COMMENTAIRE DE MAIMONIDE

SUR

LA MISCHNAH SEDER TOHOROT

PUBLIÉ POUR LA PREMIÈRE FOIS

EN ARABE ET ACCOMPAGNÉ D'UNE TRADUCTION HÉBRAIQUE

PAR

J. DERENBOURG

MEMBRE DE L'INSTITUT.

PREMIÈRE PARTIE.

BERLIN.

IMPRIMERIE H. ITZKOWSKI, GR. HAMBURGERSTR. 18-19.

1887.

ספרים

היוצאים לאור בפעם ראשונה

על ידי

חברת מקיצי נרדמים.

(הוקמה מחדש בשנת תרמ"ה)

תחת השגחת ראשי החברה:

שנה שמינית תרנ"ב.

Seder Tohoroth.

BERLIN 1892.

Herausgegeben im Selbstverlage des Vereins M'KIZE NIRDAMIM.

(Dr. A. Berliner.)

In Commission bei:

J. Kauffmann
in Frankfurt a/M.

H. Engel
in Berlin, Klosterstr. 10.

אלגז אלאול מן

סדר טהרות

מע שרח

הרב רבינו משה בן ר' מימון זצ"ל

ישתמל עלי צדר אלסדר ושרח מסכת כלים.

סדר טהרות

עם פירוש

הרב ר' משה בן מימון זצ"ל

בלשון ערבי על פי כ"י פאריס ואקספורד

ונעתק מערבי לעברי

על ידי

נפתלי יוסף בן לאאמ"ו צבי הירש דירינבורג.

חלק ראשון

כולל הפתיחה והפירוש על מסכת כלים.

ברלין, תרמ"ז.

בדפוס של צבי הירש איטצקאווסקי בברלין.

לזכרון

נשמת אדוני אבי מ"ו

מהור"ר **צבי הירש** בן הרב מהור"ר **יאקב דירינבורג** זצ"ל

(שנפטר ביום ש"ק עשרים לחדש אייר תקצ"ו לפ"ק).

סדר טהרות.

בשם יי אל עולם.

צדר אלסדר

מעלום אנה קד תקדם לנא פי הדה אלכמסה סדרים אלמתקדם שרחהא אצול כתירה מן אלטמאות ואלטהרות ובכאצה פי מסכת עדיות. וכל מא גא מנהא הית מא גא אנמא אנגלב פי גיר מוצעה למעני מא ואצולהא ופרועהא כלהא אנמא הי פי הדא אלסדר. פלדלך לים אהיל פי הדא אלסדר עלי מא קד תבין פי סדר מתקדם מן אמר טומאה או טהרה בל אגעל אלכלאם פי הדא אלגרץ מסתקל בנפסה גיר מפתקר לסדר אכר. ואנא אקדם הנא מקדמאת תכון מפתאח למא יתצמנה הדא אלסדר בעד אן אקול אן כל נגאסה מן אלנגאסאת אלמדכורה פי אלתורה פמבדאהא ואסתנאדהא אלי נוע מן אנואע אלחיואן צרורה גיר אלצרעת פאנהא תנגס אלתיאב ואלחיטאן דון אן יכון אלאנסאן מבדא דלך כמא נצת אלתורה. ואן לים פי גמיע אנואע אלחיואן מא ינגס והו חי או ינתגס והו חי גיר אלאנסאן וחדה אמא סאיר אנואע אלחיואן פהי כלהא טאהרה פי חאל חיותהא לא תנגס גירהא ולא תנתגס מן גירהא ואלאנסאן וחדה ינגס והו חי וינתגס והו חי באלנגאסאת אלתי יאתי וצפהא.

ודלך אן אקסאם אלנגאסאת בחסב מא גא בה נין אלתורה אחד עשר קסמא טומאת שרץ וטומאת נבלה וטומאת מת וטומאת שכבת זרע וטומאת מי חטאת וטומאות החטאות וטומאת זב וטומאת זבה וטומאת נדה וטומאת יולדת וטומאת צרעת. ומן הדה

פתיחת הסדר

ידוע שכבר קדמו לנו באלו החמשה סדרים אשר קדם ביאורם שרשים רבים מן הטומאות והטהרות ובפרט במסכת עדיות. וכל מה שבא מהם באיזה מקום שיהיה אין זה כי אם שהתגלגל בזולת מקומם לאיזה ענין ושרשיהן וענפיהן אינם אלא בזה הסדר. ולזה לא אסמך בזה הסדר על מה שכבר התבאר בסדר קדום מענין טומאה וטהרה אבל אדבר בזה הדבר באופן שיעמוד בפני עצמו שלא יצטרך לסדר אחר. ואני אקדים לך בכאן הקדמות שיהיו מפתח למה שיכללהו זה הסדר אחר שאומר שכל טומאה מהטומאות הנזכרות בתורה התחלתן וסמיכותן אל מין ממיני הבעלי חיים בהכרח חוץ מצרעת שהיא תטמא הבגדים והכתלים בלתי שיהיה אדם התחלת זאת הטומאה כמו שבא בתורה. ושאין בכל מיני הבעלי חיים מי שיטמא בעודנו חי או יטמא והוא חי זולת האדם לבדו אבל שאר מיני בעלי חיים כולם טהורים בעודם בחיותם לא יטמאו זולתם ולא יטמאו מן זולתם והאדם לבדו יטמא והוא חי ויטמא והוא חי בטומאות אשר יבוא תארם.

וזה שחלקי הטומאות לפי מה שבא לשון התורה אחד עשר חלקים טומאת שרץ וטומאת נבילה וטומאת מת וטומאת שכבת זרע וטומאת מי חטאת וטומאת החטאות וטומאת זב וטומאת זבה וטומאת נדה וטומאת יולדת וטומאת צרעת. ומאלו

אלטמאות טומאה תכון פיהא אבות כת׳ירה ומנהא מא פיהא אב ואחד פקט והד׳א תפציל ד׳לך.

טומאת שרץ פיהא אב ואחד פקט וד׳לך אן אלשרץ נפסה הו אב הטומאה. והד׳א אלאסם אעני אלשרץ ואקע עלי כל שב׳ץ מן אלת׳מאניה אנואע אלמד׳כורה פי אלתורה והי החלד והעכבר והצב והאנקה והכח והלטאה והחמט והתנשמת. ודם אלשרץ ולחמה ושחמה פי אלנג׳אסה סוי וארבעה מנהא גלודהא ולחומהא איצ׳א סוי והי האנקה והכח והלטאה והחמט ועט׳אם אלשרץ וחדהא במג׳רדהא לא תנג׳ס וסאיר אלשקצים ואלשרצים כאלצפרדע ואלסלחפאת ואלאפאעי ואלחיאת ונחוהא אלכל טאהר לא ינג׳ס.

וטומאת נבלה פיהא אב ואחד פקט וד׳לך אן אלנבלה נפסהא אב הטומאה. והד׳א אלאסם ואקע עלי אלמיתה מן גמיע אנואע אלבהמה ואלחיה בין טמאה בין טהורה. ובין אלטמאה ואלטהורה פרק וד׳לך אן אלטהורה אד׳א נשחטה שחיטה כשרה עלי מא תבין פי חולין פהי טאהרה ואלטמאה לא פרק בין אן תד׳בח או תנחר או תמות מותהא אלטביעי. ואיצ׳א אן נבלת בהמה טמאה וחיה בין טמאה בין טהורה לא פרק בין לחמהא ושחמהא לטומאה ובהמה טהורה ליסת כד׳לך בל שחמהא אד׳א מאתת לא ינג׳ס בוג׳ה. וסנבין עלה ד׳לך פי מוצ׳עה מן עקצין. ודם נבלה לא ינג׳ס טומאת נבלה לא מן אלטהורה ולא מן אלטמאה וכד׳לך אלעט׳אם במג׳רדהא דון לחם ואלקרון ואלאט׳לאף ואלאט׳פאר אד׳א באנת מן אלג׳תה לא תנג׳ס. אמא אלמך׳ אלד׳י פי דאכ׳ל אלעט׳אם פהו ינג׳ס מן אלנבלה מת׳ל בשרה וכד׳לך הו מן אלשרץ מת׳ל בשרו והו מן אלמת מת׳ל בשר המת. וקד תבין ד׳לך פי תוספת אהלות והנאך קיל מוח הרי הוא כבשר לכל דבר.

וטומאת מת פיהא תסעה אבות. וד׳לך אן אלמת נפסה אב הטומאה וליס אריד בקולי הנא מת גמלה אלמית בל אלשי אלד׳י ינג׳ס טומאת מת מת׳ל כזית מבשרו ונצל ותרוד

רקב

הטומאות יש טומאה שבה אבות רבות ומהן מה שאין בה אלא אב אחד לבד וזה פירושן.

טומאת שרץ יש בה אב אחד לבד וזה שהשרץ עצמו הוא אב הטומאה. וזה השם רצוני לומר השרץ נופל על כל מין מהשמונה מינים הנזכרים בתורה והם החלד והעכבר והצב והאנקה והכח והלטאה והחמט והתנשמת א). ודם השרץ ובשרו והלבו שוין בטומאה וארבעה מהן עורן ובשרן גם כן בשוה והן האנקה והכח והלטאה והחמט ועצמות השרץ לבדן ומגורדין לא יטמאו ושאר השקצים והשרצים כצפרדע והטרטוק והאפעה והנחשים ודומיהן כולן טהורין לא יטמאו.

וטומאת נבלה בה אב אחד לבד וזה שהנבלה בעצמה אב הטומאה. וזה השם נופל על המתה מכל מיני הבהמה והחיה בין טהורה בין טמאה. ובין הטהורה והטמאה הפרש וזה שהטהורה אם נשחטה שחיטה כשירה לפי מה שהתבאר בחולין ב) היא טהורה והטמאה אין חלוק בין שתשחט או שתנחר או שתמות במיתה טבעית. ועוד שנבלת בהמה טמאה וחיה בין טמאה ובין טהורה אין חלוק בין בשרה וחלבה לטומאה ובהמה טהורה איננה כן אבל חלבה כאשר מתה לא יטמא בשום פנים. ואני עתיד לבאר טעם זה במקומו מעוקצין ג). ודם נבלה לא יטמא טומאת נבלה לא מן הטהורה ולא מן הטמאה וכן העצמות המגורדין מהבשר והקרנים והטלפים והציפרנים אם הובדלו מן הגוף לא יטמאו. אולם המוח שבתוך העצמות הוא יטמא מהנבלה כבשרה וכן הוא מהשרץ כמו בשרה והוא מהמת כמו בשר המת. וכבר התבאר זה בתוספת אהלות ד) ושם אמרו מוח הרי הוא כבשר לכל דבר.

וטומאת מת בה תשעה אבות. וזה שהמת עצמו אב הטומאה ואין רצוני באמרי בכאן המת כל מת אבל הדבר אשר יטמא טומאת מת ככזית מבשרו ונצל ותרוד

רקב

א) ויקרא י״א כ״ט. ב) ע׳ ע״ב. ג) פ״ג מ״ג. ד) פ״א הל׳ ה׳.

רקב ועצמות ודם וסאיר מא יאתי תעדידה פי ת̇אני אהלות. ולא פרק בין כון אלמת גוי או ישראלי גיר פי טומאת אהל כ̇אצה̈ פאן אלגוים אינן מטמאין באהל ונץ אלגמר ישראל מטמאין באהל ואין הגוים מטמאין באהל אסנד ד̇לך לקולה זאת התורה אדם כי ימות באהל וקאל ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרויין אדם ואין אומות העולם קרויין אדם. ואלקבר איצ̇א הו אב הטומאה. ואדם שנטמא במת הו איצ̇א יתסמי אב. וכד̇לך כלים הנוגעים בו הי אב הטומאה וכד̇לך כלים הנוגעים במת ואדם הנוגע בהן וכלים שנגעו בד̇לך אלאדם כל ואחד מן אלת̇לת̇ה̈ אב הטומאה אעני אלכלים אלאולי ואלאדם ואלכלים אלת̇אניה̈. וכד̇לך כלים שנגעו בכלים שנטמאו במת פהי איצ̇א אב הטומאה. וסנבין דליל כל ואחד מנהא פי ת̇אני אהלות. והד̇א כלה בשרט אן יכון אלאדם ישראלי אמא גוי שנגע במת פלים הו טמא מת ולא ינג̇ס כמא ינג̇ס טמא מת. ופי אול תוספת א̇הלות קאלוא הגוי והבהמה ובן שמונה וכלי חרש והאכלים והמשקין הנוגעין במת כלים הנוגעין בהן טהורין! ומעני קולהם הנא טהורין אנהא לא יכון ה̇כמהא חכם כלים הנוגעים בטמא מת. ואנמא בינת לך ד̇לך לילא תט̇ן אן משקין הנוגעין במת אלתי הי משקין טמאין בלא שך לא תנג̇ס אלכלים בל הי תנג̇סהא אנג̇אס אלמשקין אלד̇י סאבינה לא אנג̇אס אלאב ללכלים. ומן אבות הטמאות איצ̇א האוהל והכם אלאוהל אלד̇י ינתג̇ס באלמת והכם כלים הנוגעים במת ואחד לאנה ינג̇ס גירה טומאת שבעה מת̇ל כלים שנגעו במת. ואנמא עדדנאה עלי חדתה לאן אלעור ואלבגד ואלשק אד̇א כאנת אוהל על המת פהי תנתג̇ס ולים כד̇לך סאיר מואד̇ אלכלים לאן אן כאן אלאוהל מן עור או חרש או עצם פהו לא ינתג̇ס. אללהם אלא אן כאן כלי עץ או כלי עצם מאהיל על המת פיכון חכמהא חכם כלי שטף שנגעו במת. וסנבין ד̇לך פי אלסאבע ואלעשרין מן הד̇ה אלמסכתא.

רקב ועצמות ודם ושאר מה שיבוא מספרו בשני מאהלות[א]. ואין חלוק בין שיהיה המת גוי או ישראלי זולת בטומאת אהל לבד שהגוים אינם מטמאין באהל ולשון הגמר[ב]) ישראל מטמאין באהל ואין הגוים מטמאין באהל ונסמך זה לאמרו[ג]) זאת התורה אדם כי ימות באהל ואומר[ד]) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרוין אדם ואין אומות העולם קרוין אדם. והקבר גם כן אב הטומאה. ואדם שנטמא במת הוא גם כן יקרא אב. וכלים הנוגעים בו הם אב הטומאה. וכן כלים הנוגעים במת ואדם הנוגע בהן וכלים שנגעו בזה האדם כל אחד מהשלשה אב הטומאה רצוני לומר הכלים הראשונים והאדם והכלים השניים. וכן כלים שנגעו בכלים שנטמאו במת הן גם כן אב הטומאה. ואני עתיד לבאר ראית כל אחד מהן בשני מאהלות. וזה כלו בתנאי שיהיה האדם ישראלי אבל גוי שנגע במת אינו טמא מת ולא יטמא כמו שיטמא טמא מת. ובתחילת תוספת אהלות אמרו[ה]) הגוי והבהמה ובן שמונה וכלי חרס והאוכלין והמשקין הנוגעים במת כלים הנוגעים בהן טהורים וענין אמרם טהורים שלא יהיה דינם כדין כלים הנוגעין בטמא מת ולא בארתי לך זה אלא כדי שלא תחשוב שמשקין הנוגעין במת אשר הן משקין טמאין בלא ספק לא יטמאו הכלים אבל הם יטמאו אותם טומאת משקין אשר אני עתיד לבארם ולא כטומאת האב לכלים. ומאבות הטומאות גם כן האוהל ודין האוהל אשר יטמא במת ודין כלים הנוגעים במת אחד לפי שהוא יטמא זולתו טומאת שבעה כמו כלים שנגעו במת. ולא מנינו אותו לבדו אלא לפי שהעור והבגד והשק אם נהיו אהל על המת יטמאו ושאר חומרי הכלים אינם כן לפי שאם היה האהל מעץ או מחרש או מעצם לא יטמא. האלוהים[ו]) הלא כלי עץ או כלי עצם המאהיל על המת דינם דין כלי שטף שנגעו במת. ואני עתיד לבאר זה בשבע ועשרים מזאת המסכת. ובתוספת נדה[ז])

א) מ"א. ב) יבמות ס"א א'. ג) במדבר י"ט י"ד. ד) יחזקאל ל"ד ל"א. ה) הל' ד'. ו) ל' שבועה. ז) פ"ו הל' י'.

מן מסכת פרה. ואלת̇אני פרים ושעירים שנכנס דמן לפנים פאן שורפן איצ̇א מטמא בגדים וקד ד̇כרנא הד̇ה אלפרים ואלשעירים פי מואצ̇ע מן מסכת זבחים ונץ̇ גמר זבחים הא למדת על כל המכפרים ששורפן מטמא בגדים. ואלת̇אלת̇ שעיר המשתלח פאן משלח שעיר לעזאזל מטמא בגדים.

וטומאת זבה משתמלה̈ עלי סבעה̈ אבות. וד̇לך אן אלזבה נפסהא אב הטומא ובועלה אב הטומאה ודם זיבתה אב הטומאה ורוקה ומימי רגליה ומרכבה ומשכבה כל ואחד מנהא אב. ומעלום מן נצוץ̇ אלתורה אן טומאת נדה וטומאת יולדת שיא ואחדא. קאל תעאלי כימי נדת דותה תטמא וקאל וטמאה שבועים כנדתה.

ואלנדה פיהא הד̇ה אלסבעה̈ אבות בעינהא. וכד̇לך טומאת זב תשתמל עלי סבעה̈ אבות והי הזב וזובו ושכבת זרעו ורוקו ומימי רגליו ומשכבו ומרכבו. ואד̇ וקד עלם אן לא פ̇רק פי אלטומאה בין בועל נדה או זבה או יולדת בתוך שבעה לזכר או ארבעה עשר לנקבה כמא קאל תעאלי ולאיש אשר ישכב עם טמאה פלנסמ̇יה בועל טמאה והו אלד̇י נעד̇ מן גמלה̈ אבות הטמאות בואחד ולא נעד בועל נדה עלי חדתה ובועל זבה עלי חד̇תה ובועל יולדת עלי חדתה אד̇ אלכל שיא ואחדא. וממא יגב אן תעלמה אן טאלמא לא תטהר אלטמאה במי מקוה פהי מטמאה את בועלה ולו בקית סנין בעד אנקטאע אלדם לא תטהר באלזמאן דון מי מקוה. וכד̇לך אלמרכב ואלמשכב כל ואחד מנהמא אב וליס נעד משכב הזב עלי חדתה ומשכב מצורע עלי חדתה ומשכב זבה עלי חדתה ומשכב נדה עלי חדתה אד̇ חכם אלכל ואחד כל נעד משכב פקט אגנסה כל מן אגנסה. וכד̇לך איצ̇א נעד דם טמאה פיכון ד̇לך עא̇ם לדם נדה ודם זיבה ודם יולדת. וכד̇לך נקול רוק הטמא ומימי רגליו פיעמ̇ ד̇לך זב וזבה נדה ויולדת אד̇ חכם אלרוק ומימי רגלים מן כל ואחד ואחד מן האולא אלארבעה̈ סוי פי אלטומאה.

וטומאת

והשנית פרים ושעירים שנכנס דמן לפנים שהשורפן גם כן מטמא בגדים וכבר זכרנו אלו הפרים והשעירים במקומות ממסכת זבחים א) ולשון גמר זבחים ב) הא למדת על כל המכפרים שהשורפו מטמא בגדים. והשלישית שעיר המשתלח שהמשלח שעיר לעזאזל מטמא בגדים.

וטומאת זבה כוללת שבעה אבות. וזה שהזבה עצמה אב הטומאה ובועלה אב הטומאה ודם זיבתה אב הטומאה ורוקה ומימי רגליה ומרכבה ומשכבה כל אחד מהן אב. וידוע מכתובי התורה שטומאת נדה וטומאת יולדת דבר אחד. אמר השם יתברך ג) כימי נדת דותה תטמא. ואמר ד) וטמאה שבועים כנדתה.

והנדה בה אלו השבע אבות בעצמם. וכן טומאת זב תכלול שבעה אבות והן הזב וזובו ושכבת זרעו ורוקו ומימי רגליו ומשכבו ומרכבו. ואחר שכבר נודע שאין חלוק בטומאה בין בועל נדה או זבה או יולדת בתוך שבעה לזכר או ארבעה עשר לנקבה כמו שאמר השם יתברך ה) ולאיש אשר ישכב עם טמאה נקרא אותו בועל טמאה והוא אשר נמנה מכלל אבות הטומאות בשם אחד ולא נמנה בועל נדה לבדו ובועל זבה לבדו ובועל יולדת לבדו לפי שהכל אחד. וממה שראוי שתדעהו שכל מה שלא תטהר הטמאה במי מקוה היא מטמאה את בועלה אפילו עמדה שנים אחר שנפסק הדם ולא תטהר בזמן בלא מי מקוה. וכן המרכב והמשכב כל אחד מהן אב ולא נמנה משכב הזב לבדו ומשכב מצורע לבדו ומשכב זבה לבדו ומשכב נדה לבדו לפי שדין הכל אחד אבל נמנה משכב לבד יטמאהו כל מי שיטמאהו. וכמו זה נמנה גם כן דם טמאה ויהיה זה כולל לדם נדה ודם זיבה ודם יולדת. וכך נאמר רוק הטמא ומימי רגליו ויכלול זה זב וזבה נדה ויולדת שדין הרוק ומימי רגלים מכל אחד ואחד מאלו הארבעה שוה בטומאה.

וטומאת

א) ראה פי"ב מ"ה. ב) פ"ג ע"א והנוסחא משונה קצת. ג) ויקרא י"ב ב'. ד) שם ה'. ה) שם ט"ו ל"ג.

וטומאת צרעת פיהא ארבעה אבות. מצורע מוחלט והו יתסמי איצֿא מצורע בימי גמרו ומצורע בימי ספרו ובגד מנוגע ובית מנוגע. ואריד בקולי הנא בגד כל מא יקבל טומאת צרעת מן בגד צמר או הפשתים או השתי או הערב או כל כלי עור. וכדׄלך אריד בקולי בית מנוגע מאדׄה אלבית בגֿמלתהא והי אבניו ועציו ועפרו פאן כל גֿז מנהא מטמא בכזית כמא יבין פי תׄאלתׄ עשר נגעים מן הדׄא אלסדר.

פתכון עדד אבות הטמאות אתׄנין ותׄלאתׄין אב והי הדׄה השרץ והנבלה והמת ואדם שנטמא במת וכלים שנטמאו במת וכלים שנגעו באדם שנטמא במת וכלים שנגעו בכלים שנטמאו במת ואדם שנגע בכלים שנטמאו במת וכלים שנגעו באדם שנגע בכלים שנטמאו במת והאוהל והקבר ושכבת זרע ומי חטאת ופרה אדומה ופרים ושעירים הנשרפים ושעיר המשתלח וזב וזבה ונדה ויולדת ומרכב ומשכב ובועל טמאה ודם טמאה ורוק טמא ומימי רגליו וזובו של זב ושכבת זרעו ומצורע בימי ספרו ומצורע בימי חלוטו ובגד מנוגע. ובית מנוגע. וקד תבין פי אול מגלה אן לא פרק בין מצורע מוסגר ומצורע מוחלט למעני אלטומאה.

ואעלם אן אסם כלים ואקע עלי תׄמאניה אנואע והי בגדים ושק וכלי חרש וכלי עור וכלי עצם וכלי זכוכית וכלי מתכות וכלי עץ. ואמא אלקפף ונחוהא מן אלאואני אלתי תעמל מן אלעזף ואלכוץ ואלברדי וגֿריד אלנכֿל ואלקצב ונחוהא פהי כלהא מן גֿמלה כלי עץ כמא יבין פי הדׄה אלמסכתא. ונץ אלתורה פי כון הדׄה אלאנואע כלהא תקבל אלנגֿאסה גֿיר כלי זכוכית וחדהא פאנהא אנמא תנתגֿס מדרבנן. ונץ אלגמר יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסף בן יוחנן איש ירושלם גזרו טומאה על כלי זכוכית ופי תוספת כלים קאלוא כלי זכוכית מדברי סופרים. אמא בקיה אלכלים פהי תנתגֿס מדאוריתא קאל תעאלי מכל כלי עץ או בגד או עור או שק. ושק הו נסיגֿ אלשער אלרקיק מנה ואלגלים

וטומאת צרעת בה ארבעה אבות. מצורע מוחלט והוא יקרא גם כן מצורע בימי גמרו ומצורע בימי ספרו ובגד מנוגע ובית מנוגע. וארצה באמרי כאן בגד כל מה שיקבל טומאת צרעת מן בגד צמר או פשתים או השתי או הערב או כל כלי עור. וכן רצוני באמרי בית מנוגע חומרי הבית בכללם והן אבניו ועציו ועפרו שכל חלק מהם מטמא בכזית כמו שיתבאר בשלשה עשר א) מנגעים מזה הסדר.

ויהיה מספר אבות הטומאות שלשים ושתים אבות ואלו הן השרץ והנבלה והמת והאדם שנטמא במת וכלים שנטמאו במת וכלים שנגעו באדם שנטמא במת וכלים שנגעו בכלים שנטמאו במת ואדם שנגע בכלים שנטמאו במת וכלים שנגעו באדם שנגע בכלים שנטמאו במת והאהל והקבר ושכבת זרע ומי חטאת ופרה אדומה ופרים ושעירים הנשרפים ושעיר המשתלח וזב וזבה ונדה ויולדת ומרכב ומשכב ובועל טמאה ודם טמאה ורוק טמא וממי רגליו וזובו של זב ושכבת זרעו ומצורע בימי ספרו ומצורע בימי חלוטו ובגד מנוגע ובית מנוגע. וכבר התבאר בראשון ב) ממגלה שאין הפרש בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט לענין טומאה.

ודע ששם כלים נופל על שמנה מינים והם בגדים ושק וכלי חרס וכלי עור וכלי עצם וכלי זכוכית וכלי מתכות וכלי עץ. אולם הקופות והדומה להן מהכלים הנעשים מנצרים והוצין וגמי וחריות דקלים וקנים וכיוצא בהן כולן בכלל כלי עץ כמו שיתבאר בזאת המסכתא ג). והתורה אמרה שאלו המינים כולם מקבלים טומאה חוץ מכלי זכוכית לבד שהן לא יטמאו אלא מדרבנן. ולשון הגמר ד) יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסף בן יוחנן איש ירושלם גזרו טומאה על כלי זכוכית. ובתוספת כלים אמרו ה) כלי זכוכית מדברי סופרים. אבל שאר הכלים יטמאו מדאוריתא אמר השם יתברך ו) מכל כלי עץ או בגד או עור או שק. ושק הוא הנארג מן השער הדק והעב מאוד כמו מה שנעשה ממנו

א) מ"ג. ב) מ"ז. ג) פט"ו מ"ב. ד) שבת י"ד ע"ב. ה) כלים. בבא בתרא פ"ז הל' ז'. ו) ויקרא י"א ל"ב.

ואלגליט גרא מת̇ל אלד̇י תעמל מנה אלאחמאל אלכל יתסמי שק. ובגד נסיג̇ גיר אלשער מת̇ל אלכתאן ואלצוף ואלחריר ואלקטן וגירהא ואללבוד דאכ̇לה̈ פי ג̇מלה̈ אלבגדים. ונץ אלתוספתא העושה חלוק מן הלבד אם יש בו שלשה על שלשה טמא והד̇א הו שעור אלבגד לטומאה עלי מא יבין פי אלסאבע ואלעשרין מן הד̇ה אלמסכתא. ופי ספרא או בגד לרבות את הלבדים. וקאל פי טומאת כלי חרש וכלי חרש אשר יפול מהם וכו׳. וקאל פי כלי מתכות אך את הזהב ואת הכסף וכו׳. אמא כלי עצם פהי דאכ̇לה̈ תחת קולה וכל מעשה עזים כמא נבין פי ת̇אני הד̇ה אלמסכתא. וכלי זכוכית אלחקת בכלי חרש כמא נבין פי ת̇אני אלמסכתא איצ̇א. ואנואע הד̇ה אלכלים. כלהא גיר כלי חרש יש להן טהרה במקוה אמא כלי חרש אין לו טהרה אלא שבירה ולא יטהר במקוה ראסא והו קולה תעאלי ואותו תשכורו. וקאל וכל כלי עץ ישטף במים. וכד̇לך יסמון איצ̇א אואני אלמסבוכאת כ̇אצה̈ כלי מתכות וליס כלי זכוכות מן ג̇מלתהא. ויסמון אלנסיג̇ כלה כלים ולו נסיג̇ אלשער וכלי חרש ליס ידכ̇לונה פי ג̇מלה̈ אלכלים פי אכת̇ר אלאוקאת לאן תכ̇תץ̇ בה אחכאם במפרדה כמא סאד̇כר ובקיה̈ אלכלים והי כלי עץ וכלי עצם וכלי עור יסמונהא כלי שטף לאנהא יש להן טהרה במקוה. פאד̇א מא סמעתהם יקולון מטמא כלים או מטמא בגדים פאעלם אנה יגנס הד̇ה אלאנואע כלהא גיר כלי חרש פאנה לא יגנסה גיר אב הטומאה כמא סאבין. ופי טומאת מת כ̇אצה̈ אלתי נעלנא ללכלים פיהא הד̇ה אלאחכאם תפציל. אמא כלי חרש פכיף מא אנתגס באלמת פאנה יכון ראשון לטומאה ולא יכון אב ולו נגע במת נפסה או כאן פי אוהל המת. וקד תקדם לנא נץ אלתוספתא פי ד̇לך. קאל תעאלי וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא קאלוא הוא טמא ואינו נעשה אב הטומאה

לטמא

ממנו לשאת בו משא הכל יקרא שק. ובגד הנארג בזולת השער כמו הפשתן והצמר והמשי וצמר הגפן וזולתם. והלבדים נכנסים בכלל הבגדים. ולשון התוספתא[א] העושה חלוק מן הלבד אם יש בו שלשה על שלשה טמא וזהו שיעור הבגד לטומאה לפי מה שיתבאר בשבעה ועשרים[ב] מזאת המסכתא. ובספרא[ג] או בגד לרבות את הלבדים. ואמר בטומאת כלי חרס[ד] וכל כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו יטמא. ואמר בכלי מתכות[ה] אך את הזהב ואת הכסף וגומר. אולם כלי עצם הם נכנסים תחת אמרו[ו] וכל מעשה עזים כמו שנבאר בשני[ז] מזאת המסכתא. וכלי זכוכית נסמכין על כלי חרס כמו שיתבאר בשני[ח] מזאת המסכתא גם כן. ומיני אלו הכלים כולן חוץ מכלי חרס יש להן טהרה במקוה אבל כלי חרס אין לו טהרה כי אם בשברה ולא יטהר במקוה כלל והוא אמרו יתברך[ט] ואותו תשברו. ואמר[י] וכל כלי עץ ישטף במים. וכמו זה יקראו גם כן כלי ההיתוך כלי מתכות ואין כלי זכוכית מכללם. ויקראו הארינות כולם כלים[יא] ואפילו הנעשית מהשער וכלי חרס לא יכניסוהו בכלל הכלים על הרוב לפי שייחדו לו דינים פרטיים כמו שנזכור. ושאר הכלים והם כלי עץ וכלי עצם וכלי עור יקראו אותם כלי שטף לפי שיש להם טהרה במקוה. וכאשר תשמעם אומרים מטמא כלים או מטמא בגדים תדע שהוא מטמא אלו המינים כולן חוץ מכלי חרס שהוא לא יטמא כי אם כאב הטומאה כמו שאבאר. ובטומאת מת בפרט אשר שמנו לכלים בה אלו הדינים הבדל. וזה שכלי חרס איך מה שיטמא במת יהיה ראשון לטומאה ולא יהיה אב ואפילו נגע במת עצמו או היה באהל המת. וכבר קדם לנו בזה לשון התוספתא[יב] אמר יתברך[יג] וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא אמרו[יד], הוא טמא ואינו נעשה אב הטומאה לטמא. וכבר התבאר

בספרי

א) כלים ב״ב פ״ה ה״ג. ב) מ״א. ג) שמיני פ״ז הל׳ ח׳ (נ״ג ע״א.) ד) ויקרא י״א ל״ג. ה) במדבר ל״א כ״ב. ו) שם כ׳. ז) מ״א. ח) שם. ט) ויקרא י״א ל״ג. י) שם ט״ו י״ב. יא) וכן הגהתי בערבי במקום בגדים. יב) אהלות ט״ו הל׳ י׳. יג) במדבר י״ט ט״ו. יד) ירושלמי פסחים פ״א ה״ז.

תבוסה מא הו. וכדלך נבין בית הפרס פי אכר אהלות והדה כלהא מדרבנן. קאלוא פי סאבע נזירות עצם כשעורה הלכה וקד בינאה הנאך. ופי גמר נדה דם תבוסה דרבנן ופי גמר שבת גזרו על ארץ העמים. ופי פסחים בית הפרס דרבנן פהדה ארבעה אבות. וכדלך אלאוהל אלדי ינתגס בדם תבוסה ואלאדם אלדי ינתגס באחד הדה אלארבעה. וכלים שנגעו בו. וכדלך כלים שנטמאו בהן. וכלים שנגעו באדם וכדלך כלים שנגעו בכלים שנטמאו בהן כל ואחד מנהא אב מדברי סופרים.

וטומאת זיבות תוגד פיהא תסעה אבות.

ודלך אן קולנא פי מא תקדם לא ינגס וינתגס והו הי גיר אלאנסאן אמא מן התורה פחתי יכון ישראלי אמא אלגוי פלא ינגס ולא ינתגס בטומאה מן גמיע אקסאם אלטמאות. לכן מדרבנן געלוהם כזבים לכל דבריהם. קאלוא בני ישראל מטמאין בזיבה ואין הגוים מטמאין בזיבה אבל גזרו עליהן שיהו זבין לכל דבריהן אלא פי שי ואחד פקט והו שכבת זרע פאן שכבת זרעו של גוי טהורה לגמרי כמא תבין פי גמר נדה. ולם יחכמוא עליהא באן תכון מתל שכבת זרעו של זב אלתי הי אב מטמא במגע ובמשא כמא יבין. והנאך קיל עבדו ביה רבנן הכירא דלא נישרוף עליה תרומה וקדשים בל יעלם אן טומאתו מדרבנן ולדלך לא תנגס שכבת זרעו לאנה לו כאן זב חקיקה מדאוריתא לכאנת שכבת זרעו מטמא במגע ובמשא. פקד תבין אן כל שכ̇ין מן אלגוים דכורהם ואנאתהם צגירהם וכבירהם הו זב לכל דבריו גיר לענין שכבת זרעו כמא בינא. ולא פרק בין כונה זב חקיקה או מצורע או ברי מן הדה אלאמראץ הרי הוא זב מדרבנן. ואעני בקולי צגירהם מן יכון אלדכר בן תשע שנים יום אחד פמא זאד ואלאנתי בת שלש שנים ויום אחד פמא זאד לא אקל מן דלך כמא תבין פי גמר עבודה זרה פיכון אלגוי וזובו ורוקו ומימי רגליו ומרכבו ומשכבו ודם

הנכרית

בית הפרס באחרון מאהלות[א]) ואלו כולן מדרבנן. אמרו בשביעי מנזירות[ב]) עצם כשעורה הלכה וכבר בארנוהו שם. ובגמר נדה[ג]) דם תבוסה מדרבנן. ובגמר שבת[ד]) גזרו טומאה על ארץ העמים. ובפסחים[ה]) בית הפרס מדרבנן הרי אלו ארבעה אבות. וכן האהל אשר יטמא בדם תבוסה. והאדם אשר נטמא באחד מאלו הארבעה. וכלים שנגעו בו. וכן כלים שנטמאו בהן. ואדם שנגע בהן. וכלים שנגעו באדם[ו]) וכמו זה כלים שנגעו בכלים שנטמאו בהן[ז]) כל אחד מהן אב מדברי סופרים.

וטומאת זיבות ימצאו בה תשעה אבות.

וזה שמה שאמרנו במה שקדם שלא יטמא ולא יטמא והוא הי זולת האדם מן התורה עד שיהיה ישראלי והגוי לא יטמא ולא יטמא בטומאה מכל חלקי הטומאות. אבל מדרבנן עשו אותן כזבים לכל דבריהם. אמרו[ח]) בני ישראל מטמאין בזיבה ואין הגוים מטמאין בזיבה אבל גזרו עליהם שיהיו כזבין לכל דבריהם זולת בדבר אחד לבד והוא שכבת זרע ששכבת זרעו של גוי טהורה לגמרי כמו שהתבאר בגמר נדה[ט]). ולא דנו עליה שתהיה כמו שכבת זרעו של זב שהיא אב מטמא במגע ובמשא כמו שהתבאר. ושם נאמר[י]) עבדו בי רבנן הכירא דלא נשרוף עלייהו תרומה וקדשים אבל יודע שטומאתן מדרבנן ולזה לא תטמא שכבת זרעו לפי שאילו היה זב אמיתי מן התורה היתה שכבת זרעו מטמאה במגע ובמשא. הנה כבר התבאר שכל איש מהגויים זכרים ונקבות קטנים וגדולים הוא זב לכל דבר זולת לענין שכבת זרעו כמו שבארנו. ואין הפרש בין היותו זב אמיתי או מצורע או בריא מאלו החלאים הרי הוא זב מדרבנן. ורצוני לומר באמרי קטנים שיהיה הזכר בן תשע שנים ויום אחד ולמעלה והנקבה בת שלש שנים ויום אחד ולמעלה לא פחות מזה כמו שהתבאר בגמר עבודה זרה[יא]). ויהיה הגוי וזובו ורוקו ומימי רגליו ומרכבו ומשכבו ודם הגויה ובועל גויה

כל

[א]) מ״א. [ב]) מ״ב. [ג]) ס״ב ע״ב. [ד]) י״ד ע״ב. [ה]) צ״ב ע״א. [ו]) ההעתקה העברית הוסיפה כאן וכלים שנגעו בכלים שנטמאו באדם. [ז]) ברפוס: באדם. ועיין לקמן המנין הכולל כל אבות הטמאות דרבנן. [ח]) נדה ל״ד ע״א. [ט]) שם. [י]) שם. [יא]) ל״ו ע״ב ול״ז ע״א.

הנכרית ובועל גויה כל ואחד מן אלת̇מאניה̈ אב הטומאה מדברי סופרים. ואיצ̇א פאן אלזב ואלזבה ואלנדה ואליולדת ואלמצורע כל ואחד מנהם מטמא משכב ומושב מדאורייתא כמא קדמנא. אמא אלמת פלים יטמא משכב ונץ ספרא הזב עושה משכב ואין המת עושה משכב. לכנהם קאלוא אן האולא אלמד̇כורין אד̇א מאתוא מטמאין משכב ומושב מת̇ל מא כאנוא אחיא. וסנבין עלה̈ ד̇לך פי אכ̇ר נדה מן הד̇א אלסדר פי קולהם הזב והזבה והנדה והיולדת והמצורע שמתו מטמאין במשא עד שימוק הבשר והד̇א אנמא הו מדרבנן. ופי ספרא הזב שמת מטמא במשא עד שימוק הבשר מדברי סופרים. ופי תוספת נדה קאלוא הזב והזבה והנדה והיולדת והמצורע שמתו מטמאין במשא עד שימוק הבשר ואין מטמאין אלא ברובן ואין טומאתן אלא מדברי סופרים. יעני טומאת משכבן מדברי סופרים אנהם אלחקוה במשכב הזב. ומעני קולהם במשא אן אד̇א נשא רובו על המשכב אנתג̇ס אלמשכב ולו כאן בין ג̇סם הד̇א אלזב אלמית ובין אלמשכב חג̇ר פאצל מת̇ל מא כאן ינג̇סה חיא עלי מא יבין פי הד̇א אלפרק וליס כד̇לך כל מית. וסנזיד הד̇א אלמעני ביאנא ושרחא פי מוצ̇עה.

וטומאת נדה פיהא איצ̇א תסעה̈ אבות דרבנן. וד̇לך אנה סיבין פי נדה אן חכם עלי אלנדה באן תכון טמאה למפרע מעת לעת או מפקידה לפקידה עלי מא יתבין הנאך וקאלוא מעת לעת דרבנן. וקאלוא פיהא איצ̇א אנהא מטמאה משכב ומושב למפרע ואינה מטמאה בועלה וכד̇לך אלכתמים אלמג̇הולה̈ ג̇עלוהא דם נדה מדרבנן עלי מא יבין הנאך. ונץ אלגמר הרואה כתם מטמא למפרע משכב ומושב ומטמא את בועלה להבא. וכד̇לך אלחלוק טמא וקד חדוא הד̇א אלזמאן אלד̇י תטמא בו למפרע וקאלוא עד שתאמר בדקתי את החלוק הזה ולא היה בו כתם או עד שעת כבוס. וכד̇לך אלכלאם אלמתאכד̇ פי גמר נדה אן וסתות דרבנן

ואן

כל אחד מאלו השמנה אב הטומאה מדברי סופרים. ועוד הנה הזב והזבה והנדה והיולדת והמצורע כל אחד מהן מטמא משכב ומושב מדאוריתא כמו שהקדמנו. אולם המת לא יטמא משכב ולשון ספרא א) הזב עושה משכב ואין המת עושה משכב. אבל אמרו שאלו הנזכרים אם מתו מטמאים משכב ומושב כמו שהיו בעודן חיים. ואני עתיד לבאר זה בסוף נדה ב) מזה הסדר במאמרם הזב והזבה והנדה והיולדת והמצורע שמתו מטמאים במשא עד שימוק הבשר וזה אינו אלא מדרבנן. ובספרא ג) הזב שמת מטמא במשא עד שימוק הבשר מדברי סופרים. ובתוספת נדה ד) אמרו הזב והזבה והנדה והיולדת והמצורע שמתו מטמאין במשא עד שימוק הבשר ואין מטמאים אלא ברובן ואין מטמאין אלא מדברי סופרים. רצונו לומר טומאת משכבן מדברי סופרים שהם סמכוהו למשכב הזב. וענין אמרם במשא שאם נישא רובו על המשכב יטמא המשכב אפילו היה בין גוף זה הזב המת ובין המשכב אבן המבדלת כמו שיטמאהו בחייו לפי מה שיתבאר בזה הפרק ה) ואין כל מת כמו זה. ונוסיף בזה הענין פירוש וביאור במקומו.

וטומאת נדה בה גם כן תשעה אבות דרבנן. וזה שיתבאר בנדה ו) שדנו על הנדה שתהיה טמאה למפרע מעת לעת או מפקידה לפקידה על מה שיתבאר שם ואמרו ז) מעת לעת דרבנן. ואמרו גם כן שהיא מטמאה משכב ומושב למפרע ואינה מטמאה את בועלה וכן הכתמים הנעלמים ח) שמו אותן דם נדה מדרבנן לפי מה שהתבאר שם. ולשון הגמרא ט) הרואה כתם מטמא למפרע משכב ומושב ומטמא את בועלה להבא. וכן החלוק טמא וכבר הגבילו את הזמן הזה אשר תטמא בו למפרע ואמרו י) עד שתאמר בדקתי את החלוק הזה ולא היה בו כתם או עד שעת כיבוס. וכן המאמר הנבחר בגמר נדה יא) שוסתות דרבנן ושהאשה אם הגיעה שעת וסתה ולא

בדקה

א) מס' זבים פ"ב הל' י"א (ע"ה ע"ד). ב) פ"י מ"ד. ג) מס' זבים פ"ב הל' י"ג (ע"ו ע"א). ד) פ"ט הל' י"ד. ה) כלים פ"א מ"ג. ו) פ"א מ"א. ז) נדה ז' ע"א. ח) ר"ל מאין בא הכתם. ט) שם ד' ע"א. י) שם נ"ה ע"ב. יא) ט"ז ע"א. כלומר הנקבע להלכה בין התנאים והאמוראים שנחלקו בזה הענין.

ואן אלמראה אדא הגיע וסתה ולא בדקה עצמה תם בעד דלך באיאם בדקה עצמה וןגדת נפסהא טמאה פאנהא בחזקת נדה משעת וסתה אלי דלך אלוקת והדא הו טמאה למפרע. והנאך קיל הזב והזבה ושומרת יום כנגד יום והיולדת כולן מטמאות מעת לעת. ומעלום אן הדא אלזמאן אלדי תכון פיה טמאה מדרבנן למפרע. אמא כל נדה או רואה כתם או שלא בדקה בשעת וסתה פאן אלמשכב ואלמושב אלדי תנגס פי דלך אלזמאן הו אב בדרבנן. וכדלך בועל רואה כתם להבא וכדלך רוקה ומימי רגליה פי דלך אלזמאן ודם שעל ההלוק אלדי לא יחקק אנה דם נדה אלכל אבות דרבנן.

וטומאת יולדת פיהא מן אבות דרבנן מתל מא פי אלנדה אעני אן חכם אליולדת ואלנדה ואחד כמא תקדם. ופי גמר נדה קאלוא הוציא עובר ידו והחזירה אמו טמאה לידה ובינוא אן דלך מדרבנן ולא נחסב להא ימי טהרה מן חית נקול אדא ראת דם הו דם טוהר בל נלזמהא אלתתקיל מן כל גהה. קאלוא חוששת וימי טהרה לא יהבינן לה. פתכון טמאה ארבעה עשר יום מתל יולדת נקבה לחומרא מדרבנן. ואן ראת דם בעד הדה אלמדה ליס נחסבה דם טוהר אד ליס תם ולאדה בל יכון דם נדה או דם זיבה בחסב זמאן רויתה עלי מא נבין פי נדה. ולנעמל איצא הנא פי עדד אבות דרבנן מתל מא עמלת פי עדד אבות דאורייתא ודלך באן נעד אלמשכב טמא בואחד פיעם משכב גוי ומשכב זב שמת ומשכב נדה למפרע ומשכב רואה כתם למפרע ומשכב יולדת יד ומשכב שלא בדקה בשעת וסתה. וכדלך נפעל פי אלמרכב ואלרוק ומימי רגלים עלי נחו מא עמלנא פי אלעדד אלמתקדם אד נוע אלטומאה ואחד והדה לה כאלאשכאץ ואלאב אנמא הו משכב דרבנן. וכדלך בועל טמאה דרבנן יעם בועל נכרית ובועל רואה כתם ובועל יולדת יד.

וטומאת עבודה זרה פיהא ארבעה אבות ואלטומאה בגמלתהא מדרבנן. ופי גמר
שבת

בדקה עצמה ואחר זה לימים בדקה עצמה ומציאה עצמה טמאה היא בחזקת נדה משעת וסתה עד העת הזאת וזהו טומאה למפרע. ושם נאמר[א] הנדה והזבה ושומרת יום כנגד יום והיולדת כולן מטמאות מעת לעת. וידוע שזהו הזמן אשר תהיה בו טומאה מדרבנן למפרע. אולם כל נדה או רואה כתם או מי שלא בדקה בשעת וסתה המשכב והמושב אשר תטמא בזה הזמן הם אב מדרבנן. וכן בועל רואה כתם להבא וכן רוקה ומימי רגליה בזה הזמן ודם שעל ההלוק אשר לא יתאמת שהוא דם נדה הכל אבות מדרבנן.

וטומאת יולדת בה מאבות דרבנן כמו בנדה רצונו לומר שדין היולדת והנדה אחד כמו שקדם. ובגמר נדה[ב] אמרו הוציא עובר את ידו והחזירה אמו טמאה לידה וביארו[ג] שזה דרבנן ולאו נמנה לה ימי טהרה עד שנאמר שאם ראתה דם הוא דם טוהר אבל נחייבה לחומרא מכל צד. אמרו[ד] חוששת וימי טהרה לא יהבינן לה. ותהיה טמאה ארבעה עשר יום כמו יולדת נקבה לחומרא מדרבנן. ואם ראתה דם אחר זה הזמן לא נחשבהו דם טוהר כי אין שם לידה אבל יהיה דם נדה או דם זיבה כפי זמן ראייתה כמו שיתבאר בנדה[ה]. ונעשה כאן גם כן במספר אבות דרבנן כמו שעשינו במספר אבות דאורייתא וזה שנמנה המשכב טמא באחד ויכלול משכב גוי ומשכב זב שמת ומשכב נדה למפרע ומשכב רואה כתם למפרע ומשכב יולדת יד ומשכב שלא בדקה בשעת וסתה וכן נעשה במרכב ורוק ומימי רגלים על הדרך שעשינו במספר הקדום שמין הטומאה אחד ואלו הם כאישי זה המין והאב הוא רק משכב מדרבנן. וכן בועל טמאה דרבנן יכלול בועל גויה ובועל נדה ובועל רואה כתם ובועל יולדת יד.

וטומאת עבודה זרה בה ארבעה אבות והטומאה בכללה מדרבנן. ובגמר שבת[ו]
אמרו

א) ל"ט ע"א. וזה לשון הברייתא; אבל בערבי צריך להגיה הנדה במקום הזב. ב) כ"ח ע"א.
ג) שם. ד) שם. ה) שם. ו) פ"ג ע"ב.

שבת קאלוא טומאת עבודה זרה דרבנן ולהא תלויה פי ניץ אלתורה והו קול יעקב אבינו הסירו את אלהי הנכר אשר בתוככם והטהרו והחליפו שמלתיכם. ואול הדׄה אלארבעה אבות עבודה זרה נפסהא ודׄלך אן עבודה זרה נפסהא מטמא כשרץ אעני אנהא תטמא אדם וכלים במגע וכלי הרש באויר ולא תטמא במשא. ובשרט אן תכון כזית כמא בינא פי תׄאלתׄ עבודה זרה אמא אן כאן דׄלך אלשי אלמעבוד אקל מן כזית פלא ינגס. ומתי מא אכׄדׄת קטעה מן גרם עבודה זרה ולו כאנת אעטׄם מא ימכן פאנהא לא תנגס לאן עבודה זרה אינה מטמאה לאיברים ואנמא ינגס גמלה אלמעבוד אדׄא כאן כזית פמא זאד. ואלאב אלתׄאני משמשי עבודה זרה ינגס מנהא כזית טומאת שרץ ולו אנכסר מנהא שי ויכון פיה כזית פהו יטמא אדם וכלים במגע והדׄה חומרא פי משמשיה. וקד נצת אלמשנה פי בית עבודה זרה וקאלת אבניו ועציו ועפרו מטמאין כשרץ שנאמר שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו. ופי תוספת זבים המכנים ראשו ורובו לבית עבודה זרה טמא כלי הרש שהכנים אוירו לבית עבודה זרה טמא ספסלין וקתדראות שהכנים רובן לבית עבודה זרה טמאין יריד בדׄלך אן הדׄא אלאנסאן או אלכלי יכון ענד דכׄולה אלבית כמגע שרץ. ואלאב אלתׄאלתׄ תקרובת עבודה זרה וקד תבין פי אול גמר חולין אן תקרובת עבודה זרה והו אלשי אלדׄי יקרב בין ידיהא עלי גהה אלעבאדה מטמא במגע ובמשא כנבלה כמא בינא פי תׄאלתׄ עבודה זרה. וכדׄלך תבין פי עבודה זרה אן יין נסך ינגס מתׄל תקרובת עבודה זרה והו אלאב אלראבע אסתדלוא עלי דׄלך מן קולה תעאלי אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם. וקאלוא שלשה יינות הן יין שנתנסך לעבודה זרה מטמא טומאה חמורה בכזית. ומעני טומאה חמורה אנה יטמא אדם וכלים והדׄה הי אלתי יסמון טומאה חמורה פי כל מוצע. וכל מא ינגס אלאכלין ואלמשקין פקט יסמונה טומאה
קלה

אמרו טומאת עבודה זרה מדרבנן ולה רמז בלשון התורה והוא שאמר יעקב אבינו[א] הסירו את האלהי הנכר אשר בתוככם והטהרו והחליפו שמלתיכם. והראשון מאלו הארבעה אבות עבודה זרה עצמה וזו שעבודה זרה עצמה מטמאה כשרץ רצונו לומר שתטמא אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר ולא תטמא במשא. ובתנאי שיהיה בה כזית כמו שביארנו בשלישי מעבודה זרה[ב] אולם אם היה הדבר הנעבד פחות מכזית לא יטמא. ואם תקח התיכה מגשם עבודה זרה ואפילו היא גדולה מאוד לא תטמא לפי שעבודה זרה אינה מטמאה לאברים ולא תטמא אלא אם כולה היא מכזית ולמעלה. והאב השני משמשי עבודה זרה יטמא מהם כזית כטומאת שרץ ואפילו נשבר מהם דבר והיה בה כזית יטמא אדם וכלים במגע וזה חומרה במשמשיה. ולשון המשנה בבית עבודה זרה[ג] אומר בפירוש אבניו ועציו ועפרו מטמאין כשרץ שנאמר שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו[ד]. ובתוספת זבים[ה] המכנים ראשו ורובו לבית עבודה זרה טמא. כלי חרס שהכנים לאויר בית עבודה זרה טמא. ספסלין וקתדראות שהכנים רובן לבית עבודה זרה טמאין רצונו לומר בזה שזה האדם או הכלי יהיה בכניסתו לבית עבודה זרה כמגע שרץ. והאב השלישי תקרובת עבודה זרה וכבר התבאר בראשון מגמר חולין[ו] שתקרובת עבודה זרה הוא הדבר אשר יקרב לפניה על דרך העבודה מטמא במגע ובמשא כנבלה כמו שבארנו בשלישי[ז] מעבודה זרה. וכבר התבאר בעבודה זרה[ח] שיין נסך טמא כמו תקרובת עבודה זרה והוא האב הרביעי. והביאו ראיה לזה מאמרו יתברך[ט] אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם. ואמרו[י] שלשה יינות הן יין שנתנסך לעבודה זרה מטמא טומאה המורה בכזית. וענין טומאה חמורה הוא שיטמא אדם וכלים וזה אשר יקראו טומאה חמורה בכל מקום. וכל מה שיטמא האוכלין והמשקין לבד יקראו טומאה קלה. ובאמרי שיין נסך
הוא

א) בראשית ל"ה ב'. ב) בפירוש הר"מ מ"ו. ג) פ"ג מ"ו. ד) דברים ז' כ"ו. ה) פ"ח הל' ז'. ו) י"ג ע"א. ז) מ"ו. ח) ל' ע"א. תוספתא זבים פ"ח הל' ח'. ט) דברים ל"ב ל"ח. י) עבודה זרה שם.

קלה. וקולי הנא אן יין נסך אב הטומאה אריד בדׄלך אלכׄמר אלתי תחקקנא אנהא נתנסך לעבודה זרה והדׄא הו אלדׄי יטמא כנבלה אמא סתם יינן פהו יטמא טומאה קלה כמא בינא הנאך אנה מתׄל משקין טמאין.

וטומאת נבלה פיהא שני אבות מדברי סופרים אחדהמא שחיטת הנכרי הי נבלה ומטמא במשא ואן לם תכן תקרובת עבודה זרה לכן לא תחרם בהנאה מתׄל תקרובת עבודה זרה לאנהא מלחקה בהא לא מתׄלהא כמא בינא פי גמר חולין. קאלוא גוים שבחוץ לארץ לאו עובדי עבודה זרה הן אלא מעשה אבותיהן בידיהן. ולדׄלך צארת שחיטת הנכרי מותרת בהנאה. ואלאב אלתׄאני נבלת העוף הטהור כׄאצה ודׄלך אן נבלת העוף בין טמא בין טהור אין לו טומאה מן התורה בביאן ולדׄלך עדדנאה פי הדׄה אלאבות דרבנן ואלדׄי צח ענדי אנהא אב של תורה ואן כאן לם תגׄ בביאן. ודליל דׄלך כונה חייב עליה כרת על ביאת מקדש ואסנד דׄלך לקולה תעאלי נבלה וטרפה לא יאכל לטומאה בה עלי מא נבין פי מסכת טהרות והי תטמא אדם וכלים עלי וגׄה אצף. ודׄלך אנהא לא תנגׄס במגע גׄמלה ולו מדברי סופרים ואנמא תטמא כזית בבית הבליעה פענד מא יבלע מנהא כזית והו פי האל אלבלע ינתגׄס ויטמא בגדים כנוגע באב הטומאה וכדׄלך יטמא שאר כלים בנגיעה פי חין בלעה ולא ינגׄס לא אדם ולא כלי חרש ולו פי חאל בלעה כמתׄל כל נוגע באב מן אבות הטמאות אלדׄי לא ינגׄס אדם וכלי חרש ולו בשעת נגיעה עלי מא יבין פי אכׄר זבים. וגׄין ספרא פי בולע נבלת העוף הטהור קאלוא מטמא שאר כלים כבגדים יכול יטמא אדם וכלי חרש תלמוד לומר בגד בגד הוא מטמא אינו מטמא לא אדם ולא כלי חרש נמצאת אומר היה אוכל בנבלת העוף הטהור וידו אחת על גבי תנור וידו אחת על גבי חבירו שניהם טהורים. הדׄא הו חכם אלבולע ובהדׄא אלנחו תעדׄ אב הטומאה אמא למעני אלמגע

פהי

הוא אב הטומאה ארצה בזה היין אשר התאמת לנו שנתנסך לעבודה זרה וזהו אשר יטמא כנבלה אבל סתם יינם יטמא טומאה קלה כמו שבארנו שם שהוא כמו משקין טמאין.

וטומאת נבלה בה שני אבות מדברי סופרים. אחד מהן שחיטת נכרי נבלה ומטמאה במשא א) אף על פי שאינה תקרובת עבודה זרה ולא תאסר בהנאה כמו תקרובת עבודה זרה לפי שהיא מושגת בה ואינה כמוה כמו שביארו בגמר. חולין. ואמרו ב) גוים שבחוץ לארץ לאו עובדי עבודה זרה הם אלא מעשה אבותיהם בידיהם. ולזה שחיטת נכרי מותרת בהנאה. והאב השני נבלת העוף הטהור לבד וזה שנבלת העוף בין טמא ובין טהור אין לו טומאה מן התורה בפירוש ולכך מנינו אותו באלו האבות מדרבנן. ומה שהתאמת אצלי הוא שהיא אב של תורה אף על פי שלא באה בפירוש. וראיית זה היותו חייב עליה כרת על ביאת מקדש וסמכו זה ג) לאמרו יתברך ד) נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה על מה שנבאר במסכת טהרות ה) והיא תטמא אדם וכלים על האופן שאספר. וזה שהיא לא תטמא במגע כלל ואפילו מדברי סופרים ולא תטמא כזית אלא בבית הבליעה ולפי זה בעת אשר יבלע ממנה כזית והוא בשעת הבליעה יטמא ויטמא בגדים כנוגע באב הטומאה. וכן יטמא שאר הכלים בנגיעה בעת בליעתה ולא יטמא אדם ולא כלי חרס אפילו בעת הבליעה כמו כל נוגע באב מאבות הטומאות אשר לא יטמא אדם וכלי חרס בשעת נגיעה כמו שיתבאר באחרון מזבים ו). ולשון ספרא ז) בבולע נבלת העוף הטהור אמרו מטמא שאר כלים כבגדים יכול יטמא אדם וכלי חרס תלמוד לומר בגד בגד הוא מטמא ואינו מטמא אדם ולא כלי חרס נמצאת אומר היה אוכל נבלת עוף הטהור וידו אחת על גבי תנור ואחת על גבי חברו שניהם טהורים. זהו דין הבולע. ומזה הצד תמנה אב הטומאה אבל לענין מגע תהיה

כמו

א) חולין פ״א מ״א ב) י״ג ע״ב. ג) נדה מ״ב ע״ב. ספרא אחרי מות פ׳ י״ב הל׳ ה׳. ו) (פ״ה ע״א). ד) ויקרא כ״ב ח׳. ה) פ״א מ״א. ו) מ״ט. ז) פרי אחרי מות פי״ב הל׳ י״ב (פ״ה ע״ב).

פהי מתֿל אכלין טמאין פקט ובשרט אן יחשב עליה לאכילה כמא יבין פי אול טהרות ולא תנגס במגע אלא נגאסה אכלין טמאין אלתי אבינהא פי מא בעד. ואדֿא דני בכביצה מנהא אכלין תציר תלך אלאכלין שני לטומאה לא ראשון. וקד תבין פי גמר זבחים אן ר׳ מאיר יקול אנהא ואן לם יבלעהא מנדֿ אכֿדֿהא פי ידה וראם בלעהא פכאנה בלעהא לאן מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דאמי ומע דֿלך פלים תציר ענדה אב חתי יכון אלאכל אלדֿי ינגֿס בהא ראשון לאנהא לא תנגס טומאת אב בנגיעה כלל אלא בבליעה. והנאך קיל נבלת העוף הטהור לר׳ מאיר מונין בה ראשון ושני או אין מונין בה וכאן אלגואב אן לדברי הכל ולו לר׳ מאיר כל היכא דמטמא אדם במגע מונין בו ראשון ושני כל היכא דאין מטמא אדם במגע אין מונין בו ראשון ושני. יעני אן אלשי אלדֿי יטמא אדם במגע הו אלדֿי אדֿא נגע בשי ירדֿה ראשון ואדֿא נגע אלראשון באמר אכֿר ירד דֿלך אלאמר שני פחצ״ל הדֿא אלאצל איצֿא.

פקד תבין אן גמלה אבות הטומאות דרבנן עלי אלונה אלדֿי עדדנא תסעה ועשרין אב. והי עצם כשעורה ודם תבוסה וארץ העמים ובית הפרס ואוהל שהאהיל על דם תבוסה ואדם שנטמא בהן וכלים שנגעו בו וכלים שנטמאו בהן ואדם שנגע בכלים וכלים שנגעו באדם וכלים שנגעו בכלים שנטמאו בהן והגוי והנדה למפרע ורואה כתם למפרע ומי שלא בדקה בשעת וסתה למפרע ויולדת אבר ומשכבן ומרכבן ורוקן ומימי רגליהן ודם טמאה דרבנן ובועל טמאה וזובו של גוי ועבודה זרה ומשמשי עבודה זרה ותקרובת עבודה זרה ויין שנתנסך לעבודה זרה ושחיטת הנכרי ונבלת העוף הטהור. פקד הצרנא אבות הטמאות באלעדד ובינא הדֿא אלאסם עלי כם נוע מן אלטומאה יקע ומא מנהא מדברי תורה ומא מנהא מדברי סופרים.

ואעלם אן כל מא ינתגס באחד אבות הטמאות בין אדם בין כלים בין אכלין בין

משקין

כמו אוכלין טמאין לבד ובתנאי שיחשוב עליה לאכילה כמו שיתבאר בראשון ח) מטהרות ולא תטמא במגע אלא טומאת אוכלין טמאין אשר אבארם אחר זה. ואם נגע בכביצה מהאוכלין אלו האוכלין יהיו שני לטומאה ולא ראשון. וכבר התבאר בגמר זבחים ט) שרבי מאיר אומר אף על פי שלא יבלעה מעת שלקחה בידו וחשב לבלעה הוא כאילו בלעה לפי שמחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי ועם זה לא תהיה אצלו אב עד שיהיה האוכל אשר יגע בו ראשון לפי שהיא לא תטמא טומאת אב בנגיעה אלא בבליעה. ושם נאמר נבלת העוף הטהור לרבי מאיר מונין בה ראשון ושני או אין מונין בה והיתה התשובה שלדברי הכל אפילו לרבי מאיר כל היכא דמטמא אדם במגע מונין בה ראשון ושני וכל היכא דאינו מטמא אדם במגע אין מונין בה לא ראשון ולא שני. ירצה בזה שהדבר אשר יטמא אדם במגע הוא ראשון ואם נגע הראשון בדבר אחר ישוב זה שני ושמור זה העיקר גם כן.

הנה כבר התבאר שכלל אבות הטומאות דרבנן על הפנים אשר מנינו עשרים ותשע אבות והן עצם כשעורה ודם תבוסה וארץ העמים ובית הפרס ואהל שהאהיל על דם תבוסה ואדם שנטמא בהן וכלים שנגעו בו וכלים שנטמאו בהן ואדם שנגע בכלים וכלים שנגעו באדם וכלים שנגעו בכלים שנטמאו בהן והגוי והנדה למפרע ורואה כתם למפרע ומי שלא בדקה בשעת וסתה למפרע ויולדת איבר ומשכבן ומרכבן ורוקן ומימי רגליהן ודם טמאה דרבנן ובועל טמאה וזובו של גוי ועבודה זרה ומשמשי עבודה זרה ותקרובת עבודה זרה ויין שנתנסך לעבודה זרה ושחיטת נכרי ונבלת העוף הטהור. הנה כבר השלמנו אבות הטומאות במספר ובארנו זה השם על כמה מינים מן הטומאות יפול ומה מהם מדברי תורה ומה מהם מדברי סופרים.

ודע כי כל מה שיטמא באחד מאבות הטומאות בין אדם בין כלים בין אוכלים

בין

ח) מ״א. ט) ק״ה ע״ב.

משקין יתסמי ראשון לטומאה ואלדי ינצֿם באלראשון יקאל לה שני ואלדי ינצֿם באלשני יתסמי שלישי ואלדי ינצֿם באלשלישי יקאל לה רביעי והו אכֿר דרגה̈ פי אלטומאה. ופי תֿאני טהרות קאלוא הראשון שבחולין טמא ומטמא השני פסול ואינו מטמא הראשון והשני שבתרומה טמאין ומטמאין השלישי פסול ולא מטמא הראשון והשני והשלישי שבקודש טמאין ומטמאין הרביעי פסול ולא מטמא. פקד באן לך אן אלרביעי הו נהאיה̈ אלטומאה ואן כל מא יקולון ענה פסול פאן מענאה אנה לא ינגס גירה לאן כל מא וצלת אליה אלטומאה וצאר טמא ולכן לא ינגס גירה יתסמי פסול. ולדלך יקולון לאלדי אכל אכלין טמאין או שתה משקין טמאין נפסלה גויתו לאנה לא יטמא גירה. ויסמון איצֿא אלראשון ולד הטומאה ואלשני ולד ולד הטומאה ותסמי אלמשנה כל מא סוי אלאב ולד הטומאה סוי כאן ראשון או שני. ובין הו אנך כמא תקול הדֿא אב מדאוריתא והדֿא אב מדברי סופרים כדלך תקול הדֿא ולד מדאוריתא והדֿא ולד מדרבנן. ומן אלאצול איצֿא אלתי ינבגי אן תכון מחפוטֿה̈ קולהם פי תוספת טהרות כשם שראשון עושה שני ושני עושה שלישי כך ספק ראשון עושה ספק שני וספק שני עושה ספק שלישי. ותֿם איצֿא אשיא כתֿירה̈ הי איצֿא מדרבנן לכנהא ליסת אבות בל פי אצל תקון רבנן גֿעלוהא ולד טומאה. מתֿל קולהם תלמידי שמאי והלל גזרו טומאה על הידים וגֿעלוהא שניות אבדא כמא נבין פי מסכת ידים. וכדלך איצֿא גזרו עלי אלאנסאן אלדי יאכל אוכל ראשון או אוכל שני או ישרב משקין טמאין וסאיר מא עדד פי אכֿר זבים אן יכון שני לטומאה כמא נבין הנאך. ומדרבנן איצֿא תנגס אלאכלין ללאכלין לאן מן התורה אין אוכל מטמא אוכל קאל תעאלי וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע טמא הוא קאלוא הוא טמא ואינו עושה כיוצא בו. ופי טומאת משקין אכֿתלאף מן אלחכמים מן יקול

אן

בין משקין יקרא ראשון לטומאה ומה שינע בראשון יקרא שני ומה שינע בשני יקרא לו שלישי ומה שינע בשלישי יאמר לו רביעי וזהו המדרגה האחרונה בטומאה. ובשני א) מטהרות אמרו הראשון בחולין טמא ומטמא השני פסול ואינו מטמא הראשון והשני שבתרומה טמאין ומטמאין השלישי פסול ולא מטמא הראשון והשני והשלישי שבקודש טמאין ומטמאין הרביעי פסול ולא מטמא. הנה כבר מבואר לך שהרביעי הוא תכלית הטומאה ושכל מה שיאמרו עליו פסול ענינו שלא יטמא זולתו לפי שכל מה שהגיעה אליו הטומאה ויטמא אבל לא יטמא זולתו יקרא פסול. ולזה יאמר לאשר אבל אוכלין טמאין או שתה משקין טמאין נפסלה גויתו ב) לפי שהוא לא יטמא זולתו. ויקראו גם כן הראשון ולד הטומאה והשני ולד ולד הטומאה והמשנה תקרא כל מה שאינו אב ולד הטומאה בין שהוא ראשון או שני. ומבואר הוא שכמו שתאמר זה אב מדאוריתא וזה אב מדרבנן כן תאמר זה ולד מדאוריתא וזה ולד מדרבנן. ומהעקרים גם כן אשר ראוי להיותן שמורים אצלך אמרם בתוספת טהרות ג) כשם שראשון עושה שני ושני עושה שלישי כך ספק ראשון עושה ספק שני וספק שני עושה ספק שלישי. ועוד יש דברים רבים שהם גם כן מדרבנן אבל אינם אבות אלא בתחלה תיקון רבנן עשו אותם ולד הטומאה. כאמרם ד) תלמידי שמאי והלל גזרו טומאה על הידים ועשו אותן שניות לעולם כמו שנבאר במסכת ידים ה) וכמו כן גזרו על האדם אשר יאכל אוכל ראשון או אוכל שני או ישתה משקין טמאין ושאר מה שמנו באחרון מזבים ו) שיהיה שני לטומאה כמו שנבאר שם. ומדרבנן גם כן הטמאות אוכלין לאוכלין לפי שמן התורה אין אוכל מטמא אוכל. אמר יתברך ז) וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע טמא הוא אמרו ח) הוא טמא ואינו עושה כיוצא בו. ובטומאת משקין מחלוקת ט) שיש מן החכמים אומרים שטומאת משקין מדרבנן ויש מי

שאמרו

א) מ״ג. ב) עיין מקואות פ״י מ״ז. ג) פ״ה הל׳ י׳. ד) שבת י״ד ב׳. ה) פ״ג מ״א. ו) מי״ב. ז) ויקרא י״א ל״ז ל״ח. ח) פסחים י״ח ע״ב. ט) שם ט״ו ע״ב.

אן טומאתן מדרבנן ות͘ם מן יקול אנתנ͘אסהא נפסהא וכונהא תקבל אלנ͘גאסה͘ מן התורה אמא כון משקין טמאין תנג͘ס אלאכלין פמדרבנן ות͘ם מן יקול אן ולו אנג͘אסהא אלאכלים הו מדאוריתא אמא כון משקין טמאים תנג͘ס אלכלים חתי ירג͘ע אלכלי שני פד͘לך מדרבנן לדברי הכל. וסאבין עלל הד͘א אלאכ͘תלאף פי ראבע טהרות ואכ͘ר זבים. ונץ גמר נדה מדאוריתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור גזרה משום משקה זב וזבה משקה דעלולין לקבל טומאה גזרו בהן רבנן אכלין דאין עלולין לקבל טומאה לא גזרו בהן רבנן. ומעני עילולין אנהא תהי͘את אסבאבהא לקבול אלנ͘גאסה͘ והו קולהם דלא באעו הכשר. פקד באן לך אן ת͘ם אשיא כת͘ירה͘ הי ולד הטומאה מדרבנן ואן כאן אלאב אלד͘י הו לה ולד דאוריתא והד͘א הו אלמעני אלד͘י ארדנא אלתנביה עליה פי הד͘א אלכלאם. מת͘אל ד͘לך אן ינצ͘ם שרץ בככר פד͘לך אלכ͘בז ראשון מדאוריתא עלי מא בינא פאד͘א דנא ד͘לך אלכ͘בז בלחם מת͘לא פאן ד͘לך אללחם שני מדרבנן לאן מן התורה אין אוכל מטמא אוכל. וכד͘לך אד͘א אכל אלאנסאן ד͘לך אלכ͘בז אלטמא פאנה יציר שני מדרבנן ועלי הד͘א פקס ואהפם סאיר מא ד͘כרנאה. ואלחכם אלד͘י יעם אבות הטמאות כלהא אנהא תנג͘ס אדם וכלים וכל ולד טומאה לא ינג͘ס לא אדם ולא כלים ואנמא ינג͘ס אכלין ומשקין פקט. ונץ אלגמר פי אול קמא דאב מטמא אדם וכלים וולד אכלים ומשקין מטמא אדם וכלים לא מטמא ובאלאחרי ואלאג͘דר אן יכון אלאב מטמא אכלין ומשקין. לכן משקין טמאין כ͘אצה͘ הי תנג͘ס אלכלים לא אלאדם ואן כאנת ולד טומאה. ופי מסכת פרה מן הד͘א אלסדר יבין ד͘לך והנאך קיל כל ולד הטמאות אינו מטמא כלים אלא משקה. ואעלם אן הד͘ה קצ͘יה͘ מנעכסה͘ והי כל אב טומאה מטמא אדם ובגדים וכל מא הו מטמא אדם ובגדים פהו אב הטומאה.

שאמרו טומאתן בעצמן היותן מקבלין טומאה הוא מן התורה אבל היות משקין טמאין מטמאין אוכלין הוא מדרבנן ויש מי שאמרו שאפילו מה שיטמאו את האוכלין הוא מדאוריתא אבל היות משקין טמאין מטמאין הכלים עד שיהיה הכלי שני הנה זה מדרבנן לדברי הכל. והנני עתיד לבאר טעמי זאת המהלוקת ברביעי מטהרות א) ובאחרון מזבים ב). ולשון גמר נדה ג) מדאוריתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור גזרה משום משקה זב וזבה משקה דעלולין לקבל טומאה גזרו בהן רבנן אוכלין דאין עלולין לקבל טומאה לא גזרו בהן. וענין עלולין אשר להן סיבות מוכנות לקבל טומאה ד) וזה אמרם ה) דלא בעו הכשר. הנה כבר התבאר לך שיש דברים רבים שהם ולד הטומאה מדרבנן אף על פי שהאב אשר הוא לו ולד הוא דאוריתא וזהו הענין אשר רצינו להעיר עליו בזה הדיבור. ודמיון זה שאם יגע שרץ בככר הככר הזה ראשון מדאוריתא על מה שבארנו ואם נגע על דרך משל זה הככר בבשר זה הבשר שני מדרבנן לפי שמן התורה אין אוכל מטמא אוכל. וכמו זה אם אכל אדם זה הככר הטמא יהיה שני מדרבנן ועל זה תקיש ותבין שאר מה שזכרנו. והדין אשר יכלול אבות הטומאות כולן שהן יטמאו אדם וכלים וכל ולד הטומאה שלא יטמא לא אדם ולא כלים ושלא יטמאו אלא אוכלין ומשקין לבד. ולשון הגמר בראשון דקמא ו) דאב מטמא אדם וכלים וולד אוכלין ומשקין מטמא אדם וכלים לא מטמא. ועל אחת כמה וכמה הוא ראוי ונכון שהאב מטמא אוכלין ומשקין. אבל משקין טמאין לבד מטמאין הכלים לא האדם אף על פי שהם ולד הטומאה. ובמסכת פרה ז) מזה הסדר יתבאר זה ושם נאמר כל ולד הטומאה אינו מטמא כלים אלא משקין. ודע שזה משפט מהופך ח) והוא שכל אב הטומאה מטמא אדם ובגדים וכל מה שמטמא אדם ובגדים הוא אב הטומאה. ושמור זה

מאחמט הוא

א) מ״י. ב) מ״כ. ג) ז׳ ע״ב. ד) מלשון עילה. ה) פסחים י״ח ב׳. ו) ב׳ ע״א. ז) פ״ח מ״ה.
ח) בההעתקה הנדפסת הוספו מלת בשווי; ראה מלות ההגיון להר״מ ז״ל פרק ה׳.

פאחפט הדא אנה אצל עטים אסתכרג בעד אסתקרא גמיע אנואע אלטמאות. ואד קד באן ואתצח אן כל ולד טומאה לא יטמא כלים גיר אלמשקה פאנה יטמא כלים ודלך מדרבנן כמא בינא וכדלך איצא מן התורה אין אוכל מטמא אוכל פלא יכון שלישי אבדא אלא מדרבנן צרורה. לאן אלאב אדא אנגס אלכלי או אלאדם רגע דלך אלכלי או אלאדם ראשון והדא אלראשון ינגס אכלין ומשקין פקט כמא תקדם פיכון אלאוכל שני דאוריתא איצא ולא ינגס הדא אלאוכל גירה פירדה שלישי אלא מדרבנן כמא אצלנא. ובשרט אן תכון תרומה לא חולין לאן ליס פי אלחולין גיר שני פקט כמא תקדם עלי מא בינאה פי כאמס שוטה. פקד באן אן ראשון ושני קד יכונאן דאוריתא וקד יכונאן דרבנן עלי מא בינא אמא שלישי ורביעי פהי אבדא דרבנן ולו כאן אלאב אלדי הי מנסובה אליה דאוריתא עלי מא בינאה. ולדלך קאלוא עתיד דור אחר לטהר את הככר השלישי שאין לו עיקר מן התורה. ומן גמלה מא געלוה איצא ולד טומאה פי אצל אלגזרה בשר תאוה פאנה קד תבין פי תוספת נדה אן בשר תאוה געלוה שלישי לטומאה אבדא ואן כאן לם ינתגס ראסא. והנאך קיל גזרו עליו שיטמא את הידים חזרו ונמרו עליו שיטמא במגע הזרו וגזרו עליו שיהא כנבלה עצמה מטמא במשא. תם קאלוא אנה תאבר מן קולהם אנה טהור לתרומה אעני לא ינגסהא וינגס אלקודש והדא הו הכם שלישי לטומאה כמא דכרנא.

ופי טומאת משקין אצל כביר ינבגי אן אדכרה הנא בעד אן אקדם אן אלמשקין אלתי תקבל אלנגאסה ותתנגס פי נפסהא הי שבעה משקין פקט והי אלתי תכשיר אכלין לטומאה. והי אלמא ואלטל ואלזית ואלכמר ועסל אלנחל כאצה ואללבן ואלדם ומא סוי הדה מן אלמאיעאת מתל עצארה אלרמאן ואלאגאץ ומא אללימון ואלדלאע ועסל אלקצב ודהן אללוז ואלשירג וגירהא מן אלמיאה

ואלעסול

שהוא עיקר גדול אשר יצא לנו אחר שחזרנו על כל מיני הטומאות. ואחר שכבר הוא ברור ומבואר שכל ולד הטומאה לא יטמא כלים חוץ מן המשקה שהוא יטמא כלים וזה מדרבנן כמו שבארנו ושכמו זה גם כן מן התורה אין אוכל מטמא אוכל הנה הוא שמוכרה לעולם לא יהיה שלישי אלא מדרבנן. לפי שהאב אם יטמא הכלי או האדם יעשה זה הכלי או האדם ראשון וזה הראשון יטמא אוכלין ומשקין לבד כמו שקדם ויהיה האוכל שני דאוריתא גם כן ולא יטמא זה האוכל זולתו עד שיחזירהו שלישי אלא מדרבנן כמו שהשרשנו. ובתנאי שתהיה תרומה לא חולין לפי שאין בחולין כי אם שני לבד כמו שקדם על מה שבארנו בחמישי[א] מסוטה. הנה כבר התבאר שראשון ושני פעם יהיו מדאוריתא ופעם יהיו מדרבנן על מה שבארנו אבל שלשי ורביעי הם לעולם מדרבנן אף על פי שהאב שהם מיוחסים אליו דאוריתא כמו שבארנו. ולזה אמרו[ב] עתיד דור אחר לטהר את הככר השלישי שאין לו עיקר מן התורה. ומכלל מה ששמוהו גם כן ולד הטומאה משרש הגזרה הוא בשר תאוה שכבר התבאר בתוספת נדה[ג] שבשר תאוה שמוהו לעולם שלישי לטומאה אף על פי שלא נטמא כלל. ושם נאמר גזרו עליו שיטמא את הידים והזרו וגזרו עליו שיטמא במגע והזרו וגזרו עליו שיהא כנבלה עצמה מטמא במשא. עוד אמרו שבאחרונה אמרו עליו שהוא טהור לתרומה רצונם לומר שלא יטמא תרומה ויטמא הקודש וזהו דין שלישי לטומאה כמו שזכרנו.

ובטומאת משקין עיקר גדול ראוי שאזכרהו בכאן אחר שאקדים שהמשקין אשר יקבלו טומאה ויטמאו בעצמן הן שבעה משקין לבד והן המכשירין אוכלין לטומאה. והן המים והטל והשמן והיין ודבש דבורים בפרט והחלב והדם ומה שאינו מאלו הלחים כמו יין הרימונים והאגסים ומי הלימוני והדלעת ודבש הקנים ושמן אגוזים ושומשמין וזולתן מן המימות

והדבשים

א) מ״ב. ב) שם במשנת א״י ובירושלמי חסרה מלת עיקר ובמשנתנו הגירסא מקרא. ג) פ״ט הל׳ י״ח.

ואלעסול ואלאדהאן לא תקבל נגאסה בוגה ולו מדברי סופרים כמא נצת אלמשנה פי חאדי עשר תרומות עלי מא בינא הנאך. פאדא אנתגס אחד הדה באב הטומאה או בולד הטומאה פאן דלך אלמשקה יציר ראשון לטומאה ולא יכון שני ועלי אנה אנתגס בולד הטומאה. וכדלך לו דנא הדא אלמשקה במשקה אחר פאן דלך אלמשקה אלתאני יציר ראשון איצא. מתאל דלך אן יכון אנסאן קד נגע בשרץ פהו ראשון לטומאה בלא שך פאדא נגע דלך אלאנסאן בזית מתלא אנגסה ואדא נגע אלזית בעסל נחל אנגסה ואן כאן אלזית לם יכאלטה ואדא נגע דלך אלעסל במא אנגסה ויציר אלזית ואלעסל ואלמא כל ואחד ראשון לטומאה. וכדלך לו תסלסל אלאמר אלי אלף משקה אלכל ראשון מתל אן ינצם זית בעסל ועסל בזית אכר ואלזית אלתאני בלבן ואללבן בעסל אכר וכדא אלי לא נהאיה אלכל ראשון. ופי תוספת טבול יום קאלוא אחד משקה שנטמא באב הטומאה ואחד משקה שנטמא בולד הטומאה הרי זה תחלה לעולם מטמא את חברו וחברו את חברו אפילו הם מאה חוץ ממשקה טבול יום שהן פסולין ואינן מטמאין. וקד תקדם לנא אן אלשי אלדי לא ינגס גירה יתסמי פסול. וסיבין פי מסכת טבול יום אן טבול יום והו אלשכץ אלדי נטמא וטבל קבל אן יעריב שמשו פאנה פי דלך אלנהאר אלדי ינתטר גרוב שמסה מתל אלשני ואדא אנצם באוכל תרומה פסלה אנהא תציר שלישי ושלישי בתרומה פסול כמא תקדם. וכדלך אדא אנצם טבול יום במשקה תרומה פאנה יפסל דלך אלמשקה ויציר שלישי כמא באן פי אול פסחים פי קולהם שמן שנפסל בטבול יום. אמא משקה חולין פלים ינגסה טבול יום ראסא לאן שלישי שבחולין טהור לגמרי. וסיאתי פי מסכת טבול יום מן הדא אלסדר כלאם הדא נצה קדרה מלאה משקין ונגע בה טבול יום אם היה משקה [תרומה המשקין פסולין והקדרה טהורה] ואם היו משקין חולין הכל טהור. ופי תוספת

טבול

והדבשים והשמנים לא יקבלו טומאה בשום פנים ואפילו מדברי סופרים כמו שבא לשון המשנה באחד עשר א) מתרומות לפי מה שבארנו שם. ואם נטמא אחד מאלו באב הטומאה או בולד הטומאה זה המשקה יהיה ראשון לטומאה ולא שני ואף על פי שהוא נטמא בולד הטומאה. וכן אפילו נגע המשקה הזה במשקה אחר זה המשקה השני יהיה ראשון גם כן. המשל בזה שאם כבר נגע אדם בשרץ הנה הוא ראשון לטומאה בלא ספק ואם נגע זה האדם למשל בשמן יטמאהו ואם נגע השמן בדבש דבורים יטמאהו ואף על פי שזה השמן לא נתערב בו ואם נגע זה הדבש במים יטמאהו ויהיו השמן והדבש והמים כל אחד ראשון לטומאה. וכן אם נתגלגל הדבר עד אלף משקין הכל ראשון כמו שיגע השמן בדבש והדבש בשמן אחר והשמן השני בחלב והחלב בדבש אחר עד אין תכלית הכל ראשון. ובתוספת טבול יום ב) אמרו אחד משקה שנטמא באב הטומאה ואחד משקה שנטמא בולד הטומאה הרי זה תחלה לעולם מטמא את חברו וחברו את חברו אפילו הן מאה חוץ ממשקה טבול יום שהן פסולים ואינן מטמאין. וכבר קדם לנו שהדבר אשר לא יטמא זולתו יקרא פסול. ואני עתיד לבאר במסכת טבול יום ג) שטבול יום הוא האיש אשר נטמא וטבל קודם שיעריב שמשו הוא בזה היום אשר יצפה בו הערב שמשו כמו השני ואם נגע באוכל תרומה יפסול אותה ותהיה שלישי ושלישי בתרומה פסול כמו שקדם. וכן אם נגע טבול יום במשקה תרומה יפסול זה המשקה שיהיה שלישי כמו שהתבאר בראשון מפסחים ד) באמרם שמן שנפסל בטבול יום. אבל משקה חולין לא יטמאהו טבול יום כלל לפי ששלישי שבחולין טהור לגמרי. והנה יבוא במסכת טבול יום ה) מזה הסדר מאמר זה לשונו קדרה מלאה משקין שנגע בה טבול יום אם היה משקה תרומה המשקין פסולין והקדרה טהורה ואם היה משקה חולין הכל טהור. ובתוספת

טבול

א) מ״ב. ב) פ״א הל׳ ג׳. ג) פ״ב. ד) מ״ו. ה) פ״ב מ״ב.

טבול יום קאלוא טבול יום אינו מטמא משקה חולין ופוסל אכלי תרומה, והנאך קיל איצׄא עריבה שהיא טבולת יום לשין בה עיסה וקוצין ממנה חלה מפני שהיא שלישי והשלישי טהור בחולין. והדׄא אלחכם אנמא הו פי טבול יום כׄאצה והו אלדׄי ינׄעל משקה תרומה שלישי לאנה ליס הו שני עלי אלחקיקה לאנה קד טהר פלדׄלך יפסול משקה תרומה, ופי תוספת טהרות קאלוא פי טבול יום כשם שהוא פוסל משקה תרומה ואכלי תרומה כך הוא פוסל אכלי הקודש ומשקה הקודש. והנאך קיל אחד טבול יום מטומאה המורה ואחד טבול יום מטומאה קלה ואפילו טבול יום מזב וזבה ושאר טמאות שבתורה הרי הוא כטבול יום מן השרץ, פהדׄא הו חכם טבול יום אמא אלשני חקיקה אדׄא נגע במשקין פהו ינׄעלהא ראשון לטומאה והו מעני קולהם פי מסכת פרה כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה חוץ מטבול יום לאנה מע כונה פוסל את התרומה לא ינׄעלהא תחלה כמא בינא. ופי גמר פסחים קאלוא פי משקין שנטמאו מאי איריא באב הטומאה אפילו בראשון ושני נמי תחלה האוו. ולו כאן דׄלך אלשני בחולין ואלמשקה משקה חולין פאנה יציר תחלה כמא תבין פי תׄאני טהרות פי קולהם השני שבחולין מטמא משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה והשלישי שבתרומה מטמא משקה קודש. ודׄלך אן אלשלישי לא יונׄד גיר בתרומה כמא בינא פאדׄ וקד תבין אן שלישי בתרומה פסול ואינו מטמא פלדׄלך לא ינׄגס משקה תרומה אמא שלישי בקודש פהו טמא ומטמא. פלדׄלך אן אנצׄם הדׄא אלאוכל שלישי של תרומה במשקה קודש אננׄסה לכן ליס יכון דׄלך אלמשקה רביעי פיכון פסול פקט לכנה יציר תחלה עלי מא יבין הנאך. פאלמתלכׄץ פי טומאת משקין אן אב הטומאה והראשון והשני ינׄעלון אלמשקין תחלה ולו כאנת משקה חולין. והשלישי של תרומה או של קודש

טבול יום א). אמרו טבול יום אינו מטמא משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה. ושם ב) נאמר גם כן עריבה שהיא טבולת יום לשין בה עיסה וקוצין ממנה חלה מפני שהיא שלישי והשלישי טהור בחולין. וזה הדין אינו אלא בטבול יום לבד והוא העושה משקה תרומה שלישי לפי שאינו שני על האמת מפני שהוא כבר נטהר ולזה יפסול משקה תרומה. ובתוספת טהרות ג) אמרו בטבול יום כשם שהוא פוסל משקה תרומה ואוכלי תרומה כך הוא פוסל משקה הקודש ואוכלי הקודש. ושם ד) נאמר אחד טבול יום מטומאה המורה ואחד טבול יום מטומאה קלה ואפילו טבול יום מזב וזבה ושאר טומאות שבתורה הרי הוא כטבול יום מן השרץ. וזה הוא דין טבול יום. אבל השני באמת אם נגע במשקין יעשה אותן ראשון לטומאה וזה ענין אמרם במסכת פרה ה) כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה חוץ מטבול יום שהוא אף על פי שהוא פוסל את התרומה לא יעשה אותן תחלה כמו שבארנו. ובגמר פסחים ו) אמרו במשקין שנטמאו מאי איריא באב הטומאה אפילו בראשון ושני נמי תחלה הוו. ואילו היה זה השני שני בחולין והמשקה משקה חולין נהיה תחלה כמו שהתבאר בשני ז) מטהרות באמרם השני שבחולין מטמא משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה והשלישי שבתרומה מטמא משקה קודש. וזה לפי שהשלישי לא ימצא כי אם בתרומה כמו שבארנו ואחר שכבר התבאר ששלישי בתרומה פסול ואינו מטמא הנה זה לא יטמא משקה תרומה אבל שלשי בקודש הוא טמא ומטמא ולכן אם נגע זה האוכל שלישי של תרומה במשקה קודש יטמאהו ולא יעשה זה המשקה רביעי שיהיה פסול לבד אבל הוא יהיה תחלה לפי מה שיתבאר שם. היוצא מכל זה בטומאת משקין שאב הטומאה והראשון והשני יעשו המשקין תחלה ואפילו משקה הולין. ושהשלישי של תרומה או של קודש

א) פ״א הל׳ ח׳. ב) פ״ב הל׳ י״ד. ג) פ״א הל׳ ד׳. ד) הל׳ ג׳. ה) פ״ח מ״ז. ו) י״ד ע״ב. ז) מ״ו.

אדא נגע במשקין של קודש אנגסהא וצארת איצא תחלה לקודש. והדא אלאוכל שלישי לא יפסול משקה תרומה פנאהיך אן ינגס משקה חולין. ואוכל רביעי של קודש לא יפסול משקה קודש ונאהיך מא סואה. וטבול יום וחדה יגעל משקה תרומה שלישי לטומאה וכדלך יגעל משקה קודש פסולין מתל רביעי לטומאה. ולא תגד אבדא משקה פי מרתבה אלשלישי. ופי מרתבה אלרביעי אלא מן הדא אלוגה כאצה. ויקוי ענדי אן מחוסר כפורים איצא כדלך יפעל אד והו פוסל את הקודש בנגיעה מתל טבול יום כמא בינא פי תאני עשר זבחים. וקד באן לך אן אוכל טמא מטמא אוכל אחר מדרבנן כמא קלנא וכדלך אכלין טמאים תטמא משקין ותרדהא תחלה לטומאה כמא בינא. וקולהם תחלה או ראשון סוי ואנמא יקולון תחלה לכון חכמהא חכם אלראשון וליסת הי ראשון פי אלחקיקה ואלדי יסמונה ראשון הו ראשון פי נסבתה ללאב פי אלעדד פכאנהם יקולון אן הדה אלמשקין תנגס נגאסה אולי ואן כאנת ליסת אולי פי אלעדד מן אלאב. וכדלך משקין טמאין תנגס אלאכלים ולו כאנת אלמשקין קד אנתגסת בשני תם בעד דלך אנצמת באוכל חולין צאר דלך אלאוכל שני לטומאה לאן אלמשקין תחלה. ופי תוספת טבול יום קאלוא אוכלין מטמאין את המשקין לעשותן תחלה והמשקין מטמאין אוכלין לעשותן שניים. ופי תוספת פרה שהשני מטמא משקין לעשותן תחלה והמשקין מטמאין את האכלין לעשותן שניים. וכדלך משקין טמאים תנגס אלכלים כלהא לכן בשרט אן תכון תלך אלמשקין אנתגסת מחמת השרץ. אעני אן תכון מסתגדה פי נגאסתהא אלי אב הטומאה מתל אן ינגסהא אלאב או אלראשון או אלשני כמא תקדם לא אן תכון אנתגסת בידים טמאין לאן אלידים טמאין מטמאין את המשקין איצא כמא יבין פי מואצע מן זבים וטבול יום וידים. והדא הו מעני קולהם פי אלתלמוד דאיטמו מחמת

שרץ

שנגע במשקין של קודש יטמאם ויהיו גם כן תחלה לקודש. וזה האוכל שלישי לא יפסול משקה תרומה וכל שכן שלא יטמא משקה הולין. ואוכל רביעי של קודש לא יפסול משקה קודש וכל שכן מה שזולתו. ושטבול יום לבדו יעשה משקה תרומה שלישי לטומאה וכמו זה יעשה משקה קודש פסולין כרביעי לטומאה. ולא תמצא לעולם משקה במדרגת שלישי או במדרגת רביעי כי אם באלו הפנים לבד. וברור אצלי שמחוסר כפורים גם כן יעשה כן וזה שהוא פוסל את הקודש בנגיעה כמו טבול יום כפי מה שבארנו בשנים עשר א) מזבחים. וכבר התבאר לך שאוכל טמא מטמא אוכל אחר מדרבנן כמו שאמרנו וכן אוכלין טמאין יטמאו משקין ויעשו אותן תחלה לטומאה על מה שבארנו. ואמרם תחלה או ראשון שוה ולא יאמרו תחלה אלא לפי שדינה כדין הראשון ואינה ראשון באמת ומה שיקראו ראשון הוא ראשון בהתיחסו לאב במספר כאלו יאמרו שאלו המשקין יטמאו טומאה ראשונה אף על פי שאינה ראשונה במספר מהאב. וכן משקין טמאין יטמאו האוכלין אף על פי שהמשקין כבר נטמאו בשני ואחר זה נגעו באוכל חולין זה האוכל יהיה שני לטומאה לפי שהמשקין הן תחלה. ובתוספת טבול יום ב) אמרו אוכלין מטמאין את המשקין לעשותן תחלה והמשקין מטמאין את האוכלין לעשותן שניים. ובתוספת פרה ג) שהשני מטמא משקין לעשותן תחלה והמשקין מטמאין את האוכלין לעשותן שניים. וכן המשקין טמאין יטמאו הכלים כולן אבל בתנאי שאלו המשקין נטמאו מחמת השרץ רצוני לומר שיהיו נשענים בטומאתן על אב הטומאה כמו שיטמאם האב או הראשון או השני כמו שקדם לא שנטמאו בידים טמאים לפי שהידים טמאים מטמאין גם כן את המשקין על מה שיתבאר במקומות מזבים ד) וטבול יום ה) וידים ו). וזהו ענין מאמרם בתלמוד ז) בכל מקום שאמרו דאיטמו מחמת שרץ

רצונו

א) מ"א. עי' פסחים י"ח, ע"ב ושם נסמן. ב) פ"א הל' ה'. ג) עי' תוספתא טהרות פ"ב הל' א'. ד) פ"ה מי"ב. ה) פ"ב מ"ב. ו) פ"ב. ז) שבת י"ד ע"ב ע"ש.

שריץ חית מא קאלוה יעני אן הדׄה אלמשקין טמאין לא תכון קד אנתגׄסת בידים טמאין אלתי הי שניות אבדא כמא יבין פי מוצׄעה. ופי גמר חגיגה ירושלמי קאלוא פשיטא שאין משקה מיטמא מן היד לטמא את הכוס. ואנמא תנגׄס משקין שנטמאו מחמת ידים לאכלים של תרומה פקט ותרגׄע תלך אלאכלין שניות כמא נבין פי אכׄר מסכת זבים. וקד תבין פי תוספת פרה אןׄ אלמשקין אלתי תנגׄסהא אלאכלין טמאין וכדׄלך אלמשקין אלתי תנגׄסהא אלכלים ולו כאנתׄ הדׄה אלמשקין אנׄתגׄסת באחורי הכלים פאן תלך אלמשקין תציר תחלה ותטמא כלים אחרים פאעלם הדׄא. אמא אכלין טמאין פלא תנגׄס כלים בוגׄה. וקד תקדם לנא דׄכר דׄלך. ונץ גמר פסחים אין אוכל מטמא כלי ואין כלי מטמא כלי. ופי תוספת טבול יום חומר במשקין שהמשקין מטמאין כלי הרש מאוירו מה שאין כן באכלין. אמא אכלין טמאין ומשקין טמאין פלא תנגׄס אלאנסאן אדׄא נגע בהן אלא אן אנצׄם בידיה פקט פאן ידיו טמאין. אן כאן למס אלאכלין או אלמשקין בידיה גׄמיעא נטמאו ידיו ואן כאן דני בידה אלואחדה נטמאת אלואחדה עלי מא תבין פי חגיגה וכמא נבין פי מוצׄעה מן פרה ומסכת ידים. אמא אדׄא אכל אלאנסאן אוכלין טמאין כחצי פרס או שתה משקין טמאין רביעית פאנה הינׄיד נפסלה גויתו ויציר מתׄל שני לטומאה ואדׄא אנצׄם בתרומה פסלה. ומעלום ממא תקדם לנא אן זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו כלהא מן אבות הטמאות והי כלהא משקין טמאין ויעמׄהא אסם משקין טמאין לאנהא תולדות המים כמא יבין פי אכׄר מכשירין והדׄה הי אלתי יסמׄיהא אלתלמוד משקה הזב. ונטׄירהא מן כל טמא תתסמי משקה דׄלך אלטמא אן כאנת מן טמא מת תסמאת משקה טמא מת ואן כאנת מן מצורע תסמאת משקה מצורע וכדׄלך מן טבול יום יסמונהא משקה טבול יום. וכדׄלך איצׄא דם הנדה ודם המת הי אבות הטמאות והי

משקין

רצונם לומר שאלו המשקין טמאין לא נטמאו בידים טמאין שהן שניות לעולם כמו שיתבאר במקומן. ובגמר חגיגה ירושלמי[א] אמרו פשיטא שאין משקה מיטמא מן היד לטמא את הכוס. ולא יטמאו משקין שנטמאו מחמת ידים אלא אוכלין של תרומה לבד ויהיו אלו האוכלין שניים כמו שנבאר באחרון ממסכת זבים[ב]. וכבר התבאר בתוספת פרה[ג] שהמשקין שנטמאו באוכלין טמאין וכן המשקין שנטמאו בכלים ואפילו אם נטמאו אלו המשקין באחורי הכלים אלו המשקין יהיו תחלה ויטמאו כלים אחרים ודע זה. אבל אוכלין טמאין לא יטמאו כלים בשום פנים וכבר קדם לנו זכרו. ולשון גמר פסחים[ד] אין אוכל מטמא כלי ואין כלי מטמא כלי. ובתוספת טבול יום[ה] חומר במשקין שהמשקין מטמאין כלי הרס מאוירו מה שאין כן באוכלין. אולם אוכלין טמאין ומשקין טמאין לא יטמאו האדם כאשר נגע בהן אלא אם נגע בידיו לבד שידיו טמאין. אם משמש האוכלין או המשקין בשתי ידיו יחד נטמאו ידיו ואם היה נוגע בידו האחת נטמאה האחת לפי מה שהתבאר בחגיגה[ו] וכמו שנבאר במקומו מפרה[ז] ובמסכת ידים[ח]. אולם אם אכל האדם אוכלין טמאים כחצי פרס או שתה מן המשקין טמאין רביעית אז נפסלה גויתו ויהיה כמו שני לטומאה ואם נגע בתרומה פוסל אותה. וידוע ממה שקדם לנו שזובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו כולן מאבות הטומאות וכולן משקין טמאין ויכללם שם משקין טמאין לפי שהם תולדות המים כמו שיתבאר באחרון ממכשירין[ט] וזה אשר יקראהו התלמוד[י] משקה הזב. והדומה לו מכל טומאה יקרא משקה זה הטמא אם היה מן טמא מת יקרא משקה טמא מת ואם היה ממצורע יקרא משקה מצורע וכן מן טבול יום יקראוהו משקה טבול יום[יא] וכמו זה גם כן דם הנדה ודם המת והן

אבות

א) פ״ג הל׳ א׳ (ע״ח ע״ד). ב) מ״ב. ג) פ״ה הל׳ ב׳. ד) י״ט ע״ב. ה) פ״א הל׳ ז׳. ו) כ״ד ע״א, ע״ב. ז) פ״י. ח) פ״ב מ״ג. ט) מ״ו. י) נדה כ״ה ע״ב. יא) טבול יום פ״ב מ״א.

משקין לאן אלדם מן גמלה̈ שבעה משקין. אמא אלזב ואלזבה וגירהמא מן גמיע אבות הטמאות אד̇א נגעו במשקין פאן תלך אלמשקין תציר ראשון לטומאה לא אב והי תתסמי תחלה כמא נצת אלבריתא פי קולהם אחד משקה שנטמא באב הטומאה ואחד משקה שנטמא בולד הטומאה הרי זה תחלה. פקד באן אן פרק בין משקה הזב ובין משקין שהוא נוגע בהן והד̇א הו מעני קול אלמשנה פי ת̇אני טבול יום כל הטמאין בין קלין בין חמורין המשקין היוצאין מהן כמשקין שהוא נוגע בהן אלו ואלו תחלה חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה. אלתקדיר חוץ מן הטמא שהמשקה שלו אב הטומאה פאן בע̇ץ משקין היוצאין ממנו והי רוקו ומימי רגליו ושכבת זרעו אינן כמשקין שהוא נוגע בהן לאן תלך אב והד̇ה שנגע בהן הי תחלה. וקול אלמשנה בין קלין בין חמורין יריד בה אן ולו אלד̇י אכל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין אלד̇י נטמא טומאה קלה לאן טומאת אוכלין ומשקין תתסמי טומאה קלה כמא בינא פאן משקין היוצאין ממנו ומשקין שנגע בהן אלו ואלו תחלה. אמא קול אלתוספתא חומר במים שאין במשקין שהמים נעשים אב הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים מה שאין כן במשקין פליס מענאה אן ליס יוג̇ד אב הטומאה פי אלמשקין אלא אלמא והד̇ה לאן אלדם איצ̇א אב הטומאה כמא בינא ואנמא מענאה אן ליס תוג̇ד משקין תכון טאהרה̈ ת̇ם תחדת̇ להא חאלה̈ תרד̇הא אב הטומאה גיר אלמא והד̇ה יעני אד̇א רג̇ע מי הטאת ולד̇לך קאל שהמים נעשין אב הטומאה אמא אכלין טמאין פלא תכון אב הטומאה אבדא לאן אד̇א דנאת באלאב רג̇עת ראשון. ופי תוספת טבול יום קאלוא חומר במשקין מה שאין באכלין שהמשקין נעשין אב הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים ולטמא כלי שטף מאחוריו וכלי חרש מאוירו מה שאין כן באכלין.

וקד תקדם לנא אן כלי חרש לא יכון

אב

אבות הטומאות והן משקין לפי שהדם מכלל שבעה משקין. אולם הזב והזבה וזולתן מכל אבות הטומאות אם נגעו במשקין אלו המשקין יהיו ראשון לטומאה ולא אב ויקראו תחלה כמו שבא לשון הברייתא[א] באמרם אחד משקה שנטמא באב הטומאה ואחד משקה שנטמא בולד הטומאה הרי זה תחלה. הנה כבר התבאר שיש הילוק בין משקה הזב ובין משקין שהוא נוגע בהן וזהו ענין מאמר המשנה בשני[ב] מטבול יום כל הטמאין בין קלין ובין חמורים המשקין היוצאין מהן כמשקין שהוא נוגע בהן אלו ואלו תחלה חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה. שיעורו חוץ מן הטמא שהמשקה שלו אב הטומאה לפי שקצת משקין היוצאין ממנו והן רוקו ומימי רגליו ושכבת זרעו אינן כמשקין שהוא נוגע בהן מפני שאלו אב ואלו שנוגע בהן הם תחלה. ומאמר המשנה[ג] בין קלין ובין חמורין ירצה בו שאפילו מי שאכל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין ונטמא טומאה קלה שטומאת אוכלין ומשקין תקרא טומאה קלה כמו שבארנו הנה המשקין היוצאין ממנו והמשקין שהוא נוגע בהן אלו ואלו תחלה. אולם מאמר התוספתא[ד] חומר במים שאין במשקין שהמים נעשים אב הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים מה שאין כן במשקין אין ענינו שלא ימצא אב הטומאה במשקין כי אם במים לבדם לפי שהדם גם כן אב הטומאה כמו שבארנו אבל ענינו שלא ימצאו משקין שהיו טהורין ואחר זה יתהדש להן ענין לעשותן אב הטומאה אלא המים לבד' רוצה לומר אם נעשו מי חטאת ולזה אמר שמים נעשים אב הטומאה אבל אוכלין טמאין לא יהיו אב הטומאה לעולם שאם נגעו באב נעשים ראשון. ובתוספת טבול יום[ה] אמרו חומר במשקין מה שאין כן באוכלין שהמשקין נעשים אב הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים ולטמא כלי שטף מאחוריו וכלי חרס מאוירו מה שאין כן באוכלין.

וכבר קדם לנו שכלי חרס לא יהיה

אב

א) טבול יום פ"א הל' ג. ב) מ"א. ג) שם. ד) טבול יום פ"א הל' ז'. ה) פ"א הל' ו' ע"ש.

אב הטומאה אבדא אן אלכלים אלתי תציר אב אנמא הי מא ינתגס באלמת או במשכב ומושב או מרכב או צרעת וכלי חרש לא יצלח למשכב ומרכב כמא יבין פי זבים ולא לזמה מן אחכאם טומאת מת מא לזם שאר כלים כמא תקדם ביאנה. וממא ינבדכרה הנא קולהם פי תוספת כלים אין כלי חרש מיטמא אלא באב הטומאה ומשקין. פהו ולד טומאה לעולם. וקאלוא איצא כל המטמא אדם מטמא כלי חרש וכל שאין מטמא אדם אין מטמא כלי חרש חוץ מן המשקין לאן משקין טמאין תטמא כלי חרש כמא תקדם דכרה. ואן כאנת לא תטמא אדם במגע בל ענד שרבהא ינתגס מדרבנן כמא תקדם. וקאלוא איצא אין טומאה לכלי חרש אלא מאוירו ובהסיט הזב ואין מטמא אלא אכלין ומשקין וידים. לאנה ולד טומאה אבדא ואלולד כמא קדמנא אנמא יטמא אכלין ומשקין לא אדם וכלים.

פמן גמיע מא תקדם שרחה יתבין אן משקין טמאין קד תכון אב הטומאה וקד תכון ראשון לטומאה ויוגד פיהא מא הו פי מרתבה אלשלישי ואלרביעי והו משקה שנגע בטבול יום וחדה עלי מא תקדם ביאנה ולא יכון פי אלמשקין שני אבדא. ודלך אן אלאב ואלראשון ואלשני יגעלהא תחלה ואלשלישי לא ינגס אלמשקין ראסא אלא אן יכון משקה קודש פיציר דלך אלמשקה איצא תחלה לקודש. ונץ תוספת טהרות אין לך משקה הנוגע בשלישי טמא אלא קודש בלבד ואדא נטמא משקה הקודש רגע תחלה לקודש. ולדלך נצת אלתוספתא משקין מטמאין שנים ופוסלין אחד בקודש. לאנהא תחלה פאדא דנאת באוכל רגע שני ואלשני ינגס אלשלישי ואלשלישי יפסול אלרביעי עלי מא תאצל אן הראשון והשני והשלישי בקדש טמאין ומטמאין הרביעי פסול ואינו מטמא. פכל משקה טמא הו אב או ראשון לאן משקה טבול יום ליס יתסמי טמא ואנמא יתסמי פסול. וכדא תסמיה אלמשנה

פי

אב הטומאה לעולם שהכלים אשר יהיו אב אינם אלא מה שיטמא מהם במת או במשכב ומושב או במרכב או בצרעת וכלי חרס אינו ראוי למרכב ומשכב כמו שיתבאר בזבים[א]) ואינו ראוי לדיני טומאת מת כמו שאר הכלים על מה שקדם ביאורו. ומה שיצטרך לזכרו בכאן הוא אמרם בתוספת כלים[ב]) אין כלי חרס מיטמא אלא באב הטומאה ומשקין. ולפי זה הוא ולד הטומאה לעולם. ואמרו גם כן[ג]) כל המטמא אדם מטמא כלי חרס וכל שאין מטמא אדם אין מטמא כלי חרס חוץ מהמשקין. שהמשקין טמאין מטמאין כלי חרס כמו שקדם זכרונו. אף על פי שלא יטמאו אדם במגע אבל אם שתה מהן יטמא מדרבנן כמו שקדם. ואמרו עוד[ד]) אין טומאה לכלי חרס אלא מאוירו ובהסיט הזב ואין מטמא אלא אוכלין ומשקין וידים. לפי שהוא ולד הטומאה לעולם והולד כמו שהקדמנו לא יטמא אלא אוכלין ומשקין לא אדם וכלים.

הנה מכל מה שקדם פירושו יתבאר שמשקין טמאין פעם יהיו אב הטומאה ופעם יהיו ראשון לטומאה ושימצא בהן מה שהוא במדרגת השלישי והרביעי והוא משקה שנגע בטבול יום לבדו לפי מה שקדם ביאורו ולא יהיה במשקין שני לעולם. וזה שהאב והראשון והשני יעשו אותן תחלה והשלישי לא יטמא המשקין כלל אם לא שיהיה משקה קודש וזה המשקה יהיה גם כן תחלה לקודש. ולשון תוספת טהרות[ה]) אין לך משקה הנוגע בשלישי טמא אלא קודש בלבד ואם נטמא משקה הקודש נעשה תחלה לקודש. ולזה אמרה התוספתא[ו]) משקין מטמאין שנים ופוסלין אחד בקודש. מפני שהם תחלה ואם נגעו באוכל יהיה שני והשני יטמא השלישי והשלישי יפסול הרביעי לפי מה שהושרש שהראשון והשני והשלישי בקודש טמאים ומטמאים והרביעי פסול ואינו מטמא. ולפי זה כל משקה טמא הוא אב הטומאה או ראשון מפני שמשקה טבול יום לא יקרא טמא אלא יקרא פסול. וכן תקרא אותו

המשנה

א) פ״ה מ״א. ב) פ״ג הל׳ א׳. ג) שם הל׳ ב׳. ד) שם. ה) פ״א הל׳ ז׳. ו) שם הל׳ ה׳.

פי כל מוצׄע שנפסל בטבול יום ולא תקול שנטמא. פקד באן ואתׄצׄח אן ליס תׄם משקין שניות בוגׄה ואן כאנת שניות פי אלעדד מן אלאב פהי תחלה פי אלחכם. ואנמא טוׄלת פי הדׄא אלמעני לאן גׄא פי גמר פסחים פי קול אלמשנה מדבריהם למדנו וכוׄ קאלוא הכא בבשר שנטמא במשקין שנטמאו מחמת השרץ. ופי בעץׄ אלנסךׄ שנטמאו במשקין שניות ופי בעצׄהא יכתבון עלי קול אלגמר מחמת שרץ פירוש משקין שניות. והדׄא כלה גלט כמא בינא וקאיל הדׄא טׄן אן מונין במשקין שני ושלישי כדרך שמונין באכלין וליס אלאמר כדׄלך בל משקין שנטמאו מחמת השרץ תחלה לעולם. ואלדׄי אוגׄב אן יקול שנטמאו מחמת השרץ ולם יקל משקין טמאין לאן דׄלך יעםׄ אב הטומאה ומשקין שנטמאו מחמת ידים עלי מא תקדם ונטׄר אלתלמוד יוגׄב הנאך אן לא תכון תלך אלמשקין אב ולא מחמת ידים אמא אן תכון שניות ולא בדׄ פלא יודי נטׄר דׄלך אלמוצׄע אלי דׄלך אלא למן ליס ענדה שיא מן הדׄה אלאצול אלעטׄימה אלמתקדם שרחהא. פקד באן אן לא תכון משקין שניות אמא אוכלין טמאין פיוגׄד פיהא ראשון ושני ושלישי ורביעי ולא יוגׄד פיהא אב כמא תקדם.

ואמא כלי הרש פיכון ראשון ושני ודׄלך באן ינתגׄס במשקין טמאין שהן תחלה עלי מא תקדם. אמא שאר כלים אעני בגדים וכלי שטף פקד תכון אב הטומאה וראשון לטומאה ושני לטומאה איצׄא והו אן תנתגׄס במשקין טמאין פקט לאן כל ולד הטמאות אינו מטמא כלים אלא משקה כמא תקדם וליס כל משקה ינגׄס אלכלים אלא מא אסתנד אלי אב כמא תקדם ולא יוגׄד כלי מן גׄמיע אלכלים לא שלישי ולא רביעי. וממא יגׄב אן תעלמה אן אלכלים טמאין ולו אנתגׄסת במשקין טמאין פאן תלך אלכלים תנגׄס אלאוכלין ויכון אלאוכל שלישי פיכון פסול בתרומה פקט כמא נבין פי אבׄר זבים.

אמא

המשנה בכל מקום שנפסל בטבול יום ולא תאמר שנטמא. הנה כבר ברור ומבואר שאין במשקה שנייות בשום מקום ואם יהיו שנייות במספר מן האב הם תחלה לפי הדין. ולא הארכתי בזה הענין אלא מפני שבא בגמר פסחים[א] על מאמר המשנה מדבריהם למדנו וכו׳ אמרו[ב] הכא בבשר שנטמא במשקין שנטמאו מחמת שרץ. ובקצת נוסחאות שנטמאו במשקין שניות[ג] ובקצתן כתוב על מאמר הגמר מחמת שרץ פירוש משקין שניות. וזה כולו טעות כמו שבארנו והאומר זה חשב שמונים במשקין שני ושלישי כדרך שמונים באוכלין ואין הדבר כן אבל המשקין שנטמאו מחמת שרץ תחלה לעולם. ומה שהצריכו לומר שנטמאו מחמת שרץ ולא אמר משקין טמאין הוא שזה יכלול אב הטומאה ומשקין שנטמאו מחמת ידים על מה שקדם ועיון התלמוד הצריך שם שלא יהיו אלו המשקין אב ולא מחמת ידים אבל שיהיו שניות בהכרח לא יביא העיון במקום ההוא אל זה אלא מי שאינו יודע דבר מאלו השרשים הגדולים אשר קדם ביאורם. וכבר התבאר שלא יהיו משקין שניות אבל באוכלין טמאין ימצאו ראשון ושני ושלישי ורביעי ולא ימצא בהן אב כמו שקדם.

אולם כלי חרס יהיה ראשון ושני וזה כשנטמא במשקין טמאין שהם תחלה על מה שקדם. אבל שאר כלים רצונו לומר בגדים וכלי שטף אפשר שיהיו אב הטומאה וראשון לטומאה ושני לטומאה גם כן וזה לבד שיטמאו במשקין טמאין מפני שכל ולד הטומאות אינו מטמא כלים אלא משקה כמו שקדם ולא כל משקה יטמא כלים אלא מה שהוא נשען על אב כמו שקדם ולא ימצא כלי מכל הכלים לא שלישי ולא רביעי: ומה שהראוי שתדעהו שהכלים טמאים ואפילו אם נטמאו במשקים טמאים אלו הכלים יטמאו האוכלין ויהיה האוכל שלישי ויהיה פסול בתרומה לבד כמו שיתבאר באחרון

מזבים

[א] פ״א מ״ז. [ב] ט״ו ע״ב. [ג] ע״ש ברש״י.

אמא אלאנסאן פיכון אב הטומאה ויכון ראשון ולא יכון שני אבדא מן התורה ולא מדרבנן בטומאת מגע. לאן כל ולד טומאה אינו מטמא אדם ולו אלמשקין טמאין פאנהא לא תטמא אדם שנגע בהן כמא תקדם ביאנה. לכנה יכון שני אד׳א אכל אוכלין טמאין או שתה משקין טמאין וסאיר מא עדד פי אכ׳ר זבים. וד׳לך כלה גזרה דרבנן עלי מא תבין פי גמר שבת וכמא נבין פי אכ׳ר זבים. לכן הד׳א אלד׳י נחסב אלשב׳ין מן אלנאס שני למעני אנה יפסול את התרומה כמא יבין חתי יטהר במקוה פאד׳א טהר לים יחתאג הערב שמש לאנהא טומאה קלה מדרבנן. ונץ ספרא אין האוכל אכלין טמאין ולא השותה משקין טמאין טמא טומאת ערב. וכד׳לך כלים שנטמאו במשקין שהן תחלה פאנהא אד׳א טהרת במי מקוה טהרת ולא תחתאג הערב שמש. ופי ספרא קאלוא כלים שנטמאו במשקין עולין מידי טומאתן בו ביום לאנהא טומאה מדרבנן עלי מא קדמנא.

פהד׳ה הי ג׳מלה אלאצול אלתי ראינא בתקדימהא תוטיה׳ למא אריד שרחה. ואנא ארי אן ארשדך הנא אלי מא ימכן אלגפלה׳ פיה. וד׳לך אנה ינבגי לך אן כנת מן טמחת המתה אלי מערפה׳ אלטמאות ואלטהרות ופהם מא תצ׳מנה הד׳א אלסדר אן תחפט׳ אולא ג׳מיע מא קדמתה פי הד׳א אלצדר מן אלמקדמאת מע נץ׳ הד׳א אלפרק אלאול מן כלים ונץ שרחנא לה חפט׳א חסנא ג׳דא חתי יטרד ג׳מיע ד׳לך עלי לסאנך דון אן תטלב נפסך בד׳כרה בתכלף. ולא יכפיך פי ד׳לך בוגה קראתה ואלמרור עליה ולו קראתה אלף מרה׳ דון אן תחפט׳ה פד׳לך גיר כאפי לך אלא אן יטרד עלי לסאנך מת׳ל קרית שמע ובאלחרי יחצל לך מע ג׳ודה׳ אלחפט׳ ואלפהם ואלד׳כא פהם מא תצ׳מנה הד׳א אלסדר לאנהא אמור צעבה׳ ג׳דא פי נפסהא עט׳ימה׳ אלאשכאל בעידה׳ אלגור. ואד׳א כאן עט׳מא חכמי משנה עליהם אלסלאם

יסתעטמונהא

מזבים א). אולם האדם יהיה אב הטומאה ויהיה ראשון ולא יהיה שני לעולם לא מן התורה ולא מדרבנן בטומאת מגע. לפי שכל ולד הטומאה אינו מטמא אדם ואפילו משקין טמאין לא יטמאו אדם שנגע בהן כמו שקדם ביאורו. אבל הוא יהיה שני אם אכל אוכלין טמאין או שתה משקין טמאין ושאר מה שנמנה באחרון מזבים ב). וכל זה גזרה מדרבנן על מה שהתבאר בגמר שבת ג) וכמו שנבאר באחרון מזבים ד). אבל מה שנחשוב את האדם שני הוא לענין שיפסול את התרומה כמו שיתבאר עד שיטהר במקוה ואם טהר לא יצטרך להערב שמש לפי שטומאתו טומאה קלה מדרבנן. ולשון ספרא ה) אין האוכל אוכלין טמאין ולא השותה משקין טמאין טמא טומאת ערב. וכן כלים שנטמאו במשקין שהן תחלה אם נטהרו במי מקוה טהרו ולא יצטרך להן הערב שמש. ובספרא ו) אמרו כלים שנטמאו במשקין עולין מידי טומאתן בו ביום לפי שהם טומאה מדרבנן על מה שהקדמנו.

אלו הם השרשים בכללם אשר ראינו להקדימם להדריכך אל מה שארצה לפרשו. ואני אראה להישירך כאן במה שאפשר שתפול בו השניאות. וזה שאם ישיאך לבך לדעת הטומאות והטהרות ולהבין מה שיכילהו זה הסדר ראוי לך שתשמור בנפשך בתחלה כל ההקדמות שהקדמנו בזאת הפתיחה עם הנאמר בפרק הראשון מכלים ומה שכתבנו בפירושו בזכרון טוב מאוד עד שיהיו כולם שגורים על לשונך בלתי שתבקש להעלותם על זכרונך ביגיעה. ולא יספיק לך בזה שתקראם ותעבור עליהם שאפילו אם קראת אותם אלף פעמים ולא תשמרם אין זה מספיק לך עד שיהיו רגילין בפיך כמו קריאת שמע ושתמצא בך כהונן עם זכרון טוב ובינה ושכל הבנת כל מה שיכילהו זה הסדר לפי שיש בהם ענינים קשים מאוד בעצמם והספקות עצומות וההקירות עמוקות. והלא גדולי חכמי המשנה עליהם השלום נתקשו

בהן

א) מ״ב. ב) שם. ג) י״ד ע״א. ד) מ״יב. ה) פר׳ שמיני פ״ז הל׳ ד׳ (נ״ב ע״ג). ו) שם פרשה ח׳ הל׳ ה׳ (נ״ה ע״ב).

יסתעטמונהא פנאהיך נחן. אלא תרי ר׳ אלעזר בן עזריה יקול למתֿל ר׳ עקיבה עלי גֿמלתהם אלסלאם עקיבה מה לך אצל הגדה כלך מדברותיך אצל נגעים ואהלות והדֿא נץ בראשית דר׳ הושעיה. וכדֿלך וגֿדנא אול הכמי תלמוד יסתהולון בעץ̇ פרקים מנהא כאסתעטֿאם ה׳ יוחנן לפרק תינוקת מן מסכת נדה ואסתצעאב פרק האשה שהיתה כובשת ירק מן מסכת טהרות עליהם אלסלאם והו אלפרק אלדֿי פיה יתכלם פי ראשון ושני ושלישי ורביעי כיף רתבתהא באכלין ומשקין בחולין ובתרומה ובקודש. וכדֿלך יתמתֿלון במסכת עקצין צעובה̈. ופי גמר שבת קאלוא כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשכח מישראל שנאמר הנה ימים באים נאום ד׳ אלהים והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה׳ ואומר ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה׳ ולא ימצאו מאי ישוטטו לבקש את דבר ה׳ ולא ימצאו עתידה אשה שתטול ככר של תרומה ותחזור על בתי כנסיות ובתי מדרשות לידע אם ראשונה היא אם שניה. ובינוא הנאך מוצ̇ע אלשך אלואקע עליהם והו באן יוגֿד שרץ באויר התנור ולא יכון אלשרץ נגע באלכֿבז ולא בגֿרם אלתנור איצֿא פלא שך אן קד אנתגֿס אלתנור וכל מא פיה לקולה תעאלי כל אשר בתוכו יטמא פיקע להם אלשך הל אלפת ראשונה אדֿ ואלשרץ אנגֿסהא בחצולה פי הוא אלתנור והתנור כמאן דמלי טומאה הוא או אלשרץ אנגֿס אלתנור פקט ואלתנור אנגֿס אלפת בנגיעה פתכון אלפת שנייה פכאן ענדהם אלשך פי הדֿא [וקאלוא] נשתכחה תורה מישראל. ואנת תעלם אן אליום בעוונותינו שרבו אדֿא חזרת על ראשי ישיבות ישראל נאהיך בתי כנסיות פתגֿדהם ישכל עליהם מן הדֿא אלפן מא גֿאת פיה אלנצוץ אלכתֿירה̈ פי אלתורה ואלמשנה ומא הו אבין מן הדֿא ואוצ̇ח. ולא יסתעטֿם מתֿל הדֿא אלחאל פי

זמאן

בהן וכל שכן אנחנו. הלא תראה[א]) ר׳ אלעזר בן עזריה אומר לכמו רבי עקיבה על כולם השלום עקיבה מה לך אצל האגדה כלך מדברותיך ולך אצל נגעים ואהלות והוא לשון בראשית דרבי הושעיה[ב]). וכמו זה מצאנו אצל חכמי התלמוד על כולם השלום שהיו נבוכים בקצת פרקים מהן כמו שנתקשה רבי יוחנן בפרק תינוקת ממסכת נדה[ג]) והתקשות פרק האשה שהיתה כובשת ירק ממסכת טהרות עליהם השלום[ד]) והוא הפרק אשר בו ידבר בראשון ושני ושלישי ורביעי איך הוא סדרן באוכלין ומשקין בחולין ובתרומה ובקודש. וכן ימשילו מסכת עוקצין על מה שהוא קשה הבנה[ה]) ובגמר שבת[ו]) אמרו כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשכח מישראל שנאמר[ז]) הנה ימים באים נאום ה׳ ושלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה׳ ואומר[ח]) ונעו מים עד ים ומצפון עד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה׳ ולא ימצאו מאי ישוטטו לבקש את דבר ה׳ ולא ימצאו עתידה אשה שתטול ככר של תרומה ותחזור על בתי כנסיות ובתי מדרשות לידע אם ראשונה היא אם שניה. וביארו שם מקום הספק הנופל עליהם הוא כשימצא שרץ באויר התנור והשרץ אינו נוגע בלחם ולא בגשם התנור גם כן הנה אין ספק שכבר נטמא התנור וכל מה שבו לאמרו יתברך[ט]) כל אשר בתוכו יטמא ונפל להם הספק אם הפת ראשון לפי שהשרץ טימאהו בהגעתו באויר התנור והתנור כמאן דמלא טומאה הוא או השרץ יטמא התנור לבד והתנור יטמא הפת בנגיעה ויהיה הפת שני ונסתפקו בזה ואמרו נשתכחה תורה מישראל. ואתה יודע שהיום בעונותינו שרבו אם תחזור על ראשי ישיבות ישראל וכל שכן על בתי כנסיות תמצא שיסתפק עליהן מאלו הפנים מה שבאו בו פסוקים רבים בתורה ונשנה במשנה ומה שהוא יותר ברור ומבואר מזה. ולא יפלא בעיניך

דמיון

א) חגיגה י״ד ע״א. ב) שמות רבה פרשה י׳. ג) ס״ה ע״ב. ד) ברכות כ׳ ע״א. ה) הוריות י״ג. ע״ב. ו) קל״ח ע״ב. ז) עמוס ח׳ י״א. ח) שם י״ב. ט) ויקרא י״א כ״ג.

זמאן אלגלות ואנקטאע הדֿא אלפן בקלה̈ אלטלבה̈ לה לאן נגֿדהם פי זמאן אלמקדש ובוגֿוד אלאנביא אשכלת מעאני אלטומאה ואלטהרה וחכם אלשלישי ואלרביעי ולו עלי אלכהנים המשמשים במקדש אלדֿין הם אחוגֿ אלנאס לחפטֿ הלכות טומאה וטהרה לאן מעטֿם מא יחתאגֿ אליה מן הדֿא אלפן אנמא הו לענין מקדש וקדשיו. קאל כה אמר ה׳ צבאות שאל נא את הכהנים תורה לאמר הן ישא איש בשר קודש בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל השמן ואל כל מאכל היקדש ויענו הכהנים ויאמרו לא ויאמר חגי אם יגע טמא נפש בכל אלה היטמא ויענו הכהנים ויאמרו יטמא. וקד אכֿתלף חכמי תלמוד פי תאויל הדֿא אלסואל. וקאל בעצֿהם אשתבוש כהני רביעי בקודש בעא מיניהו ואמרו ליה טהור פהם גֿאלטון לאנה פסול כמא קדמנא וגֿואבהם פי טמא מת יטמא צחיח לאן טמא מת רביעי ממנו בקודש טמא אעני אנה מנגוס ולא ינגס גירה וקאלוא בקיאין הן בטומאת מת ואין בקיאין בטומאת שרץ בל טֿנוא אן רביעי בשרץ טהור בקודש. ובעצֿהם קאל לא אשתבוש כהני פאן אלמסאלה̈ אלאולי סאלהם עֿן המישי בקודש פקאלוא לה טהור. ופי אלסואל אלתֿאני סאלהם עֿן רביעי פקאלוא יטמא ואלגֿואב צואב פי אלסואלין. ואנא אבין הדֿא אלכלאם אדֿ ודֿכרתה הנא אנה איצֿא פי נהאיה̈ מן אלצעובה̈ פי מוצֿעה והו כלאם מנקפל גֿדא גֿדא ושרחה מפיד הנא פי מא נרומה מעין פי מא קדמנאה. פאקול אן קולה הנא בשר קודש לשון נקיה ואלקצד בשר שרץ וכדֿלך קולה היקדש יריד בה היטמא כמא תסמי אלעבראניה̈ אלבעד עֿן אלשי ואסתנכאפה קדושה. קאל אל תגע בי כי קדשתיך וקאל פן תקדש המלאה הזרע וכו׳. פאדֿא אכֿדֿ אלשרץ בכנף בגדו כאן אלבגד ראשון פאדֿא נגע כנף הדֿא אלבגד בלחם צאר אללחם שני תֿם נגע אללחם בנזיד צאר אלנזיד שלישי

דמיון המצב הזה בזמן הגלות שנעלמו בו אלו הענינים לפי שנתמעטו העוסקים בהם אחר שנמצא בזמן המקדש ובהיות הנביאים נמצאים שנפלו ספיקות בעניני הטומאה והטהרה ובדין השלישי והרביעי אפילו על הכהנים המשמשים במקדש אשר הם יותר צריכים מכל אדם לשמור הלכות טומאה וטהרה כי רוב הדברים הנצרכים להם מאלו הדינים הם רק לענין מקדש וקדשיו. אמר א) כה אמר ה׳ צבאות שאל נא את הכהנים תורה לאמר הן ישא איש את בשר קודש בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל השמן ואל כל מאכל היקדש ויענו הכהנים ויאמרו לא ויאמר חגי אם יגע טמא נפש בכל אלה היטמא ויענו הכהנים ויאמרו יטמא. וכבר נחלקו חכמי התלמוד ב) בהבנת אלו השאלות. ואמרו קצתם אשתבוש כהני רביעי בקודש בעא מיניהו ואמרו ליה טהור והם טעו לפי שהוא פסול כמו שהקדמנו. ותשובתם בטמא מת יטמא אמת לפי שטמא מת רביעי ממנו בקודש טמא רצוני לומר שהוא נטמא ולא יטמא זולתו ואמרו בקיאים הם בטומאת מת ואין בקיאין בטומאת שרץ אבל חשבו שרביעי בשרץ טהור בקודש. וקצתן אמרו לא אשתבוש כהני שהשאלה הראשונה ששאל מהם היתה בחמישי בקודש ואמרו לו טהור. והשאלה השניה היתה ברביעי בקדש ואמרו טמא והתשובה אמיתית בשתי השאלות. ואני אבאר זה המאמר אחר שזכרתיו כאן שהוא בתכלית הקושי גם כן במקומו והוא מאמר עמוק מאוד מאוד וביאורו מועיל בכאן למה שנרצה ועוזר למה שהקדמנו. ואומר שאמרו בכאן בשר קודש הוא לשון נקיה והכונה בשר שרץ וכן באמרו היקדש רצונו לומר היטמא כמו שיקראו העברים הריחוק מדבר והתנזר ממנו קדושה. אמר ג) אל תגע בי כי קדשתיך ואמר ד) פן תקדש המלאה הזרע וכו׳. ואם אחז השרץ בכנף בגדו היה הבגד ראשון וכאשר נגע כנף זה הבגד בבשר היה הבשר שני ואם נגע הבשר בנזיד

א) חגי ב׳ י״א, י״ב, י״ג. ב) פסחים ט״ז ע״ב, י״ז ע״א. ג) ישעיה ס״ה ה׳. ד) דברים כ״ב ט׳.

פסאלהם ען הדׄא אלנזיד אלדׄי הו שלישי אדׄא נגע ביין ונגע בשמן ונגע במאכל מא חכם הדׄא אלמאכל והדׄא אליין והדׄא אלשמן הל גׄמיע דׄלך מנגׄוס או לא. ולא שך אן אליין ואלשמן ואלמאכל כל ואחד מנהא רביעי לכן יין ושמן יעשו תחלה כמא תבין ואלמאכל פסול ואינו מטמא ואלכל מנגׄוס פגׄאובוה ען הדׄא וקאלוא לה לא פהם גאלטון הדׄא מדׄהב רב אלדׄי קאל אשתבוש כהני פי הדׄה אלמסאלה. תׄם סאלהם וקאל פאן כאן טמא מת הו אלדׄי נגע בכנפו אללחם ונגע אללחם באלנזיד ואלנזיד נגע ביין ובשמן ובמאכל מא חכם הדׄא אליין ואלשמן ואלמאכל פקאלוא יטמא ודׄלך קול צחיח. אמא שמואל פקאל לא אישתבוש כהני ודׄלך אנה יקול אן קול חגי פי אלמסאלה אלאולי ונגע בכנפו ליס יריד בה אן כנפו נגע בלחם ואנמא יריד בה אן נגע אוכל בכנפו תׄם נגע דׄלך אלאוכל בלחם ולחם בנזיד. והו קולהם פי אלגמר מי כתיב ונגע כנפו ונגע בכנפו כתיב במי שנגע בכנפו יעני אן קולה ונגע בכנפו ליס הו ען אלשכׄץ אלדׄי נשא שרץ בכנפו ואנמא הו ען אלשי אלדׄי אנצׄם בדׄלך אלכנף פיכון חגי סאלהם ען חמישי בקודש והו טהור ודׄלך אן אלכנף ראשון ואלאוכל אלדׄי נגע בו שני ואללחם אלדׄי נגע בדׄלך אלאוכל שלישי ואלנזיד רביעי והו פסול ואינו מטמא כמא תקדם פאדׄא נגע הדׄא אלנזיד ביין ושמן ומאכל יכון אלכל טאהר לא אלמשקה אלדׄי הו יין ושמן ולא אלמאכל ינתגׄס לאן כל ואחד מנהא המישי וחמישי בקודש טהור וכדׄלך גׄאובוה וקאלוא לה אן הדׄא אלחמישי לא ינתגׄס. תׄם סאלהם אן כאן טמא נפש הו אלדׄי נגע בכנפו עלי הדׄה אלרתבה מא יכון חכם אליין ואלשמן ואלמאכל קאלוא לה יטמא ודׄלך צחיח איצׄא לאנה יציר הניזׄ רביעי פיכון אליין ואלשמן תחלה אדׄ והו משקה קודש שנגע בשלישי ויציר אלמאכל פסול לכונה רביעי כמא תקדם. וביאן דׄלך אן טמא מת ליס הו כנפו ראשון ואנמא כנפו אב הטומאה כמא קד בינא אן

אדם

נעשה הנזיד שלישי ושאל להן על זה הנזיד שהוא שלישי כאשר נגע ביין ונגע בשמן ונגע במאכל מה דין זה המאכל וזה היין וזה השמן אם כל זה יטמא אם לא. ואין ספק שהיין והשמן והמאכל כל אחד מהן רביעי אבל יין ושמן יעשו תחלה כמו שהתבאר והמאכל פסול ואינו מטמא והכל נטמא. והיתה תשובתם בזה ואמרו לו לא ובזה טעו זהו דעת רב כאשר אמר אשתבוש כהני בזאת השאלה. עוד שאל להן ואמר אם היה טמא נפש מי שנגע הלחם בכנפו ונגע הלחם בנזיד והנזיד נגע ביין ובשמן ובמאכל מה דין זה היין והשמן והמאכל ואמרו יטמא וזה מאמר אמיתי. אבל שמואל אמר לא אשתבוש כהני וזה שהוא יאמר שמה שאמר חגי בשאלה הראשונה ונגע בכנפו לא ירצה בו שכנפו נגע בלחם אלא ירצה בו שנגע אוכל בכנפו ואחר זה נגע זה האוכל בלהם והלחם בנזיד. וזהו אמרם בגמר מי כתיב ונגע כנפו ונגע בכנפו כתיב במי שנגע בכנפו ירצה לומר שאמרו ונגע בכנפו אינו על האיש אשר נשא שרץ בכנפו אלא על הדבר אשר נגע בזה הכנף והיה הגי שואל להן על חמישי בקודש והוא טהור וזה שהכנף ראשון והאוכל אשר נגע בו שני והלחם אשר נגע בזה האוכל שלישי והנזיד רביעי והוא פסול ואינו מטמא כמו שקדם ואם נגע הנזיד ביין בשמן ובמאכל הכל טהור ולא יטמא המשקה שהוא יין ושמן ולא המאכל לפי שכל אחד מהן חמישי וחמישי בקודש טהור וכן השיבוהו ואמרו לו שזה החמישי לא יטמא. ועוד שאל להן אם היה טמא נפש מי שנגע בכנפו על זה הסדר מה יהיה דין היין והשמן והמאכל ואמרו לא יטמא וזה גם כן אמת לפי שאז יהיו רביעי ונעשו היין והשמן תחלה שזהו משקה קודש שנגע בשלישי והמאכל יהיה פסול בהיותו רביעי כמו שקדם. וביאור זה שכנף טמא מת אינו ראשון אבל כנפו הוא אב הטומאה כמו שבבר בארנו שאדם הנטמא

במת

אדם שנטמא במת אדׂא נגע בבגדים או בכלי שטף רדׂהא אב הטומאה פיכון כנף בגד טמא נפש אב ואלשי אלדׂי נגע בו ראשון כמא קאל שמואל ואללחם שני ואלנזיד שלישי ויכון אלשלישי הו אלדׂי נגע במשקה קודש ואכלין של קודש פיכון אלכל טמא. והדׂא הו נץ אלתלמוד הנאך לשמואל לא הכא אשתבוש ולא הכא אשתבוש לא הכא אשתבוש כהני רביעי בקודש בעא מיניהו ואמרו ליה טמא לא הכא אשתבוש כהני המישי בקודש בעא מיניהו ואמרו ליה טהור. וגא רבינא בתאויל ת̇אלת̇ וקאל אנהם גאלטון פי אלגואבין. אמא פי אלגואב אלאול פכמא קאל רב ודׂלך אן יכון אלכנף הו אלדׂי נגע בלחם. אמא גואבהם אלת̇אני פקאל פיה בטומאת מת נמי לא בקיאי הכא רביעי והכא שלישי. וביאן דׂלך אן ראבינא יקול אן קולהם יטמא ואן כאן אליין ואלשמן ואלמאכל טמא כמא דׂכרוא לכונהם גאלטין פי מרתבתה פי אלטומאה לאנהם ט̇נוא אן הדׂא אלדׂי נגע בנזיד רביעי בין לטמא מת בין לשרץ לכן רביעי דשרץ טהור לקודש ורביעי דטמא מת טמא פהם גאלטון פי אלגואבין לאן רביעי דשרץ פסול בקודש מת̇ל רביעי דטמא מת וכדׂלך אלרביעי מן אי אב את̇פק והדׂא אלדׂי ט̇נוה רביעי לטמא מת הו שלישי לאן אלכנף אב הטומאה כמא תבין ואללחם ראשון ואלנזיד שני ואליין ואלשמן ואלמאכל כל ואחד מנהא נגע בשני פיכון אלכל טמא כמא דׂכרוא לכן אלמאכל טמא והו שלישי לא רביעי כמא ת̇כילוא אן אלכנף מן טמא מת ולד טומאה כמת̇ל כנף שרץ. פהדׂא מאוקע מן אלאכתלאף בין חכמי תלמוד פי הדׂא אלגואב רב יקול אכטוא פי אלגואב אלאול ואצאבוא פי אלת̇אני ושמואל יקול אצאבוא פי אלגואבין ורבינא יקול מא גאובוא בצואב פי אלמסאלתין. פקד תבין לך אן אלאמר צעב פי נפסה ולו פי אלאזמאן אלמתקדמה̈ ואעתבר קולהם עתידה תורה שתשתכח מישראל ען נסיאן אחכאם אלטומאה ואלטהרה. וכדׂלך למא אמר אללה תעאלי אלנבי באלסואל ען דׂלך קאל לה שאל

במת אם נגע בבגדים או בכלי שטף יעשה אותם אב הטומאה ויהיה כנף בגד טמא מת אב והדבר הנוגע בו ראשון כמו שאמר שמואל והלחם שני והנזיד שלישי ויהיה השלישי הוא אשר נגע במשקה קדש ובאוכלין של קודש ויהיה הכל טמא. וזהו לשון התלמוד שם לשמואל לא הכא אשתבוש ולא הכא אשתבוש כהני לא הכא אשתבוש כהני רביעי בקדש בעא מיניהו ואמרו ליה טמא ולא הכא אשתבוש כהני חמישי בעא מיניהו ואמרו ליה טהור. ובא רבינא בסברה שלישית ואמר שהם טעו בשתי התשובות. אולם בתשובה הראשונה כמו שאמר רב וזה שהכנף הוא אשר נגע בלחם ובתשובתן השנית אמר בטומאת מת נמי לא בקיאי הכא רביעי והכא שלישי. וביאור זה שרבינא אמר שאמרם יטמא ושיהיה היין והשמן והמאכל טמא כמו שזכרו שהיו טועים במדרגת הטומאה לפי שהן השבו שזה אשר נגע בנזיד רביעי בין לטמא מת בין לשרץ אבל רביעי של שרץ טהור לקודש ורביעי של טמא מת טמא הנה הם טעו בשתי התשובות לפי שרביעי של שרץ פסול בקודש כמו רביעי של טמא מת וכן הרביעי מאיזה אב שיזדמן וזה אשר השבו רביעי לטמא מת הוא שלישי לפי שהכנף הוא אב הטומאה כמו שהתבאר והלחם ראשון והנזיד שני והיין והשמן והמאכל כל אחד מהן נגע בשני ויהיה הכל טמא כמו שזכרו אבל המאכל טמא והוא שלישי לא רביעי כמו שהשבו בכנף טמא מת שהוא ולד הטומאה כמו כנף שרץ. וזה מה שנפלה בו המחלוקת בין חכמי התלמוד באלו התשובות רב יאמר שטעו בתשובה הראשונה וצדקו בשניה ושמואל יאמר שצדקו בשתי התשובות ורבינא יאמר שתשובתן מוטעת בשתי השאלות. הנה כבר התבאר לך שהענין קשה בעצמו ואפילו בזמנים הקודמים והבן אמרם עתידה תורה שתשתכח מישראל שזה שכחת דיני טומאה וטהרה. וכן מה שצוה השם יתברך את הנביא בשאלה שזה אמר לו שאל נא

נא את הכהנים תורה פכאן אלתורה באטלאק הי אלתפקה פי אלטומאה ואלטהרה ומערפה אחכאמהא. וכדא איצא קאלוא פי אלטמאות ואלטהרות הן הן גופי תורה וכיף לא והי אלסלם לרוח הקודש כמא קאלוא טהרה מביאה לידי קדושה וכו'. ואנמא קלת לך גמיע הדא אלכלאם ללא תטן אלכלאם פי הדה אלמעאני אנה מתל אלכלאם פי סוכה או לולב או פי שבועת השומרין ושבועת הדיינין פתנטרה באול כאטר ותטן אנך קד טפרת בשי ואיצא ללא תסתהון מא יחצל לך מן אלפואיד בעד תצולהא ותחמלהא מחמל מא תקדם מן שרחנא ללסדרים אלמתקדמה. לאן הדה אלאצול אלעטימה אלכטר אלתי קדמת לך פי הדא אלצדר מא מנהא אצל אלא וקד שקית אלשקא אלעטים פי תצחיחה ותצפחה ולקטתהא אחד מעיר ושנים ממשפחה מן גמיע זואיא אלתלמוד ומכפיאת אלבריתות ואלתוספתות חתי גמעת מנהא הדא אלצדר ליכון מפתאח לגמיע מא אריד שרחה פי הדא אלסדר נעם ולאכתר אלהלכות אלמסתצעבה פי אלתלמוד. לאן כל הלכה יכון פיהא כלאם פי טומאה וטהרה ופי ראשון ושני ונחוה תצעב ולו עלי אלאסאתיד אלכבאר פכיף עלי אלתלאמיד. ואדא וגדת פיהא כלאם לאחד תגד כלאמה כתיר אלתטויל קליל אלגדוי לא יתחצל לך מנה גרץ כאמל לאן אצול הדא אלפן גיר משתגל בהא אצלא. אמא מא קדמנאה נחן פי הדא אלצדר פהו כאפיא גדא ויחתאג אלי חפטה כמא דכרנא. ומא יעלם קדר אלפאידה בה עלי אלתחקיק אלא מן קד שקא אלאיאם וסהר אלליאלי פי הלכה מן תלך אלהלכות אלתי פי אול שבת ופסחים או חגיגה וזבחים וחולין ונחוהא ולם יתלכץ לה אצל יעמד עליה תם יקרא הדא אלצדר ומא בעדה ותציר לה תלך כלהא מבניה עלי אצולהא פחיניד יעלם קדר מא אנעמל הנא. ומא מתאל דלך אלא מתל מן גמע כראריב בשקא ותעב פי

אלאספאר

את הכהנים תורה הנה התורה בסתם הוא הלימוד בטומאה וטהרה וידיעת דינם. וכמו זה אמרו עוד בטומאות וטהרות א) הן הן גופי הלכות. ואיך לא יהיה כן והם הסולם המביא רוח הקדש כמו שאמרו ב) וטהרה מביאה לידי קדושה וכו'. ולא אמרתי לך כל זה המאמר אלא כדי שלא תחשוב שהדיבור באלו הענינים הוא כמו הדיבור בסוכה או בלולב או בשבועת השומרים או בשבועת הדיינין עד שתעיין בו בתחלת מחשבתך ותאמר בלבך שכבר מצאת דעת איזה דבר. וכמו זה שלא תבוז מה שיגיע לך מהתועלת אחר ידיעתן והתנהג בהן כמו במה שקדם ביאורנו לסדרים הקודמים. כי אלו השרשים גדולי הערך אשר הקדמתי לך בזאת הפתיחה אין בהם שורש שלא יגעתי בו ביגיעה גדולה להעמידו על בוריו ולבררו. ולקטתי השרשים אחד מעיר ושנים ממשפחה מכל פינות התלמוד וממסתרי הברייתות והתוספתות עד שקבצתי מהן זאת הפתיחה למען תהיה מפתח לכל מה שארצה לבארו בזה הסדר ובלי ספק גם לרוב ההלכות הקשות שבתלמוד לפי שכל הלכה שידובר בטומאה וטהרה וראשון ושני וכיוצא בהן תקשה אפילו לגדולי הרבנים וכל שכן לתלמידים. וכל מאמר אשר תמצא בזה לאחד מהם תמצאהו רב הכמות ומעט האיכות ולא יגיע לך ממנו חפצך בשלמות לפי שאינם מתעסקים כלל בשרשי אלו הענינים. אבל מה שהקדמנוהו אנחנו בזאת הפתיחה הוא מספיק מאוד מאוד וצריך לשמרו כמו שזכרנו. ולא ידע שיעור התועלת בו על האמת אלא מי שיגע ביום התעורר בלילה על הלכה מאלו ההלכות הנמצאות בתחלת שבת ופסחים או חגיגה וזבחים וחולין וכיוצא להן ולא התברר לו השורש אשר ישען עליו ואחר זה קרא זאת הפתיחה ומה שאחריה ימצא כל אלו ההלכות בנויות על שרשיה ואז יכיר ערך מה שעשינו. ואין זה דומה אלא למי שיגע לקבץ חרובים וטרח לילך

ברכים

א) חגיגה פ"א, מ"ח. ב) עבודה זרה כ' ע"ב.

אלאספאר חתי חצל מנהא מאלא כבירא תוצל בה אלאגראץ֗ פאד֗א טפר בד֗לך אלמאל מן שקא איאמא ולם יקדר עלי קותה עלם קדרה. וכד֗לך אן וצל ליד רג֗ל מחצ֗ל ואן כאן לם ישק פהו יצל בה גרצ֗ה ויעלם במא ירי מן אחואל אלנאס קדר מא כאן ישקי לו לם יג֗דה. וכל מא עט֗מנא הד֗א אלאמר פהו תחריץ֗ ותחציץ֗ עלי חפט֗ הד֗א אלצדר וד֗כרה דאימא חתי לא אחתאג אן אד֗כר הד֗ה אלאצול מתי מא אחתג֗ת אליהא בל אחיל עליהא פקט לאן אלסדר נפסה יחתמל מן אלתטויל ואן לם תתכרר מעאניה מא פיה כפאיה.

ואלאן אבתדי באלשרח אן שא אללה תעאלי.

בדרכים עד שאסף בהן הון רב אשר בו יגיע אל כל חפצו. אם האיש אשר קנה זה הממון סיגף את עצמו ימים רבים ולא מצא את מזונו ידע את ערכו. וכמו זה אם הגיע זה הממון ליד איש נבון אף על פי שלא טרח בו ימלא בו חפצו ובראותו עניני שאר בני אדם ידע שיעור היגיעה אשר היה צריך לה אם לא מצאהו. ובכל מה שהגדלנו ערך זה הענין כוונתינו להעיר ולהזהיר שתשמור זאת הפתיחה בזכרונך תמיד כדי שלא אצטרך לזכור אלו העיקרים. בכל עת שאצטרך להם אבל ארמוז עליהם לבד לפי שהסדר בעצמו יש בו להאריך ולא נכפול עניניו במה שיש בו די.

ועתה אתחיל בפירושו אם ירצה השם יתברך.

מסכת כלים.

פרק ראשון.

א. אבות הטמאות. השרץ. ושכבת זרע. וטמא מת. ומצורע בימי ספרו. ומי חטאת שאין בהם כדי הזית. הרי אלו מטמאין אדם וכלים במגע. וכלי חרש באויר. ואינם מטמאין במשא:

אלקדר אלדׄי ינגס מן אלשרץ הו כעדשה. ותנגס שכבת זרע בכעדשה איצׄא למן יגע בה בין אדם בין כלים. אמא אלשכׄץ אלדׄי תכׄרג מנה פאנה יטמא בכל שהוא. ולא פרק פי אלטומאה בין אלדׄי תכׄרג מנה או אלדׄי יגע בה כלאהמא ראשון. וקד תקדם לנא פי צדר הדׄא אלסדר אן פי טומאת מת תפציל כתׄיר וסנבין דליל כל מא תקדם פי אהלות. ומלאך דׄלך אלחכם אן כל מן ינתגס מן קבל אלמת טומאת ערב פהו אלדׄי יתסמי ראשון ומנה יעדׄ שני ושלישי ודׄלך אלדׄי אנגסה הו טמא מת אלמשאר אליה הנא. וחכם אלמצורע אדׄא ברי מן אלצרעת אן יטהר בעץ ארז ואזוב ושני תולעת ושתי צפרים עלי מא נצׄת אלתורה תׄם ידכׄל אלמדינה ויבקי סבעה איאם מנעזל ען אהלה והו קולה וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים. ופי הדׄה אלסבעה איאם יתסמי מצורע בימי ספרו לכונה יעדׄ תלך אלסבעה איאם. וכדי הזיה מן מי חטאת כמא נצת אלתוספתא וכמה יהא במים ויהא בהן כדי הזאה כדי שיטביל ראשי גבעולין זה חוץ מזה. וכון הדׄה כלהא תנגס מן ינצׄבהא פהו נץ אלתורה.

קאל

השיעור אשר יִטמא מהשרץ הוא כעדשה. ושכבת זרע תטמא בכעדשה גם כן למי שנגע בה בין אדם בין כלים. אבל האיש אשר תֵצא ממנו שכבת זרע הוא יִטמא בכל שהוא. ואין חילוק בטומאה בין האיש אשר תצא ממנו או אשר יגע בה שניהם ראשון. וכבר קדם לנו בפתיחת זה הסדר שבטומאת מת הבדלים רבים ואני עתיד לבאר ראיות על כל מה שקדם באהלות. ועיקר זה הדין שכל מה שיִטמא מחמת המת טומאת ערב יקרא ראשון וממנו ימנה שני ושלישי וזה אשר טימאהו הוא טמא מת הרמוז אליו כאן. ודין המצורע אם נרפא מן הצרעת שיטהר בעץ ארז ואזוב ושני תולעת ושתי ציפרים על מה שבא לשון התורה א) ואחר זה יבא אל העיר וישב שבעת ימים רחוק מאהלו והוא אמרו ב) וישב חוץ לאהלו שבעת ימים. ובאלו השבעת ימים יקרא מצורע בימי ספרו להיותו מונה אלו השבעת ימים. וכדי הזיה מן מי חטאת כמו שאמרו בתוספתא ג) וכמה יהא במים ויהא בהם כדי הזיה כדי שיטביל ראשי גבעולין זה חוץ מזה. ושאלו כולן יטמאו מי שיגע בהן הוא על פי לשון

התורה

א) ויקרא י״ד ד׳. ב) שם ח׳. ג) פרה י״ב ו״ג. (עיי׳ משנה פרה י״ב ה׳ ובדפוס המעתיק הרכיב נוסחת התוספתא עם נוסחת המשנה).

קאל פי שרץ כל הנוגע בהם במותם יטמא עד הערב. וקאל פי שכבת זרע ואשה אשר ישכב איש אותה שכבת זרע ורחצו במים וטמאו עד הערב. וקאל פי אלדי ינצ̇ם בטמא מת והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. וקאל פי אלמצורע ענד תמאם ימי ספרו וכבס את בגדיו ורחץ את בשרו פהד̇א דליל עלי כונה מטמא בגדים במגע בימי ספרו. אמא כונה מטמא אדם פתעלמנאה בגזרה שוה וד̇לך אנה קאל פי אלמצורע ענד תמאם ימי הלוטו קבל אן יבדי בעדד אלסבעה̈ איאם וכבס המטהר את בגדיו וקאלוא פי גמר בתרא נאמר כבוס בגדים בימי הלוטו ונאמר כבוס בגדים בימי ספרו מה כבוס בגדים האמור בימי חלוטו מטמא אדם במגע אעני אנה קבל הד̇א אלכבוס והי ימי צרעתו כאן יטמא אדם כמא ג̇א אלנץ וטמא טמא יקרא אף כבוס בגדים האמור בימי ספרו מטמא אדם יעני אנה איצ̇א קבל הד̇א אלכבוס אלת̇אני והי ימי ספרו יטמא אדם. וקאל פי מא חטאת והנוגע במי הנדה יטמא עד הערב. ואלדליל עלי כונהא אין בהן כדי הזיה לאן אלתי פיהא כדי הזיה קד הכם פיהא בטומאת משא כמא נבין פי אלהלכה אלתי בעד הד̇ה. ואעלם אן טומאת מגע הו אן ינצ̇ם אלשי אלנג̇ס באלשי אלד̇י ינג̇סה בלא ואסטה̈ וכל מא יקול פיה אנה מטמא אדם במגע פאנה אד̇א דנא בסטח ג̇סם אלאנסאן אנג̇סה. ולא פרק בין אן ינצ̇ם בד̇לך אלשי אלנג̇ס בידה או ברגלה או באי ג̇ז מן ג̇לד ג̇סמה וכד̇לך לו אנצ̇ם בה בלסאנה פאנה יטמא. אמא אן אכ̇ד̇ כעדשה מן השרץ מת̇לא ורמי פי חלק אלאנסאן ואבתלעה פלא ינתג̇ס לאן לא יתסמי מגע אלא אן ינצ̇ם באעצ̇אה אלט̇אהרה̈ פאעלם ד̇לך. וקולה וכלי חרש באויר לאן אואני אלפכ̇אר אלכ̇אצה̈ לא תנתג̇ס במגע פקט בל בחצול אלנג̇אסה̈ פי פצא אלאניה̈ סוי נגעה טומאה או לם תגע.

מתאל

התורה אמרה בשרץ [א]) כל הנוגע בהם במותם יטמא עד הערב. ואמרה בשכבת זרע [ב]) ואשה אשר ישכב איש אותה שכבת זרע ורחצו במים וטמאו עד הערב. ואמרה במי שיגע בטמא מת [ג]) והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. ואמרה במצורע בשעת השלמת ימי ספרו [ד]) וכבס את בגדיו ורחץ את בשרו וזה ראיה על היותו מטמא בגדים במגע בימי ספרו. אבל היותו מטמא אדם למדנו בגזרה שוה וזה שנאמר במצורע בעת שלמות ימי הלוטו קודם שיתחיל לספור השבעת ימים [ה]) וכבס המטהר את בגדיו ואמרו בגמר בתרא [ו]) נאמר כבוס בגדים בימי הלוטו ונאמר כבוס בגדים בימי ספרו מה כבוס בגדים האמור בימי הלוטו מטמא אדם במגע רצונו לומר שקודם זה הכבוס והוא בימי צרעתו הוא מטמא אדם כמו שכתוב [ז]) וטמא טמא יקרא אף כבוס בגדים האמור בימי ספרו מטמא אדם רצונו לומר שהוא גם כן קודם זה הכבוס השני והוא בימי ספרו יטמא אדם. ואמרה במי חטאת [ח]) והנוגע במי הנדה יטמא עד הערב. והראיה על היותם שאין בהם כדי הזיה שאם יש בהן כדי הזיה הדין בהן טומאת משא כמו שנבאר בהלכה שאחר זאת. ודע שטומאת מגע הוא שיגע הדבר הטמא בדבר אשר יטמאהו בלא אמצעי וכל מה שיאמר בו מטמא אדם במגע הוא שאם יגע בשטח גוף האדם יטמאהו. ואין הלוק בין שנגע בזה הדבר הטמא בידו או ברגלו או באיזה חלק מעור גופו וכן אילו נגע בו בלשונו יטמאהו. אולם אם לקח על דרך משל שרץ בכעדשה והשליכו בגרון אדם ובלע אותו לא יטמא לפי שלא יקרא מגע אלא אם נגע באיבריו הנראים ודע זה. ואמרו וכלי חרס באויר לפי שכלי חרס לבדם לא יטמאו במגע למד- אבל בהגעת הטומאה באויר הכלי בין שנגעה הטומאה או שלא נגעה. המשל בזה אם לקח אדם

שרץ

[א]) ויקרא י"א ל"א. [ב]) שם ט"ו י"ח (ובערבי הביא הר"מ פסוק אשר איננו בתורה וזה לשונו ואיש אשר ישכב את אשה שכבת זרע וכו' וזכרונו הטעהו אבל המעתיק תקן את המעות. וכן עשה הסופר בכ"י אוקספרד ורישומי התיקון ניכרים שם. [ג]) במדבר י"ט כ"ב. [ד]) ויקרא י"ד ט'. [ה]) שם ח'. [ו]) בבא בתרא ט' ע"ב. [ז]) ויקרא י"ג מ"ה. [ח]) במדבר י"ט כ"א.

מת̇אל ד̇לך לו אכ̇ד̇ אנסאן שרץ ואדכ̇לה עלי פם כ̇אביה̈ ולם ינצ̇ם בג̇רם אלכ̇אביה̈ ת̇ם אכ̇רג̇ה פאן תלך אלכ̇אביה̈ טמאה ואן כאן לם תקרב בהא אלטומאה ולו אכ̇ד̇ אלשרץ וג̇עלה עלי ט̇הר אלכ̇אביה̈ למא אנג̇סהא. קאל תעאלי וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו וג̇א אלנקל מתוכו הוא מטמא ואינו מטמא מאחוריו. וקולה ואין מטמאין במשא לאן הד̇ה אלמעדודה̈ אנמא ג̇א פיהא הנוגע ולם יקל פי שי מנהא והנושא.

שרץ והכניסהו על פי החבית ולא נגע בגוף החבית ואחר כך הוציאהו ממנה זאת החבית טמאה אף על פי שלא נגעה בה הטומאה ואם לקח השרץ ושמהו על גב החבית לא יטמאה. אמר יתברך א) וכל כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו יטמא ובאה הקבלה ב) מתוכו הוא מטמא ואינו מטמא מאחוריו: ואמרו אין מטמאין במשא לפי שבאלו המנויין לא בא בהן כי אם הנוגע ולא אמר בדבר מהן והנושא.

ב למעלה מהן נבלה ומי חטאת שיש בהן כדי הזיה. שהן מטמאין את האדם במשא לטמא בגדים וחשוכי בגדים במגע:

מעני למעלה מהם אעלי דרג̇ה̈ מן אלמתקדמה̈ פי אלטומאה לאנהא תנג̇ס מת̇ל נג̇אסה̈ אלמתקדמה̈ ותזיד הד̇ה זיאדה̈ וכד̇לך הו קולה למעלה מהם ומעלה מהם פי בקיה̈ אלפרק. ויחתאג̇ אן אבין אולא טומאת משא מא הי. וד̇לך אן כל מא יקאל פיה מטמא במשא מענאה אן אלאנסאן אד̇א רפע ת̇קל ד̇לך אלשי אלנג̇ס אנתג̇ס. ועלי אנה לם ינצ̇ם נ̇סדה בד̇את אלשי אלמנג̇וס בל לו כאן בינה ובינה אלף ואסטה̈ מנד̇ חצל ת̇קלה עליה אנג̇סה. ולא פרק אן ינקל ד̇לך אלשי אלנג̇ס עלי ראסה או ימסכה פי ידה או יכון עלי מוצ̇ע מן ג̇סמה מן פוקה. וכד̇לך לו עלקה בכ̇יט ורפע ד̇לך אלשי אלנג̇ס ען אלארץ̇ בד̇לך אלכ̇יט̇ פאן הד̇ה תתסמי איצ̇א משא לאנה קד רפע ת̇קלה. וכד̇לך אלהיסט הו נוע מן אלמשא והו אלאמאלה̈ והו אן יחרך ד̇לך אלשי אלמנג̇וס וירפע ת̇קלה איצ̇א לכן באמאלה̈. מת̇אל ד̇לך אן תכון כ̇שבה̈ מערצ̇ה̈ עלי ראס אלחאיט ואלטומאה עלי טרף אלכ̇שבה̈ פאד̇א מ̈יל אלאנסאן אלטרף אלת̇אני ארתפע אלטרף אלד̇י פיה אלטומאה ואנתג̇ס ד̇לך אלאנסאן באמאלתה אלכ̇שבה̈. וקד תבין פי גמר בתרא אן אלנבלה מטמאה בהיסט ואנמא לזם ד̇לך לכונהא מטמאה במשא ואלהיסט נוע מן אלמשא. ואעלם אן לא ינתג̇ס במשא ג̇יר אלאנסאן וחדה. ופי ספרא לכם הן מטמאין
ואינן

ענין למעלה מהם למעלה במדרגה מהקודמין בטומאה לפי שהן יטמאו כטומאת הקודמין ויוסיפו זאת התוספת וכן הוא אמרו למעלה מהם ומעלה מהם בשאר הפרק. ויצטרך שאבאר בתחלה טומאת משא מה היא. וזה שכל מה שיאמר בו מטמא במשא ענינו שהאדם כאשר הגביה משוי זה הדבר הטמא יטמא. ואף על פי שלא נגע גופו בעצם הדבר הטמא אבל אפילו היו בינו לבינו אלף אמצעים משהגיעה כבדות הדבר עליו יטמאהו. ואין הבדל בין שישא זה הדבר הטמא על ראשו או שיחזיקהו בידו או שיהיה על איזה מקום למעלה מגופו. וכן אם תלהו בחוט והגביה זה הדבר הטמא מהארץ בזה החוט זה יקרא גם כן משא לפי שכבר הגביה משקלו. וכן ההיסט הוא מין מן המשא והוא הנטיה וזה שיניע זה הדבר הנטמא ויגביה גם כן משקלו רק בנטיה. והמשל בזה שתהיה קורה מונחת בשתי וערב על ראש הכותל והטומאה על קצה הקורה ואם יטה האדם הקצה השני יִגבה הקצה אשר עליו הטומאה ויטמא זה האיש בהטותו הקורה. וכבר התבאר בגמר בתרא ג) שהנבלה מטמאה בהיסט וזה לא יחויב אלא מפני שהיא מטמאה במשא וההיסט מין המשא. ודע שלא יטמא
במשא

א) ויקרא י״א ל״ג. ב) ספרא שמיני ז׳ ח׳ (דף נ״ג ע״ב). ג) ט׳ ע״ב. (ראה תוספתא פרה י׳ ד׳ דף 639.

ואינן מטמאין לא אכלין ולא משקין ולא כלים במשא. מתׄאל דׄלך אן לו אכׄד אלאנסאן מאיה̈ אניה̈ מתׄלא ויגׄעלהא פי ידה ואחדה̈ פוק תׄאניה̈ תׄם יגׄעל כזית מן הנבלה פי אלאניה̈ אלפוקאניה̈ פדׄלך אלאנסאן אלדׄי פי ידה אלאואני קד נטמא בכונה נושא נבלה והו ראשון לטומאה וכדׄלך אלאניה̈ אלפוקאניה̈ אנתגׄסת לכונהא נגׄעה̈ בנבלה ובקיה̈ אלכלים טאהרה̈ לא תנתגׄס אצלא במשא הנבלה. פקד בינא טומאת משא עלי אלכמאל פחצׄל מעאניהא. קאל אן נבלה מטמאה במשא לטמא בגדים יעני אן מן נקלהא אנתגׄסת תׄיאבה ודׄלך נץ אלתורה. אמא אלנבלה פקולה תעאלי הנושא את נבלתה יכבס בגדיו. וקאל ומזה מי הנדה יכבס בגדיו וגׄא אלנקל אן אלדׄי ירש מי נדה לא ינתגׄס ואנה טאהר מקל וחומר אדׄא כאן יטהר אלנגׄס פכיף ינתגׄס הו נפסה ואנמא קולה הנא ומזה מי הנדה יריד בה נושא מי הנדה ואכׄרגׄה בלפטׄ מזה ליעלמנא אנה לא ינגׄס במשא חתי יכון פיה שיעור הזיה ובשרט אן ישא שלא לצורך אמא אדׄא נישא להזות והזה כמא דׄכרנא פהו טאהר. ופי אלתוספתא טהור שהזה על הטמא טהר המזה וטהר הטמא וזה [וזה] אומר טהרני וטהרתיו. לאן לו לם יזה עליו לכאן אלמזה טמא בכונה נושא כדי הזיה. ופי גמר נדה המזה ומזין עליו טהור ונוגע בהן טמא יעני אלנוגע ללא חאגׄה̈. ואעלם אן קולה תעאלי יכבס בגדיו חיתׄ מא גׄא ליס אלגרץׄ בה אנה ינגׄס אלתׄיאב אלתי הו לאבסהא פקט בל אלגרץׄ אנה ינגׄס אי תׄוב אנצׄם בה סוי כאן עליה מלבוס או לם יכן. וכדׄלך שאר כלים ונץ ספרא מטמא שאר כלים כבגדים גיר כלי חרש פאנה לא ינגׄסה גיר אלאב כמא תקדם. והדׄא אלדׄי קלנא אנה מטמא בגדים וכלים

בשרט

במשא זולת האדם לבדו. ובספראא) לכם הן מטמאין ואין מטמאין לא אוכלין ולא משקין ולא כלים במשא. דמיון זה שאם לקח אדם כמו מאה כלים ושמם בידו אחד על אחד ואחר כך הניח כזית מן הנבלה בכלי העליון הנה זה האדם האוחז בידו הכלים כבר נטמא לפי שהוא נושא נבלה והוא ראשון לטומאה וכן הכלי העליון נטמא שהוא נוגע בנבלה ושאר הכלים טהורים לא יטמאו כלל במשא הנבלה. הנה כבר בארנו טומאת משא על השלמות והבן עניניה. אמר שנבלהב) מטמאה במשא לטמא בגדים רצונו לומר שהנושא אותה נטמאו בגדיו וזה לשון התורה. אולם בנבלה אמר יתברךג) והנושא את נבלתה יכבס בגדיו ואמרד) ומזה מי הנדה יכבס בגדיו ובאה הקבלהה) שמי שיזה מי נדה לא יטמא ושהוא טהור מקל וחומר אם הוא מטהר הטמא איך יטמא הוא בעצמו ולא רצה באמרו כאן ומזה מי הנדה אלא נושא מי הנדה והוציאו זה במלת מזה להודיענו שהוא לא יטמא במשא עד שיהא בו שיעור הזיה ובתנאי שישא שלא לצורך אבל אם נשא להזות והזה כמו שזכרנו הוא טהור. ובתוספתאו) טהור שהזה על הטמא טהר המזה וטהר הטמא וזה וזה אומר טהרני וטהרתיו. לפי שאילו לא הזה עליו היה המזה טמא להיותו נושא כדי הזיה. ובגמר נדהז) המזה ומזין עליו וטהור ונוגע בהן טמא רצונו לומר הנוגע ללא צורך. ודע שאמרו יתברך יכבס בגדיו באיזה מקום שבא אין הכונה בזה שיטמא הבגדים אשר הוא לבוש בהן לבד אבל הכונה שיטמא איזה בגד שנגע בו בין שלבשהו או לא. וכמו זה שאר הכלים ולשון ספראח) מטמא שאר כלים כבגדים חוץ מכלי חרס אשר לא יטמאהו זולת האב כמו שקדם. ומה שאמרנו שהוא מטמא בגדים וכלים

הוא

א) שמיני, סוף פרשה ד׳ (נ״ב ע״א). ב) לא דק בלשונו ושכח להזכיר עוד ומי חטאת שיש וכו׳ כמאמר המשנה; וכן היתה כונת רבינו באמרו אולם בנבלה וכו׳. ג) ויקרא י״א כ״א. ד) במדבר י״ט כ״א (ראה רש״י בפירושו). ה) יומא י״ד ע״א; נדה ח׳ ע״א. (משנה תורה פרה אדומה, ט״ו א׳). ו) פרה, ח׳ ו׳ (דף 637), ושם הנוסחא הרי זה אומר טיהרני וטיהרתיו; וכן בפי׳ הר״ש על משנת פרה ח׳ ז׳. והנוסחא הישרה היא הנמצאת בההעתקה ולכן הוספתי מלת וזה בערבי. ז) ט׳ ע״א. (ואין שם מלת בהן). ח) שמיני פרשה ד׳ סוף פרק ה׳ (נ״א ע״ג).

בשרט אן יגע בהן והו מתצל באלאב אלדי אנגסה ותכון תלך אלכלים חיניד׳ ראשון לא שני לאנהא לם תנתגס מן אגל נגיעתו פקט בל מן אגל נגיעתו והו לא פרש ממטמאיו. אמא אדׄא פרש ממטמאיו מתׄל אן יחט׳ אלנבלה ענה פיכון חיניד׳ ראשון והו ולד הטומאה ולא ינגס בגדים חיניד׳ אדׄא נגע בהן עלי מא בינא פי צדר כלאמנא. פמן נקל נבלה ואנצׄם בכלים והו נאקל להא אנגס תלך אלכלים והי ראשון וכדׄלך מי חטאת שיש בהן כדי הזיה. ושרח חשוכי בגדים ממנועי אלתׄיאב מן קולה. חשכת נפשי משחת ואלתקדיר מטמאין במגע חשוכי בגדים. ואלמעני אן אלאנסאן אדׄא נגע בנבלה אנתגס ולא יטמא בגדים ולו בשעת מגעו. ודׄלך נץ אלתורה והנוגע בנבלתה יטמא עד הערב ולם יחכם פי נוגע בטומאת בגדים. פצח לך מן דׄלך אן אלנבלה מן נקלהא אנתגס גסמה וינגס אלבגדים ושאר כלים חוץ מכלי חרש בשעת נשיאתו לקולה והנושא את נבלתה יכבס בגדיו ומן אנצׄם בהא דון משא אנתגס גסמה פקט ולא ינגס ולו אלתׄיאב אלדׄי הו לאבסהא בשעת מגע וכדׄלך מי נדה. והדׄא הו מעני קולהם נבלה חלק מגעה ממשאה:

הוא בתנאי שיגע בהן והוא מחובר באב אשר טימאהו ויהיו אלו הכלים אז ראשון לא שני לפי שהם לא נטמאו משום נגיעתו לבד אבל מפני נגיעתו והוא לא פרש ממטמאיו. אבל אם פרש ממטמאיו כגון שהשליך הנבלה ממנו אז יהיה ראשון והוא ולד הטומאה ואז לא יטמא בגדים אם נגע בהן לפי מה שבארנו בפתיחת דברנו. ומי שנשא נבלה ונגע בכלים והוא נושא אותה יטמא אלו הכלים והם ראשון וכן מי חטאת שיש בהן כדי הזיה. ופירוש חשוכי בגדים מנועי בגדים מאמרו א) חשכת נפשי משחת ושיעורו מטמאים במגע חשוכי בגדים. והענין שהאדם כאשר נגע בנבלה יִטמא ולא יטמא בגדים ואפילו בשעת מגעו. וזה לשון התורה ב) הנוגע בנבלתה יטמא עד הערב ולא דן בנוגע בטומאת בגדים. והתבאר לך מזה שמי שנשא נבלה נטמא גופו ויטמא הבגדים ושאר כלים חוץ מכלי חרס בשעת נשיאתו לאמרו והנושא את נבלתה יכבס בגדיו ומי שנגע בה ולא נשא אותה נטמא גופו לבד ולא יִטמא אפילו הבגדים אשר הוא לבוש בהם בשעת מגע וכן במי נדה. וזהו ענין אמרם ג) נבלה חלק מגעה ממשאה:

ג למעלה מהן בועל נדה שהוא מטמא משכב תחתון כעליון. למעלה מהן זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו ודם הנדה שהן מטמאין במגע ובמשא. למעלה מהן מרכב שהוא מיטמא תחת אבן מְשָׁמָּא. למעלה מן המרכב משכב ששוה מגעו למשאו. למעלה מן המשכב הזב שהזב עושה משכב ואין משכב עושה משכב:

קאל תעאלי פי בועל נדה ואם שכב ישכב איש אותה ותהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים. פמן קולה ותהי נדתה עליו כנא נעלם אנה ינגס משכב ומושב כמא תנגס הי. לכנה קאל בעד דׄלך כל המשכב אשר ישכב עליו יטמא גא אלנקל אנה אסתתׄני הדׄא אלחכם וקאל אן אלדׄי קלת לך ותהי נדתה עליו הו אן יכון גסמה מתׄל גסמהא אעני אן יכון אב מטמא במגע

ובמשא

אמר יתברך בבועל הנדה ד) ואם שכב ישכב איש אותה ותהי נדתה עליו יטמא שבעת ימים. הנה מאמרו ותהי נדתה עליו כבר היינו סבורים שהוא יטמא משכב ומושב כמו שהיא תטמא אבל אמר אחר זה ה) וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא באה הקבלה שיצא דבר מכלל זה הדין ואמר ו) שמה שאמרתי לך ותהי נדתה עליו הוא שיהיה גופו כגופה רצוני לומר שיהיה אב מטמא במגע

ובמשא

א) צ״ל יחשך נפשו מני שחת, והוא באיוב ל״ג י״ח; והכתוב שהביא הר״מ לא נמצא. ב) ויקרא י״א ל״ט. ג) לא מצאתי מקום המאמר הזה. ד) ויקרא ט״ו כ״ד. ה) שם. ו) נדה ל״ג ע״א.

ובמשא כנדה לאדם ולכלי חרש כמא קאלוא פי ספרא מה היא מטמאה אדם וכלי חרש אף הוא מטמא אדם וכלי חרש אמא משכבו פלא יכון אב מתֿל משכבה ואנמא יכון משכבו ולד מתֿל כלים שיגע בהן. ולדֿלך קאל יטמא יעני אנה יתנגס פי נפסה ולא ינגס אדם וכלים מתֿל משכב זב וזבה ונדה ויולדת בל אנמא ינגס אכלים ומשקין פקט מתֿל כל ולד טומאה. ונץ ספרא נתקו הכתוב מטומאה חמורה לטמא אדם ובגדים ותלאו בטומאה קלה לטמא אכלין ומשקין. וסיבין לך פי מסכת זבים אן אלכלים אלתי תחצל פוק אלזב ואן לם תנצֿם בגסמה בל יכון בינהמא פאצל פאנהא מתֿל כלים שינע בהן ותכון ראשון לטומאה ותטמא אכלין ומשקין: ואדֿא מא סמעת משכב פלא ימר בבאלך אן ינצֿם דֿלך אלטמא באלמשכב ולא בד בל ולו כאן אלף תֿוב מתֿלא ואחד פוק אכֿר או אלף כרסי ואחד פוק אכֿר וגלס אלטמא מן פוק פאן גמיע תלך אלתֿיאב תתסמי משכב ולא פרק בין אלכלי אללאצק בגסמה ואלכלי אללאצק באלארץ ומא בינהמא אלכל משכב פאחפטֿ הדֿא. פצח לך ממא קדמנא אן משכב בועל נדה ינגס אכלין ומשקין פקט כמא ינגס אלשי אלדֿי יכון פוק אלזב. והדֿא הו מעני קולה מטמא משכב תחתון כעליון קאלוא שיהא תחתונו של בועל נדה כעליונו של זב. ואעלם אן לא פרק בין ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה לענין טומאה. קאלוא שכב ישכב לרבות שתי שכיבות ואם לרבות מערה כגומר. וכדֿלך מן שרוט הדֿא אלבועל אן יכון בן תשע שנים ויום אחד פמא זאד. וקאל אללה פי אלזב זובו טמא הוא פדֿלך דליל עלי כון נפס אלשי אלסאיל טמא. וקאל וזאת תהיה טומאתו בזובו פגֿא אלנקל וזאת לרבות שכבת זרעו ומימי רגליו לאן לא בד פיהא מן צחצוחי זיבה. אמא רוקו פפיה נץ וכי

ובמשא כנדה לאדם ולכלי חרס כמו שאמרו בספרא א) מה היא מטמאה אדם וכלי חרס אף הוא מטמא אדם וכלי חרס אבל משכבו לא יהיה אב כמשכבה ולא יהיה משכבו כי אם ולד כמו כלים שיגע בהן. ולזה אמר יטמא רצונו לומר שהוא יִטמא בעצמו ולא יְטמא אדם וכלים כמו משכב זה וזבה ונדה ויולדת אבל אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין לבד כמו כל ולד הטומאה. ולשון ספרא ב) נתקו הכתוב מטומאה המורה לטמא אדם ובגדים ותלאו בטומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין. ויתבאר לך במסכת זבים ג) שהכלים שהם למעלה מן הזב אף על פי שלא נגעו בגופו אבל יש ביניהן הבדל הם כמו כלים שיגע בהן ויהיו ראשון לטומאה ומטמאין אוכלין ומשקין. וכאשר תשמע משכב לא יעלה במחשבתך שיגע זה הטמא במשכב בהכרח ולא ימלט מזה אבל אילו היו אלף בגדים זה למעלה מזה או אלף כסאות זו למעלה מזו וישב הטמא עליהן כל אלו הבגדים יקראו משכב. ואין חילוק בין הכלי הדבוק לגופו והכלי הדבוק לארץ ומה שביניהם הכל משכב ושמור זה. והתבאר לך ממה שהקדמנו שמשכב בועל נדה יטמא אוכלין ומשקין לבד כמו שיטמא הדבר אשר על הזב. וזהו ענין אמרו מטמא משכב תחתון כעליון אמרו ד) שיהיה תחתונו של בועל נדה בעליונו של זב. ודע שאין הבדל בין ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה לענין טומאה אמרו ה) שכב ישכב לרבות שתי שכיבות ואם לרבות מערה ו) כגומר. וכן מתנאי זה הבועל שיהיה ז) בן תשע שנים ויום אחד ולמעלה. ואמר השם בזב ח) זובו טמא הוא וזה ראיה על היות עצם הדבר הנגר טמא. ואמר וזאת תהיה טומאתו בזובו ובאה הקבלה ט) וזאת לרבות שכבת זרעו ומימי רגליו לפי שאי אפשר בהם בלא צחצוחי זיבה. אולם רוקו אומר בו הכתוב י) וכי

א) מצורע, פרק זבים פרשה ד' פרק ז' ג' (דף ע"ח ע"ג). ב) שם ונדה ל"ג ע"א, ולשון הר"מ משונה קצת. (מ"ת משכב ומושב, ג' ב'). ג) ד' ה'. ד) נדה ל"ב ע"ב. ה) ספרא זבים פרשה ד' פרק ז' א' (ופי' ראב"ד שם). ו) עיין יבמות, ז' ע"א. ז) נדה ל"ב ע"ב. ח) ויקרא ט"ו ב'. ט) ספרא זבים פרשה א' י"ב, (מ"ת משכב ומושב, א' י"ד). י) ויקרא ט"ו ח'.

וכי ירוק הזב בטהור וכו'. וקאל פי נדה והדוה בנדתה וגא אלתפסיר מְדָוָה כמוה יעני אן דמהא ינגס מתֿל נגאסה גסמהא. והדֿה כלהא תטמא במגע ובמשא ותטמא בכל שהוא והדֿה הי אלחומרה אלזאידה פיהא ולדֿלך קאל פיהא בעד בועל נדה למעלה מהן ואן כאן בועל נדה איצֿא יטמא במגע ובמשא כנדה כמא בינא לכן גמלתה והדֿה בכל שהוא. ופי גמר נדה זובו טמא כי איצטריך קרא לטמויי במה שהוא לנוגע ולנושא. וכדֿלך בקיתהא אלהקת באלזוב ולא פרק פי הדֿה בין נונע ונושא אעני אנה מטמא בגדים בשעת מגעו ובשעת נשיאתו כמא יבין פי אכֿר מסכת זבים. תֿם קאל למעלה מהן מרכב. ומרכב הו כל מא יצלח ללרכוב נחו אלסרג ואלברדעה ואלאכאף וגירהא אדֿא הצל תֿקל אלזב עליה ולו כאן פאצל בין גסם אלזב וגרם אלמרכב הגר מגעול הנאך פאן אלמרכב יננתגס ויציר מרכב הזב והדֿא הו שרח אבן מְשֻׁמָּא מן קולה ושומת על פום גובא. וקד בינא אן אלזב ואלזבה ונדה ויולדת פי הדֿא אלפן סוי לאן אלכל עושין מרכב ומשכב ורוקן ומימי רגליהן טמא. ומשכב הו כל מא יצלח ללאצֿטגֿאע עליה אדֿא שכב עליו הזב או אחד אלמדֿכורין מעה אנתגס איצֿא דֿלך אלמשכב וצאר אב ולו כאנת אלחגארה איצֿא פאצלה בין אלזב ואלמשכב. ונצוץ אלתורה פי כון אלמשכב ואלמרכב יטמא אדם ובגדים קאל פי אלמשכב ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו וקאל פי אלמרכב וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב. ולם יחכם עלי הדֿא אלדֿי נגע במרכב בטומאת בגדים. ובעד מא גא אלנץ פי נונע במשכב אנה מטמא בגדים ונוגע במרכב אנה טמא פקט ולא ינגס תֿיאב קאל בעד דֿלך והנושא אותם יכבס בגדיו פחכם פי נושא מרכב ומשכב אנה מטמא בגדים בשעת נשיאתו. פצח לך מן דֿלך אן אלמרכב

חלק

וכי ירוק הזב בטהור וכו'. ואמר בנדה והדוה בנדתה ובא הביאור א) מדוה כמוה רצונו לומר שדמה יטמא כטומאת גופה. ואלו כולם יטמאו במגע ובמשא ויטמאו בכל שהוא וזאת היא החומרה הנוספת בהן ועל זה אמר בהן אחר בועל נדה למעלה מהן אף על פי שבועל נדה גם כן יטמא במגע ובמשא כנדה כמו שבארנו אבל יש בהן כל מה שבו ועוד בכל שהוא. ובגמר נדה ב) זובו טמא הוא כי איצטריך קרא לטמויי במה שהוא לנוגע ולנושא. וכן שאר הדברים הנזכרים עם הזוב ואין בהן הפרש בין נונע לנושא רצוני לומר שהוא מטמא בגדים בשעת מגעו ובשעת נשיאתו כמו שיתבאר בפרק האחרון ממסכת זבים ג). אחר זה אמר למעלה מהן מרכב. ומרכב הוא כל מה שיכשר לרכיבה כמו העביט המרדעת והאוכף וזולתן כאשר תגיע כבדות הזב עליו ואפילו אם היה מבדיל בין גוף הזב לגשם המרכב אבן מושמת שם המרכב יטמא ויהיה מרכב הזב וזה פירוש אבן מסמא מאמרו ד) ושומת על פום גובא. וכבר בארנו שהזב והזבה ונדה ויולדת באלו הפנים שוין שהכל עושין מרכב ומשכב ורוקן ומימי רגליהן טמא. ומשכב הוא כל מה שיכשר לשכוב עליו אם שכב עליו הזב או אחד מהנזכרים עמו יטמא גם כן זה המשכב ויהיה אב ואפילו אבן מבדלת גם כן בין הזב והמשכב ואלו פסוקי התורה שהמשכב והמרכב מטמאין אדם ובגדים אמר במשכב ה) ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו ואמר במרכב ו) וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב. ולא דן על הנוגע במרכב בטומאת בגדים ואחר שבא הפסוק בנוגע במשכב שהוא מטמא בגדים ובנוגע במרכב שהוא טמא לבד ולא יטמא בגדים אמר אחר זה ז) והנושא אותם יכבס בגדיו ודן בנושא מרכב ומשכב שהוא מטמא בגדים בשעת נשיאתו. הנה התבאר לך מזה שבמרכב חלק מגעו

ממשאו

א) נדה נ"ד ע"ב. ב) חזרתי על כל מסכת נדה ולא מצאתי הלשון הזה בשום מקום. ג) ראה פי' הר"מ שם. ד) דניאל ו' י"ח. ה) ויקרא ט"ו ה'. ו) שם ט' וי'. ז) שם י'.

חלק מנעו ממשאו לאן נוגע בו אינו מטמא בגדים בשעת נגיעתו ונושאו מטמא בגדים בשעת נשיאתו מתֿל אלנבלה ומי הטאת שיש בהן כדי הזיה עלי מא תבין. אמא אלמשכב פאנה שוה מגעו למשאו לאנה יטמא בגדים הנוגע בו והנושאו. וקאל תעאלי וכל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא ופי ספרא הזב עושה משכב ואין משכב עושה משכב. בל אדֿא חצל משכב הזב פוק כלי יכון דֿלך אלכלי ראשון לטומאה ולא פרק בין אלכלי אלדֿי יגע במשכב או אלדֿי ינשא עליו המשכב וידאניה לאן קד בינת לך אן ליס תֿם מא יִטמֵא במשא גיר אלאדם:

ממשאו לפי שהנוגע בו אינו מטמא בגדים בשעת נגיעתו והנושא אותו מטמא בגדים בשעת נשיאתו כמו הנבלה ומי חטאת שיש בהן כדי הזיה על מה שהתבאר. אולם במשכב שוה מגעו למשאו לפי שיטמאו בגדים הנוגע בו והנושאו. ואמר יתברך ב) כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא ובספרא ג) הזב עושה משכב ואין משכב עושה משכב. אבל כאשר הגיע משכב הזב על כלי נעשה זה הכלי ראשון לטומאה ואין חילוק בין הכלי הנוגע במשכב או אשר ינשא עליו המשכב ויקרב אליו לפי שכבר בארתי לך שאין מה שיִטמא במשא זולת האדם:

ד למעלה מן הזוב זבה שהיא מטמאה את בועלה. למעלה מן הזבה מצורע שהוא מטמא בביאה. למעלה מן המצורע עצם כשעורה שהוא מטמא טומאת שבעה. חמור מכולם המת שהוא מטמא באוהל מה שאין כולם מטמאין:

קד עלמת אן זבה ונדה חכמהא פי אלטומאה ואחד פאדֿא נכח אלאנסאן זבה פהו יטמא שבעת ימים כמא תקדם מן קולה ותהי נדתה עליו. אמא זב אדֿא נכח אמראה פלים תציר אב לטומאה ואנמא תציר ראשון מתֿל לו מסהא בידה. וכדֿלך מן נכח זבה פלים יציר אב וכדֿא באן פי ספרא בל יכון אלנאכח כמן נגע באב פקט. וסיבין לך פי תֿאלתֿ עשר נגעים אן אלמצורע אדֿא דכֿל אלי בית אנגס כל מא פיה ואן לם ינצֿם בשי. ודֿלך לקולה תעאלי מחוץ למחנה מושבו ונא אלנקל מושבו טמא והדֿא הו מעני קולה בביאה. והדֿא אלחכם במצורע בימי גמרו פקט אעני פי זמאן אלצרעת לא בימי ספרו. וכדֿלך אבן מנוגעת ובגד מנוגע אדֿא אדכֿל אלי בית ינגס כל מא פיה כמא יבין פי תֿאלתֿ עשר נגעים. ומן קולה פי מצורע אנה למעלה מן הזבה תעלם אנה יטמא במשא מתֿלהא לאנה יעשה משכב כזב וזבה. ונץ ספרא בימי ספרו אין מטמא משכב ומושב ואין מטמא בביאה ובימי גמרו מטמא משכב ומושב ומטמא בביאה. והנאך קיל

כבר ידעת שזבה ונדה דינם שוה בטומאה וכאשר בעל האדם זבה יטמא שבעת ימים כמו שקדם מאמרו ותהי נדתה עליו. אבל זב שבעל אשה לא תהיה אב לטומאה ולא תהיה אלא ראשון כמו אם נגעה בידו. וכן מי שבעל זבה לא יהיה אב וכן מבואר בספרא ג) אבל יהיה הבועל כמי שנגע באב לבד. ויתבאר לך בשלשה עשר מנגעים שהמצורע אם נכנס אל בית יטמא כל מה שבתוכו ואף אם לא נגע בדבר. וזה לאמרו ד) מחוץ למחנה מושבו ובאה הקבלה ה) מושבו טמא וזה הוא ענין אמרו בביאה. וזה הדין במצורע בימי גמרו לבד רצונו לומר בזמן הצרעת לא בימי ספרו. וכן אבן מנוגעת ובגד מנוגע אם יכנסו אל בית יטמא כל מה שבו כמו שיתבאר בשלשה עשר מנגעים ו) ומאמרו במצורע שהוא למעלה מהזבה תדע שהוא יטמא במשא כמוה לפי שהוא .יעשה משכב כזב וזבה. ולשון ספרא ז) בימי ספרו אין מטמא משכב ומושב ואין מטמא בביאה ובימי גמרו מטמא משכב ומושב ומטמא בביאה

ב) שם ד'. ג) פרק זבים, פרשה ב' ו' ג) מצורע פרק ח' הל' ח' (ע"ט ע"ב). ד) ויקרא י"ג מ"ו. ה) ספרא תזריע סוף פרק י"ב (ס"ח ע"א). ו) משנה ז' וח'. ז) בתחלת פ' מצורע (ע' ע"א).

קיל פי קולה תעאלי עלי אלמצורע אלמוחלט אד̇א ברי מן אלצרעת וכבס המטהר את בגדיו מה בא זה ללמדנו אם ללמד שמטמא בגדים במגע והלא קל וחומר הוא אם בימי ספרו שאינו מטמא בביאה מטמא בגדים במגע בימי גמרו שהוא מטמא בביאה אינו דין שיטמא בגדים במגע אם כן למה נאמר וכבס המטהר את בגדיו מלטמא משכב ומושב. ואד̇א מא סמעת משכב ומושב פי כל מוצ̇ע פלא תט̇ן אן בין אלמושב ואלמשכב פרק לטומאה מת̇ל בין אלמרכב ואלמושב כמא בינא בל חכם אלמושב ואלמשכב ואחד ואנמא תכ̇תלף באלאשכאל ואלמקאדיר לאן ת̇ם מא יצלח למשכב ות̇ם מא יצלח למרכב פקט לא למשכב. ונץ ספרא משכב שהוא מיוחד לשכיבה ומושב שהוא מיוחד לישיבה. וכד̇לך לא ינג̇ס מרכב אלא מא יצלח ללרכוב. וסתבין הד̇ה אלאשיא כלהא פי הד̇ה אלמסכתא. ועצם כשעורה אלאשארה̇ אליה פי קולה ועל הנוגע בעצם או בחלל וסנבין ד̇לך פי אול אהלות. וליס ד̇כרה הנא לאבות הטומאה עלי טריק אלחצר לעדדהא ואנמא ד̇כר דרג̇את הד̇ה אלאבות בעצ̇הא עלי בעץ̇. ולד̇לך לם יד̇כר פרה אדומה ושעיר המשתלח ופרים ושעירים הנשרפים לאן ליס פיהא לא מגע ולא משא ואנמא תנג̇ס בתנאול שי̇ מכ̇צוץ̇ פקט כמא יבין פי מוצ̇עה פליס להא ארתבאט מע הד̇ה אלאבות ולא תדרג̇ פי דרג̇אתהא:

בביאה ושם נאמר א) באמרו יתברך במצורע המוחלט אם נרפא מן הצרעת וכבס המטהר את בגדיו מה בא זה ללמדנו אם ללמד שמטמא בגדים במגע והלא קל וחומר הוא אם בימי ספרו שאינו מטמא בביאה מטמא בגדים במגע בימי גמרו שהוא מטמא בביאה אינו דין שיטמא בגדים במגע אם כן למה נאמר וכבס המטהר את בגדיו מלטמא משכב ומושב. ובכל מקום שתשמע משכב ומושב לא תחשוב שבין המשכב והמושב חלוק לטומאה כמו החילוק שבין המרכב והמשכב לפי מה שבארנו אבל דין המשכב והמושב אחד ולא יתחלפו אלא בדמיוניהם ושיעוריהם לפי שיש מה שיכשר למשכב ויש מה שיכשר למושב לבד ולא למשכב. ולשון ספרא ב) משכב שהוא מיוחד לשכיבה ומושב שהוא מיוחד לישיבה. וכן לא יטמא מרכב אלא מה שיכשר לרכיבה. ויבוארו אלו הדברים כולן בזאת המסכתא. ועצם כשעורה רמוז אליו באמרו ג) ועל הנוגע בעצם או בחלל ויתבאר זה בראשון מאהלות. ולא זכר בכאן אבות הטומאות באופן שיקצוב מנינם אבל לא זכר אלא מדרגות אלו האבות קצתם על קצתם. ולזה לא הזכיר פרה אדומה ושעיר המשתלח ופרים ושעירים הנשרפים לפי שאין בהם לא מגע ולא משא ויטמאו רק בלקיחת איש מיוחד לבד כמו שיתבאר במקומו ואין להם קשור עם אלו האבות ולא סדר באלו המדרגות:

ה עשר טומאות פורשות מן האדם. מחוסר כפורים אסור בקודש ומותר בתרומה ובמעשר. חזר להיות טבול יום אסור בקודש ובתרומה ומותר במעשר. חזר להיות בעל קרי אסור בשלשתן. חזר להיות בועל נדה מטמא משכב תחתון כעליון. חזר להיות זב שראה שתי ראיות מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים פטור מן הקרבן. ראה שלש חייב בקרבן. חזר להיות מצורע מוסגר מטמא בביאה ופטור מן הפריעה ומן הפרימה ומן התגלחת ומן הצפרים. ואם היה מוחלט חייב בכולן. פירש ממנו אבר שאין עליו בשר כראוי מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל. ואם יש עליו בשר כראוי מטמא במגע ובמשא ובאהל. שעור בשר כדי להעלות ארוכה. ר' יהודה אומר אם יש במקום אחד כדי להקיפו בחוט ערב יש בו להעלות ארוכה:

א) שם פרשה ב' פ"א הל' ו' (ע"א ע"א). ב) פרשת מצורע פרק ז' הל' י' (ע"ח ע"ד). ג) במדבר י"ט ג"ח.

יקול אן עשר דרגאת תתדרג נגאסה̈ אלאנסאן ויציר פי האלה̈ אשד̈ מן אלאולי ובדי באלעדד מן אקלהא והו אן יכון מחוסר כפורים. וקד תקדם פי ת̇אני כריתות קולה ארבעה מחוסרי כפורים ואלו הן זב וזבה ויולדת ומצורע ונץ אלתורה פי כל ואחד מן האולא אלטמאים אנה יגי בקרבן אד̇א תם טהרה כמא בינת הנאך פאד̇א טבל אלשכ̇ץ מן האולא והעריב שמשו פיתסמי מחוסר כפורים עד שיביא קרבנו. ולא יחל לה אכל אלקודש עד שיביא קרבנו. וטבול יום הו אלשכ̇ץ אלד̇י טבל במי מקוה קבל אן יעריב שמשו וקאל תעאלי ורחץ במים וטמא עד הערב ולא יחל לה אכל אלתרומה טול ד̇לך אלנהאר בל ינגסהא וירדהא שלישי אד̇א נגע בה כמא בינא פי צדר כלאמנא הד̇א וכמא יבין פי אכ̇ר זבים. ובעל קרי הו אלד̇י ראי שכבת זרע קבל אן יטהר והו ראשון לטומאה כמא אצלנא פהו ינגס אלמעשר וירדה̈ שני מת̇ל אלחולין ולד̇לך אסור בשלשתן אעני בקודש ובתרומה ובמעשר וכד̇לך כל ראשון לטומאה הו איצ̇א אסור במעשר כמא יבין. וקד תקדם לנא מעני קולה משכב תחתון כעליון. ושתי ראיות הו אן ירד מנה אלמני דפעתין ושלש אן ירד מנה ת̇לאת̇ דפעאת. ואריד הנא בקולי אלמני זובו של זב ואלאצל ענדנא אין בין זב שראה שתי ראיות לרואה שלש אלא קרבן וסנבין דליל גמיע ד̇לך פי מסכת זבים. פאד̇א טהר בעל שתי ראיות וטבל במי מעין כמל טהרה ובעל שלש ראיות יבקי בעד אלטבילה מחוסר כפורים חתי יקרב קרבאנה. ואלזב וחדה מן גמיע אלטמאים לא יטהר במי מקוה אלא במי מעין צ̇רורה̈ והו קולה הנא ביאת מים חיים לאן נץ אלתורה פיה ורחץ בשרו במים חיים. וקד בינא איצ̇א אן אלמוסגר ואלמוחלט למעני אלטומאה סוי ואן אד̇א דכ̇ל אלבית אנגס כל מא פיה והו קולה בביאה. לכן פי איאם אלהסגר לא ילזמה אן תכון בגדיו פרומים

וראשו

אמר שעשר מדרגות בטומאת האדם ויהיה בענין טומאה יותר חמור מהקודם לו והתחיל לספור מן היותר קלה והוא שיהיה מחוסר כפורים. וכבר קדם בשני מכריתות[א] ארבעה מחוסרי כפורים הן ואלו הן זב וזבה ויולדת ומצורע ולשון התורה בכל אחד מאלו הטמאים שיביא קרבן כאשר נשלמה טהרתו כמו שבארנו שם וכאשר טבל אחד מאלו והעריב שמשו יקרא מחוסר כפורים עד שיביא קרבנו ואינו מותר לאכול בקודש עד שיביא קרבנו. וטבול יום הוא האיש אשר טבל במי מקוה קודם שהעריב שמשו ואמר יתברך[ב] ורחץ במים וטמא עד הערב ואינו מותר לאכול בתרומה כל זה היום אבל יטמא אותה ויעשה אותה שלישי אם נגע בה כמו שבארנו בפתיחת דברינו וכמו שיתבאר בפרק אחרון מזבים[ג]. ובעל קרי הוא מי שראה שכבת זרע קודם שיטהר והוא ראשון לטומאה על מה שהשרשנו והוא יטמא המעשר ויעשהו שני כמו החולין ולזה אסור בשלשתן רצה לומר בקודש ובתרומה ובמעשר וכן כל ראשון לטומאה הוא גם כן אסור במעשר כמו שיתבאר. וכבר קדם לנו ענין אמרו מטמא משכב תחתון כעליון. ושתי ראיות הוא שיצא ממנו הזרע שתי פעמים ושלש שיצא ממנו שלש פעמים. וארצה בכאן באמרי הזרע זובו של זב והעיקר אצלנו שאין בין זב שראה שתי ראיות לרואה שלש אלא קרבן ונבאר ראית כל זה במסכת זבים[ד]. ואם טהר בעל שתי ראיות וטבל במי מעין נשלמה טהרתו ובעל שלש ראיות ישאר אחר הטבילה מחוסר כפורים עד שיקריב קרבנו. והזב לבדו מכל הטמאים לא יטהר במי מקוה אלא במי מעין בהכרח וזה אמרו הנה ביאת מים חיים לפי שהתורה אמרה בו[ה] ורחץ בשרו במים חיים. וכבר בארנו גם כן שהמוסגר והמוחלט לענין טומאה שוין ואם יכנס בבית יטמא כל מה שבו והוא אמרו בביאה. אבל בימי ההסגר לא יחויב שיהיו בגדיו פרומים וראשו פרוע

ובימי

א) משנה א'. ב) ויקרא ט"ו ה'. ג) משנה י"ב. ד) פ"א מ"א. ה) ויקרא ט"ו י"ג.

וראשו פרוע ופי איאם אלהחלט ילזמה דׄלך וכדׄלך אדׄא טהר מתוך הסגר לא ילזמה חלק גׄמיע שערה ולא שתי צפרים וסאיר אלצנאעה͏ׄ אמא אדׄא טהר בעד אלהחלט פילזמה דׄלך והדׄא כלה נצוץׄ אלתורה. וגׄא אלנקל אן קולה תעאלי ועל הנוגע בעצם יריד בה איצׄא אבר שאין עליו בשר כראוי וקולה בחלל חרב או במת או בעצם אדם יריד בה אבר שיש עליו בשר כראוי פהו מתׄל אלאדם ינגס במגע ובמשא ובׄאהל כמא ינגס אלאדם. ואלפרק בין קולה בעצם ובין קולה או בעצם אדם יריד בה אן יכון דׄלך אלעצם מתׄל אלאדם אן יכון פיה בשר ונידים ועצמות וסנבין גׄמיע הדׄא אלאחכאם בדלאילהא פי אול אהלות. ולמא אן קאל בשר כראוי אכׄד פי תחדידה פקאל אן מעני כראוי בשר שהוא ראוי להעלות ממנו ארוכה אעני אן יתרבי מנה אללחם. עלי גׄמלה͏ׄ דׄלך אלעצׄו ויסתרה פאדׄא כאן עלי דׄלך אלעצׄו אלדׄי אנקטע מן אלאנסאן מן אללחם מקדאר כאן ימכן אן ינגבר מנה גׄמלה͏ׄ לחם אלעצׄו לו בקי מתצל באלאנסאן כאן דׄלך אלעצׄו יטמא במשא ובמגע ובאהל מתׄל אלמת. וקאל ר׳ יהודה אן ולו בקי דאיר באלעצׄו מן אללחם גלט כׄיט לחמה͏ׄ פאנה ימכן אנגבארה לו בקי וכׄיט לחמה͏ׄ אגלט מן כׄיט אלסדא. ואין הלכה כר׳ יהודה בל ינטׄר פי כל עצׄו בהסב מזאגׄה והיאה͏ׄ לחמה עלי מא תקתצׄיה צנאעה͏ׄ אלטב. ובקא לנא הנא אלתנביה עלי מעני מא ודׄלך אנא קד קלנא אן מצורע מטמא בביאה ומת מטמא באהל פלא תטׄן אן אלמצורע איצׄא ואלמת חכמהמא פי דׄלך סוי אדׄ אלמת אדׄא דכׄל תחת אלאהל אנגׄס כל מא פיה וכדׄלך אלמצורע וליס אלאמר כדׄלך לאן טומאת אהל תגׄמע תׄלתׄ מעאני ודׄלך אן כל מא יכון מע אלמית תחת אהל ואחד יטמא וכדׄלך אלאדם או אלכלים אדׄא האהילו
על

ובימי חלוטו יהויב לו זה וכן אם טהר מתוך הסגר לא יהויב לא גלוח כל שערו ולא שתי צפרים ושאר המעשים ואם טהר אחר ההחלט יהויב לו זה וכל זה כתוב בתורה. ובאה הקבלה שאמרו יתברך[א] ועל הנוגע בעצם ירצה בו גם כן אבר שאין עליו בשר כראוי ואמרו[ב] בחלל חרב או במת או בעצם אדם ירצה בו[ג] אבר שיש עליו בשר כראוי וזה האבר כמו האדם יטמא במגע ובמשא ובאהל כמו שיטמא האדם. וההפרש בין אמרו בעצם ואמרו או בעצם אדם הוא שירצה שיהיה זה העצם[ד] כמו האדם שיהיו בו בשר וגידין ועצמות ויתבארו כל אלו הדינים וראיותיהן בראשון מאהלות[ה]. ואחר שאמר בשר כראוי בא לשערו ואמר שענין כראוי בשר שהוא ראוי להעלות ממנו ארוכה רצונו לומר[ו] להעלות ממנו הבשר על כל זה האבר עד שיכסהו ואם היה על זה האבר הנחתך מהאדם שיעור בשר שהיה אפשר שיתרפא ממנו כל בשר האבר אם היה נשאר מחובר באדם[ז] זה האבר יטמא במגע ובמשא ובאהל כמו המת. ואמר ר׳ יהודה שאפילו נשאר סביב האבר מבשר כעובי ההוט של ערב לפי שאפשר לעשות ממנו ארוכה אם נשאר וחוט הערב יותר עב מחוט השתי. ואין הלכה כר׳ יהודה אבל יעוין כל אבר לפי מזגו ותכונת בשרו על מה שתחייב מלאכת הרפואה. ונשאר לנו בכאן להעיר על ענין אחד וזה שבאמרנו שהמצורע מטמא בביאה והמת מטמא באהל אל תחשב שהמצורע והמת גם כן דינם שוה בזה שאם יכנס המת תחת האהל יטמא כל מה שבו וכן המצורע ואין הדבר כן לפי שטומאת אהל תכלול שלשה דברים וזה[ח] שכל מה שהוא עם המת תחת אהל אחד יטמא וכן האדם או הכלים כשהאהילו על המת יטמא המאהיל וכן אם האהיל המת עצמו על האדם ועל הכלים יטמא אותם כמו שיבואר במסכת
אהלות

[א] במדבר י״ט י״ח. [ב] שם ט״ז. [ג] אהלות פ״ב מ״ג (מ״ת טומאת מת ג׳ א׳). [ד] ר״ל האבר. [ה] פ״א משנה ח׳, (נזירות נ״ג ע״ב). [ו] תנחום שרש ארך: ירצו בכאן במלת עלה הצמיחה וההתרבות כמו ויעל כיונק . . . והארוכה היא הבשר המתחיל מן המכה וכו׳ (נעתק מערבי). [ז] ר״ל באדם חי; מ״ת טומאת מת פ״ב הלכה ג׳, [ח] מ״ת טומאת מת פ״ד הל׳ י׳.

על מת אנתגס אלמאהיל וכדלך אדא האהיל המת עצמו על האדם ואלכלים אנגסהא כמא סיבין פי מסכת אהלות והדא חכם כל מא יטמא באהל ואלמצורע ליס כדלך בל אנמא ינגס כל מא חצל מנה תחת אהל ואחד פקט בשרט אן יקף אלמצורע תחת דלך אלאהל חתי יציר לה מושב כמא נבין פי תאלת עשר נגעים אמא אדא כאן אלמצורע עובר מן תחת אלאהל פלא ינגס כל מא הנאך. פקד תבין לך אלפרק בין קולנא מטמא בביאה וקולנא מטמא באהל:

אהלות וזה דין כל מה שיטמא באהל והמצורע אינו כן אבל אינו מטמא מה שבא ממנו תחת אהל אחד אלא בתנאי שיעמוד המצורע תחת זה האהל עד שנעשה לו מושב כמו שנבאר בשלשה עשר מנגעים[א]) אבל אם היה המצורע עובר מתחת האהל לא יטמא כל מה שהוא שם.. הנה כבר התבאר לך ההפרש בין אמרנו מטמא בביאה ואמרנו מטמא באהל:

ו עשר קדושות הן. ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות. ומה היא קדושתה. שמביאים ממנה העומר והבכורים ושתי הלחם מה שאין מביאים כן מכל הארצות:

למא דכר תדריג אלטומאה ובדי באקלהא ואנתהי לאעלאהא אכד איצא פי תדריג אלמואצע אלטאהרה אלתי הי איצא מן אסבאב אעתזאל אלנגאסאת ובדי באקלהא דרגה ובאלאעם פי אלאעם איצא. קאל אללה פי אלעומר וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר וגו' וקאל פי שתי הלחם ממושבותיכם תביאו להם תנופה וקאל פי אלבכורים ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלהיך נתן לך וגו':

אחר שזכר מדרגות הטומאה והתחיל בהיותר קלה מהן וסיים בהיותר חמורה מהן בא לדבר גם כן במדרגות המקומות הטהורים שהם גם כן מן סבות הרחקת הטומאות מהם והתחיל במדרגה היותר קלה ובהיותר כוללת גם כן. אמר השם בעומר[ב]) וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר וגו' ואמר בשתי הלחם[ג]) ממשבותיכם תביאו לחם תנופה ואמר בבכורים[ד]) ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלהיך נתן לך וגו':

ז עיירות המוקפות חומה מקודשות ממנה שמשלחים מתוכן את המצורעים ומסבבין לתוכן מת עד שירצו. יצא אין מחזירין אותו:

קאל אללה במצורע בדד ישב מחוץ למחנה מושבו פלדלך יכרג מן כל מדינה. ומעני עד שירצו חתי ירצוא אהל אלמדינה בגמלתהם או שבעה טובי העיר כמא בינא פי מגלה. פאדא רצוא דפנה פי מוצע מן אלמדינה פידפנוה. ומנד יכרג אלמית מן אלמדינה לא סביל אן ירד אלי אלמדינה וידפן פיהא ולו רצוא כלהם בדלך לאן אלנגאסאת אלתי תבעד מן אלמדן ותכרג מנהא לא תדכל אליהא:

אמר השם במצורע[ה]) בדד ישב מחוץ למחנה מושבו ולזה יצא מכל עיר. וענין עד שירצו עד שיאותו אנשי העיר כולם או שבעה טובי העיר כמו שבארנו במגלה[ו]). ואם רצו לקברו במקום מהעיר יוכלו לקברו. וכאשר יצא המת מהעיר אין להם רשות להחזירו אל העיר ולקברו שם ואפילו אם ירצו כולם בזה לפי שהטומאות יתרחקו מהעיר ויוצאו ממנה ולא יכנסו אליה:

ח לפנים מן החומה מקודש מהם. שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני. הר הבית מקודש ממנו. שאין זבים וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם. החיל מקודש

ממנו

א) משנה י"א, (מ"ת טומאת צרעת, י' י"ב). ב) ויקרא כ"ג כ"ב. ג) שם י"ז. ד) דברים כ"ו ב'.
ה) ויקרא י"ג מ"ו. ו) הדין נמצא במ"ת בית הבחירה ז' י"ג והביא הכסף משנה פירוש הר"מ אבל השמיט מלות כמו שבארנו במגלה ובאמת לא מצאתי כלום במשנה מגלה ואולי הגירסא הנכונה היא „בינוא" (שבארו) והכונה בו על מה שנזכר מגלה כ"ז א' משבעה טובי העיר.

ממנו שאין עובד כוכבים וטמא מת נכנסים לשם. עזרת נשים מקודשת ממנו שאין טבול יום נכנס לשם ואין חייבים עליה חטאת. עזרת ישראל מקודשת ממנה שאין מחוסר כפורים נכנס לשם וחייבין עליה חטאת. עזרת הכהנים מקודשת כמנה שאין ישראל נכנסים לשם אלא בשעת צרכיהם לסמיכה ולשחיטה ולתנופה:

לפנים מן החומה ישיר אלי חומת ירושלם. קאל אללה פי אלבכור והו קדשים קלים כמא תבין פי [כ׳אמס] זבחים לפני ה׳ אלהיך תאכלנו שנה בשנה במקום אשר יבחר ה׳ אלהיך בו. וקאל פי מעשר שני והלכת אל המקום אשר יבחר ה׳ אלהיך בו ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן. ואעלם אן ישראל פי אלמדבר כאנוא עלי ת׳לת׳ רתב מחנה ישראל והו אלארבע מחנות ומחנה לויה והו קול אללה וסביב למשכן יחנו ומחנה שכינה והו חצר אהל מועד ומא דאכ׳לה. ומת׳אל הד׳ה אלמראתב לדורות מפתח ירושלם עד הר הבית מחנה ישראל. ומפתח הר הבית עד פתח העזרה אעני שער ניקנור מחנה לויה ומפתח העזרה ולפנים מחנה שכינה. וקד בין הד׳א פי אול ספרי. ונץ אלתוספתא כשם שהיו במדבר שלש מחנות מחנה שכינה ומחנה לויה ומחנה ישראל כך היו בירושלם מפתח ירושלם עד פתח הר הבית מחנה ישראל ומפתח הר הבית עד שער ניקנור מחנה לויה ומשער ניקנור ולפנים מחנה שכינה והן הן קלעים שהיו במדבר. ווג׳דנא אלנץ יקול וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש פכאן יקום בבאלנא אן ת׳לאת׳תהם צרוע וזב וטמא נפש יבעדון למוצ׳ע ואחד לולא מא וג׳דנאה יקול פי אלמצורע בדד ישב פלמא וג׳דנא אלמצורע אלד׳י הו אשד טומאה מן אלזב לאנה מטמא בביאה כמא תקדם קד אפרד לה מוצ׳ע ואבעד אכת׳ר מן סאיר אלטמאים עלמנא אן כל מא הו אשד נג׳אסה יכון מוצ׳עה אבעד. והו קולהם שומע אני ששלשתם במקום אחד תלמוד לומר במצורע בדד ישב מצורע היה בכלל ויצא מן הכלל ללמדך על הכלל מה מצורע

שטומאתו

לפנים מן החומה ירמוז אל חומת ירושלם. אמר השם בבכור והוא מקדשים קלים כמו שהתבאר בחמישי[א]) מזבחים לפני[ב]) ה׳ אלהיך תאכלנו שנה בשנה במקום אשר יבחר ה׳ אלהיך בו. ואמר במעשר שני[ג]) והלכת אל המקום אשר יבחר ה׳ אלהיך בו ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן. ודע שישראל היו במדבר על שלשה סדרים מחנה ישראל והם הארבע מחנות ומחנה לויה והוא מאמר השם[ד]) וסביב למשכן יחנו ומחנה שכינה והוא מחצר אהל מועד ולפנים. וכמוהם היו הסדרים לדורות מפתח ירושלם עד הר הבית מחנה ישראל ומפתח הר הבית עד פתח העזרה רוצה לומר שער ניקנור מחנה לויה ומפתח העזרה ולפנים מחנה שכינה וכבר התבאר זה בתחלת ספרי[ה]) ולשון התוספתא[ו]) כשם שהיו במדבר שלש מחנות מחנה שכינה ומחנה לויה ומחנה ישראל כך היו בירושלם מפתח ירושלם עד פתח הר הבית מחנה ישראל ומפתח הר הבית עד שער ניקנור מחנה לויה ומשער ניקנור ולפנים מחנה שכינה והן הן קלעים שהיו במדבר. ומצאנו הכתוב אומר[ז]) וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש והיה עולה ברעתנו ששלשתן צרוע וזב וטמא נפש יורחקו למקום אחד לולי שמצאנו אמרו במצורע בדד ישב ואחר שמצאנו המצורע אשר טומאתו חמורה מטומאת הזב לפי שהוא מטמא בביאה כמו שקדם כבר יחדו לו מקום והרחיקוהו יותר משאר הטמאים ידענו שכל מה שטומאתו יותר חמורה יהיה מקומו יותר רחוק. וזה אמרם[ח]) שומע אני ששלשתם במקום אחד תלמוד לומר במצורע בדד ישב מצורע היה בכלל ויצא מן הכלל ללמדך על הכלל מה מצורע שטומאתו

חמורה

א) משנה ח׳. ב) דברים ט״ו כ׳. ג) שם י״ד כ״ה. ד) במדבר א׳ נ׳. ה) במדבר פיסקא א׳.
ו) כלים א׳ י״ב. ז) במדבר ה׳ ב׳. ח) ספרי במדבר סימן א׳.

שטומאתו חמורה חמור שלוחו משלוח חבירו אף כל שטומאתו חמורה חמור שלוחו משלוח חבירו. פלהד'א אלאצל אבעדנא אלמצורע חוץ לשלש מחנות פיכ'רג' מן ירושלם חב וזבה נדה ויולדת חוץ לשתי מחנות פיכ'רגון מן הר הבית ולא נבעד טמא מת גיר מן מחנה שכינה אמא הר הבית ידכ'לה לאן טמא מת לא יטמא באבן מסמא חב וזבה נדה ויולדת מטמאין באבן מסמא כמא תקדם. ופי אלתוספתא ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחנה לויה. ועלי הד'א אלקיאס כאן יכון טמא מת מותר ליכנס לחיל ולעזרת נשים אד' אלכל במנזלה מחנה לויה כמא קדמנא לכנהם קד בינוא פי אלתוספתא וקאלוא החיל והעזרת הנשים מעלה יתירה בבית העולמים והטמאין שנכנסו לשם פטורין. ולם נבעד טבול יום מן אלחיל מת'ל מא אבעדנא טמא מת לאן טבול יום קד טהר ופי ת'אלת' טבול יום קאלוא והכמים אומרים אין טבול יום טמא. ואבעדנא מן עזרת נשים טבול יום ולם נבעד מחוסר כפורים לאן טבול יום אסור בתרומה ומחוסר כפורים מותר בתרומה כמא תקדם. והד'א כלה עלי אלאצל אלמד'כור כל שטומאתו חמורה מטומאת חבירו המור שלוחו משלוח חבירו. ומעני חייבין עליה חטאת אן אלטמא אד'א דכ'ל עזרת ישראל ומא בעדהא בשגגה לזמה חטאת עלי מא ביאן פי שבועות וגירהא. וקד בינא פי זבחים אן שחיטה כשרה בזרים פלד'לך קד ידכ'ל אלישראלי עזרת כהנים וידבח ת'ם קרבן. ופי תוספתא נכנסו מצורעין לפנים מן החומה לוקין את הארבעים זבין וזבות נדות ויולדות להר הבית לוקין שמונים. וקולה הנא חומה יריד בה חומת ירושלם אמא חומת אי מדינה כאנת מן ארץ ישראל ואן כאן יכ'רג' ענהא אלמצורע פלים ילזמה אד'א דכ'ל מלקות. ותקדיר הד'ה

אלברייתא

חמורה המור שלוחו משלוח חבירו אף כל שטומאתו חמורה חמור שלוחו משלוח חבירו. הנה על זה השורש הרחקנו המצורע חוץ לשלש מחנות ויצא מן ירושלם וזב וזבה נדה ויולדת חוץ לשתי מחנות ויצאו מהר הבית ולא נרחיק טמא מת זולת ממחנה שכינה אבל יכנס להר הבית לפי שטמא מת לא יטמא באבן מסמא וזב וזבה ונדה ויולדת מטמאין באבן מסמא כמו שקדם. ובתוספתא א) ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחנה לויה. ועל זה ההיקש היה טמא מת מותר ליכנס לחיל ולעזרת נשים שכל אלו במדרגת מחנה לויה כמו שהקדמנו אבל כבר בארו בתוספתא ב) ואמרו החיל והעזרת הנשים מעלה יתירה בבית העולמים והטמאין שנכנסו לשם פטורין. ולא נרחיק טבול יום מן החיל כמו שהרחקנו טמא מת לפי שטבול יום כבר טהר ובשלישי מטבול יום אמרו ג) וחכמים אומרים אין טבול יום טמא. והרחקנו מעזרת נשים טבול יום ולא הרחקנו מחוסר כפורים לפי שטבול יום אסור בתרומה ומחוסר כפורים מותר בתרומה כמו שקדם. וזה כולו על השרש הנזכר כל שטומאתו חמורה מטומאת חבירו המור שלוחו משלוח חבירו. וענין חייבין עליה חטאת שהטמא הנכנס לעזרת ישראל ולמה שאחריה בשגגה חייב חטאת לפי מה שהוא מבואר בשבועות ד) ובזולתו. וכבר בארנו בזבחים ה) ששחיטה כשרה בזרים ולזה יכנס הישראלי לפעמים לעזרת כהנים וישחט שם קרבן. ובתוספתא ו) נכנסו מצורעים לפנים מן החומה לוקין את הארבעים זבין וזבות נדות ויולדות להר הבית לוקין שמונים. ואמרו כאן חומה ירצה בו חומת ירושלם אבל חומת איזה עיר שתהיה בארץ ישראל אף על פי שיצא ממנה המצורע אם נכנס בה אינו חייב מלקות. וענין זאת הבריתא אצלי שהמצורע

הנכנס

א) כלים א' ח' (569/36). ב) שם. ג) בסוף הפרק. ד) י"ד ע"א וכו'. ה) פ"ג משנה א'. ו) כלים א' ח' (569/39).

אלברייתא ענדי אן מצורע שנכנס להר הבית או זב שנכנס לחיל לוקין שמונים והד׳א הו אלד׳י יטרד עלי אלאצול לאן כל מוצ׳ע מנהמא מחצור עליה עלי אנפראדה:

שנכנס להר הבית או הזב שנכנס לחיל לוקין שמונים וזה יוצא בהכרח מאלו השרשים שכל מקום משני המקומות נמנה לבדו :

ט בין האולם ולמזבח מקודש ממנה שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם. ההיכל מקודש ממנו שאין נכנס לשם אלא רחוץ ידים ורגלים. בית קודש הקדשים מקודש מהן שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה. א״ר יוסי בחמשה דברים בין האולם ולמזבח שוה להיכל שאין בעלי מומין ופרועי ראש ושתוי יין ושלא רחוץ ידים ורגלים נכנסים לשם ופורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה:

קאל אללה ללד׳ין פי אלמקדש ראשכם אל תפרעו וקאל כל [איש] אשר בו מום לא יקרב וקאל בבואם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו. תנא קמא יקול אן אלנהי ען אלדכ׳ול אלהיכל פקט דון קדוש ידים ורגלים. ור׳ יוסי יקול אן בין האולם ולמזבח איצ׳א לא יג׳וז למן לם יקדש ידיו ורגליו להכנס לשם. ואין הלכה כר׳ יוסי ועלי אן אלתוספתא קד נסבת כלאמה ללחכמים ואלכלאם אלמתקדם לר׳ מאיר קאל. ואלקצ׳ה אלכ׳אמסה אלתי סאוי פיהא בין האולם ולמזבח להיכל אן וקת הקטרת הקטורת פי אלהיכל כל יום פורשין כל העם מבין ההיכל ומבין האולם ולמזבח אמא פי יום צום כפור וקת אן יקטיר אלכהן גדול אלקטורת פי קודש הקדשים פלא תלזם אלפרישה גיר מן ההיכל פקט. ועלי מד׳הב ר׳ יוסי אלד׳י יסוי אלקדשה בהיכל ובין האולם ולמזבח ויג׳עלהא קדושה אחת הו אלד׳י תכון עשר קדושות כמא ד׳כר אולא. ונץ אלתורה הו איצ׳א פי תחרים דכ׳ול סכאר אלמקדש והו קולה יין ושכר אל תשת וגו׳ בבואכם אל אהל מועד. וכד׳לך נהי כהן גדול ען דכ׳ול קודש קדשים גיר פי יום הכפורים קאל ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו׳ בזאת יבא אהרן אל הקדש. והו ידכ׳ל ד׳לך אלמוצ׳ע יום צום כפור ארבע מראת אלמרה אלאולי באלקטורת ויקטיר הנאך פי קודש הקדשים
כמא

אמר השם לאשר במקדש א) וראשכם אל תפרעו ואמר ב) כל איש אשר בו מום לא יקרב ועוד אמר ג) בבואם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו. תנא קמא סובר שהאזהרה מלהיכנס בלא קדוש ידים ורגלים אל ההיכל לבד. ור׳ יוסי סובר שבין האולם ולמזבח גם כן אסור למי שלא קידש ידיו ורגליו להיכנס לשם. ואין הלכה כר׳ יוסי אף על פי שהתוספתא ד) כבר ייחסה מאמרו לחכמים ומאמר התנא קמא לר׳ מאיר אמר. והדבר החמישי אשר שוה בו בין האולם ולמזבח להיכל הוא שבשעת הקטרת הקטורת בהיכל כל יום פורשין כל העם מבין ההיכל ומבין האולם ולמזבח אבל ביום צום כפור יקטיר הכהן גדול הקטורת בקודש הקדשים ולא תתחייב הפרישה אלא מההיכל לבד. ולדעת ר׳ יוסי אשר ישוה הקדושה בהיכל ובין האולם ולמזבח וישימם קדושה אחת הוא ה) שיהיו בו עשר קדושות כמו שזכר בתחלה. ולשון התורה הוא גם כן באיסור ביאת השכור למקדש והוא אמרו ו) יין ושכר אל תשת וגו׳ בבואכם אל אהל מועד. וכן הזהיר כהן גדול מלהכנס לקודש קדשים חוץ ביום הכפורים באמרו ז) ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו׳ בזאת יבא אהרן אל הקדש. והוא יבוא אל זה המקום ביום צום כפור ארבעה פעמים הפעם הראשונה בהקטורת ויקטיר שם בקודש הקדשים כמו
שבארנו

א) ויקרא י״א, ו׳. ב) שם כ״א י״ח; מלת איש חסרה בכ״י והוספנוהו. ג) שמות ל׳ כ׳. ד) כלים פ״א הל׳ ז׳ (569/22). ה) ר״ל הקטרת יוה״כ. ו) ויקרא י׳ ט׳. ז) שם ט״ז ב׳ וג׳.

כמא בינא פי יומא ואלמרה̈ אלת̇אניה̈ בדם הפר ואלמרה̈ אלת̇אלת̇ה̈ בדם השעיר ואלמרה̈ אלראבעה̈ ידכ̇ל להוציא את הכף ואת המחתה מקודש הקדשים כמא תבין הנאך. ופי אלתוספתא כהן גדול נכנס לשם שנה בשנה לעבודת יום הכפורים ארבע פעמים ביום ואם נכנס חמש חייב מיתה. וקד תבין פי מדות אן עלייה כאנת עלי אלהיכל ופי אלתוספתא קאלוא אין נכנסין לה אלא לשנים לידע מה היא צריכה יעני עלייה שעל בית קודש הקדשים לאן פיהא מוצ̇ע מתנזל לבית קודש הקדשים כמאביינא הנאך:

שבארנו במסכת יומא והפעם השנית בדם הפר והפעם השלישית בדם השעיר והפעם הרביעית יכנס להוציא את הכף ואת המחתה מקודש הקדשים כמו שהתבאר שם. ובתוספתא א) כהן גדול נכנס לשם שנה בשנה לעבודת יום הכפורים ארבע פעמים ביום ואם נכנס חמש חייב מיתה. וכבר התבאר במדות ב) שעליה היתה על ההיכל ואמרו בתוספתא ג) אין נכנסין לה אלא לשנים לידע מה היא צריכה רצונו לומר ד) העליה שעל בית קודש הקדשים לפי שיש בה מקום ירידה לבית קודש הקדשים כמו שבארנו שם ה).

פרק שני.

א כלי עץ וכלי עור וכלי עצם וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהן טמאים. נשברו טהרו. חזר ועשה מהם כלים מקבלין טומאה מיכן ולהבא. כלי חרש וכלי נתר טומאתן שוה מיטמאין ומטמאין באויר ומטמאין מאחוריהן ואינן מיטמאין מגביהן ושבירתן היא טהרתן:

אעלם אן נצוץ̇ אלתורה פי אנת̇גאס אנואע אלכלים כמא תקדם פי צדר הד̇א אלסדר לכן תלך אלנצוץ̇ ג̇א מנהא בעצ̇הא פי טומאת מת ובעצ̇הא פי טומאת שרץ ופי טומאת זב ופי טומאת נגעים ופי טומאת שכבת זרע ותעלמנא בעצ̇הא מן בעץ̇ בוג̇וה כת̇ירה̈ מן אלקיאס משלש עשרה מדות. וקד עלמת אן גרצ̇נא פי הד̇א אלתאליף אלאיג̇אז מא אמכן ותרך מא טאל פיה אלקיאס וכת̇רה̈ אלמנאט̇רה̈ ואני אכ̇ד̇ בצפו אלכבר ואלמתלכ̇ץ מן ג̇מיע תלך אלאקאויל. פאד̇א אסתדללת לך בפסוק עלי אנת̇גאס נוע מן אנואע אל אואני לא תשגל כ̇אטרך לתנט̇ר פי אי נוע מן אנואע אלטומאה ג̇א ד̇לך אלפסוק הל פי טומאת שרץ או פי טומאת מת או זב או גירה לאן אלתלמוד קד תעלם בעצ̇הא מן בעץ̇ בוג̇וה אלקיאס. קאל תעאלי מכל כלי עץ או בגד או עור או שק. אמא כלי עצם פתעלמנאהא מן קולה וכל מעשה עזים קאלוא לרבות העשוי

דע שפסוקי התורה בטומאת מיני הכלים הם כמו שקדם בפתיחת זה הסדר. אבל הפסוקים ההם באו קצתם בטומאת מת וקצתם בטומאת שרץ ובטומאת זב ובטומאת נגעים ובטומאת שכבת זרע ולמדנו קצתם מקצתם בפנים רבים מההקש משלש עשרה מדות. וכבר ידעת שכונתנו בזה החבור הקצור במה שאפשר ועזיבת מה שיאריכו בו ההקש ורבוי העיונים ושאני אבחר בהיותר צח ובהיותר ברור מכל אלו המאמרים. וכאשר אביא לך ראיה מפסוק על טומאת מין ממיני הכלים אל תטריח מחשבתך לדעת באיזה מין ממיני הטומאה בא זה הפסוק אם בטומאת שרץ או בטומאת מת או זב או זולתו לפי שהתלמוד כבר למד קצתם מקצתם באופני ההקש. אמר ית׳ ו) מכל כלי עץ או בגד או עור או שק. אמנם כלי עצם למדנו אותו מאמרו ז) וכל מעשה עזים אמרו ח) לרבות העשוי מן העזים אפילו מן

העשוי

הקרנים

א) כלים א׳ ד׳ (569/81). ב) פ״ד מ״ה. ג) כלים א׳ ז׳ (569/33). ד) המעתיק לא הבין כונת הר״מ ולכן קיצר הדברים ובאמת אין עליו חטא כי נוסחת כ״י הערבית היא משובשת מאוד, וזאת היא הנוסחא: „יעני לבית קדש הקדשים של עליה לאן מוצע בית קדש הקדשים פיהא מתנזל״. והמבין יראה שהמלות הן כאברים המדולדלין ותקנתי את המעוות בהושיבי כל מלה ומלה על מקומה. ה) בפירושו למדות פ״ד מ״ה. ו) ויקרא, ל״ב. ז) במדבר ל״א, כ׳. ח) חולין כ״ה, ב׳.

העשוי מן העוים אפילו מן הקרנים ומן הטלפים שאר בהמה וחיה מנין תלמוד לומר מעשה יעני אן כל מא יעמל מנהא מן אלאואני ולו מן עטֿאמהא ואטֿלאפהא וקרונהא. ואנמא קאל מעשה עזים לאן מא יעמל מן עטֿאם אלטיר או אלסמך מן אלאואני לא יקבל נגֿאסה בל מן אלחיואן אלמשא פקט. וכלי זכוכית והי אואני אלזגֿאגֿ הי תקבל טומאה מדרבנן אלחקת בכלי חרש לאנהא תעמל מן אלתראב מתֿל כלי חרש לכן גֿעלוהא אלחכמים תנגֿס במלאמסה אב הטומאה להא ולו מן טֿהרהא מתֿל כלי עץ וגירהא וליס כדֿלך חכם אואני אלפכֿאר כמא יבין. בל אנה לא ינתגֿס כלי חרש אלא מתוכו לכן אלזגֿאגֿ לכון יטֿהר מא פי דאכֿלה כאנה כֿארגֿ עלי סטחה גֿעלוא קרב אלטומאה מן סטחה מן כֿארגֿ כחצולהא פי דאכֿלה והו קולהם מפני שנראה תוכן כבורן. ופשוטיהן אלבסיטה מנהא אלתי לא האשיה להא ולא תקעיר. ומקבליהן מא לה האשיה או תקעיר חתי אדֿא גֿעל פיה אלשי אלמאיע קבלה ולא ינבסט עלי גֿמלתה. ואסתדלוא עלי כון בסאיט הדֿה טאהרה מן קולה מכל כלי עץ או בגד או עור או שק קאלוא דומיא דשק מה שק שיש לו בית קבול אף כל שיש להן בית קבול. וקד קלנא אן שק הו נסיגֿ אלשער יתכֿד מנה אועיה לנקלאן אלאשיא. אמא כלי זכוכית פהי מלחקה בכלי חרש כמא קלנא וכלי חרש איצֿא לא ינתגֿס חתי יכון פיה בית קבול. לקולה וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו עד שיהא לו תוך. ואעלם אן פשוטי הדֿה אלכלים מתֿל אלכראסי ואלאלואח ואנטעה אלגֿלוד ושבההא פאנהא כלהא טמא מן התורה במשכב הזב ומושבו ועלי אן ליס להא בית קבול לאנה ראוי למשכב ולמושב כמא ביין פי הדֿה אלמסכתא אמא בשרץ ובמת וגירהא מן אבות הטמאות פלא תנתגֿס אלא מקבליהן. אמא כלי עץ ועור ועצם פאן פשוטיהן

תנתגֿס

הקרנים ומן הטלפים שאר בהמה וחיה מנין תלמוד לומר מעשה. רוצה לומר שכל מה שיעשה מהם מהכלים ואפילו מעצמיהן וטלפיהן וקרניהן. ולא אמר מעשה עזים אלא לפי שמה שיעשה מעצמי העוף או הדגים מן הכלים לא יקבל טומאה כי אם מן החי ההולך לבד. וכלי זכוכית והם כלי הזגג והם יקבלו טומאה מדרבנן הקישו אותם לכלי חרס לפי שהם נעשים מעפר כמו כלי חרס. אבל דנו החכמים שיטמאו כשיגע אותם אב הטומאה אפילו מגבם כמו כלי עץ וזולתם ואין כזה דין כלי חרס כמו שיתבאר. אכן לא יטמא כלי חרס אלא מתוכו אבל הזכוכית להיותו נראה מה שבתוכו כאלו הוא בחוץ על שטחו שמו קירוב הטומאה משטחו מחוץ כהגעתו בתוכו והוא אמרם א) מפני שנראה תוכן כברן. ופשוטיהן הפשוטים מהן אשר אין להן שפה ולא קערורית. ומקבליהן מה שיש לו שפה או קערורית עד שאם הושם בו הדבר הניגר יקבלהו ולא יתפשט על כולו. והביאו ראיה על היות פשוטיהם טהורים מאמרו ב) מכל כלי עץ או בגד או עור או שק ואמרו ג) דומיא דשק מה שק שיש לו בית קבול אף כל שיש להן בית קבול. וכבר אמרנו ששק הוא אריגה מן שיער ויעשו ממנה כלי קבול לטלטל הדברים. אולם כלי זכוכית הקישו אותם לכלי חרס כמו שאמרנו וכלי חרס גם כן לא יטמא עד שיהיה בו בית קבול לאמרו ד) וכל כלי חרס אשר יפול מהן אל תוכו ה) עד שיהיה לו תוך. ודע שפשוטי אלו הכלים כמו הכסאות והלוחות ומפות העור והדומה להן הן כולם יטמאו מן התורה במשכב הזב ומושבו ואף על פי שאין להם בית קבול לפי שהם ראוים למשכב ומושב כמו שיתבאר בזאת המסכתא ו). אבל בשרץ ובמת וזולתם מאבות הטומאות לא יטמאו אלא מקבליהן. וכלי עץ ועור ועצם פשוטיהן יטמאו גם כן אפילו בשאר

טומאות

א) שבת ט״ו, ב׳. ב) ויקרא י״א, ל״ב. ג) עי׳ שבת קכ״ג, ב׳, ומ״ת הלכות כלים פ״א הל׳ ט׳. ד) ויקרא י״א, ל״ג. ה) עי׳ בכורות ל״ח, א, וספרא פרשת שמיני פ״ז הל׳ ד׳ (נ״ג, ע״ד.) ו) פ״כ, מ״א בפי׳ הר״מ.

תנתגס איצׄא ולו בשאר טמאות ודׄלך מדרבנן. ופי גמר בתרא קאלוא פשוטי כלי עץ דרבנן פקולה הנא פי כלי עץ פשוטיהן טהורין יריד בה מן התורה ולא פרק בין כלי עץ או כלי עצם ועור פאחפטׄ הדׄא אלאצל דאימא. תֿם קאל נשברו טהרו מעני דׄלך אן אדׄא אנתגס כלי מן הדׄה אלאנואע אלארבעהׄ ובעד אנתגׄאסה אנכסר תטהר וצארת קטעה טאהרהׄ. פאן אכׄד תלך אלקטע וגׄמעהא ועמל מנהא אניהׄ אכׄרי פתלך אלאניהׄ טאהרהׄ ואנמא תנתגס פי אלמסתקבל אדׄא דנא בהא אחד אבות הטמאות עלי מא תקדם ביאנה. והדׄא הו מעני קולהם מקבלין טומאה מכאן ולהבא מתי מא קאלוה. וכלי נתר הי אואני אלטפל והו חגׄר רכׄו גׄדא אזרק אללון ינחׄל באלמא בסרעהׄ יגסל בה אלשער ואלתֿיאב. וכדׄא עדדוה אלחכמים פי גֿמלהׄ אלגאסולאת קאלוא נתר ובורית קמוניא ואשלג ועמל אלאואני מן אלטפל מוגׄוד ענדנא פי אקצׄי אלגרב וצנאעתהא צעבהׄ גׄדא ודׄלך אן יעגׄן אלטפל ויעמל מנה שרבאת ללמא עלי שכל אלמעמול מן אלפכׄאר לכנה לא יחתמל אלנאר כאחתמאל אלפכׄאר בל אן להקה שדהׄ יסירהׄ מן אלנאר תפׄתתת אלאניהׄ ופסדת ואן לם תתמכן אלחרארהׄ איצׄא בגֿמלהׄ אגׄזאה כׄרג ני פענד מא יחצל פי אלאניהׄ אלמא דׄאבת ופסדת. והדׄה אלאואני אנמא תחתאגׄ לשרב אלמא לאנה ילדׄ פיהא כתֿיר וראיחתה טיבהׄ מנעשהׄ ללמרצׄי וללצׄעיפי אלמעד. פליס יקדר עלי טבך אואניה אלא אחאד אלצנאע חתי תכׄרג אלאניהׄ זרקא אללון מתֿל אלטפל אלני לכנהא חצל להא מן אלטבך מא לא יחללהא אלמא מעה. ולא ימכן עמלהא איצׄא אלא רקיקהׄ גׄדא יכון גלט שקפהא קריב מן ורק אלכאגד לאנהא אן כאנת אגלט מא יתמכן אלנאר מן דאכׄלהא ללטף אלנאר. ועלי הדׄה אלצנאעהׄ בעינהא תעמל ענדנא אואני אלאנגבאר והו מתֿל אלטפל אלא אן לונה אחמר שדיד אלחמרהׄ וכדׄלך אואניה והו

איצא

טומאות וזה מדרבנן. ובגמר בתרא אמרו א) פשוטי כלי עץ מדרבנן. ואמרו כאן בכלי עץ פשוטיהן טהורים ירצה בו מן התורה ואין הבדל בין כלי עץ או כלי עצם ועור. ושמור זה השרש תמיד. עוד אמר נשברו טהרו ענינו שאם נטמא כלי מאלו המינים הארבעה ואחר הטמאותו נשבר טהר והחתיכות טהורות ואם תקח אלו החתיכות ותתקנן ותעשה מהן כלי אחר זה הכלי טהור ולא יטמא אלא להבא כאשר יגע בו אחד מאבות הטומאות לפי מה שקדם ביאורו. וזהו ענין אמרם מקבלין טומאה מכאן ולהבא בכל מקום שיאמרו זה. וכלי נתר הוא כלי אלטפל ב) וזה אבן רכה מאד ומראהו כעין תכלת וימס במים במהירות וירהצו בו השער והבגדים וכן מנוהו החכמים בכלל המנקים. אמרו ג) נתר ובורית קימוניא ואשלג. ועשיית הכלים מן הטפל נמצאת אצלנו בקצוי המערב ומלאכתו כבדה מאד. וזה שילושו הטפל ויעשו ממנו כלים לשתיית המים על דמיון מה שנעשה מן חרס אבל הטפל לא יסבול האש כמו שיסבלהו החרס ואם ישיגהו חום חזק מעט מהאש יתבקע הכלי ויפסד ואם לא יגבר החום גם כן בכל חלקיו ישאר נא וכשיגיעו המים אל הכלי ימס ויפסד. ולא ישתמשו באלו הכלים כי אם לשתיית המים מפני שהמים ערבים מאוד באלו הכלים וריחם טוב ונותנים כח לחולים ולהלושי האסטומכא. ולא יוכלו לבשל אלו הכלים אלא יחידים מהאומנין באופן שיצא הכלי מידיהם במראה תכלת במראה הטפל הנא ושבבל זה יספיק בישולו שלא יתיכוהו המים אשר בו. ואי אפשר לעשותו גם כן אלא דק מאד ויהיה עובי דפניו קרוב לעובי עלה הנייר לפי שאם היה יותר עב לא יגיע האש אל תוכו בעבור רפיונו. ועל זאת המלאכה בעצמה יעשו אצלינו כלי אלאנגבאר והוא דומה לטפל אלא שמראהו אדום בחוזק האדמימות וכן כליו והוא גם כן

יעשה

א) ס״ו א׳. ב) וכן שמו במצרים עד היום הזה. ג) נדה פ״ט, מ״ו.

איצֿא יעמל לשרב אלמא פלכון הדֿה אלאואני לא יתמכן מנהא אלנאר חסבך אנה לא יגיר לונהא בל לון אלאניה ניה ומטבוכה לון ואחד כאן יקום בבאלנא אנהא כלי אדמה ולא תקבל טומאה פאעלמנא אנה מגד הי פי אצלהא טין וקד שוית באלנאר ואן כאן שיא קלילא פהי מתֿל כלי חרש. קאלוא פי ספרא וכל כלי חרש לרבות כלי נתר. ואנמא טולת פי הדֿא אלמעני הדֿא אלתטויל אלכתֿיר ליבין לך אלמעני ויתצֿח אלחק לאן כל מן שרח אלאלפאטֿ פי מא וצלני יפסר כלי נתר אואני אלשב. ואנא עלם אללה אעגֿב מן קאיל הדֿא איש כאן יתכֿיל פהו כלאם לא יטאבק לא מעקול ולא מנקול כיף תנעמל אניה מן שב ולא שך אן קאיל הדֿא מא ראי אלשב יומא קט. פאן קלנא אנה חפר פי מעדן אלשב חגֿר שב כביר ועמל מנה אניה לא תצלח קבל כל שי לאמר מן אלאמור. נסלם הדֿא הי לא תנתגֿס לאן הדֿה הי כלי אדמה אלתי לא תקבל טומאה כמא יבין. ואלדֿי ינבגי אן תפהמה אן גֿמיע אלאטיאן כאלטפל ואלאנגֿבאר ואלטין אלארמני ואלטין אלמכתום וגירהא מן אלאטיאן אדֿא עמל מנהא אואני פטאל מא הי נייה לם תשוי פהי כלי אדמה ולא תקבל טומאה. פאדֿא שוית ואן כאנת לא תחתמל אלנאר חתי יטבך שקפהא מתֿל שקף אלפכֿאר. פהי מלחקה באלפכֿאר והי אלתי תתסמי כלי נתר. וארגֿע אלי גרץ אלהלכה קאל אנהא תנתגֿס ותנגֿס גירהא מן הואהא. אמא כון כלי חרש תנתגֿס מן הואהא פקט פקולה תעאלי ו[כל] כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו קאלוא מתוכו הוא מיטמא ואינו מיטמא מאחוריו. ופי מוצֿע אכֿר קאלוא מתוכו הוא מטמא ואינו מטמא מגבו. פקד באן לך אן קולנא גבו או אחוריו שיא ואחדא. אמא סאיר אלאואני פליסת כדֿלך בל אדֿא חצלת אלטומאה פי הואהא ולא תגֿצֿם בגֿרמהא פהי טאהרה. ואדֿא דנת
בהא

יעשה לשתיית המים. והנה אלו הכלים לא תתגבר עליהן האש אחר שתראה שלא תשנה מראהם ומראה הכלי נא ומבושל מראה אחד ובעבור זאת היה עולה במחשבתנו שהוא כלי אדמה ולא יקבל טומאה ולמדנו כי משעיקרן טיט וכבר נקלה באש אף על פי שלא נקלה אלא מעט הנה הוא כמו כלי הרס. אמרו בספרא א) וכל כלי חרש לרבות כלי נתר. ולא הארכתי בזה הענין זאת האריכות הרבה אלא כדי שיתבאר לך הענין ויבורר האמת לפי שכל מי שביאר המלות ממה שהגיע אצלי יפרש כלי נתר כלי אלום. והשם יודע אני נפלא מאומר זה איזה דבר עלה ברעיונו כי איננו מסכים לא עם השכל ולא עם הקבלה שאיך יעשה כלי מאלום. ואין ספק שהאומר זה לא ראה אלום מימיו. ואם אמרנו שהוא חפר במקור אלום ומצא אבן אלום גדולה ועשה ממנה כלי לא יצלח לקבל שום דבר לענין מהענינים. ואם הנחנו זה לא יקבל טומאה לפי שהוא כלי אדמה אשר לא יקבל טומאה כמו שיתבאר. ואשר ראוי שתבינהו שכל הטיטים כאלטפל ואלאנגבאר והטיט הארמני והטיט הנקרא אלטין אלמכתום וזולתן מן הטיטים אם נעשו מהן כלים כל זמן שהם נאים ולא נקלו באור הם כלי אדמה ולא יקבלו טומאה וכאשר נקלו אף על פי שלא יסבלו האש עד שיבושלו דפנותיהם כמו דפנות החרס הנה הם נמשלים להרס והם אשר יקראו כלי נתר. ואשוב אל כונת ההלכה. אמר שהם יטמאו ויטמאו זולתן מאוירם. אולם היות כלי חרס מיטמא מאוירו לבד זה בא מאמרו ית׳ ב) וכל כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו. אמרו ג) מתוכו הוא מיטמא ואינו מיטמא מאחוריו. ובמקום אחר אמרו ד) מתוכו הוא מטמא ואינו מטמא מגבו. הנה כבר התבאר לך שאמרנו גבו או אהוריו דבר אחד. אולם שאר הכלים אינם כן אבל כאשר הגיעה הטומאה באוירם ולא נגעה בגופם הם
טהורים

א) פרשת שמיני פ״ז, הל׳ א׳ (נ״ג, ע״ג) ב) ויקרא י״א, ל״ג. ג) ספרא פרשת שמיני פ״ז, הל׳ ה׳ (נ״ג, ע״ד). ד) עי׳ חולין כ״ד. ב׳.

בהא אלטומאה ולו מגבן פקד אנתג̇סת. והו קול אלמשנה פי אול הולין הטהור בכלי חרש טמא בכל הכלים והטהור בכל הכלים טמא בכלי חרש. וקד קדמנא פי צדר כלאמנא ובינא אן כלי חרש לא יכון אב הטומאה ואנמא יכון ולד טומאה לעולם ואן כל ולד טומאה אנמא ינג̇ס אכלים ומשקין. פקולה הנא ען כלי חרש אנהא תנג̇ס ג̇ירהא מן הואהא מענאה אן. אד̇א הצלת אכלים טהורין או משקין טהורים פי אויר כלי חרש הטמא אנתג̇סת ואן לם תגע בכלי וסיאתיך מן ד̇לך מת̇אלאת פי הד̇ה אלמסכתא. ופי גמר פסחים קאלוא מכל האוכל יטמא אוכל מיטמא מאויר כלי הרש ואין כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרש. ת̇ם קאל ומטמאין מאחוריהן יעני אן כלי חרש הי איצ̇א תנג̇ס אלאכלים ואלמשקין בט̇הרהא אד̇א כאנת מנג̇וסה ודנת אכלים טהורין ומשקין טהורים באחורי הכלי הטמא אנתג̇סת אלאכלים או אלמשקין. ת̇ם קאל ואינן מיטמאין מגביהן יעני אנתג̇אסהא פי נפסהא פאנה אם נגע שרץ בכלי חרש מגבו פלא ינתג̇ס. פקד תבין אן כלי חרש אנתג̇אסה פי נפסה יכון מאוירו לא מגבו ואנג̇אסה למא ינג̇סה יכון מאוירו ומגבו. ואנמא סמי מרה̇ ט̇הר אלכלי אחורים ומרה̇ גב לילא יקע אלאשכאל בין אנג̇אסה לג̇ירה ואנתג̇אסה פי נפסה פג̇על פי אלאסמא תפרקה̇ לתבין אלמעאני ענד אנג̇אסה לג̇ירה קאל אחוריהן לכון אלאצל ענדנא אן אחורי הכלים תטמא אכלים ומשקין וענד אנתג̇אסהא נפסהא קאל גביהן לכון אלאצל ענדנא כלי חרש אינו מטמא מגבו. פחצל הד̇ה אלאצול כלהא אלמתקדמה̇ פי הד̇א אלשרח אנהא איצ̇א תתכרר פי מא נסתקבל. ת̇ם קאל ושבירתן היא טהרתן לאן כלי חרש אד̇א אנתג̇ס לא יטהר במקוה ולא יפידה ד̇לך והו בנג̇אסתה חתי יכסר. ד̇לך נץ אלתורה כל אשר בתוכו יטמא ואותו תשבורו. וכד̇לך כלי זכוכית.

ולא

טהורים וכאשר נגעה בם הטומאה ואפילו מגבם כבר נטמאו והוא מאמר המשנה בראשון מהולין א) הטהור בכלי חרס טמא בכל הכלים והטהור בכל הכלים טמא בכלי חרס. וכבר הקדמנו בפתיחת מאמרנו ובארנו שכלי חרס לא יהיה אב הטומאה ולא יהיה אלא ולד הטומאה לעולם ושכל ולד הטומאה לא יטמא כי אם אוכלים ומשקים. ולפיכך אמרו כאן על כלי חרס שהם יטמאו זולתם מאוירם ענינו שאם הגיעו אוכלין ומשקין טהורים באויר כלי חרס הטמא נטמאו אף על פי שלא נגעו בכלי ויבואו לך דמיונות מזה בזאת המסכתא. ובגמר פסחים ב) אמרו מכל האוכל יטמא אוכל מיטמא מאויר כלי חרס ואין כל הכלים מיטמאים מאויר כלי חרס. עוד אמר ומטמאין מאחוריהן רצונו לומר שכלי חרס הם גם כן מטמאין האוכלין והמשקין מגבם אם היו טמאים ונגעו אוכלים טהורים ומשקים טהורים באחורי הכלי הטמא נטמאו האוכלין והמשקין. עוד אמר ואינם מיטמאין מגביהן רצונו לומר הטמאותן בעצמן והוא שאם נגע שרץ בכלי חרס מגבו לא יטמא. הנה כבר התבאר שכלי חרס טומאתו בעצמו תהיה מאוירו לא מגבו וטומאתו למה שיטמא תהיה מאוירו ומגבו: ולא יקראו גב הכלי פעם אחוריים ופעם גב אלא כדי שלא יפול הספק בין שיטמא זולתו ובין שיטמא בעצמו. לכן הבדיל בין השמות להבחין בין הענינים שאצל טומאתו לזולתו אומר אחוריהן להיות השרש אצלינו שאחורי הכלי יטמאו אוכלין ומשקין ואצל טומאתו בעצמו אומר גביהן להיות השרש אצלינו כלי חרס אינו מטמא מגבו. והבן אלו השרשים כולם הקודמים בזה הפירוש שהם יוכפלו גם כן עוד להלן. עוד אמר ושבירתן היא טהרתן לפי שכלי חרס כאשר נטמא לא יטהר במקוה ולא יועילהו זה והוא נשאר בטומאתו עד שישבר. זה לשון התורה ג) כל אשר בתוכו יטמא ואותו תשברו. וכן כלי זכוכית. ואין

הבדל

א) מ״ו. ב) כ׳ ע״ב: ספרא שמיני פ״ט הל׳ א׳. ג) ויקרא י״א ל״ג.

ולא פרק בין אלפכ̇אר או אלאמדי ואלציני אלכל כלי חרש יתסמי למעני אלטומאה.

הבדל בין החרס או מה שקורין אלאמדי ואלציני הכל כלי חרס יקרא לענין טומאה.

ב הדקין שבכלי חרס קרקרותיהם ודפנותיהם. יושבים שלא מסומכין שעורן מכדי סיכת קטן ועד לוג. מלוג ועד סאה ברביעית. מסאה ועד סאתים בחצי לוג. מסאתים ועד שלש ועד חמש סאין בלוג דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבה אומר אני איני נותן בהן מדה אלא הדקין שבכלי חרס קרקרותיהן ודפנותיהן יושבין שלא מסומכין שעורן מכדי סיכת קטן עד קדרות הדקות. מקדרות הדקות עד חביות לודיות ברביעית. מלודיות ועד לחמיות בחצי לוג מלחמיות עד חצבים גדולים. בלוג. רבי יוחנן בן זכאי אומר חצבים גדולים שעורן בשני לוגין. הפכים הגלילים והחביונות שיעור קרקרותיהן כל שהן ואין להם דפנות:

קאל תעאלי וכל כלי חרש וקאלוא פי ספרא מנין לרבות שברי כלי חרש תלמוד לומר וכל כלי חרש. פחצל מן הדא אלאצל אן אואני אלפכ̇אר אדא אנכסרת ובקית מנהא בקיה̈ תקבל שיא מאעיא פאן תלך אלבקיה̈ תנתגס לאנהא שבה אניה̈ צגירה̈. פהו יכ̇ברנא פי הדה אלהלכה כם יכון אלמקדאר אלדי יבקי מנהא. פקאל אן אלאואני אלצגירה̈ מן אואני אלפכ̇אר אדא כאנת תקבל כדי סיכת אדם קטן אלי אן תקבל לוג ומן חד אן תקבל לוג אלי אן תקבל סאה פאנהא אדא אנכסרת ובקי מן שקאפהא מן קיעאנהא או מן אגנאבהא מא אדא גלס עלי סטח אלארץ̇ דון אן יוכי עלי גנבה או ירפד קבל רביעית אלתי הי רבע אללוג פאן דלך אלשקף יקבל טומאה. והדא הו מעני קולה קרקרותיהם ודפנותיהם יושבין שלא מסומכין. פאן כאנת אלאניה̈ פי אצלהא מן אלכבר מן חית̇ תחמל מן סאה אלי סאתים פיחתאג אן יכון אלבאקי מן שקופהא אדא אנכסרת מא יקבל חצי לוג וחיניד ינתגס דלך אלבאקי. פאן כאנת מן אלכבר מן חית̇ תחמל מן סאתים אלי חמש סאין פיחתאג אן יבקי מנהא וחיניד ינתגס מא יחמל לוג. וקד בינא מראת אן סאה ששת קבין וקב ארבעה לוגין ולוג ארבע רביעיות ואן מקדאר אלרביעית אצבעין פי אלטול ואצבעין פי אלעריץ̇ ואלארתפאע אצבעין וסבעה̈ אעשאר אצבע ואן אלאצבע אלתי בהא יכון אלכיל הי

אלאבהאם

אמר ית׳ ח) וכל כלי חרס ואמרו בספרא ג) מנין לרבות שברי כלי חרס תלמוד לומר וכל כלי חרס. הנה מזה יצא לנו השרש שכלי חרס אם נשברו ונשארה מהן שארית שתקבל דבר הנגר הנה זאת השארית תטמא להיותה דומה לכלי קטן. והנה תודיענו ההלכה כמה יהיה השיעור אשר ישאר מהם ואמר שהכלים הקטנים מכלי חרס אם הם מקבלים כדי סיכת אדם קטן עד שיקבלו לוג ומהגדר שיקבלו לוג עד שיקבלו סאה כאשר נשברו ונשאר מהרסיהן משולי קרקרותיה או מן דפנותיהן שיעור שאם הוא יושב על שטח הארץ בלתי שיטהו על צדדיו או יסמך יקבל רביעית אשר הוא רבע הלוג הנה זאת החרסית תקבל טומאה. וזהו ענין אמרו קרקרותיהן ודפנותיהן יושבין שלא מסומכין. . ואם יהיה הכלי מעיקרו מן הגודל שיחזיק מן סאה עד סאתים יצטרך שיהיה הנשאר מהרסיו אם נשבר מה שיקבל חצי לוג ואז יטמא זה הנשאר. ואם היה גדלו שיחזיק מסאתים עד חמש סאים יצטרך שישאר ממנו לוג שלם ואז יטמא. וכבר בארנו פעמים שסאה ששה קבין וקב ארבעה לוגין ולוג ארבע רביעיות ושיעור הרביעית אצבעיים באורך ואצבעיים ברוחב וברום אצבעיים ושבע עשיריות אצבע והאצבע אשר בו תהיה המדה הוא האגודל

מהיד

ח) שם. ג) שמיני פ״ז הל׳ א׳.

אלאבהאם מן אליד. וכדלך בינא אן אלמכיאל אלדי הדה מסאחתה יחמל מן אלמא סבעה ועשרון דרהמא מצריה בתקריב. פלא נחתאג נעיד דכר הדה אלאכיאל איצא מתי מא תכררת פי הדא אלסדר. וארגע אלי תמאם שרח אלהלכה. והדא אלתקדיר הו מדהב ר׳ ישמעאל אמא ר׳ עקיבה פקאל אני לא אקדר אלאואני במא כאנת תחמל לא סאה ולא סאתים ואנמא נקדרהא באשכאלהא אלמשהורה. וכלאם ר׳ עקיבה בין עלי אלוגה אלדי שרחנא. ולם יבק פי הדה אלהלכה גיר שרח אלאסמא פקט. פאקול קדרות הדקות אלקדור אלצגירה. חביות לודיות אלכואבי אלתי תעמל פי לוד אסם בלד מן ארץ ישראל נסבת אליה. וכדלך קולה להמיות מנסובה לבית לחם. והצבים גדולים אלאזיאר אלעטימה והי אכבר מא יעמל מן אלפכאר מתל הדה אלכואבי אלאשביליה פי זמאננא הדא. ופכים נמע פך. והו כוז אלזית. וקולה הגלילים מנסובה אלי גליל העליון וגליל התחתון כאנת תעמל הנאך אלכיזאן. וחביונות תצגיר חבית וגמע דלך ·אלתצגיר ותרגמה אלכלמה כויביאת. קאל שיעור קרקרותיהם כל שהן לאן קיעאנהא מחדדה כתיר מתל קיעאן בעץ אכואס אלזגאג. פאדא בקי מנהא מא יקבל איסר מקדאר פהו ינתגס לאנה יבקי שכל אניה צגירה עמלת מן אוליה חאלהא כדלך. אמא אגנאבהא פלא תקבל נגאסה יעני אלבקיה אלתי תבקי מן אגנאבהא לאן לם יכן פי אגנאבהא תקעיר מתל אלכואבי ואלקדור. בל אגנאבהא מסתויה אלסטח כל מא אנכסר מנהא בקי שבה לוה בסיט. והדא שכלהא. והלכה כר׳ עקיבה.

מהיד. וכן בארנו שהמדה אשר ימודו בה היא המחזקת מהמים כשבעה ועשרים דרהם מצריים בקירוב. ולא נצטרך להזכיר עוד אלו המדות גם כן כאשר יבואו בזה הסדר. ואשוב לגמור ביאור ההלכה. וזה השיעור הוא לדעת רבי ישמעאל אבל רבי עקיבא אומר אני לא אשער הכלים במה שהם מחזיקים לא בסאה ולא בסאתים. ולא אשערם כי אם בתמונותהם הנודעות. ומאמר רבי עקיבא מבואר על האופן אשר בארנו. ולא נשאר בזאת ההלכה בלתי ביאור השמות לבד. ואומר קדרות הדקות הקדרות הקטנות. חביות לודיות החביות הנעשות בלוד והוא שם עיר מארץ ישראל שהן מיוחסות אליה. וכן אמרו לחמיות מיוחסות לבית לחם. וחצבין גדולים הכדים הגדולים והם היותר גדולים ממה שיעשו מהרס כמו אלו הכדים הנעשים באשביליה בזמננו זה. ופכין קבוץ פך והוא פך השמן[א]. ואמרו גלילים מיוחסים לגליל העליון וגליל התחתון ושם היו נעשים אלו הפכים. וחביונות לשון קטנות ממלת חבית וקבוץ מזה הלשון ופירוש המלה חביות קטנות. אמר שיעור קרקרותיהן כל שהן לפי ששוליהן מחודדין מאד כמו שולי קצת כוסות זכוכית. ואם נשאר מהן מה שיקבל השיעור היותר מועט יטמא לפי שתשאר תמונת כלי קטן הנעשה מתחלה כזה. אבל דפנותיהן לא יקבלו טומאה רצה לומר השארית אשר תשאר מדפנותיהן לפי שאין בדפנותיהם קערורית כמו בהחבית והקדרות. אבל דפנותיהן שוי השטח וכל מה שנשבר מהן ישאר כמו לוח פשוט וזו תמונתו (1). והלכה כרבי עקיבא.

ג הטהורין שבכלי חרש טבלה שאין לה לזביז ומחתה פרוצה ואבוב של קלָאין וסילונות אף על פי כפופין ואף על פי מקבלין וכבכב שעשאו לסל הפת וטָפי שהתקינו לענבים וחבית של שייטין וחבית דפונה בשולי המֵחֵץ והמטה והכסא והספסל והשלחן והספינה והמנורה של חרס הרי אלו טהורים. זה הכלל כל שאין לו תוך בכלי חרש אין לו אחוריים:

קאל אללה פי כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו וגא אלנקל את שיש

לו

אמר השם יתברך[ב] בכלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו ובאה הקבלה[ג] את

שיש

א) שמואל א׳ י׳ א׳. ב) ויקרא י״א ל״ג. ג) ספרא שמיני פרשה ז׳ הל׳ ד׳ (נ״ג א״ד).

לו תוך טמא ואת שאין לו תוך טהור אעני לא יקבל נגאסה מן אלנגאסאת. ואצל אכר אן כל שאינו עשוי לקבלה טהור ועלי אנה ימכן אן יקבל. פכל מא יעד מן כלי חרש אנה לא יקבל טומאה פהו אמא מא ליס לה בית קיבול או מא לה בית קיבול לכנה לא נעשה לקבלה. ובקי תרגמה אלאסמא. טבלה שאין לה ליזביז לוח בסיט לא תכון לה חאשיה מרתפעה עלי סטחה דאירה בה והדה אלחאשיה הי אלתי תתסמי ליזביז. ומחתה פרוצה מבכרה קד זאל מחיטהא. ואבוב של קלאים מקלי יקלי פיה אלקלאין אלפול ואלחמץ ונחוהמא מן אלחבוב אלכבירה. והו מתקב אלקאע שבה גרבאל כמא באן פי מנחות לירכל אלנאר מן תלך אלאתקאב ולדלך לא יקבל נגאסה לאן ליס לה תוך. וסלונות גמע סלון והו ברבך מן פכאר טויל לא קאע לה ירכב ואחד פי תאני חתי ינגלב פיהא אלמא מן מוצע למוצע. והכדא תעמל קנואת אלמא כלהא. קאל פלו כאנת מעוגה עלי הדה אלצורה אלתי ימכן אן יתבת שי פי תקעירהא או לו כאן פיהא איצא בית קבול עלי הדה אלצורה ונחוהא פאנהא לא תנתגס לאן לא נעשת לקבלה לאן אלגרץ מן הדה אלקנואת אן יגרי פיהא אלמא לא אן יגתמע ויסתקר פיהא. וכבכב מתל כפכף וכפיה הי אלאכבאב והי גטא מן פכאר יעמל לתגטי בה סלה אלכבז פהו אינו עשוי לקבלה. וטפי והו אסם מרכב ובכמאלה הו טפיח והו אניה פכאר מחדדה אלקאע ואסמהא אלמשהור קאדוס. פקאל אנה אן אעד הדא אלקאדוס וקת עמלה ליגעל פיה אלענב כי יבקי בארד מתל וקת גמעה מן אלתמאר וכתיר מא יפעל דלך פהו טאהר לאנה לא נעשה לקבלה. וחבית של שייטים כאביה אלעואמין יעמלון כאביה וירבטון עלי פיהא רק או גלד ויעומון עליהא עלי וגה אלמא. פהדה איצא לא נעשת לקבלה. וחבית דפונה בשולי המחץ מחץ אניה כבירה מן פכאר והי אלתי תערף

פי

שיש לו תוך טמא ואת שאין לו תוך טהור רצה לומר שלא יקבל טומאה מהטומאות. ושרש אחר הוא שכל שאינו עשוי לקבלה טהור ואף על פי שהוא אפשר שיקבל. ולפי זה כל מה שימנה מכלי חרס שהוא לא יקבל טומאה הוא או מה שאין לו בית קיבול או מה שיש לו בית קיבול אבל לא נעשה לקבלה. ונשאר פירוש השמות. טבלא שאין לה ליזביז לוח פשוט שאין לו שפה גבוהה למעלה מן השטח אשר תסוב אתו. וזאת השפה היא אשר תקרא ליזביז. ומחתה פרוצה כלי מונמר שהוסר מקיפו. אבוב של קלאין כלי יקלו בו הקלאים פולים ואפונים וזולתן מן הגרעינים הגסים והוא מנוקב השולים כמו הכברה על מה שהוא מבואר במנחות א) כדי שיכנס האש באלו הנקבים ולזה לא יקבל טומאה לפי שאין לו תוך. וסלונות קבוץ סלון והוא קנה חרס ארוך אין לו שולים ויתחבו קנה אחד בשני עד שימשכו בהם המים ממקום למקום וכן יעשו צנורי המים כולם. אמר אף על פי שהן כפופין כזאת הצורה (2) אשר בזה אפשר שישאר שום דבר בשוליו או שיש בו גם כן בית קבול על זאת הצורה (3) והדומה לה בכל זאת לא יטמאו לפי שלא נעשו לקבלה כי תכלית אלו הקנים החלולים שיגרו בהן המים לא שיתקבצו וינוחו בהם. וכבכב כמו כפכף וכפיה ענינו כפיפה והוא כסוי מחרס העשוי לכסות בו סל הפת שאינו עשוי לקבלה. וטפי הוא שם מחסר והשלם הוא טפיח. והוא כלי חרס חד השולים ושמו מפורסם בערבי קאדוס. ואמר שאם הוכן זה הקאדוס בעת עשייתו לשום בו ענבים כדי שישארו קרים כמו בעת בצירתם מן הפירות וזה יעשה על הרוב הנה הוא טהור לפי שלא נעשה לקבלה. וחבית של שייטין השייטין יעשו חבית ויקשרו על פיה בגד דק ב) או עור וישוטו עליה על פני המים וזאת גם כן לא נעשית לקבלה. וחבית דפונה בשולי המחץ מחץ הוא כלי

גדול

א) פ״ו מ״ד. ב) קלף.

פי מצר באלמאגור ופי אלגרב יסמונהא קצריה̈ ולהא טרף שבה מקבץ̇ והו שולי המחץ̇. ושולים הי אלאד̇יאל ואלאטראף. והד̇ה אלחבית אלמדפונה̈ פי ד̇לך אלטרף הי כ̇ויביה̈ צגירה̈ מת̇ל בראני אלאטבא תדפן הנאך פי ד̇לך אלטרף לידכ̇ל אליד פיהא וקת רפע אלמחץ̇. ולד̇לך לא תנתג̇ס לאן לא נעשת לקבלה. ומעלום אן מטה וכסא וספסל והו אלמנבר ושולחן ומנורה כלהא אין להן תוך. אמא ספינה של חרש פקד תבין פי גמר שבת עלה̈ כונהא טאהרה̈ והו קול אלמשנה מנין לספינה שהיא טהורה שנאמר דרך אניה בלב ים. ופי אלגמר בינוא אן ולו ספינה של חרש טהורה כים מה ים טהור אף ספינה טהורה ולו כאנת של חרש. וקולה כל שאין לו תוך אין לו אחורים מענאה אן אחוריו לא תנתג̇ס במשקין כמא ד̇כרנא אד̇ וליס לה תוך. וד̇לך אן משקין טמאין אד̇א נגעו באחורי הכלים תנתג̇ס אחורי הכלי פקט. וסיבין ד̇לך פי אלכ̇אמס ואלעשרין מן הד̇ה אלמסכתא. פכאן יקום באלבאל אד̇ וליס יחתאג̇ פי הד̇א אלנחו מן אלטומאה תוך פיכון פשוטי כלי חרש תנתג̇ס במשקין טמאין עלי ד̇לך אלוג̇ה אעני אן תנתג̇ס אלג̇הה̈ אלתי נגעו בה המשקין פקט פקאל אן ליס אלאמר כד̇לך בל הו טאהר מן ג̇מיע אלוג̇וה.

גדול מחרס והוא אשר יקרא במצרים אלמאגור ובמערב יקראוהו קצריה ולו קצה דומה לבית יד והוא שולי המחץ. ושולים הם העוקצין והקצוות. וזאת החבית הדפונה בקצה הזה היא חביון קטן כמו קופת הרופאים אשר ידפנו שם בזה הקצה להכנים בה היד בעת הגבהת המחץ ולזה לא תטמא לפי שלא נעשת לקבלה. וידוע שמטה וכסא וספסל והוא אלמנבר ושלחן ומנורה כולן אין להם תוך. אבל ספינה של חרס כבר התבאר בגמר שבת[א] טעם היותה טהורה. והוא מאמר המשנה מנין לספינה שהיא טהורה שנאמר[ב] דרך אניה בלב ים. ובגמר[ג] בארו שאפילו הספינה של חרס טהורה כים מה ים טהור אף ספינה טהורה ואפילו היא של חרס. ואמרו כל שאין לו תוך אין לו אחוריים רצונו לומר שאחוריו לא יטמאו במשקים כמו שזכרנו מפני שאין לו תוך וזה שמשקים טמאים שנגעו באחורי הכלי אחורי הכלי יטמאו לבד ואני עתיד לבאר זה בפרק חמשה ועשרים מזאת המסכתא[ד]. והיה עולה על הדעת כי אחר שאין צריך לתוך בזה המין מן הטומאות יטמאו פשוטי כלי חרס במשקים טמאים על האופן הזה כלומר שיטמא הצד אשר נגעו בו המשקין לבד ואמר שאין הדבר כן אבל הוא טהור מכל צד.

ד פַּנָּס שיש בו בית קיבול שמן טמא ושאין בו טהור. מגופת היוצרין שהוא פותח בה טהורה ושהוא גומר בה טמאה. משפך של בעלי בתים טהור ושל רוכלין טמא מפני שהוא של מדה דברי רבי יהודה בן בתירא. רבי עקיבה אומר מפני שהוא מטהו על צדו ומריח בו ללוקח:

תעמל אואני מן פכ̇אר שבה כ̇ימה̈ ידכ̇ל פיהא אלסראג̇ והו מסרוג̇ כי לא תטפיה אלריח ולהא את̇קאב פי ג̇ואנבהא יכ̇רג̇ מנהא אלצ̇ו והד̇ה אלאניה̈ הי אלתי תסמי פנס. ומגופת היוצרין מגלק אלפכ̇ארין מן קולה ויגיפו הדלתות. והו מן פכ̇אר שבה אלקאלב יעמל עליה אלאואני וענד אלפכ̇ארין מנהא עדד כת̇יר תעמל עליהא אלג̇פן

ואלקצארי

יעשו כלי מחרס בדמיון אוהל להכנים בו הנר והוא דלוק כדי שלא יכבהו הרוח ולו נקבים בצדיו שתצא מהם האורה. וזה הכלי יקרא פנס. ומגופת היוצרים מסגר היוצרים מלשון ויגיפו הדלתות[ה] והוא מחרס בדמות דפוס אשר יעשו עליו הכלים ואצל היוצרין יש מהן מספר רב ויעשו עליהן הקערות והמחצים והדומה להם מהכלים

הגדולים

א) פ"ט מ"ב. ב) משלי ל' י"ט. ג) פ"ג ב. ד) מ"א. ה) נחמיה ד' ג'.

ואלקצארי ונחוהא מן אלאואני אלכבירה אלתי תבני באליד פאלדי ירמי עליהא אלטין אול מא יעמל אלאניה ליס להא חאשיה ולד׳לך הי טאהרה ואלתי יצלח עליהא אלאניה ויצובהא בעד אן תכון קד תשכלת מן אלטין להא חאשיה ולד׳לך הי טמאה. ומעני פותח בה אלד׳י יפתח אלטין בידה עליהא חתי תתשכל אלאניה. ומשפך אלקמע והו אלד׳י תסמי אלעאמה ענדנא באלקמא ושכלה משהור. פיכון ענד אלעטארין יחתאג׳ונה פי ביע אלמא ורד ואלאדהאן אלפואחה. ומעני מריח בו ישמם אלמשתרי מן ד׳לך אלטיב פיתרך פי ג׳נב אלקמע שי ישממה לה. פקד רג׳ע כלי קבול ולד׳לך הו טמא. והלכה כר׳ עקיבה.

הגדולים אשר יוצרו ביד. והתבניתא) אשר ישליך עליה היוצר את הטיט כשיתחיל לעשות הכלי אין לה שפה ולזה היא טהורה והתבנית אשר יתקן ויכשיר עליה הכלי אחר שכבר קבל תמונתו מן הטיט יש לה שפה ולזה היא טמאה. וענין פותח בה המתחיל לגבל את הטיט בידו על המנופה עד שיקבל הכלי תמונתו. ומשפך הוא בלשון ערבי אלקמע וזה אשר יקראהו אצלנו ההמון אלקמא ותמונתו מפורסמת והוא נמצא אצל הרוכלים שיצטרכו אליו במכירת מי הוורד והשמנים הטובים. וענין מריח בו יריח הקונה מזה הבשם וישאר בצד המשפך מעט ממנו להריח בו. הנה כבר שב כלי קבול ולזה הוא טמא והלכה כרבי עקיבא.

ה כסוי כדי יין וכדי שמן וכסוי חביות ניירות טהורות. ואם התקינן לתשמיש טמאים. כסוי הלפס. בזמן שהוא נקוב ויש לו חדוד טהור. אם אינו נקיב ואין חדוד טמא מפני שהיא מסננת לתוכו את הירק. ר׳ אליעזר בר צדוק אומר מפני שהיא הופכת עליו את הרונקי:

חביות ניירות מנסובה אלי מוצ׳ע. ולפס אלטאג׳ן. חדוד שבה אנבוב אלקצב יכ׳רג׳ מן ט׳הר אלגטא ירפע בה. ונקוב הו אן יכון פי אלגטא ת׳קב יכ׳רג׳ מנה אלבכ׳אר. מסננת לתוכו את הירק תצפי פיה אלכ׳צ׳ר ליסיל מאהא. ורונקי אסם יונאני והו אלכ׳צ׳ר אלמסלוקה אד׳א עצרת וצ׳ם בעצ׳הא לבעץ׳. פקאל אן הד׳א אלגטא אד׳א לם יכן לה מקבץ׳ נאתי מנה כמא ד׳כרנא ולא יכון פיה ת׳קב פקד תצפי אלכ׳צ׳ר מן אלמא ותג׳על פיה והי נייה או והי מטבוכ׳ה פלד׳לך יכון טמא.

חביות ניירות מיוחסות אל מקום. הלפס הטיגן. חדוד דומה לאבוב של קנה היוצא מגב הכסוי ומגביה אותו בו. ונקוב הוא שיש בזה הכסוי נקב אשר יצא ממנה ההבל. מסננת לתוכו את הירק שהיא מנקה בתוכו את הירק להגיר מימיו. ורונקי שם יוני והוא הירק השלוק כאשר נעצר ונדבק קצתו לקצתו. ואמר שזה הכסוי אם אין לו בית יד הבולט ממנו כאשר זכרנו ואין בו נקב לפעמים תנקה את הירק מהמים ותשים אותו בו והוא נא או מבושל ולזה יהיה טמא.

ו נצטרא שנמצאת בכבשן עד שלא נגמרה מלאכתה טהורה ומשנגמרה מלאכתה טמאה. טיטרוס רבי אליעזר בר צדוק מטהר. ר׳ יוסי מטמא מפני שהוא כמוציא פרוטות:

נצטרא אניה לא יד להא ולא מקבץ׳ ואנמא הי קאעדה ללאואני תג׳על עליהא אלאואני אלכבירה אלממלוה באלמא לתקבל רשחהא. וכד׳א באן פי גמר שבת. וכבשן

אלאתון.

נסטרא הוא כלי אין לו בית יד ולא בית קבול ואינו אלא תושבת לכלים ישימו עליו הכלים הגדולים המלאים מים לקבל טפטופן וכן מבואר בגמר שבתב). וכבשן

הוא

א) בערבי אלדי ואולי צ״ל אלתי ולשון הר״מ אינה מדויקת. ב) צ״ו ע״א.

אלאתון אלד̇י יטבך̇ פיה אלפכ̇אר. וטיטרוס הו אניה̈ פכ̇אר ואסעה̈ אלקער ולהא ענק צ̇יק מסתטיל רקיק ג̇דא ופי קאע אלאניה̈ את̇קאב פאד̇א מלית אלאניה̈ באלמא וג̇על אלאצבע עלי ראס אלענק אלרקיק אמתנע אלהוא מן ד̇כול אלאניה̈ ולא יסיל מן אלמא אלד̇י פיהא מן תלך אלאת̇קאב שיא פאד̇א רפע אצבעה ען ראס אלאניה̈ סאל אלמא מן קאעהא ואלנאס יסמונה ענדנא סארקה̈ אלמא. וקולה מפני שהוא כמוציא פרוטות ישיר אלי אלכלי אן אלמא אד̇א כ̇רג̇ מן תלך אלאת̇קאב ליס יתפרג̇ אלאנא דפעה̈ בל יכ̇רג̇ קטרה̈ בעד קטרה̈ בבטו כת̇יר פקד צאר כלי קיבול לאן להד̇א עמל והלכה כר׳ יוסי.

הוא הכבשן אשר יבשלו החרס בו. וטיטרוס הוא כלי חרס אשר קערוריתו רחבה ולו צואר צר וארוך דק מאד ובקרקעית הכלי נקבים נקבים וכאשר ימלא הכלי במים והושמה האצבע על ראש הצואר הדק ימנע האויר מליכנס בכלי ולא יזל מאומה מן המים אשר בו מאלו הנקבים וכאשר הוסרה האצבע מראש הכלי יזלו המים מקרקעית הכלי ויקרא אצלנו זה הכלי מזה המים. ואמרו מפני שהוא כמוציא פרוטות רצה לומר הכלי כי המים אם יצאו מאלו הנקבים הכלי לא יורק בפעם אחת אבל יצאו טפה אחר טפה לאט מאד הנה כבר שב כלי קיבול כי לזה נעשה. והלכה כרבי יוסי.

ז הטמאים שבכלי חרש טבלה שיש לה לְיוֹבְיז ומחתה שלמה וטבלה שהיא מלאה קערות נטמאה אחת מהם בשרץ לא נטמאו כולם. אם יש לה ליוביז עודף נטמאה אחת מהן נטמאו כולם. וכן בית תבלין של חרש וְקַלְמָרִים המותאמות. ובית תבלין של עץ שנטמא אחד במשקה לא נטמא חבירו. ר׳ יוחנן בן נורי אומר חולקין את עביו המשמש לטמא טמא. המשמש לטהור טהור. אם יש לו ליוביז עודף נטמא אחד מהם נטמא חבירו:

הד̇ה אלקערות הי מן נפס אלטבלה פי אצל עמל אלפכ̇אר והי כלהא ג̇רם ואחד וכת̇יר מא תעמל כד̇לך במצר פכל אניה̈ מנהא אד̇א חצל אלשרץ פי הואהא נטמאת במפרדהא ובקיה̈ אלאואני אללאצקה̈ בהא טאהרה̈. פאן כאן לתלך אלטבלה חאשיה̈ מרתפעה̈ עלי ג̇מלה̈ אלאואני אלתי פי דאכ̇להא פענד מא יחצל אלשרץ פי אחדי תלך אלאואני אלצגירה̈ יכון איצ̇א קד חצל פי הוא תלך אלחאשיה̈ אלפאצ̇לה̈ ואנתג̇סת אלטבלה בג̇מלתהא בחצול אלטומאה פי אוירה ותלך אלקערות כלהא הי מן נפס אלטבלה ותנתג̇ס פי ג̇מלתהא. בית תבלין של חרש אניה̈ מן פכ̇אר מקסמה̈ פי אצל צנעתהא תרביעאת כת̇ירה̈ תעמל ללאבזאר לילאתכ̇תלט בעצ̇הא בבעץ̇. וקלמרין המתאימות מחברה̈ מזדוג̇ה̈ יעני אנהא מקסומה̈ בקסאמה̈ פי וסטהא וכד̇לך הי מעט̇ם אלמחאבר אלמעמולה̈ מן אלפכ̇אר. קאל חכמהא וחכם אלטבלה אלתי פיהא אלקערות אלמתקדם ד̇כרהא ואחד וד̇לך אנה אן כאנת
חאשיה

אלו הקערות הם מעצם. הטבלא מתחילת מעשה היוצר והן כולן גשם אחד ועושין הרבה מאלו במצרים וכל כלי מהם כאשר יגיע השרץ באוירו נטמא לבדו ושאר הכלים הדבקים בו טהורים. ואם היה לזאת הטבלא שפה גבוהה על כל הכלים אשר בתוכה כאשר יגיע השרץ באחד מאלו הכלים הקטנים כבר הגיע באויר זאת השפה העודפת ונטמאת הטבלא בכללה בהגעת הטומאה באוירה ואלו הקערות כולן הן מעצם הטבלא ונטמאו בכללם. בית תבלין של חרס הוא כלי חרס הנחלק מתחלת עשייתו לרבועים רבים ונעשה לשום בהם מיני התבלין כדי שלא יתערבו קצתם בקצתם. וקלמרין המתואמות הוא קסת מתאמת ר״ל שהיא נחלקת באמצעיתה חלוקה אחת ועל זה רוב הקסתות הנעשות מחרס. אמר שדינן ודין הטבלא אשר בה הקערות אשר קדם זכרה אחד וזה שאם תהיה להן
שפה

חאשיה֗ פאצ֗לה֗ תעם אלאואני ואלקסאמאת
אלתי דאכ֗להא פאלכל מחסוב אניה֗ ואחדה֗
ואן לם תכן ת֗ם חאשיה֗ פאצ֗לה֗ פכל אנא
וכל קסם מחסוב במפרדה ואן כאנת כ֗להא
מלצוקה֗ בעצ֗הא בבעץ֗. ת֗ם קאל אן הד֗א
אלחכם בעינה פי בית תבלין של עץ. אד֗א
אנתג֗ס אחד קסאמאתה במשקין טמאין לא
נטמא חבירו אלא אן כאנת ת֗ם חאשיה֗
פאצ֗לה֗ עלי אלג֗מיע מן כ֗ארג אלתי תציר
תלך. אלתרביעאת כלהא פי אניה֗ ואחדה֗
תחויהא ואד֗א אנתג֗ס בעץ֗ אלאניה֗ אנתג֗סת
כלהא. וקאל ר׳ יוחנן בן נורי אן בית תבלין
של עץ אד֗א לם יכן ת֗ם ליזביז ואנתג֗ס
אחד אלאקסאם במשקין טמאין נתכ֗יל גלט
אלקסאמה֗ קד אנקסם בנצפין וכל מא ילי
אלטאהר טאהר וכל מא ילי אלנג֗ס נג֗ס
ואינה הלכה. ובקי הנא אן נבין לאי מעני
אשתרט פי בית תבלין של עץ טומאת
משקין ולם יקל שנטמא אחד מהן בשרץ
מת֗ל מא קאל פי כונה של חרש. והנא
תחתאג֗ אן תכון ד֗אכרא ללאצול אלמתקדמה֗.
וד֗לך אנה קד תקדם אן כלי הרש מטמא
מאוירו ואינו מטמא מאחוריו ואן שאר כלים
מטמאין בנגיעת הטומאה כיף כאנת מאחוריהן
או מתוכן. פאד֗א לם יכן ת֗ם ליזביז עודף
כמא פרץ֗ וחצל שרץ פי קסם מן תלך
אלאקסאם אנתג֗ס ד֗לך אלבית והדה ולם
ינתג֗ס אלד֗י יליה לאן אלטומאה נגעה בו
מאחוריו וכלי חרש לא יטמא מאחוריו פאד֗א
כאן של עץ אנתג֗ס אלכל לאן כלי עץ
מתי מא נגעה בו טומאה אנתג֗ס בין מתוכו
בין מגבו. אמא משקין טמאין פקד בינא
פי אלצדר אנהא תטמא כלים מדרבנן
אלכלים כלהא. וכד֗לך תקדם אן כלי שנטמאו
אחוריו במשקין טמאין לא נטמא תוכו וסיבין
פי הדה אלמסכתא אן כלי שנטמא תוכו
במשקין טמאין נטמא כולו. פלד֗לך אד֗א כאן
להד֗א אלבית תבלין של עץ ליזביז עודף
אלד֗י הו כלה מחסוב כלי אחד וחצלת
משקין טמאין פי דאכ֗לה אנתג֗ס אלכל פאן
לם תכן ת֗ם חאשיה֗ מרתפעה֗ אלד֗י כל קסם מחסוב כלי וחצלת משקין טמאין פי אחד
אלאקסאם

שפה עודפת הכולל הכלים והחלוקות אשר
בתוכם הכל נחשב ככלי אחד ואם אין שם
שפה עודפת כל כלי וכל חלק וחלק נחשב
יחידי אף על פי שכלן דבוקים קצתם
בקצתם. עוד אמר שזה הדין בעצמו בבית
תבלין של עץ אם נטמא אחד מחלקיו
במשקים טמאים לא נטמא חבירו אלא אם
כן היה שם שפה עודפת על הכל מחוץ
אשר ישים אלו הרבועים כולם ככלי אחד
הכולל אותן וכאשר נטמא קצת הכלי נטמא
כולו. ואמר רבי יוחנן בן נורי שבית תבלין
של עץ אם אין לו ליזביז ונטמא אחד
מן החלקים במשקים טמאים נחשוב עובי
החלוקה כאילו נחלק להצאין וכל מה
שהוא מצד הטהור טהור ומה שהוא מצד
הטמא טמא ואינה הלכה. ונשאר בכאן
שנבאר לאיזה ענין התנה בבית תבלין של
עץ טומאת משקין ולא אמר שנטמא אחד
מהן בשרץ כמו שאמר בהיותו של חרס.
וכאן תצטרך שתהיה זוכר לשרשים הקודמים.
וזה שכבר קדם שכלי חרס מטמא מאוירו
ואינו מטמא מאחוריו וששאר הכלים מטמאים
בנגיעת הטומאה איך שתהיה מאחוריהן או
מתוכן. ואם אין שם ליזבז עודף כמו שהנחנו
ובא שרץ בחלק מאלו החלקים נטמא זה
הבית לבדו ולא נטמא הבית הקרוב לו לפי
שהטומאה נגעה בו מאחוריו וכלי חרס לא
יטמא מאחוריו. אבל אם הוא של עץ נטמא
הכל לפי שכלי עץ כל מה שנגעה בו טומאה
נטמא בין מתוכו בין מגבו. אולם משקים
טמאים כבר בארנו בפתיחה שהם יטמאו
כלים מדרבנן הכלים כולם. וכמו זה קדם
שכלי שנטמאו אחוריו במשקים טמאים לא
נטמא תוכו ויתבאר בזאת המסכתא א) שכלי
שנטמא תוכו במשקים טמאים נטמא כולו.
ולזה אם היה לזה הבית תבלין של עץ ליזבז
עודף שהוא נחשב כולו ככלי אחד והגיעו
משקים טמאים בתוכו נטמא הכל ואם אין
שם שפה גבוהה אשר בו כל החלק נחשב לכלי
והגיעו

א) פרק כ״ה מ״א בפי׳ הר״מ.

אלאקסאם אנתגס דלך אלבית ולא ינתגס אלבית אללאצק בה לאן משקין טמאין נגעו בו מאחוריו וליס כדלך יטמא כולו. אמא לו כאן שרץ בדל אלמשקין לאנתגס אלכל פאפהם הדא. פקד באן אן חכם אלשרץ בכלי חרש פי הדה אלמסאלה כחכם משקין טמאין מע כלי עץ ומע גירהא מן אלכלים. והדה גאיה פי אלביאן.

והגיעו משקים טמאים באחר מהחלקים נטמא זה הבית ולא נטמא הבית הדבק בו מפני שמשקין טמאין נגעו בו מאחוריו ולא נטמא כזה כולו. אבל אם היה שרץ במקום המשקים נטמא הכל והבן זה. הנה כבר התבאר שדין השרץ בכלי חרס בזה הענין כדין משקים טמאים עם כלי עץ ועם זולתן מן הכלים וזה מבואר בתכלית הביאור.

ח הלפיד טמא ובית שקעו של נר מטמא באויר. המסרק של צרצור ר׳ אליעזר מטהר וחכמים מטמאין:

לפיד אלמשעל ודלך אן יעמל מן פכאר שבה קצבה ופי ראסהא אוניה צגירה מלצוקה מעהא פי אצל צנעתהא תגעל פיהא אלכרק אלמנקועה פי אלקטראן או אלזית ותשעל וימשי בהא. ותעמל איצא מן אלפכאר אניה פיהא מואצע מקערה לתגלס פיהא אלסרג וינתמע פיהא כל מא יסיל מן אלזית מן אפמאם אלסרג ותחט עלי רווס אלמנאיר כי לא יפסד אלנחאס באלזית ותלך אלאניה תסמי בית שקעו של נר. ותעמל מן אלפכאר אואני פי וסטהא גטא משבך נאפד אלאתקאב פי אצל צנעה אלאניה ואכתר אלאואני אלתי ישרב בהא אלמא ענדנא כדלך הי והדא אלנחו מן אלכיזאן הו אלדי יתסמי צרצור כמא יבין פי מקוות. וכאנוא הם יעמלון מחיט אלכוז אלדי פוק אלכוז שראפאת שראפאת שבה אסנאן אלמשט ולדלך תסמי מסרק של צרצור לאן מסרק אסם אלמשט. וכדלך יסמון אלשראפאת אלדאירה בענק אלרמאנה מסרק של רמון כמא יבין פי תאני עקצין. פיקול ר׳ אליעזר אן אלשרץ אדא חצל פי הוא אלכוז פוק אלשבאך אלתי דארת בה אלשראפאת פאנה לא ינתגס אד ליס דלך תוך כלי חרש מן קבל כון מחיטה מכרום מן כל נהה. וחכמים מטמאין אן דלך הו תוכו של זה והלכה כחכמים.

הלפיד אוד דולק והוא שיעשו כלי מחרס דומה לקנה ובראשו כלי קטן הדבק עמו מתחלת עשייתו וישימו בו קרעים השרויים באלקטראן[א] או בשמן ידליקוהו וילכו לאורו. ויעשו גם כן מחרס כלי שבו מקומות חלולות לתת בהם הנר ויתקבץ בהם כל מה שיטף מן השמן מפי הנר ויכניסו זה הכלי על ראש המנורה כדי שלא תפסד הנחושת בשמן וזה הכלי נקרא בית שקעו של נר. ויעשו כלים מחרס אשר באמצעיתם כסוי כמו שבכה ונקביו מפולשים מתחלת עשיית הכלי ורוב הכלים אשר ישתו בהם מים אצלנו הם כן וזה מין הקיתון הוא אשר יקרא צרצור כמו שיתבאר במקואות[ב]. והן עושין בענול הקיתון אשר על הקיתון פגימות פגימות דומות לשיני המסרק ולזה יקרא מסרק הצרצור. וכן יקראו התלפיות אשר סביב צואר הרמון מסרק של רמון כמו שיתבאר בשני מעוקצים[ג]. ואמר רבי אליעזר שהשרץ כאשר הגיע באויר הקיתון למעלה מהשבכה במקום אשר יקיפו בו הפגימות לא יטמא שאין זה תוך כלי חרס מפני שעינולו מופגם מכל צד. וחכמים מטמאים שזהו תוכו של זה. והלכה כחכמים.

א) מין שרף הנוטף מאיזה עצים. ב) פ״ג מ״ג. ג) מ״ג.

פרק שלישי.

א שיעור כלי חרש ליטהר העשוי לאכלים שעורו בזיתים העשוי למשקין שעורו במשקין העשוי לכך ולכך מטילין אותו לחמרו בזיתים:

שיעור כלי חרש ליטהר מקדאר מא יכון אלת'קב אלד'י ינת'קב כלי חרש פלא ינתג'ס אד' ליס יבקי לה תוך פהו יצף אלמקדאר אלד'י יכון ת'קב כל אניה. ומעני מטילין אותו לחומרו אן יחכם עליה באלתת'קיל ולא יזאל יקבל טומאה ועלי אנה נקוב בכונס משקה חתי ינת'קב ת'קבא יכ'רג' מנה אלזיתון וחיניד' לא יקבל טומאה.

שיעור מה שיהיה הנקב אשר יתנקב כלי חרס ולא יטמא לפי שלא ישאר לו תוך הנה הוא יבאר השיעור אשר יהיה נקב כל כלי. וענין מטילין אותו לחומרו שנדין עליו להומרא ולא יסור מלקבל טומאה אף על פי שהוא נקוב בכונס משקה עד שיתנקב נקב שיצא ממנו הזית ואז לא יקבל טומאה.

ב חבית שעורה בגרוגרות דברי ר׳ שמעון. רבי יהודה אומר באגוזים. ר׳ מאיר אומר בזיתים. הלפס והקדירה שעורן בזיתים. הפך והטפי שיעורן בשמן. והצרצור שיעורו במים ר׳ שמעון אומר שלשתן בזרעונים. נר שעורו בשמן ר׳ אליעזר אומר בפרוטה קטנה. נר שניטל פיו טהור ושל אדמה שהוסק פיו בפתילה טהור:

טפי ופך אניתין ללזית ניר אן טפי אניה צ'יקה אלפם ג'דא לא יסיל מנהא גיר נקטה נקטה ולד'לך תסמי טפי לאן אסם אלנקטה טפה. וקולה שלשתם בזרעונין יעני הפך והטפי והצרצור ת'לת'הא אד'א אנת'קב אחדהא ת'קב יכ'רג' מנה אלזראיע אלמתוסטה אלמקדאר מת'ל אלחמץ ואלגלבאן ונחוה פאנה חיניד' לא יקבל נג'אסה. ופי הנר הו אלשרף אלכ'ארג' מן אלסראג' אלד'י תמתד פיה אלפתילה. פאד'א כאן אלסראג' מן טין ניר מטבוך' אלד'י לא ינתג'ס כמא יבין פימא בעד אן כלי אדמה לא תקבל טומאה ת'ם אנשוי פם אלסראג' באלמפתול ורג'ע פכ'אר פאנה איצ'א לא ינתג'ס אד' ולם יטבך' אלסראג' בג'מלתה. ואין הלכה כר׳ אליעזר והלכה כר׳ יהודה.

טפי ופך שניהם כלי שמן אבל הטפי כלי צר הפה מאד לא יגר ממנו כי אם טפה טפה ולזה יקרא טפי על שם הטפה. ואמרו שלשתן בזרעונים רצונו לומר הפך והטפי והצרצור שלשתן אם נקבו בנקב שיצא ממנו זרע בינוני בשיעור כמו הפולים והאפונים ודומיהן אז לא יקבלו טומאה. ופי הנר הוא התוספת היוצאה מן הנר אשר תתפשט בה הפתילה. ואם היה הנר מטיט שאינו מבושל אשר לא יטמא כמו שיתבאר במה שאחר זה שכלי אדמה לא יקבל טומאה(א) ואחר זה הוסק פי הנר בפתילה ונהיה להרס הוא גם כן לא יקבל טומאה לפי שלא נתבשל הנר בכללו. ואין הלכה כרבי אליעזר והלכה כרבי יהודה.

ג חבית שניקבה ועשאה בזפת ונשברה אם יש במקום הזפת מחזיק רביעית טמאה מפני שלא בטל שם כלי מעליה. חרס שניקב ועשאו בזפת. אף על פי שמחזיק רביעית טהור. מפני שבטל שם כלי מעליו:

קד תקדם לך פי אלפרק אלת'אני אן כסור כלי חרש תנתג'ס אד'א כאן אלשקף מנהא יחמל רביעית. פיקול אן אד'א

אנת'קבת

כבר קדם לך בפרק השני(ב) ששברי כלי חרס יטמאו אם החרסית תקבל רביעית. ואמר אם ניקבה ההבית ונסתם מקום הנקב

בזפת

(א) פ״י מ״א. (ב) מ״ה.

אנתֿקבת אלכֿאביה̈ וסד̈ מוצע אלתֿקב באלזפת תֿם אנכסרת אלכֿאביה̈ וכאן שקף מן שקאפהא יחמל רביעית יושב שלא מסומך כמא תקדם פהו ינתגֿס ולו כאן ד̇לך אלשקף הו אלשקף אלד̇י פיה אלתֿקב אלמסדוד באלזפת לאן אלכֿאביה̈ בגֿמלתהא שם כלי היה עליה ולו בעד אלתֿקב והד̇א אלשקף הו שבר כלים ושבר הבית הו ואן כאן מתֿקוב ואמא שקף פכֿאר אד̇א אנתֿקב בעד אנכסארה תֿם סד ד̇לך אלתֿקב פאנה לא ינתגֿס לאן מנד̇ אנתֿקב אלשקף בטל שם כלי מעליו.

בזפת ואחר כך נשברה החבית והיה הרס מהרסיה מקבל רביעית יושב שלא מסומך כמו שקדם יטמא אף על פי שזה הוא ההרס אשר בו הנקב הנסתם בזפת מפני שהחבית בכללה שם כלי היה עליה אפילו אחר שניקבה וזה ההרס הוא שבר כלים ושבר חבית הוא אף על פי שהיה נקוב אולם שבר חרס שניקב אחר שבירתו ואחר זה נסתם הנקב הנה לא יטמא לפי שמעת שניקב השבר בטל שם כלי עליו.

ד חבית שנתרועעה וטפלה בגללים. אף על פי שהוא נוטל את הגללים והחרסים נופלים טמאה מפני שלא בטל שם כלי מעליה. נשברה ודבק ממנו חרסית או שהביא חרסית ממקום אחר וטפלן בגללים אף על פי שהוא נוטל הגללים והחרסין עומדים טהורה מפני שבטל שם כלי מעליה. היה בה חרס מחזיק רביעית כולה מטמא במגע וכנגדו מטמא באויר:

נתרעעה תשקקת ותכֿלכֿלת שקאפהא ולכן לם תקע אלשקאף ולא תפרקת משתק מן קולה רעה התרעעה הארץ. ושרח טפלה בגללים לבס עליהא ברותֿ אלבקר ואסם אלגאיט גללים. וטפלה לפטֿה̈ עבראניה̈ ותטפול על עוני יעני לבסת עליה ליתֿבת ויבקי עלי גֿהה̈ אלתשביה. ולא נחתאגֿ נכר̈ר פי גֿמיע הד̇ה אלמסכתא אנה אד̇א קאל ען כלי טמא אנמא יריד בה אנה מקבל טומאה ואד̇א קאל טהור יריד בה אנה לא יקבל טומאה. וכד̇לך מתי מא שרחנא לפטֿה̈ לא נכרר שרחהא מתי מא תכררת כי לא יטול אלקול. תֿם בין אן הד̇ה אלחבית אלמגֿמועה̈ אלתי קאל ענהא טהורה אד̇א כאן פיהא חרס מחזיק רביעית פאנהא כלהא תנתגֿס במגע אעני אן יגע שרץ בהא מן דאכֿלהא פהי תנתגֿס. כלהא לאתצאלהא ואתחאדהא. אמא אן תנתגֿס באויר כמא ינתגֿס כלי חרש פד̇לך לא יצח פיהא גיר פי אלשקף אלצחיח אלד̇י יחמל רביעית פקט פאנה אן חצל שרץ פי מקאבל ד̇לך אלשקף אנתגֿס ואן לם ינצֿם אלשרץ בה כחכם אנתגֿאס כלי חרש אד̇ והו כלי בפני עצמו כמא תקדם פי אלפרק אלתֿאני.

נתרועעה נקרעו ונסדקו חרסיה אבל לא נפלו חרסיה ולא התפוררו מלשון רעה התרעעה הארץ[א]. וביאור וטפלה בגללים כסה אותה בגללי בקר ושם הצואה גללים. וטפלה מלה עברית ותטפול על עוני[ב]) רצונו לומר החזקת בו כדי שיתקיים וישאר על דרך המשל. ולא נצטרך לכפול בכל זאת המסכתא שבאמרו כלי טמא לא ירצה בו אלא שהוא יקבל טומאה ואם יאמר טהור ירצה בו שלא יקבל טומאה. וכן כאשר בארנו מלה לא נכפול ביאורה אם תחזור המלה כדי שלא יארך המאמר. עוד ביאר שזאת החבית המדובקת אשר אמר עליה שהיא טהורה אם היה בה הרס מחזיק רביעית כל ההבית תטמא במגע רצונו לומר אם נגע בה שרץ מתוכה תטמא כולה להתדבקה והתאחדה. אולם אינו מבואר שתטמא באויר כמו שיטמא כלי חרס כי אם בחרס השלם המחזיק רביעית לבדו לפי שאם הגיע שרץ נגד זה החרס יטמא ואפילו אם לא יגע בו השרץ כדין טומאת כלי חרס לפי שהוא כלי בפני עצמו כמו שהקדמנו בפרק שני[ג]).

א) ישעיהו כ״ד י״ט. ב) איוב ד׳ י״ז. ג) מ״ב.

ה הטופל כלי חרש הבריא. ר׳ מאיר ור׳ שמעון מטמאים וחכמים אומרים הטופל את הבריא טהור ואת הרעוע טמא וכן בחִדּוּק הַקְּרוּיָה:

בריא אלקוי אלצחיח. יקול ר׳ מאיר ור׳ שמעון אן אד׳א אנתג׳ס הד׳א אלכלי בוקוע אלטומאה פי הואה פכל מא ינצ׳ם בד׳לך אלתלביס מן אלאכלים ואלמשקין אנתג׳ס לאן ד׳לך אלתלביס מן ג׳מלה׳ אלכלי וכאנהא מן ד׳אתה. והד׳א הו מעני קולה מטמאין. ואלחכמים יקולון אן הד׳א אלחכם אנמא ילזם לתלביס אלאניה׳ אלתי קד תשקקת אלתי הי מחתאג׳ה׳ לתלך אלטפלה. וקרויה אסם אניה׳ אלפכ׳אר אלתי יסתקי בהא אלמא מן אלאבאר כמא יסתקי ענדנא באואני אלנחאס ואלחדיד. וחדוק מת׳ל הדוק והו אלשד ואלרבאט. פיקול אן הד׳א אלאכ׳תלאף בעינה פי מן ישד הד׳ה אלאניה׳ בג׳לד או רק ונחוה יקול ר׳ מאיר אן אד׳א אנתג׳סת אלקרויה ינג׳ס מנהא ד׳לך אלרבאט איצ׳א ולו כאנת צחיחה׳. ואלחכמים יקולון אן כאן שדהא מן אג׳ל אנהא אנשקת חיניד׳ יכון אלרבאט מחסוב כג׳רמהא. והלכה כחכמים.

הבריא החזק והשלם. ואמרו ר׳ מאיר ור׳ שמעון שאם נטמא זה הכלי בנפול הטומאה באוירו כל מה שיגע בזאת הטפלה מהאוכלים והמשקים יטמא לפי שזאת הטפלה מכלל הכלי וכאילו היה מעצמו וזהו ענין אמרו מטמאים. וחכמים אומרים שזה הדין לא יתחייב אלא לטפלת הכלי אשר כבר נסדק וצריך לזאת הטפלה. וקרויה שם כלי חרס אשר ישאבו בו המים מן הבארות כמו שעושים אצלנו בכלי נחושת וברזל. והידוק הוא כמו הידוק והוא החיבור והקישור. ואמר שזאת המחלוקת בעצמה במי שיחבר זה הכלי בעור או בקלף והדומה לו. ואמר רבי מאיר שאם נטמאה הקרויה יטמא בעבורה זה הקשור גם כן אפילו היא שלמה. וחכמים אומרים אם עשה הקשור בעבור שנסדקה הקרויה אז יחשב הקשור כגופה והלכה כחכמים.

ו יְבָלִית שטופלין בה הפטסין הנוגע בה טמא. מגופת חבית אינה חיבור. הנוגע בטפולו של תנור טמא:

יבלית עשבה׳ לינה׳ ג׳דא. ופטסין ג׳מע פיטס והי אניה׳ כ׳זף עט׳ימה׳ ג׳דא יג׳על פיהא אלמא פי אלמראכב ותוכ׳ד׳ תלך אלעשבה׳ ותטלי בהא אלפטסין מן כ׳ארג׳ חתי לא ירשח מנהא אלמא. פקאל אן הד׳א אלתלביס הו מחתאג׳ אליה פהו יחסב מן ג׳מלה׳ אלאניה׳. ת׳ם קאל אן גטא אלכ׳אביה׳ ועלי אנה ילצק חולה באלטין כמא הו משהור אינה חבור ולא נחסב אלכ׳אביה׳ וגטאהא כלי אחד אד׳ ואלגטא מלצוק באלטין מן חית׳ אן ינתג׳ס אחד המא באנתג׳אס אלאכ׳ר אד׳א נגעו בו משקין טמאין כמא אצלנא פי צדר אלסדר. ת׳ם קאל אן אלבנא אלד׳י יבני עלי שקף אלתנור הו מן ג׳מלה׳ אלתנור. ואד׳א אנתג׳ס אלתנור בחצול אלטומאה באוירו פאן אלאכלים ואלמשקין הנוגעין בטפולו טמאין.

יבלית עשב רך מאד. ופיטסין קבוץ פיטס והוא כלי טיט מבושל גדול מאוד על דמיון עמוד שישימו בו המים בספינות ויקחו זה העשב ויטפלו בו הפיטסין מבחוץ עד שלא יטיפו מהם המים ואמר שאם זאת הטפלה היא לצורך הפיטס הטפילה תחשב מכלל הכלי. עוד אמר שכסוי החבית אף על פי שהוא דבוק לה מסביב בטיט כמו שהוא מפורסם אין זה חבור ולא נחשוב החבית וכסויה לכלי אחד מפני שהכסוי דבוק בטיט עד שאם נטמא האחד יטמא האחר כאשר נגעו בו משקים טמאים כמו שהשרשנו בפתיחת הסדר. עוד אמר שהבנין אשר יבנה על חרס התנור הוא מכלל התנור וכאשר נטמא התנור בהגעת הטומאה באוירו האוכלים והמשקים הנוגעים בטיפולו טמאים.

ז מיחם שטפלו בחמר ובחרסית הנוגע בחמר טמא ובחרסית טהור. קומקום שניקב ועשאו בזפת רבי יוסי מטהר שאינו יכול לקבל את החמין כצונין. וכן היה אומר בכלי זפת. כלי נחושת שזפתן טהורין ואם ליין טמאין:

מיחם אניה מעמולה לתסכין אלמא פיהא. וחמר טין עלך. והחמר היה להם לחמר. וחרסית דקיק אלכזף. פאן אטלי אלמיחם באלטין אלעלך פהו יתחד בה ויציר מן גמלתה ואדא אנתגס אלמיחם יכון הנוגע בהמר טמא. אמא אן טלאה בחרסית פהי לא תלצק באלאניה ולדלך לא תנעד מן גמלתהא. וקומקומס אלקמקם. ומעלום אן אלזפת ינהל באלמא אלסכן והו קולה שאינו יכול לקבל את החמין ואן כאן יקבל אלמא אלבארד ויבקי פיה ולא יסיל מנה. וכדלך כאן יקול פי אואני אלזפת נפסהא אנהא לא תנתגס אד ולא תקבל אלשי אלסכן. וכלי נהשת שזפתן טהורים מעני דלך אן הדא אלכלי שלנחשת אדא אנתגס פאן אלדי ינצם בדלך אלזפת טאהר אד ליס אלזפת מן גמלה אלאניה אלא אן כאן קצדה אן יגעל אלכמר פי תלך אלאניה פהי מחתאגה ללזפת פיכון הנוגע בזפת טמא. ולם נשתרט הנא אכלין ומשקין לאנה קד יכון כלי שלנחשת אב הטומאה ויכון הנוגע בזפת טמא ולו כאן אדם עלי מא תבין פי אלצדר.

מיחם הוא כלי העשוי להמם בו המים. והמר טיט עב כמו[א]) והחמר היה להם להומר. והרסית טיט דק[ב]). ובאשר טח המיחם בטיט העב יתאחד בו ויהיה מכללו ואם נטמא המיחם יהיה הנוגע בחמר טמא. אבל אם טח אותו בהרסית איננה דבוקה בכלי ולזה לא תחשב בכלל הכלי. וקומקומס הוא אלקמקם. וידוע שהזפת תמס במים חמים והוא אמרו שאינו יכול לקבל את החמין אף על פי שהיא מקבלת המים הקרים וישארו בה ולא יזלו ממנה. וכן אמר בכלי הזפת בעצמם שהם אינם מיטמאין בעבור שלא יקבלו שום דבר חם. וכלי נחושת שזפתן טהורים רצונו בזה שזה הכלי של נחשת כאשר נטמא הנוגע בזאת הזפת טהור שאין הזפת מכלל הכלי אם לא שתהיה כוונתו לשום היין בזה הכלי. שאז הוא צריך לזפת ויהיה הנוגע בזפת טמא. ולא פרטנו כאן אוכלין ומשקין לפי שלפעמים כלי הנחושת יהיה אב הטומאה ויהיה הנוגע בזפת טמא אף על פי שהוא אדם כמו שהתבאר בפתיחה.

ח חבית שניקבה ועשאה בזפת יותר מצרכה הנוגע בצרכה טמא יתר מצרכה טהור. זפת שנטפה על החבית הנוגע בה טהור. משפך של עץ ושל חרס שפקקו בזפת ר׳ אלעזר בן עזריה מטמא ר׳ עקיבה מטמא בשל עץ ומטהר בשל חרס רבי יוסי מטהר בשניהם:

יותר מצרכה הו אן יעבי עלי מוצע אלתקב אכתר ממא יחתאג אליה מן אלזפת חתי לו אזיל מנה כתיר בקי אלתקב מסדוד חאמל למא יכון פי אלאנא. וקולה הנא דנוגע יריד בה אכלין ומשקין. פקקן בזפת הו אן יסד אטראף אלאקמאע באלזפת חתי לא יסיל מנהא שי ותרגע כלי קבול. והלכה כר׳ עקיבה.

יותר מצרכה הוא שהתעבה מהזפת על מקום הנקב יותר מצרכו עד שאם יסיר ממנה הרבה ישאר הנקב סתום ומחזיק מה שיהיה בכלי. ואמרו כאן הנוגע ירצה בו אוכלין ומשקין. פקקן בזפת הוא שיסתם קצוות המשפך בזפת עד שלא יזל ממנו דבר וישוב כלי קבול. והלכה כרבי עקיבא.

[א]) בראשית י״א ג׳. [ב]) נראה שזהו החרס הטחון והכתות עד אשר דק כמו הקמח.

פרק רביעי.

א החרס שאינו יכול לעמוד מפני אזנו או שהיה בו חדוד והחדוד מכריעו טהור. נטלה האוזן נשבר החדוד טהור ורבי יהודה מטמא. חבית שנפחתה והיא מקבלת על דפנותיה או שנחלקה כמין שתי עריבות רבי יהודה מטהר וחכמים מטמאין:

אינו יכול לעמוד לא יקעד קעודא מסתויא מן סבב מקבצ֗ה והו אן יכון לה מקבץ֗ ת֗קיל מן גהה֗ ואחדה֗ פית֗קלה וימילה עלי גאנבה. וכד֗לך אן כאן לה טרף גאתי פי קאעה פימנעה מן אלאסתקראר איצ֗א פאד֗א גלס עלי אלארץ֗ מאל לגהה֗ ואחדה֗ מן אג֗ל אלחדוד. ושרח מכריעו ימילה. וחבית שנפחתה זאל מנהא גז פאד֗א גלסת עלי קאעהא לא ימכן אן תקבל שיא מן א֗גל אלשי אלד֗י זאל מנהא. פאד֗א גלסת עלי גאנבהא אמכן אן תקבל פי מקערהא. וכד֗לך אד֗א אנשקת נצפין עלי טולהא וצארת נפנתין פאן כל נצף מנהמא אד֗א וקף עלי קאעה לא יקבל שיא פאד֗א גלס עלי גנבה אלד֗י הו מחדב אלכאביה֗ אמכן אן תקבל. והלכה כחכמים.

שאינו יכול לעמוד שאינו יושב על השיווי בשביל בית ידו וזה שיש לו מצד אחד בית יד כבד שיכבד עליו ותטהו על צדו. וכמו זה אם יש לו קצה בולט בקרקעיתו וימנעהו לנוח בשוה וכאשר הוא יושב על הארץ נוטה לצד אחד מפני חדודו. ופירוש מכריעו מטה אותו. חבית שנפחתה הוסר ממנה חלק. וכאשר תשב על קרקעיתה אי אפשר שתקבל שום דבר מפני החלק אשר הסר ממנה. ואם היתה יושבת על דפנה אפשר שתקבל בקערוריתה. וכן אם נחלקה לשני חצאין לארכה ונהיתה לשתי עריבות הנה כל חצי ממנה כאשר יעמוד על קרקעיתו לא יקבל דבר ואם ישב על דפנו אשר הוא גבנונית החבית אפשר שיקבל. והלכה כחכמים.

ב חבית שנתרעעה ואינה יכולה להטלטל בחצי קב גרוגרות טהורה. גצטרה שנתרעעה ואינה מקבלת משקין אף על פי שהיא מקבלת אכלין טהורה שאין שירים לשירים:

גצטרה כמא קד בינא הו אלקאעדה֗ אלתי תעמל תחת אואני אלמא לתקבל אלרשח. פאד֗א צארת הי תרשח פקד בטל מענאהא והו קולהם פי אלתלמוד לפי שאין אומרין הבא גצטרא לגצטרא. ואִלי הד֗א אלמעני אשאר הנא פי קולה שאין שירים לשירים. וד֗לך אן אלגצטרה נפסהא אד֗א כאנת כאמלה֗ במנזלה֗ בקאיא אלכלים לאנהא קטעה֗ מן אניה֗ פאד֗א תשקקת צארת בקיה֗ אלבקאיא. וקד עלמת אן בקיה֗ אלשי הו שיריו.

ניסטרה כמו שבארנו[ס]) היא התושבת אשר יעשו תחת כלי המים לקבל הטפטוף. ואם היא בעצמה מטפטפת בטל ענינה. וזהו אמרם בתלמוד[ג]) לפי שאין אומרים הבא ניסטרא לניסטרא. ואל זה הענין רמז כאן באמרו שאין שירים לשירים. וזה שהניסטרא בעצמה אם היא שלמה היא במדרגת שירי כלים לפי שהיא חתיכה מכלי ואם נסדקה תהיה שיור משירים. וכבר ידעת שהנשאר מן הדבר הוא שיריו.

ג איזו היא גצטרה· כל שניטלו אזניה. היו בה חדודים יוצאים. כל המקבל עמה בזיתים מטמא במגע וכנגדו מיטמא באויר. וכל שאינו מקבל עמה בזיתים מיטמא במגע ואין כנגדו מיטמא באויר. היתה מוטה על צדה כמין קָתֶדְרָה כל המקבל

ס) פ״ב מ״ז. ג) שבת צ״ז ע״א.

המקבל עמה בזיתים מיטמא במגע וכנגדו מיטמא באויר וכל שאינו מקבל עמה בזיתים. מיטמא במגע ואין כנגדו מיטמא באויר. שולי הקורפְיות ושולי הקוסים הצידניים. אע״פ שאינם יכולים לישב שלא מסימכין טמאין שלכך נעשו מתחילתן:

כל שנטלו אזניה יעני כל כ֗אביה֗ זאל ראסהא ואד֗ניהא ויבקי קאעהא פהי נצטרה לאנה קאעד֗ה֗ ללאואני. פאן כאן כ֗רג מן גואנב הד֗ה֗ אלנצטרה אטראף נאתיה֗ להא תג֗ויף עלי הד֗ה֗ אלצורה֗ וכאן לתלך אלאטראף מן אלסעה֗ מן חית֗ תמלי באלזיתון אד֗א צב֗ אלזיתון פי תלך אלגצטרה פאן ד֗לך אלחדוד יטמא במגע אעני אן אד֗א נגע השרץ בנצטרה מתוכה חיניד֗ ינתג֗ס אלהדוד או אד֗א כאן אלשרץ באויר הגצטרה ויכון מקאבל אויר ההדוד כמא יב֗ין מן אלצורה֗ פאן אלחדוד חיניד֗ ינתג֗ס מע אלגצטרה באויר. וקתדר֗ה֗ הו אלהודג֗ אלד֗י ידכ֗לן פיה אלנסא פי אלאספאר ויכון עלי ט֗הר אלג֗מאל וקד יסמי איצ֗א עמאריה֗. וכאן שכל אלגצטרה ענדהם אד֗א כאנת [תמאל] עלי צרה מת֗ל אלעמאריה֗ פקאל אן אלחכם פי הד֗א אלחדוד סוי בין כון אלגצטרה עלי קאעהא או עלי ג֗נבהא. וקורפיות קואדים אלסאקיה֗ והי אלתי נסמיהא באלמגרב אלסאניה֗ והי האדה֗ אלקיעאן לא ימכן ג֗לוסהא עלי קאעהא. וקוסים הצידניים אכואס פכ֗אר האד֗ה֗ אלקיעאן שבה שוכה֗ ולד֗לך תסמאת קוסים ואן כאן מכתוב באלסין וקד יכתב באלצאד וקד יכתב פי בעץ֗ אלנסך֗ כוסים וצידניים מנסוב֗ה֗ אלי צידן פבקאיאתהא אעני אטראפהא אלהאדה֗ ועלי אנהא לא ימכן אן תג֗לס עלי אלארץ֗ ותקבל מא יג֗על פיהא חתי תרפד פאנהא תקבל טומאה אד֗ ועלי הד֗א עו֗ל עליהא אעני עלי אלכלים נפסהא פי אצל עמלהא אן לא תקבל חתי תרפד. ואלאשתראט אלד֗י אשתרטנא פי שברי כלי הרש פי אלפרק אלת֗אני אן תכון יושבין שלא מסומכין אנמא הו פי כלים עמלת פי אצל עמלהא לתכון יושבין שלא מסומכין פיחתאג֗ אן תכון בקאיאהא כד֗לך וחיניד֗ תקבל טומאה.

כל שנטלו אזניה רצה לומר כל חבית שניטלו ראשה ושתי אזניה ונשארה קרקעיתה היא גסטרא לפי שהיא תושבת לכלים. ואם יצאו מצדי זאת הגסטרא קצוות בולטות אשר להן חלל על זאת הצורה 4 והיו לאלו הקצוות רוחב מקבל זיתים כאשר ישימו זיתים בזאת הגסטרא זה ההדוד יטמא במגע רצה לומר שאם נגע השרץ בגסטרא מתוכה אז יטמא החדוד או אם היה השרץ באויר הגסטרא ויהיה נגד אויר ההדוד כמו שהוא מובן מהצורה אז יטמא ההדוד עם הגסטרא באויר. וקתדרא בערבי אלהודג֗ הוא אפריון שהנשים נכנסות בו בהליכתן בדרכים והוא על גבי הגמל ויקרא גם כן עמאריה֗ והיתה תמונת הגסטרא אצלם אם היתה מוטה על צדה כתמונת עמאריה֗. ואמר שהדין בזה ההדוד שוה בין שתהיה הגסטרא על קרקעיתה או על צדה. וקורפיות הטפיחים שישאבו בהם מים והם יקראו בארץ המערב אלסאניה֗ והם הדי השולים ואי אפשר להושיבם על קרקעיתם. וקמסים הצידניים הם כוסי הרס חדי השולים דומין לקוץ ולזה יקראו קוסים אף על פי שנכתב בסמך ונכתב פעמים בצדי ופעמים נמצא בקצת הנוסחאות כוסים. וצידניים מיוחסין אל צידן. ושיריהן רוצה לומר קצותיהם ההדים אף על פי שאי אפשר להן שישבו על הארץ ויקבלו מה שישימו בהן עד שיהיו מסומכים מקבלין טומאה לפי שעל זה השב עליהן כלומר על הכלים עצמן בתחלת עשייתן שלא יקבלו אלא מסומכים. והתנאי אשר התנינו בשברי כלי הרס בפרק השני[6] שיהיו יושבין שלא מסומכין אינו אלא בכלים שנעשו בעת עשייתן להיותן יושבין שלא מסומכין ועל כן צריך שיהיו שיריהן כמו זה ואז יקבלו טומאה.

6) מ״ב.

ד כלי חרש שיש לו שלש שפיות הפנימית עודפת הכל טהור החיצונה עודפת. הכל טמא. האמצעית עודפת ממנה ולפנים טמא ממנה ולחוץ טהור. היו שוות ר׳ יהודה אומר חולקין את האמצעית וחכמים אומרים הכל טהור. כלי חרש מאימתי מקבלין טומאה משיצרפו בכבשן והוא גמר מלאכתן:

אעלם אן שפה וזר וליזביז ודופן מענאהא כלהא פי הדֿה אלמסכתא סוי ואנמא הי חואשי מרתפעה̈ עלי סטח אלאניה̈ אעני סטח אלקער ותכֿתלף אסמאהא באכֿתלאף שכל אלאניה̈ כמא תגֿדהם יסמון חאשיה̈ אלאניה̈ אלמרבעה̈ ליזביז ואלמדורה̈ שבה אלאסטואנה̈ שפה וגֿירהמא מן אלאשכאל דופן ואלחאשיה̈ אלצגֿירה̈ אלארתפאע זר. וקד עלמת אן כלי חרש אנמא יטמא מאוירו אעני מתוכו לא מגבו. פאדֿא כאנת אלחאשיה̈ אלדאכֿלה̈ הי אלמרתפעה̈ עלי הדֿה אלצורה̈ והצל אלשרץ דאכֿלהא פאנתגֿס כל מא דאכֿלהא ובקי כל מא כֿארגֿ ענהא פי תלך אלחאשיתין טאהר והדֿא הו מעני קולה הכל טהור יעני כל מא כאן כֿארגֿ ענהא. פאן כאנאת אלחאשיה̈ אלבֿראניה̈ הי אלמרתפעה̈ עלי הדֿה אלצורה̈ פאדֿא חצל אלשרץ פי הואהא אנתגֿסת אלאניה̈ כלהא וכל מא בין אלחואשי כלהא מן אלאכֿלין ואלמשקין. פאדֿא כאנת האמצעית עודפת וחצל אלשרץ פי הואהא פקד אנתגֿס מא דאכֿלהא ולם ינתגֿס מא כֿארגֿהא. וקולה משיצרפו בכבשן יריד בה מנדֿ תטבֿך ותכֿרגֿ ען כונהא טין. אמא קבל טבֿכֿהא פהי כלי אדמה ואינן מקבלין טומאה כמא יבין. תֿם קאל והוא גמר מלאכתן ודֿלך אן פי סאיר אלאואני אשיא הי גמר מלאכתן ולא תנתגֿס חתי תתם̈ תלך אלאשיא בתטריק אלאניה̈ מן אלמסבוכאת וגֿרדהא וסקאלתהא. אמא כלי חרש פמנדֿ תטבֿך תקבל טומאה וקד תם̈ שגלהא ועלי אנהא בעד דֿלך קד תדלך בשקף ותעדל הואשיהא באלחך ויזאל ענהא באלה̈ חדיד מא תעלק בהא מן אלטין וקת אלטבֿך וצאר פיהא שבה חגֿיר נאתי פהדֿא כלה לא ימנעהא מן קבול אלטומאה אדֿ קד נגמרה מל.כתן באלטבֿך פקט וגֿמיע מא

יעמל

דע ששפה וזר ולזביז ודופן ענין כולם בזאת המסכתא שוה ואינם אלא שפות העודפות על שטח הכלי כלומר שטח הקרקעית ויתחלפו שמותם בהתחלף תמונת הכלי כמו שתמצא שיקראו שפת הכלי המרובע לזביז והעגול בתמונת האסטואנה שפה וזולתן מהתכונות דופן והשפה אשר גבהה קטן זר. וכבר ידעת שכלי חרס יטמא רק מאוירו כלומר מתוכו לא מגבו. ואם היתה השפה הפנימית היא היותר גבוהה על זאת הצורה 5 והגיע השרץ בתוכה הנה יטמא כל מה שבתוכה וכל הנשאר חוץ ממנה באלו השתי שפות טהור. וזהו ענין אמרו הכל טהור רצה לומר כל מה שהוא חוץ ממנה. ואם היתה השפה החיצונה היא היותר גבוהה. על זאת הצורה 6. והגיע השרץ באוירה נטמא הכלי כולו וכל מה שבין השפות כולן מן האוכלים והמשקים. ואם היתה האמצעית עודפת והגיע השרץ באוירה נטמא מה שהוא לפנים ממנה ולא נטמא מה שחוצה לה. ואמרו משיצרפו בכבשן ירצה בו מעת שהתבשלו ויצאו מתורת טיט. אולם קודם בישולם הן כלי אדמה ואינן מקבלין טומאה כמו שיתבאר[ב]). עוד אמר והוא גמר מלאכתן וזה שבשאר הכלים יש דברים שהן גמר מלאכתן ולא יטמאו עד שישלמו אלו הדברים בהכאת [ג]) כלי מתכות בקורנס וגרידתן ושיפותם. אבל כלי חרס כיון שנתבשלו יקבלו טומאה ובזה נגמרה מלאכתן אף על פי שלאחר זה ימרחום בחרס וישוו השפה בגרידה ויסירו מהם בכלי ברזל מה שהוא תלוי בהם מן הטיט בעת הבישול והוא בהם כעין אבן קטנה בולטת וכל זה לא ימנעם מלקבל טומאה שכבר נגמרה מלאכתן בבישול לבד וכל מה שיעשה אחר זה היא תוספת לא

יצטרך

ב) פ״י מ״א; וע׳ שבת נ״ח ע״א. ג) נ״א כהכאת. וזאת הגירסא יותר נכונה.

יעמל בעד דלך זיאדה לא יחתאג אליהא. ואין הלכה כר׳ יהודה אלדי יקול נצף פצא אלאמצעית טמא בהצול אלשרץ בפנימית בל האמצעית והחיצונה טהורות.

יצטרך אליה, ואין הלכה כרבי יהודה אשר יאמר שחצי אויר האמצעית טמא בהגעת השרץ בפנימית אלא האמצעית והחיצונה טהורות.

פרק חמישי.

א תנור תחלתו ארבעה ושיריו ארבעה דברי ר׳ מאיר וחכמים אומרים במה דברים אמורים בגדול אבל בקטן תחלתו כל שהוא ושיריו רובו משתגמר מלאכתו. איזהו גמר מלאכתו משיסיקנו כדי לאפות בו סופגנין רבי יהודה אומר משיסיק את החרש כדי לאפות בישן סופגנין:

אלתנאניר ואלכואנין וגמיע מסתוקדאת אלנאר אלמבניה פי אלארץ או עלי סטחהא אלמעמולה ליטבך או יכבז פיהא או עליהא הי כלהא תקבל טומאה. ונץ אלתורה תנור וכירים יותץ טמאים הם והכמהא פי אלטומאה מתֿל חכם כלי חרש כמא יבין. פקאל ר׳ מאיר אן מנד׳ יבני מן אלתנור ארתפאע ארבעה טפחים יקבל אלנגאסה. וכדלך אלתנור אלכאמל אדֿא אנהדם ובקי מנה ארבעה טפחים פאנה יקבל אלנגאסה. ואלחכמים יקולון אן תנור קטן מנד׳ יבני פיה כל שהוא יקבל טומאה. ותבין פי אלתלמוד אן קולהם כל שהוא טפח פמנד׳ יבני מנה טפח יקבל טומאה. וכדלך אלתנור קטן אדֿא אנהדם ובקי מנה רובו יעני אכתֿר ארתפאעה יקבל טומאה ואן בקי מנה חציו פקט ומא דון דלך אינו מקבל טומאה. תֿם אטבק עלי אלקולין וקאל משתגמר מלאכתו יעני אן הדֿא אלדי קאל ר׳ מאיר אן מנד׳ ינבני מנה ארבעה טפחים ואלחכמים יקולון טפח בקטן וארבעה בגדול יקבל טומאה בשרט אן תגמר מלאכתו ובין אן גמר מלאכתו הו אן יחמיה חתי יציר פי שקפה מן אלסכונה קדר מא יטבך עליה אלאספנג והי אלזלאביה פאנהא סריעה אלטבך לכפה עגינהא וסמי אלזלאביה ספגנין תשביה באלספנג והו צופה אלבחר. ומעלום אן אלתנור אלגדיד אלבניאן אלדי לם יכבז פיה קבל דלך יחתאג תסכין עטים וחיניד יציר

התנורים והכירות וכל מוקדי אש הנבנים בתוך הארץ או על שטחה הנעשים לבשל או לאפות פת בהן או עליהן כולן מקבלין טומאה. ולשון התורה[א] תנור וכירים יותץ טמאים הם. ודינן בטומאה כדין כלי חרס כמו שיתבאר. ואמר רבי מאיר כי משנבנה מהתנור גובה ארבעה טפחים יקבל טומאה. וכן התנור השלם אם נהרס ונשארו ממנו ארבעה טפחים יקבל טומאה. וחכמים אומרים שתנור קטן מעת שנבנה בו כל שהוא מקבל טומאה. והתבאר בתלמוד[ב] שאמרם כל שהוא טפח ולפי זה משנבנה ממנו טפח יקבל טומאה. וכן התנור הקטן אם נהרס ונשאר ממנו רובו כלומר רוב גבהו יקבל טומאה. ואם נשאר ממנו חציו לבד ומה שלמטה מזה אינו מקבל טומאה. ואחר זה הוסיף עוד על שני המאמרים ואמר משתגמר מלאכתו רצה לומר שמה שאמר רבי מאיר שמשנבנה ממנו ארבעה טפחים ומה שאומרים החכמים טפח בקטן וארבעה בגדול יקבל טומאה הוא בתנאי שתגמר מלאכתו. וביאר גמר מלאכתו שיחממהו עד שיהיה בחרסיו מן החימום כדי שיאפו עליו הסופגנים והוא הלחם הרך שהוא ממהר להתבשל[ג] לדקות בצקו ונקרא ספגנים לפי שהוא דומה לספוג והוא מה שצף על הים. וידוע שהתנור שבנינו חדש אשר לא נאפה בו עדיין יצטרך לחימום גדול ואז יגיע אל זה הגדר. אבל התנור אשר כבר נאפה בו הרבה פעמים יתחמם

א) ויקרא י״א ל״ה. ב) תולין קכ״ד ע״ב. ג) בכ״י אקספרד אלנצג במקום אלטבך.

יציר אלי הד׳א אלחד. אמא אלתנור אלד׳י קד כ׳בז פיה מראת פאנה יחמי בנאר קלילה׳ ויציר פי חיז יטבך׳ פיה סופגנין. פיקול ר׳ יהודה אנה מנד׳ יחמי אלתנור אלג׳דיד בנאר לו אחמי בהא תנורא קדימא פי קדר הד׳א אלתנור לכאן ימכן אן יטבך פיה סופגנין פקד נגמרה מלאכתו ויקבל טומאה. והלכה כחכמים.

יתחמם באש מעט ואפשר לאפות בו סופגנים. ואמר רבי יהודה שמעת שהוסק התנור החדש באש כשיעור שאם הוסק בו תנור ישן היה אפשר לאפות בו סופגנים כבר נגמרה מלאכתו ויקבל טומאה. והלכה כחכמים.

ב כירה תחלתה שלש ושיריה שלש משתגמר מלאכתה. אי זו היא גמר מלאכתת משיסיקנה כדי לבשל עליה ביצה קלה שבביצים טרופה ונתונה בלפס. הכופת עשאו לאפייה שעורו כתנור עשאו לבשול שעורו ככירה. האבן היוצא מן התנור טפח ומן הכירה שלש אצבעות חבור והיוצא מן הכופח עשאו לאפייה שעורו כתנור עשאו לבשול שעורו ככירה. אמר רבי יהודה לא אמרו טפח אלא בין התנור ולכותל. היו שני תנורין סמוכים זה לזה נותן לזה טפח ולזה טפח והשאר טהור:

כירה הי מסתוקד מבני ליטבך׳ עליה אלטעאם והו מקום שפיתת שתי קדרות כמא בינא פי שבת. וכופח הו מקום שפיתת קדרה אחת פקט פהו קריב מן שכל אלתנור. פקד יעמל לטבך׳ אלטעאם פינצב אלקדר עליה מן פוק וירמי אלנאר מן אספל מת׳ל אלכירה וקד יחמיה ויכ׳בז פי דאכ׳לה אלכ׳בז מת׳ל אלתנור. וקולה שלש יריד בה ארתפאע שלש אצבעות. וביצה קלה שבבצים אסרע אלביץ׳ נצ׳ג׳ ובין אלתלמוד אנהא ביץ׳ אלדג׳אג׳. טרופה ונתונה בלפס מצ׳רובה׳ בזית מקליה׳ פי טאג׳ן לאנה אסרע לטבכ׳הא ובשרט אן נקדר אן אלטאג׳ן קד סכ׳ן סכ׳ונה׳ מעתדלה׳ לאן קד לא יחמי אלטאג׳ן אלא בג׳מלה׳ חטב עט׳ימה׳. וקאל תעאלי תנור וכירים יותץ טמאים הם וטמאים יהיו לכם וג׳א אלנקל לכם לכל צרכיכם לרבות ידות הכלים מיכאן אמרו האבן היוצאת מן התנור טפח ומן הכירה שלש אצבעות חיבור. וגרץ׳ הד׳א אלקול אן כל מא יצלח בכם ויעינכם פי שג׳ל ד׳לך אלכלי פינתגס באנתג׳אסה ולא שך אן טפח היוצא מן התנור לו אזיל לאצ׳עף אלתנור וברד נארה פצאר אלתנור מחתאג׳ אליה ולד׳לך ינתגס באנתג׳אסה פאד׳א

אנתגס

כירה הוא מוקד נבנה לבשל עליו התבשיל והוא מקום שפיתת שתי קדרות כמו שבארנו במסכת שבת[א] וכופח הוא מקום שפיתת קדרה אחת לבד והוא קרוב לתמונת התנור. ופעם נעשה לבשל התבשיל ויעמידו הקדרה עליו ממעל ויתנו האש מתחתיו כמו הכירה ופעם יסיקו אותו ויאפו בתוכו הלחם כמו התנור. ואמרו שלש ירצה בו גובה שלש אצבעות. וביצה קלה שבבצים הביצה היותר ממהרת לבשל וביאר אותה בתלמוד[ב] שהיא ביצת תרנגולת. טרופה ונתונה באלפס טרופה בשמן מושלכת[ג] באלפס שוהו היותר ממהר להתבשל. ובתנאי שנשער שהאלפס כבר נתחמם בחימום בינוני[ד] לפי שלפעמים לא יתחמם האלפס אלא בעצים הרבה[ה]. ואמר ית׳[ו] תנור וכירים יותץ טמאים הם וטמאים יהיו לכם. ובאה הקבלה[ז] לכם לכל צרכיכם לרבות ידות הכלים מכאן אמרו האבן היוצאת מן התנור טפח ומן הכירה שלש אצבעות חיבור. וכונת זה המאמר שכל מה שיתוקן לכם ויעזור לכם בתשמיש זה הכלי יטמא בטומאתו. ואין ספק שהטפח היוצא מן התנור אם הוסר יחלש התנור ויקורר אשו והנה התנור צריך לו ולזה

יטמא

א) פ״ג מ״א בפי׳ הר״מ. ב) שבת פ׳ ע״ב. ג) וכן בכ״י פארים בערבי מלקיה׳, וזה ל׳ המשנה ונתונה באילפס. אבל בכ״י א׳ מקליה והוא אפויה. ד) עיי׳ פי׳ הר״מ שבת פ״ח מ״ה. ה) וזה לענין שבת. ו) ויקרא י״א ל״ה. ז) ספרא שמיני פרש׳ ז׳ הל׳ י׳.

אנתגס אלתנור אנתגס טפח מתצל בה ומא זאד עלי דלך פהו טאהר. וכל מא יקע מן אלתפקה פי הדה אלמסכתא פי אלמקאדר אלתי תנתגס באנתגאס אלכלי ממא אתצל בה או אלתנור או סאיר אלמסתוקדאת פאנמא אצלה מא דכרת לך והו קולהם לכם לכל שבצרכיכם. ואין הלכה כר׳ יהודה:

יטמא בטומאתו וכאשר נטמא התנור נטמא הטפח הדבק בו והיותר מזה הוא טהור. וכל הדינים אשר יבואו בזאת המסכתא על השיעורים אשר יטמאו בהטמאות הכלי ממה שדבק בו או התנור או שאר המוקדים אין עקרם אלא מה שזכרתי לך והוא אמרם לכם לכל שבצרכיכם. ואין הלכה כרבי יהודה.

ג עטרת כירה טהורה. טירת התנור בזמן שהיא גבוהה ארבעה טפחים מיטמאה במגע ובאויר פחותה מיכן טהורה. אם חיברה לו אפילו על שלש אבנים טמאה. בית הפך ובית התבלין ובית הנר שבכירה מיטמאין במגע ואינן מיטמאין באויר דברי רבי מאיר ורבי שמעון מטהר:

יבני בניאן דאיר עלי ראס אלכירה לתנזל פיה אלקדר ולא יכרג מן הרארה אלנאר שי ודלך אלבניאן יתסמי עטרת כירה לאנהא עליהא כאלתאג עלי אלראס. פאדא אנתגסת אלכירה לא ינתגס דלך אלבניאן אלזאיד עליהא מן פוק. ויעמל בין ידי אלתנור מוצע מבני מחיט בחיטאן ינעל פיה אלכבז ענד כרוגה מן אלתנור יתסמי דלך אלמוצע טירת התנור תשביה באלקצר מן קולה בחצריהם ובטירותם. וקולה מיטמא במגע ובאויר יעני בה אן אדא אנתגס אלתנור אמא באנצמאם אלשרץ לה מתוכו או בחצולה פי הואה דון אן ימאסה פאן הדה אלטירה תנתגס לאנהא מצרכי תנור וכאלגז מן אגזאה. פאן כאנת אקל ארתפאע מן ארבעה טפחים פהי לא תנתגס לאנהא מלגאה אד לא תצלח לגמע אלכבז פיהא. פאן אלזקהא לתנור פקד שהד עמלה אנהא מנה בבאל ואנה אראד אתצאלהא באלתנור פלדלך תנתגס באנתגאסה ולו כאנת אי קדר כאנת ולו אלזקהא אצעף אלזאק יכון מתל אן יצפף תלתה אחגאר בגנב אלתנור וירכבהא עלי תלך אלאחגאר. וקד יעמל פי אגנאב אלכירה מוצע יכון פיה כוז אלזית יתסמי בית הפך ומוצע תכון פיה אלאתאבל יתסמי בית התבלין ומוצע יכון פיה אלסראג יתסמי בית הנר. פאדא אנתגסת אלכירה במגע שרץ אעני אן ימאסהא מן דאכלהא פקד אנתגסת

הדה

יעשו בנין עגול על ראש הכירה להכניס בו קדירה ולא יצא מחום האש דבר וזה הבנין יקרא עטרת כירה לפי שהוא עליו כמו עטרה על הראש. ואם נטמאת הכירה לא יטמא זה הבנין הנוסף עליו ממעל. ויעשו לפני התנור מקום בנוי מוקף בכתלים להניח בו הלחם בעת יציאתו מהתנור וזה המקום יקרא טירת התנור שמדמין אותה לטירה. מאמרו(א) בחצריהם ובטירותם. ואמרו מיטמא במגע ובאויר רצה לומר שאם נטמא התנור אם בנגיעת השרץ מתוכו או בהגעתו באוירו בלתי שימששהו זאת הטירה תיטמא לפי שהיא מצרכי התנור וכחלק מחלקיו. ואם היא פחותה בגובה מארבעה טפחים לא תיטמא כי היא ללא צורך לפי שאיננה ראויה לקבץ הלחם בה. ואם חיברה לתנור כבר נראה בעשייתה שהיה כן במחשבתו ושהוא רצה לדבקה בתנור ולזה תיטמא בטומאתו באיזה שיעור שתהיה הטירה ואפילו אם חיברה בחיבור היותר הלש כמו אם סידר שלשה אבנים בצד התנור והושיבו על אלו האבנים. ולפעמים יעשו בצידי הכירה מקום אשר בו פך השמן ויקרא בית הפך ומקום אשר בו התבלין ויקרא בית התבלין ומקום אשר בו הנר יקרא בית הנר. ואם נטמאה הכירה במגע שרץ רצה לומר שנגע בה בפנים כבר נטמאו אלו המקומות כולן לפי

שנתחברו

א) בראשית כ״ה ט״ז.

הד׳ה אלמואצ׳ע כלהא לאתצאלהא באלכירה. אמא אן אנתג׳סת אלכירה באויר פקט באן יחצל אלשרץ פי אוירה פתנתג׳ס אלכירה ולא תנתג׳ס הד׳ה אלמואצ׳ע. וקד בין אלתלמוד אן ר׳ מאיר ג׳על הד׳ה אלתפרקה ליעלם אן אנתג׳אס הד׳ה אלמואצ׳ע אנמא הו מדרבנן והם ג׳עלוהא היבור ואין שורפין עליהן את התרומה לאנהא לו כאנת מן נפס אלכירה מדאוריתא לאנתג׳סת באנתג׳אס אלכירה כיף כאן אנתג׳אסהא בין במגע בין באויר. והלכה כר׳ מאיר.

שנתחברו בכירה. אבל אם נטמאה הכירה באויר לבד כשהגיע השרץ באוירה נטמאה הכירה ולא נטמאו אלו המקומות. וכבר התבאר בתלמוד[א] שרבי מאיר עשה זה ההבדל לעשות היכר שטומאת אלו המקומות אינה אלא מדרבנן שהם חשבום להיבור ואין שורפין עליהן את התרומה לפי שאילו היו מעצם הכירה מדאוריתא יטמאו בטומאת הכירה באיזה אופן שתטמא בין במגע בין באויר. והלכה כרבי מאיר.

ד תנור שהוסק מאחוריו או שהוסק שלא לדעתו או שהוסק בבית האומן טמא. מעשה שנפלה דליקה בתנורי כפר סיגנה ובא מעשה ליבנה וטימאן רבן גמליאל:

קד תקדם אלקול אן אלתנור לא ינתג׳ס חתי יחמי וד׳לך הו גמר מלאכתו. פיקול אנה אד׳א סכ׳ן מן כ׳ארג׳ה או בגיר קצד או סכ׳נה אלצאנע אלד׳י עמלה ועלי אנה לם יסכ׳נה ליטבך׳ פיה פאנה ינתג׳ס הואיל והוסק מכל מקום. וג׳אב מעשה ידל אן אד׳א הוסק שלא לדעת טמא. וד׳לך קול צחיח.

כבר קדם המאמר שהתנור לא יטמא עד שיוסק וזהו גמר מלאכתו. ואמר שאם הוסק מחוץ או שלא לדעתו או שהסיקו האומן אשר עשאו אף על פי שלא הסיק אותו לאפות בו יטמא הואיל והוסק מכל מקום והביא מעשה להורות שאם הוסק שלא לדעת טמא וזהו מאמר אמיתי.

ה מוסף התנור של בעלי בתים טהור ושל נחתומין טמא מפני שהוא סומך עליו את השפוד רבי יוחנן הסנדלר אומר מפני שהוא אופה בו כשהוא נדחק. כיוצא בו מוסף היורה של שולקי זתים טמא ושל צבעים טהור:

תזאד זיאדה פי ארתפאע אלתנור מן פוק שקפה והי מן טין פקט והי אלתי תתסמי מוסף התנור והי שבה דאירה עלי פם אלתנור מן אעלאה. פלכון אלנחתום סומך עליה את השפוד צארת מן צרכי תנור. ויורה קדר מבני פי אלארץ׳ אכת׳ר מא יעמל מן נחאס וחולה איצ׳א בניאן זאיד עלי חאשיה אלקדר יתסע אלמא ענד אלגליאן פי ד׳לך אלבניאן. והכד׳א יפעל אלצבאגון ואללד׳ין יטבכ׳ון אלצאבון ואללד׳ין יטבכ׳ון אלסכר או יסלקון אלזיתון ונחוה. ואצל ד׳לך כלה מא ד׳כרת לך מן קולהם לכם לכל שבצרכיכם. ויכ׳רג׳ מן פחוי כלאם ר׳ יוחנן הסנדלר אן מא ליס

יוסיפו מוסף בגובה התנור למעלה מחרסיו והוא מן טיט לבד והוא הנקרא מוסף התנור והוא בדמיון עגול על פי התנור מלמעלה. ומפני שהנחתום סומך עליו את השפוד נהיה מצרכי התנור. ויורה קדירה בנויה בארץ ויעשו אותה על הרוב מנחושת וסביב לה גם כן בנין נוסף על שפת הקדירה כדי שיתפשטו המים בעת רתיחתן בזה הבנין. וכן יעשו הצבעים ועושי הבורית ומבשלי הסוכר ושולקי הזיתים והדומה להן. ושורש זה כולו הוא מה שזכרתי לך[ב] מאמרם לכם לכל שבצרכיכם. ויצא מדקדוק דברי רבי יוחנן הסנדלר שאם אין בו תועלת

א) שבת מ״ח ע״ב. ב) לעיל מ״ב.

רבן גמליאל ובית דינו כל טהרות שטיהר ר' אליעזר ואעתזלוה חיניד̇ עליה אלסלאם ולד̇לך תסמי תנורי של עכנאי מנסוב אלי עַכְנָא והו אלת̇עבאן אלעט̇ים קאלוא שהקיפוהו תשובות כעכנאי. וכד̇לך וקע כלאם כת̇יר פי יורת הערביים והו הד̇א אלהפיר אלד̇י יחפר פי אלארץ̇ ליכבז פיה וכאן אכ̇ר ד̇לך תנאצף ואג̇מאע עלי מא ד̇כר הנא מן אלחכם ולד̇לך תסמי הד̇א אלשכל תנורו של בית דינאי מנסוב אלי דין ואין הלכה כר' אליעזר.

גמליאל ובית דינו כל טהרות שטיהר רבי אליעזר ואז הרחיקוהו עליו השלום ולזה נקרא תנור של עכנאי מיוחס אל עכנא והוא תנין גדול. אמרו שהקיפוהו תשובות כעכנא(א). וכן נפלו דברים רבים ביורות הערביים והוא זאת ההפירה אשר יחפרו בקרקע לאפות בה פת ולבסוף התאחדו והסכימו על הדין הנזכר בכאן ולזה נקראה זאת התמונה תנורו של בית דינאי מיוחס אל דין. ואין הלכה כרבי אליעזר.

יא תנור של אבן ושל מתכת טהור וטמא משום כלי מתכות. ניקב נפגם נסרק עשה לו טפלה או מוסף של טיט טמא. כמה יהא בנקב כדי שיצא בו האור וכן בכירה. כירה של אבן ושל מתכת טהורה וטמאה משום כלי מתכות. ניקבה נפגמה נסדקה עשה לה פטפוטין טמאה. מירחה בטיט בין מבפנים בין מבחוץ טהורה. ר' יהודה אומר מבפנים טמאה ומבחוץ טהורה:

קאל תעאלי תנור וכירים יותץ את שיש לו נתיצה טמא אמא אן כאן מן חג̇ר או אחד אלמסבוכאת פלא ינתג̇ס מן חות̇ הו תנור לדברי הכל והד̇א הו אלמעני אלד̇י יכ̇רג̇ון אליה אלחכמים קולה יותץ. לכנה ינתג̇ס אן כאן של מתכת משום כלי מתכות ותכון נג̇אסתה כאחכאם נג̇אסה̈ כלי מתכות אעני אנה לא ינתג̇ס מאוירו ויטמא מגבו ויציר אב הטומאה אד̇א נגע בו כזית מן המת עלי מא תבין פי אלתוספתא והו קולהם פי תנור של מתכת נגע בו כזית מן המת מאחוריו כולו מטמא שנים ופוסל אחד מפני שנעשה אב הטומאה לאן הראשון והשני טמאין ומטמאין בתרומה והשלישי פסול עלי מא אצלנא פי צדר הד̇א אלסדר. וכל מא יג̇יך פי הד̇א אלסדר מן קולהם מטמא שנים ופוסל אחד אלג̇רץ̇ בה בתרומה פאעלם הד̇א. וארג̇ע אלי תמאם שרח אלהלכה פלד̇לך אן כאן הד̇א אלתנור של מתכת מבני פי אלארץ̇ לא ינתג̇ס ראסא לאן אלכלים אלמבניה̈ פי אלארץ̇ לא תנתג̇ס ג̇יר תנור וכירים פקט אלתי נ̇א פיהא אלנץ̇ אמא מא סוי ד̇לך פאלאצל ענדנא כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע.

והדא

אמר יתברך(ב) תנור וכירים יותץ את שיש לו נתיצה טמא. אכן אם היה מאבן או ממיני המתכות לא יטמא משום תנור לדברי הכל וזהו הענין אשר יוציאו אליו החכמים אמרו יותץ. אבל יטמא אם היה של מתכות משום כלי מתכות ותהיה טומאתו כדיני טומאת כלי מתכות רוצה לומר שלא יטמא מאוירו ויטמא מגבו ויהיה אב הטומאה אם נגע בו כזית מן המת על מה שהתבאר בתוספתא(ג) והוא אמרם בתנור של מתכות נגע בו כזית מן המת מאחוריו כולו מטמא שנים ופוסל אחד מפני שנעשה אב הטומאה מפני שהראשון והשני טמאין ומטמאין בתרומה והשלישי פסול לפי מה שהשרשנו בפתיחת זה הסדר. ובכל מקום שיבוא לך בזה הסדר אמרם מטמא שנים ופוסל אחד הכונה בו בתרומה ודע זה. ואשוב להשלים ביאור זאת ההלכה. ולזה אם היה זה התנור של מתכת בנוי בארץ לא יטמא כלל לפי. שהכלים הבנויים בארץ לא יטמאו זולת תנור וכירים לבד אשר בא עליהם הפסוק אבל בשאר הדברים השורש אצלנו כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע. וזהו ענין אמרו

טהור

א) בבא מציעא נ"ט ב'; ירוש' מועד קטן פ"א ע"ד. ב) ויקרא י"א ל"ה וספרא שמיני פ"י הל' ז' (נ"ה ע"ג). ג) כלים ב"ק פ"ד הל' א'.

ו הד̇א הו פאידה̈ קולה טהור וטמא משום כלי מתכות. אמא אן כאן מן חג̇ר פלא ינתג̇ס אצלא לאן כלי אבנים לא תנתג̇ס ראסא כמא יבין בעד. פאן אנת̇קב או תת̇לם מנה מוצ̇ע או אנשק וסד̈ ד̇לך אלמוצ̇ע בטין או לבס עליה אלטין מן כ̇ארג̇ או זאד פי ארתפאעה̈ חאשיה̈ מן טין מן פוקה והי אלתי תתסמי מוסף כמא בינא פירג̇ע חכמה חכם אלתנור לג̇מיע אלאשיא. וקולה וכן בכירה יעני והד̇א אלחד אלד̇י חדדנא אלת̇קב מן חית̇ יכ̇רג̇ מנה אלצ̇ו הו חד ת̇קב אלכירה איצ̇א. ופטפוטין אטראף מן טין נאתיה̈ תנצב עליהא אלקדר שבה אלאת̇אפי וואחדהא פטפוט. ואין הלכה כר' יהודה אד̇ אלתלבים לא יפיד אלכירה בוג̇ה אד̇ אנמא תעמל ליטבך̇ עליהא לא פיהא כמא תקדם והי האמלה̈ ללנאר לאנהא מתכת פלא מעונה̈ להא פי אלתלבים אמא תלבים תנור של מתכות ושלאבן והי אלטפילה פד̇לך מפיד לה לאנה יכ̇בז פיה מן ד̇אכ̇ל אלכ̇בז וד̇לך אלתלבים יבקי סכ̇אנתה וימנע ענה אלהוא אלד̇י יברד ג̇רם אלתנור:

טהור וטמא משום כלי מתכות. אולם אם היה מאבן לא יטמא כלל לפי שכלי אבנים אינם מטמאים כלל כמו שיתבאר אחר זה. ואם ניקב או נפגם באיזה מקום או נסדק וסתם זה המקום בטיט או שמירה עליו הטיט מבחוץ או הוסיף בגבהו שפה מטיט מלמעלה והוא אשר יקרא מוסף כמו שבארנו יהיה דינו כדין התנור לכל דבריו. ואמרו וכן בכירה רוצה לומר וזה הגדר אשר גדרנו בנקב כדי שיצא ממנו האור הוא גדר נקב הכירה גם כן. ופטפוטין קצוות מטיט בולטות ששופתין עליהן הקדירה והן כמו יתדות והאחד פטפוט. ואין הלכה כרבי יהודה מפני שהמירוח לא יועיל לכירה בשום פנים שהיא נעשית רק לבשל עליה ולא בתוכה כמו שקדם והיא סובלת האש לפי שהיא של מתכת ואין עזר לה במירוח. אבל מירוח התנור של מתכת ושל אבן והיא הטפלה יש לו תועלת לפי שאופים בו הלחם מבפנים וזה המירוח יקיים חומו וירחיק ממנו הרוח אשר יקרר גשם התנור.

פרק ששי.

א העושה שלשה פטפוטין בארץ וחיברן בטיט להיות שופת עליהן את הקדרה טמאה. קבע שלשה מסמרין בארץ להיות שופת עליהן הקדרה אף על פי שעשה בראשן מקום שתהא הקדרה יושבת טהורה. העושה שתי אבנים כירה וחיברן בטיט טמאה ר' יהודה מטהר עד שיעשה שלישית או עד שיסמוך לכותל. אחת בטיט ואחת שלא בטיט טהורה:

אד̇א ג̇על ת̇לת̇ה̈ מסאמר חדיד פי אלארץ̇ פהי לא תנתג̇ס כמא לא תנתג̇ס כירה של מתכת ללאצל אלד̇י ד̇כרנא. וכד̇לך אד̇א כאנת אלחג̇ארה̈ דון טין לא תנתג̇ס לאן אלחג̇אר לא תנתג̇ס. ואין הלכה כר' יהודה:

אם שם שלשה מסמרי ברזל בארץ לא יטמאו כמו שלא תיטמא הכירה של מתכת לפי השרש אשר זכרנו. וכן אם היו האבנים בלא טיט לא יטמאו לפי שהאבנים לא יטמאו. ואין הלכה כדבי יהודה.

ב האבן שהיה שופת עליה ועל התנור עליה ועל הכירה עליה ועל הכופח טמאה. עליה ועל האבן עליה ועל הסלע עליה ועל הכותל טהורה. וזו היתה כירת הנוירים שבירושלם שכנגד הסלע. כירת הטבחים בזמן שהוא נותן אבן בצד אבן נטמאה אחת מהן לא נטמאו כולן:

קולה עליה ועל האבן יריד בה על שתי אבנים דון אן יכון ת̇ם טין והי לא

אמרו עליה ועל האבן ירצה בו על שתי אבנים בלתי שיהיה שם טיט והן לא

תנתגס לאן אלחג׳ארה טאהרה כמא תקדם. ת׳ם קאל אן כירת הנזירים כאנת מן הד׳ה אלצפאת אלמד׳כורה. שכנגד הסלע יעני אבן כנגד הסלע והו אלג׳בל כאן אלנזירים יטבך׳ עליהא אלשלמים ויחרק הנאך שעורהם פי לשכת הנזירים אלתי כאנת פי עזרת נשים כמא באן פי מדות. וקולה נטמאת אחת מהן לא נטמאו כולן בשרט אן תכון אלחג׳ארה כלהא מלבסה באלטין כמא תקדם אול אלפרק. אמא אלחג׳ארה אלגיר מלבסה פלא תנתגס.

יטמאו לפי שהאבנים טהורות כמו שקדם. אחר זה אמר שכירת הנזירים היתה לה אלו התוארים הנזכרים. שכנגד הסלע רוצה לומר אבן כנגד הסלע. וזה ההר שהיו הנזירים מבשלים עליו השלמים ושורפין שם שערם בלשכת הנזירים אשר היתה בעזרת נשים כמו שהתבאר במדות(א). ואמר נטמאה אחת מהן לא נטמאו כולן בתנאי שיהיו האבנים כולם ממורחות בטיט כמו שקדם בראש הפרק. אבל האבנים הבלתי ממורחות לא יטמאו.

ג שלש אבנים שעשאן שתי כירים נטמאת אחת מן החיצונות האמצעית המשמש לטמא טמא והמשמש לטהור טהור ניטלה הטהורה הוחלטה האמצעית לטומאה ניטלה הטמאה הוחלטה האמצעית לטהרה. נטמאו שתים החיצונות אם היתה האמצעית גדולה נותן לזו כדי שפיתה מיכאן ולזו כדי שפיתה מיכאן והשאר טהור. אם היתה קטנה הכל טמא. ניטלה האמצעית אם יכול לשפות עליה יורה גדולה טמאה החוירה טהורה. מירחה בטיט מקבלת טומאה משיסיקנה כדי לבשל עליה את הביצה:

הוחלטה אנבת׳ הכמהא תרגום לצמיתות להלוטין. ולד׳לך סמי אלרג׳ל אלד׳י הכם עליה באלצרעת ובת׳ אלכהן הכמה מצורע מוחלט. ושפיתה אלמתצרפה פי ג׳מיע אלמשנה הי לפט׳ה עבראניה שפות הסיר. וקולה אם יכול לשפות עליה הו צ׳מיר אלכירה אלכאינה מן אלחג׳רין אלבאקיתין. ת׳ם קאל החוירה טהורה לאן מנד׳ אזאלהא מן אלארץ׳ פקד הדמהא וטהרת וליס ברדהא אלי מוצ׳עהא תנתגס. פאד׳א לצקהא פי אלארץ׳ בטין והו קולה מירחה בטיט פהי תנתגס פי אלמסתקבל אעני אלכירה אלכאינה מן אלחג׳ר אלאולי ואלחג׳ר אלמרדודה. וג׳מיע הד׳ה אלאחכאם בינה עלי אלאצול אלמתקדמה.

הוחלטה התקיים דינה תרגום לצמיתות להלוטין(ב). ולזה נקרא האיש אשר נדון עליו בצרעת ופסק הכהן דינו מצורע מוחלט. ושפיתה המורגל בכל המשנה היא מלה עברית שפות הסיר(ג). ואמרו אם יכול לשפות עליה הוא כינוי לכירה שנהיתה מן שתי אבנים הנשארות. אחר זה אמר החוירה טהורה לפי שמעת שהסיר אותה מהארץ כבר נהרסה וטהרה ולא תטמא אם החזירה אל מקומה. אבל אם חיברה לארץ בטיט והוא אמרו מירחה בטיט היא תטמא להבא רוצה לומר הכירה שנהיתה מן האבן הראשונה והאבן המוחזרת. וכל אלו הדינים מבוארים על השרשים הקודמים.

ד שתי אבנים שעשאם כירה ונטמאו סמך לזו אבן אחת מיכאן ולזו אבן אחת מיכאן חציה של זו טמא וחציה טהור וחציה של זו טמא וחציה טהור. ניטלו טהורות חזרו אלו לטומאתן:

הד׳א בין וד׳לך אנה למא ג׳על בג׳נבהא אחת טהורה צאר נצפהא אלד׳י ילי הד׳ה אלטהורה טאהר ואלנצף אלד׳י ילי אלטמאה

טמא

זה מבואר וזה שאחר ששם בצידה אחת טהורה חציה אשר הוא מצד זאת הטהורה טהור והחצי אשר הוא מצד הטמאה טמא

כמו

א) פ״ב מ״ה. ב) ויקרא כ״ה כ״ג. ג) יחזקאל כ״ד ג׳.

טמא כמא תקדם. וכדׄלך האל אלחגׄר אלאכׄרי מן אגׄל אלטאהרה אלתי רכבת בגׄנבהא. והדׄה אלחגׄארה כׄלהא מלבסה באלטין כמא תקדם אול אלפרק פי קולה אחת בטיט ואחת שלא בטיט טהורה.

כמו שקדם וכן הדין באבן האחרת מפני הטהורה אשר הושמה בצדה. ואלו האבנים כולן ממורחות בטיט כמו שקדם בראש הפרק באמרו אחת בטיט ואחת שלא בטיט טהורה.

פרק שביעי.

א הקלתות של בעלי בתים שנפחתה פחות משלשה טפחים טמאה שהוא מסיק מלמטן וקררה בשלה מלמעלן. יתר מיכאן טהורה. נתן אבן או צרור טהורה. מירחה בטיט מקבלת טומאה מיכאן ולהבא. זו היתה תשובת רבי יהודה בתנור שנתנו על פי הבור או על פי החרות:

קלתות קואעד מבניה מדורה תעמל תחת אלפרנאת. פקאל אן אנהדם דׄלך אלבניאן אלדׄי תחת קער אלכירה וצאר פי אנכׄפאצׄ אלמהדום דון שלשה טפחים פאן אלכירה אלתׄאבתה עלי דׄלך אלבניאן תנתגׄס לאן ימכן פי מתׄל הדׄא אלארתפאע אן יקד אלנאר מן אספל יעני פי אלמוצׄע אלמהדום ותטבך אלקדר אלתי עלי אלכירה מן פוק. אמא אן כאן נזל אלהדם פי דׄלך אלבניאן אכתׄר מן שלשה טפחים פקד תטהרת אלכירה לאן אדׄא כאן בעד מוצׄע אלנאר מן אלקדר אלמנצובה אכתׄר מן שלשה טפחים פליס יצל חר אלנאר ללקדר כמא ינבג׳ אן יצל. וכדׄלך לו גׄעל חגׄר עלי מוצׄע אלהדם חתי תציר תלך אלחגׄר כאנהא קאע אלכירה פאן אלכירה באקיה עלי אלטהארה אלא אן ילבס באלטין פחינ׳ד תרגׄע אלחגׄר קאע אלכירה ותקבל טומאה פי מא בעד ולא נסאל ען אלהדם אלדׄי תחת אלחגׄר אדׄ הו גׄיר מנצׄאף אלי אלכירה והדׄה צורה דׄלך כי יבין אלמעני גׄדא. פלמא כאן קאל אלחכמים אן הדׄה אלאבן אלתי גׄעלת על פי הפחת לא תקום ללכירה מקאם קרקעיתה חתי תלבס באלטין כאן דׄלך חגׄה עליהם פי כׄלאפהם עלי ר׳ יהודה אלדׄי קאל אן אלאבן אלתי תכון על פי הבור לא תקום ללתנור מקאם קרקעיתו ונחסבה מתצל באלארצׄ אדׄ אלמעני ואחד ובהדׄא רד עליהם ר׳ יהודה וקד תקדם כלאם ר׳ יהודה פי אלפרק אלכׄאמס ובינא מענאה ואין הלכה כר׳ יהודה.

קלתות תושבות בנויות עגולות הנעשות תחת הפורני. ואמר שאם נהרס זה הבנין אשר תחת קערורית הכירה והיה עומק הפחת פחות משלשה טפחים הכירה העומדת על זה הבנין תטמא לפי שאפשר בגובה כזה שיבערו האש מלמטן רצה לומר במקום הפחת והקדירה אשר על הכירה בשלה מלמעלן. אבל אם ירדה הפחת בזה הבנין יותר משלשה טפחים כבר נטהרה הכירה לפי שאם היה מקום האש רחוק מהקדרה השפותה על הכירה יותר משלשה טפחים לא יגיע חום האש אל הקדרה כצרכה. וכן אם נתן אבן על מקום ההריסה עד שתהיה זאת האבן כאילו היא קרקע הכירה נשארה הכירה על טהרתה אלא אם טח אותה בטיט ואז תשוב האבן קרקע הכירה ותקבל טומאה מכאן ולהבא ולא נשגיח עוד על הפחת אשר תחת האבן לפי שאין לכירה עוד חיבור עמה. וזאת צורתה 7 ובה יתבאר הענין מאד. ומה שאמרו החכמים שזאת האבן אשר הושמה על פי הפחת לא תעמוד לכירה במקום קרקעיתה עד שנמרחה בטיט זה היה לתשובה עליהם במחלוקתם על רבי יהודה האומר שהאבן אשר היא על פי הבור לא תעמוד לתנור במקום קרקעיתו עד שנחשבהו כמחובר בארץ שהענין אחד ובזה השיב עליהם רבי יהודה. וכבר קדם מאמר רבי יהודה בפרק חמישי ס) ובארנו ענינו. ואין הלכה כרבי יהודה.

ס) מ״ו.

ב דכון שיש בו בית קבול קדרות טהור משום כירה וטמא משום כלי קבול. הצדדים שלו הנוגע בהם אינו טמא משום כירה. הרחב שלו ר' מאיר מטהר ור' יהודה מטמא. וכן הכופה את הסל ועושה על גביו כירה:

כאנוא יעמלון מן אלפכאר שכלא מרבעא מסתטילא לה טול וערץ וארתפאע והו מגוף מן דאכלה וסטחה אלפוקאני מתקב תקבא מדורה ואחדה אמאם תאניה ימלי מן דאכלה באלרמאד אלסכן ותרכב אלקדור עלי תלך אלאתקאב וינקל בגמלתה בנארה וקדורה ויסמי דכון ודכון ודוכן ואחד לאן שכלה שכל אלדוכן והו אלמצטבה. ואלפרק בין כונה טמא משום כירה או משום כלי קיבול לאנה אדא כאן אנתגאסה מן חית הו כלי מקבל פלים ינתגס אדא כאן מבני פי אלארץ. ובדלך אדא אנתקב חתי יכרג מנה מא הו מעמול ליקבלה פלים ינתגס כמא תבין פי אלפרק אלתאלת. ולים כדלך אלכירה. קאל וכדלך מן כב אלסל ועמל עלי קאעה כירה וקד עלמת אן אלסל מן גמלה כלי עץ פהו אנמא ינתגס משום כלי עץ לא משום כירה ואן כאנת אלכירה מחתאגה אליה. והרחב שלו הו סטח בסיט כאן אוסע מנה מתצל בה יגלס עליה ענד אלטבך וכדלך אדא אנתגס הדא אלדכון ואנצמת אלאכלין ואלמשקין בה מן כארג פננטרה מן חית הו כלי קבול אלדי אדא נקב אלקדר אלמעלום טהר ולא ינגס ולא ננטרה מן חית הו כירה אלדי ינגס טאל מא יצלח אן יטבך עליה עלי מא יבין. והלכה כר' יהודה:

היו עושים מחרס תמונת כלי מרובעת ארוכה אשר לה אורך ורוחב וגובה והיא חלולה מתוכה ושטחה העליון נקוב נקבים עגולים אשר האחד מהם נגד השני וימלאו הכלי מתוכו באפר חם ויתנו הקדירות על אלו הנקבים ויטלטלו הכלי הזה כולו עם אשו וקדרותיו. ויקרא דכון ודכין ודוכן כאחד לפי שתמונתו תמונת הדוכן והוא האיצטבא. וההפרש בין היותו טמא משום כירה או משום כלי קיבול הוא שאם טומאתו משום שהוא כלי מקבל לא יטמא אם היה בנוי בארץ וכמו זה לא יטמא אם ניקב עד שיצא ממנו מה שהוא עשוי לקבלו כמו שהתבאר בפרק שלישי א). והכירה אינה כן. אמר וכן הכופה את הסל ועשה על גבו כירה וכבר ידעת שהסל מכלל כלי עץ ולא יטמא אלא משום כלי עץ ולא משום כירה ואפילו היתה הכירה צריכה אליו. והרחב שלו הוא שטח פשוט יותר רחב מן הדוכן ומחובר אליו ישבו עליו בעת הבישול. וכן אם נטמא זה הדוכן ונגעו בו האוכלים והמשקים מבחוץ נדון בו משום כלי קיבול אשר אם ניקב על השיעור הידוע טהור ולא יטמא ולא נדון בו משום כירה עד שיטמא כל מה שיכשר לבשל עליו לפי מה שיתבאר. והלכה כרבי יהודה.

ג כירה שנחלקה לארכה טהורה ולרחבה טמאה כופח שנחלק בין לארכו בין לרחבו טהור. חצר הכירה בזמן שהיא גבוהה שלש אצבעות מיטמאה במגע ובאויר. פחות מכאן מיטמא במגע ואינה מיטמא באויר. כיצד משערין אותה ר' ישמעאל אומר נותן את השפוד מלמעלן למטן ומלמטן למעלן וכנגדו מיטמא באויר רבי אליעזר בן יעקב אומר נטמא הכירה נטמאת החצר נטמאת החצר לא נטמאת הכירה:

קד בינא אן כירה מקום שפיתת שתי קדרות פלדלך אדא נהלקה לרחבה טמאה לאן כל נצף יצלח לתנצב עליה

אלקדר

כבר ביארנו שכירה היא מקום שפיתת שתי קדרות ולזה אם נחלקה לרחבה טמאה לפי שכל חצי ממנה ראוי לשפות עליו

קדרה

א) משנה א' וב'.

אפילו הן ארבעה ולו כאנת ארבעה פטפוטים כלהא תנתגס במגע ובאויר. והלכה כר׳ מאיר.

אפילו הן ארבעה אף על פי שהיו ארבעה פיטפוטים כולם יטמאו במגע ובאויר. והלכה כרבי מאיר.

ה ניטל אחד מהן מיטמאין במגע ואינם מיטמאים באויר דברי ר׳ מאיר רבי שמעון מטהר. עשה שנים זה כנגד זה מיטמאין במגע ובאויר דברי רבי מאיר רבי שמעון מטהר. היו גבוהין משלש אצבעות ולמטן מיטמאים במגע ובאויר. משלש ולמעלן מיטמאין במגע ואינן מיטמאין באויר דברי רבי מאיר רבי שמעון מטהר. היו משוכים מן השפה בתוך שלש אצבעות מיטמאין במגע ובאויר. חוץ משלש אצבעות מיטמאים במגע ואינם מיטמאים באויר דברי ר׳ מאיר ר׳ שמעון מטהר:

משוכים מן השפה הו אן יכון אלפטפוט כארג ען גלט אלהאשיה הכדא. פאן כאן בעדה שלש אצבעות פמא זאד פהו כאלמנפצל ען אלכירה. ולא ידהב ענך פי הדה אלפצול כלהא מא תקדם לנא דכרה מראת ודלך אן קולה חית קאל במגע ובאויר יריד בה אדא נטמאת הכירה במגע או באויר אנתגסת אלאמור אלפלאניה וקולה מיטמאין במגע ואינן מיטמאין באויר יריד בה אנהא תנתגס אן אנתגסת אלכירה במגע ולא תנתגס אן אנתגסת אלכירה באויר. ואנמא פעלנא דלך לכון הדה אלפטפוטים חבור מדרבנן פעמלנא להא אמאזה חתי לא תהרק עליהא אלתרומה ואלקדשים עלי מא בינא פי אלפרק אלכאמס. ואעלם אן חית מא מתלנא באלשרץ פי שרחנא פהו אלקיאס לסאיר אבות הטמאות. והדא בין ולא אחתאג אעידה מרה בעד מרה והלכה כר׳ מאיר.

משוכים מן השפה הוא שהפיטפוט יוצא מעובי השפה בזה 8 ואם היה ריחוקו ממנה שלש אצבעות או יותר הוא כנבדל מן הכירה. ולא יעלם ממך באלו ההלכות כולן מה שקדם לנו זכרו הרבה פעמים וזה שאמרו בכל מקום שיאמר במגע ובאויר רוצה בו כאשר נטמאה הכירה במגע או באויר נטמאו הדברים הפלוניים. ואם יאמר מיטמאים במגע ואינם מיטמאים באויר ירצה בו שהם יטמאו אם נטמאה הכירה במגע ולא יטמאו אם נטמאה הכירה באויר. ולא עשינו זה [ההבדל] אלא מפני שאלו הפיטפוטים הם חיבור מדרבנן לעשות היכר א) כדי שלא ישרפו עליהם תרומה וקדשים לפי מה שהתבאר בפרק החמישי ב). ודע שבכל מקום שהמשלנו בשרץ בביאורנו הוא ההקש לשאר אבות הטומאות. וזה מבואר ולא אצטרך להזהירו פעם אחר פעם. והלכה כרבי מאיר.

ו כיצד משערין אותן רבן שמעון בן גמליאל אומר נותן את הכנה ביניהם מן הכנה ולחוץ טהור מן הכנה ולפנים ומקום הכנה טמא:

קאל כיף תקדר הדה אלפטפוטין חתי נעלם הל הי עלי קרב שלש אצבעות מן חאשיה אלכירה ותנצאף אליהא כמא קלנא או בינהא ובין האשיה אלכירה בעד כתיר ולא תנהסב מנהא ולא תנתגס באנתגאס אלכירה באויר ענד ר׳ מאיר או תכון טאהרה מן כל וגה עלי מדהב ר׳ שמעון. פקאל אנה יאכד קאעדה אלכירה וכאנת לא שך פאצלה עלי

סעה

אמר איך נשער אלו הפטפוטין עד שנדע אם הם קרובים שלש אצבעות משפת הכירה ויצטרפו אליה כמו שאמרנו או ביניהם ובין שפת הכירה מרחק רב ולא יחשבו מעצמה ולא יטמאו בהטמאות הכירה באויר על דעת רבי מאיר או יהיו טהורים על כל פנים לפי דעת רבי שמעון. ואמר שיקח כנת הכירה והיתה בלי ספק עודפת על

רוחב

א) שהחיבור אינו אלא מדרבנן ב) בפי׳ הר״מ מ״ג.

סעה̈ פצֿא אלכירה קדר שלש אצבעות. קאל וירכב אלקאעדה̈ עלי אלכירה מן פוק בין אלפטפוטים פאן חצלת אלקאעדה̈ עלי אלפטפוטים ויציר סטח ארתפאעהא מע ארתפאע אלפטפוטים כֿט ואחד או תציר אלפטפוטים פי דאכֿל אלקאעדה̈ פהי מחסובה̈ מן גֿמלה̈ אלכירה ותנתגֿס באנתגֿאס אלכירה עלי אי וגֿה כאן ואן חצלת אלקאעדה̈ פימא בין אלפטפוטים ותכון אלפטפוטים כֿארגֿה̈ ענהא פלא תנתגֿס באנתגֿאס אלכירה אלא אם נטמאת הכירה במגע ועלי מדֿהב רבי מאיר כמא תקדם ותסמיה̈ אלקאעדה̈ כַּנָה הי תסמיה̈ עבראניה̈ את הכיור ואת כנו.

רוחב חלל הכירה שיעור שלש אצבעות. ואמר נרכיב הבסיס על הכירה מלמעלה בין הפטפוטים ואם הגיע הבסיס למעלה מן הפטפוטים ויהיה שטח גבהו עם שטח גובה הפטפוטים בקו אחד או שיהיו הפטפוטין בתוך הבסיס הנה הם נחשבים מכלל הכירה ויטמאו בהטמאות הכירה על אי זה פנים שיהיה. ואם הגיע הבסיס בין הפטפוטים ויהיו הפטפוטים חוין ממנו לא יטמאו בהטמאות הכירה אלא אם נטמאת הכירה במגע לפי דעת רבי מאיר במה שקדם. ונקרא הבסיס כנה והוא שם עברי את הכיור ואת כנו[א]).

פרק שמיני.

א התנור שחצצו בנסרים או ביריעות ונמצא שרץ במקום אחד הכל טמא. כוורת פחותה ופקוקה בקש ומשולשלת לאויר התנור השרץ בתוכה התנור טמא השרץ בתנור אכלין שבתוכה טמאין ורבי אליעזר מטהר. אמר ר״א אם הצילה במת החמור אל תציל בכלי חרס הקל. אמרו לו אם הצילה במת החמור שכן חולקים אהלים. תציל בכלי חרס הקל שאין חולקין כלי חרס:

פחותה קד נקץ מנהא גֿז ובקי שבה כוה̈ תֿם מלי דֿלך אלתֿקב באלקש פליסת הי כלי שלם לאן הדֿא אלסד באלקש לא יחסב סד פלדֿלך לא יכון אלשי אלדֿי פיהא כאלמנפצל ען אלתנור בל כל מא יכון פיהא פכאנה פי הוא אלתנור. וסיבין לך פי אלתאסע מן אהלות אן סלה̈ תכון עלי הדֿה̈ אלצפה̈ חוצצת בפני הטומאה. פקאל ר׳ אליעזר אם הצילה במת החמור אלדֿי ינגֿס כל מא פי אלאוהל טומאת שבעה לא תציל בכלי חרש הקל אלדֿי ינתגֿס כל מא פי פצֿאה מן אלאכלין ואלמשקין פקט לאנה לא ינגֿס אלא טומאה קלה כמא בינא מראת. פקאלוא לה אלדֿי אוגֿב אן תציל באהל המת ליס מן חיתֿ הי כלי אלא לכונהא פצלת דֿלך אלמוצֿע וצארת מחיצה שכן חולקין אהלים יעני אן קד תקסם אלאהלים לענין טומאת מת ויציר אלבית או אלאוהל מקסום בפאצלה̈ וינתגֿס אחד אלקסמין אן כאן פיה מת ולא ינתגֿס אלקסם אלאכֿר. וליס כדֿלך כלי חרש
בל

פחותה שנשבר חסר ממנה חלק ונשאר בדמיון חלון ואחר זה פקק זה הנקב בקש אינה כלי שלם לפי שזאת הסתימה בקש לא תחשב סתימה ולזה לא יהיה הדבר אשר בה כנבדל מהתנור אבל כל מה שהוא בה כאילו הוא באויר התנור. ואני עתיד לבאר בתשיעי מאהלות[ב]) שכוורת שהיא על זה התואר חוצצת בפני הטומאה. ואמר רבי אליעזר אם הצילה במת החמור אשר יטמא כל מה שהוא באהל טומאת שבעה לא תציל בכלי חרס הקל אשר יטמא כל מה שבאוירו מהאוכלין והמשקין לבד לפי שלא יְטמא אלא טומאה קלה כמו שבארנו פעמים. ואמרו לו שהענין אשר יחייב שתציל באהל המת אינו משום שהיא כלי אלא מפני שהיא מבדלת זה המקום והיתה למחיצה שכן חולקים אהלים רצה לומר שלפעמים יחלקו האהלים לענין טומאת מת ויהיה הבית או האוהל נחלק בהבדל ויטמא אחד משני החלקים אם היה בו המת ולא יטמא
החלק

א) שמות ל״ב ט״ז. ב) מ״ג ומ״ז.

בל מן קסמה בקסאמה̈ וחצל שרץ פי אחד אלקסמין אנתגס גמלה̈ אלכלי לאן ליס מן שאן אלנאס אן יקסמוא אלאואני כמא קאל פי אול אלכלאם תנור שחצצו בנסרים או ביריעות ונמצא השרץ במקום אחד הכל טמא. אמא פי טומאת מת פקאל פי אלכֿאמס עשר מן אהלות בית שחצצו בנסרים או ביריעות מן הצדדין או מן הקורות טומאה בבית כלים שבחצץ טהורים. פלדֿלך תציל אלכוורת במת לאנהא תכון כמחצה. ואין הלכה כר׳ אליעזר.

החלק האחר. ואין כזה כלי חרס אבל כשנחלק בחלוקה והגיע שרץ באחד משני חלקיו נטמא כל הכלי לפי שאין דרכו של אדם לחלק הכלים כמו שאמר בתחלת המאמר תנור שחצצו בנסרים או ביריעות ונמצא השרץ במקום אחד הכל טמא. אולם בטומאת מת אמר בחמשה עשר מאהלות[א]) בית שחצצו בנסרים או ביריעות מן הצדדים או מן הקורות טומאה בבית כלים שבחצץ טהורים. ולזה תציל הכוורת במת לפי שהיא כמחצה. ואין הלכה כרבי אליעזר.

ב היתה שלימה וכן הקופה וכן החמת השרץ בתוכה התנור טהור השרץ בתנור אכלין שבתוכה טהורין נקבו העשוי לאכלין שעורו בזיתים העשוי למשקין שעורו במשקים העשוי לכך ולכך מטילים אותו לחומרו בכונס משקה:

אדֿא כאן כלי פי הוא אלתנור וכאן שרץ בתוך הכלי פלים ינתגס אלתנור באנתגֿאס דֿלך אלכלי. ואדֿא כאן אלשרץ פי אלתנור פליס ינתגס איצֿא דֿלך אלכלי באנתגֿאס אלתנור. קאל תעאלי וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו וגֿא אלנקל אל תוכו ולא אל תוך תוכו וקאל איצֿא כל אשר בתוכו יטמא וגֿאנא אלנקל כל אשר בתוכו ולא שבתוך תוכו. ובין הו אן דֿלך כלה בשרט אן יכון פם אלכלי כֿארג ען פם אלתנור. אמא אן כאן אלשרץ פי אניה̈ ותלך אלאניה̈ מפתוחה̈ אלפם פי אויר התנור פקד אנתגס כל מא פי אלתנור בהצול אלשרץ באוירו. פאן כאנת אלאניה̈ אלתי פמהא כֿארג ען פם אלתנור כמא תקדם מתֿקובה̈ תֿקבא תטהר בה אלאניה̈ והו אלדֿי הדרנאה פי אול אלפרק אלתֿאלתֿ פקד פסד כונהא כלי ולא תפצל אלשי אלדֿי יכון פיהא ען אלתנור ולדֿלך אן כאן פיהא שרץ אנתגס אלתנור וכל מא דאכֿלה מן אלאכלין ואלמשקין. ואן כאן פי אלתנור שרץ אנתגס איצֿא כל מא דאכֿל תלך אלאניה̈ מן אלאכלין ואלמשקין. וקאל הנאך פי אול אלפרק אלתֿאלתֿ מטילין אותו להומרו בזיתים וקאל הנא מטילין אותו להומרו בכונס משקה

ודלך

אם היה כלי באויר התנור והשרץ בתוך הכלי לא יטמא התנור בהטמאות זה הכלי. ואם היה השרץ בתנור לא יטמא גם כן זה הכלי בהטמאות התנור. אמר יתברך[ב]) ו[כל] כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו. ובאה הקבלה[ג]) אל תוכו ולא אל תוך תוכו ואמר עוד[ד]) כל אשר בתוכו יטמא ובאה הקבלה[ה]) כל אשר בתוכו ולא שבתוך תוכו. ומבואר הוא שזה כולו בתנאי שיהיה פי הכלי חוץ מפי התנור. אבל אם היה השרץ בכלי ופי הכלי הזהי פתוח בתוך אויר התנור כבר נטמא כל מה שבתנור בהגעת השרץ באוירו. ואם ניקב הכלי אשר פיו יוצא מפי התנור כמו שקדם בנקב אשר יטהר בו הכלי והוא אשר שיערנו בראש הפרק השלישי כבר נפסד מהיותו כלי ולא יבדיל את הדבר אשר בו מן התנור ולזה אם היה בכלי שרץ נטמא התנור וכל מה שבתוכו מהאוכלים והמשקים. ואם היה שרץ בתנור נטמא גם כן כל מה שבתוך זה הכלי מהאוכלים והמשקים. ואמר שם בראש הפרק השלישי מטילין אותו להומרו בזיתים ואמר בכאן מטילין אותו לחומרו בכונס משקה וזה מבואר לפי שאופן ההומרא כאן שנאמר

אף

א) ט״ד. ב) ויקרא י״א ל״ג. ג) נדה מ״ג ע״א: ספרא שמיני פרשה ז׳ הל׳ ד׳ (נ״ג ע״ד).
ד) ויקרא שם. ה) ספרא שם הל׳ ח׳ (נ״ד ע״א).

וד̇לך בין לאן ונ̇ה אלת̇קיל הנא אנא נקול ולו לם יכן פיה ת̇קב ניר בכונס משקה ינתג̇ס אלשי אלד̇י פיה באנתג̇אס אלתנור וכד̇לך ינתג̇ס אלתנור בחצול אלשרץ פי הד̇א אלכלי ואן כאן ת̇קבה צגיר בכונס משקה. ונ̇ה אלת̇קיל הנאך אנא נקול ינתג̇ס חתי ינת̇קב ת̇קבא כבירא יכ̇רג̇ מנה אלזיתון וחיניד̇ לא יקבל טומאה. ומעני כונס משקה אן תג̇על תלך אלאניה̈ אלמת̇קובה̈ עלי אלמא פי דכ̇להא מן ד̇לך אלת̇קב. והד̇א אלת̇קב אלמחדוד בכונס משקה אכבר מן מוציא משקה בלא שך.

אף על פי שלא יהיה בו נקב כי אם בכונס משקה יטמא מה שיש בו בהטמאות התנור וכן יטמא התנור בהגעת השרץ בזה הכלי אף על פי שניקב נקב קטן כמו בכונס משקה. ואופן החומרא שם שנאמר שהוא יטמא עד שינקב נקב גדול שיצאו ממנו זיתים ואז לא יקבל טומאה. וענין כונס משקה שנשים זה הכלי הנקוב על המים ויכנסו בו בזה הנקב. וזה הנקב המשוער בכונס משקה יותר גדול מן מוציא משקה בלי ספק.

ג סרִידה שהיא נתונה על פי התנור ושוקעת לתוכו ואין לה נפיים השרץ בתוכה התנור טמא השרץ בתנור אכלים שבתוכה טמאין שאין מצילין מיד כלי חרש אלא כלים. חבית שהיא מלאה משקין טהורין ונתונה למטה מנחשתו של תנור השרץ בתנור החבית והמשקין טהורין. היתה כפויה ופיה לאויר התנור השרץ באויר התנור משקה טופח שבשולי החבית טהור:

סרידה שבכה̈ תרגום מעשה רשת נחשת עובד סרדתא דנחשא. ונפיים ערי ומקאבץ̇ תכון דאירה̈ בהא ותג̇עלהא כלי פאד̇א לם תכן עלי ד̇לך אלשכל פליסת כלי ולד̇לך לא תפצל אלשי אלד̇י יכון פיהא מן אויר התנור אד̇ והי שוקעת בתוכו וליסת כלי. ואט̇הר אלעלה̈ פי ד̇לך וקאל שאין מצילין מיד כלי חרש אלא כלים עלי אלוג̇ה אלמתקדם פי אלהלכה אלתי קבל הד̇ה. ושרח נחישתו שלתנור קאעה מן קולה השפך נהשתך. פקאל אן אד̇א כאנת חפרה̈ פי קאע אלתנור וכ̇אביה̈ ממלוה̈ משקין פי תלך אלחפרה̈ אד̇ ופם אלכ̇אביה̈ ליס הו בתוך אויר התנור אלא למטה ממנו הכד̇א פליס תנתג̇ס לא הי ולא אלמשקין מן אג̇ל אתצאל הוא אלתנור בהוא אלכ̇אביה̈ ועלי אן אויר התנור טמא בחצול אלשרץ פיה פג̇איה̈ מא ינתג̇ס כל מא יחצל פי פצ̇א ג̇רם אלתנור לא מא יקאבל הואה מן אספל. ולא מן פוק איצ̇א והו קולה היתה כפויה ופיה לאויר התנור והו אן תכון אלכ̇אביה̈ מכבובה̈ עלי פם אלתנור אלד̇י יג̇י פם אלכ̇אביה̈ מע פם אלתנור והוא אלכ̇אביה̈ מתצל

סרידה סבכה תרגום א) מעשה רשת נחושת עובד סרדתא דנחשא. ונפיים האוגנים ובתי יד שהן סביב לסרידה ויעשו אותה כלי ואם איננה על זאת התמונה אינה כלי ולזה לא תבדיל את הדבר אשר בה מאויר התנור לפי שהיא שוקעת בתוכו ואינה כלי. ונתן הטעם בזה ואמר שאין מצילין מיד כלי חרס אלא כלים על האופן הקודם בהלכה אשר לפני זאת. וביאור נחושתו של תנור קרקעיתו מלשון ב) השפך נחושתך. ואמר אם היתה חפירה בקרקע התנור וחבית מלאה משקין בזאת החפירה הואיל ופי החבית אינו בתוך אויר התנור אלא למטה ממנו כזה 9 לא תטמא לא היא ולא המשקין משום חיבור אויר התנור באויר החבית אף על פי שאויר התנור טמא בהגעת השרץ בו ותכלית מה שיטמא הוא כל מה שיגיע לחלל גוף התנור ולא מה שהוא נגד אוירו מלמטן. ולא מלמעלן גם כן והוא אמרו היתה כפויה ופיה לאויר התנור והוא שהחבית כפויה על פי התנור באופן שיפגשו פי החבית ופי התנור ושאויר החבית מחובר באויר התנור מלמעלה

א) שמות ל״ח ד׳ ובתרגום שלנו סרדא עובד מצדתא דנחשא. ב) יחזקאל ט״ז ל״ו.

מתצל בהוא אלתנור מן פוק והדא עכס אלפרצה אלאולי תם כאן אלשרץ בתוך התנור פקד אנתגס הוא אלתנור בלא שך לכן הוא אלכאביה לם ינתגס ועלי אנה מתצל בהוא אלתנור ולדלך קאל אן אלמשקה אלדי פי קאע אלכאביה טאהר והו קולה משקה טופח שבשולי החבית יעני אלנדאוה אלתי הי פי חיז תבל אלכף והדא הו אניא מא ימכן אן יתעלק בקאע אלכאביה והי מכבובה עלי פיהא מן אלמשקין.

מלמעלה וזה הפך ההנחה הראשונה ואחר זה היה השרץ בתוך התנור כבר נטמא אויר התנור בלי ספק אבל אויר החבית לא יטמא אף על פי שהוא מחובר באויר התנור ולזה אמר שהמשקה אשר בקרקע החבית טהור והוא אמרו משקה טופח שבשולי החבית רצונו לומר הליחות אשר בה כדי לטפח בה היד וזהו תכלית מה שאפשר שידבק בקרקע החבית מהמשקין כאשר היא כפויה על פיה.

ד קדירה שהיא נתונה בתנור השרץ בתנור הקדירה טהורה שאין כלי חרס מטמא כלים. היה בה משקה טופח נטמא וטמאה הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני:

מעלום אן אלשרץ אדא חצל פי אויר כלי חרש אנתגס כל מא פי דאכל דלך אלגלי מן אלאכלין ואלמשקין כאצה ואן לם ינגס בהא אלשרץ וקד תקדם דכר דלך. אמא אלכלים פליסת תנתגס באויר כלי הרש ודלך לקולה תעאלי וכל כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואותו תשבורו מכל האכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא פלם יניץ באלטומאה גיר פי אלאכלים ואלמשקין. וקאלוא פי תורת כהנים יכול אף הכלים מטמאין באויר כלי חרש תלמוד לומר מכל האוכל אשר יאכל אכלין ומשקין מיטמאין באויר כלי חרש ואין הכלים מיטמאין באויר כלי חרש מן אי נוע כאנת מן אנואע אלכלים. וקד בינא פי צדר הדה אלמסכתא אן משקין טמאין תנגס אלכלים אדא חצלת ממאסה להא מן דאכלהא כמא תקדם ביאנה. ואדא פהמת האדין אלאצלין פקד תבין שרח הדה אלהלכה:

ידוע שאם השרץ באויר כלי חרס נטמא כל מה שבתוך זה הכלי מהאוכלים והמשקים לבד אף על פי שלא נגע בהם השרץ וכבר קדם זכרון זה. אבל הכלים לא יטמאו באויר כלי חרס וזה לאמרו יתברך ה) וכל כלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואתו תשבורו מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא הנה לא דבר הכתוב בטומאה אלא באוכלים ומשקים. ואמרו בתורת כהנים ז) יכול אף הכלים מטמאים באויר כלי חרס תלמוד לומר מכל האוכל אשר יאכל אוכלים ומשקים מיטמאים באויר כלי חרס ואין כלים מיטמאים באויר כלי חרס מאיזה מין שיהיו ממיני הכלים. וכבר בארנו בפתיחת זאת המסכתא שמשקין טמאין יטמאו הכלים כשיגעו בהם מתוכם כמו שקדם ביאורו. וכאשר הבנת אלו שני השרשים כבר התבאר לך ביאור זאת ההלכה.

ה תרנגול שבלע את השרץ ונפל לאויר התנור טהור ואם מת טמא. שרץ שנמצא בתנור הפת שבתוכו שניה שהתנור תחלה:

טאל מא הו אלתרנגול חי פלים ינגס אלשרץ אלדי פי גופה פאדא מאת ואלשרץ

פי

כל עת שהתרנגול חי לא יטמא השרץ אשר בגופו ואם מת והשרץ בגופו השרץ

עצמו

ה) ויקרא י״א ל״ג. ז) שמיני פרק ט׳ הל׳ י״ב (נ״ד ע״ג).

פי נפסה פכאן אלשרץ נפסה דון חגאב חצל פי אויר התנור. ופי ספרא אשר יפול מהם אל תוכו יש מהם לטמא ויש מהם שלא לטמא פרט לתרנגול שבלע את השרץ ונפל לאויר התנור טהור ואם מת טמא. ומן הנא יבין לך אן אלמשנה קד תסמי אלראשון תחלה לאן אלשרץ אב הטומאה ואלתנור ראשון ואלפת אללאצקה בה שניה. וקד בינא עלה הדא אלקול פי צדר כלאמנא לאנה כאן יכטר באלבאל אן אלפת ראשון כמא דכרנא הנאך.

עצמו שהוא בלא מסך יגיע באויר התנור. ובספרא[א] אשר יפול מהם אל תוכו יש מהם לטמא ויש מהם שלא לטמא פרט לתרנגול שבלע את השרץ ונפל לאויר התנור טהור ואם מת טמא. ומכאן יתבאר לך שהמשנה תקרא לפעמים הראשון תחלה לפי שהשרץ אב הטומאה והתנור ראשון והפת הדבקה בו שניה. וכבר בארנו טעם זה המאמר בפתיחת דברינו לפי שהיה עולה על הלב שהפת ראשון כמו שזכרנו שם.

ו בית שאור מוקף צמיד פתיל ונתון לתוך התנור השאור והשרץ בתוכו והקרץ בנתים התנור טמא והשאור טהור. ואם היה כוית מן המת התנור והבית טמא והשאור טהור. אם יש שם פותח טפח הכל טמא:

יחתאג אן נקדם הנא אצלין עטימין וחיניד תנפהם הדה אלהלכה. ודלך אן אדא כאן כלי חרש פי דאכלה אכלים טהורים ומשקין טהורים וכאן מוקף צמיד פתיל עלי אלונה אלדי סיבין פי אלעאשר מן הדה אלמסכתא וכאן הדא אלכלי אלמוקף צמיד פתיל פי דאכל כלי חרש אכר תם חצל שרץ פי דלך אלכלי חרש אלכביר פאן אלאכלין ואלמשקין אלתי תחת אלצמיד פתיל טאהרה ועלי אנהא פי אויר כלי חרש אלכביר אד וכלי חרש אלחאוי להא מוקף צמיד פתיל פקד כלץ כל מא דאכלה מן אן ינתגס באויר כלי חרש אלעאם לה והו קולהם פי תורת כהנים יכול המוקף צמיד פתיל בכלי חרש ונתון לתוך התנור יהא טמא ת״ל מכל האוכל ולא כל האוכל פרט למוקף צמיד פתיל בכלי חרש ונתון לתוך התנור. והנאך תבין אן אדא כאן כלי שטף מוקף צמיד פתיל ונתון בתוך כלי חרש וכאן פי דאכל אלכלי שטף אכלין ומשקין וחצל אלשרץ באויר אלכלי חרש אלכביר פאן אלאכלין ואלמשקין טמאין והו קולהם כל האוכל להביא את המוקף צמיד פתיל בכלי שטף ונתון לתוך התנור לאן לא יציל מיד כלי חרש בצמיד פתיל אלא מא יציל באהל המת ומעלום אן כלי שטף לא
תציל

יצטרך שנקדים כאן שני שרשים עצומים ואז תובן זאת ההלכה. וזה שאם יש בתוך כלי חרס אוכלים טהורים ומשקים טהורים והיה מוקף צמיד פתיל על האופן אשר יתבאר בעשירי[ב] מזאת המסכתא והיה זה הכלי המוקף צמיד פתיל תוך כלי חרס אחר והגיע אחר זה שרץ בזה הכלי חרס הגדול האוכלין והמשקין אשר תחת הצמיד פתיל טהורים אף על פי שהן באויר כלי חרס הגדול לפי שהכלי חרס אשר בתוכו האוכלין מוקף צמיד פתיל ויציל כל מה שיש בתוכו משיטמא באויר הכלי חרס אשר יכילהו והוא אמרם בתורת כהנים[ג] יכול המוקף צמיד פתיל בכלי חרס ונתון לתוך התנור יהא טמא תלמוד לומר מכל האוכל ולא כל האוכל פרט למוקף צמיד פתיל בכלי חרס ונתון לתוך התנור. ושם התבאר שאם היה כלי שטף מוקף צמיד פתיל ונתון בתוך כלי חרס והיו בתוך הכלי שטף אוכלים ומשקים והגיע השרץ באויר כלי חרס הגדול האוכלים והמשקים טמאים והוא אמרם כל האוכל להביא את המוקף צמיד פתיל בכלי שטף ונתון לתוך התנור לפי שלא יציל מיד כלי חרס בצמיד פתיל אלא מה שיציל באהל המת וידוע שכלי שטף אינו מציל
באהל

א) שמיני פרש׳ ז׳ הל׳ ב׳ (נ״ג ע״ב). ב) מ״ב. ג) שמיני פרק ט׳ (נ״ד ע״ג).

תציל באהל המת בצמיד פתיל כמא יבין פי עאשר הד׳ה. אלמסכתא פאחפט׳ הד׳א אלאצל. ואלאצל אלת׳אני אן אד׳א כאן כלי חרש מוקף צמיד פתיל וכאן פיה כזית מן המת או כעדשה מן השרץ ואדכ׳ל ד׳לך אלכלי אלמוקף פי אויר כלי חרש או פי אלבית פאנה ינג׳ס כמא ינג׳ס אלשרץ ואלמת ולא תפיד הקפת צמיד פתיל פי מת׳ל הד׳א בל חכם אלטומאה תחת צמיד פתיל או דונה סוי ואנמא יכ׳לץ צמיד פתיל מא חצל פיה מן אלשי אלטאהר חתי לא ינתג׳ס פקט. ופי תוספת כלים קאלוא צמיד פתיל ואהלין מצילין על הטהורין מליטמא ואין מצילין על הטמאים מלטמא והנאך קיל איצ׳א שאין צמיד פתיל לטומאה. פאחפט׳ הד׳א אלאצל איצ׳א. ובית שאור אניה מקסומה פי אצל עמלהא בקסמין והי מן פכ׳אר יג׳על אלכ׳מיר פי אחד אלקסמין ואלדקיק פי אלקסם אלאכ׳ר או אלמלח וד׳לך אלחאג׳ז אלפאצל בין אלקסמין יתסמי קרץ מן קולה מחומר קורצתי יעני פצלת וקטעת. פקאל אן אד׳א כאן אלכ׳מיר פי אחד אלקסמין ואלשרץ פי אלקסם אלאכ׳ר וחג׳אב פאצל בין אלשרץ ואלכ׳מיר והו קולה והקרץ בִנְתַיִם ת׳ם כאן אלכלי כלה מוקף צמיד פתיל. והו פי דאכ׳ל אלתנור פאלתנור קד אנתג׳ס לחצול אלשרץ פי דאכ׳לה כמא אצלנא ואלכ׳מיר טאהר לאנה תחת צמיד פתיל והו אלחכם בעינה אן כאן כזית מן המת בדלא מן אלשרץ תחת צמיד פתיל איצ׳א פאן אלתנור ואלבית אלד׳י פיה אלתנור טמא לחצול כזית מן המת דאכ׳ל אלבית ועלי אנה תחת צמיד פתיל כמא נבין פי אכ׳ר אלפרק אלת׳אמן מן אהלות ואלכ׳מיר איצ׳א טאהר לכונה תחת צמיד פתיל אד׳ וצמיד פתיל איצ׳א מציל במת כמא יבין. פאן כאן פי תלך אלקסאמה אלתי בין כזית מן המת ובין אלכ׳מיר פתח פיה טפח על טפח פאן אלכ׳מיר איצ׳א ינתג׳ס לאן אלאצל פי טומאת מת טפח על טפח מביא את הטומאה כמא תתבין אצול ד׳לך ופרועה פי מסכת אהלות.

באהל המת בצמיד פתיל כמו שיתבאר בעשירי [א] מזאת המסכתא. ושמור זה השרש. והשרש השני שאם היה כלי חרס מוקף צמיד פתיל והיה בו כזית מן המת או כעדשה מן השרץ וזה הכלי המוקף היה נתון באויר כלי חרס או בבית הוא מטמא כמו שיטמא השרץ והמת ולא תועיל הקפת צמיד פתיל בכמו זה אבל דין הטומאה תחת צמיד פתיל או בלא זה שוה ולא יציל צמיד פתיל אלא הדבר הטהור לבד שהגיע בו מליטמא. ובתוספת כלים [ב] אמרו צמיד פתיל ואהלים מצילין על הטהורים מליטמא ואין מצילין על הטמאים מלטמא ושם נאמר עוד שאין צמיד פתיל לטומאה. ושמור זה השרש גם כן. ובית שאור כלי חרס הנחלק מתהלת עשייתו לשני חלקים וישימו השאור באחד מן החלקים והקמח או המלח בחלק האחר וזה הדופן המבדיל בין שני החלקים יקרא קרץ מלשון מחומר קורצתי גם אני [ג] רצה לומר נתחתי ונחתכתי. ואמר אם היה השאור באחד משני החלקים והשרץ בחלק האחר והדופן מבדיל בין השרץ והשאור והוא אמרו והקרץ בנתים ואם היה הכלי כולו מוקף צמיד פתיל והוא בתוך התנור התנור כבר נטמא בהגעת השרץ לתוכו כאשר השרשנו והשאור טהור לפי שהוא תחת צמיד פתיל. וזהו הדין בעצמו אם היה כזית מן המת במקום השרץ תחת צמיד פתיל גם כן מפני שהתנור והבית אשר בו התנור טמא להגעת כזית מן המת תוך הבית אף על פי שהוא תחת צמיד פתיל כמו שנבאר בסוף פרק שמיני מאהלות [ד] והשאור גם כן טהור להיותו תחת צמיד פתיל שצמיד פתיל גם כן מציל במת כמו שיתבאר. ואם היה בין זה החלק אשר בו כזית מן המת ובין השאור פותח טפח על טפח השאור גם כן טמא לפי שהשרש בטומאת מת טפח על טפח מביא את הטומאה כמו שהתבארו שרשי זה הדבר וענפיו במסכת אהלות [ה].

א) מ״א. ב) בבא־קמא פ״ו הל׳ י״ב ולשון התוספתא בדפוס משובשת וכן בר״ש אבל פירושו מכוון לנוסחת הר״ם. ג) איוב ל״ג ו. ד) מ״ו ה) פ״ג מ״ג.

ז השרץ שנמצא בעין של תנור בעין של כירה בעין של כופח מן השפה הפנימית ולחוץ טהור. ואם היה באויר אפי׳ כזית מן המת טהור. ואם יש שם פותח טפח הכל טמא:

תעמל תֿקבה̈ פי אספל אלתנור ואלכירה ואלכופח ממא ילי אלארץֹ ידכֿל מנהא אלחטב וידכֿל מנהא אלהוא איצֿא פאדֿא חמי אלתנור תסד תלך אלתֿקבה̈ חתי לא יכֿרגֿ שי מן חרארה̈ אלנאר. פלכון הדֿא אלתֿקב יסד מרה̈ ויפתח אכֿרי תסמי עין תשביהא באלעין אלתי תפתח ותגמץֹ. ולא שך אן גֿרם אלתנור ואלכירה לה גלטֿ מא. פקאל אן אדֿא כאן אלשרץ פי דֿלך אלתֿקב תחת גלטֿ האיט אלתנור או אלכירה פאן אלתנור טהור אדֿ וליס יחצל שי מן אלשרץ פי אויר התנור בל פי אויר דֿלך אלתֿקב פקט. פאן כאן פי גלטֿ סקף דֿלך אלתֿקב אעני פי גלטֿ שקף אלתנור בבניאנה טפח על טפח וכאן כזית מן המת תחת דֿלך אלטפח על טפח אעני בתוך עין התנור פאן עין התנור קד נטמא וכדֿלך גמלה̈ אלתנור לאן טפח על טפח מביא את הטומאה לאנה אוהל כמא יבין פי אהלות פלכון כזית מן המת תחת אוהל ודֿלך אלאוהל מפתוח לאויר התנור אנתגֿס אלתנור והו מעני קולה הכל טמא. והדֿא אלחכם בעינה פי אלכירה ואלכופח.

יעשו נקב מלמטן בתנור ובכירה ובכופח מצד הארץ ויכניסו בו העצים ויכנס ממנו האויר גם כן וכאשר נתחמם התנור יסתמו זה הנקב עד שלא יצא כלום מחום האש. ומפני שזה הנקב הוא פעם סתום ופעם פתוח יקרא עין שהמשילוהו לעין אשר תפתח ותסגר. ואין ספק שעצם התנור והכירה יש לו קצת עובי. ואמר שאם היה השרץ בזה הנקב תחת עובי דופן התנור או הכירה התנור טהור מפני שזה השרץ לא הגיע באויר התנור אלא באויר זה הנקב לבד. ואם היה בעובי גג זה הנקב רצה לומר בעובי חרסי התנור בבנינו טפח על טפח והיה כזית מן המת תחת זה הטפח על טפח כלומר בתוך עין התנור הנה עין התנור כבר נטמא וכן כל התנור לפי שטפח על טפח מביא את הטומאה לפי שהוא אוהל כמו שיתבאר באהלות[ט] ומפני שכזית מן המת הוא תחת אוהל וזה האהל פתוח לאויר התנור נטמא התנור וזה ענין אמרו הכל טמא. וזה הדין בעצמו בכירה ובכופח.

ח נמצא מקום הנחת העצים. ר׳ יהודה אומר מן השפה החיצונה ולפנים טמא. וחכמים אומרים משפה הפנימית ולחוץ טהור. ר׳ יוסי אומר מכנגד שפיתת הקדירה ולפנים טמא מכנגד שפיתת הקדירה ולחוץ טהור. נמצא מקום ישיבת הבלן. מקום ישיבת הצבע. מקום ישיבת של שולקי ותים טהור. אין טמא אלא מן הסתומה ולפנים:

אלכלאם פי הדֿה אלהלכה הו פי אלכירה. פקאל אן אדֿא נמצא השרץ מקום הנחת העצים והו אלמוצֿע אלדֿי ירמי מנה אלנאר מן אספל אלמוקדה̈ מן אלחרף אלבראני אלי דאכֿל אלכירה טמא פיכון חכם גלטֿ אלכירה ענד רבי יהודה כחכם דאכֿלהא. ואלחכמים יקולון מן אלחרף אלדאכֿלי

אליכארג

הדבור בזאת ההלכה הוא בכירה. ואמר אם נמצא השרץ מקום הנחת העצים והוא המקום אשר ממנו ישליכו האש משפל המוקד מן השפה החיצונה אל תוך הכירה טמא ויהיה דין עובי הכירה לפי דעת רבי יהודה כדין תוכה. וחכמים אומרים מן השפה הפנימית ולחוץ טהור לפי שדין עובי

הכירה

ט) שם.

אלי כארג טאהר לאן חכם גלט אלכירה ענדהם כחכם כארגהא. ישיבת הבלן אלמוצע אלדי יגלס פיה אלחמאמי אלדי יחמי אלמא. וקולה אין טמא אלא מן הסתומה ולפנים יעני אלבניאן אלמקבי אלדאיר באלקדר אלי דאכל. אמא אלסטח אלטאהר מתל אלמוצע אלדי יגלס פיה אלצנאע ללצבג ואלטבך פי תלך אלקדור אדא וגד הנאך שרץ פלים ינתגס אלמסתוקד. והלכה כחכמים.

הכירה לפי דעתם כדין ברו. ישיבת הבלן המקום אשר ישב בו הבלן המחמם המים. ואמרו אין טמא אלא מן הסתומה ולפנים רצה לומר מהבנין הכפוף אשר סביב הקדירה ולפנים. אבל השטח הנראה כמו המקום אשר ישב בו האומנים לצבוע ולשלק באלו הקדירות אם נמצא שם שרץ לא יטמא המוקד. והלכה כחכמים.

ט כור שיש בו בית שפיתה טמא. ושל עושי זכוכית אם יש בו שפיתה טמא. כבשן של סיידין ושל זגגין ושל יוצרים טהורה פורנָה אם יש לה ליזביז טמאה. רבי יהודה אומר אם יש לה אסטגיות. רבן גמליאל אומר אם יש לה שפיות:

כור אלמוצע אלדי יעמל לתסבך פיה אלמסבוכאת מתל אלדהב ואלפצה ואלחדיד וגירהא והי לפטה עבראניה כור הברזל בכור עוני. ופורנה פרן מן פכאר. אסטגיות קבב יעני אן יכון עליה אקבא עלי שכל אלאפראן אלמבניה. וספיות האשיה רקיקה ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כרבן גמליאל.

כור הוא המקום הנעשה להתיך בו המתכות כמו הזהב והכסף והברזל וזולתם והיא מלה עברית כור הברזל[א] בכור עני[ב]. ופורנה פורני מחרס. אסטגיות כיפות רצה לומר שתהיה עליו כפיפה על תבנית הפורניות הבנויות. ושפיות שפה דקה. ואין הלכה כרבי יהודה ולא כרבן גמליאל.

י מגע טמא מת שהיו אבלין ומשקין לתוך פיו הכנים ראשו לאויר התנור טהור טמאהו. וטהור שהיה אוכלין ומשקין לתוך פיו והכנים ראשו לאויר התנור טמא נטמאו. היה אוכל דבילה בידים מסואבות. הכנים ידו לתוך פיו ליטול את הצרור. רבי מאיר מטמא ורבי יהודה מטהר. רבי יוסי אומר אם הפך טמא אם לא הפך טהור. היה פונדיון לתוך פיו רבי יוסי אומר אם לצמאו טמא:

קד קדמנא פי צדר הדא אלסדר ובינא אן כל ולד הטמאות אינו מטמא כלים אלא משקה נטמא משקה טמאן הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני. וסיבין דלך פי תאמן פרה. וקד עלמת אן טמא מת הו אב הטומאה ואלאנסאן אלדי ינגס בטמא מת והו אלדי יסמי מגע טמא מת הו ולד טומאה פלים ינגס אלתנור ולא גירה מן אלכלים באנצמאמה בהא לכנה ינגס אלמשקין ותלך אלמשקין תנגס אלכלים כמא אצלנא. וקד תקדם פי תאני הדה אלמסכתא אן כלי חרש ינתגס מן אוירו פקט וינגס אלאכלין

ואלמשקין

כבר הקדמנו בפתיחת זה הסדר ובארנו שכל ולד הטומאות אינו מטמא כלים אלא משקה נטמא משקה טימאן הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני. ויבואר זה בפרק שמיני[ג] מפרה. וכבר ידעת שטמא מת הוא אב הטומאה והאדם אשר יגע בטמא מת והוא אשר יקרא מגע טמא מת הוא ולד הטומאה ולא יטמא התנור ולא זולתו מהכלים כשיגע בהן אבל יטמא משקין ואלו המשקין יטמאו הכלים כמו שהשרשנו. וכבר קדם בשני[ד] מזאת המסכתא שכלי חרס יטמא מאוירו לבד

ויטמא

א) מלכים א׳ ח׳ נ״א. ב) ישעיה מ״ח י׳ ג) ט״ב. ד) מ״א.

ואלמשקין בחצולהא פי אוירו איצֿא ואן לם תנגֿס בגֿרמה פלדֿלך אן כאנת משקין פי פם הדֿא אלדֿי הו ראשון לטומאה והכניס ראשו לאויר התנור אנגֿסה בחצול אלמשקין שבפיו אלתי הי משקין טמאין פי אויר התנור. וקפיצת פיו ליס תציל לאן לו כאנת אלטומאה תחת צמיד פתיל והצלת פי אויר התנור אנגֿסתה כמא תקדם פי הדֿא אלפרק. וכדֿלך אדֿא כאן אלתנור טמא והכניס ראשו אדם טהור לאוירו ופי פמה אכלין ומשקין טהורין אנתגֿסת לחצולהא פי אויר כלי הרש הטמא וליס כונהא פי פמה יקום להא מקאם צמיד פתיל ותתכלץ מן אן תנתגֿס. ופי תוספת כלים קאלוא הכל מצילין מיד כלי הרש אפילו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה חוץ מן האדם כיצד טהור שהיו אכלין ומשקין בתוך פיו והכניס ראשו לאויר תנור טמא נטמאו. ואעלם אן קולה פי אלפצל אלאול אכלין ומשקין ליס מענאה אכלין או משקין לאן אכלים טמאין לא תנגֿס אלכלים כמא בינא פי צדר הדֿא אלסדר ואנמא תנא רישא משום סיפא לאן קולה פי אלפצל אלתֿאני אכלין ומשקין יריד בה אכלין או משקין לאן כלי טמא ינגֿס אלאכלין וינגֿס אלמשקין כמא תקדם ביאנה. וקד בינא פי צדר הדֿא אלסדר איצֿא אן ידים טמאים תנגֿס אלמשקין ותלך אלמשקין תנגֿס אכלין של תרומה ובינא אן לא ינתגֿס וינגֿס מן סאיר אלמאיעאת גיר שבעה משקין ותולדותיהן ואן אללעאב ואלבזאק מן תולדות המים. וסיתבין דֿלך כלה באצולה ופרועה פי מסכת מכשירין. והנאך יתבין אן משקין טמאין תכשיר ותטמא מעא ואן אלהכשר מן שרוטה אן יכון באכֿתיאר צאחב אלפירות. אמא אן אבתלת אלאכלין בגיר קצדה פליסת מוכשרין לטומאה. פלהדֿה אלאצול כלהא קאל אן אדֿא כאן יאכל שריחה תין של תרומה צרורה כמא אצלנא ומד ידה לינזע חגֿר או נחו דֿלך מן פמה פקד אנתגֿס אללעאב אלדֿי פי פמה אלמתגֿלב ענד אלמצֿג בידה אלמנגֿוסה ואנתגֿסת אלשריחה
של

ויִטמא האוכלים והמשקים בהגעתם באוירו גם כן אף על פי שלא נגעו בגופו ולזה אם היו משקים בפי זה האדם אשר הוא ראשון לטומאה והכניס ראשו לאויר התנור טמאהו בהגעת המשקים שבפיו אשר הן משקין טמאין באויר התנור. וקפיצת פיו לא תציל לפי שאפילו אם הטומאה תחת צמיד פתיל והגיעה באויר התנור תטמא אותו כמו שקדם בזה הפרק. וכן אם היה התנור טמא והכניס אדם טהור ראשו לאוירו ובפיו אוכלים ומשקים טהורים יטמאו בהגעתם לאויר כלי חרס הטמא והיותם בפיו לא יעמוד להם במקום צמיד פתיל להצילם מליטמא. ובתוספת כלים[א] אמרו הכל מצילים מיד כלי חרס אפילו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה חוץ מן האדם כיצד טהור שהיו אוכלים ומשקים לתוך פיו והכניס ראשו לאויר תנור טמא נטמאו. ודע שאמרו בראש ההלכה אוכלין ומשקין אין ענינו אוכלים או משקים לפי שהאוכלים טמאים לא יטמאו הכלים כמו שבארנו בפתיחת זה הסדר ולא תנא רישא אלא משום סיפא לפי שאמרו בהחלק השני מואת ההלכה אוכלין ומשקין ירצה בו אוכלין או משקין לפי שכלי טמא יְטמא האוכלין ויטמא המשקין כמו שקדם ביאורו. וכבר בארנו בפתיחת זה הסדר גם כן שידים טמאות יטמאו המשקים ואלו המשקים יטמאו האוכלים של תרומה ובארנו שלא יִטמאו ולא יְטמאו מכל משקין אלא שבעה משקין ותולדותיהם ושהריר והרוק מתולדות המים. ויתבאר כל זה עם שרשיו וענפיו במסכת מכשירין[ב]. ושם יתבאר שמשקין טמאין יכשירו ויטמאו יחד ושמתנאי ההכשר שיהיה ברצון בעל הפירות. אבל אם נתלחלחו האוכלין שלא לרצונו אינם מוכשרין לטומאה. ולפי אלו השרשים כולם אמר שאם היה אוכל חתיכת דבילה וזה בהכרת של תרומה כמו שהשרשנו ופשט ידו להסיר הצרור או הדומה לזה מפיו הנה כבר נטמא הרוק
אשר

[א] בבא קמא פרק ז׳ ה׳. [ב] פ״א מ״א.

של תרומה בדלך אללעאב. הדֿא מדֿהב ר׳ מאיר. ור׳ יהודה יקול אדֿ וליס קצדה אן ינצֿם באללעאב כל אכֿראג̇ אלחג̇ר פקט פליס תנתג̇ס אלשריחהֿ לאנה שבה הכשר שלא לרצונו. ור׳ יוסי יקול אן אקלב אצבעה פי פמה פקד אנג̇ס אללעאב ואנתג̇סת אלדבילה ואן לם יעמל גיר אכֿראג̇ אלחג̇ר פקט פאלדבילה טאהרהֿ. וכדֿלך אן כאן פונדיון והו נצף דרהם פי פמה ומד ידה לאכֿראג̇ה וכאן פי פמה אכלין של תרומה אן כאן ג̇על פי פמה דֿלך אלנצף דרהם לאזאלהֿ אלעטש פקד אנתג̇ס אלטעאם בדֿלך אללעאב אדֿ ובקצד מנה תג̇לב אללעאב לפמה לאן הדֿה הי עלהֿ כון אלדראהם פי פם אלאנסאן תסכן אלעטש לאנה ינג̇לב אללעאב לפמה. והלכה כר׳ יוסי.

אשר בפיו הנמשך[א] בעת הלעיסה בידו המסואבת ונטמאת הדבילה של תרומה בזה הרוק. זאת סברת רבי מאיר. ורבי יהודה אומר אחר שאין כונתו שינע ברוק אלא שיוציא הצרור בלבד לא תטמא הדבילה לפי שהוא כמו הכשר שלא לרצונו. ורבי יוסי אומר שאם הפך אצבעו בפיו כבר טימא הרוק ונטמאה הדבילה ואם לא עשה כן אלא הוציא את הצרור בלבד הדבילה טהורה. וכן אם היה פונדיון והוא חצי דרהם בפיו ומשך ידו להוציאו והיו בפיו אוכלים של תרומה אם שם בפיו זה החצי דרהם לשבור את צמאו נטמא האוכל בזה הרוק לפי שכונתו היתה למשך הרוק לפיו כי כונת היות הדרהם בפי האדם היא לשבור הצמא מפני שהרוק ימשך לפיו. והלכה כרבי יוסי.

יא האשה שנטף חלב מדדיה ונפל לאויר התנור טמא שהמשקה מטמא לרצון ושלא לרצון. היתה גורפתו והכה הקוץ ויצא ממנה דם או שנכוות ונתנה אצבעה לתוך פיה נטמאת.

קד בינא פי צדר הדֿא אלסדר קולה פי מסכת טבול יום ושאר כל הטמאין משקין היוצאין מהן כמשקין שהוא נוגע בהן ובינא אן משקין טמאין תטמא כלים. וסיבין פי אול מכשירין אן משקין טמאין מטמאין לרצון ושלא לרצון יעני אנא לא נחתאג̇ אן תנצֿם באלשי אלדֿי תנג̇סה בקצד וארادהֿ מתֿל אלהכשר פלדֿלך אדֿא כאנת אמראהֿ נדה או זבה או גיר דֿלך מן אלטמאות וקטר לבן מן תֿדיהא פי אלתנור ואן כאן דֿלך בגיר קצד בלא שך פאן אלתנור קד אנתג̇ס לחצול משקין טמאין פיה. תֿם עכס אלמסאלהֿ והו אן יכון אלתנור טמא ואלמראהֿ טאהרהֿ פענד מא אכֿרג̇ת רמאד אלתנור אנג̇רח אצבעהא וסאל דמהא פקד אנתג̇ס דֿלך אלדם וצאר משקין טמאין בכונה פי אויר התנור הטמא וענד מא תמתץ̈ דֿלך אלדם ינג̇סהא נג̇אסהֿ משקין טמאין והו מעני קולה נטמאת יעני אנהא תנג̇ס אלתרומה אלתי פי פמהא. וכדֿלך אדֿא אכתוי ידהא ומצתהא לאן ידהא אנתג̇סת באויר התנור

הטמא

כבר בארנו בפתיחת זה הסדר אמרו במסכת טבול יום[ב] ושאר כל הטמאים המשקים היוצאים מהם כמשקין שהוא נוגע בהן ובארנו שמשקין טמאין יטמאו כלים. וכן נבאר בראשון[ג] ממכשירין שמשקין טמאין מטמאין לרצון ושלא לרצון רצה לומר שלא יצטרך שיגעו בדבר אשר יטמאו בכונה וברצון כמו ההכשר ולזה אם היתה אשה נדה או זבה או זולת זה מהטמאות ונטף חלב מדדיה בתנור אף על פי שהיה זה שלא לרצון בלא ספק התנור יטמא בהגעת המשקין טמאין בו. אחר זה הפך הענין והוא שהתנור טמא והאשה טהורה אם בעת שהוציאה אפר התנור הוכה אצבעה ונטף דמה כבר נטמא זה הדם ונהיה משקין טמאין בהיותו באויר התנור הטמא וכאשר תמצה זה הדם יטמא אותה טומאת משקין טמאין והוא ענין אמרו נטמאת רצה לומר שהיא תטמא התרומה אשר בפיה. והוא הדין אם נכוית ידה ומצתה ידה מפני שידה נטמאה באויר התנור הטמא כמו שיתבאר

בשלישי

א) בהעתקה הנדפסת הגובר; והיתה נוסחתו אלמתגלב בלא נקודה על הגימל. ב) פ״ב מ״א. ג) מ״א.

הטמא כמא יבין פי ת֗אלת֗ ידים וצארת ידהא ידים מסואבות וענד מא תדכ֗להא פי פמהא תנג֗ס לעאבהא ויציר משקין טמאין וינג֗ס שלאלרצון כמא תקדם. והד֗א הו גרצ֗ה פי קולה נטמאת אד֗ לים ינתג֗ס אלאנסאן כלה במשקין טמאין בנגיעה כמא בינא ואוצ֗הנא פי צדר הד֗א אלסדר וסיזדאד ד֗לך ביאן.

בשלישי א) מידים והיתה ידה ידים מסואבות ובעת שהכניסה ידה בפיה תטמא את רוקה ויהיה משקין טמאין ויטמא שלא לרצון כמו שקדם. וזהו כונתו באמרו נטמאת שלא יטמא האדם כולו במשקין טמאין בנגיעה כמו שבארנו ופירשנו בפתיחת זה הסדר ועוד אוסיף בזה ביאור.

פרק תשיעי.

א מחט או טבעת שנמצאו בנחשתו של תנור נראין אבל לא יוצאים אם אופה את הבצק והוא נוגע בהן טמא. באי זה בצק אמרו בבצק הבינוני. נמצאו בטפילת התנור מוקף צמיד פתיל בטמא טמאין ובטהור טהורים. נמצאו במגופת החבית מצדיה טמאים מכנגד פיה טהורים נראין בתוכה אבל לא לאוירה טהורין. שוקעים בתוכה ותחתיהם כקליפת השום טהורים:

אד֗א כאנת אברה֗ או כ֗אתם טמאין במת אלתי הי מן אבות הטמאות כמא קדמנא והי תנג֗ס כלי חרש כמא בינא פי אלצדר ת֗ם וג֗דנא תלך אלכ֗אתם או אלאברה֗ פי ארץ֗ אלתנור ותט֗הר הנאך לכנהא גיר נאתיה֗ ולא מרתפעה֗ פי הוא אלתנור לאנהא לו כאנת נאתיה֗ מרתפעה֗ עלי סטח ארץ֗ אלתנור לאנג֗סתה פאן כאן ט֗הורהא פי חיז אד֗א אלזק בד֗לך אלמוצ֗ע עג֗ין מעתדל אלקואם לא כ֗פיף מן חית֗ אן יסיל פי אלמואצ֗ע אלמתטאמנה֗ ולא שדיד מן חית֗ לא ילזק בג֗רם אלתנור בל יבעד ענה ואנצ֗ם הד֗א אלעג֗ין בד֗לך אלשי אלט֗אהר מן אלאברה֗ או אלכ֗אתם פאן אלתנור קד אנתג֗ס בחצול מחט טמאה שהיא טמא מת פי דאכ֗לה. ת֗ם אכ֗ד֗ פי פקה אכ֗ר והו אן תכון אברה֗ או כ֗אתם טאהרה֗ ותכון פי נפס אלתלבים אלד֗י ילבס עלי שקף אלתנור ואלטין עליהא ותחתהא וכאן אלתנור מוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת פאן אנתג֗ס אלתנור בג֗מלתה פקד אנתג֗סת אלאברה֗ או אלכ֗אתם אלתי פי דאכ֗לה פי ט֗י אלבניאן. ואן כאן אלתנור לם ינתג֗ס בל כ֗לצה ד֗לך אלצמיד פתיל אד֗ כאן עלי מא ינבגי פאן תלך אלכ֗אתם או אלאברה֗ איצ֗א טאהרה֗ ולם תנתג֗ס באהל המת אד֗ הי פי נפס אלבניאן וד֗לך אלבניאן כלה טאהר לכון אלתנור מוקף צמיד פתיל. וכד֗לך איצ֗א אן כאנת כ֗אביה֗

אם היה מחט או טבעת טמאין במת שהם מאבות הטומאות כמו שהקדמנו והם יטמאו כלי חרס כמו שבארנו בפתיחה ואחר זה מצאנו זאת הטבעת או המחט בקרקע התנור ונראין שם אבל אינן בולטין ואינן עולין באויר התנור כי אילו היו בולטין עולים על שטח קרקע התנור יטמאוהו אם הם נראין באופן שאם הדביק בזה המקום בצק בינוני שאינו רך עד שינגר במקומות הנמוכות ולא קשה עד שלא ידבק בעצם התנור אבל ירחק ממנו ונגע זה הבצק בזה המחט או הטבעת הנראים הנה התנור נטמא בהגעת המחט הטמאה שהיא טמא מת בתוכו. עוד התחיל לעיין בדין אחר והוא שהטבעת או המחט טהורים ויהיו בעצם הטפילה שהיא על חרסי התנור והטיט עליהם ותחתיהם והיה התנור מוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת אם נטמא התנור בכללו נטמאו הטבעת או המחט אשר בתנור בתוך טפילת הבנין. ואם לא נטמא התנור אבל הצילהו זה הצמיד פתיל לפי שהיה כראוי הרי זאת הטבעת או המחט גם כן טהורין ולא נטמאו באהל המת מפני שהיו בגוף הבנין וזה הבנין כולו טהור להיות התנור מוקף צמיד פתיל. וכמו זה גם כן אם היתה חבית באהל המת ופיה סתום בטיט אשר הוא צמיד פתיל כמו שיתבאר והיתה מחט טהורה או טבעת בזה

א) מ״א.

פי אהל המת ופמהא מגלק בטין אלדי הו צמיד פתיל כמא סיבין וכאנת אברה טאהרה או כאתם פי דלך אלטין אלדי סד בה פם אלכאביה אן כאנת תלי גואנב אלכאביה פהי טמאים אד גואנב אלכאביה לא תחתאג טין והדה במנזלה מן כאן יגעל אלאברה עלי שקף אלכאביה וילזק עליהא טין אלתי תנתגס כמא יבין. ואן כאנת תלי פם אלכאביה פהי טאהרה ובשרט אן תכון פי נפס אלטין. אמא אן כאנת תטהר עלי סטח אלגטא ממא ילי דאכל אלכאביה פינבגי אלא תכון נאתיה עלי סטח אלגטא חתי תציר פי הוא אלכאביה. אמא אן כאנת בארזה אלי דאכל אלכאביה האצלה פי הואהא פהי מנגוסה אעני אלאברה או אלכאתם אלא אן כאן עליהא הגאב מן טין יחגב בינהא ובין הוא אלכאביה ולו כאן פי גאיה אלרקה מתל קשרה תומה. ועלה כונהא טמאים אדא כאנת שוקעים בתוכה לאנהא תציר כלים פי דאכל אלכאביה ואלכאביה מוקפת צמיד פתיל. וסיבין לך פי אלפרק אלדי בעד הדא אן כלים המוקפין צמיד פתיל באהל המת לא תכלץ מא דאכלהא מן אלכלים אלא ינתגס כל מא פי דאכלהא מן אלכלים גיר כלי חרש פקט. וקד בינא עלה דלך פי עדיות וסנבינהא איצא פי אלפרק אלדי בעד הדא.

הטיט אשר נסתם בו פי החבית אם היו מצד דפני החבית הן טמאין כי דפני החבית לא יצטרכו לטיט וזה כאילו שם אדם אחד המחט על חרסי החבית והדביק טיט על המחט אשר תיטמא כמו שיתבאר. ואם היו מצד פי החבית הם טהורים ובתנאי שיהיו בגוף הטיט. אבל אם הם נראים על שטח המגופה מצד תוך החבית הנה ראוי שלא יהיו בולטים על שטח המגופה עד שיהיו באויר החבית. אולם אם הם יוצאים אל תוך החבית ומגיעים באוירה הם טמאים רצה לומר המחט או הטבעת אלא אם יש עליהם מסך מטיט המבדיל ביניהם ובין אויר החבית אף על פי שהמסך בתכלית הדקות כקליפת השום. וטעם היותן טמאין כאשר הם שוקעין בתוכה לפי שנהיו כלים שבתוך החבית והחבית מוקפת צמיד פתיל. ויתבאר לך בפרק שאחר זה[א] שכלים המוקפים צמיד פתיל באהל המת לא יצילו מה שבתוכן מהכלים אבל יטמא כל מה שבתוכם מהכלים חוץ מכלי חרס לבדם. וכבר בארנו טעם זה בעדיות[ב]. ונבאר אותו גם כן בפרק שאחר זה.

ב חבית שהיא מליאה משקין טהורין ומניקית בתוכה ומוקפת צמיד פתיל ונתונה באהל המת בית שמאי אומרים החבית והמשקין טהורין ומניקית טמאה ובית הלל אומרים אף מניקית טהורה. חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי:

מניקית אלמצאצה. ודלך אן יתקב פי גנב אלכאביה תקבה ותדכל פי תלך אלתקבה טרף הדה אלאלה אלתי נסמיהא נחן אלמצאצה באלמגרב וימץ בפמה אלטרף אלאכר פינגדב אלמא אלדי פי אלכאביה. וקד תעמל הדה אלאלה מן קצב ומן פכאר ומן זגאג והי הנא מן פכאר. ואלכלאם כלה בין.

מניקית כלי המציצה. וזה שיעשו נקב בדופן החבית ויכניסו בזה הנקב קצה זה הכלי אשר נקראהו אנחנו אלמצאצה בארץ המערב וימוצו בפיהם הקצה האחר וימשכו המים אשר בחבית. ויעשו זה הכלי מקנה ומהרס ומזכוכית והוא כאן מחרס. והמאמר כולו מבואר.

ג השרץ שנמצא למטה מנחשתו של תנור טהור שאני אומר חי נפל ועכשיו מת. מחט או טבעת שנמצאו למטה מנחשתו של תנור טהור שאני אומר שם היו עד שלא בא התנור. נמצאו באפר מקלה טמא שאין לו במה יתלה:

חי נפל ועכשיו מת יעני בעד חצולה למטה מנחשתו פלים הו פי אויר התנור. וקד עלמת

חי נפל ועכשיו מת רצה לומר אחר הגעתו למטה מנחושתו של תנור והוא אינו באויר

א) מ"א. ב) פ"א מי"ד.

עלמת אן אלתנאניר ואלמסתוקדאת אנהא אנמא תטמא מאוירן לאנהא וכלי חרש שיא ואחדא אד הו טין מטבוך. פאן כאנת הדה אלכאתם או אלאברה אלמנגוסה באלמת פי אלארץ תם רכב אלתנור עלי דלך אלמוצע פאלתנור טאהר אד ולם תחצל פי הואה. אמא אן וגד הדא אלכאתם אלמנגוס או אלאברה פי אלרמאד אלדי אכרג מן אלמסתוקד פלא שך אן אלתנור טמא לאן עלי אי וגה לא יתמכן אלא אן הדה אלטבעת או אלמחט הצלת פי אויר התנור ואנגסתה והדא הו קולה שאין לו במה יתלה.

באויר התנור. וכבר ידעת שהתנורין והמוקדין הם יטמאו רק מאוירן לפי שהם וכלי חרס דבר אחד מפני שהוא טיט מבושל. ואם היתה זאת הטבעת או המחט הנטמאות במת בארץ ואחר כך הניחו התנור על זה המקום התנור טהור לפי שלא הניעו באוירו. אולם אם נמצאה זאת הטבעת הטמאה או המחט באפר אשר הוציאוהו מן המוקד התנור טמא בלא ספק לפי שאי אפשר על איזה אופן שלא הגיעו זאת הטבעת או המחט באויר התנור וטימאוהו וזהו אמרם שאין לו במה יתלה.

ד ספוג שבלע משקין טמאין ונגוב מבחוץ ונפל לאויר התנור טמא שסוף משקה לצאת. וכן חתיכה של לפת ושל גמי רבי שמעון מטהר בשני אלו:

קד שרחנא אן ספוג צופה אלבחר ובינא אן משקין טמאין תנגס אלכלים ובדלך תנגס כלי חרש ואלתנור בחצולהא פי הואה. ואין הלכה כרי׳ שמעון.

כבר פירשנו שספוג הוא ספוג הים ובארנו שמשקין טמאין יטמאו הכלים וכן יטמאו כלי חרס והתנור בהגעתם באוירו. ואין הלכה כרבי שמעון.

ה חרסין שנשתמש בהן משקין טמאין ונפלו לאויר התנור והוסק התנור טמא שסוף משקה לצאת וכן בגפת חדשה אבל בישנה טהור. ואם ידוע שיוצא ממנה משקין אפילו לאחר שלש שנים נטמא.

גפת תגיר אלזיתון אלבאקי בעד כרוג אלזית מנה. ואלכלאם כלה בין.

גפת הוא פסולת הזתים הנשארת אחר יציאת השמן מהם. והמאמר כולו מבואר.

ו הגפת והזוגין שנעשו בטהרה והלכו עליהם טמאים ואחר כך יצאו מהן משקין טהורין שמתחלתן נעשו בטהרה. כוש שבלע את הצנירה מלמד שבלע את הדרבן לבינה שבלעה את הטבעת והיו טהורים נכנסו לאהל המת נטמאו. הסיטן הזב נטמאו נפלו לאויר התנור טמאוהו נגע בהן ככר של תרומה טהור.

זוגין גמע זג והו קשר אלענב. וכוש אלמגזל ופי טרפה הדידה מעוגה אלטרף והי אלתי תתסמי צנירה. ומעני קולה בלע את הצנירה הו אן ידכל אלחדיד אלדי פי טרף אלמגזל בגמלתה פי נפס אלעוד ויגתמע אלעוד עליה מן פוק חתי יכון אלחדיד כלה מכפי פי נפס אלמגזל. ומלמד הו עצא מן עוד ופי טרפה איצא חדיד מסמר תנקי בה אלמחארת ענד אלחרת מן אלתראב אלדי ימלאהא ולדלך תסמי מלמד הבקר. וקיל אנהא תמשי בה עלי

זוגין קבוץ זג והוא קליפת הענבים. וכוש הפלך ובקצהו ברזל שקצהו מעוקם והוא אשר יקרא צנירה. וענין אמרו שבלע את הצנירה הוא, שיכנס הברזל כולו אשר בקצה הפלך בגוף העץ ויתקבץ העץ עליו מלמעלה עד שיהיה הברזל כולו טמון בעצם הפלך. ומלמד הוא מקל מעץ ובקצהו גם כן ברזל כמו מסמר אשר ינקו בו המחרשת בעת החרישה מהעפר אשר ימלא אותה ולזה תקרא מלמד

אלטריק אלמסתקימה̈ חתי לא תמשי אלבקר פי גיר טריקהא ולד̇לך תסמי מלמד. וד̇לך אלחדיד אלד̇י פי טרפה יתסמי דרבן וג̇מעהא דרבונות דברי חכמים כדרבונות. ולבינה שבלעה את הטבעת הי אן יחצל כ̇את̇ם פי טין אלטובה̈ ותטבך̇ ואלכ̇את̇ם דאכ̇להא. פיקול אן הד̇ה אלכלים ואן כאנת מדפונה̈ פי דאכ̇ל אלעוד או אלטין כמא וצף פאנהא תנתג̇ס באהל המת אן כאנת טאהרה̈ ותנג̇ס כלי חרש אד̇א חצלת פי הואה אד̇א כאנת מנג̇וסה̈. ותנתג̇ס איצ̇א בהיסט הזב כמא יבין פי זבים אן ג̇מיע אלאשיא אלתי ימילהא אלזב ואן לם ינצ̇ם בהא פהו ינג̇סהא. ת̇ם קאל אן אד̇א אנצ̇ם ככר של תרומה בתלך אלאעואד או אלאג̇ורה̈ אלתי פי דאכ̇להא כלים טמאים פלים ינתג̇ס לאן לא תנתג̇ס אלתרומה אלא באן ינצ̇ם מנהא אלשי אלד̇י ינג̇סהא ג̇רם בג̇רם. וקולה של תרומה מבאלגה̈ פי כונהא לא תנג̇ס ולו ככר של תרומה אלד̇י ינתג̇ס בשני לטומאה לאנא לא נג̇ול הד̇א אלעוד אלמחיט באלחדיד אלטמא מנזלה̈ ראשון לטומאה ולא שני ומע כון הד̇ה אלחדאיד אב הטומאה אד̇ והי מחג̇ובה̈ כמא פרנ̇ ואנמא אנג̇סת אלתנור לכונה מיטמא מאוירו ולו כאנת אלטומאה מסתורה̈ כמא תבין פי אלפרק אלד̇י קבל הד̇א.

הבקר[א]. ויש אומרים שיוליכו בו הבקר על הדרך הישרה עד שלא ילכו בזולת דרכם ולזה יקרא מלמד. וזה הברזל אשר בקצהו יקרא דרבן וקבוצו דרבונות דברי חכמים כדרבונות[ב]. ולבינה שבלעה את הטבעת הוא שתגיע הטבעת בטיט הלבינה ותתבשל והטבעת בתוכה. ואמר שאלו הכלים אף על פי שהן טמונים בתוך העץ או הטיט כמו שסיפר יטמאו באהל המת אם היו טהורים ויטמאו כלי חרס אם הגיעו באוירו והן טמאין. ויטמאו גם כן בהסיט הזב כמו שיתבאר בזבים[ג] שכל הדברים אשר יטה אותן הזב אף על פי שלא יגע בהן הוא יטמאם. עוד אמר אם נגע ככר של תרומה באלו העצים או הלבינים אשר בתוכם כלים טמאים לא יטמא לפי שלא תיטמא התרומה אלא כשיגע בה דבר אשר יטמא אותה עצם בעצם. ואמרו של תרומה הוא להפלגה שלא יטמאו אפילו ככר של תרומה אשר יטמא בשני לטומאה מפני שאנהנו לא נשים זה העץ המקיף הברזל הטמא במדרגת ראשון לטומאה ולא שני ואף על פי שאלו הכלי ברזל אב הטומאה מפני שהם טמונים כמו שהנחנו ולא יטמאו התנור אלא לפי שהוא מיטמא מאוירו ואף על פי שהיתה הטומאה נסתרת כמו שהתבאר בפרק אשר לפני זה.

ז סרידה שהיא נתונה על פי התנור מוקף צמיד פתיל נסדק מן התנור לסרידה שעורו מלא פי מרדע שלא נכנס רבי יהודה אומר נכנס. נסדקה סרידה שעורו מלא פי מרדע נכנס רבי יהודה אומר שלא נכנס. היה עגול אין רואין אותו ארוך אלא שעורו מלא פי מרדע נכנס:

נסדק מן התנור לסרידה אן ינשק מן ג̇רם אלתנור פי ארתפאעה חתי אלי אלשבכה̈ אלתי עלי פמה. ולא תט̇ן אן קולנא פי סרידה שבכה̈ אנהא שבכה̈ כ̇יוט ואנמא הי לוח בסיט מן פכ̇אר מעי̇ן. וסיבין לך אן מלוא פי מרדע הו טפח. ומרדע הו אלעוד אלד̇י יסמי איצ̇א מלמד וירכב אלחדיד פי טרפיה פי אלטרף אלואחד חדידה̈ חאדה̈ אלטרף והי אלתי תסמי דרבן ופי אלטרף אלת̇אני חדידה̈ ידכ̇ל טרף
אלעוד

נסדק מן התנור לסרידה שנסדק מעצם התנור בגבהו עד השבכה אשר על פיו. ולא תחשוב שבאמרנו בסרידה סבכה שהיא רשת הוטין אבל היא לוח פשוט מחרס מנוקב. ויתבאר לך[ד] שמלא פי מרדע הוא טפח. ומרדע הוא העץ הנקרא גם כן מלמד ויתחבו הברזל בשני קצותיו בקצה האחד ברזל חד הקצה וזהו אשר יקראו דרבן ובקצהו השני ברזל יכנס בו קצה העץ
ודומה

א) שפטים ג׳ ל״א. ב) קהלת י״ב י״א. ג) פ״ג מ״א. ד) פי״ז מ״ח.

אלעוד פיהא שבה סן אלרמח והי תסמי חרחור [ומרדע הו אלעוד אלתי תרכב סכה̈ אלחדיד פי טרפה ותקלב בה אלארץ̇ ללחרת̇]. ומעני שלא נכנס הו אן ינטבק אלמרדע עלי אלשק ויכון מת̇לה סוי. ונכנס אן יכון אכבר מן ד̇לך מן חית̇ ידכ̇ל אלמרדע מן ד̇לך אלשק. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ודומה לשן הרומח והוא יקרא חרחור. [ומרדע הוא העץ אשר ירכיבו בקצהו את של ברזל והופכין בו האדמה לחרישה] א). וענין שלא נכנס הוא שהמרדע מקביל אל הסדק ויהיה כמוהו בשוה. וענין נכנס שיהיה גדול מזה באופן שיכנס המרדע בזה הסדק. ואין הלכה כרבי יהודה.

ח תנור שניקב מעינו שעורו מלא כוש נכנס ויוצא דולק רבי יהודה אומר שלא דולק. ניקב מצדו שעורו מלא כוש נכנס ויוצא שלא דולק רבי יהודה אומר דולק. ר׳ שמעון אומר מן האמצע נכנס מן הצד אינו נכנס. וכן היה אומר במגופת החבית שניקבה שעורה מלא מיצה שניה של שיפון. מן האמצע נכנס מן הצד אינו נכנס. וכן היה אומר בחצבים גדולים שנקבו שעורם מלא מיצה שניה של קנה מן האמצע נכנס מן הצד אינו נכנס. במה דברים אמורים בזמן שנעשו ליין אבל אם נעשו לשאר משקין אפילו כל שהן טמאים. במה דברים אמורים בזמן שלא נעשו בידי אדם אבל אם נעשו בידי אדם אפילו כל שהן טמאים. ניקבו העשוי לאכלים שעורו בזיתים העשוי למשקים שעורו במשקים. העשוי לכך ולכך מטילים אותו לחומרו בצמיד פתיל ובכונס משקה.

הד̇ה אלשיעורין הי למעני אן לא יפידה צמיד פתיל אלד̇י יכון עלי הד̇א אלתנור או אלחבית או אלדן אלכביר. ואן כאן אקל מן הד̇א אלת̇קב פלא יסאל ענה ויתכ̇לץ̇ אלשי אלד̇י פיה בצמיד פתיל. וקד בינא מעני קולה נכנס ואינו נכנס. ת̇ם קאל אם נעשו בידי אדם אפילו כל שהן טמאין יעני אנה אן גא להד̇ה אלחצבים גדולים אלמוקפת צמיד פתיל ות̇קב פיהא אי מקדאר כאן פאנהא תנתגס באהל המת ולא יפידהא ד̇לך אלצמיד פתיל אד̇ ות̇קבהא בקצד. ת̇ם רג̇ע אלי סאיר אלאואני פקאל אנהא אד̇א אנת̇קבת והי מוקפת צמיד פתיל העשוי לאכלים מנד̇ ינת̇קב במוציא זית ינתגס כל מא פי דאכ̇לה ועלי אנה מוקף. והעשוי למשקין מנד̇ ינת̇קב בכונס משקה. ואן כאן עשוי לאכלים ולמשקין מטילין אותו להומרו בצמיד פתיל ובכונס משקה יעני אנה מנד̇ ינת̇קב בכונס משקה ינתגס ואן כאן הו מוקף צמיד פתיל ולא יכ̇לץ̇ מא פי דאכ̇לה. והד̇א אלכלאם ליס יגאקץ̇ אלאצל אלד̇י תבין פי גמר שבת והו אן כלי חרש יציל בצמיד פתיל עד

שיפחות

אלו השיעורים הם לענין שלא יועיל בו צמיד פתיל אשר על זה התנור או ההבית או על החצב הגדול. ואם היה הנקב פחות מזה אין שואלין עליו ב) וינצל מה שבו בצמיד פתיל. וכבר בארנו ענין אמרו נכנס ואינו נכנס. עוד אמר ואם נעשו בידי אדם אפילו כל שהן טמאים רצה לומר אם בא אל אלו החצבים הגדולים המוקפים צמיד פתיל ועשה נקב בהן איזה שיעור שיהיה הן טמאים באהל המת ולא יועיל להן זה הצמיד פתיל הואיל וניקבם ברצון. אחר זה שב אל שאר הכלים ואמר אם ניקבו והן מוקפין צמיד פתיל העשוי לאוכלים משניקב במוציא זית יטמא כל מה שבתוכו אף על פי שהוא מוקף. והעשוי למשקין משניקב בכונס משקה. ואם היה עשוי לאוכלין ולמשקין מטילין אותו להומרו בצמיד פתיל ובכונס משקה רצה לומר שאם ניקב בכונס משקה יטמא אף על פי שהוא מוקף צמיד פתיל ולא יציל כל מה שבתוכו. וזה המאמר אינו סותר השרש אשר התבאר בגמר שבת ג) והוא שכלי הרס יציל בצמיד פתיל

עד

א) המלות המוסגרות אינם אלא בכ״י פאריס. ב) ר״ל אין משגיחין בו. ג) צ״ה ע״ב.

שיפחת רובו לאן ליס אלגרץ׳ מן הד׳א אלקול ולא אלמפהום מנה אן כלי המוקף צמיד פתיל אד׳א נפחת בפחות מרובו לא יתנג׳ס מא דאכ׳לה ואנמא יריד בה אנה אם נפחת הכלי בפחות מרובו ת׳ם הקיף אלפחת ופם אלכלי איצ׳א בצמיד פתיל פאנה יציל מה שבתוכו ועלי אנה אינו כלי לענין טומאה ולא יקבל טומאה נחסבה כלי למעני אן יציל מה שבתוכו. אמא אד׳א נפחת רובו פליס הו כלי אצלא ולא יציל מה שבתוכו ועלי אן מקום הפחת מוקף צמיד פתיל. פאפהם הד׳א אנה נט׳ר דקיק ומוצ׳ע תגליט. ושרח מיצה שניה אלעקדה אלת׳אניה. ושיפון אלדוסר והו מן נוע אלשעיר כמא בינא מראת. ויריד בה הנא קצבה סנבלה אלדוסר וקד יקרא שיפה והו קצב רקיק רטב תנסג׳ מנה אלחצר ללבניאן. וכד׳לך מיצה של קנה עקדה אלקצבה. ומעני קולה שניה מא אצף לך וד׳לך אן אלקצב אי נוע כאנת הי כלהא עקד עקד וקאע אלקצבה גליט׳ וכיף מא יבעד ען אלארץ׳ ירק פאול עקדה מן אלקצבה ממא ילי אלארץ׳ להא גלט׳ מא ואלעקדה אלת׳אניה אלתי פוקהא ארק מנהא. פקאל אן באלעקדה אלת׳אניה יקדר. ור׳ שמעון יקול פי אלגמיע אלתנור ואלחבית ואלהצבים מן האמצע נכנס מן הצד אינו נכנס. ואין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ יהודה. ובין הו אן קולה פי אלתנור ניקב מעינו יריד בה אן יכון עינו מסדוד באלטין וינת׳קב ד׳לך אלטין.

עד שיפחת רובו מפני שאין הכונה בזה המאמר ולא המובן ממנו שהכלי המוקף צמיד פתיל אם נפחת בפחות מרובו לא יטמא מה שבתוכו אבל ירצה בו שאם נפחת הכלי בפחות מרובו ואחר זה הקיף הפחת ופי הכלי גם כן בצמיד פתיל שהוא יציל מה שבתוכו ואף על פי שאינו כלי לענין טומאה ולא יקבל טומאה נחשבהו כלי לענין שיציל מה שבתוכו. אבל אם נפחת רובו אינו כלי כלל ולא יציל מה שבתוכו אף על פי שמקום הפחת מוקף צמיד פתיל. והבן זה שהוא עיון דק ומקום לטעות בו. וביאור מיצה שנייה הקשר השני. ושיפון הוא הנקרא אלדוסר בערבי והוא מין ממיני השעורה כמו שבארנו פעמים[א]. וירצה בו כאן קנה שיבולת השיפון ולפעמים יקרא שיפה והוא קנה דק לח אשר יארגו ממנו מחצלאות לבנין. וכן מיצה של קנה קשר הקנה. וענין אמרו שנייה הוא מה שאומר לך והוא שהקנים מאיזה מין שיהיו הן כולם קשרים קשרים ותחתית הקנה עבה וכל מה שירחק מהארץ הוא הולך ודק והקשר הראשון מהקנה שבצד הארץ יש לו איזה עובי והקשר השני אשר למעלה ממנו הוא יותר דק ממנו. ואמר שבקשר השני ישער. ורבי שמעון אומר בכל בתנור ובחבית ובהצבים מן האמצע נכנס ומן הצד אינו נכנס. ואין הלכה לא כרבי שמעון ולא כרבי יהודה. ומבואר הוא שאמרו בתנור ניקב מעינו ירצה בו שהיתה עינו סתומה בטיט וניקב זה הטיט.

פרק עשירי.

א אלו כלים מצילין בצמיד פתיל כלי גללים כלי אבנים וכלי אדמה כלי חרס וכלי נתר ועצמות הדג ועורו ועצמות חיה שבים ועורה וכלי עץ הטהורים מצילים בין מפיהם בין מצדדיהן בין יושבין על שוליהן בין מוטין על צדדיהן. היו כפויים על פיהן מצילים כל שתחתיהן עד התהום ר׳ אליעזר מטמא. על הכל מצילין חוץ מכלי חרס שאינו מציל אלא על האכלים ועל המשקין ועל כלי חרס:

קיל אן כלי גללים אואני אלרכ׳אם מן קולה אבן גלל והד׳א באטל לאן כלי אבנים

ידכל

יש אומרים שכלי גללים הן כלי שיש מאמרו אבן גלל[ב] וזה בטל לפי שתחת

כלי

א) עיין בפי׳ הר״ב כלאים פ״א מ״א. ומנחות פ״י מ״ז. ב) עזרא ה׳ ח׳.

תחתהא אואני אלרכאם ואלמרמר ואלגזע וואללאזורד ואלבלאר וסאיר אלאחגאר כלהא. ואנמא כלי גללים פהי אואני מעמולה מן רות̇ אלבקר ואלתראב וכת̇יר מא תעמל ענדנא פי אלבואדי. וקד תבין פי אלפרק אלת̇אני אן כלי הרש וכלי נתר הכמהא ואחד וקאלוא וכל כלי הרש לרבות כלי נתר. ובינא איצ̇א הנאך אן אלאואני אלמעמולה מן עט̇אם חיואן אלבחר לא תנתג̇ס לאנא אנמא תעלמנא אואני אלעט̇אם מן קולה מעשה עזים. וכד̇לך ג̇לד היואן אלבהר לא ינתג̇ס מן קולה או בנד או עור וג̇א אלנקל מה בגד מן הגדל בארץ אף עור מן הגדל בארץ. אמא כלי גללים כלי אבנים וכלי אדמה פלם יחכם אלג̇ין פיהא בנג̇אסה בוג̇ה וסיבין לך קולהם פיהא אינן מקבלין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים. פהד̇ה אלאואני אלתי קאל אנהא תכ̇לין מא הצל פיהא בצמיד פתיל אנמא הי ג̇מיע אלכלים אלתי לא תנתג̇ס בוג̇ה ואיצ̇א כלי הרש ומא אנצ̇אף אלי כלי הרש אעני כלי נתר. ועלה ד̇לך קולה תעאלי פי אהל המת וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא פידל מן ד̇לך אנה אד̇א כאן הד̇א אלכלי מוקף צמיד פתיל פהו טאהר בג̇מיע מא דאכ̇לה והו קולהם הא יש צמיד פתיל עליו טהור. וג̇א אלנקל אן הד̇א אלכלי אלמקול הנא הו כלי הרש פקט והו קולהם כלי שמקבל טומאה דרך פתחו ואי זה זה זה כלי הרש. וקד בינא אן כלי נתר וכלי חרש טומאתן ישוה מיטמאין מאוירן פצה בהד̇א אלנקל אן כלי נתר וכלי חרש מצילין. ותעלמנא סאיר אלכלים אלמעדודה פי הד̇ה אלהלכה בקל וחומר והו קולהם אין לי אלא כלי חרש כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה מנין ודין הוא ומה כלי חרש שהן עלולין לקבל טומאה הרי הן מצילין בצמיד פתיל באהל המת כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה שאין עלולין לקבל טומאה אינו דין שיצילו

בצמיד

כלי אבנים נכנסין כלי שיש והמרמר והלשם והשהם והספיר ושאר האבנים כולן. וכלי גללים אינם אלא הכלים הנעשים מרפת בקר ועפר ולרוב יעשו אצלנו במדברות. וכבר התבאר בפרק שני א) שכלי הרס וכלי נתר דינם אחד ואמרו ב) וכל כלי הרס לרבות כלי נתר. ובארנו שם גם כן שהכלים העשויין מעצמות חיה שבים לא יטמאו מפני שלא למדנו כלי העצמות כי אם מאמרו מעשה עזים ג). וכן עור חיה שבים לא יטמא מאמרו או בגד או עור ד) ובאה הקבלה ה) מה בגד מן הגדל בארץ אף עור מהגדל בארץ. אבל כלי גללין כלי אבנים וכלי אדמה לא דן הכתוב בהם טומאה בשום פנים ויתבאר לך אמרם בהם ו) אינן מקבלין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים. הנה אלו הכלים אשר אמר בהן שיצילו מה שבתוכן בצמיד פתיל הם רק כל הכלים אשר לא יטמאו בשום פנים וגם כן כלי חרס ומה שיחובר אל כלי הרס רצה לומר כלי נתר. וטעם זה אמרו יתברך באהל המת ז) וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא ויורה זה שאם היה זה הכלי מוקף צמיד פתיל הוא טהור בכל מה שבתוכו והוא אמרם ח) הא יש צמיד פתיל עליו טהור. ובאה הקבלה ט) שזה הכלי האמור כאן הוא כלי חרס לבדו וזה אמרם י) כלי שמקבל טומאה דרך פתחו ואי זה זה זה כלי חרס. וכבר בארנו שכלי נתר וכלי הרס טומאתן שוה ומיטמאין מאוירן והנה כבר האמת בזאת הקבלה שכלי נתר וכלי הרס מצילין. ולמדנו שאר הכלים הנמנין בזאת ההלכה מקל וחומר והוא אמרם יא) אין לי אלא כלי הרס כלי גללין כלי אבנים כלי אדמה מניין ודין הוא ומה כלי הרס שהן עלולין לקבל טומאה הרי הן מצילין בצמיד פתיל באהל המת כלי גללין כלי אבנים כלי אדמה שאין עלולין לקבל טומאה

אינו

א) מ״ב. ב) ספרא שמיני פרשה ד׳ א׳ (נ״ג ע״ג). ג) ספרא שמיני פרשה ט׳ ה״ז (נ״ג ע״א). ד) ויקרא י״א ל״ב. ה) ספרא שמיני פרשה ז׳ פ״י (נ״ג ע״א). ו) שבת נ״ח א׳. ז) במדבר י״ט ט״ו. ח) ספרא שמיני פרק ט׳ הל׳ י״ג (נ״ד ע״ד); ספרי חקת פיסקא קכ״ז. ט) שם. י) ספרי חקת פיסקא קכ״ו. יא) שם.

בצמיד פתיל. ושרח עלולין מהיֹאה מסתעדה. וינבגי לך אן תעלם אן הדֹה אלתי קלנא אנהא תציל בצמיד פתיל באהל המת כדֹלך תציל בשרץ כמא בינא פי אלפרק אלתֹאמן והו קולהם טמא הוא שאין ת״ל הוא אלא הוא שיציל על עצמו בצמיד פתיל באהל המת יציל על עצמו בצמיד פתיל באהל השרץ יעני פי הוא כלי חרש כמא בינא פי אלפרק אלתֹאמן. וקולה כלי עץ הטהורים יריד בה פשוטי כלי עץ אלתי תקדם אנהא לא תקבל טומאת שרץ מדאוריתא או כלי העץ הגדולים שהן מקבלין ארבעים סאה בלח אלתי לא תקבל נגאסה איצֹא מתֹל כלי קבול כמא יבין פי כֹאמס עשר הדֹה אלמסכתא. וימכן אן תציל פשוטי כלי עץ עלי מא אצף ודֹלך באן יאכֹד לוחא בסיטא מן עוד ויגעלה עלי פם אניה מן הדֹה אלאואני תֹם יחיט בה צמיד פתיל פיתכלץ כל מא דאכֹל אלכֹאביה. וקולה בין מפיהם בין מצידיהם יריד בה סוי כאנת אלהקפה מפי הכלי פקט או כאנת מצדו מתֹל אן יכון לה פתח בצידו. וסוי איצֹא כאנת אלאניה גאלסה עלי קאעהא או מוכיה עלי גאנבהא. פאן כב אחדי הדֹה אלאואני עלי פמהא פי אהל המת כֹלצת כל מא תחתהא ודֹלך אנהא תרגע שבה אוהל פי אהל המת ואדֹא כאן אוהל פי אוהל ואנתגס אלאוהל אלבראני פלא ינתגס מא פי אלאוהל אלדאכֹלי והדֹא ענדי לא ימכן פי כלי הרש אנה אן כב כלי חרש עלי פמה לא יכֹלץ מא תחתה לאנה ינתגס דרך פתחו נעם ולו אלזקה מע אלארץֹ באלטין ונחוה פאנה לא יציל לאנה לא אוהל הוא ולא מוקף צמיד פתיל. ונץ ספרי חבית שכפאה על פיה ומירחה בטיט מן הצדדין טמאה שנאמר צמיד פתיל עליו ולא צמיד פתיל על גביו והדֹא דאכֹל תחת קולהם פי ספרא פי אנתגֹאס כלי חרש קאל וכלי חרש לרבות את האהלין אן אוהל של חרש ינתגס ולא יציל מה שתחתיו כמא תציל אלהאהלין עלי מא נבין פי אהלות. ופי תוספת כלים קאלוא

פי

אינו דין שיצילו בצמיד פתיל. וביאור עלולין מוכנים ומזומנים. וראוי לך שתדע שאלו הכלים אשר אמרנו בהן מצילין בצמיד פתיל באהל המת יצילו גם כן בשרץ כמו שבארנו בפרק שמיני א) והוא אמרם ב) טמא הוא שאין תלמוד לומר הוא אלא הוא שיציל על עצמו בצמיד פתיל באהל המת יציל על עצמו בצמיד פתיל באהל השרץ רצה לומר באויר כלי חרס כמו שבארנו בפרק שמיני. ואמרו כלי עץ הטהורין ירצה בו פשוטי כלי עץ אשר קדם בהם שלא יקבלו טומאת שרץ מדאוריתא או כלי עץ הגדולים שהן מקבלין ארבעים סאה בלח אשר גם כן לא יקבלו טומאה ככלי קבול כמו שיתבאר בחמשה עשר ג) מזאת המסכתא. ואפשר שיצילו פשוטי כלי עץ על מה שאבאר וזה כשנקח לוח פשוט מעץ ונשימהו על פי כלי מאלו הכלים ואחר זה נקיף זה העץ בצמיד פתיל הנה ינצל כל מה שבתוך החבית. ואמרו בין מפיהן בין מצידיהן ירצה בו בין שתהיה ההקפה מפי הכלי לבד ובין שתהיה מצדו כגון אם היה לו פתח בצדו. ושוה גם כן בין שזה הכלי יושב על קרקעיתו או מוטה על צדדיו. ואם כפה אחד מאלו הכלים על פיו באהל המת יציל כל מה שתחתיו וזה שהוא דומה לאוהל באהל המת ואם היה אוהל באוהל ונטמא האוהל החיצון לא יטמא מה שבאוהל הפנימי וזה לדעתי אי אפשר בכלי חרס שאם כפה כלי חרס על פיו לא יציל מה שתחתיו לפי שהוא יטמא דרך פתחו והדבר כן אפילו אם חיברו לארץ בטיט והדומה לו לא יציל מפני שאינו לא אוהל ולא מוקף צמיד פתיל. ולשון ספרי ד) חבית שכפאה על פיה ומירחה בטיט מן הצדדין טמאה שנאמר צמיד פתיל עליו ולא צמיד פתיל על גביו וזה נכנס תחת אמרם בספרא ה) בטומאת כלי חרס אמר וכלי חרס לרבות האהלים שאוהל של חרס יטמא ולא יציל מה שתחתיו כמו שיצילו האהלין על מה שנבאר

באהלות

א) מ״ו. ב) ספרי שם. ג) מ״א. ד) פיסקא קכ״ו. ה) שמיני פרשה ז׳ א׳ (נ״ג ע״ג).

פי עצמות הדג ושבההא ואם יש בהן טפח על טפח מצילין בכסוי לאן אלאוהל יציל בכסוי עלי כל מא תחתה פלא ינתגס כמא יבין. תֿם קאל על הכל מצילין חוץ מכלי חרש יעני אן הדֿה אלאואני אלמעמולה מן הדֿה אלאנואע אלמעדודה תכֿלץ כל מא יחצל דאכֿלהא תחת צמיד פתיל מן כלי מתכות ומן כלי שטף ובגדים ואכלין ומשקין וכלי חרש והו קולה על הכל. גיר כלי חרש פקט אנה לא יכֿלץ בצמיד פתיל גיר מא יכון פי דאכֿלה מן אכלים ומשקים וכלי חרש פקט ומא כאן פיה מן שאר כלים ובגדים פהו ינתגס ועלי אנהא תחת צמיד פתיל. ועלה דֿלך מא אצף לך ודֿלך אן אלאצל ענדנא כלי טמא אינו חוצץ. פאן אכֿד אחד אניה פכֿאר מנגוסה וגעל פיהא כלים והקיף צמיד פתיל וגעלהא פי אהל המת פאן תלך אלכלים תנתגס ולא תכֿלצהא הדֿה אלאניה אדֿ והי טמאה. וענדנא איצֿא אצל אן אואני עם הארץ כלהא ותֿיאבה וטעאמה ושראבה בחזקת טומאה. וסיבין לך דֿלך פי מסכת טהרות. פצח מן הדין אלאצלין אן כלי חרש של עם הארץ אינו מציל בצמיד פתיל ואן כל מא דאכֿלה ינתגס באלמת גיר אנא לו קלנא לעמי הארץ כלי חרש לא יציל ענדך כאצה לאן אואניך מנגוסה ואנמא נחן פיכֿלץ ענדנא כל מא פיה לם יסמע מנא פי דֿלך לאנה יטֿן נפסה טאהר מתחפטֿ והו לא יעלם אלטהארה ואחכאמהא פסוינא אלחכם ענדנא וענדהם וקלנא פי כלי חרש אנה לא יציל גיר על האכלים ועל המשקין ועל כלי חרש. ודֿלך אן אלעם הארץ אדֿא כאנת ענדה אכלים ומשקין וכלי חרש קד כֿלצת בזעמה בצמיד פתיל שלו והי לם תכֿלץ לם ידכֿל עלינא מן דֿלך דאכֿלה לאן לא נקול איאך יגי תלמיד חכם ויטלב מן עם הארץ אכלים ומשקין או כלי חרש לאנהא כלהא טמאין אגב עם הארץ ולים להא טהארה במקוה אמא שאר כלים פקד יטלבהא תלמיד חכם מן עם הארץ ואדֿא אראד אן יצרפהא פי
אשגאל

באהלות[א]. ובתוספת כלים אמרו[ב] בעצמות הדג והדומה להן אם יש בהן טפח על טפח מצילין בכסוי לפי שהאוהל יציל בכסוי על כל מה שתחתיו ולא יטמא כמו שיתבאר. עוד אמר על הכל מצילין חוץ מכלי חרס רצה לומר שאלו הכלים העשויין מאלו המינים המנויין יצילו כל מה שיגיע בתוכם תחת צמיד פתיל מן כלי מתכות ומן כלי שטף ובגדים ואוכלים ומשקים וכלי חרס והוא אמרו על הכל. חוץ מכלי חרס לבד שהוא לא יציל בצמיד פתיל אלא מה שיהיה בתוכו מאוכלין ומשקין וכלי הרס לבד ומה שבתוכו משאר כלים ובגדים יטמא אף על פי שהן תחת צמיד פתיל. וטעם זה מה שאומר לך וזה ישהשרש אצלנו כלי טמא אינו הוצין ואם לקח אחד כלי הרס טמא והניח בו כלים והקיף אותו צמיד פתיל והניחן באהל המת אלו הכלים יטמאו ולא יציל אותם זה הכלי לפי שהוא טמא. ואצלנו עוד שרש אחר שכלי עם הארץ כולם ובגדיו והאוכלין והמשקין שלו בהזקת טומאה. ויתבאר לך זה במסכת טהרות[ג]. הנה התאמת מאלו שני השרשים שכלי הרס של עם הארץ אינו מציל בצמיד פתיל ושכל מה שבתוכו יטמא במת אלא שאילו נאמר לעמי הארץ כלי הרס שלך לבד לא יציל לפי שכליך טמאים ורק אצלנו יציל כל מה שבתוכו לא ישמענו בזה לפי שהוא יחשוב עצמו טהור וזהיר אף שאינו יודע הטהרה ודיניה ולזה השוינו בינו ובינינו הדין ואמרנו בכלי הרס שלא יציל אלא על האוכלים ועל המשקים ועל כלי חרס. וזה שעם הארץ אם היו אצלו אוכלין ומשקין וכלי חרס והשב שהצילם בצמיד פתיל שלו והם אינם ניצלים לא יהיה זה לנו למכשול לפי שלא נאמר שמא יבוא תלמיד חכם ויבקש מעם הארץ אוכלין ומשקין או כלי חרס לפי שהן כולם טמאים אגב עם הארץ ואין להם טהרה במקוה אבל שאר כלים לפעמים יבקש אותן תלמיד חכם מעם הארץ
וכאשר

א) משנה ב׳ וג׳. פ״ה. ב) ב״ק פ״ז הלכה ד׳. ג) פ״ז משנה א׳ וב׳; פ״ח מ״א וב׳.

אשנאל אלקודש או אלתרומה נטהרהא
פי אלמקוה ויעריב שמש הכלי ויתצרף בה
פבשינא אן יטלב אלתלמיד מן אלעם
הארץ כלי מתכות או כלי שטף או בגדים
ויסאל אלעם הארץ ויקול לה הד׳ה טאהרה׳
מן ג׳מיע טומאות פיקול לה נעם וימכן אן
תכון תלך אלכלים קד חצלת והי ענד
אלעם הארץ פי כלי חרש שלו תחת צמיד
פתיל באהל המת והי קד אנתנסת טומאת מת
למא אצלנא אן כלי עם הארץ אינו חוצין
ויט׳ן אלעם הארץ אנהא כ׳לצת בצמיד פתיל
ולד׳לך יקול לה טאהרה׳ הי פיאכ׳ד׳ ד׳לך
אלחכם תלך אלאניה׳ או אלת׳וב ויטביל
ויתצרף בה פי אלקדשים בעד הערב שמש
פקט אד׳ יט׳ן אן ליס עלי הד׳א אלכלי טומאה
ג׳יר מגע עם הארץ והו טמא טומאת מת
אלתי תחתאג׳ הזאה שלישי ושביעי פלהד׳ה
אלתקיה׳ קלנא אן כלי חרש כ׳אצה׳ אלתי הי
טמאין במגע עם הארץ לא תכ׳לץ בצמיד
פתיל ג׳יר אוכלים ומשקין וכלי חרש אלתי
לא תטלב מן עם הארץ לאן אין להם
טהרה במקוה וסוינא אלחכם פי ד׳לך בין
אלנאס אג׳מע ללעלה׳ אלתי ד׳כרנא. פאד׳א
כאן הד׳א אלאצל ענד אלג׳מיע לא נתקי פי
טלב ת׳וב או אניה׳ מן עם הארץ תקיה׳ בל
אד׳א קאל אנהא לם תנתנס באלמת צדקנאה
אד׳ לא נקול איאך בצמיד פתיל של כלי
חרש כאן פי אהל המת לאן קד אטלקנא
אלחכם אן כלי חרש לא יציל עלי שי ג׳יר
על אכלין ועל משקין ועל כלי חרש. וממא
יג׳ב אן תעלמה חתי לא תגלט פי מא ד׳כרנא
אן אלעם הארץ לא נת׳המה פימא חכמנא
עליה באלטומאה באלכד׳ב אנא נקול יג׳י
ללשי אלנג׳ס ויקול ענה טאהר ואנמא חכמנא
בד׳לך לקלה׳ עלמה אנה יגלט ויט׳ן באלשי
אלנג׳ס אנה טאהר ולא יתחפט׳ איצ׳א מן
אלטמאות ולא יעלם אקסאמהא ואנואעהא
כמא נבין פי טהרות. פאחפט׳ ג׳מיע מא
ד׳כרנא פי הד׳ה אלהלכה לאנהא כת׳ירה׳
אלתראכ׳ל בעידה׳ אלגור. וקד תקדמת הד׳ה
אלאציל

וכאשר ירצה להשתמש בהם למה שנוגע
בקודש או לתרומה יטהרם במקוה ויעריב
שמש הכלי וישתמש בו ומשום זה יש
החשש שיבקש התלמיד מעם הארץ כלי
מתכות וכלי שטף או בגדים וישאל את עם
הארץ ויאמר לו הטהורים אלו מכל הטומאות
ויאמר לו עם הארץ הן ואפשר שאלו הכלים
כבר הגיעו בהיותן אצל עם הארץ בכלי
חרס שלו תחת צמיד פתיל באהל המת
וכבר נטמאו טומאת מת למה שהשרשנו
שכלי עם הארץ אינו חוצין ויחשוב עם
הארץ שהצילם בצמיד פתיל ולזה יאמר
לחכם שהם טהורים ויקח החכם זה הבגד
או הכלי ויטבילהו וישתמש בו בקדשים אחר
הערב שמש לבד מפני שיחשוב שאין על זה
הכלי טומאה זולת מגע עם הארץ ובאמת
הוא טמא טומאת מת ויצטרך הזאה שלישי
ושביעי ובעבור זה החשש אמרנו שכלי
חרס לבד שהן טמאין במגע עם הארץ לא
יצילו בצמיד פתיל הוץ מאוכלין ומשקין
וכלי חרס אשר אינם מבוקשים מעם הארץ
לפי שאין להם טהרה במקוה והשוינו
הדין הזה בין האנשים כולם לטעם אשר
זכרנו. ואחר שזה השורש הוא לכל האדם
לא נמנע כלל מלבקש כלי או בגד מעם
הארץ אבל אם יאמר שהוא לא נטמא
במת נאמין לו לפי שלא נאמר שמא
בצמיד פתיל של כלי חרס היה באהל המת
שכבר החלטנו על הכל הדין שכלי חרס לא
יציל על דבר הוץ מעל האוכלים והמשקין
ועל כלי חרס. וממה שצריך שתדעהו עד
שלא תטעה במה שזכרנו הוא שעם הארץ
לא נחשדהו במה שהורינו עליו בטומאה
לשקר עד שנאמר שמא בא לדבר טמא ואמר
שהוא טהור ולא הורינו בזה אלא למיעוט
ידיעתו שהוא יטעה ויחשוב בדבר הטמא
שהוא טהור ולא יזהר גם כן בטומאות ולא ידע
חלקיהן ומיניהן כמו שנבאר בטהרות ס). ושמור
כל מה שזכרנו בזאת ההלכה לפי שרבו
פרטיה והיא עמוקה מאד. וכבר הקדמתי לך
אלו

ס) פ״ח מ״ב.

אלאצול ובינתהא פי אול פרק מן עדיות. ואין הלכה כר׳ אליעזר.

אלו השרשים וביארתים בפרק הראשון א) ממסכת עדיות. ואין הלכה כרבי אליעזר.

ב במה מקיפים בסיד ובגפסים בזפת ובשעוה בטיט ובצואה בחומר ובחרסית ובכל דבר המתמרח. אין מקיפים לא בבעץ ולא בעופרת מפני שהוא פתיל ואינו צמיד. אין מקיפין לא בדבילה שמינה לא בבצק שנילוש במי פירות שלא יביאנו לידי פסול ואם הקיף הציל:

מעני מקיפין אן יטמם פם אלאניה בהדה אלמדכורה או ילזק אלגטא עלי אלאניה בהא. וסיד אלג׳יר וגבסים אלגבס וזפת אלזפת ושעוה אלשמע וצואה אנואע אלאוסאך כלהא. וחמר אלטין אלעלך. וחרסית דקיק אלכזף אדא עג׳ן יתסמי חרסית. וכל דבר המתמרח כל מא ימלס באליד פיתמלס וינבסט עלי מוצ׳ע אללצק מן אלאניה מת׳ל אנואע אלעלך ואלצמוג ואלאגדיה אדא בלת פי אלמא. ובעץ הו אלקזדיר. ועופרת אלרצאץ. וקולה שהוא פתיל ואינו צמיד אנה ישד אלגטא עלי אלאניה ויצ׳מה לכנה ליס ילתזק בשקף אלאניה. ת׳ם קאל אן דבילה שמינה ובצק שנלוש במי פירות אין מקיפין בו ועלי אנה לא יקבל טומאה לכונה גיר מוכשר לאנה יעריץ׳ בה ללנג׳אסה ואן הוכשר באחד שבעה משקין אנתג׳ס דלך אלצמיד פתיל ואנתג׳ס כל מא פי אלאניה לאן דבר טמא אינו הוציץ כמא תקדם ולדלך נהי ען אלאיצאל באלאכלים ואן כאנת חיניד לא תנתג׳ס לשיתנא אלהכשר פינתג׳ס דלך אלאוכל. והדא כלה משנה ראשונה אלתי תקול אסור לגרום טומאה להולין שבארץ ישראל. ואלאצל אלצחיח והו משנה אחרונה מותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל כמא בינא פי אכ׳ר עבודה זרה פלדלך יכון אלחכם מקיפין בדבילה שמינה ובצק שאינו מוכשר ושבההא מן אלאכלין.

ענין מקיפין שיסתום פי הכלי באלו הדברים הנזכרים או שידביק הכסוי על הכלי בהם. וסיד כמשמעו. וגבסים כמשמעו. וזפת ושעוה כמשמעם. וצואה מיני הלכלוכין כולם. חמר הטיט הדבק. וחרסית עפר החרס אם יולש יקרא חרסית. וכל דבר המתמרח כל מה שירוכך ביד ויתרכך ויתפשט על מקום הדיבוק מהכלי כמו מיני החמר ומיני השרף והאוכלים שנתלחלחו במים. ובעץ הוא הבדיל. ועופרת הוא האבר. ואמרו שהוא פתיל ואינו צמיד שהוא יחזק הכסוי עד הכלי ויחברהו אבל לא ידבק בחרסי הכלי. אחר כן אמר שדבילה שמינה ובצק שנילוש במי פירות אין מקיפין בו אף על פי שהוא לא יקבל טומאה לפי שאינו מוכשר מפני שיוכל לבוא לידי טומאה ואם הוכשר באחד מן השבעה המשקין יטמא זה הצמיד פתיל ויטמא כל מה שבכלי לפי שדבר טמא אינו חוצץ כמו שקדם ולזה הזהיר מלהדביק באוכלים אף על פי שלא נטמאו עדיין לפי שחוששין שיבואו לידי הכשר ויטמא זה האוכל. וזה כולו משנה ראשונה אשר אמרה אסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל. והשרש האמיתי הוא משנה אחרונה מותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל כמו שבארנו באחרון מעבודה זרה ב) ולזה יהיה הדין מקיפין בדבילה שמינה ובצק שאינו מוכשר והדומה להן מן האוכלין.

ג מגופת החבית המחולחלת ואינה נשמטת רבי יהודה אומר מצלת וחכמים אומרים אינה מצלת. היה בית אצבע שלה שוקע בתוכה השרץ בתוכה החבית טמאה. השרץ בחבית אוכלים שבתוכה טמאים:

מחולחלת ואינה נשמטת מתכלכלה לכנהא לא תנקלע ען פם אלכ׳אביה. ת׳ם

רגע

מחולחלת ואינה נשמטת רפה אבל אינה נפרדת מפי החבית. אחר זה שב אל

דין

א) מי״ד. ב) צ״ל פ״ד מ״ט.

רג̇ע אלי חכם אכ̇ר פקאל אן אד̇א כאן אלמוצ̇ע אלד̇י ידכ̇ל פיה אלאצבע מן אלטין אלד̇י עלי פם אלכ̇אביה̈ והו אלד̇י יתסמי בית אצבע והו כאלמקבץ̇ ירפע בה אלגטא פאן כאן ד̇לך אלמוצ̇ע מתטאמן ג̇דא חאצל פי ד̇אכ̇ל הוא אלכ̇אביה̈ פאנה כאלמתצל בהוא אלכ̇אביה̈ כמא ד̇כר. ואין הלכה כר׳ יהודה.

דין אחר ואמר שאם מקום הטיט שעל פי החבית אשר יכנס בו האצבע והוא הנקרא בית אצבע לפי שדומה לבית יד שיגביהו בו הכסוי היה עמוק מאד עד שיגיע בתוך אויר החבית הנה הוא כמחובר באויר החבית כמו שזכר. ואין הלכה כרבי יהודה.

ד הכדור והפקעת של גמי שנתנן על פי החבית מירח מן הצדדין לא הציל עד שימרח מלמעלן ומלמטן וכן במטלית של בגד היתה של נייר או של עור וקשרה במשיחה אם מירח[א] מן הצדדין הציל:

כדור אלכרה̈. ופקעת אלכבה̈ של גמי אן תכון מן ברדי לא יציל חתי יטלי אלכבה̈ או אלכרה̈ מע חואשי אלכ̇אביה̈ באלשי אלד̇י יטלי בה ויעמהא כלהא באלתלביס. וכד̇לך אן גטא פם אלאניה̈ בכ̇רקה̈ פלא בד לה אן יטלי אלכ̇רקה̈ כלהא. אמא אן גטא אלאניה̈ בכאגד או ג̇לד ורבט אלחואשי פלא יחתאג̇ יטלי גיר עלי ג̇ואנב אלאניה̈ דאיר פקט. ומעני הד̇א כלה בין.

כדור כמשמעו. ופקעת הוא קיבורא של גמי שתהיה מגומא לא תציל עד שימרח הכדור או הפקעת עם שפתי החבית בדבר אשר ימרחו בו ויכלול הכל במרוח. וכן אם כסה פי הכלי במטלת יצטרך שימרח המטלת כולה. אבל אם כסה הכלי בנייר או בעור וקשר השפתות לא יצטרך למירוח אלא מצדדי הכלי סביב לבד. וענין זה כולו מבואר.

ה חבית שנתקלפה והזפת שלה עומדת וכן קבותים של מוריים שגפתן עם השפה רבי יהודה אומר אינם מצילין וחכמים אומרים מצילין:

קבותים של מורייס אואני אלמרי וכאנת עלי שכל אלאקפאץ̇ ולד̇לך יסמונהא קבותים ויג̇מע איצ̇א פי ג̇ואנבהא מת̇ל אלתזפית. פיקול אן אד̇א אתקשר שקף אלכ̇ביה̈ וכד̇לך ט̇רף אלמרי מן אעלאה ובקי אלזפת עלי שכל אלד̇י זאל מן אלכ̇אביה̈ חתי ג̇א אלשכל מן ד̇לך כאנהא כ̇אביה̈ אספלהא פכ̇אר ואעלאהא זפת ת̇ם גטא אלכ̇אביה̈ פי אעלאהא עלי אלזפת וצ̇גט אלגטא מע אטראף אלכ̇אביה̈ אלד̇י הו זפת והו קולה שגפתן עם השפה יקול ר׳ יהודה אד̇ ליס אלגטא מג̇עול עלי שקף אלכ̇אביה̈ בל אלזפת יחול בינהמא לא הציל. ואלחכמים יקולון אד̇ ואתצל אללזאק בין אלכ̇אביה̈ ואלגטא באלזפת הציל. ואין הלכה כר׳ יהודה.

קבותים של מורייס הם כלים של מורייס והיו על תמונת הקופות ולזה יקראום קבותים ובצדדיהם עושים גם כן חיבור כמו בזפת. ואמר אם נתקלף חרס החבית וכן כלי המורייס מעליונו ונשאר הזפת על תמונת מה שניטל מהחבית עד שתהיה מזה התמונה כאילו היא חבית אשר תחתיתה מחרס ועליונה מזפת ואחר זה כסה החבית בעליונה על הזפת וחיבר הכסוי עם קצוות החבית אשר הוא זפת וזה אמרו שגפתן עם השפה רבי יהודה אומר אחר שאין זה הכסוי מונח על חרס החבית אבל הזפת יפריד ביניהן לא הציל. וחכמים אומרים הואיל והזפת יחבר החבית והכסוי הציל ואין הלכה כרבי יהודה.

ו חבית שניקבה וסתמוה שמרים הצילה. פקקה בזמורה עד שימרח מן הצדדים. היו שתים עד שימרח מן הצדדין ובין זמורה לחברתה. נסר שהוא נתון על פי

התנור

[א]) בכתבי יד א׳ ופ׳ מֵרִיחַ ובמתניתא דבני מערבא מירח.

התנור אם מירח מן הצדדין הציל. היו שנים עד שימרח מן הצדדין ובין נסר להברו. עשאן בסינין או בשוגמין אינו צריך למרח מן האמצע:

פקקה בזמורה אדא סדהא בעוד זרגון פיחתאג אן ימלס באלזפת ונחוה דאיר אלעוד מע גרם אלכאביה. פאן כאן גלק אלתקב בעודין אתנין פיחתאג אן ימלס דאיר באלתקב ובין אלעודין. ובין הו אן אלנסר והו אללוח מן פשוטי כלי עץ ולדלך יציל כמא בינא פי אול אלפרק. וסינים הו אלתלסין והו אן יתקב פי גלט אלעודין תקבין מתקאבלין ויוכד עוד דקיק צגיר וידכל טרפה פי הדא אלעוד ואלטרף אלתאני פי אלעוד אלאכר ויצרב במטרקה התי תלתקי אלעודין ותציר עוד ואחד ויסמון אלנגארון הדא אלפעל ענדנא אלתלסין וען הדא אלמעני יקול עשאן בסינין. ושוגמין ושועמין ואחד ושעם אלביזראן יעני אדא לף אלביזראן עלי אלעודין התי תרגע ואחד פלים יחתאג ימרה בינהם.

פקקה בזמורה אם סתם אותה בעץ הזמורה יצטרך שימרח בזפת והדומה לו סביב העץ עם עצם החבית. ואם סתם הנקב בשתי זמורות יצטרך שימרח סביב הנקב ובין שתי הזמורות. ומבואר הוא שהנסר והוא הלוח הוא מפשוטי כלי עץ ולזה יציל כמו שבארנו בתחלת הפרק[ב]. וסינים בערבי תלסין וזה שיעשו בעובי השני עצים שני נקבים זה כנגד זה ויקחו עץ דק קטן ויכניסו קצהו בזה העץ והקצה השני בעץ האחר ויכו בקורנס עד שיפגשו שני העצים ויהיו לעץ אחד ויקראו הנגרין זה המעשה אצלנו אלתלסין ועל זה הענין יאמר עשאן בסינין. ושוגמין ושועמין הוא ענין אחד ושעם בערבי אלביזראן רוצה לומר אם הקיף בשעם שני העצים עד שיהיו לאחדים לא יצטרך למירוח ביניהן.

ז תנור ישן בתוך החדש וסרידה על פי הישן ניטל הישן וסרידה נופלת הכל טמא ואם לאו הכל טהור הדש בתוך ישן וסרידה על פי ישן אם אין בין חדש לסרידה פותח טפח כל שבחדש טהור:

סיבין פי אלתאני עשר מן אהלות אן תנור הדש נעשה אוהל בפני הטומאה. ואמא תנור ישן פחכמה הכם סאיר אלכלים אלתי הי מביאין את הטומאה ואינן חוצצין כמא יבין הנאך. ותם נבין אן אלאוהל יכליץ כל מא תהתה ולים יחתאג לצמיד פתיל בל מציל בכסוי. פעלי הדה אלאצול קאל הנא אן אדא כאן תנור ישן בתוך החדש אן כאנת אלסרידה והי גטא אלתנור מעתמדה עלי אלישן הכל טמא לאן תנור ישן כלי ולא יתכלץ מא פיה בכסוי פקט אלא בצמיד פתיל. אמא אן כאן אעתמאד אלגטא עלי אלחדש פיציר אלהדש אוהל ויציל כל מא תחתיו. ואן אנעכס אלהאל וכאן חדש בתוך ישן וכסוי על פי ישן פאן כאן בין אלגטא ובין אלחדש אקל מן ארתפאע טפה פנחסב אלגטא עלי אלהדש וכל שבחדש טהור בהדא אלגטא וחדה דון צמיד פתיל כמא סיבין.

יתבאר בשנים עשר מאהלות[ג] שתנור חרש נעשה אוהל בפני הטומאה. אבל תנור ישן דינו כדין שאר הכלים שמביאין את הטומאה ואינן חוצצין כמו שיתבאר שם. ושם נבאר שהאוהל מציל כל מה שתחתיו ולא יצטרך לצמיד פתיל אבל מציל בכסוי. ולפי אלו השרשין אמר בכאן שאם היה תנור ישן בתוך החדש אם היתה הסרידה והוא כסוי התנור נשענה על הישן הכל טמא לפי שהתנור הישן הוא כלי ומה שבו אינו ניצל בכסוי לבד כי אם בצמיד פתיל. אבל אם הכסוי היה נשען על החדש נעשה החדש אוהל ויציל כל מה שתחתיו. ואם התהפך הענין והיה חדש בתוך ישן וכסוי על פי ישן אם יש בין הכסוי ובין החדש פחות מגובה טפח נחשוב הכסוי כאילו הוא על החדש וכל שבחדש טהור בזה הכסוי לבדו בלתי צמיד פתיל כמו שיתבאר.

ב) מ״א. ג) מ״א.

ח לפסין זו בתוך זו ושפתותיהן שוות השרץ בעליונה או בתחתונה היא טמאה וכלן טהורות. היו כבונס משקה השרץ בעליונה כלן טמאות בתחתונה היא טמאה וכלן טהורות השרץ בעליונה והתחתונה עודפת היא והתחתונה טמאה. בעליונה והתחתונה עודפת כל שיש בה משקה טופח טמאה:

קד בינא פי מא תקדם קולהם פי כלי חרש אל תוכו ולא אל תוך תוכו. פלדלך אדא כאנת אניה פי אניה וכאן אלשרץ פי אלאניה אלפוקיה פלים תנתגס אלאניה אלספליה. וכדלך קאל פי אנגאס כלי הרש למא יכון פיה כל אשר בתוכו יטמא וקאלוא אשר בתוכו ולא בתוך תוכו. פאדא וקע אלשרץ פי אלאניה אלספליה לא ינתגס מא כאן פי אלאניה אלפוקיה. הדא אדא כאנת הואשי אלאואני כלהא מתסאויה או כאנת אלפוקיה אעלי האשיה מן אלתי תחתהא פאן כאנת הדה אללפסין כלהא אלתי פוק אלתחתונה אנתקבת בכונס משקה אלתי צארת לא תקבל טומאה עלי מא תקדם פהי לא תכלץ מא יכון פי דאכלהא כמא בינא פי אלפרק אלתאמן. פאן כאן שרץ בעליונה פכאנה קד חצל פי אויר כל ואחדה מנהא אד הי כלהא אעני הדה אללפסין אלמתוסטה נקובות בכונס משקה וינתגס מא פי דאכל כל ואחדה מנהא מן אלאכלין ואלמשקין לאחתוי התחתונה עליה והדה כלהא מטרחה לאגל אלתקב והדא הו מעני קולה כולן טמאות ישיר אלי אנתגאס מא דאכלהא. פאן כאן אלשרץ בתחתונה פלים ינתגס מא פי אלתי פוקהא אד לם יחצל אלשרץ פי הואהא ולא הי איצא האשיה אלספליה אעלי פינתגס כלמא דאכלהא מן אלאכלין ואלמשקין פכל מא פי תלך אלאואני אלפוקאניה טאהר והו מעני קולה היא טמאה וכלן טהורות. תם רגע אלי פרצה אכרי וקאל אן אדא כאן אלשרץ בעליונה והתחתונה עודפת פאנתגסת אלפוקיה בלא שך בחצול אלשרץ פיהא וכדלך אנתגסת אלספליה בכונהא אעלי האשיה וקד חצל דלך אלשרץ פי אוירה. אמא סאיר אלאואני אלתי בין אלפוקיה ואלספליה אלמסאויה

תאשיתהא

כבר בארנו במה שקדם אמרם בכלי חרס אל תוכו ולא תוך תוכו(א). ולזה אם היה כלי בתוך כלי והיה השרץ בכלי העליון לא יטמא הכלי התחתון. וכן אמר באשר יטמא כלי חרס מה שבתוכו כל אשר בתוכו יטמא ואמרו אשר בתוכו ולא בתוך תוכו. ואם נפל השרץ בכלי התחתון לא יטמא מה שבכלי העליון. וזה אם היו שפתות הכלים כולן שוות או אם היתה שפת העליון יותר גבוהה מאשר הם תחתיו ואם היו אלו הלפסין כולן אשר על התחתונה נקובין בכונס משקה ויהיו אינם מקבלין טומאה לפי מה שקדם לא יצילו מה שבתוכן כמו שבארנו בפרק שמיני(ב). ואם היה השרץ בעליונה הוא כאילו הגיע באויר כל אחד מהן כי הן כולן רצה לומר אלו הלפסין האמצעיים נקובים בכונס משקה ויטמא מה שבתוך כל אחד מהן מהאוכלין והמשקין מפני שהתחתונה כוללת אותם ואלו הכלים כולם כאילו אינם נמצאים מפני הנקב וזה ענין אמרם כולן טמאות ירמוז אל הטמאות מה שבתוכן. ואם היה השרץ בתחתונה לא יטמא מה שלמעלה ממנה לפי שלא הגיע השרץ באוירם ואין זה גם כן שפת התחתונה עודפת באופן שיטמא כל מה שבתוכן מהאוכלין והמשקין הנה כל מה שבאלו הכלים העליונים טהור וזהו ענין אמרו היא טמאה וכולן טהורות. אחר זה שב אל הנהה אחרת ואמר שאם היה השרץ בעליונה והתחתונה עודפת תטמא העליונה בלא ספק בהגעת השרץ בה וכן תטמא התחתונה לפי ששפתה עודפת וכבר הגיע זה השרץ באוירה. אולם שאר הכלים אשר בין העליונה והתחתונה השווים בשפתותיהן לשפת העליונה כולם טהורים אף על פי שהם בתוך התחתונה

וכבר

א) פ״ח מ״ב. ב) מ״ב.

חאשיתהא לחאשיה̈ אלפוקיה̈ פהי כלהא טאהרה̈ נעלי אנהא בתוך התחתונה וקד אנתג̇סת אלתחתונה ודלך ללאצל אלדי בינא פי אלפרק אלת̇אמן והו אן כלי חרש לא תנתג̇ס אלכלים באוירו. פאן כאן פי אחדי תלך אלאואני אלתי בין אלספליה̈ ואלפוקיה̈ משקה טופח והי נדאוה̈ תבל̈ אליד אד̇א למסהא פאן תלך אלאניה̈ תנתג̇ס ללאצל אלדי ת̇בין פי אלפרק אלת̇אמן ודלך אן אלמשקה יתנג̇ס בכונה פי אויר התחתונה העודפת אלתי קד אנתג̇סת ודלך אלמשקה ינג̇ס אלכלי אלדי הו פיה כמא בינא הנאך והד̇א הו מעני קולה בעליונה והתחתונה העודפת כל שיש בה משקה טופח טמא.

וכבר נטמאת התחתונה. וזה לשרש אשר בארנו בפרק שמיני[א]) והוא שכלי חרס לא יטמא הכלים באוירו. ואם היה באחד מאלו הכלים אשר בין התחתונה והעליונה משקה טופח והוא ליהות טופחת את היד בנגיעה זה הכלי יטמא לשרש אשר התבאר בפרק שמיני וזה שהמשקה יטמא בהיותו באויר התחתונה העודפת אשר כבר נטמאת וזה המשקה יטמא הכלי אשר הוא בו כאשר בארנו שם וזהו ענין אמרו בעליונה והתחתונה עודפת כל שיש בה משקה טופח טמא.

פרק אחד עשר.

א כלי מתכות פשוטיהן ומקבליהן טמאין נשברו טהרו חזר ועשה מהן כלים חזרו לטומאתן הישנה רבן שמעון בן גמליאל אומר לא לכל טומאה אלא לטומאת הנפש:

למא תכלם פי אחכאם כלי חרש ואשבאההא פי אלקסם אלאול והו אלעשרה פרקים אלמתקדמה̈ אכ̇ד̇ פי הד̇א אלקסם פי אחכאם כלי מתכות. ולמא קאל העאלי פי כלי מתכות כל דבר אשר יבא באש תעלמנא מן קולה כל דבר בין פשוטין בין מקבלין ולדלך תנתג̇ס בסאיטהא מת̇ל אלסואכין ואלאמקאץ אלספאפיד ונחוהא. וכונהא תרג̇ע אלי נג̇אסתהא בעד אנכסארהא אן סבכהא ועמל מנהא אניה̈ ת̇אניה̈ אד̇ ולא תטהר במקוה הו גזרה מדרבנן כ̇שיתנא אן ינתג̇ס כלי מן כלי מתכות פיסבכה ויעמל מנה אניה̈ אכ̇רי פי דלך אליום בעינה והי טאהרה̈ מן התורה בלא שך לאן באנפסאד אלכלי תרתפע אלטומאה מנה פיתצרף בדלך אלכלי פי דלך אליום פי תרומה וקדשים ודלך ג̇איז פית̇ן אלט̇אן ויקול אד̇ ואנכסאר אלכלי טהרה ואלטבילה פי אלמקוה איצ̇א תטהרה ונחן נרי הד̇א אלכלי אד̇א אנכסר ועמל מנה אניה̈ אכ̇רי פהי טאהרה̈ פי דלך אלנהאר בעינה כדלך איצ̇א אד̇א טהר כלי פי אלמקוה̈ טהר פי דלך אליום בעינה ויתנאול פיה תרומה וקדשים והו לא יעלם אן אלכלים תחתאג̇ הערב שמש

מת̇ל

אחר שדבר בדיני כלי חרש ובדומה להן בחלק הראשון והן העשרה פרקים הקודמים התחיל בזה החלק בדיני כלי מתכות. ובעבור שאמר יתברך בכלי מתכות[ב]) כל דבר אשר יבא באש למדנו[ג]) מאמרו כל דבר בין פשוטין בין מקבלין ולזה יטמאו פשוטיהן כמו הסכינין והמספרים והשפודים והדומה להן. ומה שיחזרו לטומאתן אחר שבירתן אם התיכן ועשה מהן כלי שני לפי שלא נטהרו במקוה הוא גזרה מדרבנן שחוששין שמא יטמא כלי מכלי מתכות ויתיכהו ויעשה ממנו כלי אחר בזה היום בעצמו ויהיה טהור מן התורה בלי ספק לפי שבהפסד הכלי הוסרה ממנו הטומאה וישתמש בזה הכלי בזה היום לתרומה וקדשים וזה מותר ויחשוב החושב ויאמר אחר ששבירת הכלי תטהרהו והטבילה במקוה גם כן תטהרהו ואנחנו רואים שזה הכלי אם נשבר ונעשה ממנו כלי אחר נטהר בזה היום בעצמו כמו זה גם כן אם נטהר כלי במקוה טהור בזה היום בעצמו וישתמש בו בתרומה וקדשים ואינו יודע שהכלים יצטרכו

להערב

א) מ״ב. ב) במדבר ל״א כ״ג. ג) ספרי במדבר פיס׳ קנ״ח; מ״ת כלים פ״א הל׳ ט׳.
ד) שבת ט״ו ע״ב.

מתֿל כל מנתגס אדֿא טהר במקוה. והדֿא הו מעני קולהם גזרה שמא יאמרו טבילה בת יומה מעלה. ורבן שמעון בן גמליאל לֿא יגזור הדֿה אלגֿזרה גיר פי אלאואני אלֿתי תנתגֿס בטומאת נפש פקט לֿכונהא תחתאגֿ הזאה שלישי ושביעי ואין הלכה כרי שמעון בן גמליאל.

להערב שמש כמו כל טמא הנטהר במקוה. וזהו ענין אמרם[א] גזירה שמא יאמרו טבילה בת יומה עולה. ורבן שמעון בן גמליאל לא יגזור זאת הגזירה זולת בכלים אשר נטמאו בטומאת נפש לבד לפי שהם צריכים הזאה שלישי ושביעי. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

ב כל כלי מתכות שיש לו שם בפני עצמו טמא. חוץ מן הדלת ומן הנגר ומן המנעול והפותָה שתחת הציר. והציר והקורה והצינור שנעשו לקרקע:

שיש לו שם בפני עצמו ינפרד באסם חתי יקאל לה אלכֿדֿא מטלק פאנה ינתגֿס אדֿ וגֿמיע מא יעמל מן אלמסבוכאת סוי כאנת לה האשיה מרתפעה או כאן מסטח פהו יקבל טומאה כמא בינא גיר הדֿה אלמעדודה אן עמלת מן אחד אלמסבוכאת פאנהא לא תנתגֿס לכונהא תֿאבתה פי אלארץֿ. ונגר הו אלמתֿרין אלדֿי נסמיה באלמגֿרב מעראץֿ והו עמוד יצלב עלי אלאבואב מן אלטרף אלי אלטרף. ומנעול אסם ואקע עלי אלמגאלק אלתֿאבתה פי אלאבואב עלי אכֿתלאף אשכאלהא ושרח מנעול מגלק והו אסם עבראני על כפות המנעול. והפותָה שכל כאס מן חדיד יעמל פי אלאכֿתֿר וידפן פי אלארץֿ וירכב פיה רתאגֿ אלבאב. וציר רתאגֿ אלבאב אלדֿי ידור פי נפס אלעתבה והו יכון מן חדיד פי אבואב אלמדן ואלאבואב אלכבירה גדא והדֿה איצֿא אסמא עבראניה והפותות לדלתות וקאל הדלת תסוב על צירה. וצינור אלמיזאב. ואצל דֿלך כלה קולנא כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע והדֿה אדֿ ואצל עמלהא לתכון מתצלה באלארץֿ פהי לא תקבל טומאה ולו קבל תרכיבהא. ואלי הדֿא אלמעני קצד פי הדֿה אלהלכה.

שיש לו שם בפני עצמו המיוחד בשם עד שיאמר בו כלי כזה סתם והוא טמא לפי שכל מה שיעשה מן המתכות בין שיש לו שפה גבוהה או שהוא פשוט יקבל טומאה כמו שבארנו חוץ מאלו המנויין אם נעשו מאחת מהמתכות לא יטמאו להיותם קיימים בארץ. ונגר הוא הבריח[ב] אשר יקראו בארץ המערב מעראץֿ והוא הקורה המבריחה על השערים מן הקצה אל הקצה. ומנעול שם נופל על המנעולים הקיימים בשער ותמונותיו משונות וביאור מנעול הסוגר והוא שם עברי[ג] על כפות המנעול. והפותה תמונת כוס מברזל ולרוב יעשוהו ויטמנוהו בתוך הארץ ויכנס בו ציר השער. וציר הוא ציר השער אשר יסובב בעצם המשקוף והוא מברזל בשערי המדינות והשערים הגדולים מאד ואלו הם גם כן שמות בעברי[ד] והפותות לדלתות ואמר[ה] הדלת תסוב על צירה. וצנור הוא המרזב. ושרש כל זה אמרנו[ו] כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע ואלו לפי שעיקר עשייתם להיותם מחוברים לקרקע לא יקבלו טומאה ואפילו קודם הרכבתם. ואל זה הענין כיון בזאת ההלכה.

ג העושה כלים מן העשת ומן החררה ומן הסובב של גלגל ומן הטסין ומן הצפויין מכני כלים ומהוגני כלים מאזני כלים מן השחולת ומן הגרודת טהורין. רבי יוחנן בן נורי אומר אף מן הקצוצת. משברי כלים ומן הגרוטי ומן המסמרות שידוע שנעשו מכלים טמאין. מן המסמרות בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין:

נץ אלתוספתא גלמי כלי מתכות טהורים ואלו הן גלמי כלי מתכות כל שעתיד לשוף

לשון התוספתא[ז] גלמי כלי מתכות טהורין ואלו הן גלמי כלי מתכות כל

לשבץ

שעתיד

א) שבת ט"ז ע"ב. ב) אולי צריך להיות אלמתרס במקום אלמתרץ. ג) שיר ה' ה'. ד) מלכים א' ז' נ'. ה) משלי כ"ו י"ד. ו) בבא בתרא ס"ה ע"ב ז) כלים ב"מ פ"ב הל' י' (כבלי חולין כ"ה ב'; מ"ת כלים פ"ח הל' ב').

לשבץ לגרד לכרכב ולהכיש בקורנס מחוסר אונן או אוזן טהור. ואנא אשרח הדׂה אלבריתא קבל שרחי להדׂה אלהלכה לתחפטׂ הדׂא אלאצל ותחצלה. ודׂלך אן כל מן יעמל אניה מן אחד אלמסבוכאת סוי כאנת תלך אלאניה מקבלה מתׂל אלקדור ואלכיזאן או כאנת פשוטה מתׂל אלסכאכין ואלספאפיד פאן תלך אלאניה לא תנתגס חתי יכמל שגלהא עלי אתם וגוהה ואתקנהא. אמא אן בקי פיהא שי ללבראדה והו קולה כל שעתיד לשוף או נקצהא תוטיה ואזאלה אלקשור אלתי תנקלע ענד אלבראדה והו קולה לשבץ או נקצהא אלגרד כמא תגרד אואני אלמסבוכאת בעד אלבראדה והו קולה לגרד או לם תסקל כמא יפעל באלחדיד אלדׂי יסקל בעד אלגרד והו קולה לכרכב או נקצהא אלתטריק אן כאנת תחתאג אלי תטריק והו קולה להכיש בקורנס או כמלת אלאניה עלי הדׂה אלוגוה כלהא וכאנת תלך אלאניה ממא תחתאג אלי אונן או אוזן פלם יעמל להא פאנהא לא תנתגס. ואונן הו רגא אלביר פלדׂלך סמי הנא ענק אלאניה אונן תשביה ברגא אלביר פאן מן אואני אלמסבוכאת מא להא אענאק מרכבה עליהא כאלקמאקם ואלמרשאת ונחוהא. ואוזן הו אלמקבץׂ. פעלי הדׂא אלאצל קאל פי הדׂה אלמשנה אן מן עמל כלים מן הדׂה אלאשיא אלתי עדד וסנשרח אסמאהא פאנהא לא תקבל טומאה לאנהא גולמי כלי מתכות לכונהא גיר מחכמה אלצנעה בל שעתה גיר מתקנה. ועשת הי קטעה אלחדיד ענד כׂרוגה מן תראב אלמעדן ומנה ברזל עשות קבל תצפיתה באן יסבך מראת ויצׂרב אלי אן תפארקה אנסאם אנסאם כתׂירה תכון מתעלקה בה מן אלמעדן כמא הו משהור ענד אלצנאע. וכדׂלך סאיר אלמסבוכאת ענד אכׂראגהא מן תראב מעדנהא הי שעתה פאדׂא אעיד עליהא אלסבך ואלתצפיה חסן מנטׂרהא פמן נקר פי קטעה מנהא אניה חתי ירדהא כלי דון אן יעידהא ללסבך ואלתצפיה פאנה לא ינתגס אנה ינקצה מא וצפנא מן אלגרד ואלברד ואלסקאלה
ולא

שעתיד לשוף לשבץ לגרד לכרכב ולהכיש בקורנס מחוסר אונן או אוזן טהור. ואני אבאר זאת הבריתא קודם שאבאר זאת ההלכה כדי שתשמור זה השורש ותבינהו. וזה שכל העושה כלי מאחת מהמתכות בין שיהיה זה הכלי מקבל כמו הקדירות והכוסות או שיהיה פשוט כמו הסכינים והשפודים זה הכלי לא יטמא עד שתגמר מלאכתו על האופן היותר שלם והיותר מתוקן. אבל אם נשאר בו דבר לשיפה והוא אמרו כל שעתיד לשוף או שחסרה ההחלקה והסרת הקליפות אשר יתעקרו בעת השיפה והוא אמרו לשבץ או שחסרה הגרידה כמו שיגרדו כלי מתכות אחר השיפה והוא אמרו לגרד או שחסרה הלטישה כמו שיעשו בברזל אשר ילטישוהו אחר הגרידה והוא אמרו לכרכב או שתחסר ההכאה אם היה הכלי צריך להכאה והוא אמרו להכיש בקורנס או שנגמר הכלי על אלו הפנים כולם והיה זה הכלי ממה שיצטרך לאונן או לאוזן ולא נעשו לו עדיין לא יטמא. ואונן מעקה הבאר ולזה קרא כאן צואר הכלי אונן בהדמותו למעקה הבאר לפי שיש כלי מתכות אשר להם צוארים מונחים עליהם כמו הקומקמין ומזי המים ודומיהם. ואוזן הוא הבית יד. ועל זה השרש אמר בזאת המשנה שהעושה כלים מאלו הדברים המנויין אשר נבאר שמותם לא יקבלו טומאה מפני שהן גולמי כלי מתכות לפי שלא נגמרה מלאכתן אבל הם מבוערים בלתי מתוקנים. ועשת הוא התיכת ברזל בשעת יציאתו מאדמת המקור ומזה ברזל עשות ס) קודם שיצורף שיתיכוהו הרבה פעמים ויקישוהו עד שיתפרדו ממנו גופים רבים הנתלים בו מהמקור כמו שהוא מפורסם אצל האומנים. וכן שאר המתכות כשיצאו מאדמת מקורם הם מבוערים וכאשר יתיכום פעמים רבות ויצרפום יתיפה מראיהם והוצב התיכה מהם לעשותה כלי בלי שיתיך ויצרף אותם פעמים רבים לא יטמא מפני שיחסירהו מה שאמרנו מהגרידה והשיפה והלטישה
וזה

ס) יחזקאל כ"ז י"ט.

ולא ימכן דׄלך פי הדׄא למא יכׄאלטה מן אלאגׄסאם אלגריבה ואלתראב. וכדׄלך יסבך אלחדיד ואלנחאס ויעמל מנה דואיר כבירה שבה כׄבז והי אלתי תתסמי הררה תשביה באלגׄרדקה אלתי אסמהא הררה כמא באן פי שבת וקמא. וסובב של גלגל מחיט אלבאכרה ודׄלך אן אלבאכראת תעמל מן עוד ויעמל עליהא מן כׄארגׄ צפיחה חדיד. וטסים אלצפאיח אלדקיקה תרגום פחי הזהב טסי דדהבא. וצפויים אלתגשיאת לאן תטלי אלאואני בצפאיח מן דׄהב ופצׄה ונחוהמא. ומכני כלים קואעד אלאואני. והוגני כלים אענאקהא. ואזני כלים מקאבצׄהא. ושחולת פצׄלאת אלאואני ואלאטראף אלזאידה אלתי תעדל מן אלאניה ענד אלעמל מן קולהם פי מומי בכור השחול והו אלמסתרכׄי אלרגׄל. וגרודת אלגׄראדה. וליס אלגרץׄ אן יסבך הדׄה אלגׄראדה או אלאטראף ויעמל מנהא כלי אדׄ הדׄא יקבל טומאה בלא שך ואנמא אלגרץׄ אנה גׄמע הדׄה אלאטראף ואלצפאיח באלתסמיר חתי עמל מנהא שכל כלי פהו לא יקבל טומאה מן אלעׄלה אלתי דׄכרנא. תׄם קאל ר׳ יוחנן בן נורי אן מן קטע אניה ועמל אניה אכׄרי מן גׄמיע תלך אלקטע לא תקבל טומאה והו קולה אף מן הקצוצת ואינה הלכה. תׄם קאלת אלמשנה אן מן עמל כלי מן שברי כלים או מן הגרוטי והי אלחדאיד אלתי תבקי מן אלאניה בעד אן יפניהא אלזמאן חתי הרק ותנכסר ותתהשם ויטלע אלצדא עלי אכתׄרהא ממא שאנה אן יצדא או מן עמל כלי מן אלמסאמיר אלתי תחקק אן תלך אלמסאמר עמלת מן כלים פכאנהא שברי כלים ולדׄלך יכון הדׄא אלכלי אלמעמול מן אחד הדׄה אלתׄלתׄה אשיא מקבל טומאה. אמא מן עמל כלי מן מסמאר לא יעלם חקיקה הל דׄלך אלמסמאר נעשה מן הכלים פיכון חכמה חכם עושה כלי משברי כלים ויקבל טומאה או דׄלך אלמסמאר נעשה מן ההררה או מן העשת פיכון הדׄא אלכלי מתׄל גולמי כלי מתכות פפיה אכׄתלאף בית שמאי ובית הלל. ונץ אלתוספתא אמר

ר׳

וזה אי אפשר בזה הכלי מפני הגופים הזרים והעפר שנתערבו בו. וכן יותך הברזל והנחושת ויעשו מהם עגולין גדולין הדומין לפת והוא אשר יקרא הררה שידמו אותו לעוגה הנקראת הררה כמו שהתבאר בשבת א) וקמא ב). וסובב של גלגל מקיף של מוכני וזה שאלו המוכנים יעשו מעץ וישימו עליהם מחוץ לוח של ברזל. וטסים הלוחות הדקים תרגום פחי הזהב ג) טסי דדהבא. וצפויים החפויין לפי שמצפים הכלים בטסי זהב וכסף ודומיהן. ומכני כלים תושבות הכלים. והוגני כלים צואריהם. ואזני כלים בתי ידות שלהן. ושחולת מותרות הכלים והקצוות העודפות אשר ישהוו ד) מהכלי בעת עשייתו מאמרם במומי בכור השחול ה) והוא רפה הרגל. וגרודת מה שנגרד. ואין הכונה בזה שיתיכו זאת הגרודת או אלו הקצוות ויעשו מהן כלי שזה יקבל טומאה בלא ספק והכונה איננה אלא שחבר אלו הקצוות והלוחות במסמרים עד שעשה מהן דמיון כלי והוא לא יקבל טומאה מן הטעם אשר זכרנו. אחר זה אמר רבי יוחנן בן נורי שמי שחתך כלי ועשה כלי אחר מכל אלו החתוכין לא יקבל טומאה וזה אמרו ואף מן הקצוצת ואינה הלכה. ואחר זה אמרה המשנה שהעושה כלי משברי כלים או מן הגרוטי והם שיורי ברזל הנשארים מהכלי אחר שבלה אותו הזמן עד שיהיה דק ושבור ובתותותעלה חלודה על רובו וזה בכלים אשר מדרכם שתעלה עליהם החלודה או העושה כלי מן המסמרין שידוע בודאי שאלו המסמרין נעשו מכלים הם כשברי כלים ומשום זה הכלי הזה הנעשה מאלו השלשה דברים מקבל טומאה. אבל העושה כלי ממסמר ואינו ידוע בודאי אם זה המסמר נעשה מכלים ויהיה דינו כדין העושה כלי משברי כלים ויקבל טומאה או זה המסמר נעשה מן ההררה או מן העשת ויהיה זה הכלי כמו גולמי כלי מתכות הנה בזה מהלוקת בית שמאי ובית הלל. ולשון התוספתא ו) אמר רבי אלעזר

ברבי

א) קכ״ג ע״א. ב) כ״א ע״א. ג) שמות ל״ט ג׳. ד) ר״ל יוסרו כאשר ישווהו. ה) בכורות פ״ז מ״ז. ו) כלים ב״מ פ״א הל׳ ב׳.

ר' אלעזר ב"ר יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המסמרות שידוע שנעשו מן הכלים שהן טמאין ועל המסמרות שידוע שלא נעשו מן הכלים שהן טהורין על מה נחלקו על הסתם שבית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין. ואנמא עמל כלי מן אלמסמאר פד֗לך בין מת֗ל אן יג֗על֗ה אברה֗ או מסלה֗ או ספוד או נחו ד֗לך עלי חסב מא ימכן פי טול אלמסמאר וגלט֗ה.

ברבי יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המסמרות שידוע שנעשו מן הכלים שהן טמאין ועל המסמרות שידוע שלא נעשו מן הכלים שהן טהורים על מה נחלקו על הסתם שבית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין. וזה ברור שעושין כלי מהמסמר כגון שיעשו ממנו מחט או מרצע או שפוד והדומה להם כפי מה שאפשר לפי אורך המסמר ועביו.

ד ברזל טמא שבללו עם ברזל טהור אם רוב מן הטמא טמא ואם רוב מן הטהור טהור מחצה למחצה טמא. וכן מן החלמה ומן הגללים. קלוסטרא טמאה ומצופה טהורה. הפין והפורנה טמאין. וקלוסטרה ר' יהושע אומר שומטה מפתח זה ותולה בחברו בשבת. ר' טרפון אומר הרי היא לו ככל הכלים ומטלטלת בחצר:

קד תקדם לך אן אלחדיד אלנג֗ס לא יטהרה אלסבך פלד֗לך אד֗א אכ֗לט חדיד טאהר ונג֗ס באלסבך ועמל מן אלג֗מיע אניה֗ אם רוב מן הטמא פתכון תלך אלאניה֗ טמאה. וקד ד֗כרנא איצ֗א אן כלי גללים לא תנתג֗ס. וחלמה טין לזג֗ שבה֗ ביאץ֗ אלביץ֗ ולד֗לך יסמי חלמה לקולה אם יש טעם בריר חלמות. פאד֗א אכ֗לט אלטין באלרות֗ ועמל מן מג֗מועהמא אניה֗ וטבכ֗הא צארת מכ֗תלטה֗ מן כלי חרש וכלי גללים. וקלוסטרא אלה֗ מצמתה֗ עלי שכל אלרמאנה֗ פי ענקהא טול והד֗ה צורתהא ירכב הד֗א אלטרף פי חלקתין מת֗בתתין פי אלבאבין חלקה֗ פי הד֗א אלבאב וחלקה֗ פי אלבאב אלאכ֗ר וענד אנתמאע אלבאבין תתרכב חלקה֗ עלי ת֗אניה֗ ותדכ֗ל הד֗ה אלקלוסטרא הנאך פינגלק אלבאב פאן כאנת הד֗ה אלקלוסטרא מן אחד אלמסבוכאת פהי תקבל טומאה לאנהא יש לה שם בפני עצמה. פאן כאנת מן עוד והי מגשיה֗ באלחדיד או גירה מן אלמסבוכאת פהי טאהרה֗ והו קולה ומצופה טהורה לאן כלי עץ אד֗א כאנת מגשיה֗ בכלי מתכות לא תקבל טומאה ולו כאן להא בית קבול כמא תבין פי אכ֗ר חגיגה פי קול אלחכמים אן מזבח הזהב והנחשת לא יקבל טומאה וג֗עלוא אלעלה֗ פי ד֗לך מפני שהן מצופים ואצל ד֗לך קולה תעאלי כל כלי

כבר קדם לך שהברזל הטמא לא יטהר אותו ההיתוך ולזה אם בלל ברזל טהור וטמא בהיתוך ועשה מן הכל כלי אם רוב מן הטמא זה הכלי טמא. וכבר זכרנו גם כן [א] שכלי גללים לא יטמאו. והלמה טיט הדבק הדומה להלמות ביצה ולזה יקרא הלמה לאמרו [ב] אם יש טעם בריר חלמות. ואם עירב הטיט בגללים ועשה מקבוצן כלי ובשל אותו נהיה מעורב מכלי חרס וכלי גללים. וקלוסטרה כלי מקשה על תמונת רמון וצוארו ארוך וזאת צורתו () יכנס זה הקצה בשתי הטבעות הקבועות בשתי דלתות השער טבעת בדלת האחת וטבעת בדלת האחרת וכאשר יתקבצו שתי הדלתות הטבעת האחת רוכבת על הטבעת השנית ותכנס שם זאת הקלוסטרא וינעול השער ואם היתה זאת הקלוסטרא מאחת המתכות תקבל טומאה לפי שיש לה שם בפני עצמה. ואם היתה מעץ מחופה בברזל או בזולתו מן המתכות טהורה והוא אמרו ומצופה טהורה לפי שכלי עץ המחופים בכלי מתכות לא יקבלו טומאה ואפילו אם היה להם בית קיבול כמו שהתבאר בסוף חגיגה במאמר החכמים [ג] שמזבח הזהב והנחושת לא יקבל טומאה ונתנו הטעם בזה מפני שהם מצופין ושרש זה אמרו יתברך [ד] וכל כלי אשר יעשה מלאכה בהם ואמרו בספרא [ה] יכול שאני

א) פ"י מ"א. ב) איוב ו' ו'. ג) כ"ו ע"ב. ד) ויקרא י"א ל"ב. ה) שמיני פרק ח' הל' ז' (נ"ג ע"ג).

אשר יעשה מלאכה בהם וקאלוא פי ספרא יכול שאני מרבה את חפויי הכלים תלמוד לומר בהם פרט לחפויי הכלים יעני אן דלך אלכלי ליס יתנאול אלשגל בה נפסה בל בואסטה̈ אלגשא אלדי עליה ואללה אנמא גנס מן אלכלים אשר יעשה מלאכה בהם בהא נפסהא והדא הו מעני קולהם פי חגיגה אנה אדא נשאהא פקד בטל אותם. פאחפט הדא אלאצל פי גמיע הדה אלמסכתא. והפין הו רישה̈ אלקפל והפורנה אלקפל נפסה אלתי תדכל פיה אלרישה̈. ואמור אלטלטול בשבת קד בינאהא פי שבת בפרק כל הכלים:

מרבה את חפויי הכלים תלמוד לומר בהם פרט לחפויי הכלים רצונו לומר שזה הכלי אין משתמשים בו בעצמו אבל באמצעות החפוי אשר עליו והשם לא טימא. אלא הכלים אשר יעשה מלאכה בהן בעצמן וזהו ענין אמרם בחגיגה ס) שאם חיפה אותן בטל אותן. ושמור זה השרש בכל זאת המסכתא. והפין השנים הקבועות בפותחת. והפורנא הפותחת עצמה אשר יכנס בה הפין. ועניני הטלטול בשבת כבר בארנום במסכת שבת בפרק כל הכלים.

ה עקרב של פרומביא טמאה ולחיים טהורים רבי אליעזר מטמא בלחיים וחכמים אומרים אין טמא אלא עקרב ובשעת חבורן הכל טמא:

אלהדידה̈ אלתי תשבה אלסלאסל אלתי תדור עלי פם אלבהימה̈ הי אלתי תתסמי פרומביא ואלצנאע ענדנא יסמונהא אללזמה̈. ועקרב שלה הו טרף אלהדיד אלדי ידכל פי פם אלבהימה̈ ליצרב פי חנכהא ולה טרף שבה עקרב ויסמונה אללדין יעמלון אללגאם אללסאן. ולחיים הי אלחדאיד אלתי תמתד עלי שדקי אלבהימה̈. והדה אלגמלה̈ אדא אגתמעת הי אללגאם. והלכה כחכמים.

הברזל הדומה לשלשלת קטנה אשר יסובב על פי הבהמה הוא אשר יקרא פרומביא והאומנין אצלנו קורין אותו אללזמה̈. ועקרב שלה הוא קצה הברזל אשר יכנס בפי הבהמה להכות בחניכין שלה ולו קצה דומה לעקרב ויקראוהו אומני הרסן אללסאן. ולחיים הן הברזלין הנמשכים על שתי פאות פי הבהמה. וזה כולו כאשר יתקבץ הוא הרסן. והלכה כחכמים.

ו פיקה של מתכת רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין ומצופה טהורה. הכוש והעימה והמקל וסמפוניה וחליל של מתכת טמאין ומצופין טהורים. סימפוניה אם יש בה בית קבול כנפים בין כך ובין כך טמאה:

פיקה שבה נצף כרה̈ מתקובה̈ תעמל פי ראס אלמגזל כי יתקל ענד אלגזל וימכן פתל אלכיט בה ואסמהא אלמשהור במצר אלתקאלה̈. ואלחכמים יקולון אנהא אין לה שם בפני עצמה ולו קאל אנסאן הפיקה למא עלם אי שי יקצד אד הדא אלאסם ואקע עלי כל פלכה̈ מדורה̈ או קריבה̈ מן אלתדויר חתי יקולו פיקה של כוש פלכונהא דאת שם לווי לא תנתגס. אמא אן כאנת של עץ מצופה פהי טאהרה̈ לדברי הכל ללאצל אלדי דכרנא. וכוש אלמגזל. ועימה אלאלה̈ אלתי

ילף

פיקה דומה לחצי כדור נקוב שמשימין בראש הכוש כדי שיכבד בשעת הטוייה ויהא אפשר לפתול בו החוט ושמו המפורסם במצרים אלתקאלה̈. וחכמים אומרים שאין לה שם בפני עצמה ואם יאמר אדם הפיקה לא יודע לאיזה דבר יכוון מפני שזה השם נופל על כל כדור עגול או קרוב לעגול עד שיאמרו פיקה של כוש ומשום שיש לה שם לווי לא תטמא. אבל אם היתה הפיקה של עין מצופה היא טהורה לדברי הכל לשרש אשר זכרנו. וכוש הוא המטוה. ועימה הכלי

אשר

ס) שם.

ילף עליהא אלכתאן או אלקטן ענד אלגזל ואסמהא אלמשהור אלרכה̇ ופי אלאנדלס יקולון אלערנאסה̇. וסמפוניא והליל שבלין מן אשכאל אלמזאמיר. ובית קבול כנפים מוצ̇ע תרכב פיה אלאת שבה אג̇נחה̇ ליסמע להא נגא פאן כאן פי הד̇א אלמזמאר של עץ̇ מואצ̇ע מעמולה̇ לתרכב פיהא תלך אלאטראף פהי בית קבול ולד̇לך תנתג̇ס ולו כאנת מצופה מן אג̇ל הד̇א אלבית קיבול אלד̇י הו גיר מצופה לאן הד̇ה̇ אלמואצ̇ע ליס ימכן אן תנשי ואנמא אלתג̇שיה̇ מן כ̇ארג̇ אלאלה̇. והלכה כחכמים.

אשר ילפפו סביביו הפשתן או הצמר גפן בשעת הטויה ושמו הידוע אלרכה̇ ויקראוהו באנדלוס אלערנאסה̇. וסמפוניא והליל הם שתי תמונות מתמונות כלי זמר. ובית קבול כנפים המקום אשר ירכבו בו כלים הדומים לכנפים להשמיע בהן הנגון[א]) ואם היו בזה הכלי זמר של עץ מקומות עשויים ליתן בתוכן אלו הקצוות הם בית קבול ולזה יטמא ואפילו אם היה מצופה מפני זה הבית קבול אשר איננו מצופה לפי שאלו המקומות אי אפשר להפותן שהחפוי אינו אלא מהוין הכלי. והלכה כחכמים.

ז קרן עגולה טמאה ופשוטה טהורה. אם היתה מצופית שלה של מתכת טמאה. הקב שלה ר׳ טרפון מטמא וחכמים מטהרין ובשעת חבורן הכל טמא. כיוצא בו קני מנורה טהורין הפרח והבסיס טמאים ובשעת חבורן הכל טמא:

קרן הנא יריד בה אלבוק לא קרן אלבהאים וכאן אלבוק ענדהם לה שכלין בוק יסמונה קרן עגולה ובוק יסמונה קרן פשוטה וכלאהמא מפצל יתרכב מן קטע כת̇ירה̇. לכן תרכיב קרן עגולה צעב לא יחסן ירכבה אלא צאנע ולד̇לך קאלוא המחזיר קרן עגולה בשבת חייב חטאת. וטרף אלבוק אלד̇י ילי פם אלצ̇ארב יתסמי מצופית שלה ואלטרף אלאכ̇ר אלואסע יתסמי קב שלה. ובין הו אן הד̇א אלבוק קד כאנוא יעמלון בעץ̇ אג̇זאה עוד ובעצ̇הא מתכת ולד̇לך קאל אם היתה מצופית שלה של מתכת. ומעלום אן כת̇יר מן אלמנאיר תעמל מפצלה̇ והי אלתי יסמונהא אלחכמים מנורה של חוליות פתלך אלקטע אלמפצלה̇ אלתי אד̇א אג̇תמעת קאם מנהא קצ̇יב אלמנורה הי אלתי סמי הנא קני מנורה והי לא תנתג̇ס פי חאל תפצילהא לאנהא לא תערף אלא באסם מצ̇אף קני מנורה עלי אלאצל אלמתקדם. והפרח הו אלדאירה̇ אלתי תכון עליהא אלסרג̇. והבסיס אלקאעדה̇ אלתי פיהא אלארג̇ל תרגום כנו בסיסיה. בשעת חבורן יכון למג̇מועהא שם בפני עצמו אעני מנורה וכד̇לך קרן עגולה. והלכה כחכמים:

קרן ירצה בו כאן החצוצרה ולא קרן הבהמה ולזאת החצוצרה אצלם שתי תמונות האחת יקראו אותה קרן עגולה והאחת יקראוה קרן פשוטה ושתיהם בעלי פרקים יורכבו מהתיכות רבות. אבל הרכבת הקרן עגולה קשה לא יכשר להרכיבה כי אם אומן ולזה אמרו[ב]) המחזיר קרן עגולה בשבת חייב חטאת וקצה החצוצרה אשר מצד פי התוקע יקרא מצופית שלה והקצה האחר הרחב יקרא הקב שלה. וברור שזאת הקרן יעשו לפעמים קצת חלקיה מעין וקצתן ממתכת ולזה אמר אם היתה מצופית שלה של מתכת. וידוע שהרבה מנורות יעשו מפרקים והן אשר יקראו החכמים מנורה של חוליות ואלו החתיכות הנפרדות אשר בהתחברם יהיו לקנה המנורה הם אשר יקראו כאן קני מנורה ולא יטמאו כשהם נפרדים לפי שאינם נודעים אלא בשם לווי קני מנורה על השרש אשר הקדמנו. והפרח היא העגולה אשר עליה הנר. והבסיס התושבת אשר בה הרגלים תרגום כנו[ג]) בסיסיה. בשעת חיבורן יהיה לקבוצן שם בפני עצמו רצה לומר מנורה וכן קרן עגולה. והלכה כחכמים.

א) בכ״י א נגם והוא שם התנועות אצל ר״ס גאון. ב) שבת מ״ז ע״א. ג) שמות ל׳ י״ח.

ח קסדה טמאה ולחיים טהורים אם יש בהן בית קבול מים טמאים. כל כלי המלחמה טמאים. הכידון והניקון והמגפין והשרין טמאין. וכל תכשיטי אשה טמאים עיר של זהב קטליות נזמים וטבעות טבעת בין שיש עליה חותם ובין שאין עליה חותם ונזמי האף קטלה שחליות שלה של מתכת בחוט של פשתן או של צמר נפסק החוט החליות טמאות שכל אחת ואחת כלי בפני עצמה. חוט של מתכת והחליות של אבנים טובות ומרגליות ושל זכוכית נשתברו החליות והחוט בפני עצמו קיים טמא. שירי קטלה כמלוא צואר קטנה רבי אליעזר אומר אפי׳ טבעת אחת טמאה שכן תולין בצואר.

קסדה ביצה אלחדיד אלתי תגעל פי אלראס ענד אלקתאל. ולחיים צפאיח חדיד תכסי אלכדין. וכידון אלרמח אלצגיר אלדי ימסכה אלמלוך פי אכתר אלאוקאת. והניקון אלקנאה והו מקלוב מן קולה ומשקל קינו והו סנאן אלקנאה. ומגפים נעל מן חדיד יכסי אלרגלין כי לא יצרב רגליה בהדיד פיסקט. ושרין אלזרד. ותכשיטי אשה חלי אלנסא וגאב מנהא בעצהא עלי גהה אלמתאל כמא פעל פי אלאת אלהרב. ועיר של זהב תאג דהב עלי צורה ירושלם יגעלונה פי רווסהן ולדלך סמי עיר. וקטליות הו סואר דהב יגעל פי אלענק והו אלמסמי פי אלתורה רביד וקד תוכד כרז דהב מתקובה שבה חבוב ותדכל פי כיט ותרבט עלי אלענק ודלך יתסמי מכנקה וקד תוכד הכוב גוהר ויאקות וזמרד ותרכב פי כיט דהב או פצה ויעמל מנהא כלכאל מדור הול אלענק איצא וגמיע דלך יתסמי קטלאות. ונזמים אשנאף מנהא מא יתעלק מן אלאדן כמא יפעל ענדנא אליום ומנהא מא יעלק מן אלאנף כמא כאן אלזי פי זמאנהם. והותם פין כמא יעמל פי בעץ אלכואתם פצוץ זמרד ויאקות ומא אשבההא מן אלאהגאר. ואין הלכה כר׳ אליעזר:

קסדה כובע ברזל אשר יושם על הראש בשעת המלחמה. ולחיים לוחות ברזל המכסות הלחיים. וכידון הרומח הקטן אשר ביד המלכים ברוב העתים, והניקון אלקנאה והוא שם הפוך מאמרו ומשקל קינו ℵ) והוא הדוד הרומח. ומגפים נעל ברזל יכסה הרגלים כדי שלא יכו רגליו בברזל ויפול. ושריון כמשמעו, ותכשיטי אשה חלי הנשים והביא קצתן על דרך משל כמו שעשה בכלי המלחמה. ועיר של זהב עטרת זהב על צורת ירושלים ישימוה על ראשיהן ולזה נקראה עיר. וקטליות היא שרות של זהב ישימוה על הצואר והיא הנקראת בתורה רביד ויקחו לפעמים הוליות זהב נקובות הדומות לגרעינים ויכניסום בחוט וישימו אותן על הצואר וזה יקרא בערבי מכנקה ופעמים יקחו גרעיני אבנים טובות ואודם וברקת וירכיבו אותם בחוט זהב או כסף ויעשו מהם שלשלת סביב הצואר גם כן וכל זה יקרא קטלאות. ונזמים יש מהנזמים שיתלו באוזן כמו שעושין היום אצלנו ויש מהן יתלו באף והוא היה תכשיט בזמנם. והותם משבצת כמו שיעשו במקצת ההותמות משבצות ברקת ואודם ומה שדומה להן מן האבנים. ואין הלכה כרבי אליעזר.

ט נזם שהוא עשוי כקדירה מלמטן וכעדשה מלמעלן ונפרק בקדרה טמא משום כלי בית קבול וכעדשה טמא בפני עצמו. צינורה טהורה העשוי כמין אשכול ונפרק טהור:

כקדירה מלמטן אן יכון לה בטן מגוף מתל אלקדר ועלי ראסה חבה ואהדה מצמתה שבה עדסה עלי הדה אלצורה פאדא תפרקת

כקדירה מלמטן שיהיה לו בטן חלול בדמות הקדרה ועל ראשו גרעין מקשה אחד כמו עדשה על זאת הצורה 11. ואם נפרקה זאת

ℵ) שמואל ב׳ כ״א ט״ז.

תפרקת תלך, אלעדסה מן אלקדר צארת אלקדרה אניה פיהא בית קבול בלא שך פהי טמאה משום כלי קבול לא מן הית הי מן תכשיטי נשים ותכון איצא אלעדשה טמאה לאן יש לה שם בפני עצמה. וצנירה הו טרף קציב אלכרץ לאן טרפה מעוג שבה צנארה ידכל דלך אלטרף פי תקב אלאדן או אלאנף. וקולה העשוי כמן אשכול יריד בה נזם העשוי כמין אשכול והו אן תכון חבוב דהב מגתמעה עלי שכל ענקוד פאן אדא תפרקת תלך אלחבוב לא תנתגס אד וליס הו חיניד מן תכשיטי נשים ולא לכל חבה מנהא שם בפני עצמו ולא פיהא איצא בית קבול פתנתגס מן אגלה וליס תנתגס כלי מתכות אלא בשרט מן אלשרוט אלמתקדם דכרהא:

זאת העדשה מהקדרה תהיה הקדרה כלי שבו בית קבול בלא ספק והיא טמאה משום כלי קבול ולא מפני שהיא מתכשיטי נשים ותהיה גם העדשה טמאה לפי שיש לה שם בפני עצמה. וצנירה הוא קצה קנה הנזם לפי שקצהו עקום ודומה לצינורה ויכניסו זה הקצה בנקב האזן או בנקב האף(א). ואמרו העשוי כמין אשכול ירצה בו נזם העשוי כמין אשכול והוא שגרעיני זהב הם מקובצים בדמות אשכול שאם יתפרדו אלו הגרעינין לא יטמאו לפי שאינו אז מתכשיטי נשים ולא לכל גרעין מהן שם בפני עצמו ואין בו גם כן בית קבול שיטמא בעבורו וכלי מתכות אינם מיטמאים אלא באחד מהתנאים אשר קדם זכרם.

פרק שנים עשר.

א טבעת אדם טמאה. טבעת בהמה והכלים ושאר כל הטבעות טהורות. קורת החצים טמאה ושל אסירין טהורה. הקולר טמא. שלשלת שיש בה בית נעילת טמאה. העשויה לכפיתה טהורה. שלשלת של סיטונות טמאה. של בעלי בתים טהורה. אמר רבי יוסי אימתי בזמן שהוא מפתח אחד אבל אם היו שנים או שקשר חלזון בראשה טמאה:

טבעת אדם חלקה מעמולה ללבאס אלאנסאן מתל אלכואתם ואלאסורה וכלאכל אלרגל ואטואק אלדהב אלתי יעמלהא אלמלוך פי אענאקהם. וטבעת בהמה אלחלק אלמעמולה ללבהאים כמא תעמל אלמלוך חלק דהב ופצה פי אענאק אלכיל ופי ארגלהא. וכדלך תעמל חלק פי מקאבץ אלאואני עלי טריק אלזינה והי אלתי תתסמי טבעת הכלים פתלך אלחלק לא תנתגס במפרדהא. וקורת החצים כשבה יוכד פיהא אלגרץ ולעלהא כאן שכלהא ענדהם באן יתצל בהא טרף חדיד ולדלך דכרהא הנא. ושל אסירין קדמה חדיד תרכב עלי רגלי אלאסארא. והקולר אלגל אלדי יכון פי אענאק אלאסארא. ולכפיתה ליכתף בהא אלאנסאן וגירה אעני אן ירבט בהא איצא גמלה אלאעואד ונחו דלך ממא ירבט בסלסלה כי יתבת מגתמע.

של

טבעת אדם טבעת הנעשית ללבוש אדם כמו החותמות והשרות וכבלי הרגלים ורבידי זהב אשר ישימו אותן המלכים על צואריהם. וטבעת בהמה הטבעות העשויות לבהמות כמו שהמלכים משימים טבעות זהב וכסף על צוארי הסוסים וברגליהם. וכן יעשו טבעות בבתי ידות הכלים לנוי וזה אשר יקרא טבעת הכלים ואלו הטבעות לא יטמאו אם הן לבדן. וקורת החצים הקורה אשר יקחו להם למטרה ואולי היתה תמונתה אצלם שידבקו בה קצה מברזל ולזה זכרה בכאן. ושל אסירין והוא רגל של ברזל יושם על רגלי האסירין. והקולר המוסר אשר ישימו בצוארי האסורין. לכפיתה לכפות בה האדם וזולתו רצה לומר שיקשרו בה גם כן חבילי עצים והדומה לזה ממה שיקשרו בשלשלת כדי שיתקיים יחד. של סיטונות מוכרי הלחם

והדגן

(א) בדפוס הוסיפו תרגום מזלגותיו (שמות כ"ז ג') ציגריתיה. ועיין ברטנורא.

של סיטונות באעה אלכבז ואלקמח להם סלאסל יגלקון בהא הואנתהם פהי מן גמלה אלמגאלק אמא של בעלי בתים פלים יתכלון עלי נלקהא פהי שבה עאריה ללזינה פי אלאבואב ולדלך לא תנתגס. ויקול ר׳ יוסי אן אדא כאן להא פי טרפהא טרפין כארגה שבה מפאתיח כאנוא יגלקון איצא בהדא אלנוע או אדא רבט פי טרף אלסלסלה חלזון והו שכל צדפה מן חדיד תגלק בהא אלאבואב ותלך אלצדפה הי צדפה אלחיואן אלבחרי אלמסמי חלזון. ואין הלכה כר׳ יוסי.

והדנן יש להן שלשלאות שנועלין בהן הנויותיהן והן ממיני המנעול אולם של בעלי בתים אין סומכין על נעילתה והנה היא כמו דבר הבא לנוי בשערים ולזה לא תטמא. ואמר רבי יוסי אם היו בקצה השלשלת שתי קצוות יוצאות בדמות מפתחות שהיו נועלים גם כן בזה המין או אם קשר בקצה השלשלת הלזון והוא בדמות בית רמש מברזל אשר ינעלו בו השערים וזה הבית הוא בית לשרץ המים הנקרא הלזון. ואין הלכה כרבי יוסי.

ב קנה מאזנים של סרוקות טמא מפני אונקיות ושל בעלי בתים אם יש בו אונקיות טמא. אונקלי של כתפין טהורה ושל רוכלים טמאה. ר׳ יהודה אומר של ריבלים שלפניו טמאה ושל אחריו טהורה. אונקלי של דרגש טמאה ושל נקליטין טהורה. של שידה טמאה ושל אקון טהורה. של שלחן טמאה של מנורת העץ טהורה. זה הכלל המחובר לטמא טמא והמחובר לטהור טהור. וכלן אחת אחת בפני עצמן טהורות:

קנה מאזנים של סרוקות קצבה מיזאן משאטי אלצוף ואלכתאן והי מן עוד וקבתהא חדיד ופי טרפהא אלצנג מעלקה ולדלך תנתגס והו קולה מפני אונקיות והי אלאואקי. ואונקלי אלמכטאף וקד שרחנא דלך פי תמיד וגירהא וללחמאלין מכטאף כביר מן חדיד ולה נצאב מן עוד וימסכון אלנצאב פי אידיהם וטרף אלמכטאף פי אלחמל אלדי עלי אכתאפהם כי לא יסקט אלחמל. וכתפים הם אלנאקלון עלי אכתאפהם וכדלך אלטואפין והם רוכלין המחזרין על העיירות להם מכטאף עלי הדה אלצורה יסתעינון בהא פי נקלאן מא ינקלונה. ודרגש מנבר צגיר לה איצא מכטאף יתעלק בה ענד אלטלוע אליה וכדלך פי קואים אלסריר מכאטף וקואים אלסריר הי נקליטי המטה כמא בינא פי סוכה. ושדה תאבות. ואקון ויקר עקון הי סלה אלציד ושכלהא משהור ענד אלציאדין והי תאבות מן עוד פיה מכאטיף יעלקונה פי אלבחר ידכלה אלסמך ולא יקדר יכרג מנה. וקד באן לך אן מנורת העין טהורה מן התורה לאן ליס הי כלי קבול. תם אתאנא במלאך הדה אלאמכאם והו אן כל מכטאף יכון פי

אניה

קנה מאזנים של סרוקות קנה מאזנים של סורקי צמר ופשתן והוא מעץ וכפו מברזל ובקצהו משקלות תלויות ולזה יטמא וזה אמרו מפני אונקיות והן המשקלות. ואונקלי הוא הקרס וכבר בארנו זה בתמיד[א] וזולתו ולכתפין אונקלי גדול מברזל ולו קת מעין ויחזיקו הקת בידיהם וקצה האונקלי היא במשא אשר על כתפיהן כדי שלא יפול המשא. וכתפים הן הנושאים המשאוי על כתפיהן וכן הסוחרין והם הרוכלין המחזרין על העיירות יש להן אונקלי על זאת הצורה אשר יעזרו בו בהעתקת משאם. ודרגש הוא בימה קטנה אשר לה גם כן אונקלי שאוחזין בו בעת שיעלו עליה וכן יש בעמודי המטה אונקליות ועמודי המטה הן נקליטי המטה כמו שבארנו בסוכה[ב]. ושידה היא ארגז. ואקון ויש קוראין עקון היא תיבת ציד ותמונתה ידועה אצל הצידים והיא שידה מעין אשר בה אונקליות ותולין אותה בים ויכנסו בה הדגים ולא יוכלו לצאת ממנה. וכבר התבאר לך שמנורת עין טהורה מן התורה לפי שאינה כלי קבול. אחר זה הביא לנו כלל לאלו

הדינים

[א] פ״ג מ״ה. [ב] פ״א מ״ג.

אניה̈ תקבל טומאה פאן דׄלך אלמכׄטאף איצׄא ינתגס באנתגאס תלך אלאניה̈ וכל מכׄטאף יכון פי אניה̈ לא תקבל טומאה פאנה לא ינתגס אדׄ צאר גׄז מנהא ומתי מא כאן אלמכׄטאף וחדה קבל אן יתצל באלאניה̈ אלתי עמׄל להא פהו טאהר ולא יקבל טומאה מן אלעלה̈ אלתי תקדמת אול אלפרק אלחאדי עשר לאנה מצׄאף אלי גירה ואין לו שם בפני עצמו פכאנה גׄז מן כלי לא כלי שלם פאפהם הדׄא. ואין הלכה כר׳ יהודה.

הדינים והוא שכל אונקלי אשר בכלי המקבל טומאה האונקלי גם כן יטמא בהטמאות זה הכלי וכל אונקלי אשר בכלי שאינו מקבל טומאה לא יטמא לפי שהוא חלק ממנו ואם היה האונקלי לבדו קודם שיחובר בכלי אשר נעשה לו הוא טהור ולא יקבל טומאה מהטעם אשר קדם בראש פרק אחד עשר לפי שהוא נסמך לזולתו ואין לו שם בפני עצמו והנה הוא כחלק מכלי ולא כלי שלם והבן זה. ואין הלכה כרבי יהודה.

ג כסוי טְנִי של מתכת של בעלי בתים רבן גמליאל מטמא וחכמים מטהרין. של רופאים טמא. הדלת שבמגדל של בעלי בתים טהורה של רופאים טמאה. הייתיכין טמאים והפרְכִין טהורין. עקרב בית הבד טמאה. ואונקלי שבכותלים טהורה:

טְנִי הי אניה̈ תחמל נצף סאה תכון פי אלאכׄתר מן חדיד או נחאס ולהא גטא מן מתכת איצׄא יתכׄד הדׄה אלאלה̈ אהל אלדיאר ללמאיעאת ואלאטבא ללמראהם ודׄלך אלגטא יצרפונה אלאטבא ויסתעינון בה פי אנׄעאל אלמראהם ולדׄלך צאר מקבל טומאה לדברי הכל. ומגדל אלכׄזאנה̈ והי אלתי יסמונהא אלעאמה̈ באלמגרב אלמנשאר. היתיכין הדאיד תמסך בהא אלקדר והי סכׄנה̈. והפרכים הדאיד מתׄבתה̈ פי אלמסתוקד לתׄחרסה מן אלאחתראק פי אסרע וקת. ופי אלתוספתא ואלו הן היתיכין אלו שהחנוני מנער בהן את הקדרה. והפרכים הקבועים בכירים והנאך קיל מפני מה דלת מגדל של רופאים טמאה מפני שהוא נותן עליה אספלנית ותולה בה מספרים. ועקרב בית הבד מעקרבה̈ כׄשב עציר אלזיתון והי חדידה̈ פי טרף אלכׄשבה̈. ואונקלי שבכתלים אלמכׄאטף אלתי תעלק פי אלחיטאן להעלק מנהא אלאואני כאלכיזאן ונחוהא. ואין הלכה כרבן גמליאל. וינבגי אן אקול הנא כלאמא וגׄיזא מפתאחא למא תקדם ומא יאתי מן הדׄא אלגרׄץ. ודׄלך אן כל מא תסמע פי הדׄה אלמסכתא הכם פי שי מן כלי מתכות ויקול פיה טמא פדׄלך בין לאן כלי מתכות פשוטיהם ומקבליהם טמאים פאמא אדׄא סמעתה יקול טהורים פדׄלך לאחד תׄלתׄה̈

אסבאב

טני הוא כלי מחזיק חצי סאה והוא לרוב מברזל או נחשת ולו כסוי ממתכת גם כן וישתמשו בזה הכלי בעלי בתים לדברים לחים והרופאים לאיספלניות וזה הכסוי ישתמשו בו הרופאים ויעזרו בו לרקות האספלניות בו ולזה הוא מקבל טומאה לדברי הכל. ומגדל הוא הארון והוא אשר יקראהו ההמון במערב אלמנשאר. הייתיכין ברזלים אשר יאחזו בהן הקדירות כשהן חמות. והפרכין ברזלים קבועים במוקד לשמור אותו כדי שלא ישרף במהירות. ובתוספתא א) ואלו הן היתיכין אלו שהחנוני מנער בהן את הקדרה והפרכים הקבועים בכירים ושם נאמר מפני מה דלת מגדל של רופאים טמאה מפני שהוא נותן עליה אספלנית ותולה בה מספרים. ועקרב בית הבד מה שהוא בצורת עקרב מהקורה שדורכין בה את הזיתים והוא ברזל בקצה הקורה. ואונקלי שבכתלים האונקליות הקבועות בכתלים לתלות בהן הכלים כמו הכוסות ודומיהן. ואין הלכה כרבן גמליאל. וראוי שאומר כאן מאמר קצר שיהיה מפתח למה שקדם ולמה שיבוא מענין זה. וזה שכל מה שתשמע בזאת המסכתא דין באחד מכלי מתכות ויאמר בו שהוא טמא הנה הוא ברור שהוא לפי שכלי מתכות פשוטיהן ומקבליהן טמאין

אבל

א) כלים ב״מ פי״ב הל׳ ז׳.

אסבאב אמא לאן דלך אלשי מן גלמי כלי מתכות אלתי תקדם שרחהא פי אלפרק אלחאדי עשר או לאנה גיר מנפרד באסם כמא קאל כל שיש לו שם בפני עצמו טמא אמא אן כאן מצאף מתל קולך מכטאף אלהאיט או גטא אלאניה אלפלאניה פאנה לא ינתגס אלא אן כאן כלי פלא נחתאג אלי תעריפה בגירה ואנמא דלך זיאדה תעריף או יכון מרכב עלי אניה לא תקבל טומאה כמא קאל כל המחובר לטהור טהור. ובין הו איצא אן אדא כאן שיא מן אלמסבוכאת ליס עליה תורת כלי פאנה איצא טאהר. ולא נחתאג בעד הדה אלאצול גיר לשרח אלאסמא פקט וקד תחצלת לך אלמעאני אלתי תחכם בהא פי שי אנה טמא ופי שי אנה טהור ומן קולה טמא וטהור תסתדל עלי אשכאל תלך אלאואני פאעלם דלך.

אבל כשתשמע שיאמר בהן טהורים הנה זהו לאחת משלש סבות האחת שזה הדבר מגולמי כלי מתכות אשר קדם ביאורם בפרק יאחד עשר. השנית שאינו נפרד בשם כמו שאמר א) כל שיש לו שם בפני עצמו טמא וזה שהוא סמוך כאמרך אנקלי שבכותל או שהוא כסוי כלי פלוני והוא לא יטמא אלא אם היה כלי שאינו צריך לגדרו בזולתו ושזה הגדר אך למותר. והשלישית שהוא מחובר לכלי אשר לא יקבל טומאה כמו שאמר כל המחובר לטהור טהור. וברור הוא גם כן שאם היה דבר מהמתכות שאין עליו תורת כלי שהוא גם כן טהור. ולא נצטרך אחר אלו השרשים כי אם לביאור השמות לבד וכבר באו בידך הענינים לדון בהם במה שהוא טמא ובמה שהוא טהור ומאמרו טמא וטהור יודעו לך תמונות אלו הכלים ודע זה.

ד מסמר הגרע טמא ושל אבן השעות טהור רבי צדוק מטמא. מסמר הגרדי טמא וארון של גרוסות רבי צדוק מטמא וחכמים מטהרין. היתה עגלה שלה של מתכת טמאה:

מסמר הגרע מבצע אלפצאד. אבן השעות רכאמה תבני פי אלארץ ותרשם פיה כטוט מסתקימה מכתוב עליהא אסמא אלסאעאת והי דאירה ופי מרכז תלך אלדאירה מסמאר קאים עלי זואיא קאימה כל מא סאמת טל דלך אלמסמאר לכט מן תלך אלכטוט עלם כם סאעה מצאת מן אלנהאר ואסם הדה אלאלה אלמשהור ענד אלמנגמין אלבלאטה. ומסמר הגרדי סהם אלחאכה והו שבה מגזל חדיד טויל מרבע ידכלה פי קצבה רקיקה וילף עלי תלך אלקצבה אלגזל. וארון של גרוסית סנדוק מן עוד ימלי מן פיסאר וגריסין אסם אלפול אלמטחון ובאיעה יתסמי גרוסות וכאן הדא אלתאבות גיר מחכם אלצנעה וכאן שכלה ענדהם פי חיז אכתלף פיה הל עליה תורת כלי או לא פאן כאנת תחתה עגלה מן מתכת פהי תנתגס. ואין הלכה כר׳ צדוק.

מסמר הגרע איזמל המקיז. אבן השעות טבלא של שיש בנויה על הארץ וירשמו עליה קוים ישרים אשר כתובים עליהם שמות השעות והיא עגולה ובמרכז זאת העגולה מסמר נצב על זויות נצבות כל מה שיפול צל זה המסמר על אחד מאלו הקוים נודע כמה שעות עברו מהיום ושם זה הכלי הידוע אצל החוזים בכוכבים בערבי אלבלאטה. ומסמר הגרדי חץ הגרדיים והוא דומה לפלך ברזל ארוך מרובע יכנס בקנה דק וילפפו על זה הקנה המטוה. וארון של גרוסות ארון של עץ ימלאו אותו בגריסין וגריסין שם הפולים הטחונים והמוכר אותם יקרא גרוסות. וזה הארון אינו נעשה כתיקונו והיתה תמונתו אצלם באופן שחולקים בו אם עליו תורת כלי או לא. ואם היתה תחתיו עגלה של מתכת תטמא. ואין הלכה כרבי צדוק.

ה מסמר שהתקינו להיות פותח בו ונועל בו טמא. העשוי לשמירה טהור. מסמר שהתקינו להיות פותח בו את החבית רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין עד

א) מ״ב.

שיצרפנו

שיצרפנו. מסמר של שלחני טהור ורבי צדוק מטמא. שלשה דברים רבי צדוק מטמא וחכמים מטהרין מסמר של שלחני וארון של גרוסות ומסמר של אבן השעות רבי צדוק מטמא וחכמים מטהרין:

העשוי לשמירה אן יתרכה כאלעלאמה באן יתרכה פי אלבאב או פי אלמוצ̇ע אלד̇י יריד פאן וג̇דה קד תגיר מן וצ̇עה אלד̇י תרכה עליה יעלם אן קד דכ̇ל אלבית או ד̇לך אלמוצ̇ע. עד שיצרפנו חתי יטרקה ויחד טרפה וירדה שבה אלמתקב. וצורף אסם צאנע אלמסבוכאת. ושלחני אלצירפי לה מסמאר פי כ̇זאנתה יעלק מנה מיזאנה. והלכה כחכמים פי אלכל.

יממסך

העשוי לשמירה שהשאירו לסימן כגון שנשאר בשער או באיזה מקום שירצה ואם מצא תכונתו משונה ממה שהיה עליו ידע שכבר נכנס אדם בבית או במקום ההוא. עד שיצרפנו עד שיכהו בפטיש ויחדד קצהו וישיבהו דומה למקדח. וצורף שם אומן המתכות. ושלחני הוא מרצה כסף אשר לו מסמר במגדלו לתלות בו המאזנים. והלכה כחכמים בכל.

ו ארבעה דברים רבן גמליאל מטמא וחכמים מטהרין כסוי טני של מתכת של בעלי בתים ותלוי המגרדות וגולמי כלי מתכות וטבלא שנחלקה לשנים. ומודים חכמים לרבן גמליאל בטבלא שנחלקה לשנים אחד גדול ואחד קטן הגדול טמא והקטן טהור:

מגרדות מחכאת מן מסבוכאת יחתך בהא פי אלחמאמאת ותעלק הנאך כל מן דכ̇ל אכ̇ד̇ מחכה תחך בהא אלרג̇לין ואלסאקין. וגולמי כלי מתכות קד בינאהא גאיה אלביאן פי אלפרק אלד̇י קבל הד̇א. וטבלה שנהלקה לשנים הי טבלה של חרש שיש לה ליזביז כמא תקדם. והלכה כחכמים.

מגרדות הן מגרדות של מתכות יגרדו בהן במרחצאות והן תלויות שם וכל מי שיכנס יקח מגרדה ויגרד בה רגליו ושוקיו. גולמי כלי מתכות כבר בארנו בתכלית הבאור בפרק שלפני זה[א]. וטבלה שנחלקה לשנים היא טבלה של חרס שיש לה ליזביז כמו שקדם[ב]. והלכה כחכמים.

ז דינר שנפסל והתקינו לתלותו בצואר קטנה טמא. סלע שנפסלה יהתקינה להיות שוקל בה טמאה. עד כמה תפסל ויהא רשאי לקיימה עד שני דינרין פחות מכאן יקוץ:

בצואר קטנה עלי אלמעלום אן תעלק אלדראהם ואלדנאניר פי אענאק אלצביאן אלצגאר. וסלע הי ארבעה דינרין ושקל הו נצף סלע והו שני דינרין. פאן בקי מן אלסלע אקל מן שני דינרין פלא יחל לה אן יתרכה עלי צורתה אלא יקטעה בשיתנא אן יגאלט בה מן לא דין לה וירפעה פי שקל והו אקל מן שקל. והנא חכם אקולה אד̇ ופ̇רג̇ לנא אלכלאם אלי הד̇א אלגרץ̇. וד̇לך אן אלמואצ̇ע אלתי יתצרפון פיהא באלדנאניר ואלדראהם באלעדד פלא יחל ללאנסאן אן

ימסך

בצואר קטנה ידוע שתולין המעות והדינרים בצוארי הנערים הקטנים. וסלע הוא ארבעה דינרים ושקל הוא הצי סלע והוא שני דינרים. ואם נשאר מהסלע פחות משני דינרים אינו מותר לו שיעזבהו על צורתו אבל יחתכהו מפני שאנו חוששין שמא יטעה בו אדם שאינו רגיל ויקחהו בשקל והוא פחות משקל. ויש כאן דין שאומר לפי שבאנו לדבר על הענין הזה. וזה שבמקומות אשר יחליפו בהן דינרים ומעות במספר אינו מותר לאדם שישמור אצלו

דינר

א) מ״ב. ב) פ״ב מ״ז.

ימסך דינארא או דרהמא נקץ מן וזנה אלסדס פמא זאד אלא תקטע פנאהיך אן ירפעהא או יגאלט בהא גוי. ודלך אן הדא אלדי יטנה גמהור אלנאס בל ג׳ואצהם אן הדה אלמשאבה מבאחה מע אלגוים פהו באטל וראי גיר צחיח קאל אללה פי מחכם תנזילה פי אלדי יביע נפסה מן עובד עבודה זרה או מן עבודה זרה עצמה כמא באן פי אלתפסיר קאל וחשב עם קונהו וקאלוא עליהם אלסלאם יכול יגלום עליו תלמוד לומר וחשב ידקדק עמו בחשבון ומעני יגלום ילבס עליה ויגאלטה וקאלוא אם כן דברה תורה בגוי שתחת ידיך קל וחומר לגוי שאינו תחת ידיך אם החמירה תורה על גזילו של גוי קל וחומר על גזילו של ישראל. וכדלך לא תגוז אלבדע ואלחיל ואנואע אלתדלים ואלתמויה ואלתבטין עלי אלגוים קאלוא עליהם אלסלאם אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעת הגוי ולא סימא אן תעלק בדלך חלול השם פיכון אלדנב אעטם ותחצל ללאנסאן מלכאת סו פי הדה אלשרור כלהא אלתי שהד תעאלי עלי נפסה אנה יכרההא לדאתהא פעלת מע כל מן פעלת והו קולה כי תועבת ד׳ אלהיך כל עשה אלה כל עושה עול. וקד כ׳רגנא ען גרצנא הנא לכן נבהנא עלי מא לא ינבגי אלגפלה ענה וארגע אלי גרץ אלמסכתא.

דינר או מעה אשר יחסר ממשקלם שתות או יותר אבל יחתוך אותם כל שכן שלא יתנם או יטעה בהם גוי. וזה שידמו המון העם ואפילו היחידים שאלו ההטעיות מותרות עם הגוים וזה שקר ודעת בלתי אמיתית אמר השם במקרא מלא במי שהוא מוכר עצמו לעובד עבודה זרה או לעבודה זרה עצמה כמו שהוא מבואר בפירוש אמרו א) וחשב עם קונהו ואמרו חכמים עליהם השלום ב) יכול יגלום עליו תלמוד לומר וחשב ידקדק עמו בחשבון וענין יגלום יערים עליו ויטעהו ואמרו אם כן דברה תורה בגוי שתחת ידיך קל וחומר לגוי שאינו תחת ידיך אם החמירה תורה על גזלו של גוי קל וחומר על גזלו של ישראל. וכן אנחנו נזהרים על הבדויים ג) והתחבולות ומיני הרמאות והאונאות והעקיפים על הגוים אמרו עליהם השלום ד) אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעת הגוי וכל שכן שיהיה בזה חלול השם ויהיה החטא יותר גדול ושיבואו לאדם מדות רעות בכל אלו הפשעים אשר העיד עליהן השם יתברך בעצמו שהוא יתעב אותן לעצמן בלי הפרש עם מי יעשוה והוא אמרו ה) כי תועבת ד׳ אלהיך כל עושה אלה כל עושה עול. וכבר יצאנו מכונתנו כאן אבל העירונו על דבר שאין ראוי לאדם שיתעצל בו ואשוב לכונת המסכתא.

ח האולר והקולמוס והמטוטלות והמשקלות והכידים והכן והכנה טמאים כל גולמי כלי עץ טמאים חוץ משל אשכרע. רבי יהודה אומר אף גרופיות של זית טהורה עד שתשלק:

אולר אלמקט והו אלה תקטע בהא אטראף אלאקלאם. וקולה הנא והקולמוס יריד בה קולמוס של מתכת לאן כתיר מא תעמל אקלאם מן חדיד ונחאס. ומטוטלות ומשקלות נועין מן מיאזין אלבנאיין והי קטע מן חדיד או מן רצאץ תעמל עלי אלאכתר מן רצאץ שבל אסטואנה ותתקב ותעלק בכיט יקום בהא אלחיטאן ואלאעמדה ענד אלבניאן. וכידים דהוק מן חדיד ירכז בהא אלזיתון פי אלמעאצר.

והכן

אולר הוא סכין קטן והוא כלי יחתכו בו קצוות הקולמסים. ואמרו כאן והקולמוס ירצה בו קולמוס של מתכת לפי שעל הרוב נעשים קולמוסים מברזל ונחושת. ומטוטלות ומשקלות שני מינים ממשקלי הבנאים והן החתיכות ברזל או עופרת ויעשו לרוב מעופרת בתמונת אסטונא ומנקבים ותולים אותם בחוט אשר יישרו בהן הכתלים והעמודים בעת הבנין. וכידים הם עלי מברזל שכותשים

בו

א) ויקרא כ״ה נ׳. ב) ב״ק קי״ג ב׳; ספרא בחקתי פ״ט ג׳ (ק׳ ע ב). ג) בנ״א כ׳דע ר״ל מרמות. ד) חולין צ״ד ע״א. ה) דברים כ״ה ט״ז.

והכן הו אלמסטר אלדי תכ֗בט בה אלסטור. וכנה אלמסטרה֗. וגולמי כלי עץ מבינה֗ פי אלתוספתא קאלוא אלו הן גולמי כלי עץ כל שעתיד לשוף לשבץ לגרד לכרכב להטיח בטונס מהוסר כן אונן או אוזן טמא וקד תקדם שרח הד֗ה אלאסמא פי אלפרק אלד֗י קבל הד֗א ג֗יר קולה להטיח בטונס ושרחה לימלס באלממלסה֗ והי אלחדידה֗ אלתי ימלס בהא אלעוד ואסמה טונס. ובין הו אן כן אלקאעדה֗ ואונן אלענק. וקולה הוץ משל אשכרע יעני אואני אלבקס וקיל אלשמשאר ואלצחיח אנה נוע מן אנואע אלארז תרגום תאשור אשכרעין. פיקול אן הד֗א אלנוע לא תנתג֗ס אלאואני אלמעמולה֗ מנה חתי תנג֗רד ותנסקל לאנהא קבל ד֗לך לא תצלח לשי לכת֗רה֗ תצויף עודהא. וגרופיות של זית יריד בה אלאואני אלמעמולה֗ מן עקד אלזיתון הי כת֗ירה֗ אלדהניה֗ לא תצלח ללתצרף בהא חתי תסלק באלנאר. ואין הלכה כר׳ יהודה.

בו הזיתים בבתי הבד. והכן הוא הקנה אשר מסרגלין בו השורות. וכנה היא הלוח. וגולמי כלי עץ מבוארים בתוספתא[א]) אמרו אלו הן גולמי כלי עץ כל שעתיד לשוף לשבץ לגרד לכרכב להטיח בטונס מחוסר כן אונן או אוזן טמא וכבר קדם ביאור אלו השמות בפרק אשר לפני זה זולת אמרו להטיח בטונס וביאורו להחליקו במחלקת והיא הברזל אשר יחליקו בו העץ ושמו טונס. ומבואר שכן הוא תושבת ואונן הוא הצואר. ואמרו הוץ משל אשכרע רצה לומר כלים מעץ הנקרא בערבי אלבקס ויש אומרים שהוא אלשמשאר והאמת שהוא מין ממיני הארז תרגום תאשור אשכרעין. ואמר שזה המין לא יטמאו הכלים הנעשים ממנו עד שינרדו ויוחלקו לפי שקודם זה לא יכשרו לשום דבר לרוב עקימות העץ שלהם. וגרופיות של זית ירצה בו הכלים הנעשים מענפי הזית והם לרוב שמנוניתם לא יכשרו להשתמש בהן עד שישלקו באש. ואין הלכה כרבי יהודה.

פרק שלשה עשר.

א הסייף והסכין והפגיון והרומח ומגל יד ומגל קציר והשָׁחִיר וזוג של ספרים שנחלקו הרי אלו טמאין. רבי יוסי אומר הסמוך ליד טמא והסמוך לראש טהור. מספרות שנחלקה לשנים רבי יהודה מטמא וחכמים מטהרין:

פגיון סכין מעוג שבה מנג֗ל צגיר ימסכה אלתג֗אר ואלכתאב פי אלמחאבר. ומגל יד מנג֗ל צגיר ימסך ללתצרף פי אשגאל אלדיאר. ושחיר אלמקץ אלצגיר. וזוג של ספרים מקץ אלח֗אמין והו כביר מדור אלאטראף. ומספרת אלחדידה֗ אלתי יחלק בהא אלשער כיף כאן שכלהא סמית מן פעלהא אסם אלחלאקה֗ תספורת תרגום וינלח וספר. ואין הלכה כר׳ יוסי ולא כר׳ יהודה:

פגיון סכין עקום דומה למגל קטן ישתמשו בו התגרים והסופרים בקסת שלהם. ומגל יד מגל קטן שישתמשו בו לצרכי הבתים. ושחיר מספרת קטנה. וזוג של ספרים מספרת הספרים והיא גדולה וקצוותיה ענולים. ומספרת הברזל אשר יגלחו בו השער איך שתהיה תמונתו נקרא כן על פעולתו ושם הגילוח תספורת תרגום וינלח וספר[ב]). ואין הלכה כרבי יוסי ולא כרבי יהודה.

ב קְלַגְרִיפוֹן שנטלה כפה טמאה מפני שנה נטלה שנה טמאה מפני כפה. מכחול שנטל הכף שלה טמא מפני הזכר נטל הזכר טמא מפני הכף. מכתב שנטל הכותב טמא מפני המוחק נטל המוחק טמא מפני הכותב. זומי לסטרא שנטלה

כפה

א) כלים פ״ב י״ז. ב) בראשית מ״א י״ד. בכל כ״י ויספר ויחלף שמלותיו ובדפוס תקנו הטעות.

כפה טמאה מפני המזלג נטלה המזלג טמאה מפני כפה. וכן השן של מעדר. שעור כלן כדי לעשות מלאכתן:

קלגריפון אלה מן חדיד מסתתילה טרפהא אלואחד שבה דאירה בסיטה יגרף בהא אלרמאד מן אלמסתוקד ואלתנור ואלטרף אלאכר פיה אסנאן חדיד רקיקה תגרז פי אלשי אלואקע עלי אלנאר ויכרג כאן לחמא או כבזא ויסמי אלטרף אלבסיט אלמדור כף ואלאסנאן אלתי פי אלטרף אלאכר שנים. ומכחול אלמקול הנא הו מרוד מן אחד אלמסבוכאת טרפה אלואחד מדור ליכתחל בה מתל כל מיל ואלטרף אלאכר פיה מלעקה צגירה ליכרג בהא אלכחל או לינקי בהא אלאדן וגיר דלך ואלטרף אלדי הו מיל יתסמי זכר ואלטרף אלאכר הו מלעקה יתסמי הכף. ומכתב קלם מן מתכת טרפה אלואחד יכתב בה וירסם והו אלדי יתסמי הכותב ואלטרף אלאכר עריץ חאד שבה סכין יגרד בה מא יחתאג קשטה ענד אלכתאבה והו אלדי יתסמי מוחק. וזומי לסטרא אניה חדיד מעמולה לישוי עליהא אללחם אלטרף אלואחד שבכה בסיטה שבה טבק ינעל עליהא אללחם או אלטיור ותמסך עלי בעד יסיר מן אלנאר אלי אן ישוי מא עליהא והדא אלטרף יתסמי כף ואלטרף אלאכר פיה קצבאן חדיד תלתה רקיקה ידכל אללחם פיהא וישוי עלי אלנאר ודלך אלטרף יתסמי מזלג. ושן של מעדר סן אלמחראת ולה טרפין אלואחד תקלב בה אלארץ ואלאכר תצם בה אלאלאת אלתי יחרת בהא בעצהא אלי בעץ. פצארת הדה כלהא ומא אשבההא כאנהא אלתין אגתמעת פאדא מא עדמת אלה בקית אכרי פתלך אלבאקיה תקבל טומאה אד הי מסתקלה בשגלהא ובשרט אן ימכן פיהא אן תעשה מלאכתה ולו בתכלף כמא דכר. מתאל דלך אן יכון בין אלכף ואלמזלג פי טול אלקציב שברין פאן זאל אלמזלג מע אכתר אלקציב חתי יבקי אלכף ומן אלקציב מתצל בה קדר קבצה או נחוהא פאן הדא אלכף חיניד לא ינתגס לאן לא ימכן אלאנסאן

אן

קלגריפון כלי ברזל ארוך שקצהו האחד דומה לעגולה פשוטה שיגרפו בה האפר מהמוקד והתנור וקצהו האחר יש בו שיני ברזל דקות שיתקעו בדבר העומד על האש ויוציאוהו ממנו בין בשר ובין לחם ויקרא הקצה הפשוט העגול כף והשינים אשר בקצה האחר שינים. ומכחול הנאמר כאן הוא מכחול מאחד ממיני המתכות אשר קצהו האחד עגול [א] לכחול בו כמו בכל מחט [ג] ובקצה האחר יש כף קטנה להוציא בה הכחול או לנקות בו האוזן וזולת זה והקצה אשר הוא המחטי קרא זכר והקצה האחר הוא אשר יקרא הכף. ומכתב קולמוס מן מתכת קצהו האחד יכתבו וירשמו בו והוא הנקרא הכותב והקצה האחר רחב וחד דומה לסכין יגרדו בו מה שיצטרך למחקו בשעת הכתיבה ויקרא מוחק. וזומי ליסטרא כלי ברזל עשוי לצלות עליו הבשר הקצה האחד שבכה פשוטה הדומה לטבלא וישימו עליה הבשר או העופות ויעמידום על מרחק קטן מהאש עד עת צלית מה שעליה וזה הקצה יקרא כף והקצה האחר בו שלשה קני ברזל דקין שיכנס הבשר בהן ויצלה על האש וזה הקצה יקרא מזלג. ושן של מעדר שן של מהרישה ויש לה שני קצוות הקצה האחד יהפכו בו האדמה והאחר יחברו בו הכלים אשר יחרשו בהם קצתם אל קצתם. והנה אלה כולן וכל מה שדומה להן כאילו הן שני כלים שנתחברו וכאשר נעדר האחד נשאר האחר וזה הנשאר יקבל טומאה לפי שהוא עומד בעצמו למלאכתו ובתנאי שאפשר שתעשה בו מלאכה אפילו בדוחק כמו שזכר. דמיון זה שהקנה אשר בין הכף והמזלג ארכו זרתים ואם ניטל המזלג עם רוב הקנה עד שתשאר הכף ומן הקנה המחובר בה שיעור רוחב היד או כמו זה הנה זאת הכף אז לא תטמא לפי שלא יוכל האדם לאחוז בזה

הקצה

[א] נ״א בערבי מרוד. [ג] מיל בערבי הוא שם הזכר.

אן ימסך בהדׄא אלטרף אלקציר וידה בלצק אלכף וישוי עליה. ועלי הדׄא פקס פי בקיתהא.

בזה הקצה הקצר וידו אוחזת בכף ויצלה עליה. ועל זה תקיש הנשארים.

ג חרחור שנפגם טמא עד שינטל רובו נשבר מקיפו טהור. קרדום שניטל עושפו טמא מפני בית בקועו. ניטל בית בקועו טמא מפני עושפו נשבר מקופו טהור:

חרחור אסם כל נוע מן אסנאן אלקני ואלטרף אלמגוף מנה אלדׄי ידכׄל פיה טרף אלקנאה̈ יתסמי קופו. וקרדום אלקדום ולה טרפין אלואחד עריץׄ ינגׄר בה והו אלדׄי יתסמי עשפו תרגום מהרשתו עושפיה. ובית בקועו אלטרף אלמאיל ללדור אלדׄי יפצׄל בה אלעוד והו אלדׄי יתסמי בית בקועו. ואלעין אלתי ידכׄל פיהא נצאב אלקדום תתסמי קופו.

חרהור שם כל מין משיני הרמחים והקצה החלול מן ההרחור אשר יכנס בו קצה הרומח יקרא קופו. וקרדום בערבי אלקדום ולו שני פיות האחד רחב שיחרשו בו הנגרים והוא אשר יקרא עושפו תרגום מחרשתו א) עושפיה. ובית בקועו הקצה הנוטה לענול והוא אשר יבקיעו בו העץ והוא אשר יקרא בית בקועו. והחור אשר יכנס בו יד הקרדום יקרא קופו.

ד מגרפה שניטל כפה טמאה מפני שהיא כקורנס דברי ר״מ וחכמים מטהרין. מגֵירה שניטלו שִׁנָּיהָ אחת מבנתים טהורה. נשתייר בה מלא הסיט במקום אחד טמאה:

מגריפה הי אלמלעקה̈ אלתי יחרך בהא אלטעאם פי אלקדר ענד אלטבךׄ. וסמוא אלמסאחה̈ אלתי יכׄלט בהא אלבנאיון אלטין מגריפה עלי טריק אלתשביה. ומעלום מן צורה̈ אלמסאחה̈ אן אדׄא זאלת ראחתהא יבקי קפאהא שבה מטרקה̈ והו מעני קול ר׳ מאיר מפני שהיא כקורנס. ומגירה אלמנשאר פמתי זאל מן בין כל סנין מן אסנאנה סן פסד ולא מא ימכן אן ינשר שיא בוגׄה. פאן בקי מן אסנאנה סאלם דון כסר מקדאר פתר פי מוצׄע ואחד מתצל פהו ינתגס בגׄמלתה לאן ימכן אן ינשר אלעוד בדׄלך אלמקדאר. וקיל אן מלוא הסיט ארבע אצאבע באלאבהאם. וראית לכתׄרה̈ אלמתקדמין אן רוחב הסיט מן טרף אלאבהאם אלי טרף אלסבאבה̈ אדׄא פתחהמא אלאנסאן גאיה̈ מא ימכנה וכדׄא פסר לי אבא מארי זצ״ל והדׄא ענדי פרק בין קולהם מלוא הסיט או רוחב הסיט כמא דׄכרת פי תׄאלתׄ עשר שבת. ואין הלכה כר׳ מאיר:

מגריפה הוא הכף אשר יניעו בה התבשיל בקדירה בשעת בשולו ויקראו הרחת אשר יערבו בו הבנאים את הטיט מגריפה על דרך הדמיון. וידוע מצורת הרחת שאם ניטלה כפה ישאר ראשה דומה לקורנס והוא ענין מאמר רבי מאיר מפני שהיא כקורנס. ומגירה היא המשור ואם ניטלה מבין כל שתי שינים משניה שן אחת נפסדה המגירה ואי אפשר לנסר בה כלל. ואם נשאר מן שיניה חלק שלם שלא נשבר כשיעור הסיט במקום אחד בלי הפסק תטמא בכללה לפי שאפשר לנסר העץ בזה השיעור. ואמרו שמלוא הסיט ארבע אצבעות ברוחב אגודל. וראיתי לרוב הקדמונים שרוחב הסיט מקצה האגודל אל קצה האצבע שלאחריו אם יפתח אותם האדם בתכלית מה שאפשר לו וכן פירש לי אבא מארי וצ״ל וזה אצלי ההבדל בין אמרם מלוא הסיט או רוחב הסיט כמו שזכרתי בשלשה עשר ב) משבת. ואין הלכה כרבי מאיר:

ה המעצד והאוזמיל והמפסלת והמקדח שנפגמו טמאים ניטל חיסומן טהורין וכולן שנחלקו לשנים טמאים חוץ מן המקדח. והרונקי בפני עצמה טהורה:

א) שמואל א׳ י״ג כ׳ ועיין רד״ק שם. ב) משנה ד׳.

חרירה אלטרף אלמתקוב אלדי ידכ̇ל פיה אלכ̇יט והו מאכ̇וד מן חור. ועוקצה אלטרף אלרקיק אלדי יתקב אלת̇וב. ועוקץ הו אלטרף מן כל שי לה טרף רקיק. ומחט של סקאים הי אלמסלה̈ נסבת אלי שק אלדי יכ̇אט בהא והו מסח אלשער ומא שאבהה מן ג̇ליט̇ אלת̇יאב. וללדין ירקמון אלת̇יאב פי חאל נסג̇הא אבר ילפון עליהא כ̇יוט אלחריר כמא ילף אלחיאך כ̇יט אלכתאן עלי אלקצב אלרקיקה̈ פיסהל להם אדכ̇אל תלך אלאבר בין אכ̇יאט אלנסיג̇ פי חאל אלרקם והד̇א שי משהור לא יחתאג̇ ביאן ותלך אלאבר תתסמי שלמיתון לאלתוי אלכ̇יוט עליהא מן קולהם פי אלתלמוד לִכְתָא ומִתְנָא פי נמר שבת וירידון בה אן יכון אלשי מלפוף פי כ̇יט. פהד̇ה אלאברה̈ אן זאל חרירה או עוקצה פהי טמאה לאן לא יראד מנהא לא חרירה ולא עוקצה ואנמא אלקצד קצ̇יב רקיק מן חדיד ילף עליהא אלכ̇יט ולד̇לך קאל ואם התקינה למיתָא טמאה יעני למיתנא כמא שרחנא. וקולה מפני שהוא כותב בה יריד בה ירשם בהא.

חרירה הקצה הנקוב אשר יכנס בו החוט והוא נגזר מלשון חור. ועוקצה הקצה הדק העושה נקב בבגד. ועוקץ הוא קצה כל דבר שיש לו קצה דק. ומחט של סקאין היא מחט גדולה מיוחסת לשק אשר יתפרו בה והוא שק משיער ודומה לו מהבגדים העבים. ורוקמי הבגדים יש להם בעת אריגתם מחט שכורכין עליה חוטי המשי כמו שכורך האורג חוט הפשתן על הקנים הדקים ותקל להן הכנסת זה המחט בין חוטי האריג בעת הריקום וזה דבר מפורסם לא יצטרך לביאור וזאת המחט תקרא של מיתון מפני שהחוטין נפתלים עליה מאמרם בתלמוד לכתא ומתנא בנמר שבת[א]) וירצו בו שהדבר הוא מכורך בחוט. וזאת המחט אם ניטלה חרירה או עוקצה טמאה לפי שלא ירצו לא בחרירה ולא בעוקצה ואינם רוצים אלא בקנה הדק מברזל שיכרכו עליה החוט ולזה אמר אם התקינה למיתא טמאה רצה לומר למיתנא כמו שבארנו. ואמרו מפני שהוא כותב בה רצה לומר רושם בה.

ז מחט שהעלתה חלודה אם מעכבת את התפירה טהורה ואם לאו טמאה. צנירה שפשטה טהורה כפפה חזרה לטומאתה:

העלתה חלודה טלע עליהא אלצדא חתי לא תתאתי בהא אלכ̇יאטה̈. וצנירה אלצנארה̈ ומעלום אנהא מעוג̇ה̈ עלי הד̇ה אלצורה̈ פאד̇א קום עואג̇הא חתי ירדהא מת̇ל מחט שנטל חרירה ועוקצה פהי טאהרה̈ לאנהא לא תצלח חיניד̇ לשי.

העלתה חלודה עלתה עליה חלודה עד שאי אפשר לתפור בה. וצנירה הצינור וידוע שהיא מעוקמת על זאת הצורה 11. ואם פשט עקמומיתה עד שנהיתה כמחט שניטל חרירה ועוקצה הצנירה טהורה לפי שאז לא תכשר לשום דבר.

ח עץ המשמש את המתכת טמא והמתכת המשמשת את העץ טהורה. כיצד פותחת של עץ והפין שלה של מתכת אפילו אחת טמאה פותחת של מתכת והפין שלה של עץ טהורה. טבעת של מתכת וחותם שלה של אלמוג טמאה טבעת של אלמוג וחותם שלה של מתכת טהורה. השן שבטס שבפותחת ושבמפתח טמאה בפני עצמה:

הפין אסנאן אלמפאתיח אלתי תפתח בהא אלצ̇באת ושכלהא משהור. ואלמוג אלמרג̇אן והו נבאת פי קער אלבחר לא ישך פי ד̇לך

אלא

הפין שיני המפתחות אשר יפתחו בהן הבריחים ותמונתם מפורסמת. ואלמוג הקורלין והוא צמח הגדל בקרקע הים אין

ספק

א) ק״ב א׳.

אלא מן לם ירי אלמרגאן ענד כרוגה מן אלבחר והו לין קבל אן יתמכן מנה אלהוא וירדה שבה אלחגר והו מפרד מן קולה עצי אלמוגים. והשן שבטפס אלסן אלתי תכון פי אלצפיחה או קטעה אלכשב אלתי תחל בהא אלדרוב ענדנא או פי אלמפתאח לאן תלך אלסן במפרדהא אדא כאנת של מתכת כלי בפני עצמו.

ספק בזה אלא למי שלא ראה האלמוג בעת יציאתו מן הים והוא רך קודם שיגבר עליו האויר וישיבהו דומה לאבן והוא לשון יחיד מאמרו עצי אלמוגים[א]. והשן שבטפס השן שהיא בלוח או בחתיכת הקורה שפותחין בה אצלנו השערים או שבמפתח לפי שזו השן לבדה אם היא של מתכת היא כלי בפני עצמו.

ט הכדומין האשקלונין שנשברו ואונקלי שלהן קיימת הרי אלו טמאין. המעבר והמזרה והמגוב וכן מסרק של ראש שנטלה אחת משניהן ועשאה של מתכת הרי אלו טמאין. ועל כולן אמר רבי יהושע דבר חדש חדשו סופרים ואין לי מה אשיב:

כדומים הי אלמכאטף אלתי תכרג בהא אלדלא אדא וקעת פי אבאר אלמא ושכלהא משהור ענדנא באלמגרב ודלך אנה דאירה מן חדיד ופלאסיל כתירה מתעלקה מנהא עלי גמיע מחיט אלדאירה יכון פי טול כל סלסלה שבר ואכתר מן דלך ופי טרף כל סלסלה צנארה והי אלתי יקול ענהא הנא אונקלי שלהם. וקד בינא מראת אן אונקליות אלמכאטיף. ואשקלונים מנסובה לאשקלון. והמעבר והמזרה והמגוב תלתה אנואע מן אלמדארי שבה כף אלאנסאן יצפי בהא אלקמח ואלשעיר מן אלתבן ואכתלפת אסמאהא לאכתלאף אשכאלהא לאן מנהא כתיר אלאסנאן יצפי בה אלקמח פי אכר אלאמר ומנהא קליל אלאסנאן ליס לה גיר תלתה אסנאן פקט יצפי בה אלקמח פי אול אלאמר מן אלתבן אלגליט והו המעבר ואלאכתר סנאן מנה המזרה ואלאכתר סנאן מנהא המגוב. ומסרק של ראש משט אלראס. ואין לי מה אשיב יעני אנה לא יקדר ירד עלי הדא אלקול ולא איצא ימציה ויסוגה פהו מתוקף פיה.

כדומים הם הכלים אשר יוציאו בהן הדליות שנפלו בבורות ותמונתם ידועה אצלנו במערב והיא עגול מברזל ושלשלאות הרבה תלויות בו על כל היקף העגול ואורך כל אחת מהן זרת או יותר מזה ובקצה כל שלשלת קרס והוא אשר יקראוהו כאן אונקלי שלהם. וכבר בארנו כמה פעמים שהאונקליות בערבי אלמכאטיף. ואשקלונים מיוחסים לאשקלון. והמעבר והמזרה והמגוב שלשה מיני כלים העשויין לזרות ודומים לכף אדם יבורו בהם החטים והשעורים מהתבן ושמותם מתחלפים לפי התחלפות תמונתם כי מהן ששיניהן רבות יבורו בהן החטים בסוף ומהן ששיניהם מעטות ואין להם כי אם שלש שינים לבד יבורו בהן החטים בתחלה מהתבן הגס והוא המעבר ורב השינים ממנו המזרה והיותר רב השינים מהן נקרא מגוב. ומסרק של ראש כמשמעו. ואין לי מה אשיב רצה לומר שאינו יכול להשיב על זה המאמר ולא לקבלו ולהסכים עמו אבל הוא מסופק בו.

י מסרק של פשתן שנטלו שיניו ונשתייר בו שתים טמא אחת טהור וכולן אחת אחת בפני עצמן טמאות. ושל צמר שניטלו שניו אחת מבינתיים טהור נשתייר בו שלש במקום אחד טמא. היתה החיצונה אחת מהן טהור. נטלו ממנו שתים ועשאן למלקטת טמאות אחת והתקינה לנר או למיתא טמאה:

משט אלכתאן הו מן חדיד משהור אלשכל ענד אלנאס כלהם הי גמלה מן מסלאת

חדיד

מסרק של פשתן הוא מברזל ותמונתו מפורסמת אצל כל אדם והוא קבוץ

מחטים

(א) מלכים א׳ י׳ י״א.

חדיד מסמרה פי עוד. וכולם אחת אחת עני כל מסלה ומסלה מן תלך אלמסלאת. ומשט אלצוף הו מן חדיד איצא כדלך. וקולה היתה החיצונה אחת מהן מענאה מא אצף לך ודלך אן הדה אלאמשאט להא פי טרפיהא מסלתין כבירתין פי חיז מא מן אלגלט והי מן גמלה אסנאן אלמשט פיקול אן אדא כאנת הדה אלתלת אסנאן אלבאקיה אתנתין פקט מן אסנאן אלמשט ותלך אלטרפיה הי אלתאלתה פאן אלמשט בגמלתה טאהר לאן לא יתאתי בה חיניד אלמשט. ועשאן למלקטת הו אן ילתקט בהמא אלשער מן אלגסם. והתקינה לנר ליכרג בהא אלמפתול ויצלח בהא אלסראג. ולמיתא קד שרחנא מענאה קביל.

מחטים גדולות מברזל נעוצים בעץ. וכולן אחת אחת רצה לומר כל מחט ומחט מאלו המחטים. ומסרק הצמר הוא גם כן מברזל. ואמרו היתה החיצונה אחת מהן ענינו מה שאומר לך וזה שאלו המסרקים יש להם בקצוותיהם שתי מחטים יותר עבות והן מכלל שיני המסרק ואמר שאם מאלו שלש השינים הנשארות שתים לבד הם משיני המסרק וזאת החיצונה היא השלישית המסרק כולו טהור לפי שלא יכשר עוד לסריקה. ועשאן למלקטת הוא שילקוט בהן השער מהגוף. והתקינה לנר להוציא בה את הפתילה ולהטיב בה את הנר. ולמיתא כבר בארנו ענינו במה שקדם.

פרק ארבעה עשר.

א כלי מתכות במה שיעורן. הדלי כדי למלאות בו. הקומקמוס כדי לָחֵם בו המיחם כדי לקבל סלעים. הלֶבֶס כדי לקבל קיתונות הקיתונות כדי לקבל פרוטות. מדות יין ביין ומדות שמן בשמן רבי אליעזר אומר כולן בפרוטות. רבי עקיבה אומר המחוסר חטָּפָה טמא והמחוסר לטישה טהור:

דלי של מתכת הו אלסטל. ומיחם אניה יסכן פיהא אלמא אכבר מן אלקמקם. והלבס אניה אכרי כבירה תמלי באלמא ותסכן ותכון אואני צגירה והי אלקיתונות פי דאכל דלך אלמא אלסכן לתגתסל ותסתנקי. ומעני קולה במה שיעורן אי מקדאר יבקי מנהא אדא אנכסרת פינתגס ויקבל טומאה אד ובקי משמש מעין מלאכתו. ואין הלכה כר' אליעזר. תם קאל ר' עקיבה אן אלאניה מן כלי מתכות אדא לם יעוקהא ען שגלהא אלא אלגלא ואלסקאלה פהו ינתגס וכל מא יעוזה עמל צאנע מתל אלתטריק ונחוה פהו טאהר לאנה מן גלמי כלי מתכות. ולטישה מן קולה לוטש כל חורש וכו'.

דלי[א]) של מתכת סטלא. ומיחם כלי יחממו בו המים והוא יותר גדול מהקומקמוס. והלבס הוא כלי אחר[ב]) גדול ימלאוהו במים ויחממוהו וישימו בתוך אלו המים החמים הקיתונות והן כלים קטנים להדיחן ולנקותן. וענין אמרו במה שיעורן איזה שיעור ישאר מהם אם נשברו ויהיה טמא ויקבל טומאה הואיל ונשאר משמש מעין מלאכתו. ואין הלכה כרבי אליעזר. אחר זה אמר רבי עקיבה שהכלי מכלי מתכות אם לא ימנעהו מתשמישו כי אם חסרון מירוק ושיפה טמא וכל מה שהוא מחוסר מעשה אומן כמו הלטישה והדומה לה הוא טהור לפי שהוא מגלמי כלי מתכות ולטישה מלשון[ג]) לוטש כל חורש נחשת וברזל.

ב מקל שעשה בראשו מסמר כמין חזינה טמא סימרו טמא ר' שמעון אומר עד שיעשה בו שלשה סדרים. וכולן שעשאן לנואי טהורין. עשה בראשו מניקית וכן בדלת טהורה. היתה כלי וחברה לו טמאה. מאמתי היא טהרתו בית שמאי אומרים משיחבל בית הלל אומרים משיחבר:

יעמל פי רווס אלמקארע קטעה חדיד מדורה שבה רמאנה והי אלתי תתסמי חזינה והדא

ישימו בראשי המקלות חתיכת ברזל עגולה דומה לרמון והיא אשר תקרא חזינה וזאת התמונה מפורסמת

[א]) בכ"י אקס' כלי [ב]) כן הוא בכ"י פאריז והמלה חסרה בכ"י אוקספורד. [ג]) בראשית ד' כ"ב.

והדא אלשכל משהור פי מצר גדא ויסמונה אלדבוס. וכדלך יסמרון פי אטראף אלעצי מסאמר ליכון אלצ֗רב בהא אשד. ויקול ר׳ שמעון אנה לא ינתגס ויציר מן כלי מתכות חתי יסמר פי טרפה תלתה צפוף מן אלמסאמיר. ועשאן לנואי אן יעמלהא ליזין בהא אלעצא וכתיר מא יעמל דלך באן תקרט במסאמיר רקיקה מביצה באלקזדיר עלי גהה אלתגמיל פלדלך חיניד לא ינתגס עלי אלאצל אלמתקדם והו קולה המתכת המשמשת את העץ טהור אמא אדא קצד בתלך אלמסאמיר אן יצרב בהא ויגרח פיכון חיניד אלעץ משמש את המתכת. ומניקית אנבוב וכתיר מא תסמר אנאביב מן הדיד ומן נחאס פי אלמקארע ופי אלאבואב ללזינה פתציר איצא מתכת המשמשת את העץ פאן כאן הדא אלאנבוב כלי בפני עצמו ולם יעמל ליזין בה אלבאב בל כאן מבזל ללנביד ונחו דלך תם סמרה פי הדא אלמקל פאן תלך אלמניקית תקבל טומאה כמא כאנת קבל אד והי כלי. תם רגע להכם אכר וקאל אדא כאנת הדה אלמניקית כלי וכאן הדא אלכלי טמא מן מתי יתטהר פקאל בית שמאי מנד יפסדה באן יצרבה באלמטרקה חתי יפסד שכלה. וקאלוא בית הלל לא בל מנד יסמרה פי אלבאב או אלמקל ויגרקה פי נפס אלעוד חתי יציר מחובר מעה ליזינה בה פקד טהר הדא אלכלי. והו קולהם פי תביין דלך פי אלתוספתא היתה טמאה ועשאה לתחת הדלת טמאה עד שתטהר ומאמתי טהרתה בית שמאי אומרין משיחבל ובית הלל אומרין משיחבר. ואין הלכה כר׳ שמעון.

מפורסמת מאוד במצרים ויקראו אותה אלדבוס. וכן ינעצו מסמרים בראשי המקלות כדי שתהא ההכאה בהן יותר חזקה. ואמר רבי שמעון שלא יטמא ולא יהיה מכלי מתכות עד שינעצו בקצהו שלשה סדרים ממסמרים. ועשאן לנוי שיעשה אותן ליפות בהן המקל ועל הרוב יעשו זה שעורכים עליו מסמרים דקים מלובנים בבדיל לנוי ולזה אז לא יטמא על השורש הקודם והוא אמרו א) המתכת המשמשת את העץ טהור. אבל אם כיון באלו המסמרים שיכה בהן ויחבל בהן אז יהיה העץ משמש את המתכת. ומניקית אבוב ועל הרוב ידביקו אבובים מברזל או מנחושת במסמרים על המקלות ועל הדלתות לנוי ויהיה זה גם כן מתכת המשמשת את העץ ואם היה זה האבוב כלי בפני עצמו ולא נעשה ליפות בו את הדלת אבל לסנן את היין וכיוצא בו ואחר זה חיברו במסמרים בזה המקל זאת המניקית תקבל טומאה כמו שהיתה קודם לפי שהיא כלי. אחר זה חזר לדין אחר ואמר אם היתה זאת המניקית כלי ונטמא זה הכלי מאימתי יהיה טהור בית שמאי אומרים משיחבל משיכה אותו בקורנס עד שתפסד תמונתו. ובית הלל אומרים לא אבל משיחברו במסמרים בדלת או במקל והשקיעהו בגוף העץ עד שיהיה מחובר עמו להיות לו לנוי נטהר זה הכלי. וזה אמרם בביאור זה בתוספתא ב) היתה טמאה ועשאה לתחת הדלת טמאה עד שתטהר ומאמתי טהרתה בית שמאי אומרים משיחבל ובית הלל אומרים משיחבר. ואין הלכה כרבי שמעון.

ג הקנטר של בנאי והדקור של חרש הרי אלו טמאות. יתדות אהלים ויתדות המשוחות טמאים. שלשלת של משוחות טמאה העשויה לעצים טהורה. שלשלת דלי גדול ארבעה טפחים ושל קטן עשרה. חמור של נפחין טמא. מגירה שעשה שניה בתוך החור טמאה. עשאה מלמטן למעלן טהורה. וכל הכסויות טהורים חוץ משל מיחם:

קנטר אלעתלה והדקור אלמנקאר ויסמיה אלנגארון אלמרבוע והו קציב מן הדיד מרבע פי טולה שבר או נחוה ולה נצאב עוד

יחפרון

קנטר בערבי אלעתלה והדקור בערבי אלמנקאר והנגרים קוראים אותו אלמרבוע והוא שבט מברזל מרובע וארכו כמו זרת

ולו

א) פרק י״ג מ״ח. ב) כלים ב״מ פ״ד הל׳ ה׳.

יחפרון בה פי אלכ׳שב מא ירידון חפרה וענד אלנג׳ארין מנהא אנואע כת׳ירה צגירה וכבירה. ומשוחות אלמהנדסין אלד׳ין ימסחון אלאר׳ץ להם סלסלה יכילון בהא אד׳ אלחבאל תקצר פי אלציף ותטול פי אלשתא. ולהם איצ׳א אותאד תצ׳רב פי אלאר׳ץ חית׳ תנתהי אלמסאחה ואלתכסיר. והעשויה לעצים הו אן תעמל סלסלה לתרבט בהא אלאחטאב פהי טאהרה עלי אלאצל לאן אין לה שם בפני עצמה בל הי מצ׳אפה. ושלשלת דלי גדול ארבעה טפחים יעני אן ארבע קבצ׳את מנהא ממא ילי אלמקבץ׳ ינתג׳ס לאנה מצורך הכלי ולא ימכן אן יסתקי מנה באקל מן ד׳לך. והמור של נפחים המאר אלחדאדין והו חדיד עלי שכל כ׳שבה ירכב פי עוד וירכב אלצאנע עלי טרפה ויצ׳רב עלי אלטרף אלאכ׳ר ואנמא יצ׳רב עליה אואני אלנחאס אלתי להא חאשיה מרתפעה ארתפאעא כת׳יר ויסמי הד׳ה אלאלה אלנחאסון אללקרב. ומגירה אלמישאר. וקולה עשה שניה לתוך החור אן ירכב אלאסנאן פי את׳קאב לא אן תכון אלאסנאן מן נפס אלחדיד. ומעני מלמטן למעלן אן יפתח צ׳רסה מקלוב עלי כ׳לאף מא ינשר בה ולא ימכן אן ינשר בוגה. והד׳א לא יכון גיר פי אלמנאשר אלצגירה אלתי להא נצאב מן עוד ימסך פי אליד וינשר בהא מת׳ל מנשאר אלמשאטין והי אלתי תתסמי מגירה אמא מנשאר אלנג׳ארין אלכבירה והי אלתי אסמהא מסר הגדול כמא בינא פי שבת פלא יקאל פיהא אן פתח צ׳רסהא מקלוב והד׳א בין מן שכלהא וצורתהא. וקולה כל הכסויות טהורים יעני כסויות של מתכות ללעלה אלמתקדמה לאן אין לו שם בפני עצמו גיר כסוי המיחם לאנה כאן ענדהם כלי בפני עצמו מת׳ל כסוי טני של רופאים כמא בינא.

ולו בית יד מעין ויחפרו בו בקורה מה שירצו לחפור ואצל הנגרים יש מהם מינים רבים גדולים וקטנים. ומשוחות המהנדסין המודדים את הארץ יש להן שלשלת שימודו בהן לפי שהחבלים יקצרו בקיץ ויארכו בחורף. ולהם גם כן יתידות שינעצו בארץ במקום שתכלה בו המדה והמשיחה. והעשויה לעצים הוא שיעשו שלשלת לקשור בה הבילות עצים והיא טהורה לפי השורש שאין לה שם בפני עצמה אבל שמה סמוך לשם אחר. ושלשלת דלי גדול ארבעה טפחים רצה לומר שארבעה טפחים ממנה שהם מצד בית יד שלה טמאים מפני שהם מצורך הכלי ואי אפשר לדלות בפחות מזה. וחמור של נפחים המור של חרשי ברזל והוא ברזל על תמונת קורה תחוב בעץ והאומן רוכב על הקצה האחד ומכה על הקצה האחר ולא יכה עליו אלא כלי נחושת אשר להן שפה גבוהה מאוד והעושים בנחושת יקראו זה הכלי אללקרב. ומגירה הוא המשור. ואמרו עשה שיניה לתוך החור שתחב השינים בתוך נקבים ולא שנעשו השינים מעצם הברזל. וענין מלמטן למעלן שיפתח שיניה מלמטן למעלן כהפך ממה שינסרו בו ואז אי אפשר שינסרו בו בשום פנים[א]. ולא יהיה זה אלא במשור קטן אשר לו בית יד מעין ויחזיקו בו ביד לנסר בו כמו משור עושי מסרקים והוא אשר יקרא מגירה אבל משור הנגרים הגדול והוא אשר שמו מסר הגדול כמו שבארנו בשבת[ב] לא יאמר בו אם עשה שיניה מלמטן למעלן וזה מבואר מתמונתו וצורתו. ואמרו כל הכסויות טהורין רצה לומר כסויות של מתכות לטעם הקודם לפי שאין לו שם בפני עצמו זולת כסוי המיחם לפי שהיה אצלם כלי בפני עצמו כמו כסוי טני של רופאים כמו שבארנו[ג].

ד הטמאין שבעגלה העול של מתכת והקטרב והכנפים המקבלות את הרצועות והברזל שתחת צוארי בהמה הסומך והמחגר והתמחויות והענבול והצנירה ומסמר המחבר את כולן. הטהורים שבעגלה העול המצופה וכנפים העשויות לנוי ושפופרות המשמיעות את הקול והאבר שבצד צוארי בהמה הסובב של גלגל והטסים והצפויים ושאר כל המסמרות טהורין. סנדלי בהמה של מתכת טמאין של שעם טהורין הסייף מאמתי מקבל טומאה משישופנו והסכין משישחיזנה:

[א] עיין סדרי טהרות תוספות ד״ה מגירה. [ב] פי״ז משנה ד׳. [ג] פי״ב מ״ג.

שכל אלעגלה אלתי תגר עליהא אלחגארה ונחוהא מעלום משהור. ואלעוד אלממתד בין אל בהימתין אללתין תגראן אלעגלה יתסמי עול והו אלמתצל באלעגלה. פאן כאן מן מתכת פהו טמא לאן פשוטי כלי מתכות טמאים. ואן כאן של עץ מצופה פהו טאהר לאן אלאואני אלמגשיה לא תקבל טומאה כמא בינא. והקטרב הו אלעוד אלממתד עלי צדרי אלבהימתין ואלעול פי וסטה והדה צורה דלך. ופי טרפי אלקטרב טרפין חדיד והי אלתי תתסמי כנפים וכנף הו אלטרף ודלך כתיר פי אללגה אלעבראניה על כנפי בגדיהם. פאן עמלת הדה אלאטראף לתדכל פיהא אלסיור ותשד עלי רוס אלבהאים פהי תקבל טומאה אד הי כלים ואן עמלת ללזינה פהי טאהרה כמא בינא לאנהא תציר מתכת המשמשת את העץ. וברזל שתחת צוארי בהמה הי חדאיד תרתבט עלי אלענק מן חית לא תכתנק באלשרך אלתי ירבט בהא אלקטרב. אמא אלרצאץ אלדי יעמל מן גנבי אלענק פהו טאהר לאנה לנואי. והסומך הו ותד מן חדיד יעמל פי טרף אלעגלה ממא ילי אדנאב אלבהאים לתרתפד בה אלעגלה. והמחגר הו איצא ותד מן הדיד יכון פי טרף אלעול מן חית לא תערג אלעגלה מן אגל טול אלעול והגר הו אלערג. והתמחויות אלמואצע אלמקערה אלתי תגעל פיהא אלחגארה או מא ינקל פיהא. והענבול אלגרין. והצנירה אלמכטאף אלדי יתבת פי אלחמל אלדי עלי אלעגל חתי לא יסקט. ומסמר המחבר את כולם יעני בה כל מסמאר יולף אגזא אלעגלה חתי תרגע ואחדה פהו ינתגס. וסאיר אלמסאמר אלתי פי אלעגלה אלתי לם תעמל לתולף אלאגזא אלא ללזינה פהי טאהרה. וסובב של גלגל הו אלחדיד אלמחיט באלבאכרה אלתי אסמהא גלגל. והטסים אלצפאיח אלרקיקה. והצפויים אלתגשיאת לאן מואצע מנהא מלבסה בצפאיח ללזינה. ואצול דלך כלה קד תבינת. וקד שרחנא שעם אלכיזראן. משישופנו מנד ידלכה באלדהן מן בעד אלסקאלה כמא יעמל באלסיוף תרגום

וירחץ

תמונת העגלה אשר יטלטלו עליה האבנים והדומה להן ידועה ומפורסמת. והעץ המתפשט בין שתי הבהמות המוליכות את העגלה יקרא עול והוא המדובק בעגלה. ואם העול ממתכת טמא שפשוטי כלי מתכות טמאים. ואם הוא של עץ מצופה טהור לפי שהכלים המחופים לא יקבלו טומאה כמו שבארנו א). והקטרב הוא העץ הנמשך על חזה שתי הבהמות והעול באמצעו וזאת צורתו 12. ובשני קצוות הקטרב יש שני קצוות מברזל והם הנקראים כנפים וכנף הוא הקצה וזה הרבה בלשון העברי על כנפי בגדיהם ב). ואם נעשו אלו הכנפים להכנים בהן הרצועות שיקשרו על ראשי הבהמות יקבלו טומאה מפני שהן כלים ואם נעשו לנוי טהורים כמו שבארנו ג) לפי שהם מתכת המשמשת את העץ. וברזל שתחת צוארי בהמה הם התיכות ברזל הקשורות על הצואר כדי שלא יתחנקו ברצועות אשר יקשרו בהן הקטרב. אבל האבר אשר ישימו משני צדי הצואר טהורה מפני שהיא לנוי. והסומך הוא יתד מברזל הנעשה בקצה העגלה מצד זנבות הבהמות כדי שתסמך בו העגלה. והמחגר הוא גם כן יתד מברזל בקצה העול כדי שלא תמעד העגלה מפני אורך העול והגר הוא נכה רגלים. והתמהויות הן מקומות החלולות אשר ישימו בהן האבנים או מה שיטלטלו בהן. והענבול פטיש הזוג ד). והצנירה היא האונקלי הקבוע במשא אשר על העגלות כדי שלא יפול. ומסמר המחבר את כולם ירצה בו כל מסמר שיחבר חלקי העגלה עד שתהיה כאחת הנה הוא יטמא. ושאר המסמרים שבעגלה אשר לא נעשו לחבר חלקיה כי אם לנוי טהורים. וסובב של גלגל הוא הברזל המקיף העגול הנקרא גלגל. והטסין הן הלוחות הדקות. והצפויים החפויין כי יש מקומות מהעגלה המחופות בלוחות לנוי. ושרשי כל זה כבר נתבארו. וכבר פירשנו שעם אלכיזראן. משישופנו משימרחהו בשמן אחר הלטישה כמו שיעשו בסייפים תרגום וירחץ ויסך ה) וממשא ושף.

משישחיזנה

א) פי"א משנה ב'. ב) במדבר ט"ו ל"ח. ג) משנה ב'. ד) בערבי צ"ל גרס ה) שמואל ב' י"ב כ'.

וירחץ ויסח ומשא ושף. ומשישחזינה מגד יסנהא ואסם אלחגר אלתי תחד פיה אלסכאכין אלא חפאת משחוז.

ומשישחיזנה משיחדדנה והאבן אשר יחדדו בה הסכין הקהה יקרא משחזת.

ו כסוי טני של מתכת שעשה בו מראה ר׳ יהודה מטהר וחכמים מטמאין. מראה שנשברה אם אינה מראה את רוב הפנים טהורה:

קד תקדם אן כסוי טני של בעלי בתים לא ינתגס פאן סקלה חתי רגע מראה פהו ינתגס לאנה חיניד כלי בפני עצמו. ואין הלכה כר׳ יהודה.

כבר קדם שכסוי טני של בעלי בתים לא יטמא ואם מירק אותו עד שנהיה למראה יטמא לפי שהוא אז כלי בפני עצמו. ואין הלכה כרבי יהודה.

ז כלי מתכות מיטמאין ומיטהרין שבורין דברי רבי אליעזר ר׳ יהושע אומר אינן מיטהרין אלא שלימין. כיצד הזה עליהן ונשברו בו ביום התיכן וחזר והזה עליהן שניה בו ביום הרי אלו טהורין דברי ר׳ אליעזר ר׳ יהושע אומר אין הזאה פחות משלישי ושביעי:

בין הו אן אלכלאם פי טומאת מת. ושרח התיכון דובהא. וקד תקדם אן כלי מתכות חוזרין לטומאתן הישנה. וקול ר׳ אליעזר הזה עליהם ונשברו בו ביום יעני פי אליום אלתאלת מן אנתגאסהא וקול ר׳ יהושע אין הזאה פחות משלישי ושביעי יריד בה אנה בעד אן סבכהא יזה עלי דלך אלשי אלמסבוך שלישי ושביעי וחיניד יטהר דלך אלשי. ואן עמל מנה כלים בעד דלך תכון טאהרה אמא אן תנצאף אלהזאה אלתי הזה והי כלי אלי אלהזאה אלתי הזה בעד אנכסארהא פלא ולו כאנת אלהזאה שניה בשביעי בל יחתאג אלי הזאה שלישי ושביעי על הכלי או הזאה שלישי ושביעי עלי אלשי אלמסבוך מנה והדא הו מעני קולה אין הזאה פחותה משלישי ושביעי. והלכה כר׳ יהושע.

מבואר הוא שהמאמר בטומאת מת. ופרוש התיכן ידוע. וכבר קדם ם) שכלי מתכות חוזרין לטומאתן הישנה. ומאמר רבי אליעזר הזה עליהן ונשברו בו ביום רצה לומר ביום השלישי מטומאתם ומאמר רבי יהושע אין הזאה פחות משלישי ושביעי ירצה בו שאחר שהתיכם יזה על זה הדבר הניתך שלישי ושביעי ואז יהיה טהור. ואם עשה מזה הדבר כלים אחר זה הם טהורים אולם ההזאה אשר הזה בעודו כלי לא תצטרף עם ההזאה שהזה אחר שבירתו ואפילו היתה ההזאה השנייה בשביעי אבל יצטרך להזאה שלישי ושביעי על הכלי או להזאה שלישי ושביעי על הדבר הניתך ממנו וזהו ענין אמרו אין הזאה פחותה משלישי ושביעי. והלכה כרבי יהושע.

ח מפתח של ארכובה שנשבר מתוך ארכובתו טהור רבי יהודה מטמא מפני שהוא פותח בו מבפנים ושל גם שנשבר מתוך גמו טהור. היו בו חפין ונקבים טמא. נטלו החפין טמא מפני הנקבים. נסתתמו הנקבים טמא מפני החפין. נטלו החפין ונסתתמו הנקבים או שפרצן זה לתוך זה טהור. מסננת של חרדל שנפרצו בה שלשה נקבים מלמטן זה לתוך זה טהורה. והָאַפַּרְכֵּס של מתכת טמאה:

של ארכובה הו אן תכון לה רכבה פתכון צורתה הכדא. ושל גם הו אן יכון שכלה

עלי

של ארכובה הוא שיש לו ארכובה ותהיה צורתו כזה 13. ושל גם הוא שתהיה

צורתו

ם) לעיל פי״א מ״א.

עלי צורה̈ אלגימל וכת̇יר מן מפאתיח אלאקפאל מא יכון שכלה כד̇לך עלי הד̇ה אלצורה̈. וקולה מתוך גמו ומתוך ארכובתו יריד בה מן נפס אלעטפה̈ אלתי פיה. וקד שרחנא חפין אנהא אסנאן אלמפאתיח וכד̇לך תכון פי בעץ̇ אלמפאתיח את̇קאב הי אלסבב פי אנפתאח אלקפל אד̇ תכון פי ראכ̇ל אלקפל אטראף נאתיה̈ תדכ̇ל פי תלך אלאת̇קאב וחיניד̇ ינפתח אלגלק. ומסננת של חרדל מצפאה̈ אלכ̇רדל והי מן מתכת. פקאל אן אד̇א אנכ̇רמת ת̇לת̇ את̇קאב פי קאע אלמצפאה̈ ואתצלת בעצ̇הא בבעץ̇ פסדת אלמצפאה̈ לאנהא חיניד̇ לא תצפי שיא ולד̇לך הי טהורה. ואפרכס הו דלו אלרחא והו יעמל מן עוף̇ פי אלאכ̇תר אעלאה ואסע וכלמא ימצ̇י יצ̇יק חתי יציר שכלה מת̇ל מכ̇רוט אסטואנה̈ ירמי אלקמח מן אעלאה וטרפה אלרקיק עלי עין אלרחא ויסיל מנה אלקמח ענד אלטחין. ואין הלכה כר' יהודה.

צורתו על צורת גימל והרבה מפתחות המנעולים נמצאה תמונתן כן על זאת הצורה 14. ואמרו מתוך גמו ומתוך ארכובתו ירצה בו מעצם הכפיפה אשר בו. וכבר בארנו א) חפין שהן שיני המפתחות וכן יש בקצת המפתחות נקבים שהן הסבה לפתיחת המנעול מפני שיש בתוך המנעול קצוות בולטים שיכנסו באלו הנקבים ואז יפתח המנעול. ומסננת של חרדל כלי שמנקים בו החרדל והוא ממתכת. ואמר שאם נפרצו שלשה נקבים בשולי המסננת והתחברו נקב עם נקב נפסדה המסננת שאז לא תסנן עוד ולזה היא טהורה. ואפרכס הוא דלי של רחים והוא נעשה מנצרים על הרוב ועליונו רחב והולך וצר עד שתהיה תמונתו כמו מחודד האצטוונה וישליכו החטה מעליונו והקצה הצר על חור הרחים ויפול ממנו החטה בשעת הטחינה. ואין הלכה כרבי יהודה.

פרק חמשה עשר.

א כלי עץ כלי עור כלי עצם וכלי זכוכית פשוטיהן טהורין ומקבליהן טמאים נשברו טהרו חזר ועשה מהן כלים מקבלים טומאה מכאן ולהבא. השידה והתיבה והמגדל כוורת הקש וכוורת הקנים ובור ספינה אלכסנדרית שיש להם שולים והן מחזיקון ארבעים סאה בלח שהם כורים ביבש הרי אלו טהורין ושאר כל הכלים בין מקבלין בין אינם מקבלין טמאין דברי רבי מאיר. ר' יהודה אומר דרדור עגלה וקוסטת המלכים ועריבת העובדן ובור ספינה קטנה והארון אף על פי שהם מקבלין טמאין שאינן עשויין להטלטל אלא במה שבתוכן ושאר כל הכלים המקבלים טהורין ושאינן מקבלין טמאין אין בין דברי רבי מאיר לדברי רבי יהודה אלא עריבת בעל הבית:

אמא אול הד̇ה אלהלכה פקד תקדם נצה ושרחנאה פי אול אלפרק אלת̇אני מן הד̇ה אלמסכתא. ושדה תאבות מן עוד כאלצנדוק ואלג̇ולק ונחוהמא. ותיבה תאבות אלצירפי. ומגדל אלכ̇זאנה̈. וכוורת הקש גבה נהל מעמול מן קש או מן קצב או̇ מן קשור אלתמאר ונחוהא אלנרץ̇ אנה מן מא ינבת מן אלארץ̇ חתי יכון מן כלי עץ̇ והו

תחלת זאת ההלכה כבר קדם לשונה ובארנוה בתחלת הפרק השני מזאת המסכתא. ושידה תיבה מעץ כמו הארון והקופה והדומה להם. ותיבה תיבת השולחני. ומגדל הארגז. וכוורת הקש היא כורת דבורים העשויה מקש או מקנה או מקליפות תמרים והדומה להן והכונה ב) שהוא מהגדל בארץ עד שיהיה מן כלי עץ והוא יקרא גם כן בערבי

איצא כור

א) פי"ג מ"ו. ב) ר"ל באמרו קש.

איצֿא יסמי כור אלנחל ושכלה שכל סלה. ויעמל פי אלמראכב אלכבירה צהריג מן עוד ימלי באלמא לישרב מנה אהל אלמרכב והו אלדֿי יתסמי בור ספינה. ואשתראטה במראכב אלאסכנדריה אן אלמראכב אלתי יסאפר פיהא מן אלשאם אלי אסכנדריה מראכב כבירה לאנהא. תדכֿל מוסטה אלבחר אלמאלח וליס הי מתֿל אלמראכב אלצגירה אלתי יסאפר פיהא פי סאחל אלשאם מן בלד אלי בלד. ודרדור עגלה כֿאביה מן עוד שכל קב כביר ותחתהא עגלה תגבד פתנתקל אלכֿאביה מן מוצֿע אלי מוצֿע והי מלאת באלמא. וקוסטת המלכים מגמע אלמלוך ודלך אן יעמל מגמע מן עוד כביר פיה טבקאת יכון פיה אנואע אלטעאם ואלשראב והו איצֿא עלי עגל יסאפרון בה אלמלוך. ועריבת העובדן גפנה אלדבאג והי מן עוד ינקע פיה אלגלוד. וקאל תעאלי פי אנתגֿאס אלכלים מכל כלי עץ או בגד או עור או שק ושק הו אלמסה אלמנסוג מן אלשער תעמל מנה אחמאל תנקל פיהא אלסלאע מתֿל אלתלאלים אלמעמולה מן אלצוף פגֿא אלנקל אנה לא ינתגֿס מן כלי עץ אלא מא ימכן אן ינקל והו מלא מתֿל אלשק קאלוא מה שק שהוא מטלטל במלואו אף אני ארבה דרדור עגלה וקוסטת המלכים וכו' שהן מיטלטלין במלואן ומוציא את השדה והתיבה והמגדל וכו' שאינן מיטלטלין במלואן. פלהדֿא אלאצל קאל אן אלאואני אלמעמולה מן אלעוד אלתי תחמל ארבעים סאה בלח יעני אלשי אלמאיע אלתי יכון חמלהא סתין סאה מן אלשי אלגֿאמד כאלקטאני ואלזוארע לאנהא תתעבי עלי פם אלכיל ותזיד אלתֿלתֿ וכור הו תֿלתֿין סאה פאנהא לא תנתגֿס ולו כאנת כֿאליה לא שיא פיהא ללעלה אלדֿי דֿכרנא. ואשתרט מע כבר אגֿראמהא אן תכון להא קואעד פי אצל צנעתהא תתמכן בהא עלי אלארץ חתי לא ימכן אן תדחרג והו קולה שיש להן שולים וחקיקה לפטה שולים אלאטראף. פיקול ר' מאיר אן הדֿה אלתי

עדדוא

כור אלנחל ותמונתו תמונת סל. ויעשו בספינות הגדולות סילון מעץ וימלאו אותו מים כדי שישתו מהם אנשי הספינה והוא הנקרא בור ספינה. והתנה שיהיו ספינות אלכסנדריות מפני שהספינות אשר ילכו בהן מארץ ישראל לאלכסנדריה הן ספינות גדולות היורדות באמצע ים הגדול ואינן כמו הספינות הקטנות אשר ילכו בהן על שפת ים ארץ ישראל מעיר לעיר. ודרדור עגלה חבית מעץ בתמונת דלי גדול ותחתיה עגלה וימשכוה ויטלטלו בה החבית ממקום למקום והיא מלאה מים. וקוסטת המלכים תיבת המלכים וזה שיעשו תיבת עץ גדולה שבתוכה קנים אשר יקבצו בהן מיני אוכלין ומשקים והיא גם כן על עגלה שילכו בה המלכים. ועריבת 'העובדן עריבת הבורסקי והיא מעץ ושורין בה העורות. ואמר יתברך[ב] בהטמאות הכלים מכל כלי עץ או בגד או עור או שק ושק הנקרא בערבי אלמסח הוא ארוג משער ועושים ממנו אמתחות לטלטל בהן הסחורה והן כמו השקים מצמר הנקראים אלתלאלים ובאה הקבלה שלא יטמא מכלי עץ אלא מה שאפשר שיטלטל במלואו כמו השק אמרו[ג] מה שק שהוא מטלטל במלואו אף אני ארבה דרדור עגלה וקוסטת המלכים וכו' שהן מיטלטלין במלואן ומוציא את השדה והתיבה והמגדל וכו' שאינן מיטלטלין במלואן. ועל זה השורש אמר שהכלים העשויין מעץ המחזיקים ארבעים סאה בלח רצה לומר בדבר הלח והם אשר יחזיקו ששים סאה ביבש כמו הקטניות והזרעונים לפי שהם נדושים על פי המדה ומוסיפין שליש וכור הוא שלושים סאה, הם לא יטמאו אף על פי שהם רקים ואין בהם כלום לטעם אשר זכרנו. והתנה שעם גודל גופן יש להם שולים מתחלת עשייתן אשר יעמדו בהם על הארץ עד שאי אפשר שיתנועעו והוא אמרו שיש להן שולים ובאור מלת שולים האמיתי הקצוות. ואמר רבי מאיר שאלו הכלים אשר מנו חכמים ואמרו

עליהם

[ב] ויקרא י"א ל"ב. [ג] ספרא שמיני פרשה ו הל' ה' (נ"ב ע"א).

עדדוא אלחכמים מן אלאואני וקאלוא אנהא אדא חמלת ארבעים סאה בלח פהי טאהרה והו אן יכון פי תכסירהא אמה על אמה ברום שלש לאן הדא הו תכסיר ארבעים סאה הי פקט אלתי גראעי פיהא כם תחמל. אמא סאיר כלי עץ סוי כאנת תקבל ארבעים סאה או אכתר מן דלך פאנהא תנתגס והדא הו מעני קולה הנא בין מקבלין ובין שאינן מקבלין יעני אן אלתי תקבל ארבעים ומא זאד מתל אלתי לא תקבל ארבעים הכל טמא. והו קולה פי ספרא כל שמנו חכמים לטהרה טהור והשאר טמא. אמא ר' יהודה פעדד אלכלים אלתי קאלוא אלחכמים אנהא תנתגס ואן כאנת תחמל אכתר מן ארבעים סאה לאן עול עליהא פי אצל עמלהא אן תנקל במלוהא אמא בכונהא ימכן אן תדחרג או יכון להא מקאבץ או תכון עלי עגלה ונחו דלך וקאל אן בקיה כלי עץ גיר הדה כל מא יחמל ארבעים סאה בלח פמא זאד פהו לא ינתגס ומא יחמל אקל מן ארבעים סאה ינתגס והו קולה הנא ושאר כל הכלים המקבלין טהורים ושאינן מקבלין טמאין. ואלי דלך אשאר פי ספרא פי קולה כל שמנו חכמים לטומאה טמא והשאר טהור. פלא אכתלאף בין ר' מאיר ור' יהודה פי כל מא דכר מן אלאואני גיר פי גפנה אלעוד אלתי תכון פי אלדיאר אדא כאנת תחמל ארבעים סאה בלח פאן אלחכמים לם יעדוהא לא מע אלכלים אלתי תנתגס ואן כאנת מקבלים ארבעים סאה מתל דרדור עגלה וקוסטת מלכים ולא מע אלכלים אלתי לא תנתגס אדא כאנת מקבלים מתל שידה תיבה ומגדל עלי מא תקדם. פעלי מדהב ר' מאיר אלדי יקול כל שמנו חכמים לטהרה טהור והשאר טמא פאן עריבת בעל הבית תנתגס ועלי אנהא מקבלת ארבעים סאה בלח אד ולם תעד מע אלאואני אלטאהרה. ועלי מדהב ר' יהודה אלדי יקול כל שמנו חכמים לטומאה טמא והשאר טהור פהי לא תנתגס אד והי מקבלת ארבעים סאה בלח אד ולם תעד מע אלאואני

אלתי

עליהם שאם מחזיקים ארבעים סאה בלח טהורים וזה שיהיה בתשבורת שלהן אמה על אמה ברום שלוש לפי שזאת היא תשבורת ארבעים סאה עליהם לבדם אנו מקפידים כמה יחזיקו. אבל שאר כלי עץ בין שהם מחזיקים ארבעים סאה או יותר מזה הרי הן יטמאו וזהו ענין אמרו כאן בין מקבלין בין שאינן מקבלין רצה לומר שאלו המחזיקים ארבעים סאה או יותר הן כמו הכלים אשר לא יחזיקו ארבעים סאה הכל טמא. והוא אמרו בספרא[א] כל שמנו חכמים לטהרה טהור והשאר טמא. אולם רבי יהודה מנה הכלים אשר אמרו החכמים שהן טמאים ואף על פי שהן מחזיקים יותר מארבעים סאה לפי שחשב עליהן בתחלת עשייתן שיטלטלו במלואם לפי שאפשר להן שיתנועעו או שיש להן בית אחיזה או שהן עומדים על עגלה והדומה לזה ואמר שבשאר כלי עץ זולת אלו כל מה שיחזיק ארבעים סאה ולמעלה בלח אינו טמא ומה שיחזיק פחות מארבעים סאה טמא והוא אמרו כאן ושאר כל הכלים המקבלין טהורין ושאינן מקבלין טמאין. ואל זה כיוון בספרא[ב] באמרו כל שמנו חכמים לטומאה טמא והשאר טהור. הנה אין מחלוקת בין רבי מאיר ורבי יהודה בכל מה שזכרו מהכלים אלא בעריבת עץ של בעלי בתים המחזקת ארבעים סאה בלח שחכמים לא מנוה עם הכלים שיטמאו אף על פי שמקבלים ארבעים סאה כמו דרדור עגלה וקוסטת המלכים ולא עם הכלים אשר לא יטמאו לפי שהם מקבלים כמו שידה תיבה ומגדל על מה שקדם. ולכן לדעת רבי מאיר שאמר כל מה שמנו חכמים לטהרה טהור והשאר טמא עריבת בעל הבית טמאה ואפילו מקבלת ארבעים סאה בלח אחר שלא נמנית עם הכלים הטהורים. ועל דעת רבי יהודה שאמר כל מה שמנו חכמים לטומאה טמא והשאר טהור לא תטמא הואיל והיא מקבלת ארבעים סאה בלח מפני שלא נמנית

עם

א) שם. ב) שם.

אלתי תנתגס ועלי אנהא מקבלין. והלכה כר׳ יהודה.

עם הכלים הטמאים אף על פי שמקבלין. והלכה כרבי יהודה.

ב ארוכות של נחתומים טמאות ושל בעלי בתים טהורות. סירקן או כרכמן טמאות. דף של נחתומין שקבעו בכותל רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאים. סרוד של נחתומין טמא ושל בעלי בתים טהור. גיפפו מארבע רוחותיו טמא. נפרץ מרוח אחת טהור. רבי שמעון אומר אם התקינו להיות קורץ עליו טמא. וכן המערוך טמא:

ארוכות של נחתומין אלואח אלכבאזין אלתי יצספון עליהא אלעגין וכאן עליהא צורת כלי ושל בעלי בתים ליס כאן להא צורת כלי ולדלך לא תנתגס אלא אן צבגהא וזינהא פקד צארת להא צורת כלי. וסירק אסם אלזנגפר. וכרכום אסם אלזעפראן. פיריד בקולה סירקן או כרכמן צבגהא באלזנגפר או באלזעפראן או מא אשבה דלך. והדא כלה טומאה מדרבנן לאן פשוטי כלי עץ טהורים כמא בינא ואנמא תנתגס בגזרה דרבנן. ודף של נחתומין לוח בסיט יערך עליה אלעגין וקד קאלוא פי אלתלמוד בדף של מתכת מחלוקת אלדי פשוטי כלי מתכות מקבלין טומאה כמא תבין אמא דף של עץ אד׳ ואנמא יקבל טומאה מדרבנן אדא קבעו בכותל פהו טהור לדברי הכל. וסרוד אניה מן עוד יתצרף בהא ענד אלעגין לגסל אלידין ולידהן מנהא וגה אלכבז וגיר דלך ממא יחתאג אליה ותרגום בגדי השרד לבושי שמושא. וגפפו דורה באצלאע תרגום ויחבק וגפף והי אחאטה אלאדרע באלעגק. וקורץ עליו יקטע עליה אלעגין. והמערוך אללות אלדי יצפף עליה אלכבאז אלכבז שתים מערכות. ואשכאל תלך אלכלים אלמשהורה ענדהם חיניד כאנת תוגב אן יקול פי בעצהא טמא ובעצהא טהור ומלאך אלחכם קד חצל לך אן כל כלי עץ עליה צורת כלי אן כאן פשוט פהו יקבל טומאה מדרבנן ואן כאן מקבל פהו מקבל טומאה מדאוריתא אמא כלי מתכות פאן פשוטיהן ומקבליהן טמאים מדאוריתא וכדלך כלי עץ למעני אלמשכב ואלמושב כאצה פאן

פשוטיהן

ארוכות של נחתומים לוחות הנחתומים אשר יניחו עליהן הבצק סדרים סדרים ולהם צורת כלי ושל בעלי בתים אין להן צורת כלי ולזה לא יטמאו אלא אם צבען וקשטן ואז יש להן צורת כלי. וסירק שם אלזנגפר וכרכום אלזעפראן בערבי. וירצה באמרו סירקן או כרכמן צבען בסירק או בכרכום או בדומה לזה. וכל זה טומאה מדרבנן לפי שפשוטי כלי עץ טהורים כמו שבארנו ולא יטמאו אלא בגזרה דרבנן. ודף של נחתומין לוח פשוט שיערכו עליו הבצק וכבר אמרו בתלמוד[א] בדף של מתכת מחלוקת שפשוטי כלי מתכות המקבלים טומאה כמו שהתבאר אבל דף של עץ לפי שאינו מקבל טומאה אלא מדרבנן אם קבעו בכותל הוא טהור לדברי הכל. וסרוד הוא כלי מעץ שישתמשו בו בעת הלישה לרחוץ את הידים ולמשות ממנו פני הלחם וזולת זה ממה שיצטרך אליו ותרגום בגדי השרד[ב] לבושי שימושא. וגפפו הקיפו בצלעות[ג] סביב תרגום ויחבק[ד] וגפף והוא הקפת הזרוע בצואר. וקורץ עליו יחתך עליו הבצק. והמערוך הלוח אשר יערוך עליו הנחתום את הלחם שתים מערכות[ה]. ותמונות אלו הכלים הנודעות אז אצלם הכריחום שיאמרו בקצתן טמא ובקצתן טהור ותמצית זה הדין כבר הגיעה לירך שכל כלי עץ אשר עליו צורת כלי אם היה פשוט יקבל טומאה מדרבנן ואם הוא מקבל הנה הוא מקבל טומאה מדאוריתא אבל כלי מתכות פשוטיהם ומקבליהם טמאין מדאוריתא וכן כלי עץ לענין משכב

ומושב

א) ב״ב ס״ו ע״ב. ב) שמות ל״ט א׳ ג) ע׳ ערוך דף ב׳. ד) בראשית כ״ט י״ג. ובנוסחתינו וגפית. ה) ויקרא כ״ד ו׳.

פשוטיהן טמאים במשכב הזב ומושבו מדאוריתא כמא נבין פי מוצ̇עה מן הד̇ה אלמסכתא. ואין הלכה כר' אליעזר ולא כר' שמעון.

ומושב לבד פשוטיהן טמאין במשכב הזב ומושבו מדאוריתא כמו שנבאר במקומו[א] בזאת המסכתא. ואין הלכה כרבי אליעזר ולא כרבי שמעון.

ג ים נפה של סילתין טמא ושל בעלי בתים טהור. ר' יהודה אומר אף של גודלות טמא מושב מפני שהבנות יושבות בתוכו וגודלות:

יעמל צהרינ̇ מרבע מן עוד ינגבל פיה אלדקיק יתסמי ים נפה. ונפה אסם אלגרבאל וים יתסמי כל אניה̈ או חפיר או בניאן יעמל ליג̇תמע פיה שיא מן אלמאיעאת וסמי איצ̇א הד̇א אלד̇י יג̇תמע פיה אל סמיד ים לדקה̈ אג̇זאה. ולא שך אן שכל הד̇א אלד̇י כאן לבעלי בתים כאן יוג̇ב לה אן יכון טהור. ושל גדלת אלד̇י ללמשאטה̈ להא איצ̇א אניה̈ עוד תג̇לס פיהא אלצביה̈ ענד מא תמשט ראסהא כי יג̇תמע פי תלך אלאניה̈ כל מא יסקט מן ראסהא ענד אלמשט מן אלטיב ואלאפאויה̈. ומעני קולה טמא מושב אנה יג̇תנ̇ס אד̇א ג̇לס עליה אלזב ויציר מושב אד̇ והו ראוי למושב לג̇לוס אלבנות פיה וקד יעמל הד̇א אלים מן עוף מנסוג̇ או חלף̇ וד̇לך כת̇יר. והלכה כר' יהודה.

יעשו צנור מרובע מעץ יניפו בו הקמח ויקרא ים נפה. ונפה שם הכברה וים יקרא כל כלי או חפירה או בנין הנעשה לקבץ בו דבר מן הלחים ויקרא גם כן ים מה שיתקבץ בו הסלת לדקות חלקיה. ואין ספק שתמונת זה הכלי אשר לבעלי בתים היתה מחייבת שיהיה טהור. ושל גדלת האשה הגדלת יש לה גם כן כלי של עץ שתושיב בו הנערה בעת שהיא מגדלת את ראשה כדי שיתקבץ בכלי ההוא כל מה שיפול מראשה בשעת הסריקה מן המרקחים והתמרוקים. וענין אמרו טמא מושב שיטמא אם ישב עליו הזב ויהיה מושב לפי שהוא ראוי למושב מפני שהבנות יושבות בתוכו ופעמים יעשו זה הים מנצרים סרוגים או מחלפא וזה הרבה. והלכה כרבי יהודה.

ד כל התלויים טמאין חוץ מתלויי נפה וכברה של בעל הבית דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כולם טהורין חוץ מתלויי נפה של סלתין ותלוי כברת גרנות ותלוי מגל יד ותלוי מקל הבלשין מפני שהן מסייעין בשעת המלאכה. זה הכלל העשוי לסייע בשעת מלאכה טמא העשוי לתלוי טהור:

כברה אלגרבאל והו אכבר את̇קאב מן אלנפה. ומקל הבלשים עצא אלפתאשין תרגום ויחפש ובלש יפתשון בתלך אלעצאה̈ פי אלמתאבן איאך סתר בד̇לך אלתבן אלקמח כילא יעשרה אלסלטאן. ומסייעין בשעת מלאכה תעין ענד אלשגל לאנה ידכ̇ל ידה פי תלך אלעלאקה̈ וימסך אלאלה̈ ויסתעין בד̇לך פי האל שגלה. והלכה כחכמים.

כברה בערבי אלגרבאל ונקביה גדולים מנקבי הנפה. ומקל הבלשים מקל המחפשים תרגום ויחפש[ב] ובלש יחפשו בזה המקל בתבן שמא טמנו בזה התבן חטים כדי שלא יתנו מעשר למלך. ומסייעין בשעת מלאכה יעזרו בעת המלאכה לפי שהוא מכניס ידו בזה התלוי ויחזיק בו בכלי ויעזר בו בשעת מלאכתו. והלכה כחכמים.

ה רחת של גרוסות טמאה של אוצרות טהורה של גתות טמאה של גרנות טהורה. זה הכלל העשוי לקבלה טמא לכינוס טהור:

רחת מד̇רא ויסמי באלערביה̈ איצ̇א אלראחה̈. ושל גרוסות ינפצ̇ בהא אלפול מן
קשרה

רחת מורה ויקרא גם כן בערבי אלראחה. ושל גרוסות יניפו בה הפולין להפריש קליפתן
אחר

א) פכ"ד מ"י. ב) בראשית מ"ד י"ב.

קשרה אדא טחן פיסאר. ושל אוצרות ליגמע בהא אלקמח מן כל גאנב ויגרפה חתי ירדה אוצר. וקד אכבר באלאצל פי דלך כלה העשוי לקבלה טמא לכינוס יעני ליגמע בה לא אן ינמע פיה פהו טהור.

אחר שנטחנו הגרוסות. ושל אוצרות ללקט בה החטה מכל צד לצבור אותה עד שתהיה לאוצר. וכבר נתן כלל לכל זה שהעשוי לקבלה טמא לכינוס רצה לומר לקבץ בו ולא לקבץ בתוכו טהור:

ו נבלי השרה טמאין ונבלי בני לוי טהורין. כל המשקין טמאין ומשקה בית מטבחיא טהורין. כל הספרים מטמאין את הידים חוץ מספר העזרה. המרכוף טהור הכטנון והנקטמון והאירוס הרי אלו טמאים. רבי יהודה אומר האירוס טמא מושב מפני שהאלית יושבת עליו. מצודת החולדה טמאה ושל עכברין טהורה:

נבלי השרה זקאק אלזמר ואלגנא. ונבלי בני לוי אלאלאת אלתי יקולון בהא אללויים אלשיר במקדש כל יום כמא באן פי תמיד. וקולה כל המשקין יריד בה כל ואחד מן שבעת המשקין יקבל טומאה כמא בינא פי אלצדר גיר אלמשקין אלהי פי בית אלדבח מן אלעזרה והי המים והדם אלדי הנאך פאנה לא יקבל טומאה וכדלך לא יכשיר. קאלוא משקה בית מטבחיא לא דיין שהן דכן אלא שאינן מכשירין וקאלוא משקה בית מטבחיא הלכתא גמירי לה וקד בינא דלך פי אכר עדיות. ועלה כון אלספרים מטמאין את הידים הו גזרה חתי לא יגעל תרומה בגנבהא כמא נבין פי אכר זבים ולם ילזמוא הדה אלגזרה לספר העזרה לאן בתעטים אלגמהור לה לא יגעלון בגנבה תרומה. ומרכוף פרס אלעוד ירכב עליה אלמלהיין וילעבון בה פי אלכיאל והו משהור ענד אהל אללעב. וכטנון אלאלה מן אלאת אלגנא אלתי תסמי אלקיתארה וסמית בדלך לאן אלצארב להא יסנדהא לבטנה ענד אלצרב בהא. והנקטמון הו רגל אלעוד אלדי יעמלה מן קטע רגלה לימשי בה והו יריד בההנא עוד אלגנא אלמשהור אלצורה וסמאה בדלך תשביה בתלך אלרגל וסאק אלעוד. ואירוס דאירה שבה אלגרבאל ורק עליהא מן אלגהה אלואחדה ויצרב באליד ואסמה אלמשהור ענדנא אלטאר וקד ינדב בהדה אלאלה אלאמואת ודלך ענדנא כתיר

והו

נבלי השרה הן נבלי הזמר והנגון. ונבלי בני לוי הכלים אשר יאמרו בהם הלויים השיר במקדש בכל יום כמו שהוא מבואר בתמיד[א]. ואמרו כל המשקין ירצה בו כל אחד משבעת המשקים יקבל טומאה כמו שבארנו בפתיחה חוץ מהמשקין דבית מטבחיא מן העזרה והן המים והדם אשר שם שלא יקבלו טומאה וכן לא יכשירו. ואמרו[ב] משקה בית מטבחיא לא דיין שהן דכן אלא שאינן מכשירין. ואמרו[ג] משקה בית מטבחיא הילכתא גמירי לה וכבר בארנו זה באחרון מעדיות[ד]. וטעם היות הספרים מטמאים את הידים הוא גזרה כדי שלא ישימו התרומה אצלם כמו שיתבאר באחרון מזבים[ה] ולא גזרו זאת הגזרה לספר העזרה לפי שההמון יכבדהו ולא ישימו אצלו תרומה. ומרכוף סוס מעץ ירכבו המהתלים עליו וישחקו בו לאהיזת עינים והוא נודע אצל המשחקים. וכטנון הוא כלי מכלי הנגון הנקרא אלקיתארה ונקרא בטנון לפי שהמכה בו יסמכנו על בטנו בעת שיכה בו. והנקטמון הוא רגל של עץ הנעשה למי שנחתכה רגלו כדי שילך בה והוא ירצה בו כאן כלי שיר אשר צורתו מפורסמת ונקרא כן לפי שהוא דומה לזאת הרגל עם הארכובה של עץ. ואירוס עגול דומה לכברה ועליו קלף מצדו האחד ויכהו ביד ושמו המפורסם אצלנו אלטאר ולפעמים יקוננו בזה הכלי על המת וזה אצלנו הרבה והוא ענין אמרו מפני

שהאליית

א) פ"ז מ"ד. ב) פסחים ט"ז א'. ג) שם י"ז ב'. ד) פ"ח מ"ד. ה) פ"ה משנה י"ב ועיין שבת י"ד ע"א.

והו מעני קולה מפני שהאליית יושבת עליו יעני אלנאיחה מן קולה אלי כבתולה חגורת שק וכו' והי קד תגלס עליה ענד מא תנוח. וקולה מצודת החולדה טמאה ושל עכברים טהורה הדא כאן תקתצי צורתהמא פי דלך אלזמאן. וקד בינת לך אלמעאני כלהא אלתי בהא תחכם עלי כלי עץ או כלי מתכות אנהא טמאים או טהורים. ואין הלכה כר' יהודה לאן הדה אלאלה לם תעמל ליגלס עליהא.

שהאליית יושבת עליו ירצה בו המקוננת מאמרו אלי כבתולה חגורת שק[א]) והיא יושבת עליו לפעמים בעת שתקונן. ואמרו מצודת החולדה טמאה ושל עכברים טהורה זה היה מחויב לפי צורת אלו המצודות באותו הזמן. וכבר בארתי לך הענינים כולם אשר בהם ידונו על כלי עץ או כלי מתכות שהן טמאים או טהורים. ואין הלכה כרבי יהודה לפי שזה הכלי לא נעשת לישב עליו.

פרק ששה עשר.

ב כל כלי עץ שנחלק לשנים טהור חוץ משלחן הכפול ותמחוי המזנון והאפיפורין של בעל הבית. ר' יהודה אומר אף המגים וקוד הבבלי כיוצא בהן. כלי עץ מאימתי מקבלין טומאה המטה והעריסה משישופם בעור הדג גמר שלא לשוף טמאה. רבי מאיר אומר המטה משיסרג בה שלשה בתים:

שולחן הכפול מאידה מפצלה והי קסמין ולהא ערי תנטוי בהא ותנבסט ולדלך אדא נחלק לשנים טמא לאן כל קסם מנה כלי בפני עצמו ועלי הדא עול פיה פי אצל עמלה. ותעמל צחפה כבירה מן עוד מתל הדא אלדי יסמונה פי מצר מעתצמי ודאכלה אוניאת צגירה מנגורה מן נפס אלאניה אלכבירה יגעל לון מן אלטעאם פי כל אניה מן תלך אלאואני אלצגירה ואסם הדה אלאניה תמחוי המזנון לכונה יעמל פיה אנואע כתירה מן אלטעאם ותרגום למינהו לזנוהי. פאדא אנקסמת הדה אלאניה קסמין יבקי פי כל קסם מן קסמיהא אואני כאמלה ולדלך יקבל טומאה. ואפיפורין כרסי מפצל. ומגים צחן תרגום קערה מגיסא וכאן שכלה ענדהם פי חאיז יבקי נצפה כלי ולדלך יקבל טומאה. וכדלך קוד הבבלי והי צחפה עוד איצא קאלוא פי קול שלמה זה היה חלקי מכל עמלי רב ושמואל חד אמר מקלו יעני אנה אשאר אלי עצאה וחד אמר קודו יעני אנה אשאר אלי אלאניה אלעוד אלתי כאן יאכל פיהא פי חאל אבעאדה מן ממלכתה עלי מא שהר. ומעני משישופם

מנד

שולחן הכפול שולחן הנחלק לשני חלקים ולו צירים אשר בהם יכפל ויתפשט ולזה אם נחלק לשנים טמא לפי שכל חלק ממנו כלי בפני עצמו ולזה היתה מחשבתם בתחלת עשייתו. ויעשו שולחן גדול מעץ כמו טבלה הנקרא במצרים מעתצמי[ב]) ובתוכה כלים קטנים מנוסרים מנוף הכלי הגדול וישימו מין ממיני מאכל בכל אחד מאלו הכלים הקטנים ושם זה הכלי תמחוי המזנון לפי שמשימין בו מיני תבשילין רבים תרגום למינהו[ג]) לזנוהי. ואם נחלק זה הכלי לשני חלקים ישאר בכל חלק משני חלקיו כלים שלמים ולזה יקבלו טומאה. ואפיפורין כסא של פרקים. ומגים קערה תרגום קערה[ד]) מגיסא ותמונתו היתה בזמנם באופן שחציו ישאר כלי ולזה יקבל טומאה. וכן קוד הבבלי הוא קערה מעץ גם כן אמרו[ה]) במאמר שלמה זה היה חלקי מכל עמלי[ו]) רב ושמואל חד אמר מקלו ירצה שרמז בו אל מקלו וחד אמר קודו ענינו שירמוז בו אל כלי עץ אשר אכל בו בעת שנגרש ממלכותו לפי מה שנודע. וענין משישופם

משישחקם

א) יואל א' ח. ב) על שם שלטון אחד משלטוני מצרים. ג) בראשית א' כ"א. ד) במדבר י"ז י"ג. בנוסחתנו מגיסטא. ה) גטין ס"ח ב' ועיין סוטה ל"ב ב' ובפי' רבינו האי למשנתינו; קהלת רבה על הפסוק. ו) קהלת ב' י'.

מנד ידלכהא בגלד אלסמך והו גלד סמך מעלום פיה תחביב יסמי אלספן תדלך בה אלאואני פי סקלהא ויברקהא. גמר שלא לשוף אן יכון מעולה פי אצל עמל אלאניה אנה לא ידלכהא פהי תקבל טומאה ענד תמאמהא. ומטה אלסריר ועריסה אלמהד וכאן תעמל ענדהם אסרה עלי מא אצף ודלך באן יקים ארבעה קואים מן עוד וירכב עליהא ארבע עוארץ׳ וינסג בינהא באלחבאל וכתׄיר מא יעמל ענדנא כראסי ללטחאנין ובעה אלדקיק כדלך פען הדׄה אלמטה יקול ר׳ מאיר מנד ינסג פיהא תׄלתׄה ביות תנתגס ואן כאן לם יתם נסגהא. ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ מאיר.

משישחקם בעור הדג והוא עור דג ידוע שבו בליטות ויקרא הדג אלספן שימרקו וישחקו בעורו הכלים להבהיקם. גמר שלא לשוף שנמר בלבו בעת עשיית הכלים שלא ימרקנו הנה הוא יקבל טומאה אחר שנשלם. וממה בערבי אלסריר ועריסה אלמהד ועשיית המטות היתה אצלם לפי מה שאומר וזה שיעמידו ארבעה עמודים מעץ וירכיבו עליהם ארבע קורות ויסרגו ביניהם החבלים ורוב הכסאות שיעשו אצלנו לטוחנים ולמוכרי קמח הם כזה ועל זאת המטה אמר רבי מאיר משיסריג בה שלשה בתים תטמא אף על פי שלא נשלמה הארינה. ואין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי מאיר.

ב הסלים של עץ משיחסום ויקנב ושל תמרה אף על פי שלא קִנב מבפנים טמא שכן מקיימין. כּכלה משיחסום ויקנב ויגמור את התלויה. בית הלגינין ובית הכוסות אף על פי שלא קנב מבפנים טמא שבן מקיימין:

משיחסום הו מנד יעמל אלחאשיה אלתי תצׄם אלנסג כלה ותמנעה אן ינחל ויתפרק והו מן מעני לא תחסום שור בדישו אלדי הו רבט פמה. ומן שאן אלאואני אלתי תנסג מן אלעוף ואלחלף ואלכוץ ונחוהא מתׄל אלקפף ואלאטבאק תבקי אטראף דלך אלשי אלדי נסגת מנה אלאניה כארגה עלי סטוחהא מן דאכׄל אלאניה ומן כארגהא פאדׄא תם אלצאנע בעמל תלך אלאניה קטע תלך אלאטראף כלהא בחדידה וקטע תלך אלאטראף יתסמי קינוב פאדׄא קאל יקנב או קנב ומא תצרף מן הדׄא אלמתׄאל אנמא יריד בה קטע אטראף אלכוץ ואלחלף בעד תמאם אלאניה פלא נחתאג נשתגל תׄאניה בשרח מעני הדׄה אללפטׄה. ואעלם אן סל וכלכלה וכוורת אשכאלהא כלהא ואחד והי אלתי נסמיהא נחן אלסלה ואנמא תכׄתלף באכׄתלאף אלמאדה אלתי תעמל מנהא ובאלצגר ובאלכבר. ושל תמרה יריד בה אלתי תעמל מן כוץ אלנכׄיל. ומעני שכן מקיימין אן כדׄלך תתרך וליס מן שאן אלנאס אן ינקוהא מן דאכׄל מן תלך אלאטראף. ובית

הלגינים

משיחסום הוא משיעשו השפה המחברת הארינה כולה ותמנע אותה מלהתפרק ולהתפרד והוא מענין לא תחסום שור בדישו(א) אשר ענינו קשירת פיו. ומדרך הכלים הנסרגים מן נצרים או חלפא או הוצין והדומה להן כמו הקופות והקנונים שישארו קצוות הדבר אשר יסרג הכלי ממנו עודפות על שטחיו מתוך הכלי ומגבו וכאשר השלים האומן לעשות זה הכלי יחתוך אלו הקצוות כולן בברזל וחיתוך אלו הקצוות יקרא קינוב ובאמרו יקנב או קנב ומה שישתמש מזה השורש לא ירצה בו אלא חיתוך קצוות הערבה והגומא אחר השלמת הכלי ולא נצטרך לעסוק שנית בבאור ענין זאת המלה. ודע שהסל וכלכלה וכוורת תמונת כולן אחת והם אשר נקראם אנחנו אלסלה ואינם משתנים זה מזה כי אם לפי החומר אשר יעשו ממנו ובקטנות ובגודל. ושל תמרה ירצה בו אשר יעשו מעלי התמרים. וענין שכן מקיימין שדרך האדם להניחן כן ואין מדרכו לנקותם מאלו הקצוות מבפנים. ובית הלגינים נרתק של פכים קטנים והם אשר

יקראו

(א) דברים כ״ה ד׳.

הלנינים גלאף אלפיאשאת והי אלתי תתסמי פי מצר אלקנאני ולנינין גמע לנין. ובית הכוסות גלאף אלאכואס.

יקראו במצרים אלקנאני ולגינין קבוץ לגין. ובית הכוסות נרתק של כוסות.

ג הקנונין הקטנים והקלתות משיחסום ויקנב. הקנונים הגדולים והסוגין הגדולים משיעשה שני דורים לרחב שלהם. ים נפה וכברה וכף של מאזנים משיעשה דור אחד לרחב שלהם. הקופה משיעשה שתי צפירות לרחב שלה. והֲעַרַק משיעשת בו צפירה אחת:

קנונין אלאטבאק וקלתות אואני תעמל מן חלף רקיק עלי שכל זבדיאת אלפכ̇אר אלתי יוכל פיהא והי תערף ענדנא באלמנרב באלסנאג̇. וסוגים הגדולים הי אלקפף אלכבירה̈ גדא אלתי יעמלון פיהא אלדקיק ואלקמח פי אלארחא ואסמהא אלמשהור ענדנא אלנ̇קאלאת. וצנאעה̈ נסג̇ הד̇ה אלאואני אלכבירה̈ אנהם יאכ̇דון אולא אלעזף או אלחלף או אלשי אלד̇י ינסג̇ון מנה ויצ̇פרון מנה באידיהם הזאמא כבירא כמא תצ̇פר אלשראריב וילפון ד̇לך אלהזאם חתי יציר טולה אלמאיה̈ דראע ואלאכ̇תר ת̇ם ירג̇עון בעד ד̇לך ויכ̇יטון מן ד̇לך אלהזאם אי שכל ארادוא והד̇א שיא משאהר פי כל מוצ̇ע לא נחתאג̇ פיה תטויל. ודורים גמע דור. והו אלמדור אלד̇י תעתלף פיה אלבקר. פיקול אן תלך אלאואני אלכבירה̈ מנד̇ יכ̇יט סאעה̈ קאעהא ת̇ם ירפע להא חאשיה̈ בעלו מדורין תקבל טומאה והד̇א הו מעני קולה שני דורים לרחב שלהן יעני עלו מדורין עלי קדר סאעה̈ אלאניה̈ כלהא אלתי עול אן תכון סעתהא כד̇לך. וכד̇לך ים נפה וכברה אלד̇י בינאה אן עמל איצ̇א מן עזף או מן כוץ̇ פמנד̇ ירפע חשיתהא עלי מדור ואחד. ושתי צפירות דאירתין מן דואיר ד̇לך אלחזאם אלטויל אלמצ̇פור והו מן מעני באה הצפירה יעני וצול אלדורה̈ לולאיה̈ תלך אלולאיה̈ וערק אניה̈ מן עזף איצ̇א שבה קפה̈ להא חאשיה̈ קלילה̈ אלארתפאע והד̇ה אלאניה̈ קלילה̈ אלערץ̇ טוילה̈ שבה תאבות אלאמואת ולד̇לך תסמאת ערק תרגום שרוך נעל ערקת

מסאנא

קנונין בערבי אלאטבאק וקלתות כלים הנעשים מערבה דקה על תמונת קערות קטנות מחרס אשר יאכל האדם בהן והן נקראים אצלנו במערב באלסנאג. וסוגים הגדולים הם הקופות הגדולות מאוד אשר יניחו בהן הסולת והקמח ברחים והשם הידוע אצלנו אלנקאלאת. ומעשה סריגת אלו הכלים הגדולים הוא שיקחו בתחלה הנצרים או חלפא או כל מה שיסרגו ממנו ויפתלו ממנו בידיהם חבל גדול[א] כמו שיפתלו קליעות השער[ב] ויכרכו החבל הזה עד שיהיה ארכו מאה אמות או יותר אחר זה ישובו עוד ויתפרו מזה החבל קופה על איזו תמונה שירצו וזה דבר הנראה[ג] בכל מקום ואין צריך להאריך בו. ודורים קבוץ דור. והוא הדבר העגול אשר הבקרים יאכלו שם את המספוא[ד]. ויאמר שאלו הכלים הגדולים משתפרו רוחב קרקעיתם ואחר זה הגביהו להם שפה גבוהה שני דורים מקבלין טומאה וזהו ענין אמרו שני דורים לרוחב שלהן רצה לומר נוכה שני דורים על שיעור רוחב כל הכלי אשר חשב שיהיה רחבו כן. וכמו זה ים נפה וכברה אשר בארנום שיעשו גם כן מנצרים או מהוצין משיגביהו שפתם על דור אחד. ושתי צפירות שני עגולים מעגולי זה החבל הארוך הנפתל והוא מענין אמרו[ה] באה הצפירה רצה לומר באה הסבה לפקידי זאת הממשלה. וערק כלי מנצרים גם כן כמו קופה אשר לה שפה גבוהה מעט וזה הכלי רחב מעט וארוך דומה לארון המת ולזה יקרא ערק תרגום[ו] שרוך נעל ערקת מסאנא. וכבר

בארנו

א) בנ״א טויל ר״ל ארוך. ב) מלת שרריב הנמצאת בערבי חסרה באוצר השרשים והעתקנוה לפי הענין. ג) בנ״א משהור ר״ל נודע. ד) כן הוא בכל הנוסחאות אבל שש מלות האחרונות אין זה מקומן לפי שהן ביאור מלת דיר. ה) יחזקאל י׳ ז׳. ו) בראשית י״ד כ״ג.

מסאנא. וקד בינא פי צדר הד׳א אלסדר אן אלכלים אלמעמולה מן אלעזף ואלכוץ ונחוהמא ממא ינבת מן אלארץ׳ הי כלהא מן גמלה כלי עץ ולד׳לך ד׳כר הד׳ה אלאנואע מן אלכלים הנא פי ד׳כרה לכלי עץ.

בארנו בפתיחת זה הסדר שהכלים הנעשים מנצרים ומהוצין והדומה להן ממה שגידולו מן הארץ הן כולן מכלל כלי עץ ולזה זכר כאן אלו המינים מהכלים בזכרו כלי עץ.

ד כלי עור מאמתי מקבלין טומאה התורמל משיחסום ויקנב ויעשה את קיחותיו רבי יהודה אומר משיעשה אזניו. סקורטיה משיחסום ויקנב ויעשה את ציצתה רבי יהודה אומר משיעשה את טבעותיה. קַטְבוליה משיחסום ויקנב רבי יהודה אומר משיעשה את קיחותיה. הכר והכסת של עור משיחסום ויקנב רבי יהודה אומר משיתפרם וישייר בהם פחות מחמשה טפחים:

תורמל מכלא מן גלד יעלקהא אלרעאה פי אענאקהם יעמלון פיהא זאדהם ופי אלתלמוד ולא הרועה בתרמלו. ומעני יחסם פי אואני אלגלד אן יעטף טרפה ויכיטה חתי תציר ללאניה חאשיה. ויקנב אן יקטע אטראף אלגלד אלבארזה עלי טהרה פהי אטראף צגירה שבה אלזיבר. וקיחותיו עראה אלתי יגמע בהא פם אלאניה כמא הו משהור פי אלאת אלגלד. וסקורטיה ספרה אלגלד אלתי יוכל עליהא. וציצתה הי אלדאירה מן אלגלד אלתי תעמל פי וסט אלספרה מכיטה מעהא עלי נהה אלזינה והי מברמה מנקושה כמא הו משהור מן קולה ציץ נזר הקדש. טבעותיה חלק אלנחאס או אלחדיד אלתי תכון פי אטראף אלספרה. וקטבוליה אלנטע אלתי תפרש פי אלאסרה לירקד עליהא. וכונה יחד הנא הד׳ה אלכלים אלתי הי פשוטי כלי עור ויקול אנהא תקבל טומאה ונחן קד תקדם לנא אן כלי עור פשוטיהם טהורים ימכן פי ד׳לך וגהין. אחדהמא אן תכון פשוטי כלי עור תקבל טומאה מדרבנן איצ׳א מת׳ל פשוטי כלי עץ אד׳ חכם אלכל ואחד ויכון קול אלתלמוד פשוטי כלי עץ דרבנן יריד בה כלי עץ וסאיר אלמעדודה מעה אנהא לא תקבל פשוטיהם טומאה. ואלוגה אלאכ׳ר אן תכון הד׳ה לטומאת משכב ומושב פקט לא לשאר טמאות והד׳א אלוגה ענדי אקוי. וקד יפסר בעץ׳ אלמפסרין פקח קוח הל אלערי יעני אזאלה אלאגלאל ויגעלהא לפטתין פקח קוח

ויכון

תורמל הוא אמתחת עור שהרועים תולין בצואריהם וישימו בה צידתם ובתלמוד [א] ולא הרועה בתרמלו. וענין יחסם בכלי עור שיקפל קצה העור ויתפרו אותו עד שתהיה שפה לכלי. ויקנב שיכרות קצוות העור היוצאין על גבו והן קצוות קטנות דומות לשיער היוצא מן הצמר. וקיחותיו שנצים אשר יסגרו בו פי הכלי כמו שהוא מפורסם בכלי עור. וסקורטיה הוא מפה מעור אשר יאכלו עליה. וציצתה היא עיגול מעור אשר ישימו באמצע המפה ותופרין אותו עמה לנוי ובזה העיגול ציורים חרוצים כמו שהוא נודע מאמרו [ב] ציץ נזר הקדש. טבעותיה טבעות נחושת או ברזל אשר בקצוות הסקורטיה. וקטבוליה מצע של עור אשר יציעו על המטות לשכוב עליו. ומה שפרט כאן אלו הכלים שהן פשוטי כלי עור ואמר שהן מקבלין טומאה אף על פי שכבר קדם לנו שכלי עור פשוטיהם טהורים זה אפשר בשני פנים. האופן האחד שפשוטי כלי עור יקבלו טומאה מדרבנן גם כן כמו פשוטי כלי עץ לפי שדין הכל אחד ויהיה מאמר התלמוד [ג] שפשוטי כלי עץ מדרבנן ירצה בו כלי עץ וכל המנויין עמהם שלא יקבלו פשוטיהם טומאה. והאופן האחר שיהיו אלו לטומאת משכב ומושב לבד לא לשאר טומאות וזה האופן יותר חזק אצלי. וכבר יפרשו קצת המפרשים [ד] פקח קוח התרת השנצים רצה לומר הסרת מוסרות האסירים וזה שיעשו פקח קוח

שתי

[א] ביצה כ״ה ב׳. [ב] שמות ל״ט ל׳. [ג] ב״ב ס״ו א׳. [ד] ישעיה ס״א מ׳.

ויכון קוח ערי מן קולהם קיחותיו וקיחותיה. וכר של עור הי מת̈כאת אלג̇לד אלמדורה̈. וכסת אלמסתטילה̈ וצורתהמא משהורה̈. ואין הלכה כר׳ יהודה.

שתי מלות ויהיה קוח שנץ מאמרם קיחותיו וקיחותיה. וכר של עור הוא מין משען של עור עגול. וכסת המשען הארוך וצורתם ידועה. ואין הלכה כרבי יהודה.

ה פְּטַלְיָה טמאה וחסינה טהורה. סנניות של עלין טהורות של נצרין טמאות. חותל שהוא נותן לתוכו ונוטל מתוכו טמא ואם אינו יכול עד שיקרענו או עד שיתירנו טהור:

פטליה שבה קפה̈ מן חלף ארתפאעהא קריב אלשבר ולהא פם צגיר ינ̇על פיהא אלתין אליאבס ענדמא יראד כ̇זנה או נקלאנה ואסמה אלמשהור ענדנא מצו̈רה̈. וחסינה ועא כביר ג̇דא שבה בית. יעמל מן חלף פי אלאכת̇ר וימלי באלקמח ענד מא יראד כ̇זנה תרגום נהרסו ממגורות אפחתו חוסניא. ומן שאן אלד̇ין יג̇מעון אלפאכהה̈ אלרטבה̈ כאלתין ואלרטב ואלענב אן יסתרוהא בשבה נסיג̇ מן ורק אלתמאר או מן קצ̇באנהא וד̇לך אלנסיג̇ יתסמי סנגיות שרחה חואקאת מן קולה סוגה בשושנים. וחותל לפאפה̈ מן כ̇וץ או עז̇ף ונחוה הי שבה כלי ינ̇על פיהא אלפאכהה̈ אלרטבה̈ ענד אלביע חתי לא תמרת̇ אליד מת̇ל הד̇ה אלתי יבאע פיהא אלרטב במצר אלתי יסמונהא אלדוכלה̈ והו מן קולה והחתל לא חותלת.

פטליה מין קופה מערבה שגבהה קרוב לזרת ולה פה קטן שישימו בה הגרוגרות כשירצו להצניעם או לטלטלם ושמה הנודע אצלנו מצורה̈. וחסינה ממגורה גדולה מאוד שדומה לחדר ונעשית על הרוב מערבה וימלאו אותה חטים אם ירצו לאצור אותם תרגום נהרסו ממגורות[א] אפחתו חוסניא. ומדרך מאספי הפירות הלחים כתאנים והתמרים וענבים שיצניעו אותן במה שדומה לאריג מעלי תמרים או מכפותיהם וזה האריג יקרא סנגיות והוא בערבי חואקאת מלשון[ב] סוגה בשושנים. וחותל חתול העשוי מהוצין או מנצרים והדומה להן והוא דומה לכלי אשר ישימו בו הפירות הלחים בעת המכירה כדי שלא יתמסמסו ביד כמו הכלי אשר ימכרו בו התמרים הרכים במצרים הנקרא אלדוכלה̈ והוא מאמרו[ג] והחתל לא חותלת.

ו קסיה של זורי גרנית ושל הולכי דרכים של עושי פשתן טמאה אבל של צבעין ושל נפחין טהורה רבי יוסי אומר אף של גרוסות כיוצא בהן. זה הכלל העשוי לקבלה טמא מפני הזיעה טהור:

קסיה ג̇לוד מכ̇יוטה̈ ידכ̇ל פיהא אליד והי עלי שכל יד אלאנסאן. פאן כאן אלגרץ̇ בהא אן יתאתי לה בהא אלקבץ̇ כי לא ידכ̇ל פי ידה אלשוך או אלאעואד ותג̇רחה פאנהא תנתג̇ס. ואן כאן אלגרץ̇ מנהא כי לא יערק פיפסד מא בידה מן אג̇ל אלערק או יעוקה אלערק ען מסך אלאלה̈ אלתי יעמל בהא שג̇לה פהי לא תנתג̇ס לאנה מת̇ל פשוטי כלי עור ואן כאן להׄ תגויף או̇ ולא נעשה לקבלה.

קסיה עורות תפורות שיכניסו בהן היד והן על דמות יד האדם. ואם היתה הכונה בה שיתכן לאדם לאחוז בה דבר ולא יכנס בידו קוץ או עצים ויחבלוהו טמאה. ואם הכונה בה שלא יזיע ויפסיד מה שבידו מפני הזיעה או תמנעהו הזיעה מהחזיק הכלי אשר הוא עושה בו מלאכתו לא תטמא לפי שזה דומה לפשוטי כלי עור אף על פי שהיא חלולה מפני שלא נעשת לקבלה.

א) יואל א׳ י״ז. ב) שה״ש ז׳ ג׳. ג) יחזקאל ט״ז ה׳.

ז המלקוט של בקר והחיסום שלו והמדף של דבורים והמנפה הרי אלו טהורין. כסוי קֻפצה טמא כסוי קמטרא טהור. וכסוי היבה כסוי טני והמכבש של חרש והכסא שתחת התיבה והקמרון שלה והאנלגין של ספר בית הנגר ובית המנעול ובית המזוזה ותיק נבלין ותיק כנורות והאמום של גודלי מצנפת והמרכוף של זמר ורביעית של אליית וגנונת העני וסמוכות המטה וטפוס של תפלה ואמום של עושה סות הרי אלו טהורים. זה הכלל אמר רבי יוסי כל משמשי משמשיו של אדם בשעת המלאכה ושלא בשעת המלאכה טמא וכל שאינו אלא בשעת המלאכה טהור:

מלקוט אניה̇ מן גלד ילתקט פיהא רות̇ אלבקר כי לא יפסד אלקמח. והחסום שלו אלכמאמה̇ אלתי תרבט עלי פמה כי לא יאכל אלקמח אלתי נהי אללה ען אגעאלהא עלי פמה ענד אלדרס. ומדף אניה̇ בסיטה̇ יבכ̇ר פיהא ללנחל חתי תטיר פיתמכן מן אכ̇ד̇ אלעסל והוא מן קולה עלה נדף. והמנפה אלמרוחה̇ תסמאת בדלך לכונהא תמוג̇ אלהוא ותחרכ̇ה. כסוי קפצה גטא אלתכ̇ת והו שכל תאבות תדכ̇ל פיה אלת̇יאב וירבט עליהא אלגטא. ופי אלתלמוד כלי קופצא יעני בה אלת̇יאב אלמרפועה̇ פי אלעיבאת ואלצנאדק. וכדלך קמטרא הי אלתי נסמיהא באלאנדלס אלעתידה̇ ופי מצר אלקמטרה̇ ותרגום המלתחת קמטרה. ומכבש של חרש תכ̇ת אלנג̇אר והו אלד̇י יקום פיה אלאעואד אלמעוג̇ה̇. והקמרון שלה אלקבה̇ אלתי עליהא קאלוא פי ספרי פי קולה שש עגלות צב קאלוא קמורות יעני אן כאנת מקבבה̇ בקבו. והאנלגין של ספר קאלב מן עוד מצמת עלי שכל ספר תורה יעמל עליה אלגלאף לספר תורה אד̇א עמל להא גלאף מן גלד. ובית הנגר גלאף מן עוד ידכ̇ל פיה אלמראג̇ אלד̇י תגלק בה אלאבואב וכדלך בית המנעול. ובית המזוזה בית מן עוד שבה קצבה̇ תדכ̇ל פיה אלמזוזה ותרכב עלי אלבאב. ותיק הו אלגלאף אלד̇י יעמל ללציאנה̇ ושכלה משהור מת̇ל תיק ספר תורה. והאמום אסם אלקאלב. וקולה של גודלי מצנפת לאן כאן להם קאלב שבה ראס אלאנסאן יעממון עליהא אלעמאים. והמרכוף קד בינא אנה פרס אלעוד אלד̇י

ילעב

מלקוט כלי מעור שילקטו בו גללי בקר כדי שלא יפסדו ההטים א). והחסום שלו המחסום הנקשר על פי הבקר כדי שלא יאכל מן החטים שהזהירנו השם מלשום אותו על פיו בעת הדישה ב). ומדף הוא כלי פשוט שיעשנו בו הדבורים כדי שיעופו ויוכל האדם ליקח הדבש והוא מאמרו ג) עלה נדף. והמנפה הכלי שיניפו בו ונקרא כן לפי שיניד ויניע האויר. כסוי קפצה כסוי המלתחה והיא בדמות תיבה שיכניסו בה הבגדים ויקשרו עליה הכסוי. ובתלמוד ד) כלי קופצא ירצו בו הבגדים המוצנעין ה) בתיבות ושידות. וכן קמטרה היא הנקראת באנדלוס אלעתידה̇ ובמצרים אלקמטרה̇ ותרגום ו) המלתחת קמטרה. ומכבש של חרש כלי אשר יישרו בו החרשים את העצים העקומים. והקמרון שלה הקובה שעליה אמרו בספרי ז) באמרו שש עגלות צב אמרו קמורות רצה לומר שהיו כפופות בכיפה. והאנלגין של ספר דפוס מעץ מקשה על תמונת ספר תורה ויעשו על הדפוס הנרתק לספר תורה אם יעשו לו נרתק מעור. ובית הנגר הוא נרתק מעץ ויכניסו בו הבריח אשר ינעלו בו השערים וכן בית המנעול. ובית המזוזה נרתק מעץ כמין קנה שיכניסו בו המזוזה וידביקו אותה על הדלת. ותיק הוא הנרתק שיעשו לשמירה ותמונתו נודעת כמו תיק של ספר תורה. והאמום שם הדפוס. ואמרו של גודלי מצנפת לפי שהיה להם דפוס הדומה לראש אדם ויצנפו עליו המצנפות. והמרכוף כבר בארנו שהוא סוס

מעץ

א) המעתיק הוסיף כאן בעת הדישה. ב) דברים כ"ה ד'. ג) ויקרא כ"ו ל"ו. ד) מנחות מ"א א'. ה) בג"א אלמדפועה. ו) מלכים ב' י' כ"ב. ז) במדבר פיס' מ"ה, וכלשון הרב אינה שם אלא בבמדבר רבה פ' י"ב.

ילעב בה אלזמרה̈ ואלכ̇יאלין. ורביעית הו
עודין את̇נין פי טול כל ואחד מנהמא דון
אלשבר יכון אלעודין פי יד אללאעב יצ̇רב
אחדהמא באלאכ̇ר ענד אלגנא או ענד אלנואח
ואסמה אלמשהור פי אלגרב אלשיז תרגום
ובמנענעים וברביעין ונסבה לאליית לאן כאן
ינדב בה אלאמואת ענדהם. וגנונת העני
וקא אלצאנע והו משתק מן קולה גנון
והציל ויריד בה אלמט̇לה̈ אלתי יעמל
אלצאנע עלי ראסה ענד מא יכ̇דם פי
אלשמס אכת̇ר מא תעמל ענדנא מן עוק̈
ועני אסם אלצאנע קאל תעאלי כי עני הוא.
וסמוכות המטה רפאיד אלסריר. וטפוס ויקרי
דפוס והוא אלקאלב איצ̇א ויריד בה קאלב
אלעוד אלד̇י תעמל עליה אלתפלין של
ראש. וסות הו אלת̇וב ובדם ענבים סותה
פקולה אמום של עושי סות יריד בה אלקאלב
אלתי תנסג̇ עליהא אלתכך ואלהמיאנאת
וצורתהא משהורה̈. והד̇א אלכלל אלד̇י ד̇כר
ר' יוסי צחיח ותפסירה̇ אן ג̇מיע כלי עץ
אלתי יחתאג̇הא אלאנסאן האג̇ה̈ קריבה̈
מת̇ל אלמואיד ואלאטבאק ונחוהא פהי תתסמי
משמשי אדם וכל מא הו אלה̈ לאלה̈ אכ̇רי
יחתאג̇הא אלאנסאן פתכון תלך אלאלה̈
אלאולי כ̇אדמה̈ ללאלה̈ אלת̇אניה̈ פאנהא
תתסמי משמשי משמשי אדם פמא כאן מנהא
מן הד̇ה אלתי הי משמשי משמשי אדם
יחתאג̇ דאימא לא יפארק אלאלה̈ אלאולי
ללת̇אניה̈ מת̇ל כסוי קופצה אלד̇י לא יפארקה
ואן כאן משמש האדם אנמא הו אלקופצה
פקט ואמא גטאהא פהו משמש המשמש פאנה
ינתג̇ס ומא כאן מנהא לא יחתאג̇ גיר בשעת
מלאכה מת̇ל אלקואלב אלמד̇כורה̈ פאנה לא
ינתג̇ס. פהד̇א הו תקסים ר' יוסי פי אלכלים
אלתי הי משמשי משמשין פקט והד̇א אצל
צחיח ולם יתביין פי ספרא ובקי מן אלתקסים
קסמין והו אן יכון כלי משמש את האדם
ואינו משמש את משמשי אדם או יכון
משמש את האדם ואת משמשי משמשיו

פקד

מעץ אשר ישחקו בו המזמרים בחליל
והמהתלים. ורביעית שני עצים אשר אורך
כל אחד מהן פחות מזרת ושני העצים הם
ביד המשחק ויכה האחד בשני בעת שינגן
או שיקונן ושמו המפורסם במערב אלשיז א)
ותרגום ובמנענעים ב) וברביעין ויחס אותה
לאליית לפי שיקוננו בה המתים אצלם.
וגנונת העני מחסה האומן והוא נגזר מאמרו ג)
גנון והציל וירצה בו האוהל אשר יעשה
האומן על ראשו כשיעשה מלאכה בשמש
ויעשוה אצלנו על הרוב מנצרים ועני שם
האומן אמר יתברך ד) כי עני הוא. וסמוכות
המטה אשר המטה סמוכה עליהן. וטפוס
ויש קורין דפוס ועניינם אחד ירצה בו דפוס
של עץ אשר יעשו עליו תפלין של ראש.
וסות הוא הבגד ובדם ענבים סותה ה) הנה אמרו
אמום של עושי סות ירצה בו הדפוס אשר
יארגו עליו האזורים והאבנטים וצורתם ידועה.
וזה הכלל אשר זכר רבי יוסי אמיתי וביאורו
שכל כלי עץ אשר יצטרך האדם להם צורך
קרוב כמו השלחן והקנונים והדומה להן
יקראו משמשי אדם וכל מה שהוא כלי
לכלי אחר שיצטרך אליו האדם עד שיהיה זה
הכלי הראשון משמש לכלי השני יקרא
משמשי משמשי אדם והכלים שהם ממשמשי
משמשי אדם אשר יצטרך אליהם תמיד עד
שלא יפרד הכלי הראשון מהשני כמו כסוי
קופצה אשר לא[ ] יתפרד ממנה אף על פי
שהקופצה לבדה היא משמש האדם והכסוי
הוא משמש המשמש יטמאו והכלים שלא
יצטרך אליהם אלא בשעת מלאכה כמו
הדפוסים הנזכרים לא יטמאו. וזהו החלוק
שעשה רבי יוסי בכלים שהן משמשי משמשים
לבד וזהו שורש אמתי שלא התבאר בספרא
ונשארו מן החלוק שני חלקים והם
שיהיה כלי משמש את האדם ואינו משמש
את משמשי אדם או שיהיה משמש את
האדם ואת משמשי משמשיו ו) וזה כבר
התבאר בספרא שכל מה שהוא משמש את

האדם

א) בנוסחת אקספורד אלשין. ב) שמואל ב' ו' ה'. ג) ישעיה ל"א ה'. ד) דברים כ"ד ט"ו.
ה) בראשית מ"ט י"א. ו) צ"ל ומשמש את משמשיו.

סקד תביין פי ספרא אן כל מא הו משמש את האדם פקט פאנה לא ינתגס אעני אן לא יצרפה אלאנסאן פי אלאשיא אלתי ירידהא פאן כל מא יאכלה או ישרבה או ילבסה פהו איצֿא משמש את האדם. פאדֿא כאן כלי לא יצלח למשמשי אדם בל ללאנסאן נפסה מתֿל סלם יתסלק עליה פאנה לא ינתגס. ואדֿא כאן שי יצלח לאדם ולמשמשי אדם פדֿלך הו אלדֿי ינתגס מן כלי עץ. אמא אלדֿי הו למשמשי אדם פקט פקד קסמה ר׳ יוסי כמא תקדם. ותעלם דֿלך מן אלשק לאנה משמש את האדם אדֿ וקד יגֿלס עליה או יגטיה או ילבסה וכדֿלך משמש את משמשי אדם לאנה קד ינקל פיה סלאעה אלתי הי משמשיו. פחצל הדֿא אלמעני אנה עמדה אלחכם פי טומאת כלי עץ. והדֿא נץ ספרא כלי עץ יכול הסולם והקלב והנהותה והמנורה תלמוד לומר מכל כלי עץ לא כל כלי עץ או יכול שאני מוציא את השלחן ואת הטבלה ואת הדולפקי ת״ל כל כלי עץ ריבה מה ראית לרבות אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב מיעט יעני אדֿ ואלנץ גא פיה אלריבוי ואלמיעוט לאי שי תכֿץ הדֿה באלרבוי לטומאה והדֿה באלמיעוט מן הטומאה פכאן אלגואב תלמוד לומר שק מה שק מיוהד שהוא משמש את האדם ואת משמשי האדם אף אני מרבה את השלחן ואת הטבלה שהן משמשין את האדם ואת משמשי האדם ומוציא את הסולם שהוא משמש את האדם ואינו משמש את משמשי האדם ואת הקלב ואת הנהותה ואת המנורה שהן משמשין משמשי האדם ואינן משמשין את האדם. ונהותה הי קטעה עוד תגֿעל תחת אלכלים קאעדה להא. וצארת אלמנורה משמשי משמשין לאן אלסראג נפסה הו משמש את האדם. ופי תוספת כלים קאלוא ר׳ יהודה נותן בהן שלש מדות משום ר׳ עקיבה העשוי לשמש את האדם כגון הסולם ואת הכלים כגון הקולב והמנורה והנהותה טהורין העשוי לשמש את האדם

ואת

האדם לבד הוא לא יטמא רצה לומר שלא ישתמש בו האדם לדברים אשר הוא ירצה והנה כל מה שיאכל או ישתה או ילבש הוא גם כן משמש את האדם. ואם היה כלי שלא יכשר למשמשי אדם אבל לאדם עצמו כמו סולם שעולים עליו לא יטמא. ואם היה דבר שיכשר לאדם ולמשמשי אדם זהו הנטמא מן כלי עץ. אבל מה שהוא למשמשי אדם לבד חלק אותו ר׳ יוסי כמו שקדם. ונלמד זה מן השק שהוא משמש את האדם שלפעמים ישב עליו או יכסה בו או ילבשהו וכמו זה הוא משמש את משמשי אדם לפי שיטלטל בו גם כן סחורתו שהיא ממשמשיו. והבן זה הענין שהוא עקר הדין בטומאת כלי עץ. וזה לשון ספרא א) כלי עץ יכול הסולם והקלב והנהותה והמנורה תלמוד לומר מכל כלי עץ לא כל כלי עץ או יכול שאני מוציא את השלחן ואת הטבלה ואת הדולפקי תלמוד לומר כל כלי עץ ריבה מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב מיעט רצה לומר אחר שבאו בכתוב הרבוי והמיעוט למה פרטת אלו ברבוי לטומאה ואלו במיעוט להוציאם מן טומאה והיתה התשובה תלמוד לומר שק מה שק מיוהד שהוא משמש את האדם ואת משמשי אדם אף אני מרבה את השולחן ואת הטבלה שהן משמשין את האדם ואת משמשי האדם ומוציא את הסולם שהוא משמש את האדם ואינו משמש את משמשי האדם ואת הקלב ואת הנחותה ואת המנורה שהן משמשין משמשי האדם ואינן משמשין את האדם. ונחותה היא חתיכת עץ שישימו תחת הכלים לתושבת להן. והמנורה היא משמשי משמשין לפי שהנר עצמו הוא משמש את האדם. ובתוספת כלים ב) אמרו רבי יהודה נותן בהן שלש מדות משום רבי עקיבא העשוי לשמש את האדם כגון הסולם ואת הכלים כגון הקולב והמנורה והנחותה טהורין העשוי לשמש את האדם ואת משמשי

אדם

א) שמיני פ״ז (נ״ב ע״א). ב) כלים ב״מ פ״י הלכה ז׳.

ואת משמשי אדם כגון השולחן והטבלה והדולפקי טמאין. וזאד ר׳ יוסי חכם ובין אן אלקסם אלואחד והו העשוי לשמש את הכלים והו אלדי סמאה פי ספרא משמשי משמשין של אדם מנה מא הו טהור ומנה מא הו טמא כמא בינא פחצל הד׳א אלאצל ותפהמה גדא.

אדם כגון השולחן והטבלה והדולפקי טמאין. והוסיף רבי יוסי דין וביאר שהחלק האחד והוא העשוי לשמש את הכלים והוא הנקרא בספרא משמשי משמשים של אדם יש ממנו מה שהוא טהור ויש ממנו מה שהוא טמא כמו שבארנו. והבן זה השורש והסתכל בו מאוד.

ח תיק הסיף והסכין והפגיון תיק מספרת ומספרים והתער תיק מכחול ובית הכוחל תיק מכתב ותרונתק תיק טבלה וסקורטיה בית החצים ובית הפגוזות הרי אלו טמאים. תיק סמפוניא בזמן שהוא נותנה מלמעלה טמא מצדו טהור. תיק חלילין רבי יהודה מטהר מפני שהוא נותנו מצדו. חפוי האלה והקשת והרומח הרי אלו טהורין זה הכלל העשוי לתיק טמא לחפוי טהור:

תיק אלגלאף. וקד תקדם לנא אן פגיון סכין מעוג ומספרת כל מא יחלק בה. ומספרים אלמקץ. והתער אלמוסי. ומכחול אלמיל. ובית הכוחל אלמכחלה׳ אלתי יכון פיהא אלכחל. ומכתב קלם אלחדיד או אלנחאס וקד תקדם שרחה. ותרונתק הו אן יעמל מן אלגלד גלאפאת מג׳מועה׳ נסק ואחד פיה מואצ׳ע ללאקלאם וללסכין ואללמקץ ואסמה אלמשהור ענדנא אלמנמע. ובית החצים אלכנאנה׳. ובית הפגוזות חק מן עוד תעמל פיה אלסהאם אלעריצ׳ה׳ תרגום ומחי קבלו ומחת פגוזוהי. וסמפוניא וחליל אנואע אלמזאמיר כמא קד בינא. וקולה ולחפוי טהור לאן אלאגשיה׳ כלהא מת׳ל מא תגשא אלמנאבר בצפאיח אלד׳הב ואלפצ׳ה׳ ומת׳ל מא תרצע באלעאג׳ וכד׳לך אואני כת׳ירה׳ תגשא באלגלד. וג׳מיע אלתגשיאת לא תנתג׳ס ללאצל אלד׳י תקדם ד׳כרה והו קולהם יכול שאני מרבה חפויי הכלים ת״ל אשר יעשה מלאכה בהם פרט לחפויי כלים.

תיק הוא נרתק. וכבר קדם לנו א) שפגיון סכין עקום. ומספרת כל מה שיגלחו בו. ומספרים ותער ידועים. ומכחול מחט הכחול ובית הכוחל הוא הכלי אשר בו הכחול. ומכתב קולמוס של ברזל או נחושת וכבר קדם באורו ב). ותרונתק הוא שיעשו מעור נרתקים מקובצים יחד לגוף אחד ובו מקומות לקולמסים ולסכין ולמספרים ושמו הנודע אצלנו אלמנמע. ובית החצים האשפה. ובית הפגוזות תיק מעץ שישימו בו החצים הרחבים תרגום ומחי קבלו ג) ומחת פגוזוהי. וסמפוניא והחליל מיני כלי זמר כמו שכבר בארנו ד). ואמרו ולחפוי טהור לפי שהחפויין כולן כמו שמחפין הבימות בטסי זהב וכסף וכמו שמרצפין אותן בשן הפיל וכמו זה מחפין כלים רבים בעור. וכל החפויין לא יטמאו לשרש אשר קדם זכרו והוא אמרם ה) יכול שאני מרבה חפויי הכלים תלמוד לומר אשר יעשה מלאכה בהם פרט לחפויי כלים.

פרק שבעה עשר.

א כל כלי בעלי בתים שיעורן ברמונים רבי אליעזר אומר במה שהן. קופות הגננים שיעורן באגודות של ירק ושל בעלי בתים בתבן ושל בלנין בגבבה רבי יהושע אומר כולן ברמונים:

שיעורן ברמונים אד׳א אנת׳קבת במוציא

רמון

שיעורן ברמונים אם ניקבו במוציא

רמון

א) פרק י״ג מ״א. ב) שם מ״ב. ג) יחזקאל כ״ו ט׳. ד) פרק י״א מ״ו. ה) ספרא שמיני פ״ח ז׳ (נ״ג ע״ג).

רמון תטהרת ולא תקבל נגאסה. ומעני במה שהן אנהא תקדר באלשי אלדי עמלת לה פאדא אנתקבת חתי לא תצלח לדלך אלשי פהי טאהרה מתל אן תכון עמלת ללתין פמנד תנתקב במוציא תאנה ואן כאנת עמלת ללזיתון פמנד תנתקב במוציא זית. תם קאל תנא קמא אן קופות הגננים אדא אנתקבת תקבה תכרג מנהא אגודות ירק פהי טאהרה. וקפף בעלי בתים אדא אנתקבת חתי יכרג מנהא אלתבן פהי טאהרה. וקפף אלחמאמין אדא אנתקבת תקבה תכרג מנהא אלגבבה פקד תטהרת. וגבבה הו אלתבן אלמכלוט באלזבל וכדא יוקד פי אלחמאמאת תרגום לקושש קש לגבבה גילי. וכאלף ר' יהושע עלי הדא אלפצל אלתאני איצא וקאל אן הדה אלקפף כלהא שיעורן ברמונים מתל סאיר כלי בעלי בתים. ואין הלכה כר' אליעזר ולא כר' יהושע.

רמון נטהרו ולא יקבלו טומאה. וענין במה שהן שישוערו בדבר אשר נעשו לתשמישו ואם ניקבו עד שלא יכשרו לזה הדבר הם טהורים כמו שאם נעשו לתאנים משניקבו במוציא תאנה ואם נעשו לזיתים משניקבו במוציא זית. אחר זה אמר תנא קמא שקופות הגננים אם ניקבו בנקב שיצאו ממנו אגודות ירק הן טהורות. וקופות בעלי בתים אם ניקבו עד שיצא מהן תבן הן טהורות. וקופות הבלנים אם ניקבו בנקב שתצא ממנו גבבה כבר טהרו. וגבבה היא התבן המעורב בזבל וזה אשר ישרפו במרחצאות תרגום לקושש קש[א] לגבבה גילי. ורבי יהושע הולק על זה החלק השני גם כן[ב] ואמר שאלו הקופות כולן שיעורן ברמונים כמו שאר כלי בעלי בתים. ואין הלכה לא כרבי אליעזר ולא כרבי יהושע.

ב החמת שעורה בפקעיות של שתי. אם אינה מקבלת של שתי אף על פי מקבלת של ערב טמאה. בית קערות שאינו מקבל קערות אף על פי מקבל תמחויין טמא. בית הראי שאינו מקבל משקין אף על פי מקבל את הראי טמא רבן גמליאל מטהר מפני שאין מקיימין אותו:

פקעיות של שתי כבב אלגזל אלתי יכון מנהא אלסדא והי אצגר מן כבב אללחמה. חמת אלמזוד. ובית הראי אניה יתגוט פיהא אלצביאן וראי אסם אלגאיט. וקולה פי הדה אלפצול אע"פ מענאה מע כון הדה אלאניה תקבל אלמקדאר אלכביר ולא תקבל אלצגיר פאנהא תנתגס וכלי נחסבהא חתי יכון אלתקב מן אלכבר פי חיז אלא תקבל אלמקדאר אלכביר פיכון תקדיר אלמשנה הכדא החמת שעורה בפקעיות אע"פ שאינה מקבלת של שתי הואיל ומקבלת של ערב טמאה והכדא תקדיר בקיה אלפצול. ואין הלכה כרבן גמליאל.

פקעיות של שתי כדורים של מטוה אשר מהן השתי והם קטנים מכדורי הערב. וחמת אמתחת לצדה. ובית הראי הכלי שיעשו בו הילדים צרכיהן וראי שם הצואה. ואמרו באלו ההלכות אף על פי ענינו שזה הכלי אף על פי שיקבל השיעור הגדול ולא יקבל הקטן יטמא ונחשבהו כלי[ג] עד שיהיה גודל הנקב באופן שלא יקבל השיעור הגדול ויהיה שיעור המשנה כן החמת שיעורה בפקעיות אף על פי שאינה מקבלת של שתי הואיל ומקבלת של ערב טמאה וכן שיעור שאר ההלכות. ואין הלכה כרבן גמליאל.

ג הסל של פת שעורן בככרות של פת. אפיפירות שעשה לה קנים מלמטן למעלן לחיזוק טהורה עשה לה גפיים כל שהן טמאה. ר' שמעון אומר אם אינה יכולה להנטל בגפיים טהורה:

אפיפירות אלתעארישאת אלתי תנסג מן אלקצב שבה שבאך לתמתד עליהא אנצאן אלכרמאת

אפיפירות דליות סרוגות מקנים דומות לסבכה ויפרשו עליהן ענפי הכרמים כמו שבארנו

א) שמות ה' י"ב. ב) עיין בפי' הר"ש. ג) בדפוס וכולן בראוי להן ונראה שקרא בערבי וכלהא בחסבהא.

מסכת דמאי. והלכה כר׳ עקיבה ואין הלכה כר׳ יוסי.

ממסכת דמאי א). והלכה כרבי עקיבה ואין הלכה כרבי יוסי.

ו כביצת שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית. רבי יהודה אומר מביא גדולה שבגדולות וקטנה שבקטנות ונותן בתוך המים וחולק את המים. אמר רבי יוסי וכי מי מודיעני איזו היא גדולה ואיזו היא קטנה אלא הכל לפי דעתו של רואה:

מעלום אן לנא פי אלאמור אלשרעיה מא נקדרה בכביצה מתל קולנא אן כביצה מטמא טומאת אכלין. פיקול אן כל מא נקול פיה כביצה פהו קדר אלביצה אלמעתדלה אלמקדאר מן ביץ אלדגאג. ומעני קול ר׳ יהודה עלי מא נבין לך קאל תוכד אניה ותמלי באלמא גאיה מא ימכן חתי יטף אלמא מע הרפהא ותכון מגעולה פי אניה אכרי פארגה תם ירמי ביצה אכבר מא ימכן אן תכון פי דלך אלמא פינהרק מנה מקדאר חגם אלביצה בלא שך ויגמע דלך אלמא תם ימלי אניה אכרי באלמא מרה תאניה אמא תלך אלאניה בעינהא או אניה גירהא אלמעני ואחד תם ירמי פיהא אצגר מא יכון מן אלביץ ויגמע איצא מא יפיץ מן אלמא ויגמע אלמאין ויאכד נצף אלמגתמע ויקדר בה. וכדלך אן אכד אלביצתין אלכבירה ואלצגירה ורמאהמא פי אניה ואחדה פי מרה ואחדה ואכד נצף מא ינהרק מן אלמא כאן אלמעני ואחד. וקאל ר׳ יוסי ומנהו אלדי יעלמנא אדא אכדנא אכבר מא יכון מן אלביץ אן לא יוגד אכבר מן תלך וכדלך אדא אכדנא אלאצגר אן לא יוגד אצגר מנהא בל אלאמר ראגע לתכיל אלאנסאן אן הדה ביצה מעתדלה לא כבירה ולא צגירה. והלכה כר׳ יוסי.

ידוע שיש לנו בעניני הדינים מה שנשערהו בכביצה כאמרנו שבביצה מטמא טומאת אוכלין. ואמר שבכל מה שנאמר בו כביצה היא שיעור ביצה בינונית מביצי התרנגולת. וענין מאמר רבי יהודה הוא כמו שאבאר לך אמר שתקח כלי ותמלא אותו מים בתכלית מה שאפשר עד שילכו על כל גדותיו וזה הכלי יהיה מושם בכלי אחר ריק אחר זה תשליך ביצה היותר גדולה שתהיה באלו המים ויצא מהם שיעור גוף הביצה בלא ספק ותקבץ אלו המים ועוד תמלא כלי אחר במים פעם שנית בזה הכלי בעצמו או בכלי אחר זולתו והענין אחד אחר זה תשליך באותו הכלי ביצה היותר קטנה שתהיה ותקבץ גם כן מה שישפך מהמים ותקבץ שתי המימות ותקח חצי המקובץ ותשער בו. וכן אם תקח השתי ביצים הגדולה והקטנה ותשליך שתיהן בכלי אחד בפעם אחת ותקח חצי מה שישפך מן המים יהיה הענין אחד. ואמר רבי יוסי מי יודיענו אם נקח הביצה היותר גדולה שלא תמצא ביצה יותר גדולה ממנה וכן אם נקח היותר קטנה שלא תמצא יותר קטנה ממנה אבל הדבר תלוי באומד האדם שזאת היא ביצה בינונית לא גדולה ולא קטנה. והלכה כרבי יוסי.

ז כגרוגרות שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית. ר׳ יהודה אומר הגדולה שבארץ ישראל היא הבינונית שבמדינות:

גרוגרת והי הבה אלתין אליאבס קדרנא בהא הוצאת שבת וערובי מבואות עלי מא באן פי ערובים. ואין הלכה כר׳ יהודה.

גרוגרת היא גרגיר מתאנים יבשים ששיערנו בה הוצאת שבת וערובי מבואות לפי מה שהתבאר בעירובין ב). ואין הלכה כרבי יהודה.

ח כזית שאמרו לא גדול ולא קטן אלא בינוני זה אגורי. כשעורה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית זו מדברית. כערשה שאמרו לא גדולה ולא

קטנה

א) בפי׳ הר״מ לדמאי פ״ה מ״ט. ב) פ׳ ע״ב.

קטנה אלא בינונית וו מצרית. כל המטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע לא גדול ולא קטן אלא בינוני. איזה הוא בינוני כל שהקיפו טפח:

קד עלמת אן אלמחרמאת אכלהא באלשחום ואלנבילות ואלדם ונחוהא אנמא ילזם אלחד אלכאמל פי אכלהא עלי כזית וכדלך כזית מן המת ומן הנבלה הו אלדי ינגס ומעטם אלשיעורין בכזית וגץ אלתלמוד רוב שיעוריה בכזית, וסיבין איצא אן עצם כשעורה מן המת מטמא במגע ובמשא. וקד בינא אן כעדשה מן השרץ תטמא במגע. וסיבין פי סאדס עשר אהלות אן כל המטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע.

כבר ידעת שבמאכלות אסורות כחלב ונבלות ודם והדומה להן לא יחויב העונש הגמור על אכילתן אלא בכזית וכן כזית מן המת ומן הנבילה הוא אשר יטמא ורוב השיעורים בכזית ולשון התלמוד[א] רוב שיעוריה בכזית. ויתבאר גם כן[ב] שעצם כשעורה מן המת מטמא במגע ובמשא. וכבר בארנו[ג] שכעדשה מן השרץ מטמא במגע. ויתבאר בפרק ששה עשר[ד] מאהלות שכל המטלטלין מביאים את הטומאה בעובי המרדע.

ט האמה שאמרו באמה בינונית. שתי אמות היו בשושן הבירה אחת על קרן מזרחית צפונית ואחת על קרן מזרחית דרומית. שעל קרן מזרחית צפונית היתה יתירה על של משה חצי אצבע. שעל קרן מזרחית דרומית היתה יתירה עליה חצי אצבע. נמצאת יתירה על של משה אצבע. ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה אלא שהאומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה:

אלתקדיר באלאמה פי אלשריעה כתיר כמא באן פי כלאים ופי שבת ועירובין וסוכה ומדות. ובינונית הי אמה בת ששה טפחים וכל טפח ארבע אצאבע באלאבהאם והי אמה של משה יעני אלתי קדר בהא אלמשכן וקד בינא פי אול מדות אן פי אלבאב אלשרקי מן אבואב הר הבית כאנת צורה שושן הבירה ולדלך סמוה שער שושן ופעל דלך לכונהם טלעוא מן שושן כי יתדכרון מקאמהם פיהא ולא יהמון באלאנפאק עלי אלסלטאן וען דלך אלבאב יקול ושתי אמות בשושן. פאדא אתפק מע אלצנאע אן ינסגון מאיה דראע מתלא במאיה דינאר או יבנון מאיה דראע במאיה דינאר פידפע להם מן אלגזל או עדה אלבניאן מא יקום במאיה דראע מן אמות קטנות פאדא אכד מנהם אלהקדש מא עמלוא טלב מנהם מאיה דראע מן אמות גדולות חתי לא יקע חיף עלי אלהקדש פתל ומהם מעילה עלי מא תאצל פי מסכת מעילה.

השיעור באמה נמצא הרבה בדינים כמו שהוא מבואר בכלאים ובשבת ועירובין וסוכה ומדות. ובינונית היא אמה בת ששה טפחים וכל טפח ארבע אצבעות באגודל והיא אמה של משה רצה לומר אשר מדד בה המשכן. וכבר בארנו בראשון[ה] ממדות שבשער המזרח משערי הר הבית היתה צורת שושן הבירה ולזה קראוהו שער שושן ועשו זה מפני שעלו משושן כדי שיזכרו עמידתם בשושן ולא יחשדו שמרדו במלכות ועל זה השער אומר ושתי אמות בשושן. ואם הסכימו עם האומנים שיארגו מאה אמות דרך משל במאה דינרין או שיבנו מאה אמות במאה דינרין היו נותנים להם מן הארינה או מדת הבנין באומד מאה אמות הקטנות וכאשר יקח מהן ההקדש מה שעשו מבקש מהם מאה אמות מאמות גדולות עד שלא תפול אונאה בהקדש ויתחייבו האומנים מעילה לפי מה שהושרש במסכת מעילה[ו]).

א) עירובין ז׳ ב׳; סוכה ו׳ א׳. ב) אהלות פ"א מ"ח. ג) כלים פ"א מ"א. ד) מ"א. ה) מ"ג. ו) ע"י מ"ת מעילה פ"ח הל׳ ה׳.

י רבי מאיר אומר כל האמות היו בינוניות חוץ ממזבח הזהב והקרן והסובב והיסוד רבי יהודה אומר אמות הבנין ששה טפחים ושל כלים חמשה:

קד בינא אכיאל אלמזבח עלי נאיה אלתחרי פי תֿלאתֿ מדות. והלכה כר׳ מאיר.

כבר בארנו מדות המזבח על תכלית מה שיאות בשלישי ממדות א). והלכה כרבי מאיר.

יא ויש שאמרו מדה דקה מדות הלח והיבש שיעורן כאיטלקי זו מדברית. ויש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם הקומץ את המנחה והחופן את הקטורת והשותה כמלא לוגמיו ביה״כ וכמזון שתי סעודות לעירוב מזונו לחול אבל לא לשבת דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר לשבת אבל לא לחול אלו ואלו מתכוונין להקל. רבי שמעון אומר משתי ידות לככר משליש לקב רבי יוחנן בן ברוקה אומר מככר בפונדיון מארבע סאין בסלע:

קד בינא פי צדר כלאמנא פי מסכת מנחות אן אכיאל אלמאיעאת איצֿא מתֿל אלהין ואללוג ואלרביעית הי אגֿזא מן אלסאה אלתי הי מן מדות היבש וכדֿלך אלקב ואלאיפה ואלעשרון אלתי הי מדות היבש הי איצֿא כלהא מנסובה לסאה כמא באן פי סאבע מנחות והנאך באן אן בסאה מדברית הו אלתקדיר ואן אלסאה מדברית הי כססה אסדאס סאה ירושלמית ומקדאר הדֿה אלאכיאל אלתי תקדמת לנא פי גֿמיע אלמשנה אנמא הי בסאה מדברית. וקולה כמזון שתי סעודות לעירוב יעני ערובי תחומין אלתי לא תכון אלא כמזון שתי סעודות לכל מערב כמא באן פי תֿאמן ערובין ויקול ר׳ מאיר אן פי אלסבת יאכל אלאנסאן מן אלטעאם אכתֿר מן אגֿל וגֿוד אלאדאם והו יעין עלי אכל כבז כתֿיר. ור׳ יהודה יקול אן פי אלסבת יאכל אקל מן סבב וגֿוד אלשראב ואלנביד ירכי אלמעדה ויקלל אלאכל והדֿא הו מעני קולה אלו ואלו מתכונין להקל לאן כל ואחד מנהמא אנמא קצד לתקליל מקדאר אלעירוב. וקד בינא מראת אן סאה ששת קבין ואן אלסלע ארבעה דינרין ושש מעה כסף דינר ומעה שני פונדיונין פאלפונדיון גֿז מן תֿמאניה וארבעין מן סלע פאדֿא כאן אלסום ארבע סאין בסלע יכון נצף קב בפונדיון. פאלמתחצל מן הדֿא אלמקדאר אלדי אעטאה ר׳ יוחנן
בן

כבר בארנו בפתיחת מאמרנו למסכת מנחות שמדות הלחים גם כן כמו ההין והלוג והרביעית הן חלקים מהסאה שהיא ממדות היבש וכן הקב והאיפה והעשרון שהן מדות היבש הן גם כן מיוחסים כולן לסאה כמו שהתבאר בשביעי ב) ממנחות ושם התבאר שהשיעור הוא בסאה מדברית ושהסאה המדברית היא חמש ששיות מסאה ירושלמית ושעור אלו המדות אשר קדמו לנו בכל המשנה אינם אלא בסאה מדברית. ואמרו כמזון שתי סעודות לעירוב ירצה בו עירובי תחומין אשר אינם אלא כמזון שתי סעודות לכל מערב כמו שהתבאר בשמיני ג) מערובין ואמר רבי מאיר שבשבת האדם אוכל יותר מפני התבלין והם עוזרים לו לאכול פת הרבה. ורבי יהודה אומר שבשבת הוא אוכל פחות מפני שיש בו שתיה והיין ירפה האסטומכה וימעט האכילה וזהו ענין אמרו אלו ואלו מתכוונין להקל מפני שכל אחד מהם לא כיון אלא להמעיט שיעור העירוב. וכבר בארנו הרבה פעמים שהסאה ששה קבין ושהסלע ארבעה דינרין ושש מעה כסף דינר ומעה שני פונדיונים והפונדיון חלק מארבעים ושמונה בסלע הנה אם דמי ארבעה סאין בסלע יהיה חצי קב בפונדיון. הנה היוצא מזה השיעור אשר נתן רבי יוחנן בן ברוקה שהשתי סעודות הם חצי
קב

א) מ״א. ב) משנה א׳ וב׳. ג) מ״ב.

בן ברוקה אן אלשתי סעודות הי נצף קב פיכון פי אלקב ארבע סעודות. ור' שמעון יקול אן אלשתי סעודות הי תֿלתֿין כבזה תכון תֿלתֿ כבז מנהא פי אלקב פעלי מדֿהב ר' שמעון יכון פי אלקב תשע סעודות. ובאן פי אלתלמוד אן קול ר' יוחנן בן ברוקה ארבע סעודות בקב אנמא הי באגֿרה אלכבאז אלדֿי יעגֿן ויטבךֿ ואלחטב מן ענד נפסה וכאן לה ענדהם מן אלאגֿרה נצף מא יטבךֿ פאדֿא דפע אלאנסאן ללכבאז קב דפע לה ארבע סעודות ויאכֿדֿ הו ארבעה ואתֿנין מן תלך אלארבעה הי שתי סעודות אלתי אשאר אליהא רבי יוחנן בן ברוקה ודֿלך רבע אלקב. ור' שמעון אלדֿי יקול אן אלשתי סעודות הי תסעין מן קב לא יחתסב באלאגֿרה ואלמקדארין מתקארבה. ואעלם אן אלקב קדר בארבעה ועשרין ביצה ושתי סעודות אדֿא עלי מדֿהב ר' יוחנן בן ברוקה הו קדר סת ביצאת ועלי מדֿהב ר' שמעון תכון אלשתי סעודות קדר כֿמס ביצאת ותֿלתֿ. והנאך תבין אן אלהלכה כר' יוחנן בן ברוקה.

קב הוא שבקב ארבע סעודות. ורבי שמעון אומר שהשתי סעודות הן שתי שלישיות של ככר אשר שלשה מהן בקב והנה לדעת רבי שמעון יהיו בקב תשע סעודות. והתבאר בתלמוד[א] שמה שאמר רבי יוחנן בן ברוקא ארבע סעודות בקב אינו אלא עם שכר האופה אשר ילוש ויאפה ושכר העצים שנתן משלו ונטל אצלם בשכרו חצי מה שיאפה ואם יתן אדם לאופה קב יתן לו ארבע סעודות ויקח הוא ארבע ושתים מאלו הארבע הן שתי סעודות שרמז אליהן רבי יוחנן בן ברוקה וזהו רובע הקב. ורבי שמעון האומר שהשתי סעודות הן שתי תשיעיות מן הקב לא יחשוב השכר ושני השיעורים קרובים . זה לזה. ודע שהקב ישערוהו בעשרים וארבע ביצים ואם כן שתי סעודות על דעת רבי יוחנן בן ברוקה הן בשיעור ששה ביצים ועל דעת רבי שמעון יהיו השתי סעודות בשיעור חמשה בצים ושליש. ושם התבאר שהלכה כרבי יוחנן בן ברוקה.

יב ויש שאמרו במדה גסה מלא תרווד רקב כמלא תרווד גדול של רופאים. וגריס נגעים כגרים הקלקי. האוכל ביום הכפורים ככותבת הגסה כמוה וכגרעינתה. ונודות יין ושמן שיעורן כפיקה גדולה שלהן. ומאור שלא נעשה בידי אדם שעורו כמלא אגרוף גדול זה אגרופו של בן אבטיח. אמר רבי יוסי ישנו כראש גדול של אדם. ושנעשה בידי אדם שיעורו כמלא מקדח גדול של לשכה שהוא כפונדיון האיטלקי וכסלע הנירונית וכמלא נקב שבעול:

פי אלפרק אלתֿאני מן אהלות יבין אן רמאד אלמית והו אלדֿי יבקי מן עטֿאמה בעד אל סנין אלטאילה שבה רמאד יטמא באהל מנה מקדאר מלעקה. פקאלוא אן הדֿה אלמלעקה אלמדֿכורה הי מלעקה אלאטבא אלכבירה אלתי יכֿרגֿון בהא אלמעאגֿין ואלאשרבה מן אלבראני והדֿא אלמקדאר הו מלו אלידין גֿמיעא כמא סנבין פי תֿאני אהלות. ואלנגעים כלהא אנמא תנגֿס בכגרים והו נצף פולה פקאלוא אן תלך אלפולה הי מן פול אלמוצֿע אלמסמי קלק לכבר דֿלך. ומקדארה מרבע פי טולה תֿלתֿ חבאת עדס

וכדלך

בפרק שני[ב] מאהלות יתבאר שאפר המת והוא מה שישאר מעצמיו אחר שנים רבות ודומה לאפר יטמא באהל בשיעור מלא תרווד. ואמרו שזה התרווד הנזכר הוא תרווד הרופאים הגדול אשר יוציאו בו הרפואות היבשות והלחות מקופותיהם וזה השיעור הוא מלא שתי ידים יחד כמו שנבאר בשני מאהלות. והנגעים כולן לא יטמאו אלא בכגרים והוא חצי פול ואמרו שזה הפול הוא מפולי המקום הנקרא קלק לגודל זה הפול. ושיעורו הוא מרובע אשר בארכו שלשה גרעיני עדשים וכן ברחבו כמו שנבאר בששי מנגעים[ג]. וכן

האוכל

א) שם פ"ב ע"ב. ב) מ"א. ג) מ"א.

וכדלך פי ערצֿה כמא נבין פי סאדס נגעים. וכדלך מן יאכל ביום הכפורים קדר תמרה̈ ילזמה אלכרת ואשתרט פי תלך אלתמרה̈ אן תכון כבירה̈ גדא. וקולה כמוה וכגרעינתה הו אן יגמע לחמהא ונויתהא לאן בין גרמהא וגרם נויתהא בעד כתֿיר פלו קדר בגמלתהא לכאנת מקדאר כתֿיר והו קולהם פי אלירושלמי צריך למעך חללה וקד באן פי אלתלמוד אן הדֿא אלמקדאר הו יתר מכביצה. וכפיקה גדולה שלהן מתֿל אלפלכה̈ אלכבירה̈ אלתי תרבט פיהא לאן כדלך תרבט פלך פי אטראף אלזקאק פאדֿא אנתֿקבת תֿקבה̈ תסע מנהא תלך אלפלכה̈ פקד תטהרת. ומאור הו תֿקב יכון פי אלחאיט לידכֿל מנה אלצֿו פאדֿא לם יעמל דלך אלתֿקב אלאנסאן בקצד לידכֿל מנה אלצֿו בל תֿקבה היואן או אנהדם מן נפסה פאנה לא יביא את הטומאה והו אן תדכֿל טומאת מת מן דלך אלתֿקב ללבית אלא אן כאן פיה הדֿא אלמקדאר. ואגרוף הו אלקרסוד. ובן אבטיח שבֿץ משהור בעמל קראמיד כבירה̈. אמא אדֿא עמל דלך אלמצֿוא אדם פמנד יכון פיה מלוא מקדח של לשכה יביא את הטומאה וסנשרח דלך פי תֿאלתֿ עשר אהלות. וקד בינא אן אלפונדיון נצף דרהם וזנה תֿמא הבאת שעיר פכאן קדר אלתֿקבה̈ אלתי תוקב בדלך אלמתֿקב אלדי כאן פי אללשכה קדר פונדיון. וסלע נירונית מנסובה̈ אלי נירון קיצר מן מלוך אלרום פקאל אן תֿקב הדֿא אלמתֿיב הו קדר אלפונדיון והו קדר אלסלע אלפלאניה̈ והו קדר אלתֿקבה̈ אלתי פי אלמהראתֿ ירד תעריף מקדארה באמור משהורה̈ ענד אלגמהור. וינבגי לי אן אדֿכר הנא אצל כביר אלפאידה̈ והו קולהם פי תוספת מקוות כזית מן זמת ובעדשה מן השרץ ספק יש בהן כשיעור ספק אין בהן ספיקו טמא שכל דבר שעיקרו מן התורה ושיעורו מדברי סופרים ספיקו טמא פאחפטֿ הדֿא אלאצל אן בה תעלם מתי זא וקע לך שך פי אי מקדאר כאן הל יאכֿד פיה

באלתקיל

האוכל ביום הכפורים שיעור תמרה חייב כרת והתנו בזאת התמרה שתהא גדולה מאוד. ואמרו כמוה וכגרעינתה הוא שיקבץ בשרה עם גרעינתה לפי שבין גופה ועצם גרעינתה חלל רב ואילו שיערוה בכללה היה השיעור גדול והוא אמרם בירושלמי א) צריך למעך חללה וכבר התבאר בתלמוד ב) שזה השיעור הוא יתר ג) מכביצה. וכפיקה גדולה שלהן כמו הפיקה הגדולה שקושרין בנודות לפי שבן קושרים פיקות בקצוות הנודות ואם ניקבו בנקב שהוא יותר רחב מזאת הפיקה כבר נטהרו. ומאור הוא נקב בכותל להכנים בו האורה ואם לא עשה האדם זה הנקב בכוונה להכנים בו האורה אלא ניקבה אותו חיה או שהכותל נהרס מעצמו לא יביא את הטומאה והוא שלא תכנס טומאת מת בזה הנקב לבית אלא אם היה בו זה השיעור. ואגרוף ידוע. ובן אבטיח איש ידוע במה שהיה עושה באגרופין הגדולים. אבל אם נעשה זה המאור בידי אדם משיהיה בו מלא מקדח של לשכה יביא את הטומאה ונבאר זה בשלשה עשר מאהלות. וכבר בארנו ד) שהפונדיון חצי דרהם שמשקלו שמונה גרעיני שעורה הנה שיעור הנקב אשר ינקב בזה מהמקדח אשר היה בלשכה שיעור הפונדיון. וסלע נירונית מיוחס אל נירון קיסר ממלכי הרומיים ואמר שנקב זה המקדח הוא שיעור הפונדיון והוא שיעור הסלע הפלונית והוא שיעור הנקב אשר בעול רצה לבאר שיעורו בענינים ידועים אצל ההמון. וראיתי לזכור לך כאן שורש שתועלתו גדולה והוא אמרם בתוספת מקוות ה). כזית מן המת וכעדשה מן השרץ ספק יש בהן כשיעור ספק אין בהן ספיקו טמא שכל דבר שעקרו מן התורה ושיעורו מדברי סופרים ספיקו טמא ושמור זה השורש שבו תדע כשיפול לך ספק באיזה שעור שיהיה אם תדין בו להומרא או לקולא ושלא יטעך אמרו שיעורו מדברי

סופרים

א) יומא פ"ח ה"ב. ב) יומא ע"ט ע"ב. ג) בההעתקה הנדפסת פחות וכן במ"ת שביתת עשור פרק ב' הל' ז' עיין בתוספות יו"ט ליומא פ"ח מ"ב. ד) כלים פי"ז מ"ד. ה) פ"ו הל' ד'.

באלתתקיל או באלתכפיף ולא ינלטך קולה שיעורו מדברי סופרים מע אלאצל אלדי באידינא אן גמיע אלשיעורין הלכה למשה מסיני לאן כל מא לם יתבין פי נץ אלתורה מדברי סופרים יסמיה ולו אלאשיא אלתי הי הלכה למשה מסיני לאן קולה מדברי סופרים יקתצי אן יכון אלשי רואיה אלסופרים מתל אלתפאסיר ואלהלכות אלמנקולה ען משה או תיקון סופרים מתל אלתקנות ואלגזורות פאחפט הדא איצא.

סופרים עם השורש אשר בידינו שכל השיעורים הלכה למשה מסיני לפי שכל מה שלא התבאר בלשון התורה נקרא מדברי סופרים ואפילו הענינים שהם הלכה למשה מסיני מפני שאמרו מדברי סופרים יחייב שיהיה הדבר בקבלת סופרים כמו הפירושים וההלכות המקובלות מן משה או תקון סופרים כמו התקנות והגזרות. ושמור זה גם כן.

יג כל שבים טהור חוץ מכלב המים מפני שהוא בורח ליבשה דברי רבי עקיבה. העושה כלים מן הגדל בים וחבר להם מן הגדל בארץ אפילו חוט אפילו משיחה דבר שהוא מקבל טומאה טמא:

קד תקדם לנא פי אלעאשר מן הדה אלמסכתא אן עטאם דואב אלבחר וגלודהא אדא עמלת מנהא כלים לא תנתגס וכדלך חיואן אלבחר כלה אדא מאת לא ינגס ולו אלשרץ מנה לאן לם יוגב אללה נגאסה עלי שי ממא פי אלמיאה. קאל תעאלי או בגד או עור וגא אלנקל מה בגד מן הגדל בארץ אף עור מן הגדל בארץ. וקאל פי מוצע אכר או בעור או בכל מלאכת עור וקאלוא או בעור להביא את שחבר לו מן הגדל בארץ אפילו חוט אפילו משיחה ובלבד שיחברנו לו בדרך חבורו לטומאה יעני אן יכון אתצאלא כאמלא חתי אן לו כאנת שני בגדים או שני עורות מן הגדל בארץ מתצלה מתל דלך אלאתצאל לאנתגס אחדהמא באנתגאס אלאכר והדא הו מעני חיבור טומאה. וקולה הנא דבר שהוא מקבל טומאה טמא יריד בה אן אלדי חבר מן הגדל בארץ הו אלדי ינתגס. ומשיחה הי אלחאשיה אלתי יכרג אלכיאט ענד תפציל אלתוב. והלכה כר׳ עקיבה.

כבר קדם לנו בעשירי א) מזאת המסכתא שעצמות החיה אשר בים ועורה אם נעשו מהם כלים לא יטמאו וכן כל חיה שבים לא תטמא אם מתה ואפילו השרץ שבים לפי שלא חייב השם טומאה על דבר אשר הוא במים. אמר יתברך ב) או בגד או עור ובאה הקבלה ג) מה בגד מן הגדל בארץ אף עור מן הגדל בארץ. ואמר במקום אחר ד) או בעור או בכל מלאכת עור ואמרו ה) או בעור להביא את שחבר לו מן הגדל בארץ אפילו חוט אפילו משיחה ובלבד שיחברנו לו כדרך חבורו לטומאה רצה לומר שיהיה הבור שלם עד שאילו היו שני בגדים או שני עורות מן הגדל בארץ מחוברים בכמו זה החבור נטמא האחד בהטמאות האחר וזהו ענין חבור טומאה. ואמרו כאן דבר שהוא מקבל טומאה טמא ירצה בו שמה שחבר לו מן הגדל בארץ הוא אשר יטמא. ומשיחה היא השפה אשר יוציא החייט כאשר יתפור את הבגד והלכה כרבי עקיבה.

יד ויש במה שנברא ביום הראשון טומאה בשני אין בו טומאה בשלישי יש בו טומאה ברביעי ובחמישי אין בהם טומאה חוץ מכנף העוז וביצת הנעמית המצופה. אמר רבי יוחנן בן נורי מה שנא כנף העוז מכל הכנפים כל שנברא ביום הששי טמא.

מעלום אן כלך פי אליום אלאול אשיא כתירה כמא קאלוא עשרה דברים נבראו
ביום

ידוע שנבראו ביום הראשון דברים רבים כמו שאמרו ו) עשרה דברים נבראו ביום
ראשון

א) מ״א. ב) ויקרא י״א ל״ב. ג) ספרא שמיני פרשה ו׳ י׳ (נ״ג ע״א). ד) ויקרא י״ג מ״ח ה) ספרא שם ו) חגיגה י״ב א׳.

ביום ראשון מן גמלתהא אלמא והו יקבל טומאה כמא בינא פי טומאת משקין. ופי אליום אלת̇אני כ̇לק אלרקיע ופי אליום אלת̇אלת̇ כ̇לקת אלארץ̇ ואלנבאת ובעץ̇ אלנבאת ינתג̇ס והו אלד̇י יצלח ללאכל פקט עלי מא יבין פי טהרות ולד̇לך קאל בשלישי יש בו טומאה יעני פי בעץ̇ מא כ̇לק פיה מא ינתג̇ס. אמא אלראבע פכ̇לקת פיה אלמאורות ופי אלכ̇אמס אלחיואן אלבחרי ואלטאיר. וקד תקדם לך אן אלחיואן אלסאבח ואלטאיר לא ינג̇ס ולא אלכלים אלמעמולה̈ מנה תנתג̇ס. ולא ינלטך אמר נבלת העוף הטהור לאנהא חדוש אעני אנהא לא תנג̇ס במגע כסאיר אלנג̇אסאת כמא נבין פי אול טהרות. וכנף העוז ג̇נח טיר הו העזניה אלמד̇כורה̈ פי אלתורה אד̇א עמל מנה כלים. וכד̇לך ביצה̈ אלנעאמה̈ אד̇א נשית ועמל מנהא כלי. ואנמא קלנא אן הד̇ה תנתג̇ס לשבההא בכלי העצם אלתי קלנא אנהא תנתג̇ס מן התורה מן קולה וכל מעשה עזים כמא בינא פי אלפרק אלת̇אני. אמא ביום הששי פכ̇לק אלאנסאן ואלחיואן אלמשא ואלכל ינג̇ס כמא תקדם. ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי.

ראשון שמכללן המים והן מקבלין טומאה כמו שבארנו בטומאת משקין. וביום השני נברא הרקיע וביום השלישי נבראת הארץ והצמחים וקצת הצמחים יטמאו והן הראויים לאכילה בלבד לפי מה שיתבאר בטהרות[ס] ולזה אמר בשלישי יש בו טומאה רצה לומר בקצת מה שנברא בו יש בו מה שיטמא. וברביעי נבראו המאורות ובחמישי החיות שבמים והעופות. וכבר קדם לך שהחי השוחה והמעופף אינו מטמא וגם הכלים הנעשים ממנו לא יטמאו. ואל יטעך מה שאמרו בנבלת עוף טהור לפי שזה חידוש רצה לומר שלא תטמא במגע כשאר הטומאות כמו שנבאר בראשון[ב] מטהרות. וכנף העוז כנף עוף שהוא העזניה הנזכרת בתורה[ג] אם עשה ממנה כלים. וכן ביצת הנעמית אם צפה אותה ועשה ממנה כלי. ואמרנו שאלו יטמאו אינו אלא לפי שהם דומים לכלי עצם אשר אמרנו שיטמאו מן התורה מאמרו[ד] וכל מעשה עזים כמו שבארנו בפרק שני[ה]. אולם ביום הששי נבראו האדם ובעלי החיים ההולכים וכולם יטמאו כמו שקדם. ואין הלכה כרבי יוחנן בן נורי.

טו העושה כלי קבול מכל מקום טמא העושה משכב ומושב מכל מקום טמא. העושה כיס מעור המצה ומן הנייר טמא. הרימון האלון והאגוז שחקקום תינוקות למוד בהם את העפר או שהתקינום לכף מאזנים טמא שיש להם מעשה ואין להם מחשבה:

למא קאל העושה כלי קיבול מכל מקום טמא בין ד̇לך במת̇אלאת. והו אן יעמל כיס מן אלג̇לד אלד̇י אלד̇י לם ימלח ולא דבג או מן אלכאגד או מן עמל כלי קיבול איצ̇א מן קשרה̈ רמאן או בלוט או ג̇וז ומן שאן אלצביאן אלאצאגר אן יעמלוא שבה מיזאן כפאתה מן קשר אלג̇וז ואלבלוט ונחוהא ואד̇א מא עמל אלצגיר כלי קבול פאנה ינתג̇ס לאנהם יש להם מעשה. ומעני אין להם מחשבה אן לא תות̇ר ניאתהם כמא תות̇ר אעמאלהם מת̇ל אן יעול אלצגיר אן ינעל הד̇ה אלקשרה̈ כלי דון אן יעמל שיא פאנהא לא תנתג̇ס אד̇ ואין להם מחשבה.

אחר שאמר העושה כלי קיבול מכל מקום טמא יבארהו במשלים. והוא העושה כים מעור המצה שאינו מליח ולא עפ"ץ או מן הנייר או העושה כלי קבול גם כן מקליפת הרמון או האלון או האגוז ומדרך הילדים הקטנים לעשות דמות מאזנים וכפותיהם מקליפות אגוז ואלון והדומה להן ואם יעשה התנוק כלי קבול יטמא לפי שיש להן מעשה. וענין אין להם מחשבה שמחשבתם אינה פועלת כמו שיפעל מעשיהם כגון שיכוון התינוק שתהיה זאת הקליפה כלי בלתי שיעשה שום דבר אינה טמאה לפי שאין להן מחשבה.

ס) פ"א. ב) מ"א. ג) ויקרא י"א י"ג. ד) במדבר ל"א כ' ה) מ"א.

טז קנה מאזנים והמחוק שיש בהן בית קבול מתכת והאסל שיש בו בית קבול מעות וקנה של עני שיש בו בית קבול מים ומקל שיש בו בית קבול מזוזה ומרגלית הרי אלו טמאין. ועל כלן אמר רבי יוחנן בן זכאי אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר:

אלמתחילון עלי אלנאס יגעלון קצבה̈ אלמיזאן מגופה̈ ומתכת פי דאכ̇ל ד̇לך אלתגויף מן חית̇ תת̇קל תלך אלגהה̈ מן אלמיזאן פיאכ̇ד̇ באלגהה̈ אלכ̇פיפה̈ וידפע באלגהה̈ אלתי פיהא אלמתכת. ומחוק הו לוח ימסח בה עלי פם אלכיל ליקע אלזאיד פיתחיל אלמתחיל ויגעל פי קלב ד̇לך אללוח מתכת חתי יכון להא ת̇קל ותנזל פי אלכיל בת̇קלהא ותוקע מנה כת̇יר. ואסל כ̇שבה̈ תעמל עלי אלאכתאף ויעלק מנהא אלשי אלד̇י יבאע פקד יתחיל אלדלאל ויגעל פי טרפהא בית קיבול מעות חתי יגעל הנאך מא יסרק מן ת̇מן אלבצ̇אעה̈ ולא ישער לה. וקנה של עני יגעלה מגוף ויכון דאכ̇לה אלמא ישרב מנה ויבדי ללנאס אנה צאים כי ישפק עליה. וכד̇לך יגעל פי טרף אלמקל בית קיבול מרגלית כי תכ̇פי מן אלמכס ונחוה פהד̇ה כלהא ואן כאנת פשוטי כלי עץ אלתי לא תקבל טומאה מדאוריתא כמא תאצל אד̇ ונעשה בהן בית קיבול מכל מקום פהי טמאים. וקאל ר' יוחנן בן זכאי ויל אן קלת הד̇ה אלאשיא פאנה יתעלם מנהא אלחיל ואלכ̇דע וויל אן לם נקלהא פיט̇ן האולי אלכ̇ביתון אן נחן גיר כ̇בירין בחילהם וקד קאלוא פי אלתלמוד אנה אמרה וקאל כי ישרים דרכי יי וכו' ולא יכ̇אלף אחד פי אנהא תנתג̇ס ואנמא ר' יוחנן תוקף ען אלכלאם פיהא מד̇ה̈ מן אג̇ל מא ד̇כרנאה.

המרמין את בני אדם עושים קנה המאזנים חלול ומניחים מתכת בתוך זה החלול כדי שיכבד זה הצד מהמאזנים ונוטלים בצד הקל ונותנים בצד אשר בו המתכת. ומחוק הוא דף שימחקו בו פי המדה להפיל הנודש ויערימו הרמאים ויניחו בתוך זה הדף מתכת עד שתהיה לו כובד וישקע במדה בכבידותו ויפיל ממנה הרבה. ואסל מוט שנושאים בו על הכתף ויתלו בו הדבר אשר ימכרו ויערים הרוכל ויעשה בקצה המוט בית קבול מעות כדי שיניח שם מה שהוא גונב מדמי הסחורה בלי שיודע. וקנה של עני עושה אותו חלול ובתוכו מים לשתות מהם ויראה לבני אדם שהוא רעב וצמא כדי שיחמלו עליו. וכמו זה יעשו בראש המקל בית קבול מרגלית להסתירה מהמכס והדומה לזה ואלו כולן אף על פי שהן פשוטי כלי עץ אשר לא יקבלו טומאה מדאורייתא כמו שהשרשנו כיון שנעשה להם בית קיבול מכל מקום הם טמאים. ואמר רבי יוחנן בן זכאי אוי לי אם אומר אלו הדברים שילמדו מהם הערמות והרמאות אוי לי אם לא אומר שיחשבו אלו הרשעים שאנחנו איננו בקיאים בתחבולותם וכבר אמרו בתלמוד[א] אמרה ואמר[ב] כי ישרים דרכי יי וכו' ולא יחלוק אדם שהם טמאים אך רבי יוחנן נמנע איזה זמן מלדבר בהם מפני מה שזכרנוהו.

יז תחתית הצורפין טמאה ושל נפחין טהורה. משחזת שיש בה בית קבול שמן טמאה ושאין בה טהורה. פנקס שיש בה בית קבול שעוה טמאה ושאין בה טהורה. מחצלת הקש ושפופרת הקש רבי עקיבה מטמא וריב"נ מטהר רבי שמעון אומר אף של פקועות כיוצא בהן. מחצלת קנים ושל חלף טהורה. שפופרת הקנה שחתכה לקבלה טהורה עד שיוציא את כל הככי:

אלקטעה̈ מן אלעוד אלתי ירכב פיהא אלסנדאן והו אלד̇י נסמיה פי אלמגרב זברה̈ אלחדיד הי אלתי אסמהא תחתית. פיקול אן

הדה

החתיכה מעץ אשר תוחבין בה הסדן והוא הנקרא במערב זברה̈ אלחדיד היא אשר שמה תחתית. ואמר שזה העץ

אשר

א) ב"ב פ"ט ע"ב. ב) הושע י"ד י'.

הדה אלכ֗שבה֗ אלתי פיהא סנדאן אלצאיג מקבלת טומאה לאנהא מן מקבלי כלי עץ. ודלך אנהם יזילון אלחדיד מנהא ויאכ֗דון מא יגתמע הנאך מן סחאלה֗ אלדהב ואלפצ֗ה֗ פקד צאר דלך אלחפר אלדי פי אלכ֗שבה֗ לקבלה. ואלכ֗שבה֗ אלתי פיהא סנדאן אלחדאדין טאהרה֗ לאנה לא נעשה לקבלה. ואעלם אנה לא ינתגס ולו מדרבנן לאן גאיה֗ מא ינתגס מדרבנן פשוטי כלי עץ והדה אלכ֗שב אלתי ימד עליהא אלחדאדין אין עליה תורת כלי אללהם אלא פי האל כון סנדאן אלחדיד מרכב פיהא פאן אלגמלה֗ תנתגס ללאצל אלדי תקדם פי אלפרק אלת֗אלת֗ עשר פי קולהם עץ המשמש את המתכת טמא. ומשחזת אלמסן וליס יריד בה הנא מסן אלחגר לאן כלי אבנים לא תנתגס ראסא ולא הו איצ֗א מסן אלחדיד לאן כלי מתכות פשוטיהן טמאין פלים יחתאג אן ישתרט פיה בית קיבול ואנמא כלאמה הנא פי קטעה֗ עוד תמלס עליהא אלסכין ותצלח שפרתה מת֗ל מא ימלס אלחגאמין אלמוסי פי אלגלד פלדלך אן כאן פיהא בית קיבול טמאה עלי אלאצול אלמתקדמה֗. ופי אלתלמוד קאלוא כתוב אפינקסיה דר׳ פלוני יעני פי זמאמה ויכון עלי אלזמאם אלמכתוב לוחין את֗נין תג֗מעה֗ שבה֗ תכ֗ת פאן כאן פי אחד תלך אללוחין חפר יכון פיה אלשמע ליוגד ענד אלכתאבה֗ תטבע בה אלכתב פקד צאר כלי קיבול. ושעוה אסם אלשמע. ומחצלת הי אלחציר. ושפופרת הקש אנבוב אלתבן הי איצ֗א כלי קיבול ואן כאן צגיר. פקד תבין לך אן כלי קיבול ליס להא מקדאר בל מנד תקבל אי קדר כאן פהי תתסמי כלי קיבול. ופקועות נבאת לה קצב מגופה֗ איצ֗א פקועות שדה. ושל חלף יעני בסאט אלחלפא. וכל הכבי גמיע מא דאכ֗להא מן אלפלוס אלביצ֗א אלתי תוגד פי דאכ֗ל אלקצב פאדא קטעהא ליגעל פיהא כחל או נחוה ואכ֗רג כל מא דאכ֗לה צארת מן גמלה֗ כלי עץ המקבלין ותנתגס ותטהר במקוה. ואעלם אן אלקצבה֗ בגמלתהא קבל

אן

אשר בו סדן הצורף מקבל טומאה לפי שהוא ממקבלי כלי עץ. וזה שיסירו הסדן ממנו ויקחו מה שיתקבץ שם מגרותות הזהב והכסף ובזה כבר נהיתה החפירה אשר בעץ לקבלה. והעץ אשר בו סדן הנפחים טהור לפי שלא נעשה לקבלה. ודע שזה הכלי לא יטמא אפילו מדרבנן לפי שתכלית מה שיטמא מדרבנן הוא פשוטי כלי עץ ואלו העצים אשר יתמודדו עליהם הנפחין אין עליהם תורת כלי והאלהים אם לא בעת שסדן הברזל תחוב בו שאז יטמא הכל לשרש שקדם בפרק שלשה עשר[א] באמרם עץ המשמש את המתכת טמא. ומשחזת ידועה ולא ירצה בה כאן משחזת של אבן לפי שכלי אבנים לא יטמאו כלל ואינה גם כן משחזת של ברזל לפי שכלי מתכות פשוטיהן טמאין ולא תצטרך לתנאי שיהיה בה בית קבול אבל ידבר כאן בחתיכת עץ שיחליקו עליה את הסכין וייטיבו חדודו כמו שיחליקו המקיזין התער בעור ולזה אם היה בה בית קבול טמאה לפי השרשים הקודמים. ובתלמוד אמרו[ב] כתוב אפינקסיה דרבי פלוני רצה לומר בקסתו והיה על הפנקס אשר יכתבו עליו שני לוחות המחזיקין אותו כמו תיק ואם היתה באחד מאלו הלוחות חפירה שבה השעוה כדי שימצאוה בעת הכתיבה ויחוקו בה הכתב הנה הוא כלי קבול. ושעוה ישם הדונג. ומחצלת היא דבר סרוג. ושפופרת הקש קנה מתבן והוא גם כן כלי קבול אף על פי שהוא קטן. וכבר התבאר לך שכלי קיבול אין להם שיעור אבל משיקבלו איזה שיעור שיהיה יקראו כלי קבול. ופקועות צמח שיש לו קנה חלול גם כן פקועות שדה[ג]. ושל חלף ירצה בו מהצלאות של חלף. וכל הכבי רצה לומר כל מה שבתוכו מן המוח הלבן הנמצא בתוך הקנים ואם חתכו לשום בו כחול או הדומה לו והוציא כל מה שבתוכו נהיה מכלל כלי עץ המקבלים ויטמא ויטהר במקוה. ודע שהקנה בכללו קודם שיעשו בו דבר כזה

לא

א) מ״ו. ב) שבת קנ״ו ע״א. ג) מלכים ב׳ ד׳ ל״ט.

אן יעמל פיהא שי מן דלך לא תנתגס ולו מדרבנן לאנהא ליסת כלי והדא אלדי קלנא מחצלת הקנים ושל חלף טהורה יעני מטומאת שרץ ונחוהא אמא במשכב הזב ואצחאבה אללדין מטמאין משכב ומושב פהי תנתגס בלא שך מדאוריתא כמא תקדם אלא אן עמלהא ליסקף בהא לא לינלס עליהא עלי מא תבין פי סוכה פאנהא חיניד טהורה לגמרי והלכה כר׳ עקיבה.

לא יטמא אפילו מדרבנן לפי שאינו כלי וזה שאמרנו מחצלת הקנים ושל חלף טהורה רצה לומר מטומאת שרץ והדומה לו אבל במשכב הזב וחביריו המטמאין משכב ומושב תטמא בלא ספק מדאוריתא כמו שקדם אם לא שעשאה לסכך לא לשבת עליה לפי מה שהתבאר בסוכה א) שהיא אז טהורה לגמרי והלכה כרבי עקיבה.

פרק שמונה עשר.

א השידה בית שמאי אומרים נמדדת מבפנים ובית הלל אומרים נמדדת מבחוץ. מודים אלו ואלו שאין עובי הרגלים ועובי ליזביזין נמדד. רבי יוסי אומר מודים שעובי הרגלים ועובי ליזביזין נמדד וביניהם אינו נמדד. רבי שמעון השיזורי אומר אם היו הרגלים גבוהות טפח אין ביניהם נמדד ואם לאו ביניהם נמדד:

קד תקדם פי אלפרק אלכאמס עשר אן שידה תיבה ומגדל אדא כאנת מחמל ארבעים סאה מן הלח פאנהא לא תנתגס ובינא אן אלשכל אלדי מסאחתה אמה על אמה ברום שלש הו אלדי יחמל ארבעים סאה מן הלח. פיקולון בית שמאי אן הדא אלצנדוק נכיל דאכלה פאן כאן פי פצאה אמה על אמה ברום שלש פאנה לא ינתגס ואן כאן מגמוע תכסירה אקל מן הדא פאנה ינתגס. ובית הלל יקולון אנא אנמא נכילה מן כארגה פמתי כאן פי סטחה מן כארג אמה על אמה ברום שלוש ועלי אן ליס פי דאכלה אלא אקל מן הדא אלמקדאר לא ינקץ נלט אלכשב פאנה טאהר. וליזביז אלטרף אלדאיר פוק אלחאשיה והו זר. וקולה וביניהן אינו נמדד יעני אלפצא אלדי בין אלארגל אנה לא ידכל פי אלמסאחה. ויקול ר׳ שמעון השיזורי אנה אן כאן ארתפאע אלארגל אקל מן טפח פאנא נתכיל כל מא בינהא מלא וכאנהא כלהא מצמתה. ואין הלכה כרי יוסי ולא כר׳ שמעון שזורי.

כבר קדם בפרק חמשה עשר ג) ששידה תיבה ומגדל המחזיקים ארבעים סאה מהלח לא יטמאו ובארנו שהצורה הנמדדת באמה על אמה ברום שלש היא המחזקת ארבעים סאה מן הלח. ואמרו בית שמאי שזאת השידה נמדדת מבפנים ואם היה בחללה אמה על אמה ברום שלש לא תטמא ואם היה קבוץ כפלה פחות מזה תטמא. ובית הלל אומרים שנמוד אותה רק מבחוץ ואם היה בשטחה מבחוץ אמה על אמה ברום שלש אף על פי שאין בתוכה אלא פחות מזה השיעור איננו מחסרים עובי העץ והשידה טהורה. וליזביז הקצה הסובב למעלה מהשפה והוא זר. ואמרו וביניהם אינו נמדד רצה לומר האויר אשר בין הרגלים שהוא לא יכנס במדידה. ואמר ר׳ שמעון השיזורי שאם היו הרגלים גבוהות פחות מטפח נדמה במחשבתנו שכל מה שביניהן מלא וכאילו הן כולן מקשה. ואין הלכה כרבי יוסי ולא כרבי שמעון שזורי.

ב מכני שלה בזמן שהיא נשמטת אינה חבור לה ואינה נמדדת עמה ואינה מצלת עמה באהל המת ואין גוררין אותה בשבת בזמן שיש בתוכה מעות ואם אינה נשמטת חבור לה ונמדדת עמה ומצלת עמה באהל המת וגוררין אותה בשבת

א) י״ט ב׳ ג) מ״א.

אף על פי שיש בתוכה מעות. הקַמְרוֹן שלה בזמן שהוא קבוע לה נמדד עמה אם אינו קבוע אינו חבור לה ואיני נמדד עמה ביצד מודדין אותו ראש תור רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה טהורה:

מכני שלה יריד בה אלמג̇ר אלדי יכון פיהא לאן כת̇יר מא תעמל פי תואבת אלצירפיין ופי אכת̇ר אלכ̇זאין מג̇ראת ויקאל להא איצ̇א פרכאת מנהא מא תכ̇רג̇ ותכין ען אלתאבות או אלכ̇זאנה̈ ומנהא מא לא תנפצל ענה בל תכ̇רג̇ לחד מעלום ותנעאק ען אלכ̇רוג̇. פאן כאן הד̇א אלמג̇ר מנפצל ויכ̇רג̇ ויבין ען אלתאבות פלים ינתג̇ס באנתג̇אס אלתאבות אן כאן אלתאבות יקבל טומאה והד̇א מעני קולה אינה חיבור לה וכד̇לך לא ינתג̇ס אלתאבות באנתג̇אס אלמג̇ר לאן ליס הו ג̇ז מנה ואנמא הו כלי אחר. אמא אן כאן הד̇א אלמג̇ר לא ינפצל פאנא נכיל מסאחתה מע מסאחה̈ אלתאבות פאן אנתמע פיהמא ג̇מיעא אמה על אמה ברום שלש פאנהא לא תנתג̇ס אד̇ הד̇ה אלמַכְנִי ג̇ז מן אלשידה וכד̇לך תפצל פי אהל המת בין אלטומאה ואלכלים ותציר שבה חאיט ולא תנתג̇ס הי פי נפסהא ולא ינתג̇ס מא כ̇לפהא והו מעני קולה מצלת כמא סיבין פי ת̇אמן אהלות. אמא אן כאן הד̇א אלמג̇ר ינפצל ענהא פליס ינחסב מן ג̇מלתהא פי שי מן הד̇ה אלאחכאם. ואנמא ג̇אז אן יג̇ר הד̇א אלמג̇ר פי אלסבת ואן כאן פיה מעות אלד̇י לא יג̇וז תנקילהא לכון הד̇א אלמג̇ר גיר מסתקל בנפסה פאד̇א ג̇בד̇ אלמג̇ר ופיה אלדראהם אד̇ וליס יקדר יכ̇רג̇ה ויפצלה מן אלשידה פכאנה לא טלטל המעות. אללהם אלא אן רפע אלשידה בג̇מלתהא או ג̇בד̇הא מן מוצ̇ע למוצ̇ע פאנה חיניד̇ קד טלטל המעות. והקמרון אלתקביב אלד̇י יכון עלי בעץ̇ אלתואבת מת̇ל אנטיה̈ אלעתאיד ואלקמטראת וקד בינא ד̇לך וקלנא אנהם שרחוא קולה שש עגלות צב קמורות וקאל אלתרגום כד מחַפְיָין יעני אן עליהא קבו יסתרהא פקאל אן אד̇א כאן הד̇א אלגטא אלמקבב מסמר מעהא בסואקט ולא יכון יתרכב וינפצל פאנה

איצא

מכני שלה ירצה בו האופן אשר בשידה לפי שהרבה פעמים יעשו בתיבות השולחנים וברוב המגדלים אופנים הנקראים גם כן בערבי פרכאת מהם מה שיוציאו ויבדילו מן השידה או מן המגדל ומהן מה שלא יבדילו ממנה אבל בעת ידועה נשמטים אך בקושי. ואם היה זה האופן נפרד ונשמט ונבדל מהשידה לא יטמא בטומאת השידה אם היתה השידה מקבלת טומאה וזהו ענין אמרו אינה חבור לה וכן לא תטמא השידה בהטמאות המכני לפי שאינה חלק ממנה והיא רק כלי אחר. אבל אם זאת המכני איננה נשמטת נמדוד אותה עם מדידת השידה ואם היה בין שניהם יחד אמה על אמה ברום שלש לא יטמאו כי זאת המכני היא חלק מהשידה וכן תחוץ המכני באהל המת בין הטומאה והכלים ותהיה כבותל ולא תיטמא היא בעצמה ולא יטמא מה שהוא מאחוריה והוא ענין אמרו מצלת כמו שיתבאר בשמיני א) מאהלות. אבל אם זאת המכני נשמטת ממנה לא תחשב מכללה באיזה דין מאלו הדינים. ואינו מותר לגרר זה האופן בשבת אף על פי שיש בו מעות שאסור לטלטל אלא לפי שזאת המכני איננה עומדת בעצמה ואם נגרר אופן המכני אשר בה המעות הוא כאילו לא טלטל המעות מפני שלא יכול לסלקה ולהבדילה מהשידה. האלהים אם לא כשהגביה השידה בכללה או גררה ממקום למקום שאז כבר טלטל המעות. והקמרון הוא הכפיפה שהיא על קצת השידות כמו כסויי הקופסאות והקמטראות וכבר בארנו ב) זה ואמרנו שפירשו אמרו ג) שש עגלות צב קמורות ואמר התרגום בו כד מחפיין רצה לומר שעליהם כפיפה שמגינה עליהם ואמר שאם היה זה הכסוי הקפוף מחובר עם השידה במסמרים חזקים ולא נעשה

להתחבר

א) מ״א. ב) לעיל פ׳ ט״ז מ״ז. ג) במדבר ז׳ ג׳.

איצא יכיל מעהא ואד׳א כאן פי מסאחה׳ אלקבו מע פצ׳א אלתאבות אמה על אמה ברום שלש פאנהא לא תנתגס. פקאל כיף נעלם מסאחה׳ הד׳א אלתקביב פקאל אנא נכילה כמא נכיל אלמת׳לת׳את. וראש תור יסמי זאויה׳ אלמת׳לת׳ כמא בינא פי כלאים פיקול אנא נכיל אלמת׳לת׳ אלמסתוי אלסאקין אלחאדת׳ פי ד׳לך אלתקביב פקט והו אלד׳י נציף אלי מסאחה׳ אלשידה והד׳ה צורה׳ ד׳לך. ואלד׳י יבין לי אנהם אנמא אעתמדוא עלי מסאחה׳ אלמת׳לת׳ פקט לכון אלתקביב תכ׳תלף אשכאלה קד יכון קטעה׳ מן מחיט כרה׳ וקד יכון מן אלאשכאל אלחאדת׳ה׳ מן אלכ׳טוט אלמנחניה׳ ומסאחה׳ הד׳ה אלאשכאל תרק ג׳דא וטרקהא בעידה׳ ומע ד׳לך כלה פאנה לא יוצל למסאהתהא בתחקיק אבדא אעני אנהא לא תכ׳רג מנטקה׳ כמא הו מעלום ענד אצחאב אלתעאלים פלד׳לך אקתצרוא עלי מסאחה׳ פצ׳א אלמכ׳רוט אלד׳י ראסה וסט אלתקביב וקאעדתה קאעדה׳ אלגטא ודלך בין ממא צורנא וענד מהנדס צ׳רורה׳. וקאל ר׳ יהודה אן הד׳ה אלשידה אד׳א כאן להא גטא מקבב יתקלהא וימילהא לג׳אנב חתי לא תקדר אן תעמוד בפני עצמה אלא אן רפדת פאנהא טהורה ולו כאנת קטנה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

להתחבר ולהתסלק הנה הוא גם כן נמדד עמה ואם היה במדת הכפיפה עם חלל השידה אמה על אמה ברום שלש לא תטמא. ואמר איך נדע מדת זאת הכפיפה ואמר שאנחנו מודדים אותה כמו שנמדוד המשולשים. וראש תור תקרא זוית המשולש כמו שבארנו בכלאים [א] ואמר שאנחנו מודדים המשולש שוה השוקים המתחדש בזאת הכפיפה לבד והו אשר נוסיף אל מדידת השידה וזאת צורתו 15. וברור אצלי שלא עמדו על מדידת המשולש לבד אלא מפני שצורות הכפיפה הם שונות פעם תהיה התוך מן היקף העגול ופעם תהיה מהתמונות המתהדשות מהקוים הנטוים ומדידת אלו התמונות דקה מאד ודרכיה רחוקות ועם זה כולו לא יושג אל מדידתן בדיוק לעולם רצה לומר שאי אפשר לבטאה במספר מכוון כמו שהוא ידוע אצל בעלי הכמת השיעורים ולזה סמכו על מדידת הלל המחודד אשר ראשו אמצע הכפיפה ותושבתו תושבת הכסוי וזה מבואר ממה שציירנו ואצל בעלי חכמת המשיחה בהכרח. ואמר רבי יהודה שזאת השידה אם היה לה כסוי כפוף מכביד עליה ומטה אותה לצד אחד עד שלא תוכל לעמוד בפני עצמה אלא אם היא נסמכת הנה היא טהורה ואף על פי שהיא קטנה. ואין הלכה כרבי יהודה.

ג השידה והתיבה והמגדל שנטלה אחת מרגליהן אף על פי מקבלין טהורין ושאינן מקבלין כדרכן ר׳ יוסי מטמא. ונקליטי המטה וחמור וחפוי טהורין. אין טמא אלא מטה ומלבן. ומלבני בני לוי טהורין:

יקול אן אד׳א זאלת רג׳ל מן ארג׳להא פאנהא לא תנתגס ועלי אן תלך אלעתידה׳ או אלתאבות לם תנתקב בזואל תלך אלרג׳ל בל בקית מקבלת לכונהא קד פסד שכלהא. ת׳ם קאל ר׳ יוסי אן הד׳ה אלכלים אד׳א לם תחמל ארבעים סאה אלא באן יג׳יר וצ׳עהא באן תרפד או תמיל עלי אחד ג׳ואנבהא פאנהא תנתגס מנד׳ לא תקבל ארבעים סאה והי עלי וצ׳עהא אלאול. ואלחכמים יקולון הואיל ומקבלין מכל מקום טהורים כמא

תקדם

אמר שאם נטלה רגל מרגליהם לא יטמאו ואף על פי שזאת השידה או התיבה לא ניקבו בנטילת זאת הרגל אבל נשארו מקבלים לפי שכבר נפסדה תמונתן. עוד אמר רבי יוסי שאלו הכלים אם לא יחזיקו ארבעים סאה אלא בהשתנות מצבם שיסמכו או ינטו על אחד מצדיהן יטמאו מפני שאינם מקבלים ארבעים סאה כאשר היו על מצבן הראשון. וחכמים אומרים הואיל ומקבלים מכל מקום טהורים כמו שקדם. ונקליטי המטה הן שני

נציבים

א) פ״ג מ״ג.

תקדם. ונקליטי המטה קאימין אתנין עלי ראס אלסריר ירמי עליהא אלרדא ענד אלנום פיציר עלי אלסריר שבה קבה כילא ידכל אלדבאב ללנאים הנאך. וחמור יסמון כל שי יסתנד עליה והו הנא קטעה עוד תדכל תחת אלסריר ליתבת וירתפד עליהא אלסריר. וחפוי יריד בה אלתנשיאת אלתי יזין בהא אלסריר כאלתרציע באלעאג ואלדהב וגירהמא. ומלבן הו כשבה מרבעה מסתטילה עלי טול אלסריר מנקושה תרכב עלי וגה אלסריר ממא ילי אלנאטר ופיהא אתקאב ותדכל פי תלך אלאתקאב לואלב תתבתהא פי אלסריר ותרגע תלך אלכשבה מן גמלה אלסריר והי וגה אלסריר. ומלבני בני לוי כשבה מרבעה מסתטילה מרכבה עלי קאימין עלי הדה אלצורה יעלק מנהא אללוים אנואע אלאלאת אלתי יקולון עליהא אלשיר כל יום. ואין הלכה כר' יוסי.

נציבים על ראש המטה שישליכו עליהן בעת השינה סדין שיהיה על המטה כמו קובה כדי שלא יכנסו הזבובים אל הישן שם. וחמור יקרא כל דבר שיסמכו עליו והוא כאן חתיכת עץ שמכניסים תחת המטה כדי שתתקיים ותשען עליה המטה. וחפוי ירצה בו החפויים אשר יקשטו בהן המטה כמלואת שן וזהב וזולתם. ומלבן הוא קורה מרובעת ארוכה על אורך המטה מצוירת וקבועה על פני המטה מצד הרואה ובה נקבים ויכנסו באלו הנקבים יתידות המקיימות אותה במטה לעשות זאת הקורה מכלל המטה והיא פני המטה. ומלבני בני לוי קורה מרובעת ארוכה מונחת על שני נציבים על זאת הצורה 16 שיתלו בה הלוים מיני כלי השיר אשר יאמרו עליהן השיר בכל יום. ואין הלכה כרבי יוסי.

ד מלבן שנתנו על לשונות רבי מאיר ור' יהודה מטמאין ר' יוסי ורבי שמעון מטהרין אמר רבי יוסי מה שנא זה ממלבני בני לוי שמלבני בני לוי טהורין:

סנבין פי אלהלכה אלתי בעד הדה אי אגזא אלסריר הי אלתי תתסמי לשונות ובאלגמלה הי ארבעה אטראף פי ארבע זואיא אלסריר מרתפעה עלי תרביע אלסריר נחו שבר או אכתר. פקאל אן רכב הדא אלמלבן עלי אלשתי לשונות אלמקאבלה לוגה אלסריר ובקי מרתפע עלי אלסריר פאנה לא ינתגס באנתגאס אלסריר לאנה לא פרק בין הדא אלמלבן ומלבני בני לוי אלתי תקדמת צורתהא וקלנא אנהא טאהרה. והלכה כרבי יוסי ור' שמעון.

נבאר בהלכה שאחר זאת איזה חלקי המטה הם הנקראים לשונות ובכלל הן ארבע קצוות בארבע זויות המטה העולות על רבוע המטה כמו זרת או יותר. ואמר שאם הרכיב זה המלבן על השתי לשונות שהם כנגד פני המטה ונשאר עולה למעלה מן המטה לא יטמא בהטמאות המטה לפי שאין חלוק בין זה המלבן ומלבני בני לוי אשר קדמה צורתם ואמרנו שהן טהורים. והלכה כרבי יוסי ורבי שמעון.

ה מטה שהיתה טמאה מדרס נטלה קצרה ושתי כרעים טמאה ארוכה ושתי כרעי' טהורה ור' נחמיה מטמא. גרר שתי לשונות לוכסן גרר שתי כרעים טפח על טפח לוכסן או שמעטן פחות מטפח טהורה:

קד בינת לך פי צדר כלאמנא אן זב וזבה נדה ויולדת ומצורע מטמאין משכב. פאדא מא סמעת פי אלמשנה או פי שרחנא משכב הזב פאעלם אן אלגרץ בה כל מן יעשה משכב ואנמא אכדנא אלזב מתאל. ובעד

הדא

כבר בארתי לך בפתיחת מאמרנו שזב וזבה ונדה ויולדת ומצורע מטמאין משכב. וכאשר תשמע במשנה או בפירושנו משכב הזב תדע שהכונה בו כל מי שיעשה משכב ולא לקחנו הזב אלא דרך משל. ואחר זה

אומר

הד̇א פאקול אן אלזב ינג̇ס אלמשכב עלי כ̇מסה̈ אוג̇ה אד̇א ג̇לס עליה או אד̇א אמתד עליה או אד̇א וקף עליה או אד̇א אתכי עליה או תעלק מנה חתי יכון ד̇לך אלת̇וב חאמל לת̇קל אלזב באי וג̇ה כאן ולו כאן בין אלזב ובין הד̇א אלכלי פי כל נוע מן הד̇ה אלכ̇מסה̈ חג̇אב עלי מא באן פי אול הד̇ה אלמסכתא אנה מטמא תחת אבן משמא. פאד̇א אנג̇ס אלזב אלכלי באחד הד̇ה אלוג̇וה אלכ̇מסה̈ תסמי ד̇לך אלכלי משכב או מושב אד̇ חכם אלמשכב ואלמושב ואחד כמא בינא אן לא פרק בין ג̇לוסה עלי אלשי או אמתדאדה עליה וכד̇א קאלוא אפילו ישב על המשכב ושכב על המושב ויכון אב מן אבות הטמאות עלי מא תקדם פי אלצדר. ולפט̇ה̈ מדרס תעם הד̇ה אלכ̇מסה̈ אוג̇ה חתי אד̇א קאלוא דרס עליו הזב יכון מענאה אנה ג̇לס עליה או רקד או אתכי או וקף או תעלק בה. פאד̇א מא סמעת טמא מדרס או טומאת מדרס פאעלם אן יריד בה רג̇וע ד̇לך אלשי משכב הזב ואצחאבה באי וג̇ה כאן מן הד̇ה אלוג̇וה וסנבין ד̇לך פי אכ̇ר אלפרק אלת̇אני מן זבים. וקד בינא פי אלצדר אן אלמשכב יטמא אדם ובגדים אד̇ והו אב פאלכלי אלד̇י יגע במדרס הזב יתסמי מגע מדרס יעני אנה נגע באלשי אלד̇י דרס עליו הזב והו ראשון בלא שך כמא בינא אן אלד̇י יגע באב יתסמי ראשון פאחפט̇ הד̇א אלמעני פי כל מא נסתקבל מן אלשרח ולא נחתאג̇ נעידה. ואעלם אן אלסריר אלמפצל והו אלד̇י נסמיה נחן אלספרי והו אלד̇י יתכלם עליה הנא צורתה עלי מא אצף לך. וד̇לך אן טולה אכ̇תר מן ערצ̇ה פאלכ̇שבתין אלעריצ̇תין אללתין אחדאהמא ממא ילי ראס אלנאים פי אלסריר ואלאכ̇רי ממא ילי אלרג̇לין תתסמי כל ואחדה̈ מנהמא קצרה ואלכ̇שבתין אלטוילתין אלתין ען אלג̇נבין יקאל להמא ארוכות המטה וכל ואחדה̈ מנהמא תתסמי ארוכה. ותוכ̇ד̇ ארבע קואים מרבעה̈ פי טול כל ואחדה̈ מנהמא ת̇לת̇ה̈ אשבאר או נחו ד̇לך ויפרצ̇ פי כל ואחדה̈ פרצ̇ין חתי תתרכב טרף אלכ̇שבה̈ אלקצרה וטרף אלכ̇שבה̈ אלארוכה

והדה

אומר שהזב יטמא המשכב על חמשה דרכים אם ישב עליו או שכב עליו או עמד עליו או נשען עליו או נתלה בו עד שיהיה זה הבגד נושא כבדות הזב באיזה דרך שיהיה ואף על פי שהיה בין הזב ובין זה הכלי בכל מין מאלו החמשה דבר מבדיל כמו שהתבאר בראשון מזאת המסכתא שהוא מטמא תחת אבן מסמא. ואם טימא הזב הכלי באחד מאלו החמשה פנים יקרא זה הכלי משכב או מושב שדין המשכב והמושב אחד כמו שבארנו שאין הפרש בין שישב על הדבר או ששכב עליו וכן אמרו אפילו ישב על המשכב ושכב על המושב ויהיה אב מאבות הטומאה לפי מה שקדם בפתיחה. ומלת מדרס בוללת אלו החמשה דרכים עד שאם אמרו דרס עליו הזב ענינו שהוא ישב או ישן או נשען או עמד עליו או נתלה בו. הנה אם תשמע טמא מדרס או טומאת מדרס תדע שירצה בו שיהיה זה הדבר משכב הזב וחבריו באיזה פנים שיהיה מאלו הפנים ואני עתיד לבאר זה בסוף פרק שני מזבים. וכבר בארנו בפתיחה שהמשכב יטמא אדם ובגדים לפי שהוא אב והכלי אשר יגע במדרס הזב יקרא מגע מדרס רצה לומר שהוא נגע בדבר אשר דרס עליו הזב והוא ראשון בלא ספק כמו שבארנו שמה שיגע באב הוא ראשון ושמור זה הענין בכל מה שיבא בפירושנו ולא נצטרך לחזור עליו. ודע שהמטה של פרקים והיא אשר נקראה אנחנו אלספרי והיא אשר ידבר עליה כאן צורתה על מה שאספר לך. וזה שארכה גדול מרחבה ושתי הקורות אשר ברחבה ואשר אחת מהן מצד ראש האדם הישן במטה והאחרת מצד רגליו הקרא כל אחת מהן קצרה והשתי הקורות אשר לארכה משני צדדיה יקראו ארוכות המטה וכל אחת מהן תקרא ארוכה. עוד יקחו ארבעה נציבים מרובעים אשר אורך כל אחד מהן שלשה זרתות או כמו זה ויעשו בכל אחד מהן שני חריצין כדי שיתחברו קצה הקורה הקצרה וקצה הקורה הארוכה ואלו הארבעה נציבים הם אשר יחברו

המטה

והדה אלארבעה קואים הי אלתי תולף אלסריר חתי תקום לה צורה אלתרביע ויציר קאים ואחד תאבת פי כל זאויה מן זואיא אלסריר אלארבע ויבקי מן אטראף הדה אלקואים מרתפע פוק תרביע אלסריר נחו אלשבר או אכתר והדה אלקואים הי אלתי תתסמי לשונות. תם תוכד כשבה מרבעה מנקושה עלי טול אלארוכות ותרכב בין שתי לשונות לא עליהמא חתי תכון לאצקה באלארוכה אלואחדה ויציר דלך וגה אלסריר והדה אלכשבה תתסמי מלבן. תם העמל ארבע ארגל מן עוד ותסמר פי ארבע זואיא אלסריר מן תחת אלארבע לשונות חתי ירתפע אלסריר ען אלארץ וכל רגל מנהא יתסמי כרע. פאחפט הדה אלצורה והדה אלאסמיאת ולא נחתאג נעידהא מתי מא דכר אלמטה או גז מן אגזאהא. ואלכסון הו אלקטר וקד צורנאה מראת. פיקול אן אדא כאנת אלמטה טמאה במדרס הזב תם זאל מנהא אלעריצה אלקצירה ואלרגלין אלתי תחתהא פאן בקיה אלסריר טמא מדרס כמא כאן אולא אד שכל אלסריר באק עלי מא כאן פאן זאלת אחדי אלטוילתין ואלרגלין אלאתנתין אללתין תחתהא פאלבאקי מן אלסריר קד טהר לאן פסד שכלה וצורתה עלי אלאצל אלדי ענדנא פי גמיע אלכלים נשברו טהרו. וללסריר איצא ארבע קואים כמא בינא והי אללשונות פאדא קטע שתי לשונות מן תלך אללשונות והמא אללתין עלי אחד אלקטרין חתי יפתרק אלסריר ויוגע ארוכה וקצרה מן גהה וארוכה וקצרה מן גהה הכדא או קטע איצא רגלין מתקאבלין עלי אלקטר חתי רדהמא אקל מן טפח או קטע אלארגל אלארבע חתי צאר ארתפאע כל ואחד מנהא פחות מטפח וצאר אלסריר עלי סטח אלארץ אד ואנקטעת ארגלה פאן אלסריר קד תטהר מטומאתו באחדי הדה אלפסאדאת אד וקד פסד שכלה והדה אלאשיא הי שבירתו. ואין הלכה כר' נחמיה.

המטה עד שתהיה לה צורת רבוע והנה נציב אחד קיים בכל זוית וזוית מאלה ארבע זויות המטה וישאר מקצוות אלו הנציבים למעלה מן המטה גובה כמו זרת או יותר ואלו הנציבים הן אשר יקראו לשונות. אחר זה יקחו קורה מרובעת מצויירת על אורך הארוכות וקובעין אותה בין שתי לשונות לא עליהן עד שתהיה דבוקה בארוכה האחת ויהיה זה פני המטה וזאת הקורה נקראת מלבן. אחר זה יעשו ארבע רגלים מעץ ויחזיקו אותן במסמרים על ארבע זויות המטה מתחת לארבע לשונות עד שתגבה המטה מן הארץ וכל רגל מהן תקרא כרע. ושמור זאת הצורה ואלו השמות ולא נצטרך לחזור עליהם כאשר נזכיר המטה או חלק מחלקיה. ואלכסון הוא הקוטר וכבר בארנו צורתו כמה פעמים. ואמר שאם היתה המטה טמאה במדרס הזב ואחר כן ניטל ממנה הקצרה אשר ברוחב המטה והשתי רגלים אשר תחתיהן הנה הנשאר מן המטה טמא מדרס כמו שהיתה בתחלה מפני שתמונת המטה נשארה כמו שהיתה. ואם ניטלה אחת מהארוכות והשתי הרגלים אשר תחתיה הנשאר מהמטה כבר טהר לפי שנפסדה תמונתה וצורתה על השרש אשר אצלנו בכל הכלים נשברו טהרו. ויש עוד למטה ארבעה נציבים כמו שבארנו והן הלשונות ואם נחתכו שתי לשונות מאלו הלשונות והן על אחד משני אלכסונות עד שתתפרק המטה ותהיה ארוכה וקצרה מצד אחד וארוכה וקצרה מצד אחד כמו זה 17 או אם נחתכו שתי הרגלים המקבילות זו את זו על האלכסון עד שנעשו שתיהן פחות מטפח או שנחתכו הארבע הרגלים עד שנהיה גובה כל אחת מהם פחות מטפח והיתה המטה על שטח הארץ מפני שרגליה חתוכות הנה המטה כבר נטהרה מטומאתה באחד מאלו ההפסדים לפי שכבר נפסדה צורתה ואלו הדברים הן שבירתה. ואין הלכה כר' נחמיה.

ו מטה שהיתה טמאה מדרס נשברה ארוכה ותקנה טמאה מדרס נשברה

שנייה ותקנה טהורה מן המדרס אבל טמאה מגע מדרס. לא הִספיק לתקן את הראשונה עד שנשברה שניה טהורה:

קולה אבל טמאה מגע מדרס יעני אנהא רגעת במנזלה מטה שנגעה במדרס אלתי הי ראשון לטומאה פהי רגעת ראשון בעד אן כאנת אב לסבב תגירהא אמא אן אנכסרת אלעריצתין [או] אלטוילתין מעא פקד תטהרת טהרא כאמלא.

אמרו טמאה מגע מדרס רצה לומר שתשוב במדרגת מטה שנגעה במדרס שהיא ראשון לטומאה ותשוב ראשון אחרי שהיתה אב מפני השתנותה אבל אם נשברו השתי קצרות או[א]) השתי ארוכות יחד כבר נטהרו טהרה שלמה.

ז כרע שהיתה טמאה מדרס וחברה למטה כלה טמאה מדרס פרשה היא טמאה מדרס והמטה מגע מדרס. היתה טמאה טומאת שבעה וחברה למטה כלה טמאה טומאת שבעה פרשה היא טמאה טומאת שבעה והמטה טמאה טומאת ערב. היתה טמאה טומאת ערב וחברה למטה כלה טמאה טומאת ערב פרשה היא טמאה טומאת ערב והמטה טהורה. וכן השן של מעדר:

הדה אלכרע אלתי דכר אנהא טמאה מדרס הו אן תנתגס במפרדהא באן ידרוס אלזב עליהא אמא אדא כאנת מטה טמאה מדרס ואנכסר רגל מן ארגלהא פהו טאהר. וקד בינא פי צדר כלאמנא אן כלי שטף אדא אנתגסת מן אלמת טומאת שבעה פאנהא תציר אב הטומאה ותטמא אדם וכלים טומאת ערב. פלדלך אדא אזאל הדה אלכרע בעד תרכיבהא תבקי טמאה טומאת שבעה כמא כאנת ואלמטה טמאה טומאת ערב לכונהא נגעה בכרע שהיא אב. פאן כאנת אלכרע טמאה טומאת ערב והו אן תכון ולד טומאה אעני אן תכון אנתגסת בטמא מת פענד אתצאלהא באלמטה יכון אלכל שיא ואחדא פאדא אזאלהא בקית אלמטה טהורה לכון אלכרע ולד טומאה והו לא יטמא כלים כמא אצלנא פי צדר כלאמנא. קאל וכן השן שלמעדר יעני אדא כאן אלסן טמא ורכבה פי אלמהראת פחכמה מתל אלכרע סוי ודלך אן אי טומאה כאן פיהא אלשן ענד תרכיבה ואתצאלה באלמעדר יכון אלמעדר טמא מתלה פאדא אנפצל אלשן מנה יבקי אלשן פי אלטומאה אלתי כאן פיהא בין קלה בין המורה ויחכם עלי אלמעדר הכם כלי שנגע בדלך אלשן והדא כלה בין ממא אצלנא.

זאת הכרע · אשר זכר שהיא טמאה מדרס הוא שנטמאת כשהיא מופרשת כאשר דרס הזב עליה אבל אם היתה המטה טמאה מדרס ונשברה רגל מרגליה היא טהורה. וכבר בארנו בפתיחת דברנו שכלי שטף אם נטמאו במת טומאת שבעה הם יהיו אב הטומאה ויטמאו אדם וכלים טומאת ערב. ולזה אם נטל זאת הכרע אחר שחיברה תשאר טמאה טומאת שבעה כמו שהיתה והמטה טמאה טומאת ערב מפני שנגע בכרע שהיא אב. ואם היתה הכרע טמאה טומאת ערב וזה שתהיה ולד הטומאה רצה לומר שהיא נטמאת בטמא מת הנה כשהיא מחוברת במטה יהיה הכל כדבר אחד ואם נטלה תשאר המטה טהורה מפני שהכרע ולד הטומאה והוא לא יטמא כלים כמו שהשרשנו בפתיחת דברנו. אמר וכן השן של מעדר רצה לומר אם השן טמא והיברה למעדר דינו שוה לדין הכרע וזה שבאיזו טומאה שהיה השן בעת הרכבתו והתחברו במעדר המעדר טמא כמו השן ואם פרש השן ממנו נשאר השן בטומאה אשר היה בה בין קלה ובין חמורה ונידון על המעדר דין כלי שנגע בזה השן וזה כולו מבואר ממה שהשרשנו.

א) זאת המלה חסרה בכ״י אוקספרד.

ח תפלה ארבעה כלים התיר קציצה הראשונה ותקנה טמאה טמא מת וכן השניה וכן השלישית התיר את הרביעית טהורה מטמא מת אבל טמאה מגע טמא מת. חזר לראשונה והתירה ותקנה טמאה במגע וכן השניה התיר את השלישית טהורה שהרביעית במגע ואין מגע עושה מגע:

תפלין של ראש פיהא ארבע ביות ידכ̇ל פי כל בית מנהא פרשה מן אלארבע פרשיות וכל בית מנהא כלי קיבול בפני עצמו ואסם כל בית מן אלארבעה̈ ביות קציצה. פיקול אן תפלין של ראש אד̇א אנתג̇סת במת וצאר ד̇לך אלג̇לד אב הטומאה בלא שך ת̇ם בעד ד̇לך התיר קציצה הראשונה ותקנה פאנהא באקיה̈ אב טומאה כמא כאנת וכד̇לך אד̇א התיר שניה בעד ד̇לך ותקנה והתיר שלישית בעד ד̇לך ותיקנה חתי צארת אלת̇לת̇ה̈ ביות קד אנקטעת וכ̇יטת ובקי אלבית אלראבע פאנהא באקיה̈ אב במא כאנת. ואן קטע אלראבעה̈ איצ̇א ואצלחהא וצארת אלארבעה̈ ביות כלהא קד אזילת ואעידת פליס תבקי אב בל תרג̇ע מת̇ל כלי שנגע באב והו קולה אבל טמאה מגע טמא מת לאן כל קציצה מנהא אנתג̇סת ענד תרכיבהא באלבאקיה̈ אלתי כאנת אב חתי אלי אלראבעה̈ פאנה ענד מא רכבהא צארת מת̇ל אלת̇לאת̇ה̈ וצאר אלכל ולד טומאה אעני ראשון. פאן רג̇ע בעד ד̇לך בעד רג̇ועהא מגע טמא מת אעני ולד טומאה וקטע אלבית אלאול מרה̈ ת̇אניה̈ ת̇ם רכבה פאנהא באקיה̈ מגע טמא מת כמא כאנת. וכד̇לך אד̇א התיר שניה אמא אד̇א התיר שלישית ורדהא פליס תנתג̇ס מן אג̇ל אלרביעית לאן אלרביעית קד צארת ולד טומאה וולד טומאה לא יטמא כלים כמא אצלנא והו מעני קולה ואין מגע עושה מגע פקד תטהרת כלהא לאן לם יבק שיא ינג̇ס גירה ואד̇ ותבדלת אלת̇לת̇ה̈ ביות פכאנהא כלי אחר נגע בהד̇ה אלרביעית אלתי לא תנג̇סה.

תפלין של ראש יש בה ארבעה בתים יכניסו בכל בית מהן פרשה מן הארבע פרשיות וכל בית מהן כלי קיבול בפני עצמו ושם כל בית מהארבעה בתים קציצה. ואמר שתפילין של ראש כאשר נטמאו במת ונהיה זה העור אב הטומאה בלא ספק עוד אחר זה התיר קציצה הראשונה ותקנה ישארו אב הטומאה כמו שהיו וכמו זה אם התיר קציצה שניה אחר זה ותקנה והתיר קציצה שלישית אחר זה ותקנה עד שהיו כבר השלשה בתים נחתכים ונתפרים ונשאר הבית הרביעי הנה ישארו כמו שהיו. ואם חתך הקציצה הרביעית גם כן ותקנה וכל הארבעה בתים כבר נטלו והוחזרו לא ישארו אב אבל ישובו כמו כלי שנגע באב והוא אמרו אבל טמאה מגע טמא מת לפי שכל קציצה מהן נטמאה בעת חיבורה בקציצות הנשארות שהיו אב עד הרביעית מפני שבעת חיבורה נהייתה כמו השלש ונהיה הכל ולד הטומאה רצה לומר ראשון. ואם חזר אחר זה אחר שנהיו מגע טמא מת רצה לומר ולד הטומאה והתך הבית הראשון פעם שנית והחזירו הבתים ישארו מגע טמא מת כמו שהיו. וכמו זה אם התיר השניה אבל אם התיר השלישית והחזירה לא תטמא משום הרביעית מפני שהרביעית כבר נהיתה ולד הטומאה וולד הטומאה לא יטמא כלים כמו שהשרשנו וזהו ענין אמרו ואין מגע עושה מגע הנה כבר נטהרו כולם לפי שלא נשאר דבר אשר יטמא זולתו והואיל ונשתנו השלשה בתים הם כמו כלי אחר אשר נגע בזאת הרביעית אשר לא תטמא אותו.

ט מטה שנגנב חציה או אבד חציה או חלקוה אחין או שותפין טהורה החזירוה מקבלת טומאה מכאן ולהבא. המטה מיטמאת חבילה ומיטהרת חבילה דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים מיטמאת אברים ומיטהרת אברים:

קולה מקבלת טומאה מכאן ולהבא עלי אלאצל אלד̇י ד̇כרנא פי אלכ̇אמס עשר מן

אמרו מקבלת טומאה מכאן ולהבא על השורש אשר זכרנו בחמשה עשר[א]) מזאת המסכתא

א) מ״א.

הד̇ה אלמסכתא והו קולה נשברו טהרו חזר ועשה מהן כלים מקבלין טומאה מיכאן ולהבא. וקולה מיטמאת הבילה אנהא לא תנתגס אלא גמלתהא מתצלה̇ וכד̇לך לא תתטהר אלא והי מתצלה̇ וכד̇לך מטבילין אותה. וקול אלחכמים מיטמאת אברים בין אלתלמוד אן מענאה אן תכון ארוכה ושתי כרעים או קצרה ושתי כרעים פאנהא תנתגס חיניד̇ ואן כאן הי גז מטה לאן תצלח אן תג̇על בג̇נב מוצ̇ע מרתפע ותמד אלכ̇שב עליהא וינאם עליהא. וכד̇לך יקולון אנהא אד̇א כאנת באמלה̇ ואנתגסת וטהרהא קטעה̇ קטעה̇ פאנהא טהרת והלכה כחכמים.

והוא אמרו נשברו טהרו חזר ועשה מהן כלים מקבלין טומאה מכאן ולהבא. ואמרו מיטמאת חבילה שהיא לא תטמא אלא בכללה מחוברת וכמו זה לא תטהר אלא כשהיא מחוברת וכן מטבילין אותה. ומאמר החכמים מיטמאת איברים ביאר התלמוד[א] שענינו אם היו ארוכה ושתי כרעים או קצרה ושתי כרעים יטמאו אז אף על פי שהן חלק מן המטה לפי שהן ראוין שישימו אותן בצד מקום גבוה ויניחו עליהן הקורות ויישנו עליהן. וכמו זה אומרים שאם היתה המטה שלמה ונטמאה וטהרה איברים איברים טהרה והלכה כחכמים.

פרק תשעה עשר.

א המפרק את המטה להטבילה והנוגע בחבלים טהור החבל מאימתי הוא חבור למטה משיסרג בה שלשה בתים הנוגע מן הקשר ולפנים טמא מן הקשר ולחוץ טהור. נומי הקשר הנוגע בצרכו טמא וכמה הוא צרכו רבי יהודה אומר שלש אצבעות:

קד קדמנא צורה̇ אלמטה וקלנא אן תנסג̇ אלחבאל בין אלארבע כ̇שבאת לינאם עליהא. פקאל אן אד̇א נקץ̇ אלסריר ליטהר ת̇ם אנצ̇ם אחד בתלך אלחבאל אלמנסוג̇ה̇ בעד נקצ̇הא פאנה לא ינתגס. ובין הו אן אלכלאם הנא פי טומאת מת או משכב הזב. ת̇ם רג̇ע אלי פצל אכ̇ר וקאל החבל מאמתי הוא חיבור יעני מן מתי נהסבה מתצל באלסריר וינתגס באנתג̇אסה ומן ינצ̇ם בד̇לך אלחבל כאנה נגע במטה. פקאל מנד̇ ינסג̇ מנה ת̇לת̇ה̇ ביות פמא זאד פאד̇א אנתגס אלסריר כל מן אנצ̇ם במא נסג̇ מן אלחבל מן אלעקדה̇ אלאכ̇ירה̇ אלי מא ילי אלנסיג̇ פהו טמא ומן נגע בו מן אלעקדה̇ אלי כ̇ארג̇ פהו טאהר. ומן שאן כל מן יעקד עקדה̇ אן יתרך מן אלחבל שי כ̇ארג̇ ען אלעקדה̇ כי לא תנחל אלעקדה̇ ויתסמי ד̇לך אלטרף נומי הקשר ונומין הי אלהדב. פמעני קולה צרכו הו אלמקדאר אלד̇י אן אנקטע אלחבל עלי אקצר מנה אנחלת אלעקדה̇ והו פי חבל המטה אלד̇י כאן גלט̇ה מעלום ענדהם שלש אצבעות לאן

כבר הקדמנו צורת המטה ואמרנו שסורגים החבלים בין הארבע קורות לישן עליהן. ואמר שהמפרק המטה לטהר אותה ואחר זה נגע אחד באלו החבלים הסרוגים אחר שנתפרקה לא יטמא. ומבואר הוא שהוא מדבר כאן בטומאת מת או במשכב הזב. אחר זה חזר אל הלכה אחרת ואמר החבל מאימתי הוא חיבור רצה לומר מאימתי נחשבהו מחובר במטה ויטמא בטומאתה שאם נגע בזה החבל יהיה כאילו נגע במטה. ואמר משיסרג מהחבל שלשה בתים או יותר ואם נטמאה המטה כל מי שיגע במה שנסרג מן החבל מן הקשר האחרון אל מה שהוא מצד הסריגה טמא ומי שיגע בו מהקשר ולחוץ הוא טהור. ומדרך כל קושר קשר שישאיר מהחבל מעט חוץ מן הקשר כדי שלא יותר הקשר ויקרא זה הקצה נומי הקשר ונומין הן המלל. הנה ענין אמרו צרכו הוא השיעור אשר אם תחך החבל והשאיר פחות ממנו יותר הקשר והוא בחבל המטה אשר עביו היה ידוע אצלם שלש אצבעות

[א]) סוכה ט"ז א'.

לאן כיף מא כאן אלחבל אגלט אחתאג אלי בקיה טוילה בעד אלקשר וכלאם ר' יהודה צחיח.

אצבעות לפי שכל מה שהחבל יותר עבה יצטרך שישאר ממנו יותר אחר הקשר ומאמר ר' יהודה אמת.

ב החבל היוצא מן המטה עד חמשה טפחים טהור מחמשה ועד עשרה טמא מעשרה ולחוץ טהור שבו קושרין את הפסחים ומשלשלין את המטות:

עד חמשה טפחים טהור לאנה לא יסתנפע בה ולא יסתעאן בה. פאן כאן אכתר מן כמס קבצאת אלי עשר קבצאת ונתגס לאנה יסתעאן בה פי תעליק אלסריר פיכון חיניד מן צרכי המטה והו קולה ומשלשלין את המטות. אמא קולה קושרין את הפסחים יריד בה והי אחיא כמא מן שאן אלצעפא אלחאל אן ירבטוא אלכבאש פי ביותהם וכל מא זאד עלי אלעשר קבצאת לא ינתגס לאנה ליס הו מן צרכי המטה. ופי ספרא קאלוא הנוגע במשכבו לא בחבל היוצא מן המטה פחות מחמשה או יתר על עשרה במשכבו לא בנומין היוצאין חוץ לקשר שלש אצבעות.

עד חמשה טפחים טהור לפי שהוא לא לעזר ולא להועיל בו. ואם היה יותר מחמשה טפחים עד עשרה טפחים יטמא לפי שהוא יעזור בו לתלות בו המטה ויהיה אז מצרכי המטה והוא אמרו ומשלשלין את המטות. אבל אמרו קושרים את הפסחים ירצה בו בעודם חיים כמו שהוא מדרך העניים לקשור הכשבים בביתם וכל מה שהוא מעשרה טפחים ולמעלה לא יטמא לפי שאינו מצרכי המטה. ובספרא[א] אמרו הנוגע במשכבו לא בחבל היוצא מן המטה פחות מחמשה או יתר על עשרה במשכבו[ב] לא בנומין היוצאין חוץ לקשר שלש אצבעות.

ג מִיזְרָן היוצא מן המטה כל שהוא דברי ר' מאיר רבי יוסי אומר עשרה טפחים. שירי מיזרן שבעה טפחים כדי לעשותו חֲבָק לחמור:

מיזרן הו זנאר מנסוג קד יכון מן כתאן או צוף או שער או גיר דלך באלגמלה אנה אריג וכדא יבין מן תוספת כלים והדא אלזנאר כאנוא ישדון בה אלמטה עלי תרביעהא כי תגתמע אגזאהא ויבקי מנה טרף מעלק מן אלסריר מתל חבל היוצא מן המטה. פיקול ר' מאיר אן אדא אנתגסת אלמטה באי טומאה כאנת אנתגס טרף אלמיזרן אלכארג ען אלמטה ולו כאן פי טולה מא כאן. ור' יוסי יקול אן עשרה טפחים פקט מנה ממא ילי אלמטה הו אלדי ינתגס באנתגאס אלמטה ויכון מתלהא. ומעני קולה שירי המיזרן הו אן יתקטע ויבלי פיקול אי מקדאר יבקי מנה ויכון מחסוב כלי פינתגס פקאל שבעה טפחים ומא כאן אקל מן דלך פהו לא ינתגס. וחבק הו אלזנאר אלדי יחזם בה אלחמאר מן פוק אלברדעה כי תתבת עלי טהרה והו זנאר פי ערצה נחו קבצה וטולה אכתר מן הדא אלמקדאר ופי טרפיה
סירין

מיזרן הוא אזור ארוג הנעשה מפשתים או צמר או שער או זולתן בלבד שהוא אריג וכן יתבאר מתוספת כלים[ג] ובזה האזור היו אוגדין את המטה על ריבועה כדי שיאספו חלקיה וישאר ממנו קצה תלוי מן המטה כמו חבל היוצא מן המטה. ואמר ר' מאיר שאם נטמאה המטה באיזה טומאה שתהיה נטמאה קצה המיזרן היוצא מן המטה אפילו יהיה בארכו מה שיהיה. ור' יוסי אומר שעשרה טפחים ממנו לבד לצד המטה הם אשר יטמאו בהטמאות המטה ויהיו כמוה. וענין אמרו שירי המיזרן הוא שהוא חתוך ובלוי ואמר איזה שיעור שישאר ממנו ויהיה נחשב כלי יטמא ואמר שבעה טפחים ומה שהוא פחות מזה לא יטמא. וחבק הוא האזור אשר חובשים בו החמור למעלה מן המרדעת כדי שתעמוד על גבו וזה הוא אזור אשר ברחבו קרוב לטפח וארכו יותר מזה
השיעור

[א] מצורע פרק זבים פר' ב' הל' ד' ה' (ד' ע"ו ע"א) [ב] ויקרא ט"ו ה'. [ג] ב"מ פ"ט הל' ו'.

סירין יגמע. בהמא אלרבאט והלכה כר' יוסי.

השיעור ובשני קצוותיו שתי רצועות אשר יאגדו בהן הקשר והלכה כר' יוסי.

ד נישא הזב על המטה ועל המיזרן מטמא שנים ופוסל אחד דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר נישא הזב על המטה ועל המיזרן עשרה טפחים מטמא שנים ופוסל אחד מעשרה ולחוץ מטמא אחד ופוסל אחד. נישא על המיזרן מעשרה ולפנים טמא מעשרה ולחוץ טהור:

קד תקדם פי אלצדר אן משכב הזב מן אבות הטמאות וכל אב טומאה פהו מטמא שנים ופוסל אחד ומעני ד̇לך אן הד̇א אלאב אד̇א דנא בה שי אנתג̇ס וצאר ד̇לך אלשי ראשון לטומאה ואלד̇י יגע בראשון שני ואלד̇י יגע בשני שלישי ואלאצל ענדנא הראשון והשני טמאין ומטמאין והשלישי פסול וד̇לך כלה באכלי תרומה עלי מא אצלנא פי אלצדר פחית̇ מא סמעת פי אלמשנה מטמא שנים ופוסל אחד פהד̇א הו מענאה וכלמא יקול ענה פי אלמשנה מטמא אחד ופוסל אחד פאעלם אן ד̇לך אלשי ראשון פהו ינג̇ס אלשני ויפסול אלשלישי וקד שרחנא הד̇ה אלאצול פי צדר כלאמנא וסנזידה ביאן פי מסכת זבים. וארג̇ע אלי שרח אלהלכה קולה הנא ועל המיזרן מענאה אנה נישא על המטה והמיזרן כרוך עליה פיקול אן טרף ד̇לך אלמיזרן אלכ̇ארג̇ ען אלמטה הו איצ̇א אב הטומאה מת̇ל אלמטה לאנה ג̇ז מן אלמשכב ולו כאן פיה מא פיה והד̇א עלי אצל מד̇הב ר' מאיר אלמתקדם. ור' יוסי ג̇רי איצ̇א כלאמה עלי אצלה פקאל אן עשרה טפחים ממא ילי אלמטה הו אלד̇י יחסב כמטה ויכון ג̇ז מן אלמשכב ויטמא שנים ויפסול אחד ומא זאד עלי אלעשרה פהו במנזלה כלים שנגעו במשכב אלתי הי ראשון פלד̇לך יטמא אחד ויפסול אחד כמא קדמנא. הד̇א אד̇א נשא הזב על המטה שהמזרן כרוך עליה אלתי תציר תלך אלעשרה טפחים אלכ̇ארג̇ה ען אלמטה אב לכון ד̇לך אלמקדאר מן צרכי המטה ויכון מא זאד עלי אלעשרה טפחים כאנה קד נגע בתלך אלעשרה אלתי הי אב. אמא אם נישא הזב על המיזרן וחדה דון אן יכון מתצל
באלסריר

ככר קדם בפתיחה שמשכב הזב מן אבות הטומאות וכל אב הטומאה מטמא שנים ופוסל אחד וענין זה שזה האב אם נגע בו דבר נטמא ונהיה זה הדבר ראשון לטומאה ואשר יגע בראשון שני ואשר יגע בשני שלישי והשרש אצלנו הראשון והשני טמאים ומטמאים והשלישי פסול וזה כולו באוכלי תרומה על מה שהשרשנו בפתיחה ובכל מקום שתשמע במשנה מטמא שנים ופוסל אחד זהו ענינו וכל מה שיאמר עליו במשנה מטמא אחד ופוסל אחד דע שזה הדבר ראשון והוא יטמא השני ויפסול השלישי וכבר ביארנו אלו השרשים בפתיחת מאמרנו ונוסיף עוד לבאר זה במסכת זבים ט). ואשוב אל ביאור ההלכה. אמרו בכאן ועל המיזרן ענינו שהוא נישא על המטה והמיזרן כרוך עליה ואמר שקצה זה המיזרן היוצא מן המטה הוא גם כן אב הטומאה כמו המטה לפי שהוא חלק מן המשכב ואף על פי שיהיה בו מה שיהיה. וזהו על עיקר דעת ר' מאיר הקדום. ור' יוסי גם כן הלך בדבריו על שיטתו ואמר שעשרה טפחים מצד המטה הם אשר יחשבו כמטה ויהיו חלק מן המשכב ויטמא שנים ויפסול אחד ומעשרה ולמעלה הם במדרגת כלים שנגעו במשכב שהם ראשון ולזה יטמא אחד ויפסול אחד כמו שהקדמנו. וזה אם נישא הזב על המטה שהמיזרן כרוך עליה אשר בזה יהיו אלו העשרה טפחים היוצאים מן המטה אב לפי שזה השיעור מצרכי המטה ויהיה מה שלמעלה מעשרה טפחים כאילו הוא כבר נגע באלו העשרה אשר הם אב. אבל אם נישא הזב על המיזרן לבדו מבלי שהוא
מחובר

ט) פ״ה מ״ב.

באלסריר פאן כל מא גלס עליה מנה פהו משכב וכדלך עשרה טפחים ממא ילי אלמוצ̇ע אלדי גלס עליה והו קולה מעשרה ולפנים וכ̇ארג̇ עו תלך אלעשרה טהור לאן אלעשרה נפסהא מא חצל להא מן קוה אלנג̇אסה מן חית̇ תנגס כל מא אתצל בהא אד̇ ליס ת̇ם מטה פתכון הד̇ה אלעשרה אב מן אג̇ל כונהא מצרכי המטה ותנגס גירהא מן אלכלים והלכה כר' יוסי.

מחובר במטה כל המקום שישב עליו ממנו הוא משכב וכן עשרה טפחים מצד המקום אשר ישב עליו וזהו אמרו מעשרה ולפנים וחוץ מאלו העשרה טהור לפי שעשרה עצמן לא הגיע אליהם מכח הטומאה באופן א) שיטמאו כל מה שהתחבר בהן הואיל ואין שם מטה ושיהיו אלו העשרה אב לפי שהן מצרכי המטה ושיטמאו זולתן מן הכלים והלכה כר' יוסי.

ה מטה שהיתה טמאה מדרס וכרך לה מיזרן כולה טמאה מדרס פרשה היא טמאה מדרס והמיזרן מגע מדרס. היתה טמאה טומאת שבעה וכרך לה מיזרן כולה טמאה טומאת שבעה פירשה היא טמאה טומאת שבעה והמיזרן טמא טומאת ערב. היתה טמאה טומאת ערב וכרך לה מיזרן כולה טמאה טומאת ערב פרשה היא טמאה טומאת ערב והמיזרן טהור:

הד̇א אלכלאם כלה בין וג̇ארי עלי מת̇אל אלקול אלמתקדם שרחה פי אלהלכה אלסאבעה מן אלפרק אלד̇י קבל הד̇א פטאבק ד̇לך אלשרח בהד̇א אלקול תג̇ד אלמעני ואחד גיר אן הנא נכתה ננבהך עליהא וד̇לך אן הד̇ה אלמטה הי אב̇ר מא אנתג̇ס טומאת שבעה מן המת ואלמיזרן מן אלבגדים פלמא כאנת אלמטה אב במת והי אב̇ר אב לם תג̇על אלבגדים והו אלמיזרן הנוגע בה אב איצ̇א בל ראשון כמא קאל פירשה היא טמאה טומאת שבעה כמא כאנת והמיזרן טמא טומאת ערב יעני אנה ראשון לא אב. והד̇א אצל קד בינאה ואטלנא פי שרחה פי צדר כלאמנא פתד̇כרה ותנבה עליה.

זה המאמר כולו מבואר והולך על דמיון המאמר אשר קדם ביאורו בהלכה השביעית מן הפרק אשר קודם זה. ואם תחבר זה הפירוש עם המאמר הזה תמצא ענינם אחד אלא שיש כאן דבר דק העיון אשר נעיר עליו וזה שזאת המטה היא סוף מה שיטמא טומאת שבעה מן המת והמיזרן מן הבגדים הנה אחר שהיתה המטה אב במת והיא סוף אב איננה עושה הנוגע בבגדים רצה לומר המיזרן אב גם כן אלא ראשון כמו שאמר פירשה היא טמאה טומאת שבעה כמו שהיתה והמיזרן טמא טומאת ערב רצה לומר שהוא ראשון לא אב. וזה השורש כבר ביארנו אותו והארכנו בפירושו בפתיחת דברינו ושים אותו בזכרונך והער עליו.

ו מטה שכרך לה מיזרן נגע בהן המת טמאין טומאת שבעה פרשו טמאין טומאת שבעה. נגע בהן השרץ טמאין טומאת ערב פרשו טמאין טומאת ערב. מטה שנטלו שתי ארוכות שלה ועשה לה חדשות ולא שנה את הנקבים נשתברו חדשות טמאה וישנות טהורה שהכל הולך אחר הישנות:

אעלמנא פי הד̇ה אלהלכה אן אלמטה ואלמיזרן אד̇א אתצלא פאנהמא במנזלה כלי אחד ויתנג̇ס אחדהמא באנתג̇אס אלאכ̇ר. ואד̇א אפתרקא בקי כל ואחד מנהמא מנג̇וס כמא כאן פי חין אלאתצאל ולא יכון
אפתראקהמא

לימדנו בזאת ההלכה שהמטה והמיזרן אם הם מחוברים הם במדרגת כלי אחד ויטמא אחד מהם בהטמאות האחר. ואם יתפרקו ישאר כל אחד משניהם כמו שהיו בעת חבורן ולא תהיה פרישתן כמו שבירת כלים
מפני

א) ר"ל עד שנאמר שיטמאו וכו' עיין פירוש הרע"ב.

אפתראקהמא מתֿל שבירת כלים אדֿ וכל ואחד מנהמא כלי בפני עצמו סוי פי טומאת מת החמורה או פי טומאת שרץ. וקולה מטה שנטלו שתי ארוכות שלה יעֿני בה אן בעד אנתגֿאס אלמטה נטלו שתי ארוכות שלה ועשה לה שתי ארוכות הרשות ולא שנה את הנקבים פלו שנה את הנקבים לטהרת עלי מא תקדם פי אלפרק אלדֿי קבל הדֿא אן אדֿא נשברו שתי ארוכות טהורה פלמא לם יגֿיר אתֿקאבהא ורד להא חדשות לם נגֿזלהא במנזלה לו נשברו שתי ארוכות בל תבקי טמאה. פאדֿא נשתברו החדשות פהי איצֿא באקיה בטומאתה מן אגֿל אלישנות פאן נשתברו הישנות פהי טהורה לאן אצל נגֿאסתהא והי ישנה פלדֿלך אדֿא אנכסרת אלארוכות ישנות תטהר עלי אלאצל והו קולה שהכל הולך אחר הישנות.

מפני שכל אחד משניהם כלי בפני עצמו בין בטומאת מת החמורה בין בטומאת שרץ. ואמרו מטה שניטלו שתי ארוכות שלה רצה לומר שאחר שנטמאה המטה נטלו שתי ארוכות שלה ועשה לה שתי ארוכות חדשות ולא שינה את הנקבים הנה אילו שינה את הנקבים טהרה על מה שקדם בפרק שלפני זה שאם נשברו שתי ארוכות טהורה ובעבור שלא שינה את הנקבים והחזיר לה הדשות לא נשים אותה במדרגת אם נשברו שתי הארוכות אבל תשאר טמאה. ואם נשתברו ההדשות תשאר גם כן בטומאתה מפני הישנות ואם נשתברו הישנות היא טהורה לפי שעיקר טומאתה כאשר היו ארוכות ישנות ולזה כאשר נשתברו הארוכות ישנות נטהרה על זה השרש והוא אמרו שהכל הולך אחר הישנות.

ז תיבה שפתחה מלמעלן טמאה טמא מת נפחתה מלמעלן טמאה טמא מת נפחתה מלמטן טהורה מגורות שבה טמאות ואינן חבור לה:

טמאה טמא מת אנהא תנתגֿס באלמת ולו אנכסר באבהא אלדֿי ינפתח מן סקפהא חתי תבקי דון סקף פאנהא תנתגֿס אמא אדֿא אנכסף קאעהא פהי לא תנתגֿס. ומגורות שבה אלמכֿאבי אלתי פיהא והי שבה אחקאק תכון פי מואצֿע מנהא.

טמאה טומאת מת שתטמא במת אף על פי שנשבר פתחה אשר יפתח מן גגה עד שתשאר בלא גג תיטמא אבל אם נפחתה קרקעיתה לא תיטמא. ומגורות שבה הם החדרים שבה והם דומות לקופסאות והם במקומות מן התיבה.

ח ההורמל שנפחת הכיס שבתוכו טמא ואינו חבור לו החמת שבצים שלה מקבלות עמה ונפחתו טהורות שאינן מקבלות כדרכן:

קד שרחנא אן תורמל מכֿלא מן גֿלד ופי דאכֿלה איצֿא כיס מן גֿלד. והחמת אלקרבה ואדֿא סלך אלכבש או אלעֿנז תבקי מואצֿע אלביצֿתין מנה פי אלקרבה שבה זקיקין צגֿירין פאן אנשקת תלך אלגֿלדתין פאנהא טאהרה אדֿ לא ימכנהא אן תקבל כמא שאנהא אן תקבל אעֿני מן גֿהה אפמאמהא אלתי תלי דאכֿל אלזק.

כבר פירשנו שתורמל הוא אמתחת מעור ובתוכו גם כן כיס מעור. והחמת הוא הנוד וכאשר יפשיטו הכבש או העז ישארו מקומות השתי ביצים שלה בחמת כמו שני כיסים קטנים אם נקרעו אלו העורות הם טהורים לפי שאינם יכולים לקבל כמו שהיה דרכם לקבל כלומר מצד פיותיהם אשר הם מתוך החמת.

ט תיבה שפתחה מצדה טמאה מדרס וטמא מת אמר ר' יוסי אימתי בזמן שאינה גבוהה עשרה טפחים או שאין לה לזבז טפח נפחתה מלמעלן

נטמאת טמא מת נפחתה מלמטן רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרין מפני שבטל העקר ובטלה הטפלה:

יקול ר׳ יוסי אן אד̇א כאן ארתפאעהא עשרה טפחים או כאן להא חאפה̇ פלא תנתג̇ס במדרס הזב אד̇ לא תצלח חיניד̇ ליג̇לס עליהא. וקד̇ עלמת אן לא ינתג̇ס במשכב הזב אלא הראוי למשכב. ת̇ם קאל אן אד̇א נפחתה מלמטן והו אן ינכסף̇ קאעהא פאנהא תבקי תקבל טומאת מדרס אד̇ ותצלח למושב הזב. פקאל אלחכמים אד̇ ואלעיקר פיהא אנמא הו קאעהא ובה צארת כלי חתי תטמא במת ובזב פקד̇ בטל העיקר וצארת לא תנתג̇ס באלמת תבקי אללואחק אלתי הי ג̇ואנבהא ואעלאהא אלתי תעמל לציאנה̇ מא פיהא ונקול אנהא תנתג̇ס במדרס ד̇לך לא יצח. והלכה כחכמים.

ר׳ יוסי אומר שאם היתה גבוהה עשרה טפחים או שיש לה ליזבז לא תיטמא במדרס הזב לפי שאז אינה ראויה לישב עליה. וכבר ידעת שלא יטמא במשכב הזב אלא הראוי למשכב. אחר זה אמר שאם נפחתה מלמטן והוא שנפחתה קרקעיתה תשאר מקבלת טומאת מדרס מפני שהיא ראויה למושב הזב. וחכמים אומרים הואיל והעיקר בה אינו אלא קרקעיתה ובה נעשית כלי עד שתיטמא במת ובזב הנה כבר בטל העיקר ולא תיטמא עוד במת ונשארה הטפלה א) אשר היא דפנות ועליון התיבה הנעשית לשמירת מה שבה ונאמר שאינו אמת שהיא תטמא במדרס. והלכה כחכמים.

י משפלת שנפחתה מלקבל רמונים רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרים מפני שבטל העקר ובטלה הטפלה:

משפלת אלקפה̇ אלתי ינקל פיהא אלזבל עלי אלדואב ושכלהא משהור ונחן נסמיהא זנביל. פאד̇א נפחתה מלקבל רמונים עלי מא תקדם פקד̇ תטהרת אעני צארת ג̇יר קאבלה̇ ללנג̇אסה̇. ור׳ מאיר יקול ואן כאנת לא תטמא במת הי תטמא במדרס אד̇ ותצלח למשכב. ואלחכמים יקולון אן טומאת מדרס שבה אלפרע להד̇א אלכלי ואנמא צאר כלי בכונה יטמא במת ולחקתה טומאת מדרס אעני אנה איצ̇א ינתג̇ס במדרס פאד̇א בטל אלאצל וקלנא אנה לא ינתג̇ס במת אד̇ ולם יבק כלי פהו לא ינתג̇ס איצ̇א במדרס והד̇א ג̇אר עלי אלאצל אלד̇י יבין פי סאדס נדה והו קולה כל הטמא מדרס טמא טמא מת ויש שהוא מטמא טמא מת ואינו מטמא מדרס פקד̇ באן אן טומאת מת אצל והלכה כחכמים.

משפלת הקופה אשר יוליכו בה הזבל על הבהמות וצורתה ידועה ואנחנו נקרא אותה זנביל. ואם נפחתה מלקבל רמונים על מה שקדם כבר נטהרה רצה לומר אינה מקבלת עוד טומאה. ור׳ מאיר אומר אף על פי שלא תיטמא עוד במת תיטמא במדרס מפני שהיא ראויה למשכב. וחכמים אומרים שטומאת זה הכלי במדרס היא כמו ענף ולא יהיה כלי אלא מפני שיטמא במת וטומאת מדרס טפלה לה רצה לומר שהוא גם כן יטמא במדרס ואחר שבטל השורש ואמרנו שזה הכלי לא יטמא במת הואיל ולא נשאר כלי לא יטמא גם כן במדרס. וזה הולך על השרש אשר יתבאר בששי ג) מנדה והוא אמרו כל הטמא מדרס טמא טמא מת ויש שהוא מטמא טמא מת ואינו מטמא מדרס. הנה הוא ברור שטומאת מת עיקר והלכה כחכמים.

פרק עשרים.

א הכרים והכסתות והשקין והמרצפין שנפחתו הרי אלו טמאים מדרס הקלסטר ארבעת קבין. התורמל חמשת קבין הכריתית סאה והחמת של שבעת קבין ר׳

יהודה

א) בהעתקה הנדפסת: הלוחות, ונראה שמצא בכתב ידו אלאלואח. ג) מ״ג.

יהודה אומר אף הרובצל והמיזדה כל שהן הרי אלו טמאין מדרס וכולם שנפחתו טהורים. מפני שבטל העקר בטלה הטפלה:

קד תקדם שרחנא אן כרים וכסתות מֿאר אלגלד, והשקים מסוח אלשער תעמל מנהא אחמאל. ומרצפין אלאֿראג' אלתי תנקל פיהא אלחואיג' פי אלאספאר וצורתהא משהורה. קאל אן הדֿה אלכלים אדֿ וקד יג'לס עליהא והי סאלמה דון תֿקב פכאנהא עמלת מן אוליה חאלהא ללשיאין ג'מיעא לתכון מן כלי קיבול וליג'לס עליהא פלדֿלך אדֿא נפחתו וכֿרג'ת ען חכם כלי קיבול וטהרת מטומאת שרץ פהי באקיה פי חכם אלמשכב ותטמא במדרס. תֿם דֿכר נוע אכֿר מן אלכלים של עור והי מעמולה לקבול ואעטי פיהא מקדאר וקאל אן מתי כאן אלכלי מנהא מחמל כדֿא פהו ראוי למשכב וימכן אן יג'לס עליה ולדֿלך יכון טמא מדרס לכן טאל מא הו סאלם ומקבל אמא אדֿא נפחתו פליסת תנתג'ס במדרס הזב. ואלעלה פי דֿלך אן אצל עמלהא אנמא הו לקיבול והו אלעיקר לחקהא לכבראהא אנהא תצלח למושב פלדֿלך צארת טמאה מדרס פאדֿא אנתֿקבת בטל העיקר וצארת לא תתסמי כלי קיבול וכדֿלך ירתפע מא לחקהא מן טומאת מדרס עלי נחו מא בינא פי אלפרק אלדֿי קבל הדֿא. פקד תבין גרץ' אלהלכה ולם יבק גיר שרח אלאסמא. קלסטר מכֿלא יתעלק פי ראס אלבהימה ופיהא אלשעיר לתעתלף מנהא. ותורמל תרגום ילקוט והו אלועא אלדֿי יג'על פיה אלרעאה זאדהם ויעלקונהא פי אענאקהם. וכריתית רכוה אלמא. והחמת אלקרבה. ומיזדה ועא ג'לד יג'על פיה אלמסאפרון אלזאד תרגום צדה זוארין ורובצל מן הדֿא אלנוע איצֿא. ואין הלכה כר' יהודה.

כבר קדם פירושנו[א]) שכרים וכסתות הם מעור. והשקין הם משיער ונעשים לשאת בהם משא. ומרצפין הן השקין הגדולים אשר הולכי דרכים יטלטלו בהן צרכיהם וצורתם ידועה. אמר שאלו הכלים הואיל וישבו עליהם לפעמים כאשר הם שלמים בלא נקב הם כאילו נעשו בתחלת ענינם לשני דברים יחד להיות כלי קיבול ולישב עליהם ולזה אם נפחתו ויצאו מתורת כלי קיבול ונטהרו מטומאת שרץ ישארו בדין המשכב ויטמאו במדרס. אחר זה זכר מין אחר מהכלים של עור הנעשים לקיבול ונתן בהם שיעור ואמר שכל מה שהכלי מהם מחזיק כזה הוא ראוי למשכב ואפשר לישב עליו ולזה יהיה טמא מדרס אבל זה כל זמן שהוא שלם ומקבל אולם אם נפחתו אינם מיטמאין במדרס הזב. והטעם בזה שתחלת עשייתן היתה רק לקיבול והוא העיקר ומפני גדלם נוסף אליהם שהם ראוים למושב ולזה הם טמאים מדרס ואחר שניקבו בטל העיקר ולא יקראו עוד כלי קיבול וכמו זה בטל מה שנוסף להם מן טומאת מדרס על הדרך אשר בארנו בפרק שלפני זה. הנה כבר התבארה כונת ההלכה ולא נשאר אלא פירוש השמות. קלסטר שק התלוי בראש הבהמה ובו השעורה למספוא שלה, ותורמל תרגום ילקוט[ב]) והוא השק אשר ישימו בו הרועים מזונותם ויתלוהו בצואריהם. וכריתית פך המים. והחמת הנוד. ומיזדה[ג]) שק של עור אשר ישימו בו הולכי דרכים את צידתן תרגום צידה זוארין[ד]). ורובצל גם כן מזה המין. ואין הלכה כר' יהודה.

ב חמת חלילין טהורה מן המדרס עריבת פיסונות בית שמאי אומרים מדרס ובית הלל אומרים טמא מת. עריבה משני לוג ועד תשעה קבין שנסדקה טמאה מדרס הניחה בגשמים ונתפחה טמאה טמא מת בקדים ונסדקה מקבלת מדרס. זה חומר בשירי כלי עץ מבתחלתן וחומר בכלי נסרים מבתחלתן שתחלתן אינם מקבלים טומאה עד שיתחסמו. נתחסמו אף על פי שנשרו שפתותיהן כל שהן טמאים:

חמת הלילים זק אלמזאמיר לא יצלח
ליג'לס

חמת הלילין חמת כלי שיר אינה
ראויה

א) פט"ז מ"ד. ב) שמואל א', י"ז מ'. ג) נ"א: ומורה. ד) בראשית מ"ב כ"ה.

ליגלס עליה ולדלך לא ינתגס במדרס הזב כמא אצלנא מראת. עריבת פסיונית נקיר אלבנאיין יענגון פיה אלגבס. בית שמאי יקולון קד יעמל ויקצד פיה אלגלוס פהו ראוי למשכב פלדלך יטמא במדרס הזב. ובית הלל יקולון אנה לא יצלח ללגלוס ולדלך לא ינתגס במדרס הזב ואנמא ינתגס בטומאת מת לכונה כלי מעשה פהו יציר אב טומאה במת עלי מא תאצל פי אלצדר. תֿם רגֿע אלי פצל אכֿר וקאל אן אלגֿפנה אעני גֿפנה אלעוד אדֿא כאנת מן מחמל שני לוג אלי מחמל תשעת קבין ודלך סתה ותֿלאתֿון לוג תֿם אנשקת פאנהא חיניד לא תצלח ללעגֿין ותצלח לתקלב עלי פמהא ויגֿלס עליהא פלדלך תנתגס במדרס הזב אדֿ הי ראויה למשכב פקט ולא תנתגס במת לאנהא קד פסדת ען חכם אלכלים. פאן תרכהא פי אלמא חתי ינסד אלשק כמא יעתרי בעץ אנואע אלעוד לאנה ירבו פי אלמא פקד רגֿעת כלי ותנתגס חיניד טומאת מת ולא תנתגס במשכב הזב לאנהא חיניד גֿפנה עגֿין ולם תעמל גֿפנה אלעגֿין ליגֿלס עליהא פאן גֿלס עליהא לא תציר משכב. והו קולהם פי אלתלמוד אומרין בזב עמוד ונעשה מלאכתינו יעני אנה אדֿא גֿלס עלי כלי לם יעמל ללגלוס אלא לשגל אכֿר חתי יקאל לה הנא קם ען הדֿה אלגֿפנה לנעגֿן פיהא פאנהא לא תציר משכב בל אן אנצֿם בהא בסטח גֿסמה כאן הכמהא חכם כלים שנגע בהן הזב אלתי הי ראשון לא אב פהצל הדֿה אלמעאני וסנבין הדֿא אלאצל פי אלהלכה אלתי בעד הדֿה. תֿם קאל פאן גֿעל הדֿה אלגֿפנה פי מהב אלריח אלשרקיה פיבסתהא ואנפתח אלשק רגֿעת כמא כאנת איצֿא תטמא במדרס הזב ולא תטמא במת ללוגֿה אלתי דֿכרנא. ואסמענא פי הדֿה אלהלכה אן אנגלאק אלשק באלמא אדֿא רבא אלעוד נחסבה אנגלאק ותרגֿע כלי קיבול. פלמא אנטוי פי הדֿא אלפקה אלאצל אלדֿי דֿכרנא והו אן כלי עץ המקבלין אדֿא כאנת סאלמה תצלח למא עמלת לה לא תנתגס

ראויה לישב עליה ולזה לא תטמא במדרס הזב כמו שהשרשנו כמה פעמים. עריבת פסיונות עריבת הבנאים אשר ילושו בה הגיפסים. בית שמאי אומרים שלפעמים נעשית בכונה לישב עליה ואם כן היא ראויה למשכב ולזה תיטמא במדרס הזב. ובית הלל אומרים שאיננה ראויה לישיבה ולזה לא תיטמא במדרס הזב ולא תיטמא אלא בטומאת מת מפני שהיא כלי מעשה ויעשה אב הטומאה במת על מה שהושרש בפתיחה. אחר זה בא אל הלכה אחרת ואמר שעריבה רצה לומר עריבה של עץ אם היא מחזקת משני לוג עד תשעה קבין והם ששה ושלושים לוגין ואחר זה נסדקה הנה אז איננה ראויה ללוש בה וראויה לכפותה על פיה ולישב עליה ולזה תיטמא במדרס הזב מפני שהיא ראויה למשכב לבד ולא תיטמא במת מפני שכבר יצאה מתורת כלים. ואם הניחם במים עד שנסתם הסדק כמו שיקרה לקצת מיני עץ שיתפחו במים הנה כבר שבה להיות כלי ותיטמא אז טומאת מת ולא תיטמא במשכב הזב לפי שאז היא עריבת לישה ועריבת לישה לא נעשית לישב עליה ואם ישב עליה לא תהיה למשכב. וזהו אמרם בתלמוד ס) אומרים בזב עמוד ונעשה מלאכתנו רצה לומר שאם ישב על כלי אשר לא נעשה לישיבה אלא למלאכה אחרת עד שאומרים לו כאן עמוד מזאת עריבה ונלוש בה לא תהיה משכב אבל אם נגע בה בשטח גופה יהיה דינה כדין כלים שנגע בהן הזב שהן ראשון לא אב והבן אלו הענינים ונבאר זה השרש בהלכה אשר אחר זאת. אחר זה אמר שאם הניח זאת העריבה במקום שנושב בו רוח קדים המיבש אותה ונפתח הסדק וחזרה כמות שהיתה תיטמא גם כן במדרס הזב ולא תיטמא במת מפני הטעם אשר זכרנו. והשמיענו בזאת הלכה שסתימת הסדק במים אם נתפח העץ תחשב סתימה ותחזור העריבה להיות כלי קיבול. ואחר שנכלל בעיון זה הדין השרש אשר זכרנו וזה שכלי עץ המקבלין אם היו שלמים וראוים למה

ס) שבת נ"ט א'.

משום משכב פאדׄא אנכסרת וצארת לא תצלח למא עמלת לה אלתי תטהרת מטומאת מת צארת חיניד̇ ראויה למשכב ותנתג̇ס במדרס הזב קאל עלי הדׄא אלאצל זה חומר בשירי כלי עץ מבתחלתן. ונ̇אב פי מת̇אל הדׄא אלמעני כלי נסרים לאן בתחלת עשייתן לא תקבל טומאה חתי תתם האשיה̈ אלכלי באלצ̇פר ובסופן אדׄא אנתת̇רת חואשיהא ולו לם יבק מנהא אלא אי קדר כאן פהי תקבל טומאה והו קולה כל שהן פהדׄה איצׄא חומרה בסופן. וכלי נסרים הי אלאואני אלתי תעמ̇ל מן אלקצ̇באן אלרקיקה̈ מת̇ל אלסלאל ושבההא. וקד תקדם לך פי אלפרק אלסאדס עשר אן סלים שלעץ משיחסם וחיניד̇ תקבל טומאה ושרחנא הנאך אן מעני יחסם יעמל חאשיה̈ אלאניה̈ אלדאירה̈ באלפם. ושרח נשרו סקטת ווקעת.

שנעשו לו לא יטמאו משום משכב אבל אם נשברו ואינם עוד ראוים למה שנעשו לו ונטהרו מטומאת מת יהיו אז ראוים למשכב ויטמאו במדרס הזב אמר על זה השרש זה חומר בשירי כלי עץ מבתחלתן. והביא מהדומה לזה הענין כלי נסרים לפי שבתחלת עשייתן לא יקבלו טומאה עד שתשלם שפת הכלי בחיסום[א] ובסופן אם נשרו שפתותיהן אף על פי שלא נשאר מהן אלא שיעור מועט מקבלין טומאה וזהו אמרו כל שהן וזאת היא גם כן חומרא בסופן. וכלי נסרים הם הכלים הנעשים מקנים דקים כמו הסלים והדומה להם. וכבר קדם לך פרק ששה עשר[ב] סלים של עץ משיחסם ואז יקבלו טומאה ופירשנו שם שענין יחסם יעשה שפת הכלי סביב לפיו. ופירוש נשרו נשלו ונפלו.

ג מקל שעשאו יד לקורדום חבור לטומאה בשעת מלאכה. והדיוסטר חבור לטומאה בשעת מלאכה קבעו בכלונס טמא ואינו חבור לו עשה בו דיוסטר אין טמא אלא צרכו. כסא שקבעו בכלונס טמא ואינו חבור לו עשה בו כסא אין טמא אלא מקומו׳ קבעו בקורת בית הבד טמא ואינו חבור לה עשה בראשה כסא טהור מפני שאומרין לו עמוד ונעשה את מלאכתנו:

חבור לטומאה בשעת מלאכה יעני ענד מא ינג̇ר בד̇לך אלקדום יכון הדׄא אלמקל חיבור ואן אנצׄם חיניד̇ שרץ במקל פקד אנתג̇ס אלקדום כלה אמא שלא בשעת מלאכה פליס הו חבור ואם נגע שרץ במקל לא נטמא הקורדום אד̇ וליס הו נצאבה אלא עלי סביל אלעאריה̈. ודיוסטר לפט̈ה̈ מרכבה̈ תפצילהא דיו סטר וקד בינא מראת אן דיו את̇נין וסטר נ̇אנב מן קולה ולסטר משכנא ושרח מג̇מוע אללפט̈ה̈ ד̇ו נ̇הת̇ין והי אללתין מן עוד תתצל אחדאהמא באלת̇אניה̈ ענד אלצנאעה̈ פקט ואלד̇י ינ̇מעהמא מסמאר טויל ירכב פי את̇קאבהמא פי נ̇מעהמא והד̇ה אלאלה̈ כאנת ענדהם מן אלאת אלחיאך ועלי ד̇לך אלמסמאר אלטויל כאנוא יסדון אלגזל. ופי אלתוספתא קאלוא מסמר שנתנו בדיוסטר להיות

חבור לטומאה בשעת מלאכה רצה לומר בשעה שיבקע בזה הקרדום יהיה זה המקל חבור ואם נגע אז שרץ במקל כבר נטמא הקרדום כולו אבל שלא בשעת מלאכה אינו חבור ואם נגע שרץ במקל לא נטמא הקרדום מפני שאינו ידו אלא על דרך מקרה. ודיוסטר מלה מורכבת הנחלקת לדיו סטר וכבר ביארנו כמה פעמים שדיו שנים וסטר צד מאמרו[ג] ולסטר משכנא ופירוש כל המלה בעל שני צדדים והם שני כלים מעץ המחוברים האחד בשני בשעת המלאכה לבד והדבר אשר יחבר שניהם הוא מסמר ארוך התחוב בנקבי אלו השני כלים בעת התחברם וזה הכלי היה אצלם מכלי האורג ועל זה המסמר הארוך היו קושרים האריג. ובתוספתא[ד] אמרו מסמר שנתנו בדיוסטר להיות מסך

להיות

עליו

א) בכ״י באלטפר עיין פט״ז מ״ג. ב) מ״ב. ג) תרגום שמות ל״ו כ״ה. ד) כלים ב״מ פ״א הל׳ ה׳.

להיות מסך עליו. תם קאל פאן סמר הדא אלדיוסטר פי טרף כשבה והו קולה קבעו בכלונס לאן כלונס הו אלגדע אלכביר כמא תקדם פי מדות פי קולהם כלונסות של ארז פאנה קד נתחבר וינתגס אלדיוסטר בגמלתה מתי מא נגעה טומאה באחד טרפיה לאנה מנד סמרה פי אלכשבה רגע כמנזלה כלי אחד לכן ליס הדא אלדיוסטר חבור לתלך אלכשבה אלתי סמר פיהא חתי נקול אן אדא אנצם שרץ מן טרף אלכשבה אנתגס אלדיוסטר אלדי פי אלטרף אלתאני אד תלך אלכשבה נפסהא לא תנתגס לאנהא ליסת כלי ראסא פכיף אן תוצל אלנגאסה והדא הו מעני קולה ואינו חבור לו יעני ואין הדיוסטר הקבוע היבור לכלונס שנקבע בו. פאן נגר פי טרף דלך אלכלונס דיוסטר אלדי צאר כלי פי טרף אלכשבה ומן נפס אלכשבה פלא ינתגס מן תלך אלכשבה גיר מא קרב מן אלכלי ממא יחתאג אליה אלכלי פי בקא צורתה אן לו קטע מן אלכשבה. תם רגע אלי אלכסא אלדי ינתגס במשכב הזב בלא שך לאנה ללגלוס עמל פקאל כסא שקבעו בכלונס טמא יעני אנה ינתגס במדרס כמא כאן קבל ואינו חיבור יעני אן אדא גלס אלזב עלי אלכשבה לא ינתגס אלכרסי לאן אלכלונס לא ינתגס כמא דכרנא פכיף אן יוצל אלטומאה. פאן געל פי טרף אלכשבה כרסי מן נפס אלכשבה פלא [ינתגס] איצא גיר אלכרסי פקט אדא דרס עליו הזב. פאן סמר כרסי פי טרף כשבה אלעציר אלתי יעצר בהא אלזיתון והי אלתי תתסמי קורת בית הבד פאן אלכרסי איצא טמא ואינו היבור אמא אן עמל מן טרף הדה אלכשבה כרסי וצאר אלכרסי מן נפס קורת בית הבד פאן דלך אלכרסי אדא דרס עליו הזב לא יציר משכב. ודלך אן אלאצל ענדנא כמא תקדם אן אלזב אדא גלס עלי שי הוא ראוי למושב לכן דלך אלשי הו אלה לשגל אכר מתל אן יאכד כיל מן אלאכיאל או גפנה עוד ונחו דלך ויקלבהא ויגלס עליהא פלא כלאם אן

הדא

עליו. אחר זה אמר שאם חזק במסמר זה הדיוסטר בקצה קורה וזה אמרו קבעו בכלונס לפי שכלונס הוא הגזע הגדול כמו שקדם במדות א) באמרם כלונסות של ארז הנה כבר נתחבר הדיוסטר ויטמא בכללו כאשר נגעה טומאה באחד משני קצוותיו מפני שבעת אשר קבעו בקורה נהיה במדרגת כלי אחד אבל זה הדיוסטר אינו חיבור לזאת הקורה אשר קבעו עליה עד שנאמר אם נגע שרץ בקצה הקורה נטמא הדיוסטר אשר בקצה השני הואיל וזאת הקורה עצמה לא תיטמא לפי שאינה כלי כלל וכל שכן שלא תביא הטומאה וזהו ענין אמרו אינו חיבור לו רצה לומר אין הדיוסטר הקבוע חיבור לכלונס שנקבע בו. ואם חרש בקצה זה הכלונס דיוסטר אשר יהיה כלי בקצה הקורה ומן הקורה עצמה לא יטמא מזאת הקורה אלא מה שהוא קרוב מהכלי ממה שהכלי צריך לו כדי שתשאר צורתו אף אם נחתך מן הקורה. אחר זה חזר אל הכסא אשר יטמא במשכב הזב בלא ספק מפני שהוא נעשה לישיבה ואמר כסא שקבעו בכלונס טמא רצה לומר שיטמא במדרס כמו שהיה קודם ואינו חיבור רצה לומר שאם ישב הזב על הקורה לא יטמא הכסא לפי שהכלונס לא יטמא כמו שזכרנו וכל שכן שלא יביא הטומאה. ואם עשה בקצה הקורה כסא מן הקורה עצמה לא יטמא גם כן אלא הכסא לבד אם דרס עליו הזב. ואם החזיק כסא במסמר בקצה הקורה אשר יעצרו בו הזתים וזאת אשר תקרא קורת בית הבד הכסא גם כן טמא ואינו חיבור אבל אם עשה מקצה זאת הקורה כסא ונהיה הכסא מעצם קורת בית הבד זה הכסא אם דרס עליו הזב לא יעשה משכב. וזה שהשרש אצלינו כמו שקדם שאם ישב הזב על דבר שהוא ראוי למושב אבל זה הדבר הוא כלי לתשמיש אחר כמו אם יקח מדה מן המדות או עריבת עץ וכיוצא בהן ויהפכם וישב עליהם אין צריך לומר שזה הכלי אשר ישב עליו ראוי לישיבה אבל לא

נעשה

א) פ״ג מ״ח. וכן הוא הנוסחא שם במתניתא דבני מערבא.

הד׳א אלכלי אלד׳י ג׳לס עליה ראוי לישיבה לכנה לם יעמל לד׳לך לאנה לם יעמל אלכיל אלא ליכיל בה ולא אלג׳פנה אלא ליעג׳ן פיהא פלד׳לך ימכן אן נקול לזב אד׳א ג׳לס עלי שי מן הד׳ה אלכלים קם ען הד׳א אלכיל נכיל בה וקם ען הד׳ה אלג׳פנה נעג׳ן פיהא וכד׳לך איצ׳א נקול לה הנא קם ען הד׳ה אלכ׳שבה נעצר בהא אלזיתון. ואן כאן אלכרסי אלד׳י פי טרפהא אנמא עמל לישיבה לכן לכונה מן נפס אלכ׳שבה ואלכ׳שבה נפסהא ימכן אן יקאל לה פיהא עמוד ונעשה מלאכתינו צאר ד׳לך אלכרסי לא ינתג׳ס משום מושב ואלי הד׳א אלמעני קצד בפקה הד׳ה אלהלכה. וארג׳ע אלי תמאם תביין הד׳א אלאצל פכל מא לם יעמל מן אוליה חאלה ללג׳לוס ואן ג׳לס עליה אלזב יתאתי אן נקול לה קם ען הד׳א אלכלי ונעמל בה אלשג׳ל אלפלאני ג׳יר אלג׳לוס עליה פאנה לא יטמא משום מושב ומשכב ואלאצל ענדנא אומרין בזב עמוד ונעשה מלאכתינו. וקאל תעאלי פי אלזב כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא וכל הכלי אשר ישב עליו יטמא וקאלוא פי תורת כהנים אשר ישב עליו יכול אפילו ישב על האבן ועל הקורה ת״ל כלי לא אבן ולא קורה אוציא את אלו ולא אוציא כסא גללים כסא אבנים ושל אדמה ת״ל הכלי כלי המיוחד יעני המיוחד לקבל טומאה ואלכלים אלמעמולה מן הד׳ה אלת׳לת׳ה אנואע לא תקבל טומאה ראסא כמא תקדם ביאנה. ת׳ם קאלוא הנאך אין לי אלא כסא וספסל וקתדרא המיוחדין מנין תיבת הבלנים תיבה שפתחה מצדה עריבה משני לוג ועד תשעה קבין שנסדקה ואינו יכול לרחוץ בה את רגלו אחת ת״ל וכל הכלי ריבה יכול אפילו כפה סאה וישב עליה תרקב וישב עליו ת״ל אשר ישב המיוחד לישיבה לא שאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתינו. פאחפט׳ הד׳א אלאצל ולא נחתאג׳ נכררה פי מא נסתקבל פקד באלגנא פי תביינה ואיצ׳אחה:

נעשה לזה שהמדה לא נעשית אלא למוד בה וכן העריבה לא נעשית אלא ללוש בה ולזה אפשר שנאמר לזב אם ישב על אחד מאלו הכלים עמוד מזאת המדה ונמוד בה ועמוד מזאת העריבה ונלוש בה וכמו זה נאמר לו גם כן כאן עמוד מזאת הקורה ונעצור בה הזיתים. ואף על פי שהכסא אשר בקצה הקורה לא נעשה אלא לישיבה בכל זה מפני שהוא מן הקורה עצמה ובקורה עצמה אפשר שיאמר לו עמוד ונעשה מלאכתינו זה הכסא לא יהיה טמא משום מושב ואל זה הענין כיון בעיון זאת הלכה. ואשוב להשלים ביאור זה השרש כל מה שאינו נעשה מתחלת עשיתו לישיבה אף על פי שישב עליו הזב אפשר שנאמר לו עמוד מזה הכלי ונעשה בו המלאכה פלונית ולא נשב עליו הנה לא יטמא משום מושב ומשכב והשרש אצלינו א) אומרים בזב עמוד ונעשה מלאכתינו. ואמר יתברך בזוב ב) כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא וכל הכלי אשר ישב עליו יטמא ואמרו בתורת כהנים ג) אשר ישב עליו יכול אפילו ישב על האבן ועל הקורה תלמוד לומר כלי לא אבן ולא קורה אוציא את אלו ולא אוציא כסא גללים כסא אבנים ושל אדמה תלמוד לומר הכלי כלי המיוחד רצה לומר המיוחד לקבל טומאה והכלים הנעשים מאלו השלשה מינים לא יקבלו טומאה כלל כמו שקדם ביאורו. עוד אמרו שם ד) אין לי אלא כסא וספסל וקתדרא המיוחדין מנין תיבת הבלנים תיבה שפתחה מצדה עריבה משני לוג ועד תשעה קבין שנסדקה ואינו יכול לרחוץ בה את רגלו אחת תלמוד לומר וכל הכלי ריבה יכול אפילו כפה סאה וישב עליה תרקב וישב עליו תלמוד לומר אשר ישב המיוחד לישיבה לא שאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתינו. ושמור זה השרש ולא נצטרך להזור עליו במה שיבוא שכבר הפלגנו בביאורו ובפירושו:

א) שבת נ״ט א׳. ב) ויקרא ט״ו ד׳. ג) מצורע פרשת זבים פ״ב ד׳ (ע״ה ע״ב).
ד) ספרא שם.

ד עריבה גדולה שנפחתה מלקבל רמונים והתקינה לישיבה רבי עקיבה מטמא וחכמים מטהרין עד שיקצע. עשאה איבוס לבהמה אף על פי שקבעה בכותל טמאה:

עד שיקצע התי יקטע אטראפהא ויעדלהא ללגלוס פיכון תֿם מעשה אמא מחשבה פקט פלא תפיד פיהא ובעד הדֿא אלתעדיל תציר ראויה למושב. ואיבוס אלמעלף. אף על פי שקבעה בכותל טמאה יעני בטומאת שרץ לאן אלכלי אלדֿי יקבל טומאה בחסב צורתה אדֿא נקבע בכותל או בארץ פהו איצֿא יקבל טומאה כמא כאן ענד אלחכמים כמא תבין מן מדֿהבהם פי כֿאמס עשר הדֿה אלמסכתא פי דף של נחתומין וכדֿלך פי אכֿר חגיגה. והלכה כחכמים. ואנמא יכון המחובר לקרקע כקרקע ולא יקבל טומאה ענד אלחכמים אדֿא נעשה דֿלך אלשי מתחלתו בקרקע או נעשה לשמש עם הקרקע במא תקדם.

עד שיקצע עד שיחתוך קצוותיה וישוה אותה לישיבה ויהיה שם מעשה אבל מחשבה לבדה לא תועיל בה ואחר זה השווי תהיה ראויה למושב. ואיבוס מקום המספוא. אף על פי שקבעה בכותל טמאה רצה לומר בטומאת שרץ לפי שהכלי אשר יקבל טומאה כפי צורתו אם נקבע בכותל או בארץ יקבל עוד טומאה כמו שהיה על דעת החכמים כמו שהתבאר מדעתם בחמשה עשר א) מזאת המסכתא בדף של נחתומין וכמו זה בסוף חגיגה ב). והלכה כחכמים. המחובר לקרקע כקרקע ולא יקבל טומאה לפי דעת החכמים אין זה אלא אם נעשה זה הדבר מהתלתו בקרקע או נעשה לשמש עם הקרקע כמו שקדם.

ה כופת שקבעו בנדבך קבעו ולא בנה עליו בנה עליו ולא קבעו טמא קבעו ובנה עליו טהור. מפץ שנתנו על גבי הקורות קבעו ולא נתן עליו את המעזיבה נתן עליו את המעזיבה ולא קבעו טמא קבעו ונתן עליו את המעזיבה טהור.

נבין חקיקה אסם נדבך אדֿ וקד וקע פיה והם כביר לכתֿירין. ודֿלך אן ללבנאין לוחין פי טול כל ואחד נחו אלסתה אדֿרע ופי ארתפאעה קריב אלדֿראעין ויקימון לוחא הכדֿא ולוחא הכדֿא ובינהמא מן אלבעד אלקדר אלדֿי ירידון אן יגֿעלוא גלטֿ אלחאיט תֿם ימדון בינהמא עידאן וירבטונהא ברבאטאת תֿם יצב אלתראב בין אללוחין וירכז באלמראכז חתי ירתפע אלחאיט ויתסמי הדֿא אלבניאן אלטאפיה פכל ואחד מן דֿאנך אללוחין יתסמי נדבך. ופי זבים קאלוא אצבעו של זב תחת הנדבך יעני תחת הדֿה אללוח. וקולהם האומנין קורין בראש הנדבך ירידון בה עלי אלחאיט אלדֿי בין אלשני נדבכין פי חין רכזה כמא בינא. וכופת קטעה עוד כֿשנה תרכז פי אלחאיט ותרכז עליהא אלטאפיה לתרתבט אלחיטאן בעצֿהא בבעץֿ ויסמון הדֿה אלכֿשב אלתי תבני פי אלחיטאן אלבנאיין אלעקוד לכונהא תעקד אלחיטאן ותתֿבת בעצֿהא מע
בעץ

נבאר שם נדבך על האמת לפי שכבר נפלה בו טעות גדולה לרבים. וזה שיש לבנאים שני לוחות ואורך כל לוח כמו שש אמות וגבהו קרוב לשתי אמות ויעמידו לוח מזה ולוח מזה ובין שניהן שיעור המרחק כמו שירצו לעשות עובי הכותל ואחר זה ימשכו עצים בין שניהם ויקשרום בקשורים ואחר זה ישפכו עפר בין שני הלוחות ויכתשו אותו במקלות עד שיגבה הכותל וזה הבנין יקרא אלטאפיה וכל אחד מאלו השני לוחות יקרא נדבך. ובזבים ג) אמרו אצבעו של זב תחת הנדבך רצה לומר תחת זה הלוח. ואמרם ד) האומנין קורין בראש הנדבך ירצו בו על הכותל אשר בין השני נדבכין בעת שיכתשו אותו כמו שבארנו. וכופת הוא התיכת עץ גסה שתוחבים בכותל והבנין הנקרא טאפיה תחוב עליו לחבר הכתלים קצתם בקצתם והבנאים קוראים אלו הקורות הבנויות בכתלים הכפתים מפני שהם כופתים הכתלים ומקיימים
קצתם

א) מ״ב. ב) כ״ו ב׳. ג) פ״ה מ״ב. ד) ברכות פ״ב מ״ד.

בעץ ולה טרפין אתנין והו שבה כרסי פיקול אן אדא סמרה פי ראס אלחאיט ולם יבני עליה וגלס עליה אלזב אנגסה עלי אלאצל אלדי בינא הנא פי הדא אלפרק פי קולה אף על פי שקבעה בכותל וכדלך אן בני פוקה דון אן יסמרה וגלס אלזב פוק אלבניאן אנתגס אלכרסי עלי מא בינת לך פי אול הדה אלמסכתא אן אלזב מטמא את המשכב ולו כאן אלמשכב תחת אבן מסמא פאן סמרה ובני עליה ואוצל בין אלחאיטין פקד רגע מן גמלה אלחאיט וגז מן אגזאה ולא ינתגס. והדא אלחכם בעינה פי חציר מן גים או ברדי או קצב ונחוהא מן אלחצר אלתי תסקף בהא אלביות אדא רמאהא עלי אלכשב וסמרהא ולם ירם פוקהא אלטין ואלחגארה והי אלתי תתסמי מעזיבה או רמי עליהא אלטין ואלחגארה ואכמל אלסטח ולם יסמר אלבסאט מע אלכשב פאנה איצא ינתגס מן תחת אלסטח אדא גלס אלזב פוק אלסטח כמא אצלנא. ואעלם אן אלנסיג אלדי ינסג מן אלקצב ואלגריד ואלסאמאן ונחוהא ויעמל מנה הצר ובסט הי אלתי תתסמי מפץ. ולהדא אלמפץ חכם יכתץ בה בינה אלתלמוד וסנבין דלך פי מוצעה מן אלפרק אלראבע ואלעשרין מן הדה אלמסכתא.

קצתם בקצתם ולכופת שני קצוות והוא דומה לכסא ואמר שאם קבעו[א] בראש הכותל ולא בנה עליו וישב עליו הזב יטמאהו על השרש אשר בארנו כאן בזה הפרק[ב] באמרו אף על פי שקבעו בכותל וכמו זה אם בנה עליו ולא קבעו וישב הזב על הבנין יטמא הכסא על מה שבארתי לך בראשון[ג] מזאת המסכתא שהזב מטמא את המשכב אף על פי שהמשכב תחת אבן מסמא ואם קבעו ובנה עליו והבר בין שני הכתלים כבר נהיה מכלל הכותל וחלק מחלקיו ולא יטמא. וזהו הדין בעצמו במחצלת מן קליפות עצים או גמי או קנה והדומה להם מן המחצלאות אשר יעשו בהם גגות לבתים אם השליך אותם על הקורות וקבעם ולא נתן עליהם הטיט והאבנים והם הנקראים מעזיבה או נתן עליהם הטיט והאבנים והשלים השטח ולא קבע המחצלת עם הקורות יטמא גם כן מתחת לשטח אם ישב הזב על השטח כמו שהשרשנו. ודע שהאריג הנארג מן הקנים כפות דקלים וסימוניא וכיוצא בהן ושעושים ממנו מחצלאות ושטיחות הוא אשר יקרא מפץ. ולזה המפץ דין מיוחד אשר באר התלמוד[ד] ונבאר זה במקומו מן פרק עשרים וארבעה[ה] מזאת המסכתא.

ו קערה שקבעה בשידה תיבה ומגדל בדרך קבלתה טמאה שלא כדרך קבלתה טהורה:

כדרך קבלתה אן יסמרהא פי קאע אלתאבות או אלכזאנה. ושלא כדרך קבלתה אן יסמרהא פי גנב מן אלאגנאב או יסמר גנב אלאניה פי קאע אלתאבות אלדי לא יתהיי אן יגעל פיהא שי פתקבלה חתי תמאל אלכזאנה או אלתאבות

כדרך קבלתה שקבעה בקרקעית התיבה או המגדל. ושלא כדרך קבלתה שקבעה בצד מן הצדדים או שקבע צד הכלי בקרקעית התיבה אשר איננו ראוי שיושם בו דבר לקבלה עד שיטה המגדל או התיבה.

ז סדין שהוא טמא מדרס ועשאו וילון טהור מן המדרס. אבל טמא טמא מת. מאימתי הוא טהרתו בית שמאי אומר משישבר בית הלל אומרים משיקשר רבי אליעזר אומר משיקבע:

סדין הו אלרדא אלצגיר אלדי יתטילס בה אלרגאל ואסמה אלמשהור באלמגרב אחראם ופי מצר ערצי. ווילון אלסתארה. ובין הו אן אלסתארה תנתגס במת לאנהא מן

גמלה

סדין הוא הרדיד הקטן אשר יתעטפו בו האנשים ושמו הנודע במערב אחראם ובמצרים ערצי. וילון המסך. וברור הוא שהמסך יטמא במת מפני שהוא מכלל

הבגדים

א) מלת סמר בערבי ענינה קבע במסמרים ואחר זה התפשטה על הקביעה באיזה דבר שתהיה.

ב) מ"ד. ג) מ"ג. ד) שבת פ"ד א'. ב'. ה) מ"י.

גמלה̈ אלבגדים ולא תנתגס במדרס הזב ותציר משכב לאנהא לא נעשית לשכיבה כמא תבין פי הד̇א אלפרק. ת̇ם סאלנא וקלנא מאמתי היא טהרתו יעני מן מתי תרתפע מנה טומאת מדרס ולא יבקי אב הטומאה ויציר מעד לטומאת מת ונחוהא פקט כחכם כל סתארה̈. פקאל בית שמאי משישבר יעני מנד̇ יכסרה באלכ̇יאטה̈ טולא וערצא כמא יפעל באלסתר. ובית הלל יקולון מנד̇ ירבט פיהא אלערי אלתי יתעלק בהא. ור׳ עקיבה יקול מן וקת תעליקהא עלי אלבאב או אלסריר והלכה כבית הלל. ולקד יבדו מן אלתוספתא אן קולה הנא טהר מן המדרס אבל טמא טמא מת מענאה אן הד̇א אלוילון ליס יבקי אב טומאה כמא כאן אעני משכב לכנה ירג̇ע מת̇ל כלי שנטמא בטמא מת שהוא ראשון ויכון הד̇א אלקול מת̇ל אלקול אלד̇י סיבין פי אלסאבע ואלעשרין מן הד̇ה אלמסכתא והו קולהם סדין שהוא טמא מדרס ועשאו וילון טהר מן המדרס אבל טמא מגע מדרס יעני אנה ינחט מרתבה̈ וירג̇ע ראשון מת̇ל כלי שנגע במדרס וכד̇לך הנא קאל אנה ירג̇ע מת̇ל אלכלים אלתי תנתגס באלמת אד̇א דנאת במדרס אלתי תציר ראשון עלי מא תאצל. והד̇א הו נץ אלתוספתא פי ד̇לך סדין שהוא טמא מדרס ועשאו וילון הרי הוא כטמא מת המקבל טומאת מדרס ואלקולין גמיעא צחיחאן לאן הד̇א אלוילון הו יקבל טומאת מת פי אלמסתקבל והו איצ̇א במנזלה̈ כלים שנגעו במדרס כמא יבין פי מוצ̇עה ואלד̇י יטרד עלי אלאצול הו אן יכון קולה סדין שהוא טמא מדרס תקדירה שהוא ראוי להיות מדרס עשאו וילון טהר מלעשות מדרס ועדיין הוא ראוי להתטמא במת והד̇א אלתקדיר הו אלצחיח.

הבגדים ולא יטמא במדרס הזב ויהיה משכב לפי שהוא לא נעשה לשכיבה כמו שהתבאר בזה הפרק. אחר זה שאל ואמר מאמתי היא טהרתו רצה לומר מאמתי תסור ממנו טומאת מדרס ולא ישאר אב הטומאה ויהיה ראוי לטומאת מת והדומה לה לבד כדין כל וילון. בית שמאי אומרים משישבר רצה לומר משנתן מדתו בתפירה לארכו ולרחבו כמו שיעשה במסך. ובית הלל אומרים משיקשור בו הלולאות אשר יתלה בהן. ורבי עקיבה אומר משיתלו אותו על השער או על המטה והלכה כבית הלל. והנה כבר נראה מן התוספתא א) שאמרו כאן טהר מן המדרס אבל טמא טמא מת ענינו שזה הוילון לא ישאר אב הטומאה כמו שהיה רצה לומר משכב אבל ישוב כמו כלי שנטמא בטמא מת שהוא ראשון ויהיה זה המאמר כמו המאמר אשר יתבאר בשבעה ועשרים ב) מזאת המסכתא והוא אמרם סדין שהוא טמא מדרס ועשאו וילון טהר מן המדרס אבל טמא מגע מדרס רצה לומר שירד מדרגה וישוב ראשון כמו כלי שנגע במדרס וכמו זה אמר כאן שישוב כמו הכלים שנטמאו במת שישובו ראשון אם נגעו במדרס על מה שהושרש. וזהו לשון התוספתא ג) בזה סדין שהוא טמא מדרס ועשאו וילון הרי הוא כטמא מת המקבל טומאת מדרס ושני המאמרים יחד אמת לפי שזה הוילון יקבל טומאת מת להבא והוא גם כן במדרגת כלים שנגעו במדרס כמו שהתבאר במקומו ומה שהוא מוכח על אלו השרשים הוא שאמרו סדין שהוא טמא מדרס שיעורו שהוא ראוי להיות מדרס עשאו וילון טהר מלעשות מדרס ועדיין הוא ראוי להתטמא במת וזהו שיעורו באמת.

ח מחצלת שעשה לה קנים לארכה טהורה וחכמים אומרים עד שיעשם כמין כי. עשאם לרחבה אם אין בין קנה לחברו ארבעה טפחים טהורה. נחלקה לרחבה רבי יהודה מטהר. וכן המתיר ראשי המעדנים טהורה נחלקת לארכה

ונשתיירו

א) כלים ב״מ פי״א הלכה ח׳. ב) מ״ט. ג) שם. ובתוספתא שלנו חלשון משונה.

ונשתיירו בה שלשה מערנים של ששה טפחים טמאה. מחצלת מאמתי מקבלת טומאה משתקנב והיא גמר מלאכתה:

קד עלמת אן אלמחצלת והי אלחציר אלמנסוג באלחבאל ואלקצב ונחוהא תנתגס במשכב הזב עלי מא שרחנא פי אכר אלסאבע עשר מן הדה אלמסכתא. פיקול הנא אנה אן מד קצבא עלי טול אלחציר פאנהא לא תצלח חיניד למשכב והו קולה טהורה ואלחכמים יקולון חתי ימד אלקצב עליהא מן תלת גהאת עלי שכל אלכאף והו קולה כמין כי וחיניד תכון טאהרה ולא תנתגס במשכב הזב. ולעלה יריד הנא בקולה כמין כי כמין כי יואני כמא בינא פי מנחות. פאן מד אלקצב עלי ערצהא וכאנת אלקצב מתקארבה ליס בין ואחדה ותאניה ארבעה טפחים אלדי הו שיעור מקום ויצלח אן יגלס בין כל קצבתין מנהא פהי איצא טאהרה אד תלך אלקצב תמאנע אלגלוס עליהא ותכרגה מן חדוד אלמשכב. פאדא אנקסמת עלי ערצהא יקול ר׳ יהודה אנהא חיניד לא תנתגס במשכב הזב אד ואנכסרת קצבהא כלהא פי אלנצף. וראשי מערנים הי אטראף אלעקד אלכבירה אלתי תרבט פי אטראף אלחבאל אלתי אנתסגת בהא אלמחצלת ואנטמת קצבהא או הלפהא בעצהא אלי בעץ. וכדלך פסר פי קולה וילך אליו אגג מעדנות מכתף אעני מרבוט אלידין ודלך משתק מן קולה התקשר מעדנות כימה. פאדא חל אטראף אלחבאל פקד אנתתרת כלהא ורגעת במנולה קצב מתפרקה ולדלך לא תנתגס במדרס הזב פאן אנקסמת עלי טולהא ורגעת אקסאם אקסאם אן בקי מנהא מא פי ערצה סת קבצאת ותכון עליהא תלתה צפוף מן אלחבל אלמרבוטה אלאטראף הכדא פאנהא תנתגס במדרס הזב. ואן בקי מנהא אקל פאנהא לא תנתגס. ופי אלתוספתא קאלוא ואם מתחלתה עשאה לכך אפילו פחות מכאן טמאה ואנמא הדא אלשיעור אלמדכור הנא פי שירי מחצלת.

וקד

כבר ידעת שהמחצלת והיא המחצלת הנסרגת בחבלים ובקנים והדומה להן תיטמא במשכב הזב על מה שבארנו בסוף שבעה עשר [א]) מזאת המסכתא. ואמר כאן שאם משך קנים לאורך המחצלת איננה ראויה עוד למשכב והוא אמרו טהורה וחכמים אומרים עד שיעשה לה קנים משלשה צדדים על תמונת כ״ף והוא אמרו כמין כי ואז תהיה טהורה ולא תיטמא במשכב הזב. ואולי ירצה כאן באמרו כמין כי כמין כי יונית כמו שבארנו במנחות [ב]). ואם משך הקנים לרחבה והקנים קרובים זה לזה עד שאין בין הקנה האחד והשני ארבעה טפחים אשר הוא שיעור מקום וראוי לישיבה בין כל שני קנים מהם היא גם כן טהורה לפי שאלו הקנים מעכבים מלישב על המחצלת ויוציאוה מגדר המשכב. ואם נחלקה לרחבה ר׳ יהודה אומר שהיא אז לא תטמא במשכב הזב לפי שנשברו כל קניה באמצע. וראשי מעדנים הם קצוות הקשורים הגדולים אשר יקשרו בקצוות החבלים שבהן יסרגו המחצלת ויחברו הקנים או החלף קצתם עם קצתם. וכמו זה פירשו אמרו [ג]) וילך אליו אגג מעדנות אסור רצה לומר וידיו קשורות וזה נגזר מאמרו [ד]) התקשר מעדנות כימה. ואם התיר קצוות החבלים כבר נסתרה המחצלת כולה ונהיתה במדרגת קנים מפורדים ולזה לא תיטמא במדרס הזב. ואם נחלקה לארכה ונהיתה להלקים הלקים אם נשאר ממנה מה שברחבה ששה טפחים ויהיה עליה שלשה סדרים מחבלים קשורים בקצוותיהם כמו זה 18 תיטמא במדרס הזב. ואם נשאר ממנה פחות מזה לא תיטמא. ובתוספתא [ה]) אמרו ואם מתחלה עשאה לכך אפילו פחות מכאן טמאה וזה השיעור הנזכר כאן אינו אלא בשירי מחצלת. וכבר פירשנו [ו]) שהקינוב הוא התוך הקצוות

הבולטות

א) מי״ז. ב) פ״ו מ״ג. ג) שמואל א׳ ט״ו ל״ב. ד) איוב ל״ח ל״א. ה) כלים ב״מ פי״א הלכה י״ב. ו) פט״ז מ״ב.

אלקיאס קבל אן יצ̇רב באלמשט וינצ̇ם אלי אלמנסוג מן אלת̇וב. ושתי העומד אלסדא אלממדוד בין כ̇שבתין. וכפול שהעבירו על גבי ארנמן הו אלכ̇יט אלמפתול אלמתצל באלשקה̈ אלד̇י ירקם בה אלרקאם מע אלארגואן. ועימה אלנזק אלד̇י פי דאכ̇לה אלמסרקה̈ אלתי עליהא אלגזל מלתף ולד̇לך תסמאת אלכבה̈ עימה לאלתפאף אלכתאן עליהא וען ד̇לך אלגזל אלד̇י עלי אלמסרקה̈ יקול צמר שעל האימה ובשרט אן יכון איצ̇א מתצל באלמנסג. ואשויה אלכ̇לאל אלד̇י עליה אלגזל אלד̇י ירקם בה והו איצ̇א מתצל באלת̇וב. ופיקה פלכה̈ צגירה̈ ילף עליהא אלגזל חתי תרגע כבה̈ גזל פטאלמא בקיה̈ אלגזל מלתף על הפיקה הו קולה עד שלא פירעה ואד̇א כף אלגזל ענהא חתי אנכשפת וט̇הרת פהו קולה משפירעה ופריעה הי אלכשפה̈ ואלתעריה̈ כי פרעה אהרן. פהד̇א שרח הד̇ה אלאסמא ואנמא מענאהא אעני הד̇ה אלהלכה פהו מא אצף וד̇לך אן אלאצל ענדנא אנה לא ינתג̇ס בשאר טמאות גיר אלצרעת אלא אלמנסוג פקט לקול אללה תעאלי או בגד או עור חתי יכון בגד וקאלוא מה בגד טוי ואריג אף כל טוי ואריג. פאד̇א כאן אלת̇וב פי חאל נסג̇ה ואנתג̇ס מנה במת מא קד אנתסג וקד בינא חכם בגד שנטמא במת מא הו פי צדר כלאמנא. הנא פתפקה פי אלד̇י ינצ̇ם באחד אלאת אלמנסג או באלאכ̇יאט אלמתצלה̈ באלנסיג פחכם עלי אלד̇י ינצ̇ם באלשי אלמתצל באלנסיג אתצאלא קויא באלטומאה וכאנה קד נגע בבגד שנטמא וחכם עלי אלד̇י אנצ̇ם במא הו מנאור ללת̇וב אלמנסוג לא מתצל בה מת̇ל אלכשב ואלניר ואלמשט או במא הו מתצל לכנה גיר מעול עליה מת̇ל עירה שאינו עתיד להחזירה וסאיר מא עדד באלטאהרה̈ לאנה כמן ינצ̇ם בכלים שנגעו בבגד שנטמא במת ותקדם פי צדר הד̇ה אלמסכתא פי תביין ד̇לך מא יגני ען תכרארה.

הנוגע

העומד הוא השתי המתוח בין השני עצים. וכפול שהעבירו על גבי ארגמן הוא החוט המשזר המחובר ביריעה אשר ירקם הרוקם עם הארגמן. ועימה הכרכד אשר בתוכו הקנה א) שהפתיל כרוך עליו ולזה תקרא הפקעת ב) עימה לפי שהפשתן כרוך עליה ועל זה הפתיל אשר על הקנה אומר צמר שעל העימה ובתנאי שיהיה מחובר בבגד. ואשוויה הכוש אשר עליו הפתיל אשר ירקמהו והוא גם כן מחובר בבגד. ופיקה כדור קטן אשר כורכין עליו הפתיל עד שיהיה לפקעת וכל זמן ששארית הפתיל כרוכה על הפיקה הוא אמרו עד שלא פירעה ואחר שהוסר הפתיל ממנה עד שנגלית ונראית זהו אמרו משפירעה ופירעה הוא הגלוי והעירוי ג) כי פרעה אהרן. הנה זהו פירוש אלו השמות אבל ענינה רצה לומר ענין זאת ההלכה הוא מה שאומר וזה שהשרש אצלינו שלא יטמא בשאר טומאות חוץ מהצרעת אלא האריג לבד לאמרו יתברך ד) או בגד או עור עד שיהיה בגד ואמרו ה) מה בגד טוי ואריג אף כל טוי ואריג. ואם היה הבגד בעת אריגתו ונטמא ממנו במת מה שכבר נארגו ו) וכבר בארנו דין בגד שנטמא במת מהו בפתיחת דברינו הנה כאן גשא ונתן במי שיגע באחד מכלי המסכת או בחוטים המחוברים באריג ודן על הנוגע בדבר המחובר באריג חיבור חזק שהוא טמא כאילו כבר נגע בבגד שנטמא ודן על הנוגע במה שהוא קרוב לבגד הנארג אבל אינו מחובר בו כמו העץ והגיר והקירוס או מה שהוא מחובר בו אבל אינו צריך לו כמו עירה שאינו עתיד להחזירה וכל מה שמנה שהם טהורים לפי שהוא כנוגע בכלים שנגעו בבגד שנטמא במת וקדם בפתיחת זאת המסכתא בביאור זה מה שיספיק לנו מלהזור עליו.

הנוגע

א) כן הוא בתוי"ט ע"פ נוסחת ארץ ישראל והמלה ערבית אלמסרקה̈ לא מצאנוה באוצרי השרשים
ב) נ"א אלרכה̈ בערבי והוא הכישור בעברי. ג) שמות ל"ב כ"ה. ד) ויקרא י"א ל"ב. ה) ספרא שמיני פ"ח ה"ב (נ"ג ע"ב). ו) כן הוא בכל כ"י ואין ספק ששתי מלות חסרות כאן וצ"ל בערבי קד אנתגס ר"ל כבר נטמא.

ב הנוגע בעול ובקטרב בעין ובעבות אפילו בשעת מלאכה טהור בחרב ובבורך וביצול טמא. בעין של מתכת בלחיים ובעיראין טמא רבי יהודה מטהר בלחיים שאינן עשויים אלא לרבות את העפר:

אלגרץ̇ פי הד̇ה אלהלכה מת̇ל גרץ̇ אלד̇י קבלהא. וד̇לך אנה יקול אד̇א אנתג̇סת אלעג̇לה̈ או אלמחראת̇ אי אלמתצלאת בהמא יחסב מת̇ל אלשי אלד̇י אנתג̇ס ואיהא לא יחסב כד̇לך. וקד בינא פי ראבע עשר הד̇ה אלמסכתא אלעול ואלקטרב אנהמא מן אלאת אלעג̇ל וצורנא ד̇לך. ועין הי אלחלקה̈ אלתי תעמל מן כ̇לך אלת̇יאב תד̇כ̇ל פי ענק אלבהימה̈ כי לא תנג̇רח באטראף אלקטרב. ועבות אלשראיט אלתי תג̇בד̇ בהא אלעג̇ל ותרבט בהא. וחרב עוד שבה סיף מעלק מן עוד אלמחראת̇ מתצל בה והו אלד̇י ימסך אלחראת̇ בידה. ובורך אלעוד אלמעוג̇ אלד̇י תרכב פיה אלסכה̈ והו שבה רכבה̈ אלאנסאן והו אלד̇י ינבסט מע סטח אלארץ̇ ענד אלחרת̇ ולד̇לך תסמי בורך. ויצול אלמקבץ̇ אלמרכב פי אלמחראת̇ אלד̇י ימיל בה אלמחראת̇ חית̇ שא והוא משתק מן תרגום לא תטה אלד̇י קאל פיה לא תצלה. ועין של מתכת חלקה̈ חדיד. ולחיים עודין פי טרף̇ אלמצ̇מד. ועיראין אלעלאקאת. ואין הלכה כר׳ יהודה.

הכונה בזאת הלכה כמו כונת ההלכה אשר לפניה. וזה שיאמר אם נטמאו העגלה או המחרישה איזה דבר מהדברים המחוברים בשניהם יחשב כמו הדבר הנטמא ואיזה מהם לא יחשב כזה. וכבר בארנו בפרק ארבעה עשר[א]) מזאת המסכתא שהעול והקטרב הם מכלי העגלות ועשינו צורת שניהם. והעין היא הטבעת הנעשית מן בלויי הבגדים ישימו אותה על צואר הבהמה כדי שלא התחבל בקצוות הקטרב. ועבות החבלים אשר תמשך בהם העגלה ותקשר בהם. וחרב עץ הדומה להרב התלוי בעץ המחרישה ומחובר בו והוא אשר תופס בו החורש בידו. ובורך הוא העץ העקום אשר יתחבו בו האת והוא דומה לברך האדם והוא המתפשט עם שטח הארץ בעת החרישה ולזה תקרא בורך. ויציל בית יד התחוב בהמחרישה ואשר בו יטה המחרישה לכל צד שירצה והוא נגזר מן תרגום[ב]) לא תטה אשר אמר בו לא תצלה. ועין של מתכת טבעת מברזל. ולחיים ישני עצים בקצה העול. ועיראין בערבי אלעלאקת. ואין הלכה כרבי יהודה.

ג הנוגע ביד מגרה מכאן ומכאן טמא בחוט ובמשיכה באמה ובסניפין ובמכבש של חרש ובקושטנית טהור רבי יהודה אומר אף הנוגע במלבן של מסר הגדול טהור. הנוגע ביתר ובקשת אף על פי מתוחה טהור מצודת האישות טהורה רבי יהודה אומר כל זמן שהיא מתוחה חבור:

שכל אלמנשאר אשהר מן אן אבינה. פאלעודאן אלקאימאן אללד̇אן ימסך אליד פי כל ואחד מנהמא ענד אלנשר יתסמי כל ואחד מנהמא יד מגירה. וכ̇יט אלשער אלד̇י ירבט בה אלמנשאר פי אעלא אלעודין אלקאימין הו אלד̇י יתסמי חוט ומשיחה לאנה קד יכון חוט וקד יכון משיחה. ואלעוד אלטויל אלד̇י פי וסט ד̇ינך אלעודין והו עלי טול הדיד אלמנשאר הו אלד̇י יתסמי אמה. וכד̇לך פי טרפי אלהדיד עודאן מדוראן

צגיראן

תמונת המגירה היא יותר ידועה ממה שאבאר אותה. ושני העצים הנצבים אשר היד תופס כל אחד מהם בעת שינסר יקרא כל אחד מהם יד מגירה. והוט השיער אשר הקשר בו המגירה בראש השני עצים הנצבים הוא אשר יקרא חיט ומשיחה לפי שפעם יהיה הוט ופעם יהיה משיחה. והעין הארוך אשר באמצע אלו השני עצים והוא על ארך ברזל המגירה הוא הנקרא אמה. וכן יש בשני קצוות הברזל שני

עצים

א) מ״ד. ב) שמות כ״ג ו׳.

צגיראן פיהמא יתסמר הדיד אלמנשאר והמא ידוראן פי אלעודין אלקאימין ועוד תֿאלתֿ צגיר איצֿא מכֿרוט יפתל בה אלכֿיט אלדֿי פי אעלי אלעודין התי ישתד ויתֿבת טרפה פי אלעוד אלוסטאני אלדֿי סמאה אמה והדֿא כלה בין מן צורה̈ אלמנשאר. וכל ואחד מן הדֿה אלעידאן אלצגאר יתסמי סָניף וגֿמעהא סניפין. ומכבש של חרש אלמלזם אלדֿי יקוֹם פיהא אלנגֿאר אלעידאן אלמעוגֿה̈. וקושטנית קוס אלמתֿקב יעני אדֿא כאן מלתף עלי אלמתֿקב כמא ילוי עליה פי חין אלתֿקב תֿם אנתגֿס אלמתקב. ומסר הגדול צורתה איצֿא משהורה̈ ודֿלך אן יעמל מרבע מסתטיל מן כֿשב רקיקה̈ ואלמישאר פי וסטה ודֿלך אלמרבע יתסמי מלבֵן של מסר הגדול. וקולה ביתר ובקשת יריד בה אדֿא אנתגֿס אלסהם והו מפוק פי אלקוס פאן אלדֿי ינצֿם באלותר או באלקוס טאהר והו קולה אף על פי מתוחה יעני ולו כאנת אלקוס מבבדה̈ ואלסהם פיהא. ואישות נוע מן אלגֿרדאן והו בריה שאין לה עינים כמא בינא פי מועד ותתציד איצֿא בקוס מותרה̈ פיהא סהם הדיד. פיקול אן אדֿא אנתגֿס סהם אלחדיד פאן אלמצידה̈ טאהרה̈ לאן לא אתצאל בין אלסהם ואלקוס. ור׳ יהודה יקול אן טאל מא תכון אלקוס מותרה̈ פאן אלמצידה̈ כלהא תנתגֿס באנתגֿאס אלסהם ואין הלכה כר׳ יהודה.

עצים ענולים קטנים אשר בהם קובעים ברזל המגרה ושניהם יתגלגלו בשני העצים העומדים ועץ שלישי קטן גם כן ומחודד אשר בו יפתלו החוט אשר בראש השני עצים עד שיתחזק ויתקיים קצהו בעץ האמצעי הנקרא אמה וכל זה ברור מצורת המגרה. וכל אחד מאלו העצים הקטנים יקרא סניף וקבוצו סניפים. ומכבש של חרש הוא המכבש אשר החרש יישר בו העצים העקומים. וקושטנית קשת המקדח רצה לומר אם היה כרוך על המקדח כמו שהוא נשען עליו בעת שהוא עושה הנקב שם ואחר זה נטמא המקדח. ומסר הגדול צורתו גם כן ידועה וזה שעושים מרובע ארוך מקורות דקות והמסר באמצע המרובע וזה המרובע יקרא מלבן של מסר הגדול. ואמרו ביתר ובקשת ירצה בו אם נטמא החץ והוא בחריץ הקשת הנוגע ביתר או בקשת טהור וזה אמרו אף על פי מתוחה רצה לומר אף על פי שהקשת דרוכה והחץ בה. ואישות מין עכבר והיא בריה שאין לה עינים כמו שבארנו במועד קטן[ס] וצדין אותה גם כן בקשת מתוחה ובה חץ ברזל. ואמר שאם נטמא החץ של ברזל המצודה טהורה לפי שאין חיבור בין החץ והקשת. ור׳ יהודה אומר שבכל זמן שהקשת מתוחה המצודה כולה תיטמא בהטמאות החץ ואין הלכה כרבי יהודה.

פרק שנים ועשרים.

א השלחן וְהַדּוּלְפְקִי שנפחתו או שחיפן בשיש ושייר בהם מקום הנחת הכוסות טמאים רבי יהודה אומר מקום הנחת חתיכות:

דולפקי הי מאידה̈ מעדה̈ ללשראב והי מסתטילה̈ פיהא מוצֿע לאואני אלשראב וללאתֿמאר ותתסמי ענדנא מנקלה̈. ושיש אלרכֿאם ומן אלבין אנה לו אטלאהא כלהא באלרכֿאם ולם יתרך מנהא מוצֿע אנהא תכון טאהרה̈ לאן אלאואני אלמנשיה̈ לא תקבל נגֿאסה̈ כמא אצלנא פכיף וקד

ודולפקי הוא שולחן המוכן לשתיה והוא קצת ארוך ובו מקומות לכלי השתיה ולפירות ונקרא אצלנו מנקלה̈. ושיש בערבי אלרכֿאם. וברור הוא שאם חיפה השולחן כולו בשיש ולא הניח בו מקום שהוא טהור מפני שהכלים המחופים לא יקבלו טומאה כמו שבארנו[ג] וכל שכן אם חיפה אותם בשיש

ס) פ״א מ״ד. ג) פי״א מ״ד.

גשאהא באלרצאם אלד׳י לא יקבל נגאסה̇ כמא בינא מראת. וקד בינוא וקאלוא פי אלגמר בין צפוי עומד ובין ציפוי שאינו עומד בין שחיפה את ליזביזיו בין שלא חיפן הכל טהור. ואין הלכה כר׳ יהודה.

אשר לא יקבל טומאה כמו שבארנו כמה פעמים. וכבר פירשו ואמרו בגמר[א] בין ציפוי עומד ובין ציפוי שאינו עומד בין שחיפה את ליזביזיו ובין שלא חיפן הכל טהור. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ב שלחן שנטלה אחת מרגליו טהור נטלה שניה טהור נטלה השלישית טמא כשיחשב עליו רבי יוסי אומר אין צריך מחשבה וכן הדולפקי:

יקול אן אד׳א זאלת מן אלמאידה̇ אלת̇לאת̇ ארגל אלתי להא פאנהא חיניד׳ תצלח ליוכל עליהא פאן עול אן יאכל עליהא כאנהא טבק פהי תקבל טומאה. ור׳ יוסי יקול אנה לא יחתאג׳ מחשבה בל מנד׳ תצלח חיניד׳ ללאכל עליהא פהי תקבל טומאה וכד׳לך אלחכם פי אלמנקלה̇. ואין הלכה כר׳ יוסי.

אמר שאם נטלו מן השולחן השלש רגלים אשר לו אז הוא ראוי לאכל עליו ואם חשב שיאכל עליו כאילו הוא טבלא יקבל טומאה. ור׳ יוסי אומר שאינו צריך מחשבה אבל משהוא ראוי אז לאכל עליו יקבל טומאה וכן הדין בדולפקי. ואין הלכה כר׳ יוסי.

ג ספסל שניטל אחת[ב] מראשיו טהור ניטל השני טהור אם יש בו גובה טפח טמא. שרפרף שניטל אחת מראשיו טמא וכן כסא שלפני קתדרה:

כסא וספסל ודרגיש ושרפרף כלהא אנואע מן אלכראסי אכ̇תלפת אסמאהא בחסב אכ̇תלאף אשכאלהא וכברהא וצגרהא. וקתדרה קבה̇ מן עוד יג׳לס פי דאכ̇להא אלנסא אסמהא אלמשהור ענדנא עמאריה̇. וקולה ניטל אחת מראשיו יעני אחד גנביה אלד׳י ענד ראס אלכרסי.

כסא וספסל ודרגיש ושרפרף כולם הם מיני כסאות אשר ישתנו שמותם לפי השתנות צורתם וגדלם וקטנם. וקתדרה כיפה מעץ אשר הנשים יושבות בתוכה ושמה הידועה אצלנו עמאריה̇. ואמרו ניטל אחת מראשיו רצה לומר אחד משני צדדיו שהוא אצל ראש הכסא.

ד כסא של כלה שניטלו חפויו בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין. שמאי אומר אף מלבן של כסא טמא. כסא שקבעו בעריבה בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין. שמאי אומר אף העשוי בה.

כרסי אלערוסה̇ הו מרצע באלעאג׳ ואלאבנוס ונחוהמא והי אלתי תתסמי חפויין פאד׳א זאלת מנה פהו מת̇ל לו נשבר ולד׳לך לא ינתג׳ס במדרס. ובית שמאי יקולון אד׳ והו כרסי כ̇שב יצלח ללג׳לוס פהו ינתג׳ס במדרס ואן כאן זאל תרציעה̇. ומלבן של כסא הוא תרביעה̇ תרכב עלי אלכרסי ויג׳לס מן פוקהא יקול שמאי אנה ינתג׳ס במדרס אד׳ ויג׳לס עליה ואן כאן לא יג׳לס עליה וחדה. פאד׳א קבע כסא בעריבה פהו טאהר ולא ינתג׳ס במדרס לאתצאלה באלעריבה

אלתי

כסא של כלה הוא מחופה בשן ובמין עץ שהור הנקרא אבנוס וכיוצא בהן והם הנקראים הפויין ואם ניטלו מן הכסא הוא כאילו נשבר ולזה לא יטמא במדרס. ובית שמאי אומרים הואיל והוא כסא של עץ הראוי לישיבה יטמא במדרס אף על פי שניטל חפויו. ומלבן של כסא הוא מרובע שמשימים על הכסא ויושבים עליו ואמר שמאי שהוא יטמא במדרס הואיל ויושבים עליו אף על פי שאין יושבים עליו לבדו. ואם קבע כסא בעריבה הוא טהור ולא

יטמא

א) חגיגה כ״ו ב׳. ב) כן הוא בכ״י.

אלתי לא תנתגס במדרס כמא באן פי פרק עשרים וקאל שמאי אן ולו כאן אלכרסי מן נפס אלגפנה אעני אן ינגר מע אלגפנה מן עוד ואחד פאנה ינתגס במדרס אד׳ וינלס עליה. ואין הלכה כשמאי.

יטמא במדרס לפי שהוא מחובר בעריבה אשר לא תטמא במדרס כמו שהוא מבואר בפרק עשרים א) ואמר שמאי אף על פי שהכסא מעצם העריבה רצה לומר שהוא עשוי עם עריבה מעץ אחד יטמא במדרס הואיל ויושבים עליו. ואין הלכה כשמאי.

ה כסא שלא היו חפוייו יוצאין וניטלו טמא שכן דרכו להיות מטהו על צדו ויושב עליו:

אד׳א לם יכן תרציעה נאתיא בארזא עלי סטח אלכרסי בל מחפור פיה פהו ינתגס במדרס ולו בעד זואל אלחפויין לאנה יכבה עלי וגהה ויגלס עליה מקלוב כמא כאן יתאתי ד׳לך פיה מן קבל אד׳ ולם תכן חפוייו בארזה חתי תמנע מן קלבה עלי וגהה.

אם לא היה חיפויו בולט ויוצא על שטח הכסא אבל הוא מכונס בו יטמא במדרס אפילו אחר שניטלו החפויין מפני שיטהו על צדו וישב עליו כאשר הוא הפוך כמו שזה היה אפשר בו קודם זה הואיל וחיפויין אינם יוצאים עד שימנעוהו מלהפכו על צדו.

ו כסא שניטל חפויו האמצעי והחיצונים קיימים טמא. נטלו החצונים והאמצעי קיים טמא. רבי שמעון אומר אם היה רחב טפח:

הד׳א אלשכל מן אלתרציע כאן משהור ענדהם כאן לה זוג בארג והו פי דאכ׳ל אלתרציע ותרציעאת כת׳ירה כארגה ען ד׳לך אלזוג והי חפוייו החיצונים ומן שכלהא כאן יבין אן מתי מא בקי אחד אלתרציעין פהו באקי בשכלה ולד׳לך יטמא במדרס. ור׳ שמעון ישתרט באן יבקי מן אלתרציע אלדאכ׳לי והו אלזוג סעה קבצה. ואין הלכה כר׳ שמעון.

וזאת התמונה מן החפוי היתה ידועה אצלם היה לו לוח יוצא והוא באמצע החפויים וחפויין רבים יוצאים מזה הלוח והם חפוייו החיצונים ומצורתם היה מבואר שכל מה שנשאר אחד משני החפויין ב) הכסא נשאר בתמונתו ולזה יטמא במדרס. ור׳ שמעון עושה תנאי שישאר מן החפוי הפנימי והוא הלוח רוחב טפח. ואין הלכה כר׳ שמעון.

ז כסא שניטלו שנים מחפוייו זה בצד זה רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין. אמר רבי יהודה אף כסא של כלה שניטלו חפוייו ונשתייר בו בית קבלה טהור מפני שבטל העקר ובטלה הטפלה:

מעלום אן אלכסא אנמא עמל למושב והו אלעיקר ואנמא יטמא במדרס הזב פאד׳ ובטל מנה הד׳א אלמעני וטהר מן המדרס בזואל אלחפויים ועלי אנה בקי פיה בית קיבול פאנה לא ינתגס משום כלי קבול אד׳ ולם יעמל ליכון כלי קבול פהו קד בטל מנה אצל אלשי אלד׳י יעמל לה והו אלמושב פכיף יבקי פיה חכם אלפרע אלחאדת׳ פיה והו כונה כלי קבול ואין הלכה כר׳ עקיבה

והלכה

ידוע שהכסא לא נעשה אלא למושב והוא העיקר ולא יטמא אלא במדרס הזב ואם בטל ממנו זה הענין ונטהר מן המדרס בנטילת החפויים אף על פי שישאר בו בית קיבול לא יטמא משום כלי קיבול מפני שאינו נעשה להיות כלי קיבול וכבר בטל ממנו עיקר הדבר אשר נעשה לו והוא המושב ואיך ישאר בו דין הטפלה המתחדשת בו והוא שיהיה כלי קיבול. ואין

הלכה

א) מ״ד. ב) ר״ל האמצעי או החיצונים.

והלכה כר׳ יהודה לאן כלאמה גאר עלי אלאצול אלתי תקדמת ללחכמים פי אלפרק אלתאסע עשר.

הלכה כר׳ עקיבא והלכה כר׳ יהודה מפני שדבריו הולכים על השרשים אשר קדמו לחכמים בפרק תשעה עשר[א].

ח שידה שניטל העליון שלה טמאה מפני התחתון ניטל התחתון טמאה מפני העליון. ניטל העליון והתחתון רבי יהודה מטמא מפני הדפין וחכמים מטהרין. ישיבת הסתת טמא מדרס:

הדׄה אלשידה והי אלעתידה̈ להא בית קיבול פי אעלאהא ובית קיבול פי אספלהא והדפין הי אלדפוף אלתי פי אלגואנב. וישיבת הסתת אלמוצׄע אלדׄי יגׄלס פיה אלדׄי ינגׄר אלחגארה̈ והו אלדׄי יתסמי סתת והו ירסם לנפסה מוצׄע יגׄלס פיה פי טרף אלכׄשבה̈ וינחת אלחגארה̈ עלי אלטרף אלאכׄר והלכה כחכמים.

זאת השידה והיא הארון יש לה בית קיבול בעליונה ובית קיבול בתחתונה והדפין הן הדפין אשר בצדדיה. וישיבת הסתת המקום אשר ישב בו המסתת את האבנים והוא אשר יקרא סתת והוא יתקן לעצמו מקום לישב עליו בקצה הקורה ויסתת האבן בהקצה האחר והלכה כחכמים.

ט כופת שסירקו וכרכמו ועשאו פנים רבי עקיבה מטמא וחכמים מטהרין עד שיחוק בו. הסל והכלכלה שמילאן תבן או מוכין התקינן לישיבה טהורין סירגן בגמי או במשיחה טמאין.

קד שרחנא כופת אנה קטעה̈ כׄשבה̈ פקאל אנה אדׄא אכׄד הדׄה אלכׄשבה̈ וצבגהא באלזנגפׄר או באלזעפראן ליעמל מנהא וגׄה חאיט פאנה קד צאר להא צורה̈ כלי ותנתגס כמא תנתגס כלי עץ. וקאל אלחכמים אנהא לא תציר מן גמלה̈ אלכלים באלצבאג והדהא חתי יחפר פיהא יעני חתי יכׄרמהא באלנקש והיניד תציר כלי. וקד בינא פי פרק עשרים אן אלסל ואלכלכלה ונחוהמא לא תנתגס משום מושב פקאל אנה אן מלאהא מן אלחשו והו אלדׄי יתסמי מוכין והי קטע אלצוף ואלכתאן ואלכׄרק אלצגׄירה̈ ואלואחד מנהא מוך תׄם נסגׄ שבכה̈ עלי פם דׄלך אלסל או אלכלכלה פאנה חיניד יצלח למשכב ויטמא במדרס ותרגום סבכה סרָאנָא. והלכה כחכמים.

כבר בארנו[ב] שכופת הוא חתיכת קורה ואמר שאם לקח זאת הקורה וצבע אותו בששר או בכרכום לעשות ממנה פני כותל כבר היתה לה צורת כלי ותיטמא כמו שיטמא כלי עץ. וחכמים אומרים שהיא לא תהיה מכלל הכלים בצבע לבד עד שיחוק כו רצה לומר עד שיפסל בה צורה ואז תהיה כלי. וכבר בארנו בפרק עשרים[ג] שהסל והכלכלה והדומה להם אינם מיטמאים משום מושב ואמר שאם מילא אותם במה שיקרא מוכין והם חתיכות צמר ופשתן והמטליות הקטנות והאחד ממוכין מוך ואחר זה ארג סורג על פי זה הסל או הכלכלה או הם ראוים למשכב[ד] ויטמאו במדרס ותרגום סבכה[ה] סראנא. והלכה כחכמים.

י האסלה טמאה מדרס וטמא מת פרשה העור טמא מדרס והברזל טמא טמא מת. הטרסקל שחפויו של עור טמא מדרס וטמא מת פרשה העור טמא מדרס והטרסקל טהור מכלום. ספסלים שבמרחץ ושתי רגליו של עץ טמא אחת של

עץ

[א] מ״ט י׳. [ב] פ״כ מ״ה. [ג] מ״א ב׳. [ד] נ״א למושב. [ה] מ״ב א׳ ב׳, איוב י״ח ח׳, וכתרגום שלנו סרגתא.

עץ ואחת של אבן טהור. הנסרין שבמרחץ ששיגמן רבי עקיבה[א] מטמא וחכמים מטהרין שאינם עשוין אלא שיהו המים מהלכין תחתיהן. קנקילין שיש בה בית קבלת כסות טמאה העשויה כבוורת טהורה:

אסלה כרסי מן חדיד ופיה מוצ̇ע יג̇לס עליה ללג̇איט יג̇על פי אלמסתראחאת ועליה גטא מן ג̇לד יסתר בה. וטרסקל טבק ולה נשא מן ג̇לד והואשיה מן ג̇לד איצ̇א מתצלה̈ פאד̇א זאל אלנשא בקי דון חואשי לא יצלח לשי לא יג̇לס עליה לכ̇שונתה והרושתה ולא ליג̇על פיה שי לעדם אלג̇ואנב. וכראסי אלחמאמאת הי מן רכ̇אם פקאל אנה אן כאן לוח רכ̇אם ולה רג̇לין מן כ̇שב וג̇לס אלזוב עלי הד̇א אלכרסי פאנה ינתג̇ס אעני אן רג̇ליה תציר משכב מע כון אלרכ̇אמה̈ נפסהא לא תנתג̇ס פאן כאנת אחדי אלרג̇לין רכ̇אם איצ̇א פאלכל טאהר לאנה כסא של אבן. וקולה ששינמן מת̇ל לו קאל ששיעמן ושעם הו אלכ̇יזראן ואלג̇רץ̇ אנה אצלהא באלכ̇יזראן חתי רג̇עת לוח ואחד ואלחמאמיון יג̇לסון עליהא ואלמא יג̇רי תחתהא פיקולון אלחכמים אנהא לא תנתג̇ס במדרס הזב אד̇ ועמלהא אנמא הו ליג̇רי אלמא תחתהא ויעמל מן אלקצב ואלקצבאן משבך מרתפע לה ג̇ואנב ויעמל איצ̇א מן כ̇יזראן תרמי עליהא אלת̇יאב ויוקד אלנאר באלבכ̇ור תחתהא לתתבכ̇ר אלת̇יאב ואסמה קנקילום ואסמה אלמשהור במצר אלמנשל פאן כאן פיה מוצ̇ע יקבל אלת̇וב פקד צאר מן כלי קיבול פאן כאנת עשויה כבוורת והו אן תכון מת̇ל ג̇בה̈ אלנחל מנפודה̈ מן אלג̇התין פהי לא תנתג̇ס. והלכה כחכמים.

אסלה כסא מברזל ובו מקום לישב עליו לעת הצורך ויניחו אותו בבית הכסא ועליו כסוי מעור לכסות אותו. וטרסקל טבלה ולה חפוי מעור ושפתותיה גם כן מעור מחוברות בו ואם ניטל החיפוי תשאר בלא שפתותיה ואינה ראויה לשום דבר לא לישב עליה מפני שאינה חלקה ומשופה ולא להניח עליה דבר מפני שאין לה דפנות. וספסלין שבמרחצאות הם משיש ואמר שאם היה לוח של שיש ולו שתי רגלים מעץ וישב הזב על זה הספסל יטמא רצה לומר ששתי רגליו נעשו משכב אף על פי שהשיש עצמו לא יטמא. ואם היתה אחת משתי רגליו גם כן משיש הכל טהור לפי שהוא כסא של אבן. ואמרו ששינמן הוא כאילו אמר ששיעמן ושעם הוא בערבי אלכ̇יזראן והכונה שאם היבר הנסרים בשעם עד שיהיו כלוח אחד והבלנים יושבים עליהם והמים מהלכים תחתיהם ואמרו חכמים שהם אינם מיטמאים במדרס הזב לפי שאינם נעשים אלא כדי שילכו המים תחתיהם. ועושים מקנים וענפים סבכה גבוה אשר לה דפנות ויעשו גם כן משעם ומשליכים עליה הבגדים ושורפים באש מוגמר תחתיהם להעשין הבגדים ושם הסבכה הוא קנקלין ושמה הידוע במצרים אלמנשל. ואם היה בה מקום לקבל הבגדים כבר נהיה מכלי קיבול ואם היתה עשויה ככוורת שהיא דומה לכוורת הדבורים המפולשת משתי צדדיה לא תיטמא. והלכה כחכמים.

פרק שלשה ועשרים.

א הכדור והאמום והקמיע והתפלה שנקרעו הנוגע בהן טמא ובמה שבתוכן טהור. האכוף שנקרע הנוגע במה שבתוכו טמא מפני שהתפר מחברו:

כדור אלכרה̈ אלתי ילעב בהא. ואמום אלקאלב. וקמיע אלחרז, ותפלה אלתפלין.

כדור הכדור אשר ישחקו בו. ואימום הדפוס. וקמיע לשמירה. ותפלה התפלין.

א) כן הוא במשנתנו אבל בנוסחת הר״ם ובמתניתא דבני מערבא הגירסא ר׳ מאיר.

והדה אלמעדודה כלהא כ̇ארגהא גלד ופי דאכ̇ל אלכרה אלחשו וכדלך אלקאלב אלעוד פי דאכ̇ל אלגלד אלמעמול עליה ופי דאכ̇ל אלחרז ואלתפלין אלבטאיק אלמכתובה. פיקול אן אד̇א אנתגסת אלגמלה באלמת וצאר דלך אלכלי אב הטומאה ת̇ם אנשק אלגלד פאן אלד̇י ינצ̇ם באלשי אלד̇י כאן דאכ̇ל אלגלד טאהר אד̇ ליס הו מן נפס אלכלי ולא מחובר לו. ואוכף אלאכאף והו שבה אלברדעה משהור אלצורה ירכב עליה.

ואלו המנויין כולן חיצוניהם עור ובתוך הכדור מוכין וכן בתוך עור האמום העץ אשר נעשית עליו המלאכה ובתוך הקמיע והתפלין חתיכות קלף אשר כתוב עליהם. ואמר שאם נטמאו כולם במת ונהיה זה הכלי אב הטומאה ואחר זה נקרע העור הנוגע בהדבר שהיה בתוך העור טהור מפני שהוא אינו מעצם הכלי ולא מהובר לו. והאוכף אלאכאף בערבי והוא דומה למרדעת וצורתו ידוע ורוכבים עליו.

ב אלו טמאין משום מרכב זְרֶז האַשקלוני ומדיבה[א] המדית ועביט של גמל וטפיטן של סוס. רבי יוסי אומר אף טפיטן של סוס טמא משום מושב מפני שעומדין עליו בקומפין אבל אוכף של נאקה טמא:

נץ̇ אלתורה פי אלזב וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא פהו יעדד אלאשיא אלתי אד̇א רכב עליהא אלזב ולו כאן בינה ובינהא חג̇אבאת כת̇ירה פהי תנתגס ותלזמהא אחכאם אלמרכב אד̇ והי מעמולה ללרכוב. וזרז אשקלוני אלשגד אלעסקלאני ותרגום ויחבש וזרז. ומדיבה סרג̇ מנסוב למדי כאן לה שכל משהור ענדהם. ועביט דאירה מן כ̇רק תעמל עלי ט̇הר אלג̇מאל וירכב עליה תרגום בכר הגמל בעביטא דגמלא. וטפיטן של סוס סרג̇ אלפרס. ויקול ר׳ יוסי אן אלסרג̇ ליס יציר מרכב הזב בל אנמא יציר מושב אד̇ ולם יעמל ללרכוב כ̇אצה בל ללוקוף עליה. וקד בינא פי אלפרק אלת̇אמן עשר אן אלזב אד̇א וקף עלי אלשי אלד̇י ינתגס במדרס הזב פאנה יג̇עלה מושב. וקומפון מידאן אלחרב פאן אללאעבין פי אלמידאן יאכ̇דון אלטלק והם ואקפון עלי אלסרג̇ ליט̇הרוא אלמהארה פי אלרכוב. אמא אכאף אלנאקה פהו ינתגס משום מושב והו מעני קולה טמא וד̇לך לדברי הכל לאנה יג̇לס עליה. ואין הלכה כר׳ יוסי.

התורה אמרה בזב[ב] וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא הנה הוא מונה הדברים אשר אם רכב עליהם הזב אף על פי שבינו וביניהם מסכים הרבה יטמאו ויהויבו להם דיני המרכב לפי שהם נעשים לרכיבה. וזרז האשקלוני הגורה רחבה אשקלונית תרגום[ג] ויחבש וזרז. ומדיבה אוכף המיוחס למדי שהיה לו תמונה ידועה אצלם. ועביט עגול ממטליות שישתמשו בו על גבי הגמל לרכוב עליו תרגום[ד] בכר הגמל בעביטא דגמלא. וטפיטן של סוס אוכף של סוס. ואמר רבי יוסי שהאוכף לא יהיה מרכב הזב אבל אינו אלא מושב הואיל ולא נעשה ביחוד לרכיבה אבל לעמוד עליו. וכבר בארנו בפרק שמונה עשר[ה] שאם עמד הזב על דבר אשר יטמא במדרס הזב עושה אותו מושב. וקומפון שדה המלחמה לפי שהמשחקים באצטדין סוסיהם רצים והם עומדים על האוכף להראות מהירתם ברכיבה. אבל אוכף הנאקה יטמא משום מושב וזה ענין אמרו טמא וזה לדברי הכל לפי שהוא יושב עליו ואין הלכה כרי יוסי.

ג מה בין מרכב למושב מרכב חלק מגעו ממשאו ומושב לא חלק מגעו ממשאו. התפית של חמור שהוא יושב עליה טהורה שינה בה את הנקבין או שפרצן זה לתוך זה טמאה:

למא תקדם אלאכ̇תלאף בין ר׳ יוסי

אחר שקדמה המחלוקת בין ר׳ יוסי

וחכמים

וחכמים

א) כן הוא בנוסחת הר״ם. ב) ויקרא ט״ו ט׳. ג) בראשית כ״ב ג׳. ד) שם ל״א ל״ד. ה) מ״ח.

וחכמים פי סרוג אלכיל הל הי מרכב או מושב וכדלך קלנא פי אוכף של נאקה אנה מושב לא מרכב סאלנא וקלנא מה בין מרכב למושב אד' והדא אב טומאה והדא אב טומאה. פקאל אן אלמרכב חלק מגעו ממשאו לאן אלאנסאן אלדי ינצֹם במדרס הזב ינתגס ולא יטמא בגדים בשעת מגעו ואלדי ינקל אלמרכב הו טמא ומטמא בגדים בשעת נשיאתו אמא אלמושב פסוי פיה הנוגע והנושא פאנה מטמא בגדים. וקד תקדמת הדה אלאצול כלהא ובינא דלאילהא פי צדר כלאמנא פי הדה אלמסכתא מע אלפרק אלאול מנהא ונחן נבין דלך איצֹא פי זבים. והתפית אעואד תעמל עלי טֹהר אלדאבה תנקל עליהא אלאחמאל ולא ימכן אלאנסאן אלרכוב עליהא אלא בתגייר אתֹקאבהא או באזאלה אלאעואד אלתי בין אלאתֹקאב ואסם הדא אלשכל אלאכאף אלפארסי.

וחכמים בטפיטן של סוס אם הוא מרכב או מושב ואמרנו גם כן באוכף של נאקה שהוא מושב לא מרכב שאלנו ואמרנו מה בין מרכב למושב לפי שזה אב הטומאה וזה אב הטומאה. ואמר שהמרכב הלק מגעו ממשאו מפני שהאדם הנוגע במדרס[א] הזב יטמא ואינו מטמא בגדים בשעת מגעו והנושא המרכב הוא טמא ומטמא בגדים בשעת נשיאתו אבל המושב שוין בו הנוגע והנושא שהוא מטמא בגדים. וכבר קדמו אלו השרשים כולם ובארנו ראיותיהם בפתיחת דברינו בזאת המסכתא עם הפרק הראשון שלה ונבאר זה גם כן בזבין[ב]. והתפית עצים שנותנים על גבי הבהמה לשאת עליהם המשא ואי אפשר לאדם שירכב עליהם אלא אם שינה את נקביהן או הסיר העצים שבין הנקבים ושם זאת התמונה אוכף הפרסי.

ד המטה והכר והכסת של מת הרי אלו טמאין מדרס. כסא של כלה ומשבר של חיה וכסא של כובס שהוא כורס[ג] עליו את הכלים אמר רבי יוסי אין בהם משום מושב:

הרי אלו טמאין מדרס ועלי אנהא לם תעמל ליגלס עליהא ואנמא עמלת ברסם אלמת אלדי אין לו משכב ומושב כמא בינא פי צדר כלאמנא. ומשבר של חיה הו אלכרסי אלדי יעמל ללאמראה אלחאמל לתגלס עליה ענד אלולאדה כי באו בנים עד משבר שהוא כורס עליו יתקל עליה אלתֹיאב חתי תתטוי. ואין הלכה כר' יוסי.

הרי אלו טמאים מדרס ואף על פי שהם לא נעשו לישב עליהם ולא נעשו אלא משום המת אשר אין לו משכב ומושב כמו שביארנו בפתיחת דברינו. ומשבר של חיה הוא הכסא הנעשה לאשה מעוברת שתשב עליו בעת הלידה כי באו בנים עד משבר[ד]. שהוא כורס עליו שהוא כובש עליו את הבגדים עד שיהיו מקופלים. ואין הלכה כר' יוסי.

ה החרם טמא מפני הזוטו. הרשתות והמכמרות והמדף וְהַפְּלָצוּר ומצודות הסכרין טמאין והאקון והרטוב והכלוב טהורין:

חרם אסם אלשבכה אלתֹי יצאד בהא אלסמך וכדלך רשתות ומכמרות אסמא שבאך אלציד והי כלהא עבראניה קאל יגורהו בחרמו ויאספהו במכמרתו וקאל פרש רשת. וזוטו הוא אספל אלשבכה והו מוצֹע שבה דלו

חרם שם השבכה אשר יצודו בה דגים וכן רשתות ומכמרות הם שמות שבכות הציד וכולן הן מלות עבריות אמר[ה] יגורהו בחרמו ויאספהו במכמרתו ואמר[ו] פרש רשת. וזוטו הוא תחתון השבכה והוא מקום דומה

[א] נ"א במרכב. [ב] פ"ה מ"ו. [ג] כן הוא בכ"י. [ד] ישעיה ל"ז ג'. [ה] חבקוק א' ט"ו. [ו] איכה א' י"ג.

דלו ציק אלאעין גדא פהו במנזלה בגד ולדלך ינתגס. ומדף לוח הו מרפוד בעוד פי דלך אלעוד אלראפד שריט ימסכה אלציאד עלי בעד פאדא נזל הנאך אלטיר פי תלך אלאלה נבד אלכיט ווקע עליהא דלך אללוח. ופלצור אלוהק והו מן עוד איצא תתציד בה אלטיור. ומצודות הסכרין מצידה אלדין יקטעון אלמא פי אלבחיראת חתי יגתמע הנאך אלסמך תם יכרג אלמא ויבקי אלסמך וכאן לתלך אלמצידה צורה משהורה ענדהם ויתסמון סכרים לקטעהם טריק אלמא וכונהם יסדון מגאריה ויסכרו מעינות תהום. והאקון קד שרחנאה פי אלתאני עשר אנה אלסלה אלתי יצאד בהא אלסמך משהורה ענד אלכל. והרטוב מן אלאת ציד אלטיר והו מן כלי עץ. והכלוב אלקפץ בכלוב מלא עוף.

דומה לדלי אשר נקביו צרים הנה הוא במדרגת בגד ולכן יטמא. ומדף דף הנשען על עץ ובזה העץ הסומך חבל שהצייד אוחז בידו מרחוק ואם העוף יורד שם בזה המקום ימשוך ההוט וזה הדף נופל עליו. ופלצור בערבי אלוהק [א]) והוא מעץ גם כן ויצודו בו העופות. ומצודות הסכרים מצודות האנשים המפסיקין את המים בברכות עד שיתאספו שם הדגים ואחר זה יוציאו המים וישארו הדגים והיתה לאלו המצודות אצלם צורה ידועה ונקראו סכרין לפי שהם מפסיקין דרך המים וסותמים פיותיהם [ב]) ויסכרו מעינות תהום. והאקון כבר פירשנוהו בשנים עשר [ג]) שהוא הסל אשר יצודו בו הדגים והיה ידוע אצל כולם. והרטוב מכלי ציד העוף והוא מכלי עץ והכלוב בית צפור [ד]) ככלוב מלא עוף.

פרק ארבעה ועשרים.

א שלשה תריסין הם תריס הכפוף טמא מדרס ושמשחקין בו בקונפון טמא טמא מת ודיצת הערביין טהורה מכלום:

לא ידהב ענך פי גמיע הדא אלפרק אלאצל אלדי תקדם דכרה והו קולהם כל הטמא מדרס מטמא טמא מת. ובדלך אדא סמעתה אבדא יקול ען שי מן אלאשיא טמא טמא מת ליס אלגרץ אן דלך אלשי לא ינתגס בטומאה מן אלטמאות גיר בטומאת מת ואנמא אלגרץ אן דלך אלשי לא ינתגס במדרס הזב פיציר מושב לכנה ינתגס במת ובשאר טמאות ובמגע הזב פיציר ראשון לא אב עלי אלאצול אלמתקדמה פי אלצדר פהצל הדא אלמעני. פהו אלאצל ולא יבקי גיר שרח אלאסמא מע אלתנביה עלי בעץ אלמעאני. פאדא כאן אלתראס כפוף יעני מקלוב אלחואשי פהו יצלח למושב פלדלך טמא מדרס. וקד שרחנא קומפון אלמידאן. ודיצת הערביים תראס צגיר גדא יסמא אלחגפה לא יצלח לשי גיר ללמתאל ואלמחאכאה.

אל יתעלם ממך בכל זה הפרק השורש אשר קדם זכרו והוא אמרם [ה]) כל הטמא מדרס מטמא טמא מת. וכן אם תשמע לעולם שהוא אומר על איזה דבר שהוא טמא טמא מת אין כוונתו שזה הדבר לא יטמא בטומאה מן הטומאות אלא בטומאת מת והכוונה רק שזה הדבר לא יטמא במדרס הזב להיות מושב אבל יטמא במת ובשאר טומאות ובמגע הזב להיות ראשון לא אב על השרשים הקודמים בפתיחה והבן זה הענין. זהו השורש ולא נשאר אלא פירוש השמות עם הערה על קצת הענינים. אם היה התריס כפוף רצה לומר אם היתה שפתותיו הפוכות הוא ראוי למושב ולזה יהיה טמא מדרס. וכבר ביארנו [ו]) קומפון שהוא שדה המלחמה. ודיצת הערביים תריס קטן מאוד הנקרא בערבי אלחגפה ואינו ראוי לשום דבר אלא לדמיונות והזיונות.

[א]) עיין פירוש רבנו האי. [ב]) בראשית ח׳ ב׳. [ג]) מ״ב. [ד]) ירמיה ה׳ כ״ז. [ה]) נדה פ״ו מ״ג. [ו]) פכ״ג מ״ב.

ב שלש עגלות הם העשויה כקתדרא טמאה מדרס כמטה טמאה טמא מת ושל אבנים טהורה מכלום:

הד׳א בין וקד תקדמת אצולה ושרח הד׳ה אלאסמא קד תקדם איצ׳א.

זה ברור וכבר קדמו שרשיו וקדם גם כן פירוש אלו השמות.

ג שלש עריבות הן עריבה משני לוג ועד תשעה קבין שנסדקה טמאה מדרס. שלימה טמאה טמא מת והבאה במדה טהורה מכלום:

הבאה במדה אלתי תחמל ארבעים סאה בלח שהן כוריים ביבש פאנהא לא תנתג׳ס בונ׳ה מן וג׳וה אלנג׳אסה׳ ראסא כמא בינא פי אלפרק אלת׳אני עשר מן הד׳ה אלמסכתא וקד תקדם תביין אצול בקיה׳ אלהלכה פי פרק עשרים.

הבאה במדה המחזקת ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש וזאת העריבה לא תטמא כלל באיזו טומאה שתהיה כמו שביארנו בפרק שנים עשר[א]) מזאת המסכתא וכבר קדם ביאור שרשי שארית ההלכה בפרק עשרים[ב]).

ד שלש תיבות הן תיבה שפתחה מצדה טמאה מדרס מלמעלן טמאה טמא מת והבאה במדה טהורה מכלום:

הבאה במדה אן תכון מחמל ארבעים סאה כמא באן פי אלת׳אני עשר. וקד תקדם שרח בקיה׳ אלהלכה פי תאסע עשר הד׳ה אלמסכתא.

הבאה במדה שהיא מחזקת ארבעים סאה כמו שהתבאר בשנים עשר וכבר קדם ביאור שארית ההלכה בתשעה עשר[ג]) מזאת המסכתא.

ה שלשה תרבוסין הן של ספרים טמא מדרס ושאוכלין עליו טמא טמא מת ושל זיתים טהור מכלום:

תרבוס לפאפה׳ ג׳לד. פאלתי כאנת ענד אלחג׳אמין פי ד׳לך אלזמאן כאנת תעמל ליג׳לס עליהא או ליתכי עליהא ולד׳לך טמאה מדרס ואצל ד׳לך קד תבין ותחצל פי פרק עשרין ואלג׳לד אלד׳י עמל לינשר עליה אלזיתון פליס הו כלי פלד׳לך לא נג׳אסה׳ פיה ראסא.

תרבוס ארגז מעור. והתרבוס הנמצא אצל הספרים בזה הזמן נעשה לישב עליו או להשען עליו ולכן הוא טמא מדרס ושורש זה כבר הוא מבואר ומובן בפרק עשרים[ד]) והעור אשר יעשה להשיר עליו הזיתים אינו כלי ולכן אין בו טומאה כלל.

ו שלש כסיות הן שלפני המטה ושלפני סופרים טמאה מדרס ושל דלפקי טמאה טמא מת ושל מגדל טהורה מכלום:

בסים אלקאעדה׳ תרגום כנו בסיסיה. והד׳ה אלאחכאם לזמתהא בחסב אשכאלהא ומא עמלת אליה ומן אג׳לה פכל מא עמל למושב טמא מדרס וכל מא כאן מן אלכלים לם יעמל למושב פהו טמא טמא מת וכד׳לך שאר טמאות כמא אצלנא פי אול הד׳א אלפרק

וכל

בסים הכן תרגום[ה]) כנו בסיסיה. ואלו הדינים ראוין להם כפי תמונתן ולפי מה שנעשו לו ובעבורו הנה כל מה שנעשה למושב טמא מדרס והכלים אשר אינם נעשים למושב טמאים טמא מת וכמו זה שאר טומאות כמו שהשרשנו בתחלת זה

חפרק

א) שם לא נמצא כלום וצ״ל חמשה עשר מ״א וכן בהלכה שאחר זאת. ב) מ״ב. ג) מ״ז. ד) מ״א. ה) שמות ל׳ י״ח.

וכל מא ליס עליה צורה כלי בוגה פהו טהור מכל טומאה אעני אנה לא יקבל נגאסה ראסא.

הפרק וכל מה שאין עליו צורת כלי כלל הוא טהור מכל טומאה רצה לומר שלא יקבל טומאה כלל.

ז שלש פנקסיות הן האפיפרין טמאה מדרס ושיש בה בית קבול שעוה טמאה טמא מת וחלקה טהורה מכלום:

הו יסמי הנא פינקסיות כל לוחין מזדוגין כאנת לזמאם או לגירה וקד בינא מראת אן אסם פינקס עלי אלחקיקה אנמא הו ללזמאם. ואפיפרין הו כרסי מפצל ינבסט פירגע לוחין וירכב אלספר עליה תם יגמע פיציר לוח ואחד והו משהור ענד אלנאס כלהם וקד שרחנאה פי אלסאדס עשר. ובית קיבול שעוה מוצע יגעל פיה אלשמע וקד בינא דלך פי אלסאבע עשר. וחלקה בסיטה יעני לוח בסיט לא בית קיבול פיה פלא הו כלי קיבול ולא תורת כלי עליו פיכון מן פשוטי כלי עץ לצגרה פלדלך טהור מכלום.

הוא קורא כאן פינקסיות כל שני לוחות מתאימים בין שהן לפקיד או לזולתו וכבר ביארנו הרבה פעמים ששם הפנקס אינו באמת אלא לפקיד. ואפיפדין הוא כסא של פרקים ואם יתפשט יהיה לשתי לוחות אשר ישימו עליו הספר ואחר זה יתחבר ויהיה כלוח אחד והוא ידוע אצל כל אדם וכבר ביארנוהו בששה עשר א). ובית קיבול שעוה הוא המקום אשר ישימו בו השעוה וכבר ביארנו זה בשבעה עשר ב). והחלקה פשוטה רצה לומר לוח פשוט שאין בו בית קיבול ולזה אינו כלי קיבול ולא תורת כלי עליו והוא מפשוטי כלי עץ לקטנותו ולזה טהורה מכלום.

ח שלש מטות הן העשויה לשכיבה טמאה מדרס של זגגין טמאה טמא מת ושל סרגין טהורה מכלום:

זגגין אלזגאגין יעני אלתי יצפפון עליהא אלזגאג אלמעמול. ושל סרגין תצפר עליה אלשבאך תרגום שבכין סרגין.

זגגין עושי כלי זכוכית רצה לומר המטה אשר יסדרו עליה כלי זכוכית כאשר נעשו. ושל סרגין המטה אשר סורגין עליה השבכות תרגום שבכים ג) סרגין.

ט שלש משפלות הן של זבל טמאה מדרס של תבן טמאה טמא מת והפוחלץ של גמלים טהור מכלום:

משפלות אלזנאביל. והפוחלץ שבה שבכה מן חבאל ינקל פיהא עלי אלגמאל כאן שכלהא פי דלך אלזמאן ענדהם יקתצי אן לא תנתגס ראסא לאנהא לם תכן צגירה אלאעין מתל זנביל אלתבן פיכון כלי קיבול ולא איצא כאנת תצלח ליגלס עליהא לגפא חבלהא פלא תנתגס במדרס פלדלך כאנת טהורה מכלום.

משפלות בערבי אלזנאביל. והפוחלץ דומה לשבכה מן חבלים אשר ישאו בה המשאות על הגמלים והיתה צורתה בזה הזמן אצלם מה שיחייב שלא תטמא כלל מפני שנקביה לא היו קטנים כמו משפלות של תבן להיות כלי קיבול ולא היתה ראויה גם כן לישב עליה לעובי חבליה ולכן לא תטמא במדרס והיא טהורה מכלום.

י שלשה מפצים הן העשוי לישיבה טמא מדרס של צבעין טמא טמא מת ושל גתות טהור מכלום:

קד כנא ועדנא פי פרק עשרים בתביין

אלמפץ

כבר יעדנו בפרק עשרים ד) לבאר

המפץ

א) מ״א. ב) מי״ז. ג) מלכים א׳ ז׳ י״ז. ד) מ״ה.

אלמפץ ואחכאמה פי הדא אלמוצע. פאקול אן אלנסיגאת אלבסיטה אלתי תנסג מן אלחלף ואלקצב ואלברדי ואלבוץ וקשור אלאשגאר וקצבאנהא אלרקיקה ונחו דלך הי אלתי תתסמי מפץ. ואחפט אלשרט אלדי אשתרטנא בקולנא אלבסיטה שבה אלחצר ואלקפאע ונחוהא ומעלום אנה קד יעמל איצא מן הדא אלנסיג כלים מתל אלקפף ואלסלל ואלאטבאק ונחוהא והדה הי מן גמלה כלי עץ כמא בינא מראת מן חית אן להא בית קיבול. אמא הדא אלמפץ פקד בין אלתלמוד פי גמר שבת אנה ינתגס במדרס הזב וינתגס במת אעני בשאר טמאות כמא אצלנא לכנה אין לו טהרה במקוה כלל ואנמא תטהירה באן יקטע חתי יבקי סנה אקל מן שיעור טומאתו אלדי הו ששה טפחים על ששה טפחים כמא יבין פי אלסאבע ואלעשרין מן הדה אלמסכתא והדא הו אלחכם אלדי אכתץ בה אלמפץ. ואסמע נצהם פי דלך ודלך אנהם קאלוא הנאך מדרס כלי חרש מנא לן דטהור יעני מן אין אלדליל אן כלי חרס לא יציר משכב זב אדא גלס עליה אלזב ולא יכון אב כמא בינא פי צדר הדה אלמסכתא. פאסתדלוא עלי דלך מן קולה תעאלי ואיש אשר יגע במשכבו מקיש משכבו לו מה הוא שיש לו טהרה במקוה אף משכבו יש לו טהרה במקוה לאפוקי כלי חרש דאין לו טהרה במקוה לאן אין לו טהרה אלא שבירה כמא בין אלנץ פיה. פאעתרצוא הדא אלאסתדלאל וקאלוא מותיב ר׳ אלעא מפץ במת מנין ודין הוא ומה פכים קטנים שטהורים בזב יעני טהורין ממשכב הזב אנהא לא תצלח למשכב טמאין במת מפץ שטמא בזב דין הוא שיהא טמא במת יעני אלמפץ אלדי ינתגס במשכב הזב אד ויצלח למשכב ואללה יקול כל המשכב דין הוא שיהא טמא במת. פצח מן הדה אלבריתא אן אלמפץ ינתגס במשכב הזב. פקאל ואמאי והא לית ליה טהרה במקוה פכמא ינתגס אלמפץ במשכב ועלי אנה אין לו טהרה במקוה

כדלך

המפץ ודיניו בזה המקום. הנה אומר שהסריגות הפשוטות הנסרגות מחלף וקנים וגמי והוצין וקלפות האילנות[א] וסעפותיהם הדקות והדומה להם הם הנקראים מפץ. ושמור התנאי אשר התנינו באמרנו שיהיו הפשוטות דומות למחצלאות ונפות וכיוצא בהן וידוע שכבר עושים גם כן מזאת הסריגה כלים כמו הקופות והסלים והקנונים וביוצא בהן ואלו הם מכלל כלי עץ כמו שביארנו הרבה פעמים מפני שיש להן בית קבול. אבל זה המפץ כבר ביאר התלמוד בגמר שבת[ב] שהוא יטמא במדרס הזב ויטמא במת רצה לומר בשאר הטומאות כמו שהשרשנו ובכל זה אין לו טהרה במקוה כלל ולא יטהר אלא אם חתכו עד שישאר ממנו פחות משיעור טומאתו שהוא ששה טפחים על ששה טפחים כמו שיתבאר בשבעה ועשרים[ג] מזאת המסכתא וזהו הדין אשר יתיחד בו המפץ. ושמע לשונם בזה שהם אומרים שם מדרס כלי חרס מנלן דטהור רצה לומר מנין הראיה שכלי חרס לא יהיה משכב זב אם ישב עליו הזב ולא יהיה אב כמו שבארנו בפתיחת זאת המסכתא. והביאו ראיה על זה מאמרו יתברך ואיש אשר יגע במשכבו מקיש משכבו לו מה הוא שיש לו טהרה במקוה אף משכבו יש לו טהרה במקוה לאפוקי כלי חרס דאין לו טהרה במקוה לפי שאין לו טהרה אלא שבירה כמו שביארה התורה בו. והשיבו על זאת הראיה ואמרו מותיב ר׳ אלעא מפץ במת מנין ודין הוא ומה פכים קטנים שטהורין בזב רצה לומר טהורין ממשכב הזב לפי שאינם ראוין למשכב טמאין במת מפץ שטמא בזב דין הוא שיהא טמא במת רצה לומר המפץ אשר יטמא במשכב הזב הואיל והוא ראוי למשכב והשם אמר כל המשכב דין הוא שיהא טמא במת. הנה התבאר מזאת הברייתא שהמפץ יטמא במשכב הזב. ואמר ואמאי הא לית ליה טהרה במקוה הנה כמו שידמה המפץ במשכב אף על פי

שאין

[א] ב״א אלתמאר ר״ל התמרים. [ב] פ״ד א׳. [ג] מ״ב.

כדלך ימכן אלקאיל אן יקול אן כלי חרס ינתגס במשכב הזב ועלי אנה אין לו טהרה במקוה. פגאובוא הנאך עלי הדא אלאעתראץ׳ וקאלוא תרי קראי כתיבי ואיש אשר יגע במשכב וכתיב כל המשכב אשר ישכב עליו הא כיצד יש במינו אף על גב דלית ליה טהרה במקוה אין במינו מקיש משכבו לו. ופסר רבינו יוסף הלוי גאון זצ"ל הדא אלקול באן קאל אן אלמפץ אד ופי נועה מא יטהר במקוה והי אלכלים אלמעמולה מן דלך אלנסיג כאלקפף ואלסלל פהו ינתגס במשכב הזב ועלי אנה נפסה אין לו טהרה במקוה והדא הו מעני קולהם יש במינו אף על גב דלית ליה טהרה במקוה. אמא אלפכאר אלדי ליס פי גמיע מא יעמל מנה מא יטהר במקוה פליס ינתגס במשכב בל נקול מקיש משכבו לו. ובין איצא ז"ל אלעלה אלתי אוגבת אן תכון אלכלים אלמעמולה מן אלמפץ יש להן טהרה במקוה ואלמפץ נפסה אין לו טהרה וקאל אן עלה דלך אן אלקפף ואלסלל ונחוהא הי דאכלה פי קולה תעאלי כל כלי ומנד נצת אלתורה פיהא באלטומאה בכלל כלים כדלך איצא תטהר במקוה אד קד חד פי כל מא קד ניץ פיה באלנגאסה במים יובא ניר כלי חרש אמא אלמפץ פליס הו בכלל כלים ואנמא לזמנאה אלטומאה במדרס הזב באלרבוי מן קולה כל המשכב אלדי מסמועה כל מא יצלח למשכב והדה אלחצר ונחוהא תצלח כמא בינא תם לזמנאה איצא טומאת מת מקל וחומר כמא תקדם לאנא קלנא אלשי אלדי לא ינתגס במדרס ינתגס במת פכיף הדא אלמפץ אלדי ינתגס במדרס כל שכן שיהא טמא במת. פלמא נתרבה לטומאה קלנא נהי דאתרבי לטומאה אבל לטהרה לא דלא אשכחן ביה קרא כלל לא לטומאה ולא לטהרה. והדא אלתעליל ענדי אחסן מא יקדר עליה. פקד תבין לך מן גמיע מא תקדם אן אלמפץ אין לו טהרה במקוה כמא ניץ אלתלמוד פאחפט הדא אלאצל אלעטים ותבין לך איצא אלמפץ

מא

שאין לו טהרה במקוה כמו כן היה אפשר שיאמר האומר שכלי חרס יטמא במשכב הזב אף על פי שאין לו טהרה במקוה. והשיבו שם על זאת הקושיא ואמרו תרי קראי כתיבי ואיש אשר יגע במשכב וכתיב כל המשכב אשר ישכב עליו הא כיצד יש במינו אף על גב דלית ליה טהרה במקוה אין במינו מקיש משכבו לו. ופירש רבינו יוסף הלוי גאון זצ"ל זה המאמר ואמר שהמפץ הואיל ויש במינו מה שיטהר במקוה והם הכלים הנעשים מזה האריג כמו הקופות והסלים מיטמא במשכב הזב אף על פי שהוא בעצמו אין לו טהרה במקוה וזה ענין אמרם יש במינו אף על גב דלית ליה טהרה במקוה. אבל החרס אשר אין לו בכל מה שנעשה ממנו מה שיטהר במקוה אינו מיטמא במשכב אבל נאמר מקיש משכבו לו. וכמו זה באר ז"ל הטעם אשר הצריך שיהיו הכלים הנעשים מהמפץ יש להם טהרה במקוה והמפץ עצמו אין לו טהרה ואמר שטעם זה שהקופות והסלים והדומה להם נכנסים באמרו יתברך א) כל כלי ומשאמרה התורה בהם בטומאה בכלל כלים תיטהר גם כן במקוה הואיל וכבר גזרה בכל מה שנאמר בו בטומאה במים יובא חוץ מכלי חרס אבל המפץ אינו בכלל כלים ולא חייבנו אותו הטומאה במדרס הזב אלא בריבוי מאמרו כל המשכב שמשמעו כל הראוי למשכב ואלו המחצלאות והדומה להם ראויות לזה כמו שבארנו ואחר זה חייבנו אותו גם כן בטומאת מת מקל וחומר כמו שקדם מפני שאמרנו הדבר שאינו מיטמא במדרס מיטמא במת זה המפץ אשר יטמא במדרס כל שכן שיהא טמא במת. ואחר שנתרבה לטומאה אמרנו נהי דאתרבי לטומאה אבל לטהרה לא דלא אשכחן ביה קרא כלל לא לטומאה ולא לטהרה. וזה הטעם שנתן הוא לפי דעתי היותר טוב שאפשר ליתן. הנה כבר התבאר לך מכל מה שקדם שהמפץ אין לו טהרה במקוה כמו שבאר התלמוד ושמור זה השרש הגדול והתבאר

לך

א) במדבר ל"א כ'.

מא הו פי אלחקיקה פלא אחתאג אשתגל בתביין הדֹא אלאסם פי מא נסתקבל. ושל צבעים אלדֹי יגֹעלון עליה אלצבאגון אלתֹיאב. ושל נתות אלחציר אלדֹי יתצרף בה פי אלמעאצר פי תנטיה אלזיתון ולף אלכֹשב פיה ונחו דֹלך.

לך גם כן מה הוא המפץ באמת ולא אצטרך להתעסק בביאור זה השם במה שיבא. ושל צבעים הוא המפץ אשר הצבעים מניחים עליו הבגדים. ושל נתות הוא המחצלת אשר ישתמשו בה בשעת הגתות לכסות בה הזיתים ולכרוך בה את הקורה וכיוצא בזה.

יא שלש חמתות ושלש תורמלין הן המקבלין כשעור טמאין מדרס ושאינן מקבלין כשעור טמאין טמא מת ושל עור הדג טהור מכלום:

כשיעור אן תקבל אלחמת ארבעת קבין ואלתורמל חמשת קבין כמא תבין פי אלפרק אלעשרים. וקד בינא פי אלפרק אלעאשר אן כל מא יעמל מן עור הדג לא יקבל נגֹאסה וקד תקדם לך פי אלסאבע עשר כל שבים טהור.

כשעור שתקבל החמת ארבעה קבין והתורמל חמשה קבין כמו שהתבאר בפרק עשרים[א]). וכבר בארנו בפרק עשירי[ב]) שכל הנעשה מעור הדג לא יקבל טומאה וכבר קדם לך בפרק שבעה עשר[ג]) כל שבים טהור.

יב שלשה עורות הן העשוי לשטיח טמא מדרס לתכריך הכלים טמא טמא מת ושל רצועות ושל סנדלים טהור מכלום:

לשטיח ליבסט עלי אלארץ ויגֹלס עליה. לתכריך כלים מדרגֹה תדרגֹ פיהא אלתֹיאב או אלסכאכין ואלאבר ונחו דֹלך. ושל רצועות ושל סנדלים אן יכון מעדא ליפצל מנה סיור ואנעלה ומא אשבה דֹלך.

לשטיח לפרוש על הארץ ולישב עליה. ותכריך כלים תכריך אשר יכרכו בו הבגדים או הסכינים והמחטין וכיוצא בהן. ושל רצועות ושל סנדלים העור המוכן לחתוך ממנו רצועות ונעלים והדומה לזה.

יג שלשה סדינין הן העשוי לשכיבה טמא מדרס לוילון טמא טמא מת ושל צורות טהור מכלום:

סדינים אלערצֹי. וילון אלסתארה. ושל צורות אן תכון פיה צור ברסם אלתעלים ינטֹרהא אלרקאם פי חאל אלרקם וירקם מתֹלהא ואלמצורון ואלמזוקין יסמון מא עמל בהדֹא אלרסם אלטולק.

סדינים בערבי אלערצֹי. וילון המסך. ושל צורות שיש על הסדין צורות להתלמד בהם כדי שיראה אותם הרוקם בעת שירקם ויעשה כמוהן והציירין והמיפים יקראו מה שיעשה בזה האופן אלטולק.

יד שלש מטפחות הן של ידים טמא מדרס של ספרין טמאה טמא מת ושל תכריך ושל נבלי בני לוי טהורה מכלום:

מטפחת אלמנדיל. וקולה הנא של תכריך יריד בה אלמעמולה ברסם אלכפן.

מטפחת בערבי אלמנדיל. ואמרו כאן של תכריך ירצה בו הנעשית לכרוך בו המת[ד]).

טו שלשה פרקלימין הן של צדי חיה ועוף טמא מדרס של חגבים טמא טמא מת ושל קייצין טהור מכלום:

יעמל צורה יד מן גֹלד ילבסה אלאנסאן עלי

עושין צורת יד מעור אשר ילבש האדם על

א) מ״א. ב) מ״א. ג) מי״ג. ד) עיין תוספת יו״ט.

עלי ידה יתכ̇דה אלציאדון ימסכון עליה אלטיור אלג̇ארחה̈ ואסמה אלמשהור ענדנא אלקפאז והו אלד̇י יסמיה פרקלים ואלג̇מע פרקלימין. וקייצין אלד̇ין ייבסון אלפאכהה̈ אלרטבה̈ כאלתין ואלענב וקד עלמת אן אסם אלציף קיץ.

על ידו והציירים לוקחים אותו לאחוז עליו עופות הדורסים ושמו הידוע אצלנו אלקפאז והוא אשר יקראו פרקלים ובקבוצו פרקלימים. וקייצין הם המיבשים הפירות הלחות כמו התאנים והענבים וכבר ידעת ענין שם קיץ.

טז שלש סבכות הן של ילדה טמאה טומאת מדרס של זקנה טמאה טמא מת ושל יוצאת החוץ טהורה מכלום:

סבכה וקאיה̈ יתכ̇ד̇נהא אלנסא עלי ראוסהן והי שבכה̈ רקיקה̈ אלעיון ג̇דא ולד̇לך תסמאת סבכה חתי יט̇הר אלשער מן תחתהא והי משהורה̈ ענד אלשאמיין כת̇יר לאן כד̇לך זיהם אלי אליום. פכאנת של ילדה תצלח ליג̇לס עליהא ולד̇לך קאל פיהא אנהא טמאה מדרס. ואלתי כאן אלעג̇איז יתכ̇ד̇נהא ליס כאן תצלח למושב אמא לכבר עיונהא או להיאה̈ צנעתהא. ושל יוצאת החוץ אן תכון מעד̇ה̈ אד̇א כ̇רג̇ת מן דאר אלי דאר פי אלדרב בעינה רמתהא עלי ראסהא. וקד יפסר יוצאת החוץ מן מעני אלאשתהאר תרגום הכזונה הא כנפקת ברא ואלגרץ̇ אן תכון הד̇ה אלסבכה̈ ללעב פי אלכ̇יאל.

סבכה כיפה שמשימין הנשים על ראשיהן והיא כעין רשת אשר נקביה דקים מאד ולזה תקרא סבכה עד שהשער נראה מתחתיה והיא ידועה מאוד אצל אנשי ארץ ישראל לפי שזהו הנוי שלהם עד היום הזה. ושל ילדה היתה ראויה לישב עליה ולזה אמר בה שהיא טמאה מדרס. והסבכה אשר יקחו הזקנות אינה ראויה למושב אם לגודל נקביה או לתכונת מלאכתה. ושל יוצאת החוץ היא הסבכה המוכנת ליוצאת מבית אל בית באותו חצר בעצמו ותשליך אותה על ראשה. ויש מפרשים יוצאת החוץ מענין הפרסום א) תרגום ב) הכזונה הא כנפקת ברא והכונה היא שזאת הסבכה היא לשחוק המשחקים ג).

יז שלש קופות הן מהוהה שטליה על הברייה הולכין אחר הברייה. קטנה על הגדולה הולכין אחר הגדולה. היו שוות הולכין אחר הפנימית. רבי שמעון אומר כף של מאזנים שטלייה על שולי המיחם מבפנים טמא מבחוץ טהור טליה על צדה בין מבפנים בין מבחוץ טהור:

מהוהה ואהיה̈ כ̇לקה̈. ברייה צחיחה̈ קויה̈. ומעני קולה הולכין אחר הברייה ואחר הגדולה ואחר הפנימית אנהא אן כאנת הד̇ה אלתי הולכין אחריה קד אנת̇קבת במוציא רמון פקד טהרת ועלי אן אלאכ̇רי צחיחה̈ אלמלזוקה̈ בהא. וקאל ר׳ שמעון פי מת̇אל ד̇לך אן אד̇א רק̈ קאע אלמיחם באלנאר ואכ̇ד̇ כפה̈ מיזאן נחאס ואלזקהא פי קאע אלמיחם כי יקויה פאן אלזקהא מבפנים פאלמיחם באקיא בחכם צחיח והו יקבל טומאה ואן אלזקהא מבחוץ פהו יט̇הר פיה אלתרקיע

והו

מהוהה גרועה בלויה. בריה שלמה חזקה. וענין אמרו הולכין אחר הבריה ואחר הגדולה ואחר הפנימית שאם היתה זאת אשר הולכין אחריה נקובה במוציא רמון היא טהורה אף על פי שהאחרת שלמה הדבוקה בה. ואמר ר׳ שמעון בכמו זה שאם נהיו שולי המיחם דקים על ידי האש ולקח כף מאזנים מן נחשת והדביקו בשולי המיחם כדי לחזק אותו אם הדביקה מבפנים המיחם נשאר בדין מיחם שלם ויקבל טומאה ואם הדביקה מבחוץ עד שהטלייה נראית בו הוא

טהור

א) בכ״י אקספורד אלאשתקאק בערבי. ב) בראשית ל״ד ל״א. ג) עיין לקמן בפירוש הר״ם לקמן פכ״ח מ״ט.

והו טהור פאן אלזקה מצד המיחם לכון צדו איצא קד רק וצעף פהו טהור עלי כל וגה ואין הלכה כר' שמעון. ואצול הד'א אלפרק כלה קד תקדמת לך וד'לך אן כל מא לא יצלח למשכב או יצלח לכנה לא נעשה למשכב פהו טהור מן המדרס ויתנגס במת ובשאר טומאות מן חית הו כלי כמא תאצל פי אלפרק אלעשרין מן הד'ה אלמסכתא. וכל מא יקול פיה פי הד'א אלפרק טהור מכלום פהו אמא לכונה מן מאדה לא תקבל טומאה מת'ל כלי אבנים וכל שבים כמא באן פי אלעאשר או לכונה מן כלי עין אלחאמלה לארבעים סאה כמא תאצל פי אלכ'אמס עשר או לכונה אין עליו תורת כלי או לכון ד'לך אלשי אינו ממשמשי אדם עלי מא תאצל פי אלסאדס עשר. ולהד'א אלאצל צאר תרבוס של זתים ומפץ של נתות וסדין של צורות ונחוהא לא תקבל טומאה ראסא פחצל הד'ה אלמעאני פאנהא הי אלאצל אלד'י בה תחכם באלטומאה ואלטהרה עלי אלכלים אלתי תעלם הקיקה אסמהא פי אלמשנה או לא תעלם.

טהור ואם הדביקה מצד המיחם לפי שצדו גם כן דק וחלש הוא טהור על כל פנים ואין הלכה כר' שמעון. ושרשי זה הפרק כולו כבר קדמו לך וזה שכל מה שאינו ראוי למשכב או שהוא ראוי אבל לא נעשה למשכב הוא טהור מן המדרס ויטמא במת ובשאר טומאות משום כלי כמו שהושרש בפרק עשרים א) מזאת המסכתא. וכל פעם שאומר בו בזה הפרק טהור מכלום זה הוא אם מפני שהוא מהומר אשר לא יקבל טומאה כמו כלי אבנים וכל שבים כמו שהתבאר בעשירי ב) או מפני שהוא מכלי עין המחזיקים ארבעים סאה כמו שהושרש בחמישי עשר ג) או מפני שאין עליו תורת כלי או מפני שזה הדבר אינו ממשמשי אדם על מה שהושרש בששה עשר ד). ולפי זה השרש תרבוס של זיתים ומפץ של נתות וסדין של צורות וכיוצא בהם אין מקבלין טומאה כלל. והבן אלו הענינים לפי שהם השרש אשר בו נדון בטומאה וטהרה על הכלים בין שנקראו בשמותם המיוחדים להם בהמשנה בין שלא נקראו.

פרק חמשה ועשרים.

א כל הכלים יש להם אחורים ותוך כגון הכרים והכסתות והשקין והמרצופין דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר כל שיש לו תוברות יש לו אחורים ותוך וכל שאין לו תוברות אין לו אחורים ותוך:

קד בינא פי צדר הד'ה אלמסכתא אן משקין טמאין תנגס אלכלים מדרבנן. וקולה הנא יש להן אחורים ותוך יעני חכם אחורים ותוך וד'לך אן אד'א אנתגסת אחורי הכלי במשקין טמאין לא נטמא תוכו בל יכון אחוריו טמאין ותוכו טהור. וקד ד'כרנא ד'לך מראת פי מא תקדם מן שרח אלמשנה ובינאה פי חגיגה. אמא כלי שנטמא במשקין טמאין מתוכו פהו טמא כולו. וקאל ר' מאיר אן הד'א אלחכם לא יכון אלא פימא לה חזה' ועטף יבין אלוגה מן אלט'אהר בד'לך וחיניד' נקול אד'א נטמאו אחוריו לא נטמא

כבר בארנו בפתיחת זאת המסכתא שמשקין טמאין מטמאין כלים מדרבנן. ואמרו כאן יש להם אחורים ותוך רצה לומר דין אחורים ותוך וזה שאם נטמאו אחורי הכלי במשקין טמאין לא נטמא תוכו אבל אחוריו טמאים ותוכו טהור. וכבר זכרנו זה כמה פעמים במה שקדם בפירוש המשנה וביארנוהו בחגיגה ה). אבל כלי שנטמא במשקין טמאין מתוכו הוא טמא כולו. ואמר ר' מאיר שזה הדין אינו אלא במה שיש לו שפה ותפירה לאחורי הבגד ובזה נכרים הפנים מן האחורים ואז נאמר אם נטמאו אחוריו לא

תוכו

נטמא

א) מ"ב. ב) מ"א. ג) מ"א. ד) מ"ז. ה) פ"ג מ"א.

תוכו אמא אדא לם יכון לה עטף ידל עלי אלוגה מן אלטהר מתי מא נטמא במשקין בין מתוכו בין מאחוריו נטמא כולו. ותרגום שבר תבר לדלך סמוא אלעטף ואלהזה תובר לאנכסארהא ואלגמע תוברות ואין הלכה כר׳ מאיר.

נטמא תוכו אבל אם אין לו תפירה המבדלת בין הפנים לאחור אם נטמאו במשקין בין מתוכו ובין מאחוריו נטמא כולו. ותרגום שבר תבר ולזה קראו השפה התפורה לאחורי הבגד תובר לפי שהיא כמו שבורה והקבוץ ממנו תוברות ואין הלכה כר׳ מאיר.

ב השלחן והדלפקי יש להם אחורים ותוך דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר אין להם אחורים וכן טבלה שאין לה ליזביז:

מעני אין להם אחורים אין אחוריהם חלוק מתוכן בל אדא נטמאו אחוריהם במשקין נטמאו כולן והלכה כר׳ יהודה.

ענין אין להם אחורים אין אחוריהם חלוק מתוכן אבל אם נטמאו אחוריהם במשקין נטמאו כולן והלכה כר׳ יהודה(ט).

ג המרדע יש לו אחורים ותוך משבעה לחרחור ומארבעה לדרבן דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר אין להם לא הוזכרו ארבעה ושבעה אלא לשיריים:

קד שרחנא אן חרחור הו אלחדידה אלתי שבה זג אלרמח תכון פי טרף אלמלמד. ודרבן חדידה פי טרפה אלתאני ומגמוע אלאלה בשבהא וחדידהא יתסמי מרדע. פיקול אן סבע קבצאת מן עוד אלמרדע ממא ילי אלחדיד אלדי פי טרפה אלדי אסמה חרחור וכדלך ארבע קבצאת מן דלך אלעוד ממא ילי אלדרבן פהו מתל דאכל אלאניה ומא כאן כארג ען הדה אלמקאדיר פהו במנזלה אחורי הכלי. פאדא וקעת משקין טמאין כארג ען שבעה להרחור וארבעה לדרבן יכון אלמוצע אלדי אנתגס ומא אתצל בה מן כארג טמא ואלשבעה אלתי תלי אלחרחור או אלארבעה אלתי תלי אלדרבן טאהרה כחכם כלי שנטמאו אחוריו לא נטמא תוכו. ור׳ מאיר יקול אן ולו וקעת משקין טמאין עלי טרף אלמלמד אלאקצי אנתגס כלה ואנמא דכרת הדה אלמקאדיר לשירים יעני אדא אנכסרת אן בקי מנהא הדא אלמקדאר פהי תקבל טומאה אד ימכן אן יעמל בהא שגלהא ואן בקי מנהא אקל מן הדא אלמקדאר פהי שברי כלים ולא תנתגס והלכה כר׳ יהודה.

כבר פירשנו שהחרחור הוא הברזל הדומה להידוד הרומח אשר בקצה המלמד. ודרבן הוא הברזל שבקצהו השני והכלי כולו העץ והברזל יקרא מרדע. ואמר ששבעה טפחים מעץ המרדע מצד הברזל אשר בקצהו הנקרא חרחור וכמו זה ארבעה טפחים מזה העץ מצד הדרבן הם כמו תוך הכלי ומה שהוא חוץ מזה השיעור הוא במדרגת אחורי הכלי. הנה אם נפלו משקין טמאין חוץ משבעה להרחור וארבעה לדרבן המקום הנטמא ומה שהוא מחובר בו מחוץ טמא והשבעה שהם מצד החרחור או הארבעה שהם מצד הדרבן טהורים כדין כלי שנטמאו אחוריו ולא נטמא תוכו. ור׳ מאיר אומר שאפילו נפלו משקין טמאין על הקצה האחרון של מלמד נטמא כולו ולא נזכרו אלה השיעורים אלא לשירים רצה לומר אם נשברו ונשאר מהם זה השיעור יקבלו טומאה לפי שאפשר שתעשה בהן מלאכתן ואם נשאר מהן פחות מזה השיעור הם שברי כלים ולא יטמאו והלכה כר׳ יהודה.

ד מדות יין ושמן וזומי ליסטרא ומסננת של חרדל ומשמרת של יין יש להם

אחורים

ט) כן הוא בכ״י אחד ובהעתקה הנדפסת ובמ״ת כלים פכ״ח ה׳ ג׳ אבל בכ״י אחר הנוסחא והלכה כר׳ מאיר.

אחורים ותוך דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אין להם רבי שמעון אומר יש להן נטמאו מאחוריהן מה שבתוכן טהור וצריך להטביל:

קד שרחנא פי אלת֗אלת֗ עשר זומי ליסטרא אנהא אניה֗ חדיד אלטרף֗ אלואחד צורה֗ טבק ואלטרף֗ אלאכ֗ר ספוד ד֗ו ת֗לת֗ה֗ קצבאן. ור׳ שמעון שבה אלמכריע וד֗לך אנה יקול אן הד֗ה אלכלים אד֗א אנתג֗סת אחורים במשקין פאן אלשי אלד֗י יכון פי דאכ֗להא טאהר ולכן אלכלי כלה יחתאג֗ טבילה כאנה נטמא כולו. פלמעני אנתג֗אס אלכלי פי נפסה יקול אין להם אחורים כר׳ יהודה ולד֗לך יטביל את הכלי לאן אד֗א אנתג֗סת אחוריהם נטמאו כולם ולמעני אנתג֗אס מא דאכ֗להא יג֗על להא חכם אלאחורים ואד֗א אנתג֗סת אחוריהם לא ינתג֗ס מא דאכ֗להא והלכה כר׳ יהודה.

כבר ביארנו בשלשה עשר[א]) שזומי ליסטרא הוא כלי מברזל אשר קצהו האחד בצורת כף וקצהו האחר שפוד בעל שלשה שיניים. ור׳ שמעון הוא כמכריע וזה שהוא אומר אלו הכלים אם נטמאו אחוריהם במשקין מה שהוא בתוכם טהור אבל הכלי כולו יצטרך טבילה כאילו נטמא כולו. הנה לענין הטמאות הכלי בעצמו אמר שאין להם אחורים כר׳ יהודה ולזה יטביל את הכלי לפי שאם נטמאו אחוריהם נטמאו כולם ולענין הטמאות מה שבתוכו יתן לו דין אחורים ואם נטמאו אחוריהם לא נטמא מה שבתוכו והלכה כר׳ יהודה.

ה הרובע וחצי הרובע נטמא הרובע לא נטמא חצי הרובע נטמא חצי הרובע לא נטמא הרובע. אמרו לפני רבי עקיבה הואיל וחצי הרובע אחורים לרובע כלי שנטמא תוכו לא נטמאו אחוריו אמר להן של בת קודמין היא או שמא הרובע אחורים לחצי הרובע כלי שנטמא אחוריו לא נטמא תוכו.

הרובע וחצי הרובע הו אן יעמל אלכילין מחפורה֗ מן עוד ואחד או מתצלה֗ מן אעואד עלי הד֗ה אלצורה֗ פקאלוא לר׳ עקיבה אן הד֗א אלכיל אלצגיר כאנה אחורים ללכיל אלכביר ואלאצל אלד֗י לא כ֗לאף֗ פיה כלי שנטמא תוכו נטמאו אחוריו כמא בינת פי אול אלפרק פאד֗א אנתג֗ס הרובע במשקין טמאין כאן אלקיאס אן ינתג֗ס חצי הרובע. פג֗אובהם ר׳ עקיבה אן נסבה֗ אחדהמא ללת֗אני נסבה֗ ואחדה֗ ואנה כמא תקול אן חצי הרובע אחורים לרובע תקול איצ֗א הרובע אחורים לחצי הרובע אד֗ ולם יתקדם אחדהמא ללת֗אני בשי מן אלאשיא והד֗א הו מעני קולה של בת קודמין היא יעני הד֗ה הי אלקצה֗ אלתי ימכן פיהא אן תג֗על אלמקדם איהמא שית ואלאכ֗ר תאבע לה וכל מא את֗בת פיהמא מקדמא אמכן אן יקאל אנה אלמתאכ֗ר וכלאם ר׳ עקיבה צחיח.

הרובע וחצי הרובע הוא שיעשה שתי מדות חקוקות מעץ אחד או מחוברות משני עצים על זאת הצורה 19. ואמרו לר׳ עקיבה אם זאת המדה הקטנה היא כאילו היא אחורים למדה הגדולה והשרש אשר אין בה מחלוקת כלי שנטמא תוכו נטמאו אחוריו כמו שבארתי בתחלת זה הפרק הנה אם נטמא הרובע במשקין טמאין היה ההיקש שיטמא חצי הרובע והשיב להם ר׳ עקיבה שיחס האחת משתי המדות לשנית הוא יחס אחד וכמו שתאמר שחצי הרובע אחורים לרובע תאמר גם כן הרובע אחורים לחצי הרובע הואיל ולא קדם האחד מהם לשני בשום דבר וזהו ענין אמרו של בת קודמין היא רצה לומר זהו הדבר אשר הוא אפשר בו שיושם איזה מהם שתרצה הקודם והאחר שיבוא אחריו וכל פעם שנהליט באחד משניהם שהוא הקודם אפשר שיאמר בו גם כן שהוא אחרון ומאמר ר׳ עקיבה אמיתי.

[א]) מ״ב.

ו נטמא הרובע הרובע ואחוריו טמאין חצי הרובע ואחוריו טהורין. נטמא חצי הרובע חצי הרובע ואחוריו טמאין הרובע ואחוריו טהורין. נטמאו אחורי הרובע אחורי חצי הרובע טהורין דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים אין חולקין את הגביין וכשהוא מטביל מטביל את כלו:

קולה נטמא הרובע יעני אד׳א נטמא תוכו. וכד׳לך קולה נטמא חצי הרובע. אין חולקין את הגביים לא נקסם אלאנגאב חתי נקול בעץ׳ הד׳א אלסטח טאהר ובעצ׳ה נג׳ס בל ט׳הר אלרובע ואלחצי רובע אנתג׳ס אד׳ והו סטח ואחד. ת׳ם רג׳ע עלי תלך אלפצול אלמתקדמה׳ כלהא והו קולה הרובע טמא והצי הרובע טהור או הרובע טהור והצי הרובע טמא פקאל כשהוא מטביל מטביל את כולו ועלי אן אחד אלכילין הו אלד׳י אנתג׳ס אד׳ והו ג׳רם ואחד ואין הלכה כר׳ מאיר.

אמרו נטמא הרובע רצה לומר אם נטמא תוכו. וכן אמרו נטמא חצי הרובע. אין חולקין את הגביין לא נחלוק את הצדדים עד שנאמר קצת זה השטח טהור וקצתו טמא אבל גב הרובע והחצי רובע טמא מפני שהוא שטח אחד. אחר זה שב אל אלה ההלכות הקודמות כולן והוא אמרו הרובע טמא וחצי הרובע טהור או הרובע טהור וחצי הרובע טמא ואמר כשהוא מטביל מטביל את כולו אף על פי שאחת משתי המדות היא אשר נטמאה הואיל והם גוף אחד ואין הלכה כר׳ מאיר.

ז כני כלים והוגניהם ואזניהם וידות הכלים המקבלים שנפלו עליהן משקין מנגבן והם טהורים ושאר כל הכלים שאין להם אחורים ותוך שנפלו משקין על מקצתן כלו טמא. כלי שנטמאו אחוריו במשקין אחוריו טמאין תוכו ואוגנו ואזנו וידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא:

קד בינא מראת אן כני הכלים קואעדהא והוגניהם אענאקהא ואזניהם אלאד׳אן אלתי תכ׳רג׳ מן נפס אלאניה׳ וירכב פיהא אלמקבץ׳ כמא יעמל פי אלאסטאל וקדור אלנחאס. וידות הכלים מקאבצ׳הא. ובין הו אן קולה הנא שנפלו עליהן משקין יריד בה משקין טמאין. וקד עלמת אן אנג׳אס אלמשקין לכלים מדרבנן כמא בינא פי אלצדר פנאיה׳ מא לזמוא אלטומאה לכלי נפסה אמא אד׳א נפלו משקין טמאין על כנו או על הוגנו מבחוץ או על אזנו פלים ינתג׳ס אד׳ הד׳ה אלאשיא כאנהא מנהאזה׳ ען אלכלי וכד׳לך אלמקבץ׳ ולו כאן פיה בית קיבול לאן גאיה׳ מא גזרו אן יטמאו כלים לא אן יטמאו ידות הכלים ואלכלאם כלה בין.

כבר ביארנו כמה פעמים שכני הכלים תושבותם והוגניהם צואריהם ואזניהם האזנים היוצאות מעצם הכלי ויחברו בהם הבית יד כמו שיעשו בסטלא ובקדירות של נחשת. וידות הכלים בתי ידות שלהם. וברור הוא שאמרו כאן שנפלו עליהם משקים ירצה בו משקים טמאים. וכבר ידעת שהמשקים יטמאו כלים מדרבנן כמו שביארנו בפתיחה. ותכלית מה שאנחנו מחייבים הטומאה הוא הכלי עצמו אבל אם נפלו משקים טמאים על כנו או על הוגנו מבחוץ או על אזנו לא יטמאו מפני שאלה הדברים הם כנפרדים מן הכלי וכן הבית יד אף על פי שיש בו בית קיבול מפני שתכלית מה שגזרו שיטמאו כלים לא שיטמאו ידות הכלים והמאמר כולו ברור.

ח כל הכלים יש להם אחורים ותוך ויש להם בית הצביעה. רבי טרפון אומר לעריבה גדולה של עץ. רבי עקיבה אומר לכוסות. רבי מאיר אומר לידים הטמאות והטהורות. אמר רבי יוסי לא אמרו אלא לידים הטהורות בלבד:

בית הצביעה מוצ׳ע פי גלט׳ חאשיה׳ אלאניה

בית הצביעה מקום בעובי שפת הכלי אשר

אלאניה ידכל פיה אלאצבע כי לא ידכל ידה פי פם אלאניה. פיקול ר' טרפון אן פי גפנה כבירה פקט הו אלדי יכון פיהא חכם בית הצביעה אעני אנה אדא אנתגס טהר אלכלי לא תנתגס בית צביעתו. ור' עקיבה יקול פי אלאבואס פקט הו הדא אלחכם אן אדא אנתגס טהר אלכאס במשקין טמאין לא תנתגס בית צביעתו. ור' מאיר יקול אן כון בית הצביעה מנפצל אלחכם ען טהר אלכאס אנמא דלך למעני כון אליד טאהרה או מנגוסה יעני אנה אדא כאנת ידה מנגוסה ומסך אלכלי בבית צביעתו ואנתגסת משקין שבבית צביעתו ,אנתגסת בית צביעתו בלא שך מן אגל תלך אלמשקין פאן אחורי הכלי לא תנתגס אד ומשקין הבאים מחמת ידים טומאתן קלה עד מאד כמא בינא פי אלצדר. וכדלך אן כאן טהר אלכלי מנגוס וידה טאהרה ומסך אלכלי בבית צביעתו פאן ידה לא תנתגס. ור' יוסי יקול אן כון בית הצביעה כאלמנפצל מן אחורי הכלי אנמא דלך פי ידים טהורות פקט אדא מסך אלכלי בבית צביעתו פאן ידה עלי [מא] כאנת עליה מן אלטהארה ועלי אן אחורי הכוס טמאים. וכל מא תרי פי הדא אלפרק ממא ידלך אן אלידין תנתגס מן אחורי הכלי שנטמא במשקין פדלך מדהב ר' יהושע כמא יבין פי תאלת מסכת ידים. אמא אלחכמים פיקולון אן כלי שנטמא באב הטומאה פקט הו אלדי יטמא את הידים כמא יבין הנאך. והלכה כתנא קמא אלדי קאל כל הכלים יש להם בית הצביעה אמא ר' יוסי פקאל אן דלך אנמא הו למעני אן לא תנתגס ידיה בבית הצביעה ועלי אן אחורי הכוס טמאים והו ימתל פי דלך מתאל פקאל:

אשר יכניסו בו האצבע כדי שלא תכנס ידו בפי הכלי. ואמר ר' טרפון שבעריבה גדולה לבדה יהיה דין בית הצביעה רצה לומר שאם נטמאו אחורי הכלי לא יטמא בית צביעתו. ור' עקיבה אומר שזה הדין אינו אלא בכוסות שאם נטמאו אחורי הכוס במשקים טמאים לא יטמא בית צביעתו. ור' מאיר אומר שדין בית הצביעה אינו נבדל מדין אחורי הכוס אלא לענין שתהיה היד טהורה או טמאה רצה לומר שאם היתה ידו טמאה ואחז הכלי בבית צביעתו ונטמאו משקין שבבית צביעתו ונטמא בית צביעתו בלא ספק מחמת אלו המשקים הנה אחורי הכלי אינן מיטמאין הואיל והמשקים הבאים מחמת ידים טומאתן קלה עד מאד כמו שבארנו בפתיחה. וכן אם היו אחורי הכלי טמאים וידו טהורה ואחז הכלי בבית צביעתו לא תיטמא ידו. ור' יוסי אומר שמה שנחשוב בית הצביעה כנפרד מן אחורי הכלי זה אינו אלא בידים טהורות לבד אם אחז הכלי בבית צביעתו לפי שידו תשאר על מה שהיתה עליו בטהרתה אף על פי שאחורי הכוס טמאים. וכל פעם שתראה בזה הפרק מה שיורה לך שהידים יטמאו מאחורי הכלי שנטמא במשקים זהו דעת ר' יהושע כמו שהתבאר בשלישי ט) ממסכת ידים. אבל חכמים אומרים כלי שנטמא באב הטומאה לבד הוא אשר יטמא את הידים כמו שהתבאר שם. והלכה כתנא קמא האומר כל הכלים יש להם בית הצביעה אבל ר' יוסי אומר שזהו רק לענין שלא יטמאו ידיו בבית הצביעה אף על פי שאחורי הכוס טמאים. והוא נותן בזה משל ואומר:

ט כיצד היו ידיו טהורות ואחורי הכוס טמאים אחזו בבית צביעתו אינו חושש שמא נטמאו ידיו באחורי הכוס. היה שותה בכוס שאחוריו טמאים אינו חושש שמא נטמא המשקה שבפיו באחורי הכוס וחזר וטימא את הכוס. קומקומוס שהוא מרתיח אינו חושש שמא יצאו משקין מתוכו ונגעו באחוריו וחזרו לתוכו:

הדא כלה בין ממא תקדם שרחה.

זה כולו ברור ממה שקדם באורו.

ט) מ"א.

י כלי הקדש אין להם אחורים ותוך ואין להם בית הצביעה ואין מטבילין כלים בתוך כלים לקדש. כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה ואין עולים מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה שהמעשה מבטל מיד המעשה ומיד המחשבה ומחשבה אינו מבטל לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה:

בין פי הדה אלהלכה אן גמיע מא דׄכר פי הדׄא אלפרק מן קולה כלי שנטמאו אחוריו לא נטמא תוכו ואן אדׄא נטמאו אחוריו לא נטמאת בית צביעתו אנמא דׄלך לתרומה פקט אמא לקודש כלי שנטמאו אחוריו נטמא כולו והו קולה כלי הקדש אין להם אחורים ותוך ואין להם בית הצביעה. וכדׄלך איצׄא לא יגוז לה אן יטביל כלים לתוך כלים לקודש מתׄל אן יגעל אואני צגירה פי אניה כבירה וידכׄל אלגמיע פי אלמקוה בל אנמא יטביל אלכלי והדה מפרד. הדׄא למעני אלתצרף בתלך אלכלים בקדשים אמא לתרומה מטבילין כלים לתוך כלים והדׄא כלה לגׄלאלה אלקודש ועטׄמתה. וקד עדׄת הדׄה אלאשיא מן גמלה מעלות הקודש כמא תבין פי תׄאלתׄ חגיגה. וקולה יורדין לידי טומאתן במחשבה מתׄאל דׄלך אנה קד תקדם לך אן טבעת אדם מקבלת טומאה וטבעת בהמה אינה מקבלת טומאה פאן כאנת ענדה טבעת בהמה וחשב עליה ליגׄעלהא טבעת אדם פאנהא תקבל טומאה בתלך אלמחשבה והו קולה יורדין לידי טומאתן במחשבה. פאן רגׄע בעד דׄלך וחשב עליהא לירדהא לבהמה כמא כאנת פאנהא לא תתכׄלץ מן אלטומאה בהדׄה אלמחשבה והו קולה והמחשבה אינה מבטלת לא מיד המעשה ולא מיד המחשבה. אמא אן כאנת טבעת אדם אלתי הי מקבלת טומאה וחשב עליהא לירדהא לבהמה פאן הדׄה אלמחשבה גיר מפידה חתי יעמל פיהא עמל אמא בבראדתהא או בתגייר שכלהא וחינידׄ תרגׄע לא תקבל טומאה והו קולה ואינן עולים מטומאתן אלא בשינוי מעשה. וקד תבין מעני הדׄא אלכלל בגׄמלתה והו כלל צחיח לם יקע פיה שי מן אלאסתתׄנא ואלתסאמח פאחפטׄה אנה כביר אלפאידה.

סגדל

בזאת ההלכה ביאר שכל מה שזכר בזה הפרק מאמרו כלי שנטמאו אחוריו לא נטמא תוכו ואם נטמאו אחוריו לא נטמאת בית צביעתו אין זה אלא לתרומה בלבד אבל לקודש כלי שנטמאו אחוריו נטמא כולו והוא אמרו כלי הקדש אין להם אחורים ותוך ואין להם בית הצביעה. וכמו זה גם כן אין מותר לו שיטביל כלים בתוך כלים לקודש למשל שיניח כלים קטנים בתוך כלי גדול ויכנים הכל במקוה אבל לא יטביל אלא כל כלי לבדו ולא עם זולתו. זהו לענין תשמיש אלו הכלים בקדשים אבל לתרומה מטבילין כלים לתוך כלים וזהו כולו לכבוד הקודש וליקרו. וכבר נמנו אלו הדברים מכלל מעלות הקדש כמו שהתבאר בשלישי א) מחגיגה. ואמרו יורדין לידי טומאתן במחשבה המשל בזה שכבר קדם לך ב) שטבעת אדם מקבלת טומאה וטבעת בהמה אינה מקבלת טומאה הנה אם היתה אצלו טבעת בהמה וחשב עליה לעשות ממנה טבעת אדם תקבל טומאה בזאת המחשבה והוא אמרו יורדין לידי טומאתן במחשבה. ואם חזר אחר זה וחשב להחזירה לבהמה כמו שהיתה לא תנצל מן הטומאה בזאת המחשבה והוא אמרו המחשבה אינה מבטלת לא מיד המעשה ולא מיד המחשבה. אבל אם היתה טבעת אדם שהיא מקבלת טומאה וחשב עליה להורידה לבהמה זאת המחשבה איננה מועלת עד שיעשה בה מעשה אם בשיפתה או בשינוי תמונתה ואז תהיה אינה מקבלת טומאה והוא אמרו ואינן עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה. וכבר התבאר ענין זה הכלל כולו והוא כלל אמיתי שאין דבר יוצא ממנו ושאין מקילין בו ושמור אותו שהוא גדול התועלת.

סגדל

א) מ״א. ב) פי״ב מ״א.

פרק ששה ועשרים.

א סנדל עמקי וכיס של שנצות רבי יוסי אומר אף קפיפה מצרית רבן שמעון בן גמליאל אומר אף סנדל לדקי כיוצא בהן הרי אלו מיטמאין ומיטהרין שלא באומן. אמר רבי יוסי והלא כל הכלים מיטמאין ומיטהרין שלא באומן אבל אלו אף על פי מותרין טמאין שההדיוט יכול להחזירם. לא אמרו אלא בקפיפה מצרית שאף האומן אינו יכול להחזירה:

קד תקדם לך אן כלי עור וכלי עץ אנמא תנתג̇ס מן התורה בשאר טמאות מקבליהן פקט והד̇ה אלכלים אלתי יעד הנא הי תנבסט ותרג̇ע פשוטים ותג̇תמע ותרג̇ע מקבלים לאנהא כאן להא ערי וסיור תד̇כל פי אלערי ותג̇מע אלכלי. וסנדל עמקי הו אן ימשי בה פי אלארץ̇ אלוטיה̇ וכאן שכלה משהור כמא ד̇כרנא. והלדקי מנסוב אלי אלבלד אלמשהור אליום באללאדקיה̇. ומעני קולה מטמאין ומטהרין שלא באומן אן אד̇א רכב אלסיור פי אלערי ולו גיר צאנע וג̇מע אלכיס חתי רדה כלי קיבול פהו ינתג̇ס. וכד̇לך אן כאן עמלה צאנע ת̇ם נ̇א אלהדיוט ואזאל שראבה̇ ועראה ובסטה פאנה קד תטהר. וקאל ר' יוסי אן אלכלים כלהא כד̇לך לא תחתאג̇ צאנע בל כל מן יעמל ללכלי צורה̇ יקבל בהא אלטומאה פהו ינג̇סה ולו כאן הדיוט וכד̇לך אד̇א אפסד מנה תלך אלצורה̇ ולו כאן הדיוט פאנה קד טהר ד̇לך אלכלי ואנמא שד̇ת הד̇ה אלכלים אלמד̇כורה̇ הנא לאנהא ואן כאנת מחלולה̇ אלערי וליס להא צורה̇ תקבל בהא אלנג̇אסה̇ פאנהא תקבל טומאה פי תלך אלחאל אד̇ ואלגיר צאנע יקדר יעטיהא הד̇ה אלצורה̇ בסהולה̇ וד̇לך באן יג̇מע אלערי פקט פכאנהא כאמלה̇ לם תעדם צורה̇. ולם ישתרט בפעל אלצאנע גיר פי קפיפה מצרית פקט והי אלתי לא תנתג̇ס מנד̇ אנחלת עראהא ופסדת צורתהא אד̇ ואלצאנע לא יקדר יג̇ברהא פכיף אלגיר צאנע והלכה כר' יוסי.

ככר קדם לך א) שכלי עור וכלי עץ אינם מקבלים טומאה מן התורה בשאר טומאות אלא מקבליהם לבד ואלו הכלים שהם מנויים כאן יתפשטו ויהיו פשוטים ויתקבצו ויהיו מקבלים לפי שיש להם לולאות ורצועות הנכנסות בלולאות ויקבצו הכלי. וסנדל עמקי הוא שהולכים בו בארץ עמוקה והיתה צורתו ידועה כמו שזכרנו. והלדקי מיוחס אל המקום הנודע היום בלאדקיה. וענין אמרו מטמאין ומטהרין שלא באומן שאם תחב הרצועות בתוך הלולאות אפילו בלא אומן וחיבר הכיס עד שיחזירהו כלי קיבול יטמא וכן אם עשה אותו אומן ואחר זה בא הדיוט והסיר הפתילים והלולאות ופשט אותו כבר נטהר. ואמר ר' יוסי שהכלים כולם גם כן אינם צריכים לאומן אבל כל מי שיתן לכלי צורה אשר יקבל בה הטומאה מטמא אותו אפילו אם היה הדיוט. וכן אם הפסיד ממנו זאת הצורה אף על פי שהוא הדיוט הוא מטהר זה הכלי ולא פרט אלו הכלים הנזכרים כאן אלא מפני שאף על פי שלולאותיהם מותרות ואין להם צורה לקבל בה טומאה הם מקבלים טומאה בזה הענין הואיל וההדיוט יכול לתת להם זאת הצורה בנקל וזה כאשר יחבר הלולאות לבד ונהיו כאילו הם שלמים ולא חסרו צורתם. ולא התנה במעשה אומן אלא בקפיפה מצרית לבד אשר לא תיטמא משהותרו לולאותיה ונפסדה צורתה הואיל והאומן אינו יכול לתקנה וכל שכן מי שאינו אומן והלכה כר' יוסי.

ב כיס של שנצות שניטלו שנציו טמא נפשט טהור. טלה עליו את המטלת מלמטן

טמא

א) פ"ב מ"א.

טמא כיס בתוך כיס שנטמא אחד מהן במשקה לא נטמא חברו. צרור המרגלית טמא צרור המעות רבי אליעזר מטמא וחכמים מטהרים:

אעלם אן שנצות אסם אלשרארב אלתי תדכ̇ל פי ערי אלכיס פתצ̇מה. ומעני נפשט אן ינבסט וירג̇ע ג̇לד בסיט ויזול מנה אלתקעיר. וצרור המרגלית הו אן יצר ג̇והרה̈ פי ג̇לד פיציר מוצ̇עהא מת̇ל כיס צגיר. אמא אד̇א צר דראהם פי ג̇לד פאן מוצ̇עהא ואן כאן יתקער פליס עליה שכל כיס לתפרק אלדראהם והלכה כחכמים.

דע ששנצות שם הפתילים אשר יכנסו בלולאות הכיס ויהברוהו. וענין נפשט שנתפשט ונהיה לעור פשוט אשר אין לו קערורית. וצרור המרגלית הוא שיצרור המרגלית בעור ויהיה זה המקום דומה לכיס קטן אבל אם צרר מעות בעור זה המקום אף על פי שיש לו קערורית אין עליו תמונת כיס מפני שהמעות הן נפרדות והלכה כחכמים.

ג כף לוקטי קוצים טהורה הזון והבוכריאר טמאין והשרולים טמאין והפרקלימין טהורין וכל בית אצבעות טהורות חוץ משל קייצין מפני שמקבלת את האוג. נקרעת אם אינה מקבלת את רוב האוג טהורה:

יעמל כף מן ג̇לד ידכ̇לה אלד̇ין יג̇מעון אלשוך פי אידיהם כי לא ינג̇רחון. והזון מנטקה̈ מן ג̇לד משהורה̈ אלצורה̈ תרבט שבה הזאם ומן הד̇א אלמעני והזונות רחצו. והבוכריאר שבה צפיחתין מן ג̇לד תרבט עלי אלרכבתין כי לא תנג̇רח פי אלארץ̇ יעמלהא אלמבאטל אלד̇ין יג̇תון עלי רכבהם. והשרולים אכמאם ציקה̈ מן ג̇לד מת̇ל כם אלקבא ידכ̇להא אלצנאע פי אד̇רעהם כי תרתפע אכמאם ת̇יאבהם ולא תשגלהם וקת אלעמל וקיל אן מעני הד̇ה אללפט̇ה̈ באלרומיה̈ מדכ̇ל אליד. וקד תקדם אן פרקלימין אלקפאזאת וישיר מנהא הנא אלי של קייצין כמא תבין פי אלראבע ואלעשרין. ובית הצביעות אד̇אן מן ג̇לד תדכ̇ל פיהא אלאצאבע. וקיצים אלד̇ין ינשרון אלפאכהה̈. ואוג אלסמאק. וקד תקדם אן כלי עור אנמא יג̇תנס מנהם מקבליהם מן התורה והד̇ה אלמד̇כורה̈ לא גזרו עליהם.

המלקטים את הקוצים בידיהם עושים להם כף מעור כדי שלא יתחבלו. והזון אבנט מעור וצורתו ידועה יחגרו בו כמו באזור ומזה הענין והזונות רחצו[א]). והבוכריאר דומה לשני דפים מעור הנקשרים על הברכיים כדי שלא יתחבלו בארץ וישתמשו בהם הקיטעים המהלכים על ברכיהם[ב]). והשרולים בתי זרוע צרים מעור הדומים לבית יד הלבוש הנקרא אלקבא ויכניסו בהם האומנים זרועותיהם להגביה בתי זרועות של לבושיהם כדי שלא יתבטלו בעת מלאכתם ויש אומרים שענין זאת המלה בלשון רומי מקום כניסת היד. וכבר קדם שפרקלימין הם הבתי ידות וירמוז כאן אל פרקלימין של קייצים כמו שהתבאר בארבעה ועשרים[ג]). ובית הצביעות אזנים מעור אשר יכניסו בהם האצבעות. וקייצים אשר ישירו הפירות. והאוג בערבי אלסמאק. וכבר קדם[ד]) שכלי עור אינם מטמאים אלא מקבליהם מן התורה ואלו הכלים הנזכרים לא גזרו עליהם.

ד סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותקנה טמא מדרס. נפסקה שניה ותקנה טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס. לא הספיק לתקן את הראשונה עד שנפסקה שנייה טהורה. נפסק עקבו ניטל חוטמו או שנחלק לשנים טהור. סוליים שנפסק מכל מקום טהור. מנעל שנפחת אם אינו מקבל את רוב הרגל טהור מנעל שעל האמום רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאים.

הד̇א אלסנדל קד אנתג̇ס במדרס הזב

זה הסנדל כבר נטמא במדרס הזב ואמר

א) מלכים א׳ כ״ב ל״ח. ב) והם הנקראים סמוכות שבת פ״ו מ״ח. ג) מט״ו. ד) פ״ב מ״א.

הזב פיקול אנה אד׳א אנקטעתא אד׳ניה גמיעא ואצלחהמא עלי מא ד׳כר פאנה במנזלה̈ סנדל שנגע במדרס לא אנה נפסה מדרס פאנחט̃ מן כונה אב טומאה ורג̈ע ראשון לטומאה עלי נחו מא תקדם פי אלת׳אמן עשר. וחוטמו הו אלמוצ̈ע אלד׳י תדכ׳ל פיה אבגאן אלרג̈ל. וסוליים נוע מן אנואע אלאקדאם אד׳א אנשק לא יצלח ללבאס. ומנעל שעל האמום אן יכון עלי קאלבה לינ̈ף קבל אן ילבס ראסא. והלכה כחכמים.

ואמר שאם נפסקו שתי אזניו ביחד ותקנם על מה שזכר הסנדל במדרגת סנדל שנגע במדרס ואיננו בעצמו מדרס הנה הוא יורד מהיות אב הטומאה ויהיה ראשון לטומאה על מה שקדם בשמונה עשר[א]). וחוטמו הוא המקום אשר יכנסו בו אצבעות הרגל. וסוליים מין ממיני הנעלים אשר אם נפסקו אינם ראויים עוד לנעלם. ומנעל שעל האמום הוא המנעל שעל הרפוס כדי שייבש קודם שיתחיל לנעלהו והלכה כחכמים.

ה כל חמתות צרורות טהורות חוץ משל ערביין רבי מאיר אומר צרור שעה טהורות צרור עולם טמאות רבי יוסי אומר כל חמתות צרורות טהורות:

יקול אן אד׳א נפחתה החמת וצארת טהורה מן אג̈ל אלת׳קב כמא תבין פי פרק עשרים ת׳ם רבט ד׳לך אלת׳קב ושדה פאנהא טהורה ולא תקבל טומאה מן אג̈ל אלת׳קב וד׳לך אלרבאט לא שי ולא יעול עליה אלא אן תכון חמת ערביים פאן מן שאן קרבהם אן ירבטיהא כד׳לך ותת׳בת. ופי גמר מנחות קאלוא האי מאן דצריה לגלימיה לא עבד ולא כלום כמאן דשרי דאמי דתנן כל החמתות צרורות טהורות חוץ משל ערביים. וקאל ר׳ מאיר אד׳א כאן רבטהא רבטא ערצ̈יא בחסב וקת מא ת׳ם יחלהא חינ̈יד׳ נחסבהא כאנהא מחלולה̈ ותכון טהורה. אמא אן רבטהא ואסתות׳ק מן רבאטהא ועול עליה אן יכון צרור עולם פאן אלת׳קב קד אנסד̃ ותקבל טומאה. וקאל ר׳ יוסי אן כל החמתות ואפילו של ערביים צרורות טהורות בין צרור שעה בין צרור עולם. והלכה כתנא קמא.

אמר שאם נפחתה החמת ונהיתה טהורה מפני הנקב כמו שהתבאר בפרק עשרים[ב]) ואחר זה קשר זה הנקב וסתם אותו החמת טהורה ולא תקבל טומאה מפני הנקב וזה הקשר כאילו אינו ואין סומכין עליו אלא אם היתה חמת ערביים מפני שמדרך המתותיהם שיקשרו אותם כזה ויתקיימו. ובגמר מנהות אמרו האי מאן דצריה לגלימיה לא עבד ולא כלום כמאן דשרי דאמי דתנן כל ההמתות צרורות טהורות חוץ משל ערביים. ור׳ מאיר אומר אם קשרה בקשור עראי לפי השעה ואחר זה התיר אותה אז נחשב החמת כאילו היא מותרת ותהיה טהורה. אבל אם קשרה וסמך על זה הקשר וחשב עליו שיהיה צרור עולם הרי הוא כאילו נסתם הנקב והחמת תקבל טומאה. ור׳ יוסי אומר כל ההמתות ואפילו של ערביים צרורות טהורות בין צרור שעה בין צרור עולם. והלכה כתנא קמא.

ו אלו עורות טמאין מדרס עור שחשב עליה לשטיח עור סקורטיא עור קטבוליא עור החמר עור הכתן עור הכתף עור הרופא עור העריסה ועור הלב של קטן עור הכר ועור הכסת מדרס. עור הסרוק ועור הסורק רבי אליעזר אומר מדרס וחכמים אומרים טמא מת:

לשטיח ללבסט. וסקורטיה ספרה̈ אלאכל. וקטבוליה אלנטע אלתי ינאם עליהא. ועור החמור אלג̈לד אלד׳י ירמי עלי ט̈הר אלחמאר. ועור החמר אלג̈לד אלד׳י ירבט עלי וסטה אלשבע

לשטיח לשטוח. וסקורטיה מפה לאכול. וקטבוליה המצע אשר שוכבים עליו. ועור החמור העור שמשליכים על גב החמור. ועור החמר העור שהאיש הרוכב על החמור קושר

[א]) מ"י. [ב]) מ"א.

או לתכריך כסות ומה אשבה ד̇לך פאנה יציר מקבל טומאה כמא תקדם. אמא אן כאן ינקצה שי מן אלצנעה̈ והיגיד יצלה לד̇לך אלשי אלד̇י חשב עליו לו פאן תלך אלמחשבה גיר מפידה̈ ולא ינתג̇ס בתלך אלמחשבה גיר נשא אלג̇לד אלד̇י יכון עלי אלסרג̇ והו אלד̇י יתסמי עוצבה פאנה אד̇א חשב עליו ליג̇עלה גשא וירכב עליה ינתג̇ס מע כונה גיר כאמל אלצנעה̈.

לתכריך כסות והדומה לזה יהיה מקבל טומאה כמו שקדם. אבל אם יחסר לו דבר מן המלאכה כדי שיהא ראוי לזה הדבר אשר חשב עליו לו הנה זאת המחשבה איננה מועלת ולא יטמא בזאת המחשבה חוץ מכסוי עור אשר על אוכף והוא הנקרא עוצבה לפי שאם חשב עליו לעשותו כסוי ולרכוב עליו יטמא אף על פי שלא נגמרה מלאכתה.

ט עורות בעל הבית המחשבה מטמאתן ושל עבדן אין המחשבה מטמאתן. של גנב המחשבה מטמאתן ושל גולן אין המחשבה מטמאתן. רבי שמעון אומר חלוף הדברים של גולן המחשבה מטמאתן ושל גנב אין המחשבה מטמאתן מפני שלא נתיאשו הבעלים:

המחשבה מטמאתן הו אנה אד̇א חשב עליהן לישיבה פתציר ראוין להטמא במדרס א̇מא ג̇לוד אלדבאג̇ אד̇ ובקי פיהא גרץ̇ וד̇לך אנהא מעדה̈ ללביע פהי לא תרד לטומאה במחשבה חתי יעשה פיה מעשה מת̇ל אן יעדלהא ויקצהא ויהיהא למשכב. ושל גנב הו אנה אד̇א סרק ג̇לוד וחשב עליהם לשכיבה פקד מלכהא למעני אנהא תרד לטומאה במחשבתו. ושל גזלן אין המחשבה מטמאתן יעני מחשבת הגוזל לאן אצחאבהא יעלמון הד̇א אלגאצב והם מעולין עלי טלבהא ואסתכ̇ראג̇הא מן ידה ולד̇לך לא ימלכהא מלכא יוריד אותן לטומאה במחשבתו אד̇א עול עליהא לשכיבה. ור' שמעון יעכס אלחאל ויקול אן אלד̇י יג̇צב משהד ייאס מן ד̇לך אלשי אלמג̇צוב ולד̇לך ימלכה אלגאצב ואלד̇י יסרק לא ייאס מנה צאחבה לאנה לא יעלם לה חאל פיקול לעלני דפעתה ולם נעלם למן או חצל פי מ̇וצ̇ע מ̇ן אלדאר וסיט̇הר פהו לא ייאס מנה ולד̇לך לא ימלכה אלגנב. ואין הלכה כר' שמעון לאן מתי מא נתיאשו הבעלים פאן אלגנב או אלגזלן יקנה ביאוש ויוריד לטומאה במחשבתו.

המחשבה מטמאתן הוא שאם חשב עליהן לישיבה אז הם ראויים להטמא במדרס. אבל עורות העבדן הואיל ונשארה דעתו עליהן וזה שהן מיוחדות להמכר אינם יורדים לטומאה במחשבה עד שיעשה בהן מעשה כמו שישוה אותן ויקצע אותן ויכינם למשכב. ושל גנב הוא שאם גנב עורות וחשב עליהן לשכיבה כבר קנה אותן לענין שירדו לטומאה במחשבתו. ושל גזלן אין המחשבה מטמאתן רצה לומר מחשבת הגוזל לפי שהבעלים מכירים זה הגזלן וחושבים לבקשו ולהוציא העורות מתחת ידו ולזה הגזלן איננו קונה אותן בקנין אשר יוריד אותן לטומאה במחשבתו אם חשב עליהן לשכיבה. ור' שמעון הלף הדברים ואמר שהגזלן גוזל בפני הבעלים ויתיאשו מזה הדבר הנגזל ולזה יקנהו הגזלן אבל מה שנגנב אין מתיאשים ממנו הבעלים לפי שאין יודעים איך היה הדבר ואומרים אולי נתתיו ולא ידעתי למי או הוא מונח באיזה מקום מביתי וימצא הנה אינו מתייאש ממנו ולזה לא יקנהו הגנב. ואין הלכה כר' שמעון. לפי שמשנתייאשו הבעלים הגנב או הגזלן יקנה ביאוש ויוריד לטומאה במחשבתו.

י עור שהוא טמא מדרס וחשב עליו לרצועות ולסנדלין כיון שנתן בו את האיזמיל

טהור

טהור דברי רבי יהודה וחכמים אומרים עד שימעטנו פחות מחמשה טפחים. רבי אליעזר בר צדוק אומר אף העושה מטפחת מן העור טמאה ומן הכסתות טהורה:

אוזמיל אלחדידה̈ אלתי יפצל בהא אלאסאכפה̈ אלגלד וצורתהא משהורה̈ ונחן נסמיהא אלמקד̈ה̈. וסיאתיך פי אלפרק אלד̇י בעד הד̇א אן שיעור העור לטומאה חמשה טפחים ולד̇לך קאלוא אלחכמים לא יזאל פי טומאתו חתי יבקי מנה אקל מן חמשה טפחים. וקאל ר׳ אליעזר פי עצ̇ד מן יקול אן מנד̇ יתפצל אלגלד יטהר ואן כאן באקיא מתצלא אד̇ ובדי פיה אלתפציל פקד תטהר פקאל אן מן יכיט גלוד אלכסתות אלטמאות ויעמל מנהא מנדיל פהו טאהר אד̇ וקד פצל תלך אלכסתות. והלכה כחכמים.

אוזמיל הוא הברזל אשר יחתכו בו העור לעשות ממנו מנעלים וצורתו ידועה ואנחנו נקראהו אלמקדה̈. ויבא לך בפרק שאחר זה א) ששיעור העור לטומאה חמשה טפחים ולכן אמרו חכמים שלא ירד מטומאתו עד שישאר ממנו פחות מחמשה טפחים. ואמר רבי אליעזר להעמיד דעת האומר שמשנחתך העור יטהר אף על פי שהוא נשאר מחובר הואיל והתחיל להתכה הנה כבר נטהר ואמר שהתופר עורות הכסתות הטמאות לעשות מהם מטפחת היא טהורה מפני שכבר התך אלו הכסתות. והלכה כחכמים.

פרק שבעה ועשרים.

א הבגד מטמא משום חמשה שמות השק משום ארבעה העור משום שלשה העץ משום שנים וכלי חרס משום אחד. כלי חרס מטמא משום כלי קבול כל שאין לו תוך בכלי חרס אין לו אחורים מוסיף עליו העץ שהוא מטמא משום מושב. וכן טבלה שאין לה לזביז בכלי עץ טמאה ובכלי חרס טהורה מוסיף עליו העור שהוא מטמא משום אהלים מוסיף עליו השק שהוא מטמא משום אריג מוסיף עליו הבגד שהוא מטמא משום שלש על שלש:

אלבגד ימכן אנתג̇אסה מן כ̇מס ג̇האת ותכ̇תלף מקאדרה באכ̇תלאף אלג̇הה אלתי מן אג̇להא ינתג̇ס. וד̇לך אנה ינתג̇ס במת ובנגעים כמא ג̇א פיה אלנץ̇ ומקדאר מא ינתג̇ס מנה מן הד̇ה אלג̇הה̈ שלש אצבעות על שלש אצבעות והד̇א אקל מא יתסמי בגד. ואלוג̇ה אלת̇אני אן כל שי מנסוג̇ מנה מת̇ל אלהמיאנאת ואלאחזמה̈ תנתג̇ס ואן לם יכן פי ערצ̇הא ת̇לת̇ אצאבע לאנהא ואן כאנת ליסת בגד ולא תקע עליהא הד̇ה אלאסמיה̈ פהי אריג והד̇א הו מעני קולה משום אריג לאן כל אריג ינתג̇ס אד̇א כאן כלי מסתקל בנפסה כמא תקדם לנא מן קולהם מה שק טווי ואריג אף כל טווי ואריג. ואלת̇אלת̇ אנה ינתג̇ס משום אהל אעני אד̇א כאן מנה כ̇בא עלי מית ינתג̇ס
אלאוהל

הבגד אפשר שיטמא בחמשה אופנים וישתנו שיעוריו בהשתנות האופן אשר בעבורו יטמא. וזה שיטמא במת ובנגעים כמו שבא בו הכתוב ושיעור מה שיטמא מן הבגד בזה האופן שלש אצבעות על שלש אצבעות וזהו הפחות מה שיקרא בגד. והאופן השני שכל הדברים הנארגים כמו האבנטים והחגורות יטמאו אף על פי שאין ברחבם שלש אצבעות מפני שאף על פי שאינם בגד ב) ולא יפלו עליהם אלו השמות הם אריג וזהו ענין אמרו משום אריג לפי שכל אריג יטמא אם הוא כלי עומד בעצמו כמו שקדם לנו ג) מאמרם מה שק טווי ואריג אף כל טווי ואריג. והשלישי שיטמא משום אוהל רצה לומר שאם נהיה מן הבגד אהל על המת יטמא האוהל עצמו והוא אמרו ד)
והזה

א) מ״ב. ב) ר״ל באמת. ג) פכ״א מ״א. ד) במדבר י״ט י״ח.

אלאוהל נפסה והו' קולה והזה על האוהל קאלוא למדנו שהאוהל מטמא פאדׄא אנתגׄס מן הדׄא אלוגׄה פהו יטמא בטפח על טפח פמא זאד כמא יבין פי מוצׄעה. ואלראבע אנה אדׄא כאן מנה מא יצלח ללגׄלוס פהו ינתגׄס במדרס הזב ויציר משכב ואדׄא אנתגׄס מן הדׄה אלגׄהה פהו ינתגׄס בשלשה טפחים על שלשה טפחים. ואלכׄאמס אנה אדׄא כאן מנה כלי קיבול מתׄל אלמכׄאלי ואלכׄראיט פהו ינתגׄס מן חיתׄ הו כלי קיבול כמא תבין פי אלסאבע עשר פי קולה העושה כלי קיבול מכל מקום טמא ואדׄא אנתגׄס מן הדׄה אלגׄהה פהו ינתגׄס באצגׄר מא ימכן אן יכון לאן כל מקבל לא יעטׄי פיה מקדאר בל מן חיתׄ מא הו מקבל ינתגׄס ולו כאן יקבל קדר אלסמסמה כמא תבין פי אלסאבע עשר פי קולה בית קיבול שמן ובית קיבול שעוה ולם יבין מקדאר וכדׄלך צרור מרגלית ולם יבין מקדאר בל בכל שהוא. אמא נסיגׄ אלשער והו אלדׄי יתסמי שק פאנה ינתגׄס מן גׄמיע אלוגׄוה אלתי דׄכרנא גׄיר אנה לא ינתגׄס בשלש על שלש לא באלמית ולא בגׄירה ואנמא ינתגׄס מן אלשק ארבעה על ארבעה או אלכלים אלמנסוגׄה צגׄרת או כברת. והו קולהם פי ספרא שק אין לי אלא שק מנין לרבות את הקלקלין ואת האבק ת"ל או שק יכול יטמא חבלים ומשיחות תלמוד לומר שק מה שק מיוחד טווי אף אין לי אלא טווי ואריג והדׄא הו מעני קולה משום אריג כמא בינא לאן כל מא יכון נסיגׄ מן שער ולו כאנת שראבה פהי תנתגׄס מן חיתׄ הי אריג פצאר אלשק ינתגׄס מן ארבעה אוגׄה. והעור משום שלשה לאנה ינקצה מן אלמעדודה פי אלשק משום אריג לאן לא נסיגׄ פיה. ואלעץ ינקץ ען אלגׄלד גׄהה ואחדה ודׄלך אנה לא יטמא משום אוהל אעני מן עמל סקף מן עוד או בית כלה עוד וכאן תחתה אלמית פאן הדׄא אלעוד לא ינתגׄס ויציר אוהל שנטמא במת ודׄלך אן אלאוהל אלדׄי חכם אלנץ פיה באלטומאה תעלמנאה

והזה על האוהל אמרו א) למדנו שהאוהל מטמא ואם נטמא מזה האופן יטמא בטפח על טפח או יותר כמו שיתבאר במקומו ב). והרביעי שאם נהיה מן הבגד מה שראוי למושב יטמא במדרס הזב ויהיה משכב ואם נטמא מזה האופן יטמא בשלשה טפחים על שלשה טפחים. והחמישי אם נהיה ממנו כלי קיבול כמו התורמלין והחריטים יטמא משום כלי קיבול כמו שהתבאר בשבעה עשר ג) ואמרו העושה כלי קיבול מכל מקום טמא ואם נטמא מזה האופן יטמא בדבר היותר קטן מה שיהיה מפני שכל מקבל לא ניתן בו שיעור אבל משהוא מקבל יטמא אף על פי שהוא מקבל שיעור שומשמין כמו שהתבאר בשבעה עשר ד) באמרו בית קיבול שמן ובית קבול שעוה ולא ביאר שיעור וכן צרור מרגלית ה) ולא ביאר שיעור אלא בכל שהוא. ואריג השער והוא אשר יקרא שק מיטמא משום כל האופנים אשר זכרנו אלא שלא יטמא בשלש על שלש לא במת ולא בזולתו ולא יטמא מן השק אלא בארבעה על ארבעה או הכלים הארוגים בין קטנים או גדולים. וזה אמרם בספרא ו) שק אין לי אלא שק מניין לרבות את הקלקלין ז) ואת האבק ח) תלמוד לומר או שק יכול יטמא הבלים ומשיחות תלמוד לומר שק מה שק מיוחד טווי ואריג אף אין לי אלא טווי ואריג וזהו ענין אמרו משום אריג כמו שבארנו מפני שכל מה שהוא אריג בשער אף על פי שהוא פתיל יטמא משום אריג הנה השק יטמא מארבעה אופנים. והעור משום שלשה לפי שיחסר לו מהאופנים המנויים בשק משום אריג מפני שאין אריג בו. והעץ יחסר מן העור אופן אחד וזה שלא יטמא משום אוהל רצה לומר שהעושה גג מעץ או בית כולו מעץ והיה תחתיו המת זה העץ אינו מיטמא ואינו אוהל שנטמא במת וזה שהאוהל אשר דן בו הכתוב בטומאה למדנוהו מן

המשכן

מן

א) ספרי במדבר פיסקא קכ"ט עיין שם. ב) אהלות פ"ג מ"ז. ג) מט"ו. ד) מי"ז. ה) מט"ז. ו) שמיני פרשה ח' הל' א' (ד' נ"ג ע"ב). ז) הקילקין. ח) נ"א החבק.

מן אלמשכן אלדׄי סמאה אללה אוהל פׄי קולה ויפרש את האהל על המשכן ודׄלך אנמא כאן נסיג וגׄלד פקט כמא בין אלגׄין וקד תבין דׄלך פי שבת. אמא כלי חרס פנקץ̇ ען כלי עץ ואחדה̈ ודׄלך אנה לא יטמא במדרס הזב ולא יציר משכב כמא קד בינא מראת לקולה תעאלי אשר יגע במשכבו מקיש משכבו לו מה הוא יש לו טהרה במקוה אף משכבו יש לו טהרה במקוה יצא כלי הרש שאין לו טהרה במקוה. וקד תקדם דׄכר דׄלך פי אלראבע ואלעשרין פלם יבק לכלי חרש וגׄה יתנגס מן אגׄלה גיר מן חיתׄ הו כלי קיבול פקט. וקאל תעאלי וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו ואן לם יכן לה תוך פלים יתנגס באׄרגׄה במשקין טמאין כמא תנגׄס אחורי הכלים עלי מא תקדם שרחה פי אלפרק אלתׄאני מן הדׄה אלמסכתא.

המשכן אשר קראו השם איהל באמרו[א] ויפרש את האהל על המשכן ובמשכן לא היה אלא אריג[ב] ועור לבד כמו שבאר הכתוב וכבר התבאר זה בשבת[ג]. וכלי חרס יחסרהו מכלי עץ אופן אחד וזה שאינו מיטמא במדרס הזב ולא יהיה משכב כמו שכבר בארנו כמה פעמים לאמרו יתברך[ד] אשר יגע במשכבו מקיש משכבו לו מה הוא יש לו טהרה במקוה אף משכבו יש לו טהרה במקוה יצא כלי חרס שאין לו טהרה במקוה. וכבר זכרנו זה במה שקדם בארבעה ועשרים[ה] הנה לא נשאר לכלי חרס אופן שיטמא בעבורו אלא משום כלי קיבול לבד. אמר יתברך[ו] וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו ואם אין לו תוך לא יטמאו אחוריו במשקין טמאין כמו שיטמאו אחורי הכלים כמו שקדם ביאורו בפרק שני[ז] מזאת המסכתא.

ב הבגד מטמא משום שלשה על שלשה למדרס ומשום שלש על שלש לטמא מת. השק משום ארבעה על ארבעה. העור משום חמשה על חמשה. מפץ משום ששה על ששה. שוין למדרס ולטמא מת. רבי מאיר אומר השק שיריו ארבעה ותחלתו משיגמר:

שלשה על שלשה הי תׄלתׄ קבצ̇את פי תׄלתׄ קבצ̇את פמא זאד לא מא כאן אקל מן דׄלך יצלח למושב. אמא נסיג אלשער אדׄא כאן פי אלתׄוב מנה אקל מן ארבעה על ארבעה פהו לא ינתגס לא במדרס ולא בשאר טמאות. ואלמפץ קד בינאה עלי אלכמאל פי אלראבע ואלעשרין מן הדׄה אלמסכתא ולא ינתגס מנה בין במת בין במדרס אקל מן ששה טפחים על ששה טפחים. ור׳ מאיר יקול אן אדׄא תקטע אלשק ולם יבק מנה גיר ארבעה על ארבעה פמא זאד פאנה ינתגס במת ובמדרס. אמא אדׄא כאן פי האל אלנסג ולם יכמל ולו כאן אלדׄי אנתסג מנה אדׄרע כתׄירה̈ פאנה לא ינתגס חתי יתם נסיגה והו קולה ותחלתו משיגמר. ואין הלכה כר׳ מאיר. ולא ידׄהב ענך מא נבהתך עליה פי אול אלפרק אלראבע ואלעשרין מן אן אלשי אלדׄי הו יקול פיה טמא מת וכדׄלך

שלשה על שלשה הם שלשה טפחים על שלשה טפחים או יותר ומה שהוא פחות מזה אינו ראוי למושב. ואריג השער אם היה בבגד הנעשה ממנו פחות מן ארבעה על ארבעה אינו מיטמא לא במדרס ולא בשאר טומאות. והמפץ כבר בארנוהו על השלמות בארבעה ועשרים[ח] מזאת המסכתא ואינו מיטמא ממנו בין במת בין במדרס פחות מששה טפחים על ששה טפחים. ור׳ מאיר אומר אם נחתך השק ולא נשאר ממנו אלא ארבעה על ארבעה או יותר הוא מיטמא במת ובמדרס. אבל אם היה בשעת האריגה ולא נגמר אף על פי שנארג ממנו הרבה אמות לא יטמא עד שתגמר אריגתו וזה אמרו ותחלתו משיגמר. ואין הלכה כר׳ מאיר. ולא יעלם ממך מה שהעירותיך עליו בתחלת פרק ארבעה ועשרים שהדבר אשר יאמר בו טמא טמא מת וכן שאר טומאות כמו טומאת

שאר

שכבת

[א] שמות מ׳ י״ט. [ב] כלומר מלאכת עור. [ג] כ״ח א׳. [ד] ויקרא ט״ו ה׳, שבת פ״ד א׳. [ה] מ״י. [ו] ויקרא י״א ל״ג. [ז] מ״ג. [ח] מ״י.

שאר טמאות מתׄל טומאת שכבת זרע ושרץ וגירהמא ואנמא יכׄצץ בטמא מת אי אנה לא ינתגׄס במדרס ואכׄד אשדׄ אלטמאות והו טומאת מת מתׄאל פאעלם דׄלך ואדׄכרה.

שכבת זרע ושרץ וזולתם ולא פרט בו אלא טמא מת רצה בו שלא יטמא במדרס ואחז למשל בטומאה היותר חמורה והיא טומאת מת ודע זה וזכרהו.

ג העושה שנים מן הבגד ואחד מן השק שלשה מן השק ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן המפץ טהור. חמשה מן המפץ ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן השק שלשה מן השק ואחד מן הבגד טמא. זה הכלל כל שחבר לו מן החמר ממנו טמא מן הקל ממנו טהור:

יקול אן מן כׄאט רקעה מן בגד ורקעה מן שק וכאן פי מגׄמועהא שלשה על שלשה וכאן פי תכסיר רקעה אלבגד מנהא שני טפחים על שני טפחים ופי תכסיר אלשק טפח על טפח פאן הדׄא אלמגׄמוע מנהמא לא ינתגׄס במשכב הזב אדׄ ושלשה על שלשה אנמא הו שיעור הבגד והדׄא אלמקדאר לא יתם אלא בשק אלדׄי שיעורו ארבעה על ארבעה. אמא אן אנעכס אלאמר וכאן אלמכׄיט שלשה מן השק ואחד מן הבגד אלדׄי צאר אלמגׄמוע שיעור השק אלדׄי הו ארבעה על ארבעה ותם אלשיעור באלבגד אלדׄי יגׄזי מנה שלשה על שלשה פאנה ינתגׄס במשכב הזב וכדׄלך בשאר טמאות עלי מא תאצל והדׄא הו אלאצל אלדׄי אעטאך פי קולה כל שחבר לו מן החמר ממנו טמא מן הקל ממנו טהור. וחמר ממנו הו אלדׄי יכון מקדאר מא יקבל טומאה מנה אקל מן מקדארה וקל ממנו הו אלדׄי יכון חדה אכבר כמא מתׄל. ואלדׄי אוגׄב אן תכון הדׄה אלאנואע כלהא מצטרפין ועלי אן לא שוו שיעוריהן לאן להא מעני יגׄמעהא והו אן כלהא ראויין ליטמא משכב כמא תבין פי אכׄר ראבע מעילה.

אמר שהתופר מטלית מבגד עם מטלית משק והיה בחיבורם שלשה על שלשה והיה היוצא מן הכפל למטלית הבגד שני טפחים על שני טפחים והיוצא מן הכפל לשק טפח על טפח זה המחובר משניהם אינו מיטמא במשכב הזב מפני ששלשה על שלשה אינו אלא שיעור הבגד וזה השיעור לא יושלם אלא בשק אשר שיעורו ארבעה על ארבעה. אבל אם נהפך הדבר והיה התפור שלשה מן השק ואחד מן הבגד עד שיהיה המחובר שיעור השק שהוא ארבעה על ארבעה ויושלם השיעור בבגד אשר שיעורו שלשה על שלשה יטמא במשכב הזב וכן בשאר טומאות על מה שהושרש וזהו השרש אשר נתן לך באמרו כל שחבר לו מן החמר ממנו טמא מן הקל ממנו טהור. וחמר ממנו הוא אשר שיעורו לקבל טומאה הוא פחות משיעורו וקל ממנו הוא אשר שיעורו יותר גדול כמו המשל שהביא. ומה שהצריך שיהיו כל אלה המינים מצטרפים אף על פי שלא שוו שיעוריהם הוא לפי שיש ענין אחד לכולם והוא שכולם ראוים ליטמא משכב כמו שהתבאר בסוף רביעי א) ממעילה.

ד המקצע מכולם טפח על טפח טמא משולי הקופה טפח על טפח טמא מצדדי הקופה רבי שמעון מטהר. וחכמים אומרים אף המקצע טפח על טפח מכל מקום טמא:

יקול פי הדׄה אלהלכה אן אלדׄי תקדם דׄכרה מן אלשיעורין אן בגד שלשה על שלשה והשק ארבעה על ארבעה ועור חמשה על חמשה ומפץ ששה על ששה אנמא

דלך

אמר בזאת ההלכה שמה שקדם זכרה מן השיעורין שהבגד שלשה על שלשה והשק ארבעה על ארבעה והעור חמשה על חמשה ומפץ ששה על ששה אין זה

אלא

א) מ״ו.

ד̇לך אד̇א אתפק אן תכון קטעה̈ מן אחד הד̇ה̈ אלארבעה̈ אנואע עלי הד̇ה̈ אלמקאדיר אלמד̇כורה̈ פחיניד̇ לא תנתג̇ס במדרס אן כאנת אקל מן הד̇א אלמקדאר. אמא אד̇א ג̇א אלאנסאן אלי ת̇וב מן אלת̇יאב או ג̇לד מן אלג̇לוד או שק או מפץ וקטע מנה̈ טפח על טפח בקצד ותעדיל ומשאחה̈ עלי אלכיל והו מעני המקצע פאן ד̇לך אלטפח ינתג̇ס ולו במושב לאנה̈ מנד̇ קטעה̈ במשאחתה עלי אלכיל השוב הוא אצלו. וקאלוא פי תלמוד מעילה פי אלכלאם עלי הד̇ה̈ אלהלכה̈ קאלוא תנא קצע מבולם ועשה̈ מהם בגד למשכב שלשה̈ למושב טפח פקד באן לך אן קולה̈ הנא פי טפח על טפח אנה̈ טמא אנמא ינתג̇ס במושב הזב לא במשכבו לאנה̈ יצלח למושב באעדאדה̈ לה ולא ימכן עליה̈ משכב. ופי אול קמא ירושלמי קאלוא מושב בטפח יטמא משכב בארבעה̈ טפחים יטמא יעני אד̇א כאן שק. והלכה̈ כחכמים.

אלא אם נזדמן שחתיכת האחד מאלו הארבעה מינים היתה על אלו השיעורים הנזכרים ואז אינם מיטמאים במדרס אם היו פחות מזה השיעור. אבל אם בא אדם אל בגד מן הבגדים או אל עור מן העורות או אל שק או מפץ והתך ממנו טפח על טפח לרצונו ושיוה ומדד אותו על המדה וזהו ענין המקצע הנה זה הטפח מיטמא ואפילו במושב מפני שמשהתך אותו בצמצום על המדה השוב הוא אצלו. ואמרו בתלמוד מעילה[א] בדברם על זאת הלכה ואמרו תנא קצע מבולן ועשה̈ מהן בגד למשכב שלשה למושב טפח הנה כבר התבאר לך שאמרו כאן בטפח על טפח שהוא טמא אינו אלא שיטמא במושב הזב לא במשכבו לפי שהוא ראוי למושב כאשר הכינו לזה והמשכב אי אפשר עליו. ובראשון מקמא[ב] ירושלמי אמרו מושב בטפח יטמא משכב בארבעה טפחים יטמא רצה לומר אם היה שק. והלכה בחכמים.

ה̈ בלויי נפה וכברה̈ שהתקינן לישיבה רבי עקיבה מטמא וחכמים מטהרין עד שיקצע. כסא של קטן שיש לו רגלים אף על פי שאין בו גובה טפח טמא. חלוק של קטן רבי אליעזר אומר כל שהוא והחכמים אומרים עד שיהא בו כשעור ונמדד כפול:

קד בינא מראת אן נפה̈ אלמנכ̇ל וכברה̈ אלגרבאל וקד תכון מן ג̇לד וקד תעמל מן שער פתכון דאכ̇לה̈ פי חכם שק וקד תעמל מן חבאל רקיקה̈ או מן דיס פתכון מן נוע אלמפץ. וקול אלחכמים עד שיקצע ירידון בה חתי יקטע אטראפהא ויעדלהא וחיניד̇ תציר חשובה̈ למשכב. והלוק של קטן ת̇וב אלצבי אלצגיר ענד מא יולד. וקול אלחכמים כשיעור יענון שיעור הבגד לטומאת מדרס אלד̇י הו שלשה̈ על שלשה̈ ובשרט אן יכון פיה̈ שלשה̈ על שלשה̈ והו טאקין אעני אן יבסט כמא שאנה̈ אן יבסט אלד̇י יג̇י טאקין לכונה̈ מכ̇יט. והלכה̈ כחכמים.

כבר בארנו כמה פעמים ענין הנפה וענין הכברה ולפעמים הם מעור ולפעמים יעשו משער ואז נכנסים בדין שק ולפעמים יעשו מחבלים דקים או ממין גומא הנקרא דיס בערבי ויהיו ממין המפץ. ומה שאמרו חכמים עד שיקצע ירצו בו עד שיחתוך קצוותיהם וישווה אותם ואז יהיו חשובים למשכב. והלוק של קטן בגד ילד קטן בעת הולדו. ומה שאמרו חכמים בשיעור ירצו בו שיעור הבגד לטומאת מדרס שהוא שלשה על שלשה ובתנאי שיהיה בו שלשה על שלשה כאשר הוא כפול רצה לומר שיתפשט כמו שמדרכו שיתפשט שהוא תמיד כפול מפני שהוא תפור. והלכה כחכמים.

ו̈ אלו נמדדין כפולין אמפליה ופימלנייה ומכנסים וכובע וכיס של פונדה ומטלית שטלייה על השפה אם פשוטה נמדדת פשוטה ואם כפולה נמדדת כפולה.

קד בינא אן מעני נמדדין כפולין אן תבסט

כבר ביארנו שענין נמדדין כפולין שיתפשטו

א) י"ח א'. ב) פ"א הל' א' (ב' ע"ב).

תבסט עלי חאלהא ולא נקול אן תחל אלכׄיאטה̈ או יקטע אלנסיג̇ ותרד פרד טאק וחיניד̇ תכיל. ואמפליה אלגואר̈ב ופמלנייה אלשאשיה̈. וכובע אלקאלס. וכאנוא יעמלון ת̇וב ילבסה אלאנסאן תחת ת̇יאבה לאצק בג̇סמה והו אלד̇י יתסמי אפונדה וקד שרחנא ד̇לך מראת ופיה אכיאס שבה מכילאת צגירה̈ ברסם אלדראהם ואלחואיג̇ אליסירה̈ וכל כיס מנהא יתסמי כיס של פונדה. ומטלית שטלייה על השפה יעני אלרקעה̈ אלתי כׄאטהא עלי טוק אלת̇וב ועמל מנהא טוק אן כאן כׄאטהא מטויה̈ פתכיל מטויה̈ ואן כאן כׄאטהא מבסוטה̈ פתכיל מבסוטה̈ והד̇א אלתכייל אמא שלש על שלש לטומאת מת או שלשה טפחים על שלשה טפחים לטומאת מדרס.

שיתפשטו כמות שהם ולא נאמר שיתירו התפירה או שיחתכו האריג עד שיהיה לבגד פשוט ואז ימודו. ואמפליה בערבי אלגואר̈ב ופמלנייה אלשאשיה̈. וכובע אלקאלס[א]). והיו עושים בגד שילבשהו אדם תחת בגדיו ודבוק בגופו והוא הנקרא אפונדה וכבר פירשנו זה כמה פעמים ובו הרבה כיסין הדומים לשקים קטנים להניח בהם המעות והדברים הקטנים וכל כיס מהם יקרא כיס של פונדה. ומטלית שטלייה על השפה רצונו לומר המטלית שתופרים על שפת הבגד ויעשו ממנה שפה ואם תפרה כפולה נמדדת כפולה ואם תפרה פשוטה נמדדת פשוטה וזאת המדה היא שלש על שלש לטומאת מת או שלשה טפחים על שלשה טפחים לטומאת מדרס.

ז הבגד שארג בו שלשה על שלשה ונטמא מדרס השלים עליו את כל הבגד ואחר כך נטל חוט אחד מתחלתו טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס. נטל חוט אחד מתחלתו ואחר כך השלים עליו את כל הבגד טמא מגע מדרס:

יקול אן אד̇א נסג̇ פי אלת̇וב שלשה על שלשה מצומצמות אלד̇י הו שיעור טומאת מדרס כמא תקדם ואנתג̇ס הד̇א אלשי אלמנסוג̇ במדרס ובעד אנתג̇אסה תם אלת̇וב כלה באלנסיג̇ פי אלת̇וב בג̇מלתה טמא מדרס והו אב הטומאה כמא בינא פי אלתאסע עשר. פאן זאל ולו כׄיט ואחד מן אול אלת̇וב והו טרף אלשלשה על שלשה אלתי אנתג̇סת במדרס אלד̇י נקץ אלשיעור וצארת תלך אלרקעה̈ כאנהא קטעת בעד אנתג̇אסהא פאן אלת̇וב כלה ירג̇ע במנזלה̈ ת̇וב נגע במדרס אלד̇י הו ראשון לטומאה לא אב כמא בינא מראת. פאן זאל אלכׄיט מן אלשלשה על שלשה מצומצמות אלתי נסג̇ אולא בעד אנתג̇אסהא במדרס ובקאת אקל מן שלשה על שלשה ובעד ד̇לך תם אלת̇וב כלה באלנסג̇ פאן אלת̇וב כלה טמא מגע מדרס יעני ראשון והד̇א פי גאיה̈ אלביאן.

אמר אם ארג הבגד שלישה על שלשה מצומצמות שהוא שיעור טומאת מדרס כמו שקדם ונטמא זה האריג במדרס ואחר הטמאותו השלים לארוג הבגד כולו טמא מדרס והוא אב הטומאה כמו שביארנו בתשעה עשר[ב]). ואם ניטל אפילו חוט אחד מתחילת הבגד והוא קצה השלישה על שלשה שנטמאו במדרס ונתמעט השיעור ונהיתה זאת המטלית כאילו נחתכה אחר הטמאותה הנה הבגד כולו חוזר למדרגת בגד שנגע במדרס שהוא ראשון לטומאה לא אב כמו שביארנו הרבה פעמים. ואם נטל החוט מהשלשה על שלשה מצומצמות אשר ארג בתחלה אחר שנטמא במדרס ונשאר פחות משלשה על שלשה ואחר זה השלים לארוג הבגד כולו הבגד כולו טמא מגע מדרס רצונו לומר ראשון וזהו בתכלית הביאור.

ח וכן בגד שארג בו שליש על שליש ונטמא טמא מת השלים עלין את כל הבגד

ואחר

א) בכ״י פארים אלקלנסיה̈. ב) מ״ה.

ואחר כך נטל חוט אחד מתחלתו טהור מטמא מת אבל טמא מגע טמא מת. נטל חוט אחד מתחלתו ואחר כך השלים עליו את כל הבגד טהור מפני שאמרו שלש על שלש שנתמעט טהור אבל שלשה על שלשה שנתמעט אף על פי שטהור מן המדרס טמא בכל הטמאות:

קד תבין ממא תקדם אן בגד יכון פיה אקל מן שלש אצבעות על שלש אצבעות לא ינתגס בטומאה מן אלטמאות ואן אלדי פיה פחות משלשה טפחים על שלשה טפחים פאנה גאיה מא יתכלץ מטומאת מדרס פקט והו ינתגס בשאר טמאות מתל אלמת ושכבת זרע ואלשרץ ואלצרעת וסאיר מא עדדנא פי אול הדה אלמסכתא. פכמא אן שלש אצבעות על שלש אצבעות לו נגע במדרס אלא ואנתגס וצאר מגע מדרס כדלך שלשה על שלשה אדא אנתגסת במדרס תם נקץ מקדארהא פאן אלבאקי מנהא הו מגע מדרס אלא אן בקי מנהא אקל מן שלש אצבעות אלדי הו טהור לגמרי כמא תבין. פאחפט הדה אלאצול אנהא עטימה אלגנא פי הדא אלפן.

כבר התבאר ממה שקדם שהבגד שבו פחות משלש אצבעות על שלש אצבעות אינו מיטמא בטומאה מן הטומאות ושהבגד שבו פחות משלשה טפחים על שלשה טפחים הוא הפחות מה שינצל מטומאת מדרס לבד והוא מיטמא בשאר טומאות כמו המת ושכבת זרע והשרץ והצרעת והשאר אשר מנינו בראש זאת המסכתא. הנה כמו ששלש אצבעות על שלש אצבעות אפילו נגע במדרס אינן מיטמאין אלא במגע מדרס כן שלשה על שלשה אם נטמאו במדרס ואחר זה נתמעט שיעורם הנשאר מהם הוא מגע מדרס אלא אם נשאר מהם פחות משלש אצבעות שהוא טהור לגמרי כמו שהתבאר. ושמור אלו השרשים לפי שהם מועילים מאד בזה הענין.

ט סדין שהוא טמא מדרס ועשאו וילון טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס. אמר רבי יוסי וכי באיזה מדרס נגע זה אלא אם כן נגע בו הזב יטמא במגע הזב:

קד תקדם לך פי פרק עשרין ופי אלראבע ואלעשרין אן אלסתארה לא תנתגס במדרס לכנהא תנתגס בשאר טמאות. פאדא אכד הדא אלערצי בעד אנתגאסה במדרס וגעלה סתארה גהסבהא מתל סתארה נגעה במדרס ויכון ראשון. ור' יוסי יקול אנה קד תטהר ולם תבק פיה נגאסה ראסא ואן אגעאלה סתארה מתל כסר אלאניה בעד אנתגאסהא אלתי תטהר בלא שך והו קולה באיזה מדרס נגע זה אלא אם נגע בו הזב בעד אגעאלה סתארה אנגסה ורגע ראשון. וכדלך לו נגע בו המשכב או אחד מאבות הטמאות כחכם סאיר אלכלים. ואין הלכה כר' יוסי.

כבר קדם לך בפרק עשרים[א] ובארבעה ועשרים[ב] שהוילון לא יטמא במדרס אבל יטמא בשאר טומאות. הנה אם לקח זה הסדין אחר שנטמא במדרס ועשאו וילון נחשבהו כמו וילון שנגע במדרס ויהיה ראשון. ור' יוסי אומר שכבר נטהר ולא נשארה בו טומאה כלל וכשעשה אותו וילון הוא כמו שבירת הכלי אחר שנטמא המטהרת בלא ספק והוא אמרו באיזה מדרס נגע זה אלא אם נגע בו הזב אחר שעשאו וילון יטמאהו וישוב ראשון. וכן אפילו נגע בו המשכב או אחד מאבות הטומאות דינו כדין שאר הכלים. ואין הלכה כר' יוסי.

י שלשה על שלשה שנחלק טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס. אמר רבי יוסי וכי באיזה מדרס נגע זה אלא אם כן נגע בו הזב טמא מגע זב:

קולה אמרו

[א] מ"ו. [ב] מי"ג.

קולה שנחלק יריד בה בעד אנתגׄאסה במדרס ואלכׄלאם כלה בין ממא תקדם שרחה ואין הלכה כר׳ יוסי.

אמרו שנחלק ירצה בו אחר שנטמא במדרס והמאמר כולו ברור ממה שקדם פירושו ואין הלכה כר׳ יוסי.

יא שלשה על שלשה באשפות בריא וצורר מלח בבית או בריא או צורר מלח כמה מלח יהא צורר רובע רבי יהודה אומר בדקה וחכמים אומרים בגסה. אלו ואלו מתכונים להקל. רבי שמעון אומר שוים שלשה על שלשה באשפות לשלש על שלש בבית:

יקול אן אדׄא כאנת כׄרקה מרמיה פי אלמזבלה וכאן פיהא שלשה על שלשה אן כאנת צחיחה וכאן פיהא מן אלקוה מא ימכן אן יצרّ פיהא אלמלח ולא תתקטע ענד מא יצר וינהרק כמא יעתרי ללתׄוב אלכׄלק פאנהא תטמא במדרס לאנהא חשובה. אמא אן כאנת פי אלבית פלא יחתאג פיהא אלא לאחד אלשיאין אמא אן תכון צחיחה ועלי אנהא ליסת מן אלקוה פי חיז מא יצר פיהא אלמלח פאנהא תנתגׄס או תכון קויה ולו כאנת ממזקה או משקוקה והדׄא הו מעני קולה בבית או בריא או צורר מלח לאן אדׄ ולם תטרח פי אלמזבלה חשובה היא אצלו. תׄם רגע ליבין קדר מא ימכן אן יצר פיהא מן אלמלח אדׄא כאנת פי אלמזבלה וחיניד̇ תנתגׄס פקאל אן דׄלך רובע הקב. תׄם רגע ליבין צפה אלמלח אלדׄי ימכן אן ירבט פיהא פקאל ר׳ יהודה אנה יכון מלח רקיק וקאלוא אלחכמים מלח גׄריש. ושניהן מתכונין להקל יעני יכׄפפון עלי הדׄה אלכׄרקה אלא תנתגׄס ודׄלך אן ר׳ יהודה יקול אן אלמלח אלרקיק לא ירפדה אלא תׄוב קוי לתׄקלה לאנה יטחן מן אלחׄגארה פיקול מנד̇ לא תרפד אלמלח אלרקיק ואן רפדת אלכׄשין פהי טאהרה. ואלחכמים יקולון אן אלמלח אלגׄריש יקטע אלתׄוב אכתׄר ולא ירפדה אלא תׄוב קוי להרושתה ותצריפה פלדׄלך יקולון מנד̇ לא תחמל אן ירבט פיהא אלגׄריש ועלי אן ירתבט פיהא אלרקיק מן אלמלח פהי טאהרה. ור׳ שמעון יקול אן כון שלשה אלשלשה באשפה ולו כאן פי נהאיה אלקוה ואלצחה פהו בחכם שלש על שלש בבית אלדׄי ינתגׄס במת ולא ינתגׄס

במדרס

אמר שאם היתה מטלית מוטלת באשפות והיו בה שלשה על שלשה אם היתה בריאה והיה בה מן החוזק שאפשר לצור בה המלח ולא תקרע בעת שנצררה בה ותשפך כמו שיארע בבגד בלוי המטלית תיטמא במדרס לפי שהיא חשובה. אבל אם היתה בבית אינה צריכה אלא לאחד משני הדברים אם שתהיה בריאה אף על פי שאינה חזקה עד שיצורו בה המלח היא טמאה או שתהיה חזקה אף על פי שהיא קרועה או התוכה וזהו ענין אמרו בבית או בריא או צורר מלח שהואיל ואינה מושלכת באשפה חשובה היא אצלו. אחר זה שב לבאר שיעור מה שאפשר לצור בה מן המלח אם היתה באשפה ואז תיטמא ואמר שזה רובע הקב. אחר זה שב לבאר תואר המלח אשר אפשר לצור בה ואמר ר׳ יהודה שתהיה מלח דקה וחכמים אומרים מלח גסה. ושניהם מתכוונים להקל רצה לומר הקילו בזאת המטלית שלא תיטמא. וזה שר׳ יהודה אומר שהמלח הדקה לא יחזיקה אלא בגד חזק לכבדותה לפי שהגרגרים טוחנים את הבגד ואמר משלא תחזיק המטלית את המלח הדקה אף על פי שהיא מחזקת הגסה היא טהורה. והחכמים אומרים שהמלח הגסה תחתוך הבגד יותר ולא יחזיק אותה אלא בגד חזק מפני עביה לפי שהיא מתהפכת אנה ואנה ולכן אומרים משאי אפשר לצור בה המלח הגסה אף על פי שיצור בה המלח הדקה היא טהורה. ור׳ שמעון אומר ששלשה על שלשה באשפה אף על פי שהם בתכלית החוזק והבריאות הם כדין שלש על שלש בבית אשר יטמא במת ולא יטמא במדרס

לפי

במדרס לאן רמיה פי אלאשפה יחטה דרגה. והלכה כחכמים פקט.

לפי שכשהשליכו הבגד באשפה הורידוהו מדרגה אחת. והלכה כחכמים לבד.

יב שלשה על שלשה שנקרע אם נותנו על הכסא ובשרו נוגע בכבא טהור ואם לאו טמא. שלש על שלש שנמהא ממנה חוט אחד או שנמצא בה קשר או שני חוטין מתאימין טהורה. שלש על שלש שהשליכה על האשפות טהורה החזירה טמאה. לעולם השלכתה מטהרת וחזרתה מטמאתה חוץ משל ארגמן ושל והורית טובה. רבי אליעזר אומר אף מטלית חדשה כיוצא בהן רבי שמעון אומר כולן טהורין לא הוזכרו אלא מפני השב אבדה:

יקול אן אדֿא כאן אלשק אלדֿי אנשקת תלך אלרקעה מן אלכבר פי היז אדֿא גֿעלת תלך אלרקעה עלי אלכרסי וגֿלס עליהא אנצֿם לחמה בכֿשב אלכרסי פאנהא חיניד לא תנתגס במדרס הזב. ושרח נימהא והא וכֿלק. ושני חוטין מתאימין הו אן ינצֿם כֿיט לכֿיט ויבקי בינהמא סדא דון לחמה וכתֿיר מא יעתרי הדֿא פי כֿלק אלתֿיאב. זהורית טובה אלחריר אלמצבוג באלקרמז פלכון תֿיאב אלארגֿואן ותֿיאב אלחריר אלרפיעה נפיסה גֿדא ינתגס מנהא שלש על שלש אצבעות ולו כאן מרמי עלי מזבלה לאנה חשוב. ור' אליעזר יקול אן כל תֿוב גֿדיד כדֿלך הו חשוב וינתגס מנה שלש על שלש חיתֿ כאן. ור' שמעון יקול אן ולו אלארגֿואן ואלחריר אדֿא כאן מנהא שלש על שלש מרמי פי מזבלה לא ינתגס ואנמא גֿעל אלפרק בין תֿיאב אלארגֿואן ואלחריר ובין סאיר אלתֿיאב למעני השב אבדה לבעלים לאן מן וגֿד שלש על שלש מן סאיר אלתֿיאב מרמי פי מזבלה ונחוהא פלא ילזמה אן יכריז עליו לאנה לא כֿטר לה פאן כאן דֿלך אלשלש על שלש מן חריר או ארגֿואן ילזמה אן יכריז עליה וירדה לצאחבה לאנה לה כֿטר ואין הלכה כר' אליעזר ולא כר' שמעון.

אמר שאם היה הקרע אשר נקרעה בו זאת המטלית גדול עד שאם נתן זאת המטלית על הכסא וישב עליה יגע בשרו בעץ הכסא אז לא תיטמא במדרס הזב. ופירוש נימהא גרוע ובלוי. ושני חוטין מתאימין הוא שיקח חוט בחוט וישאר בין שניהם שתי בלא ערב וזה יארע הרבה בבלויי הבגדים. וזהורית טובה המשי הצבוע בתולעת ומפני שבגדי ארגמן ובגדי משי הנכבדים הם החשובים מאד יטמא מהם שלש על שלש אצבעות אף על פי שהם מושלכים על האשפות לפי שהוא חשוב. ור' אליעזר אומר שכל בגד חדש הוא חשוב גם כן ויטמא ממנו שלש על שלש בכל מקום שיהיה. ור' שמעון אומר שאפילו הארגמן והמשי אם שלש על שלש מהם מושלכים על האשפות אינם מיטמאין ולא עשה הבדל בין בגדי ארגמן ומשי ובין שאר הבגדים אלא לענין השב אבדה לבעלים מפני שהמוצא שלש על שלש משאר הבגדים מושלך על האשפות והדומה להן אינו חייב שיכריז עליו לפי שאינו חשוב אבל אם היה זה השלש על שלש ממשי או מארגמן חייב שיכריז עליו וישיבהו לבעליהם לפי שהוא חשוב ואין הלכה כר' אליעזר ולא כר' שמעון.

פרק שמונה ועשרים.

א שלש על שלש שנתנה בכדור או שעשאו כדור בפני עצמה טהורה אבל שלשה על שלשה שנתנו בכדור טמא עשאו כדור בפני עצמו טהור מפני שהתפר ממעטו:

קד תקדם לך אן שלש על שלש לא ינתגס במדרס ואנמא ינתגס במת ובשאר טמאות לכן טאל מא הו חשוב. פאדא געלה פי חשו אלכרה או כאטה עלי כרה פהו קד אצרב ענה ולדלך טהר. אמא שלשה על שלשה אדא כאן פי גמלה אלחשו וגלס אלזב עלי אלכרה פאנה ינתגס במדרס. אמא אן כאטה עלי אלכרה פלא לאנה נתמעט לאנצמאם אלכיט ענד אלכיאטה. וקד בינוא פי אלתלמוד אן שלש על שלש לא חאזי אלא לעניים ושלשה על שלשה חאזי בין לעניים בין לעשירים.

כבר קדם לך[א] ששלש על שלש אינו מיטמא במדרס ולא יטמא אלא במת ובשאר טומאות וזה כל זמן שהוא חשוב. ואם נתנו למלא בו הכדור או תפרו על כדור כבר הסיח דעתו ממנו ולכן הוא טהור. אבל שלשה על שלשה אם היה ממלא בכולו את הכדור וישב הזב על זה הכדור יטמא במדרס אבל אם תפרו על הכדור לא יטמא לפי שנתמעט כחבור החוטים בעת התפירה. וכבר בארו בתלמוד[ב] ששלש על שלש לא חאזי אלא לעניים ושלשה על שלשה חאזי בין לעניים ובין לעשירים.

ב פחות משלשה על שלשה שהתקינו לפקק בו את המרחץ לנער בו את הקדרה לקנח בו את הרחים בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן טמא דברי רבי אליעזר. רבי יהושע אומר בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן טהור. רבי עקיבה אומר מן המוכן טמא שאינו מן המוכן טהור:

לפקק בו את המרחץ ליסד בה תקב אלחמאם כי לא יכרג אלבכאר ויברד אלחמאם. לנער בו את הקדרה לימסך בה אלקדר והי סכנה ויחרכהא. לקנח בו את הרחים לינפץ בה אלרחא וימסחהא ותיניד יטחן. ולא אכתלאף בין ר' אליעזר ור' יהושע אן הדה אלרקעה אלתי פיהא פחות משלשה על שלשה אלתי אעדהא למא דכר אן רמאהא פי אלמזבלה פהי טהורה ולא תנתגס באלמת ולא בגירה מן אלטמאות ואן רפעהא וצאנהא פי כזאנתה או פי תכתה ונחוהמא פהי תנתגס לדברי הכל. ואנמא אכתלאף ר' אליעזר ור' יהושע אדא עלק הדה אלרקעה פי טרף קמיצה או געלהא כלף באב אלבית ר' אליעזר יקול אד ולם ירמהא פי אלמזבלה פהי תנתגס אד וקד אעדהא לשגל מן אלאשגאל והו מעני קולה בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן יעני סוי כאנת מצאנה פי אלתכת או כלף [באב] אלבית או מעלקה מן תובה פאנהא תנתגס. ור' יהושע יקול אד ולם יגעלהא פי אלתכת פקד תרכהא וציעהא ולדלך לא תנתגס. ומעני קולה בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן סוי כאנת

פי

לפקק בו את המרחץ לסתום בו נקבי המרחץ כדי שלא יצא ההבל ויתקרר המרחץ. לנער בו את הקדרה לאחוז בו הקדרה כשהיא חמה ולהגיע אותה. ולקנח בו את הרחים להסיר בו האבק מן הרחים ולקנחם ואז יטחון. ואין מחלוקת בין ר' אליעזר ור' יהושע אם זאת המטלית אשר בה פחות משלשה על שלשה היא מוכנת למה שזכר אם השליכה על האשפות היא טהורה ואינה מיטמאה לא במת ולא בשאר הטומאות ואם הגביה אותה ושמרה במגדל או בקופצה והדומה להם תיטמא לדברי הכל. ואין המחלוקת בין ר' אליעזר ור' יהושע אלא אם תלה זאת המטלית בכנף חלוקו או שם אותה אחורי דלת הבית. ר' אליעזר אומר הואיל ולא השליכה על האשפות היא טמאה מפני שכבר הכינה לאיזה מלאכה וזה הענין בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן רצה לומר בין שהיתה שמורה בקופצה או אחורי דלת הבית או תלויה בבגדו היא טמאה. ור' יהושע אומר הואיל ולא נתנה בקופצה כבר עזב אותה וחשבה כדבר אבוד ולזה לא נטמאת. וענין אמרו בין מן המוכן בין

שאינו

א) פכ"ז מ"ב. ב) שבת כ"ו ב'.

שעשאו חמת כר שעשאו סדין וסדין שעשאו כר כסת שעשאה מטפחת ומטפחת שעשאה כסת טמא. זה הכלל כל ששינה לשמו טמא לשם אחר טהור.

כפה לפאפה ילפהא אלנסא עלי ראוסהן. וקולה כופה שהוא טמא מדרס ליס יריד בדלך אנה אנתגס במדרס ואנמא שרחה אן אלכופה אלדי חכמה אן ינתגס במדרס כמא יבין פי ראבע זבים אן געלה מן מטפחות ספרים פאנה קד תכ׳לץ מן אן ינתגס באלמדרס וינתגס בשאר טמאות. והמת קרבה אלגלד. ושטיח גלד מבסוט כסאיר אלגלוד. ומעני קולה לשמו אן תכון אלשני כלים אלדי תגיר ואלדי אליה כאן אלתגייר יגמעהמא מעני ואחד מת׳ל אלחמת ואלתורמל אלתי הי גמיעא כלי קיבול ואלכר ואלסדין אלדין המא גמיעא טמאין במדרס לאנהמא גמיעא ראויין למשכב וכדלך אלכסת ואלמטפחת. ולא יגלטך קולה סדין ומטפחת ותת׳נהא מן גלד לאן אלכר ואלכסת קד תכון של עור וקד תכון של בגד ואכת׳ר מא ישלק כר וכסת סתם עלי של בגד. ולשם אחר הו מת׳ל עור של שטיח אלדי הו בסיט ואנמא ינתגס במדרס פקט כמא תקדם ואלחמת אלתי תנתגס בשאר טמאות. ונץ אלתוספתא המשנה בכלי עור מן הפשוט לפשוט טמא מן הפשוט למקבל ומן המקבל לפשוט ומן הקבול לקבול טהור ובבגד הכל טמא. פאד׳א נטמא עור השטיח וגעלה חמת פקד תטהר והי חמת טהורה וכדלך אד׳א נטמאת החמת וגעלהא עור שטיח פקד תטהרת והו עור טהור. אמא אד׳א אנתגס אלסדין במדרס וגעלה כר או אנתגס אלכר במדרס וחל כיאטתה וגעלה סדין פאנה באקיא טמא מדרס כמא כאן אולא וליס מת׳ל הד׳א אלתגייר יזיל ענה טומאתו.

כפה צעיף שהנשים כורכין על ראשיהן. ואמרו כופה שהוא טמא מדרס אינו רוצה בזה שנטמא במדרס אך פירושו שהכופה אשר דינו שיטמא במדרס כמו שיתבאר ברביעי[א] מזבים אם עשאו ממטפחות ספרים כבר ינצל מליטמא במדרס ויטמא בשאר טומאות. וחמת נוד מעור. ושטיח עור פשוט בשאר עורות. וענין אמרו לשמו הוא ששם אחד ייחד השני כלים הכלי אשר שנה והכלי אשר אליו ישונה כמו החמת והתורמל שהם שניהם כלי קיבול והכר והסדין שהם שניהם יחד טמאים במדרס לפי ששניהם הם ראויים למשכב וכמו זה הכסת והמטפחת. ואל יטעך אמרו סדין ומטפחת ותחשוב שהם מעור לפי שהכר והכסת לפעמים הם של עור ולפעמים של בגד ועל הרוב מה שיקרא כר וכסת סתם הוא של בגד. ולשם אחר הוא כמו עור של שטיח שהוא פשוט ואינו מיטמא אלא במדרס לבד כמו שקדם[ב] והחמת היא אשר תיטמא בשאר טומאות. ולשון התוספתא[ג] המשנה בכלי עור מן הפשוט לפשוט טמא מן הפשוט למקבל ומן המקבל לפשוט ומן הקבול לקבול טהור ובבגד הכל טמא. הנה אם נטמא עור השטיח ועשאו חמת כבר טהר והיא חמת טהורה וכן אם נטמאת החמת ועשאה עור שטיח כבר נטהרה והוא עור טהור. אבל אם נטמא הסדין במדרס ועשאו כר או נטמא הכר במדרס והתיר התפירה ועשאו סדין ישאר טמא מדרס כמו שהיה בתחלה ושנוי כזה לא יסיר אותו מטומאתו.

ו מטלית שטליה על הקופה מטמא אחד ופוסלת אחד. הפרישה מן הקופה הקופה מטמא אחד ופוסלת אחד והמטלית טהורה. טליה על הבגד מטמא שנים ופוסלת אחד הפרישה מן הבגד הבגד מטמא אחד ופוסל אחד והמטלית מטמא שנים ופוסלת אחד. וכן הטולה על השק או על העור דברי רבי מאיר ורבי שמעון מטהר רבי יוסי אומר על העור טהור ועל השק טמא מפני שהוא אריג:

כן ד׳אכרא למא בינאה פי אלצדר מן
אן

היה זכור למה שבארנו בפתיחה שהאב
מטמא

א) מ״א. ב) פ׳ כ״ז מ״ב. ג) כלים בבא בתרא פ״ו הל׳ א׳.

אן אלאב מטמא שנים ופוסל אחד בתרומה ואן אלדי יגע באלאב והו ראשון יטמא השני ויפסול השלישי בתרומה פיציר מטמא אחד ופוסל אחד ואן אלמדרס מן אבות הטמאות וקד בינא דלך כלה מראת. והו יקול אלאן פי הדה אלהלכה אן אדא כאנת מטלית קד אנתגסת במדרס וצארת אב בלא שך תם אכדהא וכאטהא עלי קפה ליוקיהא בתלך אלרקעה פאן אלקפה מע אלמטלית תציר במנזלה ראשון לטומאה פקט לאנהא אנחטת באגעאלה להא גשא. פאן הפריש המטלית מן הקופה בעד הדה אלתגשיה פאן אלקפה באקיה ראשון לטומאה לאנהא נגעה במדרס והמטלית טהורה לאנהא בטלה אצל הקופה וגא אזאלתהא ען אלקופה שבה אלתקטיע ואלפסאד להא לכון אלקופה מן גיר נועהא. פאן כאט הדה אלמטלית על הבגד פאן אלבגד כלה יציר במנזלה אלמשכב סוי הו ואלמטלית כמא תבין פי אלפרק אלדי קבל הדא. פאן אזאל אלמטלית מן אלבגד בעד כיאטתהא פאן אלבגד ירגע ראשון לאנצמאמה במדרס ואלמטלית תבקי אב כמא כאנת לאנהא לא בטלה אצל הבגד אד הו מן נועהא. קאל ר׳ מאיר וכדלך אלחכם פי הדה אלמטלית אדא טליה על השק או על העור מתל לו טליה על הבגד. ור׳ שמעון יקול אן חכמהא על השק ועל העור מתל כונהא על הקופה אלתי אדא הפריש המטלית תציר טהורה לאנהא בטלה. ור׳ יוסי יקול אן אדא טליה על העור פיכון חכמהא כחכם על הקופה ואדא טליה על השק פיציר אלכל אב מתל אלבגד לאן אלשק אריג כמא אלבגד פהו מן נועהא ולא בטלה אצלו אד וכיטת עליה והלכה כר׳ יוסי.

מטמא שנים ופוסל אחד בתרומה ושהנוגע באב והוא ראשון יטמא השני ויפסול השלישי בתרומה ויהיה מטמא אחד ופוסל אחד ושהמדרס מאבות הטומאות וכבר בארנו זה כמה פעמים. ועתה הוא אומר בזאת ההלכה שאם היתה מטלית שכבר נטמאת במדרס ונהיתה אב בלא ספק ואחר זה לקחה וטליה על קופה לשמור אותה בזאת המטלית הקופה עם המטלית יהיו במדרגת ראשון לטומאה לבד לפי שהמטלית ירדה ממדרגתה כאשר עשאה כסוי לקופה. ואם הפריש המטלית מן הקופה אחר שעשאה כסוי הקופה תשאר ראשון לטומאה לפי שנגעה במדרס והמטלית טהורה לפי שבטלה אצל הקופה ובהסרתה מן הקופה היא כאילו התכה והפסידה מפני שהקופה אינה ממינה. ואם טלה זאת המטלית על הבגד הבגד כולו יהיה במדרגת המשכב הוא והמטלית בשוה כמו שהתבאר בפרק שלפני זה[א]. ואם הפריש המטלית מן הבגד אחר שטלה אותה הבגד ישוב ראשון לפי שנגע במדרס והמטלית תשאר אב כמו שהיתה לפי שלא בטלה אצל הבגד הואיל והוא ממינה. ואמר ר׳ מאיר וכן הדין בזאת המטלית אם טליה על השק או על העור כאילו טליה על הבגד. ור׳ שמעון אומר שדינה על השק ועל העור כאילו היתה על הקופה אשר אם הפריש המטלית היא טהורה לפי שבטלה. ור׳ יוסי אומר שאם טליה על העור דינה כדין על הקופה ואם טליה על השק יהיה הכל אב כמו על הבגד מפני שהשק אריג כמו הבגד והוא ממין המטלית ולא בטלה אצלו הואיל וטליה עליו והלכה כר׳ יוסי.

ז שלש על שלש שאמרו חוץ מן המלל דברי רבי שמעון וחכמים אומרים שלש על שלש מכוונות. טליה על הבגד מרוח אחת אינו חבור משתי רוחות וו כנגד וו חבור. עשאה כמין גאם רבי עקיבה מטמא וחכמים מטהרין. אמר רבי יהודה במה דברים אמורים בטלית אבל בחלוק מלמעלן חבור מלמטן אינו חבור.

מלל אלהדב. מכוונות מהררה. טליה

מלל בערבי אלהדב[ב]. מכוונות מצומצמות.

א) מ״ג. ב) עיין פירוש רבנו האי.

על הבגד מרוח אחת אן יגי להדה אלרקעה אלמרבעה אלתי קד נטמאת ויכיט מנהא חאשיה ואחדה מע אלבגד ותבקי מעלקה פאנהא גיר מתצלה באלבגד אתצאלא יציר מתלהא פי אלטומאה סוי כמא תקדם פי קולה טליה על הבגד מטמא שנים ופוסל אחד והדא הו מעני קולה הנא חיבור פאעלם דלך. פאן כאט אלרקעה עלי אלתוב מן אלחאשיתין אלמתקאבלתין אלתי צארת לאצקה באלתוב גיר מתעלקה מנה ועלי אן אליד ידכל בינהמא ובין אלתוב מן אלנאחיתין אלבאקיתין פאנהא קד אתצלת באלתוב ורגעת הי והו שיא ואחדא. פאן כאט מן הדה אלרקעה מע אלתוב אלחאשיתין אלמחיטתין בזאויה מן זואיא אלרקעה עלי הדה אלצורה ותרך אלחאשיתין אלאכרתין אלתי צארת אלכיאטה עלי שכל גימל פאן פי דלך אכתלאף ר׳ עקיבה והכמים. ור׳ יהודה יקול אן הדא אלדי קלנא אנהא לא תציר חבור חתי יכיט אלחאשיתין אלמתקאבלתין אנמא דלך אדא טלאה עלי אלרדא אלדי ילתחפה אמא אדא כאטהא עלי תובה אלדי ילבסה פאנהא תציר חבור מנד יכיט אלחאשיה אלפוקיה אלתי תלי אלראס לאנהא חיניד תתעלק עלי אלתוב מן פוק מתל לבנה אלתוב אמא אן כאט אלחאשיה אלתי תלי אלרגלין אינה חבור לאנהא תתעלק מעכוסה והלכה כחכמים פי גמיע אלקול ואין הלכה כר׳ יהודה.

טליה על הבגד מרוח אחת שיקח זאת המטלית המרובעת אשר כבר נטמאת ויתפור שפתה אחת עם הבגד עד שתשאר תלויה בו הנה זאת המטלית אינה מחוברת בבגד בחיבור שיעשה הבגד כמוה בטומאה כמו שקדם באמרו טליה על הבגד מטמא שנים ופוסל אחד וזהו ענין אמרו כאן חיבור ודע זה. ואם טלה המטלית על הבגד משתי שפתיו המקבילות עד שתהיה דבוקה בבגד ולא תתלה ממנו אף על פי שהיד נכנסת בין המטלית והבגד משתי שפתות הנשארות כבר נתחברה בבגד ונהיתה עמו כדבר אחד. ואם טלה מזאת המטלית על הבגד השתי שפתות המקיפות זוית אחת מזויות המטלית על זאת הצורה 20 ועזב שתי השפתות האחרות עד שתהיה התפירה בתמונת גימל בזה מחלוקת ר׳ עקיבה והכמים. ור׳ יהודה אומר מה שאמרנו שאין חבור עד שיטלה המטלית משתי שפתותיה המקבילות אין זה אלא אם טליה על הטלית שהוא מתעטף בה אבל אם תפרה על בגדו אשר ילבשהו יהיה חבור משיתפור השפה העליונה שהיא מצד הראש מפני שאז היא נתלית על הבגד מלמעלה כמו בית צואר הבגד אבל אם תפר השפה מצד הרגלים אינה חבור מפני שהיא נתלית באופן שתהפך לאחוריה והלכה כחכמים בכל המאמר ואין הלכה כר׳ יהודה.

ח בגדי עניים אף על פי שאין בהם שלש על שלש הרי אלו טמאין מדרס. טלית שהתחיל בה לקרעה כיון שנקרע רובה אינה חבור. העבים והרכים אין בהם משום שלש על שלש:

תיאב אלעניים הי מגמועה מן רקאיע כתירה. יקול ולו לם יכן פי כל רקעה מנהא שלש אצבעות על שלש אצבעות אדא כאן פי אלתוב אלמגמוע מנהא שלשה טפחים על שלשה טפחים פמא זאד פאנה ינתגס במדרס הזב. וכדלך אלטלית אדא אנתגסת במדרס ופצל מנהא ערצ׳מא ובדי בתקטיעה אדא קטע אכתר טול אלתוב פלם תבקי הי ואלתוב שיא ואחדא בל טהר דלך אלטרף. והעבים אלתיאב

בגדי עניים הם מקובצים מהרבה מטליות. אמר אף על פי שאין בכל מטלית מהן שלש אצבעות על שלש אצבעות אם היו בבגד המקובץ מהן שלשה טפחים על שלשה טפחים או יותר יטמא במדרס הזב. וכן הטלית אם נטמאה במדרס והפריש ממנה איזה רוחב והתחיל לקרעה אם קרע רוב ארך הבגד הנה החלק הנקרע והבגד לא נשארו כדבר אחד אבל יטהר זה הקצה. והעבים הבגדים

אלכ̇שנה̈ ג̇דא כאלכ̇שן מן אלמכ̇פי ואללבוד ואלבראנס ונחוהא. והרכים אלת̇יאב אלרקיקה̈ ג̇דא כאלשרב ואלדביקי פאן מא כ̇שן ג̇דא או רק ג̇דא לא ינתג̇ס מנה שליש על שלש בטומאה מן אלטמאות אנה לא יצלח לשי ואנמא ינתג̇ס מנה שלשה על שלשה פמא זאד.

הגסים מאד כמו הטליתות הגסות והלבדים והסגוסים והדומה להם. והרכים הבגדים הדקים מאד כמו הבוץ ובגדי עיר דבק[א]) מפני שמה שהוא עב מאד או דק מאד לא יטמא ממנו שלש על שלש בטומאה מן הטומאות לפי שאינו ראוי לשום דבר ולא יטמא ממנו אלא שלשה על שלשה ויותר.

ט כסת הסבלין טמאה מדרס. משמרת של יין אין בה משום מושב. סבכה של זקנה טמאה משום מושב. חלוק של יוצאת החוץ העשוי כסבכה טהור העושה בגד מן החרם טהור ומן הזוטו טמא רבי אליעזר בן יעקב אומר אף העושה בגד מן החרם וכפלו טמא:

כסת הסבלים כרזל אלחמאלין והי מרפקה̈ מסתטילה̈ יג̇עלהא אלחמאלון עלי אכתאפהם ענד אלנקלאן וסבל הו אלחמאל כשל כה הסבל. וסבכה של זקינה הו נסיג̇ ינסג̇ שבה שבכה̈ ספיקה̈ ג̇דא יסתר בהא אלשער. וקד תקדם פי אלראבע ואלעשרין אן סבכה של זקינה טמאה טמא מת לא מדרס והו יקול הנא אנהא טמאה מושב פהד̇א דליל אנהא נועין מן אלסבכות ללזקינה אחדהמא יצלח למושב וכאן מן שאנהם אן יג̇לסוא עליה כמא אצלנא פי פרק עשרים. או לעל הד̇ה אלסבכה תנתג̇ס משום מושב פקט לא בג̇מיע אנהא אלמדרס אלתי הי כ̇מסה̈ כמא בינא פי אלת̇אמן עשר פתכון הד̇ה אלסבכה מת̇ל המקצע טפח על טפח אלד̇י ינתג̇ס משום מושב לא משום משכב כמא בינא פי אלפרק אלד̇י קבל הד̇א. ושל יוצאת החוץ אלתי תכ̇רג̇ אלוג̇וה ואלאלעאב פהי תלבס הד̇א אלת̇וב אלמשוה̈ אלד̇י לא יצלח ללבאס כי יצ̇חך מנהא וכת̇יר מא יפעל אלכ̇יאלון ד̇לך. מן החרם מן אלשבכה̈. מן הזוטו מן כם אלשבכה̈ והו ספיק ג̇דא שבה בגד וקד בינא ד̇לך פי אכ̇ר אלת̇אלת̇ ואלעשרין. פאד̇א אטוי אלשבכה̈ טאקין ועמל מנהא ת̇וב יקול ר' אליעזר בן יעקב אנהא תרג̇ע מת̇ל נסיג̇ אלת̇יאב ותסתתר אלעיון אלתי פי אלשבכה̈ בעצ̇הא בבעץ̇. ואין הלכה כר' אליעזר בן יעקב.

כסת הסבלים כסת נושא משא והיא כסת ארוכה שהסבלים נושאים על כתפיהם בעת שיטלטלו דבר וסבל הוא נושא משא כשל כה הסבל[ב]). וסבכה של זקינה הוא האריג הנארג כמו סבכה נסה מאד אשר יסתר בה השער. וכבר קדם בארבעה ועשרים[ג]) שסבכה של זקינה טמאה טמא מת לא מדרס והוא אומר כאן שהיא טמאה מושב הנה זה ראיה שיש שני מינים מן סבכות של זקינה ושהאחת מהם ראויה למושב ושהיו רגילים לישב עליה כמו שהשרשנו בפרק עשרים[ד]). או אפשר שזאת הסבכה תטמא משום מושב לבד לא בכל אופני המדרס שהם חמשה כמו שבארנו בשמונה עשרה[ה]) ולזה זאת הסבכה כמו המקצע טפח על טפח אשר יטמא משום מושב לא משום משכב כמו שבארנו בפרק אשר קודם זה[ו]). ושל יוצאת חוץ המראה התולים וצחוק ותלבש זה הבגד הנתעב שאין ראוי למלבוש כדי שיצחקו רואיה וזהו מה שיעשו על הרוב המשחקים. מן החרם מן הרשת. מן הזוטו מתחתית הרשת שהיא כמו בית יד וגסה כמו בגד וכבר בארנו זה בסוף פרק שלשה ועשרים[ז]). ואם ארג סבכה וכפלה ועשה ממנה בגד ר' אליעזר בן יעקב אומר שתשוב להיות כמו אריג הבגדים ושהנקבים אשר בסבכה יסתמו קצתם בקצתם. ואין הלכה כר' אליעזר בן יעקב.

סבכה סבכה

א) הבגד הנארג בזאת העיר נקרא על שמה אלדביקי. ב) נחמיה ד' ד'. ג) מט"ו. ד) מ"א. ה) מ"ה. ו) מ"ד. ז) מ"ה.

י סבכה שהתחיל בה מפיה טהורה עד שיגמור את קרקרתה. התחיל בה מקרקרתה טהורה עד שיגמור את פיה שבים שלה טמא בפני עצמו החוטין שלה טמאין משום חבור. סבכה שנקרעה אם אינה מקבלת את רוב השער טהורה:

פי הסבכה הו אלדי ישתד עלי אלגבין ודאיר באלראס. וקרקרתה הוא אלקאע אלדי יכון פי אעלי אלראס ופי וסטה. ושבים הו כלי מתצל בהא יכון מן פוקהא ללזינה והו אלפראד מן קולה השבסים והשהרונים והו שבה עצאבה אלדהב ואלאצל ענדנא תכשיט כל שהו טמא כמא תבין פי אלחאדי עשר. החוטים שלה אלכיוט אלתי תרבט בהא אלסבכה עלי אלשער אן אנתגסת אלסבכה אנתגסת תלך אלכיוט והדא הו מעני קולה משום חבור אמא אן תנתגס אלכיוט בפני עצמן פלא. ורוב השער מעט̇ם שער אלראס.

פי הסבכה המהודק על המצח סביב לראש. וקרקרתה השוליים שהם בעליונו של ראש ובאמצעיתו. ושבים הוא כלי המחובר בסבכה מלמעלה לנוי והוא לשון יחיד מאמרו א) השבסים והשהרונים והוא דומה לצניף זהב והשרש אצלינו תכשיט כל שהוא טמא כמו שהתבאר באחד עשרב). והחוטין שלה החוטים שקושרים בהם הסבכה על השער אם נטמאת הסבכה נטמאו אלו החוטים וזהו ענין אמרם משום חבור אבל אם נטמאו החוטים בפני עצמן לא. ורוב השער רוב שער הראש.

פרק תשעה ועשרים.

א נומי הסדין והסודרין והטרטין והפליון של ראש שש אצבעות של פרקסין עשר נומי סגום והרדיד והחלוק והטלית שלש אצבעות. נומי הכפח של וקנה והגומדין של ערביים והקלקין והפונדה והמעפורת והפרגוד נומיהן כל שהן:

נימה יסמון איצא אלכיט וגמעהא נימין והדא אסם משתרך לאן יסמון אלשערה̈ אלואחדה̈ איצא נימה ויסמון אלתאלול נימה ואלעלקה̈ נימה. ומן שאן אלנסיג אן יבקי פי טרפי אלת̇וב אכיאט כארגה̈ והי אלהדב והי אלתי תתסמי מלל כמא תקדם. וקד תבקי איצא כיוט כארגה̈ מן גואנב אלנסיג גיר אלהדב וכיוט כארגה̈ עלי סטח אלנסיג פקולה הנא נימין ואקע עלי תלך אלכיוט כלהא אלתי תכרג מן אלגואנב ואלתי תכון כארגה̈ עלי אלסטח ואלתי תבקי פי אלאטראף פהו יעטי פיהא מקדאר פי כל נוע מן אנואע אלת̇יאב. ואלגרץ̇ פי דלך אן אלת̇וב אדא אנתגס אנתגסת תלך אלכיוט אלכארגה̈ מנה אלדי מקדארהא דלך אלמקדאר או מא הו אקל מנה ומא זאד עלי דלך אלמקדאר אלדי דכר פאנה לא ינתגס באנתגאס אלת̇וב וכדלך איצא אדא אנצ̇מת טומאה בתלך אלאכיאט

נימה כן קוראין גם כן החוט וקבוצו נימין וזה שם משותף מפני שקוראין גם כן שער האחת נימה וקורין מהלפות הראש נימה ולקליעה נימה. ומדרך האריג שישארו בשני קצוות הבגד חוטים יוצאים הנקראים בערבי אלהדב והם הנקראים מלל כמו שקדם ג). ולפעמים ישארו גם כן חוטים יוצאים מצדדי האריג זולת המלל והוטים יוצאים על שטח האריג הנה אמרו כאןנומין נופל על כל אלה החוטים היוצאים מן הצדדים והיוצאים על השטה והנשארים בקצוות והוא נותן בהם שיעור לכל מין ממיני הבגדים. וכונתו בזה שאם נטמא הבגד נטמאו אלה ההוטים היוצאים ממנו אם יש להם זה השיעור או פחות ממנו. ומה שהוא יותר מזה השיעור אשר זכר לא יטמא בהטמאות הבגד וכן אם נגעה טומאה באלו החוטים היוצאים בשיעור הנזכר נטמא הבגד. הנה

א) ישעיה ג׳ י״ח. ב) מ״ח. ג) פכ״ח מ״ז.

אלאכׄיאט אלכׄארגׄה באלמקדאר אלמדׄכור פאן אלתׄוב ינתגׄס. פגׄמלה אלכׄבר אן אלמקאדר אלתׄי דׄכר הי חבור לדׄלך אלנסיגׄ לתנתגׄס באנתגׄאסה ולינתגׄס באנתגׄאסהא ומא זאד עלי דׄלך אינו חבור. פקד תחצל מעני הדׄה אלהלכה ולם יבקׄ גׄיר שרח אלאסמא והדׄא שרחהא. סדין אלערצׄי. וסודרין אלעמאים אלצגׄירה והי אלתי תתסמי באלמגרב רדה ופי מצר תלתׄימה. וטרטין אלכׄמאר. פליון של ראש אלמקנעה אלתי יגׄעלן אלנסא עלי רווסהן. פרקסים קמיץ צׄיק ומוצׄע אלראס מנה ואלכתפין מפתוח ובעד לבאסה תגׄמע אלכתפין בערי וינצׄם מע אלחלק באזראר מתׄל הדׄא אלדׄי ילבס אלגׄנד במצר. וסגוס אלברנוס. ורדיד מלחפה והו אסם עבראני מחׄץ נשאו את רדידי מעלי. והלוק אלקמיץ אלמשהור. וטלית אלרדא. וכפה וקאיה אלראס ואסמהא כפה של זקינה כמא תערף אלעשבה בשיב אלעגוז באלערבי וליס אן תׄם כפה של ילדה. וגומדין אלבראקע אלתי תעמל עלי אלוגׄה ותסמאת גומדין לכונהא טול דׄראע פי אלאכׄתׄר תרגום גומד ארכה גרמידא אורכה ואסם אלדׄראע גרמידא ודׄלך כתׄיר אלדור פי לגׄה אלתלמוד. וקילקין נסיגׄ מן אלשער והי אחזמה תשד בהא אלדואב. ופונדה אלמערקה והי אלגׄוכאניה אללאזקה באלגׄסם לתמנע אלתׄיאב אן תפסד באלערק. ומעפורת אלכסא תרגום ויתחפש באפר ואשתני במעפרא. ופרגוד סתארה תעלק עלי אבואב אלביות ולהא גׄנאחין והי מקסומה פי אלוסט ירפע טרף עלי הדׄא אלבאב וטרף עלי הדׄא אלבאב פאדׄא אריד סתר אלבית ארכׄית וגׄמעת אלגׄנאחין באזראר פתציר סתארה ואחדה סאתרה לגׄמלה מא פי אלבית ועלי גׄהה אלמתׄאל יקולון עליהם אלסלאם אין הפרגוד ננעל בפניהם.

שליש

הנה כלל הדבר הוא שהשיעורין אשר זכר הם חבור לזה האריג שיטמאו החוטים כשנטמא האריג ושיטמא האריג בהטמאות החוטים ומה שהוא יותר מזה אינו חבור. ובזה כבר התברר ענין זאת ההלכה ולא נשאר כי אם פירוש השמות וזה פירושם. סדין ידוע. וסודרין הצעיפים הקטנים והם הנקראים בארצות המערב רדה ובמצרים תלתׄימה. וטרטין הצעיף הגדול. פיליון של ראש הכובע שהנשים משימות על ראשיהן. פרקסים הלוק צר ומקום הראש והשני כתפים של זה הבגד פתוח ואחר שלבשו אותו יקבצו השני כתפים בלולאות ויחברו אותם עם הצואר בקרסים כמו שלובשים אותו אנשי המלחמה במצרים. וסגוס בערבי אלברנוס. ורדיד צעיף והוא שם עברי צח[א] נשאו את רדידי מעלי. וחלוק לבוש התחתון הידוע. וטלית בערבי אלרדא. וכפה מטפחת הראש ושמו כפה של זקנה הוא כמו שיש עשב שקוראין בערבי שיב אלעגוז[ב] ואין זה מפני שיש גם כן כפה של ילדה. וגומדין המסוה שמשימין על פניהם ונקראו גומדין לפי שעל הרוב ארכם אמה ותרגום[ג] גומד ארכה גרמידא ארכה ושם האמה גרמידא וזה מצוי הרבה בלשון התלמוד. וקלקין אריג משער והן החגורות שיחגרו בהן הבהמות. ופונדה בערבי אלמערקה והוא הבגד התחתון הדבק בגוף לשמור הבגדים כדי שלא יפסדו בזיעה. מעפורת מין צעיף תרגום[ד] ויתחפש באפר ואשתני במעפרא. ופרגוד הוא המסך שתולין על פתחי החדרים ולו שתי כנפים ונחלק באמצע ויגביהו הקצה האחד על הדלת האחת והקצה האחר על הדלת השנית ואם ירצו להסך בעד החדר יטו המסך ויתחברו השתי כנפים בקרסים ויהיו למסך אחד הסוכך בעד כל מה שבחדר ועל דרך משל אמרו[ה] אין הפרגוד ננעל בפניהם.

שלש

א) שיר השירים ה׳ י׳. ב) רצונו לומר שזה העשב נקרא ירוקה של זקנה וזה שם העצם שלו ואין זה מפני שיש גם כן ירוקה של ילדה ג) שופטים ג׳ ט״ז. ד) מלכים א׳, כ׳ ל״ח, ובתרגום שלנו וכריך במעפרא. ה) בבא מציעא נ״ט א׳.

ב שלש כסתות של צמר שש של פשתן שלשה סדינים שנים עשר מטפחות שני סובריקין חלוק אחד טלית אחד קלובקרין אחד חבור לטומאה ולהזייה. יתר מכאן חבור לטומאה ואין חבור להזייה. רבי יוסי אומר אף לא לטומאה:

אלגרץ̇ מן הד̇ה אלהלכה אן אד̇א אוצל ת̇יאב בעצ̇הא אלי בעץ̇ באלכ̇יאטה̈ פאן כאנת אכ̇תר מן אלעדד אלד̇י יד̇כר פהי חבור לטומאה ומנ̇ד̇ ינצ̇ם אחד אבות הטמאות בואחד מנהא אנתג̇סת כלהא ולו כאנת אלף. ואינן חבור להזייה לאנה לא יג̇זיה אן ירש מי חטאת עלי ת̇וב ואחד מנהא ויכ̇פ̇י ד̇לך להא כלהא ותטהר אלא אן כאנת אלעדד אלמחדוד או אקל מנה הו אלד̇י תציר במנזלה̈ ת̇וב ואחד להזאה ומא זאד פהו יחתאג̇ הזאה בפני עצמו. ולם יבק איצ̇א גיר שרח אלאסמא וקד שרחנא מראת כסתות אלוסאיד וסדינים אלעראצ̇י ומטפחות אלמנאדל וטלית אלרדא. אמא סובריקין פהו נוע מן אלקמץ̇ וכד̇לך חלוק אלקמיץ̇ ואנמא אכ̇תלפת אסמאהא בחסב אכ̇תלאף אשכאלהא פי אלתפציל ואלכ̇יאטה̈. וקלובקרין אלת̇וב אלמבטן אלד̇י ילבס פי זמאן אלשתא. ואין הלכה כר׳ יוסי.

הכונה בזאת הלכה שאם חבר בגדים קצתם עם קצתם בתפירה אם מספרם יותר גדול ממה שזכר הם חבור לטומאה ומשנגע אחד מאבות הטומאות באחד מהם נטמאו כולם ואפילו הם אלף. ואינן חבור להזייה שאין מותר לו שיזה מי חטאת על בגד אחד ויספיק זה לכולם להטהר אלא אם היו במספר הקבוע או פחות מזה ואז יהיו במדרגת בגד אחד להזאה ומה שהוא יותר מזה צריך הזאה בפני עצמו. ולא נשאר עוד אלא פירוש השמות. וכבר פירשנו כמה פעמים כסתות וסדינין ומטפחות וטלית מה ענינם. אבל סובריקין הוא מין מן המלבושים התחתונים וכן חלוק הוא מלבוש תחתון ולא נשתנו שמותם אלא כפי השתנות תמונתם בחתוכם ובתפירתם. וקלובקרין הבגד הגס שלובשין אותו בזמן החורף. ואין הלכה כר׳ יוסי.

ג חוט משקולת שנים עשר ושל חרשין שמונה עשר ושל בניים חמשים אמה יתר מכאן אם רצה לקיים טהור. של סיידים ושל ציירים כל שהן:

מעני הד̇ה אלהלכה בין וד̇לך אנה יעבר בטול אלכ̇יט אלד̇י ינתג̇ס באנתג̇אס אלמשקולת ממא ילי אלמשקולת ומא זאד עלי הד̇א אלטול פהו טאהר ולו כאן רוצה בקיומו ויריד בקאה טויל. ומשקולת אלת̇קאלה̈ אלתי תזן בהא אלחיטאן ענד אלבנא ואלכ̇שב ענד אלנג̇ארה̈ והי תכון מן רצאץ̇ פי אלאכ̇תר וצורתהא משהורה̈. פקאל אן כ̇יט אלמיזאן את̇נתי עשר קבצ̇ה̈ ומיזאן אלנג̇ארין ת̇מניה̈ עשר קבצ̇את. וסיידים מאכ̇וד̇ מן סיד והם אלד̇ין יעמלון אלסטוח מן אלגיר ואלתראב והם יזנונהא איצ̇א במשקולת. וציירים אלמצורון והם אלד̇ין ינקשון אלג̇בס והאולא איצ̇א יחתאג̇ון משקולת.

ענין זאת ההלכה ברור וזה שהוא נותן אורך החוט אשר יטמא כאשר תיטמא המשקולת מצד המשקולת ומה שהוא יותר ארוך טהור אף על פי שהוא רוצה בקיומו וירצה שישאר החוט ארוך. ומשקולת הוא המשקל שישתוו בו החומות בעת הבנין והנגרים הקורות בעת שיפסלו אותם והוא על הרוב מעופרת וצורתו ידועה. ואמר שחוט המשקולת שנים עשר טפחים ומשקולת של חרשים שמונה עשר טפחים. וסיידים נגזר מן סיד והם העושים שטחים מסיד ועפר וישוו אותם גם כן במשקולת. וציירים עושי צורות והם החוקקים צורות בגפסית ואלו גם כן צריכים למשקולת.

מטרקה̇ אלצאנע̇. וחרשים אלנגארין. ודרבן אסם אלחדידה̇ אלתי פי טרף אלעוד אלדי אסמה מלמד הבקר. וקולה הנא שירי הדרבן יריד בה בקיה̇ אלעוד אלדי יתסמי מלמד הבקר וקד שרחנאה מראת. ובדידין הי אלחפר אלתי יתחפר חול אצול אלאשג̇אר ליג̇תמע פיה אלמא ענד אלסקי ואסם אלפאס אלמעמולה̇ לחפרהא בדיד. ונכש הו אלדי ינקי אצול אלשג̇ר ויזיל אלקשר ואלאטראף אלנאתיה̇ חולהא. ופטיש הו אלדי נסמיה אלפקאס והי מטרקה̇ כבירה̇ אלי אלאסתדארה̇ מא הי תכסר בהא אלחג̇ארה̇. ובן פטיש פקאס צג̇יר. וקרדום של בקוע אלקאדום אלדי יפצל בה אלחטב. ושל עדיר אלתי תחפר בה אלארץ̇ לתזרע. ומסתת הו אלדי יעדל אלחג̇ארה̇ ויפצלהא.

וחרשים הנגרים. ודרבן שם הברזל אשר בקצה העץ הנקרא מלמד הבקר. ואמרו כאן שירי הדרבן ירצו בו שירי העץ הנקרא מלמד הבקר וכבר ביארנו זה כמה פעמים. ובדידין הם החפירות שחופרים סביב לשרשי האילנות א) כדי שיתקבצו בהן המים בעת השקאה ושם הגרזן הנעשה לאלו החפירות בדיר. ונכש הוא המנקה שרשי האילן ומסיר הקליפות והקצוות הבולטות סביביו. ופטיש הוא אשר יקראהו בערבי אלפקאס והוא פטיש גדול הנוטה לצורת עגול שמשברים בו האבנים. ובן פטיש פטיש קטן. וקרדום של בקוע הקרדום שיבקעו בו העץ. ושל עדיר המעדר שיחפרו בו האדמה לזריעה. ומסתת הוא אשר ישווה האבנים ויבדילם.

ח שירי חרחור מלמטן שבעה. יד מגרפה של בעלי בתים בית שמאי אומרים שבעה ובית הלל אומרים שמנה. של סיידים בית שמאי אומרים תשעה ובית הלל אומרים עשרה. יתר מכאן אם רצה לקיים טמא ויד משמשי האור כל שהן:

קד בינא אן חרחור אסם אלחדידה̇ אלתי פי טרף אלמלמד. ומגרפה של בעלי בתים הי אלמג̇רף̇ אלתי יחרך בהא אלטעאם. ושל סיידים אלג̇יאריין לאן להם מגרפה יג̇רפון בהא אלג̇יר. וקולה אם רצה לקיים טמא יעני אן ארצאה כון הד̇א אלמקבץ̇ אטול מן הד̇א אלחד פאנה מן ג̇מלה̇ מא יסתעאן בה יתנג̇ס באנתג̇אס אלכלי וכד̇לך יתנג̇ס אלכלי באנתג̇אסה. ומשמשי האור מת̇ל אלכלאלב ואלספאפיד פאנהא ולו כאנת מקאבצ̇הא פי ג̇איה̇ אלטול פאנהא תנתג̇ס אד̇ ואלאנסאן מחתאג̇ להא ליבעד בהא ען אלנאר. ואלאצל פי הד̇א כלה אן כל מא יעין פי שג̇ל אלכלי פאנה ינתג̇ס באנתג̇אס אלכלי מן קולה פי אלתנור אלד̇י הו מן ג̇מלה̇ אלכלים וטמאים יהיו לכם וג̇א אלנקל לכם לכל שבצרכיכם עלי מא בינא פי אלפרק אלכ̇אמס מן הד̇ה אלמסכתא.

כלי

כבר בארנו ב) שהחרחור הוא הברזל אשר בקצה המלמד ג). ומגריפה של בעלי בתים היא המגריפה אשר יניעו בה התבשילין. ושל סיידים הם עושי הסיד לפי שיש להם מגריפה אשר יגרפו בה הסיד. ואמרו אם רצה לקיים טמא רצה לומר אם רצה שזאת היד תהיה יותר ארוכה מזה השיעור היד היא מכלל מה שיעזרו בה ותיטמא בהטמאות הכלי וכן תיטמא הכלי בהטמאות היד. ומשמשי האור כמו האסכלאות והשפודין לפי שאפילו ידותיהן בתכלית האורך יטמאו הואיל והאדם צריך להם להתרחק בהם מן האש. והשרש בכל זה שכל שהוא עוזר לתשמיש הכלי יטמא בהטמאות הכלי מאמרו בתנור שהוא מכלל הכלים וטמאים יהיו לכם ד) ובאה הקבלה ה) לכם לכל שבצרכיכם על מה שבארנו בפרק חמישי ו) מזאת המסכתא.

כלי

א) נ״א אלתמאר ר״ל התמרים; או אלחצאד ר״ל התבואה. ב) פכ״ה מ״ב. ג) נ״א המרדע.
ד) ויקרא י״א ל״ה. ה) ספרא שמיני פרק י׳ הלכה י׳ (נ״ה ע״ד) עיין חולין קי״ח א׳. ו) מ״ב.

פרק שלשים.

א כלי זכוכית פשוטיהן טהורים ומקבליהן טמאים נשברו טהרו חזר ועשה מהם כלים מקבלין טומאה מכאן ולהבא. הטבלה והאסקוטלא של זכוכית טהורין אם יש להם לזביז טמאים. שולי קערה ושולי אסקוטלא של זכוכית שהתקינן לתשמיש טהורין קירטסן[א] ושפן בשופין טמאין:

קד בינא פי צדר כלאמנא ופי אלפרק אלת̇אני מן הד̇ה אלמסכתא אצל טומאת כלי זכוכית ואנהא מדרבנן. ואסקוטלא והו אלג̇אם והו נוע מן אלצחאף תעמל פיה אלחלאואת וקד קאלוא אין מוליכין לבית האבל לא בטבלא ולא באסקוטלא. ומן שאן אואני אלזג̇אג̇ ואלפכ̇אר אן יעמל פי קאע אלאניה̈ האשיה̈ ואידה̈ יכון ארתפאעהא אצבע או נחוה לתג̇לס אלאניה̈ ג̇לוסא מחכמא והי שבה צחיפה̈ צגירה̈ והי שולי הקערה. פאד̇א אנכסרת אניה̈ אלזג̇אג̇ ובקית תלך אלאויניה̈ אלתי פי ט̇הרהא ואעדהא ליתצרף בהא אן הו אלד̇י קטע חואשי אלזג̇אג̇ אלנאתיה̈ מן אלכסר אלתי בקאת מן אצל אלאניה̈ וברדהא באלמברד חתי יזול ענהא הייה̈ שברי כלים פאנהא תנתג̇ס חיניד̇. ושופין אסם אלמברד תרגום ואכות אותו טחון ושפית יתיה בשופינא.

כבר בארנו בפתיחת מאמרנו ובפרק שני[ב]) מזאת המסכתא שרש טומאת כלי זכוכית ושהיא מדרבנן. ואסקוטלא הוא אלג̇אם בערבי והוא כמין קערה אשר ישימו בו מיני מתיקה וכבר אמרו[ג]) אין מוליכין לבית האבל לא בטבלא ולא באסקוטלא. ומדרך כלי זכוכית וכלי חרס שעושין בקרקעית הכלי שפה עודפת גבוה אצבע או קרוב לזה כדי שישב עליה הכלי ישיבה קבועה והיא דומה לקערה קטנה וזהו שולי הקערה. ואם נשבר כלי זכוכית ונשארה זאת השפה אשר לאחוריו והכין השפה להשתמש בה הנה כאשר חתך שפתות הזכוכית הבולטות מן השבירה ושנשארו מעיקר הכלי וגרד אותן בשופין כדי שיסיר מהן תכונת שברי כלים אז יטמא הכלי. ושופין שם הכלי אשר יגרדו בו תרגום[ד]) ואכות אותו טחון ושפית יתיה בשופינא.

ב ספקלריא טהורה ותמחוי שעשאו ספקלריא טמא ואם מתחלה עשאו לשם ספקלריא טהור. תרווד שהוא נותנו על השולחן אם מקבל כל שהוא טמא ואם לאו רבי עקיבה מטמא רבי יוחנן בן נורי מטהר:

ספקלריא הו אלחג̇אב אלד̇י יעמל לתט̇הר מן כ̇לפה אלצור והי לפט̇ה̈ מרכבה̈ ענדי ספק לראיה ושרח ד̇לך שך אלרויה̈ וד̇לך אן אלד̇י ירי כ̇לף אלחג̇אב מן זג̇אג̇ או בלאר או שי שפאף̇ גירהמא ליס ירי פי מוצ̇עה אלחקיקי כמא יבין פי עלם אלמנאט̇ר וכד̇לך ליס ירי עלי מקדארה אלחקיקי. ויסמון אלחכמים אלחג̇אב אלשפאף̇ ג̇דא אלד̇י לא יחג̇ב שי ממא כ̇לפה ספקלריא־המאירה. וקאלוא עלי ג̇הה̈ אלמת̇אל פי אדראך משה רבינו עליה אלסלאם ללאלוהיה̈

ספקלריא הוא המסך הנעשה כדי שיראו מאחוריו הצורות והיא לפי דעתי מלה מורכבת ספק לראיה ופירוש זה כמשמעו וזה שהאיש הנראה מאחורי מסך מזכוכית או משהם או מדבר בהיר זולתם אינו נראה במקומו האמתי כמו שהתבאר בחכמת המבטים וכמו כן אינו נראה על שיעורו האמתי. וחכמים קוראים את המסך הבהיר מאד שאינו מסתיר דבר ממה שהוא מאחוריו ספקלריא המאירה. ואמרו על דרך משל על משה רבינו עליו השלום שהשיג האלהוה

ואנה ושהשיג

[א]) בכתבי יד של פירוש המשנה חנוסחא קירטמן. [ב]) מ"א. [ג]) מועד קטן כ"ז א'. [ד]) דברים ט' כ"א.

ואנה אדרך אלבארי עלי גאיה̈ מא ימכן אלאנסאן מן חית̇ עקלה מתעלק באלהיולי אן ידרכה כמא קאל תעאלי ען ד̇לך כי לא יראני האדם וחי עלי מא בינא פי פצול אבות קאלוא כל הנביאים נסתכלו בספקלריא שאינה מאירה משה רבינו נסתכל בספקלריא המאירה. וקד כ̇רגנא ען גרץ̇ אלהלכה לכן בינא מעני גריב. ותמהוי אסם אלאניה̈ אלתי יוכל פיהא. ותרווד מלעקה̈ ומן שכל אלמלעקה̈ אן ט̇הרהא מהדוב פאד̇א גֿעלת עלי שי בסיט מת̇ל אלשולחן רגֿעת עלי גֿנב והלכה כר׳ עקיבה.

ושהשיג הבורא בתכלית מה שאפשר לאדם להשיגו מפני ששכלו דבק בהיולי כמו שאמר יתברך בזה[א] כי לא יראני האדם וחי כמו שבארנו בפרקי אבות[ב] אמרו[ג] כל הנביאים נתנבאו בספקלריא שאינה מאירה ומשה רבינו נסתכל בספקלריא המאירה. וכבר יצאנו מענין ההלכה אבל בארנו ענין עמוק. ותמחוי שם כלי אשר אוכלים בו. ותרווד הכף ומתמונת הכף הוא שגבו גבנוני ואם הונח על דבר פשוט כמו השולחן הוא נוטה על צדו והלכה כר׳ עקיבה.

ג כוס שנפגם רובו טהור נפגם בו שליש ברובו טהור. רבי שמעון אומר אם מפזר הוא את רוב המים טהור. ניקב ועשאו בין בבעץ בין בזפת טהור. רבי יוסי אומר בבעץ טמא ובזפת טהור:

נפגם שליש ברובו אן יזול מן מחיטה מעט̇מה ויכון ד̇לך אלי ת̇לת̇ אלארתפאע. ובעץ אלקזדיר. ואין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי.

נפגם שליש ברובו שניטל מהיקפו רובו ויהיה זה שליש גבהו. ובעץ הבדיל. ואין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי.

ד צלוחית קטנה שניטל פיה טמאה וגדולה שניטל פיה טהורה של פליטון שניטל פיה טהורה מפני שהיא סורחת את היד. לגינים גדולים שניטל פיהן טמאין מפני שהוא מתקנן לכבשים והאפרכס של זכוכית טהורה. אמר רבי יוסי אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה:

צלוחית אניה̈ מרתפעה̈ אלחאשיה̈ ולהא ענק צ̇יק וד̇לך אלענק הו אלד̇י יתסמי הנא פיה פבעד אן יזול אלענק תבקי אלאניה̈ בחאשיה̈ מרתפעה̈ פאן כאנת הד̇ה אלצלוחית של פליטון והו אלמסך וכד̇לך סאיר אנואע אלטיב פהי טהורה לאנהא לא תצלח לשי לאן ענד מא ימד אליד ליתגלף מן אלטיב תתכדש ידה והו קולה מפני שהיא סורחת את היד אלחא בדל אלכאף כאנה קאל סורכת ושרכה̈ אלכדשה̈. ולגינים גֿמע לגין והו אלקלה̈. מתקינן לכבשים ליכבס פיהא אלאשיא באלכ̇ל או אלכ̇מר אלתי לא יתצרף בהא פי כל וקת מן חית̇ אן נקול תכדש ידה ענד אלתצרף. וקד שרחנא אפרכס פי אכ̇ר אלראבע עשר מן הד̇ה אלמסכתא

צלוחית כלי גבוה השפה ולו צואר צר וזה הצואר הוא הנקרא כאן פיה הנה אחר שניטל הצואר נשאר הכלי בשפה גבוהה אם היתה זאת הצלוחית של פליטון והוא המושק וכן לשאר מיני הבשמים הכלי טהור לפי שאינו ראוי לשום דבר מפני שאם הוא פושט ידו ליקח מן הבושם ישרוט ידיו וזה אמרו מפני שהיא סורחת את היד החי״ת תמורת הכ״ף כאילו אמר סורכת ושרכה היא השרטת. ולגינין קבוץ לגין והוא הכד. מתקינן לכבשים לכבוש בהם הדברים בחומץ או ביין אשר אינם משתמשים בהם בכל עת עד שנאמר שמא ישרוט ידיו בעת השימוש. וכבר בארנו אפרכס בסוף ארבעה עשר[ד] מזאת המסכתא שהוא דלי הרחים

א) שמות ל״ג. כ׳. ב) שמנה פרקים להרמב״ם ז״ל פ״ז. ג) יבמות מ״ט ב׳. ד) מ״ח.

אנה דלו אלרהא אלדי יג̇על פיה אלקמח וינצב מן אספל. ויריד הנא בקולה אפרכס של זכוכית אן יכון כלי עלי ד̇לך אלשכל מתסע מן פוק וצ̇יק̇ מא ימצ̇י יצ̇יק ויבקי מנפוד מן חית̇ אד̇א ג̇על פיה שיא סאל וכ̇רג̇ מנה ולד̇לך הו טאהר לאן כלי זכוכית לא ינתג̇ס מנהא גיר מקבליהם כמא ד̇כ̇ר. וממא תבין פי תוספת כלים אן שידה תיבה ומגדל של זכוכית אד̇א כאנת מחמל ארבעים סאה בלה פמא זאד פהי טאהרה̈ לא תקבל נג̇אסה̈ מת̇ל לו כאנת של עץ ומא עדי הד̇ה אלת̇לת̇ה̈ אנואע מן מקבלי כלי זכוכית פהי תנתג̇ס ולו כאנת פי גאיה̈ אלעט̇ם פאעלם ד̇לך. וקולה נכנסת בטומאה לאן אולהא אבות הטמאות ואכ̇ר כלמה̈ מנהא טהורה כמא קאל והאפרכס של זכוכית טהורה.

אשר ישימו בו החטה ונשפך מתחתיו. וירצה כאן באמרו אפרכס של זכוכית שהכלי הוא על זאת התמונה שהוא רחב מלמעלה והוא הולך וצר וישאר מפולש באופן שאם הונח בו דבר ישפך ויצא ממנו ולזה הוא טהור מפני שכלי זכוכית אינן מיטמאין אלא מקבליהן כמו שזכר. וממה שהתבאר בתוספת כלים[א] הוא ששידה תיבה ומגדל של זכוכית אם הם מחזיקים ארבעים סאה בלח או יותר הם טהורים ואינם מקבלים טומאה כאילו היו של עץ ומה שהוא זולת אלה השלשה מינין ממקבלי כלי זכוכית הוא טמא אפילו הוא בתכלית הגודל ודע זה. ואמרו נכנסת בטומאה שתחלת המסכתא אבות הטומאות וסופה מילת טהורה כמו שאמר ואפרכס של זכוכית טהורה.

סליק

דסייען על הדן הוא יסעדן על מה דישתאר.

כמל אלג̇ז אלאול מן סדר טהרות יתלוה אלג̇ז אלת̇אני אלדי אולה מסכת אהלות ושלום.

נשלם החלק הראשון מסדר טהרות ואחריו החלק השני אשר תחלתו מסכת אהלות ושלום.

[א]) בבא בתרא פ"ז הל' ז'.

הערות ותקונים*).

צד	עמוד	שורה	
1	א	10	מסתקר̈
1	„	30	וטומאת ההטאות
2	„	14	כאלצ̇פדע
—	ב	1	אבות רבים
—	„	40	כל המת
3	ב	37	האלהים אם לא שהיה כלי.... שאז דינם. ונ"ל שתיבת „אללהם" היא הוספת הסופר כי הדבר פשוט ומבואר בשבת כ"ה ע"א ואינו צריך חזוק ע"י שבועה. וכן נמצא עוד כמה פעמים ללא צורך, לדוגמא: צד 155 ע"א שורה 11, צד 157 ע"א שורה 30. וממה שנמצא בכל המקומות האלה נסמך לתיבת „אלא" נראה שהסופר טעה בכל פעם מפני שווי האותיות ולא תקן את הטעות.
4	א	23	אנעאט.
5	„	9	אב הטומאה
—	„	15	וטמאה
—	„	25	חדתה
—	ב	5	ששורפן
—	„	16	השבעה
6	א	9	נגעים
—	„	41	או שק
—	ב	12	ושנים

צד	עמוד	שורה	
6	ב	21	ומימי
7	א	16	אלכלים כלהא
—	„	22	זכוכית
—	„	23	והערה י"א. הנירסא „בגדים" היא הנכונה ור"ל שכל מיני הארינות ואפילו ארינת השער שהיא שק יוכללו בשם בגדים כמו שהשם כלי מתכות בדברי חז"ל כולל הזהב והכסף ודומיהם ושם כלי שותף כולל כלי עץ ועצם ועור. וזהו שאמר לקמן: וכאשר תשמעם אומרים מטמא כלים או מטמא בגדים וכולי.
7	ב	2	הוא הנארג
—	„	18	בשבירה
—	„	23	הנעשות
8	א	20	יעני
—	ב	29	שש
—	„	38	ודם
9	א	10	ואדם שנגע בהן וכלים
—	„	34	אמראץ̇
—	„	36	ויום
—	ב	25	ביה . . . נישרוף עליה
—	„	31	דבריו
—			הערה ז' צריך למחוק: בדפוס באדם
10	א	20	רובן
—	ב	31	בנוסחת הר"ם נמצא על הרוב

*) ההערות ותקונים הולכות עד סוף מסכת כלים ושאר הערות ותקונים יבואו אי"ה בסוף החלק השני. והנני נותן תודתי וברכתי לידידי הרב השלם דר. שמואל צבי מרגליות מורה צדק לעדתו בק"ק ווײלבורג אשר שם עין בוחנת על ספרי ושלח אלי הערותיו המחוכמות — ואולי לא הסרתי עוד איזו טעות הדפוס אבל כל איש משכיל יוכל לתקנם בנקל.

צד	עמוד	שורה	
			מטמא לנקבה על משקל שיוצא (קהלת י׳ ה׳) ובטעות תקנתי לפעמים מטמאה במקום מטמא
—	ב	9	לבאר טעם זה
—	„	17	ואין טומאתן אלא
—	„	20	רובן
11	ב	2	ומצאה
—	„	14	רצוני
—	„	17	ולא נחשוב לה
12	ב	3	אלהי
—	„	6	רצוני
—	„	16	והיה בו כוית
—	„	22	אוירו לבית
—	„	28	והוא
—	„	31	וכן התבאר
—	„	32	יטמא
13	א	2	אנה
—	ב	32	אפילו בשעת
14	„	1	שיחשב
—	„	5	ממנה אוכלין
—	„	12	בנגיעה כלל
—	„	17, 18	בו
—	„	20	במגע זה הוא אם נגע בדבר יעשהו ראשון ואם נגע
—	„	21	זה הדבר שני והבין זה
—	„	24	ותשעה
15	א	17	ולד
15	ב	5	שבחולין
—	„	27	מתחילת התיקון
16	א	13	עלולין
—	„	32	ואלגדר
—	ב	13	בהן רבנן
—	„	28	לא יטמא . . . ולא יטמא
17	א	27	ונזרו
—	„	29	תאכ̇ר
—	ב	6	מוכרח שלעולם
—	„	18	שלישי
—	„	39	צ״ל הדורמסקין במקום והאנפים (הערת הרב עמנואל לעף נ״י)
—	„	40	אין ספק שענין מלת לוז בערבי שקדים ובכל זה העתקנו

צד	עמוד	שורה	
			אגוזים משני טעמים האחד לפי ששמן אגוזים נמצא בכל מקום עם שמן שומשמין והשני שהשקדים יש להם חלב ולא שמן. ואולי צ״ל בערבי אלגוז במקום אללוז.
18	„	30	פסלהא
19	„	25	ואפילו היה זה
—	„	33	שלישי
20	א	9	אלשלישי ופי
—	„	34	הרב רוצה לומר שאין חלוק בין שנטמאו המשקין באב או בראשון או בשני אם עיקר טומאתן בא על ידי אב כמו שרץ.
21	ב	3	במקומו
—	„	36	מכל טמא
—	„	40	הן
—	הערה ג׳:		פ״ח
23	הערה ב׳:		ב״ק פ״ו
24	ב	21	הנה לא
—	„	37	שראוי
25	א	39	אלגור
—	ב	5	משקין טמאין מפני שאינן מטמאין אדם ר״ל משקין שהן ולד הטומאה דאילו משקין שהן אב הטומאה מטמאין אדם. עיין לעיל צד 22.
26	א	34	אין צורך להוסיף מלת „וקאלוא" וכן יש להעתיק: והיה אצלם הספק בזה „נשתכחה תורה". ר״ל בלתי ידיעת הדבר הזה על בוריו היה נרמה לחז״ל כשכחת התורה. אבל אצלם לא היה ספק בזה דהיא משנה מפורשת כלים פ״ח מ״ה.
26	ב	7	ר׳ יוחנן
—	„	6	נראה מזה שפרשיות שמות רבה עד החודש הזה לכם נחשבו עם בראשית רבה
—	„	10	צריך למחוק עליהם השלום

צד	עמוד	שורה	
27	א	6	וטהרה
—	ב	11	איש בשר
—	„	28	יטמא
—	„	39-40	כנף זה הבגד בלחם היה הלחם שני ואם נגע הלחם בנזיד
28	„	34	ואמרו לו יטמא
29	א	19	לכנהם. יש להעתיק: שאמרם ייטמא אף על פי שהיין שזכרו. . . על כל פנים טעו (הרב מרגליות)
—	ב	40	וכן כאשר צוה השם יתברך את הנביא לשאל על זה הענין אמר לו
30	א	11	תסתהון: כן הוא בכתבי יד במקום תסתהין
—	ב	4	נופי תורה
—	„	36	בהן
31	„	11	העיקרים בכל
—	„	12	אבל אסמך עליהם
—	„	13	יש בו להאריך אף על פי שלא נכפול עניניו מה שיש בו די
32	„	20-21	רחוק מביתו
—	א	25	והערה ג'. הנוסחא הנכונה היא בהעתקה הנדפסת: ויזה הוין מזה. ובספרי התוספתא שלפנינו נפל טעות שהסופר השמיט אותיות „וי" מן תיבת „ויזה" ונשאר „זה" והנוסחא הזאת אין לה פירוש. ועיין בפירוש הר"ש למשנה פרה י"ב ה' דנראה שהיתה לפניו הנוסחא הנכונה בתוספתא
33	„	6	וכבס
—	ב	32	כערשה מן השרין
—	א	38	פצא
36	ב	31	בבועל נדה
37	„	7	זב וזבה
—	„	20	זה למעלה מזה
—	„	28	כעליונו
—	הערה ג'		צ"ל מ"ו

צד	עמוד	שורה	
38	א	16	אלסרג̇
—	„	19	ינתגס
38	ב	8—9	יש להעתיק: אבל דוקא כֻלו, ואלו בכל שהוא
—	הערה ב'		וידידי החכם ר' א"נ שיחיה הודיעני בטובו שמצא כלשון הזה ממש במדרש החדש המובא מיעמן בפרשת תזריע
39	א	18	חכמהמא
—	„	36	ואנה
—	ב	23	שבעל זבה כן הוא בדפוס אבל בכ"י שבעל הזב וכמו זה הגיה בעל ספר מים טהורים וכצ"ל וזה לשון הר"ם במ"ת משכב ומושב פ"ג ה"ג: וכן בועל הזב ורבינו מוכיח מאמרם בספרא את מה שהוא בועל כלומר בין איש או אשה
—	„	36	כמוה ושהוא
40	„	30	טמאות. כן הוא לעולם בלשון הר"ם טומאה ביחיד וטמאות ברבים והנהנו בהעתקה טומאות וכן חוליה וחליות
—		33	ופטור
—		36	פרש
42	א	12	בעצם אדם אן קולה בעצם אדם יריד
—	„	25	גלט̇
—	„	26	אנגלט̇
—	„	29	ובקי
—	ב	11-12	הוא שבאמרו בעצם אדם ירצה
43	א	5	צ"ל חצל מעה. וכן יש להעתיק: מה שבא עמו
—	ב	20	ממושבתיכם
44	„	1	שאין גוים
45	א	17	ועזרת הנשים
—	„	27	חמור
—	„	30	באן
—	ב	16	ועזרת הנשים
46	א	4	בכ"י מחצור במקום מחטור כלו' יש לו קדושה בפני עצמו

צד	עמוד	שורה	
46	„	11	ראשיכם (ויקרא י' ו)
—	„	28	קרושה
—	„	31	סכארי
47	„	33	בעץ
—			הערה א': 131
—			הערה ד' פיהא מנעזל
48	א	34	תטמא
—	„	36	יבין
—	„	37	וגירהמא
49	„	36	גלט
—	„	37	אגלט
—	ב	31	ושבכל
50	א	12	עיין תשובות הגאונים הוצאת הרכבי דף כ"ג
—	„	23	אלמכתום
—	„	39	תנצם
—	ב	24	אלמכתום והוא הנקרא בלשון רומי terra sigillata (לעף)
—	„	28	דפנותיהם
51	„	15	הרם
—	„	25	גב
52	„	9	רבן
—	„	22	קרקרותיהן
54	א	16	לידכל
—	ב	36-37	כלומר: מן הפירות הענבים וכו'
56	„	17	ואין לו הידוד
—	„	18, 33	אלעזר
—	ב	23	ממנו
57	„	17	בכ"י הר"ם מן וכן בית תבלין וכו' הוא משנה אחרת
—	„	—	וקלמרין המַתְאֶמֶת (כן הוא בכ"י ובמ' דבני מערבא המותאמת ובפירושו המתאימות
—	„	33	בהם
—	„	34	המתאימות
57	„	36	ועל דרך זה
58	א	14	גלט
—	ב	1	הכוללת
59	א	14	באלקטראן והוא בלשון המשנה העטרן

צד	עמוד	שורה	
60	א	24	אלטרף
—	„	29	פכאר
—	ב	—	כמו האסונים והפורקדן (לעף)
61		12	שנתרעעה
—		13	ממנה חרסים
—		14	הרסים
—	ב	22	כסית אותו כדי
62		22	הפיטסין (וכן בפירוש)
—	ב	27	ואמר שזאת . . . . הפיטס ותחשב
63		1	קומקמום
—	א	11	וקומקמום
—	ב	10	—
—		28	שפקקן
—	א	34	הנוגע
64	„	25	הי
—	ב	8	ויטהו
65	„	24	וקוסים
—	„	28	צידון
66	„	10	האסטונה
67	„	35	והוא צמר הים
68	א	6	יטבך
—	„	9	שבבצים
—			הערה ו': פרשה ו'
70		24	זיתים
71	„	1	פאידה
—		5	ניסוק
—		37	יהודה
—	ב	7	נגע
—	„	27	ובזה אמר ר' יהודה
72	„	16	ויתתכהו מזה השיעור. ר"ל שיתתכהו עד שלא יהיו בו ארבעה טפחים
73	א	10	תגעלה
—		26	יכול הטיט
—		36	כארג
—	ב	33—34	כיון שהחול מבדיל .... הרי הוא כאילו
—	„	36	לפי שהטיט
74	א	3	תנורו
—	„	5	כעכנא

צד	עמוד	שורה	
74	א	19	חית
—	ב	3	תנורו
—	„	5	ביורת
—	„	6	והיא
—	„	21-25	מתכת
—			הערה ג' הלכה י"ח
75	א	1	פאידה
—	„	32	אלהגאר
76	ב	2	היו
—	„	7	ואמרו
—		33	שעשאן
77	א	11	מדורה
—	„	39	מענאה ואן אינה הלכה
—	ב	—	ושאינה הלכה
78	א	10	ודכין ודוכן
—	„	24	הדא
—	„	34	נטמאת הכירה
—	ב	10	ודכין ודוכן
79	„	4	דומה להצר
—	א	16	מואזיא
—	ב	23	הוא מה שכנגד
—		28	יש להוסיף כאן תהלת משנה ה' עד מלת מטהר (דף 80 שו' 5)
—	„	36	כל מה שיהי' קצר. וכל מה שיהי' הפטפוט ארוך. ר"ל משיעור ג' אצבעות
80	א	11	גלט
81		14	תנור
—		17	לא תציל
—	„	—	הרש וכן שורה 18
82	„	10	במחוצה
—	„	22	מה שבתוך
—	ב	11	במחיצה
—	„	22	מה שבתוך
83	א	10	פרגלהא
86	„	25	פתיל והו
88	ב	6	ישבו
89			הערה א' פ"ו
90	ב	16—14	כי סיבת היות הדרהם שבפי האדם שובר הצמא היא שהרוק . . . כן יש להעתיק

צד	עמוד	שורה	
93	ב	16	צמר הים
—	„	35	ברזל קבוע אשר
—	„	37	יקרא — ר"ל לפי שהוא מלמד את המהרישה עיין ס' שרשים ליונה אבן גנאח ולרד"ק וצריך להיות בפעם הראשונה ולזה יקרא מלמד ובפעם השנית ולזה יקרא מלמד הבקר
94	א	5	הו
97	„	1	ידכל תהתהא
—	ב	4	אצלנו בכפרים
—	„	35	הרס
98	א	39	אלאהלין
99	א	19	עמי — בדפוס נפלו כמה טעיות באלו השתי מלות ונראה שהר"ם כתב תמיד עם ארץ בלא הי הידיעה במאמר ערבי ליחיד ועמי הארץ לרבים אבל במאמר עברי כתב עם הארץ כמו כלי הרש של עם הארץ או מגע עם הארץ כדרך לשון החכמים
101		3	ובגפסים
—		5	שנלוש
103		20	על פי הישן כן הוא במשנתנו
—	א	20	ובמתניתא דבני מערבא אבל נוסחת הר"ם בכתבי יד על פי ההדש וכן בהבורו טומאת מת פרק כ"א הלכה ט' ובאמת הסרידה מונחת על שני התנורים והיא נשענת על התנור החיצון או על הפנימי
104	ב	25	אמרו
105	א	2	ועלי
—	„	8	תבין
—	„	24	אלסכאכין
—	„	—	ואלספאפיד
—	„	26	תאניה
—	„	—	ולם
107	א		להכיש בכ' כן הוא בכתבי יד ועיין בב"ב דף פ"ח ע"א (ובערוך ערך כש)

צד	עמוד	שורה	
107	ב	39	רבות
109	„	19	להלמון
110	„	24	עקיבה
111	א	29	חליות
—	ב	30	—
114	א	33	ויקרי
—	„	38	במלאך
—	„	39	אלאחכאם
—	הערה ב' מ"ג		
115	ב	24	ר"ל העץ אשר במוקד ועיין תוספות יו"ט
—	„	33	הפכים במקום הכוסות
116		18	הגרע — כן הוא במשנתנו במתניתא דבני מערבא ובערוך אבל בכתבי יד של הר"ם הגֶרַע בפתח תחת הגימל מלשון גדע
117	„	28	היא
—	„	33	אולי צ"ל ויתנהו בשקל ובכ"י
117	ב	33	קשה להבחין אם הפעל הערבי הוא רפע ברי"ש או דפע בדלית
119		35	צ"ל שנטלה הכף טמא
—	הערה א' כלים ב"מ		
120	„	1	ניטל
121	ב	7	ר"ל קת הרומח
—	„	12	יבקעו
123	„	26	צ"ל הקרס במקום הצינור ועיין לעיל פ"ט מ"ו
—		32	וחפין
124	א	1	לם
125	א	2	יעני
—	„	10	אלטרפיה
—	ב	1	נעוצות
126	„	8	עליו
128	„	19	תתהנק
129	א	15	התיכן
131	„	35	אלתי
—	ב	20	מקבלים
133	א	32	ומלאך
134		5	סלתין

צד	עמוד	שורה	
134		6	גְדֵלָת
—		35	גָרוסות
—	ב	—	מהלף
135		6	השָׂרָה
—		8	הבַטְנון והנִקְטְמון
—	„	9	שהאָלַיית
135	א	33	בה הנא
—	ב	1	כשיטהנום לגריסין ר"ל קודם הטחינה עיין לעיל פרק י"ב מ"ד (116)
136		12	בכ"י הר"ם ובמתניתא דבני מערבא אפיפודין וכן הוא בערוך והוא מלה יונית שענינו הדום. רגלים וכן הוא למטה דף 191 שורה 5
—		14	מאמתי
—	א	35	אניה
—	ב	9	נעשה
—	הערה ד': במדבר ז'		
137	א	3	פיסקלהא
—	ב	4	הכלי
—	„	22	חלף
—	„	30	קצוות ההוצין וההלף (לעף)
—	„	35	מהוצי התמרים
138	א	34	אלולאיה
—	ב	8	מהלף דק
—	„	11	אלסנאג
—	„	13	וההטים ברהים
—	„	14	הלף
140	א	8	קופה מחלף
—	„	12	מהלף
—	„	25	קִסְיָה
141	א	14	והו
—	א ב	21	המלתחה
—	ב	38	ביארנו: פרק ט"ו י'
142	א	29	ללתאניה
—	ב	9	גנון
143	הערה א': ע"ד		
—	הערה ב': פ"ו		
145	ב	37	עריסים סרוגים דומים (לעף)

צד	עמוד	שורה	
145	ב	38	ענפי הנפנים
147	"	33	גרגר
148	א	37	פתלזמהם
149	"	1	בבינוניות
150	א	17	בארבע
—	ב	3	שלש
—	"	6	ברוקה
—	"	18	שש
—	"	20	חמש
151	"	30	מלה במלה אשר במחרשה ולפי הנראה מפירוש י"ד מ"ד העול הוא חלק המחרשה או העגלה המתפשט בין שתי הבהמות וקצהו באמצע הקטרב
—			הערה ה': פ"ה
155	א	3	ר"ל סנדאן אלהדיד
156	ב	15	המשה
157	"	9	אבל לתכלית ידועה
171	"	27	עד שאומרים לו בא ועמוד מזאת העריבה
—	"	29	בשטח גופו
176	ב	8	רצה לומר משיקפלנו בתפירה
178	א	25	ואנצֿמת
180	א		הערה ו': קד אנתנס. אלתֿוב ר"ל כבר נטמא הבגד

צד	עמוד	שורה	
186	"	18	וצלהא
187	ב	33	החכם ד"ר מרגליות הערני שהר"ם בחיבור הלכות כלים פכ"ה הלכה כ' מנה אוכף של נאקה בין הדברים הטמאים משום מרכב, ושהרב בעל תוי"ט מצא כן בפירוש הר"ם על פי נא"י שהיה בידו
189	"	1	צרים מאד
192	"	40	שיטמא המפץ
202	"	12	הר"ם כיון לארץ להה שתטבע בה רגל האדם
—	"	30	נהיו כאלו הם שלמים
—	"	32	נוסחת הר"ם במשנתנו היתה עור החמור ועור החמר לפי שבפירושו באר שניהם
205	"	31	אינו טמא אלא לפי שהוא
208	א	31	טווי ואריג
212	"	24	פאלתֿוב
214	ב	29	לפי שהיא נטחנת מאבנים
—	"	14	שידבק חוט בחוט
217	"	34	האיל והספרים נלקחין הרבה
222	"	14	אבל שיטמאו החוטים בפני עצמן

מסכת אהלות

פרק ראשון.

א שנים טמאים במת אחד טמא טומאת שבעה ואחד טמא טומאת ערב. שלשה טמאין במת שנים טמאין טומאת שבעה ואחד טמא טומאת ערב. ארבעה טמאין במת שלשה טמאין טומאת שבעה ואחד טמא טומאת ערב. כיצד שנים אדם הנוגע במת טמא טומאת שבעה ואדם הנוגע בו טמא טומאת ערב:

קאל אללה פי טומאת מת והנפש הנוגעת תטמא עד הערב וקאלוא פי ספרי או יהא אדם מקבל טומאה מן המת לטמא את חבירו טומאת שבעה תלמוד לומר והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. אמא אלאנסאן אלדי ינגֿס באלמית אנה טמא טומאת שבעה פדֿלך נץ הנוגע במת לכל נפש אדם יטמא שבעת ימים. והדֿא אלחכם הו דין תורה. ומדברי סופרים אנה אדֿא נגע במת ונגע באדם אחר קבל אנפצאלה מן אלמת פאן אלתֿאני איצֿא טמא שבעה מדבריהם פאעלם דֿלך.

אמר השם בטומאת מתא) והנפש הנוגעת תטמא עד הערב ואמרו בספריב) או יהא אדם מקבל טומאה מן המת לטמא את חבירו טומאת שבעה תלמוד לומר והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. אבל שהאדם הנוגע במת הוא טמא טומאת שבעה זה לשון הכתוב ג) הנוגע במת לכל נפש אדם יטמא שבעת ימים. וזה הדין הוא דין תורה. ומדברי סופריםד) שאם נגע במת ונגע באדם אחר קודם שפירש מן המת השני גם כן טמא שבעה מדבריהם ודע זה.

ב כיצד שלשה כלים הנוגעים במת וכלים בכלים טמאים טומאת שבעה השלישי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב:

קאל תעאלי פי טומאת מת וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב וגו׳ יטמא שבעת ימים וגא אלנקל אן קולה חלל חרב אלגרץֿ בה אן אלחרב ואלחלל סוי אדֿ לא פרק בין חלל חרב או חלל אבן או חלל עץ ואנמא יריד בדֿלך אן כל מא ינגֿס באלחרב

אלתי

אמר יתברך בטומאת מתה) וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב וגו׳ יטמא שבעת ימים ובאה הקבלהו) שאמרו בחלל חרב הכונה בו שהחרב והחלל שוין לפי שאין הבדל בין חלל חרב או חלל אבן או חלל עץ ואך ירצה בזה שכל מה שיגע בחרב

אשר

א) במדבר י״ט כ״ב. ב) במדבר פיסקא ק״ל ע״ש, והר״ם קיצר. ג) במדבר י״ט י״א. ד) ע״י מ״ת טומאת מת פ״ה הל׳ ב׳. ה) במדבר י״ט ט״ז, בערבי נוסחת הכתוב משובשת ונמצא שם כל הנוגע בחלל חרב. ו) ספרי במדבר פיסקא ק״ל, וקנ״ח.

אלתי קתל בהא אלמית יטמא שבעת ימים. וכד̇לך סאיר כלי מתכות וכלי שטף קיאסא עלי אלחרב עלי מא שרחנא ובינא פי צדר הד̇א אלסדר. פצח̇ מן ד̇לך אן אלכלים אלמד̇כורה̈ אלתי תנג̇ס במת ואלכלים אלת̇אניה̈ אלתי תנג̇ס בתלך אלכלים טמאין טומאת שבעה. וקד בינא פי אלהלכה אלתי קבל הד̇ה אן כל מא הו טמא טומאת שבעה אקל̇ מא יפעל מן אלנג̇אסה̈ אן יג̇על כל מא יגע בו טמא טומאת ערב והו קולה והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. פלד̇לך קאל השלישי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב.

אשר נהרג בה המת יטמא שבעת ימים. וכמו זה שאר כלי מתכות וכלי שטף בהיקש אל החרב לפי מה שפרשנו וביארנו בפתיחת זה הסדר. והתברר מזה שהכלים הנזכרים אשר נגעו במת והכלים השניים אשר נגעו באלו הכלים טמאים טומאת שבעה. וכבר ביארנו בהלכה אשר לפני זאת שכל מה שהוא טמא טומאת שבעה הפחות מה שיעשה מן הטומאה הוא שישים כל מה שינגע בו טמא טומאת ערב והוא אמרו והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. ולזה אמר השלישי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב.

ג כיצד ארבעה כלים הנוגעין במת ואדם בכלים וכלים באדם טמאין טומאת שבעה הרביעי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב:

קד בינא אן כלים הנוגעים במת וכל מא יגע בתלך אלכלים טמאים טומאת שבעה. פאן כאן אלד̇י אנג̇ס באלכלים הנוגעים במת אדם פד̇לך אלאדם איצ̇א ינג̇ס אלכלים טומאת שבעה. ודליל ד̇לך אן אלכלים הנוגעים במת תעל̇מנאהא מן אלחרב לאן אלנץ לזם הנוגע בחלל או בחרב עלי מא ג̇א בה אלנקל טומאת שבעה ת̇ם לזם אלשכ̇ץ אלד̇י נטמא טומאת שבעה אן יכבס בגדיו ביום השביעי פד̇לך דליל אנה יטמא בגדים טומאת שבעה. פחצל מן הד̇א אן אלחרב ואלאדם אלד̇י נגע בחרב ואלבגדים אלתי נגעו באדם ת̇לת̇תהם טמאין טומאת שבעה והד̇א הו מעני קולהם הא למדנו לכלים ואדם יעני קד תעלמנא אן כלים הנוגעין במת ואדם בכלים טמאין טומאת שבעה מן קולה בחלל חרב כמא בינא כלים ואדם וכלים מנין תלמוד לומר וכבסתם בגדיכם ביום השביעי. אמא קולה הרביעי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב פד̇לך ג̇אר עלי אלאצל אלמתקד̇ם מן קולה והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. ובין הו אן קולה הנא השלישי והרביעי יריד בה אלשכ̇ץ אלת̇אלת̇ ואלשכ̇ץ אלראבע מן אלאשכ̇אץ אלתי תעד̇את להם אלטומאה מן המת אמא מן אי שכ̇ץ מנהם יבתדי אלעדד בחסב אלמרתבה̈ פיסמ̇י ראשון

לטומאה

כבר ביארנו שהכלים הנוגעים במת וכל מה שיגע באלו הכלים טמאים טומאת שבעה. ואם היה הנוגע בכלים הנוגעים במת אדם זה האדם גם כן יטמא הכלים טומאת שבעה. וראיה לזה שהכלים הנוגעים במת למדנו מן החרב לפי שהכתוב חייב הנוגע בחלל או בחרב על מה שבאה בו הקבלה[א] טומאת שבעה ואחר זה חייב האיש הנטמא טומאת שבעה שיכבס בגדיו ביום השביעי וזה ראיה שהוא מטמא בגדים טומאת שבעה. הנה יצא מזה שהחרב והאדם אשר נגע בחרב והבגדים אשר נגעו באדם שלשתם טמאים טומאת שבעה. וזהו ענין אמרם[ב] הא למדנו לכלים ואדם רצה לומר כבר למדנו שהכלים הנוגעים במת ואדם בכלים טמאים טומאת שבעה מאמרו בחלל חרב כמו שבארנו כלים ואדם וכלים מנין תלמוד לומר וכבסתם בגדיכם ביום השביעי. אבל אמרו הרביעי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב זה הולך על השרש הקודם מאמרו והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. ומבואר הוא שאמרו בכאן השלישי והרביעי ירצה בו האיש השלישי והאיש הרביעי מן האנשים אשר תבוא להם הטומאה מן המת אכן מאיזה איש מהם יתחיל המספר לפי

המדרגה

א) פסחים י״ד ב׳, ספרי במדבר פיסקא ק״ל, וקנ״ח. ב) ספרי שם.

לטומאה ושני ושלישי ורביעי וילזם כל מרתבה̈ מנהא מן אלאחכאם מא סיני ביאנה פי מסכת טהרות וגירהא פהו כמא בינא ואוצ̇חנא פי צדר הד̇א אלסדר ופי אלפרק אלאול מן כלים. ומלאך אלאמר אן כל מא יטמא במת טומאת שבעה פהו אב הטומאה וכל מא ינתגס מן המת טומאת ערב פהו ולד הטומאה והו יתסמ̃י ראשון ומנה יבתדי אלעדד בשני ובשלישי ורביעי וקד בינא הד̇א כלה פי אלצדר אלמד̇כור.

המדרגה עד שיקרא ראשון לטומאה ושני ושלישי ורביעי ויתחייב לכל מדרגה מהם מהדינים מה שיבא ביאורו במסכת טהרות[א] וזולתה זה הוא כמו שביארנו ובירונו בפתיחת זה הסדר ובפרק ראשון מכלים[ב]. ותמצית הדבר שכל מה שיטמא במת טומאת שבעה הוא אב הטומאה וכל מה שיטמא מן המת טומאת ערב הוא ולד הטומאה והוא הנקרא ראשון וממנו יתחיל המספר בשני ושלישי ורביעי וכבר ביארנו כל זה בפתיחה הנזכרת.

ד אמר רבי עקיבה יש לי חמישי השפוד התחוב באהל האהל והשפוד ואדם הנוגע בשפוד וכלים באדם טמאין טומאת שבעה החמישי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב. אמרו לו אין האהל מתחשב:

שרח לפט̇ה̈ תחוב מגרוז מת̇בת ושפוד התחוב באוהל הי אלרכזה̈ אלתי פי וסט אלכ̇ימה̈ שבה אלעמוד אד̇א כאנת של מתכת יעד̃הא ר׳ עקיבה ת̇אניה̈ ללאוהל וכאן אלאוהל הו אלד̇י אנתגס במת וצאר כלים הנוגעים במת עלי מא בינא פי אלצדר וד̇לך אלשפוד כאנה נגע באלאוהל. ואלחכמים יקולון אנה מן גמלה̈ אלאוהל וגז מן אגזאה והו קולהם לה פי אלבריתא האוהל והשפוד שם אחד הן והו מעני קולהם הנא אין האוהל מתחשב בל אלשפוד נפסה הו אלד̇י יכון כלים הנוגעים במת וליס אלאוהל הו אלד̇י אנגסה בל הו והו שיא ואחד.

ביאור מלת תחוב תקוע ועומד ושפוד התחוב באוהל הוא המשען אשר באמצע האוהל דומה לעמוד אם היה של מתכות ימנהו רבי עקיבה שני לאהל והאהל הוא הנטמא במת ונהיה ככלים הנוגעים במת לפי מה שבארנו בפתיחה וזה השפוד כאילו נגע באהל. והחכמים אומרים שהוא מכלל האהל וחלק מחלקיו והוא מה שאמרו לו בברייתא[ג] האהל והשפוד שם אחד הם וזהו ענין אמרם בכאן אין האהל מתחשב אבל השפוד בעצמו יהיה כלים הנוגעים במת ואין זה האהל אשר טמאהו אבל השפוד והאהל דבר אחד.

ה אדם וכלים מטמאין במת חומר באדם מבכלים ובכלים מבאדם שהכלים שלשה והאדם שנים חומר באדם מבכלים שכל זמן שהוא באמצע הן ארבעה ושאינו באמצע הן שלשה:

אד̇א פהמת מא תקדם מן אלקול פהד̇ה אלמשנה בינה̈ לאנא קד בינא אן כלים הנוגעים במת וכלים בכלים טמאים טומאת שבעה והשלישי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב פקד תעדאת אלטומאה אלי ת̇לאת̇ טבקאת פי אלכלים ופי אלאדם את̇נין פקט כמא תבין אולא ואן אנצ̇מת כלים במת ואדם בתלך אלכלים וכלים ת̇אניה̈ בד̇לך אלאדם אלד̇י צאר אלאנסאן מתוס̃ט

בין

אם הבנת מה שנאמר קודם זה זאת המשנה היא מבוארת לפי שכבר ביארנו שכלים הנוגעים במת וכלים בכלים טמאים טומאת שבעה והשלישי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב הנה כבר עברה הטומאה בכלים אל שלש מחלקות ובאדם שתים לבד כמו שהתבאר קודם זה ואם נגעו כלים במת ואדם באלה הכלים וכלים שניים בזה האדם עד שנהיה האדם אמצעי בין אלו

הכלים

[א] פ״א מ״ה. [ב] מ״ב. [ג] תוספתא אהלות פ״א הלכה ג׳.

בין אלכלים פאן אלת֗לת֗ טבקאת טמאים טומאת שבעה ואלטבקה֗ אלראבעה֗ טמאה טומאת ערב. וקד בינא אצול ד֗לך כלה. וממא ינבגי אן ננב֗ה עליה הנא אן אלאנסאן אלד֗י ינע במת אד֗א נגע בכלים פאנה ינג֗סהא טומאת שבעה ותעלמנא ד֗לך בקל והומר לאנא קד בינא אן כלים הנוגעין באדם שנגע בכלים שנגעו במת טמאין טומאת שבעה אעני אלכלים אלת֗אניה֗ פאד֗א כאן ד֗לך כד֗לך פבאלאחרי ואלאג֗דר אן תכון כלים שנגעו באדם שנגע במת בלא ואסטה֗ טמאין טומאת שבעה. וכד֗א תבין פי ספרי. פליכן ענדך הד֗א אלאצל מחפוט֗ והו אן אדם שנטמא במת ינג֗ס אלכלים טומאת שבעה וינג֗ס חבירו טומאת ערב. וקד באלגנא פי תביין הד֗א אלאצל וגירה פי צדר הד֗א אלסדר והנאך בינא אן אלכלים אלמשאר אליהא בהד֗ה אלאחכאם פי טומאת מת כ֗אצה֗ הי כלי מתכות ובגדים וכד֗לך סאיר כלי שטף֗ כמא יבדו ללמתאמל מן הד֗ה אלנצוץ֗ אלמד֗כורה֗ פי ספרי.

הכלים השלש מחלקות טמאים טומאת שבעה והמחלקה הרביעית טמאה טומאת ערב. וכבר בארנו שרשי כל זה. ומה שראוי שנעיר עליו בכאן שהאדם הנוגע במת אם נגע בכלים יטמא אותם טומאת שבעה ולמדנו זה בקל והומר לפי שכבר ביארנו שכלים הנוגעים באדם שנגע בכלים שנגעו במת טמאים טומאת שבעה רצה לומר הכלים השניים ואם הדבר כן הנה יותר ראוי ויותר נכון שיהיו הכלים שנגעו באדם שנגע במת בלא אמצעי טמאים טומאת שבעה וכן התבאר בספרי[א]. ויהא זה השרש שמור אצלך וזה שהאדם שנטמא במת יטמא הכלים טומאת שבעה ויטמא חבירו טומאת ערב. וכבר הפלגנו בביאור זה השרש וזולתו בפתיחת זה הסדר וכבר ביארנו שהכלים המדובר בהם באלו הדינים בטומאת מת ביחוד הם כלי מתכות ובגדים וכמו זה כל כלי שטף כמו שיתבאר למעיין מאלה הפסוקים הנזכרים בספרי[ב].

ו אדם ובגדים מיטמאים בזב חומר באדם מבבגדים ובבגדים מבאדם שהאדם הנוגע בזב מטמא בגדים ואין בגדים הנוגעים בזב מטמאין בגדים חומר בבגדים שהבגדים הנושאין את הזב מטמאין אדם ואין אדם הנושא את הזב מטמא אדם:

מעלום אן אלזב אב הטומאה ואלאדם אלד֗י ינע בו הוא ראשון לטומאה לכנה בשעת מגעו מטמא בגדים עלי מא סנבין פי אלפרק אלאכ֗יר מן זבים. וד֗לך קולה תעאלי והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו יריד בד֗לך אנה מטמא בגדים בשעת מגעו כמא בינא אלפרק אלאול מן כלים. אמא כלים הנוגעין בזב פהי ראשון ולא תנג֗ס בגדים לאן כל ולד הטמאות אינו מטמא כלים כמא בינא פי אלצדר. אמא כלים הנושאין את הזב פהי אב הטומאה לאנהא אמא משכב או מרכב וכלאהמא מטמא אדם כמא בינא פי אלצדר. ונץ֗ אלתורה וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב.

אמא

ידוע שהזב אב הטומאה והאדם אשר יגע בו הוא ראשון לטומאה אבל בשעת מגעו מטמא בגדים לפי מה שנבאר בפרק אחרון מזבים. וזה אמרו יתברך[ג] והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו ירצה בזה שהוא מטמא בגדים בשעת מגעו כמו שביארנו בפרק ראשון מכלים[ד]. אבל כלים הנוגעים בזב הם ראשון ולא יטמאו בגדים כי כל ולד הטומאות אינו מטמא כלים כמו שביארנו בפתיחה. וכלים הנושאים את הזב הם אב הטומאה לפי שהם משכב או מרכב[ה] ושניהם מטמאין אדם כמו שביארנו בפתיחה. ולשון התורה[ו] וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב. ואדם הנושא את

הזב

א) במדבר פיסקא ק״ל. ב) שם. ג) ויקרא ט״ו ז׳. ד) מ״ג. ה) בהעתקה הנדפסת מו ש ב. ו) ויקרא ט״ו י׳.

אמא אדם הנושא את הזב פהו לא יטמא אדם בונה לאנה ולד טומאה כמא אצלנא פי צדר הדֿא אלסדר ולו בשעת נשיאתו קבל אן יפרוש ממטמאיו אינו מטמא לא אדם ולא כלי הרש ואנמא ינגס שאר כלים וסנבין דֿלך פי אכֿר זבים.

הזב לא יטמא אדם בשום פנים לפי שהוא ולד הטומאה כמו שהשרשנו בפתיחת זה הסדר ואפילו בשעת נשיאתו קודם שיפרוש ממטמאיו אינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס ואינו מטמא אלא שאר כלים ונבאר זה באחרון מזבים.

ז אדם אינו מטמא עד שתצא נפשו ואפילו מגוייד ואפילו גוסס זוקק ליבום ופוטר מן היבום מאכיל בתרומה ופוסל בתרומה וכן בהמה וחיה אינן מטמאין עד שתצא נפשם הותזו ראשיהם אף על פי שמפרכסים טמאין כגון זנב של לטאה שהיא מפרכסת:

קאל תעאלי בנפש האדם אשר ימות פבין בהדֿא אלקול אנה לא ינגס חתי ימות ואן כאן פי חאלה לא יטמע פיהא באלחיאה ואדֿא כאן אלמית אלדֿי טומאתו חמורה לא ינגס חתי ימות פנאהיך אלנבלה ואלשרץ. ומגוייד מקטוע אלאודאג. וגוסס מחסרג והו אלדֿי ינאזע הו פי סיאק אלמות. זוקק ליבום אן אדֿא מאת אלאנסאן ותרך אךֿ פי הדֿה אלחאלה פאן זוגה אלמית זקוקה ליבם וילזמהא גמיע אחכאם זקוקה ליבם. וכדֿלך אדֿא תרך ולד פי הדֿה אלחאלה פאן זוגה אלמית פטורה מן היבום ומן החליצה. ואלאמראה אלישראלית אלתי להא ולד מן כהן ואן כאן אלולד פי הדֿה אלחאלה פאנהא אוכלת בתרומה בשבילו חתי ימות. וכדֿלך אלכהנת אלתי להא ולד מן ישראל והו פי הדֿה אלחאלה פלא יגוז להא אכל אלתרומה חתי ימות. וישרח הותזו ראשיהן באנת רווסהם. מפרכסין תתצֿרב ואלחרכה אלתי תתחרך אלאעצֿא בעד אלמות יסמונהא פרכוס. ולטאה הו אלסאם אבריץ לאן הדֿא אלחיואן יתחרך דֿנבה מדה בעד אנקטאעה. ואנמא יעתרי הדֿא לבעץֿ אנואע אלחיואן אדֿא לם תכן אלקוה אלמחרכה מנבעתה פי גמלה אלאעצֿא מן אצל ומבדא ואחד בל תכון מפתרקה פי גמלה אלגסד.

אמר יתברך(א) בנפש האדם אשר ימות וברור בזה הפסוק שלא יטמא עד שימות אף על פי שהוא במצב אשר אין תקוה בו שיחיה ואם המת אשר טומאתו חמורה לא יטמא עד שימות כל שכן הנבלה והשרץ. מגוייד שנחתכו גידיו. וגוסס מפרפר והוא מי שהוא סמוך למיתה. זוקק ליבום אם מת האדם והניח אח בזה המצב הנה אשת המת זקוקה ליבם ויש עליה כל דיני זקוקה ליבם. וכן אם הניח ולד בזה המצב הנה אשת המת פטורה מן היבום ומן החליצה. ואשה ישראלית אשר לה ולד מכהן אף על פי שהולד בזה המצב אוכלת בתרומה בשבילו עד שימות. וכן הכהנת אשר לה ולד מישראל והוא בזה המצב אינה מותרת לאכול בתרומה עד שימות. וביאור הותזו ראשיהן נבדלו ראשיהן. מפרכסים מתנועעים והתנועה אשר יתנענעו בה האברים אחר המות תקרא פרכוס. לטאה הוא שם השרץ הנקרא בערבי אלסאם אבריץ לפי שזנב זאת החיה יתנועע איזה זמן אחר שנחתך. וזה יקרה רק לקצת בעלי חיים כאשר הכח המתנועע אינו משולה לכל האברים משורש וממקום אחד אבל הוא מתפרד בכל חלקי הגוף.

ח האברים אין להן שיעור אפילו פחות מכזית מן המת ופחות מכזית מן הנבילה ופחות מכעדשה מן השרץ מיטמאין טומאתן:

קאל אן הדֿה אלמקאדיר לא תראעי

פי

אמר שאלו השיעורים אין משגיחים

בהם

א) במדבר י״ט י״ג, והוא בספרי במדבר פיסקא קכ״ה.

פי אלאעצֹא כל אלואחד אלמנפצל בגמלתה ינגס ולו כאן אקל מקדאר אן כאן אבר מן המת פהו ינגס כמא ינגס אלמת ואן כאן מן השרץ פהו ינגס טומאת שרץ והדֹא צחיח פאעלמה.

בהם באברים אבל אבר אחד הנפרד כולו יטמא אפילו פחות מכשיעור אם הוא אבר מן המת יטמא כמו שיטמא המת. ואם הוא מן השרץ יטמא טומאת שרץ וזהו אמת ודעהו.

ט מאתים וארבעים ושמונה אברים באדם שלשים בפיסת הרגל ששה בכל אצבע. עשרה בקורסל שנים בשוק חמשה בארכובה אחת בירך שלשה בקטלית אחד עשר צלעות שלשים בפיסת היד ששה בכל אצבע שנים בקנה ושנים במרפק. אחד בזרוע וארבעה בכתף מאה ואחד מזה ומאה ואחד מזה ושמונה עשר חליות בשדרה תשעה בראש שמונה בצואר ששה במפתח של לב וחמשה בנקביו. כל אחד ואחד מטמא במגע ובמשא ובאהל אימתי בזמן שיש עליהן בשר כראוי אבל אם אין עליהן בשר כראוי מטמאין במגע ובמשא ואין מטמאין באהל:

למא תקדם לה אלחכם פי אן אלעצֹו ינגס ולו כאן אקל מקדאר פוגב אן יערפנא בתלך אלאעצֹא מא הי. פיסת היד ופיסת הרגל משט אליד ומשט אלרגל. ואדֹא כאן פי אלרגל תֹלתֹין מפצלא פהי כל אצבע סתה מפאצל. וקורסל אלכעב תרגום כרעים קרסולין. ושוק אלסאק. וארכובה אלרכבה. וירך אלורך. וקטלית אלקטנה והו חק אלורך ומא יתצל בה מן פוק. צלעות מצֹלאע אלגנב. וקולה שנים בקנה פי קצבה אלדֹראע. ומרפק אלמרפק. וזרוע אלעצֹד. וכתף אלכתף. וחליות שבשדרה הי פקאר אלטֹהר אסם אלפקרה הוליה ואסם אלסלסלה בגמלתהא שורה. ומפתח של לב אלצדר לאן בחרכה אלצדר תרוח אלריה עלי אלקלב פהו לה שבה אלמפתאח לאנה יפתח לה טריק ידכֹל מנה אלהוא ויכֹרג אלדכֹאן. ונקביו אלאת אלתנאסל ואלדכר. וממא יגב אן תעלמה אן אלמת נפסה יטמא במגע ובמשא ובאהל אמא טומאת מגע ואהל פהי נץ קאל אללה הנוגע במת וקאל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא וטומאת משא נקל מסתדל עליה מן טומאת נבלה אלתי הי טומאה קלה וחכם פיהא בטומאת משא וקאל והנושא את נבלתם יכבס בגדיו וכל שכן שיטמא המת במשא. וכמא אן אלנבלה אלתי מנעה טומאת ערב משאה איצֹא בטומאת
ערב

אחר שהקדים הדין שהאבר יטמא ואפילו פחות מכשיעור צריך להודיענו אלו האברים מה הם. פיסת היד ופיסת הרגל מסרק היד ומסרק הרגל. ואחר שיש ברגל שלשים פרקים הנה בכל אצבע ששה פרקים. וקורסל כרע תרגום כרעים א) ברסולין. ושוק כמשמעו. וארכובה כמשמעו. וירך כמשמעו. וקטלית בערבי אלקטנה והוא כף הירך ומה שדבוק בו מלמעלה. צלעות צלעות הצדדים. ואמרו שנים בקנה הזרוע. ומרפק הקוברי ב). וזרוע וכתף ידועים. והוליות שבשורה הם הוליות הגב שם כל פרק מהם הוליה ושם השלשלת בכללה שורה. ומפתח של לב החזה לפי שבתנועת החזה תנשב הריאה על הלב והוא לו כמו מפתח מפני שהוא פותח לו הדרך אשר ממנו יכנס האויר ויצא ההבל. ונקביו הן כלי ההולדה והאמה. ומה שצריך שתדעהו שהמת בעצמו יטמא במגע ובמשא ובאהל. וטומאת מגע ואהל היא מן הכתוב אמר השם ג) הנוגע במת ואמר ד) כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא וטומאת משא קבלה נלמדה מטומאת נבלה שהיא טומאה קלה וגזר בה בטומאת משא ואמר ה) והנושא את נבלתם יכבס בגדיו וכל שכן המת שיטמא במשא. וכמו שהנבלה אשר מגעה טומאת ערב משאה גם כן בטומאת ערב
כמו

א) ויקרא י״א כ״א. ב) כן הוא בדפוס ישן, ובאמת המרפק הוא ארכובת הזרוע. ג) במדבר י״ט י״א. ד) שם י״ט י״ד. ה) ויקרא י״א כ״ח.

ערב כדֿלך אלמת אלדֿי מגעו טומאת שבעה משאו איצֿא טומאת שבעה הכדֿא תבין פי ספרי. וקאל תעאלי בחלל חרב או במת ולא שך אן חלל חרב הו אלמת פגֿאנא אלנקל אן מעני דֿלך אן מא אבאנתה אלסיף פהו מתֿל אלמת והדֿא הו אבר מן החי וכדֿלך אבר מן המת כמא סיבין והו קולהם לעשות את הפורש ממנו כמוהו. פאן כאן אלדֿי באן מן אלמית או מן אלחי עצֿו עליה מן אללחם ואלאעצאב ואלערוק מא ימכן אן ינגֿבר גֿמלה לחמה ויצח אן לו כאן מתצלא באלאנסאן והו חי פאן דֿלך אלעצֿו אלדֿי בהדֿה אלחאלה ינגֿס כמא ינגֿס אלמית בגֿמלתה ודֿלך לקול אללה או בעצם אדם נסב אלעצם ללאדם חתי יכון פיה עטֿם ולחם מתֿל גֿמלה נֿסד אלאדם וחיניד יכון חכמה כחכם אלמית בגֿמלתה. אמא אן לם יכן עליה לחם או כאן עצם כשעורה ואן לם יכן מפצל מן אלמעדודה פהו יטמא במגע לקולה תעאלי וכל הנוגע בעצם אי עצם כאן. וכדֿלך איצֿא יטמא במשא עלי אלוגֿה אלדֿי דֿכרנא מקל וחומר מנבלה. ולא יטמא באהל לאן טומאת אהל אנמא גֿאת פי אדם פקט כמא קאל אדם כי ימות באהל או פי אבר מן האדם שבה אלאדם לקולה בעצם אדם קאלוא מה המת בשר וגידים ועצמות אף אבר מן החי כבריתו בשר וגידים ועצמות וקאלוא איצֿא שני עצמות נאמרו בענין או בעצם אדם זה אבר מן החי וכל הנוגע בעצם זה עצם כשעורה פאחפטֿ הדֿה אלאצול כלהא ולא תטלבני בתברירהא פי מא נסתקבלה.

כמו זה המת אשר מגעו טומאת שבעה משאו גם כן טומאת שבעה וזה מבואר בספרי א). ואמר יתברך ב) בחלל חרב או במת ואין ספק שחלל חרב הוא המת ובאה לנו הקבלה ג) שענין זה שמה שיפריש החרב הוא כמו המת וזהו אבר מן החי וכן אבר מן המת כמו שיתבאר וזה אמרם לעשות את הפורש ממנו כמוהו. ואם היה מה שהופרש מן המת או מן החי אבר אשר עליו מן הבשר והקישורים ד) והגידים מה שאפשר שיחיה ויבריא כל בשרו אילו היה מחובר באדם בעודנו חי הנה זה האבר שהוא בזה המצב יטמא כמו שיטמא המת בכללו וזה למאמר השם ה) או בעצם אדם ייחס העצם לאדם עד שיהיה בו עצם ובשר כמו גוף האדם בכללו ואז יהיה דינו כדין המת בכללו. אבל אם אין עליו בשר או אם היה עצם כשעורה אף על פי שאינו אבר מן המנויים יטמא במגע לאמרו יתברך ו) וכל הנוגע בעצם באיזה עצם שיהיה. וכן גם כן יטמא במשא על הפנים אשר זכרנו מקל וחומר מנבלה. ולא יטמא באהל לפי שטומאת אהל אינה באה אלא באדם לבד כמו שאמר ז) אדם כי ימות באהל או באבר מן האדם הדומה לאדם לאמרו ח) בעצם אדם אמרו ט) מה המת בשר וגידים ועצמות אף אבר מן החי כברייתו בשר וגידים ועצמות ואמרו עוד י) שני עצמות נאמרו בענין או בעצם אדם זה אבר מן החי וכל הנוגע בעצם זה עצם כשעורה ושמור אלו השרשים כולם ולא תבקש ממני לכופלם במה שיבא.

פרק שני.

א ואלו מטמאין באהל המת וכזית מן המת וכזית נצל ומלא תרווד רקב השורה והגלגולת אבר מן המת ואבר מן החי שיש עליהן בשר כראוי רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין ורוב בנינו ורוב מנינו של מת אף על פי שאין בהן רובע טמאין. כמה הוא רוב מנינו מאה וחמשה ועשרים:

קד אעלמתך מראת אן אלשיעורים

הלכה

כבר הודעתיך כמה פעמים שהשיעורין

הלכה

א) במדבר פיסקא קכ״ז (מ״ת טומאת מת פ״א הלכה ב׳). ב) במדבר י״ט ט״ז. ג) ספרי שם נזירות נ״ג ב׳. ד) כן בכל כ״י ואולי צ״ל ואלעטאם כלומר ועצמות. ה) במדבר י״ט ט״ז. ו) שם י״ט י״ח, לפנינו כתוב ועל הנגע, אך גם בספרי במדבר פיסקא קכ״ו הובא הפסוק כמו שהעתיק הר״ם. ז) שם י״ט י״ד. ח) שם י״ט ט״ז. ט) ספרי במדבר פיסקא קכ״ז. י) שם.

הלכה למשה מסיני. ונצל הו אלצדיד אלד׳י יסיל מן אג׳סאם אלמותי אד׳א אבד׳ אללחם פי אלתעפׄן. ותרוד אלמלעקה̈ וקד בינא פי סאבע עשר כלים אנה מלא חפניו קאלוא מלא תרוד שאמרו מלא חפניו. ורקב הי אלארצ׳יה̈ אלתי תבקי מן ג׳סם אלמית אד׳א פנאת רטובתה ופעל אלזמאן פי עט׳אמה והו שבה אלרמאד. ומן שרוטה וחיניד׳ ינג׳ס מנה הד׳א אלמקדאר אן יכון אלמית דפן עריאן דון ת׳וב פי תאבות מן חג׳ר צלד או רכ׳אם ונחוהמא וג׳על עליה גטא רכ׳אם חתי לא יכ׳אלטה שי מן אלתראב ולא מן אלעוד ולא מן אלת׳יאב. והכד׳א קאלוא נקבר בכסותו או בארון של עץ על גבי עפר אין לו רקב. וכד׳לך אן כאן דפן אלמית והו קד נקץ מנה עצ׳ו מן אעצ׳אה קאלוא מת שחסר אין לו רקב וקד בינא ד׳לך פי נזירות. והשזרה תנג׳ס ולו לם יכון עליהא שיא מן אללחם וכד׳לך אלג׳מג׳מה̈ ואן לם יכן עליהא שיא מן אללחם לאן כל ואחד מנהמא יטמא באהל לכון שכל אלאנסאן טאהר פי האד׳ין פהו לאחק בקולה עצם אדם. ורובע הו רובע הקב וקד בינא מקדאר אלקב פי אכ׳ר פאה ופי מואצ׳ע כת׳ירה̈ גירה. ורוב הבנין מעט׳ם אלג׳ת׳ה̈. ורוב המנין אכת׳ר עדד אלאיברים וד׳לך מאיה̈ וכ׳מסה̈ ועשרין מפצלא והד׳ה אלעט׳אם איצ׳א לים עליהא לחם בוג׳ה. פהד׳ה ת׳לת׳ה̈ מקאדיר פי אלעט׳אם אלעריה̈ מן אללחם אחדהא אן תכון תלך אלעט׳אם פיהא מעט׳ם ג׳ת׳ה̈ אלאנסאן אלתי הי עט׳אמה ואן לם יכן פיהא רובע הקב עצמות. ואלת׳אני אן יכון פיהא אכת׳ר אלעדד וד׳לך מאיה̈ וכ׳מסה̈ ועשרין מפצל ואן לם יכן פיהא רובע. ואלת׳אלת׳ אן יכון פיהא רובע עצמות פמא זאד ואן לם יכן פיהא לא רוב בנינו ולא רוב מנינו פאן תלך אלעט׳אם תנג׳ס באהל אד׳ ופיהא רובע מכל מקום. וקד בינא אן אצל הד׳א כלה קולה תעאלי בעצם אדם. והד׳ה אלמקאדר אלת׳לת׳ה̈ יבדו פי כל ואחד מנהא אנהא עצם אדם וד׳לך טאהר פיהא.

הלכה למשה מסיני. ונצל הוא הליחה הניגרת מן גוף המת כאשר התחיל הבשר להתעפש. ותרווד הוא הכף וכבר בארנו בשבעה עשר מכלים[א] שהוא מלא חפניו אמרו[ב] מלא תרווד שאמרו מלא חפניו. ורקב הוא העפר הנשאר מגוף המת אחר שכלתה לחותו ופעל הזמן בעצמות והוא דומה לאפר. ומתנאיו שאז יטמא ממנו זה השיעור הוא שיהיה המת נקבר ערום בלי בגד בארון אבן קשה או שיש והדומה להם והושם עליו כסוי משיש עד שלא יתערב בו דבר מהעפר ולא מן העץ ולא מן הבגדים. וכן אמרו[ג] נקבר בכסותו או בארון של עץ על גבי עפר אין לו רקב. וכן אם נקבר המת והיה כבר חסר ממנו אבר מאבריו אמרו[ד] מת שחסר אין לו רקב וכבר בארנו זה בנזירות[ה]. והשדרה תטמא ואף על פי שאין עליה בשר כלום וכן הגולגולת אף על פי שאין עליה בשר כלום לפי שכל אחת משתיהם תטמא באהל מפני שתמונת האדם נראית בשתיהם והוא נכלל באמרו עצם אדם. ורובע הוא רובע הקב וכבר בארנו שיעור הקב באחרון מפאה[ו] ובמקומות רבים זולתו. ורוב הבנין החלק הגדול מהגוף. ורוב המנין רוב מנין האברים והם מאה וחמשה ועשרים אברים ואלו עצמות גם כן אין עליהם בשר כלל. הנה אלו הם השלשה שיעורים בעצמות הערומים מן הבשר האחד מהם שיהיה באלו העצמות רוב קומת האדם שהיא בעצמותיו אף על פי שאין בהם רובע הקב עצמות. והשני שיהיה בהם רוב המנין והם מאה וחמשה ועשרים אברים אף על פי שאין בהם רובע. והשלישי שיש בהם רובע עצמות ולמעלה אף על פי שאין בהם לא רוב בנינו ולא רוב מנינו הנה אלו העצמות יטמאו באהל לפי שבהם רובע מכל מקום. וכבר בארנו ששרש כל זה אמרו יתברך בעצם אדם. ובכל אחד מאלו השלשה שיעורין אנחנו רואים בו שהוא עצם אדם וזה גלוי בהם.

א) משנה י"ב. ב) עי' תוספתא אהלות פ"ב הל' ב' ירושלמי נזירות פ"ז הל' ב' (נ"ו ע"ב). ג) שם הל' ג', ובירושלמי שם. ד) נזיר נ"א ב'. ה) פ"ז מ"ב. ו) משנה ה'.

ב רביעית דם ורביעית דם תבוסה ממת אחד רבי עקיבה אומר משני מתים. דם קטן שיצא כלו רבי עקיבה אומר כל שהוא וחכמים אומרים רביעית. כוית רמה בין חיה בין מתה רבי אליעזר מטמא כבשרו וחכמים מטהרים. אפר שרופים רבי אליעזר אומר שעורו ברובע וחכמים מטהרין. מלוא תרווד ועוד עפר קברות טמא רבי שמעון מטהר מלא תרווד רקב שגבלו במים אינו חבור לטומאה:

קאל תעאלי כל הנוגע במת בנפש האדם ונפש האדם הו אלדם כמא קאל כי הדם הוא הנפש ומע כון הד׳א אלמקדאר איצ׳א הו מן אלשיעורין והי הלכה למשה מסיני לכנהם ג׳עלוא לד׳לך שבה אלעלה באן קאלוא אקל מא יכון מן אלדם פי אלאנסאן פי תחלת ברייתו רביעית. ופי אלגמר קאלוא רביעית דם נתתי בכם על עסקי דם הזהרתי אתכם וכו׳. וקד בינא מקדאר אלרביעית מראת. ור׳ עקיבה יקול אנה ולו כאן משני מתים יסתדל עלי ד׳לך מן קולה תעאלי ועל כל נפשות מת לא יבוא שתי נפשות ושיעור אחד לאנה לם יקל נפשות מתים. ודם תבוסה הו דם אלתצ׳ריב ואלתכ׳ליט אלד׳י יסיל מן אלקתלא בין אלחיאה ואלמות כמא סיבין פי אלפרק אלד׳י בעד הד׳א ישתק מן קולה מתבוססת בדמיך. ור׳ עקיבה יקיס דם אלקטן עלי עט׳אמה ויקול כמא ינג׳ס רוב מניינו ורוב בניינו ואן לם יכן פיהא אלשיעור אלמחדוד ללעט׳אם כד׳לך איצ׳א ג׳מלה דמה ינג׳ס ואן לם יכן פיה שיעור אלדם והו רביעית. ואלחכמים ירג׳עון לקולה נפש אדם אקל מקדאר אלנפש והי רביעית. ורמה הו אלדוד אלמתולד פי לחם אלמית ענד מא יאכ׳ד׳ פי אלתעפן וירם תולעים. ואפר שרופין רמאד אלד׳ין יחרקון מן אלנאס אד׳א לם יכ׳אלטהם רמאד אלחטב. ואלחכמים יג׳עלון הד׳א אלרמאד במנזלה אלג׳בס מנד׳ אחרק כ׳רג׳ ען חכם אלאמואת. ועפר קברות אלמד׳כור הנא הו אן יוג׳ד פי אלקבר תראב פיה צדיד אלמית ודמה ט׳אהר ולא יעלם הל הי אלרקב אלמד׳כור אנה יטמא באהל או הו תראב אכ׳תלט פיה אלצדיד ואלדם והו קולהם פי אלתוספתא

מלוא

אמר יתברך[א]) כל הנוגע במת בנפש האדם ונפש האדם הוא הדם כמו שנאמר[ב]) כי הדם הוא הנפש ואף על פי שזה השיעור הוא גם כן מהשיעורים והם הלכה למשה מסיני בכל זאת שמו לזה כמו טעם באמרם[ג]) שהמעט מה שיהיה מן הדם באדם בתחלת ברייתו רביעית. ובגמר אמרו[ד]) רביעית דם נתתי בכם על עסקי דם הזהרתי אתכם וכו׳. וכבר בארנו שיעור הרביעית כמה פעמים. ור׳ עקיבה אומר אפילו אם היה משני מתים ויביא ראיה על זה מאמרו יתברך[ה]) ועל כל נפשות מת לא יבא[ו]) שתי נפשות ושיעור אחד שלא אמר נפשות מתים. ודם תבוסה הוא דם ההכאה וערבוב הדם הנוזל מהרוגים בין החיים והמות כמו שיתבאר בפרק שאחר זה והוא נגזר מאמרו[ז]) מתבוססת בדמיך. ור׳ עקיבה מקיש דם הקטן לעצמותיו ואמר כמו שיטמא רוב מנינו ורוב בנינו אף על פי שאין בהם השיעור המוגבל לעצמות כמו זה גם כן כל דמו יטמא אף על פי שאין בו שיעור הדם שהוא רביעית. והחכמים חוזרים לאמרו נפש אדם הפחות מה שיהיה משיעור הנפש והוא רביעית. ורמה היא התולעת המתילדת בבשר המת כאשר יתחיל להתעפש וירם תולעים[ח]). ואפר שרופים אפר האנשים הנשרפים אם לא נתערב בו אפר העצים. והחכמים שמו זה האפר במדרגת הסיד כי כאשר נשרף יצא מדין המתים. ועפר קברות הנזכר כאן הוא שנמצא בקבר עפר אשר בו לחות המת ודמו נראה ואינו ידוע אם הוא הרקב הנזכר בו שהוא יטמא באהל או האפר שנתערב בו הליחות והדם וזה אמרם בתוספתא[ט]) מלא תרווד ועוד תבוסה שנמצאה

בקבר

א) במדבר י״ט י״ג. ב) דברים י״ב כ״ג. ג) עיין תוספתא אהלות פ״ג הל׳ ב׳. ד) שבת ל״ד ב׳. ה) ויקרא כ״א י״א. ו) סנהדרין ד א׳. ז) יחזקאל ט״ז כ״ב. ח) שמות ט״ז כ׳. ט) אהלות פ״ב הל׳ ג׳.

מלוא תרוד ועוד תבוסה שנמצאה בקבר ואין ידוע מה טיבה זה הוא עפר קברות. וקולה אינו חיבור לטומאה מענאה אן אדׄא עג'ן הדׄא אלרקב לים יציר כלה מתׄצל ויציר כגׄסם ואחד חתי ינג'ס מן נגע בבעץׄ תלך אלעג'נה̈ בל מן נגע בתלך אלעג'נה̈ טאהר לאן אגזאה מנפצלה̈ בעצ̇הא מן בעץׄ ואלעג'ין לא יפידהא ולא יג'עלהא גׄסם ואחד והדׄא מתׄל קולהם פי אלתלמוד אפר לאו בר גבול הוא פלדׄלך לא יחסב תכׄליטה עג'ין. ומן הנא יבין לך אן מלוא תרוד רקב לא ינג'ס אלאנסאן במגע אבדא לאנה לא ימכן אן יגע בכולו לאנה אגזא מתפרקה̈ לא ימכן וצלהא ואנמא ינג'ס במשא ובאהל פקט והכדׄא באן נץ̇ אלתלמוד פי נזירות. ואין הלכה כר׳ עקיבה ולא כר׳ אליעזר ולא כר׳ שמעון.

בקבר ואין ידוע מה טיבה זה הוא עפר קברות. ואמרו אינו חיבור לטומאה ענינו אם גלוש זה הרקב לא יהיה כולו חיבור להיות כגוף אחד עד שיטמא מי שנגע בקצה זאת הלישה אבל מי שנגע בזאת הלישה טהור לפי שחלקיה נפרדים קצתם מקצתם והלישה לא תועילהו ולא תעשהו גוף אחד וזה דומה למה שאמרו בתלמוד[א]) אפר לאו בר גיבול הוא ולזה לא יחשב ערבובו לישה. ומכאן יתבאר לך שמלא תרווד רקב לא יטמא האדם במגע לעולם לפי שאי אפשר שיגע בכולו מפני שחלקיו מפורדים ואי אפשר לחברם אבל לא יטמא אלא במשא ובאהל לבד. וכן מבואר בלשון התלמוד בנזירות[ב]) ואין הלכה לא כר׳ עקיבה ולא כר׳ אליעזר ולא כר׳ שמעון.

ג אלו מטמאין במגע ובמשא ואינן מטמאין באהל עצם כשעורה וארץ העמים ובית הפרס אבר מן המת ואבר מן החי שאין עליהם בשר כראוי השורה והגולגולת שחסרו. כמה הוא חסרון בשורה בית שמאי אומרים שתי חליות ובית הלל אומרים אפילו חוליה אחת. ובגולגולת בית שמאי אומרים כמלוא מקדח ובית הלל אומרים כדי שינטל מן החי וימות. באיזה מקדח אמרו בקטן של רופאים דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בגדול של לשכה:

קד בינא אן עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל ואכׄברנא בעלה̈ דׄלך וכדׄלך כל עצם לים עליה שכׄל אנסאן מן תלך אלעלה̈ בעינהא. וארץ העמים ג'מיע אלאראצ̇י אלכׄארג'ה̈ ען ארץ ישראל פאנהם לתהאונהם באלאמואת ודפנהם פי כל מוצ̇ע חכמנא עלי אראציהם בהדׄה אלנג'אסה̈ ודׄלך בגזרה דרבנן עלי מא בינא פי אלצדר לאנא נקול קד יכון פי כל ג'ז מן תראבהא עצם כשעורה. ובית הפרס אלמדׄכור הנא הו מוצ̇ע כאן פיה קבר והרת̇ ותכסרת אלעט̇אם ותבדדת פי תלך אלארץׄ פנקול איצ̇א אנה קד יכון פי כל ג'ז מנה עצם כשעורה ותסמי בית הפרס למא דרס ובסטת אלעט̇אם עלי ג'מיע תלך אלארץׄ וכתיר פי לגה̈ אלחכמים פורסין מענאה אלבסט. ומקדח אלמתׄקב.

כבר בארנו[ג]) שעצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל והודיענו טעם זה וכן כל עצם שאין לו תמונת אדם מאותו הטעם בעצמו. וארץ העמים כל הארצות חוצה לארץ ישראל שהם מולזלים במתים וקוברים אותם בכל מקום לכן גזרנו זאת הטומאה על ארצותם וזהו בגזרה דרבנן[ד]) על מה שבארנו בפתיחה לפי שאנחנו אומרים שאפשר שיהיה בכל חלק מעפרם עצם כשעורה. ובית הפרס הנזכר כאן הוא מקום שהיה בו קבר ונחרש ונשברו עצמות ונתפזרו בזאת הארץ ונאמר גם כן שאולי יש בכל חלק ממנו עצם כשעורה ויקרא בית הפרס לפי שנידוש ונתפשטו העצמות על כל הארץ ההיא והרבה בלשון חכמים פורשים ענינו ההתפשטות. ומקדח

וקטן המקבת

א) עי׳ שבת י״ח א׳. ב) אינו נמצא בנזירות אבל בחולין קכ״ו ב׳. ג) פ״א מ״ח. ד) שבת ט״ו ב׳.

וקטן של רופאים הו מתקב צגיר יבט בה אלגראיחיון אלאוראם. וגדול של לשכה קד תבין פי כלים אן כאן מקדאר אלתקבה אלתי יתקבהא כפונדיון. וכדי שינטל מן החי וימות קד בינוא פי אלתלמוד אנה כסלע. וקד בינא מקדאר אלסלע ואלפונדיון פי אול קידושין. ואכתלאף ר' מאיר וחכמים אנמא הו פי מדהב בית שמאי אלמדפוע.

המקבת. וקטן של רופאים הוא מקבת קטנה אשר יפתחו בה הרופאים העושים במלאכת היד המורסות. וגדול של לשכה כבר התבאר בכלים א) ששיעור הנקב אשר ינקב בה הוא כפונדיון. וכדי שינטל מן החי וימות כבר בארו בתלמוד ב) שהוא כסלע. וכבר בארנו שיעור הסלע והפונדיון בראשון מקדושין ג). ומחלוקת ר' מאיר וחכמים היא לבר על דעת בית שמאי הנדחית.

ד הגולל והדופק מטמאין במגע ובאהל ואינן מטמאין במשא רבי אליעזר אומר מטמאין במשא רבי יהושע אומר אם יש תחתיהן עפר קברות מטמאין במשא ואם לאו אינן מטמאין במשא. אי זה הוא הדופק את שהגולל נשען עליו אבל דפק דופקין טהור:

גולל הו אלגטא אלדי יגטא בה אלמית סוי כאן מן חגר או עוד או גיר דלך. ודופק הו גואנב אלקבר אלתי עליהא יכון אלגולל סוי כאנת איצא מן חגר או עוד או גירהמא. ודפק דופקין הו מא תסתנד עליה תלך אלגואנב שבה אסאסאת אלחיטאן אלמבניה פי אלארץ פאנהא בנסבתהא אלי אלסקף דפק דופקין. פאמא כון אלגולל ואלדופק מטמאין במגע פדלך נץ אלתורה כל הנוגע בחלל חרב וכו' או בקבר פגעל חכם אלקבר כהכם אלמית כמא אן אלמית נפסה מטמא במגע ובאהל כדלך אלקבר בגמלתה סקפה וחיטאנה מטמא במגע ובאהל ולם יכן יטמא במשא לאן טומאת משא במת עצמו אנמא הי מקל וחומר כמא בינא פגאיה מא לזמנא אלקבר מן אלטומאה מא באן פי אלמת נפסה פנקלנא אליה דלך אלהכם לסבב אלהקש. ור' אליעזר ינקל אליה גמיע אחכאם טומאת מת. ור' יהושע יקול אן אדא כאנת גואנב אלקבר גיר מתצלה באלארץ אלטאהרה בל יכון תחת אלגואנב עפר קברות פאן דלך אלקבר יטמא במשא. ותסמאת גואנב אלקבר דופקים לכונהא צאגטה ללמית ודפקום יום אחד. ותסמי סקף אלקבר גולל לכונה כאן יעמל ענדהם מן חגר ידהרגונה עלי פם אלקבר מן קולה אבן גלל מענאה חגר מדחרג.

גולל הוא הכיסוי אשר יכסו בו המת בין שיהיה מאבן או מעץ או מזולת זה. ודופק הם דפנות הקבר אשר עליהם הגולל בין שיהיו גם כן מאבן או מעץ או מזולתם. ודפק דופקים הוא מה שישענו עליו אלו הדפנות והם כמו יסודות הכתלים הבנוים בארץ והוא ביחוס אל הכיסוי דפק דופקים. ומה שהגולל והדופק מטמאין במגע זה לשון התורה ד) כל הנוגע בחלל חרב וכו' או בקבר הנה עשה דין הקבר כדין המת כמו שהמת עצמו מטמא במגע ובאהל כן הקבר בכללו כסויו וכתליו מטמאים במגע ובאהל ולא יטמא במשא לפי שטומאת משא במת עצמו איננה אלא מקל וחומר כמו שבארנו ה) ותכלית מה שנחייב הקבר בטומאה הוא מה שהוא מבואר במת עצמו והעתקנו אליו זה הדין מחמת ההיקש. ור' אליעזר יעתיק אליו כל דיני טומאת מת. ור' יהושע אומר שאם לא היו דפנות הקבר מדובקות בארץ טהורה אבל יש תחת הדפנות עפר קברות זה הקבר יטמא במשא. ודפנות הקבר יקראו דופקים לפי שהם דוחקים את המת ו) ודפקום יום אחד. ויקרא כסוי הקבר גולל לפי שהיה נעשה אצלם מאבן אשר גוללים על פי הקבר מאמרו ז) אבן גלל אשר ענינו אבן מתגלגלת.

אלו אלו

א) פי"ז מי"ב. ב) בכורות ל"ז ב'. ג) י"ב א'. ד) במדבר י"ט ט"ז והלשון אינו מדויק.
ה) פ"א מ"ח. ו) בראשית ל"ג י"ג. ז) עזרא ה' ח'.

ה אלו אם חסרו טהורין כזית מן המת וכזית נצל ומלוא תרווד רקב ורביעית דם ועצם כשעורה ואבר מן החי שחסר עצמו:

הד̇א כלה בין ואשתראטה פי אבר מן החי שחסר עצמו ולם יקל איצ̇א שחסר בשרו לאנה אן נקץ לחמה ובקי עליה כדי לעלות ארוכה פהו מטמא עלי מא תקדם פי הד̇א אלפרק. אמא אד̇א נקץ בעץ̇ אלעט̇ם מן ד̇לך אלעצ̇ו ועלי אן לחמה בג̇מלתה באקיא ופי ד̇לך אללחם יתר מכזית פהו טאהר ולא ינג̇ס נוע מן אנואע אלנג̇אסה̈. וכד̇לך אלבאקי מן ע̇ט̇ם אלעצ̇ו לא ננזלה במנזלה̈ עצם כשעורה מן המת. והד̇א הו אלפרק בין אבר מן החי ובין אבר מן המת לאן אבר מן המת כזית בשר הפורש ממנו טמא ועצם כשעורה הפורש ממנו טמא עלי מא תאצל פי סאדס עדיות וקד בינאה הנאך אניא ביאן.

זה כולו מבואר והתנה באבר מן החי שחסר עצמו ולא אמר גם כן שחסר בשרו לפי שאם חסר בשרו ונשאר עליו כדי לעלות ארוכה הנה הוא מטמא על מה שקדם בזה הפרק. אבל אם חסר קצת העצם מזה האבר אף על פי שנשאר בשרו כולו ובזה הבשר יותר מכזית הוא טהור ולא יטמא במין ממיני הטומאה. וכמו זה הנשאר מן עצם האבר לא נשימהו במדרגת עצם כשעורה מן המת. וזהו החילוק בין אבר מן החי ובין אבר מן המת לפי שאבר מן המת כזית בשר הפורש ממנו טמא ועצם כשעורה הפורש ממנו טמא על מה שהושרש בששי א) מעדיות וכבר בארנוהו שם תכלית הביאור.

ו השורה והגולגולת משני מתים ורביעית דם משני מתים ורובע עצמות משני מתים ואבר מן המת משני מתים ואבר מן החי משני אנשים רבי עקיבה מטמא וחכמים מטהרין:

בין הו כון הדה אלמקאדר משני מתים מת̇ל אן תכון פקאר מן ט̇הר הד̇א ופקאר מן ט̇הר אכ̇ר ויכמל מנהמא ג̇מיע ג̇מלה̈ פקאר אלט̇הר. וכד̇לך אבר מן המת ואבר מן החי יכון בעץ̇ אלעצ̇ו מן שכ̇ץ ותמאם ד̇לך אלעצ̇ו מן שכ̇ץ אכ̇ר. וממא יג̇ב אן תעלמה ותתנבה לה אן קול אלהכמים פי אבר משני מתים אנה טהור בשרט אן לא יכון פיה עצם כשעורה ולא כזית בשר לאן קד תקדם לך אן האיברים אין להם שיעור. אמא מתי כאן כזית בשר מן המת או עצם כשעורה ממנו פהו טמא בלא שך ועלי אן ד̇לך בעץ̇ אלאבר. וקד קלנא אן דליל ר׳ עקיבה פי אלדם מן קולה נפשות מת ותעלם מנה סאיר אלשיעורין אנהא מתי כמלת ולו משני מתים פהי תנג̇ס נג̇אסתהא. ואין הלכה כר׳ עקיבה.

מבואר הוא שאלו השעורין משני מתים הם כמו אם היו תוליות מגב אחד וחוליות מגב אחר ויושלם משתיהן יחד כל חוליות הגב. וכמו זה אבר מן המת ואבר מן החי אם קצת האבר הוא מאיש אחד ויושלם זה האבר מאיש אחר. ומה שצריך שתדעהו ותתעורר עליו שמאמר החכמים באבר משני מתים הוא בתנאי שלא יהיה בו עצם כשעורה ולא כזית בשר לפי שכבר קדם לך שהאברים אין להם שיעור. אבל אם היה כזית בשר מן המת או עצם כשעורה ממנו הוא טמא בלא ספק ואף על פי שזה קצת האבר. וכבר אמרנו שראיית ר׳ עקיבה בדם מאמרו נפשות מת ולמוד ממנו שאר השיעורין שאם הושלמו ואפילו משני מתים יטמאו טומאתם. ואין הלכה כר׳ עקיבה.

ז עצם כשעורה שנחלק לשנים רבי עקיבה מטמא ורבי יוחנן בן נורי מטהר אמר

רבי

א) מ״ג.

רבי יוחנן בן נורי לא אמרו עצמות כשעורה אלא עצם כשעורה. רובע עצמות שנדקדקו ואין בכל אחד ואחד עצם כשעורה רבי שמעון מטהר וחכמים מטמאין. אבר מן החי שנחלק לשנים טהור רבי יוסי מטמא ומודה שאם ניטל חציים שהוא טהור:

אם נטל חציים הו אן יקטע מן אלאנסאן בעץׄ דׄלך אלעצׄו ויבין מנה תׄם תקטע בקיהׄ אלעצׄו איצׄא ויחצל אלעצׄו כלה באין פאנה לא ינגׄס לדברי הכל. ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי ולא כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי.

אם ניטל חציים הוא שנחתך מהאדם קצת זה האבר ונבדל ממנו ואחר זה נחתך הנשאר מזה האבר גם כן ויהיה האבר כלו נבדל ובזה לא יטמא לדברי הכל. ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי ולא כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי.

פרק שלישי.

א כל המטמאין באהל שנחלקו והכניסן לתוך הבית רבי דוסא בן הרכינס מטהר וחכמים מטמאים כיצד הנוגע בכשני חציי זיתים מן הנבילה או נושאן ובמת הנוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית או נוגע בכחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו מאהיל על כשני חציי זתים מאהיל על כחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו רבי דוסא בן הרכינס מטהר וחכמים מטמאין. אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית או מאהיל על כחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור אמר רבי מאיר אף בזה רבי דוסא בן הרכינס מטהר וחכמים מטמאין. הכל טמא חוץ מן המגע עם המשא והמשא עם האהל זה הכלל כל שהוא משם אחד טמא משני שמות טהור:

למא קדם גׄמלהׄ מן אלקול והו אן ר׳ דוסא בן הרכינס לא תנצׄאף ענדה אלאגׄזא אלמתפרקהׄ ליכמל בהא שיעור אלטומאה פי טומאת אהל גׄאב מתׄאל יעלמך בה אן כדׄלך אעתקאדה איצׄא פי אנואע אלאנתגׄאסאת אעני טומאת מגע וטומאת משא פי אלמת ואלנבלה. ואעלם אן אלאנסאן אלחי אדׄא האהיל על המת פקד אנתגׄס כמא סיבין פי הדׄה אלמסכתא. ופי הדׄה אלמשנה תנאקץׄ פי באדי אלנטׄר ודׄלך אנה קאל אן נוגע בחצי זית ומאהיל על כחצי זית או נוגע בכחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו או יכון מעה פי אוהל מתׄל אן יכון אלאנסאן וחצי זית תחת אהל ויכׄרגׄ עצׄו מן אעצׄאה כׄארגׄ אלאהל וינגע בחצי זית פקאל פי הדׄא כלה אנה טמא ענד אלחכמים פידל דׄלך אן נוגע ומאהיל שיא ואחדא ענדהם ואן האדׄין אלנועין משם אחד. תׄם קאל בעד דׄלך אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור והדׄא ידל אן

נוגע

אחר שקדם כלל המאמר והוא שעל דעת ר׳ דוסא בן הרכינס לא יצטרפו החלקים הנפרדים להשלים בהם שיעור הטומאה בטומאת אהל הביא משל ללמדך בו שכמו זה סברתו גם כן במיני הטמאות רצה לומר טומאת מגע וטומאת משא במת ובנבלה. ודע שהאדם החי אם האהיל על המת כבר נטמא כמו שהתבאר בזאת המסכתא. ובזאת המשנה יש סתירה בהשקפה ראשונה וזה שאמר הנוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית או נוגע בכחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו או אם היה עמו באהל כמו שאם היו האדם וחצי זית תחת אהל והוציא אבר מאבריו חוץ לאהל ונגע בחצי זית ואמר בכל זה שהוא טמא לדעת החכמים וזה יורה שנוגע ומאהיל הם דבר אחד אצלם ושהם שני מינים משם אחד. ועוד אמר אחר זה אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור וזה יורה שנוגע ומאהיל אינם שניהם משם אחד.

ובא רו

נוגע ומאהיל ליס המא משם אחד. ובינוא פי אלתלמוד שרח ד̇לך ותפציל אלחכם פיה וד̇לך אן נוגע ומאהיל שני שמות כמא קאל אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור ואנמא קולה אולא ובמת נוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית אנה טמא פד̇לך בשרט ד̇כרוה והו אן תכון כ̇ואנה̈ עלי ט̇הרהא הצי זית מן המת וכ̇זאנה̈ ת̇אניה̈ פוקהא בינהמא אקל מן ארתפאע טפח ואלכ̇זאנה̈ אלפוקאניה̈ תאהיל עלי ד̇לך אלחצי זית ת̇ם יגע חצי זית אחר מן המת בתלך אלכ̇זאנה̈ אלפוקאניה̈ פהי תנתג̇ס לאן ינצ̇אף אלחצי זית שנגע בה ללחצי זית שהאהילה עליו וכאן נגע בה כזית מן המת ואנמא כאן ד̇לך לכונהא מרתפעה̈ ען ד̇לך אלחצי זית דון טפח אלד̇י הו אקל שעור אלאוהל כמא יבין לך פחסבנא אלשני חציי זיתים נגעו בה אמא לו כאן בין אלכ̇זאנתין טפח פמא זאד אלד̇י הו שעור אלאוהל פליס כאן תנתג̇ס לאן נוגע ומאהיל שני שמות הן. וכד̇א קאלוא פי אלתלמוד בטומאה רצוצה בין שני מגדלים עסקינן ואין ביניהן פותח טפח. וכד̇לך אן אנצ̇ם איצ̇א חצי זית באלכ̇זאנה̈ אלספליה̈ ויכון אלחצי זית אחר פוקהא אעני מלתזק פי קער אלכ̇זאנה̈ אלפוקיה̈ ובינהמא אקל מן טפח פהי איצ̇א תנתג̇ס עלי אלוג̇ה אלד̇י ד̇כרנא בכוננא נחסב אלכל נגיעה לקרב אלחצי זית אחר מן אלשי אלד̇י האהיל או הואהל עליו אמא מאהיל ונוגע פליס יצטרף ענד אלחכמים כמא מת̇ל פי קולה אבל הנוגע בכחצי זית וכו׳. וכ̇אלף ר׳ מאיר עלי תנא קמא וקאל אן אלחכמים איצ̇א יעתקדון אן אוהל ונגיעה מצטרפין ואין הלכה כר׳ מאיר. פחצל מן הד̇א כלה אן נוגע בחצי זית ומאהיל על כחצי זית טהור ואן אד̇א כאן בין אלטומאה ואלשי אלד̇י האהיל עליה או האהילה עליו פחות מטפח פכאנהא נגעה בו ונגיעה נחסבהא לתנצ̇אף מע גירהא עלי מא תקדם ביאנה ענד אלחכמים. אמא ר׳ דוסא פאנה ינזלה במנזלה̈

נוגע

ובארו בתלמוד[א] פירוש זה וחלוקת הדין בו וזה שנוגע ומאהיל שני שמות כמו שאמר אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור ומה שאמר בתחלה ובמת נוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית טמא אין זה אלא בתנאי שזכרו וזה שהיה מגדל אחד ועל גבו חצי זית מן המת ומגדל שני למעלה מהראשון וביניהם פחות מגובה טפח והמגדל העליון מאהיל על זה ההצי זית ואחר זה נגע הצי זית אחר מן המת בזה המגדל העליון הנה הוא יטמא מפני שהחצי זית שנגע בו יצטרף עם ההצי זית שהאהיל עליו ויהיה כאילו נגע בו זית מן המת ואין זה אלא מפני שנבהו מעל זה ההצי זית פחות מטפח שהוא השיעור היותר פחות באהל כמו שהתבאר לך ודי לנו ששני הצאי זתים נגעו בו אבל אם היה בין שני המגדלים טפח ולמעלה שהוא שיעור האהל לא תטמא לפי שנוגע ומאהיל שני שמות הם. וכן אמרו בתלמוד[ב] בטומאה רצוצה בין שני מגדלין עסקינן ואין ביניהם פותח טפח. וכמו זה אם נגע גם כן חצי זית במגדל התהתון וחצי זית אחר למעלה ממנו רצה לומר דבוק בתחתית המגדל העליון וביניהם פחות מטפח הנה המגדל גם כן יטמא על אלו הפנים אשר זכרנו לפי שאנחנו חושבים הכל נגיעה בקרבת ההצי זית אחר מהדבר אשר האהיל או הואהל עליו אבל מאהיל ונונע לא יצטרפו לדעת ההכמים כמו שבא המשל באמרו אבל הנוגע בכחצי זית וכו׳. ור׳ מאיר חולק על תנא קמא ואומר שהחכמים גם כן סוברים שאהל ונגיעה מצטרפים ואין הלכה כר׳ מאיר. ויצא לנו מכל זה שנוגע בחצי זית ומאהיל על כחצי זית טהור ושאם היה בין הטומאה והדבר אשר האהיל עליה או האהילה עליו פחות מטפח היא כאילו נגעה בו ונחשבה נגיעה עד שתתחבר עם זולתה על מה שקדם ביאורו אצל ההכמים. אולם ר׳ דוסא ישימהו במדרגת נוגע ומאהיל ולדעת ההכמים

כנוגע

[א] חולין קכ״ה א׳ ב׳. [ב] שם.

נוגע ומאהיל וענד אלחכמים כנוגע בשני חציי זיתים בבת אחת והלכה כחכמים.

כנוגע בשני חציי זתים בבת אחת והלכה כחכמים.

ב מלא תרווד רקב שנתפזר בתוך הבית הבית טמא ורבי שמעון מטהר. רביעית דם שנבלעה בתוך הבית הבית טהור נבלעה בכסות אם מתכבסת ויוצא ממנה רביעית דם טמאה ואם לאו טהורה שכל הבלוע שאינו יכול לצאת טהור:

קד תקדם פי אלפרק אלת̇אני אן מלא תרווד רקב ורביעית דם מטמאין באהל. וג̇ה אמתחאן אלת̇וב ליעלם הל יכ̇רג̇ מנה רביעית דם פינג̇ס אלאהל אלד̇י יכון פיה או לא כמא באן פי אלתוספתא. וד̇לך באן תג̇סל אלכסות בכיל מעלום מן אלמא ת̇ם יוכ̇ד̇ מת̇ל ד̇לך אלכיל מן מא ויצ̇אף אליה רביעית דם פאן כאן לונהמא ואחד פי אלחמרה̈ או יכון מא גסיל אלת̇וב אשד חמרה̈ פנעלם אן יצא ממנה רביעית דם ויכון ד̇לך אלת̇וב מטמא באהל ואין הלכה כר' שמעון.

כבר קדם בפרק שני[א] שמלא תרווד רקב ורביעית דם מטמאין באהל. ואופן בחינת הבגד לידע אם תצא ממנו רביעית דם ויטמא האהל אשר היה בו או לא כמו שהוא מבואר בתוספתא[ב]. וזה שכובסין את הכסות במדה ידועה ממים ואחר זה מביאים באותה המדה מים ויצטרפו עמם רביעית דם אם היה מראיהם אחד באדמומית או אם היו המים אשר כבסו בהם הבגד יותר אדומים אז נדע שיצא ממנה רביעית דם ויהיה זה הבגד מטמא באהל ואין הלכה כר' שמעון.

ג נשפך באויר אם היה מקומו קטפרים והאהיל על מקצתו טהור. היה אשבורן או שקרש טמא נשפך על האסקופה והיא קטפרים בין מבפנים בין מבחוץ והבית מאהיל עליו טהור. היה אשבורן או שקרש טמא. כל שבמת טמא חוץ מן השינים והשער והצפורן בשעת חבורן הכל טמא:

קולה באויר יריד בה פי פצ̇א אלבית. וקולה והאהיל ישיר אלי אלבית יעני אן אד̇א האהיל הבית על מקצתו הבית טהור. ומעלום אן חית̇ מא קלנא הבית טהור אלגר̇ץ̇ בד̇לך אנה לא ינתג̇ס מא פיה מן אדם וכלים. וקטפרים הו אלמוצ̇ע אלמצוב̇ אלד̇י לא יסתקר עליה אלשי אלמאע בל יסיל וינהדר. ואשבורן אלמוצ̇ע אלד̇י יכון פיה תקעיר פאד̇א אנהרק פיה שי מאיע אסתקר ולם יסל. וקרש ג̇מד. ואסקופה הי אלעתבה̈ והי מצטבה̈ צגירה̈ אמאם אבואב אלביות בין אלעצ̇אדתין פיקול אן אד̇א כאנת תלך אלעתבה̈ מנצבה̈ אלי דאכ̇ל אלבית או אלי כ̇ארג̇ה וכאן אלבית יט̇לל עלי תלך אלעתבה̈ ואנהרק עליהא רביעית דם פד̇לך אלבית טאהר ועלי אנה מאהיל עלי אלמוצ̇ע אלד̇י אנהרק עליה רביעית דם אד̇ ולם יסתקר הנאך פהו כמי שנבלע בתוך הבית אלד̇י הבית טהור.

אמרו באויר ירצה בו בחלל הבית. ואמרו והאהיל ירמוז אל הבית רצה לומר שאם האהיל הבית על מקצתו הבית טהור. וידוע שבכל מקום שאמרנו הבית טהור הכונה בזה שלא יטמא מה שבתוכו מאדם וכלים. וקטפרים הוא מקום משופע אשר לא יעמוד עליו הדבר הלח אבל יזל וירד. ואשבורן המקום אשר יש בו קערורית ואם ישפכו בו דבר לח יעמוד ולא יזל. וקרש נקפה. ואסקופה הוא המשקוף והוא איצטבה קטנה לפני דלתות הבית בין שתי המזוזות ואמר שאם היה זאת האסקופה שופעת לתוך הבית או לצד החוץ והיה הבית מאהיל על זאת האסקופה ונשפכה עליה רביעית דם זה הבית טהור ואף על פי שהוא מאהיל על המקום אשר נשפך עליו רביעית דם הואיל ואינו עומד שם והוא כמו שנבלע בתוך הבית שאז הבית טהור. ואם היה באסקופה קערורית

פאן

ועמר

[א] מ"ב. [ב] אהלות פ"ד הל' ה'.

פאן כאן פי אלעתבה̈ תקעיר ואסתקר אלדם פיהא או כאנת מנחדרה̈ לכן גמד אלדם עליהא ענד אנצבאבה פאלבית טמא ומעלום אן צפורן אלט̇פר.

ועמד בו הדם או שירד אבל נקפה הדם עליו בירידתו הבית טמא. הצפורן כמשמעו.

ד כיצד המת בחוץ ושערו בפנים הבית טמא. עצם שיש עליו כזית בשר הכנים מקצתו לפנים והבית מאהיל עליו טמא. שני עצמות ועליהן כשני חציי זיתים בשר והכנים מקצתם לפנים והבית מאהיל עליהם טמא. היו תחובים בידי אדם טהור שאין חבורי אדם חבור:

תחובין בידי אדם אן יכון ד̇לך אלבשר תחבו אדם בעצם מת̇ל אן יאכ̇ד חצי זית מבשר המת וית̇קבה בעט̇ם איצ̇א מן אלמית כמא ירכב אללחם פי אלספוד בל יחתאג̇ אן יכון אללחם מתצל בד̇לך אלעט̇אם אתצאלא טביעיא.

תחובים בידי אדם שזה הבשר תחבו אדם בעצם כמו שיקח חצי זית מבשר ויתחבהו בעצם שהוא גם כן מן המת כמו שתוחבין הבשר בשפוד אבל צריך שיהיה זה הבשר מחובר בזה העצם חבור טבעי.

ה איזהו דם תבוסה המת שיצא ממנו שמינית בחייו ושמינית במותו דברי רבי עקיבה רבי ישמעאל אומר רביעית בחייו ורביעית במותו. ניטל מזה ומזה רביעית רבי אלעזר ברבי יהודה אומר זה ווה כמים. אי זה הוא דם תבוסה צלוב שדמו שותת ונמצא תחתיו רביעית דם טמא אבל המת שדמו מנטף ונמצא תחתיו רביעית דם טהור רבי יהודה אומר לא כי אלא השותת טהור והמנטף טמא:

קד תקדם פי אלפרק אלת̇אני אן דם תבוסה מטמא באהל והו אלאן יבין מא הו. ומעלום אן שמינית נצף אלרביעית וקד בינא קדר אלרביעית פי מואצ̇ע. ואעלם אן אלדם אלד̇י יסיל מן אלאנסאן והו חי מת̇ל דם אלפצאד ואלג̇רח ונחוהמא פהו טאהר לדברי הכל והו כאלמא ואלד̇י יסיל מן אלמית פהו כמת עצמו ובשרט אן יכון פיה רביעית כמא תבין. פאד̇א סאל בעצ̇ אלרביעית והו חי ובעצ̇הא והו מית ולם נעלם הל מעט̇ם אלרביעית סאל בעד אלמות, או קבלה או כאנת נצאף פי אלחיאה̈ ונצף פי אלמות פד̇לך הו דם תבוסה והו אכ̇ף פי אחכאם אלנג̇אסה̈ מן דם המת עלי מא בינא פי סאבע̇ נזירות. וניטל מזה ומזה רביעית יריד בה אן רביעית מן הד̇ה אלשתי רביעיות אלמכ̇תלטה̈ הו אלד̇י יטמא באהל. ור' אלעזר בן יהודה יקול אן הד̇א אלד̇י קאל ר'

כבר קדם בפרק שני א) שדם תבוסה מטמא באהל ועתה הוא מבאר איזה הוא. וידוע ששמינית היא חצי הרביעית וכבר ביארנו שיעור הרביעית במקומות רבות ב). ודע שהדם הנוזל מן האדם והוא חי כמו דם ההקזה והמכה והדומה להם טהור לדברי הכל והוא כמים. והדם הנוזל מן המת הוא כמת עצמו ובתנאי שיהיה בו רביעית כמו שהתבאר. ואם נזל קצת מרביעית והוא חי וקצתו והוא מת ולא נדע אם רוב הרביעית נזל אחר המות או קודם זה או אם היה חציה בחיים וחציה אחר המות זהו דם תבוסה והוא יותר קל בדיני הטומאה מדם המת על מה שבארנו בשביעי מנזירות ג). ונטל מזה ומזה רביעית ירצה בו שרביעית מאלו השתי רביעיות המעורבות הוא אשר יטמא באהל. ור' אלעזר בן יהודה אומר שזה שאמר ר' ישמעל ומה שאמר ר' עקיבה

א) מ"ב. ב) פיאה פ"ח מ"ב, שבת פ"ח מ"א. ג) אין זה בפירוש הר"ם שם ודין דם תבוסה לנזיר לא נמצא אלא בתוספתא אהלות פ"ד הל' י"ב; עי' בבא קמא ק"א ב', נדה ס"ב ב'.

ר' ישמעאל מע אלדׄי קאל ר' עקיבה לא ינגׄס ואחד מנהמא ואנמא המא כאלמא ואנמא דם תבוסה ענׄדה מא יסיל מן אלמצלוב ענד נחרה. ושותת הו אלשי אלסאיל והו דם שהנפש יוצאה בו. ומנטף הו אלדם אלקאטר קטרה̈ בעד קטרה̈ כמא יעתרי בעד נפאדׄ מעטׄם אלדם מן אלערוק פאן אלדם יכׄרג נקטה̈ בעד נקטה̈. ור' יהודה נטׄר נטׄרא אכׄר וקאל אן אלדם אלסאיל חי הו אלאנסאן ענד כׄרוגה פלדׄלך לא ינגׄס ואלדם אלקאטר אנמא יכׄרג כדׄלך ענד נפאדׄ אלדם ובחלול אלמות והלכה כר' עקיבה.

עקיבה לא יטמא אחד משניהם ואינם אלא כמים ודם תבוסה לדעתו אינו אלא מה שיזל מן הצלוב בעת שיחנק. ושותת הוא הדבר הנוזל והוא הדם שהנפש יוצאה בו. ומנטף הוא הדם הנוטף טפה טפה כמו שיקרה אחר יציאת רוב הדם מהעורקים הנה הדם יוצא טפה אחר טפה. ור' יהודה סובר סברה אחרת ואומר שאם הדם שותת הוא שהאדם חי בעת יציאתו ולזה לא יטמא והדם הנוטף אינו יוצא כן אלא בעת שפסק הדם ובא המות והלכה כר' עקיבה.

ו כזית מן המת פתחו בטפח והמת פתחו בארבעה טפחים להציל את הטומאה על הפתחים אבל להוציא את הטומאה בפותח טפח וגדול מכזית כמת רבי יוסי אומר השורה והגולגולת כמת:

אלאצל ענדנא אן אדׄא כאן אלמית פי בית ולדׄלך אלבית אבואב כתׄירה̈ מן גׄמיע גׄהאתה וכאן תסקיף אלבית כׄארגׄ עלי אלאבואב מתׄל אלרואשן אלכׄארגׄה̈ מן אלדיאר פכל מן יגׄלס כׄארגׄ אלבית תחת דׄלך אלרושן אלכׄארגׄ מן אלבית פהו טמא מן אגׄל אלבאב ועלי אן אלבאב מגלוק אעני גׄמיע אבואב אלבית ואן כאנת כלהא מגלוקה̈ פאן אלבית מטמא מכל סביביו. פאדׄא פתח באב ואחד מנהא ליכׄרגׄ מנה אלמית פהצל דׄלך אלבאב פקט טמא ובקי דאיר אלבית כלה מן כׄארגׄ טאהר ועלי אנה דאיר ברואשן ואלגׄאלס תחת תלך אלרואשן לא ינתגׄס אדׄ ואלבאב מגלק ואלמית לם יעול עלי אכׄראגׄה מן הדׄא אלבאב אלמגלק והדׄא הו מעני הציל על הפתחים. פאן כאן אלמת בגׄמלתה פי אלבית פיחתאגׄ אן יכון פי אלבאב אלדׄי יציל על הפתחים ארבעה טפחים פמא זאד ואן כאן אלדׄי פי אלבית כזית מן המת פיחתאגׄ אן יכון פי אלפתח אלדׄי יציל על הפתחים טפח פמא זאד. והדׄא כלה אלדׄי קלנא אן הציל על הפתחים אדׄא כאנת תלך אלאבואב כלהא מגלוקה̈ אמא אדׄא כאנת מפתוחה̈ ועלי אנה עול עלי ואחד מעהא פקט אן יכׄרגׄ מנה אלמית פכל מן גׄלס תחת

השרש אצלנו שאם היה המת בבית ולזה הבית פתחים הרבה מכל צדדיו והיה גג הבית יוצא על הפתחים כמו הגזוזטראות היוצאות מהבתים הנה כל היושב חוץ מהבית תחת אותה גזוזטרא היוצאת מן הבית טמא מפני הפתח אף על פי שהפתח נעול רצה לומר כל פתחי הבית ושכולם נעולים לפי שהבית מטמא כל סביביו. ואם פתח פתח אחד מהם להוציא ממנו המת זה הפתח לבדו יהיה טמא והשאר מה שהוא סביב הבית כולו מבחוץ טהור אף על פי שהוא מוקף בגזוזטראות והיושב תחת אלה הגזוזטראות לא יטמא לפי שהפתח נעול ולא חשבו להוציא המת מזה הפתח הנעול וזהו ענין הציל על הפתחים. ואם היה המת כולו בבית יצטרך שיהיה בהפתח אשר יציל על הפתחים ארבעה טפחים ולמעלה ואם מה שבבית היה כזית מן המת יצטרך שיהיה בהפתח אשר יציל על הפתחים טפח ולמעלה. וכל זה אשר אמרנו שהציל על הפתחים אם היו אלו הפתחים כולם נעולים אבל אם היו פתוחים אף על פי שחשב על אחד מהם לבד להוציא ממנו המת כל היושב תחת הגג המחובר בבית הוא טמא אף על פי שאין בזה הפתח הפתוח אלא

תחת אלסקף אלמתצל באלבית פהו טמא ולו לם יכן פי ד'לך אלפתח אלמפתוח גיר טפח על טפח והד'א הו מעני קולה אבל להוציא את הטומאה בפותח טפח. וקולה גדול מכוית כמת יעני אנה יחתאג' פתח מן ארבעה טפחים וחיניד' יציל על כל הפתחים וכד'לך יעתקד ר' יוסי פי שורה וגולגולת ואינה הלכה.

טפח על טפח וזה הוא ענין אמרו אבל להוציא את הטומאה בפותח טפח. ואמרו גדול מכוית כמת רצה לומר שצריך פתח מארבעה טפחים ואז יציל על כל הפתחים וכן סובר ר' יוסי בשורה ונולגולת ואינו הלכה.

ז טפח על טפח על רום טפח מרובע מביא את הטומאה וחוצץ בפני הטומאה. כיצד ביב שהוא קמור תחת הבית יש בו פותח טפח ויש ביציאהו פותח טפח טומאה בתוכו הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס. יש בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח טומאה בתוכו הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס. אין בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח טומאה בתוכו הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכו טמא אחד חור שחררוהו מים או שרצים או שאכלתו מלחת וכן מרבך של אבנים וכן צוואר של קורות רבי יהודה אומר כל אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל ומודה בשקיפים ובסלעים:

ביב הו אלמג'רי אלד'י יעמל פי אוסאט אלביות ואלדיאר ליסיל פיה אלמא וימשי תחת אלארץ' ויכ'רג' למוצ'ע אכ'ר ואסמהא ענדנא באללועה. וקמור מקבב וקד שרחנא ד'לך פי עירובין. וקולה יש בו פותח טפח יריד פי תלך אלחפרה אלתי תתסמי ביב ויציאתו הו באב ד'לך אלביב אלד'י יכ'רג' מנה אלמא אלג'ארי פיה והד'ה צורה ד'לך כי יכון בינא ג'דא. פאד'א כאן פי פתח הביב פותח טפח וביציאתו פותח טפח וכאנת אלטומאה פי ד'לך אלביב פאלבית טאהר לאן אלטומאה תצא דרך יציאת הביב אד' ופיה טפח וליסת תכנס לבית. וכד'לך אד'א כאנת אלטומאה פי אלבית פלא ינתג'ס מא פי אלביב לאן אלטומאה לא תדכ'ל מפתח הביב אד' ופיה טפח. וקד אצל לך אן טפח על טפח חוצץ בפני הטומאה ודרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס. אמא אן כאן פי פתח הביב טפח ולא תכון פי יציאתו טפח ותכון טומאה בתוך הביב פהי תכ'רג' מפתח הביב לבית אד' לא ימכן כ'רוג'הא מן יציאת הביב לאן ליס פיה טפח ואלטומאה לא תכ'רג' פי אקל מן טפח כמא אצל הנא

פי

ביב הוא הדרך הנעשה באמצעיות הבתים והדירות להגרת המים אשר ילכו תחת הארץ ויצאו למקום אחר ושמו אצלנו באלועה. וקמור העשוי כמין כיפה וכבר בארנו זה בעירובין ס). ואמרו יש בו פותח טפח ירצה בו בזאת החפירה אשר תקרא ביב ויציאתו הוא פתח זה הביב אשר יצאו ממנו המים הנגרים בו וזה צורתו 21 כדי שיהא ברור מאד. ואם היה בפתח הביב פותח טפח וביציאתו פותח טפח והיתה הטומאה בזה הביב הבית טהור לפי שהטומאה תצא דרך יציאת הביב מפני שבו טפח ולא תכנס לבית. וכן אם היתה הטומאה בבית לא יטמא מה שבביב לפי שהטומאה לא תכנס מפתח הביב מפני שבו טפח. וכבר השריש לך שטפח על טפח חוצץ בפני הטומאה ודרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס. אבל אם יש בפתח הביב טפח ואין טפח ביציאתו והיתה טומאה בתוך הביב הנה היא תצא מפתח הביב לבית לפי שאי אפשר שתצא מיציאת הביב לפי שאין בה טפח והטומאה לא תצא בפחות מטפח כמו שהשריש כאן באמרו טפח על טפח מביא

את

ס) פ"ח מ"ו.

פי קולה טפח על טפח מביא את הטומאה. ואן כאנת טומאה בבית פאלשי אלדׄי פי אלביב לא ינתגׄס אל טומאה לא תדכׄל ללביב מן קער אלבית אדׄ ופי מוצׄע אלטומאה טפח על טפח וקד חיצץ בפני הטומאה והלק מקום לה. אמא אן כאן פי הדׄא אלביב אלדׄי תחת אלבית אקל מן טפח על טפח וכדׄלך פי יציאתו אקל מן טפח על טפח פהו במנזלה̈ מוצׄע מקער פי ארץׄ אלבית אלדׄי חכמה והכם אלבית סוי לאן כל מא הו בקרקעיתו של בית טמון אדׄא לם יכן פי דׄלך אלמוצׄע טפח על טפח פאנה ינתגׄס וינגׄס. קאלוא וכל אשר באהל לעשות קרקיעותו של בית כמוהו עד התהום כמא סיבין. וקולה טפח על טפח מרובע לילא תגלט ותטׄן אן אלגרץׄ פתח יכון פי מסאחתה טפח על טפח כיף כאן שכלה מתׄל קולהם פי שיעור מקוה אמה על אמה ומא אשבה דׄלך פלדׄלך אשתרט בקולה מרובע. אמא אן כאן פתח פי ערצׄה מתׄלא חצי טפח ופי טולה שלשה טפחים או ארבעה פאן הדׄא אלפתח אינו מביא את הטומאה ועלי אן פי מסאחתה אכתׄר מן טפח על טפח והדׄא הו פאידה̈ קולה מרובע פאפהם דׄלך. וקולה אחד הור שחררוהו מים יעני אן כל פצׄא פיה טפח על טפח פהו אהל ומביא את הטומאה סוי פעלה אלאנסאן או חפרה אלמא או אלחיואן או תמלחת אלארץׄ ותסאקטת חתי בקי הנאך חפיר והדׄא כתׄיר מא יחדתׄ. ומרבך של אבנים הגׄאר מעביה̈ בעצׄהא עלי בעץׄ וכדׄלך פסר איצׄא פי קולה תעאלי מרבכת תביאנה אנה מן מעני אלתכׄריס. וצוור של קורות אכדאס אלכׄשב וקד יקרי צבר של קורות פיקול אן כל טפח על טפח פי הדׄה אלהיאת ונחוהא אהל הו ואן כאן לם יקצד בה עמל אהל. ור׳ יהודה יקול אנא לא נגׄעל טפח על טפח אהל אלא אדׄא כאן עמל אלאנסאן בקצד אן יכון אהל אמא אדׄא כאן עמל חיואן או עמל אנסאן לכן בגיר קצד מתׄל מא יחצל פי מרבך

של

את הטומאה. ואם היתה הטומאה בבית מה שהוא בביב לא יטמא לפי שהטומאה לא תכנס להביב מחלל הבית הואיל ובמקום הטומאה טפח על טפח וכבר חצץ בפני הטומאה וחלק מקום לה. אבל אם היה בזה הביב אשר תחת הבית פחות מטפח על טפח וכמו זה ביציאתו פחות מטפח על טפח הנה הוא במדרגת מקום חלול בקרקע הבית אשר דינו שוה לדין הבית לפי שכל מה שהוא בקרקעית הבית טמא אם אין בזה המקום טפח על טפח ולפי זה יטמא ויטמא. אמרו[א] וכל אשר באהל לעשות קרקיעותו של בית כמוהו עד התהום כמו שהתבאר. ואמרו טפח על טפח מרובע כדי שלא תטעה ותחשוב שכיונו לפתח אשר מרתו טפח על טפח איך שתהיה תמונתו כמו שאמרו[ב] בשיעור מקוה אמה על אמה ובהדומה לו ולזה התנה באמרו מרובע. אבל אם היה רוחב הפתח דרך משל חצי טפח וארכו שלשה או ארבעה טפחים זה הפתח אינו מביא את הטומאה אף על פי שיש במידתו יותר מטפח על טפח וזהו אשר הועיל באמרו מרובע והבן זה. ואמרו אחד הור שחררוהו מים רצה לומר שכל חלל טפח על טפח הוא אהל ומביא את הטומאה בין שעשאו האדם או חררוהו המים או אחד מבעלי חיים או שנתבקעה הארץ ונפלה עד שנשאר שם חפירה וזה מה שיארע הרבה. ומרבך של אבנים אבנים סדורות קצתן על קצתן וכמו זה פתרו גם כן באמרו יתברך[ג] מרבכת תביאנה שהוא מענין ההערכה. וצוור של קורות מערכות הקורות ויש קוראים צבר של קורות. ואמר שכל טפח על טפח באלו התכונות וכיוצא בהן הוא אהל אף על פי שלא כיון בו לעשות אהל. ור׳ יהודה אומר שלא נחשוב טפח על טפח אהל אלא אם עשאו האדם בכונה שיהיה אהל אבל אם עשאו אחד מבעלי חיים או עשאו אדם בלא כונה כמו שיקרה במרבך של אבנים וצוור של קורות

איננו

[א] ספרי במדבר פיסקא קכ״ו. [ב] פסחים ק״ט ב׳. [ג] ויקרא ו׳ י״ד.

של אבנים וצוור של קורות פלים הו אהל ענד ר' יהודה אלא אדא כאן מקדארה מלוא אגרוף. וכדא בין אלתלמוד ולדלך מודה בשקיפין ובסלעים אלתי הי כבירה אלתטליל. ושקיפין אלעטפאת אלכארגה מן אלמבאני ואלכשוב ואלגבאל ונחוהא תרגום סעיפי הסלעים שקיפי סלעיא והו מן מעני אלברוז ואלכרוג מן נשקפה ונשקף וכדלך יקול סלעים יריד בה אלהגארה אלנאתיה אלבארזה מן נפס אלהאיט או אלגבל ואין הלכה כר' יהודה.

איננו אהל לדעת ר' יהודה אלא אם היה שעורו מלוא אגרוף. וכמו זה באר התלמוד[א] ולזה הוא מודה בשקיפים ובסלעים שהם מסככים הרבה. ושקיפים הם הסעיפים היוצאים מן הבנינים והקורות וההרים והדומה להם תרגום סעיפי הסלעים[ב] שקיפי סלעיא והוא מענין הבליטה והיציאה מן נשקפה[ג] ונשקף[ד]) וכמו זה אמרו סלעים ירצה בו האבנים הבולטות היוצאות מגוף הכותל או ההר ואין הלכה כר' יהודה.

פרק רביעי.

א מגדל שהוא עומד באויר טומאה בתוכו כלים שבעוביו טהורים טומאה בעוביו כלים שבתוכו טהורים רבי יוסי אומר מחצה למחצה. היה עומד בתוך הבית טומאה בתוכו הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס. כלים שבינו לבין הארץ שבינו לבין הכותל שבינו לבין הקורות אם יש שם פותח טפח טמאין ואם לאו טהורין טומאה שם הבית טמא:

מעני עומד באויר אלא תכון הדה אלכזאנה תחת אהל בל מכשופה ללסמא וכאנת כזאינהם להא פצא גלטהא בין לוחין הכדא. וקול ר' יוסי פי מחצה למחצה מענאה אן אדא כאנת טומאה בעובי כלים שבתוך המגדל אלתי תלי אלנצף אלדי פיה אלטומאה טמאין ואלתי תלי אלנצף אלאכר טהורים. וכדלך אדא כאנת טומאה בתוכו פאן חצי עביו ממא ילי תוכו טמא. תם קאל אנה אדא כאן הדא אלמגדל פי דאכל אלבית פהו מתל בית פי בית וכלים שבינו לבין הכותל לא תנתגס אלא אם היה שם פותח טפח וכדלך בינו ובין הקורות. ונץ אלתוספתא שאני רואה את הקורות כאילו הן יורדות וסותמות דבר אחר אין טומאה נכנסת לאהל ואין יוצאה הימנו אלא בפותח טפח. וקולה טומאה שם יעני בין הכותל ואחורי המגדל או בין תקרת הבית וגג המגדל או בין קרקעית המגדל ובין הארץ פאלבית כלה טמא עלי אי וגה כאן לאן תלך אלטומאה פי נפס אלבית ולא יציל אלאהל

ענין עומד באויר שזה המגדל אינו תחת אהל אבל מגולה לשמים והיו למגדליהם חלל בעבים בין שני לוחות כמו זה 22. ומאמר ר' יוסי מחצה למחצה ענינו שאם היתה טומאה בעובי כלים שבתוך המגדל שהם מצד החצי אשר בו הטומאה טמאים ואשר הם מצד החצי האחר טהורים. וכמו זה אם היתה טומאה בתוכו הצי עוביו אשר מצד תוכו טמא. עוד אמר שאם היה זה המגדל בתוך הבית הוא כמו בית בבית וכלים שבינו ובין הכותל לא יטמאו אלא אם היה שם פותח טפח וכן בינו לבין הקורות. ולשון התוספתא[ה]) שאני רואה את הקורות כאילו הן יורדות וסותמות דבר אחר אין טומאה נכנסת לאהל ואין יוצאה הימנו אלא בפותח טפח. ואמרו טומאה שם רצה לומר בין הכותל ואחורי המגדל או בין תקרת הבית וגג המגדל או בין קרקעית המגדל ובין הארץ הנה הבית כולו טמא על איזה אופן שיהיה לפי שזאת הטומאה היא בעצם הבית ולא יציל האהל על הטומאה שתחתיו

אלאהל כי

[א]) סוכה כ"א א'. [ב]) ישעיה ב' כ"א, ובתרגום שלנו: ובשקיפי כיפא. [ג]) שופטים ה' כ"ח. [ד]) תהלים פ"ה י"ב. [ה]) אהלות פ"ה הל' ז.

אלאהל על הטומאה שתחתיו לאן אלאצל ענדנא אן אדא כאן אהל בתוך אהל וכאנת אלטומאה תחת אלאהל אלפנימי פאן אלאהל החיצון טמא. וקד תקדם לנא דכר הדא אלאצל פי תאמן כלים והו קול אלתוספתא צמיד פתיל ואהלים מצילים על הטהורים מלטמא ואין מצילים על הטמאים מלטמא. פאחפט הדא אלאצל פהו כביר ומן אגלה קאל הנא אן אדא כאנת אלטומאה ולו תחת המגדל או כלפה אנתגס גמיע אלבית ואין הלכה כר׳ יוסי.

כי השרש אצלנו שאם היה אהל בתוך אהל והיתה הטומאה תחת האהל הפנימי האהל החיצון טמא. וכבר קדם לנו זכרון זה השרש בשמיני[א] מכלים והוא מאמר התוספתא צמיד פתיל ואהלים מצילים על הטהורים מלטמא ואין מצילים על הטמאים מלטמא. ושמור זה השרש שהוא עיקר גדול ובשבילו אמר כאן שאם היתה הטומאה אפילו תחת המגדל או מאחוריו נטמא כל הבית ואין הלכה כר׳ יוסי.

ב תיבת המגדל יש בה פותח טפח ואין ביציאתה פותח טפח טומאה בתוכה הבית טמא טומאה בבית מה שבתיכה טהור שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס רבי יוסי מטהר מפני שהוא יכול להוציאה לחצאים או לשרפה במקומה:

תיבת המגדל צנדוק כאן יגעלונה פי אלכזאין והדה צורתה. ור׳ יוסי יקול ולו כאנת אלטומאה פי דאכל הדא אלצנדוק פאן אלבית טאהר ולא נקול תצא טומאה דרך פתחו אלדי פיה טפח אד קד ימכן אכראג אלטומאה מן הדה אלתיבה מן גיר דלך אלפתח אלדי פיה טפח אלדי תצא ממנו הטומאה ודלך באן יכרגהא גז פי גז מן דרך יציאתה אלדי ליס פיה טפח ולא תצא ממנו טומאה או יחרקהא פי נפס אלצנדוק ולעולם לא תצא טומאה מן הדא פתח התיבה לבית ואין הלכה כר׳ יוסי.

תיבת המגדל ארון אשר יניחו אותו במגדלים וזה צורתו 23 ור׳ יוסי אומר שאפילו היתה הטומאה בתוך זה הארון הבית טהור ולא נאמר תצא טומאה דרך פתחו שבו טפח לפי שכבר אפשר להוציא הטומאה מזאת התיבה מבלי זה הפתח שבו טפח אשר תצא ממנו הטומאה וזה כשיוציא הטומאה חלקים חלקים מדרך יציאתה שאין בה טפח ולא תצא ממנה טומאה או כשישרפנו בתוך הארון ולעולם לא תצא טומאה מפתח זאת התיבה לבית ואין הלכה כר׳ יוסי.

ג היה עומד בתוך הפתח ונפתח לחוץ טומאה בתוכו הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכו טמא שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס. היתה מוכני שלו משובה לאחוריו שלש אצבעות טומאה שם כנגד הקורות הבית טהור במה דברים אמורים בזמן שיש שם פותח טפח ואינה יוצאה והמגדל בא במדה:

למא אן קאל אן אדא כאנת טומאה בתוך המגדל והו עלי הדא אלוצע הבית טהור קאל אן אדא כאנת אלטומאה איצא פי אלפרכה אלתי פי תלך אלכזאנה והי אלתי תתסמי מוכני כמא שרחנא פי תאמן עשר כלים וכאנת אלפרכה כארגה מן אחורי המגדל בתוך הבית שלש אצבעות ואלטומאה פי תלך אלשלש אצבעות אלתי

אחר שאמר שאם היתה טומאה בתוך המגדל והוא עומד כזה[ב] הבית טהור אמר שאם היתה הטומאה גם כן בהגלגל שהוא בזה המגדל והוא הנקרא מוכני כמו שבארנו בשמונה עשר[ג] מכלים והיה הגלגל יוצא מאחורי המגדל בתוך הבית שלש אצבעות והטומאה באלה השלש אצבעות המביאים הטומאה תחת קורת הבית הבית טהור מפני

תגי שהטומאה

[א] מ״ו. [ב] כלומר בתוך הפתח. [ג] מ״ב.

תֿני אלטומאה תחת קורות הבית פאן אלבית טהור אד׳ ואלטומאה אנמא תצא בטפח והדֿה שלש אצבעות פקט. ואשתרט פי דֿלך תֿלתֿ שראיט אחדהא אן יכון פי ארתפאע פצֿא אלפרכֿה טפח לאנא לא נחוג פותח טפח לכֿרוג אלטומאה אלא אן כאנת בתוך חלל טפח אמא אן כאנת פי אקֿל מן הלל טפח פליסת הי פי מוצֿע תחתאג תכֿרג מנה בל נקול הרי היא יוצאת ומונהת פאהפט הדֿא פקד באלגנא פי תביינה. ואלשריטֿה אלתֿאניֿה אן תכון הדֿה אלפרכֿה לא ימכן כֿרוגהא מן כֿלף אלמגדל בגמלתהא חתי תכון נשמטת מאחוריו בל יכון להא פי אצל צנעתהא מא יעיקהא אן אלכֿרוג אלא דון טפח כמא בינא. ואלשריטֿה אלתֿאלתֿה אן יכון אלמגדל בא במדה אעני אן יחמל ארבעים סאה בלח שהם כורים ביבש כמא בינא פי תֿאמן עשר כלים ולדֿלך יכון חוצץ בפני הטומאה הו אלפרכֿה אלמתֿצלה בה כמא דֿכר אמא מתי כאן אקֿל מן דֿלך פהו ינתגס כשאר כלים המקבלים טומאה ומתי מא כאנת טומאה בתוך הבית טמא. וכדֿלך כל מא דֿכר מגדל פי הדֿא אלמעני מן הדֿה אלמסכתא פליס אלכלאם אלא עלי מגדל הבא במדה. ואן כאן כל מא קלנא בין לכן הדֿה צורה דֿלך לנזיד ביאן.

שהטומאה לא תצא אלא בטפח וזה שלש אצבעות לבד. והתנה בזה שלשה תנאים האחד שיהיה בגובה חלל המוכני טפח לפי שלא נצטרך פותח טפח ליציאת הטומאה אלא אם היתה בתוך חלל טפח אבל אם היתה בפחות מחלל טפח איננה במקום שיצטרך שתצא ממנו ונאמר הרי זו יוצאה ומונהת ושמור זה שכבר הרחבנו בביאורו. והתנאי השני שזאת המוכני אי אפשר שתצא מאחורי המגדל כולה עד שתהיה נשמטת מאחוריו אבל שיהיה לה מתחלת עשייתה מה שיעכבה מלצאת אלא פחות מטפח כמו שביארנו. והתנאי השלישי שיהיה המגדל בא במדה רצה לומר שיחזיק ארבעים סאה בלח שהם כורים ביבש כמו שביארנו בשמונה עשר[א]) מכלים ולזה יהיה חוצץ בפני הטומאה הוא והמוכני המחוברת בו כמו שזכר אבל אם היה פחות מזה הוא נטמא כשאר הכלים המקבלים טומאה ואם היתה הטומאה בתוכה הבית טמא. וכמו זה בכל מקום שנזכר מגדל בזה הענין בזאת המסכתא אין הדבור אלא במגדל הבא במדה. ואף על פי שכל מה שאמרנו מבואר בכל זה עשינו צורה זאת 24 למען הוסיף ביאור.

פרק חמישי.

א תנור שהוא עומד בתוך הבית ועינו קמורה לחוץ והאהילו עליו קוברי המת בית שמאי אומרים הכל טמא ובית הלל אומרים התנור טמא והבית טהור רבי עקיבה אומר אף התנור טהור:

קד בינא אן עין התנור הו אלתֿקב אלדֿי פי אספלה מע אלארץֿ אלדֿי ירמי מנה אלנאר ויכֿרג מנה אלרמאד. וקמורה מקבבֿה והו אן יכון אלתנור כלה דאכֿל אלבית ואלבנא אלמקבֿב נאתי כֿארג אלבית תֿם האהילו אלדֿין יחמלון אלמית באלמית עלי דֿלך אלתקביב פיקולון בית שמאי קד אתצל אלאהל בדֿלך אלתקביב ותכנס הטומאה לבית מן אעלי אלתנור מתֿל לו כאנת טומאה

תחת

כבר בארנו[ב]) שעין התנור הוא הנקב אשר תחתיתו בשיווי עם הארץ אשר בו ישליכו האש וממנו יוציאו האפר. וקמורה עשויה כמין כיפה והוא שהתנור כולו בתוך הבית והבנין העשוי כמין כיפה בולט חוץ לבית ואחר זה האהילו נושאי המת בהמת על זאת הכיפה ואומרים בית שמאי כבר נתחבר האהל בזאת הכיפה ותכנס הטומאה לבית מעליונו של תנור כאילו היתה טומאה

תחת

[א]) מ״ב. [ב]) כלים מ״ח פ״ז.

תחת דלך אלתר[כ]יב. ובית הלל יקולון אלתנור פקט הו[א] אלדי ינתגס אד̇ והאהיל המת על מקצת[ו]. ור׳ עקיבה יקול אן אלתנור טאהר אד̇ [ו]לם יאהילו עלי נפס אלתנור בל עלי א[ל]תקביב אלנאתי מנה ואין הלכה כר׳ עקי[ב]ה. ואעלם אן חית̇ מא תג̇ד האהילו עליו קוברי המת פאן אלגרץ̇ בדלך אן תכו[ן] אלטומאה האהילה עלי דלך אלשי [ל]אן טומאת אהל תעם̇ ת̇לאת̇ה̇ מעאני כמא בינא פי אול פרק מן כלים והו אן יכון אלשי אלדי ינתגס ואלטומאה תחת אהל אחד או יאהיל אלשי אלדי ינתגס עלי אלטומאה או תאהיל אלטומאה עליה פאחפט̇ דלך ולא אחתאג̇ אכררה פי הדה אלמסכתא.

תחת זאת הכיפה. ובית הלל אומרים שהתנור לבד הוא אשר יטמא הואיל והאהיל המת על מקצתו. ור׳ עקיבה אומר שהתנור טהור לפי שלא האהילו על התנור עצמו אלא על הכיפה הבולטת ממנו ואין הלכה כר׳ עקיבה. ודע שבכל מקום שתמצא האהילו עליו קוברי המת הכונה בזה שהטומאה האהילה על זה הדבר לפי שטומאת אהל תכלול שלשה ענינים כמו שבארנו בפרק ראשון א) מכלים וזה שיהיה הדבר אשר יטמא והטומאה תחת אהל אחד או האהיל הדבר אשר יטמא על הטומאה או שתאהיל הטומאה עליו ושמור זה ולא אצטרך לכופלו בזאת המסכתא.

ב ארובה שבין הבית לעליה וקדרה נתונה עליה ונקובה בכונס משקה בית שמאי אומרים הכל טמא ובית הלל אומרים הקדרה טמאה ועליה טהורה רבי עקיבה אומר אף הקדרה טהורה:

קד בינא פי ת̇אמן כלים אן כונס משקה הו אן תג̇על אלאניה̇ עלי אלשי אלמאיע פידכ̇להא מן דלך אלת̇קב ולם נחוג̇ הנא ליכון ת̇קב אלקדר טפח על טפח לכון אלרוזנה̇ נפסהא פיהא טפח על טפח ואלקדר לא ילתפת להא לכונהא משקוקה̇ פכאן אלרוזנה̇ מפתוחה̇ ולדלך אד̇א כאנת טומאה בבית נטמאת העליה והו מעני קולהם הכל טמא. ור׳ עקיבה יקול אן אלקדרה קד סד̇ת אלת̇קב ומנעת אלטומאה מן אלנפאד̇ אד̇ ות̇קב אלקדר יסיר ואין בו טפח ופם אלקדר ממא ילי סקף אלעליה פלדלך קדרה טהורה אד̇ כלי הרש אינו מטמא מגבו כמא תאצל. ובית הלל יקולון אן הד̇א אלקדר תטמא מן דלך אלת̇קב ואין הלכה כר׳ עקיבה.

כבר בארנו בשמיני ב) מכלים שכונס משקה הוא שתשים הכלי על הדבר הלח ויכנס בתוך הכלי מזה הנקב ולא הצרכנו כאן שיהיה נקב הקדרה טפח על טפח לפי שבהארובה עצמה טפח על טפח ולא נשים לב על הקדרה לפי שנסדקה והארובה היתה פתוחה ולזה אם היתה טומאה בבית נטמאת העליה וזה ענין אמרם הכל טמא. ור׳ עקיבה סבר שהקדרה כבר סתמה הנקב ג) ומנעה הטומאה מלעבור שנקב הקדרה קטן ואין בו טפח ופי הקדרה פונה לגג העליה ולזה הקדרה טהורה שכלי חרס אינו מטמא מגבו כמו שהושרש ד). ובית הלל אומרים שזאת הקדרה תטמא מזה הנקב ואין הלכה כר׳ עקיבה.

ג היתה שלימה בית הלל אומרים מצלת על הכל בית שמאי אומרים אינה מצלת אלא על האוכלים ועל המשקים ועל כלי חרס חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי:

מצלת על הכל יעני כל מא פי תלך אלעליה פהו טאהר לאן אלקדרה אלשלימה הציצה בפני הטומאה. ובית שמאי יקולון אן

כל

מצלת על הכל רצה לומר כל מה שבעליה ההיא טהור לפי שהקדרה השלימה חציצה בפני הטומאה. ובית שמאי אומרים

שכל

א) מ״ה. ב) מ״ב. ג) ר״ל של הארובה. ד) כלים פ״ב מ״א.

כל מא פי אלעליה הו במנזלה אלאשיא אלתי תכון פי כלי המוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת פלכון הדׄה קדרה פכל מא פי אלעליה במנזלה אשיא פי כלי חרס מוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת פלדׄלך אן כאן פי תלך אלעליה אכלים ומשקין וכלי חרש פהי טאהרה ומא סוי דׄלך פהו טמא לאן הדׄא הו אעתקאד בית שמאי פי כלי חרש המוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת אנה אינו מציל אלא על האוכלים ועל המשקין ועל כלי חרש. ובית הלל יקולון מציל על הכל ולדׄלך יקולון הנא פי אלקדרה אנהא הצילה על כל מה שבעליה. וקד חזרו בית הלל למדׄהב בית שמאי בכלי חרש המוקף צמיד פתיל ולדׄלך חזרו איצׄא הנא למעני כל מא פי אלעליה וכון הדׄה אלקדרה תכׄלץ כל מא פי אלעליה בכונהא סתרת אלתׄקב פקט ועלי אן ליס תׄם צמיד פתיל חולהא לכונהא פצלת בין אהל ואהל. והדׄא אלאצל הו אלמבין פי ספרי פי קולהם כלים מצילין בצמיד פתיל באהל המת ואהלים בכסוי פאחפטׄ הדׄא אלאצל פי כל מא יאתיך פי הדׄא אלפרק וגירה. וקד בינא עלה אכׄתלאף בית שמאי ובית הלל פי הדׄא אלכלי חרש פי אלהלכה אלאכׄירה מן אלפרק אלאול מן עדיות ופי עאשר כלים ושרחנא גמיע הדׄה אלאצול.

שכל מה שבעליה הוא במדרגת הדברים שהם בכלי המוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת הנה לפי שיש כאן קדרה כל מה שבעליה הוא במדרגת דברים שהם בכלי חרס מוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת ולזה אם היו בזאת העליה אוכלים ומשקים וכלי חרס הם טהורים ומה שהוא זולת זה טמא לפי שזאת היא סברת בית שמאי בכלי חרס המוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת שאינו מציל אלא על האוכלים ועל המשקים ועל כלי חרס. ובית הלל אומרים מציל על הכל ולזה אומרים כאן בקדרה שהיא מצלת על כל מה שבעליה. וכבר חזרו בית הלל לדעת בית שמאי בכלי חרס המוקף צמיד פתיל ולזה חזרו גם כן כאן לענין כל מה שבעליה ושזאת הקדרה תציל כל מה שבעליה בהיותה סותמת הנקב לבד ואף על פי שאין שם צמיד פתיל סביבה וזהו מפני שהוצצת בין אהל לאהל. וזהו השרש המבואר בספרי[א] כלים מצילים בצמיד פתיל באהל המת ואהלים בכיסוי ושמור זה השרש בכל מה שיבא לך בזה הפרק וזולתו. וכבר בארנו טעם מחלוקת בית שמאי ובית הלל בזה הכלי חרס בהלכה האחרונה מהפרק הראשון מעדיות ובעשירי[ב] מכלים ובארנו כל אלה השרשים.

ד לגין שהוא מלא משקין טהורין הלגין טמא טומאת שבעה והמשקין טהורין ואם פינן בכלי אחר טמאין. האשה שהיא לשה בעריבה האשה והעריבה טמאין טומאת שבעה והבצק טהור ואם פינתו לכלי אחר טמא חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי:

הדׄה אלהלכה שבה אלמתׄאל ללחכם אלמתקדם ודׄלך אנה קד תקדם אן כל מא פי אלעליה הו במנזלה אלאשיא אלתי הי תחת צמיד פתיל באהל המת פאדׄא כאנת אלקדרה אלתי הי כלי חרש פי הדׄה אלארובה וכאן פי אלעליה אניה נחאס או פצׄה או נחוהמא מן כלי מתכות ופיהא אעני פי הדׄה אלאניה משקין טהורין פאן אלמשקין
טהורין

זאת ההלכה דומה במשלה לדין הקודם וזה שכבר קדם שכל מה שבעליה הוא כמו הדברים שהם תחת צמיד פתיל באהל המת ואם היתה הקדרה אשר היא כלי חרס בזאת הארובה והיו בעליה כלי נחשת או כסף והדומה להם מכלי מתכות וכו רצה לומר בזה הכלי משקין טהורין אלו המשקין טהורין לפי שהקדרה מצלת עליהם והלגין
עצמו

א) במדבר פיסקא קכ״ו. ב) מ״א.

טהורין לאן אלקדרה מצלת עליהן ואללגין נפסה טמא לאן אלקדרה אינה מצלת עליו לכונהא של הרס עלי מא אצלנא הדא עלי מדהב בית שמאי. אמא מדהב בית הלל הלגין והמשקין טהורין פאן נקל תלך אלמשקין מן דלך אלכלי אלדי כאנת פיה לכלי אחר מן אלכלים אלתי כאנת פי תלך אלעליה פאן אלמשקין תנתגס בחצולהא פי כלי טמא לאן כל אלכלים אלתי פי אלעליה גיר כלי הרש תנתגס עלי מא תאצל ולם נקל אן אלכלי אלדי כאנת פיה נפסהא ינגסהא לאן לו כאן דלך ליס כאן ימכן אן תתכלץ אלמשקין ונחן קד אצלנא אנה מציל על האכלים ועל המשקין. והדא אלחכם בעינה פי אשה שהיתה לשה בעריבה של עץ בתוך העליה שהקדרה בארובה שלה פאן אלאשה ואלעריבה טמאין טומאת שבעה אד הקדרה של הרש אינה מצלת עליהן והבצק טהור מן חית הו אוכל והקדרה מצלת על האכלין. וקד בינוא פי אלתוספתא אן הבצק טהור טאל מא הי עוסקת בבצק או אדא אנפצלת ענה ותרכתה אמא אן רפעת ידיהא גמיעא מן אלעגין תם רגעת ועגנת פאנהא נגסת אלעגין בכונהא דנאת מנה והי טמאה והדא כלה מדהב בית שמאי אמא בית הלל פיקולון האשה והעריבה והבצק טהורין.

עצמו טמא לפי שהקדרה אינה מצלת עליו מפני שהיא של חרס על מה שהשרשנו זה לדעת בית שמאי. אבל לדעת בית הלל הלגין והמשקין טהורין ואם פינה אלה המשקין מזה הכלי אשר היו בו לכלי אחר מהכלים אשר היו בזאת העליה המשקין יטמאו בהגעתן בכלי טמא לפי שכל הכלים אשר בעליה הוץ מכלי חרס נטמאו על מה שהושרש ולא נאמר שהכלי אשר היו בו מתחלה יטמאם שאם היה כן לא היה אפשר שיציל על המשקים וכבר השרשנו שהוא מציל על האוכלים ועל המשקים. וזה הדין בעצמו באשה שהיתה לשה בעריבה של עץ בתוך העליה שהקדרה בארובה שלה שהאשה והעריבה טמאין טומאת שבעה שהקדרה של חרס אינה מצלת עליהם והבצק טהור מפני שהוא אוכל והקדרה מצלת על האוכלים. וכבר ביארו בתוספתא[א] שהבצק טהור כל זמן שהיא עוסקת בבצק או אם היתה נפרדת ממנו והניחה אותו אבל אם היתה מגבהת שתי ידיה יחד מן הבצק ואחר זה הורה ולשה תטמא הבצק כאשר היא נוגעת בו והיא טמאה וזה כולו לדעת בית שמאי אבל בית הלל אומרים שהאשה והעריבה והבצק טהורים.

ה היו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה הכל טהור היה כלי טהור לקדש ולחטאת הכל טהור שהכל נאמנין על החטאת מפני שהכלים טהורין וכלי חרס טהורין ומצילין עם דפנות אהלים:

יקול אן אדא כאן פי הדה אלארובה שבין בית לעליה כלי גללים כלי אבנים או כלי אדמה פאנה יציל עלי כל מא פי אלעליה בין אדם בין כלים בין אכלין ומשקין וכלי חרש לאן הדה כלהא לא תקבל נגאסה ראסא כמא בינא פי עאשר כלים ולדלך תציל בצמיד פתיל על הכל. ואנמא קלנא פי כלי חרש אנה אינו מציל בצמיד פתיל אלא על האכלים ועל המשקין

ויעל

אמר שאם היו בזאת הארובה שבין בית לעליה כלי גללים או כלי אבנים או כלי אדמה יצילו על כל מה שבעליה בין אדם בין כלים בין אוכלין ומשקין וכלי חרס לפי שכל אלו אינן מקבלין טומאה כלל כמו שבארנו בעשירי[ב] מכלים ולזה יצילו בצמיד פתיל על הכל. ולא אמרנו בכלי חרס שאינו מציל בצמיד פתיל אלא על האוכלים ועל המשקים ועל כלי חרס

לבד

[א] אהלות פ״ה הלכה י״א. [ב] מ״א.

תהא הדופן טפח היה לה חצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן אינה דופן עד שיהא לה טפח ממקום אחד:

קד בינא מראת אן בור בחפירה והדות בבנין ולא פרק בין אלחדות ואלכוורת שלימה לאן אדא הניה כוורת שלימה פי סטח אלבית פהי מתֿל צהריג מבני. ומעלום בין אן אלכלאם אנמא הו פי כוורת המקבלת ארבעים סאה בלה אלתי הי טאהרה ולא תקבל טומאה כמא באן פי כֿאמס עשר כלים. והלק הו אלשי אלבסיט אלדי לא גֿאנב מרתפע לה. וסרידה שאין לה נפיים טבק דון חואשי כמא שרחנא פי כלים. וכפישה הי אניה להא חואשי קאימה עלי אסתקאמה. פהו יקול פי הדה אלמשנה אן אדא כאן הדא אלצהריג אלמהפור פי אלבית אלדי פיה אלטומאה לה גואנב מרתפעה עלי סטח אלבית כמא יבני חול אלאבאר רגא וכבֿ עלי דלך אלרגא אניה להא גואנב פהי תציל עלי כל מא פי אלצהריג אלמהפור או אלמבני אד ולה גאנב מרתפע עלי אלארץ. ובין הו אן הדה אלאניה אלתי תכב פתבלין מא תחתהא אנמא תכון כלי טהור מתֿל כלי גללים ואבנים ואדמה עלי מא תאצל פי עאשר כלים וכמא דכרנא פי הדא אלפרק. פאן לם יכן ללצהריג אלמהפור גֿאנב מרתפעה בל חפרה פי אלארץ פקט וכב עלי פם תלך אלחפרה אניה להא גואנב פכל מא פי דלך אלצהריג טמא ולא יציל הדא אלכלי באהל המת מא הצל תחתה והו קולה אם היתה באר הלקה או כוורה פתוחה יעני להא תנויף לא אן תכון פקוקה וכפישה נתונה עליה טמא. ואן גטי הדא אלצהריג אלדי לא גאנב לה מרתפע ען אלארץ או אלכוורת אלמנופה בגטא בסיט לא גאנב לה פיציל על כל מה שבתוכו אד ולם יגטה בכלי ולים כלי הו אלדי הציל והו קולה אם היה נסר הלק או סרידה שאין לה נפיים טהור לאן אלנסר אינו כלי. ואטהר עלה דלך וקאל שאין הכלים מצילין עם דפנות אהלים עד שיהוא להם דפנות יעני אן אלכלי הו כלי בנינה

הו

ככר ביארנו פעמים רבות שבור בחפירה והדות בבנין ואין הבדל בין החדות והכוורת שלימה מפני שאם הניח כוורת שלימה בשטח הבית הוא כמו צינור בנוי. וידוע בבירור שהמאמר אינו אלא בכוורת המקבלת ארבעים סאה בלה שהיא טהורה ולא תקבל טומאה כמו שהתבאר בחמשה עשר[א] מכלים. והלק הוא הדבר הפשוט שאין עליו דופן. וסרידה שאין לה נפיים טבלה שאין לה שפה כמו שבארנו בכלים[ב]. וכפישה היא כלי שיש לו שפה נצבת ביושר. והוא אומר בזאת המשנה שאם זה הצינור החפור בבית אשר הטומאה בו יש לו דפנות גבוהות על שטח הבית כמו שבונים מעקה סביב לבארות וכפו על זה המעקה כלי שיש לו דפנות זה הכלי יציל על כל מה שבצינור החפור או הבנוי מפני שיש לו דופן גבוה על הארץ. ומבואר הוא שזה הכלי אשר כפו עליו כדי שיציל מה שתחתיו לא יהיה אלא כלי טהור כמו כלי גללים ואבנים ואדמה על מה שהשרשנו בעשירי[ג] מכלים וכמו שזכרנו בזה הפרק. ואם אין לזה הצינור החפור דפנות גבוהות אבל חפר אותו בארץ לבד וכפו על פי זאת החפירה כלי שיש לו דפנות כל מה שבתוך זה הצינור טמא ולא יציל זה הכלי באהל המת מה שנמצא תחתיו וזהו אמרו אם היתה באר הלקה או כוורת פתוחה רצה לומר שיש לה חלל בלתי שתהיה פקוקה וכפישה נתונה עליה טמא. ואם כסה זה הצינור אשר אין לו דופן גבוה על הארץ או הכוורת החלולה בכסוי פשוט שאין לו דופן יציל על כל מה שבתוכו הואיל ולא כסהו בכלי ואין זה הכלי אשר הציל וזה אמרו אם היה נסר הלק או סרידה שאין לה נפיים טהור לפי שהנסר אינו כלי. ונתן טעם לזה ואמר שאין הכלים מצילין עם דפנות אהלים עד שיהוא להן דפנות רצה לומר שהכלי

הוא

א) כ״א. ב) פ״ה ה״ג. ג) פ״א.

הו דופן לא יציל אלא אן אלזקה לדופן אוהל מתֿל האשיה אלצהריג או אלביר אלמרתפעה אמא אן לם יכן ללאוהל דופן מרתפע פלא יציל אלכלי באסתנאדה אליה. וקולה וחצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן הו אן יכון פי ארתפאע גואנב אלצהריג עלי אלארץׄ חצי טפח וארתפאע גאנב אלאניה אלתי כב עליה חצי טפח פאנה לא יציל. וקולה עד שיהא לה טפח ממקום אחד דליל אן אדֿא כאן פי ארתפאע דופן הכלי טפח יציל אדֿא כבה על פי הבור ולו לם יכן ללבור גאנב מרתפע פיכון קולה אדֿא אן אלכפישה לא תציל אדֿא גֿעלהא על פי באר הלקה בשרט אן לא יכון פי ארתפאע דופן כפישה טפח. וכדֿא באן פי אלתוספתא קאלוא כשם שהכלים מצילים עם אהלים שיש להם דפנות כך מצילים עם אהלים שאין להם דפנות במה דברים אמורים בכלי שיש בו טפח אבל בכלי שאין בו טפח אינו מציל. פחצל מן הדֿא אן אדֿא כאן גֿאנב אלכלי טפח פהו יכלץ עלי כל וגֿה. ואדֿא כאן פי ארתפאע גאנב אלבור איצֿא טפח פהו יתכלץ בכל מא גטי סוי כב עליה כלי ואן לם יכן פי ארתפאעה טפח או גטאה בנסר. פאן כאן אלבור לא יכון פי ארתפאעה טפח אעני פי ארתפאע גֿאנבה אן גטאה בנסר ומא שאכלה הציל ואן גטאה בכלי לא הציל אלא אן כאן פיה ארתפאע טפח אעני פי האשיה אלכלי. ולא ינאקץׄ הדֿא קולנא פי עאשר כלים היו כפויין על פיהם מצילין כל שתחתיהם עד התהום לאן דֿלך יכון בכלי שיש בו טפח אעני פי ארתפאעה לאנה יציר שבה אוהל כמא בינא הנאך.

יהיה כלי בהיות לו דופן ולא יציל אלא אם הוא דבוק לדופן אהל כמו שפות הצינור והבור הגבוהות אבל אם לא היה לאהל דופן גבוה הכלי לא יציל בהדבקו אליו. ואמרו חצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן הוא שאם היה בגובה דופן הצינור על הארץ חצי טפח ובגובה דופן הכלי אשר כפו עליו חצי טפח לא יציל. ואמרו עד שיהא לה טפח ממקום אחד יורה שאם היה בגובה דופן הכלי טפח יציל אם כפוהו על פי הבור אף על פי שאין לבור דופן גבוה ולזה אמרו שהכפישה לא תציל אם הניח אותה על פי באר הלקה זהו בתנאי שלא יהא בגובה דופן כפישה טפח. וכן מבואר בתוספתא[א] אמרו כשם שהכלים מצילין עם אהלים שיש להן דפנות כך מצילין עם אהלים שאין להן דפנות במה דברים אמורים בכלי שיש בו טפח אבל בכלי שאין בו טפח אינו מציל. ויצא מזה שאם היה דופן הכלי טפח יציל על כל פנים. ואם היה בגובה דופן הבור גם כן טפח יוצל בכל מה שיכסה בין שיכפה עליו כלי אף על פי שאין בגובה זה הכלי טפח בין שיכסהו בנסר. ואם אין בגובה הבור טפח רצה לומר בגובה דפנו אם כסהו בנסר והדומה לו הציל ואם כסהו בכלי לא הציל אלא אם היה בו גובה טפח רצה לומר בשפת הכלי. ואין בזה סתירה למה שאמרנו בעשירי[ב] מכלים היו כפויים על פיהם מצילין כל שתחתיהן עד התהום לפי שזה בכלי שיש בו טפח רצה לומר מפני שאז יהיה כמו אהל כמו שבארנו שם.

ז כשם שמצילין מבפנים כך מצילין מבחוץ כיצד כפישה שהיא נתונה על היתרות מבחוץ טומאה תחתיה כלים שבכפישה טהורים אם היה כותל חצר או כותל גנה אינו מציל. קורה שהיתה נתונה מכותל לכותל וקדרה תלויה בה טומאה תחתיה כלים שבקדרה רבי עקיבה מטהר וחכמים מטמאין:

כך מצילין מבחוץ יעני הוץ לאהל מתֿל דֿלך באן יקים אותאד פי אלארץׄ בגנב

כך מצילים מבחוץ רצה לומר חוץ לאהל והביא משל לזה שהעמיד יתדות

אלאהל

בארץ

א) אהלות פ״ו הלכה א׳ ע״ש. ב) מ״א.

אלאוהל וירכב אלאניה אלתי להא גאנב ארתפאע טפח עלי תלך אלאותאד ויטבק פמהא מע גאנב אלבית או אלאוהל פהי תציל עלי כל מא דאכלהא ולו כאנת טומאה תחתיה הכדא. אמא אן אטבק פם הדה אלאניה מע האיט אלחצר או אלגנה אלדי הו מכשוף ללסמא וליס הו כותל אהל ולא יחיט בבית פאן דלך אלכלי לא יציל בל תכון אלכלים אלדי פיה וכל מא דאכלה קד האהילו על הטומאה לאן הדא אלחאיט לם יעמל להוין בפני הטומאה מתל כותל הבית ואנמא עמל ליחוז אלמלך ויחדדה. והדה אלקדרה אלמעלקה מן אלכשבה קד תבין פי אלתוספתא אנה אן כאנת אלכשבה אנטבקת עלי פם אלקדר פלא כלאף אנהא מצלת על כל מה שבתוכה ואן כאן בין פם אלקדר ואלכשבה פותח טפח פלא כלאף אן כל מא דאכל אלקדר טמא מן סבב אלטומאה אלתי תחתהא וכאנת אלקדרה תחת אוהל המת לאנהא תחת אלקורה פאן כאן בין אלקדר ואלקורה אקל מן טפח פפי דלך יקול ר׳ עקיבה אד וליס תם פותח טפח מצלת ואלחכמים יקולון אד ולם תנטבק מע אלקורה אינה מצלת והלכה כחכמים.

בארץ בצד האהל ונתן על אלו היתדות הכלי אשר לו דופן גבוה טפח וחיבר פי הכלי עם דופן הבית או האהל הכלי יציל על כל מה שבתוכו אף על פי שיש טומאה תחתיו כמו זה 25. אבל אם חבר פי זה הכלי לכותל החצר או הגנה אשר הוא מגולה לשמים ואינו כותל אהל ולא יקיף הבית זה הכלי לא יציל אבל הכלים אשר בו וכל מה שבתוכו כבר האהילו על הטומאה מפני שזה הכותל לא נעשה להוין בפני הטומאה כמו כותל הבית ואינו נעשה אלא להציב גבול וגדר לאחוזה. וזאת הקדרה התלויה בהקורה כבר התבאר בתוספתא א) שאם היתה הקורה מצומדת על פי הקדרה אין מחלוקת שהיא מצלת על כל מה שבתוכה ואם היה בין פי הקדרה והקורה פותח טפח אין מחלוקת שכל מה שבתוך הקדרה טמא מחמת הטומאה אשר תחתיה והיתה הקדרה תחת אהל המת מפני שהיא תחת הקורה אבל אם היה בין הקדרה והקורה פחות מטפח בזה ר׳ עקיבה אומר הואיל ואין שם פותח טפח מצלת וחכמים אומרים הואיל ואינה מצומדת עם הקורה אינה מצלת והלכה כחכמים.

פרק ששי.

א אדם וכלים נעשין אהלין לטמא אבל לא לטהר כיצד ארבעה נושאין את הַנֶּדֶוד טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאין טומאה על גביו כלים שתחתיו טמאים רבי אליעזר מטהר. נתון על ארבעה כלים אפילו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים טומאה על גביו כלים שתחתיו טמאים. נתון על ארבעה אבנים או על דבר שיש בו רוח חיים טומאה תחתיו כלים שעל גביו טהורין טומאה על גביו כלים שתחתיו טהורין:

מעלום אן אלאוהל כמא יביא את הטומאה וינתגס כל מא דאכלה כדלך יחוץ בפני הטומאה ולא ינתגס כל מא כארג ענה ולא ינתגס איצא מא יכון פי דאכלה מן אלטומאה אלתי כארגה. ומתאל דלך בית ועליה פאן אדא כאנת אלטומאה בבית כמא אן סקף אלבית אוצל אלטומאה ואנגס כל מא

תחתה

ידוע שהאהל כמו שיביא את הטומאה ויטמא כל מה שבתוכו כן יחוץ בפני הטומאה ולא יטמא כל מה שחוץ ממנו ולא יטמא גם כן מה שהוא בתוכו בהטומאה שהיא חוצה לו. והמשל בזה בית ועליה שאם היתה הטומאה בבית כמו שתקרת הבית תביא את הטומאה ותטמא כל מה שתחתיו

כמו

א) אהלות פ״ו הל׳ ח׳.

תחתה כדׄלך חציץ בפני הטומאה ולא ינתגס שי ממא פי אלעליה ולא ינתגס איצׄא שי ממא פי אלבית אדׄא כאנת אלטומאה בעליה עלי סקף אלבית. פקאל הנא אן אדם וכלים מביאין ואינן חוצצין ולו כאנת כלי גללים ואבנים ואדמה אלתי הי כלים טהורים ולא תקבל טומאה ראסא פאן אלאוהל אלדׄי ינעמל מנהא לא נחסבה אוהל ליכׄלץ מא כׄרגׄ ענה ולא יכׄלץ איצׄא כלים שתחתיו. ונַדְוָד אלנעש ואלמתׄאל כלה בין. ודׄלך אן קולנא כלים שתחתיו טמאים דליל אנה חשוב כאוהל לאנה לו לם יכן חשוב כאוהל למא אנתגס מן כלים שתחתיו אלא מא יואזיה טומאה שעל גביו פקט. וקולה טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים דליל אנה אינו חשוב כאוהל לאנה לו כאן אוהל לכאנת כלים שעל גביו טהורים מתׄל בית ועליה פהו גׄעלה אוהל לטמא אבל לא לטהר. וקולה דבר שיש בו רוח חיים יעני חוץ מן האדם אי נוע כאן מן אנואע אלחיואן ואין הלכה כר׳ אליעזר.

כמו כן תחוץ בפני הטומאה ולא יטמא ממה שבעליה ולא יטמא גם כן מה שבבית אם היתה טומאה בעליה למעלה מתקרת הבית. ואמר כאן שאדם וכלים מביאין ואינן חוצצין ואפילו אם היו כלי גללים ואבנים ואדמה אשר הם כלים טהורים ולא יקבלו טומאה כלל לפי שהאהל הנעשה מהם לא נחשבהו אהל להציל מה שהוא חוץ ממנו ולא יציל גם כן כלים שתחתיו. ונדוד[א] הוא מיטה שנושאים עליה המתים והמשל כולו מבואר. וזה שאמרנו כלים שתחתיו טמאים מורה שהוא חשוב כאהל לפי שאם לא היה חשוב כאהל לא יטמא מן הכלים שתחתיו אלא מה שטומאה על גביו היא כנגדו לבד. ואמרו טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים מורה שהוא אינו חשוב כאהל לפי שאם היה אהל יהיו כלים שעל גביו טהורין כמו בית ועליה הנה עשה אותו אהל לטמא אבל לא לטהר. ואמרו דבר שיש בו רוח חיים, רצונו לומר חוץ מהאדם איזה מין שיהיה ממיני הבעלי חיים ואין הלכה כר׳ אליעזר.

ב קוברי המת שהיו עוברים באכסדרה והגיף אחד מהן את הדלת וסמכו במפתח אם יכול הדלת לעמוד בפני עצמו טהור ואם לאו טמא. וכן חבית של גרוגרות או קופה של תבן שהיא נתונה בחלון אם יכולין הגרוגרות והתבן לעמוד בפני עצמן טהורין ואם לאו טמאין. בית שחצצו בקנקנים וטח בטיט אם יכול הטיט לעמוד בפני עצמו טהור ואם לאו טמא:

קד קדמנא מראת פי שרחנא אן אכסדרה אלרואשן אלכׄארגׄה אמאם אלביות והי אלתי נסמיהא נחן פרטל. פקאל אן אדׄא דכׄלוא קוברי המת יעני אלחמאלין ללמית תחת אלאכסדרה אלדׄי חצלת אלטומאה תחת אלאכסדרה וכאן באב אלבית מסדוד ומסך אחד חאמל אלנעש באב אלבית באלמפתח אלדׄי פיה לירפדה כי לא ינפתח ותכׄנס טומאה לבית אדׄ אלסקף מתצל אן כאן אלבאב ימכן תׄבאתה מגלוק עלי האלה ולא ינפתח ולו זאלת יד הדׄא אלמאסך מן אלמפתח פאלבית טאהר וקד אנפצל מן אלאכסדרה

בדלך

כבר הקדמנו פעמים הרבה בפירושנו שאכסדרא הוא בנין היוצא מלפני הבית והוא אשר נקראהו אנחנו פרטל. ואמר שאם נכנסו קוברי המת רצונו לומר נושאי המת תחת האכסדרא אשר בזה באה הטומאה תחת האכסדרא והיה פתח הבית נעול ואחז אחד מנושאי המטה את פתח הבית בהמפתח אשר בו לסמכו כדי שלא יפתח ותכנס טומאה לבית מפני שהתקרה מחוברת לבית אם היתה הדלת יכולה לעמוד נעולה כמו שהיתה ולא תפתח אף על פי שהוסרה יד האוחז מן המפתח הבית טהור וכבר נפרד

כן

א) נוסחת הערוך נרווד, ובמתניתא דבני מערבא נרוור.

בדלך אלבאב אלמגלוק. ואן כאן אדא אזאל הדא ידה אנפתח אלבאב פאלבית טמא לאן קד צאר הדא אלאנסאן אלנאקל ללמית הו אלדי חציץ בפני הטומאה ואדם אינו הוציץ כאן מן כאן. ואנמא קאל הנא אחד מהם עלי אלמעלום והו אלקיאס לו כאן שכץ אנסאן מן דאכל אלבית ימסך אלבאב פאעלם דלך. וכדלך אדא כאן חלון בין שני בתים יכון פיה טפח על טפח פמא זאד ואלטומאה פי אחד אלביתין פאלבית אלאכר ינתגס בלא שך עלי מא תאצל אן טפח על טפח מביא את הטומאה. פאן כאן דלך אלחלון מגלוק בכלים פליסת תחוץ בפני הטומאה כמא קלנא פי אול הדא אלפרק לטמא אבל לא לטהר. פאן כאן פי דלך אלחלון חבית מלאה מן תין אלחבית אינה הוצצת לכונהא כלי פהי תנתגס וכל מא אנתגס אינו הוציץ בפני הטומאה כמא יבין. והדא אדא כאן פם אלכאביה ממא ילי אלבית אלדי פיה אלטומאה לאן כלי חרש אינו מטמא מגבו כמא תבין מראת פלדלך אן כאן קאע אלכאביה ממא ילי אלבית אלטמא פאן תלך אלכאביה חוצצת לאנהא לא תנתגס מגבה וכמא תקדם פי קדרה שבארובה. והכדא בין אלתלמוד פי דלך פי בתרא והנאך תבין אן קולה הנא אן אלתין חוציץ בשרט אן יכון גיר מוכשר ואן יכון קד פסד ולא יצלח ללאכל אלדי אין דעתו לפנותו ולדלך יחוץ בפני הטומאה. וכדלך אלתבן איצא מן שרוטה אן יכון מפסוד לא יצלח לאכל אלבהאים חתי לא יגרג וואלה לאן האדין אלשרטין לאזמה פי כל מא יפצל בין אלמוצע אלטאהר ובין אלטומאה והו אן יכון דלך אלשי אינו מקבל טומאה ואין דעתו לפנותו. פאן כאן ימכן זואל אלחבית ואלקופה ויבקי דלך אלתין ודלך אלתבן מגתמע גאלק לדלך אלחלון פנעתמד עליה ויחוץ בפני הטומאה. ואן לם ימכן דלך פאלאצל ואלאעתמאד עלי אלכאביה או אלקפה והי כלים ותנתגס ולא תחוץ ויכון
אלבית

האכסדרא בזאת הדלת הנעולה. ואם כאשר הסיר זה ידו נפתחה הדלת הבית טמא לפי שזה האדם הנושא המת הוא אשר הציץ בפני הטומאה ואדם אינו חוצץ יהיה מי שיהיה. ולא אמר כאן אחד מהם אלא על המורגל והוא הדין אפילו אם אדם אחר בתוך הבית אחז הדלת ודע זה. וכן אם היה בין שני בתים חלון שיש בו טפח על טפח ולמעלה והטומאה באחד משני הבתים הבית האחר יטמא בלא ספק על מה שהושרש שטפח על טפח מביא את הטומאה. ואם זה החלון סתום בכלים לא יחוצו בפני הטומאה כמו שאמרנו בתחלת זה הפרק לטמא אבל לא לטהר. ואם היתה בזה החלון חבית מלאה תאנים אינה הוצצת מפני שזאת החבית היא כלי ולכן תטמא וכל מה שהוא טמא אינו הוצץ בפני הטומאה כמו שיתבאר. וזהו אם היה פי החבית מצד הבית אשר בו הטומאה לפי שכלי חרס אינו מטמא מגבו כמו שהתבאר כמה פעמים ולזה אם היו שולי החבית מצד הבית הטמא זאת החבית חוצצת לפי שלא נטמאה מגבה וכמו שקדם בקדרה שבארובה. וכן ביאר התלמוד בזה בבתרא8) ושם התבאר שאמרו בכאן שהתאנים חוצצים זה בתנאי שיהיו בלתי מוכשרים ושיהיו כבר נפסדו ואינן ראוין לאכילה אשר אין דעתו לפנותן ובעבור זה יחוצו בפני הטומאה. וכן התבן גם כן מתנאיו שיהיה נפסד ואינו ראוי למאכל בהמה עד שאין דעתו לפנותו מפני שאלו שני התנאים נצרכים לכל מה שיחוץ בין המקום הטהור ובין הטומאה והוא שיהיה זה הדבר אינו מקבל טומאה ואין דעתו לפנותו. ואם היה אפשר לפנות החבית והקופה וישארו אלו התאנים וזה התבן דבר מדובק הסותם זה החלון נסמוך עליהם ויחוצו בפני הטומאה. ואם זה אי אפשר הנה העיקר מה שנסמוך עליו הם החבית או הקופה והם כלים ויטמאו ולא יחוצו ויהיה הבית השני טמא. וזה הדין
בעצמו

8) י"ם ב' ע"ש.

אלבית אלתאני טמא. והדֹא אלחכם בעינה פי בית קסמה בקסאמה מן קלל פכֹאר כדס בעצֹהא עלי בעץ ולבס עליהא באלטין וקד עלמת אן אלקלל כלים ואינן חוצצין. ופי אלתוספתא בית שחצצו בקנקנים טהורות ופיהן כלפי הטהרה מצילות כלפי הטומאה אינן מצילות טחן בטיט בין מבפנים בין מבחוץ אם יכול הטיט לעמוד בפני עצמו מציל ואם לאו אינו מציל.

בעצמו בבית הנחלק במחיצה מקנקני חרס סדורות קצתן על קצתן וטח עליהן בטיט וכבר ידעת שהקנקנים כלים ואינן חוצצין. ובתוספתא א) בית שחצצו בקנקנים טהורות ופיהן כלפי הטהרה מצילות כלפי הטומאה אינן מצילות טחן בטיט בין מבפנים בין מבחוץ אם יכול הטיט לעמוד בפני עצמו מציל ואם לאו אינו מציל.

ג כותל המשמש את הבית ידון מחצה למחצה כיצד כותל שהוא לאויר טומאה בתוכו מחציו ולפנים הבית טמא והעומד מלמעלן טהור מחציו ולחוץ הבית טהור והעומד מלמעלן טמא מחצה למחצה הבית טמא והעומד מלמעלן רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרין רבי יהודה אומר כל הכותל לבית:

שהוא לאויר אן יכון גלט אלחאיט מכשוף ללסמא ואלסקף מרכב פי אלחאיט לא עליה הכדֹא פאן כאנת אלטומאה אתֹרת פי אלבית ואנגֹסתה פכל מא סוי דֹלך טאהר לאנא נחסב אלטומאה כאנהא דאכֹל אלבית ולדֹלך אלדֹי יקף עלי ראס אלחאיט טאהר כמן יקף עלי סקף אלבית ואן כאנת אלטומאה פי אלנצף אלכֹארג פלא יטֹהר פעל אלטומאה פי אלבית פיכון אלחאיט כלה במנזלה קבר. ור' יהודה יקול אן אלחאיט כלה מן אלבית ינחסב ולו כאנת אלטומאה מחציו ולחוץ הבית טמא והעומד על הכותל טהור ואין הלכה כר' יהודה והלכה כחכמים.

שהוא לאויר שיהיה עובי הכותל מגולה לשמים והגג קבוע בכותל לא עליו כמו זה 27 הנה אם הטומאה עושה פעולתה בבית וטימאה אותו כל מה שזולת זה טהור לפי שאנחנו חושבים הטומאה כאילו היא תוך הבית ולזה האיש העומד על ראש הכותל טהור כמו העומד על גג הבית ואם היתה הטומאה בחצי היוצא הטומאה אינה עושה פעולתה בבית ויהיה הכותל כולו נחשב כקבר. ור' יהודה אומר שהכותל כולו נחשב מן הבית ואפילו אם היתה הטומאה מחציו ולחוץ הבית טמא והעומד על הכותל טהור ואין הלכה כר' יהודה והלכה כחכמים.

ד כותל שבין שני בתים והטומאה בתוכו בית הקרוב לטומאה טמא והקרוב לטהרה טהור מחצה למחצה שניהם טמאין. טומאה באחד מהן וכלים בכותל מחציו וכלפי טומאה טמאין מחציו וכלפי טהרה טהורין מחצה למחצה הרי הן טמאין. מעזיבה שבין הבית לעליה טומאה בתוכה מחציה ולמטן הבית טמא ועליה טהורה מחציה ולמעלן העליה טמאה והבית טהור מחצה למחצה שניהן טמאין. טומאה באחד מהן וכלים במעזיבה מחציה וכלפי טומאה טמאין מחציה וכלפי טהרה טהורין מחצה למחצה הרי הן טמאין רבי יהודה אומר כל המעזיבה לעליה:

הדה אלהלכה כלהא בינה אלמעאני לא תחתאג שרח. ולא תסתגרב כון אלכלים תנתגס פי בית טמא ואן כאנת פי נפס אלבניאן לאן ליס כונהא תחת אלטין יכֹלצהא
מן

זאת הלכה כולה מבוארת ואינה צריכה לביאור. ואל תתמה שהכלים יטמאו בבית טמא אף על פי שהם בעצם הבנין לפי שאין היותן תחת הטיט יצילם מן הטומאה
ולא

א) אהלות פ"ז הלכה ד'.

מן אלטומאה ואנמא יכצלהא מן אלטומאה אן תכון תחת צמיד פתיל או פי אוהל אחר עלי מא תקדם. אמא כונהא בלועין בבנין פלא יכצלהא. וקד תקדם לך הדא אלאצל פי אלתאסע מן כלים ובינאה הנאך ואין הלכה כרי יהודה.

ולא נצולים מן הטומאה אלא אם הם תחת צמיד פתיל או באהל אחר לפי מה שקדם. אבל היותן בלועין בבנין לא יצילם. וכבר קדם לך זה השרש בתשיעי א) מכלים וביארנוהו שם ואין הלכה כרי יהודה.

ה טומאה בין הקורות ותחתיה כקליפת השום אם יש שם פותח טפח הכל טמא אם אין שם פותח טפח רואין את הטומאה כאלו היא אוטם. היתה נראית בתוך הבית בין כך ובין כך הבית טמא:

תחת הקורה הו אן תכון אלטומאה פי נפס אלכשבה לא פי נפס אלבניאן. וקולה כקליפת השום מבאלגה ואלגרץ אן ולו אלחגאב אלרקיק גדא ימנע בינהא ובין אלבית אדא לם יכן פי מקומה טפח על טפח ולים יתנגס אלבית בל נחסב אלטומאה כאנהא פי מוצע מסדוד אלדי יכון חכמהא אלא תנגס גיר מא יואזיהא פקט עלוא וספלא כמא יבין אלאן. ואנמא לזם הדא אלחכם לכון אלטומאה פי נפס אלעוד אמא לו כאנת פי נפס אלבניאן להכם פיהא מחצה על מחצה כמא תקדם פי אלהלכה אלתי קבל הדה. וכדלך לו כאנת אלטומאה פי נפס אלחגר לכאן אלחכם פיהא מתל כונהא בתוך הקורה אעני אן לו כאן אלסקף אלדי בין אלבית ואלעליה רכאם או נחוה מן אלחגארה. ופי אלתוספתא קאלוא שלבנין נידון מחצה על מחצה ושל סלע כקליפת השום. ומעני נראית אן יכון דלך אלחגאב אלדי עלי אלטומאה שפאף מתל אלזגאג ואלבלור ונחוהמא פאלבית טמא ולו לם יכן במקום הטומאה טפח על טפח.

תחת הקורות הוא שתהיה הטומאה בעצם הקורה לא בעצם הבנין. ואמרו כקליפת השום על דרך הפלגה והכונה אפילו אם המחיצה הדקה מאד תבדיל בינה ובין הבית אם אין במקום הטומאה טפח על טפח ולא יטמא הבית אבל נחשוב הטומאה כאילו היא במקום אוטם אשר דינו שלא יטמא אלא מה שהוא כנגדו לבד בעליונו ובתחתיתו כמו שיבאר עתה. וזה הדין אינו אלא מפני שהטומאה בעצם הקורה אבל אם היתה בעצם הבנין הדין בו מחצה על מחצה כמו שקדם בהלכה אשר לפני זאת. וכמו זה אם היתה הטומאה בעצם האבן יהיה הדין בה כמו שאם היתה בתוך הקורה רצה לומר אם היתה התקרה אשר בין הבית והעליה משיש או הדומה לו מהאבנים. ובתוספתא ב) אמרו של בנין נידון מחצה על מחצה ושל סלע כקליפת השום. וענין נראית שתהיה זאת המחיצה אשר על הטומאה נראית כמו הזכוכית והשוהם והדומה להם ואז הבית טמא ואפילו אם אין במקום הטומאה טפח על טפח.

ו בית המשמש את הכותל ידון בקליפת השום. כיצד כותל שבין שני בוכין או בין שתי מערות טומאה בבתים וכלים בכותל ועליהם כקליפת השום טהורין טומאה בכותל וכלים בבתים ועליה כקליפת השום טהורין. טומאה תחת העמוד טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת:

יחפר פי אלארץ מוצע כביר לידפן פיה אמואת כתירין ויחפר פי דאכל דלך אלחפיר

אלקבור

הופרין בשטח גדול מן הארץ לקבור בו מתים הרבה והופרים בתוך זאת ההפירה

הקברים

א) מ״א. ב) אהלות פ״ז הלכה ו׳.

אלקבור עלי קדר אלשכ׳ץ אלדי ידפן שכ׳ץ פי כל קבר ואלקבר אלדי עלי קדר אלשכ׳ץ יתסמי כוך ואלמוצ׳ע אלכביר אלג׳אמע ללכוכין יתסמי מערה וקד בינא דלך פי בבא בתרא. ואלפרק בין בית המשמש את הכותל וכותל המשמש את הבית מא אצף לך ודלך אן אלחיטאן אדא כאנת קאימה עלי סטח אלארץ׳ פיתסמי אלחאיט מנהא כותל המשמש את הבית לאן דלך אלחאיט ג׳על אלבית ביתא אמא אדא חפר פי אלארץ׳ חפרתין ואחדה בג׳נב תאניה פאן אלחאג׳ז אלדי יבקי בינהמא לא יקאל לה כותל המשמש את הבית לאן ליס הו ג׳על תלך אלחפרה ביתא אד לם יעמל פיה שיא בל עמל תלך אלחפרה ג׳עלתה כותל פיקאל חוניד לתלך אלחפרה בית המשמש את הכותל. וקולה תחת העמוד הו אן תכון אלטומאה תחת דלך אלחאג׳ז אלדי חג׳ז בין אלשני כוכין או אלשתי מערות פלכון אלטומאה מנחצרה הנאך צארת תנג׳ס כל מא יואזיהא עד הרקיע וכדלך כל מא יואזיהא מן אספל עד התהום והדא הו מעני בוקעת ועולה בוקעת ויורדת חית׳ מא סמעתה. והדא אצל מטרד פי ג׳מיע אלמסכתא אן מתי מא כאנת אלטומאה אטומה אעני אנהא פי מוצ׳ע מחיט בהא לאזק וליס ת׳ם הלל טפח פאן כל מא יואזיהא אלטומאה מן פוקהא ומן תחתהא טמא ולא יפיד פי דלך ארתפאע אלבניאן עליהא וכדלך לו כאן עמוד בתוך הבית ואלטומאה פי נפס אלעמוד לכאן אלחכם כמא דכרנא. ונץ אלתוספתא עמוד שהוא עומד בתוך הבית וטומאה תחתיו והיא רוצצת טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואם יש במקום הטומאה טפח על טפח על רום טפח הרי הוא כקבר סתום ומטמא כל סביביו פאחפט הדא אלאצל ולא אחתאג׳ אן אכררה.

הקברים כקומת האיש אשר יקבר קבר לכל איש ואיש והקבר שהוא לפי קומת האיש יקרא כוך וההשטח הגדול הכולל הכוכין יקרא מערה וכבר ביארנו זה בבבא בתרא[א]. והחילוק בין בית המשמש את הכותל וכותל המשמש את הבית הוא כמו שאומר לך וזה שאם הכתלים הם עומדים על שטח הארץ יקרא הכותל מהם כותל המשמש את הבית לפי שזה הכותל עשה את הבית בית אבל אם חפר בארץ שתי חפירות אחת בצד השנית המחיצה הנשארת בין שתיהן לא תקרא כותל המשמש את הבית לפי שהמחיצה לא עשתה מואת החפירה בית מפני שלא נעשה בה דבר ורק זאת החפירה עשתה המחיצה כותל ואז יקרא זאת החפירה בית המשמש את הכותל. ואמרו תחת העמוד הוא שתהיה הטומאה תחת זאת המחיצה המבדלת בין השני כוכין או השתי מערות הנה מפני שהטומאה מבוצרת שם תטמא כל מה שכנגדה עד הרקיע וכמו זה כל מה שכנגדה מתחתיה עד התהום וזהו ענין בוקעת ועולה בוקעת ויורדת בכל מקום שתשמעהו. וזהו שרש קיים ועומד בכל המסכתא שכל מה שהטומאה תהיה אטומה רצה לומר שהיא במקום המקיף אותה ודבק בה ואין שם חלל טפח כל מה שהוא נגד הטומאה מלמעלה ומתחתיה טמא ולא יועיל בזה גובה הבנין אשר עליה וכמו זה אפילו אם היה עמוד בתוך הבית והטומאה בעצם העמוד יהיה הדין כמו שזכרנו. ולשון התוספתא[ב]) עמוד שהוא עומד בתוך הבית וטומאה תחתיו והיא רוצצת טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואם יש במקום הטומאה טפח על טפח על רום טפח הרי הוא כקבר סתום ומטמא כל סביביו ושמור זה השרש ולא אצטרך שאחזור עליו.

ז כלים שתחת הפרח טהורים רבי יוחנן בן נורי מטמא. הטומאה והכלים שתחת הפרח אם יש שם פותח טפח טמאין ואם לאו טהורין. שני פרדסקים זה בצד זה או זה על גב זה. נפתח אחד מהן הוא והבית טמא וחברו טהור ורואין את הפרדסקין כאלו הם אוטם ידון מחצה למחצה להביא את הטומאה לבית:

פרח פרח

א) פ"ו מ"ח. ב) אהלות פ"ז הל' י"ב.

פרח הו אלשי אלנאתי מן אלחיטאן ואלאעמדה̈ ענד אלנקש מת̇ל מא פי אלמבאני אלרפיעה̈ מן נקושאת אלג̇בס ואלתכ̇אריס ואלתוריק והו מן קולה כמעשה שפת כוס פרח שושן. פיקול אן אד̇א כאן עמוד וטומאה בתוכו כמא בינא וכאן מן ד̇לך אלעמוד פרח יוצא וכאנת כלים תחת ד̇לך אלפרח והאהיל הפרח עליהם פתלך אלאואני טאהרה̈ לאן טומאה בוקעת ועולה כמא בינא ולא תנג̇ס אלא מא יואזיהא פקט. וכד̇א תבין פי אלתוספתא אן פי פרח העמוד הו אלכלאם הנא. פאן כאנת אלטומאה פי אחדי תלך אלכלים אלתי תחת אלפרח ות̇ם אואני אכ̇רי תחת ד̇לך אלפרח אן כאן אמתדאד אלפרח אלד̇י תחתיה אלטומאה ואלכלים טפח פמא זאד פקד האהיל עלי אלג̇מיע ואנתג̇סת אלכלים כלהא באהל המת. ואן כאן אקל מן טפח פליס הו אוהל כמא תקדם ואנמא ינתג̇ס מא נגעה בו הטומאה מנהא פקט. ופרדסקין הו אלטיקאן אלתי תכון מחפורה̈ פי נפס חיטאן אלביות שבה כ̇זאנה̈ צגירה̈ ולהא אבואב ותגלק ותפתח והי אשהר מן אן יזאד פי וצפהא. פאד̇א כאן פי אחד חיטאן אלבית טאקתאן את̇נתאן זה על גבי זה וכאנת טומאה מג̇עולה̈ פי אחדהמא ונפתח ובקי אלטאק אלת̇אני מגלוק אלאבואב פאן ד̇לך אלטאק אלד̇י פיה אלטומאה מע ג̇מיע אלבית טמאים וד̇לך אלטאק אלמגלוק טאהר אעני אן כל מא פיה טהור. הד̇א אד̇א כאנת אלטומאה מג̇עולה̈ פי אלטאק אמא אן כאנת אלטומאה מדפונה̈ פי נפס חיטאן אלטאק אמא פי אעלי אלטאק או אספלה̈ או פי ג̇ואנבה פאנא נתכ̇יל אלטאק כלה מסדוד והו קולה כאילו הן אוטם וכאן אלטומאה פי נפס חאיט מצמת לא טאק פיה וננט̇ר אלטומאה פי נצף ג̇לט̇ אלחאיט אלד̇י ילי אלבית פינתג̇ס אלבית או פי אלנצף אלאכ̇ר פיכון אלבית טאהר עלי מא תאצל פי הד̇א אלפרק. ומת̇אל

דלך

פרח הוא הדבר הבולט מן הכתלים והעמודים מן הצורות שמציירים עליהם כמו ציורי הסיד ומעשי מקלעת ועבותים הנעשים בבנינים הנחמדים והוא מאמרו[א] כמעשה שפת כוס פרח שושן. ואמר שאם היה עמוד וטומאה בתוכו כמו שבארנו והיה פרח יוצא מזה העמוד והכלים היו תחת זה הפרח והאהיל הפרח עליהם אלו הכלים טהורים לפי שטומאה בוקעת ועולה כמו שבארנו ולא תטמא אלא מה שכנגדה לבד. וכן התבאר בתוספתא[ב] שבפרח עמוד הוא מדבר כאן. ואם היתה הטומאה באחד מאלו הכלים אשר תחת הפרח ושם כלים אחרים תחת זה הפרח אם[ג] הפרח הבולט אשר תחתיו הטומאה והכלים טפח או יותר כבר האהיל על הכל ונטמאו הכלים כולם באהל המת. ואם היתה פחות מטפח אינו אהל כמו שקדם ולא יטמא אלא מה שנגעה בו הטומאה לבד. ופרדסקין הן חלונות אטומות שהן חקוקות בתוך כותלי הבית כמו מגדל קטן ולהן פתחים אשר יסגרו ויפתחו והן ידועות ביותר ממה שנצטרך עוד לתארם. ואם היה באחד מכותלי הבית שתי חלונות זו על גבי זו והיתה טומאה מונחת באחת מהן ונפתחה ונשארו פתחי החלון השנית סגורים זאת החלון אשר בה הטומאה עם כל הבית טמאים וזאת החלון הסגורה טהורה רצה לומר שכל מה שבתוכה טהור. וזהו אם היתה הטומאה מונחת בהחלון אבל אם היתה דפונה בעצם כותלי החלון אם בעליונה של החלון או בתחתיתה או בדפנותיה נחשוב החלון כולה אטומה וזהו אמרו כאילו הן אוטם והיתה הטומאה בעצם כותל אטום אשר אין בו חלון ונראה אם הטומאה בחצי עובי הכותל אשר מצד הבית ואז יטמא הבית או בחצי האחר ויהיה הבית טהור על מה שהושרש בזה הפרק. והמשל בזה שיהיה בעובי הכותל ארבע אמות ובעומק החלון שתי אמות ונשארו מעובי הכותל שתי אמות

אשר

א) מלכים א׳ ז׳ כ״ו. ב) אהלות פ״ז הלכה י״ב. ג) נ״א ארתפאע ר״ל גובה.

דֿלך אן יכון פי גלט אלחאיט ארבע אדֿרע ופי עמק אלטאק דֿראעין ובקי מן גלט אלחאיט דֿראעין תכון אלטומאה מדפונהֿ פיהא עלי בעד טפח פאדֿא נטֿרנא לבעד אלטומאה מן פצֿא אלבית באלחקיקהֿ פהו טפח ואדֿא תכֿילנא אלטאק כלה אטום פיכון בעד אלטומאה מן פצֿא אלבית דֿראעין וקבצֿהֿ ודֿלך אכֿתֿר מן חצי הכותל פיכון הבית טהור. הדֿא הו פאידהֿ תכֿילנא אלטיקאן אוטם למעני הבאת הטומאה לבית. אמא למעני אנתגֿאס אחדהמא מן אלאכֿר פאנא אדֿא תכֿילנאהא אטומים כלהא פאן אלטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ותנגס כל מא יואזיהא פי אלטאק אלאכֿר. והדֿא כלה תבין פי אלתוספתא הנאך קאלוא פרדסקין שהוא פתוח לבית טומאה בקרקעו או בכותל שלפנים ממנו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ורואין את הפרדסקין כאילו הוא אטום מחצה על מחצה להביא את הטומאה לבית שלשה פרדסקין זה בצד זה או זה אחר זה או זה על גבי זה וטומאה תחתיהן ביניהן או על גביהן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ורואים את הפרדסקין כאילו הן אטומים ונדונים מחצה על מחצה להביא את הטומאה לבית. והדֿא כלה בין ממא קד שרחנאה הנא פי הדֿה אלהלכה ואין הלכה כרבי יוחנן בן נורי.

אשר הטומאה דפונה בהן ברחוק טפח הנה אם נראה לרוחק הטומאה מחלל הבית על האמת הוא טפח ואם נחשוב החלון כולה אטומה יהיה רוחק הטומאה מחלל הבית שתי אמות וטפח וזהו יותר מחצי הכותל ויהיה הבית טהור. וזאת היא התועלת היוצאת ממה שנחשוב החלונות אוטם לענין הבאת הטומאה לבית. אבל לענין הטמאות אחת משתיהן בהאהרת הנה כאשר נחשבם כולן אטומות הטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ותטמא כל מה שכנגדה בהחלון האהרת. וכל זה התבאר בתוספתא שםא) אמרו פרדסקין שהוא פתוח לבית טומאה בקרקעו או בכותל שלפנים ממנו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ורואין את הפרדסקין כאילו הוא אטום מחצה על מחצה להביא את הטומאה לבית שלשה פרדסקין זה בצד זה או זה אחר זה או זה על גבי זה וטומאה תחתיהן ביניהן או על גביהן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ורואין את הפרדסקין כאילו הן אטומים ונדונים מחצה על מחצה להביא את הטומאה לבית. וזה כולו מבואר ממה שכבר פרשנו כאן בזאת הלכה ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

פרק שביעי.

א הטומאה בכותל ומקומה טפח על טפח על רום טפח כל העליות שעל גבה אפילו הן עשר טמאות. היתה עליה אחת על גבי שני בתים היא טמאה וכל העליות שעל גבה טהורות. כותל שנית טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. נפש אטומה הנוגע בה מן הצדדין טהור מפני שטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת אם היה מקום הטומאה טפח על טפח על רום טפח הנוגע בה מכל מקום טמא מפני שהיא כקבר סתום כמך לה סוכות טמאות רבי יהודה מטהר:

אלאצל אלדֿי ינבגי אן תכון לה דֿאכרא דאימא אן אלטומאה אדֿא כאנת גיר מצגוטהֿ פי נפס אלבניאן בל יכון על גבה חלל טפח פדֿלך אלבניאן הו קבר וינגס כל מן נגע בו וכל מא יבני עליה מגגוס כמן יזיד

פי

השרש אשר ראוי שתזכרהו תמיד הוא שהטומאה אשר אינה אטומה בעצם הבנין אבל יש על גבה הלל טפח זה הבנין הוא קבר ויטמא כל מי שיגע בו וכל מה שהוא בנוי עליו טמא כמו המוסיף

בגוכה

א) אהלות פ״ז הלכה י״ד, ט״ו, ט״ז.

פי ארתפאע בניאן אלקבר ולו כאן ארתפאע ד̇לך אלבניאן גאיה̈ מא ימכן ולד̇לך כל העליות שעל גבה טמאות אד̇א כאן בניאנהא ואחדה̈ פוק ת̇אניה̈. ולד̇לך אלחאיט אלד̇י אלטומאה פיה משתרך ללג̇מיע עלי הד̇ה אלצורה̈. פאן לם יכן עלי אלטומאה חלל טפח בל כאן אלבניאן עלי ג̇סד אלטומאה פהי תנג̇ס מא פוקהא ומא תחתהא באלמואזאה̈ פקט ולא תנג̇ס ג̇ואנב אלבניאן ולא מא לא יחאד̇י אלטומאה פי אעלי אלבניאן או אספלה. וקולה היתה עליה אחת על גבי שני בתים הו אן תכון אלטומאה פי נפס כותל שבין שני בתים וחיטאן אלעליה מבניה̈ עלי סטח אלשני בתים חתי תכון אלעליה תאהיל על הכותל שבו הטומאה ועלי תלך אלעליה עליה אכ̇רי פאלכותל אלד̇י בין אלשני בתים הו קבר כמא אצלנא ואלעליה אלתי עליה טמאה לכון אלקבר פיהא ואלתי פוקהא טהורה אד̇ אלמעזיבה הוצצת כמא תקדם אן אלאוהל מציל איצ̇א מיד הטומאה. ואן כאן הד̇א כלה בין לכני אצורה לנזידה ביאן והד̇ה צורה̈ ד̇לך. וכותל שנותי ויקרי כותל שנות והו אלחאיט אלמת̇ני והמא האיטאן מתקארבן ג̇דא ותכון אלטומאה בינהמא מצגוטה̈. ונפש הו אלבניאן אלד̇י יבני עלי אלקבר מרתפאע עלי סטח אלארץ̇ ואסמה אלמשהור ענדנא שוכה̈ אלקבר. וקד שרחנא מראת ובינּנא אן אטום הו אלשי אלמצמת אלד̇י לא פצ̇א פי דאכ̇לה ולא פתח פקולה נפש אטומה יריד בה אן יכון ד̇לך אלבניאן עלי נפס אלטומאה ולא יכון אלמית פי ארון חתי יכון ת̇ם חלל טפח. וקולה סמך לה סוכות ראג̇ע עלי נפש אטומה יקול אנה אד̇א ג̇על ד̇לך אלבניאן חאיט וג̇על עליה סקף אלסוכה פתלך אלסוכה טמאה במנזלה̈ אהל המת. ור׳ יהודה מטהר אד̇ והנוגע בצדדין טהור כמא תקדם ואין הלכה כר׳ יהודה.

בגובה בנין הקבר אף על פי שגובה זה הבנין הוא בתכלית מה שאפשר ולזה כל העליות שעל גבה טמאות אם היה בנינם אחת למעלה מהשנית. וזה הכותל אשר הטומאה בו משותף לכולן על זאת הצורה 28. ואם אין על הטומאה חלל טפח אבל הבנין היה על נפש אטומה היא תטמא מה שלמעלה ממנו ומה שתחתיה כנגדה לבד ולא תטמא צדדי הבנין ולא מה שאינו כנגד הטומאה בעליונו של בנין או בתחתונו. ואמרו היתה עליה אחת על גבי שני בתים הוא שתהיה הטומאה בעצם הכותל שבין שני בתים ושכותלי העליה בנוים על שטח השני בתים עד שתהיה העליה מאהלת על הכותל שבו הטומאה ועל זאת עליה עליה אחרת הנה הכותל אשר בין השני בתים הוא קבר כמו שהשרשנו והעליה אשר עליו טמאה מפני שבה הקבר ואשר למעלה מזאת העליה טהורה לפי שהמעזיבה הוצצת כמו שקדם שהאהל מציל מיד הטומאה. ואף על פי שזה כולו ברור בכל זה אעשה לו צורה למען הוסיף ביאור וזאת היא הצורה 29. כותל שנותי ויש קוראים כותל שנות וזהו הכותל המשנה ושניהם הם כתלים הקרובים מאד זה אל זה והטומאה אטומה ביניהם. ונפש הוא בנין גבוה אשר יבנו על הקבר על שטח הארץ ושמו הנודע אצלנו שוכה̈ אלקבר. וכבר פירשנו הרבה פעמים וביארנו[א] שאטום הוא דבר הסתום אשר אין חלל בתוכו ולא פתח הנה אמרו נפש אטומה ירצה בו שיהיה זה הבנין על עצם הטומאה ושלא יהיה המת בארון עד שיהיה שם חלל טפח. ואמרו סמך לה סוכות חוזר על נפש אטומה ואמר שאם עשה מזה הבנין כותל ושם עליו גג הסוכה זאת הסוכה טמאה במדרגת אהל המת. ור׳ יהודה מטהר הואיל והנוגע בצדדים טהור לפי מה שקדם ואין הלכה כר׳ יהודה.

ב כל שיפועי אהלין כאהלין אהל שהוא שופע ויורד וכלה עד כאצבע טומאה באהל כלים שתחת השיפוע טמאים טומאה תחת השיפוע כלים שבאהל טמאין טומאה
מתוכו

א) פ״ו מ״ז.

מתוכו הנוגע בו מתוכו טמא טומאת שבעה ומאחוריו טמא טומאת ערב טומאה מאחוריו הנוגע בו מאחוריו טמא טומאת שבעה מתוכו טומאת ערב. כחצי זית מתוכו וכחצי זית מאחוריו הנוגע בו בין מתוכו בין מאחוריו טמא טומאת ערב. מקצתו מרודד על הארץ טומאה תחתיו או על גביו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת:

קולה מתוכו ומאחוריו הו צׄמיר אלשיפוע לא צׄמיר אלאוהל וכדׄלך קולה מקצתו מרודד יעני מקצת השפוע והו אן יכון טרף אלכׄימהׄ מנבסט עלי אלארץׄ תרגום וירקעו ורדידו. פאדׄא כׄאנת אלטומאה מנבסטהׄ עלי אלארץׄ מן פוק טרף אלכׄימהׄ או מצגוטהׄ בין אלארץׄ וטרף אלכׄימהׄ פאן טומאה בוקעת ועולה עלי מא תאצל. ופי אלתוספתא דׄכר הדׄא אלתקסים כלה אלדׄי פי כון אלטומאה תחת השפוע או מאחוריו אלי קולה כחצי זית מתוכו וכחצי זית מאחוריו הנוגע בין מתוכו בין מאחוריו טמא טומאת ערב וקאל עלי גׄמיע דׄלך והאוהל עצמו טמא טומאת שבעה. פאעלמך אן אלכלאם אנמא הו עלי אלשפוע והו אלתׄבנים. ומעני שופע ויורד אן ינכׄרט מן סקף אלכׄבא היטאנה עלי זואיא מנפרגהׄ ולא יזאל דׄלך אלאנפראג יתזיד חתי תציר אלזאויהׄ אלהאדׄתהׄ מן טרף אלכׄימהׄ מע אלארץׄ פי נהאיהׄ אלחדׄהׄ והו גרצׄה פי קולה וכלה עד כאצבע והדׄה צורהׄ דׄלך ואן כאן אמר בּיּן לא יחתאג צורהׄ.

אמרו מתוכו ומאחוריו הוא כנוי לשיפוע ולא כנוי לאהל וכמו זה באמרו מקצתו מרודד ירצה מקצת השיפוע והוא שיהיה קצה האהל שטוח על הארץ תרגום וירקעו ורדידו. ואם היתה הטומאה מתפשטת על הארץ למעלה מקצה האהל או אטומה בין הארץ וקצה האהל הטומאה בוקעת ועולה לפי מה שהושרש. ובתוספתא זכרו זאת החלוקה כולה אשר בין אם היה הטומאה תחת השיפוע או מאחוריו עד המאמר כחצי זית מתוכו וכחצי זית מאחוריו הנוגע בין מתוכו בין מאחוריו טמא טומאת ערב ואמר על כל זה והאהל עצמו טמא טומאת שבעה. הנה לימדך שהדבור אינו אלא על השיפוע והוא בערבי אלתׄבנים(א). וענין שופע ויורד הוא שכותלי האהל שופעים מגגו על זויות חדות ולא יסור זה החידוד הולך וגדל עד שתהיה הזוית הבאה מקצה האהל עם הארץ בתכלית החידוד וזה כונתו באמרו וכלה עד כאצבע וזהו צורתו 30 אף על פי שהוא דבר ברור אשר לא יצטרך לצורה.

ג אהל שהוא נטוי לעליה מקצתו מרודד על הארובה שבין בית לעליה רבי יוסי אומר מציל רבי שמעון אומר אינו מציל עד שיהא נטוי כנטית האהל:

ר׳ יוסי יקול אן תלך אלרוזנהׄ קד אנגלקת באטנאב אלכׄבא אלמנבסט עליהא וכאן פצׄא אלכׄבא מחיט באלרוזנהׄ והעליה טהורה. ור׳ שמעון יקול אן אלעליה טמאה מן סבב אלארובה ולא פרק בין כון טרף אלכׄבא מבסוט עליהא או לו סדׄת בתׄוב אלדׄי אינו חוציץ כמא תקדם. ואנמא תכון אלעליה טהורה אדׄא כׄאנת אלרוזנהׄ תחת סקף אלאוהל הכדׄא וחיניד תכון אלעליה טהורה ואלכׄבא והדׄה טמא והו יציל העליה והלכה כר׳ יוסי.

ר׳ יוסי אומר אם זאת הארובה כבר נסתמה בחבלי האהל השטוח עליה והיה הלל האהל מקיף את הארובה העליה טהורה. ור׳ שמעון אומר שהעליה טמאה בשביל הארובה ואין חילוק בין שיהיה קצה האהל שטוח עליה או אם נסתמה הארובה בבגד שאינו חוציץ כמו שקדם. והעליה איננה טהורה אלא אם היתה הארובה תחת גג האהל כמו זה 31 ואז תהיה העליה טהורה והאהל לבדו טמא והוא יציל את העליה והלכה כר׳ יוסי.

א) פירושו הסוג אחור. ובתרגום ירושלמי לשמות כ״ו י״ב תרגום סרח שיפוע.

ד המת בבית ובו פתחים הרבה כולן טמאין נפתח אחד מהם הוא טמא וכולן טהורים חשב להוציאו באחד מהן או בחלון שהוא ארבעה על ארבעה טפחים הציל על כל הפתחים בית שמאי אומרים יחשוב עד שלא ימות המת בית הלל אומרים אף משמת. היה סתום ונמלך לפתחו בית שמאי אומרים כשיפתח ארבעה טפחים ובית הלל אומרים כשיתחיל ומודים בפותח בתחלה שיפתח ארבעה טפחים:

אד̇א כאנת אלפתחים כלהא נעולים פיציר אלבית כלה כקבר ולד̇לך ינגס כל מן יג̇לס פיה וכד̇לך נצ̇הם בית סתום מטמא מכל סביביו. פאד̇א פתח אחד אלאבואב או חשב להוציא המת מן באב מעלום ועלי אנה לם יפתחה אלי אלאן או כאן פי ג̇מלה̈ אלאבואב באב מבני ועו̈ל אן יהדמה ויכ̇רג̇ מנה אלמית ובדי באלהדם פיה פאנה הציל על הפתחים כולם ומתי מא כאן מנהא פתח נעול פאן אלד̇י יג̇לס תחת אלרושן אלכ̇ארג̇ עלי ד̇לך אלבאב לא ינתגס והד̇א הו מעני כון אלפתח קד תכ̇לץ מן אלטומאה כמא קד בינא פי אלפרק אלת̇אלת̇. ועלה̈ ד̇לך כון אלבית כ̇רג̇ מן חכם אלקבר ובקי בית ואינו מטמא מכל סביביו פאפהם הד̇א ג̇דא. ומעני פותח כתחלה אן ישרע פי פתח באב פי אחד אלחיטאן מוצ̇ע לם יכן פיה קבל באב ויעול יכ̇רג̇ה מנה וקד תקדם פי אלפרק אלת̇אלת̇ אן המת פתחו בארבעה.

אם היו הפתחים כולם נעולים יהיה הבית כולו כקבר ולזה יטמא כל מי שישב בו וכזה לשונם[א] בית סתום מטמא כל סביביו. ואם פתח אחד מן הפתחים או חשב להוציא את המת מפתח ידוע אף על פי שלא פתח אותו עדיין או אם היה בכלל הפתחים פתח בנוי וחישב לחתור אותו ולהוציא ממנו המת והתחיל לחתור הנה הציל על הפתחים כולם וכל מה שיש מהם פתח נעול היושב תחת התקרה היוצא מזה הפתח לא נטמא וזהו משום שהפתח כבר נצל מן הטומאה כמו שכבר בארנו בפרק שלישי[ב]. וטעם זה שהבית יצא מדין קבר ונשאר בית ואינו מטמא מכל סביביו והבן זה מאד. וענין פותח כתחלה הוא שיתחיל לפתוח פתח באחד הכתלים במקום שלא היה שם פתח מקודם ויחשוב להוציא ממנו המת וכבר קדם בפרק שלישי[ג] שהמת פתחו בארבעה.

ה האשה שהיא מקשה לילד והוציאוה מבית לבית הראשון טמא בספק והשני בודאי. אמר רבי יהודה אימתי בזמן שהיא ניטלת בגפיים אבל אם היתה מהלכת הראשון טהור שמשנפתח הקבר אין פנאי להלך. אין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש כפיקה:

מקשה̈ לילד תטלק ללולאדה̈. והד̇א אלחכם הו פי מן מאת אלולד פי ג̇ופהא ובדאהא אלטלק פי בית ונקלת לבית ת̇אן וולדת הנאך אלולד אלמית פאלבית אלאול אלד̇י בדאהא פיה אלטלק טמא בספק לאנא נקול איאך קד אנפתח אלרחם הנאך וברז

וברז

מקשה לילד היו לה הבלי לידה. וזה הדין הוא באשה שמת הולד בגופה ואחזוה הבלי לידה בבית אחד והוציאוה לבית שני וילדה שם הולד המת הנה הבית הראשון אשר אחזוה בו ההבלים טמא בספק לפי שאנחנו אומרים שמא כבר נפתח שם הרחם ויצא הולד המת ונטמא הבית. ואמר ר׳ יהודה שאין אנחנו חוששין לזה אלא אם היתה בעת שהוציאוה משם חלושה כל כך שלא תוכל לילך עד שתסמך בגפיה מפני שאם חולשתה גברה עליה כל כך כבר אפשר

שנפתח

א) עיין בבא בתרא י״ב א׳, מ״ת טומאת מת פ״ז הלכה א׳ וכ״מ שם. ב) מ״ו. ג) שם.

וברז אלולד. וקולה נפתח הקבר כנאיה̈ ען אנפתאח אלרחם וכד̇לך אלכנאיה̈ ען הד̇א אלמעני פי ג̇מיע אלתלמוד. פלמא אן ד̇כר אן מנד̇ ינפתח אלרחם לא תקדר תמשי ואנהא אד̇א משאת והי תטלק אלבית אלאול טאהר קאל אין לנפלים פתיחת קבר חתי תדור רווסהם מת̇ל אלפלכה̈. וקד תבין פי אלתוספתא אן קולה הנא פיקה יריד בה כבה̈ אלגזל וכאנה̈ קאל כפקעת קאלוא כפיקה של שתי דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר כפיקה שלערב. פאד̇א טלקת פי בית וכ̇רג̇ת והי תטלק לבית ת̇אן והפילה בו נפל ליס לה ראס כפיקה אלא דון ד̇לך פאן אלבית אלאול טמא בספק ועלי אנהא משאת עלי רג̇להא מן בית אלי בית לאנא נקול איאך ברז אלולד פי אלבית אלאול ולצגר ראסה אמכנהא אן תמשי בעד ברוזה והד̇א הו מעני אין לנפלים פתיחת קבר יעני ליס פיהם חכם פתיחת קבר אלד̇י קלנא לא ימכנהא אלמשי מנד̇ אנפתח והלכה כר׳ יהודה.

שנפתח הרחם ויצא הולד. ואמרו נפתח הקבר כנוי לפתיחת הרחם וכן הכנוי לזה הענין בכל התלמוד. ואחר שזכר שמשנפתח הרחם אינה יכולה לילך ברגליה ושאם הלכה בעת שמקשה לילד הבית הראשון טהור אמר שאין לנפלים פתיחת קבר עד שיענילו ראשיהם כפיקה. וכבר התבאר בתוספתא שאמרו כאן פיקה ירצה בו כוש הטויה וכאילו אמר כפקעת אמרו א) כפיקה של שתי דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר כפיקה של ערב. ואם הקשתה בבית אחד ויצאת בעודה מקשה לבית שני והפילה בו נפל אשר אין לו ראש כפיקה אלא פחות מזה הבית הראשון טמא בספק ואף על פי שהלכה ברגליה מבית לבית מפני שאנחנו אומרים שמא יצא הולד בבית הראשון ולקטנות ראשו היה אפשר לה לילך אחר יציאתו וזהו ענין אמרו אין לנפלים פתיחת קבר רצה לומר אין להם דין פתיחת הקבר אשר אמרנו בה שאיננה יכולה לילך ברגליה משנפתח והלכה כר׳ יהודה.

ו יצא הראשון מת והשני חי טהור הראשון חי והשני מת טמא רבי מאיר אומר בשפיר אחד טמא בשני שפירים טהור:

קולה טהור וטמא יעני אלמולוד אלחי ואלפרק בין כ̇רוג̇ אלחי אולא או כ̇רוג̇ אלמית מא אצף לך בעד אן תעלם אולא אן אד̇א נגע בו פי וסט אלג̇וף לא ינג̇סה אלא אם נגע בו משיצא לאויר העולם וד̇לך אן אלולד אלחי ידפע נפסה ויעין פי כ̇רוג̇ה אד̇א תם כונה קבל ד̇לך תמסכה אלטביעה̈ ולא תסכי בדפעה חתי יכמל ואלמית קד תכ̇לת ענה אלטביעה̈ ולא תמסכה בל תדפעה אד̇א ת̇קל עליהא כמא תדפע אלשי אלמוד̇י אלד̇י תשנאה או אלד̇י ית̇קלהא ויעיקהא. פאד̇א כ̇רג̇ אלולד אלאול מית פנקול אן אלטביעה̈ דפעתה ולם תדפע אלחי בל תמאסכת בה ובעד כ̇רוג̇ אלמית תחרך אלחי ללכ̇רוג̇ ולא נגע במת פי האל כ̇רוג̇ה. פאן תקדם אלחי באלכ̇רוג̇

סרלך

אמרו טהור וטמא ירצה בו הנולד החי והחילוק בין יציאת החי תחלה או יציאת המת תחלה הוא מה שאומר לך אחר שתדע קודם זה שאם נגע בו בתוך הגוף לא יטמאהו אלא אם נגע בו משיצא לאויר העולם וזה שהולד החי דוחף עצמו ויעזור ביציאתו מעת שנגמרה הוייתו וקודם זה יעצרהו הטבע ואינו דוחק אותו לצאת עד שהוא שלם והמת כבר עזב אותו הטבע ולא יעצרהו אבל ידחפהו מפני אשר יכבד עליה כמו שהטבע דוחף הדבר המזיק אשר ישנאהו או יכבד עליו ויצר לו. הנה אם יצא הולד הראשון מת נאמר הטבע דחף אותו ולא דחף החי אבל עצר אותו ואחר יציאת המת התנועע החי לצאת ולא נגע במת בעת יציאתו. אך אם קדם החי

לצאת

א) תוספתא אהלות פ״ח הל׳ ח׳.

פדלך אלמית יתבעה בלא שך לאן לא קוה̈ לה תמסכה ואנמא יכרג̈ ענד אנפתאח אלרחם תבע אלחי ולאזקא בה ולדלך ינגסה פי האל כרוגה. וסיבין לך דלך פי כֿאמס נדה קולהם תינוק בן יום אחד מטמא במת. ושפיר אסם אלועא אלדי יכון פיה אלולד ואין הלכה כר׳ מאיר.

לצאת זה המת בא אחריו בלי ספק מפני שאין לו כח שיעצרהו אלא יצא בפתיחת הרחם נמשך אחר החי ודבוק בו ולזה יטמאהו בעת יציאתו. ויתבאר לך זה בחמישי[א] מנדה באמרם תינוק בן יום אחד מטמא במת. ושפיר שם הכיס שהולד מונח בו ואין הלכה כר׳ מאיר.

ו האשה שהיא מקשה לילד מחתכין את הולד במעיה ומוציאין אותו אברים אברים מפני שחייה קודמין לחייו יצא רובו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש:

הדֿא כלה בין וצהיח ולא יחתאג̈ שרח.

זה כולו ברור ומבואר ואין צריך פירוש.

פרק שמיני.

א יש מביאין את הטומאה וחוצצין מביאין את הטומאה ולא חוצצין חוצצים ולא מביאים לא מביאין ולא חוצצין. אלו מביאין והוצצים השידה והתבה והמגדל כוורת הקש וכוורת הקנים ובור ספינה אלכסנדרית שיש להן שולים והן מחזיקים ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש וריעה וסקורטיה וקטבליה וסדין ומפץ ומחצלת שהן עשויין אהלים ועדר בהמה טמאה וטהורה ומבונות חיה ועוף והעוף ששכן והעושה מקום לבנה בשבלים האירוס והקיסום וירקות חמור ודלעת יונית ואוכלים טהורים רבי יוחנן בן נורי לא היה מודה באוכלים טהורין חוץ מן העגול של דבלה:

הבאת הטומאה הו אן יאהיל שי ממא דֿכר על הטומאה ועל אדם וכלים. והציצה בפני הטומאה הו אן תחג̈ב אחד הדֿה אלאשיא בין אלמוצֿע אלדי פיה אלטומאה ובין מוצֿע אכֿר חתי לא תג̈וז אליה אלטומאה. וקד תבין איצֿא אן אלאוהל מציל מן הטומאה לאנה הוצץ בפני הטומאה אלכֿארג̈ה ענה ויתכֿלץ כל מא תחתה מן כלים ואדם. והדֿה אלכלים אלתי אשתרט פיהא מחמל ארבעים סאה קד תקדם דֿכרהא ואחד ואחד ותביין עלה̈ כונהא לא תנתג̈ס פי כֿאמס עשר כלים. וקד שרחנא פי סאדס עשר כלים איצֿא. סקורטיה וקטבוליה אנהמא נטע אלג̈לד אלדי ינאם עליהא וספרה̈ אלג̈לד אלדי יוכל עליה. ובינא אלמפץ ומא הו ומא חכמה פי אלראבע ואלעשרין מן כלים. וקולה שהן עשויין אהלים עלי מא בינא מראת אן אלאוהל מביא את הטומאה למא תחתה מע אלטומאה וחוצץ בפני הטומאה למא הו כארג

הבאת הטומאה הוא שיאהיל דבר ממה שנזכר על הטומאה ועל האדם וכלים. וחציצה בפני הטומאה הוא שיחוץ אחד מאלו הדברים בין המקום אשר בו הטומאה ובין מקום אחר עד שלא תעבור אליו הטומאה. ובבר התבאר[ב] גם כן שהאהל מציל מן הטומאה לפי שהוא חוצץ בפני הטומאה שהיא חוצה לו ויוצל כל מה שתחתיו מכלים ואדם. ואלו הכלים אשר התנו בהם שיעור ארבעים סאה כבר קדם זכרונם אחד אחד וביאור הטעם אשר בעבורם לא יטמאו בחמשה עשר[ג] מכלים. וכבר בארנו בששה עשר[ד] מכלים גם כן כי סקורטיה וקטבוליה הם מצעות עור אשר ישכבו עליהם ומפת עור אשר יאכל עליה. ובארנו המפץ ומה דינו בעשרים וארבעה[ה] מכלים. ואמרו שהן עשויין אהלים לפי מה שבארנו כמה פעמים שהאהל מביא את הטומאה למה שתחתיו עם הטומאה וחוצץ בפני הטומאה

א) מ״ג. ב) פ״ב מ״ג. ג) מ״א. ד) מ״ד. ה) מ״י.

כארג ענה וכדלך אדא כאנת טומאה פי בית ואוהל פי דאכל אלבית פכל מא פי דאכל אלאוהל טהור אד אלאוהל חוציץ בפני הטומאה פאעלם דלך והדא הו מעני קולה שהן עשויין אהלים לאנהא אן לם תכן אהלים הרי היא ככל הכלים ותנתגס ולא תחוין בפני הטומאה כמא תקדם. ועדר בהמה הו אן תכון ראס כל בהימה בין רגלי אלאכרי ותתצל כלהא ותכון ואקפה לא מאשיה וכדא יבין מן אלתוספתא. ומכונות היה מגמע אלחיואן אלוחשי וכמא יקאל לגמלה אלחיואן אלאהלי עדר כדלך יקאל לגמלה אלוחשי מכונה ובשרט איצא אן תכון תלך אלחיות ואקפה מתצלה. והעוף ששכן אן יכון איצא מרבוט עלי חאיט או שגרה. והעושה מקום לבנה בשבלים אן יחפר פי כדים אלסנבל מוצע שבה בית פהו אוהל. ואירוס אלסוסנבר. וקיסום אללבאב. ויירקות המור קיל אנהא קתא אלחמאר והו אלעלקם וקיל אנה עסלוג יאכלה אלחמיר ואלגריץ אנהא נבאת לא יאכלה אלנאס ען אגדיה. ואכלים טהורים לאן אלטמאים לא תחוין בפני הטומאה ומעלום אן אלאכלים לא תנתגס אלא בעד הכשר כמא בינא מראת. ועיגול של דבלה שבה מטחנה מדורה מן שריחה אלתין ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי.

הטומאה למה שהוא חוצה לו וכמו זה אם היתה טומאה בבית והאהל בפנים הבית הנה כל מה שבתוך האהל טהור מפני שהאהל הוצץ בפני הטומאה ודע זה וזהו ענין אמרו שהן עשויין אהלים לפי שאם לא יהיו אהלין הרי הן ככל הכלים ויטמאו ולא יחוצו בפני הטומאה כמו שקדם. ועדר בהמה הוא שיהיה ראש כל בהמה בין רגלי האחרת ויתחברו כולם ויהיו עומדות לא הולכות וכן יתבאר מן התוספתא[א]. ומכונות היה אסיפת חיות המדבריות וכמו שיאמר לכלל בעלי חיים הבייתות עדר כן יאמר לכלל החיות המדבריות מכונה ובתנאי גם כן שיהיו אלו החיות עומדות מחוברות. והעוף ששכן שיהיה גם כן קשור על כותל או על אילן. והעושה מקום לבנה בשבלים שעושים בציבורי השבלים חפירה דומה לחדר והוא אהל. ואירוס בערבי אלסוסנבר. וקיסום בערבי אללבאב[ב]. ויירקות חמור יש אומרים שהוא קתא אלחמאר והוא אלעלקם ויש אומרים שהוא עסלוג שאוכלים החמורים והכונה בזה שהוא צמח שאינו מאכל אדם לזון בו. ואוכלים טהורים לפי שהטמאים לא יחוצו בפני הטומאה וידוע שהאוכלים לא יטמאו אלא אחר הכשר כמו שבארנו כמה פעמים. ועיגול של דבלה דמות אבן של רחיים עגולה מתאנים יבשים ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי.

ב הזיזין והגזוזטרות[ג] והשובכות והשקיפים והסלעים והנקרים והשננים והסככות והפרעות שהן יכולים לקבל מעזיבה רבה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים מעזיבה בינונית אלו הן הסככות אילן שהוא מיסך על הארץ והפרעות היוצאות מן הגדר:

זיזין וגזוזטרות הי אלעידאן או אלמבאני אלנאתיה אלכארגה מן אלחיטאן כאלנטאקאת ואלאכלאב ואלאנשף ותרגום יציע זיזא. וגזוזטרות מן קולה הגזרה והבנין ואלזיז לה עטפה ממא ילי אלארץ הכדא ואלגזרה ממא ילי אלסמא הכדא. ושובכות אבראג אלחמאם יעני אלתכפיף אלכארג ענהא. ושקיפין עטפאת אלגבאל וקד בינא אן

תרגום

זיזין וגזוזטרות הם הקורות או הבנינים הבולטים היוצאים מן הכותלים כמו אלנטאקאת ואלאכלאב ואלאנשף[ד] ותרגום יציע[ה] זיזא וגזוזטרות מאמרו[ו] הגזרה והבנין. והזיז יש לו כפיפה לצד הארץ כזה 32. והגזרה לצד השמים כזה 33. ושובכות קיני היונים רצה לומר העקמומית היוצאת מהם. ושקיפים כפיפות ההרים וכבר בארנו שתרגום[ז] סעיפי הסלעים שקיפי סלעיא.

והסלעים

א) אהלות פ"ט הל' א'. ב) בכ"י פ' פארים אללבלאב. ג) בכ"י פ' והגזוזירות. ד) אנחנו הנחנו אלו השלש מלות כמו שהן בערבי מפני שאיננו יודעים לפרשן. ה) מלכים א' ו' ה'. ו) יחזקאל מ"א י"ג. ז) ישעיה נ"ז ה' בתרגום שלנו שקיפי כיפיא.

פדלך אלמית יתבעה בלא שך לאן לא קוה לה תמסכה ואנמא יכרג ענד אנפתאח אלרחם תבע אלחי ולאזקא בה ולדלך ינגסה פי האל כרוגה. וסיבין לך דלך פי כאמס נדה קולהם תינוק בן יום אחד מטמא במת. ושפיר אסם אלועא אלדי יכון פיה אלולד ואין הלכה כר' מאיר.

לצאת זה המת בא אחריו בלי ספק מפני שאין לו כח שיעצרהו אלא יצא בפתיחת הרחם נמשך אחר החי ודבוק בו ולזה יטמאהו בעת יציאתו. ויתבאר לך זה בחמישי[א] מנדה באמרם תינוק בן יום אחד מטמא במת. ושפיר שם הכיס שהולד מונח בו ואין הלכה כר' מאיר.

ו האשה שהיא מקשה לילד מחתכין את הולד במעיה ומוציאין אותו אברים אברים מפני שחייה קודמין לחייו יצא רובו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש:

הדא כלה בין וצחיח ולא יחתאג שרח.

זה כולו ברור ומבואר ואין צריך פירוש.

פרק שמיני.

א יש מביאין את הטומאה וחוצצין מביאין את הטומאה ולא חוצצין חוצצים ולא מביאים לא מביאין ולא חוצצין. אלו מביאין וחוצצים השידה והתבה והמגדל כוורת הקש וכוורת הקנים ובור ספינה אלכסנדרית שיש להן שולים והן מחזיקים ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש ויריעה וסקורטיה וקטבליה וסדין ומפץ ומחצלת שהן עשויין אהלים ועדר בהמה טמאה וטהורה ומבונות חיה ועוף והעוף ששכן והעושה מקום לבנה בשבלים האירוס והקיסום וירקות חמור ודלעת יונית ואוכלים טהורים רבי יוחנן בן נורי לא היה מודה באוכלים טהורין חוץ מן העגול של דבלה:

הבאת הטומאה הו אן יאהיל שי ממא דכר על הטומאה ועל אדם וכלים. והציצה בפני הטומאה הו אן תחגב אחד הדה אלאשיא בין אלמוצע אלדי פיה אלטומאה ובין מוצע אכר חתי לא תגוז אליה אלטומאה. וקד תבין איצא אן אלאוהל מציל מן הטומאה לאנה חוצץ בפני הטומאה אלכארגה ענה ויתכלץ כל מא תחתה מן כלים ואדם. והדה אלכלים אלתי אשתרט פיהא מחמל ארבעים סאה קד תקדם דכרהא ואחד ואחד ותביין עלה כונהא לא תנתגס פי כאמס עשר כלים. וקד שרחנא פי סאדס עשר כלים איצא. סקורטיה וקטבוליה אנהמא נטע אלגלד אלדי ינאם עליהא וספרה אלגלד אלדי יוכל עליה. ובינא אלמפץ ומא הו ומא חכמה פי אלראבע ואלעשרין מן כלים. וקולה שהן עשויין אהלים עלי מא בינא מראת אן אלאוהל מביא את הטומאה למא תחתה מע אלטומאה והוצץ בפני הטומאה למא הו

הבאת הטומאה הוא שיאהיל דבר ממה שנזכר על הטומאה ועל האדם וכלים. וחציצה בפני הטומאה הוא שיחוץ אחד מאלו הדברים בין המקום אשר בו הטומאה ובין מקום אחר עד שלא תעבור אליו הטומאה. וכבר התבאר[ב] גם כן שהאהל מציל מן הטומאה לפי שהוא חוצץ בפני הטומאה שהיא חוצה לו ויוצל כל מה שתחתיו מכלים ואדם. ואלו הכלים אשר התנו בהם שיעור ארבעים סאה כבר קדם זכרונם אחד אחד וביאור הטעם אשר בעבורם לא יטמאו בחמשה עשר[ג] מכלים. וכבר בארנו בששה עשר[ד] מכלים גם כן כי סקורטיה וקטבוליה הם מצעות עור אשר ישכבו עליהם ומפת עור אשר יאכל עליה. ובארנו המפץ ומה דינו בעשרים וארבעה[ה] מכלים. ואמרו שהן עשויין אהלים לפי מה שבארנו כמה פעמים שהאהל מביא את הטומאה למה שתחתיו עם הטומאה והוצץ בפני

א) מ"ג. ב) פ"ב מ"ג. ג) מ"א. ד) מ"ד. ה) מ"י.

כארג̇ ענה וכד̇לך אד̇א כאנת טומאה פי בית ואוהל פי דאכ̇ל אלבית פכל מא פי דאכ̇ל אלאוהל טהור אד̇ אלאוהל הוציץ בפני הטומאה פאעלם ד̇לך והד̇א הו מעני קולה שהן עשויין אהלים לאנהא אן לם תכן אהלים הרי היא ככל הכלים ותנתג̇ס ולא תהוץ בפני הטומאה כמא תקדם. ועדר בהמה הו אן תכון ראס כל בהימה̈ בין רג̇לי אלאכ̇רי ותתצל כלהא ותכון ואקפה̈ לא מאשיה̈ וכד̇א יבין מן אלתוספתא. ומכונות חיה מג̇מע אלחיואן אלוחשי וכמא יקאל לג̇מלה̈ אלחיואן אלאהלי עדר כד̇לך יקאל לג̇מלה̈ אלוחשי מכונה ובשרט איצ̇א אן תכון תלך אלחיות ואקפה̈ מתצלה̈. והעוף ששכן אן יכון איצ̇א מרבוט עלי האיט או שג̇רה̈. והעושה מקום לבנה בשבלים אן יחפר פי כדיס אלסנבל מוצ̇ע שבה בית פהו אוהל. ואירוס אלסיסנבר. וקיסום אללבאב. וירקות חמור קיל אנהא קתא אלחמאר והו אלעלקם וקיל אנה עסלוג̇ יאכלה אלחמיר ואלג̇רץ̇ אנהא נבאת לא יאכלה אלנאס ען אג̇ד̇יה̈. ואכלים טהורים לאן אלטמאים לא תחוץ בפני הטומאה ומעלום אן אלאכלים לא תנתג̇ס אלא בעד הכשר כמא בינא מראת. ועיגול של דבלה שבה מטחנה̈ מדורה̈ מן שריחה̈ אלתין ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי.

הטומאה למה שהוא הוצה לו וכמו זה אם היתה טומאה בבית והאהל בפנים הבית הנה כל מה שבתוך האהל טהור מפני שהאהל הוציץ בפני הטומאה ודע זה וזהו ענין אמרו שהן עשויין אהלים לפי שאם לא יהיו אהלין הרי הן ככל הכלים ויטמאו ולא יהוצו בפני הטומאה כמו שקדם. ועדר בהמה הוא שיהיה ראש כל בהמה בין רגלי האחרת ויתחברו כולם ויהיו עומדות לא הולכות וכן יתבאר מן התוספתא[ב]). ומכונות חיה אסיפת חיות המדבריות וכמו שיאמר לכלל בעלי חיים הבייתות עדר כן יאמר לכלל החיות המדבריות מכונה ובתנאי גם כן שיהיו אלו החיות עומדות מחוברות. והעוף ששכן שיהיה גם כן קשור על כותל או על אילן. והעושה מקום לבנה בשבלים שעושים בציבורי השבלים חפירה דומה לחדר והוא אהל. ואירוס בערבי אלסיסנבר. וקיסום בערבי אללבאב[ג]). וירקות חמור יש אומרים שהוא קתא אלחמאר והוא אלעלקם ויש אומרים שהוא עסלוג̇ שאוכלים החמורים והכונה בזה שהוא צמח שאינו מאכל אדם להזן בו. ואוכלים טהורים לפי שהטמאים לא יחוצו בפני הטומאה וידוע שהאוכלים לא יטמאו אלא אחר הכשר כמו שבארנו כמה פעמים. ועינול של דבלה דמות לאבן של רחיים עגולה מתאנים יבשים ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי.

ב הזיזין והגזריות[ג]) והשובכות והשקיפים והסלעים והגחרים והשננים והסככות והפרעות שהן יכולים לקבל מעזיבה רכה דברי רבי מאיר והכמים אומרים מעזיבה בינונית אלו הן הסככות אילן שהוא מיסך על הארץ והפרעות היוצאות מן הגדר:

זיזין וגזירות הי אלעידאן או אלמבאני אלנאתיה̈ אלכ̇ארג̇ה̈ מן אלחיטאן כאלנטאקאת ואלאכלאב ואלאנשף ותרגום יציע זיזא. וגזירות מן קולה הגזרה והבנין ואלזיז לה עטפה̈ ממא ילי אלארץ̇ הכד̇א ואלגזרה ממא ילי אלסמא הכד̇א. ושובכות אבראג̇ אלחמאם יעני אלתכפיף אלכ̇ארג̇ ענהא. ושקיפין עטפאת אלג̇באל וקד בינא אן

זיזין וגזירות הם העצים והבנינים הבולטים היוצאים מן הכותלים כחלונות ותרגום יציע[ד]) זיזא וגזירות מאמרו[ה]) הגזרה והבנין. והזיז יש לו כפיפה לצד הארץ כזה 32 והגזרה לצד השמים כזה 33. ושובכות קיני היונים רצה לומר העקמומית היוצאת מהם. ושקיפים כפיפות ההרים וכבר בארנו שתרגום[ו]) סעיפי הסלעים שקיפי סלעיא.

תרגום והסלעים

ב) אהלות פ"ט הל' א'. ג) בכ"י פארים אללבלאב. ג) בכ"י פ' והגזיזירות. ד) מלכים א' ו' ה'.
ה) יחזקאל מ"א י"ג. ו) ישעיה ב"ז ה' בתרגום שלנו שקיפי כיפיא.

תרגום סעיפי הסלעים שקיפי סלעיא. והסלעים אלהגארה אלנאתיה מן אלחיטאן. והגחירים מכאן הגהירים והו אנעטאף אלחאיט ומילאנה מן ויגהר ארצה. והשננים גמע שן סלע והו טרף אלגבל. וסככות ופרעות קד בינאהא וסככות מאכוד מן סוככים בכנפיהם ופרעות מן גדל פרע שער ראשו. ואשתרט פי הדה כלהא אן יכון להא מן אלקוה ואלתמכן פי חיז תחמל סקף אדא רכבת עליהא אטראף כשב אלסקף ולא הסקט ותקע והיניד תחוץ בפני הטומאה ותביא את הטומאה כמא תקדם. אמא אן כאן הדא אלשי אלנאתי מן אלצעף פי חיז אדא רכב עליה סקף לא יחמלה בל יסקט פלא יחוץ בפני הטומאה. ואלסקוף תכתלף לאן קד יכון סקף תקיל אלאכשאב כתיר אלבניאן ולו אלחיטאן לא תחמלה וקד יכון סקף גריד או קצב ועליה טין יסיר יחמלה איסר שי. פקאל ר׳ מאיר אנהא מנד תחמל אלטף סקף יכון תביא את הטומאה וקאל אלחכמים חתי תחמל סקף מתוסט פי תקלה וכפתה ואין הלכה כר׳ מאיר.

והסלעים הם האבנים הבולטים מן הכתלים. והגחירים במקום הגהירים והוא עקמימות הכותל ונטיתו מן ויגהר א) ארצה. והשננים קבוץ ב) שן סלע והוא קצה ההר. וסככות כבר בארנום ג) וסככות נגזר מן סוככים ד) בכנפיהם ופרעות מן גדל פרע ה) שער ראשו. והתנה באלו כולם שיהיה להם כח ואפשרות שיוכלו לשאת גג אם יושמו עליהם קצוות נסרי הגג ולא יפלו ואז יחוצו בפני הטומאה ויביאו את הטומאה כמו שקדם. אבל אם היה הדבר הבולט רפה עד שאם ישימו עליו גג לא יסבלהו אבל יפול אינו חוציץ בפני הטומאה. והגגות משונות כי יש גג שקורותיו כבדות ובנינו גדול ואפילו הכתלים לא יסבלהו ויש גג העשוי מענפים רכים או מקנים וישימו עליו מעט טיט והדבר היותר קל יסבלהו. ואמר ר׳ מאיר משיוכלו לסבול הגג היותר קל יביאו הטומאה וחכמים אומרים עד שיוכלו לשאת גג בינוני לא כבד ולא קל ואין הלכה כר׳ מאיר.

ג אלו מביאין ולא חוצצין השידה והתיבה והמגדל וכוורת הקש וכוורת הקנים ובור ספינה אלכסנדרית שאין להם שולים ואינן מחזיקים ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש וירועה וסקורטיה וקטבליה וסדין ומפץ ומחצלת שאינן עשויין אהלים ובהמה וחיה שמתו ואוכלים טמאים מוסף עליהם הרחים של אדם:

קולה שאין להם שולים ואינן מחזיקין ליס מענאה חתי תעדם אלקצתין גמיעא בל מתי עדמת אחדהמא עלי מא אצלנא פי כאמס עשר כלים. וקולה שאין עשויין אהלים מתל אן תכון מבסוטה עלי הלון שבין בית לעליה או בין שני בתים פאנהא חיניד לא תחוץ וכדלך אדא כאנת קד אנבסטת עלי טומאה וכלים פאנהא תנגס אלכלים ולא תחוץ למא פוקהא אלא לו כאנת אוהל אעני באן תמיל מנהא אטנבה אלי אלארץ. ובהמה וחיה שמתו ואכלים טמאים כלהא מנגוסה. וקד בינא אן אלאצל ענדנא דבר טמא אינו חוציץ. וליס מעני קולה

אמרו שאין להם שולים ואין מחזיקים אין עניינו עד שיחסרו שני הדברים יחד אלא מעת שחסר אחד משניהם על מה שהשרשנו בחמשה עשר ו) מכלים. ואמרו שאין עשויין אהלים למשל אם הם שטוחים על חלון שבין בית לעליה או בין שני בתים מפני שאז לא יחוצו וכמו זה אם היו כבר שטוחים על טומאה וכלים טמאו הכלים ולא יחוצו למה שעליהם אם לא שיהיו אהל רצה לומר שיהיו חבלים יורדים ממנו אל הארץ. ובהמה וחיה שמתו ואוכלים טמאים כולם טמאים וכבר בארנו ז) שהשרש אצלנו דבר טמא אינו

א) מלכים א׳, י״ח מ״ב. ב) שמואל א׳, י״ד ד׳. ג) נזיר פ״ז מ״ג. ד) שמות כ״ה כ׳. ה) במדבר ו׳ ה׳. ו) מ״א. ז) כלים פ״י מ״א.

קולה אכלים טמאים אן תכון קד אנתגסת מן קבל בל אדא כאנת מוכשרים פאנהא תביא ולא תחוץ לאנהא אדא כאנת פי חלון או עמל מנהא מחיצה תנתגס באלמת ודבר טמא אינו חוצץ כמא תקדם. וקולה מוסיף עליהם הרחים של אדם יעני אנהא זאידה עלי אלעכס אלאשיא אלתי קיל פיהא מביאין וחוצצין לאנה גאב נטאירהא כלהא בתגייר חאלאת פיהא פצארת מביאין ולא חוצצין וואד ריחים של אדם יעני רחא אליד אלתי יטחן פיהא באליד פאנהא איצא אן כאנת עלי ארובה שבין בית לעליה או פי חלון שבין שני בתים אינה חוצצת. אללהם אלא אן בטלהא וגעלהא מתל הגר מן אלחגאר פהי חוצצת לאן מן שרוט אלדי יחוץ אן לא יכון דעתו לפנותו כמא בינא פי סאדס הדה אלמסכתא.

אינו הוצין. ואין רצוננו באמרו אוכלים טמאים שכבר נטמאו מקודם אבל אם היו מוכשרים מביאין ואינם חוצצין לפי שכאשר היו בהלון או נעשית מהם מחיצה נטמאו במת ודבר טמא אינו חוצץ כמו שקדם. ואמרו מוסיף עליהם הרחים של אדם רצה לומר שהם נוספים על מה שהוא הפך מהדברים אשר נאמר בהם מביאין והוצצין מפני שהביא כל דומיהם כולם בשינוי עניניהם אשר בו נהיו מביאין ולא הוצצין והוסיף רחים של אדם רצה לומר רחים של יד שטוחנין בהם ביד שהם גם כן אם היו על הארובה שבין בית לעליה או בהלון שבין שני בתים אין הוצצין. והאלהים זה אמת אם בטל את הרחים ועשה אותם כמו אבן מאבנים אז הוצצין לפי שמתנאי דבר הוציץ שלא יהא דעתו לפנותו כמו שבארנו בששי א) מזאת המסכתא.

ד אלו חוצצים ולא מביאין מסכת פרוסה והבילי המטה והמשפלות והסריגות שבחלונות:

מסכת פרוסה אלסדא אלממדוד פי מרמה אלהאיך. והבילי מטה כדלך שבה סדא מן חבאל ממדוד מן כשבה אלי כשבה. ומשפלות זנאבל והי אלקפף אלתי ינקל פיהא אלזבל והי שבה שבכה מן חבאל לכן ליס פי כל עין מן עיונהא אלא אקל מן טפח. והסריגות שבחלונות אלשבאכאת אלתי פי אלכוי תרגום שבכה סריגה ובשרט אן לא יכון פי אתקאב אלשבאך תקבה פיהא טפח על טפח והיניד יחוץ פאעלם דלך.

מסכת פרוסה חוטי השתי שהם פרוסים בכלי האורג. והבילי מטה גם כן בדמיון חוטי השתי מן החבלים הנמשכים מקורה לקורה. ומשפלות בערבי זנאבל והם הקופות אשר ישאו בהן הזבל והן דומות לסבכה מהבלים אבל אין בכל נקב מנקביהן אלא פחות מטפח. והסריגות שבהלונות הסבכות אשר בהלונות תרגום שבכה ב) סריגא ובתנאי שלא יהיה בנקבי הסבכות נקב אהד אשר בו טפח על טפח ואז יהוץ ודע זה.

ה אלו לא מביאין ולא חוצצין הזרעים והירקות המחוברים לקרקע חוץ מן הירקות שמנו וכיפת הברד והשלג והכפור והגליד והמלח והדולג ממקום למקום והקופץ ממקום למקום והעוף הפורח וטלית המנפנפת וספינה שהיא שטה על פני המים. קשר את הספינה בדבר שהוא יכול להעמידה כבש את האבן על גבי הטלית מביאה את הטומאה רבי יוסי אומר הבית שבספינה אינו מביא את הטומאה:

חוץ מן הירקות שמנו יעני אלמעדודה פוק והי אירוס וקיסום וירקות חמור ודלעת יונית ודלך אן הדה אלמעדודה להא בקא ותבאת פי זמאן אלציף פאלחקוהא באלאשגאר

אלתי

חוץ מן הירקות שמנו רצה לומר המנויות למעלה והם אירוס וקיסום וירקות חמור ודלעת יונית וזה שאלו המנויות יש להם השארות וקיום בזמן הקיץ ומפני זה

כללו

א) מ״ב. ב) מלכים א׳, ז׳ י״ז.

אלתי קד תקדם אלחכם פיהא אנהא מביאין וחוצצין ועלי אנהא מחוברין כמא קאל הסככות אילן שהוא מסך על הארץ. וכפה של ברד ושלג וכפור וגליד ומלח הו אן תעמל קבה מן אחד הדה אלאשיא פליסת אוהל לאנהא כלהא לא בקי להא והי סריעה אלאצמחלאל. וכפור הו מא יגמד מן אלמא אלנאזל מן אלעלו ולדלך יכון דקיק. וגליד הו מא יגמד מן אלמיאה פי אלאנהאר ומגאמע אלמא מן שדה אלברד. ודולג הו אן יכון רגלה אלואחדה מתבתה פי אלארץ ויכלף באלתאניה למוצע אכר. וקופץ הו אן יקלע רגליה גמיעא מן אלארץ ויהוי למוצע אכר. וטלית המנפנפת אן תמסכהא אלריאח פי אלהוא ויציר מנהא שבה כבא. וכבש את האבן על גבי הטלית הו אן תכון אלחגארה עלי אטראף אלרדא תם תנפך אלריח הנאך פתרפע וסטהא ותציר כבא. ובית שבספינה הו אלדי יסמיה אהל אלמראכב אלטארמה. פיקול ר׳ יוסי אן לכון גמלה אלמרכב גיר מתצל באלארץ בל גאר פי אלמא פהכמה כהכם טלית המנפנפת וכאן הדא אלבית מרכב עלי אלמא אלדי לא תבאת לה ואין הלכה כר׳ יוסי.

כללו אותם עם האילנות אשר כבר קדם דינם שהם מביאין וחוצצין אף על פי שהם מחוברים כמו שאמר[א] הסככות אילן שהוא מיסך על הארץ. וכיפה של ברד ושלג וכפור וגליד ומלח אם נעשה אהל מאחד מאלו הדברים אינו אהל לפי שאלו כולם אין קיום להם שהם ימסו במהרה. וכפור הוא מה שיקפה מן המים הנוזלים ממעל[ב] ולכן הוא דק. וגליד הוא מה שיקפה מהמימות בנהרות ומקוות המים מחוזק הקור. ודולג הוא שרגלו אחת קיימת על הארץ וידלג בהשנית למקום אחר. וקופץ הוא שיעקור שתי רגליו יחד מן הארץ ויפול למקום אחר. וטלית המנפנפת שהרוחות אוחזות בה ונעשית הטלית דומה לאהל. וכבש את האבן על גבי הטלית הוא שתהיה האבן על כנפי הטלית ואחר זה נשבה הרוח שם ונגבהה אמצעיתה של טלית ותהי לאהל. ובית שבספינה הוא אשר יקראוהו אנשי הספינות בערבי אלטארמה. ואמר ר׳ יוסי שמפני שהספינה כולה איננה מחוברת לארץ אבל הולכת במים דינה כדין טלית המנפנפת ונחשב הבית הזה כאילו הוא צף על המים אשר אין להם קיום ואין הלכה כר׳ יוסי.

ו שתי חביות ובהן כשני חציי זיתים מוקפות צמיד פתיל ומונחות בתוך הבית הן טהורות והבית טמא נפתחה אחת מהן היא והבית טמאים וחברתה טהורה וכן שני חדרים שהן פתוחין לבית:

קד תקדם לך אן חצי זית לא ינגס קאל אלו אם חסרו טהורים כזית מן המת. וקד תקדם אן מתי חצל פי אלבית כזית מן המת סוי כאן מקטע קטע או גסם ואחד פאן אלבית טמא וינתגס כל מא פיהא אלא מא כאן מוקף צמיד פתיל עלי שרוטה. וכדלך בינא פי תאמן כלים אן אדא כאנת אלטומאה תחת צמיד פתיל פאנהא תנגס אלבית קאלוא אין צמיד פתיל לטומאה. פאדא כנת דאכרא להדה אלאצול פכלאמה פי אלשתי חביות בין. ואמא קולה וכן שני

חדרים

כבר קדם לך שחצי זית לא יטמא אמר[ג] אלו אם חסרו טהורים כזית מן המת כו׳. וכבר קדם[ד] שכל מה שימצא בבית כזית מן המת בין שהוא נחתך לחתיכות או שהוא גוף אחד הבית טמא ונטמא כל מה שבתוכו חוץ מה שהוא מוקף צמיד פתיל על תנאיו. וכמו זה בארנו בשמיני[ה] מכלים שאם היתה הטומאה תחת צמיד פתיל היא תטמא הבית אמרו אין צמיד פתיל לטומאה. ואם אתה זוכר אלו השרשים מאמרו בשתי החביות מבואר. ומה שאמר וכן שני חדרים

הוא

א) מועד קטן ה׳ ב׳. ב) נ״א אלעלו ר״ל במקום גבוה. ג) פ״ב מ״ח. ד) פ״ג מ״א. ה) מ״ו.

טאהר לאן טומאה מבחוץ. אמא אדא כאנת אלטומאה פי אלבית פלים ינתגס דאכל אלכוורת לאן פיהא להוץ כאנת אלטומאה דאכל אלכוורת פינתגס אלבית וכל מא פי אלכוורת אד ואלכוורת פצאהא פי דאכל אלבית ואלטומאה האצלה פי פצא אלבית ולא תמנעה אלכוורת מן אן ינגס אלבית עלי מא תאצל וכמא בינא פי ראבע הדה אלמסכתא.

טהור לפי שהטומאה מבחוץ. אבל אם היתה הטומאה בבית לא יטמא תוך הכוורת לפי שהיא לחוץ ואם היתה הטומאה תוך הכוורת יטמא הבית וכל מה שבכוורת הואיל וחלל הכוורת בתוך הבית והטומאה נמצאת בחלל הבית ולא תמנענה הכוורת מלטמא הבית על מה שהושרש וכמו שבארנו ברביעי[1] מזאת המסכתא.

ב היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או על גבה הכל טמא אלא תוכה בתוכה הכל טמא:

בין הו אנה אדא כאנת גבוהה מן הארץ טפח צארת אוהל ותאהיל על הטומאה ותביא טומאה לבית. וכדלך אדא כאנת טומאה על גבה פכאנהא תחת מקצת האוהל אד צארת הי ואלבית שיא ואהדא אמא תוכה פהו טהור לאן פיהא להוץ. וקולה הכל טמא יעני כל מא יכון פי אלבית וכל מא יכון בתוכה פהו ינתגס.

מבואר הוא שאם היתה גבוהה מן הארץ טפח תהיה אוהל ותאהיל על הטומאה ותביא טומאה לבית. וכן אם היתה טומאה על גבה הרי היא כאילו היתה תחת מקצת האהל כיון שנהיו היא והבית דבר אחד אבל תוכה טהור לפי שהיה להוץ. ואמרו הכל טמא רצה לומר כל מה שיהיה בבית וכל מה שיהיה בתוכה יטמא.

ג במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי מחולחלת היתה פחותה ופקוקה בקש או אפוצה איזו היא אפוצה כל שאין לה טפח ממקום אחד כוית מן המת נתון תחתיה כנגדו עד התהום טמא על גבה כנגדו עד הרקיע טמא בבית אין טמא אלא הבית בתוכה אין טמא אלא תוכה:

כלי מחולחלת יעני מגופה כאויה סאלמה אלגואנב תרגום נבוב לוחות חליל לוחין אמא אן כאנת מכרומה וקד סד דלך אלכרם בקש או אפוצה והו אן תכון סאלמה לכן מלאת באלקש ונחוה חתי לא יבקי פיהא חלל טפח פאנהא חיניד במנזלה קטעה מן אלארץ וכון אלטומאה תחתהא או דאכלהא מתל לו כאנת מתפונה פי אלארץ ולדלך לא תביא את הטומאה לבית אדא כאנת אלטומאה בתוכה והוץ לבית.

כלי מחולחלת ירצה בו חלולה ריקה ושלימת הדפנות תרגום[2] נבוב לוחות חליל לוחין אבל אם היתה פחותה וסתם זאת הפחת בקש או אפוצה והוא שהיא שלמה אבל מלאה קש והדומה לה עד שלא ישאר בה חלל טפח אז היא במדרגת התיכה מן הארץ והטומאה שהיא תחתיה או בתוכה תהיה כאילו היתה קבורה בארץ ולזה לא תביא את הטומאה לבית אם היתה הטומאה בתוכה והוץ לבית.

ד היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא תוכה וגבה טהור בתוכה אין טמא אלא תוכה על גבה כנגדו עד הרקיע טמא:

הדא אלחכם פי כוורת פקוקה או אפוצה אלתי ליסת כלי ולא הי אוהל כמא

זה הדין בכוורת פקוקה או אפוצה אשר אינה כלי ולא אהל כמו שזכרנו אבל

דכרנא אם

[1] מ״א. [2] שמות כ״ז ח׳.

ד׳כרנא לכנהא אד׳א האהילה על הטומאה תביא טומאה לבית. פאן כאנת אלטומאה על גבה לא ינתג׳ס אלבית אד׳ ואלטומאה מבחוץ וליסת הי מג׳ופה׳ פנחסב אלטומאה כאנהא חצלת תחת בעץ׳ אלאוהל כמא קדמנא ואנמא כון אלטומאה על גבה מת׳ל כונהא עלי סטח אלארץ׳ כמא בינא ולד׳לך כנגדו עד הרקיע טמא ולא ינתג׳ס מא סוי ד׳לך.

אם האהילה על הטומאה תביא טומאה לבית. ואם היתה הטומאה על גבה לא יטמא הבית כי הטומאה מבחוץ ואינה חלולה שנחשוב הטומאה כאילו היא נמצאת תחת מקצת האהל כמו שהקדמנו והטומאה שהיא על גבה היא רק כאילו היא על שטח הארץ כמו שבארנו ולזה כנגדו עד הרקיע טמא ולא יטמא זולת זה.

ה במה דברים אמורים בזמן שפיה לחוץ היה פיה לפנים וכזית מן המת נתון תחתיה או על גבה מבחוץ כל שהיא כנגד הזית תחתיה וגבה[א] ותוכה טמא וכל שאינה כנגד הזית תוכה והבית טהור בתוכה או בבית הכל טמא:

אד׳א כאן פיהא לפנים פיתצל פצ׳אהא בפצ׳א אלבית ותעם אלטומאה לכל מא יכון פיהמא ג׳מיעא. והד׳א אלחכם איצ׳א פי כוורת מחולחלת כמא ישתרט בעד הד׳ה.

אם היה פיה לפנים יתחבר חללה בחלל הבית ותכלול הטומאה לכל מה שבשניהם יחד. וזה הדין גם כן בכוורת מחולחלת על התנאים אשר יבואו אחרי זאת הלכה.

ו היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או בתוכה או על גבה הכל טמא:

מעני הכל טמא כל מא יכון פי אלבית או פי אלכוורת ותחתהא ופוקהא אמא אלכוורת נפסהא פלא תנתג׳ס כמא אצלנא.

ענין הכל טמא שכל מה שיהיה בבית או בכוורת ותחתיה ועל גבה אבל הכוורת עצמה לא תטמא כמו שהשרשנו.

ז במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי מחולחלת היתה פחותה ופקוקה בקש או אפוצה או זו היא אפוצה שאין לה טפח ממקום אחד כזית מן המת נתון תחתיה כנגדו עד התהום טמא על גבה כנגדו עד הרקיע טמא בתוכה או בבית תוכה והבית טמאים:

קד בינא אן תוכה ותוך הבית חכמהמא ואחד מן אג׳ל כון פיהא לתוך הבית. ומעני קולה שאין לה טפח ממקום אחד מן ג׳הה׳ ואחדה׳ ופי אלתוספתא כל שאין לה טפח מרוח אחת.

כבר בארנו שתוכה ותוך הבית דינם אחד מפני שפיה בתוך הבית. וענין אמרו שאין לה טפח ממקום אחד מצד אחד ובתוספתא[ב] כל שאין לה טפח מרוח אחת.

ח היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או בתוכה הכל טמא אלא גבה על גבה כנגדו עד הרקיע טמא:

קד בינא אנהא אד׳א כאנת אפוצה פהי במנזלה׳ קטעה׳ מן אלארץ׳ ולד׳לך כנגדו עד הרקיע טמא ואד׳א כאנת טומאה בתוכה הבית טמא לכון פיהא לפנים וגבה טהור לאן

כבר בארנו שאם היתה אפוצה היא במדרגת חלק מן הארץ ולזה כנגדו עד הרקיע טמא ואם היתה טומאה בתוכה הבית טמא מפני שפיה לפנים וגבה טהור לפי שהטומאה

[א] בנוסחת כ״י חסרה זאת המלה. [ב] אהלות פ״י הל׳ ו׳.

לאן כ֗רג֗ת אלטומאה דרך פיה לבית ולד֗לך אנתג֗ס אלבית ובקי גבה טהור עלי מא אצ֗לנא פי אלפרק אלסאדס אן אלטומאה אד֗א ט֗הר פעלהא פי מוצ֗ע בקי מא סוי ד֗לך טאהר.

שהטומאה יצאה דרך פיה לבית ולזה נטמא הבית ונשאר גבה טהור על מה שהשרשנו בפרק ששי א) שאם נראית פעולת הטומאה במקום אחד כל מה שזולתו ישאר טהור.

ט היתה ממלאה את כל הבית ואין בינה לבין הקורות פותח טפח טומאה בתוכה הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכה טהור שדרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס בין עומדת בין מוטה על צדה בין אחת בין שתים:

הד֗ה אנמא הי פי ד֗אכ֗ל אלבית ופמהא לג֗הה֗ אלסקף ובינה ובין אלסקף דון טפח אלד֗י הו שיעור הבאת הטומאה כמא תבין לך. ובין אחת בין שתים יעני סוי כאנת כוורת אחת או שתים זו על גבי זו והעליונה אין בינה לבין הקורות פותח טפח וכד֗א באן פי אלתוספתא.

זה אינו אלא אם היתה בתוך הבית ופיה לצד הגג ובינה ובין הגג פחות מטפח אשר הוא שיעור הבאת הטומאה כמו שהתבאר לך. בין אחת בין שתים ירצה בו בין שהיתה כוורת אחת או שתים זו על גבי זו והעליונה אין בינה לבין הקורות פותח טפח וכן הוא מבואר בתוספתא ב).

י היתה עומדת בתוך הפתח ואין בינה לבין השקוף פותח טפח טומאה בתוכה הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכה טמא שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס: היתה מוטה על צדה באויר וכזית מן המת נתון תחתיה או על גבה כל שהוא כנגד הזית תחתיה וגבה טמא וכל שאינו כנגד הזית תוכה טהור בתוכה הכל טמא:

שקוף אלעתבה֗ אלפוקיה֗ אלתי סמאהא אלכתאב משקוף. פאד֗א כאנת אלטומאה דאכ֗ל אלכוורת תחת אלמשקוף ואין בינה לבין המשקוף פותח טפח פאן אלטומאה תכ֗רג֗ לצחן אלדאר לא אלי אלבית לאן אין בינה ובין המשקוף טפח. אמא אן כאנת טומאה בבית פכל מא דאכ֗ל אלכוורת טמא לאן אלטומאה תצא מן הבית דרך פתחו פתנג֗ס מא פי אלכוורת והו תעלילה שדרך טומאה לצאת. ת֗ם אנתקל מן כון הד֗ה אלכוורת פי אלבית עלי אכ֗תלאף אוצ֗אע אלי כונהא באויר והו אן תכון מכשופה֗ ללסמא פקאל אנהא אד֗א כאנת מוטה על צדה והו אן תכון לאצקה֗ באלארץ֗ והי מכשופה֗ פאן חכמהא כד֗א וכד֗א. והד֗א אלחכם בעינה קד תקדם פי אול הלכה מן אלפרק ג֗יר אן פי אול הד֗א אלפרק תפקה פיה מצ֗אפה֗ אלי בית והנא תפקה פיהא והי באויר.

שקוף הוא המשקוף העליון אשר קראו הכתוב ג) משקוף. ואם היתה הטומאה בתוך הכוורת תחת המשקוף ואין בינה לבין המשקוף פותח טפח הטומאה יוצאת לחצר הבית לא אל הבית לפי שאין בינה ובין המשקוף טפח. אבל אם היתה טומאה בבית כל מה שבתוך הכוורת טמא לפי שהטומאה תצא מן הבית דרך פתחו ותטמא מה שבכוורת והוא הטעם שאמר שדרך טומאה לצאת. אחר שדבר על הכוורת שהיתה בבית במצבים שונים מדבר עתה על הכוורת אם היתה באויר והוא שתהיה מגולה לשמים ואמר שאם היתה מוטה על צידה והוא שתהיה דבוקה לארץ והיא מגולה דינה כך וכך. וזה הדין בעצמו כבר קדם בהלכה ראשונה מזה הפרק אלא שבראש זה הפרק היתה ההלכה בהיותה סמוכה לבית וזאת ההלכה כאשר היא באויר.

היתה

היתה

א) מ״ב. ב) אהלות פ״ו הלכה ה׳. ג) שמות י״ב ז׳.

צארת כקבר סתום אלד׳י ינג׳ס מן כל ג׳הה או כאנת אלטומאה פי אלארץ׳ ואלכוורת מקלובה עליהא פמהא עלי אלארץ׳ וקאעהא אלי אלסמא פהי איצ׳א קד צארת עלי אלטומאה כקבר סתום פתנג׳ס מן ג׳ואנבהא ומן אלעלו ואלספל והד׳א הוא מעני קולה הכל טמא.

אשר יטמא מכל צד או שהיתה הטומאה בתוך הארץ והכוורת כפויה עליה ופיה על הארץ ושוליה לשמים הנה היא גם כן על הטומאה כקבר סתום ותטמא מצדדיה ומלמעלה ומלמטה וזהו ענין אמרו הכל טמא.

יג במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי היתה פחותה ופקוקה בקש או מחוקת ארבעים סאה כדברי חכמים טומאה תחתיה בתוכה או על גבה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת רבי אליעזר ורבי שמעון אומרים אין טומאה עולה לה אף לא יורדת ממנה. היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה תחתיה טמא בתוכה או על גבה כנגדו עד הרקיע טמא:

קד בינא מראת אן אד׳א כאנת פחותה או פקוקה בקש אנהא מת׳ל קטעה מן אלארץ׳ ואלכלאם כלה בין אד׳א פהם כל מא תקדם. ומעני קולהם אין טומאה עולה לה אן אד׳א כאנת טומאה תחתיה לא ינתג׳ס מא דאכ׳להא ולא מא פוקהא לאנהא בכונהא ישבה על שוליה חצצה בפני הטומאה אף לא יורדת ממנה אן אד׳א כאנת טומאה בתוכה לא ינתג׳ס מא תחתהא. הד׳א כלה אד׳א לם יכן בינה לבין הארץ טפח אמא אד׳א כאן הנאך חלל טפח פקד צארת אוהל ולד׳לך ינתג׳ס כל מא תחתהא אד׳א כאנת טומאה תחתיה. אמא אד׳א כאנת אלטומאה בתוכה או על גבה פהי מת׳ל לו כאנת מדפונה פי נפס אלארץ׳ או על הארץ אלתי תנג׳ס עד לרקיע כל מא יואזיהא עלי מא תקדם הד׳א לכונהא ליסת בכלי ואין הלכה כר׳ אליעזר ור׳ שמעון.

כבר בארנו כמה פעמים א) שאם היתה פחותה או פקוקה בקש היא כחלק מן הארץ והמאמר כולו מבואר אחר שהבנת כל מה שקדם. וענין אמרם אין טומאה עולה לה הוא שאם היתה טומאה תחתיה לא נטמא מה שבתוכה ולא מה שעל גבה לפי שהיא בהיותה יושבת על שוליה חצצה בפני הטומאה. אף לא יורדת ממנה שאם היתה טומאה בתוכה לא נטמא מה שתחתיה. זה כולו אם לא היה בינה ובין הארץ טפח אבל אם יש שם חלל טפח כבר נהיתה אהל ולזה נטמא כל מה שתחתיה אם היתה טומאה תחתיה. אבל אם היתה הטומאה בתוכה או על גבה הנה היא כמו אם היתה דפונה בגוף הארץ או על הארץ אשר תטמא עד לרקיע כל מה שכנגדה לפי מה שקדם וזה לפי שאיננה כלי ואין הלכה כר׳ אליעזר וכר׳ שמעון.

יד ארון שהיא רחבה מלמטן וצרה מלמעלן והמת בתוכה הנוגע בה מלמטן טהור ומלמעלן טמא. רחבה מלמעלן וצרה מלמטן הנוגע בה מכל מקום טמא היתה שוה הנוגע בה מכל מקום טמא דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר מטפח ולמטן טהור מטפח ולמעלן טמא. העשויה כמין קמטרא הנוגע בה מכל מקום טמא כמין גלוסקום הנוגע בה מכל מקום טהור חוץ ממקום פתיחתה:

קד תבין פי אלתוספתא אן אלכלאם הנא אנמא הו פי ארון חקוקה בסלע אלתי

תגי

כבר התבאר בתוספתא שאינו מדבר כאן אלא בארון חקוקה בסלע שהיא

כמו

א) מ״ג.

תגי כאנהא ארון של אבן והנאך קיל ארון שהוא חקוק בסלע ומכוסה הנוגע בה מכל מקום טהור ואינו טמא אלא כנגד כסויה בלבד למה זה דומה לבור גדול מלא מתים ואבן נדולה על פיו שאין טמא אלא כנגד חללו. ולהדׄא אלאצל קלנא אנהא אדׄא כאנת רחבה מלמטן וצרה מלמעלן הכדׄא פאן אלדׄי ינצׄם באלמוצׄע אלמצמת מן אלחגר אלדׄי תחת אלמית טאהר. פאן אנעכס אלחאל וכאנת עלי הדׄה אלצורה פאן אלדׄי ינצׄם ולו באלגז אלמצמת אלדׄי עלי אלמית טמא לאן דׄלך אלגז הו גטא אלקבר והו במנזלה אבן שעל פי הבאר. וקד תקדם לך נץ אלתוספתא אן כנגד כסוייה טמא. פאן כאן אעלאהא מואזיא לאספלהא אלמצמת קאל ר׳ יהושע אנה לא ינגׄס מן אלמצמת אלדׄי תחת אלמית גיר טפח ממא ילי אלמית וכל מא תחת אלטפח ממא ילי אלארץׄ טאהר והדׄה צורה דׄלך. כמין קמטרא הכדׄא וקד תקדם לנא שרח קמטרא אנהא אלמשהורה פי מצר באלקמטרה ותרגום המלתחה קמטרא והו אלועא אלדׄי תצאן פיה אלתׄיאב כאלצנאדק. וכמין גלוסקום קיל אלספט וצורתה משהורה ענדנא לכן אלדׄי יצח בחסב אלמעני אן הדׄא אלשכל הו ללדור מא הו ובאבה מן גׄנבה פכאנה נקב פי נפס אלחגׄר מוצׄע ואדכׄל מנה אלמית וגלק דׄלך אלבאב ולדׄלך כנגד פתיחתה טמא עלי נחו מא בינת אלתוספתא פי בור מלא מתים לאן הדׄא אלשכל הו בור עלי גׄנב והדׄה צורה דׄלך והלכה כר׳ יהושע.

כמו ארון של אבן ושם נאמרא) ארון שהוא הקוק בסלע ומכוסה הנוגע בהב) מכל מקום טהור ואינו טמא אלא כנגד כסויה בלבד למה זה דומה לבור גדול מלא מתים ואבן גדולה על פיו שאין טמא אלא כנגד חללו. ולזה השרש אמרנו שאם היתה רחבה מלמטן וצרה מלמעלן כמו זה 34. הנוגע במקום העבה מן האבן אשר הוא תחת המת טהור. ואם נהפך הענין והיתה על זאת הצורה 35 הנוגע בחלק העבה אף על פי שהוא על המת טמא לפי שזה החלק הוא כסוי הקבר והוא במדרגת אבן שעל פי הבאר. וכבר קדמה לך לשון התוספתא שכנגד כסויה טמא. אם היה עליונה של ארון שוה לתחתונה העבה ר׳ יהושע אומר שחלק העבה אשר תחת המת לא יטמא אלא טפח מצד המת וכל מה שהוא תחת הטפח לצד הארץ טהור וזה צורתו 36. כמין קמטרא כמו זה 37 וכבר קדם לנוג) ביאור קמטרא שהיא הנודעת במצרים באלקמטרה ותרגום המלתחהד) קמטרא והוא הארגז אשר ישמרו בו הבגדים כמו השידה. וכמין גלוסקום יש אומרים שהיא הקופה הקטנה אשר ישימו בה הנשים תכשיטיהןה) וצורתה ידועה אצלנו אבל האמת לפי הענין הוא שזאת היא תמונת חלל ענול ופתחו מצדו והוא כאילו ניקב בגוף הסלע מקום להכנים בו המת ונועל זה הפתח ולזה כנגד פתיחתה טמא וזה דומה למה שבארה התוספתא בבור מלא מתים לפי שזאת התמונה היא כמו בור מוטה על הצד וזה צורתו 38. והלכה כר׳ יהושע.

טו חבית שהיא יושבת על שוליה באויר וכזית מן המת נתון תחתיה או בתוכה כנגד קרקרתה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת והחבית טמאה. תחת דפנה מבחוץ טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת והחבית טהורה בתוכה. ותחת דפנה אם יש בדפנות פותח טפח הכל טמא וכנגד פיה טהור ואם לאו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. במה דברים אמורים בטהורה אבל אם היתה טמאה או גבוהה מן הארץ טפח או מכוסה או כפויה על פיה טומאה תחתיה בתוכה או על גבה הכל טמא:

קולה אמרו

א) אהלות פרק י׳ הלכה ז׳, ושם חסר מה שנמצא כאן אחר מלת בלבד. אבל כן היא בנוסחת הר״ש. והר״מ העתיק אותה במ״ת הלכות טומאת מת פרק ו׳ הלכה ח׳ כלשונה כאן. ב) עי׳ תוספות יום טוב. ג) כלים פט״ז מ״ז. ד) מלכים ב׳, י״ב כ״ב. ה) הוא הנקרא בערבי אלספט.

קולה כנגד קרקרתה יריד בה אן תכון אלטומאה תחתהא ממא ילי פצ̇אה לא אן תכון תחת גלט̇ אלחואשי. ואן כאן הד̇א אלמעני בין באלקול לכני אצורה כי יכון אבין והד̇ה צורה̇ ד̇לך. וקד בינא מעני קולה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת מראת ואן ד̇לך לא יכון אלא ענד אנצ̇גאט אלטומאה בפחות מטפח. פאד̇א כאנת טומאה תחתיה כנגד קרקרתה לזם עלי מא אצלנא אן יכון כל מא יואזי אלטומאה מן אויר החבית טמא פמנד̇ אנתג̇ס הואהא צארת אלחבית טמאה לכונהא כלי חרש ליס לאן כלי חרש יטמא מגבו בל לכונה יטמא מאוירו והד̇ה אלחבית קד אנתג̇ס אוירה בהד̇א אלנחו מן אלטומאה אלד̇י ינג̇ס כל מא יואזיה עלוא וספלא פאפהם הד̇א אנה מן דקיק אלנט̇ר ועויצ̇ה אלד̇י לא יקע עליה אלא דהן פאיק ג̇דא. אמא אד̇א כאנת אלטומאה בתוכה פד̇לך בין אן החבית טמאה פאן כאנת אלטומאה תחת דפנה מבחוץ והו אן תכון תחת גלט̇ אלשקף ולא יכון מנהא שי תחת קאעהא ממא ילי הואהא פאן אלכ̇אביה̇ טאהרה̇ אד̇ וכלי חרש אינו מיטמא מגבו כמא בינא פי ת̇אני כלים ואלטומאה ענד מא נפד̇ת פי אלעלו לם תד̇כל אוירו לאנהא תחת הרופן. וקולה בתוכה ותחת דפנה הו אן תכון מקצת הטומאה תחת דפנה ומקצת תחת קרקרתה. ונץ̇ אלתוספתא כזית מן המת מקצתו נתון תחת דפנה ומקצתו נתון תחת קרקרתה כל שכנגד הטומאה בין מלמעלן בין מלמטן טמא וכל שאינו כנגד הטומאה בין מלמעלן בין מלמטן טהור ואם יש בדפנה פותח טפח הכל טמא. ומעני הכל טמא אן יכון כל מן אנצ̇ם באלחבית טמא ולו לם יואז אלטומאה לאן בכון גלט̇ שקפהא טפח קד שאעת אלטומאה פי ג̇מיעה אעני ג̇מיע מחיטהא ולד̇לך צאר כנגד פיה טהור אעני ממא ילי הואהא לאן אלטומאה קד שאעת וט̇הר פעלהא פי אכת̇ר מן מואזאתהא עלי מא אצלנא פי אלפרק אלסאבע. ת̇ם רגע

ובין

אמרו כנגד קרקרתה ירצה בו שתהיה הטומאה תחתיה מצד חללה לא שתהיה תחת עובי שפתות החבית. ואף על פי שזה הענין מבואר במה שאמרנו אעשה לו צורה כדי שיהיה יותר מבואר וזאת היא הצורה 39. וכבר בארנו[א] ענין אמרו בוקעת ועולה בוקעת ויורדת כמה פעמים ושזה לא יהיה אלא בטומאה רצוצה פחות מטפח. ואם היתה טומאה תחתיה כנגד קרקרתה יצטרך על מה שהשרשנו שיהיה כל מה שכנגד הטומאה מאויר החבית טמא ומשנטמא אוירה נהיתה החבית טמאה לפי שהיא כלי חרס וזה אינו מפני שכלי חרס יטמא מגבו אלא לפי שיטמא מאוירו וזאת החבית כבר נטמא אוירה בזה המין מן הטומאה אשר יטמא כל מה שכנגדו מלמעלן ומלמטן והבן זה מפני שהוא דק העיון ודבר קשה אשר לא ימצאהו אלא מי ששכלו חד מאד. אבל אם היתה הטומאה בתוכה זה מבואר שהחבית טמאה ואם היתה הטומאה תחת דפנה מבחוץ וזה שתהיה תחת עובי החרסים ואין דבר ממנה תחת שוליה מצד אוירה החבית טהורה לפי שכלי חרס אינו מטמא מגבו כמו שבארנו בשני[ב] מכלים והטומאה בשעה שעברה מלמעלן לא נכנסה באוירה מפני שהיא תחת הדופן. ואמרו בתוכה ותחת דפנה הוא שתהיה מקצת הטומאה תחת דפנה ומקצתה תחת קרקרתה. ולשון התוספתא[ג] כזית מן המת מקצתו נתון תחת דפנה ומקצתו תחת קרקרתה כל שכנגד הטומאה בין מלמעלן בין מלמטן טמא וכל שאינו כנגד הטומאה בין מלמעלן בין מלמטן טהור ואם יש בדפנה פותח טפח הכל טמא. וענין הכל טמא שיהיה כל הנוגע בהחבית טמא אף על פי שאינו כנגד הטומאה לפי שעובי חרסיה טפח ובזה כבר התפשטה הטומאה בכולו רצה לומר בכל הקיפו ולזה נהיה כנגד פיה טהור רצה לומר מצד אוירה לפי שהטומאה כבר נתפשטה ונראית פעולתה ברוב מה שכנגדה על מה שהשרשנו בפרק

שביעי

א) פ״ו מ״ו. ב) מ״א. ג) אהלות פ״י הלכה ט׳.

ובין אן הד׳א כלה אד׳א כאנת אלכ׳אביה̇ טאהרה̇ ולאזקה̇ באלארץ̇ אמא אד׳א כאנת קד אנתג׳סת מן קבל באחדי אלנג׳אסאת אלתי צארת כלי טמא וכלי טמא אינו חוצץ כמא אצלנא פי עאשר כלים אן כאנת מרתפעה̇ ען אלארץ̇ טפח אלתי צארת כלהא אוהל או כאנת אלטומאה דאכ׳להא ועליה גטא אלתי צארת מת׳ל קבר סתום או כאנת מכבובה̇ עלי אלטומאה פאן כל מן ינצ׳ם באי ג׳ז אנצ׳ם מנהא פי אחד הד׳ה אלחאלאת טמא והו מעני קולה הכל טמא יעני תוכה וגבה ודפנה ובאלג׳מלה̇ כל מא ידנו בהא פהו טמא ללוג׳וה אלתי ד׳כרנא פאפהם ד׳לך.

שביעי[א]. אחר זה שב וביאר שכל זה אם היתה החבית טהורה ודבוקה בארץ אבל אם היתה כבר נטמאה מקודם באחת הטומאות שנהיתה כלי טמא וכלי טמא אינו חוצץ כמו שהשרשנו בעשירי[ב] מכלים אם היתה גבוהה מן הארץ טפח ונהיה כולה אהל או אם היתה הטומאה בתוכה ועליה כסוי שיהיה כמו קבר סתום או אם היתה כפויה על הטומאה הנה כל הנוגע באיזה חלק שיהיה ממנה באחד מאלו האופנים טמא וזהו ענין אמרו הכל טמא רצה לומר תוכה וגבה ודפנה ובכלל כל מה שיגע בה הוא טמא לפי הענינים אשר זכרנו ושמור זה.

פרק עשירי.

א ארובה שהיא בתוך הבית ויש בה פותח טפח טומאת בבית כנגד ארובה טהור טומאת כנגד ארובה הבית טהור. הטומאה בין בבית ובין כנגד ארובה נתן את רגלו מלמעלן עירב את הטומאה מקצת טימאה בבית ומקצתה כנגד ארובה הבית טמא וכנגד הטומאה טמא:

קולה ארובה שהיא בתוך הבית יעני פי סקף אלבית ממא ילי אלסמא אעני אן תכון מכשופה̇ הד׳ה אלרוזנה̇ לא יכון עליהא ט׳לאל פאד׳א כאנת טומאה תחת סקף אלבית פאלבית כלה טמא מן סבב אלסקף אלד׳י אעמ̇ה אלא אלמוצ׳ע מן אלבית אלד׳י יואזי אלרוזנה̇ אלמכשופה̇ ללסמא פאנה טאהר. וכד׳לך אן כאנת אלטומאה תחת אלרוזנה̇ פג׳מיע אלבית טאהר אד׳ ליס אלטומאה תחת אוהל. פאן ג׳על אחד ידה או רג׳לה מת׳לא עלי תלך אלרוזנה̇ פקד אוצל אלסקף וכאן ליס ת̇ם רוזנה̇ לאן אדם נעשה אוהל לטמא עלי מא תאצל אול אלפרק אלסאדס מן הד׳ה אלמסכתא. ולד׳לך חית̇ מא כאנת אלטומאה אלבית טמא כלה וד׳לך אלשכ׳ץ איצ׳א טמא והד׳א הו מעני קולה ערב את הטומאה. וקולה מקצתה בבית ומקצתה כנגד ארובה אן יכון בעץ̇ אלשיעור אלד׳י ינג׳ס תחת אלסקף ובעצ׳ה תחת אלרוזנה̇ אנתג׳ס אלבית כלה אעני כל מא תחת אלסקף ולא נקול

חצי

אמרו ארובה שהיא בתוך הבית רצה לומר בגג הבית לצד השמים וזה שתהיה זאת הארובה מגולה ואין עליה מכסה ואם היתה הטומאה תחת גג הבית הבית כולו טמא בשביל הגג אשר יכללהו חוץ מן מקום הבית אשר הוא נגד הארובה המגולה לשמים שהוא טהור. וכן אם היתה הטומאה תחת הארובה כל הבית טהור לפי שאין הטומאה תחת אהל. ואם למשל נתן אחד ידו או רגלו על זאת הארובה הנה כבר חבר הגג כאילו אין שם ארובה שאדם נעשה אהל לטמא על מה שהושרש בתחלת הפרק הששי מזאת המסכת ולזה באיזה מקום שתהיה הטומאה הבית כולו טמא וזה האדם גם כן טמא וזהו ענין אמרו עירב את הטומאה. ואמרו מקצתה בבית ומקצתה כנגד הארובה שתהיה מקצת השיעור אשר יטמא תחת הגג ומקצתו תחת הארובה הבית כולו טמא רצוני לומר כל מה שתחת הגג ולא נאמר חצי שיעור לבד נכנס לתוך

הבית

א) מ״א. ב) מ״א.

חצי שיעור פקט נכנס בתוך הבית וכדלך כל מא יואזי אלחצי שיעור אלתי תחת אלרוזנה מן הוא אלרוזנה טמא ולא נחסב דלך איצא במנזלה חצי שיעור מונח באויר אלדי לא ינגס. ואנמא לזם דלך לאתצאל אלשיעור כלה וכונה גסם ואחד עלי נחו מא תבין פי תאלת הדה אלמסכתא.

הבית וכן כל מה שכנגד החצי שיעור אשר תחת הארובה מאויר הארובה טמא ולא נחשוב זה גם כן במדרגת הצי שיעור מונח באויר אשר לא יטמא ולא יתחייב זה אלא מפני שיתחבר השיעור כולו והוא גוף אחד על דמיון מה שהתבאר בשלישי[א]) מזאת המסכתא.

ב אין בארובה פותח טפח טומאה בבית כנגד ארובה טהור טומאה כנגד ארובה הבית טהור הטומאה בבית נתן את רגלו מלמעלן טהור הטומאה כנגד ארובה נתן את רגלו מלמעלן רבי מאיר מטמא וחכמים אומרים אם טומאה קדמה את רגלו טמא ואם רגלו קדמה את הטומאה טהור. רבי שמעון אומר שני רגלים זו על גב זו שקדמו את הטומאה משך הראשון את רגלו ונמצא רגלו של שני שם טהור מפני שקדמה רגלו של ראשון את הטומאה:

אנמא אוגב אן יכון אלשכץ אלדי נתן רגלו מלמעלן טהור לאן אלארובה אקל מן טפח על טפח ולא תצא טומאה מן הבית מן אקל מן טפח כמא תכרר מראת. ונץ אלתוספתא אין טומאה נכנסת לאוהל ולא יוצאה ממנו אלא בפותח טפח. תם קאל אם טומאה קדמה את רגלו פהו טמא לאן אלטומאה תנגס כל מא יחאדיהא כמא תקדם פענד מא נתן רגלו האהיל על הטומאה ואם רגלו קדמה את הטומאה צאר במנזלה סקף אלבית ואתצל אלסקף ולא ינתגס דלך אלאנסאן אד וליס תם פותח טפח תצא ממנו טומאה ולא האהיל על הטומאה ענד מא האהיל. ובאלג ר׳ שמעון פי הדא אלחכם וקאל אן לו גא שכצין וגעל אלאול מנהמא רגלה עלי אלרוזנה וגעל אלתאני רגלה עלי רגל אלאול ובעד דלך נכנסה טומאה תחת ארובה תם אזאל אלאול רגלה וצארת רגל אלתאני על הטומאה אד וכאנת קודם הטומאה מחאדיה להדא אלמוצע ועלי אנהא אנמא האהילה על הטומאה בעד חצול אלטומאה הנאך פהו טהור. ואין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ מאיר.

לא הצריך שיהיה האדם אשר נתן רגלו מלמעלן טהור אלא מפני שהארובה פחות מטפח על טפח ולא תצא הטומאה מן הבית בפחות מטפח כמו שנזכר כמה פעמים. ולשון התוספתא[ב]) אין טומאה נכנסת לאהל ולא יוצאה ממנו אלא בפותח טפח. אחר זה אמר אם טומאה קדמה את רגלו טמא לפי שהטומאה תטמא כל מה שכנגדה כמו שקדם ומשנתן רגלו האהיל על הטומאה ואם רגלו קדמת את הטומאה נהיתה במדרגת גג הבית ויתחבר הגג ולא יטמא זה האדם לפי שאין שם פותח טפח אשר תצא ממנו הטומאה ולא האהיל על הטומאה בעת אשר האהיל. והפליג ר׳ שמעון בזה הדין ואמר שאם באו שני אנשים ונתן הראשון מהם רגלו על הארובה ונתן השני את רגלו על רגל הראשון ואחר כך נכנסת הטומאה תחת ארובה ואז משך הראשון את רגלו והיתה רגל השני על הטומאה הואיל והיתה קודם הטומאה כנגד זה המקום אף על פי שלא האהילה על הטומאה אלא אחר שבאה הטומאה לשם הוא טהור. ואין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ מאיר.

ג מקצת טומאה בבית ומקצתה כנגד ארובה הבית טמא וכנגד הטומאה טמא דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר הבית טמא. כנגד הטומאה טהור רבי יוסי

אומר

א) מ״ד. ב) אהלות פי״א הלכה ז׳.

אומר אם יש בטומאה כדי שתֵּחלק ותטמא את הבית ותטמא כנגד הטומאה טמא ואם לאו הבית טמא כנגד הטומאה טהור:

כדי שתחלק אן לו קסמת והי עלי וצ̇עהא לכאן אלחאצל מנהא תחת סקף אלבית כשיעור ואלחאצל תחת אלרוזנה̈ אלתי ליס פיהא פותח טפח כשיעור. והלכה כר׳ יוסי.

כדי שתחלק הוא שאם נחלקה בעודה על מצבה יהיה הנמצא ממנה תחת גג הבית כשיעור ומה שהוא תחת הארובה אשר אין בה פותח טפח כשיעור. והלכה כר׳ יוסי.

ד ארובות זו על גב זו ויש בהן פותח טפח טומאה בבית כנגד ארובות טהור טומאה כנגד ארובות הבית טהור. הטומאה בין בבית בין כנגד ארובות נתן דבר שהוא מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן הכל טמא ודבר שאינו מקבל טומאה ממנו ולמטן טמא ממנו ולמעלן טהור:

הד̇ה אלארובות הי באן תכון בית ועליה ותכון ארובה פי סקף אלבית וארובה פי סקף אלעליה מחאד̇יה̈ להא חתי אד̇א כאנת אלטומאה תחת̇ אלרוזנה̈ פי אלבית כאנת מכשופה̈ ללסמא. וקד תקדם לך אן כלי טמא אינו חוצץ ואן אד̇א כאנת טומאה בבית ופי סקפה פותח טפח פאן אלעליה טמאה לכ̇רוג̇ אלטומאה להא פלד̇לך אד̇א נתן דבר שהוא מקבל טומאה עלי אלרוזנה̈ אלתי פי סקף אלבית פקד אנתג̇ס ד̇לך אלכלי ונטמא הבית פלמא צאר אלבית כלה טמא ופי סקפה פותח טפח כ̇רג̇ת אלטומאה מן תלך אלרוזנה̈ ואנתג̇סת אלעליה איצ̇א לאן ד̇לך אלכלי לא יחג̇ב בין אלבית ועליה לכונה כלי טמא. אמא אן ג̇על הד̇א אלכלי עלי אלרוזנה̈ אלפוקאניה̈ אלתי פי סקף אלעליה פהו בין אנה אנתג̇סת העליה והבית פאן כאן כלי שאינו מקבל טומאה פהו חוצץ בפני הטומאה פלד̇לך אן ג̇עלה עלי אלרוזנה̈ אלתי פי סקף אלבית פאלבית טמא ואלעליה טאהרה̈. ואן ג̇עלה עלי אלרוזנה̈ אלתי פי אלעליה פאלבית ואלעליה טמאים וכל מא יחאד̇י תלך אלרוזנה̈ מן פוק אלעליה אלי אלסמא טאהר.

אלו הארובות הם שהיו בית ועליה והיתה ארובה בגג הבית וארובה בגג העליה כנגדה עד שאם היתה הטומאה תחת הארובה בבית תהיה מגולה לשמים. וכבר קדם לך[ס] שכלי טמא אינו חוצץ ושאם היתה טומאה בבית ובגגה פותח טפח העליה טמאה מפני שהטומאה יוצאה אליה ולזה אם נתן דבר שהוא מקבל טומאה על הארובה אשר בגג הבית נטמא זה הכלי ונטמא הבית ואחר שנטמא בית כולו ובגגו פותח טפח תצא הטומאה מזאת הארובה ונטמאת העליה גם כן מפני שזה הכלי לא יחוץ בין הבית והעליה לפי שהוא כלי טמא. אבל אם נתן זה הכלי על הארובה העליונה אשר בגג העליה הוא מבואר שיטמאו העליה והבית. ואם היה כלי שאינו מקבל טומאה הוא חוצץ בפני הטומאה ולזה אם נתנו על הארובה אשר בגג הבית הבית טמא והעליה טהורה. ואם נתנו על הארובה אשר בעליה הבית והעליה טמאים וכל מה שכנגד זאת הארובה למעלה מהעליה עד לשמים טהור.

ה אין בארובות פותח טפח טומאה בבית כנגד ארובות טהור טומאה כנגד ארובות הבית טהור הטומאה בבית נתן בין דבר שהוא מקבל טומאה בין דבר שאינו מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן אין טמא אלא התחתון הטומאה כנגד ארובות

נתן

ס) כלים פ״י מ״א.

נתן דבר שהוא מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן הכל טמא ודבר שאינו מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן אין טמא אלא תחתון:

הד֗א כלה בין ממא תקדם שרחה אד֗א פהמת אלאצל והו אין טומאה נכנסת לאוהל ולא יוצאה ממנו אלא בפותח טפח.

זה כולו מבואר ממה שקדם ביאורו כאשר הבנת השרש והוא אין טומאה נכנסת לאהל ולא יוצאה ממנו אלא בפותח טפח.

ו ארובה שהיא בתוך הבית וקדרה נתונה תחתיה שאם תעלה ואין שפתיה נוגעות בארובה טומאה תחתיה בתוכה או על גבה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא תוכה וגבה טהור בתוכה או על גבה הכל טהור[א]:

שאם תעלה ואין שפתיה נוגעות בארובה מענאה אן תכון אלאניה̇ מואזיה̇ ללארובה ותכון אלארובה אכבר מן גרם אלקדר חתי אנא לו תכ֗ילנא אלאניה̇ תטלע עלי עמוד קאים לכ֗רגת מן אלרוזנה̇ ולא תנצ֗ם בג֗ואנבהא בוג֗ה פאד֗א כאנת אלקדרה עלי הד֗א אלוצ֗ע וכאנת אלטומאה חית֗ כאנת מן הד֗ה אלקדרה פהי תנג֗ס כל מא יחאד֗יהא פקט פי אלעלו ואלספל לכון אלטומאה מצ֗גוטה וליסת תחת אוהל או מכשופה̇ ללסמא ולם ינתשר פעלהא ולא ט֗הר כמא קד בינא פי מעני בוקעת ועולה. פאן כאן ארתפאע אלקדרה ען אלארץ֗ טפח וטומאה תחתיה פקד האהילה על הטומאה וינתג֗ס אלבית בג֗מלתה. וקד תקדם לך פי הד֗א אלפרק פי כון אלטומאה תחת ארובה אנה אם נתן רגלו מלמעלן ערב את הטומאה וכל מא יכון בתוכה או על גבה פהו טהור לאנה ליס תחת אהל בל מכשוף ללסמא לאנה כנגד ארובה. פאן כאנת אלטומאה בתוכה או על גבה והי הד֗ה אלקדרה גבוהה טפח כמא ד֗כר הכל טהור יעני אלבית כלה טהור לאן אלטומאה כנגד ארובה וכד֗לך תחת הקדרה טהור לאנה אוהל לכונהא גבוהה טפח עלי מא תאצל ואנמא ינתג֗ס כנגד הטומאה פקט עד לרקיע.

שאם תעלה ואין שפתיה נוגעות בארובה ענינו שהכלי יהיה כנגד הארובה ותהיה הארובה יותר גדולה מגוף הקדרה עד שאם נדמה במחשבתינו שהכלי עולה כמו עמוד נצב יצא מן הארובה ולא יגע בצדדיה בשום פנים ואם היתה הקדרה על זה המצב והיתה הטומאה באיזה מקום שיהיה בזאת הקדרה תטמא כל מה שכנגדה לבד מלמעלן ומלמטן לפי שהטומאה רצוצה ואיננה תחת אהל או מגולה לשמים ולא נתפשטה פעולתה ולא נראית כמו שכבר בארנו[ב] בענין בוקעת ועולה. ואם היתה הקדרה גבוהה מן הארץ טפח וטומאה תחתיה כבר האהילה על הטומאה ונטמא הבית בכללו. וכבר קדם לך בזה הפרק שאם הטומאה תחת הארובה אם נתן רגלו מלמעלן עירב את הטומאה וכל מה שבתוכה או על גבה טהור מפני שאינו תחת אהל אלא מגולה לשמים לפי שהוא כנגד הארובה. ואם היתה הטומאה בתוכה או על גבה והיתה זאת הקדרה גבוהה טפח כמו שזוכר הכל טהור רצה לומר הבית כולו טהור לפי שהטומאה כנגד הארובה וכן תחת הקדרה טהור לפי שהיא אהל מפני שהיא גבוהה טפח על מה שהושרש ולא יטמא אלא כנגד הטומאה לבד עד לרקיע.

ז היתה נתונה בצד האסקופה שאם תעלה היא נוגעת בשקוף פותח טפח טומאת תחתיה בתוכה או על גבה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה והבית תחתיה או בבית טמא תוכה וגבה טהור בתוכה או

[א] עי' תוי"ט בד"ה תוכה. [ב] פ"ו מ"ו.

או על גבת חכל טמא שאם תעלה איננה נוגעת לשקוף פותח טפח או מודבקת בשקוף טומאה תחתיה אין טמא אלא תחתיה:

אסקופה אסם עתבה אלבאב אלספליה והי מרתפעה ען אלארץ קליל ושקוף אסם אלעתבה אלפוקיה אלמואזיה להא והי אלתי יסמיהא אלכתאב משקוף. ומעני קולה שאם תעלה נוגעת בשקוף בפותח טפח אנא לו תכילנאהא ארתפעת עלי אלאסתקאמה לכאן מן פם אלאניה פותח טפח דאכל תחת אלשקוף פאדא כאנת אלטומאה עלי הדא אלוצע והי לאצקה באלארץ פאין מא כאנת אלטומאה מן הדה אלאניה פאנמא תנגס מא יחאדי אלטומאה פקט לאן אלטומאה לם ינתשר פעלהא פי אוהל עלי מא אצלנא. אמא אן כאנת גבוהה טפח פהי תאהיל וינתגס אלבית מן סבב אלפותח טפח אלדי מנהא דאכל תחת אלעתבה אלפוקיה מחאדיא לה. וכדלך אן כאנת טומאה בתוכה או על גבה תחתיה טמא לאן אלבית ינתגס חיניד לחצול אלטומאה תחת אלשקוף ותצא טומאה ממנו אעני מן אלבית אלי תחת אלקדרה לכונהא מחאדיה בטפח לתחת המשקוף פינתגס תחת הקדרה איצא והו קולה הכל טמא. פאן כאנת הדה אלאניה לא יחאדי מנהא תחת אלשקוף אלא דון טפח או תכון מחאדיה לסטח אלשקוף מבחוץ חתי אן לו טלעת עלי אסתקאמה ללצק גנבהא בגאנב אלשקוף והדא הו קולה או מודבקת לשקוף פאנהא חיניד לא אתצאל בינהא ובין אלבית פיכון חכמהא חכם אוהל בפני עצמו כמא דכר.

אסקופה שם משקוף התחתון של פתח והוא גבוה מעט מן הארץ ושקוף שם המשקוף העליון שהוא כנגדו והם אשר יקראם המקרא א) משקוף. וענין אמרו שאם תעלה נוגעת בשקוף בפותח טפח שאנחנו אם נדמה במחשבתינו הקדרה עולה על קו ישר היה מפי הכלי פותח טפח נכנס תחת השקוף. ואם היתה על זה המצב והיא דבוקה בארץ הנה באיזה מקום מזה הכלי שתהיה הטומאה לא תטמא אלא מה שהוא כנגד הטומאה לבד מפני שהטומאה לא התפשטה פעולתה באהל על מה שהשרשנו. אבל אם היתה גבוהה טפח תאהיל ונטמא הבית בעבור הפותח טפח הנכנס ממנה תחת השקוף העליון אשר כנגדו. וכמו זה אם היתה טומאה בתוכה או על גבה תחתיה טמא מפני שהבית אז נטמא בכניסת הטומאה תחת השקוף ותצא טומאה ממנו רצה לומר מן הבית אל תחת הקדרה לפי שהיא כנגד תחת המשקוף בטפח ויטמא תחת הקדרה גם כן וזה אמרו הכל טמא. ואם לא היה מזה הכלי כנגד תחת השקוף אלא פחות מטפח או שהוא כנגד שטח השקוף מבחוץ עד שאם היה עולה על קו ישר צדדו היה מודבק בצד השקוף וזהו אמרו או מודבקת לשקוף הנה אז אין חבור בינו ובין הבית ויהיה דינו דין אהל בפני עצמו כמו שנזכר.

פרק אחד עשר.

א בית שנסדק טומאה בחוץ כלים שבפנים טהורין טומאה בפנים כלים שבחוץ בית שמאי אומרים עד שיהא בסדק ארבעה טפחים בית הלל אומרים כל שהוא רבי יוסי אומר משום בית הלל פותח טפח:

קד תכרר מראת אן דרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס. פאדא אנשק אלבית ודלך באן ינשק אלסקף כלה ואלחיטאן

אלחאלמאן

כבר נזכר כמה פעמים ב) שדרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס. הנה אם נסדק הבית וזה שנסדק הגג כולו והכתלים הנושאין

את

א) שמות י״ב ז׳. ב) פ״ד מ״א וכו׳.

אלחאמלאן ללסקף אלי אלארץ̇ וכאנת אלטומאה פי אלנצף אלדאכ̇לי מן קסמי אלבית והו אלקסם אלד̇י יקאבל אלבאב ואלכלים פי אלקסם אלאכ̇ר אלד̇י ילי אלחוץ̇ יקול בית שמאי חתי יכון סעה̈ אלשקה̈ ארבעה טפחים וחיניד̇ לא תנתג̇ס תלך אלכלים לאנא לא נכתפי בפותח טפח פקט הנא לכון אלטומאה בפנים וכלים פי אלקסם אלבראני ודרך טומאה לצאת. ובית הלל יקולון אנה לא יחתאג̇ לפותח טפח לכון אלשק פי ג̇מלה̈ אלבית. וקד תבין פי אלתוספתא אן קולהם כל שהוא הו אן יכון אלשק קדר כ̇יט המשקולת אעני קדר ג̇לט̇ אלכ̇יט לא אן יכון אלשק עלי קדר טול חוט המשקולת. ור' יוסי קאל פותח טפח עלי אלאצל והלכה כבית הלל.

את הגג עד הארץ והיתה הטומאה בחצי הפנימי משני חלקי הבית והוא החלק אשר כנגד הפתח והכלים בחלק האחר אשר לצד החוץ בית שמאי אומרים עד שיהיה רחב הסדק ארבעה טפחים ואז לא יטמאו אלו הכלים שאין די לנו כאן בפותח טפח לבד מפני שהטומאה בפנים והכלי בחלק החיצון ודרך טומאה לצאת. ובית הלל אומרים שלא יצטרך לפותח טפח לפי שהסדק בכלל הבית. וכבר התבאר בתוספתא[א] שאמרם כל שהוא הוא שיהיה הסדק שיעור חוט המשקולת רצה לומר שיעור עובי החוט לא שיהיה הסדק על שיעור אורך חוט המשקולת. ור' יוסי אומר פותח טפח כפי הכלל והלכה כבית הלל.

ב אכסדרה שנסדקה טומאה בצד זה כלים שבצד השני טהורים נתן את רגלו או קנה מלמעלן עירב את הטומאה נתן את הקנה בארץ אינו מביא את הטומאה עד שיהיה גבוה מן הארץ פותח טפח:

הד̇א אלשק אנמא הו פי סקף אלאכסדרה והי אלפרטל וקד עלמת צורתהא ואנהא מבאחה̈ לצחן אלדאר פאד̇א אנשק סקפהא עלי אלערץ̇ כלה צארת נצפין מנהאזין ימין ושמאל וקד תקדם לך פי אלפרק אלד̇י קבל הד̇א ערוב הטומאה מן פוק ענד אלשק או מן אספל ממא יחאד̇י אלשק אד̇א כאן פי אלשי אלד̇י יחאד̇י אלשק ארתפאע טפח ען אלארץ̇ פמא זאד כמא תבין פי ארובה שבתוך הבית.

זה הסדק אינו אלא בגג האכסדרה והיא אלפרטל וכבר ידעת צורתה ושהיא יוצאת לחצר הבית וכאשר נסדק גגה על כל רחבה תהיה לשני חצאין אשר אחד מהם מימין והאחר לשמאל וכבר קדם לך בפרק אשר לפני זה עירוב הטומאה מלמעלה אצל הסדק או מלמטן כה שהוא נגד הסדק אם היה הדבר אשר נגד הסדק גבוה טפח מן הארץ או יותר כמו שהתבאר[ב] בארובה שבתוך הבית.

ג סגוס עבה וכופת עבה אינן מביאין את הטומאה עד שיהיו גבוהים מן הארץ פותח טפח קפולים זו על גבי זו אינן מביאות את הטומאה עד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח היה אדם נתון שם בית שמאי אומרים אינו מביא את הטומאה ובית הלל אומרים אדם חלול הוא והצד העליון מביא את הטומאה:

סגוס אלברנוס וכופת אלכשבה̈ כמא שרחנא פי עשרין מן כלים. ועבה כשנה והו אן יכון להא ארתפאע טפח או אכת̇ר. וקפילין ת̇יאב מטויה̈ בעצ̇הא עלי בעץ̇ פהו
יקול

סגוס בערבי אלברנוס וכופת הקורה כמו שבארנו בעשרים[ג] מכלים. ועבה כמשמעו והוא שהם גבוהים טפח או יותר. קפילין בגדים מקופלין קצתם על
קצתם

א) אהלות פי"ב הלכה א'. ב) פ"י מ"ו. ג) מ"ה.

יקול אן אדא כאנת טומאה פי אחד גאנבי אלאכסדרה אלמנקסמה וכאן תוב גלט או תיאב מעביה תחת אלסדק פלים נקול אד והי מרתפעה ופי ארתפאעהא טפח נתכיל כל מא תחת אלטאקה אלפוקיה או אלסטח אלפוקי מן אלכשבה ואלברנוס ונחוה מא אלי אלארץ מעדום ונחסב כאן אוהל תחת הסדק ארתפאעה טפח ותתערב הטומאה בל חכמהא מתל לו נתן את הקנה בארץ ולא ערב את הטומאה חתי יכון תחת הסדק אוהל פיה חלל טפח כמא אשתרט וקד בינא אצול דלך כלה. וקולה עד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ טפח מענאה אן יכון תחתיהא חלל טפח. פאן כאן אדם נתון תחת הסדק של אכסדרה יקול בית שמאי אנה לא ערב את הטומאה ועלי אן ארתפאע גסמה אכתר מן טפח כחכם סגוס וכופת ובית הלל יקולון אלסגוס ואלכופת מצמתה ואלאנסאן מגוף והצד העליון מנה כאנה אוהל עלי אלארץ ויביא את הטומאה לצד שני של אסקופה.

קצתם ואמר שאם היתה טומאה באחד משני צדדי האכסדרה הנחלקת והיה בגד עבה או בגדים מקופלין תחת הסדק לא נאמר מפני שהם גבוהים ובגבהם טפח נדמה במחשבתינו שכל מה שהוא תחת המערכה העליונה או השטח העליון מן הכופת והסגוס והדומה להם עד הארץ כאילו אינו ונחשוב שיש אהל תחת הסדק גבוה טפח ותתערב הטומאה אלא דינם כאילו נתן את הקנה בארץ ולא עירב את הטומאה עד שיהיה תחת הסדק אהל אשר בו חלל טפח כמו שהתנה וכבר ביארנו א) שרשי כל זה. ואמרו עד שתהא העליונה גבוה מן הארץ טפח ענינו שיהיה תחתיה חלל טפח. ואם היה אדם נתון תחת הסדק של אכסדרה בית שמאי אומרים שהוא לא עירב את הטומאה ואף על פי שגובה גופו יותר מטפח כדין סגוס וכופת ובית הלל אומרים הסגוס והכופת הם מקשיים והאדם חלול והצד העליון שלו כאילו הוא אהל על הארץ ויביא את הטומאה לצד שני של אסקופה.

ד היה משקיף בעד החלון והאהיל על קוברי המת בית שמאי אומרים אינו מביא את הטומאה ובית הלל אומרים מביא את הטומאה ומודים שאם היה לבוש בכליו או שהיו שנים זה על גבי זה שהם מביאין את הטומאה:

לא אחתאג אן אבין אן הית מא יקול קוברי המת אנה אנמא יריד חמלה אלמית והם האמלון לה אלדי יכון אלמית נפסה הו אלדי האהיל עלי אלשי או הואהל עליו. ומעני מביא את הטומאה הנא אן יביא את הטומאה לבית וינתגס אלבית אלדי תטלע מנה אלמתטלע. ועלה דלך ענד בית הלל כון אלאדם חלול והצד העליון מביא את הטומאה לאנה שבה אוהל בעצה עלי אלמית ובעצה דאכל אלבית ודלך אלאוהל בינה ובין האיט אלטאק ארתפאע טפח ואכתר לכון אלאדם חלול.

לא אצטרך שאבאר שבכל מקום שהוא אומר קוברי המת לא ירצה בו אלא נושאי המת בעת נשיאתו שיהיה המת עצמו הוא אשר האהיל על הדבר או הדבר האהיל עליו. וענין מביא את הטומאה כאן שיביא את הטומאה לבית ויטמא הבית אשר השקיף ממנו המשקיף. וטעם זה לדעת בית הלל שהאדם חלול והצד העליון מביא את הטומאה לפי שהוא כמו אהל אשר קצתו על המת וקצתו תוך הבית ובין זה האהל ובין כותל החלון גובה טפח ויותר לפי שהאדם חלול.

ה היה מוטל על האסקופה והאהילו עליו קוברי המת בית שמאי אומרים אינו מביא את הטומאה ובית הלל אומרים מביא את הטומאה:

א) פ״י.

הד׳א אלשכ׳ץ אלמלקי עלי עתבה׳ אלבית בעצ׳ה פי אלבית ובעצ׳ה פי אלאסקופה בית הלל טרדוא מד׳הבהם פי קולהם אדם חלול הוא ולד׳לך יביא את הטומאה לבית עלי מא תקדם פי אלקדרה אד׳א כאנת גבוהה טפח ונוגעת בשקוף בפותח טפח פאן אלטומאה אד׳א כאנת על גבה הבית טמא.

אם היה זה האדם מוטל על אסקופת הבית קצתו בבית וקצתו על האסקופה בית הלל הולכים אחר שיטתם באמרם אדם חלול הוא ולזה יביא את הטומאה לבית על מה שקדם בהקדרה(א) אם היתה גבוהה טפח ונוגעת בשקוף בפותח טפח שהטומאה אם היתה על גבה הבית טמא.

ו הטומאה בבית והאהילו עליו טהורין בית שמאי מטהרין ובית הלל מטמאין:

יקול אן אד׳א כאנת טומאה בבית והאדם מוטל על האסקופה ובעצ׳ה פי אלבית והאהילו טהורים עלי בעץ׳ ד׳לך אלאדם אלד׳י באסקופה פלמן יקול אדם חלול הוא יביא את הטומאה וכאנהם האהילו על הטומאה וטמאין.

אמר שאם היתה טומאה בבית ואדם מוטל על האסקופה וקצתו בבית והאהילו טהורים על קצת זה האדם אשר באסקופה הנה למי שאומר אדם חלול הוא יביא את הטומאה כאילו האהילו על הטומאה וטמאין.

ז כלב שאכל בשר המת ומת הכלב ומוטל על האסקופה רבי מאיר אומר אם יש בצוארו פותח טפח מביא את הטומאה ואם לאו אינו מביא את הטומאה רבי יוסי אומר רואין את הטומאה מכנגד השקוף ולפנים הבית טמא מכנגד השקוף ולחוץ הבית טהור רבי אליעזר אומר פיו לפנים הבית טהור פיו לחוץ הבית טמא שהטומאה יוצאת דרך שוליו רבי יהודה בן בתירא אומר בין כך ובין כך הבית טמא. כמה תשהה במעיו שלשה ימים מעת לעת בעופות ובדגים כדי שתפול לאור ותשרף דברי רבי שמעון רבי יהודה בן בתירא אומר בעופות ובדגים מעת לעת:

נץ אלבריתא כלב שאכל בשר המת ונכנס לבית הבית טהור. ואנמא אנגס הנא מא חצל פי גופה למא מאת אלכלב פכאן ד׳לך אלשי פי ועא. וקולה מוטל על האסקופה הוא איצ׳א אן יכון בעצ׳ה פי אלבית. ור׳ יוסי יראעי מוצ׳ע אלטומאה אעני מעדה׳ ד׳לך אלחיואן אן כאן מוצ׳ע אלמעדה׳ מנה דאכ׳ל אלבית פאלבית טמא לחצול אלטומאה פיה. והד׳א אלד׳י תראה קד חצל ענדהם מן בטא הצ׳ם מעדה׳ אלכלב ללחם לעל ד׳לך פי לחם אלמית כ׳אצה׳ והד׳א לא יסתבעד. והלכה כר׳ יוסי והלכה כר׳ יהודה בן בתירא פי קולה בעופות ובדגים מעת לעת.

לשון הברייתא(ג) כלב שאכל בשר המת ונכנס לבית הבית טהור. ולא יטמא כאן מה שנמצא בגופו אלא לפי שמת הכלב ונהיה זה הדבר כמו מונח בכים. ואמרו מוטל על האסקופה הוא גם כן שמקצתו בבית ור׳ יוסי יהבונן על מקום הטומאה רצה לומר איצטומכה של בעל החי אם היה מקום האיצטומכה שלה בתוך הבית הבית טמא מפני שנמצאה הטומאה בו. ומה שתראה שלדעתם איצטומכת הכלב תאחר מלעכל הבשר אולי זהו בבשר המת בלבד וזה אינו רחוק. והלכה כר׳ יוסי והלכה כר׳ יהודה בן בתירא באמרו בעופות ובדגים מעת לעת.

ח החדות שבבית ומנורה בתוכו והפרח שלה יוצא וכפישה נתונה עליו שאם תנטל המנורה וכפישה עומדת על פי החדות בית שמאי אומרים החדות טהור

ומנורה

א) פ״ו מ״ז. ג) תוספתא אהלות פי״א הלכה ז׳.

ומנורה טמאה בית הלל אומרים אף המנורה טהורה ומודים שאם תינטל המנורה וכפישה נופלת הכל טמא:

קד תקדם לך פי אלפרק אלכאמס מן הדׄה אלמסכתא אנה אדׄא כב כפישה על פי החדות פאנהא תציל כל מא הנאך. פקאל אן אדׄא כאנת מנארה פי דׄלך אלצהריג ואלטבק אלדׄי עליה תגׄעל אלסרג מע חאשיה אלצהריג ודׄלך הו אלדׄי יתסמי פרח כמא בינא פי חאדי עשר כלים וכאנת אלכפישה מכבובה עלי אלפרח חתי תגׄי חאשיה אלפרח בין אלכפישה ואלהדות פפי דׄלך אכׄתלאף בין בית שמאי ובית הלל הל תכׄלצ אלמנארה פי גׄמלה מא יתכׄלץ ממא פי דאכׄל אלצהריג או לא.

כבר קדם לך בפרק חמישי[א] מזאת המסכתא שאם כפה כפישה על פי החדות תציל כל מה שיש שם. ואמר שאם היתה מנורה בזה החדות והפרק אשר עליו משימים הנר נמצא עם שפת החדות וזהו אשר יקרא פרח כמו שביארנו באחד עשר[ב] מכלים והיתה הכפישה כפויה על הפרח עד שתבא שפת הפיח בין הכפישה ובין החדות הנה בזה מחלוקת בית שמאי ובית הלל אם נצלת המנורה בכלל מה שינצל ממה שהוא בתוך החדות או לא.

ט כלים שבין כפישה לבין שפתי החדות אפילו עד התהום טהורים טומאה שם הבית טמא טומאה בבית כלים שבכותלי החדות אם יש במקומן טפח על טפח על רום טפח טהורים ואם לאו טמאים אם היו כותלי החדות רחבים משל בית בין כך ובין כך טהורים:

טומאה שם הבית טמא יעני אדׄא כאנת טומאה בין שפתי חדות לשפתי כפישה הבית טמא לאן קד בינא מראת פי מא תקדם אן כל מא יציל באהל המת עלי אלאשיא אלטאהרה חתי לא תנתגס פאנה לא יציל על הטמאים מלטמא. וקד עלמת אן חרות בבניאן ואנה צהריג מרתפע עלי אלארץׄ פאדׄא כאנת כלים פי גׄואנבה וכאן מוׄצעהא טפח על טפח על רום טפח אנחאזת ען אלבית וצארת פי חכם אלחדות וכמא יכׄלץׄ כל מא דאכׄלה כדׄלך איצׄא יכׄלץׄ מא פי גׄואנבה. אמא אן כאנת גׄואנב אלחדות אוסע מן חיטאן אלבית פאן אלכלים אלתי תכון פי נפס כתלי החדות טהורים ולו לם יכן מוׄצעהא טפח על טפח ולא נחכם פיהא מחצה למחצה עלי חכם מא תבין פי סאדס הדׄה אלמסכתא. ופי אלתוספתא קאלוא כלים שבכתלי החדות טהורים ושבכתלי הבית נידון מחצה על מחצה הדׄא לכון כותלי חדות

טומאה שם הבית טמא רצה לומר אם היתה טומאה בין שפתי חדות לשפתי כפישה הבית טמא לפי שכבר ביארנו כמה פעמים במה שקדם[ג] שכל כלי המציל באהל המת על הדברים הטהורים שלא יטמאו לא יציל על הטמאים מלטמא. וכבר ידעת שחדות בנין ושהוא כמו בור עומד על גבי הארץ[ד] ואם היו כלים בכתליו והיו מקומם טפח על טפח על רום טפח נפרדו מן הבית ויהיה דינם דין החדות וכמו שינצל כל מה שבתוך החדות כמו זה גם כן ינצל מה שבכתליו. אבל אם היו כתלי החדות רחבות מכותל הבית הכלים אשר בתוך כתלי החדות טהורים אף על פי שאין מקומן טפח על טפח ולא נדון בהם מחצה למחצה לפי מה שהתבאר בששי[ה] מזאת המסכתא. ובתוספתא[ו] אמרו כלים שבכתלי החדות טהורים ושבכתלי הבית נדון מחצה על מחצה וזה לפי

א) מ״ו. ב) מ״ז עי׳ מ״ת טומאת מת פכ״א הלכה ז׳. ג) כלים פ״ח מ״ו. ד) וכן פי׳ הר״ם לעיל כלים פ״ה מ״ו ובראש השנה פ״ג מ״ז ובבבא בתרא פ״ד מ״ב. ועיין שם בתוספת י״ט, אבל במ״ת מכירה פ׳ כ״ה הל׳ ב׳ אומר והדות הבנוי בבור וצ״ל כבור. ה) מ״ר. ו) אהלות פי״ב הל׳ ו׳.

החדות אוסע פכאנה לא ידכ֗ל פי חכם כתלי הבית ראסא בל אנפצל בנפסה.

לפי שכתלי החדות יותר רחבים והם כאילו אינם נכנסים בדין כתלי הבית כלל אלא יש להם דין בפני עצמן.

פרק שנים עשר.

א נסר שהוא נתון על פי תנור חדש ועודף מכל צדדיו בפותח טפח טומאה תחתיו כלים שעל גביו טהורים טומאה על גביו כלים שתחתיו טהורים ובישן טמא רבי יוחנן בן נורי מטהר. נתון על פי שני תנורים טומאה ביניהם הם טמאים רבי יוחנן בן נורי מטהר:

קד תקדם פי סאדס הד֗ה אלמסכתא אן אלכלים נעשים אהלים לטמא אבל לא לטהר ובינא ד֗לך ושרחנאה. ותנור ישן הו במנזלה אלכלים ולד֗לך אד֗א כאנת טומאה תחת הנסר וכלים על גביו או טומאה על גביו וכלים תחתיו הכל טמא אד֗א כאן אלתנור ישן כמא תבין פי ד֗לך אלפרק. אמא אד֗א כאן אלתנור חדש פאנה יג֗על אלנסר אוהל ויפצל מא פוקה ממא תחתה ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

כבר קדם בששי[א] מזאת המסכתא שהכלים נעשין אהלים לטמא אבל לא לטהר וביארנו ופירשנו זה היטב. ותנור ישן הוא במדרגת כלים ולזה אם היתה טומאה תחת הנסר וכלים על גביו או טומאה על גביו וכלים תחתיו הכל טמא אם היה התנור ישן כמו שהתבאר בזה הפרק. אבל אם היה התנור חדש נעשה הנסר אהל ויפריד מה שלמעלה ממנו ממה שתחתיו ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

ב סרידה שהיא נתונה על פי התנור מוקף צמיד פתיל טומאה תחתיה או על גביה הכל טמא כנגד אוירו של תנור טהור טומאה כנגד אוירו של תנור כנגדו עד הרקיע טמא:

תבין פי אלתוספתא אן הד֗ה אלסרידה עודפת על פי התנור כל שהוא ובשרט אן להא חאשיה דאירה חתי תכון כלי קבול. וכד֗א אשתרט פי אלתוספתא אן יכון להא ליזביז וקאל הנאך ואם היתה חלקה הרי היא כנסר וצריכה פותח טפח וחיניד֗ תפצל אלד֗י יכון על גבה מן אלד֗י יכון תחתיה. וקולה כנגד אוירו של תנור הו אן תכון אלטומאה פוק אלסרידה לכן עלי הוא אלתנור. לא עלי אלדאיר אלכ֗ארג֗ ען פם אלתנור ובין הו אן הד֗ה אלסרידה של חרש וקד בינא ד֗לך פי ת֗אמן כלים.

כבר התבאר בתוספתא[ב] שזאת הסרידה עודפת על פי התנור כל שהוא ובתנאי שיהיה לה שפה סביב לה עד שתהיה כלי קיבול. וכן התנה בתוספתא[ג] שיהיה לה ליזבז ואמר שם ואם היתה חלקה הרי היא כנסר וצריכה פותח טפח ואז תפריד מה שעל גבה ממה שהוא תחתיה. ואמרו כנגד אוירו של תנור הוא שתהיה הטומאה למעלה מן הסרידה אבל על אויר התנור ולא על הליזבז היוצא מפי התנור. וברור הוא שזאת הסרידה היא של חרס וכבר ביארנו זה בשמיני[ד] מכלים.

ג נסר שהוא נתון על פי תנור ישן יוצא מזה ומזה טפח אבל לא מן הצדדים טומאה בצד זה כלים שבצד השני טהורים רבי יוסי מטמא. חבטה אינו מביא

את

א) מ״א. ב) אהלות פי״ג הלכה ג׳. ג) שם. ד) מ״ג.

את הטומאה היה בו זיז רבי אליעזר אומר אינו מביא את הטומאה רבי יהושע אומר רואים את הבטח כאלו אינו והזיז העליון מביא את הטומאה:

בטח בניאן נאתי מן אלחאיט אמאם אלחלון מן חית̇ אדׄא תטלע אלמתטלע מן אלרוזנה̣ אסתנד עלי דׄלך אלבנא פלדׄלך תסמי בטח מן בוטח בה׳. פקאל אן אדׄא כאנת טומאה תחתה לא ינתג̇ס אלבית לאן לם תחצל אלטומאה תחת אוהל מתצל בהוא אלבית. פאן כאן הנאך זיז כ̇ארג̇ מן הדׄא אלבניאן בתוך הבית פאן אלבית איצׄא טאהר ענד ר׳ אליעזר לכון אלטומאה תחת אלבטח לא תחת אלזיז. ור׳ יהושע יקול אנא נתכ̇יל אלבטח מעדום ויכון אלזיז אלפוקי אלמתצל בהוא אלבית קד האהיל על הטומאה ואנג̇ס אלבית בלא שך. וסיבין לך פי אלראבע עשר אחכאם אלזיזין פי הבאת הטומאה כיף הי וכיף צורה̈ אלזיזין והלכה כר׳ יהושע.

בטח הוא בנין בולט מהכותל לפני החלון באופן שאם ישקיף המשקיף בעד החלון ישען על זה הבנין ולזה יקרא בטח מן[א] בוטח בה׳. ואמר שאם היתה טומאה תחתיו לא נטמא הבית לפי שלא הגיע הטומאה תחת אהל מחובר באויר הבית. ואם היה שם זיז יוצא מזה הבנין בתוך הבית הבית גם כן טהור לדעת ר׳ אליעזר לפי שהטומאה תחת הבטח לא תחת הזיז. ור׳ יהושע אומר שאנחנו נדמה במחשבתינו שהבטח נעדר והזיז העליון המחובר באויר הבית כבר האהיל על הטומאה וטימא את הבית בלא ספק. ויתבארו לך בפרק ארבעה עשר דיני הזיזין בהבאת הטומאה איך הם ואי זה היא צורת הזיזין והלכה כר׳ יהושע.

ד סנדל של עריסה שפתחו בתוך הבית אם יש בו פותח טפח הכל טמא ואם לאו מונין בו כדרך שמונין במת:

קולה הנא בתוך הבית יריד בה פי סקף אלבית מת̇ל קולה פי מא תקדם ארובה שהיא בתוך הבית. וכדׄא תבין פי אלתוספתא והנאך קיל סנדל של עריסה שפחת מעזיבה שיעורו בפותח טפח נפחת הבית מאליו שיעורו מלא אגרוף. וערס הו אלסריר הנה ערשו ערש ברזל וסנדל של עריסה הו שבה רתאג̇ אלבאב אלדׄי יעמל מן חדיד ודׄלך אן יעמל שבה חק מן חדיד ידכ̇ל פיה רג̇ל אלסריר והו אלדׄי יתסמי סנדל. פקאל אן אדׄא כאן סריר פי עליה ות̇קב פי סקף אלבית חתי נפד אלי הוא אלבית ת̇קבה ואדכ̇ל פיהא סנדל של עריסה אעני אנה רכב הנאך רג̇ל אלסריר חתי צארת תלך אלסנדל אלתי תחת רג̇ל אלסריר טׄאהרה̈ פי סקף אלבית וצאר דׄלך אלסנדל מאהיל על הטומאה פאן כאן פי דׄלך אלת̇קב
אלדׄי

אמרו כאן בתוך הבית ירצה בו בגג[ב] הבית כמו שאמר במה שקדם[ג] ארובה שהיא בתוך הבית. וכן התבאר בתוספתא[ד] ושם נאמר סנדל של עריסה שפחת מעזיבה שיעורו בפותח טפח נפחת הבית מאליו שיעורו מלא אגרוף. וערש הוא המטה[ה] הנה ערשו ערש ברזל. וסנדל של עריסה הוא דומה לציר הפתח הנעשה מברזל וזה שיעשו כוס מברזל ויכניסו בו רגל המטה והוא אשר יקרא סנדל. ואמר שאם היה מטה בעליה ונקב בגג הבית עד שיעבור הנקב לאויר הבית והכנים בו סנדל של עריסה רצה לומר שתחב שם רגל המטה עד שזה הסנדל אשר תחת רגל המטה נראה בגג הבית והיה זה הסנדל מאהיל על הטומאה אם היה בזה הנקב אשר סתם בהסנדל טפח על טפח הכל טמא רצה
לומר

א) תהלים כ״א ח׳. ב) ר״ל בהתקרה שבין הבית לעליה. ג) מ״א. ד) אהלות פי״ג הלכה ד׳. ה) דברים ג׳ י״א.

אלדי נלקה אלסנדל טפח על טפח הכל טמא יעני אלעליה וכל מא פיהא מן אלכלים עלי מא תקדם פי אלפרק אלעאשר. ואן לם יכן פיהא טפח על טפח העליה טהורה ודלך אלסנדל וחדה הו אלדי ינתגס בכונה האהיל על הטומאה וקד צאר גז מן אלאוהל פיכון אב הטומאה ואלסריר אלמסתנד עליה אב הטומאה ואלשי אלדי ינגֹס באלסריר ראשון עלי מא קד אצלנא ובינא פי צדר הדֿא אלסדר והו מעני קולה מונים בו כדרך שמונים במת וכדֿלך אן דנאת כלי מתכות וכלי שטף בהדֿא אלסנדל ואלסריר או בגדים פאנהא תציר אב עלי הכם אגתנאס אלכלים במת כמא תבין פי אול הדֿה אלמסכתא.

לומר העליה וכל מה שבה מהכלים לפי מה שקדם בפרק עשירי א). ואם אין בו טפח על טפח העליה טהורה וזה הסנדל לבדו הוא אשר יטמא לפי שהוא האהיל על הטומאה ונהיה כבר חלק מן האהל ויהיה אב הטומאה והמטה הנשענת עליו אב הטומאה ב) והדבר הנוגע בהמטה ראשון ג) על מה שהשרשנו וביארנו בפתיחת זה הסדר וזה ענין אמרו מונין בו כדרך שמונין במת וכמו זה אם נגעו כלי מתכות וכלי שטף ד) בזה הסנדל והמטה ה) או בגדים הם נעשו אב לפי דין הטמאות הכלים במת כמו שהתבאר בראש זאת המסכתא.

ה קורות הבית והעליה שאין עליהן מעזיבה והן מכוונות טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא בין התחתונה לעליונה ביניהן טמא על גבי העליונה כנגדו עד הרקיע טמא היו העליונות ככין התחתונות טומאה תחת אחת מהן תחת כולם טמא על גביהן כנגדו עד הרקיע טמא:

מכוונות אן תכון ואחדה מקאבל תֿאניה עלי הדֿה אלצורה. העליונות ככין התחתונות הו אן תכון כל כֿשבה מן אלפוקאניה תואזי אלפצֿא אלדי בין כל כֿשבתין מן אלספלאניה ותכון סעתהא מתֿל סעה דֿלך אלאויר עלי הדֿה אלצורה. וקד תקדם לך פי שבת וסוכה ועירובין אן מן אצלנא גוד אחית מחיצאתא גוד אסיק מחיצאתא ואן דֿלך הלכה למשה מסיני ומעני דֿלך אנא נתכֿיל אלמחיצות מנחדרה מן פוק אלי אספל וצאעדה מן אספל אלי פוק. וקד תבין פי אלתוספתא אן דֿלך כלה בשרט אן יכון פי ערץֿ כל כֿשבה פותח טפח פמא זאד ובינהמא אויר איצֿא פותח טפח וחינײד נתכֿיל אלכֿשב אלפוקיה אנהא נזלת למא בין אלכֿשב אלספליה וצאר אלכל סקף ואחד וכדֿלך נתכֿיל אלכֿשב אלספליה אנהא צעדת אלי מא בין אלכֿשב אלפוקיה וצאר אלכל סקפא ואחדא ולדֿלך אדֿא כאנת טומאה תחת קורות הבית והעליה טמאין.

מכוונות שתהיה אחת כנגד השנית על זאת הצורה 40. והעליונות ככין התחתונות הוא שתהיה כל קורה מהעליונות מקבלת להחלל אשר בין כל שתי קורות מן התחתונות ויהיה רחבה כמו רוחב זה האויר על זאת הצורה 41. וכבר קדם לך בשבת ו) וסוכה ז) ועירובין ח) שמן שרשינו גוד אחית מחיצאתא גוד אסיק מחיצאתא ושזה הלכה למשה מסיני וענין זה שנדמה במחשבתינו המחיצות יורדות מלמעלן למטן ועולות מלמטן למעלן. וכבר התבאר בתוספתא ט) שכל זה בתנאי שיהיה ברחב כל קורה פותח טפח או יותר ובין שתיהן אויר גם כן פותח טפח ואז נדמה הקורות העליונות כאילו ירדו למה שבין הקורות התחתונות ויהיה הכל תקרה אחת וכמו זה נדמה הקורות התחתונות כאילו עלו למה שבין הקורות העליונות ויהיה הכל תקרה אחת. ולזה אם היתה טומאה תחת קורות הבית והעליה טמאים. אבל אם היה

אמא ברוחב

א) מ"א. ב) בכ"י פאריס ובהעתקה הנדפסת ראשון. ג) בכ"י פאריס ובהעתקה הנדפסת שני.
ד) בכ"י פאריס ובהעתקה הנדפסת חסרים המלות וכלי שטף. ה) חסר בכ"י פאריס ובהעתקה הנדפסת.
ו) ק"א א'. ז) ד' ב'. ח) ד' ב'. ט) אהלות פי"ג הלכה ז'.

אמא מתי כאן פי ערץ כל קורה אקל מן טפח פאן אלחכם כמא באן פי אלתוספתא ודלך אן פי אלפרצה אלאולי אלתי הי אן תכון אלכשב מכוונות סוי כאנת אלטומאה תחתיהן או ביניהן או על גביהן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת עלי מא תקדמת מן אלאצול. ופי אלפרצה אלתאניה איצא כדלך אין מא כאנת אלטומאה פהי בוקעת ועולה בוקעת ויורדת אלא אן תכון אלטומאה תחת אוהל טפח פמא זאד פאן כל מא פוק אלאוהל טהור כמא תקדם.

ברוחב הקורה פחות מטפח הדין כמו שהוא מבואר בתוספתא[ה] וזה שבאופן הראשון והוא שיהיו הקורות מכוונות בין שתהיה הטומאה תחתיהן או ביניהן או על גביהן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת לפי השרשים שקדמו. ובאופן השני גם כן כמו זה באיזה מקום שתהיה הטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת אם לא שתהיה הטומאה תחת אהל טפח או יותר שאז כל מה שלמעלה מן האהל טהור כמו שקדם.

ו קורה שהיא נתונה מכותל לכותל טומאה תחתיה אם יש בה פותח טפח מביאה את הטומאה תחת כולה ואם לאו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. כמה יהיה בהקיפה ויהא בה פותח טפח בזמן שהיא עגולה הקיפה שלשה טפחים בזמן שהיא מרובעת ארבעה שהמרובע יתר על העגול רביע:

קד כתר תכריר הדא אלאצל והו אן אלטומאה מתי לם ינבסט חכמהא תחת אוהל פהי תנגס באלמחאדאה עלוא וספלא. וקד תכלמנא פי נסבה אלמרובע ללעגול במא פיה כפאיה פי אול עירובין פאנטרה הנאך.

השרש הזה נזכר כבר הרבה פעמים והוא שאם הטומאה לא נתפשטה פעולתה תחת אהל תטמא למעלן ולמטן בעבור שהיא כנגדן. וכבר דברנו ביחס המרובע לעיגול מה שיש בו די בראשון[ג] מעירובין ועין שם.

ז עמוד שהוא מוטל לאויר אם יש בהקיפו עשרים וארבעה טפח מביא את הטומאה תחת דפנו ואם לאו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת:

מעלום אן אלסטח אלדי פיהא טפח על טפח יחיט בה ארבעה טפחים וכמא תקדם קולה בזמן שהיא מרובעת ארבעה. ומעלום אן אלשכל אלדי פיה טפח על טפח על רום טפח מביא את הטומאה ואן כל שיש בו רוחב טפח יש בהקיפו שלשה טפחים וכל שיש בו טפח על טפח יש באלכסונו טפח ושני חמשין. פאדא כאנת הדה אלאצול כלהא מעלומה לזם מנהא אן אדא כאן עמוד מדור עלי שכל אלאסטואנה ופי מחיט כל דאירה מן דאירתי קאעדתיה ארבעה ועשרין טפח וכאן ממדוד עלי סטח אלארץ התי תכון דאירתי קאעדתיה קאימה עלי אלארץ ממאסה להא עלי נקטה תם תכילנא סטחא ממאסא ללאסטואנה עלי

ידוע שהשטח אשר בו טפח על טפח הקיפו ארבעה טפחים וכמו שקדם אמרו בזמן שהיא מרובעת ארבעה. וידוע שהתמונה אשר בה טפח על טפח על רום טפח מביא את הטומאה ושכל שיש בו רחב טפח יש בהקיפו שלשה טפחים וכל שיש בו טפח על טפח יש באלכסונו טפח ושני חמשים. ואחר שאלו השרשים כולם הם ידועים יתחייב מהם שאם היה עמוד עגול על צורת אסטואנה ובהקף כל עגול משני עגולי תושבתו עשרים וארבעה טפחים והיה מוטל על שטח הארץ עד שעגולי תושבתו הם עומדים על הארץ ונוגעים בה בנקודה אהת ואחר זה נדמה במחשבתינו שטח הנוגע באסטואנה לארכה ויורד אל הארץ

שולהא

עומד

[ה] שם. [ג] מ״ה.

טולהא ונאזלא אלי אלארץ קאימא עלי אלארץ פאן דלך אלפצא כלה אלדי תחת דופן העמוד אלדי בין אלעמוד ובין אלסטח אלממאס לה יכון פיה טפח על טפח מרובע עלי קדר טול אלעמוד והדה צורה דלך במקאדירהא כי יבין גדא. פאעלמנא הנא אן מע כון הדא אלטפח על טפח על רום טפח לא ימתד בתרביע אלי נהאיה סטח אלעמוד פאנה יביא את הטומאה תחת כל העמוד והדה הי אלפאידה אלתי אסמענא פי הדא אלחכם פאפהמה פאנה מעני עניב גדא.

ועומד עליה בקו ישר הנה זה החלל כולו שהוא תחת דופן העמוד אשר בין העמוד ובין השטח הנוגע בו יהיה בו טפח על טפח מרובע על שיעור ארך העמוד וזה צורתו 42 ושיעוריה כדי שיהיה ברור מאד. ולמדנו כאן שאף על פי שזה הטפח על טפח על רום טפח אינו נמדד ברבוע עד סוף שטח העמוד יביא את הטומאה תחת כל העמוד וזהו התועלת אשר השמענו בזה הדין והבן אותו לפי שהוא ענין נפלא מאד.

ח כזית מן המת מודבק לאסקופה רבי אליעזר מטמא את הבית רבי יהושע מטהר. היה נתון תחת האסקופה ידון מחצה למחצה. מודבק לשקוף הבית טמא רבי יוסי מטהר היה נתון בתוך הבית הנוגע במשקוף טמא הנוגע באסקופה רבי אליעזר מטמא רבי יהושע אומר מטפח ולמטן טהור מטפח ולמעלן טמא:

קד תקדם פי מואצע מן הדה אלמסכתא אן אלטומאה אדא כאנת מרתפעה ען אלארץ פהי אשד אנגאס לכונהא תאהיל. וקולה נדון מחצה למחצה אנא ננטר מוצע אלטומאה אן כאן פי נצף סעה אלעתבה אלדי ילי אלבית הבית טמא ואן כאן פי אלנצף אלאכר אלדי ילי כארג אלבית הבית טהור מתל לו כאנת אלטומאה פי נפס כתלי הבית עלי מא תבין פי סאדס הדה אלמסכתא. מן הדה אלהלכה יבין לך אן מן דכל בעץ גסמה פי אהל המת אנתגס. ונץ ספרי כל הבא אל האוהל זה שבא מקצתו וכל אשר באוהל זה שבא כולו והלכה כרי׳ יהושע ואין הלכה כרי׳ יוסי.

כבר קדם במקומות רבות מזאת המסכתא שהטומאה אם היתה גבוהה מן הארץ תטמא יותר מפני שהיא תאהיל. ואמרו נדון מחצה למחצה הוא שנעיין במקום הטומאה אם היא בחצי רוחב האסקופה מצד הבית הבית טמא ואם היא בחצי האחר אשר מצד חוץ הבית הבית טהור כמו אם היתה הטומאה בתוך כתלי הבית על מה שהתבאר בששי[א] מזאת המסכתא. ומזאת הלכה יתבאר לך שמי שבא מקצת גופו באהל המת נטמא. ולשון ספרי[ב] כל הבא אל האהל זה שבא מקצתו וכל אשר באהל זה שבא כולו והלכה כרי׳ יהושע ואין הלכה כרי׳ יוסי.

פרק שלשה עשר.

א העושה מאור בתחלה שעורו מלא מקדח גדול של לשכת שירי המאור רום אצבעיים על רוחב הגודל אלו הן שירי המאור חלון שסתמה ולא הספיק לגומרת חררוהו מים או שרצים או שאכלתו מלחת שעורו מלא אגרוף חשב עליו לתשמיש שעורו בפותח טפח למאור שעורו מלא מקדח:

קד תבין פי סאבע עשר כלים אן מלא אגרוף כראש גדול שלאדם ואן מלא מקדח גדול של לשכה כפונדיון. ומאור הי אלרוזנה

אלתי

כבר התבאר בשבעה עשר[ג] מכלים שמלוא אגרוף כראש גדול של אדם ושמלוא מקדח גדול של שלכה כפונדיון. ומאור

הוא

א) מ״ג. ב) במדבר פיסקא קכ״ו. ג) מי״ב.

אלתי ידכ̇ל מנהא אלצ̇ו. פקאל אן מן פתח רוזנה̈ לידכ̇ל מנהא אלצ̇ו אן כאנת כפונדיון פמא זאד פהי תביא את הטומאה. ואן כאן פתח הד̇ה אלרוזנה̈ ללתצרף פיהא לא לידכ̇ל מנהא אלצ̇ו פהי לא תביא את הטומאה אלא אן כאן פיהא טפח על טפח פמא זאד עלי מא תקדם פי פרצ̇את הד̇ה אלמסכתא כלהא. פאן כאנת הד̇ה אלרוזנה̈ אנפתחת מן תלקי נפסהא אעני מן גיר פעל אנסאן בל באחד אלאסבאב אלתי ד̇כר או גירהא פאן הד̇ה אלרוזנה̈ תתסמי מאור שנעשה שלא בידי אדם פהי לא תכ̇רג̇ מנהא אלטומאה ותדכ̇ל לבית אכ̇ר אלא אן כאנת מלא אגרוף פמא זאד. הד̇א אד̇א לם יעול אלאנסאן עלי הד̇ה אלרוזנה̈ אלתי אנפתחת בגיר קצד לאמר מן אלאמור בל אהמלהא. אמא אן עול עליהא לאמר מא פהי תקדר בשיעור ד̇לך אלאמר ועלי אנה לא נעשה בידי אדם פלד̇לך אן חשב עלי הד̇א אלחלון אלד̇י פתחה אלמא או נחוה ליבקיה ליתצרף פיה שיעורו בפותח טפח ואם חשב עליו ליכון ידכ̇ל מנה אלצ̇ו שיעורו מלא מקדח מת̇ל לו פתחה מתחלה לכך. פקד תבין מעני הד̇ה אלהלכה עלי אלכמאל וצח לך אן ללרוזנה̈ ארבעה שיעורין אקלהא מלא מקדח ואלד̇י אליה אורך אצבעים על רוחב הגודל ואלד̇י אליה טפח על טפח ואעט̇מהא מלא אגרוף ותבין אלחאל אלד̇י יחתאג̇ פיה לכל שיעור מנהא.

הוא החלון אשר תכנס ממנו האורה. ואמר שמי שפתח חלון להכנס ממנו אורה אם היתה כפונדיון או יותר תביא את הטומאה. ואם פתח זה החלון לתשמיש לא להכנס ממנו האורה לא יביא את הטומאה אלא אם היה בו טפח על טפח או יותר על מה שקדם בכל הלכות מזאת המסכתא. ואם נפתח זה החלון מעצמו רצה לומר מבלי מעשי אדם אלא באחת מן הסיבות אשר זכר או בזולתן הנה זה החלון יקרא מאור שנעשה שלא בידי אדם ואז לא תצא הטומאה ממנו לבא לבית אחר אלא אם היה מלוא אגרוף או יותר. וזה אם לא חשב האדם על זה החלון אשר נפתח בלא כונה לאיזה דבר מן הדברים אלא עזב אותו בעצלותו. אבל אם חשב עליו לאיזה ענין ישוער בשיעור זה הדבר אף על פי שלא נעשה בידי אדם ולזה אם חשב על זה החלון אשר פתחוהו המים או כיוצא בהן להניח אותו לתשמישו שיעורו בפותח טפח ואם חשב עליו כדי שתכנס מכנו האורה שיעורו מלוא מקדח כאלו פתחו מתחלה לכך. הנה כבר התבאר ענין זאת הלכה על השלימות וברור לך שלהחלון ארבעה שיעורים היותר קטן מלוא מקדח ואחריו אורך אצבעים על רוחב הגודל ואחריו טפח על טפח והיותר גדול מלוא אגרוף והתבאר כל ענין אשר יצטרך בו לכל שיעור מהם.

ב הסריגות והרפפות מצטרפות כמלא מקדח כדברי בית שמאי בית הלל אומרים עד שיהא במקום אחד מלא מקדח להביא את הטומאה ולהוציא את הטומאה רבי שמעון אומר להביא הטומאה אבל להוציא את הטומאה בפותח טפח:

סריגות אלשבאך אלמנסוג̇ מן אלקצ̇באן ונחוהא ואסם אלקצ̇יב אלרקיק שריג וקד ד̇כרנא פי אלת̇אמן מן הד̇ה אלמסכתא אן תרגום שבכה סריגא. וכד̇לך רפפות נוע מן אלתשביך פתעמל אכוה̈ כבירה̈ לידכ̇ל מנהא אלצ̇ו ת̇ם יעמל עלי אלכוה̈ בג̇מלתהא שבאך קד יעמל מן עוד או גריד נכ̇ל או

בניא

סריגות הן השבכות הסרוגות מקנים וזולתן ושם הקנה הרך שריג וכבר זכרנו בשמיני א) מזאת המסכתא שתרגום שבכה סריגא. וכן רפפות מין שבכה ויעשו כוין גדולות להכנס מהן האורה ואחר זה יעשו על אלו הכוין בכללם שבכות הנעשות לפעמים מעיץ או מחריות דקל או בנין

וזולת

א) מ״ב.

בניאן וניר ד׳לך. פיקול בית שמאי אן אד׳א כאן פי מגמוע תכסיר עיון ד׳לך אלשבאך מלא מקדח יביא את הטומאה אד׳ ואלצ׳ו ידכ׳ל מן מגמועהא ולד׳לך קצד בהא. ת׳ם רגע באלכלאם עלי גרץ׳ אלהלכה וקאל אן הד׳א אלד׳י געלנא שיעור אלמאור מלוא מקדח פהו להביא את הטומאה לבית אנהא תדכ׳ל מן הד׳א אלת׳קב אד׳א כאנת הנאך טומאה או תחת אוהל מתצל בד׳לך אלמאור עלי מא תקדם ביאנה. וכד׳לך להוציא את הטומאה לאנהא אד׳א כאנת טומאה בבית תצא מן הד׳א אלמאור אלצגיר ויטמא כנגדו. וכ׳אלף רבי שמעון וקאל אן ולו מן אלמאור לא תצא טומאה מן אקל מן טפח ואין הלכה כר׳ שמעון.

וזולת זה. ואומרים בית שמאי שאם היה בצירוף חלקי הנקבים שבזאת השבכה מלוא מקדח יביאו את הטומאה מפני שהאורה נכנסת באלו הנקבים בצירופן ולזה היתה כונתו בהם. אחר זה ידבר עוד על ענין ההלכה ואמר שזה אשר הנחנו שיעור המאור מלוא מקדח הוא להביא את הטומאה לבית שתכנס מזה הנקב אם היתה שם טומאה או תחת אהל המחובר בזה המאור על מה שקדם ביאורו. וכמו זה להוציא את הטומאה שאם היתה טומאה בבית תצא מזה המאור הקטן ויטמא כנגדו. ור׳ שמעון חולק ואומר שאפילו מן המאור לא תצא טומאה בפחות מטפח ואין הלכה כר׳ שמעון.

ג חלון שהוא לאויר שעורה מלא מקדח בנה בית חוצה לה שעורה בפותח טפח נתן את התקרה באמצע החלון התחתון בפותח טפח והעליון מלא מקדח:

אד׳א בני בית חוצה לה רגעת בין שני בתים וליסת הי חיניד׳ ללצ׳ו אד׳ ליס ידכ׳ל מנהא צ׳ו ואנמא תבקי ללתצרף פקט פלד׳לך שיעורה בפותח טפח. ואן געל תסקיף הד׳א אלבית אלד׳י בנאה חוץ לחלון פי בעץ׳ ארתפאע אלרוזנה צאר מא מנהא תחת אלסקף ללתצרף ואלד׳י פוק אלסקף ללצ׳ו לאנה מכשוף ללסמא וידכ׳ל מנה אלצ׳ו.

אם בנה בית חוצה לה תהיה החלון בין שני בתים ואיננה אז לאורה הואיל ולא תכנס ממנו אורה ולא תשאר אלא לתשמיש בלבד ולזה שיעורו בפותח טפח. ואם נתן תקרת זה הבית אשר בנה חוץ לחלון בקצת גובה החלון נהיה מה שממנו תחת הגג לתשמיש ומה שהוא למעלה מן הגג לאורה מפני שהוא מגולה לשמים ותכנס ממנו האורה.

ד החור שבדלת שעורו מלא אגרוף דברי רבי עקיבה רבי טרפון אומר בפותח טפח שיור בה החרש מלמטן או מלמעלן הגיפה ולא מירקה או שפתחתו הרוח שעורו מלא אגרוף:

אד׳א כאנת ת׳קבה פי באב אלבית יקול ר׳ עקיבה אנה מת׳ל מאור שנעשה שלא בידי אדם לאנה לם יקצדה לידכ׳ל מנה אלצ׳ו ואן כאן ידכ׳ל מנה אלצ׳ו ולד׳לך יקדרה במלא אגרוף. ור׳ טרפון יקול אנה יתצרף מנה פי אדכ׳אל שי אלי אלבית ואכ׳ראגה מנה וצאר ללתשמיש ולד׳לך שיעורו בפותח טפח. ת׳ם קאל אד׳א כאן אלבאב אקצר מן פתח אלבאב חתי יבקא פצ׳א
ידכ׳ל

אם היה חור בדלת הבית ר׳ עקיבה אומר שהוא כמו מאור שנעשה שלא בידי אדם מפני שלא היתה הכונה בו שתכנס ממנו האורה אף על פי שהאורה נכנסת ממנו ולזה שיעורו במלוא אגרוף. ור׳ טרפון אומר שתשמיש זה החור הוא להכנים בו דבר אל הבית ולהוציאו ממנו ונהיה לתשמיש ולזה שיעורו בפותח טפח. עוד אמר שאם היתה הדלת קצרה מפתיחת [ט]
השער

ט) ר״ל מחלל הדלת.

ידכל מנה אלצו ענד גלק אלבאב אמא מן פוק ממא ילי אלסקף או ממא ילי אלארץ או סד אלאנסאן אלבאב ולם יסתוף גלקה פבקית שקה מפתוחה בין אלבאבין או בין אלבאב ואלכד או אחכם סדה ופתחה אלריח פאן הדה אלפתחאת כלהא הי מתל מאור שנעשה שלא בידי אדם לדברי הכל ושיעורו מלא אגרוף וחיניד תצא הטומאה מן הבית או תכנים לו מן דלך אלפצא והלכה כר׳ עקיבה.

השער עד שישאר חלל אשר יכנס ממנו האורה אחר נעילת הדלת אם מלמעלה לצד השקוף או מלמטה לצד הארץ או אם סתם האדם השער ולא השלים סתימתו ונשאר סדק פתוח בין הדלתים או בין הדלת והמזוזה או שסתם אותו כתיקונו ופתחו הרוח כל אלו הפתיחות דומות למאור שנעשה שלא בידי אדם ולדברי הכל שיעורו מלוא אגרוף ואז תצא הטומאה מהבית או תכנס לו מזה החלל והלכה כר׳ עקיבה.

ה העושה מקום לקנה ולאספתי ולנר שעורו כל שהוא כדברי בית שמאי בית הלל אומרים בפותח טפח לזון את עיניו ולדבר עם חבירו ולתשמיש בפותח טפח:

יקול אן מן תקב פי אלחאיט תקבא נאפדא לידפע פיה קצבה יעדהא לאמר מא או מסמאר יגלק בה אלבאב והו אלדי יתסמי אספתי לגמעה אלבאבין או לינעל הנאך אלה ינצב עליהא אלסראג או ליתטלע מנהא למן ימר ויגי או לינאדי מנהא מן אראד פתקדיר דלך אלתקב כמא וצף.

אמר שהעושה נקב מפולש בכותל להכנים בו קנה אשר ייחדהו לאיזה דבר או מסמר לסגור בו השער והוא אשר יקרא אספתי לפי שהוא אוסף השתי דלתות או להניח שם כלי אשר ישים עליו הנר או לראות ממנו עובר ושב או לקרוא ממנו מי שירצה הנה שיעור זה הנקב הוא כמו שאומר.

ו אלו ממעטין את הטפח פחות מכזית בשר ממעט על ידי רובע עצמות ופחות מעצם כשעורה ממעט על ידי כזית בשר פחות מכזית מן המת פחות מכזית מן הנבלה פחות מכעדשה מן השרץ פחות מכביצה אוכלים התבואה שבחלון וככי שיש בה ממש ונבילת העוף הטהור שלא חשב עליה ונבלת עוף הטמא שחשב עליה ולא הכשירה או הכשירה ולא חשב עליה:

מעני הדא אלקול אן אדא כאן חלון בין ביתין מתלא פיה טפח על טפח מצומצם אלדי יביא את הטומאה כמא תקדם וכאן פי אחד אלביתין טומאה מן אלטמאות אלתי תטמא באהל מן המת וקד תקדם עדדהא פי תאני הדה אלמסכתא ובאן אן מן גמלתהא כזית בשר ורובע עצמות וכאן פי דלך אלחלון שיא טאהרא פאנה קד אנקץ מקדאר אלחלון וצאר אקל מן טפח ולא ינתגס אלבית אלתאני. ואשתרט פי דלך באן לא יכון אלשי אלדי מיעט אלחלון מן נוע אלטומאה אלתי פי אלבית מתל אן יכון פי אלבית כזית מן המת ופי אלחלון פחות

ענין זה המאמר שאם היה למשל חלון בין שני בתים אשר בו טפח על טפח מצומצם המביא את הטומאה כמו שקדם והיתה באחד מן השני בתים טומאה מן הטומאות המטמאות באהל המת וכבר קדם עניגם בשני [ט]) מזאת המסכתא והתבאר שמכללם כזית בשר ורובע עצמות והיה בזה החלון דבר טהור הנה כבר נתמעט שיעור החלון ונהיה פחות מטפח על טפח ולא נטמא הבית השני. והתנה בזה שלא יהיה הדבר שמיעט החלון ממין הטומאה אשר בבית כמו אם היה בבית כזית מן המת ובחלון פחות מכזית מבשר המת אף

ט) מ״א.

מכזית מבשר המת ועלי אן פחות מכזית טהור כמא תקדם פי ת̇אני הד̇ה אלמסכתא או יכון פי אלבית רובע עצמות עלי מא אשתרט פי ת̇אני הד̇ה אלמסכתא ופי אלחלון פחות מעצם כשעורה לאן אד̇א כאן אלשי אלד̇י פי אלחלון מן נוע אלטומאה פהו יצטרף עמו. פלמא ד̇כר הד̇א אלשרט רג̇ע לתעדיד אלאשיא אלתי תמעט אד̇א צחת להא אלשרוט. וקד בינא פי סאדס הד̇ה אלמסכתא אן מן שרוט אלשי אלד̇י יחוץ בפני הטומאה אן לא תכון דעתו לפנותו. וקד בינא מראת אן טומאת אכלין בכביצה ומא כאן אקל מן אלביצה פהו לא ינג̇ס נג̇אסה̈ אכלין טמאין פלד̇לך נחסבה כאלשי אלטאהר כמא נבין פי אול מסכת טהרות. והתבואה שבחלון אן תכון נאבתה̈ הנאך וכל שי מתצל באלארץ̇ פהו טאהר וקד אשתרט אלתלמוד אן יכון הד̇א אלנבאת בעיד אלאצל מן אלחאיט ומאל וג̇לק אלחלון באטראפה לאנה אן כאן פי נפס אלחאיט פתכון דעתו לפנותו לאנה אן תרכה אפסד אלחאיט. וקד בינא פי אלסאדס מן הד̇ה אלמסכתא אן מן שרוט אלשי אלד̇י יחוץ אן לא יכון פי נרצ̇ה אזאלתה. ובין הו אן אד̇א כאן פי אלחלון מת̇לא ארבעה טפחים ותכון הד̇ה אלתבואה קד ג̇לקת מנה יתר על שלשה טפחים פאן הטפח נתמעט ולא תד̇כל טומאה ולא תכ̇רג̇ מן הד̇א אלחלון. וקד בינא פי סאבע עשר כלים אן ככי הו ד̇לך אלנסיג̇ אלרקיק אלאביץ̇ אלד̇י יוג̇ד פי ג̇וף אלקצב אלכבירה̈ והו שבה נסג̇ אלענכבות וכד̇לך יתסמי נסג̇ אלענכבות ככי ומנה שי רקיק ג̇דא ארק מן כ̇יוט אלאבריסם וד̇לך הו ככי שאין בו ממש ומנה נסיג̇ ספיק שבה אלת̇יאב אלמסקולה̈ אלשדידה̈ אלביאץ̇ וכד̇לך הו ככי שיש בה ממש. וסיבין לך פי אול מסכת טהרות אן נבלת העוף הטהור צריכה מחשבה וחיניד̇ תטמא טומאת אוכלין בכביצה ולא תחתאג̇ הכשר ואן נבלת עוף הטמא צריכה מחשבה והכשר וחיניד̇ תנג̇ס

טומאת

על פי שפחות מכזית טהור כמו שקדם בשני מזאת המסכתא או שהיה בבית רובע עצמות על מה שהותנה בשני[א] מזאת המסכתא ובחלון פחות מעצם כשעורה לפי שאם היה הדבר אשר בחלון ממין הטומאה הוא יצטרף עמו. ואחר שזכר זה התנאי ישוב למנות הדברים הממעטים אם יש בהן בבירור אלו התנאים. וכבר ביארנו בששי[ב]) מזאת המסכתא שמתנאי הדבר אשר יחוץ בפני הטומאה שלא תהיה דעתו לפנותו. וכבר ביארנו כמה פעמים שטומאת אוכלין בכביצה ומה שהוא פחות מכביצה אינו מטמא טומאת אוכלין טמאין ולכן נחשבהו כדבר הטהור כמו שנבאר בראשון[ג]) ממסכת טהרות. והתבואה שבחלון שתצמח שם וכל דבר המחובר בארץ טהור וכבר התנה התלמוד[ד]) ושיהיה שורש זאת התבואה רחוק מהכותל נטה וסתם החלון בענפיו לפי שאם היה בכותל עצמו יהיה דעתו לפנותו מפני שאם יניחהו ישחית הכותל. וכבר ביארנו בששי[ה]) מזאת המסכתא שמתנאי הדבר החוצץ שלא יהיה בדעתו לפנותו. ומבואר הוא שאם היה למשל בחלון ארבעה טפחים וכבר סתמה זאת התבואה יתר על שלשה טפחים מהם הנה הטפח נתמעט ואינו מביא את הטומאה ואינו מוציאה מזה החלון. וכבר ביארנו בשבעה עשר[ו]) מכלים שככי היא האריג הדק הלבן הנמצא בתוך הקנים הגדולים הוא דומה לקורי העכביש וכן יקרא קורי עכביש ככי ומזה האריג יש שהוא דק מאד יותר דק מחוטי המשי וזהו ככי שאין בו ממש ויש שהוא יותר עב הדומה לאריג הזך והלבן מאוד וכזה הוא ככי שיש בה ממש. ויתבאר לך בראשון[ז]) ממסכת טהרות שנבלת העוף הטהור צריכה מחשבה ואז תטמא טומאת אוכלים בכביצה ואינה צריכה הכשר ושנבלת העוף הטמא צריכה מחשבה והכשר ואז תטמא טומאת אוכלים בכביצה. וענין המחשבה שיחשוב עליה שתהיה מאכל אדם

כמו

א) מ״ה. ב) מ״ב. ג) מ״א. ד) בבא בתרא כ׳ ע״א. ה) מ״ב. ו) מי״ז. ז) מ״א.

טומאת אכלין בכביצה. ומעני אלמחשבה אן יעול עליהא אן תכון מאכל אדם עלי מא נבין פי אכר עקצין. והכשר הו אן תבתל לרצונו באחד שבעה משקין כמא יבין פי מכשירין והדה אלמעדודה כלהא טאהרה ולדלך תמעט:

כמו שנבאר באחרון[ב] מעוקצין. והכשר הוא שיתלחלח לרצונו באחד משבעה משקין כמו שיתבאר במכשירין[ג] ואלו המנויין כולן טהורין ולזה ימעטו.

ז ואלו שאינן ממעטים אין העצם ממעט על ידי עצמות ולא בשר על ידי בשר ולא כזית מן המת[ג] ולא כזית מן הנבלה ולא כעדשת מן השרץ ולא כביצת אוכלים ולא תבואה שבחלונות ולא ככי שאין בה ממש ולא נבלת העוף הטהור שחשב עליה ולא נבלת עוף הטמא שחשב עליה והכשירה ולא השתי והערב המנוגעים ולא לבינה מבית הפרס דברי רבי מאיר וחכמים אומרים הלבינה ממעטת מפני שעפרה טהור זה הכלל הטהור ממעט והטמא אינו ממעט:

נץ אלתורה פי כון אלסדא ואללחמה תנתגס באלצרעת קאל תעאלי או בשתי או בערב. ולבנה מבית הפרס טובה מן אלטוב אלני אלמעמולה מן בית הפרס ומעלום אן בית הפרס טמא לכנהם קאלוא פי אלתוספתא לא אמרו אלא גוש כבריתו ותבין גמלה אחכאמה פי הדה אלמסכתא. וקולה הטמא אינו ממעט יעם אלשי אלדי הו טמא פי נפסה מתל כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ או אלשי אלדי ינתגס בכונה פי אלחלון מתל כביצה אכלין מוכשרין או ככי ונחוהמא והלכה כחכמים.

לשון התורה שהשתי והערב מיטמאין בצרעת אמר יתברך[ד] או בשתי או בערב. ולבינה מבית הפרס לבינה מן הלבינים שאינם מבושלים הנעשים מבית הפרס וידוע שבית הפרס טמא אבל אמרו בתוספתא[ה] לא אמרו אלא גוש כבריתו ויתבארו כל אלו הדינים בזאת המסכתא. ואמרו הטמא אינו ממעט הוא כלל לכל דבר שהוא טמא בעצמו כמו כזית מן הנבילה וכעדשה מן השרץ או לדבר הנטמא לפי שהוא בחלון כמו בביצה אוכלין מוכשרין או ככי[ו] או הדומה להם והלכה כחכמים.

פרק ארבעה עשר

א הזיז מביא את הטומאה כל שהוא הגיזרה והגבלית בפותח טפח איזהו הזיז שפניו למטה והגיזרה שפניה למעלה וכמה אמרו הזיז מביא את הטומאה כל שהוא בזיז שהוא גבוה מן הפתח שלשה נדבכין שהם שנים עשר טפח יתר מכאן מביא את הטומאה בפותח טפח. העטרות והפתוחים מביאין את הטומאה בפותח טפח:

הדא אלזיז אלדי יביא את הטומאה בכל שהוא קד בין לך כיף צורתה ושרטה ודלך אן תכון לה עטפה אלי מא ילי אלארץ הכדא ויכון בינה ובין אלארץ ארתפאע אתנתי עשרה קבצה פמא דונהא והו כארג מן גאנב באב אלבית פנתכיל דלך אלטרף אלמנעטף כאנה קד וצל אלי אלארץ ואחאז אלמומאה

זה הזיז אשר יביא את הטומאה בכל שהוא כבר התבאר לך[ז] מה צורתו ותנאו וזה שיש לו נטיה לצד הארץ כמו זה 43 ויהיה בינו ובין הארץ גובה שנים עשר טפחים או פחות מזה והוא יוצא מרופן פתח הבית ונדמה במחשבתינו כאילו הקצה הנטוי כבר הגיע לארץ וכלל הטומאה אשר תחתיו

ב) מ״ב. ג) פ״ו מ״ד. ג) בכ״י ובמא״י חסירות המלות ולא כזית מן המת. ד) ויקרא י״ג מ״ח. ה) פי״ז הלכה ז׳. ו) בכל כתבי יד נכתב בטעות כלי ובהעתקה העברית נשמטה המלה. ז) פ״ח מ״ב.

אלטומאה אלתי תחתיו לנהד אלבית והדה אלשיעורין כלהא הלכה למשה מסיני. ונדבכין גמע נדבך וקד בינא פי ברכות הדא אלאסם עלי מא דא ידל. ועטרות אלתיגאן יעני אלכארגה מן אלמבאני. ופתוחין אלנקושאת תכון איצא נאתיה וכתיר מא יפעל הדא פי אלמבאני מן אלחגארה או מן אלגבס.

תחתיו מצד הבית ואלו השיעורים כולם הלכה למשה מסיני. ונדבכים קבוץ נדבך וכבר ביארנו בברכות[א] על מה יורה זה השם. ועטרות הכתרות רצה לומר היוצאות מן הבנינים. ופתוחין הציורים שהם גם כן בולטים ועל הרוב יעשה זה בבנינים מאבנים או מן גפסים.

ב ויז שעל גבי הפתח מביא את הטומאה כפותח טפח שעל גבי החלון רום אצבעיים שעל גבי מלא מקדח כל שהוא רבי יוסי אומר מלואו:

שעל גבי הפתח אן יכון כארג מן אלמשקוף פלכונה פוק שנים עשר טפח אחתאג אן יכון פיה פותח טפח וחיניד יביא טומאה לבית. תם קאל שעל גבי החלון רום אצבעים פמא דונהא וחיניד יביא טומאה לבית. ותבין פי אלתוספתא אן יחתאג אן יכון רוחב הדא אלזיז רוחב הגודל. הדא אדא כאן חלון שהיא עשויה לתשמיש אלדי שיעורה טפח על טפח כמא תקדם אמא הלון העשויה למאור אלדי שיעורה מלוא מקדח פאי מקדאר כאן אלזיז ובאי ארתפאע כאן יביא את הטומאה פכאנה יקול שעל גבי חלון העשויה למאור ששיעורה מלוא מקדח כל שהוא. ור׳ יוסי קאל אן יחתאג יכון ארתפאע הדא אלזיז איצא מלוא מקדח פמא דונה ואין הלכה כר׳ יוסי.

שעל גבי הפתח שהוא יוצא מן המשקוף ומפני שהוא למעלה משנים עשר טפח צריך שיהיה בו פותח טפח ואז יביא טומאה לבית. אחר זה אמר שעל גבי החלון רום אצבעים או פחות מזה ואז יביא טומאה לבית. והתבאר בתוספתא[ב] שיצטרך שיהיה רוחב זה הזיז רוחב אגודל. זהו אם היתה הלון שהיא עשויה לתשמיש אשר שיעורה טפח על טפח כמו שקדם[ג] אבל חלון עשויה למאור אשר שיעורה מלא מקדח יביא את הטומאה באיזה שיעור שיהיה הזיז ובאיזה גובה שיהיה הנה זה כאילו אמר שעל גבי חלון העשויה למאור ששיעורה מלא מקדח כל שהוא. ור׳ יוסי אומר שצריך שיהיה גובה זה הזיז גם כן מלא מקדח או פחות מזה ואין הלכה כר׳ יוסי.

ג קנה שעל גבי הפתח אפילו גבוה מאה אמה מביא את הטומאת כל שהוא דברי רבי יהושע רבי יוחנן בן נורי אומר אל יחמיר זה מן הזיז:

יקול ר׳ יהושע לכון אלקנה ממתד עלי טולה ובלצק אלחאיט ועלי אנה פוק שנים עשר טפח פהו יביא את הטומאה לבית בכל שהוא. וקאל ר׳ יוחנן בן נורי לא תכון הדה אלקצבה אשד חכם מן אלזיז אלדי לא יביא את הטומאה אדא כאן למעלה משנים עשר טפח אלא בפותח טפח כמא תקדם והלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

ר׳ יהושע אומר לפי שהקנה מתפשט על ארכו ודבוק לכותל אף על פי שהוא למעלה משנים עשר טפחים הוא יביא את הטומאה לבית בכל שהוא. ר׳ יוחנן בן נורי אומר אל יהא דין זה הקנה חמור מן הזיז אשר לא יביא את הטומאה אם היה למעלה משנים עשר טפחים אלא בפותח טפח כמו שקדם והלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

ד ויז שהוא סובב את כל הבית ואוכל כפתח שלש אצבעות טומאה כבית כלים שתחתיו

[א] פ״ב מ״ד [ב] אהלות פי״ד הלכה ז׳. [ג] פי״ג מ״א.

שתחתיו טמאים טומאה תחתיו רבי אליעזר מטמא את הבית ורבי יהושע מטהר וכן בחצר שהיא מוקפת אכסדרה:

הד̇א שבה נטאק דאיר בארבע חיטאן אלבית וכ̇ארג̇ מנה פי פצ̇א אלפתח שלש אצבעות הכד̇א. וקולה וכן בחצר המוקפת אכסדרה יריד בה אן אד̇א כאנת אלדאר דאירה̈ בפרטלאת וכאנת טומאה בבית פכל מא תחת תלך אלפרטלאת טמא לאן אלטומאה תצא מן הבית ותנתשר תחת אלתסקיף כלה. אמא אד̇א כאנת טומאה בחצר פלא כלאם אן כלים שבאכסדרה טהורים לאן אלטומאה מכשופה̈ ללהוא פאן כאנת אלטומאה פי אחד אלפרטלאת הבית טמא לדברי הכל לאן תסקיף אלפרטל קד אעם גמלה̈ פתח הבית ואנמא אכ̇תלפא פי אלזיז לכונה אכ̇ד̇ מן אלבאב שלש אצבעות פקט. קול ר׳ אליעזר אד̇ ופי אלזיז חומרא בכונה יטמא בכל שהוא כמא תקדם כד̇לך יביא טומאה לבית בשלש אצבעות. אמא לו כאן אכ̇ד̇ מן פתח הבית טפח לכאן אלבית טמא לדברי הכל והלכה כר׳ יהושע.

זה הזיז דומה להגורה אשר סביב לארבעה כותלי הבית ויוצא ממנו בחלל הפתח שלש אצבעות כזה 44. ואמרו וכן בחצר המוקפת אכסדרה ירצה בו אם היתה חצר מוקפת באכסדראות והיתה טומאה בבית כל מה שהוא תחת האכסדראות טמא מפני שהטומאה תצא מן הבית ותתפשט תחת התקרה כולה אבל אם היתה טומאה בחצר אין צריך לומר שהכלים שבאכסדרה טהורים לפי שהטומאה מגולה לאויר. ואם היתה הטומאה באחת מן האכסדראות הבית טמא לדברי הכל לפי שתקרת האכסדרה כוללת כל פתח הבית ולא נחלקו אלא בזיז לפי שהוא אוכל מן הפתח שלש אצבעות לבד. ר׳ אליעזר אומר הואיל ויש חומרא בזיז שיטמא בכל שהוא כמו שקדם כן יביא טומאה לבית בשלש אצבעות אבל אילו אכל מן הבית טפח היה הבית טמא לדברי הכל. והלכה כר׳ יהושע.

ה שני זיזין זה על גבי זה ויש בהן פותח טפח וביניהן פותח טפח טומאה תחתיהן תחתיהן טמא ביניהם ביניהן טמא על גביהן כנגדו עד לרקיע טמא. היה העליון עודף על התחתון פותח טפח טומאה תחתיהן או ביניהן תחתיהן וביניהן טמא על גביהן כנגדו עד לרקיע טמא. היה העליון עודף על התחתון פחות מטפח טומאה תחתיהן תחתיהן וביניהן טמא ביניהן או תחת המותר רבי אליעזר אומר תחתיהן וביניהן טמא רבי יהושע אומר ביניהן ותחת המותר טמא ותחתיהן טהור:

אעלם אן כל מא יקול תחתיהן פמעני ד̇לך תחת התחתון פי מא בינה ובין אלארץ̇ וכל מא יקול על גביהן פמענאה על גבי העליון. פאד̇א כאן העליון עודף טפח פלא פרק בין כון אלטומאה תחת אלזיז אלספלי או תחת אלטפח אלזאיד אלד̇י יזיד אלפוקי או על גבי זיז התחתון אלד̇י תג̇י אלטומאה ביניהן כל מא תחת אלפוקי טמא פי ג̇מיע הד̇ה אלאוצ̇אע. ואצול ד̇לך קד תכררת מראת ולד̇לך קאל תחתיהן וביניהן טמא והלכה כר׳ יהושע.

דע שכל מה שאומר תחתיהן ענינו תחת התחתון במה שהוא בינו ובין הארץ וכל מה שאומר על גביהן ענינו על גב העליון. ואם היה העליון עודף טפח אין הבדל בין שהטומאה תחת הזיז התחתון או תחת הטפח העודף של העליון או על גבי זיז התחתון שאז תבוא הטומאה ביניהם וכל מה שתחת העליון טמא בכל אלו המקומות. ושרשי זה הדין כבר נזכרו כמה פעמים ולזה אמר תחתיהם וביניהם טמא. והלכה כר׳ יהושע.

ו יש בהן פותח טפח ואין ביניהן פותח טפח טומאה תחתיהן תחתיהן טמא ביניהן או על גביהן כנגדו עד הרקיע טמא:

אד̇א כאנת טומאה ביניהן וכאן בינהמא אקל מן ארתפאע טפח פליסת תלך אלטומאה פי אוהל ואנמא הי מצ̇גוטה̈ והי אלתי תתסמי פי אלתלמוד טומאה רצוצה פלד̇לך כנגדו עד הרקיע טמא וכאנהא על גביהן. ואלד̇י אוג̇ב אן לא תנג̇ס זאיצ̇א תחתיהן לכון פי אלתחתון פותח טפח והו מרתפע ען אלארץ̇ ארתפאעא כת̇ירא לאן אלכלאם פי אלזיז והו מרתפע כמא תקדם.

אם היתה טומאה ביניהן והיה בין שניהן פחות מגובה טפח זאת הטומאה אינה באוהל אלא היא דחוקה והיא אשר תקרא בתלמוד טומאה רצוצה ולכן כנגדה עד הרקיע טמא וכאילו היתה על גביהן. ומה שיהייב שלא תטמא גם כן תחתיהן זהו לפי שבתחתון פותח טפח והוא גבוה מן הארץ גובה רב מפני שהדבור הוא בזיז והוא גבוה כמו שקדם.

ז אין בהן פותח טפח בין שיש ביניהן פותח טפח בין שאין ביניהן פותח טפח טומאה תחתיהן ביניהן או על גביהן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת וכן שתי יריעות שהן גבוהות מן הארץ פותח טפח:

הד̇א בין ממא תקדם ואחכאם אלשתי יריעות זו על גבי זו כחכם שני זיזין.

זהו מבואר ממה שקדם ודיני השתי יריעות זו על גב זו כדין שני זיזין.

פרק חמשה עשר.

א סגוס עבה וכופת עבה אינן מביאין את הטומאה עד שיהוא גבוהין מן הארץ פותח טפח קפילין זו על גבי זו אינן מביאות את הטומאה עד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח. טבליות של עץ זו על גב זו אינן מביאות את הטומאה עד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח ואם היו של שיש טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת:

קד בינא פי אלחאדי עשר מעני קולה אין מביאין את הטומאה ושרהנא סגוס אלברנס וכופת קטעה̈ כ̇שב וטבליות אלואה ומעני קולה הנא עד שיהוא גבוהין מן הארץ פותח טפח עלי מא אצ̇ף לך וד̇לך אן אד̇א כאנת בראנס או קטע כ̇שב או אלואח או ת̇יאב מג̇עולה̈ ואחד פוק ת̇אן חתי ג̇א פי ארתפאעהא טפח פמא זאד ת̇ם כאנת טומאה מן פוק תלך אלטבלה מת̇לא אלת̇י הו גבוהה מן הארץ טפח וכאנת טבלה ת̇אניה̈ מן פוק אלטומאה לאצקה̈ בהא פאן תלך אלטבלה אלעליונה מביאה את הטומאה ותתנג̇ס ג̇מיע אלטבלאות ומא בינהא מן אלכלים והד̇א אלחכם בעינה פי אלסגוס ואלקפילין ונחוהא. ובהד̇א אלשי כ̇אלפת

כבר ביארנו באחד עשר ענין אמרו אין מביאין את הטומאה וביארנו שסגוס הוא אלברנוס וכופת חתיכת קורה וטבליות לוחות וענין אמרו כאן עד שיהוא גבוהין מן הארץ פותח טפח על מה שאומר לך וזה שאם היו סגוסין או כופתות או טבליות או בגדים מונחים אלו כפי אלו עד שהיה בגבהם טפח או יותר ואחר זה למשל היתה טומאה למעלה מזאת הטבלה שהיא גבוהה מן הארץ טפח והיתה טבלה שנית על הטומאה ודבוקה בה הנה זאת הטבלה העליונה מביאה את הטומאה ויטמאו כל הטבלאות ומה שביניהן מן הכלים וזה הדין בעצמו הוא בסגוס והקפילין והדומה להן. ובזה הדבר נבדלות טבלאות של

טבלאות שלשיש לאנהא מחסובה כאלארץ ואדא כאנת רכאמה עלי רכאמה ולו כאן בין אלרכאמה אלפוקיה אלתי תחתהא אלטומאה ובין אלארץ ארתפאע אלף רכאמה לא נחסב מא תחתהא מן אלרכאם כאנה מעדום בל נקול אלטומאה רצוצה והי בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. ונץ אלתוספא פי תבין הדא אלמעני הכדא טבלאות שלשיש חלוקות נתונות זו על גבי זו וטומאה תחת אחת מהן ואפילו גבוהות מן הארץ אלף אמה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת:

שיש לפי שהן נחשבות כקרקע ואם היתה טבלה של שיש על טבלה של שיש ואפילו אם היה בין הטבלה של שיש העליונה אשר תחתיה הטומאה ובין הארץ גובה אלף טבליות לא נחשוב מה שתחתיהם מן הטבליות כאילו אינם אבל נאמר הטומאה רצוצה והיא בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. ולשון התוספתא[א] בביאור זה הענין כמו זה. טבלאות של שיש חלוקות נתונות זו על גבי זו וטומאה תחת אחת מהן אפילו גבוהות מן הארץ אלף אמה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת.

ב טבליות של עץ שהן נוגעות זו בזו בקרנותיהם והן גבוהות מן הארץ פותח טפח טומאה תחת אחת מהן הנוגע בשניה טמא טומאת שבעה כלים שתחת הראשונה טמאים ושתחת השניה טהורין. השלחן אינו מביא את הטומאה עד שיהא בו ריבוע כפותח טפח:

נוגעות בקרנותיהם עלי הדה אלצורה. הנוגע בשנייה טמא טומאת שבעה לאנהא גז מן אהל המת וכלים שתחתיה טהורים לאן ליס יוצל בינהא ובין אלטבלה אלתי תחתהא אלטומאה פותח טפח חתי תבוא לה טומאה ואנמא תמאסת אלזואיה ללזואיה פקט כמא בינא פחצל הדא אלמעני וקס עליה. וקולה עד שיהא בו רבוע בפותח טפח לאן קד יכון קליל אלארתפאע או קליל אלערץ פהו לא יביא טומאה תחתו חתי יכון פיה טפח על טפח על רום טפח פמא זאד:

45 נוגעות בקרנותיהן על זאת הצורה הנוגע בשניה טמא טומאת שבעה לפי שהיא חלק מאוהל המת וכלים שתחתיה טהורים לפי שאין חיבור ביניהם ובין הטבלה אשר תחתיה הטומאה פותח טפח עד שתבוא לה טומאה והקרנות לבד נוגעות זו בזו כמו שביארנו והבן זה הענין והקש עליו. ואמרו עד שיהא בו ריבוע בפותח טפח מפני שלפעמים השלחן הוא גבוה מעט או רחב מעט והוא לא יביא טומאה תחתיו עד שיהיה בו טפח על טפח על רום טפח או יותר.

ג חביות שהן יושבות על שוליהן או מוטות על צדיהן באויר והן נוגעת זו בזו בפותח טפח טומאה תחת אחת מהן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. במה דברים אמורים בטהורות אבל אם היו טמאות או גבוהות מן הארץ פותח טפח טומאה תחת אחת מהן תחת כולם טמא:

קד עלמת שכל אלכואבי כיף הו ודלך אן בטונהא נאתיה וקיעאנהא ורוסהא מנכרטה פאדא דנאת כאביה מן כאביה פקד ימס סטח הדה לסטח הדה עלי טפח ועלי אכתר מן טפח פאדא מסת ואחדה

תאניה

כבר ידעת איך היא תמונת החביות וזה שבטניהן בולטות ושוליהן וראשיהן יותר מחודדין הנה אם נגעה חבית בחבית כבר נגע שטח זו בשטח זו בטפח או ביותר מטפח ואם נגעה חבית אחת בשנית והתחברו

כולן

א) פט״ו הלכה א׳.

תאניה ואתצלת כלהא סוי כאנת גאלסה עלי קיעאנהא או עלי אגנאבהא וכאנת כלהא מרתפעה ען אלארץ טפח פמא זאד פקד צארת כלהא אוהל ואחד ולדלך אדא כאנת טומאה תחת אחת מהן תחת כולן טמא. וזאד פי הדה אלחביות חכם וקאל אנהא אדא אתצלת כמא וצפנא בפותח טפח וכאנת קד אנתגסת מן קבל בנוע מן אנואע אלטמאות וכאנת טומאה תחת אחת מהן תחת כולן טמא ועלי אן ליס הנאך חלל טפח הדא לכונהא דאת אגואף להא חלל כתיר פאנא נקול הצד העליון מביא את הטומאה עלי מא תקדם מן קול בית הלל פי אלטומאה אד והדה אלחביות כלהא טמאות ואוירן טמא אמא לו כאנת טהורות למא אתסע הדא אלקול לאן הצד העליון לם תצלה אלטומאה אד וכלי חרס אינו מטמא מגבו כמא תאצל:

כולן בין שהן יושבות על שוליהן או מוטות על צידיהן והיו כולן גבוהות מן הארץ טפח או יותר כבר נהיו כולן לאוהל אחד ולזה אם היתה טומאה תחת אחת מהן תחת כולן טמא. והוסיף באלו החביות דין ואמר שאם נתחברו כמו שביארנו בפותח טפח והיו כבר טמאות קודם זה במין ממיני הטומאות והיתה טומאה תחת אחת מהן תחת כולן טמא אף על פי שאין שם חלל טפח וזה לפי שיש להן גופות אשר חללם גדול ולכן נאמר הצד העלין מביא את הטומאה על מה שקדם ממאמר בית הילל בטומאה הואיל ואלו החביות כולן טמאות ואוירן טמא אבל אילו היו טהורות זה המאמר אינו נופל עליהן לפי שהטומאה לא תבוא להצד העליון מפני שכלי חרס אינו מטמא מגבו כמו שהושרש.

ד בית שחצצו בנסרים או ביריעות מן הצדדים או מן הקורות טומאה בבית כלים שבחצץ טהורים טומאה בחצץ כלים שבבית טמאין כלים שבחצץ אם יש שם פותח טפח טמאים ואם לאו טהורים:

כלים שבחצץ יעני אן תכון פי נפס אלמחיצה פאן כאן פי מוצעהא פצא טפח על טפח פהי תנתגס בין היתה טומאה בבית בין היתה מן כלף אלחצץ והדה אליריעות תחוץ בפני הטומאה לאנהא געלהא אוהל עלי מא קד תבין פי אלפרק אלתאמן מן הדה אלמסכתא.

כלים שבחצץ רצה בו שהם בעצם המחיצה ואם היה במקומן חלל טפח על טפח נטמאו הכלים בין היתה טומאה בבית בין היתה אחורי החצץ ואלו היריעות יחוצו בפני הטומאה לפי שעשה אותן אוהל לפי מה שכבר התבאר בפרק שמיני [ב] מזאת המסכתא.

ה חצצו מארצו טומאה בחצץ כלים שבבית טמאים טומאה בבית כלים שבחצץ אם יש במקומן טפח על טפח על רום טפח טהורים ואם לאו טמאים שארצו של בית כמוהו עד התהום:

קולה כלים שבחצץ לא פרק בין כונהא פי נפס אלחצץ או בין אלחצץ ואלארץ לאן מתי מא לם יכן בין אלחצץ ואלארץ ארתפאע טפח פמא זאד פכאן דלך אלחאגז מעדום וכאן אלכלים מדפונה פי נפס אלארץ אלתי תנתגס ללאצל אלדי דכר שארצו של בית כמוהו עד התהום.

אמרו כלים שבחצץ אין הבדל בין שהם בחצץ עצמו או בין החצץ והארץ לפי שכל זמן שאין בין החצץ והארץ גובה טפח או יותר זה הדבר המבדיל הוא כאילו אינו והכלים הם כטמונים בארץ עצמה ויטמאו על השורש אשר זכר שארצו של בית כמוהו עד התהום. ולשון ספרי [ג] כל

וגץ אשר

ב) מ״א. ג) במדבר פיסקא קכ״ו.

אלטומאה פי דֹלך אלכדים פי מוצע פיה טפח על טפח על רום טפח צאר אלכדים כלה במנזלה̇ קבר סתום ומטמא מכל סביביו. ונץ אלתוספתא כרי של תבואה וטומאה בתוכו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואם יש במקום הטומאה טפח על טפח הרי הוא כקבר סתום ומטמא מכל סביביו:

הטומאה בזה הכרי במקום שבו טפח על טפח על רום טפח הכרי כולו נחשב כקבר סתום ומטמא מכל סביביו. ולשון התוספתא א) כרי של תבואה וטומאה בתוכו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואם יש במקום הטומאה טפח על טפח הרי הוא כקבר סתום ומטמא מכל סביביו.

ח חצר הקבר העומד בתוכה טהור עד שיהא בה ארבע אמות כדברי בית שמאי בית הלל אומרים ארבעה טפחים. קורה שעשאה גולל לקבר בין עומדת בין מוטה על צדה אין טמא אלא כנגד הפתח. עשה ראשה גולל לקבר אין טמא אלא עד ארבעה טפחים בזמן שהוא עתיד לגוד רבי יהודה אומר כולה חבור:

קד תבין פי אלתוספתא אן הדֹה אלחצר מסקפה̇ ואבואב אלמערות אלתי פיהא אלקבר מפתוחה̇ אלי הדֹה אלחצר והי אלתי תתסמי חצר הקבר ומן וקף פיהא פהו טהור אלא אן כאן פיהא ארבע אמות על ארבע אמות פמא דון דֹלך פאנה היניד לקרבה מן פם אלמערה ינתגס ועלי מדֹהב בית הלל אנה טאהר חתי יכון פי אלחצר ארבע קבצ̇את פי ארבע קבצ̇את פמא דון דֹלך. ומתי מא כאנת הדֹה אלחצר מכשופה̇ ללסמא הנכנס לתוכה טהור עלי אי חאל אלא אן נגע בבאב אלמערה. ופי אלתוספתא בזמן שהיא פתוחה לאויר אפילו אינו מורחק מן השקוף אלא כל שהוא הנכנס לתוכה טהור ובלבד שלא יגע בשקוף. וקולה אין טמא אלא כנגד הפתח יעני פתח הקבר. תֹם קאל אנה אדֹא נצב אלכשבה̇ ואקפה̇ עלי פם אלקבר וגֹעלהא לחרא פאן ארתפאע ארבעה טפחים מנהא פקט יטמא משום גולל ובשרט אן יעול עלי קטע אלזאיד עלי ארבעה טפחים ורבי יהודה יקול ולו עול כלהא הי גולל. ולגוד ליקטע מן קולה גודו אילנא ואין הלכה כר' יהודה:

כבר התבאר בתוספתא ב) שעל זאת החצר תקרה ושפתחי המערות אשר בהם הקבר פתוחים לזאת החצר והיא אשר תקרא חצר הקבר והעומד בה הוא טהור אלא אם יש בה ארבע אמות על ארבע אמות או פחות מזה לפי שאז לקרבתו לפי המערה יטמא. ועל דעת בית הלל הוא טהור עד שיהיה בחצר ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או פחות מזה ואם זאת החצר היא מגולה לשמים הנכנס לתוכה טהור על כל פנים אלא אם נגע בפתח המערה. ובתוספתא ג) בזמן שהיא פתוחה לאויר אפילו אינו מורחק מן השקוף אלא כל שהוא הנכנס לתוכה טהור ובלבד לא יגע בשקוף. ואמרו אין טמא אלא כנגד הפתח ירצה בו פתח הקבר. אחר זה אמר שאם זקף הקורה עומדת על פי הקבר ועשאה גולל לא יטמא אלא גובה ארבע טפחים ממנה משום גולל ובתנאי שבדעתו לחתוך המותר על ארבעה טפחים ור' יהודה אומר אף על פי שדעתו כן הקורה כולה נחשבת גולל. ולגוד לחתוך מאמרו ד) גודו אילנא ואין הלכה כר' יהודה.

ט חבית שהיא מליאה משקים טהורים ומוקפת צמיד פתיל ועשאה גולל לקבר הנוגע בה טמא טומאת שבעה והחבית והמשקין טהורין. בהמה שעשאה גולל לקבר הנוגע בה טמא טומאת שבעה רבי מאיר אומר כל שיש בו רוח חיים אינו מטמא משום גולל:

קד כבר

א) פט"ו הלכה ו'. ב) שם הלכה ז'. ג) שם. ד) דניאל ד' י"א.

קד עלמת אן כלי חרש המוקף צמיד פתיל לא ינתגס בטומאת מת וכדלך אלבהאים אלחיה לא תנתגס ראסא בנוע מן אנואע אלטמאות כמא אצלנא פי אלצדר. פאדא עמל מנהא לחדא ללקבר פהי תטמא משום גולל ליס לאנהא אנתגסת אלא בכונהא גז מן אלקבר ואלדי ינגס בהא קד נגע בקבר פהי תטמא במגע טאל מא הי עלי אלקבר ואדא זאלת ען אלקבר בקית טאהרה לאנהא טאהרה פי דאתהא ואין הלכה כר׳ מאיר.

כבר ידעת שכלי חרס המוקף צמיד פתיל אינו מיטמא בטומאת מת וכן הבהמות החיות לא יטמאו כלל במין ממיני הטומאות כמו שהשרשנו בפתיחה. הנה אם עשה מהם גולל לקבר שאז יטמאו משום גולל אין זה מפני שנטמאו אלא מפני שהם חלק מן הקבר והנוגע בהם כבר נגע בקבר ולזה יטמאו במגע כל זמן שהם על הקבר ואם הוסרו מן הקבר ישארו טהורים לפי שהם טהורים בעצמן ואין הלכה כר׳ מאיר.

י הנוגע במת ונוגע בכלים המאהיל על המת ונוגע בכלים טמאין מאהיל על המת ומאהיל על הכלים הנוגע במת ומאהיל על הכלים טהורים אם יש בידו פותח טפח טמאין שני בתים ובהן כשני חצאי זיתים פשט את שתי ידיו להן אם יש בידו פותח טפח מביא את הטומאה ואם לאו אינו מביא את הטומאה:

קד תקדם לך פי אלפרק אלאול מן הדה אלמסכתא אן אלאנסאן אדא נטמא במת ונגע בכלים יטמא אותן טומאת שבעה פלדלך אדא אנתגס אדם במת אמא אנה נגע בו או האהיל עליו תם נגע בכלים פתלך אלכלים טמאים אמא אן נגע במת או האהיל עליו תם האהיל על הכלים פלא ינגסהא לאן טמא מת אינו מטמא באהל ואנמא יטמא במגע. אללהם אלא אן האהיל בידו אחת על הטומאה ובאליד אלתאניה על הכלים מעא וכאן פי ידה פותח טפח אלדי הו שיעור הבאת הטומאה פאן תלך אלכלים תנתגס לחצולהא מע אלטומאה תחת אוהל אחד. וקד תקדם לך פי אלפרק אלסאדס אן אדם נעשה אוהל לטמא. וכדלך אדא כאן ביתין מתקארבין ובהן כשני חציי זתים תם פשט ידיו ללביתין מעא פאן כאן פי ידיה פותח טפח פי כל יד פקד אוצל אלטומאה בינהמא ואנתגס הו ואלביתין וצארת כבית אחד וצאר כזית מן המת תחת אוהל מתצל ולא תסתנכר קולה אם יש בידו פותח טפח לאן קד קדמנא אן קטן בן יומו מטמא טמא מת פקט יכון צבי צגיר.

כבר קדם לך בפרק הראשון א) מזאת המסכתא שאדם הנטמא במת ונגע בכלים יטמא אותן טומאת שבעה ולכן אם נטמא אדם במת בין שנגע בו או האהיל עליו ואחר זה נגע בכלים אלו הכלים טמאים אבל אם נגע במת או האהיל עליו ואחר זה האהיל על הכלים לא יטמא אותן לפי שטמא מת אינו מטמא באוהל ולא יטמא אלא במגע. האלהים הלא אם האהיל בידו אחת על הטומאה ובידו השנית על הכלים כאחת והיה בידו פותח טפח שהוא שיעור הבאת הטומאה אז אלו הכלים טמאים מפני שהם תחת אוהל אחד עם הטומאה. וכבר קדם לך בששי ב) שאדם נעשה אוהל לטמא. וכמו זה אם היו שני בתים קרובים זה לזה ובהן כשני חציי זיתים ואחר זה פשט שתי ידיו לשני בתים כאחת אם היה בידיו פותח טפח בכל יד כבר חיבר הטומאה בין שניהן ויטמא הוא והשני בתים ויהיו כבית אחד וכזית מן המת יהיה תחת אוהל מחובר ואל יקשה לך אמרו אם יש בידו פותח טפח לפי שכבר הקדמנו ג) שקטן בן יומו מטמא טמא מת הנה אפשר שיהיה נער קטן ד).

כל כל

א) מ״ב. ב) מ״א. ג) נדה פ״ה מ״ג. ד) ר״ל שאין בידו פותח טפח, לכן הוצרך להתנות אם יש בידו פותח טפח.

פרק ששה עשר.

א כל המטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע, אמר רבי טרפון אקפח את בני שזו הלכה מקופחת ששמע השומע וטעה שהאיכר עובר והמרדע על כתפו והאהיל צדו אחד על הקבר וטמאוהו משום כלים המאהילים על המת. אמר רבי עקיבה אני אתקן שיהו דברי חכמים קיימים שיהוא כל המטלטלין מביאין את הטומאה על אדם הנושאן בעובי המרדע ועל עצמן בכל שהן ועל שאר ארם וכלים כפותח טפח:

מרדע אלמחראת̇ וקד תקדם לך פי סאבע עשר כלים אנה מרדע בינוני והו אלד̇י הקיפו טפח פאד̇א כאן מחיטה טפח פיכון רחבו אצבע ות̇לת̇ וד̇לך ת̇לת̇ אלטפח באלתקריב. וקד בין אלתלמוד אן רבי טרפון ט̇ן ענד סמאע הד̇א אלקול אן מענאה אן אלמרדע או כל מא הו בגלט̇ אלמרדע אד̇א האהיל על הטומאה ועל הכלים אנתג̇ס תלך אלכלים והביא להן טומאה פאנכי ד̇לך ודעי אן יעזמה אללה אולאדה אן כאן ליס הד̇א אלחכם גלט בל הו גלט והד̇ה אלהלכה עאדמה̈ אלצואב והו מעני קולה הלכה מקופחת. ומנה קולהם אין הקב״ה מקפח זכות כל בריה אי לא יעדמהא לה בל יג̇ד פאידתהא וכד̇לך קאלוא אוי לה לרבנות שהיא מקברת את בעליה אין לך כל נביא ונביא שלא קפה ארבעה מלכים שנאמר חזון ישעיהו וכו׳. יעני עדמהם ובקי הו בעדהם. ת̇ם אט̇הר מוצ̇ע אלוהם וקאל אנא וקע הד̇א אלגלט למא סמע אלסאמע אן אלחראת̇ אד̇א משי אלמחראת̇ עלי כתפה והאהיל טרף ד̇לך אלעוד עלי אלקבר פקד אנתג̇ס אלחראת̇ פט̇ן אלסאמע אן עלה̈ אנתג̇אס אלחראת̇ אנמא הי חצולה מע אלמת או אלקבר תחת ט̇לאל ואחד והו ט̇לאל אלמרדע פקטע וקאל אן כל המטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע וליס אלאמר כד̇לך ואנמא עלה̈ אנתג̇אסה כונה נוגע במרדע ואלמרדע קד האהיל על הטומאה ומן נגע בכלים המאהילים על המת פקד אנתג̇ס כמא בינא פי צדר הד̇א אלסדר ואמא הבאת הטומאה

פלא

מרדע המלמד[א] וכבר קדם לך בשבעה עשר מכלים[ב] שהוא מרדע בינוני והוא אשר הקיפו טפח ואם היה הקיפו טפח יהיה רחבו אצבע ושליש וזהו שליש טפח בקירוב. וכבר ביאר התלמוד[ג] שר׳ טרפון השב כאשר שמע זה המאמר שענינו הוא שהמרדע או כל מה שהוא בעובי המרדע אם האהיל על הטומאה ועל הכלים נטמאו אלו הכלים והביא להם טומאה ותמה על זה ונשבע שיקח לו השם את בניו אם אין זה הדין טעות אבל היא טעות וזאת ההלכה נעדרת היושר וזה ענין אומרו הלכה מקופחת. וכן אמרם[ד] אין הקב״ה מקפח זכות כל בריה כלומר לא יעדירה לו אבל האדם ימצא שכרה וכמו זה אמרו[ה] אוי לה לרבנות שהיא מקברת את בעליה ואין לך כל נביא ונביא שלא קיפח ארבעה מלכים שנאמר[ו] חזון ישעיהו וכו׳ ירצה בו שהם נעדרים והוא נשאר אחריהם. אחר זה גילה מקום הטעות ואמר שנפלה זאת הטעות מפני ששמע השומע שהאיכר העובר והמרדע על כתפו אם האהיל קצה זה העץ על הקבר כבר נטמא האיכר וחשב השומע שטעם הטמאות האיכר אינו אלא מפני שבא עם המת או הקבר תחת צל אחד והוא צל המרדע ולזה גזר ואמר שכל המטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע והדבר אינו כן וטעם הטמאות האיכר אינו אלא לפי שנגע במרדע והמרדע כבר האהיל על הטומאה והנוגע בכלים המאהילים על המת כבר נטמא כמו שביארנו

בפתיחת

א) בכ״י א׳ אלמנגאס. ב) מ״ח. ג) שבת י״ז א׳. ד) פסחים קי״ח א׳. ה) שם פ״ז ב׳. ו) א׳ א׳.

פלא תכון באקל מן פותח טפח. פעלי הדא אלראי אדא האהיל עובי המרדע על האדם ועל הטומאה ולא יגע האדם בדלך אלשי אלמאהיל לא ינתגס דלך אלאדם. וופק ר' עקיבה בין קול ר' טרפון ומא תכילה ר' טרפון מן כלאם אלמשנה כמא תרי. והלכה כרבי עקיבה לאן קול אלמשנה מביאין את הטומאה בעובי המרדע אנמא אראד בדלך על האדם הנושאן פקט והי מן גמלה שמונה עשר דבר שגזרו כמא דכרנא פי אול שבת.

בפתיחת זה הסדר אבל הבאת הטומאה לא תהיה בפחות מפותח טפח. הנה לפי זאת הדעת אם האהיל עובי המרדע על האדם ועל הטומאה בלתי שיגע האדם בזה הדבר המאהיל לא יטמא זה האדם. והכריע ר' עקיבה בין מה שאמר ר' טרפון ומה שדימה ר' טרפון במחשבתו ממאמר המשנה כמו שתראה. והלכה כר' עקיבה לפי שמה שאמרה המשנה מביאין את הטומאה בעובי המרדע אין כוונתה בזה אלא על אדם הנושאן לבד וזה מכלל שמנה עשר דבר שגזרו כמו שזכרנו בראשון(א) משבת.

ב כיצד כוש שהוא תחוב בכותל כחצי זית מתחתיו וכחצי זית מעל גביו אף על פי שאינן מכוונין טמא נמצא מביא את הטומאה לעצמו בכל שהוא:

כוש אלמגזל וקד בינא מראת אן לא פרק בין אלשי אלדי יאהיל על הטומאה או אלדי תאהיל הטומאה עליו.

כוש המסכת וכבר ביארנו כמה פעמים שאין הבדל בין הדבר המאהיל על הטומאה או אשר האהיל הטומאה עליו.

ג הקדר שהוא עובר והאסל על כתיפו והאהיל צדו אחד על הקבר הכלים שבצד השני טהורין אם יש באסל פותח טפח טמאים התלוליות הקרובות בין לעיר בין לדרך אחד חדשות ואחד ישנות טמאות הרחוקות חדשות טהורות וישנות טמאות אי זו היא קרובה המשים אמה וישנה ששים שנה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר קרובה שאין קרובה ממנה וישנה שאין אדם זוכרה:

אסל אסם אלעוד אלדי ינקל בה אלעתאלין אלאחמאל ונחוהא. פאדא כאנת אלקדור מעלקה מן טרף אלאסל כלף טהר אלחמאל ואלטרף אלאכר מאהיל על הטומאה וכאן פי אלעוד פותח טפח תנגסת תלך אלקדור אלתי פי אלטרף אלתאני והדה הו מעני קולה ועל שאר אדם וכלים בפותח טפח. ותלוליות גמע תל ואסמה באלערבי איצא תל והדה אלעיר בשרט אן תכון עיר קרובה לבית הקברות. והדה אלדרך אלדי דכר הי איצא דרך בית הקברות. ואנמא חכם עלי הדה אלתלאל באלטומאה למא בין פי אלתלמוד אן אלנסא ידפנן פיהא אלסקט ואלגדמא ידפנון פיהא אעצאהם אדא כאנת מנהם. ואנמא חכמנא עלי אלתלאל אלקדימה

באלטומאה

אסל שם העץ אשר ישאו בו הסבלים המשאות והדומה להן. ואם היו הקדרות תלויות בקצה האסל אחורי גב הסבל והקצה האחר מאהיל על הטומאה והיה בעץ פותח טפח אלו הקדרות אשר בקצה השני טמאות וזהו ענין אמרו ועל שאר אדם וכלים בפותח טפח. ותלוליות קבוץ תל ושמו בערבי גם כן תל. וזאת העיר בתנאי שהיא עיר קרובה לבית הקברות והדרך אשר זכר גם כן דרך בית הקברות. ולא גזר על אלו התלוליות בטומאה אלא על מה שהוא מבואר בתלמוד(ב) שהנשים קוברות בהן הנפלים והמקוצצים קוברים בהן איבריהן אם נפרדו מהן. ולא גזרנו בתלוליות הישנות בטומאה אף על פי שהן רחוקות מן הישוב אלא

מפני

א) מ"ד. ב) כתובות כ' ע"ב.

באלטומאה ולו כאנת בעידה̈ ען אלעמארה̈ לאנהא קד רבמא כאנת קריבה̈ מן מדינה̈ וכאן אהל תלך אלמדינה̈ ידפנון הנאך מא דׄכרנא וכ̇רבת תלך אלמדינה̈ והלכה כר׳ יהודה.

מפני שלפעמים היו קרובות מעיר ואנשי זאת העיר היו קוברים שם מה שזכרנו ונחרבה זאת העיר והלכה כר׳ יהודה.

ד המוצא מת בתחלה מושכב כדרכו נוטלו ואת תבוסתו מצא שנים נוטלן ואת תבוסתן מצא שלשה אם יש בין זה לזה מארבע אמות ועד שמנה כמלא מטה וקובריה הרי זו שכונת קברות בודק ממנו ולהלן עשרים אמה מצא אחד בסוף עשרים אמה בודק ממנו ולהלן עשרים אמה שרגלים לדבר שאלו מתחלה מצאו היה נטלו ואת תבוסתו:

קד בינא פי אכ̇ר נזירות אן קולה מת לא הרוג מושכב לא יושב כדרכו ולא ראשו בין ירכותיו לאנה מתי כאן עלי חאלה̈ מן הדׄה אינו עושה שכונת קברות לאנא נקול לעלהם גוים ואין להם שכונת קברות. וכדׄלך קולה המוצא אן יג̇דה בעד אלבחת̇ ואלחפר. והנאך תבין איצ̇א אן מת שחסר אין לו תבוסה ולא שכונת קברות. פאדׄא וג̇ד מית בהדׄה אלשרוט ואראד אן יטהר דׄלך אלמוצ̇ע פירפעה וירפע אלתראב אלדׄי אכ̇תלט פיה דמה וצדידה ודׄלך אלתראב יתסמי תבוסה לאכ̇תלאט מאדתה הנאך כמא בינא פי מעני דם תבוסה פי מא תקדם. ודׄלך באן ירפע כל מא תחתה מן אלתראב אלנדי אלגיר מתראכם אלדׄי לא יחתאג̇ חפר ויחפר פי אלארץ̇ אלצלבה̈ עמק ת̇לת̇ אצבאע. אסנד דׄלך לקול יעקב אבינו ונשאתני ממצרים קאל לה טול עמי מעפר מצרים לאן פיה מאדה̈ אלמית. ומתי מא וג̇ד אמואת כת̇ירין פי מוצ̇ע ואחד מלקאין בעצ̇הם עלי בעץ̇ פהם במנזלה̈ שכ̇ץ̇ ואחד וגוטלן ואת תבוסתן. פאן וג̇דהם עלי הדׄה אלשרוט ובאלבעד אלמדׄכור פדׄלך אלמוצ̇ע בחזקת בית הקברות. וקד תבין פי אלפרק אלסאדס מן בתרא אן ענד אלחכמים כל מערה מן אלמערות אלתי ידפן פיהא אלאמואת לא אקל מן שש אמות על ארבע אמות ואן אלחצר אלתי אמאם אלמערה שש על שש פיכון טול שתי מערות וחצר שביניהם ת̇מאניה̈ עשר דׄראע ואנמא אחוג̇ הנא אלי פתש עשרים אמה חוטה̈ לאנה קד רבמא חפר

עלי

כבר בארנו באחרון א) מנזירות שאמרו מת לא הרוג מושכב לא יושב כדרכו ולא ראשו בין ירכותיו לפי שאם היה כמו זה על אלו הדרכים אינו עושה שכונת קברות שאנחנו אומרים אולי היו גוים ואין להם שכונת קברות ב). וכן אמרו ג) המוצא שימצא המת אחר החקירה והחפירה. ושם התבאר גם כן שמת שחסר אין לו תבוסה ולא שכונת קברות. ואם מצא מת באלו התנאים ורצה שיטהר זה המקום נוטלו ונוטל העפר אשר נתערבו בו דמו ולחותו וזה העפר יקרא תבוסה לפי שחומרו מעורב שם כמו שבארנו ענין דם תבוסה במה שקדם ד) וזה שיטול כל מה שתחתיו מן העפר הלח ושאינו דבוק ושאינו צריך לחפירה ויחפור בארץ הקשה עומק שלשה אצבעות. וסמכו זה ה) למה שאמר יעקב אבינו ונשאתני ממצרים אמר לו טול עמי מעפר מצרים לפי שבו חומר המת. ואם מצא מתים הרבה במקום אחד מונחים קצתם על קצתם הם במדרגת גוף אחד ונוטלן ואת תבוסתן. ואם מצאם על אלו התנאים ברוחק הנזכר זה המקום הוא בחזקת בית הקברות. וכבר התבאר בפרק ששי ו) מבתרא שלפי דעת החכמים כל מערה מן המערות אשר יקברו בהן המתים אינו פחות משש אמות על ארבע אמות ושהחצר אשר לפני המערה שש על שש הנה יהיה אורך שתי מערות וחצר שביניהם שמונה עשרה אמות ולא הצריך כאן לבדוק עשרים אמה אלא לזהירות לפי שלפעמים יחפור על אלכסון

ואינו

א) מ״ג. ב) נזיר ס״ה א׳. ג) שם. ד) פ״ב מ״ב. ה) נזיר ס״ה א׳. ו) מ״ת.

עלי אלקטר ולם יחפר עלי טול צ̇לע אלשתי מערות ואלחצר. וכד̇א ג̇אוב אלתלמוד למא קיל תמני סרי הויאן פג̇אוב אימור באלכסונא בדק. והי אלעלה̈ איצ̇א פי קולנא מארבע אמות ועד שמונה לאן אלמערה אנמא הי ארבע על שש לכן אלכסונה של מערה אכת̇ר מן שבע אמות פלד̇לך אכ̇ד̇ הו שמונה תת̇קיל ומתי וג̇דהם פי טי אלת̇מאניה̈ אד̇רע נקול לעל הד̇ה מערה והד̇ה בית הקברות. שאלו מתחלה מצאו יעני הד̇א אלד̇י וג̇ד בסוף עשרים אמה לו וג̇דה מן אוליה̈ אלחאל ולם יג̇דה בעד חצול תתמה̈ בית הקברות למא לזמה אן יפתש ממנו עשרים אמה ואנמא כאן ירפעה ותרבתה פקט.

ואינו חופר על אורך צלע השתי מערות והחצר. וכן השיב התלמוד ס) על מה שנאמר תמני סרי הויאן והשיב אימור באלכסונא בדק. וזה הטעם גם כן לאמרנו מארבע אמות ועד שמונה לפי שהמערה אינה אלא ארבע על שש אבל אלכסונה של מערה הוא יותר משבע אמות ולכן נקט שמונה לחומרא ואם מצא המתים בתוך שמונה אמות נאמר אולי זו היא המערה וזו היא בית הקברות. שאילו מתחילה מצאו רצה לומר אילו מתחילה מצאו המוצא את המת בסוף עשרים אמה ולא רק אחר שבא לסוף בית הקברות לא היה חייב שיבדוק ממנו עשרים אמה ולא היה נוטל אלא הוא ועפרו לבד.

ה הבודק בודק אמה על אמה ומניח אמה עד שהוא מגיע לסלע או לבתולה המוציא את העפר ממקום טומאה אוכל בדמעו המפקה בגל אינו אוכל ברמעו:

למא קאל בודק ממנו ולהלן עשרים אמה בין לנא כיף תכון אלבדיקה ואקל מא יכון בין קבר לקבר אמה אחת פלד̇לך אד̇א וג̇ד הד̇א אלמית אלת̇אלת̇ מדפון כמא וצפנא יתרך אמאמה ד̇ראע לאנה אקל מא יכון בין אלקברין ויחפר פי אלד̇ראע אלת̇אני לאן קד רבמא ת̇ם קבר אכ̇ר ולא יחתאג̇ איצ̇א יחפר עלי טול אלקבר פי ערץ̇ ד̇ראע בל מקדאר טול ד̇ראע איצ̇א והו קולה אמה על אמה לאן אן כאן הנאך מית ט̇הר וחינאד̇ יתכלף̇ אן יכשף ען ג̇מלתה והכד̇א אלי אכ̇ר אלעשרין ד̇ראע יתרך ערץ̇ ד̇ראע ויחפר ד̇ראע פי ד̇ראע. ת̇ם בין מקדאר עמק אלחפיר כם יכון לאן קד יכון אלקבר פי נהאיה̈ מן אלעמק פקאל עד שהוא מגיע לסלע או לבתולה. ובתולה יריד בה אלארץ̇ אלתי לא תט̇הר פיהא עלאמאת אלעמארה̈ לא רדם ולא תראב ולא מא אשבה ד̇לך אלא ארץ̇ צלבה̈ תשביה בבתולת אדם. וקולה המוציא את העפר יריד בה אלד̇י ינקל הד̇א אלתראב ונחוה יג̇וז לה אכל אלתרומה ובשרט אן לא ידכ̇ל למקום הטומאה אלא יכ̇רג̇ לה

אלתראב

אחר שאמר בודק ממנו ולהלן עשרים אמה יבאר לנו כיצד תהיה הבדיקה והפחות מה שהוא בין קבר וקבר אמה אחת ולזה אם מצא זה המת השלישי קבור כמו שאמרנו יניח לפניו אמה מפני שהוא הפחות מה שיהיה בין שני קברים ויחפור באמה השנית מפני שאולי יש שם קבר אחר ולא יצטרך גם כן שיחפור לאורך הקבר ברוחב אמה אלא רק בשיעור אורך אמה והוא אמרו אמה על אמה מפני שאם היה שם מת היה נראה ואז יתחייב שיגלה כולו ויעשה כן עד סוף העשרים אמה יניח רוחב אמה ויחפור אמה על אמה. אחר זה יבאר כמה שיעור עומק החפירה לפי שלפעמים הקבר הוא בתכלית העומק ואמר עד שהוא מגיע לסלע או לבתולה. ובתולה ירצה בו הארץ אשר לא יראו בה סימני העבודה לא עפר תיחוח ולא הדומה לזה אלא ארץ קשה למשל כבתולת אדם. ואמרו המוציא את העפר ירצה בו הנושא זה העפר וכיוצא בו מותר לאכול בתרומה ובתנאי שלא יכנס למקום הטומאה

אלא

ס) בבא בתרא ק"ב א'.

אלתראב וירמיה. ומעלום אן אסם אלתרומה דמע מלאתך ודמעך. ומפקה בגל הו אלדי יכשף אלרדם עלי אלאקואם אלדי יגהדם עליהם מוצׂע לא יעלם הל תׂם מית או חי והל הו עומד במקום הטומאה או הו ואקף פי מוצׂע טאהר ודׂלך כלה לא יעלם חתי יכשף אלמוצׂע ומע דׂלך אינו אוכל בתרומה.

אלא שיוציאו לו העפר והוא ישליכהו. וידוע ששם התרומה דמע[א]) מלאתך ודמעך. ומפקח בגל הוא המחפש אחרי האנשים במקום שנהפך עליהם לגל ואינו יודע אם שם מת או חי ואם הוא עומד במקום הטומאה או אם הוא עומד במקום טהור וכל זה לא יודע עד שהמקום מגולה ואף על פי כן אינו אוכל בתרומה.

ו היה בודק הגיע לנחל או לשלולית או לדרך הרבים מפסיק שדה שנהרגו בה הרוגים מלקט עצם עצם והכל טהור המפנה קברו מתוך שדהו מלקט עצם עצם והכל טהור כור שמטילים לתוכו נפלים או הרוגים מלקט עצם והכל טהור רבי שמעון אומר אם התקינו לקבר מתחלה יש לו תבוסה:

קד בינא פי תׂאני פאה אן שלולית הי סאקיה אלמא אלתי תכׂרג מנהא אלזׂרע תסקי אלגנאת ואלבסאתין. ודרך הרבים ליס ידפן אחד פיהא פלדׂלך לא תחתאג בדיקה ומנ יצל אלי אחד הדׂה פקד אנקטעת שכונת קברות ולא יחתאג אלי אכמאל עשרים אמה ואין הלכה כר' שמעון.

כבר ביארנו בשני[ב]) מפאה ששלולית היא שוקת המים אשר נמשכות ממנה האמות להשקות הגנות והפרדסים. ודרך הרבים שאין קוברין בה ולכן אינה צריכה בדיקה ומי שהגיע אל אחד מאלו כבר פסקה שכונת קברות ואינו צריך להשלים עשרים אמה ואין הלכה כרבי שמעון.

פרק שבעה עשר.

א החורש את הקבר הרי זה עושה בית הפרס עד כמה הוא עושה מלא מענת מאה אמה בית ארבעה סאים רבי יוסי אומר בית חמש במורד ובמעלה נותן רובע כרשינים על כורך המחרישה עד מקום שיצמחו שלשה כרשינים זו בצד זו עד שם הוא עושה בית הפרס רבי יוסי אומר במורד ולא במעלה:

קד דׂכרנא פי צדר כלאמנא פי הדׂא אלסדר אן בית הפרס טמא והו מדרבנן ואנה אנואע והדׂא אחדהא והו החורש את הקבר ולדׂלך יתסמי בית הפרס לאנבסאט אלקבר עלי גׂמיעה מן מעני אלבסט ואלמד תרגום ויפרוש את האוהל ופרס ית משכנא. פקאל אן מן חרתׂ מוצׂע פיה קבר פאנה יגעל בית הפרס מן דׂלך אלמוצׂע אלדׂי פיה אלקבר אלי טול מאיה דׂראע מן תלך אלארץׂ אלתי אקלבהא וחרתׂהא ודׂלך טול מענה. ומענה הו אלכׂט אלדׂי יכׂטה אלמחראתׂ עלי טול אלפדאן קאל אלנבי על גבי הרשו חורשים האריכו למעניתם. וכדׂלך יגעל בית הפרס

כבר זכרנו בפתיחת דברינו בזה הסדר שבית הפרס טמא והוא מדרבנן ושהוא כמה מינים וזה אחד מהן והוא החורש את הקבר ולזה יקרא בית הפרס לפי שהקבר פרוש על הכל מענין ההתפשטות והמשך תרגום[ג]) ויפרש את האוהל ופרס ית משכנא. ואמר שהחורש מקום אשר בו קבר עושה בית הפרס מזה המקום אשר בו הקבר עד אורך מאה אמה מזאת הארץ אשר הפך וחרש אותה וזהו אורך מענה. ומענה הקו אשר תרשום המחרישה על אורך השדה אמר הנביא[ד]) על גבי חרשו חורשים האריכו למעניתם. וכן הוא עושה בית הפרס מאת

א) תמורה ד' א'. ב) מ"א. ג) שמות מ' י"ט ובתרגום שלנו ופרסית פרסא על משכנא. ד) תהלים קכ"ט ג'.

הפרס מאיה̈ ד̇ראע פי אלערץ̇. ומוצ̇ע פיה מאה אמה על מאה אמה פהו בית ארבעת סאין לאן בית סאה חמשים על חמשים כמא בינא מראת. ור' יוסי יקול אן אד̇א כאן אלמוצ̇ע אלמחרות̇ גיר מסתוי בל פיה ארתפאע ואנכ̇פאץ̇ פאנה ינ̇על בית הפרס בית חמשת סאין וד̇לך מאיה̈ ואחדי עשר ות̇לת̇ה̈ ארבאע פי מת̇להא בתקריב. ותנא קמא יקול בית ארבעת סאין אבדא לא פי מוצ̇ע מסתוי ולא פי מוצ̇ע גיר מסתוי. ת̇ם אעטאנא תנא קמא דלילא נעלם לה מקדאר בית ארבעת סאין כם הו אד̇א כאן אלמוצ̇ע גיר מסתוי אלסטח פקאל אנה ינ̇על רובע קב כרשינים עלי עטפה̈ אלמחראת̇ והי אלתי תתסמי בורך המחרישה לאנהא שבה רכבה̈ אלשכ̇ץ̇ ויכון פי אלועא אלד̇י פיה תלך אלחבוב ת̇קבה̈ מקדאר מא תכ̇רג̇ מנהא חבה̈ ואחדה̈ מן הד̇ה אלחבוב אלכ̇רסנה̈ ת̇ם ימשי אלדאבה̈ ואלחבוב תסקט חתי תנפד̇ תלך אלחבוב כלהא ובלא שך אן אד̇א בקית מנהא בקיה̈ יסירה̈ מן תלך אלחבוב פאנהא לא תסקט אלא בעד אהתזאז כת̇יר פלד̇לך תכון אלחבוב פי אכ̇ר אלחרת̇ מתבאעדה̈ בעצ̇הא מן בעץ̇ פקאל אן חית̇ תנבת שלשה כרשינין זה בצד זה אלי הנאך ינתהי בית הפרס והו מקדאר ארבע סאין. וקד בינת אלתוספתא מעני כלאם ר' יוסי וקולה במוריד אבל לא במעלה וקאלוא אן ר' יוסי יקול אנה אד̇א חרש את הקבר מע מוצ̇ע מרתפע אינו עושה בית הפרס מת̇ל אן יכון אלקבר למטה ויבדי באלחרת̇ מנה טאלעא אלי אעלי ד̇לך אלג̇בל או אלכדיה̈. ואין הלכה כר' יוסי פי אלקולין.

מאה אמה ברוחב. ומקום אשר בו מאה אמה על מאה אמה הוא בית ארבעת סאין לפי שבית סאה חמשים על חמשים כמו שביארנו כמה פעמים. ר' יוסי אומר שאם היה המקום הנחרש בלתי שוה אבל היו בו מעלה ומורד הוא עושה בית הפרס בית חמשת סאין וזה קרוב למאה ואחד עשרה אמה ושלש רביעיות באורך וברוחב. ותנא קמא אומר בית ארבעת סאין לעולם בין במקום שוה בין במקום שאינו שוה. אחר זה התנא קמא נותן לנו אות אשר בו נדע כמה שיעור בית ארבעת סאין אם היה המקום בלתי שוה השטח ואומר שהוא נותן רובע קב כרשינים על החלק הכפוף מן המחרישה והוא אשר יקרא בורך המחרישה לפי שהוא דומה לברך האדם ויהיה בבית קבול אשר בו אלו הגרעינים נקב בשיעור שגרעין אחד מאלו הכרשינין יכול ליצא ממנו ואחר זה תלך הבהמה והגרעינים יפלו עד שעברו אלו הגרעינים כולם ובלא ספק שאם נשאר מהם מעט מאלו הגרעינים לא יפלו אלא אחר נענוע הרבה ולכן יהיו בסוף החרישה הגרעינים רחוקים קצתן מקצתן ואמר שהמקום אשר יצמחו בו שלשה כרשינין זה בצד זה שם יכלה בית הפרס והוא שיעור רובע ארבע סאין. וכבר בארה התוספתא[ס] ענין מאמר ר' יוסי ואמרו במוריד אבל לא במעלה ואמרו שר' יוסי אומר שאם חרש את הקבר במקום גבוה אינו עושה בית הפרס כגון אם היה הקבר למטה והתחיל לחרוש ממנו בעלותו לעליונו של ההר הזה או אל הסלע. ואין הלכה כר' יוסי בשני המאמרים.

ב היה חורש והטיח בסלע או בגדר או שניער המחרישה עד שם הוא עושה בית הפרס רבי אליעזר אומר בית הפרס עושה בית הפרס רבי יהושע אומר פעמים עושה פעמים אינו עושה כיצד חרש חצי מענה וחזר וחרש חציה וכן הצדדין הרי זה עושה בית פרס חרש מלא מענה חזר וחרש ממנה ולחוץ אינו עושה בית פרס:

הטיח בסלע או בגדר אן תנחך̇ אלמחרישה בסלע או בגדר או ינפצ̇הא מן אלתראב
פהגאך

הטיח בסלע או בגדר שנתחככה המחרישה בסלע או בגדר או שניערה
מהעפר

ס) אהלות פי"ז הלכה ב'.

פהנאך ינתהי חכם בית הפרס. אמא אן תמאדי פי אלחרת̇ ולא ינפצל פמאיה̈ ד̇ראע מנהא תכון בית הפרס ואלבקיה̈ טאהר כמא קדמנא לאן פי טי תלך אלמאיה̈ ד̇ראע יתלף ג̇מיע עט̇אמה ולחמה ותביד הנאך. ר׳ אליעזר אומר בית הפרס עושה בית הפרס יעני אנה אד̇א חרת̇ איצ̇א בית הפרס פהו יג̇על מאיה̈ ד̇ראע מן אלמוצ̇ע אלד̇י בדי מנה באלחרת̇ בית הפרס מת̇ל לו חרת̇ אלקבר. ור׳ יהושע יקול אן ד̇לך אנמא יכון אד̇א חרת̇ אלקבר ולם יתם מאה אמה ת̇ם חרת̇ מן טרף ד̇לך בית הפרס ותם אלמאיה̈ ד̇ראע פיציר אלכל בית הפרס. אמא אן תם כ̇ט מן מאיה̈ ד̇ראע והו מלוא מענה אלמשרוח פוק פקד תם הנאך חכם בית הפרס ואן חרת̇ה ומד אלחרת̇ כ̇ארג̇ ענה פלא יעשה בית הפרס ואין הלכה כר׳ אליעזר.

מהעפר הנה שם יכלה דין בית הפרס. ואם הלך וחרש בלי הפסק מאה אמות ממה שחרש הם בית הפרס והשאר טהור כמו שהקדמנו מפני שבתוך אלו המאה אמה יכלו כל העצמות והבשר של בית הפרס ויאבדו שם. ר׳ אליעזר אומר בית הפרס עושה בית הפרס רוצה לומר שאם חרש גם כן בית הפרס הוא עושה מאה אמה מן המקום אשר התחיל לחרוש ממנו בית הפרס כאילו חרש הקבר. ר׳ יהושע אומר זה לא יהיה אלא אם חרש הקבר ולא השלים המאה אמה ואחר זה חרש מצד בית הפרס הזה והשלים המאה אמה עושה הכל בית הפרס. אבל אם השלים קו ממאה אמה והוא מלא מענה המובא למעלה ככר כלה שם דין בית הפרס ואם חרש אותו ומשך החרישה לחוץ מן המענה לא יעשה בית הפרס ואין הלכה כר׳ אליעזר.

ג החורש מלהטמייא מצבירת העצמות משדה שאבד קבר בתוכה או שנמצא בה קבר החורש את שאינו שלו וכן נכרי שחר״ש אינו עושה בית פרס שאין בית פרס לכותיים:

טמייא אסם עט̇ם אלמית ומן כלאם אלחכמים אנדרינוס שחיק טַמְיָא מענאה שחיק עצמות ומְלַהְטַמְיָיא לפט̇ה̈ מרכבה̈ מלא טמייא ואלגרץ̇ חפיר ממלוא עט̇אם. שדה שאבד הקבר בתוכה ולם יתחקק מוצ̇עה או שדה שנמצא בה קבר פקד רבמא כאן ת̇ם קבר אכ̇ר וקד נחרש או לם יכן או מן חרת̇ גיר ארצ̇ה או נכרי שחרש פהד̇ה כלהא ליס פיה אחכאם בית הפרס לאן בית הפרס הו דרבנן כמא בינא ולם יגזרו עלי הד̇ה כלהא ואנמא כאנת אצל אלגזירה עלי שדה שנחרש בה קבר מעלום באלשרוט אלמתקדמה̈. וקולה שאין בית פרס לכותים תעליל לקולה נכרי שחרש אינו עושה בית הפרס לאן אד̇א כאן אלכותי אינו עושה בית הפרס וכל שכן נכרי לאן לא גזרו עליהם.

טמייא שם לעצמות המת וממאמר החכמים ס) אנדרינוס שחיק טמיא ענינו שחיק עצמות ומלהטמיא הוא מלה מורכבת מלא טמייא והכוונה בו חפירה מלאה עצמות. שדה שאבד קבר בתוכה ולא ניכר מקומו או שדה שנמצא בו קבר שאפשר שהיה בה קבר אחר וכבר נחרש או לא או החורש שדה שאינו שלו או נכרי שחרש אלו כולם אין להם דיני בית הפרס לפי שבית הפרס דרבנן כמו שביארנו ולא גזרו על כל אלו. ועיקר הגזירה אינה אלא על שדה שנחרש בה קבר ידוע ובתנאים הקודמים. ואמרו שאין בית הפרס לכותים נותן בו טעם לאומרו נכרי שחרש אינו עושה בית הפרס לפי שאם הכותי אינו עושה בית הפרס כל שכן נכרי מפני שלא גזרו עליהן.

ד שדה בית הפרס על גבי טהורה שטפו גשמים מבית פרס לטהורה אפילו אדומה והלבינות או לבנה והאדימוה אין עושה אותה בית הפרס:

ס) בראשית רבה פע״ח.

על גבי טהורה יעני אן תכון אעלי מנהא ועלה דלך מא דכרנא לא אמרו אלא גוש כברייתו כדלך איצֿא לא גזרו עלי הדֿא אלסאיל מע אלמא.

על גבי טהורה רצה לומר שתהיה למעלה ממנה וטעם זה מה שזכרנו ב) לא אמרו אלא גוש כבריתו כזה גם כן לא גזרו על מה ששטפו המים.

ה שדה שאבד קבר בתוכה ובנה בה בית ועליה על גביו אם היתה פתחת של עליה מכוון כנגד פתחו של בית עליה טהורה ואם לאו עליה טמאה. עפר בית הפרס ועפר חוצה לארץ שבא בירק מצטרפים כחותם המרצפים דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים עד שיהא במקום אחד כחותם המרצפים. אמר רבי יהודה מעשה שהיו איגרות באות ממדינת הים לבני כהנים גדולים והיו בהם כסאה וכסאתים חותמות ולא חשו להם משום טומאה:

אדֿא כאן באב אלעליה עלי קדר באב אלבית סוא ומואזיא לה פאלעליה טאהרה באלצֿרורה לאן אין מא כאן אלקבר פקד חצל פי חכם אלבית לאנה אן כאן דאכֿל אלבית פאלעליה טאהרה ואן כאן תחת חאיט מן חיטאן אלבית פאלעליה איצֿא טהורה לאן אלבית צאר אוהל עלי אלקבר ואלעליה אהל אחר פוק דלך אלאוהל ואן כאן אלקבר תחת באב אלבית פאלמשקוף אלדי ללבית יאהיל עליו ויכון משקוף אלעליה אוהל על גבי אוהל. אמא אן לם יכן אלבאב עלי אסתקאמה אלבאב פאלעליה טמאה לאן קד רבמא אלקבר תחת אלחאיט אלדי אעאלה עתבה באב אלעליה ויכון משקוף אלעליה מאהיל על הקבר פתכון אלעליה טמאה והדֿא בין. וקד תקדם לך אן עפר חוצה לארץ ועפר בית הפרס מטמאין במגע ובמשא פאדֿא תעלק באטראף אלבֿצרה ענד קלעהא תראב בית הפרס וכאן פי גמלתה כחותם המרצפין אנגס ענד ר׳ אליעזר. ומרצפין הי אלאכֿראג אלתי יגֿעל פיהא אלמסאפרין תיאבהם ואואניהם תגלק ותטבע בטואבע מן אלטין אלעלך וקד תטבע אלכתב איצֿא בתלך אלאטיאן. וקד דכרוא פי אלתוספתא אן ר׳ אליעזר אנמא כֿאלף אלחכמים פי עפר חוצה לארץ פקט. וגֿאב ר׳ יהודה כלאמא יקוי בה כלאם אלחכמים וקאל אן קד יגֿתמע מן עפר חוצה לארץ מחמל סאתים אן לו גמע ולא חשו להם משום

אם היה פתח העליה שוה לשעור פתח הבית וכנגדו העליה טהורה בהכרח לפי שבאיזה מקום שיהיה הקבר הנה כבר הוא נכלל בדין הבית לפי שאם היה הקבר בתוך הבית העליה טהורה ואם היה תחת כותל מכתלי הבית העליה גם כן טהורה מפני שהבית נהיה אוהל על הקבר והעליה אוהל אחר על גבי זה האוהל ואם היה הקבר תחת פתח הבית המשקוף אשר לבית יאהיל עליו ויהיה משקוף העליה אוהל על גבי אוהל. אבל אם לא היה זה הפתח בשוה עם פתח הבית העליה טמאה לפי שאפשר שיהיה הקבר תחת הכותל אשר עליונו משקוף פתח העליה ויאהיל משקוף העליה על הקבר ואז תהיה העליה טמאה וזה ברור. וכבר קדם לך ג) שעפר חוצה לארץ ועפר בית הפרס מטמאין במגע ובמשא ואם נתלה בקצות הירק כאשר נתלש עפר בית הפרס והיה בכללו כחותם המרצפין יטמא לדעת ר׳ אליעזר. ומרצפין הם השקים אשר ישימו בהן הולכי דרכים בגדיהן וכליהם ונועלין אותן וישימו עליהן חותמות מטיט הדבק ולפעמים יחתמו גם כן הכתבים בזה הטיט וכבר זכרו בתוספתא ג) שר׳ אליעזר אינו חולק על החכמים אלא בעפר חוצה לארץ לבד. והביא ר׳ יהודה מעשה לקיים בו דעת החכמים ואמר שכבר היה מעפר חוצה לארץ משא סאתים אילו היו החותמות מאוספים יחד ולא חשו להם

משום

משום

ב) פי״ב מ״ג. ג) פי״ז הלכה ו.

משום טומאה אךׂ וליס פי כל טאבע מנהא כחותם המרצפין. והלכה כחכמים.

משום טומאה לפי שאין בכל חותם מהם כחותם המרצפין. והלכה כחכמים.

פרק שמונה עשר.

א כיצד בוצרים בית הפרס מזים על האדם ועל הכלים ושונים ובוצרים ומוציאים חוץ לבית הפרס ואחרים מקבלים מהם ומוליכים לגת אם נגעו אלו באלו טמאים כדברי בית הלל בית שמאי אומרים אוחז את המגל בסיב או בוצר בצור ונותן לתוך הכפישה ומוליך לגת אמר רבי יוסי במה דברים אמורים בכרם הנעשה בית הפרס אבל הנוטע בית הפרס ימכר לשוק:

קד עלמת אן אלאכלין לא תנתגס אלא בעד אלהכשר וקד אעלמתך פי שבת אן מן גמלה̈ שמונה עשר דבר שגזרו הבוצר לגת הוכשר לטומאה. וקד בין פי גמר שבת עלל ד̇לך מן גמלה̈ תלך אלעלל אנה קד יפתקד כרמה אד̇א קצד עצ̇רה ויעצר מנה ענקדא ואחדא לירי כיף עצרה ת̇ם ירמיה עלי אלענב אלמקטוף בעד ד̇לך אמא הבוצר לשוק אינו מוכשר פאד̇א כאן כרם פי בית הפרס רכ̇ץ פי הד̇ה אלגזרה לכון טומאת בית הפרס דרבנן כמא בינא. וקאל אן תטהר אלאואני ואלאשכ̇אץ בהזאה שלישי ושביעי והו קולה ושונין חתי לא תכון ת̇ם טומאת מת חקיקה̈ לילא יט̇ן אנה יתהאון פי ד̇לך אד̇ ובית הפרס נפסה טמא. ת̇ם יקטף ויכ̇רג אלענב חוץ לבית הפרס וינקלה אשכ̇אץ טאהרין לאנה אנמא תסאמח פי האולא ללצ̇רורה̈ לאנה מנד̇ ידכ̇ל בית הפרס ינתגס פגעלנא ד̇לך אלענב כאנה גיר מוכשר טאל כונה פי בית הפרס פאד̇א יצא חוץ לבית הפרס ארתפעת אלצ̇רורה̈ ויבקי בחכם אלמוכשר כמא גזרו עלי בוצר לגת פלד̇לך אן אנצ̇ם אלטאהרון אללד̇ין ינקלונה ללמעצרה̈ באלד̇ין יקטפונה אללד̇ין הם טמאין טומאת בית הפרס אנתגסוא וינגסון אלענב לאנה מוכשר כמא בינא. וקאל בית שמאי אן לא רכ̇צה̈ פי גזרת בוצר לגת ראסא אלא אלד̇י יקטף לא ימס אלכלי לילא ינגסה ויטמא אלכלי ללענב ואנמא ילף ליף עלי אלמנגל ותיניד̇ יקטע בה פי אואני טאהרה̈ לא תקבל

כבר ידעת שהאוכלין אינן מיטמאין אלא אחר ההכשר וכבר הודעתיך בשבת א) שמכלל שמונה עשר דבר שגזרו הבוצר לגת הוכשר לטומאה. וכבר ביאר בגמר שבת ב) טעמים לזה ומכלל אלו הטעמים שלפעמים יבדוק אדם כרמו אם רצה לבצור אותו ויסחוט ממנו אשכול אחד לראות איך יהיה הבציר ואחר זה ישליך אותו על הענבים אשר נחתכו. אבל הבוצר לשוק אינו מוכשר ואם היה כרם בבית הפרס הקילו בזאת הגזירה לפי שטומאת בית הפרס דרבנן כמו שביארנו. ואמר ומטהרין הכלים והאדם בהזאה שלישי ושביעי וזה אמרו ושונין עד שיתאמת שאין שם טומאת מת כדי שלא יהיו חושבים שמזלזלין בו הואיל ובית הפרס עצמו טמא ג) ואחר זה בוצרין ומוציאין הענבים חוץ לבית הפרס ואנשים טהורים מקבלין אותם לפי שלא הקילו באלו הענבים אלא לצורך מפני שמשנכנס לבית הפרס נטמא ועשינו אלו הענבים כאילו אינם מוכשרים כל זמן שהם בבית הפרס אבל אם יצאו חוץ לבית הפרס ניטל הצורך ודין המוכשר קיים כמו שגזרו על בוצר לגת ולכן אם נגעו הטהורים המוליכין אותם לגת בבוצרים שהם טמאים טומאת בית הפרס נטמאו ויטמאו הענבים לפי שהם מוכשרים כמו שביארנו. ואומרין בית שמאי שאין מקילין בגזרת בוצר לגת כלל אלא הבוצר לא יגע את הכלי כדי שלא יטמאהו ויטמא הכלי את הענבים ויכרוך

א) שבת פ"א מ"ד. ב) שם פי"ז א'. ג) ר"ל בטומאה דרבנן ובמ"ת טומאת אוכלין פי"א הלכת ה' אמר כדי להכיר שאין מקילין בטומאת בית הפרס מפני שהוא ספק.

נגאסה או יקטע אלענב באלחגר אלדי לא ינתגס ויגעלה פי אלכפישה. וקד קלנא אנהא אניה להא חאשיה מרתפעה ואלצחיח ענדי אנהא לא תקבל טומאה הי לא שך מן כלי אבנים ונחוהא ולדלך תציל באהל המת כמא תבין פי כאמס הדה אלמסכתא. וקאל ר׳ יוסי אן הדא אלחכם אלדי דכר בית הלל אנמא הו פי כרם גרס פי ארץ טאהרה ובעד דלך רגעת בית הפרס אמא מן גרס פי בית הפרס פלא רכצה פיה בל מתי קטף ללעציר פהו מוכשר וינתגס ואנמא יקטף ליבאע ללאכל אלדי אינו מוכשר פלא ינתגס ואין הלכה כר׳ יוסי. וקד קדמנא פי צדר הדא אלסדר אן אלאדם אלדי ינתגס בבית הפרס הו אב הטומאה פלדלך יטמא אדם וכלים כמא אצלנא הנאך.

סיב על המגל ואז יבצור בו בכלים טהורים שאינם מקבלין טומאה או יחתוך את הענבים בצור שאינו מיטמא ונותנם לתוך הכפישה. וכבר אמרנו א) שהכפישה היא כלי אשר לו שפה גבוהה והאמת אצלי שאינה מקבלת טומאה לפי שהיא בלא ספק מן כלי אבנים והדומה להן ולכן תציל באוהל המת כמו שהתבאר בחמישי ב) מזאת המסכתא. ור׳ יוסי אומר שזה הדין אשר זכרו בית הלל אינו אלא בכרם הנטוע בארץ טהורה ואחר זה נעשה בית הפרס אבל אם היה נטוע בבית הפרס אין מקילין בו אלא משנבצר לגת הוא מוכשר ויטמא אבל יבצור וימכור לאכילה שאינו מוכשר ולא יטמא ואין הלכה כר׳ יוסי. וכבר הקדמנו בפתיחת זה הסדר שהאדם הנטמא בבית הפרס הוא אב הטומאה ולזה יטמא אדם וכלים כמו שהשרשנו שם.

ב שלשה בית פרסות הן החורש את הקבר נטעת כל נטע ואינה נזרעת כל זרע חוץ מזרע הנקצר ואם עקרו צובר את גורנו לתוכו וכוברו בשתי כברות דברי רבי מאיר וחכמים אומרים התבואה בשתי כברות והקטניות בשלשה כברות ושורף את הקש ואת העצה ומטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל:

אדא חרת אלקבר פקד תבדד עלי וגה אלארץ פלדלך תגרס פיה אלשגר לאמתדאד אצולהא תחת אלארץ ולא תזרע פיה אלזוארע לאנהא תכון מתצלה באלתראב אלפוקי אלדי פיה תבדדת אלעטאם פענד מא תקלע תלך אלכצר ינקלע מעהא אלתראב ופיה אלעטאם ובקאיא אללחם. פאן כאן אלשי אלדי זרע פיהא מא מן שאנה אן יחצד אלדי לא תנקלע אצולה מן אלארץ פדלך גאיז מתל אלקמח ואלשעיר פאן זרע פיהא מא שאנה אן יחצד תם קלעה באצולה ולם יחצדה אלדי ינקלע מעה אלתראב כמא דכרנא פידרסה פי בית הפרס נפסהא והו מעני קולה אם עקרו צובר את גרנו לתוכו. תם יגרבלה מרה בעד מרה חתי לא יכון הנאך עצם כשעורה. ותבואה הי חמשת המינים. וקטניות הי אלקטאני כאלפול ואלחמץ

אם חרש הקבר כבר נתפזר על פני הארץ ולכן יטע בה האילנות מפני ששרשיהן מתפשטים תחת הארץ ואינה נזרעת כל זרע לפי שהזרעים מתחברים בעפר העליון שבו נתפזרו העצמות ובעת שעוקר זה הירק עוקר העפר אשר בו העצמות ושארית הבשר. אם היה הדבר אשר זרע בארץ מה שדרכו להקצר ולא לעקר שרשיו מן הארץ זה מותר כמו החיטה והשעורה ואם זרע בה מה שדרכו שיקצר ואחר זה עקרו עם שרשיו ולא קצרו הנה מה שנעקר עמו העפר כמו שזכרנו ידוש אותו בבית הפרס עצמו וזה ענין אומרו אם עקרו צובר את גרנו לתוכו. ואחר זה כוברו פעם אחר פעם עד שלא ישאר שם עצם כשעורה. ותבואה היא חמשת המינין. וקטניות הקטניות כמו הפולין והאפונין

א) פ״ה מ״ו. ב) שם.

ואלחמץ ואלגלבאן לא יתצל בהא תראב כת̇יר. וקש הו תבן חמשת המינים. ועצה תבן אלקטניות. ת̇ם קאל אן הד̇א אל בית הפרס אלמד̇כור מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באוהל והד̇א הו בית הפרס אלמעדוד פי ת̇אני הד̇ה אלמסכתא. והלכה כחכמים.

והאפונין והפורקדן לפי שאין עפר הרבה מחובר בהם. וקש הוא תבן חמשת המינים. ועצה תבן הקטניות. אחר זה אמר שזה הבית הפרס הנזכר מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באוהל וזהו בית הפרס הנמנה בשני מזאת המסכתא א). והלכה כחכמים.

ג שדה שאבד קבר בתוכה נזרעת כל זרע ואינה נטעת כל נטע ואין מקיימין בה אילנות חוץ מאילן סרק שאינו עושה פירות ומטמא במגע ובמשא ובאהל:

הד̇א הו בית הפרס אלת̇אני למא לא יעלם מוצ̇ע אלקבר לא תגרס פיה אלשג̇ר אלמטעמה̈ לאן קד רבמא עלי ד̇לך אלקבר הי הד̇ה אלשג̇רה̈ אלמטעמה̈ ותמתד תחת אלארץ̇ ותתצל באלמית ויג̇וז זראעתהא לאן לא תמתד אצול אלזרעים אלי דאכ̇ל אלקבר. והד̇א אלבית הפרס מטמא באהל לאן קד רבמא עלי אלקבר האהיל אד̇ ולא יערף מוצ̇עה לכנה יחקק אן פי הד̇ה אלארץ̇ קבר וקד כאנת פיה טומאה קבועה. וקולה חוץ מאילן סרק שאינו נושא פירות ליס יפהם מן ד̇לך אן ענדנא אילן סרק עושה פירות לאנה לם ינעת ואנמא אכ̇בר באלעלה̈ פקאל אן אלעלה̈ פי אבאחה̈ גרס אילן סרק כונה לא יעשה פירות פליס ת̇ם שיא נחוש לו שמא יטמא.

זהו בית הפרס השני אחר שלא נודע מקום הקבר לא יטע בו עצי מאכל לפי שחוששין שמא זה העץ מאכל הוא על זה הקבר ויתפשט תחת הארץ ויתחבר עם המת אבל מותר לזרוע בו זרע מפני ששרשי הזרעים אינן מתפשטים לתוך הקבר. וזה הבית הפרס מטמא באוהל לפי שאפשר שעל הקבר האהיל מפני שמקומו אינו נודע אבל התאמת לנו שיש קבר בזאת הארץ וכבר היתה בו טומאה קבועה. ואמרו חוץ מאילן סרק שאינו עושה פירות לא יובן מזה שיש אצלנו אילן סרק עושה פירות לפי שלא נתן תואר לאילן סרק ורק הגיד לנו הטעם ואמר שמותר ליטע אילן סרק מפני שאינו עושה פירות ואין שם דבר שנחוש לו שמא יטמא.

ד שדה בוכין לא נטעת ולא נזרעת ועפרה טהור ועושים ממנה תנורים לקדש ומודים בית שמאי ובית הלל שבודקים לעושה פסח ואין בודקין לתרומה ולנזיר בית שמאי אומרים בודקין ובית הלל אומרים אין בודקין כיצד הוא בודק מביא את העפר שהוא יכול להסיטו ונותן לתוך כברה שנקביה דקים וממחה אם נמצא שם עצם כשעורה טמא:

הד̇א הו בית הפרס אלת̇אלת̇ והו מוצ̇ע בעיד מן אלמקאבר קריב מן אלמדינה̈ ינעי פיה אלאמואת ויבכון אלנאס פיה עלי אלאמואת וליס הו מוחזק לטומאה מת̇ל אלמתקדמין ולמא ליס הו מוחזק לטומאה צאר תראבה טאהר ואנמא מנע גרסה וזרעתה כי לא יתצרף אלנאס הנאך אד̇ ונתה̈ם ת̇ם אלטומאה והו קולהם שלא להרגיל רגל אדם להכנס לשם. ולם נפעל ד̇לך פי בית

הפרס

זהו בית הפרס השלישי והוא מקום רחוק מבית הקברות וקרוב לעיר אשר שם מתועדים לקבורת המתים ובוכים על המתים ובית הפרס הזה אינו מוחזק לטומאה כמו הקודמים ואחר שאינו מוחזק לטומאה עפרו טהור ולא הזהיר על נטיעתו וזריעתו אלא כדי שלא ירגילו אדם שם הואיל ונחוש שם לטומאה וזה אמרם שלא להרגיל שם רגל אדם להכנס לשם. ולא עשינו זה

בבית

א) מ״ג.

הפרס אלמתקדם לאן כל מן ידכ֗לה טמא לאנה מטמא במגע ובמשא כמא תקדם פלא נבאלי בכת֗רה֗ אלתצרף פיה אמא הד֗א אלת֗אלת֗ כל מן ידכ֗לה טהור וקד רבמא פיה טומאה פנרום תקליל דכ֗ולה ואלתצרף פיה. ת֗ם קאל ומודים שבודקין לעושה פסח מעני הד֗א אן ההולך לשחוט את פסחו לה אן יג֗וז פי בית הפרס ת֗ם יאכ֗ד֗ ד֗לך אלתראב אלד֗י משי עליה ויפתשה כמא ד֗כר פאן וג֗ד פיה עצם כשעורה פהו טמא ואינו עושה פסח ואן לם יג֗ד הנאך טומאה פהו טהור ועושה פסחו. וכד֗לך אם נכנס לבית הפרס לאמ֗ר מן אלאמור ת֗ם פאג֗אה פצל פסח בודק ועושה פסחו ולא יפעל הד֗א ללתרומה בל מנ֗ד ידכ֗ל בית הפרס נטמא לתרומה ואינו בודק כלל. ועלה֗ ד֗לך מן טומאת בית הפרס דרבנן ופסח בזמנו בכרת ולא העמידו דבריהם במקום כרת פי ג֗מיע אלאשיא פלים בגזרה דרבנן יתעטל ען קרבן י״י במועדו בל יפתש כמא ד֗כר ד֗לך אלמוצ֗ע אלד֗י משא פיה אמא אכילת תרומה פליסת הי ניר מצות עשה לאן כל אכילת קדשים מצות עשה פאעלם ד֗לך ובמקום עשה העמידו דבריהם. ואלנזיר אד֗א דכ֗ל בית הפרס הל ינתג֗ס ולא יחתאג֗ בדיקה או יבדוק הל פי ד֗לך אלמוצ֗ע מא ינג֗סה אלא פהו אכ֗תלאף בית שמאי ובית הלל. ועפר שהוא יכול להסיטו כל מא ימכן ג֗רדה וג֗רפה באליד. וממַהֵה הו אן יחרך ידה באלג֗רבאל באסתקצ֗א ומבאלג֗ה֗.

בבית הפרס שקדם מפני שכל הנכנס בו טמא לפי שהוא מטמא במגע ובמשא כמו שקדם ולזה אין חשש שירגיל בו הרבה אבל זה השלישי הנכנס בו טהור ואפ״שר שיש בו טומאה לכן נרצה להמעיט כניסתו ושמושו בו. אחר זה אמר ומודים שבודקין לעושה פסח ענין זה ההולך לשחוט את פסחו מותר לו שיעבור בבית הפרס ואחר זה יקח זה העפר אשר הלך עליה ויבדקהו כמו שזכר ואם מצא בו עצם כשעורה הוא טמא ואינו עושה פסח ואם לא מצא בו טומאה הוא טהור ועושה פסחו. וכן אם נכנס לבית הפרס לאיזה דבר ואחר זה הגיע זמן הפסח בודק ועושה פסחו ולא יעשה זה לתרומה אבל משנכנס לבית הפרס נטמא לתרומה ואינו בודק כלל. וטעם זה שטומאת בית הפרס דרבנן ופסח בזמנו בכרת ולא העמידו דבריהן במקום כרתס) בכל הדברים ולכן בגזרה דרבנן לא יתבטל מקרבן ה׳ במועדו אבל יבדוק כמו שזכר זה המקום אשר הלך בו אבל אכילת תרומה אינה אלא מצות עשה מפני שכל אכילת קדשים מצות עשה ודע זה ובמקום עשה העמידו דבריהם. ובנזיר הנכנס לבית הפרס אם יטמא ואינו צריך בדיקה או יבדוק אם יש בזה המקום מה שיטמאהו או לא מחלוקת בית שמאי ובית הלל. ועפר שהוא יכול להסיטו כל מה שאפשר לגרדו ולגרפו בידו. וממהה שיניע ידו בכברה בתכלית יכלתו.

ה כיצד מטהרין בית הפרס נוטל ממנו שלשה טפחים או נותן על גביו שלשה טפחים אם נטל מחציו אחד שלשה טפחים ונתן על גב חציו אחר שלשה טפחים טהור רבי שמעון אומר אפילו נטל ממנו טפח ומחצה ונתן עליו טפח ומחצה ממקום אחר טהור. הרוצף בית הפרס באבנים שאינו יכול להסיטן רבי שמעון אומר אף העווק בית הפרס טהור:

הרוצף מן רצפה מענאה אן יפרשה באלחג֗ארה֗ חג֗ר אמאם חג֗ר ותכון אלחג֗ארה֗ מן אלכבר מן חית֗ לא תתחרך באליד אד֗א ראם אלשכ֗ץ ד֗לך. ועוזק באלערבי אלתעזיק

הרוצף מן רצפה. ענינו שיפרוש עליו אבנים אבן בצד אבן ויהיו האבנים גדולות באופן שאין האדם יוכל להסיטן בידו אם ירצה להסיטם. ועוזק בערבי אלתעזיק והוא

ס) חגיגה כ״ה ב׳.

והו חפרה ותוטיתה ותנקיה̈ וגהה חתי יסתוי. ופי אלתוספתא עזקו אין לך בדיקה גדולה מזו והו כלאם ר' שמעון והו מן קול אלכתאב ויעזקהו ויסקלהו. ואין הלכה כר' שמעון פי אלקולין.

שיחפור את בית הפרס ויישרהו ושוה פניו עד שישתוה. ובתוספתא[א] עזקו אין לך בדיקה גדולה מזו והוא מאמר ר' שמעון וזה מלשון הכתוב[ב] ויעזקהו ויסקלהו. ואין הלכה כר' שמעון בשני המאמרים.

ו המהלך בבית הפרס על אבנים שאינו יכול להסיטן על האדם ועל הבהמה שכחן יפה טהור על אבנים שהוא יכול להסיטן על האדם ועל הבהמה שכחן רע טמא. המהלך בארץ העמים בהרים ובסלעים טמא בים ובשונית טהור ואיזהו השונית כל מקום שהים עולה מזעפו:

קד בין אלתלמוד אן אדם שכוחו רע אן תכון רג̇ליה תצ̇טרב ותרעד פי חאל נקלאנה ובהמה שכוחה רע הו אן תכון מן אלצ̇עף מן חית̇ אד̇א רכבהא תטיל גללים פאד̇א כאן חאמלה צ̇עיף פכאנה משי הו בנפסה פי בית הפרס. ואעלמנא אן קוה̈ הד̇ה אלגזרה אלתי גזרו על ארץ העמים טומאה אלי חית̇ אן לו משי פי ג̇באלהא ועלי חג̇ארתהא אלתי לא ינדפן הנאך מית ראסא פהו טמא לאסתטראקה עפר ארץ העמים. וקד בין אן שונית הו אלמוצ̇ע אלד̇י ימתד אליה אלבחר ענד אלמלא פהד̇ה אלמואצ̇ע גושה טהור לאנהא לא תעמר פכיף אן תדפן פיהא אלאמואת ולד̇לך לא ינתג̇ס אלמאשי הנאך בכונה נגע בארץ העמים. לכן אויר הד̇ה אלמואצ̇ע מת̇ל סאיר אויר ארץ העמים ואכ̇ר גזרה גזרו על ארץ העמים אן יטמא גושה ואוירה מעני ד̇לך אנהא תנג̇ס במגע ובמשא כמא תקדם ותנג̇ס מן לאבסה אוירה ואן לם ינג̇ס באלארץ̇. וניץ̇ אלתוספתא הכנים ראשו ורובו לארץ העמים טמא וכד̇לך יבין פי גמר גיטין אן אלבחור ואלאודיה̈ אלתי פי ארץ העמים הי מת̇ל ארץ העמים. פאד̇א כאן ד̇לך כד̇לך פקולה הנא טהור ללמאשי פי אלבחר ונחוה אנמא הו עלי גזרה ראשונה אלתי כאנוא גזרו על גושה פקט לא על אוירה כמא באן פי גמר שבת. או אן יכון מעני קולה טהור אנה לא תלזמה אחכאם טומאת מת אעני הזאה

שלישי

כבר ביאר התלמוד[ג] שאדם שכוחו רע הוא שרגליו מתנועעות ורועדות כאשר נושא אדם ובהמה שכוחה רע שהיא חלשה עד שאם ירכב עליה תטיל גללים הנה אם היה הנושא אותו חלש הוא כאילו הלך הוא בעצמו בבית הפרס. והודיענו שזאת הגזרה אשר גזרו על ארץ העמים טומאה היא חזקה עד שאילו הלך על ההרים שלה ועל אבניה אשר לא יקבר שם מת כלל הוא טמא מפני שהוא דורך עפר ארץ העמים. וכבר התבאר ששונית המקום אשר יתפשט אליו הים בעת מילואו ואלו המקומות גושם טהור מפני שאינם לישוב וכל שכן שלא יקברו בהם מתים ולזה לא יטמא המהלך שם מפני שנגע בארץ העמים. אבל אויר אלו המקומות דומה לאויר שאר ארץ העמים וגזרה שנגזרו על ארץ העמים היתה שיטמא גושה ואוירה ענינו שתטמא במגע ובמשא כמו שקדם ושתטמא העומד באוירה אף על פי שלא נגע בארץ. ולשון התוספתא[ד] הכנים ראשו ורובו לארץ העמים טמא וכמו זה יבאר בגמר גיטין[ה] שהימים והנחלים אשר בארץ העמים הם כמו ארץ העמים. הנה אם הדבר כן אמרו כאן טהור למהלך בים ובדומה לו אינו אלא על גזרה ראשונה אשר גזרו על גושה לבד לא על אוירה כמו שהתבאר בגמר שבת[ו]. או שיהיה ענין אמרו טהור שאין על המהלך דיני טומאת מת רצה לומר הזאה שלישי ושביעי ואין

שורפין

א) י"ז הל' ט'. ב) ישעיה ה' ב'. ג) ב"מ ק"ה ע"ב. ד) י"ח הל' ה'. ה) ח' א'. ו) ט"ו ע"ב.

שלישי ושביעי ואין שורפין תרומה וקדשים שנכנסו שם לאן הד׳א הו חכם אוירה אעני אן אלגזרה הי אנושה לשרוף ואאוירה לתלות ואינו צריך אלא טבילה והערב שמש והד׳א הו אלאצח ענדי.

שורפין תרומה וקדשים שנכנסו שם מפני שזהו דין אוירה רוצה לומר שהגזרה היא אנושה לשרוף ואאוירה לתלות ואינו צריך אלא טבילה והערב שמש וזהו היותר נכון אצלי.

ז הקונה שדה בסוריא סמוכה לארץ ישראל אם יכול להכנס לה בטהרה טהורה וחייבת במעשרות ובשביעית ואם אינו יכול להכנס לה בטהרה טמאה וחייבת במעשרות ובשביעית. מדורות הגויים טמאים כמה ישהא בתוכן ויהא צריך בדיקה ארבעים יום אף על פי שאין עמו אשה ואם היה עבד או אשה משמרים אותו אינו צריך בדיקה את מה הם בודקים את הביבים העמוקים ואת המים הסרוחים בית שמאי אומרים אף האשפתות ועפר התיחוח ובית הלל אומרים כל מקום שהחזיר והחולדה יכולים להליכו אינו צריך בדיקה:

סוריא אלבלאד אלד׳י אסתפתחהא דוד כ׳ארג׳ה ען ארץ ישראל והי דמשק וחלב ותלך אלג׳הה. וקד בינא פי אלפרק אלסאדס מן מסכת דמאי אנהא ליסת מת׳ל ארץ ישראל פי ג׳מיע אלאחכאם ולא מת׳ל חוצה לארץ ובינא הנאך עלה ד׳לך. ופי תוספת כלים בשלשה דברים שוות סוריא לארץ ישראל ובשלשה לחוצה לארץ עפרה טמא כחוצה לארץ המביא נט מסוריא כמביא מחוצה לארץ והמוכר עבדו לסוריא כמוכר לחוצה לארץ ושלשה כארץ ישראל הקונה שדה בסוריא הרי הוא כקונה בפרוד שבירושלם וחייבת במעשרות ובשביעית ואם יכול להכנס לה בטהרה טהורה. וקד תכרר מראת פי זרעים אן אלד׳י תכון לה קרקע כ׳אצה פי סוריא הו אלד׳י ילזמה אן יכ׳רג׳ מנהא אעני ממא תנבת תלך אלקרקע אלמעשרות והו מעני קולהם הקונה בסוריא כקונה בפרוד של ירושלים כמא בינא פי אכ׳ר חלה. ומעני להכנס לה בטהרה אן תכון מלאצקה לארץ ישראל הרפא בחרף לא תפצל בינהמא ארץ׳ אכ׳ר ולא מוצ׳ע טמא. ופי אלתוספתא כמה תהא סמוכה ויהא יכול להכנס לה בטהרה רבן שמעון בן גמליאל אומר אפילו תלם אחד מפסיק יעני ולו כאן בינהמא מן ארץ העמים או מארץ טמאה מת׳ל בית הקברות ונחוהא ערץ׳ תלם

סוריא הארץ אשר כבש דוד חוץ לארץ ישראל והיא דמשק וחלב ואלה הגלילות. וכבר ביארנו בפרק ששי א) ממסכת דמאי שסוריא אינה כמו ארץ ישראל ולא כחוצה לארץ לכל דיניה וביארנו שם טעם זה. ובתוספת כלים ב) בשלשה דברים ג) שוות סוריא לארץ ישראל ובשלשה להוצה לארץ עפרה טמא כחוצה לארץ המביא נט מסוריא כמביא מחוצה לארץ והמוכר עבדו מסוריא כמוכר לחוצה לארץ ושלושה כארץ ישראל הקונה שדה בסוריא הרי הוא כקונה בפרוור שבירושלם וחייבת במעשרות ובשביעית ואם יכול להכנס לה בטהרה טהורה. וכבר הובא כמה פעמים בזרעים שאם יש לו אחוזת קרקע בסוריא הוא חייב שיוציא ממנה רוצה לומר ממה שיצמיח זה הקרקע המעשרות וזה ענין אמרם הקונה בסוריא כקונה בפרוור של ירושלם כמו שבארנו באחרון ד) מחלה. וענין להכנס לה בטהרה שגבול ארץ ישראל דבוק בגבולה מבלי שיפסיק בין שתיהם ארץ אחרת ולא מקום טמא. ובתוספתא ה) כמה תהא סמוכה ויהא יכול להכנס לה בטהרה רבן שמעון בן גמליאל אומר אפילו תלם אחד מפסיק כלומר אף על פי שמה שבין שתיהם מארץ העמים או מארץ טמאה כבית הקברות והדומה לו רוחב תלם אחד וזה

א) מי״א. ב) פ״א הל׳ ה׳. ג) נ״א דרכים. ד) י״ח הל׳ ב׳. ה) פ״א מ״ה.

תלם אחר ודלך טפח פאנה יפצלהא ולא תכון טהורה מתל ארץ ישראל. ומדורת הגוים יעני אד׳א סכנוא מואצ׳ע מן ארץ ישראל. אף על פי שאין עמו אשה גזרה משום שיש עמו אשה לאנא לא נראעי פי אנתג׳אס אלמסאכן גיר טומאת מת פאד׳א כאנת מעה אשה נקול איאך חמלת ואסקטת ודפנת אלסקט פי ד׳לך אלמוצ׳ע ולא יכון נפל מן אקל מן ארבעין יומא כמא בינא פי כרתות אמא מן ליס מעה אשה פאלקיאס יוג׳ב אנה לא יחתאג׳ בדיקה ואנמא פעל ד׳לך חוטה כמא בינא פאן כאן תם מן יחרזהם לילא ידפנוא הנאך שיא פלא יחתאג׳ בדיקה. וקד שרחנא ביב אלב אעה אלתי יסיל פיהא אלמא וג׳מעה ביבין. כל מקום שהחזיר והחולדה יכולין להוליכו אינו צריך בדיקה לאן הד׳ה אלחיואנאת תחרם עלי ד׳לך אלשי אלמדפון ותאכלה. ועפר תוחח אלתראב אלגיר מתראכם ולא מתלזז אלא ימכן אלחיואן אלמד׳כור אן יחפרה בידה ויכ׳רג מא דפן פיה.

וזה טפח יפסיק ביניהם ולא תהיה טהורה כמו ארץ ישראל. ומדורות הגוים ירצו בו שאם ישבו במקום מארץ ישראל. אף על פי שאין עמו אשה גזרה משום שיש עמו אשה מפני שאנחנו איננו מקפידים בטומאת המדורות אלא על טומאת מת ואם יש עמו אשה נאמר שמא הרתה והפילה וקברה הנפל בזה המקום ולא יהיה נפל פחות מארבעים יום כמו שבארנו בכרתות א) אבל מי שאין עמו אשה הסברא מחייבת שאינו צריך בדיקה ולא יעשה זאת אלא לזהירות כמו שביארנו ואם היה שם מי שישמרם שלא יקברו דבר בזה המקום אינו צריך בדיקה. וכבר ביארנו ביב הצינור אשר יורדין בו המים וקיבוצו ביבין. כל מקום שהחזיר והחולדה יכולין להוליכו אינו צריך בדיקה מפני שאלו החיות מרגישות בדבר שקבור שם ואוכלים אותו. ועפר תוחח העפר שאינו קשה ולא דבוק אלא אפשר לחיות הנזכרות לחפור אותו בידה ולהוציא מה שהוא קבור בו.

ח האסטוניות אין בהן משום מדור הגוים רבן שמעון בן גמליאל אומר עיר גוים שחרבה אין בה משום מדור גויים מזרח קסרון ומערב קסרון קברות ומזרח עכו היה ספק וטהרוהו חכמים רבי ובית דינו נמנו על קיני וטהרוהו:

אסטוניות הי מוצ׳ע בראח לכנה מנחאז ען רשות הרבים וליס לה חאיט דאיר והו מן אנואע אלכרמלית. קאלו הים והבקעה והאסטונית אינן לא כרשות הרבים ולא כרשות היחיד וקד בינא ד׳לך פי שבת. וקולה עיר גוים שחרבה יריד בה אן תכון מדינה מן ארץ ישראל אלמחדודה מלכא ללגוים תם כ׳רבת. יקול רבן שמעון בן גמליאל אן אלחיואנאת תחפרהא עלי אלדואם ותכ׳רג כלמא הנאך ותתלפה. ונץ אלתוספתא אין מדור העמים ובית הפרס בחוצה לארץ לאן חוצה לארץ קד אנפרדת בטומאתה בגזרה דרבנן כמא בינא. תם ערפנא במואצ׳ע מן אלשאם הי מקאבר ובמוצ׳ע כאן שך

תם

אסטונית היא מקום רחב אבל הוא נפרד מרשות הרבים ואין לו מחיצות המקפות אותו והוא ממיני הכרמלית. אמרו ב) הים והבקעה והאסטונית אינן לא כרשות היחיד ולא כרשות הרבים וכבר ביארנו זה בשבת ג). ואמרו עיר גוים שחרבה ירצה בו שהיא עיר בארץ ישראל המיוחדת לאחוזת הגוים ואחר זה חרבה. ואמר רבן שמעון בן גמליאל שהחיות חופרות אותה תמיד ומוציאין ומאבידין כל מה שהוא שם. ולשון התוספתא ד) אין מדור העמים ובית הפרס בחוצה לארץ מפני שחוצה לארץ כבר נפרדת בטומאתה בגזירה דרבנן כמו שביארנו. אחר זה נתן שמות מקומות

מארץ

א) פ״א מ״ה. ב) שבת ו׳ ב׳. ג) ט״ו ב׳. וע״ש בפירוש הר״ם מ״א. ד) פי״ח הלכה י״א.

תֿם דלת שואהד אנה טאהר פטהרוה אלחכמים וקני מוצׄע כאן ספק וכאן תטֿן פיה טומאה ענד אלגמהור תֿם פי זמאן רבינו הקדוש תצחח אמרה פטהרה ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

מארץ ישראל שהם קברות ושם מקום שהיה בספק ואחר זה העידו עליו שהוא טהור וטיהרוהו החכמים וקני מקום שהיה בספק וחששו בו טומאה אצל ההמון ואחר זה בזמן רבינו הקדוש נברר ענינו וטיהרו ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

ט עשרה מקומות אין בהם משום מדור גוים אהלי הערביים והסוכות והצריפין והבורגנין יהאלקטיות ובית שער ואוירה של חצר והמרחץ ומקום החצים ומקום הלגיונות:

צריפין נוע מן אלכֿים מנסובה אלי שכלהא לאנהא מכנסה והם יסמון אלסקף אלדי הדֿא שכלה כמין צריף ולעלהא מנסובה אלי אלשי אלדי תעמל מנהא והי חצר מן ברדי תתסמי צריפא ופי אלתלמוד צְרִיפָא דאורבְנֵי. ובורגנין אבראג תעמל לתרפע פיהא אלפירות ונחוהא. ואלקטיות סקף דון חיטאן עלי קואים ידכלהא אלריח מן כל נהה והי יסכן פי אלציף ואסם אלציף קיטא. ובית שער דהליז אלדאר. ואוירה שלחצר צחן אלדאר. ומקום החיצים אלמואצׄע אלתי ינגרון פיהא אלסהאם ואלאת אלחרב. ולגיונות אלעסאכר אלמחאולה ללקתאל לאן הדֿה אלמואצׄע אלמדֿכורה ליסת תסכן סכנא דאימא פידפן פיהא ואנמא תסכן מדֿה יסירה ולדלך לא גזרו עליהם ולא אחוגנא בדיקה אלא היא בחזקתה.

צריפין מין ממיני אהל ונקראין על תמונתם לפי שדפנותיהן נוגעות זו בזו ויקראו הגג אשר זה תמונתו כמין צריף(א). ואולי נקראו כן על הדבר אשר יעשו ממנו והם מחצלאות מנמי הנקראות צריפא ובתלמוד(ב) צריפא דאורבני. ובורגנין סוכות הנעשות להצניע בהם הפירות והדומה להן. ואלקטיות גג בלא כתלים נשען על עמודים אשר הרוח עוברת בו מכל צד ויושבים שם בקיץ. ושם הקיץ קייטא. ובית שער פרוזדור הבית. ואוירה של חצר מקום החצר אשר לפני הבית. ומקום החצים מקום שהחרש עושה שם החצים וכלי מלחמה. ולגיונות אנשי חיל המלומדים למלחמה מפני שאלו המקומות הנזכרים אין יושבין בהן לדירה קבועה עד שיקברו בהן ואין יושבין שם אלא זמן מועט ולכן לא גזרו עליהן ולא הצריכום בדיקה אלא הם בחזקתן.

בריך רחמנא דסייע בההדן.

(א) סוכה י"ג ב

מסכת נגעים

פרק ראשון.

א מראות נגעים שנים שהן ארבעה בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל והשאת כקרום ביצה שניה לה כצמר לבן דברי רבי מאיר וחכמים אומרים השאת כצמר לבן שניה לה כקרום ביצה:

אבתדי בתקסים מראות נגעי עור הבשר כמא פעל אלכתאב. והמא לונין בהרת ושאת ותנקסם אלי ארבעה אלואן בהרת ושניה לה. ושאת ושניה לה הו קולה תעאלי אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת. וספחת ליסת מן מראות נגעים אלמסתקלה בנפסהא והו קולהם מה לשון ספחת טפילה שנאמר ספחני נא אל אחת הכהונות מעני דלך אנהא מצֿאפה ודכרהא אלנץ בין אלשאת ואלבהרת ליתֿבת לנא אלאצֿאפה להמא גֿמיעא אעני לשאת ולבהרת פתכון שאת ואלמצֿאפה אליהא ובהרת ואלמצֿאפה אליהא. והאדין אללונין אעני שאת ובהרת המא לון אלביאץֿ קאל תעאלי שאת לבנה וקאל בהרת לבנה וכדלך בלא שך אללונין אלמצֿאפין להמא פצֿאת ארבע אלואן כלהא מנסובה ללביאץֿ תכֿתלף באלאשד ואלאצֿעף פאשדהא ביאץֿ אלבהרת ומעני עזה כשלג קויה אלביאץֿ כאלתֿלג והו קולה ואם בהרת לבנה היא וגא אלתפסיר היא לבנה ואין למעלה ממנה. כמה תהא לבנוניתה כשלג. ודונהא פי אלביאץֿ כסיד ההיכל פהדה שני מראות הבהרת. ולון אלשאת כצמר לבן והו צמר נקי בן יומו אעני יום ולאדה אלכרוף קבל אן תציבה מרתֿה אדא גסל

דלך

התחיל בחלוקת מראות נגעי עור הבשר כמו שעשה הכתוב והם שני מראות בהרת ושאת ויחלקו לארבעה מראות בהרת ושניה לה ושאת ושניה לה. והוא אמרו יתברך[א] אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת וספחת אינה ממראות נגעים העומדות בעצמן וזה אמרם[ב] מה לשון ספחת טפילה שנאמר[ג] ספחני נא אל אחת הכהונות ענין זה שהיא סמוכה וזכרה הפסוק בין הבהרת ובין השאת ללמד לנו שיש לכל אחת משתיהן סמיכות רוצה לומר לשאת ולבהרת ויהיו שאת והסמוכה לה ובהרת והסמוכה לה. ואלו השני מראות שאת ובהרת שניהם מראה הלובן אמר יתברך[ד] שאת לבנה ואמר[ה] בהרת לבנה וכמו זה בלא ספק המראות הסמוכים לשניהם ויהיו ארבעה מראות שכולם מיוחסים ללובן וישתנו במה שהוא יותר חזק ויותר חלש. והיותר חזק מהם לובן הבהרת וענין עזה כשלג שהלובן חזק כשלג וזה אמרו[ו] ואם בהרת לבנה היא ובא הפירוש[ז] היא לבנה ואין למעלה ממנה כמה תהא לבנוניתה כשלג. ולמטה ממנה בלובן כסיד ההיכל אלו הם שני מראות הבהרת. ומראה השאת כצמר לבן והוא

צמר

א) ויקרא י״ג ב׳. ב) ספרא תזריע פ״א ד׳ (ס׳ ע״א). ג) שמואל א׳ ב׳ ל׳. ד) ויקרא י״ג י״ט.
ה) שם. ו) שם י״ג י״ד. ז) ספרא תזריע פ׳ ב׳ ב׳ (ס״א ע״א).

ד̇לך אלצוף וביץ̇ באלנסל והו מעני קולה נקי והד̇א אללון אשד ביאץ̇ מן סיד. ההיכל ודונהא פי אלביאץ̇ כקרום ביצה והי שני מראות השאת. ור' מאיר יעתקד אן בעד קרום ביצה מראה אחר והו שני של שאת ואן כאן אצ̇עף ביאץ̇ מן קרום ביצה. ואלחכמים ירון אן כל מא כאן אצ̇עף ביאץ̇ מן קרום ביצה פליס הו מן מראות נגעים והלכה כחכמים.

צמר נקי בן יומו רוצה לומר יום הולד הכבש קודם שינעהו טינוף אחר שנרחץ זה הצמר ונתלבן ברחיצה וזה ענין אמרו נקי ולובן זה המראה הזק מן סיד ההיכל. ולמטה ממנו בלובן כקרום ביצה והם שני מראות השאת. ור"מ סובר שלמטה מקרום ביצה מראה אחר והוא שני של שאת אף על פי שהוא יותר חלש בלובן מן קרום ביצה וחכמים סוברים שכל מה שהוא יותר חלש בלובן מן קרום ביצה איננו ממראות נגעים.

ב הפתוך שבשלג כיין המזוג בשלג הפתוך שבסיד כדם המזוג בחלב דברי רבי ישמעאל רבי עקיבה אומר ארדמם שבזה ושבזה כיין המזוג במים אלא של שלג עזה ושל סיד דיהה ממנה:

פתוך אללון אלמכ̇תלט מן אלביאץ̇ ואלחמרה̈ והו איצ̇א מן מראות נגעים ואן כאן לם יתבין ד̇לך פי אלשאת בל קאל שאת לבנה פקט לכנה תבין פי אלבהרת קאל או בהרת לבנה אדמדמת. ופי ספרא מנין ליתן את האמור בבהרת בשאת ואת האמור בשאת בבהרת תלמוד לומר צרעת היא לאן גא פי אלבהרת צרעת היא וכד̇לך פי אלשאת. פחצל מן ד̇לך אן הד̇ה̈ אלארבעה̈ אלואן כלהא אד̇א כ̇אלט כל ואחד מנהא אלחמרה̈ אליסירה̈ חתי יכון ביאץ̇ שאבתה̇ חמרה̈ פאנה איצ̇א נגע צרעת. פקאל אן יתכ̇יל כל לון מנהא קד כ̇אלטה אלכ̇מר ויקאס עליה לון אלצרעת וד̇כר מנהא אללונין אעני בשלג וכסיד והו אלקיאס לסאיר אלאלואן. וכד̇לך געלוא אלמת̇אל פי אלתלמוד לד̇לך ארבעה̈ אכואס ממלוה̈ לבן מתסאויה̈ אלמקדאר אחדהא אצ̇יף פיה נקטתין דמא ופי אלת̇אני ארבע נקט ופי אלת̇אלת̇ ת̇מאניה̈ נקט ופי אלראבע סתה̈ עשר ועלי הד̇ה אלנסבה̈ מן אלאכ̇תלאט תקאס אלארבעה̈ אלואן אלמרכבה̈ מן אלביאץ̇ ואלחמרה̈ לאן כיף מא כאן אלביאץ̇ אצ̇עף פאן יסיר אלחמרה̈ אד̇א כ̇אלטה יט̇הר כת̇יר אלחמרה̈ שדידהא ולד̇לך

יכון

פתוך המראה המעורב מן הלובן והאדמימות והוא גם כן מן מראות נגעים ואף על פי שלא התבאר זה בשאת אבל אמר שאת לבנה לבד בכל זה התבאר בבהרת אמר[א] או בהרת לבנה אדמדמת. ובספרא[ב] מנין ליתן את האמור בבהרת בשאת ואת האמור בשאת בבהרת תלמוד לומר צרעת היא מפני שבא בבהרת[ג] צרעת היא וכמו זה בשאת[ד]. ויצא מזה שאלו הארבעה מראות כולם אם נתערב[ה] בכל אחד מהם מעט אדמימות עד שהלובן בהה באדמימות הוא גם כן נגע צרעת. ואמר שנדמה במחשבתנו כל מראה מאלו המראות[ו] כאילו מעורב ביין ויוקש עמו מראה הצרעת וזכר מהן שני מראות רוצה לומר כשלג וכסיד והוא היקש לשאר המראות. וכמו זה שמו למשל בתלמוד על זה[ז] ארבע כוסות מלאות חלב ושוות בשיעורן שבאחת מהן נפלו שתי טיפי דם ובשנית ארבע טיפין ובשלישית שמונה טיפין וברביעית שש עשרה ועל זה האופן מן התערובת יוקשו הארבעה מראות המורכבות מן הלובן והאודם לפי שכל מה שיהיה הלובן יותר חלש אם נתערב בו מעט האדמימות האדמימות נראית כאלו היא רבה וחזקה

ולזה

א) ויקרא ג' י"ט. ב) תזריע פ"ד ג' ס"ד ג'. עיין פ"ב ט' (ס"ה ע"ב). ג) ויקרא י"ג כ"ה.
ד) שם י"ג ה'. ה) בכ"י גאלט. ו) ר"ל הלבנים. ז) שבועות ו' א'.

יכון יסיר אלחמרה מע לון קרום ביצה מת̇ל סתה עשר נקטה מן דם פי ד̇לך אלמקדאר מן אללבן אלד̇י יג̇י ד̇לך חמרה טאהרה בינה פאפהם הד̇א. ושרח דיהה כאמדה קלילה אלאשראק והלכה כר' עקיבה.

ולזה יהיה מעט האדמימות עם מראה קרום ביצה כמו שש עשרה טיפי דם בזה השיעור מהחלב שתהיה בו אדמימות נראית וניכרת והבן זה. וביאור דיהה עכור המזהיר מעט והלכה כר' עקיבה.

ג ארבעת מראות האלו מצטרפין זה עם זה לפטור ולהחליט ולהסגיר להסגיר את העומד בסוף שבוע ראשון לפטור את העומד בסוף שבוע שני להחליט את שנולד לו מחיה או שער לבן בתחלה בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור להחליט את שנולד לו פשיון בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור להחליט את ההופך כולו לבן מתוך הפטור לפטור את ההופך כולו לבן מתוך החלט או מתוך הסגר. אלו מראות נגעים שכל נגעים תלוים בהן:

מצטרפין זה עם זה לג̇מיע אלאחכאם. ת̇ם בין כיף תנצ̇אף ונחסבהא כלון ואחד לנוג̇ב בד̇לך אחד אלת̇לת̇ה אחכאם אמא לפטור או להסגיר או להחליט. פאנה מתי אוג̇ב אנצ̇יאפהא וכונהא כלון ואחד אן יקאל לה טהור אתה והד̇א הו לפטור או יסתוקף אלחאל שבעת ימים והד̇א הו להסגיר או יבת אמרה ויקאל לה טמא אתה והד̇א הו להחליט פיפעל ד̇לך. ואכ̇ד̇ פי תביין חכמא חכמא פקאל להסגיר את העומד בסוף שבוע ראשון וד̇לך אנה סיבין לך פי ראבע הד̇ה אלמסכתא אן מן כאנת פי ג̇סמה בהרת כחצי גריס וליס פיהא מחיה ולא שער לבן ת̇ם חדת̇ לה בעד ד̇לך בהרת כחצי גריס לאצקה באלאולי ופיהא שערה ואחדה ביצ̇א פאנה יחתאג̇ הסגר שבעת ימים. פאד̇א כאן שכ̇ץ מוסגר ופי ג̇סמה איצ̇א בהרת כחצי גריס ובסוף השבוע חדת̇ לה שאת כחצי גריס ובה שערה אחת לבנה לאצקה באלבהרת אלתי כאנת פיה פאנה איצ̇א יסגיר מת̇ל לו כאנת בהרת ובהרת. ת̇ם קאל לפטור את העומד בסוף שבוע שני מת̇ל אן תכון עלאמה אלצרעת אלתי אוקפה בהא שבוע שני בעצ̇הא מראה בהרת ובה כגריס ובג̇נבהא לאצקה בהא מראה שאת כגריס ת̇ם נקץ̇ בעץ̇ מראה השאת ובקי מראה בהרת עלי קדרה פהו טהור לאן קד נקצת אלצרעת

ונחסב

מצטרפין זה עם זה לכל הדינים. אחר זה ביאר איך יצטרפו ונחשבם כמראה אחד לדון בו אחד מהשלשה דינים אם לפטור או להסגיר או להחליט לפי שאם יתחייב שיצטרפו ושיהיו כמראה אחד עד שיאמר לו[א] טהור אתה וזהו לפטור או שיעמד על מצבו שבעת ימים וזהו להסגיר או שיפסק דינו ויאמר לו טמא אתה וזהו להחליט יעשה כפי דינו. והתחיל בביאור דין ודין ואמר להסגיר את העומד בסוף שבוע ראשון וזהו מה שיתבאר לך ברביעי[ב] מזאת המסכתא שמי שהיתה בגופו בהרת כחצי גרים ואין בה מחיה ולא שער לבן אחר זה נולדה לו עוד בהרת כחצי גרים הדבוקה בראשונה ובה שערה אחת לבנה הנה הוא יצטרך הסגר שבעת ימים. ואם היה אדם מוסגר ובגופו גם כן בהרת כחצי גרים ובסוף השבוע נולדה לו שאת כחצי גרים ובה שערה אחת לבנה דבוקה בבהרת אשר היתה בו הנה הוא ג"כ יסגיר כאלו היה בהרת ובהרת. ואמר עוד לפטור את העומד בסוף שבוע שני זהו שיהיה באדם סימן צרעת ובו העמידו הכהן שבוע שני שקצתו מראה בהרת ובה כגרים ובצדו דבוק בו מראה שאת כגרים ואחר זה הלך קצת מראה השאת ונשאר מראה בהרת על שיעורו הנה הוא טהור מפני שכבר הלכה לה הצרעת ונחשב אותה כלה כמראה

אחד

א) ר"ל לאשר לו הנגע. ב) מ"י.

ונחסבהא גמיעא כלון ואחד וסיתצח הד׳א כלה פי מא נסתקבל. ת׳ם קאל להחליט את שנולד לו מחיה וד׳לך אנה סיבין לך פי ת׳אלת׳ הד׳ה אלמסכתא אן עלאמאת אלטומאה פי צרעת העור שלשה סימנין מחיה או שער לבן או פשיון. ואלמחיה הוא אן תכון קדר עדסה׳ מרבעה׳ מן לחם צחיח פי דאכ׳ל אלמוצ׳ע אלאברץ׳. ושער לבן אן יכון פי אלמוצ׳ע אלמברוץ׳ שערתין ביצ׳תין פמא זאד. ואלפשיון אן ינתשר אלברץ׳ ויזיד אמתדאדה פי אלג׳סם ולו איסר שי. אמא אלמחיה או שער לבן פהמא עלאמה׳ טומאה אבדא סוי כאן ד׳לך אול מא גא ללכהן והו מעני בתחלה או הדת׳ אחדהמא פי שבוע ראשון או פי שבוע שני או בעד אן קאל לה אלכהן טאהר אנת והד׳א הו מעני קולה לאחר הפטור והו קולה תעאלי אחרי הראותו אל הכהן לטהרתו ונראה שנית אל הכהן יעני אן הדת׳ עליה האדת׳ בעד אן הכם עליה באלטהארה׳ ירגע ללכהן ת׳אניה׳. פאד׳א כאן פי אלשכ׳ץ עלאמה׳ ברץ׳ פיהא שתי מראות בעצ׳הא לון אלבהרת ובעצ׳הא לון אלשאת ת׳ם הדת׳ פי אחד אללונין מחיה או שער לבן פאנה מוחלט לטומאה לאנהא גמיעא במנזלה׳ לון ואחד סוי כאן ד׳לך אלשער לבן או אלמחיה בתחלה והו אול מא גא ללכהן או הדת׳ בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או בעד אן טהרה אלכהן וקאל לה אלכהן טהור אתה. קאל וכד׳לך איצ׳א תנצ׳אף להחליט את שנולד לו פשיון ובין הו אן לא יכון פשיון אלא מן בעד שבוע ראשון לאן אלזיאדה׳ אנמא תעלם באלמקאיסה׳ בין מא כאן מקדאר אלנגע פי אול וקופה אמאם אלכהן ובין מא הו אלאן בעד אלסאבע פמתי כאנת פי אלנגע זיאדה׳ פי אלסאבע אלאול או אלת׳אני או אחר הפטור פהו טמא. פאן כאן פי אלשכ׳ץ עלאמה׳ ברץ׳ ובעצ׳הא מראה בהרת ובעצ׳הא מראה שאת ואמתד׳ אחד אללונין פי סטח אלג׳סם או כאנת אלעלאמה׳ אלתי

אסתוקפה

אחד ויתברר כל זה במה שיבא. עוד אמר להחליט את שנולד לו מחיה וזה שיתבאר לך בשלישי א) מזאת המסכתא שסימני הטומאה בצרעת העור שלשה סימנין מחיה או שער לבן או פשיון. והמחיה הוא שיהיה שיעור עדשה מרובעת מבשר חי בתוך מקום הצרעת. ושער לבן הוא שיהיו במקום המנוגע שתי שערות לבנות או יותר. והפשיון הוא שתפשה הצרעת ותוסיף להתפשט בגוף אפילו מעט מזער. והמחיה או השער לבן שניהם סימני טומאה לעולם בין שיהיו כאשר בא אל הכהן בראשונה וזה ענין בתחלה או שנולד אחד משניהם בשבוע ראשון או בשבוע שני או אחר שאמר לו הכהן טהור אתה וזהו ענין אמרו לאחר הפטור והוא אמרו יתברך ב) אחרי הראותו אל הכהן לטהרתו ונראה שנית אל הכהן רוצה לומר אם נולד לו דבר חדש אחר שגזר עליו בטהרה ישוב אל הכהן שנית. ואם היה באדם סימן צרעת אשר בו שני ג) מראות קצתו מראה הבהרת וקצתו מראה השאת ואחר זה נולדה באחר המראות מחיה או שער לבן הנה הוא מוהלט לטומאה לפי ששתיהם ביחד במדרגת מראה אחד בין שיהיה זה השער לבן או המחיה בתחלה וזה כאשר בא אל הכהן בראשונה או שנולדו בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או אחר שטהרו הכהן ואמר לו טהור אתה. אמר וכמו זה גם כן מצטרפין להחליט את שנולד לו פשיון וברור הוא שהפשיון לא יהיה אלא אחר שבוע ראשון מפני שהפשיון לא יודע כי אם בהקשה בין מה שהיה שיעור הנגע בתחלת עמדו לפני הכהן ובין מה שהוא עתה אחר שבעה ימים ואם היה בנגע פשיון בשבוע ראשון או בשני או אחר הפטור הוא טמא. ואם היה באדם סימן צרעת קצתו מראה בהרת וקצתו מראה שאת והתפשט אחד המראות בשטח הגוף או שהיה הסימן אשר בו העמיד אותו הכהן

מראה

א) מ״ג. ב) ויקרא י״ג ז. ג) בכ״י שתי.

אסתוקפה בהא מראה בהרת וכאנת אלזיאדה אלתי אסתדת פי סוף שבוע מראה שאת פהו מוחלט לטומאה פי גמיע ד̇לך אד̇ והדת̇ת זיאדה̈ לאן אללונין גמיעא במנזלה̈ לון ואחד. קאל וכד̇לך איצ̇א תנצ̇אף מראות נגעים להחליט את ההופך כלו לבן מתוך הפטור ומעני הד̇א אלכלאם אנה סיבין פי אלת̇אמן מן הד̇ה אלמסכתא אן אלשכ̇ץ אלד̇י תט̇הר פיה עלאמה̈ צרעת ויקאל לה פטור אתה אד̇ ולא יכון ת̇ם מחיה ולא שער לבן ת̇ם בעד ד̇לך תעם̇ אלצרעת גמיע גסמה פאנה טמא ואן קולה תעאלי כולו הפך לבן טהור הוא אנמא הו פי מוחלט לטומאה אד̇א אעמה אלנגע בעד אן כאן טמא פאד̇א כאן שכ̇ץ פי גסמה בהרת ופטרו הכהן ת̇ם אעם גסמה כלה מראה שאת פאנהא תנצ̇אף מע אלבהרת אלאולי ויכון מוחלט עלי מא אצלנא והד̇א הו קולה להחליט את ההופך כולו לבן מתוך הפטור. וכד̇לך אד̇א כאן מוחלט בבהרת טמאה אעני אן יכון פיהא שער לבן או מחיה או פשתה בעור ומן בעד אלהחלט אעם גסמה כלה מראה שאת פאנהא כלון ואחד ונקול כולו הפך לבן טהור הוא והד̇א הו מעני קולה לפטור את ההופך כולו לבן מתוך החלט או מתוך הסגר לאנה אד̇א אעם̇ גסמה אלצרעת והו מוסגר פאנה איצ̇א טהור לאן אלמוסגר הו טמא מת̇ל אלמוחלט עלי מא בינא פי אול כלים. והד̇ה אלמת̇אלאת כלהא אלתי מת̇לנא פי שרח הד̇ה אלהלכה בלון אלבהרת ואלשאת הו אלקיאס בעינה אן כאן אלנגע מן ת̇לת̇ה̈ אלואן או מן אלארבעה̈ אלואן אלמעדודה̈ פאנהא כלהא במנזלה̈ לון ואחד לגמיע אלאחכאם לפטור להסגיר ולהחליט. וכל מא קלנא פי הד̇ה אלמת̇אלאת עלמה̈ ברץ̇ או מוצ̇ע אלברץ̇ פאנא נריד בה אלמקדאר אלד̇י יטמא בנגעים והו כגריס וסנבין ד̇לך. וקד סאל ר׳ יהושע בנו של ר׳ עקיבה לר׳ עקיבה ען הד̇ה אלארבעה̈

אלואן

מראה בהרת והיה הפשיון המתפשט בסוף שבוע מראה שאת הנה הוא מוחלט בכל זה לטומאה הואיל ונולד פשיון לפי ששני מראות יחד הן במדרגת מראה אחד. אמר וכמו זה מצטרפין גם כן מראות נגעים להחליט את ההופך כולו לבן מתוך הפטור וענין זה המאמר הוא מה שיתבאר בשמיני[א] מזאת המסכתא שאדם אשר נראה בו סימן צרעת ונאמר לו פטור אתה מפני שאין שם מחיה ולא שער לבן ואחר זה כללה הצרעת כל גופו הנה הוא טמא ושאמרו יתברך[ב] כולו הפך לבן טהור הוא אין זה אלא במוחלט לטומאה אם כלל אותו הנגע אחר שהיה טמא ואם היתה בגוף אדם בהרת ופטרו הכהן ואחר זה כלל גופו כולו מראה שאת תצטרף שאת עם הבהרת הראשונה ויהיה מוחלט לפי מה שהשרשנו וזהו אמרו להחליט את ההופך כולו לבן מתוך הפטור. וכמו זה אם היה מוחלט בבהרת טמאה רוצה לומר שהיה בו שער לבן או מחיה או פשתה בעור ואחר ההחלט כלל כל גופו מראה שאת הם כמראה אחד ונאמר כולו הפך לבן טהור הוא וזהו ענין אמרו לפטור את ההופך כולו לבן מתוך החלט או מתוך הסגר מפני שאם כללה הצרעת גופו והוא מוסגר הוא גם כן טהור כי המוסגר הוא טמא כמו המוחלט לפי מה שבארנו בראשון[ג] מכלים. ואלו המשלים כולם אשר המשלנו בביאור זאת ההלכה במראה הבהרת או השאת תקיש עליהם אם היה הנגע מהשלשה או מהארבעה מראות המנויים לפי שהם כולם במדרגת מראה אחד לכל הדינים לפטור להסגיר ולהחליט. וכל מה שאמרנו באלו המשלים בסימן הצרעת ובמקום הצרעת נרצה בו את השיעור אשר יטמא בנגעים והוא כגרים ונבאר זה[ד]. וכבר שאל ר׳ יהושע בנו של ר׳ עקיבה לר׳ עקיבה על אלו הארבעה מראות למה ראה לחלק אותם במספר אחר שכלן הן במדרגת מראה אחד ומצטרפים לכל

דיניהם

א) ט״א. ב) ויקרא י״ג ג׳. ג) מ״ה. ד) מ״ה.

אלואן מא פאידה̈ תקסימהא באלעדד אד̇א כאנת כלהא במנזלה̈ לון ואחד ומצטרפין לג̇מיע אלאחכאם כאנוא יקולון כל ביאץ̇ הו מת̇ל ספאק אלביצ̇ה̈ או אשד ביאץ̇ מנה פהו נגע צרעת והו קולה פי אלתוספתא ויאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין זה עם זה אמר לו מלמד שאם אינו בקי בהן ובשמותיהן לא יראה את הנגעים יעני אנהא אנמא עד̇דת ללארתיאץ̇ פי תפציל אלאלואן ותמייזהא חתי יקול הד̇א אללון בהרת והד̇א שאת והד̇א שני של בהרת והד̇א שני של שאת. וממא יג̇ב אן תעלמה אן ר' עקיבה יעתקד אן תולדת הבהרת אשד ביאץ̇ מן אלשאת אמא אלחכמים פיקולון אן אלשאת אשד ביאץ̇ מן סיד ההיכל אלד̇י הו תולדת הבהרת כמא קד ד̇כרנא ואן סיד ההיכל אשד ביאץ̇ מן קרום ביצה פתכון רתבה̈ הד̇ה אלאלואן עלי מד̇הב אלחכמים פי אלשדה̈ ואלצ̇עף הכד̇א בהרת ת̇ם אלשאת ת̇ם תולדת הבהרת ת̇ם תולדת השאת עלי מא באן פי גמר שבועות. וקולה הרי אלו מראות נגעים ישיר אלי אלארבעה̈ אלבסיטה̈ ואלי אלארבעה̈ אלמרכבה̈ מנהא ומן אלחמרה̈ כמא בינא.

דיניהם ויאמרו כל לובן שהוא כמו קרום ביצה או יותר חזק ממנו הוא נגע צרעת וזה אמרו בתוספתא א) ויאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין זה עם זה אמר לו מלמד שאם אינו בקי בהם ובשמותיהן לא יראה את הנגעים רוצה לומר שלא נמנו אלא להרגיל בחלוקת המראות והכרתם עד שיאמר זה המראה בהרת וזה שאת וזה שני של בהרת וזה שני של שאת. וממה שצריך שתדעהו שר' עקיבה סובר שתולדת הבהרת לבנוניתה יותר חזקה מן השאת. והחכמים אומרים שהשאת יותר חזקה בלובן מן סיד ההיכל שהוא תולדת בהרת כמו שכבר זכרנו ושסיד ההיכל יותר חזק בלובן מן קרום ביצה ויהיה סדר אלו המראות על דעת החכמים בחזקם ובחלשם כזה בהרת ואחר זה השאת ואחר זה תולדת הבהרת ואחר זה תולדת השאת לפי מה שהתבאר בגמר שבועות ב). ואמרו הרי אלו מראות נגעים רומז אל ארבעה הפשוטים ואל ארבעה המורכבים מהם ומן האודם כמו שביארנו.

ד רבי חנינא סגן הכהנים אומר מראות נגעים ששה עשר רבי דוסא בן הרכינס אומר מראות נגעים שלשים וששה עקביא בן מהללאל אומר שבעים ושנים. רבי חנינא סגן הכהנים אומר אין רואים את הנגעים בתחלה לאחר השבת ששבוע שלו חל להיות בשבת ולא בשני ששבוע שלו שני חל להיות בשבת ולא בשלישי לבתים ששבוע שלישי שלו חל להיות בשבת רבי עקיבה אומר לעולם רואים חל להיות בתוך השבת מעבירין לאחר השבת ויש בדבר להקל ולהחמיר:

קד בינא פי אלהלכה אלתי קבל הד̇ה אנא אנמא עניגא בתעדיד אלמראות לסבב אלתדרב ואלארתיאץ̇ פי אלאלואן. פקאל לד̇לך ר' דוסא אנה אן כאן ולא בד מן אלארתיאץ̇ פאלמראות אלתי ינבגי אן ירתאץ̇ פיהא סתה̈ ות̇לאת̇ין. וביאן ד̇לך אן אלנגעים סתה̈ אנואע נגעי עור בשר אולא ואלת̇אני נגעי שחין ומכוה ואלת̇אלת̇ נגעי

כבר ביארנו בהלכה אשר לפני זאת שלא טרחנו למנות המראות אלא בעבור הרגילות והבקיאות במראות. ולזה אמר ר' דוסא אחר שהרגילות היא מוכרחת הנה המראות שצריך להיות רגיל בהן הם ששה ושלשים. וביאור זה שהנגעים ששה מינים המין הראשון נגעי עור בשר והשני נגעי שחין ומכוה והשלישי נגעי קרחת וגבחת והרביעי

א) נגעים א' א' ולשון ספרא תזריע פ"ב ו' (ד' ס"א ע"ב) איננה מדוייקת וחסר קצת התוספתא בירושלמי שבועות פ"א ה"א (ל"ג ע"ב). ב) ו' א' ב'.

נגעי קרחת וגבחת ואלראבע נגעי ראש וזקן והי אלתי תתסמי נתקים ואלכֿאמס נגעי בגדים ואלסאדס נגעי בתים. ונץ אלתוספתא השחין והמכוה שניהם סימן אחד ושניהם טומאה אחת ולמה נחלקו שאין מצטרפין זה עם זה. והנאך קיל איצֿא הקרחת והגבחת שניהן סימן אחד ושניהן טומאה אחת ולמה נחלקו שאין מצטרפין זו עם זו. וסיבין גֿמיע דֿלך פי מא נסתקבל. וקד תקדם לך אן מראות נגעים בעור הבשר תֿמאניה̈ ארבעה̈ בסיטה̈ ואלארבעה̈ אלתי תכֿאלטהא אלחמרה̈ כמא בינא והי אלתי יקולון ענהא ארבעה בחלוק וארבעה בפתוך. ופי אלתוספתא קאלוא מראות שעור הבשר מיטמא בהן השחין והמכוה והקרחת והגבחת מיטמאין והנאך קיל איצֿא הנתקין מטמאין בכל מראה. פאדֿא חצלת הדֿה אלמקדמאת כלהא כאנת מראות נגעים באדם אתֿנין ותֿלאתֿין תֿמאניה̈ בעור הבשר ותֿמאניה̈ בשחין ותֿמאניה̈ בקרחת ותֿמאניה̈ בגבחת והי בעינהא בנתקים ופי נגעי בגדים לונין ירקרק ואדמדם ופי נגעי בתים לונין איצֿא ירקרק ואדמדם פהדֿה סתה̈ ותֿלאתֿין מראה באכֿתלאף אלאלואן ואלמוצֿע אלדֿי יכון פיה אללון. וקאל עקביה בן מהללאל פאן כאן אלאמר הכדֿא עלי גהה̈ אלארתיאץֿ פהי אתֿנין וסבעין לאן הדֿה אלמראות כלהא באכֿתלאף אלואנהא ואכֿתלאף מוצֿועאת אלאלואן קד תכון בתחלה וקד תכון בעד אלרויה̈ אלמתקדמה̈ פיחתאג אן יקאיס בינהא אלאן ובין מא כאנת עליה קבל אמא פי שבוע ראשון או שני או שלישי לאנה קד ינתהי אלהסגר פי נגעי בתים אלי שבוע שלישי כמא סיבין פהדֿה אתֿנין וסבעין מראה סתה̈ ותֿלאתֿין בתחלה כמא עדדנאהא והי בעינהא בסוף בעד אלהסגר אי̃ זמאן כאן אלהסגר אמא שבוע אחד או שני שבועות או שלשה כיף אוגֿב אלחכם. ואלי הדֿא אלמעני אשאר פי אלתוספתא מנין אתה אומר כהן שהוא בקי בנגעין ולא בנתקים בנתקים ולא בקרחות

באדם

והרביעי נגעי ראש וזקן והם הנקראין נתקין והחמישי נגעי בגדים והששי נגעי בתים. ולשון התוספתא[א] השחין והמכוה שניהם סימן אחד ושניהם טומאה אחת ולמה נחלקו שאין מצטרפין זה עם זה. ושם נאמר[ב] גם כן הקרחת והגבחת שניהם סימן אחד ושניהם טומאה אחת ולמה נחלקו שאין מצטרפין זו עם זו. ויתבאר כל זה במה שיבא. וכבר קדם שמראות נגעים בעור הבשר הם שמונה ארבעה פשוטים וארבעה אשר תתערב בהם האדמימות כמו שביארנו והן אשר יאמרו עליהם[ג] ארבעה בחלוק וארבעה בפתוך. ובתוספתא אמרו[ד] מראות שעור הבשר מיטמא בהן השחין והמכוה והקרחת והגבחת מיטמאין ושם נאמר גם כן הנתקין מטמאין בכל מראה. ואם הבנת כל אלה ההקדמות יהיו מראות נגעים באדם שנים ושלשים שמונה בעור הבשר ושמונה בשחין ושמונה בקרחת והם עצמם הנמצאים בנתקין ובנגעי בגדים שני מראות ירקרק ואדמדם ובנגעי בתים שני מראות גם כן ירקרק ואדמדם הנה הם ששה ושלשים מראות בחלוף המראות והמקום אשר יהיה בו המראה. ואמר עקביה בן מהללאל אם הדבר כן בענין ההרגל המראות הם שבעים ושנים מפני שהם כלם לפי חילוף מיניהם והילוף מקומות המראות פעם יהיו בתחלה ופעם יהיו אחר הראייה הקודמת ויצטרך שיוקש בין מה שהם עתה ובין מה שהיו קודם זה אם בשבוע ראשון או שני או שלישי כי ההסגר יגיע לפעמים גם כן בנגעי בתים אל שבוע שלישי כמו שיתבאר ולכן אלו השנים והשבעים מראות הם ששה ושלשים בתחלה כמו שמנינום והם הם בעצמם בסוף אחר ההסגר באיזה זמן שיהיה ההסגר אם בשבוע אחד או בשני שבועות או בשלשה לפי מה שיחייב הדין. ואל זה הענין רמז בתוספתא[ה] מנין אתה אומר כהן שהוא בקי בנגעין ולא בנתקים נתקים ולא בקרחות באדם ולא

בבגדים

א) נגעים ג׳ י״ג. ב) שם ד׳ י׳. ג) שם פ״א ג׳. ד) שם פ״ד א׳. ה) נגעים פ״א ב׳ ועיין ספרא מצורע פ״ה ט״ז (ע״ד ד׳).

באדם ולא בבגדים בבגדים ולא בבתים במראה ראשון ולא במראה שני במראה שני ולא במראה שלישי לא יראה את הנגעים עד שיהא בקי בהן ובשמותיהן תלמוד לומר זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק ולצרעת הבגד ולבית ולשאת ולספחת ולבהרת ולהורת ביום הטמא וכולי יעני אנה לא יורה חתי ירתאץ̇ פי הד̇ה אלמראות כלהא פי תחציל אלמעאני ופי מערפה̈ אלאסמא אלדאלה̈ עלי כל מעני מנהא. פחצל הד̇ה אלמעאני אנהא עג̇יבה̈ ג̇דא וקד אשכל הד̇א אלעדד עלי כל מן סמעת כ̇ברה או ראית לה כלאמא וקד פתח אללה לנא פי פהמה. וארג̇ע אלי תמאם שרח אלהלכה. קאל ולא בשני שהשבוע השני שלו חל להיות בשבת וד̇לך אן שבוע שני יבתדי עדדה מן אליום אלסאבע מן שבוע ראשון חתי יכון אליום אלסאבע משתרך ללאסבועין ג̇מיעא וכד̇לך אלשלשה שבועות של נגעי בתים יכון אליום אלסאבע משתרך ללאסבוע אלאול ואבתדי אלת̇אני ואליום אלת̇אלת̇ עשר משתרך לאכ̇ר אלאסבוע אלת̇אני ואבתדי אלת̇אלת̇ פיכון עדד אלשני שבועות שלשה עשר יום ועדד אלשלשה שבועות תשעה עשר יום פלד̇לך אן בדי באלרויה̈ יום אלאת̇נין ג̇א אליום אלת̇אלת̇ עשר יום אלסבת ואן בדי באלרויה̈ יום אלת̇לת̇א ג̇א אליום אלתאסע עשר יום אלסבת וסיבין ד̇לך פי ת̇אלת̇ הד̇ה אלמסכתא. וקאל ר׳ עקיבה אנה יבדי באלרויה̈ פי אי יום אתפק פאד̇א ג̇א יום תמאם שבוע מן אלשבועות יום אלסבת אלד̇י לא יג̇וז ראית הנגע בו לכון ד̇לך שבה דין מן אלדינים פיוכ̇ר אלרויה̈ לאחר השבת. וקד יכון פי הד̇א אלתאכ̇יר לאחר השבת חומרא לבעל הצרעת או קולא והו יבין ד̇לך והלכה כר׳ עקיבה.

בבגדים בבגדים ולא בבתים במראה ראשון ולא במראה שני במראה שני ולא במראה שלישי לא יראה את הנגעים עד שיהא בקי בהן ובשמותיהן תלמוד לומר[א]) זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק ולצרעת הבגד ולבית ולשאת ולספחת ולבהרת ולהורת ביום הטמא וכולי רצה לומר שלא יורה עד שיהיה רגיל באלו המראות כולם בהבנת הענינים ובידיעת השמות המורים על כל ענין מהם. והבן אלו הענינים שהן נפלאים מאוד וכבר היה קשה זה המנין על כל מי ששמעתי מאמריו או ראיתי פירושו וגילה לנו השם את הבנתו. ואשוב להשלים פירוש זאת ההלכה. אמר ולא בשני שהשבוע השני שלו חל להיות בשבת וזה שהשבוע השני אשר יתחיל מנינו מהיום השביעי של שבוע ראשון עד שיהיה יום השביעי משותף לשני שבועות יחד וכמו זה השלשה שבועות של נגעי בתים יהיה היום השביעי משותף לשבוע הראשון[ב]) ולהתחלת השני והיום השלש עשר משותף לסוף השבוע השני ולהתחלת השלישי ויהיה מנין השני שבועות שלשה עשר יום ומנין השלשה שבועות תשעה עשר יום ולפיכך אם התחיל לראות ביום השני יחול היום השלשה עשר בשבת ואם התחיל לראות ביום השלישי יחול היום התשעה עשר בשבת ויתבאר זה בשלישי מזאת המסכתא. ואמר ר׳ עקיבה שיתחיל לראות באיזה יום שיזדמן ואם חל יום שנשלם בו שבוע מן השבועות בשבת אשר בו אינה מותרת ראיית הנגע מפני שזה דומה לדין מן הדינים[ג]) תתאחר הראייה לאחר השבת. פעם יהיה בזה האיחור לאחר השבת חומרא לבעל הצרעת או קולא והוא יבאר זה והלכה כר׳ עקיבה.

ה כיצד להקל היה בו שער לבן והלך לו שער לבן היו לבנות והשחירו אחת לבנה ואחת שחורה והשחירו שתיהם ארוכות והקצירו אחת ארוכה ואחת קצרה והקצירו

שתיהן

א) ויקרא י״ד נ״ד. ב) כן הוא בכתיבת יד וצריך להיות לסוף שבוע ראשון. ג) ואין דנין בשבת.

שתיהן נסמך השחין לשתיהן או לאחת מהן הקיף השחין לשתיהן או לאחת מהן או חלקן השחין ומחית השחין והמכוה ומחית המכוה והבוהק היתה בו מחיה והלכה לה המחיה היתה מרובעת ונעשית עגולה או ארוכה מכוצרת ונעשית מן הצד מכונסת ונתפזרה ובא השחין ונכנס לתוכה הקיפה חלקה או מעטה השחין או מחית השחין והמכוה ומחית המכוה והבוהק היה בו פשיון והלך לו פשיון או שהלכה לה האום או שנתמעטה ואין כזה ובזה כגרים השחין ומחית השחין והמכוה ומחית המכוה והבוהק חולקין בין האום לפשיון הרי אלו להקל:

אחפט הדה אלאצול והי אן כל נגע צרעת קדרה לא אקל מכגרים מרובע ואן נגעי עור הבשר תנגס בשלשה סימנין איהא כאן והי שער לבן או מחיה או פשיון וקד תקדם דכר דלך. ואעלם אן מן שרוט שער לבן אן יכון פי אלנגע לא אן יכון בשחין או במכוה או מחית השחין והמכוה או בתוך הבוהק ואן כאן דלך אלשחין אלדי פיה אלשער לבן בתוך הנגע וכדלך אלמחיה אן כאנת בשחין שבתוך הנגע אינה סימן טומאה. וכדלך אלפשיון לא יכון מן עור הבשר לתוך השחין או למחית השחין או לתוך המכוה או למחית המכוה או לבוהק וסתבין גמיע הדה אלאצול ודלאילהא. פמתי מא הדת לנגע מא יבלין אחד הדה אלסימנין אלתלתה חתי לא יכון סימן טומאה פהי קולא לבעל הנגע. ומן שרוט נגעי עור בשר אן יכון דאיר בהא מן כל גהה עור הבשר חתי ימכנהא אלפשיון פי אי גהה כאנת. ונץ ספרא בעור הבשר שיהא כל החוצה לו סמוך לעור הבשר ראוי לפשיון שאם היה סמוך לראש ולזקן ולשחין ולמכוה ולקרחת אינו מוהלט. וכדלך הדה אלשתי שערות לבנות אלתי הי עלאמה טומאה מתי כאנתא או אחדאהמא קצירה אקל מן אלמקדאר אלדי סיבין פי מא בעד או כאנת סודא או כאנת בגנב שחין או מחית השחין או מכוה או מחית המכוה פלים הו מוהלט. וכדלך אן הדת בין מנבת אלשערתין שחין או מחית השחין או מכוה או מחית המכוה או בוהק פלים הו מוחלט וסתבין אצול דלך כלה. ואלנגע אלאול אלדי כאן פי אלגסם ענד וקוף אלשכץ אולא
בין

שמור אלו השרשים והם ששיעור כל נגע צרעת לא פחות מכגרים מרובע ושנגעי עור בשר מיטמאין בשלשה סימנין איזה מהם שיהיה והם שער לבן או מחיה או פשיון וכבר קדם זכרון זה.א) ודע שמתנאי שער לבן שיהיה בנגע לא שיהיה בשחין או במכוה או מחית השחין והמכוה או בתוך הבוהק ואם היה זה השחין אשר בו השער לבן בתוך הנגע וכן המחיה אם היתה בשחין שבתוך הנגע אינה סימן טומאה וכמו זה לא יהיה הפשיון מן עור הבשר לתוך השחין או למחית השחין או לתוך המכוה או למחית המכוה או לבוהק ויתבארו כל אלו השרשים וראיותיהן. ומשיארע לנגע דבר המציל אחד מאלו השלשה סימנים מהיות סימן טומאה היא קולא לבעל הנגע. ומתנאי נגעי עור בשר הוא שעור הבשר יהיה סביב הנגע מכל צד עד שהפשיון יהיה אפשר לו באיזה צד שיהיה. ולשון ספראב) בעור הבשר שיהא כל החוצה לו סמוך לעור הבשר ראוי לפשיון שאם היה סמוך לראש ולזקן ולשחין ולמכוה ולקרחת אינו מוחלט. וכן אלו השתי שערות לבנות אשר הן סימני טומאה אם היו שתיהן או אחת מהן קצרה פחות מן השיעור אשר יתבאר אחר זה או אם השחירו או היו בצד שחין או מחית השחין או מכוה או מחית המכוה אינו מוחלט. וכן אם נולד בין צמיחת השתי שערות שחין או מחית השחין או מכוה או מחית המכוה או בוהק אינו מוחלט ויתבארו שרשי כל זה. והנגע הראשון שיהיה בגוף האדם בעת עמדו ראשונה לפני הכהן יקרא אום והנוסף על
זה

א) מ״ב. ב) תזריע פ״ב א׳ (ס׳ ג׳) ועיין תוספתא נגעים ב׳ י״ב.

בין ידי אלכהן יתסמי אום ואלדי יזיד עליה אן אנתשר בעד דלך יתסמי פשיון. פאדא מא זאד אלנגע וזאל אלאצל ובקאת אלזיאדה או בקי בעץ׳ אלאצל מע אלזיאדה ומגמוע מא בקי מע אלדי זאד אקל מכגרים פליס הו טמא. וכדלך אן חדת בין אלאצל ואלזיאדה אחד אלאשיא אלתי לא יכון פיהא פשיון מתל אן יכון בין אלאצל ואלזיאדה שחין או מכוה או מחית השחין או מחית המכוה או הדת בין אלאום ואלזיאדה בוהק פפצלהמא פקד תכ׳לץ מן אן יכון מוהלט בפשיון מן אג׳ל הדות מא הדת. פד׳כר לך פי הד׳ה אלהלכה גמיע הד׳ה אלאשיא אלתי הדותהא ירפע סימני טומאה אנה ימכן אן יכון יום אלסבת אלד׳י הו שביעי שלו טמא או קריב אלהחלט פיהדת לה אחד הד׳ה אלהואדת אלמכ׳לצה לה מן אלהחלט פי בקיה אלנהאר מע לילה אלאחד ומן אלגד יוג׳ד עלי האלה אכ׳רי פקד כאן לה פי אלתאכ׳יר קולא. וקד יכון יום אלסבת גיר מוהלט ויוג׳ב לה אלתאכ׳יר אן יכון יום אלאחד מוהלט כמא יד׳כר בעד הד׳ה. ומן שרוט אלמחיה אד׳א כאנת כעדשה מצומצמת אן תכון מרבעה כמא סנבין וכד׳לך מן שרוט כל מחיה אן תכון מחצורה פי דאכ׳ל אלנגע ואלנגע דאיר בהא וחיניד׳ תכון סימן טומאה והי קולה מבוצרת אמא אן כאנת בצד הנגע הכד׳א פליסת תכון סימן טומאה. ומן שרוט אלמחיה איצ׳א אן יכון מקדאר אלעדשה מנהא מתצל כלה נסם ואחד אמא אן כאנת מפוזרת בתוך הנגע נקטה הנא ונקטה הנא ואן כאן פי מגמועהא כעדשה ועלי אן כל גז מנהא מחצור בתוך הנגע פליסת סימן טומאה. וכד׳לך אד׳א חלקה השחין או הקיפה או מעטה פליסת סימן טומאה חתי תכון כלהא מגתמעה מחצורה פי נפס אלנגע לא בתוך בוהק או שחין או מכוה שבתוך הנגע לקולה תעאלי ומחית בשר חי בשאת. וכד׳לך פי סאיר אלמראות נגעים לא תכון סימני טומאה חתי תכון בתוך הנגע לא מן הצד

וחיניד

זה אם התפשט הנגע אחר זה יקרא פשיון. ואם פשה הנגע והלכה לה האום ונשאר הפשיון או נשאר קצת האום עם הפשיון וכל הנשאר יחד עם הפשיון פחות מכגרים אינו טמא. וכן אם נולד בין האום והפשיון אחד מן הדברים אשר אין בהן פשיון כמו אם היה בין האום והפשיון שחין או מכוה או מחית השחין או מחית המכוה או נולד בין האום והפשיון בוהק המבדיל בין שניהן הנה כבר ניצל מהיותו מוחלט בפשיון מפני הדבר החדש אשר נולד. הנה זכר לך בזאת ההלכה כל אלו הדברים אשר בהולדם ידחו סימני טומאה לפי שהוא אפשר שהיה ביום השבת שהוא שביעי שלו טמא או קרוב להחלט ושנולד לו אחד מאלו המקרים המצילין אותו מן ההחלט בשארית היום ובליל יום ראשון שימצא בבקר במצב אחר אז כבר נהיה לו האיחור לקולא. ואפשר שיהיה ביום השבת אינו מוחלט ואיחור יכריחהו להיות מוחלט ביום הראשון כמו שיזכר אחר זאת. ומתנאי המחיה שאם היתה כעדשה מצומצמת תהיה מרובעת כמו שנבאר[א]) וכן מתנאי כל מחיה שתהיה מוקפת מכל צד בתוך הנגע והנגע סביב לה ואז תהיה סימן טומאה וזה אמרו מבוצרת אבל אם היתה בצד הנגע כמו זה 46 אינה מסימני טומאה. ומתנאי המחיה גם כן שיהיה שיעור הערשה שלה מכונס כולו בגוף אחד אבל אם היתה מפוזרת בתוך הנגע זעיר שם וזעיר שם אף על פי שבכללו היא כעדשה ואף על פי שכל חלק ממנה מבוצר בתוך הנגע אינה סימן טומאה. וכמו זה אם חלקה השחין או הקיפה או מיעטה אינה סימן טומאה עד שתהיה כל המחיה מכונסת מבוצרת בגוף הנגע לא בתוך בוהק ושחין או מכוה שבתוך הנגע לאמרו יתברך[ב]) ומחית בשר חי בשאת. וכמוזה בשאר המראות נגעים אינם סימני טומאה עד שיהיו בתוך הנגע

לא

א) פ״א א׳. ב) ויקרא י״ג י׳. ג) מ״ו.

וחיניד̇ תכון עלאמה̈ טומאה כמא קדמנא וסנבין ד̇לך פי ראבע הד̇ה אלמסכתא.

לא מן הצד ואז הם סימן טומאה כמו שהקדמנו וכמו שנבאר זה ברביעי ג) מזאת המסכתא.

ו כיצד להחמיר לא היה בו שער לבן ונולד לו שער לבן היו שחורות והלבינו אחת שחורה ואחת לבנה והלבינו שתיהן קצרות והאריכו אחת קצרה ואחת ארוכה והאריכו שתיהן נסמך השחין לשתיהן או לאחת מהן הקיף השחין את שתיהן או את אחת מהן או חלקן השחין והמכוה ומחית השחין והמכוה ומחית המכוה והבוהק והלכו להם לא היתה בו מחיה ונולדה לו מחיה היתה עגולה או ארוכה ונעשית מרובעת מן הצד ונעשה מבוצרת מפוזרת ונתכנסה ובא השחין ונכנס בתוכה הקיפה חלקה או מיעטה השחין או מחית השחין והמכוה ומחית המכוה והבוהק והלכו להן לא היה בו פשיון ונולד בו פשיון השחין ומחית השחין והמכיה ומחית המכוה והבוהק חולקין בין האום לפשיון והלכו להן הרי אלו להחמיר:

הד̇ה אלהלכה כלהא בינה̈ אד̇א פהמת מא תקדם מן אלקול לאן אלגרץ̇ פיהא אן יכון טאהר יום אלסאבע אלד̇י הו יום אלסבת ויחדת̇ לה מן אלגד יום אלאחד מא יוגב לה אלנג̇אסה̈ מת̇ל הדות̇ מחיה ושער לבן ופשיון או תעדם תלך אלאשיא אלתי כאנת תכ̇לצה. מת̇ל אן תכון חאלה יום אלסבת כמא ד̇כר אן יכון אלשחין סמוך לבהרת וסאיר אלאשיא אלתי בינא אנהא תכ̇לץ ת̇ם עדם תלך אלמכ̇לצאת והו מעני קולה והלכו להן יעני אנהא זאלת בקיה̈ יום אלסבת מע לילה̈ אלאחד ויצבח טמא פהד̇א להחמיר. וקד באן לך מן הד̇ה אלהלכה ומן אלתי קבלהא אן שער לבן לא יכון עלאמה̈ טומאה אלא אד̇א כאן פי נפס אלנגע אמא אד̇א כאן שחין או מכוה בתוך הנגע ושער לבן פי ד̇לך אלשחין או אלמכוה פליס הו עלאמה̈ טומאה ולד̇לך יקול נסמך השחין לשתיהן או לאחת מהן וכולי. וממא יג̇ב אן תעלמה אן אלמחיה לא תכון עלאמה̈ טומאה חתי תכון מחצורה̈ פי דאכ̇ל אלבהרת ואלנגע דאיר בהא מן כל ג̇הה̈ ואן תכון איצ̇א מג̇תמעה̈ אמא אן כאנת אלמחיה מן הצד והו אן יכון שבה שראך̇ מן בשר חי קד אמתד̇ ודכ̇ל פי דאכ̇ל אלנגע ולם ידור̇ אלנגע בה מן כל ג̇הה̈ פליסת הי עלאמה̈ טומאה וסיבין ד̇לך וכד̇לך אלמחיה אד̇א כאנת מתפרקה̈ בתוך הנגע פליסת עלאמה̈ טומאה. פאד̇א כאן

דלך

זאת הלכה כולה מבוארת אם הבנת מה שקדם מן המאמר לפי שהכונה בה שהיה טהור ביום השביעי שהוא יום השבת ונולד לו למחר ביום הראשון מה שיחייב לו הטומאה כמו שנולד מחיה ושער לבן ופשיון או שהלכו להם אלו הדברים אשר הצילוהו. למשל אם היה מצבו ביום השבת כמו שנזכר שהשחין היה סמוך לבהרת ושאר הדברים אשר ביארנו שהם מצילים ואחר זה הלכו אלו המצילים וזה ענין אמרו והלכו להם רצה לומר שהלכו להן בשארית יום השבת עם ליל יום ראשון ויהיה בבקר טמא הנה זהו להחמיר. הנה התבאר לך מזאת ההלכה ומאשר לפניה ששער לבן לא יהיה סימן טומאה אלא אם היה בעצם הנגע אבל אם היה שחין או מכוה בתוך הנגע בשער לבן בזה השחין או במכוה אינו סימן טומאה ולזה אמר נסמך השחין לשתיהן או לאחת מהן וכולי. וממה שצריך שתדעהו הוא שהמחיה לא תהיה סימן טומאה עד שתהיה מבוצרת בתוך הבהרת והנגע סביב לה מכל צד ושתהיה גם כן מכונסת אבל אם היתה המחיה מן הצד והוא שתהיה דומה לרצועה מבשר חי אשר התפשטה ונכנסה בתוך הנגע ולא הקיף את הנגע מכל צד איננה סימן טומאה והתבאר זה וכמו זה אם היתה המחיה מפוזרת בתוך הנגע איננה סימן טומאה. ואחר שהדבר כן כבר התברר שאמרו מבוצרת ונעשית

מן

דֿלך כדֿלך פקד באן אן קולה מבוצרת ונעשת מן הצד מכונסת ונתפזרה ען אלמחיה וכדֿלך כל מא אתצל בדֿלך מן אלקול פי קולה הקיפה השחין חלקה מעטה וגיר דֿלך אלכל צֿמיר אלמחיה כמא בינא פי אלהלכה אלמתקדמה ופי הדֿה. והדֿה הי גמלה אלאצול אלתי יטרד עליהא אלקול.

מן הצד מכונסת ונתפזרה מוסב על המחיה וכן בכל מה שהוא דבוק בו מן המאמר באמרו הקיפה השחין חלקה מיעטה וזולתם הכינוי מוסב על המחיה כמו שביארנו בהלכה הקודמת ובזאת ההלכה. אלו הן כל השרשים אשר עליהם הולך תמיד המאמר.

פרק שני.

א בהרת עזה נראית בגרמני כהה והכהה בכושי עזה. רבי ישמעאל אומר בני ישראל אני כפרתן הרי הן כאשכרוע לא שחורים ולא לבנים אלא בינונים. רבי עקיבה אומר יש לציירים סממנין שהן צרין צורות שחורות לבנות ובינונית מביא סם בינוני ומקיפו מבחוץ והראה כבינוני. רבי יהודה אומר מראות נגעים להקל אבל לא להחמיר יראה הגרמני בבשרו להקל והכושי כבינוני להקל וחכמים אומרים זה וזה בבינוני:

גרמני אסם אלשדיד אלביאץֿ מנסוב אלי אלעטֿם אלדֿי אסמה גרמא ואלבהרת תטֿהר פי אלגֿסם אלשדיד אלביאץֿ צֿעיפה אלביאץֿ וכדֿלך אלבהרת אלצֿעיפה אלביאץֿ תטֿהר פי גֿסם אלאסוד שדידה אלביאץֿ. ומעני אני כפרתן גֿעלת פדאהם והו קול יקולה אלקאיל מן שדה אלמחבה פלמא דכר אעתדאל אלואנהם כתר אסתחסאנה להם פקאל אני כפרתן. ואשכרוע נוע מן אנואע אלארז מתוסט אללון בין אלאביץֿ ואלאסוד קיל אנה אלבקס ותרגום ברוש תדהר ותאשור בירון מורנין ואשכרעין וגֿאנא ניץ אן מראות נגעים באצֿאפתה לגֿסם אלדֿי פיה אלנגע והו קולה בעור בשרו וגֿאנא ניץ אכֿר אנהא בהיר אצֿאפה והו קולה בעור הבשר. ר׳ יהודה יקול אדֿ ומראות נגעים בתחלה להקל כמא יבין בעד פאנהא תצֿאף אליה אעני אלי עור בשרו אדֿא כאן פי דֿלך קולא ולא תצֿאף אלי גֿסמה אן כאן פי דֿלך חומרא פיקול יראה הגרמני בבשרו אדֿ ודֿלך קולא וכושי כבינוני אדֿ ופי דֿלך קולא. ואלחכמים יקולון אן אלכל כבינוני וקולה בעור בשרו אנמא הו כבינוני והלכה כחכמים.

גרמני שם הלובן החזק מיוחס אל העצם אשר שמו גרמא ולבנונית הבהרת נראית חלשה בגוף שהוא חזק הלובן וכמו זה הבהרת שלבנוניתה חלשה נראית בגוף שחור כלובן חזק. וענין אני כפרתן לו אהיה פדיונם וזהו מאמר שיאמר האומר להוזק אהבתו ואחר שזכר שמראה בני ישראל בינוני הגדיל להלל את יפים ואמר אני כפרתן. ואשכרוע מין ממיני הארז אשר מראהו בינוני בין הלבן והשחור ויש אומרים שהוא אלבקס ותרגום א) ברוש תדהר ותאשור בירון מורנין ואשכרעין. ובא לנו כתוב אחד שמראות נגעים הן ביחס אל הגוף אשר בו הנגע וזה אמרו ב) בעור בשרו ובא לנו כתוב אחר שהם בלא יחס וזה אמרו ג) בעור הבשר. ור׳ יהודה אומר הואיל ובמראות נגעים בתחלה להקל כמו שיתבאר אחר זה יתיחסו אליו רצה לומר אל עור בשרו אם היה בזה קולא ולא יתיחסו אל גופו אם היה בזה חומרא ולזה אומר יראה הגרמני בבשרו לפי שזה קולא וכושי כבינוני לפי שזה קולא. וחכמים אומרים שהכל כבינוני ואמרו בעור בשרו הוא רק בבינוני והלכה כהחכמים.

ב אין רואים את הנגעים בשחרית ובין הערבים ולא בתוך הבית ולא ביום המעונן לפי שהכהה נראית עזה ולא בצהרים לפי שעזה נראית כהה. אימתי רואין בשלש

בארבע

א) ישעיה מ״א י״ט. ב) ויקרא י״ג ב׳. ג) שם י״ג ג׳.

בארבע ובחמש ובשבע ובשמונה ובתשע דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בארבע בחמש בשמונה ובתשע:

בין הערבים אסם עשיה̈ אלנהאר וצהרים קריב נצף אלנהאר מן קבל ומן בעד. ואמא כון מראות נגעים ביום ולא בלילה פלדלך ניץ לאן כל מא גֿא פי אלנגעים אנמא גֿא בלפט יום ופי ספרא יכול כל מראה היום יהא כשר תלמוד לומר לכל מראה עיני הכהן מה כהן פרט לשחשך מאור עיניו אף היום פרט לשחשך מאור היום מכאן אמרו אין רואין את הנגעים בשחרית וכולי והלכה כר׳ יהודה.

בין ערבים שם לפנות היום וצהרים קרוב להצות היום לפניו ולאחריו. ומה שמראות נגעים הם ביום ולא בלילה זה מן הכתוב לפי שכל מה שאמר בנגעים לא בא אלא במלת יום. ובספרא יכול כל מראה היום יהא כשר ת״ל לכל מראה עיני הכהן מה כהן פרט לשחשך מאור עיניו אף היום פרט לשחשך מאור היום מכאן אמרו אין רואין את הנגעים בשחרית וכולי והלכה כר׳ יהודה.

ג כהן הסומא באחת מעיניו או שכהה מאור עיניו לא יראה את הנגעים שנאמר לכל מראה עיני הכהן. בית האפל אין פותחין בו חלונות לראות את נגעו:

כהה מאור עיניו אן יצֿעף בצרה חתי לא ירי רויה̈ אלאצחא. וקאל אללה פי נגעי בתים כנגע נראה לי בבית אן יכון יטֿהר מן דֿאתה למן נטֿרה וכדֿא קאלוא נראה לי ולא לנרי מכאן אמרו בית האפל אין פותחין בו חלונות.

כהה מאור עיניו שחלש מאור עיניו עד שלא יראה כמו שרואים הבריאים. ואמר השם[א] בנגעי בתים כנגע נראה לי בבית שיהיה נראה הנגע מעצמו למי שיביט בו. וכן אמרו[ב] נראה לי ולא לנרי מכאן אמרו בית האפל אין פותחין בו חלונות וכולי.

ד כיצד ראיית הנגע האיש נראה כעודר וכמוסק זיתים האישה בעורכת וכמניקה את בנה כאורגת בעומדין לשתי ליד הימנית רבי יהודה אומר אף כטווה פשתן לשמאלית. כשם שנראה לנגעו כן הוא נראה לתגלחתו:

קאל פי ראית נגעים לכל מראה עיני הכהן פלא ילזם אן תפתש אלארפאג̇ וטיאת אלאעצֿא חתי ירי הל הנאך נגע או בשר חי בל אדֿא תג̇רד עריאן ווקף בין ידי אלכהן פכל מוצֿע יטֿהר מנה והו עלי אלוצֿע אלמוצוף הו אלדֿי יטמא בנגעים. תֿם אכֿד יבין אלוצֿע פקאל אן אלרג̇ל יקף כמן יחפר והו אלדֿי יתסמי עודר או כמן ינפֿץ אלזיתון והו אלדֿי יתסמי מוסק פכל מא יטֿהר מנה והו עלי האדֿין אלוצֿעין ינתג̇ס בנגעים. ואלמראה̈ תתג̇רד עריאנה̈ ותג̇לס עלי אלארץֿ ותבסט אעצֿאהא בסט מן תעג̇ן ובסט מן תרצֿע אבנהא ווצֿע מן

אמר בראית נגעים[ג] לכל מראה עיני הכהן הנה איננו זקוק לחפש באצילי הירים ובקמטי האברים עד שיראה אם שם נגע או בשר חי אבל אם היה ערום בלא לבוש ועמד לפני הכהן כל מקום הנראה ממנו כאשר הוא על המצב המתואר הוא אשר יטמא בנגעים. אחר זה יתחיל לבאר המצב ואמר שהאיש יעמוד כחופר[ד] והוא הנקרא עודר או כנושר זיתים והוא הנקרא מוסק וכל הנראה ממנו כאשר הוא על שני המצבים האלו יטמא בנגעים. והאשה תהיה ערומה בלא לבוש ותשב אל הארץ ותפשט את אבריה כמו שתפשטם בעת שתלוש

תנסג או

א) ויקרא י״ד ל״ה. ב) ספרא פ״ה מ״א (ע״ג א׳) וכן במועד קטן ח׳ א׳ ושם הנוסחא לאורי במקום לנרי. ג) ויקרא י״ג י״ב. ד) נ״א יחרת ר״ל כחורש.

תנסג פי מנסג ואקף ותמד ידהא אלימני חתי ינכשף אבטהא אד לא בד ללתי תנסג מן אן תמד ידהא אלימני הדא אלקדר. ור' יהודה יקול אנהא איצא תגלס עלי היה מן תגזל אלכתאן ותמד ידהא אלשמאליה חתי ינכשף אבטהא איצא. וכל מא יטהר מן גסם אלרגל ענד האדין אלוצעין או מן גסם אלמראה ענד הדה אלאוצאע פהו אלדי ילתפת אליה פי אלנגעים והו קול אללה לכל מראה עיני הכהן. וכדלך ענד אלתגלחת אלדי קאל פיהא וגלח את כל שערו פאנה איצא לא יכלף אן יחלק מא לא יטהר מן גסמה אדא כאן עלי הדה אלאוצאע ואין הלכה כר' יהודה.

או כאשר תניק את בנה או במצב אורגת במסכת עומדת ותפשט ידה הימנית עד שיגלה בית השחי שלה לפי שאי אפשר לאורגת שלא תפשט ידה הימנית כזה השיעור. ור' יהודה אומר שתשב גם כן כאלו היא טווה פשתן ותפשט ידה השמאלית עד שתגלה בית השחי שלה גם כן. וכל הנראה מגוף האיש באלו השני מצבים או מגוף האשה באלו המצבים זהו אשר יביט אליו הכהן בנגעים וזה מה שאמר השם לכל מראה עיני הכהן. וכן הוא בתגלחת שאמר בה[א]) וגלח את כל שערו שגם כן אינו חייב שיגלח מה שאינו נראה מגופו כאשר הוא על אלו המצבים ואין הלכה כר' יהודה.

ה כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו רבי מאיר אומר אף לא נגעי קרוביו. כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו רבי יהודה אומר אף לא נדרי אשתו שבינה לבין אחרים. כל הבכורות אדם רואה חוץ מבכורות עצמו:

קד תבין פי בכורות אלמומין אלתי אדא חדת פי אלבכור יאכל במומו ולא יקרב ותבינת גמיע אלשרוט פי דלך ואין הלכה כר' יהודה ולא כר' מאיר.

כבר התבארו בבכורות[ב]) המומין אשר אם נולדו בבכור יאכל במומו ולא יקרב והתבארו כל התנאים בזה ואין הלכה כר' יהודה ולא כר' מאיר.

פרק שלישי.

א הכל מיטמאין בנגעים חוץ מן הגוים וגר תושב. הכל כשרים לראות את הנגעים אלא שהטומאה והטהרה בידי כהן אומרים לו אמור טמא והוא אומר טמא אמור טהור והוא אומר טהור. אין רואין שני נגעים כאחד בין באיש אחד ובין בשני אנשים אלא רואה את האחד ומסגירו ומחליטו ופוטרו וחוזר לשני. אין מסגירין את המוסגר ולא מחליטין את המוחלט אין מסגירין את המוחלט ולא מחליטין את המוסגר אבל בתחלה בסוף שבוע המסגיר מסגיר והמחליט מחליט מסגיר ופוטר מחליט ופוטר:

הכל ולו אלעביד ואלצגאר אלסן ואפילו קטן בן יומו מטמא בנגעים. ואנת תגד נץ אלתורה פי גמלה אלנגעים והסגירו הכהן טמא יטמאנו הכהן וטהרו הכהן פגעל אנגאז אלחכם פי אלהסגר ואלהחלט ואלפטור ללכהן. ואעלם אן אלחלל פסול לראית נגעים לקולה או אל אחד מבניו הכהנים ומעלום אן בני אהרן כהנים ואנמא קאל הכהנים עד שיהוא בביהונם להוציא

הכל ואפילו העבדים והקטנים ואפילו קטן בן יומו מיטמא בנגעים. ואתה תמצא לשון התורה בכל הנגעים והסגירו הכהן[ג]) טמא יטמאנו הכהן[ד]). וטהרו הכהן[ה]) הנה הלק פסק הדין בהסגר ובהחלט ובפטור לכהן. ודע שהחלל פסול לראיית נגעים לאמרו[ו]) או אל אחד מבניו הכהנים וידוע שבני אהרן היו כהנים ולא אמר הכהנים אלא עד שיהוא בביהונם להוציא חללים. ואמר[ז])

חללים

וראהו

א) ויקרא י"ד ה'. ב) פ"ו א'. ג) ויקרא י"ג ה'. ד) שם י"ג י"ד. ה) שם. ו) שם י"ג ב' ועיין ספרא תזריע פ"א ח' (ס' ד'). ז) שם י"ג ג' עיין מ"ת טומאת צרעת ט' י'.

חללים. וקאל וראהו הכהן יעני אנה לא ינט̇ר גיר נגע אחד פאד̇א ראה וחכם פיה במא חכם ירג̇ע וינט̇ר נגע אחר וכד̇לך אן כאנת שני נגעים פי שכ̇ץ ואחד לא ינט̇רהמא מעא לקול אללה וראה הכהן את הנגע. וקולה בתחלה בסוף שבוע מענאה אן הד̇ה אלאחכאם כלהא לא תכון אלא אמא פי אול מא יקף בין ידיה פאנה חיניד̇ יפטור או יסגיר או יהליט או פי אכ̇ר סאבע אמא אכ̇ר אלסאבע אלאול או אלת̇אני אן כאן ממן ילזמה הסגר שני אמא אן יסגיר או יחליט או יפטור קבל כמאל אלסאבע או בעדה פלא סביל אלי ד̇לך לאן אלנץ̇ אנמא חכם אן תכון אלרויה̇ פי אול אלהאל או פי אואכ̇ר אלסאבע. וקולה אין מסגירין את המוחלט יריד בה אנה אד̇א חדת̇ לה נגע יוג̇ב אלהסגר בתוך ימי הלוטו לא יסגירנו בו ואסנד ד̇לך לקולה לא יסגירנו כי טמא הוא. וכד̇לך אין מהליטין בתוך ימי החלט אד̇א חדת̇ לה נגע אחר יוג̇ב לה אלהחלט איצ̇א ולא יחליט כמא יוג̇ב אלהחלט בתוך ימי הסגר ולא יסגיר בנגע אחר בתוך ימי הסגר. וקד תבין פי ספרא אנה יסוג̇ אן יקול לה פי וקת̇ ואחד אמא בתחלה או בסוף שבוע הרי את מוסגר בזה ומוחלט בזה או מוחלט בזה ומוסגר בזה אמא בעד אן יבת̇ אחד אלחכמין במא יוג̇ב אלנגע אלואחד ליס ירג̇ע יחכם עליה במא יוג̇בה אלנגע אלת̇אני והו בתוך הסגרו של נגע ראשון או בתוך חלוטו. וקולה מסגיר ופוטר מענאה אנה בתחלה או בסוף שבוע יקול לה הרי את מוסגר בנגע זה ופטור מזה וכד̇לך איצ̇א לה אן יקול לה הרי את מוחלט בנגע זה ופטור מזה. וקד תבין פי אלתוספתא אן אלכהן אלד̇י ירי אלנגע אול אלהאל הו אלד̇י יראה בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני והו בנפסה אלד̇י יסגיר או יחליט או יפטור. ואן מאת אלכהן אלאול רואהו כהן שני ואד̇א ראי אלנגע הכהן והסגירו ומאת אלכהן פאן הכם

אלפשיון

וראהו הכהן רצה לומר שלא יראה אלא נגע אחד ואחר שראה ודן בו מה שדן ישוב ויראה נגע אחר וכמו זה אם היו שני נגעים באדם אחד לא יראה שניהם יחד למאמר השם[א] וראה הכהן את הנגע. ואמרו בתחלה בסוף שבוע ענינו שאלו הדינים כלם אינם אלא בתחלת עמדו לפני הכהן ואז יפטור או יסגיר או יחליט או בסוף שבוע אם בסוף השבוע הראשון או השני אם הוא ממי שיתחייב הסגר שני אבל אי אפשר שיסגיר או שיחליט או שיפטור קודם שלמות השבוע או אחריה לפי שהכתוב לא גזר אלא שתהיה הראייה בתחלה או בסוף השבועות. ואמרו אין מסגירין את המוחלט ירצה בו שאם נולד לו נגע אשר יחייב ההסגר בתוך ימי חילוטו לא יסגירנו בו ונסמך זה לאמרו[ב] לא יסגירנו כי טמא הוא. וכמו זה אין מחליטין בתוך ימי החלט אם נולד לו נגע אחר אשר יחייב ההחלט גם כן ולא יחליט במה שיחייב ההחלט בתוך ימי הסגר ולא יסגיר בנגע אחר בתוך ימי הסגר. וכבר התבאר בספרא[ג] שמותר שיאמר לו בשעה אחת אם בתחלה או בסוף שבוע הרי את מוסגר בזה ומוחלט בזה או מוחלט בזה ומוסגר בזה אבל אחר שפסק אחד מהשני דינים במה שיחייב הנגע האחד לא ישוב וידון עליו במה שיחייב הנגע השני בעודו בתוך הסגרו של נגע הראשון או בתוך חילוטו. ואמרו מסגיר ופוטר ענינו שיאמר לו בתחלה או בסוף שבוע הרי את מוסגר בנגע זה ופטור מזה וכמו זה גם כן יאמר לו הרי את מוחלט בנגע זה ופטור מזה. וכבר התבאר בתוספתא[ד] שהכהן אשר ראה הנגע בתחלה הוא אשר יראהו בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני והוא בעצמו יסגיר או יחליט או יפטור. ואם מת הכהן הראשון רואהו כהן שני ואם ראה הכהן את הנגע והסגירו ומת הכהן הנה נדחה דין הפשיון בזה השבוע מפני שהפשיון יודע בהקשה כמו[ה] שקדם.

התוספתא

א) ויקרא י"ג ג'. ב) שם י"ג י"א. עיין ספרא תזריע פ"ג ג' (ס"ג א'). ג) תזריע פ"ב ח' (ס' ד'). ד) נגעים פ"א ט"ו. ה) כ"א ערבות במא ר"ל במה.

אלפשיון קד ארתפע פי דׄלך אלשבוע לאן אלפשיון יעלם באלמקאיסהֿ כמא תקדם. וקד קדמנא אן לא ינטׄר אלנגעים אלא מן ארתאץׂ פי גׄמיע אנואעהא כמא בינת אלתוספתא פי קולהם עד שיהא בקי בהן ובשמותיהן ופי ספרא ולהורות ביום הטמא וכו׳ קאלוא מלמד שאינו רואה את הנגעים עד שיורנו רבו.

וכבר הקדמנו שלא יראה הנגעים אלא מי שהוא רגיל בכל מיניהם כמו שביארה התוספתא[א] באמרם עד שיהא בקי בהם ובשמותיהם ובספרא[ב] ולהורות ביום הטמא וכולי אמרו מלמד שאינו רואה הנגעים עד שיורנו רבו.

ב חתן שנראה בו נגע נותנים לו שבעת ימי המשתה לו ולביתו ולכסותו וכן ברגל נותנים לו כל ימות הרגל. עור הבשר מיטמא בשני שבועות ובשלשה סימנין בשער לבן ובמחיה ובפשיון בשער לבן ובמחיה בתחלה ובסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני לאחר הפטור בפסיון בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני לאחר הפטור ומיטמא בשני שבועות שהן שלשה עשר יום:

קאל תעאלי וצוה הכהן ופנו את הבית וכו׳ פקד אמהלה אלנין מדהֿ מא מן אלזמאן חתי יזיל כל מא פי אלבית והינידׄ יראה ויחכם עליה. קאלוא פי ספרא אם ממתינין לדבר הרשות לא ימתינו לדבר מצוה פלדׄלך חתן אלדׄי הו עוסק במצות פריה ורביה או אלאנסאן פי אלעיד אלדׄי הו איצׂא משתגל בשמחת הרגל יתרך חתי יתם אלעיד או אלערס. וכדׄלך ביתה ותׄיאבה אדׄא חדתֿ פיהא צרעת לא תנטׄר חתי אלי בעד אלעיד או אלערס כי לא ינכר בוגהֿ מן וגוה אלנכר. וקולה בשני שבועות יריד בה אנה קד יוקפה סאבע בעד סאבע פי בעץׂ נגעי עור בשר אלדׄי ילזם פיהא דׄלך וניץׂ אלתורה והסגירו שבעת ימים שנית. אמא הדׄה אלסימנין פכלהא ניץׂ קאל ושער בנגע הפך לבן וטמא אותו וקאל והנה פשתה המספחת בעור וטמאו הכהן וקאל ומחית בשר חי בשאת צרעת נושנת היא ואן כאן לם יבין אלניץׂ פי אלבהרת מחית בשר חי לכן כל מא באן פי אלבהרת פהו לאזם פי אלשאת וכל מא באן פי אלשאת פהו לאזם פי אלבהרת כמא בינא פי אול הדׄה אלמסכתא וכדׄלך פי סאיר מראות נגעים. פצח לך מן הדׄא אן כל

ואחד

אמר יתברך[ג] וצוה הכהן ופנו את הבית וכוי הנה כבר המתין לו הכתוב איזה זמן עד שיפנה כל מה שבבית ואז יראהו וידון עליו. אמרו בספרא[ד] אם ממתינים לדבר הרשות לא ימתינו לדבר מצוה ולזה חתן העוסק במצות פריה ורביה או האדם במועד שהוא גם כן עסוק בשמחת הרגל ממתינים להם עד שיעבור המועד או ימי המשתה. וכן לביתו ולכסותו אם נולדה בהם צרעת לא יראו עד לאחר הרגל או ימי המשתה כדי שלא יעצב באיזה עצבון שיהיה. ואמרו בשני שבועות ירצה בו שיעמידהו שבוע אחר שבוע בקצת נגעי עור בשר אשר יחוייב בהן זה ולשון התורה[ה] והסגירו שבעת ימים שנית. אולם אלו הסימנים הם כולם מן הכתוב אמר[ו] ושער בנגע הפך לבן וטמא אותו ואמר[ז] והנה פשתה המספחת בעור וטמאו הכהן ואמר[ח] ומחית בשר חי בשאת צרעת נושנת היא. ואף על פי שלא ביאר הכתוב בבהרת מחית בשר חי בכל זאת כל מה שהוא מבואר בבהרת מצווה בשאת וכל מה שהוא מבואר בשאת הוא מצווה בבהרת כמו שביארנו בראשון מזאת המסכתא[ט] וכן בשאר מראות נגעים. הנה ברור לך מזה שכל אחד מארבעה

מראות

א) נגעים פ״א ב׳. ב) מצורע פ״ה ט״ז (ע״ד ד׳). ג) ויקרא י״ד ל״ו. ד) תזריע פ״ה א׳ ס״ג ד׳). ה) ויקרא י״ג ה׳. ו) שם י״ג ג׳. ז) שם י״ג ח׳. ח) שם י״ג י, י״א. ט) מ״ב.

ואחד מן אלארבעה̈ מראות אלביצ̇א או אלתי ת̇כ̇אלטהא אלחמרה̈ אליסירה̈ כמא תקדם פי אול אלמסכתא א̇ד̇א כאן פי אי מראה מנהא חדת̇ פי אלג̇סם אחד הד̇ה̈ אלת̇לת̇ה̈ אשיא והי שער לבן או מחיה או פשה בעור פהו טמא סוי ט̇הר ד̇לך אלסימן בתחלה או בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או לאחר הפטור. וקד בינא אן אלפשיון לא יתצור כונה בתחלה. ואעלמנא אן אלשני שבועות שלשה עשר יום וד̇לך אן יום שביעי שלשבוע ראשון עולה לכאן ולכאן כמא בינא פי אלפרק אלאול.

מראות הלבנים או אשר נתערב בו מעט אדמימות כמו שקדם בראש המסכתא א) אם נולד בגוף באיזה מראה מהם שיהיה אחד מאלו השלשה דברים והם שער לבן או מחיה או פשה בעור הנה הוא טמא בין שנראה זה הסימן בתחילה או בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או לאחר הפטור. וכבר ביארנו שהפסיון לא יצוייר היותו בתחילה. והודיענו שהשני שבועות הם שלשה עשר יום ושהיום שביעי של שבוע ראשון עולה לכאן ולכאן כמו שביארנו בפרק ראשון. ב)

ג השחין והמכוה מיטמאין בשבוע אחד בשני סימנין בשער לבן ובפשיון. בשער לבן בתחלה בסוף שבוע לאחר הפטור ובפשיון בסוף שבוע לאחר הפטור ומיטמאין בשבוע אחד שהוא שבעה ימים:

אלנץ לא יחכם פי שחין ומכוה א̇ד̇א חדת̇ פיהמא צרעת בהסגר שני ואנמא נ̇א פיהא אלהסגר שבעת ימים פקט פי מא יחתאג̇ הסגר ובעד אלסאבע יחליט או יפטור. ולם יד̇כר פיהמא מחיה ואנמא קאל פי נגע השחין ושערה הפך לבן וקאל פיה איצ̇א ואם פשה תפשה בעור. וקאל פי מכות אש והנה נהפך שער לבן בבהרת וקאל פיהא איצ̇א אם פשה תפשה בעור. ולא אחתאג̇ אן אעיד פי כל מוצ̇ע אן אלפשיון לא ימכן אלא בעד מדה̈ לא אקל מן שבוע כמא תאצל.

הכתוב לא גזר בשחין ומכוה אם נולדו בשניהם צרעת בהסגר שני ולא בא בהם אלא ההסגר שבעת ימים לבד במה שיצטרך הסגר ולאחר השבוע יחליט או יפטור. ולא זכר בשניהם מחיה ולא אמר בנגע השחין כי אם ג) ושערה הפך לבן ואמר בו גם כן ד) ואם פשה תפשה בעור ואמר ה) במכות אש והנה נהפך שער לבן בבהרת ואמר ו) בה גם כן אם פשה תפשה בעור. ואיני צריך לחזור ולומר בכל מקום שהפסיון אי אפשר אלא אחר זמן לא פחות מן שבוע כמו שהשרשנו ז).

ד הנתקים מיטמאין בשני שבועות ובשני סימנין בשער צהוב דק ובפשיון. בשער צהוב דק בתחלה בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני לאחר הפטור ובפשיון בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור ומיטמאין בשני שבועות שהן שלשה עשר יום:

נתקים הי נגעי הראש והזקן והי אלתי קאל תעאלי פיהא נתק הוא וד̇כר פיהא איצ̇א והסגירו שבעת ימים שנית וד̇כר פי עלאמה̈ אלטומאה ובו שער צהוב דק וקאל איצ̇א והנה פשה הנתק בעור.

נתקים הם נגעי הראש והזקן והם אשר בהם אמר יתברך ח) נתק הוא וזכר בהם גם כן ט) והסגירו שבעת ימים שנית וזכר בסימן טומאה י) ובו שער צהוב דק ואמר גם כן יא) והנה פשה הנתק בעור.

הקרחת

א) מ"ב. ב) מ"ד. ג) ויקרא י"ג כ. ד) שם י"ג כ"ז. ה) שם י"ג כ"ה. ו) שם י"ג כ"ב.
ז) פ"א ג'. ח) ויקרא י"ג ל'. ט) שם י"ג ל"ג. י) שם י"ג ל'. יא) שם י"ג ל"ו.

אלבית והו קולהם צרעת ממארת לגזרה שוה מה צרעת ממארת האמורה בבגדים יטמא את החוזר אף על פי שאינו פושה אף צרעת ממארת האמורה בבתים יטמא את החוזר אף על פי שאינו פושה. ואנמא גא הדֿא אלפסוק אלדֿי קאל והנה פשה הנגע בבית בעד שבוע שלישי ודֿלך אן אלצרעת אדֿא טֿהרת פי אלבית ווקף סבעהֿ איאם פלם תזדד תֿם וקף סבעהֿ תֿאניהֿ פזאד פאנה חיניד̇ תכ̇לע אלחג̇ארהֿ ויבני בחג̇ארהֿ אכ̇רי וילבס אלבית ויוקף שבוע שלישי פאן פשה הנגע בעד דֿלך הדם ופיה גא והנה פשה הנגע בבית. וסנזיד לך ביאן פי מוצ̇עה מן הדֿה אלמסכתא. פקד תבין אן ליס ענדנא תוקיף פי ג̇מיע אנואע אלנגעים אקל מן שבוע אחד והי נגעי שחין ומכוה ולא אכתֿר מן שלשה שבועות והי נגעי בתים. וקד תבין לך אן ג̇מיע אנואע אלנגעים סתהֿ אנואע נגעי עור בשר ונגעי שחין ומכוה ונגעי ראש וזקן ונגעי קרחת וגבחת ונגעי בגדים ונגעי בתים ואן לכל נוע מנהא עלאמאת מתי מא טֿהרת אנג̇סת ועלאמהֿ ואחדהֿ תעמהא כלהא והי אלפשיון מתי מא טֿהר אנג̇ס ואנה לא יכון אלא בעד שבוע אחד פמא זאד והדֿא כלה בין.

יותץ הבית וזה אמרם א) צרעת ממארת לגזרה שוה מה צרעת ממארת האמורה בבגדים יטמא את החוזר אף על פי שאינו פושה אף צרעת ממארת האמורה בבתים יטמא את החוזר אף על פי שאינו פושה. ולא בא זה הפסוק אשר אמר והנה פשה הנגע בבית אלא אחר שבוע שלישי וזה שהצרעת אם נראית בבית ועמד שבעה ימים ולא פשתה ואחר זה עמד שבוע שני ופשתה אז יחלץ האבנים ויבנה באבנים אחרות ויטוח הבית ויעמוד שבוע שלישי ואם פשה הנגע אחר זה יתוץ הבית ובזה בא הכתוב והנה פשה הנגע בבית. ונוסיף לך ביאור במקומו מזאת המסכתא ב). הנה כבר התבאר שבכל מיני הנגעים אין אנו ממתינים פחות משבוע אחד והם נגעי שחין ומכוה ולא יותר משלשה שבועות והם נגעי בתים. וכבר התבאר לך שכל מיני נגעים הם ששה מינים נגעי עור בשר ונגעי שחין ומכוה ונגעי ראש וזקן ונגעי קרחת וגבחת ונגעי בגדים ונגעי בתים ושלכל מין מהם סימנים שאם נראו יטמאו וסימן אחד כולל לכל הנגעים והוא הפשיון שאם נראה יטמא ושהפשיון לא יהיה אלא אחר שבוע אחד ויותר וכל זה ברור.

פרק רביעי.

א יש בשער לבן מה שאין בפשיון ויש בפשיון מה שאין בשער לבן ששער לבן מטמא בתחלה ומטמא בכל מראה לובן ואין בו סימן טהרה. יש בפשיון שהפשיון מטמא בכל שהוא ומטמא בכל הנגעים חוץ לנגע מה שאין כן בשער לבן:

למא דֿכר פי מא תקדם אלסימנין אלתי בהא תכון אלטומאה אכ̇ד̇ פי וצף אלאחכאם אלתי תכ̇תץ בכל ואחד. פקאל אן שער לבן אשד מן אלפשיון פי אשיא ואלפשיון אשד מנה פי אשיא אכ̇ר. ודֿלך אן שער לבן מטמא בתחלה כמא תקדם ולא יכון פשיון אלא בעד שבוע כמא תקדם. ושער לבן יטמא בכל מראה לובן וליס אלפשיון

כדלך

אחר שזכר במה שקדם הסימנים אשר בהם תהיה הטימאה התחיל בביאור הדינים שהם מיוחדים לכל אחד. ואמר ששער לבן חמור מן הפשיון באיזה דברים והפסיון חמור ממנו בדברים אחרים. וזה ששער לבן מטמא בתחלה כמו שקדם והפשיון איננו אלא אחר שבוע כמו שקדם. ושער לבן יטמא בכל מראה לובן ואין זה בפשיון

שאם

א) ספרא מצורע פ״ז ה׳ (ע״ג ד׳). ב) פי״ג א׳.

כדלך לאן אדא כאן נגע צרעת בעור הבשר ופשה בעור וכאנת תלך אלזיאדה̈ ביצא לבן ביאץ̇ צ̇עיף̇ דון קרום ביצה פהו טאהר והו קולהם בוהק הוא טהור הוא יכול לא יטמא משום אום אבל יטמא משום פשיון תלמוד לומר פרח בעור טהור הוא פקד נגד פי אלפשיון מראה לובן ולא ינגס. וכדלך שער לבן לא יכון אבדא סימן טהרה ואלפשיון קד יכון סימן טהרה אדא אעם אלגסם כלה ואנתשר פיה הו קולה כולו הפך לבן טהור הוא. ופי אלפשיון איצא תתקיל אכתר מן שער לבן ודלך אן שער לבן לה מקדאר ודלך שתי שערות לא אקל מן דלך והפסיון בכל שהוא. ושער לבן לא ינגס חתי יכון בתוך הנגע כמא יבין ואלפשיון אנמא כארג ען אלנגע אלדי טהר אולא. ואלפשיון סימן טומאה פי גמיע אלסתה̈ אנואע ושער לבן הוא סימן טומאה פי נועין פקט פי נגעי עור בשר ופי נגעי שחין ומכוה.

שאם היה נגע צרעת בעור הבשר ופשה בעור והיה זה הפשיון לבן בלובן חלש פחות מקרום ביצה הנה הוא טהור וזה אמרם[א] בהק הוא טהור הוא יכול לא יטמא משום אום אבל יטמא משום פשיון תלמוד לומר פרח בעור טהור הוא הנה כבר מצאנו בפשיון מראה לבן שלא יטמא. וכמו זה שער לבן לא יהיה לעולם סימן טהרה והפשיון יהיה לפעמים סימן טהרה אם כלל את הגוף כולו והתפשט בו זה אמרו[ב] כולו הפך לבן טהור הוא. ויש גם בפשיון חומרא יותר גדולה מבשער לבן וזה ששער לבן יש לו שיעור והוא שתי שערות לא פחות מזה והפשיון בכל שהוא. ושער לבן לא יטמא עד שיהיה בתוך הנגע כמו שיתבאר והפשיון איננו אלא חוץ לנגע אשר נראה בתחלה. והפשיון סימן טומאה בכל הששה מינים ושער לבן הוא סימן טומאה בשני מינים לבד בנגעי עור בשר ובנגעי שחין ומכוה.

ב יש במחיה מה שאין בפשיון ויש בפשיון מה שאין במחיה שהמחיה מטמא בתחלה ומטמא בכל מראה ואין בה סימן טהרה. יש בפשיון שהפשיון מטמא בכל שהוא ומטמא בכל הנגעים חוץ לנגע מה שאין כן במחיה:

קד דכרנא אן אלמחיה לא תטמא מן הצד אלא בתוך הנגע. כמא סיבין ואן מקדארהא לא אקל מכעדשה והי סימן טומאה פי נועין פקט פי נגעי עור בשר ופי נגעי קרחת וגבחת ואלמחיה אי לון כאן דלך אלבשר חי פהו טמא וליס כדלך אלפשיון. ואדא פהמת מא תקדם פי אלהלכה אלתי קבל הדה תבין לך גמיע מא קלנאה.

כבר זכרנו[ג] שהמחיה לא תטמא מן הצד אלא בתוך הנגע כמו שיתבאר[ד] ושיעורו איננו פחות מכעדשה והיא סימן טומאה בשני מינים לבד בנגעי עור בשר ובנגעי קרחת ונבחת והמחיה באיזה מראה שיהיה זה הבשר חי הוא טמא ואין זה בפסיון. ואם הבנת מה שקדם בהלכה אשר לפני זאת יתברר לך כל מה שאמרנו.

ג יש בשער לבן מה שאין במחיה ויש במחיה מה שאין בשער לבן ששער לבן מטמא בשחין ובמכוה במכונס ומפוזר במבוצר ושלא במבוצר. יש במחיה שהמחיה מטמא בקרחת ובגבחת הפוכה ושלא הפוכה ומעכבת את ההופך כולו לבן ומטמא בכל מראה מה שאין כן בשער לבן:

קד תקדם לך אן שער לבן סימן טומאה בשחין ובמכוה וליס פי אלשחין

ואלמכוה

כבר קדם לך[ה] ששער לבן סימן טומאה בשחין ובמכוה ואין בשחין ובמכוה בשר חי

העור

[א] ספרא תזריע פ״ו א׳ (ס״ב א׳) ויקרא י״ג ל״ם. [ב] שם י״ג י״ג. [ג] פ״א מ״ה. [ד] מ״ג.
[ה] פ״ג ד׳.

ואלמכוה בשר חי לאן דלך אלגלד קד תגיר לאנה גרח כמא יבין בעד. במבוצר ושלא במבוצר יעני אן שער לבן סוי כאן פי מחיט אלבהרת מן גנבהא סוי אן כאן מחצור פי דאכל אלנגע וליס אלמחיה כדלך אלא מן שרוטהא אן תכון דאכל אלנגע מחצורה פיה לא מן הצד ואן תכון מגתמעה לא אן יכון גז בשר חי פי מוצע וגז פי מוצע אכר ומגמוע אלגזאין כעדשה ואן כאנת אלגזאין בתוך הנגע. ואלמחיה הי סימן טומאה איצא בקרחת ובגבחת וליס הנאך שער ראסא כמא קד בינא. ומעני קולה הפוכה ושלא הפוכה מא אבין לך ודלך אן שער לבן לא יכון עלאמה טומאה אדא תקדם אלנגע מתל אן יביץ בעץ אלשער ואלגסם דון צרעת ובעד דלך הדת נגע צרעת פי דלך אלמוצע פהו חיניד אינו סימן טומאה אלא חתי תתקדם אלצרעת והי אלתי תחיל אלשער ותרדה אביץ והו קולה והיא הפכה שער לבן וסיבין דלך פי מא בעד אניא ביאן. אמא אלמחיה פליסת כדלך בל אדא חדת נגע דאיר במוצע מן אלגסם ובקי פי דאכלה בשר חי פהי מחיה שאינה הפוכה ואדא הדת נגע פי אלגסם ואביץ אלמוצע ובעד דלך נהפך פי דאכל דלך אלנגע גז ורגע בשר חי והדה הי מחיה הפוכה פכלאהמא סימן טומאה. וההופך כולו לבן אדא בקאת פיה מחית בשר חי פהו טמא חתי תעדם אלמחיה ושער לבן לא יצרה. וקד בינא אן אלמחיה מטמאה בכל מראה אמא אלשער פבלון אלביאץ פקט שרידה או צעיפה.

מפני שזה העור כבר נשתנה במכה כמו שיתבאר אחר זה. במבוצר ושלא במבוצר רצה לומר ששער לבן [מטמא] בין שיהיה בהיקף הבהרת בצידה בין שיהיה מבוצר בתוך הנגע ואין זה במחיה אלא מתנאיה שתהיה מבוצרת בתוך הנגע ולא מן הצד ושתהיה מכונסת ולא שיהיה חלק בשר חי במקום אחד והלק במקום אחר ובין שני חלקים כעדשה אף על פי ששניהם בתוך הנגע. והמחיה היא גם כן סימן טומאה בקרחת ובגבחת ואין שם שער כלל כמו שכבר ביארנו[א]. וענין אמרו הפוכה ושלא הפוכה הוא כמו שאבאר לך וזה ששער לבן לא יהיה סימן טומאה אם קדם לנגע כמו אם הלבין קצת השער כאשר היה הגוף בלא צרעת ואחר זה נולד נגע צרעת בזה המקום אינו אז סימן טומאה עד שקדמה הצרעת ושואת הצרעת שינתה השער והפכה אותו לבן וזה אמרו[ב] והיא הפכה שער לבן ויתבאר זה במה שיבא[ג] בתכלית הביאור. והמחיה אינה כן אבל אם נולד נגע סביב למקום אחד מן הגוף ונשאר בתוכו בשר חי וזהו מחיה שאינה הפוכה או נולד נגע בגוף והלבין המקום ואחר זה נהפך חלק אחד בתוך זה הנגע ונהיה בשר חי וזהו מחיה הפוכה הנה שתיהם סימן טומאה. והופך כולו לבן אם נשארה בו מחית בשר חי הוא טמא עד שתסור המחיה ושער לבן אינו מעכב. וכבר בארנו[ד] שהמחיה מטמאה בכל מראה אבל השער אינו מטמא אלא במראה לבן הזק או חלש.

ד שתי שערות עקרן משחיר וראשן מלבין טהור עקרן מלבין וראשן משחיר טמא. וכמה יהא בלבנונית רבי מאיר אומר כל שהוא רבי שמעון אומר כדי לקרוץ בזוג. היתה אחת מלמטן ונחלקה מלמעלן והיא נראית כשתים טהור. בהרת ובו שער לבן ושער שחור טמא אין חוששין שמא מיעט מקום שער שחור את הבהרת מפני שאין בו ממש:

קאל תעאלי ושער בנגע הפך לבן אן יכון אביצאץ אלשער ממאלי אלנגע. כדי

לקרוץ

אמר יתברך[ה] ושער בנגע הפך לבן שתהיה לבנונית השער מצד הנגע. כדי

לקרוץ

א) פ"ג מ"ה. ב) ויקרא י"ג י. ג) מ"ו. ד) מ"ב. ה) ויקרא י"ג ג'.

לקרוץ בזוג קדר מא תלתקט באלכלבתין וגא אלנקל מיעוט שער שתים. וקד אעלמתך אן כל נגע יכון אקל מכגרים פהו טהור פאדֿא כאנת בהרת כגרים מצומצם ופיהא שער שחור ושער לבן פהו טמא לאן מקדאר אלמסאם אלדֿי יכ͘רג͘ מנה אלשער יסיר גֿדא ולים לה קדר מחסוס חתי ימעט אלשיעור. והלכה כר' מאיר פי קולה אן אללבנונית כל שהוא אמא מקדאר אלשתי שערות בג͘מלתהא אעני אביצֿהא ואסודהא או אן כאנת אלשערה͘ כלהא ביצֿא פיחתאג͘ אן יכון טולהא כדי שתהא ניטלת בזוג כמא סיבין פי סאדס נדה.

לקרוץ בזוג שיעור מה שיוכל לינטל במספרים ובאה הקבלה[א] מיעוט שער שתים. וכבר הודעתיך[ב] שכל נגע שהוא פחות מכגרים טהור הנה אם היתה בהרת כגרים מצומצם ובה שער שחור ושער לבן הוא טמא לפי ששיעור מקום הנקב אשר יצא ממנו השער מעט מזער ואין לו שיעור מוחש עד שימעט השיעור. והלכה כר' מאיר באמרו שהלבנונית כל שהוא אבל שיעור השתי שערות בכללם רצה לומר לבנוניתם עם שחרותם או אם היתה השערה כולה לבנה צריך שיהיה ארכה כדי שתהא ניטלת בזוג כמו שיתבאר בששי מנדה[ג].

ה בהרת כגרים וחוט יוצא ממנה אם יש בו רוחב שתי שערות זוקקה לשער לבן ולפשיון אבל לא למחיה שתי בהרות וחוט יוצא מזו לזו אם יש בו רוחב שתי שערות מצרפן ואם לאו אינו מצרפן:

הדֿא בין ומפהום ואלדֿי ינבגי אן תחפטֿה דאימא ולא אחתאג͘ תכרירה פי כל מוצֿע אן קולה בהרת עלי גֿהה͘ אלמתֿאל ולא פרק פי ג͘מיע אלאחכאם בין אלבהרת ובין בקיה͘ אלתֿמאניה͘ אלאלואן ארבעה בחלוק וארבעה בפתוך אלתי תקדם וצפהא פאעלם דֿלך.

זה מבואר ומובן ומה שראוי שתשמרהו תמיד ולא אצטרך להזור עליו בכל מקום שאמרו בהרת הוא על דרך משל ואין חילוק בכל הדינים בין הבהרת ובין שאר השמונה מראות ארבעה בחלוק וארבעה בפתוך אשר קדם תארם ודע זה.

ו בהרת כגרים ובה מחיה כעדשה ושער לבן בתוך המחיה הלכה המחיה טמאה מפני שער לבן הלך שער לבן טמא מפני המחיה רבי שמעון מטהר מפני שלא הפכתו הבהרת. בהרת היא ומחיתה כגרים ושער לבן בתוך הבהרת הלכה המחיה טמאה מפני שער לבן הלך שער לבן טמא מפני המחיה רבי שמעון מטהר מפני שלא הפכתו בהרת כגרים ומודה שאם יש במקום שער לבן כגרים שהוא טמא:

קד תקדם אן שער לבן במפרדה סימן טומאה וכדֿלך אלמחיה. פאדֿא כאנת בהרת כגרים ופיהא מחיה כעדשה זאיד עלי מקדאר אלגרים ושער לבן בתוך המחיה ת͘ם זאלת אלמחיה ובקי שער לבן בתוך הבהרת יקול ר' שמעון אנה חיניד͘ אינו סימן טומאה לאן דֿלך אלשער אלאביצֿ ליס אלבהרת רדתה אביצֿ לאן פי בשר חי כאן מנבתה ואללה יקול והיא הפכה שער לבן חתי יכון אלנגע

כבר קדם ששער לבן לבדו סימן טומאה וכן המחיה. ואם היתה בהרת כגרים ובה מחיה כעדשה נוספת על שיעור הגרים ושער לבן בתוך המחיה ואחר זה הלכה לה המחיה ונשאר שער לבן בתוך הבהרת ר' שמעון אומר שאז אינו סימן טומאה לפי שזה השער לבן לא הבהרת הפכתו לבן מפני שצמיחתו היתה בבשר חי ואמר השם[ד] והיא הפכה שער לבן עד שיהיה הנגע

הו
שמשהיה

א) ספרא תזריע פ״ב ב׳ (ס׳ ג׳). ב) פ״א ה׳ ג) מ״ב. ד) ויקרא י״ג י׳. ע׳ ספרא תזריע פ״ב ב׳ (ס״א ב׳).

הו אלדׄי אחאל אלשער. ואלהכמים יקולון אן מנדׄ צאר שער לבן בתוך הנגע פהו טמא לקולה ושער בנגע הפך לבן וקולה והיא הפכה שער לבן לילא יתקדם שער לבן לנגע כמא סיבין. וכדׄלך אדׄא כאן מגמוע אלבהרת מע אלמחיה כגרים ושער לבן בבהרת אלתי הי אקל מכגרים וזאלת אלמחיה ורגׄע אלמוצׄע כלה אביׄץ והו בהרת כגרים יקול ר׳ שמעון אן הדׄא אלשער לבן לא הפכתו בהרת כגרים לאן ענד מא כאן הדׄא אלשער אלאביׄץ אקל מכגרים כאנת אלבהרת והו קד קאל והיא הפכה שער לבן. ואין הלכה כר׳ שמעון פי אלקולין.

הוא אשר שינה את השער. וחכמים אומרים שמשהיה שער לבן בתוך הנגע הוא טמא לאמרו ס) ושער בנגע הפך לבן ומה שאמר והיא הפכה שער לבן הוא שלא יקדם שער לבן לנגע כמו שיתבאר. וכמו זה אם היתה הבהרת יחד עם המחיה כגרים ושער לבן בבהרת אשר היא פחות מכגרים והלכה לה המחיה והלבין המקום כולו והוא בהרת כגרים ר׳ שמעון אומר שזה השער לבן לא הפכתו בהרת כגרים לפי שבזמן שהיה זה השער לבן הבהרת היתה פחות מכגרים והשם כבר אמר והיא הפכה שער לבן. ואין הלכה כר׳ שמעון בשני המאמרים.

ז בהרת ובה מחית ופשיון הלכה מחית טמאת מפני הפשיון הלך הפשיון טמא מפני המחיה וכן בשער לבן ובפשיון. הלכה וחזרה בסוף שבוע הרי היא כמות שהית לאחר הפטור תראה כתחלה. היתה עזה ונעשת כהה או כהה ונעשת עזה הרי היא כמות שהית ובלבד שלא תתמעט מארבע מראות כנסח ופשתת או פשתה וכנסה רבי עקיבה מטמא וחכמים מטהרין:

הלכה הבהרת בסוף שבוע אלדׄי הו מוסגר תׄם רגׄעת באלמקדאר אלדׄי כאנת פליס נקול אן הדׄא פשיון הו אדׄ וקד זאד עלי מא הו לאן קיאס אלפשיון אנמא הו אלי מא כאן פי אול אלשבוע פלדׄלך קאל הרי היא כמות שהית פאן רגׄעת איצׄא בעד אן עדמת אלבהרת ראסא וחכם עליה אנה טהור תראה כתחלה ולא נקיסהא אלי אלאולי ונחסב דׄלך פשיון אדׄ קד זאלת אלאום כלהא ואלשי אלחאדתׄ הו נגע אחר. אמא אן בקי מנהא שי וזאדת בעד אן חכם עליה אנה טהור פהו טמא מוהלט כמא תקדם לך פי אלפרק אלדׄי קבל הדׄא אן אלפשיון סימן טומאה אחר הפטור פי גׄמיע אנואע אלנגעים אלסתה. וכדׄלך אן אשתד ביאׄץ אלנגע או נקץ פהו כמא כאן אולא ובשרט אן לא יציר אקל ביאׄץ מן ספאק אלביאׄץ אלדׄי הו אכׄר מראות נגעים אלארבעה. פאן נקץ מקדאר אלנגע ממא כאן תׄם זאד מתׄל מא נקץ ורגׄע אלקדר
אלדי

הלכה הבהרת בסוף שבוע אשר הוא מוסגר ואחר זה חזרה בשיעור אשר היתה לא נאמר שזהו פשיון הואיל וכבר פשה כמו שהוא לפי שהקשת הפשיון אינה אלא למה שהיה בתחילת השבוע ולזה אמר הרי היא כמות שהית ואם חזרה גם כן אחר שהלכה לה הבהרת לגמרי ודן עליו שהוא טהור תראה כתחלה ולא נקיש אותו לבהרת הראשונה ונחשב זה פשיון הואיל והאום כבר הלכה לה כולה והדבר הנולד הוא נגע אחר. אבל אם נשאר ממנה דבר ופשתה אחר שדן עליו שהוא טהור הוא טמא מוחלט כמו שקדם לך בפרק אשר לפני זה שהפשיון סימן טומאה אחר הפטור בכל ששה מיני נגעים. וכן אם לבנונית הנגע נעשית עזה או כהה הרי הוא כמו שהיה בתחלה ובתנאי שהלובן לא יהיה פחות מקרום ביצה אשר הוא סוף הארבעה מראות נגעים. ואם נמעט שיעור הנגע ממה שהיה ואחר כך פשה בכמו שנמעט וחזר השיעור אשר
היה

ס) ויקרא י״ג ג׳.

אלדי כאן אולא או זאד עלי אלמקדאר אלדי כאן אולא תֿם נקץ מתֿל מא זאד ורגע אלי אלקדר אלדי כאן ר' עקיבה יחסב הדֿא כלה פשיון ויטמא לאן אלנגע קד אמתד פי אלגסם ואלחכמים ירון אן ליס הדֿא פשיון אדֿ והו אלאן פי אכֿר אלשבוע או אחר הפטור מתֿל מא כאן אולא ולא נבאלי במא חדתֿ פי טי אלמדהֿ מן אלזיאדהֿ ואלנקצאן. והלכה כחכמים.

היה בתחלה או פשה על השיעור אשר היה בתחלה ואחר זה נמעט בכמו מה שפשה וחזר אל השיעור אשר היה ר' עקיבה חושב כל זה פשיון ויטמא מפני שהנגע כבר התפשט בגוף וחכמים סוברים שאין זה פשיון מפני שהוא עתה בסוף השבוע או אחר הפטור כמו שהיה בתחלה ולא נחוש שנולדו בתוך זה הזמן פשיון ומיעוט. והלכה כחכמים.

ח בהרת[א] כגרים ופשת כחצי גרים ועוד והלך מן תאום כחצי גרים רבי עקיבה מטמא חכמים מטהרין:

אצל אלמדֿהבין אן ר' עקיבה יקול מתי חצלת זיאדהֿ עלי אי וגה כאנת פהו פשיון ואלחכמים יקולון אן אלפשיון הו אן יזיד עלי אלנגע אלדי כאן אולא פאדֿא הלך מן האום כחצי גרים פלם יבק נגע כאמל ולו כאן אלדי בקי מן אלאום מע אלפשיון יתר מגרים פהו טאהר. ואין הלכה כר' עקיבה.

עיקר השתי דיעות הוא שר' עקיבה אומר כאשר נמצאה תוספת על איזה אופן שתהיה היא פשיון וחכמים אומרים שהפשיון הוא שיש תוספת על הנגע אשר היה בתחלה ואם הלך מן האום כחצי גרים לא נשאר נגע שלם אף על פי שהנשאר מן האום עם הפשיון הוא יתר מגרים הוא טהור. ואין הלכה כר' עקיבה.

ט בהרת כגרים ופשת כגרים ועוד והלכה לה האום רבי עקיבה מטהר וחכמים אומרים תראת כתחלה:

מעני תראה כתחלה אן יסגיר שבעת ימים כמתֿל לו נאנא קבל אן תתקדם רויהֿ. ואין הלכה כר' עקיבה.

ענין תראה כתחלה שיסגיר שבעת ימים כאילו באה עלינו קודם שהיתה הראייה ראשונה. ואין הלכה כר' עקיבה.

י בהרת כגרים ופשת כגרים ונולד לפשיון מחיה או שער לבן והלכה לה האום רבי עקיבה מטמא וחכמים אומרים תראת כתחלת. בהרת כחצי גרים ואין בה כלום נולדה בהרת כחצי גרים ובה שערה אחת הרי זו להסגיר. בהרת כחצי גרים ובה שערה אחת נולדה בהרת כחצי גרים ובה שערה אחת הרי זו להסגיר. בהרת כחצי גרים ובה שתי שערות ונולדת בהרת כחצי גרים ובה שערה אחת הרי זו להסגיר:

ר' עקיבה מטמא מן גהֿהֿ אלפשיון פלדלך הו ענדה טמא כיף כאן אלשער
לבן

ר' עקיבה מטמא מפני הפשיון ולזה הוא טמא אצלו איך שיהיה השער
לבן

א) משנה ח' שבדפוסים חסרה בכתבי יד א' ופ' ומשנה ט' נחלקת לשתי משניות אבל כולן תן במתניתא דבני מערבא. עיין משנה תורה הלכות טומאות צרעת פ"ד ה' ה' וראב"ד וכסף משנה שם.

לבן או אלמחיה. ועלי מדׄהב אלחכמים יעתבר אלשער לבן ואלמחיה פאן כאנת באלמקדאר אלמוצוף ועלי אלצפהׄ אלמתקדם דׄכרהא פיכון טמא לאן שער לבן ומחיה מטמאין כתחלה לדברי הכל עלי מא תקדם ביאנה. והלכה כחכמים.

לבן או המחיה. ועל דעת החכמים צריך להסתכל בשער לבן ובמחיה ואם היו בשיעור המתואר ועל דמיון מה שקדם זכרו יהיה טמא לפי ששער לבן ומחיה מטמאין כתחלה לדברי הכל לפי מה שקדם ביאורו והלכה כחכמים.

יא בהרת כחצי גריס ואין בה כלום נולדה בהרת כחצי גריס ובה שתי שערות הרי זו להחליט מפני שאמרו אם בהרת קדמה לשער לבן טמא ואם שער לבן קדם לבהרת טהור ואם ספק טמא ורבי יהושע קֵהֵה:

קד אעלמתך אן אלשתי שערות חכמהמא אן יביצׄא פי נגע כגרים פלדׄלך יסגיר פי הדׄה אלפרצׄאת חתי ירי מא יחדתׄ ממא יוגב פטור או החלט. וקד אכׄברך באלאצל פי דׄלך כלה והו קולה מפני שאמרו אם בהרת קדמה לשער לבן טמא. וקד אעלמנאך אן דליל דׄלך קולה והיא הפכה שער לבן חתי תכון אלבהרת הי אלתי אחאלת אלשתי שערות פאד׳ ולם תחדתׄ האתין אלשערתין אלא בעד כמאל בהרת כגרים פהו טמא. ושרח קהה נבא ען הדׄא אלראי ובעד ענה והו מן קול אלכתאב תקהינה שניו סמי האלהׄ אלצׄרס בהדׄא אלאסם לכון אלאסנאן תנבו ען מצׄג אלשי ואלקרב מנה. וקאלוא מאי קהה קיהה וטיהר יעני בעד מן הדׄא אלראי ולגׄ וטהר הדׄא אלספק. ואין הלכה כר׳ יהושע.

כבר הודעתיך[א] שדין השתי שערות הוא שיתלבנו בנגע כגרים ולזה יסגיר באלו הפנים עד שיראה מה שיולד ממה שיחייב פטור או החלט. וכבר הגיד לך השרש בזה כולו והוא אמרו מפני שאמרו אם בהרת קדמה לשער לבן טמא. וכבר הודעתיך[ב] שהראייה לזה אמרו והיא הפכה שער לבן עד שתהא הבהרת היא אשר שינתה השתי שערות הנה הואיל ולא נולדו אלו השתי שערות אלא אחר שנשלמה הבהרת כגרים הוא טמא. ופירוש קהה קץ בזאת הדעת והרחיק ממנה והוא ממה שאמר הכתוב[ג] תקהינה שניו ונקרא כן מה שיקרה לשינים לפי שהשינים יקוצו מלעוס הדבר ומלקרב אליו. ואמרו[ד] מאי קיהה קיהה וטיהר רצה לומר הרחיק מזאת הדעת ועמד על דעתו וטיהר זה הספק. ואין הלכה כר׳ יהושע.

פרק חמישי.

א כל ספק נגעים טהור חוץ מזה ועוד אחר ואיזה זה מי שהיתה בו בהרת כגרים ותסגירה בסוף שבוע והרי היא כסלע ספק שהיא היא ספק שאחרת באה תחתיה טמא:

חוץ מזה ישיר אלי אלספק אלמתקדם והו הל אלבהרת קדמה שער לבן או שער לבן קדם אלבהרת. והדׄא אלספק אלתׄאני אלדׄי דׄכר לאנא לו תחקקנא אן תלך אלבהרת אלתי כאנת כגרים זאדת חתי צארת
כסלע

חוץ מזה רומז אל הספק הקודם והוא אם הבהרת קדמה לשער לבן או שער לבן קדם לבהרת. וזה הספק השני אשר זכר הוא שאילו התאמת לנו שזאת הבהרת אשר היתה כגרים פשתה עד שהיתה כסלע
היה

א) מ״ו. ב) שם. ג) ירמיה ל״א ל׳. ד) נידה י״ט א׳.

כסלע לכאן טמא בפשיון ולו תחקקנא איצׄא אן תלך אלבהרת אלאולי קד זאלת והדׄה אלתי נרי אלאן הי אכׄרי אכבר מן תלך חדתׄת פי מוצׄעהא לכאן אלחכם אן תראה כתחלה כמא תקדם פי אלפרק אלדׄי קבל הדׄא פלמא וקע אלשך פהו טמא. פהדׄאן אלשכאן פקט תטמא בנגעים.

היה טמא בפשיון ואילו התאמת לנו גם כן שזאת הבהרת הראשונה כבר הלכה לה והבהרת אשר נראה עתה היא אחרת יותר גדולה מן הבהרת אשר במקומה נולדה היה הדין שתראה כתחלה כמו שקדם בפרק אשר לפני זה הנה אחר שנפל הספק הוא טמא. אלו הם השני ספקות לבדן אשר יטמאו בנגעים.

ב החליטו בשער לבן הלך שער לבן וחזר שער לבן וכן במחיה ובפשיון בתחלת בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור הרי הוא כמות שהיה. החליטו במחיה והלכה המחיה וחזרה המחיה וכן בשער לבן ובפשיון בתחלה בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור הרי הוא כמות שהיה. החליטו בפשיון הלך הפשיון וחזר הפשיון וכן בשער לבן בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור הרי הוא כמות שהיה:

אלאצל אלדׄי יכׄברך בה אן אלמצורע אדׄא הוחלט באחד סימני טומאה וזאל דׄלך אלסימן אלדׄי הוחלט בו ורגׄע סימן טומאה אחר פהו טמא כאלדׄי כאן אוׄ וסימן טומאה באקיא פיה ולא יטהר חתי תרתפע סימני טומאה כלהא לקולה תעאלי ונרפא נגע הצרעת מן הצרוע. ונץ ספרא ונרפא שהלך לו נגעו נגע שהלך לו שער לבן הצרעת שהלכה לה המחיה. פקאל אנה אדׄא החליטו בשער לבן והלך שער לבן וחזר שער לבן אחר או הלך שער לבן גמלהׄ ואחדהׄ ונולדה בו מחיה או הלך שער לבן ראסא ונולד לו פשיון והדׄא הו מעני קולה וכן במחיה ובפשיון פלא פרק בין כון דׄלך אלהחלט אלדׄי החליט בשער לבן כאן בתחלה או בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או כאן לאחר הפטור מנדׄ הוחלט פהו טמא טאל מא תוגׄד פיה עלאמהׄ טומאה והו קולה הרי הוא כמות שהיה. וכדׄלך אן כאן החליטו במחיה ועדמת תלך אלמחיה וחדתׄת בעד דׄלך מחיה אחרת או עדמת אלמחיה ראסא וחדתׄ פשיון או שער לבן פהו טמא כמות שהיה סוי כאן אלהחלט בתלך אלמחיה בתחלה או בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני

או

השרש אשר ילמדך הוא שהמצורע אם הוחלט באחד מסימני טומאה והלך לו זה הסימן אשר הוחלט בו וחזר סימן טומאה אחר הוא טמא כמו שהיה הואיל ונשאר בו סימן טומאה ולא יטהר עד שהוסרו סימני טומאה כולם לאמרו יתברך[א]) ונרפא נגע הצרעת מן הצרוע. ולשון סיפרא[ב]) ונרפא שהלך לו נגעו נגע שהלך לו שער לבן הצרעת שהלכה לה המחיה. ואמר שאם החליטו בשער לבן והלך שער לבן וחזר שער לבן אחר או הלך שער לבן לגמרי ונולדה בו מחיה או הלך שער לבן לגמרי ונולד לו פשיון וזהו ענין אמרו וכן במחיה ובפשיון אין חילוק בין שהיה זה ההחלט אשר החליט בשער לבן אשר היה בתחילה או בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או לאחר הפטור משהוחלט הוא טמא כל זמן שימצא בו סימן טומאה והוא אמרו הרי הוא כמות שהיה. וכמו זה אם כבר החליטו במחיה ונעדרה זאת המחיה ונולדה אחר זה מחיה אחרת או נעדרה המחיה לגמרי ונולד פסיון או שער לבן הוא טמא כמות שהיה בין שהיה ההחלט בזאת המחיה בתחלה או בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או אחר

הפטור

א) ויקרא י״ד ג׳. ב) מצורע פ׳ א׳ ו׳ (ע׳ ב׳).

או לאחר הפטור. וכד֗לך אד֗א החליטו בפשיון אלד֗י לא ימכן ד֗לך גיר בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או לאחר הפטור ת֗ם זאל ד֗לך אלפשיון והדת֗ פשיון אחר או זאל אלפשיון גמלה֗ וחדת֗ שער לבן פהו טמא. ולם יקל פי הד֗א אלקסם אד֗א זאל אלפשיון והדת֗ת אלמחיה לאן ליס מתי זאל אלפשיון והדת֗ת אלמחיה בתוך האום יכון טמא לאן קד ימכן בזואל אלפשיון והדות֗ אלמחיה אן יתמעט הנגע מכגרים פי כון טאהר עלי מא יבין פי אלפרק אלד֗י בעד הד֗א.

הפטור. וכן אם החליטו בפשיון וזה אי אפשר כי אם בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או לאחר הפטור ואחר זה הלך זה הפשיון ונולד פשיון אחר או הלך הפשיון לגמרי ונולד שער לבן הוא טמא. ולא אמר בזה החלק אם הלך הפשיון ונולדה המחיה מפני שאם הלך הפשיון ונולדה המחיה בתוך האום אינו טמא לפי שלפעמים אפשר שכאשר הלך הפשיון ונולדה המחיה יתמעט הנגע מכגרים ויהיה טהור לפי מה שיתבאר בפרק אשר אחר זה(א).

ג שער פקודה עקביה בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרין אי זה הוא שער פקודה מי שהיתה בו בהרת ובה שער לבן הלכה הבהרת והניחה לשער לבן במקומו וחזרה עקביה בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרין. אמר רבי עקיבה מודה אני בזה שהוא טהור אי זה הוא שער פקודה מי שהיתה בו בהרת כגרים ובה שתי שערות והלך הימנה כחצי גרים והניח שער לבן במקום הבהרת וחזר אמרו לו כשם שבטלו את דברי עקביה אף דבריך אינן קיימין:

קד אעלמתך אלאצל פי ד֗לך והו קולה תעאלי והיא הפכה שער לבן שהפכתו הבהרת. פיקול עקביה בן מהללאל אן אלגרץ֗ אן יחיל הד֗א אלשער אלאביץ֗ נוע אלבהרת פמנד֗ אחאלתה בהרת וזאלת וגאת֗ ת֗אניה֗ פהו טמא לאן הד֗א אלשער אלאביץ֗ אלד֗י פי הד֗ה אלבהרת בהרת איצ֗א כאנת אחאלתה. ואלחכמים יקולון אן אלגרץ֗ אן יחיל הד֗א אלשער אלאביץ֗ שב֗ין אלבהרת והתי תכון הד֗ה אלבהרת בעינהא הי אלתי אחאלתה לא גירהא. והו קולהם פי ספרא והיא הפכה שהפכתו היא לא שהפכתו חברתה. ור׳ עקיבה יאכ֗ד֗ מן אלמד֗הבין כמא תראה. ואנמא תסמי הד֗א שער פקודה עלי טריק אלמת֗אל כאן אלבהרת הפקידה אותו במקומו והלכה לה עד שתחזור ותמצא אותו. והלכה כחכמים.

כבר הודעתיך(ב) השרש בזה והוא אמרו יתברך(ג) והיא הפכה שער לבן שהפכתו הבהרת. ואמר עקביה בן מהללאל שכון בזה שמין הבהרת ישנה זה השער לבן ומששינתה אותו הבהרת והלכה לה וחזרה שנית הוא טמא לפי שזה השער לבן אשר בזאת הבהרת נשתנה גם כן בבהרת. והכמים אומרים שכון שזה השער לבן נשתנה בזאת הבהרת באופן שתהיה זאת הבהרת בעצמה היא ששינתה אותו לא אחרת. והוא אמרם בסיפרא(ד) והיא הפכה שהפכתו היא ולא שהפכתו חבירתה. ור׳ עקיבה אוחז משתי הדיעות כמו שתראה. ולא יקרא זה השער שער פקודה אלא על דרך משל כאילו הבהרת הפקידה אתו במקומו והלכה לה עד שתחזור ותמצא אותו. והלכה כחכמים.

ד כל ספק נגעים בתחלה טהור עד שלא נזקק לטומאה משנזקק לטומאה ספקו טמא כיצד שנים שבאו אצל כהן בזה בהרת כגרים ובזה כסלע בסוף שבוע בזה

כסלע

א) מ״ב. ב) פ״ד מ״ו. ג) ויקרא י״ג י׳. ד) תוריע פ״ג ג׳ (ס״ב ד׳).

כסלע ובזה כסלע ואינו יודע באיזה מהן פשה בין באיש אחד בין בשני אנשים טהור רבי עקיבא אומר באיש אחד טמא ובשני אנשים טהור:

אן כאנת הד̇ה אלבהרת אלתי וקע פיהא אלשך בעור הבשר ווקע הד̇א אלשך בסוף שבוע ראשון פאלאת̇נין מוסגרין צ̇רורה̈ לאן אלד̇י כאנת פיה כסלע ובקית כסלע יחתאג̇ הסגר שבוע שני לאן העומד בראשון יסגיר בשני כמא נ̇א אלנץ̇ והסגירו שבעת ימים שנית. ואן כאן וקע הד̇א אלשך בסוף שבוע שני פחיניד̇ יכונאן שניהם טהורים כמא נץ̇ אלכתאב פי עומד בשני וטיהרו הכהן. לכן קאל הנא שניהם טהורים ולו פי שבוע ראשון אלד̇י כל ואחד מנהמא טמא ממה נפשך לאנה אמא מוסגר או מוחלט כמא בינא ועלה̈ ד̇לך כונה לא יחקק הל הד̇א אלנגע אלד̇י פי הד̇א להסגיר או להחליט. וכד̇לך לו כאנת אלשתי בהרות באיש אחד אלד̇י הו איצ̇א טמא ממה נפשך אד̇ ולא יחקק אלנגע אלד̇י יחכם עליה באלטומאה מן אג̇לה פהו טהור לקולה וטמא אותו והד̇א אלצ̇מיר ראג̇ע אלי אלנגע והו קולהם את הודאי מטמא ואינו מטמא את הספק. ור׳ עקיבה יקול מכל מקום קד פשה הנגע. ואין הלכה כר׳ עקיבה.

אם היתה זאת הבהרת אשר נפל בה הספק בעור הבשר ונפל זה הספק בסוף שבוע ראשון שניהם מוסגרין בהכרח מפני שהאיש אשר היתה בו כסלע ונשארה כסלע צריך הסגר שבוע שני לפי שהעומד בראשון יסגיר בשני כמו שבא הכתוב [א] והסגירו שבעת ימים שנית. ואם נפל זה הספק בסוף שבוע שני אז יהיו שניהם טהורים כמו שאמר הכתוב בהעומד בשני [ב] וטהרו הכהן. אבל אמר כאן שניהם טהורים אפילו בשבוע ראשון אשר בו כל אחד מהם טמא ממה נפשך מפני שהוא או מוסגר או מוחלט כמו שביארנו וטעם זה לפי שלא התאמת אם זה הנגע אשר בזה [ג] להסגיר או להחליט. וכן אילו היו השתי בהרות באיש אחד אשר הוא טמא גם כן ממה נפשך הוא טהור הואיל ולא התאמת הנגע אשר בעבורו ידון עליו בטומאה לאמרו [ד] וטימא אותו וזה הכינוי שב אל הנגע והוא אמרם [ה] את הודאי מטמא ואינו מטמא את הספק. ור׳ עקיבה אומר מכל מקום כבר פשה הנגע. ואין הלכה כר׳ עקיבה.

ה משנוקק לטומאה ספקו טמא כיצד שנים שבאו אצל כהן בזה בהרת כגרים ובזה כסלע בסוף שבוע בזה כסלע ועוד ובזה כסלע ועוד שניהן טמאין אף על פי שחזרו להיות כסלע וכסלע שניהן טמאין עד שיחזרו להיות כגרים זה הוא שאמרו משנוקק לטומאה ספקו טמא:

מעלום אן אד̇א זאל אלפשיון אלד̇י הוחלט בו פאנה טהור. פלמא הוחלטו שניהם בפשיון אלד̇י ת̇בת פיהמא ג̇מיעא ובעד ד̇לך רג̇ע בזה כסלע ובזה כסלע לו תחקקנא אלד̇י כאנת אולא בהרתו כסלע לכאן טהור לאן הלך הפשיון פלמא וקע אלשך שניהם טמאים אד̇ וקד הוחלטו ולים באלשך יכרג̇ מן חזקתו והו קולהם וטהרו את הודאי הוא מטהר ואינו מטהר
את

ידוע שאם הלך לו הפסיון אשר הוחלט בו הוא טהור. ואם הוחלטו שניהם בפשיון הקבוע בכל אחד משניהם ואחר זה חזר בזה כסלע ובזה כסלע אילו התאמת לנו מי הוא זה אשר בתחלה היתה בהרתו כסלע היה טהור מפני שהלך הפשיון ואחר שנפל הספק שניהם טמאים הואיל וכבר הוחלטו ואין אדם יוצא בספק מחזקתו והוא אמרם [ו] וטהרו הודאי הוא מטהר ואינו
מטהר

א) ויקרא י״ג ה׳. ב) שם י״ג ו׳. ג) ר״ל מי הוא המוסגר או המוחלט. ד) שם י״ג ג׳.
ה) ספרא תזריע פ״ד ח׳ (ס״ד ד׳). ו) שם פ״ד ט׳ (ס״ד ד׳).

את הספק. פאדֿא רגֿע בזה כגרים ובזה כגרים פקד צח בודאי אן הלך הפשיון משניהם אלדֿי בו הוחלטו פלדֿלך שניהם טהורים.

מטהר את הספק. ואם חזר בזה כגרים ובזה כגרים הרי נראה בודאי שהלך הפשיון משניהם אשר בו הוחלטו ולזה שניהם טהורים.

פרק ששי.

א גופה של בהרת כגרים הקלקי מרובע מקום הגרים תשע עדשות מקום עדשה ארבע שערות נמצאו שלשים ושש שערות:

גרים נצף חבה̈ פול. וקלקי מנסוב אלי מוצֿע כאן פול דֿלך אלמוצֿע כביר ומאיל נחו אלתרביע. תֿם אשתרט ובין אנה חתי יכון אלנגע מרובע אדֿא כאן מצומצם עלי הדֿא אלקדר וחיניד̈ ינגֿס אמא אדֿא זאד עלי מקדאר הדֿא אלמרבע פהו ינגֿס עלי אי שכל כאן. וכדֿלך אלמחיה אלתי שעורה כעדשה ובשרט אן תכון מרבעה̈ איצֿא כמא דֿכרנא. וקד בינת אלתוספתא דֿלך פי מואצֿע פאנא אנמא נשתרט פיהא אלתרביע אדֿא כאנת כעדשה מצומצמת חתי תכון אלעדשה פיהא מתֿל דאירה̈ פי מרבע תמאס̈ אצֿלאעה מחיט תלך אלדאירה̈ אמא אדֿא זאדת אלמחיה עלי הדֿא אלמקדאר חתי יכון מרבע כעדשה יסתגרק פי דאכֿלהא פהי תנגֿס עלי אי שכל כאנת פאחפט̈ הדֿה אלאצול. וקאל תעאלי פי אלשאת והיא הפכה שער לבן ומחית בשר חי בשאת וקאלוא פי ספרא יכול לא תהא טמאה עד שיהא בה שער לבן ומחיה תלמוד לומר צרעת נושנת היא היא טמאה אינה צריכה דבר אחר לסעדה. פצח אנהא תטמא באחדהמא כמא תקדם מראת ואנמא קאל בשר חי ושער לבן ליעטינא אלמקדאר אנהא לא תכון נגע חתי יכון פיהא כדי לקבל שער לבן ומחיה. וקד קלנא אן אקל אלגמע אתֿנין פקולה שער לבן אקל מא יכון שערתין ומנדֿ קאל בשר חי ושער לבן ולם יקל פי אלבשר חי מקדאר פיחתאג̈ אן יכון אלבשר חי קדר מנבת שערתין. פלקד כאן יקאל עלי הדֿא אן ערץ̈

אלנגע

גרים חצי גרעין פול. וקלקי מיוחס אל מקום והיה פול זה המקום גדול ונוטה אל הרבוע. אחר זה התנה וביאר שמה שצריך שיהיה הנגע מרובע זהו אם היה זה השיעור מצומצם ואז יטמא אבל אם היה זה הנגע יותר משיעור זה המרובע יטמא על איזה תמונה שיהיה. וכן המחיה אשר שיעורה כעדשה ובתנאי שתהיה מרובעת היא גם כן כמו שזכרנו. וכבר ביארה זאת התוספתא בכמה מקומות א) ואנהנו לא נתנה במחיה הרבוע אלא אם היתה כעדשה מצומצמת עד שתהיה העדשה בבהרת כמו עגול ברבוע אשר צלעותיו נוגעות בהקיף זה העגול אבל אם היתה המחיה יותר מזה השיעור עד שיכנס הרבוע כעדשה בתוך הענול תטמא על איזו תמונה שתהיה ושמור אלו השרשים. ואמר יתברך בשאת ב) והיא הפכה שער לבן ומחית בשר חי בשאת ואמרו בסיפרא ג) יכול לא תהא טמאה עד שיהא בה שער לבן ומחיה תלמוד לומר ד) צרעת גושנת היא היא טמאה אינה צריכה דבר אחר לסעדה. הנה ברור שהיא תטמא באחד משניהם כמו שקדם כמה פעמים ולא אמר בשר חי ושער לבן אלא ליתן לנו השיעור שהשאת לא תהיה נגע עד שיהא בה כדי לקבל שער לבן ומחיה ה). וכבר אמרנו ו) שמיעוט רבים שנים הנה אמרו שער לבן הפחות מה שיהיה שתי שערות ומשאמר ז) בשר חי ושער לבן ולא נתן שיעור בבשר חי יצטרך שיהיה הבשר החי שיעור צמיחת שתי שערות. אכן לפי זה היינו יכולים

לומר

א) לא מצאתי אלו המקומות. ב) ויקרא י"ג י'. ג) תזריע פ"ג ה' (ס"ב ד'). ד) ויקרא י"ג י"א. ה) שם. ו) פ"ד ד'. ז) ספרא תזריע פ"ג ד' (ס"ב ד').

אלנגע יכון מנבת ארבע שעראת לימכן פיה בשר חי פי מנבת שערתין ושער לבן פי אלשערתין אלבאקיה̇ לכן לקולה בשר חי בשאת לזם אן יכון אלבשר חי מתוסט פי אלנגע לא מן גנבה עלי מא בינא אן אלמחיה אנמא הי עלאמה̇ טומאה אד̇א כאנת מבוצרת בתוך הנגע לא אן תכון מן הצד פיכון עלי הד̇א ערץ̇ אלנגע מנבת סת שעראת חתי ימכן אן יכון פי וסטהא מחיה מנבת שערתין ויבקי מנבת שערתין ען ימין אלמחיה ושערתין ען שמאלהא. פאד̇א כאן אלנגע מרבע כאן מקדארה מנבת סת ות̇לאת̇ין שערה̇ והי כגרים הקלקי לאנה ערץ̇ סת פי טול סת ויכון איצ̇א פיה טול ת̇לת̇ עדסאת פי ערץ̇ ת̇לת̇ עדסאת לאן אלעדשה טולהא מנבת שערתין וערצ̇הא מנבת שערתין אעני אלמרבע אלמחיט באלעדשה אלדי הו שיעור המחיה כמא תקדם. וגמלה̇ אקול לך אן אלשעור הלכה למשה מסיני והד̇ה אסנאדאת ותלויחאת לוח בהא אלנץ̇ וקד כררנא הד̇א אלאצל מראת. וקד אעלמתך אן קלנא צרעת צרעת לגזרה שוה לאן כל נגע צרעת לא יכון מקדארה אקל מן הד̇א והו קולהם בנין אב לכל הצרעות שיהוא כגרים.

לומר שרוחב הנגע יהיה מקום צמיחת ארבע שערות עד שיהיה אפשר בו בשר חי במקום צמיחת שתי שערות ושער לבן בשתי שערות הנשארות אבל לאמרו בשר חי בשאת צריך שיהיה הבשר חי באמצע הנגע ולא מצדו לפי מה שבארנו שהמחיה אינה סימן טומאה אלא אם היתה מבוצרת בתוך הנגע ולא שתהיה מן הצד ואם הדבר כן יהיה רוחב הנגע מקום צמיחת שש שערות עד שיהיה אפשר שהמחיה תהיה באמצע במקום צמיחת שתי שערות וישאר מקום שתי שערות מימין המחיה ושתי שערות משמאלה. ואחר שהנגע מרובע יהיה שיעורו מקום צמיחת ששה ושלשים שערות והוא כגרים הקלקי מפני שזה רוחב ששה באורך ששה ויהיה גם כן בו אורך שלש עדשות ברוחב שלש עדשות מפני שאורך העדשה הוא מקום צמיחת שתי שערות ורחבה מקום צמיחת שתי שערות רצה לומר המרובע המקיף את העדשה שהוא שיעור המחיה כמו שקדם. וכלל אומר לך שהשיעור הלכה למשה מסיני א) ואלו [השיעורים] הם אסמכתות ורמיזות אשר רמז אליהן הכתוב וכבר חזרנו על זה השורש כמה פעמים. וכבר הודעתיך שאמרנו ב) צרעת צרעת לגזרה שוה לפי שכל נגע צרעת לא יהיה שיעורו פחות מזה והוא אמרם ג) בנין אב לכל הצרעות שיהוא כגרים.

ב בהרת כגרים ובה מחיה כעדשה רבת הבהרת טמאה נתמעטה טהורה רבת המחיה טמאה נתמעטה טהורה:

הד̇א בין עלי אלאצלין אללד̇ין קדמנא והמא אן אלבהרת אנמא תטמא אד̇א כאנת כגרים פמא זאד ואלמחיה כעדשה פמא זאד. פאד̇א נתמעטה המחיה מכעדשה פקד טהר לאן זאל סימן אלטומאה. וכד̇לך אד̇א רבת המחיה טהור לאן אלבהרת נתמעטה מכגרים לאן כד̇לך פרץ̇ אלבהרת כגרים מצומצם ולד̇לך לא תנגס אלא בכעדשה מצומצמת.

זה מבואר על השני שרשים אשר הקדמנו והם שלא תטמא הבהרת אלא אם היתה כגרים ולמעלה והמחיה כעדשה ולמעלה. ואם נתמעטה המחיה מכעדשה כבר טהר לפי שהלך סימן הטומאה. וכן אם רבת המחיה טהור ד) לפי שהבהרת נתמעטה מכגרים מפני שהדין היה בבהרת כגרים מצומצם ולזה לא תטמא אלא בכעדשה מצומצמת.

בהרת

א) עירובין ד׳ א׳. ב) כן הוא בשני כ״י. ג) ספרא תזריע פ׳ ג׳ א׳ (ס״ג א). ד) עיין תוי״ט.

ג בהרת כגרים ובה מחיה פחותה מכעדשה רבת הבהרת טמאה נתמעטה טהורה רבת המחיה טמאה נתמעטת רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרים שאין הנגע פושה לתוכה:

אד׳א רבת הבהרת פהי טמאה מן טריק אלפשיון. ואד׳א נתמעטה המחיה יעתקד ר׳ מאיר אן ד׳לך איצ׳א פשיון לאן אלבהרת קד אמתדת פי בשר חי אלד׳י כאן דאכ׳להא. ואלחכמים יקולון אן אלפשיון אנמא יכון חוץ לנגע לא אן יפשה לתוך המחיה שבתוכו. ודליל ד׳לך קולה נגע הנתק הקיש נגע לנתק מה נתק אינו פושה לתוכו כמא סיבין אף הנגע אינו פושה לתוכו. וקולה רבת המחיה טמאה הו אן תציר כעדשה פקט אמא אן זאדת עלי ד׳לך פהי טהורה כמא תקדם פי אלהלכה אלתי קבל הד׳ה. והלכה כחכמים.

אם רבת הבהרת טמאה מחמת הפשיון. ואם נתמעטה המחיה ר׳ מאיר סובר שזה גם כן פשיון לפי שהבהרת כבר נתפשטה בבשר חי שנכנסה בו וחכמים אומרים שהפשיון לא יהיה אלא חוץ לנגע לא שיפשה לתוך המחיה שבתוכו. וראיית זה אמרו א) נגע הנתק הקיש נגע לנתק מה נתק אינו פושה לתוכו כמו שיתבאר אף הנגע אינו פושה לתוכו. ואמרו רבת המחיה טמאה הוא שנעשית כעדשה לבד אבל אם היא יותר מזה היא טהורה כמו שקדם בהלכה אשר לפני זאת. והלכה כחכמים.

ד בהרת יתרה מכגרים ובה מחיה יתרה מכעדשה רבו או שנתמעטו טמאין ובלבד שלא יתמעטו מכשעור:

שלא יתמעטו מכשיעור אן לא תציר אלבהרת אקל מכגרים ולא תציר אלמחיה אקל מכעדשה. וחצל הד׳א אלמעני אלד׳י אבינה לך אלאן וד׳לך אן אד׳א כאנת בהרת גדולה אעני יתירה מכגרים ובתוכה מחיה גדולה אן כאנת זיאדה׳ אלבהרת עלי אלמחיה קדר מנבת שתי שערות מן כל גהה׳ פמא זאד פהי טמאה ואן כאן אקל מן ד׳לך פהי טהורה לאן אלבהרת נתמעטה במחיה עלי מא תקדם. והד׳א בין אד׳א פהמת כל מא בינאה פי הד׳א אלפרק.

שלא יתמעטו מכשיעור שלא תהיה הבהרת פחותה מכגרים ולא תהיה המחיה פחותה מכעדשה. והבן זה הענין אשר אבאר לך עתה וזה שאם היתה בהרת גדולה רצוני לומר יתרה מכגרים ובתוכה מחיה גדולה ואם היה יתרון הבהרת על המחיה בשיעור מקום צמיחת שתי שערות מכל צד או יותר מזה היא טמאה ואם היה פחות מזה היא טהורה לפי שהבהרת נתמעטה במחיה לפי מה שקדם. וזה מבואר אם הבנת כל מה שאמרנו בזה הפרק.

ה בהרת כגרים ומחיה כעדשה מקפתה וחוץ למחיה בהרת הפנימית להסגיר והחיצונה להחליט. אמר רבי יוסי אין המחיה סימן טומאה לחיצונה שהבהרת לתוכה נתמעטה והלכה לה. רבן גמליאל אומר אם מבפנים היא כלת סימן פשיון לפנימית והחיצונה טהורה ואם מבחוץ החיצונה טהורה והפנימית להסגיר. רבי עקיבה אומר בין כך ובין כך טהורה:

הד׳א אלנוע אלד׳י יתפקה פיה הו אן תכון בהרת פי דאכ׳להא בשר חי ופי דאכ׳ל אלבשר חי בהרת ת׳אניה׳ עלי הד׳ה אלצורה׳

פלכון

זה המין שהוא עוסק בדינו הוא שיהיה בתוך בהרת בשר חי ובתוך הבשר חי בהרת שנייה על זאת הצורה 48. הנה מפני שיש

כשר

א) ויקרא י״ג ל״א ספרא תזריע פ״ח ד׳ (ס״ה ד׳).

פלכון בשר חי פי דאכל בהרת החיצונה צאר מוחלט בחיצונה אמא בהרת הפנימית פהו מוסגר מן אגלהא חתי ירי הל יחדת פיהא סימן טומאה פיכון טמא או תבקי עלי חאלהא פיכון פטור מן תלך אלבהרת. ור׳ יוסי יקול אן הדה אלמחיה אלתי עלי הדה אלצפה ליסת מחיה אד ופי דאכל תלך אלמחיה בהרת וליס תכון אלמחיה עלאמה טומאה חתי תכון כלהא בשר חי ולא יכון פי דאכלהא שי. תם קאל פאן עדם אלבשר חי אלחאגז בין אלשתי בהרות וצארת בהרת אחת יקול רבן גמליאל ינטר אן כאן בהרת הפנימית הי אלתי אנתשרת פיה פהו טמא בפנימית לאנהא פשתה בעור והחיצונה טהורה לאן הלכה המחיה או נתמעטה מכשיעור אן בקי מנהא אקל מן ערץ שתי שערות. ואן כאנת בהרת החיצונה הי אלתי אנתשרת פי בשר חי אלדי דאכלהא ומיעטה המחיה או עדמתהא באלגמלה פאלחיצונה טהורה אן אלפשיון לא יכון למחיה שבתוך הנגע כמא תקדם קולהם שאין הנגע פושה לתוכה. ור׳ עקיבה יקול כמא לא נחסב דלך אלפשיון למחיה שבתוכה ולדלך החיצונה טהורה כדלך לא נחסבה פשיון למחיה שבתוך חברתה פלדלך אדא אמתדת אלפנימית למחיה שבתוך הבהרת החיצונה אינו פשיון. ואין הלכה כר׳ יוסי והלכה כר׳ עקיבה.

בשר חי בתוך בהרת החיצונה יהיה מוחלט בחיצונה אבל בעבור הבהרת הפנימית הוא מוסגר עד שיראה אם יולד בו סימן טומאה ויהיה טמא או תשאר כמו שהיתה ויהיה פטור מזאת הבהרת. ור׳ יוסי אומר שזאת המחיה אשר על זאת הצורה איננה מחיה הואיל ובתוך זאת המחיה בהרת והמחיה איננה סימן טומאה עד שתהיה כולה בשר חי ולא יהיה בתוכה כלום. אחר זה אמר ואם נעדר הבשר חי המפסיק בין השתי בהרות ונהיו לבהרת אחת רבן גמליאל אומר יראה אם היתה הבהרת הפנימית אשר רבתה בו הוא טמא בפנימית מפני שהיא פשתה בעור והחיצונה טהורה לפי שהלכה המחיה או נתמעטה מכשיעור אם נשאר ממנה פחות מרוחב שתי שערות. ואם היתה בהרת החיצונה אשר רבתה בבשר חי אשר בתוכה ומיעטה המחיה או כילתה אותה כולה החיצונה טהורה שהפשיון לא יהיה במחיה שבתוך הנגע כמו שקדם אמרו[א]) שאין הנגע פושה לתוכה. ור׳ עקיבה אומר כמו שלא נחשוב זה הפסיון למחיה שבתוכה ולזה החיצונה טהורה כמו כן לא נחשבהו פשיון למחיה שבתוך חבירתה ולזה אם נתפשטה הפנימית אל המחיה שבתוך הבהרת החיצונה אינו פשיון. ואין הלכה כר׳ יוסי והלכה כר׳ עקיבה.

ו אמר רבי שמעון אימתי בזמן שהיא כעדשה מוכאת היתה יתרה מכעדשה המותר סימן פשיון לפנימית והחיצונה טמאה היה בו בהק פחות מכעדשה סימן פשיון לפנימית ואין סימן פשיון לחיצונה:

כעדשה מובאת מענאה תחריר אלמקדאר מתל קולהם פי אלתלמוד מצומצם כאנה קד אכד כעדשה סוי וגיב וגעל הנאך. ואין הלכה כר׳ שמעון אלא לא פשיון פי אללחם אלדי בין אלשתי בהרות עלי אלצורה אלמתקדמה בונה ולו כאן דלך אללחם דא ערץ כביר. פאן כאן דלך אלשי אלפאצל בין אלשתי בהרות בוהק פחות מכעדשה

פאן

כעדשה מובאת ענינו ששיעורו מכוון הוא כמו שיאמרו בתלמוד מצומצם כאילו כבר לקח דבר השוה לכעדשה והביאו ושם אותו שם. ואין הלכה כר׳ שמעון אלא אין פסיון כלל בבשר אשר בין השתי בהרות על הצורה הקודמת אף על פי שרוחב זה הבשר גדול. ואם היה זה הדבר המפסיק בין שתי הבהרות בוהק פחות

מכעדשה

א) מ״ג.

פאן אלפנימית אן אמתדת פיה ורגע דלך אלבוהק לון מן ארבע מראות פהו פשיון לאן אלבהרת פושה לבוהק. ולא ינלטך קולהם פי ספרא צרעת היא פרט לשפסת לבוהק לאן מעני הדא אלקול אן יכון אלפשיון לון אלבוהק וגמיע אלקול אלמקול הנאך ידל עלי דלך. וארגע אלי תמאם שרח אלהלכה אמא אלהיצונה פאנהא לא תפשה לדאכלהא. ואשתראטה בפחות מכעדשה לאנה אן כאן כעדשה פהו מחיה לאן קד תקדם לך אן אלמחיה מטמא בכל מראה.

וכעדשה אם נתפשטה הפנימית בו וחזר מראה זה הבוהק להיות מן ארבע מראות הנה הוא פשיון לפי שהבהרת פושה לבוהק. ולא תטעה באמרם בסיפרא צרעת היא פרט לשפשת לבוהק מפני שענין זה המאמר הוא שיהיה הפשיון במראה הבוהק וכל מה שנאמר שם יורה על זה. ואשוב להשלים ביאור זאת ההלכה אבל החיצונה לא תפשה לתוכה. והתנה בפחות מכעדשה מפני שאם היה הבוהק כעדשה הוא מהיה לפי שכבר קדם לך שהמחיה מטמאה בכל מראה.

ז עשרים וארבעה ראשי אברים באדם שאינן מיטמאין משום מחיה ראשי אצבעות ידים ורגלים וראשי אזנים וראש החוטם וראש הגויה וראשי הדדים שבאשה. רבי יהודה אומר אף של איש רבי אלעזר אומר אף היבולת והדלדולין אינן מיטמאין משום מחיה:

קאל אללה פי אלנגעים וראהו הכהן וטמא אותו וגא אלנקל וראהו עד שיהא רואהו כאחת שאם היה בראש חוטמו ושופע הלך והלך בראש אצבעו ושופע הלך והלך אינו טמא מכאן אמרו עשרים וארבעה ראשי אברים אינם מיטמאין משום מחיה. ומעני הדא אלקול אן אלנגע יחתאג אן יכון פי סטח ואחד חתי יעם אלכהן גמיעה בנטרה ואחדה פאדא כאן אלנגע פי אחד הדה אלאטראף ומחיה פי טרף אלעצו פאנה ינקסם פי סטחין לכון הדה אלאטראף נחו אלדור פלדלך אן כאן נגע פי אחד הדה אלאעצא ומחיה פי טרפה פאנה לא ינגס ועלי אן אלמחיה בתוך הנגע אד וליס ירי אלנגע בגמלתה מע אלמחיה פי סטח ואחד. ויבולת אלתואליל. ודלדולין אללחם אלמתדלי מתל אלאוראם אלרכוה ואלנגאנג. וראש הגויה ראס אלאחליל. והו יעד ראשי אזנים בואחד וכדלך ראשי הדדין. ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ אלעזר.

אמר השם בנגעים א) וראהו הכהן וטמא אתו ובאה הקבלה ב) וראהו עד שיהא רואהו כאחת שאם היה בראש חוטמו ושופע הילך והילך בראש אצבעו ושופע הילך והילך אינו טמא מכאן אמרו עשרים וארבעה ראשי אברים אינם מיטמאין משום מהיה. וענין זה המאמר שהנגע יצטרך שיהיה בשטח אחד עד שיכלול הכהן כולו בראייה אחת ואם היה הנגע באחד מאלו ראשי אברים ומחיה בקצה האבר הנגע נחלק בשני שטחים מפני שאלו הקצוות קרובים לעגול ולזה אם היה נגע באחד מאלו האברים ומחיה בראשו לא יטמא אף על פי שהמחיה בתוך הנגע לפי שהנגע אינו נראה בכללו עם המחיה בשטח אחד. ויבולת היא היבלת. ודלדולין הבשר המדולדל כמו המורסות הרכות והזפק. ראש הגויה ראש האמה. ומונה ראשי אזנים כאחד וכמו זה ראשי הדדים. ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ אלעזר.

ח אלו מקומות באדם שאינן מיטמאין בבהרת תוך העין ותוך האזן ותוך החוטם ותוך הפה והקמטים והקמטין שבצואר תחת הדד וכית השחי כף הרגל והצפורן הראש

והזקן

א) ויקרא י״ג מ״ג. ב) ספרא תזריע פ׳ ב׳ ח׳ (ס׳ ד׳).

והזקן השחין והמכוה והקרח המורדין אינן מיטמאין בנגעים ואינן מצטרפין בנגעים ואין הנגע פושה לתוכן ואינן מיטמאין משום מחיה ואינן מעכבין את ההופך כלו לבן. חזר הראש והזקן ונקרחו והשחין והמכוה והקרח ונעשו צרבת הרי אלו מיטמאין בנגעים ואינן מצטרפין בנגעים ואין הנגע פושה לתוכן ואינן מיטמאין משום מחיה אבל מעכבין את ההופך כולו לבן. הראש והזקן עד שלא העלו שער והדלדלוין שבראש ושבזקן נירונים כעור הבשר :

קאל אללה פי מראות נגעי עור בשר אעני אלבהרת ומא דונהא והיה בעור בשרם פלדלך לא תכון תוך העין ותוך האוזן ותוך הפה ותוך החוטם ובקמטים והי טיאת אללחם ואלרפאג וכדלך פי טיאת להם אלענק ולא פי בית השחי והי אלאבאט וכף הרגל והו קאע אלרגל ואלאטפאר לאן הדה כלהא ליסת עור טאהר ללעין וכדלך אלראס ואלדקן לא תנתגס בנגעי עור בשר. ונץ ספרא יכול תהא הבהרת מטמא בראש ובזקן תלמוד לומר נתק הוא צרעת הראש או הזקן הוא אין לראש ולזקן טומאה אלא מטומאת נתקים בלבד והי אנתתאף אלשער אלטביעי ונבאת שער אצהב הנאך כמא סיבין פי מוצעה. ושחין הו אלגרח בכל מא יגרח כאלחגר ואלעוד ואלחדיד וגיר דלך. ומכוה גרח באלנאר או בשי קד חמי באלנאר כאלחגר אלחאמיה ואלחדיד אלמחמי ונחוהמא. וקרחה אלגרח אלכאין מן אכלאט מחתרקה מלתהבה פי אלגסם כאלאוראם ואלכראנאת אלתי תכרק אלגלד ותסלכה והו מן קולה כי אש קדחתם באפי יעני אלהבתמוהא. ויקולון ללעצו אלמעתל מורד וקאלוא עין שמרדה ומעני קולה הנא המורדין אן תכון הדה אלגראח טריה לם יאכד לחמהא פי אלתצלב ואלאנדמאל בל יכון לחם טרי מתי למס אלם ולדלך אסתעיר לה אסם מורד אנה יפר מן אללמס ולא יגיב אליה פלים הו עור והו קולהם את כל עור הנגע עור הראוי לקבל נגע פרט לשחין המורד ולמכוה המורדת ולקרח המורד. וקולה אין מצטרפין בנגעים יעני אדא כאן בעצה פי עור הבשר ובעצה פי

הדה

אמר השם במראות נגעי עור בשר רוצה לומר בבהרת ובמה שלמטה ממנה[א] והיה בעור בשרם ולזה לא יהיו בתוך העין ובתוך האוזן ובתוך הפה ובתוך החוטם ובקמטים והם קמטי הבשר ונומות הגוף וכן בקמטי בשר הצואר ולא בבית השחי והם האצילים ובכף הרגל והוא תחתית הרגל והצפרנים לפי שאלו כולם אינם עור הנראה לעינים וכמו זה הראש והזקן לא יטמאו בנגעי עור בשר. ולשון ספרא[ב] יכול תהא הבהרת מטמא בראש ובזקן תלמוד לומר נתק הוא צרעת הראש או הזקן הוא אין לראש ולזקן טומאה אלא מטומאת נתקים בלבד והיא שניתק השער הטבעי וצמח שם שער צהוב כמו שיתבאר במקומו[ג]. ושחין הוא המכה בכל מה שיחבול כמו האבן והעץ והברזל וזולת זה. ומכוה מכה באש או בדבר המתחמם באש כמו האבן החמה והברזל המתחמם וכיוצא בהן. וקרח הוא המכה שתהיה מן הליחות נשרפות מתלהבות בגוף כמו המורסות ואבעבועות השורפות את העור וקולפות אותו והוא מאמרו[ד] כי אש קדחתם באפי רצונו לומר הבערתם אותה. ויקרא: לאבר הרפה מורד ואמרו[ה] עין שמרדה וענין אמרו כאן המורדין שאלו המכות הן טריות אשר לא התחיל בשרן להגליד ולהעלות ארוכה אבל הבשר הוא לח ויכאיב כאשר יגעו בו ולזה נתנו לו שם מורד על דרך העברה מפני שהוא בורח מפני המישוש ואינו רוצה בו הנה אינו עור וזה אמרם[ו] את כל עור הנגע עור הראוי לקבל נגע פרט לשחין המורד ולמכוה המורדת ולקרח

המורד

[א] ויקרא י״ג ב׳. [ב] תזריע פ׳ ה׳ ט׳ (ס״ה ג׳). [ג] פ״ו מ״א. [ד] ירמיהו י״ז ד׳. [ה] עבודה זרה כ״ח ב׳. [ו] ספרא תזריע פ״ד ב׳ (ס״ג ב׳).

הד֗ה אלמואצ֗ע אלמד֗כורה. ואין הנגע פושה לתוכן אן אד֗א כאן נגע פי עור הבשר ופשה לאחד הד֗ה אלמואצ֗ע אינו פשיון. ולד֗לך אד֗א כאן אלנגע בג֗נב אחד הד֗ה אלמואצ֗ע פהו טאהר כמא בינא פי אול אלמסכתא וכד֗לך אד֗א כאן אלשי אלד֗י בתוך הנגע אחד הד֗ה לא נחסבה מחיה. ומן נהפך כולו לבן ובקית מנה הד֗ה אלמואצ֗ע עלי חאלהא פהו טאהר לקול אללה פיה את כל עור הנגע והד֗ה אלמואצ֗ע אינן ראויות לנגע. פאן זאל שער אלראס ואללחיה֗ מן אצולה וצאר אצלע ג֗מלה֗ ואחדה֗ פאנה חיניד֗ יטמא בנגעים וד֗לך נץ֗ אלתורה וכי יהיה בקרחת או בגבחת וכו׳ והד֗א הו קולה הזר הראש והזקן ונקרחו. או אד֗א אנדמלת תלך אלג֗ראח ואכ֗ד֗ת פי אלתצלב פאנהא חיניד֗ תטמא בנגעים וד֗לך איצ֗א נץ֗ אלתורה והיה במקום השחין שאת לבנה וכו׳ והיתה מחית המכוה בהרת וכו׳ והו קולה ונעשו צרבה מן קולה צרבת השחין יעני את֗רה ורשמה וסנבין לך פי מוצ֗עה מן הד֗ה אלמסכתא דליל אלשחין ואלמכוה אלמד֗כורה֗ פי אלתורה אנהא אלתי אכ֗ד֗ת פי אלבר ולם יכמל בראהא ולא תצלבת גאיה֗ צלאבתהא. ולכן מע כונהא תטמא בנגעים פאנהא לא תצטרף֗ בנגעים בל אד֗א אלנגע משתרך בין אלשחין ואלמכוה או בין ראש וזקן לא ינצ֗אף֗ ויכמל אלשעור מנהמא ג֗מיעא קאלוא ובשר כי יהיה בעורו שחין וכו׳ או בשר כי יהיה בעורו מכות אש וכו׳ מלמד שאין השחין והמכוה מצטרפין זה עם זה לכון אלכתאב פצלהמא פאד֗א כאן כחצי גריס בשחין וכחצי גריס במכוה אין מצטרפין וכד֗לך ראש וזקן קאלוא בראש או בזקן מלמד שאין מצטרפין זה עם זה ואין הנגע פושה לתוכן ועלי אן נצרבו כמא בינא. וקאלוא פי ספרא כשם שאין מצטרפין זה עם זה כך אין פושין מזה לזה. וקולה אינן מטמאין משום מחיה כמא בינא והו אן יכון

שחין

המורד. ואמרו אין מצטרפין בנגעים רוצה לומר אם היה קצת הנגע בעור הבשר וקצתו באלו המקומות הנזכרים. ואין הנגע פושה לתוכן שאם היה נגע בעור הבשר ופשה לאחד מאלו המקומות אינו פשיון. ולזה אם היה הנגע בצד אחד מאלו המקומות הוא טהור כמו שבארנו בראשון מן המסכתא[א]) וכן אם היה הדבר אשר בתוך הנגע אחד מאלו לא נחשבהו מחיה. וההופך כולו לבן ונשארו אלו המקומות כמו שהיו הוא טהור שהשם אמר בו את כל עור הנגע ואלו המקומות אינן ראויים לנגע. ואם ניתק שער הראש והזקן משרשיו ונקרח בכל ראשו או בכל זקנו אז יטמא בנגעים וזה לשון התורה[ב]) וכי יהיה בקרחת או בגבחת וכו׳ וזהו אמרו חזר הראש והזקן ונקרחו. או אם עלתה ארוכה לאלו המכות והתחילו להגליד אז יטמאו בנגעים וזה גם כן לשון התורה[ג]) והיה במקום השחין שאת לבנה וכו׳[ד]) והיתה מחית המכוה בהרת וכו׳ והוא אמרו ונעשה צרבה מאמרו[ה]) צרבת השחין רצה לומר אותו ורושמו ונבאר לך במקומו מזאת המסכתא הראיה שהשחין והמכוה הנזכרים בתורה הן אשר התחילו להתרפא ולא נשלמה רפואתם ולא נתקשו בתכלית הקושי. אבל אף על פי שיטמאו בנגעים אינם מצטרפין בנגעים שאם השחין והמכוה או ראש וזקן משותפים בנגע אינן מצטרפין ולא ישלם השיעור בשניהם יחד אמרו[ו]) ובשר כי יהיה בעורו שחין וכו׳ או בשר כי יהיה בעורו מכות אש וכו׳ מלמד שאין השחין והמכוה מצטרפין זה עם זה לפי שהכתוב הבדיל ביניהן ואם היה כחצי גריס בשחין וכחצי גריס במכוה אין מצטרפין וכמו זה ראש וזקן אמרו[טט]) בראש או בזקן מלמד שאין מצטרפין זה עם זה ואין הנגע פושה לתוכן ואף על פי שנצרבו כמו שבארנו. ואמרו בספרא[י]) כשם שאין מצטרפין זה עם זה כך אין פושין מזה

לזה

א) מ״ה. ב) ויקרא י״ג מ״ב. ג) שם יג י״ט. ד) שם י״ג כ״ד. ה) שם י״ג כ״ג. ו) ספרא תזריע פ״ז א׳ (ס״ד ד׳) ויקרא י״ג י״ח. טט) ספרא תזריע פ״ה א׳ (ס״ה ב׳). ויקרא י״ג כ״ט. י) תזריע פ״ה ב׳ (ס״ה ב׳).

שחין או מכוה בתוך הבהרת ועלי אנה נעשה צרבה פאנא לא נחסבה מחיה אבל מעכבין את ההופך כולו לבן לאנהא ראויה לנגעים אעני קרחת ונבחת ושחין ומכוה שנצרבו כמא קדמנא. וקד קלנא אן כל מא הו ראוי לנגעים יעכב לקולה פי אלדׄי נהפך כולו לבן והנה כסתה הצרעת את כל עור הנגע עור הראוי לנגע. והראש והזקן שלא העלו שער קבל אן ינבת פיהמא שער אמא פי אלזקן פדׄלך מעלום ובראש שאׄ לאנה קד יולד דון שער ראס וינבת בעד דׄלך או לא ינבת. והדלדולין שבראש ושבזקן אדׄא תעלקת מנהא תואליל ואוראם רכוהׄ לון אללחם דון שער עליהא בלא שך פחכמהא כחכם עור הבשר אן תטמא בנגעי עור בשר ותעכב את ההופך כולו לבן.

לזה. ואמרו אינן מיטמאין משום מחיה כמו שביארנו והוא שיהיה שחין או מכוה בתוך הבהרת אף על פי שנעשו צרבה לא נחשבם מחיה אבל מעכבין את ההופך כולו לבן מפני שאינן ראויין לנגעים רצה לומר קרחת וגבחת ושחין ומכוה שנצרבו כמו שהקדמנו. וכבר אמרנו שכל מה שהוא ראוי לנגעים מעכב לאמרו במה שנהפך כולו לבן[ט] והנה כסתה הצרעת את כל עור הנגע עור הראוי לנגע. והראש והזקן שלא העלו שער קודם שיצמח בשניהם שער וזה ידוע בזקן ואינו מצוי בראש לפי שלפעמים הילד יולד בלא שער הראש ויצמח השער אחר זה או לא יצמח. והדלדולין שבראש או שבזקן כאשר יתלו מהן יבלות ומורסות רכות אשר מראיהם מראה הבשר ואין שער עליהם בלא ספק דינם כדין עור הבשר ויטמאו בנגעי עור בשר ומעכבין את ההופך כולו לבן.

פרק שביעי.

א אלו בהרות טהורות שהיו בו קודם למתן תורה בגר ונתגייר בקטן ונולד בקמט ונגלה בראש ובזקן בשחין ובמכוה ובקדח ובמורדין. חזר הראש והזקן ונקרחו השחין והמכוה והקדח ונעשו צרבה טהורים הראש והזקן עד שלא העלו שער העלו שער ונקרחו השחין והמכוה והקדח עד שלא נעשו צרבה. נעשו צרבה וחיו רבי אליעזר בן יעקב מטמא שתחלתן וסופן טמא וחכמים מטהרים:

קאל תעאלי אדם כי יהיה בעור בשרו מן הדבור ואילך לקולה יהיה בלפׄט אלאסתקבאל. בקמט ונגלה אן אנסאן אדׄא כאן כׄציב אלגׄסם תׄם הזל לחמה תנכשף מנה תלך אלטׄיאת אלתי כאנת מסתורהׄ. וקד בינא פימא תקדם אן ראש וזקן אדׄא כאנת דון שער אמא אנהא לם תנבת שער אצלא פהי תנתגׄס בנגעי עור בשר או אנבתת תׄם עדם פהי תנתגׄס בנגעי קרחת וגבחת. ואן אלשחין ואל מכוה ואלקדח אדׄא כאנת רטבהׄ והי אלתי תתסמי מורדין כמא בינא פאנהא חיניׄד לא תנתגׄס בנוע מן אנואע אלנגעים. פאדׄא נעשו צרבה והו אן תאכׄד פי אלתצלב פאנהא חיניׄד תנתגׄס בסימני
שחין

אמר יתברך אדם[נג]) כי יהיה בעור בשרו מן הדיבור ואילך לאמרו יהיה בלשון עתיד. בקמט ונגלה שהאדם אם היה גופו שמן ואחר זה כחש בשרו נגלו אלו הקמטים שהיו נסתרים. וכבר בארנו במה שקדם[ד]) שכשהיו ראש וזקן בלא שער אם לא הצמיחו שער כלל אז יטמאו בנגעי עור בשר ואם הצמיחו שער ואחר כך נעדר אז יטמאו בנגעי קרחת וגבחת. ושהשחין והמכוה והקדח שהיו טריות והם הנקראין מורדין כמו שבארנו אז לא יטמאו במין מן מיני הנגעים ואם נעשו צרבה והוא שהתחילו להגליד אז יטמאו בסימני שחין ומכוה כמו שקדם[ה]).
ואם חיו והוא שנתרפאו ברפוי גמור רוצה
לומר

ט) ויקרא י״ג י״ב. נג) ספרא תזריע פ״א ב׳ (ס׳ ע״א). ויקרא י״ג ב׳. ד) פ״ו מ״ח. ה) שם.

כצמר לבן לאנא קד בינא פי אול אלמסכתא אן צמר לבן ענד אלחכמים אשד ביאץ מן סיד ההיכל ובינא מעני דלך. ואנמא יריד בה אן אלבהרת עזה אלתי כאן לונהא כשלג רגע לון סיד ההיכל או לון אלשאת אלדי הו צמר לבן או לון קרום ביצה פכאנה יקול אן לא פרק בין רגוע לונהא לון חברתה אלתי הי אלשאת או לון תולדה דידה או לון תולדה דחברתה והו קולה נעשת מספחת שאת או מספחת עזה. ודלך אן אללון אלדי צעף ונקץ ביאצה סמאה אללה מספחת והו קולה והנה כהה הנגע מספחת היא וגאנא אלתפסיר אן קולה הנא כהה ליס יריד בה אנה נקץ ביאצה התי צאר אצעף מן קרום ביצה אלדי הו אכר מראות נגעים לאן כל מא כאן אקל ביאץ מן קרום ביצה פהו בוהק כמא קד בינא. ואנמא יריד בדלך אנה נקץ עמא כאן ולם יכרג מן ארבעה מראות נגעים והו קולהם פי ספרא והנה כהה יכול למטה מארבע מראות תלמוד לומר הנגע אי הנגע יכול במראיו תלמוד לומר כהה הא כיצד כהה מן הכהה לא למטה מארבע מראות פכאנה אתי בהדה אלגמלה הנא וקאל נעשת מספחת שאת יעני אנחטת ען ביאץ אלשאת והו אלעריץ אלדי בין אול צמר לבן אלי אכר קרום ביצה או מספחת עזה יעני אנחטת ען שדה ביאץ בהרת עזה והו אללון אלדי בין אול לון אלשלג אלי אול לון אלשאת פאפהם דלך. והלכה כר׳ עקיבה.

כסיד ההיכל וכהה מראיה ונהיה כצמר לבן מפני שכבר ביארנו בתחלת המסכתא שצמר לבן לפי דעת החכמים לבנוניתו יותר עזה מסיד ההיכל וביארנו ענינו. ואינו רוצה בו אלא שהבהרת עזה שהיתה כשלג חזרה למראה סיד ההיכל או למראה השאת שהוא צמר לבן או למראה קרום ביצה כאילו אמר שאין חילוק בין שחזר מראיה למראה חבירתה שהיא השאת או למראה תולדה דידה או למראה תולדה דחבירתה והוא אמרו נעשת מספחת שאת או מספחת עזה. וזה שהמראה אשר לבנוניתו חלשה וכהתה קראהו השם מספחת והוא אמרו א) והנה כהה הנגע מספחת היא ובא לנו הפירוש שאמרו כאן כהה אין רצונו בזה שכהתה לבנוניתה עד שנהיתה יותר חלשה מקרום ביצה שהוא סוף מראות נגעים מפני שכל מה שלבנוניתו פחות מקרום ביצה הוא בוהק כמו שכבר ביארנו ב). ואינו רוצה בזה כי אם שכהתה ממה שהיתה ואינה למטה מארבעה מראות נגעים והוא אמרם בספרא ג) הנה כהה יכול למטה מארבע מראות תלמוד לומר הנגע אי הנגע יכול במראיו תלמוד לומר כהה הא כיצד כהה מן הכהה לא למטה מארבע מראות נגעים והוא כאילו הביא כאן זה הכלל ואמר נעשת מספחת שאת רצה לומר שירדה מלבנונית השאת והוא כל מראה שאפשר בין תחילת צמר לבן עד סוף קרום ביצה או מספחת עזה רצה לומר שירדה מחוזק לובן בהרת עזה והוא המראה אשר בין תחילת מראה השלג ותחלת מראה השאת והבן זה. והלכה כר׳ עקיבה.

ג בהרת ואין בה כלום כתחלה בסוף שבוע ראשון יסגיר בסוף שבוע שני לאחר הפטור יפטור. עודהו מסגירו ופוטר ונולדו לו סימני טומאה יחליט בהרת ובה סימני טומאה יחליט. עודהו מחליטו והלכו להן סימני טומאה כתחלה בסוף שבוע ראשון יסגיר בסוף שבוע שני לאחר הפטור יפטור:

קד תבין פי תאלת הדה אלמסכתא אן סימני טומאה פי נגעי עור בשר שער לבן או מחיה או פשיון ופי נגעי שחין ומכוה

שער

כבר התבאר בשלישי מזאת המסכתא ד) שסימני טומאה בנגעי עור בשר הם שער לבן או מחיה או פסיון ובנגעי שחין ומכוה

שער

א) ויקרא י״ג ו׳. ב) פ״ד א׳. ג) תזריע פ״ב ה׳ (ס״א ד׳) ד) מ׳ ג׳ ד׳ ו׳.

שער לבן או פשיון ופי נגעי קרחת וגבחת מחיה או פשיון והו יתכלם הנא פי נגעי עור בשר או נגעי קרחת וגבחת אלתי פיהא שני שבועות כמא תקדם והו אלקיאס פי סאיר אלנגעים. וגרץ̇ הד̇ה אלהלכה אנה אן ראם אן יטמא אי יטהר וקבל אן ילפט̇ בד̇לך ולא יבת̇ אלחכם הד̇ת̇ פי אלנגע מא יוג̇ב כלאף̇ מא כאן ראם אן יקול פאנה יקצ̇י באלהאלה̈ אלמתאכ̇רה̈ ולא נקול מנד̇ כאן עלי אן יהליט פחכמה חכם אלמוהלט ולא יקדר יסגיר לאן אין מסגירין את המוהלט כמא תקדם וכד̇לך פי סאיר אלחאלאת.

שער לבן או פשיון והוא מדבר כאן בנגעי עור בשר או נגעי קרחת וגבחת אשר בהם שני שבועות כמו שקדם והוא ההיקש בשאר נגעים. וכונת זאת ההלכה היא שאם רצה לטמא או לטהר וקודם שיבטא זה ולא פסק עדיין הדין נולד בנגע מה שיחייב הפך מה שהיה רוצה לומר ידין לפי הענין המאוחר ולא נאמר משהיה רצונו להחליט דינו כדין מוהלט ולא יוכל להסגיר לפי שאין מסגירין את המוהלט כמו שקדם[א]) וכן בשאר הענינים.

ד התולש סימני טומאה והכווה את המחיה עובר בלא תעשה ולטהרה עד שלא בא אצל כהן טהור לאחר החליטו טמא אמר רבי עקיבה שאלתי את רבן גמליאל ואת רבי יהושע כשהולכין לנדוד בתוך הסגירו מה הוא אמרו לי לא שמענו אבל שמענו עד שלא בא אצל כהן טהור לאחר החליטו טמא התחלתי מביא להם ראיות אחר עומד בפני הכהן ואחד עומד בתוך הסגירו טהור עד שיטמאנו. הכהן. מאמתי היא טהרתו רבי אליעזר אומר לכשיולד לו נגע אחר ויטהר ממנו וחכמים אומרים עד שתפרח בכולו או עד שתתמעט כהרתו מכגרים:

התולש סימני טומאה אן יקלע שער לבן או יקטע אלמחיה ומא נהי הד̇א אלנהו וקד אצלנא פי מסכת מכות אן כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא מצות לא תעשה וקאל תעאלי השמר בנגע הצרעת פכל מן יזיל נגע צרעת מן ג̇סמה או מן ג̇סם צאחבה או מן אלת̇וב יצ̇רב מלקות. הד̇א למעני אקאמה̈ אלחדוד ממה יתעלק באלאסור ואלהתר ויחתאג̇ פי ד̇לך שרוט אקאמה̈ אלחדוד כלהא אעני עדים והתראה ודיינין כמא תבין פי מואצ̇עה. אמא למעני אלנג̇אסה̈ ואלטהארה̈ פכמא ד̇כר פאנה אן אזאל אלנגע קבל אן יראה אלכהן פהו טהור ואן כאן אזאלה בעד אלהחלט פהו טמא. ואד̇א אזאלה בתוך ימי הסגר פפי ד̇לך סאל ר׳ עקיבה לרבן גמליאל ור׳ יהושע והם מארון ללמוצ̇ע אלד̇י כאן אסמה נדוד ולם יכן ענדהם פי ד̇לך ג̇ואב וג̇אב הו אדלה̈ תד̇ל אנה טהור. וקד בינת אלתוספא מעני

התולש סימני טומאה שיתלוש שער לבן או שיחתוך המחיה וכיוצא בו וכבר השרשנו במסכת מכות[ב]) כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא מצות לא תעשה ואמר יתברך[ג]) השמר בנגע הצרעת הנה כל התולש נגע צרעת מגופו או מגוף חבירו או מן הבגד לוקה מלקות. זהו לענין קיום העונשין ממה שנוגע באיסור והיתר וצריך שיהיו בו תנאי קיום העונשין כולם רצה לומר עדים והתראה ודיינין כמו שהתבאר במקומותיו. אבל לענין טומאה וטהרה הוא כמו שנזכר שאם תלש הנגע קודם שראהו הכהן הוא טהור ואם תלש אותו אחר ההחלט הוא טמא. ואם תלש הנגע בתוך ימי הסגר על זה שאל ר׳ עקיבה את רבן גמליאל ור׳ יהושע והם הולכים למקום שהיה שמו נדוד ולא היה אצלם תשובה בזה והביא הוא ראיות המורות שהוא טהור. וכבר ביארה התוספתא[ד]) ענין ראיות ר׳ עקיבה

א) פ״ג א׳. ב) י״ג ב׳. ג) דברים כ״ד ח׳. ד) נגעים פ״ח ד׳, ספרא תזריע פ״ב י׳ (ס״א א׳).

מעני ראיות ר׳ עקיבה ואנהמא הודו לו והו קולהם הנאך מפני מה עד שלא בא אצל כהן טהור לא מפני שלא ראה כהן סימני טומאה אף תוך הסגר טהור עד שיראה כהן סימני טומאה אמרו לו יפה אמרת. ולא ינ̇לטך קולה אף תוך הסגר טהור פתט̇ן אן הד̇א ינאקץ̇ אלאצול אלתי תבינת אול אלסדר אן מצורע מוסגר טמא לאן תקדיר אלכלאם הכד̇א אף תולש סימני טומאה תוך הסגר טהור יכון בעד תמאם איאם אלהסגר אד̇ ולא יג̇ד פיה אלכהן סימן טומאה ולא תקדמת לה איצ̇א רויה̈ אלסימן. ת̇ם רגע יתפקה תנא קמא פי אלד̇י אזאל סימני טומאה בעד אלההלט וקאל מאמתי היא טהרתו. והלכה כחכמים וכר׳ עקיבה.

עקיבה וששני חכמים הודו לו וזה אמרם שם מפני מה עד שלא בא אצל כהן טהור לא מפני שלא ראה הכהן סימני טומאה אף תוך הסגר טהור עד שיראה הכהן סימני טומאה אמרו לו יפה אמרת. ואל יטעך אמרו אף תוך הסגר טהור ותחשוב שזה סותר השרשים אשר התבארו בתחלת הסדר שמצורע מוסגר טמא מפני ששיעור המאמר כזה אף תולש סימני טומאה תוך הסגר טהור יהיה אחר שלמות ימי הסגר הואיל ולא ימצא בו הכהן סימן טומאה ולא קדמה לו גם כן ראיית הסימן. אחר זה שב התנא קמא לעיין בדין התולש סימני טומאה אחר ההחלט ואמר מאמתי היא טהרתו. והלכה כחכמים וכר׳ עקיבה.

ה מי שהיתה בו בהרת ונקצצה טהורה. קצצה מתכוין רבי אליעזר אומר לכשיולד לו נגע אחר ויטהר ממנו. וחכמים אומרים עד שתפרח בכולו. היתה בראש הערלה ימול:

למא אן תכלם פי תולש סימני טומאה מן הנגע תכלם פי מן יקטע אלנגע בג̇מלתה וקד בינת אלתוספתא אנה מתי קטע אלבהרת בג̇מלתהא מע בעץ̇ בשר חי אלמחיט בהא מן סטח אלג̇סם פאנה אין לו טהרה עולמית לדברי הכל ואנה מתי קטע בעץ̇ אלבהרת ושייר ממנה כל שהוא פאנה יטהר כשתפרח בכולו לדברי הכל ואנמא אכ̇תלפוא פי אלמשנה פי אלד̇י יקטע בצמצום. והלכה כחכמים. ת̇ם קאל אן אד̇א כאן נגע בראש הערלה ימול ועלי אנה יקטע אלנגע וליס אלכלאם עלי יום שמיני לאן הד̇א בין אד̇א כאנת אלמילה בזמנה דוחה שבת אלד̇י הו אסור סקילה כיף̇ לא תדחה צרעת אלד̇י הוא אסור לאו כמא ד̇כרנא. ואנמא אלכלאם הנא במילה שלא בזמנה פאנהא תדחה צרעת לאן אלמילה מצות עשה וקטע אלצרעת מצות לא תעשה ומן אצולנא כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם יכול אתה לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה.

אחר שדיבר בתולש סימני טומאה מן הנגע ידבר בקוצץ הנגע כולו וכבר ביארה התוספתא[א] שאם קצץ הבהרת כולה עם קצת בשר חי המקיף אותה משטח הגוף אין לו טהרה עולמית לדברי הכל ושאם קצץ קצת הבהרת ושייר ממנו כל שהוא הוא טהור כשתפרח בכולו לדברי הכל ולא נחלקו במשנה אלא במי שקצץ בצמצום. והלכה כחכמים. אחר זה אמר אם היה נגע בראש הערלה ימול אף על פי שהוא קוצץ הנגע והמאמר אינו על יום שמיני מפני שזה ברור שאם היתה המילה בזמנה דוחה שבת[ב] שהוא איסור סקילה כל שכן שתרחה צרעת שהוא איסור לאו כמו שזכרנו[ג]. והמאמר כאן אינו אלא במילה שלא בזמנה שתדחה צרעת מפני שהמילה מצות עשה וקציצת הצרעת מצות לא תעשה ולפי שרשינו[ד] כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם יכול אתה לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה.

הפורת

א) פ"ג א׳ ושם צריך להיות מובאת במקום מת עיין ר"ש. ב) שבת קל"ב ב׳. ג) מ"ד. ד) שבת קל"ג א׳.

פרק שמיני.

א הפורח מן הטמא טהור חזרו בו ראשי אברים טמא עד שתתמעט בהרתו מכגרים. מן הטהור טמא חזרו בו ראשי אברים טמא עד שתחזור בהרתו לכמות שהיית:

אעלם אן אלמצורע אדֿא כאן מוחלט באיֿ סימן מן אלסימנין כאן אלהחלט או אדֿא כאן מוסגר תֿם פרחה צרעת בכולו ונהפך לבן פהו טהור כמא נץ אלכתאב אמא אדֿא נפטר וכֿרג טהור באן תכון פיה בהרת לא סימן טומאה פיהא ובעד דֿלך פרחה בכולו פהו טמא. וכדֿלך אדֿא גא אול מא וקף בין ידי אלכהן והו כולו לבן פהו טמא איצֿא לאן אלנץ לם יחכם פיה באלטהרה אלא בעד מא תקדם אלטומאה. ונץ ספרא יכול הבא בכולו לבן בתחלה יהא טהור תלמוד לומר הוא הוא טהור ואין הבא בכולו לבן בתחלה טהור אלא טמא והדֿא הו מעני קולה הפורח מן הטהור טמא. וקד תבין פי ספרא אן פורח מתוך הסגר טהור לכון אלמוסגר טמא כמא תאצל פקד תקדמת אלטומאה. קאל חזרו בו ראשי אברים טמא יעני הדֿא אלדֿי נהפך כולו לבן בעד אלטומאה אלדֿי הו טהור אדֿא רגע ולו אחד ראשי אברים בשר חי פאנה יטמא ועלי אן ראשי אברים לא תטמא במחיה כמא תקדם ודֿלך לקול אללה וביום הראות בו בשר חי יטמא חיתֿ מא טֿהר ובשרט אן יכון כעדשה פמא זאד כמא קאלוא נאמר כאן בשר חי ונאמר להלן בשר חי יעני במחיה מה בשר האמור להלן בכעדשה כמא בינא פי אלסאדס אף כאן כעדשה. פאן פרח כל העור מן שכֿין טהור אעני בעד אן נפטר אלדֿי הו טמא כמא בינא תֿם אנכשף איצֿא מנה ראשי אברים פהו באקיא פי טומאתו וכיף מא ינכשף בשר חי פהו טמא חתי ינכשף כלה ותרגע אלבהרת אלתי נפטר בה מתֿל מא כאנת קבל אנתשארהא פהו חיניד̇ טהור לארתפאע אלפשיון.

דע שאם היה המצורע מוהלט באיזה סימן מן הסימנים שהיה ההחלט או היה מוסגר ואחר זה פרחה הצרעת בכולו ונהפך לבן הוא טהור כמו שאמר הכתוב אבל אם נפטר ויצא טהור לפי שהיה בו בהרת בלא סימן טומאה ואחר זה פרחה בכולו הוא טמא. וכמו זה אם בא בכולו לבן כאשר עמד בתחלה לפני הכהן הוא טמא גם כן מפני שהתורה לא דנה עליו בטהרה אלא אחר שקדמה הטומאה. וזה לשון סיפרא[א] יכול הבא בכולו לבן בתחלה יהא טהור תלמוד לומר הוא הוא טהור ואין הבא בכולו לבן בתחלה טהור אלא טמא וזהו ענין אמרו הפורח מן הטהור טמא. וכבר התבאר בספרא[ב] פורח מתוך הסגר טהור לפי שהמוסגר טמא כמו שהושרש הנה כבר קדמה הטומאה. אמר חזרו בו ראשי אברים טמא רצה לומר זה הנהפך כולו לבן אחר הטומאה שהוא טהור אם חזר אפילו אחד מראשי אברים בשר חי הוא טמא אף על פי שראשי אברים לא יטמאו במחיה כמו שקדם[ג] וזה לפי שאמר השם[ד] ביום הראות בו בשר חי יטמא באיזה מקום שיראה ובתנאי שיהיה כעדשה או יותר כמו שאמרו[ה] נאמר כאן בשר חי ונאמר להלן בשר חי רצה לומר במחיה מה בשר חי האמור להלן בכעדשה כמו שבארנו בששי[ו] אף כאן כעדשה. ואם פרח כל העור מאיש טהור רצה לומר אחר שנפטר שהוא טמא כמו שביארנו ואחר זה נתגלו גם כן ראשי האברים שלו ישאר בטומאתו ועל איזה אופן שיתגלה בשר חי הוא טמא עד שיתגלה כולו ותשוב הבהרת אשר נפטר בה כמו שהיתה קודם שפרחה אז הוא טהור מפני שהלך הפשיון.

בהרת

[א] תזריע פ״ו ד׳ (ס״ד ב׳). [ב] שם פ״ד ו׳ (ס״ג ג). [ג] פ״ו מ״ד. [ד] ויקרא י״ג י״ד. [ה] ספרא תזריע פ״ה א׳ (ס״ג ד׳). [ו] מ״א.

ב בהרת כגרים ובה מחיה כעדשה פרחה בכולו ואחר כך הלכה לה המחיה או שהלכה לה המחיה ואחר כך פרחה בכלו טהור נולד לו מחיה טמא נולד לו שער לבן רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרין:

נולד לו מחיה טמא כמא גא אלנץ וביום הראות בו בשר חי יטמא. ור׳ יהושע יקול מחיה סימן טומאה ושער לבן סימן טומאה פכמא אנה יטמא בחדות מחיה כדלך יטמא בחדות שער לבן ואלחכמים יסתדלון מן קולה או כי ישוב הבשר החי יקולון בשר חי מטמא ואין שער לבן מטמא יענון להופך כולו לבן. והלכה כחכמים.

נולד לו מחיה טמא כמו שבא הכתוב[א] וביום הראות בו בשר חי יטמא. ור׳ יהושע אומר מחיה סימן טומאה ושער לבן סימן טומאה כמו שיטמא אם נולד לו מחיה כן יטמא אם נולד לו שער לבן וחכמים מביאים ראייה מאמרו[ב] או כי ישוב הבשר החי ואומרים בשר חי מטמא ואין שער לבן מטמא ירצו בו להופך כולו לבן. והלכה כחכמים.

ג בהרת ובה שער לבן פרחה בכולו אף על פי ששער לבן במקומו טהור בהרת ובה פשיון פרחה בכולו טהור. וכולן שחזרו בהן ראשי אברים הרי אלו טמאין פרחה במקצתו טמא פרחה בכולו הרי הוא טהור:

קאל אן אדא כאן שער לבן במקומו פהו טהור ואפילו ענד ר׳ יהושע. וקד בינא אן מעני חזרו ראשי אברים אן ירגע בשר חי ואפילו כעדשה בראש אבר אחד מהן. וקולה פרחה במקצתו טמא פרחה בכולו טהור ליעלמך אן ליס מן שרוט קולה תעאלי כולו הפך לבן אן ינקלב דפעה ואחדה בל ולו אנתשרת פיה שיא בעד שי ענד מא תעמה יטהר.

אמר שאם היה שער לבן במקומו טהור ואפילו לדעת ר׳ יהושע. וכבר ביארנו שענין הזרו ראשי אברים שחזר בשר חי ואפילו כעדשה בראש אבר אחד מהם. ואמרו פרחה במקצתו טמא פרחה בכולו טהור להודיעך שאין מתנאי אמרו יתברך[ג] כולו הפך לבן שיתהפך בבת אחת אבל אף על פי שפרחה בו הבהרת מעט מעט בעת שתפרח בכולו טהור.

ד כל פריחת ראשי אברים שבפריחתן טהרו טמא כשחזרו טמאים. כל חוירת ראשי אברים שבחזירתם טמאו טהור נתכסו טהור נתגלו טמא אפילו מאה פעמים:

שבפריחתן טהרו טמא הוא אלדי קלנא אנה כאן טמא תם פרחה בכולו פצאר טהור פאן תלך אלראשי אברים אלתי בעמום אלצרעת להא רגע טהור אדא אנכשף ענהא אלנגע ורגע פיהא בשר חי כעדשה פאנה ירגע טמא והו קולה כשחזרו טמאים. וכדלך איצא הדא אלדי כאן טהור בעמום אלצרעת לה ואנתגם ברגוע ראשי אברים בשר חי פאן תלך אלאברים אלתי בטהור בשר חי פיהא נטמא הדא אלדי

שבפריחתן טיהרו טמא הוא האדם אשר אמרנו שהיה טמא ואחר שפרחה בכולו נהיה טהור אלו ראשי האברים אשר בפריחת הצרעת בכולם נהיה טהור אם נתגלו וחזר בהם בשר חי כעדשה יחזור טמא וזה אמרו כשחזרו טמאים. וכמו זה גם כן האדם אשר היה טהור בפריחת הצרעת בכולו ונטמא כשחזרו ראשי האברים בשר חי אלו האברים אשר בהראות בשר חי בהם טימאו האדם אשר היה טהור אם פרחה בהם

כאן הצרעת

א) ויקרא י״ג י״ד, ספרא תזריע פ״ה ד׳ (ס״ג ד׳), תוספתא נגעים פ״ח ט׳. ב) ויקרא י״ג ט״ז. ג) שם י״ג י״ג.

כאן טהור אדֿא אעמהא אלצרעת ורגֿעת ותנטאת תֿאניהֿ פאנה ירגֿע טהור ואן אנכשפת בעד דֿלך רגֿע טמא וכדֿא דאימא אפילו מאה פעמים מתי אנכשף מנה עצֿו יטמא פאדֿא אעמתה אלצרעת טהור. ודֿלך נץ אלתורה קאל וראה הכהן את הבשׂר החי וטמאו וקאל בעד דֿלך או כי ישוב הבשר החי ונהפך ללבן וטהר הכהן את הנגע.

הצרעת וחזרה וכיסתה אותם שנית יחזור טהור ואם נתגלו אחר זה יחזור טמא וכן תמיד אפילו מאה פעמים אם נתגלה אחד מאבריו טמא ואם פרחה בו הצרעת טהור. וזה לשון הכתוב אמר[א]) וראה הכהן את הבשר החי וטימאו ואמר אחר זה או כי ישוב הבשר החי ונהפך ללבן וטהר הכהן את הנגע.

ה כל הראוי ליטמא בנגע הבהרת מעכב את הפריחה וכל שאינו ראוי ליטמא בנגע הבהרת אינו מעכב את הפריחה. כיצד פרחה בכולו אבל לא בראש ובזקן בשחין במכוה ובקרחת המורדין חזר הראש והזקן ונקרחו השחין והמכוה והקרחת ונעשו צרבה טהורים. פרחה בכולו אבל לא בכחצי עדשה סמוך לראש ולזקן לשחין ולמכוה ולקרחת חזר הראש והזקן ונקרחו השחין והמכוה והקרחת ונעשו צרבה אף על פי שנעשה מקום המחיה בהרת טמא עד שתפרח בכולו:

הדֿה אלהלכה כלהא קד תבינת באצולא פי אכֿר אלפרק אלסאדס מן הדֿה אלמסכתא. וקולה אף על פי שנעשה מקום המחיה בהרת יעני דֿלך אלגֿז אלדֿי כאן בקי מן אלגֿסם והו כחצי עדשה סמוך לראש או למחיה אלתי כאנת בקאת מן אלגֿסם קבל אן תרגֿע הדֿה אלמואצֿע ראויין לבהרת פהו טמא חתי תעם אלצרעת לראש ולזקן אדֿ ונקרחו וכדֿלך לשחין ולמכוה אדֿ ונעשו צרבה פקד צארת ראויין לנגע הבהרת ולדֿלך מעכבין.

זאת ההלכה כולה כבר התבארו שרשיה בסוף פרק ששי[ב]) מזאת המסכתא. ואמרו אף על פי שנעשה מקום המחיה בהרת כלומר זה החלק הנשאר מן הגוף והוא כחצי עדשה סמוך לראש או למחיה אשר היתה נשארת מן הגוף קודם שאלו המקומות הזרו ראויים לבהרת הוא טמא עד שתפרח הצרעת בראש ובזקן כולו הואיל ונקרחו וכמו זה בשחין ובמכוה הואיל ונעשו צרבה וכבר נהיו ראויין לנגע הבהרת ומפני זה מעכבין.

ו שתי בהרות אחת טמאה ואחת טהורה פרחה מזו לזו ואחר כך פרחה בכולו טהור. בשפתו העליונה בשפתו התחתונה בשתי אצבעותיו בשני ריסי עיניו אף על פי מודבקים זה לזה והם נראים כאחד טהור. פרחה בכולו אבל לא כבוהק טמא חזרו בו ראשי אברים כמין בוהק טהור חזרו בו ראשי אברים פחות מכעדשה רבי מאיר מטמא וחכמים אומרים בוהק פחות מכעדשה סימן טומאה בתחלה ואינו סימן טומאה בסוף:

בהרת טמאה הי אלתי יכון פיהא שער לבן או מחיה או פשיון ואעלמך הנא אן אדֿא כאן פי אלאנסאן שתי בהרות אחת טמאה ואחת טהורה ופרחה הצרעת בכולו מן הטהורה פהו טהור ולא נגֿעלה מתֿל פורח מן הטהור אלדֿי הו טמא כמא תקדם.

אף

בהרת טמאה אשר בה שער לבן או מחיה או פשיון והודיעך כאן שאם היו באדם שתי בהרות אחת טמאה ואחת טהורה ופרחה הצרעת בכולו מן הטהורה הוא טהור ולא נעשה אותו כפורח מן הטהור אשר הוא טמא כמו שקדם[ג]). אף על פי מודבקין

זה

א) ויקרא י"ג ט"ו. ב) מ"ח. ג) מ"א.

אף על פי מודבקין זה בזה והן נראין כאחת טהור ואלמעני פי הדׄא אלכלאם אנה אדׄא אנתשרת אלצרעת פי גׄמיע גׄסמה ואעמׄת עצׄוין מתקארבין פאן תקארבהמא לא יפיד אלא אן כאן יטׄהר אלביאץׄ עאם להמא גׄמיעא כמתׄל עמומה ללעצׄו אלואחד. פאן כאן אלאצבעין מתׄלא אדׄא אפתרקא טׄהר פי מא בינהמא בשר חי ואדׄא אנצׄמת אלואחדה ללתׄאניה והן נראין כאחת טׄהר אלביאץׄ עאם להמא פהו טהור והדׄא הו מעני קולה אף על פי מודבקין זה לזה יעני ועלי אנהא לא תטׄהר כלהא ביצׄא אלא ענד אנצׄמאם בעצׄהא אלי בעץׄ פהו טהור. וקאל תעאלי פי אלדׄי יביץׄ כלה והנה כסתה הצרעת פלדׄלך יחתאגׄ אן יכון אללון אלאביץׄ אלדׄי יעם גׄסמה צרעת לא בוהק פמתי מא אעם גׄסמה אחד אלארבעה אלואן או גׄמלתהא פהו טהור כמא בינא פי אול אלמסכתא אנהא מצטרפין לפטור את ההופך כולו לבן. אמא אן אעמה אלביאץׄ ובעץׄ דׄלך אלביאץׄ צרעת ובעצׄה בוהק פהו טמא חתי ירגׄע דׄלך אלבוהק מן אחד ארבע מראות. פאן אעמתה אלצרעת וצאר טהור כמא קלנא תׄם אנכשפת מנה ראשי אברים לכנהא לא תרגׄע בשר חי בל יתנאקץ אלביאץׄ מנהא חתי תרגׄע בוהק פהו טהור כמא כאן לקולה וביום הראות בו בשר חי יטמא לא מוצׄע אביץׄ וקאל תעאלי או כי ישוב הבשר החי ונהפך ללבן ולם יקל ונהפך לצרעת כמא קאל אולא והנה כסתה הצרעת. פתלכׄץ מן גׄמיע דׄלך אן ענד אנתשאר אלצרעת לא יטהר ונקול פיה כולו הפך לבן חתי ירגׄע מוצׄע אלבוהק צרעת וענד טׄהור בשר חי בעד דׄלך לא ינתגׄס בה חתי יזול מנה אלביאץׄ גׄמלה ולו בוהק לא יבקי פי דׄלך אלבשר חי. חזרו בו ראשי אברים פחות מכעדשה יעני אדׄא כאן בשר הי כעדשה ופחות מכעדשה מן תלך אלעדשה בוהק יקול ר׳ מאיר אדׄ והדׄא אלבשר חי לים הו כלה בוהק בל

אלדׄי

זה בזה והן נראין כאחת טהור ענין זה המאמר שאם פרחה הצרעת בכל גופו וכללה שני אברים קרובים זה לזה לא תועיל קרבותם אלא אם נראה הלובן כולל שניהם יחד כאילו הוא כולל אבר אחד. ואם היו למשל שתי אצבעות אשר אם נפרדו יראה בהן בשר חי במה שביניהם ואם נדבקה האחת עם השנית והן נראות כאחת יראה הלובן כולל שתיהן הנה הוא טהור וזהו ענין אמרו אף על פי מודבקין זה לזה רצה לומר אף על פי שאין נראין כולן לבנים אלא כאשר נדבקו קצתן עם קצתן הוא טהור. ואמר יתברך במי שנעשה כולו לבן[א] והנה כיסתה הצרעת הנה לזה צריך שיהיה המראה הלבן הכולל את גופו צרעת לא בהק ומשיכלול גופו אחד מארבעה מראות או כולם הוא טהור כמו שביארנו בראשון מהמסכתא[ב] שהם מצטרפין לפטור את ההופך כולו לבן. אבל אם כלל הלובן את גופו ומקצת זה הלובן צרעת ומקצתו בוהק הוא טמא עד שיחזור זה הבוהק לאחד מן ארבעה מראות. ואם כללה אותו הצרעת ונהיה טהור כמו שאמרנו ואחר זה נתגלו ראשי אברים שלו אבל לא חזרו בשר חי כי אם נתמעטה לבנוניתם עד שחזרה בוהק הוא טהור כמו שהיה לאמרו[ג] וביום הראות בו בשר חי יטמא ולא מקום לבן ואמר יתברך[ד] וכי ישוב הבשר החי ונהפך ללבן ולא אמר ונהפך לצרעת כמו שאמר בתחילה[ה] והנה כסתה הצרעת. היוצא מכל זה הוא שבפריחת הצרעת לא יטהר ולא נאמר בו כולו הפך לבן עד שחזור מקום הבהק צרעת ובהראות בשר חי אחר זה לא יטמא בו עד שיסור ממנו הלובן לגמרי ולא ישאר בזה הבשר החי אפילו בוהק. חזרו בו ראשי איברים פחות מכעדשה רצה לומר אם היה בשר חי כעדשה ופחות מכעדשה מזאת העדשה בוהק ר׳ מאיר אומר הואיל וזה הבשר חי אינו כולו בוהק אבל הבוהק אשר בו הוא פחות מכעדשה וכל פחות מכעדשה אין

חוששין

א) ויקרא י״ג י״ב ועיין ספרא תזריע פ״ד א׳ (ס״ג ב׳). ב) מ״ג. ג) ויקרא י״ג י״ד. ד) שם י״ג ט״ז. ה) שם י״ג י״ד.

אלדי פיה מן אלבוהק פחות מכעדשה וכל פחות מכעדשה לא ילתפת אליה פהו טמא. והדֿא אלכלאם אנמא קאלה ר' מאיר לדברי ר' יוסי אלדֿי יקול אן אדֿא טֿהר בשר חי פי ראשי אברים לא ינגֿס חתי יכון כעדשה פקאל לה ר' מאיר עלי הדֿא אלראי ולו כאן בעץֿ תלך אלעדשה בוהק. אמא ענד ר' מאיר פיקול אן בשר חי אדֿא טֿהר פי אלדֿי נהפך כולו לבן פהו יטמא בכל שהוא כמא תבין פי ספרא. ואלחכמים יקולון אן ענד אנתשאר אלצרעת פי גֿסמה אן אעמתה כלה גיר פחות מכעדשה בשר חי ותמאם אלשיעור כעדשה בוהק פאנה באקיא פי טומאתו ונקול אן כעדשה בגֿמלתה בשר חי ינחסב לקולה והנה כסתה הצרעת והדֿא בוהק כמא תקדם. אמא אדֿא אעמתה אלצרעת וטהר ואנכשף מנה בשר חי כעדשה ומנהא בעצֿהא בוהק אעני בעץֿ תלך אלעדשה פליס הוא סימן טומאה ולא נחסבהא כלהא בשר חי חתי ינכשף בשר חי דון בוהק כעדשה כמה אצלנא. ואין הלכה כר' מאיר.

חוששין לו הנה הוא טמא. וזה המאמר שאמר ר' מאיר אינו אלא לדברי ר' יוסי שאמר שאם נראה בשר חי בראשי אברים לא יטמא עד שיהיה כעדשה ואמר לו ר' מאיר על זאת הדעת אף על פי שמקצת זאת העדשה היא בוהק. אבל לדעתו ר' מאיר אומר שאם נראה בשר חי בזה הנהפך כולו לבן הוא יטמא בכל שהוא כמו שהתבאר בספרא א). וחכמים אומרים משפרחה הצרעת בכל גופו אם כללה אותו כולו חוץ מפחות מכעדשה בשר חי ונשלם השיעור כעדשה בבוהק ישאר בטומאתו ונאמר שיהשב כולו כבשר חי בכעדשה לפי שנאמר ב) והנה כסתה הצרעת וזה בוהק כמו שקדם. אבל אם כלל אותו הצרעת ונטהר ונתגלה ממנו בשר חי כעדשה ומקצתה בוהק רצה לומר מקצת זאת העדשה אין זה סימן טומאה ולא נחשוב אותה כלה בשר חי עד שיתגלה בשר חי כעדשה בלא בוהק כמו שהשרשנו. ואין הלכה כר' מאיר.

ז הבא בכולו לבן יסגיר נולד לו שער לבן יחליט השחירו שתיהם או אחת מהן הקצירו שתיהן או אחת מהן נסמך השחין לשתיהן או לאחת מהן הקיף השחין את שתיהן או את אחת מהן או חלקן השחין ומחית השחין והמכוה ומחית המכוה והבוהק נולד לו מחיה או שער לבן טמא לא נולד לו לא מחיה ולא שער לבן טהור. וכלן שחזרו בהן ראשי אברים הרי אלו כמו שהיו פרחה במקצתו טמא פרחה בכולו הרי הוא טהור:

קד בינא אן אלדֿי יגֿי אול מא יקף בין ידי אלכהן והו כלה אביץֿ פאנה יתסמי הבא בכולו לבן ואנה טמא וכדֿלך קאל הנא יסגיר וקד עלמת אן אלמוסגר טמא. פאן חדתֿ לה שער לבן יחליט פאן חדתֿ לדֿלך אלשער לבן אלדֿי החליטו בו מא יזילה מן אן יכון עלאמה טומאה והי אלאשיא אלתי עדד אי ואחד מנהא אתפק תֿם חדתֿ לה סימן טומאה אחר אמא מחיה או שער לבן פהו טמא. פאן לם יחדתֿ לא שער לבן אחר ולא מחיה בל תכֿלץ מן אלשער אלאול אלדֿי החליטו בו באחדי

תלך

ככר ביארנו ג) שהבא בתחלת עמדו לפני הכהן והוא כולו לבן יקרא הבא בכולו לבן ושהוא טמא וכן אמר כאן יסגיר וכבר ידעת שהמוסגר טמא. ואם נולד לו שער לבן יחליט ואם נולד לזה השער לבן אשר החליטו בו מה שיבטלהו מלהיות סימן הטומאה והם הדברים אשר מנה איזה מהן שיזדמן ואחר זה נולד לו סימן טומאה אחר אם מחיה או שער לבן הוא טמא. ואם לא נולד לו שער לבן אחר ולא מחיה אבל ניצל מן השער הראשון אשר החליטו בו באחד מאלו המצילים ולא נולד לו סימן

טומאה

א) תזריע פ"ה א' (ס"ג ד'). ב) ויקרא י"ג י"ב. ג) מ"א.

תלך אלמכ̇לצאת ולם יחדת̇ סימן טומאה פהו טהור. וקולה וכולן שחזרו בהן ראשי אברים הרי אלו כמו שהיו פהו עלי מא אצף לך וד̇לך אן אלד̇י יחכם עליה באלטומאה ת̇ם תעמה אלצרעת פהו טהור עלי מא תבין וכד̇לך מן אעמתה אלצרעת קבל וצולה ללכהן והסגירו וטהר בעד אלהסגר במא לם יחדת̇ לה סימן טומאה או מן בא כולו לבן ת̇ם החליטו וזאל אלשי אלד̇י החליטו בו ורגע טהור כמא תבין פי הד̇ה אלהלכה פכל ואחד מן האולא אלת̇לת̇ה אשכ̇אץ אללד̇ין כלהם טהורים מן אג̇ל עמום אלצרעת אלד̇י אחדהם אעמתה בעד אלטומאה ואלת̇אני אעמתה קבל וצולה לפני כהן ת̇ם הוסגר ונפטר ואלת̇אלת̇ אעמתה קבל וצולה לפני כהן ת̇ם הוסגר והוחלט ונפטר בעד אלהחלט בזואל סימן טומאה פאן כל ואחד מנהם מתי אנכשפת מנה ראשי אברים עלי מא וצפנא אן ינכשף מנה כעדשה בשר חי פאנה ירגע כמא כאן אולא. אן כאן אביץ̇ ואנכשפת בשר חי רגע טמא כמא כאן קבל אן יעמה אלברץ. ואן אעמתה אלצרעת בעד ד̇לך ואתנטאת תלך אלמואצ̇ע אלתי אנכשפת רגע טהור. וקד בינא פי הד̇א אלפרק אן מעני קולה פרחה במקצתו טמא בכולו טהור אנה ולו תזיד אולא. פאולא חתי תעמה פאנה טהור ולא נקול חתי תעמה דפעה̈ וחיניד̇ יכון טהור. ואנמא כרר הד̇ה אלאחכאם הנא ואן כאן קד ד̇כר הד̇א אלחכם בעינה פי הד̇א אלפרק וכד̇לך ד̇כר חזירת ראשי אברים וקאל נתכסו טהור נתגלו טמא אפילו מאה פעמים לילא תט̇ן אן ד̇לך אנמא הו פי מן נהפך כולו לבן בעד אלהחלט ואמא פי מן אעמתה קבל אלוצול ללכהן פלא פאעלמך אנהם כלהם סוי פי הד̇ה אלאחכאם כמא בינא.

טומאה הוא טהור. ואמרו כולן שחזרו בהן ראשי אברים הרי אלו כמו שהיו זהו כמו שאומר לך וזה שאדם הנידון בטומאה אם פרחה אחר זה הצרעת בכולו הוא טהור כמו שהתבאר וכן מי שפרחה הצרעת בכולו קודם שבא אל הכהן והסגירו וטהרו אחר ההסגר מפני שלא נולד לו סימן טומאה או הבא כולו לבן ואחר זה החליטו והלך הדבר אשר החליטו בו ונהיה טהור כמו שהתבאר בזאת ההלכה כל אחד מאלו השלשה אנשים שהן כולן טהורים לפי שפרחה הצרעת בכולם הראשון שכללה אותו אחר הטומאה והשני שכללה אותו קודם עמדו לפני הכהן ואחר זה הוסגר ונפטר והשלישי שכללה אותו קודם בואו לפני הכהן ואחר זה הוסגר והוחלט ונפטר אחר ההחלט מפני שהלך לו סימן טומאה הנה כל אחד מאלו השלשה אם נתגלו ראשי אברים שלו על האופן שאמרנו שנתגלה בשר חי כעדשה הרי הוא כמו שהיה בתחלה. אם היה לבן ונגלה בשר חי הוא טמא כמו שהיה קודם שכללה אותו הצרעת. ואם כללה אותו הצרעת אחר זה ונתכסו אלו המקומות אשר נתגלו יחזור טהור. וכבר ביארנו בזה הפרק[א]) שענין אמרו פרחה במקצתו טמא בכולו טהור שאף על פי שפשתה מעט מעט עד שפרחה בכולו הוא טהור ולא נאמר עד שתפרח בבת אחת ואז יהיה טהור. ולא חזר על אלו הדינים כאן אף על פי שכבר זכר זה הדין בעצמו בזה הפרק וכמו זה זכר חזירת ראשי אברים ואמר נתכסו טהור נתגלו טמא אפילו מאה פעמים אלא כדי שלא תחשוב שזה אינו כי אם בנהפך כולו לבן אחר ההחלט אבל לא במי שכללה אותו הצרעת קודם שבא אל הכהן והודיעך שהם כולם שוים באלו הדינים כמו שביארנו.

ח אם בכולו פרחה כאחת מתוך הטהרה טמא ומתוך הטומאה טהור. הטהור מתוך הסגר פטור מן הפריעה ומן הפרימה ומן התגלחת ומן הצפרים מתוך החלט חייב בכולן זה וזה מטמאים בביאה:

א) מ״ג.

הד֗א כלה בין וקד תקדמת אצולה וקד בינא חכם אלמוסגר ואלמוהלט פי תגלחת וצפרין פי אול פרק מן כלים ואן מעני מטמאין בביאה אד֗א דכ֗ל אלאוהל אנגס כל מא פיה עלי אלשרוט אלתי תבין פי ת֗אלת֗ עשר הד֗ה אלמסכתא.

זה כולו מבואר וכבר קדמו שרשיו[א] וכבר ביארנו דין המוסגר והמוהלט בתגלחת ובצפרים בפרק הראשון[ב] מכלים ושענין מטמאין בביאה הוא שאם נכנס לאוהל יטמא כל מה שבתוכו על התנאים אשר יתבארו בשלשה עשר[ג] מזאת המסכתא.

ט הבא ככולו לבן ובו מחיה בעדשה פרחה בכולו ואחר כך חזרו בו ראשי אברים רבי ישמעאל אומר כחוירת ראשי אברים בבהרת גדולה. רבי אלעזר בן עזריה אומר כחוירת ראשי אברים בבהרת קטנה:

בהרת גדולה הי עמום אלצרעת לג֗מיע אלג֗סם. פיקול רבי ישמעאל אנה אד֗א אנכשף כעדשה בראשי אברים פאנה טמא כחכם חוירת ראשי אברים פי הופך כולו לבן והו בעל הבהרת גדולה. ור׳ אלעזר בן עזריה יקול אנה מנד֗ ענד וצולה ללכהן כאן כלה אביץ֗ ופיה מחיה פחכמה כחכם בעל בהרת קטנה פאד֗א אנכשף מנה כעדשה בראשי אברים לא יטמא לאן ראשי אברים לא תטמא משום מחיה בבהרת קטנה כמא קד אצלנא פי אלפרק אלסאדס והלכה כר׳ ישמעאל.

בהרת גדולה היא שכללה הצרעת הגוף כולו. ואמר ר׳ ישמעאל שאם נגלה כעדשה בראשי אברים הוא טמא כדין חוירת ראשי אברים בהופך כולו לבן וזהו בעל בהרת גדולה. ר׳ אלעזר בן עזריה אומר משהיה בעת שבא אל הכהן כולו לבן ובו מחיה דינו כדין בעל בהרת קטנה ואם נגלה ממנו כעדשה בראשי אברים לא יטמא לפי שראשי אברים לא יטמאו משום מחיה בבהרת קטנה כמו שכבר השרשנו בפרק ששי[ד] והלכה כר׳ ישמעאל.

י יש מראה נגעו לכהן ונשכר ויש מראה ומפסיד. כיצד מי שהיה מוחלט והלכו להן סימני טומאה לא הספיק להראות לכהן עד שפרחה בכולו טהור שאילו הראהו לכהן היה טמא. בהרת ואין בה כלום לא הספיק להראותה לכהן עד שפרחה בכולו טמא שאלו הראהו לכהן היה טהור:

פי אלפרצ֗ה֗ אלאולי לו ראה אלכהן ענד מא הלכו סימני טומאה לכאן יפטור אותו וענד מא כאן תנתשר אלצרעת פי ג֗מלה֗ ג֗סמה בעד ד֗לך יכון טמא עלי מא אצלת לך אן הופך כולו לבן מתוך הפטור טמא. ופי אלפרצ֗ה֗ אלת֗אניה֗ ענד מא כאנת פיה בהרת ואין בה כלום לו ראה אלכהן לכאן יסגירו עלי מא תקדם פי אלסאבע ואד֗א אנתשרת פי ג֗סמה בעד ד֗לך כאן יכון טהור עלי מא בינא אן הופך כולו לבן מתוך הסגר טהור פלמא תרך נפסה חתי פרחה בכולו צאר טמא עלי מא תקדם אן הבא בכולו לבן יסגיר ומעלום אן כל מוסגר טמא הו.

בהנחה הראשונה אילו ראהו הכהן בעת אשר הלכו להם סימני טומאה היה פוטר אותו וכאשר פרחה הצרעת בכל גופו אחר זה יהיה טמא על מה שהשרשתי לך[ה] שהופך כולו לבן מתוך הפטור טמא. ובהנחה השנית אם היתה בו בהרת ואין בה כלום אילו ראהו הכהן היה מסגירו על מה שקדם בשביעי[ו] ואחר שפרחה בגופו אחר זה היה טהור על מה שביארנו[ז] שהופך כולו לבן מתוך הסגר טהור אבל אחר שהמתין עד שפרחה בכולו נהיה טמא על מה שקדם[ח] שהבא בכולו לבן יסגיר וידוע שכל מוסגר הוא טמא.

א) מ א. ב) מ״ה. ג) מי״א ד) מ״ז. ה) מ״א. ו) מ״ג. ז) מ״א. ח) מ״ז.

פרק תשיעי.

א השחין והמכות מיטמאין בשבוע אחת בשני סימנים בשער לבן ובפשיון אי זה הוא שחין לקה בעץ או באבן או בגפת או במי טבריה כל שאינו מחמת האש זה הוא שחין אי זו היא מכוה נכוה בגחלת או ברמץ כל שהוא מחמת האש זו היא מכות:

מעלום אן פי טבריה מיאה סכ̇נה̈ פיקול אן מיאה אלחמאת אלתי תסכ̇ן לג̇ריהא עלי מעאדן אלזאג̇ ואלכברית ונחוהא פאן ליס חכמהא חכם חמי האור וקד תקדם פי אלפרק אלת̇אלת̇ תביין ג̇מיע אלסימנין.

ידוע שבטבריה מים חמים ואמר שהמים חמים שנתחממו בעברם על מקורי קנקנתום וגפרית וכיוצא בזה אין דינם כדין חמי האור וכבר קדם בפרק שלישי ביאור כל הסימנים.

ב השחין והמכוה אין מצטרפין זה עם זה ואין פושין מזה לזה ואין פושין לעור הבשר ולא עור הבשר פושה לתוכן היו מורדין טהורין עשו קרום כקליפת השום זו היא צרבת השחין האמורה בתורה חזרו וחיו אף על פי שמקומן צלקת נדונין כעור הבשר:

קד תקדם שרח הד̇ה אלהלכה וד̇כר אצולהא פי אכ̇ר אלפרק אלסאדס ולם יבק אלא זיאדה̈ ביאן פי וצף אלשחין ואלמכוה. וד̇לך אן אלג̇סם אד̇א אנג̇רח ואנשק אלג̇לד ואנכשט באי סבב כאן אמא בסבב באד או בסבב סאבק פאן ד̇לך אלמוצ̇ע אלמנסלך̇ לא ינתג̇ס בנגעים טאל מא הו טריא ואללחם מכשוף והו אלד̇י יסמי מורד. פאד̇א אנדמל אלג̇רח ותצלב ט̇אהרה ושאבה אלג̇לד ולם יבק אלא אלאת̇ר פקט כמא יבקי פי סאיר אלג̇ראח ואלאוראם אלט̇אהרה̈ פאנה חיניד̇ חכמה כחכם אלג̇לד אלצחיח אלד̇י לם יצבה ג̇רח ויטמא בנגעי עור הבשר. פאד̇א אנדמל ואכ̇ד פי אלצלאבה̈ ועקדת פי אעלאה קשרה̈ רקיקה̈ חיניד̇ יתסמי שחין או מכוה או קרח בחסב סבבה וחיניד̇ ינתג̇ס בנגעי שחין ומכוה אלמד̇כורה̈ פי אלתורה ואלאת̇ר אלד̇י יבקי פי אלג̇סם בעד כמאל ברו אלג̇רח ותצלבה ותשבה סטחה באלג̇לד יתסמי צלקת. ונץ ספרא ובשר כי יהיה בעורו שחין יכול מורד תלמוד לומר ונרפא

הא

ככר קרמו ביאור זאת ההלכה וזכרון שרשיה בסוף פרק הששי ולא נשאר לנו כי אם להוסיף ביאור בתואר השחין והמכוה. וזה שאם היתה בגוף מכה ונבקע ונפשט העור באיזה סיבה שיהיה אם בסיבה נראית או בסיבה קודמת זה המקום שנקלף עורו לא יטמא בנגעים כל זמן שהוא והבשר מגולה וזה הנקרא מורד. אבל אם הגלידה המכוה ונתקשו פניה ודמתה לעור ול̇א נשאר אלא הרושם לבד כמו שישאר בכל פני המכות והמורסות הנראות אז יהיה דינו כדין העור הבריא אשר לא אירעה לה מכה ויטמא בנגעי עור הבשר. ואם הגלידה והתחילה להתקשות והיה בעליונה קרום דק אז יקרא שחין או מכוה או קרח כפי סיבתו ואז יטמא בנגעי שחין ומכוה הנזכרים בתורה והרושם אשר ישאר בגוף אחר שנשלמה רפואת המכה ונתקשתה ודמה שטחו לעור יקרא צלקת. ולשון ספראא) ובשר כי יהיה בעורו שחין יכול מורד תלמוד לומר ונרפא איב) ונרפא יכול עד שיעשה צלקת תלמוד

לומר

א) ויקרא י״ג י״ח. תזריע פ״ו ה׳ (ס״ד ב׳). ב) בכ״י הר״ם או.

יכול עד שיעשה צלקת תלמוד לומר שחין הא כיצד נרפא ולא נרפא וכן הוא אומר צרבת עד שתקרום בקליפת השום וקאלוא הנאך מכות אש יכול מורדת תלמוד לומר והיתה מהית המכוה יכול עד שתעשה צלקת תלמוד לומר והיתה מכות אש הא כיצד היתה ולא היתה וכן הוא אומר צרבת המכוה עד שתקרום בקליפת השום. והכם אלקרח ואלשחין שיא ואחדא לאנהמא נועין מן אלשחין אן כאן סבבה אכלאט מחתרקה כמא בינא סמוה קרח ואן כאן בסבב צׄרבה בחגר או עוד ונחוהמא סמוה שחין. ופי ספרא אין לי אלא שחין שעלה מאליו מנין לקה בעץ באבן וכו' תלמוד לומר שחין שחין ריבה.

לומר שחין הא כיצד נרפא ולא נרפא וכן הוא אומר צרבת עד שתקרום בקליפת השום ואמרו שם א) מכות אש יכול מורדת תלמוד לומר והיתה מהית המכוה יכול עד שתעשה צלקת תלמוד לומר מכות אש הא כיצד חיתה ולא חיתה וכן הוא אומר ב) צרבת המכוה עד שתקרום בקליפת השום. ודין הקרח והשחין דבר אחד לפי ששניהם מינים מן השחין אם היתה סיבתו ליחות נשרפות כמו שביארנו קראוהו קרח ואם היה מפני שלקה באבן או בעץ וכיוצא בהן קראוהו שחין. ובספרא ג) אין לי אלא שחין שעלה מאליו מנין לקה באבן וכולי תלמוד לומר שחין שחין ריבה.

ג שאלו את רבי אליעזר מי שעלתה לתוך ידו בהרת כסלע ומקומה צרבת שחין אמר להם יסגיר. אמרו לו למה לגדל שער לבן אינה ראויה ולפשיון אינה פושה ולמחיה אינה מטמא אמר להן שמא תכנס ותפשה. אמרו לו והלא מקומה כגרים אמר להן לא שמעתי. אמר לו רבי יהודה בן בתירה אלמד בו אמר לו אם לקיים דברי חכמים הין אמר לו שמא יולד לו שחין אחר חוצה לו ויפשה לתוכו אמר לו חכם גדול אתה שקיימתה דברי חכמים:

קד תקדם אן אלשחין ואלמכוה לא תטמא במחיה ואנמא עלאמה אלטומאה פיהמא שער לבן או פשיון. וקד תקדם אן שחין ומכוה אינן פושין לעור הבש׳ ולא עור הבשר פושה לתוכן ואנמא יכון אלפשיון פי אלשחין נפסה. ומעלום אן כף אלאנסאן לא ינבת פיה שער פפרצׄוא לר' אליעזר הדׄה אלפרצׄה והו אן יכון פי אלכף שחין עלי אלצפה אלמשתרטה פיה ובהרת פי גׄמלה דׄלך אלשחין קד אעמתה פקאל יסגיר. פאעתרׄץ באן קיל לה וירתגׄי בהדׄא אלהסגר אי חאלה הדׄה אלבהרת לא שער ינבת פיהא ולא מחיה תנגׄס פיהא ולא ענדהא היתׄ תפשה לאנהא בתוך השחין ועור הבשר דאיר בהא ואין השחין פושה לעור הבשר. פקאל להם פאידה אלהסגר שמא תכנס פי אכׄר אלסאבע חתי תרגׄע כגרים ויפטור אותו הכהן ובעד דׄלך תמתד פי בקיה אלשחין אלדׄי כנסה ממנו פיכון פשיון ויכון מוחלט לאן אלפשיון מטמא אחר הפטור

כמא

כבר קדם ד) שהשחין והמכוה לא יטמאו במחיה ואין לשניהם סימן טומאה אלא שער לבן או פשיון. וכבר קדם ה) ששחין ומכוה אינן פושין לעור הבשר ולא עור הבשר פושה לתוכן ושהפשיון אינו אלא בשחין עצמו. וידוע שכף אדם לא יצמח בו שער. והניחו לר' אליעזר זאת ההנחה אם היה בכף שחין על התואר המותנה בו וכבר כללה בהרת זה השחין כולו ואמר יסגיר. והשיבו ואמרו לו לאיזה ענין תקוה בתוך זה ההסגר שזאת הבהרת השער אינו צומח בה והמחיה אינה מטמאה בה ואין שם מקום אשר תפשה בו מפני שהיא בתוך השחין ועור הבשר סביב לה ואין השחין פושה לעור הבשר. ואמר להן תועלת ההסגר הוא שמא תכנס בסוף השבוע עד שתהיה כגרים ויפטור אותו הכהן ואחר זה יתפשט בשארית השחין אשר כנסה ממנו ואז יהיה פשיון ויהיה מוחלט מפני שהפשיון מטמא אחר הפטור כמו שקדם בשלישי ו). ואמרו לו

זה

א) ויקרא י"ג כ"ד. ב) שם י"ג כ"ח. ג) תזריע פ"ו ו' (ס"ד ב'). ד) פ"ד מ"ג. ה) מ"ב. ו) מ"ג.

כמא תקדם פי אלת֗אלת֗. פקאלוא לה הד֗א ימכן אד֗א כאנת אלבהרת כסלע כמא פרצ֗נא פאנהא ימכן אן תכנס ותעמוד על כגרים פאן כאן מקומה כגרים מא פאידה֗ אלהסגר יעני אד֗א כאן בתוך הכף שחין כגרים ובהרת כגרים במקום השחין. פקאל לא שמעתי יעני אנא לם נסמע מא פאידה֗ אלהסגר פי הד֗ה אלפרצ֗ה אלת֗אניה֗. פקאל לה ר׳ יהודה בן בתירה אנא נקול פי הד֗ה אלמסאלה֗ שיא. פקאל לה ר׳ אליעזר אן כאן תונה ונה תוג֗ב בה אלהסגר ותט֗הר מא פאידה֗ אלהסגר פהד֗א חסן וקל ואן כאן תקים אלחג֗ה֗ אנה לא יחתאג֗ הסגר פלא אסמע מנך כלאם אני רוית אנה יחתאג֗ הסגר ולא אעלם אי שי ימכן אן יחדת֗ בהד֗א אלהסגר ממא יוג֗ב טומאה אד֗ הד֗ה הי גאיה֗ אלהסגר. פאעלמנא ר׳ יהודה בפאידה֗ אלהסגר כמא תרי פקאל שמא יולד לו שחין אחר הוצה לו ויפשה לתוכו אד֗ אלשחין פושה ללשחין כמא אצלנא והד֗א כלאם צחיח.

זה אפשר אם היתה הבהרת כסלע כמו שהנחנו לפי שאז אפשר שתכנס ותעמוד על כגרים אבל אם היה מקומה כגרים מה תועלת ההסגר רצה לומר אם היה בתוך הכף שחין כגרים ובהרת כגרים במקום השחין. אמר לא שמעתי רצה לומר אנחנו לא שמענו מה הוא תועלת ההסגר בזאת ההנחה השנית ואמר לו ר׳ יהודה בן בתירה אני אומר דבר בזאת השאלה. ואמר לו ר׳ אליעזר אם יש פנים שתחייב ההסגר ושתראה מה תועלת ההסגר מוטב ואמור ואם תביא ראיה שאין צריך הסגר לא אשמע ממך דבר לפי שאני קיבלתי שצריך הסגר אלא שאיננו יודע איזה דבר אפשר שיולד בזה הסגר ממה שיחייב טומאה הואיל וזהו תכלית ההסגר. והודיענו ר׳ יהודה תועלת ההסגר כמו שתראה ואמר שמא יולד לו שחין אחר הוצה לו ויפשה לתוכו הואיל והשחין פושה לשחין כמו שהשרשנו וזה מאמר אמתי.

פרק עשירי.

א הנתקים מיטמאין בשני שבועות ובשני סימנים בשער צהוב דק ובפשיון. בשער צהוב דק לקוי קצר דברי רבי עקיבה רבי יוחנן בן נורי אומר אפילו ארוך. אמר רבי יוחנן בן נורי מה הלשון אומרים דק מקל זה דק קנה זה דק לקוי קצר או דק לקוי ארוך אמר לו רבי עקיבה עד שאנו למדים מן הקנה נלמד מן השער דק שערו של פלוני דק לקוי קצר לא דק לקוי ארוך:

קד עלמת אן אלנתקים הי נגעי ראש או זקן ואעלמתך אנהמא אעני הראש והזקן אין מצטרפין זה עם זה ואין פושין מזה לזה ואעלמתך אן הד֗ה אלנגעים אלתי תכון פי האד֗ין אלעצ֗וין הי אן יעדם אלשער אלטביעי ויכבר בדלה שער צהוב דק או אלפשיון והו אמתדאד אלנתף וסקוט אלשער וד֗לך קולה שער צהוב דק. וצהוב הו אללון אלד֗הבי והו לון מכ֗תלט מן אלצפרה֗ ואלחמרה֗. קאלוא למה הוא דומה לתבנית הזהב והד֗א הו מעני לקוי לאן לקה

יקולון

כבר ידעת שהנתקים הם נגעי ראש או זקן והודעתיךא) ששניהם רצה לומר הראש והזקן אין מצטרפין זה עם זה ואין פושין מזה לזה והודעתיךב) שאלו הנגעים שיהיו באלו השני אברים הם שנעדר השער הטבעי וגדל במקומו שער צהוב דק או הפסיון והוא שיתפשט הנתק ויפול השער וזה אמרוג) שער צהוב דק. וצהוב הוא מראה הזהב והוא מראה מעורב מן הירקות והאדמימות. אמרוד) למה הוא דומה לתבנית הזהב וזהו ענין לקוי לפי שיאמרו לקה על

מי

א) פ״ו מ״ח. ב) שם. ג) ויקרא י״ג ל׳. ד) ספרא תזריע פ״ה ו׳ (ס״ה ג׳).

יקולון למן אנצׄר באי וגה כאן מן אלאצׄראר פיסמון פסאד ולון הדׄא אלשער לקוי. ובקי קולה תעאלי דק יקול ר׳ עקיבה מענאה קציר פיקול אן קולה צהוב דק הו לקוי קצר ור׳ יוחנן בן נורי יקול אן מעני דק רקיק ואמא טולה פמא יפיד. ואסתדל מן קול אלנאס קנה דק ומקל דק ואן כאן טויל והדׄא הוא מעני קולה דק לקוי קצר או דק לקוי ארוך יעני אנה טמא ודק יתסמי סוי כאן לקוי ארוך או לקוי קצר אדׄ והו רקיק. ור׳ עקיבה יסתדל מן קולהם דק שערו של פלוני יענון קצרה לא גלטׄה פלדׄלך לא יטמא ענדה אלא דק לקוי קצר אמא דק לקוי ארוך פליס הו סימן טומאה והדׄא הו קולה ולא דק לקוי ארוך. והלכה כר׳ עקיבה.

מי שניזק באיזה נזק שיהיה ויקראו הפסד מראה זה השער לקוי. ונשאר אמרו יתברך דק ר׳ עקיבה אומר שענינו קצר ואמר שאמרו צהוב דק הוא לקוי קצר ור׳ יוחנן בן נורי אומר שענין דק מה שאינו עב אבל ארכו אין הוששין בו. והביא ראייה ממה שאומרים קנה דק ומקל דק אף על פי שהם ארוכים וזהו ענין אמרו דק לקוי קצר או דק לקוי ארוך רוצה לומר שהוא טמא ויקרא דק בין שיהיה לקוי ארוך או לקוי קצר הואיל ואינו עב. ור׳ עקיבה מביא ראייה מלשון האומרים דק שערו של פלוני ירצו בו קצרו ולא עביו ולזה לא יטמא לפי דעתו אלא דק לקוי קצר אבל דק לקוי ארוך אינו סימן טומאה וזהו אמרו ולא דק לקוי ארוך. והלכה כר׳ עקיבה.

ב שער צהוב דק מטמא מכונס ומפוזר מבוצר ושלא מבוצר הפוך ושלא הפוך דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר אינו מטמא אלא הפוך. אמר רבי שמעון ודין הוא מה אם שער לבן שאין שער אחר מציל מידו אינו מטמא אלא הפוך שער צהוב דק ששער אחר מציל מידו אינו דין שלא יטמא אלא הפוך רבי יהודה אומר כל מקום שצריך לומר הפוך אמר הפוך אבל הנתק שנאמר בו לא היה בו שער צהוב מטמא הפוך ושלא הפוך:

מבוצר אן יכון דׄלך אלשער פי וסט אלנתק ואלנתק פאצׄל עליה מן כל נחה. ושלא מבוצר אן יכון דׄלך אלשער בצד הנתק. הפוך ושלא הפוך סוי הרת אלשער צהוב בנתק והדׄא הו הפוך או תקדם חדות אלשער צהוב לחדות אלנתק והדׄא הו שלא הפוך עלי מא בינא פי אלמחיה פי אלפרק אלראבע. ורבי שמעון יקול ליס הו סימן טומאה אלא אן כאן אלנתק הו אלדׄי הפכו ורדה צהוב דק מתׄל שער לבן שבבהרת עלי מא תקדם ביאנה. והדׄא אלקל והומר אלדׄי דן ר׳ שמעון בין אדׄא הצלת אצלין אחדהמא אן אלבהרת אדׄא כאן בתוכה שער שהור ושער לבן פהי טמאה מגׄל פיהא שתי שערות לבנות בשרוטהא ואלאצל אלתׄאני אן אלנתק אדׄא כאן פיה שער צהוב דק והדה פהו טמא אמא אן נבת שער

מבוצר שיהיה זה השער באמצע הנתק והנתק עודף עליו[א] מכל צד. ושלא מבוצר שיהיה זה השער בצד הנתק. הפוך ושלא הפוך בין שנולד השער צהוב בנתק וזהו הפוך או שנולד השער צהוב קודם שנולד הנתק וזהו שלא הפוך לפי מה שביארנו במחיה בפרק רביעי[ג] ור׳ שמעון אומר שאינו סימן טומאה אלא אם היה הנתק הוא אשר הפכו ועשהו צהוב דק כמו שער לבן שבבהרת לפי מה שקדם ביאורו. וזה הקל והומר אשר דן ר׳ שמעון מבואר עם הבנת שני שרשים האחד שאם היו בתוך הבהרת שערות שחורות ושערות לבנות היא טמאה משיש בה שתי שערות לבנות בתנאיהן והשורש השני שאם היה בנתק שער צהוב דק לבדו הנתק טמא אבל אם צמח שער שחור בזה הנתק עם השער צהוב

א) ר״ל סובב אותו. ג) מ״ג.

שער שחור פי ד׳לך אלנתק מע אלשער צהוב פהו טהור. וד׳לך לקול אללה ושער שחור אין בו פד׳לך דליל אנה אן כאן פיה שער שחור מע אלשער צהוב פהו טאהר. ור׳ יהודה יקול אן כל מא אלשרט פיה אן יחדת׳ אלשער בעד אלנגע קאל אללה פיה הפך כמא קאל פי צרעת עור בשר והיא הפכה שער לבן ואלנתק אלד׳י קאל פיה ולא היה בו שער צהוב ולם יקל ולא הפך שער צהוב פאלגרץ׳ אן מתי מא כאן הנאך שער צהוב פהו טמא סוי תקדם שער צהוב לנתק או תקדם אלנתק לשער צהוב. והלכה כר׳ יהודה.

צהוב הוא טהור. וזה לפי שאמר השם[א] ושער שחור אין בו וזה ראיה שאם היה בו שער שחור עם השער צהוב הוא טהור. ור׳ יהודה אומר שבכל מקום שהתנאי בו שיולד השער אחר הנגע אמר השם בו הפך כמו שאמר בצרעת עור בשר[ב] והיא הפכה שער לבן והנתק אשר אמר בו ולא היה בו שער צהוב ולא אמר ולא הפך שער צהוב הכונה בו שבכל זמן שיש שם שער צהוב הוא טמא בין שקדם שער צהוב לנתק או שקדם הנתן לשער צהוב. והלכה כר׳ יהודה.

ג הצומח מציל מיד שער צהוב ומיד הפשיון מכונס ומפוזר מבוצר ושלא מבוצר והמשואר מציל מיד שער צהוב ומיד הפישיון מכונס ומפוזר ומבוצר ואינו מציל מן הצד עד שיהא רחוק מן הקמה מקום שתי שערות אחת צהובה ואחת שחורה אחת צהובה ואחת לבנה אינן מצילות.

קד אעלמתך אן אלנתק הו ד׳האב אלשער מן בעץ׳ אלראס ובעץ׳ אללחיה. פאן כאן פי ד׳לך אלמוצ׳ע שתי שערות מן שער צהוב דק פהו טמא וכד׳לך אן אמתד׳ אלנתק פי אלראס או אללחיה פאן כאן מע ד׳לך אלשער צהוב שתי שערות שחורות פהו טהור. פאן כאן הד׳א אלשער אלאסוד נבת פי אלנתק פהו יתסמי הצומח ואן כאן בקי פי אלנתק ענד מא חדת׳ שתי שערות שחורות פמא זאד מע אלשער צהוב פהו יתסמי המשואר. וכלאהמא מצילין ומעני מצילין אנה אד׳א כאן מע אלשער צהוב פאן ד׳לך אלנתק טהור ואלפרק בינהמא אן הצומח חית׳ מא נבת יציל והמשואר אן בקי דאכ׳ל אלנתק חתי יכון מבוצר פהו יציל ואן כאן בקי מן גנב אלנתק פאנה לא יציל לאן ד׳לך הו שכל אלנתק אן ינתתף מוצ׳ע ויבקי אלשער דאיר בה. פאן כאן ד׳לך אלשער אלאסוד אלד׳י בצד הנתק בעיד ען גמלה׳ שער אלראס או אללחיה׳ פאנה איצ׳א יציל והד׳א הו קולה עד שיהא רחוק מן הקמה שתי

שערות

כבר הודעתיך[ג] שהנתק הוא שניטל השער ממקצת הראש וממקצת הזקן. ואם היו בזה המקום שתי שערות משער צהוב דק הוא טמא וכן כאשר התפשט הנתק בראש ובזקן אם היו עם זה השער צהוב שתי שערות שחורות הוא טהור. ואם היה זה השער השחור צומח בתוך הנתק יקרא הצומח ואם היה נשאר בתוך הנתק בעת שנולדו שתי שערות שחורות או יותר עם השער צהוב יקרא המשואר. ושניהם מצילים וענין מצילים שאם היה השחור עם השער הצהוב זה הנתק טהור וההפרש בין שניהם שהצומח יציל בכל מקום שיצמח והמשואר אם נשאר בתוך הנתק עד שיהיה מבוצר יציל ואם היה נשאר בצד הנתק לא יציל מפני שזאת היא תמונת הנתק שינטל השער במקום אחד וישאר השער סביב לו. ואם היה זה השער השחור אשר בצד הנתק רחוק מכלל שער הראש או הזקן הוא יציל גם כן וזהו אמרו עד שיהא רחוק מן הקמה שתי שערות. אחר זה ביאר שאמרו[ד] ושער שחור צמח בו יצטרך שיהיו שתי שערות או יותר

ושתיהן

[א] ויקרא י״ג ל״א. [ב] שם י״ג י׳. [ג] מ״א. [ד] ויקרא י״ג ל״ז.

שערות. תֿם בין אן קולה ושער שחור צמח בו יחתאג אן תכון שערתין פמא זאד ושתיהן שחורות אמא אן כאנת אלואחדה לבנה או צהובה ואלאכֿרי שחורה אינן מצילות.

ושתיהן שחורות אבל אם היתה האחת לבנה או צהובה והאחרת שחורה אינן מצילות.

ד שער צהוב שקדם את הנתק טהור רבי יהודה מטמא רבי אליעזר בן יעקב אומר לא מטמא ולא מציל רבי שמעון אומר כל שאינו סימן טומאה בנתק הרי הוא סימן טהרה בנתק:

קד תקדם לך מדֿהב ר' שמעון אנה יעתקד פי שער צהוב שקדם אנה אינו סימן טומאה והו יקול הנא אן כל מא ליס הו סימן טומאה פהו יציל ויכון חכמה חכם שער שחור וקד קלנא אן הלכה כר' יהודה.

כבר קדמה לך[א] דעת ר' שמעון שהוא סובר בשער צהוב שקדם שאינו סימן טומאה ואמר כאן שכל שאינו סימן טומאה יציל ויהיה דינו כדין שער שחור וכבר אמרנו[ב] שהלכה כר' יהודה.

ה כיצד מגלחין את הנתק מגלח הוצה לו ומניח שתי שערות סמוך לו כדי שיהא ניכר אם פשה החליטו בשער צהוב הלך שער צהוב וחזר שער צהוב וכן בפשיון בתחלה. בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור הרי הוא כמות שהיה החליטו בפשיון הלך הפשיון וחזר הפשיון וכן בשער צהוב. בסוף שבוע אחד בסוף שבוע שני לאחר הפטור הרי הוא כמות שהיה:

נצוץ אלתורה אן אלנתק אדֿא לם יכן פיה לא שער שחור ולא שער צהוב פאנה יוקף שבעת ימים פאן בקי עלי חאלה ולם יחדת לה שער לא צהוב ולא שחור ולא פשה פחכמה אן יהלק הולה ויוקף שבעת ימים שנית והו קולה והתגלח ואת הנתק לא יגלח. פאכֿד יעלמנא כיף תכון אלהלאקה הול אלנתק בסוף שבוע ראשון. וממא יגֿב אן אדֿכרה הנא אן אלנתק יטמא במראה עמוק ושלא במראה עמוק ואנמא דֿכר אללה פי אלנתקים מראה עמוק למא תבין פי אלנקל והו קולהם יכול אם נתקו אדם יהא טמא תלמוד לומר מראה עמוק מה מראה עמוק בידי שמים אף אני אין לי אלא בידי שמים אמא נגעי עור בשר כאצה פלא יתסמי נגע ויטמא בסימנין אלא אן כאן מראהו עמוק כמא גֿא אלניץ וקאלוא מראהו עמוק ולא ממשו עמוק והו̈א דֿלך באן קאלוא כחמה שהיא עמוקה מן הצל לאן כדֿלך יטֿהר פי ראי אלעין אלטֿל פוק

פסוקי התורה בנתק שאם לא היה בו לא שער שחור ולא שער צהוב יעמוד שבעת ימים ואם נשאר כמו שהיה ולא נולד לו שער לא צהוב ולא שחור ולא פשה דינו שיתגלח סביב לנתק ויעמוד שבעת ימים שנית וזה אמרו[ג] והתגלח ואת הנתק לא יגלח. והתחיל ללמדנו כיצד תהיה התגלחת סביב הנתק בסוף שבוע ראשון. ומה שצריך שאזכרהו כאן הוא שהנתק יטמא במראה עמוק ושלא במראה עמוק ולא זכר השם בנתקים מראה עמוק אלא לפי מה שהתבאר בקבלה והוא אמרם[ד] יכול אם נתקו אדם יהא טמא תלמוד לומר מראה עמוק מה מראה עמוק בידי שמים אף אני אין לי אלא בידי שמים אבל נגעי עור בשר בפרט לא יקראו נגע ואינן מטמאין בסימנים אלא אם היה הנגע מראהו עמוק כמו שבא הכתוב ואמרו[ה] מראהו עמוק ולא ממשו עמוק וגדרו זה באמרם[ו] כהמה שהיא עמוקה מן הצל מפני שכמו

א) מ"ב. ב) שם. ג) ויקרא י"ג ל"ג. ד) ספרא תזריע פ"ה ד' (ס"ה ג'). ה) ויקרא י"ג ל' שם פ"ב ה' (ס"ב ד'). ו) ספרא תזריע פ"א ד' (ס' א').

אלסטח אלמצׄי. וארגׄע אלי תמאם שרח אלהלכה. קאל והזר שער צהוב וכן בפשיון יעני או הלך שער צהוב שהוחלט בו ונולד לו פשיון פאנה באקיא בטומאתו סוי החליטו בדׄלך אלשער צהוב בתחלה או בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או אחר הפטור עלי נחו מא בינאה פי נגעי עור בשר פי אלפרק אלכׄאמס ואדׄא פהמת מא קלנאה הנאך צארת ענדך הדׄה אלהלכה לא תחתאגׄ שרח.

זה עין רואה את הצל למעלה משטח הדבר אשר יפול עליו האור. ואשוב להשלים ביאור ההלכה. אמר הזר שער צהוב וכן בפשיון רצה לומר אי הלך שער צהוב שהוחלט בו ונולד לו פשיון הוא ישאר בטומאתו בין שהחליטו בזה השער צהוב בתחילה או בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או אחר הפטור כמו שביארנו בנגעי עור בשר בפרק החמישי[א]) ואם הבנת מה שאמרנו שם לא תצטרך זאת ההלכה אצלך ביאור.

ו שני נתקים זה בצד זה ושטה של שער מפסקת ביניהם נפרץ ממקום אחד טמא משני מקומות טהור כמה תהא הפרצה מקום שתי שערות. נפרץ ממקום אחד כגרים טמא:

קד תקדם לך אן שער שחור אלבאקי בתוך הנתק יציל בשרט אן יכון מבוצר ואינו מציל מן הצד ודׄלך לקולה ושער שחור אין בו וגׄא אלנקל עד שיהא בתוכו. פלהדׄא אלאצל אדׄא כאנת שני נתקים זה בצד זה ושטה שלשער שחור ביניהם ואתצל אלנתק באלנתק מן גׄהתין פיצׄיראן גׄמיעא נתק אחד ושער שחור בתוכו ולדׄלך קאל משני מקומות טהור והדׄה צורה֯ דׄלך. ואעלם אן שיעור אלנתק כגרים לקול אללה נגע הנתק הקיש נגע לנתק מה נגע כגרים אף נתק כגרים פלדׄלך אדׄא כאנת אחדי הדׄה אלשתי פרצות אלתי נפרצו בין אלשני נתקים כגרים פאנה טמא לאן יגׄי שער שחור מצד הדׄא אלנתק אלדׄי הו כגרים אעני מקום הפרצה לאן קד צאר מקום הפרצה נתק לכברה וכונה שעור נתק. והכדׄא קאלוא פי ספרא פי תעליל דׄלך קאלוא מפני שלא כנס שער שחור לתוכו.

כבר קדם לך [ב]) שהשער השחור הנשאר בתוך הנתק יציל בתנאי שיהיה מבוצר ואינו מציל מן הצד וזה לאמרו[ג]) ושער שחור אין בו ובאה הקבלה[ד]) עד שיהא בתוכו. הנה לפי זה השורש אם היו שני נתקים זה בצד זה ושיטה של שער שחור ביניהם ונתחבר הנתק בנתק משני צדדים יהיו יחד נתק אחד ושער שחור בתוכו ולזה אמר משני מקומות טהור וזה צורתו. ודע ששעור הנתק כגרים לפי שאמר השם[ה]) נגע הנתק[ו]) הקיש נגע לנתק מה נגע כגרים אף נתק כגרים ולפי זה אם היתה אחת מאלו השתי פרצות אשר נפרצו בין השני נתקים כגרים הוא טמא מפני שאז יהיה שער לבן מצד זה הנתק שהוא כגרים רצה לומר מקום הפרצה לפי שכבר נהיה מקום הפרצה נתק לגדלו ולהיותו שיעור נתק. וכמו זה אמרו בסיפרא[ז]) לתת טעם לזה אמרו מפני שלא כנס שער שחור לתוכו.

ז שני נתקים זה לפנים מזה ושטה של שער מפסקת ביניהם נפרץ ממקום אחד טמא משני מקומות טהור. כמה תהא הפרצה מקום שתי שערות. נפרץ ממקום אחד כגרים טהור:

נתק לפנים מנתק הו אן יכון ואחד פי דאכׄל תׄאני פאדׄא נפרץ ממקום אחד יכון

נתק

נתק לפנים מנתק הוא שיהיה האחד בתוך השני ואם נפרץ ממקום אחד יהיה

נתק

א) מ״ב. ב) מ״ג. ג) ויקרא י״ג ל״א. ד) ספרא תזריע פ״ח ז׳ (ס״ו א׳). ה) ויקרא י״ג ל״א. ו) ספרא תזריע פ״ח ד׳ (ס״ה ד׳). ז) שם פ״ח ז׳ (ס״ו א׳).

נתק הפנימי טמא לאן שער שחור מצדו פאדא נפרצה השטה שלשער משני מקומות רגע אלכל נתק אחד ושער שחור בתוכו והדה צורה דלך. וכדלך אדא נפרצה השטה ממקום אחד וכאנת תלך אלפרצה כנרים פאן הפנימי ירגע טהור לאן ירגע הפנימי ואלחיצון נגע אחד ושער שחור בתוכו וליס יגי פיה שער שחור מן הצד מתל מא יגי פי נתק בצד נתק. והדא יבין מן תאמל אלצורתין אלתי צורנא.

נתק הפנימי טמא מפני ששער שחור מצידו ואם נפרצה השיטה של שער משני מקומות יהיה הכל לנתק אחד ושער שחור בתוכו וזה צורתו. וכמו זה אם נפרצה השיטה ממקום אחד והיתה זאת הפרצה כגרים הפנימי יהיה טהור מפני שהפנימי והחיצון נהיו נגע אחד ושער שחור בתוכו ואין בו שער שחור מן הצד כמו שבא בנתק בצד נתק. וזה יתבאר למי שיסתכל בשתי הצורות אשר ציירנו.

ח מי שהיה בו נתק ובו שער צהוב טמא נולד לו שער שחור טהור אף על פי שהלך לו שער שחור טהור. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון כל נתק שטהר שעה אחת אין לו טומאה לעולם. רבי שמעון אומר כל שער צהוב שטהר שעה אחת אין לו טומאה לעולם:

עלי מדהב תנא קמא אלנתק טהור ולו זאל מנה אלשער שחור ובקי אלשער צהוב והו בהאלה פהו טהור. אמא אן נבת פיה שער צהוב אחר בעד דהאב אלשער שחור אלדי כאן פיה או אן פשה בעור פהו טמא. ור׳ שמעון בן יהודה יקול אן הדא אלנתק אלדי טהר לא ינתגס אבדא ואפילו פשה בעור בעד זואל אלשער שחור ואפילו נולד בו שער צהוב אחר. ור׳ שמעון יקול אנה אם פשה בעור בעד דהאב שער שחור פהו טמא אמא אן הדת פיה שער צהוב בעד דלך פהו טהור אד והדא אלשער צהוב אלמוגוד פיה אלאן טהור וליס הו סימן טומאה מן אגל שער שחור אלדי כאן מעה. פכדלך כל שער צהוב יחדת לם יבק אן יכון עלאמה טומאה פי הדא אלנתק. ודליל תלאתתהם מן קולה נרפא הנתק טהור הוא והלכה כתנא קמא.

לפי דעת תנא קמא הנתק טהור ואף על פי שהלך ממנו השער שחור ונשאר השער צהוב והנתק כמו שהיה הוא טהור. אבל אם צמח בו שער צהוב אחר אחר שהלך לו השער שחור אשר היה בו או אם פשה בעור הוא טמא. ר׳ שמעון בן יהודה אומר שזה הנתק שטהר אין לו טומאה לעולם אפילו פשה בעור אחר שהלך לו השער שחור ואפילו נולד בו שער צהוב אחר. ור׳ שמעון אומר שאם פשה בעור אחר שהלך השער שחור הוא טמא אבל אם נולד בו שער צהוב אחר זה הוא טהור הואיל וזה השער צהוב הנמצא בו עתה טהור ואינו סימן טומאה מפני השער השחור שהיה עמו. וכמו זה כל שער צהוב שיולד לא יהיה גם כן סימן טומאה בזה הנתק. וראיית שלשתן מאמרו ל) נרפא הנתק טהור הוא. והלכה כתנא קמא.

ט מי שהיה בו נתק כגרים וניתק כל ראשו טהור. הראש והזקן אין מעכבין זה את זה דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר מעכבין זה את זה אמר רבי שמעון ודין הוא מה אם עור הפנים ועור הבשר שיש דבר אחר מפסיק ביניהם מעכבין זה את זה הראש והזקן שאין דבר אחר מפסיק ביניהם אינו דין שיעכבו זה את זה. הראש והזקן אין מצטרפין זה עם זה ואין פושין מזה לזה. איזה הוא זקן מן הפרק של לחי עד פיקה של גרגרת.

ל) ויקרא י״ג ל״ז.

אדא נתק כל ראשו פליס יתסמי חיניד נתק ואנמא הו קרחת וכדלך אדא דהב שער אללחיה בגמלתה פליס יכון נתק ואנמא ירגע חכמה כחכם ראש קרח ויטמא חיניד בנגעי קרחת וגבחת כמא בינא פי מא תקדם. ותעלמנא דלך מן קולה ואיש כי ימרט ראשו וכו' לאן הדא אלחכם שאמל ללרגאל ואלנסא ואנמא קאל איש לנעלם אן אלאיש אדא דהב מנה אלשער אלמכתץ בה בגמלתה והו שער אללחיה או אדא דהב שער אלראס מן כל אנסאן פאן אלכל טאהר ואן דלך יתסמי קרח והדא הו מעני קולהם ואיש להביא את הזקן. תם קאל הראש והזקן אין מעכבין זה את זה ואדא נתק כל ראשו פהו קרה ועלי אן שער זקנו באקיא ויכון טהור וכדלך אדא נתק כל זקנו ושער ראשו באקיא לאנהמא גמיעא מנפצלין לגמיע אלחכאם כמא בינא מראת. וקול ר' שמעון עור הפנים ועור הבשר שיש דבר אחר מפסיק ביניהן יעני שער אללחיה מעכבין ישיר אלי הופך כולו לבן. ופרק של לחי מפצל אללחי אלאעלי. ופי אלתוספתא מותח את החוט מאוזן לאוזן כל שמן החוט ולמעלה זה הוא. ראש מן החוט ולמטה זה הוא זקן. ופיקה שלגרגרת ראס אלחנגרה ואללחם אלמחיט באלחנגרה מן כארג יתסמי פיקה.

אם ניתק כל ראשו לא יקרא אז נתק ואינו אלא קרחת וכן אם ניטל כל שער הזקן אינו נתק ודינו אינן אלא כדין ראש קרח ויטמא אז בנגעי קרחת וגבחת כמו שביארנו במה שקדם. ולמדנו זה מאמרו [א] ואיש כי ימרט ראשו וכו' לפי ישזה הדין [ב] כולל האנשים והנשים ולא יאמר איש כי אם להודיענו שהאיש אם ניטל ממנו כל השער המיוחד בו והוא שער הזקן או אם ניטל שער הראש מכל אדם הכל טהור ושזה יקרא קרח וזהו ענין אמרם [ג] ואיש להביא את הזקן. אחר זה אמר הראש והזקן אין מעכבין זה את זה ואם ניתק כל ראשו הוא קרח אף על פי שישאר שער זקנו ויהיה טהור וכן אם ניתק כל זקנו ונשאר שער ראשו לפי ששניהם נבדלין זה מזה לכל הדינים כמו שביארנו כמה פעמים. ומה שאמר ר' שמעון עור הפנים ועור הבשר שיש דבר אחר מפסיק ביניהם רוצה לומר שער הזקן מעכבין רומז אל הופך כולו לבן. ופרק של לחי פרק הלחי העליון. ובתוספתא [ד] מותח את החוט מאוזן לאוזן כל שמן החוט ולמעלה זה הוא ראש ומן החוט ולמטה זה הוא זקן. ופיקה של גרגרת ראש השפוי כובע והבשר המקיף אותו מבחוץ יקרא פיקה.

י הקרחת והגבחת מטמאות בשני שבועות בשני סימנים במחיה ובפשיון איזו היא קרחת אכל נשם סך מכה שאינה ראויה לגדל שער איזו היא קרחת מן הקדקד השופע לאחוריו עד פיקה של צואר איזו היא גבחת מן הקדקד השופע לפניו עד כנגד שער מלמעלן. הקרחת והגבחת אינן מצטרפות זו עם זו ואינן פושות מזו לזו רבי יהודה אומר אם יש שער ביניהן אינן מצטרפות ואם לאו הרי אלו מצטרפות:

קולה אולא אי זו היא קרחת הו סואל ען כיפיה זואל אלשער באי סבב יזול פיתסמי קרחות אמא אדא כאן דלך בסבב אכלאט רדיה פי אלגסם או גלבה יבס פדלך בין וזאד הנא שיאין אחדהמא אן יכון תם סבב באדי מתל מכה שאינה ראויה לגדל שער ואלתאני אן יאכל שיא יסקט אלשער

או

אמרו בתחילה איזו היא קרחת הוא שאלה אם ניטל השער באיזה סיבה יוטל עד שיקרא קרחות. אם היה זה בסיבת ליחות רעות בגוף או מפני שגבר היבש זה ברור והוסיף כאן שני דברים האחד שיש שם סיבה נראית כמו מכה שאינה ראויה לגדל שער והשני שאכל דבר שיפיל השער או

שסך

[א] ויקרא י״ג מ׳. [ב] ספרא תזריע פ״י ד׳ (ס״ז ב׳). [ג] שם ה׳. [ד] נגעים פ״ד י״ב.

או ידהן במא יסקט אלשער מן אצולה ועלי אנה ימכן אן ינבת בעד דלך פאנה אלאן ענד עדמה יחכם פיה בחכם אלקרחת ואלגבחת. ונשם אסם נבאת ולעלה נוע מן אנואע אליתוע אלדי הדא פעלה והו קולהם או מה קרחת שאינה ראויה לגדל שער אף גבחת שאינה ראויה לגדל שער מנין אכל נשם תלמוד לומר קרחת קרחת ריבה. תם אכד יחד אלמוצע אלדי אדא דהב מנה אלשער סמי קרחת או גבחת ונץ אלתורה אן דהאב אלשער ממא ילי אלוגה יתסמי גבחת וממא ילי אלקפא יתסמי קרחת. וקדקד אעלי מחדב אלראס. ופיקה שלצואר אול פקרה מן פקאר אלענק. וקאל תעאלי בקרחתו או בגבחתו קאלוא מלמד שאין הקרחת והגבחת מצטרפות מתל אן יכון נגע כגרים משתרך בינהמא בעצה בקרחת ובעצה בגבחת וכדלך אדא כאן אלנגע פי אחדהמא עלי אכר אלחד ופשה אלי אלאכר אינו פשיון כמא בינא מראת ואין הלכה כר׳ יהודה.

שסך במה שיפיל השער משרשו ואף על פי שאפשר שיצמח אחר זה ידון עתה בעת שנעדר השער בדין הקרחת והגבחת. ונשם שם צמח ואולי הוא מין מן המינים הנקראים בערבי אליתוע אשר זה פעולתו. היא אמרם א) או מה קרחת שאינה ראויה לגדל שער אף גבחת שאינה ראויה לגדל שער מניין אבל נשם סך נשם תלמוד לומר קרחת קרחת ריבה. אחר זה התחיל לגדור המקום אשר אם ניטל ממנו השער יקרא קרחת או גבחת ולשון התורה שאם ניטל השער מצד הפנים תקרא גבחת ומצד עורף יקרא קרחת. וקדקד עליונו של גבנונית הראש. ופיקה של צואר החוליה הראשונה מחוליות הצואר. ואמר יתברך ב) בקרחתו או בגבחתו אמרו ג) מלמד שאין הקרחת והגבחת מצטרפות כמו אם היה נגע כגרים משותף בין שתי המקומות מקצתו בקרחת ומקצתו בגבחת וכן אם היה הנגע באחד משניהם על סוף גבולו ופשה אל האחר אינו פשיון כמו שביארנו כמה פעמים ואין הלכה כר׳ יהודה.

פרק אחד עשר.

א כל הבגדים מיטמאין בנגעים חוץ משל גוים הלוקח בגדים מן גוים יראו בתחלה ועורות הים אינן מיטמאין בנגעים חיבר להם מן הגדל בארץ אפילו חוט אפילו משיחה. דבר שהוא מקבל טומאה טמא.

יעני בקולה כל הבגדים תיאב כל אלנאס בין גדולים בין קטנים בין עבדים בין נשים ולדלך אסתתני בבגדי גוים אמא מאדה אלתיאב אלתי תטמא בנגעים פמעלום אנהא אלצוף ואלכתאן פקט קאל תעאלי בבגד צמר או בבגד פשתים אמא תיאב אלחריר ואלקטן וגירהא פלא תנתגס בנגעים. ואואני אלגלוד איצא תנתגס בנגעים קאל תעאלי או בעור או בכל מלאכת עור ובשרט אן יכון דלך אלגלד מן חיואן אלבר לא מן חיואן אלמא ודלך לקולה לפשתים ולצמר או בעור קאלוא מה פשתים וצמר מן הגדל בארץ אף עור מן הגדל בארץ ולא תסתנכר

קולהם

ירצה באמרו כל הבגדים בגדי כל אדם בין גדולים בין קטנים בין עבדים בין נשים ולזה הוציא מן הכלל בגדי גוים וחומר הבגדים אשר יטמא בנגעים ידוע שהוא הצמר והפשתים לבד אמר יתברך ד) בבגד צמר או בבגד פשתים אבל בגדי משי וצמר גפן וזולתם לא יטמאו בנגעים. וכלי עורות גם כן מיטמאין בנגעים אמר יתברך ה) או בעור או בכל מלאכת עור ובתנאי שיהיה זה העור מן חית היבשה ולא מן חית המים וזה לאמרו ו) לפשתים ולצמר או בעור אמרו ז) מה פשתים וצמר מן הגדל בארץ אף עור מן הגדל בארץ. ולא יקשה עליך אמרם בצמר שהוא מן

הגדל

א) ספרא תזריע פ״י (ס״ז ג׳). ב) ויקרא י״ג מ״ב. ג) ספרא תזריע פ״ח י׳ (ס״ז ג׳). ד) ויקרא י״ג. מ״ז עי׳ ספרא תזרי׳ פי״ג א׳ (ס״ח ב׳). ה) ויקרא י״ג מ״ח. ו) שם. ז) ספרא תזריע פי״ג ט׳ (ס״ח ג׳).

קולהם פי אלצוף אנה מן הגדל בארץ לאן אלחיואן אנמא יתכון מן אלנבאת. וקד בינא פי סאבע עשר כלים אן כל שבים טהור. פאן אלף רקעה כתאן מתלא אלי גלד חיואן בחרי ויכון דלך אלתאליף תאליפא יגעלהמא גמיעא חבור לטומאה אעני אדא אנתגס הדא אנתגס הדא ודלך באן יוצלהמא בשתי תכיפות פמא זאד כמא בינא פי אכר כלאים פאן דלך אלעור של ים חיניד יטמא בנגעים לקולה או בעור אי עור כאן והדא הו מעני קולה דבר שהוא מקבל טומאה יעני אן כאן דלך אלחבור חבור יגעלה מקבל טומאה אדא דנאת טומאה מן דלך אלשי אלגדל בארץ פאן דלך אלגלד חיניד יטמא בנגעים ואן כאן בחרי והו קולהם פי ספרא או בעור להביא את שהבר לו מן הגדל בארץ כל שהוא אפילו הוט אפילו משיחה וכלבד שיחברנו לו כדרך חבורו לטומאה.

הגדל בארץ לפי שהבהמה לא תחיה אלא מן הצמחים. וכבר בארנו בשבעה עשר[א] מכלים שכל שבים טהור. ואם חיבר למשל התיכת צמר גפן לעור חית הים והיה זה החיבור חיבור העושה אותם יחד חיבור לטומאה רוצה לומר שאם נטמא האחד יטמא השני וזה בתנאי שחיברם בשתי תכיפות או יותר כמו שביארנו באחרון מכלאים[ב] הנה זה העור של ים יטמא אז בנגעים לאמרו או בעור איזה עור שיהיה וזהו ענין אמרו דבר שהוא מקבל טומאה רצה לומר אם היה זה החיבור היבור העושה אותו מקבל טומאה אם נגעה טומאה בזה הדבר הגדל בארץ אז זה העור יטמא בנגעים אף על פי שהוא מחיות הים והוא אמרם בספרא[ג] או בעור להביא את שחיבר לו מן הגדל בארץ כל שהוא אפילו הוט אפילו משיחה ובלבד שיחברנו לו כדרך היבורו לטומאה.

ב צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן זה בזה אם רוב מן הגמלים אינו מטמא בנגעים אם רוב מן הרחלים מטמא בנגעים מחצה למחצה מטמא בנגעים וכן הפשתן והקנבס שטרפן זה בזה.

קנבס אלקנב והו נבאת יכרג מנה שער שבה אלכתאן משהור ענד אלנאס כלהם ותיאבה מעלומה. וקד עלמת אלאצל אן לא יטמא בנגעים גיר צמר ופשתים.

קנבס בערבי אלקנב והוא צמח אשר יוציאו ממנו שער הדומה לפשתים והוא ידוע אצל כל אדם ובגדיו ידועים. וכבר ידעת השרש שלא יטמא בנגעים אלא צמר ופשתים.

ג העורות והבגדים הצבועים אין מיטמאין בנגעים הבתים בין צבועים בין שאינן צבועים מיטמאין בנגעים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר העורות כבתים רבי שמעון אומר הצבועים בידי שמים מיטמאין ובידי אדם אינן מיטמאין.

ר׳ יהודה יעתקד אן עורות צבועין מטמאין בנגעים מתל אלבתים. וקטוע אלהלכה אן בגדים צבועים לא תטמא בנגעים סוי כאן דלך אללון אלדי ליס באביץ טביעי או צנאעי חתי תכון ביצא הו קולהם מה פשתן בבריתה אף צמר כבריתו אוציא את הצבועים בידי אדם ולא אוציא את הצבועים בידי שמים הלמוד לומר לפשתים ולצמר מה פשתן לבנה אף צמר לבן אמא אלעורות

פאן

ר׳ יהודה סובר שערות צבועין מטמאין בנגעים כמו הבתים. ופסק ההלכה שבגדים צבועים לא יטמאו בנגעים בין שהמראה שאינו לבן היא בטבע או בידי אדם עד שיהיו לבנים הוא אמרם[ד] מה פשתן כברייתה אף צמר כברייתו אוציא את הצבועים בידי אדם ולא אוציא את הצבועים בידי שמים תלמוד לומר לפשתים ולצמר מה פשתן לבנה אף צמר לבן אבל העורות אם היה

מצבע

[א] מי״ג. [ב] מ״י. [ג] ספרא תזריע פי״ג ט׳ (ס״ת ג׳). [ד] ספרא תזריע פי״ג ג׳ ד׳.

פאן כאנת מן צבאג אנסאן פליס תנתגס בנגעים כמא קאל ר׳ שמעון.

הצבע בידי אדם אינן מיטמאין בנגעים כמו שאמר ר׳ שמעון[א].

ד בגד ששתיו צבוע וערבו לבן ערבו צבוע ושתיו לבן הכל הולך אחר הנראה. הבגדים מיטמאין בירקרק שבירוקים ובאדמדם שבאדומים. היה ירקרק ופשה אדמדם אדמדם ופשה ירקרק טמא. נשתנה ופשה נשתנה ולא פשה כאילו לא נשתנה רבי יהודה אומר יראה בתחלה:

קאל אללה פי טומאת בגדים ירקרק או אדמדם ואצל מן אצול אללגה אנה לא יזאד חרף פכיף אחרף ללא מעני ואן מן אלזיאדאת מא יזאד ללתאכיד ואלמבאלגה. פלמא קאל ירקרק ואדמדם ולם יקל ירוק ואדום עלמנא אנה אראד בדלך אלאכצר אלשדיד אלכצרה ואלאחמר אלשדיד אלחמרה וכדלך קולה פי נגעי אדם לבן אדמדם ולבנה אדמדמת מענאה איצא אלשדה פי אלחמרה אעני אן יכון דלך אללון מכתלט מן אללון אלאביץ מע אלחמרה אלשדידה פיכון מנה אללון אלדי סמאה פתוך כמא בינא אול אלמסכתא. ואעלם אן נגעי בגדים איצא כגרים כמא קד בינא פי אלפרק אלסאדס פי קולהם בנין אב לכל הצרעות שיהיו כגרים. נשתנה ופשה הו אן ינקץ אללון מן שדתה לכנה ינתשר פי סטח אלתוב נשתנה ולא פשה או אשתד אללון וזאד קוה ולם ינתשר פי אלגסם הכמה כהכם מא לם יתגיר בוגה בל כאנה עמד בעיניו ויסגיר שבעת ימים שנית בעד גסלה כמא בין אלנץ. ור׳ יהודה יקול יראה כתחלה והכמה כחכם מא גיב אול מרה קבל אלהסגר. ואין הלכה כר׳ יהודה.

אמר השם בטומאת בגדים[ב]) ירקרק או אדמדם זה שורש משרשי הלשון שאין מוסיפין אות וכל שכן אותיות ללא ענין ושיש הוספות הנוספות לזרוז ולהפלגה. הנה אחר שאמר ירקרק ואדמדם ולא אמר ירוק ואדום ידענו שרצה בזה הירוק חזק הירקות והאדום חזק האדמימות וכן אמרו בנגעי אדם[ג]) לבן אדמדם ולבנה אדמדמת עניננו גם כן החזק באדמימות רצה לומר שיהיה זה המראה המעורב מן מראה הלבן עם האדמימות החזקה עד שיהיה ממנו המראה אשר קראו פתוך כמו שביארנו בראשון מהמסכתא[ד]). ודע שנגעי בגדים גם כן כגרים כמו שכבר ביארנו בפ״ק ששי[ה]) באמרם[ו]) בנין אב לכל הצרעות שיהיו כגרים. נשתנה ופשה הוא שנתמעט חוזק המראה אבל פשה בשטח הבגד נשתנה ולא פשה או שהתחזק המראה והוסיף כח ולא פשה בגוף דינו כדין מה שלא נשתנה כלום אבל כאלו עומד בעיניו ויסגיר שבעת ימים שנית אחר כיבוסו כמו שביאר הכתוב[ז]). ור׳ יהודה אומר יראה כתחילה ודינו כדין מה שיובא בתחילה קודם ההסגר. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ה העומד בראשון יכבס ויסגיר העומד בשני ישרף. הפושה בזה וביזה ישרף. הכהה בתחלה רבי ישמעאל אומר יכבס ויסגיר וחכמים אומרים אינו זקוק לו. הכהה בראשון יכבס ויסגיר הכהה בשני קורעו ושורף מה שקרע וצריך מטלית. רבי נחמיה אומר אינו צריך מטלית:

עומד הו אלדי לם יזד מקדארה ולא אשתד לונה. וכהה הו אלדי נקץ לונה מן שדתה והדה כלהא נצוץ. וקאל תעאלי

עומד הוא מה שלא פשה שיעורו ולא התחזק מראהו. וכהה הוא מה שנתמעט חוזק מראהו ואלו כולם פסוקים. אמר יתברך[ח])

א) עיין מ״ת טומאת צרעת פי״ב הל׳ י׳ ופי״ג א׳. ב) ויקרא י״ג מ״ט. ג) שם שם י״ט מ״ט. ד) מ״ב. ה) מ״א. ו) ספרא תזריע פ״ג א׳ (ס״ג א׳). ז) ויקרא י״ג נ״ד. ח) שם שם נ״ו.

וקרע אותו מן הבגד וקאל באש תשרפנו את אשר בו הנגע פכל מא פיה נגע אמר בחרקה. ואכ֗תלף ר׳ נחמיה ותנא קמא פי תרקיע אלמוצ֗ע אלד֗י יקטע מנה אלנגע. ואין הלכה כר׳ נחמיה והלכה כחכמים.

וקרע אותו מן הבגד ואמר[א]) באש תשרפנו את אשר בו הנגע הנה כל מה שבו הנגע צוה שישרף. ונחלקו ר׳ נחמיה ותנא קמא אם צריך לטלות מטלית על המקום אשר קרע ממנו הנגע. ואין הלכה כר׳ נחמיה והלכה כחכמים.

ו חזר נגע לבגד מציל את המטלית. חזר למטלית שורף את הבגד. הטולה מן המוסגר בטהור חזר נגע לבגד שורף את המטלית. חזר למטלית הבגד הראשון ישרף והמטלית תשמש את הבגד השני בסימנין:

קאל תעאלי ואם תראה עוד וגא אלנקל אין עוד אלא במקומו אן תט֗הר חית֗ ט֗הרת אולא. פלד֗לך אן ט֗הר נגע פי אלרקעה֗ אלתי עמל פי מוצ֗ע אלנגע אלאול אלד֗י אחרק יחרק אלת֗וב כלה כמא גא אלנץ֗ פרחת היא באש תשרפנו. אמא אן ט֗הר אלנגע פי מוצ֗ע אכ֗ר מן אלת֗וב פיחכם פיה כמא יחכם פי ת֗וב לם יר קבל ד֗לך פיה נגע ולא תחרק אלמטלית ולא נקול קד כאן נגע פי הד֗א אלמוצ֗ע וקד חזר והד֗א הו קולה מציל על המטלית. הטולה מן המוסגר טהור הו אן יאכ֗ד֗ רקעה֗ מן ת֗וב מוסגר וירקע בהא ת֗וב טאהר ת֗ם ט֗הר נגע פי ד֗לך אלת֗וב אלטהור פתחרק תלך אלרקעה֗ אלתי אכ֗ד֗ת מן ת֗וב מוסגר וננזלהא כאן פיהא ט֗הר אלנגע. פאן ט֗הר נגע פי תלך אלרקעה֗ פיחרק אלת֗וב אלמוסגר אלד֗י אנקטעת מנה ת֗ם ינט֗ר פי הד֗א אלנגע אלד֗י ט֗הר פיהא מת֗ל לו הדת֗ פי ת֗וב מן סאיר אלת֗יאב פאן כאן פיה סימן טומאה אחרק אלת֗וב בג֗מלתה והד֗א הו מעני קולה והמטלת תשמש את הבגד השני בסימנין.

אמר יתברך[ב]) ואם תראה עוד ובאה הקבלה[ג]) אין עוד אלא במקומו שתראה במקום אשר נראתה בראשונה. ולזה אם נראה נגע במטלית אשר עשה במקום הנגע הראשון אשר שרף ישרף הבגד כולו כמו שבא הכתוב[ד]) פורחת היא באש תשרפנו. אבל אם נראה הנגע במקום אחר מן הבגד ידון בו כמו שנידון בבגד שלא נראה בו נגע קודם זה ולא תשרף המטלית ולא נאמר כבר היה נגע בזה המקום וחזר הוא אמרו מציל על המטלית. הטולה מן המוסגר טהור הוא שיקח מטלית מבגד מוסגר ויטלה אותה בבגד טהור ואחר זה נראה נגע בזה הבגד הטהור תשרף זאת המטלית אשר לקח מהבגד המוסגר ונחשבה כאילו נראה הנגע בה. ואם נראה נגע בזאת המטלית ישרף הבגד המוסגר אשר נחתכה ממנו ואחר זה יעיין בזה הנגע אשר נראה בה כאילו נולד בבגד משאר הבגדים ואם היה בו סימן טומאה ישרף הבגד כולו וזהו ענין אמרו והמטלית תשמש את הבגד השני בסימנין.

ז קייטא שיש בה פסיפסים צבועים ולבנים פושין מוח לוח שאלו את רבי אליעזר והרי הוא פסיפס יחידי אמר להן לא שמעתי. אמר לו רבי יהודה בן בתירה אלמד בו אמר לו אם לקיים דברי חכמים הין אמר לו שמא יעמוד בו שני שבועות והעומד בבגדים שני שבועות טמא אמר לו חכם גדול אתה שקיימת דברי חכמים. הפשיון הסמוך כל שהוא הרחוק כגרים והחוזר כגרים:

תעמל ת֗יאב מולפה֗ מן רקע צגירה֗ מרבעה֗ רקעה֗ מן כל לון ותסמי סטרנגיה֗ ילבסהא

עושין בגדים מחוברים מחתיכות קטנות מרובעות החתיכה מכל מראה והנערים והנשים לובשין

א) ויקרא י״ג כ״ז. ב) שם שם. ג) ספרא תזריע פט״ז ב׳ (ס״ט ב׳). ד) ויקרא י״ג נ״ז.

ילבסהא אלצביאן ואלנסא תשביה בספרה̈ אלסטרנג וכאנת לא שך פי זמאנהם תלבס פי איאם אלציף ולדלך סמוהא קיטא והו תרגום קיץ. ואסם אלרקעה̇ אלואחדה̈ מן תלך אלרקע פסיפס והו תצגיר פס ידא והו אלכף לכונהא צגירה̈ קדר אלכף סמית בדלך פסיפס וגמעהא פסיפסין. פקאל אן אדא כאנת פיהא פסיפסין לבנים וחדת̇ נגע פי פספס לבן אחד מן תלך אלפסיפסין פאנה יסגיר אלתוב כלה פאן הדת̇ נגע פי פספס לבן אכר פהו מוהלט לאנה קד פשה לאנה קד אצל אן אלפשיון יכון מפסיפס לפסיפס והו קולה פושין מזה לזה ונחסבהא כלהא במנזלה̈ תוב ואחד ואן כאן בינהא פסיפסין צבועין אלתי לא תטמא בנגעים כמא אצלנא ולים נקול אן כל פסיפס מנהא בגד בפני עצמו ולדלך ליס נחתאג אן יכון פי כל פסיפס לבן מנהא שלש על שלש לאנהא כלהא במנזלה̈ תוב ואחד. וקד קאל ר׳ נחמיה פי אלתוספתא לעולם אינו מטמא בנגעים עד שיהא בלבן שלה שלש על שלש ואינה הלכה. פסאלוא ר׳ אליעזר אדא כאן פספס אחד לבן פקט פי הדא אלתוב ואלבקיה̈ צבועים וחדת̇ נגע פי דלך אללבן קאל להם יסגיר. פקאלוא לה ומא פאידה̈ אלהסגר וליס תם שי אכר אבי׳ן יכון פיה אלפשיון פקאל אני לא אעלם מא פאידה̈ אלהסגר הנא עלי נחו מא תקדם פי אלפרק אלתאסע. ובין ר׳ יהודה בן בתירה פאידה̈ אלהסגר וקאל לאנה קד יבקי אלנגע עלי חאלה פי דלך אלפספס יהידי שני שבועות פיכון מוהלט וישרף הבגד בגמלתה כמא גא נץ אלתורה פי דלך והנגע לא פשה טמא הוא באש תשרפנו והדא כלאם צחיח. תם רגע אלי אחכאם אלפשיון פי אלבגדים פקאל אן פשיון הסמוך כל שהוא לקולה כי פשה אי קדר כאן ואן כאן לם ימתד דלך אלנגע פי אלתוב לכן חדת̇ נגע פי מוצ̇ע אכר מן דלך אלתוב פיחתאג אן יכון כגרים אלדי הו שיעור הנגע לקול אללה

לובשין אותם ויקראו בערבי סטרנגיה̇ לפי שזה הבגד דומה למפת עור אשר ישחקו בו אסטרנג[א]) והיו לובשין בזמנם זה הלבוש בלא ספק בימי הקיץ ולזה קראו אותו קייטא והוא תרגום קיץ[ב]). ושם ההתיכה אחת מאלו החתיכות פסיפס והוא לשון קטנות מן פס ידא שהוא הכף מפני שהיא קטנה כמו הכף וקראו החתיכה גם כן פסיפס וקבוצו פסיפסין. ואמר שאם היו בהם פסיפסין לבנים ונולד נגע בפסיפס לבן אחד מאלו הפסיפסין יסגיר הבגד כולו ואם נולד נגע בפסיפס לבן אחר יהיה מוחלט לפי שכבר פשה מפני שכבר הושרש שהפסיון יהיה מפסיפס לפסיפס והוא אמרו פושין מזה לזה ונחשבם כולם במדרגת בגד אחד אף על פי שיש ביניהם פסיפסין צבועים אשר לא יטמאו בנגעים כמו שהשרשנו ולא נאמר שכל פסיפס מהם בגד בפני עצמו ולזה לא הצרכנו שיהיה בכל פסיפס לבן שלש על שלש לפי שהם כולם כמו בגד אחד. וכבר אמר ר׳ נחמיה בתוספתא[ג]) לעולם אינו מטמא בנגעים עד שיהא בלבן שלה שלש על שלש ואינה הלכה. ושאלו את ר׳ אליעזר אם היה פסיפס אחד לבן לבד בזה הבגד והנשארים צבועים ונולד נגע בזה הלבן אמר להם יסגיר. ואמרו לו ומה תועלת ההסגר ואין שם דבר אחר לבן שיהיה בו הפסיון ואמר איננו יודע מה תועלת ההסגר כאן על הדרך שקדם בפרק התשיעי[ד]). וביאר ר׳ יהודה בן בתירה תועלת ההסגר ואמר שלפעמים ישאר הנגע כמו שהיה בזה הפספס יהידי שני שבועות ואז יהיה מוחלט וישרף הבגד כולו כמו שבא לשון התורה בזה[ה]) והנגע לא פשה טמא הוא באש ישרפנו וזה מאמר ברור. אחר זה שב אל דיני הפשיון בבגדים ואמר שהפסיון הסמוך כל שהוא לאמרו[ו]) כי פשה באיזה שיעור שיהיה. ואם לא נתפשט זה הנגע בבגד אבל נולד נגע במקום אחר מזה הבגד צריך שיהיה כגרים שהוא שיעור

כי

והחזור

א) הוא השחוק השקקי. ב) בראשית ט׳ כ״ב. ג) נגעים פ״ה י׳. ד) מ״ג. ה) ויקרא י״ג נ״ה. ו) שם י״ג נ״א.

כי פשה הנגע בבגד חתי תכון אלזיאדה קדר נגע. והחוזר כגרים אלא רגע נגע וטהר פי אלתוב בעד אן טהר ודלך נץ אלתורה ואם תראה עוד בבגד וכו׳ את אשר בו הנגע פיחתאג אן יכון פיה קדר אלנגע ענד אלהרק.

הנגע לפי שאמר השם כי פשה הנגע בבגד עד שיהיה הפסיון שיעור נגע. והחוזר כגרים אם חזר ונראה הנגע בבגד אחר שנטהר וזה לשון התורה א) ואם תראה עוד בבגד וכו׳ את אשר בו הנגע הנה צריך שיהיה בו שיעור הנגע להשרף.

ח השתי והערב מיטמאין בנגעים מיד רבי יהודה אומר השתי משישלק והערב מיד והאונין של פשתן משיתלבנו. וכמה יהא בפקעת ותהא מטמא בנגעים כדי לארוג הימנה שלש על שלש שתי וערב אפילו כולה שתי אפילו כולה ערב היתה פסיקות אינה מטמא בנגעים. רבי יהודה אומר אפילו פסיקה אחת וקשרה אינה מטמאה:

נץ אלתורה או בשתי או בערב וכו׳ ושתי הו אלסדא וערב אללחמה ואלפרק בין אלסדא ואללחמה פי אלצוף בין גדא לאן אלסדא מנה רקיק כתיר ואללחמה גליטה אלכיט. אמא תיאב אלכתאן פסדאהא ולחמתהא שיא ואחדא או יכון בינהמא תפאות יסיר גדא לא יובה לה. ור׳ יהודה יסתדל מן קולה בבגד צמר או בבגד פשתים או בשתי או בערב יקול מה בגד משתגמר מלאכתו אף כולם משתגמר מלאכתן פלדלך לא יטמא ענדה סדא אלצוף חתי ינקע פי אלמא אלסכן לירטב וימתד והו קולה משישלק וגזל אלכתאן חתי יטבך ויבייץ. ואונין של פשתן הי מדגה גזל אלכתאן. ואלחכמים יקולון אן קולה או בשתי או בערב פצלהא מן אלבגדים ואנהא כלהא תטמא מיד. וקד בינא אן אקל מקאדר יטמא בנגעי בגדים שלש אצבעות על שלש אצבעות. ופקעת הי אלתי תסמיהא עאמה אלנאס כבה. פאן כאן פי דלך אלגזל קדר מא יעמל מנה שלש על שלש סדא ולחמה פהו יטמא בנגעים. היתה פסיקות הו אן תכון תלך אלכבה מגמועה מן אכיאט מפתרקה ילף כיט עלי כיט וקאל ר׳ יהודה ולו כאן לפה ואחדה מעקודה למא אנתגס חתי תכון אלכבה כלהא כיט ואחד. ואין הלכה כר׳ יהודה.

לשון התורה ב) או בשתי או בערב וכו׳ ושתי וערב ענינם ידוע וההבדל בין השתי והערב בצמר ברור מאוד מפני שהשתי שלו דק מאוד וחוט הערב עב. אבל בבגד פשתן השתי והערב שוים או יש ביניהם הפרש מעט מאוד שאינו ניכר. ור׳ יהודה מביא ראיה מאמרו בבגד צמר או בבגד פשתים או בשתי או בערב ואומר מה בגד משתגמר מלאכתו אף כולם משתגמר מלאכתם ולזה לפי דעתו לא יטמא שתי הצמר עד שישרה במים המים כדי שיתלהלח ויתפשט והוא אמרם ישלק ומטוה הפשתן עד שיבושל ויתלבן. ואונין של פשתן הם חבילי ג) מטוה הפשתן. והחכמים אומרים שבאמרו או בשתי או בערב הבדיל אותן מהבגדים ושהן כולם מטמאין מיד. וכבר ביארנו ד) שהפחות מהשיעורין אשר יטמא בנגעי בגדים שלוש אצבעות על שלוש אצבעות. ופקעת היא מה שיקרא המון העם בערבי כבה. ואם היה בזה המטוה כדי שיעשו ממנו בגד שלש על שלש בשתי וערב יטמא בנגעים. היתה פסיקות הוא שהיתה זאת הפקעת מקובצת מחוטים נפרדים הכרוכים חוט על חוט ואמר ר׳ יהודה אפילו פסיקה אחת קשורה לא תטמא עד שתהיה הפקעת כולה חוט אחד. ואין הלכה כר׳ יהודה.

א) ויקרא י״ג נ״ו. ב) שם שם מ״ז. ג) מדגה הוא כמו מראשה הנמצא בספר שרשים וכן לדווי. ד) כלים פכ״ז מ״א.

ט המעלה מן הפקעת לחברתה מן הסליל לחברו מן הכובד עליונה לכובד התחתונה וכן שני דפי חלוק שנראה נגע באחד מהן הרי השני טהור. בנפש המסכת ובשתי העומד הרי אלו מיטמאין בנגעים מיד. רבי שמעון אומר השתי אם היה רצוף מיטמא.

קד דכרנא אן פקעת כבה אלגזל. ויעמל שבה געבה קצב מן עוד מתקובה ילף עליהא אלחיאך אלגזל והי משהורה ענדהם והי אלתי תתסמי סליל וכבד העליונה וכבד התחתונה אלכשבתין אללתין אלסדא ממדוד בינהמא פי אלמנסג אלואקף וקד שרחנא דלך פי אלהאדי ואלעשרין מן כלים. פאדא נקל אלגזל באלתחויל מן כבה אלי כבה או מן מסרקה עלי מסרקה וצארת אלכבתין או אלמסרקתין מתצלין בכיט ואחד וחדת נגע פי אחדהמא פאלאכרי טאהרה. וכדלך אדא אלוי אלגזל מן תלך אלכשבה אלפוקיה אלי אלספליה והו אלדי יסמיה אלחאיך תסדיה וחדת נגע פי אלגזל אלמלפוף עלי אחדי אלכשבתין פאן אלגזל אלמלפוף עלי אלכשבה אלאכרי טאהר. וכדלך שני דפי חלוק הו ענד אלתפציל אדא בקית רקעתין מתצלתין בכיט מן אלסדא או מן אללחמה וטהר נגע פי אחדהמא פאלאכרי טאהרה. וקולה בנפש המסכת ובשתי העומד יעני אדא טהר אלנגע פי תלך אכיאט אללחמה אלתי רמית פי דלך אלתוב אלדי פי אלמנסג ופי אלקיאם אלמתצל בהא אלדי לם ינסג ודלך הו שתי העומד פאן אלכל קד אנתגס לאנהמא גמיעא כשי ואחד אעני כל מא מן כבד העליונה לכבד התחתונה לא מא אנתסג מנה ולא מא בקי עומד. ור׳ שמעון יקול אן אלקיאם אדא כאן מצפף מצלוח כמא יפעל אלחאכה ענד אלנסג פחיניד ינתגס באלנגע אלדי טהר בנפש המסכת אמא אן כאן גיר מצפף ולא רתב ללנסיג פהו כאלמנפצל ען נפש המסכת. ואין הלכה כר׳ שמעון.

כבר זכרנו[א] שפקעת היא פקעת הטווי. ועושין כמין שפופרת קנה מעץ נקובה וכורך עליה האורג הטווי והיתה ידועה אצלם והיא הנקראת סליל וכובד העליונה וכובד התחתונה הם שני העצים אשר ביניהם נמשך השתי במטוה העומד וכבר ביארנו זה באחד ועשרים מכלים[ב]. ואם העלה ונלגל הטווי מן פקעת אל פקעת או ממסרק אל מסרק והיו שתי הפקעות או המסרקות מחוברות בחוט אחד ונולד נגע באחת מהן האחרת טהורה. וכן אם גלל הטווי מזה העץ העליון אל התחתון והוא אשר יקרא האורג בערבי תסדיה ונולד נגע בטווי הכרוך על אחר משני העצים הטווי הכרוך על העין האחר טהור. וכן שני דפי חלוק הוא בעת שחותכין אותו אם נשארו שני דפין מחוברין בחוט מן השתי או מן הערב ונראה נגע באחד מהן השני טהור. ואמרו בנפש המסכת ובשתי העומד רצה לומר אם נראה הנגע באלו החוטים מן הערב המושלכים בזה הבגד אשר במסכת ובשתי העומד המחובר בו ואשר לא נארג עדיין וזהו שתי העומד הכל טמא לפי שהם כולם כדבר אחד רצה לומר כל מה שיש מן הכובד העליונה לכובד התחתונה לא מה [שכבר] נארג ממנו ולא מה שנשאר עומד. ור׳ שמעון אומר שאם היה השתי העומד רצוף כראוי כמו שעושים האורגים בעת הטויה אז יטמא בנגע הנראה בנפש המסכת אבל אם אינו רצוף ואין האריג מסודר הוא כנפרד מנפיש המסכת. ואין הלכה כר׳ שמעון.

י נראה בשתי העומד האריג טהור נראה באריג השתי העומד טהור. נראה בסדין שורף את הנימין נראה בנימין הסדין טהור. חלוק שנראה בו נגע מציל את האמריות שבו אפילו הן ארגמן.

סדין

א) מ״ח. ב) מ״א.

סדין אלרדא אלצגיר. וגימין אלהדב ואמריות אלצנאיף ואלעלאמאת. ואסתדל עלי דׄלך מן קולה ושרף את הבגד או את השתי או את הערב בצמר או בפשתים וכאן חקה אן יקול ושרף את בגד הצמר או הפשתים פמן קולה בצמר או בפישתים ידל אן פיהמא מא יחרק ופיהמא יתרך פגׄא אלנקל לאן יתרך מנה אלעלאמת ולו כאנת ארגמן אלדׄי הו צוף לילא תטׄן אן אלעלאמאת לא תכׄלץ מן אלחרק אלא אן כאנת חריר ודׄהב ונחו דׄלך בל ולו כאנת צוף או כתאן.

סדין מעיל קטן. וגימין הציציות. ואמריות הכנפות והשפתות. והביאו ראיה על זה מאמרוא) ושרף את הבגד או את השתי או את הערב בצמר או בפשתים והיה ראוי שיאמר ושרף את בגד הצמר או הפשתים הנה מאמרו בצמר או בפשתים ראייה שיש בשניהם מה שישרף ומה שיעזב ובאה הקבלהב) שיעזבו האומריות שלו אפילו הם ארגמן שהוא צמר שלא תחשוב שאומריות לא יוצלו מהשרפה אלא אם היו ממשי וזהב וכיוצא בהן אלא אפילו היו צמר או פשתים.

יא כל הראוי ליטמא טמא מת אף על פי שאינו ראוי ליטמא מדרס מיטמא בנגעים כגון קלע של ספינה ווילון ושבים של סבכה ומטפחות של ספרים וגלגילון ורצועות מנעל וסנדל שיש בהן רוחב כגרים הרי אלו מיטמאין בנגעים. סגום שנראה בו נגע רבי אליעזר בן יעקב אומר עד שיראה באריג ובמוכין. החמת והתורמל נראין כדרכן ופושה מתוכו לאחוריו ומאחוריו לתוכו.

קד בינא פי מואצׄע מן כלים אן תׄם אשיא כתׄירה תטמא במת ולא תטמא במדרס הזב לכונהא אינן עשויות למשכב ומן גׄמלתהא קלע אלספינה ואלסתארה ומנאדיל אלחׄאמין כמא בינא פי אלראבע ואלעשרין מן כלים והנאך בינא אלסבכות אלתי לא תנתגׄס במדרס ותנתגׄס במת. ואשתראטה ברוחב גריס בין גׄדא לאן לא יכון נגע אקל מכגרים מרובע כמא תאצל. וגלגילון חזאם יחתזם בה אלאנסאן ולעלה מפרד מן קולה הגליונים. וסגוס אלברנוס ונחוה מן תׄיאב אלצוף אלכׄשנה. ואצל הדׄא אן אללה קאל פי נגעי בגדים פחתת היא בקרחתו או בגבחתו וקאלוא פי ספרא בקרחתו אלו השחקין יעני אלתׄיאב אלכׄלקה אלתי דׄהב זיברהא ואסתוי סטחהא בגבחתו אלו החדשים יעני אלתׄיאב אלגׄדידה אלתי להא זיבר. ותׄיאב אלצוף אדׄא כאנת גׄדידה ולא סימא אלגׄליטׄה מנהא מתׄל אלבראנס ואלגפאיר ואלאכסיה אדׄא כאנת גׄדידה תתחבב ויכון עלי סטח אלנסיגׄ הבוב מן צוף נאתיה הי אלתי סמאהא מוכין לשבההא

כבר ביארנו בכמה מקומות מכלים שיש דברים רבים המיטאמין במת ואין מיטמאין במדרס הזב לפי שאינן עשויים למשכב ומכללם קלע הספינה ווילון ומטפחות הספרים כמו שביארנו בארבעה ועשרים מכלים ג) ושם ביארנוד) הסבכות אשר לא ישמאו במדרס ויטמאו במת. והתנאי ברוחב גרים ברור מאוד לפי שלא יהיה נגע פחות מכגרים מרובע כמו שהושרשה). וגלגילון חגורה שיחגור בו אדם ואולי הוא נגזר מאמרוו) הגליונים. וסגוס בערבי אלברנוס וכיוצא בו מבגדי צמר הגסים. ושורש זה שהשם אמרז) בנגעי בגדים פחתת היא בקרחתו או בגבחתו ואמרו בספראח) בקרחתו אלו השחקים רצה לומר הבגדים הבלויים אשר ניטל שערם ונשתוה שטחם בגבחתו אלו החדשים רצה לומר הבגדים החדשים אשר עליהם שער. ובגדי צמר כאשר הם חדשים וכל שכן כשהם עבים כמו הברנס והמעפורת והקסתות אם הם חדשים עליהם גרגירים והוא שיש על שטח האריג כמו גרגירים מצמר הבולטים והם אשר קרא אותם מוכין

לפי

באלמוכין

א) ויקרא י״ג נ״ב. ב) ספרא תזריע פט״ו ב׳ (ס״ט א׳). ג) מ״ג. ד) מט״ז. ה) פ״ו מ״א. ו) ישעיה ג׳ כ״ג. ז) ויקרא י״ג נ״ה. ח) תזריע פט״ו י׳ (ס״ט ב׳).

באלמוכין והו אלצוף אלדי תמלי בה. אלמכאד ואלוסאיד וגירהא. פיקול ר׳ אליעזר אן אלנגע אדא טהר פי אלברנוס או מא אשבהה יחתאג אן יכון אלנגע פי נפס אלנסיג ופי אלתהביב אלנאתי עלי סטחה. והלכה כר׳ אליעזר בן יעקב. וקד בינא פי אלעשרין מן כלים אן המת ותורמל אועיה גלד. ומעני נראין כדרכן אנא לא נלזם אן תקלב חתי נרי מא הדת פי דאכלהא ולא נפתש בין טיאתהא וכיאטתהא.

לפי שדומים למוכין והוא הצמר אשר ימלאו בו הכרים והקסתות וזולתם. ואמר ר׳ אליעזר אם נראה הנגע בסגוס או בדומה לו צריך שיהיה הנגע באריג עצמו או בגרגרים הבולטים על שטחו והלכה כר׳ אליעזר בן יעקב. וככר ביארנו בעשרים מכלים[א] שחמת ותורמל הם כלי קבול עור. וענין נראין כדרכם כלים שאין אנו צריכים להפכם עד לראות מה שנמצא בתוכם ולא לחפש בקמטיהם ובתפירותיהם.

יב בגד המוסגר שנתערב באחרים כולם טהורים קצצו ועשאו מוכין טהור ומותר בהנייתו והמוחלט שנתערב באחרים כולם טמאין. קצצו ועשאו מוכין טמא ואסור בהנייתו:

הדא כלה בין לאן בגד המנוגע אסור בהנאה לקולה תעאלי באש תשרפנו.

זה כולו מבואר לפי שבגד המנוגע אסור בהנאה לאמרו יתברך[ב] באש תשרפנו.

פרק שנים עשר.

א כל הבתים מיטמאים בנגעים חוץ משל נכרים. הלוקח בתים מן הנכרים יראו בתחלה. בית עגול בית טריגון בית הבנוי בספינה באסקריא על ארבע קירות אינו מיטמא בנגעים ואם היה מרובע אפילו על ארבע עמודים מטמא:

קאל תעאלי ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם וגא אלנקל אחוזתכם מיטמא בנגעים ואין אחוזת גוים מיטמא בנגעים וכשם שאין אחוזתכם מיטמא בנגעים כך אין בגדיהם וגופן מיטמאין בנגעים. וכרר לפטה קירות פי נגעי בתים מרתין ומיעוט קירות שתים פלא ינתגס בנגעים חתי יכון לו ארבע היטאן. ובית טריגון הו אן יכון לה תלתה היטאן. ואסכריה נוע מן אלבניאן גיר מתצל באלארץ אלא כארג פי אלהוא ולדלך לא ינתגס לא הו ולא בית שבספינה לקולה בבית ארץ אחוזתכם חתי יכון מתצל באלארץ. וקולה אפילו ארבעה עמודים יעני ולו לם תכן גיר ארבעה אעמדה פי אלארץ ועליהא סקף פאנה יטמא בנגעים ועלי אנה מפתוח מן אלארבע גהאת.

אמר יתברך[ג] ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם ובאה הקבלה[ד] אחוזתכם מיטמא בנגעים ואין אחוזת גוים מיטמא בנגעים וכשם שאין אחוזתם מיטמא בנגעים כך אין בגדיהם וגופן מיטמאין בנגעים. וכפל מלת קירות בנגעי בתים שתי פעמים ומיעוט קירות שתים הנה אינו מיטמא בנגעים עד שיהיה לו ארבעה קירות[ה]. ובית טריגון הוא שיש לו שלשה כתלים. ואסכריה מין בנין שאינו מחובר לארץ אלא יוצא לאויר ולזה אינו מיטמא לא הוא ולא בית שבספינה לאמרו בבית ארץ אחוזתכם עד שיהיה מחובר לארץ[ו]. ואמרו אפילו ארבעה עמודים רצה לומר אפילו לא היו אלא ארבעה עמודים בארץ ועליהם גג הבנין יטמא בנגעים אף על פי שהוא פתוח מארבעה צדדיו.

בית

א) מי״א. ב) ויקרא י״ג נ״ז. ג) שם י״ד ל״ד. ד) ספרא מצורע פ״ה ו׳ (ע״ג א׳). ה) שם פ״ו ב׳ (ע״ג ב׳). ו) שם פ״ה ד׳ (ע״ג א׳).

ב בית שאחד מצדדיו מחופה בשיש אחד בסלע ואחד בלבנים ואחד בעפר טהור. בית שלא היו בו אבנים ועצים ועפר ונראה בו נגע ואחר כך הביאו בו אבנים ועצים ועפר טהור וכן בגד שלא ארג בו שלש על שלש ונראה בו נגע ואחר כך ארג בו שלש על שלש טהור. אין הבית מיטמא בנגעים עד שיהא בו אבנים ועצים ועפר:

שיש אלרכֿאם ואלגרץ׳ אנה לא יטמא בנגעים חתי תכון חיטאנה מן חגֿארהֿ ותראב ואלאגֿר ליס בחגֿר ולא אלבית אלמבני מנהא יטמא בנגעים וקאל תעאלי ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית פדל אנה יכון מבניא מן אבנים ועצים ועפר וחינ׳ד יטמא.

שיש כמשמעו והכוונה בו שלא יטמא בנגעים עד שיהיו כתליו מאבנים ועפר והלבנה אינה חשובה כאבן והבית הבנוי ממנה לא יטמא בנגעים ואמר יתברך א) ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית הורה בזה שיהא בנוי מאבנים ועצים ועפר ואז יטמא.

ג וכמה אבנים יהיו בו רבי ישמעאל אומר ארבע רבי עקיבה אומר שמנה שהיה רבי ישמעאל אומר עד שיראה כשני גריסין על שתי אבנים או על אבן אחת רבי עקיבה אומר עד שיראה כשני גריסין על שתי אבנים לא על אבן אחת. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר עד שיראה כשני גריסין על שתי אבנים בשני כתלים בזוית ארכו כשני גריסין ורחבו כגרים:

ממא יגֿב אן תעלמה אן שיעור נגעי בתים שני גריסין לקולה וראה הכהן את הנגע והנה הנגע מלמד שאין הנגע מטמא אלא בכשני גריסין. פעלי מדֿהב ר׳ ישמעאל אלדֿי יקול אן אדֿא נראה כשני גריסין על אבן אחת טמא אקל מא יכון פי אלבית ארבע חגֿארהֿ חגֿר ואחדהֿ פי כל חאיט חתי יכון כל האיט מן היטאן אלבית ראוי לנגעים. ועלי מדֿהב ר׳ עקיבה אלדֿי יקול אן אלשני גריסין על שתי אבנים ולא בד פלא אקל מן תֿמאן חגֿארהֿ. ור׳ אלעזר בן ר׳ שמעון יקול אן קול אללה בקירות הבית יחתאגֿ אן יכון אלנגע פי אלארבע חיטאן כגרים פי כל חאיט מן אלחאיטין אלדֿין תנעמל מנהמא אלזאויהֿ פיכון הדֿא אלנגע אלדֿי ערצֿה כגרים וטולה כשני גריסין משתרך בין חאיטין חתי יכון בקירות ודֿלך לא ימכן אלא באן יכון פי אלזאויהֿ הכדֿא. והלכה כר׳ עקיבה.

ממה שצריך שתדעהו הוא ששיעור נגעי בתים שני גריסין לאמרו ב) וראה הכהן את הנגע והנה הנגע מלמד שאין הנגע מטמא אלא בכשני גריסין. הנה על דעת ר׳ ישמעאל האומר שאם נראה כשני גריסין על אבן אחת טמא הפחות מה שיהיה בבית הוא ארבע אבנים אבן אחת בכל כותל עד שיהיה כל כותל מכותלי הבית ראוי לנגעים. ועל דעת ר׳ עקיבה האומר שהשני גריסים על שני אבנים דוקא לא יהיה הבית פחות משמונה אבנים. ור׳ אלעזר בן ר׳ שמעון אומר שממה שאמר השם בקירות הבית יצטרך שיהיה הנגע בארבעה כתלים כגרים בכל כותל משני הכתלים אשר תעשה מהם הזוית ואם כן יהיה זה הנגע אשר רחבו כגרים וארכו כשני גריסין משותף בין שני כתלים עד שיהיה בקירות וזה אי אפשר אלא אם היה בזוית כמו זה 51 והלכה כר׳ עקיבה.

ד עצים כדי ליתן תחת השקוף רבי יהודה אומר כדי לעשות סנדל לאחורי

השקוף

א) ויקרא י״ד מ״ה. ספרא מצורע פ״ה א׳ (ע״ד א׳). ב) שם שם ל״ז. ספרא מצורע פ״ו א׳ (ע״ג ב׳).

השקוף. עפר כדי ליתן בין פצים להברו. קירות האבוס וקירות המחיצה אינן מיטמאין בנגעים. ירושלים וחוצה לארץ אינן מיטמאין בנגעים:

קד אצל אנה יחתאג אן יכון פיה עצים. ושקוף אלעתבה אלפוקיה מן אלבאב. פקאל אן ולו טרף עוד יתבע בה אלנגאר ענד תרכיב אלעתבה דלך אלמקדאר אדא כאן פיה יטמא הבית. וסנדל רפאדה יעדל בהא מן כלף התי יסתוי סטה אלעתבה. וליכת הדה אלשיעורין מן אלתחציל פי חיז יקאל פיהא הלכה כפלוני. ופצים הו נצף אלהגר או נצף אלאגורה פאדא געל אלנצפין ואחד בגנב תאן יבקי בינהמא כלל ימלי באלתראב. ואיבוס אלמעלף. וקירות המחיצה הי סקיפה לם תעמל ללסכן ואנמא עמלת לתסתטל תחתהא אלבהאים מן אלשמס. ואנמא כון בתי הוץ לארץ לא תטמא בנגעים פדלך נץ אלתורה לאן אול אלפרשה כי תבאו אל ארץ כנען וכון ירושלם לא תטמא בנגעים קולה ארץ אחוזתכם וירושלם לא נתחלקה לשבטים ואנמא הי בית עבאדה משתרך לגמיע אלעאמין.

כבר הושרש שצריך שיהיה בבית עצים. ושקוף המשקוף העליון מן הפתח. ואמר שאפילו היה כשיעור קצה העץ אשר הנגר נותן תחת המשקוף בעת שיחברהו יטמא הבית. והסנדל התיכה עץ שמניחין לאחורי השקוף כדי שישתוה שטחו. ואין דקדוק באלו השיעורים עד שיאמר בהן הלכה כפלוני. ופצים הוא חצי האבן או חצי הלבנה ואם הניח השני חצאים האחד בצד השני וישאר בין שניהם חלל ימלא אותו בעפר. ואיבוס מקום המספוא. וקירות המחיצה התקרה שאינה נעשה לדירה ולא נעשה אלא להגן תחתיה הבהמות מן השמש. וכתי הוצה לארץ אינן מיטמאין בנגעים וזה מן התורה לפי שכתוב בתחילת הפרשה[א] כי תבואו אל ארץ כנען וירושלם אינו מיטמא בנגעים לפי שנאמר ארץ אחוזתכם וירושלם לא נחלקה לשבטים ואינו אלא בית תפלה המשותף לכל העולם[ב].

ה כיצד ראיית הבית ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית אפילו תלמיד חכם ויודע שהוא נגע ודאי לא יגזור ויאמר נגע נראה לי בבית אלא כנגע נראה לי בבית. וצוה הכהן ופנו הבית בטרם יבא הכהן לראות את הנגע ולא יטמא כל אשר בבית ואחר כן יבא הכהן לראות את הבית ואפילו חבילי עצים ואפילו חבילי קנים דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר עסק הוא לפינוי אמר רבי מאיר וכי מה מטמא לו אם תאמר כלי עציו ובגדיו ומתכתו מטבילן והן טהורים על מה חסה התורה על כלי חרשו ועל פכיו ועל טפיו אם כך חסה התורה על ממונו הבזוי קל וחומר על ממונו החביב אם כך על ממונו קל וחומר על נפש בניו ובנותיו אם כך על של רשע קל וחומר על של צדיק:

חבילי עצים והבילי קנים קבץ אלחטב וקבץ אלקצב. עסק הוא לפינוי יעני אן חירה ותשגיב הו תכליפה אזאלה חבילי עצים וחבילי קנים לאנה ישתגל ען אלכלים. ועסק אלשגל ואלחירה מן קולה כי התעשקו עמו. וקד עלמת אן כלי הרש אין להם טהרה במקוה פדכר מן כלי הרש אקלהא תמן

חבילי עצים והבילי קנים אגודות עצים ואגודות קנים. עסק הוא לפינוי רצה לומר שזהו עמל ויגיעה להטריחו שיפנה הבילי עצים וחבילי קנים מה שימנעהו שיעסוק בכלים. ועסק עשיית מלאכה ויגיעה מאמרו[ג] כי התעשקו עמו. וכבר ידעת[ד] שכלי הרש אין להם טהרה במקוה וזכר מכלי חרש היותר

א) ויקרא י״ד ב׳. ב) עיין ספרא מצורע פ״ה א׳ ו׳ (ע״ב ד׳). ג) בראשית כ״ו כ׳. ד) כלים פ״ב מ״א.

ת̇מן והו פך אלשמן וטפי והי אניה̈ צגירה̈ ג̇דא צ̇יקה̈ אלפם לא תכ̇רג̇ מנהא אלא נקטה̈ נקטה̈ כמא בינא פי כלים. וקולה אם כך על של רשע עלי אצל נבין לך ד̇לך אן הד̇ה אלצרעת אלמד̇כורה̈ פי אלתורה אנמא הי קאלוא עקאב לבעל לשון הרע כי ינפרד ען אלנאס פיסתריחון מן אד̇יה̈ לסאנה פתבתדי פי ביתה פאן תאב ואנתבה או תתעדי לפרשה והו קולה בכל מלאכת עור פאן תאב או תתעדי אלי ת̇יאבה בבגד צמר פאן תאב או תתעדי לג̇סמה בעור בשרו. והד̇א שי עלי טריק אלמעג̇זה̈ ואלאיה̈ מת̇ל מי שוטה אלא תרי אנהא אמור גיר טביעיה̈ ולא מנקאסה̈ בוג̇ה לאן אלת̇יאב ואלביות ג̇מאדאת ואלגיר האדת̇ פיהא ליס הו צרעת אלא בתסמיה̈ אלשריעה̈ עלי אלנחו אלד̇י ד̇כרנא. וכד̇לך נגעי אדם תראה יג̇על אלנתקים צרעת והו דא אלת̇עלב ויט̇הר הפך כולו לבן והו נהאיה̈ אלברץ̇ ואשד̇ה ואעט̇מה ואנמא הי אמור שרעיה̈ עלי מא ד̇כרנא, פלהד̇א אלאצל סמאה רשע.

היותר פחות בערכו והוא פך השמן וטפי והוא כלי קטן מאוד צר הפה שאינו מוציא אלא טיפה טיפה כמו שביארנו בכליםא). ואמרו אם כך על של רשע הוא לפי השורש אשר נבאר לך וזה שזאת הצרעת הנזכרת בתורה לפי מה שאמרו איננה אלא עונש לבעל לשון הרע ב) כדי שיפרד מבני אדם וישקטו ממכת לשונו ותתחיל הצרעת בביתו ואם ישוב והתעורר מוטב ואם לא תעבור אל מצעותיו והוא אמרו ג) בכל מלאכת עור ואם שב מוטב ואם לא תעבור אל בגדיו ד) בבגד צמר וגו׳ ואם שב מוטב ואם לא תעבור אל גופו ה) בעור בשרו. וזה דבר הוא על דרך אות ומופת כמו מי סוטה הלא תראה שהם דברים שאינם בטבע ולא בהקשה כלל מפני שהבגדים והבתים הם מן הדומם ואשר לא יולד בהם דבר איננו צרעת אלא על מה שתקראהו התורה על הדרך אשר זכרנו. וכן תראה בנגעי אדם שישים הנתקים צרעת והוא חולי השועל ויטהר ההופך כולו לבן אף על פי שזהו תכלית הצרעת והיותר חזקה והיותר עצומה ואלו הדברים אינם אלא חוקים לפי מה שזכרנו הנה. לזה השורש קראהו רשע.

ו אינו הולך לתוך ביתו ומסגיר ואינו עומד בתוך הבית שהנגע בתוכו ומסגיר אלא עומד על פתח הבית שהנגע בתוכו ומסגיר שנאמר ויצא הכהן מן הבית אל פתח הבית והסגיר את הבית שבעת ימים ובא בסוף השבוע וראה אם פשה וצוה הכהן וחלצו האבנים אשר בהן הנגע והשליכו אתהן אל מחוץ לעיר אל מקום טמא. ולקחו אבנים אחרות והביאו אל תחת האבנים ועפר אחר יקח וטח את הבית אינו נוטל אבנים מצד זה ומביא לצד זה ולא עפר מצד זה ומביא לצד זה. ולא סיד מכל מקום אינו מביא לא אחת תחת שתים ולא שתים תחת אחת אלא מביא שתים תחת שתים תחת שלש תחת ארבע. מכאן אמרו אוי לרשע אוי לשכנו שניהן חולצין שניהן קוצעין שניהן מביאין את האבנים אבל הוא לבדו מביא את העפר שנאמר ועפר אחר יקח וטח את הבית אין חברו מטפל עמו בטיחה:

קאל אללה וחלצו את האבנים ולקחו אבנים אחרות פלד̇לך אין חולצין פחות משתים ואין מביאין פחות משתים. וקולה ולא סיד מכל מקום לקולה ועפר אחר יקח ואלסיד ליס הו עפר בל חג̇ר מחרק. והד̇א אלגמע

אמר השם ו) וחילצו את האבנים ולקחו אבנים אחרות הנה לזה אין חולצין פחות משתים ואין מביאין פחות משתים. ואמרו ולא סיד מכל מקום לאמרו ז) ועפר אחר יקח והסיד אינו עפר אבל אבן הנשרף. ומה הקבוץ

א) שם פ״ג מ״ב. ב) עיין ספרא מצורע פ״ה ב׳ ע״ג א׳). ג) ויקרא י״ג מ״ח. ד) שם י״ג מ״ז. ה) שם י״ג ב׳. ו) ויקרא ג׳ מ״ב. ז) שם.

אלנמע אלד̇י גא פי קולה וחלצו ולקחו והביאו ראגע אלי צאחב אלבית אלמנוגע ואלד̇י יג̇אורה אד̇א כאן אלחאיט משתרכא בין ביתין והו קולה הנא אוי לרשע ואוי לשכנו.

שאמר וחלצו ולקחו והביאו בלשון רבים מוסב אל בעל הבית המנוגע ושכנו אם היה הכותל משותף לשני הבתים וזה אמרם כאן אוי לרשע ואוי לשכנו.

ז בא בסוף שבוע וראה. אם חזר ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית והוציא אל מחוץ לעיר אל מקום טמא הפסיון הסמוך כל שהוא והרחוק כגרים והחוור כבתים כשני גריסין :

הד̇א מת̇ל מא תקדם פי נגעי בגדים וד̇לך אן גא פי נגעי בתים איצ̇א והנה פשה הנגע בקירות הבית פאד̇א כאן אלפשיון בקירות הבית לא סמוך לנגע הראשון יחתאג̇ אן יכון נגע והו כגרים כמא בינא. וקאל איצ̇א פי נגע חוזר ואם ישוב הנגע ופרח בבית אן ימתד שיעור נגעי בתים אלד̇י הו שני גריסין פי אלטול ופי אלערץ̇ גרים אחד עלי מא אצלנא פי הד̇א אלפרק.

זה דומה למה שקדם בנגעי בגדים וזה שבא בנגעי בתים גם כן א) והנה פשה הנגע בקירות הבית ואם כן אם היה הפסיון בקירות הבית לא סמוך לנגע הראשון צריך שיהיה נגע והוא כגרים כמו שביארנו. ואמר גם כן בנגע חוזר ב) ואם ישוב הנגע ופרח בבית שיתפשט שיעור נגעי בתים אשר הוא שני גריסים באורך וברוחב גרים אחד לפי מה שהשרשנו בזה הפרק.

פרק שלשה עשר.

א עשרה בתים הן הכהה בראשון והולך לו קולפו והוא טהור הכהה בשני והולך לו קולפו והוא טעון צפרים הפושה בראשון חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע חזר נותץ לא חזר טעון צפרים עמד בראשון ופשה בשני חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע. חזר נותץ לא חזר טעון צפרים עמד בזה ובזה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע. חזר נותץ. לא חזר טעון צפרים. אם עד שלא טיהרו בצפרים נראה בו נגע הרי זה ינתץ ואם משטהר בצפרים נראה בו נגע. יראה בתחלה:

יקול אן עשר חאלאת תכון ללבית ולהא אחכאם מכ̇תלפה̈ כמא יד̇כר. אלאולי אן יצ̇עף לון אלנגע פי שבוע ראשון. ואלחאלה̈ אלת̇אניה̈ אן יעדם אלנגע ג̇מלה̈ פי שבוע ראשון פאלחכם פי האד̇ין אלחאלין אן יקשר מוצ̇ע אלנגע ויבקי אלבית טאהר. ואלחאלה̈ אלת̇אלת̇ה̈ אן יצ̇עף לון אלנגע פי שבוע שני. ואלחאלה̈ אלראבעה̈ אן יעדם אלנגע ג̇מלה̈ פי שבוע שני פאלחכם פי האד̇ין אלחאלין אן יקשר אלבית ויחתאג̇ טהרת צפרים כמא סנבינהא. פאן זאד אלנגע בשבוע ראשון פאלחכם פי ד̇לך

חולץ

אמר שעשרה ענינים הם לבית ולהם דינים משונים כמו שיזכור. וענין הראשון שכהה מראה הנגע בשבוע ראשון. וענין השני שהלך לו הנגע כולו בשבוע ראשון והדין באלו השני הענינים שיקלוף מקום הנגע והבית ישאר טהור. וענין השלישי שכהה מראה הנגע בשבוע שני. וענין הרביעי שהלך לו הנגע כולו בשבוע שני והדין באלו השני ענינים שיקלוף הבית כולו וטעון טהרת ציפרים כמו שיבאר. ואם פשה הנגע בשבוע ראשון הדין הוא בזה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע. ואם חזר הנגע אחר זה יתוץ הבית

כולו

א) ויקרא י״ד ל״ט. ב) שם שם מ״ג.

חוליץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע. פאן רגֿע אלנגע בעד דֿלך פיהדם אלבית כלה והדֿה הי אלחאלה אלכֿאמסה. ואן לם ירגֿע אלנגע פהו יחתאג שני צפרים והדֿה הי אלחאלה אלסאדסה. פאן בקי אלנגע עלי חאלה בשבוע ראשון וזאד פי שבוע שני והדֿה הי אלחאלה אלסאבעה פאלחכם פי דֿלך חוליץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע. פאן רגֿע אלנגע בעד דֿלך יהדם אלבית כלה ואן לם ירגֿע אלנגע פהו טעון צפרים והדֿה הי אלחאלה אלתֿאמנה. פאן בקי אלנגע עלי חאלה בשבוע ראשון ובשבוע שני והדֿה הי אלחאלה אלתאסעה פחכמה הוליץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע. פאן רגֿע אלנגע יהדם אלבית ואן לם ירגֿע טעון צפרים והדֿה הי אלחאלה אלעאשרה. והדֿה אלאחכאם אלתי אכֿבר בהא פי הדֿה אלחאלאת מנהא נצוץ אלתורה ומנהא נקל מסנד אלי אשאראת פי אלנץ. אמא נצוץ אלתורה פהי אלאחכאם אלתי דֿכר פי פושה בשבוע ראשון אלדֿי קאל פיה חוליץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע הזר נותץ לא חזר טעון צפרים. וקאל תעאלי פי תלך אלפרשה ובא הכהן וראה והנה פשה הנגע וקאל בעד דֿלך ונתץ את הבית קאלוא במי הוא מדבר אם בפושה בראשון הרי אמור הא אינו מדבר אלא את שבא בסוף שבוע ראשון ומצאו עומד ובא בסוף שבוע שני ומצאו פושה פחכם פיה כחכם פושה בראשון בעינה לאן קאל פי פושה בראשון ושב הכהן וקאל פי הדֿא אלכלאם אלדֿי גֿא אלתפסיר אנה בפושה בשני ובא הכהן וקאלוא שיבה היא ביאה מה שיבה הוליץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע אף ביאה חוליץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע. וקאל תעאלי פי תלך אלפרשה איצֿא ואם בא יבא הכהן וראה והנה לא פשה הנגע קאלוא במי הוא מדבר אם בפושה בראשון הוא אמור אם בפושה בשני הוא אמור הא אינו מדבר אלא את שבא בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני וראה והנה לא פשה הנגע

וגעלוא

כולו וזהו הענין החמישי. ואם לא חזר הנגע טעון ציפרים וזהו הענין הששי. ואם נשאר הנגע כמו שהיה בשבוע ראשון ופשה בשבוע שני וזהו ענין השביעי הדין בזה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע. ואם חזר הנגע אחר זה יתוץ הבית כולו ואם לא חזר הנגע טעון צפרים וזהו ענין השמיני ואם נשאר הנגע כמו שהיה בשבוע ראשון ובשבוע שני וזהו ענין התשיעי דינו חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע. ואם חזר הנגע יתוץ הבית ואם לא חזר טעון ציפרים וזהו ענין עשירי. ואלו הדינים אשר אמר באלו הענינים מהם פסוקי התורה ומהם קבלה סמוכה על רמזים בכתוב. ופסוקי התורה הם הדינים אשר זכר בפושה בשבוע ראשון שאמר בו חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע הזר נותץ לא חזר טעון ציפרים. ואמר יתברך בזאת הפרשה[א] ובא הכהן וראה והנה פשה הנגע ואמר אחר זה ונתץ את הבית אמרו[ב] במי הוא מדבר אם בפושה ראשון הרי אמור הא אינו מדבר אלא את שבא בסוף שבוע ראשון ומצאו עומד ובא בסוף שבוע שני ומצאו פושה הנה הדין בו כדין פושה בראשון בעצמו לפי שאמר בפושה בראשון[ג] ושב הכהן ואמר בזה המאמר אשר בא פירושו שהוא בפושה בשני[ד] ובא הכהן ואמרו[ה] שיבה היא ביאה מה שיבה הולין וקוצה וטח ונותן לו שבוע אף ביאה הולין וקוצה וטח ונותן לו שבוע. ואמר יתברך בזאת הפרשה גם כן[ו] ואם בא יבא הכהן וראה והנה לא פשה הנגע אמרו[ז] במי הוא מדבר אם בפושה בראשון הא אמור אם בפושה בשני הא אמור הא אינו מדבר אלא את שבא בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני וראה והנה לא פשה הנגע ועשו גם כן דין עומד בראשון ובשני כדין פושה בשני לאמרו כאן בעוסד בראשון ובשני ואם בא יבא הכהן ואמר בפושה בשני ובא הכהן וראה כמו שביארנו. ואמרו גם כן[ח] נאמרה צרעת ממארת בבתים ונאמרה צרעת

ממארת

א) ויקרא י״ג מ״ד. ב) ספרא מצורע פ״ב ז׳ (ע״ג ד׳). ג) ויקרא י״ג ל״ט. ד) שם י״ג מ״ד. ה) ספרא שם. ו) ויקרא י״ג מ״ח. ז) ספרא שם פ״ז ח׳ (ע״ג ד׳). ח) שם פ״ז י״א (ע״ג ד׳).

ונֹעלוא איצֿא חכם עומד בראשון ובשני כחכם פושה בשני לקולה הנא פי עומד בראשון ובשני ואם בא יבא הכהן וקאל פי פושה בשני ובא הכהן וראה כמא בינא. וקאלוא איצֿא נאמרה צרעת ממארת בבתים ונאמרה צרעת ממארת בבגדים מה צרעת ממארת האמורה בבגדים עשה העומד בשני כפושה בשני אף צרעת ממארת האמורה בבתים עשה את העומד בשני כפושה בשני וקד תקדם אן חכם פושה בשני כחכם פושה בראשון פאלחכם אדֿא פי פושה בראשון ופי פושה בשני ופי עומד בראשון ובשני חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע הזר נותץ לא הזר טעון צפרים כמא נצת הדֿה אלמשנה. וקאל תעאלי פי תלך אלפרשה וטהר הכהן את הבית כי נרפא הנגע ולקח לחטא את הבית וכו׳ וכאן לה ליקול ולקח לחטא אותו פלמא קאל לחטא את הבית קאלוא הרי כאן בית אחר מיכן לכוהה בשני וההולך לו שהוא קולפו וטעון צפרים. ולמא חצל אלחכם פי עומד בראשון וכוהה בשני או הלך הנגע בשני אנה טעון צפרים גֹעלנא כוהה בראשון וההולך לו בראשון אינו טעון צפרים. פהדֿה הי גֹמלה אלאסנאדאת אלמנבהה עלי הדֿה אלאחכאם אלמנקולה.

ממארת בבגדים מה צרעת ממארת האמורה בבגדים עשה את העומד בשני כפושה בשני אף צרעת ממארת האמורה בבתים עשה את העומד בשני כפושה בשני וכבר קדם שדין פושה בשני כדין פושה בראשון הנה לפי זה הדין בפושה בראשון בפושה בשני ובעומד בראשון ובשני חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע חזר נותץ לא חזר טעון ציפרים כלשון זאת המשנה. ואמר יתברך בזאת הפרשה ג) וטהר הכהן את הבית כי נרפא הנגע ולקח לחטא את הבית וכו׳ היה ראוי לו לומר ולקח לחטא אותו ואחר שאמר לחטא את הבית אמרו הרי כאן בית אחר מכאן לכוהה בשני והולך לו שהוא קולפו וטעון ציפרים. ואחר שיצא לנו הדין בעומד בראשון בכוהה בשני או הלך הנגע בשני שהוא טעון ציפרים עשינו כוהה בראשון וההולך לו בראשון אינו טעון ציפרים. אלו הם האסמכתות כולן הרומזות אל אלו הדינים אשר באו בקבלה.

ב האבן שבזוית בזמן שהוא חולץ חולץ את כולו ובזמן שהוא נותץ נותץ את שלו ומניח את של חברו. נמצא חומר בחליצה מבנתיצה רבי אליעזר אמר בית הבנוי ראש ופתין נראה בראש נוטל את כולו נראה בפתין נוטל את שלו ומניח את של חברו:

האבן שבזוית יעני אן תכון פי אלזאויה משתרכה בינה ובין בית צאחבה. וראש ופתין נוע מן אלבניאן כאן משהור אלשכל פי דֿלך אלתאריך ענדהם שבה אלנטאקאת ואלעקוד אלתי תגֹמע אלחיטאן ומן דֿלך אלשכל. יתבין הדֿא אלחכם.

האבן שבזוית ירצו בו שהיא בזוית משותפת בינו לבית חברו. וראש ופתין מין בנין אשר תמונתו היתה ידועה אצלם בזה הזמן ודומה לקרסים ולקשורים ג) אשר יחברו הכתלים. ומזאת התמונה יתבאר זה הדין.

ג בית שנראה בו נגע היתה עליה על גביו נותן את הקורות לעליה. נראה בעלית נותן את הקורות לבית. לא היתה עליה על גביו אבניו ועציו ועפרו נתצין עמו ומציל על המלבנים ועל שריגי החלונות רבי יהודה אומר מלבן הבנוי על גביו ניתץ עמו. אבניו ועציו ועפרו מטמאין בכזית רבי אליעזר חסמא אומר כמה שהן:

מלבנים מלבנים

ב) ויקרא י״ד מ״ת מ״ט. ספרא מצורע פ״ב י״ב (ע״ד א׳). ג) מלה במלה לאבנטים ולרבידים ונראה שנטאקאת פירוש מלת ראש ואלקוד פירוש מלת פתין.

מלבנים אלאחואץ̇ אלתי תכון עלי סטחה מן פוק אלסקף. וסריגי החלונות אלשבאביך אלתי תכון פי אלכוי וקד תכון מן עוד ומן מסבוכאת איצ̇א. ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ אליעזר.

מלבנים החדותים שהם על שטח הבית למעלה מן הגג. וסריגי החלונות הם הסבכות אשר בחלונות ולפעמים הם מעץ וממתכות גם כן. ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ אליעזר.

ד בית המוסגר מטמא מתוכו. והמוחלט מתוכו ומאחוריו זה וזה מטמאין בביאה:

קאל אללה פי בית מוסגר והבא אל הבית כל ימי הסגיר אותו יטמא פליס ינג̇ס גיר מתוכו. וקאל פי אלמוחלט צרעת ממארת היא בבית טמא הוא קאלוא טמא הוא הוסיף לו טומאה שיטמא בין מתוכו בין מאחוריו ומן יגע בו מאחוריו יטמא. וקד עלמת אן מעני מטמאין בביאה אן ינתג̇ס כל מא ידכ̇לה מא עלי מא יבין אלאן.

אמר השם בבית מוסגר א) והבא אל הבית כל ימי הסגיר אותו יטמא הנה אינו מטמא אלא מתוכו. ואמר במוחלט ב) צרעת ממארת היא בבית טמא הוא אמרו ג) טמא הוא הוסיף לו טומאה שיטמא בין מתוכו בין מאחוריו והנוגע בו מאחוריו יטמא. וכבר ידעת שענין מטמאין בביאה שיטמא כל הבא בשניהם ד) לפי מה שיבאר עתה.

ה חבונה מן המוסגר בטהור חזר נגע על בית חולץ את האבנים. חזר על האבנים הבית הראשון ינתץ והאבנים ישמשו את הבית השני בסימנין:

הד̇א נט̇יר מא בינאה פי אלחאדי עשר פי קולה הטולה מן המוסגר בטהור ואלמעני פי אלשתי הלכות ואחד.

זה דומה למה שביארנו בפרק אחד עשר ה) באמרו הטולה מן המוסגר בטהור והענין בשתי הלכות אחד.

ו בית שהוא מיסך על גבי בית המנוגע וכן אילן שהוא מיסך על גבי בית המנוגע הנכנס לחיצון טהור דברי רבי אלעזר בן עזריה. אמר רבי אלעזר מה אם אבן אחת ממנו מטמא בביאה הוא עצמו לא יטמא בביאה:

אבן אחת ממנו מטמאה בביאה אד̇א כאנת דאכ̇ל אלאוהל ינתג̇ס כל מן הנאך כמא סיבין פכיף אלבית בג̇מלתה אד̇א חצל תחת אוהל. והלכה כר׳ אלעזר.

אבן אחת ממנו מטמאה בביאה אם היתה תוך האוהל יטמא כל מי שהוא שם כמו שיתבאר וכל שכן הבית כולו אם נמצא תחת אוהל. והלכה כר׳ אלעזר.

ז הטמא עומד תחת האילן והטהור עובר טמא. הטהור עומד תחת האילן והטמא עובר טהור אם עמד טמא וכן באבן המנוגעת טהור ואם הניחה הרי זה טמא:

קאל אללה פי אלמצורע מחוץ למחנה מושבו וג̇א אלנקל מושבו טמא. פלד̇לך אד̇א ישב תחת האילן פקד רג̇ע ד̇לך אלמוצ̇ע טמא פאן דכ̇ל אדם תחת ד̇לך אלט̇לאל אנתג̇ס אמא אן כאן אדם טהור יושב תחת אוהל וג̇אז אלמצורע תחת ד̇לך
אלאוהל

אמר השם במצורע ו) מחוץ למחנה מושבו ובאה הקבלה ז) מושבו טמא. לפיכך אם ישב תחת האילן כבר נהיה זה המקום טמא ואם בא אדם תחת זה הצל יטמא. אבל אם היה אדם טהור יושב תחת האוהל ועבר המצורע תחת זה האוהל והוא הולך
לא

א) ויקרא י״ד מ״ו. ב) שם שם מ״ד. ג) ספרא מצורע פ״ז י״ג (ע״ד א׳). ד) במוסגר ובמוחלט.
ה) מ״ו ו) ויקרא י״ג מ״ו. ז) ספרא תזריע פ׳ י״ב (ס״ח א׳).

אלאוהל והו סאיר פלים ינתגס אלטהור אלא אן וקף אלמצורע הנאך כאנה ירגע דׄלך אלאוהל מושבו ויכון טמא. וכדׄלך אבן המנוגעת וכלים המנוגעים אדׄא אסתקרת פי אוהל אנתגס וכל מן דׄכׄל הנאך מעהא תחת אלאוהל ינתגס וסנביׄן דליל דׄלך.

לא יטמא הטהור אלא אם עמד המצורע שם. מפני שזה אוהל יהיה מושבו ויטמא. וכן אבן המנוגעת וכלים המנוגעים אם הונחו באוהל יטמא וכל הבא שם עמם תחת האוהל יטמא ונבאר ראיית זה.

ח טהור שהכנים ראשו ורובו לבית טמא נטמא וטמא שהכנים ראשו ורובו לבית טהור טמאהו. טלית טהורה שהכנים ממנה שלש על שלש לבית טמא נטמאת וטמאה שהכנים ממנה אפילו כזית לבית טהור טמאתו:

אלאצל אן כל הבא ראשו ורובו כבא כולו וכמא אן אלבגד לא יטמא בהדות אלנגע פיה אלא אן כאן פיה שלש על שלש פמא זאד כדׄלך לא ינתגס איצׄא בבית מנוגע אלא אן כאן מא חצל מנה פי אלבית מנוגע שלש על שלש פמא זאד פחיניד ינתגס אלתׄוב כלה. אמא אן כאן אלתׄוב נפסה מנוגע פמנד יחצל מנה כזית בבית טהור טמאהו לאן בגדים מנוגעים ואבני בית מנוגע ועצין ועפרו מטמאין כזית בביאה. ונץ ספרא ולצרעת הבגד ולבית מקיש בגד לבית מה בית מטמא בביאה אף בגד מטמא בביאה אין לי אלא בגד מנין לרבות את כולם תלמוד לומר זאת תורת נגע צרעת בגד הצמר וגו' מקישן לבגד מה בגד מטמא בביאה אף כולם מטמאין בביאה.

השורש א) שכל הבא ראשו ורובו כבא כולו וכמו שהבגד לא יטמא אם נולד בו הנגע אלא אם היה בו שלש על שלש או יותר כמו זה לא יטמא גם כן בבית מנוגע אלא אם היה מה שנכנס ממנו בבית מנוגע שליש על שליש או יותר ואז יטמא הבגד כולו. אבל אם היה הבגד עצמו מנוגע משנכנס ממנו כזית בבית טהור טמאהו לפי שבגדים מנוגעים ואבני בית מנוגע ועציו ועפרו מטמאין כזית בביאה. ולשון ספרא ב ג) ולצרעת הבגד ולבית מקיש בגד לבית מה בית מטמא בביאה אף בגד מטמא בביאה אין לי אלא בגד מניין לרבות את כולם תלמוד לומר ד) זאת תורת נגע צרעת בגד הצמר מקישן לבגד מה בגד מטמא בביאה אף כולן מטמאין בביאה.

ט מי שנכנס לבית מנוגע וכליו על כתיפו וסנדליו וטבעותיו בידו הוא והן טמאין מיד היה לבוש בכליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו בידו הוא טמא מיד והן טהורין עד שישהה כדי אכילת פרס. פת חטין ולא פת שעורים מיסב ואוכלה בלפתן:

קאל אללה והבא אל הבית כל ימי הסגיר אותו יטמא פקד אעלמנא אן כל מא יחצל פי בית המנוגע ינתגס וקאל בעד דׄלך והשוכב בבית יכבס את בגדיו פלם יחכם עלי בגדיו באלטומאה אלא אן שכב בבית. תׄם קאל בעד דׄלך והאוכל בבית יכבס את בגדיו ולא פרק בין אוכל או שוכב לאן ליס באכלה ינתגס ואנמא גרץׄ אלכתאב

אמר השם ה) והבא אל הבית כל ימי הסגיר אותו יטמא הנה כבר הודיענו שכל מה שיכנס בבית המנוגע יטמא ואמר אחר זה ו) והשוכב בבית יכבס את בגדיו הנה לא דן על בגדיו בטומאה אלא אם שכב בבית. ואמר עוד אחר זה ז) והאוכל בבית יכבס את בגדיו ולא הבדיל בין אוכל או שוכב מפני שאינו מיטמא באכילתו וכוונת הכתוב

מא אינה

א) ספרא מצורע פ"ה ד' (ע"ד ב'). ב) תזריע פט"ז י"ב (ס"ט ד'). ג) ויקרא י"ד נ"ה. ד) שם י"ג נ"ט. ה) ויקרא י"ד מ"ו. ו) שם שם מ"ז. ז) שם שם מ"ח.

מא ד֗כרוה ליתן שיעור לאוכל כדי שיאכל שוכב פמן אקאם פי בית מנוגע מדה֗ ימכן אלאנסאן פיהא אן יתּכי ויאכל נצף רגיף כבז קמח בארם מן אלאדאם פקד אנתג֗סת ת֗יאבה אלתי עליה סוי אכל או לם יאכל כאן שוכב או עומד או כיף כאן אלגרץ֗ אן יבטי הד֗א אלמקדאר. וקולה֗ פת חטים בלפתן לאנהא מדה֗ יסירה֗ לאן אלכבז אלטיב באלאדאם יסרע פי אכלה ולא יתרדד מצ֗גה כת֗יר ומקדאר הד֗א אלפרס אלד֗י יאכל אעני יבטי קדר אכלה ותנתג֗ס ת֗יאבה ת֗לת֗ ביצ֗את מן אלביץ֗ אלמעתדלה֗ אלמקדאר פי ביץ֗ אלדג֗אג֗ כמא בינא פי ת֗אמן עירובין.

אינה אלא מה שזכרו ליתן שיעור לאוכל כדי שיאכל שוכב ומי שעמד בבית המנוגע שיעור מה שאפשר לאדם שיסב בו ויאכל חצי פת לחם חטים בלפתן מן הלפתנים כבר נטמאו בגדיו אשר עליו בין שאכל או שלא אכל בין שהיה שוכב או עומד או איך שהיתה כונתו שישהה זה השיעור. ואמרו פת חטים בלפתן מפני שזה שיעור קטן לפי שהלחם הטוב בלפתן יאכל מהרה ולעיסתו לא תתאחר מאוד ושיעור זה הפרס אשר יאכל רצה לומר שישהה שיעור אכילתו עד שתטמא בגדיו הוא שלשה ביצים מביצים בינוניים בביצי תרנגולת כמו שביארנו בשמיני מעירובין ס).

י היה עומד בפנים ופשט ידו לחוץ וטבעותיו בידיו אם שהה כדי אכילת פרס טמאות היה עומד בחוץ ופשט ידו לפנים וטבעותיו בידיו רבי יהודה מטמא מיד וחכמים אומרים עד שישהה כדי אכילת פרס אמרו לרבי יהודה מה אם בזמן שכל גופו טמא לא יטמא את מה שעליו עד שישהה כדי אכילת פרס בזמן שאין כל גופו טמא אינו דין שלא יטמא את מה שעליו עד שישהה כדי אכילת פרס:

חג֗ה֗ ר׳ יהודה מא אקול לך וד֗לך אן אלכל מג֗מעין אן אלגוי אד֗א דכ֗ל לבית מנוגע תנתג֗ס אלת֗יאב אלתי עליה מיד לכונה הו פי נפסה לא ינתג֗ס כמא אצלנא פי אלצדר. פלמא וג֗דנא אלרג֗ל אלד֗י יטמא יציל כלים שעליו מלטמא מיד ולא תנתג֗ס עד שישהה כדי אכילת פרס ואלרג֗ל אלד֗י לא ינתג֗ס הו נפסה לא יציל כלים שעליו בל תנתג֗ס מיד כד֗לך איצ֗א אלד֗י ידכ֗ל ידיה לבית המנוגע אד֗ ולא ינתג֗ס הו נפסה תנתג֗ס כלים שעל ידיו מיד. והלכה כחכמים.

ראית ר׳ יהודה מה שאומר לך וזה שלדברי הכל הגוי הנכנס לבית המנוגע הבגדים אשר עליו טמאים מיד לפי שהוא בעצמו לא יטמא כמו שהשרשנו בפתיחה. הנה אחר שמצינו שהאדם הנטמא יציל כלים שעליו מליטמא מיד ולא יטמאו עד שישהה בכדי אכילת פרס והאדם אשר לא יטמא בעצמו לא יציל כלים שעליו אבל יטמאו מיד כמו זה גם כן המכנים ידיו לבית המנוגע הואיל ולא נטמא הוא בעצמו יטמאו כלים שעליו מיד. והלכה כחכמים.

יא מצורע שנכנס לבית כל הכלים ששם טמאין אפילו עד הקורות רבי שמעון אומר עד ארבע אמות כלים מיד טמאין רבי יהודה אומר אם שהה כדי הדלקת הנר:

אין הלכה כר׳ שמעין ולא כר׳ יהודה.

אין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ יהודה.

יב נכנס לבית הכנסת עושים לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים על רוחב ארבע אמות נכנס ראשון ויוצא אחרון כל המציל צמיד פתיל באהל המת מציל צמיד

פתיל

ס) מ״ב.

פתיל בבית המנוגע. כל המציל מכוסה באהל המת מציל מכוסה בבית המנוגע דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר כל המציל צמיד פתיל באהל המת מציל מכוסה בבית המנוגע. כל המציל מכוסה באהל המת אפילו מגולה בבית המנוגע טהור:

על רוחב ארבע אמות יעני אן יכון אלמוצ֗ע אלד֗י יעזל לה ארבע אמות על ארבע אמות חתי יכון לה מושב בפני עצמו וידכ֗ל קבל אן ידכ֗ל אחד בית הכנסת ויכ֗רג בעד כ֗רוג גמיע אלנאס חתי לא ינג֗ס אלנאס במרורה בינהם או קד רבמא יעמוד פי האל משיה פינג֗ס כל מן סאקפה כמה תקדם. ור' מאיר יקול אד֗ ובית המנוגע ינתג֗ס כל מא פיה וכד֗א אוהל המת פחכמהמא סוי. ור' יוסי יקול אן טומאת מת חמורה לאנהא טומאת שבעה וטומאת בית המנוגע טומאת ערב פלד֗לך יחט֗ה דרג֗ה כמא תרי. ואמא אחכאם צמיד פתיל ואחכאם אלכלים אלתי תכ֗לץ באהל המת באלתג֗טיה֗ פקט פקד תקדמת פי כלים ואהלות ובינא ג֗מיע אלכלים אלתי הציל בצמיד פתיל וכיפיתהא פי עאשר כלים. ובינא אן אלאוהל יכ֗לץ כל מא פיה באלתג֗טיה֗ פקט וקד באלגנא פי תביין ד֗לך פי כ֗אמס אהלות והנאך בינא קולהם פי ספרי כלים מצילין בצמיד פתיל באהל המת ואהלין בכסוי ובינא מעני ד֗לך פאלתמסה מן הנאך. ופי אלתוספתא הבור והחדות שבבית המנוגע אף על פי מגולין כלים שבתוכן טהורים וקד בינא פי כ֗אמס כלים אנהא לא תכון טהורים באהל המת אלא אן כאנת מכוסים. והד֗א סתם עלי מד֗הב ר' יוסי והלכה כר' יוסי.

על רוחב ארבע אמות רצה לומר שיהיה המקום שהוא מופרש לו ארבע אמות על ארבע אמות עד שיהא לו מושב בפני עצמו ויכנס קודם שיכנס אחד לבית הכנסת ויצא אחר שיצאו הכל כדי שלא יטמא שום אדם בעברו ביניהם או שלפעמים יעמוד בעודנו הולך ויטמא כל מי שעמו תחת אהל כמו שקדם. ור' מאיר אומר הואיל והבית המנוגע יטמא כל מה שבתוכו וכמו זה באהל המת הנה דין שניהם שוה. ור' יוסי אומר שטומאת המת חמורה שהיא טומאת שבעה וטומאת בית המנוגע טומאת ערב ומפני זה יורידהו מדרגה אחת כמו שאתה רואה. ודיני צמיד פתיל ודיני הכלים המצילים באהל המת בכיסוי לבד כבר קדמו בכלים[א] ואהלות[ב] וביארנו כל הכלים המצילים בצמיד פתיל ואיך יצילו בעשירי מכלים[ג]. וביארנו שהאהל מציל כל מה שבתוכו בכיסוי לבד והפלגנו בביאור זה בחמישי מאהלות[ד] ושם ביארנו אמרם בספרי כלים מצילין בצמיד פתיל באהל המת והאהלין בכיסוי וביארנו ענין זה ותבקשנו משם. ובתוספתא[ה] הבור והחדות שבבית המנוגע אף על פי מגולין כלים שבתוכן טהורין וכבר ביארנו בחמישי מכלים שאינם טהורים באהל המת אלא אם היו מכוסין וזה סתם על דעת ר' יוסי והלכה כר' יוסי.

פרק ארבעה עשר.

א כיצד מטהרין את המצורע היה מביא פיילי של חרש חדשה ונותן לתוכה רביעית מים חיים ומביא שתי צפרים דרור שחט את אחת מהן על כלי חרש ועל מים חיים חפר וקוברה בפניו נטל עץ ארז ואזוב ושני תולעת וכרכן בשירי הלשון והקיף להם ראשי גפים וראש הזנב של שניה וטבל והזה שבע פעמים לאחר ידו של מצורע ויש אומרים על מצחו וכך היה מזה על השקוף שבבית מבחוץ:

הד֗ה אלרתבה֗ כלהא נץ אלתורה. וכון

כלי

זה הסדר כולו לשון התורה[ו]. ושיהיה

כלי

א) פ"ו מ"א. ב) פ"ה מ"ה והלאה. ג) מ"א והלאה. ד) מ"ג. ה) נגעים פ"ב הי"ב.
ו) ויקרא י"ד ד' עד ט'.

כלי חרש חדש נקל. ותרגם יונתן בן עוזיאל מזרק פיאלי. וכון אלמים רביעית נקל קאלוא מים שדם הצפור נכר בהם שיערו חכמים רביעית. וכדֿלך דפן צפור שחוטה נקל. ושירי הלשון יעני אטראף לשון של זהורית והו שני תולעת והו צוף מצבוג באלקרמז והו קולהם ששנתו תולעת ומקדארה וזן שקל. לאחר ידו של מצורע עלי טֿהר ידה. ויש אומרים הוא ר' נתן ואין הלכה כר' נתן.

כלי חרס חדש קבלה[א]. ותרגם יונתן בן עוזיאל[ב] מזרק פיאלי. ושיעור מים רביעית קבלה אמרו[ג] מים שדם הצפור ניכר בהן שיערו חכמים רביעית. וכמו זה קבורת צפור שחוטה קבלה[ד]. ושיירי הלשון רצה לומר קצוות לשון של זהורית והוא שני תולעת והוא צמר צבוע בקרמז והוא אמרם[ה] ששינתו תולעת ושיעורו משקל שקל[ו]. לאחר ידו של מצורע על גב ידו. ויש אומרים ר' נתן[ז] ואין הלכה כר' נתן.

ב בא לו לשלח את הצפור החיה אינו הופך פניו לא לים ולא לעיר ולא למדבר שנאמר ושלח את הצפור החית אל מחוץ לעיר אל פני השדה. בא לגלח את המצורע העביר תער על כל בשרו וכבס בגדיו וטבל טהור מלטמא כביאה והיה הוא מטמא כשרץ. נכנס לפנים מן החומה מנודה מביתו שבעת ימים ואסור בתשמיש המטה:

הדֿא כלה בין והו נץ אלתורה לאנה קאל בעד טהרת צפרים וכבס המטהר את בגדיו וגלח את כל שערו ורחץ במים וטהר ואחר יבוא אל המחנה וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים פמעני קולה וטהר אנה טהר מלטמא בביאה כאלדֿי כאן. ולא ינגֿס משכב ומושב כמא כאן קבל עלי מא בינא פי אלצדר. ולכנה לם יטהר טהארה̈ כאמלה̈ לאנה בעד דֿלך סיקול מרה̈ אכֿרי וטהר. ומעני כשרץ אנה יטמא במגע לא במשא אדם וכלים וקד בינא דליל דֿלך פי אול כלים. וקולה מחוץ לאהלו דליל עלי כונה אסור בתשמיש המטה.

זה כולו מבואר והוא לשון התורה לפי שנאמר אחר טהרת ציפרים וכבס המטהר את בגדיו וגלח את כל שערו ורחץ במים וטהר ואחר יבוא אל המחנה וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים הנה ענין אמרו וטהר שהוא טהור מלטמא בביאה כמו שהיה. ולא יטמא משכב ומושב כמו שהיה קודם זה לפי מה שביארנו בפתיחה. אבל אינו טהור טהרה שלמה לפי שהוא אומר אחר זה פעם שנית וטהר. וענין כשרץ שהוא יטמא במגע לא במשא אדם וכלים. וכבר ביארנו ראיית זה בראשון מכלים[ח]. ואמרו מחוץ לאהלו ראייה שהוא אסור בתשמיש המיטה[ט].

ג ביום השביעי מגלחו תגלחת שניה כתגלחת הראשונה וכבס בגדיו וטבל וטהר מלטמא כשרץ והרי הוא טבול יום אוכל במעשר העריב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים נמצאו שלשה טהרות במצורע ושלשה טהרות ביולדת:

הדֿא איצא נץ אלתורה קאל אללה והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו ואת כל שערו יגלח וכבס את בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר. שלש טהרות למצורע קד בינהא.

זה גם כן לשון התורה אמר השם[י] והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו ואת כל שערו יגלח וכבס את בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר. שלש טהרות למצורע כבר ביאר

ושלש

אותם

א) ספרא מצורע פ"א ד' (ע' ג'). ב) עמוס ו' ו'. ג) ספרא מצורע פ"א ח' (ע' ד'). ד) עיין תמורה פ"ז מ"ד וקידושין פ"ב מ"ט. ה) ספרא מצורע פ"א י"ד (ע' ג'). ו) יומא פ"ב א'. ז) הוריות י"ג ב'. ח) מ"ה. ט) ספרא מצורע פ"ב י"א (ע' ב'). י) ויקרא י"ד ט'.

ושלש של יולדת אחדהא בעד שבעה לזכר וארבע עשר לנקבה אלתי הי פיהא בנדתה. פאדׄא תמת הדׄה אלמדהׄ טובלת ותטהר מלטמא משכב ומושב תׄם תבקי שלשים יום ושלשת ימים לזכר וששים וששה לנקבה בדמי טהרה בכל קדש לא תגע והי פי הדׄה אלמדהׄ כמגע טמא מת לקדשים כמא יבין פי אכׄר נדה פתכון ראשון לטומאה פי הדׄה אלמדהׄ. פאדׄא תמתהא פקד טהרת טהרה שניה ותטבול ותציר טבולת יום תׄם תביא קרבן ותכמל טהארתהא לאכל בקדשים והיא טהרה שלישית כמא נׄא אלנׄץ וכפר עליה הכהן וטהרה. וקד בינא פי אול ברכות אן טבול יום אסור בתרומה ומותר במעשר ופי חגיגה תבין אן מהוסר כפורים אסור בקודש ומותר בתרומה. ופי כריתות בינא אן מצורע ויולדת מן גׄמלהׄ מחוסרי כפרה והדׄא כלה בין לאנהא נצוץ תורה.

אותם. ושלש של יולדת אחת מהן אחר שבעה לזכר וארבעה עשר לנקבה שהיא בהן בנדתה א). ואחר שהשלימה זה הזמן טובלת ותטהר מלטמא משכב ומושב ואחר זה תשאר שלשים יום ושלשת ימים לזכר וששה וששים לנקבה בדמי טהרה בכל קדש לא תגע והיא בזה הזמן כמגע טמא מת לקדשים כמו שיתבאר באחרון מנידה ב). והיא ראשון לטומאה בזה הזמן. ואחר שהשלימה זה הזמן כבר טהרה טהרה שניה ותטבול ותהיה טבולת יום ואחר זה תביא קרבן ונשלמה טהרתה לאכול בקדשים והיא טהרה שלישית כמו שבא הכתוב וכיפר עליה הכהן וטהרה. וכבר ביארנו בראשון מברכות ג) שטבול יום אסור בתרומה ומותר במעשר והתבאר בחגיגה ד) שמהוסר כפורים אסור בקודש ומותר בתרומה. ובכריתות ביארנו ה) שמצורע ויולדת מכלל מחוסרי כפרה וכל זה מבואר לפי שהוא בפסוקי התורה.

ד שלשה מגלחין ותגלחתן מצוה הנזיר והמצורע והלוים וכלן שגלחו שלא בתער או ששיירו שתי שערות לא עשו כלום:

הי כלהא נצוץ. ופי אללוים קאל ענד מא אכׄתארהם תעאלי פי אלמדבר לעבאדתה והעבירו תער על כל בשרם וכבסו בגדיהם והטהרו והדׄה אלחלאקהׄ אנמא כאנת פי אלמדבר פקט ואינה נוהגת לדורות.

אלו כולם פסוקים. ובלוים אמר בעת שבחר אותם יתברך במדבר לעבודתו ו) והעבירו תער על כל בשרם וכבסו בגדיהם והטהרו וזאת התגלחת לא היתה אלא במדבר לבד ואינה נוהגת לדורות ז).

ה שתי צפרים מצותן שיהיו שוות במראה ובקומה ובדמים ולקיחתן כאחת אף על פי שאינן שוות כשרות. לקח אחת היום ואחת למחר כשרות שחט את אחת מהן ונמצא שלא דרור יקח זוג לשניה הראשונה מותרת באכילה שחטה ונמצאת טרפה יקח זוג לשניה הראשונה מותרת בהנאה נשפך הדם תמות המשתלחת מתה המשתלחת ישפך הדם:

חתי לו קאל אללה ולקח צפרים לכנא נאכׄד אתׄנין לאן מיעוט צפרים שתים פקולה שתי צפרים יריד בה אלתסויהׄ בינהמא פי גׄמיע אלמעאני. תׄם קאל את הצפור האחת את הצפור החיה פפצלהמא פאלמתלכׄץ אן מצוה מן המובחר אן יכונא סוי פי גׄמיע

אפילו ח) אם אמר השם ולקח צפרים היינו לוקחים שתים לפי שמיעוט צפרים שתים ואמרו שתי צפרים ירצה בו שיהיו שוות בכל עניניהן. אחר זה אמר את הצפור האחת את הצפור החיה הפריד בין שתיהם הנה יצא מזה שמצוה מן המובחר שיהיו

א) ויקרא י״ב ב׳ והלאה. ב) פ״י מ״ו. ג) פ״א מ״א והדין נמצא בכלים פ״א מ״ה. ד) פ״ג מ״א. ה) פ״ב מ״א. ו) במדבר ח׳ ז׳. ז) עי׳ רש״י שם בשם ר׳ משה הדרשן. ח) מצורע ספרא פ״א י״א (ע׳ ב׳).

אלמעאני פאן לם ימכן דׄלך פגאיז. ומעני תמות המשתלחת אן תתרך חתי תמות כמא בינא פי שני שעירי יום הכפורים. ומן קולה חיה לזמנא אן לא תכון טרפה.

שוות בכל עניניהם אבל אם זה אינו אפשר מותר. וענין תמות המשתלחת מניחין אותה עד שתמות כמו שביארנו בשני שעירי יום הכיפורים[א] ומאמרו[ב] חיה חייב לנו שלא תהיה טרפה.

ו מצות עץ ארז ארכו אמה ועביו כרביע כרע המטה אחד לשנים ושנים לארבעה מצות אזוב לא אזוב יון ולא אזוב כוחלי ולא אזוב רומי ולא אזוב מדברי ולא כל אזוב שיש לו שם לווי:

אחד לשנים ושנים לארבעה יעני אן יקסם רגׄל אלכריר אלי אתׄנין תׄם יקסם כל נצף מנהא בנצפין פתכון ארבעהׄ. ואנמא אחתאג אלי הדׄא ולם יגׄזיה קולה כרביע כרע המטה לילא יטׄן אן דׄלך בתכׄמין ואן כאן אגלטׄ או ארק פהו גאיז' פאעלמנא אנה יתחרי אן יכון רביע כרעי המטה לא אקל. אזוב הו אלצעתר אלדׄי יסתעמלה אלנאס פי טעאמהם. ומעני שם לווי אסם מצׄאף לילא יכון מצׄאף אלי מוׄצׄע כמא יקאל פי אנואע אלעשב אלנהרי ואלבסתאני ואלברי או ינסב אלי מדינהׄ מא או גׄבל בל יקאל לה צעתר באטלאק. וקד בין אלתלמוד אן הדׄא אלאזוב לא יכון פי טולה אקל מן טפח.

אחד לשנים ושנים לארבעה רצה לומר שיחלק כרע המיטה לשנים ואחר זה יחלק כל הצי מהם לשני חצאים ויהיו ארבעה. והיה צריך לזה ולא הספיק לו שיאמר כרביע כרע המטה כדי שלא תחשוב שזה השיעור אינו מצומצם ואם היה יותר עב או יותר דק הוא מותר ולימדנו שידקדק שיהיה רביע כרע המטה לא פחות. ואזוב בערבי אלצעתר והוא אשר ישתמשו בו בני אדם למאכליהם. וענין שם לווי שם נסמך שלא יהיה נסמך אל מקום כמו שאומרים במיני העשב של נהר ושל גנות ושל מדבר או שיתיחס אל איזה עיר או הר אבל יאמר לו אזוב סתם. וכבר ביאר[ג] התלמוד שזה האזוב לא יהיה ארכו פחות מטפח.

ז ביום השמיני מביא שלש בהמות חטאת ואשם ועולה והדל היה מביא חטאת העוף ועולת העוף:

נץ אלתורה וביום השמיני יקח שני כבשים תמימים וכבשה אחת וגו' ואם דל הוא ואין ידו משגת ולקח כבש אחד אשם וגו' ושתי תורים או שני בני יונה וגו'.

לשון התורה[ד] וביום השמיני יקח שני כבשים תמימים וכבשה אחת וגו' ואם דל הוא ואין ידו משגת ולקח כבש אחד אשם וגו' ושתי תורים או שני בני יונה וגו'.

ח בא לו אצל האשם וסמך שתי ידיו עליו ושחטו וקבלו שני כהנים את דמו אחד בכלי ואחד ביד זה שקבל בכלי בא וזרקו על קיר מזבח וזה שקבל ביד בא לו אצל המצורע והמצורע טבל בלשכת המצורעים בא ועמד בשער ניקנור רבי יהודה אומר לא היה צריך טבילה:

אלדם אלדׄי ירש עלי אלמצורע יאכׄדׄה פי

הדם אשר יזה על המצורע יקחהו בידו לא

א) יומא פ"ו מ"א. ב) ויקרא י"ד ו'. ספרא מצורע פ"א י"ב (ע' ב'). ג) נדה כ"ו א'. ד) ויקרא י"ד י' כ"א כ"ב.

פי ידה לא בכלי לקולה ולקח הכהן מדם האשם ונתן הכהן על תנוך אוזן וגו׳ וקאלוא מה נתינה בעצמו של כהן אף קבלה בעצמו של כהן. ולזם אן יכון אלמצורע קד טבל פי הדׄא אליום אלתׄאמן וחינידׄ ירש עליה אלדם. ור׳ יהודה יקול אנה אינו טובל פי הדׄא אליום אלתׄאמן אדׄ קד טבל מבערב אעני פי יום שביעי כמא תקדם לך מן קולה ביום השביעי יגלחו וגו׳ עד וכבס בגדיו וטבל. ואלחכמים יקולון אן אלמצורע כיון דדש בטומאה פי איאם חלוטו והו מעתאד אן לא יתחפטׄ קד רבמא אנתגס בעד טבילתו בשביעי פלזמה טבילה מספק ועלי אנה לא הסיח דעתו. ור׳ יהודה יקול אדׄ והו שומר עצמו ולא הסיח דעתו לא יחתאג טבילה ולא נקול איאך לאעתיאדה אלטומאה נטמא ולא ידע. ואין הלכה כר׳ יהודה.

לא בכלי לאמרו[א]) ולקח הכהן מדם האשם ונתן הכהן על תנוך אוזן וגו׳ ואמרו[ב]) מה נתינה בעצמו של כהן אף קבלה בעצמו של כהן. וצריך שהמצורע כבר טבל בזה היום השמיני ואז מזין עליו הדם. ור׳ יהודה אומר שאינו טובל בזה היום השמיני לפי שכבר טבל מבערב רצה לומר ביום שביעי כמו שקדם לך מאמרו[ג]) ביום השביעי מגלחו וגו׳ עד וכבס בגדיו וטבל. וחכמים אומרים שהמצורע כיון דדש בטומאה בימי חלוטו והוא רגיל שלא ישמור עצמו כבר אפשר שנטמא אחר טבילתו בשביעי ויצטרך טבילה מספק אף על פי שלא הסיח דעתו. ור׳ יהודה אומר הואיל והוא שומר עצמו ולא הסיח דעתו אינו צריך טבילה ולא נאמר לפי שהוא רגיל בטומאה שמא נטמא ולא ידע[ד]). ואין הלכה כר׳ יהודה.

ט הכנים ראשו ונתן על תנוך אזנו ידו ונתן על בהן ידו רגלו ונתן על בהן רגלו. רבי יהודה אומר שלשתם היה מכנים כאחת אין לו בהן יד בהן רגל אזן ימנית אין לו טהרה עולמית. רבי אליעזר אומר נותן הוא על מקומן רבי שמעון אומר אם נתן על של שמאל יצא:

מן צורה׳ אלמקדש אלתי צורנא פי מדות יבין לך אן שער ניקנור הו בין עזרת נשים ועזרת ישראל וקד תבין לך פי אלפרק אלאול מן כלים אן עזרת ישראל לא ידכׄלהא מחוסר כפורים ודם אלאשם איצׄא לא יגוז אכׄראגה חוץ לעזרה פלדׄלך יקף אלמצורע כׄארג אלבאב וידכׄל ראסה פי עזרת ישראל לירש עליה אלדם. אמא בהן יד ורגל פמעלום אנה אלאבהאם. ואמא תנוך אוזן פהו אלדׄי נרסם לך אלאן ודׄלך אן גׄסם גצׄרופי דאיר בארז עלי סטח אלאדׄן ממא ילי אלוגה אדׄא למסה אלאנסאן וגדה קויא שבה אלעטׄם ומן כׄארגה להם רכׄץ מלתטׄי דאיר באלאדׄן כלהא ומן דאכׄלה דאכׄל אלאדׄן פדׄלך אלגׄסם אלגׄצׄרופי הו אלחאגז בין אללחם אלמלתטׄי אלדׄי מן כׄארג והו נהאיה׳ אלאדׄן ובין דאכׄל אלאדׄן אלמקער

מצורת המקדש אשר ציירנו במדות יתבאר לך ששער ניקנור הוא בין עזרת נשים ועזרת ישראל וכבר התבאר לך בפרק ראשון[ה]) מכלים שעזרת ישראל לא יכנס בה מחוסר כפורים ושגם דם האשם אינו מותר להוציאו חוץ לעזרה[ו]). ולפיכך יעמוד המצורע להוץ לשער ויכנים ראשו לעזרת ישראל כדי שיזה הכהן עליו הדם. ובוהן יד ורגל ידוע ששמם בערבי אלאבהאם. ותנוך אוזן הוא מה שנאמר לך עתה. וזה שגוף סחוסי עגול בולט על שטח האוזן מצד הפנים ואם ימושהו אדם ימצאהו חזק כמו עצם ומחוצה לו בשר רך ומתפשט הסובב האוזן כולה ומלפנים ממנו תוך האוזן הנה זה הגוף הסחוסי הוא המבדיל בין הבשר המתפשט שהוא מהוץ והוא סוף האוזן ובין קערורית תוך האוזן וזה המבדיל הוא תנוך

א) ויקרא י"ד י"ד. ב) ספרא מצורע פ"ג ג׳ (ע"ב א׳). ג) לעיל מ"ג. ד) ספרא שם. ה) מ"ת. ו) מ"ת פסולי המוקדשין פ"א ה׳.

אלמקער ודלך אלהאנו הו תנוך אוזן אלדי עלי אי גז אתפק מנה או עלי כלה יעמל אלדהן ואלדם והו קולהם תנוך אוזן זה גדר האמצעי. ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ שמעון ולא כר׳ אליעזר.

תנוך אוזן אשר ניתן עליו השמן והדם על איזה חלק ממנו שיזדמן או על כולו והוא אמרם(א) תנוך אוזן זה גדר האמצעי ואין הלכה לא כר׳ יהודה ולא כר׳ שמעון ולא כר׳ אליעזר.

י נטל מלוג השמן ויצק להוך כפו של חברו ואם יצק לתוך כף עצמו יצא טבל והזה שבע פעמים כנגד בית קדש הקדשים על כל הזיה טבילה בא לו אצל המצורע מקום שהוא נותן את הדם שם הוא נותן את השמן שנאמר על מקום דם האשם והנותר מן השמן אשר על כף הכהן יתן על ראש המטהר לכפר אם נתן כפר ואם לא נתן לא כפר דברי רבי עקיבה. רבי יוחנן בן נורי אומר שירי מצוה הן בין שנתן בין שלא נתן כפר ומעלין עליו כאילו לא כפר. חסר הלוג עד שלא יצק ימלאנו משיצק יביא אחר כתחלה דברי רבי יעקב רבי שמעון אומר חסר הלוג עד שלא נתן ימלאנו משנתן יביא אחר כתחלה(ב):

הד״א כלה נץ וקולה על כל הזיה טבילה יעני אנה יצבג אצבעה פי כל הזיה פי אלדהן אלדי פי כפה וליס לה אן ינמס אצבעה מרה ואחדה וירש מנה רשתין או תלאת. ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי ולא כר׳ שמעון.

זה כולו מן הכתוב. ואמרו על כל הזיה טבילה רצה לומר שיטבול אצבעו בכל הזיה בשמן אשר בכפו ואסור שיטבול אצבעו פעם אחת ויזה ממנו שתי הזיות או שלש. ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי ולא כר׳ יהודה.

יא מצורע שהביא קרבנו עני והעשיר או עשיר והעני הכל הולך אחר חטאת דברי רבי שמעון רבי יהודה אומר אחר האשם:

ר׳ שמעון יראעי האלה ענד תקריב אלחטאת לאן בהא ינפצל אלעני מן אלעשיר פאן כאן קרב חטאת העוף וכאן עני ת׳ם העשיר בעד דלך יתם קרבנות עני ולא נחוג׳ה יג׳יב קרבן עשיר. וכדלך אן כאן קרב חטאת בהמה לאנה כאן עשיר והעני יתם קרבן עשיר. ור׳ יהודה ינט׳ר אלי האלה ענד תקריב אלאשם אלדי פיה אסתוי אלעני ואלעשיר כמא תבין פי אלנץ והו אלמכתץ׳ בטהרת מצורע. והלכה כר׳ יהודה.

ר׳ שמעון ישגיח בענינו בעת הקרבת החטאת לפי שבה נבדל העני מהעשיר ואם הקריב חטאת העוף כאשר היה עני ואחר זה העשיר ישלים קרבנות עני ולא נצריכהו להביא קרבן עשיר. וכן אם הקריב חטאת בהמה לפי שהיה עשיר והעני ישלים קרבן עשיר. ור׳ יהודה יראה אל ענינו בעת הקרבת האשם אשר בו שוים העני והעשיר כמו שהתבאר בכתוב מה שאינו אלא בטהרת מצורע בלבד. והלכה כר׳ יהודה.

יב מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא ועשיר שהביא קרבן עני לא יצא מביא אדם על יד בנו על ידי בתו על ידי עבדו ושפחתו קרבן עני ומאכילן בזבחים. רבי יהודה אומר אף על ידי אשתו מביא קרבן עשיר וכן כל קרבן שהיא חיבת:

בין הו אן קרבן עני תעויץ ענד קלה אלקדרה. וקולה מביא אדם על ידי בנו

ועל

מבואר שקרבן עני הוא במקום קרבן עשיר אם אין ידו משגת. ואמרו מביא אדם

על

א) ספרא מצורע פ״ג ה׳ (ע״ב א׳). ב) ר׳ יעקב במקום ר׳ עקיבה בנוסחת הר״מ.

ועל ידי בתו קרבן עני ואן כאן הו עשיר אד׳ וליס אלקרבן ען נפסה ואנמא יקרב ען גירה ובשרט אן יכון בנו ובתו עניים אמא זוגתה פלכונה מכלף בקרבנותיה פליס יקרב ענהא אלא קרבן עשיר לאנהא כגופו. וקאל ר׳ יהודה אן כמא יקרב ען זוגתה קרבן עשיר כדלך כל קרבן ילזמהא אעני קרבן זיבות ויולדת פהו לאזם לה ולא יקרבה ענהא קרבן עני אדא כאן עשיר והלכה כר׳ יהודה.

על ידי בנו ועל ידי בתו קרבן עני אף על פי שהוא עשיר הואיל והקרבן אינו לעצמו ואינו מקריב אותו אלא בשביל זולתו ובתנאי שבנו ובתו עניים אבל אשתו שהוא חייב בקרבנותיה אינו מקריב בשבילה אלא קרבן עשיר לפי שהיא כגופו. ור׳ יהודה אומר כמו שיקריב בשביל אשתו קרבן עשיר כן כל קרבן שהיא חייבת רצה לומר קרבן זיבות ויולדת הוא חייב בו ולא יקריבהו קרבן עני בשבילה אם היה עשיר והלכה כר׳ יהודה.

יג. שני מצורעים שנתערבו קרבנותיהם וקרב קרבנו של אחד מהם ומת אחד מהם זו שאלו אנשי אלכסנדריא את רבי יהושע אמר להם יכתוב נכסיו לאחר ויביא קרבן עני:

קד בינת אלתוספתא ען אי שי כאן סאל אנשי אלכסנדריה ובינת איצא אצול הדא אלגואב ועללה. והדא נץ אלתוספתא נזרק דם של אחת מהן ומת אחד מן המצורעין יעני דם אחדי שתי חטאות שנתערבו זו שאלו אנשי אלכסנדריה את ר׳ יהושע ואמר להן להביא חטאת בהמה אינו יכול שאין חטאת בהמה באה על הספק וחטאת העוף אינו יכול שהעשיר שהביא קרבן עני לא יצא וכיצד יעשה יכתוב נכסיו לאחר ויביא קרבן עני ונמצא עני מביא חטאת העוף אמר להם ר׳ יהושע עכשיו שאלתם דבר של חכמה. וממא יגב אן אבינה הנא חתי יכמל גרץ׳ אלמסכתא אן טהרת מצורע אלמתקדמה אעני אלתי תפעל ענד ארתפאע נגע הצרעת בשתי צפרים ועץ ארז ואזוב אנהא גאיזה בפני הבית ושלא בפני הבית בארץ ובחוצה לארץ אד׳ ליס להא ארתבאט בשי מן דלך ויטהר אלמצורע בהא ויבקי מחוסר כפורים מת׳ל אלזבים ואלזבות ואליולדות אלדין פי זמאננא אליום אדא טהרוא אלדין הם מחוסרי כפורים. ונץ אלתוספתא אן טהרת מצורע בארץ ובחוצה לארץ. והנאך קיל איצא הכל כשרים לטהר את המצורע אפילו זב ואפילו טמא מת וכשם

שמצוה

כבר ביארה התוספתא[א]) איזה דבר שאלו אנשי אלכסנדריה וביארו גם כן שרשי זאת התשובה וטעמיה. וזה לשון התוספתא נזרק דם של אחת מהן ומת אחד מן המצורעים רצה לומר דם אחת השתי חטאות שנתערבו זו שאלו אנשי אלכסנדריא את ר׳ יהושע ואמר להם להביא חטאת בהמה אינו יכול שאין חטאת בהמה באה על הספק וחטאת העוף אינו יכול שהעשיר שהביא קרבן עני לא יצא וכיצד יעשה יכתוב נכסיו לאחר ויביא קרבן עני ונמצא עני מביא חטאת העוף אמר להם ר׳ יהושע עכשיו שאלתם דבר של חכמה. וממה שצריך שאבארהו כאן כדי שתשלם כונת המסכתא הוא שטהרת מצורע אשר קדמה רצה לומר אשר תעשה בעת שהלך לו נגע הצרעת בשתי צפרים ועץ ארז ואזוב נוהגת בפני הבית׳ ושלא בפני הבית בארץ ובחוצה לארץ לפי שאינה תלויה בדבר מזה ויטהר המצורע בהם וישאר מחוסר כיפורים כמו הזבים והזבות והיולדות שבזמננו היום אשר אם נטהרו הם מחוסרי כיפורים. ולשון התוספתא[ב]) שטהרת מצורע בארץ ובחוצה לארץ. ושם נאמר גם כן הכל כשרין לטהר את המצורע אפילו זב ואפילו טמא מת וכשם שמצוה לטהרו כך מצוה

לטמאו

א) נגעים פ״ט ט׳. ב) שם פ״ח א׳.

שמצוה לטהרו כך מצוה לטמאו וכהן שטמאו מצוה עליו לטהרו שנאמר לטהרו או לטמאו. והנאך קיל איצׂא אין מצורע מטהר מצורע. ואנא מתוקף גדא פי תגלחת שניה לאנא נתעדי פיהא עלי מצות לא תעשה אלתי הי חלק אלראס בגמלתה ואללחיה̈ ולא תחצל לנא גאיה̈ לאן לא ימכן פי זמאננא הד̇א הבאת כפרה חתי יטהר מטומאת צרעת אלטהרה̈ אלכאמלה̈ אלתי מן אגלהא יגלח תגלחת שניה ונאיה̈ מא נקול יבוא עשה וידחה את לא תעשה אד̇א תׂבת אלעשה עלי כמאלה והד̇א מוצׂע נט̇ר ושך. ופי ספרא אמר ר׳ יהודה שבתי היתה והלכתי אחר ר׳ טרפון לביתו אמר לי יהודה בני תן לי סנדלי ונתתי לו ופשט ידו לחלון ונתן לי ממנה מקל ואמר לי יהודה בני בזו טהרתי שלשה מצורעים ולמדתי בה שבע הלכות שהיא של בירות ובראשה טרף וארכה אמה ועביה כרביע כרע המטה אחד לשנים ושנים לארבעה ומזין ושונין ומשלשין ומטהרין בפני הבית ושלא בפני הבית ומטהרין בגבולין. ואסתדל בד̇לך לאן ר׳ טרפון כאן בעד אלחרבן וכאן הד̇א אלמעשה פי חוצה לארץ עלי מא דלה חדיתׂה מעה.

לטמאו וכהן שטמאו מצוה לטהרו שנאמרא) לטהרו או לטמאו. ושם נאמר גם כן אין מצורע מטהר מצורע. ולבי מגמגם מאוד בתגלחת שניה לפי שאנו עוברים בה על מצות לא תעשה שהיא גילות הראש כולו והזקןב) מבלי שנגיע בזה אל תכלית לפי שאי אפשר בזמננו זה הבאת כפרה כדי שיטהר מטומאת צרעת בטהרה שלמה אשר בשבילה יגלח תגלחת שניה וכל מה שאפשר שנאמר הוא יבוא עשה וידחה לא תעשה אם קיים העשה על שלמותו וזה מקום עיון וספק. ובסיפראג) אמר ר׳ יהודה שבתי היתה והלכתי אחר ר׳ טרפון לביתו אמר לי יהודה בני תן לי סנדלי ונתתי לו ופשט ידו לחלון ונתן לי ממנה מקל ואמר לי יהודה בני בזו טיהרתי שלשה מצורעים ולמדתי בה שבע הלכות שהיא של בירות ובראשה טרף וארכה אמה ועביה כרביע כרע המיטה אחד לשנים ושנים לארבעה ומזין ושונין ומשלשין ומטהרין בפני הבית ושלא בפני הבית ומטהרין בגבולין. ולמד זאת ההלכה לפי שר׳ טרפון היה אחר החרבן וזה המעשה היה בחוצה לארץ לפי מה שיורו הדברים שהיו לו עמו.

א) ויקרא י״ג נ״ט. ב) שהוא עובר בבל תשחית. ג) מצורע פ״א י״ג (ע׳ ג׳).

בריך רחמנא דסייע בהדן.

מסכת פרה.

פרק ראשון.

א רבי אליעזר אומר עגלה בת שנתה ופרה בת שתים. וחכמים אומרים עגלה בת שתים ופרה בת שלש או בת ארבע. רבי מאיר אומר אף בת חמש כשרה וזקנה אלא שאין ממתינין לה שמא תשחיר שלא תפסל. אמר רבי יהושע לא שמעתי אלא שלשית אמרו לו מה הלשון שלשית אמר להם כך שמעתי סתם אמר בן עזאי אני אפרש אם אומר אתה שלישית לאחרות במנין וכשאתה אומר שלשית בת שלש שנים. כיוצא בו אמרו כרם רבעי אמרו לו מה הלשון רבעי אמר להם כך שמעתי סתם אמר בן עזאי אני אפרש אם אומר אתה רביעי לאחרים במנין וכשאתה אומר רבעי בן ארבעה שנים. כיוצא בו אמרו האוכל בבית המנוגע פרס משלש לקב אמרו לו אמור משמנה עשרה לסאה אמר להם כך שמעתי סתם אמר בן עזאי אני אפרש אם אומר אתה משלש לקב אין בו חלה וכשאתה אומר משמנה עשרה לסאה מיעטתו חלתו:

למא קאל אללה פי עגלה ערופה עגלה קאל ר׳ אליעזר אנהא בת שנה עלי אלאצל אלמגמע עליה אן חיתמא קאל תעאלי עגל פהו בן שנה. ואלחכמים יקולון אד׳ וקאל עגלת בקר פקד נסבהא אלי אלבקר פתכון בנת סנתין. שלישית לאחרות במנין אן תכון תֿאלתֿה עדד אעני אלד׳י ולדת פי אלדפעה אלתֿאלתֿה כמא יסמון פי אלתלמוד עגלא תליתאה מענאה אנה ולד פי אלולאדה אלתֿאלתֿה ותקדמתה ולאדתין פיכון לחמה לד׳יד׳ מעתדל אלסמן. וכד׳לך כאן נקול פי כרם רבעי אנה אלגרס אלראבע מן אלגרוסאת אלתי גרסת פי תלך אלארץ. וקד תבין פי תֿלתֿ עשר נגעים אן מן אבטי פי בית מנוגע כדי אכילת פרס אנתגׄסת תֿיאבה אלתי עליה ואלפרס הו נצף רגיף פקאל אן ד׳לך אלרגיף יכון מנהא תֿלתֿ ארנפה פי

כל

אחר שאמר השם בעגלה ערופה א) עגלה אמר ר׳ אליעזר שהיא בת שנה על השורש שהסכימו עליו שבכל מקום שאמר יתברך עגל הוא בן שנה. וחכמים אומרים הואיל ואמר עגלת בקר כבר יחסה אל הבקר ולזה תהיה בת שנתים. שלישית לאחרות במנין שתהיה שלישית במנין רצה לומר הנולדת בפעם השלישית כמו שיקראו בתלמוד ב) עגלא תליתאה שענינו שנולד בלידה השלישית ושקדמו לו שתי לידות ולכן בשרו ערב לא כחוש ולא שמן. וכמו זה נאמר בכרם רבעי שהיא הנטיעה הרביעית מהנטיעות אשר ניטעו בזאת הארץ. וכבר התבאר בשלשה עשר ג) מנגעים שמי ששהה בבית מנוגע כדי אכילת פרס נטמאו בגדיו אשר עליו. והפרס הוא חצי ככר ואמר שזאת הככר היא שלש ככרות לכל

קב

א) דברים כ״א ג׳. ב) שבת י״א א׳ ובשאר מקומות הש״ס ובכולן הגירסא עגלא תילתא.
ג) מ״ט.

כל קב פיכון מקדאר אלפרס סדס קב. פקאלוא לה אן אלפרס הו נצף רגיף מן אלארגפה̈ אלתי מנהא ת̇מאן עשרה̈ רגיפין פי אלסאה וקד עלמת אן אלסאה ששת קבין ובלא שך אן ת̇לת̇ אלקב הו ג̇ז מן ת̇מאניה̈ עשר מן סאה ואין מוצ̇ע אלאכ̇תלאף. קאל כך שמעתי סתם ואין לי לפרש. ת̇ם וג̇ד בן עזאי בין אלקולין שיא וד̇לך אן אלסאה תלזמה אלחלה ומן יעג̇ן קב ואחד לא ילזמה חלה כמא תבין פי מסכת חלה פאד̇א עג̇נת סאה ואכ̇רג̇ת מנהא חלה פג̇ז מן ת̇מאניה̈ עשר מן אלבקיה̈ אקל מן ת̇לת̇ קב במקדאר ג̇ז מן ת̇מאניה̈ עשר מן אלחלה והד̇א הו מעני מעטתו חלתו. וקד תבין פי ת̇אמן עירובין אן אלככר אלתי נצפהא יתסמי פרס והוא שיעור בית המנוגע מנהא ארבע ככרות בקב והנאך בינא אן מקדאר אלקב ארבעה ועשרין ביצ̇ה̈ פיכון קדר אלפרס ת̇לת̇ ביצ̇את וד̇לך ת̇מן קב לא סדס קב כמא קאל ר׳ יהושע והלכה כחכמים.

קב. ובזה יהיה שיעור הפרס ששית קב. ואמרו לו שהפרס הוא חצי ככר מהככרות. שמהם שמונה עשרה ככר בסאה וכבר ידעת א) שהסאה ששת קבין ובלא ספק שלישית הקב הוא חלק משמנה עשר בסאה. ואיה מקום ההפרש. אמר כך שמעתי ואין לי לפרש. אחר זה מצא בן עזאי ההפרש שבין השני מאמרים וזה שהסאה חייבת בחלה ומי שילוש קב אחד אינו חייב בחלה כמו שהתבאר במסכת חלה ב) הנה אם נילושה סאה והופרשה ממנה חלה החלק משמונה עשר ממה שנשאר הוא פחות משלישית קב בשיעור חלק משמונה עשר מן החלה וזהו ענין מעטתו חלתו. וכבר התבאר בשמיני מעירובין ג) שהככר אשר חציה נקרא פרס והוא שיעור בית המנוגע הוא מן ארבע כיכרות לקב. ושם ד) ביארנו ששיעור הקב ארבעה ועשרים ביצים הנה יהיה שיעור הפרס שלשה ביצים וזהו שמינית הקב ולא ששית הקב כמו שאמר ר׳ יהושע. והלכה כחכמים.

ב רבי יוסי הגלילי אומר פרים בני שתים שנאמר ופר שני בן בקר תקח לחטאת וחכמים אומרים בני שלש רבי מאיר אומר אף בני ארבע ובני חמש כשרים אלא שאין מביאים זקנים מפני הכבוד:

הלכה כחכמים. וכון אלזקנים מן אלבהאים מכרוהה̈ פי ג̇מיע אלקרבנות פהו קול צחיח וכאנהא חאלה̈ תקרב מן אלמום אעני אלהרם וצ̇עף אלכברה̈ וקד תקדם לך ד̇לך פי אכ̇ר סאדס בכורות.

הלכה כחכמים. והזקנים מן הבהמות הם פסולים בכל הקרבנות וזהו דבר אמיתי וכאלו הן בענין קרוב מן המום רצה לומר הכחישות וחולשת הזקנות וכבר קדם לך זה בסוף ששי מבכורות.

ג כבשים בני שנה ואילים בני שתים וכולם מיום ליום. בן שלשה עשר חדש אינו כשר לא לאיל ולא לכבש רבי טרפון קורהו פלגס בן עזאי קורהו נוקד. רבי ישמעאל קורהו פרכר יגמא הקריבו מביא עליו נסכי איל ולא עלה לו מזבחו. בן שלשה עשר חדש ויום אחד הרי זה איל:

כולם מיום ליום יעני שנים עשר חדש והו אלמד̇הב אלמעמול בה. ונץ̇ אלתוספתא וחכמים אומרים מאחד בניסן לאחד בניסן מתשעה באב לתשעה באב נתעברה שנה נתעברה לו והד̇ הוא מעני מיום ליום. והד̇ה אלאסמא אלתי סמי כל ואחד מנהם מענאהא כלהא

ואחד

כולם מיום ליום רוצה לומר שנים עשר חודש וזהו הלכה למעשה. ולשון התוספתא ה) וחכמים אומרים מאחד בניסן לאחד בניסן ומתשעה באב לתשעה באב נתעברה שנה נתעברה לו וזהו ענין מיום ליום. ואלו השמות אשר קורהו כל אחד מהם ענין

כולם

א) פאה פ״ח מ״ד. ב) פ״ב מ״ג וד׳. ג) פ״ח מ״ב. ד) שם לא נמצא אלא שחצי פרס הוא ביצה ומחצה. ה) פ״א ו׳.

ואחד והו אן כ̇רג ען חד מא ולם יצל ללחד אלד̇י בעדה בל בקי בין אלחדין מנהא אסמא יונאניה̇ ומנהא סריאניה̇. פלגס לפט̇ה̇ מרכבה̇ פלג גס יעני תעדי חדה כת̇יר. ונוקד ראעי אלגנם ונאהצ̇הא אשר היה בנוקדים. פרבר ינמא אסם יונאני מענאה סכה̇ סלטאן קד עזל פרג̇עת דראהמה סלעה̇. ונסכי איל הי שלישית ההין כמא בינא מראת.

כולם אחד וזה שיצא מגדר אחד ולא בא אל הגדר אשר אחריו אבל נשאר בין שני הגדרים. מהם שמות מלשון יון ומלשון ארם. פלגס מלה מורכבת פלג גס רצה לומר עבר גדרו הרבה. ונוקד רועה צאן והבינוני מהם אשר היה בנוקדים א). פרבר יגמא ב) שם יוני וענינו מטבע של מלך הנגרש ממלכותו ונפסלו מעותיו ג). ונסכי איל הם שלישית ההין כמו שבארנו פעמים רבות.

ד חטאת הצבור ועולותיהן חטאת היחיד אשם נזיר ואשם מצורע כשרין מיום שלשים והלאה אף ביום שלשים אם הקריבום ביום שמיני כשרים נדרים ונדבות הבכור והמעשר והפסח כשרים מיום השמיני והלאה אף ביום שמיני:

קולה חטאת חצבור ועולותיהן ליס יריד בה כל חטאת צבור וכל עולת צבור לאן פיהא אלפרים ואלאלים כמא באן פי אלנץ וקד ד̇כרנא ד̇לך פי צדר סדר קדשים ואנמא ישיר אלי כבשי עולה ושעירי חטאת של צבור. ואד̇א תאמלת ג̇מיע אלקרבנות אלתי קד חצרנאהא פי צדר קדשים תג̇ד כל חטאת יחיד הדיוט מן הבהמה אמא כשבה או שעירה וכד̇לך אשם נזיר ואשם מצורע המא כבשים. וקאל אם הקריבן בשמיני יצא ד̇לך נץ אלתורה ומיום השמיני והלאה ירצה וקאל פי אלבכור ביום השמיני תתנו לי וקאלוא אמו אמו לגזרה שוה מה אמו האמור בבכור כשר בשמיני עצמו אף אמו האמור כאן כשר בשמיני עצמו הד̇א אן באדר וקרבה אמא עלי אלאבתדי פלא תקרב אלא מן יום ת̇לאת̇ין לקולה והלאה ירצה. אמא אלבכור אלד̇י תבין פיה ביום השמיני תתנו לי פהו יקרב לכתחלה בשמיני וכד̇לך אלפסח ואלמעשר לאנהא ת̇לאת̇תהא קדשים קלים ותסאות פי מתן דמים כמא בינא פי אכ̇ר כ̇אמס זבחים.

אמרו חטאת הצבור ועולותיהן לא ירצה בו כל חטאת צבור וכל עולת צבור לפי שיש בהן הפרים והאלים כמו שהוא מבואר בפסוק וכבר זכרנו זה בפתיחת סדר קדשים ואינו רומז אלא אל כבשי עולה ושעירי חטאת של צבור. ואם תעיין בכל הקרבנות אשר כבר מנינו בפתיחת קדשים תמצא שכל חטאת יחיד הדיוט מן הבהמה היא או כבשה או שעירה וכן אשם נזיר ואשם מצורע שניהם כבשים. ואמר אם הקריבן בשמיני יצא זה לשון התורה ד) ומיום השמיני והלאה ירצה ואמר בבכור ה) ביום השמיני תתנו לי ואמרו ו) אמו אמו לגזרה שוה מה אמו האמור בבכור כשר בשמיני עצמו אף אמו האמור כאן כשר בשמיני עצמו. זהו אם מיהר והקריבו אבל לכתחלה לא יקרבו אלא מיום שלשים לאמרו והלאה ירצה. אבל הבכור נאמר בו בפירוש ביום השמיני תתנו לי הוא יקרב לכתחלה בשמיני וכן הפסח והמעשר לפי ששלשתן קדשים קלים ושוים במתן דמים כמו שביארנו בסוף חמישי מזבחים.

פרק שני.

א רבי אליעזר אומר פרת חטאת המעוברת כשרה וחכמים פוסלים. רבי אליעזר אומר אינה נלקחת מן הגוים וחכמים מכשירים. ולא זו בלבד אלא כל קרבנות

הצבור

א) עמוס א׳ א׳. בערבי נאהץ̇ ענינו העוף המתחיל לעופף ואולי צ״ל וצאחבהא ותרגומו בעל המקנה. ב) נקודה זאת המלה במשנה פַּרְבַּר יְגְמָא וכאן בערבי פַּרְבְּר גְמָא. ג) מלה במלה נהיו מעותיו כסחורה. ד) ויקרא כ״ב כ״ז. ה) שמות כ״ב כ״ט. ו) ספרא אמור פ״ח ה׳ (ד׳ צ״ט ב׳).

הצבור והיחיד באין מהארץ ומחוצה לארץ מן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתי הלחם שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ:

ר' אליעזר יקול שמא רבעה הגוי פתכון פסולה ואלחכמים לא יחושו לרביעה לאנה לא יפסד בהימתה בהד"א אלמעני. ואלכל מקרון אן פרת חטאת שנרבעה פסולה לקול אללה כי משחתם בהם מום בם כל שהמום פוסל בו דבר ערוה פוסל בו לאן משחתם מענאה דבר ערוה מת̇ל קולה כי השחית כל בשר את דרכו עלי מא בינא פי אלפרק אלסאדס מן תמורה. ויקול איצ̇א ר' אליעזר אן פרה אדומה ולו תחקקנא אנהא לא נרבעה לא תוכ̇ד מן אלגוים לקול אללה פיהא דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה יקול בני ישראל יקיחו ואין הגוים יקיחו ואלחכמים יקולון אן אד̇א אשתראהא ישראל פהם אלד̇ין אעטאוהא. וכד̇לך סאיר אלקרבנות ירי ר' אליעזר אנהא לא תשתרי מן אלגוים משום רביעה ואלחכמים יקולון אן אלגוי לא יפעל הד̇א בבהמתו אנה יפסדהא. ומעני מן החדש ומן הישן יעני אלמנחות אנהא תג̇אב מן החדש ומן הישן גיר אלעומר ושתי הלחם עלי מא בינא ואוצ̇חנא פי ת̇אמן מנחות ואין הלכה כר' אליעזר.

ר' אליעזר אומר שמא רבעה הגוי א) ותהיה פסולה וחכמים לא יחושו לרבעה לפי שלא יפסיד בהמתו בזה הענין. וכולם מודים שפרת חטאת שנרבעה פסולה למאמר השם ב) כי משחתם בהם מום בם כל שהמום פוסל בו דבר ערוה פוסל בו מפני שמשחתם ענינו דבר ערוה כמו שאמר ג) כי השחית כל בשר את דרכו לפי מה שביארנו בפרק ששי מתמורה ד). ור' אליעזר אומר גם כן שפרה אדומה אף על פי שהתאמת לנו שלא נרבעה אין לוקחין אותה מן הגוי לפי שאמר בה השם ה) דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה אמר בני ישראל יקיחו ו) ואין הגוים יקיחו וחכמים אומרים שאם לקחם ישראל הוא הנותן אותה. וכן בשאר הקרבנות ר' אליעזר סובר שאין לוקחין אותן מן הגוים משום רביעה וחכמים אומרים שהגוי לא יעשה זה בבהמתו שיפסיד אותה. וענין מן החדש ומן הישן רצה לומר המנחות שהן באות מן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ומשתי הלחם לפי מה שביארנו ובררנו בשמיני ז) ממנחות. ואין הלכה כר' אליעזר.

ב פרה שקרניה וטלפיה שחורים יגוד גלגל העין והשינים והלשון אינם פוסלים בפרה והננסת כשרה. היתה בה יבלת וחתכה רבי יהודה פוסל רבי שמעון אומר כל מקום שניטל ולא העלה מקומו שער אדום פסולה:

יגוד יקטע מן קולה גודו אילנא וקציצו ענפוהי. ותרגום פרסה טלפא. וננסת אלקציר̇ה. כאן יקום בבאלגא אן קול אללה תמימה כאמלה̇ פי גמיע אלאשיא פאעלמנא אן מעני תמימה כאמלה̇ אלחמר̇ה. והלכה כר' יהודה.

יגוד יתחתך מאמרו ס) גודו אילנא וקציצו ענפוה. ותרגום פרסה טלפא ע). וננסת הקצרה. היה עולה במחשבתנו שמאמר השם י) תמימה הוא שלמה בכל הדברים והודיענו שענין תמימה שלמת האדמימות. והלכה כר' יהודה.

ג יוצא דופן ואתנן ומחיר פסולה רבי אליעזר מכשיר שנאמר לא תביא אתנן זונת ומחיר כלב בית ה' אלהיך ואין זו כיאה לבית. כל המומים הפוסלים במוקדשים

פוסלים

א) עבודה זרה כ"ב ב'. עיין מ"ת הלכות פרה פ"א ז'. ב) ויקרא כ"ב כ"ה. ע"ז כ"ג ב'. ג) בראשית ו' י"ב ד) מ"א. ה) במדבר י"ט. ב'. ע"ז שם. ו) כן הוא בכ"י. ז) מ"א. ס) דניאל ד' י"א. ע) ויקרא י"א ד'. בתרגום שלנו הוא תרגום שסע. י) ויקרא י"ט ב'. ספרי במדבר פיס' קכ"ג.

פוסלים בפרה רכב עליה נשען עליה נתלה בזנבה עבר בה את הנהר קיפל עליה את המוסירה[א] נתן טליתו עליה פסולה אבל אם קשרה במוסירה עשה לה סנדל בשביל שלא תחליק פרס טליתו עליה מפני הזבובים כשרה. זה הכלל כל שהוא לצרכה כשרה לצורך אחר פסולה:

אלחכמים יעתקדון אן פרה קדשי מזבח הי פלדלך יפסול בה כל מום יפסול בקדשים. וקד תבינת אלמומין כלהא פי סאדס בכורות והי כלהא תפסד פרה אדומה לקולה אשר אין בה מום ותזיד אלפרה עלי אלקדשים אנהא תפסל בעבודה מתי מא תצרף בהא בוגה מן וגוה אלתצרף לאן גא פיהא אשר לא עלה עליה עול וקאל פי עגלה ערופה אשר לא עובד בה אשר לא משכה בעול וקאלוא מה עול האמור כאן עשה שאר עבודה כעול אף עול האמור כאן עשה שאר עבודה כעול. עבר בה את הנהר אן יתעאון בהא פי חאל אלעום. קיפל עליה את המוסירה אן יטוי אלחבל אלדי יקודהא בה ויגעלה עלי טהרהא. בשביל שלא תחליק לילא תזהק. ואין הלכה כר׳ אליעזר.

חכמים סוברים שפרה קדשי מזבח היא[ב] ולזה יפסול בה כל מום הפוסל בקדשים. וכבר התבארו המומין כולן בששי מבכורות והן כולם פוסלין בפרה אדומה לאמרו[ג] אשר אין בה מום והומר בפרה מבקדשים שהיא תפסל בעבודה כל מה שישתמש בה באיזה אופן מאופני השמוש מפני שבא בה[ד] אשר לא עלה עליה עול ואמר בעגלה ערופה[ה] אשר לא עובד בה אשר לא משכה בעול ואמרו[ו] מה עול האמור כאן עשה שאר עבודה כעול אף עול האמור כאן עשה שאר עבודה כעול. עבר בה את הנהר שנעזר בה בעת ששט בנהר. קיפל עליה את המוסירה שכרך החבל אשר ינהג בו את הפרה ושמהו על גבה. בשביל שלא תחליק כדי שלא תמעד. ואין הלכה כר׳ אליעזר.

ד שכן עליה עוף כשרה עלה עליה הזכר פסולה רבי יהודה אומר אם העלהו פסולה ואם מעצמו כשרה:

קד אעלמתך אנא תעלמנא אחכאם פרה אדומה מן עגלה ערופה למעני אלעבודה וקאל תעאלי פי עגלה ערופה אשר לא עובד בה והו מכתוב עבד ומעני עבד אן יפעל בהא מלאכה באלקצד מנה אמא אן אנעמלת מן תלקא נפסהא פלא ומעני עובד אנהא ולו אנעמל בהא מלאכה מן גיר קצד מנה אנהא פסולה פלמא כתב עבד ויקרא עובד גמע בין אלמעניין וקאלוא עובד דומיא דעבד מה עבד לרצונו אף עובד לרצונו פאדא אנפעל בהא מלאכה או עלא עליהא שיא מן אלאשיא וכאן דלך מן רצאה פקד נפסלה ואדא עלה עליה זכר פדלך מן רצאה ולדלך פסולה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

כבר הודעתיך שאנחנו למדנו דיני פרה אדומה מעגלה ערופה לענין עבודה ואמר יתברך בעגלה ערופה[ז] אשר לא עובד בה והוא כתוב עבד וענין עבד שיעשה בה מלאכה לרצונו אבל לא אם נעשית מעצמה וענין עובד שאף על פי שנעשית בו מלאכה שלא ברצונו היא פסולה ואחר שנכתב עבד ונקרא עובד קבצו בין שתי הענינים ואמרו[ח] עובד דומיא דעבד מה עבד לרצונו אף עובד לרצונו הנה אם נעשית בה מלאכה או עלה עליה איזה דבר מן הדברים והיה זה לרצונו כבר נפסלה ואם עלה עליה זכר הנה זהו לרצונו ולכן פסולה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

א) כן הוא בכ״י ובנא״י. ב) ע״ז כ״ג ב׳. ג) במדבר י״ט ב׳. ד) שם. ה) דברים כ״א ג׳. ו) סיפרי פ׳ קכ״ג. ז) דברים כ״א ג׳. ח) בבא מציעא ל׳ א׳.

ה היו בה שתי שערות שחורות או לבנות בתוך גומא אחת פסולה רבי יהודה אומר אפילו בתוך כוס אחד היו בתוך שני כוסות והן מוכיחות זו את זו פסולה רבי עקיבה אומר אפילו ארבע אפילו חמש והן מפוזרות יתלוש רבי אליעזר אומר אפילו חמשים רבי יהושע בן בתירה אומר אפילו אחת בראשה ואחת בזנבה פסולה. היו בה שתי שערות עיקרן משחיר וראשן מאדים עיקרן מאדים וראשן משחיר הכל הולך אחר הנראה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אחר העיקר:

קאל תעאלי אדומה תמימה וקאלוא אם תמימה למומין הרי כבר נאמר אשר אין בה מום אלא תמימה תמימה לאדמות יעני כאמלה אלחמרה. בתוך גומא אחת פי חפרה ואחדה יעני אן יכון מנבתהא ואחד. ר' יהודה אומר אפילו בתוך כוס אחד וכוס הו דאירה מן אלגסם פיהא גמלה שער פי סטח ואחד. והן מוכיחות זו את זו תדל ואחדה עלי תאניה והו אן תכון אלואחדה קריבה מן אלאכרי ומקאבלה להא פי סטח ואחד וסיבין פי סאדס נדה אן שיעור שתי שערות האמורות בכל מקום כדי שיהוא ניטלות בזוג. פאדא כאן פי עיקרן אלמאדים קדר ינטל בזוג אדא קטע ראשם המשחיר פהי כשרה לדברי חכמים. והלכה כחכמים וכתנא קמא אלדי יקול שתי שערות פקט תפסול בין שחורות בין לבנות.

אמר יתברך א) אדומה תמימה ואמרו ב) אם תמימה למומין הדי כבר נאמר אשר אין בה מום אלא תמימה תמימה לאדמות רצה לומר שלימת האדמימות. בתוך גומא אחת בחפירה אחת רצה לומר שיהיה מקום צמיחתם אחד. ר' יהודה אומר אפילו בתוך כוס ג) אחד וכוס הוא עגול מן הגוף אשר בו שערות רבות בתוך שטח אחד. והן מוכיחות זו את זו תורה האחת על חבירתה וזה שתהיה האחת קרובה לאחרת וכנגדה בשטח אחד ויתבאר בששי ד) מנדה ששיעור שתי שערות האמורות בכל מקום כדי שיהוא ניטלות בזוג. הנה אם היה בעיקרן המאדים שיעור שינטל בזוג אחר שנחתך ראשם המשחיר הפרה כשרה לדברי חכמים. והלכה כחכמים וכתנא קמא האומר שתי שערות לבדן פוסלות בין שחורות בין לבנות.

פרק שלישי.

א שבעת ימים קודם לשריפת הפרה מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ובית אבן היתה נקראת ומזין עליו כל שבעת הימים מכל החטאות שהיו שם רבי יוסי אומר לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד רבי חנינה סגן הכהנים אומר על כהן השורף את הפרה מזין עליו כל שבעת הימים ועל של יום הכפורים לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד:

מן קולה כהן השורף את הפרה תעלם אן כל כהן כשר לשריפתה. קאל תעאלי ונתתם אותה אל אלעזר הכהן והו כאן סגן פי דלך אלוקת. וקאלוא פי ספרי זו נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בין בכהן גדול בין בכהן הדיוט. ונץ אלתורה פי אנפראד אהרן ובניו שבעת ימים פי אלמשכן והי

שבעת

מאמרו כהן השורף את הפרה תדע שכל כהן כשר לשריפתה. אמר יתברך ה) ונתתם אותה אל אלעזר הכהן והוא היה סגן בעת ההיא. ואמרו בסיפרי ו) זו נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בין בכהן גדול בין בכהן הדיוט. ולשון התורה בהפרשת אהרון ובניו שבעת ימים במשכן והם שבעת

ימי

א) במדבר י"ט ב'. ב) בבא מציעא ל' א'. ג) בכ"י כיס. ד) מי"ב. ה) במדבר י"ט ג'.
ו) במדבר פ' קכ"ג.

שבעת ימי המלואים קאל ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים וקאל בעד דלך כאשר עשה ביום הזה צוה ה׳ לעשות לכפר עליכם וקאלוא צוה ה׳ לעשות זה מעשה פרה לכפר עליכם זה מעשה יום הכפורים. פנאנא אלנקל אן כהן השורף את הפרה וכהן גדול העובד ביום הכפורים יפרדאן סבעה איאם קבל דלך וינעזלאן ען אלנסא שמא תמצא אשתו נדה ואלאצל ענדנא אן מן נכח נדה יטמא שבעת ימים כמא בינא פי אול כלים וסתרי קולהם פי אכר זבים בועל נדה כטמא מת אסם אלמקדש כלה בירה קאל אלכתאב ולבנות הבירה אשר הכינותי. וקצדוא באן תכון הדה אללשכה צפונה מזרחה לכון פרה אדומה תסמאת חטאת וכל חטאת טעונה צפון אעני שחיטתה וקיבל דמה בצפון כמא באן פי כאמס זבחים. פינבהוא אן הדה אלתי אמר אללה בשחיטתה בחוץ הי מן קביל אלדבאיח אלתי ישחטו בצפון. וסמית הדה אללשכה בית אבן לאן גמיע אלאואני אלתי כאן יתצרף בהא הנאך טאל אלסבעה איאם כאנת כלי אבנים ונחוהא אלתי לא תקבל טומאה כמא אצלנא פי כלים. ועלה דלך אן פרה אדומה אנמא ישתגלון בהא טבולי יום כמא יבין פנכשי איאך יתהאונון באלטהארה ויקולון אד וטבולי יום יתנאולונהא ליס תחתאג טהארה כתירה פלדלך מנעת מן דלך אלמוצע אלאואני אלתי תקבל טומאה. ומזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם יעני אפר פרות אדומות אלתי עמלת מימות משה אלי דלך אלזמאן לאן אלבקיה אלתי תבקי מן כל ואחדה מרפועה מצאנה פירש עליה כל יום מן אפר פרה גיר אפר פרה אלתי רש עליה מנהא פי אליום אלדי קבלה. ואלכל מקרון אן טבילה בזמנה מצוה ואלאכתלאף בין תנא קמא ובין ר׳ יוסי ור׳ חנניה אנמא הו פי אלהזאה. וקד עלמת אן טמא מת יחתאג הזאה שלישי ושביעי תנא קמא יקול אן הזאה בזמנה מצוה כמא טבילה בזמנה מצוה

פלדלך

ימי המילואים אמר א) ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים ואמר אחר זה כאשר עשה ביום הזה צוה ה׳ לעשות לכפר עליכם ואמרו ב) צוה ה׳ לעשות זה מעשה פרה לכפר עליכם זה מעשה יום הכפורים. ובא אלינו הקבלה ג) שכהן השורף את הפרה וכהן גדול העובד ביום הכפורים יפרשו שניהם שבעת ימים קודם זה ויעצרו מנשיהם שמא תמצא אשתו נידה ד) והשורש אצלנו שבועל נידה יטמא שבעת ימים כמו שביארנו בראשון מכלים ה) וכמו שתראה אמרם באחרון מזבים ו) בועל נידה כטמא מת. ושם המקדש כולו בירה אמר הכתוב ז) לבנות הבירה אשר הכינותי. ורצו שתהיה זאת הלשכה צפונה מזרחה לפי שהפרה האדומה נקראת חטאת וכל חטאת טעונה צפון רוצה לומר שחיטתה וקבול דמה בצפון כמו שהתבאר בחמישי מזבחים ח). ולזה העירו שזאת הפרה אשר צוה השם בשחיטתה בחוץ היא מכלל הזבחים אשר ישחטו בצפון. ונקראה זאת הלשכה בית אבן מפני שכל הכלים אשר ישתמשו בהם שם בתוך השבעה ימים היו כלי אבנים וכיוצא בהן שאין מקבלין טומאה כמו שהשרשנו בכלים ט). וטעם זה שאין מתעסקין בפרה אדומה אלא טבולי יום כמו שיתבאר י) ולזה אנחנו חוששים שמא יזלזלו בטהרה ויאמרו הואיל וטבולי יום מתעסקין בה לא יצטרך לטהרה גדולה ולזה הרחיקו מזה המקום הכלים המקבלים טומאה. ומזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם ירצה בו אפר פרות אדומות הנעשות מימות משה עד זה הזמן מפני שהשיירים הנשארים מכל אחת היו מוצנעים ומשומרים יא) והיו מזין עליו בכל יום מן אפר פרה זולת אפר הפרה אשר היו מזין עליו ממנו ביום שלפניו. והכל מודים שטבילה בזמנה מצוה יב) והמחלוקת בין תנא קמא ובין ר׳ יוסי ור׳ חנניה אינה אלא בהזאה. וכבר ידעת שטמא מת צריך הזאה שלישי ושביעי ואמר התנא קמא

שהזאה

א) ויקרא ח׳ כ״ג. ב) יומא ב׳ א׳. ג) שם. ד) שם ו׳ א׳. ה) מ״ג. ו) מי״א. ז) דברי הימים א׳ כ״ט י״ט. ח) מ״ג. ט) פ״י מ״א. י) מ״ז. יא) עיין לקמן מי״א. יב) יומא ה׳ א׳.

פלדלך יזה עליו כל יום מן הדה אלסבעה איאם אד ליס נעלם מתי נטמא ולעל הדא אליום הוא אלתאלת לטומאתו מן אלסבעה וכדלך נקול פי אליום אלתאני ואלתאלת אמא אליום אלראבע פאנה לא הזאה פיה אד הזאת שביעי לא תפיד אן לם תתקדמהא הזאה בשלישי ומן אלכאמס ומא בעדה פלא יתגה פיה גיר אנה קד יכון שביעי לטומאתו. ור' יוסי יקול לא נקיס אלהזאה באלטבילה והזאה בזמנה אינה מצוה פלדלך יקול בשלישי ובשביעי פקט מזין עליו. וכדלך יעתקד ר' חנניה סגן הכהנים גיר אנה יקול כהן השורף את הפרה מזין עליו בכל יום תעטים לדרגה אלפרה וליטהר להא קדושה זאידה כמא להא מעלה עלי אלקודש כמא בינא פי חגיגה והו קולהם פי תעליל דלך מעלה יתירה והלכה כרי חנניה סגן הכהנים. ופי אלתוספתא כהן השורף את הפרה הפרשתו בטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו הדא כלה תעטים לקדרהא ללעלה אלתי וצפנא והי כי לא יתהאון בהא.

שהזאה בזמנה מצוה כמו שטבילה בזמנה מצוה ולכן יזה עליו כל יום מאלו השבעת ימים מפני שאין אנו יודעים מתי נטמא ואולי זה היום הוא השלישי לטומאתו וכן נאמר ביום השני והשלישי אבל ביום הרביעי אין בה הזאה מפני שהזאת שביעי אינה מועלת אם לא קדמה לה הזאה בשלישי ומן היום החמישי ומה שלאחריו לא יתכן בהם אלא שיהיה לפעמים שביעי לטומאתו. ור' יוסי אומר לא נקיש ההזאה לטבילה והזאה בזמנה אינה מצוה ולפיכך אמר בשלישי ובשביעי בלבד מזין עליו. וכן סובר ר' חנניה סגן הכהנים אלא שהוא אומר כהן השורף את הפרה מזין עליו בכל יום להגדיל מעלת הפרה ולהראות שיש לו קדושה יתירה כמו שיש לה מעלה על הקודש כמו שביארנו בחגיגה א) וזה אמרם ב) מעלה יתרה לתת טעם לזה והלכה כרי חנניה סגן הכהנים. ובתוספתא ג) כהן השורף את הפרה הפרשתו בטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו וזה כולו להגדיל ערכו מפני הטעם אשר אמרנו וזה שלא יזלזלו בה.

ב חצרות היו בירושלים בנויות על גב הסלע ותחתיהם חלול מפני קבר התהום ומביאים נשים עברות ויולדות שם ומגדלות שם את בניהן ומביאין שוורים ועל גביהן דלתות ותנוקות יושבין על גביהן וכוסות של אבן בידם הגיעו לשלוח ירדו ומלאום ועלו וישבו על גביהן רבי יוסי אומר ממקומו היה משלשל וממלא: באו להר הבית וירדו הר הבית והעזרות תחתיהם חלול מפני קבר התהום ובפתח העזרה היה מתוקן קלל של חטאת ומביאין זכר של רחלים וקושרין חבל בין קרניו וקושרין מקל ומסבך בראשו של חבל וזורקו לתוך הקלל ומכה את הזכר ונרתע לאחוריו ונוטל ומקדש כדי שיראה על פני המים רבי יוסי אומר אל תתנו מקום למינים לרדות אלא הוא נוטל ומקדש:

חלול מגוף יעני אן תכון מבניה עלי אקבא. וקד בינא קבר התהום ושרוטה פי אכר נזירות ומעלום ממא תקדם פי אהלות אן לו כאן עלי אלמית אלף קאמה תראב פאנה ינגס אלא אן יכון עליה אהל פאן אלדי יקף עלי אלאהל טאהר עלי מא אצלנא אהלות. ואנמא יתכרון אלתיראן לכונהא

גאסיה

חלל מקום חלול רצה לומר שהצרות היו בנויות על כיפות. וכבר ביארנו קבר התהום ותנאיה באחרון מנזירות ד) וידוע ממה שקדם באהלות שאף על פי שיש על המת אלף קומות עפר יטמא אלא אם היה עליו אוהל לפי שהעומד על האוהל טהור כמו שהשרשנו באהלות. ולא בחרו השוורים

אלא

א) פ"ב מ"ה. ב) זבחים קי"ג א' ואין שם מלת יתרה. ג) פרה פ"ג א'. ד) מ"ד.

נאסיה אלבטון פאדא רכב עליהא אלצבי לא תתעלק רגליה עלי אלארץ כשיתנא אן יאהיל על קבר התהום ברגלו פינתגס כמא תבין פי אהלות. ומע דלך פאנהם יגעלון אלאלואח עלי טהורהא חתי תציר אוהל ואלצבי גאלס מן פוק. ולדלך איצא יתכיר כוסות של אבן לאנהא לא תקבל טומאה ולו דני בהא אלמית כמא תאצל פי כלים. ושילוח נהר יגר פלדלך נביח להם אלנזול הנאך לאן ליס הו מוצע סכן פנקול איאך תם קבר התהום. ור׳ יוסי יהוש ולו הנאך ויקול אנה ימלי והו עלי טהר אלתור ואינה הלכה. וקלל של חטאת קלה פיהא אפר הפרה ותרגום ותער כדה ונפצת קולתה. ואלגרץ אן ירבט פי ראסה הבל ופי טרף דלך אלחבל עצא וידכל טרף אלעצא פי אלאניה אלתי פיהא אפר הפרה תם יצרב דלך אלכבש פפי חאל סראה מן אלצרב ינתפץ אפר הפרה ויקע פי ידה ויאכדה וירמיה פי אלמא והדא כלה חתי לא ינצם באלאפר כלה איאך הו טמא פינגסה לאן אלאפר של פרה אדומה ינתגס ויפסד כמא סיבין. ולא ימכן איצא אכדה באלה לילא יכון מסיטו והו טמא. אל תהנו מקום למינים לרדות משתק מן קולה ורדו בדגת הים ואלמעני לא תוגדון להם מא יסתולון עלינא בה ותטול אלסנתהם באלאסתבשאע ואלתשניע והלכה כר׳ יוסי. ואלדי ינבגי אן תעלמה אן הדה אלמעאני ליסת הי צרוריה פי כל מקדש מי חטאת אנה לא יכון אלא כדא ואנמא אלגרץ מא אצף לך. ודלך אן כל טמא מת לא טהארה לה אלא בהזאה שלישי ושביעי כמא גא אלנץ וקאל תעאלי וטבל במים איש טהור פאדא קדרנא אנא לא נגד איש טהור בל אלכל טמאין טומאת מת מתל זמאננא הדא כיף ימכן אן יטהר כהן השורף את הפרה ואלשכץ אלדי יזה יחתאג אן יכון טהור וליס תם מן יזה עליה פחצל בטלאן הדה אלמצוה אד אפר הפרה אנמא יטהר אלטמא אדא רשה איש

אלא לפי שכרסיהם נפוחות ואם רכב עליהם התינוק אין רגליו תלויות על הארץ שאנחנו חוששים שמא יאהיל על קבר התהום ברגליו ויטמא כמו שהתבאר באהלות א). ובכל זה היו משימין לוחות על גבי השורים כדי שיהיו אוהל והתינוק יושב עליהם. ולזה בחרו גם כן כוסות של אבן מפני שאינן מקבלות טומאה אף על פי שנגע בהן מת כמו שהושרש בכלים. ושילוח נהר זוחל ולכן אנו מתירין לתינוקות לירד שם מפני שאינו מקום ישוב עד שנאמר שמא יש שם קבר התהום. ור׳ יוסי יחוש אפילו שם ואומר שימלאו בעודם על גב השור ואינה הלכה. וקלל של חטאת הכד אשר בו אפר הפרה ותרגום ותער כדה ב) ונפצת קולתה. והכוונה שקושרין חבל בראש הכבש ובקצה זה החבל מקל ומכניסין קצה המקל בכלי אשר בו אפר הפרה ואחר זה מכין זה הכבש הנה בעת שנרתע מן המכה תנער אפר הפרה ויפול ביד התינוק ונוטלו וזורקו לתוך המים וזה כולו כדי שלא יגע באפר כלל שמא הוא טמא ג) ויטמאהו מפני שהאפר של פרה אדומה יטמא ויפסל כמו שיתבאר. ואי אפשר גם כן שיאחזו את הכלי [והוא המקל] ד) כדי שלא יהיה מסיטו כשהוא טמא ה). אל תתנו מקום למינים לרדות נגזר מאמרו ו) ורדו בדגת הים ועניננו אל תמציאו להם מקום למשול בו עלינו שיאריכו לשונם לחרפנו ז) ולהבאישנו והלכה כר׳ יוסי. ומה שראוי שתדעהו הוא שאלו המעשים אינם הכרחיים שיהיה הדבר כן בכל מקדש מי חטאת וכוונת המשנה רק מה שאומר לך. וזה שכל טמא מת אין לו טהרה אלא בהזאה שלישי ושביעי כמו שבא הכתוב ואמר יתברך ח) וטבל במים איש טהור הנה אם נשער שלא נמצא איש טהור אבל שהכל טמאים טומאת מת כמו בזמננו זה איך יתכן שיטהר הכהן השורף את הפרה והאיש המזה צריך שיהיה טהור ואין שם מי שיזה

א) פ״ט. ב) בראשית כ״ד כ׳. ג) ר״ל מטומאה אחרת. עיין מ״ת פרה פ״ב ה״ז. ד) נ״א בערבי בחאלה. ה) עיין ברטנורא. ו) בראשית א׳ כ״ח. ז) נ״א באלאסתבעאד ר״ל להרחיקנו. ח) במדבר י״ט י״ח.

טהור והד'א אלאיש לא יכון טהור אלא באפר הפרה. פקאל אנה ימכננא אלחילה פי וגוד אשכ'איץ לא טומאת מת עליהם ראסא ומע ד'לך נגנבהם מא קדרנא ען אלאנצ'מאם באלאפר ויכון אלקידוש בכלים שאין מקבלין טומאה ויזו עלי הד'א אלכהן השורף ויטהר אמא מתי מא כאן ענדנא איש טהור מעלום פלא נחתאג לשי מן הד'א כלה בל אד'א גא כל מן גא והזה עליו שלישי ושביעי צאר הו איצ'א טהור וישרוף את הפרה ולא יחתאג לשי מן הד'א כלה. ולא פרק בין אלשכ'ץ אלד'י לם ינתגס קד באלמת או אלד'י אנתגס טול עמרה ת'ם טבל והזה עליו שלישי ושביעי בל אן הד'א אלד'י הוזה עליו אעט'ם דרגה' פי אלטהארה' לאן אלנץ קד חכם עליה אנה טהור ולד'לך לא נבאלי לה בקבר התהום חתי נחקה. ונץ אלתוספתא מעשים אלו עשו כשעלו בני הגולה דברי ר' יהודה יעני אלד'י לם יכן ענדהם איש טהור ר' שמעון אומר אפרם ירד עמהם לבבל ועלה יעני אנהם כאנוא יטהרון מטומאת מת ולו חיניד' ולם יעדם מנהם איש טהור לאן אלכל מג'מעון אנהם לא גזרו טומאה על ארץ העמים אלא לאחר שעלו מן הגולה. ומע כון אלקיאס מא ד'כרנאה לכנהם כאנוא יקצדון דאימא אן יזו עליו האולא אלדין לא נטמאו במת מעולם וד'לך מעלה יתירה ליזדאד פי אלתחפט' ואלתאהב להא.

על הכהן ואם כן בטלה זאת המצוה מפני שאפר הפרה אינו מטהר הטמא אלא בהזאת איש טהור וזה האיש לא יהיה טהור אלא באפר הפרה. ואמר שאפשר לנו בתחבולה למצא אנשים שאין טומאת מת עליהם כלל. ובכל זה נרחיקם בכל יכלתנו מלנגוע באפר ושיהיה הקדוש בכלים שאין מקבלין טומאה ויזו על זה הכהן השורף ויטהר אולם כל זמן שיש אצלינו איש טהור ידוע אז אין אנו צריכים לדבר מזה כולו אלא אם בא כל מי שיבא והזה על הכהן שלישי ושביעי יהיה הכהן גם כן טהור וישרוף את הפרה ולא יצטרך לדבר מזה כולו. ואין חילוק בין האיש שלא נטמא מעולם במת או שנטמא כל ימי חייו ואחר זה טבל והוזה(א) עליו שלישי ושביעי ולא עוד אלא שזה אשר הוזה עליו יש לו מעלה יתירה בטהרה מפני שהכתוב כבר דן עליו שהוא טהור ולכן לא נחוש לו בקבר התהום עד שנדעהו בודאי. ולשון התוספתא(ב) מעשים אלו עשו כשעלו בני הגולה דברי ר' יהודה רצה לומר אשר לא היה אצלם איש טהור ר' שמעון אומר אפרן ירד עמן לבבל ועלה רצה לומר שהיו מטהרין מטומאת מת אפילו באותו הזמן ולא נעדר מהם איש טהור לפי שהכל מודים שלא גזרו טומאה על ארץ העמים אלא לאחר שעלו מן הגולה. ואף(ג) על פי שאין חילוק בזה כמו שזכרנו(ד) בכל זה תמיד נתכוונו שיזה עליו מי שלא נטמא במת מעולם וזהו מעלה יתירה להרבות השמירה והזהירות בפרה.

ג לא היו עושין לא חטאת על גב חטאת ולא תינוק על גב חברו וצריכין היו התינוקות להזות דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר לא היו צריכין להזות:

אלמעני אנהם אד'א אסתעדוא באואני טאהרה' להטאת משכצה' או אשכ'איץ תטהרוא ליתנאולוא אשגאל תלך אלהטאת פלא יתנאולון חטאת ת'אניה' בתלך אלטהארה' חתי תטהר אלאואני ואן כאנת טאהרה'

להרה

ענינו שאם זימנו כלים טהורים לחטאת מיוחדת או אנשים שנטהרו להתעסק בזאת החטאת אין עושין חטאת שנית בזאת הטהרה עד שנטהרו הכלים לזאת החטאת השנית אף על פי שהיו טהורים. וכן

התינוק

א) בכ"י ובדפוס והוזה. ב) פרה פ"ג ה"ה. ג) מכאן עד סוף ההלכה חסר בדפוס ובכ"י פ' ונראה שהוא הוספה אחרונה על פי שאמר הר"ם סמ"ת פרה פ"ב ה"ז. ד) ר"ל מה שאמר למעלה ואין חילוק כו'.

להדה אלחטאת אלתאניה. וכדלך אלתינוק אלדי טהר למלואת מי חטאת פלא ימלא תלך אלאניה תינוק אחר ואן כאן טאהר חתי יטבול ברסם הדא אלמלוי והדא נטיר קולהם פי יום טוב מטבילין מגב לגב כמא בינא הנאך. אמא כון אלתינוקות צריכין טבילה פדלך דברי הכל וכדא בינת אלתוספתא לאנא ואן כנא חרסנאהם מן טומאת מת פקד ינתגסון טומאת ערב באחדי אלטמאות אלאכרי. ואנמא אלכלאף פי אלהזאה פאן ר' יוסי הגלילי יחוגהם דלך מע כוננא קד תחפטנא בהם הדא אלתחפט אלעטים והם אלדי ירשון בעצהם עלי בעץ אד לים ענדנא אטהר מנהם והדא כלה תעטים לקדרהא וזיאדה תאהב. ור' עקיבה יקול אן לים להדה אלהזיה מוצע וכל מא עמלנא אנמא עמלנאה חתי יכון ענדנא שכץ לא יחתאג הזיה כמא בינא והלכה כר' עקיבה.

התינוק שהיה נטהר למלואת מי חטאת לא ימלא זה הכלי תינוק אחר אף על פי שהוא טהור עד שיטבול כהלכות זה המילוי וזה דומה לאמרם ביום טוב א) מטבילין מגב לגב כמו שביארנו שם. ומה שהתינוקות צריכין טבילה זהו לדברי הכל וכן ביארה התוספתא ב) מפני שאף על פי שהיינו שומרים אותם מטומאת מת אפשר שנטמאו טומאת ערב באחת מן הטומאות האחרות. ואין המחלוקת אלא בהזאה שר' יוסי הגלילי אומר שהם צריכים להזאה אף על פי שכבר שמרנו אותם בזה השימור הגדול והם יזו קצתם את קצתם מפני שאין עמנו יותר טהור מהם וזה כולו ליתן לפרה מעלה יתרה ולהרבות הזהירות. ור' עקיבה אומר שאין מקום לזאת ההזיה וכל מה שעשינו לא עשינו רק כדי שיהיה עמנו אדם שאינו צריך להזיה כמו שביארנו והלכה כר' עקיבה.

ד לא מצאו משבע עושין משש מחמש מארבע משלש משתים ומאחת. ומי עשאם הראשונה עשה משה והשניה עשה עזרא וחמש מעזרא ואילך דברי רבי מאיר וחכמים אומרים שבע מעזרא ואילך ומי עשאן שמעון הצדיק ויוחנן כהן גדול עשו שתים שתים אליהועיני בן הקייף וחנמאל המצרי וישמעאל בן פיאבי עשו אחת אחת:

הדא ראגע עלי אלכלאם אלמקול פי אול הדא אלפרק אלדי קאל ומזין עליו כל שבעת הימים מכל החטאות שהיו שם פקאל אן לם יתפק אן יכון הנאך בקיה גיר מן פרה אחת פמנהא יזה עליו כל שבעה ואנמא אלגרץ אן ירש עליה מכל חטאת תכון הנאך. ור' מאיר לא יעתד מן אלאתנתין אלתין אחרק שמעון הצדיק גיר בואחדה וכדלך מן אלאתנתין אלתין אחרק יוחנן כהן גדול. ואלחכמים יעתדון אלארבע ולעל דלך לאמור חדתת פי האל חרקהא או חאלאת כאנת פי הדה אלפרות ממא יוגב דלך ענד ר' מאיר אנהא פסולה ולא יעדהא וענד אלחכמים כשרה אד כאנת אכבאר כל ואחדה מנהא מחפוטה וכל מא אעתרי פיהא עלי נחו מא בינת אלתוספתא

מן

זה שב על מה שנאמר בתחילת זה הפרק שאמר ומזין עליו כל שבעת הימים מכל החטאות שהיו שם ואמר שאם יזדמן שאין שם אלא מה שנשאר מפרה אחת יזה ממנה עליו כל שבעה והכוונה רק שיוזה עליו מכל חטאת שהיתה שם. ורבי מאיר אינו מונה השתים ששרף שמעון הצדיק אלא כאחת וכן בשתים ששרף יוחנן כהן גדול. וחכמים מונים אותם לארבע ואולי היה זה לדברים שאירעו בעת שרפתן או לענינים שהיו באלו הפרות שיחויב בהן לדעת ר' מאיר שיהיו פסולות ושלא ימנה אותן ולדעת החכמים היו כשרות. וזה שהיה אצלם מעשי כל אחת מהפרות שמורים וכל מה שאירע בהן על מה שביארה התוספתא ג) במעשה שהיה בישמעאל בן

פיאבי

א) ביצה פ״ב מ״ג. ב) פרה פ״ג ה״ב. ג) שם שם ה״ו.

מן חדית ישמעאל בן פיאבי פאנה אחרק ואחדה במעורבי שמש וט̇ן אנה קד באלג פי אלטהארה וקאל אן אללה אבאח אן תעמל בטבולי יום אבאחה וליס הד̇א תכליף פאן עמלת במעורבי שמש פאן ד̇לך אעט̇ם ואג̇ל ונאט̇רה אהל עצרה עלי ד̇לך טויל ואכ̇ר אלאמר קאלוא לה אם מקיימין אנו את זו מוציאין אנו שם רע על הראשונות ויהיו אומרין טמאות היו גזרו עליה ושפכוה וחזר ועשה אחרת בטבולי יום.

פיאבי שהוא שרף פרה אחת במעורבי שמש וחשב שהפליג בטהרתה ואמר אם השם התיר שתעשה בטבולי יום זהו היתר ואינו חיוב הנה אם נעשית במעורבי שמש יהיה זה יותר גדול ויותר נכבד וחלקו עמו אנשי זמנו על זה באריכות ובסוף אמרו לו אם מקיימין אנו את זו מוציאין אנו שם רע על הראשונות ויהיו אומרים טמאות היו גזרו עליה ושפכוה וחזר[א] ועשה אחרת בטבולי יום.

ה יכבש היו עושים מהר הבית להר המשחה כיפין על גבי כיפין וכיפה כנגד האוטם מפני קבר התהום שבו כהן השורף את הפרה ופרה וכל מסעדיה יוצאין להר המשחה:

קד בינא פי מואצ̇ע אן כבש הי אלזלאקה אלתי יטלע מנהא למוצ̇ע מרתפע. פקאל אן הד̇א אלכבש כאן מבני תקביב עלי תקביב. ת̇ם בין לאי שי אלתג̇י ליכון הד̇א אלכבש כיפין על גבי כיפין ולם יכן כיפה אחת פקאל אן עלה ד̇לך חתי תכון כיפה כנגד האוטם מפני קבר התהום. וד̇לך אנה לו כאן אלקבו אלמבני תחתה עלי הד̇ה אלצורה פאנה אן חצל אלקבר בין אלשני עמודים תחת אלכיפה פאלד̇י יכון עלי ט̇הר אלכיפה טאהר בלא שך ואנה אלד̇י אתפק אן יכון אלמת תחת אחד אלעמודים פאן אלד̇י יכון עלי ט̇הר אלכיפה טמא לאנה ואקף על גבי המת כמא תבין לך פי אלסאבע מן אהלות פלד̇לך נתואכ̇י אן תכון הד̇ה אלאעמדה תחת תקביב אכ̇ר איצ̇א והלך אלאעמדה הי אלתי תתסמי אוטם כמא בינא מראת אן אלאוטם הו אלשי אלמצמת אלד̇י לא תג̇ויף פיה והד̇ה צורה ד̇לך ועלי הד̇ה אלצורה כאן אלבניאן תחת אלממר כלה אלד̇י מן הר הבית להר המשחה חתי תכון אעמדה אלכפות אלתי עליהא ימשי אלכהן מרכבה עלי מחדב כפות אכ̇רי תחתהא כאלד̇י יבין לך מן אלצורה. ושרח כל מסעדיה. כל מעאוניהא יעני כל מעאון פי שגלהא תרגום ויתמך

כבר ביארנו במקומות רבים שהכבש הוא מדרון אשר יעלו עליו אל מקום גבוה. ואמר שזה הכבש היה בנוי כיפין על גבי כיפין. ואחר זה יבאר לאיזה דבר צריך שיהיה זה הכבש כיפין על גבי כיפין ולא כיפה אחת ואמר שטעם זה כדי שתהיה כיפה כנגד האוטם מפני קבר התהום. וזה שאילו היתה הכיפה הבנויה תחת הכבש על זאת הצורה 52 אם היה הקבר בין השני העמודים תחת הכיפה האיש העומד על גב הכיפה היה טהור בלא ספק ואם הזדמן שיהיה המת תחת האחד משני העמודים העומד על גבי הכיפה טמא מפני שעומד על גבי המת כמו שהתבאר לך בשביעי מאהלות[ב] ולזה אנחנו מתחכמים שיהיו אלו העמודים גם כן תחת כפות אחרות ואלו העמודים יקראו אוטם כמו שבארנו כמה פעמים שאטם הוא דבר מקשה שאין בו חלל וזה צורתו 53 ולפי זאת הצורה יהיה הבנין תחת כל הדרך אשר עובר עליה מהר הבית להר המשחה עד שיהיו עמודי הכיפות אשר עליהן ילך הכהן בנוים על גבנינות כיפות אחרות אשר תחתיהן כמו שהוא מבואר לך מן הצורה. ופרוש כל מסעדיה כל עוזריה רצה לומר כל מי שעוזר במלאכתה תרגום ויתמוך יד אביו[ג] וסעדה לידא דאבוהי

א) בכ״י ושפכו וחזרו. ב) מ״א. ג) בראשית מ״ח י״ז.

יד אביו וסעדה לידא דאבוהי והי עבראניה איצא יסעדנו על ערש דוי.

והמלה גם כן עברית א) יסעדנו על ערש דוי.

ו לא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו ולא אדומה שלא יאמרו שתים שחטו. רבי יוסי אומר לא משום זה אלא משום שנאמר והוציא אותה לבדה. וזקני ישראל היו מקדימים ברגליהם להר המשחה ובית טבילה היה שם. ומטמאים היו את הכהן השורף את הפרה מפני הצדוקים שלא יהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית:

אעלם אן כל העוסקין בפרה פי חרקהא וגמע רמאדהא ומילוי המים והקידוש והו נתינת האפר למים אלכל גאיז אן יכונוא טבולי יום. וגאנא פי אלתפסיר אן כל מא קאלה תעאלי פי תלך אלפרשה איש טהור אנה טהור למעשר והו טבול יום כמא בינא ואלדין לא יאמנון באלמנקול יאבדו במהרה יחוגון אן יכונוא מעורבי שמש לקולה איש טהור וקאל ובא השמש וטהר פלא יתסמי טהור חתי יעריב שמשו. פכאנוא עליהם אלסלאם ינגסון אלמתנאולין להא באחדי אלטמאות אלתי טומאתן טומאת ערב תם יטבול ויציר טבול יום ויתנאול שגלה פי דלך אלנהאר חתי לא יקע והם אן אלחק מא יבתדעוה אלצדוקין ואן מעורבי שמש תחתאג.

דע שכל העוסקים בפרה בשרפתה ובאסיפת אפרה ומילוי המים והקידוש והוא נתינת האפר למים כלם מותרין שיהיו טבולי יום. ובא לנו הפירוש ב) שבכל מקום שאמר יתברך בזאת הפרשה איש טהור הוא טהור למעשר וזה טבול יום כמו שביארנו ואלו שאינם מאמינין בקבלה יאבדו במהרה מצריכין שיהו מעורבי שמש לאמרו איש טהור ואומר ובא השמש וטהר הנה לא יקרא טהור עד שיעריב שמשו. ולכן היו מטמאין עליהם השלום העוסקין בפרה באחת מן הטומאות אשר טומאתן טומאת ערב ואחר זה יטבול ויהיה טבול יום ויעשה מלאכתו באותו היום כדי שלא יטעו ויחשבו שהאמת הוא מה שחידשו הצדוקים ושצריך למעורבי שמש.

ז סמכו ידיהם עליו ואומרים לו אישי כהן גדול טבול אחת ירד וטבל ועלה ונסתפג ועצים היו מסודרים שם עצי ארזים וארנים וברושים ועצי תאנה חלקה ועושין אותה כמין מגדל ומפתחין בה חלונות וחזיתה מערבה:

קד קדם אנהם ינגסונה מתל אן יגע בשרץ או בגדה ונחו דלך תם יאמרונה באלטבילה. וקולה אישי כהן גדול הו וצף מא כאן מעמול עלי אלדאים לאן כהן גדול הו אלדי כאן יחרקהא ועלי אנהא כשרה בהדיוט כמא וצפנא. וארנים גמע אורן והו מן אנואע אלארז וכדלך ברוש כמא קאלוא שבעה מיני ארזים הם וכו'. ועצי תאנה חלקה עוד תין אמלס ולם ישתרט באלמלוסה פי אנואע אלארז לאנהא כדלך. כמין מגדל יעני אן יכון אספלה מתסע וכיף

מא

כבר קדם שטמאוהו כנוגע בשרץ או בגדה וכיוצא בהן ואחר זה אומרין לו לטבול. ואמרו אישי כהן גדול הוא ספור מה שנעשה תמיד מפני שכהן גדול היה השורף אותה אף על פי שהיא כשרה בהדיוט כמו שאמרנו ג). וארנים קבוץ אורן והוא ממיני הארז וכן ברוש כמו שאמרו ד) שבעה מיני ארזים הם וכו'. ועצי תאנה חלקה התנה בעצי תאנה שתהא חלקה ולא עשה כן במיני הארז לפי שהם כן. כמין מגדל רצונו לומר אשר תחתיתה רחב והולך וצר

מלמעלה

א) תהלים מ״א ד׳. ב) ספרי במדבר פ׳ קכ״ד. ג) לעיל מ״ה. ד) ראש השנה כ״ג א׳.

מא יטלע יציק. ומפתחין בה חלונות פי חאל תעביה׳ אלחטב לידכ׳להא אלנאר וילהבהא בסרעה׳. וחזיתה מערבה מנט׳רהא מן גהה׳ אלגרב יעני וגה אלמערכה והו אלמוצ׳ע אלד׳י ירמי מנה אלנאר לגהה׳ אלגרב אלד׳י יג׳י מקאבל קודש הקדשים לאן הר המשחה פי שרק ירושלם מקאבל שער המזרחי של מקדש כמא בינא פי ת׳אני מדות.

מלמעלה. ומפתחין בה חלונות בעת שיערכו העצים כדי שיכנס בהן האש ויבערם במהירות. והזיתה מערבה פניה לצד המערב רוצה לומר פני המערכה והוא המקום אשר ישליכו ממנו האש לצד המערב שהוא כנגד קודש הקדשים מפני שהר המשחה היה במזרח ירושלם נוכח שער המזרחי של מקדש כמו שבארנו בשני א) ממדות.

ה כפתוה בחבל של מגג ונתנוה על גבי המערכה ראשה בדרום ופניה למערב הכהן עומד במזרח ופניו למערב שחט בימינו וקבל בשמאלו רבי יהודה אומר בימינו היה מקבל ונותן לשמאלו ומזה בימינו. טבל והזה שבע פעמים כנגד בית קדש הקדשים על כל הזיה טבילה גמר מלהזות קינח את ידיו בגופה של פרה ירד והצית את האש באליתות רבי עקיבה אומר בחריות:

מגג נוע מן אנואע אלחלפא. וקאל תעאלי ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו וקאלוא מצותה מצות יד ולא מצות כלי. ואלאצל ענדנא נאמרו אצבעות בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחד מהן הימנית אף כל ימנית פכל אצבע פי אלתורה סתם היא אצבע אליד אלימני והי אלסבאבה׳ מן אלאצאבע והו קולהם הרגילה שבאצבעות יעני אלמעתאדה׳ כאן ילמס בהא. על כל הזיה טבילה אן יגמס אצבעה פי אלדם לכל רשה׳ ולא ירש רשאת כת׳ירה׳ מטבילה אחת בדם לקולה וטבל והזה על כל הזאה טבילה. אליתות קטע אלחטב אלצגירה׳ ישעל פיהא אלנאר ותדכ׳ל תחת אלעידאן אלכבירה׳ לתשעלהא ופי אלתלמוד קאלוא הוה מפשח לן אלואתא אלואתא. וחריות ג׳ריד אלנכ׳ל. ור׳ יהודה ינזל פרה אדומה מנזלה׳ אלקדשים פכמא אן דם הקדשים קבל בשמאל פסל עלי מא בינא פי ת׳אני זבחים כד׳לך דם הפרה וליס אלאמר כד׳לך לאן דם הקדשים יזרק על גבי המזבח ודם הפ׳ לא יזרק ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ עקיבה.

מגג מין ממיני החילפין. ואמר יתברך ב) ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו ואמרו ג) מצותה מצות יד ולא מצות כלי. והשורש אצלנו ד) נאמרו אצבעות בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחד מהן הימנית אף כל ימנית והנה כל אצבע בתורה סתם היא אצבע היד הימנית והיא הנקראת בערבי אלסבאבה׳ ה) מן האצבעות וזה אמרם ו) הרגילה שבאצבעות רצה לומר הרגילה למשש בה. על כל הזיה טבילה שיטבול אצבעו בדם לכל הזיה ולא יזה הזיות רבות מטבילה אחת בדם לאמרו וטבל והזה על כל הזיה טבילה. אליתות חתיכות עץ קטנות אשר יבערו בהן האש ומשימין אותן תחת העצים הגדולים לבערם ובתלמוד אמרו ז) הוה מפשח לן אלואתא אלואתא. חריות זמורות הדקלים. ר׳ יהודה משים הפרה אדומה במדרגת קדשים ולזה כמו שדם הקדשים אם קבלו בשמאל פסול על מה שביארנו בשני ח) מזבחים כן דם הפרה. ואין הדבר כן לפי שדם הקדשים יזרק על גבי המזבח ודם הפרה לא יזרק. ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ עקיבה.

נבקעת

א) מ״ד. ב) במדבר י״ט ד׳. ג) ספרי פ׳ במדבר פ׳ קכ״ג. ד) שם. ה) והוא אצבע שאחר האגודל. ו) שם. ז) ביצה ל״ג ב׳. ח) מ״א.

ט נבקעה ועמד חוץ מגתה נטל עץ ארז ואזוב ושני תולעת אמר להן עץ ארז זה עץ ארז זה אזוב זה אזוב זה שני תולעת זה שני תולעת זה שלשה פעמים על כל דבר ודבר והם אומרים לו הין הין :

אדֹא אתכּד אלנאר פיהא ואשתעלת אלאחטאב והדם אלנאר תלך אלתעביה̈ אלתי כאנת אלאחטאב מעביה̈. תסמי דֹלך אלמוצֹע כלה גת לשבהה באלמעצרה̈ אדֹא עצר פיהא אלענב אלדֹי יזול תרתיבה ותנעצר בעץֹ אלהבוב ותבקי בעצֹהא. ופי ספרי והשליך אל תוך שריפת שומע אני משתעשה אפר תלמוד לומר הפרה אי הפרה שומע אני אף על פי שלא נשרפה תלמוד לומר שריפת הא כיצד משיצת האור ברובה. ואסתדלוא איצֹא בקולה אל תוך אנה ירמיהא פי דאכלהא ענד אנשקאקהא. וקד בין אלתלמוד אן הדֹא אלשני תולעת אלדֹי ירמי פיהא וזן עשרה̈ זין לא אקל מן דֹלך וקד בינא פי עאשר תרומות אן הדֹא אלמקדאר הו חמש סלעים וקד בינא וזן אלסלע פי אול קדושין. ומקדאר אלאזוב לא אקל מן קצֹיב טולה טפח פמא זאד. ואמא עץ ארז פלם אגד לה מקדארא פי מא אדֹכרה אלאן מן כלאמהם. ואמא תכרירה עץ ארז תֹלתֹ מראת וכדֹלך אלאזוב ואלתולעת ליתחקק אנהא הדֹה אלתי קאל אללה אדֹא נואע אלארז סבעה̈ כמא דֹכרנא וקאל אללה ארז פיעלן אן הדֹא אלנוע הו אלדֹי אראד והו אלנוע אלמשהור בבלאד אלגרב אלדֹי יצרפונה פי גֹמיע מבאניהם ויסמונה אלשפין גֹמיע אלעואם ואנא לם אשאהד דֹלך אלנוע אלדֹי ראיתה הנאך פי אלשאם ולא פי דיאר מצר ראסא אלי הדֹא אלוקת. ואלאזוב איצֹא אנואע כמא באן פי נגעים פיעלן אנה הדֹא אלמקול פי אלתורה והו אלדֹי יצרפה אלנאס פי אלטעאם ונרכבה נחן פי אלמגרב באלעסל. ושני תולעת הו צוף מצבוג באלקרמז פיערף אן הדֹא אללון אלאחמר הו צבאג אלקרמז לא צבאג לך

או

אם הצית האש בפרה והעצים בוערים והרסה האש זאת המערכה אשר העצים ערוכין עליה. ונקרא זה המקום כולו גת לפי שהוא דומה לגת כאשר ידרוך בה האדם ענבים וסר סידורם ונסחטו קצת הגרעינים ונשארו קצתם. ובספרי א) והשליך אל תוך שרפת שומע אני משתעשה אפר תלמוד לומר הפרה אי הפרה שומע אני אף על פי שלא נשרפה תלמוד לומר שרפת הא כיצד משיצת האור ברובה. והביאו גם כן ראיה ב) מאמרו אל תוך שישליכם בתוכה בעת שנבקעה. וכבר ביאר התלמוד ג) שזה השני תולעת שישליך לתוכה הוא משקל עשרה זוז ד) ולא פחות מזה וכבר ביארנו בעשירי ה) מתרומות שזה השיעור הוא חמש סלעים וכבר ביארנו משקל הסלע בראשון מקדושין ו). ושיעור האזוב לא פחות מגבעול אשר ארכו טפח או יותר ולעץ ארז לא מצאתי שיעורו במה שאני זכור עתה מדבריהם. ומה שהזרו לומר עץ ארז שלש פעמים וכן האזוב והתולעת לאמת שהם המינים אשר צוה השם הואיל ומיני ארז הם שבעה כמו שזכרנו ז) ואמר השם ח) ארז ולזה יודיע ברבים שזה הוא המין אשר רצה השם והוא המין הידוע בארץ המערב ואשר ישתמשו בו בכל בניניהם ויקראוהו כל ההמון אלשפין ואנכי לא ראיתי זה המין אשר ראיתי שם לא בארץ ישראל ולא בארץ מצרים כלל עד זה היום. ולאזוב גם כן מינים הרבה כמו שהתבאר בנגעים ט) ולכן יודיע לנו ברבים שזהו האזוב הנאמר בתורה והוא אשר ישתמשו בו בני אדם בתבשיליהם ואשר אנהנו בארץ המערב מערבין בדבש. ושני תולעת הוא צמר צבוע

בקרמז

א) במדבר פ׳ קכ״ד. ב) שם. ג) יומא מ״ב א׳. ד) מלת זין בערבי אינה ברורה ואולי צריך להיות זוז. ה) מ״ח. ו) אין זה בפירוש הר״ם אלא בתלמוד דף י״א ב׳ ז) לעיל מ״ח. וכצ״ל במקום דכרוא בכ״י. ח) במדבר ט׳ ג׳. ט) פי״ד מ״ו.

או בקם או פוה או גיר ד̇לך מן אלאמור אלמחמרה̈.

בקרמז והוא מודיע שזה המראה האדום הוא צבע התולעת ולא צבע לכא או הכפה או פואה או זולתם מהדברים המאדימים א).

י כרכן בשירי הלשון והשליך לתוך שרפתה נשרפה חובטין אותה במקלות וכוברין אותה בכברות רבי ישמעאל אומר במקבות של אבן ובכברות של אבן היתה נעשית. שחור שיש בו אפר כותשין אותו ושאין בו מניחין אותו העצם בין כך ובין כך היה נכתש. וחולקים אותו לשלשה חלקים אחד ניתן בחיל ואחד ניתן בהר המשחה ואחד היה מתחלק לכל המשמרות:

יריד בקולה בשירי הלשון בטרף קלאל אלצוף ושירים אסם אלאטראף איצ̇א. ואנמא ירבטהא לתת̇קל ותז̇ל פי אלנאר לילא יתלפהא אללהיב ואן רמאהא ואחדה̈ ואחדה̈ גאיז. וכוברין אותה בכברות תגרבל באלגראבל. ור׳ ישמעל יקול אן בכלי אבנים פקט יתצרף פיהא אלתי לא תקבל טומאה זיאדה̈ תחפט̇ ואינה הלכה. שחור שיש בו אפר קטעה̈ סודא קד אחתרקת אמא מן אלאחטאב או מן לחמהא אן כאן תנסחק ותציר רמאד פתסחק ואן כאן לם יצל בהא אלהרק להד̇א אלחד בל בקאת מתמאסכה̈ אלאגזא פתתרך. וממא ינ̇ב אן תעלמה אן רמאד אלפרה מע רמאד אלאחטאב אלתי תחרק בהא אלכל יג̇מע ואלכל יתסמי אפר הפרה. ונץ ספרי ושרף ישרף שלא ימעיט לה עצים מרבה הוא לה חבילי אזוב חבילי אזוב יון כדי להרבות את האפר. וקד תקדם לך פי אול מדות תחדיד אלארבעה̈ ועשרין מוצ̇עא אלתי כאנת פיהא אלמשמרות פפי תלך אלארבעה̈ ועשרין מוצ̇עא יקסם ת̇לת̇הא ולא ידכ̇ל מן אפר הפרה שי לירפע פי אלעזרה אלא כלה כ̇ארג̇ אלעזרה כמא תראה ד̇כר וד̇לך לקולה תעאלי פי אפר הפרה והניחו מחוץ למחנה במקום טהור. ופי אלתוספתא קאלוא זה שמתחלק לכל המשמרות היו הכהנים מקדשין הימנו וזה שנתון בהר המשחה היו ישראל מזין ממנו וזה שניתן בחיל היו מעמידין אותו שנאמר והיתה לעדת

בני

ירצה באמרו בשיירי הלשון בקצה דלת ב) הצמר ושירים גם כן שם לקצוות. ואין קושרין אותן אלא כדי שיכבדו ויפלו באש ולא תאבידם השלהבת ג). ואם השליך אותן אחד אחד מותר. וכוברין אותה בכברות מניפין אותה בכברות. ור׳ ישמעל אומר שמשתמשין בפרה רק בכלי אבנים שאינם מקבלים טומאה להוסיף השמירה ואינו הלכה. שחור שיש בו אפר התיכה שחורה שכבר נשרפה בין מן העצים בין מן בשר הפרה אם אפשר שתכתש ותעשה אפר כותשין אותה ואם לא נשרפה עדיין כל כך אבל נשארו חלקיה דבוקים יחד מניחין אותה. ומה שצריך שתדעהו הוא שאפר הפרה עם אפר העצים שנשרפה בהן הכל יאסף והכל יקרא אפר הפרה. ולשון ספרי ד) ושרף ישרף שלא ימעיט לה עצים מרבה הוא לה חבילי אזוב חבילי אזוב יון כדי להרבות את האפר. וכבר קדמו לך בראשון ממדות גבולי ארבע ועשרים מקומות שהיו בהם ארבעה ועשרים משמרות ובין אלו ארבעה ועשרים מקומות נהלקה שלישית האפר ואין מכניסין אפר הפרה כלל להניחהו בעזרה אלא כולו חוץ לעזרה כמו שאתה רואה במה שזכר וזה לאמרו יתברך באפר הפרה ה) והניח מחוץ למחנה במקום טהור. ובתוספתא ו) אמרו זה שמתחלק לכל המשמרות היו הכהנים מקדשין הימנו וזה שנתון בהר המשחה היו ישראל מזין ממנו

והיתה

א) עיין מ״ת פרה פ״ג ב׳ ושביעית פ״ז ב׳. ב) מלשון מדלה יבצעני (ישעיה ל״ח י״ב). ג) עיין יומא מ״א ב׳. ד) במדבר פ׳ קכ״ד על במדבר י״ט ה׳ הכתוב מתחיל במלת ושרף ומסיים במלת ישרף. ה) במדבר י״ט ט׳. ו) פרה פ״ג י״ד.

בני ישראל למשמרת יעני אן ירפע מנהא שי ברסם אלבקא.

וזה שניתן בחיל היו מעמידין אותו שנאמר[א] והיתה לעדת בני ישראל למשמרת רצה לומר שיצנע ממנו דבר לשמרו.

פרק רביעי.

א פרת חטאת ששחטה שלא לשמה. קבל והזה שלא לשמה או לשמה ושלא לשמה או שלא לשמה ולשמה פסולה רבי אלעזר מכשיר. ושלא רחוץ ידים ורגלים פסולה רבי אלעזר מכשיר. ושלא בכהן גדול פסולה רבי יהודה מכשיר ומחוסר בגדים פסולה. ובכלי לבן היתה נעשית.

קאל אללה פיהא חטאת היא פלמא סמאהא חטאת לזמתהא אחכאם אלחטאת אנהא אדא נשחטה שלא לשמה פסולה כמא תאצל פי אול זבחים ואנהא תחתאג̇ רחיצת ידים ורגלים כסאיר קדשי מזבח. ור׳ אלעזר יקול אד̇ ונשחטה בחוץ כ̇רגת ען אחכאם אלקדשים. וקאל פי פרה אדומה ונתתם אותה אל אלעזר הכהן ר׳ מאיר יקול זו נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בכהן גדול והו אלקאיל הנא שלא בכהן גדול פסולה וקד בינא פימא תקדם אנהא כשרה בכהן הדיוט. וכלי לבן הי כתונת בד ומכנסי בד ואבנט בד ומצנפת בד ולים הי אלארבעה̈ כלים אלתי ילבס כהן גדול פי יום צום הכפורים לעבודת היום כמא בין אלנץ ואנמא הי אלארבעה̈ כלים אלתי ילבס כל כהן הדיוט לעבודה. ונץ̇ אלתוספתא מצותה בארבעה בגדי לבן של כהן הדיוט ואם עשאה בבגדי זהב או בבגדי לבן חול פסולה ותעלמנא ד̇לך בגזרה שוה קאל אללה פי עבודת צום כפור אלתי נץ̇ פיהא בהד̇ה אלארבעה̈ בגדים והיתה זאת לכם לחקת עולם וקאל פי פרה אדומה והיתה לבני ישראל ולגר הגר בתוכם לחוקת עולם קאלוא מה חקה האמורה כאן בבגדי לבן אף חקה האמורה כאן בבגדי לבן ואין הלכה כר׳ אלעזר.

אמר השם בפרה[ב] חטאת היא הנה אחר שקראה חטאת חייבת דיני חטאת שאם נשחטה שלא לשמה פסולה כמו שהושרש בראשון מזבחים[ג] ושצריכה רחיצת ידים ורגלים כשאר קדשי מזבח. ור׳ אלעזר אומר הואיל ונשחטה בחוץ יצאה מדיני הקדשים[ד]. ואמר בפרה אדומה[ה] ונתתם אותה אל אלעזר הכהן ר׳ מאיר אומר זו נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בכהן גדול והוא האומר כאן שלא בכהן גדול פסולה וכבר ביארנו במה שקדם[ו] שהיא כשרה בכהן הדיוט. וכלי לבן הם כתונת בד ומכנסי בד ואבנט בד ומצנפת בד ואינם הארבעה כלים אשר ילבשם כהן גדול ביום צום הכפורים לעבודת היום כמו שביאר הכתוב. ואינם אלא הארבעה כלים שילבשם כל כהן הדיוט לעבודה. ולשון התוספתא[ז] מצותה בארבעה בגדי לבן של כהן הדיוט ואם עשאה בבגדי זהב או בבגדי לבן חול פסולה ולמדנו זה בגזרה שוה אמר השם[ח] בעבודת צום כפור אשר צוה בה באלו הארבעה בגדים והיתה זאת לכם לחקת עולם ואמר בפרה אדומה[ט] והיתה לבני ישראל ולגר הגר בתוכם לחקת עולם אמרו מה חקה האמורה כאן בבגדי לבן אף חקה האמורה כאן בבגדי לבן ואין הלכה כר׳ אלעזר.

שרפה

א) במדבר י״ט ט׳. ב) שם שם. ג) מ״א. ד) עיין תוספתא פרה פ״ד מ״ד. ה) במדבר י״ט ג׳. (ספרא פ׳ קכ״ג). ו) פ״ג מ״א. ז) פרה פ״ד ה״ו. ח) ויקרא ט״ז ל״ד. ט) במדבר י״ט י׳.

ב שרפה חוץ מגתה או בשתי גתות או ששרף שתים בגת אחת פסולה. הזה ולא כיון כנגד הפתח פסולה הזה מששית שביעית חזר והזה שביעית פסולה משביעית שמינית וחזר והזה שמינית כשרה:

בשתי גתות אן יקטעהא ויעמל גת לבעצ̇הא וגת ללבעץ̇. וקולה או ששרף שתים בגת אחת ולו כאנת כל ואחדה קד ברג̇ת לבדה עלי מא תקדם. וקאל תעאלי והזה אל נוכח פני אהל מועד פלדלך יחתאג̇ אן יזה כנגד פתחו של היכל והו יראה אעני אלהיכל כמא תבין פי אלפרק אלת̇אני מן מדות. הזה מששית שביעית יעני אנה טבל אצבעו טבילה ששית והזה ממנה ששית ושביעית פקד פסלה לאן מן שרטהא מא אעלמתך על כל הזאה טבילה ועלי אנה רגע בעד דלך טבל טבילה שביעית והזה ממנו הזאה שביעית פלדלך לא יפיד לאנה קד פסלה. אמא אן הזה מן טבילה שביעית שתי הזאות שביעית ושמינית פהי כשרה לאן קד תמת שבע הזאות במצותה וכל מא יג̇י בעד דלך פלא יפסדהא ולדלך ולו רגע והזה שמינית או תשיעית ועשירית לא פסל.

בשתי גתות שחתכה ועשה גת לקצתה וגת לקצתה. ואמרו או ששרף שתים בגת אחת אף על פי שכבר כל אחת יצאה לבדה לפי מה שקדם[א]. ואמר יתברך[ב] והזה אל נוכח פני אוהל מועד הנה לזה יצטרך שיזה כנגד פתחו של היכל והוא רואהו רצה לומר ההיכל כמו שהתבאר בפרק שני[ג] ממדות. והזה מששית שביעית רצה לומר שטבל אצבעו טבילה ששית והזה ממנה ששית ושביעית כבר פסלה לפי שמתנאיה מה שהודעתיך[ד] על כל הזאה טבילה ואף על פי שאחר זה חזר וטבל טבילה שביעית והזה ממנה הזאה שביעית זה אינו מועיל מפני שכבר פסלה. אבל אם הזה מן טבילה שביעית שתי הזאות שביעית ושמינית היא כשרה מפני שכבר נשלמו שבע הזאות במצותה וכל מה שיבוא אחר זה לא יפסול אותה ולזה אפילו חזר והזה שמינית או תשיעית ועשירית לא פסל.

ג שרפה שלא בעצים או בכל עצים אפילו בקש אפילו בגבבה כשרה. הפשיטה ונתחה כשרה. שחטה על מנת לאכול מבשרה ולשתות מדמה כשרה רבי אלעזר אומר אין מחשבה פוסלת בפרה:

קד תקדם לך מדהב ר׳ אלעזר פי אול הד̇א אלפרק אנה לא יראעי אלמחשבה בפרה ואלד̇י אוג̇ב אן לא יפסול אותה אד̇א חשב לאכל ממנה ולו ענד אלחכמים למא לם יג̇על פיהא ריח ניחוח.

כבר קדמה לך דעת ר׳ אלעזר בתחלת זה הפרק שאינו חושש למחשבה בפרה ומה שחייב שלא יפסול אותה אם חשב לאכול ממנה אפילו לדעת החכמים זה מפני שלא נאמר בה ריח ניחוח[ה].

ד כל העוסקין בפרה מתחלה ועד סוף מטמאין בגדים ופוסלים אותה במלאכה אירע בה פסול בשחיטתה אינה מטמאה בגדים אירע בה בהזייתה כל העוסק בה לפני פסולה מטמא בגדים לאחר פסולה אינו מטמא בגדים. נמצא חומרה קולה. לעולם מועלין בה ומרבין לה עצים ומעשיה ביום ובכהן המלאכה פוסלת בה עד שתעשה אפר והמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר:

הד̇ה אלהלכה פיהא אציל בתורה
פחצלהא

בזאת ההלכה יש שרשים רבים והבן
אותם

א) פ״ג מ״ז. ב) במדבר י״ט ד׳. עיין ספרי במדבר פ׳ קכ״ג. ג) מ״ד. ד) פ״ג מ״ט. ה) עיין תוספות יו״ט.

פחצלהא. קאל אללה ושחט אותה קאלוא בא הכתוב ולימד על הפרה שתהא מלאכה פוסלת בשחיטתה ודלך מן קולה אותה לילא יתנאול שגלא אכר מע דבחהא. וכדלך איצא קאלוא פי קולה ושרף את הפרה בא הכתוב ולימד על הפרה שתהא המלאכה פוסלת בה משעת שהיטה עד שתעשה אפר. ואנמא כונהם כלהם מטמאין בגדים פדלך נץ קאל פי אלדי דבחהא מע אלדי רמי פיהא עץ ארז ואזוב ושני תולעת וכבס בגדיו הכהן ורחץ בשרו במים וקאל פי אלדי יחרקהא והשורף אותה יכבס בגדיו וקאל פי אלדי יתנאול סחקהא וגרבלתהא וצם רמאדהא וכבס האוסף את אפר הפרה את בגדיו וקאלוא אן מנד קאל תעאלי אן המשליך את האזוב מטמא בגדים קל וחומר ללדי יחרקהא פקולה והשורף אותה יכבס בגדיו ללמד שכל העוסקין בפרה מתהלה ועד סוף מטמאין בגדים וטעונין רחיצת הגוף והערב שמש. קד בינא פי צדר הדא אלסדר מעני קולנא מטמא בגדים ודלך אן כל בגד או כלי יגע בו והו פי האל אלאשתגאל בהדה אלפרה פהו ינגסה. וקאל תעאלי פיהא הטאת היא קאלוא מלמד שמועלין בה ומן אסתנפע מנהא בשוה פרוטה חייב מעילה כאלדי יתהייב מן אסתנפע בקדשי מזבח עלי מא תבין פי אול מסכת מעילה. וקולה לעולם בין לפני שרפתה בין לאחר שרפתה מועלין בה עד שתעשה אפר והינאד לא יבקי פי דלך אלאפר מעילה וכדלך יגוז גמעה בלילה ושלא בכהן ולא יפסל אדא תנאול מלאכה פי חאל גמע אלאפר פכאנה קאל לעולם מועלין בה עד שתעשה אפר. ומרבין לה עצים עד שתעשה אפר לאנה בעד אן תעשה אפר לא יזיד עליהא הטב ויחרקהא. ומעשיה ביום עד שתעשה אפר ומעשיה בכהן עד ישתעשה אפר קאל ואסף איש טהור וקאלוא לפי שכל מעשה פרה בכהן

שומע

אותם. אמר השם[א]) ושחט אותה אמרו בא הכתוב ולימד על הפרה שתהא מלאכה פוסלת בשהיטתה וזה מאמרו אותה שלא יעשה מלאכה אחרת עם שחיטתה. וכמו זה אמרו גם כן באמרו[ב]) ושרף את הפרה בא הכתוב ולימד על הפרה שתהא המלאכה פוסלת בה משעת שחיטה עד שתעשה אפר. ומה שכולם מטמאין בגדים הוא מן הכתוב אמר[ג]) באיש השוחט אותה וכן באיש המשליך אל תוך שרפתה עץ ארז ואזוב ושני תולעת וכבס בגדיו הכהן ורחץ בשרו במים ואמר[ד]) באיש השורף אותה והשורף אותה יכבס בגדיו ואמר במי שעוסק בכתישת הפרה וכוברה ואוסף את האפר[ה]) וכבס האוסף את אפר הפרה את בגדיו ואמרו[ו]) שמשאמר יתברך שהמשליך את האזוב מטמא בגדים קל והומר לשורף אותה הנה אמרו והשורף אותה יכבס בגדיו ללמד שכל העוסקין בפרה מתחלה ועד סוף מטמאין בגדים וטעונין רחיצת גוף והערב שמש. וכבר ביארנו בפתיחת זה הסדר ענין אמרנו מטמא בגדים וזה שכל בגד או כלי אשר יגע בו בעת שהוא עוסק בזאת הפרה יטמאהו. ואמר יתברך בה[ז]) הטאת היא אמרו[ח]) מלמד שמועלין בה ומי שנהנה ממנה בשוה פרוטה חייב מעילה כמו שיתחייב הנהנה בקדשי מזבח לפי מה שהתבאר בראשון ממסכת מעילה. ואמרו לעולם בין לפני שרפתה בין לאחר שרפתה מועלין בה עד שתעשה אפר ואז לא תהיה עוד בזה האפר מעילה. וכמו זה מותר לאסוף את האפר בלילה ושלא בכהן ולא יפסל אם עשה מלאכה בעת אסיפת האפר הנה זהו כאלו אמר לעולם מועלין בה עד שתעשה אפר. ומרבין לה עצים עד שתעשה אפר מפני שאחר שנעשית אפר אין מוסיפין לה. עצים לשורפה. ומעשיה ביום עד שתעשה אפר ומעשיה בכהן עד שתעשה אפר. אמר ואסף איש טהור[ט]) ואמרו[י])

לפי

[א]) במדבר י״ט ג׳. ספרי במדבר פ׳ קכ״ג. [ב]) שם י״ט ה׳. ספרי שם. [ג]) שם י״ט ז׳. [ד]) שם י״ט ח׳. [ה]) שם י״ט י׳. [ו]) ספרי שם פ׳ קכ״ד. [ז]) במדבר י״ט ט׳. [ח]) ספרי שם. [ט]) במדבר י״ט ט׳. [י]) ספרי שם פ׳ קכ״ד.

שומע אני אף אסיפת האפר תהא בכהן תלמוד לומר איש טהור מגיד הכתוב שאסיפת האפר בכל אדם. קאל והמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר האד'אן אצלאן אגעלהמא הד'א עיניך לאן עליהמא מדאר הד'ה אלמסכתא כלהא ותפקההא. וד'לך אן אלמא יסתקי מן מים חיים כמא סיבין ויוכ'ד ד'לך אלמא פי אניה ויבלט מעה שי מן אפר הפרה במקדאר מא יט'הר עלי וגה אלמא והד'א אלמכ'תלט הו אלד'י סמאה אללה מי נדה והו אלד'י תסמיה אלמשנה מי חטאת ויתסמי איצ'א מים מקודשין וכל מא תסמע פי הד'ה אלמסכתא מן אלקידוש ומא יתצרף מנה מן מקדש ומקדשין ואקדש וגיר ד'לך פהו יריד בה רמי אלרמאד פי ד'לך אלמא אלמסתקי וכל מא תסמע ממלאין וממלא והממלא אנמא הו אסתקי ד'לך אלמא אלד'י ירמי פיה אלרמאד פד'לך אלמא אלד'י יעול עליה לקידוש לא יחל לה אן יתנאול שגל אכ'ר טאל מא יסתקיה ולא פי האל נקלאנה ולא פי האל צבה מן אניה פי אניה ובאלגמלה טאל מא לם ירם פיה אפר הפרה המלאכה פוסלת בו פאד'א רמא פיה אלרמאד ורגע מקודש פלים יפסל בעשיית מלאכה וכד'לך בשעת הזאה וקת אן ירש מנה על הטמא לא יפסל בעשיית מלאכה. קאלוא פי ספרי אין לי מלאכה פוסלת אלא בפרה במים מנין תלמוד לומר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה יעני אן מי נדה מת'ל אלפרה כמא אן אלפרה תפסל במלאכה כמא אצ'לנא כד'לך אלמים. וקאלוא הנאך או יכול קדשו תלמוד לומר למי נדה כבר הן מי נדה יעני אנה אנמא תפסל במלאכה טאל מא יראם בהא אן תכון מי נדה אמא אד'א רגעת מי נדה פליסת תפסל במלאכה. פאחפט' האד'ין אלמעניין דאימא אעני אלקדוש ואלמלוי ואן אלמלוי נפסל במלאכה ומנד' יתקדש המים באפר אין המלאכה פוסלת בו. ונץ'

אלתוספתא

לפי שכל מעשי פרה בכהן שומע אני אף אסיפת האפר תהא בכהן תלמוד לומר איש טהור מגיד הכתוב שאסיפת האפר בכל אדם. אמר והמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר. אלו הם השני שרשים אשר אשים נגד עיניך לפי שעליהם סובבת זאת המסכתא כולה ועיון דיניה. וזה שהמים ישאבו ממים חיים כמו שהתבאר א) ושיוקחו אלו המים בכלי ויעורב בהם מאפר הפרה שיעור מה שיראה על פני המים וזאת התערובת היא אשר יקראה השם מי נדה והיא אשר תקראה המשנה מי חטאת ונקראת גם כן מים מקודשין ובכל מקום שתשמע בזאת המסכתא מלת קידוש ומה שנגזור ממנה כמו מקדש ומקדשין ואקדש וזולתם ירצו בו השלכת האפר באלו המים השאובין ובכל מקום שתשמע ממלאין וממלא והממלא אין זה אלא שאיבת אלו המים אשר יטילו בהם את האפר. הנה אלו המים אשר חשב עליהם לקידוש אין מותר לו שיעשה מלאכה אחרת כל זמן שישאבם וכאשר ישאם ובעת שיריקם מכלי אל כלי ובכלל כל עוד שלא השליך בהם אפר הפרה המלאכה פוסלת בהם אבל אחר שהשליך בהם האפר והיו מקודשין לא יפסלו בעשיית מלאכה וכן בשעת הזיה בעת שיזה מהן על הטמא לא יפסלו בעשיית מלאכה. אמרו בספרי ב) אין לי מלאכה פוסלת אלא בפרה במים מנין תלמוד לומר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה רצה לומר שמי נדה הם כמו הפרה מה הפרה תפסל במלאכה כמו שהשרשנו אף המים. ואמרו שם או יכול קדשו תלמוד לומר למי נדה כבר הם מי נדה רצה לומר שלא יפסלו במלאכה אלא כל זמן שחישב עליהם שיהיו מי נדה אבל אחר שנהיו מי נדה לא יפסלו במלאכה. ושמור אלו השני ענינים כלומר הקידוש והמילוי ושהמילוי נפסל במלאכה ומשנתקדשו המים באפר אין מלאכה פוסלת בהם. ולשון התוספתא ג)

כל

א) פ״ג מ״ז. ב) ספרי במדבר פי׳ קכ״ד. ג) פרה פ״ד ה׳ י״א.

אלתוספתא כל מעשה פרה ביום חוץ מאסיפת האפר והמלוי והקדוש כל מעשיה בכהנים חוץ מאסיפת האפר והמלוי והקדוש וההזאה ולעולם אין מזין ואין מקדשין הימנה אלא בכלי כל מעשיה מלאכה פוסלת בה חוץ מאסיפת אפרה והזאת מימיה.

כל מעשי פרה ביום חוץ מאסיפת האפר והמילוי והקדוש[א] כל מעשיה בכהנים חוץ מאסיפת האפר והמילוי והקידוש וההזאה ולעולם אין מזין ואין מקדשין ממנה אלא בכלי כל מעשיה מלאכה פוסלת בהם חוץ מאסיפת אפרה והזאת מימיה.

פרק חמישי.

א המביא כלי חרש לחטאת טובל ולן על הכבשן רבי יהודה אומר אף מן הבית הוא מביא וכשר שהכל נאמנים על החטאת ובתרומה פותח את הכבשן ונוטל רבי שמעון אומר מן הסדר השני רבי יוסי אומר מן הסדר השלישי:

כלי חרש לחטאת אמא למלאת בו או לקדש בו. טובל ולן על הכבשן יבית עלי אתון אלפכ׳אר חתי יפתח אמאמה ויאכ׳ד מנה אלכלי בטהרה. וקד תקדם לך פי אהלות אן אלכל מצדקין פי כלי חטאת אנה טהור לקולה והיתה לעדת בני ישראל למשמרת כל ישראל ראויין לשמרה פלד׳לך לו גאב אלעם ארץ כלי מביתו וקאל הד׳א טהור לחטאת כאן מצדק והלכה כר׳ יהודה. קאל ובתרומה פותח את הכבשן ונוטל יעני אנה יפתח אלכבשן בעליו אלפכ׳ראני ויג׳י הד׳א אלד׳י יריד אן יאכ׳ד כלי טהור לתרומה להד׳א אלאתון אלמפתוח ויאכ׳ד מנה כלי והו טהור לאן כלי חרש אנמא ינג׳סה אלעם ארץ בעד טבכ׳ה והו אלי אלאן פי מוצ׳עה פי אלאתון ולם ינג׳ס בה ולא נחאה מן מוצ׳עה. וקאל ר׳ שמעון אנה יאכ׳ד מן הסדר השני לא מן אלצף אלאול אלד׳י אמאם פם אלאתון לאנה קד רבמא דנא מנה הד׳א באיע אלפכ׳אר אלעם ארץ ענד מא פתח אלאתון. ור׳ יוסי יקול מן הסדר השלישי לאנה קד רבמא נחי אניה ליבצרהא ואנג׳ס באלאניה אלתי כ׳לפהא אלתי תג׳י בסדר השני ת׳ם רד אלאניה אלתי אכ׳ד מסדר הראשון למוצ׳עהא פלא יאכ׳ד אלא מסדר השלישי. ואין הלכה כר׳ שמעון ולא

כר׳

כלי חרס לחטאת אם למלאות בו או לקדש בו. טובל ולן על הכבשן ילין על כבשן היוצר עד שיפתח לפניו ויקח הכלי בטהרה. וכבר קדם לך באהלות[ב] שהכל נאמנים על כלי חטאת שהוא טהור לאמרו[ג] והיתה לעדת בני ישראל למשמרת כל ישראל ראויין לשומרה ולזה אף על פי שהביא עם הארץ כלי מביתו ואמר זה טהור לחטאת הוא נאמן והלכה כר׳ יהודה. אמר ובתרומה פותח את הכבשן ונוטל רצה לומר שהיוצר בעל הכבשן פותח את הכבשן ויבוא האיש הרוצה לקחת כלי טהור לתרומה אל זה הכבשן הפתוח ויקח ממנו כלי והוא טהור לפי שכלי חרש לא נטמא בעם הארץ אלא אחר בישולו והוא עדיין במקומו בכבשן ולא נגע בו ולא הסיטהו ממקומו. ואמר ר׳ שמעון שיקח מן הסדר השני לא מן הסדר הראשון אשר כנגד פי הכבשן לפי שאולי נגע בו זה מוכר החריש העם הארץ כאשר פתח הכבשן. ור׳ יוסי אומר מן הסדר השלישי לפי שאולי הניע כלי להסתכל בו ונגע בכלי שלאחריו שהוא בסדר השני ואחר זה השיב הכלי אשר לקח מסדר הראשון למקומו ולזה לא יקח אלא מסדר השלישי. ואין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי אלא

כל

א) בכ״י א׳ נוספת כאן הנוסחא כל מעשיה באנשים חוץ מאסיפת האפר והמילוי והקידוש ועיין בפירוש הר״ש ובחיבורו פרה פ״ד ה׳ י״ז כתב ובזכרי כהונה. ב) פ״ד מ״ה. ג) במדבר י״ט ט׳. תוספתא חגיגה פ״ג ה״כ.

כר׳ יוסי אלא כל מא יוכד מן אלכבשן ואן כאן מפתוח פהו בחזקת טהרה.

כל מה שניטל מן הכבשן אף על פי שהוא פתוח הוא בחזקת טהרה.

ב המטביל כלי לחטאת במים שאינם ראוים לקדש צריך לנגב במים שהם ראוים לקדש אינו צריך לנגב אם לאסוף לתוכו מים מקודשין בין כך ובין כך צריך לנגב:

סיבין לך אן גאיז למלאות ולקדש בכל הכלים פקד יכון כלי עץ או כלי מתכות טמא ויטבילו ליתנאול בה מי חטאת וקד יטביל פי מקוה מים אלדי לא יגוז אלקידוש מן דלך אלמא אלא מי מעין לקול אללה מים חיים פינֻפף תלך אלאניה מן רטובה מי מקוה אלתי פיהא והיניד יקדש בדלך אלכלי פאן כאן הטביל תלך אלאניה פי מים חיים פלא יחתאג ינפפהא. ואן כאן גרצ̇ה אן יג̇על פי הדה אלאניה מים מקודשין לא אן יקדש פיהא נפסהא פלא בד אן ינפפהא לאן לא יגוז אן יזאד אלמא ולו אקל מקדאר פי מים מקודשין בל מנד הצל אלאפר פי מי מעין שבכלי פחכמה אן יזה ממנו חתי ינפד דלך אלמא ולא יזאד פיה מא אכר ועלי אן אלרמאד באקיא.

יתבאר לך שמותר למלאות ולקדש בכל הכלים הנה אפשר שיהיה כלי עץ או כלי מתכות טמא ויטבילהו לקחת בו מי חטאת ולפעמים יטבילהו במקוה מים והקידוש איננו מותר באלו המים אלא במי מעיין לפי שאמר השם[ס]) מים חיים ולזה ינגב זה הכלי מלחות מי מקוה אשר בו ואז יקדש בזה הכלי. ואם הטביל זה הכלי במים חיים אינו צריך שינגבהו. ואם היתה כוונתו לאסוף בזה הכלי עצמו מים מקודשין ולא קדש בזה הכלי עצמו אי אפשר מבלי שינגבהו לפי שאינו מותר להוסיף מים אפילו השיעור היותר פחות בתוך מים מקודשים אבל משבא האפר במי מעין שבכלי דינו שיזה ממנו עד שיכלו אלו המים ולא יוסיף עליהם מים אחרים אף על פי שנשאר עוד האפר[ג]).

ג קרויה שהטבילוה במים שאין ראוין לקדש מקדשין בה עד שתטמא נטמאה אין מקדשין בה רבי יהושע אומר אם מקדש בה בתחלה אף בסוף אם אינה מקדש בה בסוף אף לא בתחלה בין כך ובין כך לא יוסיף לתיבה מים מקודשים:

קרויה אלקרעה אלתי יסתקי בהא אלמא מן אלאבאר ואעין אלמא יכ̇רג̇ כל מא פי דאכ̇להא ותבקי ישבה כלי עץ. לכנהא אד̇א אדים אלאסתקי בהא אבתלת ודאכ̇להא אלמא ותרטב פקאל אן הדה אלקרויה אד̇א אבתלת בכונהא יסתקי בהא מן מים הראויין לקדש פאנה יגוז אלקידוש פיהא ולא נבאלי באלמא אלמדאכ̇ל לג̇רמהא פאד̇א אנתגסת ועלי אנה יטבילה במים הראוין לקדוש אין מקדשין בה לאן ענד אנתג̇אסהא צארת אלמשקין אלמדאכ̇לה

להא

קרויה הדלעת אשר ישאבו בה המים מן הבורות ומעיני מים וזה שמוציאין כל מה שבתוכה והדלעת תשאר כמו כלי עץ. אבל אם שאבו בה תמיד הקרויה מתלחלחת והמים נבלעים בה ותהיה רטובה ואמר שזאת הדלעת אם נתלחלחה לפי שהיו שואבין בה מים הראוין לקדש הקידוש מותר בה ולא נקפיד במים הנבלעים בגופה ואם נטמאת אף על פי שהטבילה במים הראוין לקדש אין מקדשין בה מפני שמשנטמאת נהיו המשקין הנבלעין בה משקין טמאים

אשר

ס) במדבר י״ט י״ז. ספרי פ׳ קכ״ח. ג) עי׳ תוי״ט.

בטבולי יום כמא אצלנא. ושפופרת הו אנבוב קצב וקד תבין פי אכר סאבע עשר כלים אן אנבוב אלקצב אדא אכרג מא פי דאכלה מן אלפלוס אלביצא צאר כלי ויקבל טומאה כסאיר כלי עץ. וקאל תעאלי ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי פכל מא הו פסול לאסיפת האפר פסול לקדש וקאל פי אסיפת אפר הפרה איש טהור וקאלוא טהור להביא את האשה. ור׳ יהודה יקול אן קולה ולקחו ולם יקל ולקח יריד בה אן יגוז גדול או קטן ויפסול באשה ובאנדרונינס לקולה ונתן והדא לפט אלתדכיר ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ אליעזר.

יום כמו שהשרשנו. ושפופרת הוא אבוב קנה וכבר התבאר בסוף פרק שבעה עשר מכלים ששפופרת הקנה אחר שהוציאו המוח הלבן אשר בתוכה תהיה כלי ותקבל טומאה כשאר כלי עץ. אמר יתברך א) ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי הנה כל מה ב) שהוא פסול לאסיפת האפר פסול לקידוש ואמר באסיפת אפר הפרה ג) איש טהור ואמרו ד) טהור להביא את האשה. ור׳ יהודה אומר שאמרו ולקחו ולא אמר ולקח רצה בו שכשר בגדול או בקטן ויפסול באשה ובאנדרוגינס לאמרו ונתן וזה לשון זכר ה) ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ אליעזר.

ה **בכל** הכלים מקדשים אפילו בכלי גללים בכלי אבנים בכלי אדמה ובספינה מקדשין בה. אין מקדשין לא בדפנות הכלים ולא בשולי המחץ ולא במגופת החבית ולא בחפניו מפני שאין ממלאין ואין מקדשין ואין מזין מי חטאת אלא בכלי. אין מצילין בצמיד פתיל אלא כלים שאין מצילים מיד כלי חרס אלא כלים:

קאל תעאלי ונתן עליו מים חיים אל כלי וקאלוא מגיד שעשה בה כל הכלים ככלי חרש לקולה אל כלי אי כלי כאן ולם יקל הכלי. וקד שרחנא פי תֿאני כלים אן מחץ אלמאגור ולה פי קאעה תקעיר והו אלדי יתסמי שולי המחץ. ומעני קולה ואין מזין אלא בכלי אן אלמים מקודשין יחתאג אן תכון בכלי איצֿא וקת אלהזאה מנהא. וקד בינא פי עאשר כלים אן אלכלים פקט הי אלתי תציל בצמיד פתיל באהל המת ופי תֿאמן כלים איצֿא בינא אן אלכלים לא תנתגס מאויר כלי חרש אלא אדא נפל שרץ לאוירו נטמא כל מא יכון פיה אלא אלכלים. וקולה שאין לים הו עלה למא תקדם מן אלקול בל הו יעדד מא אכתצת בה אלכלים מן חית הי כלים.

אמר יתברך ו) ונתן עליו מים חיים אל כלי ואמרו ז) מגיד שעשה בה כל הכלים ככלי חרס לאמרו אל כלי איזה כלי שיהיה ולא אמר הכלי. וכבר פירשנו בשני מכלים ח) שמחץ הוא הכלי הנקרא בערבי אלמאגור ובקרקעיתו קערורית וזה אשר יקרא שולי המחץ. וענין אמרו אין מזין אלא בכלי שהמים מקודשין צריכין שיהיו בכלי גם כן בעת שמזין מהם. וכבר ביארנו בעשירי ט) מכלים שהכלים לבדם מצילין בצמיד פתיל באוהל המת י) ובשמיני יא) מכלים ביארנו גם כן שהכלים אינם מיטמאין מאויר כלי חרש אלא אם נפל שרץ לאוירו נטמא כל מה שבתוכו חוץ מהכלים. ואמרו שאין אינו לתת טעם למה שקדם מאמרו אלא הוא מונה מה שהכלים מיוחדים בו משום שהם כלים.

ו ביצת היוצרים כשרה רבי יוסי פוסל ביצת התרנגולת רבי מאיר ורבי יהודה מכשירין וחכמים פוסלין:

א) במדבר י״ט י״ז. ב) נ״א מן ר״ל מי. ג) במדבר י״ט ט׳. ד) ספרי במדבר פ׳ קכ״ד. ה) ר״ל ולא אמר ונתנו לפי שבלשון רבים אין הבדל בין זכר ונקבה. ו) במדבר י״ט י״ז. ז) ספרי במדבר פ׳ קכ״ח. ח) מ״ג. ט) מ״א. י) בכ״י א׳ הוסיפו כאן לא שברי כלים. יא) מ״ד.

מן שאן אלפאכ̇ראני אן יקטע מן אלטין אכ̇ר̈ ויג̇פפהא וירפעהא פמתי אחתאג̇ אלי אלעמל אכ̇ד̇ אחדי תלך אלאכר אלתי תתסמי ביצים וינקעהא ויעמל מנהא מא אראד פתלך אלאכר הי מת̇ל כלי אדמה לאנהא להא תקעיר ולד̇לך ממלאין בה ומקדשין בה ואין הלכה כר׳ יוסי והלכה כחכמים.

מדרך היוצר שיחתוך מן הטיט כדורים וייבש אותם ויצניעם וכאשר הוא צריך לעשות כלי נוטל אחד מאלו הכדורים הנקראים ביצים וישרה אותו ויעשה ממנו מה שירצה ואלו הכדורים הם כמו כלי אדמה מפני שיש להם קערורית ולזה ממלאין בו ומקדשין בו ואין הלכה כר׳ יוסי והלכה כחכמים.

ז השוקת שבסלע אין ממלאין בה ואין מקדשין בה ואין מזין ממנה ואינה צריכה צמיד פתיל ואינה פוסלת את המקוה. היתה כלי וחברה בסיד ממלאין בה ומקדשין בה ומזין ממנה וצריכה צמיד פתיל ופוסלת את המקוה. ניקבה מלמטן ופקקה בסמרטוט המים שבתוכה פסולין מפני שאינן עגולים כלי מן הצד ופקקה בסמרטוט המים שבתוכה כשרים. מפני שהם עגולים כלי. עשה לה עטרה של טיט והלכו המים לשם פסולין אם היה בריא כדי שינטל עמה כשרים.

שוקת מוצ̇ע מקער ינ̇תמע פיה אלמא ואלג̇מע מנה שקתות המים. פיקול אן אלג̇בל אד̇א כאנת פיה הפרה ויציר צורה כלי והד̇א יוג̇ד כת̇יר פי אלג̇באל פליס נחסבה כאנה כלי אבנים בל חכמה חכם חפרה פי נפס אלארץ̇ פלד̇לך אין ממלאין בה ואין מקדשין בה ואין מזין הימנה. ואן כאנת פי אהל המת פליס תחתאג̇ צמיד פתיל בל תכון במנזלה הבור והחדות שבבית אלתי בכסוי פקט יתצ̇לין כל מא פיהא דון צמיד פתיל כמא בינא פי כ̇אמס אהלות. ואינה פוסלת את המקוה אד̇א כאן אלמא יסיל מן תלך אלשוקת ויג̇תמע בתוך המקוה פאנהא ליסת כלי פיציר ד̇לך אלמא מים שאובין כמא יבין פי מקוות. פאן אכ̇ד̇ אניה מן חג̇ר או גירה ואלזקהא באלג̇יר פי נפס אלארץ̇ או פי נפס אלג̇בל פחכמהא פי הד̇ה אלאשיא חכם אלכלים ממלאין בה ומקדשין בה ומזין ממנה ולא תציל מה שבתוכה אד̇א כאנת באהל המת אלא בצמיד פתיל כסאיר אלכלים המצילין בצמיד פתיל. פאן אנת̇קבת הד̇ה אלאניה פי קאעהא וסד ד̇לך אלת̇קב בכ̇לק אלת̇יאב והי אלתי תתסמי סמרטוטין פאן אלמא אלד̇י פי תלך

אלאניה

שוקת הוא מקום מקוער שיתאספו בו המים וקבוצו[א] שקתות המים. ואמר שאם יש בהר הפירה שהיא בצורת כלי וזה ימצא הרבה בהרים לא נחשבה כמו כלי אבנים אבל דינה כדין חפירה בעצם הקרקע ולכן אין ממלאין בה ואין מקדשין בה ואין מזין ממנה. ואם היתה באהל המת אינה צריכה לצמיד פתיל אלא היא במדרגת הבור והחדות שבבית שהם מצילין כל מה שבתוכם בכסוי לבד בלא צמיד פתיל כמו שביארנו בחמישי מאהלות[ב]. ואינה פוסלת את המקוה אם היו המים זוחלים מזאת השוקת והתאספו בתוך המקוה איננה ככלי עד שיהיו אלו המים כמים שאובים כמו שיתבאר במקוות[ג]. ואם לקה כלי מאבן או זולתו וחברו בסיד בקרקע עצמו או בעצם ההר דינו באלו הדברים כדין הכלים וממלאין בו ומקדשין בו ומזין ממנו ולא יציל מה שבתוכו אם היה באהל המת אלא בצמיד פתיל כשאר הכלים המצילין בצמיד פתיל. ואם ניקב זה הכלי בשוליו וסתם זה הנקב בבלויי בגדים והם הנקראים סמרטוטין המים אשר בזה הכלי פסולין לקדש ולהזות מהן לפי שאלו

המים

א) בראשית ל׳ ל״ח. ב) מ״ו. ג) פ״ד מ״ה.

אלאניה פסולין לקדש ולהזות מהן לאן דלך אלמא ליס הו מסתקר עלי מחיט אלכלים והדא הו מעני קולה עגולים כלי. פאן כאנת אלתקבה פי גנב אלאניה פדלך אלמא כשר לקדש ולהזות לאנה מסתקר פי מחיט אלאניה. פאדא דור חול פם הדה אלאניה אלמחוברת בסלע תאג מן טין ומלא אלאניה באלמא חתי פאץ עלי פם אלאניה וצאר פי מחיט דלך אלטין אלזאיד עלי ארתפאע אלאניה פלא יגוז איצא קדוש דלך אלמא ולא אלהזאה מנה אן כאן מקודש לאן ליס הו פי כלים לאנה מבסוט על הסלע פי דלך אלטין אלדי עלי אלסלע. פאן כאן דלך אלטין מתצל בפם אלאניה אתצאלא ימכן ארתפאעה מע אלאניה אדא רפעת פקד רגע מן גמלה אלכלי והוא כלי אדמה ויגוז לקדש ולהזות ממנו כמא תקדם לך.

המים אינם נחים על הקיף הכלים וזהו ענין אמרו עגולים כלי. ואם היה הנקב בצד הכלי המים כשרים לקדש ולהזות מפני שהם נחים בהיקף הכלי. ואם עשה סביב לפי זה הכלי המחובר בסלע עטרה מטיט ומלא הכלי מים עד שיעברו על פי הכלי ויהיו בהיקף זה הטיט העודף על גובה הכלי אלו המים אינם כשרים גם כן לקידוש ולא להזאה אם היו מקודשין מפני שאינם בכלים אבל הם ששוחים על הסלע בזה הטיט אשר על הסלע. ואם היה זה הטיט מחובר בפי הכלי בחבור שאפשר להגביהו עם הכלי כאשר יגביה אותו יחשב מכלל הכלי והוא כלי האדמה ומותר לקדש ולהזות ממנו כמו שקדם לך.

ח שתי שקתות שבאבן אחת קדש את אחת מהם המים שבשניה אינן מקודשין. היו נקובות זו לזו כשפופרת הנוד או שהיו המים צפין על גביהן אפילו כקליפת השום וקדש את אחת מהן המים שבשניה מקודשין:

פרק בין קולה שוקת שבסלע וקולה שוקת שבאבן לאן אלסלע הו אלגבל או חגר תאבת פי אלארץ פחכמה חכם אלגבל ואבן הו חגר מטלטל אלחפירה אלתי תכון פיה הי כלי בלא שך וממלאין בה ומקדשין בה, וקד עלמת אן אלקדוש הו רמי אלרמאד פי אלמא. ושפופרת הנוד אלגעבה אלתי תגעל פי פם אלזק ליצב מנה אלנביד או אלמא ונחוהמא פאדא אכתלט אלמא אלדי פי הדה אלחפירה מע אלמא אלדי פי אלחפירה אלאכרי אמא בכון אלתקב אלדי פי אלפצל אלחאגז בין אלחפירתין כשפופרת הנוד או בכון אלמא ישפו עלי דלך אלחאגז חתי יתצל אלמא באלמא ורמי אלרמאד פי אחדי אלשתי שקתות פקד נתקדש אלמא בגמלתה.

הילק בין אמרו שוקת שבסלע ואמרו שוקת שבאבן מפני שהסלע הוא ההר או אבן קיימת בקרקע ולזה דינה כדין ההר והאבן הוא אבן המיטלטלת ולזה החפירה אשר בתוכה הוא כלי בלא ספק וממלאים בה ומקדשין בה. וכבר ידעת שהקידוש הוא השלכת האפר במים. ושפופרת הנוד היא השפופרת אשר ישימו בפי הנוד כדי שיזל ממנו היין או המים וכיוצא בהן ואם נתערבו המים אשר בזאת החפירה עם המים אשר בחפירה השנית בין שהיה הנקב אשר בהבדל החוצץ בין השני הפירות כשפופרת הנוד או שהמים צפין על גבי זה ההבדל עד שנתחברו המים עם המים והשליך האפר באחת משתי השקתות כבר נתקדשו המים כולם.

ט שתי אבנים שהקיפן זו לזו ועשאן שוקת וכן שתי עריבות וכן שוקת שנחלקה המים שביניהם אינן מקודשין עשאם בסיד או בגבסים והן יכולות להנטל כאחת המים שביניהם מקודשין:

סיד אלגיר וגבסים אלנבס. פאדׄא אתצלת אלאניתין אתצאלא כאמלא פקד רגעת הי ואלפצׄא אלדׄי בינהמא במנזלה̈ אניה̈ ואחדה̈ ומנד̇ רמי אלרמאד פי מוצׄע מנהמא צאר גמיע אלמא מקודש.

סיד וגבסים כמשמען. ואם נתחברו השני כלים בחבור שלם הכלים והמקום הרק אשר ביניהם הם במדרגת כלי אחד ומשהשליך האפר במקום אחד משניהם כל המים מקודשין.

פרק ששי.

א המקדש ונפל הקדוש על ידו או על הצד ואחר כך נפל על השוקת פסול נפל מן השפופרת לשוקת פסול נטל משפופרת וכסה או שהגיף את הדלת הקדוש כשר והמים פסולים וקפה בארץ פסול לתוך ידו כשר מפני שאי אפשר:

קאל תעאלי ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי פיחתאג אן יכון הו בנפסה אלדׄי יגמע בין אלמא ואלרמאד אמא אן חצל אלרמאד עלי ידה או עלי גנב אלאניה̈ והיגיד וקע עלי אלמא או אנהרק אלרמאד מן אניתה פי אלמא פלים דׄלך מים מקודשין והו קדוש פסול. פאן בשׄף אלשפופרת אלתי פיהא אלרמאד ואכׄד מנה מא ירמי עלי הדׄא אלמא תׄם נטא הלך אלשפופרת אלתי פיהא אלאפר או סד באב אלבית או נירה קבל אן ירמי אלרמאד פי אלמא פאן דׄלך אלרמאד כשר ויגוז לה אן ירמיה פי מא אכׄר ויתקדש בו לאן אלמלאכה אינה פוסלת באפר כמא תקדם. אמא הדׄא אלמא אלדׄי אראד אן ירמי פיה הדׄא אלרמאד פקד נפסל לסבב תנאולה רד גטא אלשפופרת או סד אלבאב קבל אן ירמי פיה אלרמאד וקד תקדם לך פי ראבע הדׄה אלמסכתא אן המלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר. וכדׄלך אן וקׄף הדׄה אלשפופרת פי אלארץ איצׄא פקד פסל דׄלך אלמא לאן אנעאלה אלשפופרת שלאפר בארץ מלאכה פאן מסכהא פי ידה ורפדהא חתי לא יתבדד מא פיהא מן אלרמאד תׄם בעד דׄלך רמי אלרמאד אלדׄי אכׄד במים פהו כשר לאנה לא ימכן גיר דׄלך לאנא קד קלנא אנה ענד מא כשׄף אלשפופרת ואכׄד

אלאפר

אמר יתברךא) ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי הנה יצטרך שהוא בעצמו יחבר המים עם האפר אבל אם נפל האפר על ידו או על צד הכלי ואחר זה נפל על המים או שהורק האפר מן הכלי אל המים המים אינם מקודשין וזהו קידוש פסול. ואם נילה השפופרת אשר בה האפר ונטל ממנו מה שישליך על אלו המים אחר זה כסה זאת השפופרת אשר בה האפר או סגר דלת הבית או נולת זה קודם שהשליך האפר במים זה האפר כשר ומותר לו שישליכהו במים אחרים ויתקדש בו מפני שהמלאכה אינה פוסלת באפר כמו שקדםב). אבל אלו המים אשר רצה להשליך בהם זה האפר כבר נפסלו משום המלאכה שעשה כאשר כסה השפופרת או סגר הדלת קודם שהשליכו במים וכבר קדם ברביעי מזאת המסכתאג). שהמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר. וכן אם זקף את השפופרת בארץ כבר פסל אלו המים מפני שזקיפתהשפופרת של אפר בארץ היא מלאכה ואם אחזה בידו וסמכה כדי שלא יתפזר האפר אשר בה ואחר זה השליך האפר אשר נטל במים הקידוש כשר לפי שאי אפשר בלא זה מפני שכבר אמרנו שאם נילה השפופרת ונטל האפר וחזר וכיסה השפופרת פסל המים ואם הניח השפופרת

בארץ

א) במדבר י״ט י״ז. ב) פ״ד מ ד. ג) שם.

בגנב עין מא או מעצרה̇ פידכ̇ל אלאנסאן ידיה פי ד̇לך אלעין וירפע אלמא מנה אלי ד̇לך אלצהריג̇ חתי יפרג̇ אלעין וימלי אלצהריג̇ פד̇לך אלמא אלד̇י פי ד̇לך אלצהריג̇ לא תג̇וז פיה טבילה לזב לאן ליס הו מים חיים ואלזב לא יטהר אלא במים חיים כמא ג̇א אלנץ ורחץ בשרו במים חיים ולא יג̇וז איצ̇א אן יוכ̇ד̇ מן ד̇לך אלמא לטהרת מצורע אלתי ג̇א פיהא אל כלי חרש על מים חיים פאנה יחתאג̇ אן יכון ד̇לך אלמא קד אכ̇ד̇ מן מנבעה בכלי חרש וכד̇לך קאל פי מי חטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי פיחתאג̇ אן יוכ̇ד̇ מן מנבעה̇ בכלי כמא תקדם והד̇א הו תעלילה מפני שלא נתמלאו בכלי ראג̇ע עלי כונה פסול למצורעים ולקדש מי חטאת אמא לזבים פהו אשד̇ אלפסאדה̇ אד̇א נתמלא בכלי לאנה יציר מים שאובין ופסול לכל הטמאים.

חפור או גת והאדם מכניס ידיו בזה המעין כדי שיעלו המים ממנו אל זה הגבי עד שיפנה המעין וימלא הגבי הנה אלו המים אשר בזה הגבי הטבילה אינה מותרת בהן לזב לפי שאינם מים חיים והזב לא יטהר אלא במים חיים כמו שבא הכתוב א) ורחץ בשרו במים חיים ואינו מותר גם כן שיקח מאלו המים לטהרת מצורע אשר בה בא ב) אל כלי חרש על מים חיים הנה יצטרך שיהיו אלו המים לקוחין מן המעין בכלי חרש. וכן אמר במי חטאת ג) ונתן עליו מים חיים אל כלי הנה יצטרך שילקחו מן המעין בכלי כמו שקדם. וזה הטעם שנותן מפני שלא נתמלאו בכלי שב על מה שהם פסילים למצורעים ולקדש מי חטאת אבל לזבים הפיסול יהיה יותר חזק אם נתמלאו בכלי לפי שיהיו מים שאובין ופסולין לכל הטמאין.

פרק שביעי.

א חמשה שמלאו חמש חביות לקדשן חמשה קדושין ונמלכו לקדשן קדוש אחד או לקדשן קדוש אחד ונמלכו לקדשן חמשה קדושין הרי כלן כשרים. יחיד שמלא חמש חביות לקדשן חמשה קדושין ונמלך לקדשן קדוש אחד אין כשר אלא אחרון. לקדשן קדוש אחד ונמלך לקדשן חמשה קדושין אין כשר אלא זה שקדש ראשון. אמר לאחר קדש לך את אלו אין כשר אלא ראשון קדש לי את אלו הרי כלם כשרים:

כן ד̇אכרא למא תקדם מן כון אלמלאכה פוסלת במלוי עד שיטיל את האפר. וקד תבין פי אלתוספתא אן אליחיד אד̇א מלא לאחרים פלו מלי להם אלף אניה̇ לאלף קידוש פד̇לך ג̇איז ואן מלי לנפסה אניה̇ בעד אניה̇ פאן אלמלוי אלאול נפסל לאנה קד עשה מלאכה קבל אן ירמי פיה אלאפר ותלך אלמלאכה הו אלמלוי אלת̇אני אלד̇י מלי. הד̇א אד̇א כאנת שני קידושים אמא אן מלי אואני כת̇ירה̇ ואחדה̇ בעד ת̇אניה̇ ליג̇עלהא כלהא קידוש אחד פד̇לך ג̇איז

לאן

היה זכור למה שקדם ד) שהמלאכה פוסלת במילוי עד שיטיל את האפר. וכבר התבאר בתוספתא ה) שהיחיד הממלא לאחרים אפילו מילא להם אלף חביות לאלף קידושין זה מותר ואם מילא לעצמו הבית אחר חבית המילוי הראשון נפסל לפי שכבר עשה מלאכה קודם שהשליך בו האפר וזאת המלאכה היא המילוי השני אשר מילא. זהו אם היו שני קידושין אבל אם מלא חביות הרבה זו אחר זו לקדש כולן בקידוש אחד זה מותר מפני שהכל הוא

במדרגת

א) ויקרא ט"ו י"ג. ב) שם י"ד ה'. ג) במדבר י"ט י"ז. ד) פ"ד מ"ד. ה) פ"ו ה"ז. ואין לשון התוספתא כזה.

לאן אלכל במנזלה מן אסתקי דפעה ואחדה, וחמשה קידושין הו אן ירמי אלאפר פי כל חבית וחבית עלי חדתהא וקדוש אחד הו אן יכלט אלמא כלה וירמי אפר הפרה פי אלגמלה מרה ואחדה, פעלי הדה אלאצול קאל אן אלא באנוא כתירין ומלי כל ואחד אניה לקדשה בפני עצמה תם חסן ענדהם אן יגעלוא אלכל קידוש אחד או באלעכס כולם כשרים לאן לם יחצל פי דלך מא יוגב פסלנות. אמא אדא כאן יחיד ועול לקדשן חמשה קידושין ומלי ואחדה בעד תאניה פאן אלראשונה נפסלה מן אגל אסתקאה אלשניה וכדלך אלשניה נפסלה מן אסתקי אלשלישית וכדא כלהא עלי מא אצלנא אלא חבית אחרונה אלתי לם יעמל בעדהמא מלאכה פאנהא כשרה לאנה לם יעמל בעדהא שי. והדא אלחכם בעינה לו נמלך לקדשן קידוש אחד פאן דלך לא יפידה מנד וקת אלמלוי אנמא מלאן לקדשן חמשה קידושין. פאן אנעכס אלחאל ומלאן זו אחר זו לקדשן קידוש אחד פהי כלהא כשרים לו קידשן קידוש אחד עלי מא אצלנא. לכנה למא ארתאי ורגע וקדשן חמשה קידושין פאן אלחבית אלתי רמי פיהא אלרמאד אולא כשרה סוי רמאה פי חבית שמלא בראשונה או באחרונה לאן אלמא כלה כשר לאן אלמילוי לם יחדת פיה פסלנות וכל מא יקדש בעד תלך אלחבית פסול לאן כל מא יבקי מן אלמא פסול יבקי לאן ענד אלמלוי עלי קידוש אחד מלי. פאן קאל לאחר קדש לך הדה אלחביות פאנה יקום מקאמה ואין כשר אלא חבית שקדש בראשונה לכונה בלהן מלוי אחד פאן קאל לה קדש לי את אלו כולם כשרים לאן קד יקדש אלאנסאן לגירה קידושין הרבה זה אחר זה ולא יכון פי דלך פסלנות כמא באן פי אלתוספתא אן מן קדש להבירו זה אחר זה כולם כשרים לאן ליס הו אלדי מלא.

במדרגת מילוי בפעם אחת. וחמשה קידושין הוא שיטיל האפר בכל חבית והבית לבדה וקידוש אחד הוא שיערב המים כולן ויטיל אפר הפרה כולו בפעם אחת. הנה לפי אלו השרשים אמר שאם היו רבים ומילא כל אחד חבית לקדשה בפני עצמה ואחר זה נמלכו לעשות הכל קידוש אחד או הפך זה כולם כשרים מפני שאין בזה מה שיחייב פסלנות. אבל אם היה יחיד וחשב לקדשן חמשה קידושין ומילא זו אחר זו הראשונה נפסלה מפני שמלא השניה וכן השניה נפסלת במילוי השלישית וכן כולן לפי מה שהשרשנו אלא חבית אחרונה אשר לא עשה אחרית מלאכה היא כשרה מפני שלא מילא כלום אחרית. וזה הדין בעצמו הוא אפילו נמלך לקדשן קידוש אחד זה לא יועיל לו לפי שמשעת המילוי לא מלאן אלא לקדשן חמשה קידושין ואם נהפך הדבר ומלאן זו אחר זו לקדשן קידוש אחד הם כולן כשרים אף על פי שקידשן קידוש אחד לפי מה שהשרשנו. אבל אחר שנמלך וחזר וקידשן חמשה קידושין, החבית אשר השליך בה האפר בראשונה כשרה בין שהשליך האפר בחבית שמלא בראשונה או באחרונה מפני שהמים כולם כשרים לפי שלא נתחדשה פסלנות במילוי וכל מה שיקדש אחר זאת החבית פסול מפני שכל מה שנשאר מן המים נשאר פסול שבשעת המילוי מילא לקידוש אחד. ואם אמר לאחר קדש לך אלו החבית זה האחר עומד במקומו ואין כשר אלא חבית שקידש בראשונה מפני שכולן מילוי אחד ואם אמר לו קדש לי את אלו כולם כשרים לפי שהאדם אפשר שיקדש לזולתו קידושין הרבה זה אחר זה ולא תהיה בו פסלנות כמו שהתבאר בתוספתא א) שהמקדש להבירו זה אחר זה כולם כשרים לפי שאינו הוא הממלא.

א) פ"ו ה ו.

ב הממלא באחת ידו ועושה מלאכה באחת ידו הממלא לו ולאחר או שמלא לשנים כאחד שניהם פסולין שהמלאכה פוסלת במלוי בין לו בין לאחר:

קולה בין לו בין לאחר יעני סוי מילא לעצמו או מילא לאחר אדא תנאול שגל אכר ענד אלמילוי פסל ואלאסתקי שגל מן גמלה אלאשגאל פלדלך אדא מלא לשנים כאחד כאן אסתקאיה לכל ואחד מנהמא שגל יפסול אסתקאיה ללאכר ולדלך שניהם פסולין.

אמרו בין לו בין לאחר רצה לומר בין שמילא לעצמו או מילא לאחר אם עשה מלאכה אחרת בעת המילוי פסל והמילוי מלאכה מכלל המלאכות הנה לזה אם מילא לשנים כאחד זה המילוי לכל אחד משניהם הוא מלאכה הפוסלת המילוי לאחר לפיכך שניהם פסולים.

ג המקדש באחת ידו ועשה מלאכה באחת ידו אם לו פסול ואם לאחר כשר. המקדש לו ולאחר שלו פסול ושל אחר כשר. המקדש לשנים כאחד שניה כשרין:

אם לו פסול שרח דלך אנה אם קדש לעצמו פסול לאנה ענד תנאולה אלשגל בידו אחת נפסלו המים שלו קבל אן ירמי פיהא אפר ומא רמי אלאפר אלא פי מים פסולין. ואן כאן יקדש לאחר וליס לה פי דלך אלמא שי פהו קדוש כשר לאן ליס בתנאולה שגל לנפסה יפסד מא גירה. ואן קלת אנה קד תנאול אלשגל פי וקת אלקידוש פקד עלמת אן אלקידוש לא יפסל בעשיית מלאכה ואנמא נפסל אדא קדש לעצמו מן טריק אנה תנאול שגל קבל אן ירמי אפר הפרה פי דלך אלמא אלדי אסתקי והמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר. ומן הדה אלעלה בעינהא המקדש לו ולאחר פי זמאן ואחד שלו פסול לאנה קד תנאול שגל קבל אן ירמי אלאפר פי מים שלו ופסדת בעשיית מלאכה. פאן קדש לשנים כאחת שניהם כשרים עלי אלאצל אלדי אעלמתך לאן ליס בתנאולה הו אלשגל יפסל אלמא אלדי אסתקאה לגירה פחצל הדה אלמעאני ואפהמהא.

אם לו פסול פירושו אם קידש לעצמו פסול לפי שבעת שהוא עושה המלאכה בידו אחת נפסלו המים שלו קודם שיטיל בהם אפר ולא השליך האפר אלא במים פסולים. ואם קידש לאחר ואין לו דבר באלו המים הקידוש כשר לפי שבעשיית מלאכה לעצמו אינו פוסל המים של אחר. ואם תאמר שכבר עשה המלאכה בעת הקידוש כבר ידעת שהקידוש לא יפסל בעשיית מלאכה ולא נפסל אם קידש לעצמו אלא משום שעשה מלאכה קודם שישליך אפר הפרה באלו המים אשר ממלא והמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר. ומזה הטעם בעצמו המקדש לו ולאחר בשעה אחת שלו פסול מפני שכבר עשה מלאכה קודם שהשליך האפר במים שלו ונפסלו בעשיית מלאכה. ואם קידש לשנים כאחת שניהם כשרין לפי השורש אשר הודעתיך מפני שהוא כאשר עשה המלאכה אינו פוסל המים אשר מלא לאחר ושמור אלו הענינים והבינם.

ד קדש לי ואקדש לך הראשון כשר מלא לי ואמלא לך האחרון כשר קדש לי ואמלא לך שניהם כשרים מלא לי ואקדש לך שניתם פסולים.

אחפט הדה אלתלתה אצול אחדהא

אן

שמור אלו השלשה שרשים האחד

מהן

אן מקדש או מזה באג̇רה̈ פאן ד̇לך אלקדוש פסול ואלהזאה פסולה וקד תקדם לך ד̇לך פי אלראבע מן בכורות הנוטל שכרו להזות ולקדש מימיו מי מערה ואפרו אפר מקלה. ואלאצל אלת̇אני אן אלמילוי באג̇רה̈ ג̇איז. ואלאצל אלת̇אלת̇ וקד תכרר לך מראת אן המלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר. פאד̇א כאנת הד̇ה אלאצול ת̇אבתה̈ וקאל שכ̇ץ לשכ̇ץ קדש לי ואקדש לך פאלד̇י קדש פי אלאול הו קדוש כשר ואלד̇י קדש פי אלאכ̇ר הו קדוש פסול לאנה מקדש באג̇רה̈ וכאנה יודי אלדין אלד̇י עליה ויעמל לה בדלא ממא תקדם לה ענדה מן אלחק. פאן קאל שכ̇ץ לשכ̇ץ מלא לי ואמלא לך פאלד̇י מלא פי אלאול פסול לאנה בכון ג̇רצ̇ה וקת הד̇א אלמילוי אן ימלי הו לה עוצ̇א מנה פכאנה מלא לו ולאחר בבת אחת אלד̇י תקדם לך אן ד̇לך פסול ואלד̇י ימלי פי אלאכ̇ר כשר לאנה ממלא בשכר. פאן קאל שכ̇ץ לשכ̇ץ קדש לי ואמלא לך שניהם כשרים אמא אלד̇י קדש פי אלאול פהו קדוש כשר לאנה ואן כאן כמן יעשה מלאכה בשעת קדוש פד̇לך ג̇יר מפסד ללקידוש ואלד̇י ימלי פי אלאכ̇ר כשר לאנה ממלא בשכר וד̇לך ג̇איז. ועכס ד̇לך בין ממא ד̇כרנא.

מהן שהמקדש או מזה בשכר זה הקידוש פסול וההזאה פסולה וכבר קדם לך זה ברביעי [א] מבכורות הנוטל שכרו הלזות ולקדש מימיו מי מערה ואפרו אפר מקלה. והשורש השני שהמילוי בשכר כשר. והשורש השלישי שכבר חזרנו עליו כמה פעמים שהמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר. הנה אחר שאלו השרשים קיימים אם אמר אדם לחבירו קדש לי ואקדש לך זה אשר קידש בראשונה הוא קידוש כשר וזה אשר קידש באחרונה הוא קידוש פסול לפי שהוא מקדש בשכר והוא כאילו פרע לו חוב אשר עליו ועשה לו מלאכה תחת החוב אשר היה לו אצלו מקודם. ואם אמר אדם לחבירו מלא לי ואמלא לך זה אשר מילא בראשונה פסול מפני שבשעת זה המילוי היתה כוונתו שימלא הוא לו תמורתו וזהו כאילו מילא לו ולאחר בבת אחת שהוא פסול כמו שקדם וזה אשר מילא באחרונה כשר לפי שהוא ממלא בשכר. ואם אמר אדם לחבירו קדש לי ואמלא לך שניהם כשרים וזה שלפי שהמקדש בראשונה הקידוש כשר מפני שאף על פי שהוא כאילו עושה מלאכה בשעת קידוש אין זה פוסל הקידוש והממלא באחרונה כשר שהוא ממלא בשכר וזה מותר. והפך זה ברור ממה שזכרנו.

ה הממלא לו ולחטאת ממלא את שלו תחלה וקושרו באסל ואחר כך ממלא את של חטאת ואם מלא את של חטאת תחלה ואחר כך מלא את שלו פסול. נותן את שלו לאחריו ואת של חטאת לפניו ואם נתן את של חטאת לאחריו פסול היו שניהן של חטאת נותן אחד לפניו ואחד לאחריו וכשר מפני שאי אפשר:

ממלא לו ולחטאת אן ימלי מא יכ̇צה לנפסה לישרבה או יג̇תסל בה וג̇יר ד̇לך וימלי מא אכ̇ר לקידוש פיחת̇אג̇ אן יקדם אלד̇י יכ̇צה לה חתי לא יפסול מי חטאת בעשיית מלאכה. וקד בינא פי אהלות אן אסל הו אלקצ̇יב אלד̇י יעמל עלי אלכתף ויעלק מנה אלשי אלד̇י ינקל. וקאל תעאלי

למשמרת

ממלא לו ולחטאת שימלא מים אשר ייחד לעצמו לשתייה או לרחיצה וזולת זה וימלא מים אחרים לקידוש ויצטרך שיתחיל במים אשר יחדם לו כדי שלא יפסול מי חטאת בעשית מלאכה. וכבר ביארנו באהלות [ב] שהאסל הוא המקל אשר ישימו על הכתף ויתלו בו הדבר אשר ינשא. ואמר יתברך [ג]

למשמרת

[א] מ״ו. [ב] פ׳ מ״ז מ״ב. [ג] במדבר י״ט ט׳.

למשמרת למי נדה בזמן שהן שמורין הן מי נדה פלדׄלך יגׄעלהא אמאמה חתי תכון מחפוטׄה אמאם עיניה פאן מלי קלתין פלא ימכנה אלא אן יגׄעל ואחדה אמאמה ואחׄרי כׄלפה.

למשמרת למי נדה[א] בזמן שהן שמורין הן מי נדה ולזה יתן אותם לפניו כדי שיהו שמורים נגד עיניו ואם מילא שני כדים אי אפשר אלא שיתן האחד לפניו והשני לאחריו.

ו המוליך את החבל בידו לדרכו כשר ושלא לדרכו פסול. זה הלך ליבנה שלש מועדות ובמועד שלישי הכשירו לו הוראת שעה:

קד בינת אלתוספתא מעני הדׄה אלהלכה וקאלת המוליך את החבל לבעלים לדרכו כשר ומעני דׄלך אנה אדׄא מלא מים לחטאת וכאן אלחבל מסתעאר ענדה ואכׄדׄ אלחבל פי ידה פי חאל נקלאנה אלמא לירדׄה לצאחבה פאן הו אלדׄי משי פי טריקה ואתפק אן צאחב אלחבל פי טריקה פידפעה לה ויתם טריקה פדׄלך גאיז. ואן הו אלדׄי כׄרגׄ ען טריקה מן אגׄל אלחבל חתי ידפעה לצאחבה וירגׄע לטריקה פדׄלך אלמא פסול לאנה קד עשה מלאכה עם המלוי וקד הכשירו ביבנה הוראת שעה לזה שהוא כשר ועלי אנה הוליך שלא כדרכו.

כבר ביארה התוספתא[ב] ענין זאת ההלכה ואמרה המוליך את החבל לבעלים לדרכו כשר וענין זה שאם מילא מים לחטאת והיה החבל שאול אצלו ולקח החבל בידו בעת שהוא נושא המים להשיבו לבעליו אם היה הולך בדרכו והזדמן שבעל החבל הוא בדרכו עד שישיבהו לו וישלים את דרכו זה כשר. ואם יצא מדרכו בשביל החבל להשיבו לבעליו וחזר לדרכו אלו המים פסולים לפי שכבר עשה מלאכה עם המילוי. וכבר הכשירו ביבנה הוראת שעה לזה שהוא כשר אף על פי שהוליך שלא לדרכו.

ז המכנן את החבל על יד כשר ואם כננו באחרונה פסול אמר רבי יוסי לזה הכשירו הוראת שעה:

אדׄא אסתקי אן גׄמע אלחבל פי ידה ענד אלאסתקי דאראת כמא יפעל אלנאס ענד אלאסתקי פדׄלך כשר לאן כדׄלך שאן אלדׄי יסתקי אן יפעל. ואן אסתקי ורמי אלחבל פי אלארץׄ חתי ירפע אלדלו ובעד דׄלך ירגׄע ויגׄמע אלחבל פי ידיה חלק חלק פסול אנה תגאול שגׄל ליס מן גׄרץׄ אלאסתקי קבל אן ירמי אלרמאד פי דׄלך אלמא.

אם מילא ואסף החבל בידו בעת השאיבה עיגולים עיגולים כמו שעושים בעת המילוי זה כשר מפני שכן דרך השואבים לעשות. ואם מילא והשליך החבל על הארץ עד שהעלה הדלי ושב אחר זה לאסוף החבל בידו עיגולים עיגולים פסול שהוא עושה מלאכה שאינה מכונת המילוי קודם שיטיל האפר באלו המים.

ח חמצניע את החבית שלא תשבר או שכפאה על פיה על מנת לנגבה למלאות בה כשר להוליך בה את הקדוש פסול. המפנה חרסין מתוך השוקת אם בשביל שתחזיק מים הרבה כשרין ואם בשביל שלא יהיו מעכבין אותו בשעה שהוא זולף את המים פסול:

אערף[ג] הדׄא אלמעני ודׄלך אן אלדׄי יסתקי

הבן זה הענין וזה שהשואב מים לקידוש

א) ספרי במדבר פ' קכ"ד. תוספתא מקוואות פ"ז ה' י"א. ב) פ"ב ה"ד.

יסתקי אלמא ללקידוש קד יסתקי בבלי עלי מא יגב ויג̇מע אלמא פי מוצ̇ע ואחד והו יתסמי שוקת פיכון כל מא הנאך מן אלמא פי אלשוקת כשר לאנה נתמלא בכלי וקד יקדש ד̇לך אלמא והו בשוקת ויגרף מנה שי שי חתי ינפד̇ וקד לא יזאל יאכ̇ד̇ מן תלך אלשוקת שיא שיא ויקדש אותו ויזה חתי יתם וירג̇ע ויגרף מן אלשוקת מא אכ̇ר ואכ̇ד̇ אלמא מן אלשוקת יתסמי זולף. וקד עלמת אן אלאצל אן כל מן יעמל שג̇ל ליס ממא יעין פי אלאסתקי ולא מן גרצ̇ה פאנה יפסול את המים. פלד̇לך אן רפע אלכ̇אביה̈ אלתי יריד אן ימלאהא לילא תנכסר פיחאל אסתקאיה או כבהא עלי פיהא לתנף בקדר מא יסתקי לא פסל לאן ד̇לך מן גרץ̇ אלאסתקי וכד̇לך אד̇א אזאל אלשקאף מן אלשוקת פי חאל אלאסתקי ליג̇מע פיהא מא כת̇יר פאן הד̇א כלה מן חואיג̇ אלמלוי. אמא אד̇א אצלח הד̇ה אלכ̇אביה̈ או רפעהא לינקל פיהא אפר הפרה או מים מקודשין או נקי אלשוקת לילא תעוקה אלחרסים וקת אן יגרף אלמא מן אלשוקת פהד̇א ליס מן גרץ̇ אלמלוי ויכון קד עשה מלאכה במילוי ולד̇לך פסל.

לקידוש לפעמים ימלא בכלי כראוי ויאסוף המים במקום אחד הנקרא שוקת הנה אלו המים כולם שהם שם בשוקת כשרים לפי שנתמלאו בכלי ולפעמים יקדש אלו המים כאשר הם בשוקת וידלה מהם מעט מעט עד שיכלו ולפעמים לא יסור מליקח מזאת השוקת מעט מעט ויקדש אותם ויזה עד שיכלו וישוב וידלה מן השוקת מים אחרים והלוקח מים מן השוקת יקרא זולף. וכבר ידעת השורש שכל העושה מלאכה שאיננה עוזרת המילוי ולא מצרכו יפסול את המים ולכן אם הצניע החבית שהוא רוצה למלאותה[א] כדי שלא תשבר בשעת המילוי או כפאה על פיה כדי שתנגב למלאותה לא פסל לפי שזה מצורך המילוי וכן אם פינה החרסים מן השוקת בעת השאיבה כדי שיאסוף בה מים הרבה כל זה מצרכי המילוי. אבל אם כדי לתקן זאת החבית או הצניע אותה להוליך בה אפר הפרה או מים מקודשין או אם פינה השוקת כדי שלא יעכבוהו החרסים בעת שהוא דולה מים מן השוקת אין זה מצורך המילוי וכבר עשה מלאכה במילוי ולזה פסל.

ט מי שהיו מימיו על כתפו והורה הוריה והראה לאחרים את הדרך הרג נחש ועקרב ונטל אוכלים להצניעם פסול אוכלין לאכלן כשר. הנחש והעקרב שהיו מעכבים אותו כשר אמר רבי יהודה זה הכלל דבר שהוא משום מלאכה בין עמד בין לא עמד פסול ודבר שאינו משום מלאכה אם עמד פסול ואם לא עמד כשר:

הורה הוריה אן יפתי פי אלחלאל ואלחראם וכד̇לך אד̇א חכם דיני ממונות או חלצה ומאנה בפניו כמא באן פי אלתוספתא. וכון אלאנסאן ימשי והו יאכל ממא לא יפסד אלמילוי וכלאם ר׳ יהודה צחיח.

הורה הוריה שהורה בהיתר ואיסור וכן אם דן בדיני ממונות או הלצה ומיאנה בפניו כמו שהתבאר בתוספתא[ג]. ואדם ההולך ואוכל אינו פוסל המילוי ומאמר ר׳ יהודה אמתי.

י המוסר את מימיו לטמא פסולין ולטהור כשרין רבי אלעזר אומר אף לטמא כשרין אם לא עשו הבעלים מלאכה:

קד עלמת אן הממלא מתי מא עמל מלאכה

כבר ידעת שהממלא אם עשה מלאכה קודם

א) ר״ל בכלי שהוא שואב בה המים. ג) פ״ז הל׳ ו.

מלאכה קבל חצול אלאפר פי דלך אלמא פאנה פסל לכן אן דפע אלמא לשומר יחרזה פקד רגע ברשות השומר ומתי מא עמל אלשומר מלאכה פי האל הרזה דלך אלמא פסל ואן עמל בעל המים מלאכה לא פסל לכון אלמא ברשות שומר. הדא אדא כאן אלשומר טהור אמא אדא כאן טמא המים פסולין לאן כל מא הו בהזקת טמא טמא. וקאל ר' אלעזר אן גאיה מא חצל בכונהא ברשות הטמא אנהא באקיה תחת שמירת הבעלים ומתי מא עמלוא מלאכה פסלו המים לאן דלך אלשומר לא גבאלי בשמירתו לכונה טמא ואין הלכה כר' אלעזר.

קודם שהגיע האפר באלו המים פסל את המים אבל אם מסר המים לשומר לשמור אותם המים הם ברשות השומר ואם עשה השומר מלאכה בעת שמירתו פסל אלו המים ואם עשה בעל המים מלאכה לא פסל מפני שהמים הם ברשות שומר. זהו אם היה השומר טהור אבל אם היה טמא המים פסולין לפי שכל מה שהוא בחזקת טמא טמא. ר' אלעזר אומר שתכלית מה שיצא לנו ממה שהם ברשות הטמא הוא שהם נשארים תחת שמירת הבעלים ואם עשו מלאכה פסלו המים מפני שלא נשגיח על זה השומר בשמירתו לפי שהוא טמא ואין הלכה כר' אלעזר.

יא שנים שהיו ממלאין לחטאת והגביהו זה על זה ונטל זה לזה קוצו בקדוש אחד כשר בשני קדושין פסול רבי יוסי אומר אף בשני קדושין כשר אם התנו ביניהן:

קדוש אחד אן יכלטא אלמאין וירמי פיהמא אפר אחד כמא בינא פכאנהמא גמיעא שי ואחד וכל ואחד מנהמא מלי ורפע לנפסה ואזאל איצא מואנעה מן אלמשי אלדי דלך גאיז כמא תקדם. ואין הלכה כר' יוסי.

קידוש אחד שנתערבו השני מימות והושלך בשניהם אפר אחד כמו שביארנו הנה שניהם יחד כאלו הם גוף אחד וכאלו כל אחד מהן מילא והגביה לעצמו והסיר גם כן מה שיעכבהו מלכת מה שהוא מותר כמו שקדם. ואין הלכה כר' יוסי.

יב הפורץ על מנת לגדור כשר ואם גדר פסול האוכל על מנת לקצות כשר ואם קצה פסול היה אוכל והותיר וזרק מה שבידו לתחת התאנה או לתחת המוקצה בשביל שלא יאבד פסול.

אוכל על מנת לקצות הו אן יקטע פאכהה עלי ניה אן ינפפהא וינשרהא תם יאכלהא פהו לם יפסול את המים מתל אלדי הדם פי האל משיה מן אן ימשי ואן כאן עול עלי אן יגדור פאנה לא יפסול בהדא אלתעויל חתי יגדור. וכדלך הדא לא יפסול את מימיו אלא אן נשר מן תלך אלפאכהה פקד תמת מהשבתו ועשה מלאכה והדא כלה עלי מא אצלנא אן אלאכל פי האל אלמלוי ליס הו מלאכה. וקולה בשביל שלא יאבד הו שרט פי אלפסלנות

אוכל על מנת לקצות הוא שחותך פירות[ס] על מנת ליבשם ולקצותם ואכלם אחר כך הנה הוא לא יפסול את המים והוא דומה למי שפרץ בשעת הילוכו כדי שילך אף על פי שחשב לגדור לא יפסול בזאת המחשבה עד שיגדור. וכן זה האיש לא יפסול את מימיו אלא אם קצה מאלו הפירות ובזה כבר נגמרה מהשבתו ועשה מלאכה וכל זה לפי מה שהשרשנו שהאכילה בשעת המילוי אינה מלאכה. ואמרו בשביל שלא יאבד הוא תנאי לפסלנות לפי שאם השליך

[ס] עיין מ"ת פרה פ"ת הל' א' ועיין תוי"ט.

אלפסלנות לאנה אן רמאהא הנאך מן חית אנה לא חאגה לה בהא ולא יבאלי בהא בקאת או תלפת פאנה לא פסל.

השליך את הפירות מפני שאין לו צורך בהם ואינו משגיח בהם אם ישארו או יאבדו לא פסל.

פרק שמיני.

א שנים שהיו שומרים את השוקת נטמא אחד מהם כשרים מפני שהן ברשותו של שני טהר ונטמא שני כשרים מפני שהן ברשותו של ראשון נטמאו שניהן כאחת פסולין. עשה אחד מהן מלאכה כשרין מפני שהן ברשותו של שני עמד ועשה השני מלאכה כשרין מפני שהן ברשותו של ראשון עשו שניהן כאחת פסולין:

הדֿא כלה קד תקדמת אצולה פי אלפרק אלדֿי קבל הדֿא. ודֿלך אנא קד בינא אן שוקת אסם אלמוצֿע אלדֿי גֿמע פיה אלמא מעדֿ ללקידוש ואן מא חצל פי חפאטֿ אלטמא פהו בחזקת טומאה ואן אלשומר אלדֿי יחפטֿ אלמא הו אלדֿי יפסול אדֿא עשה מלאכה לא בעל המים אדֿ וקד אסלמה לשומר. וזאד פי הדֿה אלהלכה אצל אכֿר והו אן ולו כאנוא כתֿירין שומרין ללמא ועשו כולן מלאכה גיר ואחד מנהם פאן אלמים כשרים לאן דֿלך אלואחד פקט גֿעלה שומר ונחסב אלבקיה כמן תרך אלשמירה ופוצֿהא לגירה.

כבר קדמו שרשי כל זה בפרק אשר לפני זה. והוא שכבר ביארנו[א] שהשוקת שם המקום אשר יאספו שם המים המיוחדים לקידוש ושכל[ב] מה שתחת שמירת הטמא הוא בחזקת טומאה ושהשומר אשר ישמור המים הוא הפוסל אותן אם עשה מלאכה לא בעל המים הואיל וכבר מסרם לשומר. והוסיף בזאת ההלכה שורש אחר וזה שאף על פי שהיו שומרים רבים למים ועשו כולם מלאכה חוץ מאחד מהם המים כשרים לפי שזה האחד לבדו נעשהו שומר ונחשוב האחרים כאלו עזבו שמירתם ומסרוה לאחר.

ב המקדש מי חטאת לא ינעול את הסנדל שאם נפלו משקין על הסנדל נטמא וטמאהו הרי הוא אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני. נפלו משקין על בשרו טהור נפלו על כסותו נטמאת וטמאתו הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני:

קד בינא פי צדר הדֿא אלסדר אן משקין טמאין תטמא כלים ולא תטמא אדם אדֿא כאנת תלך אלמשקין ולד עלי מא בינא הנאך ואנמא תנגס אכלין טמאים ומשקין טמאים אלידין פקט. וקד תבין פי חגיגה אן אלשכֿץ אלטהור לחטאת אם נטמאו ידיו נטמא גופו וסיבין פי עאשר הדֿה אלמסכתא אן טהור לחטאת אדֿא נגעו משקין טמאים בבשרו פאנה טהור כמא כאן אלא אם נגעו בידו למא אצלנאה. וכדֿלך איצֿא אלטהור לחטאת אדֿא נגע בכלים

כבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שמשקין טמאין יטמאו כלים ולא יטמאו אדם לפי שאלו המשקין הם ולד הטומאה לפי מה שביארנו שם ואוכלים טמאים ומשקים טמאים אינן מטמאין אלא הידים בלבד. וכבר התבאר בחגיגה[ג] שהאיש הטהור לחטאת אם נטמאו ידיו נטמא גופו ויתבאר בעשירי[ד] מזאת המסכתא שהטהור לחטאת אם נגעו משקין מטמאין בבשרו הוא טהור כמו שהיה אלא אם נגעו בידו לפי מה שהשרשנו. וכמו זה גם כן הטהור לחטאת אם

א) פ״ה מ״ז. ב) פ״ז מ״ב. ג) פ״ב מ״ח. ד) מ״ב.

בכלים טמאים פקד נטמא ועלי אן תלך אלכלים ליסת אב הטומאה כמא יבין פי עאשר הדׄה אלמסכתא. פעלי הדׄה אלאצול אדׄא נפלו משקין טמאין עלי בשר המקדש פהו באקיא בטהרתו ואדׄא נפלו על סנדלו או כסותו נטמאת זו וכאן הו נוגע בכלים טמאים והנוגע בכלים טמאים טמא להטאת. ואיאך אן תטׄן פי קולנא משקין טמאין הנא אנהא טמאין הקיקה בל ולו כאנת טהורים לקודש פאנהא במנזלה משקין טמאין לגבי חטאת כמא סיבין פחצל הדׄה אלמעאני ואהפטׄהא.

אם נגע בכלים טמאים כבר נטמא אף על פי שאלו הכלים אינם אב הטומאה כמו שהתבאר בעשירי[א] מזאת המסכתא. הנה לפי אלו השרשים אם נפלו משקין טמאין על בשר המקדש ישאר בטהרתו ואם נפלו על סנדלו או כסותו נטמאו והנה הוא נוגע בכלים טמאים והנוגע בכלים טמאים טמא להטאת. ואל תחשוב שאמרנו כאן משקין טמאין הוא שהם טמאים באמת אלא אפילו היו טהורין לקודש יהיו במדרגת משקין טמאין לגבי חטאת כמו שיתבאר והבן אלו הענינים ושמור אותם.

ג השורף פרה ופרים והמשלח את השעיר מטמא בגדים פרה ופרים ושעיר המשתלח עצמן אין מטמאין בגדים הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני:

פרים הנשרפים הי פרי כהן משיח ופר העלם ופר יום הכפורים וכדׄלך שעירי עבודה זרה וקד בינא פי כׄאמס זבחים דליל כון הדׄה כלהא מטמאין בגדים והו קולהם בנין אב כל שדמו נכנס לפנים [השורפו] מטמא בגדים. אמא פרה אדומה פדׄלך נץ והשורף אותה יכבס בגדיו וכדׄלך גׄא אלנץ פי פר יום הכיפורים ומנה תעלמנא דׄלך אלבנין אב עלי מא בינא פי זבחים. וקד בינת אלתוספתא אן פרה ופרים הנשרפים מטמאין אכלין ומשקין ושעיר המשתלה לא יטמא ראסא קאלוא מפני שהוא חי ואין חי מטמא כמא אצלנא פי צדר הדׄא אלסדר אמא משלהו פנץ אלתורה פיה והמשלח וכו׳ ולדׄלך כׄצצת אלמשנה וקאלת אינן מטמאין בגדים ולם תקל אינן מטמאין לאנהא תטמא אכלים ומשקים כמא דׄכרנא.

פרים הנשרפים הם פרי כהן משיח ופר העלם ופר יום הכיפורים וכן שעירי עבודה זרה וכבר ביארנו בחמישי[ב] מזבחים הראייה שאלו כולם מטמאין בגדים והוא אמרם בנין אב כל שדמו נכנס לפנים השורפין מטמא בגדים. ובפרה אדומה זה בא מן הכתוב[ג] והשורף אותה יכבס בגדיו וכן בא הכתוב בפר יום הכיפורים[ד] וממנו למדנו זה הבנין אב כמו שביארנו בזבחים[ה]. וכבר ביארה התוספתא[ו] שפרה ופרים הנשרפים מטמאין אוכלים ומשקין ושעיר המשתלח לא יטמא כלל אמרו[ז] מפני שהוא חי ואין חי מטמא כמו שהשרשנו בפתיחת זה הסדר אבל במשלחו הכתוב אומר[ח] והמשלח וכו׳ ולזה פרטה המשנה ואמרה אינן מטמאין בגדים ולא אמרה אינן מטמאין לפי שהם מטמאין אוכלין ומשקין כמו שזכרנו.

ד האוכל מנבלת העוף הטהור והיא בבית הבליעה מטמא בגדים נבילה עצמה אינה מטמאה בגדים הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני:

קד בינא פי אלצדר אן נבלת העוף הטהור

כבר ביארנו בפתיחה שנבלת העוף הטהור

א) מ״ג. ב) מ״ב. ושם לא מצאנו כי אם שכל הפרים ושעירי ע״ז שוים במתן דמים והבנין אב נמצא בספרא אחרי מות פ׳ ה׳ ד׳ (פ״ב ע״ד). ג) במדבר י״ט ח׳. ד) ויקרא ט״ז כ״ח. ה) פ׳ י״ב מ״ה. ו) פרה פ״ז ה״ח. ז) שם. ח) ויקרא ט״ז כ״ו.

הטהור אנמא תנגס אלאנסאן פי חאל בלעה להא וחיניד' יטמא בגדים אן דנא בהא ואן ד'לך מדאוריתא אמא אד'א נגעה נבלת העוף הטהור נפסהא בבגדים פלא תנגסהא וכד'לך לא תטמא אדם בנגיעה וסנבין ד'לאיל ד'לך פי אול מסכת טהרות.

הטהור אינה מטמא אדם אלא בשעת הבליעה ואז יטמא בגדים אם נגע בה ושזה מדאורייתא[א]) אבל אם נגעה נבלת העוף הטהור עצמה בבגדים אינה מטמאה אותם וכן לא תטמא אדם בנגיעה ונבאר הראיות על זה בתחלת מסכת טהרות.

ה כל ולד הטומאות אינו מטמא כלים אלא משקה נטמא משקה טומאן הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני:

קד בינא הד'ה אלהלכה גאיה' אלביאן פי כלאמנא פי צדר הד'א אלסדר פאד'א כנת חאפט'א למא בינא הנאך פהד'א לא יחתאג' שרח זאיד.

כבר ביארנו זאת ההלכה תכלית הביאור במאמרנו בפתיחת זה הסדר ואם שמרת בזכרונך מה שביארנו שם לא תצטרך עוד לפירוש.

ו אין כלי חרש מטמא חברו אלא משקה נטמא משקה טמאהו הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני:

קד בינא איצ'א פי אלצדר אן כלי חרש לא יכון אב הטומאה לעולם ואן לא ינתגס כלי חרש אבדא אלא באב הטומאה או במשקין טמאין. פאד'א כאן ד'לך כד'לך לזם אן לא ינגס כלי חרש לכלי חרש בוגה אד'א נגע בו ומן אלאצל אלמתקדם אן כלי חרש ינגס אלמשקין לאן ולד הטומאה ינגס אלמשקין ותלך אלמשקין תנגס כלי חרש לאנהא משקין טמאין. וקד תבינת הד'ה אלאצול כלהא גאיה' אלביאן פי צדר הד'א אלסדר.

כבר ביארנו גם כן בפתיחה שכלי חרש לא יהיה אב הטומאה לעולם ושכלי חרש אינו מיטמא לעולם אלא באב הטומאה או במשקין טמאין. ואם הדבר כן יתחייב שכלי חרש אינו מטמא כלי חרש כלל אם נגע בו ומהשורש הקודם שכלי חרש יטמא המשקין לפי שולד הטומאה מטמא משקין ואלו המשקין מטמאין כלי חרש לפי שהם משקין טמאין. וכבר התבארו אלו השרשים כולם תכלית הביאור בפתיחת זה הסדר.

ז כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה לטמא אחד ולפסול אחד חוץ מטבול יום הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני:

הד'א איצ'א אצל קד תקדם ביאנה פי צדר הד'א אלסדר והו אן אלראשון ואלשני אד'א נגע במשקין אנגסהא ורדהא תחלה וכל שני לטומאה פהו פוסל את התרומה כמא ד'כרנא הנאך וכמא סנבין פי טהרות. וכד'לך טבול יום הו מן גמלה' מא יפסיד את התרומה מת'ל אלשני ומע ד'לך מע כונה פוסל את התרומה פאנה לא ינגס אלמשקין ולו משקה תרומה לא יטמא

לבנה

זה השורש גם כן כבר קדם ביאורו בפתיחת זה הסדר וזה שהראשון והשני אם נגעו במשקין יטמאו אותן ויעשום תחלה וכל שני לטומאה פוסל את התרומה כמו שזכרנו שם וכמו שנבאר בטהרות[ב]). וכן טבול יום הוא מכלל מה שיפסיד את התרומה כמו השני ובכל זה אף על פי שהוא פוסל את התרומה לא יטמא המשקין ואפילו משקה תרומה לא יטמא אבל הוא

יפסול

א) נ"א מדרבנן עיין בפתיחה דף י"ג. ב) פ"א מ"ה.

לכנה יפסול אותן פקט ותציר משקין פסולין לא טמאים כמא בינא פי אלצדר.

יפסול אותן לבד ויהיו משקין פסולין לא טמאין כמו שביארנו בפתיחה.

ח כל הימים כמקוה שנאמר ולמקוה המים קרא ימים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר הים הגדול כמקוה לא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה. רבי יוסי אומר כל הימים מטהרין בזוחלין ופסולין לזבים ולמצורעים ולקדש מהן מי חטאת:

גמיע אלבחור חכמהא חכם אלמקוה יעני אנהא ליסת מים חיים מת̇ל מא אלעיון ולא יג̇וז פיהא טבילה לזבים ולא יוכ̇ד מנהא מא לטהרת מצורע ולמי חטאת. ור׳ יהודה יקול אן אלבחר אלמחיט פקט הו אלד̇י חכמה חכם אלמקוה ולא יחסב כמעין ואמא סאיר אלבחור פהי מת̇ל מא אלעיון ויג̇וז פיהא טבילה לזבים ולקדש מהן מי חטאת ואנמא סמי אללה אלבחר אלמחיט ימים לכון פיה אנואע אלמיאה לא לאן כל בחר מקוה כמא יקול ר׳ מאיר. וזוחלין אלמיאה אלמנג̇רה̇ אלסאילה̇ וסיבין פי מקוות אן אלמעין מטהר בזוחלין אעני אנה אד̇א כאן מא נ̇אריא אסה̇ עין פאן ד̇לך אלמא אלג̇ארי תצח פיה אלטבילה ולו כאן אי קדר כאן כמת̇ל אלמעין וליס כד̇לך אלמא אלמנג̇ר מן מקוה בל לא יטהר חתי יכון מג̇תמע קדר ארבעים סאה פמא זאד וסיבין ד̇לך פי מקוות. פקאל ר׳ יוסי אן סאיר אלבחור ניר אלבחר אלכביר נחסבהא כמעין למעני אנהא תטהר בזוחלין ואן אלמיאה אלמנג̇רה̇ אלסאילה̇ מן כל בחר תטהר בכל שהוא כמעין ונחסבהא כמקוה למעני אנהא פסולין למי חטאת ולטהרת מצורע ולטבילת הזב והלכה כר׳ יוסי.

כל הימים דינם כדין המקוה רצה לומר שאינם מים חיים כמו מי המעין והטבילה לזבים בהם אינה מותרת ולא יוקחו מהם מים לטהרת מצורע ולמי חטאת. ור׳ יהודה אומר שהים הגדול לבדו דינו כדין המקוה ולא יחשב כמעין אבל שאר הימים הם כמו מי מעין ומותרת בהם טבילה לזבים ולקדש מהן מי חטאת ולא קרא השם הים הגדול ימים אלא לפי שיש בו מיני מים הרבה ולא מפני שכל ים כמקוה כמו שאמר ר׳ מאיר. וזוחלין הם המים הניגרים הנוזלים ויתבאר במקוות[א]) שהמעין מטהר בזוחלין רצה לומר שאם המים נוזלים ומקורם מעין אלו המים הנוזלים הטבילה כשרה בהן אפילו באיזה שיעור שיהיו כמו המעין ואינו כן במים הנוזלים במקוה שהם אינם מטהרים עד שיהיו מקובצים כשיעור ארבעים סאה או יותר ויתבאר זה במקוות. ור׳ יוסי אומר שכל הימים חוץ מן הים הגדול יחשבו כמעין לענין שהם מטהרין בזוחלין ושהמימות הניגרים הנוזלים מכל ים מטהרין בכל שהוא כמעין ונחשבם כמקוה לענין שהם פסולין למי חטאת ולטהרת מצורע ולטבילת הזב והלכה כר׳ יוסי.

ט המים המוכים פסולים אלו הן המוכים המלוחים והפושרים המים המכזבים פסולין ואלו הם המכזבים המכזבים אחד בשבוע המכזבים בפולמסיות ובשני בצרון כשרים רבי יהודה פוסל:

מוכים מצ̇רורה̇ ובין כיף̇ יכון צ̇ררהא אמא באן תכון מאלחה̇ או סכ̇נה̇ ועלי אנהא נאבעה̇ פליסת מים חיים וכד̇לך אלעיון אלתי תנ̇ף̇ פי בעץ̇ אלאוקאת והי אלתי

מוכין ניזקין וביאר איך יהיו ניזקין אם מפני שהן מלוחים או חמים אף על פי שהם נובעין אינם מים חיים וכן המעיינות אשר ייבשו בקצת הזמנים והם הנקראים מכזבים

א) זה הלשון אינו נמצא במשנה אלא בת״כ שמיני פרשה ט׳ הל׳ ג׳ ועיין מ״ת מקואות פ״ט הל׳ ח׳.

אלתי תתסמי מכזבין. קאל אלכתאב וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו יעני לא תנקטע ותנשף ומן הד׳א אלמעני אם לדוד אכזב. ת׳ם קאל אנהא אד׳א לם תנשף אלא בעד מדה׳ מתטאלה׳ פהי כשרים. ופולמסיות אלדול וקד תקדם לך פי שוטה בפולמוס של אספסינוס יעני אן יכון ד׳לך מן איאם אלדולה׳ אלפלאניה׳ או מן אלתאריך אלפלאני אלבעיד הו אלד׳י נפת הד׳ה אלעין או פי אלסנין אלקחטה׳. ואין הלכה כר׳ יהודה.

מכזבים. אמר הכתוב[א]) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו כלומר אשר לא יפסקו וייבשו ומזה הענין[ב]) אם לדוד אכזב. אחר זה אמר שאם אינם מתיבשים אלא אחר זמן ארוך המים כשרים. ופולמסיות הם הממשלות וכבר קדם לך בסוטה[ג]) בפולמוס של אספסינוס רצה לומר שהיה זה מימי הממשלה הפלונית או מזמן פלוני הרחוק שפסק זה המעין או בשני רעב. ואין הלכה כר׳ יהודה.

י מי קרמיון ומי פיגה פסולים מפני שהם מי בצים מי הירדן ומי ירמוך פסולים מפני שהם מי תערובות ואלו הן מי תערובות אחד כשר ואחד פסול שנתערבו שניהן כשרין ונתערבו כשרין רבי יהודה פוסל:

קרמיון ופינא וירמוך הי אודיה׳ פי ארץ ישראל. ומי בצים מיאה אלרשח בקולה בצותיו וגבאיו. שניהם כשרים ונתערבו מת׳ל אן יכון מא הד׳א אלעין יכ׳תלט מע מא עין אכ׳רי אלד׳י כל ואחד מן אלמאין כשר ר׳ יהודה יפסול אלמכ׳תלט מנהמא גמיעא לקדש ממנו מי חטאת. ואין הלכה כר׳ יהודה.

קרמיון ופינא וירמוך הם נחלים בארץ ישראל. ומי בצים מי אגמים כאמרו[ד]) בצאתיו וגבאיו. שניהם כשרין ונתערבו כגון שהיו מי זה המעין מעורבין עם מי מעין אחר אשר כל אחד מאלו המים כשר ר׳ יהודה פוסל התערובת משניהם לקדש ממנו מי חטאת ואין הלכה כר׳ יהודה.

יא באר אחאב ומערת פניים כשרה. המים שנשתנו ושינויין מחמת עצמן כשרין. אמת המים הבאה מרחוק כשרה ובלבד שישמרנה שלא יפסיקנה אדם רבי יהודה אומר הרי היא בחזקת מותרת. באר שנפל לתוכה חרסית או אדמה ימתין לה עד שתצל דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אינו צריך להמתין:

ר׳ יהודה לא יחוג הד׳ה אלסאקיה׳ שומר אד׳ והי מעלומה׳ אנהא תג׳י מן עין מא ומן שאן אבאר אלמא אד׳א רמי פיהא שקף או חג׳ר ונחו ד׳לך תעכר אלמא לאנה יתו׳ר אלתראב מן קער אלביר וכד׳לך אד׳א רמי טין פי אלמא תעכר לחינה פאד׳א תרך מדה׳ רצב אלטין לאספל וראק אלמא והם יסמון אלמא אלצאפי אלראיק מים צלולין ומנה קאלוא עד שתצל יעני חתי ירוק ויצפו ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ ישמעאל.

ר׳ יהודה אינו מצריך שומר לזאת השוקת לפי שידוע שהיא באה ממעין מים ובארות מים אם נפלה בהם חרסית או אבן וכיוצא בהן דרכם שיעכרו לפי שהעפר יתעורר מקערורית הבאר וכן אם השליך טיט במים נעכרו לשעתם אבל אם הניחם איזה זמן הטיט שוקע למטה והמים יזכו ואלו המים הנקיים והזכין יקראו מים צלולים[ה]) וזה אמרו עד שתצל רצה לומר עד שיהיו המים צלולים וזכין ואין הלכה לא כר׳ יהודה ולא כר׳ ישמעאל.

צלוחית

[א]) ישעיה נ״ח י״א. [ב]) תהלים צ״ט ה׳. [ג]) פ״ט מי״ד. [ד]) יחזקאל מ״ז י״א. [ה]) שבת ק״ט א׳.

דׄלך אנהא מנפודה מתׄל גׄעבה אלקצב פידכׄל אלמא מן גׄהה ויכׄרג מן אכׄרי פתכׄאלטה רטובה אחשאהא ולדׄלך יפסלו המים. ודירה וכנה שבתבואה אלסוס ואלדוד אלדׄי יתולד פי אלקמח והו חיואן יאבס לא רטובה טאהרה פיה ואין הלכה כר׳ שמעון ור׳ אליעזר בן יעקוב.

וטעם לזה שהחפושית חלולה כמו גבעול הקנה והמים נכנסים מצד אחד ויוצאים מצד אחר ותתערב בהם לחות מעיה ולכן נפסלו המים. ודירה וכנה שבתבואה הסס והתולעת המתילדים בדגן והם יבשים ואין הליחה נראית בהן. ואין הלכה כר׳ שמעון ור׳ אלעזר בן יעקב.

ג שתת מהן בהמה או חיה פסולין. כל העופות פוסלין חוץ מן היונה מפני שהיא מוצצת. כל השרצים אינם פוסלין חוץ מן החולדה מפני שהיא מלקה רבן גמליאל אומר אף הנחש מפני שהוא מקיא רבי אליעזר אומר אף העכבר:

שתת מהן בהמה פסולין לאן יסיל ממא יחצל פי פמהא ושפתיהא פי אלאניה והו קד כׄאלטה לעאבהא פיפסד אלגמיע. שהיא מלקה תלעק בלסאנהא פתכׄתלט אלרטובה אלתי פי לסאנהא פי דׄלך אלמא והלכה כר׳ גמליאל ואין הלכה כר׳ אליעזר.

שתת מהן בהמה פסולין לפי שיזל מן המים שבאו בפיה ובשפתותיה אל הכלי וכבר נתערב ריר הבהמה עם המים ולפיכך הכל פסול. שהיא מלקה תלוק בלשונה ויתערב הלחות אשר בלשונה עם אלו המים והלכה כרבן גמליאל ואין הלכה כר׳ אליעזר.

ד החושב על מי חטאת לשתות רבי אליעזר אומר פסל רבי יהושע אומר כשיטה. אמר רבי יוסי במה דברים אמורים במים שאינם מקודשים אבל במים המקודשין רבי אליעזר אומר כשיטה רבי יהושע אומר כשישתה ואם גרגר כשר:

כשיטה אדׄא אמאל אלאניה לישרב מנהא פקד אכׄרגׄהא ען אעדאדהא ללקדוש. ר׳ יהושע אומר כשישתה לאנה מתׄל אלחיה ואלבהמה וענד שרבה תכׄתלט רטובה פמה פי בקיה מי חטאת פלדׄלך אן צב אלמא פי פיה דון אן יקרב פמה מן פם אלאניה לא פסל והדׄא הו מעני גרגר מאכׄוד מן גרגרת והי אלחנגׄרה יעני אנה צב פי חלקה. ואלדׄי דׄכרה ר׳ יוסי מן אכׄתלאפהם צחיח לאנה גׄארי עלי אלאצול אלמתקדמה והלכה כר׳ יהושע פי אלקולין.

כשיטה כשיטה הכלי לשתות ממנו כבר הוציאם מהכנתם לקידוש. ור׳ יהושע אומר כשישתה לפי שהוא כחיה והבהמה ובעת שהוא שותה תתערב לחות פיו בשארית מי חטאת ולכן אם שפך המים בפיו בלתי שיקריב פיו לפי הכלי לא פסל וזהו ענין גרגר נגזר מן גרגרת והוא בערבי אלחׄנגׄרה כלומר אם שפך בגרונו. ומה שזכר ר׳ יוסי ממחלוקתם אמת מפני שזה הולך על השרשים הקודמים והלכה כר׳ יהושע בשני המאמרים.

ה מי חטאת שנפסלו לא יגבלם בטיט שלא יעשם תקלה לאחרים רבי יהודה אומר בטלו. פרה ששתת מי חטאת בשרה טמא מעת לעת רבי יהודה אומר בטלו במעיה:

סיבין לך פי הדׄא אלפרק אן מי חטאת שנפסלו מטמאין פלדׄלך קאל לא יגבלם

בטיט

עוד יתבאר לך בזה הפרק[ס] שמי חטאת שנפסלו מטמאים ולפיכך אמר

לא

ס) מ״ח.

בטיט לאן פי דׄלך מעהׄרהׄ למן ינצׄם בדׄלך אלטין והו לא יעלם פינתגׄס. ור׳ יהודה יקול מנד אכׄתלטת פי אלטין בטל חכמהא ולא תנגׄס. וקאלוא פי ספרי חטאת היא מכאן אמרו פרה ששתת מי חטאת בשרה טמא מעת לעת יעני אדׄא דׄבחת ענד מא שרבת ואן דׄבחת בעד דׄלך בסאעאת דון אלארבע ועשרין סאעהׄ פאן דׄבחת בעד אלארבע ועשרין סאעהׄ מן שרבהא בשרה טהור. אסתדל עלי דׄלך מן קולה היא לאן חכמהא חכם אלחטאת ולו תגירת פי גוף אלפרה או אכׄתלטת פי אלתראב ואין הלכה כר׳ יהודה פי אלקולין.

לא יגבלם בטיט לפי שבזה תקלה לנוגע בזה הטיט והוא לא ידע ויטמא. ור׳ יהודה אומר משנגבלו בטיט בטל דינם ואינם מטמאים. ואמרו בספרי א) חטאת היא מכאן אמרו פרה ששתת מי חטאת בשרה טמא מעת לעת רצה לומר אם נשחטה אחר ששתת אף על פי שנשחטה אחר זה איזה שעות פחות מארבעה ועשרים שעה אבל אם נשחטה ארבעה ועשרים שעה אחר ששתת בשרה טהור. והביא ראייה לזה מאמרו היא שדינה דין החטאת ב) אף על פי שנשתנו בגוף הפרה או שנגבלו בטיט. ואין הלכה כר׳ יהודה בשני המאמרים.

ו מי חטאת ואפר חטאת לא יעבירם בנהר ובספינה ולא ישיטם על פני המים ולא יעמוד בצד זה ויזרקם לצד זה אבל עובר הוא במים עד צוארו עובר הוא הטהור לחטאה ובידיו כלי ריקם הטהור לחטאת במים שאינם מקודשין:

כאן אתפק מרהׄ פי זמאן מא אן חמלת אניהׄ במי חטאת פי ספינהׄ פוגדוא כזית מן המת פי קער אלספינהׄ פאנתגׄס דׄלך אלמי חטאת לכונה פי מקום טמא עלי אלאצל אלדׄי סיבין פי אלפרק אלדׄי בעד הדׄא פגזרו חיניד גזרה אלא ינקל פי ספינהׄ אבדא ולא תעום איצׄא אלאניהׄ אלתי פיהא מי חטאת או אפר חטאת על גבי המים ולא תרמי מן גהה לגהה ותגוז עלי אלנהר לאן הדׄא כלה שבה אלגואז פי אלספינהׄ והדׄה כאנת גמלהׄ אלגזרה. ויגוז לה אן יגוז מי חטאת בנפסה ודׄלך באן ימשי פי אלנהר ויקטעה והי פי ידה לא אן יעום והי פי ידה לאן גזרו אן לא תעום בוגה מן אלוגוה והו קולה אבל עובר הוא במים עד צוארו. תׄם קאל עובר הוא הטהור לחטאת וכו׳ מעני דׄלך אן רגל טהור לחטאת אדׄא עאם פי אלמא או גאז פי ספינהׄ פהו טהור וכדׄלך אדׄא עאם ופי ידה כלי ריקם טהור לחטאת או מים שאינן מקודשין פאנהא באקיהׄ טאהרהׄ כמא כאנת לאנהם לא גזרו אלא על האפר ועל המים המקודשין

אמא

מעשה ג) היה פעם אחת באיזה זמן שהעבירו כלי במי חטאת בספינה ומצאו כזית מן המת בקרקעית הספינה ונטמאו אלו המי חטאת לפי שהיו במקום טמא לפי השורש אשר יתבאר בפרק שאחר זה ד) ואז גזרו גזרה שלא יעבירום בספינה לעולם ושלא ישיטו גם כן הכלי שבו מי הטאת ואפר חטאת על גבי המים ושלא יזרקום מצד זה לצד אחר ויעברו על הנהר מפני שכל זה דומה להעברה בספינה וזה היה כל הגזרה. ומותר לו שיעביר מי חטאת בעצמו וזה שילך בנהר ויעבור בו ובידו הכלי אבל לא ישוט והוא בידו לפי שגזרו שלא ישיט הכלי באיזה אופן שיהיה והוא אומרו אבל עובר הוא במים עד צוארו. אחר זה אמר עובר הוא הטהור לחטאת וכו׳ ענינו שאדם הטהור לחטאת אם שט במים או עבר בספינה הוא טהור וכן אם שט ובידו כלי ריקם טהור לחטאת או מים שאינן מקודשין ישארו טהורים כמו שהיו מפני שלא גזרו אלא על האפר ועל המים המקודשין אבל אדם כלים ומים שאינן

מקודשין

א) במדבר פיס׳ קכ״ד. ב) כלומר מי חטאת. ג) חגיגה כ״ג א׳. ד)

אמא אלאשנאץ ואלכלים ומים שאינן מקודשין לא גזרו עליהן. וכדלך לו העביר מי חטאת בספינה פי אלבחר אלמאלח לכאנת כשרים לאן אלגזרה כאנת בספינה ובירדן וכמעשה שהיה.

מקודשין לא גזרו עליהם.א) וכן אם העביר מי חטאת בספינה בים הגדול המים כשרים לפי שהגזירה היתה בספינה ובירדן וכמעשה שהיה.

ז אפר כשר שנתערב באפר מקלה הולכין אחר הרוב לטמא ואין מקדשין בו רבי אליעזר אומר מקדשין בכולן:

אפר מקלה רמאד אלכואנין ואין הלכה כר' אליעזר.

אפר מקלה אפר הכירים. ואין הלכה כר' אליעזר.

ח מי חטאת שנפסלו מטמאין את הטהור לתרומה בידיו ובגופו ואת הטהור לחטאת לא בידיו ולא בגופו נטמאו מטמאין את הטהור לתרומה בידיו ובגופו ואת הטהור לחטאת בידיו אבל לא בגופו:

קד בינא פי אול כלים אן מי חטאת תנגס אדם וכלים ובינא עלי אי וגה תנגס במגע ובמשא ובאי וגה לא תנגס הדא אדא כאנת טאהרה פי נפסהא אמא אדא נפסלו מי חטאת מתל אן יכאלטהא מא אכר או תשרב מנהא בהמה עלי מא תבין פי הדא אלפרק או אדא נטמאו מתל אן ינגס בהא טמא או תנתגס בוגה מן וגוה נגאסה אלמשקין אלמתקדם ביאנהא פי אלצדר פפי דלך יתכלם פי הדה אלהלכה. וקד תבין פי תאני הגיגה אן ליס אלרגל אלטאהר טאהר לגמיע אלאשיא בל קד יכון טאהר לשי וטמא למא הו אעלי דרגה פי אלקדושה מן דלך אלשי אלדי טהר לה. פקאל הנא אן הדה אלמי חטאת שנפסלו מטמאין את הטהור לתרומה מתי נגע בהן סוי נגע בידיו או וקע מנהא שי עלי גסמה פלא יגוז לה אכל אלתרומה לאנה טמא. ואן כאן טהור לחטאת אעני לתנאול אלמלוי ואלקידוש ואלהזאה פהו באקיא בטהרתו ולא תנגסה סוי נגע בידיו או בגופו לאנהא מן נוע מא הו טהור לה. פאן אנתגסת הדה אלמי חטאת ונגע בהן טהור לחטאת בידיו פקד נטמא ועלה דלך אן כל מן יגע במשקין טמאין נטמאו ידיו

כמא

כבר ביארנו בראשוןב) מכלים שמי חטאת יטמאו אדם וכלים וביארנו כיצד יטמאו במגע ובמשא וכיצד לא יטמאו וזה אם היו טהורים בעצמן אבל אם נפסלו מי הטאת כגון אם נתערבו בהן מים אחרים או ששתת מהן בהמה לפי מה שהתבאר בזה הפרק או אם נטמאו כגון שנגע בהן טמא או שנטמאו באיזה אופן שיהיה טומאת משקין אשר קדם ביאורה בפתיחה הנה בזה ידבר בזאת ההלכה. וכבר התבאר בשני ג) מחגיגה שהאדם הטהור אינו טהור לכל הדברים אלא לפעמים יהיה טהור לדבר וטמא למה שיש לו מעלה יתרה בקדושה מזה הדבר אשר טהר לו. ואמר כאן שאלו המי חטאת שנפסלו מטמאין את הטהור לתרומה אם נגע בהן בין שנגע בידיו או שנפל מהם דבר על גופו וכזה אינו מותר לו לאכול בתרומה לפי שהוא טמא. אף על פי שהוא טהור לחטאת רצה לומר לעשות המילוי והקידוש וההזאה הוא נשאר בטהרתו ולא יטמאוהו בין שנגע בידיו או בגופו לפי שאלו המים מן המין אשר הוא טהור לו. ואם נטמאו אלו המי חטאת ונגע בהן טהור לחטאת בידיו כבר נטמא וטעם לזה שכל הנוגע במשקין טמאין

נטמאו

א) מכאן עד סוף הפירוש חסר בכ"י ובדפוס. עיין חגיגה שם. ב) מ"ב. ג) מ"ו.

כמא ד̇כרנא פי צדר הד̇א אלסדר. ואד̇א וקעת משקין טמאין עלי סאיר אלגסם לא ינתג̇ס אלאנסאן כמא בינא הנאך. וקד תאצל ענדנא אצל והו קולהם פי חגיגה ולחטאת אם נטמאו ידיו נטמא גופו פלד̇לך אד̇א נגע בידיו והו טהור לחטאת נטמא כולו.

נטמאו ידיו כמו שביארנו בפתיחת זה הסדר. ואם נפלו משקין טמאין על שאר גופו לא נטמא האדם כמו שביארנו שם. וכבר הושרש אצלנו השורש והוא אמרם בחגיגה[א]) ולחטאת אם נטמאו ידיו נטמא גופו ולכן אם נגע בידיו והוא טהור לחטאת נטמא כולו.

ט אפר כשר שנתנו על גבי המים שאינן ראוין לקדש מטמאין את הטהור לתרומה בידיו ובגופו את הטהור לחטאת לא בידיו ולא בגופו:

הד̇א בין ממא תקדם פי שרח אלהלכה אלתי קבל הד̇ה לאן הד̇ה אלמים ליסת טמאים אלא לגבי טהור לתרומה אלתי ליסת מן נוע מא טהר לה.

זה מבואר ממה שקדם בפירוש ההלכה אשר לפני זאת מפני שאלו המים אינם טמאים אלא לגבי טהור לתרומה שאינם מן המין אשר הוא טהור לו.

פרק עשירי.

א כל הראוי לטמא מדרס מדף לחטאת בין טמא בין טהור ואדם כיוצא בו. כל הראוי ליטמא טמא מת בין טמא בין טהור רבי אליעזר אומר אינו מדף רבי יהושע אומר מדף והחכמים אומרים הטמא מדף והטהור אינו מדף:

קד עלמת אן ליס כל אנסאן טהור או כל כלי טהור פי אלחקיקה̇ הו טהור לגבי חטאת בל חתי יטהר לחטאת כמא תבין פי ת̇אני חגיגה והנאך קלנא יוחנן בן גדגדה היה אוכל בטהרת הקודש כל ימיו והיתה מטפחתו מדרס לחטאת יעני אנהא לגבי חטאת מת̇ל מדרס הזב סוי ואן כאנת פי גאיה̇ אלטהארה̇ פחצל הד̇א אלאצל. ואיצ̇א פאן אלכלי אלד̇י הו טמא באלחקיקה̇ אמא במדרס או במת אן חצלת לה חרכה̇ מן קבל אלאנסאן וליסת חרכה̇ אלהיסט בל חרכה̇ אצ̇עף מנהא כמא נבין פי הד̇ה אלהלכה פאן ד̇לך אלאנסאן אנתג̇ס לחטאת והד̇ה הי טומאת מדף והי טומאה קלה מדרבנן. ופי אול גמר נדה קאלוא בטומאת מדף דרבנן דכתיב קול עלה נדף יעני אלחרכה̇ אלצ̇עיפה̇. פהד̇א קסם ואחד מן קסמי טומאת מדף ובקי קסם את̇ר והו אן כל מא יחצל עלי אלזב מן

כבר ידעת שכל אדם טהור או כל כלי טהור באמת אינו טהור לגבי חטאת עד שיטהר לחטאת כמו שהתבאר בשני מחגיגה[ב]) ושם אמרנו יוחנן בן גדגדא היה אוכל בטהרת הקודש כל ימיו והיתה מטפחתו מדרס לחטאת רצה לומר שהיתה לגבי חטאת שוה למדרס הזב אף על פי שהיתה בתכלית הטהרה והבן זה השורש. וכמו כן הכלי שהוא טמא באמת אם במדרס או במת אם באה לו תנועה מאת האדם ולא היתה תנועת היסט אבל תנועה יותר חלשה ממנה כמו שנבאר בזאת ההלכה זה האדם נטמא לחטאת וזאת היא טומאת מדף והיא טומאה קלה מדרבנן. ובראש גמר נידה[ג]) אמרו בטומאת מדף דרבנן דכתיב[ד]) קול עלה נדף רצה לומר התנועה החלשה. זהו החלק האחד משני חלקי טומאת מדף ונשאר חלק אחר והוא שכל הכלים הנישאים על הזב מלמעלה אף

א) שם מ"ת. ב) מ"ו. ג) ד' ב'. ד) ויקרא כ"ו ל"ו.

מן פוקה מן אלכלים ולו כאן בינה ובינהא חגב כתירה גדא פאן דלך אלכלי אלפוקאני ינתגס והו יתסמי מדף לאנה כאנה קד חצלת לה חרכה צעיפה מן אלזב לאסתנאדה עליה לכן הדֹא אלכלי יטמא טומאה קלה אעני אנה לא ינגס אדם וכלים מתֹל אלמשכב ואנמא ינגס אכלים ומשקין פקט פהדֹא אלמדף אדֹא הו ולד טומאה לא אב טומאה עלי אלאצול אלתי קדמנא פי צדר הדֹא אלסדר. וסנבין חכם אלמדף באצולה ופרועה ודלאילה מן אלנץ פי אלפרק אלאכֹיר מן מסכת זבים. וקד תקדם לך פי כלים דֹכר אלכלים אלתי תנגס במת ולא תנתגס במדרס הזב ודֹכר אלכלים אלתי תנתגס במדרס ובעד תחצילך להדֹה אלאצול אגֹעל דהנך מן פהם הדֹה אלהלכה. קאל אן כל כלי ימכן פיה אן ינתגס במדרס ודֹלך באן יכון ראוי למשכב או למושב עלי מא תבין פי כלים פלא פרק בין כונה טמא או כונה טהור מתי מא הרך אלדֹי הו טהור לחטאת להדֹא אלכלי חרכה אלמדף פקד אנתגס לאן גמיע מא יצלח למדרס לגבי חטאת מדרס הזב נחסבה לא לענין נוגע או נושא ולא לענין טומאת מדף לאנא ננזלה במנזלה אלמדרס אלחקיקי. קאל ואדם כיוצא בו יעני כל אנסאן מן אלנאס ואן כאן טהור פהו מתֹל הדֹא אלכלי אלראוי למדרס אלדֹי קלנא אנה ינגס טהור לחטאת ולו במדף אמא במגע פלא כלאם. פאן כאן הדֹא אלכלי ראוי לטמא טמא מת ואינו ראוי למדרס יקול ר׳ יהושע אנה מתֹל אלראוי למדרס ומתי מא חצלת לה מנה חרכה אנתגס דֹלך אלמחרך ולו כאן אלכלי אלמתחרך טהור. ור׳ אליעזר יקול ולו כאן אלכלי אלמתחרך טמא מת חקיקה מחרכה אינו טמא לחטאת לאן לם נפעל הדֹא גיר פי אלשי אלדֹי הו ראוי למדרס לכון אלמדרס אלחקיקי מטמא בהיסט כמא בינא פי אלצדר אמא טמא מת אלחקיקי פלא ינגס במשא

ולא

אף על פי שיש בינו וביניהם מסכים רבים מאוד זה הכלי העליון יטמא והוא הנקרא מדף מפני שהוא כאילו כבר באה לו תנועה חלשה מן הזב לפי שהכלי נשען עליו אבל זה הכלי טמא טומאה קלה רצה לומר שהוא אינו מטמא אדם וכלים כמו המשכב ואינו מטמא אלא אוכלים ומשקים לבד הנה זה המדף הוא לפי זה ולד הטומאה לא אב הטומאה לפי השרשים אשר הקדמנו בפתיחת זה הסדר. ועוד נבאר דין מדף לשרשיו וענפיו וראיותיו מן הכתוב בפרק אהרון[א] ממסכת זבים. וכבר קדם לך בכלים זכרון הכלים המיטמאים במת ואינם מיטמאים במדרס הזב וזכרון הכלים אשר יטמאו במדרס. ואחר שהבנת אלו השרשים שים לבך להבין זאת ההלכה. אמר שכל כלי[ג] שאפשר בו שיטמא במדרס וזה כאשר הוא ראוי למשכב או למושב לפי מה שהתבאר בכלים אין הבדל בין שהכלי טמא או טהור משהניע הטהור לחטאת זה הכלי תנועת המדף נטמא מפני שכל הראוי למדרס נחשבהו לגבי חטאת מדרס הזב לא לענין נוגע או נושא לבד אלא אף לענין טומאת מדף לפי שנשימהו במדרגת המדרס האמתי. אמר ואדם כיוצא בו רוצה לומר איזה אדם שיהיה אף על פי שהוא טהור הוא כמו זה הכלי הראוי למדרס אשר אמרנו בו שיטמא טהור לחטאת אפילו במדף ואין צריך לומר שיטמא במגע. ואם היה זה הכלי ראוי לטמא טמא מת ואינו ראוי למדרס רבי יהושע אומר שהוא כמו הראוי למדרס ומשבא לו ממנו תנועה נטמא האדם המניע אף על פי שהכלי אשר יניעהו טהור ור׳ אליעזר אומר אף על פי שהכלי אשר יניעהו טמא מת באמת האדם המניע אותו אינו טמא לחטאת מפני שזה אינו אלא בדבר הראוי למדרס לפי שהמדרס האמתי מטמא בהיסט כמו שביארנו בפתיחה אבל טמא מת האמתי אינו מטמא במשא ולא בהיסט כמו שביארנו ולכן אינו מטמא

גם

א) מ״ב. ג) אולי היה בנוסחת הר״ם כלי הראוי וכו׳.

ולא בהיסט כמא בינא פלדלך לא ינגס איצא טהור לחטאת אד"א הגידו. ואלחכמים יקולון אן עלמנא אנה טמא טמא מת לא גירהא מן אלטמאות פחיניד יכון מדף לחטאת. ואסמע אלמתאל אלמדכור פי אלתוספתא אלדי יבין לך מנה טומאת מדף ואכתלאף ר' אליעזר ור' יהושע וחכמים והו אן יסד באב מן אלאבואב ומפתאח מעלק מן דלך אלבאב פסיתחרך אלמפתאח ענד סד אלבאב פיקול ר' אליעזר ולו כאן הד"א אלמפתאח טמא טמא מת פאן אלדי סד אלבאב טהור לחטאת. אעני למלאות ולקדש ולהזות כמא כאן אולא ור' יהושע יקול ולו כאן אלמפתאח טהור פאן דלך אלשכץ טמא לחטאת ופי אלתוספתא קאלוא מעשה בר' ישמעאל שהיה מהלך אחר ר' יהושע אמר לו הטהור לחטאת שהסיט את המפתח הטהור של תרומה מהו טמא או טהור אמר לו טמא ואלחכמים יקולון אן כאן הד"א אלמפתאח טמא מת חיניד יכון אלדי סד אלבאב טמא לחטאת ואן כאן טהור פאלדי סד אלבאב טהור לחטאת. ולמא נצת אלמשנה וקאלת בטמא מדף ובטהור אינו מדף וכאן יקום באלבאל אן אד"א כאן הד"א אלכלי טמא באי טומאה כאנת פאנה ינגס במדף אחתאגת אלתוספתא אן תבין מדהב אלחכמים וקאלת הטמא שאמרו טמא מת ולא טמא מדף יעני אן יכון הד"א אלכלי קד נטמא במת לא אן יכון אלכלי נפסה נטמא טומאת מדף כמא דכרנא אעני אנה יכון ולד והלכה כחכמים.

גם כן טהור לחטאת אם הגידו. וחכמים אומרים אם ידענו שהוא טמא טמא מת לא זולתו מן הטומאות אז יהיה מדף לחטאת. ושמע המשל הנזכר בתוספתא[א] אשר תתבאר לך ממנו טומאת מדף ומחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע וחכמים והוא שאם הניף דלת אחת ומפתח תלוי בזאת הדלת הנה המפתח ינוד בהנפת הדלת ואמר ר' אליעזר אפילו אם היה זה המפתח טמא טמא מת זה אשר הניף הדלת טהור לחטאת רצה לומר למלאות ולקדש ולהזות כמו שהיה בתחלה ור' יהושע אומר אף על פי שהיה המפתח טהור זה האדם טמא לחטאת. ובתוספתא[ב] אמרו מעשה בר' ישמעאל שהיה מהלך אחר ר' יהושע אמר לו הטהור לחטאת שהסיט את המפתח הטהור של תרומה מהו טמא או טהור אמר לו טמא וחכמים אומרים אם היה זה המפתח טמא מת אז יהיה המניף את הדלת טמא לחטאת ואם היה טהור המניף את הדלת טהור לחטאת. ואחר שבלשון המשנה נאמר בטמא מדף ובטהור אינו מדף והיה עולה במחשבתנו שאם היה זה הכלי טמא באיזה טומאה שיהיה יטמא במדף הוצרכה התוספתא לבאר דעת החכמים ואמרה הטמא שאמרו טמא מת ולא טמא מדף רוצה לומר שיהיה זה הכלי כבר נטמא במת לא שיהיה הכלי עצמו נטמא טומאת מדף כמו שביארנו כלומר שיהיה ולד והלכה כחכמים.

ב הטהור לחטאת שנגע במדף טמא לגין של חטאת שנגע במדף טמא הטהור לחטאת שנגע באוכלים ומשקים בידו טמא וברגלו טהור. הסיטן בידו רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרים:

קד בינת לך אן מדף אסם כלים שעל גבי הזב והי ולד טומאה ולא תנגס גיר אלאכלים ואלמשקין לכן לעלו דרגה

אלחטאת

כבר ביארתי לך[ג] שמדף הוא שם הכלים שעל גבי הזב והם ולד הטומאה ואינן מטמאין אלא אוכלים ומשקין אבל

מפני

א) פרה פ"י ה"ב. ב) שם ה"ג. ג) מ"א.

אלחטאת כמא תאצל גׄעלנא אלמדף יטמא אדם וכלים הטהורים לחטאת. ואד̇א מא סמעת לנין של חטאת פאעלם אנה אלאניה̇ אלתי פיהא מים מקודשין. וקד בינא פי צדר הד̇א אלסדר אן אכלים טמאין ומשקין טמאין לא תנגס אלאנסאן במגע אלא אד̇א נגע בידו כאצה̇ אנתגׄסת ידיה פקט וקד אכ̇ברנא באלאצל והו אן לחטאת אם נטמאו ידיו נטמא גופו. פלדלך אד̇א נגע הטהור לחטאת באכלין ומשקין הטמאין לחטאת בידו נטמא כולו ואן גׄמיע אלמשקין ואלאכלין ולו כאנת טהורים לקודש פאנהא טמאים לגבי חטאת. ור׳ יהושע יקול אן אד̇א הסיטן בידו פכאנה נגע בידו ואין הלכה כר׳ יהושע.

מפני המעלה יתרה של חטאת כמו שהושרש עשינו המדף שיטמא אדם וכלים הטהורים לחטאת. וכל מה שתשמע לגין של חטאת דע שזהו הכלי אשר בו מים מקודשין. וכבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שאוכלים טמאין ומשקין טמאין אינם מטמאים אדם במגע אלא אם נגע בידו בפרט נטמאו ידיו לבד וכבר הודענו[א] השורש שלחטאת אם נטמאו ידיו נטמא גופו ולפיכך אם נגע הטהור לחטאת באכלים ומשקים הטמאים לחטאת בידו נטמא כולו וכל המשקין ואוכלין אף על פי שהם טהורים לקודש הם טמאים לגבי חטאת. ור׳ יהושע אומר שאם הסיטן בידו הוא כאילו נגע בידו ואין הלכה כר׳ יהושע.

ג קלל של חטאת שנגע בשרץ טהור נתנו על גביו רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאים. נגע באוכלים ומשקין ובכתבי הקדש טהור נתנו על גביהן רבי יוסי מטהר וחכמים מטמאים:

קלל הי אלקלה̇ תרגום ותער כדה ונפצת קולתה והו יסמי אלאניה̇ אלתי פיהא אפר הפרה קלל של חטאת. וכלאמה הנא פי קלל של חרש אלד̇י לא יטמא מגבו או כלי אבן ונחוה מן אלכלים אלתי לא תקבל טומאה בוגׄה עלי מא תבין פי כלים. ולד̇לך אד̇א נגע בשרץ טהור ואנמא קלנא אנה אד̇א וצׄע הד̇ה אלאניה̇ על גבי השרץ אנתגׄס אלאפר לאצל אבין לך. וד̇לך אן אללה קאל פי אפר הפרה והניחו מחוץ למחנה במקום טהור פיקולון אלחכמים אן אד̇א חצל אלאפר בנפסה על גבי דבר טמא אין זה מקום טהור ור׳ אליעזר יקול אד̇ ואלאניה̇ טאהרה̇ מקום טהור הוא וקד בינא פי צדר הד̇א אלסדר אן אלאכלים טמאין אנמא תנגס מא תנגסה מדרבנן וכד̇לך משקין טמאין אנמא תנגס אלכלים מדרבנן. וסיבין פי אכ̇ר זבים אן כתבי הקודש פוסלין את התרומה מת̇ל שני לטומאה וסנבין עלה̇ ד̇לך הנאך לאנהא גזרה מדרבנן פיקולון אלחכמים אן ולו

קלל הוא הכד תרגום ותער כדה[ב] ונפצת קולתה והוא קורא הכלי אשר בו אפר הפרה קלל של חטאת. ומאמרו כאן בקלל של חרש אשר לא יטמא מגבו או בכלי אבן והדומה לו מן הכלים שאינם מקבלים טומאה בשום פנים לפי מה שהתבאר בכלים. ולכן אם נגע בשרץ טהור ולא אמרנו שאם נתן זה הכלי על גבי השרץ האפר טמא אלא לשורש שאבאר לך. וזה שהשם אמר באפר הפרה[ג] והניחו מחוץ למחנה במקום טהור ואמרו החכמים שאם נמצא האפר עצמו על גבי דבר טמא אין זה מקום טהור ור׳ אליעזר אומר הואיל והכלי טהור מקום טהור הוא וכבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שאכלים טמאים אינם מטמאין מה שיטמאו אלא מדרבנן וכן משקין טמאין אינן מטמאין כלים אלא מדרבנן. ויתבאר באחרון[ד] מזבים שכתבי הקודש פוסלין את התרומה כמו שני לתרומה ונבאר שם הטעם לזה לפי שהם גזרה מדרבנן הנה החכמים אומרים אף על פי

הרה שהם

[א] פ״ט מ״ח. [ב] בראשית כ״ד כ׳. [ג] במדבר י״ט ט׳. [ד] מי״ב.

הד"ה אלתי לא תנגס אלא מדרבנן אד"א חצלת אלאניה באפר הפרה על גביהן אין זה מקום טהור ונטמא האפר ור' יוסי לא יראעי ד'לך פי טומאה דרבנן והלכה כחכמים פי אלכל.

שהם אינם טמאין אלא מדרבנן אם הניח הכלי באפר הפרה על גביהן אין זה מקום טהור ונטמא האפר ור' יוסי אינו מקפיד על זה בטומאה מדרבנן. והלכה כחכמים בכל.

ד הטהור לחטאת שנגע בתנור בידו טמא וברגלו טהור. היה עומד על גבי תנור ופשט ידו חוץ לתנור והלגין בתוכו וכן האסל שהוא נתון על גבי התנור ובו שני קללות אחד מכאן ואחד מכאן רבי עקיבא מטהר וחכמים מטמאין:

לא תט'ן הד"א אלתנור נטמא בשרץ ונחוה מן אבות הטמאות פאלד'י יגע בו תנתגס ידיה כמא יבין פי ת'אלת' מסכת ידים בל הו תנור טאהר לאן ולו כלי הטהור לקודש טמא הוא לחטאת כמא תבין. וקד עלמת אלאצל פי אלחטאת מי שנטמאו ידיו נטמא גופו וקד בינא אן אסל קצ'יב ינקל עליה פאד'א מד עצא עלי תנור טמא ופי טרפיה קלתאן פיהא אפר חטאת פקד אנתגס אלאפר לאנה פי גיר מקום טהור. וכד'לך אלשכ'ץ אלואקף עלי תנור טמא להטאת עומד במקום טמא ומי חטאת פי ידה פקד אנתגסת לאנהא פי ידה והו פי מקום טמא פקד צאר אסתקראר אלאניה' במקום טמא. ור' עקיבה יקול אד' וליסת אלאואני עלי נפס אלתנור אלא כ'ארג'ה ענה פליסת הי פי מקום טמא ואין הלכה כר' עקיבה. ואני לאעג'ב מן כון נוגע בתנור הטמא לחטאת ברגלו טהור וקד תאצל ענדנא אן כל מן יגע בכלי הטמא לחטאת ולו נגע באי עצ'ו כאן מן גסמה פאנה נטמא לחטאת ולו כאן ד'לך אלכלי נטמא במשקין כמא בינא פי אלפרק אלת'אמן. ואלאקרב ענדי פי עלה' ד'לך כון הד"א אלנוע מן אלכלים לא יציר אב הטומאה חתי יטמא אדם לעולם אעני כלי חרש אלד'י חכם אלתנור וחכמהא שיא ואחדא כמא בינא פי מואצ'ע מן כלים פאבקוה לגבי חטאת איצ'א עלי חאלה אעני אן יכון יטמא את הידים פקט.

אל תחשוב שזה התנור נטמא בשרץ והדומה לו מאבות הטומאות ולזה הנוגע בו יטמאו ידיו כמו שיתבאר בשלישי[א] ממסכת ידים אלא הוא תנור טהור לפי שאפילו כלי הטהור לקודש טמא הוא לחטאת כמו שהתבאר[ב]. וכבר ידעת השורש בחטאת[ג] משנטמאו ידיו נטמא גופו. וכבר ביארנו[ד] שאסל הוא מקל אשר ינשא עליו המשא. הנה אם נתן מקל על תנור טמא ובשני קצותיו שני כדים אשר בהם אפר חטאת כבר נטמא האפר לפי שאין זה מקום טהור. וכן האדם העומד על גבי תנור טמא לחטאת הוא עומד במקום טמא ומי חטאת בידו ולכן כבר נטמאו המים לפי שהן בידו והוא במקום טמא והכלי כבר עמד במקום טמא. ור' עקיבה אומר הואיל והכלים לא היו על התנור עצמו אלא חוץ ממנו אינם במקום טמא ואין הלכה כר' עקיבה. ואני תמה על היות נוגע בתנור הטמא לחטאת ברגלו טהור וכבר הושרש אצלנו[ה] שכל הנוגע בכלי הטמא לחטאת אפילו נגע באיזה אבר שיהיה מגופו הוא נטמא לחטאת אפילו היה זה הכלי נטמא במשקין כמו שביארנו בפרק שמיני[ו]. והיותר קרוב אצלי בטעם זה שזה המין מן הכלים לא יהיה אב הטומאה לעולם עד שיטמא אדם לעולם רצה לומר כלי חרס אשר דינו ודין התנור דין אחד כמו שביארנו במקומות רבים מכלים והניחוהו לגבי חטאת גם כן כמו שהיה רוצה לומר שיטמא את הידים לבד.

היה

א) מ"א. ב) לעיל מ"א. ג) פ"ט מ"ח. ד) כלים פ' י"ז מ"ז. ה) פ"ח מ"ב. ו) מ"ב.

ה היה עומד חוץ לתנור ופשט ידיו לחלון ונטל את הלגין והעבירו על גבי התנור רבי עקיבה מטמא וחכמים מטהרין. אבל עומד הוא הטהור לחטאת על גבי תנור ובידו כלי ריקן הטהור לחטאת וכמים שאין מקודשין:

קד בינא פי אלהאדי עשר מן שבת מד̇הב ר׳ עקיבה ואנה יעתקד קלוטה כמו שהונחה וטרד מד̇הבה הנא וקאל אד̇ ונאז הד̇א אללגין עלי אלתנור טמא פכאנה אסתקר הנאך ואלחכמים יקולון אד̇ ולם יסתקר על גבי מקום טמא פהו טהור. ת̇ם בין אנה אד̇א וקף טהור לחטאת על גבי תנור טמא ובידו כלי טהור לחטאת ריקם פאן ד̇לך אלכלי טהור לחטאת באקיא עלי חאלה. וכד̇לך אד̇א כאן בידו כלי במים שאינן מקודשין פאנהא איצ̇א באקיה̈ בכשרותן לאנא לא נחתאג̇ מקום טהור גיר לאפר הפרה כמא בין אלנץ או למים מקודשין מן סבב אלאפר אלד̇י פיהא ואין הלכה כר׳ עקיבה.

ככר ביארנו באחד עשר א) משנת דעת ר׳ עקיבה ושהוא סובר קלוטה כמו שהונחה והוא הולך כאן לפי שיטתו ואומר הואיל ועבר זה הלגין על פני התנור טמא הוא כאילו עמד שם וחכמים אומרים הואיל ולא עמד על גבי מקום טמא הוא טהור. אחר זה יבאר שאם עמד טהור לחטאת על גבי תנור טמא ובידו כלי טהור להטאת ריקם זה הכלי הטהור להטאת ישאר כמו שהיה. וכן אם היה בידו כלי במים שאינן מקודשין המים נשארים גם כן בכשרותן לפי שאין אנחנו מצריכין מקום טהור אלא לאפר הפרה כמו שביאר הכתוב או למים מקודשין מחמת האפר אשר בתוכן ואין הלכה כר׳ עקיבה.

ו לגין של חטאת שנגע בשל קדש ושל תרומה של חטאת טמא ושל קדש ושל תרומה טהורין שניהן בשתי ידיו שניהן טמאים שניהם בשני ניירות שניהם טהורים של חטאת בנייר ושל תרומה בידו שניהם טמאין של תרומה בנייר ושל חטאת בידו שניהן טהורין רבי יהושע אומר של חטאת טמא. היו נתונין על גבי הארץ ונגע בהם של חטאת טמא של קדש ושל תרומה טהורים הסיטן רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרים:

הד̇ה אלהלכה בעידה̈ אלגור ג̇דא עט̇ימה̈ אלצעבה̈ ולד̇לך ארי אן אד̇כר באלאצול אלתי אנבנאת עליהא הד̇ה אלפרצ̇את ואן כאנת קד תקדמת מפתרקה̈ פי מואצ̇ע מן הד̇ה אלמסכתא והי סבעה̈ אצול. אלאצל אלאול אן כלים הטהורים לתרומה או לקודש טמאין הן לגבי חטאת כמא באן פי ת̇אני חגיגה. ואלאצל אלת̇אני אן כל אדם טהור לתרומת או לקודש טמא לחטאת. ואלאצל אלת̇אלת̇ אן כל מא קלנאה ואצלנאה פי צדר הד̇א אלסדר מן חכם אלראשון ואלשני ואלשלישי ואלרביעי וקלנא אן אלאב פקט הו אלד̇י יטמא אדם וכלים ואן אלולד לא יטמא אדם וכלים ואין כלי מטמא כלי

זאת ההלכה עמוקה מאוד ורבת הקושי ולכן ראיתי לזכור השרשים אשר אלו הדינים בנוים עליהם אף על פי שכבר קדמו מפוזרים במקומות רבות מזאת המסכתא והם שבעה שרשים. השורש הראשון שכלים הטהורים לתרומה או לקודש טמאין הן לגבי חטאת כמו שהתבאר בשני מחגיגה ב). והשורש השני שכל אדם טהור לתרומה או לקודש טמא לחטאת. והשורש השלישי שכל מה שאמרנו והשרשנו בפתיחת זה הסדר מדיני ראשון ושני ושלישי ורביעי ואמרנו שהאב לבדו הוא אשר יטמא אדם וכלים ושהולד לא יטמא אדם וכלים ושאין כלי מטמא כלי כל זה אינו אלא לגבי

א) מ״א בפירוש הר״ם וגמרא צ״ט א׳. ב) מ״ו.

אנמא ד׳לך כלה לגבי טהרת קודש וטהרת תרומה אמא לגבי חטאת פכל כלי טמא לחטאת מטמא את חבירו וחבירו את חבירו ואפילו הן מאה וכד׳לך כל איש טמא לחטאת מטמא את חבירו וחבירו את חבירו ואפילו הן מאה וסיבין ד׳לך פי אלפרק אלאכ׳יר מן הד׳ה אלמסכתא. ואלאצל אלראבע אן הטהור לחטאת אד׳א נגע בכלי קודש טמא לחטאת נטמאו ידיו. ואלאצל אלכ׳אמס אן הטהור לחטאת שנטמאו ידיו נטמא גופו. ואלאצל אלסאדס אן אלאשיא אלתי תנג׳ס אלידין אנמא תנג׳סהא באלמלאמסה ואן אד׳א כאן בין אליד ובינהא חג׳אב מת׳ל ורקה כאגד ונחוהא פאנהא לא תנג׳ס אלידין ולו חרכהא וקבץ׳ עליהא ואסם אלכאגד נייר. ואלאצל אלסאבע אן מי חטאת לא תנג׳ס אלשכ׳ץ אלד׳י הו טהור לחטאת פי תנאולה להא מת׳ל מא תנג׳ס גירה במגע ובמשא עלי מא באן פי אול כלים פאן כאן טמא לחטאת אלד׳י לא יצלח להזות פאן מי חטאת חינאד תנג׳סה במגע ובמשא כמא יבין מן שרחנא לאול כלים. ובעד תחצילך הד׳ה אלסבעה אצול אג׳על דהנך מן פהם הד׳ה אלהלכה. קאל אן אד׳א נגע לגין שלמי חטאת בלגין של קודש או של תרומה פאן לגין של חטאת קד אנתג׳ס לאן לגין של קודש ושל תרומה טמא הוא לגבי חטאת אמא לגין של קודש או של תרומה פהו באקיא בטהארתה. פאן מסך אלשני לגינין בשתי ידיו ושאלהמא אעני לגין של חטאת ולגין של קודש או של תרומה פאן אלשני לגינין טמאין וד׳לך אן ידה תנתג׳ס במסכה לגין של קודש או של תרומה לכונה טמא לגבי חטאת כמא תאצל ואד׳א נטמאת ידו נטמא גופו ואד׳א צאר טמא לחטאת מן אג׳ל מסכה לגין של קודש בידו אנג׳ס לגין של חטאת אלד׳י פי ידה אלאכ׳רי ומן אג׳ל כונה איצ׳א טמא לחטאת תנג׳סה מי חטאת אלד׳י נשא בידו כמא בינא פי אלאצל אלסאבע מן הד׳ה אלאצול ויציר טמא

לתרומה

טהרת קודש וטהרת תרומה אבל לגבי חטאת כל כלי טמא לחטאת מטמא את חבירו וחבירו את חבירו אפילו הן מאה וכן כל איש טמא לחטאת מטמא חבירו וחבירו את חבירו ואפילו הן מאה ועוד יתבאר זה בפרק אחרון[ס] מזאת המסכתא. והשורש הרביעי שהטהור לחטאת אם נגע בכלי קודש טמא לחטאת נטמאו ידיו. והשורש החמישי שהטהור לחטאת שנטמאו ידיו נטמא גופו. והשורש הששי שהדברים אשר יטמאו הידים אינם מטמאין את הידים אלא בנגיעה ואם היה בין היד ובין הטומאה מסך כמו עלה נייר והדומה לו לא נטמאו הידים אף על פי שהניע הטומאה ואחזה. ושם הנייר בערבי אלכאגד. והשורש השביעי שמי חטאת אינם מטמאין האדם הטהור לחטאת אם לקח אותם בידו כמו שיטמאו זולתו במגע ובמשא לפי מה שהתבאר בראשון[נ] מכלים ואם היה טמא להטאת שאינו ראוי להזות אז מי חטאת יטמאוהו במגע ובמשא כמו שהוא מבורר מפירושנו לראשון מכלים. ואחר שהבנת אלו השבעה שרשים שים שכלך להבין זאת ההלכה. אמר אם נגע לגין של מי חטאת ולגין של קודש או של תרומה כבר נטמא לגין של חטאת לפי שהלגין של קודש ושל תרומה טמא הוא לגבי חטאת אבל לגין של קודש או של תרומה ישאר בטהרתו. ואם אחז השני לגינין בשתי ידיו והגביהם רצה לומר לגין של חטאת ולגין של קודש או של תרומה השני לגינין טמאין וזה שידו נטמאה בלקיחת לגין של קודש או של תרומה מפני שהוא טמא לגבי חטאת כמו שהושרש ואם נטמאת ידו נטמא גופו ואחר שנהיה טמא לחטאת בעבור שאחז לגין של קודש בידו טימא לגין של חטאת אשר בידו האחרת ובעבור שהוא גם כן טמא לחטאת יטמאוהו מי חטאת אשר נשא בידו כמו שביארנו בשורש השביעי מאלו השרשים ואז הוא טמא

לתרומה

ס) מ״ת. נ) מ״ב.

לתרומה איצ̇א ולד̇לך ינגס לנין של קודש או של תרומה אלד̇י פי ידה מן אג̇ל מי חטאת אלתי נשא פי ידה אלאכ̇רי. ומת̇ל הד̇א אלחכם בעינה ילזם ולו כאן לגין של חטאת מלפוף פי כאגד פי ידה ולגין של קודש פי ידה אלאכ̇רי דון חג̇אב לאן מבאשרה̈ ד̇לך אללגין אלד̇י הו טמא לגבי חטאת הו אלד̇י יטמא גופו חתי יציר ינגס אלחטאת ונקלאנה אלחטאת יוג̇ב לה אנג̇אס אלתרומה אלתי פי ידה אלאכ̇רי או של קודש כמא בינא. ולד̇לך קאל אן אד̇א כאן לגין של תרומה בנייר ושל חטאת בידו שניהם טהורים לאנה לא ינתג̇ס בלגין של תרומה לאן אלכאגד פאצל בינהמא פיבקי טהור לחטאת כמא כאן ויכון לגין של חטאת שבידו השנייה טהור ולא ינג̇סה איצ̇א נקלאן מי חטאת לאנה ראוי להזות פלד̇לך יבקי לגין של תרומה טהור וכד̇לך אד̇א כאן שניהם בשני ניירות לאן אלאצל כון של קדש או של תרומה בנייר כמא בינא. וכ̇אלף ר׳ יהושע עלי הד̇א אלפצל וקאל אן ולו כאן של תרומה בנייר של חטאת טמא אד̇ ורפע אלשני לגינין בשתי ידיו לאן הד̇א אללגין שהוא טמא לגבי חטאת כמא ינג̇ס הטהור לחטאת אד̇א נגע בו כד̇לך ינג̇סה אד̇א גשאו עלי מא תבין מן מד̇הבה פי מסיט אכלין ומשקין בידו פי הד̇א אלפרק אלד̇י קאל אנה טמא לחטאת ואן כאן לם יגע. ונץ̇ אלתוספתא זה הכלל שר׳ יהושע אומר כל המטמא מי חטאת במגע מטמא במשא והד̇א אלכלאם אנמא קאלוה̈ הנאך פי תעליל קול ר׳ יהושע של חטאת טמא פאפהם ד̇לך. ת̇ם קאל היו נתונין על גבי הארץ ונגע בהם יעני אד̇א כאן לנין של קודש או של תרומה מונח על הארץ ולגין של חטאת ונגע טהור לקדש או לתרומה בשניהן פאן של חטאת טמא לאן ד̇לך אלטהור טמא הוא לגבי חטאת ושל תרומה או של קודש טהור לאנה ואן כאן הוא טמא לחטאת ואנג̇ס

אללגין

לתרומה גם כן ולכן יטמא לגין של קודש או של תרומה אשר בידו מחמת מי חטאת אשר נשא בידו האחרת. וזה הדין בעצמו יחוייב גם כן אפילו היה בידו לגין של חטאת כרוך בנייר ולגין של קודש בידו האחרת בלא מסך לפי שבמשושו לזה הלגין אשר הוא טמא לגבי חטאת יטמא גופו עד שיטמא החטאת ולפי שהוא נושא החטאת יחוייב שיטמא של תרומה אשר בידו האחרת או של קודש כמו שביארנו. ולפיכך אמר שאם היה לגין של תרומה בנייר ושל חטאת בידו שניהם טהורים מפני שהוא לא נטמא בלגין של תרומה לפי שהנייר מבדיל ביניהן וישאר טהור לחטאת כמו שהיה ויהיה לגין של חטאת שבידו השנייה טהור ולא תטמאהו גם כן נשיאת מי חטאת לפי שהוא ראוי להזות ולכן לגין של תרומה ישאר טהור וכן אם היו השני לנינין בשני ניירות לפי שהעיקר שיהיה של קודש או של תרומה בנייר כמו שביארנו. ור׳ יהושע חולק על זאת ההלכה ואומר שאף על פי שהיה של תרומה בנייר הלגין של חטאת טמא הואיל והגביה השני לגינין בשתי ידיו לפי שזה הלגין שהוא טמא לגבי חטאת כמו שיטמא הטהור לחטאת אם נגע בו כן יטמאהו גם כן אם נשאו לפי מה שהתבאר מדעתו במסיט אוכלים ומשקים בידו בזה הפרק אשר אמר בו שהוא טמא לחטאת אף על פי שלא נגע. ולשון התוספתא ס) זה הכלל שר׳ יהושע אומר כל המטמא מי חטאת במגע מטמא במשא ולא אמרו זה המאמר כאן אלא ליתן טעם למה שאמר ר׳ יהושע של חטאת טמא והבן זה. אחר זה אמר היו נתונין על גבי הארץ רצה לומר אם היה לגין של קודש או של תרומה מונח על הארץ עם לגין של חטאת ונגע טהור לקודש או לתרומה בשניהן הלגין של חטאת טמא לפי שזה הטהור טמא הוא לגבי חטאת ושל תרומה או של קודש

טהור

ס) פ״י הל׳ ח׳.

אללנין ליס תנגסה אלמי חטאת אלתי דאכל אללגין חתי יציר טמא לתרומה לאנה לא נשא מי חטאת ולא נגע בהן ואנמא נגע בלגין פקט פאפהם הדֹא לאנה מן דקיק אלנטֹר. פאן הסיט הדֹא אלטהור לקודש ללגין של קודש ושל חטאת פאן שניהם טהורים ענד אלחכמים אדֹ לא נגע ור' יהושע יטמא של חטאת מתֹל לו נגע לאן אלמסיט ענדה פי הדֹא אלפן מתֹל אלנונע כמא קד שהר מן מדֹהבה פי הדֹא אלפרק ואין הלכה כר' יהושע פי אלקולין.

טהור מפני שאף על פי שהוא טמא לחטאת וטמא הלגין המי חטאת אשר בתוך לגין אינן מטמאין אותו עד שיהיה טמא לתרומה לפי שלא נשא מי חטאת ולא נגע בהן ולא נגע אלא בלגין לבדו והבן זה לפי שהוא דק העיון. ואם הסיט זה הטהור לקודש את לגין של קודש ושל חטאת שניהם טהורים לפי דעת החכמים הואיל ולא נגע ור' יהושע מטמא של חטאת כאילו נגע לפי שלדעתו המסיט בזה ענין הוא כנוגע כמו שכבר נודע מדעתו בזה הפרק. ואין הלכה כר' יהושע בשני המאמרים.

פרק אחד עשר.

א צלוחית שהניחה מגולה ובא ומצאה מכוסה פסולה הניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה אם יכולה החולדה לשתות הימנה או נחש לדברי רבן גמליאל או שירד בה טל בלילה פסולה. החטאת אינה ניצולת בצמיד פתיל ומים שאינן מקודשין נצולין בצמיד פתיל:

אדֹא וגדהא מגטאה פמעלום אן אנסאן הו אלדֹי גטאהא פקד יכון טהור לחטאת וקד לא יכון ואכתֹר אלנאס אינם טהורים לחטאת פלדֹלך תפסל. פאן וגדהא מכשופה פליס נקטע אן אלאנסאן הו אלדֹי כשפהא בל קד יכשפהא אלחיואן אלדֹי לא יפסול מי חטאת באנצֹמאמה בהא אלא בשרב בעץֹ אנואעה עלי מא תבין פי אלפרק אלתאסע והנאך תבין אן רבן גמליאל יקול אן אלנחש אדֹא שרב מן מי חטאת פסלן. וקד עלמת אלאצל והו אן מי חטאת ואפר חטאת לא תכון אלא במקום טהור ומים שאינן מקודשין לא גראעי פיהא דֹלך. ונץ סיפרי קלל של חטאת שמוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת טמא שנאמר במקום טהור אין זה מקום טהור.

אם מצאה מכוסה הנה נודע שאדם הוא אשר כסה אותה[א] ופעם יהיה טהור לחטאת ופעם לא יהיה טהור ורוב האנשים אינן טהורים לחטאת ולזה תפסל. ואם מצאה מגולה אין אנו אומרים שאדם גילה אותה אבל אפשר שעשה זה אחד מבעלי חיים אשר לא יפסול מי חטאת בנגיעה אלא אם כן שאחד ממיניהם שתה מהם לפי מה שהתבאר בפרק תשיעי[ב] ושם התבאר שרבן גמליאל אומר שהנחש אם שתה ממי חטאת פסלן. וכבר ידעת השורש שמי חטאת ואפר חטאת לא יהיו אלא במקום טהור ובמים שאינן מקודשין לא נקפיד בזה. לשון ספרי[ג] קלל של חטאת שמוקף צמיד פתיל ונתון באוהל המת טמא שנאמר במקום טהור אין זה מקום טהור.

ב כל הספק טהור לתרומה טהור לחטאת כל התלוי לתרומה נשפך לחטאת אם עשו על גביו טהרות תלויות הרפפות טהורות לקדש ולתרומה ולחטאת רבי אליעזר אומר הרעדות טמאות לחטאת:

סיבין לך פי אלמסכתא אלתי בעד הדֹה אן תֹם ספק טומאה תחרק עליה אלתרומה ותֹם ספק טומאה לא תחרק
ולא

עוד יתבאר לך במסכתא אשר אחרי זאת[ד] שיש ספק טומאה ששורפין עליו התרומה ויש ספק טומאה שאין שורפין
עליו

א) חולין ט' ב'. ב) מ"ג. ג) במדבר פיס' קכ"ד. ד) טהרות פ"ד מ"ה.

ולא תוכל והד'א הו מעני תולין ות'ם ספק לא יגנ'ס אלתרומה בוג'ה בל תבקי טאהרה' כמא כאנת ויחל אכלהא. פכל ספק טומאה יחדת' פי אלחטאת אן לו חדת' מת'לה פי אלתרומה לכאנת טאהרה' ויחל אכלהא פהו איצ'א טאהר לענין חטאת וכל ספק טומאה יחדת' פי אלחטאת אן לו חדת' מת'לה בתרומה לכאנת תלויה פאן תלך אלחטאת תהרק. ואן עמל חולין על טהרת החטאת כמא סיבין פי מסכת טהרות אן תעמל חולין על טהרת הקודש ועל טהרת התרומה וחדת' להא מת'ל הד'א אלספק טומאה פאנהא תבקי תלויות ולא נקול אד' ונעשו על טהרת החטאת ומת'ל הד'א אלשך פי אלחטאת תשפך כד'לך איצ'א הד'ה אלטהרות תשרף לאן לא ישבה שפיכת מי חטאת לשריפת הטהרות אד' הד'ה עמלת לתוכל ומי חטאת לם תעמל ללאכל. והרפפות הי שבאביך מן עוד כמא בינא פי ת'אלת' עשר אהלות. ורעדות עידאן מתצלה' אתצאלא צ'עיף ולד'לך תתסמי רעדות לארתעאדהא אד'א הרכת. פיקול אנהא ליסת בכלים חתי תקבל טומאה ולד'לך לא תנג'ס לא קודש ולא תרומה ולא חטאת לאנהא אינן ראוין לטומאה. ור' אליעזר יקול אן רעדות קד יג'לס עליהא פהי ראויות למשכב ולד'לך תכון טמאות לחטאת. והד'א ענדי אשבה מא ימכן אן יקאל פי רופפות ורעדות אד' לם אג'ד פי אלתוספתא ולא פי אלברייתא מא אחקק בה מעני הד'א אלקול.

עליו ואין אוכלין וזהו ענין תולין ושיש ספק אשר לא יטמא התרומה בשום פנים אבל תשאר טהורה כמו שהיתה ומותר לאכלה. הנה כל ספק טומאה שיולד בחטאת אשר אילו היה נולד כמוהו בתרומה היתה טהורה ומותרת לאכילה הוא גם כן טהור לענין חטאת וכל ספק טומאה שיולד בחטאת אשר אם היה נולד כמוהו בתרומה היתה תלויה זאת החטאת תשפך. ואם עשה חולין על טהרת החטאת כמו שהתבאר במסכת טהרות[א] שעושין חולין על טהרת הקודש ועל טהרת התרומה ונולד לאלו הטהרות כמו זה הספק טומאה ישארו תלויות ולא נאמר הואיל ונעשו על טהרת החטאת ובכמו זה הספק בחטאת ישפכו המים כמו זה אלו הטהרות גם כן ישרפו מפני ששפיכת מי חטאת אינה דומה לשריפת הטהרות מפני שאלו נעשו לאכילה ומי חטאת אינם נעשים לאכילה. והרפפות הם שבכות מעץ כמו שביארנו בשלשה עשר מאהלות[ב]. ורעדות הן עצים מחוברים בחבור רפה ולכן יקראו רעדות לפי שירעדו אם יתנועעו. ואמר שאינם כלים המקבלים טומאה ולכן לא יטמאו לא קודש ולא תרומה ולא חטאת לפי שאינן ראויין לטומאה. ור' אליעזר אומר שרעדות לפעמים יושבין עליהם והן ראויות למשכב ולזה יהיו טמאות לחטאת. וזה אצלי היותר נראה מה שאפשר לומר ברפפות ורעדות כי לא מצאתי לא בתוספתא ולא בברייתא דבר שיברר ענין זה המאמר על אמיתותו.

ג דבלת של תרומה שנפלה לתוך מי חטאת ונטלה ואכלה אם יש בה כביצה בין טמאה בין טהורה המים טמאין והאוכלה חייב מיתה רבי יוסי אומר בטהורה המים טהורים. הטהור לחטאת שהכניס ראשו ורובו לתוך מי חטאת נטמא:

קד בינא מראת אן אכלין טמאין לא תנג'ס משקין או אכלין אחרים אלא אן כאנת כביצה פמא זאד וקד בינא אן ג'מיע אלאכלים טמאים הם לגבי חטאת ולו אלקודש. פלהאד'ין אלאצלין אן וקע דבילה של

תרומה

כבר ביארנו פעמים רבות שאוכלין טמאין לא יטמאו משקין או אוכלים אחרים אלא אם היו כביצה או יותר וכבר ביארנו שכל האוכלים טמאין הן לגבי חטאת ואפילו לקודש. הנה לפי אלו השני שרשים אם

נפלה

א) פ"ב מ"ב. ב) מ"א.

תרומה כביצה לתוך מי חטאת נטמאו המים ולו כאנת תרומה טהורה ומן אכלהא בעד ד׳לך חייב מיתה לאנה ינתג׳ס ענד אכלהא בכונה נגע במי נדה עלי מא תאצל אול כלים ומן יאכל כזית מתרומה והו טמא חייב מיתה כמא בינא פי תאסע סנהדרין. וקד בינא אן הטהור לחטאת לא ינתג׳ס במי חטאת פי חאל תנאולה להא. וסיבין פי אכ׳ר זבים אן הבא ראשו ורובו במים שאובין פאנה טמא מדרבנן ופוסל את את התרומה ומעלום אן מי חטאת מים שאובין פאד׳א הכניס ראשו ורובו לתוך מי חטאת אנתג׳ס לחטאת מן ג׳הה מים שאובין ומן חית׳ נטמא לחטאת תנג׳סה מי חטאת אלתי נגע בהן ויציר ראשון לטומאה ואין הלכה כר׳ יוסי.

נפלה דבילה של תרומה כביצה לתוך מי חטאת נטמאו המים אפילו אם היתה תרומה טהורה והאוכלה אחר זה חייב מיתה מפני שנטמא בעת שאכל אותו כאשר נגע במי נדה לפי מה שהושרש בראשון(א) מכלים והאוכל כזית מתרומה והוא טמא חייב מיתה כמו שבארנו בתשיעי(ב) מסנהדרין. וכבר ביארנו שהטהור לחטאת אינו מיטמא במי חטאת בעת שהוא משתמש בהן. ויתבאר באחרון(ג) מזבים שהבא ראשו ורובו במים שאובין הוא טמא מדרבנן ופוסל את התרומה וידוע שמי חטאת הם מים שאובין ולפיכך אם הכנים ראשו ורובו בתוך מי חטאת הוא טמא לחטאת משום מים שאובין ומשנהיה טמא לחטאת יטמאוהו מי חטאת אשר נגע בהן ויהיה ראשון לטומאה ואין הלכה כר׳ יוסי.

ד כל הטעון ביאת מים מדברי תורה מטמא את הקדש ואת התרומה ואת החולין ואת המעשר ואסור על ביאת המקדש לאחר ביאתו מטמא את הקדש ופוסל את התרומה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים פוסל בקדש ומותר בחולין ובמעשר ואם בא אל המקדש בין לפני ביאתו בין לאחר ביאתו חייב:

אד׳א תאמלת אלאצול אלתי קדמנא פי צדר הד׳א אלסדר תג׳ד אן כל טעון טבילה מן התורה אנמא הו אב הטומאה או ראשון לטומאה והנאך בינא אן ראשון עושה שני בחולין וכל שכן במעשר ובתרומה ובקודש וסיבין ד׳לך פי טהרות. לאחר ביאתו יעני לאחר ביאתו במים אלד׳י יציר טבול יום יקול ר׳ מאיר אנה יפסול את התרומה ויטמא את הקודש ואלחכמים יקולון אן טבול יום כמא יפסול את התרומה כד׳לך יפסול את הקודש ולא יטמא בוג׳ה. וקד ד׳כרנא ד׳לך פי אלצדר פי תביינא טומאת משקין וכד׳לך יקולון אלחכמים אן טבול יום אד׳א כאן טעון ביאת מים מן התורה חייב על ביאת המקדש עד שיעריב שמשו ועלי אנה קד טבל. וקד תקדם לך פי אול כלים אן טבול יום אסור להכנס לעזרת

אם עיינת בשרשים שהקדמנו בפתיחת זה הסדר תמצא שכל הטעון טבילה מן התורה לא יהיה אלא אב הטומאה או ראשון לטומאה ושם ביארנו שהראשון עושה שני בחולין וכל שכן במעשר(ד) ובתרומה ובקודש ועוד נבאר זה בטהרות(ה). לאחר ביאתו רצה לומר ביאתו במים אשר יהיה בה טבול יום ר׳ מאיר אומר שיפסול את התרומה ויטמא את הקודש וחכמים אומרים שטבול יום כמו שיפסול את התרומה כן יפסול את הקודש ואינו מטמא בשום פנים וכבר זכרנו זה בפתיחה כאשר ביארנו טומאת משקין. וחכמים אומרים גם כן שטבול יום אם היה טעון ביאת מים מן התורה חייב על ביאת המקדש עד שיעריב שמשו אף על פי שכבר טבל. וכבר קדם לך בראשון(ו) מכלים שטבול יום אסור להכנס

א) מ״א. ב) מ״ט. ג) מ״ח. ד) בכ״י אקס׳ מעשר שני. ה) מ״ג. ו) מ״ח.

נשים לכן אין חייבין אלא על עזרת ישראל כמא בינא הנאך והלכה כחכמים.

לעזרת נשים אבל אין חייבין אלא על עזרת ישראל כמו שביארנו שם והלכה כחכמים.

ה כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא את הקדש ופוסל את התרומה ומותר בחולין ובמעשר דברי רבי מאיר וחכמים אוסרים במעשר לאחר ביאתו מותר בכלן ואם בא אל המקדש בין לפני ביאתו ובין לאחר ביאתו פטור:

טעון ביאת מים מדברי סופרים מתֹל אוכל אוכלין טמאין ושותה משקין טמאין וסיבין לך אנה מטמא את הקודש ופוסל את התרומה וקד בינא פי צדר הדֹא אלסדר אנה אינו טעון הערב שמש פלדֹלך לאחר ביאתו מותר בכולן אעני לאחר ביאתו במים אינו חייב על ביאת המקדש לאנהא טומאה קלה דרבנן. ואלנץ לם ילזם כרת על ביאת המקדש אלא למן אנתגֹס באב דאוריתא כמא קאל בטומאת אדם או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת חיה טמאה או בנבלת שרץ טמא וכו׳.

טעון ביאת מים מדברי סופרים כמו האוכל אוכלים טמאים ושותה משקין טמאין ויתבאר לך שמטמא את הקודש ופוסל את התרומה וכבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שהוא אינו טעון הערב שמש ולכן אחר ביאתו מותר בכולן רצה לומר לאחר ביאתו במים ואינו חייב על ביאת המקדש מפני שהיא טומאה קלה מדרבנן. ואין חייב כרת על ביאת המקדש מן התורה אלא מי שנטמא באב דאורייתא[א] כמו שאמר[ב] בטומאת אדם או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת חיה טמאה או בנבלת שרץ טמא וכו׳.

ו כל הטעון ביאת מים בין מדברי תורה בין מדברי סופרים מטמא את מי חטאת ואת אפר חטאת ואת המזה מי חטאת במגע ובמשא האזוב המוכשר והמים שאינן מקודשים וכלי ריקם הטהור לחטאת במגע ובמשא דברי רבי מאיר וחכמים אומרים במגע אבל לא במשא:

אלאזוב מן גמלה אלאכלין ולדֹלך לא ינתגֹס אלא בעד הכשר פאדֹא נגע בו ולו מן אכל אכלין טמאין פאנה ינגֹסה ולא יזה בו מי חטאת וכדֹלך ינגֹס הדֹא אלטעון ביאת מים ולו מדברי סופרים למים שאינן מקודשין אלמעדה ללקידוש ולכלי ריקם הטהור לחטאת אעני כלי שטהר לגבי חטאת ליגֹעל פיה אפר פרה או מים מקודשין ונחו דֹלך והלכה כחכמים.

האזוב מכלל האוכלים ולפיכך לא יטמא אלא אחר הכשר ואם נגע בו אפילו מי שאכל אוכלים טמאים יטמאהו ולא יזה בו מי חטאת וכמו זה יטמא זה הטעון ביאת מים אפילו מדברי סופרים את המים שאינן מקודשין המוכנין לקידוש והכלי ריקם הטהור לחטאת רצה לומר כלי שטהר לגבי חטאת ליתן בו אפר פרה או מים מקודשין וכיוצא בהן והלכה כחכמים.

ז כל אזוב שיש לו שם לווי פסול אזוב זה כשר אזוב יון אזוב כוחלית אזוב רומי אזוב מדברי פסול של תרומה טמאה פסול ושל טהורה לא יזה ואם הזה כשר אין מזין לא ביונקות ולא בתמרות אין חייבין על היונקות על ביאת המקדש רבי אליעזר אומר אף לא על התמרות אלו הן היונקות גבעולין שלא גמלו:

שם לווי אסם מצׄאף. אזוב זה יעני אנה אדֹא ראה אלראי קאל אזוב הוא זה

דון

שם לווי שם נסמך. אזוב זה רוצה לומר שאם יראהו הרואה אומר אזוב הוא

זה

א) כן הוא בכל הנסחאות וצריך למחוק זאת המלה. ב) ויקרא ה׳ ב׳.

דון אן יערפה בשי ואנמא ילזם אלאזוב אלתרומה אדׄא זרע פי אלבסאתן עלי אלאצול אלתי תבינת פי זרעים. ולא תסתנכר קולה פי אזוב תרומה טמאה פסול ותקול כיף ימכן בה אלהזאה והו ינגס מי הטאת ולו כאנת תרומה טהורה עלי מא תקדם לאנה קד תבין אן אלתרומה לא תנגס מי הטאת אלא אן כאנת כביצה ולו כאנת טמאה. ותמרות הנא יסמי אלועא אלדי יכון פיה אלבזר פי אטראף אלקצׄבאן. ויונקות והי אלתי שרח גבעולין הו אלנואר קבל אן יפתח בל והו מגׄתמע פי כם ואחד. תׄם קאל ואין חייבין על היונקות על ביאת המקדש מעני דׄלך אנה אדׄא כאן טמא והוזה עליו ביונקות ובא אל המקדש פאנה פטור ועלי אנהא לא יגוז בהא אלהזאה אדׄי והוזה עליו בהא לא נקול פיה מקדש ה׳ טמא ואין הלכה כר׳ אליעזר.

זה מבלי שיגדרהו בשום דבר והאזוב אינו חייב בתרומה אלא אם נזרע בגינה לפי השרשים שהתבארו בזרעים א). ולא יפלא בעינך אמרו באזוב תרומה טמאה פסול ותאמר איך אפשר בו ההזאה והוא יטמא מי חטאת אפילו אם היא תרומה טהורה לפי מה שקדם מפני שכבר התבאר ב) שהתרומה לא תטמא מי חטאת אלא אם היתה כביצה אפילו אם היא טמאה. ותמרות כאן הוא שם הכיס אשר בו הזרע בקצוות הגבעולים ויונקות הם מה שפירש [אחר זה] הנבעולין והוא הפרח קודם שנפתח אלא כשעודנו מכונס בכיס אחד. אחר זה אמר ואין חייבין על היונקות על ביאת המקדש ענינו שאם היה טמא והוזה עליו ביונקות ובא אל המקדש הוא פטור אף על פי שההזאה אינה מותרת בהן הואיל והוזה עליו בהם לא נאמר בו ג) את מקדש ה׳ טימא. ואין הלכה כר׳ אליעזר.

ח אזוב שהוזה בו כשר לטהר בו את המצורע לקטו לעצים ונפלו עליו משקין מנגבו והוא כשר לקטו לאוכלין ונפלו עליו משקין אף על פי שנגבו פסול לקטו לחטאת כנלקט לאוכלים דברי רבי מאיר רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אומרים כנלקט לעצים:

הדה אלמשקין לא תטׄנהא משקין טמאין בל ולו כאנת משקין טהורים מנד הוכשר פסול להזות בו לכונה מעד לטומאה ואין הלכה כר׳ מאיר.

אלו המשקים אל תחשבם משקים טמאים אלא אפילו היו משקים טהורים משהוכשר פסול להזות בו לפי שהוא מוכן לטומאה. ואין הלכה כר׳ מאיר.

ט מצות אזוב שלשה קלחים ובהם שלשה גבעולין רבי יהודה אומר של שלשה שלשה. אזוב שיש בו שלשה קלחים מפסגו ואוגדו פסגו ולא אגדו אגדו ולא פסגו לא פסגו ולא אגדו כשר רבי יוסי אומר מצות אזוב שלשת גבעולים ושיריו שנים וגרדומיו כל שהוא:

שלשה קלחים תׄלתׄה אצול ופי כל אצל גמׄה ואחדה פיגׄי פי אלתׄלתׄה קצׄבאן שלשה גבעולין. ור׳ יהודה יקול אן יחתאגׄאן יכון פי כל קלה שלשה גבעולין. מפסגו או מפסקו סוי יעני אנה אדׄא כאן אצל ואחד פיה תׄלתׄה קצׄבאן יפצלהא חתי תרגע שלשה קלחים תׄם ירבטהא וירדהא קבצׄה

ואחדה

שלשה קלחים שלשה שרשים ובכל שורש גבעול אחד ויהיו שלשה גבעולים בשלשה קלחים. ור׳ יהודה אומר שצריך שיהיה בכל קלח שלשה גבעולין. מפסגו או מפסקו שוה רצה לומר שאם היה קלח אחד ובו שלשה גבעולין יתלקם עד שיהיו שלשה קלחים אחר זה יקשרם ויעשם לאגודה

אתת

א) בסוף מעשרות. מ״ת תרומות פ״ב הל׳ י״ב. ב) מ״ג. ג) במדבר י״ט ה׳.

ואחדה לאן גא פיה ולקח אזוב וקאל פי פסח מצרים ולקחתם אגודת אזוב פכלף אן תכון אגודה ולא אקל מן תלתה קצבאן. ופי ספרי נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן לקיחה מה לקיחה האמורה להלן שלשה אף לקיחה האמורה כאן שלשה. גרדומיו בקאיא אלגבעולין אדא אנתתרת אלאוראק ותלפהא אלדהר ולו לם יבקי מנהא אלא אקל מקדאר מן כל גבעול והלכה כר׳ יוסי.

אחת לפי שבא בו[א] ולקח אזוב ונאמר בפסח מצרים[ב] ולקחתם אגודת אזוב הנה חייב שיהיה אגודה ואינה פחות משלשה גבעולין. ובספרי[ג] נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן לקיחה מה לקיחה האמורה להלן שלשה אף לקיחה האמורה כאן שלשה. גרדומיו שירי הגבעולין אם נשרו העלין והאבידם הזמן אף על פי שלא נשאר מהם אלא השיעור היותר פחות מכל גבעול וגבעול והלכה כר׳ יוסי.

פרק שנים עשר.

א האזוב הקצר מספקו בחוט ובכוש וטובל ומעלה ואוחז באזוב ומזה רבי יהודה ורבי שמעון אומרים כשם שהזייה באזוב כך טבילה באזוב.

מספקו בחוט ובכוש ירבטה בכיט פי טרף מגזל חתי ילחק מי חטאת אלתי פי אלאניה ותם יכרגה ואין הלכה כר׳ יהודה ור׳ שמעון.

מספקו בחוט ובכוש יקשרהו בחוט בקצה הכוש עד שיגיע למי חטאת אשר בכלי ואחר זה יוציאהו ואין הלכה כר׳ יהודה ור׳ שמעון.

ב הזה ספק מן החוט ספק מן הכוש ספק מן הגבעול הזייתו פסולה. הזה על שני כלים ספק על שניהם הזה ספק מחברו מיצה עליו הזייתו פסולה. מחט שהיא נתונה על החרס והזה עליה ספק על המחט הזה ספק מן החרס מיצה עליה הזייתו פסולה. צלוחית שפיה צר טובל ומעלה כדרכו רבי יהודה אומר הזייה ראשונה. מי חטאת שנתמעטו טובל אפילו ראשי גבעולין ומזה ובלבד שלא יספג.

מיצה סאל ואנצב מן קולה ונמצה דמו על קיר המזבח. טובל ומעלה כדרכו ולא נקול איאך הדא אלמא אלדי טלע פי אלסעתר אנמא הו מן אלמא אלדי פי פם אלאניה לציק פמהא ואנצׄמאם אלסעתר בה ולם תחצל טבילה. ור׳ יהודה יקול אן הזיה ראשונה פקט הו אלדי יזה מן הדה אלאניה אלציקה. ובלבד שלא יספג אלא ינשף אלאניה בדלך אלסעתר כמן ינשף ארצׄא נדיה בברקה לקולה תעאלי וטבל במים חתי תכון תם טבילה והו קולהם עד שיהא במים כדי טבילה ואין הלכה כר׳ יהודה.

מיצה נזל ונשפך מאמרו[ד] ונמצה דמו על קיר המזבח. טובל ומעלה כדרכו ולא נאמר שמא אלו המים שהעלה באזוב אינם אלא מן המים אשר בפי הצלוחית לפי שפיה צר ושהאזוב נגע בו ולא עלתה לו טבילה. ר׳ יהודה אומר שהזיה ראשונה לבדה היא אשר יזה מזאת הצלוחית הצרה. ובלבד שלא יספג שלא ינגב הכלי בזה האזוב כמו שינגבו הקרקע הלח במטלית לאמרו יתברך[ה] וטבל במים עד שיהא שם טבילה וזה אמרם[ו] עד שיהא במים כדי טבילה ואין הלכה כר׳ יהודה.

ג נתכון להזות לפניו והזה לאחריו לאחריו והזה לפניו הזייתו פסולה לפניו והזה על

הצדדין

[א] במדבר י״ט י״ח. [ב] שמות י״ב כ״ב. [ג] במדבר פיס׳ קכ״ט. [ד] ויקרא א׳ ט״ו. [ה] במדבר י״ט י״ח. [ו] ספרי במדבר פיס׳ קכ״ט.

הצרדין שלפניו הויתו כשרה. מזין על האדם מדעתו ושלא מדעתו מזין על האדם ועל הכלים ואפילו הן מאה:

אלהזיה תחתאג כונת המזה צׄרורה וקולה אפילו הן מאה יריד בה אנה ירש עלי אלכל רשה ואחדה תעם אלגמיע ולא נחתאג הזאה במפרדהא עלי כל שכ̇ץ ושכ̇ץ.

ההזיה צריכה לכוונת המזה בהכרח ואמרו אפילו הן מאה ירצה בו שיזה על הכל הזיה אחת הכוללת הכל ולא נצטרך להזיה בפני עצמה לכל אדם ואדם לבדו.

ד נתכוין להזות על דבר שהוא מקבל טומאה והזה על דבר שאינו מקבל טומאה אם יש באזוב לא ישנה. על דבר שאינו מקבל טומאה והזה על דבר שמקבל טומאה אם יש באזוב ישנה. על האדם והזה על הבהמה אם יש באזוב לא ישנה על הבהמה והזה על האדם אם יש באזוב ישנה. המים המנטפין כשרין לפיכך הם מטמאין לשם מי חטאת:

קאל אללה והזה הטהור על הטמא פיחתאג אלמזה אן יתכוון להזות על הטמא. פלד̇לך אד̇א טבל את האזוב והו ינוי אן ירש על דבר שהוא מקבל טומאה או על האדם אלד̇י הו איצ̇א טמא וראוי להזאה פהי טבילה כשרה. פאן רש מן תלך אלטבילה על דבר שאינו מקבל טומאה ובקי פי אלאזוב בקיה̈ ימכן אן ירש מנהא הזאה שנייה פלא יחתאג יטבול את האזוב פעם שנייה בל ירש מנה על דבר שצריך הזאה והד̇א הו מעני קולה אם יש באזוב לא ישנה לאנה אד̇ והטביל את האזוב להזות על דבר המקבל טומאה לא יחתאג יטבול מרה̈ ת̇אניה̈. אמא אם הטביל את האזוב להזות על דבר שאינו מקבל טומאה ת̇ם הזה על דבר שהוא מקבל טומאה פהי הזייה פסולה לאנה ענד מא טבל אלאזוב לם תכן טבילה כשרה ולד̇לך ולו בקי פי אלאזוב בקיה̈ מא לא ירש מנה מרה̈ ת̇אניה̈ חתי יטביל את האזוב פעם שנייה עלי ניה̈ אן ירש על הטמא והו מעני קולה אם יש באזוב ישנה אלתקדיר אף על פי שיש מים באזוב להזות הזאה שנייה ישנה ויטביל. ופי אלתוספתא קאלוא פי תעליל הד̇א אלפצל הואיל ותחלת טבילתו פסולה כך הזאתו פסולה. וקולה מים המנטפים כשרים הו אנה אד̇א הטביל את האזוב להזות

אמר השם[א]) והזה הטהור על הטמא הנה יצטרך שהמזה יתכוון להזות על הטמא. לפיכך אם טבל את האזוב וכוונתו שיזה על דבר שהוא מקבל טומאה או על האדם שהוא ג״כ טמא וראוי להזאה הטבילה כשרה. ואם הזה מזאת הטבילה על דבר שאינו מקבל טומאה ונשאר באזוב מה שאפשר שיזה ממנו הזאה שניה אינו צריך לטבול את האזוב פעם שניה אלא יזה ממנו על דבר שצריך הזאה וזהו ענין אמרו אם יש באזוב לא ישנה לפי משהטביל את האזוב להזות על דבר המקבל טומאה אינו צריך לטבול פעם שניה אבל אם הטביל את האזוב להזות על דבר שאינו מקבל טומאה ואחר זה הזה על דבר שהוא מקבל טומאה ההזיה פסולה מפני שבעת אשר טבל האזוב לא היתה טבילה כשרה ולכן אף על פי שנשארה באזוב שארית מים לא יזה מהם פעם שניה עד שיטביל את האזוב פעם שניה ויכוון להזות על הטמא וזהו ענין אמרו אם יש באזוב ישנה כאילו אמר אף על פי שיש מים באזוב להזות הזיה שניה ישנה ויטביל. ובתוספתא אמרו[ב]) לתת טעם לזאת ההלכה הואיל ותחילת טבילתו פסולה כך הזאתו פסולה. ואמרו מים המנטפין כשרים הוא שאם הטביל את האזוב להזות על דבר

להזות

שאינו

[א]) במדבר י״ט י״ט. עיין ספרי זוטא המובא בילקוט רמז תשס״ג. [ב]) פרה פי״ב ה׳ י״א.

רבים אלדי תבתל אלארץ אמאמה במא יקע עליהא מן מי חטאת דאימא פאן אלנאס כאנוא יזהקון פי דלך אלמא ותבתל תיאבהם וכאנוא איצא ידרסונה בארגלהם ולים כאנוא ימתנעון מן דכול אלמקדש ותנאול אלקדשים מע דלך לאן מי חטאת אלתי קד הוזה בהן לא תנגס כמא תנגס מי חטאת עלי מא בינא פי אול כלים והו קולה מפני שאמרו מי חטאת שעשו מצותן אינן מטמאין.

הארץ נתלחלחה לפניו מאשר נופלין עליה תמיד מי חטאת אפילו הכי בני אדם היו מחליקין באלו המים ונתלחלחו בגדיהם והיו גם כן דורסים אותם ברגליהם ולא היו נמנעין מלבוא אל המקדש ומלעסוק בקדשים לפי שמי חטאת אשר כבר הוזה בהן לא יטמאו כמו שיטמאו מי חטאת לפי מה שביארנו בראשון מכלים[א]) וזהו אמרו מפני שאמרו מי חטאת שעשו מצותן אינן מטמאין.

ו אוחז הוא הטהור בקרדום הטמא בכנפו ומזה עליו אף על פי שיש עליו מים כדי הזייה טהור. כמה יהא במים ויהיה בהם כדי הזייה כדי שיטביל ראשי גבעולין ויזה רבי יהודה אומר רואין אותם כאילו הן על אזוב של נחשת:

הדא אלהלכה ידכר פיהא מסאלה מן אלמעני אלמתקדם והו אן מי חטאת שעשו מצותן אינן מטמאין פלדלך אן אכד רגל טאהר קרדום שנטמא ומסכה בכנפו והזה עליו המזה מי חטאת ועלי אן עלי הדא אלקאדום מן מי חטאת כדי הזיה אלתי תטמא במשא כמא תבין פי אול כלים פאן הדא אלדי נשא הקרדום בידו טהור כמא כאן ולא נקול אנה נושא מי חטאת לאן קד עשו מצותן. וקד בינא פי צדר הדא אלסדר אן כל מא ינתגס במת טומאת שבעה הוא אב הטומאה ומעלום אנה לא יחתאג הזאה אלא מא נטמא טומאת שבעה. וכדלך בינא אן אלאב הו אלדי יטמא אדם ואלולד לא יטמא. פלהדה אלאצול קאל אן הדא אלטאהר ימסך אלקאדום בתובה פיכון תובה ולד טומאה ולא ינגסה ובין הו אן יחתאג אן יכון הדא אלקאדום איצא לם תחצל לה טומאה מן המת יריד בהא אלכנף אב עלי מא בינא הנאך. תם רגע יבין כם מקדאר אלהזאה אלתי תטמא במשא פקאל כדי שיטביל ראשי גבעולין. ומעני קול ר׳ יהודה על אזוב של נחשת אן לא ילזק בה שי ולא יסתף מן דלך אלמא אלדי עליה שי ואין הלכה כר׳ יהודה.

בזאת ההלכה הוא זוכר דבר הנוגע לענין הקודם והוא שמי חטאת שעשו מצותן אינן מטמאין הנה לזה אם אחז אדם טהור קרדום שנטמא והחזיקו בכנפו והזה עליו המזה מי חטאת אף על פי שעל זה הקרדום מי חטאת כדי הזיה אשר יטמאו במשא כמו שהתבאר בראשון[ב]) מכלים הנושא את הקרדום בידו טהור כמו שהיה ולא נאמר שהוא נושא מי חטאת לפי שכבר עשו מצותן. וכבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שכל מה שנטמא במת טומאת שבעה הוא אב הטומאה וידוע שאין צריך הזאה אלא מה שנטמא טומאת שבעה. וכן ביארנו שהאב הוא אשר יטמא אדם והולד לא יטמא אדם. הנה לפי אלו השרשים אמר שזה הטהור אוחז הקרדום בבגדו ויהיה בגדו ולד טומאה ולא יטמאנו וברור הוא שצריך שזה הקרדום גם כן לא באה לו טומאה מן המת העושה את הכנף אב לפי מה שביארנו שם. אחר זה שב לבאר כמה יהיה שיעור ההזיה אשר תטמא במשא ואמר כדי שיטביל ראשי גבעולין. ומה שאמר ר׳ יהודה על אזוב של נחשת ענינו שלא ידבק באזוב דבר ושלא יבלע כלום מאלו המים אשר עליו ואין הלכה כר׳ יהודה.

א) מ״ב. ב) שם.

מן עוד שבה ענז ידרס בהא אלקמח וכאנת אלה מפצלה תתרכב בעץ אנזאהא פי בעץ. וכליכה נעש מפצל אלארגל ורגל מן ארגלה יתסמי קרן של כליכה. וכדלך קרנים של יוצאי דרכים אלאת מפצלה יכרג בהא אלמסאפרון ישרבון בהא אלמא. ושלשלת המפתחות סלסלה תגמע אלמפאתיח פיהא. ושלל הכובסין כיאטה אלקצארין ודלך אן אלקצארין יכיטון אלתיבא כי יסהל תביצהא פי אלרפע ואלחט וליס הי כיאטה מחכמה. פהדה אלאתצאלאת אלצעיפה כלהא הי חיבור לטומאה ואדא אנתגס אחד אלמתצלאת אנתגס אלגמיע ואינן חיבור להזאה בל יחתאג אן יזה עלי כל מפצל ומפצל אכדנא באלתתקיל פי אלוגהין.

הדומה לעז ודשין בו הדרנך א) והיה לזה הכלי פרקים וחלקיו היו תחובין קצתן בקצתן. וכליכה מטת המת והיו רגליו עשויות פרקים וכל רגל ורגל נקראת קרן של כליכה. וכן קרנים של יוצאי הדרכים הם כלים הנעשים פרקים פרקים ויוצאי דרכים מוליכים אותם עמהם לשתות בהם מים. ושלשלת המפתחות שלשלת שאוספין בה המפתחות. ושלל הכובסים תפירת הכובסין וזה שהכובסין תופרין את הבגדים כדי שיקל עליהם ללבנם כאשר יעלו ויורידו אותן וזאת התפירה אינה קבועה. הנה כל אלו החבורים החלשים הם חבור לטומאה ואם נטמא אחד מהדברים המחוברים נטמא הכל ואינן חבור להזאה אלא צריך שיזה על כל פרק ופרק ונחמיר לשני צדדים.

יא כסוי המיחם שהוא מחובר לשלשלת בית שמאי אומרים חבור לטומאה ואינו חבור להזייה בית הלל אומרים הזה על תמיחם הזה על הכסוי הזה על הכסוי לא הזה על המיחם. הכל כשרים להזות חוץ מטומטום ואדרוגינוס והאשה ותינוק שאין בו דעת האשה מסעדתו ומזה ואוחזת לו במים והוא טובל ומזה אם אחזת בידו אפילו בשעת הזייה פסול:

קאל תעאלי וטבל במים איש טהור וקאלוא טהור לרבות את הקטן שיש בו דעת. תם קאל והאשה מסעדתו ומזה יעני אנה מע כון אלאשה פסולה להזות גאיז הו אן תעין אלמזה ותמסך לה אלמא אלדי יזה ממנו אעני מי נדה לכן לא תמסך יד אלמזה ראסא.

אמר יתברך ב) וטבל במים איש טהור ואמרו ג) טהור לרבות את הקטן שיש בו דעת. אחר זה אמר והאשה מסעדתו ומזה רצה לומר שאף על פי שהאשה פסולה להזות היא מותרת לסעד המזה ולאחוז לו במים אשר יזה מהם רוצה לומר מי נדה אבל לא תאחוז ביד המזה כלל.

יב טבל את האזוב ביום והזה ביום כשר ביום והזה בלילה בלילה והזה ביום פסול אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום שאין מזין עד שתנץ החמה וכלן שעשו משעלה עמוד השחר כשר:

קאל תעאלי והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי פלא תכון אלהזאה אלא ביום וכדלך טבילת האזוב במים אמא טבילת אלשכץ אלטמא נפסה פגאיז באלליל ויזה עליו מן נד אלנהאר.

הדרא

אמר יתברך ד) והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי הנה לא תהיה ההזאה אלא ביום וכן טבילת האזוב במים אבל טבילת האיש הטמא עצמו מותרת בלילה ויזה עליו בבוקר. זה הוא אם נזדמן

שנתאחרה

א) עיין שבת קט״ז ב׳. ב) במדבר י״ט י״ח. ג) ספרי זוטא המובא בילקוט רמז תשס״ג.
ד) במדבר י״ט י״ט מגילה כ׳ א׳.

הד׳א אד׳א אתפק אן תתאכ׳ר אלהזאה לבעד אליום אלסאבע אלד׳י יזה פי אי יום כאן. ונץ ספרי פי ד׳לך אין לי אלא שביעי שמיני תשיעי ועשירי מנין תלמוד לומר וחטאו מכל מקום. אמא אד׳א לם תתאכ׳ר אלהזאה וג׳רי אלאמר כמצותו פאן אלואג׳ב אן תתקדם אלהזאה פי אליום אלסאבע ובעד אלהזאה יטבול במי מקוה פי אליום אלסאבע ויעריב שמשו וד׳לך נץ אלתורה קאל וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב. ונץ ספרי שהייתי אומר אם קדמה טבילה להזיה יצא תלמוד לומר וחטאו ואחר כך וכבס בגדיו.

שנתאהרה ההזאה לאחר היום השביעי לפי שיוכל להזות באיזה יום שיהיה. ולשון ספרי א) בזה אין לי אלא שביעי שמיני תשיעי ועשירי מנין תלמוד לומר וחטאו מכל מקום. אבל אם לא נתאחרה ההזאה ונעשה הדבר כמצותו יצטרך שתקדם ההזאה ביום השביעי ואחר ההזאה יטבול במי מקוה ביום השביעי ויעריב שמשו וזה לשון התורה וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב. ולשון ספרי ב) שהייתי אומר אם קדמה טבילה להזאה יצא תלמוד לומר וחטאו ואחר כך וכבס בגדיו.

בריך רחמנא דסייע בהדן.

כמל אלג׳ז אלת׳אני מן סדר טהרות בסייעתא דשמיא יתלוה אלג׳ז אלת׳אלת׳ אלד׳י אולה אול מסכת טהרות.

נשלם החלק השני מן סדר טהרות בסייעתא דשמייא ויבא אחריו החלק אשר תחלתו מסכת טהרות.

דסייען על הדן הוא יסייען על מה דאשתאר.

א) במדבר פיס׳ קפ״ט. ב) שם.

אלגֹז אלתֹאלתֹ מן

סדר טהרות

מע שרח

הרב רבינו משה בן ר׳ מימון זצ״ל

ישתמל עלי מסכת טהרות אלי נאיהֹ אלסדר.

סדר טהרות

עם פירוש

הרב ר׳ משה בן מימון זצ״ל

בלשון ערבי על פי כ״י פארים ואקספורד

ונעתק מערבי לעברי

על ידי

נפתלי יוסף בן לאאמ״ו צבי הירש דירינבורג זצ״ל.

חלק שלישי

כולל מסכת טהרות עד סוף הסדר.

ברלין, תרמ״ט.

בדפוס של צבי הירש במהו׳ יצחק איטצקאווסקי.

COMMENTAIRE DE MAIMONIDE

SUR

LA MISCHNAH SEDER TOHOROT

PUBLIÉ POUR LA PREMIÈRE FOIS EN ARABE

ET ACCOMPAGNÉ D'UNE TRADUCTION HÉBRAIQUE

PAR

J. DERENBOURG.

MEMBRE DE L'INSTITUT.

TROISIÈME LIVRAISON.

BERLIN.

IMPRIMERIE H. ITZKOWSKI, GR. HAMBURGERSTRASSE 18-19.

1889.

לזכרון

נשמת אשתי היקרה

מרת דבורה ונודעה בשם דלפיני דירינבורג ע״ה

(שנפטרה ביום ה׳ יום א׳ דסוכות תר״מ לפ״ק).

מסכת טהרות.

פרק ראשון.

א שלשה עשר דבר בנבלת העוף הטהור צריכה מחשבה. ואינה צריכה הכשר. ומטמא טומאת אוכלין בכביצה. וכזית בבית הבליעה. והאוכלה טעון הערב שמש. וחייבים עליה על ביאת המקדש. ושורפין עליה את התרומה. והאוכל אבר מן החי ממנה סופג את הארבעים. שחיטתה ומליקתה מטהרת את טרפתה. דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אינן מטהרות רבי יוסי אומר שחיטתה מטהרת אבל לא מליקתה:

אעלם אן נבלת העוף הטהור ליס הי בביאן פי נץ אלתורה וקד דֿכרנא דֿלך פי אלצדר ואנמא הי נקל מסנד לקולה תעאלי וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב גֿאנא אלנקל אן הדֿא אלפסוק גֿא פי נבלת העוף הטהור כֿאצהֿ אלדֿי לא יחרם אלא משום נבלה וטרפה הו אלדֿי ינגס. וקולה צריכה מחשבה אן יעול עליהא ללאכל וחיניד תנתגֿס פי נפסהא טומאת אכלין ודֿלך אן אלאשיא אלחלאל לנא אלתי מן שאן אלנאס אלאגתדי בהא מתֿל אלתין ואלתמר ובשר שחוטה וגיר דֿלך פאנהא לא תחתאגֿ מחשבה לאנהא מעדהֿ ללאכל פמתי מא נגע בהא טומאה בעד אלהכשר אנתגֿסת אמא מא לא יחל אכלה מתֿל נבלת העוף פלא בד לה אן יעול עלי אכלהא וחיניד תציר מן גֿמלהֿ אלאכלין ותנתגֿס טומאת אוכלין. קאל ואינה צריכה הכשר בל הי פי נפסהא ראשון לטומאה ותנגֿס כאוכלין טמאים ועלי אן לם יתקדם הכשר ודֿלך אן אלהכשר אנמא גֿא פי אלאכלין כמא גֿא אלנץ וכי יותן מים על

זרע

דע שנבלת עוף הטהור איננה מבוארת בלשון התורה וכבר זכרנו זה בפתיחה ואיננה אלא מן הקבלה נסמכת לאמרו א) וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב ובא לנו הקבלה ב) שזה הפסוק מדבר בנבלת העוף הטהור בלבד מה שאינו אסור אלא משום נבלה וטרפה הוא אשר יטמא. ואמרו צריכה מחשבה שיחשוב עליה לאכלה ואז תטמא בעצמה טומאת אוכלין וזה שהדברים המותרים לנו אשר מדרך בני אדם לזון בהם כמו התאנים והתמרים ובשר שחוטה וזולתן אינם צריכים מחשבה לפי שהם מוכנים לאכילה ג) ומשנגעה בהם טומאה אחר ההכשר נטמאו אבל מה שאינו מותר לאכל כמו נבלת העוף אי אפשר מבלי שיחשוב עליה לאכלה ואז היא בכלל האוכלין ותטמא טומאת אוכלין. ואמר ואינה צריכה הכשר אבל היא עצמה ראשון לטומאה ותטמא כאוכלין טמאים אף על פי שלא קדם לה הכשר וזה שההכשר אינו בא אלא באוכלין כמו שאמר הכתוב ד) וכי יותן מים על זרע וגו' וטומאת אוכלין

היא

א) ויקרא י"ז ט"ו. ב) ספרא אחרי מות פ' י"א הל' ז' (פ"ה ע"א). חולין ק' ע"ב. ג) עוקצין פ"ג מ"א. ד) ויקרא י"א ל"ח.

זרע וכו' וטומאת אוכלין הי טומאה קלה לאנהא לא תנגס לא אדם ולא כלים כמא בינא פי אלצדר ונבלת העוף הטהור תטמא אדם וכלים ענד אלבלע כמא סיבין והדׄה הי טומאה חמורה כמא בינא פי אול כלים פלכונהא תטמא טומאה חמורה בהאלה מא סקט ענהא חכם אלהכשר. והו קולהם פי סיפרא וכי יותן מים על זרע מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר אף כל שאין סופו לטמא טומאה חמורה צריך הכשר והגאך קיל מפני מה אמרו נבלת העוף הטהור אינה צריכה הכשר מפני שסופה לטמא טומאה חמורה ואעלם אנהא נפסהא ואן לם תגע בה טומאה ראסא פאנהא טמאה ותטמא טומאת אוכלין ועלי אן לם תגע בה טומאה. ופי גמר נדה קאלוא מאי שנא הכשר שרץ דלא בעיא כדתנא דבי ר' ישמעאל הכשר מים נמי לא תבעי כדתנא דבי ר' ישמעאל ואלשי אלדי רוי פי בית ר' ישמעאל הו קולנא כל שאין סופו לטמא טומאה המורה בעי הכשר פלהדׄא אלאצל צאר כביצה מנהא יטמא טומאת אכלים ולא תטמא אדם ולו רמאהא פי פיה פאדׄא אבתלע מנהא כזית פענד גׄואזה עלי אלמבלע ינתגס דׄלך אלאנסאן ותנתגס תׄיאבה וכל תׄוב או אניה ימסהא ענד אלאבתלאע ינגסהא לקולה פיהא וכבס בגדיו גיר כלי חרש עלי מא בינא פי אלצדר פאדׄא חצלת פי גׄופה פקד אנתגס לכנה אן אנצׄם חיניד בכלים פלים ינגסהא אסתדל עלי דׄלך מן קולה והנפש אשר תאכל קאלוא אבית נפש מטמאה אינה מטמא לא בתוך הפה ולא בתוך המעים וקאלוא תאכל שיעור אכילה קאלוא אשר תאכל אין אכילה פחותה מכזית. וטעון הערב שמש לקולה פיהא ורחץ במים וטמא עד הערב. ומתי מא דכׄל אלמקדש בעד בלעהא קבל אן יטהר פהו חייב קרבן אן כאן שוגג או כרת אן כאן

מזיד

היא טומאה קלה לפי שהם לא יטמאו לא אדם ולא כלים כמו שבארנו בפתיחה ונבלת העוף הטהור תטמא אדם וכלים בבית הבליעה כמו שיתבאר וזו היא טומאה המורה כמו שביארנו בראשון מכלים[א] ומפני שהיא יכולה לבא באיזה צד לידי טומאה המורה לא חל עליה דין הכשר. והוא אמרם בספרא[ב] וכי יותן מים על זרע מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר אף כל שאין סופו לטמא טומאה המורה צריך הכשר ושם נאמר מפני מה אמרו נבלת העוף הטהור אינה צריכה הכשר מפני שסופה לטמא טומאה חמורה ודע שהיא בעצמה אף על פי שלא נגעה בה טומאה כלל טמאה ותטמא טומאת אוכלין אפילו לא נגעה בה טומאה ובגמר נדה[ג] אמרו מאי שנא הכשר שרץ דלא בעיא כדתנא דבי ר' ישמעאל הכשר מים נמי לא תבעי כדתנא דבי ר' ישמעאל והדבר אשר היה מקובל בבית ר' ישמעאל הוא אמרינו כל שאין סופו לטמא טומאה חמורה בעי הכשר הנה לפי זה השרש כביצה ממנה מטמא טומאת אוכלין ואינו מטמא אדם ואפילו השליכה בפיו ואם בלע ממנה כזית בעת עברה בבית הבליעה נטמא זה האדם ויטמאו בגדיו וכמו זה יטמא כל בגד או כלי אשר יגע בהם בעת בליעתו חוץ מכלי חרס כמו שבארנו בפתיחה וזאת הטומאה נשארת עליו אחר שנכנסה בגופו אבל אם נגע אז בכלים לא יטמאם והביאו ראיה לזה מאמרו[ד] והנפש אשר תאכל אמרו[ה] אבית נפש מטמאה אינה מטמאה לא בתוך הפה ולא בתוך המעים ואמרו[ו] תאכל שיעור אכילה ואמרו אשר תאכל אין אכילה פחותה מכזית. וטעון הערב שמש שנאמר בה[ז] ורחץ במים וטמא עד הערב. ואם בא אל המקדש אחרי שבלעה קודם שיטהר הרי הוא חייב קרבן אם היה שוגג או כרת אם היה מזיד כמו שבארנו בשבועות

ובכריתות

א) מ"ב. ב) לא נמצא בספרא שלפנינו אבל נמצא כלשון הזה חולין קכ"א א'. ג) נ"א א'. ד) ויקרא י"ז ט"ו צ"ל וכל הנפש. ה) ספרא אחרי מות פרק י"ב הל' ג' (פ"ח א'). ו) ספרא שם הל' ג' (פ"ז ד'). ז) ויקרא י"ז ט"ו.

מזיד עלי מא בינא פי שבועות וכריתות וגא אלנץ פי טומאת מקדש וקדשיו לכל טומאתו אשר יטמא בה וקאלוא בה לרבות בולע נבלת העוף הטהור. וכדלך הדא אלדי בלע כזית אדא נגע בתרומה ולו בעד בלעהא פאנהא תחרק לאנה ירדהא שני ושני בתרומה טמא עלי אלאצול אלתי תקדם שרחהא פי אלצדר. והאוכל אבר מן החי ממנה סופג את הארבעים לאן תהרים אבר מן החי מן קולה אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו פכל מא יחל לנא אכלה בעד אלדבח מן אכל מנה עצו והו חי יצרב מלקות ולו כאן דלך אלעצו אקל מכזית עלי מא תקדם פי אול אהלות פי קולהם האיברין אין להם שעור. פאן כאן הדא אלעוף טהור טרפה וקד תקדם לך תעדיד טריפות העוף פי חולין תם דבח והו טרפה או נמלק בפנים פמע כונה לא יחל אכלה פליס נחסבה נבלה ולא יטמא בבית הבליעה. ויסתדל ר׳ מאיר עלי דלך באן קאל אדא כאנת אלבהמה שנבלתה מטמא במגע ובמשא שחיטתה מטהרת את טרפתה פכיף אלעוף אלדי נבלתו לא תטמא במגע ולא במשא שתהא שחיטתו מטהרתו ומליקה בפנים מתל שחיטה בחוץ לאן אלמליקה החללה ללאכל לכהנים כמא תחלל אלשחיטה בחוץ לכל פכמא תטהרה שחיטתו תטהרה מליקתו. ור׳ יהודה יקול אד ואחכאמהא שאדה וכארגה ען אחכאם אלבהמה לאנהא טאהרה למן למסהא ולא תנגס אלא ענד אלאכל פלא נתעלם להא הכם מן אלבהמה בל לא תכלצהא שחיטתה אדא כאנת טרפה מן אן תנגס אלנגאסה אלתי תכצהא. ור׳ יוסי יקול דייה כנבלת בהמה ששחיטתה מטהרת ולא מליקתה. ואנמא וקע אלאגמאע עלי טרפה שנשחטה בבהמה טהורה לקולה וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה ולם יקל וכי תמות הבהמה בל אתי בחרף אלתבעיץ קאלו יש מן הבהמה מטמא

ויש

ובכריתות ואמר הכתוב[א] בטומאת מקדש וקדשיו לכל טומאתו אשר יטמא בה ואמרו[ב] בה לרבות בולע נבלת העוף הטהור וכן הבולע כזית אם נגע בתרומה אפילו אחר בליעתו תשרף לפי שעושה את התרומה שני ושני בתרומה טמא על פי השרשים אשר קדם ביאורם בפתיחה. והאוכל אבר מן החי ממנה סופג את הארבעים לפי שאיסור אבר מן החי מאמרו[ג] אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו וכל מה שמותר לנו לאכול אחרי השחיטה מי שאכל ממנו אבר מן החי חייב מלקות ואפילו היה זה האבר פחות מכזית לפי מה שקדם בראשון[ד] מאהלות באמרם האיברים אין להם שיעור. ואם היה זה העוף טהור טרפה וכבר קדם לך מנין טרפות העוף בחולין[ה] ואחר זה שחטו והוא טרפה או נמלק בפנים אף על פי שאסור באכילה בכל זאת לא נחשבהו נבלה ולא יטמא בבית הבליעה. והביא ר׳ מאיר ראיה לזה ואמר[ו] מה אם נבלת בהמה שהיא מטמא במגע ובמשא שחיטתה מטהרת את טרפתה מטומאתה נבלת העוף שאינה מטמאה במגע ובמשא אינו דין שתהא שחיטתה מטהרתו ומליקה בפנים כמו שחיטה בחוץ לפי שהמליקה מתרת לאכילה לכהנים כמו שמתרת שחיטה בחוץ לכל אדם וכמו שהשחיטה מטהרת כמו כן מטהרת המליקה. ור׳ יהודה אומר הואיל ודיני נבלת העוף הטהור משונים ויוצאים מדיני הבהמה שנבלת העוף הטהור אינה מטמא במגע ולא תטמא אלא בעת האכילה לפיכך אין אנו למדין דינה מן הבהמה אלא אם היתה טרפה שהיטתה אינה מצלת אותה מן הטומאה המיוהדת לה. ור׳ יוסי אומר דיה כנבלת בהמה ששחיטתה מטהרת ולא מליקתה. והכל מודים שטרפה שנשחטה בבהמה טהורה שנאמר[ז] וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה ולא אמר וכי תמות הבהמה והוסיף מלת מן לחלק אמרו[ח] יש מן

הבהמה

[א] ויקרא ה׳ ג׳. [ב] ספרא ויקרא פי״ב (חובה) הל׳ ח׳ (כ״ג ג׳). [ג] בראשית ט׳ ד׳. סנהדרין נ״ט א׳. [ד] מ״ז. [ה] פ״ג מ״ג. [ו] זבחים פ״ז מ״ו. [ז] ויקרא י״א ל״ט. [ח] ספרא שמיני פרשה י׳ הל׳ א׳ (נ״ו ע״ג).

ויש מן הבהמה שאינו מטמא פרט לטרפה ששחטה והלכה כר׳ יוסי.

הבהמה מטמא ויש מן הבהמה שאינו מטמא פרט לטרפה ששחטה והלכה כר׳ יוסי.

ב הכנפים והנוצה מיטמאות ומטמאות ולא מצטרפות רבי ישמעאל אומר הנוצה מצטרפת. החרטום והצפרנים מיטמאין ומטמאין ומצטרפים רבי יוסי אומר אף ראשי אגפיים וראש הזנב מצטרפים שכן מניחים בפטומות:

יריד בקולה הנא הכנפים אלריש אלדקיק גדא אלדי יכון פי אלאגנחה ויבקי בעד אזאלה אלריש אלכביר. וכדלך אלנוצה אלזיבר אלזגבן אלדי יבקי עלי אלחוצלה בעד אזאלה אלריש. פקאל אנהא תנתגס כמא תנתגס אלאוכלים ותנגס איצׄא טומאת אוכלים ולא תנצׄאף אלי אללחם לתכמל כזית פאדׄא אבתלע אחד כזית מצומצם מן אללחם ודׄלך אלזגב לא ינתגס. וההרטום אלמנקאר. והצפרנים אלאטׄפאר. ואלכלאם הנא אנמא הו עלי אלמואצׄע אלרכׄצה מנהא אלקריבה מן אללחם אלתי אדׄא קטעת מן אלטיר והו הי נשע אלדם מן מוצׄע אלקטע. וראשי אנפים וראש הזנב אטראף אלגנחה וטרף אלדׄנב בעד נתף אלריש לאן הדׄה אלמואצׄע נאתיה יאבסה והי תקטע ותרמי מן אלטיור אלא אדׄא כאן טיר סמין מפרט אלסמן פאנהא תתרך ותצלח ללאכל והו קול ר׳ יוסי שכן מניהין בפטומות ותרגום בריאות בשר פטימן בשר ואין הלכה כר׳ יוסי ולא כר׳ ישמעאל. והדׄא הו תעדיד אלתׄלתׄה עשר חכם אלתי דׄכרת לך פי נבלת העוף הטהור אלהכם אלאול אנהא צריכה מחשבה. ואלתׄאני אנהא לא תחתאג הכשר. ואלתׄאלתׄ אנהא תנגס גירהא מן אלאוכלים בכביצה מתׄל מא תנגס אוכלים טמאים. ואחפטׄ הדׄא אלאצל איצׄא פי כל מא יאתיך מן דׄכר טומאת אוכלין ודׄלך אן אנתגאסהא הי פי נפסהא ולו כאנת אקל מקדאר ואנגאסהא לגירהא מן אכלין ומשקין התי תכון כביצה ונץ ספרא אוכל יטמא מלמד שהוא מטמא בכל שהוא יכול יטמא אף לאחרים בכל

שהוא

ירצה באמרו כאן הכנפים הנוצה הדקה מאד הנמצאה בכנפים והנשארת אחר שהוסרו הנוצות הגדולות וכמו זה תשאר הנוצה הדקה על הזפק אחר שהוסרו הנוצות הגדולות. ואמר שאלו הנוצות יטמאו כמו שיטמאו האוכלין ומטמאות גם כן טומאת אוכלין ואינן מצטרפות עם הבשר להשלים לכזית ואם בלע אחד כזית מצומצם מן הבשר עם אלו הנוצות אינו מיטמא. והחרטום כמשמעו. והצפרנים הטלפים. וידבר כאן רק על המקומות הרכות מן הטלפים הקרובות לבשר אשר אם יחתכו מן העוף החי יזול הדם ממקום החתוך. וראשי אנפיים וראש הזנב הם קצות אנפיים וקצות הזנב אחרי מריטת הנוצות לפי שאלו המקומות הן בולטות ויבשות וחותכין ומשליכין אותן מן העופות אלא אם היה העוף שמן בתכלית השומן שאז מניחין אותם והם ראויים לאכילה וזהו שאמר ר׳ יוסי שכן מניחין בפטומות ותרגום א) בריאות בשר פטימן בשר ואין הלכה כר׳ יוסי ולא כר׳ ישמעאל. וזה מספר השלש עשרה דינים אשר זכרתי לך בנבלת העוף הטהור הדין הראשון שאינה צריכה מחשבה. והשני שאינה צריכה הכשר. והשלישי שתטמא זולתה מן האכלין בכביצה כמו שיטמאו אכלים טמאים ושמור זה השרש בכל מקום שיבא לך זכרון טומאת אכלין וזהו שהאכלים נטמאים בפחות שבשעורין ושלא יטמאו זולתם מהאוכלין והמשקין עד שיהיו כביצה וזה לשון הספרא ב) אוכל יטמא מלמד שהוא מיטמא בכל שהוא יכול יטמא אף לאחרים בכל

שהוא

א) בראשית מ״א ב׳. ב) שמיני פרק ט׳ הל׳ א׳ (כ״ד ע״ג).

שהוא תלמוד לומר אשר יאכל הא אינו מטמא אלא בכביצה. ואלראבע אן מן אבתלע מנהא כזית טעון הערב שמש. ואלכ̇אמס אן מן אנתג̇ס באבתלאעהא חייב על ביאת המקדש. ואלסאדס אן שורפין עליה את התרומה אד̇א נגעה בה. ואלסאבע אן אבר מן החי ממנה ילזם עליה מלקות. ואלת̇אמן אן שחיטתה מטהרתה. ואלתאסע אן מליקתה איצ̇א מטהרתה. ואלעאשר אן זגב אלאג̇נחה או אלחוצלה̈ ינתג̇ס וינג̇ס כחכם סאיר אלמאכל. ואלחאדי עשר אן הד̇א אלריש לא ינצ̇אף אלי אללחם ליתם מנה שיעור כזית. ואלת̇אני עשר אן אלמנקאר ואלאט̇פאר תנתג̇ס ותנג̇ס כסאיר אלאוכלים עלי מא בינא. ואלת̇אלת̇ עשר אנהא תנצ̇אף לכזית לתנג̇ס בבית הבליעה.

שהוא תלמוד לומר אשר יאכל הא אינו מטמא אלא בכביצה. והרביעי שהבולע ממנה כזית טעון הערב שמש. והחמישי שמי שנטמא בבליעתה חייב על ביאת מקדש. והששי ששורפין עליה את התרומה אם נגעה בה. והשביעי אבר מן החי ממנה חייב עליו מלקות. והשמיני ששחיטתה מטהרתה. והתשעי שמליקתה גם כן מטהרתה. והעשירי שהנוצה אשר על אנפיים או על הזפק מיטמאה ומטמאה כמו כל מיני מאכל. והאחד עשר שזאת הנוצה אינה מצטרפת עם הבשר להשלים ממנה כזית. והשנים עשר שההרטום והצפרנים מיטמאין ומטמאין כשאר אוכלין כמו שבארנו. ושלשה עשר שהן מצטרפים לכזית בבית הבליעה.

ג נבלת העוף הטמא צריכה מחשבה והכשר ומטמאה טומאת אוכלין בכביצה וכחצי פרס לפסול את הגויה ואין בה כזית בבית הבליעה והאוכלה אין טעון הערב שמש ואין חייבין עליה על ביאת מקדש אבל שירפין עליה את התרומה והאוכל אבר מן החי ממנה אינו סופג את הארבעים ואין שחיטתה מטהרתה. הכנפים והנוצה מיטמאות ומטמאות ומצטרפות החרטום והצפרנים מיטמאין ומטמאין ומצטרפין:

מן שרחנא ללהלכה אלמתקדמה̈ יבין אן נבלת העוף הטמא צריכה הכשר לאנהא לא תטמא טומאה חמורה אבדא ואנמא הי כסאיר אלאכלים טמאין תנג̇ס גירהא בכביצה. ומן אכל מנהא בעד אלמחשבה ואלהכשר כחצי פרס והו כביצה ומחצה נפסלה גויתו כמת̇ל כל אוכל אכלין טמאין הד̇א אלמקדאר. ואד̇א נגעה בהרומה אנג̇סתהא. ואלשכ̇ץ אלד̇י יאכל מנהא כחצי פרס לא יחתאג̇ הערב שמש עלי מא בינא פי אלצדר אן אוכל אכלים טמאים אד̇א טבל טהר לחינה. ולא ילזמה כרת על ביאת המקדש ולו קודם טבילה כמא תאצל פי אלהאדי עשר מן פרה. קאל תעאלי פי טומאת מקדש או נפש אשר תגע בנבלת בהמה וכו' וקאלוא יכול נגע באכלים ובמשקין ובכלי חרש יהא טמא תלמוד לומר בהמה טמאה מה בהמה מיוהדת שהיא

מבאורינו להלכה הקודמת יתבאר שנבלת העוף הטמא צריכה הכשר לפי שלא תטמא טומאה חמורה לעולם ואינה אלא כשאר אכלין טמאין המטמאין זולתן בכביצה. והאוכל ממנה אחר המחשבה והכשר כחצי פרס והוא כביצה ומחצה נפסלה גויתו כמו כל אוכל אכלין טמאין בזה השיעור. ואם נגעה בתרומה תטמא אותה. והאיש אשר יאכל ממנה כחצי פרס אינו טעון הערב שמש לפי מה שבארנו בפתיחה שהאוכל אוכלין טמאין אם טבל טהר מיד. ואינו חייב כרת על ביאת המקדש ואפילו קודם טבילה כמו שהושרש באחד עשר מן פרהא). אמר יתברךב) בטומאת מקדש או נפש אשר תגע בנבלת בהמה וכו' ואמרוג) יכול נגע באכלים ובמשקין ובכלי חרש יהא טמא תלמוד לומר בהמה טמאה מה בהמה מיוחדת שהיא אב הטומאה יצאו אלו

א) מ״ד. ב) ויקרא ה׳ ב׳. ג) ספרא ויקרא פרק י״ב הל׳ ב׳ (כ״ב ע״ד) והלשון שם משונה קצת.

שהיא אב הטומאה יצאו אלו שאינן אבות הטומאות. וקד בינא אן לא ילזם חכם אבר מן החי אלא אדֿא קטע מן חי ואן יחל בעד אלדֿבח ומעלום אן אלשחיטה לא תפיד פי אלחיואן אלמחרם נועה. וקולה הנא מצטרפין לתתמים אלשיעור אמא כביצה לאנגֿאס אלגיר או כחצי פרס לפסול את הגויה. וממא ינבגי אן תעלמה אן אבר מן החי מעוף טמא או מעוף טהור לא ינגֿס בוגֿה מן אלוגֿוה ודֿלך אן קולה תעאלי ולאלה תטמאו גֿאנא אלתפסיר אנה אנמא ישיר אלי אבר מן החי וקאל בעד דֿלך לכל הבהמה אשר היא מפרסת פרסה וקאלוא אוציא את העוף שאין לו פרסה. אמא אבר מן המת מן העוף פחכמה חכם דֿלך אלעוף אן כאן עוף טמא פאחכאם עוף טמא אלמתקדמה ואן כאן עוף טהור פאחכאם עוף טהור. ותראעי פיה אלמקדאר אעני אן יכון דֿלך אלאבר כזית וחיניד יטמא בבית הבליעה אן כאן מן עוף טהור ואן יכון איצֿא כביצה וחיניד ינגֿס טומאת אכלין או כחצי פרס וחיניד יפסול את הגויה אן כאן מן עוף טמא ולא יחכם פיה בחכם האברין אלתי אין להם שיעור עלי מא תאצל אול אהלות. והדֿה אשיא באנת בדלאילהא פי סיפרא.

אלו שאינן אבות הטומאות. וכבר בארנו [א] שדין אבר מן החי אינו נוהג אלא אם התכו מן בהמה המותרת אחר שחיטתה וידוע שאין השחיטה מועלת לבעלי חיים ממין האסור. ואמרו כאן מצטרפין להשלים השיעור הוא או בכביצה לטמא זולתו או כחצי פרס לפסול את הגויה. ומה שראוי שתדעהו שאבר מן החי מעוף טמא או מעוף טהור אינו מטמא כלל וזה מה שאמר יתברך [ב] ולאלה תטמאו ובא פירושו [ג] שאינו רומז אלא לאבר מן החי ואמר אחר זה לכל הבהמה אשר היא מפרסת פרסה אמרו [ד] אוציא את העוף שאין לו פרסה. אבל אבר מן המת מן העוף דינו כדין זה העוף אם היה עוף טמא דינו כדיני עוף הטמא הקודמים ואם היה עוף טהור נדון כעוף טהור. וצריכין אנו לראות שיעור האבר רצה לומר אם היה כזית מטמא בבית הבליעה אם היה עוף טהור וכמו כן אם היה מעוף טמא שיעורו בכביצה לטמא טומאת אכלין או כחצי פרס לפסול את הגויה ולא נדון באבר מן המת דין האברים אשר אין להם שיעור לפי מה שהתבאר בראשון [ה] מאהלות. ואלו הדברים מבוארים עם ראיותיהם בסיפרא [ו].

ד ובבהמה העור והרוטב והקופה והאלל והעצמות והגידים והקרנים והטלפים מצטרפין לטמא טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבלות כיוצא בו השוחט בהמה טמאה לנכרי והיא מפרכסת מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבלות עד שתמות או עד שיתיז את ראשה ריבה לטמא טומאת אוכלין ממה שריבה לטמא טומאת נבלות:

הדֿה אלהלכה קד תקדם שרחהא פי אול אלפרק אלתאסע מן חולין ולכן אעידה הנא. רוטב אלמרק וקופה אלאתאבל. והאלל נתף אללחם אלתי תפלת ענד סלך אלבהימה ותבקי פי אלגלד. וגידים יסמי אלערוק ואלאעצאב ואלרבאטאת ואלאותאר ואלאגשיה. ויריד הנא בקרנים

אלמואצע

ביאור זאת הלכה כבר קדם בתחלת פרק תשיעי [ז] מחולין ואני חוזר לפרשו כאן. רוטב הוא המרק וקופה התבלין. והאלל חלק קטן מן הבשר הנקרע והנשאר בעור בעת הפשט הבהמה. וגידים שם העורקים והעצבים והקשורים והיתרים והקרומות. וירצה כאן בקרנים המקום הרך

מהן

א) מ״א. ב) ויקרא י״א כ״ד. ג) ספרא שמיני פרשה ד׳ הל׳ ב׳ (נ״א א׳). ד) שם הל׳ א׳ והלשון משונה. ה) מ״ז. ו) שם. ז) מ״א.

אלמואצ̇ע אלרכ̇צה מנהא אלתי אד̇א קטעת מן החי נבע אלדם וכד̇לך טלפים מא הו מן אלאטלאף עלי הד̇ה אלצפה. פאד̇א כאן שי מן הד̇ה ומן אללחם כביצה פינג̇ס אלכל טומאת אכלין אמא אן כאן מנהא ומן אללחם כזית מן הנבלה פלא ינג̇ס לאן לא ינג̇ס מן אלנבלה אלא לחמהא עלי מא בינא פי אלצדר. ובהמה טמאה טאל מא לם יתם תצ̇רבהא תנג̇ס טומאת אכלין לאנהא תצלח ללאכל וללאכל ד̇בחהא ולא תנג̇ס כחכם אלנבלה חתי תמות וינקטע תצ̇רבהא או יבאן ראסהא. וקולה רבה לטמא טומאת אוכלין בין לאן טומאות אכלים אעם מן טומאת נבלות לאן כל מא ינג̇ס משום נבלה פהו איצ̇א ינתג̇ס טומאת אכלים וינג̇ס טומאת אכלים אד̇א לם יכן נבלה אלא שחוטה.

מהן אשר אם יחתך מן החי יזול הדם וכמו כן ירצה בהטלפים החלק מן הטלפים אשר הם על זה הענין. ואם היו אחד מאלו הדברים עם הבשר כביצה יטמאו הכל טומאת אכלין אבל אם היה אחד מהן עם הבשר כזית מן הנבלה אינו מטמא לפי שאינו מטמא מן הנבלה אלא הבשר לבד כמו שבארנו בפתיחה. ובהמה טמאה כל עוד שלא נשלם פרכוסה תטמא טומאת אכלין לפי שהיא ראויה לאכילה ושחטה לאכילה ואינה מטמאה טומאת נבלה עד שתמות ונגמר פרכוסה או עד שיתיז את ראשה. ואמרו רבה לטמא טומאת אכלין מבואר לפי שטומאת אכלין יותר כוללת מטומאת נבלה מפני שכל מה שהוא מטמא משום נבלה מיטמא גם כן משום טומאת אכלים ומטמא טומאת אכלין אם לא היתה נבלה אלא שחוטה.

ה האוכל שנטמא באב הטומאה ושנטמא בולד הטומאה מצטרפין זה עם זה לטמא ככל שבשניהם. כיצד כחצי ביצה אוכל ראשון וכחצי ביצה אוכל שני שבללן זה בזה שני. כחצי ביצה אוכל שני וכחצי ביצה אוכל שלישי שבללן זה בזה שלישי. כביצה אוכל ראשון וכביצה אוכל שני שבללן זה בזה ראשון. חלקן זה שני וזה שני נפל זה לעצמו וזה לעצמו על ככר של תרומה פסלוהו נפלו שניהן באחת עשאוהו שני. כביצה אוכל שני וכביצה אוכל שלישי שבללן זה בזה שני. חלקן זה שלישי וזה שלישי נפל זה לעצמו וזה לעצמו על ככר של תרומה לא פסלוהו נפלו שניהן כאחת עשאוהו שלישי. כביצה אוכל ראשון וכביצה אוכל שלישי שבללו זה בזה ראשון חלקן זה שני וזה שני שאף זה שלישי שנגע בראשון נעשה שני:

קד בינא פי אלצדר אן אלד̇י ינתג̇ס באב מן אבות הטומאה הו אלראשון ואלד̇י יגע בראשון שני ואלד̇י יגע בשני שלישי ואן אלראשון ואלשני ואלשלישי ואלרביעי אלכל יתסמי ולד הטומאה והנאך בינא איצ̇א אן כון אוכל ינג̇ס אוכל אנמא הו מדרבנן אמא מדאוריתא אין אוכל מטמא אוכל וסיבין פי אלפרק אלד̇י בעד הד̇א אן אלשלישי של תרומה הו נפסה פסול לכנה לא ינג̇ס גירה ולד̇לך יתסמי פסול ואן שני שבתרומה ינג̇ס אלשלישי וקד בינא ד̇לך פי אלצדר פלא תד̇הב ענך הד̇ה

כבר בארנו בפתיחה שהנטמא באב מן אבות הטומאה הוא ראשון והנוגע בראשון שני והנוגע בשני שלישי ושהראשון והשני והשלישי והרביעי כולם יקראו ולד הטומאה ושם בארנו גם כן שאוכל מטמא אוכל אינו אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין אוכל מטמא אוכל ויתבאר בפרק שאחר זה(א) שהשלישי בתרומה הוא פסול בעצמו אבל אינו מטמא זולתו ולכן נקרא פסול ושהשני שבתרומה יטמא שלישי וכבר בארנו זה בפתיחה ואל תשכח אלו הענינים כדי שלא אצטרך לחזור עליהם פעמים

(א) מ״ד.

אלמעאני ולא אחתאג אכררהא מע אלאחיאן. פאדא כאן אלמקדאר אלדי ינגס טומאת אוכלין והו כביצה מגתמע מן אוכל ראשון ואוכל שני או שלישי או מן אוכל שני ושלישי פאנה ינגס כקל שבשניהם כמא בין. אמא אן כאן כביצה מן הדא וכביצה מן הדא פאן מגמועהמא ינגס כחמור שבשניהם ודלך בין לאן פי הדא אל מגמוע מן דלך אלחמור אלשיעור אלדי ינגס. פאן קסמהא בעד אכתלאטהא פינגס כל ואחד מנהמא ככל שבשניהם לאן קד רגע דלך אלשיעור אלמצומצם אעני אלדי הוא כביצה מכתלט מן קל וחמור פהו ינגס ככל שבשניהם. קאל נפל זה לעצמו וזה לעצמו על ככר של תרומה פסלוהו לאן כל ואחד מנהמא שני אמא אן וקעא גמיעא מעא על ככר של תרומה פאנה ירגע שני לכון מגמועהמא ראשון. ואדא כאן אלככר של תרומה שני פלים הו פסול ואנמא הו טמא ויגנס ככר של תרומה אכר אדא אנצם בה וירדה שלישי ודלך אלככר אלאכר הו אלדי יכון פסול כמא בינא. וקולה עשאוהו שלישי בין לאן שני עושה שלישי בתרומה.

רבות. ואם היה השיעור אשר יטמא טומאת אוכלין והוא כביצה בלול מאוכל ראשון ואוכל שני או שלישי או מן אוכל שני ושלישי יטמא כקל שבשניהם כמו שהוא מבואר. אבל אם היה כביצה מזה בלול בכביצה מזה יטמא כחמור שבשניהם לפי שבזה העירוב יש מן החמור שיעור מה שיטמא. ואם חלק אותם לשנים אחר התערבם יטמא כל חלק מהם כקל שבשניהם לפי שנהיה זה השיעור המצומצם רצה לומר כביצה בלול מקל וחמור הלכך יטמא בקל שבשניהם ואמר נפל זה לעצמו וזה לעצמו על ככר של תרומה פסלוהו לפי שכל אחד מהם שני אבל אם נפלו שניהם יחד כאחת על ככר של תרומה נעשה שני מפני שעירוב שניהם הוא ראשון. ואם היה הככר של תרומה שני איננו פסול אבל הוא טמא ויטמא ככר של תרומה אחר אם נגע בו ויעשהו שלישי וזה הככר האחר הוא אשר יהיה פסול כמו שבארנו. ואמרו עשאוהו שלישי מבואר לפי שהשני עושה שלישי בתרומה.

ו כשתי ביצים אוכל ראשון כשתי ביצים אוכל שני שבללן זה בזה ראשון חלקן זה ראשון וזה ראשון לשלשה או לארבעה הרי אלו שני:

אדא קסם אלמכתלט בנצפין צאר פי כל נצף כביצה אוכל ראשון וכביצה אוכל שני פינגס מגמועהמא כמא ינגס אוכל ראשון כמא בינא פי אלהלכה אלמתקדמה. אמא אן קסם הדא אלמכתלט עלי תלאתה אקסאם פכל קסם מנהא ליס פיה כביצה אוכל ראשון פצאר דלך אלשיעור מגתמע מן אוכל ראשון ושני וליס פי ואחד מנהמא כביצה פהו ינגס בקל שבשניהם עלי מא תקדם ולדלך קאל הרי אלו שני. וכדלך אדא קסמהא ארבעה אקסאם אלדי יגי כל קסם כביצה מכתלט מן ראשון ושני.

אם חלק העירוב לחצאין נהיה בכל מחצה כביצה אוכל ראשון וכביצה אוכל שני ויטמא העירוב משניהם כמו שיטמא אוכל ראשון כמו שבארנו בהלכה הקודמת. אבל אם חלק זה העירוב לשלשה חלקים אין בכל חלק מהם כביצה אוכל ראשון ויהיה בזה השיעור אוכל ראשון ושני יחד ואין בכל אחד משניהם כביצה ולכן יטמא בקל שבשניהם לפי מה שקדם ולזה אמר הרי אלו שני. וכמו זה אם חלקן לארבעה חלקים אשר בו יהיה כל חלק מהן כביצה בלול מן ראשון ושני.

ז כשתי ביצים אוכל שני וכשתי ביצים אוכל שלישי שבללן זה בזה שני חלקן זה שני וזה שני לשלשה או לארבעה הרי אלו שלישי:

הדא

זת

הדא בין עלי אלמתאל אלמתקדם ועלי הדה אלמתאלאת בעינהא יטרד אלקיאס. מתל אן תכתלט עשר ביצים אוכל שני ועשר ביצים אוכל ראשון ובעד אכתלאטהא קסמהא באקסאם מתסאויה פאן תלך אלאקסאם אן כאנת עשר או אקל פאן כל קסם מנהא ראשון ואן קסמהא באכתר מן עשרה אקסאם פאן כל קסם מנהא שני. ומלאך אלאמר כלה אן אדא אכתלט אלחמור ואלקל אלדי יליה פי אלרתבה באלסויה או בגיר סויה ואכד מן מגמועהמא גז יכרג אלחסאב אן פי דלך אלגז כביצה מן החמור פאנה ינגס כמא ינגס חמור שבשניהם ואן לם יכן פי דלך אלגז כביצה מן החמור פהו יטמא בקל שבשניהם. ואנמא אשתרטת פי קולי באלקל אלדי יליה פי אלרתבה תחרז מן אוכל ראשון יכתלט מע אוכל שלישי אלדי אן אכד מן מגמועהמא גז יכון פיה אקל מכביצה אוכל ראשון פאן דלך אלגז ינגס כמא ינגס אלשני ללאצל אלדי תקדם אן אלראשון ענד מא ינע בשלישי רדה שני והו קולה פי מא תקדם פי הדא אלפרק שאף זה שלישי שנגע בראשון נעשה שני.

זה מבואר לפי המשל אשר קדם ועל אלו הדונמאות עצמן תקיש על הכל. למשל אם בלל עשר ביצים אוכל שני ועשר ביצים אוכל ראשון ואחרי התערבם חלק אותם להלקים שוים אם היו עשר או פחות מזה הנה כל חלק מאלו החלקים יהיה ראשון אבל אם חלק אותם ליותר מעשרה חלקים כל חלק מהם יהיה שני. ותמצית כל זה הדבר היא שאם נתערב החמור בקל אשר הוא קרוב ממנו במדרגה בשוה או שלא בשוה ולקח מן העירוב הלק שנוכל לשערו שיש בזה החלק כביצה מן החמור הנה יטמא כמו שיטמא החמור שבשניהם ואם אין בזה החלק כביצה מן החמור הוא יטמא כקל שבשניהם. ולא התנתי באמרי בקל אשר הוא קרוב ממנו במדרגה אלא להשמר מן אוכל ראשון שנתערב באוכל שלישי אשר אם לקח מעירובן הלק שבו פחות מכביצה אוכל ראשון זה החלק יטמא כמו שיטמא השני על פי השרש אשר קדם שהראשון אם ינע בשלישי יעשהו שני וזה הוא אמרו במה שקדם בזה הפרק שאף זה שלישי שנגע בראשון נעשה שני.

ח מקרצות נושכות זו בזו וככרים נושכין זו בזה נטמאת אחת מהן בשרץ כולן תחלה פרשו כלן תחלה במשקין כלן שניות פרשו כלן שניות בידים כלן שלישיות פרשו כלן שלישיות:

שרח חקיקה לפטה מקרצות מקטעאת מן קולה מהומר קורצתי גם אני. ודלך אנה יעמל מן אלעגין שבה אלואח כבירה ותקטע באלה חדיד ולא תבאן ענד אלקטע בל יתרך בינהא אתצאל יסיר ותטבך אללוח בגמלתהא והי מתצלה פאדא תם טבכהא חיניד תפצל תלך אלקטע בעצהא מן בעץ והי תנפצל באדני חרכה והדה הי צנאעה אלפשמאט ענדנא. ומעני נושכות זו בזו אן תכון ואחדה מתצלה בתאניה פהי כלהא במנזלה כבזה ואחדה. ומעלום אן אלשרץ אב ואלדי ינע בו ראשון וקד יסמי אלראשון

איצא

פירוש מלת מקרצות הנכון הוא מחותכות מאמרו א) מחומר קורצתי גם אני. וזה שעושין עונות דומות ללוחות גדולות וחותכין אותן בכלי ברזל ועל ידי זה החיתוך לא יתפרדו החלקים לגמרי אבל ישארו דבוקים זה בזה מעט ואופים העונות בכללן בעוד החלקים הם מחוברים ואחר שנשלמה האפיה מפרידים אלו החתיכות זו מזו וזה הפרוד יעשה בלי שום יגיעה וזאת היא מלאכת פשמאט ב) אצלנו. וענין נושכות זו בזו הוא שהם דבוקים זה בזה האחד עם השני והם במדרגת ככר אחד. וידוע

שהשרץ

א) איוב ל"ג ו'. ב) והוא מה שקורין Biscuit בלשון צרפת.

איצֿא תחלה והדֿא פי אלאכלין ואלמשקין כֿאצה כמא בינא פי אלצדר. וקד בינא פי צדר הדֿא אלסדר אן אלמשקין תחלה תכון אבדא ולו אנתגֿסת בשני לטומאה ואדֿא כאנת אלמשקים טמאים תחלה לעולם פהי תגֿעל אלשי אלדֿי תנגֿסה שני. וסיבין לך פי מסכת ידים אן אלידים הי שניות אבדא ופי אכֿר זבים נבין אן הידים פוסלין את התרומה לאן אדֿא נגע בידיו בתרומה פסלה ורדהא שלישי אלא אן יגסל ידיה כמא יבין פי מאבעד ולדֿלך קאל בידים כולם שלישיות לאנהא כלהא גֿרם ואחד.

שהשרץ אב והנוגע בו ראשון ולפעמים יקרא הראשון תחילה וזהו ובפרט באוכלין ובמשקין כמו שבארנו בפתיחה. וכבר בארנו בפתיחת זה הסדר שהמשקין תחלה לעולם אף על פי שנטמאו בשני לטומאה הנה אחר שמשקין טמאים הן תחלה לעולם הם יעשו כל דבר אשר יטמאו אותו שני. ויתבאר לך במסכת ידים[א]) שידים שניות לעולם ובאחרון מזבים[ב]) נבאר שהידים פוסלין את התרומה מפני שאם נגע בידיו בתרומה פסלה ועשה אותה שלישי אלא אם רחץ ידיו כמו שיתבאר אחר זה ולזה אמר בידים כולם שלישיות לפי שהן כולן כגוף אחד[ג]).

ט מקרצת שהיתה תחלה והשיך לה אחרות כולן תחלה פרשו היא תחלה וכולן שניות. היתה שניה והשיך לה אחרות כולן שניות פרשו היא שניה וכולן שלישיות. היתה שלישית והשיך לה אחרות היא שלישית וכולן טהורות בין שפרשו בין שלא פרשו:

אלכלאם הנא פי אכלין של תרומה ומעלום אן שלישי של תרומה לא ינגֿס גירה בונֿה ואן רביע בתרומה טהור וקד בינא דֿלך מראת ואלכלאם כלה בין לא יחתאגֿ שרח אדֿא פהם כל מא צֿמנא פי צדר הדֿא אלסדר.

ידבר כאן באכלין של תרומה וידוע שהשלישי של תרומה אינו מטמא זולתו כלל ושהרביעי בתרומה טהור וכבר בארנו זה הרבה פעמים והמאמר כולו מבואר ואינו צריך לפירוש אם הבנת כל מה שהנחנו בפתיחת זה הסדר.

י ככרות הקדש שבתוך גומותיהם מים מקודשים נטמאת אחת מהן בשרץ כולן טמאות ובתרומה מטמא שנים ופוסל אחד אם יש ביניהן משקה טופח אף בתרומה הכל טמא:

גמותיהם אלחפר אלתי תבקי פי טֿהר אלכֿבז ענד כֿבזה. וליס יריד הנא בקולה מים מקודשין מי חטאת ואנמא יריד בה מא יכון על טהרת הקדש מתֿל ככרות הקדש חתי יכון דֿלך אלמא משקה הקדש והדֿה אלככרות אכלין של קודש. פאדֿא אנצֿם שרץ בואחדה מן הדֿה אלככרות ואנצֿמת אולי בתֿאניה ותֿאניה בתֿאלתֿה ותֿאלתֿה בראבעה וכדֿא אלי לא נהאיה פכלהא טמאות מן אגֿל אלמשקה אליסיר אלדֿי פי כל ככר מנהא לאן דֿלך אלמשקה
תחלה

גומותיהם הם הגומות הנשארות על גב הלחם בעת אפייתו. ובאמרו מים מקודשין אינו רוצה בו כאן מי חטאת אלא הוא רוצה בו מים שנעשו על טהרת הקדש כמו ככרות הקדש באופן שיהיו אלו המים משקה הקדש ואלו הככרות אכלין של קדש. הנה אם נגע השרץ באחד מאלו הככרות ונגע הראשון בשני והשני בשלישי והשלישי ברביעי וכן עד לאין סוף כולם טמאים בשביל המשקה המועט אשר בכל ככר מהם לפי שזה המשקה תחלה אף על פי
שוה

א) פ״ג מ״א. ב) מי״ב. ג) ר״ל אף על פי שפרשו.

תחלה ואן כאן אלמשקה ליס הו אלד̇י נגע באלככר אלת̇אניה̇ לכן מן אג̇ל חיבת הקדש חסבנא כאן אלמשקה שבתוך הגומא הו אלד̇י נגע בכל ככר מנה ויציר כל ככר מן תלך אלככרות שני לטומאה מן אג̇ל אלמשקה אלד̇י הו תחלה. פאן כאנת הד̇ה אלככרות ככרות תרומה פאן אלשרץ מטמא שנים ופוסל אחד עלי אלאצול אלתי בינא ואוצ̇חנא פי צדר הד̇א אלסדר לאנה אד̇א נגע בככר של תרומה רג̇ע ראשון ואד̇א נגע ככר ראשון בככר שני אנג̇סה פהד̇ה שנים טמאים והככר השלישי פסול וכל מא בעד אלשלישי טהור. הד̇א אד̇א נגע ככר בככר פקט ולא נבאלי במשקה שבתוך הגומות בככרות תרומה אמא אן כאן בין כל ככר וככר רטובה̇ קדר מא תנדי אליד והי אלתי תתסמי משקה טופח כמא בינא מראת פאן ג̇מיע אלככרות טמאות ולו כאנת אלף ועלי אנהא תרומה. וביאן ד̇לך אן אלשרץ ענד מא נגע בהד̇א אלככר ג̇עלה ראשון והד̇א אלמשקה טופח אלד̇י פי אלככר הו תחלה פאד̇א נגע אלככר אלת̇אני בהד̇א אלמשקה טופח אלד̇י פי אלככר אלאול רג̇ע אלככר אלת̇אני שני לטומאה ואלמשקה טופח איצ̇א אלד̇י פי הד̇א אלככר אלת̇אני יציר תחלה פאד̇א נגע בו אלככר אלת̇אלת̇ בחד̇א אלמשקה אלד̇י יוצל בינהמא רג̇ע אלככר אלת̇אלת̇ איצ̇א שני לטומאה והכד̇א דאימא תציר אלככרות כלהא שני לטומאה אלא אלככר אלאול אלד̇י נגע בו השרץ פאנה ראשון. והד̇א מן אג̇ל אלמשקה אלד̇י בין כל ככר וככר אלד̇י הו תחלה לעולם ועלי אנה אנתג̇ס בשני לטומאה וקד בינא הד̇ה אלאצול כלהא פי צדר הד̇א אלסדר פכן ד̇אכרא לג̇מיע נץ ד̇לך אלצדר כמא ארשדנאך הנאך.

שזה המשקה בעצמו לא נגע בהככר השני אבל משום חיבת הקדש נחשוב כאלו המשקה שבתוך הגומא הוא אשר נגע בכל ככר מהם ויעשה כל ככר מאלו הככרות שני לטומאה בשביל זה המשקה שהוא תחלה. ואם היו אלו הככרות ככרות של תרומה השרץ מטמא שנים ופוסל אחד על פי השרשים אשר בארנום ופרשנום בפתיחת זה הסדר לפי שהככר הנוגע בככר של תרומה הוא ראשון ואם נגע בככר ראשון ככר שני יטמאנו הרי שנים טמאים והככר השלישי פסול וכל מה שהוא אחר השלישי הוא טהור. זהו אם נגע ככר בככר לבד ואין אנחנו חוששין למשקה שבתוך הגומות בככרות תרומה אבל אם היתה בין כל ככר וככר לחלוחית כשיעור מה שיתלכלך היד וזה הנקרא משקה טופח כמו שבארנו הרבה פעמים כל אלו הככרות טמאות ואפילו אם היו אלף אף על פי שהן של תרומה. וביאור זה שהשרץ אם נגע בזה הככר יעשהו ראשון וזה המשקה טופח אשר בככר הוא תחלה ואם נגע הככר השני בזה המשקה טופח אשר הוא בככר הראשון יעשה זה הככר השני שני לטומאה וזה המשקה טופח שהוא בככר השני יהיה גם כן תחלה ואם נגע הככר השלישי בזה המשקה שהוא חיבור ביניהם נעשה זה הככר השלישי גם כן שני לטומאה וכמו זה יהיו תמיד הככרות כולם שני לטומאה חוץ מן הככר הראשון אשר נגע בו השרץ שהוא ראשון. וזהו בשביל המשקה אשר בין כל ככר וככר שהוא תחלה לעולם אף על פי שנטמא בשני לטומאה וכבר בארנו אלו השרשים כולם בפתיחת זה הסדר וזכור כל מה שכתוב בזאת הפתיחה כמו שהישרנוך שם.

פרק שני.

א האשה שהיתה כובשת ירק בקדרה ונגעה בעלה חוץ לקדרה במקום הנגוב אף על פי שיש בו כביצה הוא טמא והכל טהור. נגעה במקום המשקה אם יש בו

כביצה

כביצה הכל טמא אין בו כביצה הוא טמא והכל טהור חזר לקדרה הכל טמא. היתה מגע טמא מת נגעה בין במקום המשקה בין במקום הנגוב אם יש בו כביצה הכל טמא אין בו כביצה הוא טמא והכל טהור. היתה טבולת יום מנערת את הקדרה בידים מסואבות וראתה משקין על ידיה ספק מן הקדרה נתזו ספק שתקלח נגע בידיה הירק פסול והקדרה טהורה:

אול מא ינבגי אן תעלמה אן הד̇א אלירק הו חולין וקולה אולא האשה שהיתה כובשת ירק היא אשה נדה אלתי הי אב ולים יריד בקולה כובשת אנהא כבסתה והי נדה ואנמא אלתקדיר הכד̇א קדירה שהיה בה ירק כבוש ונגעה נדה בעלה חוץ לקדירה. פאן דנאת בהד̇א ורק אלכ̇צ̇רה̈ אלכ̇ארג̇ה̈ ען אלקדר וכאנת תלך אלירק נאפ̈ה̈ פלו כאן פי מא כ̇רג̇ מן ירק ען אלקדר כביצה פהו טמא ובקיה̈ אלכ̇צ̇רה̈ אלתי פי אלקדר טאהרה̈, וכד̇לך אלקדר ואלמשקה אלד̇י כבסת פיה תלך אלכ̇צ̇רה̈ אלכל טאהר לאן הד̇א אלעלה כאלמנפצל ען כל מא פי אלקדר לכונה כ̇ארג̇ אלקדר ועלי אן בעצ̇ה דאכ̇ל אלקדר. פאן כאן הד̇א אלעלה אלד̇י כ̇ארג̇ אלקדר פיה משקה ונגעה בו וכאן פיה כביצה פלכונה כביצה ינג̇ס אלמשקה אלד̇י פיה וד̇לך אלמשקה מתצל באלמשקה אלד̇י דאכ̇ל אלקדר אלד̇י פיה כבס ד̇לך אלשי אלמכבס פינתג̇ס אלמשקה כלה אלד̇י דאכ̇ל אלקדר ולד̇לך ינתג̇ס ג̇מיע אלירק ואלקדרה לאן משקין טמאין תנג̇ס אלכלים ואלאכלים עלי מא תאצל. פאן לם יכן פיה כביצה פלים ינג̇ס אלמשקה אלמתצל בה עלי מא תאצל. ת̇ם קאל חזר לקדרה הכל טמא יעני אד̇א כאן בו כביצה והוא נגוב ונגעה בו חוץ לקדירה אלד̇י קלנא הוא טמא והכל טהור הד̇א טאל מא הו חוץ לקדרה אמא אד̇א חזר לקדרה פהו ינג̇ס אלמשקה אלד̇י דאכ̇ל אלקדרה אלד̇י פיה כבס אלירק וינג̇ס ד̇לך אלמשקה לקדרה וכל מא פיהא כמא תאצל. ת̇ם קאל היתה מגע טמא מת אלתי הי ראשון לטומאה עלי מא בינא פי ת̇אמן כלים נגעה בו יעני בירק שבקדירה

בין

הדבר הראשון שהוא ראוי שתדעהו שזה הירק הוא חולין ושאמרו בתחלה האשה שהיתה כובשת ירק היא אשה נדה שהיא אב ומה שאמר כובשת אינו רוצה בו שכובשת והיא נדה אלא שיעורו קדירה שהיה בה ירק כבוש ונגעה נדה בעלה חוץ לקדרה. הנה אם נגעה בזה העלה של ירק היוצא מן הקדרה אם היה נגוב אפילו היה במה שיצא מן הירק מן הקדרה כביצה הוא טמא ומה שנשאר מן הירק בתוך הקדרה טהור. וכמו זה הקדרה והמשקה אשר זה הירק כבוש בו כולם טהורים לפי שזה העלה כאלו הוא נבדל מכל מה שהוא בקדרה מפני שהוא חוץ לקדרה אף על פי שקצתו בתוך הקדרה. ואם היה בזה העלה שהוא חוץ לקדרה משקה ונגעה בו והיה בו כביצה יטמא המשקה אשר בו לפי שהוא כביצה וזה המשקה חיבור עם המשקה שבתוך הקדרה אשר בו כבוש הירק ויטמא המשקה כולו אשר בתוך הקדרה ולפיכך נטמא כל הירק והקדרה מפני שמשקין טמאין מטמאין כלים ואוכלים כפי מה שהושרש[ס]. ואם אין בעלה כביצה אינו מטמא המשקה המחובר בו כפי מה שהושרש. אחר זה אמר חזר לקדרה הכל טמא ענינו אם היה בו כביצה והוא נגוב ונגעה בו חוץ לקדרה אשר אמרנו בו הוא טמא והכל טהור זהו כל זמן שהוא חוץ לקדרה אבל אם חזר לקדרה הוא מטמא המשקה אשר בתוך הקדרה שהירק כבוש בו וזה המשקה יטמא הקדרה וכל מה שבה כמו שהושרש. עוד אמר היתה מגע טמא מת שהיא ראשון לטומאה כפי מה שבארנו בשמיני[ע]) מכלים נגעה בו רוצה לומר בירק שבקדרה בין

במקום

ס) פ״א מ״ב. ע) מ״י.

בין במקום המשקה בין במקום הנגוב אם יש בו כביצה הכל טמא וד̇לך אן הד̇א אלכביצה יציר שני לטומאה ולכונה בתוך הקדרה יכון ג̇מיע אלירק הכבוש חבור וינג̇ס אלמשקה אלד̇י דאכ̇ל אלקדרה עלי מא יבין פי הד̇א אלפרק אן השני שבחולין מטמא משקה חולין. ת̇ם קאל היתה טבולת יום מנערת את הקדרה בידים מסואבות לאן טבול יום לא ינג̇ס אלחולין ולד̇לך אלתג̇י ליקול ידים מסואבות ואפרצ̇הא טבולת יום ליעלמנא באלמעני אלד̇י תבין פי אלתוספתא והו קולהם אחד טהור שידיו טמאות ואחד טבול יום שידיו טמאות מטמא משקה הולין ר' אלעזר בר' שמעון אומר אין ידים לטבול יום אעני לא פרק בין כון ידיו טמאות או טהורות ואינה הלכה. ואלי הד̇א אלמעני קצד הנא. ואנמא צאר הירק פסול והקדירה טהורה לאן משקין שנטמאו מחמת הידים לא תנג̇ס אלכלים בוג̇ה כמא בינא פי צדר הד̇א אלסדר.

במקום המשקה בין במקום הנגוב אם יש בו כביצה הכל טמא וזה שמה שהוא כביצה נעשה שני לטומאה ומפני שהוא בתוך הקדרה כל הירק הכבוש יהיה חבור ויטמא כל המשקה אשר בתוך הקדרה לפי מה שיתבאר בזה הפרק[א] שהשני שבחולין מטמא משקה חולין. ועוד אמר היתה טבולת יום מנערת את הקדרה בידים מסואבות לפי שטבול יום אינו מטמא את החולין[ב] ולזה הוצרך לומר ידים מסואבות ופרט בטבולת יום ללמדנו הענין אשר התבאר בתוספתא[ג] וזה אמרם אחד טהור שידיו טמאות ואחד טבול יום שידיו טמאות מטמא משקה חולין ר' אלעזר בר' שמעון אומר אין ידים לטבול יום רצונו לומר אין חילוק בין שידיו טמאות או טהורות ואינה הלכה. ואל זה הענין כיון כאן. ולא נעשה הירק פסול והקדרה טהורה אלא מפני שהמשקין שנטמאו מחמת הידים אינן מטמאין כלים כלל כמו שבארנו בפתיחת זה הסדר.

ב רבי אליעזר אומר האוכל אוכל ראשון ראשון אוכל שני שני אוכל שלישי שלישי רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ואוכל שני שני שלישי שני לקדש ולא שני לתרומה שנעשה לטהרת תרומה:

ר' אליעזר יקול אנא וג̇דנא חכם אלד̇י יאכל אלשי אלנג̇ס אשד מן אלשי אלמאכול נפסה אלד̇י אנג̇סה וד̇לך הו נבלת העוף הטהור אלד̇י תבין אנהא לא תנג̇ס פי נפסהא אדם וכלים במגע ומן אכלהא אנתג̇ס פלא אקל מן אן נג̇על נחן אלד̇י יאכל אלטעאם אלנג̇ס מת̇ל ד̇לך אלטעאם פיקול אן אלד̇י יאכל אוכל ראשון יציר ראשון לטומאה ומן יאכל אלשני שני ומן יאכל אלשלישי יציר שלישי. ור' יהושוע יקול אנא לא נתעלם מן נבלת העוף הטהור לאן אחכאמהא שאד̇ה̈ כ̇ארג̇ה̈ ען אלקיאס וכד̇א קאל חדוש הוא בל יקול אנא וג̇דנא חכם אלשכ̇ץ אלאכל אכ̇ף מן חכם אלשי אלנג̇ס אלמאכול לאן אכלים טמאים תנג̇ס בכביצה ומן יאכל כביצה מן אכלים טמאים פהו

טאהר

ר' אליעזר אומר שאנחנו מצאנו דין האדם האוכל דבר טמא יותר חמור מהדבר הנאכל בעצמו אשר טמאהו וזהו נבלת העוף הטהור אשר התבאר שהיא בעצמה אינה מטמאה אדם וכלים במגע והאדם האוכל אותה נטמא הנה לפי זה לכל הפחות תהיה מדרגת האוכל דבר טמא דומה למאכל. ולזה אמר שהאוכל אוכל ראשון ראשון לטומאה ושהאוכל השני שני ושהאוכל השלישי יהיה שלישי. ור' יהושע אומר שלא נלמוד מן נבלת העוף הטהור לפי שדיניה משונים ויוצאים מן ההקש וכן אמר חדוש הוא[ד] אלא הוא אומר שאנחנו מצאנו דין האיש האוכל יותר קל מדין הדבר הטמא הנאכל לפי שאוכלים טמאים מטמאים בכביצה והאוכל כביצה מאוכלים טמאים הוא טהור

עד

א) מ"ו. ב) טבול יום פ"ב מ"ב. ג) פ"א הל' ג' ע"ש. ד) עיין חולין ל"ד א'.

טאהר חתי יאכל כחצי פרס כמא בינא פי אול הד֗ה אלמסכתא. פיקול ר' יהושע אן מן אכל אוכל ראשון ירג֗ע שני ואמא עלה֗ קולה אן מן אכל אוכל שני יציר שני ולם יחט֗ה מנזלה֗ לאנא וג֗דנא משקין טמאים תג֗על אלאכלים שני לטומאה אד֗א דנאת מנהא ואן כאנת תלך אלמשקין קד אנתג֗סת בשני לטומאה כמא בינא פי אלצדר והד֗א הו מעני קולהם פי תעליל ד֗לך שהשני עושה שני על ידי משקין. ואנמא פעל ר' יהושע הד֗א וג֗על אוכל שני שני ותעלמה מן תוסט אלמשקין במא ד֗כרנא ללעלה֗ אלתי באנת פי גמר שבת וד֗לך אנא לו ג֗עלנא אוכל אוכל שני שלישי לבאן לא יפסול את התרומה לאן אלשני הו אלד֗י יפסול כמא בינא מראת ונחן קד ג֗עלנא מן שמונה עשר דבר שנזרו אן יכון אלד֗י יאכל אוכל שני יפסול את התרומה כ֗שיתנא אן יאכל אוכל שני ת֗ם ישרב עליה משקה תרומה והו באקיא פי פמה פינתג֗ס אלמשקה עלי מא אצלנא אן אלשני ינג֗ס אלמשקה וירדה תחלה פלד֗לך גזרו עלי אוכל אוכל שני אן יפסול את התרומה ולים יפסול אלא אן כאן שני כמא תבין מראת. ת֗ם קאל אן מן אכל אוכל שלישי ירג֗ע שני למעני אלקודש פקט לאנה אד֗א נגע בקודש ירדה שלישי ולא נחסבה שני לתרומה חתי נקול אנה אד֗א נגע בתרומה פסלה כמא יפעל אלשני בל אד֗א נגע בתרומה הד֗א אלד֗י אכל אוכל שלישי לא פסלה מת֗ל לו נגע בה אוכל שלישי אלד֗י אינו פוסל לגירה כמא תבין. ת֗ם בין וקאל אן הד֗א אלאוכל שלישי אלד֗י קלנא אן מן אכלה ירג֗ע שני לקודש ושלישי לתרומה הוא שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה לאן אלחולין נפסהא לא יוג֗ד פיהא שלישי בוג֗ה כמא יבין פי הד֗א אלפרק. ומעני קולהם פי כל מוצ֗ע שנעשו על טהרת הקודש או על טהרת התרומה מא אנא ואצפה. וד֗לך אן כאן אלפצ֗לא אלוריעון אד֗א ארדוא אן יתסבבוא פי אלאנעזאל ען ג֗מהור אלעואם

חתי

עד שיאכל כחצי פרס כמו שבארנו בראשון מזאת המסכתא. ואמר ר' יהושע שהאוכל אוכל ראשון יעשה שני והטעם באמרו שהאוכל אוכל שני נעשה שני ואיננו יורד במדרגה מפני שמצאנו משקין טמאים עושים האוכלים שני לטומאה אם נגעו בהם אף על פי שאלו המשקין כבר נטמאו בשני לטומאה כמו שבארנו בפתיחה וזהו ענין אומרם[ס] ליתן טעם לזה שהשני עושה שני על ידי משקין. ולא פסק ר' יהושע כן ועשה אוכל שני שני ולמד אותו מדין שהשני עושה שני על ידי משקין כמו שזכרנו אלא מפני הטעם המבואר בגמר שבת[ע] שאילו שמנו אוכל אוכל שני שלישי לא היה פוסל את התרומה לפי שהשני לבדו יפסול כמו שבארנו כמה פעמים ואנחנו כבר מנינו זה בי"ח דבר שנזרו שהאוכל אוכל שני יפסול את התרומה שאנו חוששין שמא יאכל אוכל שני ואחר זה ישתה עליו משקה של תרומה בעוד שהאוכל נשאר בפיו ויטמא המשקה על מה שהשרשנו שהשני מטמא המשקה ויעשהו תחלה לפיכך גזרו על האוכל אוכל שני שיפסול את התרומה ואינו פוסל אלא אם היה שני כמו שבארנו הרבה פעמים. אחר זה אומר שהאוכל אוכל שלישי נעשה שני לענין קודש לבדו לפי שאם נגע בקודש יעשהו שלישי ולא נחשבהו שני לתרומה עד שנאמר שאם נגע בתרומה פסלה כמו שיעשה השני אבל אם נגע בתרומה זה שאכל אוכל שלישי לא פסלה כמו שאינו פוסל זולתו אילו נגע בה אוכל שלישי כמו שהתבאר. ועוד באר ואמר שזה האוכל שלישי אשר אמרנו עליו שהאוכל אותו נעשה שני לקודש ושלישי לתרומה הוא שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה לפי שבחולין עצמם לא נמצא בהם שלישי כלל כמו שהתבאר בזה הפרק. וענין אמרם בכל מקום שנעשו על טהרת הקודש או על טהרת התרומה מה שאומר לך. וזה שהחסידים התמימים אם רצו למצא

להם

ס) שם. ע) י"ד א'.

חתי לא יטאעמונהם ולא ישארבונהם למא פי דׄלך מן אלכׄיר עלי מא ינפהם מן כלאמנא פי אבות פילזמון אנפסהם באן יאכלו חוליהם בטהרה. פאדׄא כאן אוכל על טהרת התרומה פינזל תלך אלחולין כאנהא תרומה למעני אלנׄגאסהׄ ואלפסאד ואן כאן אוכל על טהרת הקדש פינזלהא כאנהא קודש וקד בינא מן דׄלך טרף פי מסכת חגיגה. ובדׄלך תבין פי אכׄר מסכת פרה אן קד תעמל חולין איצׄא על טהרת החטאת אעני פרה אדומה. ומעלום אן שלישי של תרומה פסול פאן אכל שלישי שבחולין שנעשו על טהרת תרומה ירגׄע שני לקודש לאן בין אלקודש ואלתרומה דרגׄהׄ כמה יבין ואדׄא נגע בקודש רדה שלישי ולא ירגׄע שני לתרומה ואנמא הו הדׄא אלאנסאן מתׄל אוכל שלישי נפסה אלדׄי הו פסול ולא יפסול גירה. פיכון תקדיר הדׄה אלמשנה ותביינהא הכדׄא האוכל אוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה נעשה שני לקודש ואינו שני לתרומה אלא שלישי. פקד באן לך מן כלאם ר׳ יהושוע אן מן אכל שלישי של הולין שנעשו על טהרת תרומה צאר פסול לתרומה אעני אנה לא יגוז לה אכלהא אמא אדׄא נגע בתרומה אינו פוסל אותה והדׄא אלחכם בעינה פי מן יאכל שלישי של תרומה עצמה אעני אנה פסול לאכול את התרומה ואינו פוסל את התרומה במגע כמא יפסול אותה האוכל אוכל שני והכדׄא בין אלתלמוד פי גׄמיע הדׄא אלקול פי גמר חולין פאחפטׄ הדׄה אלאצול למא סיאתי וכן להא פאכרא והלכה כר׳ יהושע.

להם דרך להפריש עצמם מן המון העם עד שלא יאכלו ולא ישתו עמהם מפני שזה טוב להם כמו שיובן ממה שאמרנו באבות[א] היו מחייבין עצמן שיאכלו הוליהם בטהרה. הנה אם היה האוכל על טהרת תרומה יעשו אלו החולין כאילו הם תרומה לענין טומאה ופיסול ואם היה האוכל על טהרת הקדש אלו החולין יהיו במדרגת קודש וכבר בארנו קצת מזה במסכת חגיגה[ב]. וכן התבאר באהרון[ג] ממסכת פרה שלפעמים נעשו הולין גם כן על טהרת החטאת רוצה לומר פרה אדומה. וידוע ששלישי של תרומה פסול ואם אכל שלישי שבחולין שנעשו על טהרת תרומה נעשה שני לקודש לפי שיש מעלה בין הקודש והתרומה כמו שיתבאר ואם נגע בקודש עושה אותו שלישי ולא נעשה שני לתרומה וזה האיש אינו אלא כמו אוכל שלישי עצמו שהוא פסול ולא יפסול זולתו. ולפיכך זה שיעור זאת המשנה וכן פירושה האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה נעשה שני לקודש ואינו שני לתרומה אלא שלישי. וכבר התבאר לך ממאמר ר׳ יהושע שמי שאכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה נעשה פסול לתרומה רוצה לומר שאינו מותר לו לאכלה אבל אם נגע בתרומה אינו פוסל אותה וזהו הדין בעצמו באוכל שלישי של תרומה עצמה רוצה לומר שהוא פסול לאכל את התרומה ואינו פוסל את התרומה במגע כמו שיפסול אותה האוכל אוכל שני וכן באר התלמוד כל זה המאמר בגמר חולין[ד] ושמור אלו השרשים למה שיבא וזכור אותם והלכה כר׳ יהושע.

ג הראשון שבחולין טמא ומטמא השני פסול ולא מטמא והשלישי נאכל בנזיד הדמע:

קד בינא פי צדר הדׄא אלסדר אן כל טעאם נגׄס ולא ינגׄס גירה יסמיה פסול פאעלם דׄלך ואעלם איצׄא אן אלדׄי ינגׄס הדׄא אלדׄי יתסמי פסול יקאל לה פוסל

פוסל

כבר בארנו בפתיחת זה הסדר שכל אוכל טמא ולא יטמא זולתו נקרא פסול ודע זה ודע גם כן שהמטמא זה הנקרא פסול הוא אשר יאמר בו פוסל ואל יהיה

לך

א) פ״ד מ״ה. ב) פ״ב מ״ז. ג) מ״ז. ד) ל״ד א׳ ב׳.

פלא תשכל עליך הד׳ה אלאסמיאת ולא יכ׳תלט לך פסול בפוסל ותעלמנא אן אלשני שבחולין נג׳ס מן קולה וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואותו תשבורו ואלשרץ אב הטומאה ואלכלי ראשון ואלשי אלד׳י יכון תוכו מן אלאכלין שני וקאל תעאלי יטמא ולא יכון פי אלחולין שלישי בוג׳ה וניץ אלגמר אין שני עושה שלישי בחולין וקד ד׳כרנא ד׳לך פי כ׳אמס שוטה פקולה הנא השלישי אנמא הו בחולין שנעשו על טהרת התרומה וכד׳א יבין מן גמר חולין. ונזיד הדמע הוא אלטביך׳ אלד׳י יכון פיה אלתרומה אלתי אסמהא דמע כמא קאל מלאתך ודמעך וקד אשתרט אלתלמוד פי הד׳א אלטביך׳ שרטא והו אן לא יכון מן אלתרומה פי ד׳לך אלטביך׳ קדר יג׳י מנהא כזית בכדי אכילת פרס ולד׳לך ג׳אז לקלה מקדאר אלתרומה אמא אן כאנת אלתרומה אכ׳תר מן הד׳א פלא יחל אכל ד׳לך אלטעאם באוכל שלישי לאנא קד בינא פי אלהלכה אלתי קבל הד׳ה אן מן אכל שלישי שבחולין שנעשו על טהרת התרומה לא יג׳וז לה אכל אלתרומה ועלי אנה לא יפסול אותה בנגיעה. ופי ת׳אני עשר זבחים קאלוא שלישי של תרומה עצמו אסור לאכול ומותר ליגע באכילה עבוד רבנן מעלה בנגיעה לא עבוד רבנן מעלה פאחפט׳ הד׳ה אלאצול.

לך ספק באלו השמות ולא תחליף פסול בפוסל ולמדנו ששני שבחולין טמא מאמרו א) וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואותו תשבורו והשרץ אב הטומאה והכלי ראשון והדבר אשר יהיה בתוכו מן האוכלין שני ואמר יתברך יטמא ואין בחולין שלישי כלל ולשון הגמר ב) אין שני עושה שלישי בחולין וכבר זכרנו זה בחמישי ג) משוטה ולפי זה אמרו כאן השלישי לא יתכן אלא בחולין שנעשו על טהרת התרומה וכן יתבאר בגמר חולין ד). ונזיד הדמע הוא הנזיד אשר יש בו תרומה ונקראת דמע כמו שאמר ה) מלאתך ודמעך וכבר התנה התלמוד ו) בזה הנזיד תנאי שלא יהיה בזה הנזיד מסנה שיעור כזית בכדי אכילת פרס ולפיכך הוא מותר למיעוט שיעור התרומה אבל אם היתה התרומה יותר נראית מזה אינו מותר לאכול זה הנזיד באוכל שלישי לפי שכבר בארנו בהלכה אשר לפני זאת שמי שאכל שלישי שבחולין שנעשו על טהרת התרומה אינו מותר לו לאכול בתרומה אף על פי שלא יפסול אותה בנגיעה. ובשנים עשר ז) מזבחים אמרו שלישי של תרומה עצמה אסור לאכול ומותר ליגע באכילה עבוד רבנן מעלה בנגיעה לא עבוד רבנן מעלה ושמור אלו השרשים.

ד הראשון והשני שבתרומה טמאים ומטמאים השלישי פוסל ולא מטמא והרביעי נאכל בנזיד הקדש:

ג׳עלנא אלשני יפסול שלישי בתרומה למא וג׳דנא אלנץ חרם עלי טבול יום אכל אלתרומה והו קולה ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים וסמאה אללה טמא והו קולה במים יבא וטמא עד הערב וטהר וקד עלמת אן שכבת זרע מן אבות הטמאות ובעל קרי ראשון כמא בינא פי אול אלסדר וסיג׳י נץ פי אחר זבים בעל קרי כמגע

שרץ

אמרנו שהשני יפסול שלישי בתרומה לפי שמצאנו שהתורה אסרה לטבול יום לאכול בתרומה וזהו אמרו ח) ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים והשם קראו טמא באמרו ט) במים יבא וטמא עד הערב וטהר. וכבר ידעת ששכבת זרע מן אבות הטומאות ובעל קרי ראשון כמו שבארנו בתחלת הסדר והלכה תבא באחרון י) מזבים

בעל

א) ויקרא י״א ל״ג. צ״ל וכל כלי חרש. ב) חולין ל״ג א׳. ג) מ״ב. ד) ל״ה א׳. ה) שמות כ״ב כ״ח. ו) חולין ל״ה א׳. ז) צ״ט ב׳. ח) ויקרא כ״ב ז׳. עי׳ ברכות ב׳ א׳. ט) שם י״א ל״ב. י) מו״א.

שרץ פאד׳א טבל אנחט דרג׳ה מן אלטומאה ורג׳ע שני ולכנה מע ד׳לך סמאה טמא וחרם עליה אלתרומה פהו יפסול את התרומה וירדהא שלישי ולד׳לך שלישי בתרומה פסול אמא אלרביעי פהו טהור ולד׳לך יג׳וז אכלה בנזיד הקדש לאנא לו אכל שלישי שבתרומה רג׳ע שני לקדש כמא תקדם.

בעל קרי כמגע שרץ ואם טבל יורד מדרגה אחת בטומאתו ויהיה שני אבל עם כל זה קרא אותו טמא ונאסר עליו לאכול בתרומה הנה הוא יפסול את התרומה ויעשה אותה שלישי ולכן שלישי בתרומה פסול אבל הרביעי טהור ומפני זה מותר לו לאכול בנזיד הקדש לפי שאפילו אם אכל שלישי שבתרומה יהיה שני לקדש כמו שקדם.

ה הראשון והשני והשלישי שבקדש טמאין ומטמאין הרביעי פסול ולא מטמא החמישי נאכל בנזיד הקדש:

מן אלאצול אלתי תקדמת אן מחוסר כפורים יחל לה אכל אלתרומה ולא יאכל אלקדשים חתי יביא כפרתו לקולה וכפר עליה הכהן וטהרה וקאלוא טהרה לאכל בזבחים. וקד בינא אן פי אלתורה בביאן כון שני שבחולין טמא והו קולה כל אשר בתוכו יטמא וקאל פי לחום אלקדשים והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף וקולה בכל טמא ד׳כל תחתה שני לטומאה אלד׳י נץ אלכתאב פיה אנה טמא כמא בינא והד׳א אללחם אד׳א נגע בשני פירג׳ע שלישי ואמר אללה בחרקה לכונה נג׳ס פקד וג׳דנא נץ אלתורה אן שלישי בקודש טמא וקלנא איצ׳א אד׳א כאן מחוסר כפורים אלד׳י הו מותר בתרומה אסור בקדש פכיף אלשלישי אלד׳י הו פסול בתרומה לא אקל מן אן יפסול רביעי בקודש והד׳א הו קולהם למדנו שלישי לקודש מן התורה רביעי מקל וחומר. וכמא אן אלד׳י יאכל שלישי של תרומה אסור לאכול תרומה ואן כאן לא ינג׳ס שלישי בתרומה לגירה בנגיעה עלי מא בינא כד׳לך איצ׳א אלד׳י יאכל רביעי של קודש פסול ולא יג׳וז לה אכל אלקודש ולד׳לך לם יבח אכל נזיד הקודש אלא בחמישי לא ברביעי אנה ענד אכל אלרביעי יפסול גופו ולא יחל לה אכל נזיד הקדש. ולם נקל הנא מת׳ל מא קלנא פי אלתרומה אנה אד׳א לם יכן כזית בכדי אכילת פרס ג׳אז לה ד׳לך לאן

ללקודש

מן השרשים אשר קדמו הוא שמחוסר כפורים מותר לאכל בתרומה ולא יאכל בקדשים עד שיביא כפרתו באמרו[א] וכפר עליה הכהן וטהרה אמרו[ב] טהרה לאכל בזבחים. וכבר בארנו שבתורה מבואר שהשני בחולין טמא וזהו אמרו[ג] כל אשר בתוכו יטמא ואמר בבשר הקדשים[ד] והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף ואמרו[ה] בכל טמא להביא שני לטומאה אשר פירש בו הכתוב שהוא טמא כמו שבארנו ואם נגע זה הבשר בשני נעשה שלישי וצוה השם לשרפו לפי שהוא טמא הנה כבר מצאנו לשון התורה ששלישי בקודש טמא ואמרנו גם כן שאם היה מחוסר כפורים שהוא מותר בתרומה אסור בקודש וכל שכן שלישי שהוא פסול בתרומה שלכל הפחות יפסול רביעי בקדש וזהו אמרם[ו] למדנו שלישי לקודש מן התורה רביעי מקל וחומר. וכמו שהאוכל שלישי של תרומה אסור לאכול תרומה אף על פי ששלישי של תרומה אינו מטמא זולתו בנגיעה כמו שבארנו כמו זה גם כן האוכל רביעי של קודש פסול ואינו מותר לו לאכול בקודש ולכן לא התיר נזיד הקודש ברביעי אלא בחמישי לפי שבעת שהוא אוכל רביעי יפסל גופו ואינו מותר לו לאכל נזיד הקודש. ולא אמרנו כאן מה שאמרנו בתרומה שאם אין בנזיד כזית בכדי אכילת פרס מותר לפי שלקודש מעלה

בשני

א) ויקרא י״ב ח׳. ב) ספרא תזריע פ״ג הל׳ ו׳. ג) ויקרא י״א ל״ג. ד) שם ז׳ י״ט. ה) פסחים י״ח ב׳ וע״ש בפירוש ר״ח. ובמ״ת אבות הטומאות פרק י״א הל׳ ד׳. ו) פסחים שם.

ללקודש מעלה יתרה על התרומה פי אשיא כתירה כמא באן פי תׄאני חגיגה והדׄא אלקודש אלמדׄכור הנא הו לחום אלקדשים וכבז אלקדשים ופי אלתוספתא באיזה קדש אמרו בקדשי מקדש המקודשין כגון חלות תודה ורקיקי נזיר שנשחט עליהם הזבח והמנחות שקדשו בכלי אבל חלות תודה ורקיקי נזיר שלא נשחט עליהן הזבח והמנחות שלא קדשו בכלי אינן לא כקדש ולא כחולין אלא הרי הן כתרומה והשרץ מטמא שנים ופוסל אחד בהם. והנאך קיל איצׄא החלה והבכורים ותשלומי תרומה וחמשה הרי הן כתרומה הטבל והמדומע וגדולי תרומה ומעשר שני הרי הן כחולין אמא מעשר ראשון פקד תקדם לך אכׄתלאפהם פיה פי תׄאדי עשר פרה.

יתרה על התרומה בדברים רבים כמו שמבואר בשני[א] מחגיגה וזה הקודש הנזכר כאן הוא בשר הקדשים ולחם הקדשים. ובתוספתא[ב] באיזה קודש אמרו בקדשי מקדש המקודשין כגון חלות תודה ורקיקי נזיר שנשחט עליהם הזבח והמנחות שקדשו בכלי אבל חלות תודה ורקיקי נזיר שלא נשחט עליהן הזבח והמנחות שלא קדשו בכלי אינן לא כקודש ולא כחולין אלא הרי הן כתרומה והשרץ מטמא שנים ופוסל אחד בהם. ושם נאמר גם כן החלה והבכורים ותשלומי תרומה וחמשה הרי הן כתרומה הטבל והמדומע וגדולי תרומה ומעשר שני הרי הן כחולין ומעשר ראשון כבר קדמו לך מהלקותם בו באחד עשר מפרה.

ו השני שבחולין מטמא משקה חולין ופוסל לאכלי תרומה השלישי שבתרומה מטמא משקה קדש ופוסל לאכלי קדש שנעשה לטהרת הקדש אבל אם נעשה לטהרת תרומה מטמא שנים ופוסל אחד בקדש:

קד תבין פי גמר חולין אנה יריד בקולה הנא שנעשה לטהרת הקדש חולין שנעשו על טהרת הקדש פקאל אן הדׄא אלאוכל שלישי אדׄא נגע ברביעי של קודש פסלו וירדה פסול כמא תקדם וכדׄלך אם נגע בחולין שנעשו על טהרת הקודש. והדׄה הי משנה ראשונה אלתי תקול חולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש דאמו פי גׄמיע אלאשיא וקד בינא פי תׄאני הגיגה אן דׄלך פי שש מעלות אלאולי פקט ואמא חמש אחרונות והי הכלי המצרף מה שבתוכו לקדש הרביעי בקדש פסול היד מטמאה את חברתה בקדש אין אוכלין אוכלים נגובים בידים מסואבות בקדש אונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקדש פאן אלקדש וחדה אכׄתץ בהא דון חולין שנעשו על טהרת הקדש. פקד באן לך אן הרביעי אינו פסול בהן וכדׄלך אלשלישי ואנמא הי פי מעני מגע טמאות בחולין סוי כמא באן פי אכׄר נדה וכל מא תגׄד פי אלמשנה מן דׄכר

אלשלישי

וכבר בארנו בגמר חולין[ג] שרצה באמרו כאן שנעשה על טהרת הקודש חולין שנעשו על טהרת הקודש ואמר שזה האוכל שלישי אם נגע ברביעי של קודש פסלו ויעשהו פסול כמו שקדם וכמו כן אם נגע בחולין שנעשו על טהרת הקודש. וזאת היא משנה ראשונה שאמרה חולין שנעשו על טהרת הקודש כקודש דאמו לכל הדברים[ד]. וכבר בארנו בשני[ה] מחגיגה שזהו בשש מעלות הראשונות לבדן אבל חמש אחרונות והן הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש הרביעי בקודש פסול היד מטמאה את חברתה בקדש אין אוכלין אוכלין נגובים בידים מסואבות בקדש אונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקדש הקודש לבדו הוא מיוחד בהן ולא חולין שנעשו על טהרת הקודש. הנה כבר מבואר לך שהרביעי אינו פסול בחולין וכן השלישי ואינו דומה לקודש אלא לענין מגע טמאות בחולין[ו] כמו שמבואר באחרון מנדה[ז] וכל מה שתמצא נזכר

במשנה

א) מ״ו. ב) פ״א הל׳ ט״ו ע״ש. ג) ל״ה ב׳. ד) נדה ע״א ב׳. ה) מ״ז. ו) ר״ל לחולין. ז) ע״א ב׳.

אלשלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש הי משנה ראשונה. תׄם בין וקאל אן הדׄא אלדׄי קלנא אן שלישי שבתרומה עושה רביעי בקדש אנמא דׄלך שלישי של תרומה עצמה אמא שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה פלא ינגס אלקדש אדׄא נגע בו לאן חולין שנעשו על טהרת התרומה אנמא יוגׄד פיהא אבדא שנים טמאין ואחד פסול ולו בקדש ולא תתעדי מנהא אלטומאה לאוכל רביעי ראסא והדׄא הו מעני קולה אבל אם נעשה לטהרת תרומה מטמא שנים ופוסל אחד בקדש. מתׄאל דׄלך אן יכון אוכל ראשון של חולין שנעשו על טהרת התרומה קד נגׄע באכלין של קדש פהו יגׄעלהא שני ותכון טמאים פאן אנצׄמת תלך אלאכלים באכלי קדש איצׄא פאן דׄלך אלאוכל יציר פסול ולא ינגׄס גירה ועלי אנה קדש אדׄ ואצל אנתגׄאסה אנמא הו מן חולין שנעשו על טהרת התרומה פלא תתעדי אלטומאה מנהא גיר אלי אלשלישי ולו כאן אלשני ואלשלישי אלדׄי תעדאת להמא אלטומאה קודש. פאפהם הדׄא אלמעני אנה פי נהאיה מן אלעוץ פיכון תקדיר הדׄא אלכלאם לנזיד אלמעני ביאנא הכדׄא השלישי שבתרומה מטמא משקה קדש ופוסל אכלים של קדש ושל הולין שנעשו על טהרת הקדש במה דברים אמורים בתרומה עצמה אבל חולין שנעשו על טהרת תרומה שנים טמאין והשלישי פסול ואפילו היה השני והשלישי קדש אינו עושה רביעי בקודש הואיל והראשון של הולין שנעשו על טהרת התרומה פאפהם הדׄא וכן דׄאכרא לכלאמנא פי טומאת משקין פי צדר הדׄא אלסדר.

במשנה השלישי בחולין שנעשו על טהרת הקודש הוא במשנה ראשונה. אחר זה באר ואמר שמה שאמרנו השלישי שבתרומה עושה רביעי בקדש אין זה אלא שלישי של תרומה עצמה אבל שלישי של הולין שנעשו על טהרת תרומה אינו מטמא הקדש אם נגע בו מפני שבחולין שנעשו על טהרת התרומה לא נמצא לעולם אלא שנים טמאין ואחד פסול ואפילו בקדש ומאילו החולין הטומאה אינה עוברת לאוכל רביעי כלל וזה ענין אמרו אבל אם נעשה לטהרת תרומה מטמא שנים ופוסל אחד בקדש. המשל בזה שאוכל ראשון של חולין שנעשו על טהרת התרומה אם נגע באוכלין של קדש הוא עושה אותן שני ויהיו טמאים ואם נגעו אלו האוכלין באוכלי קדש גם כן זה האוכל יהיה פסול ואינו מטמא זולתו אף על פי שהוא קדש הואיל ותחלת הטומאה לא היתה אלא מן הולין שנעשו על טהרת התרומה והטומאה אינה עוברת מהם אלא אל השלישי אף על פי שהיו השני והשלישי אשר הטומאה עברה אליהם קדש. והבן זה הענין שהוא סתום מאד ויהיה שיעור זה המאמר להוסיף ביאור ענינו כן השלישי שבתרומה מטמא משקה קדש ופוסל אוכלים של קדש ושל חולין שנעשו על טהרת הקדש במה דברים אמורים בתרומה עצמה אבל הולין שנעשו על טהרת תרומה שנים טמאין והשלישי פסול ואפילו היה השני והשלישי קדש אינו עושה רביעי בקדש הואיל והראשון של חולין שנעשו על טהרת התרומה והבן זה וזכור מאמרנו בטומאת משקין בפתיחת זה הסדר.

ז רבי אלעזר אומר שלשתן שוין הראשון שבקדש ושבתרומה ושבחולין מטמא שנים ופוסל אחד בקדש מטמא אחד ופוסל אחד בתרומה ופוסל את החולין. השני שבכלן מטמא אחד ופוסל אחד בקדש מטמא משקה חולין ופוסל לאכלי הרומה. השלישי שבכלן מטמא משקה קדש ופוסל לאכלי קדש:

הדׄא כלה כלאם בין וצׄאהר אלא פצל ואחד מנה והו אלדׄי כׄאלף פיה ר׳ אלעזר והו

כל הלכה הזאת מבוארת ומפורשת חוץ מחלק אחד אשר ר׳ אלעזר חולק בו וזהו אמרו

פרק שלישי.

א הרוטב והגריסין והחלב בזמן שהן משקה טופח הרי אלו תחלה קרשו הרי אלו שניים חזרו ונמחו כביצה מכוון טהור יתר מכביצה טמא שכיון שיצאת טיפה הראשונה ניטמאת בכביצה:

קד בינא מראת אן אלמשקין תחלה לעולם ולו אנתג̇סת באוכל שני. וקד שרחנא אן רוטב אלמרק אלד̇י אד̇א ג̇מד רג̇ע שבה אלג̇רא. וגריסין טביך̇ אלפול ומן שאנה איצ̇א אנה אד̇א ברד ג̇מד וכד̇לך̇ אללבן אד̇א בקי מדה̇ ג̇מד. פאד̇א כאן אחדי הד̇ה̇ אלמאיעאת אלתי מן שאנהא אן תג̇מד אד̇א בקאת קד אכ̇ד̇ פי אלתג̇מד ובקי פיהא מן אלרטובה̇ מקדאר מא יג̇רי אליד פהי במנזלה̇ אלמשקין פאד̇א אנתג̇סת צארת תחלה. פאד̇א ג̇מדת בעד אנתג̇אסהא וכמל ג̇מאדהא רג̇עת שניים לאנהא חיניד̇ אוכל והי מת̇ל אוכל שנגע במשקה טמא אלד̇י הו שני כמא תבין. פאן אנעכס אלחאל ואנתג̇סת והי ג̇אמדה̇ וצארת שני ת̇ם אכ̇ד̇ת פי אלתמיע בעד הצ̇ולהא שני לטומאה פפי ד̇לך̇ תקסים. אן כאן אלשי אלג̇אמד בג̇מלתה כביצה מכוון ת̇ם תמיע פאן ד̇לך̇ אלמאיע טהור לאנה משקין לם תנתג̇ס בשי לאן אלאוכל אלד̇י כאן אנתג̇ס קד תג̇ירת צורתה. ואן כאן הד̇א אלאוכל שני אלג̇אמד אכת̇ר מכביצה פאן ג̇מיע אלמשקה אלמאיע מנה טמא ואד̇א תמיע אלכל צאר משקין טמאין לאן ענד מא אכ̇ד̇ פי אלתמיע אול נקטה̇ תמיעת אנתג̇סת באלאוכל שני אלד̇י אנפצלת מנה לאנה בקי מנה ג̇אמד כביצה בעד כ̇רוג̇ הד̇ה̇ אלנקטה̇ וקד אצלנא אן כביצה מן אוכלים טמאים ינג̇ס אלמשקין אד̇א נגע בהן וכל מא יתמיע בעד ד̇לך̇ יכ̇תלט בתלך̇ אלמשקין טמאים אלתי כ̇רג̇ת אולא והד̇א הו מעני קולה שכיון שיצאת טיפה הראשונה נטמאת בכביצה.

כבר בארנו הרבה פעמים שהמשקין תחלה לעולם אף על פי שנטמאו באוכל שני. וכבר פרשנו שהרוטב הוא המרק אשר אם קרש הוא דומה לדבק. וגריסין תבשיל של פולין אשר מדרכו גם כן שיקרוש אם נתקרר וכמו זה החלב אם ישהה איזה זמן יקרוש. ואם התחיל לקרוש אחד מאלו הדברים הלחים אשר מדרכם לקרוש אחר ששהו ונשאר בהן מן הלחות שיעור טופח יד הנה הם במדרגת משקין ואם נטמאו יהיו תחלה. ואם קרשו אחר שנטמאו ונשלמה קרישתן יעשו שניים לפי שאז הם אוכל והם כמו אוכל שנגע במשקה טמא שהוא שני כמו שהתבאר. ואם היה הענין בהפך ונטמאו בעת קרישתן ונהיו שני ואחר זה התחילו להמחה אחר שנעשו שני לטומאה הנה יש בזה הפרש. אם יש בדבר הקרוש כולו כביצה מכוון ואחר זה נמחה זה הנמחה טהור לפי שהוא משקה שלא נטמא בדבר מפני שהאוכל אשר כבר נטמא נשתנה צורתו. ואם היה זה האוכל שני הקרוש יותר מכביצה כל המשקה הנמחה ממנה טמא ואם נמחה הכל נעשה משקין טמאין לפי שכאשר התחיל להמחה הטיפה הראשונה שנמחת נטמאת באוכל שני אשר ממנו נפרדה לפי שנשאר ממנו קרוש כביצה אחר שיצאת ממנו זאת הטיפה וכבר השרשנו שכביצה מן אוכלין טמאין מטמא משקין אם נגע בהן וכל הנמחה אחר זה התערב באלו המשקין טמאין אשר יצאו בתחלה וזהו ענין אמרו שכיון שיצאת טיפה הראשונה נטמאת בכביצה.

ב רבי מאיר אומר השמן תחלה לעולם וחכמים אומרים אף הדבש רבי שמעון השזורי אומר אף היין. גוש של זיתים שנפל לתנור והוסק כביצה מכוון טהור יתר מכביצה טמא שכיון שיצאת טיפה הראשונה ניטמאת בכביצה אם היו פרודין א) אפילו הן סאה טהור.

מעני קולה תחלה לעולם אנה אדׂא נטמא תׂם גמד בעד דׂלך תׂם תמיע תׂם גמד תׂם תמיע ולו כאן דׂלך אלף מרה פאנה תחלה פי כל חאל מנהא סוי גאמד או מאיע כמא כאן אולׂא לאן גמאדהא ליס גמאד חקיקי ומשקה ינחסב ולו פי האל אלגמד. ותפסיר גוש אלגסד אלמתלזזן וגוש עפר כל עצמ ג) ואלמעני הנא אן תכון גמלה מן זיתון טמא מגתמעה מנצׂמה גסד ואחד. וקד אצלנא פי אלצדר ובינא אן אכלים טמאים לא תנגס אלכלים ואן משקין טמאין תנגס אלכלים ותבין איצׂא פי כלים אן משקין טמאין תנגס אלתנור באויר. פאדׂא כאן יתר מכביצה ענד מא יכׂרג אלדהן בחרארה אלנאר ינתגס בכביצה אלבאקי מן לחם אלזיתון קבל אחתראקה ותציר משקין טמאין ותנגס אלתנור לחצולהא פי הואה. הדׂא אדׂא כאן מגתמע אמא אן כאן אלזיתון חבוב מפתרקה או אגזא ליס פי כל גז כביצה ולו כאנת אי קדר כאנת פליס ינתגס אלתנור לאן אלדהן אלדׂי יכׂרג יחתאג אן יגע בו כביצה אוכל טמא ויכון דׂלך מתצל וחיניד ינגסה ואין הלכה כר׳ שמעון שזורי.

ענין אמרו תחלה לעולם הוא שאם נטמא ואחר זה קרש וחזר נמחה ואחר זה קרש וחזר ונמחה ואפילו היה זה אלף פעמים הוא תחלה באיזה אופן שיהיה בין קרוש ובין נמהה כמו שהיה בראשונה לפי שקרישתו אינה קרישה באמת ונחשב למשקה אפילו בעת הקרישה. ופירוש גוש הגוף המדובק וגוש עפר ב) וענינו כאן שכל הזיתים מקובצים אגודים מחוברים לגוף אחד. וכבר השרשנו בפתיחה ובארנו שאוכלים טמאים אינם מטמאין כלים ושמשקים טמאים מטמאין כלים והתבאר גם כן בכלים שמשקין טמאין מטמאין התנור באויר. הנה אם היה הגוש יתר מכביצה בעת שהשמן יוצא בהמימות האש נטמא בכביצה הנשאר מגוף הזית קודם שריפתו ויהיו משקין טמאין ויטמאו התנור להיותן באוירו. זהו אם היו מחוברין יחד אבל אם היו גרגירי זיתים פירורים או אם אין בחלק מחלקיו בכביצה אפילו היו באיזה שיעור שיהיה לא נטמא התנור מפני שהשמן היוצא צריך שיגע בו כביצה אוכל טמא ושיהיה זה האוכל מחובר ואז יטמאהו ואין הלכה כר׳ שמעון שזורי.

ג טמא מת שסחט זיתים וענבים כביצה מכוון טהור ובלבד שלא יגע במקום המשקה יתר מכביצה טמא שכיון שיצאת טיפה הראשונה ניטמאת בכביצה אם היה זב או זבה אפילו גרגר יחידי טמא שכיון שיצאת טיפה הראשונה ניטמאת במשא. זב שחלב את העז החלב טמא שכיון שיצאת טיפה הראשונה ניטמאת במשא:

אדׂא כנת דׂאכרא ללאצול אלמתקדם שרחהא של ופהמת מא תקדם מן אלשרח פהדׂא כלאם בין ואנמא יחתאג אלי מערפה אצל ואחד פקט. והו אן אלזב ואשבאהה אעני זבה נדה ויולדת ינגס כל מא ינקלה ואן לם ינצׂם בה בל ינגסה במשא וסוי פי דׂלך אלאוכלים

אם אתה זוכר את השרשים אשר קדם פירושם והבנת פירוש מה שקדם זאת הלכה כולה היא מבוארת ואין אתה צריך אלא לדעת שורש אחד בלבד. וזהו שהזב והדומה לו רצונו לומר זבה נדה ויולדת יטמאו כל מה שישאו אף על פי שאין נוגעין בו

א) עיין תוי״ט. ב) איוב ז׳ ה׳. ג) כן הוא בכתבי יד ואולי ענינו כל עצמותי לבאר מלות וגוש עפר ואלו השתי מלות חסרות בהעתקה הנדפסת.

אלאכלים ואלמשקין במא סנבין פי אבר זבים.

בו אבל יטמאו במשא והאוכלים והמשקין שוין בזה כמו שנבאר באחרון(א) מזבים.

ד כביצה אכלין שהניחן בחמה ונתמעטו וכן כזית מן המת וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ כזית פגול כזית נותר כזית חלב הרי אלו טהורין ואין חייבין עליהן משום פגול נותר וטמא. הניחן בגשמים ונתפחו טמאין וחייבין עליהן משום פגול נותר וטמא:

מעלום אן אלשמס תפני רטובה אלאגסאם והגפפהא פלדלך תצמר ואלמא ירטבהא וירביהא ויזיד פי עטמהא. פאעלמך הנא אצלא והו אן אלשיעורין כלהא אנמא יראעי פיהא מקדאר אלעטם ולא ילתפת ללתלכל ואלתכאתף ולא למעני אלטומאה ולא למעני אלאסור ואלהתר. ושרח נתפחו אנתפכת יעני רבוהא ועטמהא.

ידוע שהשמש ממעט לחות הגופות ומיבשם ולכן יצמקו והמים ילהלחו הגופות וינפחום ויוסיפו על כמותם. ואודיעך כאן שורש והוא שבכל השיעורין לא נעיין אלא על שיעור גדלם ולא נביט אל רפיונם ועבים לא לענין טומאה ולא לענין אסור והתר. ופירוש נתפחו נפחו רצונו רבו וגדלו.

ה כל הטמאות כשעת מציאתן אם טמאות טמאות ואם טהורות טהורות אם מכוסות מכוסות אם מגולות מגולות. מחט שנמצאת מליאה חלודה או שבורה טהורה שכל הטמאות כשעת מציאתן:

יריד בהדא אלקול אן אחכאם אלטמאות ואלטהרות תגרי עלי חסב אלהאלה אלתי יוגד עליהא אלשי אן כאן פי האלה אן יקבל טומאה פהו טמא ואן כאן פי האלה לא יקבל טומאה פהו טהור. ואלמתאל מא דכר והו אן יוגד אברה ממלוה צדא או מכסורה אלתי לא תנתגס אברה הי עלי הדה אלהאלה לאנהא לא תצלח ללכיאטה כמא בינא פי תלאת עשר כלים פלדלך תכון ענדנא בחזקת טהרה ולים נקול לעלהא טמאה כאנת והי סאלמה ובעד אנתגאסהא אנכסרת או דראת אלתי תבקי פיהא טומאה עלי מא תאצל פי כלי מתכות אנהא חוזרין לטומאתן הישנה בל נחמלהא מחמל אלטהארה אד וגדנאהא פי חאל אלטהארה.

ירצה בזה המאמר שדיני הטמאות והטהרות הולכות כפי הענין אשר הדבר נמצא עליו אם היה בענין שיקבל טומאה הוא טמא ואם היה בענין שלא יקבל טומאה הוא טהור. והמשל למה שזכר הוא מחט שנמצאת מלאה חלודה או שבורה שאם היתה המחט כזה אינה נטמאת לפי שאינה ראויה לתפירה כמו שבארנו בשלשה עשר(ב) מכלים ולפיכך היא אצלינו בחזקת טהרה ולא נאמר שמא היתה טמאה בעודה שלמה ואחר הטמאותה נשברה או רותכה ואז תשאר בה טומאה לפי מה שהושרש בכלי מתכות שהן חוזרין לטומאתן הישנה אבל נחשוב כאילו היא טהורה לפי שמצאנוה בשעת הטהרה.

ו חרש שוטה וקטן שנמצאו במבוי שיש בו טומאה הרי אלו בחזקת טהרה וכל הפקח בחזקת טומאה וכל שאין בו דעת להשאל ספיקו טהור:

קד בינא מראת אן ספק טומאה ברשות היחיד טמא וברשות הרבים טהור ותעלמנא
דלך

כבר בארנו הרבה פעמים שספק טומאה ברשות היחיד טמא וברשות הרבים טהור
ולמדנו

א) מ״ב. ב) מ״ה.

הטומאה טהור שאני אומר אחר לקטן ונתן לו. וכן חמור בין הקברות. כליו טהורין:

מעני הדא אלכלאם אן מע כון אלשושנים במקום הטומאה פקט ולא ימכן אלוצול אליהא אלא בעד אלאנתגאס לא נקול קד ארתפע אלשך ובאלחקיקה אנה בנפסה דכל הנאך וקד אנתגס טומאת מת בל אלשך באקיא לאנה ימכן אן נירה נמעה לה ואד ווקע אלשך פהו טאהר כמא אצלנא. וכדלך חמור בין הקברות אלכלים אלתי עלי טהרה שך לאנה אן כאן אנבטח עלי אלארץ ואנצמת באלקבר פקד אנתגסת תלך אלכלים ואן כאן לם תנצם בקבר פהי טאהרה. פלאגל הדא אלשך הי טאהרה ללאצל אלדי קדמנא אנה אין בו דעת לשאול.

ענין זה המאמר שאף על פי שהשושנים הם במקום הטומאה לבד ואי אפשר שיבא אליהם התינוק אלא אחר שנטמא לא נאמר שכבר נסתלק הספק ובודאי נכנס בעצמו שם וכבר נטמא טומאת מת אלא הספק עומד לפי שאפשר שזולתו לקט לו השושנים ואחר שיש ספק זה התינוק טהור כמו שהשרשנו. וכן חמור בין הקברות וכלים על גבו הוא ספק לפי שאם היה גופו רבוץ על הארץ והכלים נגעו בקבר נטמאו אלו הכלים ואם לא נגעו בקבר הם טהורים ובשביל זה הספק הכלים טהורים לפי השורש אשר קדם שאין בו דעת לשאל.

ח תינוק שנמצא בצד העיסה והבצק בידו רבי מאיר מטהר וחכמים מטמאים שדרך התינוק לטפח. בצק שיש בו נקירת תרנגולים ומשקין טמאין בתוך הבית אם יש בין משקין לככרות כדי שינגבו את פיהם בארץ הרי אלו טהורין ובפרה ובכלב כדי שילחכו את לשונן ושאר כל הבהמה כדי שיתנגב. רבי אליעזר בן יעקב מטהר בכלב שהוא פקח שאין דרכו להניח את המזון ולילך לו למים:

הדא אלתינוק הו אלטמא ואלעגין טאהר והו פי רשות היחיד ווגדנא קטעה מן דלך אלעגין פי ידה פיקול ר' מאיר הו ספק הל הו קטע בידה פאנגס אלעגין או נירה קטע לה ולדלך ספיקו טהור ויכון אלעגין טאהר לאנה אין בו דעת לשאל כמא בינא. ואלחכמים יקולון ליס הנא שך לאן חזקה שהתינוק מטפח ולדלך יכון אלעגין טמא באלחזקה. ועלי הדא אלוגה יגרי אלחכם פי תרנגולין ומשקין טמאין וכדלך סאיר אלחיואן לאן מע כון הדה אלאנואע אין בהם דעת לשאל לכנהא חזקה אנהא תשרב וחיניד תאכל מן הדא אלעגין פאן כאן אלקרב בין אלעגין ומשקין טמאין מן חית תבקי נדוה פי אפמאמהא מן תלך אלמשקין פקד אנתגס אלעגין בלא שך ואין הלכה כר' מאיר והלכה כר' אליעזר בן יעקב.

זה התינוק הוא טמא והעיסה טהורה והם ברשות היחיד ומצאנו חתיכה מזאת העיסה ביד התינוק ר' מאיר אומר יש ספק אם הוא חתך בידו וטימא את העיסה או זולתו חתך לו ולפיכך ספיקו טהור והעיסה טהורה לפי שאין בו דעת לשאל כמו שבארנו. וחכמים אומרים אין כאן ספק לפי שיש חזקה שהתינוק מטפח ולזה העיסה טמאה בהחזקה. ועל זה הדרך הולך הדין בתרנגולים ומשקין טמאין ושאר הבהמות אף על פי שאילו המינים אין בהם דעת לישאל לפי שיש חזקה שהם שותים בעת שהם אוכלים מזאת העיסה מפני שהעיסה ומשקין טמאין הם קרובים זו לזו באופן שתשאר ליחות בפיהם מאלו המשקין ותטמא העיסה בלא ספק ואין הלכה כר' מאיר והלכה כר' אליעזר בן יעקב.

פרק רביעי.

א הזורק טומאה ממקום למקום ככר לבין המפתחות ומפתח לבין הככרות טהור רבי יהודה אומר ככר לבין המפתחות טמא מפתח לבין הככרות טהור:

הזורק טומאה מן ירמי שיא טמא. פקאל אן סוי רמי רג̇יף טאהר בין מפאתח מנג̇וסה̈ או רמי מפתאח מנג̇וס בין אלארג̇פה̈ וו̇ג̇ד אלרג̇יף ג̇יר מנצ̇ם באלמפתאח פאן אלכבז טאהר והד̇א אלספק טהור ולא נקול איאך נגע אלככר במפתאח פי חאל ג̇ואזה עליה אד̇ אלטומאה ג̇יר מסתקרה̈ מע אלשי אלטאהר כל ג̇אזת עליה ג̇ואז. ור׳ יהודה יקול אנה אן רמי ככר טהור לבין המפתחות וג̇אז עליהא פאל ככר טמא לאן אלמפתחות הטמאות מסתקרה̈ והרי יש לטומאה מקום ואן רמי מפתח טמא לבין הככרות הטהורות פהי טאהרה̈ לאן אלטומאה ג̇יר מסתקרה̈ ולא תעין להא מוצ̇ע. ומת̇ל באלמפתאח והו אלקיאס לסאיר אלטמאות ואנמא אלג̇רץ̇ אנה רמי שיא טמא ולם יעלם ענד ג̇ואזה פי ד̇לך אלמוצ̇ע הל נגע או לא נגע ואלמעלום פי אלאכת̇ר אן ירמי מפתח או ככר ואין הלכה כר׳ יהודה.

הזורק טומאה הזורק דבר טמא. ואמר בין שזורק ככר טהור בין מפתחות טמאות או שזורק מפתח טמא בין הככרות ומצא שהככר לא נגע בהמפתח הלחם טהור וזה הספק טהור ולא נאמר שמא נגע הככר במפתח בעת עברו עליו הואיל והטומאה אינה נשארת במקומה עם הדבר הטהור אלא עוברת עליו. ור׳ יהודה אומר שאם זרק ככר טהור לבין המפתחות ועבר עליהן הככר טמא לפי שהמפתחות הטמאות עומדות במקומן והרי יש לטומאה מקום ואם זרק מפתח טמא לבין הככרות הטהורות הם טהורות לפי שהטומאה אינה עומדת ואין לה מקום קבוע. ונתן המשל במפתח וההקש לשאר הטמאות והכונה אינה אלא שזורק הדבר הטמא ולא נודע בעת עברו בזה המקום אם נגע או לא נגע וידוע שעל הרוב זורקים מפתח או ככר ואין הלכה כר׳ יהודה.

ב השרץ בפי החולדה ומהלכת על גבי ככרות של תרומה ספק נגע ספק לא נגע ספקו טהור:

ועלי אנהא תרומה אד̇ ולם תסתקר אלטומאה פי מכאן מעלום ספקו טהור.

אף על פי שהם של תרומה לפי שהטומאה אינה עומדת במקום ידוע ספיקו טהור.

ג השרץ בפי החולדה והנבלה בפי הכלב ועברו בין הטהורים או שעברו טהורים ביניהן ספקן טהור מפני שאין לטומאה מקום. היו מנקרין בהן על הארץ ואמר הלכתי למקום הלז ואיני יודע אם נגעתי אם לא נגעתי ספקו טמא מפני שיש לטומאה מקום.

הד̇א כלה בין. וקולה היו מנקרין בהן אל הארץ הו אן תצ̇ע הד̇א אלשרץ פי אלארץ̇ ותנקר פיה ותאכל ובשרט אן יכון ד̇לך פי רשות היחיד ולד̇לך אד̇א שך הל נגע אם לא נגע ספיקו טמא כמא אצלנא.

כל זה מבואר. ואמרו היו מנקרין בהן על הארץ רצה לומר שהחולדה הניחה זה השרץ על הארץ ומנקרת בו ואוכלת ובתנאי שיהיה ברשות היחיד ולזה אם היה ספק אם נגע אם לא נגע ספיקו טמא כמו שהשרשנו.

ד כזית מן המת בפי העורב ספק האהיל על האדם ועל הכלים ברשות היחיד ספק אדם טמא ספק כלים טהור. הממלא בעשרה דליים ונמצא שרץ באחד מהן הוא טמא וכולן טהורין. המערה מכלי לכלי ונמצא שרץ בתחתון העליון טהור:

קד תקדם לך פי אהלות אן כזית מן המת מטמא באהל וכדלך תבין אן כל מא יטמא באהל אדא האהיל על האדם או על הכלים טמאן ואנמא געלנא ספק כלים טהור ועלי אנהא ברשות היחיד ללאצל אלדי דכרנאה והו אן אין לו דעת לשאל. והי אלעלה בעינהא פי עשרה דליים והמערה מכלי אל כלי לאן אלכלים אין בהן דעת לשאל ועלי אנה ספק לאן קד רבמא כל ואחד מן אלאדלא נגע בשרץ ענד אלאסתקי וכדלך קד רבמא אן אלשרץ כאן פי אלאניה אלפוקיה אלתי צב מנהא וענד מא צב חצל פי אלאניה אלספליה ומע דלך טהרנא הדא אלספק וקלנא אן העליון טהור והדליים טהורים אלא אלדי וגד פיהא אלשרץ.

כבר קדם לך באהלות[א] שכזית מן המת מטמא באהל וכמו כן התבאר[ב] שכל מה שיטמא באהל אם האהיל על האדם או על הכלים טמאן ולא דנינו ספק כלים טהור אף על פי שהם ברשות היחיד אלא לפי השרש אשר זכרנו שאין לו דעת לישאל. וזהו הטעם בעצמו בעשרה דליים והמערה מכלי אל כלי לפי שהכלים אין בהן דעת לישאל אף על פי שיש ספק לפי שאפשר שכל אחד מהדליים נגע בשרץ בעת המילוי וכן אפשר שהשרץ היה בכלי העליון אשר ממנו היה מערה ובעת העירוי הגיע אל הכלי התחתון ועם כל זה טהרנו זה הספק ואמרנו שהעליון טהור והדליים טהורין חוץ מן הכלי שנמצא בו השרץ.

ה על ששה ספקות שורפין את התרומה על ספק בית הפרס ועל ספק עפר הבא מארץ העמים על ספק בגדי עם הארץ על ספק כלים הנמצאין על ספק רוקין הנמצאין על ספק מי רגלי אדם שהן כנגד מי רגלי בהמה. על ודאי מגען שהוא ספק טומאתן שורפין את התרומה רבי יוסי אומר אף על ספק מגען ברשות היחיד וחכמים אומרים ברשות היחיד תולין וברשות הרבים טהור:

קד בינא פי אלצדר אן אבואל אלטמאין הי איצא משקין טמאין ומעלום אן אבואל אלבהאים טאהרה. וקד תבין פי אלתוספתא אן אדא אכתלט מי רגלים טהורים מע מי רגלים טמאים וקאלוא רואין אותן כאלו הן יין במים אם בטלו מראיהן טהורים ואם לאו טמאים. פקאל הנא אן אדא אכתלטת מי רגלי אדם טמא מע מי רגלי בהמה באלסויה נצף בנצף פאן דלך אלמכתלט ספק הל בטלו מראיו פיכון טהור או לא בטלו מראה מי רגלי אדם פיכון אלכל טמא והדה מן גמלה אלספיקות אלתי שורפין עליה את התרומה. וקד תבין פי אהלות אן ארץ העמים ובית הפרס מטמאין במגע ובמשא והי שך הל פיהא עצם כשעורה

כבר בארנו בפתיחה שמי רגלים הטמאים הם גם כן משקין וידוע שמי רגלים של בהמות טהורין. וכבר התבאר בתוספתא[ג] שאם נתערבו מי רגלים טהורים עם מי רגלים טמאים אמרו רואין אותן כאילו הן יין במים אם בטלו מראיהם טהורין ואם לאו טמאים. ואמר כאן שאם נתערבו מי רגלים של אדם טמא עם מי רגלים של בהמה בשוה מחצה על מחצה זאת התערובות ספק אם בטלו מראיה ותהיה טהורה או לא בטלו מראה מי רגלי אדם ויהיה הכל טמא וזאת היא מכלל הספיקות ששורפין עליה את התרומה. וכבר התבאר באהלות[ד] שארץ העמים ובית הפרס מטמאין במגע ובמשא והם ספק אם נמצא בהם עצם כשעורה או

א) פ״ב מ״א. ב) אהלות פט״ו מ״י. ג) פ״ה ה״ב. ד) פ״ח מ״ג.

או ליס פיהא. וכד׳לך אלבזאק אלמוג׳וד פי אלאסואק קד רבמא הו בזאק רג׳ל טמא והו משקין טמאין או הו בזאק רג׳ל טאהר. וכד׳לך כלים הנמצאים ימכן אנה כלי טמא או טהור ובגדי עם הארץ כד׳לך הי איצ׳א ספק הל הי טמאים או טהורים פאד׳א מא דנאת תרומה באחד הד׳ה אלאשיא אלנג׳סה אלתי נג׳אסתהא בספק פהי תחרק לאנהא נטמאת והד׳א הו מעני קולה על ודאי מגען שהוא ספק טומאתן יעני אן אלתרומה תנג׳ס באחד הד׳ה באלחקיקה וד׳לך הו שך אלטומאה לאן הד׳ה באנפסהא טמאין בספק כמא בינא. וקאל ר׳ יוסי אן על ספק מגען איצ׳א ברשות היחיד שורפין את התרומה וחכמים אומרים ברשות היחיד תולין לאנהא שכין אחדהמא ספק נגע ספק לא נגע ואם תמצא לומר נגע ספק טמא הו הד׳א אלרוק או הד׳א אלכלי או טהור ואלאצל ענדנא אספק ספיקא לא שרפינן את התרומה כמא יבין פי ראבע נדה ולד׳לך תולין ברשות היחיד וברשות הרבים טהור עלי אלאצל ואין הלכה כר׳ יוסי.

לא. וכן רוק הנמצא בשוק אפשר שהוא רוק אדם טמא ויהיה כמשקין טמאין או הוא רוק אדם טהור. וכמו זה כלים הנמצאים אפשר שיהיה כלי טמא או טהור ובגדי עם הארץ הם גם כן ספק אם הם טמאים או טהורים ואם נגעה תרומה באחד מאלו הדברים הטמאים אשר טומאתן בספק שורפין את התרומה לפי שהיא נטמאת וזהו ענין אמרו על ודאי מגען שהוא ספק טומאתן רוצה לומר שהתרומה נגעה באחד מאלו בודאי וזהו ספק טומאה לפי שאלו בעצמן הם טמאין בספק כמו שבארנו. ואמר ר׳ יוסי שעל ספק מגען גם כן ברשות היחיד שורפין את התרומה וחכמים אומרים ברשות היחיד תולין לפי שהם שני ספיקות האחד ספק נגע ספק לא נגע ואם תמצא לומר נגע ספק טמא הוא זה הרוק או זה הכלי או טהור והשרש אצלינו אספק ספיקא לא שרפינן את התרומה כמו שהתבאר ברביעי[א] מנדה לפיכך תולין ברשות היחיד וברשות הרבים טהור לפי מה שהושרש ואין הלכה כר׳ יוסי.

ו שני רוקין אחד טמא ואחד טהור תולין על מגען ועל משאן ועל הסיטן ברשות היחיד ועל מגען ברשות הרבים בזמן שהן לחין ועל משאן בין לחין ובין יבשן. היה רוק יחידי ונגע בו ונשאו והסיטו ברשות הרבים שורפין עליו את התרומה ואין צורך לומר ברשות היחיד:

קד בינא פי צדר הד׳א אלסדר אן רוק הזב מן אבות הטמאות וסיבין פי אכ׳ר זבים אנה מטמא במגע ובמשא ובהיסט ויבין לך פי אלפרק אלסאבע מן נדה אן רוק הזב אנמא ינג׳ס טאל מא הו טרי אמא אד׳א ג׳ף ויבס נאיה׳ אליבס פליס ינג׳ס כמא יבין הנאך. פאד׳א כאן פי רשות היחיד שני רוקין אחד טמא ואחד טהור ונגע באחדהמא ולם יעלם באיהמא נגע וקולה הנא טמא ליס יריד בה טמא ודאי אנמא יריד בה אנה מן הרוקין הנמצאין אלתי תקדם אלקול פיהא אנהא טמאין ושורפין עליהן את התרומה פכאנה יקול רוק אחד

טהור

כבר בארנו בפתיחת זה הסדר שרוק הזב מן אבות הטמאות ויתבאר לך באחרון[ב] מזבים שהוא מטמא במגע ובמשא ובהיסט ויתבאר לך בפרק שביעי[ג] מנדה שרוק הזב אינו מטמא אלא בזמן שהוא לח אבל אם אינו לח והוא יבש בתכלית היבשות אינו מטמא כמו שיתבאר שם. הנה מה שאמר אם היו ברשות היחיד שני רוקין אחד טמא ואחד טהור ונגע באחד משניהם ואינו יודע באיזה מהם נגע אמרו טמא אינו רוצה בו טמא ודאי אלא רוצה בו שזה הרוק הוא מן הרוקין הנמצאין אשר אמר בהן בהלכה הקודמת שהן טמאין ושורפין עליהן את התרומה והוא

כאילו

א) מ״א. ב) פ״ה מ״ז. ג) מ״א.

טהור ואחד נמצא ונגע או נשא או הסיט לאחד מהן ברשות היחיד ולם יעלם באיהמא נגע פאן הדׄא אלשכׄץ אדׄא נגע בעד דׄלך בתרומה תולין ואין שורפין לאנהא תרי ספיקי והדׄא הו תביין קולהם פי אלהלכה אלמתקדמה אן על ספק מגען ברשות היחיד תולין. לאן לא פרק פי וקוע אלשך פי ככר של תרומה עצמה הל נגע או לא נגע או פי וקוע אלשך פי אלשכׄץ אלדׄי נגע בתרומה בתחקיק חל נגע ברוק טהור או ברוק הנמצא וכדׄלך פי סאיר אלספיקות ששורפין עליהן את התרומה פאעלם דׄלך. קאל ועל מגען ברשות הרבים יעני אנה איצׄא הדׄא אלשכׄץ אלדׄי ספק נגע ברוק הטהור ברשות הרבים או ברוק הנמצא תולין עליו את התרומה ועלה דׄלך מא באן מן אלתוספתא והו קולהם כיון שנתלש עליו נעשה רשות היחיד ומעני דׄלך אן אלרוק אדׄא כאן רטב פהו יתעלק באלעצׄו אלדׄי נגע בו וקד בינא אנה מטמא בכל שהוא פאדׄא הצל מנה עלי גׄסם הדׄא אלשכׄץ אי קדר כאן פכאנה ספק ברשות היחיד לאן גׄסם אלאנסאן ליס הו רשות הרבים אמא אן כאן אלרוק הנמצא גׄאף וכדׄלך הרוק הטהור ונגע באחדהמא ברשות הרבים אלדׄי לם יתעלק בגׄסמה שי פאנה טהור לגמרי ולא יפסד אלתרומה ראסא כמא תקדם פי אלהלכה אלתי קבל הדׄה אן ספק מגען ברשות הרבים טהור. אמא אדׄא נשאן אעני נשא אחדהמא ולם יעלם איהמא נשא פאנה איצׄא תולין עליו את התרומה ועלי אנהמא גׄאפין לאן קד נשא וכׄרגׄ אלשך ען רשות הרבים בכון דׄלך אלרוק נשא עלי הדׄא אלאנסאן וגאיה מא קלנא ספק טומאה ברשות הרבים טהור אדׄא כאן ספק נגע ספק לא נגע אלדׄי אעיאן אלאשיא אלתי וקע פיהא אלשך ברשות הרבים אמא אלמשא פלא ללאצל אלדׄי דׄכרנא והו קולהם כיון שנתלש עליו נעשה רשות היחיד. קאל היה רוק יחידי יעני רוק יחידי

כאילו אמר רוק אחד טהור ואחד נמצא ונגע או נשא או הסיט לאחד מהן ברשות היחיד ואינו יודע באיזה מהן נגע ולפיכך אם נגע זה האיש אחר זה בתרומה תולין ואין שורפין לפי שיש תרי ספיקי וזהו ביאור אמרם בהלכה הקודמת שעל ספק מגען ברשות היחיד תולין. והטעם מפני שאין הפרש אם נפל הספק בככר של תרומה עצמה אם נגע או לא נגע או אם נפל הספק על האדם שנגע בתרומה בודאי אם נגע ברוק טהור או ברוק הנמצא וכן בשאר הספיקות ששורפין עליהן את התרומה ודע זה. ואמר ועל מגען ברשות הרבים ענינו שזה האיש גם כן ספק נגע ברוק הטהור ברשות הרבים או ברוק הנמצא תולין עליו את התרומה וטעם זה לפי מה שהוא מבואר בתוספתא א) באמרם כיון שנתלש עליו נעשה רשות היחיד רצה לומר שאם הרוק הוא לח נתלה באבר אשר נגע בו וכבר בארנו ב) שהוא מטמא בכל שהוא אם בא על גוף זה האיש באיזה שיעור שיהיה זהו כמו ספק ברשות היחיד מפני שגוף האדם אינו רשות הרבים אבל אם היה רוק הנמצא יבש וכן הרוק הטהור ונגע באחד משניהם ברשות הרבים אשר לא נתלה בגופו שום דבר הוא טהור לגמרי ואינו פוסל את התרומה כלל כמו שקדם בהלכה אשר לפני זאת שספק מגען ברשות הרבים טהור. אבל אם נשאן רצה לומר אם נשא אחד משניהם ואינו יודע איזה מהם נשא תולין עליו גם כן את התרומה אף על פי ששני הרוקין יבשין לפי שהוא כבר נשא ואין עוד ספק רשות הרבים לפי שזה הרוק הוא נישא על זה האדם ותכלית מה שאמרנו ספק טומאה ברשות הרבים טהור הוא שיש ספק נגע ספק לא נגע ואז גופי הדברים שנפל בהם הספק הם ברשות הרבים אבל לא במשא לפי השורש אשר זכרנו והוא אמרם ג) כיון שנתלש עליו נעשה רשות היחיד. ואמר היה רוק יחידי ענינו רוק יחידי נמצא ונגע בו או הסיטו ואפילו ברשות הרבים מפני

א) פ״ה הל׳ ה׳. ב) כלים פ״א מ״ג. ג) תוספתא טהרות פ״ה הל׳ ה׳.

אנגאסהא לגירהא פיכון דלך אלגיר טהור כמא מתל ונאב אלמתאל בשכץ טמא וככר טמא ליעלמנא אן לא פרק בין כון אלשך וקע פי מן יש בו דעת לשאל או שאין בו דעת לשאל פאן ספק המשקין למעני אן תנתגס פי נפסהא טמא.

לאחרים אלו האחרים טהורים והמשל שהוא נותן בזה הוא באדם טמא ובככר טמא ללמדינו שין הפרש בין שנפל הספק במי שיש בו דעת לישאל או שאין בו דעת לישאל לפי שספק המשקין לענין שיטמאו בעצמן טמא.

י רבי יוסי אומר ספק משקין לאכלין טמא ולכלים טהור כיצד שתי חביות אחת טמאה ואחת טהורה עשה עיסה מאחת מהן ספק מן הטמאה עשה ספק מן הטהורה עשה זה הוא ספק משקין לאכלין טמא ולכלים טהור:

יקול ר' יוסי אן העיסה טמאה לכונהא אכלין והעריבה אלתי עגנת פיהא תלך אלעיסה טהורה לכונהא כלים. ופי טומאת משקין תלתה מדאהב תם מן יקול אין טומאה למשקין מן התורה כל עיקר ולו אנתגאסהא פי נפסהא אנמא הו מדרבנן ואן קולה תעאלי וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא אנמא יריד בה אן משקין התלושין מן הקרקע מכשירין ועלי אנהא בכלים ומעני יטמא יעד לטומאה אי יכשיר. ותם מן יעתקד אן אנתגאס אלמשקין פי נפסהא דאורייתא כמא טאהר אלנץ ואנגאסהא לגירהא דרבנן והדא הו מדהב תנא קמא ולדלך קאל אן אדא וקע אלשך פי אנתגאסהא פי נפסהא ספיקן טמא ואדא וקע אלשך פי אנגאסהא לגירהא ספיקו טהור לכון דלך מדרבנן. ותם מן יעתקד אן ולו אנגאס אלמשקין לגירהא דאורייתא ואן קולה תאעלי יטמא יריד בה ינגס גירה. והדא הו מדהב ר' יוסי ולדלך יקול אן ולו וקע אלשך פי אנגאס אלמשקין ללאכלים פאן תלך אלאכלים טמאים אמא אדא וקע אלשך פי אנגאסהא לכלים פאן תלך אלכלים טאהרה לאן כון משקין טמאין תנגס אלכלים הו מדרבנן לדברי הכל כמה דכרנא פי צדר הדא אלסדר ואין הלכה כר' יוסי.

ר' יוסי אומר שהעיסה טמאה לפי שהיא מן האוכלין והעריבה אשר נלושה בה זאת העיסה טהורה מפני שהיא מן הכלים. ובטומאת משקין שלש דעות[ב]) יש מי שאומר אין טומאה למשקין מן התורה כל עיקר ואפילו הטמאותן בעצמן אינה אלא מדרבנן ושאמרו יתברך וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא אינו רוצה בו אלא שמשקין התלושין מן הקרקע מכשירין ואף על פי שהן בכלים וענין יטמא מכין לטומאה רוצה לומר יכשיר. ויש מי שסובר שהטמאות המשקין בעצמן דאורייתא כמו שנראה מלשון הפסוק ושיטמאו אחרים דרבנן וזהו דעת תנא קמא ולפיכך אמר שאם נפל הספק בהטמאותן בעצמן ספיקן טמא ואם נפל הספק אם יטמאו אחרים ספיקו טהור לפי שזהו מדרבנן. ויש מי שסובר שאפילו שיטמאו המשקין את אחרים דאורייתא ושאמרו יתברך[ג]) יטמא ירצה בו יטמא זולתו. וזאת היא דעת ר' יוסי ולפיכך הוא אומר שאפילו אם נפל הספק אם טימאו המשקין את האוכלין אלו האכלים טמאים אבל אם נפל הספק אם טימאו את הכלים אלו הכלים טהורים לפי שטומאת משקין לטמא כלים הוא דרבנן לדברי הכל כמו שזכרנו בפתיחת זה הסדר ואין הלכה כר' יוסי.

יא ספק ידים ליטמא ולטמא ולטהר טהור ספק רשות הרבים טהור ספק דברי סופרים אכל אכלים טמאים ושתה משקים טמאים בא ראשו ורובו במים

שאובין

ב) פסחים ט״ז ב׳, ט״ז א׳. ג) ויקרא י״א ל״ד.

שאובין או שנפלו על ראשו ועל רובו שלשת לוגין מים שאובים ספיקו טהור אבל דבר שהוא אב הטומאה והוא מדברי סופרים ספיקו טמא:

קד בינא מראת אן מן נגע באכלים טמאים או במשקין טמאין או בכלים אן תכון ראשון לטומאה בידיו נטמאו ידיו וכדלך בינא אן ידים טמאים תנגס אלמשקין ופי חגיגה קלנא היד מטמא את חברתה לקודש. פאדא וקע לה אלשך הל אנתגסת ידיה או לם תנתגס או כאנת ידה מנגוסה̈ ווקע לה אלשך הל אנגסת ידיה או לם תנגס או טהר ידה בעד אנתגאסהא ווקע לה אלשך הל הו טהר עלי מא יגב או הו טהר פאסד וידה באקיה̈ בנגאסתהא פאנא נגלב אלטהארה̈ פי כל וגה מן הדה̈ אלתֿלתֿה̈ ויכון ספיקו טהור עלי מא נבין פי תֿאני ידים. וקולה ספק רשות הרבים טהור אכֿר תביין דלך לאנה סיפרין פיה פרצֿאת כתֿירה̈ והו יבינה פי אלפרק אלדי בעד הדא. ואכֿד פי תביין ספק דברי סופרים פדכר האולא אלארבעה̈ אשכֿאץ אלדי כל ואחד מנהם טמא מדברי סופרים אעני אנה יפסול את התרומה והדה̈ מן גֿמלה̈ שמונה עשר דבר שגזרו אלמדכורה̈ פי אול שבת וקד דכרנא עלתהם פי אוכל אוכלים טמאים וסנדכר עלה̈ אלגמיע פי אכֿר זבים ולאי שי נעלוה פוסל את התרומה. פאדא וקע לה אלשך הל אכל אוכלין טמאים או שתה משקין טמאים או בא ראשו ורובו במים שאובין או נפלו על ראשו ועל רובו שלשת לוגין מים שאובין או לם יכון שיא מן דלך פהו טהור ואינו פוסל את התרומה. אמא אדא שך אלאנסאן הל נטמא באב מן אבות הטמאות אלתי הי מדברי סופרים פאן ספיקו טמא ושורפין עליו את התרומה. וקד בינא אבות הטמאות אלתי הי מדברי סופרים פי צדר הדא אלסדר ועדדנאהא כלהא אלא אן יכון אלאב נפסה ספק מתֿל בית הפרס פאנה אדא שך הל נגע או לא נגע אין שורפין עליו את התרומה לאנה ספק ספיקא עלי מא אצלנא.

כבר בארנו הרבה פעמים שהנוגע בידיו באכלים טמאים או במשקין טמאין או בכלים אם הם ראשון לטומאה נטמאו ידיו וכן בארנו שידים טמאים מטמאים משקין ובחגיגה א) אמרנו היד מטמא את חברתה לקודש. הנה אם נפל לו הספק אם נטמאו ידיו או לא נטמאו או אם היו ידיו טמאים ונפל לו הספק אם טימאו זולתן אם לא טימאו או אם נטהרו ידיו אחר שנטמאו ונפל לו הספק אם טיהר ידיו כראוי או שלא כראוי ונשארו ידיו בטומאתן בכל אלו השלשה אופנים אנחנו נותנים היתרון לטהרה על הטומאה ויהיה ספיקו טהור כפי מה שנבאר בשני ב) מידים. ואמרו ספק רשות הרבים טהור איחר ג) לבאר זה לבסוף לפי שיתן בו פרטים רבים ויבארהו בפרק שאחר זה והתחיל לבאר ספק דברי סופרים וזכר אלו ארבעה אשים אשר כל אחד מהם טמא מדברי סופרים רוצה לומר שיפסול את התרומה והם מכלל שמונה עשר דבר שנזרו הנזכרים בראשון משבת ד) וכבר זכרנו טעמם באוכל אוכלים טמאים ונזכור טעם כולם באחרון מזבים ומפני מה אמרו שפוסלין את התרומה. הנה אם נפל לו הספק אם אכל אוכלין טמאין או שתה משקין טמאין או בא ראשו ורובו במים שאובין או נפלו על ראשו ועל רובו שלשת לוגין מים שאובין או אם לא היה דבר מזה הוא טהור ואינו פוסל את התרומה. אבל אם האדם הוא בספק אם נטמא באב מן אבות הטמאות שהם מדברי סופרים ספיקו טמא ושורפין עליו את התרומה. וכבר בארנו אבות הטמאות שהם מדברי סופרים בפתיחת זה הסדר ומנינו אותם כולם ובכל זה אם היה האב עצמו ספק כגון בית הפרס ולא ידע אם נגע או לא נגע אין שורפין עליו את התרומה מפני שהוא ספק ספיקא לפי מה שהשרשנו.

א) פ״ג מ״ב. ב) מ״ד. ג) בכ״י אכֿד וצ״ל אכֿר. ד) י״ג ב׳.

יב ספק החולין זו טהרת פרישות ספק שרצים כשעת מציאתן ספק נגעים בתחלה טהור עד שלא נזקק לטומאה משנזקק לטומאה ספקו טמא ספק נזירות מותר ספק בכורות אחד בכורי אדם ואחד בכורי בהמה בין טמאה בין טהורה שהמוציא מחבירו עליו הראיה:

קד בינא פי חגיגה אן פרושים הם אוכלי חוליהם בטהרה ודכׄרנא איצׄא פי הדׄה אלמסכתא אן אלחולין קד תכון על טהרת הקדש ועל טהרת התרומה והנאך קלנא בגדי עם הארץ מדרס לפרושים בגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה. פאדׄא שך הדׄא אלפרוש הל נגע בבגדי עם הארץ או לא נגע פהו טהור וכדׄלך אדׄא שך אוכל תרומה וחדׄת לה ספק פי בגדי הדׄא אלפרוש פאנה טהור ולדׄלך קאל זו טהרת פרישות ליעם אלמעניין. וספק שרצים כמא בינת אלתוספתא והו קולהם אי זהו ספק שרצים שטיהרו הכמים זה ספק הנזורקין מתׄל אן ירמי שרץ בין הככרות וישך הל נגע או לא נגע פאן אלככרות טהורות כמא תבין פי אול הדׄא אלפרק אדׄ ולם יגד אלשרץ נוגע בככר והו קולה כשעת מציאתן ולא נקול איאך ענד גואזה עלי אלככר אנחך מעה. אמא ספק נגעים פקד בינאה פי כׄאמס נגעים וכדׄלך אדׄא חדתׄ לה ספק נזירות כמא בינא פי תׄאני נזירות פאנה מותר לשתות יין ולטמא למתים. וספק בכורות עלתה מא דׄכר שהמוציא מחבירו עליו הראיה פיקאל לכהן אתׄבת אנה בכור וכׄדׄה לך. וקולה בין טמאה בין טהורה ישיר אלי פטר חמור אלדׄי ענה יקול תעאלי אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה וקד תבינת מתׄלאת אלשכוך אלואקעה פי אלבכורות פי מוצׄעהא.

כבר בארנו בחגיגה(א) שפרושים הם אוכלי חוליהם בטהרה וזכרנו גם כן בזאת המסכתא(ב) שלפעמים החולין הם על טהרת הקדש ועל טהרת התרומה ושם אמרנו בגדי עם הארץ מדרס לפרושים בגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה. הנה אם לא ידע זה הפרוש אם נגע בבגדי עם הארץ או לא נגע הוא טהור וכן אם לא ידע האוכל תרומה ונפל לו הספק בבגדי זה הפרוש הוא טהור ולפיכך אמר זו טהרת פרישות לכלול שני הענינים. וספק שרצים כמו שבארה התוספתא(ג) וזהו אמרם אי זהו ספק שרצים שטהרו חכמים זה ספק הנזורקין למשל אם זרק שרץ בין הככרות ואינו יודע אם נגע או לא נגע הככרות טהורות כמו שהתבאר בתחילת זה הפרק הואיל ולא מצא השרץ נוגע בככר וזהו אמרו כשעת מציאתן ולא נאמר שמא בעברו על הככר נתחכך בו. וספק נגעים כבר בארנוהו בחמשה(ד) מנגעים וכן אם אירע ספק נזירות כמו שבארנו בשני(ה) מנזירות שהוא מותר לשתות יין ולטמא למתים. וספק בכורות טעמו מה שאמר המוציא מחבירו עליו הראיה אומרים לכהן הבא ראיה שהוא בכור וקחהו לך. ואמרו בין טמאה בין טהורה רומז אל פטר חמור שעליו אמר יתברך(ו) אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה וכבר התבארו(ז) דוגמאות הספיקות הנופלות בבכורות במקומם.

יג ספק קרבנות האשה שיש עליה ספק חמש לידות וספק חמש זיבות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה:

הדׄא בין וקד תקדם לך הדׄא אלנץ פי אול כריתות ועד הדׄא אלספק מן גמלה אלטהרות לאן מחוסר כפורים ליס בכאמל

אלטהארה

זה מבואר וכבר קדם לך לשון זאת המשנה בראשון(ח) מכריתות ומנה זה הספק בכלל הטהרות מפני שמחוסר כפורים אין

טהרתו

א) פ״ב מ״ז. ב) שם. ג) פ״ה הל׳ ח׳ וצ״ל שם הנזרקין במקום הנזרק וכן הוא בערבי. ד) מ״ד. ה) מ״ח. ו) במדבר י״ח ט״ו. ז) בכורות פ״ג מ״א. ח) מ״ז.

אלטהארה̈ ואנה לא יאכל בקדשים עד שיביא קרבנו כמא בינא מראת.

טהרתו שלמה ולא יאכל בקדשים עד שיביא קרבנו כמו שבארנו הרבה פעמים.

פרק חמישי.

א השרץ והצפרדע ברשות הרבים וכן כזית מן המת וכזית מן הנבלה ועצם מן המת ועצם מן הנבלה וגוש מארץ טהורה וגוש מבית הפרס גוש מארץ טהורה וגוש מארץ העמים שני שבילים אחד טמא ואחד טהור הלך באחד מהם ואין ידוע באיזה מהן הלך האהיל על אחד מהם ואין ידוע על איזה מהן האהיל הסיט את אחד מהם ואין ידוע איזה מהם הסיט רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרים:

קד בינא פי אול כלים אן אלשרץ יטמא במגע לא במשא ומעלום אן אלצפרדע טהור כמא בינא פי אלצדר וכזית מן המת מטמא באהל ואלנבלה לא תנגס באהל ועצם מן המת מטמא ועצמות הנבלה לא תנגס עלי מא בינא פי אלצדר ויכון אלשביל טמא באן יכון בית הקברות וקד בינא פי ת̈אני אהלות אן בית הפרס נפסהא וארץ העמים מטמאין במגע. וקולה הסיט את אחד מהם ראגע עלי גוש ארץ טהורה וגוש בית הפרס לאן בית הפרס וארץ העמים איצ̈א מטמאין במשא אמא הנבלה והמת פכל ואחד מנהמא מטמא בהסיט כמא בינא פי אול כלים וסנזיד ד̈לך ביאן פי זבים ואלשרץ לא יטמא בהיסט ואין הלכה כר׳ עקיבה.

כבר בארנו בראשון[א] מכלים שהשרץ מטמא במגע לא במשא וידוע שהצפרדע טהור כמו שבארנו בפתיחה וכזית מן המת מטמא באהל והנבלה אינה מטמאה באהל ועצם מן המת מטמא ועצמות הנבלה אינם מטמאין לפי מה שמבואר בפתיחה והשביל טמא כגון שהיה בית הקברות וכבר בארנו בשני[ב] מאהלות שבית הפרס עצמו וארץ העמים מטמאין במגע. ואמרו הסיט את אחד מהם מוסב על גוש ארץ טהורה וגוש בית הפרס לפי שבית הפרס וארץ העמים מטמאין גם כן במשא אבל הנבלה והמת כל אחד מהם מטמא בהיסט כמו שבארנו בראשון מכלים ונוסיף לבאר זה בזבים[ג] שהשרץ לא יטמא בהיסט ואין הלכה כר׳ עקיבה.

ב אחד שאמר נגעתי בזה ואיני יודע אם הוא טמא ואם הוא טהור נגעתי ואיני יודע באיזה משניהם נגעתי רבי עקיבה מטמא וחכמים מטהרים רבי יוסי מטמא בכולן ומטהר בשביל שדרך אדם להלך ואין דרכו ליגע:

קולה נגעתי בזה יעני באדם זה. ור׳ יוסי יקול לא בד ללנאס מן אלמשי פי רשות הרבים פלד̈לך ספק שבילים טהור אמא אלמגע אלד̈י ליס הו צ̈רורי פמתי שך הל נגע או לא נגע ספיקו טמא ואין הלכה כר׳ עקיבה ולא כר׳ יוסי.

אמרו נגעתי בזה רצה לומר נגעתי באדם זה. ור׳ יוסי אומר אי אפשר לבני אדם שלא ילכו ברשות הרבים ולפיכך ספק שבילים טהור אבל אין הכרח לאדם שיגע ולזה אם אינו יודע אם נגע או לא נגע ספיקו טמא ואין הלכה כר׳ עקיבה ולא כר׳ יוסי.

ג שני שבילים אחד טמא ואחד טהור הלך באחד מהם ועשה טהרות ונאכלו הוה ושנה וטבל וטהר והלך בשני ועשה טהרות הרי אלו טהורות ואם קיימות הראשונות אלו ואלו תלויות. אם לא טהר בינתיים הראשונות תלויות והשניות ישרפו:

קל כבר

[א] מ״א. [ב] מ״ג. [ג] פ״ה מ״ג.

קד בינא אן אלשביל לא יכון טמא אלא בטומאת מת ולדלך קאל הזה ושנה וטבל. וקולה והשניות ישרפו בין לאן ליסת הי ספק אד' וקד דכל אלטריקין גמיעא וואחד מנהמא טמא פהו טמא ודאי.

כבר בארנו א) שהשביל אינו טמא אלא בטומאת מת ולזה אמר הזה ושנה וטבל. ואמרו והשניות ישרפו הוא מבואר לפי שאינן ספק הואיל וכבר הלך בשני שבילין יחד ואחד משניהם טמא הנה הוא טמא ודאי.

ד השרץ והצפרדע ברשות הרבים נגע באחד מהם ועשה טהרות ונאכלו טבל נגע בשני ועשה טהרות הרי אלו טהורות אם קיימות הראשונות אלו ואלו תלויות אם לא טבל בינתים הראשונות תלויות והשניות ישרפו:

הדֿא בין והו חכם מתֿל אלחכם אלמתקדם ואנמא אסמענא אלחכם פי טומאת שביל ואלחכם פי טומאת מגע [ליעלמנא] אנה אלכל חכם ואחד ולו לר' יוסי אלדי יקול דרכו של אדם להלך ואין דרכו ליגע.

זה מבואר והדין שוה לדין הקודם ולא השמענו הדין בטומאת שביל והדין בטומאת מגע אלא [להודיענו] שהכל דין אחד ואפילו לר' יוסי האומר שדרכו של אדם להלך ואין דרכו ליגע.

ה שני שבילין אחד טמא ואחד טהור הלך באחד מהן ועשה טהרות ובא חברו והלך בשני ועשה טהרות רבי יהודה אומר אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורין ואם נשאלו שניהם כאחת טמאים רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טמאים:

לא אכֿתלאף אן אדֿא באו זה אחר זה שניהם טהורים לא כל מן גֿא מנהמא יקאל לה טהור אתה ואם נשאלו שניהם כאחת טמאים. ואנמא אכֿתלאפהמא פי מן שאל עליו ועל חבירו כמא בין אלגמר וכמא נצת אלתוספתא שנים הינו ובשני שבילים הלכנו ושתי טהרות עשינו ר' יהודה יגֿעלה מתֿל זה אחר זה ור' יוסי יגֿעלה מתֿל בבת אחת והלכה כר' יוסי.

אין מחלוקת שאם באו זה אחר זה שניהם טהורים לפי שכל אחד משניהם שהלך אומרים לו טהור אתה ואם נשאלו שניהם כאחת טמאים. ולא נחלקו אלא אם שאל עליו ועל חבירו כמו שבאר הגמרא ב) וכלשון התוספתא ג) שנים הינו ובשני שבילים הלכנו ושתי טהרות עשינו ר' יהודה חושב אותם כבאו זה אחר זה ור' יוסי כבאו בבת אחת והלכה כר' יוסי.

ו שני ככרים אחד טמא ואחד טהור אכל את אחד מהם ועשה טהרות ובא חברו ואכל את השני ועשה טהרות רבי יהודה אומר אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורין ואם נשאלו שניהן כאחת טמאים רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טמאים:

קד תקדם לך פי אלפרק אלדי קבל הדֿא אן ספק דברי סופרים טהור ואנה אדֿא שך הל אכל אכלים טמאים או לם יאכל פהו טהור. ואכֿתלאפהמא איצֿא הנא אנמא הו פי נשאל עליו ועל חבירו כמא בינא פי מא תקדם ואעלמנא אן לא פרק
בין

כבר קדם לך בפרק שלפני זה ד) שספק דברי סופרים טהור הנה אם לא ידע אם אכל אכלים טמאים או לא אכל הוא טהור. ולא נחלקו גם כן כאן אלא במי שנשאל עליו ועל חבירו כמו שבארנו במה שקדם והודיענו שאין הפרש בין טומאת המורה

א) מ״א. ב) פסחים י׳ ע״א. ג) פ״ו הל׳ ו. ד) מ״א.

בין טומאה חמורה או טומאה קלה פי מתֿל הדֿה אלשכוך והלכה כר׳ יוסי.

או טומאה קלה בכמו אלו הספיקות והלכה כר׳ יוסי.

ז מי שישב ברשות הרבים ובא אחר ודרס על בגדיו או שרקק ונגע ברוקו על רוקו שורפים את התרומה ועל בגדיו הולכין אחר הרוב. ישן ברשות הרבים ועמד כליו טמאים מדרס דברי רבי מאיר וחכמים מטהרין. נגע באחד בלילה ואין ידוע אם חי אם מת ובשחר עמד ומצאו מת רבי מאיר מטהר וחכמים מטמאים שכל הטמאות כשעת מציאתן.

קד תקדם פי אלפרק אלדי קבל הדֿא אן אלרוקים הנמצאים שורפין עליהם את התרומה ואן כאנת שך פלדֿלך אדֿא נגע ברוק הדֿא אלשכֿץ אלמגֿהול צאר טמא בספק ואדֿא נגע בתרומה תשרף. אמא אדֿא נגע בבגדיו אעני בבגדי הדֿא אלשכֿץ אלמגֿהול אלגֿאלס פי רשות הרבים פיתבע פי דֿלך אלאכתֿר אן כאן אכתֿר אהל אלבלד טמאים פהו טמא ואן כאן אכתֿרהם טהורים פהו טהור. תֿם קאל אן מן נאם פי רשות הרבים פאן כליו טמאים מדרס לאן קד רבמא דרס עליו זב הדֿא מדֿהב ר׳ מאיר אמא אלחכמים פיקולון לא נחזיק טומאה בוגֿה אדֿ ליס תֿם עלקה. ופי אלתוספתא ומודים חכמים לר׳ מאיר שאם ראוהו חי מבערב אף על פי שהוא בא בשחרית ומצאו מת שהוא טהור מפני שזה ספק רשות הרבים והלכה כחכמים.

כבר קדם בפרק שלפני זה א) שהרוקין הנמצאין שורפין עליהן את התרומה ואפילו אם היו ספק ולזה אם נגע ברוק של זה האדם שאינו ידוע טמא בספק ואם נגע בתרומה תשרף. אבל אם נגע בבגדיו רצונו לומר בבגדי זה האיש היושב ברשות הרבים שאינו ידוע הולכים בזה אחר הרוב אם רוב בני אדם שהם בארץ הזאת טמאים הוא טמא ואם רובם טהורים הוא טהור. אחר זה אמר שאם היה ישן ברשות הרבים כליו טמאים מדרס לפי שאנו חוששים שמא דרס עליו זב וזו היא דעת ר׳ מאיר וחכמים אומרים לא נחזיק טומאה כלל אם אין שם במה לתלות. ובתוספתא ב) ומודים חכמים לר׳ מאיר שאם ראוהו חי בערב אף על פי שהוא בא בשחרית ומצאו מת שהוא טהור מפני שזה ספק רשות הרבים והלכה כחכמים.

ח שוטה אחת בעיר או נכרית או כותית כל הרוקים שבעיר טמאין. מי שדרסה אשה על בגדיו או שישבה עמו בספינה אם מכירתו שהוא אוכל בתרומה כליו טהורין ואם לאו ישאלנה:

קד בינא פי אלצדר אן אלגוים כזבים לכל דבריהם וסיבין פי ראבע נדה אן אלכותית בחזקת נדה לעולם ומעלום אן אלמראה אלחמקא לא תחרס נפסהא ולא תעלם אוקאת אלנדה ולא תשתגל בדֿלך עלי מא יקתצֿיה אלשרע. וקולה הנא כל הרוקים טמאים ליס יריד בה אנהא טמאים בספק פתכון מתֿל רוקים הנמצאים לאן רוקים הנמצאים ליס ענדנא תחקיק שכֿץ טמא

כבר בארנו בפתיחה שגוים כזבים לכל דבריהם ויתבאר ברביעי ג) מנדה שכותית בחזקת נדה לעולם וידוע שאשה שוטה אינה שומרת את עצמה ואינה יודעת עת נדתה ואינה מתעסקת בזה כפי הדת. ואמרו כאן כל הרוקים טמאים אינו רוצה בו שהם טמאים בספק ושיהיו כמו הרוקים הנמצאים לפי שברוקים הנמצאים אין אצלינו בוראי איש טמא אבל כאן שנתאמת לנו שיש רוק

א) מ״ה. ב) פ״ו הל׳ ח׳. ג) מ״א.

טמא אמא הנא אלד׳י תחקקנא כון רוק טמא מוג׳וד פי הד׳ה אלמדינה̇ וצארת טומאה קבועה פכל רוק יוג׳ד פי אלמדינה̇ הו טמא במנזלה̇ רוק הזב אלחקיקי וחד׳א הו מעני קולה טמאים.

רוק טמא בזאת העיר ונעשית טומאה קבועה כל הרוק הנמצא בעיר הוא טמא במדרגת רוק הזב הודאי וזהו ענין אמרו טמאים.

ט עד אומר נטמאת והוא אומר לא נטמאתי טהור. שנים אומרים נטמאת והוא אומר לא נטמאתי רבי מאיר מטמא וחכמים אומרים הוא נאמן על ידי עצמו. עד אומר נטמא ושנים אומרים לא נטמא בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טהור. שנים אומרים נטמא ועד אומר לא נטמא בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמא, עד אומר נטמא ועד אומר לא נטמא אשה אומרת נטמא ואשה אומרת לא נטמא ברשות היחיד טמא ברשות הרבים טהור:

הד׳א כלה בין ונ׳אר עלי אלאצל אלמתקדם אן ספק טומאה ברשות היחיד טמא וברשות הרבים טהור ואין הלכה כר׳ מאיר.

כל זה מבואר והולך על השרש הקודם שספק טומאה ברשות היחיד טמא וברשות הרבים טהור ואין הלכה כר׳ מאיר.

פרק ששי.

א מקום שהיה רשות היחיד ונעשה רשות הרבים חזר ונעשה רשות היחיד כשהוא רשות היחיד ספיקו טמא כשהוא רשות הרבים ספקו טהור. המסוכן ברשות היחיד והוציאוהו לרשות הרבים והחזירוהו לרשות היחיד כשהוא ברשות היחיד ספיקו טמא כשהוא ברשות הרבים ספיקו טהור רבי שמעון אומר רשות הרבים מפסקת:

המסוכן הו אלמחצרג׳ פי אכ׳ר רמק והו שך הל הו חי או קד מאת ענד מא נגע בו. וקול ר׳ שמעון רשות הרבים מפסקת מענאה אן הד׳א אלמחצרג׳ אלד׳י כאן ספיקו ברשות היחיד טמא ת׳ם אכ׳רג׳וה לרשות הרבים פאלד׳י נגע בו הנאך טהור ת׳ם אדכ׳לוה לרשות היחיד שניה פאלד׳י ינע בו פי הד׳ה אלרשות היחיד השניה טמא ואלד׳י נגע בו פי רשות היחיד אלאולי קבל אן יכ׳רג׳ לרשות הרבים יציר טהור לאן מנ׳ קלנא אן אלד׳י נגע בו ברשות הרבים טהור לאנה הנאך בחזקת חי פואג׳ב אן יכון טהור אלד׳י נגע בו מן קבל ד׳לך והו פי רשות היחיד או כיף יקאל אנה אלאן ברשות הרבים חי ומן קבל ענד מא כאן ברשות היחיד כאן קד מאת הד׳א מחאל והד׳א הו מעני קולה רשות הרבים מפסקת

המסוכן הוא המתעלף בסוף הנשימה האחרונה והוא ספק אם הוא חי או כבר מת בעת שנגע בו. ור׳ שמעון אומר רשות הרבים מפסקת ענינו שזה המתעלף אשר היה ספיקו ברשות היחיד טמא הוציאוהו אחר זה לרשות הרבים הנה הנוגע בו שם טהור ואחר זה הכניסוהו לרשות היחיד שניה אז הנוגע בו בזאת רשות היחיד השניה טמא ומי שנגע בו ברשות היחיד הראשונה קודם שהוציאוהו לרשות הרבים יהיה טהור מפני משאמרנו שהנוגע בו ברשות הרבים טהור לפי שהוא שם בחזקת חי מן ההכרח שיהיה טהור הנוגע בו בעודנו ברשות היחיד ואיך נאמר שהוא עתה ברשות הרבים חי וקודם זה באשר היה ברשות היחיד כבר היה מת זה אי אפשר וזהו ענין אמרו רשות הרבים מפסקת רצה לומר תסיר

יעני תזיל חכם אלספק אלמתקדם פי רשות היחיד. ונץ אלתוספתא פי תביין כלאם ר' שמעון הכדֿא ור' שמעון מטהר שהיה ר' שמעון אומר רשות הרבים מפסקת למפרע שאינו יכול לומר מת היה ברשות היחיד וחיה ברשות הרבים ואין הלכה כר' שמעון.

דין ספק אשר קדם ברשות היחיד. ולשון התוספתא[א] בביאור דברי ר' שמעון כזה ור' שמעון מטהר שהיה ר' שמעון אומר רשות הרבים מפסקת למפרע שאינו יכול לומר מת היה ברשות היחיד וחיה ברשות הרבים ואין הלכה כר' שמעון.

ב ארבעה ספיקות רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרין כיצד הטמא עומד והטהור עובר הטהור עומד והטמא עובר טומאה ברשות היחיד וטהרה ברשות הרבים טהרה ברשות היחיד וטומאה ברשות הרבים ספק נגע ספק לא נגע ספק האהיל ספק לא האהיל ספק הסיט ספק לא הסיט רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרין:

אלספק אלאול אן יכון אלמצורע תחת אהל ויגוז רגֿל טאהר מן הנאך ויקע לה שך הל הצל תחת אוהל אחד מע אלמצורע פאנהגֿס עלי מא באן פי תֿאלתֿ עשר נגעים או לם ישמלה מעה אוהל אחד. ואלספק אלתֿאני אן יכון אלרגֿל אלטאהר תחת אוהל ויגוז מצורע תחת דֿלך אלאוהל ווקע לה אלשך הל וקף אלמצורע פי האל מרורה פאנתגֿס אלרגֿל אלטאהר או לם יקף עלי מא בינא הנאך ועֿן הדֿא אלפצל קאל פי אכֿר אלהלכה ספק האהיל ספק לא האהיל. ואלספק אלתֿאלתֿ אן יכון שי טמא פי רשות היחיד ושי טהור פי רשות הרבים ונגע באחד אלשיין או הסיטו או האהיל עליו אן כאן אחדהמא ממא ינגֿס באהל ולא יעלם הל באלשי אלטמא נגע או באלטהור. ואלשך אלראבע אלשי אלטמא פי רשות הרבים ואלטהור ברשות היחיד ווקע אלשך איצֿא באיהמא נגע. ר' יהושע יחכם באלטומאה פי כל שך מנהא ואין הלכה כר' יהושע.

הספק הראשון שהמצורע תחת אהל ואיש טהור עבר מזה הצד ונפל לו הספק אם בא תחת אהל אחד עם המצורע ונטמא לפי מה שהתבאר בשלשה עשר[ב] מנגעים או אם לא היה עמו יחד באהל אחד. והספק השני שהאיש הטהור היה תחת אהל ועבר מצורע תחת זה האהל ונפל לו הספק אם עמד המצורע בעת עברו ונטמא האיש הטהור או לא עמד לפי מה שבארנו שם ועל זה הספק אמר בסוף ההלכה ספק האהיל ספק לא האהיל. והספק השלישי שדבר טמא יש ברשות היחיד ודבר טהור ברשות הרבים ונגע באחד משני הדברים או הסיטו או האהיל עליו אם היה אחד משניהם ממה שיטמא באהל ואינו יודע אם נגע בדבר הטמא או בדבר הטהור. והספק הרביעי הדבר הטמא ברשות הרבים והטהור ברשות היחיד ונפל לו הספק גם כן באיזה משניהם נגע. ר' יהושע מטמא בכל ספק מאלו הספיקות ואין הלכה כר' יהושע.

ג אילן שהוא עומד ברשות הרבים והטומאה בתוכו עלה לראשו ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא. הכנים ידו לחור שיש בו טומאה ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא. חנות שהיא טמאה ופתוחה לרשות הרבים ספק נכנס ספק לא נכנס ספיקו טהור. שתי חנויות אחת טמאה ואחת טהורה נכנס לאחת מהם ספק לטמאה נכנס ספק לטהורה נכנס ספיקו טמא:

סיבין לך פי הדֿא אלפרק אן רשות היחיד לענין טומאה ליס מן שרוטהא אן

תכון

יתבאר לך בזה הפרק[ג] שרשות היחיד לענין טומאה אין מתנאיה שתהיה גם כן

רשות

[א] פ"ז הל' א'. [ב] מ"ז. [ג] מ"ו.

תכון רשות היחיד איצֿא לענין שבת פלדֿלך לא ימר בבאלך אן הדֿא אלאילן פיה שרוט פי ארתפאעה או פי גלטֿה וכדֿלך אלטאק בל לא שרט פי דֿלך אלא אן ראס האילן והחור בכון אלנאס לא יתטרקונהמא פהמא רשות היחיד לטומאה וספיקן טמא. ומעלום אן אלחאנות רשות היחיד פאדֿא כאנת האנות טמאה וכאבהא פי רשות הרבים פגֿמלה אלחאנות במנזלה שי טמא פי רשות הרבים פכמא אן לו כאן שרץ פי רשות הרבים וספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור כדֿלך איצֿא הדֿה אלחנות טמאה אלתי הי פי רשות הרבים אדֿא שך הל נכנס בה או לא נכנס ספיקו טהור. אמא אדֿא וקע אלשך פי אי חאנות דכֿל וכל ואחדה מנהמא רשות היחיד פבאנה ספק טומאה ברשות היחיד אלדֿי ספיקו טמא.

רשות היחיד לענין שבת ולפיכך לא יעלה בדעתך שבזה האילן עשו תנאים על גבהו או עביו וכן בחור אבל אין תנאי בזה אלא שראש האילן והחור אין בני אדם רגילין להלוך בהן ולפיכך הם רשות היחיד לטומאה וספיקן טמא. וידוע שהחנות רשות היחיד הנה אם היתה החנות טמאה ופתחה ברשות הרבים החנות כולה תהיה במדרגת דבר טמא ברשות הרבים ולפיכך כמו שאם היה שרץ ברשות הרבים וספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור כמו זה גם כן זאת החנות הטמאה שהיא ברשות הרבים אם לא ידע אם נכנס בה או לא נכנס ספיקו טהור. אבל אם נפל לו הספק באיזו חנות נכנס וכל אחת משתיהן רשות היחיד זהו כספק טומאה ברשות היחיד שספיקו טמא.

ד כל שאתה יכול לרבות ספיקות וספק ספיקות ברשות היחיד טמא ברשות הרבים טהור כיצד נכנס למבוי והטומאה בחצר ספק נכנס ספק לא נכנס טומאה בבית ספק נכנס ספק לא נכנס ואפילו נכנס ספק היתה שם ספק לא היתה שם ואפילו היתה שם ספק שיש בה כשיעור ספק שאין בה ואפילו יש בה ספק טמאה ספק טהורה ואפילו טמאה ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא רבי אלעזר אומר ספק ביאה טהור ספק מגע טומאה טמא:

מעלום אן אלדרב רשות היחיד מתֿל אלבית והדֿא כלה כלאם בין ואין הלכה כרי אלעזר.

ידוע שהמבוי רשות היחיד כמו הבית וזה כולו מאמר מבואר ואין הלכה כר׳ אלעזר.

ה נכנס לבקעה בימות הגשמים וטומאה בשדה פלונית ואמר הלכתי למקום הלז ואיני יודע אם נכנסתי לאותה השדה ואם לא נכנסתי רבי אלעזר מטהר וחכמים מטמאין:

אלבקעה והי אלאראצֿי אלתי תחרתֿ ותזרע הי בימות הגשמים רשות היחיד למעני אלטומאה ואלשבת כמא יבין פי הדֿא אלפרק. ועלה דֿלך אנהא פי הדֿא אלזמאן לא יסתטרקהא אלנאס לילא תפסדהא אלרגל ולא איצֿא לאחד פיהא שגל לאנהא קד חרתֿת וזרעת א) (ואלשתא יגזל דאימא ולא יבקי גיר אנתטֿאר הנשמים

הבקעה והיא האדמה אשר תחרש ותזרע היא בימות הגשמים רשות היחיד לענין טומאה ושבת כמו שיתבאר בזה הפרק. וטעם זה לפי שבזה הזמן אין בני אדם הולכים עליה כדי שהרגל לא תפסיד אותה ואין לשום אדם עסק בה לפי שהיא כבר נחרשה ונזרעה. ואם שדה טמאה בכלל אלו השדות ואמר אני נכנסתי בזאת הבקעה

א) לא העתקנו כאן הסגור בין שני חצאי לבנה בערבי כי לא נמצא בהעתקה הנדפסת ולא בכ״י אוקספורד ונמצא להלן בדף 48.

פלא ידכ̇להא אחד ולא יתצרף פיהא לאנהא יפסדהא אלגיר אנתט̇אר אלקמח ינבת פקט וקד תבין פי גמר̇ שבת אן קולנא ען אלבקעה אנהא רשות היחיד לשבת לומר שאינה רשות הרבים ואנמא הי כרמלית כמא בינא הנאך אלא אן כאן מחיצה דאירה̈ בהא גבוהה עשרה טפחים פאנהא חיניד̇ רשות היחיד לשבת כמא בין אלתלמוד ופי אלתוספתא אלו הן ימות החמה משתעקר תבואה מתוכה ואלו הן ימות הגשמים משתרד רביעה שנייה וקד בינא זמאן רביעה שנייה מראת פי פאה ונדרים וגירהמא) פאד̇א כאן שדה מן ג̇מלה̈ תלך אלשדות טמאה וקאל אני ד̇כ̇לת הד̇ה אלבקעה אלתי פיהא שדות הרבה ולא נעלם הל ד̇כ̇לת תלך אלשדה או לא ר׳ אלעזר מטהר לאנה ספק ביאה וחכמים מטמאין עלי אלאצל אלד̇י תקדם ען מד̇הבהם אן ספק טומאה ברשות היחיד טמא סוי פי ד̇לך ספק ביאה או ספק נגיעה והלכה כחכמים.

אשר בה שדות הרבה ואינני יודע אם נכנסתי בזאת השדה או לא ר׳ אלעזר מטהר לפי שזה ספק ביאה וחכמים מטמאין לפי השרש אשר קדם מדעותם שספק טומאה ברשות היחיד טמא בין בספק ביאה בין בספק נגיעה והלכה כחכמים.

ו ספק רשות היחיד טמא עד שיאמר לא נגעתי ספק רשות הרבים ט̆הור עד שיאמר נגעתי. איזו היא רשות הרבים שבילי בית גלגול וכן כיוצא בהן רשות היחיד לשבת ורה״ר לטומאה אמר רבי אלעזר לא הוזכרו שבילי בית גלגול אלא שהם רשות היחיד לכך ולכך. השבילים המפולשים לבורות ולשיחין ולמערות ולגיתות רשות היחיד לשבת ורה״ר לטומאה:

שבילי בית גלגל מוצ̇ע ועארה̈ לא יסתטרקהא ג̇מהור אלנאס. ומעני מפולשין לשיחין אן יכון פי ראס אלדרב חפרה̈ מחפורה̈ פי אלארץ̇. אמא ׳בור או שיח או מערה פיקום לה ד̇לך מקאם האיט ויציר מבוי שאינו מפולש לאן לא ימכן אלנאס אן ידכ̇לוה מן נ̇הה̈ ויכ̇רג̇ון מן אכ̇רי. וקד בינא פי אול שבת ופי בקיה̈ מסכת שבת ועירובין מן אחכאם רשויות שבת מא פיה אלכפאיה̈ ובתלך אלאצול אלתי בינא הנאך תעלם אי מוצ̇ע יכון רשות היחיד ואיה הו רשות הרבים לענין שבת באלשרוט אלמבינה̈ פי כל רשות מנהא עלי מא בינא הנאך.

שבילי בית גלגול הם הדרכים הקשות אשר המון העם אין הולכים עליהן. וענין המפולשין לשיחין שיש בראש המבוי חפירה שחפרו בארץ אם בור או שיח או מערה ותעמוד זאת החפירה במקום כותל ונהיה מבוי שאינו מפולש לפי שאי אפשר לבני אדם שיכנסו בו מצד אחד ושיצאו מצד אחר. וכבר בארנו בראשון משבת ובשאר מקומות ממסכת שבת ועירובין מדיני רשויות שבת מה שיש בו די ובאלו השרשים אשר בארנו שם תדע איזו מקום הוא רשות היחיד ואיזו הוא רשות הרבים לענין שבת עם התנאים המבוארים בכל רשות מהן לפי מה שבארנו שם.

ז הבקעה בימות החמה רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה ובימות הגשמים רשות היחיד לכך ולכך:

אלבקעה פי איאם אלציף ועלי אנהא לא יסתטרקהא אלג̇מהור לכן יתצרף פיהא אלחצאדון ואלצנאע ללחצאד ואלדרס ועמארה̈ אלארץ̇ ואצלאחהא ללזראעה̈

הבקעה היא רשות הרבים לטומאה בימות החמה אף על פי שההמון אין הולך עליה אבל הקוצרים משמשין בה וכן אומני הקציר והדישה ועובדי האדמה המכינים

פי מא יאתי ולד֗לך צארת רשות הרבים לטומאה. אמא בימות הגשמים פלא ידכ֗להא אחד ולא יתצרף פיהא לאנהא יפסדהא אלרג֗ל ולא איצ֗א לאחד פיהא שגל לאנהא קד חרת֗ת וזרעת ואלמטר ינזל דאימא ולא יבקי גיר אנתט֗אר אלקמח ינבת פקט. וקד תבין פי גמר שבת אן קולנא ען אלבקעה אנהא רשות היחיד לשבת לומר שאינו רשות הרבים ואנמא הי כרמלית כמא בינא הנאך אלא אן כאן להא מחיצה דאירה בהא גבוהה עשרה טפחים פאנהא חיניד רשות היחיד לשבת כמא בין אלתלמוד. ופי אלתוספתא אלו הן ימות החמה משתעקר תבואה מתוכה ואלו הן ימות הגשמים משתרד רביעה שניה וקד בינא זמאן רביעה שניה מראת פי פיאה ונדרים וגירהמא (כמא [ד]) בינא פוק פי הד֗א אלפרק וקד בינא חכמהא ואי וקת הו ימות החמה או ימות הגשמים).

אותה לזריעה לשנה הבאה. אבל בימות הגשמים אין אדם נכנס בה ואין אדם משמש בה מפני שהרגל תפסיד אותם וכמו זה אין לשום אדם עסק בה לפי שהבקעה כבר נחרשה ונזרעה והמטר יורד תמיד ולא נשאר אלא להמתין עד שתצמח התבואה, וכבר התבאר בגמר שבת [א]) שאמרנו שהבקעה רשות היחיד לשבת לומר שאינה רשות הרבים ואינה אלא כרמלית כמו שבארנו שם רק אם היתה סביב לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים אז תהיה רשות היחיד לשבת כמו שבאר התלמוד [ב]). ובתוספתא [ג]) אלו הן ימות החמה משתעקר תבואה מתוכה ואלו הן ימות הגשמים משתרד רביעה שניה וכבר בארנו זמן רביעה שניה בפיאה ונדרים וכיוצא בהן.

ח בסילקי רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה רבי יהודה אומר אם עומד הוא כפתח הזה ורואה את הנכנסין ואת היוצאין בפתח הלז רשות היחיד לכך ולכך ואם לאו רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה:

בסילקי מסקף עט֗ים ג֗דא ממתד כת֗יר אלאבואב מת֗ל אלמואצ֗ע אלתי תבני לאג֗תמאעאת אלנאס פיהא והי מן בניאן אלמלוך ולד֗לך יקולון בסילקי של מלכים ואין הלכה כר' יהודה.

בסילקי אכסדרה גדולה מאד ארוכה ורחבה שיש לה פתחים הרבה כמו המקומות הבנוים לאסיפות העם והיא מבניני המלכים ולכן נקראת בסילקי של מלכים [ה]) ואין הלכה כר' יהודה.

ט הפרן רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה וכן הצדדין רבי מאיר אומר הצדדין רשות היחיד לכך ולכך:

קד תבין מן אלתוספתא אן הד֗א אלבניאן אלד֗י יסמונה פרן הו שבה בסילקי יכון להא שני פתחים מכוונין זה כנגד זה הכד֗א. אלחכמים יקולון אן ג֗מלתהא רשות הרבים לטומאה אד֗ ויתצרף פיהא אלרבים. ורבי מאיר יקול אן אלצדדים מנהא רשות היחיד לטומאה ווסטהא פקט הו אלד֗י יתצרף פיהא אלנאס הו רשות הרבים לטומאה ואין הלכה כר' מאיר.

כבר התבאר מן התוספתא [ו]) שזה הבנין הנקרא פרן הוא דומה לבסילקי ויש לו שני פתחים מכוונין זה כנגד זה כמו זה 54. חכמים אומרים שכולו רשות הרבים לטומאה הואיל ורבים משמשים בו. ור' מאיר אומר שהצדדים שלו רשות היחיד לטומאה ושאמצעיתו לבד שמשמשים שם בני אדם היא רשות הרבים לטומאה ואין הלכה כר' מאיר.

האסטוונית

א) ו' ב'. ב) שם. ג) פ"ז הל' ח'. ד) גם זה לא נמצא בכ"י אוקספורד. ועיין לעיל דף 47.
ה) עיין ע"ז ט"ז ב'. ו) שם הל' י"ג.

י האיסטוונית רשות היחיד לשבת ור'שות הרבים לטומאה. חצר שהרבים נכנסים בזו ויוצאים בזו רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה:

קד תבין פי גמר שבת אן אלאיסטונית היא כרמלית. וקולה תנא רשות היחיד לשבת יריד בה אינה רשות הרבים לשבת וקד בינא שרוט אלכרמלית וחדודהא פי אול שבת.

כבר התבאר בגמר שבת[א] שהאיסטונית היא כרמלית. ואמרו כאן רשות היחיד לשבת ירצה בו אינה רשות הרבים לשבת וכבר בארנו תנאי הכרמלית והלכותיה בראשון משבת.

פרק שביעי.

א הקדר שהניח את קדרותיו וירד לשתות הפנימיות טהורות והחיצונות טמאות אמר רבי יוסי במה דברים אמורים במותרות אבל באגודות הכל טמא. המוסר מפתחו לעם הארץ הבית טהור שלא מסר לו אלא שמירת המפתח:

תציר החיצונות טמאות לאן אלנאס ילעון בהא וילמסונהא ור' יוסי יקול אן אד'א כאנת כלהא פי שבכה ואחדה פאן אלכל טמא לאן קד רבמא חרך אלגמלה זב ותכון טמאות בהסיט הזב ולו אלקדור אלתי לם ינצ'ם בהא ואין הלכה כר' יוסי.

החיצונות הם טמאות לפי שבני אדם מתחככין ונוגעין בהן ור' יוסי אומר שאם כל הקדרות היו בשבכה אחת הכל טמא[ב] מפני שחוששין שמא הגיע כולם הזב ונהיו טמאות בהסיט הזב אפילו הקדרות שלא נגע בהן ואין הלכה כר' יוסי.

ב המניח עם הארץ בתוך ביתו ער ומצאו ער ישן ומצאו ישן ער ומצאו ישן הבית טהור ישן ומצאו ער הבית טמא דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין טמא אלא עד מקום שהוא יכול לפשוט את ידו וליגע:

קד תבין פי חגיגה אן מגע עם הארץ טמא ואנה אד'א נגע בכלים או בבגדים אנג'סהא. וקולה הבית טמא יעני גמיע אלכלים ואלבגדים. ואלחכמים יקולון כל מא ימכן אן ילחקה אד'א מד ידה הו אלד'י נכ'אף איאך מד ידה אליה ענד מא אנתבה ליבצרה אד' לם ירה מן קבל והלכה כחכמים.

כבר התבאר בחגיגה[ג] שמגע עם הארץ טמא ושאם נגע בכלים או בבגדים טימא אותם. ואמרו הבית טמא רצה לומר כל הכלים והבגדים. וחכמים אומרים כל מקום שאפשר ליגע בו אם פשט ידו חוששים אנחנו שמא פשט ידו אליו כאשר הקיץ משנתו לראות אותו לפי שלא ראהו עוד קודם זה והלכה כחכמים.

ג המניח אומנים בתוך ביתו הבית טמא דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין טמא אלא עד מקום שהן יכולין לפשוט את ידם וליגע:

האולא אלצנאע הם עמי הארץ בלא שך. וכאן יקום בבאלנא אן בכונהם מתצרפין פי גמיע אלדאר יכון כל מא פי אלדאר טמא ענד אלחכמים פאעלמנא אן ולו
אלאומנין

אלו האומנין הם עמי הארץ בלא ספק. והיה אפשר שנדמה במחשבתנו לפי שהם הולכים ובאים בכל הבית כל מה שבבית טמא לדעת החכמים לפיכך הודיענו שאפילו
האומנין

א) ו' א'. ב) עיין תוי"ם. ג) פ"ב מ"ז.

אלאומנין לא ינגסון אלא כל מא ימכן אן ינגע בו דון אן יתסלק עלי אלשי או יטלע עלי שי מרתפע וחיניד ילחקה וכדא באן פי אלתוספתא והלכה כחכמים.

האומנין לא יטמאו אלא כל מה שיכולין ליגע בו מבלי שירדו אל הדבר או שיעלו על דבר גבוה ואז יגעו בו וכן התבאר בתוספתא(א) והלכה כחכמים.

ד אשת חבר שהניחה לאשת עם הארץ טוחנת בתוך ביתה פסקה הרחים הבית טמא לא פסקה הרחים אין טמא אלא עד מקום שהיא יכולה לפשוט את ידה וליגע היו שתים בין כך ובין כך הבית טמא שאחת טוחנת ואחת ממשמשת דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין טמא אלא עד מקום שהן יכולות לפשוט את ידן וליגע:

מן אצולנא אן אשת חבר הרי היא כחבר ובניו ובני ביתו של חבר הרי הן כחבר ואשת עם הארץ ובניו ובני ביתו מתלה סוי בחזקת טומאה וקד בינא דלך פי זרעים. וכאן יקום בבאלנא אן אלחכמים מקרין לר' מאיר פי אלמראה לאנהא כתירה אלפצול ואלבחת עמא לא יבצהא ואנהא תתצור עלי. מא לא תמלך ותפתש ותקלב פאסמענא אנהם יכאלפונה ולו פי אלנסא והלכה כחכמים.

משרשינו(ב) הוא שאשת חבר הרי היא כחבר ובניו ובני ביתו של חבר הרי הן כחבר ואשת עם הארץ ובניו ובני ביתו הם כמוהו בחזקת טומאה וכבר בארנו זה בזרעים(ג) והיה עולה במחשבתנו שהחכמים מודים לר' מאיר באשה לפי שהיא מבחנת וחוקרת ובודקת במה שאין לה עסק בו ושהיא ממשמשת ומחפשת והופכת מה שאינו שלה לפיכך השמענו שהחכמים חולקין על ר' מאיר אפילו בנשים והלכה כחכמים.

ה המניח עם הארץ בתוך ביתו לשמרו בזמן שהוא רואה את הנכנסין ואת היוצאין האכלים והמשקים וכלי חרס הפתוחים טמאים אבל המשכבות והמושבות וכלי חרש המוקפין צמיד פתיל טהורין ואם אינו רואה לא את הנכנסין ולא את היוצאין אפילו מובל אפילו כפות הכל טמא:

קד עלמת אן אלאכלים ואלמשקים טומאתן קלה וכדלך כלי חרש לא יכון אב הטומאה פלדלך גזרו אן ינתגס כל מא פי אלבית מן הדה אלאנואע מן אגל תראסה אלעם ארץ. אמא אלמשכבות ואלמשבות אלתי הי אב הטומאה פלא נחכם עליהא באנהא צארת משכב הזב אלא אדא לם יכן צאחב אלבית ירי מן ידכל אלבית ולא מן יכרג מנה ואנפרד אלעם ארץ באלהרז וכדלך כלי חרש המוקפין צמיד פתיל לא תנתגס במגע טומאה אלא במשא הזב כאצה כמא יבין מן כלאמנא פי צדר אלסדר וקד בינא דלך פי עדיות פלדלך לא נחכם עליהא באלטומאה חתי

ינפרד

כבר ידעת שהאכלים והמשקין טומאתן קלה וכן שכלי חרש לא יהיו אב הטומאה לפיכך גזרו שיטמא כל מה שבבית מאלו המינים לפי ששומר הבית הוא עם הארץ. אבל המשכבות והמושבות שהם אב הטומאה אין אנחנו דנין עליהם שנהיו משכב הזב אלא אם בעל הבית אינו רואה הנכנס לבית ולא היוצא ממנו ונשאר עם הארץ לבדו לשמרו וכן כלי החרש המוקפין צמיד פתיל לא יטמאו במגע טומאה אלא במשא הזב בלבד כמו שהתבאר בדברנו בפתיחת הסדר וכבר בארנו זה בעדיות(ד) ולפיכך אין אנחנו גוזרין עליהם בטומאה אלא אם נשאר עם הארץ לבדו עמהם מבלי שיירא או שישמור עצמו ממי

שיראהו

(א) פ"ח הל' א'. (ב) ע"ז ל"ט א'. (ג) שביעית פ"ה מ"ט. (ד) פ"ב מ"ה ע"ש.

ינפרד אלעם ארץ בהא וחדה דון כּף ולא רקבה מן יראה. ומובל הו אלמקטוע אלידין ואלרגלין חתי לא יקדר ינתקל אלא אדֿא אכֿדֿה אלאצחא פי אידיהם ונקלוה ולדֿלך יתסמי מובל מן קולה יובל שי למורא. וקד קיל אן מובל אלמגֿדם אלדֿי תנאתֿרת אעצֿאה חתי לא יסתטיע קיאם ולא מד יד. ומע דֿלך לכון אלבית הצל ברשות עם הארץ רגֿע במנזלה ביתו של עם הארץ אלדֿי הכל טמא.

שיראהו. ומובל הוא מי שנחתכו ידיו ורגליו עד שלא יוכל לזוז ממקומו אלא אם יאחזוהו הבריאים בידיהם וישאוהו לפיכך יקרא מובל מאמרו[א] יובל שי למורא. ויש אומרים שהמובל הוא המוכה שחין עד שנרפו אבריו ואינו יכול לקום ולהושיט ידו. ועם כל זה מפני שהבית הוא ברשות עם הארץ נהיה במדרגת ביתו של עם הארץ שבו הכל טמא.

ו הגבאין שנכנסו לתוך הבית הבית טמא אם יש עמהן גוי נאמנין לומר נכנסנו אבל לא נגענו. הגנבים שנכנסו לתוך הבית אין טמא אלא מקום רגלי הגנבים ומה הן מטמאין האכלים והמשקים וכלי חרש הפתוחין אבל המשכבות והמושבות וכלי חרש המוקפין צמיר פתיל טהורים ואם יש עמהם גוי או אשה הכל טמא:

האולא אלגבאין איצֿא הם עמי הארץ ואלאצל ענדנא ממשכנין על הצדקה אפילו בערב שבת פאדֿא דכֿלוא אלבית ליאכֿדֿוא אלרהן אנגֿסוא כל מא פי אלבית אלא אן כאן מעהם גוי. ועלה דֿלך מא דֿכרוא פי אלתוספתא מפני שאימת הגוי עליהם פלים ימדון אידיהם. וקד תבין פי אלתוספתא אן אלגבאין אדֿא לם יכן אלרהן פי אידיהם ולא כאנת תֿם בינה תשהד באן נכנסו לבית וקאלוא הם נכנסנו ולא נגענו נאמנין שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. אמא אלגנבים פאלדֿי פי טריקהם פקט הו אלדֿי הו בחזקת טומאה לאנהם לא יתסיבון פי אלבית כֿשיתהם אלאשתהאר פאן כאן מעהם גוי אלדֿי הו כזב לכל דבריו ומטמא משכב ומושב או אשה פאן כל מא פי טריקהם בחזקת טומאה ולו אלמשכבות ואלמושבות.

אלו הגבאין הם גם כן עמי הארץ והשרש אצלינו[ב] ממשכנין על הצדקה ואפילו בערב שבת הנה אם נכנסו אל הבית ליטול המשכון טימאו כל מה שבבית אלא אם היה עמהם גוי. וטעם זה מה שזכרו בתוספתא[ג] מפני שאימת הגוי עליהן ואינם מושיטין ידיהם. וכבר התבאר בתוספתא[ד] שהגבאין אם אין המשכון בידיהם ואין שם ראיה שתעיד שנכנסו לבית ואמרו הם נכנסנו ולא נגענו נאמנים שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. אבל הגנבים מקום רגליהם לבדו הוא בחזקת טומאה לפי שהם לא יסובבו בבית מיראתן שיראו. ואם היה עמהן גוי שהוא כזב לכל דבריו ומטמא משכב ומושב או אשה כל מה שהוא מקום רגליהן הוא בחזקת טומאה ואפילו משכבות ומושבות.

ז המניח את כליו בחלון של אוריארין רבי אלעזר בן עזריה מטהר וחכמים אומרים עד שיתן לו את המפתח או חותם או עד שיעשה סימן. המניח את כליו מגת זו לגת הבאה כליו טהורין ובישראל עד שיאמר בלבי היה לשמרם:

אוריארין אלחמאמין ופי אלחמאמאת טיקאן ינעל כל שכֿץ תֿיאבה פי טאקה מנהא

אוריארין הבלנין ובמרחצאות יש חלונות אשר ישימו בהן הבגדים כל אחד ואחד בחלונו

א) תהלים ע"ו י"ב. ב) בבא בתרא ח' ב'. ג) פ"ח הל' ח'. ד) שם.

מנהא וידכ֗ל אלחמאם ולתלך אלטיקאן אבואב ואנאלק. פקאל ר׳ אלעזר בן עזריה אנה מנד֗ סד אלאבואב עלי ת֗יאבה פהי בהזקתן לאן מא ימד אחד ידה לטאק מסדוד יפתחה. ואלחכמים יקולון אנהא מנג֗וסה֗ לאן קד ינע בהן טמא אלא אן גלק עליהא במגלק ודפע אלמפתאח ללחמאמי לאנה ואן כאן עם ארץ לא מסר לו אלא שמירת המפתח כמא תבין אול אלפרק או ינ֗על טאבע מן טין ונחוה עלי אלאבואב כמא בינת אלתוספתא או ירשם רשם ידלה אן אלטאק לם יפתח ולא אנצ֗ם אחד בכלים. וקולה המניח כליו מגת זו לגת הבאה הו אן יכון כהן תנאול עציר אלתרומה הד֗א אלעאם ת֗ם תרך אואני אלעציר עלי טהארתהא פי מוצ֗ע מן אלמעצרה֗ פאנה יעצר בהא פי אלסנה֗ אלמסתקבלה֗ אד֗ ולם יעלם אחד אנצ֗ם בהא ואלנאס איצ֗א יתחפט֗ון מנהא ולו גפל הו לעלמהם אנה כהן והזקת אלשי אלד֗י ענדה טהור אמא ישראל פמתי מא גפל ען חרסא פקד אנתג֗סת והו קולה עד שיאמר בלבי היה לשמרו ואין הלכה כר׳ אלעזר בן עזריה.

בחלונו ויכנס במרחץ ולאלו החלונות דלתות ומנעול. ואמר ר׳ אלעזר בן עזריה שאם סגר הדלתות על בגדיו הם בחזקתן לפי שאין אחד מושיט ידו להדלת סגורה לפתוח אותה. וחכמים אומרים שהם טמאים לפי שלפעמים יגע בהן טמא אלא אם סגר עליהם במנעול ומסר המפתח לבלן שאף על פי שהוא עם הארץ לא מסר לו אלא שמירת המפתח כמו שהתבאר בתחלת הפרק או אם שם חותם מטיט וכיוצא בו על הדלתות כמו שבארה התוספתא[א] או ירשם רשם המורה לו שהחלון לא נפתחה ולא נגע אחד בכלים. ואמרו המניח כליו מגת זו לגת הבאה הוא שהלוקח יין של תרומה הוא כהן ולקח בשנה זו והניח כלי הבצירה על טהרתם במקום אחד מן הגת הנה יבצור בהן לשנה הבאה הואיל ולא ידע שנגע בהם אחד ואף על פי שהכהן מסיח דעתו מהם בני אדם נשמרים מהם לפי שהם יודעים שהוא כהן והזקה שהדבר שהוא אצלו טהור אבל ישראל המסיח[ב] דעתו מלשמרם כבר נטמאו הכלים והוא אמרו עד שיאמר בלבי היה לשמרו ואין הלכה כר׳ אלעזר בן עזריה.

ח מי שהיה טהור והסיע את לבו מלאכול רבי יהודה מטהר שדרך טמאין פורשין ממנו וחכמים מטמאין. היו ידיו טהורות והסיע את לבו מלאכול אף על פי שאמר יודע אני שלא נטמאו ידי ידיו טמאות שהידים עסקניות:

יעני כהן טהור לאכול בתרומה אד֗א אזאל מן באלה אלתהיו לאכל אלתרומה ולם יחרז נפסה ולא יעלם לנפסה איצ֗א נג֗אסה֗ ר׳ יהודה יקול הרי הוא בחזקת טהרה לאן אלטמאים לא ינצ֗מון בה לעלמהם אנה טהור לאכל בתרומה. ואלחכמים יקולון אנה ינתג֗ס בהסח הדעת ויחתאג֗ טבילה אמא אלידים פאלכל מקרין אנהא תנתג֗ס בהסח הדעת למעני אלתרומה. ועלה֗ ד֗לך מא ד֗כר שהידים עסקניות אעני כת֗ירה֗ אלולוע ורבמא נגע בטומאה והו לא יעלם והד֗ה מן ג֗מלה֗ שמונה עשר דבר שגזרו

אן

רצה לומר כהן טהור לאכל בתרומה אם הסיע מלבו דעתו לאכל בתרומה ואינו שומר עצמו ואינו יודע לנפשו שום טומאה ר׳ יהודה אומר הרי הוא בחזקת טהרה לפי שהטמאים אינם נונעים בו מפני שהם יודעים שהוא טהור לאכל בתרומה. וחכמים אומרים שהוא מיטמא בהסח הדעת וצריך טבילה. אבל בידים הכל מודים שהם מטמאות בהסח הדעת לענין תרומה. והטעם הוא מה שזכר שהידים עסקניות רצה לומר שהם משמשות הרבה ואולי נגעו בטומאה והוא לא ידע וזה מכלל שמנה עשר דבר

שגזרו

[א] פ״ח הל׳ ח׳. [ב] ר״ל העושה ייטו בטהרה ועי׳ רע״ב.

אן אלידים תפסול את התרומה ואן לא יעלם להא נג׳אסה כמא נבין פי אכ׳ר זבים והלכה כחכמים.

שגזרו שהידים פוסלות את התרומה אף על פי שהטומאה אינה נודעת להם כמו שנבאר באחרון מזבים והלכה כחכמים.

ט האשה שנכנסה להוציא פת לעני ויצאת ומצאתו עומד בצד ככרות של תרומה וכן האשה שיוצאת ומצאת את חברתה חותה גחלים תחת קדרה של תרומה רבי עקיבה מטמא וחכמים מטהרין אמר רבי אליעזר בן פיאבי וכי מפני מה ר״ע מטמא וחכמים מטהרין מפני שהנשים גרגרניות הן שהיא חשודה לגלות את הקדרה של חברתה לידע מה היא מבשלת:

גרגניות נהימאת פי אלאכל מן גרגרה והו אלהנגרה תרגום כי הייתי זוללה פי תרגום ירושלמי הרי הות גרגרנית והלכה כחכמים.

גרגרניות מתאוות לאכל מן גרגרת והיא בערבי אלהנגרה תרגום א) כי הייתי זוללה בתרגום ירושלמי הרי הות גרגרנית והלכה כחכמים.

פרק שמיני.

א הדר עם עם הארץ בחצר ושכח כלים בחצר אפילו חביות מוקפות צמיד פתיל או תנור מוקף צמיד פתיל הרי אלו טמאין רבי יהודה מטהר בתנור בזמן שהוא מוקף צמיד פתיל רבי יוסי אומר אף התנור טמא עד שיעשה לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים:

קד עלמת אן אלחצר יתסמי צחן אלדאר וגמיע אלג׳יראן יתצרפון פיה ואן כאן אלתנור מבני ולא ימכן פיה אלהיסט והו איצ׳א מוקף צמיד פתיל ואינו מטמא מגבו פבאדלאלה פי אלדאר קד יזיל אלצמיד פתיל וירדה. ור׳ יהודה יקול ליס פי אלתנור מא יאכ׳ד פילתג׳י להדא כלה ואין הלכה כר׳ יהודה והלכה כר׳ יוסי.

וכבר ידעת שהמקום אשר לפני הבית יקרא חצר וכל השכנים משתמשים בו ואם היה התנור בנוי שאי אפשר להסיטו והוא גם כן מוקף צמיד פתיל ואינו מטמא מגבו [העם הארץ] בהליכתו אנה ואנה בבית לפעמים יסיר את הצמיד פתיל ויישיבהו. ור׳ יהודה אומר אין בתנור דבר שיקחהו ושיצריכהו לכל זה ואין הלכה כר׳ יהודה והלכה כר׳ יוסי.

ב המפקיד כלים אצל עם הארץ טמאים טמא מת וטמאין מדרס אם מכירו שהוא אוכל בתרומה טהורין מטמא מת אבל טמאין מדרס רבי יוסי אומר אם מסר לו תיבה מלאה בגדים בזמן שהיא רוצצת טמאין מדרס אם אינה רוצצת טמאין מדרס אף על פי שהמפתח ביד הבעלים:

קד בינא פי צדר הדא אלסדר אחכאם אלכלים אדא כאנת טמא מת פלדלך קאל אנהא איצ׳א במנזלה טמא מת ואן כאן הדא אלעם הארץ יערף אן הדא אלדי אודע ענדה אוכל בתרומה פהו יחזהא מטומאת

מת

כבר בארנו בפתיחת זה הסדר דיני הכלים אם הם טמא מת ולפיכך אמר שהם גם כן במדרגת טמא מת. ואם זה עם הארץ יודע שהאיש המפקיד אצלו הוא אוכל בתרומה הוא שומר הכלים מטומאת מת

ונאמן

א) איכה א׳ י״א.

מת והו מצדק פי קולה לא נטמאו במת ואן כאן עם הארץ כמא בינא פי עאשר כלים. אמא טומאת מדרס פבאקיה פיהא לאן קד רבמא גֹלסת עליהא אשתו נדה והו לא יבחתֿ ענהא לכונה עם הארץ. וקד שרחנא אן רוצצת מצֹגוטה ומעני דֹלך אן ר׳ יוסי יקול אן כאנת הדֹה אלתֿיאב מעביה בעצֹהא עלי בעץֹ פי אלצנדוק חתי יצֹגטהא גטא אלצנדוק פהו אלדֹי ימכן אן תגֹלס עליהא אשתו נדה אמא אן כאנת ניר מלאה בגדים בל יבקי בין אלגטא ואלתֿיאב פצֹא פהי לא תגֹלס עליהא לילא תנכֿסף בהא ואנמא תנתגֹס טומאת מדף פקט אעני אנהא תציר מתֿל אלכלים שנשאו על גבי הזב אלתי תנתגֹס טומאה קלה לטמא אוכלים ומשקין כמא בינא אול כלים וכמא יבין פי זבים והנאך יבין לך אן אלכלים אלתי ישא הזב תסמי איצֹא מדף. וקולה אף על פי שהמפתח ביד הבעלים אלדֹי כאן יקום באלבאל אן אדֹ ולא יתמכן מנהא תכון טהורים פאעלמנא אנהא טמאים. ופי אלתוספתא נאמנין עמי הארץ על טבילת טמא מת ואין נאמנין על טבילת מדף יעני אדֹא קאלוא קד טהרנא הדֹא אלדֹי כאן טמא מדף ואין הלכה כר׳ יוסי.

ונאמן לומר לא נטמאו במת אף על פי שהוא עם הארץ כמו שבארנו בעשירי א) מכלים. אבל הכלים נשארו טומאת מדרס לפי שאולי ישבה עליהם אשתו נדה והוא לא חקר עליה לפי שהוא עם הארץ. וכבר פרשנו שרוצצת פירושו דחוקה וענין זה שר׳ יוסי אומר אם היו אלו הבגדים ערוכים קצתם על קצתם בתיבה עד שידחקם כיסוי התיבה אז הוא אפשר שתשב עליהם אשתו נדה אבל אם לא היתה מלאה בגדים ונשאר חלל בין הכיסוי והבגדים אינה יושבת עליהם כדי שלא תפסידם ולא יטמאו אלא טומאת מדף לבדו רצה לומר שהבגדים הם גם כן כמו כלים שנשאו על גבי הזב שהם טומאה קלה לטמא אכלים ומשקים כמו שבארנו בראשון ב) מכלים וכמו שיתבאר בזבים ג) ושם יתבאר לך שהכלים אשר ישא הזב נקראים גם כן מדף. ואמרו אף על פי שהמפתח ביד הבעלים לפי שהיה עולה במחשבתינו שהם טהורים הואיל ואין רשותו עליהם ולזה הודיענו שהם טמאים. ובתוספתא ד) נאמנין עמי הארץ על טבילת טמא מת ואין נאמנין על טבילת מדף רצה לומר אם אמרו כבר טבלנו מי שהיה טמא מדף ואין הלכה כר׳ יוסי.

ג המאבד ביום ומצא ביום טהור ביום ומצא בלילה בלילה ומצא ביום ביום ומצא ביום שלאחריו טמא זה הכלל כל שעבר עליו הלילה או מקצתו טמא. השוטח כלים ברשות הרבים טהורין וברשות היחיד טמאין ואם היה משמרן טהורים. נפלו והלך להביאן טמאים. נפל דליו לתוך בורו של עם הארץ והלך להביא במה יעלנו טמא מפני שהונח ברשות עם הארץ שעה אחת:

הדֹא אלדֹי אנתלף לה אלשי ווגֹדה אנמא הו פי רשות הרבים ולדֹלך אדֹא גֹאז עליה אלליל טמא מדרס לאנה ידרסה אלאנסאן והו לא יראה וכדֹא בינת אלתוספתא. אמא אדֹא תלף לה שי ווגֹדה פי רשות היחיד אלתי ספיקה טמא כמא תקדם פאן תלך אלכלים טמאין מדרס וטמא מת. וכון אלכלים אלמנשורה פי רשות הרבים טהורים בין לאנה ספק. ולא

ישכל

מי שנאבד לו דבר ומצאו זה אינו אלא ברשות הרבים ולכן אם עבר עליו הלילה טמא מדרס לפי שהאדם דורס אותו והוא לא ראה וכן בארה התוספתא ה). אבל אם נאבד לו דבר ברשות היחיד ומצאו ברשות היחיד אשר ספיקה טמא כמו שקדם ו) אלו הכלים הם טמאין מדרס וטמא מת. ומה שהכלים השטוחים ברשות הרבים טהורים הוא ברור לפי שהם ספק. ואל יקשה לך

אמרו

א) מ״א. ב) מ״ג. ג) פ״ד מ״ו. ד) פ״ט הל׳ ד׳. ה) שם הל׳ ח׳. ו) פ״ג מ״ו.

צריך מחשבה וחיניד יטמא טומאת אוכלים והו קולהם פי גמר נדה לעולם בכרך ונתו מאסתו ועשאתו כפר פלדלך אן עול עליה והו בתוך הבור אן יטעמה ללגוי יטמא טומאת אכלים ואן חשב עליו לעלותו לכלב פלא יטמא טומאת אוכלים והו מעני קולה טהור. פתרי אלגוזל לכונה מאכל אדם מע כונה קד פסד וצאר יצלח למאכל הכלב פקט אדׄא חשב עליו יקבל טומאה והדׄא הו מתׄאל קולה אן כל מאכל אדם לא יזאל ימכן אנתגׄאסה חתי יפסל מלאכל הכלב. ור׳ יוחנן בן נורי יקול אנה יטמא טומאת אכלין דון מחשבה אדׄ והו פי אלמדינהׄ כמא בינא ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

אמרם בגמר נדה[א] לעולם בכרך ונתו מאסתו ועשאתו כפר ולכן אם חשב עליו והוא בתוך הבור להאכילו לגוי יטמא טומאת אכלים ואם חשב עליו להעלותו לכלב לא יטמא טומאת אוכלים וזהו ענין אמרו טהור. הנה אתה רואה שגוזל לפי שהוא מאכל אדם אף על פי שכבר נפסל ולא נעשה ראוי אלא למאכל הכלב אם חשב עליו יקבל טומאה וזהו המשל שהביא לאמרו כל מאכל אדם לעולם אפשר שיטמא עד שיפסל מלאכול הכלב. ור׳ יוחנן בן נורי אומר שיטמא טומאת אוכלין בלא מחשבה לפי שהוא בעיר כמו שבארנו ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

ז אחורי כלים שנטמאו במשקים רבי אליעזר אומר מטמאין את המשקין ואינן פוסלין את האכלין רבי יהושע אומר מטמאין את המשקין ופוסלין את האכלין שמעון אחי עזריה אומר לא כך ולא כך אלא משקין שנטמאו באחורי הכלים מטמאין אחד ופוסלין אחד הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני:

קד תבין פי מואצׄע ממא תקדם אן אלמשקין תנגס אלכלים ותציר תלך אלכלים שני לטומאה ואן דׄלך מדרבנן. ותבין פי כׄאמס עשר כלים אן משקין טמאין אדׄא נגעו באחורי כלים נטמאו אחוריו ולא נטמא תוכו לתרומה. ובינא פי אלצדר אן אלמשקין טמאין תחלה לעולם ולו אנתגׄסת בשני לטומאה. פאדׄא אנתגׄסת אחורי הכלי במשקין טמאין רגׄע אחורי הכלי שני ואדׄא נגעו משקין טהורין באחורי הדׄא אלכלי נטמאו ונעשו תחלה ואדׄא נגעו אכלין של תרומה באחורי הדׄא אלכלי לא נפסלו וכאן אלקיאס אן תפסל ותציר שלישי לכן ר׳ אליעזר יכׄפף פי דׄלך לכונהא טומאה קלה מדרבנן והו קולהם מאי שנא אחורי כלים דנקט משום דקילא טומאתן והנאך קיל מטמאין את המשקין ואפילו דחולין ואין פוסלין את האכלין ואפילו דתרומה. ור׳ יהושע יקול אן אחורי הדׄא אלכלי איצׄא פוסלין את האוכלין מתׄל כל שני קל וחומר

כבר התבאר בהרבה מקומות שקדמו שהמשקין מטמאין כלים ונעשו הכלים שני לטומאה ושזהו מדרבנן. והתבאר בחמשה עשר[ב] מכלים שמשקין אם נגעו באחורי כלי נטמאו אחוריו ולא נטמא תוכו לתרומה. ובארנו בפתיחה השרש שמשקין טמאין תחלה לעולם אף על פי שנטמאו בשני לטומאה. הנה אם נטמאו אחורי הכלי במשקין טמאין נעשו אחורי הכלי שני ואם נגעו משקין טהורין בזה הכלי נטמאו ונעשו תחלה ואם נגעו אכלין של תרומה באחורי זה הכלי לא נפסלו והיה הדין שיפסלו ויעשו שלישי אבל ר׳ אליעזר מקיל בזה לפי שהוא טומאה קלה מדרבנן וזה אמרם[ג] מאי שנא אחורי כלים דנקט משום דקילא טומאתן ושם אמרו מטמאין את המשקין ואפילו דחולין ואין פוסלין את האכלין ואפילו דתרומה. ור׳ יהושע אומר שאחורי זה הכלי פוסלין גם כן את האכלין כמו כל שני קל וחומר מטבול יום הפוסל את

מטבול

התרומה

א) ב׳ ע״ב. ב) צ״ל בחמשה ועשרים מ״א. ג) נדה ז׳ ב׳.

מטבול יום אלדי פוסל את התרומה ואינו מטמא את המשקין כמא בינא פי תאמן פרה פכיף הדא אלדי יטמא משקין פאנה יפסול. ור׳ אליעזר לא יקאיס קל והומר בין טבול יום דאוריתא ואחורי כלים דרבנן לאנה יקול אין דנין דברי סופרים מדברי תורה. וגא שמעון אחי עזריה וקאל אן כלאם ר׳ יהושע אלדי קאל אן אחורי הכלי פוסלין את התרומה גיר צחיח וכדלך קול ר׳ אליעזר אלדי קאל אין פוסלין גיר צחיח בוגהמא ודלך אן אחורי הכלי אדא נגעו במשקין צארת הלך אלמשקין תחלה והי מטמאין אוכל אחד ויגע שני ודלך אלשני יפסול אוכל שלישי פקד תעדאת אלטומאה מן אחורי הכלי ללאכלין בוסאטה אלמשקין ואדא דנאת אלאכלין נפסהא באחורי הכלי לא תפסל פלדלך תקול אלאכלין להדה אלמשקין אלתי אנתגסת מאחורי הכלי ואנגסתהא מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני פיכון שמעון אחי עזריה עלי הדא אלתאויל גיר מכאלף עלי ר׳ אליעזר אלא שבה שארח למא ילזם ען מדהבה. ולקד כאן יכון אלתאויל אלאליק בהדא אלכלאם אן יכון ר׳ אליעזר יעתקד אן משקין שנטמאו מאחורי הכלים לא תנגס אלאכלים ועלי אנהא פי נפסהא משקין טמאין ויכון ר׳ שמעון קד כאלף עלי דלך ויגי קולה לא כך ולא כך לא כר׳ יהושע אלדי יקול תפסול אחורי הכלי לאכלין ולא כר׳ אליעזר אלדי יקול לא תפסול משקין שנטמאו מאחורי הכלי לאכלין לולא אני וגדת נץ אלתוספתא באן משקין שנטמאו מאחורי הכלים תטמא כלים ותטמא תלך אלכלים ללאכלים ואלתלמוד קד קטע הנא הלכה כר׳ אליעזר פלא ימכן אן יתאול כלאם שמעון אחי עזריה אלא כמא דכרנא.

התרומה ואינו מטמא את המשקין כמו שבארנו בשמיני [א] מפרה כל שכן זה המטמא את המשקין שיפסול. ור׳ אליעזר אינו דן קל והומר בין טבול יום דאוריתא ואחורי כלים דרבנן לפי שהוא אומר אין דנין דברי סופרים מדברי תורה. ובא שמעון אחי עזריה ואמר שדברי ר׳ יהושע האומר שאחורי הכלי פוסלין את התרומה אינם אמת וכן דברי ר׳ אליעזר האומר אין פוסלין אינם אמת כלל וזה שאחורי הכלי אם נגעו במשקין נעשו אלו המשקין תחלה והם מטמאין אוכל אחד ונעשה שני וזה השני יפסול אוכל שלישי ולפי זה הדרך הטומאה עוברת מאחורי הכלי לשני אכלין באמצעית המשקין ואם נגעו האוכלין עצמם באחורי הכלי אינן נפסלין ולפיכך האכלין אומרין לאלו המשקין אשר נטמאו מאחורי הכלי וטימאו האכלין מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני. ולפי זה הפירוש שמעון אחי עזריה אינו חולק על ר׳ אליעזר אלא שהוא כמבאר מה שהתחייב מדעתו. והיה אפשר שיהיה הפירוש היותר נכון בזה המאמר שר׳ אליעזר סובר שמשקין שנטמאו מאחורי הכלים אינן מטמאין אכלים אף על פי שהם בעצמן משקין טמאין וש״ר׳ שמעון חולק על זה ויהיו דבריו לא כך ולא כך לא כר׳ יהושע שאומר שאחורי הכלי פוסלין את האכלין ולא כר׳ אליעזר האומר שמשקין שנטמאו מאחורי הכלי אין פוסלין את האכלין לולא שמצאתי בתוספתא [ב] שמשקין שנטמאו מאחורי הכלים יטמאו כלים ואלו הכלים יטמאו את האכלים והתלמוד [ג] כבר פסק שם הלכה כר׳ אליעזר הנה אי אפשר לפרש דברי שמעון אחי עזריה אלא כמו שזכרנו.

ח עריבה שהיא קטפרס והבצק מלמעלן ומשקה טיפח מלמטן שליש התיכית בכביצה אינן מצטרפית ושתים מצטרפות רבי יוסי אומר אף שתים אינן מצטרפית

אלא

א) מ״ז. ב) פרה פ״ח הלכה ב׳ ולשון הר״ש: ואלו הכלים יטמאו אוכלים. ר״ל ויפסלו אוכלין של תרומה ובחר במלת יטמאו בעבור מליצת המשנה: מטמאיך לא טימאוני ואתה טימאתני. ג) נדה ז׳ ב׳.

אלא אם כן היו רוצצות משקה ואם היה משקה עומד אפילו כעין החרדל מצטרף ר' דוסא אומר אוכל פרוד אינו מצטרף:

קד שרחנא פי אחלות אן קטפרס הו אלסטח אלגיר מואזי לסטח אלארץ' אלא טרפה אלואחד מרתפע ואלאכ'ר מנכפץ' שבה זלאקה. פאד'א כאנת נפנה עלי הד'א אלוצ'ע וכאנת פיהא רטובה משקין ות'לת' קטע ענין טמא פי ד'לך אלתצויב גמלתהא כביצה פהי לא תנצ'אף בעצ'הא אלי בעץ' מן חית' אן תנגס ד'לך אלמשקה אלד'י תחתהא ויגגס אלנפנה ואן כאנת קטעתין פתנצ'אף. ומעני רוצצות משקה אן יכון משקה מחצור בין אלקטעתין פכאנה אוצלהמא. ומעני משקה עומד אן תכון רטובה מסתקרה תחת אלענין ולא תכון פי מדרון. וקאל ר' דוסא אן אוכל מפתת ולו כאן כלה מגתמע ממאס בעצ'ה לבעץ' אינו מצטרף לכביצה ואין הלכה כר' יוסי ולא כר' דוסא.

כבר פירשנו באהלות [א]) שקטפרס הוא השטח שאינו בשוה לשטח הארץ אלא קצהו האחד עולה והאחד יורד כמו סולם. אם היתה העריבה בזה המצב והיתה בה ליחות משקין ושלש חתיכות בצק טמא בזה, שהם יחד כביצה אינן מצטרפות קצתן עם קצתן לטמא זה המשקה אשר תחתיתן ויטמאו העריבה ואם היו שתי חתיכות מצטרפות. וענין רוצצות משקה שיהיה המשקה מבוצר בין שתי החתיכות והוא כאילו מחבר את שתיהן. וענין משקה עומד שתהיה הליחות עומדת תחת הבצק ואיננו במדרון. ואמר ר' דוסא שהאוכל שהוא חלוק לפירורין אפילו הם כולם ביחד ונוגעין אלו באלו אינו מצטרף לכביצה ואין הלכה כר' יוסי ולא כר' דוסא.

ט מקל שהיא מלאה משקין טמאין כיון שהשיקה למקוה טהורה דברי רבי יהושע וחכמים אומרים עד שיטביל את כולה. הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינן חבור לא לטומאה ולא לטהרה והאשבורן חבור לטומאה ולטהרה:

קד עלמת אן קטפרים אלגיר מואזי לסטח אלארץ' אלא אד'א סכב עליה שי אנהדר וסאל. ואשבורן אלמוצ'ע אלמקער אלד'י יסתקר פיה אלשי אלמאיע ויגתמע. ואהצ'ר לי הנא בבאלך אצל ואחד והו אן אלמא כ'אצה מן סאיר אלמשקין טמאין יטהר פי אלמקוה ויטהר כמא ד'כרנא פי ביצה פי קולהם משיקין את המים בכלי אבן לטהרן וסיבין ד'לך איצ'א פי ראבע מכשירין. קאל פי הד'ה אלהלכה אן אלעצא אד'א אבתלת במשקין טמאין יעני במא טמא פענד מא יצ'ם טרף אלעצא למקוה אתצל מא אלמקוה בתלך אלמשקין טמאין ותטהרת כלהא אעני אלמשקין אלתי עלי גמלה אלעצא. ומעני השיקה מן ושקה לי בני עלי נהה אלתשביה בכון טרף

כבר ידעת שקטפרים הוא השטח שאינו בשוה לשטח הארץ אלא אם נשפך עלי דבר יורד ונוזל. ואשבורן הוא מקום עמוק אשר בו יעמוד ויאסף הדבר הלח. וזכור בלבך שרש אחד שהמים לבדם מכל המשקין טמאין יטהרו במקוה ויטהרו כמו שזכרנו בביצה [ב]) באמרם משיקין את המים בכלי אבן לטהרם ויתבאר לך זה גם כן ברביעי[ג]) ממכשירין. ואמר בזאת הלכה שהמקל שנתלחלח במשקין טמאין רצה לומר במים טמאים אם קצה זה המקל נוגע במקוה מי המקוה מתחברין באלו המשקין טמאין ויטהרו כולם רצוני לומר המשקין שהם על המקל כולו. וענין השיקה מן[ד]) ושקה לי בני על דרך הדמיון לפי שקצה המקל לבדו תדבק במי המקוה ואינו צריך שיכנס

א) פ"ג מ"ג. ב) פ"ב מ"ג. ג) מ"ח. ד) בראשית כ"ז כ"ו.

אלעצא ילצק במא אלמקוה פקט ולא נחתאג אן ידכ֗ל פי אלמקוה. ואלחכמים יקולון חתי תחצל אלמשקין כלהא דאכ֗ל אלמקוה והינ֗יד֗ תטהר. ת֗ם גאב פי הד֗א אלגרץ֗ בעינה הנצוק והו אלעמוד אלסאיל מן אלאנא אלד֗י יפרג מנה אלשי אלמאיע אלי אלארץ֗ פאן ד֗לך אלעמוד כלה אינו במנזלה֗ גסם ואחד מן חית֗ אד֗א אנתג֗ס בעצ֗ה אנתג֗ס כלה. מת֗אל ד֗לך לו צב אלאנסאן מא מן עלו על גבי השרץ ואכ֗תטף אחד שי מן אלמא מן אלהוא מן ד֗לך אלעמוד פאן ד֗לך אלמא טאהר אעני אלד֗י אכ֗תטף. וכד֗לך אינו חבור לטהרה מת֗ל לו סכב אלמשקין טמאין מן עלו על המקוה פלא נקול אן אלעמוד כלה טהר לכון בעצ֗ה פי אלמקוה כמא לם נקל פי אלמקל. וכד֗לך איצ֗א אלמשקין אד֗א כאנת פי קטפרים ויכון אלמא כלה קד אסתקר פי אלמוצ֗ע אלמנכ֗פץ֗ ובקי ד֗לך אלסטח אלמנצב פיה משקה טופח פקט כמא תקדם קבל הד֗א פי קולה ומשקה טופח מלמטן לאן בכונה מזלק לא יסתקר פיה גיר הד֗א אלמקדאר מן אלנדוה֗ פלים נחסב איצ֗א גמיע ד֗לך אלמשקה טופח שעל גבי הקטפרים מתצל מן חית֗ אד֗א אנתג֗ס בעצ֗ה אנתג֗ס גמיע אלמשקה אלד֗י עלי הד֗א אלסטח או אד֗א חצל בעצ֗ה במקוה טהרת אלמשקין כלהא. אמא אן כאן מוצ֗ע מקער ופיה משקין. אמא משקה טופח או אכת֗ר פמנד֗ תנג֗ס טומאה בבעצ֗ה אנתג֗ס כלה. וכד֗לך אד֗א חצל בעצ֗ה במקוה טהר כלה לאן ליס תטהיר אלמא באן יכ֗תלט במי מקוה אכ֗תלאטא אלא באן ילצק מי מקוה בסטח מן סטוח ד֗לך אלמא אלמנג֗ס פקט כמא באן פי ביצה פלד֗לך אד֗א כאן אלמא אלנג֗ס פי אשבורן והצל בעצ֗ה בתוך המקוה פקד אנג֗ס מי מקוה סטח מן סטוח הד֗א אלמא אלד֗י בתוך הכלי לאן אלאשבורן הו כלי בלא שך והד֗א בין ענד אלתאמל והלכה כחכמים.

בתוך המקוה. והחכמים אומרים עד שיהיו המשקין כולן נכנסין בתוך המקוה ואז יטהרו. אחר זה בא לדבר בזה הענין בעצמו בנצוק והוא עמוד המים הנוזלים מן הכלי אשר הורק ממנו אל הארץ שזה העמוד כולו אינו במדרגת גוף אחד עד שאם נטמא קצתו יטמא כלו. המשל בזה אם שפך אדם מים ממעל על גבי השרץ וקלט אחר באויר חלק מאלו המים מזה העמוד אלו המים טהורים רצה לומר מה שקלט. וכמו זה אינו חבור לטהרה המשל בזה אם שפך משקין טמאין ממעל על המקוה לא נאמר שהעמוד כולו טהור מפני שקצתו הוא במקוה כמו שלא אמרנו במקל. וכמו זה גם כן אם המשקין היו בקטפרים ועמדו כבר המים כולם במקום הנמוך ונשאר זה השטח אשר בו נגלו המים משקה טופח לבד כמו שקדם לפני זה באמרו ומשקה טופח מלמטן מפני שהמים היו במדרון ואינם עומדים בו אלא בזה השיעור מן הליחות ולזה לא נחשוב גם כן כל זה המשקה טופח שעל גבי הקטפרים חבור עד שאם נטמא קצתו יטמא כל המשקה אשר על זה השטח או שאם היה קצתו במקוה יטהרו המשקין כולן. אבל אם היה מקום עמוק ובו משקין בין שהיה משקה טופח או יותר משנגעה טומאה בקצתו נטמא כולו. וכמו זה אם נכנס קצתו במקוה יטהר כלו מפני שטהרת המים איננה בהתערבם במי מקוה אלא בהתחבר מי מקוה בשטח מן שטחי אלו המים הטמאים לבד כמו שהתבאר בביצה[א]) ולפיכך כאשר היו המים הטמאים באשבורן ובאו קצתם בתוך המקוה כבר כללו מי המקוה שטח מן שטחי אלו המים אשר בתוך הכלי לפי שאשבורן הוא כלי בלא ספק וזהו ברור אצל המבינים והלכה כחכמים.

א) פ״ב מ״ג.

פרק תשיעי.

א זיתים מאימתי מקבלין טומאה משיזועו זיעת המעטן אבל לא זיעת הקופה כדברי בית שמאי רבי שמעון אומר שיעור זיעה שלשה ימים בית הלל אומרים משיתחברו שלשה זה לזה רבן גמליאל אומר משתגמר מלאכתן וחכמים אומרים כדבריו:

תחפר פי אלארץ חפר יכתזן פיהא אלזיתון ויתעפן הנאך אלי וקת אלעציר יכרג ויעצר ודלך אלמוצע יתסמי מעטן של זיתים. פקאלוא בית שמאי אן אדא ערקת הנאך ואבתלת בתעביה בעצהא עלי בעץ פקד תם להא אלהכשר והוכשרו לטומאה אמא אדא אבתלת בערקהא פי אלקפף פי חאל נקלאנהא פלים דלך הכשר. וקאל בית הלל אן ליס בכונהא ערקת פי אלחפרה תוכשר אלא אדא אנפצכת ואנעגנת חתי תתצל בעצהא בבעץ ותטלע תלת זיתונאת מתצלה. ואלחכמים יקולון אן טאל מא הו פי חאל אלכזן ואלתעביה פלא תקבל טומאה ולו כאנת פי הדה אלחאל מן אלבלל אמא אדא תם שגלה ותרכהא מעדה ללעציר פקט הוכשרו לטומאה תכיר ברטובתהא. ומעלום אן אלזית מן גמלה שבעה משקין אלתי תכשיר או תטמא ולדלך תציר אלזיתון מוכשרין לטומאה מן רטובתהא והלכה כחכמים.

עושין חפירות בארץ שאוצרין בהן הזיתים ויתעפשו שם עד זמן הסחיטה ואז מוציאין וסוחטין אותן וזה המקום יקרא מעטן של זיתים. ואמרו בית שמאי אם יזיעו שם הזיתים ויתלחלחו בהערכת קצתם על קצתם כבר נשלם להם ההכשר והוכשרו לטומאה אבל אם נתלחלחו מפני שהזיעו בקופות כאשר נושאין אותן לבית הבד אין זה הכשר. ובית הלל אומרים שאינם מוכשרים אם הזיעו בחפירה אלא אם נתרוצצו ונכבשו עד שיתחברו קצתם עם קצתם ויעלו מן המעטן שלשה זיתים מדובקים. וחכמים אומרים כל זמן שהם נערכים במעטן אינם מקבלים טומאה אף על פי שנתלחלחו באופן הזה אבל אם נגמרה מלאכתן והניחם מוכנים לבית הבד אז הוכשרו לטומאה כאשר יתלחלחו. וידוע שהזית הוא בכלל שבעה משקין המכשירין או מטמאין ולפיכך הזיתים הם מוכשרין לטומאה משיתלחלחו והלכה כחכמים.

ב גמר מלמסוק אבל עתיד ליקח גמר מליקח אבל עתיד ללוות ארעו אבל או משתה או אונס אפילו זבים וזבות מהלכים עליהן טהורין נפלו עליהן משקין טמאין אין טמא אלא מקום מגען והמוחל היוצא מהן טהור:

קד עלמת אן מסיקה תתסמי גמע אלזיתון ונפצה מן אשגארה. קאל אנה אדא נפץ כל זיתון ענדה וגמעה במעטן לכנה מעול אן ישתרי ויציף אליה או תם נפץ מא ענדה ותם אלשרא איצא לכנה מעול אן יתסלף זיתון ויציף אליה פאנה לא נגמרה מלאכתו ולא הוכשר חתי לא יעול עלי זיאדה עליה ומתי מא אעאקה עאיק ען אלזיאדה מתל פרח או חזן פלו תעפנת ואבתלת אינן מוכשרין אד ופי נפסה אן יזיד ועדיין לא נגמרה מלאכתן ולדלך אדא

כבר ידעת שהמסיקה הוא שם לאסיפת הזיתים ולנשירתן מן האילן. ואמר שאם השיר כל הזיתים שלו ואספן במעטן אבל היה במחשבתו ליקח עוד זיתים ולהצטרף עמהם או שנגמר נשירת הזיתים שלו ונגמר גם כן ליקח אבל במחשבתו ללות זיתים ולהצטרפן עמהם לא נגמרה מלאכתן ולא הוכשרו עד שלא יחשוב עוד להוסיף עליהם. ואם עיכבו איזה דבר מלהוסיף עליהן כמו שמחה או אבל אף על פי שנתעפשו הזיתים ונתלחלחו אינן מוכשרין

הלכו עליהם זבים וזבות טהורים לאן אינן מוכשרים ואן וקעת עליהא חיניד משקין טמאין אלתי תנגס דון הכשר פלא תנגס מן הדׄא אלזיתון אלא מא נגעו בו המשקין פקט. תֿם אכֿברנא בחכם אכֿר וקאל המוהל היוצא מהן טהור ומוהל הו אלמא אלאסוד אלדׄי יסיל מן אלזיתון יקול אן אלתי אלזיתון אלדׄי לא נגמרה מלאכתן דׄלך אלמא אלדׄי יסיל מנהא אינו משבעה משקין פלדׄלך יכון טהור לא יגתגס פי נפסה ולא יכשיר כמא אצלנא פי אלצדר. ופי אלתוספתא ר׳ מאיר אומר מוהל משקה הוא ומפני מה טהרו מוחל היוצא מן הזיתים עד שלא תגמר מלאכתן לפי שאינו רוצה בקיומו.

הואיל ובמחשבתו להוסיף עליהן ועדיין לא נגמרה מלאכתן ולפיכך אם הלכו עליהם זבים או זבות טהורים לפי שאינם מוכשרים ואם נפלו עליהם בזה הזמן משקים טמאין המטמאין בלא הכשר לא נטמא מאלו הזיתים אלא מה שנגעו בו המשקין לבד. אחר זה הודיענו דין אחר ואמר המוחל היוצא מהן טהור ומוחל הוא המים השחורים הזבים מן הזיתים ואמר שאלו הזיתים שלא נגמרה מלאכתן אלו המים היוצאים מהם אינם משבעה משקין ולפיכך הם טהורים ואינם מיטמאים בעצמן ואינם מכשירין כמו שהשרשנו בפתיחה. ובתוספתא[א] ר׳ מאיר אומר מוהל משקה הוא ומפני מה טהרו מוהל היוצא מן הזיתים עד שלא תגמר מלאכתן לפי שאינו רוצה בקיומו.

ג נגמרה מלאכתן הרי אלו מוכשרין. נפלו עליהן משקין טמאין המוחל היוצא מהן רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאין. אמר רבי שמעון לא נחלקו על המוחל היוצא מן הזיתים שהוא טהור ועל מה נחלקו על היוצא מן הבור שרבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאין:

קאל אן הדׄא אלזיתון אלדׄי הו מוכשר אדׄא נפלו עליו משקין יעני משקין טמאין פאן אלזיתים כלהא טמאים ולו אלתי לם תנגׄס במשקין הטמאין. ועלה׳ דׄלך אן אלרטובה׳ אלתי פיהא כלהא אלתי געלתהא מוכשרין לטומאה מתצלה׳ בתלך אלמשקין טמאין שנפלו פדׄלך אלמשקה בעינה אלדׄי הכשיר אותם הו אלדׄי אנתגס איצׄא במשקין שנפלו וטמא כל הזיתים. תֿם רגׄע לחכם אכֿר וקאל אן אלמא אלאסוד אלדׄי יסיל מן זיתים שנגמרה מלאכתן ר׳ אליעזר לא יחסבה משקה ולדׄלך לא ינתגס ראסא ולא יכשיר וחכמים יגׄעלונה מן תולדות השמן ולדׄלך ינתגס פי נפסה ויכשיר. הדׄא כלאם תנא קמא אמא ר׳ שמעון פיקול אן אלמוהל לדברי הכל אינו משקה ואנמא הו מי פירות ומן שאן אלזית ענד עצרה אן יכֿאלטה׳ שי מן מא אלזיתון פאדׄא אגׄתמע אלזית

בתוך

אמר שאלו הזיתים שהם מוכשרים אם נפלו עליהם משקין רצוני לומר משקין טמאים[ב] הזיתים כולם טמאים ואפילו הזיתים אשר לא נגעו בהם המשקין טמאין. והטעם הוא שהליחות אשר בהם כולם שעשתה אותם מוכשרים לטומאה היא מחוברת עם אלו המשקין טמאין שנפלו הנה זה המשקה בעצמו אשר הכשיר אותם הוא גם כן נטמא במשקין שנפלו וטימא כל הזיתים. אחר זה שב לדין אחר ואמר שהמים השחירים הזבים מהזיתים שנגמרה מלאכתן ר׳ אליעזר אינו הושב אותה משקה לפיכך לא יטמאו כלל ולא יכשירו וחכמים עושים אותם מן תולדות השמן ולפיכך יטמאו בעצמם ויכשירו. אלו הם דברי תנא קמא אבל ר׳ שמעון אומר שהמוהל לדברי הכל אינו משקה אלא מי פירות ומדרך הזיתים בזמן הסחיטה שיתערב עם המוהל דבר מועט ממי הזיתים הנה אם

הזיתים

א) פ״י הל׳ ב׳ ושם הגירסא ר׳ יעקב. ב) נראה מזה שמלת טמאים לא היתה בנוסחת הר״ם.

בתוך הבור ותקער יונד פי אספל אלבור תחת אלזית מא אסוד ד̇לך אלמא הו אלד̇י יקול אלחכמים אנה משקה וינתג̇ס מן אג̇ל בקאיא אלזית אלד̇י פיה. וסיג̇יך אכ̇תלאף ר' שמעון מע ר' מאיר פי הד̇א אלמעני פי אכ̇ר מכשירין ופי אלתוספתא ר' שמעון אומר מוחל מי פירות הוא ומפני מה טמאו מוחל היוצא מעוקת בית הבד לפי שאי אפשר לו לצאת ידי צחצוחי שמן ואין הלכה כר' שמעון ואנמא אלהלכה כחכמים עלי מא ד̇כר תנא קמא.

הזיתים נאספו יחד בתוך הבור והניחו שמריהם ימצאו בתחתית הבור תחת הזיתים מים שחורים ועל אלו המים חכמים אומרים שהם משקה ושיטמאו מפני שיורי השמן אשר בהם. ותבא לך מחלוקת ר' שמעון ור' מאיר בזה הענין באחרון[א]) ממכשירין ובתוספתא[ב]) ר' שמעון אומר מוחל מי פירות הוא ומפני מה טמאו מוחל היוצא מעוקת[ג]) בית הבד לפי שאי אפשר לו לצאת ידי צחצוחי שמן. ואין הלכה כר' שמעון רק הלכה כחכמים לפי מה שזכר תנא קמא.

ד הגומר את זיתיו ושייר קופה אחת יתננה לעני כהן דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר יוליך את המפתח מיד רבי שמעון אומר מעת לעת:

הד̇ה הלכה קד תבינת פי גמר חגיגה וד̇לך אן אלאצל ענדנא אן טהרת יין ושמן של תרומה לא יצדק עליהא אלנאס כלהם גיר בשעת הגתות והבדים אן ולו אלעם ארץ חיניד̇ מצדק אד̇א קאל הד̇א אלזית או הד̇א אלכ̇מר תרומה טהורה לאן אלנאס כלהם בשעת הגתות והבדין מתאהבין מתחפט̇ין ליעצרוא עצירהם בטהרה פאד̇א תם שעת הגתות והבדים ולם יבק מן יעצר אלא אחאד ושואד̇ ואלאשיא איצ̇א אלתי תעצר קלילה̈ אלמקדאר יתהאון בהא ויקע אלתפריט ואלאכ̇תלאט פי אלתצרף ויתהאון באלטהארה̈ פלד̇לך לא יצדקון חיניד̇ עמי הארץ על טהרת יין ושמן של תרומה בל אד̇א גאבהא ללכהן לא יקבלהא מנה לאן קד רבמא הי תרומה טמאה פלד̇לך אד̇א תם וקת אלעציר ובקי ללאנסאן בקיה̈ מן זיתון לא יקדר יעצרהא ויכ̇רג̇ מנהא תרומה שמן לאנה גיר מצדק על טהרתה ולא תוכ̇ד̇ מנה כמא תבין פי חגיגה ואנמא יכ̇רג̇ מנהא אלתרומה זיתים וידפעהא לכהן. וקולה לעני כהן ולם יקל לכהן עלי אלאכ̇תר אן אלזיתון תעטי לעני לקלתהא ואלזית ידפע ולו לעשיר. וקאל ר' יהודה אנה יחמל לה אלמפתאח ענד תמאם אלגתות ואלבדים

וידפעה

זאת הלכה כבר היא מבוארת בגמר חגיגה[ד]) וזה שהשרש אצלינו שטהרת יין ושמן של תרומה אין נאמן עליה כל אדם אלא בשעת הגיתות והבדים שאז אפילו אם עם הארץ הוא נאמן אם אמר זה השמן או זה היין הוא תרומה טהורה לפי שכל אדם בשעת הגיתות והבדין מוכן ונשמר לעשות סחיטתן בטהרה ואם נשלמה שעת הגיתות והבדים ולא נשאר מן העוצרין אלא איזו אנשים יחידים והדברים אשר יעצרו הם גם כן מעטים במדה יזלזלו בהסחיטה ויפול ערבוביא ואי סדרים בתשמישה ויזלזלו בטהרה ולפיכך אינם נאמנים עוד עמי הארץ על טהרת יין ושמן של תרומה ויותר מזה שאם יביאן לכהן לא יקבלן ממנו לפי שאפשר שהן תרומה טמאה ולזה אם נשלמה שעת הסחיטה ונשארו לאדם שיורי זיתים אינו יכול לסחוט אותם ולהוציא מהם תרומה שמן לפי שאינו נאמן על טהרתה ואין מקבלין אותו ממנו כמו שהתבאר בחגיגה[ה]) ולא יוציא את התרומה אלא בזיתים ויתנם לכהן. ואמרו לעני כהן ולא אמר לכהן לפי מה שיארע על הרוב שנותנים הזיתים לעני למיעוטם והשמן ינתן לעשיר. ור' יהודה

אומר

א) מ"ה. ב) פ"ו הל' ג'. ג) הר"ש העתיק משוקת אבל בערבי ובהתוספתא הנדפסת הנוסחא: מעיקת. ועי' ערוך ערך עקה. ד) פ"ג מ"ד. ה) שם בפי' הר"ם.

וידפעה לכהן עלי אלמקאם ליבקי כל מא פי ד̇לך אלגת או אלבית הבד בחזקת טהרה ויג̇י אלכהן ותעצר אמאמה ויאכ̇ד̇ מנה תרומה שמן בטהרה. ור׳ שמעון יקול אנה ולו בקי מן בעד תמאם אלנאס אלעציר מעת לעת וחיניד̇ יחמל לה מפתאח בית הבד פאן בית הבד או הגת בחזקת טהרה והלכה כר׳ יהודה.

אומר שיוליך לו המפתח בעת שנשלמו הגיתות והבדים ויתנם לכהן מיד כדי שישאר כל מה שבתוך זאת הגת או בית הבד בחזקת טהרה ויבא הכהן ותעשה הסחיטה בפניו ויקח ממנה תרומה שמן בטהרה. ור׳ שמעון אומר שאפילו המתין אחר שהשלימו בני אדם סחיטתן מעת לעת ואז הוליך לו מפתח בית הבד או הגת הם בחזקת טהרה והלכה כר׳ יהודה.

ה המניח זיתים בכותש שימתינו שיהו נוחין לכתוש הרי אלו מוכשרים שימתינו ושימלחם בית שמאי אומרים מוכשרים ובית הלל אומרים אינן מוכשרין. הפוצע זיתים בידים טמאות טימאן:

כותש אלמהראס אלד̇י תהרס פיה אלזיתון. פאד̇א תרכהא הנאך לתבקי חתי תרתכ̇י ויסהל דרסהא פקד נגמרה מלאכתן אמא אן כאן יעול אן תבקי הנאך מד̇ה חתי תלין ת̇ם יכ̇רג̇הא וימלחהא פהי לא נגמרה מלאכתן ואינן מוכשרין עלי מד̇הב בית הלל. ופוצע אלד̇י ישקק אלזיתון או ישרחה אן כאנת ידיה מנג̇וסה̈ פקד אנג̇סהא אן כאנת תרומה לאן אלידים טמאותשניות אבדא כמא יבין פי ת̇אלת̇ מסכת ידים.

כותש הוא המכתש שכותשין בו הזיתים. ואם הניחם שם כדי שישארו עד שיתרככו ותקל דריסתן כבר נגמרה מלאכתן. אבל אם היה במחשבתו שישארו שם איזה זמן עד שיהיו רכות ושיוציאם אחר זה וימלחם לא נגמרה מלאכתן ואינן מוכשרין לפי דעת בית הלל. ופוצע משיבקע הזיתים או ימעכם והיו ידיו טמאות כבר טימאן אם היו של תרומה לפי שהידים טמאות שניות לעולם כמו שיתבאר בשלישי ממסכת ידים.

ו המניח זיתיו בגג לגרגרם אפילו הן רום אמה אינן מוכשרין. נתנן בבית שילקו ועתיד להעלותם לגג נתנן בגג שילקו או שיפתחם הרי אלו מוכשרין. נתנן בבית עד שישמר את גגו או עד שיוליכם למקום אחר אינן מוכשרין:

לגרגרם ליחבבהא אלמעני לתיבס ותג̇ף ולו כאן ארתפאעהא דראע אלד̇י נעלם אן ואן יבס אעלאהא פאן אלאספל יבתל בלא שך לכן מנד̇ קצדה אלתג̇פיף אינן מוכשרים. פאד̇א געלהא פי אלבית לתתעפן והו קולה שילקו ולו עול אן יטלעהא בעד ד̇לך ללסטח או אד̇א געלהא פי אלסטח איצ̇א להעפן ולו עול בעד ד̇לך אן יבסטהא פי אלסטח ותג̇ף בעד תעפינהא פאנהא מוכשרים לטומאה מנד̇ קצד תעפינהא לאן אבתלאלהא במא יכ̇רג̇ מנהא מן אלרטובה̈ ממא יעין פי תעפינהא ולד̇לך תכשר. אמא אן געלהא

לגרגרם לעשות מהם גרעינים. והכונה שיתיבשו ויצמקו אף על פי שהן ברום אמה אשר נדע בו שאף אם העליונות יבשות התחתונות הן לחות בלי ספק מכל מקום משחשב עליהם שיצמקו אינן מוכשרין. ואם נתנן בבית כדי שיתעפשו וזהו אמרו שילקו אף על פי שחישב להעלותם אחר זה אל הגג או אם נתנן בגג גם כן שיתעפשו אף על פי שחישב עליהם אחר זה שימתחם על הגג ושיצמקו אחר שנתעפשו הם מוכשרים לטומאה מעת שהיתה כונתו שיתעפשו מפני שנתלחלחו בהלחות אשר

שי

יצאה

פי מוצ׳ע ועפנת ליס בקצדה אלתעפין פאנהא גיר מוכשרים וד׳לך עלי אלאצל אלד׳י ענדנא פי אלהכשר אנה יחתאג אן יכון לרצונו כמא יבין פי מוצ׳עה.

יצאה מהם ובכח זאת הלחות נתעפשו ולפיכך הם מוכשרים. אבל אם הניחם במקום אחד ונתעפשו מבלי שחישב שיתעפשו אינם מוכשרים לפי השרש אצלינו בהכשר שצריך שיהיה לרצונו כמו שהתבאר במקומו.

ז רצה ליטול מהן בד אחד או שני בדין בית שמאי אומרים קוצה בטומאת ומחפה בטהרה בית הלל אומרים אף מחפה בטומאה רבי יוסי אומר חופר בקרדומות של מתכת ומוליך לבית הבד בטומאה:

אד׳א כדס אלזיתון בעצ׳ה עלי בעץ׳ פי אלמעטן פאן תלך אלג׳מלה תסמיהא אלמשנה ואלתוספתא אם של זיתים. וקולה בד או שני בדין מענאה מלו מעצרה או מעצרתין לאן מעצרה אלזיתון תתסמי בד. וקד באן פי אלתוספתא אן הד׳א אלאכ׳תלאף אנמא הו פי זיתים שלא נגמרה מלאכתן אלד׳י לא הוכשרו. פאד׳א עול אן יאכ׳ד׳ מן הד׳ה אלזיתן מקדאר מא יסיר והו קולה בד או שני בדין ת׳ם יגטי אלבקיה ויתרכה פענד מא יקטע מן אם של זיתים בד או שני בדין יג׳וז לה אן יקטע בטומאה לאן לא הוכשרו לטומאה פאד׳א אראד תגטיה מא בקי לא יגטיה אלא בטהרה לאנהא חיניד׳ נגמרה מלאכתן והוכשרו לטומאה פלא ינצ׳ם בהא אלא בטהרה. ובית הלל יקולון אנהא ולו ענד תגטיתהא לא נגמרה מלאכתן ולא הוכשרו ולד׳לך יחפה איצ׳א בטומאה. ור׳ יוסי יקול אנה ולו נקל הד׳ה אלאם כלהא שי בעד שי בטומאה אלא וג׳אז אד׳ ולא הוכשרו בכונהא לא נגמרה מלאכתן ולא תקול בד או שני בדין פקט בל ולו נקל אלכל מא נקול קד נגמרה מלאכתן אנה תראה לם יבק לה גיר נקלהא ללמעצרה אד׳ וכאן מעולה אן יזיד ועדין לא נגמרה מלאכתן וכד׳א באן פי אלתוספתא אן הד׳ה הו מעני כלאם ר׳ יוסי. ואנמא קצד לקרדמות של מתכת יעני אלטמאים לאנהא אמכן קבול לטומאת מת מן סאיר אלכלים וכמא בינא פי אלצדר והד׳א מת׳ל קולהם קביל אפילו

אם צבר הזיתים קצתם על קצתם במעטן כולם ביחד יקרא בהמשנה ובהתוספתא[א] אם של זיתים. ואמרו בד או שני בדין ענינו מלא גת או שתי גתות מפני שהגת יקרא בד. וכבר התבאר בתוספתא[ב] שזאת המחלוקת אינה אלא בזיתים שלא נגמרה מלאכתן שלא הוכשרו. הנה אם חשב ליטול מאלה הזיתים איזו שיעור-מועט והוא אמרו בד או שני בדין ולכסות השאר אחר זה ולהניחם בשעה שהוא חותך מאם של זיתים בד או שני בדין מותר לו לעשות בטומאה מפני שלא הוכשרו לטומאה ואם רצה לכסות מה שנשאר אינו מותר לו אלא בטהרה מפני שאז נגמרה מלאכתן והוכשרו לטומאה ולפיכך לא יגע בהן אלא בטהרה. ובית הלל אומרים שאפילו בשעה שיכסה אותם לא נגמרה מלאכתן ולא הוכשרו ולכן יחפה גם כן בטומאה. ור׳ יוסי אומר שאפילו אם נטל זאת האם כולה מעט מעט בטומאה מותר בודאי הואיל ולא הוכשרו לפי שלא נגמרה מלאכתן ולא תאמר בד או שני בדין לבד אלא אפילו נטל הכל לא נאמר כבר נגמרה מלאכתן הלא אתה רואה אותן שלא נשאר לו אלא שישאהו לגת הואיל והיה במחשבתו להוסיף ועדין לא נגמרה מלאכתן זהו מבואר בתוספתא ושזהו הענין מאמר ר׳ יוסי. ולא כיון בקרדמות של מתכת רצה לומר הטמאים אלא לפי שאפשר להם שיקבלו טומאת מת יותר משאר הכלים כמו שבארנו בפתיחה וזה דומה למה שאמרו לפני זה אפילו זבים

א) פ״י הל׳ י״א. ב) שם הל׳ י״ב.

פרק עשירי.

א הנועל בית הבד בפני הבדדין והיו לשם כלים טמאין מדרס רבי מאיר אומר בית הבד טמא רבי יהודה אומר בית הבד טהור רבי שמעון אומר אם טהורין להן בית הבד טמא ואם טמאין להן בית הבד טהור אמר רבי יוסי וכי מפני מה טמאתם אלא שאין עמי הארץ בקיאין בהיסט:

בדדים אלד׳ין יכ׳דמון פי אלמעצרה̈. פאד׳א כאנוא עמי ארץ וטהרהם צאחב אלמעצרה̈ וסד אלמעצרה̈ עליהם והם יתנאולון שגלהם דאכ׳ל פכל מא פי בית הבד טאהר בלא שך פאן כאן הנאך פי בית הבד ת׳יאב מנג׳וסה̈ במדרס הזב. יקול ר׳ מאיר בית הבד טמא לאן קד רבמא נגעו במדרס ור׳ יהודה יקול הרי הן בחזקתן ולד׳לך בית הבד טהור ולא נקול נגעו. ור׳ שמעון קאל אנא נתאמל ראיהם פי הד׳ה אלת׳יאב אלתי פי בית הבד אן אעתקדוהא טמאים בית הבד טהור לאנהם יעתזלון ענהא ולא יקרבונהא ואן ט̇נוא אן הד׳ה אלת׳יאב טאהרה̈ בית הבד טמא לאן בט̇נתהם אנהא כלים טהורים נגעו בהן. וקאל ר׳ יוסי מכ׳אלף לר׳ שמעון אן הד׳א אלד׳י תזעם אן אד׳א אעתקדוא אן הד׳ה אלכלים מדרס אלמעצרה̈ טאהרה̈ זעם גיר צחיח לאנהם ואן לם ינג̇סוא בהא לכונהא מנג̇וסה̈ קד ימילונהא ויחרכונהא לאן עמי הארץ לא יעלמון טומאת היסט ויט̇נון אן אלהסיט לא ינג̇ס אד׳ ולא נגע באלשי אלטמא והם לא יעלמון אנה נוע מן אלמשא כמא נבין פי זבים ואד׳א כאן אלאמר כד׳לך פלא פרק בין אן יט̇נוא אנהא כלים טהורים או יעלמוא אנהא מדרס בית הבד טמא שמא נגעו והלכה כר׳ יוסי.

בדדים העושים מלאכתם בבית הבד. אם היו עמי ארץ וטיהרם בעל בית הבד וסגר עליהם את בית הבד והם עסוקים בתוכו הנה כל מה שבבית הבד טהור בלא ספק ואם היו שם בבית הבד בגדים טמאים טמאים במדרס הזב. רבי מאיר אומר בית הבד טמא לפי שאנו חוששין שמא נגעו במדרס ור׳ יהודה אומר הרי הן בחזקתן לפיכך בית הבד טהור ולא נאמר נגעו. ור׳ שמעון אומר שאנחנו משגיחים על מה שהם חושבים באלה הבגדים שהם בבית הבד אם חשבו שהם טמאים בית הבד טהור לפי שהם מתרחקים מהם ולא יקרבו אליהם ואם חשבו שאלה הבגדים טהורים בית הבד טמא מפני שלפי דעתם הכלים טהורים ונגעו בהן. ואמר ר׳ יוסי לחלוק על ר׳ שמעון מה שעלה בדעתך שאם חשבו שאלו הכלים מדרס בית הבד טהור אינו אמת מפני שעמי הארץ אף על פי שאין נוגעים בהם מפני שהם טמאים בכל זאת לפעמים יניעו אותם ויטלטלום לפי שעמי הארץ אינם יודעים טומאת היסט וחושבים שהיסט אינו מטמא הואיל ולא נגעו בדבר הטמא ואינם יודעים שהיסט הוא ממיני המשא כמו שנבאר בזבים[ס] ואם הדבר כן אין חילוק בין שחשבו שהם כלים טהורים או שידעו שהם מדרס בית הבד טמא שמא נגעו והלכה כר׳ יוסי.

ב הבדדין שהיו נכנסין ויוצאין ומשקין טמאין בתוך בית הבד אם יש בין משקין לזיתים כדי שינגבו את רגליהם בארץ הרי אלו טהורין הבדדין והבוצרין שנמצאת טומאה לפניהם נאמנין לומר לא נגענו וכן התינוקות שביניהן יוצאים חוץ לפתח בית הבד ופונים לאחורי הגדר והן טהורים עד כמה ירחיקו ויהיו טהורין עד כדי שיהא רואן:

קד עלמת אן משקין טמאין תנג̇ס
אלכלים

כבר ידעת שמשקין טמאין מטמאין כלים
ואכלים

ס) פ״ד.

אלכלים ואלאכלים ולא תנגס אלאנסאן אדא נגע בהן אלא אדא דנא בידיה נטמאו ידיו פקט. פלדלך אדא אבתלת רגליה במשקין טמאין ואמתסחת פי אלארץ פדלך אלזיתון טאהר אד לם יבק פי רגליה רטובה ינתגס בהא ואלשבץ טאהר. וכן בתינוקות יצדקון אן יקולוא האולא אלאצאגר לם ינצמוא באלזית או באלזיתון ונחוהמא תם קאל אנהם אדא כרגוא מן אלמעצרה ולו גאבוא כלף אלחאיט פהם בחזקת טהרה אד וקד טהרהם [אבוהם] והו הארם להם אלא אן אבעדוא ענה חתי לא יראהם פקד כרגוא מן תלך אלחזקה ודגעוא בחזקת עמי הארץ אלדין הם בחזקת טומאה.

ואכלים ואין מטמאין אדם אם נגע בהן אלא אם נגע בידיו נטמאו ידיו לבד. ולכן אם נתלחלחו רגליו במשקין טמאין ונתנגבו בארץ אלו הזיתים טהורים לפי שלא נשארו ברגליו ליחות אשר יטמא בה האדם. וכן בתינוקות נאמנין לומר אלו התינוקות לא נגעו בשמן או בזיתים וכיוצא בהם ואחר זה אמר שאם יצאו מבית הבד אף על פי שנחבאו מאחורי הכותל הרי הם בחזקת טהרה לפי שכבר טיהרם [אביהם] א) והוא שמרם אלא אם נתרחקו ממנו עד שאינו רואם ויצאו מן זאת החזקה ונכנסו בחזקת עמי הארץ שהם בחזקת טומאה.

ג הבדרין והבוצרין כיון שהכניסן לרשות המערה דיו דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר צריך לעמוד עליהן עד שיטבולו רבי שמעון אומר אם טהורין להן צריך לעמוד עליהם עד שיטבולו אם טמאים להם אינו צריך לעמוד עליהם עד שיטבולו:

קד אעלמתך אן אלאנסאן אדא אראד אן יעצר בטהרה יטהר אלצנאע ותיניד ידכלהם אלמעצרה וכדלך יטהרהם ותיניד ידכלהם אלכרם לקטף אלענב לאן לא יקטף אלענב ללעציר אלא בטהרה לאנה מוכשר כמא בינא פי אכר אהלות. פקאל ר' מאיר אנה מנד ידכלהם אלי פם אלמערה אלתי יטבלון דאכלהא נעלם אנהם סיטבלון ולא ילזמה תבעהם חתי ירי דכולהם פי אלמא. ור' יוסי יקול יחתאג ישאהד אלטבילה לאנה קד ידכל ויקול קד טבלתי והו וצל אלי אלמא וכרג ולם יטבל. ור' שמעון יקול אנהם אן אעתקדוא פי אנפסהם אנהם טאהרון ולא יחתאגון טבילה פילזמה אן יקף חתי ישאהד אלטבילה והלכה כר' יוסי לאנהם איצא לא יעלמון צפה אלטבילה עלי אלכמאל ויתהאונון באלחציצה ואשבאההא.

כבר הודעתיך שהאדם אם ירצה לסחוט בטהרה יטהר האומנין ואז יכניסם לבית הבד וכן יטהרם ואחר זה יכניסם אל הכרם לבצור את הענבים מפני שאין בוצרין את הענבים להכניסם לגת אלא בטהרה לפי שהם מוכשרים כמו שבארנו באחרון ב) מאהלות. ואמר ר' מאיר משהכניסם אל פי המערה אשר יטבילו בתוכה ידענו שיטבלו ואינו צריך לילך אחריהם עד שיראה שנכנסו לתוך המים. ור' יוסי אומר צריך לעמוד על הטבילה. מפני שלפעמים הפועל נכנס ויוצא ואומר כבר טבלתי והוא לא בא אלא עד המים ויצא ולא טבל. ור' שמעון אומר שאם הם חושבים בנפשם שהם טהורים ואינם צריכים טבילה אז הוא חייב לעמוד עד שיראה הטבילה והלכה כר' יוסי שהם גם כן אינם יודעים איך תהיה הטבילה כראוי ויזלזלו בחציצה וכיוצא בה.

ד הנותן מן הסלים ומן המשטיח של אדמת בית שמאי אומרים נותן בידים טהורות ואם נתן בידים טמאות טמאן בית הלל אומרים נותן בידים טמאות ומפריש תרומתו בטהרה. מן העביט ומן המשטיח של עלים הכל שוים שהוא נותן בידים טהורות ואם נתן בידים טמאות טימאן:

קד   כבר

א) ר״ל הפועלים שהביאו את בניהם עמהם, עיין ר״ש. ב) מ״א.

קד בינא פי אכר אהלות אן הבוצר לגת הוכשר לטומאה והו מדהב בית שמאי ובית הלל יקולון לא הוכשר. תם תכלם הנא פי ענב לם יקטף ללעציר וכאן מגעול פי סלל או מנשור עלי אלארץ ליגף ויציר זביב תם אכד מנה ורמי פי אלמעצרה פקאל בית שמאי אנה יחתאג אן יאכד ויתן לגת בידים טהורות לאנה הוכשר לטומאה מנד אכדה ללעציר. ובית הלל יקולון נותן בידים טמאות לאנה גיר מוכשר כמא אצל מדהבהם לכנה מע כונה גיר מוכשר למעני אכראג אלתרומה לא יכרגהא אלא בידים טהורות. ועביט אסם אלחפרה אלתי יגמע פיהא אלענב כמא יסמי חפרה אלזיתון מעטן. פאן כאן אלענב בעביט או מבסוט על גבי העלין פאלכל מקרון אנה לא יגרף מנה ויתן לגת אלא בידים טהורות לאנה מוכשר במא כרג מנה מן רטובה וקד אנבי אן דלך לדעתו בכונה בסטה עלי אלורק חתי לא יציע מא ימצל מנה והלכה כבית שמאי.

כבר בארנו באחרון מאהלות[ט] שהבוצר לגת הוכשר לטומאה וזהו דעת בית שמאי ובית הלל אומרים לא הוכשר. אחר זה הוא מדבר כאן בענבים שלא בצרן לגת והיו מונחים בסלים או שטוחים על הארץ ליבשם ונהיו צמוקים ואחר זה נטל מהם ונתנם לגת ואמרו בית שמאי שצריך שיטלם ויתנם לגת בידים טהורות לפי שהוכשרו לטומאה משנטלם לגת. ובית הלל אומרים נותן בידים טמאות לפי שאינם מוכשרים כמו שהושרש לדעתם אבל אף על פי שאינם מוכשרים מכל מקום לענין הפרשת תרומה לא יפרישה אלא בידים טהורות. ועביט הוא שם לחפירות שנותנים בהם הענבים כמו שיקראו החפירות לזיתים מעטן. ואם היו הענבים בעביט או שטוחין על גבי העלין הכל מודים שאין נוטלים מהם ליתנם לגת אלא בידים טהורות לפי שהם מוכשרים בהליחות שיצאה מהם וכבר גילה שזה הוא לדעתו לפי ששטחם על העלים כדי שלא יאבד מה שיטפח מהם והלכה כבית שמאי.

ה האוכל מן הסלים ומן המשטיח של אדמה אף על פי שהן מבוקעות ומנטפות לגת הרי הגת טהורה. מן העביט ומן המשטיח של עלים נפל ממנו גרגר יחידי אם יש לו חותם טהור אם אין לו חותם טמא נפלו ממנו ענבים ודרכן במקום המפנה כביצה מכוון טהור יתר מכביצה טמא שכיון שיצאת טיפה הראשונה נטמאת בכביצה:

קאל מן יאכל בידים מסואבות מן הסלים ועלי אן דלך אלענב קד תשקק ויקטר מנה מאוה אינו מוכשר ולדלך אדא נפל לגת הגת טהורה אן אלענב אלדי קטף ללאכל לא הוכשר. פאן אכל מתוך העביט ומן המשטיח של עלים בידים מסואבות ונפל ממנו גרגר יחידי לגת אן כאנת תלך אלחבה סאלמה וטרף אלעוד אלדי תתעלק מנה אלחבה תאבת פי אלחבה חתי לא תכרג מנהא רטובה פתלך אלחבה טאהרה והדא הו מעני יש לו חותם. ואן כאן זאל דלך אלטרף ובקית אלחבה

אמר שהאוכל בידים מסואבות מן הסלים אף על פי שאלו הענבים הם כבר מבוקעות ומנטפות מים אינם מוכשרים ולפיכך אם נפלו לגת הגת טהורה לפי שהענבים שבצר לאכילה לא הוכשרו. ואם אכל מתוך העביט ומן המשטיח של עלים בידים מסואבות ונפל ממנו גרגר יחידי לגת אם היה זה הגרגיר שלם וקצה העץ אשר זה הגרגר נתלה ממנו אחוז בגרגיר עד שלא תצא ממנו שום ליחות זה הגרגר טהור וזה הוא ענין יש לו חותם. ואם הוסר זה הקצה ונשאר הגרגיר מגולה בראשו נטמא הגרגיר

ט) מ״א.

מכשופה אלראס פאנהא אנתגסת בידה אלמנגוסה מן אגל אלמשקה אלדי פי דלך אלראס. ופי אלתוספתא קאלוא אין לו חותם טמא במה דברים אמורים שנגע במקום חותם לא נגע במקום חותם טהור. תֹם רגע ותכלם פי ענבים טמאים שנטמאו בידיו בואסטה אלמשקה אדֹא נפלו לגת ודרכם והו כלאם בין ממא תקדם לנא שרחה פי תֹאלתֹ הדֹה אלמסכתא.

בידיו המסואבות משום משקה אשר בזה הראש. ובתוספתא א) אמרו אין לו חותם טמא במה דברים אמורים שנגע במקום חותם לא נגע במקום חותם טהור. אחר זה שב לדבר בענבים טמאים שנטמאו בידיו באמצעית המשקה אם נפלו לגת ודרכם וזהו מאמר ברור ממה שקדם לנו ביאורו בשלישי ב) מזאת המסכתא.

ו מי שהיה עומד ומדבר על שפת הבור ונתזה צינורא מפיו ספק הגיעה לבור ספק לא הגיעה ספיקו טהור:

יעני אלטמא אדֹא כאן עומד על שפת הבור של גת וטאר בזאק מן פמה ענד כלאמה ספיקו טהור.

רצה לומר הטמא שהיה עומד על שפת הבור של גת ויצא רוק מפיו בדברו ספיקו טהור.

ז הזולף את הבור נמצא שרץ בראשונה כולן טמאות באחרונה היא טמאה וכולן טהורות אמתי בזמן שהוא זולף בכל אחת ואחת אבל אם היה זולף במחץ ונמצא שרץ באחת מהן היא טמאה בלבד· אמתי בזמן שהוא בודק ולא מכסה או מכסה ולא בודק היה בורק ומכסה ונמצא שרץ בחבית הכל טמא בבור הכל טמא במחץ הכל טמא.

זולף הו אן יפרג בור של יין או של שמן פי אואני. פאדֹא וגֹד שרץ פי אלאניה אלתי מלי אולא פאלאואני כלהא אלתי מלית בעדהא מנגוסה לאן אנתגס כל מא פי אלבור. ואן וגֹד אלשרץ פי אלאניה אלאכֹירה פהי והדהא מנגוסה לאנא נקול בעד אן אמלית תלך אלמתקדמה כלהא נפל שרץ לבור פי אלבקיה אלתי מלית מנהא חבית אחרונה. הדֹא אדֹא פרג אלבור באלאואני נפסהא ודֹלך באן ידכֹל כל אניה פי אלביר וימלאהא ואחדה אמא אדֹא כאן יגרף מן אלבור במחץ והו אלמאגור ויצב פי כל אניה חתי ימלאהא תֹם וגֹד שרץ פי אחדי אלכואבי סוי וגֹד פי אלתי אמלית אולי או אכֹירה מא תנתגס גיר תלך אלאניה אלתי וגֹד פיהא אלשרץ לאנא נקול כל מא כאן פי אלבור טהור הו ופי הדֹה אלחבית וחדהא וקע אלשרץ

פצארת

זולף הוא שיריק בור של יין או של שמן בכלים. ואם מצא שרץ בכלי אשר מלא בראשונה הכלים כולם הנמלאים אחריו טמאים לפי שנטמא כל מה שהוא בבור. ואם מצא השרץ בהכלי האחרון הוא לבדו טמא לפי שנאמר שאחר שנמלאו אלו הכלים הקודמים כולם נפל השרץ לבור במה שנשאר אשר מילא בו החבית אחרונה. זהו אם הריק הבור בהכלים עצמם רצה לומר שהכנים כל כלי לבור למלאותה זה אחר זה אבל אם היה גורף מן הבור במחץ והוא בערבי אלמאגור· ושפך ממנו בכל כלי עד שימלאם ואחר זה מצא שרץ באחת מן החביות בין שמצאו בכלי אשר מילא בראשונה או באחרונה לא יטמא אלא הכלי אשר נמצא בו השרץ לפי שנאמר כל מה שהיה בבור טהור הוא והשרץ לא נפל אלא בזאת החבית ונטמאה זאת

החבית

א) פי״א הל׳ י׳. ב) מ״ג.

פצארת תלך אלכ̇אביה̈ וחדהא מנג̇וסה̈ וכל מא מלי קבלהא או בעדהא טאהר. הד̇א אד̇א כאן יפתש אלאואני ענד מא יצב פיהא ולא יג̇טיהא אלד̇י ימכן אן נקול פי הד̇ה אלחבית וקע אלשרץ בעד אן מלית או אד̇א כאן יג̇טי כל אניה̈ ענד מליהא לכנה לם יפתשהא ענד מא צב אלשראב פיהא לאנא נקול איצ̇א לעל אלשרץ כאן בחבית וצב עליה אמא אד̇א אפתש כל כ̇אביה̈ והיניד̇ צב פיהא אלשראב באלמחץ ת̇ם ג̇טאהא בעד מליהא וונ̇ד שרץ פי אחדהא פאלכל מנג̇וס לאנא נחקק אן פי אלבור כאן אלשרץ צ̇רורה̈ וכד̇לך אד̇א ונ̇דנא אלשרץ בבור הכל טמא לאנא נקול הנא כאן מן אוליה̈ אלחאל וכד̇לך אד̇א ונ̇דנאה פי אלמחץ לאנא נקול ת̇ם כאן מן אוליה̈ אלחאל ועןן הד̇א אלשרץ אנצב אלשראב כלה וכל מא מלי ולו קבל ונ̇ודה טמא.

החבית לבדה וכל מה שנמלא לפני זה או אחר זה טהור. זהו בזמן שהוא בודק הכלים כאשר ישפוך בהם ואינו מכסה אותם שאז הוא אפשר שנאמר בזאת החבית נפל השרץ אחר שנמלאה או אם כסת כל כלי כאשר מילא אותו ולא בדקו בעת ששפך בו המשקה לפי שאז נאמר גם כן שמא השרץ היה בחבית ושפך עליו אבל אם בדק כל חבית ואז שפך בה המשקה במחץ ואחר זה כסה אותה אחר שמילאה ומצא שרץ באחת מהחביות הכל טמא לפי שאנו יודעים בודאי שהשרץ היה בבור וכן אם מצאנו השרץ בבור הכל טמא לפי שנאמר שהיה כאן מתחלה וכמו זה אם מצאנוהו במחץ לפי שנאמר שם היה השרץ מתחלה ומזה השרץ נשפך המשקה כלה וכל מה שמילא אפילו קודם שמצא השרץ טמא.

ח בין העגולים לזוגין רשות הרבים כרם שלפני הבוצרים רשות היחיד ושלאחר הבוצרים רשות הרבים אמתי בזמן שהרבים נכנסים בזו ויוצאים בזו. כלי בית הבד ושל גת והעקל בזמן שהן של עץ מנגבן והן טהורין בזמן שהן של גמי מיישנן כל שנים עשר חדש או חולטן בחמים רבי יוסי אומר אם נתנן לשבולת הנהר דיו:

עיגולים אלאואני אלתי פיהא אלענב מעבי ללעציר וכאנת מדורה̈ אלשכל ענדהם ולד̇לך תתסמי עיגולים והי אלתי נסמיהא נחן אלמצאור. וזוגין אלת̇ג̇יר והו אלתפל אלד̇י יבקי בעד אלעציר והו איצ̇א יכדם פי ג̇הה̈. ושלפני הבוצרים הו אלד̇י יסתקבלון מן אלכרם ללקטאף ושלאחר הבוצרים מא קד תם קטאפה. וקד תעלם פאידה̈ כון מוצ̇ע רשות היחיד או רשות הרבים למעני אלטומאה. ועיקל בית הבד הו דור יכון חול אלזיתון ענד אלעציר ליג̇מעהא ויצ̇מהא פיקול אן הד̇ה אלכלים אד̇א כאנת טמאים פהי תדאכ̇ל אג̇זאהא משקין טמאין בלא שך פאן כאנת מן עוד ינשפהא ואן כאנת מן עוף וברדי ונחוהמא אלתי לא תתנשף

יתרכהא

עיגולים הם הכלים אשר הענבים ערוכים בהם ליתן אותם לגת והיתה צורתם עגולה אצלם ולכן נקראו עגולים והם אשר נקראם אנחנו אלמצאור. וזוגין הפסולת והוא מה שישאר אחר הגת והיה צוברים אותה מן הצד. ושלפני הבוצרים הוא מה שיש לפניהם עוד לבצור מן הכרם ושלאחר הבוצרים מה שכבר נשלמה בצירתו. וכבר נודעה התועלת שיש לידע לענין טומאה אם המקום הוא רשות היחיד או רשות הרבים. ועיקל בית הבד גדר שמשימים סביב הזיתים בעת הסחיטה לקבצם ולאספם ואומר שאלו הכלים אם היו טמאים וזה שנבלעו בחלקים מהם משקין טמאין בלא ספק אם היו מעץ מנגבן ואם היו מגמי ומקנה וכיוצא בהן

שאי

ופי אלתוספתא מפני מה אמרו אם לא הדיחו טהור שאין המים שבגבי עלולין לקבל טומאה עד שיתלשו ומפני מה אמרו אם הדיח טמא הוכשרו המים שבידיו ונטמאו וטמאו את הככר יעני אן אלמא אלדי פי ידיו נתלש וצאר מעד לקבול אלטומאה והו טמא מן אגל אן אלמא קד חצל פי חד מא מן אלטומאה ולדלך ינגס אלככר.

מה אמרו אם לא הדיח טהור שאין המים שבגבי עלולין לקבל טומאה עד שיתלשו ומפני מה אמרו אם הדיח טמא הוכשרו המים שבידיו ונטמאו וטמאו את הככר רצה לומר שהמים אשר בידיו נתלשו ונהיו מוכנים לקבל טומאה והככר טמא מפני שאלו המים כבר נכנסו בגדר אחד ממיני הטומאה ולכן יטמאו הככר.

ב מילא בכלי טמא ושתה טהור טמא מילא בכלי טמא ומילא בכלי טהור טמא מילא בכלי טמא ונפל ככר של תרומה אם הדיח טמא ואם לא הדיח טהור:

קד עלמת אן כלי טמא ינגס אלמשקין ותלך אלמשקין תנגס כלים טהורים ואתי בהדה אלהלכה ליעלמנא אן הדא אלמא כמא ינתגס מן אדם טמא כדלך ינתגס בכלים טמאים תלך אלנגאסה בעינהא.

כבר ידעת שכלי טמא מטמא משקין ושאלו המשקין מטמאין כלים טהורים והביא זאת ההלכה ללמדנו שכמו שאלו המים יטמאו מאדם טמא כן יטמאו בכלים טמאים בזאת הטומאה בעצמה.

ג נפלו מים טמאים ושתה טהור טמא נפלו מים טמאים ומילא בכלי טהור טמא נפלו מים טמאים ונפל ככר של תרומה אם הדיח טמא ואם לא הדיח טהור רבי שמעון אומר בין שהדיח בין שלא הדיח טמא:

אעלמנא איצא אן ינתגס הדא אלמא אלדי ליס פיה ארבעים סאה במשקין טמאין אדא וקעת פיה כמא ינתגס באדם טמא ובכלים טמאים ואצל מגמע עליה אין משקין טמאין מטמאין לרצון ושלא לרצון אלא הדה אלמים שבקרקע כמא בינא פיקול ר׳ שמעון אד׳ ואנתגאס הדא אלמא אנמא כאן במשקין טמאין אלתי תנגס לרצון ושלא לרצון פיציר מי הגבא כלה כדלך ויטמא לרצון ושלא לרצון ולדלך יקול בין הדיח בין שלא הדיח טמא ופי אלתוספתא עלל קול ר׳ שמעון באן קאל שאני אומר לסוף שטיפת מים טמאין נוגעין בככר ואלחכמים יתבעון אצלהם ויקולון אן הדא אלמא אלדי בקרקע לא ינגס אלא ברצון כאנת נגאסתה במא כאנת במשקין או בגירהא ואין הלכה כר׳ שמעון.

ילמדנו גם כן שאלו המים שאין בהם ארבעים סאה יטמאו במשקין טמאין אם נפלו בהם כמו שיטמאו באדם טמא ובכלים טמאים והשורש המוסכם שמשקין(א) טמאין מטמאין לרצון ושלא לרצון חוץ מאלו המים שבקרקע כמו שבארנו ואמר ר׳ שמעון הואיל ואלו המים לא יטמאו אלא במשקין טמאין המטמאין לרצון ושלא לרצון אלו מי גבא כולם יהיו כמו זה ויטמאו לרצון ושלא לרצון ולפיכך אמר בין הדיח בין שלא הדיח טמא ובתוספתא(ג) נתן ר׳ שמעון טעם לדבריו ואמר שאני אומר לסוף שטיפת מים טמאין נוגעין בככר וחכמים הולכים אחרי השרש שלהם ואומרים שאלו המים אשר בקרקע אינם מיטמאין אלא ברצון באיזה טומאה שתהיה במשקין או בזולתם ואין הלכה כר׳ שמעון.

ד נפל לתוכן מת או שהילך בהן טמא ושתה טהור טהור. אחד מי גבאים מי

בורות

א) בכ״י הנוסחא היא: אין משקין וכו׳: וזה טעות וצ״ל אן משקין: רצונו לומר שהכל מודים שמשקין טמאין מיטמאין ומטמאין לרצון ושלא לרצון. ולא נחלקו ר׳ שמעון וחכמים אלא במי גבא. עיין בפ״ת טומאת אוכלין פט״ו הל׳ א׳. ג) שם. עיין תוי״ט.

בורות מי שיחים מי מערות מי תמציות שפסקו ומקוות שאין בהם ארבעים סאה בשעת הגשמים הכל טהור פסקו הגשמים הקרובים לעיר ולדרך טמאים והרחוקים טהורין עד שיהלכו רוב אדם:

אעלמנא פי הד׳ה אלהלכה אן הד׳א אלמי גבאים כמא לא ינגס אלא בקצד כד׳לך לא ינתגס אלא לדעת ולד׳לך אן וקע פיה ולו אלמת אלד׳י לא שי אנגס מנה או דכ׳לה רג׳ל מנגוס נרצ׳ה אלג׳ואז ואלמשי פלא ינתגס ד׳לך אלמא ואן שרב מנה בעד ד׳לך אדם טהור פהו טהור כמא ד׳כר. ת׳ם קאל אן הד׳א אלחכם אלד׳י ד׳כר פי מי נבאין אנהא לא תנגס ולא תנתגס אלא לדעת כד׳לך אלחכם פי מיאה אלצהאריג׳ ופי מי שיחין ומי מערות ופי מיאה אלרשה אלתי תג׳תמע ממא ימצל או ממא ירשח אד׳א אנקטע אלד׳י ימדהא והו קולה שפסקו. וכד׳לך מקוות שאין בהן ארבעים סאה ובאלג׳מלה׳ כל מא ראכד לא תכון לה מאדה׳ תמדה ולא יכון פיה ארבעים סאה ויכון פי אלארץ׳ ולו כאן שאוב דליל ד׳לך קולה מי בורות פאן חכם אלכל ואחד. ת׳ם קאל אן פי זמאן אלשתא הי כלהא בחזקת טהרה ולא נקול איאך אנתגסת בכלי טמא או באדם טמא או במשקין טמאין לאן אלמטר ימדהא ויכ׳רג׳ מא ויג׳י מא אכ׳ר פאד׳א אנקטע אלמטר פכל מא כאן מנהא קריב מן אלמדינה׳ טמא לאנא נקול איאך אדם טמא או כלי טמא נגע בהד׳א אלמא ומא כאן מן הד׳ה אלמי גבאין ושבההא בעיד ען אלמדינה׳ טאהר לבעד אלעמארה׳ מנה חתי יאכ׳ד אלנאס פי אלאספאר פירג׳ע בחזקת טומאה לג׳ואז אלרפק עליה ותבקי איצ׳א תלך אלגדראן כלהא בחזקת טומאה בעד ארתפאע אלמטר טול איאם אלציף חתי ינזל אלמטר. ואכ׳ד׳ פי תחדיד מקדאר מא יחצל פיהא מן מא אלמטר ותרג׳ע בחזקת טהרה פקאל

הודיענו בזאת הלכה שמי גבאים אלו כמו שלא יטמאו אלא ברצון כן אינם מיטמאים אלא לדעת ולפיכך אם נפל בהם אפילו מת אשר אין דבר יותר טמא ממנו או נכנס בהם אדם טמא שכונתו לעבור ולהלך בהם לא נטמאו אלו המים ואם שתה מהם אחר זה אדם טהור הוא טהור כמו שזכר. ועוד אמר שזה הדין הנזכר במי גבאין שאינן מטמאין ולא מיטמאין אלא לדעת הוא הדין במי בורות ובמי שיחין ובמי מערות ובמי תמציות שהם נקבצים ממה שיבצבץ או ממה שיזיע אם פסק מה שהזחילם וזה אמרו שפסקו. וכמו זה במקוות שאין בהן ארבעים סאה ובכלל בכל המים השקטים שאין להם דבר שיזחילם ואין בהם ארבעים סאה והם בקרקע ואפילו הם שאובים ויורה על זה אמרו מי בורות בכולן הדין אחד. אחר זה אמר שבזמן החורף הם כולם בחזקת טהרה ולא נאמר שמא נטמאו בכלי טמא או באדם טמא או במשקין טמאין לפי שהמטר מזחיל המים והם יוצאים ומים אחרים באים אבל אם פסק המטר כל המים שהם קרובים לעיר טמאים לפי שנאמר שמא אדם טמא או כלי טמא נגע באלו המים וכל המים ממי גבאין אלו והדומה להם שהם רחוקים מן העיר טהורים לרחוק הישוב מהם עד שיתחילו בני אדם לילך בדרכים ואז ישובו להיות בחזקת טומאה לפי שהשיירות עוברות עליהן וישארו גם כן אלו הגבאין כולם בחזקת טומאה אחר שפסק המטר כל ימי הקיץ עד שירדו הנשמים. והתחיל לקצוב שיעור המים הבאים בגבאין ממי הגשמים שישובו להיות בחזקת טהרה ואמר

ה מאומתי היא טהרתן בית שמאי אומרים משירבו וישטופו בית הלל אומרים רבו אף על פי שלא שטפו רבי שמעון אומר שטפו אף על פי שלא רבו כשרין לחלת וליטול מהן לידים:

מעני ישטופו אן יפיץ׳ אלמא עלי ונה אלגדיר וינבסט כארג ענה. בית שמאי יקולון יחתאג אן יכון גדיר עמיק וינזל פיה מן מא אלמטר אכת̇ר מן אלמא אלדי כאן פיה ויפיץ׳ איצ׳א. מת̇אל ד̇לך כמא באן מן אלתוספתא אן יכון גדיר יחמל עשרים סאה כאן פיה תשע סאין ואנתנסת באדם טמא או בכלי טמא עלי מא תקדם ת̇ם נזל מן מא אלמטר פי ד̇לך אלגדיר עשר סאין עלי מד̇הב בית הלל קד תטהר לאן רבו מי גשמים ועלי מד̇הב בית שמאי לם יטהר חתי ימלי ויחצל פיה אחד עשרה סאה. פאן כאן פיה תסע עשרה̈ סאה מי נבאין ואנתנס כמא תקדם ת̇ם הצל פיה סאה מי גשמים עלי מד̇הב ר׳ שמען טהור לאנה שטפו מי גשמים ואנבסטת מע אלארץ׳ פי אעלאה ועלי מד̇הב בית שמאי לם יטהר לאן ואן כאן שטפו מי גשמים לא רבו. פלמא אן תם מן אחכאם הד̇א אלמי נבאין פי אנתג̇אסהא ואנג̇אסהא ומתי תכון בחזקת טהרה ומתי תכון בחזקת טומאה וכיף תציר טאהרה̈ בעד אנתג̇אסהא אכ̇ד̇ פי ד̇כר מא תצלח לה הד̇ה אלמקוה מים פקאל אן הד̇ה אלמי גבאים כשרים לחלה יעני יתצרף בהא פי עיסה הטבולה לחלה אעני ענינהא ינסל אואניהא ונחו ד̇לך ויג̇וז איצ׳א מן הד̇א אלמא נטילת ידים ללאשיא אלתי תחתאג̇ נטילת ידים וקד תבין פי ת̇אני חגיגה אן נוטלין לידים לחולין ולתרומה ולמעשר והד̇ה הי מעלה ראשונה.

ענין ישטופו שיפוצו המים על פני הגבא ויתפשטו חוצה לו. בית שמאי אומרים הגבא צריך שיהיה עמוק ושירדו בו ממי הגשמים יותר מן המים שהיו בו ויפוצו גם כן. המשל בזה כמו שמבואר מן התוספתא[א]) שהגבא מחזיק עשרים סאה והיו בו תשע סאה ונטמאו באדם טמא או בכלי טמא לפי מה שקדם ואחר זה נפלו בזה הגבא עשר סאה ממי הגשמים לדעת בית הלל כבר טהרו לפי שרבו מי גשמים ולדעת בית שמאי לא יטהרו עד שימלא הגבא ויהיו בו אחד עשרה סאה. ואם היו בגבא תשע עשרה סאה מי גבאין ונטמאו המים כמו שקדם ואחר זה בא בהם סאה מי גשמים לדעת ר׳ שמעון המים טהורים לפי ששטפו מי גשמים והתפשטו על הארץ בעליונו של גבא ולדעת בית שמאי לא טהרו לפי שאף על פי ששטפו מי גשמים לא רבו. ואחר שנשלמו דיני אלו המי גבאין האיך יטמאו ויטמאו ומתי הם בחזקת טהרה ומתי הם בחזקת טומאה ובאיזה אופן יהיו טהורים אחר שנטמאו התחיל לזכור לאיזה דבר כשר זה המקוה מים ואמר שאלו מי גבאים כשרים לחלה רצה לומר שמשתמשים בהם לעיסה הטבולה להלה וזהו ללוש אותה ולטבול בהם כליה וכיוצא בהם ואלו המים כשרים גם כן לנטילת ידים לדברים הצריכים נטילת ידים וכבר התבאר בשני[ב]) מחגיגה שנוטלים לידים לחולין ולתרומה ולמעשר וזאת היא המעלה ראשונה.

ו למעלה מהן מי תמציות שלא פסקו שתה טמא ושתה טהור טהור שתה טמא ומילא בכלי טהור טהור שתה טמא ונפל ככר של תרומה אף על פי שהדיח טהור מילא בכלי טמא ושתה טהור טהור מילא בכלי טמא ומילא בכלי טהור טהור מילא בכלי טמא ונפל ככר של תרומה אף על פי שהדיח טהור. נפלו מים טמאים ושתה טהור טהור נפלו מים טמאים ומילא בכלי טהור טהור נפלו מים טמאים ונפל ככר של תרומה אף על פי שהדיח טהור כשרים לתרומה וליטול מהם לידים:

חד̇ה ת̇י מעלה שניה וקד בין ויאדתהא עלי אלאולי אן הד̇א אלמא לא ינתגס לא

זאת היא המעלה שניה והוא מבאר שיש לה מעלה על הראשונה שאלו המים

באדם אינם

[א]) פ״א הל׳ ח׳ מ׳. [ב]) מ״ה.

באדם טמא ולא בכלי טמא ולא במשקין טמאין ולו באלקצד ואנה יגוז אלתצרף מנה לתרומה מא לא יגוז מן מי גבאין ואשבאההא והדֹא אלמא איצֹא אין בו ארבעים סאה ולא הו שאוב.

אינם מיטמאין לא באדם טמא ולא בכלי טמא ולא במשקין טמאין ואפילו לרצון ושהם מותרים להשתמש בהם לתרומה מה שאין כן במי גבאין והדומה להן ואלו המים גם כן אין בהם ארבעים סאה ואינם שאובים.

ז למעלה מהן מקוה שיש בו ארבעים סאה שבו טובלין ומטבילין. למעלה מהן מעין שמימיו מועטין ורבו עליו מים שאובין שוה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו כל שהוא:

מעלה שלישית אן יכון מא ראכד אנֹתמע בגיר שאיבה פיה ארבעים סאה פהו כשר ליתטהר פיה אלטמאים ותטהר פיה אלאואני אלמנגוסה והו קולה טובלין ומטבילין וכדלך מטבילין בו הידים ללאשיא אלתי תחתאג טבילת ידים. וקד תבין פי חגיגה אן לקודש מטבילין את הידים ולא יגזיה אלנטילה. ונץ אלתוספתא זה הכלל כל מקום שאדם טובל שם ידים וכלים טובלין אין אדם טובל אין ידים וכלים טובלין. ומעלה רביעית אן תכון עין מא קלילה אלמא קד אסתקי אלמא וצב פיהא חתי כתֹר אלמא וזאד פהדֹא אלמא משתרך אלאחכאם בין אחכאם אלמקוה ואלמעין ישבה אלעין פי שי ואלמקוה פי שי. וינבגי אן נבין קבל אחכאם אלמעין ואלמקוה פאקול אן אלעין והו אלמא אלנאבע מטהר בכל שהוא ולו כאן אקל מקדאר מן תטהר פיה טהר ותֹאניה אן אלמא אלסאיל מן אלעין אלכארג ענהֹא יטהר איצֹא פיה וכל מא טבל בו טהור פהאדֹאן חכמאן פי אלמעין אחדהמא אנה מטהר בכל שהוא ואלתֹאני אנה מטהר בזוחלין. ופי אלמקוה והו מגמע אלמא אלגיר נאבע חכמאן אחדהמא אנה אינו מטהר אלא בארבעים סאה פמא זאד ומתי כאן אקל אינו מטהר הטמאים ואלתֹאני אן אלמא אלסאיל מנה אלכארג ענה והו אלדי יתסמי זוחלין לא תטהר ואנמא יתטהר פיה פי מוצֹע מקער יסתקר אלמא

פיה

מעלה שלישית שיהיו מים שקטים הנקבצים בלא שאיבה. ושיהיו ארבעים סאה והם כשרים לטהר בהם הטמאים ויטהרו בהם הכלים הטמאים והוא אמרו טובלין ומבילין וכן מטבילין בהם את הידים לדברים הצריכים טבילת ידים. וכבר התבאר בחגיגה[א] שלקדש מטבילין את הידים ולא תספיק להם נטילה. ולשון התוספתא[ב] זה הכלל כל מקום שאדם טובל שם ידים וכלים טובלין אין אדם טובל אין ידים וכלים טובלין. ומעלה רביעית שיהא מעין מים שמימיו מעטים וכבר שאבו מים ושפכו בו עד שרבו המים ונברו הנה דיני אלו המים יש בהם מדיני המקוה והמעין דומים למעין בדבר ולמקוה בדבר. וראוי שאבאר קודם זה דיני המעין והמקוה ואומר שהמעין רוצה לומר המים הנובעים מטהרים בכל שהוא ואפילו הם בשיעור היותר מועט מי שטבל בהם טהור ועוד שנית שהמים הזוחלין מהמעין היוצאים ממנו מטהרים גם כן וכל מה שטבל בו טהור אלו הם השני דינים במעין האחד מהם שהוא מטהר בכל שהוא והשני שהוא מטהר בזוחלין. ובמקוה והוא קבוץ מים שאינם נובעים שני דינים האחד מהם שאינו מטהר אלא בארבעים סאה או יותר ואם הוא פחות מזה אינו מטהר את הטמאים והשני שהמים הזוחלין ממנו היוצאים ממנו והם הנקראין זוחלין אינם מטהרים ואינם מטהרים אלא במקום עמוק שהמים עומדים

ושוקטים

א) ס״ה. ב) טהרות פ״א הל׳ י״ג.

פיה וירכד והו אלדי יתסמי אשבורן. פקאל אן עין אלמא אלקלילה אלמא אד׳א צב פיהא מים שאובין צאר אלמג׳תמע מן ד׳לך מטהר בכל שהוא מת׳ל אלמעין אלדי לא מים שאובין פיה ואינו מטהר אלא באשבורן מת׳ל אלמקוה אלדי לא מעין פיה.

ושוקטים בו והוא הנקרא אשבורן. ואמר שמעין מים שמימיו מעטים אם שפך בהם מים שאובים הקבוץ מטהר בכל שהוא כמעין שאין בו מים שאובין ואינו מטהר אלא באשבורן כמקוה שאין בו מעין.

ח למעלה מהן מים מוכין שהן מטהרין בזוחלין למעלה מהן מים חיים שבהן טבילה לזבים והזייה למצורעים וכשרים לקדש מהן חטאת:

מעלה המישית הו אן יכון מא נאבע לבנה מצ׳רור אעני מאלח או מר או סכ׳ן או גיר ד׳לך מן אלטעום אלסו אלמוג׳ודה פי בעץ׳ אלמיאה כמא תבין פי ת׳אמן פרה. והד׳א אלמא יזיד עלי אלמתקדם אנה מטהר בזוחלין מן חית׳ הו מעין ולם יכ׳אלטה שי. ולפט׳ה זוחלין עבראניה זוחלי עפר יעני אלחיאת אלמנג׳רה פי אלתראב. ומעלה ששית הו אן יכון מא נאבע עד׳ב והו אלדי יתסמי מים חיים לא תצח טבילה לזב כאצה אלא פיה אעני איש זב אד׳א תם טהרה. וכד׳לך טהרת מצורע אעני אלמא אלדי ידבח עליה אלצפור. וקדוש מי חטאת לא יכון שי מן ד׳לך אלא מן הד׳א אלמא לאן הד׳ה אלת׳לת׳ה אשיא קאל אללה פיהא מים חיים.

מעלה חמישית היא שיהיו מים נובעים אבל מוכים רצה לומר שהם מלוחים או מרים או חמים או זולת זה שטעמם רע ונמצא זה באיזה מים כמו שהתבאר בשמיני א) מפרה. ואלו המים יש להם מעלה על הקודמים שהם מטהרין בזוחלין לפי שהם מעין ואין דבר מעורב בהם. ומלת זוחלין היא מלה עברית זוחלי ב) עפר רוצה לומר הנחשים הרומשים על עפר. ומעלה ששית היא שיהיו המים נובעין ומתוקים והם הנקראים מים חיים והטבילה לזב אינה כשרה אלא בהם לבדם רצה לומר איש זב אשר נשלמה טהרתו, וכן טהרת מצורע רוצה לומר המים אשר ישחט עליהם הציפור. וקדוש מי חטאת לא יעשה דבר מזה הקדוש אלא באלו המים לפי שבאלו השלשה דברים אמר השם מים חיים.

פרק שני.

א הטמא שירד לטבול ספק טבל ספק לא טבל ואפילו טבל ספק יש בו ארבעים סאה ספק שאין בו שני מקוות אחד יש בו ארבעים סאה ואחד שאין בו טבל באחד מהם ואינו יודע באיזה מהם טבל ספיקו טמא:

הד׳א בין לאן אלאצל ענדנא העמד טמא על חזקתו ומנד׳ תחקקנא אלטומאה לא תצח לה טהרה חתי נחקקהא איצ׳א.

זה ברור לפי שהשרש אצלינו ג) העמד טמא על חזקתו ומשנתאמתה לנו הטומאה לא תכשר טבילתן עד שתהיה הטבילה גם כן ודאית.

ב מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות במה דברים אמורים בטומאה חמורה אבל בטומאה קלה כגון אכל אכלין טמאים ושתה משקין טמאים בא ראשו ורובו במים שאובין או שנפלו על ראשו ועל רובו שלשה לוגין מים שאובין וירד לטבול ספק טבל ספק לא

א) מ״ט. ב) דברים ל״ב, כ״ד. ג) נדה ב׳ ב׳.

לא טבל ואפילו טבל ספק יש בו ארבעים סאה ספק אין בו שני מקוות אחד יש בו ארבעים סאה ואחד שאין בו טבל באחד מהן ואינו ירוע באיזה מהן טבל ספיקו טהור רבי יוסי מטמא שהיה רבי יוסי אומר כל דבר שהוא בחזקת טומאה לעולם הוא בטומאתו עד שיודע שטהר אבל ספיקו ליטמא ולטמא טהור:

קד תאצל אן ספק טומאה ברשות הרבים טהור ולד̇לך אחתאג̇ אן יבין בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים לאן הד̇ה ספק טהרה לא ספק טומאה ולד̇לך נקול העֹמד טמא על חזקתו אלא אן כאן הד̇א אלטמא טמא בטומאה קלה דרבנן ווקע אלשך פי טהרתו הל טהר טהר כאמל או לא פהו טהור עלי מא תקדם פי ראבע טהרות אן ספק דברי סופרים מן גמלה̈ ספיקות שטהרו חכמים. ור׳ יוסי יקול אן ולו בטומאה דרבנן העמד טמא על חזקתו ואנמא ספק דברי סופרים שטהרו חכמים הו אן יקע אלשך פי אנתג̇אסה או פי אנג̇אסה לגירה חיניד̇ יכון ספיקו טהור מת̇ל אן ישך הל אכל אכלים טמאים או לא אכל ספיקו טהור או ישך איצ̇א הד̇א אלאוכל אכלים טמאים הל נגע בככר של תרומה או לא נגע פאן אלככר טהור והד̇א הו מעני קולה אבל ספיקו ליטמא ולטמא טהור ואין הלכה כר׳ יוסי.

כבר הושרש[א]) שספק טומאה ברשות הרבים טהור לפיכך נצטרך לפרש בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים לפי שזה הוא ספק טהרה ולא ספק טומאה ולכן נאמר העמד טמא על חזקתו אלא אם היה זה הטמא טמא בטומאה קלה דרבנן ונפל הספק על טהרתו אם היתה טהרתו שלמה או לא הוא טהור לפי מה שקדם ברביעי[ב]) מטהרות שספק דברי סופרים הוא בכלל הספיקות שטהרו חכמים. ור׳ יוסי אומר שאפילו בטומאה דרבנן העמד טמא על חזקתו וספק דברי סופרים שטהרו חכמים אינו אלא שיפול הספק אם נטמא או יטמא זולתו אז ספיקו טהור כגון שהוא מסופק אם אכל אכלים טמאים או לא אכל ספיקו טהור או אם היה גם כן האוכל אכלים טמאים בספק אם נגע בככר של תרומה או לא נגע הככר טהור וזהו ענין אמרו אבל ספיקו ליטמא ולטמא טהור. ואין הלכה כר׳ יוסי.

ג ספק מים שאובין שטהרו חכמים ספק נפלו ספק לא נפלו ואפילו נפלו ספק יש בהם ארבעים סאה ספק שאין בהן שני מקוות אחד יש בו ארבעים סאה ואחד שאין בו נפל לאחד מהן ואינו יודע לאיזה מהן נפל ספיקו טהור מפני שיש לו במה יתלה היו שניהם פחותים מארבעים סאה ונפל לאחד מהם ואינו יודע לאיזה מהן נפל ספיקו טמא שאין לו במה יתלה:

קד תקדם פי ראבע טהרות אן מן גמלה̈ ספיקות שטהרו חכמים ספק מים שאובין. וסיבין לך פי הד̇ה אלמסכתא אן מקוה שיש בו ארבעים סאה לא תפסדה מים שאובין אד̇א וקעת פיה ולו וקע פיה אלף סאה מים שאובין ואנמא תפסול מים שאובין למקוה שאין בו ארבעים סאה ותם תמאם אלארבעים סאה במים שאובין פאחפט̇ הד̇א אלאצל. וקולה שיש

לו

כבר קדם ברביעי[ג]) מטהרות שבכלל ספיקות שטהרו חכמים ספק מים שאובין. ויתבאר לך בזאת המסכתא שמקוה שיש בו ארבעים סאה לא נפסל במים שאובין שנפלו בו ואפילו אם נפלו בו אלף סאה מים שאובים והמים שאובין אין פוסלין אלא למקוה שאין בו ארבעים סאה והשלים את הארבעים סאה במים שאובין ושמור זה השרש. ואמרו שיש לו במה יתלה לפי

שנאמר

א) טהרות פ״ד מ״יא. ב) מי״א. ג) מ״ז.

לו במה יתלה לאנא נקול לעל הדׄה אלמים שאובין למקוה שיש בו ארבעים סאה נפלו אלדׄי לא תפסדה כמא קדמנא.

שנאמר אולי אלו המים שאובין נפלו למקוה שיש בו ארבעים סאה שלא נפסל כמו שקדם.

ד רבי אליעזר אומר רביעית מים שאובים בתחלה פוסלין את המקוה ושלשת לוגין על פני המים וחכמים אומרים בין בתחלה בין בסוף שעורו שלשת לוגין:

מעני בתחלה אן יסתקי רביעית מים ויגׄעלה פי מוצׄע ובעד דׄלך ינזל עליה אלמטר או יסיל מא לדׄלך אלמוצׄע חתי ירגׄע מקוה. וקד בינא מקדאר אללוג מראת ומעלום אן לוג ארבע רביעיות והלכה בחכמים.

בתחלה ענינו שישאב רביעית מים ויניחם במקום אחד ואחר זה ירדו עליהם הגשמים או יזחלו מים לזה המקום עד שיעשה מקוה. וכבר התבאר שיעור הלוג פעמים הרבה וידוע שהלוג ארבע רביעיות והלכה כחכמים.

ה מקוה שיש בו שלש גומות של מים שאובים של לוג לוג אם ידוע שנפל לתוכו ארבעים סאין מים כשרים עד שלא יגועו לגומה השלישית כשר ואם לאו פסול ורבי שמעון מכשיר מפני שהוא כמקוה סמוך למקוה:

קד עלמת אלאצל והו אן ארבעים סאה מים כשרים לא תפסדהא מים שאובין. אמא אן אכׄתלטת אלשלש גומות ואעמהא מן מים כשרים אקל מן ארבעים סאה צאר אלגׄמיע פסול לאכׄתלאט שלשת לוגין שאובין מע פחות מארבעים כשרים. ור׳ שמעון יכשיר לאנה יחסב אלמא אלדׄי פי אלגומה מנעזל ען אלמקוה וכאנה מקוה כשר סמוך למקוה פסול ואין הלכה כר׳ שמעון.

כבר ידעת השורש שארבעים סאה מים כשרים לא נפסלו במים שאובים. אבל אם נתערבו השלש גומות ונקבצו עמהם פחות מארבעים סאה מים כשרים הכל פסול לפי שנתערבו שלשת לוגין מים שאובין עם פחות מארבעים כשרים. ור׳ שמעון יכשיר לפי שהוא חושב המים שהם בגומה כנפרדים מן המקוה כאלו הוא מקוה כשר סמוך למקוה פסול. ואין הלכה כר׳ שמעון.

ו המסנק את הטיט לצדדין ומשכו ממנו שלשת לוגין כשר היה תולש ומשכו ממנו שלשת לוגין פסול ורבי שמעון מבשיר מפני שלא נתכוון לשאוב:

מסנק ומסלק סוי פי אלמעני. קאל אן מן גׄרף אלטין מן קער אלמקוה ורדה לגׄואנבה תׄם מצל מן דׄלך אלטין שלשת לוגין מים ורגׄע אלי אלמקוה לא פסלוהו לאן ליס הו מים שאובין אדׄ ולם ירפע אלטין ולא אזאלה מן אלמקוה. פאן רפע אלטין ופצלה מן אלמקוה ואכׄרגׄה עלי חאשיה אלמקוה והו קולה תולש פאן אלמא אלדׄי ימצל מנה מים שאובין פמתי מא מצל מנה שלשת לוגין לתוך המקוה פסלוהו לאנה מנדׄ רפע אלטין פי ידה ואבאנה ען אלמקוה רגׄע אלמא אלדׄי פיה שאוב ואין הלכה כר׳ שמעון.

מסנק ומסלק ענינם שוה. אמר שאם סילק את הטיט מקערורית המקוה והגיחו לצדדיו ואחר זה בצבצו מזה הטיט שלשת לוגין מים ושבו אל המקוה לא פסלוהו לפי שאינם מים שאובין הואיל ולא הגביה ולא הסיר את הטיט מן המקוה. ואם הגביה את הטיט והפרישו מן המקוה והוציאו על שפת המקוה והוא אמרו תולש המים הבוצצים מן הטיט הם מים שאובין ומשנטפו ממנו שלשת לוגין לתוך המקוה פסלוהו מפני שהגביה הטיט בידו והבדילו מן המקוה המים אשר בטיט נעשו שאובים ואין הלכה כר׳ שמעון.

ז המניח קנקנים בראש הגג לנגבן ונתמלאו מים רבי אליעזר אומר אם עונת גשמים היא או אם יש מעט מים בבור ישבר ואם לאו לא ישבר רבי יהושע אומר בין כך ובין כך ישבר או יכפה אבל לא יערה:

קאל אללה אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור פאסתכרג מן הדא אלפסוק אצל ואן כאן דלך אלאצל נקל לכנה אסנד אליה ואנא אבינה. ודלך אן אלמעין ליס הו מן פעל אלאנסאן ואנמא הו מן פעל אלטביעה ובור הו אלצהריג והו מן פעל אלאנסאן אעני גמע אלמא פיה תם קאל מקוה מים יהיה טהור והו מגמע אלמא פקלנא אנה אדא אסתקי אלאנסאן אלמא באניה וגמעה פי מוצע חתי געלה מקוה פדלך מקוה פסול לאקראן אלכתאב מקוה למעין אלדי ליס הו מן פעל אלאנסאן. וכאן לנא איצא לנקול אנה מתי שארך אלאנסאן פי עמל מקוה באי משארכה כאנת מתל הדה אלקנקנים אלתי וצף פאנה פסול אד ולא ישבה אלמעין לולא מא וגדנא אלנץ קד אקרן אלמקוה איצא לבור אלדי הו מן פעל אלאנסאן. פצארת אלמקוה יגוז פיהא משארכה אלאנסאן עלי אנחא ותחרם עלי אנחא כמא יתפצל פי הדה אלמסכתא. והדא נץ ספרא פי הדא אלאצל יכול ימלא בכתיפו ויעשה מקוה כתחלה יהא טהור תלמוד לומר מעין מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים או מה מעין שאין בו תפיסת יד אדם אף מקוה שאין בו תפיסת יד אדם יצא המניח כלים בראש הגג לנגבן ונתמלאו תלמוד לומר בור. ומן אלאצול אלמסתנדה להדא אלפסוק אן קולה אך מעין אסתתני אן אך אבדא אסתתני והו קולהם אך חלק פקולה אך מעין אסתתני פיה אחכאם והי מעין מטהר בכל שהוא ומטהר בזוחלין ואין מקוה מטהר בכל שהוא ואינו מטהר בזוחלין כמא בינא. פללאצל אלמתקדם קאל אנה אדא טלע קלל לסטח ליגפפהא תם נזל אלמטר ואמתלת וכסרהא וסאל דלך אלמא ואגתמע פי צהריג פאנה מקוה

כשר

אמר השםא) אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור והוציאו מזה הפסוק שורש. ואף על פי שזה השרש הוא קבלה הסמיכוהו אליו ואני אבארהו. וזה שהמעין איננו ממעשי אדם אלא ממעשי הטבע ובור הוא מקוה אסיפת המים הנעשה בידי אדם רצונו לומר שהמים מתאספים בו ואחר זה אמר מקוה מים יהיה טהור והוא אסיפת מים הנה אמרנו שאם שאב אדם את המים בכלי ואסף אותם במקום אחד לעשותם מקוה זה המקוה פסול לפי שסמך הכתוב מקוה למעין שאיננו ממעשי אדם. והיינו יכולים לומר גם כן שאם סייע אדם בעשית מקוה באיזה סיוע שיהיה כמו אלו הקנקנים אשר זכר המקוה פסול הואיל ואינו דומה למעין לולא שמצאנו שהכתוב כבר סמך מקוה גם כן לבור שהוא נעשה בידי אדם ולפיכך מצד אחד יהיה מותר שאדם יסייע במקוה ויהיה אסור מצד אחר וזה ההפרש הוא ענין זאת המסכתא. וזהו לשון ספראב) בזה השורש יכול ימלא בכתיפו ויעשה מקוה כתחלה יהא טהור תלמוד לומר מעין מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים או מה מעין שאין בו תפיסת יד אדם אף מקוה שאין בו תפיסת יד אדם יצא המניח כלים בראש הגג לנגבן ונתמלאו תלמוד לומר בור. ומן השרשים הנסמכים לזה הפסוק הוא שאמרו אך מעין יש בו יוצא מן הכלל שזהו ענין אך לעולם והוא אמרםג) אך חלק הנה אמרו אך מעין שיש בו דינים היוצאים מן הכלל וזהו מעין מטהר בכל שהוא ומטהר בזוחלין ואין מקוה מטהר בכל שהוא ואינו מטהר בזוחלין כמו שבארנו. ולפי השרש שקדם אמר שאם העלה קנקנים לגג לנגבן ואחר זה ירדו גשמים ונתמלאו ושיבר אותם ונזלו אלו המים ונקבצו בבור המקוה כשר אף על פי שלא היו שם בזה הבור שום

מים

א) ויקרא י"א ל"ז. ב) שמיני פ"ט הל' א' והלשון שם משונה קצת. ג) פסחים ה' א'.

כשר ולו לם יכן הגאך פי דלך אלצהריג שיא מן אלמא ולו לם יכן וקת אלשתא עלי מדהב ר׳ יהושע. וקולה יכפה אן יקלבהא עלי אפמאמהא אבל לא יערה אלא ירפע אלקלל ויצבהא עלי אלארץ והלכה כר׳ יהושע.

מים ולדעת ר׳ יהושע אפילו לא היה זמן החורף. ואמרו יכפה שיהפכם על פיהם[א] אבל לא יערה שלא יגביה הקנקנים וישפכם על הארץ והלכה כר׳ יהושע.

ח הסייד ששכח עציץ בבור ונתמלא מים אם היו המים צפים על גביו כל שהו ישבר ואם לאו לא ישבר דברי רבי אליעזר ורבי יהושע אומר בין כך ובין כך ישבר:

סיד אלגיאר וקול ר׳ אליעזר לא ישבר לאן אלמא אלדי חצל בתוך הכלי ענדה שאוב ואדא כאן פיה שלשת לגין וכסרה יפסול כמא תפסול מים שאובין והלכה כר׳ יהושע.

סיד העושה בסיד ואמר ר׳ אליעזר לא ישבר לפי שהמים שבאו בתוך הכלי לפי דעתו הם שאובים ואם היו בהם שלשת לגין ושיבר את הכלי פוסלין כמו שפוסלין מים שאובין והלכה כר׳ יהושע.

ט המסדר קנקנים בתוך הבור ונתמלאו מים אף על פי שבלע הבור את מימיו הרי זה ישבר:

אדא כאן אלבור מלא מים וצפף פיה קלל לתשרב אלמא תם אמתלת ונף כל מא פי אלגב ולם יבק פיה מא גיר מא בקי פי אלקלל יכסר תלך אלקלל וינהרק אלמא וינתמע פי מוצעה וירגע מקוה.

אם היה הבור מלא מים וסידר בו קנקנים כדי שיבלעו המים ואחר זה נתמלאו ויבש כל מה שהיה בנבא ולא נשארו בו מים חוץ ממה שנשאר בקנקנים ישברו אלו הקנקנים וישפכו המים ויאספו במקומם וישובו להיות מקוה.

י מקוה שיש בו ארבעים סאה מים וטיט רבי אליעזר אומר מטבילין במים ואין מטבילין בטיט רבי יהושע אומר במים ובטיט באיזה טיט מטבילין בטיט שהמים צפים על גביו היו המים מצד אחד מודה רבי יהושע שמטבילין במים ואין מטבילין בטיט. באיזה טיט אמרו בטיט שהקנה יורד מאליו דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מקום שאין קנה המדה עומד אבא אליעזר בן דלעאי אומר מקום שהמשקולת יורדת רבי אליעזר אומר היורד בפי חביה רבי שמעון אומר הנכנס בשפופרת הנוד רבי אלעזר בר צדוק אומר הנמדד בלוג:

שהקנה יורד מאליו אן יכון מן רקה אלקואם מן הית אדא נעלת עליה אלקצבה גרקת פיה דון אן תדפע באליד. ור׳ יהודה יקול אנה ולו כאן אגלט קואם מן הדא פי חיז אדא וקפת פיה קצבה אלכיל אלתי יכיל בהא אהל אלמסאחה מאלת ולם תקף. ואבא אליעזר בן דלעאי יקול ולו כאן

שהקנה יורד מאיליו שיהא עצם הטיט רך באופן שאם יושם הקנה עליו ישקע בו מבלי שתדחקהו היד. ור׳ יהודה אומר אפילו אם היה עצם הטיט יותר עב מזה והוא שאם נתקע בתוך הטיט קנה המדה שמודדין בו חכמי המדות הקנה נוטה ואינו עומד. ואבא אליעזר בן דלעאי אומר שאפילו

[א] כן הוא בכ״י פאריס ובכ״י אקספארד אתמאמהא.

אנלט מן הד׳א מנד׳ יכון פי חיז אד׳א וצ׳עת עליה רצאצה אלבנאיין גרקת פאנה יכיל מע אלמקוה. ור׳ אליעזר יקול ולו כאן אנלט קואם מן הד׳א מנד׳ יכון פי חיז ינצב פי פם אלאניה אלציקה אלפם אלתי כאנת ענדהם ויסמונהא חביה פאנה יכיל. ור׳ שמעון יקול ולו כאן אגלט קואם מן הד׳א מנד׳ ינצב פי אלקצבה אלתי תכון פי אלזק ומקדארהא דאירה קטרהא אצבעין יכיל. ור׳ אלעזר בר צדוק יקול אנה מנד׳ יתכיל בלוג וקד בינא מסאחתה פי אכ׳ר פאה והלכה כר׳ יהושע והלכה כר׳ יהודה:

אם היה הטיט יותר עב מזה כל עוד שאם יניח עליו עופרת הבנאים היא יורדת נמדד עם המקוה. ור׳ אליעזר אומר אפילו אם היה עצם הטיט יותר עב מזה משהוא אפשר להשפך בפי הכלי שהיה אצלם והיה פיו צר ושמו חביה הוא נמדד. ור׳ שמעון אומר אפילו אם היה עצם הטיט יותר עב מזה משיוכל להשפך בקנה אשר בנוד ושיעורו הקף שקטרו שתי אצבעות נמדד. ור׳ אלעזר בר צדוק אומר משנמדד בלוג וכבר בארנו שיעורו באחרון(א) מפאה והלכה כר׳ יהושע והלכה כר׳ יהודה.

פרק שלישי.

א רבי יוסי אומר שני מקוות שאין בהם ארבעים סאה ונפלו לזה לוג ומחצה ולזה לוג ומחצה ונתערבו כשרים מפני שלא נקרא עליהן שם פסול אבל מקוה שאין בו ארבעים סאה ונפלו בו שלשת לוגין ונחלק לשנים פסול מפני שנקרא עליו שם פסול ורבי יהושע מכשיר שהיה רבי יהושע אומר כל מקוה שאין בו ארבעים סאה ונפלו לו שלשת לוגין וחסר אפילו קרטוב כשר מפני שחסרו לו שלשת לוגין וחכמים אומרים לעולם הוא בפסולו עד שיצא ממנו מלואו ועוד:

קורטוב הו כיל צגיר גז מן ארבעה וסתין מן לוג יחמל וזן דרהם ונצף מצרי בתקריב. וקולה ונחלק לשנים פסול ולו רגע כל קסם מנהמא מקוה באן יזאד עליה מים כשרים חתי ירגע ארבעים סאה ואין הלכה כר׳ יהושע:

קורטוב הוא מדה קטנה והוא חלק מששים וארבעה בלוג משקל דרהם מצרי וחצי בקירוב. אמרו ונחלק לשנים פסול אפילו נעשה כל אחד משני חלקיו מקוה מפני שהוסיפו עליו מים כשרים עד שיש בהם ארבעים סאה ואין הלכה כר׳ יהושע.

ב כיצד הבור שבחצר ונפלו לו שלשת לוגין לעולם הוא בפסולו עד שיצא ממנו מלואו ועוד או עד שיעמיד בחצר ארבעים סאה ויטהרו העליונים את התחתונים רבי אלעזר בן עזריה פוסל אלא אם כן פקק:

מלואו ועוד מת׳ל אן יכון פיה עשרים סאה וינצאף אליהא שלשת לוגין מים שאובין פהו פסול ולו נקצנאה וסאל אליה מא אכ׳ר כשר חתי יכ׳רג מנה נאיף עלי אלעשרים סאה אלד׳י נחקק אן נקצת אלשלשת לוגין פאד׳א נפד מנה הד׳א אלמקדאר חיניד׳ יכון כשר או יעמל פוקה מקוה מן ארבעים סאה וקד אכ׳ברנאך אן

מלואו ועוד כגון אם יש בבור עשרים סאה ונוספו אליהם שלשת לוגין מים שאובין אפילו אם מעטנוהו ונזלו אליו מים אחרים כשרים הבור פסול עד שיצאו ממנו עשרים סאה ועוד מעט כדי שנדע בודאי שנפחתו השלשת לוגין ואם יצא ממנו זה השיעור אז יהיה כשר או יעשה למעלה ממנו מקוה מן ארבעים סאה וכבר הודעתיך

א) מ״ת.

מים שאובין לא תפסול מקוה שיש בו ארבעים סאה ויוצל בין אלמא אלדי פי אלמקוה אלדי פיה ארבעים סאה ובין אלמא אלדי בתוך הבור ויציר אלגמיע כשר. ור' אלעזר בן עזריה יקול אן דלך אלצהריג פסול ולו עמל מקוה למעלה ממנו ואנפרדה אליה לאנה מתֿל שתי מקוות זו בצד זו אחד כשר ואחד פסול אלא אן אטבק עלי אלמקוה אלפוקאני אלדי עמל פי צחן אלדאר חתי לא יצל אחד אלי דלך אלמא אלא מן אלבור וחיניד יציר אלבור טהור ואין הלכה כר' אלעזר בן עזריה.

שמים שאובין אין פוסלין מקוה שיש בו ארבעים סאה ויחבר המים אשר במקוה שיש בו ארבעים סאה עם המים שבתוך הבור ויהיה הכל כשר. ור' אלעזר בן עזריה אומר שזה הבור פסול אף על פי שעשה מקוה למעלה ממנו והמשיכו אליו מפני שהם כשתי מקוות זו בצד זו אחד כשר ואחד פסול אלא אם סתם המקוה העליון שעשה בחצר הבית עד שלא יגיע אדם אל אלו המים אלא מן הבור א) ואז יהיה הבור טהור ואין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה.

ג בור שהוא מלא מים שאובין והאמה נכנסת לו ויוצאת ממנו לעולם הוא בפסולו עד שיתחשב שלא נשתייר מן הראשונים שלשת לוגין. שנים שהיו מטילין למקוה זה לוג ומחצה וזה לוג ומחצה הסוחט את כסותו ומטיל ממקומות הרבה והמערה מן הצרצור ומטיל ממקומות הרבה רבי עקיבה מכשיר וחכמים פוסלין אמר רבי עקיבה לא אמרו מטילין אלא מטיל אמרו לו לא כך ולא כך אמרו אלא שנפלו לו שלשת לוגין:

אדֿא גסל אלאנסאן תֿובה פי מקוה תֿם רפע אלתֿוב בידה פרגֿע כל מא פי אלתֿוב מים שאובין והו יסיל מן מואצֿע כתֿירה. וצרצור שרבה עליהא שבאך מעמול מן אלפכֿאר פי אצל צנעתהא. פאדֿא צב מנהא פי אלמקוה נזל אלמא מן מואצֿע כתֿירה ר' עקיבה יכשיר לאנה יקול מטיל אמרו חתי תכון פרגה ואחדה וקאלוא אלחכמים אן נץ אלקול אנמא הו שנפלו כיף כאן וקועהא ואין הלכה כר' עקיבה.

אם רחץ אדם את כסותו במקוה ואחר זה הגביה את הכסות בידו נהיו כל המים שהיו בכסותו מים שאובין והוא נוטף ממקומות הרבה. וצרצור הוא כלי שתיה שעשה היוצר עליו כמין שבכה בתחלת עשייתו. הנה אם שפך ממנו מים אל המקוה המים נוזלים ממקומות הרבה ר' עקיבה מכשיר לפי שהוא אומר מטיל אמרו עד שיריק ממקום אחד וחכמים אומרים שלשון המאמר לא היה אלא שנפלו באיזה אופן שיפלו ואין הלכה כר' עקיבה.

ד מכלי אחד משנים ומשלשה מצטרפין ומארבעה אינן מצטרפין. בעל קרי החולה שנפלו עליו תשעת קבין מים וטהור שנפלו על ראשו ועל רובו שלשת לוגין מים שאובין מכלי אחד משנים ומשלשה מצטרפין ומארבעה אין מצטרפין במה דברים אמורים בזמן שהתחיל השני עד שלא הפסיק הראשון במה דברים אמורים בזמן שלא נתכון לרבות אבל אם נתכון לרבות אפילו קרטוב בכל השנה מצטרפין לשלשת לוגין:

קד בינא פי ברכות אן בעל קרי אדֿא כאן מריץֿ ואמני באכֿתיארה או אלצחיח אדֿא אחתלם פאנה יגזיה מן אלטהר למעני

אלצלאה

כבר בארנו בברכות ב) שבעל קרי אם היה חולה וראה קרי לרצונו או הבריא שראה קרי בחלומו יספיק לו מן הטהרה

לענין

א) לפי שאז הבור נחשב כחלק מן המקוה אשר למעלה ממנו. ב) לא מצאנו זה בפירוש הר״ם בברכות פ״ג מ״ד ומה שכתב הר״ם כאן הוא נגד אשר פסק רבא (שם כ״ב ב׳) הלכתא וכו׳.

אלצלאה̈ אן יצב עלי נפסה תשעת קבין ודלך סאה ונצף. וקד תקדם לך איצֿא אן אלרגל אלטאהר אדֿא נפלו על ראשו ועל רובו שלשת לונין מים שאובין צאר פוסל את התרומה וסנבין עלה̈ דלך פי אכֿר זבים. פקאל הנא אן הדה אלתשעת קבין אלתי תטהר בעל קרי ללצלאה̈ כמא וצפנא עלי מא כאן נהג הינד או אלשלשת לונין אלתי תנגס אלטאהר לתרומה אן כאן אנצבאבהא מן תלתה̈ אואני פמא דון דלך ויכון ואחד בעד אכֿר ולא ינקטע צב אחדהמא חתי יבדי אלדי בעדה פאנהא תנצֿאף ויטהר אלבעל קרי וינתגס אלטהור. ואן כאנת מן ארבעה פמא זאד אין מצטרפין לא לטהר ולא לפסול. תֿם קאל ען אלמקוה אנה מתי מא קצד ליזיד פי מא אלמקוה ולו צב קדר קרטוב כל סנה̈ תנצֿאף לשלשת לונין ותפסול את המקוה.

לענין תפלה שישפוך על גופו תשעת קבין וזהו סאה וחצי. וכבר קדם לך [א] גם כן שהאיש הטהור אם נפלו על ראשו ועל רובו שלשת לונין מים שאובין פוסל את התרומה ונבאר טעם זה באחרון מזבים. ואמר כאן שאלו התשעת קבין המטהרין בעל קרי לתפלה כמו שאמרנו לפי מה שהיה המנהג באותו הזמן או השלשת לונין המטמאין את הטהור לתרומה אם שפך משלשה כלים או פחות מזה והיו השפיכות זו אחר זו ולא פסקה שפיכת אחד מהם עד שהתחילה השפיכה שלאחריה אלו השפיכות מצטרפות לטהר את בעל הקרי ולטמא את הטהור. ואם היו מארבעה כלים או יותר אין מצטרפין לא לטהר ולא לפסול. אחר זה אמר על המקוה שאם נתכון לרבות מי המקוה ואפילו שפך בו שיעור קרטוב בכל השנה מצטרפין לשלשת לונין ופוסלין את המקוה.

פרק רביעי.

א המניח כלים תחת הצנור אחד כלים גדולים ואחד כלים קטנים אפילו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה פוסלין את המקוה אחד המניח ואחד השכח כדברי בית שמאי ובית הלל מטהרין בשכח. אמר רבי מאיר נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל ומודים בשכח בחצר שהוא טהור אמר רבי יוסי עדיין מחלוקת במקומה עומדת:

צינור אלמיזאב. ואול מא אקדם אן אלכלאם פי אלמשנה כלהא הו פי מיזאב לא יפסול אלמקוה ודלך באן לא יכון פיה בית קבול או יכון חפר פיה אלבית קבול בעד בניאנה פי אלארץ כמא באן פי אלתוספתא פי הדה אלהלכה צנור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ואחר כך חקקו אינו פוסל את המקוה. וקד בין אלתלמוד עלה̈ דלך והי אן אלאצל ענדנא שאובה דרבנן יעני אן מקוה מעמול מן מים שאובין אנמא הו פסול מדרבנן ולדלך אגאזוא אדֿא תֿבת אלכשבה̈ פי אלארץ ובנאהא ובעד דלך חפר פיהא בית קבול ולם יגיזוא דלך אדֿא חקקו ולבסוף קבעו ללעלה

צנור אמת המים, ואקדים לך בתחלה שמאמר המשנה כולו הוא באמת המים שאינה פוסלת את המקוה וזה שאין בה בית קיבול או שחפר בה בית קיבול אחר שבנה אותה בארץ כמו שהוא מבואר בתוספתא [ב] בזאת הלכה צנור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ואחר כך חקקו אינו פוסל את המקוה, וכבר באר התלמוד [ג] הטעם לזה שהשרש אצלינו שאובה מדרבנן רצה לומר שהמקוה הנעשה ממים שאובין אינו פסול אלא מדרבנן לפיכך התירו אם קבע הקורה בארץ ובנה אותה ואחר זה חפר בה בית קיבול ולא התירו זה אם חקקו ולבסוף קבעו מפני הטעם

[א] שבת י"ג ב'. [ב] פ"ד הל' א' ושם בדפוס חסר הבבא השניה, והברייתא נמצאת בשלמותה בגמרא בבא בתרא ס"ה ב'. [ג] שם ס"ו ב'.

ללעלה̈ אלתי ד̇כרוא הואיל ותורת כלי עליו בתלוש פכל מא יסיל עליה כאנה שאוב. ואעתבר קולהם תורת כלי ולם יג̇עלוא כלי לאנה אינו כלי קבול לכן לכונה של עץ נעלוה [פסול] ללאצל אלד̇י ענדנא והו אן פשוטי כלי עץ מקבלין טומאה. ובעד תקדמה̈ הד̇א אלאצל קאל אן מן יג̇על אואני תחת אלמיזאב ליג̇תמע פיהא אלמא פאן ד̇לך אלמא אלחאצל פיהא הו מים שאובין ופוסלין את המקוה ולו כאנת תלך אלאואני כלי אבנים אלתי לא תקבל טומאה כמא תאצל. פיקולון בית שמאי אנה מנד̇ נ̇על הד̇ה אלאואני תחת אלמיזאב אלד̇י הו מעלום בהרק אלמא צארת מים שאובין ולו נסי תלך אלאואני תחת אלמיזאב אלד̇י צאר אמתלאהא בגיר קצד גזרינן שוכח אטו מניח. ובית הלל לא גזרי הד̇ה אלגזרה. ואמא המניח בחצר פקד בינוא פי אלתלמוד וקאלוא הניחן בשעת קשור עבים דברי הכל אלו ואלו טמאים יעני לא שוכח ולא מניח אלכל פוסל את המקוה בשעת פיזור עבים דברי הכל אלו ואלו טהורים לאן נזול אלמטר ליס מן פעלה וכאנהא מלאת שלא בידי אדם סוי כאן שוכח או מניח לא נחלקו אלא שהניחן בשעת קשור עבים ונתפזרו וחזרו ונתקשרו דמר סבר בטלה לה מחשבתו והו תנא קמא פלד̇לך יקול אן הכל מודים שהוא טהור ומר סבר לא בטלה מחשבתו והו ר' יוסי ולד̇לך יקול עדיין מחלוקת במקומה עומדת בית הלל מטהרין בשוכח ובית שמאי גזרו שוכח אטו מניח לאן חכם אלחצר בשעת קשור עבים מת̇ל חכם אלמיזאב עלי אלדואם לאן כמא אלמיזאב מעלום בסכב אלמא דאים כד̇לך אלעבים ענד אלתפאפהא מעלומה̈ באנהא תסכב בחצר. והד̇א אלד̇י קלנא אן הד̇א אלמא פוסל את המקוה ליס מענאה אנה אן רפע תלך אלאניה̈ בידיה וצבהא פי אלמקוה תפסול לאן לא אכתלאף פי ד̇לך ולא כלאם אנה מים שאובין ואנמא אלכלאם הל

נגעלהא

הטעם שזכרו[א] הואיל ותורת כלי עליו בתלוש ולפיכך כל מה שיזל עליו הוא כשאוב. והבן אמרם תורת כלי ולא השבו אותו לכלי לפי שאינו כלי קיבול אלא מפני שהוא של עץ עשו אותו פסול לפי השרש שאצלינו והוא שפשוטי כלי עץ מקבלין טומאה[ב]. ואחר שקדם זה השרש אמר שהמניח כלים תחת הצנור כדי שיקבצו בהם המים אלו המים הבאים בהם הם מים שאובין ופוסלין את המקוה אפילו אם היו אלו הכלים כלי אבנים שאין מקבלין טומאה כמו שהושרש. ואמרו בית שמאי משהניח אלו הכלים תחת הצנור שהוא ידוע שישפוך המים נהיו מים שאובין אפילו אם שכה אלו הכלים תחת הצנור ונמלאו בדרך הזה שלא לרצון גזרינן שוכח אטו מניח. ובית הלל לא גזרי זאת הגזירה. והמניח בחצר כבר בארו בתלמוד[ג] ואמרו הניחן בשעת קשור עבים דברי הכל אלו ואלו טמאים רצה לומר בין שוכח ובין מניח הכל פוסלין את המקוה בשעת פזור עבים דברי הכל אלו ואלו טהורים מפני שירידת הגשמים אינה ממעשהו וכאילו לא נמלאו בידי אדם בין שהיה שוכח בין שהיה מניח לא נהלקו אלא שהניחן בשעת קשור עבים ונתפזרו והזרו ונתקשרו דמר סבר בטלה לה מחשבתו והוא תנא קמא לפיכך אמר הכל מודים שהוא טהור ומר סבר לא בטלה מחשבתו והוא ר' יוסי לפיכך אמר עדיין מחלוקת במקומה עומדת בית הלל מטהרין בשוכח ובית שמאי גזרו שוכח אטו מניה מפני שדין החצר בשעת קשור עבים כדין הצינור ששופך תמיד לפי שכמו שהצנור הוא ידוע ששופך המים תמיד כן העבים בעת שנתקשרו הם ידועים ששופכים בחצר. ומה שאמרנו שאלו המים פוסלין את המקוה אין ענינו שאם הגביה זה הכלי בידיו ושפך המים במקוה פוסלין לפי שאין מהלוקת בזה ואין צריך לדבר בו שהם מים שאובים ולא

דברו

א) שם. ב) ממלת והבן עד כאן חסר בכ"י אוקספורד ונמצא בהעתקה הנדפסת ומה שאמר הר"ם מקבלין טומאה ר"ל מדרבנן. ועיין בפירושו לכלים פ"ב מ"א. ג) שבת ט"ז ב'.

גנעלהא מתׂל המניח כלים בראש הגג לנגבן ונתמלאו או לא והל אדׂא כסר הדׂה אלאואני או כבהא עלי פיהא ואגׂתמע מאהא פי חפרהׂ יכון מקוה כשר או לא. פאלמתלכׂץ פי הדׂא אלחכם עלי מדׂהב בית שמאי כמא ירוי תנא קמא ועלי מא באן פי אלתלמוד אן אחד השוכח ואחד המניח בין בחצר בין תחת הצינור אלכל פוסל את המקוה גיר מניח בחצר בשעת פיזור עבים או בשעת קשור עבים ונתפזרו וחזרו ונתקשרו פאנה אינו פוסל והלכה כבית שמאי עלי מא לכׂצנא לאנהא מן גׂמלהׂ שמונה עשר דבר שגזרו כמא דׂכרנא פי שבת.

דברו אלא בזה אם נעשה אותם כמניח כלים בראש הגג לנגבן ונתמלאו או לא וכאשר שבר אלו הכלים או כפה אותם על פיהם ונקבצו המים בתוך הפירה אם המקוה כשר או לא. הנה העולה מזה הדין לפי דעת בית שמאי כמו שסובר תנא קמא ולפי מה שהתברר בתלמוד א) שאחד השוכח ואחד המניח בין בחצר בין תחת הצינור הכל פוסל את המקוה חוץ ממניח בחצר בשעת פזור עבים או בשעת קשור עבים ונתפזרו וחזרו ונתקשרו שאינו פוסל את המקוה והלכה כבית שמאי לפי מה שדייקנו מפני שזהו משמנה עשר דבר שגזרו כמו שזכרנו בשבת ב).

ב המניח טבלא תחת הצנור אם יש לה ליזביז פוסלת את המקוה ואם לאו אינה פוסלת את המקוה זקפה לידוח בין כך ובין כך אינה פוסלת את המקוה:

ליזביז חאשיהׂ מרתפעהׂ כמא בינא מראת פאנהא אדׂא כאנת דׂאת חאשיהׂ צארת כלי כמא תקדם פי כלים. ומעני זקפה לידוח אן יגׂעלהא ואקפהׂ עלי חרפהא שבה זלאקהׂ ללתנתסל.

ליזביז שפה גבוהה כמו שבארנו הרבה פעמים לפי שאם יש לטבלה ליזביז נעשית כלי כמו שקדם בכלים ג). וענין זקפה לידוח שהעמידה בשפוע כמו מדרון להדיחה.

ג החוטט בצנור לקבל צרורות בשל עץ כל שהוא ובשל חרס רביעית רבי יוסי אומר אף בשל חרס כל שהוא לא אמרו רביעית אלא בשברי כלי חרס. היו צרורות מתחלחלים לתוכו פוסלים את המקוה ירד לתוכו עפר ונגבם כשר. סלון שהוא צר מכאן ומכאן ורחב מן האמצע אינו פוסל מפני שלא נעשה לקבלה:

חוטט הו אלדׂי יחפר כמא שרחנא פי סוכה. פיקול אן מן אכׂד מיזאב אלעוד וחפר פיה קבל אן יקבע מוׂצע תגׂתמע פיה אלחגׂארהׂ אלצגׂירהׂ וינזל אלמא צאפי פאן כל מא יסיל עלי דׂלך אלמיזאב הו מים שאובין לאן דׂלך אלמוׂצע אל מחפור כלי הוא. ואן כאן אלמיזאב של חרס פחתי יחפר פיה מחמל רביעית וחיניׂד יציר כלי. וקאל ר׳ יוסי אן לא יקאל אן כלי חרס יחתאגׂ אן יחמל רביעית וחיניׂד יחסב כלי גיר אדׂא אנכסרת כלי חרש פאן שקאפהא לא תחסב כלי אלא אן כאן אלשקף

חוטט הוא החופר כמו שפרשנו בסוכה ד). ואמר אם לקח צינור של עץ וחקק בו קודם שיקבעהו מקום שיתקבצו בו אבנים קטנות וירדו המים זכים ה) כל המים היורדים על זה הצינור הם מים שאובין מפני שזה המקום החקוק הוא כלי. ואם היה זה הצינור של חרש עד שיחוק בו כדי רביעית ואז יהיה כלי. ור׳ יוסי אומר שלא נאמר בכלי חרש שיחזיק רביעית ושאז יחשב כלי אלא אם נשברו כלי חרש לפי ששבריהן לא יחשבו כלי אלא אם כל שבר ושבר יקבל רביעית לפי מה שהתבאר בשני ו) מכלים אבל

א) שם. ב) פ"א מ"ד. ג) פ"ב מ"ג. ד) פ"א מ"ח. ה) ר"ל בלא צרור. ו) פ"א מ"ח.

אלשקף יקבל רביעית עלי מא תבין פי ת̇אני כלים אמא לגיר ד̇לך פלא. ת̇ם קאל היו צרורות מתחלחלים לתוכו יעני אן אד̇א כאן פי אלמיזאב בית קבול אלד̇י הו פוסל כמא וצפנא ת̇ם אמתלי ד̇לך אלבית קיבול בחג̇ארה̈ תדחרג̇ת אליה והי פיה לאעבה̈ פאנה באקיא בפסלותו פאן אמתלי בתראב ותראכם בעצ̇א עלי בעץ̇ חתי תצלב וצאר כאלג̇בס פהו כשר לאן קד זאל אלבית קבול אלד̇י כאן פיה אלד̇י נ̇עלה כלי והד̇א הו מעני קולה ונגבס ונבסים אסם אלג̇בס. וסילון הי אלקואדס אלתי תעמל ליג̇רי פיהא אלמא אד̇א ארדנא אן נג̇יב אלמא מן מוצ̇ע אלי מוצ̇ע פקד תעמל מן פכ̇אר וקד תעמל כן רצאץ̇ פי אלאכת̇ר ליג̇רי אלמא דאכ̇להא ולא יצ̇יע פי אלארץ̇. קאל אן אד̇א כאן אלסילון צ̇יק אלפמין ולה תג̇ויף וכת̇יר מא יעמל ד̇לך עלי הד̇ה אלצורה̈ וכאן אלמא יג̇רי עליה ללמקוה פאנה כשר מע כון אלמא יג̇תמע פי ד̇לך אלתג̇ויף והו מקבל מקדאר כביר לאן לם יקצד בהד̇א אלתג̇ויף אן יכון כלי קבול ואנמא כאן אלקצד אן יכרג̇ אלמא מן אלמוצ̇ע אלצ̇יק בקוה̈. ואנמא קלנא פי אלצנור אלמתקדם אנה אד̇א כאן פיה מוצ̇ע מקער פוסל את המקוה לכונה עשוי לקבלה אעני לקבל צרורות וקד תקדם פי ת̇אני כלים אן מן ג̇מלה̈ הטהורים בכלי חרש הסלונות אף על פי כפופים ואף על פי מקבלין ועלה̈ ד̇לך מא ד̇כרנא אנהא לא נעשו לקבלה. פקד כ̇רג̇ לך אצל עט̇ים ג̇דא והו אן ליס כל מקבל יפסול אלמקוה ויירד אלמא אלג̇ארי פיה מים שאובין בל כל מא הוא עשוי לקבלה פחצל הד̇א אלאצל. וסיבין לך אן סילון של מתכת איצ̇א אינו פוסל את המקוה לאן אלאצל מא ד̇כר והו אן יכון עשוי לקבלה אמא אלגיר מקבל פלים פיה כלאם אנה אינו פוסל. וקד תבין לך איצ̇א מן הד̇ה אלהלכה אן צנור של חרש ושל עץ כשר ואינו פוסל את המקוה לאנה תכלם פי אלד̇י יחוק בו הל יפסול וכיף

יפסול

אבל לא לזולת זה. ואחר זה אמר היו צרורות מתחלחלים לתוכו רצה לומר שאם היה בצינור בית קבול שהוא פוסל כמו שאמרנו ואחר זה נתמלא זה הבית קבול צרורות הדחופים לתוכו ומתנענעים בו הוא נשאר בפסלותו ואם נתמלא עפר ונתעבה קצתו על קצתו עד שנתקשה ונהיה כנפסים הוא כשר לפי שחדל מלהיות בית קבול שהיה שם ושעשהו כלי וזהו ענין אמרו ונגבס ונבסים הוא שם מה שנקרא בערבי אלג̇בס. וסילון בערבי אלקואדס והוא נעשה להגיר בו המים אם אנחנו רוצים להוליך המים ממקום למקום ולפעמים נעשה מחרס ועל הרוב יעשה מעופרת להוליך המים בתוכו כדי שלא יבלעו בארץ. אמר שאם היה הסילון צר משתי פיותיו ויש לו חלל ועל הרוב נעשה כן על זאת הצורה 55 והמים יורדין בו אל המקוה הוא כשר אף על פי שהמים מתקבצים לתוך זה החלל והוא מקבל שיעור גדול מהמים מפני שאין רצונו בזה החלל שיהיה כלי קיבול ואינו רוצה בו אלא שיצאו המים בכח מהמקום הצר. ולא אמרנו בצינור שקדם זכרו שאם יש בו מקום הלול פוסל את המקוה אלא לפי שעשוי לקבלה רצונו לומר לקבל צרורות וכבר קדם בשני מכלים שמכלל הטהורים בכלי חרש הסילונות אף על פי כפופים ואף על פי מקבלים והטעם הוא מה שזכרנו שהם לא נעשו לקבלה. הנה כבר יצא לך שרש גדול מאד שאין כל מקבל פוסל המקוה ועושה המים הנגרים בו מים שאובין אלא כל מה שהוא עשוי לקבלה והבן זה השורש. ויתבאר לך שסילון של מתכת גם כן אינו פוסל את המקוה לפי שהשרש הוא מה שזכרנו שצריך שיהיה עשוי לקבלה אבל מה שאינו מקבל אין צריך לומר שאינו פוסל. וכבר התבאר לך גם כן מזאת ההלכה שצנור של חרס ושל עץ כשר ואינו פוסל את המקוה לפי שהוא מדבר במה שיחוק בו אם יפסול ובאיזה אופן

יפסול

יפסול ד׳לך אלחקק. ואד׳א צח הד׳א כמא הו צחיח פאן אסד אלנהאס ונחוהא מן אלצור אלתי תרמי אלמא וכד׳לך אלפואראת וקנואת אלרצאץ אלתי יג׳רי עליהא אלמא ללחמאמאת ונחוהא ג׳מיעהא כשרים לאנהא לא נעשו לקבלה בל ליג׳רי עליהא אלמא מת׳ל אלסלונות פאעמד עלי הד׳א. ולא יהולך אלג׳זם פיה ולא יגלט׳ך אלמשהור ענד אלמתעלקין באטראף אלתלמוד פי קולהם אן אלמיאה אלתי תג׳רי עלי אלקראמיד ועלי אלקואדס נאהיך ען גירהא כלהא מים שאובין כאן הד׳ה אלמשנה לם תדון או נסכת לא שך או דפעוהא באכ׳תיארהם ואנמא גלט׳הם פי ד׳לך כלה קול אלתוספתא צנור שחקקו ולבסוף קבעו אלד׳י הו צנור של עץ וט׳נוא אן ד׳לך פי כל צנור ואלכלאם הנאך פי צנור שחקק בו בית קבול כמא תבין הנא ועלה ד׳לך כמא בינא לאן תורת כלי עליו בתלוש כמא נץ אלתלמוד (ויצלח קבל אן יג׳על מיזאב לכל מא תצלח פשוטי כלי עץ ולים כד׳לך צנור של חרס ללאצול אלתי תבינת פי כלים אן פשוטי כלי חרס טהורים לגמרי ולא תנעד׳ כלים בוג׳ה ולא איצ׳א) ולא פרק פי אלסלונות כאנת מן חרס או מן מתכת לאנהא צורתהא תדל עליהא אנהא לא נעשת לקבלה ולו כאן פיהא בית קבלה כמא ד׳כר פכיף אד׳א לם יכן אלא מת׳ל ג׳עבה קצב מנפוד׳ מן אלג׳התין ומן אין יציר הד׳א אלמא מים שאובין וסיזדאד הד׳א אלאצל ביאן פי סאדס הד׳ה אלמסכתא ולא יכאבר ענדי פי הד׳א אלא מן לא יפהם מעני ראסא ולו סהל או מן הו ערי ען הד׳ה אלאצול כלהא. פאפהם הד׳א אלאצל ותצפחה פי ג׳מיע אלמשנה ואלתלמוד פאנך לא תזדאד בה אלא גבט׳ה לאנה דבר דבור על אפניו.

יפסול זה החקק. ואחר שהתברר זה כמו שהוא באמת האריות של נחושת וכיוצא בהם מן הצורות השופכות מים וכן מים הנדחפים למעלה והמשכות המים הנעשות מעופרת שהמים יורדים עליהם למרחצאות וזולתן כולם כשרים לפי שלא נעשו לקבלה אלא להוליך בהן המים כמו הסילונות ועמוד על זה. ואל יבהלוך בו הפסקים[א]) ואל יטעך מה שהוא מפורסם אצל האוחזים רק בקצוות התלמוד[ב]) באמרם שהמים היורדים על הלבנים ועל הסילונות וכל שכן על זולתם כולם מים שאובין כאילו[ג]) זאת המשנה לא נכתבה או שבטלה בלי ספק או דחוה מלבם. ולא הטעה אותם בכל זה אלא מה שאמרה התוספתא[ד]) צנור. שחקקו ולבסוף קבעו שהוא צנור של עץ וחשבו שזהו בכל צנור והמאמר שם הוא בצנור שחקק בו בית קיבול כמו שהתבאר כאן והטעם הוא כמו שבארנו לפי שתורת כלי עליו בתלוש כלשון התלמוד[ה]) (והוא ראוי קודם שיעשה צנור לכל מה שראויים פשוטי כלי עץ ואין הדבר כן בצנור של חרס לפי השרשים שהתבארו בכלים[ו]) שפשוטי כלי חרס טהורים לגמרי ולא נחשבו לכלים כלל)[ז]) ואין חילוק גם כן בסילונות אם הם מן חרס או מן מתכת לפי שצורתם מוכיחות עליהם שלא נעשו לקבלה אף על פי שיש בהם בית קבלה כמו שנזכר וכל שכן אם הכלי הוא רק כמו קנה חלול מפולש משני צדדיו ואם כן האיך יהיו אלו המים מים שאובין ויתבאר זה השרש יותר מזה בששי מזאת המסכתא ולא יתפאר עלי בזה אלא מי שאין לו הבנה כלל אפילו בדבר קל או מי שהוא חסר מכל אלו השרשים והבן זה השרש והשתמש בו בכל המשנה והתלמוד מפני שלא תוסיף בזה אלא מה שיועיל לך לפי שהוא דבר דבור על אפניו.

א) אולי היו בסוף ספריהם פסקים או כללים העולים מסוגיות התלמוד כמו פסקי הרא״ש והתוספות אצלנו. ב) ר״ל ואין יורדים לעמקו. ג) בכ״י ערבי באן. ד) פ״ד הל׳ א׳. ה) בבא בתרא ס״ו ב׳. ו) פ״ב. ז) ממלת והוא ראוי עד כאן חסר בכ״י אוקספורד ונמצא בכ״י פארים.

ד מים שאובים ומי גשמים שמתערבין בחצר ובעוקה על מעלות המערה אם רוב מן הכשר כשר ואם רוב מן הפסול פסול מחצה למחצה פסול אומתי בזמן שמתערבים עד שלא יגיעו למקוה. היו מקלחין בתוך המים אם ידוע שנפל לתוכן ארבעים סאה מים כשרים עד שלא ירד לתוכו שלשת לוגין מים שאובין כשר ואם לאו פסול:

קולה על מעלות המערה פצל ת̇אלת̇ יעני אד̇א וקע אלאכ̇תלאט פי צחן אלדאר או פי חפרה̇ הנאך או עלי דרג̇ אלמערה ת̇ם אנג̇ר̄ אלמא אלמכ̇תלט וסאל אלי דאכ̇ל אלמערה ואג̇תמע הנאך מנה מקוה פאנה יתבע פיה אלרוב כמא ד̇כר או תכון אלמשנה תכלמת פי מת̇אלין והו אן יתערבו בחצר וימשכו לעוקה או יתערבו על מעלות המערה וימשכו למערה. אמא אד̇א לם תכן ת̇ם המשכה אלא אלמא אלכשר ומים שאובין נאזלין עלי אסתקאמה̇ פי חפרה̇ ואחדה̇ והו קולה היו מקלחין בתוך המים וקילוח הו סילאן אלמא פאנא נעתבר באלאצל וד̇לך אנה אן אג̇תמע ארבעים סאה מים כשרים בתוך המקוה קבל אן יחצל מעהא שלשת לוגין מים שאובין פהו מקוה כשר ולא נבאלי מא יחצל הנאך בעד ד̇לך מן מים שאובין לאן ארבעים סאה לא תפסדהא מים שאובין כמא בינא. פקד באן לך איצ̇א אן קולנא שלשת לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה אנמא ד̇לך באן תקע פי נפס אלמקוה אמא אד̇א סכב אלמא כ̇ארג̇ אלמקוה וסאל אלי אלמקוה פאנה כשר ובשרט אן יכון רוב מן הכשרים חאצל פי אלמקוה והו קולהם פי אלתלמוד שאובה שהמשיכוה כשרה לכן יחתאג̇ אן תכון אלשאובין מיעוט המקוה כמא נצת הד̇ה אלמשנה. ולעלך תקול ואי שי אסמענא אלתלמוד פי קולה שאובה שהמשיכוה כשרה והד̇ה אלמשנה נצת בד̇לך מתניתין אתא לאשמועינן פאעלם אנה ואדנא פאידה̇ לאן לו בקינא מע הד̇ה אלמשנה לקלנא חתי יקע אכ̇תלאט אלמים שאובין ומים כשרים חוץ למקוה ויתערב

הכל

אמרו על מעלות המערה הוא אופן שלישי רצה לומר אם נפלו התערובות בחצר הבית או בגומא אשר שם או על מעלות המערה ואחר זה נמשכו המים המעורבים וירדו לתוך המערה ונקבצו שם למקוה הולכין אחר הרוב כמו שנזכר. או המשנה מדברת בשני אופנים והוא שיתערבו המים בחצר וימשכו לעוקה או יתערבו על מעלות המערה וימשכו למערה. אבל אם לא היתה שם המשכה אלא המים כשרים והמים שאובים ירדו ביושר לגומא אחת והוא אמרו היו מקלחין בתוך המים וקילות הוא ירידת המים אנו סומכים על השרש וזהו שאם נקבצו ארבעים סאה מים כשרים בתוך המקוה קודם שיבאו עמהם שלשת לוגין מים שאובין המקוה כשר ואין אנחנו משגיחים על מים שאובין הבאים שם אחר זה לפי שארבעים סאה לא יפסלו במים שאובין כמו שבארנו. וכבר התבאר לך גם כן שאמרינו שלשת לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה זה אינו אלא כשנפלו בתוך המקוה עצמו אבל אם נשפכו המים חוץ למקוה וירדו לתוכו המקוה כשר ובתנאי שיהא הרוב מן הכשרים נמצאים במקוה וזהו אמרם בתלמוד ס) שאובה שהמשיכוה כשרה אכן צריך שיהיו השאובין המיעוט מן המקוה כמו שאמרה זאת המשנה. ואולי תאמר מה השמיענו התלמוד באמרו שאובה שהמשיכוה כשרה והלא המשנה בארה זה מתניתין אתא לאשמועינן הוי יודע שהתלמוד הוסיף לנו דבר מועיל מפני שאם לא היה לנו רק זאת המשנה היינו אומרים שצריך שתפול תערובת המים שאובין והמים כשרים חוץ למקוה ויתערב

הכל

ס) תמורה י״ב ב׳.

הכל וימשך למקוה אמא אדֹא כאן מים כשרים בתוך המקוה ומים שאובין נמשכין ויורדין לתוך המקוה פוסלין בשלשת לוגין פאסמענא אלתלמוד אן ולו כאן אלשאוב וחדה הו אלדֹי נמשך כשר. ופי אלתוספתא ר׳ אליעזר בן יעקב אומר גג שיש בראשו עשרים ואחת סאה. של מימי גשמים ממלא בכתף ונותן לתוכו תשע עשרה סאה ופותקן ונתערבו בחצר וקולה הנא ונותן לתוכו יעני לתוך הגג תֹם יטלק הדֹא אלמא והדֹא אלמא מן מיאזב אלגג ותכֹתלט אלמיאה בחצר פקד באן לך אן הדֹה אלשאובה שהמשיכוה יחתאג אן יכון רוב מן הכשר והשאובין משוכין. ואלי הדֹא אלגרץֹ אשארוא פי אול שקלים פי קולהם ומתקנין את המקוות כמא דֹכרנא הנאך. ולקד זעם רגל כביר גדֹא נטֹאר פי בלאד גרבנא אן שאובה שהמשיכוה כשרה ולא כאן אלמקוה כלה שאוב ונמשך וקאתל עלי דֹלך באלשבר ואלדֹראע וכלאמה פי דֹלך משהור פי כתאבה כאן איצֹא הדֹה אלמשנה לם תדון ראסא. ולו כאן דֹלך כדֹלך למא קאלת אלמשנה אם רוב מן הפסול פסול בל ולו לם תכן מי גשמים ראסא אלא מים שאובין פקט וכאן תמשך ותרד על מעלות המערה יכון אלמנתמע מנהא מקוה כשר. ואלדֹי יוגֹב הדֹא אלעדֹאב כלה קלה אלחפטֹ ללמשנה ואלתאמל למא תדון פיהא ומא אחק קולהם אם ראית תלמיד חכם שתלמודו קהה עליו כברזל על משנתו שאינה סדורה בפיו.

הכל וימשך למקוה אבל אם היו מים כשרים בתוך המקוה ומים שאובין נמשכין ויורדין לתוך המקוה היו פוסלין בשלשת לוגין והשמיענו התלמוד שאפילו אם היו השאובין לבדם שנמשכו כשרים. ובתוספתא[א] רבי אליעזר בן יעקב אומר גג שיש בראשו עשרים ואחת סאה של מימי גשמים ממלא בכתף ונותן לתוכו תשע עשרה סאה ופותקן ונתערבו בחצר ואמרו כאן ונותן לתוכו רצה לומר לתוך הגג ואחר זה יפתח לאלו המים ולאלו המים את מרזב הגג ויתערבו המים בחצר הנה כבר התבאר לך שזאת השאובה שהמשיכוה צריכה שיהיו הרוב מן הכשר ושיהיו השאובין משוכין. ואל זה ענין רמזו בראשון[ב] משקלים באמרם ומתקנין את המקוות כמו שזכרנו שם. וכבר חשב אדם גדול מאד רב העיון בארצינו במערב[ג] ששאובה שהמשיכוה כשרה אפילו אם היה כל המקוה שאוב ונמשך ונלחם על זה בידיו ובזרועיו ומאמרו בזה כולו מפורסם בספרו כאילו זאת המשנה לא היתה כתובה כלל. ואילו היה הדבר כן לא היתה המשנה אומרת אם רוב מן הפסול פסול אבל אפילו לא היה מי גשמים כלל אלא מים שאובין לבדן ונמשכו וירדו על מעלות המערה היה מה שנקבץ מהם מקוה כשר. ומה שגרם לו זאת הטעות כולה הוא מיעוט למודו במשנה ומעט עיונו במה שנכתב בה ומה צדקו דבריהם[ד] אם ראית תלמיד חכם שתלמודו קהה עליו כברזל על משנתו שאינה סדורה בפיו:

ה השוקת שבסלע אין ממלאין בה ואין מקדשין בה ואין מזין ממנה ואינה צריכה צמיד פתיל ואינה פוסלת את המקוה. היתה כלי וחברה בסיד ממלאין בה ומקדשין בה ומזין ממנה וצריכה צמיד פתיל ופוסלת את המקוה. ניקבה מלמטה או מן הצד ואינה יכולה לקבל מים כל שהם כשירה וכמה יהיה בנקב כשפופרת הנוד. אמר רבי יהודה בן בתירא מעשה בשוקת יהוא שהיתה בירושלים והיתה נקובה כשפופרת הנוד והיו כל הטהרות שבירושלם נעשות על גבה ושלחו בית שמאי ופחתות שבית שמאי אומרים עד שיפחתו רובה:

שוקת שבסלע חפרה פי גבל. וקד תקדם

שוקת שבסלע הוא חפירה שבהר. וכבר קדם

א) פ״ד הל׳ ג׳. ב) מ״א. ג) זאת היא דעת רב אלפסי בהלכות בפ״ב משבועות לפי פירוש הר״ן שם ועי׳ מ״ת מקואות פ״ד הל׳ ט׳. ד) תענית ד׳ ב׳, והובא בילקוט לקהלת רמז תתקפ״ט עי׳ ר״ס.

תקדם שרח הד׳ה אלהלכה פי כ׳אמס פרה פאנט׳רהא מן הנאך. עד שיפחת רובה חתי תכסר ויכ׳רם מעט׳מהא וחיניד׳ יכון אלמא אלסאיל עליהא כשר ולא יכון שאוב לאנהא חיניד׳ לא תבקי כלי.

קדם פירוש זאת ההלכה בחמישי מפרה וראה אותה משם. עד שיפחת רובה עד שישבור ויבקע את רובה ואז יהיו המים היורדים עליו כשרים ולא יהיו שאובין מפני שאיננו עוד כלי.

פרק חמישי.

א מעין שהעבירו על גבי השוקת פסול העבירו על גבי שפת כל שהוא כשר חוצה לה שהמעין מטהר בכל שהוא. העבירו על גבי בריכה והפסיקו הרי הוא כמקוה חזר והמשיכו פסול לזבים ולמצורעים ולקדש מהן מי חטאת עד שידע שיצאו הראשונים:

אד׳א כאן מא אלעין יסיל אלי שוקת ויג׳וז ענהא ויכ׳רג׳ אלי מוצ׳ע אכ׳ר פאן ד׳לך אלמא אלחאצל בתוך השוקת ליס הו כמי מעין וכל מא יכ׳רג׳ מן אלשוקת ואן כאן אצלה מעין פהו פסול. הד׳א אד׳א כאן מא אלעין כלה ינצב בתוך השוקת אמא אן כאן פאיץ׳ עלי אלשוקת ובעצ׳ה יסיל לתוך השוקת ובעצ׳ה על גבי שפת השוקת פאן אלמא אלכ׳ארג׳ ען אלשוקת כשר והוא מי מעין ועלי אן אלד׳י יסיל מנה על גבי השפה יסיר ג׳דא לאן אלמעין מטהר בכל שהוא. פאן ג׳וז הד׳א אלמי מעין על גבי בריכה והפסיקו וד׳לך באן ינ׳על אלמא ינצב לתוך הבריכה ויג׳תמע פיהא ולא יכ׳רג׳ מנהא פחכם תלך אלבריכה ואלמקוה סוי. פאן כאן מא אלעין אלואצל ללבריכה ידכ׳ל מן ג׳הה׳ ויכ׳רג׳ מן אכ׳רי פאן מוצ׳ע אלבריכה אלי אלאן פסול לזבים ולטהרת מצורע ולקדש מי חטאת לאן ליס הו מים חים לאכ׳תלאטה׳ מע אלמא אלד׳י כאן פי אלבריכה. פאן תחקק אן אלמא אלד׳י כאן פי אלבריכה קד כ׳רג׳ ונפד׳ ואן הד׳א אלמג׳תמע הו ממי המעין אלג׳ארי עליה פהו כשר ותכמה חכם אלמעין.

אם היו מי מעין יורדים אל שוקת ועוברים ממנה חוצה אל מקום אחר אלו המים שהם בתוך השוקת אינם כמי מעין וכל מה שיוצא מן השוקת אף על פי שעיקרו מן המעין הוא פסול. זהו אם מי המעין כולם נשפכים לתוך השוקת אבל אם היו עוברים על השוקת וקצתם יורד לתוך השוקת וקצתם על גבי שפת השוקת המים היוצאים מן השוקת כשרים והם מי מעין אף על פי שמה שיורד מן המים על גבי השפה מעט מאוד לפי שהמעין מטהר בכל שהוא. ואם העביר אלו מי המעין על גבי בריכה והפסיקם וזה שנשפכו המים על ידו לתוך הבריכה ונקבצו בה ואין יוצאין ממנה דין זאת הבריכה והמקוה שוה. ואם היו מי המעין ההולכים אל הבריכה נכנסים מצד אחד ויוצאים מצד אחר מקום הבריכה עדיין הוא פסול לזבים ולטהרת מצורע ולקדש מי חטאת לפי שאין זה מים חיים מפני שהם מעורבים עם המים שהיו בבריכה. ואם נודע בודאי שהמים שהיו בבריכה כבר יצאו והלכו להם ושאלו המים הנקוים שם הם ממי המעין שעברו עליהם המים כשרים ודינם כדין המעין.

ב העבירו על גבי כלים או על גבי ספסל רבי יהודה אומר הרי הוא כמות שהיה רבי יוסי אומר הרי הוא כמקוה ובלבד שלא יטביל גבי הספסל:

על

על

על גבי כלים עלי טהור אלכלים חתי לא ירגע שאוב. וספסל כרסי צגיר. הרי הוא כמות שהיה יעני אן דלך אלמא אלסאיל כמעין מע כונה יגוז עלי אלאואני והלכה כרי יוסי.

על גבי כלים על אחורי הכלים כדי שלא יעשו המים שאובין. וספסל כסא קטן. הרי הוא כמות שהיה רצה לומר שאלו המים היורדים הם כמעין אף על פי שעברו על גבי הכלים. והלכה כרי יוסי.

ג מעין שהוא משוך כנדל ריבה עליו והמשיכו הרי היא כמות שהיה היה עומד וריבה עליו והמשיכו שוה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו בכל שהוא:

נְדַל חיואן כתֿיר אלארגל רקיקהא. פאדֿא כאן עין מא ותפרעת מנה סואקי רקיקה̈ וצב מים שאובין פי אצל אלעין חתי קואת תלך אלסואקי ועטֿם גריהא פחכם תלך אלסואקי חכם אלמעין אד̈ ומא אלעין גאר פיהא. פאן כאן מא אלעין ראכד קאר̈ תֿם צב עליה מים שאובין חתי פאץֿ וסאל מנה סואקי פחכם תלך אלסואקי משתרך תכון מתֿל אלמעין פי שי ומתֿל אלמקוה פי שי כמא בינא פי אול הדֿה אלמסכתא והדֿה הי מעלה רביעית משש מעלות שבמקוה.

נדל שרץ מרבה רגלים דקים. ואם היה מעין מים ונמשכו ממנו שקתות קטנות ושפך מים שאובין בעיקר המעין עד שנגברו אלו השקתות ושטפו דין אלו השקתות כדין המעין הואיל ומימי המעין זחלו בהן. ואם היו מי המעין נחים ועומדים ואחר זה שפך עליהם מים שאובים עד שעברו ונמשכו שקתות מן המעין אלו השקתות יש להן דין משותף שוים למעין בדבר אחד ושוים למקוה בדבר אחד כמו שבארנו בראשון[א]) מזאת המסכתא וזאת היא המעלה הרביעית משש מעלות שבמקוה.

ד כל הימים כמקוה שנאמר (בראשית א׳ י׳) ולמקות המים קרא ימים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר הים הגדול כמקוה לא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה. רבי יוסי אומר כל הימים מטהרים בזוחלין ופסולין לזבין ולמצורעים ולקדש מהם מי חטאת:

קד תקדם נץ הדֿה אלהלכה ושרחה פי תֿאמן פרה והנאך קטענא הלכה כרי יוסי.

כבר קדמו לשון זאת ההלכה ופירושה בשמיני[ב]) מפרה ושם פסקנו הלכה כרי יוסי.

ה הזוחלין כמעיין והנוטפים כמקוה העיד רבי צדוק על הזוחלין שרבו על הנוטפים שהם כשרים ונוטפים שעשאן זוחלין סומך אפילו מקל אפילו קנה אפילו זב וזבה יורד וטובל דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר כל דבר שהוא מקבל טומאה אין מוחילין בו:

יקול אן אלמיאה אלגאריה̈ מן אלעין כאלאנהאר אלכבירה̈ ואלאודיה̈ חכמהא וחכם אלמעין ואחד אמא אלמיאה אלתי תקטר קטראת מן עיון אלמא פי חאל גרירהא מן אלמואצֿע אלעאליה̈ פאן אלמא אלמנתמע מן תלך אלקטראת כמקוה ולא תטהר אלא בארבעים סאה והי פסולין לזבים ולטהרת מצורע ולמי

אמר שהמים הזוחלין מהמעינות כנהרים הגדולים והנחלים דינם ודין המעין אחד אבל המים הנוטפים טיפות טיפות ממעינות המים כמו שהם יורדים מהמקומות הנגבוהים המים הנקוים מאלו הטיפות כמקוה ואינן מטהרים אלא בארבעים סאה והם פסולים לזבים ולטהרת מצורע ולמי חטאת אף על פי

[א]) פ״א מ״ז [ב]) מ״ח.

ולמי חטאת מע כון נקט אלמא אלהאטלה מן אלעין מתראדפה אלוקוע פיהא. ושהד ר׳ צדוק אן אדא אכתלט אלנארי מע אלהאטל וכאן אלנארי אכתר פאן אלמגתמע מנהמא כשר לזבים ולטהרת מצורע ולמי חטאת כמי מעין ושהאדה ר׳ צדוק מעמול בהא כמא בינא פי עדיות. תם קאל אנה אדא תחיל באן ירד אלקטראת זוחלין פדלך גאיז וונה אלחילה באן יגעל פי אלמוצע אלדי תקטר מנה אלקטראת קצבה או עצא לתסיל מעהא תלך אלקטראת פתציר זוחלין ויכון אלמא אלמגתמע כמי מעין ובשרט אן יכון אלגריאן באקיא עלי טהר תלך אלקצבה או אלעצא. וקולה אפילו זבה ליס מענאה אן אלזבה תחתאג ביאת מים חיים ואנמא מענאה אנהא טבילה כאמלה ודכר אלזבה מן אגל אלזב וקד תבין פי אול מגילה אן אלזבה לא תחתאג מים חיים אלא מי מקוה יכפיהא. ואנמא אסמענא ר׳ יהודה אן ליס למעני אלטומאה ואלטהרה פקט גגעל הדא אלמא כשר אלא ולמעני אלאסור לאן אלזבה אלתי הי ערוה אלי אן תטהר תטבול בו ותכון מותרת לבעלה. וקד עלמת אן אלמקל מקבל טומאה מדרבנן לאנה מן פשוטי כלי עץ. פכאלף ר׳ יוסי וקאל ליס יסמוך מקל או כל מא אתפק כמא קאל ר׳ יהודה [לכן] כל דבר שאין מקבל טומאה ולו מדרבנן הו אלדי אדא גראת עליה אלקטראת צארת זוחלין והלכה כר׳ יוסי.

פי שטיפות המים הנוטפות מן המעין נופלות תיכף זו אחר זו. והעיד רבי צדוק שאם נתערבו הזוחלים עם הנוטפים ורבו הזוחלין המים הנקוים משניהם כשרים לזבים ולטהרת מצורע ולמי חטאת כמי מעין ולמעשה עושין כעדות ר׳ צדוק כמו שבארנו בעדיות א). אחר זה אמר שאם הערים לעשות הטיפות זוחלין זה מותר ואופן הערמה הוא שיעמיד במקום שיטפו הטיפות קנה או מקל כדי שירדו על ידיהם אלו הטיפות ויהיו זוחלין ויהיו המים הנקוים כמי מעין ובתנאי שירדו אלו המים בלי הפסק על גבי זה הקנה או על גבי המקל. ואמרו אפילו זבה אין ענינו שהזבה צריכה לביאת מים חיים אבל אך רוצה בו שהיא טבילה שלימה. וזכר הזבה בשביל הזב וכבר התבאר בראשון ממגילה ב) שהזבה לא תצטרך למים חיים אלא מי מקוה יספיקו לה. ולא השמיענו ר׳ יהודה אלא שלא לענין טומאה וטהרה בלבד נעשה אלו המים כשרים אבל לענין אסור גם כן מפני שהזבה שהיא ערוה עד שתטהר תטבול בו ותהא מותרת לבעלה. וכבר ידעת שהמקל מקבל טומאה מדרבנן לפי שהוא מפשוטי כלי עץ. ור׳ יוסי חולק ואומר לא יסמוך מקל או שום דבר שימצא לו כמו שאמר ר׳ יהודה [אלא] כל דבר שאין מקבל טומאה אפילו מדרבנן אם יורדין עליו הטיפות נעשו כזוחלין. והלכה כר׳ יוסי.

ו גל שנתלש ובו ארבעים סאה ונפל על האדם ועל הכלים טהורים. כל מקום שיש בו ארבעים סאה טובלין ומטבילין. מטבילין בחריצין ובנעצים ובפרסת החמור המעורבת בבקעה בית שמאי אומרים מטבילין בחררלית בית הלל אומרים אין מטבילין ומודים שהוא גודר כלים וטובל בהם וכלים שגדר בהם לא הוטבלו:

גל הו מוג מן מוגאת אלבחר. ויבדו לך מן הדה אלהלכה אן אלטבילה לא תחתאג כונה והדא אנמא הו לחולין אמא למעשר ומא הו אעלי דרגה מנה פלא בד לה אן יקצד אלטבילה או יבקי טמא ולו

טהר

גל הוא גל מגלי הים. ונראה מזאת ההלכה שהטבילה אינה צריכה כוונה וזהו רק לחולין אבל למעשר ולמה שיש לו מעלה יתירה ממנו אי אפשר לטבילה שתהיה בלא כונה או ישאר טמא אפילו אם

טבל

א) פ״ז מ״ג. ב) לא מצאתי זה שם אבל זה מבואר בכמה מקומות עיין מ״ת מקואות פ״ט הל׳ ה׳, ח׳.

טהר כמא בינא פי חגיגה. והריצין אלחפר ונעיצין מתֿל דֿלך לאן אן אלאנסאן אדֿא קלע כֿשבה או יתד ונחוהמא מן אלארץֿ ובקי דֿלך אלמוצֿע אנכֿפץֿ יתסמי נעיץ תרגום וחגיתו מעוכה בארץ נעיצא בארעא. ובפרסת חמור המעורבת בבקעה הו אן יכון קד אנחפר פי אלארץֿ באטלאף אלחמאר חפר ואכֿתלטת בעצֿהא בבעץֿ במרור אלחמיר הנאך. וגרצֿה פי הדֿא אלכלאם קד תבין פי אלתוספתא ודֿלך באן תכון הדֿה אלחפרה אלצגירה מלאת באלמא והי בלצק אלמקוה ויכון מא אלמקוה ומא הדֿה אלחפרה מכֿתלטין ולו כאן עלו אלמא אלדֿי אשרך בינה מא כקליפת השום פאנה יגוז לה אן יטביל כלים פי תלך אלחפרה לאנהא מן גֿמלה אלמקוה. ונץ אלתוספתא גמומיות על פי המקוה וכן מקום פרסת רגלי הבהמה אם היו מעורבין כשפופרת הנוד מטבילין בהן. והרדלית בדל פיהא אלהא מן אלהא והו אסם מרכב תפצילה הר דלית יעני גבל צֿעיף ומעני הדֿא אלכלאם אן מא אלמטר אלסאיל מן מוצֿע מרתפע מתֿל ראס גבל או כדיה יקולון בית שמאי אנה יטביל פי הדֿא אלמא פי האל גֿריאנה אדֿא כאן מקדארה אן לו אגֿתמע ואסתקר ארבעים סאה ועלי אנה ליס מנגֿר מן עין אלא מן אלמטר ובית הלל יקולון חתי יגֿתמע ויציר מקוה לאן אלמקוה לא תטהר אלא באשבורן וחיניד מטבילין בו. ופי אלתוספתא ואי זו היא הר דלית מי גשמים הבאין מן המדרון רואין אם יש מתחלתן ועד סופן צירוף ארבעים סאה מטבילין בהן ואם לאו אין מטבילין בהן דברי בית שמאי ובית הלל אומרין אין מטבילין בהן עד שיהא לפניו עֻגן ארבעים סאה יעני בקולת ענן אן תכון קארה מגֿתמעה מחצורה. תֿם קאל אן אלכל מקרון אנה אדֿא עמל גֿראר באואני חול תלך אלמיאה אלקלילה חתי אגֿתמע אלמא דאכֿל תלך אלאואני אלתי אדאר ואגֿתמע אלמא ורגֿע מקוה חיטאנה כלים פאנה כשר

לטבילה

טבל כמו שבארנו בחגיגה א). והריצין הפירות ונעיצין דומים להן לפי שאם עוקר אדם קורה או יתד וכיוצא בהם מן הארץ ונשאר מקומם עמוק יקרא נעיץ תרגום ב) וחגיתו מעוכה בארץ נעיצא בארעא. ובפרסת החמור המעורבת בבקעה והוא שלפעמים יש גומות בארץ הנעשות בפרסות החמור ויתערבו קצתן בקצתן כאשר יעברו שם חמורים הרבה. וכונתו בזה המאמר כבר התבארה בתוספתא וזה שאלו הגומות הקטנות הם מלאות מים והם אצל המקוה ויהיו המים שבאלו הגומות מעורבין עם מי המקוה ואפילו אם היה גובה המים המחברן בין שניהם כקליפת השום מותר להטביל כלים באלו הגומות לפי שהם נכללים עם המקוה. ולשון התוספתא ג) גמומיות על פי המקוה וכן מקום פרסת רגלי הבהמה אם היו מעורבין כשפופרת הנוד מטבילין בהן. והרדלית החי"ת במקום ה"א הוא שם מורכב שיתחלק הר דלית רצה לומר הר חלש ד) וענין זה המאמר הוא שמי הגשמים היורדים ממקום גבוה כמו מראש הר או גבעה בית שמאי אומרים שיטבול באלו המים בעת ירידתם אם יש בהם שיעור ארבעים סאה אם היו נקוים ונחים אף על פי שאינם נוזלין מן מעין אלא מן הגשמים ובית הלל אומרים צריך שיתקבצו ויהיו למקוה לפי שהמקוה אינו מטהר אלא באשבורן ואז מטבילין בו. ובתוספתא ה) ואי זו היא הר דלית מי גשמים הבאין מן המדרון רואין אם יש מתחלתן ועד סופן צירוף ארבעים סאה מטבילין בהן ואם לאו אין מטבילין בהן דברי בית שמאי ובית הלל אומרין אין מטבילין בהן עד שיהא לפניו ענן ארבעים סאה רצה באמרו ענן שיהיו נחים מקובצים מבוצרים. אחר זה אמר שהכל מודין שאם עשה מחיצה בכלים סביב אלו המים המעטים עד שיתקבצו המים לפנים מאלו הכלים שהעמיד סביב להן ונקבצו המים ונהיו למקוה אשר כותליו כלים כשרים לטבילה אלו הכלים

שהעמיד

א) פ"ב מ"ו. ב) שמואל א' כ"ו ז'. ג) מקואות פ"ה הל' א'. ד) ר"ל שאיננו גבוה. ה) שם פ"ד ה"ו ובתוספתא שלפנינו נמצא עוגל במקום עוגן.

לטבילה ותלך אלאואני אלתי אקאמהא מקאם חאיט לא תצח להא טבילה.

שהעמיד במקום כותל הטבילה אינה עולה להן.

פרק ששי.

א כל המעורב למקוה כמקוה חררי המערה וסדקי המערה מטביל בהם במה שהם עוקת המערה אין מטבילין בה אלא אם כן היתה נקובה כשפופרת הנוד אמר רבי יהודה אימתי בזמן שהיא מעמדת את עצמה ואם אינה מעמדת את עצמה מטבילין בה במה שהיא:

מעלום אנה הית מא יקול פי הדׄא אלגרץׄ מערה אנה יריד בה מקוה שבמערה. ומעני קולה במה שהוא אן ולו כאן אלאתצאל בין הדׄה אלמואצׄע ובין אלמקוה אקל שי ולו כאן אלמא אלדׄי בין הדׄא אלמא אלדׄי פי אלמקוה ובין אלמא אלדׄי פי אלסדק ברקׄה אלכׄיט ולו כאן איצׄא אלמא אלדׄי פיהא כל שהוא לאנה מן גׄמלה אלמקוה ינעדּ. ועוקת המערה הי חפרה תחת סטח אלמקוה שבה מכבא ולדׄלך יחתאג אן יכון פם דׄלך אלמכבא כשפופרת הנוד וחיניד׳ ינחסב אלמא אלדׄי דאכׄלהא מע אלמא אלדׄי פוקהא אלדׄי הו מי המערה. וקד בין ר׳ יהודה אן דׄלך אנמא הו אדׄא כאן סקף תלך אלעוקה מן קוה מן חית אן תמאנע נפסהא מן אלאתצאל באלמקוה אמא אן כאן אלפאצל בין אלמקוה ואלעוקה גׄרם רקיק מן אלארץׄ חתי אן לו טבל פיהא וקע ואתצל אלמא באלמא פאנהא תנעדּ מן גׄמלה אלמקוה ולא תחתאג אתצאל כשפופרת הנוד וכלאם ר׳ יהודה צחית.

ידוע שבכל מקום שאומר בזה הענין מערה רוצה בו מקוה שבמערה. וענין אמרו במה שהוא שאפילו היה החיבור בין אלו המקומות ובין המקוה הדבר היותר מועט ואפילו היו המים שבין אלו המים שבמקוה ובין המים שבסדק דקים כחוט ואפילו היה גם כן המים שבסדק כל שהוא מפני שהם נחשבו מכלל המקוה. ועוקת המערה היא גומא תחת שטח המקוה הדומה לכיפה ולפיכך צריך שיהיה פי זאת העוקה כשפופרת הנוד ואז יחשבו יחד המים שהם בתוכה עם המים שלמעלה מהם שהם מי המערה. וכבר באר ר׳ יהודה שזה אינו אלא אם גג זאת העוקה חזק כל כך עד שמעמיד את עצמו מלהתחבר עם המקוה אבל אם היה הדבר המפריד בין המקוה והעוקה גוף דק מן הארץ עד שאילו טבל בה היה נופל ויתחברו המים במים היא נחשבת מכלל המקוה ואינה צריכה חיבור כשפופרת הנוד ומאמר ר׳ יהודה אמת.

ב דלי שהוא מלא כלים והטבילו הרי אלו טהורים ואם לא טבל אין המים מעורבין עד שיהוא מעורבין כשפופרת הנוד:

יקול אנה אדׄא הטביל דלי ופיה אלכלים פקד תטהרת אלכלים ולו כאן פם אלדלו פי נאיה אלצׄיק. הדׄא אדׄא כאן אלדלו איצׄא מנגׄוס לאנא נקול מיגו דסלקא טבילה לדלי סלקא למה שבתוכו אמא אן כאן אלדלי

אמר שאם הטביל דלי(ס) ובו כלים נטהרו הכלים ואפילו אם היה פי הדלי צר מאד מאד. זהו אם היה הדלי גם כן טמא לפי שנאמר מיגו דסלקא טבילה לדלי סלקא למה שבתוכו אבל אם היה הדלי טהור

ס) בקצת נוסחאות הערבי, כלי.

אלדלי טהור · פלא תצח טבילה לכלים שבתוכו חתי יכון פם אלדלו בסעה שפופרת הנוד והו קולה ואם לא טבל יעני אם אינו צריך הדלי טבילה אלא היה טהור ולא דכולה פי הדא אלמא עלי ונה אלטבילה אין המים מעורבין עד שיהוא מעורבין כשפופרת הנוד. הדא כלה לתרומה אמא לקודש פאלאצל ענדנא אין מטבילין כלים לתוך כלים טהורים לקודש כמא בינא פי אכר חנינה.

טהור הטבילה אינה עולה לכלים שבתוכו עד שיהיה פי הדלי ברוחב שפופרת הנוד והוא אמרו ואם לא טבל רצה לומר אם אינו צריך הדלי טבילה אלא היה טהור ולא נכנס באלו המים לשם טבילה אין המים מעורבין עד שיהוא כשפופרת הנוד. כל זה לתרומה אבל לקודש השורש אצלינו אין מטבילין כלים לתוך כלים טהורים לקודש כמו שבארנו באחרון מחנינה ט).

ג שלש מקוות בזה עשרים סאה ובזה עשרים סאה מים שאובין והשאוב מן הצד וירדו שלשה וטבלו בהן ונתערבו המקוות טהורין והטובלים טהורים. היה השאוב באמצע וירדו שלשה וטבלו בהם ונתערבו המקוות כמות שהיו והטובלים כמות שהיו:

קד אעלמתך אן מים שאובין לא תפסול מקוה שיש בו ארבעים סאה פלדלך אדא כאן השאוב מן הצד ענד דכולהם אלתלתה פי אלמא ובארתפאע אלמא אכתלטת אלשני מקוות אלדי פי כל ואחד מנהמא עשרים סאה כשרים ורגע מקוה מן ארבעים סאה ואכתלטת מעה אלעשרים מים שאובין וצאר אלכל מקוה כשר ולדלך הטובלין טהורים והמקוות טהורים. אמא אן כאן השאוב באמצע פענד פיץ׳ אלמא אכתלטת אלמקוה אלדי פיה עשרים סאה מע מים שאובין אלדי בגנבה ופסדא גמיעא וכדלך אלמקוה אלדי מן אלגנב אלאכר ולדלך הטובלין כמות שהיו יעני טמאים.

כבר הודעתיך שמים שאובין אין פוסלין מקוה שיש בו ארבעים סאה לפיכך אם היה השאוב מן הצד בעת שנכנסו שלשה במים וכאשר הגביהו המים נתערבו השני מקוות שבכל אחד מהם עשרים סאה כשרים ונהיו למקוה מן ארבעים סאה ונתערבו עמו עשרים מים שאובין ונהיה הכל מקוה כשר ולכן הטובלין טהורים והמקוות טהורים. אבל אם היה השאוב באמצע בעת ששטפו המים נתערב המקוה שבה עשרים סאה מים שאובין עם המקוה אשר בצדה ונפסלו שניהם ביחד וכן המקוה אשר בצד האחר לפיכך הטובלין כמות שהיו רצה לומר טמאים.

ד הספוג והדלי שהיו בהן שלשת לוגין מים ונפלו למקוה לא פסלוהו שלא אמרו אלא שלשת לוגין שנפלו:

ספוג אלאספנגה. והדא אלדי הו אן יבקי אלמים שאובין דאכלה ולא תכתלט במי המקוה ודלך ימכן בציק פם אלדלי ולדלך קאל שלא אמרו אלא שלשת לוגין שנפלו יעני אן יכון אלמא נפסה הו אלמנצב פי אלמקוה.

ספוג ידוע. וזה הדלי הוא שנשארו מים שאובין בתוכו ולא נתערבו במי המקוה וזה אפשר כשפי הכלי צר לפיכך אמר שלא אמרו אלא שלשת לוגין שנפלו רצה לומר שהמים בעצמם נשתפכו לתוך המקוה.

ט) מ״א.

ה השידה והתיבה שבים אין מטבילין בהם אלא אם כן היו נקובין כשפופרת הנוד רבי יהודה אומר בכלי גדול ארבעה טפחים ובקטן רובו אם היות שק או קופה מטבילין בהם במה שהם מפני שהמים מעורבין היו נתונים תחת הצינור אינם פוסלים את המקוה אלא מטבילין אותן ומעלין אותן כדרכן:

קולה מטבילין בהן במה שהן יעני אנה לא נחתאג אן תכון אלקפה מתקובה שפופרת הנוד לאן אלמא אלדי פיהא מכתלט באלמא אלדי פי אלמקוה לאתסאע נפינהא וכבר אלאתקאב אלתי ידכל מנהא אלמא וכתרתהא. וכדלך איצא אן כאנת תחת אלמיזאב וכאן אלמא יסיל דאכל אלקפה ויכרג למקוה פלא יפסדהא לאן לים הו מים שאובין. וכדלך מן הטביל שק או קופה יטביל כדרכו וירפעהא ועלי אנהא תרתפע מלאת באלמא ויסיל מנהא פי אלמקוה פלים הו מים שאובין לאתסאע עינהא ואין הלכה כר׳ יהודה.

אמרו מטבילין בהן במה שהן רצה לומר אין אנו מצריכים שתהיה הקופה נקובה כשפופרת הנוד מפני שהמים שבה מעורבין עם המים שבמקוה לפי שארוג הקופה רחב והנקבים שבהם המים נכנסים גדולים ורבים. וכמו זה גם כן אם היתה תחת הצנור והמים יורדים בתוך הקופה ויוצאים אל המקוה אינם פוסלין אותו לפי שאין זה מים שאובין. וכן המטביל שק או קופה יטביל כדרכו ומעלה אותן אף על פי שמעלה אותן מלאות מים היורדים מהן אל המקוה לא נחשבו מים שאובין לפי שחוריהן רחבים. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ו גצטרא שבמקוה והטביל בה את הכלים טהרו מטומאתן אבל טמאים על גב כלי חרם אם היו המים צפים על גביו כל שהן טהורין. מעין שהוא יוצא מן התנור וירד וטבל בתוכו הוא טהור וידיו טמאות ואם היו על גביו רום ידיו אף ידיו טהורות:

סיתבין לך פי מסכת ידים אן מן אדכל ידיה פי פצא תנור טמא אנתגסת ידיה וכדלך תבין מראת אן כלי חרש הטמא ינגם אלמשקין ותנגם תלך אלמשקין אלכלים והדה אלגצטרא הי אניה פכאר תעמל לרשח אלמא כמא שרחנא פי כלים. פאדא כאנת גצטרא טמאה בתוך המקוה והי קד אמתלת מא מן קאעהא וכאנת האשיתהא פאצלה עלי אלמא כארגה ען אלמקוה והטביל כלים בתוכה ענד מא ירפע אלכלים והי מבלולה ותנגם מן האשיה תלך אלגצטרא אלכארגה צארת תלך אלכלים טמאים על גב כלי חרש. וכדלך אדא טבל פי אלעין אלדי פי קער אלתנור ענד כרוגה תחצל ידיה פי אויר התנור הטמא ותנתגם ידיה פאן כאן אלמא יפיץ עלי אלתנור חתי יכון עלוה עליה במקדאר ארתפאע אלידין

מן

יתבאר לך במסכת ידים[א]) שהמכנים ידיו בחלל תנור טמא נטמאו ידיו וכן התבאר הרבה פעמים שכלי החרש הטמא מטמא משקין ואלו המשקין מטמאין כלים וזאת הגצטרא היא כלי חרס הנעשה לזיעת המים כמו שפרשנו בכלים[ב]). ואם היתה גצטרא טמאה בתוך המקוה והיא כבר מלאה מים מן שוליה והיו שפתותיה עולות למעלה מן המים ויוצאות מן המקוה והטביל כלים בתוכה הנה בשעה שהוא מגביה הכלים כאשר נתלחלחו והם נוגעים בשפת זאת הגצטרא היוצאת נהיו אלו הכלים טמאים על גב כלי חרש. וכן אם טבל במעין שבשולי התנור כשהוא יוצא נמצאו ידיו באויר התנור הטמא ויטמאו ידיו ואם היו המים שוטפים על התנור עד שיהיה גובה המים עליו כשיעור גובה הידים באופן שיהיו ידיו למעלה

מן

א) פ״א מ״א. ב) פ״ב מ״א.

מן חית אן תהצל ידיה פוק אלתנור באדנה עליה והי מגמוצה פי אלמא פתכון ידיה טאהרה.

מן התנור חוץ ממנו כאשר היו טבולות במים ידיו טהורות.

ז ערוב מקוות כשפופרת הנוד כעוביה וכחללה כשתי אצבעות חוזרות למקומן ספק שהיא כשפופרת הנוד ספק שאינה כשפופרת הנוד פסולה מפני שהיא מן התורה. וכן כזית מן המת וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ כל שיעמוד כשפופרת הנוד ממעטה רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שהוא מברייית המים טהור:

כעביה וכחללה מתל גלט גרמהא ותקבהא. ומקדארה קאל קדר תקבה קטרהא אצבעין. פאדא כאן בין שני מקוות תקב מקדארה הדא אלמקדאר פקד אכתלטת אלשני מקוות ורגעת מקוה אחד. וקולה מפני שהיא מן התורה יעני אצל לזום אלטבילה במקוה מים. ונץ אלתוספתא כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ ספק יש בהן כשיעור ספק אין בהן כשיעור ספיקן טמא שכל דבר שעיקרו מן התורה ושיעורו מדברי סופרים ספיקו טמא. וקד בינא אן הדא לא ינאקץ קולהם שיעורין הלכה למשה מסיני לאן כל מא ליס הו נץ יסמונה דברי סופרים. ומברית המים מתל אלטחלב ואלחיואן אלמתולד פי אלמא יקול אנה אדא כאן פי דלך אלמוצע אלדי הי כשפופרת הנוד לא יציקה ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

כעביה וכחללה כעובי גופה וכנקב שלה. ושיעורו אמר שיעור נקבו קוטר השפופרת שתי אצבעות. הנה אם היה בין שני מקוות נקב ששיעורו כזה השיעור כבר נתערבו שתי המקוות ונהיו למקוה אחד. ואמרו מפני שהיא מן התורה ירצה בו עיקר חיוב הטבילה במקוה מים. ולשון התוספתא א) כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ ספק יש בהן כשיעור ספק אין בהן כשיעור ספיקן טמא שכל דבר שעיקרו מן התורה ושיעורו מדברי סופרים ספיקו טמא. וכבר בארנו ב) שזה אינו סותר אמרם שיעורין הלכה למשה מסיני לפי שכל מה שאינו מפורש בתורה קוראין אותו דברי סופרים. ומברית המים כמו היבחושין והבעלי חיים הנולדים במים אמר שאם היו בזה המקום שהוא כשפפרת הנוד אין ממעטין אותו. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

ח מטהרים את המקוות העליון מן התחתון והרחוק מן הקרוב כיצד מביא סלון של חרס או של אבר ומניח ידו תחתיו עד שהוא מתמלא מים ומושכו ומשיקו אפילו כשערה דיו. היה בעליון ארבעים סאה ובתחתון אין כלום ממלא בכתף ונותן לעליון עד שירדו לתחתון ארבעים סאה:

קד בינא אן אלסלון לא יפסול אלמקוה ולא יציר אלמא אלגארי עליה מים שאובין לאנה אינו מקבל נעם ולו כאן מקבל עלי מא תקדם פאנה לא נעשה לקבלה. וקולה של חרש ושל אבר והו אלרצאץ עלי אלמעלום ופי אלתוספתא קאלוא פי הדה אלהלכה מביא סלון של עץ ושל עצם ושל זכוכית ומניח ידו תחתיו פקד באן לך אן

כבר בארנו ג) שהסלון אינו פוסל את המקוה ואינו עושה המים הזוחלין עליו מים שאובין לפי שאינו מקבל ויותר מזה אפילו אם היה מקבל לפי מה שקדם מפני שלא נעשה לקבלה. ואמרו של חרש ושל אבר והוא העופרת הוא כלפי הנהוג ד) ובתוספתא ה) אמרו בזאת ההלכה מביא סלון של עץ ושל עצם ושל זכוכית ומניח ידו תחתיו הנה כבר

א) פ״ה הל׳ ד׳. ב) כלים פי״ז מי״ב. ג) פ״ד מ״ג. ד) ר״ל שלרוב עושין הסילונות מחרס או מאבר. ה) פ״ה הל׳ ה׳.

אן אלנרץ̇ סלון מכל מקום. פאד̇א ג̇על טרף אלסלון פי אלמקוה אלספלי אלכשר ויצ̇גט אלמא בידה חתי ימתלי אלסלון ת̇ם יג̇ד̇ב חתי יוצל טרפה אלאכ̇ר למקוה שניה פמנד̇ ילקי טרף אלסלון באלמא אלד̇י פיה ללמא אלד̇י פי אלמקוה אתצל אלמא באלמא וכמל אלשיעור. וקולה ממלא בכתף ונותן לעליון עלי אלאצל אלמעלום אן מקוה שיש בו ארבעים סאה לא תפסדה מים שאובין.

כבר התבאר לך שהכונה היא סלון מכל מקום. ואם הניח קצה הסלון בתוך המקוה התחתון הכשר ודחק המים בידו עד שיתמלא הסלון ואחר זה ימשכהו עד שיחבר קצהו האחר למקוה שניה משיפגש קצה הסלון עם המים שבו את המים שבמקוה יתחברו המים במים ויושלם השיעור. ואמרו ממלא בכתף ונותן לעליון לפי השרש הידוע מקוה שיש בו ארבעים סאה אין מים שאובין פוסלין אותו.

ט כותל שבין שתי מקוות שנסדק לשתי מצטרף ולערב אין מצטרף עד שיהא במקום אחד כשפופרת הנוד רבי יהודה אומר חלוף הדברים. נפרצו זה לתוך זה על רום כקליפת השום ועל רוחב כשפופרת הנוד:

שתי הו אלסדא ומת̇אלה פי אלהאיט מן אלעלו לספל וערב אללחמה ומת̇אלה פי אלהאיט מן אלימין ללשמאל. ומעני מצטרף אן תנצ̇אף אלשתי מקוות ויכמל אלשיעור מנהמא נ̇מיעא ור׳ יהודה יעכס ויקול לערב מצטרף ולשתי אינו מצטרף. וקולה · נפרצו זה לתוך זה אן תנהדם אלקאמה̈ מן אעלאהא פמנד̇ יג̇וז אלמא פוק אלקאמה̈ ולו בארתפאע קליפת השום וערץ̇ אצבעין ואכ̇תלט אלמאין בהד̇א אלמקדאר רג̇עת מקוה אחד. ואין הלכה כר׳ יהודה.

שתי הוא שתי האריג ודומה לו בכותל מה שהוא מלמעלה למטה וערב ערב באריג ודומה לו בכותל מה שהוא מימין לשמאל. וענין מצטרף שיצטרפו שתי המקוות ויושלם השיעור משתיהן יחד ור׳ יהודה אומר בהפך זה לערב מצטרף ולשתי אינו מצטרף. ואמרו נפרצו זה לתוך זה שנהרסה המחיצה מלמעלה משיעברו המים למעלה מן המחיצה אפילו בגובה קליפת השום וברוחב שתי אצבעות ונתערבו המים במים בזה השיעור נהיו כמקוה אחד. ואין הלכה כרבי יהודה.

י האביק שבמרחץ בזמן שהוא באמצע פוסל מן הצד אינו פוסל מפני שהוא כמקוה סמוך למקוה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אם מקבלת האמבטי רביעית עד שלא יגיעו לאביק כשר ואם לאו פסול. רבי אלעזר ברבי צדוק אומר אם מקבל האביק כל שהוא פסול:

אמבטי הו חוץ̇ אלחמאם ואביק אלאנביק ואלמא אלד̇י יסיל לתוך האמבטי ולתוך האביק הי מים כשרים לכן כל מא חצל מנהא בתוך האביק הי פסולין לאנהא תציר שאובין לאן הד̇א אלאביק הו כלי לבנה מת̇בת פי אלארץ̇ והו קולהם ענה פי אלתוספתא שלא נעשה אלא לשמש עם הקרקע. ומן צורה̈ מב̇אניהם ושכל הד̇א אלאביק

אמבטי ברכת המרחץ ואביק בערבי אלאנביק והמים היורדים לתוך אמבטי ולתוך האביק הם מים כשרים אבל כל המים הבאים מהם בתוך האביק הם פסולין לפי שהם נהיו שאובין מפני שזה האביק הוא כלי אלא שהוא קבוע בארץ וזהו אמרם עליו בתוספתא[א] שלא נעשה אלא לשמש עם הקרקע. ומצורת בנינם ומתבנית זה האביק

אלאביק יובנו

[א] פ״ח הל׳ ז.

אלאביק כאן ינפהם עלל הד׳א אלאכתלאף ואלאצול קד עלמת אלתי פיהא אלפאידה׳ והו אן מים שאובין בצד מים כשרים לא תפסדהא ואן מאס אלמא ללמא. ובאמצע פוסל לאן קד חצלת מים שאובין בתוך המקוה והלכה כחכמים.

כבר נתבררו טעמי זאת המחלוקת והשרשים המועילים כבר נודעו והם שמים שאובין בצד מים כשרים אין פוסלין אותם אף על פי שנגעו המים במים. ובאמצע פוסל לפי שכבר נמצאו מים שאובין בתוך המקוה. והלכה כחכמים.

יא המטהרת שבמרחץ התחתונה מלאה שאובין והעליונה מלאה כשרין אם יש כנגד הנקב שלשת לוגין פסול כמה יהא בנקב ויהיה בו שלשת לוגין אחד משלש מאות ועשרים לבריכה דברי רבי יוסי ורבי אלעזר אומר אפילו התחתונה מלאה כשרים והעליונה מלאה שאובין ויש כנגד הנקב שלשת לוגין כשר שלא אמרו אלא שלשת לוגין שנפלו:

מטהרת אלמטהרה׳ וכאן שכלהא ענדהם אנהא חוצין את׳נין ואחד אעלי מן ת׳אני ופי אלקאמה׳ אלפאצלה׳ בין אלחוצין ת׳קב עלי הד׳ה אלצורה׳. פאד׳א כאנת אלספליה׳ פיהא מים שאובין פנחסב כל מא באיזא ד׳לך אלת׳קב מן מים שאובין אנה חצל פי מקוה כשר אלד׳י פוק והו בג׳נבה. ת׳ם קאל כם יכון מקדאר אלת׳קב פיואזיה שלשת לוגין מים שאובין פקאל אנה יכון פי קדר אן יג׳י פי ד׳לך אלת׳קב ג׳ז מן ת׳לת׳מאיה׳ ועשרין מן ג׳מלה׳ אלמים שאובין אלתי פי אלמקוה אלספלי אלד׳י הו כלה מים שאובין. והד׳ה אלתג׳זיה׳ אנמא ד׳כרהא עלי אן הד׳א אלמקוה אלספלי אלד׳י פיה מים שאובין פיה שיעור ארבעים סאה פקט פאן אלשלשת לוגין תכון מנה ג׳ז מן ת׳לת׳ מאיה׳ ועשרין. וד׳לך אן סאה ששת קבין וקב ארבעת לוגין פאלארבעים סאה פיהא תסע מאיה׳ וסתין לוג ות׳לת׳ה׳ לוגין מן תסע מאיה׳ וסתין הי ג׳ז מן ת׳לת׳ מאיה׳ ועשרין. פאן כאן אלמים שאובין אכת׳ר מן ארבעים סאה או אקל פאנה ינבגי אן יקדר אלת׳קב ויג׳זיה תג׳זיה׳ יכון באיזא אלת׳קב שלש לוגין. מת׳לא אקול לו כאן פי מים שבתחתונה עשרים סאה לוג׳ב אן יכון אלת׳קב ג׳ז מן מאיה׳ וסתין מן אלבריכה ולו כאן ת׳מאנין סאה לוג׳ב אן יכון אלת׳קב מקדאר יואזיה ג׳ז מן סת מאיה׳ וארבעין והד׳א כלה בין והו מד׳הב ר׳ יוסי. אמא ר׳ אלעזר פיקול אן לו כאנת אלפוקיה׳ הי אלתי פיהא מים

שאובין

מטהרת צורת המטהרת היתה אצלם ששתי בריכות היו האחת למעלה מן השנית ובמחיצה המבדלת בין שתי הברכות נקב על זאת הצורה 56. הנה אם היה בבריכה התחתונה מים שאובין נחשוב כל המים השאובין שהם כנגד הנקב כאילו נמצאו במקוה כשר אשר למעלה והוא בצדו. אחר זה אמר כמה יהא שיעור הנקב ויהיו שוין שלשת לוגין מים שאובין ואמר שיהיה הנקב בשיעור שיכיל אחד משלש מאות ועשרים מכלל המים שאובין שבמקוה התחתון שהוא כולו מים שאובין. ולא זכר זה החלק אלא בתנאי שלזה המקוה התחתון שכו מים שאובין שיעור ארבעים סאה בלבד מפני שהשלשת לוגין הם אחד מן שלש מאות ועשרים בארבעים סאה. וזה שהסאה ששת קבין וקב ארבעת לוגין הנה בארבעים סאה יש תשע מאות וששים לוגין ושלשת לוגין בתשע מאות וששים הם אחד משלש מאות ועשרים. ואם היו המים שאובין יותר מארבעים סאה או פחות מזה ראוי שישוער הנקב ותעשה החלוקה באופן שיהיה כנגד הנקב שלשת לוגין. ואומר על דרך משל אלו היו המים שבתחתונה עשרים סאה יתחייב שיהיה הנקב אחד ממאה וששים לבריכה ואלו היו שמונים סאה יתחייב שיהיה שיעור מה שכנגד הנקב אחד מששה מאות וארבעים וכל זה ברור והוא דעת ר׳ יוסי. אבל ר׳ אלעזר אומר שאפילו היתה העליונה הבריכה

שבכה

שאובין אלדׄי כאן יקאל אנהא תסיל אלי אלספליה̈ אדׄ אלמא ינחדר מן אלעלו ללספל ולו כאן פי אלתׄקב מא יואזי שלשת לוגין ל[כ]אן אלמא אלספלאני כשר חתי תנצב פיה שלשת לוגין מים שאובין לא אן תמאסה לקולהם שלשת לוגין שנפלו והלכה כר׳ יוסי אלדׄי יקול אדׄ והדׄה אלממאסה̈ פי וסט אלמא פכאן מים שאובין נפלו לתוך המקוה.

שבה מים שאובין שהיינו יכולים לומר בה שהיא מזחלת המים אל התחתונה הואיל והמים יורדים מלמעלן למטן ואפילו היה שיעור הנקב שכנגד שלשת לוגין יהיו א) המים התחתונים כשרים עד שישפכו בהם שלשת לוגין מים שאובין ולא שיגעו בהם לאמרם שלשת לוגין שנפלו והלכה כר׳ יוסי האומר הואיל וזאת הנגיעה באמצע המים היא כאלו מים שאובין נפלו לתוך המקוה.

פרק שביעי.

א יש מעלין את המקוה ולא פוסלין פוסלין ולא מעלין לא מעלין ולא פוסלין. אלו מעלין ולא פוסלין השלג והברד והכפור והגליד והמלח וטיט הנרוק אמר רבי עקיבה היה רבי ישמעאל דן כנגדי לומר השלג אינו מעלה את המקוה והעידו אנשי מידבא משמו שאמר להם צאו והביאו שלג ועשו מקוה בתחלה רבי יוחנן בן נורי אמר אבן הברד כמים. כיצד מעלין ולא פוסלין מקוה שיש בו ארבעים סאה חסר אחת נפל מהם סאה לתוכו והעלהו נמצאו מעלין ולא פוסלין:

כפור הו מא יגׄמד מן אלמא ענד בׄרוגׄה מן אלסחאב פינזל דקיק גׄדא. וגליד מא יגׄמד מן אלמא עלי וגׄה אלארץׄ ועלי וגׄה אלמיאה. וטיט הנרוק אלטין אלרקיק אללזגׄ מתׄל אלבזאק. ואלדׄי שהד בה אהל מידבא צחיח. ואנמא כאן ינאזע ר׳ עקיבה עלי וגׄה אלמנאטׄרה̈ לא עלי אנה יעתקד דׄלך.

כפור הוא מה שנקפא מן המים בצאתם מן העננים ונוזלים דקים מאד. וגליד מה שנקפא מן המים על פני הארץ ועל פני המים. וטיט הנרוק הטיט הרך מאד כמו הרוק. ומה שהעידו בו אנשי מידבא אמת. ולא התנגד לר׳ עקיבה אלא על דרך הפילפול ולא לפי שהוא סובר כן.

ב אלו פוסלין ולא מעלין המים בין טמאים בין טהורים ומי כבשים ומי שלקות והתמד עד שלא החמיץ. כיצד פוסלין ולא מעלין מקוה שיש בו ארבעים סאה חסר קרטוב ונפל מהם קרטוב לתוכו לא העלהו פוסלו בשלשת לוגין אבל שאר המשקין ומי פירות וחציר והמורייס והתמד משהחמיץ פעמים מעלין ופעמים שאינן מעלין כיצד מקוה שיש בו ארבעים סאה חסר אחת נפל לתוכו סאה מהם לא העלהו היו בו ארבעים סאה נתן סאה ונטל סאה הרי זה כשר:

המים בין טמאים בין טהורים יעני מים שאובים. מי כבשים אלמיאה אלתי תכבס פיהא אלמכבסאת נחו אלמא אלדׄי יכבס פיה אלזיתון ואלכבר. ומי שלקות אלמא אלדׄי תסלק פיה אלסלאיק. והתמד דרדי אלכׄמר אדׄא גׄעל עליה אלמא וצפי ענה או ען תגׄיר אלענב קבל אן יתכׄלל לאנה אדׄא תכׄלל בעד זמאן צאר מתׄל מי פירות. וקד

המים בין טמאים בין טהורים רצה לומר מים שאובין. מי כבשים המים שכובשין בהן הכבושין כמו המים שכובשין בהן הזיתים והקפריסין. ומי שלקות מים ששלקו בהן השלקות ב). והתמד שמרי היין אם נתן עליהם מים וסיננם מהם או מן הענבים הנפסדים וזה קודם שיחמיצו מפני שאם החמיצו אחר זמן נהיו כמי פירות. וכבר בארנו ג)

ביגא   שקרטוב

א) בכ״י ערבי לאן וצ״ל לכאן. ב) ר״ל כל מה ששולקין כמו הבשר והירק. ג) פ״ג מ״א.

בינא אן קרטוב גו מן ארבעה וסתין מן לוג ואן שלשת לונין מים שאובין פוסלין את המקוה אדא כאן אקל מן ארבעים סאה. ומריים הו אלמרי. וקולה אנה פי האלה מא אין מעלין הו מתאל לקולה פי אול אלפרק אן תם אשיא לא מעלין ולא פוסלין.

שקרטוב הוא אחד מארבעה וששים בלוג וששלשת לונין מים שאובין פוסלין את המקוה אם היה פחות מארבעים סאה. ומריים הוא אלמרי בערבי. ומה שאמר שלפעמים אין מעלין הוא משל למה שאמר בתחלת הפרק שיש דברים לא מעלין ולא פוסלין.

ג הדיח בו סלי זיתים וסלי ענבים ושנו את מראיו כשר רבי יוסי אומר מי הצבע פוסלין אותו בשלשת לוגין ואינן פוסלין אותו בשנוי מראה. נפל לתוכו יין ומוחל ושנו את מראיו פסול כיצד יעשה ימתין עד שירדו גשמים ויחזרו מראיהן למראת המים. היו בו ארבעים סאה ממלא בכתף ונותן בתוכו עד שיחזרו מראיהן למראה המים:

קד בינא מראת אן מוחל הו אלמא אלאסוד אלדי יסיל מן אלזיתון וקד תקדם אן מי פירות לא יפסול אלמקוה בשלשת לונין וכדלך שאר המשקין פלדלך לא יפסול אלכמר ומא אלזיתון אלמקוה אלא בשנוי מראה פלו כאן מקוה פיה מאית סאה מתלא ווקע פיה שי מן אלכמר או מי פירות וגיר לונה נפסל חתי ירגע אלי לונה. ולו כאן איצא מקוה מן עשרין סאה ווקע פיה סאה יין או מי פירות ולם תגיר לונה פהו באקיא בחאלה לם יפסד ולא יחסב איצא בואחד ועשרין סאה בל בעשרין סאה כמא כאן עלי מא תקדם אנהא לא מעלין ולא פוסלין פאחפט הדא.

כבר בארנו הרבה פעמים שמוחל הוא המים השחורים הנוזלים מן הזיתים וכבר קדם שמי פירות אינן פוסלין את המקוה בשלשת לוגין וכמו כן שאר המשקין לפיכך היין ומי זיתים אין פוסלין את המקוה אלא בשינוי מראה ואפילו אם המקוה היה למשל מאה סאה ונפל בהם יין או מי פירות ושינו מראיהם נפסל המקוה עד שיחזור למראהו, וכן אילו היה המקוה עשרים סאה ונפל בו סאה יין או מי פירות ולא שינו את מראהו המקוה ישאר כמו שהיה ולא נפסל ולא יחשב לאחד ועשרים סאה אלא לעשרים סאה כמו שהיה לפי מה שקדם שאלו לא מעלין ולא פוסלין ושמור זה.

ד נפל לתוכו יין או מוחל ושנו מקצת מראיו אם אין בו מראה מים ארבעים סאה הרי זה לא יטבול בו:

הדא בין לא יחתאג שרח.

זה ברור ואין צריך ביאור.

ה שלשת לוגין מים ונפל לתוכן קרטוב יין והרי מראיתן כמראה היין נפלו למקוה לא פסלוהו. שלשת לוגין מים חסר קרטוב נפל לתוכן קרטוב חלב והרי מראיהן כמראה המים ונפלו למקוה לא פסלוהו רבי יוחנן בן נורי אומר הכל הולך אחר המראה:

ר׳ יוחנן בן נורי יקול אד ומראה הכל מראה המים והי שלשת לונין פהי תפסול את המקוה ועלי אן בעץ אלשלשת לונין חלב אלדי לא יפסול בשלשת לונין לכונה משאר המשקין כמא תקדם ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

רבי יוחנן בן נורי אומר הואיל ומראה הכל מראה המים והם שלשת לונין פוסלין את המקוה אף על פי שמקצת השלשת לונין חלב שאינו פוסל בשלשת לונין לפי שהוא משאר המשקין כמו שקדם. ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

ו מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות ירדו שנים וטבלו זה אחר זה הראשון טהור והשני טמא רבי יהודה אומר אם היה רגליו של ראשון נוגעת במים אף השני טהור. הטביל בו את הסגום והעלהו מקצתו נוגע במים טהור. הכר והכסת של עור כיון שהגביה שפתותיהם מן המים המים שבתוכן שאובין כיצד יעשה מטבילן ומעלה אותם דרך שוליהם:

בין הו אן אדׂא כאן פי אלמקוה ארבעים סאה בתהריר וטבל פיה שכׂץ פאן אלארבעים סאה קד נקצת לאבתלאל גסמה באלמא פלדׂלך אלדׂי יטבול בעדה אינו טהור. ור׳ יהודה יקול אנה אדׂא כאנת רגליה באקיה פי אלמא פכאן אלמא אלדׂי עליה מתצל באלמקוה. וקד בינוא פי אלגמר וקאלוא מחלוקת במעלות דרבנן אבל לענין טומאה וטהרה דברי הכל טמא. ומעלות דרבנן הי אלמדׂכורה פי חגינה פי קולהם אן הטהור לחולין יחתאג טבילה למעשר וכדׂלך הטהור למעשר יחתאג טבילה לתרומה. וסגום אלברנוס ויתעלק בה מא כתׂיר פאדׂא הטבילו פי הדׂה אלארבעים סאה אלמצומצמות ובקיה אטראפה פי אלמא פנחסב אלמא אלדׂי פיה כאלמתצל במא אלמקוה ואלשכׂץ אלדׂי יטבול בו ענד דׂלך טהור טאלמא אטראף אלברנוס פי אלמא. וכדׂלך אדׂא הטביל כר וכסת של עור פי הדׂא אלמקוה פיחתאג אן ירפעהא בקיעאנהא ואפמאמהא אלי אספל חתי לא יבקי פיהא אלמא והו מים שאובין ויפסול אלמקוה לכונה מן ארבעים סאה מכוונות פאדׂא חצל מנה שלשת לוגין פמא זאד פי הדׂא אלכר או אלכסת תׂם רפעה וצבה פי אלמקוה נפסל עלי מא תאצל ואין הלכה כר׳ יהודה.

ברור הוא שאם היו במקוה ארבעים סאה מכוונות וטבל בו איש אחד כבר נמעטו הארבעים סאה לפי שנתלחלח גופו במים לפיכך הטובל בו אחריו אינו טהור. ור׳ יהודה אומר אם נשארו רגליו במים המים שעליו הם כמחוברין עם המקוה. וכבר בארו בגמרא[א] ואמרו מחלוקת במעלות דרבנן אבל לענין טומאה וטהרה דברי הכל טמא. ומעלות דרבנן הן הנזכרות בחגיגה[ב] באמרם שהטהור לחולין צריך טבילה למעשר וכן הטהור למעשר צריך טבילה לתרומה. וסגום בערבי אלברנוס ונבלעין בו מים רבים הנה אם הטבילו באלו ארבעים סאה המצומצמות ונשארו שוליו בתוך המים נחשוב חמים שבסגום כאילו הם מחוברים במים שבמקוה והאדם הטובל בו בזה הזמן טהור בעוד זה הסגום הוא במים. וכן אם הטביל כר וכסת של עור בזה המקוה צריך שיגביה אותם בשוליהם ושפתותיהם למטן כדי שלא ישארו בהם המים והם מים שאובין ויפסלו את המקוה לפי שהם ארבעים סאה מכוונות ואם נמצאו שלשת לוגין או יותר מן המקוה בזה הכר או הכסת ואחר זה העלם ונשפכו לתוך המקוה נפסל לפי מה שהושרש ואין הלכה כר׳ יהודה.

ז הטביל בו את המטה אף על פי שרגליה שוקעות בטיט העבה טהורה מפני שהמים מקדמין. מקוה שמימיו מרודדין כובש אפילו חבילי עצים אפילו חבילי קנים כדי שיתפחו המים ויורד וטובל. מחט שהיא נתונה על מעלות המערה היה מוליך ומביא במים כיון שעבר עליה הגל טהורה:

אלסריר הו כתׂיר אלארתפאע והדׂא אלמקוה צגיר לאנה ארבעים סאה מכוונות פמע כונה לא ימכנה אן יעם אלמא ללסריר

המטה היא גבוהה מאד וזה המקוה קטן לפי שהוא ארבעים סאה מכוונות אף על פי שאי אפשר שהמים יעברו על כל

א) חגיגה י״ט א׳. ב) פ״ב מ״ו.

ויטפו עליה חתי יגרק רגל אלסריר פי אלטין אלגאמד אלד׳י פי קער אלמקוה פאנה טהור לאן הד׳ה אלארג׳ל אלתי תגרק פי אלטין לם תצל ללטין חתי טהרהא אלמא והו קולה מפני שהמים מקדמין. ושרח מרודדין מבסוטה׳ מע וג׳ה אלארץ׳ תרגום וירקעו ורדידו. כדי שיתפחו אן תרבו ותרתפע יעני אנה יצ׳גט אלמא מן כל נאחיה׳ בחזם אלאעואד ואלקצב חתי יג׳תמע אלמא למוצ׳ע ואחד וינחצ׳ר ויציר לה ארתפאע ויטבול בו. ת׳ם קאל אנה אד׳א הרך אלמא בידה חתי יתמוג׳ וג׳אזת מנה מוג׳ה׳ עלי תלך אלאברה׳ מת׳לא אלתי עלי דרג׳את אלמקוה פקד תטהרת תלך אלאברה׳ ועלי הד׳א פקס.

המטה ויצופו עליה עד שישקעו רגליא) המטה בטיט העבה שבעומק המקוה המטה טהורה לפי שאלו הרגלים השוקעות בטיט לא הגיעו אל הטיט עד שטהרו אותן המים וזהו ענין אמרו מפני שהמים מקדמין. ופירוש מרודדין מתפשטים על פני הקרקע תרגום ב) וירקעו ורדידו. כדי שיתפחו כדי שיגברו ויעלו רצה לומר כדי שירחקו המים מכל צד בחבילי העצים והקנים עד שיתקבצו המים למקום אחד וילחצו שם ויהיה להם גובה ויטבול בהם. אחר זה אמר שאם נענע המים בידו עד שיגביהו גלים ועבר גל אחד למשל על זאת המחט שעל מעלות המקוה כבר נטהרה זאת המחט והקש על זה.

פרק שמיני.

א ארץ ישראל טהורה ומקוותיה טהורים מקוות העמים שבחוצה לארץ כשרים לבעלי קריין אפילו נתמלאו בקילון שבארץ ישראל שחוץ למפתח כשרים אף לנדות את שלפנים מן המפתח כשרים לבעלי קריין ופסולים לכל הטמאים רבי אלעזר אומר הקרובים לעיר ולדרך טמאים מפני הכביסה והרחוקים טהורים:

קד בינא אן כלאמה הנא פי בעל קרי ליס הו למעני אלטומאה ואלטהרה אלא למעני אלצלאה׳ עלי מא כאן אלעמל פי ד׳לך אלזמאן אן בעל קרי אד׳א כאן ברי המרגיל יחתאג׳ אן יטבול פי ארבעים סאה וחיניד׳ יצלי ויקרי כמא תבין פי ברכות ולו כאנת הד׳ה אלארבעים סאה מים שאובין פאנהא כשרים לבעל קרי אעני אנה אד׳א נזל פיהא ג׳אז לה אלצלאה׳ ואלקראה׳ ועלי אנה לם יטהר למעני אלטמאות ואלטהרות פחצל הד׳א אלמעני ולא יד׳הב ענך. אעלם אן לא פרק בין מקוה יעמלה אלאנסאן עלי מא יג׳ב פי ארץ ישראל או פי הוצה לארץ ואנמא כלאמה הנא פי אלמקוות אלמוג׳ודה׳ אלתי לא נעלם הד׳א אלמא אלמג׳תמע הל הו שאוב או כשר. פקאל אן אלמוג׳ודה׳ פי ארץ ישראל בחזקת טהרה

ופי

כבר בארנו ג) שמה שאומר כאן בבעל קרי אינו לענין טומאה וטהרה אלא לענין תפילה לפי מה שהיו עושין בזה הזמן שבעל קרי אם היה בריא המרגיל היה צריך שיטבול בארבעים סאה ואז יתפלל ויקרא כמו שהתבאר בברכות ד) ואפילו אם היו אלו ארבעים סאה מים שאובין הם כשרים לבעל קרי רצה לומר שאם ירד בהם מותר לו להתפלל ולקרות אף על פי שלא יטהר לענין טמאות וטהרות והבן זה הענין ולא יסור מלבך. ודע שאין חילוק בין המקוה שיעשה האדם כפי הראוי בארץ ישראל או בחוצה לארץ ואינו מדבר כאן אלא במקוות הנמצאים שאין אנו יודעים אם המים הנקבצים בהם הם שאובין או כשרים. ואמר שהנמצאים בארץ ישראל הם בחזקת טהרה ובהם יש חילוק שיזכרהו ושהנמצאים בחוצה

לארץ

א) בכ"י אוקספורד יגרקו גל ובכ"י פאריס יגרק רג׳ל ונראה שצ"ל יגרק ארג׳ל. ב) שמות ל"ט ג'. ג) ברכות פ"ג מ"ד. ד) כ"ב א'.

ופי ד'לך תפציל סי'כרה ואלתי פי חוצה לארץ ליסת בחזקת כשרים ואנמא הי כשרים לבעלי קריים פקט לכון מים שאובין כשרים לבעלי קריים כמא בינא והו קולה ואפילו נתמלאו בקילון אלתי הי מים שאובין ודאי וליס אלאמר שך פאנהא כשרים לבעלי קראיין. ת'ם קאל אן אלמקוות אלמוג'ודה פי ארץ ישראל מא כאן מנהא כארג' ען באב אלמדינה פהו בחזקת כשר ולו אלנדה תטבול בו ותהא מותרת לבעלה ולא נקול מן חית' הד'א אסור כרת לא תטבול אלא פי מקוה נחקק אמרה ונעלם אנה כשר וכל מקוה הוא דאכ'ל אלמדינה ותנגלק עליה אלמדינה פליס הו בחזקת טהרה לתצרף אלנאס פיה וקד רבמא ינסלון פיה ת'יאבהם ואואניהם וירדונהא מים שאובין או הי פי אצל אג'תמאעהא מים שאובין פלא תג'וז גיר לבעלי קראין כמא אצלנא. ור' אלעזר יקול ולו אלכ'ארג' ען אלמדינה אד'א כאן בקרב אלמדינה פהו בחזקת שאוב לתצרף אלנאס פיה ואין הלכה כר' אלעזר.

לארץ אינם בחזקת כשרים אלא לבעלי קריים בלבד מפני שמים שאובים כשרים לבעלי קריים כמו שבארנו והוא אמרו ואפילו נתמלאו בקילון שהם מים שאובין ודאי ואין הדבר בספק הם כשרים לבעלי קריים. אחר זה אמר שהמקוות הנמצאים בארץ ישראל אם היו חוץ לשער העיר הם בחזקת כשרים ואפילו נדה טובלת בהם ותהא מותרת לבעלה ולא נאמר מפני שיש בזה אסור כרת לא תטבול אלא במקוה שידענו בו בודאי שהוא כשר וכל מקוה שהוא בתוך העיר והעיר נעולה עליו איננו בחזקת טהרה מפני שבני אדם משתמשים בו ולפעמים יארע שכובסין בו בגדיהם וכליהם ויעשו המים מים שאובין או שהיו מים שאובין משעה שנקבצו שם בתחילה ואינם מותרים אלא לבעלי קריים. ור' אלעזר אומר שאפילו חוצה לעיר אם היה קרוב מן העיר הוא בחזקת שאוב לפי שבני אדם משתמשים בו ואין הלכה כר' אלעזר.

ב אלו בעלי קריין שהם צריכין טבילה ראת מים חלוקים או עכורים בתחלה טהור באמצע ובסוף טמא מתחלה ועד סוף טהור לבנים ונמשכים טמא רבי יוסי אומר לבנים כעכורים:

חלוקים מלסא סלסלה אלג'ריאן. עכורים כדרה. פאן כאן פי אול אלבול קלנא אן מן אחתקאן אלבול אעתראה ד'לך ואן כאן אלבול כלה עלי צפה ואחדה פהו איצ'א טאהר ולו כאן כלה כדר. ומעני נמשכים אן יכון אלבול מתעלק בעצ'ה בבעץ' וד'לך באן יכון פיה בעץ' אללזוג'ה פהו טאהר ולו כאנת אללזוג'ה תט'הר באמצע או בסוף או בתחלה. ור' יוסי יקול אן אד'א כאנת לבנים נמשכים בתחלה טהור מת'ל חכם אלעכורים ואין הלכה כר' יוסי.

חלוקים מענין חֶלָק הנוטפים בנחת. עכורים כמשמעו. ואם היו בתחלת השתן אנחנו אומרים שמעצירת השתן אירע זה ואם היה השתן כולו על תואר אחד הוא גם כן טהור אף על פי שהמים הם כולם עכורים. וענין נמשכים שהשתן כולו הוא מדובק קצתו בקצתו וזה כאשר יהיה בשתן קצת דבקות הוא טמא[א] ואפילו אם הדביקות נראות באמצע או בסוף או בתחלה. ור' יוסי אומר אומר שאם היו לבנים נמשכים בתחלה טהור כדין עכורים ואין הלכה כר' יוסי.

ג המטיל טפין עבות מתוך האמה טמא דברי רבי אלעזר חסמא. המהרהר בלילה ועמד ומצא בשרו חם טמא. הפולטת זרע ביום השלישי טהורה דברי רבי אלעזר

רבי

א) כן הוא בהעתקה הנדפסת ובכ"י ערבי טאהר, וזה טעות סופר.

רבי ישמעאל אומר פעמים שהם ארבע עונות פעמים שהם חמש פעמים שהם שש רבי עקיבא אומר לעולם חמש:

טפים עבות נקט תֿכינה. והמהרהר בלילה מן פכר באלליל פי אמור דאעיה לדרור אלמני תֿם וגד גסמה סכֿן פהו טמא ועלי אנה לם יגד מניא. ובין אלתלמוד אן דֿלך בשרט אן ירי פי מנאמה אנה גֿאמע אמראה גֿמאעא כאמלא תֿם אנתבה ולם יגד מרתֿה לכנה וגד גסמה חאמיא פדֿלך הו אלדֿי הו טמא לאן מנד גֿאמע פי נומה פקד אמני לכנה גֿף או כאן קליל אלמקדאר ותעלק באלתֿיאב. ואלאצל ענדנא אן אלתי תרמי שכבת זרע בעד חצולהא פי אלרחם אדֿא רמאתהא והי לם תתגיר פהי מתֿל רואה שכבת זרע ותנתגס. וקע אלאכֿתלאף בעד כם מן אלזמאן תכֿרגֿ מנהא שכבת זרע ותכון טאהרה אדֿ ויכון דֿלך אלמני קד פסדת צורתה וכֿרגֿ ען חד אלמני. ואעלם אן עונה הו וקת מן אלזמאן אמא יום כאמל או לילה כאמלה וכדֿא קאלוא עונה או יום או לילה. ור' אלעזר בן עזריה יעתקד אן מן רמאת שכבת זרע בעד שלש עונות שלימות פהי טאהרה והדֿא ימכן אן יכון ביום השלישי מתֿאל דֿלך אן תכון קד נבעלה יום אלאחד ותבקי לילה אלאתֿנין ויום אלאתֿנין ולילה אלתֿלאתֿא והדֿה שלש עונות פאדֿא רמאת שכבת זרע יום אלתֿלאתֿא כאנת טאהרה לאנהא רמאתהא בעד שלש עונות פקד צארת פולטת ביום השלישי טהורה. ואלחכמים איצֿא כדֿלך יעתקדון כמא נץ אלתלמוד פי שבת אבל חכמים אומרים שלש עונות שלימות בעינן. ור' ישמעאל יעתקד אנהא תכון טהורה אדֿא רמאתהא בעד יומין כאמלה יכון אבתדי אליומין קבל טלוע אלשמס ואכֿרהא גרוב אלשמס ובעץֿ אליום אלתֿאלתֿ וקד ימכן פי הדֿין אליומין ובעץֿ אלאלתֿאלתֿ אן תכון ארבע עונות או חמש או שש. ומתֿאל דֿלך אן תכון קד נכחת אכֿר לילה אלכֿמסי פאדֿא פלטה יום אלסבת גדוה פהי טאהרה

לאן

טפים עבות ידוע. והמהרהר בלילה אם הרהר בלילה בדברים המעוררים להוצאת הזרע ואחר זה מצא גופו חם הוא טמא אף על פי שלא מצא טפת זרע. ובאר התלמוד[א] שזהו בתנאי שראה בחלומו שבעל אשה בעילה גמורה ואחר זה הקיץ משנתו ולא מצא קרי אבל מצא גופו חם הנה זה האיש הוא טמא מפני שמשבעל בשנתו כבר הוציא זרע ויבש או שיעור הזרע היה מועט ונתלה בבגדיו. והשרש אצלינו שהאשה הפולטת שכבת זרע אחר שבאה אל רחמה אם פלטה את הזרע בעוד שלא הסריח היא כמו רואה שכבת זרע וטמאה. ונפלה המחלוקת אחר איזה זמן תצא ממנה השכבת זרע והיא טהורה הואיל ונפסדה צורת הזרע ויצא מגדר זרע. ודע שעונה הוא עת מן הזמן או יום שלם או לילה שלימה וכן אמרו[ב] עונה או יום או לילה. ור' אלעזר בן עזריה סובר שהפולטת שכבת זרע אחר שלש עונות שלימות טהורה וזה אפשר שיהיה ביום השלישי המשל בזה שנבעלה באחד בשבת ביום ונשאר הזרע בליל יום שני וביום שני ובליל יום שלישי והם שלש עונות הנה אם פלטה שכבת זרע ביום שלישי היא טהורה לפי שפלטה שכבת זרע אחר שלש עונות וזהו הפולטת שכבת זרע ביום השלישי. וחכמים גם כן סוברים כמו זה כלשון התלמוד בשבת[ג] אבל חכמים אומרים שלש עונות שלימות בעינן. ור' ישמעאל סובר שהיא טהורה אם פלטה שכבת זרע אחר שני ימים שלימים ותהיה תחלת השני ימים קודם עליית החמה וסופם אחר שקיעת החמה וקצת יום שלישי ולפעמים הוא אפשר שיהיו באלו שני הימים ובמקצת יום שלישי ארבע עונות או חמש או שש. והמשל בזה שכבר נבעלה בסוף ליל חמישי ואם פלטה ביום השבת בשחר היא טהורה

לפי

א) נדה מ״ג א׳. ב) שם ס״ח ב׳. ג) פ״ו א׳.

לאן קד מצׄי עליה יומין אלכׄמיס ואלגׄמעהׄ ובעץׄ אלתׄלאתׄ והו לילהׄ אלסבת וכל מא מעהא פי הדׄא אלזמאן ארבע עונות יום אלכׄמיס ולילהׄ אלגׄמעהׄ ויום אלגׄמעהׄ ולילהׄ אלסבת פצארת בעד ארבע עונות טאהרהׄ. וקד תכון בעד כׄמס עונות אדׄא נכחת אכׄר יום אלארבעא קבל גרוב אלשמס פיכון מעהא כׄמס עונות לילהׄ אלכׄמיס ויום אלכׄמיס ולילהׄ אלגׄמעהׄ ויום אלגׄמעהׄ ולילהׄ אלסבת ודׄלך פי יומין ובעץׄ אלתׄאלתׄ אלכׄמיס ואלגׄמעהׄ ולילהׄ אלסבת. וקד תכון בעד שש עונות מתׄל אן תכון נכחת יום אלארבעא בעד טלוע אלשמס פתכון מעהא שש עונות בלילהׄ אלסבת ואדׄא פלטה יום אלסבת כאנת טאהרהׄ והדׄה אלשש עונות אנמא כאנת פי יומין ובעץׄ אלתׄאלתׄ אלכׄמיס ואלגׄמעהׄ ולילהׄ אלסבת ולם נעד יום אלארבעא לאנהא נכחת יום אלארבעא בעד טלוע אלשמס ואצל מדׄהב ר׳ ישמעאל אן יכון אבתדי אליומין קבל טלוע אלשמס. ור׳ עקיבה יראעי כׄמס עונות אבדא כמא קאל לעולם חמש ואן נכחת פי בעץׄ אלנהאר או בעץׄ אלליל תכמל אלכׄמס עונות מן דׄלך אלוקת מתׄאל דׄלך אן תכון קד נכחת יום אלארבעא נצף אלנהאר פבקי מעהא נצף נהאר אלארבעא ודׄלך נצף עונה ולילהׄ אלכׄמיס ויום אלכׄמיס ולילהׄ אלגׄמעהׄ ויום אלגׄמעהׄ פאדׄא כאן לילהׄ אלסבת נצף אלליל תכמל כׄמס עונות ואן פלטה בעד נצף אלליל כאנת טאהרהׄ. ודלילהם כלהם אנמא הו מן קולה תעאלי היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה ווקע אלאכׄתלאף מתי וקע הדׄא אלאנדׄאר ואסתדלאל כל ואחד מנהם אשבה במאאתׄרהׄ אלתלמוד מנה בהדׄא אלמוצׄע והלכה כר׳ אלעזר בן עזריה.

לפי שכבר עברו עליה שני ימים יום חמישי ויום ששי וקצת היום השלישי והוא ליל השבת ואחר שנשאר הזרע עמה בזה הזמן יש ארבע עונות יום חמישי וליל יום ששי ויום הששי וליל השבת ותהיה טהורה אחר ארבע עונות. ולפעמים תפלוט אחר חמש עונות אם נבעלה בסוף יום רביעי קודם הערב שמש יש לה חמש עונות ליל יום חמישי ויום חמישי וליל יום ששי ויום ששי וליל יום שבת וזה שני ימים וקצת יום שלישי יום חמישי ויום ששי וליל יום שבת. ולפעמים הם שש עונות שאם נבעלה ביום רביעי אחר עלות השמש יהיה לה שש עונות בליל שבת ואם פלטה ביום השבת היא טהורה ואלו השש עונות לא יהיו אלא בשני ימים ובקצת יום שלישי יום חמישי ויום ששי וליל יום שבת ולא מנינו יום הרביעי לפי שלא נבעלה ביום הרביעי אלא אחר עלות השמש. ושרש דעת ר׳ ישמעאל הוא שתחלת השני ימים תהיה קודם עלות השמש. ורבי עקיבה חושב חמש עונות לעולם כמו שאומר לעולם חמש ואם נבעלה במקצת היום או במקצת הלילה תשלים חמש עונות בזאת השעה בעצמה והמשל בזה אם כבר נבעלה ביום רביעי בחצות היום הנה נשאר הזרע עמה חצי יום רביעי וזה חצי עונה וליל יום חמישי ויום חמישי וליל יום ששי ויום ששי ובליל יום שבת בחצות הלילה הם חמש עונות ואם פלטה אחר חצות הלילה היא טהורה. וראית כולם היא רק מאמרו יתברך[ס] היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה ונפלה המחלוקת באיזה זמן היתה זאת ההזהרה וסונית התלמוד במה שהביא כל אחד ראיה לדעתו היא יותר מסובבת ממה שנוכל להציעה בזה המקום והלכה כר׳ אלעזר בן עזריה.

ד נכרית שפלטה שכבת זרע מישראל טמאה בת ישראל שפלטה שכבת זרע מנכרי טהורה האשה ששמשה ביתה וירדה וטבלה ולא כברה את הבית כאלו לא

טבלה

ס) שמות י״ט ט״ו.

טבלה. בעל קרי שטבל ולא הטיל מים כשיטיל את המים טמא רבי יוסי אומר בחולה ובזקן טמא בילד ובבריא טהור:

קולה טמאה וטהורה יעני אלשכבת זרע נפסהא עלי מא בינא פי אלצדר אן שכבת זרע שלגוי טהורה. וקולה כבדה את הבית כנאיה̈ ען תנציפהא אלעצ̇ו מן אעצ̇אהא בעד אלגמאע חתי לא יבקי לשכבת זרע את̇ר ולא תעלק באלגסם. וכד̇לך בעל קרי אד̇א לם יבל קבל אלטהר פאנה ענד מא יבול ינתגס לאן תכ̇רג̇ בקאיא שכבת זרע אלבאקיה̈ פי דאכ̇ל אלאחליל. ר' יוסי יקול אן גאיה̈ מא יבקי מן שכבת זרע בקיה̈ דאכ̇ל אלגסם לרג̇ל מריץ̇ או שיך̇ לאנהא לא תנדפע בקוה̈ אמא רג̇ל צחיח או שאב ולו כאן מריץ̇ לכנה יכון פי חיז יעמוד על רגלו אחת וחולץ או נועל מנעלו פהו טאהר לאנהא תכ̇רג̇ בקוה̈ ולא יבקי להא את̇ר דאכ̇ל אלגסם והלכה כר' יוסי.

אמרו טמאה וטהורה ירצה בו השכבת זרע עצמה לפי מה שבארנו בפתיחה ששכבת זרע של גוי טהורה. ואמרו כבדה את הבית הוא כינוי לרחיצת האבר מן איבריה אחר הבעילה כדי שלא ישאר כלום משכבת זרע ולא ידבק בגופה. וכן בעל קרי אם לא הטיל מים קודם שטבל כשיטיל את המים יהיה' טמא מפני שהמים מוציאים שיורי שכבת זרע הנשארים בתוך האמה. ורבי יוסי אומר שתכלית מה שחוששין שישאר משכבת זרע בתוך הגוף הוא לחולה או לזקן מפני שאין יוצאת בכח אבל איש בריא או ילד אפילו אם היה חולה אם הוא יכול לעמוד על רגלו אחת וחולץ או נועל מנעלו הוא טהור לפי שהשכבת זרע יוצאת בכח ולא ישאר כלום בגופו והלכה כר' יוסי.

ה נדה שנתנה מעות בפיה וירדה וטבלה טהרה מטומאתה אבל טמאה היא על גב רוקה. נתנה שערה בפיה קפצה ידה קרצה שפתותיה כאלו לא טבלה האוחז באדם ובכלים ומטבילין טמאין ואם הדיח את ידיו במים טהורים רבי שמעון אומר ירפה כדי שיבאו בהם מים בית הסתרים בית הקמטים אינן צריכין שיבאו בהן המים:

טמאה על גב רוקה אנהא מת̇ל אלשג̇ץ אלטאהר אד̇א נגע ברוק הנדה אלד̇י יציר ראשון לטומאה כמא בינא פי אלצדר ותכון מותרת לבעלה. וקולה כאלו לא טבלה הו אן תבקי אב הטומאה ותכון אסורה לבעלה. יקול ר' שמעון אנה יפתח ידיה פידכ̇ל אלמא לידיה ולתלך אלאואני. ותנא קמא יקול אנהא טמאים גזרה שמא לא ירפה. ובית הסתרים דואכ̇ל אלגסם מת̇ל דאכ̇ל אלאנף ואלאד̇ן ודאכ̇ל אלפם. ובית הקמטים. הי אלארפאג והי טיאת אללחם. ואסתדל עלי הד̇א מן קולה וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים ומעלום אן אלזב לא יפידה גסל אלידין אד̇ והו מנגוס ואנמא יריד בקולה וידיו לא שטף במים אנה לם

יתטאהר

טמאה על גב רוקה שהיא כאדם טהור אם נגע ברוק הנדה שיעשה ראשון לטומאה כמו שבארנו בפתיחה ותהיה מותרת לבעלה. ואמרו כאלו לא טבלה שתשאר אב הטומאה ותהיה אסורה לבעלה. ר' שמעון אומר שיפתח ידיו שיבואו המים לידיו ולאלו הכלים. ותנא קמא אומר שהם טמאים גזרה שמא לא ירפה. ובית הסתרים פנימיות הגוף כמו תוך החוטם והאזנים ותוך הפה. ובית הקמטים בערבי אלארפאג והוא מה שהוא קפול מן הבשר. והראיה לזה מאמרו(א) וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים וידוע שרחיצת הידים אינה מועלת לזב הואיל והוא טמא ואינו רוצה באמרו וידיו לא שטף במים אלא שעודנו לא נטהר

ואמר

א) ויקרא ט"ו י"א.

יתטאהר וקאל ידיו ליעלמך אן לא ילזם גיר תטהיר מא טׄהר מן אלגׄסם והו קולהם ורחץ בשרו יכול אף בית הסתרים תלמוד לומר וידיו לא שטף במים מה ידיו בנראה אף כל בשרו בנראה פרט לבית הסתרים. וקאלו פי אלתלמוד לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה בשעת טבילה מדיחה קמטיה ואף על גב דתנן בית הקמטים ובית הסתרים אין צריכין שיבואו בהן המים נהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לבוא בו מים בעינן יעני אנהא תכון מהיאה תלך אלארפאג לידכׄלהא אלמא. וממא נהאוא ענה ענד אלטבילה אן יקפז פי אלמקוה ונץ אלתוספתא הקופץ למקוה הרי זה מגונה והטובל פעמים במקוה הרי זה מגונה והאומר לחבירו · כבוש ידך עלי במקוה הרי זה מגונה. וממא יגב אן תעלמה אן שיעור מקוה אלדׄי הו ארבעים סאה הו מלו מוצׄע יכון פי טולה דׄראע ופי ערצׄה דׄראע ופי ארתפאעה תׄלתׄ אדׄרע וכדׄלך כל מוצׄע יכון תכסיר עטׄם פצׄאה הדׄא אלתכסיר עלי אי שכל כאן. וקד עלמת אן אלדׄראע ארבע ועשרין אצבעא ואלאצבע הו ערץׄ אלאבהאם מן אצאבע אליד וקד תכררת הדׄה אלאכיאל מראת ואין הלכה כר׳ שמעון.

ואמר ידיו להודיעך שאינו חייב לטבול אלא מה שנראה מן הגוף והוא אמרם[א] ורחץ בשרו יכול אף בית הסתרים תלמוד לומר וידיו לא שטף במים מה ידיו בנראה אף כל בשרו בנראה פרט לבית הסתרים. ואמרו[ב] בתלמוד לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה בשעת טבילה מדיחה קמטיה ואף על גב דתנן בית הקמטים ובית הסתרים אין צריכין שיבואו בהן המים נהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לבוא בו מים בעינן רצה לומר שיהיו אלו הקמטים מוכנים שיבאו בהם המים. וממה שהזהירו עליו בשעת טבילה שלא יקפוץ למקוה ולשון התוספתא[ג] הקופץ למקוה הרי זה מגונה והטובל פעמים במקוה הרי זה מגונה והאומר לחבירו כבוש ידך עלי במקוה הרי זה מגונה. וממה שראוי שתדעהו ששיעור המקוה והוא ארבעים סאה הוא מה שימלא מקום שארכו אמה ורחבו אמה ברום שלש אמות וכן כל מקום שכפל גודל חללו הוא ככפל הזה על איזה צורה שיהיה. וכבר ידעת שהאמה ארבעה ועשרין אצבע והאצבע רוחב אגודל מאצבעות היד וכבר חזרו אלו המדות הרבה פעמים ואין הלכה כר׳ שמעון.

פרק תשיעי.

א אלו חוצצין באדם חוטי צמר וחוטי פשתן והרצועות שבראשי הבנות רבי יהודה אומר של צמר ושל שער אינם חוצצין מפני שהמים באין בהם:

מעני חוצצין אן תחגב · בין אלמא ואלגׄסם או אלשער אלמתצל באלגׄסם לאן שער אלגׄסם ילזם אן יעמה אלמא כמא יעם אלגׄסם. והרצועות שבראשי הבנות שרך ירבט בהא עלי אלשער ואלגׄבין גׄמיעא והלכה כר׳ יהודה פי חוטי שער ולו שדתהא עלי ראסהא גאיה אלשד.

הוצצין ענינו שעושין מסך בין המים והגוף או השער המחובר לגוף לפי ששער הגוף צריך שיכללוהו המים כמו שיכללו הגוף. והרצועות שבראשי הבנות הם רצועות שעושות בהן קשר על הראש ועל המצח יחד והלכה כר׳ יהודה בחוטי שער ואפילו אם קשרה האשה אותם על ראשה בקשר היותר חזק.

קלקי

א) ספרא מצורע פ״ד הל׳ ה׳ (ר׳ ע״ו ד׳) והלשון שם משונה קצת. ב) נדה ס״ו ב׳. ג) פ״ה הל׳ י״ד.

ב׳ קלקי הלב והזקן ובית הסתרים באשה לפלוף שחוץ לעין וגלד שחוץ למכה והרטיה שעליה ושרף היבש וגלדי צואה שעל בשרו ובצק שתחת הצפורן והמלמולין וטיט היון וטיט היוצרים וגץ יוני אי זה הוא טיט היון זה טיט הבורות שנאמר ויעלני מבור שאון מטיט היון טיט היוצרין כמשמעו רבי יוסי מטהר בשל יוצרין ומטמא בשל מריקה וגץ יוני אלו יתדות הדרכים שאין טובלין בהן ולא מטבילין ושאר כל הטיט מטבילין בו כשהוא לח ולא יטבול באבק שעל רגליו לא יטבול את הקומקמוס בפחמין אלא אם כן שפשף:

קד שרחנא פי אלתאסע ואלעשרין מן כלים קלקין אנהא נסיג אלשער מתל אלשרארב אלמצפורה מן אלשער לתחזים אלדואב ונחוהא. פיקול אן שער אלצדר ושער אלעאנה אדא תכאתף ואגתמע באלערק ואלגבאר וצאר שבה צפירה פאנה חוצץ. וכדלך אלה אלנכאח מן אלמראה אדא לם תנטף נפסהא באלגסל קבל אלטבילה פאנה במא הנאך מן אלערק ואלוסך תכון חציצה אד תלך אלמואצע תנצב להא אלפצול דאימא. וקד זאדת אלתוספתא פי דלך ביאן וקאלת ר׳ שמעון שזורי אומר בית הסתרים באשה בנשואה חוצץ ובפנויה אינו חוצץ. ועלה דלך אן אלפנויה לא תבאלי ען דלך ולא תקפיד עלי כונהא גיר נטיפה ולדלך לא תחוץ תלך אלמרתה עלי מא סיבין מן אמר אלהקפדה. ולפלוף אלרמץ אלדי יגתמע פי אלאגפאן ואלמאק. וגלד שחוץ למכה אלמדה אלתי תגמד חול אלגרח. והרטיה אלמרהם. ושרף היבש אלצמג אליאבס. וגילדי צואה קשור אלוסך אלתי תתעבי עלי אלגסם. ומלמולין הי אלחבוב אלתי תתחבב עלי אלידין אדא ענן אלאנסאן עגין או טין תם חק ידה ואחדה פי תאניה ליזיל מא עליהמא מן אלעגין או אלטין. וטיט של מריקה הו טין אתכן מן טין אלפכארין תדלך בה אלאואני אלמתשקקה לינגלק השקיקהא. ותבין פי אלתוספתא אן יתדות דרכים הו אלטין אלדי יכון פי אלטרק אלדי ולו פי זמאן אלציף תתמרת

כבר פירשנו בתשעה ועשרים (א) מכלים שקלקין הם האריג משער כמו הקליעות המסורגות משער לקשור בהן הבהמות וכיוצא בהם ואמר. שהשער שעל החזה והשער שעל הערוה אם נתעבה ונתקבץ בזיעה ובאבק ונהיה כמין קליעה חוצץ. וכן אבר המשגל באשה אם לא התקינה עצמה ברחיצה קודם הטבילה יש בו חציצה בעבור הזיעה והזוהמא שהם שם לפי שלאלו המקומות יורדים תמיד הלכלוכים. וכבר הוסיפה התוספתא (ב) בזה ואמרה ר׳ שמעון שזורי אומר בית הסתרים באשה בנשואה חוצץ בפנויה אינו חוצץ. והטעם הוא לפי שהפנויה אינה דואגת לזה ואינה מקפדת אם היא נקיה או לא ולפיכך לא תחוץ זאת הזוהמא כמו שיתבאר בדבר הקפדה. ולפלוף הליחה המתקבצת בעפעפים ובזוית העין. וגלד שחוץ למכה הלחה שנתקשתה סביב המכה (ג). והרטיה האספלנית. ושרף היבש כמשמעו. וגילדי צואה קליפת הצואה שיתהדקו על הגוף. ומלמולין הם הגרגרין שיתהוו על הידים אם ילוש האדם בצק או טיט ואחר זה מולל ידו אחת בחברתה להסיר מה שעליהם מן הבצק או מן הטיט. וטיט של מריקה הוא טיט יותר עב מן טיט היוצרים ומתקנין בו את הכלים שנסדקו לסתום את הסדקים. והתבאר בתוספתא (ד) שיתדות דרכים הוא הטיט שעל הדרכים המלכלכין הבגדים אפילו בימות הקיץ (ה) לפיכך זה הטיט חוצץ והטבילה אינה כשרה למי שיש על גופו מזה הטיט ואין מותר

(א) מ״א. (ב) פ״ו הל׳ ח׳, וכן הביאה הר״ש בלשון הזה בפרק שלפני זה מ״ה, ובתוספתא שלפני הלשון משובש. (ג) בכ״י פ׳ אלקשרה תטלע עלי אלגרח. והעתקתו הקליפה העולה על המכה. (ד) פ״ו הל׳ י״ד. (ה) כן הוא במ״ת מקואות פ״ב הל׳ א׳. ובתוספתא שלפנינו הלשון: שמהלכין עליהן בימות הגשמים.

פיה אלתׄיאב פדׄלך אלטין חוצץ ולא יצח טהר למן כאן עלי גׄסמה ולא איצׄא תגׄוז טבילה פי דׄלך אלטין אדׄא כאן מן גׄמלהׄ אלמקוה עלי מא תקדם והו קולה שאין טובלין בהן ולא מטבילין. וקמקמוס אלקמקם קד יכון פיה מא ותטפי פיה אלפחם ותבקי מטפיהׄ. אלא אם שפשף אן ידלך דאכׄלה בידה ויחרך אלפחם בידה חתי לא תלזם מוצׄע ואחד ותחגׄב ענה אלמא ואין הלכה כר׳ יוסי.

גם כן לטבול בזה הטיט אם הוא מכלל המקוה לפי מה שקדם והוא אמרו שאין טובלין בהן בהן ולא מטבילין. וקמקמוס בערבי אלקמקם ולפעמים יש בו מים ומכבין בתוכם את הגחלים והגחלים ישארו בהן עוממות. אלא אם שפשף שישפשף תוך הקומקום בידו וינענע הפחם בידו עד שלא ידבק בשום מקום ולא יחוץ בין הקמקום ובין המים ואין הלכה כר׳ יוסי.

ג אלו שאין חוצצין קלקי הראש ובית השחי ובית הסתרים באיש רבי אלעזר אומר אחד האיש ואחד האשה כל המקפיד עליו חוצץ ושאינו מקפיד עליו אין חוצץ:

קלקי הראש ובית השחי אלתדאכׄל אלדׄי יתדאכׄל אלשער ויתלבד אמא שער אלראס או שער אלאבטין. ובית הסתרים באיש יעני קלקי בית הסתרים באיש לאנה לא יקפיד עלי דׄלך. ומעני מקפיד אן ישאחח עלי דׄלך אלשי ויריד זואלה ואינו מקפיד אן לא ישאחח עלי דׄלך אלשי ולא יבאלי בקי עלי גׄסמה או לם יבק. ואעלם אן אצל הדׄה אלמסאלהׄ אן אדׄא כאן אלשי אלחאגׄב עלי גׄסמה מתׄל אלטין ואלעגׄין ומא אשבההמא מן אלאמור אלחאגׄבהׄ יעם מעטׄם סטח אלגׄסם והו ישאחח עלי בקאה ויריד זואלה ען גׄסמה פאנה חוצץ ולא תצח לה טבילה חתי ינצׄף גׄסמה מנה ויטבול בעד דׄלך. אמא אדׄא לם יכן מקפיד עליו אינו חוצץ ועלי אנה יעם מעטׄם גׄסמה. וכדׄלך אדׄא כאן אלשי אלחאגׄב על מיעוט גופו אינו חוצץ ולו כאן יריד זואלה ומקפיד עליו. הדׄא הו דין תורה לכן מדרבנן כל המקפיד עליו חוצץ ולו כאן מיעוט גופו גזרה משום רובו וכדׄלך גזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד ולם ילזמוא אלחציצה איצׄא למיעוטו שאינו מקפיד משום מיעוטו המקפיד אדׄ ומיעוטו המקפיד נפסה גזרה ולא גזרינן גזרה לגזרה. פצח לך מן הדׄא

כלה

קלקי הראש ובית השחי הפנימיות שיבא בהן שער ויתהוו כלבד או שער הראש או שער האצילים. ובית הסתרים באיש רצה לומר קלקי בית הסתרים באיש לפי שלא יקפיד על זה. ומקפיד ענינו שהוא חושש לזה הדבר ורוצה להסירו ואינו מקפיד שאינו חושש לזה הדבר ולא ידאג אם ישאר על גופו או לא. ודע שעיקר זאת השאלה הוא שאם היה הדבר החוצץ על גופו כמו הטיט והבצק והדומה להם מהדברים החוצצים כולל רוב שטח גופו והוא מקפיד שלא ישאר ורוצה להסירו מגופו הוא חוצץ והטבילה אינה עולה לו עד שינקה גופו ממנו ויטבול אחר זה. ואם לא היה מקפיד עליו אינו חוצץ אף על פי שהוא כולל רוב גופו. וכן אם היה הדבר החוצץ על מיעוט גופו אינו חוצץ ואפילו אם היה רצונו להסירו ומקפיד עליו. זהו דין תורה[ט]) אבל מדרבנן כל המקפיד עליו חוצץ ואפילו אם היה מיעוט גופו גזרה משום רובו וכן גזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד ולא גזרו חציצה גם כן על מיעוטו שאינו מקפיד משום מיעוטו המקפיד הואיל ומיעוטו המקפיד עצמו גזרה ולא גזרינן גזרה לגזרה. הנה התברר לך מכל זה שכל מה שהוא

מקפיד

ט) נדה ס״ז ב׳.

כלה אן כל מא ישאחח עלי זואלה ען גסמה ויריד ד׳לך חוצץ ולו כאן אקל מקדאר והו קולה הנא כל המקפיד עליו חוצץ וכל מא לא יבאלי ענה זאל או בקי אינו חוצץ ובשרט אן לא יכון ד׳לך עלי מעט֗ם גסמה פאחפט֗ הד׳א אלאצל דאימא פהו מלאך אלחציצה ואין הלכה כר׳ אלעזר פי תסויתה איש ואשה.

מקפיד עליו וירצה להסירו מגופו א) חוצץ ואפילו אם הוא הדבר היותר מועט וזהו אמרו כאן כל המקפיד עליו חוצץ וכל מה שאינו דואג עליו אם יסור או ישאר אינו חוצץ ובלבד שלא יהיה זה על רוב גופו ושמור זה השורש תמיד והוא תמצית דין החציצה. ואין הלכה כר׳ אלעזר במה שמשוה איש ואשה.

ד לפלוף שבעין וגלד שעל המכה ושרף הלח ולכלוכי צואה שעל בשרו וצואה שתחת הצפורן וצפורן המדולדלת כשות של קטן לא טמא ולא מטמא קרום שעל המכה טמא ומטמא:

לפלוף שבעין אלקד׳א אלד׳י יכון פי דאכ׳ל אלעין אד׳א מרצ׳ת. ולכלוכי צואה מרת׳את אלוסך׳ והי רטבה. וצואה שתחת הצפורן וסך׳ אלאט׳פאר. וכשות שלקטן הו אלזגב אלד׳י יכון עלי אגסאם אלצביאן אלאצאגר והו שבה שער רקיק גדא ופי אלת׳אני מן עקצין קיל כשות של קשות יעני זגב אלפקוס. יקול אנה מן אלאנסאן לא ינתגס אד׳א דנאת טומאה בד׳לך אלזגב ולא ינגס איצ׳א אעני אד׳א כאן אלצבי מנגוס באחד אלאבות ואנצ׳ם מא אנצ׳ם בזגב גסמה פאן ד׳לך אלד׳י אנצ׳ם לא ינתגס. ואלקשרה אלתי תעקד עלי אלגרח בעכס ד׳לך אנהא תנתגס ותנגס. ואנמא ד׳כר הד׳א אלכלאם הנא ואן כאן ליס מן אגראץ׳ אלחציצה למא ד׳כר אחכאם קשור אלגראח פי אלחציצה.

לפלוף שבעין הזוהמא שתתהוה בתוך העין החולה. ולכלוכי צואה כמשמעו והם לחים. וצואה שתחת הצפורן זוהמא של צפורן. וכשות של קטן הוא כמין נוצה המתהוה בגופי הילדים הקטנים והוא דומה לשער דק מאד ובשני ב) מעקצין נאמר כשות של קשות רצה לומר שער הרך שעל הקשואים. ואמר שהאדם אינו מיטמא אם נגעה טומאה בזה השער הדק ואינו מטמא גם כן רצה לומר אם היה הקטן טמא באחד האבות ונגע מה שנגע בזה השער הדק שבגופו הדבר הנוגע לא נטמא. והקרום הנגלד על המכה הוא בהפך זה שהוא מיטמא ומטמא. ולא זכר זה המאמר כאן אף על פי שאינו מעניני חציצה אלא לפי שזכר דיני קרום שעל המכה לענין חציצה.

ה אלו חוצצין בכלים הזפת והמור בכלי זכוכית בין מבפנים בין מבחוץ על השלחן ועל הטבלה ועל הדרגש על הנקיים חוצצין על הבלוסין אינן חוצצין על מטות בעל הבית חוצץ על של עני אינו חוצץ על אכוף של בעל הבית חוצץ ועל של זקקן אינו חוצץ על המרדעת חוצץ רבן שמעון בן גמליאל אומר עד כאיסר האיטלקי:

פי בעץ׳ אלנסך׳ המור והו אלמסך ופי בעצ׳הא חומר והו טין עלך שבה אלזפת. ודרגש כרסי צגיר יטלע בה לכרסי אכבר מנה. ונקיים נקיה. ובלוסים ממרת׳ה ועלה

דלך

בקצת הנוסחאות המור והוא מוסקא ובקצתם חומר והוא טיט עב כמו הזפת. ודרגש כסא קטן ועולין בו אל כסא גדול ממנו. ונקיים כמשמעו. ובלוסים מזוהמים וטעם זה

יואם

א) נוסחת הר״ם בערבי אינה מתוקנת וצ״ל. וכל מא ישאחח עליה ויריד זואלה ען גסמה.
ב) מ״א.

ד̇לך אן אד̇א כאנת נקיה̈ פהו יריד זואל תלך אלמרה̇ה̈ ענהא ואן כאנת ממרה̇ה̈ לא יסאל ען ד̇לך זאל או בקי והד̇א עלי אלאצל אלמתקדם כל המקפיד עליו חוצץ והי אלעלה̈ פי קולה על מטות בעל הבית חוצץ ועל של עני אינו חוצץ. ואוכף אלאכאף והו מן עוד יעמל עלי אלחמיר ענד אלנקלאן עליהא. וזקקים אלד̇ין יעמלון אלזקאק וינקלונהא עלי תלך אלאוכפות פלא יבאלי ען מרה̇תהא. ומרדעת אלברדעה̈. ויקול רבן שמעון אנה לו לם יכן עלי תלך אלברדעה̈ אלא כאיסר האיטלקי אלד̇י זנתה ארבע חבאת שעיר חוצץ ואן כאן אקל אינו חוצץ ותנא קמא לם יעטי פי ד̇לך חד אלא אי קדר כאן חוצץ והלכה כתנא קמא.

שאם היו נקיים רצונו שתסור זאת הזוהמא מהם ואם היו בלוסים אינו דואג אם תסור הזוהמא או תשאר וזה לפי השרש הקודם כל המקפיד עליו חוצץ וזהו הוא הטעם במטות בעל הבית חוצץ ועל של עני אינו חוצץ. ואוכף כמשמעו והוא מן עץ שמשתמשים בו על החמורים כשנותנין עליהם משא. וזקקים עושי הנודות נושאים אותן על אלו האוכפות ואין מקפידין על לכלוכן. ומרדעת כמשמעו. ואמר ר׳ שמעון אף על פי שאין על זאת המרדעת אלא כאיסר האיטלקי שמשקלו ארבע גרגרי שעורה חוצץ ומה שהוא פחות מזה אינו חוצץ ותנא קמא אינו נותן בזה שיעור אלא באיזה שיעור שיהיה חוצץ. והלכה כתנא קמא.

ו על הבגדים מצד אחד אינו חוצץ משני צדדים חוצץ רבי יהודה אומר משום רבי ישמעאל אף מצד אחד רבי יוסי אומר של בנאים מצד אחד ושל בור משני צדדין:

בנאים הם תלמידי חכמים ותסמוא בנאים מפני שהן עסוקין בבנינו של עולם. ובור הו אלד̇י לא עלם לה ולא כ̇לק פאצ̇ל כמא בינא פי אבות ולאזם ענדנא לתלמידי חכמים אן יכונוא פי נהאיה̈ מן אלט̇רף ונקא אלת̇יאב ואן יכת̇רוא אלתג̇מל באלת̇יאב אלנקיה̈ ופי אלתלמוד עלי ד̇לך וצאיא כת̇ירה̈ והנאך קיל אן כל תלמיד חכם תוג̇ד מרה̇ה̈ פי ת̇ובה פהו מסתחק אלמות פללזום הד̇א צאר תלמידי חכמים ישחון עלי מרה̇ה̈ ת̇יאבהם ולו מצד אחד והלכה כר׳ יוסי.

בנאים הם תלמידי חכמים ונקראים בנאים מפני שהן עסוקין בבנינו של עולם. ובור הוא מי שאין לו דעת ולא מדה טובה כמו שבארנו באבות[א]. וראוי אצלנו לתלמידי חכמים שיהיו בגדיהם נאים ונקיים עד מאוד ושירבו יופים בבגדים נקיים ובתלמוד[ב] יש אזהרות רבות על זה ושם אמרו כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה ולפי זה החיוב תלמידי חכמים היו מקפידים על לכלוך בגדיהם ואפילו מצד אחד והלכה כר׳ יוסי.

ז מטפחת של זפתין ושל יוצרין ושל מפסלי אילנות אין חוצצין רבי יהודה אומר אף של קייצין כיוצא בהן זה הכלל כל המקפיד עליו חוצץ ושאינו מקפיד עליו אינו חוצץ:

קייצין אלד̇ין ינשרון אלפואכה פהאולא כלהם למרה̇ה̈ צנאעהם וקדרתהא צארת מנאדלהם כד̇לך ולא ישאחחון עלי מרה̇תהא זאלת אם בקית ולד̇לך ליס פיהא אחכאם אלחציצה אד̇א כאן עליהא זפת או שבהה והדא

קייצין הם המשירין את הפירות ואלו כולם בעבור מלאכתם המאוסה והמזוהמת מטפחותיהם הם כמו זה ואינם מקפידים על לכלוכם אם יסור או ישאר ולפיכך אין בהן דיני חציצה אם היו עליהם זפת או תדומה

א) פ״ב מ״ה. ב) שבת קי״ד א׳.

והד̇א אלכלל צחיח וקד תקדם שרחה עלי אלכמאל ואין הלכה כר׳ יהודה.

הדומה לה. וזה הכלל אמת וכבר קדם פירושו בשלימות ואין הלכה כר׳ יהודה.

פרק עשירי.

א כל ידות הכלים שהכניסן שלא כדרכן או שהכניסן כדרכן ולא מירקן או שמירקן ונשברו הרי אלו חוצצין. כלי שהטבילו דרך פיו כאלו לא טבל הטבילו כדרכו בלא זיבורית עד שיטנו על צדו. כלי שהוא צר מכאן ומכאן ורחב מן האמצע אינו טהור עד שיטנו על צדו. צלוחית שפיה שוקע אינה טהורה עד שינקבנה מצדה. וקלמרין הדיוטות אינה טהורה עד שינקבנה מצדה וקלמרין של יוסף הכהן היתה נקובה מצדה:

קולה הנא שלא מירקן הו מאכ̇וד מן ומורק ושוטף במים ואלמעני אנה יחרך ידה באלמקבץ̇ חתי ידכ̇ל אלמא פיה לאן אכת̇ר אלמקאבץ̇ מג̇ופה̇. וקולה או שמירקן ונשברו ישיר אלי כלי מתכות כ̇אצה̇ אד̇א תכסר אלמקבץ̇ ולם יבן בל אנענ̇ן בעצ̇ה מע בעץ̇ אלד̇י לא ימכן דכ̇ול אלמא לתלך אלמואצ̇ע אלמנכספה̇ וכד̇א באן פי אלתוספתא אן אלכלאם פי אלמקאבץ̇ אלמג̇ופה̇ ופי אלתי ימכן אן תנכסף. והטבילו דרך פיו אן ג̇על פם אלאנא אלי אספל עלי וג̇ה אלמא וקאעה אלי פוק פאן אלמא לא יצל אלי דאכ̇ל אלאנא כלה לאן אלהוא יבקי פיה מחצור וידאפע אלמא. וזיבורית הו אלשי אלנאקץ̇ אלחטיט ואלד̇י יריד בה הנא אנה הטביל את הכלי ולם יסתוף אטראפה באלטבילה אן כאנת לה אטראף וזואיד ולעל כאן לבעץ̇ אלכלים זיארה̇ מא כאנוא יסמונהא זיבורית לא ימכן אן ידכ̇להא אלמא חתי ימיל אלאנא עלי ג̇אנבה. פיה שוקע לתוכה אן תכון אלחאשיה̇ מעטופה̇ לדאכ̇ל אלאניה̇ הכד̇א וכת̇יר מא יעמל ד̇לך. וקלמרין אלמחברה̇ וד̇לך אן תעמל מחאבר מנעטפה̇ אלי דאכ̇להא מן חית̇ אד̇א אנקלבת לם יסל שי מן אלחבר והי כת̇ירה̇ אלאסתעמאל ענדנא פלא בד להא אן ית̇קב ג̇אנבהא חתי ידכ̇ל אלמא לתלך אלעטפה̇ והד̇א צורתהא.

אמרו כאן שלא מירקן הוא נגזר מן ומורק(א) ושוטף במים וענינו שינענע בידו את יד הכלי כדי שיכנסו בה המים לפי שרוב ידות שלהם היו חלולים. ואמרו או שמירקן ונשברו רומז אל כלי מתכות בפרט אם נשברה היד ולא נפרדה אלא שדבקו קצתו עם קצתו ואז אי אפשר שיכנסו המים לאלו המקומות הנפסדים וכן התבאר בתוספתא(ב) שמדבר בידות שהם חלולין ושאפשר שיהיו נפסדים. והטבילו דרך פיו שיתן פי הכלי למטה על פני המים ושוליו למעלה ואז המים אינם מגיעים לתוך הכלי כולו מפני שהאויר ישאר בו מבוצר וידחוף את המים. וזיבורית הוא הדבר החסר והגרוע ומה שהוא רוצה בו כאן הוא שהטביל את הכלי ולא השלים הטבילה בקצוותיו אם היו לו קצוות ותוספות ואולי היתה לקצת הכלים תוספת שמה זיבורית ולא היה אפשר שיכנסו בה המים עד שיטה הכלי על צדו. פיה שוקע לתוכה שתהיה השפה כפופה לתוך הכלי כמו זה 57 ועושים זה הרבה. וקלמרין הקסת וזה שעושין קסתות כפופות לתוכן כדי שאם נהפכו לא ישפך כלום מן הדיו ומשתמשין בהן הרבה אצלנו וצריך בהכרח שתהיה נקב בצדן כדי שיכנסו המים בזאת הכפיפה וזאת היא צורתן 58.

א) ויקרא ו׳ כ״א. ב) לא מצאתי כן מבואר בתוספתא אבל הר״ם במ״ת מקואות פ״ג הל׳ י״א העתיק כל ידות הכלים שהן חלולין כו׳ ובלי ספק היה לפניו כן הנוסחא בהתוספתא פ״ז הל׳ י״ם, כ׳.

עולה ויורדת ושנץ של סנדל ובגדים שהטבילן מכובסין עד שיבעבעו הטבילן נגובין עד שיבעבעו וינוחו מבעבוען:

קד שרחנא פי אלתאסע ואלעשרין מן כלים פרקסין אנהא אלקמץ אלתי להא ערי ואזראר. וקולה ושבכתף יעני אלערי אלתי תכון פי אלכתף פי בעץ אלתיאב. ושנץ אלשראבה אלתי תדכל פי ערי אלאכפאף לתצמהא ותשדהא. ומעני צריך למתח אן ימד אלחאשיה פי אלמא ויזיל תכמישהא לאן חואשי אלעראצי תתכמש ותגתמע בעצהא עלי בעץ ולא סימא אלרפיעה מנהא ומן שאן אלתוב אדא רמי פי אלמא יתנפט עלי וגה אלמא יתרתפע מנה מוצע ותנכפץ אכרי מן סבב אלהוא אלדי ינחצר תחתה והדא הו מעני קולה עד שיבעבעו יריד אן יבסטה פי אלמא חתי יתנפט ומן הדא אלמעני שחין פורח אבעבועות פאדא טאל לבת אלתוב פי אלמא ואבתל זאל דלך אלתנפט לאנה אדא בסטה בידה מרה בעד מרה כרג אלהוא כלה והו קולה וינוחו מבעבוען.

כבר פרשנו בתשעה ועשרים[א] מכלים פרקסין שהן חלוקין שיש להן קרסים ולולאות ואמרו ושבכתף רצה לומר אזנים שבכתף בקצת הבגדים. ושנץ הפתיל שמכניסים באזני הסנדלים לאחדם ולקושרם. וצריך למתח ענינו שיפשוט השפה במים ויסיר הקמטים לפי ששפתות הסדינים נקמטים ונקבצים קצתם על קצתם ובפרט הסדינים הדקים ומדרך הבגד בעת שמשליכים אותו אל המים שיבעבע על פני המים ושיעלה מקום אחד ושירד מקום אחר ממנו בשביל האויר המכונס תחתיו וזהו ענין אמרו עד שיבעבעו ירצה בו שימתחהו בתוך המים עד שיבעבע ומזה הענין[ב] שחין פורח אבעבועות ואם נשאר הבגד זמן ארוך בתוך המים ונתלחלח יסור זה הבעבוע מפני שאם מתח אותו בידו פעם אחר פעם יצא האויר כולו והוא אמרו וינוחו מבעבוען.

ה כל ידות הכלים שהם ארוכין ועתיד לקוצץ מטבילן עד המקום המדה רבי יהודה אומר עד שיטביל את כולו. שלשלת דלי גדול ארבעה טפחים ושל קטן עשרה מטבילן עד מקום המדה רבי טרפון אומר עד שיטביל את כל הטבעת. החבל שהוא קשור בקופה אינו חבור אלא אם תפר:

מעלום אן אלסלסלה מולפה מן טבעות פאדא כאן אנתהי אלעשרה טפחים או אלארבעה אלי בעץ חלקה מן אלחלק יקול תנא קמא אנה יטביל עד מקום המדה פקט ור' טרפון יקול אנה יטביל אלטבעת כלהא אלתי אנתהי אלכיל לבעצהא ואין הלכה כר' טרפון ולא כר' יהודה.

ידוע שהשלשלת היא מורכבת מטבעות ואם הגיעו העשרה טפחים או הארבעה עד קצת טבעת מן הטבעות תנא קמא אומר שיטביל עד מקום המדה בלבד ור' טרפון אומר שהוא יטביל הטבעת כולה שהגיעה המדה אל קצתה ואין הלכה כר' טרפון ולא כר' יהודה.

ו בית שמאי אומרין אין מטבילין חמין בצונן ולא צונן בחמין לא יפים ברעים ולא רעים ביפים בית הלל אומרין מטבילין. כלי שהוא מלא משקין והטבילו כאילו לא טבל. מלא מי רגלים רואים אותם כאלו הם מים. מלא מי חטאת עד שירבו המים על מי חטאת רבי יוסי אומר אפילו כלי מחזיק כור ואין בו אלא רביעית כאילו לא טבל:

קד דכרנא אן אלמא אדא אנתגס יטהר במי מקוה ודלך באן יגעל פי אניה ותדכל

כבר זכרנו שהמים טמאים יטהרו במי מקוה וזה שנותנין אותן בכלי ומכניסין זה

[א] מ"א. [ב] שמות פ' ט'.

תלך אלאניה פי אלמקוה חתי יטף אלמא אלדי פי אלמקוה עלי וגה אלמא אלדי פי אלכלי פיתטהר דלך אלמא כמא בינא פי ביצה ובדלך יתטהר אלכלי איצא מע אלמא אלדי פיה מעא אדא כאן כלי טמא אעני אן יקבל טומאה. והדא פי אלמא כאצה אמא סאיר אלמשקין פלא תטהר בעד נגאסתהא אבדא וסנבין דלך פי ראבע מכשירין. פיקול בית שמאי אן ענד תטהיר אלמא אלנגס לא יטהר אלא במקוה מן נועה אן כאן מא סכן פפי מקוה יכון מאהא סכן ואן כאן מא מר פפי מקוה יכון מאהא מר לאן אלמעני פי תטהיר אלמא אנה ירגע מע מי מקוה בשי ואחד ויטהר הדא פי אלמא כאצה כמא בינא. אמא אדא כאן הדא אלכלי טמא מלא משקין גיר אלמא והטבילו כאילו לא טבל אד תלך אלמשקין לא תטהר במא מקוה. פאן כאן פיה מי חטאת פי הדא אלכלי אלתי הי מא ואפר פיחתאג אן לא יכון אלכלי מלא בל בעצה ואכתרה פארג מן חית תדכל מי מקוה לתוך הכלי ותרבה על מי חטאת שבכלי וחיניד יטהר אלכלי. וקאל ר' יוסי אן לו כאן אלכלי מחמל תלאתין סאה ויכון פיה רביעית מי חטאת והטביל הכלי כולו במקוה פהו באקי בנגאסתה כאילו לא טבל חתי יזיל מא פיה מן מי חטאת ויטבילו ריקן ואין הלכה כר' יוסי.

הכלי במקוה עד שהמים שבמקוה צפין על פני המים שבכלי ויטהרו אלו המים כמו שביארנו בביצה[א] ובזה האופן יטהר הכלי עם המים שבו יחד אם היה כלי טמא רוצה לומר שיקבל טומאה[ב]. וזהו במים בלבד אבל שאר המשקין לא יטהרו לעולם אחר שנטמאו ונבאר זה ברביעי[ג] ממכשירין. ואמרו בית שמאי שטהרת מים טמאים איננה אלא במקוה ממינם אם המים הם חמים במקוה שמימיו חמין ואם המים מרים במקוה שמימיו מרים מפני שהכוונה בטהרת המים שיהיו כדבר אחד עם מי המקוה וזאת הטהרה תהיה במים בלבד כמו שביארנו. אבל אם היה זה הכלי טמא מלא משקין חוץ ממים והטבילו כאילו לא טבל הואיל ואלו המשקין לא יטהרו במי מקוה. ואם היה בו מי חטאת [רצה לומר] בזה הכלי והם מים ואפר צריך שלא יהיה הכלי מלא אלא קצתו ורובו ריקן כדי שיכנסו מי מקוה לתוך הכלי וירבו על מי חטאת שבכלי ואז יטהר הכלי. ואמר ר' יוסי שאפילו היה הכלי מחזיק שלשים סאה ויש בו רביעית מי חטאת והטביל הכלי כולו במקוה ישאר בטומאתו כאילו לא טבל עד שיסיר מה שבו מן מי חטאת ויטבילו ריקן ואין הלכה כר' יוסי.

ז כל האכלים מצטרפין לפסול את הגויה בכחצי פרס. כל המשקים מצטרפין לפסול את הגויה ברביעית. זה חומר בשותה משקים טמאים מבמקום שעשו בו שאר המשקים כמים:

לא אחתאג אן אבין כל מרה אנה אנמא יריד במשקה שבעה משקין. וקד בינא פי אול טהרות אן חצי פרס כביצה ומחצה ובינא מסאחה אלרביעית מראת. וכון אלאכלין כלהא תנצאף בעצהא לבעץ וכדלך אלמשקין בעצהא לבעץ ליתם מנהא אלמקדאר קולה מכל האוכל אשר יאכל וכו' וקאל וכל משקה אשר ישתה וכו' אמא אלמקוה פלא

יתם

אינני צריך שאבאר בכל פעם שאינו רוצה במשקה אלא שבעה משקין. וכבר ביארנו בראשון[ד] מטהרות שחצי פרס כביצה ומחצה ובארנו מדת רביעית הרבה פעמים. ומה שמצטרפין כל האוכלין זה עם זה וכן המשקין קצתם עם קצתם להשלים בהם השיעור הוא מאמרו[ה] מכל האוכל אשר יאכל וכו' ואמרו[ו] וכל משקה אשר ישתה

וכו'

א) פ"ב מ"ג. ב) ר"ל כלי עץ. ג) מ"ח. ד) מ"ג. ה) ויקרא י"א ל"ד. ו) שם.

יתם מקדארה בשאר משקין ואנמא תכון אלארבעים סאה כלהא מא לקולה תעאלי מקוה מים. ונץ ספרא מקוה מים לא מקוה כל המשקין כולן. ולד׳לך תפסד אלמשקין כלהא אלמקוה אד׳א גירת לונה כמא תקדם ולא תזיד פי מקדארה עלי מא בינא.

וכו׳. והמשקה לא יושלם שיעורו בשאר משקין ולא יהיו ארבעים סאה אלא מים לאמרו יתברך ה) מקוה מים. ולשון סיפרא ב) מקוה מים לא מקוה כל המשקין כולן. לפיכך כל המשקין פוסלין את המקוה אם שינו מראהו כמו שקדם ג) ואין מוסיפין כלום על שיעורו ד) כמו שבארנו.

ח אכל אכלים טמאים ושתה משקים טמאים טבל והקיאן טמאים מפני שאינן טהורים בגוף. שתה מים טמאים טבל והקיאן טהורים מפני שהם טהורים בגוף. בלע טבעת טהורה נכנס לאהל המת הזה ושנה וטבל והקיאה הרי היא כמות שהיתה. בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומתו הקיאה טמאה וטמאתו. חץ שהוא תחוב באדם בזמן שהוא נראה חוצץ ואם אינו נראה טובל ואוכל בתרומתו:

קד בינא אן אלמא וחדה משאר משקין הו אלד׳י יתטהר אד׳א חצל בתוך המקוה ולד׳לך אד׳א טבל הד׳א אלשכ׳ץ ומים טמאין פי מעדתה תטהרת לחצולהא בתוך המקוה והו קולה מפני שהן טהורים בגוף לאנהא תטהרת והי דאכ׳ל אלמעדה להצולהא בתוך המקוה ולד׳לך אד׳א תקיאהא עלי מא כאנת תכון טאהרה. והד׳א אלד׳י בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת לא תנתג׳ס אלטבעת לאנה מציל עליה. וכד׳לך לו אכל בשר המת ונכנס לאוהל לם ינתג׳ס אלאוהל כמא תבין מן אלחאדי עשר מן אהלות והו קולהם פי תוספת כלים הבלועין מצילין על הטהורין מליטמא ועל הטמאין מלטמא. ואלסהם אד׳א נשב פי אלג׳סם קד יט׳הר טרפה פי סטח אלג׳סם יכון חיניד׳ חוצץ מת׳ל לו כאן שי עלי סטח אלג׳סם וקד ינרק פי אללחם ויניב דאכ׳ל אלג׳סם פלא יבאלי בה חיניד׳ ולו כאן חץ טמא.

כבר ביארנו ה) שהמים לבדם משאר משקין הם שיטהרו כשהם באים בתוך המקוה ולפיכך אם טבל זה האיש ומים טמאים בבטנו יטהרו מפני שבאו בתוך המקוה וזה אמרו מפני שהן טהורין בגוף לפי שיטהרו כשהם בתוך בטנו מפני שהן באו בתוך מקוה ולכן אם הקיאם כמו שהיו הם טהורים. ומי שבלע טבעת טהורה ונכנס לאוהל המת לא תטמא הטבעת לפי שהוא מציל עליה. וכן אם אכל בשר המת ונכנס לאוהל האוהל אינו טמא כמו שהתבאר ממה שנאמר באחד עשר ו) מאהלות וזהו אמרם בתוספת כלים ז) הבלועין מצילין על הטהורים מליטמא ועל הטמאין מלטמא. והחץ שירו בגוף לפעמים נראה קצהו על שטח הגוף והוא חוצץ כאילו היה דבר על שטח הגוף ולפעמים הוא שוקע בבשר ונבלע בתוך הגוף ואז אין חוששין בו אפילו אם היה חץ טמא.

ה,א) ויקרא י״א ל״ו. ב) שמיני פרשה ט׳ הל׳ ד׳ (ד׳ ב״ה ד׳). ג) פ״ז מ״ג. ד) ר״ל להשלימו לארבעים סאה. ה) מ״ו. ו) מ״ז. ז) בבא קמא פ״ו הל׳ י״ב.

בריך רחמנא דסייע בהדן.

מסכת נדה.

פרק ראשון.

א שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן הלל אומר מפקידה לפקידה אפילו לימים הרבה וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת. כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה והמשמשת בעדים הרי זו כפקידה ממעטת על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה:

אתי בלפטׄה̈ כל ליכׄאלף מדׄהב ר' אליעזר אלדׄי יקול ארבע נשים פקט דיין שעתן. פקאל שמאי כל הנשים דיין שעתן יעני אנהא אדׄא כאנת תתנאול טהרות תׄם ראת דם לים נקול איאך להא מדׄה̈ מנדׄ אנתגׄסת ותכון אלטהרות אלתי תנאולת טמאות והדׄא הו דין תורה לכן הלל עשה סייג לדבריו וקאל מפקידה לפקידה אפילו לימים הרבה לאנהא אדׄא בדקה עצמה יום אלאחד מתׄלא ווׄגדת נפסהא טאהרה̈ ובקאת אלי יום אלכׄמיס ובדקה עצמה פוׄגדת נפסהא מנגוסה̈ פכל מא תנאולת מן אלטהרות מן יום אלאחד מן וקת אלפקידה אלי הדׄה אלפקידה אלתׄאניה̈ פהי טמאות כלהא עלי מדׄהב הלל והדׄא הו אלתתׄקיל אלדׄי תׄקל. ולם יר שמאי בהדׄא אלתתׄקיל כׄשיתה מן ביטול פריה ורביה לאנך אדׄא קלת אנהא טמאה מפקידה לפקידה תכון ענד זוׄגהא אבדא ספק טמאה ויגׄתנב נכׄהא פי אכתׄר אלאוקאת. ואלחכמים יקולון מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה ומעני הדׄא אנהא אדׄא בדקה עצמה ווׄגדת נפסהא טהורה ובקאת איאם כתׄירה̈ לא בדקה עצמה תׄם בדקה ווׄגדת נפסהא טמאה כל הטהרות

שעשת

הביא מלת כל לחלוק על דעת ר' אליעזר האומר ארבע נשים לבדן דיין שעתן. ושמאי אומר כל הנשים דיין שעתן רוצה לומר שאם היתה מתעסקת בטהרות ואחר זה ראתה דם לא נאמר שמא עבר זמן משנטמאה ויהיו הטהרות שהתעסקה בהן טמאות וזהו דין תורה אבל הלל עשה סייג לדבריו ואמר מפקידה לפקידה אפילו לימים הרבה והוא שאם בדקה עצמה למשל באחד בשבת ומצאה עצמה טהורה ועמדה עד יום החמישי ובדקה עצמה ומצאה עצמה טמאה כל הטהרות שהתעסקה בהן מאחד בשבת משעת הפקידה עד זאת הפקידה השנייה כולן טמאות לפי דעת הלל וזאת היא החומרה שהחמיר. ולא רצה שמאי בזאת החומרה לפי שהיה חושש מפני ביטול פריה ורביה מפני שאם אתה אומר שהיא טמאה מפקידה לפקידה תהיה האשה אצל בעלה לעולם ספק טמאה ויתרחק מלשכב עמה ברוב הזמנים. וחכמים אומרים מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה ירצו לומר שאם בדקה ומצאה עצמה טהורה ועמדה ימים רבים בלא בריקה ואחר זה בדקה ומצאה עצמה טמאה כל הטהרות שעשת משעת

שבדקה

שעשת מן וקת בדקה עצמה וונ̇דת נפסהא
טמאה אלי ארבע ועשרין סאעה̈ מן קבל
ד̇לך פהי בחזקת טומאה ומעני ממעטת תרג̇ע
אלי כ̇לף. ת̇ם קאלוא ומעת לעת ממעטת
על יד מפקידה לפקידה מת̇אל ד̇לך אנהא
בדקה עצמה אול אלנהאר פוג̇דת נפסהא
טהורה ת̇ם בדקה בעד ד̇לך בעשר סאעאת
פוג̇דת נפסהא טמאה פג̇מיע אלטהרות אלתי
תנאולת בין פקידה ראשונה לשנייה טמאות
ובשרט אן תכון אלשתי פקידות פי טי
ארבע ועשרין סאעה̈ פיכון תקדיר אלכלאם
הכד̇א אם היה בין פקידה לפקידה ימים
הרבה אינה ממעטת על יד אלא מעת לעת
ואם היה בין פקידה לפקידה פחות מעשרים
וארבע שעות ממעטת על יד מפקידה לפקידה
בלבד והלכה כחכמים. ושרח וסת וקת מעלום
לטמת̇הא מת̇ל אן תכון עאדתהא אן תטמת̇
מן ת̇לאת̇ין יומא לת̇לאת̇ין יומא או מן
שהרין לשהרין פאנהא אד̇א ראת דם פי
אליום אלמעלום אינה ממעטת על יד כלל.
וקולה המשמשת בעדים לא תפהם מנה אן
ללמראה̈ אן תשמש בלא עדים ואנמא יריד
בה אן אד̇א שמשה ביתה אלתי לא יחל
להא ד̇לך אלא בעדים פאנהא כפקידה.
ועדים כנאיה̈ ען אלת̇יאב אלתי תנט̇ף נפסהא
בהא בעד אלג̇מאע הי והו פאן וג̇דת תלך
אלת̇יאב טאהרה̈ הרי זו כפקידה ולא נקול
איאך דם יסיר ראת ואכ̇תלט באלמני ולם
יט̇הר פאעלמנא אנא לא נתקי הד̇ה אלתקיה̈
אמא אלת̇וב אלד̇י תנט̇ף נפסהא בה קבל
אלג̇מאע כמא סיבין אן ד̇לך מסתחב פאנה
לא יקום מקאם פקידה לאנא נקול איאך
דם יסיר סאל מנהא ובשרההא ללג̇מאע לא
תבאלג̇ פי אחתמאל אלת̇וב אלד̇י תחתמלה.
ואלאצל ענדנא אן אלמראה̈ אד̇א יצא ממנה
דם מן המקור ואן לם יברז כ̇ארג̇ אלג̇סם בל
בקי פי דאכ̇ל ג̇סמהא פהי טמאה לקולה דם
יהיה זובה בבשרה ואף על פי שהוא בבשרה
וסיאתי ביאן ד̇לך ותפצילה פי מא בעד.
וקולה ממעטת על יד איצ̇א פי עידי תשמיש הו מד̇הב אלחכמים כמא בינא פי מא תקדם.

שבדקה ומצאה עצמה טמאה עד ארבע
ועשרים שעות קודם זה הן בחזקת טמאה
וענין ממעטת משיבה לאחור[א]. אחר זה
אמרו ומעת לעת ממעטת על יד מפקידה
לפקידה כיצד אם בדקה עצמה בתחלת
היום ומצאה עצמה טהורה ועוד בדקה אחר
זה בעשר שעות ומצאה עצמה טמאה כל
הטהרות שעשת בין פקידה ראשונה לשניה
טמאות ובתנאי שיהיו השתי פקידות בתוך
ארבע ועשרים שעות ויהיה שיעור המאמר
כן אם היה בין פקידה לפקידה ימים הרבה
אינה ממעטת על יד אלא מעת לעת ואם
היה בין פקידה לפקידה פחות מעשרים
וארבע שעות ממעטת על יד מפקידה לפקידה
בלבד והלכה כחכמים. ופירוש וסת זמן ידוע
לנדותה כמו שאם היתה רגילה לראות
משלשים יום לשלשים יום או משני חדשים
לשני חדשים הנה אם ראתה דם ביום הידוע
אינה ממעטת על יד כלל. ואמרו משמשת
בעדים אל תבין מזה שהאשה מותרת לשמש
בלא עדים ואינו רוצה בו אלא שאם שמשה
ביתה מה שהוא מותר רק בעדים זהו פקידה.
ועדים הוא כנוי לבגדים שמקנחים בהם
האשה ובעלה אחר התשמיש ואם מצאה
אלו העדים טהורים הרי זו כפקידה ולא
נאמר שמא ראתה דם מועט ונתערב בזרע
ולא נראה ולפיכך הודיענו שאין אנו חוששים
בזה אבל הבגד שהיא מקנחת בה קודם התשמיש
כמו שיתבאר שזה משובח לא יעמוד במקום
הפקידה לפי שנאמר שמא דם מועט זב ממנה
ובתאותה לתשמיש לא הכניסה כל צרכה
הבגד שהיא מכנסת. והשרש אצלנו שהאשה
אם יצא ממנה דם מן המקור אף על פי שלא
יצא חוץ לגופה ונשאר בתוך רחמה היא טמאה
לאמרו דם יהיה זובה בבשרה ואף על פי
שהוא בבשרה ויבוא ביאור זה ופרטיו אחר זה.
ואמרו ממעטת על יד גם כן בעידי תשמיש
היא דעת החכמים כמו שביארנו במה שקדם.

כיצד

א) ר״ל האשה משיבה את הזמן לאחור.

ב כיצד דייה שעתה היתה יושבת במטה ועסוקה בטהרות פרשה וראת היא טמאה וכולן טהורות אף על פי שאמרו מטמא מעת לעת אינה מונה אלא משעה שראת:

געל מתֿאלה יושבת במטה ולם יקל היתה עסוקה בטהרות ליעלמך אן ולו למן יקול דייה שעתה אנמא יקול דֿלך לטהרות פקט אמא לענין משכב ומושב פהי מטמא מעת לעת דליל דֿלך קולה היא טמאה וכולם טהורות ולם יקל והמטה טהורה והכדֿא אלאצל ענדנא כמא בינא פי אלצדר. ונץ אלתוספתא הרואה דם מטמא מעת לעת אכלין ומשקין ומשכבות ומושבות וכלי הרש המוקף צמיד פתיל ואינה מקולקלת ואינה מטמא את בועלה ואינה מונה אלא משעה שראתה ויריד בקולה אינה מקולקלת אנהא לא נתקלקלה וסתה. והדֿא הו אלחכם איצֿא מפקידה לפקידה אדֿא כאנת אלשתי פקידות פי טי אלארבע ועשרין סאעה כמא בינא.

הביא את משלו ביושבת במטה ולא אמר היתה עסוקה בטהרות להודיעך שאפילו לפי האומר דייה שעתה אין זה אלא לטהרות בלבד אבל לענין משכב ומושב היא מטמא מעת לעת והראיה לזה אמרו היא טהירה וכולם טהורות ולא אמר והמטה טהורה וכן השורש אצלנו כמו שביארנו בפתיחה. ולשון התוספתא[א]) הרואה דם מטמא מעת לעת אכלין ומשקין ומשכבות וכלי הרס המוקף צמיד פתיל ואינה מקולקלת ואינה מטמא את בועלה ואינה מונה אלא משעה שראתה וירצה באמרו אינה מקולקלת שלא נתקלקלה וסתה. וזהו הדין גם כן מפקידה לפקידה אם היו השתי פקידות בתוך ארבע ועשרים שעות כמו שביארנו.

ג רבי אליעזר אומר ארבע נשים דיין שעתן בתולה מעוברת מניקה וזקנה אמר רבי יהושע לא שמעתי אלא בתולה אבל הלכה כרבי אליעזר:

האולא אלארבע נסוה לא ירין דם פי אכתֿר אלאוקאת וקד קטע אלתלמוד הלכה כר׳ אליעזר.

אלו הארבע נשים אינן רואות דם ברוב הזמנים וכבר פסק התלמוד[ג]) הלכה כר׳ אליעזר.

ד איזו היא בתולה כל שלא ראת דם מימיה אף על פי שנשואה. מעוברת משיודע עוברה. מניקה עד שתגמול את בנה. נתנה בנה למניקה וגמלתו או מת רבי מאיר אומר מטמאה מעת לעת וחכמים אומרים דיה שעתה:

משיודע עוברה מן בעד תֿלתֿ אשהר מן חבלהא. עד שתגמול את בנה התי יתם אלמולוד ארבעה ועשרין שהרא ואדֿא תם ארבעה ועשרין שהרא חכמהא כחכם כל הנשים מעת לעת ומפקידה לפקידה ואן תמאדאת פי רצֿאעה סנין לא נראעי דֿלך והלכה כחכמים.

משיודע עוברה אחר שלשה חדשים משנתעברה. עד שתגמול את בנה עד שישלים הילד ארבעה ועשרים חודש ואחר שהשלים ארבעה ועשרים חודש דינה כדין כל הנשים מעת לעת ומפקידה לפקידה ואם האריכה להניק את הילד שנים רבות לא נשגיח על זה והלכה כחכמים.

ה אי זו היא זקנה כל שעברו עליה שלש עונות סמוך לזקנתה רבי אליעזר אומר כל אשה שעברו עליה שלש עונות דייה שעתה רבי יוסי אומר מעוברת ומניקה שעברו עליהן שלש עונות דיין שעתן:

עונה עונה

[א]) פ״ט הל׳ ה׳ ע״ש. ובגמרא ד׳ ו׳ א׳ הובאה זאת התוספתא בלשון שהביאה הר״ם כאן. [ג]) ל״ב.

עונה אלמד֗כורה֗ הנא הי עונה בינונית והי שלשים יום. וחד אלזקינה אלמד֗כורה֗ הנא מנד֗ יצחן להא אלנסא אימא פלונית ולא יעז עליהא ד֗לך ולא תחרג֗ לה. ור׳ אליעזר יקול כל שעברו עליה שלש עונות דייה שעתה ולו כאנת צגירה֗ אלסן. ור׳ יוסי יקול מעוברת ומניקה פקט הי אלתי אד֗א עברו עליה שלש עונות דיין שעתן ואן לם תכן זקינה. ואין הלכה כר׳ אליעזר ולא כר׳ יוסי.

עונה הנזכרת כאן היא עונה בינונית והיא שלשים יום. וגדר הזקינה הנזכרת כאן הוא משיקראו אליה הנשים אימא פלונית ולא יקשה זה עליה ולא תכעוס על זה. ור׳ אליעזר אומר כל שעברו עליה שלש עונות דייה שעתה אפילו היתה צעירה בשנים. ור׳ יוסי אומר מעוברת ומניקה לבדן אם עברו עליהם שלש עונות דיין שעתן אף על פי שאינן זקנות. ואין הלכה כר׳ אליעזר ולא כר׳ יוסי.

ו במה אמרו דייה שעתה בראייה ראשונה אבל בשניה מטמא מעת לעת ואם ראת הראשונה מאונס אף השניה דייה שעתה:

קולה אבל בשניה מטמא מעת לעת ראג֗ע עלי כל ואחדה֗ מן אלארבע נסוה֗ אלמעדודאת בתולה ומעוברת מניקה וזקינה. וקולה ראתה מאונס הו אן תחרג֗ או תפזע או תקפז מן מוצ֗ע עאל או תאכל שי ידר֗ אלטמת֗ בקוה֗ הד֗א כלה אונס.

אמרו אבל בשניה מטמא מעת לעת מוסב על כל אחת מן ארבע נשים המנויות בתולה ומעוברת מניקה וזקינה. ואמרו ראתה מאונס הוא שכעסה או שפחדה או שקפצה ממקום גבוה או שאכלה דבר המניר את הדם בכח כל זה אונס.

ז אף על פי שאמרו דייה שעתה צריכה להיות בודקת חוץ מן הנדה והיושבת על דם טוהר והמשמשת בעדים חוץ מיושבת על דם טוהר ובתולה שדמיה טהורים. ופעמים צריכה להיות בודקת בשחרית ובין השמשות ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה יתירה עליהן כהנות בשעה שהן אוכלות בתרומה רבי יהודה אומר אף בשעת עברתן מלאכל בתרומה:

אלנדה ויושבת על דם טוהר לא תחתאג֗ בדיקה דאימא לאן אלדם ידר מנהא פלא פאידה֗ פי אלבדיקה. ת֗ם קאל אן אלמראה֗ אד֗א שמשה מטתה אלתי תחתאג֗ עדים כמא תקדם אד֗א כאנת יושבת על דם טוהר או כאנת בתולה שדמיה טהורין פהי לא תחתאג֗ אלי עדים לאן דם טוהר ידר מנהא. ובתולה שדמיה טהורים הי בתולה קטנה שנשאת וסיאתי תפציל ד֗לך פימא בעד. פיכון תקדיר אלמשנה הכד֗א וכל המשמשת משמשת בעדים חוץ מן היושבת על דם טוהר ובתולה שדמיה טהורין. ת֗ם אכ֗ד֗ פי פצל אכ֗ר וקאל אן כל מראה֗ אד֗א כאנת עסוקה בטהרות פהי תחתאג֗ אן תבדוק עצמה פי הד֗ה אלת֗לת֗ה֗ אוקאת והי בשחרית ובין

הנדה והיושבת על דם טוהר אינן צריכות בדיקה תמיד לפי שהדם נגר מהן ואין תועלת בבדיקה. אחר זה אמר שהאשה אם שמשה מטתה והיא צריכה לעדים כמו שקדם אם היתה יושבת על דם טוהר או אם היתה בתולה שדמיה טהורין אינה צריכה לעדים לפי שדם טוהר נגר מהן. ובתולה שדמיה טהורין היא בתולה קטנה שנישאת ויבא ההבדל ביניהן במה שאחר זה. ויהיה שיעור המשנה כן וכל המשמשת משמשת בעדים חוץ מן היושבת על דם טוהר ובתולה שדמיה טהורין. אחר זה התחיל בדין אחר ואמר שכל אשה שהיא עסוקה בטהרות צריכה שתבדוק עצמה באלו השלשה זמנים בשחרית ובין השמשות וקודם התשמיש אבל אם

השמשות וקודם התשמיש אמא אן לם תכן עוסקת בטהרות פלא ילזמהא אן תבדוק עצמה קבל אן תשמש ביתה לאן אלאצל ענדנא כל לבעלה לא בעיא בדיקה אלא אן כאנת אשה שלא קבעה לה וסת פאנהא תחתאג בדיקה לפני תשמיש ולא בד. ואין הלכה כר׳ יהודה.

אינה עוסקת בטהרות אינה חיבת לבדוק עצמה קודם שתשמש ביתה לפי שהשורש אצלנו א) כל לבעלה לא בעיא בדיקה חוץ מאשה שלא קבעה לה וסת שהיא צריכה בדיקה לפני תשמיש בהכרח. ואין הלכה כר׳ יהודה.

פרק שני.

א כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת ובאנשים תקצץ. החרשת והשוטה והסומה ומי שנטרפה דעתה אם יש להם פקחות מתקנות אותן ואוכלות בתרומה דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה הצנועות מתקנות להן שלישי ואחד להתקין את הבית:

למא אן קאל פי מא תקדם אף על פי שאמרו דיין שעתן צריכה להיות בודקת אעלמך אן דלך פי אלנסא מסתחסן אן יפתשן אנפסהן דאימא ופי אלרגאל מדמום אן ימד ידה אלי אלאחליל אלא ענד אלחאגה איאך ינעט והדא מכרוה פי שריעתנא שדיד אלכראהיה כמא בינא פי תאסע סנהדרין ולדלך דעא עלי פאעל הדא בקטע אליד ישיר אלי כראהה תחריך אלשהואת אלא ענד צרורה אלמגארי אלטביעיה. וקולה אן אלעמיא לא תבדוק עצמה הו כלאם מדפוע בל תבדוק ותרי לגירהא והו קולהם סומה אינה משנה. ומי שנטרפה דעתה יריד בה אלמריצה אלתי אכתלט עקלהא מן שדה אלמרץ כמא יעתרי פי אלאמראץ אלחאדה. ואחד להתקין את הבית הו עד שלפני תשמיש וקד בינא פי מא תקדם אנהא אם לא קבעה לה וסת פהו לאזם ולא יגוז להא אלתשמיש עד שתבדוק עצמה ואם קבעה לה וסת פלא ילזמהא דלך אלא מן טריק אלצניעות.

אחר שאמר במה שקדם אף על פי שאמרו דיין שעתן צריכה להיות בודקת הודיעך שזה משובח בנשים שיבדקו עצמן תמיד ובאנשים מגונה שיפשיטו ידיהם אל האמה אלא בשעת הצורך שמא תתקשה. וזה דבר מגונה מאוד באמונתנו כמו שביארנו בתשיעי ב) מסנהדרין לפיכך קילל העושה זה שתקציץ ידו רומז בזה שהוא גנאי לאדם להתעורר תאותיו הזין ממה שיבריחהו הדרך הטבעי. ומה שאמר הסומה לא תבדוק הוא מאמר דחוי אבל תבדוק ותראהו לזולתה והוא אמרם ג) סומה אינה משנה. ומי שנטרפה דעתה ירצה בו החולה שנטרפה דעתה מחוזק חוליה כמו שיארע בחליים החדים. ואחד להתקין את הבית הוא עד שלפני תשמיש וכבר ביארנו במה שקדם שאם לא קבעה לה וסת הייבת בו ואינה מותרת בתשמיש עד שתבדוק עצמה ואם קבעה לה וסת אינה חייבת בו אלא מדרך הצניעות.

ב נמצא על שלו טמאין וחייבין בקרבן נמצא על שלה הותים טמאין וחייבין בקרבן. נמצא על שלה לאחר זמן טמאים מספק ופטורים מן הקרבן:

פי בעץ אלנסך אותיום ומענאה פי אלחין וחד דלך כמא קאלוא הו אן תנשף

בקצת הנוסחאות אותיום ועניננו מיד ושיעורו כמו שאמרו הוא שתקנח עצמה

נפסהא תיכף

א) י״ב א׳. ב) צ״ל בשביעי מ״ו. ג) י״ג ב׳.

נפסהא באתֿר אנסלאךֿ אלרגל ענהא דון זמאן מדרוך והיניד אדֿא וגֿד עלי דֿלך אלתֿוב דם יכונאן טמאים וחייבין חטאת. וקולה ופטורין מן הקרבן יריד בה מקרבן חטאת אלדֿי ענה קאל פי אלפצל אלמתקדם חייבין בקרבן אמא אשם תלוי פלאזם לכל ואחדמנהמא ענד ר׳ מאיר ועלי הדֿא אטרד אלחכם פי גֿמיע אלמשנה ואן כאן כלאם מדפוע לאן אן כאן איסור קבוע עלי אלאצול אלמדֿכורה פי מסכת כרתות.

תיכף אחר שפרש ממנה בעלה מבלי זמן מורגש ואז אם נמצא דם על העד שניהם טמאים וחייבין חטאת. ואמרו ופטורין מן הקרבן ירצה בו מקרבן חטאת אשר אמר בו בדין הקודם חייבין בקרבן אבל כל אחד משניהם חייב באשם תלוי לפי דעת ר׳ מאיר ועל זה הולך הדין בכל מקום בכל המשנה אף על פי שהוא מאמר דחוי אלא א) אם היה איסור קבוע לפי השרשים הנזכרים במסכת כרתות ב).

ג אי זו היא אחר זמן כדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה ואחר כך מטמא מעת לעת ואינה מטמא את בועלה רבי עקיבה אומר מטמא את בועלה מודים חכמים לרבי עקיבה ברואה כתם שמטמא את בועלה:

הדֿה אלמשנה קדרת פי אלתלמוד בתקדיר מא וקאלוא אן זמאנין חדד זמאן לא אכֿתלאף פיה וזמאן אכֿתלף פיה ר׳ עקיבה וחכמים והדֿף תחדיד אלזמאן אלאול ותקדיר אלכלאם דון חדֿף הכדֿא אי זה הוא אחר זמן כדי שתושיט ידה תחת הכר או תחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו וכדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה מחלוקת ר׳ עקיבה וחכמים חכמים אומרין מטמא מעת לעת ואינה מטמא את בועלה ור׳ עקיבה אומר מטמא את בועלה. ויריד בקולה מודים הכמים לר׳ עקיבה ברואה כתם אדֿא נכחהא בעד רויה̈ אלכתם. וקד בינא פי צדר הדֿא אלסדר אן כון אלנדה תטמא מעת לעת למפרע מדרבנן וטומאת כתמים דרבנן פכאן יקום בבאלנא אן כמא יקולון אלחכמים אן מעת לעת שבנדה אינה מטמא את בועלה כדֿלך איצא אדֿא ראת כתם ונבעלה בעד דֿלך אינה מטמא פאעלמנא אן לים אלאמר כדֿלך בל מטמא אדֿ ואלשבהה̈ חאצֿרה̈. ומעני פניה הנא לשון נקיה והדֿא אלעבארה̈ משהורה̈ כתֿיר פי כלאמהם. והלכה כחכמים.

נתנו בתלמוד ג) שיעור זאת המשנה ואמרו ד) שני זמנים נקצבו זמן שאין בו מחלוקת וזמן שנחלקו בו ר׳ עקיבה וחכמים וחסר קיצוב זמן הראשון ושיעור המאמר בלתי הסרון הוא כן אי זה הוא אחר זמן כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו וכדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה מחלוקת ר׳ עקיבה וחכמים חכמים אומרין מטמא מעת לעת ואינה מטמא את בועלה ור׳ עקיבה אומר מטמא את בועלה. וירצה באמרו מודים הכמים לר׳ עקיבה ברואה כתם אם נבעלה אחר שראתה כתם. וכבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שמה שתטמא נדה מעת לעת למפרע מדרבנן וטומאת כתמים דרבנן והיה עולה במחשבתנו שכמו שהחכמים אומרים שמעת לעת שבנדה אינה מטמא את בועלה כמו זה גם כן אם ראת כתם ונבעלה אחר זה אינה מטמא לפיכך הודיענו שאין הדבר כן אלא מטמא הואיל והדבר המסופק לפנינו. וענין פניה כאן לשון נקיה וזאת ההשאלה מפורסמת מאוד בלשונם. והלכה כחכמים.

ד כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן הבאין מן הדרך נשיהן להן בחזקת טהרה. בית שמאי אומרים צריכה שני עדים על כל תשמיש ותשמיש או תשמש לאור הנר בית הלל אומרים דייה שני עדים כל הלילה:

בחזקת בחזקת

א) בכ״י אוקספורד לאן וצ״ל אלא ובכ״י פאריס ובהעתקה הנדפסת חסר מן לפי עד איסור קבוע. ב) פ״א מ״ב. ג) י״ד ב׳. ד) שם.

בחזקת טהרה לבעליהן פלדלך לא ילזמה אן יסאלהא הל הי טאהרה̈ או לא אדֿא תרכהא טאהרה̈ אמא אדֿא תרכהא טאמת̈ פלא יחל לה נכאחהא חתי יסאלהא הל הי טאהרה̈ או לא. ואסמענא הבאים מן הדרך לאן כאן יקום בבאלנא אן אדֿא כאן בעלהא מעהא פי אלמדינה̈ הי אלתי תכון בחזקת טאהרה̈ לאנהא תפתקד נפסהא מע אלאחיאן לתכון מסתעדה̈ ללגמאע אמא אדֿא כאן זוגהא מסאפר פלא תפתקד נפסהא וקד רבמא אן לו בדקה עצמה לוגֿדת טמא פלדֿלך לא תכון בחזקת טהרה פאעלמנא אן לא נתקי הדֿה אלתקיה̈.

בחזקת טהרה לבעליהן ולכן אינו חייב לשאלה אם היא טהורה או לא אם עזבה טהורה אבל אם עזבה טמאה אינו מותר לו שיבעלה עד שישאל אותה אם היא טהורה או לא. והשמיענו הבאים מן הדרך לפי שהיה עולה במחשבתנו שאם היה בעלה עמה בעיר היא בחזקת טהרה לפי שהיא בודקת עצמה בזמנים ידועים כדי שתהיה מוכנת לתשמיש אבל אם היה בעלה בדרך אינה בודקת עצמה ואפשר שאם היתה בודקת עצמה נמצאה טמאה ולפיכך לא תהיה בחזקת טהרה והודיענו שאין אנו חוששין לזה.

ה משל משלו חכמים באשה החדר והפרוזדור והעליה דם החדר טמא נמצא בפרוזדור ספיקו טמא שחזקתו מן המקור:

חדר הו תגויף אלרחם אי אלתגויפין כאן לאן ללרחם תגויפין ופרוזדור ענק אלרחם ועליה המא אלזיאדתאן אלשביהתאן באלקרנין אללתין עלי רקבה̈ אלרחם ואמאמהמא אלביצֿתין והדֿה אלצורה̈ תבין פי כתב אלתשריח. ויתצל בקער אלרחם והו אלמסמי חדר ערוק פיה יגֿרי דם אלטמת̈ ויסיל פי אלרחם ויכֿרגֿ עלי ענק אלרחם אלמסמי פרוזדור. ותתצל בתלך אלזיאדתין ואלביצֿתין והי אלמסמאה̈ עליה ערוק אכֿרי תגֿריהא כסאיר ערוק אלגֿסם וליס הי מגֿרי ללפצֿול. פאן אנבתֿק מן תלך אלערוק שי סאל איצֿא מנהא דם עלי ענק אלרחם והו דם טאהר לאנה כדם אלרעאף או דם אלבואציר יפצח מן הדֿא אן דם החדר טמא ודם העליה טהור. פאדֿא וגֿד דם פי ענק אלרחם והו פרוזדור אן כאן בין אלמוצֿע אלדֿי פיה אלזיאדתין ובין תגויף אלרחם פהו טמא ולא נקול איאך מן אלעליה סאל אלי הנאך והדֿא הו קולה הנא ספיקו טמא שחזקתו מן המקור לאן פי אכֿתֿר אלאמר לא יוגֿד הנאך גיר דם אלטמת̈ פלכון דֿלך אכֿתֿרי גֿעלוה חזקה. וכדֿא קאלוא פי אלתלמוד בשלשה מקומות הלכו חכמים

אחר

חדר הוא חלל הרחם איזה שיהיה מן שני החללים לפי שלרחם יש שני חללים ופרוזדור צואר הרחם ועליה הם השתי תוספות הדומות לקרנים שהם על עורף הרחם ולפניהם השתי ביצים וזאת הצורה מבוארת בספרי הנתוח. ויתחברו בקערורית הרחם והיא הנקראת חדר עורקים שבהם הולך דם הנדה ונזול ברחם ויוצא על צואר הרחם הנקרא פרוזדור. ועורקים אחרים יתחברו באלו השתי תוספות והשני ביצים והם הנקראות עליה והם ניזונים כשאר עורקי הגוף ואינן מעבר למותרים. ואם נתבקע עורק מאלו העורקים יזל ממנו גם כן דם על צואר הרחם והוא דם טהור לפי שהוא כדם היוצא מן הנחירים או כדם הטחורים הנה יתברר מזה שדם החדר טמא ודם העליה טהור. ואם נמצא דם בצואר הרחם והוא פרוזדור אם ימצא בין המקום שבו השתי תוספות ובין חלל הרחם הוא טמא ולא נאמר שמא מן העליה ירד לשם וזהו אמרו כאן ספיקו טמא שחזקתו מן המקור מפני שלרוב לא נמצא שם אלא דם נדה ולפי שהדבר כן לרוב עשאוהו חזקה. וכן אמרו בתלמוד א) בשלשה מקומות

הלכו

א) י"ח א'.

אחר הרוב ועשאום כודאי אחדה מא ד̇כרנאה. ואן וג̇ד דם פי אלפרזדור והו ענק אלרחם בין אלמוצ̇ע אלד̇י פיה אלזיאדתין ובין פם אלרחם אלד̇י ילי כ̇ארג̇ אלג̇סם פפי ד̇לך תפציל וד̇לך אנה אן וג̇ד פי אעלאה אעני ממא ילי אלראס אד̇א כאנת ואקפה̈ והו אלמסמא ענדהם גג פרזדור פהו דם טאהר לאנה מן ערק אנבת̇ק הנאך וחזקתו מן העליה ואן וג̇ד אלדם פי אספלה אעני ממא ילי אלרג̇לין והו קרקע פרזדור פהו טמא מספק לאנה קד יכון מן החדר וקד יכון מן העליה. ואלזיאדתאן אללתאן ד̇כרת לך אלפאצלה̈ לענק אלרחם אלתי תג̇על מנה מא ילי דאכ̇ל אלג̇סם בחזקת טמא ומ̇א ילי כ̇ארג̇ה אעלאה בחזקת טהרה ואספלה טמא מספק ליסת המא אלזיאדתאן בג̇מלתהמא לאן להמא ערץ̇ ואנמא נריד מנהמא טרפיהמא אלחאד̇ין לאן ראס כל זיאדה̈ מנהמא שבה ראס אלת̇די ויג̇י מן אג̇תמאע תלך אלטרפין מע אלביצ̇תין שבה ת̇קב פי אעלי אלפרזדור והו אלד̇י יסמונה לול שבעליה וענה קאלוא מן הלול ולפנים ודאי טמא מן הלול ולחוץ ספיקו טמא כמא בינת לך ואוצ̇חתה. ומן זאול מן אעמאל אלתשריח שיא יבין לה כל מא ד̇כרנאה ואן כאן תצור מא ד̇כרנאה קריב ג̇דא לאנה קד באלגנא פי תביין ד̇לך.

הלכו חכמים אחר הרוב ועשאום כודאי ואחד מהם הוא מה שזכרנו. ואם נמצא דם בפרוזדור והוא צואר הרחם בין המקום אשר בו השתי תוספות ובין פה הרחם שהוא קרוב לחיצון הגוף יש בזה חילוק וזה שאם נמצא בעליונו רוצה לומר מצד הראש כשהאשה עומדת והוא הנקרא אצלם גג פרוזדור הוא דם טהור לפי שהוא מעורק הנבקע שם וחזקתו מן העליה ואם נמצא הדם בתחתיתו רוצה לומר מצד הרגלים והוא קרקע פרוזדור הדם טמא מספק לפי שפעם הוא מן החדר ופעם הוא מן העליה. ושתי התוספות שזכרתי לך בהן שהן המבדילות את צואר הרחם ועושין מה שהוא מצד פנימית הגוף בחזקת טמא ומה שהוא מצד חיצונו עליונו בחזקת טהרה ותחתיתו טמא מספק אינן התוספות בכללן לפי שיש להם רוחב ולא נרצה מהם אלא קצוותיהם החדות מפני שראש כל תוספת מהן דומה לראש הדד. ומהתחברות אלה שתי הקצוות עם השתי ביצים יעשה דמיון נקב בעליונו של פרוזדור והוא מה שקוראים לו לול שבעליה ועליו אמרו מן הלול ולפנים ודאי טמא מן הלול ולחוץ ספיקו טמא כמו שביארתי לך ובירותיהו. ומי שעסק במעשי הנתוח מעט יבין כל מה שזכרנו ואם כבר צייר בשכלו מה שזכרנו ידע זה הטב לפי שבארנו זה בתכלית הביאור.

ו חמשה דמים טמאים באשה האדום והשחור וכקרן כרכום וכמימי אדמה וכמזג בית שמאי אומרים אף כמימי תלתן וכמימי בשר צלי ובית הלל מטהרין. הירוק עקביה בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרים אמר רבי מאיר אם אינו מטמא משום כתם מטמא משום משקה רבי יוסי אומר לא כך ולא כך:

אצול אלואן אלדם אלתי תנג̇ס ארבעה̈ האדום וכקרן כרכום וכמימי אדמה וכמזג ואלאשארה̈ אלי ד̇לך קולה פי טומאת אשה בדם דמיה שני פעמים קאל והיא גלתה את מקור דמיה וקאל וטהרה ממקור דמיה. והשחור והו אלאסוד אלחק באלאחמר לאן אלחמרה̈ אד̇א תראכמת צאר

עיקר מראות הדם המטמאים ארבעה האדום וכקרן כרכום וכמימי אדמה וכמזג והרמז בזה אמרו בטומאת אשה בדם דמיה דמיה שני פעמים אמר והיא גלתה את מקור דמיה ואמר וטהרה ממקור דמיה. והשחור נכלל באדום לפי שאם נתעבה האדום נעשה מראהו שחור והוא אמרם

מנטרהא

האי

מנט̇רהא אסוד והו קולהם האי שחור אדום הוא אלא שלקה. ובית שמאי יעתקדון אן מימי תלתן ומימי בשר צלי הו אללון אלאחמר אלא אנה נקץ̇ תראכמה פכמא אלחק באללון אלאחמר אלאסוד לכונה אחמר מתראכם אלחמרה̈ כד̇לך נלחק בה אלצ̇עיף אלחמרה̈ והו כמימי תלתן והו נקיע אלחלבא ומימי בשר צלי. ואלאכ̇תלאף אלד̇י בין בית הלל ותנא קמא אן תנא קמא יקול מימי תלתן ומימי בשר צלי ועלי אנהא לא תנג̇ס כדם הנדה תולין עליו את הקדשים אעני אן אלמראה̈ אלתי תרי דם כמימי תלתן וכמימי בשר צלי אד̇א נגעה בטהרות לא אוכלין ולא שורפין אלא תולין ובית הלל מטהרין ויג̇יזון אכל תלך אלטהרות. עקביה בן מהללאל יעתקד אן אללון אלד̇י הו כקרן כרכום אד̇א תראכם צאר ירוק ולד̇לך יטמא הירוק ענדה ותנא קמא יעתקד תולין עליו ואלחכמים אלמכ̇אלפון עלי עקביה אלקאילון הנא טהור יקולון אין תולים אלא מטהרין. ור׳ מאיר יעתקד אן דם הירוק ואן כנא לא נחסבה דם למעני טומאת דמים פאנה נחסבה דם ליכון מן ג̇מלה̈ אלשבעה משקין ויכשיר את הזרעים. ור׳ יוסי יקול אנה לא ינג̇ס ולא יכשיר ור׳ יוסי הו תנא קמא אלמתכלם פי הד̇ה אלמשנה. ושרח קרן כרכום צאפי אלכרכם ישתק קרן מן קרן עור פניו ואלכרכום הו ערוק צפר יערפוהא אלאטבא ויעמלון מנהא דבידאת ונקיעה לון אלדם אלהאיל. והלכה כתנא קמא וחדה פי ג̇מיע הד̇ה אלאקאויל.

האי שחור אדום הוא אלא שלקה. ובית שמאי סוברין שמימי תלתן ומימי בשר צלי הוא מראה אדום אלא שנפחת עוביו וכמו שנכלל במראה האדום השחור לפי שהוא אדום שנתעבה כן נכלול בו מה שאדמימותו חלשה והוא כמימי תלתן והוא השרוי בתלתן ומימי בשר צלי. ומה שנחלקו בו בית הלל ותנא קמא הוא שתנא קמא אומר שמימי תלתן ומימי בשר צלי אף על פי שאינן מטמאין כדם הנדה תולין עליו את הקדשים רוצה לומר שהאשה הרואה דם כמימי תלתן וכמימי בשר צלי אם נגעה בטהרות לא אוכלין ולא שורפין אלא תולין ובית הלל מטהרין ומתירין לאכול אלו הטהרות. עקביה בן מהללאל סובר שהמראה שהוא כקרן כרכום אם נתעבה נעשה ירוק ולפיכך יטמא הירוק לפי דעתו ותנא קמא סובר תולין עליו וחכמים החולקים על עקביה האומרים כאן טהור אומרין אין תולין אלא מטהרין. ור׳ מאיר סובר שדם הירוק אף על פי שלא נחשבהו כדם לענין טומאת דמים נחשבהו כדם להיות בכלל שבעה משקין ויכשיר את הזרעים. ור׳ יוסי אומר שלא יטמא ולא יכשיר ור׳ יוסי הוא התנא קמא המדבר בזאת המשנה. ופירוש קרן כרכום הנקי מן הכרכום נגזר קרן מן א) קרן אור פניו וכרכום נצרים צהובים והרופאים יעשו מהם מרקחות ב) ומשרתו מראהו כמראה הדם הנפסד. והלכה כתנא קמא לבדו בכל אלו המאמרים.

ז אי זה הוא אדום כדם המכה והשחור כחרת עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור ובקרן כרכום כברור שיש בו וכמימי אדמה מבקעת בית כרם ומוציף מים וכמזג שני חלקים מים ואחד יין מן היין השרוני:

אמ̇ר קול קיל פי אלתלמוד פי דם המכה אלמד̇כור הנא אנה דם אלפצאדה̈ אול מא יכ̇רג̇ מנה. וחרת אלמדאד אליאבס וכד̇א בין אלתלמוד. ודיהה אצ̇עף סואד ואקל בריק והו אן יכון לון אלזיתון אלאסוד

או

המאמר האחרון הנאמר בתלמוד ג) בדם המכה הנזכר כאן הוא שזה דם ההקזה היוצא בתחלה, וחרת הדיו היבש וכן ביאר התלמוד. ודיהה השחור היותר חלש והמבהיק מעט והוא שיהיה כמראה הזית השחורה

או

א) שמות ל״ה ל׳. ב) המלה הערבית אינה מובנת והעתקתיה כפי ענינה. ג) נדה י״ט ב׳.

או לון אלזפת או לון אלגראב פהו טהור. וכדלך בקיה אלכמסה אלואן אדא כאן לון מנהא אשד מן אללון אלמחדוד הנא פהו טמא ואן כאן אצעף מנה פהו טהור גיר אללון אלדי חדוה כמזג פאנה אן כאן אשד מנה או אצעף טהור. ואנמא דכר דיהה מיכן פי אללון אלאסוד והדה מן סבב מא דכרנא אן אלאסוד אנמא צאר טמא לאנה אחמר מתראכם פכאן יקום בבאלנא אנה ואן כאן אצעף סואד מן אלמראד יכון טמא לאנה אקרב אלי אלחמרה פאעלמנא אן ליס אלאמר כדלך. וקולה כברור שיש בו הו אן יוכד מן אלערק אוסטה והו אכצר ויוכד מן ורק דלך אלערק איצא אוסטהא ויקאס עליהא. ובקעת בית כרם מוצע מן אלשאם תראבה אחמר יסכב עליה אלמא ויקים בלונה. ופי אלתוספתא קאלוא מביא אדמה מבקעת בית כרם ומיציף עליה מים משערין אותן עכורין ואין משערין אותן צלולין והנאך קיל אין שיעור למים ולעפר. ויין השרוני כמר אלדואלי אלמגרוסה פי סהל אלשאם. ואעלם אן לא רויה פי זמאננא הדא בל כל חמרה תראהא אלמראה טמא וכדלך לא נעתבר אלמואצע בל סוי וגדת אלדם מן הלול ולפנים או מן הלול ולחוץ הכל טמא הדא כלה להחמיר.

או כמראה הזפת או כמראה העורב הוא טהור. וכן שאר החמשה מראות אם היה מראה יותר חזק מהמראה הנזכר כאן הדם טמא ואם היה יותר חלש ממנו הוא טהור חוץ מהמראה שנדרו במזג שהוא טהור בין שיהיה יתר חזק או יותר חלש ממנו. ולא הזכיר דיהה מיכן אלא במראה השחור לבדו מהטעם שזכרנו שהשחור אינו טמא אלא לפי שהוא אדום שנתעבה והיה עולה במחשבתנו שאם היה השחור יותר חלש מן הדיו היבש יהיה טמא לפי שאז יהיה יותר קרוב אל האדום הודיענו שאין הדבר כן. ואמרו כברור שיש בו הוא שיקח מקנה הכרכום האמצעי שלו והוא ירוק וכן יקח מעלי הכרכום האמצעי שלו ויוקיש עליהן. ובקעת בית כרם מקום מארץ ישראל שעפרו אדום ומיציף עליו מים ויקיש במראהו. ובתוספתא א) אמרו מביא אדמה מבקעת בית כרם ומיציף עליו מים משערין אותן עכורין ואין משערין אותן צלולין ושם אמרו אין שיעור למים ולעפר. ויין השרוני יין הדליות הנטועות בשפלת ארץ ישראל. ודע שאין ראיית דם בזמננו זה אבל כל דם אדום שהאשה רואה טמא. וכן לא נשגיח על המקומות אלא בין שמצאה הדם מן הלול ולפנים או מן הלול ולחוץ הכל טמא זה כולו להחמיר.

פרק שלישי.

א המפלת חתיכה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה רבי יהודה אומר בין כך ובין כך טמאה:

עלה אכתלאף ר' יהודה ותנא קמא אן ר' יהודה יקול אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ומנד כרג מן אלרחם שי לא בד מן כרוג דם מעה צרורה ובקלה מקדארה לם יטהר. ותנא קמא יקול אפשר לפתיחת הקבר בלא דם פלדלך אדא הפילה חתיכה אי לון כאנת ולא יכון מעהא דם פהי טהורה ולו שקקנא תלך אלבצעה וגדנא פיהא דם אינה טמאה לאנה דם חתיכה לא דם נדה

אמא

טעם המחלוקת שבין ר' יהודה ותנא קמא שר' יהודה אומר אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ומשיצא דבר מן הרחם אי אפשר שלא יצא עמו דם בהכרח ולא נראה מפני מיעוט שיעורו. ותנא קמא אומר אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ולפיכך אם הפילה חתיכה באיזה מראה שתהיה אם אין עמה דם היא טהורה ואפילו אם מצאנו בו דם אחר שקרענוה אינה טמאה לפי שזה

הדם

א) פ"ג הל' י"א ושם הלשון משונה קצת.

אמא אן הפילה חתיכה לבנה ואשקת וגֹד פיהא עטֹם פהי טמאה לידה ואין הלכה כר׳ יהודה.

הדם הוא דם חתיכה ולא דם נדה אבל אם הפילה חתיכה לבנה ואחר שנקרעה נמצא בה עצם האשה טמאה לידה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ב המפלת כמין קליפה כמין שערה כמין עפר כמין יבחושים אדומים תטיל למים אם נמחו טמאה. המפלת כמין דגים חגבים שקצים ורמשים אם יש עמהם דם טמאה ואם לאו טהורה. המפלת כמין בהמה חיה ועוף בין טמאים בין טהורים אם זכר תשב לזכר ואם נקבה תשב לנקבה ואם אין ידוע תשב לזכר ולנקבה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל שאין בו מצורת אדם אינו ולד:

אדֹא כֹרגת מנהא הדֹה אלקשור ממכֹן אנהא מן דם אלחיץֹ ונמדת בהרארה חדתֹת הנאך וימכן אנהא קשור קרחת פלדלך אמר באנקאעהא פי אלמא ובין אלתלמוד אן יכון אלמא פאתר ותבקא פיה ארבע ועשרין סאעה. וקולה אם יש עמהם דם טמאה ואם לאו טהורה הו מדֹהב אלחכמים אלמכֹאלפין עלי ר׳ יהודה כמא תקדם. וקד באן פי אלתלמוד אנהא אדֹא אולדת מא גֹסמה גֹסם בהמה או חיה וצורה וגֹה צורה אנסאן פלא יכֹאלף אחד אנה ולד ואמו טמאה מתֹל כל יולדת ואדֹא כאנת צורה וגֹהה צורה בהמה או חיה ובקיה גֹסמה גֹסם אנסאן פלא כֹלאף איצֹא פי הדֹא אנה אינו ולד ואנמא. אכֹתלאף ר׳ מאיר וחכמים פי מן תכון צורה וגֹהה משתרכה בעצֹהא מאילה לצורה אלאנסאן ובעצֹהא דמות פני בהמה או חיה ר׳ מאיר יקול אינו ולד חתי תכון גֹמלה וגֹהה צורה וגֹה אלאנסאן ואלחכמים יקולון מנדֹ תכון פי וגֹהה בעץֹ צפאת וגֹה אלאנסאן הרי זה ולד והו מעני קולהם כל שאין בו מצורת האדם אינו ולד. ואלדֹי ישתרט אן יכון פי וגֹהה מן צורה אלאנסאן הו אלגֹבין ואלחאגֹבין ואלעינין ואלוגֹנתין וטרפי עטֹאם אללחיין אמא צורה אלפם ואלאדֹנין ואלאנף פלו כאנת כשלבהמה או חייה הרי זה ולד. ואן כאן טֹאהר הדֹה אלמשנה אן ר׳ מאיר הו אלמחמיר וחכמים מקילין לכן תבין מן מדֹהבהם פי אלתוספתא

מא

אם יצאו ממנה אלו הקליפות אפשר שיהיו מן דם נדה שנקרש בחום [א]) שם ואפשר שהם קליפות שחין [ב]) ולזה צוה לשרותן במים וביאר התלמוד [ג]) שיהיו המים פושרין וישארו בהם ארבע ועשרים שעה. ואמרו אם יש עמהן דם טמאה ואם לאו טהורה הוא לפי דעת החכמים החולקים על ר׳ יהודה כמו שקדם. וכבר התבאר בתלמוד [ד]) שאם הולידה מה שגופו גוף בהמה או חיה וצורת פניו דמות פני אדם אין מי שיחלוק שהוא ולד ואמו טמאה כמו כל יולדת ואם היתה צורת פניו דמות בהמה או חיה ושאר גופו כגוף אדם אין מחלוקת גם כן בזה שאינו ולד ואין מחלוקת בין חכמים ור׳ מאיר אלא אם היתה צורת פניו משותפת קצתה נוטה לצורת אדם וקצתה דמות פני בהמה או חיה ר׳ מאיר אומר אינו ולד עד שיהיה כל פניו בצורת פני אדם וחכמים אומרים משיש בפניו קצת תארי פני אדם הרי זה ולד וזה ענין אמרם כל שאין בו מצורת האדם אינו ולד. והתנאי שיהיה בפניו מצורת האדם הוא במצח ובגבות העינים ובעינים והלחיים וקצוות עצמות הלחיים אבל צורת הפה והאזנים והחוטם אף על פי שהיא כשל בהמה או חיה הרי זה ולד [ה]). ואף על פי שנראה מזאת המשנה שר׳ מאיר הוא המחמיר וחכמים מקילין בכל זאת התבאר מן התוספתא [ו]) מה שזכרתי לך. ואל תחשוב שמן הנמנע

בדרך

[א]) בכ״י ערבי חדת. [ב]) בכ״י ערבי קרחת. [ג]) נדה כ״ב ב׳. [ד]) שם כ״ג ב׳. [ה]) מן מלת והתנאי עד כאן חסר בכ״י פאריז ובהעתקה הנדפסת. [ו]) נדה פ״ד הלכה ה׳.

מא ד̇כרת לך. ולא יכ̇טר בבאלך אנה ממתנע מן ג̇הה̈ אלטבע אן ילד אלאנסאן ג̇מיע מא ד̇כר הנא בל ד̇לך ממכן וקד שוהד אכת̇ר ד̇לך וד̇כר אלפילסוף מא הו אגרב מן הד̇א לאן אלאמור אלטביעיה̈ כלהא ג̇אריה̈ עלי אלאכת̇ר ויש̇ד̇ פיה אלשאד̇ ואלנאדר והלכה כחכמים.

בדרך הטבע שיוליד האדם כל מה שנזכר כאן אבל זה אפשר וכבר נראה מזה הרבה וזכר הפילסוף מה שהוא יותר נפלא מזה מפני שהדברים הטבעים כולם הולכים אחר הרוב ויש בהם דברים זרים שאינם מצויים והלכה כחכמים.

ג המפלת שפיר מלא מים מלא דם מלא גנונים אינה חוששת לולד ואם היה מרוקם תשב לזכר ולנקבה:

קד בינא מראת אן שפיר ג̇סם מן לחם. וגנינים נוע מן אלדוד כאנה לחם קטע עלי שכל אלדוד. ומרוקם הו אן תבין פיה צורה̈ אלאנסאן ולו באדק̈ מא ימכן אן תכון. וקולה אינה חוששת לולד וכד̇לך לא תטמא משום נדה ועלי אנה מלא דם כמא תבין אול אלפרק. ומעני תשב לזכר ולנקבה עלי מא אצף לך וד̇לך אנהא תבקי טמאה י״ד יום מת̇ל יולדת נקבה ובעד. ד̇לך תטהר ותחל לבעלהא ואד̇א ראת דם בעד אלארבעין יומא ליס נחסבה דם טוהר מת̇ל יולדת נקבה אלתי כל דם תראה אלי תמאם אלת̇מאנין דם טוהר בל כל דם תראה בעד אלארבעין דם טמא מת̇ל יולדת זכר. פאכ̇ד̇נא באלתת̇קיל מן כל וג̇ה ג̇עלנאהא כיולדת נקבה לנחרמהא עלי בעלהא י״ד יום וג̇עלנאהא כיולדת זכר לילא יכון להא דם טוהר ג̇יר לתמאם אלארבעין יומא. פאחפט̇ הד̇א אלמעני ולא נחתאג̇ אן נעידה פי כל מוצ̇ע והד̇א ג̇אר עלי אלאצל ספיקא דאיסורא לחומרא.

כבר ביארנו הרבה פעמים ששפיר גוף של בשר. וגנוגים מין תולעים כאילו הוא בשר שנחתך על דמות תולע. ומרוקם הוא שנראית בו צורת אדם ואפילו היותר דקה שאפשר שתהיה. ואמרו אינה חוששת לולד וכן לא תטמא משום נדה אף על פי שהשפיר מלא דם כמו שהתבאר בתחלת הפרק. וענין תשב לזכר ולנקבה הוא מה שאומר לך וזה שתשאר טמאה ארבעה עשר יום כיולדת נקבה ואחר זה היא טהורה ומותרת לבעלה ואם ראת דם אחר הארבעים יום לא נחשבהו דם טוהר כיולדת נקבה שכל דם שהיא רואהו עד סוף השמונים יום דם טוהר אבל כל דם שהיא רואה אחר הארבעים יום דם טמא כיולדת זכר. הנה אנחנו מחמירים מכל מקום ועושין אותה כיולדת נקבה לאסרה על בעלה ארבעה עשר יום ונעשה אותה כיולדת זכר שלא יהיה לה דם טוהר אלא עד סוף ארבעים יום. ושמור זה הענין כדי שלא נצטרך לחזור עליו בכל מקום וזה הולך על השורש ספיקא דאיסורא לחומרא.

ד המפלת סנדל או שליה תשב לזכר ולנקבה. שליה בבית הבית טמא לא שהשלית ולד אלא שאין שליה בלא ולד רבי שמעון אומר נימוק הולד עד שלא יצא:

סנדל צורה̈ לסאן ת̇ור מן לחם והו ישבה אלסנדל ולד̇לך סמי סנדל והו יתכון מע אלמולוד פי נשא ואחד מן פצ̇ול אלטמת̇ אלזאידה̈ עלי ג̇ד̇א אלג̇נין פי בעצ̇ אלולאדאת. וכד̇לך אלג̇נין אד̇א פסדת צורתה

סנדל צורת לשון שור מבשר והוא דומה לסנדל ולכן נקרא סנדל והוא המתהוה עם הולד בקרום אחד ממותרי דם הנדה היתרים על מזון העובר בקצת הלידות. וכן העובר שנפסדה צורתו ומת בגוף האשה

ומאת פי אלגוף וצאר שבה בצׄעהׄ יתסמי סנדל. פמתי מא הפילה זכר וסנדל עמו היניד נקול תשב לזכר ולנקבה לאנא נקול לעל הדׄא אלסנדל כאנת נקבה ופסדת וצארת סנדל והדׄה חומרה יתירה פי הדׄא אלסנדל אלדׄי יועי ואן כאן לים פיה צורת אדם אדׄ ואמו טמאה לידה מפני הזכר שעמו. ושליה הו אלגשא אלדׄי יתכון מן מני אלרגׄל ופי דאכׄלה הו אלמולוד. ור׳ שמעון יקול אנה קד יצׄמחל אלגנין קבל כׄרוגׄ אלשליה ואין הלכה כר׳ שמעון.

ונהיה כמו חתיכה יקרא סנדל. הנה אם הפילה זכר וסנדל עמו נאמר תשב לזכר ולנקבה לפי שאנו אומרים שמא זה הסנדל היה נקבה ונפסדה ונהיה סנדל וזהו חומרה יתירה בזה הסנדל הכרוך על הולד אף על פי שאין לו צורת אדם הואיל ואמו טמאה לידה מפני הזכר שעמו. ושליה הוא הקרום שיתהוה מזרע האיש ובתוכו הולד. ור׳ שמעון אומר שלפעמים הולד נימוק קודר שיצא מן השליה. ואין הלכה כר׳ שמעון

ה המפלת טומטום ואנדרוגינס תשב לזכר ולנקבה. טומטום וזכר אדרוגינס וזכר תשב לזכר ולנקבה. טומטום ונקבה אדרוגינס ונקבה תשב לנקבה בלבד. יצא מחותך או מסורס משיצא רובו הרי הוא כילוד יצא כדרכו עד שיצא רוב ראשו ואיזהו רוב ראשו משתצא פדחתו:

מעלום אן אלטומטום ואלאנדרונינס ספק לא נעלם הל הו זכר או נקבה פלדׄלך תשב לזכר ולנקבה. וכדׄלך אדׄא ולדת תואם אחדהמא זכר ודאי ואלאכׄר טומטום או אנדרונינס פאנה איצׄא שך ולא נסתדל באלואחד אלדׄי הו זכר ודאי ונקול מנדׄ הדׄא זכר כדׄלך איצׄא הדׄא אלטומטום או הדׄא אלאנדרונינס זכר לאן ואלדהׄ אלתואם קד תלד דׄכרין וקד תלד דׄכרא ואנתׄי. ואדׄא ולדת נקבה ודאית וטומטום תשב לנקבה בלבד עלי אי ונה אן כאן הדׄא אלטומטום או אלאנדרונינס נקבה פכאנהא ילדה שתי נקבות ואן כאן הו זכר פקד ילדה מעה נקבה ודאית פהי יש לה דם טוהר מן אגׄל אלנקבה אלי תמאם תׄמאנין יומא. וקולה מחותך או מסורס קדרה או שלם מסורס ומעני הדׄא אנה אדׄא תקטעת אעצׄאה פי אלגוף וכׄרגׄת אעצׄאה עלי גׄיר תרתיב מתׄל אן יכׄרגׄ יד תׄם רגׄל תׄם עצׄד והדׄא הו מסורס או כׄרגׄ עלי תרתיב והדׄא הו מחותך פלא תציר יולדת עד שיצא רובו וראשו כרובו פלדׄלך אם יצא הראש מן הדׄא אלמחותך הרי זה כילוד. ופדחתו גׄבינה.

ידוע שהטומטום ואנדרגינס ספק לא נדע אם הם זכר או נקבה ולפיכך תשב לזכר ולנקבה. וכן אם ילדו תאומים והאחד זכר ודאי והשני טומטום או אנדרגינס הוא גם כן ספק ולא נוכיח מהאחד שהוא זכר ודאי ונאמר משוה הוא זכר כן יהיה זה הטומטום או זה האנדרונינס זכר לפי שיולדת תאומים לפעמים יולדת שני זכרים ולפעמים זכר ונקבה. ואם ילדה נקבה ודאית וטומטום תשב לנקבה בלבד מכל מקום אם היה זה הטומטום או זה האנדרגינס נקבה היא כאילו ילדה שתי נקבות ואם הוא זכר כבר ילדה עמו נקבה ודאית לפיכך יש לה דם טוהר בעבור הנקבה עד סוף שמונים יום. ואמרו מחותך או מסורס שיעורו או שלם מסורס ענינו שאם נחתכו איבריו בגופה ויצאו האיברים בלא סדר למשל שתצא יד ואחר זה רגל ואחר זה זרוע וזהו מסורס או שיצאו על הסדר וזהו מחותך איננה חשובה יולדת עד שיצא רובו וראשו כרובו לפיכך אם יצא הראש מזה המחותך הרי זה כילוד. ופדחתו מצחו.

המפלת

ו המפלת ואין ידוע מה הוא תשב לזכר ולנקבה. אין ידוע אם ולד היה אם לאו תשב לזכר ולנקבה ולנדה:

תקריר אלכלאם עלי גהה אלשרח הכדא המפלת ואין ידוע מה הוא הולד שהפילה תשב לזכר ולנקבה אין ידוע אם ולד היה שהפילה או לא היה ולד כגון שלא הוחזקה מעוברת תשב לזכר ולנקבה ולנדה. וצפה דלך אנהא תבקי שבעת ימים בנדתהא כחכם כל גדה או יולדת זכר ולא תחל לבעלהא חתי תתם ארבעה עשר יום כחכם יולדת נקבה ואן ראת דם בעד אלארבעה עשר יום לא יכון דם טוהר בל דם טמא מתל לו לם תכן יולדת אלא נדה פקט פיכון כל דם תראה טול אלתמאנין יומא דם טמא אמא דם נדה או דם זיבה בחסב זמאן רויתה עלי מא סיבין והדא הו מעני תשב לנדה אנה לא יכון להא דם טוהר ראסא. ואדא תמת אלארבעין יומא תטבול כאנהא יולדת זכר ולא תנעם בקדשים טול תלך אלמדה מתל אליולדת ועלי אנהא לא ראת דם ואדא תמת איצא תמאנין יומא תטבול ותביא קרבן יולדת וחיניד תטהר לאכל בקדשים ואנמא טבלה יום אלארבעין לתכון טבילה בזמנה אן כאן הי יולדת זכר והדא הו מעני תשב לזכר ולנקבה ולנדה חית מא דכר פאחפטה.

שיעור המאמר על דרך הביאור הוא כן המפלת ואין ידוע מה הוא הולד שהפילה תשב לזכר ולנקבה אין ידוע אם ולד היה שהפילה או לא היה ולד כגון שלא הוחזקה מעוברת תשב לזכר ולנקבה ולנדה. וביאור זה שתשאר שבעת ימים בנדתה כדין כל גדה או יולדת זכר ושלא תהיה מותרת לבעלה עד סוף ארבעה עשר יום כדין יולדת נקבה ושאם ראתה דם אחר הארבעה עשר יום אינו דם טוהר אלא דם טמא כאילו לא היתה יולדת אלא נדה בלבד ושיהיה כל דם שהיא רואה בתוך שמונים יום דם טמא אם דם נידה או דם זיבה לפי זמן ראייתה כמו שיתבאר וזהו ענין תשב לנדה שאין לה דם טוהר כלל. ואחר שהשלימה הארבעים יום תטבול כאילו היא יולדת זכר ולא תגע בקדשים בתוך זה הזמן כיולדת אף על פי שלא ראתה דם ואחר שהשלימה גם כן שמונים יום תטבול ותביא קרבן יולדת ואז תטהר לאכול בקדשים ולא טבלה ביום הארבעים אלא כדי שתהא טבילה בזמנה אם היתה יולדת זכר וזהו ענין תשב לזכר ולנקבה ולנדה בכל מקום שנזכר ושמור זה.

ז המפלת יום ארבעים אינו חוששת לולד יום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנקבה ולנדה רבי ישמעאל אומר יום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנדה יום שמונים ואחד תשב לזכר ולנקבה ולנדה שהזכר נגמר לארבעים ואחד והנקבה לשמונים ואחד וחכמים אומרים אחד בריית הזכר ואחד בריית הנקבה זה וזה לארבעים ואחד:

יקול אן אדא אסקטת יום ארבעין מן וקת נכאחהא אינה חוששת לולד לאן לא תכמל צורה אלגנין פי הדה אלמדה אמא אדא הפילה יום אחד וארבעים אלדי הו זמאן ימכן פיה כמאל צורה אלגנין והפילה ולא ידעה אם ולד הפילה או לא תשב לזכר ולנקבה ולנדה. ור׳ ישמעאל יקול אן הדה אלתי אסקטת יום ואחד וארבעין לא

ימכן

אמר שאם הפילה יום ארבעים אחר שנבעלה אינה חוששת לולד לפי שלא תגמר צורת הולד בזה הזמן אבל אם הפילה יום אחד וארבעים וזהו זמן שאפשר בו שתגמר צורת הולד והפילה ולא ידעה אם ולד הפילה או לא תשב לזכר ולנקבה ולנדה. ור׳ ישמעאל אומר שהמפלת יום ארבעים ואחד אי אפשר שתהיה הנפל

נקבה

ימכן אן יכון סקטהא נקבה לאן שכל אלנקבה לא יכמל ותתמיז חתי יכון להא תֿמאנין יומא פלדׄלך תשב לזכר ולנדה פקט אמא אדׄא הפילה יום ואחד ותֿמאנין מן נכאחהא חיניד׳ תשב לזכר ולנקבה ולנדה אדׄא לא ידעה מה הפילה הל דם פקט או גנין ואין הלכה כרי׳ ישמעאל.

נקבה לפי שצורת הנקבה אינה נגמרה והנקבה אינה ניכרת עד שיהיו לה שמונים יום ולפיכך תשב לזכר ולנדה בלבד אבל אם הפילה יום שמונים ואחד אחר שנבעלה תשב לזכר ולנקבה ולנדה מפני שלא ידעה מה הפילה אם דם בלבד או ולד. ואין הלכה כרי׳ ישמעאל.

פרק רביעי.

א בנות הכותים נדות מעריסתן והכותים מטמאים משכב תחתון כעליון מפני שהן בועלי נדות והן יושבות על כל דם ואין חייבין עליהם על ביאת מקדש ואין שורפים עליהם את התרומה מפני שטומאתן ספק:

קד בינא מראת אן כל מא גא פי אלמשנה מן אלאחכאם אלמכתצה באלכותים הי משנה ראשונה ואמא אליום פאנהם כנוים לכל דבריהם. ומעלום אנהם יחמלון אלתורה עלי טׄואהרהא פלדׄלך יקולון אן אלאנתֿי לא תכון נדה חתי תבלג לקולה אשה ואלנקל ענדנא אן אלמראה תטמא בנדה בת יום אחד כמא סיבין פלדׄלך הם נדות מעריסתן. וערש הו אלמהד אלדׄי ירבי פיה אלצגיר. וקד בינא פי אול כלים אן מעני קולה פי בועל נדה מטמא משכב תחתון כעליון אן יכון תחתונו של בועל נדה כעליונו של זב אלדׄי לא ינגס אדם וכלים כמא בינא הנאך. והדׄא אלדׄי קטע עלי כל כותי אנה בועל נדה בשרט אן יכון נשוי לאן נסאהם יושבות על כל דם ובין אלתלמוד אן מעני הדׄא אלכלאם אנהם יסוון בין אלדמא אלנגסה ואלטאהרה ויטהרון אלגמיע וקד תבין פי ראבע טהרות אן אלתרומה תחרק על הספק. וקולה הנא אין שורפין עליהן את התרומה מפני שטומאתן ספק בין דׄלך פי אלתלמוד ואתֿבתוה בכותי ערום שטבל בפנינו ודרס על בגדי חבר פאדׄא דנאת תרומה בתׄלך אלתֿיאב לא תחרק לאנהא שכין אלשך אלאול הל בעל אשתו בקרוב או לא בעל ואם תמצא לומר בעל בקרוב ספק שהיא

יושבת

כבר ביארנו הרבה פעמים שכל מה שבא במשנה מהדינים המיוחדים לכותים הוא משנה ראשונה אבל בזה הזמן הם כנוים לכל דבריהם. וידוע שהם לוקחים התורה כפשוטה ולכן אומרים שהאשה אינה נדה עד שתהא בוגרת לאמרו אשה והקבלה אצלנו שהאשה תטמא בנדה בת יום אחד כמו שיתבאר ולפיכך הם נדות מעריסתן. וערש הוא מיטה קטנה שמגדלין בה הקטנים. וכבר ביארנו בראשון א) מכלים שענין אמרו בבועל נדה מטמא משכב תחתון כעליון הוא שתחתונו של בועל נדה כעליונו של זב שאינו מטמא אדם וכלים כמו שביארנו שם. ומה שפסק שכל כותי הוא כבועל נדה זהו בתנאי שיהיה נשוי לפי שנשיהם יושבות על כל דם וביאר התלמוד ב) שענין זה המאמר הוא שאין מבדילים בין דם טמא ודם טהור ומטהרין הכל וכבר התבאר ברביעי ג) מטהרות ששורפין התרומה על הספק ואמרו כאן אין שורפין עליהן את התרומה מפני שטומאתן ספק זה התבאר בתלמוד ד) דמוקי ליה בכותי ערום שטבל בפנינו ודרס על בגדי חבר ואם נגעה תרומה באלו הבגדים אין שורפין אותה לפי שיש שני ספיקות ספק אם בעל אשתו בקרוב או לא בעל ואם תמצא לומר בעל בקרוב

ספק

א) מ״ג. ב) נדה ל״ג א׳. ג) מ״ה. ד) שם ל״ג ב׳.

יושבת על דם טמא או על דם טהור ואלאצל ענדנא על ספיק ספיקא לא שרפינן את התרומה. ואנמא אשתרטנא פיה אן יכון טבל בפנינו ודרס על הכלים והוא ערום לאן שורפין את התרומה. על טומאת עם הארץ ועל בגדי עם הארץ לאנהא מדרס כמא בינא פי חגיגה ופי טהרות פלו כאן בת׳יאבה או לם יטבול בפנינו ללזם אן תחרק אלתרומה על מגעו דלא יהא אלא עם ארץ.

ספק שהיא יושבת על דם טמא או על דם טהור והשורש אצלנו א) על ספיק ספיקא לא שרפינן את התרומה. ולא התנינו בו שטבל בפנינו ודרס על הכלים ב) והוא ערום אלא מפני ששורפין את התרומה על טומאת עם הארץ ועל בגדי עם הארץ לפי שהם מדרס כמו שביארנו בחגיגה ג) ובטהרות ואילו היה הכותי בבגדיו או לא טבל בפנינו היה צריך שתשרף התרומה על מגעו דלא יהא אלא עם ארץ.

ב בנות צדוקין בזמן שנהגו ללכת בדרכי אבותיהן הרי הן ככותיות פרשו ללכת בדרכי ישראל. הרי הן כישראל רבי יוסי אומר לעולם הן כישראל. עד שיפרשו ללכת בדרכי אבותיהן:

ר׳ יוסי יעתקד אן סתם צדוקית כישראלית ותנא קמא יקול סתמה ככותית ואין הלכה כר׳ יוסי.

ר׳ יוסי סובר שסתם צדוקית כישראלית ותנא קמא אומר סתמה ככותית. ואין הלכה כר׳ יוסי.

ג דם נכרים ודם טהרה של מצורעת בית שמאי מטהרים ובית הילל אומרים כרוקה וכמימי רגליה. דם יולדת שלא טבלה בית שמאי אומרים כרוקה וכמימי רגליה ובית הילל אומרים מטמא לח ויבש ומודים ביולדת בזוב שהוא מטמא לח ויבש:

קד בינא פי צדר הד׳א אלסדר אן אלגוים לא יתנג׳סו בוג׳ה מן וג׳וה אלנג׳אסה מן התורה ומדרבנן גזרו עליהם שיהוא זבים לכל דבריהם פהם זבים מדרבנן. בית שמאי יטהרון דם אלנכרית בדין תורה ויג׳עלון אלגזרה פי רוקה ומימי רגליה אלד׳י הו מוג׳וד דאימא ופעולא ד׳לך ליעלם אן נג׳אסתהא מדרבנן ולד׳לך דמהא טהור ובית הלל יקולון אד׳א געלנא דמהא אעני דם טמת׳הא מת׳ל רוקה ומימי רגליה עלם אן אלכל מדרבנן. ומעני כרוקה אלד׳י יטמא לח ולא יטמא יבש וליס כד׳לך דם נדה אלחקיקי בל יטמא לח ויבש כמא יבין פי סאבע הד׳ה אלמסכתא. ודם טהרה שלמצורעת הו אלדם אלד׳י תרא אלמראה׳ אלואלדה׳ בעד שבעה לזכר וארבעה עשר של נקבה אד׳א כאנת מצורעת. ועלה׳ אכ׳תלאף

בית

כבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שהגוים אינן מטמאין באיזה מין ממיני הטמאות מן התורה ומדרבנן גזרו עליהם שיהו כזבים לכל דבריהם והם זבים מדרבנן. בית שמאי מטהרין דם הנכרית בדין תורה וגוזרין גזרה ברוקה ומימי רגליה שהם מצויים תמיד ועשו זה כדי שיודע שטומאתה מדרבנן ולפיכך דמה טהור ובית הילל אומרים אם עשינו דמה רוצה לומר דם נידותה כרוקה ומימי רגליה נודע שהכל מדרבנן. וענין כרוקה שיטמא לח ולא יטמא יבש ולא כן דם הנדה האמתי שהוא מטמא לח ויבש כמו שיתבאר בשביעי ד) מזאת המסכתא. ודם טהרה של מצורעת הוא הדם שהאשה היולדת רואה אחר שבעה לזכר וארבעה עשר לנקבה כשהיא מצורעת. והטעם מפני מה נחלקו בית שמאי ובית הלל בדם

טהרה

א) שם. ב) ר״ל בגדי חבר. ג) פ״ב מ״ז. ד) מ״א.

וקאלוא מיעוט ימים שנים רבים שלשה אמא אדֿא ראת אלמראהֿ דם פי וקת חיצֿהא אלמעלום סוי ראת יום אחד או אלסבעהֿ כלהא אנמא הי נדה פקט ולא תכון טמאה גיר טול אלסבעהֿ והו קול אללה שבעת ימים תהיה בנדתה ולילהֿ אלתֿאמן תטבול ותחל לבעלה ותטהר. וקולה תעאלי או כי תזוב על נדתה הו אן תתצל אלזיבות בנדה ולא יכון בינהמא טהרה מתֿל אן יבדי אלזיבות פי אליום אלתֿאמן מן אבתדי אלנדות ויתמאדי שלשה ימים והדֿא הו אלדֿי יסמונה סמוך לנדתה וגֿא אלנקל אן אלמדהֿ אלתי תכון בין וסת ווסת אחד עשר יום לא אקל ולא אכתֿר פלדֿלך זמאן אלמראהֿ כלה תעדה מן אול מא תרי דם נדה שבעת ימים והיא ימי נדה ובעדהא אחד עשר יום והי תתסמי ימי זיבה ובעדהא שבעת ימים והי תתסמי ימי נדה סוי ראת פיהא דם או לם תרי והכדֿא דור דאים והו קולהם פי כל מוצֿע אחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני פאדֿא תמת אלמראהֿ שבעת ימי נדה וראת דם פי אחד אלאחד עשר יום אלתי בעד דֿלך תֿלתֿהֿ איאם מתואליהֿ צארת זבה. ומן אצולנא איצֿא אנהא אדֿא ראת דם שלשה ימים או אכתֿר מתואליהֿ מחמת ולד פאנהא טאהרהֿ ועלי אנהא ראת פי תלך אלאחד עשר יום וכדֿא גֿא אלנקל דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד. ומקשה הי אלטאלקהֿ אדֿא בדאתהא אלאונאע וסילאן אלדם ומן אלנסא מן יבדאהא אלטלק קבל אלולאדהֿ באיאם כתֿירהֿ ומנהן מן יבדאהא סאעאת פקט קבל אלולאדהֿ. ושרח שפת אסתראחת ובראת מן תלך אלאעראצֿ. פקאל פי הדֿה אלמשנה אן אלהאמל אדֿא בדאהא אלטלק ודֿר דמהא צארת נדה מן אגֿל דֿלך אלדם ובשרט אן יכון דרור הדֿא אלדם פי זמאן אלנדות אעני פי אלוקת מן אלדור אלדֿי

יתסמי

ואמרו א) מיעוט ימים שנים רבים שלשה אבל אם ראתה האשה דם בזמן נדתה הידוע בין שראתה יום אחד או כל השבעה ימים אינה אלא נדה בלבד ואיננה טמאה אלא בתוך השבוע והוא מה שאמר השם ב) שבעת ימים תהיה בנדתה ותטבול בליל יום שמיני ותהיה מותרת לבעלה ותטהר. ואמרו יתברך ג) או כי תזוב על נדתה הוא שתתחבר הזיבות בנדה ולא היתה בין שתיהם טהרה למשל אם התחילה הזיבות ביום השמיני אחר שהתחילה הנדות במשך שלשת ימים וזהו מה שקוראין ד) סמוך לנדתה ובאה הקבלה שהזמן שהוא בין וסת ווסת אחד עשר יום לנדתה לא פחות ולא יותר ולפיכך האשה סופרת כל זמנה משראתה פעם ראשונה דם נדה שבעת ימים והם ימי נדה ואחר זה אחד עשר יום והם נקראים ימי זיבה ואחר זה שבעה ימים והם נקראים ימי נדה בין שראתה בהם דם או לא ראתה הגלגל חוזר תמיד והוא אמרם בכל מקום ה) אחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני ואם השלימה האשה שבעת ימי נדה וראת דם בתוך אחד עשר יום שהם אחר, זה שלשת ימים רצופים היא זבה. ומשרשינו גם כן שאם ראתה דם שלשת ימים רצופים או יותר מחמת ולד היא טהורה אף על פי שראתה בתוך אחד עשר יום וכן באה הקבלה ו) דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד. ומקשה היא היולדת באשר יאהזוה החבלים ויזל הדם ויש מן הנשים שהן בצער כמה ימים קודם הלידה ויש מהן שהן בצער רק איזה שעות קודם הלידה. וביאור שפת היתה בנחת וברוחה מאלו המקרים. ואמר בזאת ,המשנה שהמעוברת אם אחזוה החבלים ונזל דמה תהיה נדה מחמת זה הדם ובתנאי שיזל זה הדם בזמן הנדות רוצה לומר בעת המורגל שבו יקרא הדם דם נדה. אבל אם יזל זה הדם שהוא מחמת קשוי בלא עת נדתה

רצוני

א) ספרא מצורע פרשה ה׳ הלכה ט׳ (ע״ט א׳). ב) ויקרא ט״ו י״ט. ג) שם ט״ו כ״ה. ד) ספרא מצורע פ״ח הלכה ב׳ (ע״ט א׳) נדה ע״ג א׳. ה) נדה ע״ב ב׳. ו) שם ל״ז ב׳. ספרא מצורע פרשה ה׳ הלכה א׳ (ע״ח ד׳).

יתסמי דם נדה. אמא אן כאן דרור הדֹא
אלדם אלדׄי הו מחמת קשוי בלא עת נדתה
אעני פי אלאחד עשר יום אלתי הי ימי
זיבה פהי טהורה ובדֹא בין אלתלמוד. פאן
דאם דרור דמהא תֹלאתֹה איאם מתואליה
ויכון דֹלך בלא עת נדתה כמא דֹכרנא
אעני פי טי אלאחד עשר יום תֹם ארתפע
ענהא אלטלק ארבע ועשרין סאעהֹ צארת
זבה לאנה בארתפאע אלטלק עלמנא אן
דֹלך אלדם אלדׄי דר מנהא דם זיבות הו
ולים הו מחמת ולד לאנה לו כאן מחמת
ולד למא ארתפע אלטלק ענהא חתי תלד
פאן רגעת להא אלאוגאע ואלטלק בעד
אלארבע ועשרין סאעהֹ וולדת הרי זו
כיולדת בזוב. ור׳ יהושע יקול חתי ירתפע
ענהא אלטלק לילה ויום כלילי שבת ויומו
יעני תקדם אלליל ללנהאר. פאן ארתפע
ענהא אלטלק אול סאעהֹ מן יום אלאחד
מתֹלא ענד ר׳ אליעזר אן דאמת צחיחהֹ
אלי אול סאעהֹ מן יום אלאתֹנין צארת
זבה. וענד ר׳ יהושע חתי תדום עלי אלצחהֹ
אלי אול לילהֹ אלתֹלאתֹא והיניד תציר
זבה. וקולה ששפת מן הצער ולא מן הדם
מענאה אנה ולו שפת מן הצער פקט ובקי
אלדם יזר פאנהא זבה ולא נקול מנד בקי
אלדם יזר אלי חין ולדת הדֹא אלדם כלה
מחמת ולד הו והדֹא אלדׄי לא תחס וגעא
ושפת מן הצער אנמא דֹלך לצֹעף אלקוהֹ
ולא תכון זבה פאעלמנא אן ליס אלאמר
כדֹלך בל מנד ארתפעת אלאוגאע אלמדהֹ
אלמדכורהֹ עלמנא אן דֹלך אלדם אלמתקדם
מחמת עצמה ולא מחמת ולד. אמא אדֹא
ראת שלשה ימים בתוך אחד עשר יום
כמא דֹכר תֹם ארתפעת אלאוגאע ואנקטע
אלדם אלמדהֹ אלמחדודהֹ והי מעת לעת
לר׳ אליעזר או לילה ויום לר׳ יהושע
פהדֹא אשד פי כונהא זבה והו בין לא
יחתאג כלאם. וכדֹלך אדֹא קשת שני ימים
ופי אליום אלתֹאלתֹ שפת מן הצער מעת
לעת וארתפעת אלאוגאע ובקי אלדם יזר פי הדֹא יום אלראחה מן אלאוגאע פאנהא

איצא

רצוני לומר בתוך אחד עשר יום שהם ימי
זיבה היא טהורה וכן ביאר התלמוד א).
ולפיכך אם התמיד הדם ליזל שלשת ימים
רצופים והיה זה בלא עת נדתה כמו שזכרנו
רוצה לומר בתוך אחד עשר יום ואחר זה
סרו ממנה החבלים ארבע ועשרים שעה
תהיה זבה מפני שאחר שסרו החבלים
ידענו שזה הדם שנזל ממנה דם זיבות
הוא ולא היה מחמת ולד לפי שאם היה
מחמת ולד לא היו החבלים סרים ממנה עד
שילדה ואם חזרו לה הצירים והחבלים
אחר הארבע ועשרים שעה וילדה הרי זו
כיולדת בזוב. ור׳ יהושע אומר עד שיסורו
החבלים לילה ויום כליל שבת ויומו רוצה
לומר שיקדם הלילה ליום. הנה אם סרו ממנה
החבלים למשל בשעה הראשונה מיום אחד
לפי דעת ר׳ אליעזר אם שפת עד השעה
הראשונה מן יום שני היא זבה ולפי דעת
ר׳ יהושע צריך שתשאר בשופי עד ליל
יום שלישי ואז תהיה זבה. ואמרו ששפת
מן הצער ולא מן הדם ענינו שאפילו שפת
מן הצער בלבד והדם התמיד ליזל היא זבה
ולא נאמר משהתמיד הדם ליזל עד עת לידתה
כל זה הדם הוא מחמת ולד ומה שאינה
מרגישת בחבלים ושפת מן הצער הוא רק
לחולשת כחה ואינה זבה לפיכך הודיענו
שאין הדבר כן אלא מששפת מן הצער
במשך הזמן הנזכר ידענו שזה הדם שקודם
ללידתה מחמת עצמה ולא מחמת ולד אבל
אם ראת שלשה ימים בתוך אחד עשר יום
כמו שנזכר ואחר זה שפת מן הצער ופסק
הדם בעת הקבועה והיא מעת לעת לר׳
אליעזר או לילה ויום לר׳ יהושע כל שכן
שתהיה זבה והוא ברור ואין צריך לאמרו.
וכן אם קשת שני ימים וביום השלישי
שפת מן הצער מעת לעת וסרו החבלים
והתמיד הדם ליזל בזה היום ששפת מן
הצער היא גם כן זבה אף על פי שלא

פסק

א) נדה ל״ו ב׳.

איצא זבה ועלי אן אלדם אתצל דרורה אלי וקת אלולאדה והלכה כר׳ אליעזר.

פסק הדם עד שעת לידתה. והלכה כר׳ אליעזר.

ה כמה הוא קשויה רבי מאיר אומר אפילו ארבעים ושלשה יום רבי יהודה אומר דיה חדשה רבי יוסי ורבי שמעון אומרים אין קישוי יותר משתי שבתות:

קולה כמה הוא קשויה יריד בה אד׳א דאם דרור אלדם ואלאוגאע מדה טוילה ואתצל דלך באלולאדה כם מקדאר אלזמאן אלדי אד׳א דאם פיה דרור אלדם מע אלוגע נחסב דלך מחמת ולד ולא תכון זבה אד׳ ואתצל אלוגע באלולאדה ולא שפת. פקאל ר׳ יוסי מן אכת׳ר מא יכון וננסבה ללולאדה ארבעה עשר יום קבל אלולאדה אמא מן בדאהא דרור אלדם ואלוגע קבל אלולאדה בעשרין יומא מת׳לא ובקאת תתלק טול אלעשרין יומא וולדת ולא שפת ראסא פאנהא זבה והי יולדת בזוב לאן כל מא ראת מן אלדם טול אלסתה איאם אלתי קבל אלשתי שבתות אלסמוכות ללידה אינו מחמת ולד והלכה כר׳ יוסי ור׳ שמעון.

אמרו כמה הוא קשויה ירצה בו אם התמידו הדם והצער זמן ארוך ולא פסקו עד לידתה כמה הוא שיעור הזמן שאם התמיד בו הדם ליזל עם הצער נחשוב זה מחמת ולד ולא תהא זבה הואיל ונתחברו החבלים עם לידה ולא שפת. ואמר ר׳ יוסי שהזמן היותר ארוך שניחס בו הדם ללידה הוא ארבעה עשר יום קודם הלידה אבל אם התחילו נזילת הדם והצער קודם הלידה עשרים יום על דרך משל ונמשכו החבלים כל עשרים יום וילדה ולא שפת כלל היא זבה והיא יולדת בזוב מפני שכל הדם שראתה בתוך הששה ימים שקדמו לשתי שבתות הסמוכות ללידה איננו מחמת ולד. והלכה כר׳ יוסי ור׳ שמעון.

ו המקשה בתוך שמונים של נקבה כל דמים שהיא רואה טהורים עד שיצא הולד ורבי אליעזר מטמא. אמרו לו לרבי אליעזר ומה במקום שהחמיר בדם השופי הקל בדם הקושי מקום שהקל בדם השופי אינו דין שנקל בדם הקושי אמר להן דיו לבא מן הדין להיות כנדון ממה הקל עליה מטומאת זיבה אבל טמאה טומאת נדה:

קד עלמת אן יולדת נקבה תחל לבעלהא בעד ארבעה עשר יום פימכן אן תחבל ותסקט פי טי אלת׳מאנין יומא. מקום שהחמיר בדם השופי הוא אחד עשר יום שבין נדה לנדה אלדי תקדם ביאנהא לאנהא מתי ראת פיהא דם שלא מחמת הולד מדה ת׳לת׳ה איאם כאנת זבה ואן ראת פיהא דם קושי כאנת טהורה עלי מא תקדם ביאנה. ומקום שהקל בדם השופי הו ששים יום וששת ימים של נקבה אלתי כל דם תרי פיהא טהור ועלי אנה מחמת עצמה. אינו דין שנקל בדם הקושי ויכון איצא טהור. וקד בינא אן דם השופי הו אלדי

כבר ידעת שיולדת נקבה מותרת לבעלה אחר ארבעה עשר יום ואפשר שתתעבר ותפיל בתוך שמונים יום. מקום שהחמיר בדם השופי הוא אחד עשר יום שבין נדה לנדה שקדם ביאורו לפי שאם ראת בהם דם שלא מחמת ולד שלשת ימים רצופים היא זבה ואם ראתה בהם דם קושי היא טהורה לפי מה שקדם ביאורו. ומקום שהקל בדם השופי הוא ששים וששת ימים של נקבה שכל דם שתראה בהם טהור אף על פי שהוא מחמת עצמה. אינו דין שנקל בדם הקושי ויהיה גם כן טהור. וכבר ביארנו שדם השופי הוא הדם הנוזל

אלדׄי ידר דון ונע דון טלק ודם הקושי הו אלדׄי ידר מע אונאע אלטלק. וקאל ר׳ אליעזר דיו לבא מן הדין להיות כנדון כמא אן המקשה פי גׄיר ימי נדה נדה ודם נדה ינחסב דׄלך אלדם קושי כדׄלך איצׄא מקשה בתוך ימי טוהר נדה. וקד בינא פי תׄאני קמא אן לא אחד יכׄאלף עלי הדׄא אלאצל אלדׄי הו דיו לבא מן הדין להיות כנדון לכן קול ר׳ אליעזר אן המקשה נדה ליס במגׄמע עליה לאן קד בינא פי מא תקדם אן המקשה פי זמאן אלנדה פקט הי אלתי תכון נדה אמא אדׄא קשת בתוך אחד עשר יום פהי טהורה ולו טומאת נדה ליסת עליהא פלדׄלך תכון איצׄא טהורה ודמיה טהורים אדׄא קשת בימי טהרה של נקבה ויכון הבא מן הדין כנדון ועלי מדׄהב ר׳ אליעזר אלדׄי יקול אנהא נדה אדׄא קשת בתוך אחד עשר יום ילזמה אן תכון טמאה טמאת נדה אדׄא קשת בתוך שמונים של נקבה כמא דׄכר הנא ואין הלכה כר׳ אליעזר.

הנוזל בלא צער ובלא חבלים ודם הקושי הוא הנוזל עם צער החבלים. ואמר ר׳ אליעזר דיו לבא מן הדין להיות כנדון כמו שהמקשה בלא עת נדתה היא נדה ושדם קושי יחשב כדם נדה כמו זה גם כן מקשה בתוך ימי טוהר נדה. וכבר ביארנו בשני[א]) מקמא שאין אחד חולק על זה השורש שדיו לבא מן הדין להיות כנדון אבל מה שאמר ר׳ אליעזר שהמקשה נדה אין זה דבר מוסכם וזה שכבר ביארנו במה שקדם שהמקשה בזמן נדתה לבדה היא נדה אבל אם קשת בתוך אחד עשר יום היא טהורה ואפילו טומאת נדה אינה עליה ולפיכך ההיה גם כן טהורה ודמיה טהורים אם קשת בימי טהרה של נקבה ויהיה הבא מן הדין כנדון ולפי דעת ר׳ אליעזר האומר שהיא נדה אם קשת בתוך אחד עשר יום יצא מזה בהכרח שתהא טמאה טומאת נדה אם קשת בתוך שמנים של נקבה כמו שזכר כאן. ואין הלכה כר׳ אליעזר.

ז כל אחד עשר יום בחזקת טהרה ישבה לה ולא בדקה שגגת נאנסה הזידה ולא בדקה טהורה הגיע שעת וסתה לא בדקה הרי זו טמאה. רבי מאיר אומר אם היתה במחבא והגיעה שעת וסתה ולא בדקה הרי זו טהורה מפני שחרדה מסלקת את הדמים אבל ימי הזב והזבה ושומרת יום כנגד יום הרי אלו בחזקת טומאה:

הדׄה אלאחד עשר יום הי אלתי בין נדה לנדה אלתי הי הלכה למשה מסיני כמא דׄכרנא. וקולה אנהא פיהא בחזקת טהרה מענאה אנהא אינה קובעת וסת פי הדׄה אלאחד עשר יום בוגׄה לאנה אקצר זמאן יכון בין נדה לנדה אמא בעד אלאחד עשר יום פימכן אן תקבע לה וסת פלדׄלך ילזמהא אן תבדוק עצמה דאימא בעד אלאחד עשר יום ועלי אן דׄלך גׄיר וקתהא אלמעלום כמא קלנא פי מא תקדם אף על פי שאמרו דיין שעתן צריכה להיות בודקת. פאן ישבה ולא בדקה פי הדׄה אלאחד עשר יום סוי כאן תעטילהא אלבדיקה

אלו אחד עשר יום הם הימים שבין נדה לנדה והם הלכה למשה מסיני כמו שזכרנו. ואמרו שהיא בהם בחזקת טהרה ענינו שאינה קובעת וסת באלו אחד עשר יום לפי שהוא הפחות מן הזמן שיהיה בין נדה לנדה אבל אחר האחד עשר יום אפשר שתקבע לה וסת לפיכך צריכה לבדוק עצמה תמיד אחר האחד עשר יום אף על פי שאין זה זמנה הידוע כמו שאמרנו במה שקודם אף על פי שאמרו דיין שעתן צריכה להיות בודקת. ואם ישבה ולא בדקה באלו האחד עשר יום בין שחדלה מלבדוק באונס או בשגגה או בזדון היא טהורה

באונס

ולא

א) מ״ה.

באונס או בשגגה או בזדון פהי טהורה ולא תכון טמאה גיר מן וקת וגׄדת עצמה טמאה למפרע מעת לעת כמא תקדם. פאן הגיעה שעת וסתה ולא בדקה תׄם בדקה בעד דׄלך ווגׄדת נפסהא טמאה פהי טמאה למפרע משעת וסתה כמא בינא פי אלצדר ובחזקת נדה היא אדׄ ולא בדקה בשעת וסתה. וקד עלמת אן אלזב ואלזבה סופרים שבעת ימי נקיים וחינידׄ יטהרון והדׄה אלשבעת ימים הי אלתי תתסמי ימי הזב והזבה. וקד בינא אן אלמראהׄ לא תכון זבה ותחתאגׄ ספירת שבעה חתי תרי אלדם תׄלתׄהׄ איאם מתואליהׄ בלא עת נדתה והי אלתי תתסמי זבה גדולה פאדׄא ראת אלדם בלא עת נדתה אול יום הי דׄלך אליום טמאה ותבקי מנתטׄרהׄ לליום אלתׄאני ותטבול פי אול אלנהאר פאן לם תר דם פי אליום אלתׄאני כלה חלת לבעלהא לערב פאן ראת דם פי אלתׄאני איצׄא תחרז אליום אלתׄאלתׄ ותטבול פי אול אלנהאר פאן סלמת פיה ולם תר דם לערב תחל לבעלהא ואן ראת פי הדׄא אליום אלתׄאלתׄ צארת זבה גדולה ותחתאגׄ ספירת שבעה והי פי מדהׄ הדׄה אלאיאם תתסמי שומרת יום כנגד יום ותתסמי איצׄא זבה קטנה וקד בינא מראת אן הדׄה אלשומרת יום כנגד יום אסורה לבעלה ומטמא משכב ומושב כזבה גיר אנהא לא תחתאגׄ ספירת שבעה כזבה גדולה ולא קרבן. פיקול אן אלזב ואלזבה אדׄא לא בדקו עצמן פי כל יום מן הדׄה אלסבעהׄ איאם ועלי אן בדקו פי אכׄרהא ווגׄדוא טהור וכדׄלך שומרת יום כנגד יום אדׄא לא בדקה עצמה פי אליום אלתׄאני אן כאן ראת פי אלאול פקט או לא בדקה פי אלתׄאלתׄ אן כאן ראת פי אלתׄאני איצׄא ועלי אן בדקה בעד דׄלך ווגׄדת טהור פאנהם בחזקת טומאתן לאנהם קד הוחזקו לטומאה ולא יכׄרגׄון מנהא אלא ביקין והדׄא אנמא הו מדׄהב ר׳ עקיבה ואינה הלכה כמא יבין פי עאשר הדׄח אלמסכתא ואין הלכה כר׳ מאיר.

א) מ״ד.

תהיה טמאה אלא מעת לעת למפרע משמצאה עצמה טמאה כמו שקדם. ואם הגיע שעת וסתה ולא בדקה ואחר זה בדקה ומצאה עצמה טמאה היא טמאה למפרע משעת וסתה כמו שביארנו בפתיחה ובחזקת נדה היא הואיל ולא בדקה בשעת וסתה. וכבר ידעת שהזב והזבה סופרים שבעת ימי נקיים ואז יטהרו ואלו שבעת ימים נקראים ימי הזב והזבה. וכבר ביארנו א) שהאשה אינה זבה ואינה צריכה ספירת שבעה עד שתראה דם שלשת ימים רצופים בלא עת נדתה והיא הנקראת זבה גדולה ואם ראתה דם בלא עת נדתה ביום הראשון היא טמאה בזה היום ותשאר שומרת ליום השני ותטבול בתחלת היום ואם לא ראתה דם בכל יום השני מותרת לבעלה בערב ואם ראתה דם גם כן בשני תשמור את יום השלישי ותטבול בתחלת היום ואם היתה בו בריאה ואינה רואה דם לערב היא מותרת לבעלה ואם ראתה בזה היום השלישי תהיה זבה גדולה וצריכה ספירת שבעה ובתוך אלו השלשה ימים תקרא שומרת יום כנגד יום ונקראת גם כן זבה קטנה וכבר ביארנו גם כן שזאת השומרת יום כנגד יום אסורה לבעלה ומטמא משכב ומושב כזבה אלא שאינה צריכה ספירת שבעה כזבה גדולה ולא קרבן. ואמר שהזב והזבה אם לא בדקו עצמן בכל יום מאלו השבעה ימים אף על פי שבדקו ביום האחרון ומצאו טהור וכן שומרת יום כנגד יום אם לא בדקו עצמה ביום השני אחר שראתה ביום הראשון לבדו או לא בדקה ביום השלישי אחר שראתה ביום השני גם כן אף על פי שבדקה אחר זה ומצאה טהור הם בחזקת טומאתן מפני שכבר הוחזקו לטומאה ולא יצאו אלא אחר שנתברר הדבר. וזהו רק לפי דעת ר׳ עקיבה ואינה הלכה כמו שיתברר בעשירי מזאת המסכתא ואין הלכה כר׳ מאיר.

פרק חמישי.

א יוצא דופן אין יושבין עליו ימי טומאה וימי טהרה ואין חייבין עליו קרבן רבי שמעון אומר הרי זה כילוד. כל הנשים מטמאות בבית החיצון שנאמר דם יהיה זובה בבשרה אבל הזב ובעל קרי אינן מטמאים עד שתצא טומאתן לחוץ:

אלחכמים יקולון אשה כי תזריע וילדה עד שתלד ממקום שמזורעת ור׳ שמעון יקול אן קולה תלד לרבות יוצא דופן והו אן תשק כֿאצרה אלמראה אד͏ֿא צעב בהא אלטלק ויכֿרג אלג׳נין מן הנאך. ובית החיצון כנאיה ען אלמוצ͏ֿע אלד͏ֿי הו כֿארג׳ ען ענק אלרחם והו חית׳ ינול אלאחליל ענד אלג׳מאע מתי מא כֿרג אלדם אלי אלמוצ͏ֿע אלד͏ֿי יצלה ראס אלאחליל פאנהא טמאה ועלי אן אלדם לם יברז ולא כֿרג כֿארג׳ אלג׳סם והו קולהם פי חד בית החיצון מקום שהשמש דש. וג׳א פי אלזב כי יהיה זב מבשרו עד שתצא טומאתו מבשרו וג׳א פי בעל קרי איש כי תצא ממנו שכבת זרע חתי תנפצל ען ג׳סמה וחינינ͏ֿ תנג׳סה ואין הלכה כר׳ שמעון.

חכמים אומרים[א] אשה כי תזריע וילדה עד שתלד ממקום שמזורעת[ב] ור׳ שמעון אומר שאמרו[ג] תלד לרבות יוצא דופן[ד] וזה שחותכין דופן האשה אם קשתה בלידתה והעובר יוצא משם. ובית החיצון הוא כנוי למקום שהוא חוץ מצואר הרחם והוא המקום שהאבר מתנועע בו בשעת ביאה ואם יצא הדם אל המקום שראש האבר מגיע שם האשה טמאה אף על פי שהדם לא פרץ ולא יצא חוץ לגוף והוא אמרם בביאור בית החיצון מקום שהשמש דש. ובא בזוב[ה] כי יהיה זב מבשרו עד שתצא טומאתו מבשרו ובא בבעל קרי[ו] איש כי תצא ממנו שכבת זרע עד שנפרדה מגופו ואז תטמאהו ואין הלכה כר׳ שמעון.

ב היה אוכל בתרומה והרגיש שנזדעזעו אבריו אוחז באמה ובולע את התרומה ומטמאים בכל שהן אפילו בכעין החרדל ובפחות מכן:

אביח לה הנא אן יאחז באמה לאנה קד אמני פלא יזידה ד͏ֿלך הרהור. וקולה ומטמאין בכל שהן ישיר אלי שכבת זרע והזוב לאן אלזב ובעל קרי אד͏ֿא ראוא אי מקדאר כאן אנתג׳סוא אמא אלד͏ֿי יגע בשכבת זרע פחתי יגע בכעדשה וחינינ͏ֿ ינתג׳ס כמא בינא פי אלצדר.

התירו לו כאן שיאחוז באמה לפי שכבר יצא הזרע[ח] ולא יוסיף לו זה הרהור. ואמרו ומטמאין בכל שהן רומז אל שכבת זרע והזוב לפי שהזוב ובעל קרי אם ראו איזה שיעור שיהיה מיטמאין אבל הנוגע בשכבת זרע עד שיגע בכעדשה ואז יטמא כמו שביארנו בפתיחה.

ג תינוקת בת יום אחד מיטמאה בנדה בת עשרה ימים מיטמאה כזיבה. תנוק בן יום אחד מיטמא בזיבה ומיטמא בנגעים ומיטמא בטמא מת וזוקק ליבום ופוטר מן היבום ומאכיל בתרומה ופוסל מן התרומה ונוחל ומנחיל וההורגו חייב והרי הוא לאביו ולאמו ולכל קרוביו כחתן שלם:

אדא אחר

א) ויקרא י״ב ב׳. ב) נדה מ׳ א׳. ג) ויקרא י״ב ה׳. ד) נדה י״ב ה׳. ה) ויקרא ט״ו ב׳. ספרא מצורע פרשה א׳ הלכה ו׳ (ע״ה א׳) נדה מ״ג ב׳: ו) ויקרא ט״ו ט״ז. ספרא מצורע פרק ו׳ הל׳ ב׳ (ע״ז ד). ח) ר״ל שנעקר מגופו.

אדׄא כאנת בת יום אחד ותציר נדה אדׄא כרגׄ מנהא דם יום ולאדתהא פימכן אן תכון בת עשרה ימים זבה באן תרי דם תׄלאתׄהׄ איאם מתואליהׄ בעד שבעת ימי נדה לאנהא טול אלסבעהׄ איאם ראויה לנדה ולא תכון פיהא זבה עלי מא קד בינא אן לא תכון אלזבה זבה אלא בלא עת נדתה והדׄה אלאחכאם כלהא נקל לא דליל עליהא גיר אסנאדאת פקט. וקולה ופוטר מן היבום לאנה אדׄא תם שלשים יום עלי מא תבין פי יבמות פקד נפטרה אמו מן החליצה ומן היבום אמא אן מאת בתוך שלשים פהי חולצת ולא מתיבמת פקד צח אן ולו מן יום אחד יפטור אמו מן היבום. וקולה ופוסל מן התרומה ליס יריד בה אן תכון כהנת להא בן מישראל בן יום אחד פהי אסורה מן אגׄלה לאכל בתרומה לאנה קד תבין פי סאבע יבמות אן אלעובר פוסל וכל שכן בן יום אחד ואנמא יריד בה אנה פוסל עבדי אביו מלאכל בתרומה. מתׄאל דׄלך אן יכון כהן לה זוגׄתין אחדהמא כשרה לכהונה ולה מנהא אולאד ואלתׄאניהׄ פסולה לכהונה ולה מנהא ולד בן יום אחד והוא חלל ומאת הדׄא אלכהן ולה עביד ואסתחק ורתׄהם הדׄא אלחלל מע אכׄותה אלכשרים פלדׄלך נפסלו העבדים מלאכל בתרומה מן אגׄל חלקו שלחלל אלדׄי אינו מאכיל. הדׄא לכונה בן יום אחד אמא לו כאן עובר לגׄאז ללעביד אן יאכלוא מן אגׄל אלאולאד אלכשרים חתי יולד הדׄא אלחלל לאן אלאצל אלמעמול בה אין קנין לעובר. וקולה נוחל ומנחיל יריד בה נוחל מן האם ומנחיל לאחין מן האב מתׄאל דׄלך אן תמות אמה יום ולאדתה פהו ירתׄ מאלהא פאדׄא מאת הו בעד דׄלך אליום בעינה ורתׄוה אכׄותה מן אביה פינתקל מאל אם הדׄא אלקטן לאחיו מאביו פי אליום אלואחד. וקולה כחתן שלם יריד בה אן ילזמהמא אלאבלות עליה ובשרט אן יכון ענדהמא

אחר שהיתה בת יום אחד ונהיתה נדה כאשר יצא ממנה דם ביום הולדה אפשר שתהיה זבה בת עשרה ימים אם ראתה דם שלשה ימים רצופים אחר שבעת ימי נדה מפני שבתוך השבעה ימים היא ראויה לנדה ולא תהיה בהן זבה לפי מה שביארנו כבר שהזבה לא תהיה זבה אלא בלא עת נדתה וכל אלו הדינים הם קבלה שאין להם ראיה אלא אסמכתות בלבד. ואמרו ופוטר מן היבום מפני שאם נשלמו לו שלשים יום לפי מה שהתבאר ביבמות א) נפטרה אמו מן החליצה ומן היבום אבל אם מת בתוך שלשים יום חולצת ולא מתיבמת הנה כבר התברר שאפילו מן יום אחד פוטר את אמו מן היבום. ואמרו פוסל מן התרומה אינו רוצה בזה שכהנת שיש לה בן מישראל בן יום אחד אסורה בעבורו לאכל בתרומה לפי שכבר התבאר בשביעי ב) מיבמות שהעובר פוסל וכל שכן בן יום אחד ואינו רוצה בו אלא שהוא פוסל עבדי אביו מלאכול בתרומה כגון כהן שהיו לו שתי נשים האחת כשרה לכהונה ויש לו ממנה בנים והשנית פסולה לכהונה ויש לו ממנה תינוק בן יום אחד והוא חלל ומת זה הכהן ולו עבדים וזה החלל ראוי לירש אותם עם אחיו הכשרים לפיכך נפסלו העבדים מלאכל בתרומה בשביל חלקו של חלל שאינו מאכיל. זהו לפי שהוא בן יום אחד אבל אילו היה עובר היו העבדים מותרים לאכול בשביל הבנים הכשרים עד שיולד זה החלל לפי השורש שהולכין אחריו אין קנין לעובר. ואמרו נוחל ומנחיל ירצה בו נוחל מן האם ומנחיל מן האב המשל בזה אם מתה אמו ביום הולדו הוא נוחל נכסיה ואם מת הוא אחר זה באותו היום יורשים אותו אחיו מן האב וזה הקטן מנחיל נכסי אמו לאחיו מאביו ביום אחד. ואמרו כחתן שלם ירצה בו שאביו ואמו חייבים באבלות עליו ובתנאי שיהיו יודעים בודאי שהוא ילד בן תשעה

א) ל״ו ב׳. עיין מ״ת פ״א מהלכות יבום וחליצה ובמ״מ שם. ב) מ״ד.

אלתחקיק אנה ולד לתסעה אשהר כאמלה אמא אן לם יחק אביו ואמו דלך פלא ילזמהמא אבילות עליה חתי יתם תלאתין יומא לאן אלאצל ענדנא כל שלא שהה שלשים יום באדם הרי זה נפל אלא אם כלו לו חדשיו כמא בינא ולו מאת יום אלתלאתין נפסה לא ילזם עליה אבל.

חדשים שלמים אבל אם אינם יודעים זה בודאי אינן חייבין באבילות עליו עד אחר שלשים יום לפי שהשורש אצלנו[א]) כל שלא שהה שלשים יום באדם הרי זה נפל אלא אם כלו לו חדשיו כמו שביארנו ואפילו אם מת ביום השלשים עצמו אין מתאבלין עליו.

ד בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה ואם בא עליה היבם קנאה וחייבין עליה משום אשת איש ומטמאה את בועלה לטמא משכב התחתון כעליון נשאת לכהן תאכל בתרומה בא עליה אחד מן הפסולים פסלה מן הכהונה בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה מתים על ידה והיא פטורה פחות מכן כנותן אצבע בעין:

הדא כלה בין לאן אלאצל אלדי יגמע הדא כלה הו קולנא בת שלש שנים ויום אחד ביאתה ביאה והדא אלשי הלכה למשה מסיני אן פחותה מבת שלש שנים ליס נכאחהא נכאח וקד תכרר הדא אלאצל פי עדה מואצע. ומעני כנותן אצבע בעין אלתי תדמע סאעה תם תרגע לחאלהא כדלך אדא גבעלה והי דון הדה אלסן תרגע בתולה כאלו לא נבעלה כלל.

כל זה ברור לפי שהשורש הכולל כל זה הוא אמרנו בת שלש שנים ויום אחד ביאתה ביאה. והלכה למשה מסיני שפחותה מבת שלש שנים אין ביאתה ביאה וכבר נזכר זה השורש במקומות הרבה. וענין כנותן אצבע בעין שתדמע שעה אחת ואחר זה תהיה כמו שהיתה וכן אם נבעלה בפחותה מאלו השנים תשוב להיות בתולה כאלו לא נבעלה כלל.

ה בן תשעה שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ואינו נותן גט עד שיגדיל ומיטמא בנדה לטמא משכב תחתון כעליון ופוסל ואינו מאכיל ופוסל את הבהמה מעל גבי המזבח. והיא נסקלת על ידו ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה ומתות על ידו והוא פטור:

אצל הדא כלה איצא קולנא בן תשע שנים ויום אחד ביאתו ביאה. וקולה עד שיגדיל יריד בה עד שיגדיל ויבעול בעד אן הביא שתי שערות והיניד יתן גט ותטלק אמא אן לם ינכחהא משהגדיל פהי תחתאג גט וחליצה עלי מא פי בינא עאשר יבמות. ואדא נכח נדה יציר בועל נדה ויטמא משכב תחתון כעליון כמא בינא פי אול כלים. ופוסל מן התרומה אדא כאן פסול לכהונה ונכח כהנת פהו ירדהא חללה ותפסל מלאכיל בתרומה ואן כאן כהן בן תשע שנים ויום אחד ואזוג ישראלית אינו

מאכיל

שורש כל זה גם כן הוא אמרנו בן תשע שנים ויום אחד ביאתו ביאה. ואמרו עד שיגדיל ירצה בו עד שיגדיל ויבעול אחר שהביא שתי שערות ואז נותן לה גט ותהיה גרושה אבל אם לא בעל אותה משהגדיל היא צריכה גט וחליצה לפי מה שבארנו בעשירי מיבמות[ב]). ואם בעל נדה הוא בועל נדה ויטמא משכב תחתון כעליון כמו שביארנו בראשון[ג]) מכלים. ופוסל מן התרומה אם היה פסול לכהונה ובא על כהנת עושה אותה חללה ותפסל מלאכול בתרומה ואם היה כהן בן תשע שנים ויום אחד ונשא

ישראלית

א) שבת קל"ה ב'. ב) לא מצאתי שביאר הר"ם שם. ג) מ"ג.

מאכיל אותה לאן ליס מלכה מלכא כאמלא כמא ד̇כרנא פי סאבע יבמות. וא̇ד̇א רבע את הבהמה נפסלה מעל גבי המזבח כמא תאצל פי סאדס תמורה. וכל העריות מתות על ידו והו פטור כמא תאצל פי ת̇אני כרתות וקד בינא ד̇לך גאי̇ה̇ אלביאן פי סאבע סנהדרין.

ישראלית אינו מאכיל אותה לפי שאין קנינו קנין שלם כמו שזכרנו בשביעי א) מיבמות. ואם רבע את הבהמה נפסלה מעל גבי המזבח כמו שהושרש בששי ב) מתמורה. וכל העריות מתות על ידו והוא פטור כמו שהושרש בשני ג) מכריתות וכבר ביארנו זה בתכלית הביאור בשביעי ד) מסנהדרין.

ו בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין בת שתים עשרה שנה ויום אחד נדריה קיימין ובודקין כל שתים עשרה. בן שתים עשרה שנה ויום אחד נדריו נבדקים בן שלש עשרה ויום אחד נדריו קיימין ובודקין כל שלש עשרה קודם לזמן הזה אף על פי שאמרו׃ יודעין אנו לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו אין נדריהם נדר ולא הקדשן הקדש לאחר הזמן הזה אף על פי שאמרו אין אנו יודעין לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו נדריהן נדר והקדשן הקדש:

הד̇א אלד̇י קלנא בת שתים עשרה שנה. ויום אחד ובן שלש עשרה שנה ויום אחד נדריהן קיימין ולו קאלוא אין אנו יודעין הד̇א מע כונהם לם יביאו שתי שערות ועדיין קטנים הם. ומעני נבדקין אן יסאלוא הל יעלמון מעני אלנדרים ולמן הי או לא. וקולה ונבדקין כל שתים עשרה וכד̇לך כל שלש עשרה לתינוק לאנה קד קול שלשים יום בשנה חשובים שנה פכאן יקום בבאלנא אן לצאחב הד̇א אלקול אד̇א סילוא טול אלת̇לאת̇ין יומא ונג̇דהם יפהמון נרפע ען בחת̇הם פקאל אן ליס אלאמר כד̇לך בל לדברי הכל בודקין טול סנה̇ את̇נתי עשרה̇ ללאנת̇י ות̇לת̇ עשרה̇ ללד̇כר ומתי מא וג̇ד עארפא נדריו קיימין ועלי ענהם קטנים ובעד אלת̇אניה̇ עשר ללאנת̇י ואלת̇אלת̇ה̇ עשר לל̇ד̇כר לא יסאלון ונדריהם קיימין ועלי אנהם קטנים. והד̇ה הי עונת נדרים אלמשאר אליהא פי כל מוצ̇ע וג̇על סן אלאנאת̇ לעונת נדרים אקל מן סן אלרג̇אל לכון אעמארהא אקצר מן אעמאר אלרג̇אל עלי אלאכת̇ר.

מה שאמרנו בת שתים עשרה שנה ויום אחד ובן שלש עשרה שנה ויום אחד נדריהן קיימין אפילו אם אמרו אין אנו יודעין זהו אף על פי שלא הביאו שתי שתי שערות ועדיין קטנים הם ה). ונבדקין ענינו שהם נשאלים אם הם יודעים מה הם הנדרים ולמי הם או לא. ואמרו נבדקין כל שתים עשרה וכן כל שלש עשרה לתינוק לפי שכבר אמרו ו) שלשים יום בשנה חשובים שנה והיה עולה במחשבתנו שלפי דעת האומר זה אם נשאלו בתוך שלשים יום ונמצאו יודעים לא יבדקו עוד לפיכך אמר שאין הדבר כן אלא בודקין כל שנת שתים עשרה לנקבה וכל שנת שלש עשרה לזכר ואם נמצאו יודעים נדריהן קיימין אף על פי שהם קטנים ואחר שנת שתים עשרה לנקבה ושלש עשרה לזכר אינם נשאלים ונדריהם קיימין אפילו הם קטנים. וזאת היא עונת נדרים האמורה בכל מקום ושני הנקבה הם הם פחות משני הזכר לפי שעל הרוב חייהן קצרים מחיי האיש.

ז משל משלו חכמים באשה פגה בוחל וצמל פגה עודה תנוקת. בוחל אלו ימי הנעורים בזו ובזו אביה זכאי במציאתה ובמעשיה ידיה ובהפרת נדריה. צמל כל שבגרה שוב אין לאביה רשות בה:

פגה

פגה

א) מ״ד. ב) מ״א. ג) מ״ו. ד) מ״ו. ה) עיין מ״ת הלכות נדרים פרק י״א מ״ג ובסוף פירוש ההלכה זאת ובהעתקה הנדפסת שיגה איזה סופר את הדין וטעה. ו) נדה מ״ח ב׳.

פנה הו אלפג. ובוחל אלפאכהה אלתי קארבת אלנצג. וצמל אסם אלפאכהה אדא כמל נצגהא והי לפטה מרכבה מן יצאה מלאה. וקד בינא חד אלקטנות ואלנערות ואלבגרות פי תאלת כתובות.

פנה היא הפנה שבפירות ובוחל הפרי הקרוב להתבשל וצמל הוא שם הפרי אחר שנגמר בישולו והיא מלה מורכבת מן יצאה מלאה[א]. וכבר ביארנו גבול הקטנות והנערות והבגרות בשלישי[ב] מכתובות.

ח איזהו סימנה רבי יוסי הגלילי אומר משיעלה הקמט תחת הדד רבי עקיבא אומר משיטו הדדים בן עזאי אומר משתשחיר הפטומת רבי יוסי אומר כדי שיהא נותן ידו על העוקץ והוא שוקע ושוהה לחזור:

איזה הוא סימנה יעני אי עלאמה הי עלאמה אלבוגרת והדה אלסימנין הי אלסמנין אלתי נתנו חכמים באשה מלמעלה והי תדל עלי סימנין שלמטה ולדלך אנא קד בינא מראת אנהא אדא הביאה שתי שערות בעד שתים עשרה שנים ויום אחד פהי תתסמי נערה מדה סתה אשהר בעד הבאת שתי השערות ותציר בוגרת ואין לאביה בה רשות ואעטונא הדה אלסמנין אלתי נסתדל בהא עלי אלבגר אדא גהלנא סימנין שלמטה. וקולה הנא תחת הדד יריד בה במקום הדד והדדוא דלך באן תרד ידיהא אלי כלפהא פיברז אלנהד. ומשתשחיר הפטומת מנד יסוד ראס אלתדי. ועל העוקץ יריד עלי טרף אלתדיין והלכה כדברי כולן להחמיר פלדלך מתי טהרת אחד הדה אלסימנין ולם יטהר אלאכר נגעלהא כבוגרת להחמיר לא להקל פאן קדשה עצמה בחיי אביה צריכה גט כבוגרת ואם קדשה אביה איצא צריכה גט כנערה אד׳ ולם יטהר פיהא גמיע סימני בגרות וכדלך מתי מא טהר ואחד מן הדה אלסימנין אין אביה מפר נדריה להומרא ולא תנשא לכהן גדול.

איזה הוא סימנה רוצה לומר איזה סימן הוא סימן הבוגרת ואלו הסימנין הם הסימנין שנתנו חכמים באשה מלמעלה והם רומזים על סימנין שלמטה וזה שכבר ביארנו הרבה פעמים שאם הביאה שתי שערות אחר שתים עשרה שנה ויום אחד נקראת נערה בתוך ששה חדשים אחר הבאת שתי השערות ותהיה [אחר זה] בוגרת ואין לאביה בה רשות ונתנו לנו אלו הסימנין לאותות המראות על הבגרות אם נעלמו ממנו סימנין שלמטה. ואמרו כאן תחת הדד ירצה בו במקום הדד וביארו זה בדקדוק כדי שתחזיר ידיה לאחורה ויעלה הקמט[ג], ומשתשחיר הפטומת מישחיר ראש הדד. ועל העוקץ רוצה בו על עוקץ הדדים. והלכה כדברי כולן להחמיר ולפיכך משנראה[ד] אחד מאלו הסימנין ועדיין לא נראה סימן אחר נעשה אותה כבוגרת להחמיר ולא להקל ואם קדשה עצמה בחיי אביה צריכה גט כבוגרת ואם קדשה אביה גם כן צריכה גט כנערה הואיל ולא נראה בה עדין כל סימני בגרות וכן אם נראה אחד מאלו הסימנין אין אביה מפר נדריה לחומרא ולא תנשא לכהן גדול.

ט בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות תביא ראיה שהיא בת עשרים שנה והיא האילונית לא חולצת ולא מתיבמת. בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביא ראיה שהוא בן עשרים שנה והוא הסריס לא חולץ ולא מיבם כדברי בית הלל בית שמאי אומרים זה וזה בני שמונה עשרה שנה רבי אליעזר אומר הזכר כדברי בית הלל והנקבה כדברי בית שמאי שהאשה ממהרת לבא לפני האיש:

קאל והיא האילונית ולם יקל הרי זו אילונית פכאן דלך מן תתמים אלשרט

אן

אמר והיא האילונית ולא אמר הרי זו אילונית הנה השלים בזה התנאי שתהיה

בת

א) נדה מ״ב א׳. ב) מ״ז. ג) נדה מ״ז א׳. ד) בכ״י בערבי טהרת.

אן תכון בת עשרים שלא הביאה שתי שערות ותט֗הר פיהא עלאמאת אלאילונית וחיניד֗ נחכם עליהא בחכם אלאילונית וכד֗לך אלבן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות חתי תט֗הר פיה סימני סרוס וחיניד֗ יכון סרים חמה. וקד בינא סימני אילונית פי אול יבמות וסימני סרים פי עאשרהא אמא אן לם תט֗הר סימני אילונית וסימני סרים ולא הביאו שתי שערות פהתי יתם כל ואחד מנהמא כ֗מס ות֗לאת֗ין סנה֗ וחיניד֗ יכון סרים או אילונית כמא בינא פי מואצ֗ע מן יבמות ואין הלכה כר׳ אליעזר. ואעלם אן הד֗ה֗ שנת עשרים ליס נחתאג֗ אן תכון מיום ליום ולד֗לך לם יקל פיהא עשרים שנה ויום אחד פלד֗לך אם לא הביאו שתי שערות וט֗הרת סימני סרוס וסימני אילונית והמא בני עשרים שנה פחות שלשים יום פאנא נחכם פיהא כאנהא עשרים כאמלה֗ ויכון סרים או אילונית.

בת עשרים שלא הביאה שתי שערות ושיראו בה סימני האילונית ואז נדון עליה בדין האילונית וכן בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות עד שיראו בו סימני סרוס ואז יהיה סרים חמה. וכבר ביארנו סימני אילונית בראשון[א] מיבמות וסימני סרים בעשירי[ב] מיבמות אבל אם לא נראו סימני אילונית וסימני סרים ולא הביאו שתי שערות עד שהשלים כל אחד משניהם חמש ושלשים שנה אז יהיו סרים או אילונית כמו שביארנו במקומות מיבמות ואין הלכה כר׳ אליעזר. ודע שזאת שנת עשרים אין אנו מצריכים שתהיה מיום ליום ולכן לא אמר בה עשרים שנה ויום אחד ולפיכך אם לא הביאו שתי שערות ונראו סימני סרוס וסימני אילוניה כששניהם בני עשרים שנה פחות שלשים יום אנו דנים בהם כאלו היו עשרים שלמות ויהיו סרים או אילונית.

פרק ששי.

א בא סימן התחתון עד שלא בא העליון או חולצת או מתיבמת. בא העליון עד שלא בא התחתון אף על פי שאי אפשר רבי מאיר אומר לא חולצת ולא מתיבמת וחכמים אומרים או חולצת או מתיבמת מפני שאמרו אפשר לתחתון לבוא עד שלא יבוא העליון אבל אי אפשר לעליון לבא עד שלא יבוא התחתון:

קולה אף על פי שאי אפשר הו מד֗הב אלחכמים אמא לר׳ מאיר אפשר שיבוא העליון ולא יבוא התחתון ולד֗לך לא חולצת לאן אלאעתמאד עלי סימן תחתון. וקד עלמת אן אלמראה֗ לא תחלוץ עד שתביא שתי שערות ויג֗וז אליבום לקט֗נה֗ אלא לר׳ מאיר פאנה֗ מקיש אשה לאיש וליס יכון ענדה֗ יבום כשר אלא לגדולה֗ ולד֗לך קאל הנא לא חולצת ולא מתיבמת וענד אלחכמים אלד֗ין יקולון לא יט֗הר סימן עליון אלא וסימן תחתון קד ט֗הר ולו בדקנו ולא מצאנו נקול סקט. וסימן תחתון הו הבאת שתי שערות וסימן עליון

אמרו אף על פי שאי אפשר הוא דעת החכמים אבל לר׳ מאיר אפשר שיבוא העליון ולא יבוא התחתון ולפיכך לא חולצת לפי שאנו סומכין על סימן תחתון. וכבר ידעת שהאשה לא תחלוץ עד שתביא שתי שערות והיבום מותר לקטנה חוץ לר׳ מאיר שמקיש אשה לאיש[ג] ואין יבום כשר לדעתו אלא לגדולה ולפיכך אמר כאן לא חולצת ולא מתיבמת ולפי דעת החכמים האומרים לא יבא סימן עליון אלא אחר שכבר בא סימן תחתון אפילו בדקנו ולא מצאנו נאמר נשר. וסימן תחתון הוא הבאת שתי שערות וסימן עליון סימני

הדדים

א) מ״א. ב) מ״א. ג) יבמות ק״ה ב׳.

עליון עלאמאת אלתדיין אלתי תקדמת. וקד באן לך אן לדברי הכל על סימן תחתון סמכינן ולדלך קאלוא כיון שבא תחתון שוב אין משניחין על העליון ובין הו אן ליס ענדנא סימן עליון ניר פי אלאנתי פקט וליס ללרגאל סימן עליון. ואין הלכה כר' מאיר.

הדדים שקדמו. וכבר התבאר[א] לך שלדברי הכל על סימן תחתון סמכינן ולכן אמרו כיון שבא תחתון שוב אין משגיחין על העליון וברור הוא שאין בידינו סימן עליון אלא בנשים בלבד ושאין לאנשים סימן עליון. ואין הלכה כר' מאיר.

ב כיוצא בו כל כלי חרש שמכנים מוציא. ויש שמוציא ואינו מכנים. כל אבר שיש בו צפורן יש בו עצם ויש שיש בו עצם ואין בו צפורן:

מכנים הו אן יכון מתקוב תקבא ימכן אן ידכל אלמא מנה ללכלי אדא געל דלך אלכלי עלי וגה אלמא ובלא שך אן כל תקב הו פי הדא אלקדר אדא מלי דלך אלכלי באלמא סאל מנה והדא הו אלדי יתסמי מוציא משקה וקד בינא דלך פי כלים פכל כלי חרש ינתקב בכונס משקה אלדי יפסל ולא יצלח אן יכון נצטרא אעני קאעדה לקבול אלרשח פלא יקבל טומאה כדלך איצא אדא נקב במוציא משקה פאנה פסול לנצטרא ולא יצלח להא ולדלך לא יקבל טומאה. ועלה דלך מא דכרוא לפי שאין אומרין הבא נצטרא לנצטרא לאן אלנצטרא נפסהא אנמא עמלת לתקבל אלרשח פאדא כאנת תרשח אחתגנא להא מחמל אכר. וקולה ויש שהוא מוציא ואינו מכנים יריד בה אן בעץ כלי חרש לבעץ אלמעאני אדא נקב במוציא משקה פקט ואינו מכנים משקה יכון כשר ודלך לקדש בו מי חטאת לאן מוציא ואינו מכנים כשר למי חטאת פיכון תלכיץ אלקול ממא בינא הבדא כל כלי חרש שפסול למי חטאת פסול לנצטרא ויש שהוא פסול לנצטרא ואינו פסול למי חטאת. וקד תבין פי תאני אהלות אן אבר שיש בו עצם מטמא במגע ובמשא ובאהל ואדא לם יכן פיה עצם אינו מטמא באהל פהדה הי פאידה מערפתנא הדא אלעצו הל פיה עצם או לא וקד בין אלתלמוד אן הדה אלמפאצל אלתי פיהא אטפאר אדא עדם אלטפר מן אלאצבע אלזאידה

מכנים שהוא נקוב בנקב שאפשר שיכנסו המים בו אל הכלי אם הושם זה הכלי על פני המים ואין ספק שכל נקב שזה שיעורו אם נמלא זה הכלי במים המים יוצאים ממנו וזהו הנקרא מוציא משקה וכבר ביארנו זה בכלים[ב] הנה כל כלי חרש הנקוב בכונס משקה שהוא פסול ואינו ראוי להיות נצטרא רצוני לומר תושבת לקבל הזיעה אינו מקבל טומאה כמו זה גם כן אם נקב במוציא משקה הוא פסול לנצטרא ואינו ראוי לה לכן אינו מקבל טומאה. והטעם הוא מה שזכרו לפי שאין אומרין הבא נצטרא לנצטרא לפי שהנצטרא עצמה לא נעשית אלא לקבל הזיעה ואם היא תוציא זיעה נצטרכנו לתושבת אחרת. ואמרו ויש שהוא מוציא ואינו מכנים ירצה בו שקצת כלי הרש אם נקבו במוציא משקה בלבד ולא במכנים משקה הם כשרים וזה לקדש בהן מי חטאת לפי שמוציא ואינו מכנים כשר למי חטאת ותהיה תמצית המאמר ממה שביארנו כמו זה כל כלי חרש שפסול למי חטאת פסול לנצטרא ויש שהוא פסול לנצטרא ואינו פסול למי חטאת. וכבר התבאר בשני[ג] מאהלות שאבר שיש בו עצם מטמא במגע ובמשא ובאהל ואם אין בו עצם אינו מטמא באהל ולכן יש תועלת לנו לדעת אם יש עצם באבר זה או לא וכבר ביאר התלמוד[ד] שאלו הפרקים שיש בהם צפורן אם

מנהא   חסר

א) גדה מ"ח ב'. ב) פ"ג מ"א. ג) צ"ל בראשון מ"ח. ד) נדה מ"ט ב'.

מנהא פי אצל אלכלקה̈ ועלי אן תלך אלאצבע אלזאידה̈ בעט̇מהא ולחמהא פאנהא מטמאה במגע ובמשא ואינה מטמאה באהל.

חסר הצפורן מן האצבע היתירה מהם משעת הבריאה אף על פי שיש לזאת האצבע היתרה עצם ובשר מטמאה במגע ובמשא ואינה מטמאה באהל.

ג כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ויש שמיטמא טמא מת ואינו מיטמא מדרס:

קאל אללה פי אלזב והיושב על הכלי אשר ישב עליו וכו' וגא אלנקל יכול כפה סאה וישב עליה כפה תרקב וישב עליו יהא טמא תלמוד לומר והיושב על הכלי אשר ישב עליו מי שמיוחד לישיבה יצא זה שאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתנו פקד תבין אן אלכלים אלתי לא תצלח למשכב ולמושב לא תנתגס במדרס הזב והי תנתגס טומאת מת והדא הו מעני קולהם אומרין בזב עמוד ונעשה מלאכתינו ואין אומרין בטמא מת עמוד ונעשה מלאכתינו. וקד בינא הדא אלמעני פי פרק עשרין מן כלים וכדלך בינא מעני אלמדרס פי תֿאמן עשר כלים.

אמר השם בזב[א] והיושב על הכלי אשר ישב עליו וכו' ובאה הקבלה[ב] יכול כפה סאה וישב עליה כפה תרקב וישב עליו יהא טמא תלמוד לומר והיושב. על הכלי אשר ישב עליו מי שמיוחד לישיבה יצא זה שאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתנו הנה כבר התבאר שהכלים שאינן ראויים למשכב ולמושב אינם מיטמאים במדרס הזב והן מיטמאים טומאת מת וזהו ענין אמרם אומרין בזב עמוד ונעשה מלאכתנו ואין אומרים בטמא מת עמוד ונעשה מלאכתנו. וכבר ביארנו זה הענין בפרק עשרים[ג] מכלים וכן ביארנו ענין המדרס בשמונה עשר[ד] מכלים.

ד כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות ויש שראוי לדון דיני ממונות ואינו ראוי לדון דיני נפשות:

גר וממזר כשרין לדון דיני ממונות ואינן כשרין לדון דיני נפשות כמא בינא פי סנהדרין וקדושין.

גר וממזר כשרים לדון דיני ממונות ואינן כשרין לדון דיני נפשות כמו שביארנו בסנהדרין[ה] ובקידושין[ו].

ה. כל הכשר לדון כשר להעיד ויש שכשר להעיד ואינו כשר לדון:

הדה אלמשנה לר' מאיר אלד'י יעתקד אן סומא באחת מעיניו פסול לדון ויסתדל בקולה תעאלי ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע מקיש ריבים לנגעים מה נגעים שלא בסומין דכתיב לכל מראה עיני הכהן אף ריבים שלא בסומין פלד'לך סומא באחת מעיניו פסול לדון וכשר להעיד ענד ר' מאיר. אמא ענד אלחכמים פהו כשר לדון אד' ואלאצל ענדנא אן גמר דין כשר

בלילה

וזאת המשנה היא לר' מאיר[ז] שסובר שסומא באחת מעיניו פסול לדון ומביא ראיה מאמרו יתברך[ח] ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע מקיש ריבים לנגעים מה נגעים שלא בסומין דכתיב[ט] לכל מראה עיני הכהן אף ריבין שלא בסומין ולפיכך סומא באחת מעיניו פסול לדון וכשר להעיד לר' מאיר. אבל לפי דעת החכמים כשר לדון הואיל והשורש אצלנו שגמר דין

כשר

א) ויקרא ט"ו ו'. ב) נדה מ"ט ב'. ג) מ"ג. ד) מ"ז. ה) פ"ד מ"ב. ו) פ"ד מ"ה. ז) סנהדרין ל"ד ב', נדה נ' א'. ח) דברים כ"א ה'. ט) ויקרא י"ב י"ב.

בלילה כמא תבין פי סנהדרין ועלי אן ראית נגעים לא תכון באלליל כמא בינא פי נגעים כדלך איצֿא סומא באחת מעיניו ידון ואן כאן פסול לראית נגעים ואין הלכה כר׳ מאיר. ואלדֿי אוגב אן לא יתֿבת אלתלמוד הדֿה אלמשנה באוהב ושונא אלדֿי הוכשר להעיד עלי מדֿהב אלחכמים ופסול לדון כמא באן פי מואצֿע מן אלתלמוד לכונהא חאלה̈ מנתקלה̈ בסרעה̈ והו אלאן שונא או אוהב וירגע לחינה עלי חאל אלתוסט ולים פי מתֿל הדֿא יקול ויש שהוא כשר להעיד ואינו כשר לדון.

כשר בלילה כמו שנתבאר בסנהדרין[א]) אף על פי שראיית נגעים לא תהיה בלילה כמו שביארנו בנגעים[ב]) כמו זה גם כן סומא באחת בעיניו ידון אף על פי שהוא פסול לראיית נגעים. ואין הלכה כר׳ מאיר. והטעם למה לא הקים התלמוד זאת המשנה באוהב ושונא שהוא כשר להעיד לפי דעת החכמים ופסול לדון כמו שהתבאר במקומות מן התלמוד לפי שהוא ממה שיהפך במהרה והוא עתה שונא או אוהב ותיכף ישוב להיות בין שניהם[ג]) ובכמו זה אי אפשר לומר ויש שהוא כשר להעיד ואינו כשר לדון.

ו כל שחייב במעשרות מיטמא טומאת אכלים ויש שמיטמא טומאת אכלין ואינו חייב במעשרות:

בין הו אן אנואע אללחום ואלביץֿ ואלאסמך כלהא תנתגס טומאת אכלים ולים פיהא מעשרות לאנהא ליסת מן נבאת אלארץֿ.

ברור הוא שכל מיני בשר וביצים ודגים מיטמאין טומאת אכלים ואין בהם מעשרות לפי שאין גידולן מן הארץ.

ז כל שחייב בפאה חייב במעשרות ויש שחייב במעשרות ואינו חייב בפאה:

חד אלאשיא אלתי ילזמהא אלמעשר אעם מן חד אלאשיא אלתי תלזמהא אלפאה פי חד אלפאה קאל כלל אמרו בפאה כל שהוא אוכל ונשמר וגדוליו מן הארץ ולקיטתו כאחת ומכנסו לקיום חייב בפאה וקאל פי חד אלמעשר כלל אמרו במעשר כל שהוא אוכל ונשמר וגדוליו מן הארץ חייב במעשר וקד בינא הדֿה אלכללות פי מואצֿעהא ואלמחתאג אליה מנהא הנא קד אנפהם.

גבול הדברים שחייבים במעשר גדול מגבול הדברים שחייבים בפאה בפאה אמר[ד]) כלל אמרו בפאה כל שהוא אוכל ונשמר וגדוליו מן הארץ ולקיטתו כאחת ומכנסו לקיום חייב בפאה ובמעשר אמר[ה]) כלל אמרו במעשר כל שהוא אוכל ונשמר וגדוליו מן הארץ חייב במעשר וכבר ביארנו אלו הכללות במקומם ומה שהוא צריך מהן כאן כבר הוא מובן.

ח כל שחייב בראשית הגז חייב במתנות ויש שחייב במתנות ואינו חייב בראשית הגז:

קד בינא פי האדי עשר חולין אן ראשית הגז לאזמה̈ לנוע אלגנם פקט והמתנות והי הזרוע והלחיים והקבה לאזמה̈ ללגנם ואלבקר ואלמאעז.

כבר ביארנו באחד עשר מחולין שראשית הגז נוהגת במין צאן לבדו והמתנות והן הזרוע והלחיים והקבה נוהגות בצאן בבקר ובעזים.

כל

א) פ״ד מ״א. ב) פ״ב מ״ב. ג) ר״ל לא שונא ולא אוהב. ד) פאה פ״א מ״ד. ה) מעשרות פ״א מ״א.

ט כל שיש לו ביעור יש לו שביעית ויש שיש לו שביעית ואין לו ביעור:

קאל אללה פי אלשביעית ולבהמתך ולחיה אשר בארצך וכו׳ וקאלוא פי ספרא כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכיל לבהמתך מן הבית כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית והד׳א הו מעני אלביעור אעני אן יזיל ד׳לך אלנבאת מן ביתה אד׳ ותם מן אלפחץ וקד תבין ד׳לך כלה ואתצ׳ח פי מסכת שביעית ות׳ם אשיא לא תעדם אצולהא בוג׳ה מן אלארץ׳ מת׳ל עלי הלוף השוטה ועלי הרגרנה והי ורק אללוף ואלנענע פהד׳ה ואשבאההא תלזמהא אחכאם אלשביעית ולא ילזמהא ביעור לאנהא לא תכלה מן השדה.

אמר השם בשביעית[א] ולבהמתך ולחיה אשר בארצך וכו׳ אמרו בספרא[ב] כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכיל לבהמתך מן הבית כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית וזהו ענין הביעור רוצה לומר שיבער אלו הצמחים מביתו כשכלה מן השדה וכבר התבאר כל זה בבירור במסכת שביעית[ג] ויש דברים[ד] ששרשיהם אינם כלים כלל מן הארץ כמו עלי הלוף השוטה ועלי הרגדנה ונקראים בערבי אללוף ואלנענע ואלו ודומיהם חייבים בדיני שביעית ואין להם ביעור לפי שאינם כלים מן השדה.

י כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת. כל שיש לו קרנים יש לו טלפים ויש שיש לו טלפים ואין לו קרנים:

קשקשת אלפלוס וסנפיר אלאג׳נחה והד׳א חצל באסתקרי אנואע אלחיואן ופאידתה למערפה׳ אלטמא ואלטהור מן אלסמך ולמערפה׳ אלבהמה מן אלחיה עלי מא באן פי חולין.

קשקשת וסנפיר כמשמעם וזה יצא אחר החקירה והדרישה במיני בעלי חיים וזה יועיל לידע הטמא והטהור בדגים ולהבחין בין הבהמה והחיה כמו שהתבאר בחולין[ה].

יא כל הטעון ברכה לאחריו טעון ברכה לפניו ויש טעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו:

מעלום אן אלמצות כלהא יבארך עליהא קבל עמלהא מת׳ל אלציצית ואלתפילין ואלמזוזה ואלסוכה ואללולב וגירהא ולא ילזם בעד עמל אלמצוה ברכה.

ידוע שמברכין על כל המצות קודם עשייתן כמו הציצית ותפילין ומזוזה וסוכה ולולב וזולתן ואין טעונים ברכה אחר עשייתן.

יב תנוקת שהביאה שתי שערות חייבת בכל מצות האמורות בתורה וחולצת או מתיבמת. וכן התנוק שהביא שתי שערות חייב בכל מצות האמורות בתורה וראוי להיות בן סורר ומורה משיביא שתי שערות עד שיקיף זקן התחתון ולא העליון. אלא שדברו חכמים בלשון נקייה. תנוקת שהביאת שתי שערות אינה יכולה למאן רבי יהודה אומר משירבה השחור:

קד בינא מראת אן הד׳ה אלשתי שערות לא תפיד ולא תכון עלאמה׳ בלאג אלא

כבר ביארנו כמה פעמים שאלו השתי שערות אינן מועילות ואינן סימן שהגיעו לפרק

א) ויקרא כ״ה ז. ב) בהר פרק א׳ הל׳ ח׳ (ק״ז ג׳). ג) פ״ט מ״ב. ד) שם פ״ז מ״א. ה) פ״ג מ״ב.

אלא אן וגדת במקארנה̈ אלזמאן אלמחדוד והו שתים עשרה שנה ויום אחד לתינוקת ושלש עשרה שנה ויום אחד לתינוק ומתי מא כאנא אקל מן הד̇ה אלסן וו̇גדת להמא אלשתי שערות פהי שומה וליסת עלאמה̈ בלאג. ולשון נקייה הו תסמיתהם לשער אלעאנה̈ זקן. וקטוע אלהלכה הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות פאד̇א הביאה שתי שערות וכאן להא שתים עשרה שנה ויום אחד אינה ממאנת ואן לם תו̇גד להא שתי שערות תמאן ולו כאנת מן עשרין עאמא אלא אן ת̇כת אנהא אילונית עלי מא אשתרט פאנהא חיניד̇ לא תמאן. הד̇א אד̇א לא בעלה בעלה בעד אלשתים עשרה שנה ויום אחד אמא אד̇א בעלה פי הד̇א אלזמאן וחצלת מקודשת בביאה דאורייתא אינה יכולה למאן ואן לם נגד שתי שערות לאנא נקול שמא נשרו אד̇ והגיע לכלל שנותיה. והד̇א הו אלמתלכ̇ץ פי הד̇א אלחכם וקד ד̇כרנא ד̇לך פי יבמות והו אלמד̇הב אלצחיח אלד̇י יצפי מן נט̇ר אלתלמוד.

לפרק אלא אם נמצאו ביחד עם הזמן המוגבל והוא שתים עשרה שנה ויום אחד לתינוקת ושלש עשרה שנה ויום אחד לתינוק ואם היה פחות מזה הזמן ונמצאו להם שתי שערות הם שומה ואינם סימן שהגיעו לפרקן. ולשון נקייה הוא שקורין לשער הערוה זקן. ופסק הלכה הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות הנה אם הביאה שתי שערות והיתה בת שתים עשרה שנה ויום אחד אינה ממאנת ואם לא נמצאו לה̇ שתי שערות תמאן אפילו אם היא בת עשרים שנה אלא אם הוחזקה אילונית כפי התנאים שההנו ואז לא תמאן. זהו אם לא בעלה בעלה אחר שתים עשרה שנה ויום אחד אבל אם בעלה בזה הזמן ונהיתה מקודשת בביאה דאוריתא אינה יכולה למאן אף על פי שלא מצאנו שתי שערות מפני שנאמר שמא נשרו הואיל והגיעה לכלל שנותיה. וזהו היוצא מזאת ההלכה וכבר זכרנו זה ביבמות[ס]) והיא הדעת הנכונה העולה מעיון התלמוד.

יג שתי שערות האמורות בפרה ובנגעים הן אמורות בכל מקום וכמה שיעורן כדי לכוף ראשן לעיקרן דברי רבי ישמעאל רבי אלעזר אומר כדי לקרוץ בציפורן רבי עקיבה אומר כדי שיהו ניטלות בזוג:

קאלוא פי אלתלמוד הלכה כדברי כולן להחמיר פיכון אלחכם אד̇א עלי מא אצף אן כאנת אלשתי שערות כדי שיהיו נטלות בזוג אלד̇י הו אקל מקדאר אינה ממאנת ואינה חולצת עד שיהיו כדי לכוף ראשן לעיקרן.

אמרו בתלמוד[ג]) הלכה כדברי כולן להחמיר ויהיה הדין לפי זה כמו שאומר אם היו השתי שערות כדי שיהיו נטלות בזוג שהוא השעור היותר מועט אינה ממאנת ואינה חולצת עד שיהיו כדי לכוף ראשן לעיקרן.

יד הרואה כתם הרי זו מקולקלת וחוששת משום זוב דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין בכתמים משום זוב:

בין הו אן הד̇א אלכתם והו אן תג̇ד למעה̈ דם פי ת̇ובהא עלי מא סיבין אנמא וגדתה בלא עת נדתה. ומעני קולה מקולקלת אנה פסד עליהא אלוקת אלמעלום לטמאתהא

ונתקלקלה

ברור הוא שזה הכתם והוא שמצאה רושם דם בחלוקה לפי מה שיתבאר לא מצאה אותו אלא בלא עת נדתה. וענין אמרו מקולקלת שנפסד לה הזמן הידוע

לנדותה

ס) פי״ג מ״ב. ג) נדה נ״ב ב׳.

ונתקלקלה וסתה. וחוששת משום זוב אנהא תציר ספק זבה ותביא קרבן זבה ואינו נאכל כמא בינא פי ערכים. וקד באן פי אלתלמוד אן אדֿא כאן אלכתם קדר שלשה גריסין ומקדאר אלגרים קד בינאה פי נגעים פאנהא חוששת משום זוב לאנא נקול כגרים ראת פי כל יום והדֿא אלכתם מן ראית שלשה ימים חצל ולדֿלך תחוש לזוב והדֿא הו מדֿהב אלחכמים. ור׳ חנינה בן אנטגנס הו אלקאיל הנא אין בכתמים משום זוב וכדֿא אתֿבת אלתלמוד הדֿא אלכלאם ביחיד וקאל מאן חכמים ר׳ חנינה בן אנטגנס יקול אן כתם אחד לא תחוש לו משום זוב ולו כאן פי נאיֿה אלכבר. אללהם אלא אן לבסת תֿלתֿ תֿיאב בדוקין לה וגֿדת כתם עלי כל תֿוב מנהא או וגֿדת שלשה כתמים פי תֿוב ואחד בשרט אן ידום עליהא דֿלך אלתֿוב שני ימים ותגֿד פי אליום אלתֿאלתֿ שלשה כתמים חיניד̇ תכון ספק זבה ותחוש לזיבות והלכה כחכמים אלקאילין חוששת משום זוב ולו בכתם אחד אדֿא כאן כביר אלקדר כמא בינא.

לנדותה ונתקלקלה וסתה. וחוששת משום זוב שתהיה ספק זבה ותביא קרבן זבה ואינו נאכל כמו שביארנו בערכים[א]). וכבר התבאר בתלמוד[ב]) שאם היה הכתם שיעור שלשה גריסין וכבר ביארנו בנגעים[ג]) שיעור הגרים חוששת משום זוב לפי שנאמר כגרים ראת בכל יום וזה הכתם מראית שלשה ימים בא ולפיכך תחוש לזוב וזהו דעת החכמים[ד]). ור׳ חנינה בן אנטגנס הוא האומר כאן אין בכתמים משום זוב וכן הקים התלמוד[ה]) זה המאמר ביחיד ואמר מאן חכמים ר׳ חנינה בן אנטיגנס שהוא אומר שכתם אחד לא תחוש לו משום זוב אפילו היה גדול מאוד מאוד. האלהים אם לבשה שלשה חלוקים בדוקין לה ומצאה כתם על כל חלוק מהם או מצאה שלשה כתמים בחלוק אחד בתנאי שנשאר עליה זה החלוק שני ימים ומצאה ביום השלישי שלשה כתמים אז תהיה בודאי ספק זבה ותחוש לזיבות והלכה כחכמים האומרים חוששת משום זוב ואפילו בכתם אחד אם היה שיעורו גדול כמו שביארנו.

טו הרואה יום אחד עשר בין השמשות תחלת נדה וסוף נדה תחלת זיבה וסוף זיבה יום ארבעים לזכר ויום שמונים לנקבה. בין השמשות לכולן הרי אלו טועות. אמר רבי יהושע עד שאתם מתקנים את השוטות בואו ותקנו את הפקחות:

הדֿה אלאחד עשר יום קד תקדם לנא ביאנהא ותקדיר הדֿה אלמשנה כמא בין אלתלמוד הכדֿא הרואה יום אחד עשר בין השמשות תחלת נדה וסוף זיבה ובשביעי לנדתה סוף נדה ותחלת זיבה וכדֿלך יום ארבעים לזכר ויום שמונים לנקבה בין השמשות. וביאן דֿלך אנהא ראת אלדם יום ארבעין או יום שמונים בין השמשות ודֿלך שך הל באלנהאר כאנת אלראיה פיכון דם טוהר או באלליל פיכון דם טמא ואדֿא ראת אלדם יומין מתואליה והמא

אלתאסע

אלו אחד עשר יום כבר קדם לנו ביאורם[ו]) ושעור זאת המשנה הוא כמו שביאר התלמוד[ז]) וזהו הרואה יום אחד עשר בין השמשות תחלת נדה וסוף זיבה ובשביעי לנדתה סוף נדה ותחלת זיבה וכן יום ארבעים לזכר ויום שמונים לנקבה בין השמשות. וביאור זה שראת הדם ביום ארבעים או יום שמונים בין השמשות וזה ספק אם הראיה היתה ביום ויהיה הדם דם טוהר או בלילה ויהיה דם טמא ואם ראתה דם שני ימים רצופים והם התשיעי

והעשירי

א) פ״ב מ״ג. ב) נדה נ״ב ב׳. ג) פ״ו מ״א. ד) ר״ל ר׳ מאיר עיין גיטין מ״ו ב׳ מאן חכמים ר׳ מאיר. ולפי שבמשנתנו קרא לר׳ חנינא בן אנטיגנס בשם חכמים שנה הר״ם דעת ר׳ מאיר בשם חכמים. ה) נדה נ״ב ב׳. ו) פ״ד מ״ז. ז) נדה נ״ג ב׳.

אלתאסע ואלעאשר מן אלאחד עשרה יום אלתי הי ימים הראויין לזיבה כמא בינא ופי אליום אלחאדי עשר ראת אלדם בין השמשות פדלך שך הל ראת הדא אלדם באלנהאר פתכון הדה אלראיה סוף זיבה לאנהא ראת שלשה ימים מתואליה או כאנת הדה אלראיה פי אלליל לילה אתנתי עשרה פתכון תלך אלראיה תחלת נדה ולא תכון זבה או אדא ראת אלדם יום שביעי לנדתה בין השמשות ודלך שך איצא הל פי אלנהאר כאנת אלראיה פתכון הדה אלראיה סוף נדה אד׳ אלשבעת ימים כלהא בנדתה כמא בינא או לילה אלתאמן כאנת אלראיה פתכון הדה אלראיה תחילת זיבה ואדא ראת בעד דלך יום אלתאסע ויום אלעאשר מן אבתדי אלנדה אללדין המא אלתאני ואלתאלת מן אלאחד עשרה יומא אללדין המא ימי זיבה תכון זבה. פהאולא כלהן גאלטאת ואלזיבות שלהם ספק ומביאות קרבן ואינו נאכל כמא בינא פי ערכים אן כל הטועות מביאות קרבן ואינו נאכל. וקול ר׳ יהושע שוטות קאלוא הני טועות. ומעני קול ר׳ יהושע אנה קאל פי בדל כלאמנא ותפקהנא פי אלגאלטאת נתפקה פי אלגיר גאלטאת כיף אחכאמהן כאנה ישיר אן הדא אלנוע מן אלפקה אלדי נחן בסבילה צעב גדא וכתיר אלאחכאם ואנא לא נסתטיע וצול אלגאיה פי תביין אלפרצאת אלכתירה אלוקוע אלקריבה אלאמכאן פכיף אן נפרץ פרצאת בעידה אלאמכאן מתל הדה אן תרי בין השמשות כאצה ופי יום מעלום מעין והדא בעיד אלוקוע ואן אכדנא פי אלתפקה פי מא ילזם ען הדא אתסע עלינא אלקול יאשתגלנא ען אלאוכד.

והעשירי מהאחד עשר יום שהם ימים ראויים לזיבה כמו שביארנו וביום אחד עשר ראתה הדם בין השמשות זהו ספק אם ראתה זה הדם ביום ותהיה זאת הראיה סוף זיבה מפני שראתה שלשה ימים רצופים או היתה זאת הראיה בלילה ליל יום שנים עשר ותהיה זאת הראייה תחלת נדה ולא תהיה זבה או אם ראתה הדם ביום שביעי לנדתה בין השמשות וזה גם כן ספק אם היתה הראיה ביום ותהיה זאת הראיה סוף נדה הואיל וכל שבעת ימים היא בנדתה כמו שביארנו או היתה הראיה בליל יום שמיני ותהיה זאת הראיה תחילת זיבה ואם ראתה אחר זה יום תשיעי ויום עשירי מתחלת הנדות שהם יום שני ושלישי מאחד עשר יום שהם ימי זיבה היא זבה. ואלו כולן הן הטועות והזיבות שלהן ספק ומביאות קרבן ואינו נאכל כמו שביארנו בערכים א) שכל הטועות מביאות קרבן ואינו נאכל. ובמה שאמר ר׳ יהושע שוטות אמרו ב) הני טועות. וענין מאמר ר׳ יהושע שאמר עד שאנו מדברים ומעיינים בדיני הטועות נעיין בדיני הנשים שאינן טועות מה דיניהן והוא רומז בזה שהענין שאנו עסוקים בו קשה מאוד ובו הרבה דינים ושאין אנו יכולים לבאר עד סופן ההלכות על מה שיארע הרבה פעמים ובמה שקרוב לבוא וכל שכן ההלכות בדברים שהם רחוקים במציאות כמו אלו שאשה רואה בין השמשות מצמצם וביום ידוע ומיוחד וזה רחוק שיארע ואם נתחיל לעיין במה שיתחייב בזה יארכו הדברים ויחסר לנו הזמן לפסוק במה שהוא יותר נחוץ.

פרק שביעי.

א דם הנדה ובשר המת מטמאין לחין ומטמאין יבשין אבל הזוב והנועי והרוק והשרץ והנבלה והשכבת זרע מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין ואם יכולין להשרות ולחזור לכמות שהיו מטמאין לחין ומטמאין יבשין וכמה היא שרייתן בפושרין

מעת

א) פ״ב מ״ג. ב) נדה נ״ד א׳.

מעת לעת רבי יוסי אומר כשר המת שיבש ואינו יכול להשרות ולחזור לכמות שהיה טהור:

קאל תעאלי והדוה בנדתה וגא אלנקל מדוה כמוה יעני אן דמהא ינגס כמא תנגס הי והו אב הטומאה מתׄלהא כמא בינא פי צדר הדׄא אלסדר. וקאל דם יהיה זובה וגא אלנקל בהויתו יהא ואפילו יבש ולמא וגׄדנא אלנץ קד חכם עלי עטׄם אלמת בטומאה והו קולה או בעצם אדם גׄעלנא לחמה ינגס ולו יבס גאיה אליבס כאלעטׄם וגא פי אלזב רר בשרו חתי יכון רטב פי חיז יסיל וחיניד ינגס. ונועי אללעאב. ורוק אלבזאק לא ינגס אלא רטב לקולה וכי ירוק וכו׳ וענד מא יבזקה אנמא יכון רטב. ופי אלשרץ כל הנונע בהם במותם וגא אלנקל כעין מותם יעני רטבה כמא הי רטבה וקת מותהא. ופי אלנבלה קאל וכי ימות מן הבהמה כעין מיתה. ושכבת זרע קאלוא בראויה להזריע. ואדׄא יבס אלשרץ גאיה אליבס לכן בקי צלבה טׄאהר ואלעטׄאם מתצלה בפקאר טׄהרה פהו איצׄא מטמא לתׄבאת צורה שכלה. ואין הלכה כר׳ יוסי.

אמר יתברך[א]) והדוה בנדתה ובאה הקבלה[ב]) מדוה כמוה רוצה לומר שדמה מטמא כמו שהיא מטמא והוא אב הטומאה כמוה כמו שביארנו בפתיחת זה הסדר. ואמר דם יהיה זובה ובאה הקבלה[ג]) בהויתו יהא ואפילו יבש ואחר שמצינו שהכתוב דן עצם המת בטומאה והוא אמרו[ד]) או בעצם אדם עשינו בשרו מטמא אפילו יבש בתכלית היובש כעצם. ובא בזב[ה]) רר בשרו עד שיהיה לח באופן שיזל ואז יטמא. ונועי הריר. והרוק הליחה העבה לא יטמא אלא כשהוא לח לאמרו[ו]) וכי ירוק וכו׳ ובשעה שירוק אותו אינו אלא לח. ובא בשרץ[ז]) כל הנונע בהם במותם ובאה הקבלה[ח]) כעין מותם רוצה לומר לח כמו שהם לחים בעת מותם. ובנבלה אמר[ט]) וכי ימות מן הבהמה כעין מיתה. ושכבת זרע אמרו[י]) בראויה להזריע. ואם יבש השרץ בתכלית היובש אבל נשארה השדרה נראה והעצמות מחוברות בחוליות נבו הוא מטמא גם כן לפי שצורת תבניתו קיימת. ואין הלכה כר׳ יוסי.

ב השרץ שנמצא במבוי מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את המבוי הזה ולא היה בו שרץ או עד שעת הכיבוד. וכן הכתם שנמצא בחלוק מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את החלוק הזה ולא היה בו כתם או עד שעת הכבוס ומטמא בין לח בין יבש רבי שמעון אומר היבש מטמא למפרע והלח אינו מטמא אלא עד שעה שהוא יכול לחוור ולהיות לח:

עד שעת הכיבוד אלי אלוקת אלדׄי כנס פיה דׄלך אלדרב פלם יוגד פיה שרץ. קאלוא מפני שחזקת בני ישראל בודקין מבואותיהם בשעת כיבודן וחזקת בנות ישראל בודקות הלוקיהן בשעת כיבוסן. והדׄא אלפרק אלדׄי נעל ר׳ שמעון בין אליאבס ואלרטב הו פי אלשרץ לאנא אדׄא וגׄדנאה רטבא פי חיז נקול מתׄלא אן

אגיא

עד שעת הכיבוד עד השעה שכיבדו בה זה המבוי ולא נמצא בו שרץ. אמרו[יא]) מפני שחזקת בני ישראל בודקין מבואותיהם בשעה כיבודן וחזקת בנות ישראל בודקות הלוקיהן בשעת כיבוסן. וזה החילוק שעשה ר׳ שמעון בין הלח והיבש הוא בשרץ מפני שאם מצאנוהו לח עד שנאמר למשל שתכלית הזמן שיהיה לזה

השרץ

[א]) ויקרא ט״ו ל״ג. [ב]) נדה נ״ד ב׳. [ג]) שם. [ד]) במדבר י״ט ט״ז. [ה]) ויקרא ט״ו ב׳. [ו]) שם ט״ו ח׳. [ז]) שם י״א ל״א. [ח]) נדה נ״ו א׳. [ט]) ויקרא י״א ל״ט. [י]) נדה נ״ו א׳. [יא]) שם נ״ה ב׳.

אניא מא יכון להד'א אלשרץ מנד' מאת יומין פיכון יטמא שני ימים למפרע פקט ואמא אלכתם אפילו לח מטמא למפרע ולו בעדה' איאם לאנא נקול אנה כאן יאבס ואיאם כת'ירה' לה פי הד'א אלת'וב ומסתה אלאן נדוה' ורטב. וקד תבין פי טהרות אן אלמבוי רשות היחיד וספיקו טמא ולד'לך תכון אלטהרות שנעשו במבוי זה טמאים למפרע מן אג'ל הד'א אלשרץ. ואין הלכה כר' שמעון.

השרץ משמת שני ימים הוא מטמא שני ימים למפרע בלבד אבל הכתם אפילו לח מטמא למפרע אפילו אחר כמה ימים לפי שאנחנו אומרים שהיה יבש והיה בזה החלוק ימים הרבה ועתה נגעה בו לחות ונתלחלח. וכבר התבאר בטהרות א) שהמבוי רשות היחיד וספיקו טמא ולפיכך הטהרות שנעשו במבוי זה טמאות למפרע מחמת זה השרץ. ואין הלכה כר' שמעון.

ג כל הכתמין הבאין מרקם טהורין רבי יהודה מטמא מפני שהם גרים וטועין. הבאין מבין הגוים טהורין מבין ישראל ומבין הכותים רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרים מפני שלא נחשדו על כתמיהן:

קד אעלמתך מראת אן אלגוים אין מטמאין בזיבה ולא בנדה ואנמא גזרו עליהם לכנהם לא גזרו על כתמיהן לאן חקיקה' דם נדה שלהן מדרבנן מטמא פכיף אן ינג'סוא שכה. ורקם מוצ'ע בנאגב ארץ ישראל והו קדש אלמד'כור פי אלתורה כאן פי ד'לך אלמוצ'ע גוים ובמג'אורתהם לישראל סארוא באכת'ר סירהם כמא תפעל אלמלל אלגיר משרעה' אד'א ג'אורת מלה' משרעה'. ותחתאג' הד'ה אלמשנה אלי תקדיר וקדרוהא הכד'א מבין ישראל ומבין הכותים טמאין הנמצאים בערי ישראל טהורים שלא נחשדו על כתמיהן ומצניעין אותן והנמצאים בערי הכותים ר' מאיר מטמא מפני שאין מצניעין את כתמיהן וחכמים מטהרין שלא נחשדו על כתמיהן והצנע מצניעין אותן יעני אנהם גיר מת'המין אן ירמוא פי אלאסואק ת'יאבא פיהא כתם דם בל ירפעוה ויצונוה חתי יגסל והד'א אלכתם אלמוג'וד אנמא הו דם חיה ודם בהמה ונחוהמא ולד'לך צ'יעוה ואין הלכה כר' מאיר. הד'א עלי ד'לך אלזמאן אמא אליום כותים כגוים וכתמיהן טהורים כמא בינא מראת.

כבר הודעתיך כמה פעמים שהגוים אין מטמאין לא בזיבה ולא בנדה רק גזרו עליהן ולא גזרו על כתמיהם לפי שדם נדה שלהן הודאי מטמא מדרבנן וכל שכן שלא יטמאו ספקו. ורקם מקום בצד ארץ ישראל והיא קדש הנזכר בתורה והיו בזה המקום גוים ובשכינותם לישראל נהגו ברוב מנהגיהם כמו שעושים העמים שאין להם תורה אם הם שכנים לעם שיש לו תורה. וזאת המשנה צריכה שימלא חסרונה כמו זה ב) מבין ישראל ומבין הכותים טמאין הנמצאים בערי ישראל טהורין שלא נחשדו על כתמהן ומצניעין אותן והנמצאים בערי הכותים ר' מאיר מטמא מפני שאין מצניעין כתמיהן וחכמים מטהרין שלא נחשדו על כתמיהן והצנע מצניעין אותן ורוצה לומר שאינם נחשדים שישליכו בשוק בגדים שבהם כתם דם אבל נוטלין ומצניעין אותן עד שיתכבסו וזה הכתם הנמצא אינו אלא דם חיה ודם בהמה וכיוצא בהן ולפיכך השליכוהו. ואין הלכה כר' מאיר. וזה היה באותו הזמן אבל בימים האלו כותים כגוים וכתמיהן טהורין כמו שביארנו הרבה פעמים.

ד כל הכתמים הנמצאים בכל מקום טהורין חוץ מן הנמצאים בחררים ובסביבות

א) פ"ג מ"ז. ב) נדה נ"ז ב'.

בית הטמאות. בית הטמאות של כותים מטמא באהל מפני שהם קוברין שם את הנפלים רבי יהודה אומר לא היו קוברין אלא משליכין והחיה גוררתן:

קד קלנא אן כתמים הנמצאים ולו פי ערי ישראל טהורים לאנהם לא ירמון כתם טמא פאן וגׄדת הדׄה אלתׄיאב אלתי עליהא למע אלדם פי ערי ישראל פי אנׄזאר ופי אלקרב מן מוצׄע אלנגׄאסהׄ פיחכם עליהא באנהא כתם נדה ואנהם צנעוה הנאך כמא תקדם אן ישראל אצנועי מצנעי להו. וכאנוא אלכותים יעתקדון אן אלנפל אדׄ ואין לו נחלה בארץ יגׄוז דפנה פי כל מוצׄע וליס פי דׄלך נצב פלדׄלך אלמואצׄע אלתי פיהא נגׄאסאת מן בלאדהם תטמא באוהל לאנהא בחזקת בית הקברות ואין הלכה כר׳ יהודה. והדׄא הינׄ אמא אליום פאלכותי נפסה אדׄא מאת לא יטמא באהל לאן אלגוים אין מטמאין באוהל.

כבר אמרנו א) שכתמים הנמצאים אפילו בערי ישראל טהורים לפי שאינם משליכין כתם טמא לפיכך אם נמצאו אלו הבגדים שעליהן כתם דם בערי ישראל בחדרים ב) ובסביבות בתי הטמאות דנים עליהן שהם כתם נדה ושהצניעו אותם שם כמו שקדם ג) שישראל אצנועי מצנעי להו. והיו הכותים חושבים שהנפל הואיל ואין לו נחלה בארץ מותר לקברו בכל מקום ושאין בזה עול ולכן המקומות שבהן טמאות בארצם מטמאין באהל לפי שהן בחזקת בית הקברות ואין הלכה כר׳ יהודה. וזה היה באותו הזמן אבל בימים האלו הכותי עצמו אם מת אינו מטמא באהל לפי שהגוים אין מטמאין באהל.

ה נאמנים לומר קברנו שם את הנפלים או לא קברנו. נאמנים לומר על הבהמת אם בכרה אם לא בכרה. נאמנים על ציון קברות ואין נאמנין לא על הסככות ולא על הפרעות ולא על בית הפרס. זה הכלל דבר שהן חשודים בו אין נאמנים עליו:

מא כאנוא יצדקונהם פי קולהם לא קברנו חתי יכון כהן מנהם ואקף פי דׄלך אלמוצׄע ותרומה בידו והו יאכלהא פלא ימכננא אן נקול לעלהא תרומה טמאה לכונה יאכלהא. וכדׄלך מא כאנוא יצדקונהם פי קולהם אן הדׄה אלבהמה בכרה חתי ירונהם יגׄזון ולדהא או יסתכׄדמונה אלדׄי גׄא פיה אלנץ אן לו כאן בכור לא תעבוד בבכור שורך ולא תגוז בכור צאנך. וכדׄלך יצדקון פי מוצׄע אנה טאהר מנדׄ ליס פיה ציון לאנהם כאנוא יעמלון ציון על הקברות אמא אדׄא כאן אילן מיסך על הארץ או אבנים פרועות יוצאות מן הגדר וקאלוא אן תחתהא טאהר פכאנוא לא יצדקונהם לאן קד רבמא תחתהא טומאה והם לא יעתקדון אן הדׄא אהל ולא ינתגׄס מא יחצל תחת הדׄא אלצׄלאל. וכדׄלך בית הפרס לא

יצדקון

לא היו נאמנים לומר לא קברנו עד שיהיה כהן מהם עומד בזה המקום ותרומה בידו ואוכלו ואי אפשר לנו לומר שמא היא תרומה טמאה לפי שהוא אוכל אותה. וכן לא היו נאמנים לומר שזאת הבהמה- בכרה עד שיהיו רואין אותם גוזזים ולדה או עובדים בו שאילו היה בכור הנה הכתוב אומר ד) לא תעבוד בבכור שורך ולא תגוז בכור צאנך. וכן נאמנים על מקום שהוא טהור אם אין בו ציון לפי שהם היו עושין ציון על הקברות אבל אם היה אילן מיסך על הארץ או אבנים פרועות יוצאות מן הגדר ואמרו שתחתיתם טהורה לא היו נאמנים לפי שלפעמים אפשר שתהיה תחתם טומאה והם אינם חושבים שזה אהל ושיטמא מה שבא תחת זה הצל. וכן על בית הפרס אינם נאמנים

לומר

א) מ״ג. ב) בכ״י ערבי אנׄזאר במקום אכׄדאר ולא מצאתי זאת המלה בזה הענין. ג) נדה נ״ז ב׳. ד) דברים ט״ו י״ט.

יצדקון פי קולהם אנה תטהר וקד תבין פי אהלות אחכאם בית הפרס וכיף יטהר. וקולה זה הכלל להביא תחומין ויין נסך שאינן נאמנין עליהם לאנהם לא יעתקדון אסור תחומין ולא אסור יין נסך ולא אחתאג אן אעיד אן חכמהם אליום כגוים לכל דבריהם.

לומר שנטהר וכבר התבארו באהלות(א) דיני בית הפרס ובמה יטהר. ואמרו זה הכלל להביא תחומין ויין נסך שאינן נאמנין עליהן לפי שאין חושבים איסור תחומין ולא איסור יין נסך ולא אצטרך לחזור לומר שבימים האלה דינם כגוים לכל דבריהם.

פרק שמיני.

א הרואה כתם על בשרה כנגד בית התרפה טמאה ושלא כנגד בית התרפה טהורה. על עקבה ועל ראש גודלה טמאה על שוקה ועל פרסותיה מבפנים טמאה מבחוץ טהורה ועל הצדדין מכאן ומכאן טהורה. ראת על חלוקה מן החגור ולמטה טמאה מן החגור ולמעלה טהורה. ראת על בית יד של חלוק אם מגיע כנגד בית התרפה טמאה ואם לאו טהורה היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה כל מקום שנמצא בו כתם טמאה מפני שהוא חוזר וכן בפיליון:

למא אן קאל כנגד בית תרפה טמאה בין אלמואצׄע אלתי הי כנגד בית תרפה אמא עקיבה פממכן אן ידנו באלעצׄו מנהא אמא גודלה והו אלאבהאם מן אצאבע אלרגל פלא ימכן פיה דלך. ואנמא קאלוא על ראש גודלה טמא לאנא נקול קד רבמא נקט עליה אלדם פי חאל משיהא והדׄא ימכן וכדׄא בין אלתלמוד. ומבפנים הי אלמואצׄע אלמלתזקה ענד צׄם אלפכׄדין ואלסאקין אחדהמא ללתׄאני ואלאנסאן ואקף. וקולה על הצדדין מכאן ומכאן יריד מא ילי אלוגה או מא ילי אלטׄהר מן אלפכׄדין ואלסאקין ענד אנצׄמאמהא כמא וצפנא. ובית יד של חלוק אלכם ופיליון אלמיזר אלדׄי תתחזם בה.

אחר שאמר כנגד בית תרפה טמאה ביאר המקומות שהן כנגד בית תורפה. עקיבה אפשר שיגע בבית תרפה אבל גודלה והוא הבוהן מאצבעות הרגל אי אפשר שיגע בו. ולא אמרו על ראש גודלה טמא אלא לפי שנאמר אולי נטף עליו הדם כשהיתה הולכת וזה אפשר וכן ביאר התלמוד(ב) ומבפנים הוא המקומות המחוברים כשיגע אחד מהירכים ומהשוקים בשני כשהאדם עומד. ואמרו על הצדדים מכאן ומכאן ירצה בו מה שהוא מצד הפנים או מה שהוא מצד הגב מהירכים והשוקים כשהם נוגעים זה בזה כמו שאמרנו. ובית יד של חלוק כמשמעו ופליון האזור שחוגרת בו.

ב ותולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות שחטה בהמה חיה ועוף נתעסקה בכתמים או שישבה בצד העוסקים בהן הרגה מאכולת הרי זו תולה בה. עד כמה היא תולה רבי חנינה בן אנטיגנס אומר כגרים של פול ואף על פי שלא הרגה. ותולה בבנה או בבעלה. אם יש בה מכה והיא יכולה להתגלע ולהוציא דם הרי זה תולה בה:

ר' חנינה בן אנטגנס יקול אנהא ואן כאן ולא הרגה וו'גדת כגרים של פול פמא דונה תולה במאכולת ונקול קד רבמא פי

חין

ר' חנינה בן אנטגנס אומר שאף על פי שלא הרגה ומצאה כגרים של פול או פחות מזה תולה במאכולת ונאמר שאולי

כאשר

א) פי"ח מ"ה. ב) נדה נ"ח א'.

חין גלוסהא או תקלבהא אנתקל חיואן כאלבק ואלקמל ונחוהא ומנה הו הד׳א אלכתם והד׳א כ׳לאף אלכלאם אלמתקדם אלד׳י קאל הרגה מאכולת הרי זו תולה ואן לם תקתל אינה תולה ור׳ חנינה בן אנטגנס יקול אנהא אד׳א הרגה פהי תנסב אליה ד׳לך אלדם ולו כאן פי נאיה׳ אלכבר ובשרט אן ימכן אן יכון פי דם ד׳לך אלחיואן אלד׳י הרגה מא ירשם ד׳לך אלקדר אלמוג׳וד. ותולה בבנה ובבעלה אד׳א כאנוא ממרת׳ין באלדם או כאנת פיהמא ג׳ראח ועלי אנהא לא תחקק אן דנאת מנהמא לאנהא קד ימסונהא והי לא תעלם ולא תג׳על נרצ׳הא מן ד׳לך. ושרח להתגלע לתנסלך והי לפט׳ה׳ עבראניה׳ ולפני התגלע הריב קבל אנכשאפה ואשתהארה כמא שרחוא עליהם אלסלאם. והלכה כר׳ חנינה בן אנטגנס.

כאשר ישבה או נתהפכה נהרג אחד מבעלי חיים כפרעוש והכינים וכיוצא בהם וממנו בא זה הכתם ובזה חולק על התנא קמא שאמר הרגה מאכולת הרי זו תולה ואם לא הרגה אינה תולה ור׳ חנינה בן אנטגנס אומר שאם הרגה תולה בו את הדם אפילו אם הוא הרבה מאוד ובתנאי שדם זה החי שהרגה יוכל לרשום כתם גדול כזה. ותולה בבנה ובבעלה אם היו מגואלים בדם או שהיתה בהם מכה אף על פי שלא ידענו בודאי אם נגעה בהם מפני שאפשר שהם שנגעו בה והיא לא ידעה ולא הרגישה בזה. ופירוש להתגלע להסיר הקרום וזה מלה עברית[א] ולפני התגלע הריב קודם שנתגלה ושנתפרסם כמו שפירשו ע״ה. והלכה כר׳ חנינה בן אנטגנס.

ג מעשה באשה אחת שבאת לפני רבי עקיבה אמרה לו ראיתי כתם אמר לה שמא מכה היתה בִיך אמרה לו הן וחיית אמר לה שמא יכולה היא להגלע ולהוציא דם אמרה לו הן וטהרה רבי עקיבה ראה תלמידיו מסתכלין זה בזה אמר להם מה הדבר קשה בעיניכם שלא אמרו חכמים בדבר להחמיר אלא להקל שנאמר[ב] ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זבה בבשרה דם ולא כתם:

קד בינא פי צדר הד׳א אלסדר אן טומאת כתמים דרבנן והד׳א כלה כלאם בין.

כבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שטומאת כתמים דרבנן וכל זה מאמר ברור.

ד עד שהוא נתון תחת הכר ונמצא עליו דם אם עגול טהור אם משוך טמא דברי רבי אלעזר בר צדוק:

קד עלמת אן אלעד הו אלת׳וב אלד׳י תנצ׳ף בה נפסהא פאד׳א וג׳ד פיהא למעה׳ דם מסטילה׳ פנקול אנה מנהא וענד מא מסחת נפסהא תעלק בה אלדם ותכון במנזלה׳ רואה כתם אמא אד׳א כאן מוצ׳ע אלדם מסתדיר פהד׳א ליס מן תנצ׳פהא בל מן חיואן אנקתל הנאך תחת אלמכ׳ד ונחו ד׳לך. ותנא קמא יקול ולעלה קטר עלי אלעד קטרה׳ פקט. והלכה כר׳ אלעזר בר צדוק.

כבר ידעת שהעד הוא הבגד שהאשה מקנחת בו ואם נמצא בו כתם משוך נאמר שהכתם ממנה וכאשר נגבה גופה נתלה בו הדם ותהיה במדרגת רואה כתם אבל היה מקום הדם עגול זה אינו מקינוחה אלא מאחד מבעלי חיים שנהרג שם תחת הכר וכיוצא בו. ותנא קמא אומר חוששין שמא טפת דם בלבד נטפה על העד[ג] והלכה כר׳ אלעזר בר צדוק.

א) משלי י״ז י״ד. ב) ויקרא ט״ו י״ט. ג) עי׳ בגמרא נדה ד׳ נ״ט א׳.

פרק תשיעי.

א האשה שהיא עושה צרכיה וראת דם רבי מאיר אומר אם עומדת טמאה ואם יושבת טהורה רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה:

מעני קולה עושה צרכיה אן תכון משתנת מים פאדא כאנת עומדת יקול ר׳ מאיר אן אלבול רגע אלי אלמקור והוציא דם. וקולה ואם יושבת טהורה בשרט אן תכון יושבת על שפת הספל והי תרמי אלבול בקוה פי דאכל אלספל ווגד דם פי דאכל אלאנא פיקול ר׳ מאיר חיניד לו כאן הדא אלדם מן המקור לוגד פי חאשיה אלאניה ענד תמאם אלבול באן יסיל מן המקור פמנד לם יוגד אלא דאכל אלאנא פהו כרג מע אלבול מן קרחה פי אלמתאנה או פי גירהא מן אלאעצא אלתי יגרי עליהא אלבול. והלכה כר׳ יוסי.

ענין אמרו עושה צרכיה[א]) שהיא משתנת מים ואם היתה עומדת ר׳ מאיר אומר השתן שב אל המקור והוציא דם. ואמרו ואם יושבת טהורה בתנאי שתהיה יושבת על שפת הספל ותשליך את השתן בחוזקה אל תוך הספל ונמצא דם בתוך הספל ואמר ר׳ מאיר שאז אילו היה זה הדם מן המקור היה נמצא על שפת הכלי אחר שכלתה להשתין כשהוא יוצא מן המקור ומשלא נמצא אלא בתוך הכלי יצא עם השתן ממכה שהיא בשלפוחית או בזולתה מן האיברים שהשתן נוזל עליהם. והלכה כר׳ יוסי.

ב איש ואשה שעשו צרכיהן לתוך הספל ונמצא דם על המים רבי יוסי מטהר ורבי שמעון מטמא שאין דרך האיש להוציא דם אלא שחזקת דמים מן האשה:

אדא באל אלרגל ואלמראה פי אניה ואחדה ווגד פי דלך אלבול דם פהי שכין ספק מן האיש ספק מן האשה ואם תמצא לומר מן האשה ספק שהוא מן המקור והמים הזרו למקור והוציא דם ספק שאינו ומע כון פי אלאמר ספק ספיקא מטמא ר׳ שמעון ולו כאנת יושבת אלתי הי מנפרגה וליס תם צגט מן חית נקול חזרו מים למקור מטמא ר׳ שמעון. ואין הלכה כר׳ שמעון בל הלכה כר׳ יוסי אלדי יקול אנהא ולו כאנת עומדת ווגד אלדם פי בולהא טהורה כמא תקדם.

אם השתינו איש ואשה בכלי אחד ונמצא דם בזה השתן יש שני ספיקות ספק מן האיש ספק מן האשה ואם תמצא לומר מן האשה ספק שהוא מן המקור והמים חזרו למקור והוציאו דם ספק שאינו ואף על פי שיש בדבר ספק ספיקא מטמא ר׳ שמעון אפילו אם היתה יושבת שהיא שקטה ואין שם דוחק[ג]) עד שנאמר חזרו מים למקור מטמא ר׳ שמעון. ואין הלכה כר׳ שמעון אלא הלכה כר׳ יוסי האומר שאפילו היתה עומדת ונמצא דם בשתן שלה טהורה כמו שקדם.

ג השאילה חלוקה לנכרית או לנדה הרי זו תולה בה. שלש נשים שלבשו חלוק אחד או שישבו על ספסל אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות. ישבו על ספסל של אבן או על האצטבא של מרחץ רבי נחמיה מטהר שהיה רבי נחמיה אומר כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים:

א) בכ״י במשנה ובפירוש הר״ם צריכה. ג) בגמרא דלא דחיק לה עלמא.

בשרט אן תכון תלך אלנכרית רואה דם מתֿל אלנדה וחיניד' תולה בה. ודליל ר' נחמיה מסנוד לקולה ונקתה לארץ תשב כיון שישבה לארץ אלתי אינה מקבלת טומאה נקתה. וקד בינא פי כלים אן כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה אין מקבלין טומאה וכדלך קאלוא אן אדא וגדת דם עלי כלי חרש מגבו פהי טהורה ענד ר' נחמיה אד' וכלי חרש אינו מטמא מגבו כמא תבין. וכדלך אד'א כאן אלכתם עלי תֿוב לים פיה שלש על שלש אלד'י אינו מקבל טומאה כמא באן פי אלסאבע ואלעשרין מן כלים והלכה כר' נחמיה.

בתנאי שתהיה זאת הנכרית רואה דם כנדה ואז תולה בה. וראית ר' נחמיה נסמכה על אמרו א) ונקתה לארץ תשב כיון שישבה לארץ שאינה מקבלת טומאה נקתה. וכבר ביארנו בכלים ב) שכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה אין מקבלין טומאה וכמו זה אמרו שאם מצאה דם על כלי חרש מגבו היא טהורה לדעת ר' נחמיה הואיל וכלי חרש אינו מטמא מגבו כמו שהתבאר. וכן אם היה הכתם על בגד שאין בו שלש על שלש שאינו מקבל טומאה כמו שהתבאר בשבעה ועשרים מכלים והלכה כר' נחמיה.

ד שלש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות. בדקה אחת מהן ומצאה טמא היא טמאה ושתיהן טהורות ותולות זו בזו אם לא היו ראויות לראות רואין אותן כאלו הן ראויות:

וקולה אן אלתי וגדת נפסהא נדה הי פקט טמאה בשרט אן תבדוק עצמה ענד נזולהא מן אלסריר בלא מהלה מן אלזמאן ותגד נפסהא טמאה וחיניד' תולין בה ויקאל הד'א אלדם מנהא. וקד בינוא מעני קולה תולות זו בזו. וקאלו כיצד תולות זו בזה עברה ושאינה עברה תולה עברה בשאינה עברה מניקה ושאינה מניקה תולה מניקה בשאינה מניקה זקינה ושאינה זקינה תולה זקינה בשאינה זקינה בתולה ושאינה בתולה תולה בתולה בשאינה בתולה היו שתיהן עברות שתיהן מניקות שתיהן זקינות שתיהן בתולות זה הוא ששנינו אם לא היו ראויות לראות רואין אותן כאלו הן ראויות ותכון כל ואחדה מנהן במנזלה רואה כתם.

ואמרו שהאשה שמצאה עצמה נדה היא לבדה טמאה זהו בתנאי שבדקה עצמה כאשר ירדה מן המטה בלי איחור זמן ומצאה נפשה טמאה ואז תולין בה ואומרים זה הדם ממנה. וכבר ביארו ג) ענין אמרו תולות זו בזו ואמרו כיצד תולות זו בזו עברה ושאינה עברה תולה עברה בשאינה עברה מניקה ושאינה מניקה תולה מניקה בשאינה מניקה זקינה ושאינה זקינה תולה זקינה בשאינה זקינה בתולה ושאינה בתולה תולה בתולה בשאינה בתולה היו שתיהן עברות שתיהן מניקות שתיהן זקינות שתיהן בתולות זה הוא ששנינו אם לא היו ראויות לראות רואין אותן כאלו הן ראויות ותהיה כל אחד מהן במדרגת רואה כתם.

ה שלש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת האמצעית שלשתן טמאות הפנימית שתים הפנימיות טמאות והחיצונה טהורה. תחת החיצונה שתים החיצונות טמאות והפנימית טהורה אימתי בזמן שעלו דרך מרגלות המטה אבל אם עלו שלשתן דרך עליה כולן טמאות. בדקה אחת מהן ומצאה טהור היא טהורה ושתים טמאות. בדקו שתים ומצאו טהור הן טהורות ושלישית טמאה. שלשתן ומצאו טהור כולן טמאות. למה הדבר דומה לגל טמא שנתערב בין שני גלים טהורים ובדק אחד מהן ומצאו טהור הוא טהור ושנים טמאין שנים ומצאו טהורים

א) ישעיה ג' כ"ו. ב) פ"ו מ"א. ג) נדה ס' ע"ב.

הם טהורים והשלישי טמא שלשתן ומצאו טהור כולן טמאים דברי רבי מאיר שהיה רבי מאיר אומר כל דבר שהוא בחזקת טומאה לעולם הוא בטומאתו עד שתודע הטומאה היכן היא וחכמים אומרים בודק עד שמגיע לסלע או לבתולה:

ר' מאיר אסתדל מן חכם אלכתמים עלי מד֗הבה פי גל טמא שנתערב בשני גלין טהורים וקאל ללחכמים לאי שי לא תחכמוא פי גל טמא שנתערב בגלים טהורים אן תכון כלהא בחזקת טומאה לעולם חתי תוגד אלטומאה מת֗ל מא חכמתם פי שלש נשים אד֗א וקע פיהן אלשך אלתי חכמתם עלי ת֗לאת֗תהן באלטומאה ואלחכמים יקולון אן פי שלש נשים מעלום צ֗רורה֗ אן ואחדה֗ הי רואה הכתם או הד֗א אלדם מן אין גא הו כתם פי חק אחדהן ולא נעלמהא אמא פי הד֗ה אלגלים פימכן אן אלנגאסה֗ עדמת אכלהא חיואן או חמלהא אלמא פלד֗לך אד֗א חפר חתי יצל אלי אלארץ֗ אלצלבה֗ אלתי יבדוא פיהא אנהא מא עמרת או יצל לגבל תטהר אלמואצ֗ע כלהא אלתי אפתשת הד֗א אלפתש והלכה כחכמים.

ר' מאיר הביא ראיה מדין הכתמים לדעתו בגל טמא שנתערב בשני גלין טהורים ואמר להכמים למה אין אתם דנים בגל טמא שנתערב בגלים טהורים שיהו כולן בחזקת טומאה לעולם עד שתמצא הטומאה כמו שדנתם בשלש נשים אם נפל בהם הספק שדנתם בשלשתן בטומאה וחכמים אומרים שבשלש נשים ידוע בהכרח שאחת מהן היא הרואה הכתם או מהיכן בא זה הדם הנה הכתם בא מאחת מהן ואין אנו יודעים אותה אבל באלו הגלים אפשר שהטומאה נעדרת שאכלתה חיה או ששטפוה מים ולזה אם חפר עד שיגיע לקרקע קשה שיודעין בודאי שלא נעבדה או שיגיע לסלע כל המקומות שנבדקו בזאת הבדיקה טהורים. והלכה כחכמים.

ו. שבעה סממנין מעבירין על הכתם רוק תפל ומי גריסין ומי רגלים ונתר ובורית קימוניא ואשלג. הטבילו ועשה על גביו טהרות העביר עליו שבעה סממנין ולא עבר הרי זה צבע והטהרות טהורות ואינו צריך להטביל עבר או שדיהה הרי זה כתם והטהרות טמאות וצריך להטביל:

רוק תפל בזאק אלצאים וסיבינה. ונתר אלטפל. וקד בינא ד֗לך פי ת֗אני כלים. ובורית נבאת והו אלמשהור באלגאסול ופי תוספת שביעית קאלוא הבורית והאהיל יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. קימוניא מלח אלקלי. ואשלג אלצאבון והד֗ה כלהא גאסולאת פאד֗א כאנת תלך אלטבעה֗ דם פהי תזול או ינקץ לונהא והו קולה עבר או שדיהה הרי זה כתם.

רוק תפל רוק מי שיצום ויבארהו. נתר בערבי אלטפל וכבר ביארנו זה בשני א) מכלים. ובורית צמח והוא המפורסם בערבי באלגאסול ובתוספת שביעית ב) אמרו הבורית והאהיל יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. קימוניא בערבי מלח אלקלי. ואשלג בערבי אלצאבון וכל אלו הם לכיבוס ואם היה זה הרושם דם יאבד או יכהה מראהו והוא אמרו עבר או שדיהה הרי זה כתם.

ז. אי זה הוא רוק תפל כל שלא טעם כלום מי גריסין לעוסת גריסין של פול וחלוקת נפש מי רגלים שהחמיצו וצריך לכסכס שלשה פעמים לכל אחד ואחד העבירן שלא כסדרן או שהעביר שבעה סממנין כאחת לא עשה כלום:

אד֗א לם יאכל אלאנסאן שיא מן וקת אלגרוב

האדם שלא אכל כלום בערב והיה

א) מ״א. ב) פ״ח הלכה ו׳.

אלגרוב ונאם נצף לילה̈ אלאכ̇יר כלה ואצבח צאימא חיניד̇ יכון אלבזאק אלד̇י יבזקה גאסול ויתסמי חיניד̇ רוק תפל לכונה עריא ען מכ̇אלטה̈ אלאטעמה̈ לה ויבקי כד̇לך אלי אן תמצ̇י אכת̇ר אלסאעה̈ אלת̇אלת̇ה̈. ומעני קולה לעוסת גריסין של פול וחלוקת נפש אן ימצ̇ג אלפול וימזג מע מצ̇גהא לעאבא כת̇ירא מן פיה. ומי רגלים שהחמיצו הו אלבול בעד ת̇לת̇ה̈ איאם. ולכסכס ליחך אלת̇וב בין ידיה חין אלגסל כמא יפעל אלגאסלון. וקולה לא עשה כלום יריד בה אנה אד̇א לם יעמלהא עלי אלרתבה̈ ובקי אלכתם בחאלה פלם יחצל לנא בד̇לך עלם אנה צבע בל קד רבמא הו כתם וענד גסלה באלסמנין עלי אלרתבה̈ תגיר פיבקי אלאמר שך כמא כאן ולא יפידנא הד̇א אלגסל אלגיר מרתב.

והיה ישן כל הצי אחרון של לילה עד הבקר מבלי שיאכל אז יהיה הרוק שירוק ראוי לכיבוס ונקרא רוק תפל לפי שלא נתערב עמו שום אוכל וישאר כן עד שעבר רוב שעה שלישית. וענין אמרו לעוסת גריסין של פול וחלוקת נפש שילעוס הפול וימזוג רוק הרבה מפיו עם הלעוסה. ומי רגלים שהחמיצו הוא השתן אחר שלשת ימים. ולכסכס שיפשפש הבגד בידיו בשעה שהוא מכבס כמו שעושין הכובסים. ואמרו לא עשה כלום ירצה בו שאם לא עשה בהן כסדרן ונשאר הכתם כמו שהיה לא נדע עוד מזה שהוא צבע אלא אפשר שהוא כתם שאם היה כובס אותו בסמנים כסדרן היה משתנה ונשאר הדבר בספק כמו שהיה ולא יועיל לנו זה הכיבוס שלא כסדרן.

ח. כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה ואלו הן הוסתות מפהקת ומעטשת וחוששת פי כריסה ושפולי מעיה ושופעת וכמין צמרמוריות אוחזות אותה וכן כיוצא בהן וכל שתקבע לה שלש פעמים הרי זה וסת:

מפהקת תת̇אבב. מעטשת תעתס. וחוששת פי כריסה ושיפולי מעיה אן תג̇ר ת̇קל ותמדד פי אסאפל גׄסמהא. וצמרמורית קשעריר̈ה והו מצ̇אעף מן צמר [מפחך] בשרי. וקולה וכן כיוצא בהן יעני אי אלאעראצ̇ אעתאדת אן תציבהא ענד טמת̇הא אד̇א אעתאדתהא שלשה פעמים רג̇עת להא תלך אלאעראצ̇ דאלה̈ עלי אלוסת כמא נגד מנהן מן יעתריהא אלגת̇יאן פקט ואכ̇רי צדאע פי אלראס פקט ואכ̇רי קלק ותקלב נפס ואכ̇רי נפקאן ומא אשבה ד̇לך.

מפהקת שהיא פוערת את פיה. מעטשת כמשמעו. וחוששת פי כריסה ושפולי מעיה שתרגיש כבידות והמשכה בשיפולי גופה. וצמרמורית הלחלה. והוא כפול מן צמר [מפחדך] בשרי א). ואמרו וכן כיוצא בהן ירצה בו איזה מן המקרים שהרגישה כמה פעמים בעת נדתה אם חזרו שלש פעמים אלו המקרים יהיו לה לאות על וסתה כמו שאנחנו מוצאים מן הנשים מי שתקרה לה נטייה להקיא בלבד ואחרת יכאב ראשה בלבד ואחרת שתאחזה רעדה ופונת לב ואחרת שתתגמנם וכיוצא בהן.

ט. היתה למודה להיות רואה בתחלת הוסת כל הטהרות שעשתה בתוך הוסת טמאות בסוף הוסת כל הטהרות שעשתה בתוך הוסתות טהורות רבי יוסי אומר אף ימים ושעות וסתות. היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה אינה אסורה אלא עם הנץ החמה רבי יהודה אומר כל היום שלה:

אלוסת ענד תנא קמא הו אליום כלה אלד̇י מן שאנהא אן תטמת̇ פיה או

אלליל

הוסת לפי דעת תנא קמא הוא היום כולו שמדרכה שתהיה רואה בו או הלילה.

ואם

א) תהלים קי"ט ק"ב סמר מפחדך בשרי ושם נכתב סמר מפחדך בשרי בסמ"ך.

אלליל פאן באנת עאדתהא אן תרי כל תْלאתْין יומא נצף אלנהאר מתْלא יקול ר׳ יהודה והו אלמבין למד̇הב תנא קמא אן יום תْלאתْין כלה אסורה לשמש ולו לם תר פיה דם מן אולה אלי אכ̇רה והו מעני קולה כל היום שלה. ור׳ יוסי יקול אנהא מותרת לשמש עד שש שעות אלתי עאדתהא אן תרי פיהא פאן גֹא נצף̇ אלנהאר ולם תרי דם פתבקי מתוקעה̇ ותכון אסורה לביתה עד המנחה פאן גֹא וקת מנחה ולם תר. תכון מותרת לבעלה בקיה̇ אלנהאר והלכה כר׳ יהודה.

ואם היתה למשל רגילה לראות כל שלושים יום בחצות היום ר׳ יהודה אומר והוא המבאר דעת תנא קמא שכל יום שלושים אסורה לשמש אפילו אם לא ראתה בו דם מתחילתו עד סופו והוא ענין אמרו כל היום שלה. ור׳ יוסי אומר שהיא מותרת לשמש עד שש שעות שדרכה לראות בו ואם עבר חצי היום ולא ראתה דם תמתין ותהיה אסורה לביתה עד המנחה ואם עברה שעת המנחה ולא ראתה תהיה מותרת לבעלה בשארית היום. והלכה כר׳ יהודה.

י. היתה למודה להיות רואה יום חמשה עשר ושינת ליום עשרים זה וזה אסורין. שינת פעמים ליום עשרים זה וזה אסורין. שינת שלש פעמים ליום עשרים הותר יום חמשה עשר וקבעה לה יום עשרים שאין אשה קובעת לה וסת עד שתקבענה שלש פעמים ואינה מטהרת מן הוסת עד שתעקר ממנה שלשה פעמים:

הד̇א כלה בין לא יחתאג̇ שרח.

כל זה ברור ולא יצטרך לפירוש.

יא. נשים בבתולים כגפנים יש גפן שיינה אדום ויש גפן שיינה שחור ויש גפן שיינה מרובה ויש גפן שיינה מועט רבי יהודה אומר כל גפן יש בה יין ושאין בה יין הרי זה דורקטי:

הד̇א אלאכ̇באר מפיד לנא פי אחכאם מן אדעי לא נמצאו בתולים לנערה. ור׳ יהודה יקול אן מן אלנסא מן לא יכון להא דם בוג̇ה מן אלוג̇וה לא דם נדה ולא דם בתולים לכנהא לא תנסל והד̇א הו מעני דורקטי לאנה מרכב מן אסמין דור קטוע. והלכה כר׳ יהודה.

מה ששנה כאן מועיל לנו בדיני מי שטען לא נמצאו בתולים לנערה. ור׳ יהודה אומר שיש נשים שאין להן דם כל עיקר לא דם נדה ולא דם בתולים אבל אינן מולידות וזהו ענין דורקטי לפי שהמלה מרכבת משני שמות דור קטוע. והלכה כר׳ יהודה.

פרק עשירי.

א. תינוקת שלא הגיע זמנה לראות ונשאת בית שמאי אומרים נותנין לה ארבע לילות ובית הלל אומרים עד שתחיה המכה. הגיע זמנה לראות ונשאת בית שמאי אומרים נותנין לה לילה הראשון ובית הלל אומרים עד מוצאי שבת ארבע לילות. ראת ועודה בבית אביה בית שמאי אומרים נותנין לה בעילת מצוה ובית הלל אומרים כל הלילה שלה:

עד שתחיה המכה אלי אן יסתריח אלג̇רח ויזול דם בתולים. וחדוא ד̇לך בכונהא
יסיל

עד שתחיה המכה עד שתתרפא המכה ויפסוק דם בתולים. וביארו זה שהדם
שותת

יסיל מנהא אלדם אד̇א וקפת ואד̇א גלסת לא יסיל מנהא שי ואד̇א גלסת עלי אלארץ̇ כ̇רג̇ מנהא דם ועלי אלת̇יאב לא יט̇הר מנהא דם. פטאל מא תתגיר חאלהא הד̇א אלתגיר פד̇לך אלדם אלד̇י תרי פי בעץ̇ אלחאלאת דם בתולים וחי חלאל לבעלהא פאן לם תר דם פי חאלה̈ מן אלחאלאת פקד חיתה המכה ואן ראת דם בעד ד̇לך תחרם עלי בעלהא ואן איצ̇א ראת דם פי ג̇מיע אלחאלאת בין עומדת בין יושבת על הקרקע בין יושבת על הכלים פד̇לך אלדם דם נדה לא דם בתולים והיא טמאה. וקול בית הלל עד מוצאי שבת ארבעה לילות מענאה נותנין לה ארבעה לילות ותכון מותרת לבעלה טול אלארבעה לילות אלד̇י יג̇י ד̇לך עד מוצאי שבת עלי אלמעלום מן כון אלבתולה תנשא ברביעי כמא בינא פי אול כתובות. ואעלמנא אנה ג̇איז אן יכון פי ג̇מלה̈ תלך אלארבעה̈ איאם יום שבת ואן נבאח אלבכר ג̇איז בשבת ועלי אנה ג̇ארת להא וכד̇לך קטוע אלהלכה אן מותר לבעול בתולה לכתחלה בשבת. וקולה פי הד̇א כלה לילה ולילות ולם יד̇כר אלאיאם עלי אלמעלום מן שריעתנא אן נבארה אלנהאר מכרוה ג̇דא ומנהי ענה וקד עלמת קטוע אלהלכה ענדנא אליום אנהא בנות ישראל הן החמירו על עצמן שאפילו רואות דם טיפה כחרדל יושבת עליה שבעת ימי נקיים. וכד̇לך קטוע אלהלכה פי כל בתולה ולו כאנת פי גאיה̈ אלצגר בועל בעילת מצוה ופורש פיכון אלחכם לכל מן תזוג̇ בתולה ולו כאנת לא הגיע זמנה לראות ולא ראת דם מימיה אנה יבעול בעילה אחת וינעזל ענהא חתי תעד שבעת ימי נקיים בעד אנקטאע אלדם ותטבול לילה̈ אלת̇אמן וחיני̇ תחל לבעלהא כחכם כל נדה פי זמאננא הד̇א.

שותת ממנה כשהיא עומדת ואינו שותת כשהיא יושבת ושהדם יוצא ממנה כשהיא יושבת על הקרקע והדם אינו נראה כשהיא יושבת על הבגדים. הנה כל זמן שישתנה ענינה כמו זה זה הדם שהיא רואה בקצת אלו המצבים דם בתולים והיא מותרת לבעלה ואם אינה רואה באיזה מצב מאלו המצבים כבר חיתה המכה ואם ראתה דם אחר זה היא אסורה לבעלה ואם ראתה עוד דם בכל אלו המצבים בין עומדת בין יושבת על הקרקע בין יושבת על הכלים זה הדם דם נדה לא דם בתולים והיא טמאה. ומה שאמרו בית הלל עד מוצאי השבת ארבעה לילות ענינו נותנין לה ארבעה לילות והיא מותרת לבעלה ארבעה לילות שהולכין עד מוצאי שבת לפי המנהג הידוע שהבתולה נישאת ברביעי כמו שביארנו בראשון[א] מכתובות. והודיענו שמותר שיהיה בכלל אלו ארבעה ימים יום שבת ושבעילת בתולה מותרת ביום השבת אף על פי שעושה לה מכה, וכן פסק הלכה שמותר לבעול בתולה לכתחלה בשבת. ואמרו בכל זה לילה ולילות ולא זכר הימים לפי מה שידוע בדתנו[ב] שבעילת היום הוא דבר מגונה מאוד ויש להזהר ממנה. וכבר ידעת פסק הלכה אצלנו בזמן הזה[ג] שבנות ישראל הן החמירו על עצמן שאפילו רואות דם טיפה כחרדל יושבות עליה שבעת ימי נקיים. וכן פסק ההלכה בכל בתולה אפילו אם היא קטנה מאוד בועל בעילת מצוה ופורש ויהיה הדין שכל הנושא בתולה אפילו אם לא הגיע זמנה לראות ולא ראת דם מימיה יבעול בעילה אחת ויפרוש ממנה עד שספרה שבעת ימי נקיים אחר שפסק הדם ותטבול ביום שמיני ואז היא מותרת לבעלה כדין כל נדה בזמננו זה.

ב. נדה שבדקה עצמה יום שביעי שחרית ומצאתה טהור ובין השמשות לא הפרישה ולאחר ימים בדקה ומצאתה טמא הרי זו בחזקת טהרה. בדקה

עצמה

א) מ״א. ב) נדה י״ז א׳. ג) שם ס״ו א׳.

עצמה ביום שביעי בשחרית ומצאתה טמא ובין השמשות לא הפרישה ולאחר זמן בדקה ומצאתה טהור הרי זו בחזקת טומאה ומטמא מעת לעת ומפקידה לפקידה ואם יש לה וסת דיה שעתה. רבי יהודה אומר כל שלא הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלה הרי זו בחזקת טומאה וחכמים אומרים אפילו בשנים לנדתה בדקה ומצאתה טהור ובין השמשות לא הפרישה ולאחר ימים בדקה עצמה ומצאתה טמא הרי זו בחזקת טהרה:

מעני לא הפרישה לא בדקה עצמה לפרוש מטומאת נדה. וקולה פי אלפצל אלתֿאני הרי זו בחזקת טומאה יעני אנהא ספק זבה ומביאה קרבן ואינו נאכל. ומן קולה ומטמא מעת לעת תעלם אן אדֿא ראת דם בתוך ימי זיבתה אעני פי אלאחד עשר יום שבין נדה לנדה פאנהא תטמא למפרע מעת לעת. ומן קולה ואם יש לה וסת דייה שעתה תעלם אן האשה קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה למעני אן תכון טמאה פי וקת אלוסת פקט ותכון דייה שעתה ולא תחתאג פי דֿלך שלשה פעמים לקבעו כחכם כל וסת עלי מא תקדם לאן פי הדֿא אלוקת אעני פי אלאחד עשר יום דמיה מסולקין. וכֿאלף ר' יהודה עלי אלפצל אלאול וקאל אנהא אדֿא בדקה עצמה יום שביעי לנדתה בשחרית ומצאתה טהור ולאחר ימים בדקה ומצאה טמא פהי בחזקת טומאה ואנמא תכון בחזקת טהרה אדֿא בדקה יום שביעי מן בעד מנחה ומצאתה טהור ולאחר ימים בדקה ומצאתה טמא והדֿא הו מעני קולה כל שלא הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלה. ואלחכמים יקולון אנהא ולו בדקה עצמה פי אליום אלתֿאני מן נדתה בשחרית ומצאת טהור ולם תפתש נפסהא אכתֿר מן דֿלך וגֿא יום שביעי בין השמשות ולא הפרישה ולאחר ימים בדקה ומצאה טמא הרי זו בחזקת טהרה יעני פי תלך אלאיאם אלמאציה אלתי מן אחר נדה אלי דֿלך אליום ולא נקול אן אלדם בקי מתצל אלסילאן מן וקת אלנדה אלי אליום אדֿ וקד בדקה עצמה בתוך ימי נדה ולם תגֿד שיא הואיל ופסק פסק אמא אדֿא בדקה עצמה ביום הראשון ומצאתה טהור ולם

לא הפרישה ענינו לא בדקה עצמה לפרוש מטומאת נדה. ואמרו בסיפא הרי זו בחזקת טומאה ירצה בו שהיא ספק זבה ומביאה קרבן ואינו נאכל. ומאמרו מטמא מעת לעת למדנו שאם ראתה דם בתוך ימי זיבתה והוא באחר עשר יום שבין נדה לנדה תטמא למפרע מעת לעת. ומאמרו ואם יש לה וסת דייה שעתה למדנו שהאשה קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה לענין שתהיה טמאה בזמן הוסת בלבד ותהיה דייה שעתה ושאינה צריכה בזה שלשה פעמים לקבעו כדין כל וסת לפי מה שקדם מפני שבזה הזמן רצה לומר באחד עשר יום דמיה מסולקין. ור' יהודה חולק על הרישא ואמר שאם בדקה עצמה יום שביעי לנדתה בשחרית ומצאתה טהור ולאחר ימים בדקה ומצאה טמא הרי זו בחזקת טומאה ואיננה בחזקת טהרה אלא אם בדקה ביום שביעי אחר מנחה ומצאתה טהור ולאחר ימים בדקה ומצאתה טמא וזהו ענין אמרו כל שלא הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלה. וחכמים אומרים שאפילו בדקה עצמה ביום שני לנדתה בשחרית ומצאת טהור ולא בדקה עצמה יותר מזה ובא יום שביעי בין השמשות ולא הפרישה ולאחר ימים בדקה ומצאה טמא הרי זו בחזקת טהרה רוצה לומר באלו הימים שעברו לאחר נדה עד זה היום הואיל ובדקה עצמה בתוך ימי נדה ולא מצאה כלום הואיל ופסק פסק אבל אם בדקה עצמה ביום הראשון ומצאתה טהור ולא בדקה אחר זה לא עשתה כלום לפי שביום הראשון הוחזק מעין פתוח ולזה התנה בסתם משנה ואפילו בשנים

במית. והד'ה אלטומאה אעני כון האולא מטמאין משכב ומושב והם אמואת אנמא ד'לך מדרבנן לאן אלמת אינו מטמא משכב ומושב. ונץ ספרא הזב עושה משכב ואין המת עושה משכב וזה שאמרו הזב שמת מטמא במשא עד שימוק הבשר מדברי סופרים. וקד אעלמתך מראת אן ג'מיע אלגוים כוכבים פאל נכרי יטמא משכב תחת אבן משמא והו חי מת'ל ג'מיע אלזבים פאד'א מאת טהר מלטמא וצאר מת'ל כל מת אלד'י אינו עושה משכב ולם נחכם עליה כמא חכמנא עלי זב מישראל לאן טומאתו משום זיבות מדרבנן. ובית שמאי ינזלון כל אמראה תמות במנזלה נדה שמתה חתי לא תחתאג כלי נדה שמתה בטבילה פילתזי אלנסא אלנדות אלאחיא אלמשאהדאת לד'לך והו קולהם בראשונה היו מטבילין את הכלים על גב נשים נדות מיתות והיו נדות חיות מתבישות מהן התקינו שיהוא מטבילין על כל הנשים מפני כבודן של נדות והד'א מד'הב בית שמאי ובית הלל לא יראעון הד'א אלמעני.

מת. וזאת הטומאה רצוני בזה שאלו שמטמאין משכב ומושב במותם איננה אלא מדרבנן לפי שכל מת אינו מטמא משכב ומשכב. ולשון ספרא[א]) הזב עושה משכב ואין המת עושה משכב וזה שאמרו הזב שמת מטמא במשא עד שימוק הבשר מדברי סופרים. וכבר הודעתיך הרבה פעמים שכל הגוים כוכבים ושהנכרי יטמא משכב תחת אבן משמא כאשר הוא חי כשאר הזבים ואחר שמת טהר מלטמא ונהיה ככל מת שאינו עושה משכב ואין דנים עליו כמו שדנים על זב דישראל לפי שטומאתו משום זיבות מדרבנן. ובית שמאי שמים כל אשה שמתה במדרגת נדה שמתה כדי שלא יהיו כלי נדה לבדן צריכין טבילה ויתביישו הנשים הנדות החיות הרואות זה והוא אמרם בראשונה היו מטבילין את הכלים על גב נשים נדות מיתות והיו נדות חיות מתבישות התקינו שיהוא מטבילין על כל הנשים מפני כבוד של נדות וזהו דעת בית שמאי. ובית הלל אין חוששין בזה.

ה. האשה שמתה ויצא ממנה רביעית דם מטמא משום כתם ומטמא באהל רבי יהודה אומר אינו מטמא משום כתם מפני שנעקר משמתה ומודה רבי יהודה ביושבת על המשבר ומתה ויצא ממנה רביעית דם שהוא מטמא משום כתם אמר רבי יוסי לפיכך אינו מטמא באהל:

דם אלנדה הו אלד'י יטמא משום כתם ודם אלאמואת מטמא באהל אד'א כאן פיה רביעית כמא בינא פי ת'אני אהלות פאכ'ד' פי הד'א אלדם באלתת'קיל וחכם פיה אחכאם דם המת ודם החי. ואין הלכה כר' יהודה ולא כר' יוסי.

דם הנדה הוא המטמא משום כתם ודם המתים מטמא באהל אם יש בו רביעית כמו שביארנו בשני[ב]) מאהלות והחמיר בזה הדם ודן בו דיני דם המת ודם החי. ואין הלכה כר' יהודה ולא כר' יוסי.

ו.[ג]) בראשונה היו אומרים היושבת על דם טוהר היתה מערה מים לפסח חזרו לומר הרי היא כמגע טמא מת לקדשים כדברי בית הלל בית שמאי אומרים כטמא מת: ומודים שהיא אוכלת במעשר וקוצה לה חלה ומקפת וקוראה לה שם ואם נפל מרוקה ומדם טהרה על ככר של תרומה שהוא טהור בית שמאי אומרים צריכה טבילה באחרונה ובית הלל אומרים אינה צריכת טבילה באחרונה:

אלאצל ענדנא אן יושבת על דם טוהר

מתל

השורש אצלנו שיושבת על דם טוהר

כטבול

א) מצורע פרק ב' הלכה י"א (ע"ה ד'). ב) מ"ב. ג) בנוסחת הר"ם ובפירושה המשנה ו' היא מחוברת עם המשנה ז'.

טבול יום נפסה הו אלד׳י אד׳א נגע במשקה תרומה פסלו וד׳לך אלמשקה אלפסול לא ינג׳ס אכלי תרומה עלי מא בינא ואוצ׳חנא פי צדר הד׳א אלסדר. ובית שמאי יעתקדון אן יושבת על דם טוהר במלאות ימי טהרה תחתאג׳ טבילה לאנהא ואן כאנת קד טבלה פי אנקצ׳י שבעה לזכר וארבעה עשר לנקבה והיא טבולת יום אד׳ וטאל אמרהא איאם תחתאג׳ אן תעיד טבילה והו קולהם טבול יום ארוך בעי טבילה ובית הלל ינזלון תלך אלאיאם כלהא במנזלה׳ יום ואחד וקד טבלה פאד׳א תמת תלך אלאיאם כאנת מת׳ל מן העריב שמשו אלד׳י לא יחתאג׳ יעיד טבילה.

כמשקין שהוא נוגע בהן אלו ואלו אין מטמאין כמו שיתבאר בשני[א] מטבול יום וטבול יום עצמו לבדו הוא הפוסל את התרומה אם נגע בה וזה המשקה הפסול אינו מטמא אוכלים של תרומה לפי מה שביארנו ובירדנו בפתיחת זה הסדר. ובית שמאי אומרים שיושבת על דם טוהר במלאות ימי טהרה צריכה טבילה לפי שאף על פי שכבר טבלה במלאות שבעה לזכר וארבעה עשר לנקבה והיא טבולת יום תחזור ותטבול הואיל ועברו עליה כמה ימים והוא אמרם טבול יום ארוך בעי טבילה ובית הלל חושבים כל אלו הימים כיום אחד וכבר טבלה ואחר שנשלמו אלו הימים היא כמי שהעריב שמשו שאין צריך להזור ולטבול.

ז. הרואה יום אחד עשר וטבלה לערב ושמשה בית שמאי אומרים מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן ובית הלל פוטרין מן הקרבן. טבלה ביום שלאחריו ושמשה את ביתה ואחר כך ראתה בית שמאי אומרים מטמאין משכב ומושב ופטורים מן הקרבן ובית הלל אומרים הרי זה גרגרן ומודים ברואה בתוך אחד עשר יום וטבלה לערב ושמשה שהן מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן טבלה ביום שלאחריו ושמשה הרי זו תרבות רעה ומגען ובעילתן תלוים:

קד תקדם לנא אלכלאם פי הד׳ה אלאחד עשר יום מראת וקלנא אנהא אלאיאם אלתי הי ראויין לזיבה פאד׳א ראת דם פי ט׳י הד׳ה אלאחאר עשר יום פחכמהא אן תבקי ד׳לך אלנהאר ואללילה׳ אלתי תליה לא יחל נכאחהא ומן נכחהא פי הד׳א אלזמאן חייב בקרבן ומטמאין משכב ומושב הי ובעלה וחייבין חטאת עלי תלך אלבעילה והד׳ה הי זבה קטנה ומן גד אלנהאר אלד׳י ראת פיה תטבול בעד טלוע אלשמס כמא תבין פי מגלה ותבקי טול ד׳לך אלנהאר מתוקעה׳ איאך תרי דם פאן לם תרי דם תחל לבעלה לערב ואן ראת פיה דם תבקי ד׳לך אליום ואללילה׳ אלתי תליה איצ׳א טמאה והי זבה קטנה ופי אליום אלת׳אלת׳ תטבול בעד טלוע אלשמס ותבקי ד׳לך אליום כלה איצ׳א מתוקעה׳ פאן ראת פיה דם צארת זבה גדולה

כבר דברנו פעמים במה שקדם[ב] על אלו אחד עשר יום ואמרנו שהם הימים שהם ראויין לזיבה ואם ראת דם בתוך אלו אחד עשר יום דינה שבזה היום ובלילה הסמוך לו אינה מותרת ליבעל ואם בא עליה בזה הזמן חייב בקרבן. ומטמאין משכב ומושב היא ובועלה וחייבין חטאת על זאת הבעילה וזאת היא זבה קטנה ובמחרת היום שראתה בו תטבול אחר עלות השמש כמו שהתבאר במגלה[ג] ותשאר כל זה היום חוששת שמא תראה דם ואם אינה רואה דם מותרת לבעלה לערב ואם ראתה בו דם תשאר זה היום והלילה הסמוך לו גם כן טמאה והיא זבה קטנה וביום השלישי תטבול אחר עלות השמש ותשאר זה היום כולו גם כן חוששת ואם ראת בו דם תהיה זבה גדולה ואם אינה רואה מותרת

א) מ״א. ב) פ״ד מ״ד, מ״ז. ג) פ״ב מ״ד.

גדולה ואן לם תרי תחל לבעלה לערב והד̇ה הי שומרת יום כנגד יום. והד̇א הו חכמהא אד̇א ראת בתוך אחד עשר יום והד̇א לא כ̇לאף פיה ואנמא אלכ̇לאף פי מן ראת דם פי אליום אלחאדי עשר נפסה וטבלה לערב אלד̇י הו ליל שנים עשר ושמשה ביתה. פלא פרק ענד בית שמאי בין רואה ביום אחד עשר או רואה בשמיני או בתשיעי מן ג̇מלה̈ אלאחד עשר פלד̇לך מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן היא ובועלה ובית הלל פוטרין מן הקרבן לאנהם יחט̈ון הד̇א אליום אלחאדי עשר מנזלה̈ לאן לא תכון אבדא זבה גדולה בהד̇ה אלראיה אלתי ראת פי אליום אלחאדי עשר לאנהא אן ראת מן גד אלנהאר מן איאם אלנדה תנעד̈ תלך אלראיה ואינו ראוי להצטרף ליום שלאחריו מת̇ל אלתאסע ומא קבלה מן אלאחד עשר יום פאן טבלה ביום שלאחריו אלד̇י הו אלת̇אני עשר אלד̇י הו אבתדי איאם אלנדה ושמשה את ביתה ואחר כך ראתה יקולון בית הלל הרי זה גרגרן. וגרגרן הו אלנהים פי אלאכל לאנה כאן אלואג̇ב אן יבקי ד̇לך אלנהאר כלה לא יג̇אמעהא ואד̇ ג̇אמע פלא שי עליה גיר אנה אסתעג̇ל פקט. ובית שמאי יקולון אנהא הי ובועלה מטמאין משכב ומושב מת̇ל מן נכח שומרת יום כנגד יום. וקולה הרי זו תרבות רעה לאן אלואג̇ב אן תבקי יום של אחריו כלה אלד̇י הו יום השמור לא תבעל חתי אללילה̈ אלת̇אלת̇ וחיניד̇ תבעל ואן נכחת יום אלשמור בעד אלטבילה פהמא ג̇מיעא מערצ̇אן ללזום אלקרבן ואלטהרות אלתי תנע בהן הי ובועלה פי הד̇א אליום תלויות והו קולה ומגען ובעילתן תלויין ישיר אלי הד̇ה אלתרבות רעה לאנה אד̇א ראת דם פי יום אלשמור אחר שטבלה ונבעלה צארת זבה בלא שך וכל מא נגעה בו למפרע טמא והיא ובועלה חייבין חטאת. ואעלם אן הרואה בעשירי צריכה שמור ועלי אנהא לא תכון זבה גדולה ג̇מלה̈ בהד̇ה אלראיה וד̇לך בין ממא בינאה פי הד̇ה אלמסכתא.

מותרת לבעלה לערב וזאת היא שומרת יום כנגד יום. וזה דינה אם ראתה בתוך אחד עשר יום ואין בזה מחלוקת ואין מחלוקת אלא אם ראתה דם ביום אחד עשר עצמו וטבלה לערב שהוא ליל שנים עשר ושמשה ביתה. ואין חילוק לדעת בית שמאי בין רואה ביום אחד עשר או רואה בשמיני או בתשיעי מכלל אחד עשר ולפיכך מטמאין משכב ומושב וחייבן בקרבן היא ובועלה ובית הלל פוטרין מן הקרבן לפי שהם מורידין זה היום אחד עשר מעלה אחת לפי שלא תהיה לעולם זבה גדולה בזאת הראייה שראתה ביום אחד עשר מפני שאם ראתה במחרת היום זאת הראיה נחשבת מימי נדה ויום אחד עשר אינו ראוי להצטרף ליום של אחריו כמו התשיעי והימים שלפניו מאחד עשר יום ואם טבלה ביום שלאחריו שהוא היום שנים עשר והוא תחלת ימי נדה ושמשה את ביתה ואחר כך ראתה בית הלל אומרים הרי זה גרגרן. וגרגרן הוא הקופץ לאכול לפי שהיה מן הראוי שימתין זה היום כולו בלא בעילה ואם בעל אין עליו חטא אלא שנתמהר בלבד. ובית שמאי אומרין שהיא ובועלה מטמאין משכב ומושב כבועל שומרת יום כנגד יום. ואמרו הרי זו תרבות רעה לפי שהיה מן הראוי שתשאר בלא בעילה כל יום שלאחריו שהוא יום השמור עד הלילה השלישי ואז תבעל ואם נבעלה ביום השמור אחר הטבילה היא ובועלה תלוים לחיוב הקרבן והטהרות שנגעו בהן בזה היום תלויות והוא אמרו ומגען ובעילתן תלויין רומז אל זאת התרבות רעה מפני שאם ראתה דם ביום השמור אחר שטבלה ונבעלה נהיתה זבה בלא ספק וכל מה שנגעה בו למפרע טמא והיא ובועלה חייבין חטאת. ודע שהרואה בעשירי צריכה שמור אף על פי שלא תהיה זבה גדולה כלל בזאת הראיה וזה ברור לפי מה שביארנו בזאת המסכתא.

דסייען על הדן הוא יסייען על מה דאשתאר.

ובעד ד֗לך יאתי אלשי אלמנג֗ס והו קולה וכי יותן מים וכו' ובעד ד֗לך ונפל מנבלתם עליו.

ואחר זה בא הדבר המטמא והוא אמרו א) וכי יותן מים וכו' ואחר זה ונפל מנבלתם עליו.

ב. המרעיד את האילן להשיר ממנו אוכלין או את הטומאה אינן בכי יותן. להשיר ממנו משקין בית שמאי אומרים היוצאין ואת שבו בכי יותן בית הלל אומרים היוצאין בכי יותן ואת שבו אינן בכי יותן מפני שהוא מתכוון שיצאו מכולו:

יקולון בית שמאי אנה אד֗א וגרצ֗ה אן יוקע מא פיה מן אלמשקין פכל מא יקע מנה פי חאל הד֗ה מכשיר את האכלים וכד֗לך אלמשקה אלבאקי פי אלשג֗רה מכשיר איצ֗א. ובית הלל יקולון אן אלד֗י בקי פי אלשג֗רה לא יכשיר זרעים חין ינצ֗ם בהא וקת אלהז לאנה חין הז אלשג֗רה אנמא כאן גרצ֗ה אן לא יבקי פיהא שי מן אלמשקין פאלד֗י בקי ת֗ם אינו לרצונו והד֗א הו מעני קולהם מפני שהוא מתכוון שיצאו מכולו.

בית שמאי אומרים הואיל וכונתו להפיל כל המשקין שבאילן הנה כל מה שיפול ממנו בעת שהוא מרעיד אותו מכשיר את האוכלים וכן המשקה הנשאר באילן מכשיר גם כן. ובית הלל אומרים שהנשאר באילן לא יכשיר זרעים אם נגע בהן בעת הרעדה לפי שכאשר הרעיד את האילן לא כיון אלא שלא ישאר בו כלום מן המשקין ומה שנשאר שם אינו לרצונו וזהו ענין אמרם מפני שהוא מתכוון שיצאו מכולו.

ג. המרעיד את האילן ונפל על חבירו או סוכה ונפלה על חברתה ותחתיהן זרעים או ירקות המחוברין לקרקע בית שמאי אומרים בכי יותן ובית הלל אומרים אינן בכי יותן. אמר רבי יוסי משום אבא יוסי חולי קופרי איש טבעון תמה עצמך אם יש משקה טמא בתורה עד שיתכוין ויתן שנאמר וכי יתן מים על זרע:

אעלם אן כמא אן מים שבקרקע אינן מכשירין כמא יתבין כד֗לך מים שנתלשו מן הקרקע דון קצד אינן מכשירין ולו אבתלת בהא אלפירות בקצד. ומן הד֗א אלאצל תפרעת מסאיל הד֗ה אלמסכתא כלהא פקאל אן אד֗א הז אילן ונפל על חבירו או הז פרע שג֗רה והו אלד֗י יתסמי שׂוֹכָה ווקע ד֗לך אלפרע עלי פרע אכ֗ר פסקטת מיאה מן תלך אלשג֗רה אלת֗אניה או אלפרע אלת֗אני עלי זרעים וירקות כאנת הנאך פאן ד֗לך אלמא אלד֗י עלי תלך אלזרעים ותלך אלירקות אינן מכשירין לאנה לא נתלשו ברצון בעלים. הד֗א מד֗הב בית הלל אמא בית שמאי יקולון אן ד֗לך אלמא ברצון נתלש לכונה הרעיד אלשג֗רה אלאולי ליכ֗רג֗ מנהא משקין. וג֗א ר' יוסי עאצ֗ד לכלאם בית הלל. וחולי קופרי לקב וטבעון אסם מוצ֗ע.

דע שכמו שהמים שבקרקע אינן מכשירין לפי מה שיתבאר כן המים שנתלשו מן הקרקע שלא לרצון אינן מכשירין אפילו נתלחלחו רק הפירות ברצון. ומזה השורש נסתעפו השאלות בזאת המסכתא כולה ואמר שהמרעיד אילן ונפל על חבירו או המרעיד ענף אילן והוא הנקרא שוכה ונפל זה הענף על ענף אחר ונפלו מים מזה האילן השני או הענף השני על זרעים וירקות שהיו שם המים שהם על אלו הזרעים ואלו הירקות אינן מכשירין לפי שלא נתלשו ברצון בעלים. וזהו דעת בית הלל אבל בית שמאי אומרים שאלו המים ברצון נתלשו לפי שהרעיד האילן הראשון להוציא ממנו משקין. ובא ר' יוסי לסייע דברי בית הלל. וחולי קופרי כנוי. וטבעון שם מקום.

א) ויקרא י״א ל״ח.

כת̇יר מא יפעל הד̇א ענדנא פי אמתחאן אלפול אלמטחון פאנה אד̇א תנדי ורטב ענד מא ינפך̇ פיה עלם אנה יטבך̇ בסרעה̈ לאן כונה יקבל אלרטובה̈ בסרעה̈ דליל עלי אנפתאח מסאמה. ור׳ שמעון יקול אן תלך אלרטובה̈ הי מן ערק יד אלאנסאן וסיבין אן אלערק אינו מכשיר ואלחכמים יקולון אן תלך אלרטובה̈ הי מן בכ̇אר אלפם הי וכל מא יכ̇רג̇ מן אלפם יכשיר לאנה̈ מן תולדות המים כמא סיבין. ואין הלכה כר׳ שמעון.

עושין זה הרבה פעמים אצלנו לבתון הפולים הטחונים מפני שאם נטפחו ונתלחלחו כאשר נפח בהם יודע שיבושלו מהר לפי שמשיקבלו את הליחות במהירות נראה שנפתח נקב קליפתן. ור׳ שמעון אומר שזאת הליחות באה מזיעת יד האדם8) ויתבאר שהזיעה אינה מכשרת וחכמים אומרים שזאת הליחות באה מהבל הפה וכל היוצא מן הפה מכשיר לפי שהוא מתולדות המים כמו שיתבאר. ואין הלכה כר׳ שמעון.

ח. הטומן פירותיו במים מפני הגנבים אינן בכי יותן. מעשה באנשי ירושלים שטמנו דבילתן במים מפני הסיקרין וטהרו להן חכמים. הנותן פירותיו בשבולת הנהר להביאן עמו אינן בכי יותן:

סיקרין מצ̇איקין ומתגלבין. וקד קדמנא אלאצל אן מן שרוט אלהכשר אן יבתל אלשי בקצד צאחבה אן יבלה לא אן יבלה בצ̇רורה̈ והו לא יריד נפס אלבלל בל לו אמכנה אן יתם גרצ̇ה ולא תבתל לפעל ד̇לך. ושבולת הנהר הו אנצבאב אלמא אלמשהור ענד אלנאס בערף̇ אלואד אל תשטפני שבולת וכו׳ ואלכלאם כלה בין.

סיקרין המציקין והחומסין. וכבר הקדמנו השורש שמתנאי ההכשר שיתלחלח הדבר ברצון בעליו ללחלחו ולא שיוכרח ללחלחו והוא אינו רוצה בלחלוחו אבל אלו היה אפשר לו להשלים כוונתו בלא לחלוח היה עושה כן. ושבולת הנהר הוא שטיפת המים שידוע אצל ההמון בערף̇ אלואד מלשון3) אל תשטפני שבולת וכו׳ והמאמר כולו ברור.

פרק שני.

א. זיעת בתים כורות שיחין ומערות טהורה. זיעת אדם טהורה. שתה מים טמאים והזיע זיעתו טהורה. בא במים שאוכים והזיע זיעתו טמאה. נסתפג ואחר כך הזיע זיעתו טהורה:

אלביות אלתי תכון פי אלמואצ̇ע אלמנכ̇פצ̇ה̈ מן אלארץ̇ וכד̇לך אלמגאראת ואלכהוף̇ מן שאנהא אן תערק ואן לם יכן הנאך מא פאעלמנא אן ד̇לך אלערק ליס הו משקה ואן כאן ד̇לך אלבית טמא פאן ד̇לך אלהטל טאהר ואינו מכשיר. וכד̇לך זיעת האדם אינה משקה ולד̇לך הי טאהרה̈ ולו שתה משקין טמאין לאן ליס תלך אלמשקין הי אלתי כ̇רגת עלי סטח ג̇סמה. וקד בינא

מראת

הבתים שהם במקומות הנמוכים בארץ וכן המערות והשיחין מדרכם שיזיעו אף̇ על פי שאין שם מים והודיענו שזאת הזיעה אינה משקה ואפילו אם היה זה הבית טמא אלו המים הנוטפים טהורים ואינן מכשירים. וכן זיעת האדם אינה משקה ולפיכך היא טהורה אפילו אם שתה משקין טמאין לפי שאלו המשקין אינם המשקים שיצאו על שטח גופו. וכבר ביארנו כמה פעמים שהבא ראשו ורובו

כמים.

8) ר״ל אינה מצפיחת הפה אלא מזיעת היד, ועיין מ״ת טומאת אוכלין פ׳ י״ד הלכה ט״ז.
3) תהלים ס״ט ט״ז.

מראת אן הבא ראשו ורובו במים שאובין טמא ופוסל את התרומה וסנבין עלה דׁלך אכׄר זכים פלדׄלך אדׄא במים שאובין תׄם הזיע בעד דׄלך פאן זיעתו במנזלה מים שאובין ותנגס כמא דׄכרנא לאכׄתלאט אלזיעה באלמים שאובין אלתי עלי סטח גסמה פלדׄלך אן תנפׄף מן אלמים שאובין ובעד דׄלך ערק זיעתו טהורה.

במים שאובין טמא ופוסל את התרומה ונבאר טעם זה באחרון מזבים לפיכך אם בא במים שאובין ואחר זה הזיע זיעתו היא כמים שאובין ומטמאה כמו שזכרנו לפי שנתערבה הזיעה במים שאובים שהם על שטח גופו ולפיכך אם נסתפג מהמים שאובין ואחר זה הזיע זיעתו טהורה.

ב. מרחץ טמאה ויעתה טמאה וטהורה בכי יותן. הבריכה שבבית והבית מזיע מחמתה אם טמאה זיעת כל הבית שמחמת הבריכה טמאה:

בין הו אן אלהטל אלדׄי יהטל מן אלחמאם הו מן מא אלחמאם פלדׄלך אן כאנת תלך אלמיאה טמאים פיכון אלהטל טמא ואדׄא דׄכׄל בשי ללחמאם פאבתל פאן דׄלך ברצונו וקד הוכשר לאן מן אלמעלום אנה יבתל צׄרורהׄ ובקיהׄ אלכלאם בינהׄ.

ברור הוא שהזיעה הנוטפת במרחץ היא ממי המרחין ולפיכך אם היו אלו המים טמאים הזיעה טמאה ואם הכניס איזה דבר למרחין ונתלחלח זה היה ברצונו וכבר הוכשר לפי שידוע שיתלחלח בהכרח ושאר המאמר ברור.

ג. שתי בריכות אחת טהורה ואחת טמאה המזיע קרוב לטמאה טמא קרוב לטהורה טהור מחצה למחצה טמא. ברזל טמא שבללו עם ברזל טהור אם רוב מן הטמא טמא ואם רוב מן הטהור טהור מחצה למחצה טמא. גצרויות שישראל וגוים מטילין לתוכן אם רוב מן הטמא טמא ואם רוב מן הטהור טהור מחצה למחצה טמא. מי שפיכות שירדו עליהן מי גשמים אם רוב מן הטמא טמא ואם רוב מן הטהור טהור מחצה למחצה טמא. אימתי בזמן שקדמו מי שפיכות אבל אם קדמו מי גשמים אפילו כל שהן למי שפיכות טמא:

קד בינא פי חאדי עשר כלים אן כלי מתכות אדׄא אנתגׄסת ולו סבכת מראת אדׄא עמל מנהא אואני בעד דׄלך חזרו לטומאתן הישנה חתי תטהר בהזאה שלישי ושביעי וטבילה או בטבילה פקט אן לם תטמא במת. ושרח בללו כׄלטה באלסבך. וגצרויות קצארי יגתמע פיהא בול אלגוים ובול ישראל או אלמיאה אלתי יסכבון אלגוים ואלתי יסכבון ישראל ומעלום אן אלגוים כזבים לכל דבריהם פלדׄלך בולהם ואלמיאה אלתי יסכבונהא נגסהׄ. ומי שפיכות אלמיאה אלתי תהרק בעד אן יתצרף בהא הי בחזקת טומאה לאנהא קד תכון מיאה קדׄרהׄ ומיאה נגסהׄ פקאל אן אדׄא תקדמת מי גשמים ואנחצרת פי מוצׄע תׄם אנסכב פיהא אי מקדאר כאן

מן

כבר ביארנו באחד עשר[א] מכלים שכלי מתכות שנטמאו אפילו הותכו כמה פעמים אם נעשו מהן אחר זה כלים חזרו לטומאתן הישנה עד שיטהרו בהזאת שלישי ושביעי וטבילה או בטבילה לבד אם לא נטמאו במת. ופירוש בללו עירבו בהתכה. וגצרויות ספל שנקבץ בו שתן של גוי ושתן של ישראל או המים ששופכין אותן גוים וששופכין אותן ישראל וידוע[ב] שהגוים כזבים לכל דבריהם ולפיכך שתן שלהם והמים ששופכין טמאים. ומי שפיכות המים ששופכין אותן אחר שנשתמשו בהם הם בחזקת טומאה לפי שלפעמים הם מים מזוהמים ומים טמאים ואמר שאם קדמו מי גשמים ונתקבצו במקום אחד ואחר זה נשפכו

עמהם

א) מ"א. נדה ל"ד א'.

מן מי שפיכות פאלכל נגס לאן מתי מא וקע מן מים טמאים ולו וזן כ֗רדלה֗ פי דן מא אנתג֗ס אלכל ואנמא הולכין אחר הרוב אד֗א תקדמת מי שפיכות ורבו עליהן מי גשמים.

עמהם מי שפיכות באיזה שיעור שיהיה הכל טמא מפני שמשנפל אפילו כמשקל חרדל מים טמאים בחבית מים נטמא הכל ואין הולכין אחר הרוב אלא אם קדמו מי שפיכות ורבו עליהן מי גשמים.

ד הטורף את גגו והמכבס את כסותו וירדו עליהן גשמים אם רוב מן הטמא טמא ואם רוב מן הטהור טהור מחצה למחצה טמא רבי יהודה אומר אם הוסיפו לנטף:

טורף גגו מן יג֗סל סטחה ומעלום אן אלמא אלד֗י יקטר מן אלסטח בעד גסלה או מן אלת֗וב הי מי שפיכות֗ ואראדאן יעלמנא כיף נערף אן רבו מי גשמים על מי שפיכות. וקד בינת אלתוספתא כיף ד֗לך ומוצע כ֗לאף ר׳ יהודה וד֗לך אן תנא קמא יקול אן אד֗א כאנת אלנקט אלקאטרה֗ צג֗ירה֗ ת֗ם נזל אלמטר ועט֗ם מקדאר אלקטראת פקד רבו מי גשמים. ור׳ יהודה יקול אנה ואן לם תעט֗ם לכן כאן בין אלקטרה֗ ונזול קטרה֗ ת֗אניה֗ מדה֗ מא ת֗ם נזל אלמטר וצארת אלקטראת מתואתרה֗ פקד רבו מי גשמים. ואין הלכה כר׳ יהודה.

טורף גגו המכבס שטחו וידוע שהמים הנוטפים מן הגג או מן הבגד אחר הכביסה הם מי שפיכות ורצה ללמדנו כיצד נדע אם רבו מי גשמים על מי שפיכות וכבר ביארה התוספתא[א] איך יהיה. ומה שחולק ר׳ יהודה זהו שתנא קמא אומר אם היו הטיפין הנוטפין דקין ואחר זה ירדו מי גשמים והיה שיעור אלו הטיפין עבות אז רבו מי גשמים ור׳ יהודה אומר אפילו אם לא היו עבות אבל עבר איזה זמן בין טיפה לטיפה ואחר זה ירדו גשמים ונטפו הטיפין זו אחר זו בלי הפסק רבו מי גשמים. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ה עיר שישראל וגוים דרים בתוכה והיה בה מרחץ מרחצת בשבת אם רוב גוים רוחץ מיד ואם רוב ישראל ימתין כדי שיחמו החמין מחצה למחצה ימתין כדי שיחמו החמין רבי יהודה אומר באמבטי קטנה אם יש בה רשות רוחץ בה מיד:

אמבטי קטנה חוץ֗ צג֗יר יעני אלאבזן אלד֗י ינזל פיה פי אלחמאם פאנה אן כאן צג֗יר וכאן פי ד֗לך אלבלד מלך בסבב אלמלך יסכ֗ן פי כל יום ומותר לרחוץ בו מיד ועלי אן רוב העיר ישראל ואין הלכה כר׳ יהודה. וקד בינא פי אבות אן אסם אלממלכה֗ רשות.

אמבטי קטנה שוקת קטנה רוצה לומר האגן שהמים יורדים בו במרחץ מפני שאם הוא קטן ויש מלך בזאת העיר יחמו חמין בכל יום בשביל המלך ומותר לרחוץ בו מיד ואף על פי שרוב העיר ישראל. ואין הלכה כר׳ יהודה וכבר ביארנו[ב] ששם המלכות רשות.

ו. מצא בה ירק נמכר אם רוב גוים לוקח מיד ואם רוב ישראל ימתין כדי שיבואו ממקום קרוב מחצה למחצה ימתין כדי שיבאו ממקום קרוב ואם יש בה רשות לוקח מיד:

יעני אד֗א מצא בה ירק נמכר במוצאי שבת ואלאצל ענדנא אן כל מא יכון בשביל ישראל ולא יכון פיה שהרה֗ עט֗ימה֗ חין אנעמל

רצה לומר אם מצא בה ירק נמכר במוצאי שבת והשורש אצלנו שכל מה שהוא בשביל ישראל ואין בו פרסום גדול אם

[א] פ״א הלכה ח׳. [ב] אבות פ״א מ״י.

אנעמל פי אלסבת מתֿל חפרו לו קבר והביאו לו ארון עלי מא בין פי שבת פאנה יחל למוצאי שבת לכן בעד אן ימתין בכדי שיעשו ולדֿלך ימתין הנא להדֿא אלירק כדי שיבוא ממקום קרוב בעד כֿרוג אלסבת וחינידֿ יחל אכלה. ועלה̈ הדֿא אלחכם אלמתאצל ענדנא והו ימתין בכדי שיעשו מא אצף לך. ודֿלך אנא אדֿא ראינא או עלמנא אן הדֿא אלשי אלדֿי עשה הגוי בשבת עמלה בשביל ישראל ליסתנפע בה בעד כֿרוג אלשבת חרמנא עלי אלישראלי אן יסתנפע בה בעד כֿרוג אלסבת חתי יבטי קדר מא כאן ינעמל פיה בעד כֿרוג אלסבת מתֿל מא אנעמל פי אלסבת כֿשיתנא אן יכון אלישראלי אשאר אלי אלגוי או נבהה ליעמל לה דֿלך אלשי פי אלסבת ליגֿדה יאסרא ענד כֿרוג אלסבת פאדֿא קלנא אנה לא בד או שימתין בכדי שיעשו פלים ישיר אליה אן יעשה בשבת בשבילו ראסא לאנה לא פאיד לה פי דֿלך אדֿא לם יכן בד מן אלבטא פהו יצבר אלי כֿרוג אלסבת ויסתאנף דֿלך אלשגל מן אולה והדֿא כלה הרוב מן אמירה לגוי אלתי הי אסורה משום שבות פאפהם הדֿה אלנכתה̈ אנהא חסנה̈.

אם נעשה בשבת כמו חפרו לו קבר והביאו לו ארון לפי מה שהתבאר בשבת[ה]) הוא מותר למוצאי שבת אבל אחר שימתין בכדי שיעשו לפיכך ימתין כאן לזה הירק כדי שיבוא ממקום קרוב אחר מוצאי שבת ואז מותר לאכלו. וטעם זה הדין שהושרש אצלנו והוא שימתין בכדי שיעשו מה שאומר לך. וזה שאם ראינו או ידענו שזה הדבר שעשה הגוי בשבת נעשה בשביל ישראל כדי שיהנה ממנו אחר מוצאי השבת אסרנו לישראל שיהנה ממנו אחר מוצאי שבת עד שימתין בכדי שיעשה אחר מוצאי שבת כזמן שנעשה בו בשבת מפני שחוששין אנחנו שמא הישראל יאמר אל הגוי או יעירהו לעשות לו זה הדבר בשבת כדי שימצאהו בנקל למוצאי השבת ואחר שאמרנו שהוא מוכרח להמתין בכדי שיעשו לא יאמר לגוי כלל שיעשה בשבת בשבילו לפי שזה אינו מועיל לו מפני שהוא מוכרח להמתין ולצפות עד מוצאי שבת לעסוק בזאת המלאכה מתחלתה. וכל זה למנוע מן אמירה לגוי שהיא אסורה משום שבות[ו]) והבין זה הדבר הנפלא לפי שהוא מתקבל אל הלב.

ז. מצא בה תינוק מושלך אם רוב גוים גוי ואם רוב ישראל ישראל מחצה למחצה ישראל רבי יהודה אומר הולכין אחר רוב המשליכין:

קולה אם רוב גוים גוי למעני כונה יגוז לה אן יאכל נבלות ויגוז לנא אן נטעמה סאיר אלמחרמאת. ואם רוב ישראל ישראל למעני אנה מחזירין לו אבדה כישראל. מחצה למחצה ישראל למעני אלנזקים אנה אדֿא הזיק שורו ישלם חצי נזק כישראל אמא לסאיר אלאשיא פאנה ספק פי אלתֿלתֿ אוגה ויוכֿד פיה להחמיר מן קתלה לא יקתל ואן קדש אשה פהי אשת איש וצריכה גט מספק ואם בא עליה פסלה לכהונה ולא יציר כישראל לכל דבר להקל ולהחמיר חתי יטבול לשם גרות. ואין הלכה כר׳ יהודה.

אמרו אם רוב גוים גוי לענין שהוא מותר לו לאכול נבלות ומותר לנו שנאכילהו שאר המאכלות אסורות. ואם רוב ישראל ישראל לענין שמחזירין לו אבדה כישראל. מחצה למחצה ישראל לענין נזקים שאם הזיק שורו ישלם חצי נזק כישראל[ז]) אבל לענין שאר הדברים הוא ספק בשלשה ענינים והולכין בו לחומרא שההורגו אינו נהרג ואם קדש אשה אינה אשת איש וצריכה גט מספק ואם בא עליה פסלה לכהונה ולא יהיה כישראל לכל דבר להקל ולהחמיר עד שיטבול לשם גרות[ח]) ואין הלכה כר׳ יהודה.

מצא

ה) פכ״ג מ״ד. ו) שבת קכ״ב ע״א. ז) עיין כתובות ט״ו ב׳. ח) עי׳ מ״ת איסורי ביאה פט״ו הלכה כ״ה, כ״ו.

ח. מצא בה מציאה אם רוב גוים אינו צריך להכריז ואם רוב ישראל צריך להכריז מחצה למחצה צריך להכריז. מצא בה פת הולכין אחר רוב הנחתומין ואם היתה פת עיסה הולכין אחר רוב אוכלי פת עיסה רבי יהודה אומר אם היתה פת קיבר הולכין אחר רוב אוכלי פת קיבר:

קד תבין לך פי ת̇אני מציעאה אן המוצא מציאה חייב להכריז. ומעני פת עיסה ענין אלדאר ור׳ יהודה יראעי איצ̇א טיב אלדקיק ורדאתה. וקבר הו אלנ̇שבאר. ומעני קולה הולכין אחר רוב אוכלי פת עיסה במא עלם מן חאלהם הל הם האולא אלרוב חברים פיכון כ̇בזהם טאהר או עמי ארץ פיכון כ̇בזהם טמא. ואין הלכה כר׳ יהודה.

כבר התבאר בשני א) ממציעא שהמוצא מציאה חייב להכריז. ופת עיסה ענינה עיסה שעושין בבתים ור׳ יהודה יבחין גם כן אם הקמח טוב או רע. וקבר הוא הקמח המעורב בסובין. וענין אמרו הולכין אחר רוב אוכלי פת עיסה אחר מה שנודע מענינם אם הרוב הוא של חברים שיהיה פיתם טהורה או של עמי ארץ ותהיה פיתם טמאה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ט. מצא בה בשר הולכין אחר רוב הטבחים אם היה מבושל הולכין אחר רוב אוכלי בשר מבושל:

אד̇א כאן רוב הטבחים ישראל פד̇לך אללחם בשר שחוטה ואד̇א כאנוא גוים פהו בשר נבלה ויג̇ב לאן הד̇א אלכלאם אנמא הו למעני אלטומאה ואלטהרה פקט אמא למעני אלאכל פלא יג̇וז אכלה עלי אי וג̇ה כאן לאן אלאצל ענדנא בשר הנעלם מן העין אסור אללהם אלא אן כאנת לה פיה טביעות עינא וימיזה פחיני̇ד̇ יחל אכלה בעד אלגיבה̈.

אם היה רוב הטבחים ישראל בשר הזה בשר שחוטה ואם היה הרוב גוים הוא בשר נבלה ויטמא לפי שזאת ההלכה אינה אלא לענין טומאה וטהרה בלבד אבל לענין אכילה אינו מותר לאכלן על איזה אופן שיהיה מפני שהשורש אצלנו ב) בשר הנעלם מן העין אסור האלהים אם לא שהיתה לו טביעות עינא ויכיר הבשר ואז מותר לאכלו אחר שנעלם.

י. המוצא פירות בדרך אם רוב מכניסין לבתיהן פטור ולמכור בשוק חייב מחצה למחצה דמאי. אוצר שישראל וגוים מטילין לתוכו אם רוב גוים ודאי ואם רוב ישראל דמאי מחצה למחצה ודאי דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אפילו כלם גוים וישראל אחד מטיל לתוכו דמאי:

אן כאן אכת̇ר אלנאס יצ̇מון לביותהם אלפירות פהם לא יג̇יבונהא חתי יכ̇רג̇ון מנהא אלמעשרות לאנהא מנד̇ תחצל פי אלבית תקבע למעשרות ולא יחל לה אלאכל מנהא עד שיעשר כמא בינא פי מסכת מעשרות פלד̇לך יכ̇רג̇ מנהא אלמעשרות וחיני̇ד̇ יג̇יבהא לביתה ואלשי אלד̇י יקע מנהא פי אלטריק פטור מן המעשר לאנה בחזקת מעושר. אמא אן נאבה למכור

אם רוב בני אדם מכניסין הפירות לבתיהם אינם מביאין אותן עד שיוציאו מהם המעשרות מפני שמשבאו אל הבית הם נקבעו למעשרות ואין מותר לבעליהם שיאכלו אותם עד שיעשרו כמו שביארנו במסכת מעשרות ג) ולפיכך מוציאין מהם המעשרות כאשר יכניסום לביתם ומה שנמצא בדרך פטור מן המעשר לפי שהוא בחזקת מעושר. אבל אם הביאן למכור בשוק מביאן טבל

א) מ״א. ב) חולין צ״ה א׳. ג) פ״א מ״ה.

למכור בשוק פהו יג'יבהא טבל לאנה יאכל מנהא עראי ולד'לך הי בחזקת טבל וחייבת במעשרות. וקד בינא פי מסכת דמאי אן אלדמאי והו אלשי אלמשכוך ילזמה תרומת מעשר ומעשר שני פקט וד'כרנא עלה ד'לך וקד בינא מראת פי סדר זרעים אן ר' מאיר והד'א הו אלד'י יקול אין קנין לנוי בארץ ישראל להפקיע מן המעשרות פלד'לך פירות הגוי ענדה טבלים וחייבין במעשר ודאי ואלחכמים אנמא יג'עלונה דמאי מן אג'ל אלישראלי פקט אלד'י פירותיו חייבין במעשרות ונחן נשך הל עשר או לא עשר אמא לו כאן גמיע אלאוצר שלגוים לכאן פטור מן המעשרות כמא בינא פי מואצ'ע מן ד'לך אלסדר והלכה כר' מאיר.

טבל לפי שאוכל מהם עראי לפיכך הם בחזקת טבל וחייבים במעשרות. וכבר ביארנו במסכת דמאי א) שהדמאי והוא הדבר המסופק חייב בתרומת מעשר ומעשר שני לבד וזכרנו טעם זה וכבר ביארנו הרבה פעמים בסדר זרעים ב) שר' מאיר לבדו אומר אין קנין לנוי בארץ ישראל להפקיע מן המעשרות ולכן פירות הגוי אצלו טבלים וחייבין במעשר ודאי והחכמים אין חושבין אותן דמאי אלא בשביל ישראל לבדו שפירותיו חייבין במעשרות ואנחנו בספק אם עישר או לא עישר אבל אילו היה כל האוצר של גוים היה פטור מן המעשרות כמו שביארנו במקומות מזה הסדר והלכה כר' מאיר ג).

יא. פירות שנייה שרבו על של שלישית ושל שלישית על של רביעית ושל רביעית על של חמישית ושל חמישית על של ששית ושל ששית על של שביעית ושל שביעית על של מוצאי שביעית הולכין אחר הרוב מחצה למחצה להחמיר:

קד בינא מראת עדה פי אלסדרים אלמתקדמה אן אלד'י יכ'רג' פי אלסנה אלאולי מן אלשמטה ופי אלת'אניה ואלראבעה ואלכ'אמסה מעשר ראשון ת'ם מעשר שני ופי אלסנה אלת'אלת'ה ואלסאדסה יכ'רג' עוץ' מן מעשר שני מעשר עני והו קולה תעאלי כי תכלה לעשר את כל מעשר וכו' ואחכאם פירות שנה שביעית מעלומה ואכת'רהא נצוץ וקד בינאהא פי מואצ'עהא. וקולה מחצה למחצה להחמיר יריד בה אנה אן כאן אלאכ'תלאט בין פירות אלסנה אלת'אלת'ה ואלסנה אלתי קבלהא או בעדהא או בין פירות אלסאדסה ואלכ'אמסה פאנה יכ'רג' מן תלך אלפירות מעשר ראשון אלדאים ת'ם מעשר שני לאן מעשר עני ליס פיה קדושה ומעשר שני קודש וטעון הבאת מקום כמא בינא פי מוצ'עה ואן כאן אלאכ'תלאט מחצה למחצה בין פירות שביעית ואלסנה אלתי קבלהא או בעדהא פאן ד'לך אלמכ'תלט יחכם פיה חכם פירות שביעית ויאכל בקדושת שביעית.

כבר ביארנו פעמים רבות במספר בסדרים הקודמים שמה שמוציאין בשנה ראשונה ובשניה וברביעית ובחמישית הוא מעשר ראשון ואחר זה מעשר שני ובשנה השלישית והששית מוציאין במקום מעשר שני מעשר עני וזהו אמרו יתברך ד) כי תכלה לעשר את כל מעשר וכו' ודיני פירות שנה שביעית ידועים ורובם מפורשים בתורה וכבר ביארנום במקומותיהם. ואמרו מחצה למחצה להחמיר ירצה בו אם נתערבו פירות השנה השלישית עם פירות השנה שלפניה ושלאחריה או פירות השנה הששית עם פירות החמישית יוציא מהם מעשר ראשון שהוא תדיר ואחר זה מעשר שני לפי שמעשר עני אין בו קדושה ומעשר שני קודש וטעון הבאת מקום כמו שביארנו במקומו ה) ואם נתערבו מחצה למחצה פירות שביעית עם פירות השנה שלפניה או אחריה דנין בזאת התערובות דין פירות שביעית ויאכל בקדושת שביעית.

א) פ"א מ"א. ב) פאה פ"ד מ"ט. ג) בהעתקה הנדפסת והלכה כחכמים ובמ"ת תרומות פ"א הל"י פסק הר"ם דאין קנין וכו' כדעת ר' מאיר. ועיין תוי"ט פ"א מ"ח. ד) דברים כ"ו י"ב. ה) מעשר שני פ"א מ"א.

פרק שלישי.

א. שק שהוא מלא פירות ונתנו על גף הנהר או על פי הבור או על מעלות המערה ושאבו כל ששאבו בכי יותן רבי יהודה אומר כל שהוא כנגד המים בכי יותן וכל שאינו כנגד המים אינו בכי יותן:

קולה מלא פירות יריד בה חבוב לאן אכתר אלחבוב יגדב אלמא ולא סימא אלקמח ואין הלכה כר׳ יהודה.

אמרו מלא פירות ירצה בו גרגירים לפי שרוב הגרגירים שואבים המים ובפרט החטה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ב. חבית שהיא מלאה פירות ונתונה לתוך המשקין או מלאה משקין ונתונה לתוך הפירות ושאבו כל ששאבו בכי יותן. באלו משקין אמרו במים וביין ובחומץ ושאר כל המשקין טהורין רבי נחמיה מטהר בקטנית שאין הקטנית שואבת:

הדֿה אלשלשה משקין רקיקה אלקואם נואצה פי שקף אלאניה ושאר כל המשקין יעני בקיה אלשבעה משקין גליטה אלקואם ולדֿלך לים תכשיר באלרשח. וקטנית אלקטאני כאלפול ואלחמץ ואגֿלבאן ונחוהא. ואין הלכה כר׳ נחמיה.

אלו השלשה משקין הם דקי העצם ונבלעין בחרס הכלי ושאר כל המשקין רוצה לומר שאר השבעה משקין הם עבי העצם ולפיכך אינן מכשירין בזיעה. וקטנית מיני קטניות כפולין ואפונים ופורקדן וכיוצא בהן. ואין הלכה כר׳ נחמיה.

ג. הרודה פת חמה ונתנה על פי חבית של יין רבי מאיר מטמא רבי יהודה מטהר רבי יוסי מטהר בשל חטים ומטמא בשל שעורים מפני שהשעורים שואבות:

הדֿא אלכלאם פי יין טמא וכדֿלך אלחכם למעני אלהכשר אדֿא כאן דֿלך אלכֿבז קד עגֿן באחדי אלעצאראת אלתי לא תכשיר. והלכה כר׳ יוסי.

זה המאמר ביין טמא וכן הדין לענין הכשר כשהיה זאת הפת נילושה באחד ממיני מי פירות שאינן מכשירין. והלכה כר׳ יוסי.

ד. המרבץ את ביתו ונתן בו חטים וטננו אם מחמת המים בכי יותן ואם מחמת הסלע אינן בכי יותן. המכבס את כסותו בעריבה נתן בה חטים וטננו אם מחמת המים בכי יותן אם מחמת עצמן אינן בכי יותן. המיטן בחול הרי זה בכי יותן מעשה באנשי המחוז שהיו מטינן בחול אמרו להם חכמים אם כך הייתם עושים לא עשיתם טהרה מימיכם:

טננו תנדאת. ומיטן ידפן פי אלרמל ליתנדי דֿלך אלשי אלמדפון והדֿה לגה גיר משהורה ענדנא. ומעני קולה מחמת הסלע ומחמת העריבה אן תתנדי מן אלנדוה אלתי פי דֿאת אלארץ ודֿאת אלשקף.

טננו נתלחלחו. ומיטן מצניע בחול כדי שיתלחלח הדבר המוצנע וזאת המלה אינה מצויה אצלנו. וענין אמרו מחמת הסלע ומחמת העריבה שתתלחלח מן הלחות שהיא בקרקע עצמו או בעצם העריבה.

המיטן

ה. המיטן בטיט הנגוב רבי שמעון אומר אם יש בו משקה טופח בכי יותן ואם לאו אינו בכי יותן. המרבץ את גרנו אינו חושש שמא נתן בה חטים וטננו. המלקט עשבים כשהטל עליהם להטן בהם חטים אינן בכי יותן ואם נתכוין לכך הרי זה בכי יותן. המוליך חטיו לטחון וירדו עליהם גשמים אם שמח בכי יותן רבי יהודה אומר אי אפשר שלא לשמוח אלא אם עמד:

קד בינא מראת אן מעני משקה טופח חית מא קיל אנה תכון פי דֹלך אלשי מן אלרטובה מן חית אדֹא מסה אלאנסאן תנדי כפה. ומרבץ גרנו ירש אלאנדר ויעבי פיה אלקמח וכון צאחב הדֹא אלקמח פרח באכתלאטה לאנה תדֹוב אלחגארה מנה ויציר דקיקה חואר והלכה כר׳ שמעון ואין הלכה כר׳ יהודה.

כבר ביארנו הרבה פעמים לענין משקה טופח הוא בכל מקום שנאמר שיש בזה הדבר מן הלחות כדי שיטפחו ידי אדם הנוגעות בו. ומרבץ גרנו מזלף את גרנו ונותן בו החטים. ומה שבעל אלו החטין שמח בהתערבם עם הלחות לפי שימסו האבנים[א] מן החטה ויהיה הסולת לבנה. והלכה כר׳ שמעון ואין הלכה כר׳ יהודה.

ו היו זיתיו נתונים בגג וירדו עליהן גשמים אם שמח בכי יותן רבי יהודה אומר אי אפשר שלא לשמוח אלא אם פקק את הצינור או אם חלחל לתוכן:

פקק את הצנור יסד אלמיזאב חתי לא יסיל אלמא מן אלסטח בל ינתמע ויגסל אלזיתון. ומעני אם חלחל אן יחרכהא בידה ויצ֗רבהא פי אלמא וקד תקדם לך קולהם פי ראבע מקוות היו צרורות מתחלחלים לתוכו יעני תתדהרג פיה ואלמעני ואחד. ואצל מדֹהב ר׳ יהודה אן אלסרור באמר לם יקצד לא יקום מקאם אלקצד חתי יכון תֹם מעשה לרצון יעין אלשמחה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

פקק את הצינור סתם את הצינור כדי שלא ירדו המים מן הגג אבל שיתקבצו וירחצו את הזיתים. וענין אם חלחל שינענעם בידו וינערם במים. וכבר קדם לך אמרם ברביעי[ב] ממקוות היו צרורות מתחלחלים לתוכו רוצה לומר מתגלגלים בו וענינם אחד ועיקר דעת ר׳ יהודה שהשמחה בדבר שלא נתכוון אליו אינה עומדת במקום הכוונה עד שיעשה מעשה לרצון המעורר את השמחה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ז החמרין שהיו עוברים בנהר ונפלו שקיהם למים אם שמחו בכי יותן רבי יהודה אומר אי אפשר שלא לשמוח אלא אם הפכו. היו רגליו מלאות טיט וכן רגלי בהמתו עבר בנהר אם שמח בכי יותן רבי יהודה אומר אי אפשר שלא לשמוח אלא אם עמד והדיח באדם ובבהמה טמאה לעולם טמא:

אם הפכו אדֹא קלבוא תלאלסהם פי אלמא חיניד֗ יכון אלמא אלדֹי פי תלך אלתלאלים בכי יותן ואן צֹם מנהא פירות הוכשרו אדֹ דֹלך אלמא נתלש כרצון וכדֹלך אלחכם פי מים שברגליו וברגלי בהמתו אדֹא שמח. ור׳ יהודה הו אלדֹי יקול אן

אם הפכו אם הפכו השקים במים אז יהיו המים שבאלו השקים בכי יותן ואם נגעו בהם פירות הוכשרו הואיל ואלו המים נתלשו ברצון וכן הדין ברגליו וברגלי בהמתו אם שמח. ור׳ יהודה הוא האומר שהמים העולין ברגלי בהמה טמאה לעולם

א) נראה שכיון אל האבנים הקטנות הנמצאות עם הדגן. ב) מ״ג.

המים העולין ברגלי בהמה טמאה לעולם מכשירין וכדא בין פי אלתוספתא. ואין הלכה כר' יהודה.

מכשירין וכן הוא מבואר בתוספתא[א]). ואין הלכה כר' יהודה.

ח. המוריד את הגלגלים ואת כלי הבקר בשעת הקדים למים בשביל שיחוצו הרי זה בכי יותן. המוריד בהמה לשתות המים העולים כפיה בכי יותן וברגליה אינן בכי יותן אם חשב שידוחו רגליה אף העולין ברגליה בכי יותן בשעת היחף והדיש לעולם טמא. הורידה חרש שוטה וקטן אף על פי שחושב שידוחו רגליה אינן בכי יותן שיש להן מעשה ואין להן מחשבה:

גלגלים הי אלדואיר אלתי ללעגל אלתי ידרס בהא וינקל עליהא. וכלי הבקר אלמחארת ונחוהא. בשעת הקדים פיזמאן אלציף. בשביל שיחוצו מן חית ינגלק שקוקהא לאן אלעוד פי אלציף יתשקק פאדא אנקע פי אלמא אנגלקת תלך אלשקוק. ומעני הרי זה בכי יותן אן דלך אלמא אלתי יתעלק בהא נתלש ברצונו ואדא צֿם עליהם פירות ברצונו איצֿא הוכשרו פהצל הדא אלמעני פי גֿמיע הדֿה אלמסכתא והו אן אלכלי מתֿלא אדֿא נתלש מים שעליו שלא ברצון ועלי אנה אדנא מנה אלפירות ברצון אינן מוכשרין אד' והדֿא אלמא פי אצלה נתלש לרצונו אמא אן אבתל אלכלי ברצונו תֿם הגיע אכלים בדלך אלכלי ברצונו איצֿא פאנהם מוכשרין. ומתֿל חכם אבתלאל אלכלים כדֿלך חכם אבתלאל אלאדם נפסה או אלבהמה אדֿא כאן ברצון פהו מכשיר. ומעני קולה בשעת היחף אדֿא כאנת אלבהימה קד עיאת מן אלמשי ואדרכהא אעיא והדֿא אלמראץֿ מן אמראץֿ אלבהאים יתסמי אלחפא. ובשעת הדיש וקת אן תתם אלבהימה באלדרס והי איצֿא היניד תתגֿע רגליהא פאדֿא כאנת אלבהמה פי הדֿה אלחאל לא תחתאגֿ מחשבה שיודחו רגליה אלא לעולם מים שברגליה ברצון נתלשו לאנהא פי הדֿה אלהאל יצלח בהא דכול אלמא ליזול אעיאהא פלכון אלאמר עלי אלאכתֿר אנה יקצד קיל פיהא לעולם טמא ואפילו לא חשב וקד בינא פי צדר הדֿה

אלמסכתא

גלגלים הם הגלגלים שבעגלות שדשין בהן ושנושאין עליהן משאוי. וכלי הבקר כלי המחרישה ודומיהם. בשעת הקדים בעת הקיץ. בשביל שיחוצו כדי שיסתמו הסדקים לפי שהעץ נסדק בקיץ ואם ישרה במים יסתמו אלו הסדקים. וענין הרי זה בכי יותן שאלו המים הדבוקים בהם נתלשו ברצונו ואם הגיע עליהם פירות ברצונו גם כן הוכשרו והבן זה הענין בכל זאת המסכתא והוא שלמשל אם נתלשו המים שעל הכלי שלא ברצון שאף על פי שהגיע אליהם הפירות ברצון אינן מוכשרין הואיל ואלו המים מעיקרא לא נתלשו לרצונו אבל אם נתלחלח הכלי ברצונו ואחר זה הגיע אכלים כזה הכלי ברצונו גם כן הם מוכשרין. וכדין הכלי שנתלחלח כן דין האדם עצמו שנתלחלח או דין הבהמה אם היה זה ברצון מכשיר. וענין אמרו בשעת היחף אם היתה הבהמה עיפה מן ההילוך ואחזתה חולשה וזה החולי מן חליי הבהמה נקרא בערבי אלחפא. בשעת הדיש זמן שהבהמה השלימה בו הדישה ואז רגליה כואבות עליה ואם הבהמה כמו זה אינה צריכה מחשבה שיודחו רגליה אלא לעולם מים שברגליה ברצון נתלשו לפי שבכמו זה טוב הוא לה שיבואו המים ברגליה כדי שיסור היחף ממנה ומפני שלרוב זה המעשה הוא לרצון אמרו בו לעולם טמא

ואפילו

א) מקוות פ"ב הל' ד' ושם איתא רבי שמעון בן אלעזר במקום ר' יהודה.

אלמסכתא אנה קד יקול טמא וטהור במעני מכשיר ואינו מכשיר.

ואפילו לא חשב. וכבר ביארנו בתחלת[א] זאת המסכתא שלפעמים אומרים טמא וטהור בענין מכשיר ואינו מכשיר.

פרק רביעי.

א. השוחה לשתות המים העולה בפיו ובשפמו בכי יותן בחוטמו ובראשו ובזקנו אינן בכי יותן. הממלא בחבית המים העולים אחריה ובחבל שהוא מכונן על צוארה ובחבל שהוא לצרכה הרי זה בכי יותן. כמה הוא צרכה רבי שמעון בן אלעזר אומר טפח. נתנה תחת הצנור אינן בכי יותן:

מכונן מלף. ותנא קמא יעתקד אן צרכה עלי קדר כברהא וצגרהא ואדֿא געל תלך אלכאביה תחת אלמיזאב פלא שך אנה אנמא קצד אן יסיל אלמא פי דאכלהא וממכן הו אן יסיל פי דאכלהא פקט ולא תבתל מן כארג פלדֿלך מים שבאחריה ובחבל אינן בכי יותן.

מכונן מסובב. ותנא קמא סובר שצרכה הוא לפי גודל החבית וקטנותה ואם נתן זאת החבית תחת הצינור אין ספק שרצונו שיזלו המים לתוכה ואפשר שיזלו לתוכה בלבד ושלא תתלחלח מאחריה לפיכך המים שבאחריה ובחבל אינן מכשירין.

ב. מי שירדו עליו גשמים אפילו אב הטומאה אינו בכי יותן ואם נער בכי יותן. עמד תחת הצנור להקר או לידוח בטמא טמאין ובטהור בכי יותן:

קד תקדם לך אן משקין טמאים מטמאין לרצון ושלא לרצון פלדֿלך קאל אנה ולו כאן הדֿא אלשכץ אב הטומאה פאן אלמא אלדֿי יסיל ען גסמה אינו מכשיר אדֿ ונזול אלשתא עליה שלא לרצון אמא אן נפץ גסמה ליזיל מא עליה מן אלמא פאן דֿלך אלמא אלדֿי ירתש ענה מכשיר אדֿ וקצדה אן יזילה כמא תקדם שבה דֿלך פי אול אלמסכתא פי אלאילן. ולהקר ליברד גסמה. ולידוח לינתסל. אן כאן דֿלך אלשכץ טמא פאלמא אלמנצב מן עליה משקין טמאין ואן כאן טהור פהי מכשירין אדֿא דנאת מנהא אלפירות ברצון כמא בינא.

כבר קדם לך[ב] שמשקין טמאים מטמאין לרצון ושלא לרצון ולזה אמר שאפילו אם היה זה האדם אב הטומאה המים היורדים מגופו אינן מכשירין הואיל וירידת גשמים עליו שלא לרצון אבל אם ניער את גופו להסיר ממנו המים אלו המים הנתזין ממנו מכשירים הואיל ורצונו להסירם כמו שקדם בזאת המסכתא[ג] הדומה לו באילן. ולהקר לצנן גופו. ולידוח לרחוץ. אם היה זה האדם טמא המים הנשפכים ממנו משקין טמאין ואם הוא טהור המים מכשירין אם נגעו בו הפירות ברצון כמו שביארנו.

ג. הכופה קערה על הכותל בשביל שתודח הרי זה בכי יותן אם בשביל שלא ילקה הכותל אינן בכי יותן:

הדֿא בין מן אלאצל קדמנא.

זה ברור מן השורש שהקדמנו.

ד. חבית שירד הדלף לתוכה בית שמאי אומרים ישבר בית הלל אומרים יערה ומודים שהוא מושיט את ידו ונוטל פירות מתוכה והם טהורים:

הדה

זאת

א) פ"א מ"ד. ב) פ"א מ"א. ג) מ"ב.

הדֿה אלחבית הי מליאה פירות פיקול בית שמאי אנה יחתאג̇ אן יכסר אלכ̇אביה̈ וחינידֿ תכון אלפירות גיר מוכשרין לכון אלמא וקע עליהא בגיר אכ̇תיארה וענד מא עלם אזאלה דפעה̈ ואחרה̈ באסרע מא יכון אמא אן נכל ענהא אלמא אולא פאול פקד תרכהא פי אלבלל באכ̇תיארה. ובית הלל יקולון ינכל אלמא ענהא פקט. וקולה והן טהורים יעני גיר מוכשרים.

זאת החבית היא מליאה פירות ובית שמאי אומרים שהוא צריך לשבור החבית ואז הפירות אינן מוכשרין לפי שהמים נפלו עליהם שלא לרצון וכאשר ידע מיהר להסירם בבת אחת כל מה שאפשר אבל אם עירה מהם המים אחת אחת כבר הניחם בלחות ברצון. ובית הלל אומרים יערה המים מהם בלבד. ואמרו והן טהורים רוצה לומר אין מוכשרים.

ה. עריבה שירד הדלף לתוכה הניתזין והצפין אינן בכי יותן. נטלה לשפכה בית שמאי אומרים בכי יותן בית הלל אומרים אינן בכי יותן. הניחה שירד הדלף לתוכה הניתזין והצפין בית שמאי אומרים בכי יותן בית הלל אומרים אינן בכי יותן. נטלה לשפכה אלו ואלו מודים שהן בכי יותן:

הנתזים אלרש אלדֿי יתטאיר מנהא ענד נזול אלקטר. והצפים אלמא אלדֿי יפיץ̇ וינהרק ען וג̇ההא בעד אמתלאהא מן אלקטר אמא אלמא אלחאצל פי דאכ̇ל אלאניה̈ פיקולון בית שמאי אנה מנדֿ לם יהרקהא פי מוצ̇עהא ענד מא וג̇ד פיהא אלקטר בל רפעהא במאהא פקד ארצ̇אה כון אלמא פיהא דֿלך אלזמאן פלדֿלך הרי הוא בכי יותן ואדֿא ג̇על פירות פי תלך אלעריבה ענד הרקהא או קבל דֿלך הוכשרו. ובית הלל יקולון אדֿ ואנמא רפעהא במאהא ליהרקה לא ליבקיה הנאך אינן בכי יותן. אמא אדֿא ג̇על הדֿה אלעריבה באלקצד מנה ליג̇תמע פיהא אלקטר פדֿלך אלמא אלמג̇תמע פיהא בכי יותן ולו נטלה לשפכה לדברי הכל.

הנתזים הניצוצות הניתזין מן העריבה בעת שירד הדלף. והצפים המים העוברים והנשפכים מעל פני העריבה אחר שנתמלאה מן הדלף אבל המים הנמצאים בתוך הכלי בית שמאי אומרים משלא שפכם מיד כשמצא בו הדלף אבל נטלו עם המים כבר שמח שיהיו המים בו בזה הזמן לפיכך הרי הם בכי יותן ואם הניח פירות בזאת העריבה כאשר שפך המים או קודם זה הוכשרו ובית הלל אומרים הואיל ולא הגביה זאת העריבה עם המים אלא לשפכה ולא להניח המים בה אינן בכי יותן. אבל אם הניח זאת העריבה ברצון כדי שיתקבץ בה הדלף אל המים הנקבצים בה בכי יותן אפילו אם נטלה לשפכה לדברי הכל.

ו. המטביל את הכלים והמכבס את כסותו במערה המים העולים בידיו בכי יותן ברגליו אינן בכי יותן רבי אלעזר אומר אם אי אפשר לו שירד אלא אם כן נטנפו רגליו אף העולין ברגליו בכי יותן:

אין הלכה כרי' אלעזר.

אין הלכה כרי' אלעזר.

ז. קופה שהיא מלאה תרמוסין ונתונה לתוך מקוה מושיט ידו ונוטל תרמוסין מתוכה והם טהורים. העלם מן המים הנוגעים בקופה טמאים ושאר כל התרמוסין טהורים. צנון שבמערה נדה מדיחתו והוא טהור העלתו כל שהוא מן המים טמא:

אחפט הדֿא אלאצל והו אן אלפירות

שמור זה השורש והוא שהפירות אם

ט. קדרה שהיא מלאה מים ונתונה לתוך המקוה ופשט אב הטומאה את ידו לתוכה טמאה מגע טמאות טהורה ושאר כל המשקין טמאין שאין המים מטהרים את שאר המשקין:

קד בינא פי אלצדר אן כלי חרש לא ינתג̇ס אלא באב הטומאה פקט או במשקין טמאין ואן מגע טמאות יתסמי כל ראשון לטומאה לכונה נגע באב מן אבות הטמאות ומעלום ממא בינא הנאך אן ולו אלמשקין אלתי תנתג̇ס בשני תנג̇ס אלכלים. פקאל פי הד̇ה אלהלכה אן אד̇א פשט הד̇א אלאנסאן אלד̇י הו אב הטומאה את ידו ונגע בהד̇ה אלקדרה פהי טמאה ועלי אנהא בתוך המקוה לאנהא נטמאת במגעו ולם תתטהר בכונה במקוה לאן כלי חרש אין לו טהרה במקוה. פאן כאן הד̇א אלד̇י פשט ידיו ונגע בהד̇ה אלקדרה לתוכה מגע טמאות יעני ראשון פהי טהורה ועלה̇ ד̇לך אנה לים ינג̇סהא במגעו כמא אצלנא לכנה ינג̇ס משקין שבתוכה ותלך אלמשקין תטמא את הקדרה כמא תבין פי ת̇אמן פרה. הד̇א לו לם תכן בתוך המקוה פלכונהא בתוך המקוה לם ינתג̇ס מים שבתוך הקדרה ועלי אן נגע בו הטמא לאן מים טמאים אד̇א חצלת בתוך המקוה תטהרת ועלי אנהא לם תכ̇אלט מי מקוה פנאהיך אן תנתג̇ס והי בתוך המקוה והו קולה פי תעליל כונה טהורה ושאר כל המשקין טמאין שאין המים מטהרין את שאר המשקין יעני אן לו כאנת הד̇ה אלקדרה מליאה שאר שבעה משקין מת̇ל אלזית או אלעסל ונחוהמא ופשט מגע טמאות ידו לתוכה פאן תלך אלמשקין כאן תכון טמאים וכאן תנג̇ס אלקדרה ועלי אנהא בתוך המקוה אמא בכונהא מליאה מים פאן אלמים לא ינתג̇ס והו בתוך המקוה לאן מי מקוה יטהר מים טמאים. ופי תוספת טבול יום קאלוא חומר במשקין מה שאין כן במים שהמשקין אין להן טהרה מטומאתן ואין טהורין בנוף ופוסלין את המקוה בשנוי מראה מה שאין כן במים וקד בינא הד̇א אלאצל פי אכ̇ר מקוות.

כבר ביארנו בפתיחה שכלי חרס אינו מיטמא אלא באב הטומאה בלבד או במשקין טמאין ושכל ראשון לטומאה נקרא מגע טמאות לפי שנגע באב מן אבות הטמאות וידוע ממה שביארנו שם שאפילו המשקין שנטמאו בשני מטמאין כלים. ואמר בזאת ההלכה שאם פשט זה האדם שהוא אב הטומאה את ידו ונגע בזאת הקדרה היא טמאה אף על פי שהיא בתוך המקוה לפי שנטמאת במגעו ולא נטהרה בהיותה במקוה מפני שכלי חרס אין לו טהרה במקוה. ואם היה זה האדם שפשט את ידיו ונגע בזאת הקדרה לתוכה מגע טמאות רוצה לומר ראשון הקדרה טהורה והטעם שאינו מטמא אותה במגעו כמו שהשרשנו אבל יטמא המשקין שבתוכה ואלו המשקין מטמאין את הקדרה כמו שהתבאר בשמיני א) מפרה. זהו אלו לא היתה הקדרה בתוך המקוה אבל בהיותה במקוה לא נטמאו המים שבתוך הקדרה אף על פי שנגע בהן הטמא לפי שמים טמאים שבאו בתוך המקוה נטהרו אפילו אם אינן מעורבין במי מקוה וכל שכן שלא יטמאו כשהם בתוך המקוה וזהו אמרו לתת טעם מפני מה הם טהורים ושאר כל המשקין טמאין שאין המים מטהרים את שאר המשקין רצה לומר שאילו היתה זאת הקדרה מלאה שאר שבעה משקין כמו שמן ודבש וכיוצא בהן ופשט מגע טמאות ידו לתוכה אלו המשקים יהיו טמאים ומטמאין את הקדרה אף על פי שהיא בתוך המקוה אבל בהיותה מליאה מים המים אינן מיטמאין כשהם בתוך המקוה לפי שמי מקוה מטהרין מים טמאים. ובתוספת טבול יום ב) אמרו חומר במשקין מה שאין כן במים שהמשקין אין להם טהרה מטומאתן ואין טהורין בנוף ופוסלין את המקוה בשינוי מראה מה שאין כן במים. וכבר ביארנו השורש הזה באחרון ג) ממקוות.

הממלא

א) מ״ה. ב) פ״א הלכה ז׳ והלשון משונה שם קצת. ג) מ״ז.

י. הממלא בקילון עד שלשה ימים טמאין רבי עקיבה אומר אם נגבו מיד טהורים ואם לא נגבו אפילו עד שלשים יום טמאים:

הממלא בקילון מן יסתקי מא בסאקיה̈ עוד או פכ̇אר ונחוהמא פאן אלמא אלבאקי פי ד̇לך אלקילון אלד̇י מלי בה מכשיר את הפירות לאנה ברצון הצל אלמא פי ד̇לך אלקילון. הד̇א מדה̈ ת̇לת̇ה̈ איאם בעד אלאסתקי אמא בעד אלת̇לת̇ה̈ איאם פאלשי אלבאקי פיה אינו מכשיר לאנה אין רצונו אן יבקי אלמא פי ד̇לך אלכלי אכת̇ר מן הד̇ה אלמדה̈ ולא מעולה אלא אן הד̇א אלקילון יג̇ף בעד הד̇ה אלמדה̈. ור׳ עקיבה יקול אנה מנד̇ לם יג̇פפה פכל נדוה̈ תבקי פיה ולו בעד שלשים יום הי ברצון. ואין הלכה כר׳ עקיבה.

הממלא בקילון השואב מים בקילון של עץ או של חרס ודומיהם המים הנשארים בתוך הקילון שמילא בו מכשירין את הפירות לפי שברצון באו אלו המים בתוך הקילון. זהו עד שלשה ימים אחר המילוי אבל אחר שלשה ימים מה שנשאר בו אינו מכשיר לפי שאין רצונו שישארו המים בזה הכלי יותר מזה הזמן ולא חישב אלא שזה הקילון יתנגב אחר זה הזמן. ור׳ עקיבה אומר שכל זמן שלא נגבו כל הליהות הנשארת בו אפילו אחר שלשים יום היא ברצון. ואין הלכה כר׳ עקיבה.

יא. עצים שנפלו עליהם משקין וירדו עליהם גשמים אם רבו טהורים. הוציאם שירדו עליהם גשמים אף על פי שרבו טמאים. בלעו משקים טמאים אף על פי שהוציאם שירדו עליהן גשמים טהורין. ולא יסיקם אלא בידים טהורות בלבד רבי שמעון אומר אם היו לחין והסיקן ורבו המשקין היוצאין מהן על המשקין שבלעו טהורים:

הד̇ה אלמשקין הי שאר שבעה משקין מת̇ל אן יקע עליהא זית או עסל ברצון ת̇ם נזל עליהא מא אלמטר שלא ברצון ורבו מי גשמים על המשקין פאן תלך אלמשקין אינן מכשירין. ואן נאצת משקין טמאין פי נפס אלאחטאב פתלך אלאחטאב טאהרה̈ ואלמשקין טמאין איצ̇א אלהאצלה̈ בתוך העצים טהרת ולו נזל עליהא מי גשמים באלקצד מנה פאן ד̇לך אלמי גשמים טהור ולא נקול אן הד̇א אלמי גשמים אלד̇י על גבי העצים כ̇אלט משקין טמאין שבלעו ויכון אלכל טמא. ולא יהרק הד̇ה אלעצים אלמבלולה̈ במא אלמטר אלא בידים טהורות גזרה שלא יסיקם אדם טמא פינג̇ס מי גשמים שעל גבן ותנג̇ס תלך אלמשקין אלתנור ענד אלהסק במא תבין פי כלים. וכ̇אלף ר׳ שמעון עלי תנא קמא וקאל גאיה̈ מא נקול אן משקין טמאין

שבלעו

אלו המשקין הן שאר שבעה משקין כגון אם נפל עליהם שמן או דבש ברצון ואחר זה ירדו עליהם מי גשמים שלא ברצון ורבו מי גשמים על המשקין אלו המשקין אינן מכשירין. ואם נבלעו משקין טמאין בתוך העצים אלו העצים טהורים והמשקין טמאין גם כן הנמצאים בתוך העצים טהורים אפילו אם ירדו עליהם מי גשמים ברצון לפי שאלו מי גשמים טהורים ולא נאמר שאלו מי גשמים שעל גבי העצים נתערבו עם משקין טמאין שבלעו ויהיה הכל טמא. ולא יסיק אלו העצים שנתלחלחו במי גשמים אלא בידים טהורות גזרה שלא יסיקם אדם טמא ויטמא מי גשמים שעל גבן ויטמאו אלו המשקים את התנור בשעת ההסק כמו שהתבאר בכלים[א]) ור׳ שמעון הולק על תנא קמא ואומר תכלית מה שנאמר שמשקין טמאין

שבלעו

א) פ״ט מ״ה.

שבלעו העצים טהרו ולא תנגס אלתנור בשרט אן תכון אלעצים טריה̈ ותכ̇רג̇ מן רטובה̈ אלעוד נפסה ענד אלחרק אכת̇ר ממשקין טמאין שבלע אמא אן לם יכן אלאמר כד̇לך פאן הד̇ה אלעצים תנגס אלתנור ענד אלהסק לכ̇רוג̇ משקין טמאין שבלעו מתוכן. ואין הלכה כר׳ שמעון.

שבלעו העצים טהורים ואינן מיטמאין את התנור הוא בתנאי שיהיו העצים לחים ותהיה הליחות היוצאת מהעץ עצמו יתרה ממשקין טמאין שבלע אבל אם אין הדבר כן אלו העצים מטמאים התנור בשעת ההסק לפי שמשקין טמאין שבלעו יוצאין מתוכן ואין הלכה כר׳ שמעון.

פרק חמישי.

א. מי שטבל בנהר והיה לפניו נהר אחר ועבר בו טהרו שניים את הראשונים. דחהו חברו לשכרו וכן לבהמתו טהרו שניים את הראשונים ואם כמשחק עמו הרי זה בכי יותן:

אלד̇י יטבול לא שך אן אלמא אלד̇י עלי סטח ג̇סמה בכי יותן לאנה ברצ̇אה וקצדה נתלש. ומן גאז פי ואד פאלמא אלד̇י אבתל בה אינו בכי יותן כמא תקדם לנא פקאל אנה אד̇א טבל בנהר וכ̇רג̇ ואלמא עלי סטח ג̇סמה והו מכשיר ת̇ם עבר בעד ד̇לך בנהר אחר פאן אלמא אלד̇י עלי סטח ג̇סמה אינו בכי יותן והד̇א הו מעני קולה טהרו שניים את הראשונים. וכד̇לך אד̇א דחיו חבירו(א) בעד אלטבילה ווקע פי אלמא פאן אלמא אלד̇י עלי ג̇סמה אינו בכי יותן ואד̇א כאן צאחבה ילאעבה פאן וקועה פי אלמא ואבתלאלה ברצ̇אה וליס הו פי ד̇לך מקהור ולד̇לך מים שעל בשרו בכי יותן כמא כאן בעד אלטבילה.

הטובל אין ספק שהמים שעל שטח גופו בכי יותן לפי שנתלשו ברצון ובכוונה. ומי שעבר בנהר המים שנתלחלח בהם אינן בכי יותן כמו שקדם לנו ואמר אם טבל בנהר ויצא והמים על שטח גופו והם מכשירין ואחר זה עבר עוד בנהר אחר המים שעל שטח גופו אינן מכשירין וזהו ענין אמרו טהרו שניים את הראשונים. וכן אם דחיו חבירו אחר הטבילה ונפל במים המים שעל גופו אינן בכי יותן ואם היה חבירו מצחק עמו אם נפל במים ונתלחלח הוא ברצון ואין בזה אונס לפיכך מים שעל בשרו בכי יותן כמו שהיה אחר הטבילה.

ב. השט על פני המים הניתזין אינן בכי יותן ואם נתכוון להתיז על חברו הרי זה בכי יותן. העושה צפור במים הניתזין ואת ׳שכה אינן בכי יותן:

העושה צפור מן ירש בזראקה̈ וכת̇יר מא יעמלהא אלצביאן ענדנא מן קצב ללעב וליס אלגרצ̇ מנהא אן יבל בהא ד̇לך אלשי אלד̇י יבתל ענד אללעב בהא וכד̇לך אלמא אלד̇י יבקי פיהא חתי ידפע אינו בכי יותן לאן ליס אלגרצ̇ בקאה הנאך.

העושה צפור המזה מים בצינור ועל הרוב הנערים עושים זה אצלנו מקנה לשחוק ואין כוונתם ללחלח בו הדבר המתלחלח כאשר ישחקו. וכן המים הנשארים בו עד שידחפו אינן בכי יותן לפי שאין רצונו שישארו שם.

ג. פירות שירד הדלף לתוכן וכללן שיגובו רבי שמעון אומר בכי יותן וחכמים אומרים אינן בכי יותן:

שיגובו   שיגובו

א) הר״ם לא פירש מלת לשכרו או לבהמתו ובמ״ת טומאת אוכלין פי״ג הל׳ ו׳ הנוסחא לשברו או לשבר בהמתו בבי״ת וכן בדפוס ויניציאה משנת רפ״ח לשברו, ובמתניתא דבני מערבא, לשוברו.

שינובו פיתגּפּף בתפרק אלמא פי גמלתהא והלכה כחכמים.

שינובו כדי שינוגבו כשהמים מפוזרים בכל הפירות. והלכה כחכמים.

ד. המודד את הבור בין לעמקו בין לרחבו הרי זה בכי יותן דברי רבי טרפון רבי עקיבה אומר לעמקו בכי יותן ולרחבו אינו בכי יותן:

מעני לרחבו ליעלם כם סעתה ולעמקו ליעלם כם עמקה ולא שך אנה אדֹא כיל כם ארתפאעה בידה או באלמכיאל פאנה יקצד אבתלאל דֿלך אלמכיאל או ידה ולדֿלך אלמא אלמתעלק בידה או באלמכיאל מכשיר אדֿא נגע בו בפירות בקצד כמא תקדם ביאנה. וחלכה כר׳ עקיבה.

לרחבו ענינו לידע כמה רחבו ולעמקו לידע כמה עומקו ואין ספק שאם מדד כמה גובה הבור בידו או במדה רצונו שתתלהלה המדה או ידו ולפיכך המים הנדבקים בידו או במדה מכשירין אם נגעו בפירות ברצון כמו שקדם ביאורו. והלכה כר׳ עקיבה.

ה. פשט ידו או רגלו או קנה לבור לידע אם יש בו מים אינן בכי יותן לידע כמה מים יש בו הרי זה בכי יותן. זרק את אבן לבור לידע אם יש בו מים הניתזין אינן בכי יותן ואת שבאבן טהורים:

מעני קולה את שבאבן טהורים אן אלמא אלדֿי עלי תלך אלהגֿר אלתי בתוך הבור הכמה חכם מי הבור אלדֿי הו טהור לא ינתגס ולא יכשיר כמא בינא ועלי אן אלחגר טֿאהר פוק סטח אלמא ואלשי אלטֿאהר מנה מבלול ליס הכם אלמא אלדֿי עלי אלגֿז אלכֿארגֿ מנה הכם מים תלושין.

ענין אמרו את שבאבן טהורים שהמים שעל זאת האבן שבתוך הבור דינם כדין מי הבור שהם טהורים שאין מיטמאין ואין מכשירין כמו שביארנו א) ואף על פי שהאבן נראית למעלה על פני המים שהחלק הנראה ממנה נתלחלח בכל זאת דין המים שעל החלק היוצא ממנה אינו כדין מים תלושים ב).

ו. החובט על השלח חוץ למים בכי יותן לתוך המים אינו בכי יותן רבי יוסי אומר אף לתוך המים בכי יותן מפני שהוא מתכוין שיצאו עם הצואה:

שלח אלגלד בצופה כמא יסלךֿ פאדֿא צֿרבה באלקצֿיב והו כֿארגֿ ען אלמא פגרצֿה בלא שך אכֿראגֿ אלמא מנה והו מתֿל המרעיד את האילן להשיר ממנו משקין אלדֿי הו מכשיר כמא תקדם אמא אדֿא צֿרבה והו פי אלמא פלים גרצֿה כֿרוגֿ אלמא מן אלגלד אדֿ והו מגרק פי אלמא. וקאל ר׳ יוסי אנה חיניד איצֿא גרצֿה כרוגֿ אלמא אלחאצל פי גֿרמה מע מא יתעלק בה מן אלוסךֿ ולדֿלך מכשיר אלשי אלדֿי יכֿרגֿ מנה וירש ואפילו בתוך המים. ואין הלכה כר׳ יוסי.

השלח העור עם הצמר כמו שמפשיטין אותו ואם חבטו בקנה כשהוא יוצא מן המים רצונו בלא ספק להוציא המים ממנו והוא דומה למרעיד את האילן להשיר ממנו משקין שהם מכשירין כמו שקדם ג) אבל אם חבט את העור כשהוא בתוך המים לא נתכוון להוציא ממנו המים הואיל והוא שוקע בתוך המים. ור׳ יוסי אומר שאז גם כן כוונתו שיצאו המים הנמצאים בגוף העור עם מה שדבוק בו מן הצואה לפיכך המים היוצאין מן העור והנתזין מכשירין ואפילו בתוך המים. ואין הלכה כר׳ יוסי.

א) פ״ד מ״ו. ב) עיין תוי״ט. ג) פ״א מ״ב.

ז. המים העולין בספינה ובעיקל ובמשוטות אינן בכי יותן. במצדות וברשתות ובמכמורות אינן בכי יותן ואם נער בכי יותן. המוליך את הספינה לים הגדול לצרפה המוציא מסמר לגשמים לצרפו המניח את האוד בגשמים לכבותו הרי זה בכי יותן:

עיקל אלאנכליה̈ והו מוצ̇ע פי וסט אלמראכב יג̇תמע פיה אלמא אלד̇י ירשח מן שקוק אלמרכב וינכל מנה אלמא דאים. ומשוטות אלמג̇אדף. ומצדות ורשתות ומכמורות כלהא אנואע מן אלשבך יצאד בהא אלחות וגירה מן אנואע אלחיואן. קולה אם נער בכי יותן יריד בה אן נפץ̇ אלשבכה̈ פאלמא אלד̇י ינתפץ̇ מנהא בכי יותן לאן גרצ̇ה חיניד̇ אכ̇ראג̇ אלמא ענהא. ומעני קולה פי אלספינה לצרפה לתשתד ותנגלק שקוקהא לאן אלספינה אד̇א כאנת פי אלבר מדה̈ תתחטם. וקולה פי אלמסמר לצרפו ליסקיה וד̇לך אן אלחדיד אד̇א אחמי פי אלנאר וטפי פי אלמא אשתד ותצלב ואלחדאדין יסמון הד̇א אלפעל אלסקי ואלחכמים יסמונה צריפה ויסמונה איצ̇א חסום. ואוד קבס אלנאר.

עיקל בערבי אלאנכליה̈ והוא מקום באמצע הספינות שיתקבצו בו המים הנוטפים מסדקי הספינה ומריקין ממנו המים תמיד. ומשוטות ידוע ומצדות ורשתות ומכמורות כולם מיני שבכות שיצודו בהם התנינים הגדולים ושאר מיני בעלי חיים. ואמרו אם נער בכי יותן ירצה בו אם נער השבכה המים שינערו ממנה הם בכי יותן לפי שאז כוונתו להוציא מים ממנה. ענין אמרו בספינה לצרפה שיהסום ויסתום סדקיה לפי שהספינה תבקע כשהיא איזה זמן ביבשה. ואמרו במסמר לצרפו לשקעו במים וזה שהברזל אחר שנתלבן באש ונשקע במים נעשה חזק וקשה והנפחים קוראין לזה המעשה בערבי אלסקי(א) וחכמים קוראין אותו צריפה וישתמשו גם כן במלת חסום(ב). ואוד העץ המוצל מאש(ג).

ח. קסיה של שלחנות והשיפה של לבנים אינן בכי יותן ואם נער בכי יותן:

קסיה של שולחנות אלמכב אלד̇י יכב עלי מואיד אלטעאם לילא יקע פי אלטעאם אלד̇י עלי אלמאידה̈ מא או גירה. ושיפה של לבנים גטא אלד̇ין יעמלון אלאג̇ור וד̇לך אנהם יגטונהא לילא ינזל עליהא אלמא קבל טבכ̇הא פתפסד.

קסיה של שולחנות הכסוי שמכסין בו שולחנות המזון כדי שלא יפלו על המזון שבשלחן מים או זולתם. ושיפה של לבנים מכסה שעושין לבנים וזה שמכסין את הלבנים כדי שלא ירדו עליהן המים קודם שנתבשלו ויהיו נפסדות.

ט. כל הנצוק טהור חוץ מדבש הזיפין והצפחת בית שמאי אומרים אף המקפה של גריסין ושל פול מפני שהיא סולדת לאחריה:

מעני הד̇ה אלהלכה אנה אד̇א כאנת אניה̈ טאהרה̈ ופיהא משקין טהורין וצב מנהא פי אניה̈ אכ̇רי נג̇סה̈ פכל מא חצל מן אלמשקין פי אלאניה̈ אלספלאניה̈ אלנג̇סה̈ פהו טמא בלא שך ואלד̇י יבקי מן אלמשקין פי אלאניה̈ אלטאהרה̈ אלתי יצב מנהא פהו טאהר ולא נקול וקד אתצלת

ענין זאת ההלכה שאם היה כלי טהור ובו משקין טהורין ועירה ממנו בכלי אחר טמא כל המשקין שבאו אל הכלי התחתון הטמא טמאים בלא ספק והנשאר מן המשקין בכלי הטהור שעירה ממנו הוא טהור ולא נאמר שיש חיבור בין משקין טמאין שהם בכלי הטמא ובין משקין טהורין שהם

(א) ר"ל שקיעה במים. (ב) כלים פי"ג מ"ד. (ג) בכ"י ערבי קבץ בצדי.

אתצלת משקין טמאין אלתי פי אלאניה̈ אלנגסה̈ במשקין טהורין אלתי פי אלאניה̈ אלפוקאניה̈ באלשי אלסאיל אלד̇י הו עמוד מן אניה̈ אלי אניה̈ וד̇לך אלעמוד הו אלד̇י יתסמי נצוק והד̇א הו מעני קולה הנא כל הנצוק טהור. וזיפים וצפחת מוצ̇עין מן ארץ ישראל עסלהמא פי נהאיה̈ מן אלגלט פלד̇לך יוצל נצוק שלהם בין אלמשקין אלתי פי אלאניתין ויציר מא פיהמא גמיעא משקין טמאין. ומקפה של גריסין ושל פול טביך̇ אלפול אלמטחון ואלגיר מטחון ועלה̈ ד̇לך מא ד̇כר מפני שהיא סולדת לאחריה יעני אנה אד̇א קטע אלצב ורפע ידה רגע ד̇לך אלעמוד אלסאיל אלד̇י כאן טרפה פי משקין טמאין אלי אלמשקין אלתי פי אלאניה̈ אלפוקאניה̈ אלטאהרה̈ וינגס אלמשקין אלתי כאן אלצב מנהא וד̇לך לגלט קואמהא ולזוגתהא אעני גלט קואם הד̇ה אלמקפה של פול.

שהם בכלי העליון בדבר הנוזל שהוא עמוד מכלי אל כלי וזה העמוד הוא הנקרא נצוק וזהו ענין אמרו כאן כל הנצוק טהור. וזיפים וצפחת ישני מקומות מארץ ישראל שדבש שלהם הוא עב עד מאוד לפיכך נצוק שלהם יחבר בין המשקין שבשני הכלים ויהיה כל מה שבשניהם משקין טמאין. ומקפה של גריסין ושל פול תבשיל פולים הטחונים ושאינם טחונים. וטעם זה מה שזכר מפני שהיא סולדת לאחריה רוצה לומר שאם הפסיק העירוי והגביה את ידו ישוב זה העמוד הניצוק שהיה קצהו במשקין טמאין אל המשקין שבכלי העליון הטהור ויטמא המשקין שעירו מהם וזה משום חמרו העב ודבוקו רצוני לומר חומר העב שבמקפה של פול.

י. המערה מחם לחם ומצונן לצונן ומחם לצונן טהור מצונן לחם טמא. רבי שמעון אומר אף המערה מחם לחם וכחו של תחתון יפה משל עליון טמא:

אחרז פי פהם הד̇ה אלמשנה מא ד̇כרת לך פי אלהלכה אלתי קבלהא והו אן אלאניה̈ אלתי יצב מנהא טאהרה̈ ואלתי יצב פיהא נגסה̈. ועלה̈ קולה מצונן לחם טמא לאן עמוד אלמשקה אלד̇י יתסמי נצו יסכ̇ן בכון טרפה פי אלאניה̈ אלסכ̇נה̈ ויתרפע אלבכ̇אר מע אלנצוק מן דאכ̇ל אלאניה̈ אלסכ̇נה̈ אלתי הי טמאה ויסכ̇ן אלמשקה אלד̇י פי אלאניה̈ אלפוקיה̈ ולד̇לך יציר טמא לכון אלבכ̇אר אלחאר אוצל בינהמא והו יצעד מן אלטמא לטהור. ור' שמעון יקול אן הד̇א אלקיאס בעינה ילזמנא פי מן יצב משקה סכ̇ן טאהר פי אניה̈ פיהא משקה טמא אשד סכ̇ונה̈ מנה לאן הד̇א אלטמא אלאשד סכ̇ונה̈ ירתפע מנה בכ̇ור חאר מע אלנצוק ויזיד פי סכ̇ונה̈ המשקה הטהור והו מעני קולה כוחו של תחתון יפה משל עליון טמא. ואין הלכה כר' שמעון לאן אד̇א כאנא גמיעא חארין ועלי אן אלספלי אשד חרארה̈ ליס יט̇הר לה את̇ר בין פי אלמשקה אלד̇י יצב מנה.

שמור להבנת זאת המשנה מה שזכרתי לך בהלכה שלפניה והוא שהכלי שעירו ממנו טהור והכלי שעירו בו טמא. וטעם אמרו מצונן לחם טמא לפי שעמוד המשקה הנקרא נצוק יחם בהיות קצהו בכלי החם ויעלה ההבל עם הניצוק מתוך הכלי החם שהוא טמא ויחמם המשקה שבכלי העליון ולפיכך יהיה טמא מפני שההבל החם עושה חיבור בין שניהם והוא עולה מן הטמא לטהור. ור' שמעון אומר שזאת הסברא בעצמה תחייבנו במי שעירה משקה חם טהור אל כלי שבו משקה טמא היותר חם ממנו לפי שמן זה המשקה הטמא היותר חם עולה הבל חם עם הניצוק ויוסיף בחמימות המשקה הטהור והוא ענין אמרו כוחו של תחתון יפה משל עליון טמא. ואין הלכה כר' שמעון לפי שאם הם שניהם חמים אף על פי שהתחתון יותר חם לא תראה לו פעולה ברורה במשקה שמערין ממנו.

יא. האשה שהיו ידיה טהורות ומגיסה בקדרה טמאה אם הזיעו ידיה טמאות. היו ידיה טמאות ומגיסה בקדרה טהורה אם הזיעו ידיה הקדרה טמאה רבי יוסי אומר אם נטפו. השוקל ענבים בכף מאזנים היין שבכף טהור עד שיערה לתוך הכלי הרי זה דומה לסלי זתים וענבים כשהן מנטפין:

למא ד̇כר פי אלהלכה אלתי קבל הד̇ה אן אלבכ̇אר אלצאעד מן כלי טמא הו מת̇ל משקין טמאין וינגס גֿא במא ישבה ד̇לך וקאל אן אד̇א חרכת אלמראה̈ אלטאהרה̈ קדרה טמאה במלעקה̈ וערקת ידיהא מן אלבכ̇אר אלצאעד מן אלקדר פאן ידיהא קד אנתגסת בכונהא נגעה במשקין טמאין אד̇ ד̇לך אלבכ̇אר אלד̇י בל ידיהא הו מן משקין טמאים. ועכס ד̇לך אד̇א כאנת ידיהא מנגוסתין ואלקדר טאהרה̈ וערקת ידיהא באלבכ̇אר פאן ד̇לך אלערק הו משקין טמאין לאנתגאסה בידיהא וינגס כל מא פי אלקדר לאתצאל אלבכ̇אר בין ד̇לך אלמשקה שעל ידיהא ובין מא פי אלקדר. ור׳ יוסי יקול חתי יקטר מן ערק ידיהא פי אלקדר וחיניד̇ תנתגס. וקולה הנא קדירה טמאה יריד בה אלשי אלד̇י פי אלקדירה לאן קד בינא פי אלצדר אן משקין שנטמאו מחמת הידים לא תנגס אלכלים. ומעני קולה היין שבכף טהור אנה אינו מתטמא ולא מכשיר חתי יג̇עלה פי אניה̈ וחיניד̇ יציר משקה ויכשיר. ואין הלכה כר׳ יוסי.

אחר שזכר בהלכה שלפני זאת שההבל העולה מכלי טמא הוא כמשקין טמאין ויטמא הביא מה שדומה לזה ואמר אם הניעה אשה טהורה קדרה טמאה בכף והזיעו ידיה מן ההבל העולה מהקדרה כבר נטמאו ידיה לפי שנגעו במשקין טמאין הואיל וזה ההבל שליהלה ידיה הוא ממשקין טמאין. ואמר הפך זה אם היו ידיה טמאות והקדרה טהורה והזיעו ידיה מן ההבל זאת הזיעה היא משקין טמאין לפי שנטמאה בידיה ומטמאה כל מה שבקדרה מפני שההבל עושה חיבור בין זה המשקה שעל ידיה ובין מה שבקדרה. ור׳ יוסי אומר עד שינטף מזיעת ידיה בקדרה ואז טמא. ואמרו כאן קדירה טמאה ירצה בו הדבר שבקדירה לפי שכבר ביארנו בפתיחה שמשקין שנטמאו מחמת הידים אין מטמאין את הכלים. וענין אמרו היין שבכף טהור הוא שאינו מיטמא ולא מכשיר עד שיערהו בתוך כלי ואז נהיה משקה ויכשיר. ואין הלכה כר׳ יוסי.

פרק ששי.

א. המעלה פירותיו לגג מפני הכנימה וירד עליהם טל אינם בכי יותן אם נתכוין לכך הרי זה בכי יותן. העלן חרש שוטה וקטן אף על פי שחשב שירד עליהן הטל אינן בכי יותן שיש להן מעשה ואין להן מחשבה:

כנימה אלדוד אלמתולד פי אלחבוב ואלפואכה ומעני יש להם מעשה לאנהם לו צבוא אלמא עליהא בקצד לכאנת מוכשרין.

כנימה התולעים הנולדים בזרעים ובפירות. וענין יש להם מעשה שאלו שפכו מים עליהם ברצון היו מוכשרין.

ב. המעלה את האגודות ואת הקציעות ואת השום לגג בשביל שימתינו אינן בכי יותן. כל האגודות של בית השוקים טמאין רבי יהודה מטהר בלחים אמר רבי מאיר וכי מפני מה טומאו אלא מפני משקה הפה. כל הקמחין והסלתות של בית השוקים טמאים. החילקה חטרגים והטסני טמאים בכל מקום:

אנודות קבץ. קציעות נשיר אלתין. השום אלתום. בשביל שימתונו כי תבקא זמאנא טוילא ולא תפסד. וקולה אינן בכי יותן תקדירה אם ירד עליהם טל אינן בכי יותן ועלי אנה יעלם אן לא בד מן נזול אלטל כל לילה. ואגודות של שווקים טמאים לאנהם ירשונהא אלבאעה דאימא פהי מוכשרים ואלאידי תולע בהא טמאים וטהורים פלדלך הי בחזקת טומאה. ור׳ יהודה יקול אנהא אדא כאנת טריה פלים ירשונהא לאנהם לא ירשון מן אלבצר אלא מא לבת כי יטהר טריא פלכון אלטרי לא ירש יכון טאהר אד ואינו מוכשר. וקאל ר׳ מאיר אנהא ואן כאנת טריה ולא תחתאג אן תבל פהם ירשונהא באפמאמהם כי יזול ענהא אלגבאר ולאגל דלך הי מוכשרים. ואלאכתלאף בין תנא קמא ור׳ מאיר אן ר׳ מאיר אלדי יגעל אלעלה מפני משקה הפה אן כאנת עאדתהם אן לא יפעלון דלך פהי טהורים ותנא קמא יקול אן כולם מוכשרים ולדלך הי בחזקת טומאה עלי אי האל כאן והלכה כתנא קמא. וקמחים אלדקיק אלדי אבל קמחה קבל אלטחין. וסלתות אלסמיד והו איצא יבל קמחה צרורה וחיניד יעמל סמיד פלכונה מוכשר והו פי אלאסואק וגמיע אלאידי תפתשה ותשתריה פהו בחזקת טומאה. וחלקה קמח מטחון אלחבה מקסומה קסמין. וטרגס אלחבה עלי תלתה אגזא. וטיסני אלחבה עלי ארבעה והדא אלנוע איצא מן אלגריש יטחן בעד אלנקע פי אלמא ויעמל מנה אלהרים ואלגשיש ונחוהא. וקולה בכל מקום סוי כאנת פי אלביות אופי אלאסואק לאנהא איצא תכתלף עליהא אלאיאדי פי לתהא וטחינהא.

אגודות ידוע. קציעות התיכות מדבלת תאנים. השום ידוע. בשביל שימתונו כדי שיתקיימו זמן רב ולא יפסדו. ואמרו אינן בכי יותן שיעורו אם ירד עליהן טל אינן בכי יותן אף על פי שהוא יודע שבודאי ירד הטל בכל לילה. ואגודות של שוקים טמאים לפי שהמוכרים מלחלחים אותן תמיד לפיכך הם מוכשרים וידים טמאות או טהורות ממשמשות בהן תמיד ולכן הן בחזקת טומאה. ור׳ יהודה אומר שאם הם לחים אינם מלחלחים אותן לפי שאין מלחלחים מן הירקות אלא מה שעמד איזה זמן כדי שיראה כאילו הוא לח ולפי שאין מלהלהין את הלחים הם טהורים הואיל ואינן מוכשרין. ור׳ מאיר אומר שאף על פי שהם לחים ואינן צריכים להתלחלח מלחלחים אותן בפיהם להסיר מהם האבק ובשביל זה הם מוכשרים. והמחלוקת בין תנא קמא ור׳ מאיר היא שר׳ מאיר שנותן הטעם מפני משקה הפה אם הם רגילים שלא לעשות כן האגודות טהורות ותנא קמא אומר שכולם מוכשרין ולפיכך הם בחזקת טומאה איך שיהיו והלכה כתנא קמא. וקמחים הקמח שנתלהלחו החטים קודם הטחינה. וסלתות הקמח היפה וצריך גם כן שיתלחלחו החיטים ואחר זה נעשים סולת ולפי שהיא מוכשרת כשהיא בשוקים וכל ידים בודקות אותה לקנותה היא בחזקת טומאה. וחלקה חטים שטוחנים הגרגרין שלהם אחר שנחלקו לשנים. וטרגס הגרגיר שנחלק לשלשה חלקים. וטיסני הגרגיר הנחלק לארבעה[א] וטוחנים גם כן זה המין מן הגרוסות אחר ששרו אותן במים ועושין מהן דיסא וכותח וכיוצא בהן. ואמרו בכל מקום בין שהם בבתים או בשוקים לפי שהידים ממשמשות בהן בבלילתן ובטחינתן.

ג. כל הביצים בחזקת טהרה חוץ משל מוכרי משקה ואם היו מוכרין עמהן פירות יבשים טהורות. כל הדגים בחזקת טומאה רבי יהודה אומר חתיכת אלתית ודג המצרי הבא בקופה וקולים האספנן הרי אלו בחזקת טהרה. כל הציר בחזקת

טומאה

[א] עי׳ מועד קטן י״ג ב׳.

ד. שבעה משקין הן הטל והמים והיין והשמן והדם והחלב ודבש דבורים. דבש צרעים טהור ומותר באכילה:

קאל אללה פי טומאת משקין מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא. וקאלוא פי ספרא אין לי אלא מים מניין הטל והיין והשמן והדם והדבש והחלב תלמוד לומר וכל משקה אי וכל משקה יכול מי תותים מי רימונים ושאר כל מי פירות תלמוד לומר מים מה מים מיוחדין שאין להם שם לוי אף אני ארבה הטל והיין והשמן והדם והדבש והחלב שאין להם שם לוי ומוציא מי תותים ומי רימונים ושאר כל מי פירות שיש להם שם לוי וקאל בעד ד̇לך פי הכשר זרעים לטומאה וכי יותן מים על זרע וקאלוא פי ספרא אין לי אלא לאחר הכשר מים מנין לעשות שאר משקין כמים נאמרו מים למעלה יעני פי טומאת משקין ונאמרו מים למטה מה מים אמורין למעלה עשה בהם שאר משקין כמים אף מים אמורין למטה נעשה בהם שאר משקין כמים. פקד תבין לך מן הד̇א אן כל משקה שאין לו שם לוי מכשיר ומיטמא והי הד̇ה אלשבעה משקין והדהא אלתי עדד. ולא תט̇ן אן דבש דבורים מצ̇אף איצ̇א לאנה דבש אסמה באטלאק ולא יחתאג̇ אצ̇אפה̈ ואנמא אצ̇אפה הנא אלי דבורים ליפצל בינה ובין דבש צירעי והו עסל אלזנאביר. ומעני טהור אנה לא ינתג̇ס ולא יכשיר וקולה מותר באכילה לילא תט̇נה מת̇ל אלבאן בהמה טמאה אלד̇י לא יחל אכלה אד̇ ואלזנבור משרין העוף. ואלפרק בין ד̇לך וד̇א בין לאן אלעסל מא יתולד פי ג̇סם אלנחל או אלזנבור בל הו נדי ינזל עלי נבאת פתלאלטה קוה̈ ד̇לך אלנבאת ורטובתה פיציר עסל פתאכלה אלנחל ותג̇יב מנה פי מעדהא ומא פצ̇ל ען קותהא תקד̇פה פי אלכור ותד̇כ̇רה לתג̇דה ענד אנקטאע אלנבאת ועדמהא אלעסל פי אלפחוץ. ולם יחתג̇ אן יבין פי דבש דבורים

אמר השם בטומאת משקין[א] מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא. ואמרו בספרא[ב] אין לי אלא מים מניין הטל והיין והשמן והדם והדבש והחלב תלמוד לומר וכל משקה אי וכל משקה יכול מי תותים מי רימונים ושאר כל מי פירות תלמוד לומר מים מה מים מיוחדים שאין להם שם לוי אף אני ארבה הטל והיין והשמן והדם והדבש והחלב שאין להם שם לוי ומוציא מי תותים ומי רימונים ושאר כל מי פירות שיש להם שם לוי ואמר השם אחר זה בהכשר זרעים לטומאה[ג] וכי יותן מים על זרע ואמרו בספרא[ד] אין לי אלא לאחר הכשר מים מנין לעשות שאר משקין כמים נאמרו מים למעלה רוצה לומר בטומאת משקין ונאמרו מים למטה מה מים אמורים למעלה עשה בהם שאר משקין כמים אף מים אמורים למטה נעשה בהם שאר משקין כמים. הנה כבר התבאר לך מזה שכל משקה שאין לו שם לוי מכשיר ומיטמא והם השבעה משקים לבדן שמנה. ואל תחשוב שדבש דבורים גם כן יש לו שם לוי לפי ששמו דבש סתם ואינו צריך לשם לוי ולא סמך אותו כאן לדבורים אלא להבדיל בינו ובין דבש צירעי והוא בערבי עסל אלזנאביר. וענין טהור שזה הדבש אינו מטמא ואינו מכשיר ואמרו מותר באכילה שלא תחשוב שהוא כמו חלב בהמה טמאה שאינו מותר באכילה הואיל והצרעה משרץ העוף. וההבדל שבין דבש להלב ברור לפי שהדבש אינו מתהוה בגוף הדבורה או הצרעה אלא הוא לחות הנוטפת על הצמחים ותתערב במיין זה הצמח ובלחותו והיה לדבש והדבורים אוכלין אותו ומכניסין ממנו בבטנם ומה שנשאר ממזונם משליכים אותו אל הכוורת

אנה

ומצניעים

[א] ויקרא י״א ל״ד. [ב] שמיני פרשה ח׳ הל׳ א׳ (ג״ר ד׳). [ג] ויקרא י״א ל״ח. [ד] שמיני פרק י״א הלכה ו׳ (ג״ו ב׳).

אנה מותר באכילה אד̇ קד באן ד̇לך פי
אלנצוץ. ופי תוספת שבת קאלוא מנין לדם
שהוא משקה שנאמר ודם חללים ישתה מנין
ליין שהוא משקה שנאמר ודם ענב תשתה
חמר מנין לדבש שהוא משקה שנאמר
ויניקיהו דבש מסלע מנין לשמן שהוא
משקה שנאמר משתה שמנים משתה שמרים
מנין לחלב שהוא משקה שנאמר ותפתח
את נאד החלב ותשקהו מנין לטל שהוא
משקה שנאמר וימץ טל מן הגזה מלא הספל
מים מנין לדמעת העין שהיא משקה שנאמר
ותשקמו בדמעות שליש מנין למי האף שהוא
משקה שנאמר ועפעפיו יזלו מים והד̇ה כלהא
תלויחאת ואלאצל נקל כמא בינא מראת
הד̇א אלגרץ̇.

ומצניעים אותו כדי שימצאוהו בעת שיחסרו
הצמחים ונעדר הדבש מן השדות ולא
היה צריך לבאר בדבש דבורים שהוא מותר
באכילה הואיל וזה כבר התבאר במקרא.
ובתוספת שבת[א] אמרו מנין לדם שהוא
משקה שנאמר ודם חללים ישתה מנין ליין
שהוא משקה שנאמר ודם ענב תשתה
חמר מנין לדבש שהוא משקה שנאמר
ויניקהו דבש מסלע מנין לשמן שהוא
משקה שנאמר משתה שמנים משתה
שמרים מנין לחלב שהוא משקה שנאמר
ותפתח את נאד החלב ותשקהו מנין לטל
שהוא משקה שנאמר וימץ טל מן הגזה
מלא הספל מים מנין לדמעת העין שהיא
משקה שנאמר ותשקמו בדמעות שליש
מנין למי האף שהוא משקה שנאמר
ועפעפיו יזלו מים ואלו כולן רמזים והעיקר קבלה כמו שביארנו הרבה פעמים זה הענין.

ה. תולדות למים היוצא מן העין מן האוזן מן החוטם מן הפה מי רגלים בין גדולים בין קטנים לדעתו ושלא לדעתו. תולדות לדם דם שחיטה בבהמה ובחיה ובעופות הטהורים ודם הקז לשתיה. מי החלב כחלב והמוחל כשמן שאין המוחל יוצא ידי שמן דברי רבי שמעון רבי מאיר אומר אף על פי שאין בו שמן. דם השרץ כבשרו מטמא ואינו מכשיר ואין לנו כיוצא בו:

אלדם אלד̇י עד פי שבעה משקין הו
דם השותת בסוף השחיטה מבהמה חיה ועוף
הטהורים. ואלד̇י הו תולדת הדם הו דם הקז
אדם לשתיה והו אן יקצד פי דם אלפצאד̇ה
אן יסקיה לחיואן או לשכץ̇ יתעדי וישרבה.
ומי החלב מא אלגבן אלד̇י ינפצל מן אללבן
ענד מא תרמי פיה אלאנפחה̇ וסאיר מא
יעקד אללבן והו אלד̇י נסמיה אלמים. ומוחל
אלמא אלאסוד אלד̇י יסיל מן אלזיתון. וקד
בינא פי תאסע טהרות אן ר' שמעון יקול
מוחל מי פירות הוא ולד̇לך לא ינתג̇ס ולא
יכשיר אלא מן אג̇ל בקאיא אלזית אלד̇י פיה
וקלנא אנה אין הלכה כר' שמעון בל אן
אלמוחל משקה כמא קאל ר' מאיר והו
מד̇הב אלחכמים לאנה כשמן. וקאל תעאלי
פי שמונה שרצים וזה לכם הטמא וקאלוא
פי ספרא וזה הטמא להביא דמו שיטמא
כבשרו

הדם שמנה בשבעה משקין הוא דם
השותת בסוף השחיטה מבהמה חיה ועוף
הטהורים. ומה שהוא תולדת הדם והוא דם
הקז אדם לשתיה הוא שיתכוון שישקה
דם ההקזה לבהמה או לאדם העובר עבירה
ושותה אותו. ומי החלב מי הגבינה הנבדלים
מן החלב כשמשליכין בו הקיבה ושאר
הדברים המקפיאין החלב והוא מה
שאנחנו קוראים אותו אלמים. ומוחל
המים השחורים הנוטפים מן הזיתים. וכבר
ביארנו בתשיעי[ב] מטהרות שר' שמעון
אומר מוחל מי פירות הוא ולזה אינו
מיטמא ואינו מכשיר אלא בשביל שיורי
השמן שבו ואמרנו[ג] שאין הלכה כר'
שמעון אלא שהמוחל משקה כמו שאמר
ר' מאיר והוא דעת החכמים לפי שהוא
כשמן. ואמר יתברך בשמונה שרצים[ד] וזה
לכם

א) פ"ט הל' כ"ג. ב) מ"ג. ג) שם. ד) ויקרא י"א כ"ט.

בבשרו וקאלוא יכול יכשיר את הזרעים תלמוד לומר לכם לכם הוא מטמא אינו מכשיר את הזרעים.

לכם הטמא ואמרו בספראא) וזה הטמא להביא דמו שיטמא כבשרו ואמרוב) יכול יכשיר את הזרעים תלמוד לומר לכם לכם הוא מטמא אינו מכשיר את הזרעים.

ו. אלו מטמאין ומכשירין זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו ורביעית מן המת ודם הנדה רבי אליעזר אומר שכבת זרע אינה מכשרת רבי אלעזר בן עזריה אומר דם הנדה אינו מכשיר רבי שמעון אומר דם המת אינו מכשיר ואם נפל על הדלעת גוררה והיא טהורה:

קולה מטמאין ומכשירין יעני אנהא משקין והי פי נפסהא טמאין פלדׄלך לא תחתאג אן יתקדמהא הכשר. ובין אללה פי זוב הזב אנה טמא וקאל זובו טמא הוא ורוקו נץ וכי ירוק הזב ומימי רגליו נקל מסנד לקולה זובו טמא הוא וזאת תהיה וקאלוא וזאת לרבות מימי רגליו ושכבת זרע הי טמאה מן אלצחיח פכיף אן אלזב. וטומאת דם המת בינאהא פי תֿאני אהלות ודם הנדה פי סאבע נדה. ור׳ אליעזר יקול אן שכבת זרע אינה מכשרת לאן אלנץ קד סלׄבהא אסם אלמשקה וגׄעלהא מצׄאפה. ור׳ אלעזר בן עזריה יקול אן דם הנדה אינו מכשיר כמא לא יכשיר אלדם אלׄכׄארג מן אלמקעדה. ור׳ שמעון יקול אן מנד׳ מאת אלמית כׄרג דמה ען חד אלמשקה ואין הלכה כשלשתן.

אמרו מטמאין ומכשירין רצה לומר שהם משקין וטמאים בעצמם לפיכך אינן צריכים שיקדם להם הכשר. וביאר השם בזוב הזב שהוא טמא ואמרג) זובו טמא הוא ורוקו מן הכתובד) וכי ירוק הזב ומימי רגליו קבלה סמוכה לאמרו זובו טמא הוא וזאת תהיה ואמרוה) וזאת לרבות מימי רגליו ושכבת זרע היא טמאה מן הבריא וכל שכן מן הזב. וטומאת דם המת ביארנוה בשניו) מאהלות ודם הנדה בשביעיז) מנדה. ור׳ אליעזר אומר ששכבת זרע אינה מכשרת לפי שהתורה כבר נטלה ממנה שם משקה ונתנה לה שם לווי. ור׳ אלעזר בן עזריה אומר שדם הנדה אינו מכשיר כמו שהדם היוצא מן התחתוניות אינו מכשיר. ור׳ שמעון אומר שמשמת המת יצא דמו מגדר המשקה ואין הלכה כשלשתן.

ז. אלו לא מטמאין ולא מכשירין הזיעה והליחה סרוחה והראי והדם היוצא עמהם ומשקה בן שמונה רבי יוסי אומר חוץ מדמו. והשותה מי טבריה אף על פי שיוצאין נקיים דם שחיטה בבהמה בחיה ובעופות הטמאים ודם הקז לרפואה רבי אלעזר מטמא באלו רבי שמעון בן אלעזר אומר חלב הזכר טהור:

זיעה אלערק ליחה סרוחה אלקיח סוי כאן סאיל מן סטח אלגׄסם או יכׄרג באלנפתׄ. והראי אלגׄאיט. והדם היוצא עמהן יעני אלדם אלׄכׄארג מע אלקיח או מע אלבראז. ומשקה בן שמונה יעני מן ולד מן תֿמאניה אשהר כל משקה יכׄרג מנה מן אלמשקין אלתי הי מן אלכׄאמל מן אלנאס מכשירין פהי מן
הדא

זיעה ידוע. ליחה סרוחה הליחה בין שהיא יוצאת משטח הגוף או כשהוא גונח. והראי הצואה. והדם היוצא עמהן רצה לומר הדם היוצא עם הליחה הסרוחה או עם הרעי. ומשקה בן שמונה רצה לומר שנולד לשמנה חדשים כל משקה היוצא ממנו מן המשקין המכשירין באדם שלם
אינן

א) שמיני פרשה ה׳ הל׳ ב׳ (נ״ב א׳). ב) שם הל׳ ג׳ (נ״ב ב׳). ג) ויקרא ט״ו ב׳. ד) שם ט״ו ח׳. ה) נדה נ״ה ב׳. ו) מ״ב. ז) מ״א.

הד׳א אלמולוד אינן מכשירין לאן אלאצל ענדנא בן שמונה חי הרי הוא כאבן. ומי טבריה הו מא פיה כיפיה̇ יסתל בהא אד׳א שרב כ׳רג מא צאפי מת׳ל מא שרב לכ׳ן לכ׳רוג׳ה מן אלמקעדה̇ אינו משקה. ומעני קולה לא מטמאין ולו ברזת הד׳ה אלרטובאת מן אלזב. וקאלוא פי אלזב יכול הזיעה ולחה סרוחה והראי יהו טמאין תלמוד לומר זובו טמא הוא טמא ואין אלו טמאין. ור׳ אלעזר יקול אן דם שחיטה בבהמה וחיה ועופות טמאין ודם הקז לרפואה מטמא ומכשיר ואנהא משקין ואין הלכה כר׳ אלעזר ולא כר׳ יוסי והלכה כר׳ שמעון בן אלעזר אלד׳י יקול חלב הזכר אינו משקה.

אינן מכשירין בזה הילד לפי שהשורש אצלנו בן שמונה חי הרי הוא כאבן. ומי טבריה מים שטבען שמשלשלין בהם וכששותין אותן יוצאים צלול ם כמו שנשתו אבל מפני שיוצאים מן התחתוניות אינן משקה. וענין אמרו לא מטמאין אפילו אם יצאו אלו הליחות מן הזב. ואמרו בזב[א] יכול הזיעה וליחה סרוחה והראי יהו טמאין תלמוד לומר זובו טמא הוא טמא ואין אלו טמאין. ור׳ אלעזר אומר שדם שחיטה בבהמה וחיה ועופות טמאין ודם הקז לרפואה מטמא ומכשיר לפי שהם משקין. ואין הלכה כר׳ אלעזר ולא כר׳ יוסי והלכה כר׳ שמעון בן אלעזר האומר הלב הזכר אינו משקה.

ח. חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון וחלב הבהמה אינו מטמא אלא לרצון אמר רבי עקיבה קל וחומר הדברים מה אם חלב האשה שאינו מיוחד אלא לקטנים מטמא לרצון ושלא לרצון הלב הבהמה שהוא מיוחד לקטנים ולגדולים אין דין שיטמא לרצון ושלא לרצון. אמרו לו לא אם טמא חלב האשה שלא לרצון שדם מגפתה טמא יטמא חלב הבהמה שלא לרצון שדם מגפתה טהור. אמר להם מחמיר אני בחלב מבדם שהחולב לרפואה טמא והמקיז לרפואה טהור אמרו לו סלי זיתים וענבים יוכיחו שהמשקים היוצאים מהם לרצון טמאים ושלא לרצון טהורים אמר להם לא אם אמרתם בסלי זיתים וענבים שתחלתן אוכל וסופן משקה תאמרו בחלב שתחלתו וסופו משקה עד כאן היתה תשובה אמר רבי שמעון מכאן ואילך היינו משיבין לפניו מי גשמים יוכיחו שתחלתן וסופן משקה ואינן מטמאין אלא לרצון אמר לנו לא אם אמרתם במי גשמים שאין רובן לאדם אלא לארצות ולאילנות ורוב החלב לאדם:

כל מא תסמע הנא מטמא ואינו מטמא מענאה הל הו משקה או אינו משקה פאד׳א כאן משקה לזמה מא לזם אלמשקין מן כונה יכשיר וינתג׳ס פי נפסה וינג׳ס אן כ׳רג מן שלץ טמא ואד׳א לם יכן משקה פהו טהור פי כל וג׳ה. ומעני לרצון אן יחלב בקצד ויעול עליה אן יכון משקה ושלא לרצון אן יכ׳רג מן תלקי נפסה דון חלב או חלב בגיר קצד בל עלי ג׳הה̇ אללעב ונחוה. וקאלוא פי אלזב דמעת עינו ודם מגפתו וחלב האשה מטמאין טומאת משקה יעני אנהא מן אלזב במנזלה̇ משקין שנטמאו בזב פקט וליסת אבות הטמאות

בכל מקום שתשמע כאן מטמא ואינו מטמא ענינו אם הוא משקה או אינו משקה וכאשר הוא משקה חייב במה שחייבין המשקין שהוא מכשיר ומיטמא בעצמו ומטמא אם יצא מאדם טמא ואם אינו משקה הוא טהור על כל פנים. וענין לרצון שהוא חולב בכוונה וחושב בו שיהיה משקה ושלא לרצון שהחלב יוצא מעצמו מבלי שיחלוב או שהוא הולב שלא ברצון אלא על דרך שחוק וכיוצא בו. ואמרו בזב דמעת עינו ודם מגפתו והלב האשה מטמאין טומאת משקה רוצה לומר שהם בזב

[א] ספרא מצורע פרשה א׳ (ע״ה ב׳) ע״ש.

הטמאות מתֿל זובו ורוקו במא דֿכרנא פי אול כלים וכמא נבין פי מסכת זבים. וקד תקדם לך פי אלפרק אלדֿי קבל הדֿא אן אלשי אלדֿי יסיל מן מא אלענב ואלזיתון בגיר קצד אלעציר אינו משקה חתי יקצד צאחבה גֿמע תלך אלמצאלה ויגֿעלהא פי כלי וחינידֿ תציר משקה. ולמא קאל ר' עקיבה פי מגֿאדלתה הדֿה אן אלאלבאן כלהא משקה כֿרגֿת בקצד קאצד או בגיר קצד וגֿעל דלילה פי דֿלך אנה לא פרק בין חולב לרפואה או חולב לשתיה קאלוא לה זיתים וענבים יוכיחו אלתי לא פרק פיהא איצֿא בין מן יסתכֿרגֿ עצירהא לשתיה או לרפואה ומע דֿלך לים יכון עצירהא משקה אלא אדֿא כֿרגֿ ברצון ואלכלאם כלה בין ואין הלכה כר' עקיבה.

בזב במדרגת משקין שנטמאו בזב בלבד ואינם אבות הטמאות כזובו ורוקו כמו שזכרנו בראשון[א]) מכלים וכמו שנבאר במסכת זבים[ב]). וכבר קדם לך בפרק שלפני זה[ג]) שהדבר הנוטף ממי ענבים וזיתים מבלי שיתכוון לסחוט אינו משקה עד שיתכוון בעליו לקבץ מה ששותת ולהשים בכלי ואז יהיה משקה. ואחר שאמר ר' עקיבה בויכוחו זה שכל החלבים משקה בין שיצאו לרצון או שלא לרצון והביא ראיה לזה שאין הילוק בין חולב לרפואה או חולב לשתיה אמרו לו זיתים וענבים יוכיחו שאין בהן חילוק גם כן בין המוציא סחיטתם לשתיה או לרפואה ועם כל זה סחיטתם איננה משקה אלא אם יצאה ברצון והמאמר כולו ברור ואין הלכה כר' עקיבה.

א) מ"ג. ב) פ"ה מ"ז. ג) מ"א.

בריך רחמנא דסייע בהדן.

מסכת זבים.

פרק ראשון.

א. הרואה ראיה אחת של זוב בית שמאי אומרים כשומרת יום כנגד יום בית הלל אומרים כבעל קרי. ראה אחת ובשני הפסיק ובשלישי ראה שתים או אחת מרובה כשתים בית שמאי אומרים זב גמור בית הלל אומרים מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן. אמר רבי אלעזר בן יהודה מודים בית שמאי בזה שאינו זב גמור ועל מה נחלקו על הרואה שתים או אחת מרובה כשתים ובשני הפסיק ובשלישי ראה אחת בית שמאי אומרים זב גמור ובית הלל אומרים מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן:

קד תקדמת לנא אצול כת̇ירה̈ ממא יחתאג̓ אליה פי הד̇ה אלמסכתא פי הד̇א אלסדר ולכן אד̇כר בבעצ̇הא באיג̓אז. מן ד̇לך אן אלזב אד̇א ראה שתי ראיות כאן טמא טומאת זב לכנה אד̇א טהר מזובו פטור מן הקרבן ואד̇א ראה שלש ראיות לזמה קרבן ענד מא יטהר. קאל תעאלי אדם כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא ד̇כר לפט̇ זיבות מרתין וקאל טמא ת̇ם קאל וזאת תהיה טומאתו בזובו רר בשרו את זובו או החתים בשרו מזובו טומאתו היא ד̇כר לפט̇ זיבות ת̇לת̇ מראת וחיניד̇ קאל טומאתו היא קאלוא מנה הכתוב שתים וקרא טמא שלש וקרא טמא הא כיצד שתים לטומאה ושלש לקרבן. ולו ראה אלשלש כלהא פי חין ואחד פהו טמא וחייב בקרבן אמא אלזבה פחתי תרי אלדם ת̇לת̇ה̈ איאם מתואליה̈ וחיניד̇ תכון זבה גמורה לקולה כי יזוב זוב דמה ימים רבים קאלוא מיעוט ימים שנים רבים שלשה וקאלוא תלה הכתוב את הזב בראיות ואת הזבה בימים. ואד̇א ראת אלדם יום אחד או שתים בלא

עת

כבר קדמו לנו בזה הסדר שרשים רבים ממה שיצטרך אליהם בזאת המסכתא אבל אזכר קצתם בקיצור. מהם שהזב אם ראה שתי ראיות הוא טמא טומאת זב אבל אם טהר מזובו פטור מן הקרבן ואם ראה שלש ראיות חייב בקרבן בעת טהרתו. אמר יתברך[א]) אדם כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא זכר מלת זיבות שתי פעמים ואמר טמא אחר זה אמר[ב]) וזאת תהיה טומאתו בזובו רר בשרו את זובו או ההתים בשרו מזובו טומאתו היא זכר מלת זיבות שלש פעמים ואז אמר טומאתו היא אמרו[ג]) מנה הכתוב שתים וקרא טמא שלש וקרא טמא הא כיצד שתים לטומאה ושלש לקרבן. ואפילו ראה השלש ראיות כולן בזמן אחד הוא טמא וחייב בקרבן אבל הזבה עד שתראה הדם שלשה ימים רצופים ואז תהיה זבה גמורה באמרו[ד]) כי יזוב זוב דמה ימים רבים אמרו[ה]) מיעוט ימים שנים רבים שלשה ואמרו[ו]) תלה הכתוב את הזב בראיות ואת הזבה בימים.

ואם

[א]) ויקרא ט״ו ב׳ וצ״ל איש איש כי יהיה זב כו׳. [ב]) שם ט״ו ג׳. [ג]) מגילה ח׳ א׳. [ד]) ויקרא ט״ו כ״ה. [ה]) ספרא פרשת מצורע פ״ה הל׳ ט׳ (ע״ם א׳). [ו]) בבא קמא כ״ד א׳.

עת נדתה והי אלתי תתסמי שומרת יום כנגד יום פהי תטמא את בועלה ותטמא משכב ומושב כמא בינא פי נדה. וקאלוא פי ספרא אין לי אלא הרואה שלשה ימים שהיא זבה מנין לרואה שנים שתהא זבה תלמוד לומר ימי זובה כימי נדתה מניין לרואה יום אחד תהא זבה תלמוד לומר כל ימי זובה כימי נדתה מניין שתהא משמרת להם יום אחד תלמוד לומר טמא יהיה וגרץ̇ אסתדלאלה מן קולה כימי נדתה לאן אלנדה ולו לם תר גיר ראיה ואחדה̈ פהי נדה. פאחפט̇ הד̇ה אלאצול דאימא. ובית שמאי יקולון אן אלד̇י ירי ראיה אחת של זוב מטמא משכב ומושב מת̇ל שומרת יום כנגד יום. ור׳ אלעזר בן יהודה יקול אן גאיה̈ מא יכ̇אלפון בית שמאי פי מן הו טמא בכונה ראה שתי ראיות פאנהם לא יחוג̇ון פי אלראיה אלת̇אלת̇ה̈ אלתי תביא אותו לידי קרבן אן תכון מתצלה̈ באלשתי ראיות בל ולו כאן בינהא הפסקה פהי תנצ̇אף̇ ועלי כלי אלחאלין הלכה כבית הלל.

ואם ראתה דם יום אחד או שתים בלא עת נדתה וזאת אשר נקראת שומרת יום כנגד יום תטמא את בועלה ותטמא משכב ומושב כמו שביארנו בנדה[א]. ואמרו בספרא[ב] אין לי אלא הרואה שלשה ימים שהיא זבה מניין לרואה שנים שתהא זבה תלמוד לומר[ג] ימי זובה כימי נדתה מניין לרואה יום אחד תהא זבה תלמוד לומר[ד] כל ימי זובה כימי נדתה מניין שתהא משמרת להם יום אחד תלמוד לומר טמא יהיה וכוונתו בהביאו ראיה מאמרו כימי נדתה היא שהנדה אפילו לא ראתה אלא ראיה אחת היא נדה. ושמור אלה השרשים תמיד. ובית שמאי אומרים שהרואה ראיה אחת של זוב מטמא משכב ומושב כשומרת יום כנגד יום. ור׳ אלעזר בן יהודה אומר שתכלית מה שנהלקו בו בית שמאי והו במי שהוא טמא כאשר ראה שתי ראיות לפי שאין מצריכין בראיה שלישית המביאה אותן לידי קרבן שתהא מחוברת עם השתי ראיות אלא אפילו היתה ביניהם הפסקה מצטרפות ובשני הענינים הלכה כבית הלל.

ב. הרואה קרי ביום שלישי לספירת זובו בית שמאי אומרים סתר שני ימים שלפניו בית הלל אומרים לא סתר אלא יומו. רבי ישמעאל אומר הרואה בשני סותר שלפניו רבי עקיבה אומר אחד הרואה בשני ואחד הרואה בשלישי שבית שמאי אומרים סתר שני ימים שלפניו ובית הלל אומרים לא סתר אלא יומו ומודים ברואה ברביעי שלא סתר אלא יומו ברואה קרי אבל אם ראה זוב אפילו ביום שביעי סתר שלפניו:

סנבין לך אלפרק בין אלזיבות ושכבת זרע פי אללון ואלקואם. וקד עלמת נץ̇ אלתורה פי אלזב אנה טאלמא ידר מנה אלזוב פהו טמא פאד̇א ארתפע אלאדראר יעד שבעת ימי נקיים וחיניד̇ יטהר והו קול אללה וכי יטהר הזב וכו׳ פמתי מא ראה ראיה של זוב פי ט̇י אלסבעה̈ אלאיאם ולו פי אכ̇ר דקיקה̈ מן אליום אלסאבע פהו יבדי באלעדד בעד תלך אלראיה לקול אללה שבעת ימים לטהרתו חתי תכון אלסבעה̈ כלהא

נבאר לך אחר זה הפרש שבין הזיבות ושכבת זרע במראה ובעצם. וכבר ידעת לשון התורה[ה] בזב שכל זמן שיזוב ממנו הזוב הוא טמא ואחר שנפסקה הזיבות יספור שבעת ימי נקיים ואז יטהר וזה מה שאמר השם[ו] וכי יטהר הזב וכו׳ הנה אם ראה ראיה של זוב בתוך השבעה ימים ואפילו ברגע האחרון מן היום השביעי יתחיל לספור אחר זאת הראיה לאמרו יתברך שבעת ימים לטהרתו עד שיהיו כל השבעה ימים טהורים מן הזיבות

א) פ״י מ״ח. ב) פרשה מצורע פ״ת הל׳ ד׳ ה׳ (ע״ט א׳). ג) צ״ל ימי זוב טומאתה כימי נדתה. ד) צ״ל כל ימי זוב טומאתה כימי נדתה. ה) ויקרא ט״ו ב׳. ו) שם ט״ו י״ג.

בלהא טאהרה̇ מן אלזיבות. וקאל עז וג̇ל תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע וקאלוא פי ספרא מה הזוב סותר בזב אף שכבת זרע סותרת בזב וקד בינא לך פי נזירות אן מעני אלסתירה ענדהם סקוט אלאיאם מתקדמה̇ וכונהא לא יעתד בהא וקאלוא הנאך או מה הזוב סותר את הכל אף שכבת זרע תסתור את הכל תלמוד לומר לטמאה בה אין לה אלא יום אחד. ובית שמאי יקולון אנה מנד̇ לם ינעזל ען אלזיבות בת̇לת̇ה̇ איאם טאהרה̇ אלתי הי עדד אלאיאם אלתי פי מת̇להא יכון זב גמור פלא תנעד לה תלך אלאיאם אלא ולו שכבת זרע תסקטהא. ואין הלכה כר' ישמעאל.

הזיבות. ואמר השם יתעלה וזאת תורת א) הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע ואמרו בספרא ב) מה הזוב סותר בזב אף שכבת זרע סותרת בזב וכבר ביארנו בנזירות ג) שענין סתירה אצלם שיפלו הימים הראשונים ושלא יספרו ואמרו שם ד) או מה הזוב סותר את הכל אף שכבת זרע תסתור את הכל תלמוד לומר לטמאה בה אין לה אלא יום אחד. ובית שמאי אומרים משלא נפסקה הזיבות שלשה ימי נקיים וזה מספר הימים אשר בכמותם יהיה זב גמור אין סופרין לו אלו הימים אלא אפילו שכבת זרע הסתור אותם. ואין הלכה כר' ישמעאל.

ג. ראה אחת היום ושתים למחר שתים היום ואחת למחר שלש לשלשה ימים או לשלשה לילות הרי זה זב גמור:

קד עלמת אן מעני זב גמור אן יכון חייב בקרבן. וקאל תעאלי טומאתו בזובו וג̇א אלתפסיר טומאתו תלויה בזובו ואינה תלויה ביומו פלד̇לך אפילו ראה שלש ראיות בשעה אחת הרי זה זב גמור וכד̇לך אד̇א ראה ראיה כל יום עלי תואלי אלאיאם אמא מתי כאנת הפסקה בין ראיה וראיה יומא כאמלא פלא תנצ̇אף ואחדה̇ לת̇אניה̇ לא למעני אלטומאה ולא ללזום אלקרבן כמא בינא מן מד̇הב בית הלל.

כבר ידעת שזב גמור ענינו שהוא חייב בקרבן. ואמר יתברך ה) טומאתו בזובו ובא הפירוש ו) טומאתו תלויה בזובו ואינה תלויה ביומו לפיכך אפילו ראה שלש ראיות בשעה אחת הרי זה זב גמור וכן אם ראה ראיה כל יום מן הימים הרצופים אבל אם היתה הפסקה בין ראיה וראיה יום שלם אין מצטרפת הראיה הראשונה עם השנית לא לענין טומאה ולא לחיוב קרבן כמו שביארנו לדעת בית הלל.

ד. ראה אחת והפסיק כדי טבילה וסיפוג ואחר כך ראה שתים או אחת מרובה כשתים או ראה שתים או אחת מרובה כשתים והפסיק כדי טבילה וסיפוג ואחר כך ראה אחת הרי זה זב גמור:

אן כאן בין אלראיה אקל מכדי טבילה וסיפוג פליסא שתי ראיות ואנמא תנעד ראיה אחת. וממא יג̇ב אן תעלמה אן ראיה ליס להא קדר אלא כל שהיא והד̇א הו קולהם החתים בשרו ואפילו כל שהוא. ואנמא הד̇א אלחד אלד̇י חדוה והו כדי טבילה וסיפוג הו
אקל

אם היה בין ראיה וראיה פחות מכדי טבילה וסיפוג אינן שתי ראיות ואין מונין אותן אלא ראיה אחת. וממה שצריך שתדעהו הוא כי אין שיעור לראיה אלא כל שהיא וזהו אמרם ז) החתים בשרו ואפילו כל שהוא. והשיעור אשר הגבילו
והוא

א) ויקרא ט"ו ל"ב. ב) פרשת מצורע פ"ט הל' י' (ע"ט ב'). ג) פ"ג מ"ג. ד) ספרא פרשת מצורע פ"ט הל' י' (ע"ט ב'). ה) ויקרא ט"ו ג'. ו) ספרא שם פ"ט הל' א' (ע"ה ב'). ז) שם הל"ג.

אקל מדה̈ תכון בין אלשתי ראיות פנחסבהמא מנפצלתין ותנעד בשתי ראיות.

והוא כדי טבילה וסיפוג הוא הזמן היותר קצר אשר יהיה בין ראיה לראיה שיחשבו לנפרדות זו מזו ויהיו לשתי ראיות.

ה. ראה אחת מרובה כשלש שהיא כמן גרזון לשילוח שהן כדי שתי טבילות וכשני ספוגין הרי זה זב גמור. ראה אחת מרובה כשתים מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן אמר רבי יוסי לא אמרו אחת מרובה אלא אם יש בה כדי שלש:

קד בינת לך אן מעני מרובה אמתדאד אלאדראר זמאנא כבירא. וגדיון אסם מוצ̇ע ושילוח אלואדי אלמשהור. פאד̇א דאם אלאדראר קדר מא ימשי אלאנסאן אלמעתדל אלמשי הד̇ה אלמסאפה̈ פקד ראה שלש ראיות פי אוקאתהא אעני אן בין ואחדה̈ וואחדה̈ כדי טבילה וסיפוג ואעלמנא אן ליס אתצאל אלאדראר ממא יג̇על אלראיות פי אלת̇לאת̇ה̈ אוקאת ראיה אחת. ונץ̇ ספרא וזאת תהיה וכו׳ מלמד שהוא מטמא בשלש ראיות אין לי אלא גדולות קטנות מנין תלמוד לומר תהיה אפילו כל שהוא החתים אפילו כל שהו בשרו אפילו כל שהוא אם נאמרו בגדולות למה נאמרו בקטנות שלא ליתן שיעור לגדולות שאם ראה אחת מרובה בשלש הרי זה זב גמור ואנמא סמי אלאולי גדולות לקולה רר בשרו אלד̇י יעטי מעני אלאמתדאד פי דרור אלזיבות. ור׳ יוסי יקול אנה אד̇א ראה אחת פקט מרובה כשתים ולא תקדמתהא ראיה ולא תאכ̇רת בעדהא ראיה אכ̇רי פאנהא בואחדה̈ תנעד ועלי אנהא כשתים ולא נעד אבדא ואחדה̈ גדולה בראיות אלא אן כאנת גדולה כשליש ראיות וחיניד̇ נעדהא כשליש לאן אלנץ̇ אלד̇י תעלמנא מנה הד̇א אלמעני פי זב בעל שלש ראיות גא והו קולה וזאת תהיה טומאתו וכו׳ כמא בינא פלם ינקל ר׳ יוסי אלחכם מן בעל שלש לבעל שתים. ואין הלכה כר׳ יוסי.

כבר ביארתיו לך שמרובה ענינו שתאריך הזיבות זמן רב. גרזון שם מקום ושילוח הוא הנחל הידוע. אם נמשכה הזיבות בכדי שילך אדם שמהלכו בינוני בזה המרחק אם ראה שלש ראיות כל אחת ואחת בזמנה רוצה לומר שהיתה בין כל אחת ואחת כדי טבילה וסיפוג והודיענו שהתחברות הזיבות אינה עושה השלש ראיות כראיה אחת. ולשון הספרא[א]) וזאת תהיה וכו׳ מלמד שהוא מטמא בשלש ראיות אין לי אלא גדולות קטנות מנין תלמוד לומר תהיה אפילו כל שהוא החתים אפילו כל שהוא בשרו אפילו כל שהוא אם נאמרו בגדולות למה נאמרו בקטנות שלא ליתן שיעור לגדולות שאם ראה אחת מרובה כשלש הרי זה זב גמור ולא קרא הראשונות גדולות אלא לאמרו[ב]) רר בשרו אשר מובנו המשכת הזיבות. ור׳ יוסי אומר שאם ראה ראיה אחת לבד מרובה כשתים ולא ראה ראיה אחרת קודם זאת ולא אחריה נחשבה כראיה אחת אף על פי שהיא כשתים ולא נחשוב ראיה אחת גדולה בראיות אלא אם היתה כשלש ראיות ואז נחשוב אותה כשלש לפי שהכתוב אשר למדנו ממנו זה הענין בא בזב בעל שלש ראיות וזה אמרו וזאת תהיה טומאתו וכו׳ כמו שביארנו ולא הטיל ר׳ יוסי דין בעל שלש ראיות לבעל שתים ואין הלכה כר׳ יוסי.

ו. ראה אחת היום ואחת בין השמשות ואחת למחר אם ידוע שמקצת הראיה מהיום ומקצתה למחר ודאי לקרבן ולטומאה אם ספק שמקצת הראיה מהיום ומקצתה למחר ודאי לטומאה וספק לקרבן. ראה שני ימים בין השמשות ספק לטומאה ולקרבן אחת בין השמשות ספק לטומאה:

הדה זאת

א) שם. ב) ויקרא ט״ו ב׳.

הדה אלהלכה בינה גדא בעד מערפה אצלין. אחדהמא אן אלזב אדא ראה בעץ אלראיה פי אכר אלנהאר ובעצהא פי אול אלליל תנעד לה שתי ראיות לאנקסאם אלראיה פי שני ימים ולו כאנת מדתהא דקיקתין מן אלזמאן דקיקה מן אכר אלנהאר ודקיקה מן אול אלליל. ואלאצל אלתאני אן בין השמשות הו שך הל הו מן אכר אלנהאר או מן אול אלליל פלדלך יוכד פיה באלתתקיל. ונץ אלתוספתא מודה ר׳ יוסי ברואה אחת בין השמשות שאף על פי שאין בה כדי טבילה וספוג שיש בידו שתי ראיות מפני ששני ימים חולקין. וקאלוא איצא פי אלתוספתא בין השמשות מן היום ומן הלילה ספק כולו מן היום ספק כולו מן הלילה מטילין אותו לחומרו לשני ימים. וקאלוא פי אלתלמוד למאי הילכתא לראיות יעני ראיה של בין השמשות בספק שתי ראיות. ואלדי אונב אן יכון אדא ראה שני ימים בין השמשות ספק לטומאה ולקרבן מא אצף לך. מתל אן לו ראה בין השמשות של ערב שבת ובין השמשות של מוצאי שבת ואלאמר פי בין השמשות שך כמא בינא פימכן אן אלראיה אלאולי כאנת יום אלגמעה ואלתאניה לילה אלאחד פהו טהור לכון אלהפסקה בין אלשתי ראיות יום כאמל והו יום אלסבת וימכן איצא אן אלאולי כאן בעצהא יום גמעה ובעצהא לילה אלסבת וכדלך אלתאניה כאן בעצהא יום אלסבת ובעצהא לילה אלאחד פיכון מעה ארבע ראיות מתואליה ויכון חייב קרבן. פקד תבין כיף הו ספק לטומאה וספק לקרבן ולדלך מביא קרבן ואינו נאכל כמא בינא פי מואצע מן קדשים.

זאת ההלכה מבוארת מאד אחר שהבנת אלו שני השרשים. האחד מהם שהזב אם ראה קצת הראיה בסוף היום וקצתה בתחלת הלילה חושבין לו שתי ראיות לפי שחולקין הראיה לשני ימים אפילו אם היה אורך זמנה שני רגעים רגע מסוף היום ורגע מתחלת הלילה. והשורש השני שבין השמשות הוא ספק אם הוא מסוף היום או מתחלת הלילה לפיכך מטילין אותו לחומרא. ולשון התוספתא א) מודה ר׳ יוסי ברואה אחת בין השמשות שאף על פי שאין בה כדי טבילה וסיפוג שיש בידו שתי ראיות מפני ששני ימים חולקין. ואמרו גם כן בתוספתא ב) בין השמשות מן היום מן הלילה ספק כולו מן היום ספק כולו מן הלילה מטילין אותו לחומרו לשני ימים. ואמרו בתלמוד ג) למאי הלכתא לראיות רוצה לומר ראיה של בין השמשות בספק שתי ראיות. והנני אומר לך הטעם מפני מה יהיה ספק לטומאה ולקרבן אם ראה שני ימים בין השמשות. למשל אם ראה בין השמשות של ערב שבת ובין השמשות של מוצאי שבת ובין השמשות ספק כמו שביארנו ואפשר שהראיה הראשונה היתה בערב שבת והשניה בליל יום אחד ואז הוא טהור לפי שבין השתי ראיות הפסקת יום שלם והוא יום שבת ואפשר גם כן שקצת הראיה הראשונה היתה בערב שבת וקצתה בליל שבת וכמו זה שקצת הראיה השניה היתה ביום השבת וקצתה בליל יום אחד והיה בידו ארבע ראיות רצופות הוא חייב קרבן. וכבר התבאר איך הוא ספק לטומאה וספק לקרבן ולפיכך מביא קרבן ואינו נאכל כמו שביארנו בהרבה מקומות מן קדשים.

פרק שני.

א. הכל מיטמאין בזיבה אף הגרים אף העבדים בין משוחררין בין שאינן משוחררין חרש שוטה וקטן סריס אדם סריס חמה. טמטום ואנדרגינס נותנין עליהם חומרי האיש וחומרי האשה מיטמאין בדם כאשה ובלובן כאיש וטומאתן בספק:

קאל

אמר

א) פ״א הל׳ י״ג. ב) לא מצאתי בתוספתא אבל הוא בגמרא שבת ל״ד ב׳ בלשון: ת״ר. ג) שם בתלמוד שלנו הגרסא: למאי הלכתא אמר רב הונא בריה דרב יהושע לענין טומאה.

קאל אללה פי פרשת זבים דבר אל בני ישראל וקאלוא פי ספרא אין לי אלא בני ישראל מנין לרבות גרים ועבדים תלמוד לומר ואמרת אליהם איש מנין לרבות את הקטן תלמוד לומר איש איש. וקולה הנא הכל ליעלמך אן ולו זכר בן יומו מטמא בזיבה לאן קולה קטן פי גמלה̈ מן עד הו צגיר אלסן דון אלבלוג.

אמר השם בפרשת זבים א) דבר אל בני ישראל ואמרו בספרא ב) אין לי אלא בני ישראל מנין לרבות גרים ועבדים תלמוד לומר ואמרת אליהם איש מנין לרבות את הקטן תלמוד לומר איש איש. ואמרו כאן הכל להודיעך שאפילו זכר בן יומו מטמא בזיבה לפי שאמרו קטן בין מה שמנה בכלל הוא צעיר לשנים שלא הגיע עדיין לי"ג שנה ויום אחד.

ב. בשבעה דרכים בודקין את הזב עד שלא נזקק לזיבה במאכל במשתה ובמשא בקפיצה ובחולי ובמראה ובהרהור. הרהר עד שלא ראה או ראה עד שלא הרהר רבי יהודה אומר אפילו ראה בהמה חיה ועוף מתעסקין זה עם זה אפילו ראה בגדי צבע האשה רבי עקיבה אומר אפילו אכל כל מאכל בין רע בין יפה ושתה כל משקה אמרו לו אין כאן זבים מעתה אמר להם אין אחריות זבים עליכם. משנזקק לזיבה אין בודקין אותו אונסו וספקו ושכבת זרעו טמאים שרגלים לדבר. ראה ראיה ראשונה בודקין אותו בשניה בודקין אותו בשלישית אין בודקין אותו רבי אלעזר אומר אף בשלישית בודקין אותו מפני הקרבן:

אלזיבות הי מרץ̇ מן אמראץ̇ אועיה̈ אלמני וד̇לך אן אועיה̈ אלמני תצ̇עף קותהא אלמאסכה̈ ואלהאצ̇מה̈ וגמיע קוי אלגסם באקיה̈ בחאלהא אלטביעיה̈ פיסיל אלמני גיר נצ̇יג ויכ̇רג דון לד̇ה̈ דון אנעאט̇ ויכון לונה מאיל ללחמרה̈ קלילא וקואמה רקיק. ונץ אלתוספתא מה בין זוב לשכבת זרע זוב בא מבשר מת ושכבת זרע באה מבשר חי זוב דוהה כלובן ביצה המוזרת ושכבת זרע קשורה כלובן ביצה שאינה מוזרת. פמתי מא אעתרי הד̇א אלסילאן מן סבב באד או מן צ̇עף אעם קוי אלגסם כלהא או ת̇קל את̇קלהא פליס הו זב חתי יכון סבב אלסילאן צ̇עף אועיה̈ אלמני פקט והו קולה תעאלי כי יהיה זב מבשרו וגא פי אלתפסיר מבשרו טמא לא מחמת דבר אחר מיכאן אמרו בשבע דרכים בודקין את הזב. ומעני קולה במאכל ובמשתה אן יאכל כת̇יר או ישרב כת̇יר לאן ד̇לך ממא מצ̇עף אלקוי באת̇קאלה להא. וכד̇לך אן אכל או שרב אטעמה̈ ואשרבה̈ תדר אלמני ולו כאנת קלילה̈ אלכמיה̈. ומעני במראה אן ירי שכ̇צא חסן אלצורה̈ פיסתחסנה ללמגאמעה̈ ועלי

אנה

הזיבות היא חולי מחליי כלי הזרע וזה שכלי הזרע נחלש כוחם המושך והמעכל ושאר כוחות הגוף נשארים כמו שהיו בטבעם ושנוזל הזרע בלי בישול ויוצא בלא הנאה ובלא קישוי ושמראהו נוטה מעט אל האדמימות וחומרו דק. ולשון התוספתא ג) מה בין זוב לשכבת זרע זוב בא מבשר מת ושכבת זרע באה מבשר חי זוב דוהה כלובן ביצה המוזרת ושכבת זרע קשורה כלובן ביצה שאינה מוזרת. הנה כל זמן שהשתיתה אירעה על ידי סבה נראית או מהולשת כל כוחות הגוף או ממשא שהכביר עליהם אינו זב עד שתהיה סבת השתיתה הולשת כלי הזרע לבד וזהו אמרו יתברך ד) כי יהיה זב מבשרו ובא הפירוש בקבלה ה) מבשרו טמא לא מחמת דבר אחר מיכאן אמרו בשבע דרכים בודקין את הזב. וענין אמרו במאכל ובמשתה שיאכל הרבה או שישתה הרבה לפי שזה מן הדברים המחלישים הכוחות בכבדותם. וכן אם אכל מאכלים או שתה משקים המזילים את הזרע אפילו שהם מעטי הכמות. ובמראה ענינו שראה

אשה

א) ויקרא ט"ו ב'. ב) פרשת מצורע פ"א הל' א' בשינוי לשון קצת. ג) פ"ב הל' ד'. ד) ויקרא ט"ו ב'. ה) ספרא פרשת מצורע פ"א הל' ז' (ע"ה א').

אנה לם יתקדם לה קט פכרה פי גמאע דׄלך אלשׄין וכדׄלך אן תקדמת פכרה פי אמור אלגמאע ועלי אנה לא צורה שׄין מעין פי כׄיאלה והו קולה הנא פי תביין הדׄא אלמעני הרהר עד שלא ראה או ראה עד שלא הרהר. ור׳ עקיבה יקול אפילו אכל אי קדר כאן ומן אי טעאם כאן נקול מן סבב תנאולה מא תנאול דר מניה ולא יכון דׄלך זוב אלא אן ראה עלי כׄלו מן אלמעדה ודעה לא יכון תקדמה תעב ולא חאלה מן אלהאלאת אלמתקדם וצפהא. וקד בינא אן אלזוב אדׄא ראה ראיה של זוב פי שבעת ימי נקיים סתר את הכל ואן ראי שכבת זרע סתר יומו פהדׄה אלראיות לא תחתאג בדיקה בל לו כאנת באונס מתׄל אן יצׄרב עלי טׄהרה או יכׄאף פידר מניה או לו כאנת בספק סתר והו מעני קולה משנזקק לטומאה אין בודקין אותו. ואעלם אנה אדׄא ראה ראיה ראשונה של זוב באונס ושניה בגיר אונס פהו זב ואנמא פאידה אלבדיקה בראשונה לחייבו קרבן לאנה לא יכון חייב קרבן חתי תכון אלשתי ראיות ראשונות בגיר אונס ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ עקיבה ולא כר׳ אלעזר.

אשה יפת תואר ותיטב בעיניו לשכב עמה אף על פי שלא היה בדעתו קודם זה להתייחד עם זאת האשה וכן אם הרהר בעסקי בעילה אף על פי שאין בדמיונו צורת אשה מיוחדת וזהו אמרו כאן בביאור זה הענין הרהר עד שלא ראה או ראה עד שלא הרהר. ור׳ עקיבה אומר אפילו איזהו שיעור שיהיה ומאיזה אוכל שיהיה נאמר שזרעו שתת מחמת האוכל אשר אכל ולא יהיה זוב אלא אם ראה וכרסו רקה והיה שקט בלתי שקדמה לו יגיעה ולא ענין מן הענינים אשר קדם זכרם. וכבר ביארנו א) שהזב אם ראה ראיה של זוב בשבעת ימי נקיים סתר את הכל ואם ראה שכבת זרע סתר יומו ואלו הראיות אין צריכות בדיקה ואפילו היו באונס כמו אם הכו על גבו או הפחידוהו עד ששתת זרעו או אם היו בספק סתר ב) וזהו ענין אמרו משנזקק לטומאה אין בודקין אותו. ודע שאם ראה ראיה ראשונה באונס ושניה בלא אונס הוא זב ולא תועיל הבדיקה בראשונה אלא לחייבו קרבן לפי שאינו חייב קרבן עד שיהיו שתי ראיות ראשונות בלא אונס ג) ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ עקיבה ולא כר׳ אלעזר.

ג. הרואה קרי אינו מטמא בזיבה מעת לעת רבי יוסי אומר יומו. גוי שראה קרי ונתגייר מיד הוא מיטמא בזיבה. הרואה דם והמקשה מעת לעת והמכה את עבדו יום יומים מעת לעת. כלב שאכל בשר המת שלשה ימים מעת לעת הרי הוא כבריתו:

כתׄיר מא יסיל מן אלאחליל מני מנחל גיר נצׄיג בעקב כׄרוג שכבת זרע וכתׄיר מא ישכון דׄלך אלאקואם אלמכתׄרון אלגמאע ויקולון ללאטבא אנהם אדׄא אמענוא כׄרג אלמני מנהם רקיק אלקואם גדׄא אחמר אללון לדׄאע. פלדׄלך מן ראה קרי תׄם ראה זוב בעד דׄלך לא יטמא בזיבה טול אלארבע ועשרין סאעה בל נקול אן הדׄא אלזוב מחמת שכבה זרע אלמתקדמה ופי אלתוספתא כשם שתולין לשכבת זרע מעת לעת כך

למראה

יארע הרבה פעמים שהזרע נוזל מן האמה ושותת בלי בישול אחר שיוצאה שכבת זרע וכמה אנשים המרבים בתשמיש מצטערים מזה ויאמרו לרופאים שאחר ששימשו הרבה הזרע יוצא דק מאוד ומראהו אדום ומכאיב אותם. ולפיכך מי שראה קרי ואחר זה ראה זוב לא יטמא בזיבה במשך עשרים וארבעה שעות אבל נאמר שזה הזוב הוא מחמת שכבת זרע הקודמת ובתוספתא ד) כשם שתולין לשכבת

זרע

א) פ״א מ״ב. ב) ר״ל אם היה זוב וסתר שבעה או שכבת זרע וסתר יומו ועי׳ ר״ש. ג) מ״ת ה׳ מחוסרי כפרה פ״ב ה״ח. ד) פ״ב הל׳ ו׳.

למראה ולהרהור מעת לעת למאכל ולמשתה ולמשא ולקפיצה תולין לו כל זמן שהוא מצטער ונקול אן הדֿא אלזוב מחמת הצער לא מחמת בשרו. ור' יוסי יקול תמאם אליום פקט פאן ראה קרי פי אלנהאר אי וקת כאן אינו מטמא בזיבה בקיה̈ אלנהאר פקט. וקד בינא מראת אן גוים אינן מטמאין בזיבה מן התורה ואלאצל ענדנא גר שנתגייר כקטן שנולד ולא ינטֿר פי שי מן אחואלה אלמתקדמה̈ פלדֿלך לא נראעי אלקרי אלדֿי ראה והוא גוי חתי נקול יבקי כ"ד סאעה̈ מן וקת אלקרי וחיניֿד יטמא בזיבה. וקד תקדם פי נדה אן רואה דם תטמא למפרע מעת לעת וכדֿלך המקשה פאן להא זמאן מחדוד כל דם תרי פיה והו דם קושי יכון מחמת ולד והו טהור ואכֿתלף פי מקדאר זמאן אלראחה̈ כם הו פי ראבע נדה לכן לדברי ר' אליעזר אלדֿי בינא אן הלכה כמותו הו מעת לעת בתחריר. וכדֿלך קולה תעאלי פי מן יקתל עבד כנעני שלו באלצֿרב אך אם יום או יומים אלדֿי גא אלנקל אנה יריד בה יום שהוא כיומים יעני מעת לעת פאנה איצֿא יתחרי פיה תדקיק אלוקת. וכדֿלך כלב שאכל בשר המת אלדֿי תקדם פי תֿאני עשר אהלות אן מדה̈ תֿלתֿה̈ איאם נחסב דֿלך אלבשר המת כבריתו וינגס טומאת מת לכונה לם ינהצֿם פאן תלך אלתֿלתֿה̈ איאם איצֿא יתחרי פיה אלוקת מעת לעת מן וקת אלאכל אלי וקת מות אלכלב כמא תבין הנאך ואין הלכה כר' יוסי.

זרע מעת לעת כך למראה ולהרהור מעת לעת למאכל ולמשתה ולמשא ולקפיצה תולין לו כל זמן שהוא מצטער ונאמר שזה הזוב מחמת הצער לא מחמת בשרו. ור' יוסי אומר עד סוף היום לבד ואם ראה קרי ביום באיזה זמן שיהיה אינו מטמא בזיבה במה שישאר מן היום. וכבר ביארנו הרבה פעמים שהגוים אינן מטמאין בזיבה מן התורה והשורש אצלנו[א] גר שנתגייר כקטן שנולד ואין משגיחין בדבר מעניניו הקודמים לפיכך אין חוששין לקרי שראה והוא גוי עד שנאמר ימתין מעת לעת משעת הקרי ואז יטמא בזיבה. וכבר קדם בנדה[ב] שרואה דם תטמא למפרע מעת לעת וכן המקשה יש לה זמן קבוע שבו כל דם שתראה והוא דם קושי יהיה מחמת ולד והוא טהור ונחלקו בשיעור זמן השופי כמה הוא ברביעי[ג] מנדה אבל לדברי ר' אליעזר שהלכה כמותו כמו שביארנו הוא מעת לעת בצמצום. וכמו זה אמרו יתברך[ד] בהורג עבד כנעני שלו בהכאה אך אם יום או יומים ירצה בו לפי הקבלה[ה] יום שהוא כיומים והוא מעת לעת מפני שזה גם כן ראוי לצמצם בו. וכן כלב שאכל בשר המת אשר קדם בו באחד עשר מאהלות[ו] שבמשך שלשה ימים נחשוב זה בשר המת כבריתו לפי שאינו מתעכל היה ראוי גם כן לקצוב אלו שלשה הימים שיהיו מעת לעת מזמן האכילה עד זמן מות הכלב כמו שהתבאר שם ואין הלכה כר' יוסי.

ד. הזב מטמא את המשכב בחמשה דרכים לטמא אדם לטמא בגדים עומד יושב שוכב נתלה ונשען והמשכב מטמא את האדם בשבעה דרכים לטמא בגדים עומד יושב שוכב נתלה ונשען במגע ובמשא:

קאל אללה כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא וקאל והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב יטמא וקאלוא אין לי אלא בזמן ששכב על המשכב וישב על המושב שכב על

המושב

אמר השם[ז] כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא ואמר[ח] והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב יטמא ואמרו[ט] אין לי אלא בזמן ששכב על המשכב וישב

על

[א] יבמות כ"ב א'. [ב] פ"א מ"א. [ג] מ"ד. [ד] שמות כ"א כ"א. [ה] מכילתא פרשת משפטים פרשה ז'. [ו] מ"ז. [ז] ויקרא ט"ו ד'. [ח] שם. [ט] ספרא מצורע פרק ב' הל' ז' (ע"ת ד').

המושב וישב על המשכב עמד נתלה ונשען מנין תלמוד לומר יטמא יטמא ריבה. פמתי מא גלס אלזב ואצחאבה אעני זבה נדה ויולדת ומצורע עלי מא שאנה אן ינתגס משום משכב כמא תבין פי כלים או רקד עליה או וקף עליה או אסתנד במעט̇ם גסמה עליה או תעלק מנה פצאר ד̇לך אלשי משכב וחכמה חכם משכב הזב אלד̇י נ̇ץ אלכתאב פיה אעני פי אלמשכב אנה יטמא אדם ויטמא כלים. ואלאסם אלעאם להד̇ה אלכ̇מסה̈ אוגה מדרס כמא בינא פי תאסע עשר כלים. ת̇ם קאל אן אלמשכב אד̇א אנתגס וצאר משכב זב פאנה ינגס אלאדם בסבעה̈ אוגה נגאסה̈ יציר בהא ד̇לך אלאדם יטמא בגדים אד̇א נגע בהם והו מתצל באלמשכב באחד אלסבעה̈ אוגה והד̇א הו מעני קולה ומשכב מטמא את האדם בשבעה דרכים לטמא בגדים יעני אנה ענד אתצאלה באלמשכב אלטמא באחד הד̇ה אלשבעה דרכים יטמא בגדים. ואלשבעה דרכים הד̇ה ביאנהא וד̇לך אן אלאנסאן אלטהור אד̇א עמד או ישב או שכב או נתלה או נשען ברובו על משכב הזב פקד אנתגס וצאר ראשון לטומאה ולו כאן בינה ובין אלמשכב אלף ואסטה̈ ולו תחת אבן מסמא כמא בינא פי אול כלים והו יטמא בגדים אד̇א נגע בהם טאלמא הו מסתנד אלי אלמשכב באחד הד̇ה אלכ̇מסה̈ אוגה ולו כאן בינהמא ואסטה̈ כמא בינא. וכד̇לך אד̇א נגע אלשכ̇ץ אלטהור במשכב הטמא באי עצ̇ו מן אעצ̇א גסמה נגע פהו ינתגס וינגס אלת̇יאב אד̇א נגע בהן טאל מא הו נוגע במשכב. ומן שרוט אלמגע אן לא יכון בין סטח גסמה ובין אלמשכב ואסטה̈. וכד̇לך אד̇א נשא הד̇א אלשכ̇ץ אלטהור משכב הזב אנתגס ויטמא בגדים טאל מא הו נושא ולו כאן בינה ובין אלמשכב ואסטה̈ ולא פרק בין אן ירפע אלמשכב עלי גסמה חתי יתצל ת̇קל אלמשכב עליה או יעלקה מן ידה מנד̇ ירפעה מן אלארץ̇ ולו לם יגע בו יטמא והכד̇א שאן כל מא יטמא במשא כמא בינא פי אול

כלים

על המושב שכב על המושב וישב על המשכב עמד נתלה ונשען מנין תלמוד לומר יטמא יטמא ריבה. הנה כאשר ישב הזב וחביריו והם זבה נדה ויולדת ומצורע על מה שדרכו ליטמא משום משכב כמו שהתבאר בכלים א) או ישן עליו או עמד עליו או נשען עליו ברוב גופו או נתלה בו זה הדבר נהיה משכב ודינו דין ב) משכב הזב שאמר הכתוב בו רוצה לומר במשכב שהוא מיטמא אדם ויטמא כלים. והשם הכולל אלו ההמשה הדרכים הוא מדרס כמו שביארנו בתשעה עשר ג) מכלים. ואהר זה אמר שאם נטמא המשכב ונהיה משכב זב מטמא אדם בשבעה דרכים בטומאה אשר בה זה האדם יטמא בגדים אם נגע בהם כאשר הוא מחובר במשכב על אחד מאלו השבעה דרכים וזה ענין אמרו ומשכב מטמא את האדם בשבעה דרכים לטמא בגדים רוצה לומר שבעת התחברותו עם המשכב הטמא באחד מאלו השבעה דרכים יטמא בגדים. ואלו שבעה הדרכים זהו ביאורם וזה שהאדם הטהור אם עמד או ישב או שכב או נתלה או נשען ברובו על משכב הזב נטמא ונהיה ראשון לטומאה אפילו היה בינו ובין זה המשכב אלף אמצעים ואפילו תחת אבן מסמא כמו שביארנו בראשון מכלים. והוא יטמא אם נגע בהם בעת שהוא נשען על המשכב באחד מאלו המשה דרכים אפילו היה בין שניהם אמצעי כמו שביארנו. וכן אם נגע האיש הטהור במשכב הטמא באיזה אבר מאיברי גופו שנגע יטמא ויטמא בגדים אם נגע בהן בעת שהוא נוגע במשכב. ומתנאי המגע שלא יהיה בין שטח גופו ובין המשכב אמצעי. וכן אם נשא האיש הזה הטהור את משכב הזב נטמא ויטמא בגדים כל זמן שהוא נושא אפילו היו בינו ובין המשכב אמצעי ואין הפרש בין שהוא מגביה את המשכב על גופו עד שיהיה משא המשכב עליו או שהוא תולה אותו בידו משיגביה המשכב מן הארץ

אפילו

א) פ"א מ"ג. ב) צ"ל בערבי חכם כאשר הוא בהעתקה הנדפסת. ג) צ"ל י"ח מ"ד.

כלים. פאחפט הדֿה אלאצול כלהא ואפהמהא ולא תחוגני לתכרירהא לאני קד כררתפא מראת פי הדֿא אלסדר פי מואצֿע מפתרקהֿ לאנהא אצול אלטומאה ואלטהרה.

אפילו אם לא נגע בו יטמא ועל זה האופן הולך כל מה שיטמא במשא כמו שביארנו בראשון מכלים. ושמור כל אלו השרשים והבן אותם ואל תצריכני לחזור עליהם לפי שכבר חזרתי עליהם כמה פעמים בזה הסדר במקומות מפוזרים מפני שהם שרשי הטומאה וטהרה.

פרק שלישי.

א. הזב והטהור שישבו בספינה או באסדה או שרכבו על גבי בהמה אף על פי שאין בגדיהם נוגעים הרי אלו טמאים מדרס. ישבו על הנסר על הספסל על הגשיש של מטה ועל הכלונס בזמן שהן מחגירין עלו באילן שכחו רע בסוכה שבחה רע באילן יפה בסולם מצרי בזמן שאינו קבוע במסמר על הכבש ועל הקורת ועל הדלת בזמן שאינן עשוין בטיט טמאים רבי יהודה מטהר:

אדֿ וחצלת חרכהֿ להדֿה אלכלים מן נֿסם אלזב פקד אנגֿסהא וצארת מתֿל מגעו אדֿ ובכוחו חרכהא קריב אלאמכאן אן יכון דרס איצֿא עלי הדֿה אלכלים או נתלה בהדה אלכלים או נשען עליהם צארת מדרס וכדֿלך אלאנסאן נפסה אדֿא חרכה אלזב אנתגֿס. קאל תעאלי וכלי חרש אשר יגע בו הזב ישבר[א] וקאל וכלי חרש אשר תבושל בו ישבר[ב] קאלוא מה בו האמור להלן מאוירו אף כאן מאוירו[ג] פלמא צח ענדנא באלנקל אלמסתדל עליה בגזרה שוה אן אלזב לא ינגֿס כלי חרש אלא מאוירו אמא אדֿא נגע בו מאחוריו פלא ינגֿסה קאלוא מאחר שלמדנו שאינו מטמא אותו אלא מאוירו מה תלמוד לומר אשר יגע בו מגע שהוא בכולו הוי אומר זה הסיטו.[ד] פלדֿלך צאר אלאצל ענדנא אן אלזב מטמא בהיסט והי אלאמאלהֿ מתי מא אמאל אלזב לטהור מתֿל אן יכון אלרגל אלטאהר עלי טרף כֿשבהֿ פיחרך אלזב אלטרף אלאכֿר חתי תחדתֿ ללטאהר חרכהֿ מבדאהא אלזב פקד אנתגֿס ואן כאנת תֿיאב תצלח למדרס צארת מדרס בשרט אן יכונוא יושבין פי ספינה ונחוהא או רוכבין על גבי בהמה אלדֿי קד רבמא ידרוס עליהם. אמא אדֿא כאנת כלים
חצל

משבאה תנועה לאלו הכלים מגוף הזב טימאם ונהיו כמגעו הואיל ובכוחו הניעם ומפני שהוא קרוב לאפשר שדרס גם כן בזה האופן הכלים או נתלה באלו הכלים או נשען עליהם נעשו מדרס וכן האדם עצמו אם הניעו הזב יטמא. אמר יתברך[א] וכלי חרס אשר יגע בו הזב ישבר ואמר[ב] וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר אמרו[ג] מה בו האמור להלן מאוירו אף כאן מאוירו ואחר שנתברר אצלנו בקבלה הנדרשת בגזירה שוה שהזב אינו מטמא כלי חרס אלא מאוירו ושאינו מטמא אותו כשנגע בו מאחוריו אמרו[ד] מאחר שלמדנו שאינו מטמא אותו אלא מאוירו מה תלמוד לומר אשר יגע בו מגע שהוא בכולו הוי אומר זה הסיטו. ובזה בא השורש אצלנו שהזב מטמא בהיסט והוא הנטיה שכאשר הטה הזב את הטהור כמו אם היה האיש הטהור על קצה קורה והגיע הזב הקצה האחר עד שתבא אל הטהור תנועה שתחלתה מן הזב כבר נטמא ואם היו בגדים ראוים למדרס יהיו מדרס בתנאי שהם יושבין בספינה או כיוצא בה או רוכבין על גבי בהמה שחוששין שמא ידרוס עליהם. אם התנודדו הכלים בתנועת היסט בלבד הם טמאים כאילו נגע בהן או אם היו יושבין או
רוכבין

א) ויקרא ט״ו י״ב. ב) שם ו׳ כ״א. ג) ספרא פרשת מצורע פרשה ג׳ הלכה א׳ (ע״ז א׳). ד) שם פרשה ג׳ הלכה ב׳.

חצל להא חרכה̈ אלהיסט פקט פהי טמאים מתׄל לו נגע בהן אמא אדׄא כאנוא יושבין או רוכבין פנחוש איאך דרס. ואסדה מעדיה̈ והי ספינה צגירה̈ גדא יגאז בהא אלאודיה̈. וספסל כרסי. ונשיש כׄשב תחת פי אלארץׄ תחת אלואח אלסריר לילא תנכׄסף. וכלונס כׄשבה̈. מחנירין תערג׳ יעני אדׄא גׄלסוא עליהא אלנאס מאלת בהם כׄדׄא וכׄדׄא. ואילן שכוחו רע צׄעיף מן חית̈ ימיל באלאשכׄאץ אלדׄין עליה. וכבש מטלע מן עוד. ואחפטׄ הדׄא אלאצל הו היסט הזב פעליה אנבנאת פרצׄאת הדׄה אלמסכתא ואחכאמהא. ואין הלכה כר׳ יהודה.

רוכבין הוששין שמא דרס. ואסדה בערבי מעדיה̈ והיא ספינה קטנה מאוד שעוברין בו את הנחלים. וספסל כסא. ונשיש קורות המונחות על הארץ תחת לוחות המטה כדי שלא יפסדו. וכלונס קורה. מחנירין שהן כחגר רוצה לומר כשיושבים עליהם בני אדם נוטין לכאן ולכאן. ואילן שכוחו רע הלש עד שבני אדם שעליו יתנענעו. וכבש מעלה של עץ. ושמור זה השורש והוא היסט הזב ועליו נוסדו ההלכות שבזאת המסכתא ודיניה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ב. מגיפין או פותחין וחכמים אומרים עד שיהא זה מגיף וזה פותח מעלין זה את זה מן הבור רבי יהודה אומר עד שיהא הטהור מעלה את הטמא. מפשילין בחבלין וחכמים אומרים עד שיהיה זה מושך הלך וזה מושך תלך. אורגים בין בעומדין בין ביושבין או טוחנין רבי שמעון מטהר בכולן חוץ מן הטוחנין ברחים של יד. פורקין מן החמור או טוענין בזמן שמשאם כבד טמאין בזמן שמשאם קל טהורין וכולן טהורין לבית הכנסת וטמאין לתרומה:

מגיפין יסדאן אלבאב מעא או יפתחאנה מעא. מפשילין בחבלים ימדאן אלחבאל מעא. ופורקין יחטאן אלחמל מן אלדאבה̈. וטוענין ירפעאן אלחמל עלי אלדאבה̈. והדׄה כלהא אנואע מן אלהיסט וקולה וכולם ישיר אלי כל מן דׄכר מן אול אלפרק אנהם כלהם טמאים והם ראשון לטומאה למעני אלתרומה ומא פוקהא פי אלקדושה אמא למעני אן ימתנע מן בית הכנסת חתי יפרד לה מוצׄע כזבים ומצורעים פלא ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ שמעון.

מגיפין שניהם סוגרים השער יחד או פותחין אותה. מפשילין בחבלים מושכין החבלים יחד. ופורקין מורידין המשא מהבהמה. וטוענין מעלין המשא על הבהמה. וכל אלו הם מיני היסט. ואמרו כולם רומז אל כל הנזכרים מתחלת הפרק שכולם טמאים והם ראשון לטומאה לענין התרומה ומה שהוא למעלה ממנה בקדושה אבל לא לענין שמונעים אותו מבית הכנסת עד שייחדו לו מקום כזבים ומצורעים. ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ שמעון.

ג. הזב והטהור שישבו בספינה גדולה איזו היא ספינה גדולה רבי יהודה אומר כל שאינה יכולה להמיט באדם ישבו על הנסר על הספסל על הגשיש של מטה ועל הכלונס בזמן שאינן מחגירין עלו באילן שכחו יפה בסוכה שכחה יפה ובסולם צורי או מצרי בזמן שהוא קבוע במסמר על הכבש על הקורה ועל הדלת בזמן שהן עשויין בטיט אפילו מצד אחד טהורין. טהור מכה את הטמא טהור טמא מכה את הטהור טמא שאם ימשך הטהור הרי הטמא נופל:

להמיט באדם לתמיל בה אדׄא טלעהא פקד באן לך אן קולה פי אול אלפרק ספינה ולם ינעתהא הי ספינה קטנה שהיא מטה באדם ואלכלאם כלה בין ממא תקדם שרחה פי הדׄא אלפרק.

להמיט באדם להטותו אם עלה על הספינה וכבר נתברר לך שאמרו בתחלת הפרק ספינה בלא תואר השם הוא בספינה קטנה שהיא מטה באדם וכל המאמר מבואר במה שקדם פירושו בזה הפרק.

רבי

פרק רביעי.

א. רבי יהושע אומר נדה שישבה עם הטהורה במטת כפ״ח שבראשה טמא מדרס ישבה בספינה כלים שבראש הנס שבספינה טמאין מדרס. נוטלת עריבה מלאה בגדים בזמן שמשאן כבד טמאים בזמן שמשאן קל טהורין. זב שהקיש על כצוצרה ונפל ככר של תרומה טהור.

ר׳ יהושע מכאלף עלי אלסתם אלמתקדם אלדי לם יגנס מדרס אדא כאנוא יושבין בספינה או באסדה אלא בגדים שעליו אלדי ימכן אן ידרוס הטמא עליהם אמא כלים שבראש הטהור אינן מדרס וכדלך לם יגעל תנא קמא כלים שבראש הנס והו ראס אלצארי מדרס. תם קאל ר׳ יהושע אן הדה אלנדה רפעת עריבה מליאה בגדים ותקל עליהא חמלהא ועלי אנהא לא נגעה בבגדים פתלך אלבגדים מדרס וכאנהא אסתנדת אלי תלך אלבגדים. הקיש על כצוצרה אדא צרב עלי אלדרבוז פהזה ווקע ככר של תרומה באהתזאז אלדראבזין פהו טהור ולא נקול מכוח הזב תחרך ואין הלכה כר׳ יהושע.

ר׳ יהושע חולק על סתם הקודם אשר אינו מטמא מדרס אם היו יושבין בספינה או באסדה אלא בגדים שעליו שאפשר שידרוס הטמא עליהם אבל כלים שבראש הטהור אינו מדרס ולפיכך תנא קמא אינו עושה מדרס הכלים שבראש הנס והוא ראש התורן. אחר זה אמר ר׳ יהושע שאם זאת הנדה נוטלת עריבה מלאה בגדים וכבד עליה המשא אף על פי שלא נגעה בבגדים אלו הבגדים מדרס כאילו היא נשענת על אלו הבגדים. הקיש על כצוצרה אם הכה הטמא על הכצוצרה ובזה הניע אותו עד שנפל ככר של תרומה בהנעת הכצוצרה הככר טהור ולא נאמר שהתנועה היתה מכח הזב. ואין הלכה כר׳ יהושע.

ב. הקיש על המריש על המלבן על הצנור ועל הדף אף על פי שהוא עשוי בחבלים על התנור ועל הים ועל אצטרוביל ועל חמור של רחים של יד ועל סאה של רחים של ותים רבי יוסי אומר אף על קורת הבלנין טהור:

אנא אבין אלמעני ותיניד אשרח אלאסמא. ודלך אנה יקול אן אדא כאן אלשי אלדי אדא צרב עליה אלזב תאבת קליל אלאצטראב בחסב קותה ותבאתה פי אלארץ תם אוקע שי או חרכה באהתזאזה פי חאל אלצרב פאן דלך אלשי אלואקע או אלמתחרך טאהר לאן אלחרכה אלואצלה לה מן אלזב צעיפה גדא ואדא כאן דלך אלשי אלדי צרב עליה אלזב פחרך שיא אכר קליל אלתבאת סריע אלחרכה מן אדני מחרך פאן דלך אלשי אלמתחרך בוסאטה הדא אלשי אלסריע אלחרכה טמא וכאן אלזב חרכה בידה אעני בהסיטו. והדה אלתי יקול פיהא הנא טהור מענאה אן אלשי אלמתחרך

אברר את הענין ואחר זה אפרש את השמות. וזה שאומר אם היה הדבר אשר הקיש עליו הזב קים ואינו מתנדנד אלא מעט בעבור כוחו וקיומו בארץ ואחר זה הפיל בנדנודו בשעת הכאה איזה דבר או הניעהו זה הדבר הנופל או המתנועע טהור מפני שהתנועה הבאה לו על ידי הזב חלשה מאוד. ואם היה הדבר אשר הקיש עליו הזב והניע דבר אחר קיומו מעט ותנועתו קלה על ידי מניע היותר חלש זה הדבר האחר המתנודד באמצעות הדבר שתנועתו קלה טמא כאילו הזב הניעו בידו רוצה לומר בהסיטו. ואמרו באלו הדברים טהור ענינו שהדבר המתנועע בהכאת הזב על אחד מאלו הדברים טהור בעבור

אלמתחרך ענד מא יצׄרב אלזב עלי ואחד מן הד̇ה טהור לת̇כאתה וקלה̈ חרכתהא מן אג̇ל אלזב. ובדי ידׄכרהא בחסב מא כאן שכלהא ות̇באתהא פי אלבניאן פי ד̇לך אלזמאן ואלאצׄל קד עלמתה אלד̇י בה תעלם אליום אי שי אד̇א הזה אלזב ווקע באהתזאזה שי אכׄר כאן אלשי אלואקע טמא או טהור. ומריש הו אלכׄשבה̈ אלכבירה̈ אלתי תמד עלי אלאעמדה̈ ואטראף כׄשב אלסקף כלהא ממתדה̈ עליהא אלתי נסמיהא נחן אלנשף. ומלבן תרביעה̈ מן כׄשב תכון עלי אלסטח מבניה̈ שבה מעקה. וצנור אלמיזאב. ודף אללוח. קאל ולו כאן מרבוט בחבל אלד̇י יסהל אהתזאזה אכת̇ר ממא לו כאן מבניא. ויס דאירה̈ מן עוד יג̇תמע פיהא אלדקיק שבה חק והי איצׄא ת̇אבת בעצׄהא פי אלארצׄ. ואצטרוביל דור עוד יכון תחת אלרחא. כי תרתפע ען אלארצׄ וקת אלטחין והו איצׄא מבני פי אלארצׄ. וחמור של רחים כׄשבה̈ תרפד בהא אלכחא כאנוא יסמונהא חמור. וסאה של רחים מכיאל כביר ת̇אבת טרפה פי אלארצׄ איצׄא. וקורת הבלנים כׄשבה̈ אלחמאמי כאנת משהורה̈ אלצורה̈ ענדהם. ובחסב שכלהא וועׄעהא פי אלבניאן וקע אלכׄלאף בינהם הל חרכתהא סהלה̈ ויכון אלשי אלואקע בחרכתהא טמא או עסרה̈ פיכון טהור.

בעבור קיומם ומיעוט תנועתם על ידי הזב. והתחיל לזכור הדברים לפי תמונתם וקיומם בבנינם באותו הזמן. וכבר ידעת השורש אשר בו תדע היום איזהו הדבר אשר אם הניעהו הזב והפיל בתנועתו דבר אחר עושה הדבר הנופל טמא או טהור. ומריש הקורה הגדולה המתפשטת על העמודים וקצוי כל קורות הגג מתפשטות עליה ואנחנו קורים אותה נשף. ומלבן ריבוע מן קורות הבנוי על הגג בדמות מעקה. וצנור מרזב של מים. ודף לוח. אמר אף על פי שהוא עשוי בחבלים שתנועתם יותר קלה מהבנוים. וים היקף של עץ אשר יתקבץ בו הקמח בדמות תיבה והוא גם כן קצתו קבוע בארץ. ואצטרוביל עיגול של עץ אשר תחת הרחים להגביה אותם מעל הארץ בעת הטחינה והוא גם כן בנוי על הארץ. וחמור של רחים קורה שהרחים סמוכין עליה וקורין אותה חמור. וסאה של רחים מדה גדולה אשר שוליה קבועים בארץ. וקורת הבלנים קורת בעל המרחץ וצורתה היתה ידועה אצלם. ולפי תמונתם ומקומם בבנין נבדלו אלו הדברים אם תנועתם קלה ויטמא הדבר הנופל בהם או כבדה ויהיה טהור.

ג. הקיש על הדלת על הנגר על המנעול על המשוט ועל הקלת ועל אילן שכחו רע ועל סוכה שכחה רע ועל אילן יפה על סולם מצרי בזמן שאינו קבוע במסמר על הכבש על הקורה ועל הדלת בזמן שאינן עשוין בטיט טמאין על השידה על התיבה ועל המגדל טמאין רבי נחמיה ורבי שמעון מטהרין באלו:

נגר הו אלמתראס אלד̇י יסמונה פי אלגרב מעראצׄ לכונה מערצׄ עלי אלאבואב. ומענול אלמנלק. ומשוט אלמג̇דאף. וקלת דאירה̈ מן עוד תעמל חול אלרחא כילא יתטאיר אלגבאר מן אלשי אלמטחון כמא שרחנא פי ראבע בתרא ואין הלכה כר׳ נחמיה ור׳ שמעון.

נגר הוא בערבי מתראס אשר יקראו אותו במערב מעראצׄא) לפי שהוא מבריח מן הקצה אל הקצה על דלתות השער. ומנעול כמשמעו. ומשוט הכלי אשר בו ישוטו על המים. וקלת עיגול מעץ הנעשה סביב הרחים כדי שלא יתפזר באויר האבק מהדבר הטחון כמו שביארנו ברביעיב) מבתרא. ואין הלכה כר׳ נחמיה ור׳ שמעון.

א) בערבי ערץ והמערץ נגזר מזה השם. ב) מ״ג.

ד. זב שהיה מוטל על חמשה ספסלים או על חמשה פונדיות לארכן טמאין לרחבן טהורין. ישן ספק נתהפך עליהן טמאין. היה מוטל על ששה כסיות שתי ידיו על שנים שתי רגליו על שנים ראשו על אחד גופו על אחד אין טמא אלא זה שתחת הגוף עומד על שני כסיות רבי שמעון אומר אם רחוקין זה מזה טהורין:

ספסלין כראסי מסתטילה. ופונדיות מנאטק. וכסיות אואני גלד תצלח למשכב. ומעני קולה לארכן טמאים הו אן יכון טול אלזב עלי ערץ׳ אלשקק או אלכראסי אלתי יעמהא כלהא הכד׳א. ואצל הד׳א אלפקה קולה תעאלי כל המרכב אשר ירכב עליו יטמא וקאלוא פי ספרא עד שינשא רובו עליו פאלאצל ענדנא אנה לא יטמא משכב עד שינשא רוב הזב עליו ואין הלכה כרבי שמעון.

ספסלין כסאות ארוכים ופונדיות חגורות. וכיסיות כלי עור הראוים למשכב. ועניין אמרו לארכן טמאים שיהיה הזב לארכו על רוחב היריעות או הכסאות עד שינשא על כולם בזה. ושורש זה הדין אמרו יתברך א) כל המרכב אשר ירכב עליו יטמא ואמרו בספרא ב) עד שינשא רובו עליו הנה השורש אצלנו שלא יטמא משכב עד שינשא רוב הזב עליו. ואין הלכה כר׳ שמעון.

ה. עשר טליות זו על גב זו ישב על גבי העליונה כולן טמאות. הזב בכף מאזנים ומשכב ומושב כנגדו כרע הזב טהורין כרעו הן טמאין רבי שמעון אומר ביחידי טמא ובמרובין טהור שאין אחד נושא את רובו:

טליות גמע טלית. וקולה עשר אראד בה אלכת׳רה׳ וכד׳לך לו כאנת אלאף ואלחג׳ארה׳ מן פוק ויג׳לס אלזב או אלנדה מן פוק תלך אלחג׳ארה׳ אנתג׳ס אלת׳וב אלספלי וצארת כלהא משכב עלי מא בינא פי אול כלים אנה ינתג׳ס אלמשכב מתחת אבן מסמא. ואד׳א מאלת אלכפה׳ אלתי פיהא אלזב פלים יציר ד׳לך אלמשכב ואלמושב מדרס והו מעני קולה טהורים לאן אלזב אד׳א הסיט כלי או נקלה לים יג׳עלה משכב כמא בינא. פאן מאלת אלכפה׳ אלתי פיהא אלמשכב צאר ד׳לך טמא מדרס לאן קד תעלק אלזב מן ד׳לך אלמשכב וקד תקדם אן הזב מטמא את המשכב בחמשה דרכים ומן ג׳מלתהא נתלה. וקאל ר׳ שמעון אן אד׳א כאן משכב אחד הו אלד׳י את׳קל אלזב ומאל בה חיניד׳ יכון טמא מדרס אמא אד׳א כאנת שני משכבות פמא זאד ומאלת באלזב פאנהא לם תציר משכב הזב אד׳ וכל ואחד מן אלמשכבות עלי אלאנפראד לא יכריע הזב

כל

טליות קבוץ טלית. ואמרו עשר רצונו לומר רבים כן הוא אפילו היה אלף והאבן למעלה מהם וישב הזב או הנדה על זאת האבן נטמא הטלית התחתונה ונעשו כולן משכב לפי מה שביארנו בראשון מכלים ג) שהמשכב יטמא מתחת אבן מסמא. ואם כרעה הכף אשר בה הזב זה המשכב או המושב אינו מדרס וזה ענין אמרו טהורים לפי שאם הסיט הזב כלי או נשאו לא יעשה אותו משכב ד) כמו שביארנו. ואם כרעה הכף אשר בה המשכב זה המשכב הוא טמא מדרס לפי שכבר נתלה הזב בזה המשכב וכבר קדם שהזב מטמא את המשכב בחמשה דרכים ומכללם נתלה. ואמר ר׳ שמעון שאם היה משכב אחד אשר הכביד על הזב והניעו ה) אז יהיה טמא מדרס אבל אם היו שני משכבות או יותר והניעו הזב זה אינו משכב הזב מפני שכל אחד מן המשכבות לבדו לא יכריעו ו) הזב אלא כל המשכבות ביחד ואנחנו מצריכין במשכב

שישא

א) ויקרא ט״ו י״ט. ב) פרשת מצורע פרק ג׳ הלכה י״ב (ע״ו ד׳). ג) מ״ד. ד) ר״ל להיות אב. ה) ר״ל והעלהו. ו) ר״ל הוא סבת תנועת הזב.

בל מגמועהא ונחן נחתאג פי אלמשכב אן יחמל רוב הזב כמא ד̇כרנא וסיבין ד̇לך פכאן כל משכב מנהא נושא מיעוט הזב והו קולה שאין אחד נושא את רובו יעני אן ליס אלמשכב אלואחד מנהא נשא רוב הזב. ואין הלכה כר' שמעון.

שישא רוב הזב כמו שזכרנו וכמו שאני עתיד לבאר וכאילו כל משכב מהם נושא מיעוט הזב והוא אמרו שאין אחד נושא את רובו רוצה לומר שאין משכב אחד מהם נושא רוב הזב. ואין הלכה כר' שמעון.

ו. הזב בכף מאזנים והאכלים ומשקין בכף שניה טמאין ובמת הכל טהור חוץ מן האדם זה חומר בזב מבמת. וחומר שוב בזב מבמת שהזב עושה משכב ומושב מתחתיו לטמא אדם ולטמא בגדים ועל גביו מדף לטמא אוכלין ומשקין מה שאין המת מטמא. וחומר במת שהמת מטמא באהל ומטמא טומאת שבעה מה שאין הזב מטמא:

לא פרק הנא בין כרע הזב או כרעו האכלים פאנהא טמאין בהיסט הזב כמא תקדם מגע שהוא בכולו ואנמא אחוג̇נא הנאך פי אלמשכב אן יכרע ליציר אב מן אבות הטמאות מת̇ל לו ישב הזב עליו כמא בינא. וקולה ובמת הכל טהור יעני אן אלמת אד̇א כאן בכף מאזנים ואכלין ומשקין או כלים או משכבות פי כף שנייה סוי כרעו הם או כרע המת הכל טהור לאן אלמת לא יטמא משכב ומושב כמא יבין והו איצ̇א לא יטמא אד̇א הסיט. ת̇ם קאל חוץ מן האדם לאן אד̇א כאן אלמת בכף מאזנים והאדם בכף שנייה וכרע החי אנתג̇ס בכונה נשא המת ובין הו אן חית̇ מא נקול מת אלמראד בה אלשי אלד̇י יטמא מן המת מת̇ל כזית מבשרו ואבר ממנו וסאיר מא תבין פי ת̇אני אהלות. וקד בינא טומאת משכב וקלנא אן מענאהא אן אלזב ולו ג̇לס עלי ת̇יאב כת̇ירה̈ ואחד פוק ת̇אני יציר אלספלי משכב הזב ועלי אנה לא נגע בו והד̇א כ̇אץ באלזב אמא אלמת פחכם כלים שתחתיו או כלים שנוגע בהן סוי וקד תבינת אחכאם ד̇לך פי אול אהלות קאל אללה כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא ולם יקל כל המשכב אשר ישכב עליו יטמא וכאן יכון אלצ̇מיר ראג̇ע עלי אלזב אלמתקדם ד̇כרה אסתד̇רג̇וא מן ד̇לך וקאלוא הזב לא המת. וטומאת מדף הי מא אצ̇ף לך וד̇לך אן אלזב

ואצחאבה

אין הפרש כאן בין כרע הזב או כרעו האכלים לפי שהם טמאין בהיסט הזב כמו שקדם[א] מגע שהוא בכולו ולא הצריכנו שם במשכב שיכרע אלא כדי שיהיה אב מן אבות הטמאות כאילו ישב עליו הזב כמו שביארנו. ואמרו במת הכל טהור רוצה לומר שאם היה המת בכף מאזנים ואכלין ומשקין או כלים או משכבות בכף שניה בין שכרעו הם או כרע המת הכל טהור לפי שהמת אינו מטמא משכב ומושב כמו שיתבאר והמת גם כן לא יטמא אם הסיט. אחר זה אמר חוץ מן האדם שאם היה המת בכף מאזנים והאדם בכף שניה וכרע החי נטמא לפי שהוא נשא המת וברור הוא שבכל מקום שנאמר מת ירצה בו הדבר אשר יטמא מן המת ככזית מבשרו ואבר ממנו ובשאר מה שמבואר בשני מאהלות. וכבר ביארנו[ב] טומאת משכב ואמרנו שענינה שהזב אפילו ישב על בגדים הרבה זה על זה הבגד התחתון יהיה משכב הזב אף על פי שלא נגע בו וזהו החומר בזב אבל במת דין הכלים אשר תחתיו או כלים שנוגע בהן שוה ודיני זה כבר הם מבוארים בראשון מאהלות אמר השם[ג] כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא ולא אמר כל המשכב אשר ישכב עליו יטמא והיה הכינוי במלת יטמא חוזר אל הזב אשר קדם זכרו הוציאו מזה[ד] ואמרו הזב

לא

א) פ"ג מ"א. ב) מ"ה. ג) ויקרא ט"ו ד'. ד) ספרא מצורע פרק ב' הלכה י"א (ע"ה ד').

ואצחאבה אעני זבה נדה ויולדת ומצורע אדֿא כאן עליה מן פוקה אכלים ומשקין אנתגֿסת ולו כאן בינה ובינהא חגֿאבאת כתֿירהֿ ובדֿלך אן חצל פוק אלזב כלים מעביהֿ בעצֿהא עלי בעץֿ פאלכלי אלפוקאני טמא טומאת מדף ועלי אן בינה ובין אלזב חגֿב כתֿרהֿ לכן דֿלך אלכלי טמא טומאה קלה אעני אנה ליס הו אב בל חכמה חכם כלים שנגעו בזב אלתי תטמא אכלים ומשקין פקט לא אדם וכלים. פקד תבין לך אן גֿמיע אלכלים הראויין למשכב שתחת הזב כלהא אב הטומאה ולא פרק בין אלמשכב אלספלי אללאצק באלארץֿ או אלמשכב אללאצק בגֿסמה וגֿמיע אלכלים שעל הזב כלהא ראשון לטומאה ולא פרק באלתֿוב אללאצק בגֿסמה מן פוק או אלתֿוב אלפוקי אלדֿי ילי אלסמא אלכל טמא טומאת מדף וליס הדֿא אלחכם פי אלמת בל חכם כלים שעל גביו או כלים שתחתיו או כלים שנגעו בו ואחד והו מא תבין פי תֿאני אהלות. ותעלם הדֿא אלמעני פי אלזב מן קולה פיה וכל כלי עץ ישטף במים קאלוא פי ספרא מה בא זה ללמדינו אם ללמד שיטמא כלי שטף במגע והלא כבר נאמר והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו אם הנוגע בו מטמא כלי שטף במגע הוא עצמו לא יטמא כלי שטף במגע אם כן למה נאמר כלי עץ ישטף במים אלא אלו אכלים ומשקין וכלים שעל גבי הזב וקאלוא איצֿא וכל כלי עץ ישטף במים מלמד שהוא עושה על גביו מדף. והדֿה אללפטֿהֿ אעני מדף קד יצרפונהא פי מעני אכֿר מן אלטומאה כמא בינא פי עאשר פרה וען דֿלך אלמעני קאלוא פי אלתלמוד מאי מדף דכתיב קול עלה נדף יעני אנה מן מעני אלחרכהֿ והדֿא אלתפסיר ליס הו מן נפס אלגמר ואנמא הי טרהֿ מן פירוש רבנן סבוראי פיכתבהא אלנסאךֿ פי נפס אלכלאם ולא ינבהון עליהא אמא הדֿא אלמעני אלדֿי נחן פיה הנא מן טומאת מדף פאצלה מנדף והו משתק מן קולהם ריחו

נודף

לא המת. וטומאת מדף הוא מה שאומר לך וזה שהזב וחבריו והם זבה נדה יולדת ומצורע אם היו עליהם אכלים ומשקין נטמאו אפילו היו בינו וביניהם מצעים רבים וכן אם היה למעלה מן הזב כלים ערוכים זה על זה הכלי העליון טמא טומאת מדף אף על פי שיש בינו ובין הזב מצעים רבים אבל זה הכלי טמא טומאה קלה רוצה לומר שאינו אב אבל דינו כדין כלים שנגעו בזב המטמאים אכלים ומשקים לא אדם וכלים. וכבר התבאר לך שכל הכלים הראויין למשכב שתחת הזב כולם אב הטומאה ואין הפרש בין המשכב התחתון הדבוק בארץ או המשכב הדבק בגופו וכל הכלים שעל הזב כולם ראשון לטומאה ואין הפרש בין הבגד הדבק בגופו מלמעלה או הבגד העליון אשר כנגד הרקיע הכל טמא טומאת מדף וזה הדין אינו במת אלא הדין שוה בכלים שעל גביו או כלים שתחתיו או כלים שנגעו בו והוא מה שהתבאר בשני א) מאהלות. ולמד זה בזב מאמרו בו ב) וכל כלי עץ ישטף במים אמרו בספרא ג) מה בא זה ללמדינו אם ללמד שיטמא כלי שטף במגע והלא כבר נאמר והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו אם הנוגע בו מטמא כלי שטף במגע הוא עצמו לא יטמא כלי שטף במגע אם כן למה נאמר כלי עץ ישטף במים אלא אלו אכלים ומשקים וכלים שעל גבי הזב ואמרו גם כן וכל כלי עץ ישטף במים מלמד שהוא עושה מדף על גביו. וזאת המלה והיא מדף ישתמשו בה לפעמים בענין אחר מן הטומאה כמו שביארנו בעשירי מפרה ועל זה ענין אמרו בתלמוד ד) מאי מדף דכתיב קול עלה נדף רוצה לומר שהוא מענין התנועה וזה הפירוש אינו מהגמרא עצמו ואינו אלא גליון מפירוש רבנן סבוראי והסופרים כתבוהו בתוך המאמר עצמו ולא העירו על זה אבל הענין אשר אנחנו בו בטומאת מדף עקרו מנדף והוא נגזר מאמרם ריחו נודף רוצה

לומר

א) צ״ל בראשון. ב) ויקרא ט״ו י״ב. ג) פרשת מצורע פרשה ג׳ הלכה ג׳ (ע״ז א׳) עיין מה שהערנו למטה דף 219. ד) עיין נדה ד׳ ב׳.

נודף אי ינס וישם עלי בעד כת̇יר פאסתעאר הד̇ה אלעבארה̈ אלי אלזב אלד̇י ינג̇ס כלים שעל גביו ולו כאן בינהמא חג̇ב כת̇ירה̈ כאנה תנס ראיחתה ותצל אליהא ותנג̇סהא עלי ג̇הה̈ אלתשביה.

לומר מתפשט ומריחין אותו למרחוק והשאילו זה הענין לזב המטמא כלים שעל גביו אפילו היו ביניהם מצעים רבים כאלו ריחו מתפשט ותניע אליהם ויטמאם על דרך משל.

ז. היה יושב על גבי המטה וארבע טליות תחת ארבע רגלי המטה טמאות מפני שאינה יכולה לעמוד על שלש רבי שמעון מטהר. היה רוכב על גבי בהמה וארבעה טליות תחת ארבע רגלי בהמה טהורות מפני שהיא יכולה לעמוד על שלש. היתה טלית אחת תחת שתי ידים תחת שתי רגלים תחת היד תחת הרגל טמאה רבי יוסי אומר הסוס מטמא ברגליו והחמור בידיו שמשענת הסוס על רגליו ומשענת החמור על ידיו. ישב על קורת בית הבד כלים שבעקל טמאין על המכבש של כובס כלים שתחתיו טהורין רבי נחמיה מטמא:

ר' שמעון יקול אנה לא נישא רובו על כל אחת ואחת עלי מא בינא מן מד̇הבה פי כף מאזנים ואמא קול אלכל פי אלבהמה כולם טהורות פעלה̈ ד̇לך מא בין אלתלמוד וד̇לך אן אלאצל ענדנא מסייע אין בו ממש פאד̇א תכ̇יילנא אחד אלארבעה̈ קואים אלבהמה קד ארתפע כאנת אלטלית אלתי תחתה טאהרה̈ לאן אעתמאד אלבהמה עלי אלת̇לת̇ה̈ אלבאקיה̈ והד̇א אלראבע ואן כאן לם תרפעה והו יעינהא מסייע אין בו ממש והכד̇א נקול פי כל קאים מן אלארבעה̈ אנה מסייע ולד̇לך כולן טהורות. ועיקל הו אלרבאט אלדאיר באלשי אלמעצור. וקורת בית הבד טרפהא פוק אלעיקל והי תעצרה ועלי אלטרף אלאכ̇ר כאן ג̇לוס אלזב. ומכבש של כובס תכ̇ת אלקצאר אד̇א קצר אלת̇יאב ית̇קלהא תחת אלמכבס פאד̇א ג̇לס אלזב עלי טרף אלתכ̇ת אלד̇י אלת̇יאב תחתה פהי טהורים ולזום הד̇א יערף מן צורה̈ מכבש של כובסים ענדהם פי ד̇לך אלזמאן לאנה לא שך אד̇א ג̇לס אלזב מנה עלי ד̇לך אלטרף ליס יג̇י ת̇קלה על גבי הכלים פתציר משכב ור' נחמיה יקול אנהא תציר משכב ואן לה עליהא תקל. ואין הלכה כר' נחמיה ולא כר' שמעון ולא כר' יוסי.

ר' שמעון אומר הזב לא נישא רובו על כל אחת ואחת לפי מה שביארנו מדעתו בכף מאזנים. אבל הטעם למה הטליות כולן א) טהורות בבהמה לדברי הכל הוא מה שביאר התלמוד ב) שהשורש אצלנו מסייע אין בו ממש ואם נדמה במחשבתנו שחסרה ג) אחת מארבע רגלי של בהמה היתה הטלית אשר תחתיה טהורה לפי שהבהמה יכולה לעמוד על השלש הנשארות ואף על פי שלא ד) חסרה זאת הרגל הרביעית והיא מסייעה אותה מסייע אין בו ממש וכן נאמר בכל אחת מארבע רגליה שהיא מסייעת לפיכך כולן טהורות. ועיקל השבכה הסובבת את הדבר הנסחט. וקורות בית הבד קצה הקורה הוא על העיקל והוא סוחט אותו ועל הקצה השני ישב הזב. ומכבש הכובס כאשר יכבס הכובס בגדים יכבידם תחת המכבש ואם הזב יושב על קצה המכבש אשר הבגדים תחתיו הם טהורים ויתחייב זה מצורת מכבש של כובסים אצלם בזה הזמן לפי שאין ספק שאם ישב הזב על הקצה הזה של מכבש איננו מכביד את הכלים להיות משכב ור' נחמיה אומר שהם משכב לפי שהוא מכביד עליהם. ואין הלכה כר' נחמיה ולא כר' שמעון ולא כר' יוסי.

א) אפשר שבנוסחת הר"ם כולן טהורות אף על פי שלא נמצאה בכ"י ולא במתניתא דבני מערבא עיין במ"ת ה' משכב ומושב פ"ז ה"ו. ב) שבת צ"ג א'. ג) ואולי צריך להעתיק שהגביהה הבהמה אחת מרגליה. ד) או הגביהה.

פרק חמישי.

א. הנוגע בזב או שהזב נוגע בו המסיט את הזב או שהזב מסיטו מטמא אכלין ומשקים וכלי שטף במגע אבל לא במשא. כלל אמר רבי יהושע כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא אכלין ומשקין להיות תחלה והידים להיות שניות ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס לאחר פרישתו ממטמאיו מטמא משקין להיות תחלה והאכלין והידים להיות שניות ואינו מטמא בנדים:

כן דֿאכרא ללאצול אלתי בינא פי צדר הדֿא אלסדר מן אן אב הטומאה הו אלדֿי יטמא אדם וכלים וולד הטומאה לא יטמא אדם ולא כלים ואן כל מא ינתגֿס באלאב הו ראשון ויתסמי איצֿא ולד. פיקול פי הדֿה אלהלכה אן אלדֿי ינתגֿס בזב טאל מא הו מתצל בה פהו יטמא כלים אדֿא נגע בהן ועלי אנה ראשון לטומאה לכן טאל מא הו מתצל באלאב יטמא כלים אדֿ ווגדנא אלנץ קד קאל אנה יטמא בגדים בשעת מגעו והו קולה והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו יריד בדֿלך אנה טאל מא הו נוגע בבשרו ומתצל במטמאיו אדֿא נגע בבגדים אנגֿסהא וצארת ראשון לטומאה לא שני. ופי ספרא קאלוא ומטמא שאר כלים כבגדים אלא כלי חרש כֿאצה פאנה לא ינגֿסה גיר אלאב או אלמשקין כמא בינא פי אלצדר. ומעני קולה אבל לא במשא אנה אדֿא נשא אכלין ומשקין בשעת מגעו בזב לא ינגֿסהא חתי יגע בהן. והדֿא אלכלל אלדֿי קאלה ר׳ יהושע הו צחיח גֿארי עלי אלאצול אלמתקדמה ולא מכֿתלף עליה פאעמד עליה.

זכור השרשים אשר ביארנו בפתיחת זה הסדר שאב הטומאה הוא אשר יטמא אדם וכלים ושולד הטומאה לא יטמא אדם ולא כלים ושכל מה שנטמא באב הוא ראשון ונקרא גם כן ולד. והנה אומר בזאת ההלכה שהנטמא בזב כל זמן שהוא מחובר בו מטמא כלים אם נגע בהן אף על פי שהוא ראשון לטומאה אבל כל זמן שהוא מחובר באב יטמא כלים הואיל ומצאנו הכתוב אומר שהוא מטמא בגדים בשעת מגעו והוא אמרו[א] והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו ירצה בו שכל זמן שהוא נוגע בבשרו והוא מחובר במטמאיו מטמא בגדים אם נגע בהן ונעשו ראשון לטומאה לא שני ובסיפרא אמרו[ב] ומטמא שאר כלים כבגדים אלא כלי חרס בלבד לפי שאינם מיטמאין אלא באב או במשקין כמו שביארנו בפתיחה וענין אמרו אבל לא במשא שאם נשא אכלים ומשקים בשעת מגעו בזב אינו מטמא אותם עד שיגע בהם. וזה הכלל שאמר ר׳ יהושע הוא אמת והולך על השרשים הקודמים ואין חולק עליו והחזק בו.

ב. ועוד כלל אחר אמר כל הנישא על גב הזב טמא וכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ולמושב והאדם כיצד אצבעו של זב תחת הנדבך הטהור מלמעלן מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד הטמא מלמעלן והטהור מלמטן מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד. האכלין והמשקין המשכב והמושב והמרף מלמעלן מטמאין שנים ופוסלין אחד פרשו מטמאין אחד ופוסלין אחד משכב מושב מלמטן מטמאין שנים ופוסלין אחד פרשו מטמאין שנים ופוסלין אחד האכלין והמשקין והמרף מלמטן טהורין:

[א] ויקרא ט״ו ז׳. [ב] זבים פרשה ב׳ הל׳ י״א.

מלמעלן וחכם פי אלכל באלטומאה. תֿם קאל אן כל מא ירתפע אלזב על גביו ויציר אלטמא מן פוק ודֿלך אלשי מן אספל ובינהמא ואסטה̈ פאן דֿלך אלשי אלדֿי מן אספל טהור אד̇ בינה ובין אלזב וסאיט אלא אן יכון אדם או משכב ומושב פאנה ינתגֿס ולו תחת אבן משמא כמא תבין מראת אמא אן כאנת תחת אלזב אכלים ומשקין או כלי שטף אלתי אינן ראוין למשכב אלתי תתסמי מדף פהי טהורים וגֿאב אלמתֿאל פי דֿלך קולה הטמא מלמעלן והטהור מלמטן וקולה משכב ומושב מלמטן. וקולה האכלים והמשקין והמדף מלמטן טהורים אד̇ ולא נגע בהן הזב בל בינהמא מא לא ינתגֿס או וסאיט כתֿירה̈. ואלי הד̇א אשאר פי קולה וכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ולמושב והאדם לאן אלאצל ענדנא אן טומאת אכלין ומשקין ושאר כלי שטף והד̇ה̈ הי טומאת מדף אנמא תנתגֿס ולו מן דון אלוסאיט מעל גבי הזב אמא מתחתיו פלא. ונץ̇ ספרא קל וחומר שיעשה על גביו משכב מה אם במקום שלא עשה תחתיו מדף עשה תחתיו משכב מקום שעשה על גביו מדף אינו דין שיעשה על גביו משכב תלמוד לומר כל המשכב אשר ישכב עליו תחתיו הוא עושה משכב ואינו עושה על גביו משכב וקאלוא איצ̇א מלמד שהוא עושה על גביו מדף. ואנמא קולה פי אלמשכב ואלמושב אד̇א חצלת תחת תֿקל אלזב אנהא מטמאין שנים ופוסלין אחד ולו פרשו מתחת הזב פדֿלך בין גֿדא לאן אלמשכב הו מן אבות הטמאות סוי כאן אלזב גֿאלס עליה או קאם ענה קאל תעאלי והיושב על הכלי אשר ישב וכו' קאלוא אין לי אלא בזמן שהוא יושב עליו הזב מנין לעשות ריקם כמלא תלמוד לומר כלי לעשות ריקם כמלא וקד בינא פי אול כלים אן נוגע במשכב מטמא בגדים בשעת מגעו והו נץ̇ תורה. וקד תקדם לך אן כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא שנים ופוסל אחד פנאהיך

אן

והמשכב והמושב והמדף מלמעלן ודן בכל אלו בטומאה. ואמר עוד כל מה שנישא הזב על גביו ויהיה הטמא מלמעלה והדבר א) מתחתיו וביניהם אמצעי זה הדבר אשר מתחתיו טהור משיש בינו ובין הזב אמצעים אלא אם יהיה אדם או משכב ומושב לפי שהוא יטמא אפילו תחת אבן משמא כמו שהתבאר כמה פעמים אבל אם היו תחת הזב אכלים ומשקין או כלי שטף שאינו ראויין למשכב והנקראים מדף הם טהורים והביא המשל בזה באמרו הטמא מלמעלן והטהור מלמטן ובאמרו משכב ומושב מלמטן. ואמרו האכלים והמשקין והמדף מלמטן טהורים הואיל ולא נגע בהן הזב ויש ביניהם מה שלא יִטַמא או אמצעים הרבה. ולזה רומז באמרו וכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ולמושב והאדם לפי שהשורש אצלנו שטומאת אכלין ומשקין ושאר כלי שטף וזהו טומאת מדף לא יטמאו אפילו תחת אמצעים אלא מעל גבי הזב אבל לא מתחתיו. ולשון ספרא ב) קל וחומר שיעשה על גביו משכב מה אם במקום שלא עשה תחתיו מדף עשה תחתיו משכב מקום שעשה על גביו מדף אינו דין שיעשה על גביו משכב תלמוד לומר כל המשכב אשר ישכב עליו תחתיו הוא עושה משכב ואינו עושה על גביו משכב ואמרו ג) עוד מלמד שהוא עושה על גביו מדף. ואמרו במשכב והמושב אם באו תחת כובד הזב שהם מטמאין שנים ופוסלין אחד אפילו פרשו מתחת הזב זהו ברור מאוד לפי שהמשכב מן אבות הטמאות בין שהזב ישב עליו או קם ממנו ואמר יתברך והיושב על הכלי אשר ישב וכו' אמרו אין לי אלא בזמן שהוא יושב עליו הזב מנין לעשות ריקם כמלא. תלמוד לומר כלי לעשות ריקם כמלא וככר ביארנו בראשון מכלים שהנוגע במשכב מטמא בגדים בשעת מגעו והוא כלשון התורה וככר קדם לך

שכל

א) ר"ל הטהור. ב) זבים פרשה ג' הל' ה'. ג) בספרא שלפנינו שם הל' ג' וד' הלשון שעושה מתחתיו מדף הוא טעות סופר.

אן יכון אלמשכב נפסה מטמא שנים ופוסל אחד.

שכל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא שנים ופוסל אחד וכל שכן שהמשכב עצמו מטמא שנים ופוסל אחד.

ג. מפני שאמרו כל הנושא ונישא על גבי משכב טהור חוץ מן אדם כל הנושא ונישא על גבי הנבלה טהור חוץ מן המסיט רבי אלעזר אומר אף הנושא. כל הנושא ונישא על גבי המת טהור חוץ מן המאהיל ואדם בזמן שהוא מסיט:

למא אן קאל פי אלהלכה אלמתקדמה̈ אן אלאכלים ואלמשקין וכלי שטף מלמטן טהורים ולו כאנת תחת משכב הזב קאל עלה̈ ד̇לך אנהם קאלוא כל הנושא ונישא וכולי. ובין הו. וקד כררת הד̇א אלגרץ̇ מראת כ̇שיתי אלגלט פיה אן כל מא תסמעה יקול מלמעלן או מלמטן או נשא או נישא פליס ת̇ם שרט נגיעה בוגה בל ולו כאן אלפאצל בינהמא אלחגארה̈ ובעד הד̇א אסמע שרח הד̇ה אלהלכה חרף חרף. יקול אן כל מא יחצל פוק משכב הזב מן אלאכלין ואלמשקין ואלכלים פהו טאהר וכד̇לך אן כאנת הד̇ה מן אספל ואלמשכב פוקהא פהי טאהרה̈ גיר אלאדם והדה פאנה אד̇א חצל אלמשכב עליה אנגסה לאן אלמשכב מטמא במשא וכד̇לך לו געלת חג̇ר פוק משכב הזב וג̇לס אדם טהור פוק אלחג̇ר אנתג̇ס אד̇ ונישא על גבי משכב וכמא אן אד̇א ג̇לס אלזב פוק אלחג̇ר אנתג̇ס אלמשכב אלד̇י מן אספל כד̇לך אד̇א ג̇לס אלטהור פוק אלחג̇ר ינתג̇ס מן אלמשכב אלד̇י מן אספל. ונץ̇ ספרא והיושב על הכלי אין לי אלא בזמן שהוא יושב ונוגע בו מנין לעשרה מושבות זה על גבי זה אפילו על גבי אבן משמא תלמוד לומר והיושב על [הכלי] אשר ישב עליו הזב יטמא מקום שהזב יושב ומטמא ישב הטהור ויטמא. ת̇ם קאל אן כל מא חצל איצ̇א פוק אלנבלה או תחצל אלנבלה פוקה פהו טהור גיר אלמסיט אמא אד̇א כאנת אלנבלה מן פוק פהו ינתג̇ס עלי כל חאל אעני אלאנסאן לאן אלנבלה מטמא במשא כמא בינא פי אול כלים. ואנמא כלאמה אד̇א כאן האדם מלמעלן והנבלה מלמטן פאנה לא ינתג̇ס אלא אן הסיט אעני אן חרך אלנבלה פי

חאל

אחר שאמרו בהלכה הקודמת שהאכלים ומשקין וכלי שטף מלמטן טהורים אפילו הם תחת משכב הזב אמר הטעם בזה מפני שאמרו כל הנושא ונישא וכו'. וברור הוא. וכבר הזרתי כמה פעמים על זה הענין לפי שיראתי הטעות בזה שבכל מקום שתשמעהו אומר מלמעלן או מלמטן או נושא או נישא אין שם תנאי נגיעה כלל אלא אפילו אם היתה אבן מונחת ביניהם ואחר זה אשמיעך פירוש זאת ההלכה מלה במלה. אמר שכל מה שהוא למעלה ממשכב הזב מהאכלים והמשקים והכלים הוא טהור וכן אם היו אלו הדברים מלמטן והמשכב למעלה מהם הם טהורים חוץ מאדם לבדו לפי שאם בא המשכב עליו יטמאהו מפני שהמשכב מטמא במשא וכן אם היתה אבן מטמא למעלה ממשכב הזב וישב אדם טהור על זאת האבן נטמא הואיל ונישא על גבי משכב וכמו שאם ישב הזב על האבן יטמא המשכב אשר תחתיו כן הטהור אשר ישב על האבן יטמא מן המשכב אשר מלמטן. ולשון ספרא ס) והיושב על הכלי אין לי אלא בזמן שהוא יושב ונוגע בו מנין לעשרה מושבות זה על גבי זה אפילו על גבי אבן משמא תלמוד לומר והיושב על [הכלי] אשר ישב עליו הזב יטמא מקום שהזב יושב ומטמא ישב הטהור ויטמא. אחר זה אמר שכל מה שהוא גם כן למעלה מהנבלה או מה שהנבלה נמצאה למעלה ממנו הוא טהור חוץ מן המסיט אבל אם היתה הנבלה מלמעלן רוצה לאמר מן האדם יטמא מכל מקום לפי שהנבלה מטמא במשא כמו שביארנו

בראשון

ס) זבים פרק ג' הל' א'.

חאל כונה נישא עליה לאן אלנבלה מטמא בהיסט כמא בינא הנאך אעני אן אלטהור אדא הסיט את הנבלה ועלי אנה לא נגע אנתגס. וקול ר' אלעזר אף הנושא קד בינה אלתלמוד ואצלחה וקאלוא אן מענאה והו שנושא יעני אן אלמסיט לא ינתגס אלא אן כאן נושא לא אן תכון מתחתיו והו קולהם אימא והוא דנשא ואין הלכה כר' אלעזר. תם קאל אן כל הנושא ונישא על גבי המת טהור חוץ מן המאהיל פאן כל מא יאהיל על המת או יאהיל המת עליו ינתגס עלי אלשרוט אלמדכורה פי אהלות וכדלך אלאדם פאנה אדא נישא המת עליו פהו טמא לאן אלמת מטמא במשא אמא אדא כאן אלאדם נישא על גבי המת ולם יכן מאהיל ודלך באן יכון בינהמא ואסטה אלשי אלמאהיל פאנה לא ינתגס אלא אן הסיט לאן כל מא יטמא במשא אדא הסיטו הטהור אנתגס כמא בינא פי אול כלים.

בראשון מכלים. והמאמר הזה אינו אלא אם היה האדם מלמעלן והנבלה מלמטן לפי שאז אינו מיטמא אלא אם הסיט רצוני לומר אם הניע הנבלה בעת שהיה נישא עליה לפי שהנבלה מטמא בהיסט כמו שביארנו שם ארצה בו שאם הסיט הטהור את הנבלה אף על פי שלא נגע בה טמא א). ומה שאמר ר' אלעזר אף הנושא כבר ביאר אותו התלמוד ב) ותקנו ואמר שענינו והוא שנושא רצונו לומר שהמסיט לא יטמא אלא אם היה נושא ולא אם היתה הנבילה מתחתיו והוא אמרם אימא והוא דנשא. ואין הלכה כר' אלעזר. אחר זה אמר שכל הנושא ונישא על גבי המת טהור חוץ מן המאהיל לפי שכל מה שיאהיל על המת או המת יאהיל עליו מטמא על פי התנאים הנזכרים באהלות וכן האדם אם נישא המת עליו הוא טמא לפי שהמת מטמא במשא אבל אם היה האדם נישא על גבי המת ולא היה מאהיל וזה יארע אם היה הדבר המאהיל אמצעי בינו ובין המת לא יטמא אדם אלא אם הסיט לפי שכל מה שיטמא במשא אם הסיטו הטהור יטמא כמו שביארנו בראשון מכלים.

ד. מקצת טמא על הטהור ומקצת טהור על הטמא חבורי טמא על הטהור וחבורי טהור על הטמא טמא רבי שמעון אומר מקצת טמא על הטהור טמא ומקצת טהור על הטמא טהור:

קד תקדם לך פי הדא אלפרק אן אלאדם אדא כאן נישא על גבי הזב או הזב נישא על גביו טמא פקאל הנא אן אדא כאן אלטהור נושא מקצת הזב או כאן אלזב נושא מקצת הטהור פאנה טמא לאנא לא נחתאג אן ינשא או ישא הרוב אלא פי אלמשכב פקט לא פי אלאדם כמא סיבין. ור' שמעון יקול אן ולו פי אלאדם אדא כאן טמא נושא את הטהור פיחתאג אן ישא רובו וחיניד ינגסה והכדא תבין פי אלתוספתא. וחבורי טמא וחבורי טהור מתל אלשער ואלאטפאר ונץ אלתוספתא ואלו הן חבורים השנים והצפרנים והשיער שלהן ואלו הן מקצתם ראשי אצבעות ידים ורגלים יעני ולו

ראשי

כבר קדם לך בזה הפרק שהאדם אם היה נישא על גבי הזב או הזב נישא על גבין טמא ואמר כאן שאם הטהור היה נושא מקצת הזב או הזב היה נושא מקצת הטהור הוא טמא לפי שאיננו מצריכים שינשא או ישא הרוב אלא במשכב לבדו לא באדם כמו שיתבאר. ור' שמעון אומר שאפילו באדם אם היה הטמא נושא את הטהור צריך שישא רובו ואז יטמאהו כן נתבאר בתוספתא ג) וחבורי טמא וחבורי טהור כמו השער והצפרנים ולשון התוספתא ד) ואלו הן חבורים השנים והצפרנים והשיער שלהן ואלו הן מקצתם ראשי אצבעות ידים

ורגלים

א) עיין בתוספות יו"ט שלא הבין כן דברי הר"ם. ב) חולין קכ"ד ב'. ג) זבים פ"ה תל' א'. ד) שם הל' ב'.

ראשי אצבעות פאהנא מקצת וקד תקדם לך קולה אצבעו של זב תחת הנדבך והטהור מלמעלן מטמא שנים ופוסל אחד ואין הלכה כר' שמעון.

ורגלים רצה לומר אפילו ראשי אצבעות הם מקצת וכבר קדם לך אמרו אצבעו של זב תחת הנדבך והטהור מלמעלן מטמא שנים ופוסל אחד. ואין הלכה כרי שמעון.

ה. הטמא על מקצת המשכב והטהור על מקצת המשכב טמא. מקצת טמא על המשכב ומקצת טהור על המשכב טהור נמצאת טומאה נכנסת לו ויוצאת ממנו במיעוטו. וכן ככר של תרומה שהוא נתון על גבי משכב והנייר בינתיים בין מלמעלן בין מלמטן טהור וכן באבן המנוגעת טהור רבי שמעון מטמא בזו:

קד תקדם לנא אן אלדי ינגס משכב ומרכב לא ינגסה עד שינשא רובו עליו וכדלך אלרגל אלטאהר אדא נישא על גבי משכב טמא יחתאג אן ינשא רובו וחיניד ינתגס. קאל תעאלי פי אלשכץ אלדי יגלס עלי משכב הזב ואם על המשכב הוא וגא אלתפסיר הוא עד שינשא רובו עליו. ואעלם אנא לא נראעי רוב המשכב ולא מיעוטו ואנמא נראעי רוב הנישא ולו כאן על מיעוט המשכב פהו ינגסה וינתגס מנה. וניץ ספרא או על הכלי אשר היא יושבת עליו או על מקצתו פיכון תביין אלמשנה הכדא רוב הטמא על מקצת המשכב ורוב הטהור על מקצתו נטמא הטהור נמצאת טומאה נכנסת למשכב ויוצא הימנו במיעוטו לאן מן מקצתו אנתגס ואנגס גירה. ונייר אלכאגד. ואעלמנא אן ולו אכלין של תרומה לא תנתגס בכונהא על גבי משכב ולו כאן אלפאצל בינהמא ארק שי יכון עלי אלאצל אלמתקדם והו קולה כל הנושא ונישא על גבי משכב טהור חוץ מן האדם ואין הלכה כר' שמעון אלדי יקול אן אבן מנוגעת לכון מקומה טמא כמא בינא פי נגעים פהי תנגס אלתרומה בחצולהא עליהא ואן לם תגע.

כבר קדם לנו שהמטמא משכב ומרכב אינו מטמא אותו עד שינשא רובו עליו וכן האיש הטהור אם נישא על גבי משכב טמא צריך שינשא רובו ואז יטמא, אמר יתברך באדם אשר ישב על משכב הזב ואם על המשכב הוא ובא פירושוא) הוא עד שינשא רובו עליו. ודע שאין משניחין ברוב המשכב ולא במיעוטו ואין משניחין אלא ברוב הנישא אפילו היה על מיעוט המשכב והוא יטמא אותו ומיטמא ממנו. ולשון ספראב) או על הכלי אשר היא יושבת עליו או על מקצתו ולפי זה יהיה פירוש המשנה כן רוב הטמא על מקצת המשכב ורוב הטהור על מקצתו נטמא הטהור נמצאת טומאה נכנסת למשכב ויוצא הימנו במיעוטו לפי שממקצתו נטמא וטמא זולתו ג). ונייר כמשמעו. והודענו שאפילו אכלין של תרומה אין מיטמאין אם היו על גבי משכב אפילו אם היה המפריד ביניהם הדבר היותר דק שיהיה לפי השורש הקודם זהו אמרו כל הנושא ונישא על גבי משכב טהור חוץ מן האדם. ואין הלכה כרי שמעון האומר שאבן מנוגעת לפי שמקומה טמא כמו שביארנו בנגעים מטמא תרומה אם נמצאת על האבן אף על פי שלא נגעה.

ו. הנוגע בזב ובזבה ובנדה וביולדת ובמצורע במשכבו ומושב מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד אחד הנוגע ואחד המסיט ואחד הנושא ואחד הנישא:

קד בינא פי אול כלים אן הדה אלאבות אלמעדודה נוגע בהן ונושאן מטמא בגדים בשעת

כבר ביארנו בראשון מכלים שאלו האבות המנוים הנוגע בהן ונושאן מטמא בגדים בשעת

א) ספרא זבים פרשה ד' הל' י"ד על פסוק ויקרא ט"ו כ"ג. ב) שם. ג) רוצה לומר שאר המשכב.

בשעת מגעו או בשעת נשיאתו וכד׳לך בינא אן כל מא יטמא במשא יטמא בהיסט וכד׳לך תבין אן אדם טהור הנישא על גבי הזב או על גבי משכבו מטמא שנים ופוסל אחד ואלכלאם כלה בין. וקד בינא מראת אן חכם אלזב ואלזבה ואלנדה ואליולדת פי טומאת משכב ומושב וסאיר אלאשיא אלתי ינגסונהא סוי וכד׳לך אלמצורע. ונץ ספרא פי תפסיר קולה תעאלי זאת תורת הזב וכו׳ והדוה בנדתה והזב את זובו לזכר ולנקבה קאלוא לזכר לרבות את המצורע ולנקבה לרבות את היולדת.

בשעת מגעו או בשעת נשיאתו וכן ביארנו שכל מה שיטמא במשא יטמא בהיסט וכן התבאר שאדם טהור הנישא על גבי הזב או על גבי משכבו מטמא שנים ופוסל אחד והמאמר כולו ברור. וכבר ביארנו כמה פעמים שדין הזב והזבה והנדה והיולדת בטומאת משכב ומושב ובשאר הדברים המטמאים אותם שוה וכן המצורע. ולשון ספרא[א] בביאור אמרו יתברך[ב] זאת תורת הזב וכו׳ והדוה בנדתה והזב את זובו לזכר ולנקבה אמרו לזכר לרבות את המצורע ולנקבה לרבות את היולדת.

ז. הנוגע בזובו של זב וברוקו בשכבת זרעו במימי רגליו ובדם הנדה מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד אחד הנוגע .ואחד המסיט רבי אלעזר אומר אף הנושא:

הד׳ה אלמעדודה׳ כלהא הי איצ׳א מן אבות הטמאות ונוגע בהן או נושאן מטמא בגדים כמא בינא פי אול כלים. וקול ר׳ אלעזר אף הנושא יריד בה אן אלמסיט יחתאג אן יכון נושא וחיניד׳ יטמא שנים ויפסול אחד כמא בין אלתלמוד ואין הלכה כר׳ אלעזר.

כל אלו המנויים הם גם כן מן אבות הטמאות ונוגע בהן או נושאן מטמא בגדים כמו שביארנו בראשון מכלים. ומה שאמר ר׳ אלעזר אף הנושא ירצה בו שהמסיט צריך שיהיה נושאו ואז יטמא שנים ויפסול אחד כמו שביאר התלמוד ואין הלכה כר׳ אלעזר.

ח. הנושא את המרכב והנישא עליו והמסיטו מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד. הנושא את הנבלה ואת מי חטאת שיש בהם כדי הזיה מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד:

הד׳א כלה בין אד׳א כנת ד׳אכרא למא תקדם פי אלפרק אלאול מן כלים ופהמת אלכלל אלד׳י קאל ר׳ יהושע פי אול הד׳א אלפרק וד׳לך אן אלנבלה ומי חטאת שיש בהן כדי הזייה והמרכב כל ואחד מנהא מטמא במשא לטמא בגדים כמא בינא הנאך.

כל זה מבואר אם אתה זוכר מה שקדם בפרק הראשון מכלים ואם הבנת הכלל שאמר ר׳ יהושע בתחלת זה הפרק וזה שהנבלה ומי חטאת שיש בהן כדי הזיה והמרכב כל אחד מהם מטמא במשא לטמא בגדים כמו שביארנו שם.

ט. האוכל מנבלת עוף טהור והיא בבית הבליעה מטמא שנים ופוסל אחד הכניס ראשו לאויר התנור טהור וטהור התנור הקיאה או בלעה מטמא אחד ופוסל אחד כשהיא בתוך פיו עד שיבלענה טהור:

קד בינא פי צדר הד׳א אלסדר ופי אול מסכת טהרות אן בולע נבלת העוף הטהור
מטמא

כבר ביארנו בתחלת זה הסדר ובתחלת מסכת טהרות שבולע נבלת עוף הטהור
מטמא

[א] זבים פרק ט׳ הל׳ י״ג. [ב] ויקרא ט״ו ל״ב.

מטמא בגדים בשעת בליעתו והו חיניד כמי שנוגע באב מן אבות הטמאות אלמנצוצה פאדא תקאיאהא בעד בלעהא או אבתלעהא וחצלת פי מעדתה יכון כמתל מן פרש ממטמאיו ויבקי ראשון לטומאה ולא יטמא בגדים חיניד וטאל מא לם תמר במבלעה בל והי פי פיה פהו טהור וקד דכרנא דליל דלך כלה. תם קאל אנה אדא אכד נבלת העוף הטהור פי פמה והכניס ראשו לאויר התנור פדלך אלשכץ טהור טאל מא לם יבלעהא וליס נקול בכונהא קד אנחגבת וחצלת מכפיה בתוך אויר התנור יקום דלך מקאם אלבלע. וקולה וטהר התנור יריד בה אן התנור טהור ולו בלעהא וראשו בתוך אויר התנור ולא נקול אד והתנור מטמא מאוירו והדה תטמא אדם בתוך בית הבליעה פהי איצא תטמא אלתנור לאתצאלהא באוירו בשעת הבליעה. וקד בינא פי אלצדר אן בולע נבלת העוף הטהור אינו מטמא אדם וכלי חרש בשעת בליעה עלי מא בין ר׳ יהושע פי אלכלל אלמתקדם והתנור מן גמלה כלי חרש כמא בינא פי מואצע מן כלים.

מטמא בגדים בשעת בליעתו והוא אז כמי שנגע באב מן אבות הטמאות שבתורה ואם הקיאה אחר שבלעה או אם בלעה ובאה בכרסו יהיה כמי שפרש ממטמאיו וישאר ראשון לטומאה ואז לא יטמא בגדים וכל זמן שלא עברה בבית בליעתו ונשארה בפיו הוא טהור וכבר זכרנו ראיות כל זה. ואחר זה אמר שאם לקח נבלת עוף טהור בפיו והכנים ראשו לאויר התנור זה האיש טהור עד שיבלענה ולא נאמר לפי שהיא נסתרה ונחבאת בתוך אויר התנור יהיה כאלו בלעו. ואמרו וטהר התנור ירצה בו שהתנור טהור אפילו בלעה בזמן שראשו בתוך אויר התנור ולא נאמר הואיל והתנור מטמא מאוירו וזאת הנבלה תטמא אדם בתוך בית הבליעה תטמא גם כן התנור לפי שהתחברה עם אוירו בשעת הבליעה. וכבר ביארנו בפתיחה שבולע נבלת העוף הטהור אינו מטמא אדם וכלי חרש בשעת בליעה לפי מה שביאר ר׳ יהושע בכלל הקודם והתנור בכלל כלי חרש כמו שביארנו בהרבה מקומות מכלים.

י. הנוגע בשרץ ובשכבת זרע ובטמא מת ובמצורע בימי ספרו ובמי חטאת שאין בהם כדי הזייה ובנבלה ובמרכב מטמא אחד ופוסל אחד. זה הכלל כל הנוגע באחד מכל אבות הטמאות שבתורה מטמא אחד ופוסל אחד חוץ מן האדם פרש מטמא אחד ופוסל אחד:

קד בינא פי אול כלים דליל כל אב מן הדה אלאבות אלמעדודה הנא אנה מטמא במגע ואן הנוגע אינו מטמא בגדים בשעת מגעו פלדלך צאר מטמא אחד ופוסל אחד ולו בשעת מגעו עלי מא אצלנא פי אלהלכה אלתאניה מן הדא אלפרק. פאמא קולה אן כל נוגע באב מן אבות הטמאות שבתורה אדא פרש מטמא אחד ופוסל אחד פהו כלל צחיח ועאם לכל אב טומאה פאן אלשי אלדי נגע בו בין אדם בין כלים בין אכלין אדא פרש יבקי ראשון פהו ינגס אלשני ואלשני יפסול אלשלישי כמא בינא פי טהרות ודכרנא הנא ואמא קולה אן

בשעת

כבר ביארנו בראשון מכלים ראיה לכל אב מאלו האבות המנוים כאן שהוא מטמא במגע שהנוגע אינו מטמא בגדים אפילו בשעת מגעו לפי מה שהשרשנו בהלכה השנית מזה הפרק. ומה שאמר לכל נוגע באב מן אבות הטמאות שבתורה אם פרש מטמא אחד ופוסל אחד הוא כלל ברור וכולל כל אב טומאה לפי שהדבר אשר נגע באב בין אדם בין כלים בין אכלין אם פרש ישאר ראשון והוא יטמא השני והשני יפסול השלישי כמו שביארנו בטהרות וכמו שזכרנו כאן. ואמרו שגם בשעת מגעו מטמא אחד ופוסל אחד חוץ מן האדם

פירוש

בשעת מגעו איצא פהו מטמא אחד ופוסל אחד חוץ מן האדם פתאויל הדא אלכלל מא אצף לך. ודלך אנה יקול כל נוגע באחד משאר אבות הטמאות שבתורה פהו מטמא אחד ופוסל אחד ולו בשעת מגעו לאן אלדי יטמא שנים ויפסול אחד בשעת מגעו קד תקדם תעדידהם ווצפהם וליס תם גירהם. ואמא קולה חוץ מן האדם לאן אלמת הו משאר אבות הטמאות ונוגע מטמא שנים ופוסל אחד בין בשעת מגעו בין לאחר פרישתו לאנה אב הטומאה והו לם ידכרה פי גמלה מן עד אנהם מטמאין שנים ופוסלין אחד ולדלך אסתתני בה הנא. ואעלם אן שורף פרה ופרים ומשלח שעיר מטמאין בגדים כמא בינא פי אלצדר לכנהם מע דלך אינן מטמאין שנים ופוסלין אחד בל מטמאין אחד ופוסלין אחד מתל כל ראשון לטומאה ולא תטן אן הדא פאסד ללכלל אלדי קאל ר׳ יהושע לאנה בין וקאל כל המטמא בגדים בשעת מגעו ולם יקול כל המטמא בגדים באטלאק והאולא ליס באלמגע יטמאו בגדים כל בתנאול שגל מכצוץ פאפהם הדא.

פירוש זה הכלל מה שאומר לך. וזה שהוא אומר כל נוגע באחד משאר אבות הטמאות שבתורה מטמא אחד ופוסל אחד אפילו בשעת מגעו לפי שהאבות אשר יטמאו שנים ופוסלין אחד בשעת מגען כבר קדם מנינם והזכיר איכותם ואין עוד זולתם. ומה שאמר חוץ מן האדם לפי שהמת הוא משאר אבות הטמאות ונוגע מטמא שנים ופוסל אחד בין בשעת מגעו בין לאחר פרישתו לפי שהמת אב הטומאה והוא לא היה מזכירו בכלל מה שמנה שמטמאין שנים ופוסלין אחד ולפיכך הוציאהו כאן מן הכלל. ודע שהשורף פרה ופרים ומשלח שעיר מטמאין בגדים כמו שביארנו בפתיחה אבל בכל זה אינן מטמאין שנים ופוסלין אחד כמו כל ראשון לטומאה ואל תחשוב שזהו נגד הכלל שאמר ר׳ יהושע[א]) לפי שהוא ביאר ואמר כל המטמא בגדים בשעת מגעו ולא אמר כל המטמא בגדים סתם ואלו אין מטמאין בגדיהן במגע אלא בהתעסקם בעסק מיוחד.

יא. בעל קרי כמגע שרץ ובועל נדה כטמא מת אלא שחומר ממנו בועל נדה שהוא מטמא משכב ומושב טומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין:

שכבת זרע מן אבות הטמאות ואלשרץ מן אבות הטמאות ואעלמך אן רואה קרי או נוגע בשכבת זרע סוי אנמא הו ראשון לטומאה מתל נוגע בשרץ כמא בינא פי אול כלים. ובועל נדה ינתגס שבעת ימים מתל טמא מת וקד בינא פי אול כלים דליל כון משכב בועל נדה מטמא אכלין ומשקין פקט ולא ינגס אדם ולא כלים. וקד בינא אן אלמת נפסה לא יטמא משכב ומושב לא טומאה קלה ולא טומאה חמורה פנאהיך טמא מת. ונץ ספרא אשר ישכב עליו הזב הזב לא טמא מת.

שכבת זרע מאבות הטמאות והשרץ מאבות הטמאות והודיעך שאין חילוק בין הרואה קרי והנוגע בשכבת זרע ואינו אלא ראשון לטומאה כנוגע בשרץ כמו שביארנו בראשון מכלים. ובועל נדה טמא שבעת ימים כטמא מת וכבר ביארנו בראשון מכלים הראיה שמשכב בועל נדה מטמא אכלין ומשקין לבד ואינו מטמא לא אדם ולא כלים. וכבר ביארנו[ב]) שהמת עצמו לא יטמא משכב ומושב לא טומאה קלה ולא טומאה חמורה וכל שכן טמא מת. ולשון סיפרא[ג]) אשר ישכב עליו הזב הזב לא טמא מת.

יב. אלו פוסלים את התרומה האוכל אוכל ראשון והאוכל אוכל שני והשותה משקין טמאין והבא ראשו ורובו במים שאובין וטהור שנפלו על ראשו ועל

רובו

א) בכ״י ר׳ יהודה והוא טעות. ב) מצורע פ״ב י׳ (ע״ה ד׳). ג) פ״ד מ״ו.

רובי שלשת לוגין מים שאובין והספר והידים וטבול יום האכלים והכלים שנטמאו במשקים:

הדֿה אלמעדודה̈ הנא אנהא פוסלין את התרומה הי מדרבנן והי מן גֿמלה̈ שמונה עשר דבר שגזרו כמא דֿכרנא פי אול שבת גיר טבול יום וחדה פאנה אינו משמונה עשר דבר שגזרו לאן טבול יום הוא טמא מן התורה לקולה תעאלי במים יובא וטמא עד הערב וטהר פהו במנזלה̈ שני לטומאה ואדֿא נגע בתרומה פסלה וכדֿא בין אלתלמוד אנה מן התורה ואנמא אלבקיה̈ כלהא מדרבנן. אמא אוכל אוכל ראשון ואוכל שני גזרו עליו אן יפסול את התרומה אדֿ נגע בה כֿשיתנא אן יאכל אוכל ראשון או שני וישרב עליה משקה תרומה פינתגֿס דֿלך אלמשקה באוכל טמא שבפיו ותציר תרומה טמאה אלתי ילזם חרקהא. וגזרו איצֿא עלי שותה משקין טמאין מן תלך אלעלה̈ בעינהא לילא יגֿמע פי פמה בינהא ובין אכלין של תרומה פתנתגֿס אלתרומה כמא בינא פי אלאצול אלעטֿימה̈ אלתי קדמנא להדֿא אלסדר. והבא ראשו ורובו במים שאובין גזרו עליו איצֿא אנה טמא ופוסל את התרומה מן אגֿל כון טבולי יום פי דֿלך אלזמאן כאנוא יתטאהרון פי מי מערות ונחוהא והי מיאה קדֿרה̈ נתנה̈ קד תעפנת והדֿא ממא לא יפסד אלמקוה וכאנוא יגתסלון בעד דֿלך במים שאובין עלי טריק אלנטֿאפה̈ ודאם דֿלך וכתֿר חתי צארוא אלעואם יטֿנון אן מים שאובין אלתי יתטאהרון בהא פי אלאכֿר הי אלאצל והי אלתי תטהר ויסתכֿפון במי מקוה לקדֿרתה ולא ינוון פיה טבילה לשמה פגזרו לדֿלך אן כל מן בא ראשו ורובו במים שאובין בעד אלטבילה פהו באקיא בטומאתו ופוסל את התרומה חתי יעתמד עלי מי מקוה ויעלם אנה̈ אלדֿי יטהר ולתתֿבית הדֿא אלמעני ותקויתה באלגֿוא פי דֿלך וקאלוא אן ולו אלרגֿל אלטאהר אלדֿי לא נגֿאסה̈ עליה ולא יחתאגֿ טבילה מתי מא נפלו על ראשו ועל רובו שלשת לוגין מים שאובין צאר פוסל את התרומה
מתל

אלו המנויים כאן שהם פוסלין את התרומה הם מדרבנן והם משמונה עשר דבר שגזרו כמו שזכרנו בראשון משבת חוץ מטבול יום לבדו שאינו משמונה עשר דבר שגזרו לפי שטבול יום הוא טמא מן התורה מאמרו יתברך א) במים יובא וטמא עד הערב וטהר והוא במדרגת שני לטומאה ואם נגע בתרומה פסלה וכן ביאר התלמוד ב) שהוא מן התורה ושאר הטמאות אינו אלא מדרבנן. ואוכל אוכל ראשון ואוכל שני גזרו עליו שיפסול את התרומה אם נגע בה לפי שהוששין שמא יאכל אוכל ראשון או שני וישתה עליו משקה תרומה ויטמא זה המשקה באוכל טמא שבפיו ותהיה תרומה טמאה והוא חייב בשרפתה. וגזרו גם כן על שותה משקין טמאין מזה הטעם בעצמו שמא יתחברו בפיו אלו המשקין ואוכלין של תרומה ותטמא התרומה כמו שביארנו בשרשים הגדולים שהקדמנו לזה הסדר. והבא ראשו ורובו במים שאובין גזרו עליו גם כן שהוא טמא ופוסל את התרומה מפני שבימים האלו טבולי יום היו טובלין במי מערות וכיוצא בהן והן מים עכורים סרוחים שכבר נתעפשו ואלו המים אינם פוסלים את המקוה והיו רוחצים אחר זה במים שאובין לנקות בשרם והיו רגילים בזה הרבה עד שהשבו ההמון שהמים שאובים שנטהרו בהם בסוף הם עיקר הטבילה ושהם המטהרים והקילו במי מקוה לזוהמתם ולא היו מתכוונים בהם טבילה לשמה ולפיכך גזרו שכל הבא ראשו ורובו במים שאובין אחר הטבילה ישאר בטומאתו ויפסול את התרומה עד שתהיה טבילתו במי מקוה לשמה וידע שהם הם המטהרים ולהעמיד ולחזק זה הענין הפליגו ואמרו שאפי' האיש הטהור שאין טומאה עליו ואינו צריך טבילה משנפלו על ראשו ועל רובו שלשת לוגין מים שאובין יפסול את התרומה כטבול יום מפני הטעם שזכרנו וזה שלא ירחץ במים שאובים כלל אחרי
טהרתו

א) ויקרא י"א ל"ב. ב) שבת י"ד ב'.

מתֿל טבול יום ללעלה אלתי דֿכרנא והו לילא ינתסל במים שאובין בעד אלטהר ראסא. וכאנוא איצֿא פי דֿלך אלזמאן יגֿעלון אלתרומה בגֿנב ספרי תורות ויקולון זה קודש וזה קודש פכאן יגֿי אלחיואן לאכל אלתרומה ויקטע אלספרים ויפסדהא פלדֿלך גזרו אן כתבי הקודש כלהא פוסלין את התרומה אדֿא מא דנאת מנהא. וגזרו על הידים אנהא תפסול את התרומה וכל מן נגע בידיו בתרומה פסלה ואן לם יתחקק לידה נגֿאסהֿ חתי יטול ידיו לשם תרומה ויתחפטֿ בהא ועלהֿ דֿלך מפני שהידים עסקניות פקד רבמא אנתגֿסת ידיה והו לא יעלם. וקד בינא פי צדר הדֿא אלסדר אן משקין טמאין הי תחלה לעולם ולו אנתגֿסת בשני ואן אלאכלין אדֿא אנתגֿסת במשקין טמאים צארת שני וכל שני פוסל את התרומה כמא בינא וליס פי הדֿא גזרה ואנמא יריד הנא בקולה האכלים שנטמאו במשקין אלא משקין שנטמאו מחמת הידים ופי הדֿה כאנת אלגזרה פאן מע כון הדֿה אלמשקין צֿעיפהֿ אלטומאה אדֿ ולא נטמאו מחמת השרץ אעני אנהא לא תסתנד פי נגֿאסתהא לאב כמא בינא הנאך פאנהא תנגֿס אלאכלים ותרדהא שני לתרומה כֿאצהֿ לא לחולין והכדֿא קאלוא גזרו משקין הבאין מחמת ידים משום משקין הבאין מחמת השרץ. וקולה איצֿא והכלים שנטמאו במשקין הי משקין שנטמאו מחמת השרץ או שאר אבות הטמאות ומן התורה לא ׳תנגֿס אלמשקין ללכלים כמא בינא פי אלצדר לכן מדרבנן גזרו אן תנגֿס אלכלים ותציר תלך אלכלים שני ואדֿא נגעו בתרומה נפסלה. ודֿלך גזרה משום משקה הזב אלדֿי ינגֿס אלכלים מן התורה לקולה וכי ירוק הזב בטהור וגֿא אלנקל מה שביד טהור טמאתי לך בין אכלים בין כלים בין משקין פלדֿלך גזרו עלי כל משקין טמאים אן תטמא כלים משום משקה הזב אלדֿי הו אב כמא בינא פי אלצדר.

טהרתו. והיו גם כן בימים ההם מניחים את התרומה בצד ספרי תורות ואמרו זה קודש וזה קודש וחיות באות לאכול את התרומה וקרעו והפסידו את הספרים ולפיכך גזרו שכתבי הקודש יפסלו את התרומה אם נגעו בה. וגזרו על הידים שיפסלו את התרומה וכל מי שנגע התרומה בידיו פסלה אף על פי שלא נתברר לו שנטמאו ידיו עד שיטול ידיו לשם תרומה ויזהר בהן והטעם מפני שהידים עסקניות ולפעמים אפשר שנטמאו ידיו והוא לא ידע. וכבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שמשקים טמאים הם תחלה לעולם אפילו אם נטמאו בשני ושהאוכלים שנטמאו במשקין נעשו שני וכל שני פוסל את התרומה כמו שביארנו ואין בזה גזרה ואינו רוצה כאן באמרו האכלים שנטמאו במשקין אלא משקין שנטמאו מחמת הידים ובאלו המשקין היתה הגזרה שאף על פי שהם טומאה קלה הואיל ולא נטמאו מחמת השרץ רוצה לומר שטומאתן אינה באה מחמת אב כמו שביארנו שם בכל זאת יטמאו האכלים ונעשו שני לתרומה בלבד ולא לחולין וכן אמרו ח) גזרו משקין הבאין מחמת ידים משום משקין הבאין מחמת השרץ. ואמרו גם כן והכלים שנטמאו במשקין הם משקין שנטמאו מחמת השרץ או שאר אבות הטמאות ומן התורה המשקין אין מטמאין כלים כמו שביארנו בפתיחה אבל מדרבנן גזרו שיטמאו כלים ויהיו הכלים שני ואם נגעו בתרומה נפסלה. וזה גזרה משום משקה הזב המטמא כלים מן התורה לאמרו וכי ירוק הזב בטהור ובאה הקבלה ט) מה שביד טהור טמאתי לך בין אכלים בין כלים בין משקין לפיכך גזרו על כל משקין טמאים שיטמאו כלים משום משקה הזב שהוא אב כמו שביארנו בפתיחה.

ח) שם. ט) שם.

בריך רחמנא דסייע בהדן:

מסכת טבול יום.

פרק ראשון.

א. המכנס חלות על מנת להפריש ונשכו בית שמאי אומרים חבור בטבול יום ובית הלל אומרים אינן חבור. מקרצות נושכות זו בזו וכברים נושכין זה בזה האופה חמיטה על גבי חמיטה עד שלא קרמו בתנור וקולית של מים המחולחלת ורתיחת גריסין של פול ראשונה ורתיחת יין חדש רבי יהודה אומר אף של אורז בית שמאי אומרים חבור בטבול יום בית הלל אומרים אינן חבור. ומודים בשאר כל הטמאות בין קלות בין חמורות:

קד בינא מראת אן טבול יום פוסל את התרומה סוי כאנת אכלין של תרומה או משקין של תרומה פוסל ואינו מטמא וקד בינא פי טהרות אן חכם אלחלה ואלתרומה ואחד למעני אלטומאה פאעלם ד̇לך. קאל אן מן יג̇מע ארגפה̈ בעצ̇הא אלי בעצ̇ ויכון מעולה אן יפרקהא פימא בעד ואנמא ג̇מעהא לג̇רצ̇ פי אלחאלה̈ אלחאצ̇רה̈ ואלתצקת תלך אלארגפה̈ בעצ̇הא בבעצ̇ ונגע טבול יום בואחדה̈ מנהא יקול בית שמאי אנה פסל הכל וכד̇לך אלחכם פי מקרצות וכברים וחמיטה על גבי חמיטה. וקד שרחנא פי טהרות מקרצות מקטעאת עג̇ין שבה אלמשמאט. וחמיטה ג̇רדקה̈ רקיקה̈. עד שלא קרמו קבל אן תתכון להא קשרה̈ כל אלתוקת בעצ̇הא בבעצ̇ והי עג̇ין והד̇א בלא שך ליס מן גרצ̇ה לאנה יפסד אשכאל אלכבז ותתגיר. וקולית המת הי ג̇מג̇מה̈ אלראס פשבה אלרגוה̈ אלתי תתכון פי אלמא אד̇א דאכ̇לה אלהוא באלג̇מג̇מה̈ פקאל קולית המים המחולחלת יעני אן יכון דאכ̇להא פארג̇ ואטראפהא מתצלה̈ בטעאם תרומה וכד̇לך

גליאן

כבר ביארנו הרבה פעמים שטבול יום פוסל את התרומה בין אכלין של תרומה ובין משקין של תרומה פוסל ואינו מטמא וכבר ביארנו בטהרות[א] שדין חלה ותרומה אחד לענין טומאה ודע זה. אמר שהמכנס חלות זו בזו ובמחשבתו להפרידן אחר זה ולא כנסם עתה אלא לאיזה כוונה שהיתה לו ונשכו אלו החלות זו בזו ונגע טבול יום באחת מהן בית שמאי אומרים שפסל הכל וכן הדין במקרצות וכברים וחמיטה על גבי חמיטה. וכבר פירשנו בטהרות[ב] מקרצות חתיכות בצק הדומות לפכסמין[ג]. והמיטה עוגה דקה. עד שלא קרמו קודם שנתהוה עליהם קרום אבל נדבקו זו בזו בעודן בצק וזה בלי ספק אינו ברצון האופה לפי שזה מפסיד צורת הלחם וישנה אותה. וקולית המת היא גולגולת הראש והמשיל הקצף המתהוה על המים כאשר יכנס בתוכם האויר בגולגולת ואמר קולית המים המחולחלת רצה לומר שיש בתוך המים חלל וקצוותיהם מחוברות באוכל[ד] של תרומה וכן רתיחת גריסין של פול

בתחלת

א) פ"ב מ"ה. ב) פ"א מ"ז. ג) ושם המלה הערבית כתובה בפ' פשמאט עיין בדאזי דף 90 והוא מין לחם הנאפה שתי פעמים לצידת ההולכים בספינה. ד) זהו תרגום מלת טעאם בערבי ורוצה לומר כאן במשקה.

גליאן טביך אלפול אול גלוה̈ וגליאן אלכ̇מר אלקריב אלעהד באלעציר בית שמאי יעתקדון הד̇ה כלהא חבור בטבול יום ואנה אד̇א אנצ̇ם טבול יום בתלך אלרגוה̈ אלטאפיה̈ פסל אלשראב או אלטעאם כלה. וכד̇לך אד̇א נגע באחד תלך אלמקרצות או אלחמיטות או אלככרות פסל הכל. ובית הלל יקולון אנה לא פסל גיר מא אנצ̇ם בה פקט והד̇ה כלהא אינן חבור. ואלכל מקרון אן הד̇ה כלהא חבור בשאר טמאות בין קלות בין חמורות ואנמא אכ̇תלף פי טבול יום לכונה קד טהר וליס ינקצה גיר הערב שמש.

בתחלת רתיחתן ורתיחת היין קרוב לזמן שיצא מן הגת בית שמאי סוברים שאלו כולן הם חיבור בטבול יום ושאם נגע טבול יום בזה הקצף הצף פסל המשקה או האוכל כולו. וכן אם נגע באחד מאלו המקרצות או החמיטות או הככרות פסל הכל. ובית הלל אומרים שלא פסל אלא מה שנגע בו בלבד ואלו כולן אינן חיבור. והכל מודים שאלו כולם חבור בשאר טמאות בין קלות בין חמורות ולא נחלקו אלא בטבול יום לפי שכבר טהר ואינו מחוסר אלא הערב שמש.

ב. המכנס חלות על מנת שלא להפריש האופה חמיטה על גבי חמיטה משקרמו בתנור וקולית של מים שאינה מחולחלת ורתיחת גריסין של פול שניה ורתיחת יין ישן ושל שמן לעולם ושל עדשים רבי יהודה אומר אף של טופח טמאים בטבול יום ואין צריך לומר בכל הטמאות:

על מנת שלא להפריש יעני בניה̈ אן לא יפרקהא וכד̇לך אד̇א ג̇מע אלג̇ראדק מן בעד אנעקאד קשרתהא לאנה בין אן גרצ̇ה אתצאלהא. וקולה ושלשמן לעולם מענאה סוי כאן קדים או חדית̇ לאנה קליל אלגליאן וליס יטפו כת̇יר. וקד שרחנא טופח אנה אלקרטמאן והו נוע מן אלשעיר ופעלה ענד אלאטבא קריב מן פעלה פקאל אן הד̇ה כלהא חבור בטבול יום והו מעני קולה טמאים בטבול יום לאן טבול יום אינו מטמא לשי מן אלאשיא כמא אצלנא פי צדר הד̇א אלסדר ואנמא יפסול פקט. ואין הלכה כר' יהודה.

על מנת שלא להפריש רצוני לומר שכונתו שלא להפרידם וכן אם כנס העוגות יחד אחר שקרמו לפי שהוא ברור שבדעתו לחברן. ואמרו של שמן לעולם ענינו בין ישן בין חדש לפי שרתיחתו מעטה ואינו צף הרבה. וכבר בארנו [א]) שטופח הוא בערבי אלקרטמאן והוא מין שעורה ופעולתו אצל הרופאים כפעולת השעורה ואמר שכל אלו חבור בטבול יום והוא ענין אמרו טמאים בטבול יום מפני שטבול יום אינו מטמא שום דבר כמו שהשרשנו בפתיחת זה הסדר ופוסל בלבד. ואין הלכה כר' יהודה.

ג. מסמר שאחר הככר וגרגר מלח קטן והחרחור פחות מכאצבע רבי יוסי אומר כל שהוא נאכל עמו טמאים בטבול יום ואין צריך לומר בכל הטמאות:

יעמל פי ט̇הר בעץ̇ אלארגפה̈ ענין כ̇ארג̇ עלי סטח אלכ̇בז שבה מסמאר. וחרחור מוצ̇ע אלמחרוק מן חאשיה̈ אלכ̇בז לאן קולה תעאלי בחרחור ובחרב שרחה בשדה̈ אלחרארה̈ ואלג̇פוף. פיקול אן אד̇א כאנת הד̇ה אקל מן מקדאר אלאצבע פהי כאלמתצל

וחבור

עושין על גבי הככרים בצק היוצא על שטח הלחם ודומה למסמר. וחרחור מקום שרוף על פני הלחם לפי שאמרו יתברך [ג]) בחרחור ובחרב פירושו בחוזק החום והיובש ואמר שאם היו אלו פחות משיעור האצבע הם הוא כדבוק וחבור בטבול יום ואם נגע טבול יום בזה הגרגר

של

א) כלאים פ״א מ״א. ג) דברים כ״ח כ״ב.

וחבור בטבול יום ואד׳א נגע טבול יום בתלך חצאה׳ אלמלח או אלטרף אלמחרק פסל הככר. וקאל ר׳ יוסי אנא לא נקתדי לא בטול הד׳ה אלאטראף ולא בקצרהא בל כל מא ימכן אן יוכל מע ד׳לך אלכ׳בז פהו חבור בטבול יום. ואין הלכה כר׳ יוסי.

של מלח או החלק השרוף פסל הככר[א]. ואמר ר׳ יוסי כי אין אנו משגיחים על אורך אלו הקצוות ולא על קצורם אלא כל מה שהוא אפשר שיאכל עם זה הלחם הוא חבור בטבול יום. ואין הלכה כר׳ יוסי.

ד. הצרור שבככר וגרגר מלח גדול והתרמס והחרחור יותר מכאצבע. רבי יוסי אומר כל שאינו נאכל עמו טהורים באב הטומאה ואין צריך לומר בטבול יום:

קד ירשם אהל אלביות כ׳בזהם בעלאמאת כילא יכ׳תלט פי אלפרן מע גירה פירשמונה בחבה׳ פול או בחבה׳ תרמס ובשקף כ׳זף ונחוהא. פיקול אן הד׳ה כלהא טהורים ולו באב הטומאה ואד׳א נגע אב הטומאה בהד׳א אלשקף או חבה׳ אלתרמס ונחוהא לם ינתג׳ס אלככר. ור׳ יוסי טרד מד׳הבה ועכס קצ׳יתה אלמתקדמה׳ וקאל אן כל מא לא יוכל מע אלכ׳בז בל ינזי ענה וחיניד׳ יוכל פהו אלד׳י אינו חבור ואפילו באב הטומאה. ואין הלכה כר׳ יוסי.

לפעמים בעלי בתים עושין רושם על לחמם כדי שלא יתערב בתנור עם זולתו ורושמין אותו בגרגר של פול או של תרמס או בצרור של חרס וכיוצא בהן. ואמר שכל אלו טהורים ואפילו באב הטומאה ואם נגע אב הטומאה בזה הצרור או גרגר של תרמס והדומה להם לא נטמא הככר. ור׳ יוסי הולך לפי שיטתו והפך את דינו הקודם ואמר שכל מה שאינו נאכל עם הלחם ושמשליכים ממנו ואחר זה יאכלוהו אינו חבור ואפילו באב הטומאה. ואין הלכה כר׳ יוסי.

ה. השעורה והכוסמת כזמן שאינן קלופים התייה והחלתית והאילום רבי יהודה אומר אף אפונים שחורים טהורים באב הטומאה ואין צריך לומר בטבול יום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים טהורים בטבול יום וטמאים בכל הטמאות. השעורה והכוסמת בזמן שהן קלופים והחטה בין שהיא קלופה בין שאינה קלופה והקצח והשומשום והפלפל רבי יהודה אומר אף אפונים לבנים טמאים כטבול יום ואין צריך לומר בכל הטמאות:

קד תקדם לך פי טהרות אן לא ינתג׳ס מן אלנבאת גיר מא יצלח למאכל אדם ואד׳א כאנת אלשעורין ואלכוסמין דון תקשיר פליסת מאכל אדם ולא תצלח ללאכל ולד׳לך לא תנתג׳ס ולו באב הטומאה. וחלתית הו אלחלתית. והתייה קיל אנה אצל אלחלתית. והאילום אלאנג׳דאן והו אצל נוע מן אלחלתית ליס הו מאכל אדם ואנמא יצרף קלילה׳ פי אלטעאם כמא יצרף אלבורק ואלסדאב. וקאל ר׳ יהודה אן אלחמץ אלאסוד איצ׳א אינו מאוכל אדם ואנמא יג׳רי מג׳רי אלאדויה׳ לא מג׳רי אלאג׳ד׳יה׳. הד׳א כלה רואיה׳ ר׳ מאיר

אמא

ככר קדם לך בטהרות[ב]) שלא נטמא מן הצמחים אלא מה שהוא ראוי למאכל אדם ואם היו השעורים והכוסמין בקליפתן אינן מאכל אדם ואינן ראויין לאכילה ולפיכך אינן מיטמאין ואפילו באב הטומאה. וחלתית הוא גם כן בערבי אלחלתית. והתייה יש אומרים שהוא שורש החלתית. והאילום בערבי אלאנג׳דאן והוא שורש מין ממיני החלתית ואינו מאכל אדם ואין משתמשין בו אלא מעט במזון כמו שמשתמשין במלח הנקרא אלבורק ובפיגם. ואמר ר׳ יהודה שהאפונים השחורים אינם גם כן מאכל אדם ואין

משתמשין

א) עיין מ״ת הלכות טומאת אוכלין פ״ח הלכה ב׳ ועיין בתוי״ט. ב) פ״ח מ״ה.

אמא אלחכמים פיקולון אן הדׄה אלמדׄכורהׄ לא תפסל בטבול יום אמא אדׄא נגע בהן שאר טמאות פהי תנתגׄס אדׄא כאנת מוכשרין עלי אלשרוט אלמעלומהׄ. וקצח אלשוניז והו אלמערוף במצר באלכמון אלאסוד. ושומשום אלסמסם והו אלמשהור פי אלגרב באלגׄלגׄלאן ואין הלכה כר׳ מאיר ולא כר׳ יהודה.

משתמשין בהם למזון אלא לרפואה. כל זהו משנת ר׳ מאיר אבל חכמים אומרין שאלו הנזכרים לא יפסלו בטבול יום אלא אם נגעו בהן שאר הטמאות נטמאו אם היו מוכשרין על התנאים הידועים. וקצח בערבי אלשוניז והוא הנודע במצרים בשם הכמון השחור. ושומשום כמשמעו והוא ידוע במערב בשם אלגלגאן. ואין הלכה כר׳ מאיר ולא כר׳ יהודה.

פרק שני.

א. משקה טבול יום כמשקין שהוא נוגע בהן אלו ואלו אינם מטמאין ושאר כל הטמאין בין קלין בין חמורין המשקין היוצאין מהן כמשקין שהוא נוגע בהן אלו ואלו תחלה חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה:

קד באלגנא פי תביין הדׄה אלהלכה ושרחנאהא אבסט שרח ואבינה פי אלצדר אלדׄי צדרנא בה הדׄא אלסדר ולא אחתאגׄ אלי תכרירה פאלתמסה מן הנאך.

כבר הפלגנו בביאור זאת ההלכה ופירשנוה בפירוש היותר רחב והיותר ברור בפתיחה שהקדמנו לזה הסדר ולא אצטרך לחזור עליו ותבקשהו משם.

ב. קדרה שהיא מלאה משקים ונגע בה טבול יום אם היה משקה תרומה המשקין פסולין והקדרה טהורה ואם היה משקה חולין הכל טהור ואם היו ידיו מסואבות הכל טמא וזה חומר בידים מטבול יום. וחומר בטבול יום מבידים שספק טבול יום פוסל את התרומה והידים ספקן טהור:

קד תבין מראת אן טבול יום פוסל תרומה פקט בין אכלין של תרומה בין משקין של תרומה ואדׄ והדׄה אלמשקין פסולין פקט פהי לא תנגס ולו אלאכלים פנאהיך אלכלים עלי מא אצלנא פי אלצדר פלדׄלך הקדירה טהורה. וסיבין לך אן כל ידים מסואבות פהי שניות וקד תבין לך פי תׄאני טהרות אן ולו שני לטומאה אדׄא נגע במשקה חולין אנגׄסהא ורגׄעת משקין טמאין ולדׄלך תנגׄס הדׄה אלידים למשקה הולין עלי מא אצלנא פי אלצדר והו מעני קולה הכל טמא יעני אלמשקין בין היה משקה תרומה בין היה משקה חולין. פקד צאר חכם טבול יום פי הדׄה אלקצהׄ אכׄף מן חכם ידים מסואבות. וקד תבין פי ראבע טהרות אן מן גׄמלהׄ ספיקות שטהרו חכמים ספק הידים.

כבר התבאר כמה פעמים שטבול יום פוסל תרומה לבד בין אכלין של תרומה בין משקין של תרומה והואיל ואלו המשקין הם רק פסולין אינן מטמאין אפילו האכלים וכל שכן הכלים לפי מה שהשרשנו בפתיחה לפיכך הקדרה טהורה. ויתבאר לך[א] שכל ידים מסואבות הן שניות וכבר התבאר לך בשני[ב] מטהרות שאפילו שני בטומאה אם נגע במשקה חולין יטמאם ונעשו משקין טמאין ולפיכך אלו הידים מטמאות משקה הולין לפי מה שהשרשנו בפתיחה וזהו ענין אמרו הכל טמא רצה לומר המשקין בין היה משקה תרומה בין היה משקה הולין. הנה כבר נעשה דין טבול יום בזה הענין יותר קל מדין ידים מסואבות. וכבר התבאר ברביעי[ג] מטהרות שמכלל הספקות שטהרו חכמים ספק הידים.

המקפה

[א] פ״ד מ״א. [ב] מ״ו. [ג] מ״א.

קד בינא אן חמיטה גׄרדקהׄ והם יסמון אלכׄביץ חביץ קדרה פמעני קולה אם חיבץ אן יגׄעלה כׄביץ ודׄלך באן יעגׄן תלך אלגׄראדק פי אלדהן או יכׄלט דׄלך אלזית פי אלמקפה חתי ירגׄע אלכל שיא ואחדא מכׄתלטא פאנה חיניד פסל כל מא כׄאלטה שמן של תרומה.

כבר ביארנו[א]) שחמיטה היא עוגה מה שקוראין בערבי כׄביץ נקרא בתלמוד[ב]) חביץ קדרה וענין אמרו אם חיבץ שעשאו חביין וזהו שלש זאת העוגה בשמן או שעירב זה השמן במקפה עד שיעשה הכל כדבר אחד מעורב ואז פסל כל מה שעירב בשמן של תרומה.

ה. בשר הקדש שקרם עליו הקופה נגע טבול יום בקופה חתיכות מותרות נגע בחתיכה חתיכה וכל העולים עמה חבור זה לזה רבי יוחנן בן נורי אומר שניהם חבור זה לזה וכן בקטניות שקרמו על גבי פרוסות. מעשה קדרה וקטניות בזמן שהן פרודין אינן חבור בזמן שהן גוש חבור אם היו גושין הרבה הרי אלו ימנו. שמן שהוא צף על גבי היין ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא השמן רבי יוחנן בן נורי אומר שניהם חבור זה לזה:

קרם עליו הקופה גׄמדת עליה אלאתאבל ואלמרק וצאר שבה ספאק. יקול ר׳ יוחנן בן נורי אן הדׄא אלספאק מע בצׄע אללחם חבור זה לזה ואדׄא נגע בקופה פסל הבשר. וקד בינא פי אלצדר אן טבול יום יפסול הקודש איצׄא פקט מתׄל אלתרומהׄ. וקטניות שקרמו על גבי פרוסות טביךׄ אלקטאני אדׄא גׄמד פוק פתאת אלכׄבז. ומעשה קדרה הו מא יטבךׄ פי אלקדר מן אלקמח ואלדקיק וכדׄלך מן בקיהׄ חמשה מינים מתׄל אלהריס ואלגׄשיש ואלעצידהׄ ואלאחסא ונחו דׄלך. ומעני קולה אם היו נושים הרבה הרי אלו ימנו הו אן אדׄא כאנת אכדאס כׄתירהׄ ואחד בגׄנב תׄאני וכל כדיס מנהא מתצל מגׄתמע תׄם נגע טמא בואחד מנהא יעד מנה ראשון ושני ושלישי עלי אלאצול אלתי בינא פי אלצדר פאן כאן אלכדיס אלדׄי נגע בו הטמא ראשון כאן אלתׄאני אללאזק בה שני ואללאזק באלשני שלישי ואללאזק באלשלישי רביעי ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי פי אלקולין.

קרם עליו הקופה שקפאו עליו התבלין והמרק ונעשו כמו קרום[ג]) ואמר ר׳ יוחנן בן נורי שזה הקרום עם חתיכות הבשר הם חיבור זה לזה ואם נגע בקופה פסל הבשר. וכבר ביארנו בפתיחה שטבול יום יפסול רק הקודש גם כן כמו תרומה. וקטניות שקרמו על גבי פרוסות תבשיל של קטניות שקפאו על פרוסות לחם. ומעשה קדרה היא מה שמבשלין בקדרה מהחטה והשעורה וכן משאר חמשה מינים כמו התבשילים הנקראים בערבי הרים וגׄשיש ועצידהׄ ואחסא וכיוצא בהן. וענין אמרו אם היו גושים הרבה הרי אלו ימנו הוא שאם היו גושים הרבה זה בצד זה וכל גוש מהם מקובץ ומכונס ואחר זה נגע טמא באחד מהם ימנה מהם ראשון ושני ושלישי לפי השרשים אשר ביארנו בפתיחה ואם היה הגוש אשר נגע בו הטמא ראשון יהיה הגוש השני הדבוק בו שני והדבוק בשני יהיה שלישי והדבוק בשלישי רביעי. ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי בשני המאמרים.

ו. חבית ששקעה לתוך בור של יין ונגע בו טבול יום מן השפה ולפנים חבור מן השפה ולחוץ אינו חבור רבי יוחנן בן נורי אומר אפילו על גבה רום קומה ונגע כנגד פיה חבור:

יקול תנא קמא אנה אן אדכׄל טבול

תנא קמא אומר שאם הכניס טבול

יום

יום

[א]) פ״א מ״א. [ב]) ברכות ל״ז ב׳. [ג]) צ״ל בערבי צפאק.

יום ידה פי אלזית אלד̇י דאכ̇ל אלכ̇אביה̈ וחצלת ידה משפת חבית ולפנים פקד אנתג̇ס כל כ̇מר פי פי אלכ̇אביה̈ ואן נגע באלכ̇מר אלד̇י פוק פם אלכ̇אביה̈ פקט לא פסל אלא יין שבבור וכל מא פי דאכ̇ל אלכ̇אביה̈ טאהר וכאנה מנפצל ען יין שבבור ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

יום ידו ביין[א]) אשר בתוך החבית וידו נמצאת משפת חבית ולפנים כבר נטמא כל היין שבחבית ואם נגע ביין שהוא על גבי שפת החבית בלבד לא פסל אלא יין שבבור וכל מה שבתוך החבית טהור והוא כאלו נפרד מהיין שבבור. ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

ז. חבית שנקבה בין משוליה בין מצדה ונגע בה טבול יום טמאה רבי יהודה אומר מפיה ומשוליה טמאה מן הצדדין מכאן ומכאן טהורה. המערה מכלי לכלי ונגע טבול יום בקלוח אם יש בו יעלה באחד ומאה:

אד̇א כאנת הד̇ה אלחבית מליאה ממשקין של תרומה ואנת̇קבת אין מא כאן אלת̇קב ונגע טבול יום במשקה מן ד̇לך אלת̇קב באן יסדה בידה פאנה פסל כל החבית. ור׳ יהודה יקול אנה אן כאן אלת̇קב פי ג̇ואנב אלכ̇אביה̈ ונגע בו פד̇לך אלג̇ז פקט הו אלפסול ויעלה באחד ומאה וכד̇א תבין פי אלתוספתא. וקלוח הו אלשי אלסאיל ענד אלצב. פקאל תנא קמא אן אד̇א כאן ד̇לך אלג̇ז אלד̇י נגע בו טבול יום ופסלו פי חין אלצב ג̇ז מן מאה ואחד מן ג̇מלה̈ אלמשקה אלטהור אלד̇י אכ̇תלט בה פאן אלכל מותר עלי מא תבין פי כ̇אמס תרומות פי קולהם סאה תרומה טמאה שנפלה למאה סאה תרומה טהורה אלד̇י קיל הנאך וחכמים אומרין אבדה במיעוטה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

אם היתה זאת החבית מליאה ממשקין של תרומה וניקבה באיזה מקום שיהיה הנקב ונגע טבול יום במשקה בזה הנקב כדי שיסתמהו בידו פסל כל החבית. ור׳ יהודה אומר שאם היה הנקב בצדדי החבית ונגע בו זה החלק לבדו הוא פסול ויעלה באחד ומאה וכן מבואר בתוספתא[ב]). וקלוח הוא מה שיזול בעת השפיכה. ואמר תנא קמא שאם היה זה החלק אשר נגע בו טבול יום ופסלו בעת השפיכה חלק ממאה ואחד מהמשקה הטהור כולו אשר נתערב בו הכל מותר לפי מה שהתבאר בחמשה[ג]) מתרומות באמרם סאה תרומה טמאה שנפלה למאה סאה תרומה טהורה שנאמר שם וחכמים אומרים אבדה במיעוטה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ח. בעבוע שבחבית שניקב בין מבפנים בין מבחוץ בין מלמעלן ובין מלמטן זה כנגד זה טמא באב הטומאה וטמא באהל המת. הפנימי מלמטן והחיצון מלמעלן טמא כאב הטומאה וטמא באהל המת הפנימי מלמעלן והחיצון מלמטן טהור באב הטומאה וטמא באהל המת:

אד̇א טבכ̇ אלפכ̇אר קד תתנפט פיה נפאטאת כבירה̈. וקד תבין פי אלתוספת אן מעני קולה הנא בין מבפנים בין מבחוץ אן ינת̇קב הד̇א אלבעבוע מבפנים ומבחוץ זה כנגד זה עלי מא סנבין וד̇לך אנה קאל אן הד̇ה אלנפאטאת אן כאן אנת̇קבת אלי דאכ̇ל אלכ̇אביה̈ ואלי כ̇ארג̇הא ת̇קבין מתקאבלין

הכדא

כאשר יבשל היוצר את הטיט נעשו לפעמים בו בעבועים גדולים. וכבר התבאר בתוספתא[ד]) שענין אמרו כאן בין מבפנים בין מבחוץ שניקב זה הבעבוע מבפנים ומבחוץ זה כנגד זה לפי מה שנבאר וזהו שאמר שאם ניקבו אלו הבעבועים לפנים מהחבית ומחוצה לה בשני נקבים זה כנגד זה כזאת הצורה 58 והיתה

החבית

א) בכ״י בערבי אלזית ר״ל בשמן ונקוד על זאת המלה וצ״ל אלכ̇מר. ב) פ״ב הל׳ ד׳. ג) מ״ד.
ד) פרק ב׳ הלכה ה׳.

הכד̇א וכאנת אלחבית מליאה משקין ובלא שך אן תלך אלנפאטה̈ אלתי פי ג̇נב אלחבית אלתי צארת מנפוד̇ה̈ אלי דאכ̇ל תמתלי איצ̇א מן תלך אלמשקין פאן נגע אב הטומאה במשקה שבאבעבוע מבחוץ אעני אן יג̇על אצבעה בנקב שבחוץ פקד אנג̇ס ג̇מיע אלמשקה אלד̇י פי אלחבית. וכד̇לך אן כאנת אלחבית מוקפת על פיה צמיד פתיל ונתונה באהל המת פאנהא תנתג̇ס מן אג̇ל אלנקב אלד̇י פי ג̇נב אלנפאטה̈ אלתי פי ג̇נב אלכ̇אביה̈ והד̇א הו מעני קולה טמא באב הטומאה וטמא באהל המת. והד̇א הו אלחכם בעינה אד̇א כאן אלת̇קבין זה שלא כנגד זה לכן כאן הפנימי מלמטן אמא אד̇א כאן הפנימי מלמעלן עלי הד̇ה אלצורה̈ ונגע אב הטומאה במשקה שבתוך האבעבוע לא נטמא משקה שבחבית לאן אלשי אלד̇י נגע בו הו מנפצל פי כלי בפני עצמו כמא יבין מן אלצורה̈ אלתי צורנא והו מעני קולה טהור באב הטומאה. וישתק בעבוע מן קולה שחין פרח אבעבועות.

החבית מלאה משקין ואין ספק שזה הבעבוע אשר בצד החבית ופתוח לפנים גם כן ימלאו מאלו המשקין הנה אם נגע אב הטומאה במשקה שבבעבוע מבחוץ רוצה לומר ששם אצבעו בנקב שבחוץ כבר טימא כל המשקה שבחבית. וכן אם היתה החבית מוקפת על פיה צמיד פתיל ונתונה באהל המת תטמא בשביל הנקב אשר בצד הבעבוע שבצד החבית וזהו ענין אמרו טמא באב הטומאה וטמא באהל המת. וזהו הדין בעצמו אם היו השני נקבים זה שלא כנגד זה והפנימי היה מלמטן אבל אם היה הפנימי מלמעלן על זאת הצורה 59 ונגע אב הטומאה במשקה שבתוך האבעבוע לא נטמא משקה שבחבית לפי שהדבר נפרד בכלי בפני עצמו כמו שיתבאר מהצורה שציירנו וזהו ענין טהור באב הטומאה. ובעבוע נגזר מאמרו [6] שחין פרח אבעבועות.

פרק שלישי.

א. כל ידות האכלים שהם חבור באב הטומאה חבור בטבול יום. אוכל שנפרס ומעורה מקצת רבי מאיר אומר אם אוחז בגדול והקטן עולה עמו הרי הוא כמוהו. רבי יהודה אומר אם אוחז בקטן והגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו רבי נחמיה אומר בטהור וחכמים אומרים בטמא ושאר כל האכלים את שדרכו ליאחז בעלה אוחז אותו בעלה ובקלח אוחז אותו בקלח:

ידות האכלים הי אלאטראף אלתי ימסך בהא אלשי ענד אלאכל מת̇ל אלעידאן אלתי פי אטראף אלתין ואלזיתון ואלאתרג̇ ונחוהא. וקד עלמת אן מעני אלחבור אנה אד̇א נגע בד̇לך אלטרף כאנה נגע בד̇את אלטעאם וסיבין ד̇לך בתפאצלה פי עקצין. ואוכל שנפרס אנשק ומעורה מקצת ובקי מתצל בבעצ̇ה. פיקול ר' מאיר אן אד̇א כאנת תלך אלוצלה̈ אלתי בין אלקסמין מן אלקוה̈ פי חיז אד̇א רפע אלקסם אלאכבר תעלק מנה אלאצגר אלמתצל בה ולא יסקט פהמא חבור זה לזה. ור' יהודה יקול אן תחתאג̇ אלוצלה̈ אן תכון מן אלקוה̈ פי חיז אד̇א רפע אלקסם

אלאצגר

ידות האכלים הם הקצוות שאוחזין בהן בעת האכילה כמו העקצים אשר בקצוות התאנים והזיתים והאתרוגים וכיוצא בהן. וכבר ידעת שענין החבור הוא שאם נגע בזה הקצה כאלו נגע בגוף האוכל ויתבאר זה בכל פרטיו בעקצין. ואוכל שנפרס שנחתך ומעורה מקצת ונשאר מחובר במקצתו. ר' מאיר אומר שאם החבור שהוא בין שני החלקים חזק עד שאם יגביה החלק הגדול תלוי בו החלק הקטן המחובר בו ולא יפול הם חבור זה לזה. ור' יהודה אומר צריך שיהיה החבור חזק כל כך עד שאם יגביה החלק הקטן תלוי בו החלק הגדול ולא יפול. ור'

נחמיה

6) שמות ט' ט'.

אלאצגר תעלק מנה אלקסם אלאכבר ולא יסקט. וד̇הב ר' נחמיה אלי טריק אכ̇ר וקאל אנה אד̇א נגע אלטמא באחד אלקסמין אלכביר או אלצגיר פהו קד אנג̇ס ד̇לך אלקסם בלא שך פאן כאנת אלוצלה̈ אלתי בינהמא פי חיז אד̇א רפע אלאנסאן אלקסם אלטאהר הטמא עולה עמו פיכון אלכל חבור. ואלחכמים יג̇עלון אעתבאר ד̇לך אנה אוחז בטמא והטהור עולה עמו חיניד̇ יכון הכל טמא. ת̇ם קאלוא אן סאיר אלמאכל אלתי מן שאן אלנאס אן יעלקוהא בורקהא או באצולהא פתמתחן בד̇לך אלוג̇ה באן נעלק ד̇לך אלטעאם מן ורקתה או מן אצלה פאן בקי מעלק ולם ינקטע ויסקט פתלך אלורקה̈ או אלאצל חבור ומי שנגע בהן כאלו נגע באוכל עצמו. והלכה כחכמים.

נחמיה הולך בדרך אחרת ואומר שאם נגע הטמא באחד משני החלקים הגדול או הקטן כבר טימא זה החלק בלא ספק ואם החבור אשר ביניהם הוא באופן שאם יגביה אדם החלק הטהור הטמא עולה עמו הכל חבור. וחכמים משערין בה כן שאם אוחז בטמא והטהור עולה עמו אז הכל טמא. אחר זה אומרים שכל האוכלים שמדרך בני אדם לתלותם בעליהם או בשרשיהם רואין אותם אם נתלה זה האוכל בעלהו או בשרשו וישאר תלוי ולא יפסק ולא יפול הנה העלה או השורש הם חבור ומי שנגע בהן כאלו נגע באוכל עצמו. והלכה כחכמים.

ב. ירק של תרומה וביצת טרופה נתונה על גביו ונגע טבול יום בביצה לא פסל אלא הקלח שכנגדו רבי יוסי אומר כל הסדר העליון אם היה כמין כובע אינה חבור:

כמין כובע מת̇ל ביצ̇ה̈ אלחרב אלתי תג̇על פי אלראס. ואלמקצוד אנהא מקבבה̈ ודאכ̇להא כ̇אל שבה כ̇ימה̈. ואין הלכה כר' יוסי.

כמין כובע כבובע המלחמה ששמין על הראש. והכוונה בזה שהיה כמין כיפה ומתוכו חלול כמו אוהל. ואין הלכה כר' יוסי.

ג. חוט של ביצה שקרם על דפנה של לפס ונגע בו טבול יום מן השפה ולפנים חבור מן השפה ולחוץ אינו חבור. רבי יוסי אומר חוט וכל שנקלף עמו. וכן בקטניות שקרמו על שפתה של קדרה:

קרם על דפנה של לפס ג̇מד עלי ג̇אנב אלטאג̇ן וצאר ד̇לך מתצל במא דאכ̇ל אלטאג̇ן מן אלטעאם. ויקול ר' יוסי אנה אד̇א נגע טבול יום בד̇לך אלכ̇יט ולו כ̇ארג̇ אלטאג̇ן פכל מא ירתפע מעה חבור ולו מן אלשי אלד̇י דאכ̇ל אלטאג̇ן. וכד̇לך אד̇א נגע בו ולו מן דאכ̇ל אלטאג̇ן פלא יפסול גיר מא ינקלע באנקלאעה. ואין הלכה כר' יוסי.

קרם על דפנה של לפס קפה על דופן היורה ונעשה מחובר באוכל שבתוך היורה. ואמר ר' יוסי שאם נגע טבול יום בזה החוט ואפילו חוץ ליורה כל מה שעולה עמו חבור ואפילו ממה שהוא בתוך היורה. וכן אם נגע בו ואפילו בתוך היורה אינו פוסל אלא מה שנעקר בעקירתו. ואין הלכה כר' יוסי.

ד. עיסה שנדמעה או שנתחמצה בשאור של תרומה אינה נפסלת בטבול יום רבי יוסי ורבי שמעון פוסלין. עיסה שהוכשרה במשקה ונילושה במי פירות ונגע בה טבול יום רבי אלעזר בן יהודה איש ברתותה אומר משום רבי יהושע פסל את כלה. רבי עקיבה אומר משמו לא פסל אלא מקום מגעו:

קד עלמת אן אלמדומע הו אלשי אלמכ̇תלט מן תרומה וחולין ולה אחכאם כת̇ירה̈ קד תבינת פי מוצ̇עהא מן מסכת תרומות. וקד תבין פי מסכת ערלה אן עג̇ין אלחולין אד̇א עג̇ן בכ̇מיר תרומה וכ̇מרה פאנה יציר אלכל אסור לזרים ותרג̇ע אלעג̇נה̈ מדומע ולו כאן ג̇ז אלכ̇מיר ג̇ז מן אלף מן ג̇מלה̈ אלעג̇ין ולכן מע הד̇א ליס תפסל בטבול יום מת̇ל אלתרומה אלחקיקיה̈. וקד בינא אן מי פירות לא תנתגס פי נפסהא ולא תכשיר ולד̇לך עיסה שנלושה במי פירות לא תנתג̇ס ראסא לאנהא לא הוכשרה. פאן כאן אלקמח או אלדקיק קד הוכשר ועג̇נת אלעג̇נה̈ במי פירות פפי ד̇לך וקע אלכ̇לאף. והלכה כר׳ עקיבה.

ככר ידעת שהמדומע הוא הדבר המעורב מן תרומה וחולין ולו דינים רבים שככר התבארו במקומותיהם מן מסכת תרומות א). וככר התבאר במסכת ערלה ב) שעיסה של חולין הנילושה בשאור של תרומה והחמיצה הכל אסור לזרים ותהיה העיסה מדומע אבל בכל זאת לא נפסלה בטבול יום כמו התרומה עצמה. וככר ביארנו ג) שמי פירות אינו מיטמאין בעצמן ואינן מכשירין ולפיכך עיסה הנילושה במי פירות אינה מיטמאה כלל לפי שלא הוכשרה. ואם ככר הוכשרה החטה או הקמח ונילושה העיסה במי פירות בזה נפלה המחלוקת. והלכה כר׳ עקיבה.

ה. ירק של חולין שבשלו בשמן של תרומה ונגע בו טבול יום רבי אלעזר בן יהודה איש ברתותה אומר משום רבי יהושע פסל את כולו רבי עקיבה אומר משמו לא פסל אלא מקום מגעו:

הד̇א כלה בין והלכה כר׳ עקיבה.

כל זה ברור והלכה כר׳ עקיבה.

ו. טהור שנגס מן האוכל ונפל על בגדיו ועל ככר של תרומה טהור. היה אוכל זיתים פצועים ותמרים רטובות כל שהוא רוצה למוץ את גרעיניתו ונפל על בגדיו ועל ככר של תרומה טמא. היה אוכל זיתים נגובין ותמרים יבשות כל שאינו רוצה למוץ את גרעיניתו ונפל על בגדיו ועל ככר של תרומה טהור אחד טהור ואחד טבול יום באלו. רבי מאיר אומר אלו ואלו טמאין בטבול יום שמשקין של טמא מכשירים לרצונו ושלא לרצונו וחכמים אומרים אין טבול יום טמא:

קד תבין לך פי אכ̇ר מכשירין אן לעאב אלאנסאן יכשיר לטומאה וקד עלמת אנהם יקולון כת̇יר טמא וטהור במעני מוכשר ואינו מוכשר. פקאל אן אלרג̇ל אלטאהר אד̇א עץ̇ פי מאכול פסאל לעאבה עלי ת̇יאבה ועלי ככר של תרומה פאן ד̇לך אלככר לא הוכשר בהד̇א אללעאב אד̇ וכאן סילאנה שלא לרצונו ודליל ד̇לך סקוטה עלי ת̇יאבה ולו נפצ̇ה מן ת̇ובה עלי ככר של תרומה עלי מא בינא פי מכשירין והו אלחכם בעינה פי סקוט בעץ̇ אלטעאם והו קד אבתל בלעאבה. ולד̇לך אד̇א אכל אלתמר או אלזיתון ווקעת נויתה

ככר התבאר באחרון ד) ממכשירין שרוק האדם מכשיר לטומאה וככר ידעת ה) שאומרים הרבה טמא וטהור בענין מוכשר ואינו מוכשר. ואמר שאם נשך איש טהור מן האוכל ונטף מרוקו על בגדיו ועל ככר של תרומה זה הככר לא הוכשר בזה הרוק הואיל ונטף שלא לרצונו וראיה על זה שנפל על בגדיו ואפילו העבירו מעל בגדו על ככר של תרומה לפי מה שביארנו במכשירין וזהו הדין בעצמו אם נפל מקצת האוכל שנתלחלח ברוקו. ולכן אם אכל תמרים או זיתים ונפל על ככר של תרומה הגרעין שנתלחלח ברוקו יש

א) פ״ד פ״ה. ב) פ״ב מ״ו. ג) מכשירין פ״ו מ״ד. ד) מ״ה. ה) מכשירין פ״א מ״ד.

יום פלדׄלך תגׄעלהא פי אלכפישה והי אניה חגׄר או פי אלנחותה והי אניה מן אואני תצרף אלעגׄין ותגׄעל אלאניה מע אלעגׄין פי ועא ואחד והו מעני קולה מקפת ותיניד תקול זו חלה לתכון קד תרמה מן המוקף כמא בינא מראת אן דׄלך לאזם ולא תמסהא בידהא מנד תקרא שם.

פסולה לפי שהיא טבולת יום לפיכך מנחתה בכפישה והיא כלי אבן או בנחותה והיא כלי מן הכלים שמשתמשים בהם ללישה ומנחת הכלי עם הבצק בבית קיבול אחד וזהו ענין אמרו מקפת ואז תאמר זו חלה כדי שתתרום מן המוקף כמו שביארנו פעמים הרבה שזה חיוב ולא תגע בה בידה משקראה לה שם.

ג. עריבה שהיא טבולת יום לשין בה את העיסה וקוצין ממנה חלה ומקפת וקורא לה שם מפני שהיא שלישי והשלישי טהור לחולין:

הדׄא כלה בין ממא תקדם ואנמא גׄאב הדׄה אלהלכה ליעלמך אן לא פרק בין אדם שלא העריב שמשו או כלי שלא העריב שמשו.

כל זה ברור ממה שקדם ולא הביא זאת הלכה אלא ללמדך שאין חילוק בין אדם שלא העריב שמשו או כלי שלא העריב שמשו.

ד. לגין שהוא טבול יום ומלאו מן החבית מעשר טבל. אם אמר הרי זו תרומת מעשר משתחשך הרי זו תרומת מעשר. אם אמר הרי זה ערוב לא אמר כלום נשברה החבית הלגין בטבלו נשבר הלגין החבית בטבלה:

מעשר טבל הו מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו לאנה טבל ולא יחל אכלה חתי יכׄרג מנה מעשר מן המעשר. פמן אכׄד לגין טבול יום ומלאה מן תלך אלכׄאביה אלתי הי מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו וקאל הדׄא יציר תרומת מעשר משתחשך אלדׄי יטהר אללאגין לאנה יעריב שמשו ולא יפסול את התרומה לאנה אן קאל אלאן הדׄא תרומת מעשר תפסל בדׄלך אלכלי אלדׄי הו טבול יום פלדׄלך יקול אנהא לא תציר תרומה חתי תגרב אלשמס ואדׄא העריב שמשו כאנת תרומה טהורה ומותרת לכהן. פאן אתפק אן יכון הדׄא אלפעל יום אלגׄמעה ויקול אן הדׄא אללגין אדׄא רגׄע תרומה משתחשך פהו ערוב לאנה חיניד תרומה טהורה ויאכלהא אלכהן פקולה גיר עאמל ואינו ערוב לאן מן אלאצול פי אלערוב אנה יחתאג סעודה הראויה מבעוד יום והדׄא אלשי אלדׄי פי הדׄא אללאגין ליס יציר סעודה ויצלח ללאכל עד שתחשך כמא בינא אמא

מבעוד

מעשר טבל הוא מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו לפי שהוא טבל ואין מותר לאכלו עד שיוציאו ממנו מעשר מן המעשר. הנה מי שלקח לגין טבול יום ומלאו מזאת החבית שהיא מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו יאמר[א] הרי זו תרומת מעשר משתחשך שאז יטהר הלגין לפי שהעריב שמשו ואינו פוסל את התרומה מפני שאם יאמר עתה זה תרומת מעשר תפסל בזה הכלי שהוא טבול יום לפיכך יאמר שלא תהיה תרומה עד שיעריב שמשו ואם העריב שמשו תהיה תרומה טהורה ומותרת לכהן. ואם נזדמן שנעשה זה בערב שבת ואמר שזה הלגין כאשר יהיה תרומה משתחשך יהיה ערוב מפני שאז היא תרומה טהורה ויאכלנה הכהן לא אמר כלום ואינו ערוב לפי שמשרשי הערוב הוא[ב] שצריך שיהיה סעודה ראויה מבעוד יום וזה הדבר אשר בהלגין אינו סעודה ואינו ראוי לאכילה עד שתחשך כמו שביארנו אבל מבעוד יום הוא

טבל

[א] בערבי וקאל ר"ל ואמר וזאת הנוסחא גם כן בהעתקה הישנה. [ב] עירובין ל"ו א'.

מבעוד יום פהו טבל ולא יחל אכלה. ת֗ם פקה אלמסאלה֗ וקאל אן אנכסרת אלכ֗אביה֗ קבל אלגרוב בקי אללגין טבל ויחתאג֗ אן יכ֗רג֗ מנה אלתרומה אלואג֗בה֗ עלי ד֗לך אללגין לאן ענד מא כאן יציר כלה תרומה תלף אלשי אלד֗י הד֗א תרומה שלו. וכד֗לך אן אנכסר אללגין קבל אלגרוב בקית אלכ֗אביה֗ טבל כמא כאנת לאן לא ירג֗ע הד֗א אללגין תרומה ותבקי אלכ֗אביה֗ [אינה] מתוקנת חתי תגרב אלשמס כמא אשתרט ענד אכ֗ראג֗ה לה.

טבל ואינו מותר באכילה. ואחר זה השלים דין השאלה ואמר אם נשברה החבית קודם ההערב נשאר הלגין טבל וצריך להוציא ממנו תרומה הראויה לזה הלגין מפני שבזמן שיהיה כולו תרומה כבר נאבד הדבר שהוא תרומה שלו. וכן אם נשבר הלגין קודם ההערב תשאר החבית טבל כמו שהיתה לפי שזה הלגין לא יהיה תרומה ותשאר החבית [אינה] מתוקנת עד שיעריב שמשה כמו שהתנה כאשר הוציא התרומה ממנה.

ה. בראשונה היו אומרים מחללין על פירות עם הארץ חזרו לומר אף על מעותיו. בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר אף המפרש והיוצא בשיירה רבי שמעון שזורי אומר אף המסוכן:

למא ד֗כר טרף מן מעאני אלתרומה ואלמעשרות ומא חדת֗ פיהא מן אלפקה קאל אן פי אוליה֗ אלחאל איצ֗א כאנוא יג֗יזון חלול מעות מעשר שני על פירות עם הארץ פקט ולא נקול איאך אלפירות מעשר הי ואין קודש פודה קודש ת֗ם זאדוא פי אלאבאחה֗ וקאלוא אן ג֗איז איצ֗א אן יחלל פירות מעשר שני על מעות עם הארץ ולא נקול איאך מעות מעשר הי. והיוצא בקולר אלד֗י יכ֗רג֗ מכבול ליחכם עליה אד֗א קאל כתבו ועלי אנה לם יקל תנו כותבין ונותנין לאן בסאט אלחאל ישהד אנה אנמא אראד טלאקהא חתי לא תבקי עגונה. ומפרש מסאפר אלבחר אלמאלח. ויוצא בשיירה מסאפר אלבר תרגום אורחת ישמעאלים שיירת ערבאי. ומסוכן אלמריץ֗ אלמת֗קל פי מרצ֗ה. והלכה כר׳ שמעון שזורי.

אחר שזכר מקצת מדיני התרומה והמעשרות ומה שיתחדש בהם מן ההלכות אמר שבראשונה גם כן התירו לחלל מעות מעשר שני על פירות עם הארץ לבד ולא נאמר שמא פירות מעשר היו ואין קודש פודה קודש אחר זה הוסיפו להתיר ואמרו שמותר גם כן לחלל פירות מעשר שני על מעות עם הארץ ולא נאמר שמא מעות מעשר הם. והיוצא בקולר יוצא בכבלים לידון אם אמר כתבו אף על פי שלא אמר תנו כותבין ונותנין לפי שמצבו הנראה יעיד עליו שאין כוונתו אלא לגרש אשתו כדי שלא תהיה עגונה. ומפרש הולך בים המלח. ויוצא בשיירה הולך ביבשה תרגום[א]) אורחת ישמעאלים שיירת ערבאי. ומסוכן החולה שכבד עליו חליו. והלכה כר׳ שמעון שזורי.

ו. הכרומין האשקלונים שנשברו ואנקלי שלהם קיימת הרי אלו טמאין. המעבר והמזרה והמגוב וכן מסרק של ראש שנטלה אחת משניהן ועשאן של מתכת הרי אלו טמאין. ועל כלן אמר רבי יהושע דבר חדש חדשו סופרים ואין לי מה אשיב:

קד תקדם נץ הד֗ה אלהלכה בעינהא ושרחנאהא פי אלפרק אלת֗את֗ עשר מן מסכת

כלים

כבר קדם לשון זאת ההלכה בעצמו ופירשנוהו בפרק שלשה עשר[ב]) ממסכת

כלים

א) בראשית ל״ז כ״ה. ב) מ״ז.

כלים ואנמא ברהא הנא לכונהא דבר חדש שבה אלקול אלמתקדם חזרו לומר.

כלים ולא הזר עליה כאן אלא לפי שהיא דבר חדש דומה למאמר הקדום חזרו לומר.

ז. החורם את הכור ואמר הרי זו תרומה על מנת שתעלה שלום. שלום מן השבר ומן השפיכה אבל לא מן הטומאה. רבי שמעון אומר אף מן הטומאה נשברה אינה מדמעת. עד היכן תשבר ולא תדמע כדי שתתגלגל ותגיע לבור. רבי יוסי אומר אף מי שהיה בו דעת להתנות ולא התנה נשברה אינה מדמעת מפני שהוא תנאי בית דין:

עד איכן תשבר ולא תדמע יעני עלי אי בעד יגעלהא מן בור של יין ויתם אלשרט ותכון תרומה חתי אדא כאנת פי אקרב מן דלך אלמוצע ואנכסרת אינה מדמעת לאנהא לם יכמל טלועהא מן אלביר שלימה כמא אשתרט. פקאל אן אדא כאנת מן אלקרב מן אלביר מן חית אדא תדחרגת וצלת ללביר אלדי פיה אלשראב או אלזית פהי אלי אלאן פי חאיז אלביר ועדיין לא עלתה ולא רגעת תרומה ולדלך אינה מדמעת. ואין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי.

עד איכן תשבר ולא תדמע רוצה לומר עד כמה תתרחק התרומה מן הבור של יין להניחה שם ושלם התנאי ותהיה תרומה עד שאם היתה במקום יותר קרוב מזה המקום ונשברה אינה מדמעת מפני שלא היתה שלמה עד סוף עלייתה כמו שהתנה. ואמר שאם היתה קרובה מן הבור באופן שאם נתגלגלה תגיע אל הבור אשר בו היין או השמן ולפיכך תשאר עד עתה בגבול הבור ועדיין לא עלתה ולא נעשית תרומה אז אינה מדמעת. ואין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי.

בריך רחמנא דסייע בהדן.

מסכת ידים.

נקדם להדׄה אלמסכתא מקדמהׄ והי אן נטילת ידים גיר טבילת ידים. אמא נטילת ידים פהי לאזמהׄ לאכל אלכׄבז ולו כאן חולין כמא בינא פי תׄאני חגיגה וכדׄלך לאכל כל שי מאיע ולו כאן חולין קאלו כל שטבולו במשקין צריך נטילת ידים אמא פירות של חולין פלא ילזם להא גסל ידין קאלוא הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח. וסוי כאנת ידיה מנגׄוסהׄ באחדי אלטמאות אלתי תנגׄס אלידין או כאנת מנפולהׄ ענהא ולא יעלם להא נגׄאסהׄ פאנהא מלזומה נטילת ידים לחולין כמא דׄכרנא. לכן פי דׄלך תפציל ודׄלך אנה אן לם יעלם לידיה נגׄאסהׄ ונגע בחולין ולו במשקה חולין פהו טהור ואן כאנת ידה מנגׄוסהׄ ונגע באכלין של חולין פהו לא ינגׄסהא לאן ידים טמאים הי שניות אבדא כמא יבין והשלישי בחולין טהור ואן אנצׄם במשקה חולין אנגׄסה וצארת משקין טמאין כמא באן פי תׄאני טבול יום. אמא אלתרומה פלו לם יחק לידה טומאה פאנה אדׄא נגע באכלין של תרומה פסלן כמא באן פי אכׄר זבים פלדׄלך צריך נטילת ידים לתרומה ולו לפירות וסוי כאנת ידיו טמאות חקיקא או מנפולא ענהא פאנה צריך נטילת ידים לתרומה. אמא אלקודש פלים תגׄזיה נטילת ידים אלא טבילת ידים סוי כאנת ידה מנגׄוסהׄ או מנפולא ענהא פאנה יטביל כמא תבין פי תׄאני חגיגה פי קולהם ולקודש מטבילין. ואלפרק בין אלטבילה ואלנטילה אן נטילת ידים תכון במים שאובים לכן מן שרוטהא אן יכון תצב מן כלי צׄרורהׄ עלי אלידין ואמא אן תכון מים שאובין קד

נקדים לזאת המסכת הקדמה והיא שנטילת ידים איננה טבילת ידים. נטילת ידים מחוייבת לאוכל לחם ואפילו הוא חולין כמו שביארנו בשני[א] מחגיגה וכן לאוכל כל דבר לח ואפילו של חולין אמרו[ב] כל שטבולו במשקין צריך נטילת ידים אבל פירות של חולין אינן צריכות לרחיצת ידים אמרו[ג] הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח. ובין שהיו ידיו מסואבות באחת הטמאות המטמאות את הידים בין שלא הקפיד עליהן ולא ידע אם נטמאו הוא חייב בנטילת ידים לחולין כמו שזכרנו. אבל יש בזה הבדל שאם אינו יודע אם נטמאו ידיו ונגע בחולין ואפילו במשקה חולין מה שנגע בו טהור ואם היו ידיו מסואבות ונגע באוכלין של חולין לא יטמאם לפי שידים טמאות הן שניות לעולם כמו שיתבאר[ד] והשלישי בחולין טהור ואם נגע בהן במשקה חולין יטמאהו והמשקין יהיו טמאין כמו שהתבאר בשני[ה] מטבול יום. אבל תרומה אפילו לא ידע לידיו טומאה אם נגע באכלין של תרומה פסלן כמו שהתבאר באחרון מזבים לפיכך צריך נטילת ידים לתרומה ואפילו לפירות ובין שהיו ידיו מסואבות בודאי ובין שלא הקפיד עליהם צריך נטילת ידים לתרומה. ולקודש איננה מספקת לו נטילת ידים אלא טבילת ידים בין שהיו ידיו מסואבות או שלא הקפיד עליהן יטבילן כמו שהתבאר בשני[ו] מחגיגה באמרם ולקודש מטבילין. וההבדל שיש בין הטבילה לנטילה הוא שנטילת ידים תהיה במים שאובים אבל מתנאיה שישפוך המים מכלי על הידים אבל אינו מותר ליטול את הידים במים

א) מ״ה. ב) פסחים קט״ו א׳. ג) חולין ק״ו א׳. ד) ידים פ״ג מ״ב. ה) מ״ב. ו) מ״ה.

גמעת פי מוצע פלא יגוז גסל אלידין פיהא ואן לא יכון לון אלמא מקיר ואן יכון רביעית פמא זאד לכל שכ'ץ והו קולהם עלי ג'הה' אלסואל קפדיתו אחזותא קפדיתו אמנא קפדיתו אשיעורא אמר ליה אין. ואמא טבילת ידים פלא תג'וז במים שאובין אלא במי מקוה מן סאיר אלמקוות והו אן יכון פיהא ארבעים סאה עלי מא תבין פי אול מקוות. וטבילת ידים ונשילת ידים בין לחולין בין לתרומה עד הפרק פאחפט' הד'ה אלמקדמה' ומקדמה' אכ'רי והי אן אד'א כאנת ידין אלאנסאן מנגוסתין וצב עליהא אלמא ליטהרוהא ומקדארה לא יכון אקל מן רביעית כמא בינא פאן ידיה תתטהר לכנהא תגסל בעד ד'לך במא אכ'ר וחיניד' יאכל בהא אלתרומה לאן אלמא אלד'י גסל בה ידיה אנתג'ס בידיו וצאר תחלה כמא בינא פתגסל בעד ד'לך במא אכ'ר ליתטהר מן נג'אסה' אלמא אלד'י נגע בידיו אד' ואנתג'ס מן אג'ל ידיה וד'לך אלמא אלד'י תטהר בה' אלידין אולא יתסמי מים ראשונים ואלמא אלד'י תגסל בה בעד ד'לך יתסמי מים שניים. וקד תבין פי אלתוספתא אנה הנוטל ידיו צריך לשפשף יעני אן יחך בעצ'הא בבעץ' והנאך קיל שפשפה בחברתה טמאה בראש או בכותל טהורה פאחפט' הד'ה אלמקדמאת פהי מלאך הד'ה אלמסכתא.

שאובים שכבר נקבצו במקום אחד וצריך עוד שלא יהיה מראה המים משונה ושיהיה בהם רביעית או יותר לכל אחד ואחד וזה אמרם[א] בלשון שאלה קפדיתו אחזותא קפדיתו אמנא קפדיתו אשיעורא אמר ליה אין. וטבילת ידים אינה מותרת במים שאובים אלא במי מקוה כשאר המקוות וזהו שיהיה בו ארבעים סאה לפי מה שהתבאר בראשון[ב] ממקוות. וטבילת ידים ונטילת ידים בין לחולין בין לתרומה עד הפרק[ג]. ושמור זאת ההקדמה והקדמה אחרת והיא שאם היו ידי אדם מסואבות ונתן עליהם מים לטהרן ושיעורם לא יהיה פחות מרביעית כמו שביארנו הנה נטהרו ידיו אבל ירחצם אחר זה במים אחרים ואז יאכל בהן תרומה מפני שהמים אשר רחץ בהם ידיו נטמאו בידיו ונעשו תחלה כמו שביארנו לכן ירחץ אותן אחר זה במים אחרים כדי שיטהרו מטומאת המים שנגעו בידיו לפי שנטמאו מחמת ידיו ואלו המים אשר נטהרו בהם ידיו בראשונה יקראו מים ראשונים והמים שרחץ בהם ידיו אחר זה יקראו מים שניים. וכבר התבאר בתוספתא[ד] שהנוטל ידיו צריך לשפשף רוצה לומר שיחכך זו בזו ושם נאמר שפשפה בחברתה טמאה בראש או בכותל טהורה ושמור אלו ההקדמות שהן תמצית זאת המסכתא.

פרק ראשון.

א. מי רביעית נותנין לידים לאחד אף לשנים. מחצי לוג לשלשה או לארבעה. מלוג לחמשה ולעשרה ולמאה רבי יוסי אומר ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהם מרביעית מוסיפין על השניים ואין מוסיפין על הראשונים:

קד עלמת אן לוג ארבע רביעיות. והד'א אלגסל אלד'י אג'אזה בפחות מרביעית לכל שכ'ץ אנמא הו פי מים שניים אמא מים ראשונים פלא תכון אלא רביעית לכל שכ'ץ ועלה' תסאמחנא פי מים שניים וכונהא תג'וז באקל מן רביעית לכון אלידין קד תטהרת

במים

כבר ידעת שהלוג ארבע רביעיות. וזאת הרחיצה שהתירו בה פחות מרביעית לכל אחד אינה אלא במים שניים אבל במים ראשונים הצריך רביעית לכל אחד והטעם שהקלנו במים שניים ושהם מותרים בפחות מרביעית הוא לפי שהידים כבר נטהרו במים

ראשונים

א) חולין ק"ז א'. ב) מ"ז. ג) חולין ק"ו א'. ד) פ"א הל' ג'.

במים ראשונים והו קולהם פי תעליל ד׳לך שאני התם דקא אתו משירי טהרה פליס נחתאג רביעית לכל שכ׳ץ גיר מא ידהן גמלה׳ אליד פקט. וקאל ר׳ יוסי אנה ואן כאנת מים שניים ליס תחתאג רביעית לכל שכ׳ץ בל מא יעם אליד פקט פאנה יחתאג אן יכון פי אלמא אלד׳י יצב מנה ד׳לך אלקדר אליסיר רביעית והו מעני קולה ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהן מרביעית יעני אן יכון פי אלכלי ענד מא יצב מנה על האחרון רביעית. וקולה מוסיפין על השניים בינתה אלתוספתא וד׳לך אן פי מים ראשונים אן גסל בעץ׳ ידה פאן אליד כלהא באקיה׳ בנגאסתהא ולא נקול אנה יגסל אלג׳ז אלד׳י לם יגסל ויתם לה נטילה ראשונה בל יחתאג אן יגסל ידה כלהא ופי מים שניים ליס אלאמר כד׳לך בל אד׳א גסל בעץ׳ ידה ותם אלמא או קטע אלצב פאנה ירג׳ע ויתם גסל ידה באן יסכב אלמא עלי אלג׳ז אלד׳י לם יגסל והו קולהם כיצד נטל את הראשונים ושפשף וחזר ונטל את השניים ואין בהן כדי שיגיעו לפרק הרי זה מוסיף עליהן אחד הנוטל לידו אחת ואחד הנוטל לשתי ידיו ואין הלכה כר׳ יוסי.

ראשונים וזה אמרם א) ליתן טעם בזה שאני התם דקא אתו משירי טהרה ואין אנו צריכים לרביעית לכל אחד אלא למה שתתלחלח בו היד כולה לבד. ור׳ יוסי אומר שאף על פי שמים שניים אינן צריכין רביעית לכל אחד אלא מה שיכלול כל היד ב) בלבד בכל זאת צריך שיהיה במים אשר יטול בהם זה השיעור המועט רביעית לאחרון וזה ענין אמרו ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהן מרביעית רוצה לומר שישאר בכלי כאשר יטול ממנו האחרון רביעית. ואמרו מוסיפין על השניים התבאר בתוספתא ג) וזה שאם רחץ קצת ידו במים ראשונים כל היד תשאר בטומאתה ולא נאמר שירחיץ החלק שלא רחץ עדיין וישלים הרחיצה ראשונה אלא צריך שירחיץ כל היד כולה ואין הדבר כן במים שניים שאם רחץ קצת ידו וכלו המים או שהפסיק השפיכה ישוב וישלים רחיצת ידו וישפך מים על החלק שלא רחץ וזה אמרם כיצד נטל את הראשונים ושפשף וחזר ונטל את השניים ואין בהן כדי שיגיעו לפרק הרי זה מוסיף עליהן אחד הנוטל לידו אחת ואחד הנוטל לשתי ידיו ואין הלכה כר׳ יוסי.

ב. בכל הכלים נותנים לידים אפילו בכלי גללים בכלי אבנים בכלי אדמה. אין נותנין לידים לא בדפנות הכלים ולא בשולי המחץ ולא במגופת החבית ולא יתן לחברו בחפניו מפני שאין ממלאין ואין מקדשין ואין מזין מי חטאת ואין נותנים לידים אלא בכלי ואין מצילין בצמיד פתיל אלא כלים. שאין מצילין מיד כלי חרש אלא כלים:

לא יתן לחבירו בחפניו אן לא ימלי ידיה ויסכב עלי ידי צאחבה אלד׳י יריד יטהר ידיה. וקד תקדם שרח הד׳ה אלהלכה ותבין מעאניהא פי ד׳אמס פרה פאלתמסה מן הנאך.

לא יתן לחבירו בחפניו שלא ימלא את ידיו וישפוך על ידי חבירו הרוצה לטהר את ידיו. וכבר קדמו פירוש זאת ההלכה וביאור עניניה בחמישי ד) מפרה ותבקשם משם.

ג. המים שנפסלו משתיית בהמה בכלים פסולים ובקרקעות כשרים. נפל לתוכן דיו קומוס וקלקנתוס ונשתנו מראיהן פסולין. עשה בהם מלאכה או ששרה בהן פתו פסולין. שמעון התמני אומר אפילו נתכוין לשרות בזה ונפל לשני כשרים:

שרה בהן פתו אן ינקע פי ד׳לך אלמא כ׳בז פקד אפסדה וג׳עלה מן גמלה׳ אלשופכין ואין נוטלין ממנו לידים. וקאל ר׳ שמעון
אנה

שרה בהן פתו שטבל לחם באלו המים כבר פסלם ונעשו מכלל השופכין ואין נוטלין מהם לידים. ואמר ר׳ שמעון שאפילו
נתכוון

א) חולין ק״ז א׳. ב) ר״ל מה שיספיק ללחלח בו היד כולה. ג) פ״א הל׳ ב׳. ד) מ״ה.

אנה ולו קצד לינקע פי הדֿא אלמא לכֿבזה ווקע אלכֿבז פי מא אכֿר פאנה כשר אדֿ ולם יקצד אן יעשה בו מלאכה ואנמא כאן הדֿא שלא לרצון. וקולה אפילו מכאן אם או יכון עלי גהֿהֿ אלאסתפהאם כאנה יקול מתעגב וחתי לון לם יכן בקצד יפסד לא בל הי כשרים ואין הלכה כשמעון התבני.

נתכוון לשרות את פתו באלו המים ונפל הפת במים אחרים המים כשרים לפי שלא כיון לעשות בהן מלאכה ולא היה זה אלא שלא לרצון. ומלת אפילו במקום אם או הוא על דרך השאלה כאלו אומר בתמיהה וכי אפילו שלא לרצון יפסלו לא אבל הם כשרים. ואין הלכה כשמעון התבני.

ד. הדיח בהם את הכלים או שמיחה בהם את המדות פסולים. הדיח בהם כלים מודחים או חדשים כשרים רבי יוסי פוסל בחדשים:

מיחה בהן את המדות אן יצפי פיהא אלאכיאל חתי לא יבקי פיהא ראיחהֿ אלשי אלמכיול ואין הלכה כר׳ יוסי.

מיחה בהן את המדות שינקה בהם את המדות כדי שלא ישאר שום ריח ממה שנמדד ואין הלכה כר׳ יוסי.

ה. המים שהנחתום מטביל בהם את הגלוסקין פסולים וכשהוא מדיח את ידיו בהן כשרים. הכל כשרים ליתן לידים אפילו חרש שוטה וקטן. מניח חבית בין ברכיו ונוטל ומטה חבית על צדה ונוטל והקוף נוטל לידים רבי יוסי פוסל בשני אלו:

גלוסקין מתֿל אלכעך ואלכֿשכֿנאן ונחוה ממא יעמל מן עגין טיב מחכם אלצנאעהֿ ופי אלתלמוד שמא ימצא גלוסקא יפיפיה. פאדֿא כאן ידכֿל הדֿא אלעגין פי אלמא כי ידהנה פדֿלך אלמא פסול לאנה יגירה אלעגין ואיצֿא פאנה נעשה בו מלאכה אמא אלמא אלדֿי ידכֿל ידה פיה פי חאל אלעגין ויגרף אלמא פלים יפסל לאן ידה לא תגיר אלמא ואלמלאכה אנמא נעשית באלמא אלדֿי יטלע פי ידה לא באלמא אלדֿי בקי פי אלאניהֿ. והקוף אלקרד והו אלדֿי יסמונהא במצר אלנסנאס יקול ר׳ יוסי אנה פסול לצב אלמא עלי אליד וכדֿלך ענדה לא יגוז תמייל אלאניהֿ וצב אלמא מנהא עלי אלידין ויכון אלשכֿץ בנפסה הו אלדֿי אמאלהא חתי סכבת אלמא עלי ידיה פיכון הו אלדֿי סכב עלי נפסה ואין הלכה כר׳ יוסי.

גלוסקין כמו העוגות הנקראות בערבי אלכעך ואלכֿשכֿנאן וכיוצא בהן הנעשות מעיסה טובה כתיקונן ואמרו בתלמוד א) שמא ימצא גלוסקא יפיפיה. ואם הכניס זאת העיסה במים להדיחה אלו המים פסולים לפי שהעיסה תשנה אותם ועוד שנעשית בהם מלאכה אבל המים שיכניס ידו בהם בעת הלישה וישאב מהם בחפניו לא יפסלו מפני שידו לא תשנה את המים והמלאכה אינה נעשית אלא במים שהוא מעלה בידו לא במים הנשארים בכלי. והקוף כמשמעו והוא שקורין אותו במצרים נסנאס ור׳ יוסי אומר שהוא פסול ליתן מים על היד וכן לדעתו אינו מותר להטות את הכלי ושיזלו ממנו המים על הידים ויטה האיש בעצמו את הכלי עד שנשפכים המים על ידיו ויהיה כאילו הוא שפך את המים על עצמו. ואין הלכה כר׳ יוסי.

פרק שני.

א. נטל לידו אחת משטיפה אחת ידו טהורה לשתי ידיו משטיפה אחת רבי מאיר מטמא עד שיטול מרביעית. נפל ככר של תרומה טהור רבי יוסי מטמא:

קד תבין פי חגיגה אן אדֿא אנתגֿסת ידה

כבר התבאר בחגיגה ב) שאם נטמאה ידו האחת

א) פסחים ו׳ ב׳. ב) פ״א מ״א.

ידה אלואחדה̈ לם תנתגס אלאכ̇רי לענין תרומה וכד̇לך אד̇א אנתגסת אלידין גמיעא תטהר ואחדה̈ ואחדה̈ וד̇לך סאיג לתרומה. פאד̇א אנתג̇סת ידיה גמיעא ונסלהא בצבה̈ ואחדה̈ יקול ר' מאיר אנה לא יגוז הד̇א אלתטהיר לאן אלמא ינתג̇ס בידה אלואחדה̈ וחיניד̇ תנגסל אלאכ̇רי וכאנה גסל אלת̇אניה̈ בנסאלה̈ אלאכ̇רי פלד̇לך יחתאג̇ אן ינסלהא בעד ד̇לך ברביעית וחיניד̇ תטהר פהו יחוג̇ פי מים שניים רביעית אד̇ ומים ראשונים כאנת שטיפה אחת לשתי ידים. לכן אן וקע ככר של תרומה פי הד̇ה אלמים שניים פהו טהור מת̇ל לו וקע פי מים שניים דעלמא כמא יבין. ור' יוסי יקול אן הד̇ה אלמים שניים תנג̇ס ככר של תרומה מת̇ל מים ראשונים אלתי הי תחלה אד̇ ומים ראשונים כאנת שטיפה אחת לשתי ידים והלכה כתנא קמא אלד̇י יקול אן ולו שתי ידיו משטיפה אחת ג̇איז ויכון קד ג̇סל מים ראשונים כמצותן.

האחת לא נטמאה השנית לענין תרומה וכן אם נטמאו שתי ידיו כאחת מטהרין אותן אחת אחת וזה מותר לתרומה. ואם נטמאו שתי ידיו ורחצם בשטיפה אחת ר' מאיר אומר שזאת הטהרה איננה מספקת לפי שהמים נטמאו בידו האחת ואחר זה נרחצה השנית וכאילו רחץ השנית במים הנותרים מן הראשונה ולכן צריך שירחץ אותן אחר זה ברביעית ואז יטהרו הנה הוא מצריך במים שניים רביעית הואיל והמים ראשונים היו בשטיפה אחת לשתי ידים. אבל אם נפל ככר של תרומה באלו המים שניים הככר טהור כאילו נפל במים שניים דעלמא כמו שיתבאר. ור' יוסי אומר שאלו המים שניים מטמאים ככר של תרומה כמים ראשונים אשר הם תחלה הואיל ומים ראשונים היו שטיפה אחת לשתי ידים והלכה כתנא קמא האומר שאפילו שתי ידיו משטיפה אחת מותר וכבר רחצו מים ראשונים כמצותן.

ב. נטל את הראשונים למקום אחד ואת השניים למקום אחר ונפל ככר של תרומה על הראשונים טמא ועל השניים טהור. נטל את הראשונים ואת השניים למקום אחד ונפל ככר של תרומה טמא. נטל את הראשונים ונמצא על ידיו קיסם או צרור ידיו טמאות שאין המים האחרונים מטהרים אלא המים שעל גבי היד רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שהוא מברית המים טהורים:

קד אעלמתך פי אלמקדמה̈ אלתי קדמת אן מים ראשונים תחלה ואד̇א נגע בהן ככר של תרומה רג̇ע שני עלי מא תאצל אמא מים שניים פהי טאהרה̈. פאד̇א טהר ידיה במים ראשונים ווג̇ד עלי ידיה עוד או חג̇ר פהי חציצה ולם תתטהר ידיה והי באקיה̈ עלי נג̇אסתהא ולא תכון מים שניים אלתי ינסל בהא טאהרה̈ ולא תטהר אלידין לאן ליס גרצ̇ה פי מים שניים אן תטהר אלידין ותזיל נג̇אסתהא ואנמא אלגרץ̇ בהא אן תזיל מא תעלק באליד מן מים הראשונים אלתי הי משקין טמאין כמא בינא והד̇א הו מעני קולה שאין המים האחרונים מטהרין אלא המים שעל גבי היד פאפהם ד̇לך. וקולה כל שהוא מברית המים טהור יעני אנה אינו חוציץ ואן וקע עלי ידיה פי מים ראשונים טחלב או שי

מן

כבר הודעתיך בהקדמה הקודמת שהמים ראשונים תחלה ואם נגע בהן ככר של תרומה נעשה שני לפי מה שהושרש אבל מים שניים הם טהורים. ואם טהר ידיו במים ראשונים ומצא על ידיו קיסם או צרור יש כאן חציצה ולא נטהרו ידיו וישארו בטומאתם והמים שניים שהוא רוחץ בהם אינם טהורים ולא מטהרים את הידים לפי שאין כוונת המים שניים לטהר את הידים ולהסיר טומאתם ואינם באים אלא להסיר מה שהוא דבוק ביד מן מים ראשונים שהן מים טמאים כמו שביארנו וזהו ענין אמרו שאין המים האחרונים מטהרין אלא המים שעל גבי היד והבן זה. ואמרו כל שהוא מברית המים טהור רוצה לומר שאינו חוציץ ואם נפלה על ידיו במים ראשונים ירוקה או איזה רמש הנולד

במים

מן אלחיואן אלמתולד פי אלמיאה אלקאימה ידיו טהורות ואין הלכה כר׳ שמעון בן גמליאל. ופי אלתוספתא כל החוצצין בגוף חוצצין בידים ובקדוש ידים ורגלים בבית המקדש. וקד בינא חציצות הגוף פי אכׄר מקוות.

במים הנחים ידיו טהורות ואין הלכה כר׳ שמעון בן גמליאל. ובתוספתא א) כל החוצצין בגוף חוצצין בידים ובקדוש ידים ורגלים בבית המקדש. וכבר ביארנו חציצות הגוף באחרון ממקוות.

ג. הידים מיטמאות ומיטהרות עד הפרק כיצד נטל את הראשונים עד הפרק ואת השניים חוץ לפרק וחזרו ליד טהורה. נטל את הראשונים ואת השניים חוץ לפרק וחזרו ליד טמאה. נטל את הראשונים לידו אחת ונמלך ונטל את השניים לשתי ידיו טמאות. נטל את הראשונים לשתי ידיו ונמלך ונטל את השניים לידו אחת ידו טהורה. נטל ידו אחת ושפשפה בחברתה טמאה בראשו או בכותל טהורה. נוטלין ארבעה וחמשה בצד זה או זה על גבי זה ובלבד שירפו שיבואו בהם המים:

אדׄא נטל את הראשונים חוץ לפרק פצאר מא חצל מן אלמא חוץ לפרק משקין טמאין כמא קדמנא וכדׄלך אלמא אלדׄי עלי ידיה. פאדׄא נטל מים שניים פהי תטהר כל מא עלי ידיה מן מים הראשונים אמא מא חצל מן מים הראשונים חוץ לפרק פלא תטהרה מים שניים לאנהא לא תטהר אלא עד הפרק פלדׄלך אדׄא רגע מן אלמא אלדׄי חוץ לפרק לידים אנגׄסהא לאנהא משקין טמאין כמא בינא. וכדׄלך אדׄא טהר יד ואחדה תֿם צב מים שניים עלי ידיה גׄמיעא פקד אנתגׄסת ידאה גׄמיעא לאן אלמא אלתֿאני ינתגׄס בידה אלאכׄרי אלתי לם תטהר במים ראשונים ותרגׄע משקין טמאין ותנגׄס אליד אלאכׄרי אלתי קד טהרת. וכדׄלך אדׄא נטל ידו אחת במים ראשונים ומסח ידה אלמטהרה או חכהא מע ידה אלאכׄרי אנגׄסהא לאן דׄלך אלמא אלדׄי עליהא משקין טמאין ומטמאין את הידים חתי יסכב עליהא מים שניים. פאן חכהא פי ראסה ידו טהורה לאן קד בינא אן משקין טמאין ואכלין טמאין אנמא תנגׄס אלידין לא סאיר אעצׄא אלגׄסם. ואגׄאז אן ינסל נאס כתֿירון אידיהם בעצׄהא פוק בעץׄ ואן כאנת מנגׄוסה ולים נקול אן אלמא אלנאזל מן ידי אלפוקי הי משקין טמאים לאנהא מים ראשונים ואלידאן אללתאן תחתהא לא תטהר בדׄלך אלמא אדׄ והו מנגׄוס לאנהא כלהא במנזלה יד ואחדה נעדהא

אם נטל את הראשונים חוץ לפרק נעשו המים אשר הם חוץ לפרק משקין טמאין כמו שהקדמנו וכן המים שעל ידיו. ואם נטל מים שניים מטהרין כל מה שעל ידיו מן מים ראשונים אבל כל מה שהוא מן מים ראשונים חוץ לפרק אין מים שניים מטהרין אותו לפי שלא יטהרו אלא עד הפרק לפיכך אם חזרו המים שהיו חוץ לפרק לידים יטמאו אותן לפי שהם משקים טמאים כמו שביארנו. וכן אם נטהרה ידו האחת ואחר זה שפך מים שניים על שתי ידיו נטמאו שתי ידיו יחד לפי שהמים שניים נטמאו בידו השנית שלא נטהרה במים ראשונים ונעשו משקין טמאין ומטמאין היד הראשונה אשר כבר נטהרה. וכן אם נטל ידו אחת במים ראשונים וקינח ידו שטיהר או שיפשפה בידו האחרת טימאה לפי שאלו המים שעליה הם משקין טמאין ומטמאין את הידים עד שישפך עליהם מים שניים. ואם שיפשפה בראשו ידו טהורה לפי שכבר ביארנו ב) שמשקין טמאין ואכלין טמאין אין מטמאין אלא הידים ולא שאר איברי הגוף. והתיר שאנשים רבים יטלו ידיהם זה על גב זה אף על פי שידיהם מסואבות ולא נאמר שהמים הגוזלים מידי העליון שהם מים ראשונים הם משקים טמאים ושהידים שהם תחתיהם לא יטהרו באלו המים הואיל והם טמאים מפני שאנחנו רואים

א) פ״א הל׳ ד׳. ב) טהרות פ״ד מ״א.

נעדהא וכשרט אן לא יצ̇נטון אידיהם אלא ידל̇ך כלהא אלמא חתי לא תכון חציצה.

רואים את הידים כולם כאילו הן במדרגת יד אחת ובלבד שלא ידחקו את ידיהם שלא יבואו בהם המים כדי שלא תהיה חציצה.

ד. ספק נעשה בהם מלאכה ספק לא נעשה בהם מלאכה ספק יש בהם כשעור ספק שאין בהם ספק טמאים ספק טהורים ספקן טהור מפני שאמרו ספק הידים ליטמא ולטמא וליטהר טהור רבי יוסי אומר ליטהר טמא. כיצד היו ידיו טהורות ולפניו שני ככרים טמאים ספק נגע ספק לא נגע היו ידיו טמאות ולפניו שני ככרים טהורים ספק נגע ספק לא נגע היו ידיו אחת טמאה ואחת טהורה ולפניו שני ככרים טהורים נגע באחד מהם ספק בטמאה נגע ספק בטהורה נגע היו ידיו טהורות ולפניו שני ככרים אחד טמא ואחד טהור נגע באחד מהן ספק בטמא נגע ספק בטהור נגע היו ידיו אחת טמאה ואחת טהורה ולפניו שני ככרים אחד טמא ואחד טהור נגע בשתיהן ספק טמאה בטמא וטהורה בטהור או טהורה בטמא וטמאה בטהור הידים כמות שהיו והככרים כמות שהיו:

קד בינא פי ראבע טהרות אן ספק ידים מן ג̇מלה̇ ספיקות שטהרו חכמים וקד תקדם לך פי הד̇ה אלמסכתא אן מים שנעשה בהן מלאכה פסולין לנטילת ידים ומעלום אן אכלין טמאין תנג̇ס אלידין וכד̇לך ידים טמאין פוסלין את התרומה. והד̇א אלמת̇אל בין וד̇לך אנה ג̇על כל שך וקע פי אנתג̇אס אלידין או פי אנג̇אסהא לגירהא אלכל טאהר ואבקי אלשי עלי מא תחקק מנה והו קולה הידים כמות שהיו והככרים כמות שהיו. וכד̇לך בין אנה אד̇א וקע אלשך הל תטהרת הד̇ה אלידים טמאים כמא ינבגי או לם תטהר פאנהא טאהרה̇. ואין הלכה כר׳ יוסי.

כבר ביארנו ברביעי [א] מטהרות שספק ידים מכלל הספיקות שטיהרו חכמים וכבר קדם לך בזאת המסכתא [ב] שמים שנעשה בהן מלאכה פסולין לנטילת ידים וידוע שאכלין טמאין מטמאין את הידים וכן ידים טמאות פוסלות את התרומה. וזה המשל ברור וזה שעשה כל ספק שנפל אם נטמאו הידים או טמאו זולתן הכל טהור והניח כל דבר על חזקתו והוא אמרם הידים כמות שהיו והככרים כמות שהיו. וכן הוא ברור שאם נפל הספק אם נטהרו אלו הידים כראוי או לא נטהרו הידים טהורות. ואין הלכה כר׳ יוסי.

פרק שלישי.

א. המכניס ידיו לבית המנוגע ידיו תחלה דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים ידיו שניות. כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא את הידים להיות תחלה דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים להיות שניות אמרו לו לרבי עקיבא באיכן מצינו שהידים תחלה בכל מקום אמר להם וכי היאך אפשר להן להיות תחלה אלא אם כן נטמא גופו חוץ מזה. האכלין והכלים שנטמאו במשקים מטמאין את הידים להיות שניות דברי רבי יהושע וחכמים אומרים את שנטמא באב הטומאה מטמא את הידים בולד הטומאה אינו מטמא את הידים. אמר רבן שמעון בן גמליאל[ג] מעשה באשה אחת שבאת לפני אבא אמרה לו נכנסו ידי לאויר כלי חרש אמר לה בתי במה היתה טומאתו ולא שמעתי מה אמרה לו אמרו חכמים מבואר הדבר את שנטמא באב הטומאה מטמא את הידים בולד הטומאה אינו מטמא את הידים:

קול | מה

[א] מ״א. [ב] פ״א מ״ג. [ג] בר״ם כ״י ובמתניתא דבני מערבא רבן גמליאל.

קול ר' עקיבה וכי היאך אפשר להיות תחלה אלא אם כן נטמא גופו בין ודלך אן לא ימכן אן תכון תחלה אלא אם כן נגע באב מן אבות הטמאות וכל אב טומאה מטמא אדם פאדא נגע באב בידו נטמא כולו פלדלך יקול להם לא תטלבוני אן נוגׄדכם ידים תחלה גיר הדׄה והי בית מנוגע אלדׄי אדׄא הכניס ידיו לא נטמא כולו ואדם שהוא מטמא בגדים בשעת מגעו אלדׄי הו מחסוב באב הטומאה למעני אנה יטמא ראשון ושני והו מע דׄלך לא יטמא אדם כמא בינא פי אכׄר זבים פכדׄלך איצׄא אדׄא נגע בידים תציר תחלה. ומעלום אן אכלים שנטמאו במשקין תציר שניות וכדׄלך אלכלים פיקול ר' יהושע אן ידים שנגעו באכלים שניות או בכלי שני תנתגׄס ותציר שני. ואלחכמים יקולון אן אוכל ראשון וכלי ראשון הו אלדׄי יטמא את הידים וירדהא שניות. והלכה כחכמים פי אלקולין.

מה שאמר ר' עקיבה וכי היאך אפשר להיות תחלה אלא אם כן נטמא גופו הוא ברור וזה שאי אפשר שהידים יהיו תחלה אלא אם כן נגע באב מן אבות הטמאות וכל אב הטומאה מטמא אדם ואם נגע באב בידו נטמא כולו ולכן אמר להם אל תשאלוני שאמצא לכם ידים תחלה חוץ מאלו והם בית המנוגע שאם הכניס ידיו לתוכו לא נטמא כולו ואדם שהוא מטמא בגדים בשעת מגעו שהוא נחשב כאב הטומאה לענין שהוא מטמא ראשון ושני ובכל זה לא יטמא אדם כמו שביארנו באחרון מזבים וכמו זה גם כן אם נגע בידים יהיו תחלה. וידוע שאכלים שנטמאו במשקים יהיו שניות וכן הכלים ואמר ר' יהושע שידים שנגעו באכלים שניות או בכלי שני יטמאו ויהיו שני. וחכמים אומרים שאוכל ראשון וכלי ראשון לבדם מטמאים את הידים ויעשו אותן שניות. והלכה כחכמים בשני המאמרים.

ב. כל הפוסל את התרומה מטמא את הידים להיות שניות והיד מטמא את חברתה דברי רבי יהושע וחכמים אומרים אין שני עושה שני אמר להם והלא כתבי הקדש שניים מטמאים את הידים אמרו לו אין דנין דברי תורה מדברי סופרים ולא דברי סופרים מדברי תורה ולא דברי סופרים מדברי סופרים:

קד עלמת אן אלשני הו אלדׄי הו פוסל את התרומה וקד בינא אן ידים טמאות אנמא הי שניות. פלמא קאל ר' יהושע אן מן אנצׄם בידיה באלשי אלדׄי הו פוסל את התרומה אלדׄי הו שני אנתגׄסת ידיה ורגעת שניות וכדׄלך מן כאנת ידה אלואחדה מנגׄוסה ודנאת ביד אכׄרי אנגׄסתהא ורגעת שניה מתׄלהא כׄאלפוה אלחכמים וקאלו לה אין שני עושה שני. פאסתדל להם מן כתבי הקודש אלתי הי במנזלה אלשני לאנהא פוסלין את התרומה כמא בינא פי אכׄר זבים ומע דׄלך אדׄא נגע אלאנסאן בכתבי הקודש צארת ידיו שניות ופוסלין את התרומה כמא סנבין בעד הדׄה אלהלכה והרי שני עשה שני. פגׄאובוה אן כון אלספרים וידים הבאין מחמתן מטמאין את הידים הו שי מדברי סופרים לאנהא

כבר ידעת שהשני הוא הפוסל את התרומה וכבר ביארנו שידים טמאות אינן אלא שניות. ואחר שאמר ר' יהושע שהנוגע בידו בדבר הפוסל את התרומה ושהוא שני נטמאו ידיו ונעשו שניות וכמו זה שמי שנטמאה ידו אחת ונגעה ביד אחרת תטמא אותה ונעשית שניה כמותה וחלקו עליו החכמים ואמרו לו אין שני עושה שני. והביא להם ראיה מן כתבי הקודש שהם במדרגת שני לפי שהם פוסלין את התרומה כמו שביארנו באחרון מזבים ובכל זה אם נגע אדם בכתבי הקודש ידיו שניות ופוסלין את התרומה כמו שנבאר אחר זאת ההלכה והרי שני עושה שני. והשיבו לו שמה שהספרים וידים הבאים מחמתן מטמאין את הידים הוא מדברי סופרים מפני שהם משמונה

משמונה עשר דבר שגזרו וכדׄלך טומאת ידים כלהא בסאיר אלטמאות הי איצׄא מדברי סופרים עלי מא רוינא אן שלמה תקן ערובין וידים ואדׄא כאן אלאמר כדׄלך אין למדין דברי סופרים מדברי סופרים חתי נקול כמא אן אלספר פוסל את התרומה ומטמא את הידים כדׄלך כל פוסל מטמא את הידים בל נקול מאי דתקון תקון מאי דלא תקון לא תקון ולא נתעלם שי מן שי ואין הלכה כר׳ יהושע.

עשר דבר שגזרו וכן טומאת הידים כולה בשאר הטמאות היא גם כן מדברי סופרים לפי מה שבאה לנו הקבלה [א] ששלמה תיקן ערובים וידים ואחר שהדבר כן אין למדין דברי סופרים מדברי סופרים עד שנאמר כמו שהספר פוסל את התרומה ומטמא את הידים כמו זה כל פוסל מטמא את הידים אבל נאמר מאי דתקון תקון מאי דלא תקון לא תקון ואין אנו למדים דבר מדבר. ואין הלכה כר׳ יהושע.

ג. רצועות תפלין עם התפלין מטמאות את הידים רבי שמעון אומר רצועות תפלין אינן מטמאות את הידים:

קד בינא פי אכׄר זבים אלעלהׄ אלתי לאגׄלהא גזרו על כתבי הקודש שתפסול את התרומה מתי מא נגע בהן ולמא אראדוא תאכיד הדׄה אלגזרה גזרו איצׄא אן ידים הבאין מחמת הספר פוסלין את התרומה ואן אלאנסאן מתי מא נגע בכתבי הקודש צארת ידיו שניות ופוסלות את התרומה ועלי הדׄה אלגזרה יתכלם פי גׄמיע הדׄא אלפרק פי קולה מטמא את הידים ואינו מטמא את הידים. ובעד הדׄה אלגזרה גזרו גזרה אעם מנהא ואסתגני ען הדׄא אלפקה כלה והי אן כל הידים שניות ופוסלין את התרומה סוי נגעו בספר או לא נגעו והדׄה הי אלמעדודהׄ פי אכׄר זבים פי קולה והידים מן גׄמלהׄ אלאשיא אלתי תפסול את התרומה והי אלמעדודהׄ מן שמונה עשר דבר כמא בינא פי אכׄר זבים והכׄדא בין אלתלמוד. ועלתהם פי הדׄה אלגזרה אלאכׄירהׄ מפני שהידים עסקניות ואין הלכה כר׳ שמעון.

כבר ביארנו באחרון מזבים הטעם מפני מה גזרו על כתבי הקדש שיפסלו את התרומה כאשר נגע בהן ואחר שרצו לחזק זאת הגזרה גזרו גם כן שידים הבאים מחמת הספר פוסלין את התרומה ושהאדם הנוגע בכתבי הקודש ידיו שניות ופוסלות את התרומה ועל זאת הגזרה אומרים בכל זה הפרק מטמא את הידים ואינו מטמא את הידים. ואחר זאת הגזרה גזרו גזרה יותר כוללת ממנה המספקת במקום כל אלו הדינים והיא שכל הידים שניות ופוסלין את התרומה בין שנגעו בספר או לא נגעו וזאת הגזירה היא מנויה בכלל דברים הפוסלים את התרומה באחרון מזבים באמרו והידים והיא המנויה בשמונה עשר דבר כמו שביארנו באחרון מזבים וכן ביאר התלמוד [ב]. והטעם נתנו בזאת הגזרה האחרונה מפני שהידים עסקניות. ואין הלכה כר׳ שמעון.

ד. גליון שבספר שמלמעלן ושמלמטן שבתחלה ושבסוף מטמאים את הידים רבי יוסי [ג] אומר שבסוף אינו מטמא עד שיעשה לו עמוד.

גליון הו אלסגל והו יריד בה אלטרר אלתי תבקא דון כתאבהׄ פוק אלכתאב ותחתה ובין אלדפתין ופי אול אלספר ופי אכׄרה. ור׳ יהודה יקול אן אלדׄי יבקי פי אלאכׄיר טאלמא לא יעמל לה עמוד ילתוי עליה אלספר ותשמלה קדושת הספר פהו חול לאן קד

רבמא

הגליון הוא הדף והוא רוצה בו הקצוות הנשארות בלא כתיבה מלמעלן ומלמטן ובין שתי היריעות ובתחלת הספר ובסופו. ור׳ יהודה אומר שמה שנשאר בסוף הספר כל זמן שלא נעשה לו עמוד שגוללין עליו הספר עד שקדושת הספר תכללהו הוא חול לפי

שלפעמים

א) שבת י״ד ב׳. ב) שם י״ג ב׳. ג) ברמ״ם כ״י ובמתניתא דבני מערבא רבי יהודה.

רבמא יקטע מא בקי דון כתאבה ואין הלכה כר׳ יהודה.

שלפעמים חותכין מה שנשאר בלא כתיבה ואין הלכה כר׳ יהודה.

ה. ספר שנמחק ונשתייר בו שמונים וחמש אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון מטמא את הידים. מגילה שכתוב בה שמונים וחמש אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון מטמא את הידים. כל כתבי הקדש מטמאין את הידים שיר השירים וקהלת מטמאין את הידים:

ענדנא אצל אן פרשת ויהי בנסוע הארון וכו׳ ובנחה יאמר אלפסוקין גמיעא הי ספר בפני עצמו קאלו חכמות נשים בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה אלו שבעה ספרי תורה ואנמא צארת סבעה בקולהם אן מתחלת הספר עד ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו ויהי בנסוע ספר בפני עצמו ומן ויהי העם כמתאננים עד סוף הספר ספר בפני עצמו פיכון מדבר סיני שלשה ספרים ואלארבעה חמשין אלבאקיה פהדה סבעה. וקולה מגלה שכתוב בה יריד בה אן אליריעה של ספר מנד ינכתב פיהא הדא אלעדד מן אלאחרף נתקדשה וצארת מן כתבי הקודש.

יש בידינו שורש א) שפרשת ויהי בנסע הארון וכו׳ ובנחה יאמר שני הפסוקים האלה ספר בפני עצמו אמרו ב) חכמות נשים בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה אלו שבעה ספרי תורה ואינם שבעה ספרי תורה אלא באמרם שמתחלת הספר עד ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו ויהי בנסוע ספר בפני עצמו ומן ויהי העם כמתאננים עד סוף הספר ספר בפני עצמו ויהיה מדבר סיני שלשה ספרים וארבעה חמשין הנשארים הרי הם שבעה. ואמרו מגילה שכתוב בו ירצה בו שיריעה של ספר משכתב בו זה המספר של אותיות נתקדשה ונעשה מכתבי הקודש.

ו. רבי יהודה אומר שיר השירים מטמא את הידים וקהלת מחלוקת רבי יוסי אומר קהלת אינה מטמא הידים ושיר השירים מחלוקת. רבי שמעון אומר קהלת מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל אמר רבי שמעון בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן ג) ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה ששיר השירים וקהלת מטמאים את הידים. אמר רבי עקיבה חס ושלום לא נחלק אדם מישראל על שיר השירים שלא תטמא את הידים שאין כל העולם כלו כדי ביום שניתן בו שיר השירים לישראל שכל הכתובים קדש ושיר השירים קדש קדשים ואם נחלקו לא נחלקו אלא על קהלת אמר רבי יוחנן בן ישוע בן חמיו של רבי עקיבה כדברי בן עזאי כן נחלקו וכן גמרו:

הלכה כבן עזאי.

הלכה כבן עזאי.

פרק רביעי.

א. בו ביום נמנו וגמרו על עריבת הרגלים שהיא משני לוגין ועד תשעה קבין שנסדקה שהיא טמאה מדרס שרבי עקיבה אומר עריבת הרגלים כשמה:

קד דכרנא אן חית מא יקאל פי אלמשנה בו ביום ישיר אלי הדא אליום אלדי קדם פיה ר׳ אלעזר בן עזריה. ומעני נמנו וגמרו

כבר זכרנו ד) שבכל מקום שיאמר במשנה בו ביום הוא רומז אל היום שהושיבו את ר׳ אלעזר בן עזריה בישיבה. וענין נמנו

אנהם וגמרו

א) שבת קט״ז א׳. ב) שם ג) כן הוא הנוסחא ג״כ למטה פ״ד מ״ב ובשניהם בר״ם כ״י ובמתניתא דבני מערבא זקנים עי׳ זבחים י״ב ב׳. ד) סוטה פ״ה מ״ב.

אנהם עדוא אנפסהם ליתבע ראי אלאכת̇ר ווג̇ד אלאכת̇ר בכ̇לאף ר׳ עקיבה פקטעוא אלהלכה כמא ד̇כר הנא לא כמא קאל ר׳ עקיבה. וקד תבינת הד̇ה אלהלכה פי אלפרק אלעשריני מן כלים פאנט̇רהא הנאך.

וגמרו שמנו את עצמם לילך אחר דעת הרבים ומצאו הרוב נגד דעת ר׳ עקיבה ופסקו ההלכה כמו שנזכר כאן ולא כמו שאמר ר׳ עקיבה. וכבר נתבארה זאת ההלכה בפרק עשרים א) מן כלים ועיין שם.

ב. בו ביום אמרו כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן הפסח ומן החטאת הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן רבי אליעזר אומר אף האשם הפסח בזמנו והחטאת והאשם בכל זמן ואמר רבי שמעון בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה שכל הזבחים הנאכלים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן הפסח ומן החטאת לא הוסיף בן עזאי אלא העולה ולא הודו לו חכמים:

הד̇ה אלהלכה קד שרחת אול מסכת זבחים.

זאת ההלכה כבר התבארה בתחילת מסכת זבחים.

ג. בו ביום אמרו עמון ומואב מה הן בשביעית גזר רבי טרפון מעשר עני וגזר רבי אלעזר בן עזריה מעשר שני אמר רבי ישמעאל אלעזר בן עזריה עליך ראיה ללמד שאתה מחמיר שכל המחמיר עליו הראיה ללמד. אמר לו רבי אלעזר בן עזריה ישמעאל אחי אני לא שניתי מסדר השנים טרפון אחי שינה ועליו ראיה ללמד. השיב רבי טרפון מצרים חוצה לארץ עמון ומואב חוצה לארץ מה מצרים מעשר עני בשביעית אף עמון ומואב מעשר עני בשביעית. השיב רבי אלעזר בן עזריה בבל חוצה לארץ עמון ומואב חוצה לארץ מה בבל מעשר שני בשביעית אף עמון ומואב מעשר שני בשביעית. אמר רבי טרפון מצרים מפני שהיא קרובה עשאוה מעשר עני שיהיו עניי ישראל נסמכים עליה בשביעית אף עמון ומואב שהם קרובים נעשים מעשר עני שיהיו עניי ישראל נסמכים עליהם בשביעית. אמר לו רבי אלעזר בן עזריה הרי אלו אתה כמהנן ממון ואין אתה אלא כמפסיר נפשות קובע אתה את השמים מלהוריד טל ומטר שנאמר היקבע אדם אלהים כי אתם קובעים אותי ואמרתם במה קבענוך המעשר והתרומה השיב רבי טרפון. אמר רבי יהושע הריני כמשיב על דברי טרפון אחי אבל לא לענין דבריו מצרים מעשה חדש ובבל מעשה ישן והנדון שלפנינו מעשה חדש ידון מעשה חדש ממעשה חדש ואל ידון מעשה חדש ממעשה ישן מצרים מעשה זקנים ובבל מעשה נביאים והנדון שלפנינו מעשה זקנים ידון מעשה זקנים ממעשה זקנים ואל ידון מעישה זקנים ממעשה נביאים נמנו וגמרו עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית. וכשבא רבי יוסי בן דורמסקים אצל רבי אליעזר ללוד אמר לו מה חדוש היה לכם בבית המדרש היום אמר לו נמנו וגמרו עמון ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית בכה רבי אליעזר ואמר סוד ה׳ ליראיו ובריתו להודיעם צא ואמור להם אל תחושו למנינכם מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו עד הלכה למשה מסיני שעמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית:

קד עלמת אן פי אלסנה̈ אלאולי מן אלשמטה ואלת̇אניה̈ ואלראבעה̈ ואלכ̇אמסה̈ יכ̇רג̇ מעשר ראשון ת̇ם מעשר שני והד̇א הו

סדר

כבר ידעת שבשנה הראשונה והשנית והרביעית והחמישית מן השמיטה מוציאין מעשר ראשון ואחר זה מעשר שני וזהו סדר

השנים

א) מ״ב.

סדר השנים ופי אלסנה̈ אלת̇אלת̇ה ואלסאדסה̈ כ̇אלף̇ אלכתאב פיהא וכלף̇ אן יכ̇רג̇ מעשר עני בדל מן מעשר שני אמא אלסנה̈ אלסאבעה̈ פהי שמטה ולא ילזם פיהא מעשרות. ומעלום אן אלשמטה אינה נוהגת אלא בארץ ישראל ובסוריא איצ̇א מדבריהם כמא נצת אלתוספתא פי אול כלים וכמא תבין פי מסכת שביעית אמא פי חוצה לארץ פלא. וילזם אכ̇ראג̇ אלתרומות ואלמעשרות מחוצה לארץ מן אלבלאד אלמג̇אורה̈ לארץ ישראל כ̇אצה̈ והי מצרים ועמון ומואב ובבל וכל ד̇לך כמא באן פי מואצ̇ע מן אלתוספתא. ופי אלסנין אלתי יכ̇רג̇ון בני ארץ ישראל מעשר שני יכ̇רג̇ון איצ̇א בני חוצה לארץ מעשר שני יפדונה ויטלעון ת̇מנה לירושלם כמא תבין פי מוצעה. ופי אלסנין אלתי יכ̇רג̇ון פיהא בני ארץ ישראל מעשר עני יכ̇רג̇ון הם איצ̇א מעשר עני ופי סנה̈ אלשמטה אלתי לא יכ̇רג̇ון פיהא בני ארץ ישראל מעשר אד̇ הי הפקר כאן קד רתב אלנבאים אן יכ̇רג̇ון פי בבל ואנט̇ארהא מן בלאד אלעראק מעשר שני. וכאן אלזקנים והם אלמתאכ̇רין בעד עזרא קד רתבוא פי מצרים וסאיר בלאד מצר מעשר עני בשביעית ווקע אלכ̇לאף̇ פי בלאד עמון ומואב והי ערי סיחון ועוג אי מעשר תכ̇רג̇ פי שנת שמטה. וכון ר׳ אלעזר מחמיר לאן מעשר שני קודש ומעשר עני חול. ואסתדלאל ר׳ אלעזר מן המעשר והתרומה יעני אן הד̇א אלמעשר אלד̇י חץ̇ עליה וכ̇יף̇ מן תעטילה אנמא הו קודש מת̇ל אלתרומה. וקולה השיב ר׳ טרפון ולם יקל שי אנמא יעני אנה רד רדודה̈ אלמתקדמה̈. וקד כאן ר׳ אליעזר אעתזל אלמדרש לכ̇צאם וקע בינה ובין אלחכמים כמא ד̇כרנא פי כ̇אמס כלים.

השנים ובשנה השלישית ובששית שינה הכתוב בהם וצוה שיוציאו מעשר עני במקום מעשר שני אבל השנה השביעית היא שמטה ואינה חייבת במעשרות. וידוע שהשמטה אינה נוהגת אלא בארץ ישראל ומדבריהם גם כן בסוריא כמו שאמרה התוספתא בראשון [א] מכלים וכמו שהתבאר במסכת שביעית [ב] אבל לא בחוצה לארץ. וחייבים להוציא תרומות ומעשרות בחוצה לארץ בארצות הסמוכות לארץ ישראל והם מצרים ועמון ומואב ובבל וכל זה כמו שהתבאר במקומות הרבה מן התוספתא [ג]. ובשנים שמוציאין בהן בני ארץ ישראל מעשר שני בני חוצה לארץ מוציאין גם כן מעשר שני ופודין אותו ומעלין מעותיו לירושלם כמו שהתבאר במקומו. ובשנים שמוציאין בהן בני ארץ ישראל מעשר עני מוציאין גם כן בני חוצה לארץ מעשר עני ובשנת השמטה שאין בני ארץ ישראל מוציאין בה מעשר לפי שהיא הפקר כבר גזרו הנביאים שיוציאו בבבל והדומות לה מארץ שנער מעשר שני. וגזרו הזקנים והם הבאים אחר עזרא מעשר עני בשביעית במצרים [ד] ושאר ארץ מצרים ונפלה המחלוקת בארץ עמון ומואב והן ערי סיחון ועוג איזה מעשר מוציאין בשנת השמטה. ומה שאמר שר׳ אלעזר מחמיר לפי שמעשר שני קודש ומעשר עני חול. ומה שהביא ר׳ אלעזר ראיה ממה שאמר הכתוב המעשר והתרומה ירצה בו שזה המעשר אשר הזהיר עליו ויראו שלא יתנוהו אינו אלא המעשר שהוא קודש כמו התרומה. ואמרו השיב ר׳ טרפון ולא אמר דבר אינו רוצה בו אלא שחזר על תשובותיו הקודמות. וכבר היה ר׳ אלעזר מנודה מבית המדרש מפני הריב שהיה לו עם החכמים כמו שזכרנו בחמישי [ה] מכלים.

ד. בו ביום בא יהודה גר עמוני ועמד לפניהם בבית המדרש אמר להם מה אני לבא בקהל אמר לו רבן גמליאל אסור אתה אמר לו רבי יהושע מותר אתה אמר לו רבן גמליאל הכתוב אמר לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה׳ גם דור עשירי וגו׳ אמר לו רבי יהושע וכי עמונים ומואבים במקומן הן כבר עלה סנחריב מלך

אשור

א) הל׳ ה׳. ב) פ״ו מ״ב. ג) ידים פ״ב הל׳ ט״ו עיין מ״ת פ״א מהלכות תרומות הל׳ ו׳.
ד) זה שם העיר הנקראת אלקאהרה. ה) מ״ו.

אשור ובלבל את כל האומות שנאמר ואסיר גבולת עמים ועתודותיהם שושתי ואוריד כביר יושבים אמר לו רבן גמליאל הכתוב אומר ואחרי כן אשיב את שבות בני עמון כבר חזרו אמר לו רבי יהושע הכתוב אומר ושבתי את שבות עמי ישראל ויהודה ועדיין לא שבו והתירוהו לבא בקהל:

למא כאנת אלמלל קד אכ̇תלטת פי זמאן סנחריב כמא שהר פי כתב אלנבוה̈ מן כונה נקל אלמלל באסרהא מן ג̇הה̈ אלי ג̇הה̈ קאציה̈ ענהא צארת אנסאב אלמלל ענדנא מג̇הולה̈ ולא נקדר נסתדל עליהם במואצ̇עהם. ומעלום אן שבעים לשון כלהם מותרין לבוא בקהל מיד חוץ מעמון ומואב ומצרי ואדומי ואלאצל ענדנא כל דפריש מרובא פריש פלד̇לך התירוהו לבוא בקהל מיד. ואעתבר כיף לם יתכ̇לף רבן גמליאל ען חצ̇ור אלמדרש פי ד̇לך אליום והו אלמעזול מן אלישיבה וקדם ר׳ אלעזר בן עזריה כמא שהר לכונה לם יר בביטול תורה.

אחר שנתבלבלו העמים בימי סנחריב כמו שהוא מפורסם בכתבי הנביאים שהעביר העמים בכללם מקצה לקצה למרחוק נעלמו ממנו יחוסי העמים ואין אנחנו יכולים להביא ראיה עליהם ממקומותם. וידוע ששבעים לשון כולם מותרין לבא בקהל מיד חוץ מעמון ומואב ומצרי ואדומי והשורש אצלנו א) כל דפריש מרובא פריש ולפיכך התירוהו לבוא בקהל מיד. והתבונן איך לא חדל רבן גמליאל מלבוא בבית המדרש בזה היום שהורידוהו בו מן הישיבה והושיבו ר׳ אלעזר בן עזריה במקומו כמו שהוא ידוע ב) מפני שלא רצה בביטול תורה.

ה. תרגום שבעזרא ושבדניאל מטמא את הידים. תרגום שכתבו עברית ועברית שכתבו תרגום וכתב עברי אינו מטמא את הידים לעולם אינו מטמא עד שיכתבנו אשורית על העור ובדיו:

עברית אללג̇ה̈ אלעבראניה̈ וכתב עברי כ̇ט עבר והו הד̇א אלכ̇ט אלד̇י יכתב בה אלסמרה̈ אלתורה והד̇א אלכ̇ט אלד̇י נכתב נחן בה אלתורה הו כתב אשורי ובה כתב תעאלי אלתורה ותסמי אשורי מן אלתעט̇ים ואלתפכ̇ים באשרי כי אשרוני בנות והו קולהם אשורי שהוא מאושר שבכתב לאנה לא יתצחף ולא יקע פיה אשכאל אבדא לכון אחרפה גיר מתשאבהה̈ וכונה לא יתצל חרף בחרף פי קאנון כתאבתה וליס כד̇לך סאיר אלכ̇טוט.

עברית הוא לשון עברים וכתב עבר הוא הכתב שכותבין בו השומרונים את התורה והכתב אשר אנחנו כותבין בו את התורה הוא כתב אשורי ובו כתב השם יתברך את התורה ונקרא אשורי מפני גדלו ותפארתו ג) באשרי כי אשרוני בנות והוא אמרם ד) אשורי שהוא מאושר שבכתב לפי שאי אפשר לטעות בו ולא יפול בו דבר קשה לעולם מפני שאותיותיו אינן דומות זו לזו ואינן מתוברות זו עם זו לפי משפט כתיבתו ושאר הכתבים אינן כן.

ו. אומרים צדוקים קובלין אנו עליכם פרושים שאתם אומרים כתבי הקדש מטמאין את הידים ספרי המירם אינם מטמאין את הידים אמר רבי יוחנן בן זכאי וכי אין לנו על הפרושים אלא זו בלבד הרי הם אומרים עצמות חמור טהורים ועצמות יוחנן כה גדול טמאים אמרו לו לפי חבתן היא טומאתן שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו תורבדות ו) אמר להם אף כתבי הקדש לפי חבתן היא טומאתן ספרי המירם שאינן חביבין אין מטמאין את׳ הידים:

קד כבר

א) ברכות כ״ח א׳. ב) שם. ג) בראשית ל׳ י״ג. ד) סנהדרין כ״ב א׳. ה) מ״ג. ו) כן הוא הנוסחא בר״ם בכ״י.

קד בינא פי אול אבות אמר צדוק וביתוס וטואיפהם ואנהם אלכ֗וארג֗ מן שריעתנא אלמכד֗בין לנא פי נקלנא. ושרח קובלין ואג֗רין. וספרי מירם הי כתב פיהא רדוד עלי אלשריעה֗ ומנאקצ֗ה֗ להא וסמית ספרי מירם מענאה אספאר ירפעהא אללה ויזילהא מן אלוג֗וד שבה אלדעא כמא יסמון אלבית אלד֗י יג֗תמע פיה למת֗ל הד֗ה אלאקאויל בי אבידן מענאה בית יקטעה אללה. וג֗ואב ר׳ יוחנן להם ג֗ואבה פי מערץ֗ אלהזל ואלהזו בהם. ותורבדות מלאעק. וקד בינא אן אלעלה֗ פי כוננא נקול אן כתבי הקודש מטמאין את הידים לנצונהא ונבעד ענהא אסבאב תלאפהא כמא ד֗כרנא אכ֗ר זבים.

כבר ביארנו בראשון א) מאבות דבר צדוק וביתוס וכתותיהם ושהם יצאו מדתנו ומכחשים בקבלה. ופירוש קובלין מתרעמים. וספרי מִירַם הם ספרים שבהם תשובות על דתנו ומתנגדים לה ונקראו ספרי מירם שענינו ידחם אלהים ויסירם מן המציאות על דרך בקשה כמו שקוראין ב) הבית אשר יתאספו בו לכמו אלו הדברים בי אבידן ענינו בית שיכריתהו האל. ומה שהשיב להם ר׳ יוחנן השיבם על דרך לעג והיתול. ותורבדות כפות. וכבר ביארנו הטעם מפני מה כתבי קודש מטמאין את הידים כדי שנשמרם ונרחיק מהם מה שיאבידם כמו שזכרנו באחרון מזבים.

ז. אומרים צדוקין קובלין אנו עליכם פרושים שאתם מטהרים את הנצוק. אומרים פרושים קובלין אנו עליכם צדוקים שאתם מטהרים את אמת המים הבאה מבית הקברות. אומרים צדוקין קובלין אנו עליכם פרושים (שאתם אומרים שורי וחמורי שהזיקו חייבין ועבדי ואמתי שהזיקו פטורין) מה אם שורי וחמורי שאיני חייב בהם מצות הרי אני חייב בנזקן עבדי ואמתי שאני חייב בהן מצות אינו דין שאהא חייב בנזקן. אמרו להם לא אם אמרתם בשורי וחמורי שאין בהם דעת תאמרו בעבדי ובאמתי שיש בהן דעת שאם אקניטנו ילך וידליק גדישו של אחר ואהא חייב לשלם:

קד תקדם פי כ֗אמס משקין קול אלמשנה כל הנצוק טהור ועלי אן אלעמוד אלסאיל מתצל טרפה באלאניה֗ אלנג֗סה֗ כמא נקול פי אלמא אלד֗י יג֗י מן בית הקברות אנה טאהר ואן כאן אולה מתצל במוצ֗ע נג֗ס. וקד עלמת אן מן אחכאמנא אן אלעביד אד֗א הזיקו פלים ילזם מואליהם ג֗ארם ראסא כמא תבין פי קמא נשים ועבדים וקטנים פגיעתן רעה הן שחבלו באחרים פטורים. ואמא כון אלאנסאן חייב אד֗א הזיקה בהמתו פהו נץ֗ אלתורה כי יגח שור כי יבער איש וכו׳. שאם אקניטנו אן אנט֗תה ואקלקתה.

כבר קדם בחמישי ג) ממשקין ד) מאמר המשנה כל הנצוק טהור אף על פי שקצה העמוד הנוזל מחובר עם הכלי הטמא כמו שנאמר במים הבאים מבית הקברות שהם טהורים אף על פי שתחלתם מחוברת במקום טמא. וכבר ידעת שלפי דינינו אם הזיקו העבדים אין הבעלים חייבין כלל בתשלומין כמו שהתבאר בקמא ה) נשים ועבדים וקטנים פגיעתן רעה הן שחבלו באחרים פטורים. והבעלים חייבים אם הזיקה בהמתן כלשון התורה ו) כי יגח שור ז) כי יבער איש וכו׳. שאם אקניטנו אם אכעיסנו ח) וארגיזנו.

ח. אמר צדוקי גלילי קובל אני עליכם פרושים שאתם כותבין את המושל עם משה בגט אומרים פרושים קובלין אנו עליך צדוקי גלילי ט) שאתם כותבים את המושל עם השם בדף ולא עוד אלא שאתם כותבין את המושל מלמעלן ואת השם מלמטן שנאמר ויאמר פרעה מי ה׳ אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל וכשלקה מהו אומר ה׳ הצדיק ואני ועמי הרשעים:

יקול יאמר

א) מ״ג. ב) שבת קט״ז א׳. ג) מ״ט. ד) כן הוא בכ״י וצ״ל מכשירין. ה) פ״ח מ״ד. ו) שמות כ״א כ״ח. ז) שם כ״ב ד׳. ח) בכ״י בערבי אגטתה ואולי צ״ל אגצ֗בתה. ט) בר״ם ובמתניתא דבני מערבא מין.

יקול אלמין אנכם תהינון אסם משה רבינו בכונכם תכתבונה פי ותאקיכם מע אסם אלסלטאן יעני כוננא נארך לפלאן אלמלך ונכתב פי דלך אלכתאב כדת משה וישראל פקאלוא להם אלחכמים אן ליס דלך באנקאץ לאסמה עא"ס ולא פי דלך תעטים לדלך אלמלך לאנא קד נכתב פי אלתורה יי' מע פרעה מא כפי הדא אלא נקדם אסם פרעה כמא גא אלנץ ויאמר פרעה מי יי'. פלמא דכר הדא אלפסוק לם יסתצוב אן יכתם מסכתא מן אלמסכתות בגחוד כאפר ללרבוביה בל באלאימאן בהא פלדלך קאל וכשלקה מה הוא אומר יי' הצדיק.

אמר המין אתם מזלזלים בשם משה רבינו כאשר תכתבו אותו בשטרותיכם עם שם המושל רוצה לומר שאנחנו כותבים זמן השטר למלך פלוני וכותבים בו כדת משה וישראל ואמרו להם החכמים אין זה לגנות שמו עליו השלום ואין בו לגדל שם זה המלך לפי שאנחנו לפעמים כותבים בתורה יי' עם פרעה ולא די בזה אלא שנקדים שם פרעה כמו שבא הכתוב א) ויאמר פרעה מי יי'. ואחר שזכר זה הפסוק לא רצה לחתום מסכתא מן המסכתות בהכחשת כופר לאדנות השם אלא באמונתו בה ואמר וכשלקה מה הוא אומר יי' הצדיק.

א) שמות ה' ב'.

בריך רחמנא דסייען.

מסכת עקצים.

פרק ראשון.

א. כל שהוא יד ולא שומר מיטמא ומטמא ולא מצטרף. שומר אף על פי שאינו יד מיטמא ומטמא ומצטרף. לא שומר ולא יד לא מיטמא ולא מטמא:

יד הו אלמקבץ ויריד בה אלעוד אלמתצל באלנבאת אלמאכול אלדי ימסך בה אלטעאם ענד אלאכל או יעלק מנה אדא אריד רפעה מתל אטראף אלכמתרי ואלתפאח ואלענב ואלאנאץ וגירהא ממא אשבההא הי כלהא תתסמי יד. ושומר הו אלשי אלדי יחפט אלטעאם ויבקי מדה מא בסבבה מתל קשר אלגוז ללגוז וקשר אללוז ואלפסתק וגירהא מן דואת אלקשור. וכדלך אן כאן אלשי אלמאכול נאבת פוק עוד ודאיר בה מתל ערגין אלתמר אלדי עליה חבוב אלתמר וערגין אלענב אלדי עליה חבוב אלענב פהו איצא שומר ומא כאן מן אלעראגין כארג ען אלטעאם לא חב עליה פהו מן גמלה אלידות. וקאל אללה פי טומאת זרעים וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע [וכו׳] טמא הוא לכם וגאנא אלתפסיר לכם לכל שבצרככם יעני אן כל מא לכם פיה חאגה והו לכם מעונה מתל אלאטראף אלתי ימסך בהא [אלאכל] ענד אלאכל פאנהא תנתגס באנתגאס דלך אלנבאת. ותבת בעד מנאטרה טוילה פי אלגמר ואסתדלאלאת מן אלנצוץ אנהא תנתגס ותנגס אעני אנה אדא אנתגס אלאוכל נפסה אנתגס אלטרף אלדי הו ידו ואדא אנתגס דלך אלטרף אלדי פיה מעונה לנא ונגעה בו טומאה אנתגס אלנבאת נפסה ודאת אלאוכל והדא הו מעני קולה מיטמא

ומטמא

יד בלשון ערבי אלמקבץ וירצה בו העץ המחובר בצמח הנאכל אשר האוכל אוחז בו בשעת האכילה או הנתלה ממנו כשרוצין להגביהו כמו קצוות האגסים והתפוחים והענבים והדורמסקין וזולתם מהדומים להם אלו כולם נקראים יד. ושומר הוא הדבר השומר את האוכל ושעל ידו יתקיים איזה זמן כמו קליפת האגוזים לאגוזים וקליפות השקדים והפסתקין והדומה להם מבעלי הקליפות. וכן אם היה הדבר הנאכל צומח על העץ וסובב אותו כמו אשכול התמרים שעליו גרגרי התמרים ואשכול הענבים שעליו גרגרי הענבים הוא גם כן שומר והיוצא מן העץ חוץ לאוכל שאין עליו גרגר הוא מכלל ידות. ואמר השם בטומאת זרעים[א] וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע וכו׳ טמא הוא לכם ובאה לנו הביאור[ב] לכם לכל שבצרככם רוצה לומר שכל מה שהוא צורך לכם והוא לכם לעזר כמו הקצוות שהאוכל אוחז בהן בשעת האכילה יטמאו בהטמאות זה הצמח. ומסקנא בגמר[ג] אחר משא ומתן ארוך וראיות מן הכתובים שהידות מיטמאות ומטמאות רוצה לומר שאם נטמא האוכל עצמו נטמאה הקצה שהוא ידו ואם נטמא זה הקצה שהוא לעזר לנו ונגעה בו טומאה יטמא הצמח עצמו וגוף האוכל וזה ענין אמרו מיטמא ומטמא ירצה בו שהיד תיטמא בהטמאות האוכל ושיטמא האוכל

בהיטמאות

א) ויקרא י״א ל״ז, ל״ח. ב) חולין קי״ח א׳. ג) שם.

ומטמא יריד אן אליד ינתגׄס באנתגׄאס אלאוכל וינתגׄס אלאוכל באנתגׄאס אליד. פלמא תׄבת הדׄא אלחכם פי ידות אכלים מן קולה טמא הוא לכם עלי מא בינא וגׄדנא אלנץ קאל פי טומאת זרעים איצׄא וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע ולא פאיד לקולה אשר יזרע פי באדי אלנטׄר לאן כל זרע לא שך אנה יזרע פגׄאנא אלנקל אנה יריד בדׄלך אנה ינתגׄס והו פי אלחאלה̈ אלתי מן שאן אלנאס אן יכׄרגׄוא דׄלך אלשי כדׄלך ללזראעה̈ פקאלוא כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה חטין בקליפיהן ושעורים בקליפתן ועדשים בקליפתן והדׄא הו אלשומר כמא קד בינא. תׄם קלנא לאי שי אשאר אלנץ אלי אלשומרין אנהא תנתגׄס אדׄא כאנת ידות אכלים אלתי לא תחפטׄ אלנבאת וליס הי סבב פי בקאיה קלנא אנהא תנתגׄס באנתגׄאס אלאכל וינתגׄס אלאכל באנתגׄאסהא פכיף אלקשור אלתי הי לאצקה̈ באלטעאם וסבב פי דואמה וציאנתה אנהא תנתגׄס פגׄאנא אלנקל אן אלנץ באלאשארה̈ אליהא הו אנהא תצטרף ואדׄא כאן כביצה אכלים פי אלאכל וקליפתו פאנה ינגׄס גׄירה טומאת אכלים כמא תבין מראת. פיצח מן דׄלך אן אלידות תנתגׄס מן אלאכל וינתגׄס אלאכל מנהא ולא תנצׄאף מע אלאכל ליכמל מנהא גׄמיעא כביצה ותנגׄס גׄירהא אמא אלשומרין והי אלחואפטׄ פאנהא מע כונהא תנתגׄס ותנגׄס כאלידות פאנהא זאדת עלי אלידות כונהא תנצׄאף ללאכל לתכמיל אלשיעור אעני כביצה. ולם יחתגׄ אן יקול לא מיטמא ולא מטמא ולא מצטרף לאן דׄלך בין גׄדא אדׄא כאנת אלידות אלתי הי טמאין ומטמאין אין מצטרפין וכל שכן שי יקאל פיה לא מיטמא ולא מטמא אנה לא יצטרף.

בהטמאות היד. ואחר שמוכח זה הדין בידות אכלים מאמרו טמא הוא לכם לפי מה שביארנו מצאנו שהכתוב אומר בטומאת זרעים גם כן וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע ובהשקפה הראשונה נראה שאין תועלת באמרו אשר יזרע כי כל זרע בלא ספק יזרע ובאה לנו הקבלה[ס] שהוא רוצה בו שיטמא כאשר הוא מדרך בני אדם להוציאו לזריעה ואמרו כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה חטין בקליפיהן ושעורים בקליפתן ועדשים בקליפתן וזהו השומר כמו שבארנו. אחר זה אמרנו למה רמז הכתוב אל אלו השומרין שיטמאו ומה ידות האכלים שאינן שומרין הצמח ולא מגינות עליו אמרנו שמיטמאין בהטמאות האוכל ושיטמא האוכל בהטמאותן הקליפות שהן דבוקות באוכל ומגינות עליו ושומרות אותו לא כל שכן שיטמאו ובאה לנו הקבלה[ע] שרמז הכתוב לומר שהקליפות מצטרפות ואם היו אכלים כביצה באוכל ובקליפתו יטמא זולתו טומאת אכלים כמו שנתבאר כמה פעמים. והנה נתברר לנו מזה שהידות מיטמאות מן האוכל ושהאוכל מיטמא מהן ואינן מצטרפות עם האוכל להשלים בהם יחד כביצה לטמא זולתן אבל השומרין והם המגינים אף על פי שמיטמאין ומטמאין כידות יש להם עוד מעלה יתירה על הידות שיצטרפו עם האוכל להשלים השיעור והוא כביצה. ולא היה צריך לומר[פ] לא מיטמא ולא מטמא ולא מצטרף לפי שזה ברור מאד ומה הידות שהן טמאין ומיטמאין אין מצטרפין דבר שנאמר בו לא מיטמא ולא מטמא אינו דין שלא יצטרף.

ב. שרשי השום והבצלים והקפלוטות בזמן שהן לחין והפיטמה שלהן בין לחה בין יבשה והעמוד שהוא מכוון כנגד האוכל שרשי החזרים והצנון והנפוס דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר שרש צנון גדול מצטרף והסיב שלו אינו מצטרף. שרשי המינתה והפיגם וירקות שדה וירקות גנה שעקרן לשתלן והשורה של שבולת והלבוש שלה רבי אלעזר אומר אף הסג של רצפית הרי אלו מיטמאים ומטמאים ומצטרפין:

ס) חולין קי"ז ב'. ע) שם קי"ח א'. פ) ר"ל במה שאינו לא יד ולא שומר.

קד שרחנא מראת קפלוטות אנה אלכראת אלמשהור באלשאמי. ופטמה שלהן הי אלחבה אלתי פיהא מגמע אלערוק אלתי פי ראס אלבצל ואלתום ואלכראת והי שבה ליוט מלתפה מגמועה. והעמוד שהוא מכוון כנגד האכל הו אלקלב אלדי פי אלבצל אלדי ינבת פי טרפה אלבזר. והחזרים אלכס. וצנון אלפגל. ונפוס אלפגל אלמערוף באלשאמי. הדה כלהא יעתקד ר' מאיר אנהא תצטרף לאכל אעני הדה אלערוק. ואלאצל אלמדפון פי אלארץ מן אלפגל פי טרפה ערק רקיק והו אלדי יתסמי שורש צנון גדול. ופי גואנב ראס אלפגל כלה מן הנא ומן הנא ערוק רקיקה שבה אלכיוט יקטעהא אלביאעון ענד אלביע באליד ותבקי מנהא בקאיא והי אלתי תתסמי סיב לאנהא רקיקה שבה כיוט אלליף. ומינתא נוע מן אלנענע. ופיגם אלפיגן והו אלסראב. ואדא נתר חב אלקמח מן אלסנבלה יבקי מוצעה שבה סלסלה אלצלב כרז כרז ולדלך תתסמי שורה של שבולת והי איצא שומר מן גמלה אלשומרים כמא בינא. והלבוש שלה אלגלאף אלדי עלי חבוב אלקמח. והסג של רצפית אלגבאר אלדי ינתסג עלי בעץ אלנבאת והוא רצפית שבה נסיג אלענכבות. וקד בינא מעני קולה מיטמאין ומטמאין חית מא קאלה פי הדה אלמסכתא פלא אחתאג אן אעידה כל מרה. והלכה כר' יהודה ואין הלכה כר' אלעזר.

כבר פירשנו הרבה פעמים שקפלוטות הם הכרישים הידועים בכרישים של ארץ ישראל. ופטמה שלהן הוא הפרח שנקבצים בו השרשים אשר בראש הבצל והשום והכרישה והם כחוטין מסובכין יחד. והעמוד שהוא מכוון כנגד האוכל הוא הלב שבבצל אשר יצמח בקצהו הזרע. והחזרים חסא. וצנון פוגלא. ונפוס הוא הנקרא פוגלא של ארץ ישראל. באלו כולם ר' מאיר סובר שהן מצטרפין לאוכל רוצה לומר אלו השרשים. ובקצה שורש הצנון הטמון בארץ יש גיד דק והוא הנקרא שורש צנון גדול. ובצדי ראש הצנון כולו מזה ומזה יש גידים דקים כמו חוטים ועוקרין אותם המוכרים בידיהם בשעה שמוכרים אותם וישאר מהם מקצת והוא הנקרא סיב לפי שהוא דק כמו חוטי הסיב. ומינתא הוא מין ממיני אלנענע בערבי. ופיגם בערבי אלפיגן והוא הנקרא בערבי אלסראב. וכשנושרין גרגרי החטה מהשבולת ישאר במקומו כמו שלשלת השורה חוליות חוליות ולפיכך נקרא שורה של שבולת והוא גם כן שומר מכלל השומרין כמו שבארנו. והלבוש שלה הקרום שעל גרגרי החטה. והסג של רצפית הוא האבק המסתבך על קצת הצמחים וזו היא רצפית דומה לקורי עכביש. וכבר בארנו ענין אמרו מיטמאין ומטמאין בכל מקום שנזכר בזאת המסכתא ולא אצטרך לחזור על זה בכל פעם ופעם. והלכה כר' יהודה ואין הלכה כר' אלעזר.

ג. אלו מיטמאין ומטמאין ולא מצטרפין שרשי השום והבצלים והקפלוטות בזמן שהם יבשים והעמוד שאינו מכוון כנגד האכל ויד הפרכיל טפח מכאן וטפח מכאן. יד האשכול כל שהוא. וזנב של אשכול שריקנה ויד המכבד של תמרה ארבעה טפחים וקנה של שבולת שלשה טפחים ויד כל הנקצרים שלשה ושאין דרכו להקצר ידיהם ושרשיהם כל שהן ומלעין של שבולין הרי אלו מיטמאין ומטמאין ולא מצטרפין:

בין הו אן הדה אלתי יעד הי ידות פקט ולדלך אינן מצטרפין עלי מא תאצל. ופרכל יתסמי אלקציב מן קצבאן אלדאליה אדא קטע ופיה ענאקיד אלענב מעלקה מנה וגמעהא פרכלים ופי אלתלמוד קאלוא פרכלי ענבים

ברור הוא שאלו המנויים כאן הם ידות ולפיכך אינן מצטרפין כמו שהושרש. ופרכיל הוא שם זמורה מזמורות הדלית כשנכרתת ואשכלות ענבים תלויים בו והקבוץ הוא פרכלים ובתלמוד [ה] אמרו פרכלי ענבים. זנב האשכול שריקנה אם הסיר הגרגרים

ה) ביצה ל' ע"ב.

ענבים. זנב האשכול שריקנה אדֿא אזאל אלחב מן אספל אלענקד ובקי אלעוד אלדֿי כאן עליה אלענב והו רקיק ולדֿלך יחתאג̇ מנה מקדאר כביר ליעלק בה מא בקי מן אלענב פי אעלי אלענקוד. ומעלום אן עראג̇ן אלתמר להא טרף גליט̇ יג̇מעהא שבה יד אלמכנסה̈ אלתי אסמהא מכבדת ויתפרע מן הדֿא אלטרף אלגליט̇ אלדֿי הו שבה אצל אלג̇רידה̈ קצ̇באן רקיקה̈ טוילה̈ יכון פי טול כל ואחד מנהא שברין ות̇לאת̇ה̈ וכל ואחד מן תלך אלקצ̇באן אלרקיקה̈ יתסמי שרביט של תמרה ופיה יכון אלתמר נאבת. ומלעין אלספאיה̈ והו אלשער אלאסוד אלאחרש אלתי פי ראס אלסנבאל.

הגרגרים מזנב האשכול ונשאר העץ שהיו בו הענבים והוא דק ולפיכך צריך שיהיה שיעורו גדול כדי שיתלה ממנו הנשאר מן הענבים בראש האשכול [א]. וידוע שעוקצי התמרים הם מחוברים בענף עב [ב] הדומה ליד המטאטא הנקרא מכבדת ומזה הענף העב הדומה לבד הלולב יוצאים קנים דקים ארוכים שכל אחד מהם ארכו שתים או שלשה זרתות וכל אחד מאלו הקנים הדקים יקרא שרביט של תמרה ועליו גדלים התמרים. ומלעין זקן השבולת והוא השער השחור והמסובך אשר בראש השבולת.

ד. אלו לא מיטמאין ולא מטמאין ולא מצטרפין שרשי קלסי אכרוב וחלפות תרדים והלפת את שדרכם להיגזז ונעקרו רבי יוסי מטמא בכלן ומטהר בשרשי קלסי אכרוב והלפת:

קלסי אכרוב רווס אלכרוב אלכבירה̈ ויכ̇רג̇ מנהא ערוק מתשעבה̈ תקטע ותרמי ענד ביעהא והי שרשי קלסי אכרוב. ותרדים אלסלק וחלפות תרדים אצולהא אלתי תבקי פי אלארץ̇ פתכ̇לף מרה̈ ת̇אניה̈ ולדֿלך תסמאת חלפות מן חליפות. וקולה את שדרכן להיגזז ונעקרו יעני אן כל מא מן שאנה אן יקטע וירמי מן תלך אלערוק ואלשעב פאנקלע באצולה מע דֿלך אלנבאת פאנה לא ינתג̇ס ולא ינג̇ס ולא ינצ̇אף. ויורי ר׳ יוסי [יעתקד] אנהא כלהא תנתג̇ס ותנג̇ס גיר אלשעב אלתי תכ̇רג̇ מן רווס אלכרנב ואללפת לאנהא לא תצלח לשי. ואין הלכה כר׳ יוסי.

קלסי אכרוב ראשי הכרוב הגדולים ויוצאין מהן גידים מסובכים שחותכין ומשליכין בעת המכירה והן שרשי קלסי אכרוב. ותרדים סילקא וחלפות תרדים שמניחים שרשיהם הנשארים בארץ כדי שיחליפו פעם שנית ולפיכך נקראו חלפות מן חליפות [ג]. ואמרו את שדרכן להינזז ונעקרו רוצה לומר כל מה שמדרכו שיכרת ויושלך מאלו הגידין והסבכים ונעקרו שרשיהם עם זה הצמח אינו מיטמא ולא מטמא ולא מצטרף. ור׳ יוסי סובר שאלו כולם מיטמאין ומטמאין חוץ מהסבכים היוצאין מקלסי הכרוב והלפת לפי שאינם ראוים לכלום. ואין הלכה כר׳ יוסי.

ה. כל ידות האכלין שבססן בגורן טהורים רבי יוסי מטמא. פסיגא של אשכול שריקנה טהורה שייר בה גרגיר אחד טמאה. שרביט של תמרה שריקנו טהור שייר בו תמרה אחת טמא וכן בקטניות שרביט שריקנו טהור שייר בו גרגיר אחד טמא. רבי אלעזר בן עזריה מטהר בשל פול ומטמא בשל קטניות מפני שהוא רוצה במשמושן:

בססן השמהא ורצ̇הא מן קולה בוססו מקדשיך. ומן כ̇לקה̈ ענאקיד אלענב אן תתפרע

בססן שכתתן ורצצן מאמרו בוססו מקדשיך [ד] ומטבע אשכלות הענבים שיצאו מהאשכול

א) עיין פירוש הרא״ש. ב) והוא הנקרא עץ העב בחיבורו הלכות טומאת אוכלין פ״ח הל׳ כ׳.
ג) בראשית מ״ה כ״ב. ד) ישעיה ס״ג י״ח.

תתפרע מן אלענקוד ענאקיד אכ׳רי צגירה. ושרח פסינא של אשכול קטעה מן ענקוד יעני אנה קטע ענקוד מן תלך אלענאקיד אלצגירה אלתי לא יתפרע מנהא ענקוד אכ׳ר והי ממלוה חב ענב פקט מת׳ל שרביט של תמרה פאד׳א אזאל אלענב או אלתמר מנה ותרך ד׳לך אלערק אלרקיק פליס הו אוכל ולא ינתג׳ס פאן תרך פי אלטרף ולו חבה ואחדה פקד רג׳ע אלעוד בג׳מלתה שומר לתלך אלחבה. ור׳ אלעזר ירי אן אלפול כ׳אצה ליס קצבתה שומר ואן תלך אלקצבה לא חאג׳ה פיהא אמא סאיר אלקטאני פאן עידאנהא שומר להא ולו לם תבק אלא חבה ואחדה לאנה יסתחב אלאנסאן פתש תלך אלחבה בין אלעידאן ויסתלד׳ בד׳לך והו מעני קולה רוצה במשמושן. ואין הלכה כר׳ יוסי ולא כר׳ אלעזר בן עזריה.

מהאשכול אשכולות אחרים קטנים. ופירוש פסינא של אשכול חתיכה של אשכול רוצה לומר שנחתך אשכול מאלו האשכולות הקטנים שאין אשכול אחר יוצא מהם והם מלאים ענבים בלבד כשרביט של תמרה ואם הסיר הענבים או התמרים ושייר זה הגיד הדק איננו אוכל ואינו מיטמא ואם שייר בקצהו אפילו גרגיר אחד כבר נעשה העץ כולו שומר לזה הגרגיר. ור׳ אלעזר סובר שהפול בלבד אין שרביטו שומר ושאינו צריך לזה השרביט אבל שאר מיני קטניות העץ שלהן הוא שומר להן אפילו אם לא נשאר אלא גרגיר אחד לפי שבני אדם רוצים למשמש בזה הגרגיר בין הקנים ויתענגו בו והוא ענין אמרו רוצה במשמושן. ואין הלכה כר׳ יוסי ולא כר׳ אלעזר בן עזריה.

ו. עוקצי תאנים וגרוגרות והכליסים והחרובים הרי אלו מיטמאין ומטמאין ומצטרפין רבי יוסי אומר אף עוקץ דלעת. עוקצי האגסין והקרוסטמלין והפרישין והעוזררין [א] עוקץ דלעת טפח עוקץ קינרס טפח רבי אלעזר ברבי צדוק אומר טפחיים הרי אלו מיטמאין ומטמאין ולא מצטרפין ושאר כל העקצים לא מיטמאין ולא מטמאין:

עוקץ הו טרף אלשי. וגרוגרות אלתין אליאבס. וכליסין נוע מן אלתין רקיק. וחרובין אלכ׳רוב. ודלעת אלדלאע. ואגסין אלאג׳אס. וקרוסטמלין אלכמתרי. ופרישין אלספרג׳ל. ועוזררין אלזערור. וקינרס אלקנאריה והו אלחרשף אלד׳י יערף פי אלמגרב באלכ׳רשף ואין הלכה כר׳ יוסי ולא כר׳ אלעזר.

עוקץ הוא קצה הדבר. וגרוגרות התאנים היבשים. וכליסין מין תאנים דקים. וחרובים כמשמעו. ודלעת כמשמעו. ואגסין בערבי אלאג׳אס. וקרוסטמלין בערבי אלכמתרי. ופרישין אספרגלין. ועוזררין בערבי אלזערור. וקינרס בערבי אלקנאריה והוא אלחרשף הידוע בארץ המערב בשם כרשף ואין הלכה כר׳ יוסי ולא כר׳ אלעזר.

פרק שני.

א. זתים שכבשן בטרפיהן טהורים לפי שלא כבשן אלא למראה. כשות של קשות והנץ שלה טהור רבי יהודה אומר כל זמן שהיא לפני התגר טמאה [ב]:

שלא כבשן אלא למראה יעני ללג׳מאל לא לתוכל ולד׳לך לא תנתג׳ס לאנהא ליסת מאכל. וכשות שלקשות אלזגב אלד׳י עלי אלפקוס ענד קטעה. והנץ שלה אלנואר אלד׳י

פי

שלא כבשן אלא למראה כדי שיהיו יפים ולא לאכילה ולפיכך אינן מיטמאין שאינן מאכל. כשות של קשות השער הדק שעל הקשואים בעת חתיכתן. והנץ שלה

הפרת

[א] כצ״ל במקום עוזרדין ובמתניתא דבני מערבא והחזררין עיין ערוך השלם ח״ג דף שס״ה ובח״ו דף קפ״ה. [ב] עיין בתו״יט.

פי טרפה. ויקול ר׳ יהודה אן הד̇א אלזנב ואלנואר ואן כאנת ג̇יר מאכולה̈ פאן אלתאג̇ר טאל מא יביע אלקת̇א יריד בקאהא ליט̇הר אלפקוס אנה קריב אלעהד באלקטע פלכונה רוצה בקיומן תנתג̇ס כמא תנתג̇ס אלאכלים ותנצ̇אף אלי ג̇מלה̈ אלפקוס לאנהא שבה שומר לה אד̇ והי תחפט̇ עליה חאלה̈ יהרם אלנאס עלי שראה בהא. ואין הלכה כר׳ יהודה.

הפרח אשר בקצהו. ור׳ יהודה אומר שזה השער הדק והפרח אף על פי שאינן נאכלים התגר כל זמן שהוא מוכר את הקישואין רוצה בקיומן להראות שהקישואין נחתכו מחדש ולפי שהוא רוצה בקיומן מיטמאין כמו שמיטמאים האכלים ומצטרפין עם הקישות עצמה לפי שהם כמו שומר הואיל ושומרים לקישות בעת שבני אדם חפצים לקנותן. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ב. כל הגלענין מיטמאות ומטמאות ולא מצטרפות. גלענת של רוטב אף על פי יוצאה מצטרפת ושל יבשה אינה מצטרפת לפיכך חותל של יבשה מצטרף ושל רוטב אינו מצטרף. גלענת שמקצתה יוצאה שכנגד האוכל מצטרף. עצם שיש עליו בשר שכנגד האוכל מצטרף. היה עליו מצד אחד רבי ישמעאל אומר רואין אותו כאלו הוא מקיפו כטבעת וחכמים אומרים שכנגד האוכל מצטרף כגון הסאה והאזוב והקורנית:

גלעינין אלנוא מן כל מא לה נוי̈ה כאלתמר ואלזיתון ואלאג̇אץ ואלקראסיא וג̇ירהא ג̇עלת כלהא במנזלה̈ ידות אכלים. וחותל אללפאפה̈ מן קולה והחתל לא חותלת וד̇לך אן עלי נוא אלתמר ג̇לאף פאצל בין אלנוא ובין טעאם אלתמר. פלמא קאל אן נוא אלרטב ינצ̇אף אלי אלטעאם לאנה חאפט̇ להא לאן לו זאל אלנוא תמיעת אלרטבה̈ ופסדת ונוא אליאבס מן אלתמר לא ינצ̇אף לאנה ג̇יר חאפט̇ להא ולו כ̇רג̇ ד̇לך אלנוא מא פסד אלתמר פלד̇לך קאל אלג̇לאף אלד̇י עלי נוא אלרטב לא ינצ̇אף לאן ליס ד̇לך אלג̇לאף הו אלשומר בל אלנוא נפסה והד̇א אלג̇לאף איצ̇א פי אלרטב מתבאין ען ג̇רם אלרטב אמא אלג̇לאף אלד̇י עלי נוא אלתמר אליאבס פהו מלתזק בג̇רם אלתמר והו אלשומר לא אלנוא ולו זאל אלנוא ובקי ד̇לך אלג̇לאף למא פסד אלתמר. ולמא קאל אן ולו כ̇רג̇ בעץ̇ אלנוא מן אלרטבה̈ פאנה יצטרף בין אן גאי̈ה מא יצטרף מנה שכנגד האוכל. ופי אלתוספתא הרוטב שנאכל חציו וחציו קיים כנגד האוכל מצטרף שלא כנגד האוכל אין מצטרף. וכד̇לך אלעט̇ם אד̇א כאן פי דאכ̇ל אללחם וטרפה בארז ען אללחם

נתכילה

גלעינין גרעיני כל פרי שיש לו גרעין כמו התמרים והזיתים והדורמסקין והנודגדניות וזולתם כולם נעשו במדרגות ידות. וחותל הוא הליפוף מאמרו [א] והחתל לא חתלת וזה שגרעיני התמרה יש עליהם קרום המבדיל בין הגרעין ובין אוכל התמרה. ואמר שגלענת הרוטב מצטרפת עם האוכל לפי שהיא שומר לו מפני שאם הוסרה הגלעינה ימס הרוטב ויפסד ושגלעינת התמרה היבשה אינה מצטרפת עם האוכל לפי שאינה שומר לו ואפילו אם יצאה זאת הגלעינה לא תפסד התמרה לפיכך אמר שהחותל שעל גלעינת הרוטב אינו מצטרף לפי שזה החותל אינו השומר אלא הגלעינה עצמה ועוד שזה החותל ברוטב נפרד מעצם הרוטב אבל החותל שעל גלעינת התמרה היבשה הוא דבוק בעצם התמרה והוא השומר ולא הגלעינה שאפילו אם הוסרה זאת הגלעינה ונשאר החותל התמרה אינה נפסדת. ואחר שאמר שאפילו אם יצא מקצת הגלעינה חוץ להרוטב מצטרף יבאר שתכלית מה שיצטרף הוא מה שכנגד האוכל. ובתוספתא [ב] הרוטב שנאכל חציו וחציו קיים כנגד האוכל מצטרף שלא כנגד האוכל אין מצטרף. וכן העצם אם הוא בתוך

הבשר

א) יחזקאל ט״ז ד׳. ב) פ״ב הל׳ א׳.

נתכילה קד נשר מן חד אללחם וכל מא כאן מנה דאכל אללחם ינצאף לתכמיל כביצה. וקד בינא פי אול טהרות אן אלעטאם תנצאף לאנהא איצא שומר דבשר. פאדא כאן אללחם לאצק באלעטם פקט ואלעטם מכשוף ולים יכון אללחם דאיר בה מן כל גהה קאל ר׳ ישמעאל אנא נתכיל אלעטם אלבארז קד אנקטע מן חד אללחם וינצאף כל מא תחת אללחם אלי אללחם ועלי אן אללחם גיר מחיט באלעטם נתכילה מחיטא בה כאהאטה אלכאתם באלאצבע. ואלחכמים יקולון אן כל מא הו מכשוף מן אלעטם דון לחם נתכילה קד זאל חתי לא יבקי מן גרם אלעטם גיר מקדאר רקיק לאזק באללחם ברקה קציב אלסעתר אלדי מע רקתה קד וגדנאה שומר למא עליה מן אלירק. וסיאה אלפודנג. וקורנית אלחאשא והדה אלתלתה אנואע הי מן אנואע אלסעאתר והלכה כחכמים.

הבשר וקצתו יוצא מן הבשר רואין אותו כאילו הוא נחתך במקום שיתחיל הבשר וכל מה שהוא בתוך הבשר מצטרף להשלים השיעור כביצה. וכבר בארנו בראשון[א] מטהרות שהעצמות מצטרפות לפי שהם גם כן שומר לבשר. ואם היה הבשר דבוק בעצם לבד והעצם גלוי[ב] והבשר אינו מקיפו מכל צד ר׳ ישמעאל אומר שאנחנו רואים העצם היוצא כאילו הוא נחתך ממקום שיתחיל הבשר ויצטרף כל מה שתחת הבשר עם הבשר ואף על פי שהבשר אינו מקיף את העצם אנו רואים אותו כאילו מקיפו כטבעת המקפת את האצבע. וחכמים אומרים שכל מה שהוא גלוי מן העצם בלא בשר רואין אותו כאלו הוסר עד שלא ישאר מגוף העצם אלא השיעור הקטן הדבוק בבשר כדקות גבעול האזוב שאף על פי שהוא דק נחשבהו שומר לירק שעליו. וסיאה בערבי אלפודנג. וקורנית בערבי אלחאשא ואלו השלשה הם מינים ממיני האזוב והלכה כחכמים.

ג. הרמון והאבטיח שנימוק מקצתו אינו מצטרף שלם מכאן ומכאן ונימוק מן האמצע אינו מצטרף. הפטמה של רמון מצטרפת והנץ שלו אינו מצטרף רבי אלעזר אומר אף המסרק טהור:

נימוק מקצתו תמיע בעצה וארתכי ודבל וצאר לא יצלח ללאכל ולדלך לא ינצאף מע כונה מתצל וחאנב לחב אלרמאן או לבזר אלבטיך. וכדלך כאן אלמוצע אלדי תעפן ופסד פי דאכל אלרמאן או אלבטיך כמא מתל פאנה לא ינצאף. ומן קשר אלרמאן שבה כאס דאיר בראס אלרמאן והאשיתה משרפה שראפאת שבה סנאן אלמשט ולדלך יתסמי מסרק לאן מסרק אסם אלמשט והו אדא קשר ורמי לא יטהר שי מן חב אלרמאן פלדלך יקול ר׳ אלעזר אנה ליס הו שומר. ואדא קשר הדא אלכאס איצא יגד פי וסטה שבה ראס אלתדי בארז עלי סטח אלרמאן אצפר אללון והו אלדי יתסמי פטמה שלרמון ואדא קטע דלך אלנהד ולא יסתאצל פי אלקטע לם ינכשף איצא חב אלרמאן.
והדא

נימוק מקצתו שנימוס מקצתו והוא רפה ומרוכך ואינו ראוי לאכילה ולפיכך אינו מצטרף אף על פי שהוא מחובר ומכסה גרעיני הרמון או זרע האבטיחים. וכן אפילו אם היה המקום הנימוק והנפסד באמצע הרמון או האבטיח כמו שזכר אינו מצטרף. ובקליפת הרמון יש דמות כוס הסובב ראש הרמון ובשפתו עולות תלפיות תלפיות הדומות לשיני המסרק ולפיכך הכוס נקרא מסרק בשם מסרק שער הראש ואם נקלף והושלך לא נתגלה כלום מן גרעיני הרמון ולפיכך אומר ר׳ אלעזר שאינו שומר. ואחר שנקלף גם כן הכוס ימצא באמצעיתו דמות ראש הדד היוצא על שטח הרמון ומראהו צהוב והוא הנקרא פטמה של רמון ואם נחתכה זאת הפטמה הבולטת ולא נכרתה עד שרשה לא יתגלו עוד גרעיני
הרמון

[א]) מ״ב. [ב]) כלומר דבוק מצד אחד וגלוי מצדו האחר.

והדֿא אלכאס איצֿא כלה ממלו בנואר אצפר רקיק יבקי דאכֿלה בעד אן יטיב אלרמאן גאיה טיבה והו הנץ שלו אלמדֿכור הנא ואין הלכה כר׳ אלעזר.

הרמון. וזה הכוס הוא גם כן מלא פרחים צהובים דקים אחר שנתבשל הרמון בתכלית הבשול והוא הנץ שלו הנזכר כאן ואין הלכה כר׳ אלעזר.

ד. כל הקליפין מיטמאות ומטמאות ומצטרפות. רבי יהודה אומר שלשה קליפין בבצל הפנימית בין שלמה בין קרודה מצטרפת האמצעית שלמה מצטרפת וקרודה אינה מצטרפת והחיצונה בין כך ובין כך טהורה:

קד תעלם אן אלקשור כלהא חאפטֿה ללטעאם פלדֿלך תנצֿאף. וקרודה מקנטעה לאנהא חיניד גיר חאפטֿה למא דונהא אדֿא אנקטעת. וקליפה החיצונה בבצל הי אלרקיקה גֿדא אלתי לא ארק מנהא והי שבה אלתֿוב והי תתסאקט ענד גֿפאף אלבצל והי אלתי אדֿא יגֿעלהא אלאטבא פוק אלאוראם אדֿא פתחת פתגֿדב מנהא אלמאדה בקוה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

כבר נודע שהקליפין כולן שומרים לאוכל ולפיכך מצטרפות. וקרודה חתוכה לפי שאז אינה שומר למה שתחתיה אחר שנחתכה. וקליפה החיצונה בבצל היא דקה מאוד שאין דבר יותר דק ממנה והיא דומה למלבוש וכאשר ייבש הבצל היא נופלת והרופאים משימים אותה על המורסאות אחר שנפתחו כדי שתמשוך מהן בחוזק את הליחה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ה. המחתך לבשל אף על פי שלא מירק אינו חבור. לכבוש ולשלוק ולהניח על תשלחן חבור. תתחיל לפרק אוכל שתתחיל בו אינו חבור:

מירק אן יבאלג פי אלקטע חתי יבין אלשי אלמקטוע ומגֿ גרצֿה אלטבך פלא גרץֿ לה פי בקי דֿלך אלשי אלמקטוע מתצל לאן אלטבך ידקקה ויפצלה אמא אן כאן גרצֿה אלסלק או אלתכביס או אגֿעאל דֿלך אלבקל עלי אלמאידה פאנה חיבור לאן גרצֿה אן יבקי מתצל בעצֿה בבעץֿ כי יסהל כֿרוגה ותצפיפה. התחיל לפרק אדֿא בדי בתפריק דֿלך אלאתצאל פלים נקול אדֿ ובדי באלתפריק פקד אנבי אנה לא יריד בקי שי מנהא מתצל ונקול פי אלכל אינו חבור בל דֿלך אלשי אלדֿי פרק פקט הו אלדֿי אינו חבור וכל מא בקי מתצל חיבור.

מירק שנגמר לחתוך כדי שיבדיל מה שחתך ואם כוונתו לבשל אינו רוצה שישאר מחובר מה שחתך לפי שהבישול ירצצהו ויחלקהו[ב] אבל אם היה כוונתו לשלוק או לכבוש או להניח ירק זה על השולחן הוא חיבור לפי שהוא רוצה שישאר מחובר קצתו עם קצתו כדי שיקל עליו להוציאו ולהעריכו. התחיל לפרק אם התחיל לפרק מה שהוא מחובר לא נאמר הואיל והתחיל לפרק כבר גילה דעתו שאינו רוצה שישאר דבר מהירק מחובר ונאמר שהכל אינו חיבור אלא זה הדבר לבדו שפרק אינו חיבור וכל מה שנשאר רבוק הוא חבור.

ו. האגוזים שאמנן הבצלים שחמרן הרי אלו חבור. התחיל לפרק באגוזים ולפקל בבצלים אינו חבור. האגוזים והשקדים חבור עד שירסס:

אמנן רבאהא ואלזם בעצֿהא לבעץֿ ויהי אומן את הדסה ואלמעני אנה אכֿדֿ אלגוז והו אכֿצֿר וקטעה בעידאנה וגמעהא באלצֿפר

באלכיוט

אמנן גידלן וחיברן זו בזו ויהי אומן את הדסה[ג] ועניינו שלקח האגוזים בעודם ירוקים וחתך אותם עם העץ שלהם וחיברם במשיחה

כמו

ב) ר״ל ולפיכך אף על פי שלא גמר התחיכה אינו חיבור. ג) אסתר ב׳ ז׳

כאלליפ או אלחלף חתי גׄעלהא פי חבל ואחד כגׄסם מתצל ליסהל רפעהא. וחמרן עבאהא בעצׄהא עלי בעץׄ מן קולה ויצברו אותם חמרים ואלגרץׄ אנה גׄמע אוראקהא באלצׄפר חתי צארת חבל ואחד לתעלק ותבקי מדה̈ כמא יעמל ענדנא פי אלמגרב באלבצל אלדׄי יראד אלתׄזאנה. תׄם קאל אן אלגוז ואללוז יעני אלגוזה̈ אלואחדה̈ ואללוזה̈ אלואחדה̈ פאן טעמהא וקשרהא חבור זה לזה כמא תקדם אן אלקשור שומר הדׄא טאלמא הו אלקשר מתצל באלטעאם אתצאלה אלטביעי אמא אדׄא זאל אלקשר פלא שך אנה לא ינתגׄס ולו רדה למוצׄעה. פאדׄא אנכסר אלקשר יבקי מע אלטעאם וכאן אנכסארה יסיר שבה אנשקאק אואני אלפכׄאר פאנה חבור אלי אלאן חתי יתרצׄץׄ אלקשר וחיניד̇ לא יכון חיבור והו קולה עד שירציץ מן קולה וירעצו וירוצצו ואן כאן מכתוב פי אלמשנה באלסין פדׄלך פי לגׄתהם גׄאיז.

כמו בחוטים או בגמי עד שיהיו לחבילה אחת כגוף אחד כדי שיקל עליו לתלותם. וחמרן העריכם קצתם על קצתם מאמרו[א] ויצברו אותם חמרים חמרים ירצה בו שחיבר העלים של בצלים במשיחה עד שנהיו לחבילה אחת לתלותם כדי שיעמדו איזה זמן כמו שעושין אצלנו במערב בבצלים שרוצים להצניעם. אחר זה אמר האגוזים והשקדים רוצה לומר אגוז אחד ושקד אחד האוכל והקליפה שלהם חיבור זה לזה כמו שקדם שהקליפה שומר וזה כל זמן שהקליפה מחוברת עם האוכל כחיבורו הטבעי אבל אם ניטלה הקליפה אין ספק שלא תיטמא אפילו אם החזירה אל מקומה. ואם נפצעה הקליפה ונשארה עם האוכל והיתה פציעתה מעוטה כבקיעת כלי חרס הוא חיבור עד עתה עד שירציץ הקליפה ואז איננה עוד חיבור וזהו אמרו עד שירסס מאמרו[ב] וירעצו וירוצצו אע״פ שהמלה כתובה במשנה בסמך זה אפשר בלשונה.

ז. ביצה מגולגלת משיגוס ושלוקה עד שירסס. עצם שיש בו מוח חבור עד שירסס. הרמון שפרדו חבור עד שיקיש עליו בקנה. כיוצא בו שלל הכובסין והבגד שהוא תפור בכלאים חבור עד שיתחיל להתיר:

ביצה מגולגלת נימברשת ושרח יגוס יקטע יקול אן מנדׄ יקשר מנהא מוצׄע ואחד מן אין ישרבהא פדׄלך אלקשר כלה אלבאקי אינו חיבור לאנהא לא חפאטׄ להא פיה מנדׄ אנפתח מנהא מוצׄע אדׄ הי סאילה̈ מן דׄלך אלמוצׄע אמא אן כאנת מסלוקה̈ שדידה̈ פאלקשר כלה שומר לכל גׄז מנהא ולדׄלך ינצׄאף חתי ירצׄצׄה כלה וחיניד̇ לא ינצׄאף. והדׄא אלמעני בעינה פי אלעטׄם אלדׄי פיה אלמךׄ לאן אלמךׄ אוכל ואלעטׄם אלחאוי לה שומר פהו ינצׄאף לה חתי ירצׄצׄה. ורמון שפרדו חבבה פי קשרה וכתׄיר מא יעמל דׄלך במא נׄף קשרה מן אלרמאן חתי יבקי אלחב דאכׄל אלקשר יתחרך. עד שיקיש עליו בקנה חתי יצׄרב אלרמאנה̈ מן גׄואנבהא בקצבה̈ או קצׄיב חתי יקע מא אמתסךׄ באלקשר מן חב אלרמאן וחיניד̇ לא יבקי

אלקשר

ביצה מגולגלת שחציה צלויה ופירוש יגוס יחתוך אמר משנקלפה הביצה במקום אחד שיוכל לגמוע ממנה זאת הקליפה כולה הנשארת אינה חיבור לפי שאיננה שומר לה משנפתח ממנה מקום אחד הואיל וריר הביצה שותת משם אבל אם היתה שלוקה וקשה הקליפה כולה היא שומר לכל חלק ממנה ולפיכך מצטרפת עד שירסס כולה ואז אינה מצטרפת. וזה הענין בעצמו הוא בעצם שיש בו מוח לפי שהמוח אוכל והעצם אשר סביב לו הוא שומר לפיכך הוא מצטרף עמו עד שירציץ אותו. ורמון שפרדו שפירד הגרגרין עם קליפתו ולרוב עושין זה ברמונים שיבשה קליפתם עד שישארו הגרגרין מתנועעים בתוך הקליפה. עד שיקיש עליו בקנה עד שיכה הרמון בקנה או בשבט מצדדיו כדי שיפלו גרגרי הרמון מן הקליפה אשר החזיקה

אותם

א) שמות ח׳ י׳. ב) שופטים י׳ ח׳.

אלקשר חיבור ללחב ולא ינצאף. ושלל הכובסים והבגד שהוא תפור בכלאים חיבור כמא ד̇כרנא פי מסכת פרה. אכ̇ר פרק לכנה למא ליס מאלה אן יבקי ויתׄבת הד̇א אלאתצאל בל ינקץ̇ קלנא אנה מנד̇ ישרע פי נקצ̇ה חסבנאה כאלמנפצל ואינו חיבור.

אותם ואז לא תשאר הקליפה חיבור להגרגרים ואינה מצטרפת. ושלל הכובסים והבגד שהוא תפור בכלאים חיבור כמו שזכרנו בפרק אחרון[1] ממסכת פרה. אבל מפני שזה החיבור אין סופו להתקיים ולהשאר אלא שיתפרד נאמר שמשהתחיל להתיר נחשבהו כנפרד ואינו חיבור.

ח. עלי ירקות ירוקים מצטרפין ולבנים אינן מצטרפין רבי אלעזר בר צדוק אומר הלבנים מצטרפין באכרוב מפני שהן אוכל ובחזרים מפני שהן משמרין את האוכל:

קד בינא אן חזרים אלכ̇ס ואין הלכה כר׳ אלעזר בר צדוק.

כבר ביארנו[2] שחזרים חסא ואין הלכה כר׳ אלעזר בר צדוק.

ט. עלי בצלים ובני בצלים אם יש בהן ריר משתערין בכמות שהן אם יש בהן חלל ממעך את חללן. פת ספגניות משתערת בכמות שהיא אם יש בה חלל ממעך את חללה. בשר העגל שנתפח ובשר וקנה שנתמעט משתערין בכמות שהן:

צורה̈ ורק אלבצל מעלומה̈ אנהא מג̇ופה̈ שבה אלקצב ופי ד̇אכ̇להא לעאביה̈ תדבק באליד וכד̇לך אלבצל אד̇א מסה אלמא ונבת והו גיר מתצל באלארץ̇ כמא הו משהור יכ̇רג̇ מנה קלב אכ̇צ̇ר שבה ורק אלבצל ופי ד̇אכ̇לה איצ̇א לעאביה̈ וד̇לך אלשי אלנאבת יתסמי בני בצלים. פיקול אן אד̇א כאנת אללעאביה̈ פי ד̇אכ̇ל תלך אלתג̇ויפאת פאנהא תקדר עלי מא הי עליה מן אלתג̇ויף ליכמל שיעור כביצה ואן כאנת פארגה̈ דון לעאב פתמעך באליד חתי תנצ̇ם ויזול אנתפאכ̇הא וחיניד̇ תקדר בכביצה. וכד̇לך אלכ̇בז אלמתכ̇לכ̇ל אלאג̇זא שבה אלאספנג̈ה והו פת ספגניות פאנה יקדר בחסבה אלא אן יכון ת̇ם פצ̇א פי ד̇אכ̇לה פאנה יג̇מע באליד. ומן שאן לחם אלעג̇ל אלרצ̇יע אד̇א טבך̇ אן ירבו ויעט̇ם ולחם אלטאען פי אלסן מן אלבהאים אד̇א טבך̇ צ̇מר ותקלץ̇ פקאל אנא נקדר כביצה מנהא והי מטבוכ̇ה̈ עלי מא הי עליה ולא נקול הד̇א כאן קבל אן יטבך̇ כביצה ואן כאן הו אלאן אקל מכביצה או באלעכס בל יקדר עלי חסב חאלה אן כאן ניא פני או מטבוך̇ פמטבוך̇.

צורת עלי הבצל ידועה שהם חלולים כקנה ובתוכם כעין ריר שידבק ביד וכן אם נגעו המים בבצל והוא צומח מבלי שיהיה מחובר בקרקע כמו שהוא ידוע יוצא ממנו לב ירוק הדומה לעלי הבצל ובתוכו גם כן ריר וזה הדבר הצומח יקרא בני בצלים. ואמר אם היה ריר בתוך אלו החללים משתערין כמו שהם עם החללים להשלים שיעור כביצה ואם הרקים בלא ריר יתמעכו ביד עד שיתקבצו ולא יהיו עוד נפוחים ואז משתערין בכביצה. וכמו זה הפת שחלקיה מלאים נקבים דקים כמו הספוג וזהו פת ספגניות משתערת כמו שהיא אלא אם יש שם חלל בתוכה שאז תתמעך ביד. ומדרך בשר העגל היונק שירבה ויגדל בבישולו ודרך בשר הבהמות הזקנות שיתכוץ ויתמעט בבישולו ואמר שאנו משערין אותן כביצה כמו שהם בבישולם ולא נאמר זה הבשר היה כביצה קודם בישולו אע״פ שעתה פחות מכביצה או בהפך זה אלא משערין אותו כמו שהוא אם היה חי כחי ואם מבושל כמבושל.

י. קשות שנטעה בעציץ והגדילה ויצאה חוץ לעציץ טהורה אמר רבי שמעון מה טיבה לטהר אלא הטמא בטומאתו והטהור יאכל:

[1] מ״ט. [2] פסחים פ״ב מ״ז.

אד̇א זרע אלקת̇א פי אניה̈ פהי לא תנתג̇ס פי מנבתהא לאן אלאכלים אנמא תנתג̇ס בעד אנקלאעהא מן אלארץ̇ כמא בינא פי אול מכשירין. ויקול ר׳ שמעון אן אלד̇י יכ̇רג̇ מן אלקת̇א כ̇ארג̇ ען אלאניה̈ פכאנה מקלוע וינתג̇ס והו קולה הטמא בטומאתו והטהור יאכל. ואין הלכה כר׳ שמעון.

אם נטע קישות בכלי אינה מיטמאה במקום צמיחתה לפי שהאכלים אינן מיטמאין אלא אחר שנתלשו מהקרקע כמו שביארנו בראשון [א] ממכשירין. ואמר ר׳ שמעון שמה שיצא מן הקישות חוץ לכלי הוא כתלוש ויטמא וזהו אמרו והטמא בטומאתו והטהור יאכל. ואין הלכה כר׳ שמעון.[ב]

יא. כלי גללים וכלי אדמה שהשרשים יכולין לצאת בהן אינם מכשירין את הזרעים. עציץ נקוב אינו מכשיר את הזרעים ושאינו נקוב מכשיר את הזרעים. כמה הוא שעורו של נקב כדי שיצא בו שרש קטן. מלאהו עפר עד שפתו הרי הוא כטבלה שאין לה ליזביז:

קד תקדם לך פי מסכת מכשירין אן אלזרעים לא תוכשר והי מתצלה̈ באלארץ̇ וקד בינא פי ראבע מכשירין אן אלמא לא יכשיר לטומאה אלא אד̇א כאן תלוש מן הקרקע אמא אד̇א כאן פי אלארץ̇ אינו מכשיר וד̇כרנא אצל ד̇לך הנאך. פלהד̇א אלאצל קאל אן כלי גללים וכלי אדמה אד̇א כאנת מת̇קובה̈ ת̇קבא יכ̇רג̇ מנה אצול אלנבאת וכאנת מג̇עולה̈ עלי סטח אלארץ̇ והי ממלוה̈ מא פאן ד̇לך אלמא אינו מכשיר לאנה בקרקע ואינו כתלוש. וקד בינא מראת אן עציץ נקוב הרי הוא כארץ ושאינו נקוב אינו כארץ פאד̇א זרע נבאתא פי אניה̈ מת̇קובה̈ פכאנה מתצל באלארץ̇ ולד̇לך אן אבתל במשקה לא הוכשר ואן כאן אלנבאת פי אניה̈ גיר מת̇קובה̈ פהו כאלשי אלמקלוע ולד̇לך אד̇א אבתל במשקה הוכשר. ת̇ם קאל אן הד̇א אלעציץ שאינו נקוב אלד̇י הו כלי ומכשיר את הזרעים כמא בינא וכד̇לך משקין שבו מכשירין אד̇א מלאו עפר עד שפתו פחכמה חכם טבלה שאין לה ליזביז אלתי מע כונהא כלי פהי טהורה כמא תבין פי אלת̇אני מן כלים וכד̇לך איצ̇א הנא אינו מכשיר את הזרעים לאנה לם יבק כלי למעני אלהכשר ומים שבו איצ̇א אינן מכשירין. ופי אלתוספתא קאלוא טבלה שיש לה ליזביז והיטה על צדה אינה מכשרת את הזרעים לאנה

באמאלתה

כבר קדם לך במסכת מכשירין [ג] שהזרעים לא יוכשרו בעודם מחוברים בקרקע וכבר ביארנו ברביעי [ד] ממכשירין שהמים אינם מכשירין לטומאה אלא אם היו תלושים מן הקרקע אבל אם היו מחוברים לקרקע אינם מכשירים וזכרנו שם שורש זה. ועל פי זה השורש אמר שכלי גללים וכלי אדמה אם היו נקובים בנקב שיצאו ממנו שרשי הצמח והיו מונחים על הקרקע מלאי מים אלו המים אינם מכשירין לפי שהם בקרקע ואינם כתלושים. וכבר ביארנו הרבה פעמים שעציץ נקוב הוא כארץ ושאינו נקוב אינו כארץ ואם נטע צמח בכלי נקוב הוא כאילו מחובר בארץ לפיכך אם נתלחלח במשקה לא הוכשר ואם היה הצמח בכלי שאינו נקוב הוא כדבר תלוש ולזה אם נתלחלח במשקה הוכשר. אחר זה אמר שזה העציץ שאינו נקוב שהוא כלי ומכשיר את הזרעים כמו שביארנו אם מלאהו עפר עד שפתו דינו כדין טבלה שאין לה ליזביז שאע״פ שהיא כלי היא טהורה כמו שנתבאר בשני [ה] מכלים וכמו זה גם כן כאן אינו מכשיר את הזרעים לפי שחדל מהיות כלי לענין הכשר ומים שבו גם כן אינם מכשירין. ובתוספתא [ו] אמרו טבלה שיש לה ליזביז והיטה על צידה אינה מכשרת את הזרעים לפי שכשהיטה אותה נעשית כטבלה שאין לה ליזביז שאינה כלי. וכבר ביארנו

הרבה

א) מ״א. ב) עיין מ״ת טומאת אוכלין פ״ב הל׳ ט׳ והראב״ד וכ״מ שם. ג) שם. ד) מ״ו. ה) מ״ג. ו) פ״ב הל׳ י״ח.

באמאלתה להא רגעת כטבלה שאין לה ליזביז אלתי אינה כלי. וקד בינא מראת אן ליזביז אלחאשיה אלמרתפעה ומעני קולי אינה כלי אנהא אינה מקבלת טומאה.

הרבה פעמים שליזביז היא השפה הגבוהה וענין אמרי אינה כלי שאינה מקבלת טומאה.

פרק שלישי.

א. יש צריכין הכשר ואינן צריכים מחשבה מחשבה והכשר מחשבה ולא הכשר לא הכשר ולא מחשבה כל האכלים המיוחדים לאדם צריכין הכשר ואינן צריכים מחשבה:

אמא אלהכשר פקד תבינת אצולה ופרועה פי מסכת מכשירין ואמא אלמחשבה ומענאהא אן יעול עלי אכל ד̇לך אלשי וחיניד̇ יטמא טומאת אכלים. פקד תבין מנהא טרף פי מסכת טהרות ויבין תמאם ד̇לך פי הד̇א אלפרק.

ההכשר כבר התבארו שרשיו וענפיו במסכת מכשירין [א] והמחשבה ענינה שחישב לאכל זה הדבר ואז יטמא טומאת אכלים. וכבר התבאר חלק מזה במסכת טהרות[ב] ויתבאר זה בשלמותו בזה הפרק.

ב. החותך מן האדם ומן הבהמה ומן החיה ומן העופות מנבלת העוף הטמא והחלב בכפרים ושאר כל ירקות שדה ושמרקעים[ג] ופטריות רבי יהודה אומר חוץ מכרישי שדה והרגילה ונץ החלב רבי שמעון אומר חוץ מן העכביות רבי יוסי אומר חוץ מן הכלוסין[ד] הרי אלו צריכין מחשבה והכשר:

קד בינא אן מעני אלמחשבה אן יעול עלי ד̇לך אלשי אן יכון מאכל אדם ולו כאן ראוי לגוי פקט פהו אכל. וקד בינת לך פי אול טהרות אן כל מא יטמא טומאה חמורה אעני אדם ובגדים לא יחתאג̇ הכשר וכל מא לא יטמא טומאה חמורה יחתאג̇ הכשר. פהו יעדד פי הד̇ה אלהלכה אלאשיא אלתי אין סופן לטמא טומאה חמורה בל טומאת אכלים פקט והי מע ד̇לך ליסת משהורה̈ מעלומה̈ באלאכל פלד̇לך תחתאג̇ מחשבה. פמן ד̇לך אללחם אלד̇י יקטע מן אלאנסאן או אלבהאים ואלטיור והי חיה̈ וקד תכרר לך מראת פי הד̇א אלסדר אן בשר הפורש מן החי לא ינג̇ס ואנמא ינג̇ס אבר מן החי. וכד̇לך נבלת העוף הטמא לא תנג̇ס טומאה חמורה כמא בינא פי אול מסכת טהרות. וכד̇לך אלשחום פי אלבואדי ואלאריאף יחתאג̇ מחשבה לאנה ליס מן אג̇דיה̈ אהל אלבאדיה̈. וכד̇לך אלבקול אלפחציה̈ כלהא אלתי לא תזרע פי אלג̇נאת ולא תתכ̇ד̇ מנהא בסאתין פאנהא תחתאג̇ מחשבה

ככר ביארנו[ה] שהמחשבה ענינה שיחשב על הדבר הזה שיהיה מאכל אדם ואפילו אם הוא ראוי לגוי בלבד הוא אוכל. וכבר ביארתי לך בראשון[ו] מטהרות שכל מה שיטמא טומאה חמורה רוצה לומר אדם ובגדים אינו צריך הכשר וכל מה שלא יטמא טומאה חמורה צריך הכשר. והוא מונה בזאת הלכה הדברים שאין סופן לטמא טומאה חמורה אלא טומאת אכלים בלבד ועם כל זאת אין הכל יודעין שהם מאכל ולפיכך צריכין מחשבה. ומהם הכשר שנחתך מן האדם או מן הבהמות והעופות בעודם חיים וכבר התבאר לך הרבה פעמים בזה הסדר שבשר הפורש מן החי אינו מטמא ואבר מן החי בלבד מטמא. וכן נבלת העוף הטמא אינה מטמאה טומאה חמורה כמו שביארנו בראשון[ז] ממסכת טהרות. וכן החלב בכפרים ובשדות צריך מחשבה לפי שאינו ממאכלי אנשי הכפרים. וכן הירקות המדבריות כולן שאינן נזרעות בגינות ואינן צומחות בפרדסים צריכות מחשבה לפי שהם

מחשבה גם

א) פ״ג. ב) פ״ג. ג) עי׳ מ״ת טומאת אוכלין פ״ג פל״ג. ד) במתניתא דבני מערבא בלבסין.
ה) טהרות פ״א מ״א. ו) שם. ז) מ״ג.

מחשבה אד ליס הי איצא מיוחדין למאכל אדם. ושמרקעין בצל דק חריף גדא יצרף פי אלטב. ופטריות אלפטר והו אלמשהור פי בלאד אלגרב באלפקאע והו נבאת לא אצל לה ולא בזר ויאכלה אכתר אלנאס מטבוך ומסלוק. ואסתתני ר׳ יהודה מן בקול אלפחץ באלכראת אלפחצי ואלרגלה ואלמקדונס וקאל אן הדה לא תחתאג מחשבה לאנהא משהורה מעלומה במאכל אדם מתל אלכצר אלבסתאניה. ואסתתני ר׳ שמעון בהעכביות והו נבאת מתל אלקלקאס ועליה שוך כתיר יקשר אלשוך וירמי תם יקשר דלך אלאצל ויוכל ני ומטבוך באללחם ומקלי איצא והו כתיר גדא פי בלאד אלגרב וגזירה אלאנדלס ואלאנדלוס יסמונה אלכרשף ואסמה אלמשהור פי אלגרב אפואן אלמקלוב והו מן גמלה אנואע אלשוך תרגום כערער בערבה כעכוביתא ופי בראשית רבה קאלוא וקוץ זה קנדס ודרדר אלו העכביות. ואסתתני ר׳ יוסי מן נבאת אלפחץ בלוסין וקיל אנה ענב אלדיב ואין הלכה כשלשתן בל הדה כלהא ואשבאההא צריכין מחשבה.

גם כן אינן מיוחדות למאכל אדם. ושמרקעין בצל דק חריף מאד ומשתמשין בו לרפואות. ופטריות בערבי אלפטר וקורין אותן בארץ המערב אלפקאע והוא צמח שאין לו לא שורש ולא זרע ורוב בני אדם אוכלים אותן מבושלים או שלוקים. והוציא ר׳ יהודה מכלל הירקות המדבריות כרישי שדה והרגילה וגץ החלב ואמר שאלו אינם צריכין מחשבה לפי שהכל יודעים שהם מאכל אדם כמו הירקות שבגנות. ור׳ שמעון הוציא את העכביות והוא צמח הדומה לקולקס ועליו קוצים רבים וקולפין את הקוצים להשליכם ואחר זה קולפים זה השורש ואוכלים אותו חי או מבושל עם הבשר וגם כן קלוי והוא רב מאד בארץ המערב ובאנדלוס ואנשי אנדלוס קורין אותו אלכרשף ושמו המפורסם בארץ המערב אפואן אלמקלוב והוא מכלל מיני הקוצים תרגום[א] בערער בערבה כעכוביתא ובבראשית רבה[ב] אמרו וקוץ זה קנדס ודרדר אלו העכביות. והוציא ר׳ יוסי מכלל צמחי המדבר בלוסין יש אומרים שהוא מה שקורין בערבי ענב אלדיב ואין הלכה כשלשתן אבל אלו כולן ודומיהן צריכין מחשבה.

ג. נבלת בהמה טמאה בכל מקום ונבלת העוף הטהור בכפרים צריכין מחשבה ואינן צריכין הכשר. נבלת בהמה טהורה בכל מקום ונבלת העוף הטהור והחלב בשווקים אינן צריכין מחשבה ולא הכשר רבי שמעון אומר אף הגמל והארנבת והשפן והחזיר:

קד אעלמתך אן כל מא יטמא טומאה חמורה לא יחתאג הכשר. ונבלת העוף הטהור קד בינא פי אול מסכת טהרות אנהא תטמא אדם ובגדים בבית הבליעה פלדלך לא תחתאג הכשר בל הי אכלין טמאין דון הכשר דון אן ינצם בהא מא ינגסהא אעני נבלת העוף הטהור והכדא תבין הי נמר נדה אנהא לא בעיא הכשר מים ולא הכשר שרץ יעני אנהא טמאה כאכלין טמאין דון אן ינע בה שרץ ולא שאר טמאות. ומעני קולה בכל מקום פי אלחואצר ואלבואדי ואלאצל מא דכרת לך אן כל מא מן שאנה אן יוכל
פי

כבר הודעתיך שכל מה שיטמא טומאה חמורה אינו צריך הכשר. ונבלת העוף הטהור כבר בארנו בראשון[ג] מטהרות שתטמא אדם ובגדים בבית הבליעה ולפיכך אינה צריכה הכשר אבל היא מאכלין הטמאין בלי הכשר ומבלי שיגע בה דבר המטמא אותה רצוני לומר נבלת העוף הטהור וכן התבאר בגמר נדה[ד] שהיא לא בעיא הכשר מים ולא הכשר שרץ רוצה לומר שהיא טמאה כאכלין טמאין מבלי שיגע בה שרץ ולא שאר טמאות. וענין אמרו בכל מקום בעירות ובכפרים והשרש מה שזכרתי לך
שכל

א) ירמיה י״ז א׳. ב) פרשת כ׳. ג) מ״א. ד) ב״א א׳.

בכסף מעשר ואינן מטמאין טומאת אכלין דברי רבי עקיבא. אמר רבי יוחנן בן נורי אם נלקחים בכסף מעשר מפני מה אינן מטמאין טומאת אכלים אם אינן מטמאין טומאת אכלים אף הם לא ילקחו בכסף מעשר:

קושט אלקסט. וחמם אלדארציני. וראשי בשמים אלנבאת אלעטר כלה ויסמונה ראשי בשמים כמא יסמיה אלג̇מהור במצר אטראף אלטיב וד̇לך מת̇ל אלקרפה̈ ואלקרנפל וג̇וז אלטיב ואלסנבל ואלסאדג̇ ואלבסבאסה̈ ומא נחי נחו הד̇ה מן אלנבאת אלד̇י יטיב בה אלאטעמה̈ ותכסב ראיחה̈ ולד̇אד̇ה̈. ותיה אלאנג̇דאן וכת̇יר מא תטיב אלאטעמה̈ פי אלבלאד אלבארדה̈ באלאנג̇דאן ואלסדאב ואלחלתית מע כראהה̈ ראיחתהא וחסבך אן אלאטבא יד̇כרונהא פי כתב אלאג̇דיה̈. וחלות חריע קרץ̇ אלקרטם וד̇לך אן יכ̇רג̇ לבה ויסחק ותקרץ̇ מנה אקראץ̇ תצרף פי אלאטעמה̈ ואלירושלמי בין לנא אן חריע הו אלקרטם. וקול ר' יוחנן בן נורי ג̇ארי עלי אלאצול אלמעלומה̈ והי אן כסף מעשר שני לא ישתרי בה גיר אלאג̇דיה̈ פקט וקאלוא פי אלתלמוד נמנו וגמרו שאין נלקחין בכסף מעשר ואין מטמאין טומאת אכלים והד̇א הו קטוע אלהלכה.

קושט בערבי אלקסט. וחמם בערבי אלדארציני. וראשי בשמים צמחי בושם כולם יקראו ראשי בשמים וכן יקראו אותן ההמון במצרים אטראף אלטיב וזה כמו הקנמון וקרונפיל ואגוז המוסקט והנרד והסדג ואלבסבאסה וכיוצא באלו הצמחים המטיבין את התבשילין ונותנין בהן ריח טוב וטעם ערב. ותיה בערבי אלאנגדאן ובארצות הקרות מטיבין הרבה את המאכלים בתיה ובפינם ובחלתית אף על פי שריחן רע ודי לך שהרופאים מזכירין אותן בספרי המאכלים. וחלות חריע חלות של מוריקא וזה שמוציאין את לבו ושוחקין אותו ועושין ממנו חלות שמשתמשים בהם במאכלים והירושלמי[א] ביאר לנו שחריע הוא המוריקא. ומאמר ר' יוחנן בן נורי הולך על השרשים הידועים שבכסף מעשר שני אין לוקחים אלא דבר מאכל בלבד ואמרו בתלמוד[ב] נמנו וגמרו שאין נלקחין בכסף מעשר ואין מטמאין טומאת אכלים וזהו פסק הלכה.

ו. הפגים והבוסר רבי עקיבא מטמא טומאת אכלין רבי יוחנן בן נורי אומר משיבואו לעונת המעשרות. פריצי זתים וענבים בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין. הקצח בית שמאי מטהרין ובית הלל מטמאין וכן למעשרות:

הפגים אלפג̇ מן אלפאכהה̈ ענד מא תכון עפצה̈ ג̇דא. ובוסר אלחצרם והי חאלה̈ אלפאכהה̈ בעד אלפג̇אג̇ה̈ אלקצוי וקבל כמאל אלנצ̇ג̇. ועונת המעשרות מכ̇תלפה̈ באכ̇תלאף אלת̇מאר כמא תבין פי מסכת מעשרות. ופריצי זיתים וענבים זיתון יאבס וענב יאבס אצאבתה אפה̈ פג̇ף קבל אלנצ̇ג̇ ותצלב חתי ימאנע אכלה ולד̇לך תסמאת פריצים וכד̇לך איצ̇א אלד̇י ישד̇ מנהא ענד אלעציר ויכ̇רג̇ מתחת הקורה יתסמי פריצים לכונה נפרץ מתחת הקורה פמתי כאן הד̇א אלד̇י שד̇ ארבעת קבים לכל כור פמא דונהא אינן

הפגים הפגה היא פגה של פרי בעודו חמוץ מאוד. ובוסר הוא הפרי אחר שפסק מלהיות פגה וקודם שנגמר בישולו. ועונת המעשרות מתחלפת לפי חילוף מיני הפירות כמו שהתבאר במסכת מעשרות[ג] ופריצי זיתים וענבים זיתים יבשים וענבים יבשים שלקו ויבשו קודם בישולם ונתקשו כאבן עד שנמנעים מלאכלם ולכן נקראו פריצים וכן הנפרצים מהזיתים מהענבים כשדורכים אותם ויוצאים מתחת הקורה נקראים פריצים לפי שהם נפרצים מתחת הקורה ואם היה הנפרץ מהם ארבעת קבין לכור או פחות מזה אינן מקבלין

א) כלאים פ"ב ה"ט. ב) נדה נ"א ב'. ג) פ"א מ"ב מ"ג.

אינן מקבלין טומאה אלא אם חשב עליהם לאכילה. והקצח אלשוניז. וקולה וכן למעשרות בית שמאי פוטרין לאנה ענדהם אינו אוכל ובית הלל מחייבין במעשר לאנה ענדהם מן גמלה אלאכלין והלכה כר׳ עקיבה.

מקבלין טומאה אלא אם חישב עליהם לאכילה[ה] והקצח קיצחא. ואמרו וכן למעשרות בית שמאי פוטרין מפני שסוברים שאינו אוכל ובית הלל מחייבים במעשר לפי שסוברים שהוא מכלל האכלים והלכה כר׳ עקיבה.

ז. הקור הרי הוא כעץ לכל דבר אלא שהוא נלקח בכסף מעשר. כפניות אכלים ופטורות מן המעשרות:

קור הו ראס אלנכ̇לה̈ ויסמי אלג̇מאר והו עוד אביץ̇ רכ̇ץ יקטע מן אעלא אלנכ̇לה̈ שבה אלג̇בן אליאבס ויאכלה אלנאס פהו לא ינתג̇ס לכן יג̇וז שראה בכסף מעשר. וכפניות הי עראג̇ן אלתמר אול נבאתהא והי מכסיה̈ בג̇לאפהא והו אלמשהור באלטלע פאנה כאכלים ויטמאו טומאת אכלים.

קור הוא ראש הדקל ונקרא בערבי אלג̇מאר והוא עץ לבן ורך וכורתים אותו מעליונו של דקל והוא דומה לגבינה יבשה ובני אדם אוכלין אותו ואינו מיטמא אבל מותר ליקח אותו בכסף מעשר. וכפניות הם עוקצי התמרים בתחילת צמיחתם בעודם מכוסים בקרומם ושמם הנודע בערבי הוא אלטלע והם כאכלים ומיטמאים טומאת אכלים.

ח. דגים מאימתי מקבלין טומאה בית שמאי אומרים משיצודו ובית הלל אומרים משימותו רבי עקיבא אומר אם יכולין לחיות. יחור של תאנה שנפשח ומעורה בקליפה רבי יהודה מטהר וחכמים אומרים אם יכול לחיות. תבואה שנעקרה ומעורה אפילו בשרש קטן טהורה:

ר׳ עקיבה אומר אם יכולין לחיות יעני אנה אד̇א כאן פי חיז לו רד ללמא לעאש פלים ינתג̇ס אד̇א נגעה בו טומאה לאנה חי ולא ינתג̇ס אלחיואן והו חי כמא בינא פי אלצדר. ויחור של תאנה קציב מן שג̇רה̈ אלתין אד̇א אנכסר ופיה חבוב תין ובקי מתצל באלשג̇רה̈ באלקשר אלד̇י עלי אלשג̇רה̈ פקט ר׳ יהודה יקול אן תלך אלתין לא תנתג̇ס לאתצאלהא באלשג̇רה̈ וקד בינא אן אלמאכל לא תנתג̇ס אלא בעד אנקטאעהא ואנפצאלהא מן אלארץ̇. ואלחכמים יקולון אנא לא נחסבה כאלמתצל אלא אן כאן בקי בינה ובין אלשג̇רה̈ מן אלאתצאל פי חיז אן רבט מע אלשג̇רה̈ אלתחם מעהא ורג̇ע נצן מן אגצאנהא וינמי ויטעם ותרנום וישסף ופשח שמואל. ואין הלכה כר׳ עקיבה ולא כר׳ יהודה.

ר׳ עקיבה אומר אם יכולין לחיות רוצה לומר אם היו באופן שאם יחזירום למים יחיו אינם מיטמאין אם נגעה בהן טומאה לפי שהם חיים ובעלי חיים אינם מיטמאים בחייהם כמו שבארנו בפתיחה. ויחור של תאנה ענף רך מאילן של תאנים שאם נשבר ובו גרגרי תאנים ונשאר מחובר באילן בקליפה שעל האילן בלבד ר׳ יהודה אומר שאלו התאנים אינם מיטמאים מפני שהם מחוברים באילן וכבר בארנו שהמאכל אינו מיטמא אלא אחר שנכרת ונפרד מן הקרקע. וחכמים אומרים שלא נחשבם כמחובר אלא אם נשאר בין היחור ובין האילן חיבור עד שאם נקשר עם האילן יתרכב עמו ויעשה כענף מן הענפיו ויגדל ויעשה פרי ותרנום[ו] וישסף ופשח שמואל. ואין הלכה כר׳ עקיבה ולא כר׳ יהודה.

חלב

ה) עיין מ״ת הל׳ טומאת אוכלים פ״א הי״ב ונראה שנוסחת הר״ם בגמרא ב״מ ק״ח א׳ היתה ארבעת קבין לכור במקום ארבעת קבין לקורה וקשה להלמו ועיין רש״י שם. ו) שמואל א׳ מ״ו ל״ג.

ט. חלב בהמה טהורה אינו מיטמא טומאת נבלה לפיכך הוא צריך הכשר. חלב בהמה טמאה מיטמא טומאת נבלה לפיכך אינו צריך הכשר. דגים טמאים וחגבים טמאים צריכין מחשבה בכפרים:

ג'ין אלתורה הו פי תחרים שחום תלתה אנואע מן אלחיואן פקט והי שור וכשב ועז והדא הו חלב בהמה טהורה אמא חלב חיה טהורה והי איל וצבי ויחמור ואקו ודישון ותאו וזמר פשחומהא כלהא חלאל לנא ללאכל. אמא בהמה טמאה וחיה טמאה פלא פרק בין שחמהא ולחמהא לא למעני אלאכל ולא למעני אלטומאה הו קולה תעאלי פיהא טמאים הם ולא יפצל פיהא תפציל. וקד בינא אן בהמה טמאה סוי דביחהא או מיתהא פאן אלדבח אנמא יפיד ויכ'לץ מן אלטומאה פי אלחיואן אלמבאח אכלה פקט. כ'ין אלתורה פי כון שחם בהמה טהורה טאהר אעני אנה לא ינגס כמא תנגס אלנבלה ואן כאן שחם נבלה הו קולה תעאלי וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכול לא תאכלוהו לאן קולה לכל מלאכה ידכ'ל פיה מלאכת הקודש כמא דכרו פי ספרא ולא שך אן הדא אלשחם אלדי ג'ין פיה באלטהארה מע כונה חלב נבלה ליס הו בהמה טמאה לקולה חלב נבלה וחלב טרפה קאלוא יצאת בהמה טמאה שאין לה טרפה לאן טרפתה ושחיטתה סוי כמא בינא ולא הו איצא חלב חיה טהורה לקולה ואכול לא תאכלוהו קאלוא חלב שאסור באכילה טהרתי לך יצא חלב חיה טהורה שמותר באכילה. פצח לך מן הדה אלאצול אן שחם כל נבלה מתל לחמהא גיר שחם נבלת בהמה טהורה פאן שחמהא טאהר לא ינגס לא אדם ולא כלים כמא תנגס אלנבלה פלדלך יחתאג הכשר עלי אלאצל אלדי אעלמתך אן כל מא לא יטמא טומאה חמורה צריך הכשר כמא בינא ואוצחנא פי אול טהרות. ואעלם אן הדא אלשחם איצא לא ינגס כמא תנגס אכלים טמאין ולו בעד אלהכשר חתי תגע בו טומאה כסאיר אלאכלין וחיניד ינתגס בחסב אלטומאה
אלתי

התורה אמרה איסור חלב בשלשה מיני בהמות בלבד והם שור וכבש ועז וזהו חלב בהמה טהורה אבל חלב חיה טהורה והם איל וצבי ויחמור ואקו ודישון ותאו וזמר כולם חלבם מותר לנו לאכל. ובשר בהמה טמאה וחיה טמאה וחלבם אין ביניהן הפרש לא לענין אכילה ולא לענין טומאה וזהו אמרו יתברך בהן [א] טמאים הם ולא הבדיל ביניהם שום הבדל. וכבר ביארנו [ב] שבבהמה טמאה אין חילוק בין שנשחטה ובין שמתה מפני [ג] שהשחיטה אינה מועלת ואינה מצלת מהטומאה אלא בבעלי חיים המותרים באכילה בלבד. ולשון התורה שחלב בהמה טהורה טהור רצוני לומר שאף על פי שהוא חלב נבלה אינו מטמא כמו שתטמא נבלה והוא אמרו יתברך [ד] וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכול לא תאכלוהו ומפני שאמרו לכל מלאכה לרבות מלאכת הקודש כמו שזכרו בספרא [ה] ואין ספק שזה החלב שדיבר בו הכתוב שהוא טהור אף על פי שהוא חלב נבלה אינו חלב בהמה טמאה לפי שאמר חלב נבלה וחלב טרפה אמרו יצאת בהמה טמאה שאין לה טרפה שטרפתה ושחיטתה שוין כמו שבארנו ואינו גם כן חלב חיה טהורה לאמרו ואכול לא תאכלוה אמרו [ו] חלב שאסור באכילה טהרתי לך יצא חלב חיה טהורה שמותר באכילה. והתברר לך מאלו השרשים שחלב כל נבלה הוא כבשרה חוץ מחלב נבלת בהמה טהורה שחלבה טהור ואינו מטמא לא אדם ולא כלים כמו שתטמא הנבלה ולפיכך צריך הכשר לפי השורש שהודעתיך שכל מה שאינו מטמא טומאה חמורה צריך הכשר כמו שביארנו ובירנו בראשון [ז] מטהרות. ודע שזה החלב גם כן אינו מטמא כמו שיטמאו האכלים טמאים ואפילו אחר ההכשר עד שינע בו טומאה כשאר האכלים ואז
מיטמא

א) ויקרא י"א כ"ו. ב) טהרות פ"א מ"א. ג) בערבי ואנמא וצ"ל פאן. ד) ויקרא ז' כ"ד.
ה) צו פרשה י' הל' ח' (ל"ח ד'). ו) ספרא שם הל' ו' ע"ש. ז) מ"א.

אלתי נגעה בו כמא תאצל פי אלצדר אלא אן יכון חלב נבלה פאנה יחתאג הכשר מים פקט לא הכשר שרץ מתׄל נבלת עוף טמא כמא בינא אול מסכת טהרות.

מיטמא כפי הטומאה שנגעה בו כמו שהושרש בפתיחה אלא אם יהיה חלב נבלה שאז צריך הכשר מים בלבד לא הכשר שרץ כנבלת עוף טמא כמו שביארנו בראשון ממסכת טהרות.

י. כורת דבורים רבי אליעזר אומר הרי היא כקרקע וכותבין עליה פרוזבול ואינה מקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת חייב חטאת וחכמים אומרים אינה כקרקע ואין כותבין עליה פרוזבול ומקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת פטור:

הדׄה אלהלכה קד תקדמת הי ושרחהא פי אכׄר מסכת שביעית.

זאת הלכה עם פירושה כבר קדמה באחרון ממסכת שביעית.

יא. חלות דבש מאימתי מיטמאות משום משקה בית שמאי אומרים משיחרחר בית הלל אומרים משירסק:

חלות דבש הי קטע אלשהד וקד עלמת אן אלעסל מן גמלה̈ שבעה משקין הדׄא אדׄא סאל אמא טאל מא הו פי ביות אלשמע פלים הו חיניד̇ משקה. וקד עלמת אן לטומאת משקין כׄואץ תכׄתץ בהא מן כונהא תחלה לעולם וגיר דׄלך ממא תבין פי הדׄא אלסדר. פקאל בית שמאי אנה מנד̇ יסכׄנהא ליכׄרג עסלהא תנחסב משקה ולו קבל כׄרוגה̈ וקד תקדם לנא אן חרחור שדה̈ אלחרארה̈ ואמא מן שרח משיחרחר מנד̇ יחרך אלשר מע אלנחל ויבתדי בטרדהם מן לחרחר ריב פהו כלאם לא יטאבק אלאצול לאן אלכל מקרון אן דבש בכורתו אינו לא אוכל ולא משקה. ושרח משירסק מנד̇ יהשם אלשהד בידה ויסיל אלעסל.

חלות דבש הן חתיכות היערה וכבר ידעת שהדבש מכלל שבעה משקין וזהו כשהוא שותת אבל כל זמן שהוא בבתי השעוה אינו עוד משקה. וכבר ידעת שיש לטומאת משקין דינים פרטים שיתיחדו בהן שהם תחלה לעולם ודינים אחרים המבוארים בזה הסדר. ואמרו בית שמאי משיחמם את החלות להוציא מהם את הדבש יחשבו משקה אפילו קודם שיצא הדבש וכבר קדם לנו[א] שחרחור ענינו חוזק החום ויש מי שפירש משיחרחר משיעורר הריב עם הדבורים ויתחיל לגרשם מן[ב] לחרחר ריב וזאת הדעת אינה מסכמת עם יסוד ההלכה שהכל מודים שדבש בכורתו אינו לא אוכל ולא משקה. ופירש משירסק משיחתוך החלות בידו והדבש שותת.

יב. אמר רבי יהושע בן לוי עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקדוש ברוך הוא[ג] כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר ה׳ עוז לעמו יתן ה׳ יברך את עמו בשלום:

למא אן כמל גמיע אחכאם אלשריעה̈ אלמקדסה̈ עלי מא פצל אכׄתם אלקול בכלאם פי אלגזא. ומעני קולה שלש מאות ועשרה עולמות אנה לו גמעת לדׄאת הדׄא אלעאלם בגמלתהא עלי אכׄתלאף אנואע
אל־דה

אחר שהשלים כל דיני תורתנו הקדושה על חלקיהם סיים במאמר על הגמול. וענין אמרו שלש מאות ועשרה עולמות שאילו יתקבצו כל תענוגי העולם הזה כולם לפי מיניהם השונים ואחר זה יוכפלו ביחד שלש
מאות

א) טבול יום פ״א מ״ג. ב) משלי כ״ו כ״א. ג) בר״ם כ״י אין לך כלי מחזיק ברכה אלא שלום וחסר לא מצא הקב״ה.

אללד̇ה̈ ת̇ם צ̇ועף ד̇לך אלמג̇תמע ת̇לת̇ מאיה̈ מרה̈ ועשר מראת לכאן אלד̇י ינאל אחד אלצאלחין מן אללד̇ה̈ לעולם הבא מת̇ל ד̇לך. אמא אלדואם פי ד̇לך אלזמאן פד̇לך גיר מתנאה בל כל נפס תזכה לחיי העולם הבא לא תביד אבדא. והו מעני קולה יש יעני אלוג̇וד אלדאים אלד̇י לא יתנאהי לאן יש הו אלוג̇וד ואין אלעדם פכאנה יקול אן אוהבי נורת̇הם אלוג̇וד באטלאק וליס ת̇ם וג̇וד חקיקי אלא אלדואם. ואכ̇רג̇ הד̇א מן הד̇א אלפסוק איצ̇א עט̇ם אללד̇ה̈ עלי ג̇הה̈ אלנאדר אד̇ ועדד יש ת̇לת̇ מאיה̈ ועשרה̈ והד̇א עלי ג̇הה̈ אלתנביה פקט אן תלך אללד̇ה̈ עט̇ימה̈ אמא אלחקיקה̈ פכמא לא נסבה̈ בין אלמתנאהי וגיר אלמתנאהי כד̇לך לא נסבה̈ בין הד̇ה אללד̇את אלתי ענדנא ותלך אללד̇ה̈. וקד בינא מן ד̇לך טרף פי מסכת סנהדרין.

מאות ועשר פעמים יהיה כמו זה כל מה שיגיע לכל צדיק וצדיק מתענוגי העולם הבא. ומה שנוגע אל אורך זה הזמן הוא לאין סוף אלא כל נפש שתזכה לעולם הבא לא תאבד לעולם. וזהו ענין אמרו יש רוצה לומר המציאות התמידית עד אין סוף לפי שיש הוא המציאות ואין הוא ההעדר וכאילו אמר לאהבי אנחיל את המציאות סתם ואין מציאות באמת אלא המציאות התמדית. והוציא גם כן ראיה מזה הפסוק על גודל התענוג על דרך רמז הואיל ומצא מספר יש שלש מאות ועשרה וזה אינו אלא לעורר אותנו שזה התענוג הוא עצום אבל באמת כמו שאי אפשר לדמות מה שיש לו סוף למה שאין לו סוף כמו כן אין לדמות התענוגים שלנו לתענוג ההוא וכבר ביארנו קצת מזה במסכת סנהדרין[ח].

בריך רחמנא דסייען:

נגמר סדר טהרות בעזרת שדי.

קד תממנא הד̇א אלתאליף חסב מא צ̇מנאה ואנא אסאלה תעאלי ואצ̇רע לה אן יעצמני מן אלזלל. פמן וג̇ד פיה מטען או באן לה פי תפסיר הלכה מן אלהלכות תאויל אחסן ממא תאולתה פלינבה עלי ד̇לך ויוסעני עד̇רא לאן אלד̇י תכלפתה פיה מא הו קליל ולא רומה קריב ענד מן לה נצפה̈ ומיז חסן. ולא סימא באשתגאל כ̇אטרי מע אלאחיאן באנכאד אלזמאן ומא קדרה אללה עלינא מן אלגלות ואלג̇ולאן פי אלבלאד מקצה השמים ועד קצה השמים ולעל אג̇ר ד̇לך קד הצל גלות מכפרת עון. עלם תעאלי אן מנהא הלכות עלקת שרחהא פי מראהל אלספר ומנהא מעאני קידתהא ואנא עלי ט̇הר אלמראכב פי אלבחר אלמאלח וכפי בהד̇ה חאל מצ̇אף אלי כוני אנט̇ר פי עלום אכ̇רי. ואנמא בסטת הד̇א אלחאל לתביין אלעד̇ר

כבר השלמנו זה החיבור כמו שייעדנו ואשאל מאת השם יתברך ואתחנן אליו שיצילני מן השגיאות. ומי שימצא בו מקום להשיג עלי או שיתברר לו בפירוש אחת מן ההלכות פירוש יותר טוב ממה שפרשתי יעוררני על זה ויחנני בסליחתו לפי שהמשא אשר העמסתי עלי איננו קל ומטרתי איננה קרובה בעיני כל מי שיש לו משפט צדק ושכל טוב. ועם כל זה היה לבי טרוד במה שעבר עלי מאנחות הזמן ובמה שגזר השם עלינו מן הגלות ומה שנידחנו בארצות מקצה השמים ועד קצה השמים ואולי כבר קבלנו שכר על זה גלות מכפרת עון. והשם יתעלה יודע שיש הלכות שחברתי פירושם במסעות הדרך ויש ענינים שקבצתים ואנכי על גבי הספינות בים המלח ודי בזה הענין ונוסף על זה שעיינתי גם כן בחכמות אחרות. ולא הרחבתי לדבר

ח) פ"ו.

פי מא עסאה אן ילוח למתעקב יתעקבה ומא הו מסתחק אללום פי תעקבה בל מאג̇ור מן אללה עלי ד̇לך מחבוב ענדי לאנהא מלאכת ה'. ומא וצפתה מן חאלי פי מד̇ה תאליף הד̇א אלפירוש הו אלד̇י אוג̇ב אלבט פיה זמאן כביר.

ממצבי זה כי אם להתנצל בעד המבקר אם יאשימוהו על ביקורתו ואין לו אשם בזה אבל יותן לו שכר מן השמים והוא אהוב אצלי לפי שזהו מלאכת ה'. ומה שספרתי ממצבי בזמן שחברתי זה הפירוש הוא בעצמו מה שהצריכני לעכב בו זמן ארוך.

אני משה בר מימון הדיין בר יוסף החכם בר יצחק הדיין בר יוסף הדיין בר עובדיהו הדיין בר שלמה הרב בר עובדיהו הדיין זכר קדושים לברכה התחלתי לחבר פירוש זה ואני בן שלש ועשרים שנה והשלמתי אותו במצרים ואני בן שלשים שנה שהיא שנת תשע ושבעים לשטרות.

ברוך הנותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה.